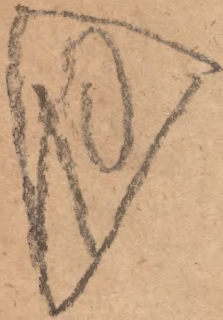
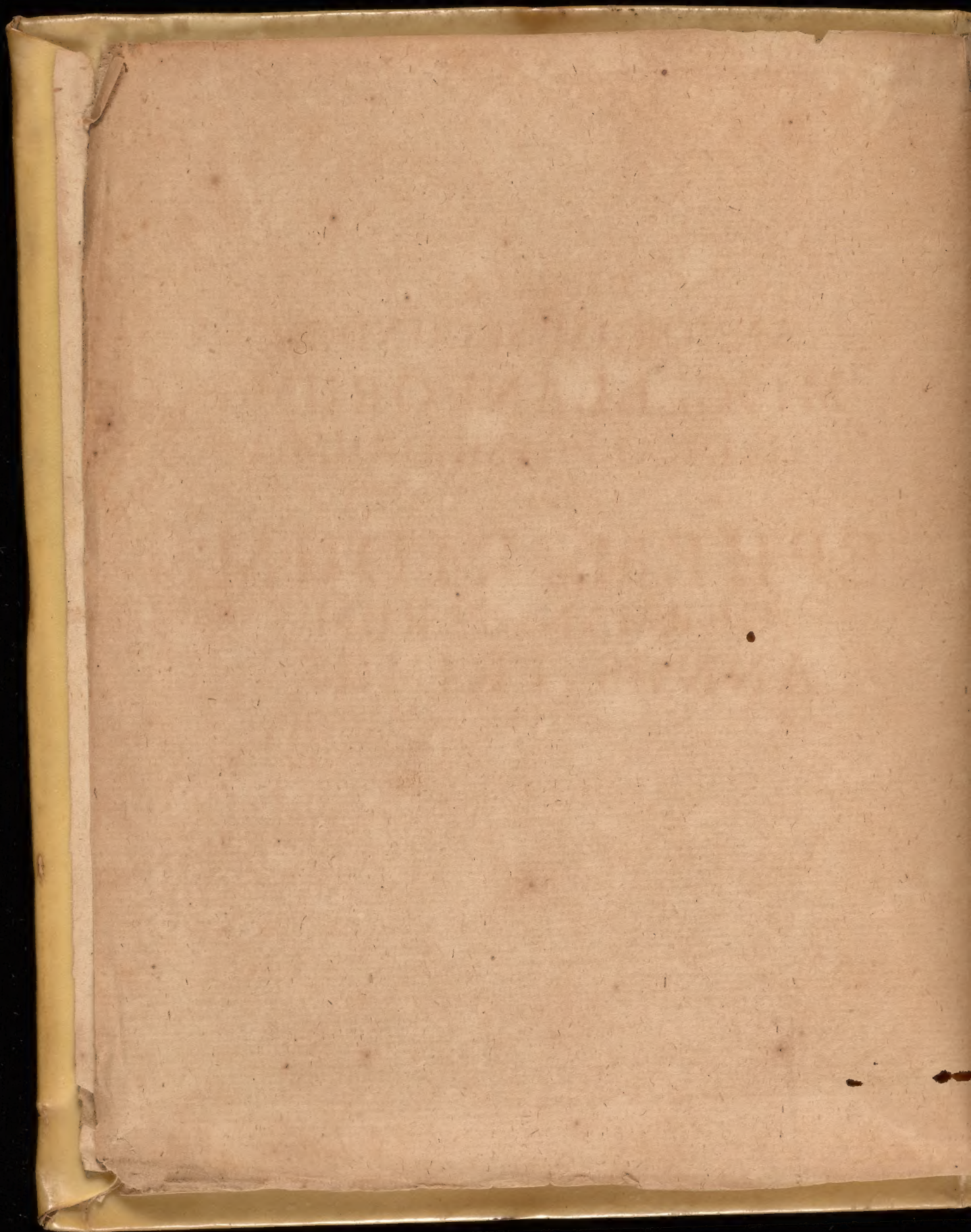

1-11-11

DECURIAE
ANNORUM SECUNDÆ
MISCELLANEORUM
MEDICO-PHYSICORUM

Sive

EPHEMERIDUM
GERMANICARUM
ANNUS PRIMUS.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
MEDICAL DEPARTMENT
5849 S. UNIVERSITY AVENUE
CHICAGO, ILL. 60637

NUN
QUAM
OTIOSUS

GERMANIA
MEDICO-PHYSICA
CURIO

DEC: II. ANNUS I.

GERMANIA

Fratro Swabico
Noribergensi

M. B. d. B. M. D.
S. R. M. P. M. d. Sec.

ACADEMIA

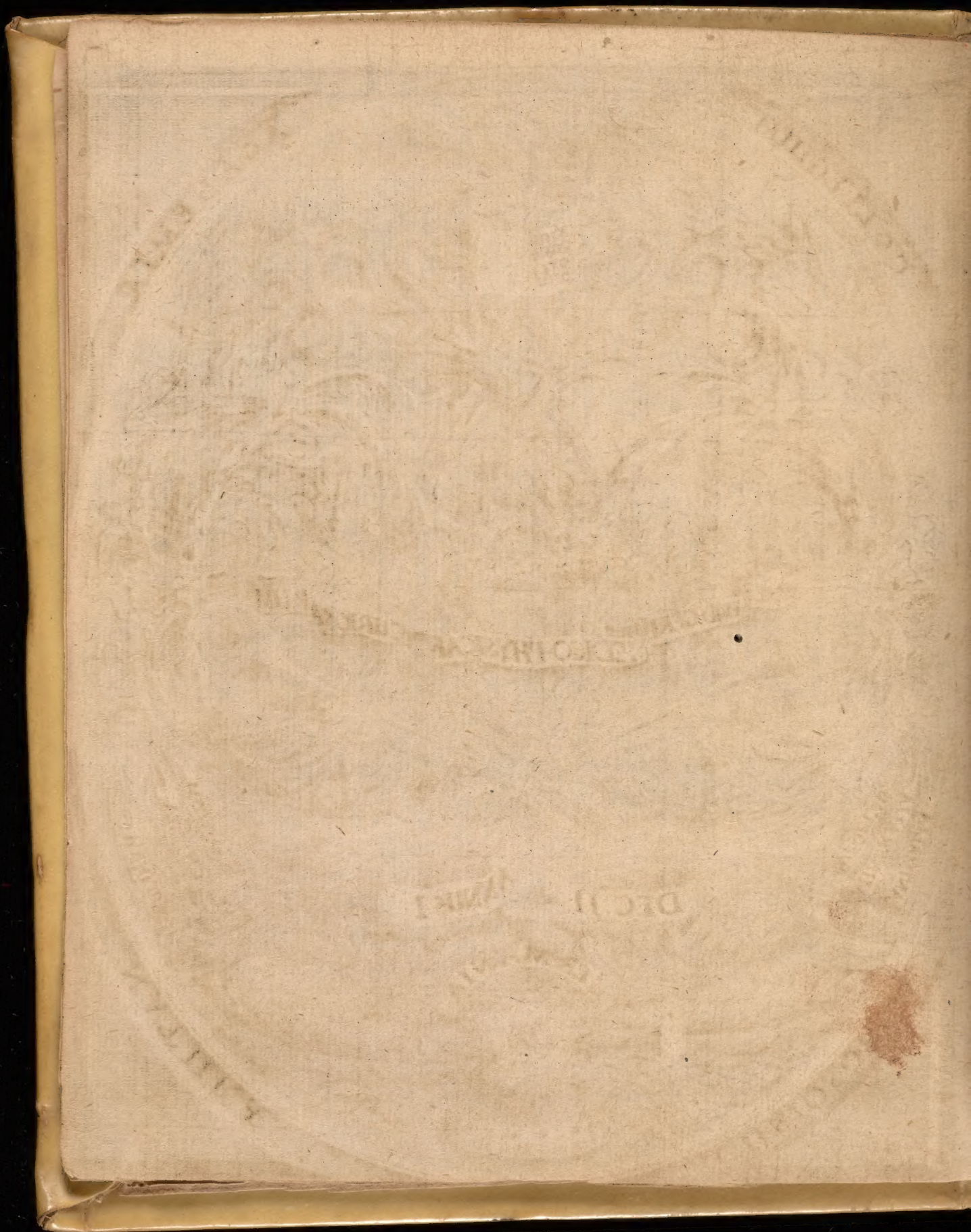
SOCIETAS

ANATOMIA

PHYSICA

CHIRURGIA

BOTANICA

MISCELLANEA CURIOSA

SIVE

EPHEMERIDUM

MEDICO - PHYSICARUM

GERMANICARUM

ACADEMIÆ

NATURÆ CURIOSORUM,

DECURIÆ II.

ANNUS PRIMUS,

. Anni M. DC. LXXXII.

Continens

Celeberrimorum Virorum,

Tum Medicorum, tum aliorum Eruditorum in Germaniã

& extra Eam

OBSERVATIONES

MEDICAS, PHYSICAS, CHYMICAS,

Nec non

MATHEMATICAS.

Cum

APPENDICE.

NORIMBERGÆ,

Sumptibus WOLFGANGI MAURITII ENDTERI

ANNO M. DC. LXXXIII.

MISCELLANEA
EPIGRAMMATA
MEDICINA
ACADEMIA
MATERIA
ANATOMIA
Celebratione
OBSERVATIONES
MEDICAE
MATERIA
ALBERTI
A. 1700

POTENTISSIMO
AC
INVICTISSIMO
ROMANORUM
IMPERATORI
LEOPOLDO,
PERPETUO AUGUSTO,
GERMANIÆ,
HUNGARIÆ,
BOHEMIÆ,
DALMATIÆ,
CROATIÆ,
SCLAVONIÆ,
&c.
REGI,
b ARCHI-

ARCHIDUCI AUSTRIÆ,

BURGUNDIÆ,
BRABANTIÆ,

STIRIÆ,
CARINTHIÆ,
CARNIOLÆ,

&c.

MARCHIONI

MORAVIÆ,

DUCI

LUCEMBURGI,

ac

SUPER. & INFER.

SILESIÆ,

WIRTEMBERGÆ & TECKÆ,

PRINCIPI SVEVIÆ,

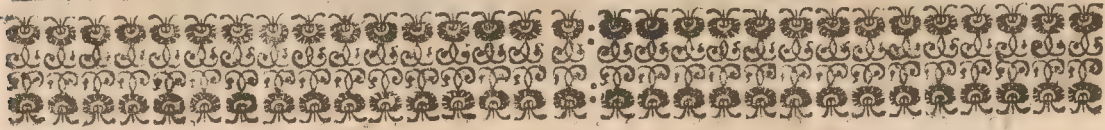
COMITI

HABSPURGI, TYROLIS,

FERRETIS,

KYBURGI & GORITIÆ,

&c. &c.

AUGUSTISSIME
IMPERATOR.

I fastis Veterum, horumque certioribus
testibus nummis fidem damus, in usu
solemni erat vota Deo nuncupare pro
salute Cæsaris Augusti, Deo, Conserva-
tori Patris patriæ, non minus ac solve-
re. Fiebat id quotannis, ordine mensium statio-
nem pristinam occupante; seorsim verò singulò
decennio, sive gesti imperii, sive ludorum de-

cennialium recurſu , capite velato , togato corpore.

Suſcepit & Academia Naturæ Curioſorum vota hæcenus humillima pro ſalute Majeſtatis Veſtræ, & decennio expleto ſolvit jam DEO Ter Optimo Ter Maximo, aliaque de integro ſuſcipit, ſimul ac mutuæ communicationis conventio ſtabilita fuit, uno Veſtræ Majeſtatis auſpicio viſa eſt caput erigere magis ſocietas, & progredi felicibus ſucceſſibus auſus iſte ſcrutandi naturæ arcana, & poſteriorum negotium in notandis experimentis curioſis.

Uti Solis vivifici radii torpida hyberno frigore animant germina, ut læta exporrigant folia, & oculorum Panegyri omnigenos parturiant flores, & fructus uberrimos: Sic Veſtræ Majeſtatis gratiſſimo nutu incaluere pectora penitiùs, & novis quotannis niſibus induſtrioſus calamus ſuccevit. Exceptæ Sereniſſimâ manu Ephemerides humillimè toties oblata, Auguſtiſſimâ gratiâ indulta cõfirmatio Legum, pluribus vicibus clementiam ſummam & congiaria tanto largitore digna ex-
 perti

perti nostri ; verbo, fortunatissimè cessere radii
Solis Austriaci universo Collegio & orbi eru-
dito.

Nullis elogiis assequi licet gratiæ illam incom-
parabilis sublimitatem, nec suppetunt, quæ illum
exprimant, aut dignè deprædicent verba. Satis
est, testari devotissimâ subjectione, indignos nos
esse, toties & tam luculenter in studia nostra deri-
vatâ gratiâ, deditissimos tamen gloriæ Celsissimæ
Cæsareæ.

Superent nos alii splendore & officiis, qui pro-
piùs Augustissimam intuentur faciem, qui orbis
saluti invigilant divisis operis, & in quos reclinant
se Majestatis Vestræ curæ publicæ. Veneramur
& ista fulgentissima orbis & aulæ lumina ; largie-
tur tamen indulgentissima Pietas Vestra, ut quam-
vis infimis reliquorum æqui affulgeant & nobis
ulterius radii.

DEO dicati sunt labores nostri, dum illa
eruerere satagimus, quæ admirandis dotibus & in-
finitâ virtute imperscrutabili sapientia in terræ
visceribus & mundi totius compendio, homine

condidit æternum Numen. Ubivis præsentem offendimus DEUM, undique noscendum & laudandum. Obvia tenerioris corporis tot plantarum millia divinam manum exhibent, maximâ varietate, texturâ stupendâ, virtutibus insignissimis in dies non prius visa vel cogitata offerentia. Tacemus ex animatorum extispicina eruta, & marinorum, mineralium, ac metallorum scrutandos profundiores thesauros.

Non metus est, aliis quoque in societatem operis venientibus, imò certatim in eundem campum latis non suffectura nova, vel colligi ac edi hinc non posse lectu digna; inexhaustum hoc mare est, nullis seculis suppetentibus, nullo studio etiam omnium in universum hominum.

Referimus ergò ad aram Majestatis Vestræ hæc nostra, Augustissime Imperator, quem in terris coli voluit DEUS supremum post se statorem. Incolumitate Vestrâ publica salus continetur, formidantibus hostibus, vel nequicquam impetentibus sub divino tutamine Cæsaream potentiam.

Glorio-

Gloriosissimo exemplo servare pacem Germaniæ, vel extorquere armis Suum putat, infensa ambitiosis belligerandi conatibus, justitiam unicè æstimans, & æquissimo moderamine dispensans florentissimo Imperio. Nemo verò majorem gratiam commodat literis, LEOPOLDO, PIO, JUSTO, FELICI. Nemo nostros hosce labores potentius protegit, gratiosius solatur, intimius fovet.

Uni ergo Tutori Optimo Maximo audemus subjectissimè acceptum referre Annum hunc primum Decadis secundæ, perpetuam nobis humillimè spondentes gratiam, quam sine exemplo hæctenus experti sumus, Deumque precati, ut velit hæc vota semper solvi, semperque signari etiam pro Serenissimâ familiâ Archiducali, ad paternum ac avitum perennaturæ successionis fastigium æmulâ virtute, laude & excelsis animi dotibus non tam adspirantibus, quàm natis hæredibus. Largiatur Majestati Vestræ DEUS, quæ olim Christianorum pro Imperatore preces erant, vitam prolixam, imperium securum, domum, tutam,

tutam, exercitus fortes, senatum fidelem, populum probum, orbem quietum, quæcunque hominis & Cæsaris vota sunt; quod nomine Academi-
cæ Societatis humillimè vovet,

Sacræ Cæs. Majest. Vestræ

Subiectissimus Servus,

Academ. Nat. Cur. Præses d. Argonauta

JOH. MICHAEL FEHR, Phil. & Med. D.
Phyf. Svinfurt. Ord. Urbisq̄ue Prætor
Imperialis.

PRO.

PROGRESSUS
ACADEMIÆ
NATURÆ CURIOSORUM,
CATALOGO
PATRONORUM ET COLLEGA-
RUM EXPRESSUS
à
GEORGIO WOLFFGANGO
WEDELIO,

Archiatro Ducali Saxonico, S. R. I. Academ. Nat. Cur.
Adjuncto, d. HERCULE.

NORIMBERGÆ,
ANNO 1733 LXXXIII.

THE
NEW
REVISED
AMERICAN
DICTIONARY
OF THE
ENGLISH LANGUAGE
AS FOUND IN
AMERICAN SPEECH
AND WRITING
EDITED BY
JAMES MONROE SMITH
NEW YORK
G. W. WOODS
PUBLISHERS
1913

Aturam scrutandam esse , & in hujus arcanis rimandum æternum Numen , nemo forsitan negaverit , qui se hominem , ad instar divinæ mentis conditum meminerit. Emissi enim incolæ terrarum in mundum hunc sumus tanquam in Academiam , ut discendo consenescamus , & senescendo discamus.

Hoc ut omnibus in universum commune debet esse studium , unde *Abderitanus Philosophus* omnes oportere homines a sebat *ἰντρῆνδν τῆρυν ἑπιρῆαδδ* , medicam artem nosse , tanquam rem honestam simul & utilem ad vitam , & ex his maximè eos , qui eruditionis ac eloquentiæ cognitionem habent ; Ita cum primis medicos id addecet.

Turpè fuerit ministrum domini sui res vel negligenter tractare , vel insuper habere , vel nescire penitus. Medicus naturæ minister indignus hoc nomine habendus , si magistrum suam non sectetur improbo labore , nec imbutus secretis ulterius provehere splendorem hunc dignetur , quo à largitore bonorum omnium dotata est.

Nec parva verò omnia sunt , licet quàm maximè appareant , multa scrutanda restant , multa invenienda & excutienda , multa illustranda.

Blandiri videmur nobis & applaudere , quod nostro hoc seculo velut è copiæ quodam cornu vastum effusum sit arcanorum quoddam pelagus ; Quod inventa circulatione machinæ corporæ magis jam pateat status ; quod noviter invento usu testium muliebrium , glandularum subcutanearum , & vasorum lymphaticorum illustrato ambitu ratio jam plurimorum reddi queat melior , ut alia taceamus ex anatomicorum forulis pe-

tita. Sic & per Chimiam in apricum posita jam omnia & luce meridianâ patere credibile videtur, si non persuasum nobis, postquam tot novis, & Veteribus inauditis armis contra morborum exercitum progredi licet.

Idque adeo animos demulsit, ut vetera jam multis forde- re videantur, ut nec legendæ quidem è sterquilinio perlæ dignæ habeantur labore, quin unusquisque jam suo vivere genio possit, & nova asserta tueri, citra ullius curam.

Sed si fateri volumus quod res est, æmulari videmur hoc ipso illos, qui hæreditate amplâ neglectâ sibi solis opes aucu- pantur de novo, negligentes à majoribus relictos thesauros.

Profundissima apud Veteres latet sapientia, quæ per se- cula quidem barbara passâ est quandam velut eclipsin, elucta- ta tamen jam novo splendore resulget.

Quis non miretur vel unici *Hippocratis* scripta vastam ar- tem ultra unius hominis ætatem inimitabili dexteritate emensa. Brevi stylo, Laconum more composito, multa di- cit, & in recessu condit, ubivis remiscens, quæ & alio foro non medico satisfacere queant.

Inveniant hic Theologi τὸ εὐχεσθαι πρόπον ἐπὶ λινὴν εἶναι ἀγα- θόν, orare decorum & valdè bonum esse; Jcti, quæ decidere casus forenses, naturæ legibus innixos plurimos queant; Philo- sophi ἀδελφὴν ἰητρικῆς σοφίας, sororem *Medicina & Philosophiam*; Me- dici verò cum primis totius artis regulas utilissimas. Quis unquam certius prædixit, divino sene? Quis curiosius obser- vavit singula ægrorum accidentia? Quis tot arcana resperfit scriptis, ut quoties hunc autorem evolvas, quod diffiteri nefas fuerit, toties discedas doctior?

Non mirandum hinc est, negari veteribus cognitos morbos quosdam, cujus rei scorbutus exemplum solus præ- beat, à *Coo* luculenter descriptus, *l. de intern. affect.* & alibi; Ha- beri hodiè arcanorum loco, quæ prolixè propalavit idem, aliiq̄ue, doloribus mederi ustulationem cum artemisiæ con- cerptæ lanugine, Moxam vocant peregrino nomine, quod
idem

idem dudum notavit, licet fungos vel similia nominaverit, qui & dentes dolentes non temerè eximendos, sed cauterio resiccandos ab affluxu præcepit.

Tacemus rariores observationes, quæ ab eo citantur, ut barbatae foeminae; historica quæ in opere & additis occurrunt, qualis locus est de Trojano excidio, non esse hoc *μῦθος* *fabulam*, apologum, *ἀλλ' ἔργον*, *revera gesta*.

Neque opus est ad alios excurrere. Suffecerit dixisse, reperiri apud Veteres quoque, quæ hodie ignoramus, vel si noverimus, certius longè exinde proficere.

Est verò & in his, in quo exerceas ingenium & demerearis publicum; magnus & utilis labor est, sistere veterem orbem nostro, explorare, quæ isti noverint, illustrare, corrigere, expolire. Nec est, quod objicias, Criticos in medicinâ excolendâ parum fuisse vel utiles, vel felices, malle enim artem hanc experimentis stabiliri, quàm locorum parallelorum, quàm aliorum deductione, quæ aliàs laude sua defraudanda non sunt.

Demus hoc, aliud sibi pensum sumant, aliam mereantur gloriam, restituta loca, correctos textus, suppleta hiulca & incongruè locata debeamus illis, vel solùm id summâ habendum est in laude.

Dolendum hac occasione nostro hoc seculo cessari ferè in editione autorum correctiorum & palmam relinqui superiori isti: Dudum *Hoffmannianâ* ineffabili industriâ *Galen*i opera prodire potuissent elimata, nitida, in communem usum concinnè aptata, correctâ, dato etiam exemplo, nisi deessent, qui obstetricantem manum denegarent, minus utilibus edendis sæpè magis intenti. Et gaudendum tamen, privatis foriniis servari seculorum memoriâ dignum opus ab *Excellentissimo Heliantho* nostro, cui si *Cornarii* eruditissimi & celeberrimi Viri, notæ & lectiones variæ accedant, (servantur verò eæ in Bibliothecâ *Academix Salanæ*, eleganter ad marginem

infertæ,) nescio an dignius scriptum sit, quod communibus sumtibus imprimatur.

Quin studia ista medicum apprimè decent, & suggerunt largius media; quibus juvari si non ars medica, res tamen literaria possit.

Reperiuntur & in autoribus non medicis, maximè historicis observationes insignes, & notatu alia digna, quæ legenti *Platonem, Xenophontem, Socraticos, Strabonem, Tacitum, Dionem, Ciceronem* ipsum & similes alios obveniunt, unde egregiam his colligendis locis operam insumpsit *Beverovicus*. Ubique invenias, quod animum delectet, vel satiet.

Utque hæc sparsim apud literatos invenias; ita penes medicos literæ apprimè floruerunt, & ab iisdem si non excultæ, saltim servatæ sunt præ reliquis. Quis Græcam linguam puriorem quam apud medicos, *Coum, Pergamenum, Paulum, Actium, Aretæum*; quis Arabicam elegantiolem, quàm apud *Ebnstnam* invenerit? Mixto Ciceronem medicorum *Celsum*, aliosque Latinos.

Literæ & nummi florentis imperii signum sunt. Barbaris seculis cusi nummi vix reperiuntur, vel pauciores saltim, quàm florido magis statu; pauci item libri docti, saltim medici, ut ex utrisque statim liceat colligere seculi felicitatem. Eandem fortunam cum utrisque experta est medicina.

Paucum incrementum fœneratum est, fatemur, ad elapsum usque seculum, ubi cum vigorem recepere utraque, etiam in medicinam redundavit illa felicitas, ipsique artis cultores eisdem excolendis simul dedere operam, artem, literas, & rem publicam demeriti.

Operæ pretium itaque est, & hæreditate aditâ frui, & nostro labore locupletare eandem pro posteris. Sint pristina illa imperfecta, perfectionem accessione novorum experimentorum experunt; sint manca, sint futilia sæpè & falsa, suppleri, corrigi, expungi desiderant. Latet & sub sordido pallio sæpè profunda sapientia. Quin non assequimur sæpè sublimita-

limitatem illam, instructissimi licet suppellectili librorum longè fertiliori. Tectus sub cortice vili fructus amœnus, secreta clausa scientia sub sacrario intimiori, clave sola opus est, quã obtentã clarior exin lux effulget.

Primus hic labor est, occupari in aliis, qui nisi susceptus à viris summis superiori seculo fuisset, mirum quantum caligaremus. Glacie fractã facilis per vastam intercapedinem transitus. Delio natatore prævio expedita sequela est. Restat nobis selectus è mercibus istis eruendus, in commodum nostrum prostantibus gratis, si laborem & studium exceperis, quo solo istæ veneunt. Restant apud Anatomicos exaucto-
randa, penes Chemicos hyperbolicã superbiã & phaleratis encomiis plena probanda, ubivis stabilienda firmiter, nullibi non expectantia faciem pleniorẽ, & incrementum novum. Consultum hinc visum fuit tum aliis, tum Societatis nostræ Antistitibus primis, partiri operas, & certa subjecta examinanda sibi sumere, conquirere curiosè autorum loca, probare asserta, usum excutere & ampliare, notare digniora, atque adeò quæ sparsã extabant, culmina in fasciculos digerere, aptare experimentis, factãque largã messẽ, cistas adornare foecundas, additis pro unius cujusque modulo aliis ad rem aptis, etiam *παριβατικῶς*.

Hæc cum publicè legenda extent monumenta, non laudabimus latius. Visum verò paulò longius hoc fuit institutum, & posse præter id ipsum, satis commodum & laudabile, aliam quoque iniri viam, referendo quasi in fastos seu Ephemerides, quæ hinc inde observatu digna occurrerint, conferente pro lubitu unoquoque symbolam; unde annuã velut operã historia medica nostri temporis crescere cœpit.

Ut ut verò objici quædam visã sunt partim à malevolis, partim ab amicis, aliis molem, aliis non satis curiosã immixta, aliis, in priori præsertim instituto, colligendi licet improbum, minus tamen utilem laborem culpantibus, fastidientibus, multis interim magnis viris nondum in societatem saltim operæ

& laboris hujus venientibus; mitius tamen videntur interpretanda singula.

Nullus liber est, in quo non desiderari quædam possint, quique omnibus sit ad palatum. Pro captu lectoris habent sua fata libelli. Sunt, quorum eruditionis fastigium non assequuntur omnia æquè; sunt, quibus omnia nova, sunt, quibus nostra sordent, extera saltim grata obveniunt, & nemo non multum foetus suos amat, præ aliis, & sibi ipsi sæpè mentitur.

Pluribus opinio inhæret, posse majora expectari à Collegio, nondum satisfacere isthæc orbi erudito. Sed velim illos cogitare illud Cyri apud *Xenophontem*: *ἔτε γὰρ ἄρμα δῆτε ταχὺ γένοιτ' ἂν βραδείων ἵππων ἐόντων, nequit esse currus celer, in quo equi tardi sunt.* Absque jactantiâ tamen dici posse putaverim, esse aliquid præstitum à Germanis, additum esse non minimum arti momentum in istorum his lucubrationibus, quod laudem mereatur maximam, saltim in medicinâ nostrâ.

Ab sit, ut alios spernamus, veneramur potius merita quorumlibet; liceat verò & nobis uti nostrâ fortunâ, ut si non numerus sumus, tamen & hic Deos esse monstremus.

Commune vitium est, vitia magis seligere, quàm prædicare bona, in scriptis aliorum errata si quæ sunt, eruere vel fingere quoque, publico sarcasmo excipere, autoresque benè meritos aliis deridendos propinare nullâ habitâ ratione præstitorum nobiliorum, cum potius laudanda hæc fuerint, illa mittenda; communis hæc solet esse gratia scriptorum. Nostrum est, citra liticulas illas vel nominis quoque innocuam usuram, quæ aliquibus visa fuit indecens, strenuè naturæ scrutinio incumbere, & meliora fata expectare, favente sacratissimo Imperatore *LEOPOLDO*, cujus Augustissimæ Majestatis gratia tanto modestius uti debemus, quanto plenior rem experimur.

Nunquam sanè in medicinâ quoque nostrâ vanæ velitationes, refutationes, sugillationes publicæ aliquid contulere boni, odimus ista omnia & potius, occasione *Catalogi Dnn. Patrono-*

tronorum, Fautorum, Collegarum, consultum duximus, & instituti nostri rationem denuò exponere, & non solùm subjectissimè ultiores Solis Austriaci gratiosissimos radios nobis exorare, sed & officiosissimè honoratissimorum reliquorum virorum incluta nomina invitare, ut vel suggerant media, vel conferant, quæ digna judicent, vel faveant saltim honestis conatibus; nostros verò ipsos laudare, ut in studio suo pergant, monere, ut strenuè ampliùs parturiant nova incrementa.

Obstacula non pauca se obtulère hæctenus, quo minus majores adhuc fructus edere potuerit societas, & majori effulgeret splendore, distantia locorum, quibus diffiti Collegæ degunt, defectus mediorum publicorum, sumtibus non aliis quàm privatis suppetentibus, quos si largirentur Mæcenates, huic saltim vel illi, si non omnibus, provehi longius sanè Argo hæc potuerit.

Illum interim defectum amicum per literas initum commercium aliquo modo supplere potest, hunc erogandi promptitudo, amore juvandi proximum & posteritatem etiam mediocris æris. Publici Eleemosinarij sunt Medici, digni hinc, quibus vel hoc nomine ubivis concedatur dispensatio propria, vel selectiorum tantum medicaminum, unicum hujus rei remedium, potissimum incrementi artis præsidium.

Præter hæc candor animorum non parum conferre poterit, eorumdemque concordia, hæc enim ut in nummis olim in militum laudem prædicabatur, non minus reipublicæ literariæ ponderis addere apta nata est. Concordia inquam, candor, modestia Curiosorum, tanquam vincula societatis, citra ullum respectum conditionis, religionis, ambitionis. Unanimis est intentio, juvare publicum, scrutari naturam, ampliare nota, eruere incognita, luci sistere arcana.

Hoc fine & aliis patet accedendi prompta via. Quin invitamus submissè, devotè, amicè, officiosè, velint favere Magnates gratiosissimi, protegere, juvare. Sustineant conferre alii, si non ut Collegæ, tamen ut Patroni, ut Fautores, ut amici,

quæ huc faciunt; inquirere singuli, quibus id cupido est, nobiscum.

Quid gloriosius hoc ipso summo beneficio esse potest, juvare literas & imprimis naturæ seu antistites & scrutatores, seu servos solum? Nil terrenos hos DEOS magis aternitati commendat, ac ipsa hæc gratia, nil immortalitatis encomiis magis induit hæc liberalitate.

Nullum est enim, *verbis C. Plin. Sec. panegyri. Trajano dicto p. m. 12.* magno Principe, immortalitatem quæ merito, impendii genus dignius, quam quod erogatur in posteros. Demerentur hoc ipso benefici hi altores & nutritii humanum genus, rempublicam florentem reddunt, DEO O. M. similes se maximè ostendunt redduntque.

Nec honorificum magis quicquam cogitari potest, quam in amœnis naturæ theatris oculorum, quin mentium panegyri venerari Divinum Numen.

Quo herbas decerpimus, quot mineras scrutamur, quot viventium inquirimus varietatem & viscera, tot hymnos DEO canimus. Est hæc & summorum regum aliorumque potentum orbis luminum cura, delectari chemicis speculationibus, experimentis, arcanis. Nullum aliud præmium sit, quam laudis & gloriæ, quid quæso excelsius? Ne hoc quidem detur, satis est occupari in divinis hisce rebus. Voluit Deus & in Cœlo celebrari, & in terra agnosci, ubique præsens est divinitatis jubar, nullibi non elucet & ad se vocat.

Et nisi eò animum appellamus & spectatores agamus potius quam actores, sanè & illa, quæ possidere videmur, perdemus, & quibus beatiore nos putare possemus, carebimus. In perpetuo motu est natura, perpete etiam studio investigari amat. Nisi Indias adiremus occidentales, quas vocant, brevi cum veteribus oblitterabitur denuò novus ille orbis, Columbus detectus. Si non Indies accessio quædam fiat, retrò sublapsa scientia hinc è Democriti quasi puteo arcessenda fuerit, extricanda labyrinthis, eripienda è barbarie consequente,

Contra ea, si sedulo hanc calcemus semitam, insistentes vestigiis Veterum & Recentiorum, & quasi per manus *παρὰ τὴν τῶν ἀλλήλων διαδοχὴν* tradamus accepta, porrigamus lampada, quæ non exinde in communem rem redundabunt commoda? Brevior ubique se ostendet via, facilior methodus, felicior praxis, usus & ambitus major. Non aliter ac fontes hauriendo non exhauriuntur, sed lætiori scaturigine exiliunt vividæ inde magis aquæ; eodem modo quò plus sunt potæ, plus satiabunt hæ aquæ.

Neccaret hæc ipsa opera suis deliciis, varietas inventorum quem non delectat? Quis non audito novo opere, compendio recenti, artificio & *ἐργασίῃ* delectetur & gaudeat? Ex orientes indies novæ gazæ locupletis naturæ singularia præmia investigantes continuo delectant

A successu hinc felici, emergente etiam ex curiosâ mixturâ eleganti Tincturâ, animus non immeritò delibuitur insigni dulcedine. Adeò pulchra sunt nova, adeò grata, ut vel eo nomine compensent omne inquirendi studium laborum exantlatorum cædium, sumtuum molestias.

Et tanto quidem minori operâ accessionem inventis fœnerare licet, quantò magis obvia sunt naturæ regna, & ubique se offerunt occasiones benè merendi publicum.

Tacemus quæ in botanicis digerenda, quæ in physiologicis extricanda & stabilienda, quæ in praxi firmanda; vel aliud agendo sæpe se sistunt, modo attendas, curiosa. In mineris multa adhuc scrutanda restant, effodiuntur opes, irritamenta laboris hujus.

Subterraneæ cellæ rarius à curiosis lustratæ, & sæpe magis in animo generatio metallorum efficta hinc inde legitur, quàm in sacris illis cryptis verè fieri ex variis experimentis colligere licet. Sunt in corpore quoque nostro & brutorum, quæ ignoremus. Plures in eodem glandulas extare, quàm quis cogitet, vel credat, quod *Fallopivs* suo seculo scripserat, hodiè investigatum sic satis claret. Sin mobile illud perpetuum scrutari mens

sedeat, quomodo ejus beneficio continuo rotetur sanguis & tota vegetetur machina, latissimus erit campus inquirendi, & exercendi ingenium.

Quin in aulis, in museis, velut fornicibus quibusdam naturæ merces expositæ accuratiorem desiderant lustrationem. Ad exteros excurrentibus fuerit inquirendus nativorum ibidem & arte factorum proventus; domi quoque est, quod indages. Plurimis utimur, quæ adhuc dum, unde sint, non novimus, quod exemplo benzoës, camphoræ (quam ex radice cinnamomi novissimè arcessunt scriptores) terræ Japonicæ, boracis ipsius, ut alia mittamus, est quàm clarissimum.

Sic sal ammoniacum, quod per aliquot secula in Officinis desideratum est, Puteolis ex Italiâ magnâ copiâ parabile est, & longè magis spiritu, quem artificiali, experimento nostro, contra fundit, summè urinoso & subtilissimo commendabile.

Idem verò & ex alumine, floribus elegantissimis & puritate enitens parari facile potest, unaque spiritus aluminis acidus eximius egregia *ἐγχειρήσει* effici, modò cum eodem crudo cap. mort. à destillatione spiritus salis residuum propellere per Retortam sultineas, uti alias accessu calcis vivæ urentissimus urinosus spiritus ex eodem funditur.

Consimili quoque artificio spiritus vitrioli viridis in copia haberi potest, qui per phiolam quoque rectificando, ascendit, in usus plurimos aptandus, unaque, paucarum horarum labore, spiritus ejusdem foccus, butyrosus quasi, obtinetur, quod vel verbo indicasse hoc loco sufficiat in exempli vicem. Nimirum viscido in alumine major, & in vitriolo minor, *ἀναδυμίαν* prohibet, unde factâ dissociatione, quod hactenus negleximus, compendium laboris habetur, idque impetratur, quod cæteroqui vix credas, vel pro non ente habeas. Sic decantata hodiè Tinctura martis solaris ex templo longè pulchriori veste ornari potest, modo eidem, prout ex minera vitrioli Hassiacâ, ad aërem collabente & pulverata,
cum

cum aquâ ror. majal. in liquorem ex flavo fuscum solutione extracta est, parum vel q. s. de arcano tartari affuderis. Ita enim in momento color rubicundus eidem conciliabitur, & longe gratior priori, longè viribus quoque antefendus liquor emerget.

Quis non delectetur tam inopinâ μεταμορφώσει; quis non voluptatem capiat ab adauctis cum colore viribus, ut adeò & profit eminentius medicamentum & gratius se commendat colore. Idem verò in quàm plurimis aliis largo fœnore observare licet, modò ex receptâ paroemia nunquam otiosi velimus his insistere vel notare plura, vel non negligere saltim.

Sic quoque in bello ipso, in omnibus mundi angulis uberrima existit ansa, largissima materia spectandi, rimandi, notandi, & in usus humanos vertendi arcana.

Cum itaque non id opus sit unius hominis, nec unius loci, vel sumtuum, nemo non, opinamur, plausu prosequetur, vel benevolo affectu sociatum nostrum studium finem tam honestum, tam jucundum laborem, tam facilem, ast necessariam tamen operam.

Εἰς ἀνὴρ ἢ πάνθ' ὄρα, plus vident oculi, quàm oculus, mutux operæ facilius absolvunt & felicius peragunt cœpta.

Commune id nobis est cum aliis Societatibus variis in & extra Germaniam, singulis eò annitentibus, quò excolere magis artes, linguas, scientias possint. Tantò faventiores ergò speramus nos habituros omnes & singulos, quo alacriores in naturæ & artis penetralibus investigandis deprehendimur.

Neque enim seorsim solùm unusquisque pro suo modulo satagit eruere, expolire, invenire quædam, sed & conjunctim, factâ communicatione, longè rectius & felicius procedi potest. Concordia & commercium literarum, vinculum quasi societatis est. Tentatum tale quid fuit sub hujus seculi initium à fratribus rosæ crucis dictis, ab aliisque quoque pro-

posita familia Collegia, sed brevi expiravit prius illud institutum, & in fumum abiit, alterum vero non successit.

Non tectis latitare nominibus nostrum est, multo minus illicitis occupari artibus, venditare ampullas & sesquipedalia verba, illudere alios, falsa pro veris exhibere curiosis indagatoribus. Si quæ secretiora suis adhuc conduntur loculis, spes est, eadem quoque commodo tempore proditura in publicum.

Odimus verò aliàs illud scribendi genus, quo curati leguntur epileptici, febricitantes, dysenterici aliive pulvere anonymo, arcano non revelando, specifico soli auctori cognito. De hoc sive dubites sive minus, perinde fuerit; Non timendum est æquè luci exposita vilescere, quin ausim dicere hoc pacto sæpe minus attendi solis dignis, & accuratioribus ingeniis imitantibus & intelligentibus utilitatis ambitum & applicandi modum.

Utcunque fuerit, laudabile magis est, cedere in communem notitiam, & aliorum usui inservire, quæ primusprehenderas, quàm sepeliri tecum, quàm spei promulsæ de factâ deludi alios, vel multum dicendo nihil dici. Spreta etiam in tempore gloria sæpè cumulatior redit. Et quid gloriosius quàm publicum edere *φιλανθρωπίας* monumentum, ære quovis perennius?

Idem de secretiori Chimiâ valet. Sanè suspicionem in se derivant *φιλαυτίας*, qui in editione scriptorum Philosophicorum horum, ut vocant, obscure scribunt, ut mitius dicam. Condonabunt enim lectoribus, si adeptos illos non credant, præcipuè cum ipsi in eâdem navi vecti aliis sibi invicem insultent. Majorem laudem merentur, qui ex nostro quoque ordine ingenuè in hæc arcana inquirent, & Chimiâ specialissimam stabilire & in artis formam redigere gestiunt.

Sed tempus est, ut de proposito scriptionis hujus summatim quædam repetamus.

Catalogum edi opus fuit visum, ut in collegium coopta-

tis innotescat, quibus cum eandem decurrunt metam, ut alii ipsique exteri, quorum aliqui id flagitare visi sunt, de Sociis, de progressu & incremento Academiae certiores reddantur.

Quodque primo loco memorandum erat, ut Patroni & Mæcenates debirâ affecti gloriâ noverint, quàm sanctè, quàm officiosè eorum memoriam alere & ad posteritatem transcribere nostrum sit.

Server Deus Optimus Maximus *Augustissimum Imperatorem*, & munificentissimè rependat abundantissimè locatam in Societatem nostram gratiam. Supplicamus verò porrò PIETATI, VIRTUTI, CLEMENTIÆ, LIBERALITATI AUGUSTI, clementissimè porro fovere eandem dignetur, ut FORTUNÀ redux Germaniam nostram ditet, ac gratiosissimi Austriaci Solis radii universum orbem literarium & præsertim nostrum hunc ordinem adspirent. Vota pro salute & incolumitate Domus hujus Sacratissimæ quotannis, vota publica, vota pro AUGUSTO, vota pro AUGUSTA, vota pro PRINCIPIBUS JUVENTUTIS suscipiemus, certi spem publicam, gloriam sæculi, restitutorem reipublicæ, conservatorem studiorum, Patrem patriæ, Cæsarem, quàm diutissimè felicitatem temporis huic foeneraturum, ut vivus æternitatis substantiâ indutus ad ultimum orbis terminum deprædicetur.

Vivet in oculis nostris Imperator, vivet in mentibus nostris, vivet apud posteros cum Domo Austriacâ, domo æternâ, gloria LEOPOLDI sempiterna.

Veneramur etiam votis Serenissimos & Potentissimos alios orbis nostri Proceres, qui tanquam Jovis adstites hæc inferiora irradiant suâ gratia, splendore suo universum orbem illustrantia, famâque utramque solis domum pervagantia cœli Europæi sidera.

Gloriosas statuas erigemus Illustrissimo PROTECTORI, qui perpetuum reddere Cæsaream gratiam nobis dignatus est, qui patrocinio suo Academiae nova augmenta spondet, & universos ac singulos in naturæ sacraria autoritate suâ comitatur.

Sospitet

Sospitet hunc nobis æternum numen, cujus triumphos pleno ore ebuccinat fama, cujus heroica facta æternitatis jam fastis inserta, & posteris, si qua futura, seculis commendata sunt.

Non adversa sunt literarum & armorum commercia, unde Pallas armata celebratur, nec ignotum est Martis sidus, & armis & Medicis præesse. Quin si illa auferas, tu tamen abstuleris, si arma absint protectoria, silént Musæ & hostium expolitæ injuriis ad internecionem properant.

Exosculemur submissâ devotione gratiosissimum patrocinium. Investigemus hoc auspicio almam matrem diversis scriniis thesauros suos occultentem.

Promit terra dotes suas, & fœcundo proventu ostentat in stratâ germina. Nemora quotannis virescunt, animantur in novos fructus arbores, prata & tempe oculorum panegyri stellas meditantur. Ubique mirabilis est natura, ubique admirandus supremus naturæ conditor. Spectemus hæc cimelia, miremur nitorem, rimemur arcana, prædicemus & eruiamus virtutes. Tot Deo canemus laudes, tot hymnos resonabimus, quot plantas curiosè lustrabimus.

Lustratæ sunt hæcenus vegetabiles hæc gemmæ à nonnullis nostri ordinis, plurimæ scrutandæ restant. Nec superficialitè se offerentibus contenta natura, quæ subtrus occultit, attendi quoque vult, ut in viscera terræ demittamus oculos & animum curiosos, ut subterraneam officinam adeamus, omne mineralium genus, metallica & hisce affinia evolvamur, non tantùm quomodo provehantur singula, qua ratione aliud ex alio coquatur, nutriatur, resultet, & hinc in communes usus cedat divitiarum, utensilium & arte factorum, sed imprimis quoque, ut se commendent singula in morborum perniciem, corporis humani salutem, animi delectationem.

Tantò digniora sunt hæc arcana, quanto firmioribus claustris sigillata. Visitur hic velut cœlum quoddam corporeum,
saturia

faturnia regna, jovialis benignitas, martiale robur, solaris splendor, venera pulchritudo, lunare decus.

Hic Dii minorum gentium spectandi, hinc terrarum, sulphurum, bituminum, salium varia genera; hinc venena quoque indaganti auscultant, quorum non tam virus quam virtus eximia est.

Et quis enumerandis his sufficiat? quis prædicandis par esse queat.

Tacemus animalium infinitam sobolem à maximo elephante ad minimum usque acarum, marina monstra, & his juncta nullibi non naturæ rarithecias, latitant & condita sunt. Locus quicumque aliquid suggerit scrutantibus, modò aquis immersa eruenda se sistunt, modò cavernis inclusa ad se invitant oculos, quin maxima sæpe sunt, ubi minima putes.

Nectam invida est natura, ut ab hoc divite copiæ cornu arceat amantes, ut nusquam egena est, ita ubique liberalis, ubique sparsæ gazæ, nullibi exhauriendæ.

Annuat æternum Numen conatibus tam laudabilibus, florentem servet Academiam, incrementa largiatur, Patronos suscite, aptet mentes nostras, ut dignè eruamus singula, & ad seros usque nepotes derivemus usum. Jenæ Cal. Martii, 1680.

Qui quondam fuerat PRÆSES nostri ordinis, eheu!

Serenissimus Princeps ac Heros, DN. DN.

RAYMUNDUS, Sac. Rom. Imperii Comes De Montecucoli, Dominus in Hoenegg & Juppendorff, Aurei Velleris Eques, Sac. Cæsar. Majest. Consiliarius Intimus, Camerarius, Consilii Aulico-Bellici Præses, Generalis Locumtenens, Campi-Mareschallus, Rei Tormentariæ supremus Præfectus, Equitum Colonellus, Jaurinensis Præsidii ac Confiniorum Generalis, PR. grat. &c.

Jam nunc æthereâ sede beatus orat.

SYLLABUS PATRONORUM ET FAU-
TORUM ACADEMIÆ NATURÆ
CURIOSORUM.

*EMINENTISSIMUS ET CELSISSIMUS
PRINCEPS AC DOMINUS*

DN. ANSELMUS FRANCISCUS , S. Sedis
Moguntinæ Archi-Episcopus, S. R. I. per Germaniam
Archi-Cancellarius ac Princeps Elector &c. &c.

- Daniel Angelus, Com. Odoardi de Pepolis in Italia Archiater.
Sylv. Samuel Anhorn, Phys. Sangallensis.
Wilhelm. Becker, S. Cæs. Maj. Personæ & Aulæ Medicus.
Jacobus Barnerus, Medicus Elbingensis.
Erasmus Bartholius, P. P. Hafniensis.
Laurentius Bellinus, P. P. Pisis in Hetruria.
Martinus Bernhardi, à Bernitz, Regis Polon. Archiater.
Olaus Borrichius P. P. Hafn. & Med. Regis.
Franciscus Bouchardus P. P. Regis Hisp.
Dn. Michaël Bohemus à Behmenfeld, Burggravius Reg. Gedani.
Jacobus Breynius, rerum Naturalium scrutator singularis Ged.
Joh. Rudolph. Burckhardus P. P. Basiliensis.
Joh. Butz, Phys. Geislingensis.
Petrus à Castro, Ducis Mantuæ Archiater.
Alhard. Hermann. Cummius Brunsvic. Duc. Archiater.
Joh. Antonius Clotzius, Phys. Buzbacensis,
Andreas Cnöpelsius, S. R. Maj. Poloniæ Archiater.
Timotheus Clarcke, Med. Londin.
Justus Cortnummius, P. P. Soraviensis.
Wenceslaus Dobrzensky de Negro ponte P. P. Pragensis.
Johannes Dalæus, Archiater Nasloviensis.
Caspar Feldner. Pr. Uratislav.
Joh. Christian. Frommann P. P. Coburg. & Med. Provinc.
Martinus Fogelius, Pract. Hamburg.

Regnerus de Graef, Phys. Delphenfis.
 Sigismundus Grassius, Phys. Suidnic. Siles.
 Cælo Gramm. P. P. Kiliensis in Holf.
 Nicolaus Hermannus Grimm, Præcticus Indiæ Orient.
 Ludovicus Hammer, Phys. Dantisc.
 Augustinus Hermannus, P. P. Erfurtenf.
 Benedictus Hermannus Medicus August.
 Matth. Franciscus Hertodius, Med. Prov. Morav.
 Dn. Hiarne, Comitis de Tott Archiater.
 Mauritius Hofmann P. P. Altdorffinus.
 Joh. Cornel. Hönn, Ph. Norib.
 Fridericus Huldenreich, Phys. Esling.
 Friderich Ferdinand Ilmer à Warttenberg, P. P. Viennensis.
 Athanasius Kircherus, S. I.
 Adamus Abrahamus Kochanski, S. I.
 Alphonfus Kohnius, Phys. Ulmenfis.
 Joh. Kunckelius, Chymicus insignis.
 Fridericus Lachmund, Phys. Hildeftensis.
 Joh. Laurentius Lælius, Phys. Onoldinus.
 Joel Langelottus, Holfat. Duc. Archiater.
 Samuel Ledelius, Med. Grünberg. & Med. Provin.
 Christophorus Lipftorpius, Stadæ Phys.
 Daniel Ludovicus, Archiater Saxo-Gothanus.
 Ericus Mauricius, Assessor Cameræ Spirenf.
 Maiganquetz, Episc. Basil. Archiater.
 Julius Wilhelmus Mannagetta, 3. Imp. Rom. Archiater.
 Zacharias Mannagetta, Phys. Znaymenf.
 Philippus Marcus Marci, Med. Provin. Saxo-Goth.
 Justin. Ortolph. Marold, Phys. Schleusingenfis.
 Joh. Wolffgang Møgling, Phys. Pforzheim.
 Christianus Nitzke, Forfta-Lufarus.
 Joh. Matthias Nester, Archiater Beruthinus.
 Carolus Offredi, Medicus Patavinus.
 Heinricus Oldenburgius, Illustr. Soc. Angl. Secretarius.

- Friedericus Ortlobius, Phys. Uratisl.
 Joh. Jacob. Parfenius, Med. Hamb.
 Joh. Paterfon Hayn, Phys. Eperiens.
 Joh. Pilas, S. Cæs. Maj. Cameræ Chirurgus.
 Joh. Jacob Pisani, Pr. Viennens.
 Antonius de Pozzis, S. Cæs. Maj. Medicus.
 Carolus Raygerus, Phys. Poloniensis.
 Vitus Riedlin, Phys. August.
 Petrus Rommelius, Poliater Ulmenfis.
 Jacobus Rothius, Practicus Basiliensis.
 Christianus Rudnicus, Pract. Gedan.
 Henr. Samson, Med. Lond. Angl.
 Joh. Baptista Scaramucius.
 Joh. Theodorus Schenckius P. P. Jenens.
 Sebastianus Scheffer, Phys. Mœno-Francofurt.
 Joh. Schmidius, Phys. Gedan.
 Lucas Schröckius, Sen. Phys. August.
 Simon Scholtzius, Phys. Thorun. S. R. M. Pol. Med.
 Henricus Scretà à Zavorzitz, Pract. Schafhus.
 Georgius Segerus, S. R. M. Pol. Med. Phys. Gedan.
 Petrus Specht, R. M. Svec. Med.
 Christoph. Seliger, Phys. Sittaviensis.
 Joh. Georg. Sommer, Archiater Arnstadio-Schwarzeburg.
 Joh. Christoph. Sturmus, P. P. Altdorf.
 Philipp. Thalducci à Domo, architect. mil. per Bohem, Praefectus.
 Gothofredus Thilesius, Phys. Uratislav.
 Joh. Frid. Treubler, Svinfurt. Phys. Berg. in Norwegia.
 Simon Aloysius Tudecius demonte Galea, Med. Prag.
 Erhardus Weigelius, Mathes. Prof. P. Jen.
 Joh. Jacob Wepfer, Phys. Schafhus.
 Daniel Winckler, Arch. Ligio-Bregensis in S. I.
 Joh. Ludwig Witzel, Phys. Francofurt.
 Laurentius Wolffstrigel, P. P. Vienna.

CATALOGUS

*S. R. I. Academiae Naturae Curiosorum Collegarum
omnium, cum Nominibus, Agnominibus &
tempore Receptionis.*

	Nomina	Agnomina	Locus	Annus Rec.
1	Joh. Laurent. Bausch, Svvinf. Acad. Nat. Curios. Fundator & Praeses I.	Jason	Phys. Svvinf.	1652.
2	Joh. Michaël Fehr, Kittinga Francus, Acad. Nat. Curios. Adjunctus I. jam Praeses H.	Argonauta	Phys. Svvinf.	52.
3	Georg. Balthaf. Metzger Svvinf.	Americus	P. P. Tubing.	52.
4	Georg. Balthaf. Wolfart Svvinf.	Alceus	Pract. Svvinf.	52.
5	Christoph. Keiling Islebiensis.	Aeson	Phys. Isleb.	52.
6	Valentinus Andr. Mollenbrock Erffurt. .	Pegasus	P. P. Erff.	52.
7	Gregorius Horstius Ulmenf.	— —	Phys. Ulmenf.	52.
8	Joh. Pfautz Ulmenf.	— —	Med. Ulmenf.	52.
9	Conrad. Theod. Lüncker Mar- purg.	— —	P. P. Marpurg.	52.
10	David Wilhelmi Baccharac.	— —	Phys. & P. P. Bern.	52.
11	Andr. Wolffius Jenenf.	— —	Phys. Smalcald.	1653.
12	Joh. Martin. Uhlius Svvinf.	— —	P. P. Sleusing.	53.
13	Alb. Conrad. Langenauer Uf- fenheim.	— —	Phys. Weidenf.	53.
14	Nicol. Balthaf. Merz Herbipol.	— —	P. P. ibid.	1654.
15	Joh. Daniel Horstius Gießenf.	Phoenix	Arch. Francof.	1655.
16	Joh. Adam Stöer Herbip.	— —	P. P. ibid.	1656.
17	Philipp. Jacob. Sachs Uratislav. A. N. C. Adj.	Phosphorus	Phys. ibid.	1658.
		e 3		18. Joh.

	Nomina	Agnomina	Locus	Ann. Rec.
18	Joh. Deutschlender Fraustad.	— —	Arch. Polon.	1661.
19	Leonhard Urfinus Norimberg.	Zephyrus	P. P. Lipsiens.	61.
20	Elias Schmidt Haslac. A. N. C. Adj.	Phaëton	Phys. Svvinf.	61.
21	Joh. Andr. Grabe Mulhuf	Cephalus	Phys. Erff.	61.
22	Joh. Jacob Sauer Palatin.	— —	Phys. Herbip.	61.
23	Joh. Philipp. Deisler Svvinf.	— —	Phys. Sulan.	61.
24	Joh. Jacob Wittig. Erff.	— —	P. P. Erff.	61.
25	Georg. Christoph. Petri Erff.	Achilles	P. P. Erff. Arch. Mog.	1662.
26	Jacob. à Typsma Harlem. Fri- sius.	— —	Phys. Leoward.	1663.
27	Hieron. Conrad. Virdungus ab Hartung. Marp.	Meliffus	P. P. Herbip.	1664.
28	Paulus Amman, Uratislav.	Dryander	P. P. Lips.	64.
29	Joh. Daniel Major Uratislav, A. N. C. Adj.	Hesperus	P. P. Chilonien.	64.
30	Christ. Frider. Garman Martisb.	Pollux	Phys. Chemnic.	1668.
31	Jeremias Rhoetius Aristad.	Castor	Phys. Arnstad.	68.
32	Joh. Rudolph. Camerarius Tu- bingens.	Hector	Phys. Tubing.	68.
33	Heinr. Vollgnad, Uratislav, A. N. C. Adj.	Sirius	Phys. Uratislav.	1669.
34	Joh. Jänisius Uratislav.	Arcturus	Phys. Uratislav.	69.
35	Joh. Christian Mackius, Cob.	— —	Phys. Schneb.	69.
36	Michaël Etmüller Lips.	— —	Fac. Med. Asteff.	1670.
37	Joh. Ferdinand Hertod à To- denfeld Morav.	Orpheus	Lips. Phys. Brunn.	70.
38	Joh. Georg Greifelius Vien- nens.	— —	P. P. ibid.	70.
39	Georg. Sebastian Jungius Vien- nens. A. N. C. Adj.	Podalirius	Arch. Cæsar.	70.

	Nomina	Agnomina	Locus	Anni. Rec.
40	Salomon Braunius, Chilon. Holfar.	— —	Phyf. Biberac.	1672.
41	Paulus de Sorbait, Belga.	Machaon	Arch. Cæs.	72.
42	Gottlieb Georg Schramm, Frauenstad.	— —	Phyf. ibid.	72.
43	Melchior Friebe, Friedland, Si- lef.	Cleander	Phyf. Præf. Hayn.	72.
44	Georg. Wolffg. Wedelius, Lu- fatus, A. N. C. Adj.	Hercules	P. P. Jenenf.	72.
44	Joh. Scultetus Norimb. A. N. C. Adj.	Perseus	Phyf. Norimb.	72.
46	Georgius Francus, Naumburg.	Argus	P. P. Heidelb.	72.
47	Joh. Georg. Elsner Uratiflav.	— —	Phyf. ibid.	1673.
48	Gottfried. Schubart, Uratiflav.	— —	Phyf. Breg.	73.
49	Gottfried. Christian. Winckler Breg.	— —	Phyf. ibid.	73.
50	Christianus, Adolph. Balduin, Dobela Mifnic.	Hermes	Præf. Hayn.	73.
51	Matthias Tilingius Jevera Frif.	Zephyrus	P. P. Rinthel. & Arch. Haff.	1674.
52	Salomon Reifelius Hirschberg.	Amphion	Phyf. Worm.	74.
53	Joh. Sigmund. Elsholtz Berlin.	— —	Arch. Brand.	74.
54	Casp. Theophilus Bierling Lipf.	— —	Phyf. Magd.	74.
55	Ehrnfried Hagendorn, Gorlitz.	Pegasus II.	Arch. Sax. Görl.	74.
56	Dn. Christian. Auguft. L. B. à Friefen.	Jaſon II.	— —	1675.
57	Christianus Mentzelius Für- ſtenvvald.	Apollo	Arch. Brand.	75.
58	Caspar. Marchius Stettino-Po- meran.	— —	Arch. Brand.	75.
59	Christianus Francifcus Paullini Ifnacenf.	Arion	Arch. Corbej.	75. 60. Joh.

	Nomina	Agnomina	Locus	Ann. Rec.
60	Joh. Laurent. Fehr Syvinf.	— —	Med. ibid.	75.
61	Joh. Petrus Prückelius Ratisb.	— —	Phyf. Ratisb.	75.
62	Joh. Georg Trumphius Goslar.	— —	Phyf. Goslar.	1676.
63	Gothofred. Scultetus Uratislav.	— —	Phyf. ibid.	76.
64	Georg Hieron. Welsch, August.	Nestor	Phyf. August.	76.
65	Rudolphus Wilhelmus Kraus, Naumb.	Tiphys	P. P. Jenenf.	76.
66	Georg. Abraham Merclin Ju- nior Nor.	Chiron	Phyf. Norimb.	76.
67	Gabriel Clauderus Altenburg.	Theseus	Arch. Altenb.	1677.
68	Benjamin Scharff Sondershuf.	Bias	Arch. Svartz.	77.
69	Georg. Caspar. Kirchmaier.	Phosphor. II	P. P. Witteb.	77.
70	Joh. Burg Uratislav.	— —	Phyf. Uratislav.	77.
71	Gothofr. Samuel Polifius Fran- cof. ad Viadr. (Adj.	— —	Phyf. Francof.	77.
72	Luc. Schröck Jun. Aug. A. N. C.	Celfus	Phyf. ibid.	77.
73	Dn. Dietericus de Warvvitz Eq. Hierof.	Ulyffes	— —	77.
74	Joh. Nicol. Pechlinus Batav.	Telamon	P. P. Kilon.	1678.
75	Joh. Jac. Waldschmidt Wetter.	Priamus	P. P. Marpurg.	78.
76	Dn. Henricus L. B. à Frifen.	Atlas	— —	78.
77	Joh. Christoph. Adlungius Erff.	Ajax	P. P. Erff.	78.
78	Joh. Georg. Volckamer Norim- berg. A. N. C. Adj.	Helianthus	Phyf. ibid.	78.
79	Joh. Sieboldus Gothanus.	Laomedon	Arch. Magdeb.	78.
80	Laurentius Giesler, Sen. Brun- fvvicenf.	Hippocrates	Phyf. Brunsvic.	78.
81	Andreas Cleyerus.	Dioscorides	Ph. Bat Ind. Or.	78.
82	Joh. Fried. Allmacher.	Zethes	Arch. & Phyf. Wertheim.	1679.
83	Tobias Czaſcheliuſ.	Æſculapiuſ	Arch. Cæſar.	79.
84	Joh. Georg. Sartorius Bamberg.	Calais	Phyf. Bamberg.	79.

	Nomina	Agnomina	Locus	Ann. Rec.
85	Joh. Christianus Tralles.	— —	Phys. Uratisl.	79.
86	Jacob Wolffius Numb.	Socrates	Phys. Altenb.	79.
87	Carolus Patinus, Parisiensis Gallus.	Galenus	P. P. Patav.	79.
88	Günther Christoph. Schel- hammer Jen.	Theophrastus	P. P. Helmst.	79.
89	Johannes Pfeiffer Geran.	Musa	Arch. Ruth.	1680.
90	Joh. Ludov. Hannemannus.	Nestor II.	P. P. Chilon.	80.
91	Joh. Dolæus.	Andromachus	P. P. Hannov.	80.
92	Sebast. Scheffer A. N. C. Adj.	Perseus II.	Ph. Francof.	1681.
93	Hieron. Ambros. Langeman- rel.	Solon	Patr. & Can. Aug.	81.
94	Joh. Jacobus Harder.	Pæon	P. P. Basil.	81.
95	Joh. Daniel Widdt.	Asclepiades	Arch. Trev.	81.
96	Joh. Conrad Peyer.	Pythagoras	Ph. Schafh.	81.
97	Joh. Paulus Wurffbain.	Hermes II.	Phys. Norib.	81.
98	Georg. Eberhard. Rumph.	Plinius	Hist. in Amb.	81.
99	D. Joh. Petrus Albrecht.	Castor II.	Ph. Hildesh.	81.
100	Joh. de Muralto.	Aretæus	Phys. Tigur.	81.
101	Henricus Scretæ.	Nicander	Ph. Schafh.	1682.
102	Joh. Adam Limprecht.	Fabius	Phys. Uratisl.	82.
103	Gerard. Blasius.	Podalirius II.	P. P. Amstel.	82.
104	Joh. Jacob. Döbelius.	Hippocrat. II.	P. P. Rostoch.	82.
105	Emanuel König.	Avicenna.	Phys. Basil.	82.
106	Mart. Joh. Haësbart.	Rhases	— —	82.
107	Joh. Georg. Hieronymi.	Aëtius	Ph. Gvelph.	82.
108	Joh. Georg. Landbeck.	Serapio.	Pract. Kittin.	82.
109	Carolus Oheim.	Sirius II.	Phys. Uratisl.	82.
110	Jacobus Schmidius.	Podalirius III.	Arch. Anh.	82.
111	Jacobus Weizius.	Æson II.	Arch. Goth.	82.
112	Joh. Matth. Faber.	Plato	Phys. Heilbr.	1683.
113	Adamus à Levvenvald.	Æsculapius II.	M. Con. Stir.	83.

Continuatione vide A. III. f
Dec. II. e.

PRÆFA-

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Um recens opus Ephemeridum adparamus, operæpretium videtur laudare divini *Hippocratis* locum ex *l. de arte c. I. l. 4.* ubi, ἐμοὶ τὸ μὲν τι τῶν μὴ εὑρισκόμενον ἐξευρίσκειν, ὅτι καὶ εὑρεθὲν κρείσσον ἢ ἀνεξεύρετον, ξυπέσι δὲ δότες ὀπιθύμνια τε, καὶ ἔργον εἶναι. mihi, *inquit*, invenire aliquid eorum, quæ nondum inventa sunt, quod ipsum notum, quàm occultum esse præstet, scientiæ (*Medicæ*) votum ac opus esse videtur: similiterque & semiperfecta ad finem perducere & absolvere. Id ipsum nempe unicum propositum fuit hæctenus Societatis nostræ Academicæ, eruere naturæ arcana ex centrīs suis, & eruta illustrare.

Sunt, qui nihil inveniri posse amplius rentur, omnia jam pansa, nudam sine veste Dianam, haberi jam cuncta parata ac confecta, nihilque dici posse, quod non jam dictum sit. Et verum est, inventa jam plura esse, quàm credi potuisset. Felix hoc seculum plura alia hæc laude superat. Ideò tamen nil superesse amplius, quod inveniri, seligi, illustrari, & perfici possit, nimis arrogans foret, qui contendat.

Natura, quæ *Justini Martyris* est paroemia, imitatur fontem, qui quanto hauritur magis, tanto limpidiore profundit aquas. Non minus de eadem ac de pietate valet, quod dicitur, nisi eam investigando progrediamur, regredimur. Quin
brevis

brevi imminens barbaries visenda fuerit, nisi hæc studia excolamus perpetuo studio. Non ideo hæreditas tam ampla ad nos traducta est à tot seculis, ut otiosi consenescamus spectatores. Ut ferrum movendo splendorem suum servat, imò auget, quietum verò rubiginem contrahit brevi; eundem in modum artes excultæ ditescunt & evehuntur magis, neglectæ vilescunt & oblivioni traduntur.

Non alius scopus fuit hæctenus, quàm dictus, nec institutum aliud nostrum, quod *nunquam otiosos* esse deceat naturæ ministros, ut ipsa feriatur nunquam, agit semper, invitat perpetuò, & promptè expromit thesauros, quibus ditissima gaudet.

Et invenire annisi sumus, & inventa provehere amplius, laudatissimo sanè conatu; sed quis æquè finem assequitur semper, quem intenderat? Quis saltim, sine censurâ, sine exceptione, omnium calculum & applausum impetrat? Satis fuerit, innocente nisu tentata omnia, neque id sine fructu insigni, ut speramus. Condonandum potius erat, si non æquali studio decurramus omnes, iiq̄ue suâ operâ mutuâ juvare studia, potius debebant, qui otiosi an invidi, vel doctiores potius non omnia ad palatum suum posita reperiunt.

Maximæ debentur laudes Uratislaviæ, quæ Silesiæ est metropolis, & Germaniæ decus, luminibus, SACHSIO, VOLLGNADIO; quiq̄ue in vivis adhuc existentes alii, indefessâ operâ, candore summo, colligendi edendiq̄ue Ephemerides per integros decem annos sustinuere strenuè provinciam. Demeriti sunt officio hoc suo universam artem, peplo Minervæ Curiosorum inscribendi, & posteritati commendandi.

Primi hoc pensum absolverunt, summâ cum nominum suo-

rum gloriâ, alterum jam demandatum Noribergæ, centro Germaniæ, ac soli, ne in molem nimis vastam excrescat non interpolatum opus, sed divisum hoc pacto novam apud eruditos, cum primis verò horum Patronos & Mæcenates, & quorum in fide est societas, & alios ambiat gratiam.

Quicumque ergò in posterum inventa sua nova, vel pristinis novam accessionem foenerantia nobiscum communicare, amant ac dignantur, amicè & perofficiosè rogamus, invitamusque, ut vel Noribergam statim dirigant elaboratas ad prelum Observationes, vel in quovis circulo proximiori ad Adjunctos Societatis mittant, securi de integrâ famâ ac nominis gloriâ, quam inde ex mente reportabunt. Ordinis rationem tam accuratam attendere nobis non licuit. Ordinem quippe absque ordine observavimus, qualem in priori, talem & in præsentî decuriâ novâ, nullius Authoritati, nullius Eruditioni quidquam derogantes. Omnibus officiosum testabimur animum, quin obstetricantem hanc æternæ nominis famæ occasionem offerimus, seu ex nostro jam ordine sint, seu illum, quod non meretur, despiciatui non habeant.

Primum novi operis hunc sistimus foetum, edituri porrò deinceps, quicquid curiosi parturierint ingenia, benevolâ communicatione ad nos missum. Vale LECTOR AMICE,
& conatus nostros Tuâ gratiâ ac favore
promove.

Ad Inclytam

Naturæ Curiosorum Societatem.

S. R. I. Academiæ Nat. Curiosorum
Nobilissimis, Excellentissimis & Experientissimis
 Dnn. Patronis, Fautoribus, Adjunctis,
 cæterisque Collegis suis
Salutem & Felicitatem dicit

JOHANN. MICHAEL FEHR,
 PRÆSES d. Argonauta.

Ub felicissimo auspicio Eminentissimi nostri Protecto-
 ris, Dn. ANSHELMI FRANCISCI, Electoris Mogun-
 tini &c. placuit Academiæ N. Cur. typographiam, ob
 loci, per Rom. Imperium, commoditatem, Noribergam
 transferre, eamque Wolffgango Mauritio Endtero, Ty-
 pographo & Bibliopolæ ejusdem Civitatis, commen-
 dare; quod E. E. E. V. V. V. omninò notificandum du-
 ximus, ut suas quisque Observationes probè elimatas, cum titulo in
 peculiari schedâ consignato, eâque formâ, quâ typis expressas volunt,
 eò ablegent: vel, si via est longior, easdem ad vicinum cujusque cir-
 culi Adjunctum ita elaboratas amendant, revidendas tamen, & ulterius
 promovendas.

II. Dabunt etiam sedulam Adjuncti operam, ut si quæ in revisio-
 ne Observationum notanda & corrigenda videantur, illa statim ad
 Scripti Authorem referant; Illi manum à corrigendo penitus abstine-
 ant: expolitæ autem, vel necessitatis, vel jucunditatis aut utilitatis spe-
 cie arridentes Noribergam quantocyus transmittantur.

III. Ad eosdem quoque Adjunctos deferri possunt nomina &
 morbi eorum, qui ex Collegis piè sunt defuncti, ut annuus Collega-
 rum tam vivorum, quàm mortuorum, ut & noviter receptorum Ca-
 talogus ad singulas editiones plenius adornari possit.

Vivunt autem adhuc per Dei gratiam & clarent Nobilissimi & Excellentissimi Domini Adjuncti:

In circulo Franconico,

D. ELIAS SCHMID, d. Phaëton Svinfurti.

In circulo Saxonico,

D. GEORGIUS WOLFFG. WEDEL, d. Hercules Jenæ.

In circulo Svevico,

D. LUCAS SCHRÖCK, d. Celsus, August. Vind.

In circulo Rhenano,

D. SEBASTIANUS SCHEFFER, d. Perseus II. Francof. ad Moenum.

Ad mare Balthicum,

D. JOH. DANIEL MAJOR, d. Hesperus, Kiliae Cimbrorum.

In circulo Austriaco,

D. JOH. JÆNISIUS, d. Arcturus, Uratisl.

In circulo Norico,

D. JOH. GEORG. VOLCKAMER, d. Helianthus, Noribergæ.

CATALOGUS

Excellentissimorum Dnm. Medicorum,

Qui pro augendo primo hoc secundæ Ephemeridum Physico-
Medicarum Decuriæ anno Observationes communicarunt,
secundum ordinem Alphabeticum.

1. D. JOH. PETRUS ALBRECHT, *Physicus Hildesheimensis*, Academicus Curiosus.
2. D. PAULUS AMMAN, *Professor Publicus Lipsiensis & Botanicus insignis*, Academicus Curiosus.
3. D. SYLV. SAMUEL ANHORNIUS, *Physicus Sangalensis Ordinarius*.
4. D. LAURENTIUS BAUSCHIUS, *quondam Physicus Svinfurtensis*, Fundator Academ. N. Curiosorum, & Præses I.
5. L. BALTHASAR CHILIANUS, *Medicus Provincialis Saxon. Eysfeldæ*.
6. D. ANDREAS CLEYERUS, *Protomedicus & Senator Bataviæ Orient.* Academicus Curiosus.
7. D. JOH. DOLÆUS, *Archiater & Prof. Publ. Hannovienſis*, Academicus Curiosus.
8. D. JOH. GEORG. ERNST, *Præcticus Wolarviensis in Silesia*.
9. D. JOH. MICHAEL FEHRIUS, *Consul & Archiater Svinfurtensis*, Acad. Nat. Cur. PRÆSES, d. Argonauta.
10. D. JOH.

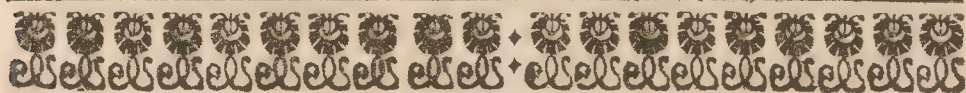
10. D. JOH. LAURENT. FEHR, *Physicus Svinfurtensis*,
Nat. Cur.
11. D. GEORGIUS FRANCUS, *Prof. Publ. Heydelber-*
ga, Universitatis Pro-Cancellarius, Serenissimi March.
Badens. Archiater, Academicus Curiosus.
12. D. HENR. NICOL. GRIMMIUS, *Practicus quondam*
in India Orient. Celeberrimus.
13. D. JOH. LUDOVICUS HANNEMANNUS, *Profess.*
Publicus Chiloniensis, Academicus Curiosus.
14. D. JOH. EHRENFRIED HAGENDORN, *Phys. Gör-*
liz, Nat. Curiosus.
15. D. JOH. JACOB. HARDERUS, *Prof. Publ. Basi-*
liensis Ordinarius, Academicus Curiosus.
16. D. BENEDICTUS HERMANNUS, *Medicus Augu-*
stanus.
17. D. GREGOR. HILLINGIUS, *Physicus Norib.*
18. D. JOH. MAURICIUS HOFFMANNUS, *P.P. Altdorf.*
19. D. JOH. CORNELIUS HÖNN, *Physicus Noriber-*
gensis.
20. R. P. AD. ABRAHAMUS KOCHANSKI, *Societatis*
Jesu.
21. D. EMANUEL KÖNIG, *Phil. & Med. Basiliensis,*
Academicus Curiosus.
22. D. JOH. LAURENT. LÆLIUS, *Physicus Onoldinus.*
23. D. SAMUEL LEDELIUS, *Medicus Grünbergensis in*
inferiore Silesiâ.
24. D. PHILIP. MARCUS MARCI, *Med. Provincialis*
Sax. Gothan.

25. Dn. THEODORICUS à MARWITZ, *Serenissimo Electori Brandenburgico à Consiliis in Neomarchia Statu & Consistorio, Ordinis Johannitici Hierosolymitani Eques, & Commendator designatus in Witersheim &c.*
26. D. CHRISTIANUS MENZELIUS, *Sereniss. Electoris Brandenburgici Consil. & Archiater, Academicus Curiosus.*
27. D. GEORGIUS ABRAHAMUS MERCLINUS, *Physicus Noriberg. Academicus Curiosus.*
28. D. JOH. de MURALTO, *Physicus Tigurinus, Academicus Curiosus.*
29. Dn. CAROLUS OFFREDI, *Medicus Patavinus.*
30. D. CAROLUS PATINUS, *Eques D. Marci, Doctor Medicus Parisiensis, & in Archilyceo Patavino Primarius Chirurgia Professor, Academicus Curiosus.*
31. D. JOH. CONRAD. PEYERUS, *Physicus Schaffhusanus, Academicus Curiosus.*
32. D. SALOMON REISEL, *Sereniss. Ducis Wirtemb. Consiliar. & Archiater Stutgardianus, Academicus Curiosus.*
33. D. VITUS RIEDLINUS, *Physicus Augustanus.*
34. D. PETRUS ROMMELIUS, *Poliater Ulmensis.*
35. Dn. GEORGIUS EVERHARDUS RUMPHIUS, *Illustris Societatis Indiae Orientalis in Insula Moluccarum Ambona apud Belgas Senator, & Mercator emeritus, Academicus Curiosus.*
36. D. JOH. GEORG. SARTORIUS, *Archiater Bambergensis, Academicus Curiosus.*

37. D. GUNTHER CHRISTOPH, SCHELHAMMER,
P. P. Helmstadiensis, Academicus Curiosus.
38. D. JOH. BAPTISTA SCARAMUCCIUS.
39. D. SEBASTIANUS SCHEFFERUS, *Physicus Franco-*
furtanus, Nat. Curiosorum Adjunctus d. Perseus II.
40. D. HENRICUS SCRETA, *Physicus Schaffhusianus.*
41. D. CHRISTOPHORUS SELIGERUS, *Practicus Zit-*
taviensis in Silesia.
42. D. JOH. GEORGIUS SOMMER, *Archiater Arnstadio*
Schwarzenburgicus.
43. Dn. JOH. CHRISTOPH. STURMIUS, *Profess. Publ.*
Mathem. & Physic. Aldorffii.
44. D. JOH. GEORG. VOLCKAMER, *Physic. Norib.*
Nat. Curios. Adjunctus d. Helianthus.
45. D. GEORGIUS WOLFFGANGUS WEDELIUS,
Archiater Ducalis Saxonicus, in Universitate Jenensi
P. P. & Acad. Nat. Cur. Adjunctus d. Hercules.
46. D. JOH. PAULUS WURFFBEINIUS, *Physicus Nori-*
bergensis, Academicus Curiosus.

CATALOGUS
OBSERVATIONUM.

D. JOH. MICHAELIS FEHRII.

1.	Catalepsis stataria periodica.	I
2.	Anatomia Hydropici & Lien monstrosus.	6
3.	Fistula umbilici feliciter curata.	8
4.	Uva versicolor.	12

D. JOH. LAURENTII BAUSCHII.

5.	Calculorum varietas.	13

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.

6.	Moxa Germanica.	14
7.	Vomitus cruentus à lumbricis.	19
8.	Fons ossibus scaturiens.	20
9.	Thermarum elementa, ortus & usus.	ibid.
10.	Syncope periodica.	21
11.	Tumores & verrucæ, cadaveris contactu curatæ.	23
12.	Tumores duri, rebelles, cancriformes.	27
13.	Principia rerum.	30

D. LUCÆ SCHRÖCKII, Luc. Fil.

14.	Pilæ marinæ.	32

D. SEBASTIANI SCHEFFERI.

15.	Exsecta prope uvulam carnea excrescentia.	35

D. ANDREÆ CLEYERI.

16.	Ovum gallinaceum, cum serpentis imagine in testâ.	36
17.	Ovum gallinaceum prægnans, & epar gallinarum insigne.	38
18.	Corpora spherica permulta in ventriculo humano in- venta.	450.40

D. CAROLI PATINI.

19. Calculus ingens canalis à naturâ excavatus. 42
 20. Vulnus intestinale periculosum feliciter curatum. 45

DN. GEORGII EVERHARDI RUMPHII.

21. De Caryophyllis aromaticis. 50
 22. De Corticibus Massoy & Culilawan, mari Indico noctiluco, &c. 55

D. PAULI AMMANI,

23. De Bandura Zingalensium. 58

D. GEORGII FRANCI.

24. Convulsiones accuratæ Periodi ex apostemate cervicis. ibid.
 25. Ova Barbi comesta noxia. 61
 26. Tria scelopetorum vulnera notabilia. 64
 27. Cauterii actualis usus in arthritide. 66
 28. Aparine lævis fasciata. 68
 29. Vulneri supervenientes convulsiones non lethales. 69

D. CHRISTIANI MENZELII.

30. De muscis quibusdam culiciformibus, pediculosis, grylliformibus & aliis. 71
 31. Secundina in utero retenta. 74
 32. Calculus in cerebro Damæ. 76

D. SALOMONIS REISELII.

33. Motor perpetuus diurnus. 78

D. HENRICI SCRETÆ.

34. De Mercurio cum Auro incalescente. 83

D. JOH. JACOBI HARDERI.

35. De Puellâ rene dextro cum succenturiato carente. 93

DN. JOH. CHRISTOPH. STURMII.

36. Cometoscopia Indica. 451, 105

D. JOH. DOLÆI.

37. De injectis per fascinationem. 107

38. De

38. De puella à variolis aphonâ factâ, & post septennium restituta.	109
D. SYLV. SAMUEL. ANHORNII.	
39. Anatome puellæ.	110
D. JOH. GEORGII SOMMERI.	
40. Imaginationis effectus ex terrore matris in recens nato notatus.	113
41. Mulier nec ante, nec per, nec post partum menses aut lochia passa.	114
42. Ulcus fistulosum post hæmorrhoides suppressas.	117
43. Vomitus ex admoto cruribus decocto croco metalorum.	120
44. De Ovoin ovo.	122
D. JOH. DE MURALTO.	
45. Demonstro ovillo.	123
46. Examen anatomicum Mustelæ fluviatilis.	124
74. Exam. anat. Truttæ magnæ.	128
48. E. A. Vespertilionis fœmellæ.	129
49. De Mustelæ anatome.	131
50. De Aquilæ anatomia.	132
51. Noctuæ vulgaris.	133
52. Noctuæ saxatilis raræ.	134
53. Anatomia pediculi.	136
54. Pulicis vulgaris.	137
55. Pulicis florum Scabiosæ.	138
56. Anatomia Crabronis.	139
57. Anat. Cimicis murorum & lignorum.	141
58. Exam. anatom. Grylli sylvestris.	142
59. Limacis major rubicundæ terrestris.	147
60. Scarabæi majalis foliaci anatome.	148
61. Anatomia Simiæ.	150
62. Gryllo talpæ.	154
63. Scarabæi liliacei.	156
64. Anatomia Muscæ vulgaris.	158

65.	Erinacei terrestris anatome.	162
66.	Scorpii.	166
67.	Cicindelæ.	167

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

68.	De dorsi ineffabili pruritu.	168
69.	De canitie in juvene.	169
70.	De hæmorrhoidum menstruo & ordinario fluxu in viro.	171
71.	Vertigo cœcorum & alia de cœcis.	172
72.	De Idiosyncrasiâ.	176
73.	De noxio Ribium esu.	177
74.	De noxâ comestorum radicum Aconiti.	178
75.	Mercurium ex lapide Hæmatite eliciendi methodus.	179
76.	Puella ecstática.	180

D. JOH. PETRI ALBRECHTI.

77.	Vermis per meatum urinarium exclusus.	183
78.	Meatus ab intestino cœco ad vesicam.	186
79.	Hydropicæ cujusdam aqua ex hypochondriis profluens morbum solvit.	187
80.	Flatus cur tam difficulter discutiantur.	189
81.	De stercoreum egregiâ in nonnullis virtute.	191
82.	Lochia aquosa.	193
83.	De abscessu renum, substantiâ per urinam expurgatâ.	195

D. JOH. CONRADI PEYERI.

84.	Uteri & vesicæ urinariæ procidentia.	197
85.	De Lepusculis, Salmonum extis, intestino cœco, ventriculo anserino & renibus anserinis.	199
86.	De singularibus rupicaprarum post cornua meatibus.	206
87.	Ceratographia desiderata, Merycologiæ sciagraphia, rupicaprarum cornua perennia:	207

D. GEORGII ABRAHAMI MERCLINI.

88.	De anatome mulieris, suppuratione, sive abscessu hepatis mortuæ.	211

89. Anatome virginis, cancro mammæ extinctæ,	212
90. De vesiculis in Arteriis repertis.	214
91. Decirculari Cranii fracturâ perfanatâ.	215
92. De epilepsiâ ex contusione capitis profligatâ.	217
93. De steotemate in genâ ablato.	218
94. De pustulâ oculi feliciter curatâ.	219
95. De febre malignâ cum delirio & floccorum lectione curatâ.	220
96. De rebus insolitis post febrem malignam per nares & al- vum excretis.	221
D. PETRI ROMMELII.	
97. De Aphonia rarâ,	222
D. LAURENTII LÆLII.	
98. De vomitu millepedarum.	228
D. JOH. GEORGII ERNST.	
99. De verme ex nare sinistra cum longa hæmorrhagia emun- cto.	229
D. JOH. DE MURALTO.	
100. Abortus cum retentione secundinarum.	230
101. Extractio foetus mortui decenter in utero positi.	236
102. Directio & extractio foetus mortui præternaturam in utero positi.	240
103. Partus difficilis in plethoricâ.	244
104. Vermis in vesicâ lactantis.	246
105. Suffocatio hysterica.	252
106. Tumor in ano puerperæ ab obstetrice causatus.	255
107. Mater & foetus debiles partum impediunt & urgent.	258
108. Inflammatio & ulcus vulvæ à lapsu.	261
109. Hæctica in lactante.	267
110. Fluxus mensium cum gravibus symptomatibus in gra- vidâ.	271
111. Sterilitas à fluore albo, cum melancholia feliciter curata.	274
112. Pro-	

112. Prolapsus uteri.	278
113. Procidentia ani & hernia umbilicalis in puerperâ.	280
114. Hydrops uteri ex mensium retentione per umbilicum evacuatus.	283
115. Malum hystericum & papillarũ fissuræ feliciter curatæ.	288
116. Abortus absque pariendi doloribus cum retentione se- cundinarum.	292
117. Funiculus umbilici & manus exerta fotu reducta, infan- ti gangræna à balneo vini inducta.	296
118. Ileos à vermibus in puerperâ misera.	300
119. Abortus à balneo Vulturino.	305

D. PHILIPPI MARCI MARCI.

120. De Lumbricis.	306

D. JOH. GEORGII SARTORII.

121. Phthisis inveterata & deplorata curata.	310

D. JOH. PAULI WURFFBEINII.

122. Salivatio in phthisi critica & salutaris.	312

D. JOH. GEORGII SARTORII.

123. Angina lethalis curata.	314

D. BENEDICTI HERMANNI.

124. Epilepsia rara.	316

DN. CAROLI OFFREDI.

125. De serpente magno & monstroso.	317

126. De fecibus alvinis & lumbricis ex abscessu abdominis pro- deuntibus.	318

127. De processu falcato osseo.	320

128. De pleuritide Venæsectione curata.	321

D. VITI RIEDLIN.

129. Scroti tumor ex colicâ.	322

D. GUN-

D. GUNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

130. Anatome Talpæ. 323
 131. Calculus Cerebri. 332

R. P. ADAMI ADAMANDI KOCHANSKI, S. I.

132. De Gallina revivifcente. 333

DN. THEODORICI A MARWITZ.

133. De calculo in corde capreoli invento. 336

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

134. De Veneno bufonis feliciter curato. ibid.
 135. Roris marini refuscitatio. 337

D. CHRISTOPHORI SELIGER.

136. De Gonorrhoea virulenta cum excrescentiis. 338
 137. Vomitus infeliciter coërcitus. ibid.
 138. Epilepsia ex decocta Hyoscyami fomentatione. 340
 139. Ex comestâ cucurbita notabilis tragœdia. 341
 140. Varia symptomata ex injectis per incantationem materialibus. 343
 141. Uterus loco foetus incautè extractus. 344

D. JOH. BAPTISTÆ SCARAMUCCII.

142. De flagri funiculo, è vesicâ à lithotomo extracto. 345

L. BALTHASAR, CHILIANI.

143. Monstrosus foetus. 356

D. SAMUEL. LEDELI.

144. De Spicâ filiginea deglutita, & per costarum interstitium exclusâ. 357
 145. De Gallo gallinaceo oviparo. 359

h

D. HER.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

146. De plantâ mirabili destillatoria. 363
 147. De quibusdam lapidibus medicinalibus, qui inter Lu-
 fitanos, Cingalenses & Malabaros in usu sunt. 364
 148. Gammari in lapides conversi. 367
 149. Lapidés de Bombaco, vel Momabaza. 368
 150. De Pedro Pouw, vel lapidibus ex ligno factis. 369
 151. Generatio cujusdam Mannæ. 369
 152. De Arbore Benzoini. 370
 153. De Arbore Camphoræ. 371

D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.

154. Anatome ovis foetum utero gerentis. 373

D. JOH. PAULI WURFBAINII.

155. De Oculis cancerorum monstrosis. 379

D. GEORGII WOLFFG. WEDELI.

156. De Misy Dioscoridis. 380
 157. De pisce monstroso pedato. 381
 158. De Mercurio Saturni. 382
 159. De pila Cervina. 383

D. GREGORII HILLINGII.

160. De Ungue utriusque pedum pollicis monstroso. 385
 161. De calculis in puero per mictum excretis. 386

D. EHRNFRIDI HAGENDORNII.

162. De singulari calculorum hum. figura. 387
 163. De virtute liquoris ex cantharid. prolecti. 388

D. JOH. LAURENTII EFHR.

164. Vermium copiosa, ast salutaris ἀνω καὶ κάτω ab adulta per-
 sona facta excretio. 389
 165. Cal-

165. Calculus vesicæ ab imperito medicastro in urethram protrusus lethalis, 391
166. Inconsvetus mensium fluxus, 392

D. EMANUEL, KÖNIG.

167. Cerebrum pomi magnitudine è cranio carcinomate exeso protuberans, 393
168. Morsus lupirabidi talismate Saturnino fanati, 398
169. Radicis Carlinæ vis defatigans, 401

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

170. Oleum seu spiritus sulphuris absque igne præparatus, 404
171. Ex quibus partibus Ambra grysea constet, 405
172. Vermes rari lucentes, 406
173. Anatome Coralloides, 408
174. Universalis Medicina Timoreforum, 409
175. Coquo de Maldive & Mofambique, cortex Santal. Citrini, Rusa Ray nigri & albi, Cort. Soëda, cortex contra Pleuritidem, 410

D. JOH. CORNELII HÖNNII.

176. Historia miranda de virgine à maligno morbo interfecta, cum gravissimis post obitum symptomatis, 412

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI.

177. Sectio calculi vesicæ in Viro quater celebrata, 414
178. Hydrops ascites periculosus cum maculis feliciter curatus, 417
179. Aquæ thermales Carolinæ nimium potæ, 419
180. De atroci alvi cum fluxu dolore mox sopiendo, 420
181. De Scorzonera montana Alexipharmaca, 422
182. Pulveris pyrii usus in extinguendis spiramentorum camini incendiis, 423

D. GEORG. ABRAHAM. MERCLINI.

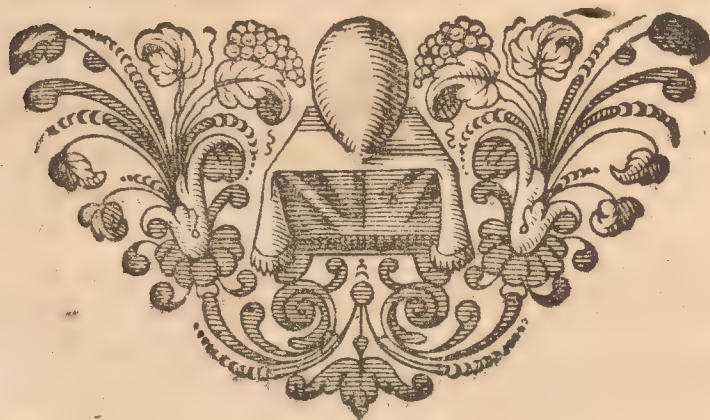
183. Inaudita Hydropis abdominis species, saccata, five cum folliculo fortassis dicenda. 425
 184. Secundinarum post laboriosum partum ultra sesquimen- sem retentarum frustillatim facta exclusio. 439

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI.

185. Curiosa trium in prægnante foeminâ circulationum in- dagatio. 444

ADDENDA.

- Ad observationem I. Anni IX. & X, Decur. I, Correctio statuæ humanæ circulatoriæ. 448
 Ad Observ. I. hujus anni, f. 4. 51 449
 Observ. XVIII. f. 40. 450
 Observ. XXXVI, f. 106. 451

EPHEMERIDUM
 MEDICO-PHYSICARUM
 CURIOSARUM
 DECURIAE II.
 ANNI PRIMI
 OBSERVATIO I.

D. JOHANNIS MICHAELIS FEHR.

Catalepsis stataria Periodica.

Inter Anni constitutiones siccitates salubriores esse continuis imbribus, verissimè pronunciauit *Cous noster 3. aphor. 15.* quod & hoc ipso anno 81. plus satis sumus experti. Adultâ enim hieme cum principio veris existente frigidâ & humidâ, succedente quoque æstate calidâ quidem, sed & plurimùm humidâ, in Autumno

Continuis vexata madet Vindemia nimbis.

Ab Arcturi enim exortu ad finem usque hujus Anni Austrina ingruit tempestas, cum frigore, licet illo mitiori; pluviis tamen ferè assiduis cum ventorum immani fremitu, fulgure, quandoque tonitru, & procellis pluribus horrida: hinc tot naufragia, & ineunte anno 82. multis retrò seculis non audita terrarum inundationes, ædificiorum ruinae, ac ista gravissimorum morborum colluvies, ex humorum pravorum copiâ, ac exinde natâ putredine propullularunt, quos longâ serie in pluribus aureis suis Aphorismis *ibidem* recenset *divinus senex*, dolores scilicet capitis, otalgia, odontalgia, gravedines, tusses, pleuriti-

A

des,

des, asthma, hydropes, febres omnis generis, intermittentes & continuæ, pleræque malignæ, cum variolis, morbillis, petechiis, profluvia ventris, plurimi abortus, molæ ac difficiles partus, mensium suppressiones, suffocationes uteri, dolores colici, arthritici, ischiadici & scorbutici, vertigines, epilepsiæ, apoplexiæ, paralyfes, cum soporosis affectibus, ac deliriis &c. Ex quibus postremis quædam saltem proferam specimina præ cæteris hîc notanda: Rustica quædam puella annorum circiter 15, jam à quinquennio Catalepsi laborat (liceat ita loqui) statariâ, eâque brevi, ac sæpius de die, inter eundem in media via, nullo præcedente frigoris sensu, subitò instar Mercurialis statuæ consistit, omnibus sensibus tam internis, quàm externis quasi confopitis, oculis apertis non videt, non audit in clamata, nec se loco movet, nec progreditur, nec unquam cadit etiam graviter onerata, nec onus deponit aut projicit, quin & in templo ad sacram coenam accessura sæpius ita consistit, & Pastorem in altari moratur, sed mox quasi è profundo somno excitata ad pristinum vigoris statum redit, præteritorum omnium ignara, cæteroquin & extra paroxysmum omnium animæ corporisque functionum sic satis capax. Unica convalescentiæ spes in felici menstruorum eruptione, quæ nondum apparuere. Ab ejusmodi diurna Austrinâ tempestate correptæ Catalepticæ quinquennis puellæ admodum somnolentæ & morosæ mentio quoque facta est in *Hierâ mea picra* seu *Tractatu de Absinthio* p. 59. quæ in prandio ob pinguioris boli præsumtionem à sorore offensa subitò obriguit, cum manu & cochleari ad patinam extensâ, irretorto oculo quasi indignabunda sororem adspiciens, fortiter in clamata & increpata neque audit, neque os, aut labia movet, manu ducta & coacta incedit, brachia ejusdem sursum ac deorsum vel etiam transversim tracta in eodem situ perstant, ceream hominis statuam dixisses: Ante paroxysmum marmoris instar frigidissimi rigeat, post horam ferè unam cum pandiculatione, ventris murmuribus, ac profundis suspiriis sensim iterum incalescebat, largoque sudore profuso restitueba-

tuebatur in integrum, ant-epilepticis tùm curata, & helmintagogis. Vorax enim erat, sed anno insequenti variolis publicè grassantibus graviter afflicta obiit, Catalepsi non amplius tentata. Sic Prætor quidam in vicinia à quodam maleferiato subdito aculeatis cavillis præter modum petitus tantoperè exandescit, ut subitò ac in ipso adhuc tribunali sedens obrigesceret quasi minitabundus, ac superveniente apoplexiâ forti statim expiraret, quasi fulmine percussus. Quo fato etiam abrepti sunt octo messorès in Insula Lemno sub quercu cœnantes, & subitò exanimati, qui sub ea specie, quâ discubuerant, rigidi permanferunt, ita ut unus comedere, alter ori poculum manu admove-re, alius bibere videretur: Cùmque omnes nigri essent, imaginem totidem statuarum repræsenterent, *P. Zacchias Quæst. Med. Legal. è Card. p. 395.* Unde non inscitè Catalepsis morbus attonitus à quibusdam nuncupatur, & catochus seu subita quædam quasi congelatio totius corporis viventis. Geminum quid patitur obstetrix nostra, epilepticis aliàs convulsionibus ex aura maligna à summo pedis digito furtim exhalante obnoxia. Quoties enim ad maxillas usque ascendit aura ista frigida, ibique penitius se insinuat, caput obrigescit, nec os claudere, nec verbum eloqui potest, donec succedente stertore paroxysmus finiatur: Vesicatorium pedi impositum, & aqua ciconiar, exhibita cum successu. Cor quoque ciconiar, comestum hîc quidam maximopere probant.

Comate vigili laborabat N. N. atrabiliaris, qui cùm pridie cum Amicis plusculum sese invitasset, mediâ nocte in hoc malum incidit cum hemiplexia sinistri lateris, dolore capitis dextro, de iro sermone, oculis conniventibus, linguæ gravitate, siti, fauciumque ardore, & brachii crurisque dextri inordinatâ jastratione &c. Imperata statim omnis generis revellentia cum confortantibus & anodynis. Sed in carum denique lapsus intra triduum naturæ debitum solvit.

Alter quidam Hospes civis hinc ταλανόφιλος eodem morbo, modoque ferè simili corripitur, cum oculorum conniventia,

tiâ, nausêâ, vomitu, capitisque dolore, ac perpetuis vigiliis, qui provocatus, quidpiam respondet, mox supervenit febrilis horror cum subsequenti æstu & siti, in lethargum degenerans, cum delirio continuo & memoriæ læsione, floccos legit, 8. die sudat frigidè, huc illuc jactatur, difficulter respirat; 9. moritur, Anno 1671.

Unum caroticum vidi hoc anno 82. instar trunci decumbentem, & intra 6. horas expirantem; & 3. comatosos, cum hemiplexia ex quibus unus in carum tandem delapsus intra triiduum obiit, alter adhuc dum capitis stupore ac dextri lateris paralyfi laborat; tertius sinistri lateris paralyfi præter extremam manum ferè defunctus ex vernalis aëris clementiâ radiorumque Solarium tepidioso afflatu, summam sibi convalescentiæ spem pollicetur. Optandum certè esset, ut Fastorum conditores non tam ex varia siderum constellatione & Lunæ phasibus, quàm aëris subtilissimæ nostræ nutriculæ tum desuper appulsæ, tum sursum indies ex terræ porositatibus exhalantis varietate ventorumque impetu certiora nobis traderent tempestatum indicia, quibus innixi Medici & in humano corpore secundæ ac adversæ valetudinis præfagia longè gloriosius edere, curasque suas feliciores absolvere possent, cum omnium ferè morborum causas Veteres non inscite statuerint πνεύματα καὶ πνεύματα; quæ ex diuturna Austrina constitutione potissimum oriuntur.

Inter deliria gravissimum est, & tali aëris constitutione frequentissimum Melancholia præsertim hypochondriaca, Literatorum pedissequa, modò garrula, modò planè muta, cum metu & tristitia semper conjuncta; cujus curâ joculari horridas hæc & insuaves literas dulciõri quodam quâsi condimento consignare volui, ut gratiam aliquam à B. L. foenerarent. Insignis quidam Melancholicus, Musices haut imperitus, cum variis remediorum formulis diu multumque vexaretur ita, ut tandem omnia ferè pharmaca respueret, novo tamen eoque gravissimo paroxysmo obrutus in summis angustiis ac
inter

inter profunda suspiria me unicum adhuc, idque præstantissimum remedium instantissimè rogat, cui tunc temporis nihil aliud præscripsi; nisi clausulam sacræ istius cantionis (vom Himmel kam der Engel-Schaar) cum vulgata melodiâ notis sequenti modo in schedula consignatis, quâ conspectâ statim in profusum cachinnum solutus, grabato se levat exultans & à gravissimo hoc malo penitus liberatur.

Gedultig/ fröhlich al le zeit. :/:

In hunc censum referri posse videtur 25. annorum juvenis, LL. Studiosus taciturnus, & morosus, qui à nimio motu in æstate æstuans subito in aphoniam labitur, cum totius corporis refrigeratione quasi syncopticâ; sed nullis revellentibus; nullis fomentis refocillatur; totus rigit; nec in clamatus audit, nec movetur, nec meminit eorum, quæ in paroxysmo acta sunt, à paroxysmo autem unius plerumque horæ spacio crebro suspirat, & punctiones quasdam in extremis digitis persentiscit, bis ita laboravit, sed non ad phases Lunæ, cætera vivus valensque nuper cum compta quadam virgine sub spe omnimodæ convalescentiæ matrimonium contraxit.

OBSERVATIO II.

D. JOHANNIS MICHAEL, FEHR.

De

Anatomia Hydropici, & Liene mon-
strofo.

Secum aliquando Hydropicum nomine Tobiam Vachen, Scrinarium, qui morbo isto ferè per trimestre graviter laboraverat. Aderant enim ipsi primò exquisiti circa umbilicum dolores, quos excipiebant totius abdominis laterumque tensiones, ac mox insignis ventris intumescencia, cum siti intensa, gracilitate superiorum partium summâ, tussiculâ plerumque siccâ, nonnunquam cum paucò sputo cruento: Pulsus celer, frequens, varius, urina pauca, crassa & rubicundissima, cerevisiæ vel lixivii instar, alvi obstructio pertinacissima: Accedentibus postea insomniis, inquietudine, pedum & scroti tumore œdematode, mox in vesiculas plures insignem feri copiam cum gravissimis doloribus continenter effundentes abeunte. Medicamenta quidem adhibita fuerunt plurima, sed omnia frustra, expiravit noctu, ratione ad ultimum vitæ halitum persistente integrâ. Umbilicus, qui non tumebat, leviter scalpello incisus, ingentem feri citrini copiam effudit 14. vel 16. circiter mensuras. Abdomen cum omnibus suis musculis & velamentis salvum erat, intestina itidem, sed hepar scirrhosum totum conspiciebatur, coloris erat flavi, cum pustulis aqueis ejusdem coloris undiquaque obsitum, sanguis inerat paucissimus, loturæ carnis similior, ventriculus flatibus refertus, & paucâ aquâ, in mesenterio intra duplicaturam tunicarum comparebant tubercula quædam grandinum instar, quæ in suis quandoque obvia sunt, sed mirum hoc unum & rarum oppidò occurrebat, lien figuræ triquetrae & 7. lobis distinctis erat conspicuus,

spicuus, coloris violacei extus, intrinsecus vero rubicundi floridi, ut facile cuius exinde constaret, ipsum hepatis jamdudum scirrhusi vices aliquandiu subiisse, quapropter & singulari tunica eaque sat robusta a fundo ventriculi antrorsum ac peritonæo sub costis spuriiis extensa, quæ quasi quodam semidiaphragmate a provida Naturâ velatus erat, ut in officinâ peculiari a saburra & colluvie ventris quodammodo exclusus expeditius suæ functioni præesse posset. Unde non injuriâ lien *ρόθον ἥπαρ*, spurium sive vicarium hepar cognominatur. E vesicula fellis incisa bilis atra confertim effuebat, pulmones etiam vitio non caruisse videbantur, varii enim coloris erant, ut plurimum puniceæ sive lividi: Pancreas ventriculo arctissime connexum totum etiam scirrhosum erat, in renibus & vesica vitium nullum.

Confirmare mihi videtur casus hic noster sententiam P. Martiani solertiss. Hipp. Commentatoris & ipsissimi ejusdem Genii, qui *Com. in s. 4. de victus acutor. ratione p. 415.* omnem hydropem in humida quadam intemperie (unde & ipsi nomen est) modo frigiditati, unde Ascites, modo caliditati cum flatibus

flatibus junctum, consistere, ait. E posterioris genere est tympanites vulgò dictus, qui respectu alterius jure merito siccus hydrops in Aphorismis & alibi ab Hipp. cognominatur. Et sicut ille plerunquè pro incurabili habetur; ita ad alterius, tympanitidis scil. curationem multâ bonâ fortunâ opus esse ait &c. Anasarca autem sive leucophlegmatia ipsi via est ad hydropem, ut cachexia prodromus ad utrumque.

De monstroso autem isto liene Excellent. Dominus Joh. Veslingius P.P. Patavinus & Anatomicus famigeratissimus in suis ad me literis sub 17. Sept. Anno 47. monstrofi, inquit, lienis adumbrationem vidi libentissimè, meminique sæpius nunc incisuris distinctum lienem, nunc lobis aliquot distractum, in sectionibus me publicis observasse: Quin annò proximè exactò sese offerebat, qui partibus quinque dispari magnitudine præditis pedem hominis pulchrè satis exprimebat. Nonnunquam habitu parenchymatis, roseoque colore tam similem hepatis apprehendi, ut lac lacti similis esse non potuerit. Ea res me quoque confirmavit, ut etiam jecore salvo lienem *αιματώσεως* officium tanquam naturale munus sustinere existimem.

OBSERVATIO III.

D. JOH. MICHAEL. FEHR.

De,

Fistulâ Umbilici feliciter curatâ in Patre
Theatino.

Affectus præternaturales, à quibus proximis jam elapsis diebus admodum Rev. Pater vexabatur, duo quidem erant; quorum alter totum corpus detinebat, eratque de genere putridarum febrium, i. e. tertiana simplex notha continua cum urinis rubris, qui de more Gal. non solum ex typo, verum ex propria illius coloris substantia
ab

ab aliis hujusce generis distinguebatur: Alter verò & similarium & dissimilarium partium erat communis, pertinebatque ad magnitudinem auctam partium umbilico circumstantium, à quo, nescio quid, ichorosi tum temporis exhibat. Horum morborum causæ à Medico creditæ fuerunt non minùs externæ, quàm internæ; & ex internis, tam mediata, quàm immediata; prægressis enim & studendi & legendi summis laboribus non solùm quod naturâ tale erat, fuit conservatum, sed magis magisque adauctum, unde factum fuit, ut non minus ab hepate calidiori, quàm à languidiori ventriculo humidiorique cerebro suppeditata materia non solùm in venis mediis, in quibus erat focus putredinis, obstructions adauctæ, verùm & in muscutorum abdominis cavitatibus abscessus fuerit obortus. His ergò benè consideratis, & ab iisdem jam desumptis indicationibus tum per Chirurgiam, tum per pharmaciam, & diætam adeò fuit provisum, ut 15. dierum spatio à febre penitus fuerit immunis, abscessusque imminutus, ut vix amplius quid commentatione dignum è se emiserit. Recidivavit tamen aliquid steatomatis substantiæ, ut firmatam fluxionem minimè esse, sit credendum, novoque præsidio, generosiorique remedio indigere, si modò verum est, quod à venerabili Sene fuit sancitum, non esse (nimirum) ad aliud transeundum, stante eo, quod visum fuit à principio, unde nova totius corporis expurgatio ab ipsius Medico proponebatur. Doct. Guajac. l. visc. quern. cum salsa & fantalis & cichoraceis proportionatis per 60. dies proponebatur.

Excellentissimus autem Dn. Carmerus Bononiensis alia viâ procedit, asseritque, hunc morbum originem ducere ab hepate, eò quòd non benè sanguificet, quare docet, non esse adhibenda multa valdè calida, sed potius approbat electuarium ad confortandum & corroborandum hepar, præmissâ prius expurgatione.

Primarius autem affectus, quo admodum Rev. P. fuit de-

B

tentus,

tentus, inflammatio fuit musculorum abdominis, partes circa umbilicum existentes occupans. Febris enim subsecuta est, non præcessit inflammationem, ex qua deinde abscessus & ulcus genita fuere. Modò verò abscessus & ulcus admodum remissa & extincta, adeò ut si origines & causæ, quas epar primò, lien secundò, cerebrum tertio (ventriculum imbecillum non prætermittens) ut existimo, contulerunt, spero, vel absque localibus & abscessum & ulcus, si subsint, posse extirpari; quod ut fieri possit refrigerantibus moderatè & humectantibus non qualitate, sed substantiâ (observa hoc diligenter, cum in hac tota curatio consistat) contrariæ intemperiei dictarum partium corrigendæ. Victus igitur temperatus observetur, nempe cal. & hum. hominis temperamento consimilis: sanguis in pauca quantitate educatur ex salvatella primò, ex hæmorrhoidalibus secundò, & utrâque evacuatione educantur ad summum ꝛxij. ꝛv. è vena salvatella; ꝛvj. è venis sedalibus. Fiat fonticulus in coxa dextra, si fonticulus superior est in sinistra, sin minus, è contra. Post omnia tam universalialia, quàm localia adhibita, ulcus si non exsiccaretur, ad incisionem esset deveniendum, ut muscoli subjecti affecti deoperirentur, ut localia partem possint attingere. Ad pharmaciam quod atinet I. toti corpori est providendum à materiis remediorum, quæ indicationibus propositis satisfacere valeant, quas brevitas gratiâ, cum notissima sint, missas facio, quibus prægressis devenirem ad decoctum factum ex china, quæ pro basi inservire debet, cum temperata sit, & substantificè (quod summo perè desidero) humectet, & santalis, è visco querno &c. Ante hæc sumat bolum terebinthin. Cypriæ, ex qua miram recipiet utilitatem, ▽ Tetucii ad primas vias expurgandas, & exsiccandam partem affectam utilissimam. Parti affectæ pro infessu adhibeatur ▽ balnei D. Petri Patavii.

CONTINUATIO.

REver. hic Pater convalescendi gratiâ ad varios in Italia Medicos profectus & plurimis remediis, sed frustra, diu multumque

tumque fatigatus, Anno 1640. ineunte Septembri Patavium delatus, curæ Excellentissimi Dn. Marchettis Chirurg. & Anat. Prof. P. se subjecit, qui perspecto ulcere, quod tanto temporis intervallo in profundam fistulam abierat, & actis sub cute cuniculis per pinguedinem ad carnosum usque panniculum penetrârat, statim animum ad incisionem intendit, inditâque turundâ sat crassâ foramen ulceris dilatât primùm, pòst 9. Septemb. idipsum cultello recurvo à principio lato in acutum mucronem globulo cereo munitum desinente fistulosum ulcus feliciter incidit & secundum longitudinem fistulæ cultellum trahit, ut ulceris anfractus exactissimè paterent, adjecto simul illo polythryllito: Chirurgorum operationes debere esse, citas, tutas & jucundas: Cui Excell. Dn. Joh. Georg. Wirsung. Med. & Chirurg. D. Inventor Ductûs Pancreatici &c. adstans respondit: Decito ac tuto verum quidem hoc esse, sed de jucunditate se nonnihil dubitare: Ex parte, regerit Rev. Dn. Patiens, nimirum respectu Dnn. Spectatorum (eramus autem plus minus 30.) qui ex eo utilitarem simul & jucunditatem quandam percipiunt, ex quo ægrotus minimè &c. Absterfo igitur sanguine, pro avertenda inflammatione vulnere imposuit alb. ovi cum ∇ rosar. conquassatum in petiis, superad-dito empl. s. Galeni, apertoque per aliquot dies vulnere calloque indies abscisso, hoc sinuosum ulcus &c. ut putabatur, immedicabile malum, brevi fuit sublatum.

Fig. I.

[*Ex Collectaneis D. J. M. Fehr Argondutæ.*]

OBSERVATIO IV.

D. JOH. MICHAEL. FEHR.

De

Uva versicolore.

Dec. 11. An. 11.
Obs. CLIII.
p. 397.

Dux Franconiaë festo Kiliani musto ex uva Franco-
nica recens expresso sacra facit: quapropter circa
idem festum mittere placuit effigiem uvæ maturæ
quidem, sed autumnno præterlapsi proximè anni &
(quod mirum) uvam ex rubris & flavescensibus acinis, iis-
que omnibus maturis & mellitissimis constantem. Vini qui-
dem ex utrisque eadem est qualitas & vigor, & utriusque exin-
de apparet affinitas vel consanguinitas, (*Traminer und gut
Fränckisch*) sed forma miranda, quæ unam eandemque uvam
hoc anno fertili (qualis præterlapsus erat) præter solitum, aci-
nis rubris & flavescensibus ex eodem scapo quasi pro lubitu, &
singulari Naturæ lusu informat & exornat.

SCHOLION.

In celebri quadam Misnia civitate aliquoties maturas circa fe-
stum D. Johannis uvas ad Serenissimum Electorem Saxoniae
pro singulari raritate fuisse missas, testatum mihi fecit Vir qui-
dam celeberrimus: Causam præmaturi istius foetus à fide mea
non adeò alienam hanc esse ratus, quòd fornax pistoris cujus-
dam viti propior quotidie pro panificio calefacta radices vitis
ad maturiorem uvarum proventum excitaverit. Sic Illustris
quondam Guido Patinus, Regis Galliarum Christianissimi
Consiliarius & Medicus celeberrimus, calce viva ad arborum
radices pro promovendis atq; maturandis frugibus admotâ ce-
leriorem earundem proventum quidem impetrari, sed prom-
torem istarum interitum consequi, innuit, in quæstione me-
dicâ agitâ Parisiis 14. Martii Anno 1647.

Fig. II.

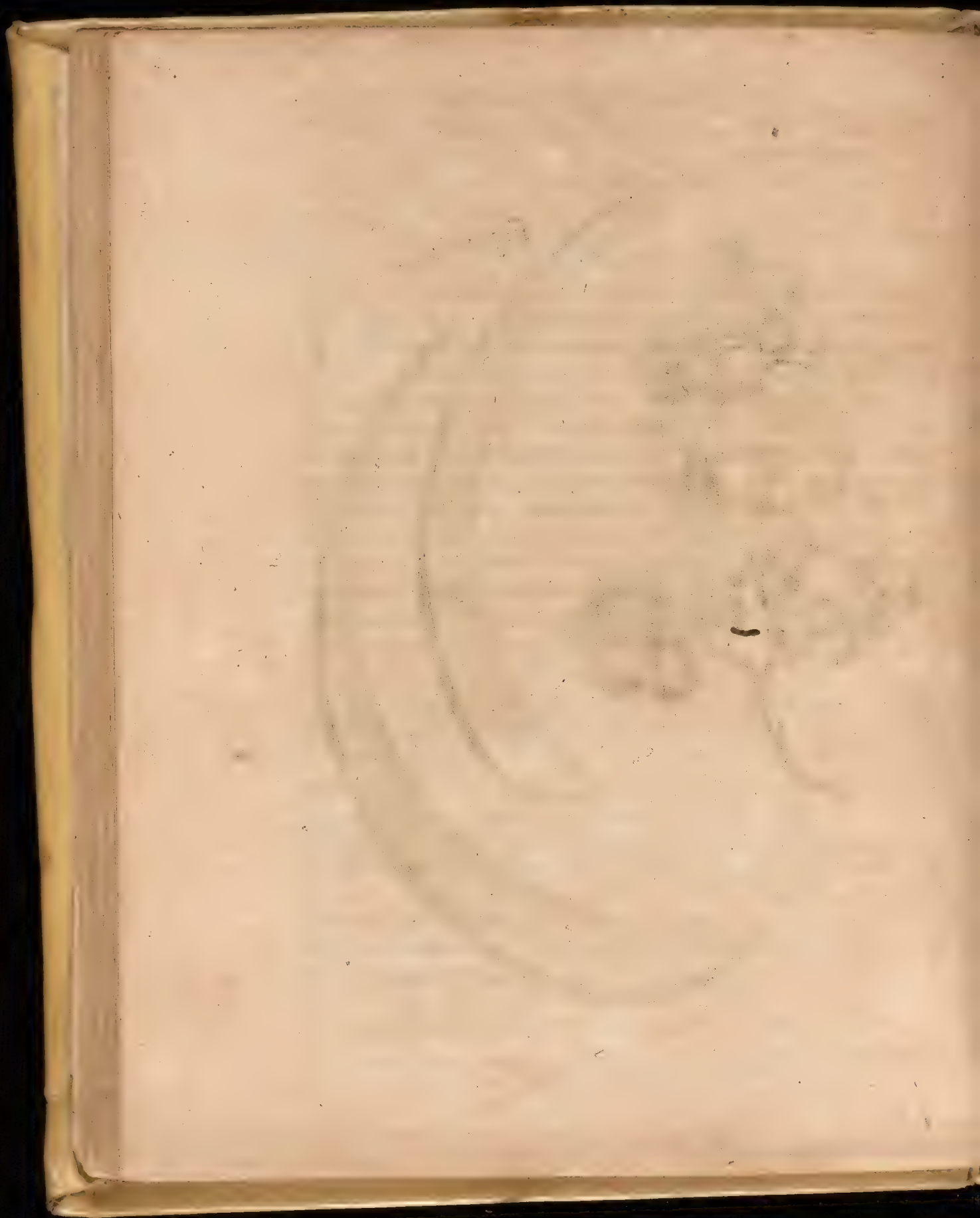
[*Helianthus.*]

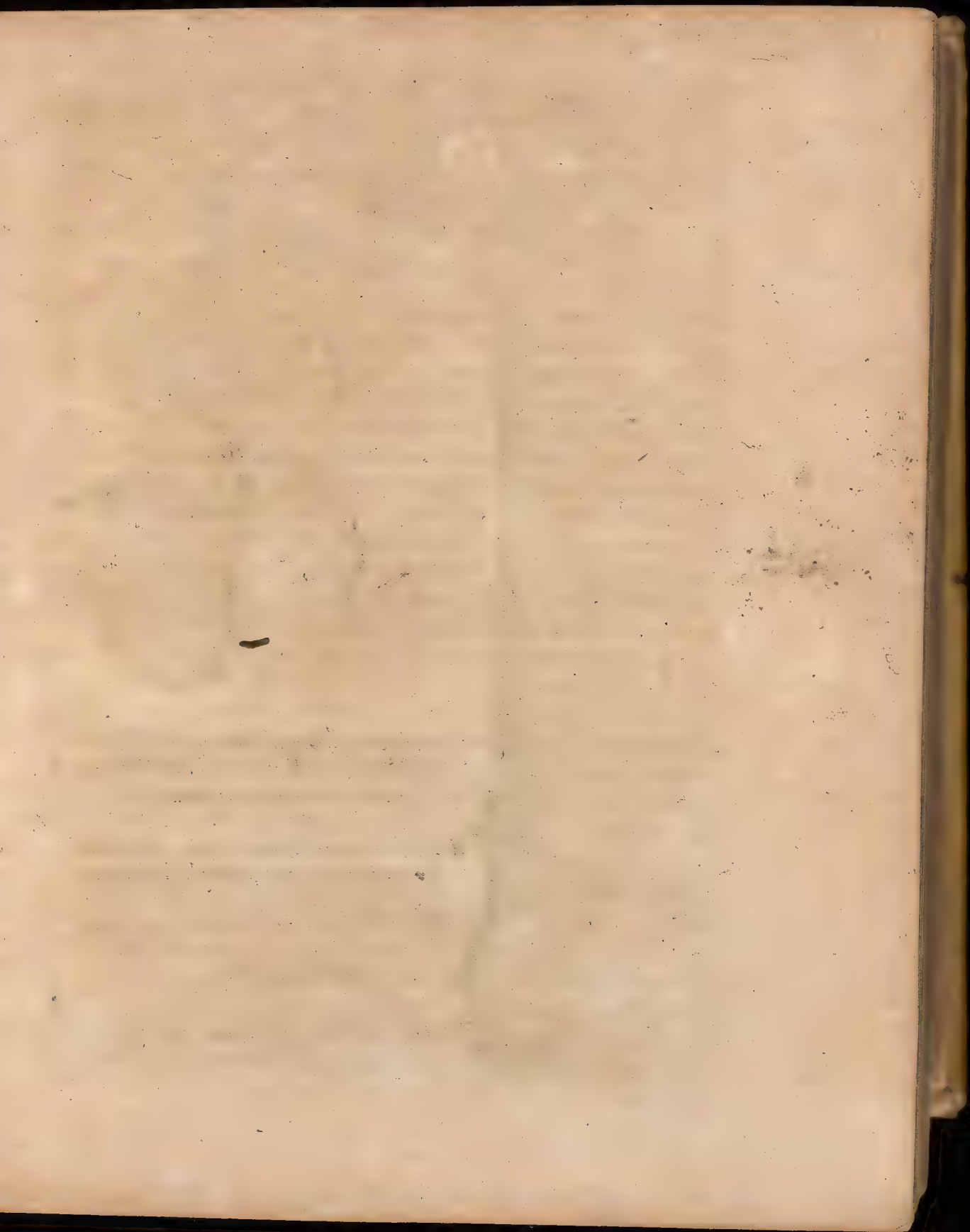
OBSER.

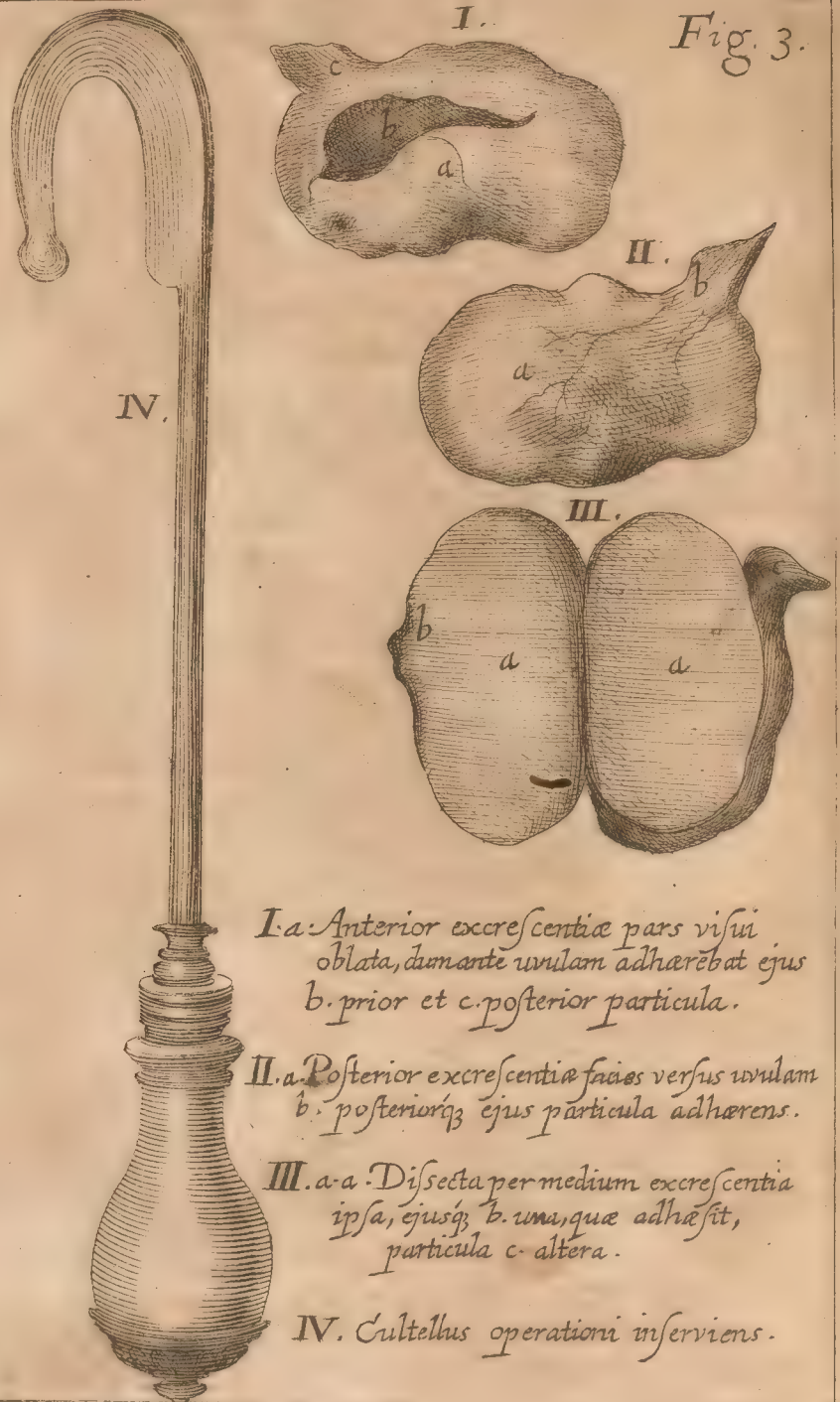
Fig. 1. p. n.

Fig. 2.
p. n.

I. a. Anterior excrescentiae pars visui oblata, dum ante uvulam adherēbat ejus b. prior et c. posterior particula.

II. a. Posterior excrescentiae facies versus uvulam b. posterioriq; ejus particula adherens.

III. a-a. Dissecta per medium excrescentia ipsa, ejusq; b. una, quae adhæsit, particula c. altera.

IV. Cultellus operationi inserviens.

OBSERVATIO V.

D. JOH. LAURENTII BAUSCHII.

De

Calculorum varietate.

EMi nuperrimè Methodum curandi calculum Michaelis Raphaelis Schmuzen à Poysstorff; eandem perlegendò nihil quidem novi reperi, præterquam descriptionem historię, & delineationem figuræ & magnitudinis calculi in rene dextro Imp. Aug. Ferdinandi II. cum exenteraretur, inventi. In memoriam tamen mihi revocavit calculum, quem unà mecum vidisti, & quem etiamnum in Muséo meo asservo, Senis illius Masbacensis, Joh. Hartmanni Carpentarii, quem itidem in domo meâ urinam reddentem contemplatus es: Is per 20. continuos annos insignes perpeffus est dolores. Tandem tamen sub scroto, non procul à loco, ubi aliàs sectio fieri solet, factò foramine, spontè prorupit. Ex eo foramine postea, labiis vulneris callo duratis, urinam, quamdiu vixit, nec sine molestiâ, reddidit, minimâ illius parte per ductum urinarium consuetum profluente. Melius tamen habuit, & aliquot annis supervixit, mendicando victum quærens. Lapidem hunc, colore album, pondere unciam unam, & tres drachmas cum dimidiâ æquantem, prædictus senex, jam septuagenario major, mihi obtulit 4. Jan. 1640.

Similes ferè historias habet Schenckius *l. 3. obs.* ex Dodonæo, Benivenio, Anton. Valet. in Holler. literis J. Funcii ad A. Occonem.

Quid quæso non faceret ejusmodi lapis in obstruendâ urinâ, cum sæpissimè videamus parvos lapillos magnum facere negotium tum ægrotantibus tum Medicis? sicuti nuperrimè ego & Dn. Compater meus, & affinis tuus, Joh. Phil.

Sachs / vidimus apud Dn. Casp. Reinhardt, cui lapillus lentis magnitudine in glande penis substiterat, & oculis conspici poterat, nihilominus instrumento Chirurgico extrahendus erat. Quatriduanam urinæ retentionem causârat Anno 1639. hōc paullo major (pisum enim magnitudine superabat) in extremo balani existens, visuique obvius apud F. Mauritium, Canonicum Regularem in Monasterio nobis vicino **Heidenfeld** / qui tamen à prædicto Dn. Saxone extrahi non poterat, nisi viâ patientiore factâ per incisionem glandis penis. Tantas inferre molestias, tanta creare tormina possunt hi lapides; idque non tantum in renibus & vesicâ, sed etiam in aliis, ut nosti, partibus. Habeo lapides aliquot, diversæ magnitudinis, citrinos, ex tunicis seu crustis, instar lapidum Bezoarticorum, concretos, qui ex hypochondrii dextri propè umbilicum ulcere, quo laborabat Dn. Bartholomæus Falckius, Pastor Ecclesiæ patriæ tuæ, per intervalla egressi sunt, quos à Dn. D. Joh. Conr. Sinapii, Physici Kitzingensis p. m. viduâ habeo. Unde autem, & ubinam hi generati fuerint, divinare non possum.

[*Ex literis ad D. Joh. Mich. Fehr, 1641. datis.*]

OBSERVATIO VI.

D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII,

De

Moxâ Germanicâ.

Quod de Africâ in proverbio olim erat, illam semper aliquid novi apportare, & duobus hisce seculis de Indiis reverâ valuit, id imprimis de medicinâ hodiernâ verum est. Nova quærimus, nova exhibemus, & venditamus. Sordent vetera, nova cordi habentur unicè. Anni sunt non ita multi, cùm innotuit orbi pariter & medicis Europæis *Moxa Sinensis*; novum nomen, nova medicina,

eo maximè deprædicata nomine, quod medeatur podagræ, morbo Magnatum incurabili credito, vel saltim, si quis alius, rebeli. Celebrata primitus fuit ab *Hermanno Buschovio*, Seniore, Trajectino, edito de eâdem Tractatu Belgico & Germanicoidiomate, subjecta experimentis hinc illinc, felici partim, partim infelici successu, mirantibus plerisque quale sit, & cujus originis novum hoc & inauditum medicamentum.

Abblandiuntur sanè peregrina omnia magis, & gratiam applausumque merentur majorem, quàm ante fores nata, præcipuè apud nostrates, qui genio suo modesto inducti aliena præ suis æstimare consueverunt. Nec caritas pretii deterret, modò curiosum quid, & quod maximum est, utilitatem cum novitate præ se ferat.

Duo ergò potissimum occasione Moxæ Sinensis hujus inquisitu digna se obtulère: morbus cui medetur, & remedium, quo morbum, non solum podagram, sed omnes in universum quasi dolorificos insultus, debellare posse visum est. Et hoc quidem tantò magis salivam movit curiosis inquisitoribus, quò minus notum fuit hæctenus. Ignota enim magni facimus, nota vilipendimus communiter, ipsâ quotidianâ assuetudine velut familiaritatem indeq; contemptum post se trahente.

Non nostrum est, alios jam laudare, qui publicis Scriptis in Moxam inquisivère. Quot capita, tot sententiæ. Unusquisque scire hoc satagit, ac inquirere; una tamen est & simplex veritas, una Moxa, licèt plura succedanea. Habeant ergò pro Moxâ Sinensi herbam exoticam, quicumque velint: alii molluginem papposam, quam clematis sepium, ut nos vocare solemus, offert; utrumque bonum est, nosse, quid profit, & quid itidem æquè profit, idemque præstet effectum, licèt non idem sit specie.

Audiamus *Autorem* ipsum, qui *l. de Curat. Podagræ, Part. 2. c. 4. p. m. 91.* quid Moxa sit, & ubi reperienda, quærens, respondet, esse Moxam lanuginosam & mollem substantiam, artificiali

ciali præparatione, ex certâ herbâ paratam, cujus nomen & præparatio ipsum quidem Autorem lateat, certum tamen, nobilissimam omnium esse plantam, optimoque jure matrem herbarum vocari posse. Habere in arcanis, addit, Sinas & Japones Moxam parandi hunc modum, licet magnâ copiâ haberi possit.

Suo linquimus loco, reverâne nescierit Autor herbam, modumque parandi, an studio id finxerit, ut auctoritatem medicamento conciliaret majorem. Satis nobis fit, ipsum illum nominasse eandem satis sapientibus. Id verò ne nobis venditemus, jubet candor & gratitudo, magni à nobis æstimatæ virtutes, si reperiantur in Medico.

Detexit nempe nobis & herbam & parandæ Moxæ modum vir excellentissimus, nobisque præter meritum faventissimus *Johannes Hartmannus Kornmann*, ab *Hornsback*, *Phil. & Med. Doctor, Consiliarius & Archiater Hassiacus*, plurimorum arcanorum naturæ callentissimus. Moxa, undecunq̄ue nomen traxerit, mollugo artemisiæ est.

Recipiantur folia artemisiæ, quantum lubet, exsiccata probè & caule suo decerpta conterantur manibus eo usque, donec excusso pulvillo viridi lanuginosæ interiores fibræ, velut subtegmen substratæ, remaneant. Sin madefiant udore manus, repetendum opus est, ad desideratam teneritudinem.

Innotuit ipsi *ἰσχυρῶς* hæc inde, quòd cum ex Belgio non nemo, dives æquè accuriosus, magnam quantitatem Moxæ afferendam curasset, ipsique ad examinandum misisset, foliola deprehendit, lanugini adhærentia, quæ microscopii ope inspecta penitus artemisiam exhibuerint. Experimento hæc subjecta respondit ex voto, ut ovum ovo, simillimam lanuginem, seu Moxam potius largiens.

Eandem quoque excoluit ulterius, carminando, ad instar lunæ, ut flexa adhuc tenerior meliorque reddi & variari possit magis. Quod si igitur non æquè statim respondeat, huic Sinenfis illa dicta, & cum bacillis suis aromaticis, (quoad exteriora

rora quidem, non interiora) recondita differre videatur paulum, tenendum est, in culpâ esse partim herbam non unâ ætate collectam, partim leviolem, vel curatiorem parandi modum. Quin facile est, vel affuso sp. vin. virorem extrahere, eoque evocato, si nata folia instrumento lanæ aliàs pectendæ debito aptare operi, vel eadem præparata aquâ aluminosâ depurare & albidiora reddere, ipsove fumo sulphuris id tentare.

Geminum hunc processum esse, duo evincunt extranea argumenta, sensus, & affectus, quorum uterque Moxam Moxam esse testatur; unumque domesticum, Autoris confessioni innixum, licet non primâ fronte obvium legenti. Vocat enim l. c. *matrem herbarum* matrem Moxæ. Ast hoc nomine venire Botanicis artemisiâ latifoliâ vulgarem, testimonio *Lobelii*, *Dodonæi*, aliorumque, est quàm clarissimum. Ut adeò non opus sit, trium vel quatuor imperialium pretio Moxæ 3j. quantum nimirum scatula oblonga capit, redimere, sed facillimo negotio eandem liceat comparare.

Ut verò hæc illustremus magis, notamus 1. *lanuginem plantarum duplicem esse, aliam exteriorem, qualis in tussilagine, gramine lanigero, clemati sepium, aliisque observatur; aliam internam, qualis in radice tussilaginis pro ὑποκαύματα* laudatur à *Scaligero Exerc. 180. n. 2. p. m. 585.* & in notissimo lino occurrit. Talis est & artemisiâ dicta Moxa.

2. *Non novum esse, hunc ipsum, curandi dolorem, modum, per inuersionem actualem, quod tamen nil derogat commendationi, sed pondus potius addit.* Laudabimus hanc in rem unum *Hippocratem*, antiquissimum medicinæ parentem, qui *libro de Affectione, c. 30. t. 12.* si in unum aliquem locum incubuerit dolor, & constiterit, & medicamentis non fuerit exactus, *καῦσαι, inquit, καὶ οὐσίον ἂν τόπον τυγχάνῃ εἶσα ἢ ὀδύνη καίεν ἢ τῷ ὀμολίῳ, urito, quocumq; loco fuerit dolor: urito autem lino crudo.* Non potuisset sanè ipsius Moxæ tam decantatæ meliorem descriptionem dare, & quoad materiam, & morbum, cui debetur, ipsamque medendi methodum. Quod ut magis pateat, tenendum est,

per linum crudum non intelligere ipsum sine ullâ præparatione tale; sed nondum in fila aptatum. *Prosper Martianus Comm. in l. de Affect. f. 2. v. 25. p. 170.* processum integrum doctè & nervosè his descripsit: accipiatur linum crudum, & arctè conglobatum reducatur in formam pyramidis, cujus basis latior in angustum coarctetur. Magnitudinem seu latitudinem basis indicabit locus inurendus: non ignorato, ustionem aliquanto latiore fieri, quàm sit basis pyramidis. Hæc igitur in summitate accensâ loco inurendo apponatur, ibique resideat, donec tota materia absumpta sit; nam ignis serpendo ad cutim perveniens ustionem facit; Et quod mirum videtur, ferè insensibiliter, & sine dolore. Extincto igne porrum elixum imponebat Hippocrates, donec, quod exustum est, decidat. Nostri butyrum cum caule adhibent; indeque ulcus apertum servecur ad libitum.

Hæc transcribere, visum fuit operæ pretium, cum per omnia concordet cum recentiori hæc inurendi materiâ, Moxâ. Quæ verò subjungit alia, quibuscum alii laudatas ustiones parârunt, videantur apud ipsum *l. c.* Præstant nempe eundem effectum sicciora filamentosa, vellanuginosa & porosa corpora quævis, telæ araneorum, (quibus eodem modo adhibitis, Vir supra laudatus celeberrimus verrucas in manibus multis etiam insignibus Viris sine dolore abstulit, post inustionem ablata verrucâ & imposito emplastro, unde intra unum alterumque diem res peracta est) fungi arborum, medulla junci, sambuci, & alia similia.

3. *Inustionem per Moxam factam prodesse magis in doloribus profundis, nec cum ardore & rubore conjunctis.* Observatum est, aliis profuisse eandem eximiè, aliis nocuisse, quin periculum gangrænæ intulisse. Distinctione ergò opus omninò fuerit eâdem, quæ communis est cum vesicatoriis, vel cauteriis etiam actualibus. Parti afflictæ ipsi dicto modo non addenda est afflictio; tutò verò profuerit id remedii genus magis, ubi humor serofus, frigidus consistens, nullo contraindicante ad exitum

tum invitandus, vel absumendus est. Quod si verò promiscuè eandem applicueris, exacerbari malum facile potest, & in deterius verti, cum contrà ea datâ ichori portâ proficuum esse possit præ aliis, factâ simul discussione, factâ velut partis ipsius quâdam per ignem hunc roboratione.

OBSERVATIO VII.

D. G. W. WEDELI.

Vomitus cruentus à lumbricis.

UT mira atque dira symptomata à lumbricis in corpore stabulantibus observare licuit medicis; ita & vomitum cruentum satis vehementem inde ortum lustravimus nuper. Sartor 36, annorum tussi, dolore capitis, & à cibo sumpto φλογίσει cum quâdam anxietate correptus opem nostram expetit. Propinamus interius *elixir proprietatis antiscorbuticum* guttulis paucis *liquoris Stis* medicatum, additâ guttulâ *olei caryophyllorum*, quæ compositio & elegans & polychresta est, licet extemporanea. Exterius *balsanum stomachicum* præscribitur. Quarto die post vomitu mediante insignem quantitatem sanguinis excernit, subsequente pallore faciei & lipothymiâ. Dato pulvere styptico anodyno & resolvente, *ex pulv. stypt. ʒj. oc. ʒj. laud. op. gr. j.* & potiunculâ ad methodum Sylvianum ad hæmorrhagias sistendas, restitit per ʒʒ cruor, inde verò repetit paroxysmus, excreto unâ cum sanguine lumbrico longo, tereti. Exhibita tum prædicta, tum *essentia traumatica*, cum *anodynâ* roborata. Triduo post denuò excrevit vermem, adhuc majorem, & sic ex voto convaluit. Exesum sine dubio vas à lumbrico sanguiferum viam laxavit sanguini, quo extravasato & excreto rodens quoque hospes exclusus est.

OBSERVATIO VIII.

D. G. W. WEDELII.

Fons ossibus scaturiens.

IN confiniis urbis Mansfeldensis, prope pagum ejusdem Districtus, Gorenten dictam, fons reperitur mirabilis, qui in nemore ad radicem montis amœnâ & limpidâ scaturigine diversis temporibus ossicula quædam ejicit. Nec adhuc dum satis inquisitum est, cujusmodi animalium generi illa debeantur. Licet enim Physici nonnulli eadem pro ossiculis Salamandræ habuerint, rati, in montis adjacentis crypris has ipsas non minimâ copiâ reperiri, quarum corpora nonnunquam impetu aëris, sulphurei, corrosivi humoris abrepta ad ossium reliquias usque consumantur, hæcque consequenter per dictam scaturiginem in auram educantur; alii tamen anatomicâ experientiâ freti negarunt ossicula hæc, præsertim uniformia ferè, cum Salamandræ crate convenire. Nomen verò inde fons obtinuit, ut audiat *der Knochenbrunn*/ quem Consultissimi & Amplissimi *Dn. Ehrenfried Geyeri*, Consilarii & Præfecti Ruthenici, B. Parens, curiosus naturæ observator, sæpius visitavit, & oculis testibus erumpentia è fonte ossicula manu suâ collecta inter rariora sua, quæ visenda adhuc non pauca, sed auctiora longè reposuit.

OBSERVATIO IX.

D. G. W. WEDELII.

De

Thermarum elementis, ortu & usu.

IN examine thermalium aquarum Carolensium deprehendi, plurimis partibus aquæ simplicis, seu phlegmatis immersum esse 1. Sal alcalicum, quod cum acido, ut spiritu vitrioli, effervescit, & sapore se prodit; 2. Cremorem terreum,

reum, qualis etiam sponte in iisdem thermis coagulari solet, & sub nomine *Bade feins* notus est, foliolis subtilissimis cremorem Tart. æmulans, non item sapore. Ex quo didici, differre thermas multum ab acidulis; non valere illud recentiorum quorundam: ubi calor, ibi acidum; aperire, detergere, purgare, diureticum esse, & morborum chronicorum, ab acido oriundorum remedium thermas, ficcare item, nec biliosis & ficioribus ac macrioribus convenire ob illud ipsum sal dictum intimè immixtum. Originem verò, quomodo in terræ visceribus hæc fiant, & calorem tantum excitent, definire quidem certò difficile est primâ facie. Videtur tamen non tam ob concursum perpetuum acidi cum alcali id fieri, quippe quæ commixta effervescent & ebulliunt; vel ob aliam quandam analogam huic causam, de qua egimus *tr. 2. de sal. vol. plant.* Quàm ob latentem ignem, bituminosis forsan partibus forum, qui dum partes terreas obvias in calcem disgregat, & resolvit, allabentes suis rivulis aquas & calore proprio, & à resolutione calcis oriundo inficit, ac medicatas reddit. Unde sine dubio pyrophyllacii alicujus, (quo de vid. *Kircher. in mund. subterr.*) cum hydrophyllacio fit concursus, ob quam viciniam utriusque Numinis divini munus experiuntur illa loca, ubi hi fontes scaturiunt.

OBSERVATIO X.

D. G. W. WEDELII.

Syncope Periodica.

Multi morbi graviores, si diutiùs paulò duraverint, communi vulgi, quin & medicorum opinione sæpè, spheram naturæ transcendere putantur, ad fascina relati, curandi nihilominus non rarò, si falsa hæc hypothesis mittatur. Exempla alia quædam daturi sequentem casum mirandum primo loco offerimus. Duo juvenes pistorum operibus addicti, intra annum constituti vigesimum at-

que sextum, sani corpore & vegeti, nisi quòd gentilitio regionis scorbutico seminio laborare præsumi possent, præbilito spiritus vini frumentacei haustulo, ut tuti essent à vaporibus aëris jam densioribus, circa imminetia Michaelis tempora, negotiorum causâ urbe egrediuntur, Mense Septembri scilicet, Ann. 1674. in loco, quem petiverunt, nullum sumpserunt cibum, nisi quem ipsi secum urbe extulerant, farcimen pinguius, caseumque, quem postquam uno alteroque cerevisiæ poculo irrigaverunt, negotio confecto domum redierunt ad suas in urbe patriâ domos, nullâ cæteroquin occasione morbificâ se exerente, nisi tenebrarum vesperi irruentium fictas insidias terrorem incutientes incusemus. Primus illorum, quem Jonam nominabimus, statim altero die post reditum, cum suis operibus mechanicis adstaret, maximâ pectoris anxietate corripitur desubito, eodemque momento turbatur caput, linguæ usus sistitur, ut, qui juvet, invocare posset neminem. Collapsus itaque jacuit, semihoræ quasi spatio, omnis sensus expers, sed quietus, absque tremore & motibus convulsivis ullis, facie pallidus & uvidus circa frontem, sine respiratione sensibili, instar mortui, absque pulsu notabili. Eluctatus tandem, quasi è somno, nullo adhibito remedio, ad se rediit, nullo ægritudinis relicto signo. Sex hebdomadam elapso spatio, inter media opera eâdem facie illum invasit, nec quicquam in suâ naturâ malum hoc mutavit, sed immutatam prorsus eam retinuit, nisi quod reditum subinde acceleraret, quem antea quodammodo tardabat, uti id apparere potest è sequentibus diebus, anni 1675, exempli loco adductis, quibus se prodidit, suâ vi corpus infestans: 31. Januar. 5. 28. Mart. 11. 29. April. 25. Maji, 3. Jun. 3. 29. Jul. 28. Aug. 2. 5. 21. 23. Septembr. 6. 9. 14. 22. Octobr. Talis ergò fuit affectus, in alterum usque annum, nec ullis medicamentis sæpissimè assumptis potuit profligari. Diebus, qui à malo immunes sunt, à sano nihil differens negotia sua expedite peregit. Consulti fuimus, elapso ferè biennio, ipsoque velut fascinato prognostico relicto, an affectus

affectus hic esset naturalis, an verò ab incantatione, rationibus duabus adductis, summè rebelli malo, nullo modo medicamentis vincendo, & focii fato. Nam quod alterum juvenem attinet, quem Lazarum vocabimus, ille octavo post reditum die pedibus laborare coepit, ut incedere non posset, qui & postea tumoribus fuere correpti, quorum unus altero latere cum mirum quantum increvisset, a pertione ferro factâ magnâ quantitate, sanguini similis exiit materia. Cibum assumptum semper rejecit; medicamenta omnia frustra adhibita, unde post dimidium in morbo annum exactum mortuus est. Maluimus medicamentis obviam ire malo tam rebelli, quod *Ann. II. Ephem. obs. 197.* hujus causam & genium inquisiveramus penitius, quàm ad causas alias dilabi. Misimus ergò non nisi duo medicamina: 1. *mixturam antiscorbuticam* ex z^{us} cochlear. compos. tartari rectif. & salis striati anaticis partibus, liquore martiali (è fl. sal. $\times$ ii libus imis nigricantibus) & essentiæ anodynæ aliquot guttistinctam, manè & vesperi assumendam ad gutt. xxx. vel xxxv. 2. *pulverem absorbentem* nostrum, alibi, in *Opiologia* nempe descriptum ad doses x. sub ingressum lecti capiendum, inde singulari Dei gratiâ statim cedere affectus visus est, nec redire unquam. Repetita ergò ab ægro medicamenta eadem denuò in paulò majori quantitate sola misimus, ut eò certius tolleretur omnis recidivæ metus. Quo penitus liberatus, morà sex mensium factâ, ut constantiam sanitatis pervideret, fostrum gratissimus misit.

OBSERVATIO XI.

D. G. W. WEDELII.

De

Tumoribus & Verrucis, cadaveris contactu curatis.

MOrbi sæpè incurabiles visuntur, quod remedium gravius morbo sit, vel ipse facilius toleretur, & curando exasperetur,

tur, qui neglectus indemnis fuerat. Videas id ipsum sæpè in tumoribus frigidis, inæqualibus tamen, quando devians archæus novum opus hîc illic quasi meditatur, & sollicitè de incremento ejusdem prospicit. Inde parva morborum initia ad subruendam non rarò machinam extuberant. Cumque primò nec doleant, nec æquè curentur, neglectu quoque eveniunt majora ejusmodi mala. Hinc verò nec sectio consulta ut plurimum, nec ignis remedii locum invenit, nec reliqua topica debellare norunt affectum, aperto jam Marte insurgentem. Quid agas, ubi frustra esse omnia perspexeris?

Sunt nihilominus artificia alia, quibus subvenire his ipsis integrum est, ipsæ etiam curationes magneticæ vulgò dictæ, imò magicæ quibusdam causam ignorantibus, vel non inquirentibus. Proposuimus hujus rei exempla *Physiol. p. 289. seq.* latius paulò illustranda. Consiliarius Saxonicus, ex cujus ore id hausimus, ante plures annos Lubecæ laboraverat excrescentiâ palpebræ superioris oculi dextri sensim crescente, ita ut ad ovi columbini magnitudinem, imò amplius proveheretur, & visum notabiliter læderet, minitans graviora pericula. Consultus Neucranzius, Medicus scriptis celeberrimus, post frustra tentata varia, suadet, ut affrictu manûs demortuæ tentaret ablationem. Mortuâ fortè tunc temporis amici conjugæ, æger occasione arreptâ & testandi affectum, & curandi tumorem, lugubrem domum ingreditur, rogatque, ut funus ostenderetur. Facto hoc exponit medici consilium, & annuente viduo, imò ut post mortem quoque juvare possit defuncta, optante, manumprehendit gelidam, ut lacrimas deterfurus, & aliquoties tumori affricat, felici eventu. Sensim enim sensimque tumor spontè evanuit, ita ut ne vestigium superesset amplius sedis pristinæ.

Curavimus incipientia consimilia in palpebris tubercula emplastris emollientibus, & digerendo solventibus. Sed ut plurimum rebellia sunt, è glandulis tumefactis, quæ & in teneiori hâc cute sunt plurimæ, & sero viscidiori pedetentim velut infarctis,

infartis, decubitus à frigore, aliâve causâ occasionali hinc nato. Studiosus medicinæ, anno superiori 1681. dextri oculi consimile offerens dedecus, internis & externis incassum in usum vocatis, ipsis etiam revellentibus vesicatoriis, à remediis potius incrementum sumente morbo, suasu nostro eodem pacto curatus est. Ablegabamus eum ad defunctum phthisicum, quasi funus visurum; solus ibi, præficâ saltim præsentem, ne superstitionis reatum aliis arbitris subiret, applicat manum bis vel ter, & frictu mactat affectam partem. Inde abactum malum penitus insensibiliter, astit successivè.

Sed ne oculis solis hanc velut prærogativam attribuere videamur, aliam dabimus historiam. Virgo pulcherrima ante aliquot annos sub mento passa erat tumorem, in abscessum degenerantem, cujus consolidati cicatrix supererat. A. 1679. frigori exposita longius sentit & pristino illo loco, & utrinque pone maxillas tumores glandosos exurgere. Consulit Chirurgum, qui parvi pendens indolens malum, ut ipsa quoque, emplastrum unum alterumque imponit. Exactis sex mensibus malo confirmato ad nos itur. Fiunt omnia ex arte, quæ coagulatum dissipare humorem frigidum norunt, quod vidimus non semel benè cessisse, etiam in ipsis scrophulis & strumis, vel discussis eodem, vel suppurato calidioribus & fortioribus emplastris. Adhibita ab Empirico admorsio tumoris durioris & magis obvi, imposito prius linteamine (quo medio & ganglia & scrophulas curabat,) impositum rubefaciens cataplasma ex acetosa viridi contusâ & cum butyro leviter frixâ; emplastrum diach. cognominatum; de ran. cum zrio, & nihil non, citra juvenem vel decrementum ullum. Elevabatur magis magisque tumor prominente valdè mento, & totâ facie utrinque ad latera inflatâ. Proposuimus remedium idem facile, indemne, expers omnis ridiculæ vel anilis superstitionis. Datâ occasione secedit in rus, & contactum manus mortuæ admittit. Restituta, (tumor verò maximus ovum gallinaceum exæquabat, reliqui minores globulos majores, vel nucem juglandem) accessit, & gratias pro consilio egit.

Ante tredecim annos Studiosus Theologiæ, qui jam in Inferioris Saxonix aulâ Concionatorem agit, utrâque manu infinitis torquebatur verrucis, non esulâ succo juvante, quo amicum cui averamus in carpo utroque manus mirum quantum densatis verrucis, non aliis vulgò notis afflicto. Ignem ipsum actualem & potentialem in subsidium frustra vocabat. Plures enim erant, & instar hydræ lernæ repullulascebant mox alibi plures, absumptis prioribus. Dedimus idem consiliû jam tunc, quod liberrimus hinc redditus deprædicat in hunc usq; diem.

Operæ pretium est, breviter de causâ seu ratione medelæ hujus dispicere, ut taceamus exempla plura alia, cum primis, quòd primo intuitu absolum id, vel minus licitum videatur ignaris. Non tam transplantatio hæc est, quàm extinctio radicalis semini morbofi, contingens in corpore affecto; quamvis liberum cuilibet relinquamus, si quis eo nomine vocare velit. Duo hîc concurrunt præcipuè ad tumores vel excrescentias has fovendas; exorbitans archéus, & humor alibilis ferofus, vel per se subsistens magis, vel crispaturæ fibrarum propullulascentium vitiosè admissus.

Quæcunque ergò his obviam eunt, archéum avocant à suscepto munere intempestivo, & humorem consistentem in motum cient, sine dubio proficient ad tollendum effectum exinde resultantem. Aptum verò ad hoc esse cadaveris contactum illum atque frictum, facile patere potest. Horremus cadavera, quòd exterminium maximè adverteretur natura, horremus aspectum, nedum contactum insuerum, ingratumque. Refugit igitur archéus, & desistit ab opere, idéam contrariam complectens; quo adstite & velut fabro destitutum corrui & dilabitur, quod studio quodam congestum videbatur.

Non urgebimus frictum ipsum ad dissipandum natum, non actuale frigus primâ admissione repellens, obstruens poros; quin communicetur cum tumore, pensitemus. Roscidus ille humor est, ultimo agone è glandulis subcutaneis dimissus. An verò hunc inertem putemus, cum vel salivæ illicitus
lichenes

lichenes & tubercula hæmorrhoidalìa ipsa, nostro experimen-
to, curent. Salinæ illæ emunctuosæ atomi accedente motu
& calore viventis actuatæ resolvere possunt subsistens coagu-
lum, resipiscente simul à peregrino opere & sua hinc curaturo
archéo partis ipsius. Stabile & firmum hoc cùm sit funda-
mentum, meritò nec suâ laude defraudandum fuerit remedi-
um facile & culpæ omnis exors. Sic hoc antipathiæ exem-
plum nobis, non sympathiæ. Nulla enim hoc loco fieri potest
confermentatio mumialis. Neque ad occultam aliquam qua-
litàtem id referre opus est, si aliam, quàm sensibus minus ob-
viam, eligas: sed omnia sic satis possunt clarere, & ulterioribus
roborati experimentis,

OBSERVATIO XII.

D. G. WOLFG. WEDELII,

Tumores duri, rebelles, cancriformes.

Occasione tumorum dictorum memoriã subit aliud
genus horum, quod insidias sanitati & vitæ struit, &
cautè tractari desiderat; quorum aliquot dabimus
exempla. Puella 15. annorum, cui menses nondum
fluxerant, sub pondere majori collapsa, ad basin scapulæ dex-
træ tumore corripitur duro, renitente, lato, & profundo, ci-
tra dolorem ullum, non tamen citra molestiam in movendo
brachio. Tractata aliquandiu à Chirurgo solo, successu sani-
tatis nullo: quin indies adaugeri malum observabatur. Con-
sulti ex methodi legibus alterando & purgando correximus
humorem peccantem melancholicum vel atrabilarium po-
tius; exterius verò, noscentes mali naturam, sola defensiva to-
pica ex empl. diaphoret. diapomphol. aliisque Saturninis con-
cessimus; prognosi factâ, si neglectim tractaturi essent malum
ipsum, causæ verò averruncandæ subinde per purgantia, dia-
phoretica & sanguinem defæcantia, operam daturi, tolerabi-
lius id futurum; contrario verò casu, quò majori studio era-

dicationi incumberent, eò citius malum exasperatum iri. Æmulantur enim aut reverà sunt hi ipsi cancri occulti, quos non curare, puta externis illis aliàs in curatione tumorum fieri consultis, melius est; curati enim, quoad finem primum, & intentionem, citius intereunt ægri, morbo exasperato & vitalibus principiis infesto non curati verò longiùs vitam trahunt, teste *Coo 6. aph. 38.*

Neglecto hoc, ut fit, salubri monito, circumforaneum consulunt, qui pactà mercede ferro aperit tumorem, eoque sic magis magisque exsurgente post aliquot hebdomades turpiter, ut fit, discedit, alibi similes structururus fraudes. Inde ad carnificem curandi defertur provincia, ubi diu etiam cruciata, exarescente corpore reliquo, domum ferenda in viâ moritur. Nil supererat, quàm ut incantamentis apertiùs acceptum ferrent malum, quod post obitum factum tamen. Domum enim illato, mensè Majo, cadavere, sonos & sibilos adstantes percipiunt in tumore, ultra dimidium dorsi occupante: occurrunt, & angues inibi latere suspicantes rogant, ut tumorem inspicerem. Factà dissectione, ichor plurimus, putredinem jam subiens, conjunctà fermentatione sensibili, sibilorum causa, patuit, partibus carnosis mirè de tono suo dejectis.

Vir primarius fracto pede sinistro paulò supra talum, aliàs hypochondriacus & scorbuticus eminenti gradu, paulò maturius, jubente officio aulico, à curatione solitis occupatur negotiis. Succedente tempore supra locum olim affectum sentit tuberculum, non tam profundum, ob nudum ibi magis os tibiæ, quàm eminens, & non adeò molle. Eadem ferè luditur fabula. Adhibitis topicis, datis internis, nil proficitur, leviori interim viso malo, quàm ut produceretur curatio: verbo, aperitur tandem tumor, suadente id extraneo medico, nil nisi sanguis effluit; inde verò labia vulneris sensim dilatantur, protuberat materia velut fungosa, frustra quibusvis adhibitis. Tumor serpit ulterius, & cum omninò statum subit, quem describit *Lamzverde Promptuar. Chir. obs. 26.* & ipsissimum in modum

modum depingit *Tab. 21. p. 146.* Reliquum corpus interim hecticum subit statum, cum pulsu ordinario frequenti, donec consumptis viribus placidè obdormiret. Sectione examinatus pes post mortem obtulit fracturam non nisi laxius coherentem, imò ceu scaturiginem omnis hujus mali, callo omnino absumpto. Mechanicus prope femur dextrum consimili tumore corripitur, qualem superius descripsimus. Post apertionem improvidam, reliquis licèt nihil juvantibus, nil nisi merum sanguinem stillat, & imminui & consolidari renuit, donec ad ipsum abdomen facto progressu velut sphacelo afficeret consentientia intestina, summo cum foetore, & consumptum totum corpus reliquum fati tandem cederet.

Alius in sinistro thorace tumore ejusdem commatis, sed dolorifico, affectus, eandem subiit fortunam, nisi quòd post mensem integrum consolidationem admiserit ulcus à vulnere, per apertionem facto, merum itidem stillante sanguinem.

● Causam horum quod attinet, tria potissimum videntur accusanda: ossa, glandulae, & serum, illorum alibilis succus. Saepius ossa lapsu, vel alià læsione affecta serum allabens non debite admittunt, sibi que applicant, unde paulatim corrumpitur, acescit, subsistit, & poris coæquatum distendit, ut à sanguine sensim ab archéo partium & texturâ pororum læsâ nequeat in privatum usum admitti, nec munus alendi subire. Sanguis verò ipse accessione salium peregrinorum de balsamico suo tono remittit itidem & atrabilarium statum adsumit. Hoc ut melius pateat, lubet humorum breviter jungere divisionem. Ad sanguinem & serum scilicet, tanquam principia vitalia, & radicem omnes dum referimus, sub sanguine bilem, & alteram melancholiam speciem, seu atram bilem locamus, (quando acidum cum bile, vel si mavis, sanguine est fermentatum;) sub sero autem pituitam, quando in coagulum abit, & melancholiam, seu serum acetosum. Ossibus verò & sero affectis, necessario glandulae, seri colatoria & cribra suos pati manes coguntur. Seorsim tamen aliquando, quod de

partibus carnosis vel mollibus magis dixerim, etiam hæ parturire hoc malum solent, quando serum de statu suo dulci, blandoque dejectum easdem, unam post alias, minores præfertim, vitiat, inflat, & uno inconvenienti dato, hinc plura exhibet.

Acidum verò junctum intensius utrique humori, suppurandi potentiam domat, quâ concessâ facilis foret & salubris eventus, negatâ, rebellis ista renitentia, & exasperatio subsequitur. Nec mirandum, hinc defraudari reliquum corpus suo genio, & peregrino charactere inducto, ex communione hæc partium, hecticam febrim & mortem sensim induci, nisi naturæ bonitate & maturo medicaminum usu fermenta illa morbosa extinguantur in primâ herbâ.

OBSERVATIO XIII.

D. G. WOLFG. WEDELII.

De

Principiis rerum.

INter reliqua ζητήματα, quæ hodierno seculo agitari curiosius consueverunt, si non primum, præcipuum tamen est, quod de principiis rerum instituitur. Nos ipsi rudiori Minervâ de iis quædam commentati sumus *Ann. VI. obs. 226. p. 333.* Uti verò inexhaustus fons est naturæ, & nondum acquiescimus hætenus in ulteriori horum inquisitione; ita lubido est, novam quandam hypothesein de his inferre, quæ satiet fortè animum præ reliquis.

Cùm ergò de principio sermo est, duo cum primis supponenda sunt, quibus probè firmatis, facilè licet progredi, & contrà iis non stabilitis vel observatis, ad radicem pertingere veritatis, minus obvium est. Dum enim *principium* vocamus, illa intelligamus oportet, ex quo omnia reliqua fuerunt, ad quod eadem referenda tanquam primum, quod ulterius transcendendi renuit, ut acquiescere tunc queat demum intellectus, qui no-

vit,

vit, Deum omnium primum & summum autorem, rectorem & motorem esse. Dum *principium rerum* dicimus, corpora naturalia quidem, sed præcipuè terreno hospitio gaudentia, regno tricorpori inclusa, vegetabilia, animalia & mineralia, attendimus, idque ideò, ut quàm sapientissimo & ineffabili modo mens æterna, summum numen, omnia ordinaverit, rectius noverimus.

Ex his in genere notatis ulterius efficitur, illud sine dubio esse rerum principium, quo non datur aliquod prius, respectu producti cujuscunque, cujus principium inquirimus; quod omnibus ac singulis largitur differentiam specificam, quâ sine confusio oriretur infinita; cui reliqua omnia substant, & principiata hinc sunt potius, vel saltim principia remotiora, ministrantia, & velut involucria.

His præmissis, genuinam obtinemus clavem, explicandi rerum omnium principia, duo scilicet, ab ipso Deo nominata in universali benedictione terræ creatæ: Crescite inquit, & multiplicamini. Duo inquam, sunt: *Semen & fermentum*. Semen est vis multiplicandi; fermentum est vis immutandi. Omnia distinctè prodeunt, ipsa adeò magis confusa visa mineralia & metalla; ergò ex semine, & multiplicabili principio. Omnia modificant elementa seu principia reliqua in sui naturam; ergò ex fermento, & immutandi principio semen ad extra principium est, unde seminalis illa dos etiam quoad vires modificata in reliquis visitur. Fermentum ad intra, ut non jam amplius aqua, terra, sed ferum v. g. in homine, humor alibilis in plantis, viscidum in metallis, & sic in reliquis etiam, in specie & individuo, diversissimis modis & gradibus audiat. Semen largitur vitam, vel quasi talem; fermentum nutritionem, quæ pari passu cum vitâ ambulat. Proh! quam stupenda sunt hæc opera divina! quàm ineffabilis abyssus sapientiæ æternæ!

Ponamus ergò, velut in arbore prædicamentali primò corpus naturale; deinde semen & fermentum; hinc materiam

& formam; porrò terram & aquam, velut elementa simpliciora; quartò principia Chimica, Sal, Sulphur, & Mercurium; ultimo atomos, seu particulas minutas. Singula hæc ut corpus constituent, velificantur semini & fermento, velut primis; hæc verò singulis reliquis esse specificum largiuntur, & genuina sunt rerum omnium principia. Nullum aliud nominari potest, utut à variis assignetur varium, quod non sub hisce militet, & ad hæc referendum sit, in quorum recensione non opus est, ut occupemur. Attendere verò, & altera illa, interest, in primis Chemicorum principia, & in sulphuris matrice contentam lucem, ut exiisdem conjunctim spectatis, demum major eniteat lux, & pandantur magis secreta naturæ.

OBSERVATIO XIV.

D. LUCÆ SCHRÖCKII, LUC. FIL.

De

Pilis marinis.

Quam incertus sit Pilarum marinarum ortus, nemo Medicorum ignorare potest: aliis è sordibus nescio quibus spumarum marinarum crassescens; aliis à festucis herbæ cujusdam ipsis innominatæ & ignoratæ eum derivantibus: quibusdam cum Halcyoniis confundentibus &c. Vid. *Museum Calceolar. sect. 1. pag. 25.* & *Ferrantis Imperati Hist. natur. lib. 27. cap. 8.* &c. Omnium tamen, quas videre hæctenus mihi contigit, optima est conjectura nostri *Georg. Hieron. VVelschii Hecatost. 1. obs. 18.* ex Algarum vel Arundinum familia easdem prodire statuentis. In hoc tamen rem neutiquam adsecutus, quòd lanuginem sive flores papposos esse putaverit, nec, qualis sit Alga vel Arundo illa, edicere potuerit. Ast Arundinis esse progeniem, & quidem foliorum ejusdem, allatæ huc Pilæ ejusmodi quamplurimæ ante triennium fidem mihi fecerunt: quæ nempe intus plantam ipsam, tanquam

tanquam circumvolutionis principium & fundamentum, continuerunt. Talem itaque cum ad amicissimum meum *D. D. Volckamerum*, Botanicum Excellentissimum, transmissem, à se olim in marinis litoribus similes fuisse observatas, atque ad *Dalechampii* Arundinem epigæam sive quartam referri posse, respondit. Et quidem optimè: Quamvis enim magnam undarum vim perpeffæ fuerint istæ à me repertæ, ac ita elegantia illa, à tot calamorum vel furculorum ex aliis multipliciter prodeuntium congerie enata, non adeò conspicua fuerit; qualem nempe in saccis magnis Costo Arabico & Zingibere plenis repertæ, atque veluti raræ à *Dalechampsio lib. 9. Hist. Plant. cap. 5.* delineatæ, in loco fortè non adeò undarum continuo adpulsui exposito enatæ, vel etiam, dum in vigore adhuc erant, evulsæ ostenderunt: ipsa nihilominus descriptio & figura satis cum hisce coincidunt; ita tamen, ut, quod ille corticem fulvum, squamosum adpellat, ego foliola esse ipsius plantæ sibi invicem strictè superimposita existimem. Ipsos verò cauliculos in quibusdam plantis alios multos utrinque emisisse, in quibusdam verò plurimos invicem contortos & variâ flexurâ unitos deprehendi; cæterùm non nihil nigricantem magis minúsve colorem ostendunt, cavi & fistulosi sunt, aliarum Arundinum modo, fibrillarum tamen ex foliis enatarum congeriem in se recondunt. Ista autem foliola plana & recta, nullâ incisurâ prædita, & in fastigium lunatum sive semicircundum desinentia, coloreque ad flavum vel spiceum, eumque splendentem accedentia, duplici inprimis substantiâ sunt instructa; unâ fibrosâ exterius ab utraque parte locatâ; alterâ internâ medullari, quasi papposâ vel lanuginosâ, itidem splendente & spicei coloris, cui tamen obscuriores atomi intermiscuntur; quæ ipsa cultelli acie à reliqua fibrosâ faciliè abradit ac separari potest; cum econtra prior illa ex meris fibris minutis, eleganti per microscopium spectaculo, invicem coherentibus & recto tramite in longitudinem excurrentibus, inque ipsum dein caulem, non quidem singulis separatim, sed

in certos quasi fasciculos collectis, sese immergentibus componatur. Unde continuatâ fluctuum marinorum allisione, vel etiam aquæ paludosæ à ventis agitatione conquassata foliola, præsertim si ætate proveciora in sui resolutionem ipsa propendeant, sensim fatiscere, fibrosam eorum substantiam à medullari paulatim separari, atque ita fibrillarum suarum divulsionem pati autumo; quæ fibrillæ dein ulteriori undarum commotione & circumgyratione in corpora illa pilosa, modò rotundiora, modò aliam variè depressam & fastigiatam figuram, pro loci varietate, in quo subsistunt, aut etiam allidentis aquæ variâ commotione, habentia abeunt. Essè autem hanc veram corporum istorum originem, evincit: 1. fibrosarum in eis invicem connexarum vel confusarum particularum cum fibris foliorum adcuratissima similitudo; 2. ipsius plantæ in illis involutio, & in quibusdam etiam intimior observata conjunctio; 3. foliorum ferè omnium in suprema parte ab undis modò levior, modò altius penetrans in ejusmodi dictas fibrillas jam facta divisio; 4. in aliis quoque Pilis marinis quibusdam interspersarum particularum à medullari substantia, aut etiam foliolorum observatio, quæ festucarum suspicionem nonnullis præbuisse potuit. Eandem plantam videtur *Plinius* innuisse lib. 16. *hist. nat. cap. 36.* scribens: *Est & obliqua harundo, non in excelsitatem nascens, sed juxta terram fruticis modo se spargens, suavissima in teneritate animalibus. Vocatur à quibusdam Elegia; fortassè ab: ἐλεῖν, palus, &: ἐλεῖν, palustris, quòd in locis maritimis paludosis ortum suum inveniat. Ut ita etiam corpus ex ea productum Pila stagnalis dici posset; qualem *Wormianam* illam fuisse arbitror, quam in stagno prope Soram inventam in *Mus. lib. 2. cap. 2.* describit. Vid. etiam *Casalpini* lib. 4. de *Suffrut. & herb. cap. 59.* & *Gesnerus de hort. Germ.* Cæterùm de viribus, quæ ad scrophularum curam facere creduntur, hoc unicum addo, eas in ustis tum sali marino, verè falso sive ex acido & alcali misto, in Pilis istis, si linguæ judicium sequamur, inveniendò: tum Alcali sive lixivioso sali, ex*

ustione

ustione nato, atque per effervescenciam inprimis cum acidis facile dignoscendo, tribui debere, quorum intuitu lympham crassiorem incidere, acoremque ejus vitiosum absorbere, & ita liberiolem ei per glandulas colli transitum conciliare valent.

[*Augustâ Uratislaviam missa A. 1681, 6, Decembr.*]

OBSERVATIO XV.

D. SEBASTIANI SCHEFFERI,

De

Exsecta propè uvulam carnea excrescentia.

PRæfens excrescentia carnea nuper ex collo Conjugis civis nostri Argentinensis propè uvulam antrorsum à Chirurgo fuit excisa, & feliciter, Deo nobis favente, perfecta ita operatio, ut nunc fœmina ista nil detrimenti exinde sentiat.

[*Ex literis D. Waldschmidii, ad Excellentiss. Virum datis.*]

Fig. III. *und. p. 13.*

SCHOLION.

Quandoque in gula & gutture impedimenta suboriuntur non sine vitæ periculo satis gravia, ut cibum deglutire nequeant, propullulante propè uvulam tuberculo, indies incrementa sumente, quale quid contigit virgunculæ nostrati 13. annorum, Helenæ Göpneriæ, cui cibum amplius assumere non licuit ob amplitudinem exortæ in istius faucibus carunculæ dextrorsum molestæ. Cum nulla excindendæ ratio superesset Chirurgis, tandem illam excrescentiam aquâ plantaginis cum ol. vitrioli ad sufficientem acorem acuatâ sæpius mediante penicillo ex filamentis contorto attingi & imbui jussi: unde excoriari paulatim cœpit caro illa, in medio cava nigricans. Non cessatum à tali fuit curâ, donec corrupta penitus & à naturali

sua secreta carne prorsus evanuit illa excrescentia. Dum in sinistra uvulæ regione similis propullulans tumor observari cœpit, maturè confimili aquæ vitriolatæ usu prorsus disparuit.

[*Helianthus.*]

OBSERVATIO XVI.

D. ANDREÆ CLEYERI.

De

Ovo Gallinaceo, cum serpentis imagine
in testâ.

ANno 1679. die 14. Septembr. S. N. Bataviæ in Java Majore Indorum exclusit Gallina ovum ordinariæ magnitudinis, exteriùs versus apicem in testa figuram serpentis exactissimam cum omnibus corporis partibus præsentans. Aderant non tantùm lineamenta serpentis in superficie ejus; sed etiam trina corporis anguini dimensio, tanquam foret ab insigni quodam Sculpruræ Artifice cælatum, aut cerâ, gypsô, aliâve materiâ formæ cuidam impressum & ad vivum serpentis exemplar expressum opus. Conspiciebantur in capite aures, bifida ex ore lingua & oculi emicantes, qui omnes & internas & externas partes cum suis coloribus adeo exactè referebant, ut ipsi ad stuporem intueri vel ipsos intuentium oculos viderentur. Tantus Naturæ lusus etiam in reconditis animalium partibus, nempe uteris, ex subita animi perturbatione quandoque imprimitur, quod forsân gallinæ nostræ ovum hoc ophioides parturienti accidit, cùm ei serpens aliquis improvisò & subitò obviam profilierit: unde perturbata gallinæ imaginatio serpentis Ideam ovo ex suo ovario jam elabenti attulerit, eique talem formam impresserit.

Fig. IV.

[*Ex literis Dn. Andr. Cleyeri, Protomedici & Assessoris supremi
Judicii*]

Figura Serpentis
per Microscopium
delineata.

Fig. 4.
Ovi Ophioidis Batavini.

Fig. 7 p. 38.

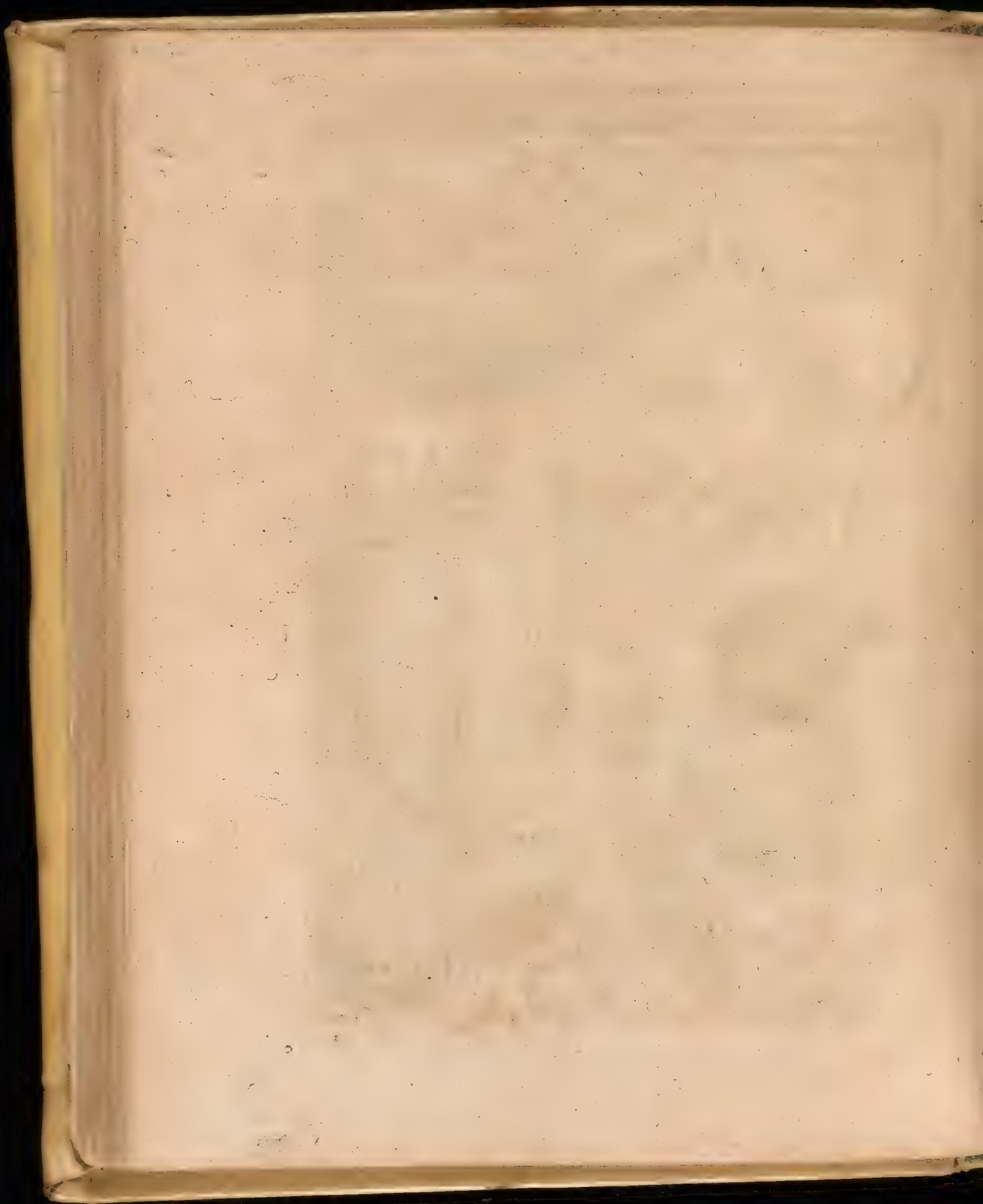
Fig. 5. p. 37.

Fig. 8. p. 38.

Fig. 6. p. 38.

Obs. XVI. De Ovo Gallinaceo, cum serpentis imagine in testâ. 37
Judicii Batavia Indorum in Java Majore, ad D. Christianum Mentze-
lium, die 15. Martii 1680. datis.]

Hic admirandum adduci quoque potest ovum die 14. Decembr: 1680. Romæ in Capitolio apud ministrum quendam primarium à Gallina exclusum, quod Cometam eodem temporis articulo in caput Andromedæ horrendum tuentem in testa sua cum aliis asterismis ostendit.

Fig. V.

SCHOLIUM.

EJusdem hujus ovi Romæ, 2. d. Decembr. A. 1680. juxta D. de Blegny, 14. d. ejusdem Mens. secundum Nob. D. Menzelium, vel 4. d. ex relatione Augustam Vind. perscripta, exclusi mentionem etiam facere libuit Cl. D. Nicolao de Blegny in *Ann. 3. Zodiac. Med. Gall. mens. Febr. obs. 8.* additâ insuper ejusdem figurâ; quæ cum ab illa, ad nos Augustam itidem Româ transmissâ, plurimum discreper, eandem hic exprimere liceat. Quænam earum legitima sit, nescio; qui de utraque tamen dubitare possum; quam nempe potius humanæ petulantia, cui nimium credulis illudere placuit, fuisse figmentum, rumor publicus postmodum ad nos delatus persuadere voluit. Quamquam aliàs, contingere tale quid posse, non impossibile videatur; præsertim si Nob. D. Cleyeri conjectura de causa imaginis serpentinae in testa ovi impressæ locum invenerit; qualem etiam Exc. D. Sebast. Schefferus de alio ovo, in quo eclipsis fuerat adumbrata, in *Analectis Anno IV. Ephem. Nat. Cur. additis* formaverat, sicque non minus ex insolito Cometa fortuito cum stupore à gallina conspecto idem hic contigisse, dici posset. Confer. *Annus cit. Zodiac. Med. Gall. obs. 1. mens. Septembr.* Ova cæteroquin insolitæ figuræ in *Ann. I. Ephem. nostr.* recensuit Exc. D. Christ. Frid. Garmannus, ut & alia Frid. Wilhelm Schmu-ckius in *fascic. admirand. Nat.* nimirum bina connata, plicata &c. Quibus etiam tria gallinacea, quæ reservo, adnumerare liceat: unum vastæ molis, cortice plicato præditum; alterum ex una

parte acuminatum, & ferè pyriforme, circa acumen perfecto circulo notarum ac quasi divisum, ita ut sponte dein à reliquo cortice separatum operculi quasi figuram referat; tertium verò caudatum, cujus, utpotè rarioris, iconem subjungere hisce libuit. Vide *Eph. anni primi obs.* 140.

Fig. VI.

[*Luc. Schröck. L. Fil.*]

Antonius Magliabechius in suis ad Nat. Cur. literis 20. Octob. Anni hujus 82. datis sequentia reculit. *A Mesi passati di Româ mi fù mandato l'incluso disegno d'un Vovo nato in Tivoli il di 26. Luglio questa Cometa trasparente fuori della guscia, con la faccia del sole, e la corda intortigliata. Mirandosi al sole, si conosce del color naturale della rimanente porosità del ovo di è frequentiss. come si vede nella distributione di questi punti.*

Fig. VII.

Inter ova monstrosa & sequens referri meretur, quod Anno 1664. 19. Junii Præstrenuo, & Amplissimo Senatori, D. Georgio Friderico Behaimo hîc Noribergæ fuit oblatum; cujus figuram dare voluimus, non in alio, quàm duplici vitello, cujus inferiori appendix fructum Arbuti præ se ferens caudiformis adhærebat.

Fig. VIII.

[*Helianthus.*]

OBSERVATIO XVII.

D. ANDRÆ CLEYERI.

De

Ovo gallinaceo prægnante & epate gallinarum insigni.

IN Actis Collegii nostri Naturæ curiosorum Anni octavi observatio habetur de Epatis Gallinacei insigni mole, quod exemplum alio confirmare hîc, quod in Indiis nostris accidit, liceat, Illustris Societatis Indiæ Orientalis Chirurgus quidam

quidam in Regno Aracan observabat Gallinam aliquando insolitæ molis ovum exclusisse: id cum aperuisset Chirurgus, invenit in ejus vitello aliud ovum suâ testâ septum suoque vitellô similiter præditum, licet dimidio minus. Tales gallinarum partus se pluries observasse, easque gallinas semper mole permagnum habuisse epar; signa verò diagnostica hujus affectus in gallinis hæc fuisse: cum gallina difficulter incederet, atque ambulans subinde prona in pectus caderet, semper in gallina exenterata epar insignis magnitudinis, quandoque uncias 12. pendens repertum fuisse, idem Chirurgus ajebat &c.

[Ex iisdem literis ad D. Mentzelium datis.]

SCHOLIUM.

CONferatur similis de hepate gallinæ enormi magnitudine prædita observatio, quam Excell. Dnm. Collegæ Uratislavienses Ann. VIII. Ephem. Nat. Cur. Observ. 99. p. 187. legendam dederunt, lapsum illum in terram, præcipuè à concitatore cursu, ponderi hepatis verosimiliter adscribentes. Ex gallinaceo quoque genere duorum gallorum meminit Nob. D. Borrichius Act. med. Hafn. Barthol. Volum. 1. obs. 92. quibus reliquo corpore emaciatis, flaccidis & exsuccis hepar fuerat pinguißimum, & plusquam decuplo justo auctius. Qualem etiam gallinam evisceravit Joh. Læselius, uti refert in suo Renum scrutinio, & notavit Ol. Rudbeckius observ. anat. 18. Cæterum non minus feminam, scirrhoso, vasto, & mole ponderoso hepate gravatam, pondus illud & molem dextro latere versus terram inclinasse, Exc. D. Huldenreich in Ann. VI. dd. Eph. observ. 219. recensuerat.

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO XVIII.

D. ANDREÆ CLEYERI.

De

Corporibus sphaericis permultis in ventriculo humano inventis.

Nuper in Nosocomio nostro hinc Bataviae Indorum in cadavere humano sectione aperto inventus fuit ventriculus innumerabilibus ferè repletus corpusculis oviformibus rotundis, sed diversae magnitudinis. Horum exterior membrana valdè erat lenta & tenax: intus verò continebatur liquor flavus instar lymphæ, quemadmodum Schema adjunctum ostendit. Symptomata, quæ homo in vita perpeffus erat, proximis enarranda mihi servo. Huic casui congruere videntur symptomata illa, quæ hinc vaccis quibusdam in locis quandoque accidunt, quoniam atrophiam correptæ vires recuperare nullatenus possunt, donec moriantur. In istis cadaveribus apertis similiter corpora multa sphaerica, pilarum instar, quibus pueri solent ludere, reperiuntur, quæ ejusdem sunt magnitudinis, uti illa, quæ in corpore humano sunt inventa. Horum corpusculorum substantia interior tanquam gramen à vaccis comestum & ruminatione quadam nondum digestum, sed in formam rotundam compacta & coagulata apparet. Hæc corpora instar Bezoar alicujus tanquam Alexipharmacum in febribus intra corpus assumuntur, quemadmodum quoque Damarum globuli in earum ventriculis reperti idem præstant &c.

Fig. IX.

[*Ex literis ad D. Christianum Mentzelium Batavia Indorum 1681. die 6. Febr. datis.*]

SCHOLIUM.

Diversam hinc pilarum vaccinarum speciem à vulgaribus illis, & à nemine hætenus descriptam, imò rarissimam, invenire

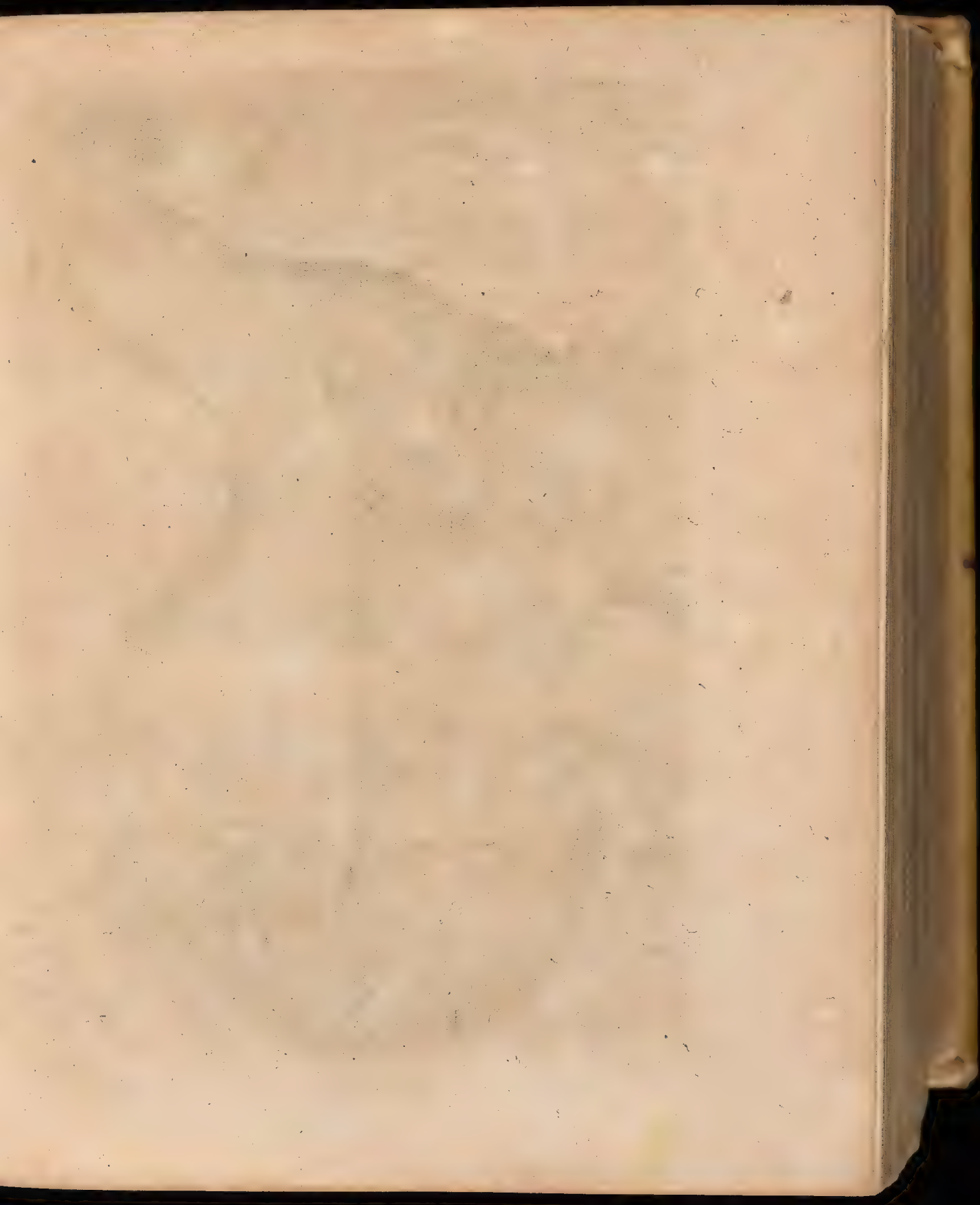

Fig. 9.

nuere Nob. *D. Autorem*, ipsa interior substantia, gramen nondum omnino digestum exhibens, & usus in febribus ostendunt; cum reliquæ illæ nil aliud exhibeant, nisi pilorum quandam congeriem (cujus generationis modum dedit *Cl. Ol. Wormius in Mus.* & in primis *Exc. D. Vollgnadius App. ad Ann. II. Eph. N. Cur. obs. 110.*) crustâ chylosâ obductam; partim & virtute illâ antifebrili careant.

Cæterum quod spherulas istas in ventriculo humano inventas concernit, similes innuere videtur *Jacob. Hollerius lib. 1. de Morb. intern. cap. 50. in Schol. Vidi*, inquit, *intolerabili cruciatu aliquot diebus affectum, qui pituita partes velut crystalli, aut concocti succi, quem gelatinam vocant, globulos colore aqueo pellucidos eminxit*; quales etiam Hydatides per meatum urinarium & anum excretas observavit *Thom. Whartonus, seu cap. 11. Adenograph. testatur*; & *Laz. Riverius observ. excerpt. ult. ex abscessu in dextra parte abdominis rusticum hydropicum vesicularum aquâ repletarum magnum numerum exclusisse recenset*; nec non *Frid. Lossius obs. 44. mulierem de dolore ventris & hypochondriorum distentione querulam, à purgatione quindecim excrevisse vesiculas majores minoresque, aliquibus earum ovum columbinum magnitudine æquantibus, aquâ limpidâ refertis*; virum quoque intolerabili lumborum dolore, nausæ & vomitu conflictatum, cum maximis doloribus & urinæ difficultate, totidem vesiculas exactè sphericas rejecisse, *Obs. 58. refert*, quarum crassa, dura, & forti digitorum compressioni resistens, sed pellucida substantia tres quatuorve aquæ limpidissimæ guttas in se continuerat. Vid. etiam *Act. Med. Hafn. Barth. Vol. 3. obs. 76.* Quarum generatio, si quis conjecturæ locus est, lymphæ forsân justo viscidiori debetur, ex glandulis stomachicis, ut fermentalis succi munus obiret, in illum exstillanti, quæ in coagulationem prona dum naturali suo vase elabatur, liberioremque aërem experitur, secedentibus, qui eam comitabantur, spiritibus, condensari potest ac spissior evadere, sicque ad ostium tubuli excretorii

torii hærens, atque illud quasi obviscans, si quis flatus, ob contentum serum viscidum, ibidem, calore & animali spiritu agitante, promptè generandus, ex eodem tunc egressum magno molimine faciat, in bullam & pelliculam facilè extendetur, serum dein ulterius ex tubulo proditurum recipiens, ad quod cum aëri externo aditum pelliculæ densitas intercludat, eo ipso à coagulatione sese vindicat. Quale quid etiam in intestinis, in pelvi renali ad ostia tubulorum renalium, aut in ipsa etiam vesica urinaria, si quæ glandulæ ibi reperiantur & ductus lymphatici, de quorum præsentia non omnino dubitandum, accidere potest.

[Luc. Schröck. L. F.]

OBSERVATIO XIX.

D. CAROLI PATINI.

Calculus ingens canalisi à naturâ excavatus.

HÆc Observatio naturæ vigilantiam, sagacitatem, & sapientiam mirum in modum confirmat. Joanni le Blond honestissimo Mercatori medicinam à decennio Parisiis faciebam Anno MDCLXV. viro octuagenario, cætera sano, si calculi symptomata exceperis. Is quamvis doloribus continuis vexaretur, nunquam tamen eò molestiæ deductus est, ut lecto detineretur, vel officinam intermitteret. Præcipuum ei negotium facebat, quòd matulam centies in die quæreret, aliquidque urinæ singulis vicibus profunderet, nisi spongia iis locis collocata, matulæ officium subiret. Fractis tandem viribus, ei suasi, ut in lectulo se contineret, bono animo esse jussi, brevi doloribus, morbo, senio, ac vitæ valedicendum. Alacriter dicentem excepit vir non omninò ἀφιλόσοφος, quamvis ἄριστος, mirarique se affirmabat, non ut plures alios medicamentis obrutos necari, quem sola fors perime-

perimeret; gavifus, talem medicum nactum fuisse, quo cum quietè mori posset: Et quidem absque ullo dolore provisam mortem occubuit; testamento condito, cujus me executorem, ut summum scilicet amicum scripserat. Pro solito Civium nostrorum more dissectum fuit cadaver, in quo omnia naturaliter & salubriter constituta, exceptâ vesicâ illiusque uretere, deprehensa sunt. Hic intestinorum amplitudinem æquabat superabatque, à rene sinistro ad vesicam feri copiâ distentus, quod nondum urinæ nomen mereri, docent *ιατρικὴ πρῶτον*. Vesica in tantum explicabatur, quantum absque rupturæ periculo poterat, tota calculo rotundo & oblongo, lævi & terete repleta, XIV. uncias pendente, per cujus anteriorem partem architectrix natura canalem effecerat, omnem artificum industriam superantem. Cuilibet facile fuit animadvertere urinam guttatim prodire solitam, quòd in vesica vix præter guttulas quidquam contineri potuerit, ureteremque ab imperante natura vesicæ munus obiisse, qui feri seu urinæ esset receptaculum, sicque ad amplitudinem quadruplo solitâ majorem processisse, unde continui dolores, neque tamen gravissimi,

SCHOLIUM.

Εὐδαιμονία hanc ægroto medicamentorum abstinentiâ fuisse conciliatam, uti in laudem nobilissimi Medici cedit: ita inutilibus medicamentis qui ægros obruunt, & eo ipso dolores tormentis istis augent, aut etiam tardantem mortem accelerant, eò minùs laudandi sunt. Artem sanè istam, quâ mortem minori cum molestia, & quadam quasi cum suavitate ægroti conclamati ut expectent, efficitur, Medicum callere quàm maximè decet, inter *Desiderata Medicinæ* à nostro Clarissimo *Welschio* olim recensitam, & in fine *Commentarii Meth. Med. Wal.* indicatam; quam in symptomatibus infestis, quæ morbus ipse, remediorum usus intempestivus, adistentium errores &c. concitant, demulcendis & avertendis, sive id salubrium monitorum & diætæ beneficio, sive remediis aliis fiat,

potissimum consistere autumo. Desperato autem ægro pharmaca mortem præ foribus jam excubantem, ad concitatio- res gressus advocantia propinare, non hominem, multò mi- nùs Christianum decet Medicum; hinc opio qui in extremè debilitatis, vel in summo senio constitutis, vel agonizantibus ad mortis accelerationem uruntur, erroris meritò inculantur à Celeberrimo *Guern, Rolfincio*, & cum eo ab *Exc. D. Wedelio no- stro lib. 2. Opiolog. sect. 3. cap. 3.* Tales ad Persas ablegandi fo- rent, ut cum iis captivas aviculas emendo, & in libertatem eas ponendo, sicque citiorem animæ è corpore discessum sese procurare credendo, (vid. *Cl. Adam. Olearius lib. 5. Itiner. Persic. cap. 22.*) puerili superstitione potiùs, quàm intempestivâ spi- rituum per opiata fugâ, graviore scelere (scilicet, juxta verba *Senecæ in Excerpt. Controvers. lib. 3. controv. 9. etiam ubi remedium est mori, scelus est occidere.*) se polluerent. Prudentis enim homi- nis est, eum, qui servari non potest, thrausticis & periculosis reme- diis non attingere, nec subire speciem ejus, ut occisi, quem fors ipsius peremit: ut verba *Celsi de infanabilibus vulneribus lib. 5. cap. 26.* prolata huc adplicare liceat. Maluit ergo Observationis hu- jus *Exc. D. Autor* calculo mole suâ expulsionem inepto quietem conciliare, & unâ ægri tranquillitati studere, quàm præfidiis inefficacibus ægroto majores molestias suscitare, & invisum vesicæ hospitem temerè commovere. Meliori fato similem calculum Vir quidam nobilissimus, referente *Cl. Frid. Lossio* in eleganti observationum suarum tractatu *lib. 3. obs. 53.* in vesti- ca, sine ullo ejus, cum in vivis esset, indicio, aluit, qui qui- dem durissimus fuit, & quatuordecim unciarum pondere in- signis, in medio tamen, secundum longitudinem, pervius, ut hac viâ, tanquam ex canali quodam, urina sine omni im- pedimento profluxerit. Quod fanè maximè est admiran- dum, quâ tamen ratione Vir iste urinæ stillicidium, aut sal- tem crebriorem mictionem effugerit, non satis intelligo; nisi fortè reticere molestiam illam maluisse eum, dicere liceat. Binas etiam foveas ab urina decurrente excavatas calculus,

tres uncias pondere superans, à femina excretus Cl. *Theod. Kerckringio* exhibuerat. Vid. *ejus Observ. Anatom.* 67.

[*Lusc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XX.

D. CAROLI PATINI.

Vulnus intestinale periculofum feliciter curatum.

ANno MDCLXXVI. Dominicus Simeoni Patavinus, annos natus XXVIII. unus ex palatii apparitoribus, amicum quemdam suum litibus obrutum è castello Baldo, Patavium inter & Ferrariam sito, educere cupiens, quem à licitoribus conquistum noverat, breviori viâ summaque diligentia eò concessit. Supervenientibus licitoribus quatuordecim, inclusi tres, portas apprimè obserârunt, aditumque fortiter negaverunt. Explosa utrimque sclopetra, licitori uni vitam eripuère, duos alios graviter vulneravère. Castellum dominus & ipse globo transfixus occubuit: Noctis beneficio aufugit amicus ille, ob quem exorta erat rixa. Solum remansit Dominicus, qui pulvere pyrio destitutus, hostium numero cedere coactus est. In latentis & corpus antrorsum submittentis abdomen, sclopetum majus (quod *archibugio* Itali nuncupant) explosum. Lictores actum esse de illo opinabantur, quem paulò post spirantem adhuc cernentes, in curru collocatum, Patavium reduxerunt. Magistratus indulgentiâ, Dominico faucio in ædes suas deportari concessum est, quem brevi in carcere periturum magna erat conjectura. Medicorum habito consilio, desperata ferè omnia censebantur. Vulnus maximum in epigastrio dextro non procul ab umbilico, disrupti, præter tegumenta, tendines musculique, rectus, transversalis & obliqui, ingens *αιμορραγία*, dejectiones supernæ infernæque, frequens syncope, prostrataque

vires, ut ægro, sic Medicis spem omnem præscindere videbantur. Nunquam tamen omnino deferendum esse ægro tantem, dubiamque spem certa desperatione potiozem, & hoc confirmat exemplum. Quippe quinto morbi die, per alvum unâ cum fæcibus à clystere sollicitatis, in pelvim excidit globulus, tragœdiæ instrumentum. Longior non ero in enarranda cura: Sæviora abhinc cessavêre symptomata, atque post unius mensis periodum planè liberatus est æger. Non deficientibus miraculum esse censentibus, benefici erga amicum animi pretium: At Medicis opera Naturæ curiosius scrutantibus aliâ viâ procedere expedit.

Pèrpendatur imprimis quæ à deciso globulo oritur maxima difficultas: Quo modo is in intestinum penetravit? quo modo & hoc sanatum est? Quî enim fieri posset per podicem dejici quod intestina non subiisset? si subierit, intestino perforato quænam fuit Medicina? Hanc cœlo delapsam interpretentur qui ulterius inquirere fastidiunt. Intestinarum qualiacunque illa sint, sectionem periculosissimam esse docent Autores, ratio & experientia. Crassa vix sanantur, tenuia nunquam; ita Hippocrates, *aph. 18. § 28. sect. 6. ἢ τῶν ἐντέρων τι τῶν λεπτῶν.* Nulla prorsus facta fuit ἐντεροτομία. Ergo concludere liceret profundum vulnus, Naturæ providentiâ agglutinatum fuisse, ut non immeritò corpus nostrum innato balsamo sibi proprio refertum credatur. Quod majus est, nihil consutum fuit, neque cutis, neque muscoli, neque tenuis illa membrana, nervosa atque exanguis, quæ vix aranæ telam more superat, περιτοναϊὸν nuncupata, sed omnia tam citò coivere, ut fidem superet. Nihil perinde incommodi reliquum fuit. Observatum in omnibus Galeni præceptum, *Meth. l. 6. c. 4.* exceptâ suitione, quæ inutilis censita est: Excisa intestina cum omento, in suum locum recondita sunt, medicamenta imposita, & ne qua præstantior pars simul afficeretur, quantum fieri potuit, prospectum.

Multos audio dicentes globum præter musculos non pene-

penetrâsse, ac inter adiposam abdominis molem latuisse, donec tum suo pondere, tum etiam Naturæ vi, in imas ejus partes collapsus fuerit. Esto, nec tamen patet ad exitum via: An deinde globulus in capacitatem intestini penetravit, absque substantiæ deperditione? quo modo reparata illa fuerit? Quâ facies, ne foras profilirent, coërcitæ? Quid factum de sanguinis copia in abdomine sparsa, disruptis concutientisque globuli vi? An & hæc per disruptum intestinum effluerit? Observationes hûc referat quantumvis curiosior, à Schenckio scriptas, l. 3. de acu, cultro, aliisque per diversas à naturali vias excretis, aut alienis humoribus per intestina deductis: Naturam continuò beneficam innumera producere liquet arti non expectanda, imò ne speranda quidem. Hinc Galeno monente, lib. 3. de crisiibus, Generosus Medicus neque difficillimis casibus terreatur. Celsus ad id, temeritatem aliquando efficere docet in morbis, quod prudentia nullo modo tentare deberet.

Ego quidem ad hujus rei conjecturam nec à temeritate præsidium invenio. Si Dominico superstes fuero, ab eodem vitam adhuc agente, veniâ jam acceptâ, scrutabor in ejus intestinis, si fortè tam prodigiosæ valetudinis latentem modum dignoscere poterò. Interea si Vobis, Viri Eruditissimi, aliquid occurrat quod propositæ difficultati satisfacere queat, pro vestra & in Collegam benignitate & in rem medicam studio, mihi palam esse facturos & spero & rogo.

[*E Musæo Patavino, Kal. Julii, MDCLXXXII.*]

SCHOLIUM.

Intestinorum aliquod à globuli explosi impetu fuisse hîc læsum, vix dubitandum est; neque enim credibile, eundem tam parvo temporis spatio, nec singulari aliquâ violentiâ externâ protrusum, cuniculos per tot illæsas partes, etiam satis crassas & membranosas, agere potuisse, ut quinto morbi die jam intestinum rectum ingressus fuerit: Symptomata etiam
gra-

gravissima non levius aliquod vulnus cutem tantum penetrans, sed aliùs progressum, & in specie dejectiones illæ supernæ infernæque &c. ipsorum intestinorum aliquod læsum satis indicare possunt. Neque ullo modo obstat *Hippocratis* autoritas, multiplici ejus experienciâ procul dubio firmata, in *aphorismo 18. sect. 6.* ab *Exc. D. Autore* citato: uti enim *Com. nostrum* letalia sæpè dicere vulnera, quæ ut plurimum, non ex necessitate & semper sunt talia, alibi in hoc Libro ex *Galeno* fuit notatum, atque ipse etiam *lib. 2. Prorrhet.* vulnera, quæ magnam quidem perniciem adferunt, non eam tamen, ut, ceu ipse se explicat, nemo ex his servari possit, recensens, intestinorum quoque, nullo inter tenuia & crassa facto discrimine, quæ sunt, eis adnumerat. Dum verò *Coac. prenot. 503. & sect. 6. aphor. 24.* ex tenuibus si quod dissectum fuerit, non coalescere scribit, partim de vulneribus ut plurimum, ceu dictum, taliter se habentibus, partim etiam de magnis discissionibus interpretari debemus; prout ipse quoque §. *seq. 509. Coac. prenot.* cum mortem prædixisset in intestino aliquo, sive crasso sive tenui, vulneratis, si nemp. per transversum fiat plaga & magna: si verò parva & recta, quosdam evadere edicit. Nemo itaque amplius, intestina vulnerata mortem simpliciter inferre, ex *Hippocrate* evincet. Neque aliud nos variorum docent observationes, qui tam crassorum, quàm tenuium intestinorum vulnera sanata viderunt; illorum ex. gr. specimen suggerentibus *Nicol. Tulpio lib. 3. observ. Med. cap. 20.* & *Joh. Riclano in app. Sim. Paulli tr. de febb. horum Ephemeridibus nostr. Curios. Ann. III. obs. 176.* *Jacob. Seidelio Obs. Med. 5. Joh. Heurnio in Comm. sect. 6. aph. 18. Hipp.* & *Jacob. Hollerio obs. propr. 17. nec non Comm. in cit. aphor.* Conferatur etiam historia ab *Ambros. Paræo lib. 24. Oper. cap. 19.* memorata, nec non alia huic *D. Autoris* admodum similis, quam *Franc. Valleriola lib. 4. obs. 9.* consignavit. Unde etiam quodcunque tandem intestinum in hoc casu globulus transfixerit, licet vel ipsum jejunum id fuerit, ceu quidem ex denominatione loci percussi, scil. epigastrii

gastrii dextri non procul ab umbilico, quo nempe in loco illud naturaliter situm obtinere solet, nobis conjecturare licet, salvum evadere potuisse ægrum, non adeo est incredibile. Videri quidem hîc posset, scrupulum injicere metuendam chyli ex vulnere isto in cavitatē abdominis effusionem, quam olim non nemo pro stabilienda similium in tenuibus intestinis vulnerum letalitate publicè in medium protulit, ita ut æger necessario nutrimento, in sanguinem & ad singulas partes derivando, orbatus perire necesse habeat: ast (ut taceam, quòd ipsa læsæ partis glutinatio, de cujus utpote impossibilitate nullum penitus argumentum producit, exitum illum chyli impediatur, si quem verò egredi detur, sicque consolidationem is retardare queat, eandem tamen omnino inhibere minimè valeat, cum chylus non continuò à ventriculo suppeditetur, perque intestina permeet,) si in superiori parte intestini, & quidem ita in corpore à natura locati, ut transversum situm obtineat, plaga infligatur, ille chyli ex cavitare istius prolapsus non adeo promptè aut copiosè continget, ut mortis periculum, ob defraudatum corporis alimentum, inde sit metuendum.

Galenus quidem *lib. 6. Meth. Med. cap. 4.* jejunum omnino incurabile esse adserit, tum propter magnitudinem multitudinemque vasorum, tum quòd tunica ejus prætenuis nervosaque sit, bilemque insuper synceram universam recipiat, & jecinori omnium maximè sit vicinum. Verùm quod attinet 1. magnitudinem multitudinemque vasorum, scrupulo huic satisfecit *Heurnius*, plerunque calamitosum esse, *l. c.* scribens, si intestinum tenue eâ parte vulneretur, quâ mesenterium attingit, ob venarum eò venientium magnitudinem, quæ plurimum sanguinis fundunt; id quod in parte opposita non adeo est metuendum. 2. ipse *Galenus Comm. 6. aph. 18.* tunicæ tenuitatem & nervosam naturam quodammodo impugnat, dum verba faciens de omnibus tenuibus, intestinorum tenuium naturam non parum participare ait carnosæ substantiæ, ideòque in summa parte vulnerata sæpius conglutinari,

tota autem discissa usque ad eorum cavitatem, non quidem nunquam, sed tantum rarissime; hoc autem, addens, non tam propter eorum substantiam mihi videtur accidere, quam quod non possumus aquæ intrinsecus sicut extrinsecus medicamenta vulneribus imponere. 3. Bilis in intestino jejuno jam acredinem suam, quâ vulneris unionem impedire posset, deposuit, videlicet tam à lymphâ pancreaticâ &c. quam ipso inprimis chylo acidulo alterata, atque ita in sincera sua natura multum immutata; sic ut humorem viscidum è glandulis intestinalibus egressum, aut etiam serum nutritium ex discissis arteriolarum oscillis exstillans impedire minimè valeat, quò minus tenacitate suâ vel glutinositate, sive balsamicâ, si ita loqui liceat, virtute, ceu sarcocollâ aliquâ, vulneratæ partis labia, ab aëre externo improportionato, vulnere sanationi non parùm contrario, ob intimiorem, quem occupat, in corpore situm, sic fati immunia, & post vulnerationem, dum aër in cavitate intestini prius contentus ex hiatu egreditur, coincidentia, sicque propius ad invicem accedentia, jungat, istamque continui solutionem ita reuniat; quod denique 4. de vicinia hepatis dicitur, quomodo in considerationem venire hîc queat, penitus non video.

[Luc. Schröck. L. F.]

OBSERVATIO XXI.

DN. GEORGII EVERHARDI RUMPHII.

De

Caryophyllis aromaticis.

Quòd vel fama fallax more suo agens, vel amici cujusdam (forsitan Domini Cleyeri) indulgentiores literæ me majorem, quam sum, apud te depinxerint, Vir Clariss. ex honoratis tuis 2. Octobris Anni 1678. Berolinò ad me datis, conjecturam facio; quapropter animi tui

cando-

candorem obtestor, ne mihi succenseas, si jam de hisce parvitate meam intellexeris: humanitate enim tua prolectus amplius te latere nolo: *Germanus sum*, nec inlyto illi Hagenfi Rumphio Domini Principis Auriaci Archiatro ullâ (quantum sciam) cognatione junctus; *natus in Comitatu Solmensi: educatus Hanovia*, ubi Parens meus Augustus Rumphius Architectum egit ante Annum 1666. Ego vero infatiabili rerum peregrinarum cognoscendarum desiderio flagrans maturè Patriam reliqui: primò in Portugalliam delatus, deinde post triennium redux ante 28. abhinc annos in Indiam Orientalem me contuli, & fatò in ultimas versus Ortum Insulas ductus *Ambona hæreo*, senectuti jam propinquus. Statim sub meum in Indiam ingressum conscribere cœpi Historico quidem, at tamen methodico stylo rariores harum Insularum *stirpes, animantia, marina, mineralia &c.* quæ sese oculis meis obtulerunt, & quantum de eorum viribus ex incolis indagare potui, adjectis (quantum artis in me erat) plerisque *figuris*, idque Latino fermone. Processerat rude chaos in aliquam molem, cum divina voluntas, absque dubio, meæ salutem, quàm ego, plus consu'ens, totum mundum cum omnibus creaturis subitò meo visui subtraxit, unde jam per decennium *in tristibus tenebris sedere cogor*: *Catarrhacta* nigra oculos meos invadens id effecit: notuerunt tamen Domini mei Superiores schedulas meas perire; sed subinde Amanuensem unum atque alterum mihi adjunxerunt: horum operâ prædictum chaos in ordinem dirigere & certò consiliò è Latina in vulgarem Belgicam linguam transferre aggressus sum, cum non exiguo prioris nitoris & doctrinæ detrimento, prout talia scripta succedunt, quæ mutuatitiis oculis manibusque componuntur. Plantis decem destinavi libros, quorum jam septem ferè absolvi, & (si Deus vitam mihi protraxerit) alios quinque addere animus est de præcipuis *animantibus* tam terrestribus, quàm aquatilibus, cochleis & lithodendris marinis paucisque mineralibus. Habes jam, Vir honoratiss. Rumphium illum Indicum, quantulus

tulus est, & quid stúditorum sáragat. Jam Humanitas tua tantopere me obstrinxit, ut omnibus viribus petitioni tuæ fatissacere debeam, si tantæ mihi superessent, quantæ nominis tui splendori convenirent. Conabor saltem, quantum possum. Principio tamen oro, ut me excusatum habeas, quòd multa & larga de Caryophyllis, eorum satione & cultura transcribere supersedeam, cavente sic Superiorum interdictò. Paucula hæc sufficiant. Caryophyllorum arbores propagantur maturo ipsorum fructu, qui non est vulgare illud Caryophyllum, in tabernis notum: illud enim rudimentum saltem est fructuum: *veri autem fructus sunt bacca* triplo & quadruplo majores, quas vulgò vocant *Anthophylla*, intus duriusculum officulum habentes laurinarum baccarum substantiâ. Hæ sub arboribus delapsæ novas arbores proferunt, quæ postea effossæ pro lubitu transplantantur: ipsa verò *Anthophylla* ne quidem per octo dies vegeta in ædibus conservari possunt: statim enim exsiccantur, nec unquam germinant: nullâ quoque curâ homines efficere potuerunt extra circulum *Moluccum*, ut arbores hæc crescerent & fructus ferrent perfectos. Quando bacca è viridi aut pallido rubescere incipiunt, usibus humanis maturæ censentur, nempe ut aroma fiant: tunc demum verò superius capitellum aperiunt, floremque ostendunt, qui constat meris albis staminibus, ut flos cerasorum: Tunc igitur vindemia illarum instat, & quamprimùm colligi debent: Collectæ cratibus imponuntur, & latis Ari foliis tectæ per aliquot dies in fumo macerantur, deinde in Sole exsiccantur, ubi furvum illum colorem acquirunt, quali vulgò cernuntur: bacca vero in arboribus remanentes (*arbores enim sunt quibusvis Lauris celsiores, non frutices*) post paucas septimanas turgescunt atque in *Anthophylla* abeunt, quæ ad aroma inepta sunt. Ipsa *Caryophylla* inter se paucas habent differentias, & vix notatu dignas: duas saltem reliquis rariores nunc transmittò, arculæ his literis adjunctæ inclusas. De primâ sex tantùm baccas mitto, eas verò rarissimas, multum
à vul-

Caryophylla Regia in Machian Regno olim nata,
jam v. multibus existens coloris ruffi.

Caryophylla Regia Ambonica
hodie superstita.

Fructus vel Semen Caryophylli
Officinis Antophyllum, vite-
grum et exorticatorum.

Fig. 10.

Agallochum sive Lignum
Aloës, verum.

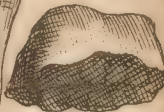
Fig.

21. p. 57.

Agallochum spurium.

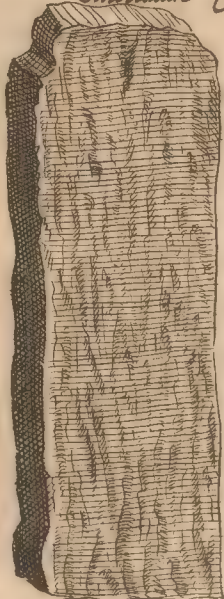
Resina
Dammar
Sclan.

Lignum Laccæ.

Cortex Caryophyllodes,
Culilattan.

Cortex Orinius, sive
Massoy.

Resina Ambonica,
sive

Dammar
pellucidum ut, Saccarum.

à vulgari Caryophyllorum forma recedentes (v. Fig. X.) & in toto terrarum orbe non amplius provenientes. *Caryophylla Regia* vocant, è meris apicibus ferè constantia, per quatuor ordinès sive angulos dispositis: ea olim unica in toto orbe arbor, nata in *Machian* (Moluccarum una) & jam dudum periit, nec ei par unquam surrexit. Pauculas adhuc baccas de ea servo, reliquas magnatibus & amicis communicavi, ut inter Cimelia & rarissima luxuriantis naturæ exempla reponerentur: alterius speciei plures transmitto baccas, priorum nonnihil æmulas & congeneres, licèt multùm ab illarum figura recedentes & vulgaribus similiores: nihil enim aliud sunt, quàm vulgaria Caryophylla in aliquot apices divisa & in mucronem desinentia. Profert illa una similiter arbor in hac Insula nata & adhuc extans. Regia hæc Caryophylla, tam pristina, quàm nova, nunquam in Anthophylla abeunt, proinde propagari nequeunt. Cæterùm folia ipsorum à vulgaribus non differunt. Hæc de Caryophyllis sufficiant: reliqua, quæ licita sunt, mundo patefcant, si, favente Dei auxilio, *Herbarium meum* in lucem prodierit, in cujus secundo libro Caryophylla fusè tractantur &c.

[Ad Excell. Dn. D. Christian. Mentzelium.]

SCHOLIUM.

DE Caryophyllo aromatico, quod idem ac Nucifolium significat, nomine ipsi rei neutiquam respondente, ceu præter Cl. *Casp. Hofmannum* lib. 2. de medic. offic. cap. 53. observat, etiam *Franc. Alexander* in *Apoll. Pharm. rad. 1.* videri, & partim etiam ex hac curiosa *Nobil. D. Autoris* relatione emendari vel confirmari possunt inprimis *Carol. Clusius Exot. lib. 1. cap. 17.* *Garcias ab Horto Arom. hist. lib. 1. cap. 21.* *Christoph. à Cista Arom. hist. cap. 15.* *Nard. Ant. Recchus hist. Mexic. lib. 2. cap. 10.* & *Joh. Neuhofius descript. regn. Sinic. cap. 15.* Ipse fructus aromaticus, immaturus, passim culinis etiam nostris non est incognitus, ut ideo mirari liceat cit. *Alexandrum*, longitudinem ferè digitalem ei tribuentem, & *Recchum* capitulum trifidum eidem adstruentem. Cæterùm

non aliud esse videtur, quàm quod v.g. in Rosa calycem, & quidem speciatim ejus capitulum, tandem fructum Cynosbati nomine ubique notum constituens, vocamus; hujus pars superior in quatuor cuspidulas divisa cum Rosarum illo cortice laciniolo, alabastrini nomine noto, convenire videtur; ipse flos summitati huic innascens exterius quatuor crassioribus pelliculis involvitur, quæ invicem complicatæ globulum illum efformant, hisque se pendentibus flos demum in conspectum venit, itidem quatuor foliolis ex umbilico sive quadrato alveolo enatis constans, & multis staminulis, antheræ in modum, quasi totidem flosculis, prominulum ex umbilici medio apicem vel clavum ubique cingentibus, confitus. Anthophylorum autem officulum, vel, si mavis, nucleus, præter carnosam illam exteriorem substantiam, membranulæ etiam tenui includitur, facilè, si fructus aquæ priùs fuerit immaceratus, oculis sese exhibens; cæterùm ipse, ad instar amygdali, duas in partes, inæqualibus tamen lateribus junctas, est divisus, gemmulam intus vel radiculam, germinationis principium, includens; ubi tamen, ceu in aliis etiam, Naturam quoque ludere, nucleus talis in quatuor partes, duabus gemmulis instructas, divisus me edocuit.

Caryophyllus autem regius, vel uti Exc. D. Paul. Ammanno sect. 3. *Manuduct. ad mat. med. cap. 8.* audit, spicatus, ad monstroforum Vegetabilium ordinem pertinere videtur, nihilque aliud est, quàm Caryophyllus aromaticus vulgaris in plures cuspidulas sensim enatas, sed sphaerulâ floriferâ carentes divisus. Unde speciem ejusdem jam interiisse, haud est mirum. Figura *Wormiana* à sculptore non admodum concinnè est elaborata. D. *Autoris* nostri magis arridet; qualem verò mei, quos aliis seminibus diversis ex India allatis permistos, ex Amici dono possideo, faciem ostendant, addita Figura exhibet, cum D. *Autoris* magis conveniens, & nî fortè pictoris manus magnitudinem inprimis auxerit, minori saltem maturitate & perfectione (licet caryophyllaceo

phyllaceo sapore fatis prægnans sit) discrepans. Quæ de floribus reliquarum vulgationum caryophylliferarum arborum, rarâ illâ florente, deciduis, ut & ipsarummet versus hanc incurvatione Cl. Wormio fuerunt relata, meram fabulam redolere, nemo facillè dubitabit.

[L. Schröck. L. F.] Fig. X.

OBSERVATIO XXII.

DN. GEORGII EVERHARDI RUMPHII.

De

Corticibus Massoy & Culilavvan: mari Indico noctiluco, & aliis, nomine saltem insignitis.

IN illam plagam, quæ versus ortum nobis propinqua est & *Nova Guinea* appellatur, ejusque occidentalem partem, quæ *Onim* dicitur, quotannis vicini nostri Ceramienses navigant: Corticem quendam aromaticum afferunt *Massoy* dictum, qui in India nostra divenditur, quia incolæ eò tritò & cum aqua in pulvem redactò corpus inungunt tempore frigidò aut pluviosò, eximiè enim calefacit, punctiones & tormina ventris sedat, gratæque est fragrantia. Indi plerumque alium corticem adjungunt, similiter calidum & aromaticum in his Insulis nascentem & *Culilavvan* vocatum: de utròque frustulum in arcula invenies, primâque masticatione efficaciam illorum deprehendes, &c. &c.

Honoratis tuis literis inerat libellus de *Magnete luminari*, & aliquot Duerniones, è quibus velut ex ungue Leonem cognoscere potui, quàm vastum & absolutissimum opus futuræ sint Pandæ Brandenburgicæ, opus, inquam, omnibus eruditis & mihi in *ultima hac barbarie* & in tanta librorum penuria degenti pernecessarium. &c.

De *Magnete luminari*, magno illo naturæ mysterio, plus
admi-

admirationis quàm reſponſionis proferre poſſum. Miror profectò in tam vili Subjecto, *lapide* videlicet *Bononiensì* tam excellentem proprietatem, nempe luminis attractivam reſidere, ſicut me docuit libellus tuus mihi tranſmiſſus. Nihil tale antehac in Europa, multò minus in India audivi, præterquam quod in quibusdam gemmariis ejusmodi quid olim legerim, ſub nomine (ni fallor) *Opali nigri*. Talem lapillum videtur deſcribere Joh. de Laet in ſuo tractatu de gemmis lib. I. cap. 18. ſub nomine *oculi mundi*, cui tribuit colorè eburneum, aſſeritq; in aqua limpida poſitum paulatim incandefcere & debile lumen ſpargere: quamvis in tractatus tui ſeſtione ſecunda deprehendam eas notas non omninò reſpondere veſtro lucifero magneti &c.

Numero tertio reperies duo fruſta *Pyritæ*, qui undique quinquangulos habet, ita ut una ſuperficies alii immerſa videatur, in corde aliùs ſaxi naſcentis; *Androdamanta* Plinii puto eſſe. Javani eum pòliunt, annuloque æreo incluſas geſtant ad victoriam in lite. Magnates Indiæ ſatagunt habere *gemmas noctilucas*, eas tamen quærunt in capitibus veuſtorum ſerpentum & neſcio quorum Draconum & Baſiliſcorum: ego aliquot tales lapillos vidi, & paucos poſſideo, quos omnes ad Plinianos *Dracontias* refero, nullos tamen noctilucos, ſed omnes Alabaſt. itæ, Silici aut Cryſtallo obſcuriori ſimiles, &c.

Occaſione noctilucarum rerum proponere lubet mare noſtrum maximum, quod circumfluit *Bandanas* Inſulas 30. milliaribus verſus ortum diſſitas, illud enim quorannis bis, Junio nempe & Auguſto noctu adeò candefcit, ut *nivis inſtar* ſplendeat; interdiu verò conſuetum cum aliis aquis colorem habet: Mare tunc noxio aliquo humore infici argumentò eſt, quod diu infecta pars noctu diſcerni poſſit à non infecta, quæ pro more nigra eſt. Oro igitur Reverend: *veſtrum Collegium*, an non è Chymicis ſecretis hoc declarari poſſit præparando aquam *aliquam noctilucam* è ſulphureo aluminoso ſpiritu aquæ falſæ permixto. Hoc inde conjicio, quia *Inſulæ* ferè omnes circumjacentes ad propinquam uſque *Novam Guineam*, tot
Vulcanis

Murex, ferens unguem odoratum majorem.
 a: Unguis odor:

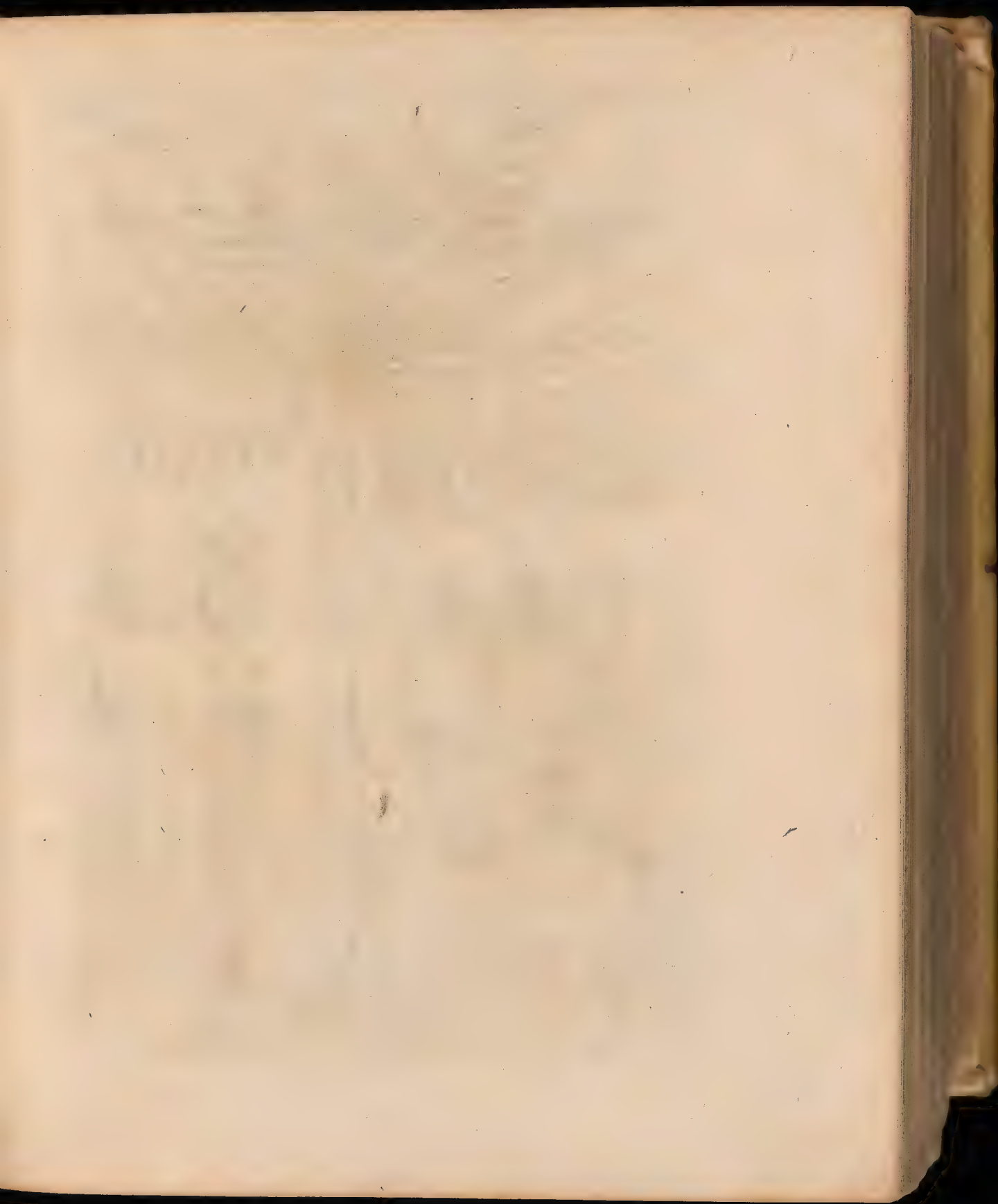

Pseudo Corallium
 rubrum fistulosum.

Amaranthus saxeus cum suo
 annato saxo.

Acarbarium arguivum.
#

Herba Jentiana, vivens sive Aschynomene fol. et florib. longis

pediculis unico thyrsis residens, Arbonica Rumphii

petiolo abnatis

Abrus Alpini, sive Vicia, Pisoni Americanum, vel eius
Species Arbonica Septem, siliquis

uno

Lithoendrum calca-
rium sive Carana
Cabe Am-
bonica.

Pedes lapidei
Echinometre.

Schoenanthus
Ambonicus.

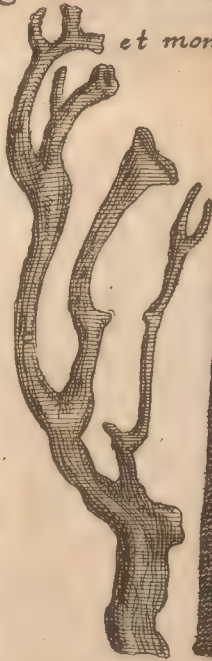
Corallium ni-
grum ramosum

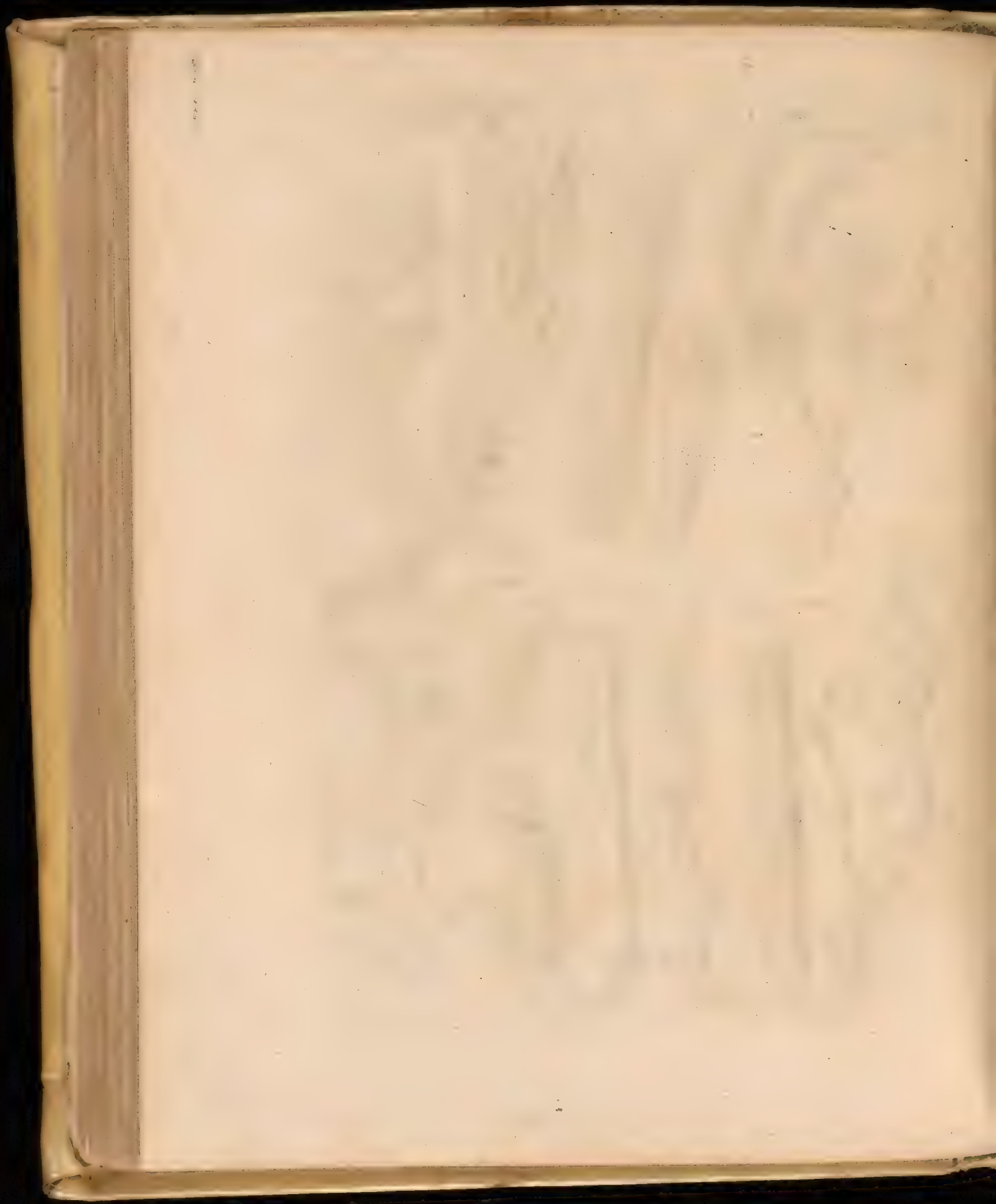
et monoclonum

Corall: cinereum
ramos: et monoclon:

Corall: album
littoreum sive Hip-
puris saxea

Corall: album
pelagium.

vulcanis onustæ sunt, aut fodinis Sulphuris scatent, ut credam totum hujus maris fundum, Sulphure prægnatum esse: *alumen plumosum* semper comitem habet. &c. Jam facilè crediderim circa novilunia mensium prædictorum aluminosum illud Sulphur vapores quosdam exhalare, qui aquis marinis mixti eas noctu splendidas faciant.

Porro quidin adjuncta Arcula incluserim, in *Catalogo*prehendes &c. &c. Quibus Clar: Vir Fautorque mihi semper colende abrumpo & te tuosque divinæ protectioni, me verò tuo perseveranti favori commendatum volo.

[*Dabam in Insula Ambona ad Castellum Victoriae die 20. Septembr. styli novi Anno 1680.*]

Fig. XI, p. 53.

SCHOLIUM.

OB gratam sui raritatem & sequentis nomine saltem cognitatas icones adjungere visum fuit consultum. *Herba viva Ambonica*, dicta, quæ prorsus singularis, nunquam à nostratibus fuit visa, licet à Nob. Breynio variæ ejus species proponantur. Exemplar illud ex Ambona ad nos missum, vivum quasi, exiccatum licet, tamen perfectum inviolatumque, quod mirum, comparuit, sicut ejus testatur effigies. Cæteris Corallii speciebus jungi meretur Corallium nigrum anguinum Ambonicum, *Acarbarum* ab ejus loci incolis nominatum. Peramœna porro quædam *pisi Americani* species oblata fuit, cujus ex Ambona ramus elegantiflorum suorum colore oculos etiamnum reficit, & siliquæ sponte suâ apertæ, sicut effigies ejus demonstrat, fructus suos coralliformes nigris punctis notatos juxta pediculos tamen firmè adhuc adhærentes præsentant. Cætera nominatenus saltem exhibita ceu curiosâ Benevolo Lectori denegare non volui

[*Ex literis Excell. Dn. D. Christiani, Mentzelii Berlino ad Helianthum datis.*]

Fig. XII,

H

OBSER-

OBSERVATIO XXIII.

D. PAULI AMMANNI.

De

Bandura Zingalensium.

Banduram Zingalensium Vir Excellentissimus ex Indiis sic delineatam accepit, cujus iconem amicè Societati Nat. Cur. offert, tanquam naturæ insignie artificium. De eâ in prodromo suo Nobilissimus Jacobus Breynius frequentia profert. Bandura Cingalensium planta mirabilis Zeilanica in foliorum extremo folliculum pyriformem appensum habet, cujus raram, foliis, folliculis, floribusque com-
decoratum ab Excellentissimo & Magno illo Botanico, Dn. Hermanno pulchrè siccatum, & ex Zeilan Insula transmissum Domini Commelini Senatoris Amstelodamensis gratiæ de-
beo: hujus foliorum folliculum appensum vel Thuris limpi-
ti folium à Joh. Bauhino descriptum ipsissimum, vel eidem valde simile est. Planta mirabili sanè adpectu & admodum rara, cujus descriptione & figurâ accuratissimâ Dn. Herman-
nus procul dubio nos exhilaraturus & donaturus est.

Fig. XIII.

OBSERVATIO XXIV.

D. GEORGII FRANCI.

Convulsiones accuratæ Periodi ex aposte-
mate cervicis.

Filiolus quidam ferè quadrimus XI. Junii clō Ioc LXXIII. conqueritur de tumore circa colli vertebra, qui indies augebatur, variis cum symptomatibus, calore summo, siti, vigiliis, anorexia, alvi constipatione atque inquietudine, XIII. Junii hora IV. pomeridian. Convulsionibus corri-

[Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

1. Plantæ facies recta.

Bandura Zingalensium,
vel Priapus Vegetabilis
Monorchis.

Breyer. Prodrum:
p. 18.

Fig. 13.

A.A. Folium.

b.b.b. nervus in dorso
folii excurrrens usq; ad c.

cccc. Lingula nervosa
vel Elater, in summo apice
folii incipiens et dorsum fol-
liculi peniformis excurrrens foliumq;
cum folliculo jungens.

d.d. Trochlea Elateris, vel Lingula du-
plicata folliculo peniformi incumbens.

B. Folliculus peniformis. C. orchis.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
TEL: 773-936-3000
WWW.CHICAGO.EDU

corripitur; utut generosa adhibuerimus medicamenta; rediere tamen istæ horis VIII. & XII. nocturnis, quartaque matutina (adeò certas servabant Periodos singulis IV. horis) postremæ omnium erant sævissimæ, ut in illa lucta naturæ cum malo disrumperetur sponte sua maturum, & virulentum apostema, è quo foedissima effluxit sanies. Quo facto statim cessarunt convulsiones, Deoque propicio, cui laudes, puer rectè convaluit hætenus satis vegetus.

SCHOLION.

Observatio hæc stabilitur ratione & verbis Cl. *Willis de Morbis convulsivis cap. 1. p. m. 12.* ubi convulsiones causam tribuit sanguini, impuritatem aliunde accipienti, inquietis: Ita in magnis viscerum impuritatibus, ac præcipuè cum partes aliqua abscessu aut ulcere virulento vel fermento noxio afficiuntur, è talibus enim *μιασματων νοσων* mineris particulae noxiae in sanguinem ebulliunt, ejusque com meatu postea in cerebrum deponuntur. *Idem ibidem p. m. 11.* scripserat: *Novi quibus à tumore vel ulcere in mesenterio, utero, aliisque visceribus existente convulsiones cum in parte affecta, tum circum circa eam increbescere solebant: cujus ratio non videtur aliunde petenda, quam à particulis heterogeneis in loco affecto uberius congestis, quæ simul in fibras nerveas per totam viciniam consitas irrepentes, iis motuum convulsivorum, veluti pulveris pyrii igniendi fontem subpeditant: At vero spasmi ob tales *αποφθοεις* oriundi haut sese solent longè lateque diffundere, neque semper ad caput ascendere.* Qui *ibid. p. 7.* meminit ab ulcere in cujusdam brachio excitato musculi tendinem prorsus nudatum fuisse; qui cum specillo Chirurgico tangeretur, patientem rigore quodam in toto corpore, & concussionem illico obortâ, aliquamdiu inhorruisse. Nec admodum ablutit *πολλων αντοξιν αλων*, Cl. *Sennertus* noster, quando *Prax. l. 1. p. 2. c. 11.* docet, ex vulnere capitis fieri convulsiones: ubi præcipuè hanc addit causam: quia, inquiens, à sanie collecta membrana & nervi vellicantur. Quod ante V. annos observavi

in rustico Rosbacensi XXVI. annos nato, qui ab amico per imprudentiam in sinistris temporibus sclopeti globulo vulnerabatur, ubi pars globuli cum aliquot cranii particulis, posticæ cerebri parti infigebatur: Inde homo XVII. die post infictum vulnus spasmò maxillæ inferioris corripiebatur, XIX. vero die convulsionibus obiit; in cujus apertione materia purulenta in loco affecto cum dictis cranii & globuli particulis inveniebatur. Curationem convulsionis ab Apostemate proponit *Forestus l. X. obs. 120.* in Schol. hisce: *Curetur apostema, & præ omnibus dolor sedetur unctiõibus, emplastris anodynis, & membrum ponendo in oleo tepido communi, vel huic rei apto. Et oportet magnam rationem habere originis nervorum, iisque oppositis temperatè calefacientibus & humectantibus, & agrum in tinam olei communis tepidi immittere poteris, si commodum videatur, & febres, si adsuerint, admittant &c.*

[*Author.*]

DE morbi causa accuratè omnia Oculatissimus noster *Argus*, sed de periodorum stabilitate addendum videtur, Naturæ frequentissimum esse, morbi modum moresque in quarto prodere, *2. aphor. Hipp. 29.* præsertim in convulsionibus, quod passim constat, & illustri exemplo confirmatur in *Scorzoneræ meap. 95.* sic variolæ, sic morbilli & petechiæ quarto plerumque prodeunt, & ut breviter totius historiæ summam, præsertim in variolis ostendam, tribus quatrividuis aut 4. triduis plerumq; absolvitur eorum periodus, in primo maxima humorum malignorum invalescit effervescencia, & emulsionibus est temperanda, in secundo pustularum efflorescit intumescencia, quæ blandis diaphoreticis promovenda, suppurascentia autem, quæ in tertium quatrividuum incidit, Naturæ committenda & providis adstantibus, ne quid impedimenti Naturæ benè agenti afferatur. Quarto judicantur peracuti, nec quartus est index septimi, quod dicti aphorismi interpretes quidam cum Galeno autumant, sed τῶν ἑπτὰ, ex septem diebus, vel cujuslibet septimanæ quartus (qualis ex mente *Hippocr.* est etiam 11. & 17.) mani-

manifestis signis futuram morbi historiam vel longam vel brevem denunciat; Sanguinis stillæ in quarto sunt funestæ, & febres ac vomitus vulneribus capitis in quarto supervenientes; Quarto febris puerperarum lactaria oritur, 4. quaque septimanâ menses prodeunt, quarto menses embryo movetur, quarto trimestri in lucem editur, vel septem quadragenariis i. e. diebus 280. &c. Oculatioribus causam hujus rei intimiùs eruendam propino.

[*Argonauta.*]

OBSERVATIO XXV.

D. GEORGII FRANCI.

Ova Barbi comesta noxia.

ANno cIo Ioc LXXVIII. 22. Mart. uxor J. B. L. jam à VI. Mensibus gravida in cœna apud amicum heic in suburbio magna cum aviditate insignem barbum comedit; & præcipuè ova ejus, quæ satis habebat multa. Tribus à cœna horis noctu summa sentit tormina cum ejulatu: adest anxietas præcordiorum, vomitiones cum sudore ferè frigido, copiosæ per alvum dejectiones, utrinque nil nisi biliosæ, amaræ; flavæ viridibus commistæ tenues &c. Calor, sitis, inquietudo, dolor oris ventriculi; pulsus celer & inæqualis debilisque, lipothymia: Cumque maritus simul vitæ periculum & fetus abortionem metueret; me noctis meridie vocat. Cumque viderem *ἀνω καὶ κάτω* satis magnam rejecisse sentinam, exhibeo theriacæ ʒj. Dein pulverem præcipitan-tem cum opio in aqua lactucæ. Exterius ventriculo imponi curo fomentum quoddam: inde quieti & somno reconcilia-
tur; ac deinceps commodè vixit, sine ullo abortu.

SCHOLION.

BArbi piscis (alii vocant barbatulum, barbionem, barbulo-
nem, mystum, mystacatum, Germ. *Barben / Barmen /*
Bärble) esum innoxium esse iis, qui integra sanitate fruuntur,
H 3 inprimis

inprimis qui ad intemperiem calidam inclinant, scripsit. Cl. Greg. Horstius de Sanitate studios. tuend. l. 1. p. m. 69. caro enim ejus est candidissima, facilis coctionis & distributionis, alimentique & succi non mali, adstipulante Sennerto Inst. l. IV. p. 1. c. 3. p. m. 786. Quamvis Quercetan. in Diæt. Polyhist. f. 3. c. 7. p. m. 420. hoc cum grano salis accipiendum suadeat. Nihilominus ova ejus comesta modò enarrata symptomata produxerunt, quod & jam olim animadverterunt Viri longissima experientia & sagaci ratione præditi, ut Platina, Antonius Bazius (ap. Jonston. in Thaumatoogr. Classe IX. c. 3. p. m. 409. & Hist. Nat. de Piscel. 3. tit. 1. c. 5.) & ipse Illustriss. Dn. Præses FEHRIVS de Absinthia p. m. 108. in Caupone quodam, atque alio viro primario. Notamque hanc notarunt etiam Gesnerus l. IV. de aquatil. Aldrovandus l. V. de piscib. c. 16. atque Rondeletius apud optimum senem promotorem olim meum Melch. Sebizium de aliment. l. 3. c. 14. p. m. 993. Greg. Horst. l. c. Sennert. l. d. Mæbius Inst. l. IV. p. 2. c. 6. p. m. 503. Bruyerinus de Recibar. l. 22. c. 18. p. m. 860. Hinc Prævotius de Venenis p. m. 799. seq. non veretur censui venenorum sui generis adscribere; & Quercetanus non malè cum Antimonio vitrificato comparat; atque Libavius Batrachior. l. 2. c. 16. p. m. 372. dicit, vim venenatam habere. Immo ipsos Barbiones oculis nocere, ex Montano refert Schenbornius in Manual. med. præct. p. m. 38. Hanc malignitatem ova præsertim exerunt Mense Majo teste Prævotio, Jonston. &c. l. c. Quamvis in præsentem nostrum casu Martio Mense hoc acciderit, & ap. Celeb. Dn. Febrium ipso solstitio æstivo contigerit: Causam deterioris hujus effectus aliqui tribuunt idiosyncrasia, ut Jonstonus; alii nimia mordacitati partes irritanti, ut Prævotius l. d. Conf. Goelen. de Procrog. vita p. m. 505. Aliqui credunt, tum esse malefica, cum salicem, quæ fluviorum ripas obsident, floribus in aquam decidentibus vescuntur: Sed Jonstonus rejicit; quia nec salicibus nec aliis Barbi partibus ejusmodi vis inest. Oberndorfer de Lue Ungaric. p. 263. apud Camerar. C. IX. memorab. part. 9. non dicit, an à venenata aliqua vi, aut purgatoria violenta,

aut utrâque ex abdita cœcaque virtute accidat. Hoc tamen possum asseverare, differentiam heic deprehendi tum ratione ipsius piscis, ejusque loci natalis; tum fortè & ipsius comedentis. In Patria mea Naumburgi Misniæ ego, parentes, amici aliique plurimi, sine ulla subsequente molestia aut symptomate multoties læti comedimus. Nil interim dabo illi *Thurnheuseri de aqu. miner. l. 4. c. 18.* qui ova illa vino & sale cocta, & zingibere cõdita pro suavi purgante commendat: de quo lege *Joh. Bauhin. de Fonte mir. l. 2. c. 1. ap. Camerar. l. a.*

[*Author.*]

OVa barbi piscis etiam sani absterforiã pollere & purgatrice facultate in confesso est, multo magis exacerbatur in morbo malefica illa vis, & sub cute tumores Steatomati aut meliceridi similes quandoque producit, quod loco à Nobilissimo *Nat. Cur. Argo* adducto notavi Ipse, & iterum expertus sum in ejusmodi pisce morbo, qui Anno 78. Mense Junio mihi dono datus, à provida autem coqua, quia maligno ejusmodi tumore laboraret, in fimetum projectus, mox ibidem à gloriante gallina frustillatim discerptus pullis obiicitur, avidè devoratur, sed illi numero decem paucarum horarum spatio extincti sunt ad unum omnes, salvã manente pullastra, quæ dum pullis suis salutem quarit, mortem invenit: Æstus autem erat tum temporis maximus, firmiterque credunt Neptuni asseclæ, barbum in tali squalida tempestate plerunque agrotare & minus vescum esse, hieme autem & sub rigidissimo gelu suavissimum & elui commodissimum. Id ipsum scilicet est inter desiderata Medicinæ palmarium & primarium, quod inter alia *Nestor noster Augustanus ð manacirns* tam sollicitè, seriò ac severè omnibus Medd. commendat sub finem somnii sui Vindiciani Nosologia scilicet plantarum & animalium diætetica, quam non tam Medici, quam Magnates & Respublicæ quædam cum magno suo malo ferè negligunt.

[*Argonauta.*]

OBSER-

OBSERVATIO XXVI.

D. GEORGII FRANCI.

Tria sclopetorum vulnera notabilia.

Joh. Georg. Koch incolæ Oedingensis (pagus est uno lapide Heidelbergæ in occasum distans) annorum XXXIV. præter propter in Acie prope Bingen (quam habuit Sereniss. Dominus Elector Palatinus, Dominus meus clementissimus, cum Domino Electore Moguntino, Duce Lotharingiæ & Confederatis) A. C. cl. l. LXV. Septembr. tribus sclopetorum glandibus diversis in corporis locis trajicitur; una ad medium genæ dextræ adeo maxillam superiorem feriebat, ut omnes dentes penè excuteret; & per sinistram buccam transfiret: altera dextrum femur petebat, nec unquam extrahi potuit; adhuc dum inibi sine hominis molestia latitans. Tertia per dextram epigastrii partem sub costis spuris versus ventriculum ingressa est; quæ magnas homini creavit molestias, cum ventris inflatione, vomitu &c. Verùm post Mensem hæc tertia glans, dum alvum exonerare studebat, præsentè Chirurgo Nosodochii Electoralis M. Joh. Phil. Weislero unà cum excrementis nigricantibus, sanguineis grumosisque, quæ curiosius scrutabatur dictus Chirurgus, fuit excreta: nihilominus Dei clementiâ, & industriâ dicti Chirurghi, satis exercitati, benè convaluit, ut adhuc dum superstes vivat vegetus, jam quinquagenarius, & singulis ferè septimanis Heidelbergam frequentet.

[Videatur Observatio XX.]

SCHOLIUM.

Cum ventriculum in hoc Casu vulneratum fuisse, non admodum dubitare liceat, eo ipso vulnera ejus non simpliciter esse letalia, sequitur. Unde (licet Celsus lib. 5. cap. 26. vulnera in insanabilia, difficulter curabilia, & quæ sunt promptioris curationis, distinguens, primo ordini ventriculum quoque

que inferat, ac *servari non posse, cui ventriculus sit vulneratus*, clare innuat, pauloque antea prudentis Medici esse dicat, *eum, qui servari non potest, non attingere, nec subire speciem ejus ut occisi, quem fors ipsius peremit*,) curationem quoque eorum Medico curæ cordique esse debere, elucescit. Hinc magni nominis Medicus, *D. Joh. Riolanus in epist. ad D. Simonem Paulli* (vid. *hujus pag. de febb. pag. 122.*) ventriculus vulneratus quòd sanari possit, multoties se vidisse testatur; & aliquot exemplis illustrat *Jo. Georg. Schenckius in suo Observationum libro 3.* Notabilia in primis sunt bina illa cultrivororum, Borussi & Bohemi, illius historiam *Georg. Lotho, & Dan. Beckero* singularibus libellis, hujus *Ofv. Crollio* præfat. *Basilic. chim.* describentibus. Quare plurimi illa tantum, quæ magna sunt, vel orificium superius attingunt, letalia proclamare maluerunt, eò quòd ibi sanguis confertim erumpens non sisti, nec tantus hiatus, præcipuè ob loci distantis & in cavitate corporis delitescentis incommoditatem, per convenientia remedia consolidari queat: hinc verò nervorum insignis copia, maximam sensibilitatem parti isti concilians, facile cor & cerebrum in consensum trahat, convulsionesque & dolores exitiales inferat. Quod ultimum uti veritati quammaximè consonum: ita quoque exemplum vulnerati ea in parte, qui evaserit, nullibi reperio; idque etiam *Celsus d. l.* majori probabilitate innuere voluit, dum Stomachi percussione letalem pronunciaverat, per Stomachum partem illam dubio procul intelligens. Vulnera magna tamen quod attinet, non sine distinctione aliqua admitti potest, ita ut, licet plerunque talia mortem adferant, si tamen absque magnorum vasorum gravi læsione, & consequenter maxima sanguinis effusione, vix in angustiis illis coercendâ, accidant, æger evadere possit. *Hippocratem* equidem hinc nonnulli in medium adducunt, ac si ventriculi vulnera letalia simpliciter pronunciaffet *sect. 6. aph. 81.* cum tamen vox: *διακοπέντι* non simplicem aliquam vulnerationem, sed magnam violentiam & discissionem involvere ac denotare, multi jam animadverterint, ipseque *Galenus in Comment.*

ment. Hippocratem magna vulnera nominare consuevisse *diagnosticis*, testetur. Unde etiam idem *Cous lib. 1. de morb.* cum cerebri, spinalis medullæ, hepatis, septi transversi, vesicæ, venæ multum sanguinis effundentis, & cordis vulnera mortem inferre doceret, voce *τρώματα*, non eam vehementiam arguentis tantum usus, ventriculum exclusit, addens: *Ex vulnere autem minimè mori contingit, si his partibus vulnus acceptum non fuerit.* Accedit quòd *Galenus* verbum: *letale*, ab eodem partim de iis proferri interpretetur, qui ex necessitate: sæpe autem de iis, qui magna ex parte sunt morituri. Quo posteriori sensu *Hippocratis* auctoritatem salvam esse si velimus, letalitati judicium ventriculi vulneribus magnis erit adcommo-
dandum, quia priori sensui experientia reclamatur, docens, vulnera magna aut curata interdum fuisse, quod in rusticis illis cultrivoris patet, aut saltem non letalia existisse; ceu memorabilem historiam in *Diom. Cornarij histor. admir. 9.* legimus de rustici Bohemi ventriculo, venabulo lato vulnerato, quod amplum vulnus nullâ arte consolidari quidem potuit, labiis tamen ejus tractu temporis occalescentibus, atque hiatu pro lubitu ægri instrumento quodam, pannulis laneis &c. obturari solito, per plurimos annos ut superviveret homo ille, concessit; cui homogeneum exemplum, nî idem fuerit, ex *Nicandri Physica* recenset in suo tract. *German. inscripto: wahrhafftige Lügen / Georg. Rollenhagius cap. 9.* [Luc. Schröck. L. Fil.]

OBSERVATIO XXVII.

D. GEORGII FRANCI.

Cauterii actualis usus in Arthritide.

U Sum cauteriorum aut fonticulorum in ipso loco affecto arthriticorum profuisse ex *Spigelio de Arthritide & Franc. de Pedemontec. 3.* docet *Glandorp. in Gazophyl. Polyplus. c. XVI. p. m. 102. seq.* qui inferius *p. m. 117. ait, Cratonem* in podagra improbare *Consil. 221,* adprobare autem *Abr. Seiler.*

Seiler. in Epist. Craton. X. quocum & ipse Glandorpius facit p. 118. Nuper ulus villosæ, brevis lanugine pubescentis plantæ Japponicæ Moxæ, referente *Hermanno Buschoff*, in Europa, immo nostrâ Germaniâ quoque invaluit; sed iterum fermè evanuit, ob eventum felicem non semper respondentem. Describunt illam & modum inurendæ lanuginis in loco affecto dictus *Buschoff* it. Illustr. Dn. *Eric. Mauritius* Assessor Camer. Imper. splendidissimus *Ephem. Germ. Cur. Ann. VI. obs. 218. it. Excell. D. D. Elsholtius* ib. obs. 224. atque *Cl. Bernhard. Wilhelm. Geilfusius* Disp. Inaug. de Moxa, Marburg. 14. Decembr. 1676; habita. Effectum aliqui specificæ virtuti cuidam antarthriticæ transcribere satagunt: Verùm Nobiliss. D. D. *Heuschius* Sereniss. Dn. *Electoris Palat.* Archiater, olim Auditor, nunc Fautor & Amicus Carissimus, mihi asseveravit, idem Experimentum respondisse eventu optato per lanuginem verbasci in dolente loco accensam. Simile ferme est, quod Nobiliss. Dn. D. *Scveta* Medicus Schafhusiensis Clarissimus enarravit mihi ægerrimè tunc decumbenti 1. Jul. 1679. ubi me benevole invisebat; se scil. in dolore dentium acerbissimo ad musculum temporum apposuisse aliquid è minutim carpto fune inflammabili (Germ. Lunte oder Zündsrick geschabt) & candela fumante accendisse summo cum ægri levamine. Sic ad curandum Periodicum dentium dolorem, qui præstantissima etiam illudere solet remedia, felici cum successu usus est *Spigelius* Colomachærio *Tab. XII. fig. 1.* descripto, quo candente eam anthelicis partem, quæ superiorem tragi immediatè contingit, incidit, vulnusque deinde iterum consolidavit, referente *Ch. Constant. Rompfo*, ad *Schmiz. Comp. Pract. p. m. 84.* Adeo aptissimè in aphorismis Hippocraticis περιμελελημένοις VI. dicitur ὅσα φάρμακα ἐκ ἰήται, σίδηρον ἐκ ἰήται; ὅσα σίδηρον ἐκ ἰήται, πῦρ ἰήται; ὅσα δὲ πῦρ ἐκ ἰήται, ταῦτα καὶ νομίζεν ἀνίστα. Nec usus cauterii actualis in podagra adeo novus, cum jam ante plures annos hoc docuerit Medicus Gallus, *Claude Dariot* en discours de la Goutte p. m. 44. Edit Lyon 1603. in 4, his verbis: Ceste ouverture se peut faire

au dessus ou au dessous de la partie malade, ou bien sur le lieu mesme & a l'endroit ou est le mal: ce qui se peut faire avec le fer per incision, ou par le feu actuel diversement applicque. Car on brusle la chair ou la peau avec des cauterres faitts de fer, d'or, d'argent, ou de cujure eschaufez, ou avec certaines racines allumees, comme les amiens faisogent avec alle de strutium ou aristoloche, ou avec de crottes de chieux allumees, & de la laine trempee en l'hayle, comme raporte Aëce de Archigenes: ou par le feu potential en trois forte: Car l'un escorche seulement la peau par dessus, l'autre fait de vessies, & le troisieme la brusle & perce jusques a la chair, & faitt crouste ou escharre &c. Adeoque rectè docuit *M. Aurel. Severinus de Effic. Medic. p. m. 78. quod ignis sit remedium omnibus doloribus. Quod tamen non nisi prudenti manui committendum.*

OBSERVATIO XXVIII.

D. GEORGII FRANCI.

Aparine lævis fasciata.

PLantis utut rectè denegetur sexus (differentia etenim lævis & ex accidenti non ideo novum constituit sexum) ab *Helmont. in Pharmacopolio ac Dispensatorio moderno §. 4. Joh. Sperling Inst. Phys. l. 7. c. 3. Henr. Meibomio coroll. 17. ad Disp. de incubatione in fanis Deorum Medicinæ causa olim facta, atque Christiano Langio in Miscell. Curios. Med. n. 27. per tot. nihilominus monstra in iis deprehenduntur varia; quæ descripsere Celeb. D.D. Major, aliique Viri doctissimi. Placet unam meminisse, quam offendimus Mens. Martio cło Ioc LXXVII. & depingendam tradidimus D. Joh. Georg. Wagnero pictori celebri, cujus icon hæc est, quæ adjacet. Est autem Aparinæ lævis fasciatæ exemplar una cum radícula & foliis atque caulibus in scapum vermiformem vel potius Eruçæ similem confasciatis.*

Fig. 14.
p. 69.

Aparine leuis fasciata.

Num. 2.

Num. 3.

Num. 1.

Fig. 17.
p. 77.

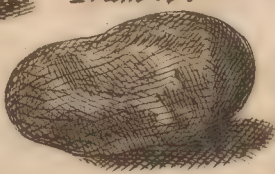
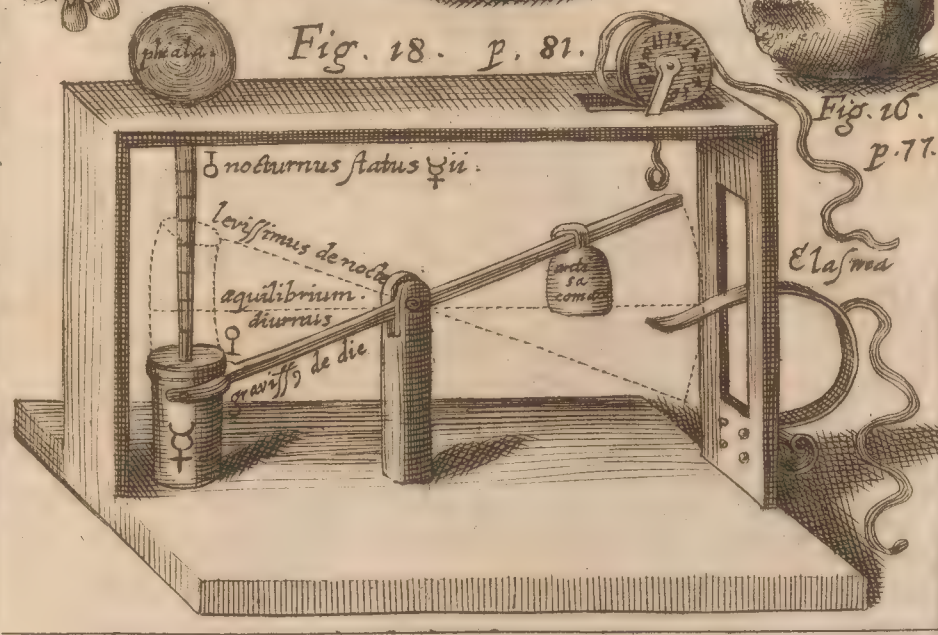

Fig. 18. p. 81.

Fig. 16.
p. 77.

fasciatis ; uti accuratè cognoscitur ex icone. Illam invenimus ante suburbium in horto Excell. D. D. *Joh. à Leuneshlos Phil. & Med. D. Mathes. & Physic. P. P. Celeberr. & Academiae nostræ Senioris Amici atque Collegæ longè carissimi.* Alias plantas fasciatis habemus *Ann. VII. harum Ephem. Germ. curios. obs. 239.* item apud *Celeberr. Borrich. in Actis Hafn. Tom. 1. obs. 63. & Tom. 2. obs. 59. p. m. 162.* Cæterum de ipsa Aparine vulgari possunt evolvi *Diosc. l. 3. c. 104.* citant. *Lexicon. Græc. Latin. Basil. verum in Edit. Lugdun. 1547. est. l. 3. c. 86. Theophrast. Hist. Plant. VII. c. 14. & adh. l. Joh. Bodæus à Stapel p. m. 883. seqq. Vir eruditissimus item C. Bauhin in Pinac. l. IX. f. 1. p. m. 334.*

Fig. XIV.

OBSERVATIO XXIX.

D. GEORGII FRANCI.

Vulneri supervenientes Convulsiones non lethales.

Dixit equidem Artis nostræ Atlas maximus, *Cons V. aph. 2. ἐπὶ τραύματι σπασμὸς ἐπιγιγνώμην θανάσιμον.* Verùm non adeo juremus in magistri verba, uti quidem videri possit doctissimus *Bernh. Langvvedelius in Hipp. defensione:* nec adeo illum rejicimus, uti *Cl. Georg. Fride-ricus Laurentius in Exercit.* (quorsum enim ista litigia & scommata?) sed credimus, sapientissimum senem locutum *ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον:* nulla enim sine exceptione regula. *Joh. Valent. Eblin Ann. XXII. von Westhoffen in Palat. inferior. cl. Ioc LXXV.* ipsa ætate, (dum inter Imperium Germ. & Gallicum gliscebatur Bellum) à Gallo quodam perfido, cui hodogetæ officium præbebat, fraudulentè minoris sclopeti globulo pone tempora dextra tribus transversis digitis supra aurem trajicitur, ut octo vel decem ossicula fracta inde fuerint exemta à perito nostro Chirurgo *M. J. P. Weislero.* Homo accepta plaga ab equo cecidit,

cidit, pro mortuo spoliatus relinquebatur ab interfectore. Verum semi-animis dein inventus, resectus atque (quæ Dei singularis fuit Clementia) curatus fuit feliciter à laudato Chirurgo, cui præerat Nobiliss. D. D. *Steigerus Med. Ord. Elect. Nosodoch. & Poliater Heidelberg.* Amicus suavissimus: utut æger magnas easque repetitas passus fuerit convulsiones, cum aphonia VIII. dierum, & notabili deperditione ipsius substantiæ cerebri; adeo ut ex eodem extraxerit reliquias globuli cum adhærente theca papyracea (*von der Patrone*) Chirurgus noster. Homo vivit adhuc cætera sanus; nisi quod à potu generosiore citius ac alii deliret, ac ebrius reddatur.

SCHOLIUM.

De Vulneri superveniente Convulsione non letali.

Similia vulnerati cerebri cum particulæ ejusdem deperditione & convulsione exempla, præter aliorum à *Schenckio lib. 1. observ. med.* citatorum, etiam habent *Sachsus noster Ephem. N. C. Ann. II. obs. 119. Timæus lib. 6. cas. med. 37. & Cabrolus obs. 16.* Hinc, si *Hippocratem* salvum velimus, idem quod paulò supra ex *Galeno* notatum fuit, hinc repetere tenemur, ipsum nempe *sect. 6. aph. 18.* vulnerum letalitatem non solum de iis prædicare, quæ necessariò, suapte naturâ, & semper, sed etiam quæ magna ex parte letalia sunt; idque de cerebri vulneribus, *lib. 1. de morb. inter letalia primo loco positis, non obscure edixit Coac. prænot. 509. ἀποθνήσκουσι δὲ μάλιστα &c. ex vulnere ferè mors contingit, si cui vulneratum fuerit cerebrum, vertente sic Foësius, & clariùs Prorrhæ. 2. inter τρώματα θανατωδέτερα, quæ magis letalia sunt, sive, uti idem Foësius interpretatur, ferè mortem adferunt, illa quoque recenset, quæ cerebrum læserunt, addens: quæ sanè magnam quidem perniciem afferunt, non eam tamen, ut (quod quidam existimant,) nemo ex his servari possit. Id quod etiam de convulsione vulneribus superveniente *Galenus comm. sect. 5. aph. 2.* edixerat, τὸ θανάσιμον idem esse scribens ac periculosum, ita ut convulsio ista ad mortem sæpius terminetur, non tanquam ex necessitate*

Fig. 15.

Musca culiciformis alba
Mensis Augusti per microscopium
vicies major depicta.

Musca culiciformis alba Mensis
Augusti naturalis magnitudi

Musca grylliformis.

Ut musca major ccerulea
termite suos in carnem ponit.

Obs. XXX. De Muscis quibusdam Culiciformibus, pediculosis, &c. 71
cessitate ac semper mortem adferens, sed tanquam admodum
crebrò.

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO XXX.

D. CHRISTIANI MENZELII.

&

D. JOHANNIS ABRAHAMI IHLE.

De

Muscis quibusdam Culiciformibus, pedicu-
losis, grylliformibus & aliis.

Insectorum omnium Musca notissima est, æstate & homi-
nes & bestias infestans. Animalculum salax, impudi-
cum, nocivum, carnibus plurimum vivens & ex iis veluti
ortum & enascens. Earum permulta sunt genera, adeò ut
de illis integer tractulus facilè construi possit. Nam ut de cæ-
teris nihil addam, observatu dignum videtur, quod Clariss.
& Doctiss. Vir, Johannes Abrahamus Ihle Lipsiensis, singulari
studio in minutissimis ejusmodi animalculis exercitatus & pe-
ritus, paullò ante proximam pestem Lipsiæ & in vicino tractu,
Mense Augusto de quibusdam muscis culiciformibus (ita à
forma eas appellare liceat) ad me missis annotavit. Eas Clar.
Vir à dicto Mense *Augst-fliegen* nominabat. Erant illæ un-
ciam nondum dimidiam longæ, sex pedibus, quatuor alis
duobus longis instar pilorum caudæ appendicibus præditæ,
totæ cum alis suis albæ, ut Figura earum & naturalis & per mi-
croscopeium vicies auctæ magnitudinis depicta & transmissa
ostendit. Hæ prædicto mense laudatam Urbem & totos circa
eam ad Albim usque tractus incredibili & ad stuporem homi-
num anxiorum (unde præfatus Vir, Dn. Ihle, eas *Augstfliegen*
pro *Augstfliegen* vocandas censebat) multitudine non sine ma-
lo subsequenti pestiferæ luis omine occuparunt. Quemad-
modum

modum ante hunc 1682. annum tempore æstivo circa Francofurtum ad Viadrum & in vicinia Neomarchiæ, Crofnæ & Züllich locustæ majores tantâ agros infestarunt copiâ, ut, cum legionum multarum ordine (quibus singulis dux præfuit) per aërem volarent, nubium instar interdum tenebras aliquo modo induxerint: cum se in terram demitterent, pascua herbis, agro que frumentis penitus spoliarent: cum initio ex terra progenerentur & ope æstatis siccissimæ ad Cometam istum horrendum non procul à nostro orbe terreno ruentem, inque caput Andromedæ & paullo ulterius se abscondentem, subsecutæ, ex ovis suis exclusæ, altitudine ferè unius ulnæ (quod fidem superare videtur, nisi oculati testes fideq; dignissimi id experti enunciaissent) coacervatim & cumulatim in viis jacerent bigis quibusvis difficilè dederint progressum & vix non denegarint. Talia fortuito licet, non tamen absque fato & malo plurimum omne accidunt, sicuti præfatæ culiciformes muscæ pestem porterunt. Sunt autem harum muscarum quædam species mihi observatæ. Nam hic sub altitudine 52. gradûs, mensibus Martii & Aprilis, ingruente calidâ tempestate, ventis nempe ex meridie spirantibus, subito harum quoddam genus minutum, culicum instar, ex aquis erumpit, & mirâ agilitate aërem conferatim implet vixque per biduum aut triduum viventes iterum hæ muscæ emoriuntur & in aquas decidunt. Est earum & tertium genus præcedentibus bis vel ter majus, quod Mensibus Junio & Julio ex aquis prorepat & circa eas maximâ copiâ aërem volitando implet. Hoc insectum lupuli recentis odorem exactè spirat. Imbecille hoc insectum nulli animalium nocivum est. Uterque sexus coit in aëre inter volandum, solôque vivit aëre: & cum per septimanam solum vitæ cursum in aëre vitali peregit, naturæque debitum, emissio in aquas spermate, solvit, elanguidum cadit iterum in aquas, pisciumque fit esca. Talis enim harum muscarum generatio est. Cum semen suum, sive ovula in flumen deposuerunt, generantur ex iis calore solis vermiculi, pedibus tamen aliquot præditi, quò in fundo

fundo aquarum hærere atque ex luto alimentum suum per hyemem capere possit, donec redeunte statò anni tempore, Sol vermiculos hosce calore suo ex aquis eliciat: sic egressi ex aquis & aëri calido expositi post moram aliquam deponunt suas exuvias, ita ut ex tergo vermiculi disrupto Musca hæc culiciformis foràs prorepat utriusque sexûs, quæ in aëre, ut dictum, ludicro volatu quidquid ad ejus vitæ cursum spectat, peragit. Ad harum muscarum exemplum omnia ferè insecta suas per eorum vitam metamorphoses patiuntur. Exclusa enim calore Solis ex ovulis suis fiunt vermiculi, eruculæ, vel cum pedibus, vel serpentum more absque illis. Ex eruculis fiunt chrysalides, pupulæ &c. & ex his musca, cantharis vel simile quid. At musca domestica, ædium incola, viviparum est insectum, raro oviparum. Nam postquam coitu concepit, termites suos in ventre, qui eis loco uteri est, contentos in carnes maximè recentes ponit: hi carnem exedentes, adulti jam, mutantur in chrysalides, sive pupulas vel (quod muscis proprium est) in bacillos, sive crustaceum quid, bacillis, festucisve simile: ex his iterum suo erumpunt tempore muscæ. Hæ domesticæ proboscibus, quibus succos quosvis exsugunt, sunt armatæ. Ex harum genere unica saltem ante annum volatu in me incidit, quæ capta posteriores duos pedes grylli instar longos & robustiores habuit, saltavitque ut locusta, unde ei nomen grylliformis imposui. Vide Figuram. Domesticam quoque muscam pediculis instar scarabæi stercorei scatentem Lipsiâ transmisit prædictus Vir Cl. Joh. Abrah. Ihle, unde pediculosam licuit appellare. Sunt domesticæ aliæ à se invicem differentes; Quædam majores, quæ volatu suò bombos, susurrosve excitant & ventre suo quid cærulei splendidi referunt. Hæ carnes mactatas per satis longa spatia tanquam olfacientes vel in abditissimis locis reconditas insectantur, in eum saltem finem, ut ad suæ speciei generationem termites suos in eas deponant. Harum una obtigit mihi in frustulo carnis sedens & termites suos in eo ponens, quod ubi ob exiguitatem æstate esset

exsiccatum & ita Muscæ uterus in carne occlusus teneretur, misera parturiens capta sic pœnam luit partu suo. Vide figuram, positum parturientis præsentantem. Sunt & aliæ majores domesticæ, cinerei coloris, oculis rubris, nullum strepitum inter volandum edentes, nec carnes infestantes, sed acidos succos appetentes. His persimiles sunt omnium ferè minimæ, quæ ex aceto quovis in vitro hõc liquore semipleno, quò aër clausus vitalitatem præstare possit, generantur, & quidem ex vermiculis istis anguiformibus, qui aliquando absque ope microscopii in aceto conspiciuntur. Nam egressi ex aceto ad latera vitri in pupulas transformati & ex his in musculas istas degenerati à me observati sunt. Domesticæ quandoque fiunt sylvestres, quæ cum pecoribus in civitates pagosve transeunt & loco proboscium aculeis armantur, quibus humanos pedes manusque acriter solent pungere. Sunt & muscæ domesticis persimiles, nisi quod aureo splendido, viridi, cæruleo colore incrustentur, & avidè humana appetant stercorea. Alterius formæ sunt, quæ bovina insequuntur excrementa, & alterius, quæ canes infestant. Sed de raris sufficiat hæc enumerasse muscis &c.

SCHOLIUM.

Si non eadem fuerint, saltem haud admodum diversæ, quas circa fluvium Mosam quotannis semel produci solitas describit *Zodiacus Medic. Gall. Ann. 2. Mens. Sept. obs. 3.*

[*Luc. Schröck. L. Fil.*] Fig. XV. p. 71.

OBSERVATIO XXXI.

D. CHRISTIANI MENZELII.

Secundina in utero retenta.

ANno 1667. Fürstenwaldiæ ædes locâram paternas cui-dam Bibliopego, cui nomen *Michael Koch*: ejus uxor 30. annorum, nomine *Anna Schachin Züllichia* oriunda peperit filium, sed mortuum. Provida obstetrix cum sentiret secundinas, quas avellere non poterat, utero esse accretas, umbilici partem ex utero propendentem filo robustiore

stioſiore confirmatam femori alligavit, ut eò indies ſecundinarum ſolutionem citra detrimentum uxoris tentare poſſet. At fruſtrà hoc genus remedii adhibitum fuit: etenim pars umbilici extra uterum citò putredine abſumebatur, ſecundinâ in utero firmiter remanente. Cùm autem mulieri propterea nullum gravius ſymptoma accideret, & medicamentis averſaretur, nulla ei fuerunt adhibita remedia, obiitque mulier ſua munera in ædibus ſana per annum integrum cum dimidio, quò tranſactò tempore ſecundinam aridæ inſtar pellis ſpontè excidiſſe eadem juratò affirmabat. Concipere verò non poterat per id tempus, quò ſecundina in utero hæſit. Alterâ vice imprægnatæ mulieri eadem acciderunt, quæ jam de ipſius partu & ſecundina per unum & dimidium annum in utero retenta enumerata ſunt. Tertiâ autem vice cùm in partu ipſi ſimiliter non poſſent ab utero ſolvi ſecundinæ, mulier cum infante ſuo in ipſo partu mortua eſt. Rarus mihi hic caſus videtur, & notatù dignus, cui fidem vix adhibuiſſem, niſi meâ is conſtaret experienciâ & conjuges prædictos ipſe in ædibus aluiſſem. Docemur hòc caſu, noſtri eſſe officii, jubere, Obſtrices in ſimilibus caſibus, ubi ſecundinæ ſpontè non excidunt, nec facilè ab utero ſeparantur, ut eas ab utero vi ſummâ minimè diſſolvant, aut accretas ſuis unguiculis ad id opus acuminatis felium inſtar ſcalpendo dilacerent & ſic violentiâ quâdam eas extrahendo præſentaneam mortem accelerent, quòd equidem ſæpiùs à me & ab aliis in Praxi Medica obſervatum eſt.

SCHOLIUM.

Quamvis ſecundinæ retentæ magnum ut plurimum minentur periculum, aut ipſam etiam mortem accelerent, nonnunquam tamen abſque ſingulari incommodo eaſdem in utero diu reſtitare, novimus. Id verò perrarum eſt; qualia præter hîc allatum rariffimum, exempla tum in *Ann. III. Ephem. N. C. obſ. 117.* tum in *Actis Medd. Hafn. Barth. Vol. 2. obſ. 22.* apud *Theod. Kerckringium obſ. anat. 30.* & *Laz. Riverium cent. 2. obſerv. 3.*

occurrunt. Idque fortassis accidit, corpore illo arctius utero etiam post partum adhærente, eique per humoris ex utero in illud instillantis glutinositatem quasi adcreto, humidis autem secundinæ particulis sensim dein evacuatis aut evaporantibus; vel etiam uteri osculo post partum arctius occluso aëris corruptionem minantis, adpulsum inhibente. Quâ ratione autem tardior illa post partum secundinarum ab utero separatio providè sit promovenda, (ne, quod *Hippocrates lib. de superfætat.* habet, violenter detractæ inflammationem excitent) præ aliis eleganter edocuit *Franc. Mauriceau de Morb. mul. lib. 2. cap. 9. & 13.*

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XXXII.

D. CHRISTIANI MENZELII.

Calculus in Cerebro Damæ.

Exhibuit mihi Vir arte Pharmaceuticâ præstantissimus, *Dn. Johannes Henricus Tonnenbinderus* calculum in cerebro Damæ repertum, quem ante 6. vel 7. annos ex Ungaria miserat Berolinum Vir Clariss. *D. David Spielenberg*, Ungarus, Phil. & Med. Doctor. Calculus hic, quem præfatus *Dn. Tonnenbinderus* adhuc possidet, fabam majorem crassitie, magnitudine & figurâ fermè refert. Totus ille candidat & tenui cuticulâ est investitus, alterâ extremitate parùm asper, parvis nempe tuberculis obsitus: intus substantia penitus est alba instar cretæ aut gypsi, cujus naturam habere videtur: cæterùm calculô quôvis levior, nec pondus unius drachmæ superans. Vero igitur simile est, Damam illam fuisse enutritam herbis in scopulis calceis gypseisve nascentibus, unde levior gypsea substantiæ pars cum sanguine & humoribus nutrientibus ad cerebrum delata & in aliqua particula menyngis collecta vel in calculum coagulata fuit, vel cum inflammatione

tione quadam ulcusculum tunicâ quadam septum effecit, quod temporis successu in tophaceam gypseamve materiam fecerit &c. Fig. XVI. *vid. p. 68.*

SCHOLIUM.

Tales quoque calculi sive colliquamenta quasi cretacea nonnunquam in rupicaprarum ventriculo reperiuntur, si venatoribus, illisve, qui ægagropilas ad nos quandoque adferre solent, Alpium incolis, eosdem vel majori, vel saltem non minori virtute, quàm dicti globuli, pollere persuasis, fides est adhibenda, qua de tamen ut dubitemus, causam sufficientem non habemus. Ejusmodi lapillum (Num. 1.) ex Amici dono possideo, oblongum, & utroque latere depressum, colore albicantem, intus verò omnino candidum, & quasi ex fecula aliqua compactum, granorum xxij. pondus exhibentem; qui, si fucus non latuerit, haud aliud quàm chylosa aliqua crassior massa dicenda erit, à superfluo humore expressione per linteam, cujus vestigia superficies utraque striata exhibet, separata, cæterùm quæ parum virtutis eximiæ promittere Medicis queat, sapore utpote nullo notabili, nisi propemodum farinaceo, prædita.

Calculus etiam ex omento rupicaprae durum, & quodammodo osseum delineat beat. noster *Welschius diss. 2. de ægagropil.* describitque pag. 12 Alios duos meas inter reculas curiosas servo, ex omento itidem rupicaprae excisos; unum rotundum, pellucidum, glabrum, flavedine paululum tinctum, grana tria pondere parum superantem, solidum & humorem oculi crystallinum ferè repræsentantem (Num. 2.) alterum itidem rotundum, ejusdem cum præcedente coloris, non ejusdem tamen pelluciditatis, ex laminulis laxius coherentibus compositum, & undecim grana ponderantem; eoque ipso feri quoddam stagnantis coagulum generationis causam evincunt. (Num. 3.) Quos calculos cælo expressos subjungere Menzeliano libuit.

[*Luc. Schröck. L. F.*] Fig. XVII. *vid. p. 69.*

OBSERVATIO XXXIII.

D. SALOMONIS REISELII.

Motor perpetuus diurnus.

SI in tam parvis, tam nullis insectorum corpusculis quæ ratio, quanta vis, quàm inexplicabilis perfectio, cum *Plinio* mirari cogimur; meritò circa immania Elephantorum, balænarum, serpentum corpora stupemus; in ingentissimis verò cœlorum orbibus & lucidis astrorum mundis attoniti planè hæremus, rapti extra nos cum eorum rapidissimo illo, tam constanti totque sæcula perpetuato motu. Quem idcirco plurimi artificioso imitamine assequi sudarunt. *Archimedis* sphæra vitreæ, cum *Jovis* in fragili luditur orbe labor, primam gloriam *Claudianus*, æræ *Lactantius Firmianus* tribuit. Hinc *Cornelius Drebbelius* ad Naturæ genium & principia motum universi inclusit vitro, quem Londini se vidisse gloriatur *Joh. Ernestus Burggravius* in *Præf. ad Libell. ipsius de Elementis*. Quid alii vel effecerint, vel tentarint, *Casp. Schottus Techn. Curiosæ l. 10. c. 2.* compilavit & delineavit, ubi & *D. Becheri* Physico-Mathematicus motus perpetuus & annum horologium animandum laudatur per aquam pluvialem, ut conjicit dictus Schottus, quod verò mihi ipse præsens Inventor negavit. Interim ne & ego otiosus essem ex lege & Symbolo Academiae nostræ, quæ nunquam otiosos vult esse socios suos, sed doliolum meum verterem, illum *Natura motorem perpetuum diurnum* experimento quodam simplicissimo *Thermoscopii mercurialis librati* ostendere meditatus sum.

Thermoscopium seu Thermometrum quid sit, abundè notum est. Varias ejus fabricas docent Itali, Galli, Angli, Germani; nemo tamen ejus certitudinem adhuc emensus est, aut perfectionis regulas notavit etiam in subtilissimis artificiis, inter quæ Nobiliss. *Otto Gerricke* suum inventum vocat *Mobile perpetuum*, aliudque habet *Barometrum*, quod *sempervivum* seu
Mobile

Mobile perpetuum appellari posse dicit, non tamen perpetuò moveri asserit, sed solum ad mutationem auræ in tota longè latè que circumfusa regione. Ego tamen jurarem Jovem lapidem, monstrari quoque hîc posse ut alia Naturæ secreta, ita & *motum perpetuum*, si certo modo construeretur machina Thermoscopii. Siquidem cùm Natura nunquam otiosa sit & quiescat, atmosphæra indefinente fluxu corporum circuletur, hinc aëris quoque variatio, frigorisque & caloris mutatio ne momento quidem cesset, adeoque nec thermometri actio & motus: Ergo si conficiatur vitrum ex maximo globo tenuissimi colli seu recti seu reflexi; ad oculum patebit illius perpetua variatio ascensu descensuque liquidi, vel ad minimam aërii alterationem facta. Clariùs verò & efficacius per diurni spatii intervalla, per frigus noctis & diei calorem, tam hieme, quàm æstate ostendet sub aëre libero *vivus mercurius*, qui impleat vas cylindricum seu oblongum æqualiter latum, cui phiala (seu globus in collum longum extenuatus) vitrea, terrea aut metallica ita insistasit aut impendeat liberè, ut vel vas firmum stet & phiala *libræ* brachio uni appensa libretur, vel (quod melius) phialâ alibi firmatâ, vasculum eidem brachio libræ affixum libretur, eâ tamen utrinque conditione, ut phialæ colli extremitas semper tangat Mercurium, nunquam verò fundum vasis subjecti, nisi terminum petitum attigerit priùs alterum brachium, cui antisacoma seu contra pondus Mercurio ferè æquiponderans debet appendi, vel clasma quoddam seu lamina impulsoria *eine Druck-oder Schlagsfeder* ejusdem gravatorix virtutis contra niti. Quo modo Mercurius pro ratione rarefacti vel condensati aëris in globo contenti vel suspenditur & attrahitur eo adscendit in collum de nocte, vel demittitur & pellitur in subjectum vasculum de die, minuitur adeoque vel crescit pondere, & accedit statui levissimo vel gravissimo tam in phiala quàm in vase. Hoc autem crescente vel diminuto, quod pro magnitudine libræ ad uncias librasque multas potest variari, necessariò brachium primum

primum & alterum simul tantas vires accipiet, ut vel pondus in altero brachio oppositum aliquod satis grande, sed proportionatum suspendendo vel demittendo trahat, vel elasma quoddam premat aut eleuet, & consequenter machinulam aliam, vel rotulam vel clepsydram, vel horologium ipsum applicatum, alioque motu ruens de die & nocte bis vel ad minimum semel animet, quia nocte quavis propter frigus condensans adscendit Mercurius, die quavis propter calorem rarefacientem & prementem descendit: nox verò quavis seu hieme seu æstate frigidior sit diei calore aut tepore, idque perpetuò. *Perpetuus* itaque erit, quamdiu nox & dies, calor & frigus erunt perpetui: Perpetuus, quod Mercurius ipse neque calore solis, neque frigore hiberno exhalet aut densetur sic sensibiliter, ut pondus aut vires experimento aliquo perdidisse observatus sit: Perpetuus naturæ liberæ bonitate atque ingenii firmitudine, nisi accedat violenta manus, & si fortassis de pondere aliquid detraxerit cœli ardentis inclementia, facilè reparabilis: sed *diurnus*, quia diurno quolibet spatio horarum 12. aut 24. vel semel vel bis æquilibrium transgrediendo supra vel infra movet automa ob rationes paulò allatas.

Rationes istius constantissimi motus alii ex vacui fuga deducunt, alii Ætheris pulsui & circulationi, alii aëris condensationi & rarefactioni, alii aëris elateri adscribunt, alii ignis virtutibus. Quos verò omnes conciliare cùm arduum sit opus, meosque humeros exsuperans, auderem tamen totam operationem thermoscopii & motus in eo perpetui, *ignearum particularum* vitri poros penetrantium viribus, ab iisque *rarefacto* & *condensato aëri*, dein *gravitanti Mercurio* vel liquori, itemque *continuum* amantibus elementis & elementatis adsignare, ita ut non opus sit ad alia nova principia accurrere. Inesse enim ignem omnibus mixtis quis negabit, nisi qui ipsum hoc Elementum? Inesse manui, quæ tangit vitrum, cum liquidum descendet rarefacto intus aëre per immixtas seu transmissas veriùs rarefacientes particulas quis non videt, cùm ab igne ipso

ipso seu lucido seu latente idem effectus oriatur? Rarefcere ab igne admoto porosque penetrante & immixto liquidum omne & aërem, adeoque postulare amplius spatium, nisi quis in vitro concedat, in vesica suilla facile deprehendet, ubi à paucis intus guttis calefactis inflatam viderit? Condensari contra, in se cedere & minus spatium pascere refrigeratum aërem, evolantibus igneis minimis, & liquido in locum sequente seu vacui fugâ, seu contigui amore, seu alia vi, quis fidem denegabit affirmanti & in vitro verum ostendenti? Gravitare aquam, oleum & omnia liquida, Mercurium verò maximè, id est, ad centrum seu terræ seu universi sponte naturæ vel secundum Recentiores ætheris impulsu inclinare, & quietem quærere, evincunt experimenta ubivis obvia, totque fluviorum sæpè inundantium & gravitate suâ prementium pericula. Cum verò eam gravitatem vasi vitreo indita ad nutum ignearum molecularum ita facile mutant, ut ejus quasi oblita esse videantur, crediderim, latere adhuc aliam vim, qua sequantur vel trahantur corpora, illamque esse *contigui amorem & necessitatem*, simul & *ordinem corporum* ab initiis rerum destinatum, quo infima mediis, media supremis nectuntur, quo levia superius, gravia inferius disponuntur tam firmâ & æterna lege, ut seu vacui seu dissolutionis metu rumpantur potius continentia, ut gravia potius adscendant, levia descendant. Evidentius monstrabit processum figura machinulæ apposita, cujus vel ponderi vel clasmari artifex pro desiderio applicabit horologia sua vel automata alia.

Fig. XVIII. *vid. p. 69.*

SCHOLIUM.

Impedimenta occurrunt aliqua in Praxi.

1. Contiguitas Mercurii in utroque vase cohærentis, multum detrahit ponderi.
2. Aquæ minimæ aëri mixtæ collectæ in globo in guttulas

tulas & distillantes super Mercurii superficiem, atque in frigore congelatæ impediunt adscensum descensumque Mercurii, ut sit metus, ne vitrum diffringatur.

3. Impuritas Mercurii aut alteratio ab aëre ambiente cuticulam facit, quæ adhæret lateribus vitri, unde fortè diminui pondere tandem credendum.

Quibus remedia quærenda,

1. Quomodo ponderi seu gravitationi à Mercurii contiguitate impedita occurratur, nondum mihi certò constat, quamvis per colli in phiala flexuras duas, in quibus Mercurius delabens impetum quendam accipit, eoque pondus vel auget vel minuit, id non infeliciter tentaverim. Quod verò relinquendum posteriori meditationi, & tempori.

2. Aquæ & aëreæ ipsæ particule in phiala removebuntur, si inversa tota impleatur Mercurio, ut aër extrudatur omnis, velut in evacuato globo per siphonem fit, obturataque digito & iterum erecta in Mercurium inferioris vasis demergatur, quem modum *Schottus Techn. Cur. l. 3. c. 1. f. 2.* describit de Tubo Torricelliano agens.

3. Cuticulæ seu impuritati Mercurii obviam ibit depuratio vel per expressionem in corio, vel coctionem in aceto, vel distillationem, vel si quis alius peritis sit notus labor.

Sin & alia obtigerint obstacula, illa quoque tolli poterunt in praxi & experimentis futuris.

Notandum denique, quòd libella cum lancibus, quali officinæ argentariæ utuntur, parata creditur perfectior esse illa inæqualium brachiorum, cui antisacoma versatile appenditur (Germ. eine Schnellwage) quæ & huic Machinæ applicanda.

OBSERVATIO XXXIV.

D. HENRICI SCRETÆ.

De

Mercurio cum Auro incalescente.

Verùm enim verò, ne, quæ hætenus differui, eo torqueantur, ac si laudes animosq; viris illis spagiricis demere velimus, qui nobiliora auri & argenti vivi arcana possident ambiuntve, monendus es mihi, ut advertas, me quod contra suppositam Auri & Mercurii sympathiam objeci, de vulgari dumtaxat Mercurio dictum velle, cum ille sit, cujus cum auro sympathia celebrari sueverit. Et quamvis forte magna a me dictorum pars, consultâ experienciâ, ad nativum etiam Mercurium currentem extendi possit; non tamen censere lectorem velim, negare me, dari argentum vivum posse vulgari subtilius & penetrantius, istosque chemicos, qui auri & Mercurii sympathiam niti volunt magis philosophicis operationibus, contendere etiam pro ea multo speciosius posse, quàm si vulgaris dumtaxat Mercurius adhibeatur. Atque ut hac occasione testatum faciam, me viros chemiæ addictos nequitiam averfari; jungam hic scripti mei partem, ad amicum quendam idcirco exarati, ut meam ipsi de Mercurii cum auro incalescentiâ opinionem depromerem. Nunc verò abruptè sectionem hanc ordiar problematis cujusdam discussione; quod diu multumque inter curiosos fuit agitatum, eos imprimis, qui, sive verè, sive falsò obtendunt, se intimiores, quàm vulgo concessum est, chemiæ recessus adiisse: inter quos id calidè disceptari reperio, utrum ejusmodi detur Mercurius, qui incalescat cum auro, id est, qui, dum nudè metallo isti, ad minutas admodum partes redactò, commiscetur, citra caloris externi adminiculum, facta solum modò duorum illorum corporum cramate, sensibilem valde calorem pariat.

Hujus quæstionis affirmativam mordicus tenent nonnulli

li auctores, alique, qui metallorum transmutationem sibi vendicant; inter hos quippe nonnullos videre mihi licuit, qui hanc incalescendi cum auro virtutem Mercuriis adscribunt, ex perfectis quibusdam corporibus, ut autumant, elicitis, quos idcirco Mercurios corporum, sive Mercurios corporum metallicorum nuncupare solent.

At negativam tuentur multo plures, iique non modo Philosophi & Medici, sed & ex ipsis spagiricis doctrinâ clariores, imprimis ex neotericis & modernis, quorum non pauci hanc Mercuriorum familiam Chimæris & non-entibus grandiloquentium Chemistarum accensent. Atque eo minus mirabar, complures viros doctos adeo esse ab hoc Mercurii cum auro incalescentiæ assensu alienos, quia, consulto quæsitum à me plures ex Alchemistis sagacioribus, qui multum impenderant operæ, plurimaque experimenta peregerant, ad hujus generis arcana depromenda, quique per aliquot annos novissimos varias Europæ partes permearant, ut aliorum, qui transmutationes metallicas vestigant, secreta rimarentur; illi inquam, singuli seorsim à me rogati, apud me ingenuè facti sunt, se revera nunquam incalescentem ullum Mercurium vidisse, licet id quandoque jactatum ab Alchemistis audivissent; quorum jactabundi obtentus eò minus apud me in hoc negotio valebant, quod à longo jam tempore notaveram, quantam fraus vel ignorantia (non enim omnes illos haberi impostores velim, qui hallucinantur) in nonnullis hujusmodi, de quibus loquor, viris fiduciam parere possint; quæ sane tanta erat, ut illi, cum eorum unus bonæ frugis Chemistam, multis notum multisque operam suam locantem, supposito Mercurio incalescente fefellerat, eo fiduciæ abriperentur, ut apud memet se sisterent, de experimento illo me convicturi. At re, ut parerat, exploratâ, nullum percepi sensibilem illius caloris gradum, quem promiserant.

Verùm enim verò, his omnibus nequicquam obstantibus, cum ex rationibus dudum in alio scripto à me expositis, aliisque

aliisque de causis hinc non memorandis, argentum vivum corpus reputem, quod non necessario tam fit homogeneous, ac passim habetur; illa mihi opinio præ cæteris allibuit, quæ Mercurii incalescentis possibilitatem adstruit. Etenim, non obstante vulgo supposita Mercurii, ut sic dicam, similaritate, quam adeo eximiam esse puto, ut parere admirationem possit, meis tamen principiis consonum erat, liquorem quendam, qui pondere, colore, totali volatilitate &c. omnes referēbat proprietates essentielles, quarum respectu corpus aliquod Mercurii nomine venit, habere tamen posse internam ejusmodi partium diathesin, quæ in nonnullis hæctenus non observatis insignem illi à Mercurio vulgari discrepantiam conciliare queat: Atque has inter qualitates differentes nesciebam, annon ea recenseri merito posset, quæ incalescit cum auro commixtus. Atque hanc opinionem rationi eo magis consentaneam arbitrabar, quod, excogitata à me duplici methodo (hæctenus à chemicorum nullo, quod sciam, in praxin versa) una quidem, ut manifestum redderem, essetne purus curatè-que destillatus Mercurius corpus compositum, partesque contineret non Mercuriales; altera vero, ex purificato ejusmodi & destillato Mercurio partes separandi non paucas manifesto heterogeneas; experiundo comperi, utramque illam methodum à me inventam successu gaudere: id quod auctoramentum mihi haud leve erat, ut possibile existimarem, Mercurium valde defæcatum, quin & per sublimationes & destillationes repurgatum, arte posse eo redigi, ut assumat secumque conflet heterogeneorum corpusculorum multitudinem, quæ non nisi à perito artis filio detegi, multo minus segregari queant, ut fieri de stanneis, plumbeis, &c. corpusculis potest.

Hoc generatim suffecerit, ut meum de problemate, supra proposito, judicium suspendam, & ad experimenta sumenda properem, quibus palam reddatur, annon aliquæ ex particulis illis heterogeneis, quas cum Mercurio in durabilem fluxum Mercurialem reduci posse deprehendi, ita alterare eum possint,

ut ad incallescendum, cum auro ipsum disponant. At non erat hoc satis ad eliciendum à me assensum; ut enim ad Mercurios incalcescentes admittendum adducerer, sufficere non debebat, possibiles eos esse, vel etiam probabiles, sed revera tales dari manifestâ probatione erat evincendum: & hoc ipsum quoque, favente Deo, experimenta mea, Anno 1652. circiter comprobantur.

Post aliquot ab eo tempore annos, quo Mercurium hujusmodi jam possidebam, in quibusdam ex eorum, quos turba chemica philosophos nuncupat. libris obscura quaedam loca inveniebam, unde tunc eorum de ipso, vel alio aliquo perquam ei simili, cognitionem conjectabam; atque in ipsorum uno reperiēbam (non tamen rem totam in uno plane eodemque loco) descriptionem ejus allegoricam, cujus pars maxima a deo difficilis intellectu mihi non erat: At cum nihil ibi notatum viderem de illa Mercurii hujus proprietate, qua calorem cum auro requirit, in suspicionem incidi, eos vel cognitione illius fuisse destitutos; vel eam silentio premendam censuisse. At Tu sine dubio facti potius narrationes, quam conjecturas à me exspectas. Et sanè æquum omnino fuerit, ut, cum mentionem dumtaxat fecerim phænomeni, cujus à multis negatur credibilitas, circumstantias nonnullas annotem, quæ fidem ei conciliare valeant. Atque eo minus laborem detrectabo aliquot particularia phænomena tradendi, tum quòd ea Tibi non occurrisse autumem, tum quòd ea grata fore putem quibusdam amicis Tuis chemicis nobilem quendam vel jam possidentibus vel paraturis Mercurium, ut scil. hoc qualicumque Scripto nostro ad eum examinandum, & an referat nostrum, experiendum, juventur.

Itaque ne mihi imponerent alii, pluries Mercurium nostrum, quando solus eram, explorabam. Etenim quando nemo mihi aderat, neque quisquam per somnium quid agerem conjiceret, sumebam unam partem illius Mercurii, ad auri, in calcem, vel pollinem redacti, pondus quandoque dimidium

midium, quandoque æquale. Hoc polline volæ manus sinistra immisso, & Mercurio superinfuso, utrumque simul agitabam, premebamque nonnihil digito manus dextræ; quæ ratione duo hæc ingredientia facile commixta, non modo ad sensum, sed insigniter incaléscebant, idque adeo properè, ut incaléscentia interdum unius horæ circiter minuto, indicante id ipsum horologio minutis instructo, ad *admirandum* perveniret. Succedebat hoc experimentum, sive æqualem fumerem, sive dimidiam auri quantitatem; effectus tamen multo videbatur insignior, quando æquali pondere adhibebantur. Atque, ut suspitioni, quæ, licet improbabilis, subnasci tamen posset, occurrerem, immediatum scil. ingredientium & cutis contactum producere posse sensum caloris, qui non debeat metallo- rum in se invicem actioni, curiositate ducebar, mixturam hanc in charta servandi; quo factò, interpositionem ejus nequaquam impedire incaléscentiæ sensum comperiebam, quamquam ex natura rei, intensiorem illius gradum remitteret.

Porro Mercurium eundem cum repurgato argento, ad subtilem valdè pulverem redactò, exploravi; at nullum omnino calorem percipere potui; quamquam eo ferar, ut existimem, si sufficiens argenti foliati quantitas, ad peragendum experimentum mihi suppetiisset, me post temporis aliquod spatium incaléscentiam suscitaturum fuisse, quamvis multo inferiorem eo, quem eadem Mercurii quantitas cum auro produceret: At hoc nonnisi in transitu. Adjiciam nunc, me, ne mihi met imposuisse censerer, non tantum rem hanc explorasse in manu mea, quando variè erat pro caloris & frigoris ratione temperata, sed & in manibus aliorum, quos non parum attonitos habebat, juvabarque eventus. Atque hoc ipsum pluries, quàm semel bisve feci; unde mihi testes suppetunt experimenti veritatis assertores, probatæ fidei viri, quorum unus erat eruditus Societatis Regiæ Secretarius, quem exhibitis ei ingredientibus rogabam, ut suis met manibus experimentum caperet; in quibus & optatum successum mi-
nori

noni quam unius minuti spatio sortiebatur. (Ex quo tempore hoc litteris fuit consignatum, Illustriss. & Judiciosiss. Reg. Societatis Præsès Dom. Vice-Comes Brouncker, idem experimentum sua cum ejusdem Mercurii portione manu cum successu peregit.)

Atque, quod incalescentiam hanc insigniorem reddit, est, quòd, cum parcè uti Mercurio meo cuperem, quippe cujus magna pars (ut conjicio) surrepta mihi fuerat, priusquam eum adhiberem, experimenta singula nonnisi cum una drachma peragebam, quæ vix fabæ mediocris dimidiæ magnitudinem æquat, cum, si copia mihi fuisset capiendi experimentum cum cochleari uno alterove Mercurii pleno, supparique quantitate Auri, probabile sit, calorem inde oriturum fuisse satis intensum, ut non modo ureret manum, sed forsàn & in phiala vitrea rimas ageret; quandoquidem interdum hujus generis Mercurium habui adeo subtilem, ut, adhibente me singulis vicibus nonnisi drachmam unam, calor me adegerit ut propere è manibus mixturam deponerem.

Hæc, cum sint res facti, tradere non dubito; at valde ambigerem inde determinare, num qui appellantur Mercurii corporum, paranturque, ut jactant Chemici, sola extractione ex metallis & fossilibus, eorum quilibet calorem acquirat cum auro, quemadmodum, ni multum fallor, Mercurium Antimonialem acquirere comperi. Multoque minus affirmarem, quemvis Mercurium metallicum (quantumcunque ad incalescentiam dispositum) quin & Mercurium argenti aurive ipsius eundem esse cum eo, quem scriptores chrysopei per Mercurium suum philosophicum intelliguntur, vel præstantia sua ad hunc accedere. Quinimo, ne quidem assererem, quemlibet Mercurium, extractione etiam ab ipsis perfectis metallis impetratum, nobiliorem esse oportere, & (ut loquuntur Alchemistæ) ad philosophicam operationem magis idoneum, quàm illum, qui, peritia & industria comite, obtineri tandem potest à Mercurio vulgari, à partibus suis recrementitiis hetero-

terogeneisque purgato, subtilibusque & efficacibus metallorum mineraliumve congruorum partibus uberrimè focto: Hæc, inquam, & similia hoc loco affirmare admodum vererer; cum hîc nonnisi ea tradere instituerim, quæ ad rei historiam faciunt; quamquam præter rem non existimaverim, jam jam indigitatos rei hujus apices innuere, quòd stricturæ istæ ea possint lectori ingerere, quæ ad meliorem tum dictorum, tum dicendorum intelligentiam conducere queant.

Non dubito, quin hæctenus à me enarrata indigitataque curiositatem in te pepererint, aliquid amplius de hoc Mercurio cognoscendi: Et fateor, si quid veri subest ei, quod quidam ex probatissimis Spagiricis de quodam auri dissolvente, quod affine videtur nostro, nec eo forte multo est nobilius, tradiderunt; expectare fas fuerit, ipsissimum hoc nostrum in insignem cum in Medicinâ, tum in alchemia usum cedere posse. Verùm, cum infortunium illud, quo insigniore quantitate ejus fui privatus, stipatum fuerit subitâ morte operatoris unici, cui in eo parando penitus fidebam, mentem planè alienam ab iteranda tam molesta præparatione sensi; maximè cum occupationes, migrationes, adversa valetudo, studiaque gratiosa aliorum me traherent; & licet experimenta quædam non spernenda, cum Mercurio nostro peracta, memoriâ meâ non exciderint; cum tamen ad quæstionem illam, quæ scriptum hoc peperit, non sint necessaria, silentio ea involvam, paucula dumtaxat annotaturus, quæ commemorare propemodum fuissim oblitus. Quorum primum est, quòd, cum solenne sit, capere Mercurii vulgaris partes quatuor, 5. vel 6. imo 8. vel 10. ad amalgama faciendum cum una parte auri, etiam tum, quando utrumque incaluit igne; ego adeò congruum deprehenderim cum metallo illo Mercurium nostrum, ut non minus, quàm æquale illius pondus intimè statim pervaderet, fatisque durum amalgama crasse produceret, in quo adeo diffusus erat Mercurius, ut aurum colorem suum penitus amitteret. Secundum est (quod hæctenus fuisse observatum haud

M

putem)

putem) vim scil. hancce, aurum penetrandi cumque eo incallescendi, mordicus adeò inhærere Mercurio nostro, ne dicam ita in eo radicatum esse, ut postquam iterum atque iterum ab auro esset destillatus, proprietatis illius tenacem eum deprehenderim. Et denique cum suspicio inceslere lectorem possit, facultatem hanc citò deperdi, (ut de præparato ad hauriendam lucem Lapide Bononiensi queruntur auctores) experiundo didici; unicam drachmam Mercurii certo modo parati post tertium quartumve, à quo seposueram, annum adeò cum auro incaluisse, ut, ne adureret manum meam, timerem.

Hactenus Auctor noster ad amicum suum: sed cum chartas illas mitteret, voluit eas sequenti mantissa locupletare.

Non diu te morabor differendo de chartis hîc junctis: dicam solummodò, unam ex præcipuis rationibus, quæ in vulgandis prægressis observationibus cunctabundum me faciunt, hanc esse, quòd vereor, nos hoc ipso variis circa Mercurium hunc quæstionibus & fortè sollicitationibus ansam duros, quas omni studio præcavere velim, cum ob alias, tum hanc ob causam, quòd magna manuum mearum debilitas me impedit, quo minus meamet manu id consignare litteris valeam, quod conscribi Amanuensis operâ consultum haud judicaveris. Proindeque concedere haud possum, scriptum hoc è manibus tuis dimitti, nisi rationem suggeras probabilem, qua securum me præstes à molestia atque ab ingrata necessitate repulsam dandi nonnullis, dum aliis obsecundare studeo. Hac cautela si utaris, potero amplissimæ tuæ consuetudinis beneficio citra molestiam edoceri, quid ii, qui tanta peritia tantoque judicio valent, ut in hoc negotio magni fieri mereantur, de Mercurio nostro sentiant; ad hæc utrum, si æstimationem de eo foveant illi supparem, quam præcellentium chemicorum complures (quorum nonnulli me urgent ad eum communicandum) præ se ferunt, verisimile censeant, utilitatem, quam præparationes ipsius (cujusmodi sunt Præcipitata & Turbithi diversorum generum, Mercurius dul-

cis,

els, Cinnabaris ex antimonio sulfure, & cum auro parata &c.) afferre possint rei medicæ, longè superaturam esse incommoda illa politica, quæ nascitura forent, si forte de præstantissima esset indole, atque in maleferiatis manus incideret. Sapientum & peritorum hoc in casu opiniones cognoscere, necessarium mihi fuerit, ut recto tramite in istiusmodi negotio incedere mihi detur. Atque donec edoctus id fuero, silentii sacra colere teneor.

Interim in eorum gratiam, qui Arcana Mercurialia scrutantur, subjungere ausim secretum aliquod, quod Philalethis compluribus, aliisque qui chemicorum Philosophorum libris meditandis incumbunt, Paradoxum, quin & falsum forte videbitur: Mercurium scilicet ad incalescendum cum auro aliisve pulveribus idoneum, modis uno binove pluribus parari posse; cum per experientiam certo mihi constet, (quicquid in contrarium obtendant auctoritates & theoriæ) talem Mercurium posse, (non dicam facilè propereve, sed cum successu) parari, non modo antimonium solidaque metalla, puta Martem &c. adhibendo, sed citra ullius omninò metalli, quin vel ipsius Antimonii usum.

Hic statueram finem huic sermoni imponere: at cum ægerrimè, ut nosti, tum alias, tum hac in primis occasione, promissi fidem publico obstringam, visum est mihi hoc loco monitum aliquod suggerere, & scrupulo cuidam obviam ire. Prius quod attinet, curiosos illos Spagiricos, quos forte tentandi cupido inceserit, sitne purgatus ipsorum Mercurius incalescendi qualitate instructus, monebo, ne nimis festinanter concludant ipsum eâ præditum non esse, neve eum rejiciant, nisi experimentum fecerint cum auro rite præparato. Comperi quippe, Mercurium meum non incalescere cum ramentis auri, omnium quæ conficere poteram minimis, (quamquam revera intra paucas exinde horas, sine ignis adminiculo, cum ipso in durum amalgama conflaretur;) quod argumento erat metalli illius corpuscula nec dum exigua satis

fuisse, ut properè à Mercurio penetrarentur : neque quævis auri calx rem nostram conficiet, ut comperi, dum perquam subtilem spongiosamque calcem, modo non vulgari paratam citra successum adhibui, in qua, ut videtur, apprime tenuis sensumque fugiens additamenti pulvis adhærebat particulis aureis, & Mercurialium adhæsiōnem præpediebat. Jam verò calx auri, qua plerumque utebar, successu ejus inductus, illa erat, quæ Quartationis, [hoc est, per fusionem conflando unam partem auri puri, & tres quatuorve partes argenti cupellati, ut vocant, & tunc immittendo massam, in qua metalla miscentur quasi per minima, in purgatam Aquam fortem, quæ solum argentum dissolvens, aurum in forma calcis relinquit.] (ut vocant) beneficio paratur.

At quia non adeo facile est, ut ipsi Chemici, qui manum operi non admoverunt, sibi imaginantur, bonæ notæ calces auri parare, cumque in methodo jamjam memoratâ requiratur fusio auri & argenti, (cujus peragendæ commoditate non pauci chemici destituuntur) cum etiam crebro à vulgaribus metallorum purgatoribus fallantur; qui hîc passim filorum forma, ejusmodi argentum pro puro venditant (quale, comparatè loquendo, revera est,) quod non esse mixturæ expers deprehendi; adjiciam, quod, dum communi more amalgama conficitur cum auro puro & Mercurio vulgari, Mercuriusque dissolvitur bona Aqua forti, remansurus sit pulvis, qui cum aqua pura, ad conciliandam ei, quam vocant dulcedinem, probè elotus, & aliquamdiu in temperato igne, ad eum penitus exsiccandum citra fusionem asservatus, talem calcem præbebit, qua pluries cum Mercurio nostro feliciter usus fui. Fateor equidem, tum in hac methodo, tum in illa quæ instituitur per Quartationem adhiberi aquam fortem, liquorem scilicet corrosivum, ad aurum in pulverem redigendum, unde scrutanti genio suboriri suspicio poterit, incalescentiam illam soli actioni acidarum particularum menstrui acceptam ferendam esse, quod hærens etiamnum auri corpusculis, in Mercurium opere.

operetur, solenni aquæ fortis more. Verùm (ut eas respon-
siones fileam, quæ paucis tradi non possunt,) postquam nota-
vi, quod si effectus hic non dependet à Mercurio nostro rite
præparato, sed à sola calce, non pateat, quare hæc non incale-
scat æquè cum Mercurio vulgari ac nostro, opus haud fuerit,
aliud quicquam adhunc scrupulum eximendum, quam obvi-
um hoc experimentum, quod sequitur, quodque bis terve à
me peractum fuit, adjicere: sumsi, inquam, calcis auri loco,
sufficientem numerum foliorum auri, qualibus utuntur biblio-
pegi & aurifabri; hoc aurum, quod citra salium opem tunden-
do redactum erat ad tenuitatem sufficientem (adeo ut ultra
septuaginta folia vix unius scrupulipondus æquarent,) hoc,
inquam, aurum comperi (una vice pluries) cum binum tri-
numve Mercurii nostri pondus ipsi commiscerem, insignem
in manu mea calorem mox peperisse.

OBSERVATIO XXXV.

D. JOHANNIS JACOBI HARDERI.

De

Puellâ rene dextro cum succenturiato
carente.

Cristiana Lengvveiler, puella XIII. circiter annorum,
Mens. Jan. 1680. in nosodochio meum expetebat con-
siliium: Quum accessissem, scabiosam ægram depre-
hendi, conquerentem de compressione circa præcor-
dia, siti, tussiculâ, quæ comitabatur pulsus celer & debilis: Sca-
bies, uti parentes retulerunt à multo durabat tempore, sæpius
reingruens: In capite usu externorum eam abegerant; de
medicamentis autem reliquo corpori applicatis nihil confi-
teri voluerunt, licet & hîc jam siccescentem observârim, præ-
dictaque symptomata ilicò invaserint: Litem ipsis movere
nec Medici nec Christiani esse admodum videbatur, quum

fortè ab aëre externo, cui intrinseca sanguinis & viscerum
ἀσθίασις & *ἀτροφία* accessit, materia scabiosa versus interiora peli
 & regurgitare potuerit, uti ex quotidianâ praxi hoc sæpius in
 infantulis palam fit. Præscripsi tum Spec. liber. cum lapid.
 bezoar. dilut. in aq. destill. add. Spir. Urin. & aq. aliquam ex
 antepilep. & diaphoret. paratam per cochlearia sumendam
 suasi, sed irritò conatu, aliquot enim diebus post misellam
 convulsiones corripuerunt, utriusque generis, nostrates vo-
 cant, *die schreyenden Sicht* / quæ tamen quandoque inducias
 dabant, ut ægra ad se redierit: mox autem rursus ingruebant,
 præscrips. Spec. liber. cum antim. diaph. lap. bezoar. cinnab.
 antimon rectif. in vehicul. convenient. & quia alvus ab aliquot
 diebus erat adstricta, clyst. ex rad. pœon. alth. herb. beton. rut.
 &c. injectus fuit: Ast incassum, hoste impetuoso vincente,
 ægramque, postquam per biduum integrum motus hosce
 passa esset, vitæ dispendio afficiente: Cadaver Misellæ hujus
 cultro aperui, præsentibus Viris Nobilissimis & Præstantiss.
D. Uriele Ritzio Affine meo, *Pharmacopola*, *D. Davide Zollicofero*,
Sangall. *D. Josepho Carolo Müllero*, *Tugiens.* *D. M. Philippo Speck-*
hero, *Basil. Medic. Stud.* & *D. Rybinero*, *Berner. f. Chirurg.* Ventris
 imi facies erat tumida & flatulenta renitens; separatis ex artis
 præscripto involucris externis, modicus ichor ex illius capaci-
 tate prodiit: Ventriculus & intestina admodum distenta flatibus,
 nihil tamen per hæc transparebat præter naturalis vel gan-
 grænosi: Epiploon aliquatenus putridum: Hepar insignis
 magnitudinis & pro ætate & staturâ ipsius ægrotae, nimia, nec
 tamen colore, vel glandularum præter naturali duritie vitia-
 tum: Pari modo lien & Pancreas mollicula erant, & natura-
 lem *διάρθειν* servabant: *Ren* sinister erat maximus, per fissuras
 quatuor insignes quasi divisus, carne satis compactâ: Cæterum
 figuram phaseoli retinuit, nisi quod lobus superior, elatior,
 longior & crassior existit: Vasa emulgentia in hunc
 hiabant maxima, quibus carunculæ renales vasis satis adaper-
 tis responderunt; ureter quoque paulò major & amplior erat:

intus

intus præternaturalis nihil continebat: Ren huic succenturiatus itidem magnus, longus & latus, vasis conspicuis admodum donabatur, videbaturque paulum gangrænosin passus esse. *Ren dexter cum suo succenturiante deerat*, inque hujus vices natura vesicis pluribus, maximis, minutis & minutissimis, in quæ vasâ emulgentia egregie inferebantur, corpusculo propexit: Dissectæ hæ vesicæ internè rugosæ erant, aquâ limpida viscidiusculâ, nec foetente, nec odoris verè urinosi plenæ; ureteris vestigium manifestè non deprehendimus, neque hunc ob temporis penuriam accuratius scrutari licuit: *Testes oblongiusculi, ovula* transparentia monstrabant, quæ medietate testis cautè aperta, ex utroque latere adstantibus videnda exhibui: *Oviductus*, prout in Damarum sectione quoque notavi, ad usque horum extremitatem superiorem protendebantur: *Uterus adhuc parvulus & duriusculus*, oblongus: Vesica crassa & densissima: Venter supremus spectandam exhibuit duram meningem satis densam, intra cujus duplicaturam, sectione factâ aliquot polypi gelatinosi & grumosi latitabant, quos exemi: Cæterum cerebri *cortex* flaccidus, in parte posteriore vasis superbiebat elegantissimis: Quum ad *ventriculos* anteriores properabam, ichor serosus effluxit multus, uti etiam ex tertio & quarto ventriculo: *Plexus choroidei* longi erant & lati, subpallidi, quasi jam defluxuri: alicubi glandulas ostenderunt duriusculas: cerebro exempto, quum in nervos inquirerem, in cavitate, quæ Cerebellum excipit, ichor copiosus stagnabat: & ita sectioni finem imposuimus.

SCHOLIUM.

Quanta fuerit providæ naturæ in exstruendo corpusculo humano industria, mirari vix satis poterit, quicumque Anatomes peritus, artificiosâ sectione ejus interiora lustraverit, utpote in quo non tantum ad variarum partium diversimodam compagem obstupescet, sed & arteriarum seriem amplissimam, cum amicissimo venarum sodalicio attonitus contempletur:

platur: Ast si quæ heic admirandæ suæ providentiæ & curæ edidisse potest *τεμνεία* non minus in officiis peculiaribus unicuique parti studiosè adjudicatis singularis cujuspiam sagacitatis ac prudentiæ specimen prodidisse dicenda est, cùm vel ex his potissimum eluceat, quantopere pro totius conservatiōe sollicita fuerit: De singularum partium structura atque usu prolixius heic differere, instituti ratio vetat; neque enim nimium excrescere dissertatiunculam hanc consultum esse videtur: Nihilominus de *Renibus*, quorum ope sanguis à sero suo liberatur, quædam ex occasione modo enarratæ historiæ apponere, inque horum structuram ex Veterum & Recentiorum mente inquirere animus est, his quædam subjuncturi de *glandulis* vulgò dictis *atrabilariis* aliisque quæ ad historiæ illustrationem præcipuè facere arbitrati fuimus. De *Renibus* ita fatur *Galenus* l. vi. *περὶ ἀνατομικῆς ἐγχειρήσεως*: Νῦν δ' ὅπ' τῆς νεφρῆς μεταβῆναι καιρὸς, ὣν ὁ μὲν ὁ δεξιὸς ὅπ' πάντων ζῶων ἀνωτέρω κείται; ψαύων ἐστὶν ὅτε τῆ μεγάλῃ, τῶν καθ' ἡμᾶς λεβῶν, ἐμφύεται δ' εἰς αὐτὴς ἀπὸ τῶν κατὰ ῥάχιν ἀγγείων, τῆς τε ἀρτηρίας καὶ τῆς φλεβῆς, ἢ μικρὰ τὸ μέγεθος ἀγγεία τοῖς μὲν πιθήκοις ἐν ἐκατέρωθεν ἐπ' ἄλλων δὲ τίνων ζῶων, ὡς αὐθις εἰρήσεται διττὰ, καὶ μέντοι τὰ σιμὰ μὲν εἰς ἀλλήλους ἔχουσιν ἐσραμμένα. τὰ κυρτὰ δ' ἐσραμμένα πρὸς τὰ πλάγια τῆ ζωῆς μέρη, καθιέναι δὲ ὅπ' τῶν ἢ μεγάλων ζῶων ἔλασμα, μέχρι τῶν σιμιοτάτων ἐκατέρωθεν διωθήσονται μερῶν, ἢ μὴν εἰς αὐτῶν ἐμβαλεῖν πρὸς κοιλίαν αὐτῶν: ἔτι μείζον τῶν μεγίστων ζῶων, ἐὰν παραχρήμα μετὰ τὸν θάνατον ἐμβάλης, θεάσθαι σαφῶς εἰς πρὸς κοιλίαν τῆ νεφρῆς διεξέρχόμενον. ὅχει δὲ κατὰ πρὸς ἐμφυσις ἐκατέρωθεν τῶν ἀγγείων χιζόμενον, εἰς πλείω σαφῶς, ἐναργῶς μέντοι πρὸς τῆ νεφρῆ πρὸς κοιλίαν θεάσθαι, καὶ μὴ μέγα τὸ ζῶων ἢ, *περὶ ἀλειφομένω* μὲν ὑμενῶλεϊ τινὶ σῶματι: καθ' ἐν δέτι μέρῳ αὐτῆς, ἢ πρὸς τῆς τῶν ἀγγείων ἐμφύσεως ἕτερον ἔχουσιν τε σῶμα πορομικῆς τε καὶ κοῖλον ἐμφυόμενον, ὅπερ ἔτιον μὲν ἀγγεῖον ὀνομάζουσι, κατὰ πρὸς κοινὴν μὲν πορομικῆν ἀπάντων τῶν κοίλων τε καὶ πορομικῶν σωματῶν, ἔτιον δὲ πόρων, ἄλλοι δὲ τινες ἀρτηρίαν κ. τ. λ. ὀνομάζουσι δὲ ὁ πόρος ἔτι ἕρπητος, ἕνα μὲν ἔχων ἴδιον χριτίδια, ἢ μὴν ἔτω γ' ἰσχνόν, καθ' ἕνα πρὸς αἱ φλέβες; οὐ δὲ εἰ βεβληθείς &c.

Nunc

Nunc ad renes ire tempestivum est: quorum dexter in omnibus animalibus eminent elatior, nonnunquam grandem jecoris fibrâ attingens. Porro è spina vasis, arterianempe & vena, inseruntur in eos haud exiguae magnitudinis vasa, simplex quidem singula utrinque, aliis autem quibusdam animalibus bina. Insuper concava in sese conversa obtinent, gibba verò ad animantis latera adversa. At in animalibus non magnis laminam demittere usque ad concavam maximè utriusque partem poteris, haud tamen in eundem ipsorum ventriculum immittere. In maximis verò, si post mortem statim indideris, manifestò in renis sinum permeantem conspicias: item, quâ utrinque vas inseritur, in plures palam ramos diffundi. Evidenter tamen renis sinum cernes, etsi animal grande non fuerit, corpore quodam membranoso circumdatum: aliquâ verò ipsius parte non procul à vasorum insertione alterum quoddam corpus obtinet concavum & oblongum: quod nonnulli, juxta communem omnium concavorum & oblongorum corporum appellationem, vas nominant: quidam meatum, alii arteriam, sunt, qui venam nuncupent. &c. Nominatur autem meatus iste ab urina ὑρτηρ, cui unica peculiaris tunica adest, non tamen ita gracilis, sicut venis &c. Accuratè in his verbis Renum situm, connexionem & structuram &c. proponere annititur Rei Medicæ Antistes, quem plures alii non tantùm olim secuti sunt, sed etiamnum venerantur, neque id immeritò; suus enim Vener. Antiquitati honos constare debet, ob multum, quem posteritatis ergò, sedulò impendit laborem; interim si, quod verum est, dicere liceat, nec in hoc, nec aliis in locis hujus visceris compagem distinctè satis enodavit, quamvis ipsius operæ nil eamus detractum: *Casp. Bauhinus* magnum quondam Academiæ nostræ decus, pro voto, quod cum aliis, Veteribus nuncupavit, ex ipso *Galeno*; *Renum carnem duram esse ait cordi similem, nisi quod fibrâ careat*: Ast! non aliorum modo Virorum Clariss. fide, sed ipsamet *Avicenna* hic aliiq̃ue ejus sequaces, cæterum de re Medicâ optimè meriti, facilè confunduntur: Sanè qui Hipp. locum lib. αὐτὸν par. IV. exactiùs rimantur, faciliùs in singulorum devenient veritatem, ita autem ille; ἔχει δὲ καὶ οἱ νεφροὶ ἀδένας,

ἀδύνας, καὶ γὰρ ἔτσι κορίσκονται πολλὰς ὑγρασίας &c. Sed & renes glandulas habent, hi siquidem multâ humiditate redundant. Nonne verba hæc uti aliis anam potuerunt exhibere in *glandulas venales* inquirendi, ita vicissim illa (licet minus perspicua) quæ lib. *ἐξ ἀρχῶν καὶ σάρκων par. X.* habentur, fibrosæ Renum substantiæ suspicionem movere debuissent? Quid enim facilius, quàm ex eo, quod Vener. hic Senex Renes ibi *ἐκ τῆ κολλώδους καὶ τῆ ψυχρῆ, ex calido & frigido* compactos & productos dicit, fibras autem frigidas & glutinosas pronuntiat, concludere, etiam hujus visceris structuram ex parte *fibrosam* asseri posse, utpote materiæ fibrosæ participem: Egit hoc Excell. *Bellinus*, qui dum multa satis obscurè tradita secum reputaret, viscus hoc aggressus est, atque dum probè singula examini Anatomico subjecisset, Veteres, quòd fibras Renibus intertextas negarent, graviter hallucinatos esse deprehendit. Quem excepit Celeberr. *Malpighius*, qui, quod *ille* laboriosè inceperat, eruditissimè absolvit, neque solùm ex fibris Renes conflatos esse (quod *Bellinus* statuit) sed glandulis juxta complurimis, vasis emulgentibus appensis, in cortice præcipuè, gaudere ostendit: Uti ex *cap. 2. de Renum struct.* videre est. Non litigationis mutuæ Viros hosce præclaros quispiam heic accusabit: Cùm *Malpighius Bellinum* non evertat, eò quod hic pro suâ ingenuitate Renum omnimodam compagem ad amussim resolvisse, dici nunquam desiderarit: Veteres potius utriusque horum fidem dubiam facere annitentur, & ex novaturiendi pruritu, hæc scriptita sè dicent, seculo huic plusquam familiari; neque voto suo frustrarentur, si eadem non esset Virorum Clariss. *Auton* & diligentia obfirmata, qui satis nôrunt, non temerè in cujuscunque verba jurandum esse: Nos ipsi nimix credulitati hæcenus non litavimus, utpote quæ Medicos minus decere videbatur, sed nec nimix pertinaciæ vel effictis aliorum hypothefibus: In rem ipsam descendimus, occasione commodum oblatâ hoc ipso anno, secandi cadaver *Puellæ Phthificæ*: ad cujus Renes quum pergeremus, rursùm aliquid notatu digni occurrit,

currit, nempe observavimus in Rene dextro circa medietatem, eò loci, ubi aliàs vasâ emulgentia ingrediuntur, fissuram amplam & cavam, vasis stipatam, duplicatis, binis videlicet arteriis, & binis venis, sinistro altero pari carente; hisce probè ligatis, Renem exemimus, & fervidâ per tubulum in arteriam injectâ, substantiam ejus albidam sensim devenire vidimus, jam tum in cortice transparentibus corpusculis minimis, rotundis, albicantibus: Integrum tamen negotium fervidâ absolvere non licuit, ob aquam per fissuram dictam copiosè emanantem; Liquorem hinc rutilum, postquam aquam prius expressissemus, per tubulum eundem infudimus, quo moderatè albicans *Renis* substantia tangebatur, liquore ad modum serpentis per vascula arteriosa decurrente, relictis semper in medio corpusculo minimis, albidis, ut supra: Incisione factâ, substantia *Bellini* fibrosa internè manifestè comparuit, & cortice presso, ex hisce ipsis glandulis serum egregiè exudavit; Fibras easdem ad usque papillas pergentes, antè in *rene hircino* aliquot *φιδιάσεις* ad oculum ostendimus, concatenatis tamen experimentis omnia denuò sumus suffulturi, non dubitantes, eundem cum aliis nos experturos successum. Labascente Renum structurâ, eorundem actionem veterum modo explicari solitam, vacillare quis non videt? Detectis enim glandulis tanquam organis secretoriis, & repertis fibris ceu ductibus excretoriis, ac stante circulo sanguinis, quid facultate *attractrice vel expultrice* multum opus? ad quid nomina crepare, res ubi ipsa loquitur? non illa indigent Renes amplius ramulorum serie, quâ stipati serum magno cum labore & operâ attrahere queant: Arteriæ siquidem, quæ balsamum vitæ singulis corporis partibus pulsu impertiunt, eundem, quo à sero nimio liberior fiat, ad partes has deducunt per innumeras sui propagines, ex quibus postmodum in glandulas annexas atque convenientibus poris, ritèque figuratis instructas, serum recipitur, & per *ductus excretorios* supra nominatos in pelvim deponitur, ad vesicam per ureteres amandandum:

Fermento heic, quo alias partes glandulosæ donantur, num aliquid tribuendum sit, suo loco relinquimus, ne nimium materiam hanc fermentescere faciamus: Id inficiandum non est, circa secretionis modum isthic plurimam suboriri posse difficultatem; etenim non aqua tantum, sed particulæ sulphureæ & salinæ, multæque aliæ post abscessus à naturâ huc expelli solitæ particulæ, glandulas istas subintrant; unde qualis hujus machinæ sit figuratio, pororumque constitutio interna, inquisitione & illustratione dignum foret. Verum si, quòd glandulæ hæ cribrorum structuram imitentur, consideraverimus, si, quòd Natura, quæcunque per has secernere cupit, in corpora determinatæ figuræ efformare, quantum potest, an nitatur, perpenderimus, de asserti hujus veritate magis certi esse poterimus, nec dum licet configurationis harum glandularum certissimæ satis periti: Illud mage mirandum, quî in hâc *Puellâ*, quæ altero Rene destituebatur, secretio fuerit perfecta? quam aliquando ibi obtinuisse, serum in vesiculis repletum, & vasa emulgentia in easdem pergentia ubertim confirmant, eâ tamen copiâ, eâque serie illud semper fuisse secretum, negat Renis alterius major moles vasaque insignia in hoc conspicua, cum papillis satis hiantibus: Difficultas hinc haud levis isthic propullulat, num aliquando *Ren* dexter adfuerit, cujus substantiâ vel corrosâ vel exesâ, vesiculæ remanserint, an verò à primo ortu vitium hoc in misellæ hujus corpusculo extiterit: Certè si naturæ providentiam & sagacitatem intuiti fuerimus, si quod in ovo, ex quo foetus humanus prodit, singulæ partes lateant, ruminaverimus, Renem aliquando adfuisse dicendum erit: si rursus, quòd nulla exesionis, corrosionis, vermium vel abscessuum ruptorum vestigia adfuerint, pensiculaverimus à primo ortu vitiositas hæc derivanda videbitur: Cùm proin hoc in negotio, haud parum dubii versaremur: aliorum etiam Virorum Clarissimorum efflagitavimus sententiam, in primis autem Celeberr. *Wettero*, & Amiciss. nostro *Pejero* totam Lectionis seriem narravimus, ad quam

quam iste ita: Puella vestra exenterata, olim fuisse utrumque Renem, in secundâ valetudine arbitror, consumptum dextrum vel vermibus, vel abscessu vel acri sero, quale scabiem quoque & convulsiones intulit misella: Superstites vesicula, meo iudicio, fuerunt Renis absumpti exuvia &c. quibus nos seq. reposuimus: De Renis dextri defectu qua scribis, facilem illa apud me reperirent assensum, si ulla vel corrosionis vel abscessus, vel alterius cuiuspiam morbi adfuissent indicia; at magis palam erat à primâ conformatione vitium extitisse; etenim vesica plures disjuncta erant, neque unâ dissectâ, serum ex alterâ effluxit, intus rugosa & plicata adinstar vesicæ urinariæ apparebant &c. Ad quæ ille solertissim. hoc epistolio iterum respondit. Quo alio errore puella renem suum amiserit, quàm vitiosa quadam & sciti matris imaginatione, siquidem illum à primo ortu abfuisse iudices, divinando assequi non possum, Hardere amicorum ocelle. Dei enim opus cum sint animalia omnia & homines, manci aut mutili nihil produci potest, nisi ab injuriâ quâdam externâ tale reddatur; Unde sive animalium partes ovis jam inde à condito mundo formatas inesse credam, sive eas demum accedente congressu divinitus effingi autumem, iniquum dictu foret, potentissimum ac sapientissimum Creatorem puellæ huic defuisse, eamq; imperfectam reliquisse, ceu altero rene truncam. Est namque ordo naturæ semper idem & immutabilis; Fatendum ergo, ne quid delinquamus, puellam illam aliquando præditam fuisse utroque rene; deletum verò postea dextrum in utero præva matris imaginatione, ni morbum admittere malimus, quo ren sit consumptus, & in vesiculas illas redactus, quæ renis loco in cadavere apparuerunt superstites. Ob arctissimam embryonis cum matre suâ unionem & necessitudinem hujus imaginatio apud illum mira potest, uti exempla quotidiana testantur, quibus recensendis ceu nemini non notis ac obvis supersedeo. Id sanè ratum nobis posse mulierem gravidam viso rene animalis alicujus corrupto ita affici, ut infantem edat alterutrius renis privum. Sed & fieri potest factum nephritide laborare in utero, adeoque renem tenellum perire, in primis si eodem affectu teneantur parentes. Quibus facile acquievimus, cum partes singulas, etiam Renes, aut horum primordia, ex ipsis Veterum dogmat. in ovo contineri certum sit,

licât de prægressè matris monstrosâ imaginatione, quam facile admittimus, nihil nobis innotuerit: Fœtoris equidem in sero illo absentia suspicionem firmiorem ab initio moverat; Renem aliquando adfuisse, nec à multo tempore ægram illius defectum luisse, quam tamen exemit Clariss. *Wepferus*, loco, quem antea quoque legeramus, ex *Illustr. Boyleo* allegato, nov. *Exper. Phys. Mechan.* ob solam videlicet aëris exclusionem aquam hanc à fœtore immunem fuisse servatam, quod probat frustulo carnis vitro angusti colli indito; Sigillat illud, ut loquuntur, Hermeticè, & caro totâ æstate, etiam soli exposita non putrescit. Meminit quoque ex industrio *Schotto* vitri cujusdam in Museo Kircheriano repositi, orbicularis, collo turbinato, aquâ fontanâ communi semipleni? Aquam hanc ab insigni Geometrâ *Clavio* illic inclusam atque hermeticè obfirmatam limpidam puramque, quasi jam nunc immissa fuisset, servari asserit. Et quidem aëris, si vel ejus existentiam in hoc universo rimati fuerimus, ratione cujus varii generis particulas acres, salinas &c. admittit, magnam in corrumpendis corporibus esse vim & ἐνέργειαν ipse *Arist. l. IV. Meteorolog. c. 1.* agnovit, dum ait: Ἐν τοῖς ψύχειν ἥτιον σίπεται, ἢ ἐν ταῖς ἀλέαις, ἐν μὲν τῷ αἰῶν ὀλίγον, ἐν τῷ περιέχοντι ἀέρι καὶ ὕδατι τὸ θερμὸν, ἐν δὲ τῷ θέρει πλεον. *In frigoribus minus putrescunt, quam in æstate, in hyeme enim paucum est in ambiente aëre & aqua calidum, in æstate autem amplius.* In quibus verbis licet alienarum particularum commixtionem præcipuè accusare videatur, ipsum tamen aërem salvum non cupit: Illustriora his multo narrat *Josephus Acosta* in suâ *occidentalis Indiæ historiâ, lib. 3. c. 9.* ubi refert, se in illis regionibus vidisse ferreas quasdam crates, eo usque à rubigine comminutas ab aëre atque corruptas, ut metallum inter digitos compressum in pulverem, ut ipse loquitur, fœni instar seu stipulæ torrefactæ dissolveretur. Illi quoque, qui serum, vel in Renibus præcipuè urinæ naturam induere, idque ope fermenti evincere satagunt, sibi ex hinc telum parabunt, dum odoris urinosi in aquâ, hisce in vehiculis contentâ defectum,

ex fermenti renalis absentia derivabunt, neque fortè incommodè: Si, quòd alter ren serum urinosum exhibuit, secum examinare quispiam voluerit, quem odorem unde melius quàm à dicto fermento, in sinistro adhuc dum vegeto, deducere? Ne verò nimis sapere velle videamur, πολυδαίδαλυ Naturæ potissimum heic laudabimus providentiam & sagacitatem, quæ dum machinam hanc, ob necessariam seri secretionem, Rene deficiente altero, vel impeditam vel abolitam, in deterius ruere vidit, illi omni ope succurrere annexa est, reddito triplo plus vel quadruplo, Reni alteri, quàm prius non accipiebat, quod vasa emulgentia turgida, carunculæque papillares admodum hiantes, evidentissimè comprobarunt: Stupendam hanc ejus prudentiam jam sæpius mirati fuimus, in calculosorum sectionibus, & ante annum ejusdem specimen illustre reperimus in sectione hydropici ex *Renis dextri* materiâ calci simili omnimodâ repletionem: in hujus *renem sinistrum* Vasa emulgentia ibidem pergebant insignissima, & tubuli urinarii amplo ore intus hiabant. Quid adhæc illi, qui uno Rene affecto, alterum suo officio defungi planè non posse, asserunt? Contrarium & ex allatis historiis, & quotidianâ patefcit experienciâ; id quidem non inficiamur non æquè benè munia requisita peragi, quod & misella hæc etiam experta est, dum impeditâ seri segregatione illud in totam massam sanguineam redundavit, ejusque *διείσις* foedavit, & tandem *Animæ* petendo arcem, ejus satellites cum genere nervoso mirè irritavit, tandiu donec machinulâ ineptâ redditâ, *illa* nobilior, quod cœleste est, quæ fuerit domicilium: Sed nec illis propterea blandimur, qui uno Rene affecto alterum salvum omnino manere contendunt, quam sententiam fovisse videtur *Casspar. Bauhinus l. 1. anat. cap. XXII.* dum uno obturato alterius perfusionem & attractionem non cessare, inquit: quæ verba si de quacunque obturatione, etiam eâ, quæ à calculis, vel calculosâ intus aggestâ & vellicante materiâ ortum ducit, intellecta velit, minus verisimilia sunt, utpote experientiæ & sanæ ratio-

ni contraria; *illi* quidem, quoniam Rene uno calculo opple-
to, Ischuriam exoriri, alii nobiscum viderunt & nōrunt, satis-
que rei hujus veritatem confirmat historia puelli tabidi & ne-
phritici, quam *Excell. Bonetus, Medicus Genev.* Amicus noster
honoratissimus, suo Sepulchret. inseruit, ubi quòd in renis dex-
tri pelvi calculus tricuspis impactus hærebat, sinister, licet in-
columis, suis partibus defungi nequirit: *huic* verò, quia ex-
tra aleam est, plexu nervoso Renum irritato, propagines &
furculos ab eo prodeuntes, ut & ureteres his quàm maximè
affines ad modum illius affici & constringi, sicque sero transi-
turo viam obturare, ut jam *attractionem*, quam communiter
ingeminant Veteres, silentio præteream. Studiosè etiam
prospexit natura corpusculo hujus ægotæ, *Rene succenturian-
te*, qui itidem major, longior & latior erat, qualemcunque
gangrænosin passus, quam à seri copiosioris acrimoniâ con-
traxisse potest. De usu horum, licet in illorum structuram
ab aliquo tempore sedulò inquisiverimus, nihil certi adhuc
dum propalare audemus. Cavitatem quâ gaudent, manife-
stam in *Cuniculis Brasil. vulpeculis, canibus, &c.* cum vasis in eos
abeuntibus sæpius notavimus, animadvertimusque, quoad
externam substantiam, figuram & colorem illos in variis ani-
malibus variè habere: at de *duct. excretorio*, per quem succum,
quem conficiunt, deponere necesse habent, nihil certi nobis
etiamnum constat, operam tamen navabimus ulteriorem illi
inveniendò: admiraturi interim nostras Renales vesiculas,
quibus, quod & quidem contra naturæ leges, rarenter in cor-
pore humano reperiri consueverunt, consimilia quædam,
non minus rara & scitu jucunda addemus exempla: Cl. *Bau-
hinus* figuram habet Renis Pueri in octo lobos divisibilis, qui
vitulinos æmulatus esse videtur, qui itidem ex plurimis lobu-
lis conflantur: neque abs re foret in Renum structuram in
fœtibus immaturioribus & recens natis, datâ occasione in-
quirere, in primis cum *Arist. lib. 3. de part. animal. cap. IX.* inquit,
*ἴμοιοι δὲ καὶ οἱ τῷ ἀνδρώπῃ τοῖς βοείοις, ὡσπερ συνηίμενοι ἐκ πολλῶν νεφρῶν
μικρῶν.*

μακρῶν. Hominum etiam renes bubulis similes sunt, quippe qui tanquam compositi ex multis renibus exiguis constant. Renis dextri ferè absumpti, superstitè tantùm exiguo glandularum acervo, vasis omnibus & uretere coalitis, proponit ingeniosiss. *Willis, cap. XIV. de Arthrit.* In nostro subjecto nulla ureteris, sed nec consumptionis nec erosionis vestigia deprehendimus, quamvis illa obliterari potuisse temporis tractu non eamus inficias. Unicum quoque Renem vidit *Loselius*, ut & *Arist. not. Bauh. in not. marg. ad c. XXII. lib. 1. Anal.* Monstrorum Renum exempla, qui voluerit, adeat *Appendicem Clar. Blasii ad struct. Ren. Bel- lin. ut & Ephemer. Natur. Curios An. 3. &c.* De ovis atque ovidu- etibus, contra quæ Veterani quidam adhuc sæpius mussitant, vel ex hoc exemplo satis conspicuis, plura adferre possem, verùm cum quâ ab aliis Vir. Clariss. quâ etiam à nobis *Prodr. Physiol. c. 8.* horum existentia &c. abundè fuerit probata, illis prolixius diducendis superfedemus. Nec minorem differen- di copiam suppeditarent *polypi* duræ meningis ex sero, quod co- piosè affluxit, aggesto & sensim concrecente generati, de qui- bus aliquando in literis ad *Excell. Sponium Medicum & Consil. Reg. Lugdunens.* uberius egimus, nisi aliorum perspicacitati & eruditioni hæc relinquere malle- mus, contenti in præsentia- rum levicula hæc propalâsse.

[*Author.*]

OBSERVATIO XXXVI.

D. JOH. CHRISTOPHORI STURMII.

Cometoscopia Indica.

EXhibet adjectus Schematismus communicatam ab Ex- cellentissimo Dn. D. MENZELIO, Archiatro & Consil. Elect. Brandenburg. Observationem Cometæ mense Januario 1681. in Orientali India, & verosimiliter qui- dem (nam locus Observationis expressè notatus haut est) Bata- viæ in Java insula, à Dn. CLEYERO Med. D. habitam: Quam
 O equidem

equidem uti vel sola locorum istorum alio sub sole calentium distantia Curioso Lectori facilè commendaverit; sic eo nomine cum primis æstimandam censemus, quòd loca Cometæ adnotatis mensis Januarii diebus attributa (numerandi verò hi sunt secundum novum seu Gregorianum Stylum) apprimè consentiant Europæorum Observationibus: tametsi positus caudæ rationem nullam habuisse Observationis Authorem necessum est. Nam ita pictam illam offert ubique laudatus Iconismus, ac si ad angulos rectos in Eclipticam protensa fuisset; cum certum tamen sit, illo toto, quod hic assignatum est, tempore, porrectionem ejus ad Caput Persei, ejusdem clypeum, tandemque ad Medusæ caput, collineasse, nec alium multò, saltem usque adeò deviantem, positum ullibi terrarum habere potuisse. Id verò mirum alicui videri possit, quòd, cum visescentis jam & minus spectati Cometæ loca post 6. (16.) Jan. 1682. sollicitè notaverit Author hujus delineationis, superiorum ab 18. (28.) Decemb. 1681. ac deinceps stupendorum phænomenorū indicium nullū faciat. At enim mirari desinet, qui ad situm loci observationis & poli isthïc terrarum australis elevationem paulo curatiùs attenderit: Videbit enim facilè ex iis Cometæ locis, quæ ab Europæis sub anni 1681. finem adnotata fuerunt, cum solis loco in prioribus gradibus &c. collatis, Cometæ caput in Horizonte illo Indico cum ipso sole, aut paulò post, occidisse, caudam verò ab occidente in septentrionem Horizonti quasi *παράλληλως* extensam, atque adeò à luce crepusculari absorptam, & eodem fere tempore cum capite suo occidentem in istis oris animadverti facile non potuisse, donec ascensu suo per Pegasi sidus Cometa caudam pariter & caput efferret altiùs, & utrumque crepusculari fulgori paulatim subtractum, specie tamen jam minus horrendâ multumque debilitatâ, Indicis quoque terris ostenderet,

Fig. XIX. p. 206.

OBSERVATIO XXXVII.

D. JOH. DOLÆI.

De

Injectis per fascinationem.

Optimè & perquam acutè loquitur *Theophr. Paracelsus* c. 3. in *Fragment. libr. Phil. de sagis & earum operibus.*

Sed dicendum jam est de simili etiam virtute, quam habent Sagales Adscendentes, dum homines claudos faciunt, & in alios morbos plures agunt, quos universos hic recensere nolumus. Hoc frequentius fit, ut sub cutem corporis mittant aut jaculentur stramen, setas, ramenta, coriorum detrimenta, glomos filorum, ollarum fragmina, fusorum cuspides, floccos, spinas piscium & similia his alia infinita. Tantâ autem subtilitate talia intro in corpus jaculantur, ut cutis nullâ parte rumpatur aut aperiatur, quod quidem oculis videri possit, illa q. a. contactu aut pressu aliquo manus affecta sunt. Ictum ergo illum sequuntur morbi naturales, suis doloribus stipati. Si enim tales res intro in corpus missæ sint, jam doloris causa evidens est. Hujusmodi ictus seu morbi vulneribus à sagitta aut sclopeti glande factis graviores sunt ideo, quia nulla apertio cutis, per quam glans aut telum extrahi iterum possit. Sicut enim telum hamatum telis aliis ideo nocentius est, quia retrahi aut eximi non potest; ita hic quoque: taceo, quod, qui per modum talem intro in corpus mittuntur, per se natura sine pejoris & periculosioris. Priusquam enim eximi possunt, corpus ita inficiunt & labefactant, ut ad statum pristinum non facile id reduci possit.

Scio, plures verba hæc & alia *Paracelsi* ridere, ejusmodi fascinationi vix fidem adhibentes, quam veritatem tamen experientia stultorum æque ac Doctorum Magistra docet. Fa-teor varia & mira naturaliter in corpore nostro latitare, quod & testantur abundè *Ephemerides nostra*: Dentem suillum per biennium in corpore latuisse observavit Nobiliss. *Thomas Bartholinus* in *Ephemerid.* quem fortè faber ferrarius deglutiverat.

Bufones aliâque animalcula in ventriculo, intestinis, aliisque partibus corporis naturaliter inventa fuisse, nemo est, qui dubitat. Ipse experientiâ cognovi, rusticum quendam ex aqua spermate ranarum infectâ bibisse, indeque vomitu magnum ranarum numerum reddidisse. Cæterum casus erat fascino proximus, qualem recenset Illustris *Præses noster in Ephemerid.* de Tumore monstroso, ex quo glomus pilorum sordidorum & horridum ac pilosum animal prodibat.

Huic fascino os humerosque similem casum curiosus communicare mecum constitui. Excurrit tertius Mensis, quo foemina militis nostratis Hydropica facta conqueritur de maximo dorsi dolore, quem à tactu vicinæ, quæ pro venefica habebatur (nulla enim sâga est, quæ non summæ invidiæ & infidelitatis plena sit, ut inquit *Paracels. c. 7. de Sagis*) quam à septennio se sensisse sanctè affirmavit, quæ & tandem remediis omnibus frustra adhibitis vitam cum morte commutat, aperto cadavere seu abdomine offendebatur abscessus circa carneam uteri substantiam prope vesicam, in quo duo officula cum fasciculo pilorum, uti videre est ex eis adjectâ sculptura, reperiabantur. Prorsus similem casum mihi retulit Excell. *Dn. Sebastianus Scheferus* Francofurtensis Collega noster & Amicus dulcissimus, quem Francofurti 1676. una cum Nobilissimo *J. Daniele Horstio & Wizelio* in Ancilla quadam observavit, quæ à quodam Sarrapa lethaliter glande percussa fuerit, & vitam cum morte commutaverit, in qua post mortem circa eundem locum maximus fasciculus pilorum cute circumdatus inventus fuerit, cujus ancillæ mater etiam pro venefica habebatur; hæc tantummodo per transennam dicta volo, cum hunc casum ut & pondus istorum pilorum, qui servantur, adhuc Francofurti in cista Chirurgorum, alius curiosus communicaturus sit.

OBSERVATIO XXXVIII.

D. JOH. DOLÆI,

De

Puella à variolis aphona facta, & post septennium inopinatò à Naturâ ipsâ restituta.

PRæterit præter propter Mensis, quo hoc in districtu Hanoviensi, in pago Baccho sacrato *Hochstatt* dicto, Puella ætatis suæ 10. annorum (quæ in ætate infantili anni sc. tertii variolis malignis laborabat, & ab his, materiâ nimirum peccante per metastasin ad nervos linguæ delatâ, reconvalescens aphona tamen & muta reddebatur, & talis ad annum usque decimum ætatis permanebat, ex improvîso tempestate maximè æstuante (fortè materiâ nervos obstruente à calore resoluta) cum parentum & consanguineorum maximâ admiratione loqui incipit & nunc cum quolibet, ac si semper locuta esset, sermones habet.

SCHOLIUM.

ANno 77. Mensè Martio puella quædam variolis afflicta & negligenter habita in statu morbi diarrhæâ corripitur, quâ suppressâ, succedit epilepsia, aphonia, mors. Alia plebeja sed adulta jam morbillos negligens in respirandi difficultatem incidit cum tussi & raucedine diuturnâ, exorto autem in regione pectoris ulcere purulento, clarè loquitur, sed eo consolidato, iterum in pristinæ raucedinis affectum abripitur: Utrumque hoc malum ut omni & soli homini in quarto ferè modo proprium, ita rarò penitus expugnatur, quin noxam aliquam in sui memoriam affecto corpori imprimat; ut enim variolæ sensuum organa potissimum afficiunt, ita quoque Morbilli respirandi facultatem quandoque sic infestant, ut lenta tandem tabe pereant, quod fusiùs enarravi in *Scorzonerâ meâ à pag. 81. & seqq.* [*Argonauta.*]

OBSERVATIO XXXIX.

D. SYLV. SAMUEL ANHORNII,
Anatome Puellæ.

Puella decem annos nata, parentibus sanis similibus orta, ab infantia ranarum, lacertarum, murium, carbonum, cæciliarum, imò & serpentum, omnisque insectorum generis comestione mire delectabatur, ut quæcunque etiam occurrerent, avidè deglutiret. Annum ætatis circiter quintum agens de doloribus ventris & capitis balbutiendo conquerebatur, cum per totum vitæ curriculum pronunciare nec verbum valeret. Emaciabatur sensim misera, dolores perseverabant, tantâ interdum atrociâ affligentes, ut bestialiter debaccharetur, humiq̃ue ventre serperet. Varia à varijs agyrtis, carnificibus &c. adhibuère parentes remedia, ægrè verò his doloribus eluctata, (puella) quolibet die paroxysmos convulsivos, horis incertis & sub specie multiformi redeuntes habuit, maximè tamen manè & sub vesperam ventriculo jejuno existente invadentes; redibant hi trium annorum spatio singulis diebus, ultimis tandem annis typum & naturam mutantés, capitis hîc ibi allisione & succussione, per hypocaustum veloci cursitatione, atrocique stipati ejulatu, redeuntes; per plures sæpe horas hujusmodi motûs, stridoris dentium &c. reciprocationes obire solebat, per totas interdum ædes cursitans, caput parietibus allidens, eique simul insistens. Agyrtarum medicamentis parum valentibus tædio affecti, barbitonforis cujusdam opem implorârunt, qui partim per superiora, partim per inferiora Emeticis aliis Catarcticis adhibitis lumbricos diversæ magnitudinis diverso tempore ad quadraginta expulit: succedebant à fortiore dato Emetico duæ serpentes, aquaticis similes, longitudinem dimidiæ ulnæ habentes digitum parvum crassæ; vivaces valde erant, nec benè contineri poterant; asservabat eas barbitonfor in vasculo luteo

teo levioꝛe operculo tecto, unde eâ nocte exsiliẽtes procul dubio, manè nec vestigia amplius apparebant, nullibique nec videri nec deprehendi poterant, sed cum vasculum extra fenestram fuerit posurum, facillimè in subjecta prata recipere se poterant: unde tamen infandus invulgo rumor obortus, puellam dæmone obsessam vivos duos evomuisse dæmones, qui statim nullibi deinceps visi seu reperti, evanuerint. Mitigatæ post hinc convulsiones sensim remisere nec ad finem usque rediẽre; sed ventriculus spasmo affectus assumpta nunquam retinebat, verum quævis ingesta vomitu reddebat; barbitonfor ab hoc malo liberaturus, miseræ tres venas secabat, abhinc indies viribus & corpore deficiens, inclemente hoc fato abrepta animam luit. Quantum licebat, ex morte ejus in prædicti morbi diagnosin, omni parentes pejoris suspicione liberaturus, inquirere satagebam: proinde à Reverendissimo Abbate cadaveris dissecandi veniã impetratã, symptomatum in hoc affectu præcipuè urgentium rationes & vestigia clarius patebant. Cutis per totum erat discolor, in hac parte livida, in illa flava, in ista subnigra apparebat; musculis ejus in membranas penè emaciatis detractis, idquè apertum, tetrum spirabat odorem; Omentum consumptum ferè erat, glandulæ mesenterii induratæ erant. Ventriculus & intestina benè colorata, facie externâ satis bene habebant: sed Ventriculus valde inflatus, apertus materiam liquidam cineritiam, plumas compactas, fila, continebat, ejusq; tunica interior absque plicis aut rugis plana evaserat: Intestina tenuia maximam partem erant inanita, flatibus solum distenta, utpote quæ in perpetuas ferè evacuationes sollicitata fuerint, quæ etiam pluribus in locis mutuõ involvebantur parte unius superficie convexa in alterius concavam intrusã. Intestina crassã fecibus substantiæ tenuis impensè ex rubro flavescens penitus oppleta conspiciebantur, & quod mirum, nec u'la, vel in ventriculo vel toto intestinorum tractu, semina, quæque vel augurari liceret, etiam sedulo investiganti prodiere. Hepar à sana constitutione plurimùm desciverat,

verat, fuit namque tumidum & subdurus, per totam substantiam merè ochraceum, exsanguis prorsus & exsuccum, in unicum continuum lobum concretum; Vesicula fellea ei adnata bilem prorsus viridem continebat. Sanguis in vasis inferioris regionis contentus colore cum hepate conveniebat; Lien, qui histrionibus pessimè semper audierat, fuerat prorsus insons, & quavis culpâ immunis apparebat, prout in maximè sanis observamus, fuit subatri coloris, mollis, & superficiei æqualis, è compage ejus dissecta sanguis copiosus rubicundus effluxit: Renes culpâ non omni carebant, quos duriores multo membranarum contextui penè involutos reperimus; alter eorum inusitata erat figuræ; in plures scilicet lobos findebatur. Pulmones colorem monstrabant lividum & ichore spumoso tenui penitus infarcti videbantur. Ex utriusque cordis ventriculo polypos exemimus, sanguis in substantiam nempe solidam flavescens concreverat, quæ juxta cordis & vasorum in pulmones ascendentium cavitates effugiata, omnes meatus pertransiit. Nec minus clara morbi hujus vestigia in capite deteximus, nam calvaria ossa cum difficultate detecta (dura enim mater futuris firmissimè inhæsit) statim vasa meninges perreptantia sanguine plurimum turgescere conspiciebantur, quasi major cruoris massa in capite aggereretur, venis namque imi ac medii ventris sectis aut ruptis parum sanguinis effluxit. Pars cerebri corticalis & ejus anfractus undique gelatinæ simili humore referti fuere. Integumentis cerebri substantia prorsus madida & humore seroso supra modum irrigata videbatur, qualis tamen nulla colluvies ventriculos inundabat; acriter hic humor linguam mordebat, ingrati saporis existens. Plexus chorioideus grandior, subdurus & nigricans existens plurimum à naturali deflectebat: Conspeximus glandulæ pinealis insignia crura medullaria; Pituitaria verò glandula liquata quasi & dissoluta à viscosiore lymphâ, quæ omnes fere partes irrigabat, vix discerni poterat, digitis contrita instar grandiorum arenularum ossicula plura ipsi adjuncta

juncta obveniebant : Paria nervorum ad sensus facientium grandia duodecim monstrabamus. Quas raras etiam demonstrationes adstantibus dedi, eas huc addere vel supervacaneum censeo. Sæpius rariora etiam examinanda mihi occurrunt, quæ in aliud tempus differam : In virgine nuper Episcopicellense matrici inclusas septem diversæ magnitudinis molas videre datum, quæ omnes ad manum adhuc mihi sunt, & fortè typis ab admirandi ingenij Viro *Jo. Conrado Peyero*, mandantur, si id nondum præstitum.

OBSERVATIO XL.

D. JOH. GEORGII SOMMERI.

Imaginationis effectus ex terrore matris in recens nato notatus.

Nobilissima quædam matrona prægnans filiolarum cum canicula in mensam locaverat, mater mensæ assidens videt filiolarum durius vellicare aures caniculæ lusûs gratia secum jacentis : ecce, canicula cum inimico faucium strepitu in filiolarum faciem involat, ejusque nasum dentibus petit. Hoc Nob. mater perterrita, paulo post, justo quidem tempore, sed laboriosè enitebatur filium, qui simul ac in lucem editus esset, ex faucibus ronchum sonorum per 36. horas edebat, qui roncho canis in hostem involaturi non erat absimilis. Cumque hic ronchus usu medicamentorum aut parum levaretur, aut paulo post rediret, mulieres dictæ caniculæ os, aures & caudam per os recens nati stringebant, quo factò, ronchus quidem disparuit, sed epilepsia pertinax subsequuta, quæ per Dei gratiam medicis auxiliis sublata est. Post paucos dies in tota corporis pheripheria, in primis autem circa caput ultra centum ulcera solo ferè sanguine repleta exorta sunt, quibus maturatis & consolidatis infans convaluit & adhuc per Dei gratiam incolumi sanitate fruitur. Ronchus hic sonorus per imaginationem matris foetus faucibus, ceu sedi parili, impressus

P

vide-

videtur, quia n̄vus aut signatio plerumque ei parti imprimi-
tur, in qua matres vitium externum observarunt. Et quia
terrore, ceu crebrâ epilepsiæ causâ, sanguis & humores moti
& puri impuris sunt confusi, fœtus dispositionem epilepticam
facilè contraxit, quæ sub roncho hoc, ceu canis dormiens oc-
cultata quievit, donec causâ materialis ronchi, ceu frænum
ideæ epilepticæ dissoluta in ipsam epilepsiam, & postea hæc,
naturæ & medicamentorum vigore in ulcera externa se resol-
verit.

Molitoris cujusdam uxor tempore gestationis uteri hor-
rendo suis grunnitu perterrita, stato quidem tempore, peperit
filium strepitum huic grunnitui similem gutture edentem:
plebejæ mulieres insolito hoc in casu quid agendum anxie quæ-
runt, tandem à vicinis edoctæ in fimeto corruptas quasdam
fetarum suillarum reliquias ab illa sue, (carne ejus nulla amplius
superstite) infanti per os strinxerunt, quo factò, strepitus ille
crassus desit, qui infans in robustum juvenem nunc adolevit.

OBSERVATIO XLI.

D. JOH. GEORGII SOMMERI.

Mulier nec ante, nec per, nec post partum
menses aut lochia passa.

Fuit in pago Susra, in districtu Eblebiensi rustici cujus-
dam filia, *Anna Barbara Kunzin* dicta, quæ per plures
annos Eblebii Patri- & Matrifamilias, honoratis, fide &
vitâ integerrimis usque ad annum ætatis suæ vigesimum
octavum ancillavit, dein rustico nupsit, in quo matrimonio
tres peperit filios, sanitate omnino integros. Dicta mulier
nec ex eo tempore, quo virgo mensium fluxui matura fuit,
nec per conjugii decursum usque ad terminum vitæ unquam
menses passa est, imò, post trium adhuc pancreaticè viventium
filiorum partum, ne hilum sanguinis, ante, per aut post par-
tum, præter quædam serosa & pituitosa evacuata, profudit. Hæc
mulier,

mulier, non solum singula vice sine symptomatibus puerperas comitari solitis, sed etiam sine notabili quadam virium dejectione peperit, adeo ut paulo post singulum partum quaedam negotia domestica repetiverit, praeter consuetudinem puerperarum propter sanguinis exhaustiorem ad similia tractanda inhabilium. In hujus mulieris infantum umbilico resecto sanguis ordinariae quantitatis & qualitatis repertus est. Mater haec tam ante quam post matrimonium semper gestavit ventrem elatiorem, quae circa annum aetatis suae 48. febre tertiana mortua est.

SCHOLIUM.

Quod brutis ferè omnibus naturale est, ut absque menstrua sanguinis evacuatione, qua nempe ut plurimum carent, concipiant, id in homine est rarissimum, raro utpote feminis, inculpatæ quæ sunt sanitate, & ita ad generationis opus maxime habiles, lunari ista depletione penitus carentibus. Quamvis autem denegatus hic fluxus sterilitatem in plurimis comitem habeat, atque ita fructus conceptionis, quem flos ille purpureus promittere aliàs solet, raro compareat, cum tamen fluor iste ad conceptionem nullatenus requiratur, solius utpote sanguinis superflui evacuandi gratia succedens, absque eo fuisse quasdam fecundatas, non adeo mirum esse debet; modò ea corporis adsit laudabilis constitutio, quæ feminis virilis *evigretur* non enervet, aut ovorum muliebrium ab eo fecundatorum suo ex reposito in uteri cavitatem depositionem & conservationem impediat. Neque etiam ad istiusmet conceptus ulteriorem perfectionem, augmentum & nutritionem sanguine illo opus est; cum humorem fetus nutritium albidum potius ex uteri poris in placentam transsudare, sicque à sanguine diversum planè esse *Thom. Cornelius Consentinus Progymn. 5. Graafialiorum* que experimenta nobis persuadeant. Licet itaque sanguis in corpore non abundet, modò humoris istius sufficiens quantitas tum generetur & adferatur, corpusculum fetus sibi

ipsi sanguinem in debita quantitate ex eo elaborabit. Prout autem omnes humorum à massa sanguinea secretiones mediantibus glandulis fieri modernorum quorundam laudatissimorum Virorum fert sententia: ita cum hoc quoque nutritio succo rem se habere, est credibile; quæ tamen uterinæ glandulæ omnium ferè oculis hætenus sese nondum exhibuerunt; quas nihilominus adesse, aliorum quorundam animalium glandulosa uteri substantia, quam nempe in ruminantibus satis esse conspicuam, Cl. *Needham cap. 2. de form. fat.* testatur, eique suavitatem illam, cujus intuitu inter gulæ delicias reponuntur quorundam animalium uteri, adsignat, quodammodo credibilem reddit. A quibus ipsis glandulis non minus perpetuum illum interioris uteri superficiiei viscidum madorem commodè derivabimus, è porulis exiguis, vasorum utpote excretoriorum osculis, exfundantem, quo de vid. *Job. Theod. Schenkii exerc. anat. pag. 713. & Regn. de Graaf cap. 8. de mul. org. gener. in serv.* quarum glandularum in utero muliebri veritatem Exc. D. *Casp. Bartholinus, Th. fil.* adstruit in *Vol. 4. Act. Med. Hafn. obs. 20.* earundemque etiam præsentiam scirrhusi uteri tumores, exempla eorum describentibus Nob. Dn. *Jo. Conr. Peyero parerg. 6. & præfato Graafio in Ann. I. Ephem. nostr. obs. 128.* evincere videntur. Cæterùm adfluxum illum copiosorem humoris albuginei à succedente in isto conceptionis actu sanguinis aliqua, in partibus cum primis generationi dicatis, commotione extraordinaria vel effervescentia concitari, autumo, à qua pori uterini magis dilatantur, sicque humoris istius cum sanguine promtior & copiosior influxus ac receptio, suadente id vasorum sanguineorum statim à conceptione observato paulatino incremento, procuratur. Ratio autem, quam hic ex *Aristotele* nonnulli proferunt, parùm satisfacit; ille enim *lib. 7. hist. animal. c. 2.* scribit: *Fieri potest, ut aliqua etiam sine mensium profluvio concipiant, videlicet quibus tantum humoris colligitur, quantum iis, quæ purgantur, restare solet, quanquam non tantà copiâ, ut & foras possint profluere; quæ sanè falsa ex hypothese, sanguinem menstruum integri*

integri mensis decursu sensim circa uterum in vasis colligi, àque eorum irritatione, per distentionem nimiam excitatâ, non excluso tamen lunari motu, in uteri cavitatem expelli, statuente prolata sunt; quam nempe & ocularis inspectio, venarum illam paulatinam turgescientiam nesciens, & perpetuus sanguinis in toto corpore motus, quin & sanguinis materni pro materiali conceptûs principio insufficientia, abundè revellunt. Nec ratio à *Joh. Bened. Sinibaldo lib. 6. Geneanthr. tr. 1. cap. 11.* Aristotelicæ superaddita, crassiorum utpote seminum mixturam, jamdudum destructam, urgens quidquam evincit, dum possibilem conceptionem in feminis nunquam menstrua patientibus fieri docet, si tanta sit seminum utriusque conjugis affluentia, quæ sanguinis illius menstrui absentiam supplere valeat. Plura aliâs mulierum exempla, quæ nunquam menstruatæ feliciter tamen conceperunt, præter illud in *Ann. III. Ephem. dd. obs. 132.* adductum, ex variis Autoribus collecta, & ab ipsismet etiam observata, *Jo. Georg. Schneckius lib. 4. Observ. Med. Marc. Donatus lib. 4. hist. med. admir. cap. 23.* & *Joh. Rhodius cent. 3. obs. 54.* recensuerunt.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XLII.

D. JOH. GEORGII SOMMERI.

Ulcus fistulosum post hæmorrhoides
suppressas.

Vir Nobilissimæ prosapiæ superfluitate fluxûs debilitatus ab empirico radicem inter utramque scapulam suspendendam, radici cichorii simillimam, accepit, quâ adhibitâ, totus sanguinis fluxus desit. Post semestrespacium tuberculum in perinæo oriebatur, quod postquam proprio motu rumperetur, inter gravissimos dolores per duos annos effluxit sanguis cum serosâ purulentia. Ho-

rum dolorum frequentia & materiæ profluentis constantia medicamentis externis & internis levabatur quidem, apertura autem nullo modo mutabatur, nec hæmorrhoidum fluxus medicamentis excitari poterat; demum usu thermarum Pirmontensium ulcus coaluit & dein hæmorrhoides sensim redierunt, quamvis non rarò superflua.

SCHOLIUM.

Quod *Celsus lib. 6. cap. 18.* generalius, parùm tutò in quibusdam hæmorrhoidum fluxum suppressi, scribit, in iis nempe qui sanguinis profluvio imbecilliores non fiunt, dum purgationem hanc, non morbum habent, ideoque curati quidam cum sanguis exitum non haberet, inclinata in præcordia ac viscera materia, subitis & gravissimis morbis correpti sint, id *Hippocrates sect. 6. aph. 12.* specialiter de hydropis & phthiseos periculo edixerat, atque *lib. 4. Epid. in fine Alcippum* insaniam, & *lib. 6. sect. aph. 28.* multos pleuritide, peripneumoniâ, phagedænâ, furunculis, terminthis, leprâ &c. correptos fuisse scripsit. Prout & *Galenus hydropis lib. 2. de Natur. facult. cap. 8.* melancholiæ, insaniam, intercostalis inflammationis, morbi renalis, vomitûs sanguinei, hæmoptyseos, paraplegiæ & hydropis letalis *cap. 6. de V. S. advers Erasistr.* mentionem fecit. Sic etiam lassitudinem, sanguinis mictum, & tandem paralyfin ab hæmorrhoidibus, quæ maximo cum fructu singulis mensibus fluxerant, subsistentibus, fuisse infecuta, *Guil. Fabricius Hildanus cent. 2. obs. 11.* recensuit; exemplum etiam mictûs sanguinei à fluxûs hujus cessatione *Th. Reinesius Epist. 44. ad 1 est.* protulit; hydropis autem *Joh. Rhodius cent. 3. obs. 5.* hydropis atque mensium obstructionis *Frid. Lossius lib. 3. obs. med. 26.* & arthritidis *obs. 24.* insaniam *Zacutus Lusit. Prax. med. admir. lib. 1. obs. 51.* hæmoptyseos *Amatus Lus. cent. 2. cur. 13. & cent. 5. cur. 3.* Cum enim sanguis ille per hæmorrhoides evacuari solitus vel quantitate, vel qualitate etiam peccet, violentiori illâ suppressione in corpore coacervatus & turgescens, quacunq; datâ portâ,
exitum

exitum molitur, aut etiam impuritatibus suis viscera inficit. Fuisse autem radicem illam, ab Empirico commendatam, ex Cichorii familia, facile credi potest, quam nempe hæmorrhagias sistere ab aliquibus credi, alii jam notarunt; quos inter *D. Joh. Schröderus Pharm. Med. Chim. lib. 4. class. 1. cap. 96.* & *D. Frid. Hoffmannus in animadvers.* Quòd verò in ipso nativitatibus B. Mariæ festo colligenda esse præcipitur, si quis diem illum simpliciter inculcare voluerit, vix à superstitione immunis erit censendus: secus verò, si virium tantum vigorem, qui fanè in isto auctumni principio non omnino deesse deprehenditur; id quod *Schröderus* voluisse dici fortè debet, cum in sua exaltatione collectionem designat; licet idem *lib. 1. cap. 23.* cichorii radicem eas inter, quæ vere colligendæ, reposuerit. *Poppius* autem, sole cor Leonis ingresso, integram Cichorii plantam acervo formicarum impositam, in quo flores rubicundi evadant, pro miraculo ideo habiti à *Jo. Bodæo à Stapel*, quòd tamen eximere studuit *D. Sim. Pauli class. 3. quadrip. botan. cap. de cichor.* & spiritui formicarum acri, juxta cum *Poppio*, adscripsit, commendat. Aliis tamen virtutem illam non simpliciter Cichorii radici, sed cujus flores albi sunt, & quidem certo tempore collectæ, tribuere tantum libuit; hinc varia, merè tamen supersticiosa, in collectione observanda, in *Practica MS. Petri à Castro* præcipiuntur, mediam nimirum horam ante solis ortum eligi debere, unico tractu integram plantam evellendam, ideoque circumcirca terram novo cultro, cujus manubrium sit nigrum, prius esse excavandam. Aliud pro superfluo illo fluxu admirabile, uti vocat, inque seipso expertum secretum *Dominic. Auda in Secret. libello*, radicem scilicet Caryophyllatæ montanæ maj. rotundifoliæ in vere collectam & adpensam commendat. Quorum Amuletorum virtutem certis in casibus & debita cum cautela adhibitam non prorsus negaverim; quo tamen modo operationem suam perficiant, non omni caret obscuritate; Licet enim Cichorio insint particule, præternaturales biliosæ sanguinis motus compescentes, aut etiam alios
impuros,

impuros, crassos, acore vel acredine infestos humores, quilibet sanguinis motum impediendo, ejusdem per loca illa effluxum fovere possunt, àque *Galeno* sub nomine sanguinis crassi feculenti proponuntur, alterantes; & licet porrò in *Caryophyllata* virtutem vasà nimium hiantia adstringentem, ferrosioremque sanguinem balsamico suo sulphure & sale emendantem agnoscere teneamur, hasque etiam per poros corporis intromissas, & cum sanguine totum corpus permeantes, operationem suam peragere posse, vix quisquam diffiteatur, tantum tamen effectum exin subsequi meritò admiramur, si paulatinà exhalatione sic suadente, intromissarum atomorum paucitatem consideremus, cum tamen ipsa in substantia, & quidem largè satis similia in corpus adsumta eandem vim non exferant. Nisi fortè hic digestio in ventriculo subeunda nativas virtutes multum immutet, antequam sanguini commisceantur; id quod, præcipuè cum tenuiores, subtiliores & certo respectu præstantiores solum per cutis poros ingrediantur, atque immediatè cum sanguine uniantur, imò & quandoque per fortiorem in periapta similia fiduciam, à tot observandis in collectione & præparatione ceremoniis non parum excitatam, in actione roborentur, ab externè adpensis non adeò erit pertimescendum.

[*L. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XLIII.

D. JOH. GEORGII SOMMERI.

Vomitus ex admoto cruribus decocto
croco metallorum.

PUero trienni pertinaci herpete miliari in crure affecto post adhibita universalia decoctum croci metallorum externè admotum aliquoties movit vomitum, postque ejusdem adhibitionem herpes disparuit.

SCHO-

SCHOLIUM.

Purgantium externè adhibitorum virtutem illa inprimis medicamenta, quæ umbilico, ex fortioribus præsertim, hel- leboro & colocynthide, confecta, imponuntur, satis evincunt; quâ nempe in adplicatione particulæ minimæ & spirituosæ pharmaci, calore corporis excitatâ commoventur, àque transpirante vapore quasi extrahuntur, unde per poros immissæ & sanguini confusæ illum acredine suâ exagitant, serumque colliquando ad excretionem largiorem disponunt; qua ratione in specie mineralium purgandi vim in volatili eorum parte consistere Cl. Dan. Sennertus cap. 18. conf. & diff. Chim. cum Gal. statuit; quâ nempe per ignem fixatâ, illam ipsam purgandi potentiam perire observamus. Ubi verò illæ antimonii vel croci metallorum subtiles & acres particulæ non omni veneni labe penitus carent, atrocium sæpè convulsionum causæ, ita & hoc in Casu spasmodicam illam stomachi commotionem excitare potuerunt. Hinc tot alios odore saltem cathartico- rum hausto sufficienter fuisse purgatos, non miramur; qualia exempla passim, veluti in *Ephem. N. C. Ann. IX. obs. 194.* apud *Ill. Rob. Boyle de nat. determ. effluv. cap. 5. & cap. 6. de insign. eff. eorund. Exc. D. Conr. Vièz. Schneiderum lib. de off. cribrif. D. Jo. Nic. Binningerum cent. 2. obs. 86. Phil. Höchstetterum dec. 4. obs. cas. 8. in Schol. Henr. Salmuthum cent. 3. obs. 8.* legimus. Id quod inprimis fieri posse est verisimile, dum in porosam narium substantiam partim insinuantes se particulæ catharticæ ipsi sanguini commiscentur, partim etiam in ipsum ventriculum, dum ex naribus in palatum cum aëre penetrant, descendunt. Quamvis hîc ut plurimum imaginationis singularem efficaciam concurrere, fateri debeamus; prout sanè cum odore illo hausto ferè semper magnam cathartico- rum nauseam fuisse conjunctam, historiæ illæ abundè loquuntur; ita ut dubitare prope- modum liceat, num majorem in istis omnibus exemplis per odoratum immissæ purgantium aporrhœæ, quas satis debiles

Notis.

Q

esse

Mem. Reg.
f. Ann. 1719.

esse aquæ eorum destillatæ arguunt, corporis evacuationem, vel potius fastidium & averfatio medicamenti commoverit; præcipuè cum multos etiam absque simili odore ullo percepto, visò tantum pharmaco, aut mentione saltem ejusdem factâ, fuisse sufficienter evacuatos, præter alios, *D. Th. Bartholinus cent. 5. hist. 64.* *D. Frid. Hoffmannus meth. med. lib. 1. cap. 8. Salmuth l. c. obs. 14. & dd. Ephem. Ann. III. obs. 152.* testentur. Atque id quâ ratione fieri queat, omnium optimè edocuit *Exc. D. Jo. Corr. Peyerus diff. 1. de gland. intest. part. 2. cap. 7.* si etiam, quòd Pilulæ quandoque integræ, & oculorum fide stare si liceat, immutatæ, exemplum suggerente *Binningero cent. 4. obs. 13.* corpore nihilominus catharsin subeunte, iterum supernè vel infernè ejiciuntur, præter subtiliores molecu'as ex iisdem extractas, perque lacteas in sanguinem transfusas, aut etiam nerveam intestinorum tunicam vellicantes, eidem imaginationi, nausèâ excitatæ, commodè adscribimus.

[*L. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XLIV.

D. JOH. GEORGII SOMMERI.

De

Ovo in Ovo.

MAtrona genere & virtute Nobilissima *Kinigunda de Wangelin, nata de Löschbrand,* ante biennium hîc loci coquum suum ex ovîs gallinarum Indicarum cibum præparare jubebat, quæ cum frangerentur, in uno aliud ovum continentis ovi vitello & albugine circumdatum inveniebatur, quod adhuc reservo, columbino majus.

SCHOLIUM.

OVa in ovîs reperta etiam descripserunt *Cista Med. Hornungi Epist. 256. Guil. Harveus de generat. animal. exerc. 11. Th. Bartholinus in app. Gammarol. Sachs. cap. 16. cent. 3. epist. 42. & alibi, Epheme.*

Ephemerides nostræ Ann. I. obs. 36. Ann. III. obs. 32. & Ann. VI. obs. 8. nec non obs. 122. Quomodo autem talis ovi prægnantis generatio fieri queat, Nob. D. Georg. Sebast. Jungius cit. Ann. II. Eph. satis probabiliter ex consuetæ & naturalis ovorum generationis fundamento proposuit. [Luc. Schröck. L. F.]

Videatur Observatio superior XVII.

OBSERVATIO XLV.

D. JOHANNIS de MURALTO.

De

Monstro ovillo.

DIE 11. Septembr. è Macello nostro Monstrum ovillum allatum mihi est: Duæ fœmellæ ovillæ se invicem amplectentes ab umbilico ad maxillam inferiorem usque coaluerunt: à dextris qui hærebat fœtus, subsultu quodam validiore pedibus anterioribus premebatur, ut articulatio anteriorum pedum fœtus sinistro in loco hærentis propè scapulas retrorsum acta fuerit. Fœtus sinistri natus quidem oblongus, unico narium foramine pertusus erat: palatum ad cranii ossa sphæroidea amplo foramine hiabat, aberant ossa spongiosa; nullum os vomer inspectum. Labium & maxilla inferior utriusque animalculi adeò fortiter cohærebant, ut unicum oris hiatum formarint, superiori maxillæ utriusque quàm exactissimè adaptatum, adeò ut dextri capitis maxilla inferior sinistri capitis maxillæ inferiori firmissimè in angulo conjuncta fuerit. Sterni cartilaginee firmiter coaluerunt. Sterno incumbebant scapulæ anteriores. Cartilago mucronata exactè ad commissuram costarum hepatis incumbebat, XIII. costæ utrinque fuerunt. Cætera viscera duplicata erant. Collum & ejus vertebræ propter constrictionem costarum antrorsum torquebantur.

OBSERVATIO XLVI.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Examen Anatomicum Mustelæ fluviatilis.

Mustela fluviatilis piscis in Helvetia vulgaris est, & vernaculâ linguâ *Trensch* vocatur. Amplum cios, & series dentium acutissima ac tenuissima, in utraque maxilla branchias habet, quæ foris teguntur auriculis complicatis, fibrosis & glutinosis. Pinnae quatuor in thorace existunt, quarum binæ medium continent, reliquæ duæ ad latera consistunt: sed hæ illis majores sunt & latiores: Ab ano versus extremum caudæ alia pinna protenditur nigræ marginis aut oræ. Idem fit etiam in dorso: ad caudam tamen utraque pinna quasi fulcata apparet.

Corporis color è flavo viret subinde, nigrispunctis & maculis hincinde resplendentibus variegatus. Venter magis albicat. Superficies lubrica & glutinosa est, quippe quam mucus perquam viscidus squammarum loco obducit. Musculorum interstitia plus quàm triginta per cutem apparent, & sub cuticula inde à cauda usque ad oculos & nares utrinque juxta latera corporis effertur insigne vas lymphaticum, tot valvulis instructum, quot sunt musculorum interstitia, in quæ etiam furculi è vase lymphatico supernè & infernè distribuuntur. Vasa autem ista oriuntur à capite & inter se coeunt ac conspirant, humoremque limpidissimum vehunt, glutinosum tamen, utpote quo corpus lubricum redditur.

Prope anum conspicua sanguinea vena rectà per ventris superficiem ad pinnas anteriores pectoris tendit, indeque transversim ab una ad alteram pinnam defertur; Ab hac vena furculi in singula musculorum interstitia utrinque sparguntur: sed in iis tamen nec valvulae apparent, neque ullum cum lymphaticis vas commercium.

In imo ventris foramina duo prostant, majus & minus: illud ducit in alvum & intestina: hoc in vesicam novissimo intestinorum adnatam & humore plenam: vesicæ huic adhærent utrinque fibrillæ cavæ, ortæ à binis glandulis rubentibus & concavis infimum locum in abdomine utrinque occupantibus: puto renes esse, ureteres, & vesicam, nî alii meliora doceant.

Præterea notavimus propè anum testiculos geminos, oblongos, quos aliàs lactes vocant, in quos vasa spermatica à vena cava oriunda miro textu inferuntur. Cæterùm uniti erant testes cum ano & vesica propter exitum.

Longitudo intestinorum cum ventriculo & gula dimidium ulnæ æquavit.

Pylorum stipârunt insignes glandulæ. Inde via patet utrinque ad processus sex vermi similes seu appendices cæcas, in quibus cibus meliùs digeritur & perficitur.

Vesicula fellis oblonga & viridis bilis amarissimæ plena in duodenum inferebatur: à duodeno intestina tres convolutiones describebant, antequam ad rectum pertingerent.

Huic lien vicinus erat, qui aliud nihil esse videbatur, quàm massula carnea rubicunda & tenuis, ramulos à vena superiore recipiens. Per dorsum enim utrinque insignes venæ duæ versus cor & branchias tendunt.

Hepar albicabat & constabat ex unico lobo, qui superiùs quidem diaphragmati membranoso: inferiùs autem stomacho & ejus processibus jungebatur.

Accidit aliquando Mustelis fluviatilibus hepar esse morbosum & pure vermibusque repletum. Vesica pneumatica vertebris dorfi molliter hærebat.

Aperto thorace supra diaphragma membraneum erat cor, ejus auriculæ unicæ vena cava infernè inseritur: supernè autem ex apice quodam emergit arteria aorta, radice albâ & rotundâ instar bulbi suffulta.

Superiùs propè occiput glandulæ rubentes duæ crassiusculæ & multis nervis per texturam cernuntur.

Infra cor sub branchiis vena cava duplex fit, & ut jam dixi, rectà secundum dorsi longitudinem utrinque deorsum tendit.

Arteria è corde prodiens sanguinem per omnes branchias circumfert, ut aërem vitalem è poris aquæ suscipiat. Nam branchiæ piscium nihil aliud sunt, quàm arteriæ in minutas propagines dissectæ, & basi cartilagineæ apicibusque affixæ.

Basis branchiarum sustinet linguam cum ossè hyoide. In fine autem hæc basis denticulata est, id quod etiam in Lucio pisce observavimus.

Lingua brevis est & carnosa.

Narium foramina manifesta sunt. In Palato alius adhuc dentium ordo reperitur.

Oculus musculos sex habet: His quandoque inhærent insecta, inde ad palatum usque dependentia, quorum descriptio hæc est;

Pedes duo teretes, geniculati & apicibus splendidibus albis instructi, à ventre crassulo, punctato & rotundo, sed instar cimicis compresso dependent. Ventri hæret caput, è cuius utroque latere binæ quasi manus & brachia prominent, ocellum quendam mirè pellucidum & convexum sustinentia. In capite præterea duos oculos nigricantes observavi & barbulam & osculum latius: ocellus alter, quem sustinebant brachia, firmiter mustelæ oculo infixus hærebat, ita ut insecta hæc fortè humorem oculorum eliciant & mustelas excæcent: nam cæcas reddi *Gesnerus* asseruit.

Utrinque ponè cerebellum oblongos & pellucidos lapillos reperi.

Nervi olfactorii insignem longitudinem obtinebant.

Cerebrum magnum erat; Glandula autem pinealis minima. Nates elegantes. Nervi optici maximi. Glandulam pituitariam obverso cerebro vidi.

Præterea

Præterea quæ de Mustelæ hujus delicato jecinore, horum-
que grandine, de ventriculi & appendicum viribus miris &
oleo in suffusionibus, ab Authoribus tradantur, vide *Joh. J. n-
ston. Thaumato-graph. natural. de piscium admirand. pag. 420.*

SCHOLIUM.

BRutorum anatome quamvis primo intuitu res nullius mo-
menti esse videri queat, quâ ideo in hoc Opere frustra ali-
quot onerentur paginae, cum tamen non merè medica hîc
tractare, sed & quæ Medicinæ inserviunt, physica, ipsum so-
cietatis nostræ nomen indicet, & Naturam intimius investigâ-
se vix dicendus sit, qui nudâ nominum contemplatione in-
certis que ac sæpe fabulosis quarundam proprietatum relatio-
nibus contentus diversorum animalium penetralia curioso
ferro, inspectione, & consideratione non adierit, nemo jure
nobis propterea irasci poterit, quin potius hujus Observatio-
nis Autor clarissimo, cæterisque simili in arena exercitatis ma-
gnam debebit gratiam. Quamvis nec ars nostra medica, à si-
mili exercitatione nullum in se redundare commodum, con-
queri valeat, quem sanè multiplicem nobis exposuit *Exc. D.
Joh. Jac. Wepferus in Schol. ad Obs. 167. Anni III. Ephem. nostr. &
b. Th. Bartholinus præf. Anat. reform. nec non §. 7. Consil. de anat.
præf.* Neque *Helmontio* elegantior aliquis Medicus facilè au-
scultabit, qui §. 33. *tr. ignot. act. regim.* omni curiositate anatomi-
câ valere jussâ, situm, colligationem & usum partium novisse,
pro anatome sufficere judicat; uti enim v. g. substantiam par-
tium ritè perpendisse, magna est necessitas, quam tum morbo-
rum cognitio, tum & curatio abunde ostendit, & vel unica in-
testinorum consideratio, à *Cl. nostro Peyero* curiosè tradita,
edocet, hac autem ignoratâ, neque de usu solidè quid unquam
enunciari poterit: ita cur, tempore & occasione ferente, cada-
verum artificiosam laniam, & vel per totam vitam, exercuis-
se, vasorum que etiam minimorum ductus investigâsse &c,
opprobrio verti debeat, nullam sufficientem causam protulit
Helmontius. Laudabimus itaque potius curiosos ejusmodi

Anato-

Anatomicos, & porrò manum studio huic commodare ut dignentur, perofficiosè rogamus.

[*Luc. Schröck. L. Fil.*]

OBSERVATIO XLVII.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Examen Anatomicum Truttæ magnæ.

SAlmoni similis est Trutta lacustris, Tigurinis familiaris piscis, quem vernaculâ linguâ ein *Föreenen* appellant, maculis variegatus, & toto corpore squamosus, in dorso autem medio pinnâ unicâ, ac ponè caudam minore aliâ & carnosiore insignis: illa spinis 14. extensa erigitur. Cauda falcata est & nigricat. Rurſus alia pinna sub alvo duodecim costis cartilagineis sustentata anteriùs rubet: in ventris medio, ut & sub branchiis duplicatæ pinnæ juxta se invicem positæ cernuntur & utrinque secundùm corporis longitudinem deducta linea à capite ad caudam tendit. Hoc quadantenus acuminatum est, & aurium loco branchias duas obtinet, complicatis in ambitu inferiore appendicibus præditas. Utrinque duplicia narium foramina adsunt, ad cerebrum usque porrecta. Intra orbitam oculi perspicua cartilago mollior loco carunculæ lachrymalis apparet. In ore quadruplex series dentium acutissimorum à parte superna & inferna conspicitur. Oculi prægrandes sunt, & circulo virescente cincti. Præterea dissecto pisce invenimus sub intestino recto transitum in vesicam urinariam oblongam, sitam supra vesicam pneumaticam, quæ prælonga est, membranacea, & tenuioris texturæ. Ex illius latere dextro ureter amplius tendit ad glandulosam carnem, secundùm spinam dorsi sitam, & peritonæo contactam. Intestinum rectum utrinque venis lateralibus instructum est; summum intestinorum denso agmine stipant appendices cæcæ, & infra pylorum creberrimis osculis in id dehiscunt. In-

testinis

testinis utrinque adhærebant membranæ pinguedinem continentes. Ab ore viam ducebat per gulam digitos aliquot transversos longam, & intrinsecus fibris rectis fulcatam, qui referebat manicam Hippocratis. Inde retorquebantur intestina. In foemellis ovaria utrinque conspiciuntur, ovorum multis millibus instructa. Ova rotunda sunt & inter se coherent instar spermatis ranarum. Hepar oblongum est, & unico lobo præditum, in hujus medio vesica biliaria cernitur, bilem stomacho infundens. Lien triangularis stomacho subjacet. Cor inter branchias locatum, musculosam carnem æmulatur, pericardioque communi & amplo involvitur. Auricula ei fuit unica, sed in binas partes divulsa. Ab auricula vena cava tendit, tum ad hepar, tum ad corpus illud nigricans oblongum spinæ instratum, è quo, ut supra innui, ureter in vesicam tendit. Ventriculus cordi unicus est. In principio aortæ dispositæ sunt valvulæ tres semilunares. Aorta autem intra branchias sursum fertur, & sanguinem omnibus earum fibris largitur: hinc iterum deorsum tendens progreditur ad carnes & viscera: venarum & arteriarum propagines branchiis sunt insignes, quarum furculi in apicum cacumine utrinque assurgunt.

OBSERVATIO XLVIII.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Examen Anatomicum Vespertilionis
foemellæ.

Vespertilionum pili mediam inter plumas & crines naturam obtinent. Illorum color erat fuscus, ac in dorso magis ad spadiceum vergens: Alæ latae sunt, depiles, articulumque duplicem sustinent, ut duobus in locis complicari possint. Loco Carpi deorsum porrigitur officulum prælongum, quod alam extendit, duplici geniculo flexum, ac mobile. Sequitur hoc aliud longius ad apicem

R

alæ

alæ protensum, itidem duobus geniculis flexile. Tertium & quartum eodem modo digitorum instar flectitur. Tandem in summitate apex pollicis instar ungue armatus, & quaqua versum mobilis exit. Superius paulò cubitus adest, qui cum humero per ginglymum aptè conjungitur. Ab inferiore parte radius, à superiore ulna prostat. Os brachii unicum, figurâ cum brachio muris vulgaris convenit. Nasus utrinque binis papillis & mystace insignis est; Dentes apparent felini. Aures amplæ, quarum anthelix oblongus ad aërem benè reverberandum. Extremitates helices usque ad inferioris maxillæ rictum tendunt. Oculi splendent. Pectus latum est, & munitum Claviculis: Venter proportionatus: Coxendix ampla. Femur ex unico ossè constat. Tibia adest, & Fibula. Musculi autem tarsi in ipsis alis firmantur; Harum membranæ duplicatæ sunt, ut intra duplicationem nervi securè distribuantur, adeoque partim à Musculis Brachii supernè, infernè à musculis femoris, tibiæ, tarsi, & ipsorum digitorum alæ utrinque ad nutum moventur. Cauda Vespertilionis rotunda intra alæ duplicationem latebat. Pes articulos habet septem, sex digitos, quorum postremus calcari oblongo donatur, retortâ cuspide aut incurvatâ instar unci, quo utuntur ad ligna ex aquis educenda. Vide *Ephemerid. Curios. ann. IV. Observ. 182. Frid. Lachmund cum Icone.*

Musculus pectoralis inseritur ossi humeri, illudque antrosum movet. Huic musculo subjacet sternocoracoideus. Musculus adest quoque subclavius. Deltoides tendinem suum mittit ad Cubitum, quem sursum trahit. Biceps iterum extendit. Brachius in gyrum movet. Scapulæ processus inferior acutus est.

Hepar jacet in sinistro hypochondrio. Ren dexter superiore loco positus est, sinister inferiore. Intestinatorum longitudo dimidiam ulnam æquabat, integerque ductus æqualis erat capacitatis. Uterus bicornis erat, & præditus ovario duplici.

Partes cæteræ intraneæ nihil differebant à muris visceribus, quæ exposui *Clav. Med.* p. 543.

OBSERVATIO XLIX.

D. JOHANNIS de MURALTO.

De

Mustelæ Anatome.

QUæ in *Clave Medicinæ* olim de Gazela seu Capra Sylvestri Africana tradidi, nuper illustravit Experientissimus & maximè curiosus *Celsus* noster, in *Histeria Moschi* fragrantissima pag. 42. Huic quæ de Mustela fœmella repetii experimenta sequentia adjungere placet: Mustelæ caput tanquam foricis in acutum desinit. Mystacem setæ ornant, quæ etiam superciliarum locò positæ sunt. Dentes felini sunt, aures subrotundæ, ac in duos helices sectæ. Corpus proportionè longius existit; apex caudæ nigricat. Anteriorum pedum digiti quini sunt, æquè ac posteriorum. Oculi fusci. Odorem corpus exhalat acutissimum, & fœtidissimum, ut adstantes dissipatis spiritibus fermè in lipothymiam incidunt. Pectus longum est. Septem lobis distinctum erat hepar, idque pallidum, & vesicula exili præditum. Uterus felinus. In extremitate cornuum duo testiculi glandulosi cum ovulis conspicuis. Longitudo intestinorum sēsqui ulnam æquabat. Murium pili stomacho continebantur. Colon deerat. Ren sinister altiori fuit loco positus quàm dexter; in medio papillam habet uterque desinentem in pelvim: Utrinque XIV. costæ numerantur, decem sternò continuæ, quatuor breviores. Claviculæ adsunt. Quatuor lobi pulmonum erant in dextro latere, in sinistro gemini. Cor subrotundum. Viginti sex vertebræ spinam absolvebant à capite ad anum. Nervi optici usque ad medullium cerebri separati ferebantur, quod & Londini quondam in felibus quibusdam miro naturæ lusu

spectavi. Cerebellum permagnum erat. Osseum penem mares possident. De Mustela plura vide apud *Gesnerum, Jonstonum de Admirandis Quadrupedum p. 324.* & Amicum *D. Wagnerum in Helvetia Curiosa p. 181.*

OBSERVATIO L.

D. JOHANNIS de MURALTO.

De

Aquilæ Anatomia.

Aquilæ saxatilis Peritonæo adhæret Omentum, quod intestina propemodum involvit. Musculus Pectoralis sterni superstratus ad medium usque cubitum pertingit; sub hoc musculo vasâ plurima conspiciuntur arteriosa æquè ac venosa. A parte superiore Musculus Pectoralis claviculam attingit, quæ firmiter sterni jungitur. Hepar, ventriculus, & lien propriæ membranæ intra costas involvuntur, sed spiritalia membra ab istis partibus Diaphragma separar, quod vix ac ne vix musculosum esse apparet. Coxendicis ossis extremitates cartilagineæ circa anum coeunt. Ad intestini recti principium duplex intestinum cœcum visitur; in medio transitus patet ad intestina reliqua. Colon vires propter viciniam bilis, cui supernè jungitur. Pancreas duplex est. Et duodenum, & stomachus, & hepar glasseo colore tincta fuerunt à bile. Intestina omnia ulnas duas æquarunt. Lobulus, seu Particula hepatis subrotunda vesiculæ fellis adponebatur. Gula ingentis fuit amplitudinis, sub cujus initio glandulæ insignes velut in corona consitæ. Convoluti pili stomacho continebantur, & mucus sanguineus ac biliosus viscidus. Præter supradictum hepatis lobulum, qui fortè lien est, Hepar in duos lobos sat magnos divisum erat. Ureteres utrinque intestino recto inseruntur. Supra renes consistunt utrinque glandulæ duæ succenturiatæ, vitello ovi colore similes.

miles. Renum figura oblonga est, pelve & carunculis papillatis præditorum & in tres lobos divisorum.

SCHOLIUM.

Conferatur Anatome Aquilæ à celeb. D. Ol. Borrichio instituta, quam lib. 1. de Herm. Egypt. cap. 10. §. 7. exhibuit, & biennio ante in Act. Medd. Hafn. Volum. 1. obj. 2. Nob. D. Thom. Bartholinus communicaverat; historiam etiam musculorum aquilinarum in dd. Act. volum. 2. observ. 127. D. Nicol. Steno instituit.

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO LI.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Noctua vulgaris.

Noctua, quam nos Tiguri die XIII. Maji MDCLXXVII. dissecuimus, Gesnerianæ descriptioni convenit per omnia.

Hepar in duos lobos distinctum est, quorum parti mediæ vesicula fellis ingens & turgida adhæret. Ductus ab Hepate mox superato Pancreate intestina sensim perforat. At ductus è vesicula aliâ viâ incedens locò superiore in duodenum inferitur. Infra vesiculam fellis lien est. Intestina cœca duplicia sunt, & in rectum desinunt. Rectum intestinum abit in podicem, qui sacculus est latus & amplus, ligamento forti lumbis annexus, ac utrinque membranis firmatus. Ad œsophagum sita est crusta glandulosa, ventriculum præcingens: singulæ glandulæ oblongæ sunt, & cylindricæ, ac in tunicam subjacentem vasa dimittunt, & succum ad dissolvendam alimoniam. Stomachum internè flava pellicula succingit. Pylorum plexus glandularum tubularum stipat. Renes oblongi sunt, latentes in cavitatibus osseis lumborum. Illis supernè adhæserunt testiculi, quorum vasa desinebant ad

R 3

alvum.

alvum. Cordi duo sunt ventriculi, totidemque auriculæ. Lingua & trachea perinde constituta erant, atque in noctua saxatili, quam postea describemus. Narium foramina intus succingebantur tubulo membranaceo. Oculi protuberabant instar nodorum crystallinorum, & valdè splendebant. Locò orbitæ cornea membrana cernitur, in cartilaginis substantiam abiens. Cranium spongiosum est. Figura oculorum non rotunda erat, sed in basi depressa. Humor crystallinus planè sphericus est. Foramina aurium manifesta erant, & patula, at auriculæ non tantæ, sicut saxatili noctuæ. Cerebrum valdè flaccidum.

Noctuæ, quam primo Februarii Anni MDCLXXIX. secimus, in sinistro uretere hærebat calx & arena è renibus delata, quæ cum ob crassitiem transire non posset, ureterem tantoperè dilatavit, ut vesicam æmularetur.

SCHOLIUM.

Quæ de duplici cæco intestino, eoque longo, ventriculo amplo & membranoso, œsophago crasso, (sive glanduloso) hepate mollissimo, vesiculâ fellis mediocriter amplâ, oculorum item structurâ singulari habet *Marc. Aur. Severinus*, in *Zootom. Democr. pag. 336.* videri possunt. Noctuas musculis oculorum carere, *Exc. D. Joh. Dan. Major pag. 16. Hist. anat. Kilon. prim.* prodidit, unde aliorum videre volentes caput totum convertere opus habeant; nisi tamen, addens, *verisimile sit, quid analogum adesse, e.g. membranam aliquam villosam, uti de Chamæleonte ex Panarolo refert Bartholinus, [Luc. Schröck. L. F.]*

OBSERVATIO LII.

D. JOHANNIS de MURALTO,
Noctua Saxatilis rara.

Die 7. Maji Anni 1680. capta,

Tiguri capta fuit Noctua rara, cui rostrum erat aduncum & foraminibus binis, ceu naribus pertusum. Oculi insignes,

ac altè reconditi, latisque obvelati palpebris, margine nigricante & circumcirca ciliorum loco pennis rotæ instar ambientibus. Retrò plumeum hunc circulum notantur aures cum auriculis. Auricula quævis lunata est, & foramen auditûs totaliter obtegit. Operculo amoto audiendi organa conspiciuntur, nimirum circulus osseus cum membrana tympani. Post aures pennæ sunt reflexæ, ne quod obstaculum præbeat auditui, nec crispæ sunt sicut in ciliis, sed latiores & altiores, sic, ut supra priores assurgant. Ciliorum plumæ albicant. Aurium è spadiceo flavescent. In dorso cæsi sunt coloris, & quasi oculatæ plumæ tanquam in Pavonibus, attamen diversi coloris. Cauda & alæ eandem habent longitudinem, & griseis lineis tribus, quatuorve notatæ sunt, quarum basis pallescit. Venter omnis albicat, subinde nigricantibus punctis pictus atque guttatus. Pedes plumosi sunt usque ad ungues. Hi singulis pedibus quaterni. Longitudo totius avis ulnam mediam superavit; Latitudo passis alis integram. Caput Noctuæ vulgari simile, minus tamen & corpori reliquo proportionem respondens. Aperto abdomine pinguedinem circa alvum copiosum observavimus. Ventriculus erat durus, rugosus, & pinguedine oblitus: in quo notavimus & murem vulgarem ferè digestum, & rubeculam avem cum plumis & pilis. Pancreas oblongum. Pylori valvula insignis. Et infra hanc plexus glandulosus apparuit. Intima ventriculi membrana facillimè separabatur à reliquis. Propè ductum Pancreatis meatus bilis tendebat in duodenum. Felle autem vesiculam desideravimus. Intestinum cæcum duplex fuit. Longitudo omnium intestinorum ulnam nostratam assequabatur. Extremum intestini sacci instar dilatatum ac amplificatum erat. In Pectore Mediastini pericardii amplexu cor oblongum duplici ventriculo præditum claudebatur. Inferiùs duo hepatis lobi insignes, & à latere lobulus alius rotundus unicæ fibrillæ adhærens spectabilis erat, quem lienem esse existimo. Seminis vasâ ab Aorta utrinque testes petebant. Mas enim erat, quippe

quippe cui testes oblongi, ad utramque extremitatem liberi, & humore mucoso pleni. Infra testes, sub Peritonæo latent renum corpora, intra cavitatem processuum transversorum vertebrarum lumbalium recondita: inde ureteres in dilatam alvi extremitatem abeunt. Singulares muscoli asperam arteriam suffulciunt, qui feruntur ad pectoris latera & originem suam nanciscuntur paulò supra Tracheæ divisionem. Lingua anteriùs carnea est, posterius dura, & tantùm non ossea. Laryngis hiatus amplus, ponè quem eminebant papillæ ter-geminæ. Oesophagus valdè dilatatus erat. Cranium spon-giosissimum erat, nec durum.

In Cerebro ventriculos distinctos non vidimus. Tredecim collo vertebræ fuerunt. Costæ in universum sex, sternojunctæ. Digitus medius ex altera parte ferratus erat, quemadmodum etiam in Ardeis.

OBSERVATIO LIII.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Anatomia Pediculi.

Pediculi caput insignes habet oculos protuberantes & nigros, ad latera futuræ sagittalis positos, hinc ab eorum angulis majoribus surgunt utrinque anteriora versus cornua, instar crystallo transparentia, quinque nodis hispidis verticillata. Os hispidum est, scutoque tectum acuminato; ab oculis ad thoracem per collum binæ excurrunt lineæ. Os nigricat & in acutum protenditur. Pedibus senis, utrinque tribus instruitur, articulatis, pilosis, & hamatis. Hami sunt simplices, sed ii cum primi articuli extremitate instar forcipis ferratæ stringunt & apprehendunt cutem humanam, cui insident. Venter scutatus est, & ex octo vaginisplicatilibus, sive annulis compositus, per quem transperet sanguis ex cute & venis humanis haustus & ventriculo ac intestinis traditus. Cor in thorace latet. Circa oculos spinæ pilosæ emi-

eminent. Cæterùm notavimus ea omnia, quæ Clarissimus D. Hookius Anglus in sua *Micrographia* de Pediculo notavit. Forfan autem quod ille hepar esse existimat, hepar non est, sed tantùm sanguis, qui transparet per ventriculum & intestina.

SCHOLIUM.

Microscopii ope in abjectissimo hoc animalculo deprehendit *Job. Faber* non solum oculos, barbam, & prætenfa duo in fronte cornicula, sed pedes in super ex utroque latere ternos prælongos & articulatos, qui omnes ungues habent recurvos duos, longum unum, brevem alterum, & pollicis adprimè locum suppletem, quibus & cutem adprehendit, & serpendo gradum figit. Vid. ejus *Exposit. in N. A. Recchi hist. nat. Mexican.* pag. 473. ut & Cl. D. *Frider. Schraderi diff. epist. de Microscop. usu* pag. 9. nec non *Hookium & Borellum*, in *Ephemeridibus Germanorum & Gallorum* citatos. p. 572.

[L. Schröck. L. F.]

OBSERVATIO LIV.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Anatomia Pulicis vulgaris.

Exile hoc animal fusci coloris, capite subrotundo, sex pedibus, ore aculeato, pectore scutato & ventre crasso constat.

Caput quodammodo simile est *Locustæ vulgaris* capiti; occiput rotundum. In capite utrinque oculi nigerrimi, rotundi, & gagatis instar splendidi. E fronte cornicula duo sexies geniculata hispidaque prominent sub quibus inter osculum duplicatum aculeus teres, striatus, & pilosus apice subtilissimo exit, ad pungendum idoneus. Ad latera oris & aculei pedes anteriores egrediuntur, tribus articulis aptè complicati, spinisque horridi & hamo duplici armati pro manibus.

Pectus deinde alios atque alios pedes promit, spinis longis,

S

brevi-

brevibusque horridos, novissimè autem longissimos, quibus fit saltus, simulq; ob id valdè musculosos, ac in femore guttatos. Pedum hami omnes sursum spectant. Dorsum vaginæ sex tegunt, & squammatum reddunt, adsunt & spinæ seu pili.

Venter sulcatus est, & nonnihil hirsutus. Eò pertusò ventriculum cum intestinis flavo humore repletis erumpere vidimus: conspeximus quoque ova candida & perspicua. Corculum sub capite hæret in Pectore.

SCHOLIUM.

CONfer. *Ephem. nostr. Ann. I. obs. 13. fol. 52. & Ann. II. obs. 27.*
nec non prælaudatus *Schraderus pag. 10.*

OBSERVATIO LV.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Pulex florum scabiosæ.

A Nimalculum hoc toto corpore virefcit, alas autem quatuor dilutè cœruleas habet, nigris nervis expansas & hispidas.

Externa figura locustam exprimit. Caput transparent oblongum, ex quo producitur apex pilosus, acutissimus, & aliquantùm recurvus. Hoc è floribus alimoniam exugunt: ut sese sustentent: ad latera Capitis prominent oculi bini nigricantes & splendidi instar cutis illius, quam Galli vernaculâ suâ chagria vocant. In capitis parte anteriore & superiore Cornua duo prostant, quatuor nodis hispidis & mobilibus articulata.

Pectus de se mittit sex argenteos pedes, tribus articulis flexos, in extremitate duobus hamulis armatos, & punctis nigris hinc inde notatos. Ab alvi extremitate prominent caudæ oblongæ duæ virefcences, & rotundæ. Juxta articulos pedum & propter cornua ovula albida plurima minima, velut
in.

in scarabæis pilularibus notantur. Intestina transparent, & liquore viridi scatent, situmque velut in Locustis habent.

OBSERVATIO LVI.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Anatomia Crabronis.

Crabrones in Capite antennas habent verticillis denis instructas, quorum ultimum propè caput ramo mobili affabrè jungitur, ut velut cornu complicari queat. Verticillorum superficiem puncta exasperant castanei coloris, suntque illa geniculata instar Cannæ Indiæ, seu arundinis: articulatio cum infimo articulo versùs Caput fit per *ἐπίσπρωσις*, ita ut superior articulus concavâ sui parte inferioris articuli caput rotundum custodiat. Porro in verticillorum extremo visitur lanugo, quâ objecta mirum in modum percipiuntur. Cæterum medulla spongiosa verticillis hiscè continetur. In Cranio futuræ locò exuberant splendida puncta tria nigricantia, tanquam in triangulo disposita; cranii margo undique pallet, & utrinque supra oculum emittit processum ex spadiceo pallescentem. Anteriùs Calvaria divisa est margine pallescente, & quasi futuram habet usque ad scutum, cui est fimbria fusca. Alias & caput, & reliquum corporis pilis aureolis instructum, hispidumque cernitur.

Scutum verò propter oculos pallidum est, & plus minus quadratum; Forsan commodè frons dici posset, punctis protuberantibus, & splendentibus notata ac pertrusa. Utrinque sub fronte os est, in quo notantur maxillarum locò è latere opposito Cornicula quatuor apicibus seu dentibus serrata, præterea cava & musculis annexis prædita, quorum motu maxillæ agitantur ad præmordendam alimoniam. Deinde recurvata lingua quadrifida, pennata, & pilis inæqualibus hispida, cujus extremum punctis rubris ornatur: Porro sub ore mystax ge-

niculatus duplex major & minor menti locò reperitur: minor articulos tres habet, major quinque. Anterius sub lingua eminentia est, Cor referens, foliis hispidulis utrinque adpositis, margine nigricante, locò Osculi nodulus pertusus, rubescens instar fragi.

Oculi sunt oblongi, pellucidi, duri, convexi, & retis formâ contexti: Aperto Cranio Ossicula plura foraminulenta & spongiosa notantur. Illius medio præterea adhæret fibrilla seu nervus in omne corpus distributus, qui in sui principio, & fine tenuissimus existit, in medio autem crassescit, & sacculum subflavum humore plenum adhærentem habet; figura fermè talis est, qualis intestini Coli.

Ab Occipite exit collum membranofum, locò spinalis medullæ fibrillâ instructum, & puncto spadiceo forinsecus notatum.

Thoraci adhærent muscoli à collo exorti. Pectus munitur scuto hispido & bifidato, itemque dorsum triangulari, nigricante, binisque rubentibus lineolis picto: apici hujus scuti utrinque adponitur crusta coloris Castanei, basi verò tuberculum geminum bifidum nigricans, & alvum seu abdomen margine rubente pectori adnectens.

Pectoris scuto articulatim junguntur pedes priores pilosi & hamati, seu spinis horridi. Extremus pes primi ordinis articulis quinque lunatis gaudet: alter ordo pedum à thoracis nigricantibus tuberculis exoritur, & longior existit: tertius inferius è fine pectoris procedit omnium longissimus.

Dorsi scuto triangulari utrinque adnascuntur alæ spadiceæ, secundum longitudinem protensæ & plicatæ, costisque ad robur instructæ. Sub majoribus his alis latent aliæ minores. Pectoris cavum filamenta musculosa stipant, quibus pedes ac alæ immixtis tendinibus variè moventur. A thorace alvus filo tenuissimo pendet, infernè luteus, supernè spadiceus, constans è sex vaginis annulatis, ceu totidem segmentis continuis, quæ puncta nigra distinguunt.

Propulmonibus in hujusmodi insectis adsunt tracheæ niveæ: cæteræ fibræ sunt musculi.

Aperto alvo visuntur intestina & vasa complura lactea vel potiùs spiritalia. In imo Abdominis glandula porosa observatur, cui adhæret incurvus aculeus nigricans, qui re hortante promi seu exferi, & inter duas caudas pilosas recondi potest, hic à basi crassa & divisa surgit in apicem tenuissimum, cujus superficiem stipant hamuli alii atque alii subtilissimè flexi. Cavus autem est aculeus, cui glandula conglomerata humorem venenatum immittit, quem irritati crabrones identidem excernunt.

OBSERVATIO LVII.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Anatomia Cimicis murorum & lignorum,
Holzventelen.

MUrorum & lignorum Cimex insectum est pusillum, oblongum, scuto corticato, & sulcato rectum, binis cornibus, oculisque prominentibus totidem, osculo item, dentibus, pedibus quatuordecim & geminâ caudâ instructum, Astaco fluviatili quadantenus simile. Cornua articulos sex habent utrinque scabra, atque mobilia: hinc triplex scutum foliorum instar transversim ad labium superius pertingit: Maxilla superior XV. dentes possidet lunatos, inferior verò utrinque unicum dentem molarem castanei coloris gerit, & sese cum superiore complicat. Oculi ad cornuum latera prominent, ceu gemmæ nigricantes coacervatæ. Sub osculo utrinque binæ visuntur squammulæ pilosæ: in ore verò lingua & palatum exactissimè. Pedes utrinque septem sunt, intra scuti crenas reconditi, unicuique horum acutissimus hamus in extremitate adhæret; prima pedis articulatio crassior est, & ventri apprimè adaptatur, reliquæ celerrimè mobiles antrorsum porriguntur. Scutum capitis crustosum est, &

perinde ut dorsi nodosum, oculis pro tutela scutum foliaceum adpositum. Venter pallidus est, intra quatuor primores pedes ova & foetus plurimi ceu in membrana reconduntur, qui recens nati celerrimè discurrent: Ovula ex luteo virescunt, cylindriaca sunt, & racematim coacervata. De cætero squammatum hoc est animalculum, squammæ autem caudis & squammis cancrorum assimilantur. Intra pedes posteriores utrinque 2. eminentiæ albidæ notantur, sub quibus vulvæ similis hiatus squammulis tectus cernitur. Ab ore ad anum usque ventriculus & intestina continuantur recto ductu: ad intestini latera decurrit utrinque vas flavum spirale & porosum, à quo circa medium corporis ramus transversim exit, cui glandula conglomerata alba utrinque adjacet. Color hujus vasis croceus est, & catenam plurimis globulis contextam refert. Intestina scatent excrementis nigris, & cellulas instar coli obtinent. Intra duas glandulas ante caudam positas punctum carnis observatur, quod cor esse suspicor. Cauda duplex est & Castoris caudam refert, inæqualem, latam, & in principio ac fine acuminatam, in medio apicula tenuis visitur.

OBSERVATIO LVIII.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Examen Anatomicum Grylli Sylvestris.

GRyllus insectum est nigricans, capite rotundo, nigro & splendente præditum, insignibus item oculis oblongis, & corniculis binis pilosis, mystace aut barbula duplici, lato osculo, quod tenui operculo, folium hederæ referente munitur, duplicibus alis è flavo nigricantibus, & rotidem pallidis minoribus, crasso ventre nigro, geminâ caudâ seraceâ, sex pedibus hamatis, quorum postremi cæteris longiores, & crassiores ad saltum faciunt.

Cornuum locò simplex seta utrinque exit ante oculos qua-
qua versum mobilis: corpora hæc nodosa sunt, scabra, & ni-
gra: in iis singulis articulos plus quàm quadraginta nume-
rare quis posset. Præterea sunt & cava, & spumeum liquo-
rem continent.

Extremitati inferioris maxillæ adhæret *Mystax* mobilis,
sed instar fili tenuis, geniculatus tamen & fibrosus, ac in sum-
mitate convexus, tuberculo enim seu papillâ interpunctatâ, &
valdè sensibili instruitur.

Collum anteriùs pluribus nigris papillis instruitur, poste-
riùs tribus, ac aliquando pluribus cartilagineis fibris spadi-
ceis, quibus lingua suffulcitur, binis punctis nigricantibus
propè occiput notatur.

Barbula inferior utrinque filo simplici sub mento exit, qua-
tuor itidem geniculis plicatilis, hispida, pilosa, variegata, &
in extremitate sensim spissescens, abit in papillam, seu tubum
valdè sensibilem.

Maxilla superior, utrinque una, subrubens, denis denticu-
lis ferrata, ac instar falcis recurva, sensimque in apicem atte-
nuata, & fermè triangularis, sub oculis capiti firmissimo arti-
culamento jungitur. Hinc quicquid iis ingeritur, fortiter
comprehendunt. Maxilla hæc cava est, & medullâ aliquâ
referta.

Inferior maxilla duplex est, una alteri imposita, ac ex ni-
gro spadicea, spinæ seu aculei pilosi multi hanc stipant. Extre-
mitates chelis armatæ sunt, vel forcipibus.

Folio mobili *Osculum* rotundum exactè tegitur, & inte-
riùs membrana carnea binis fibrillis distincta apparet.

Lingua sub osculo bifida & lanuginosa cernitur, fibrisque
(ut supra innui) propè collum suffulcitur.

Oculus utrinque fronti inhæret convexus, nasum versus,
& elegantissimo ordine infinitorum punctorum nigrorum
splendentium refertus, margine albicante cinctus. Nam oculi
hi destituuntur palpebris.

Cranium

Cranium medullâ seu cerebro repletum est, quò ablatò intra cerebelli duo hæmisphæria *Cor* pulsare cum auricula manifestè visitur, rubicundum, & coniforme.

Pectoris scutum in margine sulcatum, & undique nodosum microscopio conspicitur, imò aliquibus in locis hirsutum: sub hoc scuto utrinque muscoli caput adnectentes, & œsophagus amplus cum branchiis cæterisque visceribus deorsum pergentibus reconduntur.

Oesphagus amplus membranaceus est, cujus lateribus, itemque ventriculo, & intestinis *lactea fibrilla* pulchrè adsperguntur, quæ reverà sunt *trachea*, per quas aër ad viscera comeat; oriuntur hæ fibrillæ duplici ramo è capite, sub scuto pectorali decurrunt, in plures ramusculos dividuntur, per imum ventrem disseminantur, dorso sulcis seu costis omnibus interspersæ & fistulæ modo cavæ, ac è filamentis circulariter intortis, seu totidem annulis contiguè affabrè factæ, & in filamentum longum resolubiles, aère plenæ, per quæ dubium est, an stridor succusso motu alarum aère edatur: velut arteriæ in toto corpore pulsare videntur.

Stomachus Grylli post gulam instar tibiæ utricularis cibo repletus cernitur. Ab eo pendet *Nodus duriusculus*, foris æqualis, membranâ tectus, intus rugosus & sulcatus, cum intestinis continuus, quasi alter ventriculus, nam ruminare gryllum opinor, eò quòd leviter molestatus virentem liquorem copiosum ex ore tangenti affundat. Sulci, seu rugæ oblongæ numero sex, supernè & infernè in angustum coeunt. Quivis sulcus lineâ secundum longitudinem divisus est: porrò internè ex hujus ventriculi superficie & papillæ, seu apices denso agmine protuberant, quibus tanquam limâ cibus è primo ventriculo demissus atteritur, & comminuitur. Ventriculorum autem structuram elegantem in Gryllotalpa describet aliquando fidelissimus noster *Pythagoras in Observationibus suis de ruminantibus*, quæ planè eadem est cum structura grylli vulgaris, de qua jam ante quadriennium scripsit, uti videre est

Exercit.

Exercit. familiar. XXX. Eandem pridem etiam descripserunt *Oligerus Jacobæus in Th. Bartholin. Actis Hafniensibus* & *Georgius Hieronymus Velschius in Hecatæstea I. Observ. Physico-Medic.* Præter duos istos ventriculos bini alii occurrebant ad latera post eum, quem jam descripsi, positi, rugarum expertes, sed sordido humore puniceo repleti. *Intestina* reliqua *Mesenterio flavo* adhærent. Colon cellulatum & excrementis viridibus refertum est.

Ad latera fistulæ intestinalis utrinque recumbit *glandula albicans rotunda* in maribus, lacteis fibrillis seu tracheis minimis exornata, testes sunt insignes, ad *corpus filamentosum* & mucosum pergentes, in quo penis rubellus reperitur; grylli enim non hastati seu mares intra duas fetas pilosas ano exeuntes in abdomine recondunt *sacculum*, cui ceu bursæ includitur *granum duriusculum* albâ medullâ plenum, à qua bursa antèriùs jam dictus penicellus dependet, hastæ fœminarum longitudini respondens. Setæ in maribus juxta alvum collocatæ pilosæ & spinosæ sunt.

Propè fetas autem locò anteriore ad anum in fœmellis reperi quatuor *spicula longa* & hastæ cuspidi similia, quorum unumquodque *fibrillam* ceu in vagina gladium continebat: Hæc duplicia notantur in pluribus, utraque autem rursus bifida, ut quatuor numeres hastas, quæ sese momento citiùs tam aptè conjungere & complicare possunt, ut unicam hastam esse existimes: ab initio hastæ illius intra nates *vulva* quidpiam simile videtur, quæ rotundum foramen est à conjunctione hastæ formatum, & quaqua versum mobile, cujus ductu intra alvum pervenitur ad *glandulam rotundam* striatam velut semen milii solis candidam, ad cujus utrinque latera membranis, ceu vasculis, *ovariis* putà flavescentibus, oblongis, *Ova auro* magis splendentia propemodum infinita continentur, figuræ feminis cumini, sed longè minoris; qualia etiam è Gryllotalpa *Pythagoras* olim exemit.

Pedes anteriores hispidi sunt, concinniter articulati, & forcipe hamato instructi: articulis quinque pes flectitur: idem fit

T

cum

cum altero pedum ordine, tertius ordo infra femora hispidior est, spinisque horridus, ac præterea insignibus musculis & forcipibus instructus.

Abdomen fulcis duodecim, quorum inferior superiorem subintrat, vestitur: hi à parte anteriore lineolâ utrinque secantur, & contiguitatem ope membranæ subfuscæ acquirunt.

Ala dextra superior in masculis, reticularibus fibris variis insigniter crispata, supra *sinistram* expanditur, & arcuè ad lineam rectam amussim complicatur utrinque, ut ad vibrationem alarum aër reverberatus deorsum cogatur, & cum sub scuto pectoris firmiter conjunctæ implantentur, sonus stridulus concitetur.

Ala inferiores fibras quoque habent, & plicatiles sunt secundum longitudinem, prædictis multò minores. Cæterum foemellarum alæ haud ita crispæ & fibris variis pictæ, quam æqualiter textæ reticulares quoque cernuntur.

Quomodo autem *grylli sonum* edant, non planè comperitum habet amicissimus noster *Pythagoras*: est in cicadis, quibus Gallia Narbonensis per æstatem abundat, singularis quædam, mirandæque structuræ machina hæret propter alas, quæ solo motu alarum clangorem illum gratum edit. Cicadæ aërem ore alium nullum hauriunt, præter eum, quem fortè cum cibo & rore abliguriunt, & proin dubitatur, an Grylli ad formandum sonum illum stridulum ore arripiant aërem. Trachæ equidem hujusmodi insectis plurimæ sunt, quas primus notavit & descripsit *Malpighius in Epist. de Bombyce*, sed non proveniunt ab ore, uti in homine & aliis animalibus: Annon (cum juxta œsophagum è capite oriantur bronchiæ, quæ excavatæ ac aëre plenæ interstitia costarum internè adeunt,) dum canit Gryllus, aërem per bronchias arripiendo, & per harum extremitatum fines sub alis emittendo, dum utrinque alæ mirando modo fabrefactæ eò se vibrant & concutiuntur, sonum efficit?

Gryllorum cibus sunt teneriora foliola herbarum, florumque, quæ magnâ voracitate deglutiunt, ut stomachus in amplam

plam molem extendatur: imò esurientes se ipsos discerpunt, & devorant: nisi que in libero aëre discurrant, citò moriuntur: *dissidium* ipsis est & æmulatio, si mares alii fœmellis sociis adjungantur, quos in itò certamine insigni virilitate irati cantantes perimunt.

Excrementa muris instar oblonga deponunt.

OBSERVATIO LIX.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Limax major rubicunda terrestris.

Limax eodem, quò cochlea domiporta modo per dorsum fulcata est, & crassissimis fibris longo tempore mobilibus pollet. Cæterùm cornibus utitur minoribus, quàm cochlea domigera. Caput margo nigricans à pectore distinguit, & pectus à ventre. Limacibus cerebrum est tam exile, ut vix conspici possit, tamen in eo cavitates aliquot notantur, quarum una tendit in vasculum nerveum instar filamenti attenuatum; cæteræ cavitates intra caput manent. In capite porrò rictus oris amplius conspicitur, & in hoc supernè dens lunatus & apicibus quindecim crenatus: hinc continuantur intestina, quæ mirè ornant vasa albicantia ad instar venarum lactearum. Utrumque labium protuberantes papillas quindecim ambitu suo comprehendit. Palatum duplex series glandularum utrinque ornat, medium palati lineâ finditur rectâ. Intestina recto ductu pergunt ad ovarium usque. Interitis ab intestinis foramen sursum vergit ad hepar: post intestina sursum feruntur usque ad caput; inde iterùm deorsum in hepatis lobos tendunt. Tandem iterum sursum producta ad capitis latus dextrum exitum inveniunt. Penicellum, uti in domiportis, non reperi, sed tendinosam carnem vomeris figurâ. Hujus extremitati circumposita erant retracta cornua à parte postica. Osculum larynge donatur, ut vi-

delicet oris hiatus pro proportione arcus dentium semper pateat ad oesophagum. Hujus laryngis (si modò ita nominare impunè liceat) alius quoque & potior usus est in coitu, quod in Limacologia sua aliquando magis illustrabit *Pæon*. Vasculum coniforme situm est infra corpus cylindricum & desinit in fibras oblongas, velut in cochlea domiporta.

E capite vasa lactea duo majora pertingunt non tantùm ad hepar, sed & ad omnia intestina. An, ut chylum ex herbis elicatum deferant ad vasculum lacteum coniforme, hincq̃ne in hepate à bile liberatum cordi adferant? Ad finem hepatis ovaria duo insignia notavimus, ad quæ etiam pergebant rami lactei: in illis ovorum infinitus erat numerus. Apud eas limaces, quæ gravidæ non sunt, locò ovarii reperiuntur glandulæ nigricantes, & vase albo intersectæ.

Vesica humore viscido sub cæruleo plena interiùs lato pedi, seu apophysi insternitur, & à capitis internâ partem ducit.

Cor situm est infra caput. Oblongum illud est, & pallidum, obductum Pericardio & auriculâ præditum. E corde vasa tendunt ad hepar. Auricula fibrosa est & magnitudine cor multum superat.

Quamquam cor limaci auferatur, tamen vita non statim tollitur, nam frustillatim quoque concisâ limax vivit longo tempore.

Cutis duplex est. Corticata exterior; interior fibrosa, albida & infinitis foraminibus pervia.

OBSERVATIO LX.

D. JOHANNIS de MURALTO.
Scarabæi majalis foliacei anatome,
Laubkâffer.

Hic Scarabæus longitudine pollicem seu unciam æquat. Caput ei lato scuto instructum, & mystace ornatum: ad oculi angulum

angulum majorem utrinque nodosæ antennæ seu cornua prominent, ornamento quasi plumeo condecorata. Nodorum maximus ad scutum nasi definit. Caput intra scutum pectoris recondi potest, & ad oculos usque instar speculi resplendet. Anteriùs & caput & osculum hirsuta sunt. Cornua seu antennæ quatuor nodos habent. Ornamentum eorum plumeum plicatile est. Mystax autem quinque articulos tenet, quorum extimus oblongus in apicem convexam definit. Oculi sunt convexi, ac è minimis speculis rhombum referentibus conflati. Collum splendida crusta instar speculi nitens intra pectus reconditum delitescit. Os scuto seu labio duriore tectum est, locò oris autem foramen rotundum extat, per quod via patet ad gulam.

Scutum pectorale masculis nigricat, fœmellis rubet. Præterea asperum est, & ad margines ac propter pectus lanuginosum. Infra scutum hoc, ubi alæ aptantur, particula alia nigricans triquetra & splendida ac hirsuta notatur.

Ala utrinque duplex est, quarum inferior membranacea costis seu filis quinque erigitur, aliàs plicatilis est. Costarum color est spadiceus: adnectuntur hæ alæ scuti pectoralis confiniis. Superiores alæ sunt corricatæ, duræ, castanei coloris, transparentes, & lineis decoratæ senis, aptèque dorso adaptatæ, quod contegunt. Hoc è novem costis, seu sulcis mollibus contextum est. Costarum margo albidus. Coccyx prædurum in apicem recurvum definit. Venter è septem plicis, aut annulis contiguis constat. Utrinque segmenti cujusvis ora lineolâ albâ tingitur. Pedes sunt sex hamati, hirsuti, seu spinosi: anteriores breviores & minùs carnosì, posteriores musculosi & fortiores existunt. Intra pectus porosæ quædam carnes (vehementer dubito, an pulmones sint?) reperiuntur, subrotundæ, coloris rubentis. Per medium eorum descendit œsophagus nigricans. Supernè cor tanquam punctum rubellum conspicitur. Ova XII. utero bicorni adhæserunt. Pulchrè contorta sunt intestina, & tracheis plurimis, per quas aër vi-

sceribus affertur, ornata. Stomachus in medio intestinorum hæret.

OBSERVATIO LXI.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Anatomia Simiæ à Generali Capitano
Lochmanno oblatæ.

Figura Simiæ externa & canis est & hominis; illius, quòd quatuor incedat pedibus, ac valde pilosa sit, vocemque caninam edat, & ratione destituatur: Hujus verò, quòd inde à confinibus frontis usque ad mentum faciem humanam repræsentet, aures ac manus pedesque totidem ac homo digitis instructos habeat, & ministerio manuum ad varia opera utatur, denique instar hominis sedeat, & actiones humanas tam appositè imitetur, ut quis existimet rationem simiis aliqualem denegari non posse. Ad sunt & mammæ, & in his papillæ. Dentibus os insignibus, caudâ caret & clunibus, quarum loco cutis callosa est coxendicis ossi inducta, anus & vulva septo transverso à se invicem distinguuntur.

Truncus constat è tribus ventribus, capite nimirum, pectore & abdomine. Abdomen cæteris ventribus longius existit, undique confitum pinguedine flavâ, à qua judicium cepimus, simiam ætate confectam fuisse: Fibræ musculorum abdominis ad lineam albam usque descendunt. Omentum undique adhærebat peritonæo, nulli aderant pyramidales musculi. Omentum simili pinguedine flavâ, & rubentibus vasis stipatum erat. Ligamentum latum hepatis unitum erat diaphragmati; Omentum involvebat intestina omnia.

Situs intestinorum talis erat; Cæcum, colon, & rectum contegebant intestina tenuia, crassa enim fæcibus inspissatis turgida, præcipuè colon cellulas efformans maximam abdominis partem complevit. Intestina tenuia pleraque superiori in loco propè renem dextrum consita erant. Intestinum
crassum

crassum cingebatur ligamento duplici, & ita vinciebatur, ut cellulæ à coarctatione existerent. Sinister ren inferiore sede, dexter superiore positus erat. Omenti ala superior fundum cingebat stomachi, inferior pylorum & lienem triquetrum, Pancreas præterea insigne juxta duodenum visitur. Mesenterium amplum est & latum, connectens undique intestina, & firmissimè adhærens lumbis. Hepar in quinque lobos divisum est, quorum maximo vesicula bilis insculpta hæret.

Ligamenta uteri lata ad lumbos usque pervenere & cum peritonæo conjuncta fuerunt, rotunda autem versus pubem, & femora tendunt. Renes planiores sunt quàm renes canum & pelvim parvam habent, vesica urinaria quadrata est, glandula succenturiata cava fuit & nigricans. Uterus specie humanum refert. Vagina uteri glandulosa est & sulcis variis divisa. Cervix magnitudine uterum superat, in eâ residebat glutinosa puita: Testiculi ad latera uteri fuerant subrotundi, ligamentis latis innexi, qui operi discissis ovis humorem dimittebant tenuem.

Extremitas testium fimbriata est, ligamentum latum cum peritonæo continuum: Musculus pectoralis valdè prolixus existit, principium sumit à conjunctione clavicularum cum sterno utrinque, ex opposito latere contingens musculus sterno-mastoid, sterno-thyroideum, & sterno-hyaidios. Sternum simiæ cum sterno humano penitus convenit. Duodecim costæ sunt, octo venæ, reliquæ spuria: Sterno internè Mediastinum adhæret, cujus duplicationi cor inclusum habetur. Venæ mammariæ turgebant. Diaphragma undique connectitur extremitati costarum. Sub tendine diaphragmatis sacculus chyli repertus est, quo inflato ventriculus cordis dexter intumuit; mox etiam azygos & intercostales venæ.

Pericardium nihil aliud est, quàm duplicatio Mediastini; liquor in pericardio erat, unde cor madidum.

Dexter pulmo habet quatuor alas, sinister duas: Inflatâ
asperâ

asperâ arteriâ inflantur quoque simul omnes pulmonum vesiculae. Ad bronchiorum latus dextrum sita est arteria venosa, sive vena pulmonalis, quæ à corde si infletur, quanquam ægrè id fiat ob valvulas, flatus tamen pertingit ad extremitatem lobarum pulmonis. Vena arteriosa, seu arteria pulmonalis si infletur, ad latus dextrum omnes lobi quàm celerrimè inflantur. Substantia pulmonum quippe constans è vesiculis spongiosa est: Sanguis per venam cavam fertur ad dextrum cordis ventriculum, in quo valvulæ tricuspidales tres conspiciuntur, refluxum sanguinis è corde in cavam impediennes: Sanguis autem in pulmonibus accedente aëre ventilatus ad sinistram cordis ventriculum accedit, indeque per aortam in totum corpus distribuitur. Ante quam cranium cerebri colustrandi gratiâ effregimus, artificiosè separavimus musculum Coracohyoideum, sterno mastoid. sternohyoideum, sterno thyroideum, glandulas bronchiales, Musculum Cricothyroideum, Mylohyoideum sive Geniohyoideum, Myloglossum & Basiglossum, Digastricum, Massoterem, Crocaphilen, alares oris, Frontis item & occipitis Musculos: Rursus splenius, complexos, Rectos majores & minores, obliquos denique superiores & inferiores; laryngis Cartilagine, & os hyoides, quæ omnia humanis partibus appositè respondent. Tandem aperto Cranio cerebrum durum invenimus, magnæque molis anfractus ad aures insignes, nervos gustatorios in multos funiculos distinctos, papillasque in lingua grandes: Nates & testes in cerebro juncti erant. Glandula pinealis pellucida ac insignis, Rete mirabile cum pituitaria glandula, à sinu cerebri interiore huc procedebant vasâ. Cornua ossis hyoidis se non extendebant usque ad processum ossis cuneiformis styloidem.

Vidimus præterea musculos humeri, cubiti & manus, item scapulæ & dorsi, inter quos notatu maximè dignum invenimus ligamentum annulare & tensorem pollicis. Denique lustravimus quoque musculos femoris, Tibiæ & digitorum, qui omnes humanis erant quàm simillimi.

Plura de Simiæ natura & fabrica differuit magnus quondam noster *Gesnerus*, *Blasius* in *Zootomia* p. 253. *Jonstonus*, alii.

SCHOLIUM.

AN homines, an simias fecimus, parum referre, quorundam *Galen*i auctoritatem prætendentium esse opinionem, quamvis non ignorem, revera tamen magnam inter utrumque subjectum esse differentiam, est certissimum, ita ut, quamvis humani in subjecti defectu illud præ multis aliis commodè substitui, & analogiâ quadam partium humanarum cognitionem præstare valeat, multorum tamen errorum cumulus indè propullulare possit; unde varios in Anatomia defectus alij jam in *Galeno* animadverterunt; quos inter *Andr. Vesalius*, cum suam *humani corporis fabricam* Potentissimo *Cæsari Carolo V.* dedicaret, eundem suis deceptum simiis crebrò veteres Medicos in hominis confectionibus se exercentes immeritò arguere, accusaverat. Quod licet negari nequeat, nullibi tamen *Galenum* omnimodam Simiarum cum humano cadavere similitudinem proposuisse, autumo; primum enim inter animalia pro dissectione, ob majorem, quam præ cæteris brutis habet, cum humano corpore convenientiam, locum simiæ adsignasse, id minimè evincit; inprimis cum hanc ipsam analogiam non omni exceptione carere, ipse *clavicularum* exemplo *lib. 13. de usu part. cap. 11. manuum lib. 15. cap. 8. pedum lib. 2. de anat. administr. cap. 8. &c.* edoceat. Interea tamen in multis errasse, & brutorum in cadavere observatam partium constitutionem minùs aptè homini quoque applicuisse eum, numerus e. g. musculorum ocularium, & renum situs evincunt; dum his in loco ab *Exc. D. D. Hardero* observation. adducto talem adsignat, ut dextrum in omnibus animantibus elatiorem sinistro pronunciet, contradicente omnino humanâ anatome, ita ut non nisi rarum quid sit, in superiori loco dexter præ sinistro ubi reperitur, cujus exemplum in *Ann. IX. Ephem. nostr. obs. 92.* consignavi: illis verò septenarium numerum tribuit, *cap. 5. de musc. dissect.* & alibi oculum à sex musculis moveri, à septimo

mo verò circa oculi basin occurrente (quem etiam parùm providè in hominis structura *præfatus Vesalius* admittit) firmari tradens, imò & usui medico fictitium ejusmodi organum *lib. 4. de loc. adfect. cap. 2.* applicans. Cæterùm *Galenum* in arte anatomica vel à teneris exercitatum, neque ex solis libris, sed ipsâ autopsiâ anatomicum, ideoque frustra ab *Helmontio cap. 9. de lith. §. 50.* hanc suam doctrinam aliunde verbotenus descripsisse inculpatum, unicè brutorum dissectioni operam dedisse, cui sanè humana, si voluisset, deesse non poterant cadavera, meritò miramur, quem tamen ea neglexisse, ne cultrum in ea stringendo impius, crudelis & scelestus (licet hîc nullum sit scelus, crudelitas aut impietas,) videretur, aut etiam triste spectaculum in proprii generis corpore discerpendo odio habuisse, quo de plura legi possunt in *part. 2. Zootom. Democr. Severini* (ubi *part. 4.* itidem simiæ masculæ anatomia ex *J. Sylvio* adducitur) interea credemus, usque dum humana eum non minùs dissecuisse, solidè aliquis ostenderit; sceleta etenim humana ipsum vidisse, quod etiam *Cl. Thom. Reinesius epist. 38. ad Nester.* notat, huc propriè non spectat. [L. Schröck. L. F.]

OBSERVATIO LXII.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Gryllo-talpa.

Quod *Aldrovandus* vermem cucurbitarium dixit, *Ferantes Imperatus* talpam, id Gryllo-talpa denominatur ab *Olao Wormio*: Nostri id vulgò *Währen* appellant.

Insectum hoc minimum digitorum longitudine & crassitie æquat.

Ex ano ei utrinque fibrillæ duæ pilosæ ad instar caudæ muris egrediuntur.

Alvus ex octo plicis squammatis leviterque hirsutis castanei coloris constituitur.

Venter

Venter mollis est & obsoleto coloris.

Dorsum tegitur alis binis acuminatis, per quas deducitur linea subnigricans: Hæ alæ plicatiles sunt & aptissimè convolvuntur, eo ferè modo, quo pueri nostrates Lucernos è charta complicant. Alis incumbunt expansæ antennæ, nigris striis diversimodè pictæ; breviores quàm alæ, illæ enim ad medium caudæ pertingunt, hæ duntaxat ad medietatem alarum.

Pedes sunt 4. Ex his posteriores quidem crassiores & longiores.

Anteriores verò minores ac breviores.

Novissimi initium ducunt à prima alvi squama, & quatuor articulis gaudent: quorum primus Femur est, alter tibia denticulata, tertius Tarsus, & quartus Pes extremus bifido ramulo digitorum loco munitus. Reliqui pedes ab his nonnisi tenuitate & brevitate differunt.

Pectus munitur scuto testaceo supernè nigricante, infernè pallido, attamen hirsuto. Infra hoc scutum mollis interjacet membrana ventrem à thorace distinguens. Ad latera capitis utrinque Brachiorum loco processus bini geniculati duri, ac chelarum instar ferrati extant, quibus animalculum hoc terram fodiendo alimoniam quærit, seque defendit. Quilibet processus constat è quatuor articulis, quorum primus axillæ rationem habet, alter longior & latior pectori aptatus, appendicemque habet acuminatam, cui se manus ferrata implicat: tertius manum ipsam comprehendit quinque acuminibus seu nigricantibus corniculis tanquam digitis præditam. His accedunt duo alia cornicula velut pedes bisulci, pollicis rationem habentia cum apophysi tenuiore pilosa; Flectuntur manus præcipuè extrorsum, uti in Talpa.

Caput intra sinum scuti latet acuminatum & barbatum, fermè eodem modo ut in Cancris, cornua enim duo infra oculos & post nasum constituta eminent.

Ad barbam fetaceam papillæ albicantes dispositæ sunt.

In alvo vesicam pyriformem ab œsophago productam

reperimus, quæ in se continebat viscosum, terrestrem & limosum succum. Vesica autem ista nihil erat aliud, nisi ventriculus, quem cingebant Lactea vasa innumera, per quæ aërem commeari tanquam per tracheas postea cognovimus, à *Pythagora* nostro admoniti.

Notavimus quin etiam alium ventriculum plicatum & denticulatum velut in animalibus ruminantibus. Intestina recto tramite deorsum tendebant, vasis lacteis, hoc est, tracheis perspersa.

Ad alvum cartilaginea quædam pars duplicem caudam suffulcit.

Infra has cartilagineas portiones penis minimus latet;

Ad cujus latera corpora duo oblonga ceu lactes aut testes cernuntur.

Dorsi spina vertebris instruitur: Spinalis medulla intra vertebra latitat. Intra duos lobos cor latitat duriore basi cinctum. Inferior & superior maxilla denticulata est: superiori imponitur scutum velut labium.

Oculi sunt durissimi, splendidi, nigricantes.

Oris rictus amplus, & utrinque duæ tonsillæ.

Cranium satis durum. Tunica uvea crocei coloris.

Cerebrum minimum & nervi insignes cum ad cornuatum ad oculos protensi.

OBSERVATIO LXIII.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Scarabæus liliaceus,

Herrgotts Rühlein.

C Aput fuscum est & intra pectoris scutum politum, ac guttatum, quaquaversum movetur.

E frontis confiniis cornicula prælonga lanuginosa, duodecies geniculata & quaquaversum mobilia, ac in summi-

summitate flexa egrediuntur: Oculi propter cornicula insigniter prominent, ex nigro flavescentes, tanquam è speculis plurimis angulosis conflati, & undique palpebris pilosis cincti.

Capitis futuræ quodammodo stellam effingunt. Scutum osculi pilosum est, & duplex utrinque rostillum, falcis formâ denticularum observatur, cum plumosâ in medio lingua. Os mystace præditum est, qui tribus particulis hispidus sese intra scutum aptè recondit. Maxilla inferior superiori brevior est, tanquam in sciuro collum prominens.

De cætero totum caput hirsutum est. Collum autem insigni collari rubente cingitur, in quo puncta quædam ceu gemmarum series. E dorso alæ surgunt duplices, superiores corticæ rubentes, & margine sulcato notatæ, sub quibus reconduntur inferiores membranaceæ, complicatæ, nervisque sex rubentibus firmatæ.

Scutum dorsi gibbosum est. Etenim thoracis pars posterior supernè procuberat, infernè ambitur Zonâ: denique latera sunt depressa.

Pedes notantur seni, iique hamati, hispidi, asperi, aculeus autem ex adverso hamorum exit, ut fortiter inniti, gressumque firmare queant. Singulorum pedum triplex est articulatio, quos ad motum exagitant muscoli supernè dispositi.

Abdomen è vaginis fimbriatis & splendentibus constat.

Intestina crocea sunt, plurimisque vasis instructa.

Præterea glandulæ conspiciuntur insignes, & ab initio abdominis cor. In pectore œsophagum stipant plurima vasa pneumatica, quorum ope sub ingressis alvi annulis procul dubio susurrus editur. Ani loco foliola duo nigricantia prostant. Alvi extremitas pilis dupliciter horret.

Aliquando etiam ova cylindriaca, pallida, numerosissima reperimus in ovario, minatis venis eleganter picta.

OBSERVATIO LXIV.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Anatomia Muscæ vulgaris.

Musca habet caput, pectus & alvum. Capitis partem anteriorem potissimum constituunt oculi, qui utrinque eminenter prostant, immobiles ut gryllorum oculi, & punctis infinitis ceu rotidem gemmulis elegantissimè ornati, ac circulo ut plurimum albo cincti, supra quem pilorum series exsurgit, qui ad angulum oculi majorem & corpora duo cylindriaca, in media facie sita, continuantur, recurvi & ramusculorum instar implexi. Intra pilorum istorum sepem corpus membranaceum, latiusculum, holoserico nigro simile jacet, quod à circulo albo oculorum prodians pluribus foraminibus notatum oculos distinguit. In summitate autem capitis corpori huic implantata eminentia coronam refert, quippe ex circulo aureolo consertam, ac triplici gemmâ nigrâ pulcherrimè splendente ornatam.

Hic etiam setæ plures recurvæ exsurgunt.

Infra membranam nigricantem oblonga corpuscula duo sursum deorsumque mobilia, ac interpuncta, visuntur, quibus plumosi tres pili, caudæ muris pilosæ similes, insident, quorum posterior semper brevior est, & à levi quacunque aëris agitatione commovetur. His pilis cavitates duæ subjacent, intra quas illi aptè reconduntur ad muscæ irritationem.

In parte capitis inferiore corpora utrinque prostant maxillas referentia, albida, punctis nigris conspersa & pilis hispida, hæc ab inferiore parte versus corpora cylindriaca sensim incurvantur, & in summo acumine pilos prælongos decussatim emittunt.

Infra pilos hosce cavitas alia cernitur ori similis, in qua proboscis complicata delitescit, superior oris hujus pars membranæ adinstar albicans pellucida est. Proboscis Elephantinæ

non

non absimilis in extremitate pilosa est, & oris instar fissa; ex media proboscidis parte progrediuntur corpuscula duo cylindrica pilosa.

Collum à parte postica binos habet musculos, quibus caput pectori adducitur, antè verò collare griseum & plumosum conspicitur, sub quo speculum spadicei coloris.

A collo œsophagus internè descendit in thoracem, qui à parte posteriori usque ad alvum in utroque latere pilosus est, ac in medio alis binis transparentibus tenuissimæ texturæ instructus.

Dorsum lineæ nigræ sex rectæ & tres transversæ distinguunt.

Extremitas dorsi pallidior est cæteris thoracis partibus.

Internè costæ pulcherrimè differentes videntur, itemque caro flavescens & glutinosa. Duo autem foliola abdomini à dorso incumbunt. Intestina cellulas & vasa nigricantia secundum longitudinem deducta possident, & flavescentem transparentemque pituitam continent.

A pectore pedes sex prodeunt spinosi & in extima parte unguulati, prætereaque ductus hamis instructi, ad adhærendum aptis; articulus est in femore, genu & pede extimo.

Alvus est versicolor, plurimum autem ad cæruleum vergens, pilosus propemodum ac è quatuor vaginis complicatus, lineisque totidem notatus.

Ventriculus cum intestinis velut cochleæ intortus est: ovaria duo cum ovulis notantur & in foeminis & in masculis: Existimo me in muscis aculeo instructis flava ovaria nigris fibrillis conspersa notasse; dubium, an muscæ sint hermaphroditæ.

Cor in abdomine latet sub diaphragmate pallidum, conicum, unico ventriculo simplici donatum & pericardio cinctum.

Stomachus amplus est ac membranaceus, sæpèque compresso digitis alvo vesicæ instar cum sonitu disrumpit.

Mesen-

Melenterium flavum intestina appositè conjungit.

Penis oblongus est & nodosus, in medio albidus, ac utrinque lineis nigris notatus, apiceque nigro præditus.

Vulvam pilosam recurvus apex præcludit.

Doctissimus Regiæ scientiarum Academiae socius de la Hire existimat, tres illas gemmas in capite muscarum esse oculos cum palpebris, quod tamen sectio nostra neutiquam approbat.

SCHOLIUM.

Quæ de muscarum oculis in *Eruditorum Ephemeridibus Romanis A. 1669. M. Nov.* profertur Observatio P. de Gottignies, *Mathem. in Coll. Rom.* uti curiosa est, ita hîc adduci meretur, Italicidi idiomatis sensum sic Latinè reddendo: *In capite muscarum, culicum, papilionum, aliorumque similibus animalium exstant duo corpora irregularis convexitatis, quæ microscopio observata adparent elegantissima, inque muscis oculi esse creduntur. Quo instrumento etiam eadem observavit D. Robertus Hooke, & diligenter descripsit in sua Micrographia, ubi partes has ex multis variæ magnitudinis globulis esse compositas notat, inque forma triangulari dispositas, & tam benè unitas, ut inter unum & alterum non nisi spatium intersit, quod à talismodi figuris consequi necesse est. Quemvis autem horum minuterum globulorum perfectum esse oculum credit, ita ut muscæ oculos quaquaversum directos habeant, quibus immotis antrorsum, retrorsum, & latera-liter videre queant; quo commodo cætera animalia, paucis oculis prædita, careant. Horum verò globulorum in quadam muscarum specie usque ad quatuordecim millia numeravit, i. e. septem in quolibet latere, quatuor nempe millia parvorum, & tria millia minorum. Sed P. Gottignies partium istarum diligentes observationes instituit, atque suis ex principiis opticis discurrendo statuit, non posse illas pro organis visus inservire; quia aut qualibet earum unum solum oculum constituat, aut multos; si unicum, ista extrema superficies pro cornea inservire deberet, quod esse nequit, cum irregularem habeat convexitatem, non aequalem & politam, qualis in cornea requiritur; sin multos, magna confusio in visione sequeretur. Existimat ideo, alium in finem, quàm ad videndum,*

clendum, à natura esse constructos; & considerans, quòd tumida sint atque instar tympani tensæ, pro auditu infervire, arbitratur, quia organum aptum constituunt ad percipiendam aëris externi trepidationem, i. e. sonum. Tantoq; magis in hac opinione confirmatur, quia per microscopium in capite muscarum vidit partes aliquas oculis aliorum animalium similes. Et certè dubitari potest, an partes hæ realiter sint muscæ oculi, cum formâ & colore parùm differant à maculis illis nigris, quæ similiter per caput sparsæ reperiuntur. Sed dubium omne demittitur, ipso dicente, ab observationibus in aliis animalibus factis, in quibus clarè conspiciuntur oculi & supradiçta convexa corpora, prout in cimicibus illis, quos Itali Cimici di campagna vocant, objecto curiosissimo, per microscopium multa macula nigra, elegantissimo ordine sparsæ in fundo partim albo, partim flavo, adparent, quorum nempe animalculorum in capite clarè conspiciuntur duo corpora elevata, dictis muscarum satis similia, & supra illa duo distincti globuli, quos nihil esse aliud, quàm oculos, satis est verisimile. Inventis itaque in uno eodemq; animali duabus illis eminentiis vel convexitatibus, quæ in muscis occurrunt, & unâ oculis evidenter ab iis distinctis, concludit, quod etiam in muscis convexitates illæ non sint oculi, sed potiùs auditûs organa. Quidquid fit, unicum hic addere liceat, corpora scil. illa globularia naturæ esse membranaceæ, intusque liquore crassiusculo & sanguinis adinstar rubicundo, non nihil tamen obscuriore obnita atque infarcta; quo deteriso, membranam ipsam sic satis pro corpusculi istius, muscæ nempe, conditione crassam & coloris expertem comparare; cui si corpus aliquod coloratum, rubrum, nigrum &c. supponatur, globulorum istorum (si tales, & non potiùs maculæ albicantes fuerint, præcipuè cum ex utraque, tam externa sive convexa, quàm interna sive concava membranulæ parte sese videndas exhibeant) summitatem colorem istum non transmittere, sed albicantem suum nitorem servare, reliquum verò spatium intermedium non maculatum, sive spatiola globulorum depressa corporis suppositi colorem ostendere. Microscopii etiam ope in quibusdam muscis pectori eorum, juxta pedum insertionem, insecti mi-

nimi genus, quod ad pediculos fortè referendum arbitror, oberrans deprehendi. Alia quæ microscopii ope observata in muscis fuere, ex *Fontana*, *Hookio* &c. collecta diligentissimis *Sachsio nostro in Schol. obs. 13. Ann. I. Ephem. curios.* exhibuit; quo ipso adminiculo vermes 72. membranæ inclusos deprehendit *Nob. D. Joh. Pet. Hain in Ann. II. dd. Eph. obs. 27.* & in muscis, quæ vermiculum casei progenerant, *Exc. D. Frid. Schraderus* singularem penis structuram, qualis fortè in nullo animali hætenus visus, incurvarum scil. instar capreoli in vite, & in extremitate amplo foramine donatum, quo vulvam excipit, non verò, prout in reliquis consuetum est, eidem inseritur. Tandem insecta splene carere cum *Exc. D. Thom. Bartholinus lib. 1. Anat. reform. cap. 16.* pronunciaffet, illud: *habet & musca splenem*, falsum proclamasse, notare lubet. [L. Schröck. L. F.]

OBSERVATIO LXV.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Erinacei terrestris Anatome.

ERinaceus inde à capite usque ad caudam spicula gerit aculeata, quæ radice sua nigricante cuti firmiter inhaerent: Cæterum aculei in medio nunc albi sunt, nunc nigri, striati, cornei. Cuspis alba ornatur nigrâ maculâ. Cutis admodum est laxa, ut totum corpus, Erinaceo se conglobante, condere possit. Auriculæ sunt caninæ. Glandula lachrymalis insignis.

Nasus quoque caninus, & lineâ utrinque sulcatus: Prænaribus adsunt denticulatæ quædam epiphyses.

Os in acutum desinit. In maxilla superiore dentes numerari sedecim, nempe 8. molares, 6. caninos, & 2. incisores: idem observavi etiam in maxilla inferiore, quanquam hæc longè brevior sit.

Helix & anthelix, Tragus & Antitragus, adprimè notantur in aure.

Facies,

Facies, collum, pectus & abdomen pilosa sunt, sub cute vasa exeunt, quæ sauciata sanguinem fundebant copiosum, cuti autem adhærescit singularis musculus.

Pectoralis musculus desinit ad apicem cartilaginis ensiformis: Sternomastoideus ad medium sterni pertingit.

Musculi Abdominis fibris insignibus pollent.

In abdomine conspicitur à sinistris ventriculus omento rectus, cujus duplicatione continentur intestina: arteriæ meseraicæ vehementer pulsabant: glandula dicta pancreas Asellij magna erat ac in medio mesenterii conspicua.

Valvulæ venarum sanguiferarum adprimè erant conspicuæ, loco chyli in lacteis ducebatur lymphæ instar crySTALLI perspicua, ob Erinacei inediam.

Omentum in latere sinistro lienem ventriculo connectit linguæ caninæ similem pluribusque vasis sanguiferis præditum. Pancreas Wirfungi inde à liene sub ventriculo ad intestina usque pergit.

Ventriculus tibiam utricularem refert; orificium superius coronâ venarum & arteriarum cingitur, inferius glandulis. Cæcum intestinum deest. Venæ hæmorrhoidales conspicuntur insignes, itemque glandulæ recto appositæ; circa anum interior membrana valdè corrugata erat. In intestinis plexus glandulosos 12. reperimus. Pylorum cingebat insignis glandula, infinitis poris pertusa. Stomachus mucò impletus, & variè plicatus fuit.

Hepar in 7. lobos sectum erat, intra 1. & 2. lobum vesicula fellis jacebat, bilè porraceâ plena. Ex convexa hepatis parte prodibat vena cava, ex concava verò vena porta. Diaphragma in medio tendinosum, ad latera verò circumcirca musculosum erat.

Urachus vesicam urinariam suspendebat; utrinque etiam vestigia arteriarum umbilicalium apparuerunt.

Uteri cornua anteriùs connectebantur cum musculis pubis, supernè verò cum lumbis: cava fuerunt cornua, & hu-

more mucoso plena, os uteri internum fibrosum & penè cartilagineum. Vagina uteri valdè rugosa, & insignibus glandulis prædita.

Ren dexter altiori, sinister decliviori loco situs erat, glandula renalis oblonga, & muco plena: pinguedo multa sub renibus.

Cor pericardio caret. Ad sunt autem duæ auriculæ supra cor, thymus utrinque visitur.

Pulmonum lobi tres in dextro, & duo in sinistro latere siti erant.

Ubera sunt in prono corpore & papillæ utrinque 6. binæ scil. propter collum, duæ juxta thoracem, aliæ circa medium costarum, rursus geminæ in abdomine, quintum par in inguinibus, sextum propè pudenda.

Anteriores pedes è 5. digitis constant & armati sunt unguibus. Posteriores pedes itidem digitos 5. possident, & apophysin, omnia rugosa & splendente cute instructa. Per pinguedinem ubique glandulæ nigricantes duriusculæ dispersæ erant: Sub cute musculus circularis ad Echini convolutionem, explicationemque facit. Ab hoc musculo alius transversus exit, qui coarctare corpus potest. Post alii musculi in caput, alii ad latera, pectus, ventrem, alii denique in caudam derivari observantur: Capitis musculi ad aurium latera, inde à naso procedentes, carnosissimi, firmique, cutem amplam capiti superinducunt: His adjacent retro aures alii, fibras suas ad mediam cutem spargentes, & in pedes anteriores derivati: Utriusque hujus musculi fibræ in medio concurrunt. Præterea musculosi processus plures in ventre medio contrahunt, hinc alii ad pedes posteriores derivantur, alii, & quidem fortiores, ad caudam. Insignes verò musculi temporales videntur, qui maxillam inferiorem attrahunt, cucullares & musculi patientiæ, qui ad collum usque scapulas trahunt, sternomastoidei quoque apprimè conspiciuntur; item sternothyroidei,

dei, & sterno-hyoidei, splenii item, complexi, recti &c. Porro glandulæ colli, laryngis, maxillares & parotides.

Oculi parvi erant, rotundi, pinguedine stipati & lacteo humore è palpebris effluente madidi; cæterum caput foricino simile.

Præterea insigne aderat os hyoides, ut & clavicula eximia, sustentans scapulam, ne pectus comprimatur: patella quoque aderat, unctuosò humore suffusa. Musculi psoas insignes fuerunt. Musculi pedum, & caudæ & dorsi omnes exactè conspiciantur.

Costæ numerabantur quatuordecim.

Colli musculos superiores flava pinguedo stipabat, etiam si thymus & glandulæ ubique insignes adfuerint, ut dubitari possit, num flavedo hæc ab ætate animalis fuerit. Lingua papillis nerveis undique perspersa erat, præsertim in apice & ad basin; cæterum linguæ membrana villosa est. Ossis hyoidis cornua tribus utrinque articulis flectuntur, musculi ceratoglossi & basi glossi adfuerunt, cum nervis insignibus ad linguæ extremitatem usque porrectis.

Cranium insignes suturas elevatas tenet, processus mammillares insignes in nasum derivantur.

In Cerebro insignis plexus chorioidæus visitur: nervi factis sunt duri, & os cuneiforme insigne.

Remotâ auriculâ per meatum auditorium elegantissimè conspicitur musculus mallei, eleganter quoque tympanum cum circulo & cæteris auditûs ossiculis spectatur.

Sceletum delineatum cætera ossa representabit.

SCHOLIUM.

Similem Echini terrestris anatomem exhibuit Nobil. D. Job. Conr. Peyerus capiti 6. Clavis med. D. Autoris adnexam; uti & Exc. D. Ol. Borrichius Act. med. Hafn. Barthol. Volum. 1. obs. 91. nec non Zodiaci Gallici anni II. observatio tertia talem præsentat; quædam etiam, & præcipuè ad Ova quæ spectant. Cl. D. Nicol. Steno Vol. 2. dd. Act. obs. 88. [L. Schröck, L. F.]

Fig. XX. p. 269.

X 3

OBSER-

OBSERVATIO LXVI.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Scorpius.

Sub ore Scorpii utrinque exeunt robustæ chelæ tribus geniculis angulosis & hispidis articulatae. Osque ipsum emittit geniculis impositos duos forcipes minimos denticulatos; intra quos residet oris papilla. Maxilla inferior bifulca est atque dentata. Pectoris scutum utrinque quatuor pedes promit, quorum primi breviores, ultimi longiores existunt, quivis pes in hamulos gemellos desinit & sex articulis flectitur.

Dorsum striatum est, & tubercula habet nigricantia; venter squammis septem sese exceptantibus pollet, quarum quamlibet supernè linea condecorat. Lingua pennata est. Dorso præponitur scutum splendidum. Infra ultimos pedes sitæ sunt pennulæ duæ octo striis præditæ.

Cauda Scorpii sex verticillos angulares mobiles atque punctis notatos habet, quorum extremo aculeus recurvus, pilosus & cavus veneno pollens tanquam apophysis adhæret.

SCHOLIUM.

His jungi possunt Observationes, quas de Scorpionum partu recenset Cl. Joh. Rhodius cent. 3. observ. 90. & pag. 244. Comm. in Scribon. Larg. nec non D. Francisc. Redus in Experim. de Insect. ubi etiam situm scorpiunculorum in utero materno, Ægyptiorum & Tunetanorum scorpionum descriptionem, nec non de aculeo perforato, aliaque experimenta curiosa producit; Iavensium vernationem habet Nob. D. Joh. Ott. Helbigius in Ann. IX. Ephem. Nat. Cur. obs. 199. & bicornem vidisse Patavii Rhodium, in Vol. 4. Act. med. Hafn. Barthol. obs. 28. legitur,

[Luc. Schröck. L. Fil.]

OBSERVATIO LXVII.

D. JOHANNIS de MURALTO,

Cicindela.

Cicindelæ dorsum tegitur undecim scutis nodosis splendidis, & per medium lineâ notatis ac fimbriâ pallescente circumscriptis.

Scutum primum lunatum est, & caput aptè recondit. Alterum scutum collare refert. Tertium latius est. Cætera usque ad ultimum æqualia sunt, & sensim angustiora. Ultimum magis pallet, ac in duplicem apophysin caudatam abit.

Caput in summitate utrinque emittit cornua duo, nodis 10. hispidis verticillata, affabrè mobilia, sub quibus utrinque protuberant oculi splendentes angulosi: hinc os visitur denticulatum, & maxilla inferior hispida & triangularis. Caro colli & pectoris velut cinnabaris rubescit.

Pectus promit utrinque 3. pedes, articulis 3. mobiles, duplicique hamo instructos. Juxta 1. & 2. ordinem pedum, triangulus visitur, cujus basis ad pedum ordinem primum, angulus autem ad secundum ordinem spectat. Inter secundum & tertium ordinem pedum protuberat caro punctis notata subrubens, & papilla carnea inter utrumque tertii ordinis pedem.

A pectore quatuor vaginæ, seu scuta fusca exeunt in medio sulcata, instar cutis piscium, quæ Gallis Chagrin dicitur.

Ultima scutatria eboris instar candicant, & in obscuro lumen emittunt, quo aër vicinus noctu mirè illustratur.

Ovula sex virentia exemi è ventre, & duas venulas per alvum diductas notavi; Lucida autem illa splendensque materia sicca erat, & fibras glutinosas referebat.

OBSER-

OBSERVATIO LXVIII.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMAN.

De,

Dorsi ineffabili pruritu.

D. I. A. IV
Ob. LVI. p.
97.

Nuper percurrenti aureas nostræ Naturæ Curiosorum Ephemerides mihi oblata est *Dn. Andrea Cnæffellii* observatio oppidò rara, de pruritu dorsi ineffabili; quæ in memoriam revocavit similem dorsi pruritus in Generosissimo & Strenuissimo quodam Domino in Ducatu Mecklenburgensi; Ille Generosissimus Dominus mihi non semel confessus est, quomodo olim & adhuc dorsi pruritus tam vehemens illum divexet, ut sæpiùs equo descendere, & dorsum famuli unguibus subjicere, strenuè illud fricaret, coactus fuerit, & si pruritus ille ingruit, nihil ipsum placare vel demulcere valet, quàm si expertus sit aliquandiu unguium rasuram: erat hîc nobilis (parco nomini) ex nobilissimâ & antiquissima *de Bulovu* profapiâ, cujus filiorum informationi eram præfectus, inque hujus pruritus ætiologiam alii me doctiores inquirant, malo quippe hîc alios audire, quàm proprium judicium subnectere.

SCHOLIUM.

CAusa hujus pruritûs molestissimi non alia videtur fuisse, quàm serum particulis multis acribus terrestrioribus vel fixioribus acuatam, in glandulis cutaneis à massa sanguinea separatum, quod transpiratione aliàs in statu naturalisensim & insensibiliter exhalare solitum, hîc tenuiorem tantùm partem dissipari permittens, crassiorum in ipsis tubulis excretoriis stagnationem, & consequenter earundem, majore blandiorum & attemperantium divaporatione subinde factâ, concentrationem sensim procuravit; quæ ita ferociores redditæ acedine suâ nervosâs cutis partes pungendo & vellicando molestum

stum illum pruritus tensum induxerunt; usque dum forti fricatione spiritus majori numero allecti non poros tantum magis dilataverint, sicq; crassioribus istis excrementis exitum faciliorem concesserint, sed etiam unà hæc attenuaverint, atq; promtiores ad divaporationem deduxerint. Hinc quoque maximum illum dorsi pruritus à *Celeb. D. Chöffelio* descriptum sustulit tum Antimonii diaphoretici & Bezoardici mineralis internus usus, quæ vitiosi feri particulas acres absorbendo, atque ita quasi volatilifando liberiores transpirationem effecerunt, tum & Mercurii sublimati in aqua soluti externa applicatio, qui activis suis particulis in poros penetrans serum in cute restagnans & coagulatum liquando ac dulcificando vim suam exseruit. Unde non minus curam à *Petr. Borello* (*cent. 4. hist. 36.*) tentatam prosperè successisse, credi potest, qui pruritus ibi descriptum ab humoribus biliosis & acris procedere autumans, vini usu interdicto, quæ ad bilis, & ita acriorum unà humorum evacuationem facerent, juxta cum ptisana aperiente & victu incrassante, rebus utpote ad feri contemperationem facientibus, ordinaverat. Nec immeritò in exemplo à se prolato *Nob. D. Prückelius Ann. IX. Eph. Nat. Cur. obs. 11.* lactis potui non ultimam curæ feliciter peractæ causam adsignaverat. [*L. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO LXIX.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMAN.

De

Canitie in juvene.

Buxtehudæ in Ducatu Bremensi, cujus urbis per triennium, & quod excurrit, Physicum egi, antequam à Serenissimo Holstatiæ Principe, Domino meo Clementissimo ad præsentem functionem vocarer, erat inter milites præfidiarios quidam juvenis annorum XVIII. hic canitie laborabat, dixisset senem sexaginta annorum.

T

SCHO.

SCHOLIUM.

UTrum in hoc Casu nativa fuerit illa Canities (quam inprimis certis quibusdam Familiis hæreditariam quasi esse, *Mart. Zeilerus cent. 1. epist. 17.* exemplo illustrat; & ipse Studiosum, natione Dalmatam, Patavii vidi, crispis & canis capillis præditum, cujus duos fratres natu majores, cùm Patavii studiis operam darent, eodem capillitio fuisse conspectos, narrabatur,) vel (quod sæpius evenisse ferunt, exempla producentibus nostro *b. Welschio in obs. 63.* *Jo. Udalr. Rumleri,* præfato *Zeile-ro,* *Marc. Donato lib. 1. hist. med. admir. cap. 1.* aliisque) metu nimio inducta; aut etiam externam aliquam causam, qualem v.g. pinguedinis ursinæ inunctionem esse scribunt; vel quamcunque demum aliam habuerit, cùm non addatur, eò difficilius etiam causam hujus redditur. In primo tamen ordine, si *Hippocratis* sententiam, ex *lib. de nat. puer.* sequi velimus, alimenti qualitatem colorem pilorum variare, & ita humidum candidissimum canos reddere dicemus. Quamvis autem in statu naturali nutrimentum pilorum semper esse humorem quendam, eumque serosum, facile credam, ita tamen serum illud, licet aliquos in colore gradus admittere quandoque soleat, semper esse limpidum, & si loqui sic liceat, colore aqueum, nunquam tantam tincturæ obscuritate, quantam v.g. nigri capilli requirerent, in statu naturali præditum, ipsum verò capillorum colorem in earundem substantia esse implantatum, existimo; unde si fibræ capillos componentes albicent, pili etiam albi comparebunt, illaque ipsa tinctura serum, quod pro nutritione per minutissimos tubulos adfluit, simili colore, dum illis adsimilatur, ceu fermento quodam imbuet. Metus verò insignis uti spiritum quendam à peripheria corporis ad centrum suum recursum vel etiam in partibus remotioribus suffocationem, humorumque magnam conturbationem inducit: ita hinc quoque tincturam istam, spiritus aërei, multum in colorum immutatione præstantis, defectu, ut & seri in cavitate pilorum stabulantis confusione, mutare & quasi suffocare

care poterit, difficulter iterum vel nunquam in priorem statum reducendam, cum exsanguia illa & tenuissima corpuscula, omnimodam *νεκρωσιν* passa, novum spirituum influxum, & ab iisdem tincturæ, prius quasi præcipitata, reductionem haudfacilè admittant, aut ab eodem animari & in vitam quasi reduci queant. Denique utrùm externa quædam colorem pilorum constanter dealbare valeant, experientiæ prius confirmandum relinquitur, & tum demum si hæc stabilita fuerit, quomodo id accidere queat, singularem discursum requireret. [Luc. Schröck. L. F.]

OBSERVATIO LXX.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMAN.

De

Hæmorrhoidum menstruo & ordinario
fluxu in Viro.

EXcellent. Dn. *Simon Schulzius* de Republica *Asclepiadea*, nostra Societate *Leopoldina* præclare meritis, de fluxu hæmorrhoidum menstruo in Viro oppidò raram observationem communicat *Tomo 6. § 7. obs. XLIV. p. 39.* cui sociam similem observationem de quodam pastore in Ducatu *Bremensi volumini tertio Actorum Hafniensium* insertam dedi. Accedit nunc alia. Hic *Kilia Holsatorum* est quidam *Vulcani* vel *Tubalcaini minister*, qui quolibet Mense & Lunâ, non secus, ac fœminæ suum pendit vectigal de rosâ vitæ, eodemque modo sese præparat, quò fœminæ has lunulas habituræ, & terminum istius fluxus instare præsentire potest.

SCHOLIUM.

DE hujus sanguinis motus causis hic nihil dicam, fiet fortè alibi, interim nos sumus in hac hæresi, nostræ vitæ rosam sive illud nectar vitale ad Lunæ phasium mutationem quamlibet patialiquam in suo motu vicissitudinem, citius tardiusve

fluat, isteque fluxus variat juxta quatuor anni partium seriem; multa sunt quæ hoc nostrum assertum evidentissimè probant, neq; defunt autores idem asseverantes, inter quos est Nobilissimus *Kozack* Medicus Bremensis famigeratissimus. Sed substitimus, discursum hunc in aliam occasionem rejicientes.

OBSERVATIO LXXI.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMAN.

Vertigo cœcorum & alia de cœcis.

MEus præceptor *Georgius Kuss* Philosoph. & Medic. Candidatus Halberstadenfis, non semel mihi retulit, quomodo Halberstadii inveniatur cœcus *Hans Linne-mann* dictus, qui tempore æstivo aëreque calidiore sæpius de vertigine unà & phlogosi fuerit conquestus, ut opem implorârit medicam; Estque præterea ille cœcus peritus tam organis musicis ritè utendi, quam conficiendi, & quod præterea non admiratione caret, fila foramini acus curiosè non secus ac si cerneret, inserere novit.

Nordæ Frisiorum, in Patria mea, erat Zythopœus, hic solitus tactus beneficio nummos dignoscebat: quomodo alii odoratu dignoscant, docet nos *Volum. III. & IV. act. Hafniens.* ab Excell. *Thoma Bartholino* maximo naturæ Bibliothecario collectum editumque,

SCHOLIUM.

DE vertigine quædam philosophari placet loco scholiorum, quæ licet ex proprio cerebro satis accuratè depromere potuisset hujus observationis communicator, modestia tamen ejus illud onus in me transtulit, quâ magis se recommendare, quàm eruditione, quâ cæteroquin suam laudem meretur, voluit: Suscepi ergò in me paucis hanc meam mentem de vertigine ejusq; causâ & genesi adumbrare, & tantò lubentius, quoniam constitui (Deo annuente) integram pathologiam ex no-
vis

vis & solidioribus principiis eductam communicare nostræ societati Leopoldinæ, & denique Therapiam annectere.

Quilibet morbus humani corporis focum suum habet, cui infidet, cuique inhæret; & videntur morbi quoque sibi elegisse, quasi ex sorte, locum quem oppugnent, non secus, ac si Morbona suos exercitus distribueret ad oppugnandam corporis œconomiam; ubi quidam manipuli caput, quidam cor, quidam hepar, quidam renes, vesicam, quidam uterum, quidam stomachum ex mandato coguntur invadere: Nulla pars corporis nostri ab injuriis externis seu internis tuta est, aut ullo immunitatis privilegio gaudet, imò quælibet pars lethally, minimâ occasione & læsione, affici potest, quod plurima exempla probant, quomodo etiam ex alapis homines interierint, adeo ut longa sit eorum hominum series, qui levissimis vulneribus & affectibus vitæ subtracti, aut etiam miserrimè fuerint suffocati: ita quoque vertigo est affectus capitis, capiti infestus primariò, imò quodammodo capitaneus vel centurio eorundem morborum, qui memoriæ arcem, intellectus sedem, debellare à Morbona destinantur. Est autem suâ naturâ vel idiopathicè, vel sympathicè talis. Quam tamen distinctionem cum grano salis intellectam volumus, ut quæ & suam meretur reformationem; sed transeat.

Affectum, circa cujus examen nunc occupamur, annumeramus morbis vulgò dictis artificialibus. Pueri petulantes & protervi uno calcaneo innitentes sese in gyrum circumgyrantes, facillimè in hunc incidunt morbum, aut si etiam diutius in circulum sese vertant, citissimè vertigine corripuntur. Præterea vertigo potest oriri adspicientibus res in gyrum vel circulum circumactas; quidam etiam homines vertiginem concipiunt, quoties curru vel navi vehuntur, alii si retrorsum vehantur. Præterea & aliis hic affectus familiaris est, si ex alto prospiciant: Apparet sic esse affectum sæpius à nostro arbitrio pendentem quoad eum concitandum & quodammodo ad eum finiendum, quamvis non semper; finem imponere non est no-

stri arbitrii huic pathemati, sed progignere, quoties libido quædam nos ejus capit, aut voluptate ducimur circumgyrationis phantasmata pati, quam voluptatem nos nulli mortalium invidemus, nos verò illa bellaria detrectamus.

Sed ad hujus morbi focum pensiculatiùs scrutandum accingimur, & ille nostro arbitratu nullibi quærendus est, quam in ipso cerebri anteriori antro, quatenus illud absolvit regionem vel clima, per quod proserpant nervi optici. Esse partis anterioris verò affectum sequentes evincunt rationes (1.) quoniam illa, quæ in profundo sinu labyrintho cerebri aut etiam in ejus cortice vel glandula pineali vel ventriculis peraguntur, illa non possunt corpora vel potius phantasmata circumgyrantia sistere conspectui, quemadmodum contingere videmus in vertiginosis. (2.) Est affectus, qui nobis suboritur, si vel ex alto prospiciamus, aut etiam res in vertices actas contemplemur. (3.) Notum est, quomodo vertiginem suppressere possimus, si oculos claudamus, uti multis familiare, vertigini oculos claudendo succurrant. Quæ omnia luce meridianâ clarius evincunt, esse vitium in anteriori cerebri parte.

Affertâ sede affectus, superest paucis contemplemur, quæ hanc nostram thesin arietare aut impellere videntur, cujus farinae est vertigo cæcorum, quale exemplum ante nos communicavit Germaniæ nostræ decus, *Georgius Wolfgangus Wedelius*, dignissimus *Rolfincii* successor, Collega & Amicus honoratissimus, *Ephem. Tom. VI. Observat. CXXI. p. 159.* & similem historiam nunc adduximus. *Celeberr. Faber*, & qui ejus semitam calcant, respondent ad allatas historias distinguendo inter *rotationem* & *circumgyrationem*; illam quidem cæcis convenire posse, hanc verò neutiquam putant. In qua distinctione cum non acquiescat curiosissimum Magni *Wedelii* ingenium, operæ pretium arbitramur, non ut *Fabro*, cui hactenus, quemadmodum nulli mortalium, juramentum præstitimus, sed veritati, cui dudum homagium & vasallagium exhibuimus, patrocinemur, hæc pauca in medium proferimus. Primò licet concedamus

damus circumgyrationem phantasticam oriri in cæcis vertigine laborantibus, nihilominus distinguendum est inter circumgyrationem verè talem, qualem sibi fingunt videntes, licet & ea phantasma visus sit; & inter circumgyrationem analogicè talem, qualis contingit cæcis in vertigine, sicque nobis videtur cum cæcis eodem modo esse comparatum, quemadmodum cum iis, quibus artus sunt amputati, illi licet mutilati sint membris, nihilominus de istorum membrorum, quibus etiam carent, dolore conqueruntur, uti exempla ab autoribus allata testantur. Præterea, puto thesin nostram adhuc suo inniti fulcro 1. enim quærendum est, an in istis memoratis cæcis vitium sit in ipsis nervis opticis, vel alibi; an vel Catarrhacta vel Gutta serenâ laborent. Si Catarrhactâ, nervi optici possunt esse salvi, & ita in illis nervis opticis potest contingere ille vortex; & etiamsi dicatur guttâ serenâ laborare, nihilominus fieri potest, nervos opticos in totum non esse obstructos, sed in tantum, in quantum primò visibiles species excipere debent, & si tunc saltem quædam minima spatiola adhuc sint vacua, in illis spatiolis natura hoc phantasma, aut aliquid analogi ludere potest. Sicque patet, minimè opus esse, ad distinctionem Fabri confugiamus, aut ab illo precariò mutuemur adminiculum, quo thesin nostram salvemus, quæ reverâ adhuc stat immota.

Materia, quæ nobis absolvere videtur aut gignere vertiginem, nihil aliud est, quàm spiritus nerveus (ut præter quem in œconomia corporis nullum spiritum agnoscimus) in luctam concitatus, cum particulis crudis, quæ particulæ crudæ (ut sequamur hîc terminum *Wedelio* insignissimo Viro usitatum) per debitam conquassationem in contextum spiritus nervei nondum cedere aut vergere potuerunt: Quomodo autem ex alto prospicientibus vertigo nascatur, Deo dante, definiemus in alio Tomo nostrorum laborum, ubi latius vertiginis negotium pathologicè & therapeuticè juxta nostram hypothesin tractaturi sumus. Tantum nunc in medium attulisse sufficiat, & in arduis voluisse sat est.

OBSER.

OBSERVATIO LXXII.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMAN.

De

Idiosyncrasiâ.

C Eleberrimus D. D. *Olaus Borrichius* Maximus in Dania Eruditorum splendor, artisque decus Pæoniæ, amicus magnus *Tom. II. aureæ messis actor. Hafniens. obs. 87.* aliquot idiosyncrasiæ exempla oppido rara communicavit. Quibus ex fidissima relatione *Dn. Georgii Kuff M. Studiosi indefessi, olim meorum filiorum præceptoris fidelissimi, jam studiorum gratia Hafniæ ad pedes magnorum Bartholinorum aliorumque Virorum insignium sedentis sequentia sociabo.* Civis Hafniensis Primarius Vir optimus & integerrimus narravit (sunt propria ipsius Studiosi verba) se, cum adhuc juvenis Noribergæ viveret, in colicam incidisse, quoties odorem malorum citriorum percepisset; jam vero impune sine colicis cruciatibus citriis optimè uti. Causam rejiciebat ipse in mala citria, quod quæ ex Italia Noribergam transvehuntur, alterius sint indolis. Verum alia causa subest, inquit Studiosus: Est enim homo (Galenicè loquendo) *biliosus*, cujus humores facillè illâ fragrantia in aliquam effervescentiam vel fermentationem fuerint commoti, non secus ac alia fragrantia quibusdam foeminis hystericam, dicam ne hypochondriacam? juxta *Barbette* mentem, affectionem causari valent. Quod verò nunc ab hoc malo pomis citriis utens immunis sit, in sex rerum non naturalium mutationem rejiciendum: Qua in ætiologia meum assensum Domino Studioso non denego, maximam quippe vim humores in corporibus commovendi inesse, nemo diffiteri potest, suntque plura hujus census exempla, quæ hic congerere, non est operæ pretium. *Sicq; meus socer odorem pomorum citra animi deliquium vix admittebat; pomis verò vescebatur citra metum, est crudis, non coctis.*

*Borsdorff:
J. G. A. Elst*

SCHOLIUM.

SI ab aliis rebus æquè fragrantibus, aut fortè etiam fragrantioribus, quàm citria poma esse solent, Civis ille Hafniensis nullam offensam, aut humorum effervescentiam vel fermentationem passus fuerit, causa allata, biliosæ nimirum corporis constitutionis, vix omnino satisfaciet, & aliud aliquid necessariò latere debuit; de quo tamen divinare quidquam ulterior historiæ cognitio prohibet.

[Luc. Schröck. L. F.]

OBSERVATIO LXXIII.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMAN.

De

Noxio ribium esu.

NON dum annus effluxit, quo hæc scribo die 13. Maji Anno 1679. Hafniæ, quod mercator quidam ribium esui sibi suisque quinque filiis indulgens, iis sæpè & copiosè comestis integrisque deglutitis, sequens malum inde reportarunt: pater cum filiis suis febre correptus, ille quidem pharmaco purgante assumpto dejecit ribes integras & benè tumidas non paucas, quas ante mensẽ comederat, & non diu post sanitati redditus est; filii vero, qui ejusmodi remedio usi non erant, tandem post satis diutinum cum morbo conflictum, naturâ superante, in summam maciem incurrerunt, ita ut tenera ista corpuscula sceleta cute involuta & motu prædita dixisses, sed pedetentim ad pristinum corporis habitum pervenerunt.

SCHOLIUM.

QUANTUM ex historia hac colligere licet, chylicationis ab immoderato & perverso ribium esu inducta læsio omne hîc punctum tulisse videtur, qui tum copiâ, tum modo sumendi,

Z

integris

integris nempe baccis multis deglutitis, tum qualitate ob prævum à fructibus sperandum alimentum, peccans, ventriculi tonum laxando, crudosque & corruptos acidos humores generando, feбри, maciei &c. ansam dedit uberrimam.

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO LXXIV.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMAN.

De

Noxâ comestorum radicum Aconiti.

ANno 79. 16. Martii h. pueri aliquot. *Buxtehuda* in Ducatu Bremensi apud portam (*Metenthor*) dictam, quandam magno suo malo invenerunt radicem incolis istius loci (*Wildendinge*) appellatam, ireos nostratis radici similem, odoris amœni instar angelicæ, sapore pastinacam æmulatur. Estque genus aconiti vel doronici, copiosè hic in humidis provenit. De hac radice 12. pueri ederunt, qui vix horâ elapsâ in subsequa symptomata magno cum parentum dolore luctuque inciderunt, utpote primò passi sunt maximam cordis anxietatem, omnia dentibus manibusque dilacerantes. Trihorio elapsò duo istius infaustæ radicis inventores suæ temeritatis poenam, vitam cum morte commutando, luerunt. Reliqui adhuc decumbunt, dentium linguæque abbreviationem patientes, maximamque sanguinis copiam evomunt, oculi extra suas orbitas tristi spectaculo rapti protuberant. Pharmacopæus, qui mihi hanc historiam his ipsis verbis, sed Germanicis transcripsit, vocatur *Johannes Julius Herodes*, horumque puerorum curæ præfectus (qui 6. 8. & 10. annorum fuerunt) vomitum omni conatu lac & oleum propinando laudabili methodo promovere studuit. Si hæc cura mihi fuisset demandata, idem remedium, quo olim carbonarii uxorem in *Holsatia*, quæ arsenicum de-

vora-

voraverat, restitui, dedissem. Quæ observatio apud illustrem Thomam Bartholinum II. Volum. actor. Hafniens. obs. CIV. p. 253. legitur. Sudorifera meo arbitratu hic non conveniunt, præstat quippe in centro venenum suffocatum eliminare. Semen hujus plantæ innoxie devorant, & ex eo poculum abortivum parant, quemadmodum mihi quædam foemina confessa est.

SCHOLIUM.

Quæcunque fuerit planta ista, symptomata lugubria abunde veneni atrociam arguunt, quod in acredine singulari, à principio ejus salino-sulphureo deducenda, subsistere si dicamus, atque ad methodum Nobil. D. Wepferi in historia *Cicutæ aquat.* observatam, explicare velimus, ne utiquam errabimus. Cui sanè mox in principio vomitoriis obviam ut eatur, opus esse, præter *Dioscoridis lib. 6. cap. 7.* autoritatem, venenum Aconiti comesti vomitione abigendum, statuentis, ipsa ratio dicitur, nec experientia repugnat; Ubi verò altiùs jam quædam ejus particulæ vasa subierunt, tunc alexipharmacis adpropriatis, aut, pro rei exigentia, etiam sudoriferis unà esse de-certandum, nemo diffitebitur.

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO LXXV.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMAN.

Mercurium ex lapide Hæmatite eliciendi methodus.

Hæmatitem primò in alcohol terimus, denique calcinamus cum sale tart. in furno figulino vel vitrario in vase ad illud aptato: furno isti exempto, sicque calcinato affundatur spirit. urin. ad summum rectificatus, inditur retortæ benè lutatæ ad fortissimum ignem, spiritum sic abstrahendo, novum semper reaffundendo, idque novies, accipimus hoc labore salem volatilem saturatâ rube-

dine tinctum, ex quo paramus tincturam cum spir. vin. alcoholifato; quâ tincturâ tota medicina nihil præstantius habet. Spiritus urinæ abstractus confunditur, & sale tartari imprægnatus exponitur destillationi, donec hæc duo benè sint unita. Iste liquor urinæ sic tart. salis vi vel animâ animatus confunditur residuo hæmatiti, & digeritur vitro hermeticè clauso in cinere calido per menses duos, rursus abstrahitur ad siccitatem: siccum hæmatitem tunc sublimamus, sublimatum cinnabari admiscemus, & tunc obtinemus Mercur. Cinnabaris verò in pondere suo augetur, & quando hic reducitur ad Mercur. vivum, & hæmatitis Mercur. adest, hic ab alio Mercur. cinnabarino colore rutilante distinguitur.

OBSERVATIO LXXVI.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMAN.

Puella Ecstatica.

Puella filia cujusdam Lanionis, civis Urbis Buxtehude vehementi morbo decumbens incidit in ejusmodi symptomata, ut jacuerit per integrum triduum mortuæ simillima, ut nihil quoque vitale amplius inesse videretur; præter quod exiguo aliquo calore adhuc calore videretur. Exacto triduo clamore excitare potuerunt; excitata ad se reversa succensuit, quod non in eodem statu reliquissent, ineffabilia esse gaudia, quæ interea temporis processissent.

SCHOLIUM.

Credo ego fuisse ecstasin, & illa (mihi est) mentis à corporis exercitiorum vel functionum corporearum consortio alienatio; quam si quis patitur, quum mens sit spiritus, etiam spirituum consortio gaudet, prout autem hominis conditio fuit, vel vita pia, vel vita impia, ita & mens eorum spirituum fruatur consuetudine, quos vel vitæ suæ rectores sibi elegerit vel comites habuerit. Et de Ecstasi judicandum juxta vitæ genus,

& huic conformia erunt contingentia & narrata Ecstasis non contemnenda, multò minus pro phantasiâ accipienda. Ecstasis bonæ exempla legimus in scripturâ, sic Adamo in Ecstasi collapsa costa à Deo ad Evæ fabricam fuit adempta: sic Jacob Ecstasi passus in visione, qua scalas in cœlum erectas vidit, in quibus Angeli ascendebant & descendebant. Lucta, quâ obtinuit, ut Jacob Israël vocaretur à Jehovah, fuit in Ecstasi, & tale quid contigisse, etiam recordaretur, memoriale fuit illa luxatio, quâ postea laboravit. Quid autem illa luxatione Deus significare voluerit, hic addere non est hujus fori: scilicet posterorum Israël, in ultimis generationibus perpetuam apostasiam: quomodo autem cum eâ & Judæorum conversio possit consistere, alia suo loco & foro docebo, Mysticè Christi passionem & Ecclesiæ persecutionem. Sic & Paulus Ecstasi passus: Somnium Josephi, somnium Pharaonis, somnium Nebucadnezaris, &c. fuerunt parvi paroxyfmi ecstasis. [*Ex literis Exc. Dn. Hannemanni.*]

Borellus in observ. 54. cent. 2. Domina de Pile Mansi Afili in Vasconia morbum passa est, perquetorum ejus curriculum Hispanicè optimè locuta est, licet illius linguæ antè & postea ignara fuerit; & præterea ecstasi tantam passa est, ut pro mortua haberetur: cumque remediis revocata fuisset, adversus adstantes indignata non mediocriter fuit, quod à loco miro & delitioso revocata ab iis fuisset; dixit autem inter multa se vidisse senem, qui dixit ei, fratrem ejus in bello mortuum esse, patremque in cubiculo remoto Psalmum certum legere, cujus verba retulit, hæcque omnia vera fuerunt.

Quæ testantur, animam in Ecstasi quodammodo à corporeis impedimentis separatam aliquid scientiæ, quam post mortem habitura est, acquirere. Sic moribundis idem contingit, cum anima jam jam separari debet. Sic etiam Rev. Vir, D. Phil. Jacob. Spener, Summus ille Theologus, in Postillæ suæ Christianæ praxeos fol. 857. animam Divi Apostoli Pauli in tertium fuisse cœlum surreptam asserit. Exinde, animam

humanam ex corpore vivo, citra vitæ illius extinctionem separatam consistere posse, omninòque possibile esse, affirmat. Si quid absoni tale foret, Divus Apostolus citra ullam se rationem nescire id affirmasset, an ille in corpore, vel extra corpus substitisset.

At hoc, fateor, non congruit cum vulgari nostra vel Aristotelicâ Philosophia: verâ fortasse caremus Philosophiâ, aut ejusdem principiis de humanâ animâ; sic enim de aliis quibusvis rebus imperfectam obtinemus scientiam; de anima autem nostra vel minimam, quin penitus nullam. *Hæc ille.*

Memini cujusdam ancillæ meæ, jam tum in agone constitutæ, cum capite in sinistrum latus reclinato, oculis quasi jam vitreis, mox lumen suum amissuris, & spuma dextris labiis in hærente, cum ægerrimam propè animam traheret, munito cum linteis ore illius, diductis istis labiis aquam Langianam cum V. guttis auri soluti me infudisse: exacto ferè horæ quadrante, erecto repente corpore ista conqueri seriò cœpit, se ex amœnissimis campis Elysiis ad nos fuisse retractam. Consimilis legi meretur, quæ in Zodiaci Medici Gallici anno 2. observatio, quæ 1. Jan. edita, sic se habet. Nobilis puella ex febre ardente cum omnium virium amissione pro defunctâ fuit habitata, adeò, ut assidentibus mortuam esse ratis de funere tantùm cogitatio superfuerit. Panno ex more consueta fuit; accersuntur sacerdotes, & Libitinæ jam destinata erat; cum emissio ex imo pectore suspirio vitæ superstitis indicia edidit. Omnia hîc, quæ ad vitam revocandam videbantur necessaria, fuere observata. Restituta tandem non gratias egit officiorum sibi præstitorum, sed querelas fudit, quod erepta sibi fuerit incomprehensâ & ineffabilis animi tranquillitas, voluptas gratissima, ac talis, quâ mortales frui, nisi ad statum illum deducti fuerint, nequeant, felicitas: quicquid gaudii nomine venit, levissimam tantùm ideam exhibere ejus, quo gavisâ fuerat. Addidit, à se perceptos quidem auribus parentum lugubres gemitus, ac quicquid illi circa funus & exequias meditentur,

tur, menti obversatum esse, nec quicquam vel illorum vel minimam partem excussisse tranquillitatis, qua potita fuerat; animum quippe deliciis illis tam profundè immersum fuisse, ut mundi & mundanarum rerum omninò oblivisceretur, ne dum de conservando corpore cogitatio incideret.

OBSERVATIO LXXVII.

D. JOH. PETRI ALBRECHTI.

Vermis per meatum urinarium exclusus.

IN corde, pulmonibus, epate, aliisque corporis humani partibus sæpius vermiculos nasci, exemplis & auctoritatibus Medici passim confirmant. Admiratione percussus magis obstupui, cum legerem apud Cl. *Schenckium*, vermes ex vesica urinaria nonnunquam cum lotio exiisse. Simile quid Anno 1678. d. 5. Aprilis notare mihi licuit in milite nostri præsidii, cujus uxor summopere mecum conquerens de pertinaci mariti sui ischuria precibus me invitabat, ut ipsum inviserem urinæque tamdiu suppressæ per medicamenta idonea pristinum fluxum redderem: Ego officii mei memor postulationi hujus deesse nolui, & ægrotum miserè afflictum deprehendi, septimus quippe jam agebatur dies, quo ne guttulam urinæ excreverat: Querelas de summis circa umbilicum cruciatibus deque tensione circa vesicam instituebat, talisque aderat tumor abdominis, ut ascitico miser non absimilis videretur. Ego diligenter, tam interna quàm externa ordinavi, nihil intermittens eorum, quæ ad adipiscendum optatum hujus mali exitum admoventur. Ast inani diu me torquebam labore, neque successus tam citò ex animi sententia procedebat. Meditanti igitur mihi de immissione catheteris occurrit ægroti uxor apportans vermem crassitie calami scriptorii & longitudine trium digitorum, referensque, ejecto hoc per urethram animalculo post multos conatus laboresque, marito suo tandem pristinam facultatem pro lubitu vesicam exonerandi

randi esse redditam. Foetus hujus inopinati exclusionem lochia quasi insequabantur, nectarisque vitalis fluxus cum urina per aliquot dies propullulabat, qui tamen exhibitâ emulsione terebinthinatâ feliciter esse desit. Vermis post emissionem vitali quidem fruebatur aurâ, paulò post autem exspiravit. Notandum me suasorem antea existitisse, ægrotus ut diligenter comederet amygdalas amaras, quæ uti egregiâ pollent virtute diureticâ, ita eas ratione amaritiei vermiculi ex vesica propulsionem masculè adjuvissè, nulla mihi hæret dubitatio, cum experienciâ constet, quàm salutarem in morbis verminosis alias præstent operam, possetque hoc remedium tanquam euporiston catalogo medicaminum vesicæ vermibus resistentium inseri, modò certa signa pathognomica ipsorum præsentiam indicarent. Admiratione me detinuit & hoc imprimis, quâ ratione vermes in vesica degere possint, quâ fiat, quod non enecentur aut convertantur in putrilaginem ab acri, mordaci falsoque lotio? Admirari autem desii considerans, in acerrimo aceto innumerabiles sæpius vermiculos reperiri, inque illo vitam transigere satis commodam; quanquam non faciam cum aliis, qui acerum nihil esse aliud quàm congeriem minutissimorum vermiculorum mordicantium, àque horum morsibus omnem aceti acrimoniam dependere rentur. Hac ratione enim quis instare posset, bilem, salem culinarem aliisque acria salina & acida, quæ linguam acrimoniâ suâ feriunt, esse corpora ex atomis & particulis verminosis mordentibus conflata &c. quod absurdum, cum optima microscopia contrarium etiam in ipso aceto nos edoceant, nisi quis mentis suæ phantasmatis nimiùm abblandiendo se ipsum decipere amet, non secus uti illi, qui pulverem ex particulis chordarum rubrarum, quales testudinibus adaptari solent, ab impostoribus præparatum assumentes, à plurimis vermiculis se postea liberatos esse firmiter sibi persuadebant, uti literis prodidit Felix Platerus *Quæst. Therapeut. Appendic. Prax. p. m. 192.*

Fig. XXI,

SCHO-

SCHOLIUM.

Observationi huic respondet illa, quam *Bald. Ronsæus Epist. medic.* de sene quodam refert, qui urinæ difficultate gravius laborans, per somnum excrevit vermem cum maxima sanguinis copia, salvusque evasit; cui addere licet alteram illam *Edmundi de Meara*, videlicet de puero semel in mense, & aliquando sæpius, post duorum vel trium dierum dysuriam, multos lumbricos per virgæ canalem excernente; ut & *Joh. Rhodij cent. 3. obs. 36.* de adolescente post 5. dierum difficilem mictionem tantiam vivam emingente. Quænam verò jam in præsentī casu existat dirī illius adfectūs causa, determinare est difficile. Aut enim vermis ille orificium vesicæ urinariæ corpore suo obturasse, sicque unà urinæ egressum inhibuisse, dici posset, aut, quòd credibilius, idem vesicæ collum, rodendo fugendove nervosam ejus partem lædens, ad convulsivam contractionem irritaverat, unde fibræ ejus contractæ meatum unà urinarium occludere potuerunt; quâ dolorificâ cessante lumbrici adhæsiōe, eodem nempe ab amygdalorum amarorum virtute, cum sanguine ad vesicam delata, vel quacunque demum alia à causa excusso, non fibræ tantum laxatæ denuo fuerant, sed & apertum vulnusculum sanguinem aliquandiu, priusquam iterum consolidaretur, stillaverat. Quin & vermis ille, si primò non ipsa in cavitate vesicæ delituerit, sed mediante sanguine ipsas inter cervicis membranas depositus fuerit, sensim adauctus tumorem illo in loco excitare, ac tensione istâ quandam membranæ internæ excrescentiam mentiri, sicque tandem orificium omnino obturare valuit, usque dum membranâ divulsâ exitum sibi paraverat, sicque non tantum hæc denuo se contrahens meatus libertatem restituerat, sed aliquandiu etiam ex apertura ista sanguinem emiserat.

[*L. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO LXXVIII.

D. JOH. PETRI ALBRÉCHTI.

Meatus ab intestino cæco ad vesicam.

Dissectio viri ob maleficia decollati instituta est Francofurti ad Viadrum Anno 1667. à D. D. *Gariép* Medico Colbergensi: Adfuit spectator *Conradus Vesensfeld* Professor olim Academiae Viadrinae insignis & acutus rerum naturalium rimator, cujus in primo ætatis flore extincti mors, uti mihi valdè adhuc existit acerba, ita emptio- nis jure ipsius quondam mihi comparavi manuscripta, quæ inter alia curiosa accuratam commemoratæ dissectionis descriptionem exhibent: Majusculis autem literis sequentia notavit: *Casu factum*, verba sunt *Vesensfeldii*, ut offenderemus aliquot ductus ab intestino cæco deorsum ad vesicam vergentes: Per hos ergo meat materia lotii potatoribus tam sæpè & copiosè excernendi, hi autem ductus inveniebantur abradendo pinguedinem, circa cæcum intestinum sitam. Urinam omnem à sanguine in renibus separari, uti non adeo liquet, ita in designanda via, per quam illa ad renes deferretur, excellentiores Anatomici dubii incerti que hæctenus titubârunt: Omnem scrupulum evellerent omnem que tollerent dubitationem prædicti ductus, si ipsorum veritas constaret. Monendi sunt Anatomici, ut in investigatione horum nonnihil operæ ac diligentia impendant experiantur que, an vel hos vel Cl. *Diemerbrockii* chylosa, vel alia ad renes aut vesicam tendentia vasa invenire queant.

SCHOLIUM.

UTi non facilè ullius Viri boni, & eruditi Anatomici fidem in dubium vocare debemus, si varios Naturæ lusus & errores considerare velimus: ita etiam hanc de ductibus ab intestino cæco ad vesicam vergentibus observationem eodem referemus. Sed hoc utique rarissimum quid fuisse dicemus. Neque etiam

etiam tantopore iisdem pro demonstranda via celerioris & copiosi transitûs materiæ potulentæ ad vesicam in potatoribus opus esse, videri nonnullis posset, si viam ex ventriculo ad renes per omentum eruditissimè à nostro Celeb. *D. Heliantho Ephemer. Nat. curios. Ann. IX. obs. 17.* propositam admiserint, aut saltem Exc. *Rich. Loveri in tract. de corde cap. 3. & Guil. Cole cap. 13. de Secret. anim.* discursum adprobaverint.

[*L. Schrök. L. F.*]

OBSERVATIO LXXIX.

D. JOH. PETRI ALBRECHTI.

Hydropicæ cujusdam aqua ex hypochondriis profluens morbum solvit.

VIdua quædam 60. annorum hic loci sedem rerum ac fortunarum suarum habens post varios in diæta commissos errores septem abhinc annis hydrope ascite corripiebatur: Quo indies ingravescente, accersitus Medicus nullo ad sanandum apposito remedio neglecto curationem tentabat: Sed quodvis incassum adhibebatur, neque medicamentorum virtute vires morbi frangere ejusque radices evellere licitum erat. Superfuit Paracentesis, cujus tamen administrationem omnimodè recusavit, nulliusque persuasionibus eo impelli potuit, ut dicto medio locum daret, quin potius mortem appetiit. Ast præter omnium opinionem morbus ad exoptatiorem longè eventum provectus est. Ægrotæ namque vi morbi fermè consumpta sensit aquam ex utriusque lateris hypochondriis, ubi pori cutis mirum in modum aperti conspiciebantur, promanare: Cui fluxui quod mirum, natura quasi non nescia unâ vice hydropicorum aquam non educendam esse, præclusis poris moram interdum imperabat, quæ tamen aliis temporibus remotis obstaculis sponte solvebatur. Fluxu igitur hoc per intervalla aliquot

mensis durante, abdomineque sensim detumescente ægrota morbi gravitate magis magisque levabatur, donec tandem aquâ præternaturali ex corpore ejus ejectâ integritatem pristinæ valetudinis recuperaret, quâ etiam, dum hæc scribo, satis bellè atque commodè fruitur.

SCHOLIUM.

Naturam revera in hoc Casu fuisse morbi medicatricem, constat, quæ sæpius, quod nullus ministri sui, Medici, labor & diligentia efficere valet, promptè salutem suam feliciter prospicit; idque in hydropis cura non semel præstitit, rarò etiam hic molimine ex hypochondriis aquarum sarcinam expellens; vi imaginationis fortè eò compulsâ dum metu dolorificæ ipsi creditæ, crudelis, multis tamen persuasionibus sollicitatæ Paracenseos, copiosorem seri superflui fluxum ad loca sectioni viciniora magno impetu amandavit; quod in glandulis subcutaneis ibi subsistens, nec in vasa lymphatica promptè receptum, sed excretorios sudoris tubulos distendens, per illa exitum sibi paraverat, sicque sensim reliquum etiam serum alibi extravasatum, & dein paulatim in vasa effluxu illo inanita regressum, patente isto in loco successivè evacuaverat; cessante tamen nonnunquam fluxu illo à frigore aëris ambientis diutius admissi, serum naturâ glutinosum in tubulis distentis incrassante, eosque obstruente, donec eodem iterum rarefacto, àque majore seri noviter supervenientis collecta quantitate ulterius expulso, novum transitum sibi paraverat; in confusione illos conjiciens, qui sæpe præ aliis prudentioribus magis sapere sibi visi, hydropicos vehementi evacuatione ab aquarum sarcina, brevi & uno quasi impetu, liberare infeliciter student, quale quid contigisse aliquando novi, dum ex cachexia quidem factus hydropicus, à diuretico nimis liberaliter propinato, parvo quidem temporis spatio ab insigni suo seri stagnantis pondere, non sine triumpho, ante tamen victoriam, decantato, fuit liberatus, paulò post tamen spiri-

spiritibus unà exhaustis præter expectationem subito placidè
extinctus est.

[L. Schröck. L. F.]

OBSERVATIO LXXX.

D. JOH. PETRI ALBRECHTI.

Flatus corporis humani cur tam difficulter
nonnunquam discutiantur.

MEmini me quondam ex Cl. *Sylvio*, cum in Nosocomio
Lugdunensi ægroti passione colicâ decumbentis ra-
tionem haberet, audire, hoc malum cujusvis medi-
caminis nonnunquam vires eludere, difficilisque
medelæ causam consistere in copia bullarum ex pituita valdè
glutinosa conflatarum flatus intus habentium: Bilem autem
rum temporis sale lixivo acuatam phlegma rarefacere nimis,
quo rarefacto hujus latera magis distensa flatusque recipientia
dictas bullas producere; non secus quàm aquam smegmatis
beneficio glutinosiorem redditam pueri in sphæricas bullas
conflare atque formare solent: Quicquid enim ibi præstat
smegma, illud in corpore humano efficere pituitam; & sicuti
à spiritu calido smegma rarefactum in bullas effertur, ita bilem
tanquam humorem calidum in pituitam agentem hoc mu-
nere defungi censebat. Quæ omnia, uti non à recta ratione
aliena omnimodè censenda, ita quoque dictis experientia fi-
dem fecit. Anno 1677. accersitus ad hujus civitatis incolam,
qui per 5. dies cum passione colicâ conflictatus erat, ipsius ab-
domen mirum in modum distensum deprehendi: Quibusli-
bet medicamentis frustra exhibitis incassum diu sudavi, in-
certusque fui, quid fieret, quod probatissimis pharmacis hocce
malum non cederet. Cum autem in usu clysmatum diligen-
ter persisterem, ægrotus post aliquot dies horum auxilio ex-
crevit massam ex multis vesiculis contextam, quarum majores

res juglandium, minores nucum avellanarum magnitudinem excedebant. Hæ vesiculæ tam tenaciter sibi adhærebant, ut nullâ operâ divelli possent, quin potius disrumperentur mephitimque flatulentam cum foetore adstantibus valdè molesto emitterent. Hocce spectaculum quamvis sordidum non tamen sine animi voluptate diu intuitus sum, omnemque mihi evulsit hæc observatio admirationem, quare tam infelici Marte contra tympanitidem, colicam flatulentam (quam merito à colica convulsiva solis humoribus acribus adscribendam distingo) bella geramus, cum de vero remedio dictarum vesicularum rupturam promovente adhuc simus incerti. Sanatus hoc modo noster ægrotus valet adhuc pancreaticè, liber suis ex passione colica cruciatibus, cum quibus antea tam frequenter ipsi confligendum erat. Simili modo fabri cujusdam ferrarii uxori 66. annos habenti, consilio meo quondam præfui, quæ à longo tempore asthmatica & anhelosa suffocationis periculum incurrebat. Hinc perterrita omnes nervos intendebat, ut per tussim obstacula liberum aëri transitum denegantia removeret, & hac ratione post conatus Herculeos laboresque incredibiles ejecit interdum vesicam magnitudine pomi Borsdorffiani flatu plenam, qui tamen vesicâ propter summam glutinositatem rupturam difficulter admittente evocari vix poterat. Hoc peracto aliquot horas libero fruebatur spiritu, donec præterlapsis illis regenerata novâ vesicâ novi laboris faces incenderet, quibus tamen cum ægrota indies magis defatigaretur, factum est, ut exhaustis consumptisque illius viribus brevi post naturæ satisfaciens somno consopiretur æterno.

SCHOLIUM.

Tympanitis & Colica flatulentalicet absque tenacis ejusmodi & viscosæ pituitæ in bullas distentione multoties producantur, à sola utpote humorum variorum præternaturali agitatione vel effervescentia ortæ, quæ tamen vesiculas istas unâ conjunctas habent, difficiliorem curam utique suscipiunt; cum

cùm enim mater earum, pituita viscidissima, quam vitream adpellare quibusdam libuit, ob illam ipsam glutinositatem, difficulter eradicari queat, eò magis productæ ex eadem vesicæ, magis utpote condensatæ, & induratæ, ac quasi membranofam naturam induratæ, medicamentorum operationi resistent; quæ ideo non tam phisagoga propriè dicta, calida & aromatica, quàm potius majori penetrandi, incidendi & resolvendi, imò corrodingi vi prædita requirere unà videntur; quâ ratione fortè v. g. nitri spiritus, aliàs jamdudum anticolicorum in numerum receptus, hîc vim suam exferere valebit.

[L. Schröck. L. F.]

OBSERVATIO LXXXI.

D. JOH. PETRI ALBRECHTI.

De

Stercorum egregia in nonnullis virtute.

SOcer meus Quæstor Episcopatus Hildesheimensis ante aliquot annos passionibus colicis valdè obnoxius erat, quibus tantopere affligebatur, ut paralysis dextri lateris cum amissione loquelæ succederet. Circumstantes absente Medico cùm nescii essent, quid faciendum, occurrit fœmina quædam recens sterces suillum, quod manibus gerebat, ægroti naribus intrudens; Quo vix peracto subito ille in hæc erumpit verba: *O Gott/wat stinckt dat Sau?* & hac ratione non tantùm aphonia cessavit, sed & paralysis cruciatusque colici extemplo remisère. Rusticis aliisque vilioris conditionis hominibus sæpius autor fui, ut succum fimi equini cum cerevisia calida contra colicum morbum assumerent, externè autem dicti fimi portionem cum cineribus calidis commixtam tepidè regioni circa umbilicum apponerent, quod euporiston nunquam non ipsis exstitit salutare. Cæterum hosce stercoreum effectus non est quòd valdè miremur, cùm & in aliis morbis

bis illa non mediocriter prodesse & experientiâ & Excellentissimorum Virorum testimoniis discatur noteturque. Sic antidotum napelli sterco humanum esse affirmat Cl. *Hoffmannus animadvers. in Schroder. p. m. 664.* Foetoremque hujus naribus attractum matutino tempore præservare à peste refert *Minderer. Medicin. militar. p. 125.* Pleuriticis alii gallinarum, alii colubarum sterco commendant. Prostat in nostra officina aqua antipleurítica ex fimo equino destillata, quam uti cum fructu sæpius exhibui, ita laudibus illam sufficienter prædicare nequeo. Infallibile fermè remedium ad constringendum fluxum menstruum esse sterco asininum, ejusque succo plurimos de sorditie parùm sollicitos felicissimè sanatos asserunt, *Finckius Enchirid. Dogmat. Hermet. c. 34. Zacut. Lusit. Prax. Hist. l. 9. c. 11. Solenander Consil. Med. sect. 4. cons. 8. Schonborn. Manual. Med. p. 184.* pluresque alii. Stercoris suilli in narium hæmorrhagia sistenda, anserini in ictero aliisque morbis curandis efficaciam etiam tyrones medicinæ vix ignorant. Videatur Ann. 9. & 10. observatio LVI. Salibus excrementa animalium sunt plena, quibus volatilium sterco præ cæteris abundare, quia acres serososque humores non emingunt, à curiosis animadvertuntur. Hisce igitur dictas operationes adscribendas uti non dubito, ita insignem inter hæc intercedere differentiam ex virtutum discrepantia liquet. Verosimile enim est, sterco, quod stipticâ gaudens qualitate hæmorrhagiis medetur, visalis cujusdam nitrosi, acidi &c. illud præstare: Aliud aphoniam cum paralyfi solvens beneficio salis alkalicæ volatilis vappescentibus (uti Excellentiss. *Hannemannus in Proœmio de usu & abusu inebriaminum* de apoplexia judicat) pristinum vigorem restituere. Sed de hac materia liberam cuilibet philosophandi potestatem relinquo.

SCHOLIUM.

Quamvis σκατοφάγοι, uti eos vocat, quidam medica stri malè laudiant *Joh. Petr. Lotichio thes. 6. de Casei nequit.* & revera, ubi delectum remediorum habere potest, sordidis ejusmodi Medicus

cus elegans abstinere teneatur, in necessitatis tamen casu, ubi non, quod decorum magis, sed quod utile est, expetitur, si alia pari efficaciam prædita eum destituant, cur non similia in usum trahere liceat, sufficiens causa nulla subest. Uti verò in ipsis excrementis spiritus vitalis præsentiam agnoscere tenemur, (unde vivere eadem, *Guil. Maxuellus de medic. magnet. pag. 27. scribere sustinuit, & Joh. Bapt. Helmontius cap. de lithias. §. 35. spirituum vitalium participationem excrementa servare prodidit,*) quam Exc. D. *Jo. Conr. Peyerus exerc. 1. de glandul. intest. de spiritu non minus animali verè deprædicat: ita cur recenter adhibita præstantiores quandoque edant effectus, hinc edocemur. Licet & aliàs diversimodè prodesse posse, præter multorum experientiam, ipsa quoque ratio dicitur, sulphure & sale volatili, ut & fixo quandoque in iisdem manifestè se exferentibus, & partim ab adsumtis cibis &c. partim ab interno principio, bile & lympa, ortum trahentibus, sicque etiam eorum diversitatem in ipsa operatione multiplicem & quasi specificam ostendentibus.*

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO LXXXII.

D. JOH. PETRI ALBRECHTI,

Lochia aquosa.

UXor cujusdam Mercatoris expletis Mensibus absque laborioso nixu puerperio naturam ipsam obstetricante partum absolvebat. Circa foetus exclusionem mirum & insolitum quid contigit: Conficiebatur enim absque ulla sanguinis profusione, cujus ne guttula in conspectum venit, sed loco ipsius lympa viridis non absimilis solutioni vitrioli commun. cum aqua simplici factæ præter propter pondere 20. librarum lochia constituebat. Aqua erat limpida, dulcis, omnis acrimoniae expers, duravitque ejus fluxus integrum mensem satis copiosus absque ullius sanguinis vestigio: Neque puerpera hinc malè habebat, sed uti feliciter enixa

B b

erat,

erat, ita reliquo tempore puerperii absque multis torminibus aliisque incommodis traducto in hunc usque diem vivit sana optimaque utitur valetudine. Notandum, quod secundinae, quanquam dilaceratae & cultelli acie multoties discissae nihil sanguinis, sed similem liquorem limpidum & aquosum profuderint. Hasce ob causas foetus non est exclusus justo infirmior, sed uti integris viribus mundum intravit, ita iisdem adhuc absque ullo sanitatis vitio bene fruitur. Hinc evidenter apparet, quam lubrica sit illorum opinio, qui sustinere conantur, lochia esse residuam sanguinis partem pro nutritione & augmento foetus ad uterum delatam.

SCHOLIUM.

Cum humorem foetus nutritum a matre suppeditatum non purpureum illum esse, sanguinis nomine proprie venientem, compertum sit, verum albicantem aliquem & serosum, similem feri evacuationem ex oscillis uterinis hic contigisse; & cum sanguis puerperis a partu recenter exstillans non aliam originem agnoscat, quam vasorum sanguineorum in uteri substantia radices agentium, a praegresso enitendi conatu, sive uteri forti commotione, & hinc subsequente placentae separatione violentam reserationem, in hoc autem casu absque laborioso nixu puerperium successerit, & ita oscula vasorum sanguifluorum non dilacerata fuerint, porulos istos, qui liquorem nutritum graviditatis tempore ex arteriis uterinis in placentam derivaverant, ulteriorem saltem feri istius a sanguine separati fluxum concessisse, crassioribus autem cruoris particulis exitum denegasse, foret credibile, nisi & ipsa placenta discissa, sanguinis loco, similem aquosum liquorem suppeditasset; Unde potius in hoc subjecto ipsi sanguini tincturam purpuream omnino defuisse dicendum erit. Qualem rubedine destitutum sanguinem in aliis quoque fuisse deprehensum novimus, exempla prominentibus *Joh. Rhodio cent. 1. obs. 36. cent. 3. obs. 72. Petr. Borello cent. 1. hist. 25. Thom. Willisio de febb. cap. 1. Henr. Olden-*

Oldenburgio Act. philosoph. Angl. Num. 6. §. 4. 10. & Num. 8. §. 8. Ephemeridibus Nat. Cur. Ann. II, obs. 210. & Ann. III, obs. 123. &c. Quæ tamen dum vel recenter è cibo comesto prolectum & nondum cum sanguine intimius permistum chylum proponunt, vel saltem sanguinem illum in cachecticorum, febricitantium, aut alio morbo laborantium corpore exstitisse innuunt, quid hîc decernere liceat, haud video. Chylum enim non fuisse, nec puerperæ foetusque sanitatem admodum laborasse, ipsa historia loquitur. Sanguinis equidem in genere considerati essentiam in purpura non consistere, vel Hippocrates lib. de glandul. testis est, illud album, quod ex glandulis dissectis erumpit, sanguinis nomine dignatus, per hunc ipsum tamen sanguinem album nil nisi ferum intellexisse, Hier. Barbatius tr. de sang. & ejus ser. benè interpretatur, utpote cujus feri quoddam quasi promptuarium sunt glandulæ; id ipsum verò ita solitarium in humano corpore pro sanguine vitali & sano nemo facile agnoverit. Licet enim imperfectiorum quorundam animalium, uti cochlearum (vid. Exc. D. Joh. Jac. Harderi examen anat. cochl. terr.) liquorem vitalem albicare certum sit, in homine tamen similis ubi occurrit, aliquid præternaturale, & ita morbosum, à quacunque demum causa, sulphur sanguinis rubicundum subjugante, ortum habuerit, evincit,

[L. Schröck. L. F.]

OBSERVATIO LXXXIII.

D. JOH. PETRI ALBRECHTI,

Ex

Abscessu renum substantia per urinam
expurgata.

Quintus jam agitur annus, cum Nobilis quædam Matrona, quæ à longo tempore jam fuerat nephritica, inflammatione renis dextri corripereetur, huic abscessus succedebat, hinc puris mictio. Semper autem

cum urina purulenta excernebat aliquot carunculas, frustula scilicet rubra, crassiora, pinguedine interdum obducta, magnitudine phaseolorum. In tanta copia per aliquot menses hæcce renis corpuscula dubio procul à sanie acri erosa exierunt, ut non dubitem, totâ hujus renis substantiâ corporetenus eliminatâ, illam functionem, quam natura utrique renum injunxerat, in solum sinistrum cecidisse, qui rectissimè quidem officii rationem hæctenus persolvit, creavit autem hisce ultimis diebus dictæ matronæ acutissimos cruciatus, videturque hic nimii forsan laboris pertæsus fraterculi emortui officium amplius repudiare; an medicaminibus exhibendis possit reconciliari, inque meliorem statum deduci, tempus docebit. Cæterùm non possum quin hisce apponam observationem anatomicam non malè huc quadrantem, quam non ita pridem Excellentissimus *Dn. Julius Georgius Behrens* Sereniss. & Potentiss. Duc. Brunsvic. & Luneb. in Aula Guelphica Archiater præclarus sequentibus mihi communicavit verbis: Meretrix quædam, quæ per multos menses hîc captiva fuit, peperit gemellos masculos: Unuserat sanus & bonæ constitutionis, alter habebat anum clausum, crura distorta & tumorem spongiosum in ultima vertebra dorsi, de cætero erat tenerrimæ constitutionis infans, ut brevi illum moriturum prædicerem: Ani apertio à Chirurgo hujus loci feliciter peragebatur, excrementaque alvi naturaliter iterum fluebant. Sed post aliquot dies cùm infans mortuus esset, à Magistratu mihi permissum est, ut cadaver ejus anatomix subjicerem. Abdomine aperto non aderat omentum. Intestina tenuia & albicantia & splendida erant; crassa inflata & colorem gangranosum referentia: Colon omnibus cellulis carebat, reliqua omnia sana. Ad renes autem ubi deventum, sinister tantùm aderat, sed satis magnus in tenello isto corpore. Circa vasa quoque natura non omiserat lusum, aderat enim unus ureter & unum vas spermaticum, sed ambo satis ampla. Ille inferebatur vesicæ: Hoc obvolvebat testiculum, qui quoque solitarius erat & subsidio carebat &c.

OBSERVATIO LXXXIV.

D. JOH. CONRADI PEYERI.

Uteri & vesicæ urinariæ procidentia.

Quod verum est, meum est, dixit olim *Seneca in Epistolis*. Utinam idem adhuc sentirent ac saperent scriptores omnes, veritatemque pluris facerent, ceu æternum quid ac immutabile, quàm fallacia præjudicia, aut fucata novitatis illecebras, & intempestivum contradicendi studium; Quidquid verò delinquant alii, titubentve mente, nobis hercle quidquam affectare præter amabile verum religioni est. Neque enim curiositate nostra & quotidianis exercitationibus aliò collimamus, quàm ad cognoscendam veritatem colendumque Deum, deinde etiam ad curandam mortalium valetudinem. Hic errores tamen non tantum vitare ipsi adhibita summa diligentia, sed etiam ut evitent cæteri efficere pro virili parte tenemur. Inter muliebres morbos omni ævo cognita & perspecta fuit uteri procidentia, grave sanè molestumque malum; quippe generationi plurimum officiens, ac interdum etiam funestum: docuitque universa antiquitas uterum mulieribus aliquando prolabi. Hodie autem post *Theodorum Kerckringium*, præclaris monumentis apud eruditos celebrem, in Belgio famigerati chirurgi duo *Ronhusius & Meckermanus* editis observationibus negant matricem procidere posse, quod prisca uno omnes ore affirmaverant, arguuntque erroris ac imperitiæ præclara & vel *Æsculapio* majora nomina. In hoc anticipati statu, cum alterutri partium causâ cadendum sit, judicem appellare nullum convenit nisi experientiam. Equidem in rebus ad rationem solam pertinentibus humanæ auctoritati tantum fidei nunquam adhibemus, quantum conscientia dictamini: semper enim pro falso ambiguoque justè reputamus quidquid claro & distincto mentis nostræ conceptui repugnat, etiamsi gravissimi autores sexcenti id verum ac indubitatum

bitatum esse pronuntiarent. Nimirum sapientum ratio sul-
juris est, & ad quam homines adspirare debent, æternæ verita-
ti, hoc est, Deo, prius auscultat quàm hominibus. At alicui
planè sentiendum est de rebus contingentibus in iudicio cui
præsidet experientia. Hic votorum pluralitas & testium idem
affirmantium multitudo plurimum momenti ac vim verita-
tis habet, nisi manifestò demonstrari queat, testimonia esse
fraudulenta. Quamobrem cum in his casibus magni æsti-
manda sit bona fides, & scriptorum idem sententiarum fre-
quentia atque autoritas, acerbè ferimus Chirurgorum istorum
petulantiam, in tot præcellentes Medicos temerè ac perversè
insultantium, quorum ipsi neque famam nec eruditionem af-
sequuntur; imo continere nos diutius non possumus, quin
contra ipsos pro veritate & antiquitatis honore testimonium
publicè dicamus. Accidit anno Christi MDCLXXXII. men-
se Martio, ut in xenodochio Scaphusiano vidua decumberet,
ex diuturna & gravi uteri procidentia laborans. Primum qui-
dem ante plusculos annos, cum uxor adhuc marito frueretur,
leve malum fuit, nihilque aliud quàm vaginæ laxamentum:
postea verò conceptione & partu iteratis paulatim ita degenera-
vit, ut vagina omnis inversa prominere ac inter femora nuta-
ret. Procidentiam ægra sibi identidem ipsa reposuit, & pila cerea
utcumque firmavit, donec novissimè difficulter parturienti
uterus edito foetu in vaginam dependulam prolaberetur. Pen-
siliis massa carnis spithamam æquavit longitudine, crassitiem
utraque manus facile complecti non potuit, tantumque dolo-
ris & molestiæ agrotanti creavit procidentia, potissimum ob-
ambulaturæ ac rem familiarem curaturæ, ut subinde mortem
præoptaret. Infernè per patulum uteri orificium menstrua
statis temporum intervallis promanarunt. Matricem autem
extra pudenda delapsam manibus nostris aliquoties palpavi-
mus, quæ tamen inversa haut erat, ut oculis conspici posset, sed
latens intra vaginam propendulam tractari potuit & compre-
hendi manibus. Illa sursum aliquando compulsâ nativam se-
dem

dem cum saltu repetiit; at vaginam in pristinum restituere locum non licuit. Tandem cum nihil remedii superesset, & alia atque alia mala imminerent hanc amputare visum est. Eventu autem spem non implente ægra mortem occubuit. Docuit post anatome uterum revera procidisse, vaginamque totam fuisse eversam. Adhæc quod magis mirum & planè novum videtur, cum utero vesicam urinariam similiter mutata sede procubuisse annotavimus; ceu pluribus aliquando forsân denarrabit inclytus *Wepferus*, qui horum omnium nos voluit esse testes oculatos. Nec tamen rupta fuerunt uteri & vesicæ vincula, sed tantùm laxata. Resipiscant ergo *Kerckringius*, *Ronhusius* & *Meckeranus*, siquidem adhuc in vivis sint, sententiamque suam erroneam & perniciosam moniti retractent. Cæteri demum quotquot hæc lecturi sunt, & quorum ista novisse interest, vel nostro exemplo discant scrupulose ponderare omnia, ac ubique magnam adhibere diligentiam cautionemque, ne cum delinquant ipsi tum seducant incuriosè alios, aut seducantur.

OBSERVATIO LXXXV.

D. JOH. CONRADI PEYERI.

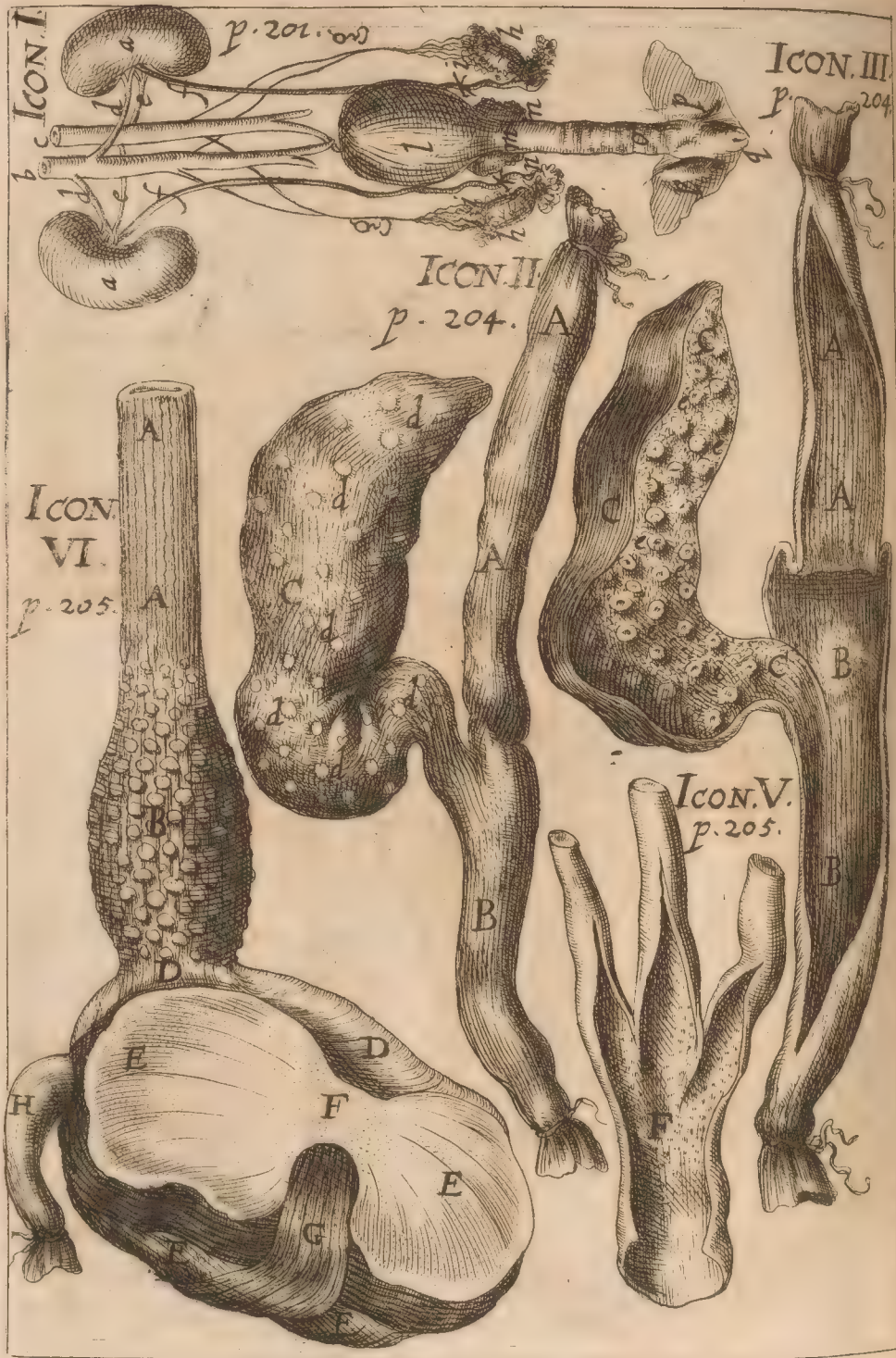
De

Lepusculis, Salmonum extis, intestino caeco, ventriculo anserino, & renibus anserinis.

Diversa eujuscunque sortis ac ætatis animalia cum vivam tum demortua frequenter dissecamus, sive privatim soli, seu coram aliis, nec operam ludimus, etiamsi floccipendant aliqui. Quæ autem nobis usui & oblectamento fuerunt, eadem literis consignata tibi trado, Muralte charissime! cum hæc tua quoque sit occupatio & laboribus nostris tantulis delectari videaris. Mense Augusto
Obs. LXXXV. lepusculos geminos variè torsimus, opitulante
Joh.

Joh. Conrado Wepfero, Poliatri nostratis celeberrimi filio. Stomachum pylorumque illis viventibus identidem pupugimus, rati vomitum dejectionemve inde orituram, quorum tamen neutrum evenit. Deinde ut pylorum forfice abscidifsemus, chylus nullus è ventriculo effluxit, qui se ab illato ictu tam vehementer contraxit, obortis convulsionibus, ut stylos tubulosque aditu tantisper prohibere, dum duas tresve guttas liquidas digitis inde exprimeremus. Chylus autem in ventriculo nullus aderat, sed tantum serosa materia aqueo humore stipata. Copia chyli maxima intestinis fuit, è quibus lacteas venas sexcentas oriri vidimus, pulcherrimo spectaculo: namque surgebant illæ è penitissimis intestinorum recessibus, ibidemque tanquam in terra plantæ radices agebant. Chyli receptaculum inter medios renes situm erat, quo inflato aër per thoracis ductum in venam cavam & cor è vestigio transit, unde hoc sese motitavit vehementius. In crassis intestinis cellulæ complures valvulis membranaceis distinctæ apparuerunt. Cœcum intestinum prælongum fuit, multisque spiris contortum, & præterea striatum, ac glandularum agminibus hinc inde instructum. In alterius lepusculi abdomine multum feri stagnavit, cujus scaturiginem perquirentes vesicam urinariam disruptam fuisse vidimus. Quo autem casu nescimus. Forfan ex vehementi comprehensione, dum caperetur, illi vesica lotio turgens diffiliit. Aperto thorace pulmones conciderunt, sed diaphragma identidem vibravit. Quinimo alius lepusculus sterno jam ablato maxillis repente diductis respiraturus, pulmonibus haut intumescens, diaphragma & costas aliquoties succussit. Auriculæ cordis adhuc pulsantur corde pridem emortuo & quiescente. Testiculi maribus in ventre latebant, non procul à vesica urinaria, quibus adstructi parastatarum gyri sunt spectabiles & abeunt in vasa deferentia. Hæc retro vesicam urinariam circumducta pergunt ad vesiculas seminarias: cum enim deferentia vasa inflaviffemus, vesiculæ istæ protinus simul intumuerunt. Prostatarum
vicem

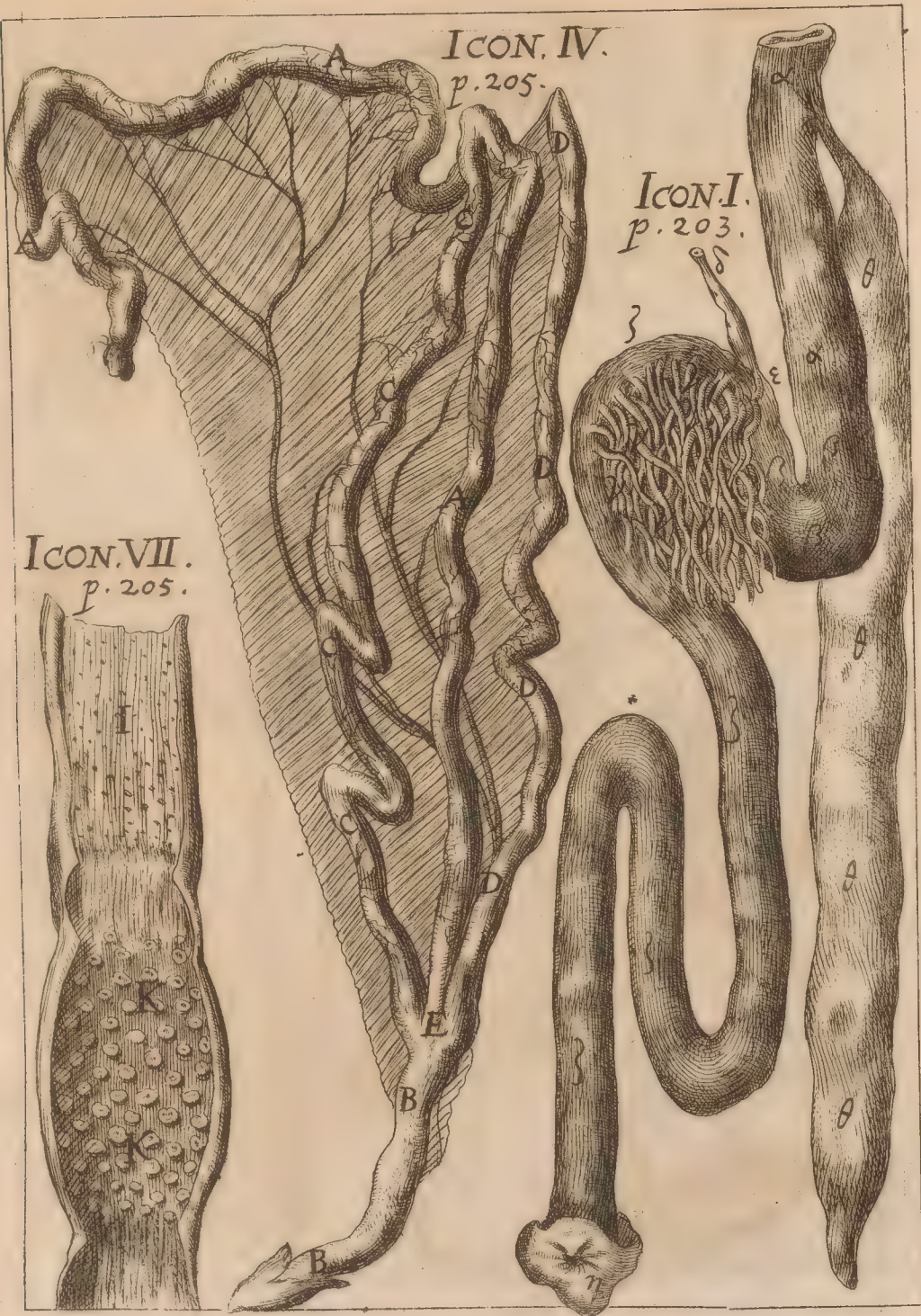

ICON. IV.
p. 205.

ICON. I.
p. 203.

ICON. VII.
p. 205.

11 1/2

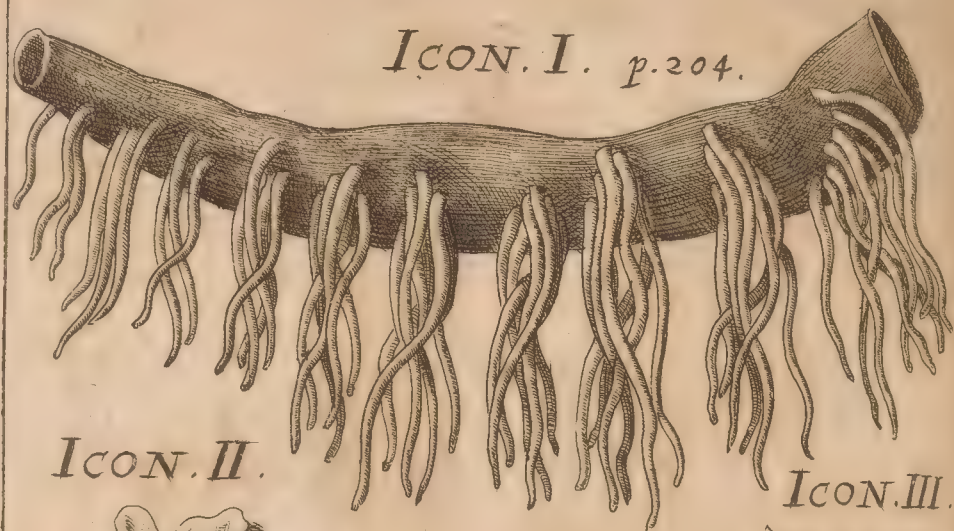
vicem præstant bina glandulosa corpora, testiculis paulo minorâ, sed ita peni juncta, ut etiam forinsecus deprehendi queant. Hærent namque intra duas capsulas, ad quas per pellem utrinque propter penem patens rima ducit. Quæ omnia distinctiùs fortè ex tabulæ primæ icone I. spectare & dijudicare poteris, ubi *aa* renes designat, quorum dexter altior erat sinistro; *b* truncum venæ cavæ; *c* truncum aortæ; *dd* venas emulgentes; *ee* arterias immulgentes; *ff* ureteres; *gg* vasa præparantia ex arteriis & venis spermaticis composita; *hh* testiculos; *ii* parastatas seu epididymides; *kk* vasa deferentia; *l* vesicam urinariam; *m* cervicem vesicæ urinariæ; *nn* vesiculas seminarias; *o* penem; *pp* prostatas cum folliculo sub quo delitescunt; *q* urethræ exitum. Sed de lepusculis satis; jam Salmonem apponemus, cujus exta in ædibus Excellentissimi Wepferi primùm collustravimus eodem Mense. Branchiæ compositæ erant è pluribus fornicibus, osseis partim, partim cartilagineis, quibus coadunati apices innumeri gaudebant singuli venarum arteriarumque propaginibus apicum fornicumque robore munitis, de quarum usu Thomas Willis de Anim. brutor. cap. III. legi meretur. Infra branchias exstabat cor crucibulo (usitato Chemicis instrumento) assimile, densò fibrarum musculosarum agmine instructum, sed reliqua salmonis carne & musculis rubicundius. Ventriculus ei erat unicus, internè cavernulis multis & tuberculis carneis inæqualis: auricula etiam unica corde coloratior & columnis fibrosis similiter internè prædita ac cavernosa. Hæc sponte sua quandoque adhuc commovebatur, licet pridem è Salmo-
ne exenta fuissent interanea. Erat porro duplex cordi ostium geminiq̃ue canales, per quos sanguis com meat. Vena cava magno hiatus sanguinem immittit, aorta emittit, in caput, branchias & reliquum corporis. In principio aortæ apparuit nobis structura mirabilis. Etenim aorta illic instar bulbi prominens auriculæ speciem habet validisq̃ue fibris instructa sanguinem proprio motu impellit. Inter infimum &

medium ventrem diaphragmatis loco intercedit membrana, ceu paries intergerinus. Ab ore ampla regiaque via ducebat in gulam, quæ postea ventriculo inferitur. Ventriculi tamen amplitudo vix major quàm gulæ videbatur. Hic autem robustior erat œsophago. Pollebat enim fibris plurimis & fortissimis. Cæterùm ventriculus fermè inanis fuit, nec eo quidquam continebatur præter mucipauxillum: unde nihil certi de esca seu cibo salmonum tibi significare possum, quanquam sint è piscatoribus, qui eos piscibus minutis victitare affirmant. Infra pylorum intestinis densò agmine adhærent appendices intestino cœco humano vel lumbricis assimilés, quarum numerus superavit sexagesimum. Pennam anserinam, qua scribimus, singulæ æquant crassitie. Omnium verò longitudo non est eadem. Decrescunt enim pari ordine quo fistulæ in organo musico, quarum series quoque multiplex. Propter ventriculum appendices & numerosiores & longiores quàm alibi conspiciuntur, ita ut iis cingatur pylorus. Inde verò paulatim & numerus & longitudo earum deficit, & quinæ, quaternæ, ternæ, binæ cernuntur. Cunctarum ora sub pylori valvula in intestinum hiant, altera extremitas impervia est. Appendices hæc universas connectunt vasâ & pinguedo plurima, quam omenti vicem præstare existimavimus. Constant autem illæ è fibris musculosis, partim rectis, partim spiratim circumductis, & membrana nervea, quam multæ rugæ intus caperant, & crusta tenuis munit. In his appendicibus succum album instar chyli reperimus, alibi admixta bile tinctum. Fuit etiam ubi unus alterque lumbricus latus hæreret, quibus pisces nonnunquam abundant. Statuit M. Malpighius Dissert. de Bombyce pag. m. XLIII. in appendicibus istis fermenta colligi: nos simul etiam perfici chylum in his recessibus arbitramur. Propter appendices illas Albertus citante Aldrovando lib. IV. cap. I. & Jonstono intestinum salmonis in plures veluti digitos dividi scripsit. Porro inde ab appendicibus intestinum flexu factò recta pergit usque ad anum. Hujus in-

testini substantia eadem est, quæ ventriculi: sed differt interna superficies. Namque intestinum supernè si dissectum fuerit, planè rugosum aut instar favi configuratum apparet, infernè ostentat multas valvulas, quarum aliæ transversæ, aliæ obliquæ, aliæ decussatim positæ cavent, ne alimenta præproperè effluant, vel feces ascendant. Ubique tamen mucum flavum & feculentum nihilque chyli invenimus. Juxta ventriculum & intestinum in latere sinistro præterea conspeximus vesicam prælongam membranaceam & ventriculo tenuiorem. Longitudo ejus duas fermè spithamas, latitudo pollicem complectebatur. Hærebat autem summæ gulæ, & per eam singulari meatu in fauces patebat. Credidit Gesnerus ventriculum hic adesse secundarium, & salmones fortè ruminare conjecit: sed in vesica ista nullum alimenti vestigium reperimus. Transitus etiam è faucibus in vesicam angustus & difficilis escæ foret. Quare probabile est nihil aliud ibidem recipi præterquam aërem, qui piscibus levitatem conciliat & nandi promptitudinem. Hepar viscerum maximum fuit pallidi coloris, & in geminos lobos divisum. Vesiculæ fellis nullum erat cum hepate aliud commercium quàm per duos canales insignes, qui bilem ex hepate in vesiculam deferebant. Hanc fibræ stipant musculosæ plurimæ, quarum vi bilis inde expellitur per ductum cysticum, penitus junctum hepatis & in progressu alios atque alios canales ex hepate recipientem. Foramen autem per quod ductus iste se exonerat sub pyloro exile est, fibrisque ambientibus adeò adstrictum, ut manifesto appareat vi multa opus esse ad bilem in intestina expellendam. Similiter & lien permagnus adfuit, concreti sanguinis specie. Pancreas desideravimus, itemque mesenterium; nam venæ & arteriæ ad intestina ventriculumque liberè excurrerant. Ut autem ea quæ de ventriculo ejusque appendicibus & vesica aërea diximus melius tibi imaginari queas, penicillo nostro adumbrata repræsentamus tab. II. Icone I. ubi *α α* fauces & gulam indicat, *β β β* ventriculum, *γ γ γ γ γ* appendices, *δ* ductum bilis qua

intestinis sub pyloro jungitur, e pylorum, zzzz intestinum à ventriculo ad anum usque protensum, 0000 vesicam aëream gulæ junctam. Icone II. litera aa gulam exprimit supernè dissectam, b foramen quod per gulam abit in vesicam aëream, ccc vesicæ aëreæ portionem dissectam. Icone III. ob oculos ponitur intestini patefacti portio superior. Icone IV. spectabis intestini adaperti portionem inferiorem valvulis præditam. Porro tabul. III. icone I. adumbrantur appendices dissoluti, prout intestino adhærent inde à pyloro *. Icone II. appendicum ora in intestinum patentia sub pylori valvula †. Icone III. interna facies unius ex appendicibus dissectis. Atque hæc de salmonis interaneis, quæ aliquando forsân dante Deo melius perlustrabo. Efficit autem appendicum illarum consideratio ut de intestino cæco quædam etiam significem. Profectò mirus in hoc naturæ lusus est pro diversitate animalium. Aliquibus enim planè nullum obtigit, aliis simplex, quibusdam duplex, nonnullis denique multiplex. Cæco piscium plerique carent, nisi in ejus locum appendices ventriculi substituamus. Sed & multi pisces destituuntur appendicibus. Rajæ ventriculus appendices nullas habet, ubi tamen intestinum cæcum elegantissimè rutilans & planè glandulosum cernitur. Cæco intestino privatae sunt etiam volucres nonnullæ, quod haud ita pridem notavi in falconis anatome, quam experimentis tuis adjecisti. Id deest etiam echino sive erinaeco terrestri, & talpæ ex quorundam sententia, quanquam Georg. Segerus Ephem. Curios. Anno II. pag. 114. affirmet adesse vesiculam glandulosam, intestini cæci vicariam. Simplici cæco gaudent quadrupedia pleraque, & inter ea ruminantia maximo. Humanum, leporinum, felinum, glandulosa sunt. Tale quoque est caninum, cujus iconem tabul. I. icon. II. & III. exhibet, ubi AA, AA notat intestinum ileum clausum & apertum; B, BB intestinum crassum clausum & apertum; CCC intestinum cæcum clausum & apertum; d d d d glandulas per cæcum transparentes, e e e e glandulas in cæco protuberantes.

ICON. II.

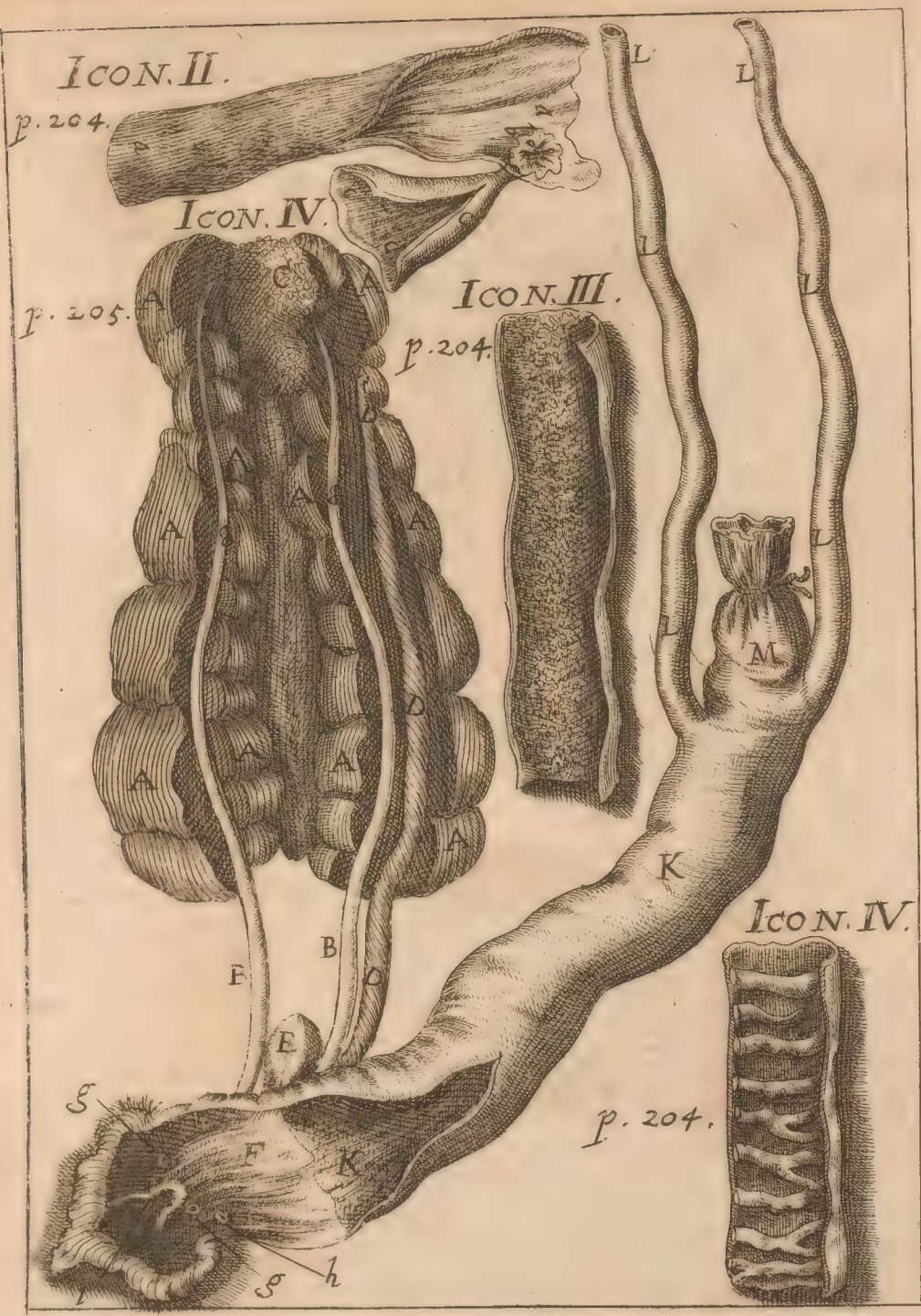
ICON. III.

Fig. 25. p. 229.

tes. In gallinis geminum intestinum cœcum prælongum exstat, cujus ideam similiter dabit tab. I. icon IV. & V. ubi A A A ilei portionem effingit, B B intestinum crassum, C C C C intestinum cœcum unius lateris, D D D D intestinum cœcum alterius lateris, E locum ubi cœcum utrumque coit cum reliquis intestinis, F eundem locum apertum. Hanc cœci duplicitatem pridem etiam observavit Harvæus in aureolo libro de Gener. animalium, quem ruminare poteris. Possem & ego plurima alia hic annotare, sed fortassis haut expedit unico conatu omnia producere. Reservamus ergo quædam futuris temporibus tibi que ista recensenda tradimus, imò donamus, quibus auctarii vice jam accedit icon anserini stomachi, cujus fabrica similis est ventriculo gallinaceo, quem commentario illustratum evulgavimus cum exercitatione de glandulis intestinalium. Aspice ergo tab. I. icon. VI. & VII. ibi enim A A repræsentat œsophagum musculosum, B ventriculi suburbi-um, hoc est gulæ appendicem instar bulbi protuberantem, fibris musculosis obductam & glandulosam, ita ut glandularum bases O O O O transpareant; D D Musculum prælimine ventriculi; E E E E musculos collaterales robustissimos; F tendinem alterum musculorum collateralium; G musculum lunatum seu transversum in fundo ventriculi; H pylorum; I internam gulæ superficiem porosam; K K suburbii interiora cum glandularum papillis eminentibus. Tandem colophonem his addat simulacrum renum anserinorum cum partibus quibusdam adhærentibus Tabul. III. icone IV, ubi A A A A A A A A A A renum figuram demonstrat ex plurimis lobulis glandulosis compositam, B B B B ureteres, C ovarium, D D D oviductum striatum & supernè patulum, E capsulam sive bursam membranaceam inter utrumque ureterem positam, cum quibus tamen illi nihil intercedit commercii. F Cloacam, g g ureterum exitum, h oviductus meatum, i amplum hiatum, qui tendit in bursam membranaceam, K K intestinum crassum, L L L L L L intestina cœca gemina, M ilei portionem. Fig. XXII.

OBSERVATIO LXXXVI.

D. JOH. CONRADI PEYERI.

De

Singularibus Rupicaprarum post cornua
meatibus.

H Aut ita pridem de cornuum in Rupicapris perennitate Ephemericibus nonnulla credidi, cum ex observatione propria, tum relatu aliorum. Juvat nunc quædam de meatibus singularibus post cornua scribere, siquidem & curiosa sint & memoratu tanto digniora, quanto Zoographorum plerorumque silentio involuta fuerunt altius. Eorum tamen inter Priscos quondam meminit diligentissimus *Oppianus Cyneget. lib. II. versu 339.*

Αἰγάροις δὲ τίς ἔστι δι' αὐτῶν αὐλὸς ὀδόντων
 Δεπταλέης πνοιῆς κεράων μέσον, ἔνθεν ἔπειτα
 Αὐτῶν εἰς κραδίην καὶ πνεύμονας εὐδὺς ἰάνεται.
 Εἰ δὲ τίς αἰγάρου κερὰν κέρας, ἀειχεύοι,
 Ζωῆς ἐξέκλεισεν ὀδὸς, πνοιῆς τε διαύλης.

Quæ Latinis numeris ita adstrinxit *Jo. Bodinus*:

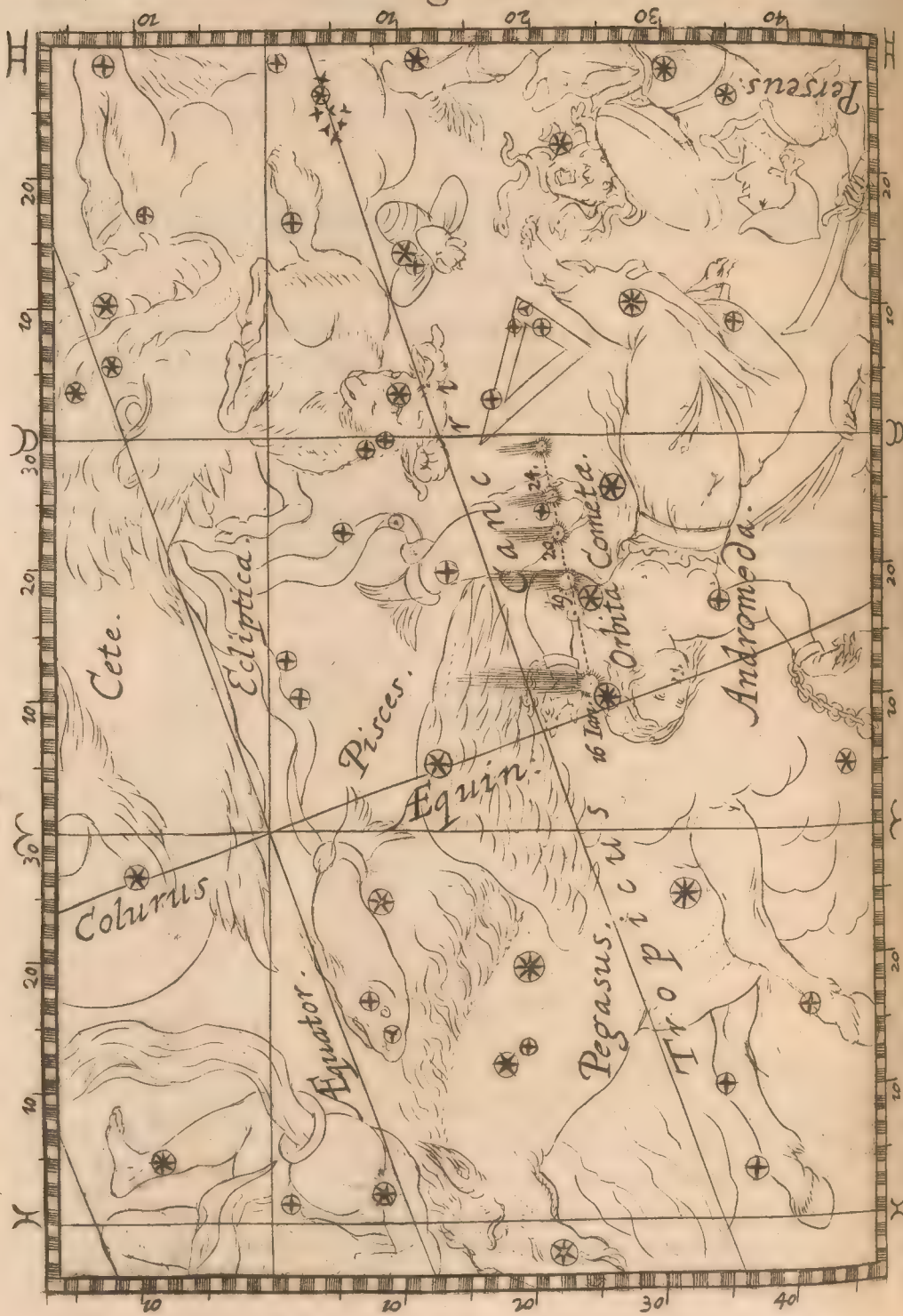
*Est autem capris agrestibus ore foramen
 Angustum, medios per dentes cornua versum
 Pervadens flexis anfractibus intima cordis.
 Hac in pulmones penetrat perflatilis aura,
 Quod si quis fusâ sensim per cornua cerâ
 Intercludat inane, citò restrinxerit auras
 Vitales, animamq; & respiracula cordis.*

Scripsit mihi *Pæon noster* se præteritâ æstate rupicapram in Rætia perlustrasse, atque præter elegantem ventriculorum structuram & figuram lienis orbicularem, aliaque complura, curiosam mentem id imprimis recreasse, quòd animal istud post cornua aëris capiundi ergo utrinque patulo gaudeat foramine; mirumque sibi videri, cur natura hoc ita parârit, si-

quidem

Fig. 19.

quidem rupicaprae pneumaticas partes obtineant, illis fabricam omnino similes, quas caprae possident domesticæ, Num, inquit Pæon, quod locos excelsissimos scandunt & inhabitant, majori aëris copiâ rupicapras indigere dicendum est? Hæreo, cum oves sylvestres easdem sedes petant. Nos meatus istos ante duo lustra & quod excurrit in valle transalpina Madia identidem conspeximus, ignari licet tunc temporis, cui essent usui. Pæoni autem id responsi dedimus; verosimile non esse rupicapras vel in summis alpium jugis majore aëris copiâ indigere, quam alia animantia. Interea certum exploratumque haberi illas terram sæpius ore vertere, ut herbis & radicibus fruantur in alimoniam. Fieri ergo facile posse, ut ruspantibus nares aliquamdiu præclusæ suffocationem inferant, ad quam præcavendam aërem per meatus istos pulmonibus illabi: atque hanc sanè præcipuam causam mihi videri, ob quam Sapientia Divina, salutem animalium ubique miris modis consulens, meatus illos & foramina rupicaprarum cornibus adstruxerit. Ne verò nostrâ culpâ lateant diutius, Naturæ curiosis Symmystisque nostris examinanda hæc proponimus. De cætero è citato *Oppiani* textu patet liquatæ ceræ in meatus & viscera animalium infusionem priscis quoque temporibus usitatam fuisse, quanquam fortassis non eo apparatus & concinnitudine, quâ hodie summo anatomie ornamento utimur.

OBSERVATIO LXXXVII.

D. JOH. CONRADI PEYERI.

Ceratographia desiderata, Merycologia
sciagraphia, Rupicaprarum cornua
perennia.

Georgius Hieronymus Velschius, Nestor quondam noster magna laude perpetuaque memoria dignissimus, Hecatost. I. observat. XX. & LXX. in votis habuit, ut eruditorum aliquis cornuum naturam & ortum differencias-

ferentiasque ac ulum per vestigare. Nos idem etiam num cupientes optatum hodie ingeminamus. Quanquam enim oculatissimus Argus exinde aliquid effecerit, edita singulari dissertatione præstantissima, tamen nec Velschii defuncti cupido neque curiositatis nostræ desideria penitus implentur. Absit autem vilipendamus probatam aliorum diligentiam, cum nec ipsi possimus aut præsumamus omnia, nemoque ultra teneatur quàm vult ac potest: hortamur tantum & rogamus curiosos cæteros, ut observationes suas animique sensa proferant in medium, perennem bonæ famæ laudem reportaturi. Quod eo equidem precamur vehementius, quo res foret instituto nostro magis accommodata. Etenim commentarium parare incepimus de ruminantibus, quibus cornua sunt præcipua insignia & arma; cumque opus istud experientiæ plurimum requirat, simul occasione hac Naturæ Curiosorum opem implorare visum fuit. Vos ergo quæso Mystæ & Sodales optimi, si quæ vos cura tangit ruminantium, à quibus vitæ commoda obveniunt innumera, petitioni animum advertite laboremque nostrum auxilio levate. Favorem vestrum grata recolam memoria, pensabuntque mecum ipsa ruminantia, & magni semper æstimabit sæculorum omnium posteritas. Atque ne non succurratis, momenta tangam quædam operis brevissimè, salivam opinor aliis quoque una moturus. In rerum natura complures exstant animalium ruminantium species & differentia. Quædam autem verè ac proprie ruminantur, aliarum ruminantem analogo duntaxat actu exprimunt. Illorum nomine continentur bouum, vaccarum, arietum, ovium, hircorum, caprarum, cervorum, damarumque, genera omnia, camelus quoque & lepus atque cuniculus. Inter pisces, scarum ruminare præcorum multi tradiderunt, penes quos sit fides, quoniam nobis id experiri nunquam contigit. Salmones quoque ruminari præclari Viri Conradi Gesneri conjectura fuit, quàm fundamento carere demonstrabimus. Pisces tamen etiam cognovimus, in quibus ruminantem simile quid obtinet, mirando

mirando naturæ artificio, perinde ac in nonnullis avibus & aſtaciſ. Sed & ex hominibus aliquos olim ruminaviſſe & etiamnum verè ruminari experientia teſtatur. Obſervavimus autem ruminationem humanam duplicem eſſe, nativam & adventitiam: illam imputamus matris, dum adhuc gravida eſſet, ruminantibus vehementer intentæ cogitationi, hanc morbo, vel vitioſæ conſuetudini. Ruminationem porro imitantur muſcæ quædam, apes, grylli, vermis cucurbitarius Aldrovandi, ſeu talpa Ferrantiſ Imperati, quam alii compoſitâ voce gryllotalpam nominant, ſcarabæi nonnulli & inſecta alia, quorum artiſicioſa compoſitio & concinnus apparatus nos sæpe in admirationem rapuit. Nec dubitamus, quin automatorum divinorum infinitas plura comprehendat animalia ruminantia, præ inenſa ſubtilitate captum imperitiãque noſtram fugientia. Cæterùm hiſ miſſis ut de ruminatione congruenter differamus, pecorum ruminantium ventriculos quadruplices potiſſimum colluſtrabimus, quippe è membranarum textu multiplici; venarum item, arteriarum & nervorũ congerie, quibus alicubi adhærent glandularum corpora, denique fibrarum muſculoſarum ſpirali ac tortuoſo faſce coagmentatos & ad ruminandum aptè diſpoſitos. Quanquam autem ruminationis motus naturalis ſit, tamen iudicio noſtro à ſpiritibus animalibus cietur, ſitque impulſione magis quàm tractu; nec tam autorem habet pabuli ruditatem, cùm aſinos ne cardui quidè ad ruminandum impellant, quàm Deum, qui ruminationem pecudibus data opera ſapienter, alia ut omnia, inſevit: tametſi largimur pabuli præſentiam & aſpitudinem incitamento illis eſſe ad ordiendam continuandãque ruminationem, quam diaphragma & abdominiſ muſculi ſimul adjuvant. Diſplicet etiam plurimorum ſententia, pecudes appetitu & ſenſu voluptatiſ ad ruminandum agi reputantium: Malleſ enim expediretque animalibus rationalibus, bruta animæ ſentientiſ cognofcentiſve tandem aliquando expertia credi. Vulgo ruminandi neceſſitatem præpoſterè adſcribunt dentium primorum abſentiæ in ſuperiori mandibula.

Profectò defunt illi animantibus quibusdam ad commodiorem
 passionem in pratis, alia primores dentes utrobique ostentant,
 & tamen ruminantur. De cætero perfectionis potius in bru-
 tis quam defectus argumentum esse videtur ruminatio. Hu-
 jus causam majori jure statuunt alii ventriculorum pluralita-
 tem; at sufficit etiam ad ruminandum unicus ventriculus. Imo
 notavimus aliquoties ovibus & vaccis ruminatum pabulum
 fermè relabi in ventriculum primum, quem Aristoteles *κοιλίαν*
μεγάλην nuncupat. Nec tamen supervacanei sunt cæteri ven-
 triculi: conspirant etenim utiliter ad subigendam perficien-
 damque alimoniam. Fabricæ autem varia concinnitudo sa-
 pientiam divinam extollit. Est ergò ruminantium pecudum
 magna præstantia, & ruminacionis utilitas amplissima. Hal-
 lucinantur, quotquot cæteris animalibus hæc inferiora aut mi-
 seriora censent. Notatu quoque dignum est in ruminantium
 ventriculis multos lymphæ ductus reperiri, etsi glandulæ con-
 globatæ nullæ appareant, quod itidem Exercitationibus fami-
 liaribus nuperrimè tradidimus, additâ conjecturâ non parvi
 ponderis ad pervestigandam lymphæ scaturiginem. Nec mi-
 nus memorabile est ruminantium ventriculos, quamdiu vi-
 vunt ac valent, etiam extra ruminacionis tempora in perpetuo
 motu versari. Sed singulorum explicationem demonstratio-
 nemque operi reservamus, quod hic adumbravimus, ut, si fieri
 potest, etiam aliunde illustratum probatumve nitidius emitte-
 retur. Jam quod superest, ut unde incepimus, per cornua
 quoque desinamus, Clarissimi Velschii opinionem, qua rupi-
 capras certo tempore cornua sua corticata deponere putaverat
 Heeatost. I. obs. LXIX, supervacaneam ducimus. Nam &
 capris domesticis & ovibus quibusdam, & hircis & bobus & aliis
 animantibus cornua ejusmodi corticata sunt, quæ tamen nisi
 magno infortunio nunquam abscedunt, & osseo processu
 perinde atque illa in cranio firmantur. Venatores hercle in
 Rhætia depositionis istius indicium nullum cognoverunt, sed
 è rugarum numero in cornibus rupicaprarum ætatem certò
 esti-

æstimant. Cervina autem cornua & alterius planè texturæ compagem habent, & spectaculo magis quàm munimento serviunt. Atque hæc annotare tantisper dum edamus plura, ne incuriosi videremur, operæ pretium judicavimus.

OBSERVATIO LXXXVIII.

D. GEORGII ABRAHAMI MERCLINI.

De

Anatome Mulieris, suppuratione, sive
abscessu Hepatis mortuæ.

HOnesta honesti apud nos Civis uxor, cujus nomen dicere nihil attinet, XLII. circiter annorum, biliofanguinei temperamenti, annuo jam abhinc spatio, utero tum gerens, de gravi dolore, tumoreque, circa hepatis regionem, & calore præternaturali per intervalla redeunte, conquesta, me primùm vocavit Medicum; ubi ego, præscriptis paucis remediis dicta symptomata vix ac ne vix quidem prius mitigatum iri prædixi, quàm foetus exclusus fuerit; quo facto, cum eadem symptomata adhuc persisterent, advocatus est & alius Medicus, Excellentiss. D.D. *Joh. Christian. Halbach*, præscriptaque tum ea medicamina, quæ contra abscessum, quem subesse ex signis suis collegimus, optima visa sunt. Sed omnia frustra. Tantum enim abest, ut remiserit dolor, ut potius indies magis magisque invaluerit, augescente insuper & tumore & vomitu superveniente molestissimo. Verbo; obiit patiens foemina; cumque sic volentibus Marito & proximis Agnatis Anatomico cultro secaretur, en! ablatis communibus abdominis integumentis, factâ eo loci sectione, quo dolorosum tuber, duorum circiter pugnorum magnitudinem æquans, se obtulit, tanta puris tenuis copia effluxit, quam vix integra mensura capere potuisset. Unde hujus originem curatius scrutati permagnam hepatis inferiorem partem absumptam, & in spurcissimam foetidissimamque putrilaginem ver-

iam invenimus, cui pauca tantum ejus frustula candicantia, mollia & exesa parvi que glandulis similia innatabant; ut hinc ea quoque peritonæi portio, quæ tumorem contexit, adeò infecta fuerit, ut plumbeum, æruginosum, lividumque colorem altissimè inde contraxerit, & omninò putrida atque squalida apparuerit. Hepar simâ sui parte prope felleæ vesiculæ fundum duas oblongas quasi appendices gallinæ ovi magnitudine velut duo jecinora succenturiata exhibuit, & gibbere suo adeo excrevit, ut præter naturam valdè intumuisse videretur, intus marcidum & lurido colore deturpatum. Mesenterium universum, quod mireris, nil nisi dura atque densa pinguedo erat: & intestinorum tenuium extremitati glandulæ itidem pingues, citrinæque, concinno ordine velut quædam in partes divisæ lacinia superficietenus eleganter appensæ conspiciebantur. Et omentum, non, ut naturaliter solet, super intestina se expandebat, sed ventriculum versus contractum corrugatumque, quin & satis densum ac multâ pinguedine intertextum deprehendimus. Cætera viscera intaminata vidimus, præter pulmones, qui subrancidi ac purulenti non nihil erant.

OBSERVATIO LXXXIX.

D. GEORGII ABRAHAMI MERCLINI.

De

Anatome Virginis, Cancro Mammæ, & mirâ plerorumque viscerum corruptione extinctæ.

Pudica ab Honestissimis Parentibus nata Virgo, annorum circiter 49. jam abhinc penè biennio cancroso in sinistra mammilla correpta tumore malè exinde toto corpore habere cœpit, ut lecto affixa, Medicum simul ac Chirurgum accersere coacta fuerit, qui etsi nihil intermiserint, quod ad præsentia symptomata averruncanda facere poterat, tamen

tamen omnia indies invalescere visa sunt. Dolor imo in Ventre acerbissimus tantusque fuit, ut hinc uno sæpè die quinquagies pluriesque animo liquerit patientissima Virgo, idque tantâ virium succedaneâ prostratione, ut nec brachium fortè extensum attrahere, nec caput in aliud latus vertere, multo minus totum corpus ullo loco movere sine alterius adminiculo unquam valuerit. Interea hæc passâ totum utrumque pedem extenuatissimum & solâ cute tectum, genu tenus, versus abdomen contractum perpetuò ad ultimum usque vitæ halitum eadem positurâ tenuit; Et quia præterea nec dextro lateri incumbere, nec supina cubare, ob intolerabilem, quem inde sensit, dolorem, potuit, ideò cadaveri, quàm vivo homini similior foemina miserrimam vixit vitam, integrum pene biennium, donec nempe animam Deo reddiderat. Cumque ejus exta, Cognatorum consensu, Excell. Dnm. Drr. *Joh. Christ. Halbachio, Theophil. Christoph. Scheurelio*, Collegis meis Honoratissimis, mihi que, & Chirurgo Peritissimo, Dn. *Joh. Georg. Freindio* multâ hominum præsentiam inspicere licuisset, sequentia notatu non indigna deprehendimus. Uterus in se continebat globum sive rotundum cartilagineo-osseum adeoque prædurum tumorem, magnitudine ovi gallinacei. Cordi exterius circa utrumque; Ventriculum ipsumque; apicem plures pellucidæ glandulæ, vel, si mavis, quâdam quasi gelatinâ constantes adnatæ conspiciebantur. Hepar naturali majus, durisque albicantibus glandulis hinc inde intertextum adeò induruit, ut cultro non nisi difficulter discindi potuerit. Pulmones marcidi erant, ut ut nulla tussis, nullaque toto morbi decursu affligerit spirandi difficultas. Lien oppidò parvum plumbeum exhibuit colorem. Cætera viscera sic satis rectè se habuerunt, imprimis Ventriculus, unde appetitus nunquam non integer fuit. Reliqua verò dirissima illa mala unde ortum traxerint, ex hac jam descripta viscerum præternaturali constitutione facilè conjicere licet; Ut adeo ulteriori declaratione non opus esse videtur.

OBSERVATIO XC.

D. GEORGII ABRAHAMI MERCLINI

De

Ossiculis, in trunco Arteriae magnae descen-
dente, & utroque Cœliaco ramo,
reperitis.

INnupta erat foemina, sexagenaria major, exsucca atque adeo macilenta, ut cutis vix ossibus hæserit. Hæc cum ex Melancholia hysterico-hypochondriaca, qua aliquandiu efflictim laboraverat, sibi ipsi forcice gulam dissecuisset, ab Illustri Senatu nostro ad solemnem Anatomiam Collegio Medico concessa est, ubi extis, ut fieri solet, lustratis, in Arteriae magnae sive Aortae descendente trunco & utroque cœliaco ramo aliquot ossicula teretia, nonque nihil concava, nec adeo parva, ita tamen parietibus Arteriarum adnata, ut liberum sanguinis transitum nequicquam sufflaminarint, reperta sunt, Prout præsentè Icone Figur. I. satis clarè ob oculos ponitur.

Huic Observationi affinis illa est, quam Nobilissimus *Dn. Dr. Christoph. Theoph. Scheurl* Patavii Anno 1664. in ædibus Nobilissimi *Dn. Marchetti* notavit, qui in corpore masculino Arteriam magnam, ubi è sinistro cordis ventriculo excurrit, ad palmi ferè longitudinem, juxta hic expressam Figuram, Figur. II. ossicam vidit.

Idem Vir curiosissimus & in sectionibus Anatomicis dextrissimus porrò Anno 1668. Mense Februar. hinc Noribergae in venae arteriosae tunicâ externâ, & quidem eâ ejus parte, quâ versus Arteriam magnam se exporrigit, similiter bina ossicula femini lupini non absimilia, hicque simul Figurâ III. delineata, reperit.

Fig. XXIII.

OBSER-

Fig. 23. p. 214.

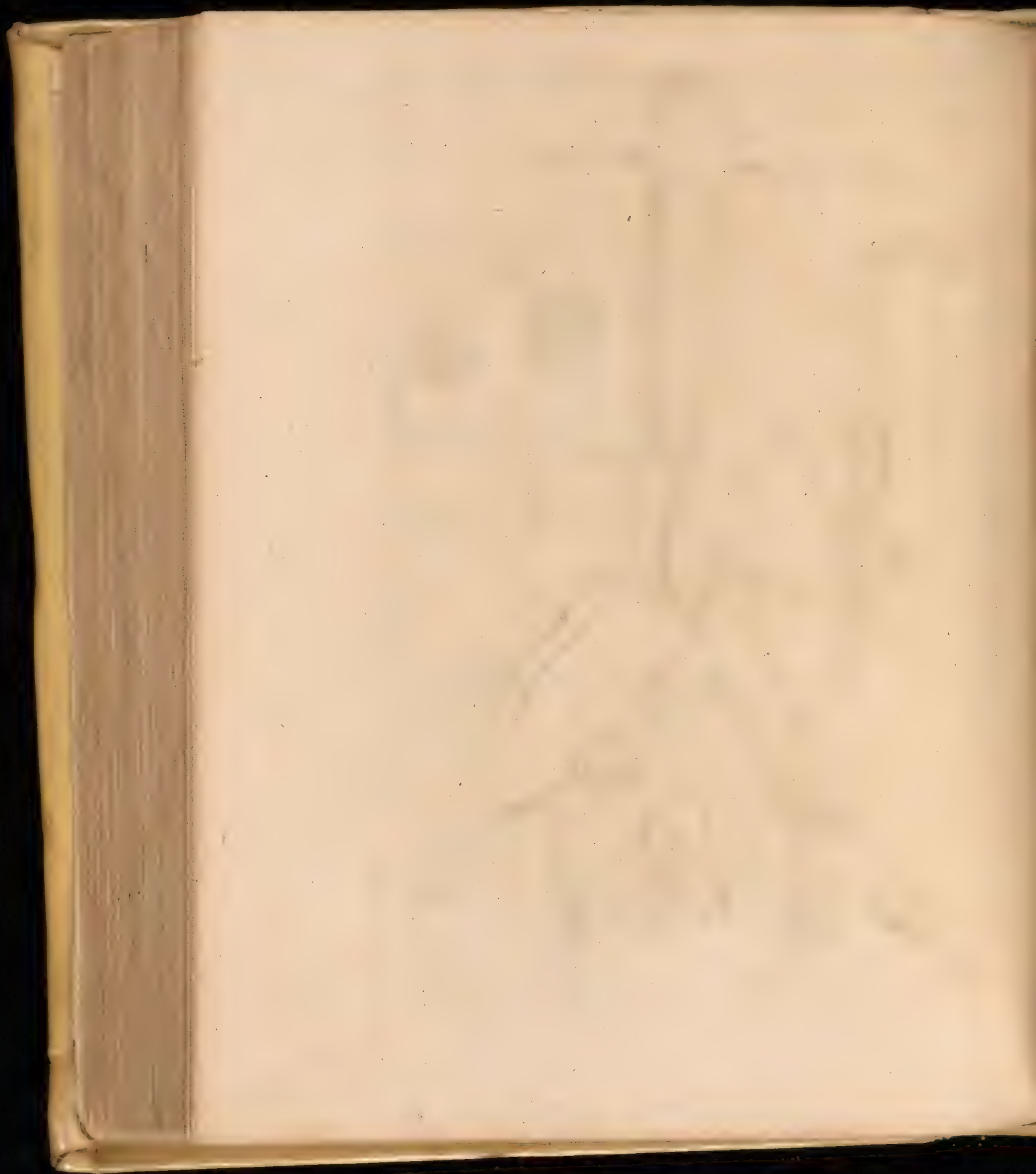
Arteria magna ossea.

Ossicula duo in vena
arteriosa.

AAA. Ossicula in Arteria
magna.

B.B.B.B. Ossicula
in Arteria coeliaca.

AAA. Instrumentum Elevatorium B.B.B. Discus Instrumenti
 Elevatorii.
 CCC. Sutura coronalis DDD. Sutura sagittalis.
 EEE. Fractum crani depressum et frangulam quasi su-
 turam separatum.
 FF. Fissura crani versus os temporum procedens.
 GG. Labia cutis capitis senota.

Gregorij Horstij
 Consilior. & Epistoliar. Med. Linaham p. 428. l. 6. r. 3. in 4to.

OBSERVATIO XCI.

D. GEORGII ABRAHAMI MERCLINI,

De

Circulari Cranii fracturâ, sublato offe,
perfanatâ.

Juvenis XXIII. circiter annorum, cujus nomen patriam
que non sine ratione reticemus, D. 30. Maji 1679. sclo-
peto in sinistram capitis partem à Sempronio fortissimè
percutitur; Unde cutis in tumorem oblongum aliqua-
tenus attollitur, suggilationis æmulum; sanguinis ne guttâ
quidem profusâ; læsâ autem nonnihil ratione & imprimis
loquelâ. Accersitur mox Chirurgus *Dn. Georg. Freind*, Vir satis
peritus. Hic fomentationes, ut solent, ex cephalicis paratas
adhibet, spe, fore, ut tuber inde aut resolvatur, aut mollescat,
dehiscatque. Altero die & ego in consilium vocor Medicus.
Secatur ilicò vena; præscribuntur cardiaca, cephalica, & quæ
contra casum valent, medicamina; abraduntur capilli, con-
tinuantur fomenta, inducuntur emplastra accommoda, & ni-
hil intermittitur eorum, quæ hîc necessaria videbantur. Sed
omnia frustra. Quid ergò consilii? suadeo incisionem, de
cranii fractura suspicans. Audiuntur & alii adhuc quatuor
jurati Chirurghi, unusque Medicus, prout in ancipitibus hu-
jusmodi casibus consuetudo apud nos fert. Eunt omnes una-
nimi consensu in hanc sententiam, decussatim faciendam esse
incisionem super tumorem. Hâc D. 3. Jun. factâ, labiisque,
ut decet, diductis, cranium in bregmate sinistro ad palmæ la-
titudinem circulatim fractum, singulari velut suturâ separa-
tum, inque cerebrum depressum, (dubio procul à sclopeti fer-
râ) conspiciebatur; prout præsens Icon clariùs exprimit. Quid
hîc porro agamus? Cunctari pessimum videbatur. Depressam
Cranii partem attollendam, eximendamque omnes clama-
bant.

bant. Sed quomodo? Hic Rhodus, hic salta. Post multam deliberationem *Hildani* Elevatorium Instrumentum nonnihil mutatum, & ad præsens institutum accommodatum præcæteris placebat. Adaptatur itaque D. 4. Jun. à Chirurgo ordinario, dumque forti manu Instrumenti hujus ope, præsentibus plærisque Chirurgis, cum ancipite prognostico, & præviis præcibus elevatur, separati Cranii portio in partes abit, quas post seorsim auferre oportebat; relictâ fissurâ Cranii five rimâ, quæ ad digiti longitudinem versus futuram lamdoideam se exporrigebat, summamque difficultatem pariebat, & curationis terminum longius protrahebat. Abscedere enim nuda ossis portio frustatim squamatimque d. 53. demum incipiebat, quod aliàs 40. plerumque fieri solet, etsi hîc decantatissima remedia, corrupta ossa exsiccando desquamantia, aspersa fuerint, inter quæ *Euphorbium* primas tenuit. Deinde notatu dignum & hoc erat, quod Æger quàm primùm fracta illa Cranii particula ablata fuit, prægressâ largâ satis vulneris hæmorrhagiâ, loquelam ilicò receperit; id quod dubio procul inde evenit, quia cerebrum depressum, demtâ Cranii illâ parte, iterum se elevare, spiritusque animales rursus se expandere, & in vocis organa ritè influere poterant. Fecit etiam de cæteris Chirurgus, quæ debuit; inter quæ labia ab incisione relictâ itidem non levem injecerunt difficultatem, quippe quæ interea, ut fit, coarctata ac corrugata, separari ac extendi debuerunt, ut uniri potuerint. Nec Medicus intermisit quicquam, quod suarum erat partium, quo præcautum est, ut nullum gravius symptoma supervenerit. Sic Juvenis patienti animo perlatâ XVII. septimanarum curatione, præter omnium expectationem, relictâ quidem in Cranio caveâ, cuteque solum primò, & dein etiam argenteâ laminâ capillicio ficto infutâ obductâ, restitutis tamen viribus & recuperatâ per Dei gratiam valetudine in patriam dimissus est, adhuc salvus beneque habens. Fig. XXIV.

OBSERVATIO XCII.

D. GEORGII ABRAHAMI MERCLINI.

De

Epilepsia, ex contusione capitis, gravissimâ
ac diuturnâ, tandem tamen penitus
profligatâ.

Juvenis 22. quasi annos natus, athletici habitus, inter com-
potationem solennem, exortâ magnâ rixâ, benè potus ab
aliquot symposiastis in terram prosternitur, saxeo pavi-
mento fortiter aliquoties ita illisô capite, ut inde in occipi-
te paulo supra nucham cutis leviter intumesceret, fugillaretur,
& non nihil attrita conspiceretur; quæ tamen intra octiduum
ita iterum subsedit, ut nulla amplius externa læsio appareret.
Nihilo autem minus altero statim à percussione nocte inopi-
natò exorta à sanguine procul dubio extravasato, concreto,
acido reddito, ac principium nervorum vellicante epilepsia
gravissima miserum Juvenem immaniter invasit, & per men-
struum penè illud spatium, quo indies aliquoties eum excru-
ciavit, ita viribus exhausit, ut propemodum exanimis mortis
candidatus non semel videretur. Huic malo primo statim
die venæ sectione iteratâ obviam itum est, sed irritò fermè mo-
limine. Sanguis enim mox restitit, nec fluere etiam alterâ
vice, sicut incepit, ex vena licèt rectissimè tusâ perrexit. Chi-
rurgus capillos novaculâ abrasit, ut inunctiones atque indu-
cta Emplastra efficacius penetrare possent, & ego cardiaca,
cephalica & ant-epileptica decantatissima varii generis & di-
versæ formæ nullis parcens sumptibus continuè adhibui, qui-
bus tandem tantum per Dei gratiam effectum est, ut epilepsia
indies mitior deprehenderetur, tandemque planè remitteret,
salvo jam atque sic satis rectè se iterum habente hæc perpeffo

E e

ægro,

ægro, nisi quod de capitis gravedine præcipuè circa lunæ phases & tempestatis mutationes adhuc subinde conquerratur.

OBSERVATIO XCIII.

D. GEORGII ABRAHAMI MERCLINI.

De

Steatmate, in Gena, sectione, sine relicta deformitate, ablato.

Vir mediæ ætatis, egregius Phlegmaticus, in genarum alterâ à pluribus quàm 12. annis tuberculum duriusculum aluit, quod succedente tempore in tantam molem excrevit, ut faciem non parum defœdaret & incommodum ingens pareret, idque non sine metu, ne quemadmodum aliquot abhinc annis notabile sumpsit incrementum, ita & impostero adhuc majus subinde fieret. Unde Optimus Vir incassum quàm plurimis antè adhibitis remediis, tandem deliberato consilio, meoque imprimis suafu sectionem sustinere apud animum suum conclusit, quando mitiora remedia nihil profutura intellexit. Fit ergò decussatim sectio arcta, & cochleari argenteo eximitur primò sebo similis materia; & dein ipse etiam folliculus, quo cinctum erat tuber, forcipe extrahitur, tumque per dies aliquot digestivum inditur, & subinde tantillum *Balsami Peruviani* instillatur; reliquumque curationis consueto modo perficitur; relicta exigua tantum cicatrice & penitus sublatâ illâ deformitate, quam abscessus ille, steatoma dictus, intulerat,

OBSERVATIO XCIV.

D. GEORGII ABRAHAMI MERCLINI.

De

Pustula Oculi, cum totali visus ablatione, ex
Ophthalmia, feliciter curatâ.

Juvenis Mercatorii ordinis XIX. circiter annorum bilioso-
sanguinei temperamenti, optimoque & robusto aliàs cor-
poris habitu præditus, nisi quòd defluxionibus capitis
subinde obnoxius, à nono jam ætatis suæ anno Fonticu-
lum gestare coactus sit, utriusque oculi Ophthalmiâ gravissi-
mâ, aliàs quidem etiam satis sibi familiari, corripitur, quâ cum
jam penè ultra octiduum laborasset, frustra adhibitis eupori-
stis quibusdam remediis, me tandem ad se accersit. Suadeo
cucurbitularum in dorso applicationem cum scarificatione
etiam auricularum; applicatur cum stupa utrique oculo *alu-
men crudum* cum *albumine ovi* agitatum inque unguenti for-
mam redactum, ceu indubitatum præcipuumque hoc in casu
præsidium; & *lac muliebre* tepidum subinde instillatur; quin
& venæ sectio in brachio celebratur. Et hæc omnia remedia,
quamvis non sine euphoriâ adhibita sint, tamen tertio statim
à venæsectione die, nobis nil tale metuentibus, exorta in sini-
stro oculo pustula visum ante triduum demum adhuc salvum
penitè obfuscavit. Actum esse de oculo adstantes uno ore
clamabant: sed ego quidvis potius tentare, quàm socorditer
desperare in casu licet admodum ancipiti, satius duxi. Hinc
actutum pilulas purgantes exhibeo, quæ fortiter oculo inhæ-
rentes quoscunque vitiosos humores excutiant atque distur-
bent; & collyriam aquam præstantissimam instillari jussi. Imò
altero mox die Chirurgum & Ophthalmicum dextrimum
Dn. Brotmannum in consilium convoco; is pulvisculum oculo
inspergit, facitque, quod suarum erat partium egregiè. Quarto

post die setaceum in nucha posuimus, quod adeò benè successit, ut mox pustulâ nonnihil discussâ oculus indies propius ad pristinum statum redire, ac visio tandem perbellè restituta visa fuerit, relictâ solum super oculo exiguâ nubeculæ quasi cujusdam portione, quam tempore non minus deletum iri confidimus.

OBSERVATIO XCV.

D. GEORGII ABRAHAMI MERCLINI,

De

Febre maligna, cum interpolato gravissimo delirio, & continuâ floccorum lectione, curata.

Honestâ Virgo XXI. annorum boni aliàs habitus, & optimi temperamenti, malignâ corripitur febre, cum exanthematibus petechiis similibus, quæ cum paulo post ob admissum frigidiorè aërem disparuissent, subsequente nocte gravissimum exarsit delirium. Altero summo mane primùm ego accersor: syadeo ilico venæsectionem solius delirii ratione, non verò febris, quippe quam jam ad octiduum durasse, intellexeram. Hâc celebratâ sine morâ, eâdem adhuc horâ alexipharmaco-sudoriferum ex *Diascord. Fracast. Aq. card. ben. theriacal. & camphor. gr. ij.* propinari jussi, ut retusâ exanthemata fuliginesque retentæ, à quibus delirium ortum duxit, æstusque febrilis increbuit, ad ambitum corporis iterum protrudantur, atque reclusis poris exturbentur, quo feliciter effecto intra dimidiæ horæ spatium omne cessavit delirium. Exanthemata autem nequaquam redièrè; utut alexipharmacis sollicitè subinde provocari tentarentur, & udore tota cutis continuè difflueret, nondum etiam cessante alvi fluxu & pervigilio adhuc perseverante. Unde *emulsionibus alexipharmacis semina papav. alb. & aquam lactuce atque endiv.* addere non dubitavi.

dubitavi. Verùm tantum abfuit, ut inde somnus demulserit caput, ut potiùs post aliquot dies eadem vehementiâ redierit delirium cum intensissimo æstu. Quid hic consilii? Venam pedis cephalicam iterum incidendam duxi, spe fore, ut quemadmodum primâ vice contigit, nunc & alterâ, venâ sectâ, delirium fugetur. Sed jam non sic. Delira enim loqui perrexit Virgo per integram illam diem noctemque usque ad diem sequentem, quo sine loquela sineque omni ratione primò floccos legit, dein pulvillum, quo abdomen operuit, continuâ rotatione ambabus manibus agitavit, non sine luculenta convulsivorum motuum expressione; qui ut in febribus malignis lethale plerunque signum constituunt, ita hîc quoque non potui aliud, quàm lethale ferre prognosticum, maximè cum maculæ non potuerint iterum expelli. Nihilò tamen minus Clysterem fortem iteratò injici curavi & alexipharmacis continuè institi, quo tantum effectum est, ut mens non solum, sed & valerudo pristina successu temporis integrè præter spem redierit.

OBSERVATIO XCVI.

D. GEORGII ABRAHAMI MERCLINI.

De

Rebus insolitis, post Febrem malignam, per nares & alvum, excretis.

Civis apud nos uxor, cum febre maligna aliquandiu conflictata, tandem morbo ad declinationem vergente, è naribus tres capitis pediculos, eosque vivos, emunxit, & non longè post magnam equinorum pilorum compactorum congeriem per alvum excrevit, mox succedente integrâ valetudine. Et alia Civis filia innupta itidem febre malignâ ultra ordinarium aliàs tempus graviter & dubia spe detenta frequentissimis vomitionibus & ventris torminibus ita excruciatâ est, ut de recuperanda valetudine planè desperans,

ne tantillum medicamenti assumere cogi potuerit, solâ aquâ per 14. penè dies contenta, appetitu planè prostrato, denique per inferiorem gutturem, cum Plauto loquor, ultra mille lapillos nucleis mespilorum, vel mali aurei non absimiles egressit, quæ tamen antè nil quicquam ejus fructus unquam comedit, & paulò post integrè convaluit.

OBSERVATIO XCVII.

D. PETRI ROMMELII.

*Musculus, Pastor in
Wilsdorf.*

De

Aphoniâ rarâ.

UXor Dn. H. Senatoris in Urbe Imperiali, Leofano, Matrôna honestissima, 52. annorum, ante septennium, post V. S. proprio, ut multorum perversus mos est, non Medici consilio celebratam, in leve delirium, hinc post deambulationem (quam convivium aliquod excipiebat) & motum concitatioem, in Apoplexiam levem, in dextri lateris, præsertim brachii, resolutionem desinentem, incidit, simulque loquelam omnem amisit, ita ut præter: *Sa/ &: Und/* nullum aliud verbum, imò ne syllabam quidem pronunciare vel eloqui valeat; exceptis Oratione Dominica, Symbolo Apostolorum, dictis aliquot Biblicis, aliisque Precationibus, quas sine difficultate verboreus & absque hæsitatione, sed aliquantulum properanter recitare potest; sed quod notandum, ordine à plurimis annis illi consueto, ita ut si prædictus ordo interrumpatur, & precatiunculam vel dictum aliquod Biblicum, extra hunc sibi consuetum ordinem recitare jubeatur, illud vel prorsus non, vel post longam temporis intercapedinem, & non sine difficultate efficere queat. Ego ipse periculum fieri curavi, & cum admiratione aliquot precationes recitantem audivi, sed postquam ex jam recitatis unam repetere jussissem, nullo modo, licet omni conatu id tentârit, præstare potuit.

potuit, donec ab ancilla, cui à longo tempore ordo precum innotuit, preces immediatè antecedentes recitatæ fuère, & sic deinceps propositam precatiunculam, sed difficulter admodum recitavit. Jussi pariter ut nonnulla à me prolata verba eodem ordine repeteret, ex. gr. *Gotte wird helfen* / sed irrito conatu, licet pluries tentaverit, & propterea propriæ miseriæ impatiens, lachrymas præ mœstitia profuderit. Tentatum insuper fuit, utrùm, si formulæ quædam loquendi brevissimæ, ex iisdem saltem verbis in Precationibus ipsius occurrentibus compositæ, proponerentur, illas pronunciare valeret? Sed quoque sine successu. Interim memoria optima est, omnia quæ videt & audit, capit & intelligit, & ad interrogata, etiam de rebus longè præteritis, ab-vel adiuendo respondet, benè vel malè facta in ædibus modo suo aut carpit aut adprobat; Templum frequentat & conciones audit, magnumque inde solatium se habere profitetur. Domi etiam sacrum Codicem aliosque Theologicos legit libros, sed conqueritur, ea quæ legit, ipsam minùs afficere, nec ita memoriæ infixam manere, quàm quæ auditu percipit. Digni manus dextræ contracti, totumque illud brachium motu & calore destitutum est, non autem sensu: Cæterum optimè valet, appetitus viget, benè dormit, menses, non obstante ætate, rarò huic lunari tributo ampliùs obnoxia, ritè fluunt; fatetur se jam, cæteris paribus, longè saniozem, quàm antea esse, pluribus medicamentis ab excellentissimis Medicis iteratò præscriptis usa est, spe semper frustrata, & re in eodem statu manente, unde à longo jam tempore ab omnibus abstinet pharmacis, suâque nunc, qualiscunque sit, sorte contenta vivit.

[*Ulmâ Augustam Vind. Ann. 1681, 12. d. Augusti ad Lucam Schröckium, Luc. Fil.*]

SCHOLIUM.

Mirabilis hæc Aphonîa in memoriam mihi revocat illam, quam ab Amicis nonnullis ad me perscriptam, in *Anno X. Ephemer. Nat. Curios. obs. 183*, postea etiam propositam deprehendi;

hendi, Juvenis nempe muti, ab hora tantum meridiana duodecima usque ad primam loqui valentis. Ubi præter melancholicam imaginationem sive imaginariam mutitatem, consuetudini primas esse tribuendas, autumo. Quamvis enim nulla de functione jam conqueratur, sensusque tum interni tum externi sint integri, perpessâ tamen antea satis diu symptomata, Aphoniam istam immediate præcedentia, in spiritibus animalibus quandam ejusmodi tenebricosam & vitiosam dispositionem vel errorem relinquere potuerunt, difficillimè eradicandam; atque rusticam gentem minora mala ut plurimum non attendere aut magni facere, imò melancholicis sæpius nihil ad sanitatem possidendam deesse, nisi quòd sani ipsimet esse nolint, nemo ignorat. Aphoniam autem istam, licet momentaneam tantum, à quadam nervorum adfectione primitus ortum habuisse, vix dubitare licet, quam spasmodicam fuisse, sensus ille, quo è ventriculo sursum fauces versus aliquid repere percipiebatur, arguit; nervorum etenim par vagum dictum, præter alia viscera, tum ventriculum in primis, tum linguam & laryngis musculorum ramis suis copiose accedens, si alicubi lædatur, passionem istam reliquis etiam partibus facile communicat; atque ita ab infesta in stomacho materia nervi stomachici lacessiti contractiones suas convulsivas ulterius in laryngem & linguam propagant, sicque unâ & partes constringendo, & liberum spiritibus transitum denegando Aphoniam, eleganti exemplo ab Exc. D. Casp. Kölichen in Act. med. Hafn. Barthol. Vol. 2. obs. 86. demonstratam, inducunt; idque eò magis, cum & alia partes inter illas adsit communio, ob plexum ganglioformem nervi intercostalis cum simili paris vagi plexu; cui nempe præfocationis in gutture sensum in hystericis adfectibus & quibusdam hypochondriacis adscribere libuit Cl. Thom. Willisio cap. 26. de nerv. Ut experimentum illud, quo canis ligatis nervis recurrentibus vocem amittere perhibetur, taceam; ut & quòd læsis iisdem nervis mutos quosdam fuisse redditos, Galenus lib. 1. de loc. aff. cap. 6. testatus fuerit. Atque hæc loquelæ interceptio cum

satis

fatis diu duraverit, tractu temporis eam spiritibus animalibus, siue animæ, si ita loqui cum *Willisio* liceat, brutali impressionem facere potuit, ut sensim magis magisque ad longiores ferias adsuefacti, influere se non semper posse ad loca illa, quasi persuasi fuerint, vel potius, licet influxerint, in istam tamen se expansionem & motum amplius non resolverint, quo fibræ musculorum loquelæ inservientium carneæ in debitam tensionem vel inflationem adigerentur; quæ etiam à prægresso morbo debilitatæ leviori spirituum impulsui non promptè cedunt, imò fortiori eidem quodammodo interdum resistunt, adeo ut mense Novembri, in præsentia *Exc. D. D. Gmelini*, balbutiem illam & linguæ in motu tarditatem causaverint, quo nempe tempore vigor sanguinis, ad motum utique necessarij, minor existens partibus etiam minorem calorem largitur; eodem vicissim vernali tempore, quo *Celeb. D. D. Wepferi* examini Juvenis dictus sistebatur, magis redintegrato istud linguæ impedimentum emendante. Quòd verò staturâ adeo horâ loquela redeat recedatque; non sanè alteri alicui causæ, quàm soli consuetudini, à longiori imaginatione, quâ in hac hora tantùm, & postea amplius non loqui se posse delirabat, acquisitæ possum adscribere; quâ spiritus quieti isti 23. horarum jam longo tempore adsuefacti, & quasi obdormiscentes, statuto momento expergiscant, moveantur, iterumque in somnum solitum labantur. Quamvis enim nunc, horarum etiam transpositione aut horologiorum silentio falli Juvenis istius sensus horologicus nequeat, primo tamen tempore, & antequam observationes de casu illo Curiosi sumerent, ab horologiorum indicio temporis illius determinationem eum desumpsisse, interea credam, usque dum evidentiora fuero edoctus; qui hæc omnia conjecturando tantùm proposita volo. Nec silere hîc possum historiam à laudato *Willisio part. 1. tr. de anima brut. cap. 16.* memoratam, Morionis nempe, qui utut futilis & ineptus, horarum tamen intervalla, sine quovis indice exactissimè dignoscebat, & quoties integræ horæ elapsum esset

spatium, quasi vivum fuisset horologium, illicò totidem numeratis bombis, istius horæ numerum talem personabat, nullâque circa res alias occupatione in hujus penſi omiſſionem ſeduci poterat; cùm enim ab initio horologii ſonantis ſingulos ictus altâ voce obſtrependo imitari ſoleret, quotieſcunque nimirum campanæ horologicæ ſonitum audivit, ſtatim inclamando: unum, duo, tria &c. eveniſſe hinc judicat *D. Willis*, quòd ſpiritus animales à diuturna imitatione tali motu juxta ſtata temporum intervalla citari aſſueti tandem ſponte ſuâ nulloque ducente, quaſi rotis dentatis ſpatia labentia emetirentur, eaſdem periodos diſtinguere potuerint. Ut autem ad *Nob. D. Rumelii* obſervationem revertar, in ea ſpirituum animalium quidam defectus itidem eſſe accuſandus mihi videtur, quos nempe à Venæſectione improvida (qua ſanguis intempeſtively commotus & rarefactus, ſerumque unâ copioſius in cerebrum inſtillatum, ſpiritus cerebrales in conſenſum traxerat,) in conuſionem vel inordinatum motum in cerebri penetralibus actos, ac ita delirium inducentes, ſuperveniens tandem apoplexia penitus ab influxu retraxerat, uſque dum materia morbifica ſeroſa in dextri lateris nervos translata paralyſin excita-
verit; quâ ipſâ metaſtaſi quandam ejusdem particulam ad nervos etiam, muſculos laryngis irradiantes ſeceſſiſſe, & eorum tonum relaxaſſe, ſicque ſpiritus liberiores in illos influxum præcluſiſſe, autumo. Unde cerebrum præternaturali iſto humore liberatum munia quidem ſua in judicando, imaginando, memorando & intelligendo obire, ſpiritusque ſuos per nervos ſiniſtri lateris abſque impedimento diſpenſare valet: loquelæ tamen libertas inhi-
betur, atque ſpiritus, quamvis à cerebro ſuppeditati, ob viarum obſtructarum & conniventium obſtaculum, ad vocis inſtrumenta ulterius non feruntur, imò longiori hac excluſione refractarii quaſi facti ad principium ſuum recurrunt; niſi quandoque omni conatu adacti pauci eorum per vias impedimentum quidem obſcipientes, non tamen penitus occluſas, perſuadente id ſenſu in partibus adfectis ſuperſtite,
irruen-

irruentes pro simplicium istarum vocularum: *Ta/ &*: Und/ enunciatione potentiam partibus loquelæ destinatis largiantur. Dum verò spiritus illi cerebrales, sive, juxta *Willisium*, anima sensitiva, talem organorum vocis sentiunt vel percipiunt motum, ad quem obeundum longo annorum exercitio olim fuerunt adsuefacti, mox, accedente Voluntatis imperio, collectis quasi copiis insurgentes vi perumpunt, & solitum decursum magno conatu & impetu peragunt; hinc deproperatâ precum notarum recitatione opus est, ne cunctando spirituum motus continuus & per materiam morbificam nervosque relaxatos transitus impediatur cessetque; quos aliàs novo denuo stimulo suscitare & impellere necessum foret. Quare etiam ordo precum si invertatur, sicque motus inconsuetus spirituum requiratur, illi nequam obtemperant, nec obstaculum in viis præternaturaliter adfectis perumpere tentant, nisi quandoque magnâ sollicitatione & nixu ad id impellantur. Et tandem consuetudini eò probabiliùs adscribi id poterit, quò magis indubitatum est, magnam ipsi vim esse tum in vitali tum animali facultate, (vid. *Celebr. D. Erasmi Bartholini Quest. academ. de Consuetud.*) unde etiam altera natura adpellari meruit; prout in primis somni exemplo, pluribus statâ horâ advenientis & recedentis, clarè ostenditur *l. c.* à præfato *Willisio*. Quin imo devotis etiam cæteroquin hominibus, quæ naturæ humanæ est depravatio, magnum sæpe animæ dolorem imprimens, multoties accidit, ut consuetas precandi formulas (exemplo historiarum analogo ut liceat uti,) v. g. Orationem Dominicam, absque hæsitacione ulla recitent, non intellecto tamen & perpenso rerum atque verborum in eadem sensu, sed cogitationibus interea alibi circumvagantibus; quæ sanè inanis batologia & sine mente sonus non succederet, nisi spiritus motui isti vocali obeundo jam longo exercitio adsuefacti monstratum iter decurrere sponte scirent,

[*L. Schrök, L. F.*]

OBSERVATIO XCVIII.
 D. JOH. LAURENTII LÆLII,
De
 Vomitu millepedarum.

ANno 1680. in auctumno ex Puella 15. annos nata, in Herrieden, Episcopatus Eystettensis urbe, ultra biennium diversis multorum medicamentis frustra adhibitis, tandem plures quàm 60. millepedas mediante *Syrupo emetico Ang. Sala* expuli, atque à perpeffis symptomatibus liberavi; quam, aliquando cum magnâ siti infestatam ex vetusta aliqua cisterna se bibisse confessâ fuerit, seminium illarum inde hausisse conjicio.

SCHOLIUM.

Conferatur Scholium meum ad *Observ. 80. Hellvvigian.* ubi etiam similem millepedarum vivarum vomitum ex *D. Binningeri cent. 4. obs. med. 3.* adnotavi.

[*L. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XCIX.
 D. JOH. GEORGII ERNST,

De
 Verme ex nare sinistra cum longâ hæmorrhagiâ emuncto.

Studiosus quidam ætatis circiter annorum viginti constitutionis phlegmaticæ sanguineæ à teneris unguiculis catarrhis admodum obnoxius, per biennium & quod excurrit, hæmorrhagiâ narium haud infrequenter exercebatur.

cebatur, sine ullo virium lapsu, quam subinde Cephalalgia excipiebat. Morbo temporis tractu adaucto septies de die è nare sinistra copiosissimè profundere cœpit sanguinem: hinc variarum pronata symptomatum congeries, dolor & imbecillitas capitis, virium prostratio, sternutationes frequentes, & tristis ac convulsiva quasi nasi circa appendicem sensatio. Non ita pridem iterum in largam narium incidit hæmorrhagiam, quæ per quatrimum sævire non desinebat; accedente denique quinto, cum sanguis affatim effluxisset, in sinistro naris spiramine aliquid exitum impediens hæere sentit: quod dum fortiter emungit, vermis hirudinis ad instar sanguine turgens, qui depictus conspiciendus erit, in terram decidit, vixitque per triduum.

Fig. XXV.

SCHOLIUM.

PLura vermium, post vigilias perpeffas, cephalalgias, & mentis aberrationes, è naribus excretorum exempla habentur in *Anno II. Eph. N. C. obs. 147.* apud *D. Conr. Vict. Schneiderum de off. cribr. pag. 440. &c. D. Joh. Michaël Fehr N. Cur. in sua Hiera Picra p. 79. D. Th. Bartholinum cent. 2. epist. 74. D. Nicol. de Blegny Ann. I. Zod. Med. Gall. Mens. April. obs. 3. Theod. Kerckringium obs. anat. 43. Nic. Tulpium lib. 4. cap. 1. Petr. Borellum cent. 3. hist. 45. Jac. Hollerium lib. 1. de morb. int. cap. 54. in Schol. Guil. Fabricium Hildanum cent. 1. obs. 8. & cent. 5. obs. 1. Nic. Monardem Hist. Med. simpl. cap. 14. Joh. Georg. Schenckium lib. 1. obs. med. Marc. Donatum lib. 4. de Hist. Med. mir. cap. 26. nec non Vinc. Alfarium Crucium de quas. per Epist. cent. 3. Nec indictum abire debet, quod Excell. D. D. Jo. Jac. Harderus non ita pridem per literas mihi retulit, de maleferiata quadam, nuper scilicet vermes quatuor, præcedente atrocissimâ cephalalgia, per nares eam excrevisse, albicantes, oblongos, minimeque hirsutos. Ipse etiam *Ebn sina lib. 3. fen. 1. tr. 2. cap. 3.* ex Medicorum quorundam Indorum fide, cephalalgiam quandoque generari jam edocuit à vermibus in capite generatis, motu suo, tentione & rosione læden-*

tibus, addens: *nam vermes multoties nascuntur in anteriore capite & super locum, qui est in strictura narium; & possibile est, ut nascantur apud velamina, et si rarò contigit.* Locum generationis non semper eundem esse, verisimile videtur; interdum enim, licet rariùs, à partibus inferioribus, utpote ventriculo &c. ascendisse, perque palati foramina sic in nares perrepisse, interdum verò in ipsa nares investiente membranâ, aut anfractuosâ earum cavitate, quandoque in caverna ossis frontis ad radicem nasi sitâ, quandoque etiam in ipsis ossis ethmoidis spongiosis cavernis stabulari posse, autumo; quin & si cerebrum ipsum per nares excretum aliquando fuisse perpendamus, quod *Celeb. D. Georg. Wolffg. Wedelius Physiolog. Med. sect. 3. cap. 24.* se vidisse testatur, cur non ex ipso cerebro, in quo vermes quandoque inventos fuisse *D. Th. Bartholinus cent. 1. hist. anat. 64.* aliique memorant, eosdem aliquando prodiisse, dicere liceat, haud video. Utrum verò ex ovulis insectorum cum cibus &c. adsumtis atque ad partes illas delatis: an verò ex singulari humorum putredine oriantur, Eruditoribus dijudicandum relinquo; uti enim ovula insectorum ejusmodi, præcipuè minima cum sint, in remotam illam corporis partem cum massa sanguinea deferri posse, nemo dubitabit: ita tamen argumenta, quæ generationem absque seminio isto arguunt, & à *Franc. Redo in libello de insect.* proferuntur, quâ ratione omnimodè enervari queant, non perspicio.

[L. Schröck. L. F.]

OBSERVATIO C.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Abortus cum retentione secundinarum.

COnjugi J. M. dilectissimæ, viginti octo annos natæ, pluriumque liberorum matri, & jam denuò per quinque Menses gravidæ, cum obluctum, & moerorem animo vehementer, varièque commoveretur, accidit,
ut

ut die XV. Januarii anno MDCLXXXII. humorem viscosum & albidum utero copiosè redderet, & postea diebus novem continuis. Octavo morbi die simul effluxit momentum sanguinis, citra dolorem. Quam evacuationem brevi secuta est membrorum debilitas, & corporis ardor vagus, ac per intervalla recurrens. Abfuit tamen pariendi stimulus, & præcordiorum angustia, & facultatum cæterarum, quas vulgò naturales cognominant, languor. Tandem die undecimâ nullo pariendi conatu sponte edita est filiola in vita etiamnum superstes, & exinde per quadrantem horæ vitali aurâ tantisper usâ est, dum extingueretur. Remansit autem in utero placenta, eiq̃ue tanquam immaturus fructus arbori suæ firmiter adhæsit. Portio tamen ejus quædam forâs dependula, ne retrocederet, ligata fuit à Puerpera sine incommodo. Illam inde quantacunque diligentia & industriâ manuum separare ac auferre non potui. Interea æstus ingens in corpore exoritur, & horrores, rigoresq̃ue dorsum agræ alternatim pervadunt: membra languent, & excrementa matricis cadaverosum olent. Biduò post, calore ingravescente dorsum & femur dextrum summis torqueri cruciatibus, sanguisque ex utero profluere cœpit, donec vulva adaperita placentam totam elideret. Quo molimine Puerpera ægrotans tantum sanguinis & virium amisit, ut aliquoties in syncopen lapsa, abortis jam sudoribus frigidis, me ancipitem & sine spe relinqueret. Benedixit tamen Deus remediis, ita ut optatam sanitatem ægrotanti restituerent.

SCHOLIUM.

PAssiones animi (quæ per spirituum animalium motum, & cordis alterationem in mente ita producuntur, conservantur & confirmantur, ut non ampliùs corpori, & externis objectis, sed animæ fermè uni adscribantur) mirâ vi pollent in flectenda corporis humani machina. Faciunt eæ sanè, ut homo jam gaudio exultet, jam mœrore contremiscat, nunc contrahatur metu & horrore, nunc irâ æstuans rapiatur in furorem,

furorem, denique amore mille formas induat, & Protheo mutabilior appareat.

In Gravidis adhuc major est earum potestas: quævis animi commotio, quodvis phantasma mente volutatam altiùs stigma aut nævum tenello embryoni imprimit, simul etiam matri quandoque nociturum. Etenim spiritus animalis ab objectis alienis inordinatè agitati, non tantùm cerebrum debilitant, & sanguinis temperiem bonam corrumpunt, sed imprimis ad uterum ruentes foetum similiter afficiunt. Quamobrem accidit nonnunquam, ut affectuum vehementiâ secretio humoris nutritii impediatur, vel nutritio & motus infantis in utero planè pervertatur: imò idea objecti imaginatione concepti (quæ quidem idea in lumine & motu consistere mihi videtur) cerebro & reliquis partibus sæpè tantum motûs violenti imprimit, ut foetum obvolventes membranæ rumpantur, & abortus fiat, quod uxor in casu magno suo malo jam experta est. Ira verò & tristitia imprimis abortûs causæ habentur: illa, inordinatè commovendo; hæc, figendo spiritus & sanguinem. Iratis nempe humores acriores redditi & accensi velociter, rapideque moventur; at mœrentibus ii è contrario quasi coagulati frigore aut acore torpent.

Neque animi commotiones duntaxat abortum causantur, sed etiam quicquid præterea vel tenellum foetum inquietare, vel uterum inflare, comprimere aut aliter stimulare naturâ sua aptum est; veluti saltatio, equitatio, allisio, casus, ponderum elevatio, candelarum extinctarum foetor, Zibethum, Moschus, Febres, Plethora, Cacochymia, inordinata victûs ratio, & alia multa, quæ hic commemorare non attinet.

Mirum autem hoc nonnullis videbitur, cur ruptis membranis amnii humor non omnis unicâ vice, unoque die effluerit? Putamus rimam initiò magnam non fuisse, ut brevi tempore tantum humoris excerni haud posset, quantum in amnio & chorio stagnavit. Deinde hiatus forsân in sublimi fuit,

fuit, ita ut humor nec facilè, nec continuò ac confertim uno-
que impetu emergeret, sed sensim, & successivè, ad varium
Embryonis motum. Tertiò infantis membrum quoddam
rimam hiantem quandoque obturâsse potuit, ne tantoperè
pateret. Quartò denique novus humor quotidie genitus &
secretus fuit, in placenta utero adhuc inhærente, & nec dum
avulsâ.

At, sanguis octavâ demum die prodiit, quia vasa priùs
dilacerata non sunt.

Fluxit autem è ruptis Chorii vasis. At hic fluxus postea
cessavit, tantisper dum aliæ uteri venæ aperirentur, è quibus
paulatim multum sanguinis denuò manavit, tandemque plu-
rimum.

Jam cum tanto temporis spatio inde à ruptis uteri mem-
branis, & profuso Amnii humore, infans nihilominus in ma-
tre vixerit, & vivus in lucem editus sit, jure, meritoque hic
quæri posse mihi videtur, an interea temporis non nutritus
fuerit aliorum embryonum more (quem *Clav. Medic. p. 23.*
exposui) haustâ per os alimoniâ? Nutritus fuit herculè: nam
semper nutrimenti aliquid præstò remansit, quod foetus abli-
guriret, nec totum ab initio effluxit; imò quamdiu in utero
foetus hæsit, placenta novum succum perpetuò subministra-
vit: denique sanguis à placenta per venam umbilici refluxus
embryonem quoque suo modo refecit.

Ardor autem, & membrorum debilitas ægram perstrin-
xit, ob siccam uteri naturam, stagnantemque ac putredine sua
cor & spiritus inquinantem sanguinem. Onus quoque fe-
moribus incumbens nervos pressit, & fatigavit.

Tandem absque pariendi conatibus infans exclusus est:
parvus enim is erat, & continuus aquarum fluxus os uteri pa-
rulum, & lubricum fecit.

Parturientibus nempe dolores à violenta distractione
oris uteri, & tendinum fibrarumque divulsione potissimum
oriuntur.

Porro edito jam foetu, placenta adhuc utero firmiter adhæsit: quippe immaturus erat fructus, & poris, seu acetabulis uteri arctè innatus.

Haut itaque suaferim violentam placentæ avulsionem, vel intempestivam separationem. Periculum enim foret, ne uterus simul evelleretur, vel è disruptis venis cum sanguine anima erumperet. Satius ergò est Naturæ negotium providè committi, quæ suapte tandem secernit superfluum & emortuum. Juvanda tamen ea est medicamentis roborantibus, & ita secretionis opus accelerandum.

Id verò hic silentio prætermitti non decet, frigus uterum à partu constrinxisse, ita ut obstetricantis manus inde se premi sentiret & doleret, atque propemodum pars placentæ præscindi videretur. Nimirum utero nihil æquè inimicum est, ac frigus. Hoc suffocat, inflatque uterum, lochia supprimit, & multa alia mala funesta causatur.

Quamobrem puerperas alvum exoneraturas aquâ fervente matulæ infusâ præmunimus atque fovemus, potissimum brumali tempore.

Cæterùm majus utique periculum imminuisset ægræ, si placentæ portionem dependulam non ligâisset. Nam, uterus semel oclusus difficulter referatur. Quare placentæ pars ligata, & identidem attracta uterum irritavit, & humores corrupti, utiliter emanârunt, qui retenti varias creavissent molestias. Ortus tamen est calor ingens, rigor, & membrorum languor summus: enimverò sanguini & spiritibus vitalibus magnoperè adversantur halitus cadaverosi: quippe destruunt corpus, quod inhabitant, & spiritus planè in fugam vertunt. Quid, quod omnis febris intermittens meo judicio oriatur à spiritibus vitalibus in sanguine per fermentum putridum labefactatis, uti videre est *Clav. Med. p. 85*. Debilitata ergò fuerunt membra ob defectum spirituum animalium; hi enim pauci generabantur, quia virales cum sanguine labefactati erant. Spiritus quoque omnes relictis partibus exterioribus
accesse-

accesserunt ad cor, hostem inde depulsuri. Demum cadaverosus ille foetor in utero ortus est à solutione particularum sulphurearum & nitrosarum, sanguine & secundinis morâ & cunctatione putrescentibus: foetor enim ferè putredinem indicat, eamque comitatur, ita ut sæpè etiam contigua & vicina quæque inficiat.

In dorso cruciatus itidem aborti sunt, ob placentam firmiter adhærentem, uterumque dorso alligatum. Forfan & fundus uteri læsus fuit, quæ causa est magnæ illius jacturæ sanguinis, quæ ad lipothymias & sudores frigidos adegit: cui sanguinis fluxui nisi quam citissimè habenas injecissemus, mors ægram abripuisset.

Puris evacuatio postea per tres hebdomadas duravit, in utero geniti è sanguine putrefacto, & vulnere superficiario post placentæ exclusionem.

Quamdiu sanguis impurus, & particulis putridis contaminatus fuit, tamdiu sudores ingruebant, iiq̄ue critici & salutare, qui puerperam tandem ad optatam sanitatem perduxerunt.

Medicamenta adhibita fuere varia. Primis diebus, cum humor Amnii efflueret, dedi uterum & foetum roborantia, ut balsam. embryon. conserv. ros. rubr. & quædam alia è Cydoniis parata. Deinde, cum his nihil ampliùs profici posse viderem, suasu & consensu amici & Collegæ mei, Pythagoræ, totis viribus in id incubui, ut uteri vias patefacerem, hærenti foetui, (quem è quibusdam signis colligebamus vel jam mortuum esse, vel certò moriturum) stagnantiq̄ue sanguini, aliisque exitum procuraturus, ne abortâ majore putredine, in præsentis vitæ discrimen adduceretur ægra jam periclitans. Consultum enim non erat, diutiùs expectare spontaneos naturæ conatus. Quare apertis viis lacezivimus & animavimus vires quæstis irritamentis ad enitendum. Propositum mihi erat hæc in finem balneum, sed verebar, ne frigidus aër noceret. Itaque contentus fui sacculorum fotu calido ex herbis matrici

dicatis, & putredini resistentibus, item vapore è leporina pelle cocta subtus admissio, unctione spinæ dorsæ & ossis sacri ex oleo carminativo & rosato. Nec suppositoria neglexi. Cordialia verò & emmenagoga per cochlearia propinavi, composita è succino, myrrha, borace, aq. lil. alb. conf. Alkermes & Sp. Sal. Arm. quæ sanè præstantissima fuerant. Infante edito, cum placenta remaneret, nec digitis separari posset, decoctum è vulnerariis & alexipharmacis bis de die calidè hauriendum dedi, adjectis oculis $\mathcal{E}$. & sale febrifugo Sylvii. In hypocausto suffitum est succino. In uterum præterea injectiones calidæ, ex absynth. agrimon. chamomill. fanicula, alth. marrub. rad. fumar. Alumine, myrrha & melle rosato, Aquæ incoctis paratæ, fiebant cum successu fortunato; neque emollientia iis addita nocuerunt: promovenda enim & maturanda erat placentæ ab utero separatio. Merum ingruente æstu sanguinis & ardore febrili corporis universi, negavi; postea graminis decocto probè dilutum, additâ conserva rosarum, concessi. Propinavi quoque decoctum C. C. cum Julepo violato, sed absque vitriol. spiritu. Quotidiè bis vel ter oleo rosato & violato dorsum omne perunxi. Tandem cum magna vis sanguinis secretam placentam sequeretur, & extrema jam instare putarem, urgentibus horrendis symptomatibus, confectioem hyacinthorum, cum tantillo laud. opiatæ exhibui, artuum extrema ligavi, lumbis decoctum rosar. rubr. fl. papav. fol. plantag. adhibui, haustum dedi ex aqua plantag. rosar. violar. fl. tiliæ &c. Denique quietem, & bonum regimen ordinavi.

OBSERVATIO CI.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Extractio foetus mortui, decenter in utero positi.

UXor R. L. quadraginta annorum, primo die Februarii anni MDCLXXXII. parturiens dolores magnos pertulit, quibus tandem Infans vivus decente figurâ usque ad

ad osculum uteri internum depulsus est. At primipara tantos dolores ferre recusans, viribus cohibitis, Naturæ conatum obstinatè suppressit, donec die undecimo Obstetrix auxilium meum imploraret. Igitur opem allaturus, increpavi gravidam, & hortatus sum unâ cum adstantibus ad sustinendos, si urgeant, labores & conatus, ne periret proles. Ast, quæ miseria! viribus fractis, & conatibus jam evanescentibus nulla pariendi vis supererat, & infans spatium inter vesicam & alvum ita occupârat inhærens angustiis, ut nec excrementa, nec urina emitti posset. Quare liberationem rogatus meditans indice caput infantis in vagina exploravi, cumque vulvam admodum arctam deprehendissem, hanc Oleo Chamomillæ, Lil. alborum & carminativis ac emollientibus aliis tepidè perunxi, suppositorio alvum sollicitans, quâ depositâ in Balsamo Embryonum præterea liliorum alborum semen cum Castorei tantillo exhibui. Fœminâ tandem ad labores vel vi adactâ caput infantis emortuum exitum moliri cœpit, quod cum aptè sub mento comprehendissem, hiatusque calvariæ digitos desuper inseruissem, fœtum masculinum integrum sensim eduxi. Placenta mox spontè sequuta est. Urina & lochia manârunt copiosè, ægraque convulsiones per horam passâ est, quæ medicamentis congruis discussæ fuerunt. Remansit tamen urinæ incontinentia per tres hebdomadas, quâ demum curatâ, fluor albus puerperam invasit, quem, spes est, convenientibus remediis & exacto victûs regimine, instauratis viribus, brevi tempore sanatum iri.

SCHOLIUM.

Magna Parturientium felicitas sita est in ætate juvenili, antequam membranæ omnes, cutis & muscoli corrugati inarescant, ita ut imminente partu viæ ægrè amplius distendi, aut amplificari se patiantur. Vetulis enim & senescere incipientibus quanquam ritè omnia eveniant, optimeque positus sit Embryo, accidit tamen ob vehementem oris uteri tendinosi expansionem, & ossis sacri pertinaciam (dum epiphyfes in apo-

physes per ætatem degenerant) ut pariendi nisus ex voto non succedant, vel etiam si fortes fuerint, non benè impendantur, sed supprimantur, imprimis si matres à liberorum educatione abhorreant, vel ineptæ & truculentæ sint, aut delicatæ nimis. Hæ tamen omnes, quòd labori parcant in sustinendis doloribus, id sæpè & foetus & matres graviter luunt, interdum etiam cum vita. Imprimis autem accidit, quando conatus non ad uterum dirigitur, sed raptim ad collum & caput, veloci expiratione. Nisus hic aliorum ab utero deductus & depulsus foetum suffocat, membra Puerperæ debilitat, collum inflat, ita ut quandoque Bronchocele oriatur. Quapropter completo jam gestationis tempore, instanteque partu, ubi dolores veri ingruunt, Obstetrix parturientem verbis consoletur, & ad obedientiam impellat alacriter. Assideat prona, & manibus oleo delibutis uterum perungat, quò arctiores viæ & os matricis patescat, maximè in iis, quæ primùm pariunt. Has quippe multùm lubricasse expedit. Deinde prægnantem cohortari incipiat, ut omnes conatus ad enitendum deorsum adigat, atque diligenter impendat. Isti enim tales sunt, ut facile avertantur, idque vel in alterutrum femur, vel dorsum, vel brachia, vel collum, denique Caput. Hinc etiam Puerperarum Paralyfes, herniæ, asthmata, & complura alia mala nascuntur: ad quæ præcavenda, & ne eveniant, Obstetrix porrò manum operi comiter admoveat, digitisque inquirat in infantis situm; quod si qua constiterit infans, aut impeditus fuerit, digitis eum deducat, & facilem partum promoveat: nam, si diutius in angustiis hæret infans, de vita periclitabitur. Sed & matri respiratio inde præcluditur, & conatus annihilantur, tum quia uteri fibræ nimis distenduntur, tum quia vires evanidæ corpus quasi immobile relinquunt. Sistitur quoque alvus, cohibetur urina, & matrix infantis collum adeò arctè comprimit, ut spiritu præcluso suffocet. Puerpera postmodum pro tam enormi peccato luens in gravissimos affectus & ipsa præcipitatur, Urinæ nempe & alvi incontinentiam, dum muscoli horum viscerum

viscerum constrictores, onere gravati resolvuntur: hoc ne eveniat, suppositoriis, vel globulis moschatis ano inditis cavendum est; Parienti insuper os comprimendum, detinendus spiritus, provocanda quoque sternutatio, ut spiritus deorsum compulsus, infantem ad exitum detrudat. Pro-fuit etiam semen liliorum alborum in balsamo embryonum cum tinctura Castorei. Tandem, cum foetum esse mortuum certò cognoscerem, manu operi admotâ, externum uteri orificium, quantum fieri poterat, dilatavi, & cultro vertici infantis immisso, digitis sinistrae manûs meae arreptum illius caput hinc inde commovi, dextrâ circumcirca perungens, donec foetus totus eximeretur. Urina & lochia post partum copiosè manarunt; multum enim colluviei longo tempore in utero stagnavit. Convulsiones ortæ sunt, partim ab evacuatione subitanea, partim ab alteratione nervorum, membranarum, & reliquarum uteri partium, ob frigus admissum. Convulsiones istæ nunc manifestæ, nunc occultæ & nocentiores fuerunt. Frænum autem iis injecit pulvis Marchionis, spiritus C. C. Sp. Arm. Sal volatile oleos. Fr. Sylvii, Oleum succini &c. Aqua item valerianæ, jaceæ, anagallidis, pæoniæ, melissæ. Notari autem velim, convulsiones in Puerperis sæpè sæpius à contracta alvo, retentisque flatibus distendentibus excitari; proinde alvus iis semper servetur libera. Nostra ægra per tres hebdomadas Urinæ incontinentiam sustinuit, usque dum fibræ vesicæ urinariæ iterum in sese redirent, & vigorem pristinum adeptæ essent, atque genitalia quoque antiquum obtinerent. Intentioni huic inserviebat exacta diæta, & olei rosati, atque Carminativini nostri illitus: Causa verò Incontinentiæ urinæ erat afflictio musculorum vesicæ partium, & sphincteris resolutio. Imperita plebs fermè manum Obstetricantem accusat, sed malè, & plerumque ex invidia, cum fieri vix possit, ut manus vesicæ reconditæ & obvallatæ vim inferat. Imò si quis secundinarum loco ipsum extraheret uterum, vesica nihilominus urinam contineret. Tunc ergò demum id mali metuendum

endum est, quando fortia emmenagoga foetumque pellentia indiscriminatim propinantur matribus humidioribus & creberrò micturientibus, quando item æquo diutius hæsit infans in vagina uteri, partusque difficilis & perversus fuit. In extractione foetus mortui nonnunquam franguntur costæ, aut alia membra, quæ lædunt, & compungunt adeò, ut etiam inflammationes, vulnera & ulcera oriantur: Quo in casu potionibus vulnerariis certandum, linteaque Oleo rosato imbuta parti adponenda. Denique ægram nostram ab incontinentia urinæ immunem fluor albus oppressit, causa est sanguis crudior, qui per uteri vias effluit. In curatione talia requiruntur, quæ & roborant, & incrassant: roborat Betonica, Plantago, Corallium, Bistorta, Tormentilla: incrassant gelatinæ, Crocus ♂. Symphytum &c.

OBSERVATIO CII.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Directio & Extractio foetus mortui præternaturam in utero positi.

Susanna K. è pago Mediken oriunda & triginta annos nata, die tertio Decembris anni MDCLXXXI. partus dolores per biduum sensit. Cùm brachium infantis dextrum illi jam ex utero prominere nunciaretur, jussi id lacte tepido foverent, ut postea retruderetur. Sed frustra hoc tentatum est, nam ægra tandem in sedili omnes naturæ conatus ad enitendum partum die noctuque impendit, usque dum vitæ nullum signum in infante amplius perciperetur. Vocatus ad illum pagum, ut ægrè parturienti opem præsens ferrem, dedi aquam liliorum alborum, melissæ, cum confectioe Alkermes & borace per cochlearia hauriendum; brachium verò infantis mortuum & sphacelo tactum in articulo abscidi: mox in pedes ejus inquirens, unum post alterum ex utero foràs eduxi, denique corporis reliquum penitus inverti, quod parturiens

turiens paulò post enixa est. Vulva exinde multum intumuit, & vomitus supervenit, quo sedato, ægra denuò convaluit.

SCHOLIUM.

Multoties accidit prægnantibus, quando gestationis tempora non probè observant, vel pariendi conatus veros à nothis haut benè distinguunt, ut ab Obstetricibus, antequam legitimum partûs tempus instat, ad fellam deducantur, & ad enitendum laboriosè instigentur, priusquam infans ritè situat^{us} est. Hinc evenit, ut difficili partu nunc manus vel pes alteruter, nunc dorsum aut nates, jam venter & latera, jam humerus, mox inflexum genu, denique umbilici funiculus primum exitum moliat^{ur}.

Quod ad justum pariendi tempus attinet, instante Mense septimo, cùm partium nutritioni dicatarum apparatus solers natura formavit, atque perfecit, fœtus in utero per os amnii liquore nutritus subinde pedibus calcitrare, varieque moveri incipit: tandem, absoluto Mense nono ex tenebrosis uteri carceribus in lucem egredi conatur. Nam fœtui grandescenti nec alimentum ibidem amplius sufficit, nec loci angustia retinendo par est. Quare, ruptis membranis exitum infans sibi ipse quatit. Quod dum fit, dolores parientem corripunt. Uterus verò importunum hospitem exturbaturus suas & corporis universi vires ad pugnam sollicitat. Parturientium conatum insuper mirè adjuvat spiritus cohibitus, quò diaphragma deprimitur, & abdominis muscoli irritantur. Adeoque parturientium dolores reipsa nihil aliud esse intelliguntur, quàm perfecti infantis motus & impetus, quo exitum ipse sibi procurat. Ruptis verò ex impetu membran^{is}, & reclusâ matrice, humores diffluere incipiunt, infans aërem haurire cupit, cujus aviditate versùs matricis ostium provolvitur, capiteque obverso foribus imminet. Dolores parturientium veri incipiunt in regione lumborum & circa coxendicem, nec continui sunt, sed augentur per vices, & protrahuntur usque ad partum, variis stipati symptomatibus. Initio quidem plu-

ribus adest vomitus, capitis dolor, sitis, urinæ incontinentia, postmodum augetur vomitus, solvitur alvus, dolor capitis ingravescit, pituitosa & cruenta ex utero profluunt, venter infra umbilicum intumescit, & suprâ eum detumescit; tandem magna oritur debilitas, & symptomata prædicta intenduntur, cum anxietate tanta, ut parturiens sellæ insidere vel cathedræ accumbere, & divaricatis genibus partum eniti teneatur.

Passiones verò & dolores matricis licet quodammodo similes sint parturientium doloribus, quippe qui in eodem utero excitantur, tamen non ita deorsum vergunt, nec exitum quærunt, sed magis lancinant, & cum fermè sint intolerabiles, respirationem impediunt, & foetus exitum per se non molitur. Quòd si nihilominus prægnans tunc ad labores pariendi instigatur, res infeliciter succedit, sicuti accidit mulieri, cujus historiam descripsimus.

Partus figura & situs præterea depravatur quandoque ab infantis debilitate, uteri amplitudine, & inquietudine matris, dum hæc inter parturiendum sæviente cruciatu nullibi quiescens, nec obtemperans sese hinc inde jactitat. Foetus enim tunc non consistit, sed huc illuc adigitur.

Itaque ægræ nostræ ad pariendum vi deductæ infans brachium dextrum ex utero primùm exseruit. Et hic sanè situs valdè periculosus fuit: quoniam caput ad coxendicis ossa firmiter appulsum hæsit, & inde dimoveri vix potuit. Jussi ergò per internuncium gravidam in lectum deduci, ut ventre elevato & capite demisso recumberet: vel denique partum manu lacte calente forâ introrsum per pudenda repelli.

At, cum ita ex voto res statim non succederet, pariens in sedili ad labores ab adstantibus coacta est per diem & noctem continuam iniquissimè.

Quod si præsens adfuissem tempore cum foetus adhuc viveret, manu utero insertâ protinus infantis humeros reprimere, prominensque brachium ad latus inclinare, adeoque partum naturalem procurare satagissem.

Verùm

Verùm labore præposterè ac præter omnem rationem instituto, infans jam enecatus fuit, antequam accederem: neque enim ille se movebat amplius, & mater in hypogastrio sensit pondus cum frigore, brachiumque infantis prominens frigidum & lividum erat, sine motu & pulsu, etiamsi variis liquoribus foveretur, dolor præterea matri circa umbilicum adfuit cum frequenti desidendi & mingendi stimulo, ac extenuatione mammarum.

Igitur ægrè parienti exhibui foetum pellentia, ex borace, trochiscis de myrrha, Castoreo, & croco, cum syrupo de artemisia. Quibus nihil proficientibus ad operationem accedendum fuit, ut servaretur mater.

Quamobrem brachium emortuum & sphacelo corruptum primò abscidi in articulo, ne operantis manui amplius impedimento esset: deinde reliquam corporis molem in utero inverti, & membra omnia ad exitum composui: in operatione hac immisericordia nulla est, nulla audacia; præcipitandum tamen non est, sed cum prudentia agendum. Cultello, quem indici digito, ne cerneretur, alligaveram, humerum incidi, mox brachium prominens intorsi multoties, usque dum tendines planè divellerentur, & ita membrum abstuli.

Quod si ab hac brachii separatione infantis corpus verte-re nequivissem, sub scapula, inter costas vel claviculam digitis, aut scalpello foramen fecissem, & per id vel instrumentum peculiare, vel funem, re hortante, trajecissem, sicque foetum eduxissem, vel integrum, vel in partes concisum.

Ast, amputato brachio, dextrâ meâ infantis pedes quæsi-vi, quibus apprehensis inversum foetum facillimè protraxi. Labia vulvæ tumebant, quoniam sanguis per venas ab infante hærente compressas promptè reduci nequibat. Hâc quoque de causâ prægnantibus pedes quandoque intumescunt, sed statim liberantur, atque lochia post partum fluxerunt. Hujusmodi vulvæ tumorem sanat & discutit oleum verbasci & chamomillæ. Vomitus adscribendus est consensui stomachi cum

utero per ramos nervorum à pari octavo ortos: quamprimum enim foetus utero exemptus fuit, aër ingrediens faucias uteri membranas & fibras alteravit, quare spiritus animales in ventriculo simul irritati, impetu factò, fibras inferiores inde à pyloro sursum constringerunt.

OBSERVATIO CIII.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Partus difficilis in Plethorica.

Mulier Kilchbergensis viginti annorum, sanguinea, & primùm gravida toto gestationis tempore venæsectionem neglexit. Cùm verò partus instaret, conatus impendere nequit. Mittitur ad me obstetrix, accedit etiam maritus consilii capiendi gratiâ. Suasi venæsectionem in brachio dextro sufficientem, quâ celebratâ parturiens puerum vegetum feliciter enixa est.

SCHOLIUM.

In nostra Helvetia fœminæ si conceperint, & sanæ ac plethoricae fuerint, toto gestationis tempore, bis, terve sanguinem utiliter mittunt, ita enim primis Mensibus præcavetur abortus, proles à constitutione capitis humida defenditur, tandemque partus fit facilior. Imprimis autem V. S. celebretur, si jam ante mulier assueverit.

Primùm itaque venæsectio iis instituitur abortûs præcavendi causâ, aliàs enim sanguinis nimia quantitas foetum inundat. Interdum etiam disruptis membranis fit communicatio venæ umbilicalis cum ductibus hepaticis bilariis, mediante portâ, ceu notavi in *Clav. Med. Exercit. IV. ann. VII. pag. 158.* Secretiones sanguinei alimenti per poros parenchymatum infantis ritè non peraguntur, hinc corpus eorum multis scatet humoribus, flaccescunt viscera, turgent vasâ sanguisque in placenta coactus abortum causatur.

Ne autem infantes defluxionibus & catarrhis, aliisque cutis, capitis, & faciei vitiis ac exanthematis obnoxii fiant, V. S. necessaria est. Eadem hepatis calor præterea attemperatur, cerebrum à vaporibus & sanguine nimio præservatur, & sanguinis, spirituumque motus attemperatur.

Feliciores ergo partus imminutam plethoram sequitur, nec matricis inflationes, aut febres ita metuendæ sunt, ad quas puerperæ alias valdè sunt proclives, quamdiu enim foetus uteri umbraculis tegitur, ipso sanguinis flore, seu parte ejus purissimâ, suavissimaque reficitur. Hinc mulieribus, postquam conceperunt, languent oculi, pallet faciei color, oriuntur fastidia, anxietas, animi deliquium, nausea, vomitus, pica.

In brachio dextro V. S. suasi, ut è proximo sanguinis fonte redundans sanguis exhauriretur, naturaque eo fermè obruta vires promptè recolligeret. Gravidis autem quarto, septimo, & nono Mense venæsectio concedi potest: quarto enim Mense firma jam sunt stamina. Hæc à turgente, & stagnante sanguine jacturam facerent, nisi liberalior venæsectio subveniret. Quod ut melius intelligatur, sciendum est, ovum, è quo embryo fit, non diu post mariti consuetudinem uxoribus ab ovario liberari, & ad uterum descendere, uti ex epistola Cl. Viri *Joh. Conradi Peyeri* olim ad me data, & *Clavi Med. exercit. IX. pag. 397.* inserta apparet.

Atque adeò foetus tunc temporis admodum tenellus, & delicatulus, nec utero firmiter adhærens, missionem sanguinis ægrè ferret.

Septimo Mense quoque plethoricis congruè vena tunditur, si abundat sanguis, quia adhuc robustior existit foetus & jam movetur, atque vitalis est.

Mense nono idem fieri commodè potest, juxta regulam rusticarum, optima speranda esse puerperia, quando gravidæ fascias venæsectionis indices in manibus gerunt.

Quin apud nos venæsectionem tanti æstimant, ut eam dissuadere nemo facile ausit.

Et hæc etiam extra graviditatem generosum præstat auxilium: etenim illâ curantur omnes morbi, à plethora oriundi, febrium quoque pleræque species, obstructions contumaciores, fluxiones, & inflammationes, magna vulnera, contusiones, tumores, ulcera, plurium morborum symptomata. Venæsectio porrò mitigat dolores, conciliat somnum tanquam potentissimum anodynum & hypnoticum. Hinc dysenteria & hæmorrhoidibus succurrit, vix alio mitigandis remedio. Quod si venæsectio podagræ curandæ non sufficit, præservabit tamen, si tempore admittatur. Nam lasciviæ, & luxuriæ foetus est. Præsentaneum quoque & securum remedium est contra apoplexiam sanguineam, curat anginam, libertatem oppressis restituit pulmonibus, variolas & morbillos (ubi urinæ confusæ non fuerint) mitigat, sic ut & cicatrices impediatur, & symptomata inde oriunda tollat. Quemadmodum autem venæsectio, si cum ratione instituta fuerit, multorum morborum panacæa est, ita ægris plurimum nocet, nisi prudenter adhibeatur. Morbi magnitudo, ætatis vigor, viresque ejus necessitatem indicabunt; at victus ratio præcedens, habitus corporis, temperamentum, & aëris constitutio, quantitatem docebunt.

In gravidis hæc majoris momenti sunt. Ante quartum Mensem vix ac ne vix sanguis iis mittitur, & solùm in cubito, neutiquam in malleolo. Non tunditur tunc temporis saphæna, non muscula, non ischias, non poplitæa: Foetus enim inde cum utero debilitaretur: Virginibus, & iis, quibus Menses subsistunt, inordinateque fluunt, jam dictæ venæ tunduntur, sed cautè.

OBSERVATIO CIV.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Vermis in vesica lactantis.

Capitanei R. uxor, partum undecim septimanarum lactans, declinante Decembre MDCLXXXI. urinæ ardorem & dolorem

rem horrendum in vesica sustinet, ita ut etiam sanguinis guttæ excernerentur. Suasi V. S. adhiberet, & sacculum ex anodynis & emollientibus lacti incoctum pubi imponeret, Emulsiones & serum lactis bibit, sed absque magno levamine. Suasi præterea infantem ab lactare, & subinde spiritu fragorum uteretur. Jussi insuper parari balneum ex herbis diureticis, emollientibus & laxantibus. Cum cibo sumsit elixir proprietatis Paracelsi. Et tamen pungens dolor in vesica remansit. Adhibito cathetere calculum nullum deprehendi. Jussi denuò elixiris & balnei usum continuaret. Tandem insignis vermis ruber, vivus, alvo editus est, dolorque sensim remisit, & ægra convaluit.

SCHOLIUM.

Natura muliebris ob humiditatis abundantiam, & vitæ ferè nociosæ segnitiam, ut de aliis nihil dicam, & calculo & vermibus crebrò infestatur. Difficile fuit ante catheteris usum vermem à calculo distinguere, siquidem hic eadem ferè symptomata secum trahat, quibus ille ægram nostram afflixit. Quare cum anceps hærerem, ignoratâ adhuc genuina mali causâ & affectu, symptomati urgentiori potissimum opitulari studui tantisper, dum usu elixiris & balnei vermis cum lotio excerneretur. Ut autem sciamus, quomodo vermis hic genitus fuerit, ad sequentes duodecim positiones attendendum est, quibus perspectis, simul etiam de generatione calculi renum & vesicæ aptè philosophari, & posthac vermes à calculo meliùs distinguere licebit.

I. Quæ ore assumuntur alimenta, constant è particulis variè configuratis iisque simplicibus, & compositis.

II. Ob fermenti, & caloris differentiam alius homo præ alio cibos in ventriculo magis vel minus resolvit & digerit, adeoque unus præ altero plus minusve humorum crassorum, viscosorum, & malè digestorum in corpore cumulabit.

III. Cum chylo ex intestinis partes crassiores plures paucioresve transeunt in venas lacteas, prout harum ora vel ampla, vel

vel angusta fuerint. Adeoque, si pori amplii sunt, ita ut multas fæculentas particulas transmittant, sanguis crassus & impurus inde generabitur; sin angusti, purus & subtilis sanguis fiet.

IV. Chylus, postquam ad sanguinem appulit, in Corde, pulmonibusque denuò immutatur per fermentationem; quam moderata corporis exercitia promovent.

V. Sanguis è sinistro Cordis ventriculo erumpens, in totum corpus per arterias distribuitur.

VI. Subtilissimam sanguinis portionem in cerebro generationi spirituum animalium impenditur, à quibus vita & motus præcipuè dependet.

VII. Sanguinis residuum, quod crassiores continet particulas, & per totum corpus diffunditur, ex arteriis facilius transit in venas, quàm in poros parenchymatum, propter vias, continuò transitû magis patefactas.

VIII. Sed & sanguis ex arteriis facilius transit in parenchymata, quàm glandulas, quæ quasi cribra sunt, per quæ juxta pororum dispositionem aliud atque aliud è sanguine secernitur. Quod dum fit, accidere potest, ut incongruo quodam motu heterogeneæ & crassiores particule simul impellantur in glandulas, quæ deinde ibidem hærent.

IX. Si quid percolandum est, illæ tantum particule transeunt per colum, quæ cum ejus poris conveniunt, aut flexibilitate suâ se illis accommodant: nam longæ, & rigidæ particule, quantumvis subtiles sint, tamen non faciliè intrant pororum anfractus, vel si intrant, protinus hærent, quia flexiles non sunt.

X. Magna sanguinis pars ad renes defertur, ob vasorum magnitudinem.

XI. Renum pori sunt angustiores poris intestinorum.

XII. Serum, quod renes à sanguine separant, secundum naturam per ureteres in vesicam transit, & urinæ nomine venit. Hæc autem primò Sal volatile in se continet, quod na-

res perstringit, & salum saporem in lingua excitat: deinde adest sæculenti aliquid, quod in urina frigefacta subsidet, vel maculæ lateribus adhærescit, & post distillationem in vase relinquitur: deinque multum aquæ.

Ex his tandem concludimus, vermem ex materia cruda & pituitosa, ovum tamen fœcundum in se continente, ex intestinis cum chylo, & deinde per arterias cum sanguine ad renes delatâ, genitum fuisse. Pervenisse autem postea cum lotio per ureteres in vesicam: ubi moram nectens nutritus fuit seri crassitudine, usque dum mole auctus vesicam rodendo vulneraret, & dolorescieret gravissimos. Calculi similiter ex limosa & terrea materie oriuntur, crassum & fixum aliquod oleum in se continente, quæ renibus inhærens, accedente sale urinæ spissescit magis, & tandem coit in lapidem.

Venæsectionem ægræ huic suasi, ad inflammationem impediendam, dein sacculus ex malva, althæa, parietaria, chamomilla, meliloto, violaria, verbasco, croco, & pulvere opii correcti, lacti incoctus, & tepidè pubi applicatus fuit, & alia usurpata, quæ dolores mitigant, & inflammationi subveniunt.

Infantem ab lactari curavi, existimans mammarum futurum dolores augere. Fragorum spiritu urinæ ardorem lactantibus æquè ac gravidis commodè mitigari aliàs expertus fueram.

Balneum è diureticis & emollientibus paratum fuit. Ad Elixir Proprietatis tandem confugi, ambigens an fortè vermis, vel aliud animalculum vesicam rodat, & compungat: imprimis postquam cathetere nihil duri, aut scabri explorarem. Tandem, erosâ & perforatâ vesicâ, vermis in alvum descendit, & exinde foras egressus est. Fugavit eum elixir, utpote constans è Myrrha, Croco, Aloë & spiritu vitrioli.

Quod genus etiam alia vulgo contra vermes prædicantur, uti absinthium, Centaureum minus, succus Nasturtii, sal absinthii, aqua & radix graminis, item Mercurius.

Refert *Fernel. Patholog. lib. vi. cap. 10.* se exiguos vermes in renibus genitos, & cum urina profusos vidisse. Præterito autumno Clarissimus *Peyerus* noster Basileæ vermem vivum à puero quatuordecenni cum lotio excretum vidit, illi planè similem, quem *Plutarchus sympos. lib. VIII. quest. IX.* scribit ab hospite suo Athenis cum multo semine editum fuisse: *θινγιδίων δασύ, & πολλοῖς ποσὶ ταχὺ βადίζον.* Ego quoque Leydæ anno MDCLXVIII. cum Clariss. *Dom. Doct. Erico Fræsesen* Hamburgensi Medico, & Botanico insigni in canis rene dextro duos vermes vivos latitasse vidi, quorum alter duas spithamas longus, alter brevior erat. Excedebant crassitie pennam anserinam. Ren hujus canis internè exesus, & penè consumptus erat exterius. Præterea inæqualis, & tuberosus. Tale quid etiam *Bartholinus in Anatomia sua capite de renibus* observasse legitur.

Ante biennium Virginem vicennem curavi, menstruorum expertem, & diris vexatam symptomatibus, potissimum umbilici dolore immani, ubi motum quoque & volutationem juxtà sentiebat tactu.

Imposui mustelam fluviatilem umbilico per noctem, manè penitus exesa fuit mustella, & puella melius habere visa: noctu aliam mustelam vivam alligavi, quæ itidem ad spinas usque consumpta fuit, idem tertiâ vice factum fuit. Tandem cum carne mustelæ vitri pulverem commiscui, cujus mixturæ pars tantum per noctem absumpta fuit.

Tumor umbilici postea in abscessum degeneravit, quò ruptò, tres crassi, longi & teretes lumbrici cum copia puris excreti sunt, & virgo decocto vulnerario & emplastro nostro camphorato paucarum septimanarum spatio curata est. Menses tamen hætenus promoveri non potuerunt.

Hic non immeritò quæritur à Doctissimis quibusdam Viris Fautoribus & Collegis meis: An ab ista vesicæ & intestini erosione, utpote viscerum istorum læsione gravissima, non majora incommoda oriri debuerint? item scrupulus ingens & difficultas maxima occurrit: Utrum vermis alvo editus an-

tea hæserit in vesica urinaria, nec ne? Ego existimo vermem in vesica hæsisse, & postea per vesicam actis cuniculis transiisse ad anum. Fidelissimus meus *Pythagoras* planè sentit contrarium, nec fieri illud posse credit, quod ego factum existimo: nam uterum quoque, vel certè ejus vaginam perrumpere debuisset vermis, antequam ad anum pervenisset: & si dicam, vermem exiisse per vesicæ fundum, quàm aliàs pergat urachus, non quidem reluctabitur Amicus meus, sed exitus tunc facilius patuisset per umbilicum, quàm per alvum: namque (me interrogat) anne putem fieri posse, ut forinsecus vermis intestina perfodiat absque torminibus & pessimis aliis symptomatibus, diversis planè ab iis, quæ observantur in calculo? vermis in vesica habitans exitum proclivem invenisset per urethram. Quare ut scrupulum hunc pro modulo solvam, & difficultatem in re obscura quadantenus tollam, vermem *Ægræ* in vesica hæsisse, indeq; ad alvum transiisse statui, nam ardorem urinæ tantum sustinuit *ægra*, ut sanguinis guttæ excernerentur; non solus hic ardor sanguinis guttas prolicuit, sed & qui urinæ ardorem concitavit vermis: hæsit & perforavit vesicam horrendo dolore, eoq; inflammatorio. Vermis ad alvum penetrare facilius potuit, quàm per urethram sphinctere propter exortum circumdatam, ad omnem acrimoniam irritantem sese firmissimè constringentem: fieri enim potest, ut vermis circa vesicæ cervicem musculosam, quo loco cum vagina uteri & intestino recto jungitur, interiore membranâ perforata, intra tunicas carnosas, vel per abscessum, præviâ inflammatione factum, absque aliis symptomatibus cuniculos egerit, & ad anum devenerit: aliud est si vermes intestina tenuia, vel crassorum priora erodant, tunc enim urget capitis dolor, alvus adstringitur, lumbi excruciantur, convulsiones & deliria excitantur, appetitus dejicitur, & dira alia symptomata insurgunt, id quod circa finem Septembris A. MDCLXX. in milite arcis Monspeliensis, quem post mortem aperui, observavi; causa mortis residebat in imo ventre, duodenum enim binis

locis perforatum erat, & à vermibus quinque longis rotundisque erosum, nulla excrementa hærebant in intestinis, in abdominis tamen cavitate aqua copiosa foetens fluctuabat: color, omentum, & mesenterium inflammata fuerant, sicut & hepar integrum. Taceo nunc, verme per alvum excreto, symptomata cessasse, urinam liberè profluxisse: interea per umbilicum si excerni debuisset potius quàm per alvum hic vermis, ob membranarum crassitiem, tamen & sursum potius repere, quàm deorsum, ubi ascarides plerunque nascuntur, serpere, ac spontaneâ naturæ inclinatione vergere debuisset, quod vix credibile est; vel ergo sequeretur, vermem hunc in intestino hærentem ad vesicam pervenisse, & in historia recitata symptomata causatum esse; vel aliud quid ægræ affectum non verò vermem excitasse, quod hætenus credere non potui.

OBSERVATIO CV.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Suffocatio hysterica.

E Phippiarii S. uxor, viginti sex annorum, in juventute quidem sua cachexiæ obnoxia; in matrimonio verò passionibus, & inflationibus hystericis, cum ætate prægnans thermis Badensibus feliciter usa esset, autumno insequente ventrem curru obvio vehementer illisit.

Sequitus est dolor, & respirandi difficultas: sanguis ex utero copiosè effluxit, & pariendi conatus ægram jam septem Menses gravidam invaserunt. Abortum tamen præcavi V. S. in brachio dextro instituta, & epithematibus dorso applicatis, exhibitisque internis sanguinem sistentibus, & anodynis. Igitur usque ad noni Mensis finem partus auspiciatò dilatus est, quo demum foetum vivum parturiens edidit. In Puerperio benè se habuerunt omnia, usque dum septimanâ quartâ post in culinam egrediens puerpera suffocatione uteri derepentè correpta,

correpta, præfente marito vitam brevi inopinata cum morte commutaret.

SCHOLIUM.

Quando in sanguine particulæ balsamicæ & humidæ, quantitate & qualitate congruentes miscentur, optima inde surgit crasis; quamprimum autem serosæ excedunt, & balsamicæ deficiunt, cachexia oritur, id quod virginibus sæpè propter Mensium retentionem accidit: nam humiditas, quæ cum abundante sanguine per vices menstruas excernenda fuisset, ad habitum corporis defertur, membra inde debilitantur, caput dolet, cor oppressionem patitur, dormiturit ægra sensibus hebescentibus. Quod si matrimonium ineant, nec tamen menstruales sint, in passiones hystericas incidunt, propter frigus uteri, quo membranæ inflantur, diaphragma comprimitur, & sanguis coagulatur.

Ad mala hæc arcenda thermis Badensibus utiliter usa est ægra nostra, quippe quæ multo sulphure & aluminis ac nitri modico imbutæ plurimis mulierum malis, ipsique sterilitati quandoque opitulatur.

Ast, è thermis redux, cum ventrem currui graviter allisisset, foetum & uterum improvidè læsit, adeò ut abortus immineret: Impetus nempe allisionis tumorem & inflammationem excitavit in utero, quare solutâ chorii unitate sanguis copiosus effluxit, & infans commotus attentavit exitum. Tempori autem subventum fuit venæsectione cubiti. Inde enim fluxu & impetu sanguinis cohibito inflammatio mitigata fuit, & infans quieti redditus, Choriique vulnus sanatum. Quem in finem statim quoque lumbis tepidè applicavi epithema ex bursa pastoris, anserina, plantagine, equiseti, pilosella, roremarino, marrubio, artemisia, rosis rubris, & floribus papaveris, cum mutellinæ radicibus, & granatorum cortice vino rubro incoctis, addito aceti momento. Internè exhibui sperniol. Croll. ʒi. boli oriental. pulver. ʒj. in aqua bursæ pastoris. Item Conserv. rosar. antiq. ʒij. lapid. hæmat. trochisc.

de Carabe & de terra sigill. de spod. Croc. Martis adstring. āā 3j. laud. opiat. gr. viij. cum syrup. cydon. & de rosīs ficcis, redacta in electuar. de quo nucistæ quantitatem quotidie fumebat, quod certè remedium in hoc affectu, aliisque, benedicente Deo mira præstitit. Ita foetus sensim roborabatur, & multo tempore post vivus in lucem prodibat! At, quia puerperæ nunquam extra periculum versantur, imprimis illæ, quæ temperamenti serosioris sunt, hæc quoque audaciæ suæ poenam dedit: cùm enim quartâ hebdomadâ, foràs in culinam egressa fuisset, suffocatione uteri superveniente derepentè concidit exanimis. Quippè uterus tunc temporis adhuc valdè humidus, & nuper læsus nondum penitè convaluerat, ut tantum frigus sustineret, quantum culinæ pavementum tegulis stratum brumali tempore corpori incussit. Quod si tempore præsens aliquis adfuisset & suppetias ægræ tulisset, fortè servari potuisset pannis calidis, & aromatibus odoriferis vulvæ admotis; item castoreo & asâ foetida, aliisque graveolentibus naso traditis. Rursus internè exhibito salis armoniaci, fuliginis, vel Cornu Cervi spiritu, oleoque succini in aqua artemisiæ, liliorum alborum, serpilli, aut embryonum balsamo, denique urgente maximâ necessitate, apertâ saphænâ. Quid verò in aère frigido vel in utero hæreat, quod ita inflat, & motum sanguinis uno quasi ictu inhibeat, meritò hîc disquiritur? ad quæstionem hanc compositam dupliciter quoque *Pythagoras noster* respondet. Aër sua naturâ inflat: nam sine aère ventus aut flatus nullus est. Jam frigidus aër, quia à sole minùs commovetur hyeme, quàm æstate, cùm calido quietior sit, & magis compactus, utique protinus vehementer inflat, si intra corpus calidum receptus & conclusus fuerit: nam calor aërem expandit, atque dilatat, ita ut majus spatium necessariò requirat, quo contineatur; & quantò calor fuerit intensior, tantò major erit aëris expansio. In aère ergò nihil adfuisse judico, quod tantoperè nocuerit, præter ipsum aërem. Nocuit autem aër & pavementum frigore suo. Frigus tamen nusquam subsistit nisi

nisi in anima sentiente. Igitur contactu nudo brumalis aër damnū intulit, quia quiete suā superavit motum sanguinis, spirituumque animalium. In utero ipso sunt membranæ, fibræ, nervi irritabiles, præsertim à partu, ubi faucia sunt, & excoriata omnia. Has aër irritavit frigidus, ita ut protinus spasmī orirentur, quibus sanguis coactus, spiritus præclusus, tandemque vita extincta fuit.

OBSERVATIO CVI.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Tumor in ano Puerperæ, ab Obstetrice
causatus.

Dorothea R. quadraginta duos annos nata, die XXIV. Novembris anni MDCLXXXI. cum partui denuò vicina esset, tumorem ab aliquo tempore sensit in ano, cum ingenti dolore conjunctum, & grandescentem. Ante sesquiannum parturienti ei Obstetrix, digitis ano immisis partum procurare audacter tentarat, sed parū faustè: nam magnos ab eo tempore matricis languores, & tormenta passa est, propter quam causam hodieque nullos cibos inflantes, vel refrigerantes gustare audet, suasi V. S. Bibit vinum antiquum, agrimonix decocto temperatum, sacculum ano applicavit, è gnaphalio, Melissa, Artemisia, Meliloto, floribus verbasci & opio in lacte coctum; symptomata indè mitigata fuerunt, & mater puerum vegetum feliciter peperit.

SCHOLIUM.

Dolendum est, apud nos Magistratum tantis obrui curis, in Republica benè gerenda, ut, quantū par est, animadvertere nequeat in obstetricum, & Puerperarum delicta. Fermè enim garrulis & insciis mulierculis res maximi momenti creditur, neque Medicis meliora suadentibus fides habetur, uti jam olim questus sum in *Clav. Med. Exercit. IX. pag. 434. in annexis.* In pe-
jus

jus ergo ruunt omnia. Conscientiâ tamen ducor ad ingeminandas querelas. Obstetrices sæpius per imprudentiam, incitiam, & immisericordiam gravidas nimis citò ad sedile cogunt, & varia medicamenta pellentia ipsis exhibent: manus improvidè utero, & digitos alvo immittunt, & infantem vel pedibus exire nitentem vel aliter retardatum vi tantâ attrahunt, ut resolutò collo, caputhæreat in utero. Quin eadem partum quandoque ventre prodeuntem tam audacter manibus arripiunt & duplicatum protrahunt, ut simul alvus & uterus prolabantur, summo parientium discrimine.

Ægræ huic Obstetrix ani partem extimam vulneravit, ut alvum exoneratura, vel ingravidata ob tumorem cruciatum magnum persentiret, & pariendi nisus, atque dolores formidaret: Tumor iste ani inflammatio fuit, quæ ferè semper hæmorrhoides secum ducit, quandoque etiam prolapsum & fistulam causatur.

Magna ab eo tempore tormenta passa est, matrice debilitata, quæ à concepto frigore propter consensum nervorum sese inflat, distendit, oppressionem cordis affert, & spasticis motibus strangulat.

Inter cibos utero infensos numerantur dulcia, & acida, caro porcina & fumo indurata, lac, caseus, fructus hornotini, olera &c.

Dulcia matrici nocent, quoniam in stomacho facilè corrumpuntur, fermentescunt, & in flatus abeunt. Hinclutulentum reddunt sanguinem, qui facillimè obstructions serit; etenim materia dulcium est pinguis, oleosa, viscida, ut testatur Mel, manna, Saccharum.

Fit autem dulcedo per coctionem, & quandoque putredinis rudimenta includit: nam Mespila, Sorba, Pruna Sylvestria, Mora, fructus cynosbati inodori, putrescendo dulcedinem acquirunt. Pyra, pruna damascena & mala volutata, leviterque manibus pressa dulcescunt. Causa hujus rei hæc est: spiritus in fructu ex putredine calorem contrahunt, & sic partes

tes fixiores attenuant, atque volatiles reddunt: omnis enim putredo aliquem caloris gradum habet: hujus causa est mollities, quâ aciditas, & austeritas auferitur.

Acida quoque matrici sunt inimica, quia vim habent refrigerandi & sanguinem coagulandi. Acida sâlia figurâ cuneolos referunt, quæ fit ex defectu caloris moventis, qui si adesset, minutissimarum particularum angulos & acumina diffringeret, atque in planitiem redacta lævigaret: hinc remedia testacea, sâlia, aromatica & oleosa fermentum acidum diffringere possunt.

Caro porcina hysteris adversa est, quippe quæ eas reddit leprosas, cor opprimit, & flatu ac tormina generat.

Caro fumo siccata idem præstat, stomachum premit, & ut digeratur, robustum, calidumque ventriculum requirit.

Lac nutrit quidem, humectat, lubricat, emollit, lenit; sed qualis ventriculus, talis est lactis mutatio: ergò biliosis, melancholicis, gravidis & puerperis aut hysteris nocet.

Caseus est ferculum *ἐπιόγιον*, ventriculo gratum, atque ad plenum victum pertinens, sed debilem gravat stomachum, & vix digeritur, sanguinem acriorem reddit, & dorsi, lumborumque dolorem atque nephritidem causatur.

Pyra, & Poma cocta, cum reliquis hornotinis fructibus ob dulcedinem facillè corrumpuntur, tormina hysterica, & alvi fluxum cient, præcipuè gravidis: humores in fermentum agunt, cum succo excrementitio acri polleant.

Olera paucissimam alimenti materiam præbent, sanguinem reddunt faculentum, caput vaporibus replent, & matricem inflant. Imprimis Lactuca sensus obtundit, figit spiritus animales, refrigerat, & gravidis atque hysteris nocet, si cum aceto, sale, & oleo comeditur. Quamobrem lactantes detrimentum proli afferunt, si eâ vescuntur.

Ægræ nostræ vena secta fuit, ut inhiberetur affluxus, mitigaretur dolor, & vel anifistula, vel hæmorrhoides præcaverentur.

Præterea in potu Vinum agrimonix decocto contemperatum fuit, quia hoc subadstringit, & hepar corroborat, vulnerarium est, cachexix & hydropi subvenit, tensiones hypochondriorum demolitur, & hystericis commodum habetur.

Sacculus paratus fuit ex sequentibus simplicibus vegetabilibus:

1. Gnaphalio montano, quod alvi & uteri fluxus sistit, bilem æstuantem domat, & ulcera ani perfanat; hujus decoctum internè sumptum aliàs dolores podagricos lenit, eadem herba de collo suspensa, oculorum nubeculas delet.

2. Melissa. Hæc usûs magni est in affectibus uterinis, lochiis retentis, & suffocatione hystERICA.

3. Artemisia. Quæ mundificat uterum, extinguit inflammationes, & præstantissimum vulnerarium est.

4. Meliloto. Is dolorem sedavit, durum tumorem emollivit, & ardorem abstulit.

5. Verbasci floribus: quippe qui hæmorrhoidum dolores leniunt, emolliunt, & tumores discutiendo imminuunt.

6. Opio, quod adjunxi, quia vim habet spiritus inquietos intûs & extra compescendi, iisque torporem inducendi, sicque dolorem mitigandi.

OBSERVATIO CVII.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Mater & foetus debiles partum impediunt, & urgent.

Maria B. è pago Tallvyl oriunda, quadragenaria, prægnans, die vigesimo nono Decemb. A. MDCLXXXI. queritur, se inde à quatruiduo per intervalla pariendi dolores pati, cum rigore: Infans parùm movebatur, & lac in mammis exaruit. Exhibui aquam lil. alb. serpill. meliss. Cinnamom. & matricalem nostram cum borace & tabulis

his alkermes: item spiritum falis armoniaci in jusculis: jussi bibere vinum decocto agrimonix temperatum, & edere juscula è ciceribus rubris parata, nec multò post feliciter peperit, & sana evasit.

SCHOLIUM.

EVenit multoties, ut matris & infantis utero conclusi debilitas partum urgeat, non tantùm propter vitam calamitosam, quæ lætos spiritus vitales obtundit, sed etiam propter labores graves, & alimenti penuriam: maxima enim pars morborum, quibus affliguntur pauperes, à mala diætâ dependet, hoc est, primùm à prava substantia & qualitate alimentorum, quibus utuntur: deinde à victu planè inordinato; nam aliquando cibus abundant, & famem iis nimiùm saturant, mox in penuria pristina vivunt, & diu esuriunt. Tertiò à labore, & injuriis aëris, namque æstate expositi sunt solis ardori, hyeme ventis & frigori, à quibus se defendere nequeunt, cum vestimentis bonis careant. Nascuntur ergò inde cruditates, tot malorum causæ, quot morbi premunt inopes.

Ægram nostram pauperulam solus calor & alimenti defectus ad pariendum ante tempus adegit. Rigoris causa est nervosarum partium irritatio. Infans parùm movebatur, quia debilis fuit, debilitata simul & mater erat; tam arcta enim inter utrumque est conjunctio, ut eodem sanguine nutriantur, iisdemque gaudeant spiritibus.

Lac in mammis exaruit, quoniam impendebatur chylus spirituosâ lymphâ turgidus conficiendo sanguini, & restaurandis viribus, quibus mater valdè opus habebat.

Quamobrem deficiente aptâ materiâ, lactis fons in mammis exaruit.

Quomodo autem lac generetur, dixi in *Clav. Med. Exercit. I. pag. 13.* aliis quoque de causis lac in mammis absumi potest: ob nimium videlicet calorem, vel sanguinis crassitiem & frigiditatem.

Quia verò ægræ nostræ lac defecit ob defectum alimenti

& debilitatem virium, exhibui aquam cordialem fœtum pel-
lentem suprânotatam. Lac quoque vaccinum vel caprillum
cum sacchari rosati f. q. sumptum alimentum est excellens; si
quando verò calor immodicus lac aufert, venæsectio & usus fe-
ri lactis tunc prodest. Si crassities, & frigiditas sanguinis, ju-
sculum carniū cum seminis fœniculi contusi ʒj. exhibemus;
vel etiam decoctum fol. fœnic. cum ʒß. sem. urtic. Fomenta-
tiones quoque mammarum fiunt ex decocto foliorum fœni-
culi, nasturtii, eruçæ, in vino albo.

Lactis defectus in mammis sæpè mortem & matri, & in-
fanti præfagit, imprimis si præter rigorem alia signa mala ad-
fuerint, id quod accidisse memini Lugduni Gallorum præ-
gnanti mulieri, quæ octavo graviditatis Mense exspiravit. In
ea sectionem cæsaream Mense Januario MDCLXXI. admini-
strari iussit *N. Falconettus Andrea Filius*: Renuiebant parentes.
Tandem cultro in uterum immisso, extractus fuit fœtus omni-
bus partibus absolutus, immobilis tamen & exanimis. Crani-
um ejus & dexter humerus livore suffusus erat.

Matrem antiquus mœror ex odio confecerat cum synco-
pe, cujus cadaver collustrantes invenimus glandulas mam-
marum aridas & exsuccas, cor vietum, flaccidum & pallidum,
sine humore pericardii: pulmones nigris tactos vibicibus &
atrâ spumâ turgentes: thymum erosum, cæterasque glandu-
las absumptas; in fundo stomachi inflammationis non lævia
indicia. Intestina tenuia contracta erant, hepar tamen & lien
incolumis. Cur verò gravidis & puerperis mammæ turgescant
lacte, hîc commodè disquiri potest?

Veteres putârunt, Naturam mammis cum utero per in-
finitas penè vasorum anastomoses consensum indidisse, ut ab
utero ad mammas sanguis commearet, & vicissim à mammis
ad uterum, atque sapienter ordinasse, ut toto graviditatis tem-
pore sanguis versus uterum deferretur, quò fœtus inde forme-
tur, & nutriatur: at partu edito, sanguis ab utero ad mammas
tenderet, ut ibi in lac mutatus infanti in alimoniam cedit.

De qua sententia quid statuendum sit, in *Clavi Med. Exerc. I.* p. 17. exposui. Gravidis humidioribus & sanis fermè turgescunt omnes glandulæ, utero ampliato & grandescente, maximè autem glandulæ mammarum, ceu consensum singularem per nervos cum utero fortitæ.

Turgescit quoque thymus, & glandulæ alarum, colli, inguinum; dum enim foetus perfectus est, & minus de sanguine materno, quàm antea in se recipit, necessariò lymphæ superabundans glandulis copiosè advehitur, & imprimis etiam spirituosior mammis, quæ lac exinde conficiunt, & per glandularum poros aptè fabricatos percolant.

OBSERVATIO CVIII.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Inflammatio, & ulcus vulvæ à lapsu.

Verena G. pagi Diebendorf incola, viginti tres annos nata, & jam septimo mense gravida, die XXIX. Novembris anni MDCLXXXI. præceps per scalas ex alto lapsa, vulvam magno cum dolore vulneravit. Mox secutus est tumor, & inflammatio, denique abscessus; quo per-tuso pus effluxit. Tandem ulcere, more aliorum ulcerum curato, prægnans consueto tempore partum feliciter enixa est. In puerperio sitis afflixit, & vulva iterum intumuit. Pimpinellæ radices potui infusas suasi, & inunctionem cum oleo chamomillæ, & rosato nostro, quibus adhibitis convaluit.

SCHOLIUM.

Casus fuit infortunatus, & periculi plenus, cum ob abortum illi imminentem, tum ob affectam naturam muliebrem, quæ in partu vehementer extendi debet. Quâ occasione dicendum mihi est, de vulnere, de tumore, & in specie de inflammatione atque ulcere, idque potissimum in gratiam juniorum, ut sciant, quomodo in his casibus se gerere debeant.

Vulnus est incisio facta in parte corporis molli, profluente sanguine sine putredine per causas externas.

Estque vel simplex, vel compositum. Simplex est, quod nullam habet materiam peregrinam, & cui symptomata gravia juncta nulla sunt, quæ impediunt, quò minus integrascat soluta unitas. Compositum est, cui superveniunt mala accidentia, cum materia peregrina, quæ sanationem retardat.

Vulnera simplicia curantur manuum ministerio. Primum eorum labia junguntur, dein instillatur calidè oleum hyperici, addito visco ex ulmi sylvestris vesiculis, vel terebinthinâ: denique superposito linteo & fasciâ vino calente madefactâ. Potest & sequens Balsamum utiliter adhiberi: ℞. fol. & flor. Hyperici, Salviæ, ãã. m̄ij. radic. Valerianæ Sylvestr. ℥ij. Concisâ imponantur fictili, affuso vino albo antiquo ad eminentiam, stent in infusione per biduum, post adde Ol. veteris ℥iv. frument. integr. ℥j. bulliant ad consumptionem vini, agitando, tandem colato & expresso adde Terebinth. ℥viii. thuris pulverisati ℥ij. lentè denuò coquatur usque dum thus dissolutum fuerit. Feliciter etiam utor Unguento Nicotianæ, quod vulnera & ulcera inveterata sanat, & hoc modo paratur: ℞. fol. Nicotianæ recent. contus. ℥ss. pingued. porc. ℥iv. coq. lento igne in Unguentum. Vulnerariæ potiones ex artemisia, beta rubra, sanicula, vinca pervinca, virga aurea, scabiosa, agrimonia, pimpinella, & oculis cancerorum paratæ, vel maxima percurant vulnera.

Compositorum vulnerum cura restringitur ad hæmorrhagiam, inflammationem, dolorem, contusionem, convulsiones, febres, ceu accidentia, iis supervenientia. Omnibus his symptomatibus succurrit Venæsectio, quæ remedium est universale, si in principio administrata fuerit. Purgatio quoque in declinatione instituta juvat, pure jam concocto, nisi maligna qualitas subsit, convulsiones minitans, quo in casu maturanda ea est, ad debellandam humorum malignitatem.

Hæmorrhagia vulnere superveniens non statim sistenda est,

est, sæpè enim febrem, inflammationem & dolorem inhibet. Illi autem frænum protinus injiciendum, quæ calorem naturalem & spiritus enormiter exhaurit: Igitur tunc in parte opposita Venæsectio fiat. Hoc enim præsentissimum magnis vulneribus remedium est, ceu testis mihi esse poterit Textor Dennickerus, qui ense crudeliter in facie vulneratus, cùm tantam sanguinis vim amisisset, ut in lipothymiam & frigidos sudores magno vitæ periculo laberetur, chirurgis frustra sanguinem aliter inhibere satagentibus, à me servatus fuit, quippe accersitus derepentè in syncope, & sine sensu jacenti venam brachii aperui, quo factò, impetus sanguinis à vulnere ita retractus fuit, ut æger ad se rediret, & in momento quasi hæmorrhagia cessaret. Cæterùm ad sistendum sanguinem conducit equiseti pulvis tenuissimus, sanguini vulneris calenti admixtus.

Eo tempore quo pulvis Sympatheticus inclaruit, creduli eum omnibus vulneribus adhibuerunt. Sufficit autem, ejus loco vitriolum calcinatum, & cum ovi albumine mixtum in linamento implicito vulneribus applicasse,

Febris & inflammatio vulnere superveniens Venæsectione, clysteribus & diætâ refrigerante, ac humectante aufertur; loco affecto eundem in finem commodè applicantur Plantaginis, & Rosarum rubrarum folia contusa, item farina hordei in lacte cocta addito croco, & rosarum rubrarum pulvere formâ Cataplasmatidis.

Vulnerum Dolorem, Venæsectione & purgatione nihil proficientibus, mitigant anodyna è vitellis ovorum, farina hordei vel mica panis albi, cum croci tantillo in lacte decoctis.

Quod si dolor rebellis fuerit, mucilage seminis papperis albi contusi cum lacte parata, vel tinctura opii & croci cum oleo rosato atque chamæmelino superabitur. Contusio & Ecchymosis levis ovo agitato & cum rosarum oleo applicato curabitur, item quæ fabarum farina in Oxymelite cocta, admixtis chamomillæ floribus. Ecchymosis autem & contusio magna
suppu-

suppuranda est. Quòd si illa post casum magnam corporis partem occupârit, tergore ovillo recenter detractò & calcenti æger involvatur.

Hic præterea cyathum Oxycrati bibat, vel uncias duas Oxymelitis cum ℥iij. aquæ scabiosæ. Specificum est vini spiritus à quacunque tandem causâ confusio originem traxerit, vel aqua Reginae Hungariæ.

Vulneribus bombardarum & sclopetorum cum contusione conjunctis digestivum sequens fructuosè adhibetur ad impediendam gangrænâ: ℞. terebinth. ℥j. Vitell. ovor. n. ij. myrrh. thuris pulv. āā. ℥j. sp. vini q. s. M. F. Ung.

Tandem convulsio vulneribus accidit, eaque vel ex repletionem, vel inanitionem, vel punctiōe nervorum, vel venenata qualitate.

Si à repletionem est, V. S. & purgationem curabitur. Si ab inanitionem aut siccitate, fomentationem tepidæ in parte fiant lacte, vel hydrelæo, & adhibeatur diætâ humectans & refrigerans.

Si à nervorum compunctiōem, ol. lil. alborum, lumbricorum, hyperici, proderit: Imprimis autem oleum juniperi non rectificatum eminet, quod etiam animalium rabidorum morsibus medetur.

Tumor est dispositio partis præternaturalis, in qua materia aliqua è loco suo naturali egressa colligitur, & ibidem impletionem, & distentionem excitat. Producitur à natura irritata, & interna dispositionem depravata, quamvis nonnunquam observemus tumores criticos, qui sunt separationem, vel translationem materiæ impuræ à parte nobili in partem minùs nobilem, vi & dominiō dispensantis naturæ. Tumorum causæ materiales sunt vel corporis partes è loco suo naturali recedentes, vel aliena corpora præternaturam vel humores in corpore contenti à statu naturali deflectentes: vel serum & flatus, vel humores commixti, vel humor quidam non naturalis. Causæ tumorum efficientes sunt: Fluxio, & congestio. Fluxio fit,

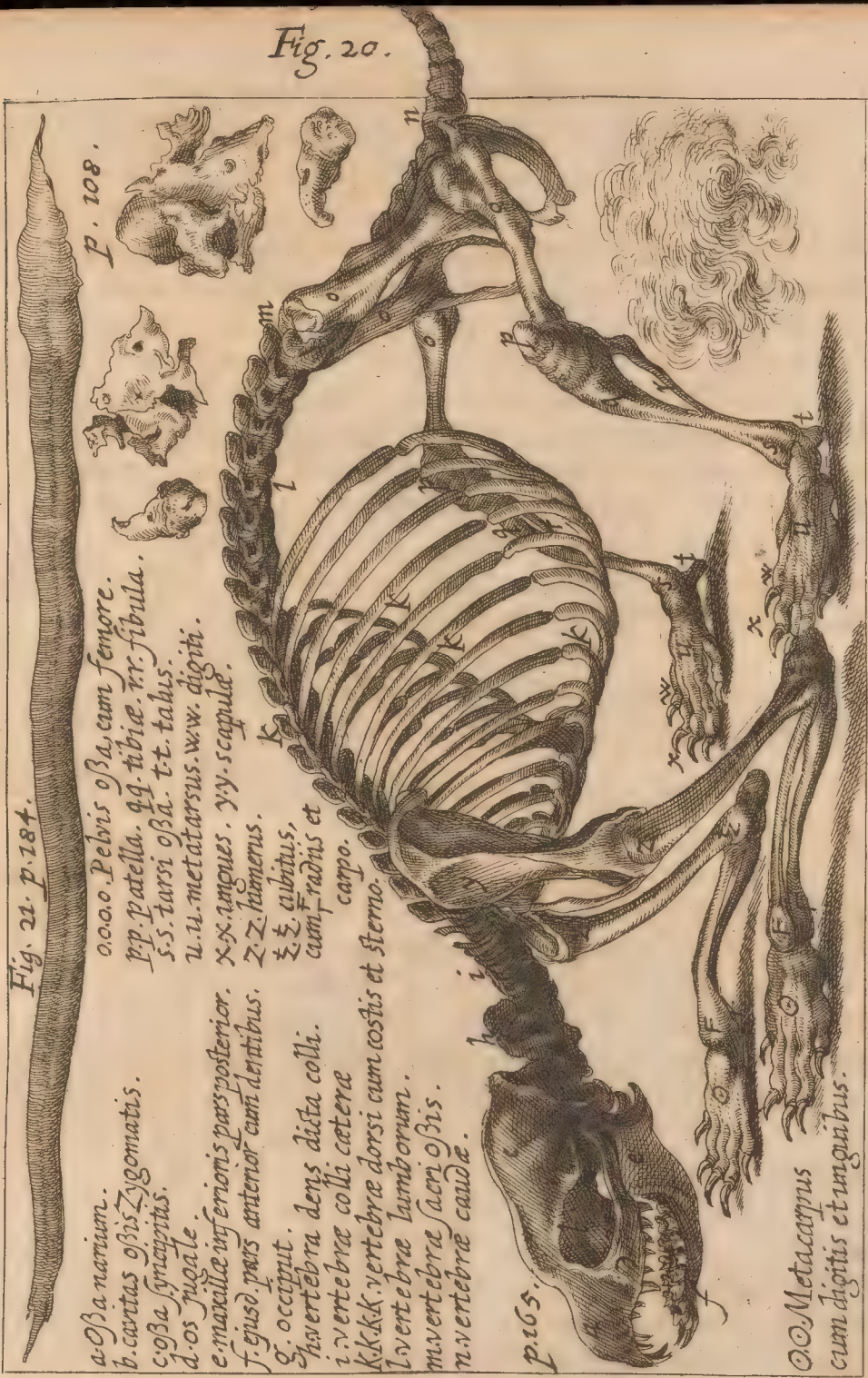
Fig. 21. p. 184.

a. Os narium.
 b. cartilago ossis zygomatici.
 c. Os sphenoidale.
 d. Os jugale.
 e. maxilla inferior pars posterior.
 f. os pars anterior cum dentibus.
 g. occiput.
 h. vertebra dens colli.
 i. vertebrae colli caeterae
 k. k. k. vertebrae dorsi cum costis et sternone.
 l. vertebrae lumborum.
 m. vertebra sacri ossis.
 n. vertebrae caudae.

o. o. o. Os pevis ossa cum femore.
 p. p. patella. q. q. tibia. r. r. fibula.
 s. s. tarsi ossa. t. t. talus.
 u. u. metatarsus. v. v. digiti.
 x. x. ungues. y. y. scapulae.
 z. z. humerus.
 & & cubitus,
 cum radio et
 carpo.

p. 108.

Fig. 20.

p. 165.

o. o. Metacarpus
 cum digitis et unguibus.

fit, quando humor vel quantitate, vel qualitate molestus aliam in partem propellitur. Fit hoc ordinariè ab humoribus calidis & fervidis.

Congestio fit, cùm vires, quæ humores in parte coquere, ac dissipare deberent, languent: aliquando etiam vitio partis mandantis. Cura tumorum generalis consistit in observatione motûs humorum per quatuor tempora; Cruditatis, Maturitatis incipientis, maturitatis perfectæ, & integræ reductionis, juxta naturæ motum factæ. Sed, ut cura tumorum, quam in Compendio quasi tradam, facilior fiat, ad duo tempora maximè attendendum est, sc. motûs & fixitatis. Fluxus mali incipientis sistendus est; Malum verò jam fixum auferendum est. Illud fit plethoram & cacochymiam tollendo; hoc materiam fixam resolvendo, vel suppurando, ut exemplo inflammationis in specie jam declaraturus sum.

Inflammatiō est tumor præternaturali calore, rubore, dolore, tensione & pulsatione stipatus, à sanguinis naturalis collectione ortus.

Extrà vasa ruit sanguis ob sui copiam, & effervescentiam. Sanguis copiâ peccans imminuendus, & partibus influens cohibendus est.

Quamobrem hic venæsectio ante omnia locum habet, juxta vires, ætatem & temperamentum ægri instituenda, & diæta humectans ac refrigerans. In principio quin etiam parti affectæ applicentur repellentia, veluti est Oxycratum, aut ovi albumen cum oleo rosato mixtum. In usum quoque trahantur folia sempervivi, portulacæ, lactucæ: caseus recens: pulpa pomorum cum aqua rosarum.

Sed cautione opus est, ne in partē affecta siccescere sinantur, sed identidem madidentur Oxycrato. In progressu, tumore manifestè accrescente, sicut etiam in statu, vel vigore, ubi tumor in omnes dimensiones penitùs adolevit, resolvendum quidem adhuc est, & repellendum oleo rosato, fol. sambuci, ebuli, floribus chamomillæ, meliloti, concisis, & cum

aceto & aqua coctis; item oleo chamomillæ, lini & lanâ succidâ: aut fabarum farinâ in urina coctâ, addito melle & chamomillæ oleo: Sed si tumor inde altiùs assurgit, inflammatioque & tensio cum dolore augetur, è vestigio ad suppurantia & maturantia procedendum est, ut pus generetur: Itaque ꝛ. Bulbos liliorum alborum sub cineribus coctos, adde pinguedinem porcinam, oviq̄ue vitellum, & applica. Prodest etiam sequens Cataplasma: ꝛ. rad. bismalv. ꝓij. fol. malv. mj. cochleas cum testis n. vj. coctione, & contusione redigantur in pul-tem; succo expresso adde axungiam porci recentem, & F. Cataplasma. Si pertinax materia neque solventibus, neque maturantibus cedit, ad præcavendum Scirrhum, Ceratum de mucilagibus in usum trahi consultum est, cujus effectum in nodis & scrophulis mirum comperi. Factâ demùm suppuratione, abscessus aperiendus est scalpello, vel si æger ferrum abhorret & materia in superficie sita est, cauterio potenciali.

Ulcus tandem est continui solutio cum sanie & putredine ab humore acri facta. Id vel simplex est, vel compositum. Hoc à mala dispositione fovetur: illud nulla habet accidentia funesta. Cura uniuscujusque ulceris est, impedire humorum ad affectam partem affluxum venæsectione & purgatione, vitusque regimine siccante. Curantur ulcera simplicia hoc unguento: ꝛ. fol. nicotianæ, bugulæ, faniculæ ãã. p. j. bulliant in olei olivar. ꝓvj. ad consumptionem humiditatis, postea adde resinæ ꝓj. pulv. ireos ꝓij. ceræ ꝓss. F. unguentum. Item: ꝛ. terebinth. ꝓij. ovorum vitella n. v. simul agitentur, & addatur mellis q. s. super ignem lentè coquantur agitando, usque dum emplastrum inde fiat nigrum. His administratis, adstringentes pulveres cum linteis carptis ulceri imponantur, ut cinis è combustis linteis, creta alba, spongia combusta & lota, calx lota, antimonium calcinatum. Cicatricum inæqualitatem impedit amalgama Merc. cum empl. Diapompholygos, cerussa, oleo rosato, succo hederæ terrestris, creta & cera.

Ad hunc planè modum etiam curata fuit ægra nostra.

Sed

Sed à partu sitis afflixit, quæ non tam præcedaneæ inflammationi, quàm & puerperio & lochiis & sudoribus copiosis, & febrilactæ, & alvi fluxui adscribenda erat: ad quam compescendam, pimpinellæ radices vino diluto infusas exhibui. Vulva iterum intumuit: nam dubio procul ex recenti cicatrice ingentes cruciatus perpeffa est ægra, quos infans, dum nasceretur, renovato vulnere matri peperit. Igitur affluxus & inflammatio denuò oborta est, cui tempestivè succurrebam oleo chamomillæ & rosato nostro, juxtà methodum suprâ descriptam.

OBSERVATIO CIX.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Hectica in lactante.

LAnionis M. uxor, quadraginta duos annos nata, cholericæ, lactans, die XVII. Octobris, Anni MDCLXXXI. apud me conquesta est, se totâ æstate viribus defecisse, inde verò à decem hebdomadibus tussim siccam pati, cum siti, citra cordis oppressionem: rursus jam à 14. diebus cibum fermè nullum appetere, passionibus hysteriis crebrò affici, denique ab octiduo ardore, rigores, defluxiones, sudores copiosos, capitis dolorem, cordis palpitationem, & maciem extremam sentire: suasi infantem ab lactare, utereturque vino medicato, & balsamo, antiphthificis, præterea biberet serum lactis cum conserva rosarum, & subinde acciperet Diaphoreticum Joviale. His vires instauratæ sunt, & ægra convaluit.

SCHOLIUM.

In infantibus fortiter sugentibus, etiamsi & mammæ & lac sanum fuerit, matri optimum nutrimentum decedit, & corpus ex succum redditur, ita ut tandem marcore tabescat, imprimis si biliosa simul adest temperies. Vires ægræ nostræ paulatim defecere, quia optimum, dulcissimum, & pinguißimum san-

guinis ad alendum infantem matri detractum est, juxta *annexum VIII. Exercit. de Bile in Clav. Med. pag. 105. item de spiritib. pag. 557.*

Postmodum tussis sicca invaluit, ob siccitatem pulmonum, & partium vicinarum, ardentis febres, & alias causas, videlicet optimi nutrimenti ablationem. Hæc tussis species curanda est medicamentis attemperatis, modicè refrigerantibus & humectantibus. Imprimis conducit lac vaccinum & asininum, ceu Naturæ humanæ familiarissimum. Dein valdè prodest vinum nostrum aut serum lactis medicatum, cum balsamo antiphthisico.

Singulorum ingredientia præcipua heic proponere, & examinare lubet:

Hedera terrestris vulneraria est, siccatur, aperit, abstergit, & consolidat, asthmatis medetur, & phthisi, item Coryzæ, & calculo. Odorem habet terreum, gravem; saporem subamarum, acrem, qui multum salivæ provocat, & linguam abstergit.

Hepatica nobilis saporem habet herbidum, & propè farinaceum, vix perceptibilem, odorem suavem, instar storacis. Modicè refrigerat, & adstringit, sanguinem emundat, hepatis & lienis obstructions referat, hernias curat, & phthisicis cum successu exhibetur.

Musculus pulmonarius saxatilis saporem habet aromaticum, odoriferum, gravem, glutinosum, amaricantem, pisces redolet, summum phthiseos remedium est, modicè refrigerat, siccatur, abstergit, hepatis valdè prodest, & vesicæ obstructions, item febre hæctica, ictero, scabiei, lichenibus, gonorrhœæ, febribus. Extrinsecus vulnerum hæmorrhagias sanat.

Pinguicula Gesneri saporem habet pinguem, butyrosam, excellentissimarum est virium in phthisi, & acris humoribus demulcendis, pingues reddit homines, pectus amplificat: è plantæ hujus floribus albis & cæruleis paratur oleum per infusio-

infusionem, quod balsamum nostrum antiphthificum constituit.

Tussilago saporem habet subamarum, balsamicum, coctinum, aqueum & aliquantum acrum, hinc modicè refrigerat, pectori & inflammationibus prodest, tussim & phthisin curat; flores ejus mense Martio collecti & cum passulis decocti tussim leniunt, alvum laxant, denique fluxiones falsas destillantes ad pectus & asperam arteriam emendant, atque resolvunt.

Viola suaviter olet Martio collecta, tenues & acres destillationes ad pectus perfanat, in phthisi sanguini bonam consistentiam largitur, & nervosum genus à convulsivis motibus tuetur.

Rosæ rubræ adstringunt, modicè refrigerant, cor roborant, hepaticæ sunt, & stomachicæ. Præservant à phthisi.

Balsamum antiphthificum præter pinguiculæ & violarum rosarumque oleum recipit quoque pinguedinem caninam, & oleum hyperici.

Pinguedo hæc reliquis calidior est. Internè adhibetur vulneribus & exulcerationibus abstergendis, ac consolidandis, item in phthisi, & si cruor à casu dissolvendus est: spinæ dorsi inuncta spiritus animales ferocientes mirum in modum refrænat.

Oleum violatum usurpatur fermè in Clysteribus, & inflammationibus. Cæterùm ardores internos lenit, si eo spina dorsi ungetur, inordinatos motus spirituum animalium tollit, somnum conciliat, tabem infantum curat, si addatur ei pinguedo canis & caponis.

Oleum rosatum nostræ compositionis, refrigerat, inflammationes tollit, tumores & œdemata penetrando solvit. Panacea est affectuum externorum, luxationem, & affluxum humorum impedit, acrimoniam mitigat, in phthisi curanda primas tenet.

Oleum Hyperici, vulnera curat, imprimis ligamentorum

rum & nervorum, ad ambuſta prodeſt, articulis refrigeratis ſuccurrit, colicæ, dyſentericæ, & phthiſi inunctum ſolatio eſt.

At non tantum ſicca tuſſis ægram noſtram vexavit, ſed etiam ſitis humido exhausto à ſiccitate faucium, cui tamen ſero lactis & roſarum rubrarum conſervâ ſubventum eſt.

Appetitus proſtratus erat ob bilem in ventriculo collectam, quæ ibi etiam ardorem excitavit, ad quem curandum uſi fuimus decocto herbarum refrigerantium & humectantium, item balneo aquæ dulcis tepido, Emulſionibus, conſervâ violarum & roſarum.

Paſſiones hystericæ adſcribendæ ſunt uteri imbecillitati, conſenſui matricis cum mammis. Manifeſtè hic obſervatur à partu, cum lac ad mammæ conſluit, ſtatim atque ſugunt infantes: tormina enim puerperas corripiunt in utero exorta, quibus radice petroſelini, cum ſemine aniſi vel fœniculi decoctâ ſuccurritur. Oleum nucum vel florum cheiri in cochleari exhibitum ſimiliter decantatum eſt. Ventri etiam imponuntur ſacculi ex herbis uterinis. Ægræ noſtræ multum profuit infantem lacte depulſiſſe & uſurpaſſe Diaphoreticum Joviale.

Primum enim ceſſavit uteri vellicatio à ſuſtione mammæ orta: deinde alimentum matri non amplius ſubſtractum fuit: quare iſta ſeſe reficere potuit, & recuperare vigorem priſtinum.

Diaphoreticum autem Joviale, ſeu pulvis antihecticus Poterii ad demulcendam acritudinem humorum matricem & nervos irritantium mirum quantum valet. Idem uterum corroborat, ſæpè ex emaciatis quadratos & robustos homines efficit.

Calores & horrores ortum duxerut ex intemperie calida ſanguinis febrem hæcticam minante.

Deſluxiones ortæ ſunt à debilitate cerebri, acres eæ erant, ob falſedinem & acrimoniam ſanguinis: hinc etiam capitis dolor ingraveſcebat, dum catarrhus tenuis & acris cerebri tunicas afflixit:

flixit: cordis palpitatio itidem humorum acedini imputanda est.

Macies in corpore toto adfuit, ob chyli, & sanguinis consumptionem.

OBSERVATIO CX.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Fluxus Mensium cum gravibus symptomatibus in gravida.

Elisabetha A. è pago Tallwyl oriunda & annum ætatis quadragesimum superans, parvæ staturæ foemina Anno MDCLXXXI, mensè Septembris, cùm jam septem menses gravida esset, fluxum sanguineum passâ est, per quinque hebdomadas, cum virium debilitate, tussi, respirandi difficultate, dorsi, lumborum & coxendicum dolore: Ut præcaveretur abortus, sumpsit aquam plantaginis, Equiseti, fol. quercûs, bellidis, flor. tiliæ & rosarum cum Saccharo rosato, & Syrupo violarum per cochlearia: In victu regulariter se gessit. In lecto quievit, tincturam rosarum cum vino bibit, cubitum eunti exhibui tantillum Conserv. flor. papaveris & betonicae. Quibus usurpatis, convaluit, & legitimo tempore peperit.

SCHOLIUM.

Gavidæ ante partum pluribus vexantur incommodis, vomitu, picâ, mammarum dolore, difficultate & incontinentiâ urinæ, tumore pedum, hæmorrhoidibus, hydrope, albo & sanguineo fluore, menstruis, alvi fluxu, tussi, & respirandi difficultate, dorsi, lumborum & coxendicum dolore, uteri procidentiâ, febribus & aliis morbis atque imprimis abortu. In ipso partu jam narratis malis accedunt matricis passiones atque tormenta, pariendi conatus præposteri, situ infantis vitiato, lipothymix, convulsiones, molæ, monstra, secundinarum retentio,

retentio, infantis mors, genitalium angustia, ossis sacri & coccygis obstinata & inflexibilis durities, denique naturam obsidens tumor vel cancer.

A partu puerperas urget hæmorrhagia, inflammatio & ulceratio matricis, & perinæ, tormina ventris. Quin iisdem quandoque supprimuntur lochia, uterus prolabitur, anus procidit, nervi debilitantur, paralyse, deliria, febres oriuntur, mammae corrumpuntur abscessu papillarum, fissuris & ardore inter lactandum, ut sexcenta mala alia silentio præteream. Summa, concipere, utero gestare & prægnantem esse, ac parere, tantæ molis res est, ut misericordiâ ductos homines ad iis omni auxilio & arte succurrendum invitet. Quicquid ergo possumus ad mulierum solatium largiter contribuamus. In ægra nostra intempestivi & diuturni mensium fluxûs causæ plures esse potuerunt, nempe sanguinis abundantia & acrimonia, vasorum debilitas, denique infantis motus. Sanguinis abundantia efficit ut spontè abscedat id quod naturam gravat nec in nutrimentum embryonis cedit. Hoc subinde accidit Naturæ robore, quo levantur gravidæ, & liberantur embryones. Oboritur tamen abortûs periculum quod viâ lubricatâ uterus ad infantis motum facile aperiatur. Quo in casu V. S. brachii magnoperè conducit, juxta Historias præcedentes.

Plethoricis hæmorrhagiæ istæ protinus cohibendæ non sunt, ne Inflammatio & ulcus in utero excitetur. E contrario sanguine existente bilioso & acri, exhibenda sunt demulcentia, & ea quæ motum sanguinis remorantur; quieti studendum est, & passiones animi fugiendæ. Prodest gelatina C. C. cum succo cydoniorum, & confectioe hyacinthorum; item alimenta ex hordeo.

Spina dorsi oleo violato, & rosato inungenda est, & lac vaccinum chalybeatum in potu adhibendum.

Vasis porrò laxatis si placenta ab utero abscedit, & sanguis effluit, nisi vulnus citò per gluten naturale fibrosum sanguinis

guinis uniatur, abortus imminet. Quamobrem in usum trahenda sunt ova sorbilia, caudæ cancrorum, extremitates animalium, mucilagines, cydonia, rosæ, muscus pulmonarius saxatilis, trochisci de carabe, sanguis Draconis, consolida major, flores juglandium siccati, & pulverati. Præterea Cataplasma è duorum ovorum albuminibus cum bolo paratum, & lumbis applicatum, experientia commendat. Motus infantis fluxum hunc quoque concitavit attracto funiculo umbilici, & læsâ placentâ, quare uterum roborantia, adstringentia & cordialia exhibui, ne vires magis dejicerentur.

Re hortante, hæmorrhagiam inhibere quoque potuissim radicibus bistortæ, tormentillæ, filipendulæ, corticibus mori, foliis burfæ pastoris, fructibus berberum: Mammis præterea applicare potuissim magnam cucurbitam & extrema ligare. Tussim & respirandi difficultatem augebat statura parva, dum enim infans ad pectus propius accedit, diaphragma inde molestatur; deinde eandem fovebat acrimonia biliosa sanguinis & catarrhorum pectus obruentium. Optimum in casu hoc medicamentum sunt pilulæ è Stryace S. Clossæi, quæ & à phthi si præservant & abortum præcavent; item unguentum pectorale. Hic loci notandum est, gravidarum pectora thoracibus arctis & balænarum ossibus nequiquam constringenda esse, quia tussis & præcordiorum compressio inde oritur, quâ infans facilè necatur. Dorsi dolor à dilatatione matricis & compressione partium vicinarum, putà Diaphragmatis, Intestinorum, Renum, Lienis &c. originem suam traxit. Commodè hic inungitur parti affectæ ol. liliorum alborum, hyperici, carminativum, verbasci.

Coxæ & lumborum dolor, à simili causa est, potissimum autem à distentis uteri ligamentis, quibus uterum hæere diximus in *Clav. Med. Exerc. IX. p. 419.* Urgente hoc dolore subligandus venter est & molliter gestandus fasciâ de collo suspensâ. Cæterùm ægra in victu regulariter se gessit: aère usâ est temperato, nam frigus puerperas lædens, hystericas passiones,

tormina, febres, aliaque mala accersit. Calor quoque immodicus enervat & fluxiones concitat. Cibus fuit laudabilis, juscula confortantia ex decocto capon, galli veteris, carne vitulina, cremore hordei; à carnibus & victu pleniore ægra per dies aliquot abstinuit, potus erat tinctura rosarum cum vini modico. Quievit in lecto, ne sanguis promoveretur, vel uterus agigaretur. Somnus & vigiliæ alternabant, itemque motus & quies; somnus necessarius erat, ad instaurandas vires & sanguinem. Alvus semper naturæ legibus respondit: Menses tamen sistere consultum fuit, ne evacuatione immoderatâ labefactaretur, vel abortiret ægra. Abfuit quoque ira, quæ aliàs spiritus & humores exagitat. Terror aliquando in hæmorrhagia conducit, ob spirituum repentinam cohibitionem.

OBSERVATIO CXI.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Sterilitas à fluore albo, cum Melancholia uterina, feliciter curata.

TExtoris S. Uxor XXIII. annorum, inordinatè cibo & potu à longo tempore usa, triennium integrum sterilis in matrimonio vixit. Inde verò à pubertate novem annis continuis albo fluore tentata est. Tandem adhibitis medicamentis variis concepit. Mox primis Mensibus usque ad medium gestationis, terrore, tristitiâ, metu, & tantum non desperatione agitata fuit, ita ut solitudinem amaret, & in idem objectum defixâ cogitatione deliraret. Præterea uteri inflationes perpeffa est. Demum edidit puerum, qui cum per Menses novem superstes vixisset, convulsionibus epilepticis nuper correptus interiit.

SCHOLIUM.

IN foemina prolis cupida, ut votum obtineat, requiritur uterus benè dispositus, pubertatis anni & ætas non ultra quinquage-

Quagesimum annum provecta, denique ordinata menstrua. Ad uteri dispositionem quod attinet, orificii matricis coarctatio mulieribus plurimum incommodat, quâ fit, ut non modò retenti Menses generationem impediunt, sed insuper mala alia pullulent. Deinde obest quoque cervicis uteri amplitudo nimia: ita enim semen masculinum non retinetur, sed diffluit, evanescente spiritu. Tertio oris interni perversio seu obliquitas, recipiendo semini inidonea. Quarto morbi alii organici, inter quos compressio ab omento pingui, cicatrix, tuberculum, callus, adipis copia, membrana hymenæ æquo durior, & strictior: quæ omnia impediunt, ne Menses effluere, & vicissim semen admitti possit. Quinto ovi muliebri, è quo foetus nascitur, crassities, impediens itidem, ne seminis virilis impressionem foecundam, aut vitalem characterem recipiat. Sexto tubarum obstructio, quâ ovum descensu prohibetur ad uterum. Septimo denique ovarii marcor, quando caruncula circa ovum foecundum emergens flaccescit, nec ovum ab ovario liberat. Ætatem quod concernit, ab anno decimo quarto usque ad annum quinquagesimum, foeminae ad conceptionem aptæ censentur, quia hoc temporis intervallo per naturam singulis Mensibus aliquid sanguinis præviâ effervescentiâ ad uterum mittitur, ut vel foetui formato alimoniam suppeditet, vel si foemina gravida non est, nec lactat, expurgetur. Vide *Clav. Med. Exercit. IV. p. 148.*

Menstrua quoque sterilitatem inducunt: si nimia fuerint, ita ut semen virile eluant, & ovum foecundum inundent, quod per vias lubricas & hiantes frustrato partu evadit.

Sed & retentio menstruorum matricem infestat, & semen utero traditum propter sanguinis boni inopiam luxuriantibus malis humoribus suffocat. Ex mulieribus quoque eæ, quæ nimium viragines sunt, generationi minus idoneæ putantur, cum purgationibus mensuris, & humoribus nutritiis ferè careant. Menstrua alba, & phlegma superfluum sterilitatem pluries inducit, qui effectus est cacochymiae pituitosæ

& ferofæ, quacum ægra nostra similiter conflictabatur: Curata ea fuit convenientibus remediis; subinde purgationes ex radice Afari, fol. Calaminthæ, fena, Rhabarbaro, & Syrupo, rofar. solutivo exhibui: pro potu ordinario dedi infusum radic. bistortæ, fol. plantag. fruct. berberum in vino; item lac vaccinum chalybeatum: sudorifera etiam optimo cum successu in usum vocavi, è sp. buxi, salis armoniaci, Diaph. Martiali & Joviali parata. Misi ægram ad thermas Badenses: subinde vomitum concitavi hellebori nigri extracto. Exactum & congruum victus regimen observari jussi. Et sic tandem concepit.

Melancholia verò superveniens uterina fuit, & provenit à sanguine impuro frigido ab utero per venas regurgitante: unde mens & spiritus turbati & obumbrati fuerunt. Sicut enim ad videndum spirituum opticorum tenuitas & oculi claritas requiritur, ita nisi spiritus animales puri, atque tenues sint, actionibus principibus non commodè inserviunt, siquidem objecta rationi per spiritus impuros repræsentata caligant perinde atque imagines per vitrum obscurum & nubilum transmissæ, quo fit, ut timor oriatur & tristitia. Et hæc est ratio, cur ægra nostra solitudinis tam amans fuerit: cum enim vapores & sanguinis imperfecti cruditas alacritatem spiritibus adimunt, dejecta mens averfatur hominum confortia. Accedit & illud, quòd ægra nimium intenta suis cogitationibus aliorum præsentiam sibi impedimento esse existimaverit. Sed eo tandem insanix processit, ut tantum non desperabunda deliraret: Quemadmodum enim aqua commota aut nullam effigiem reddit, quæ distinctè appareat, aut obscuram & tortuosam duntaxat, quiescens verò nativam rei imaginem repræsentat: ita dormientibus & delirantibus, dum vapores per cerebrum errantes spiritus animales turbant, imaginum series vel planè obliteratur, vel vitiosè menti offertur, idque eò magis, quòd vapores impuriore sunt. Vid. *Clav. Med. Exercit. XII, §. 6.*

Uteri affectus cerebrum quoque affecit, ob mirum partium consensum, qui tantus est, ut juvenculis quandoque, cum Menses iis primum fluere incipiunt, epilepsiam, hemicraniam, vertiginem & alia mala causetur. Vide *Clav. Med. Exercit. I. pag. 17.*

Uteri inflationes flatui & spiritui crasso, sive in cavitate matricis, sive in tubis subsistenti, originem suam referunt acceptam, quem uteri imbecillitas, & frigida sanguinis intemperies genuit.

Omnia tamen hæc symptomata circa medium gestationis mitigata fuerunt, quia foetus grandior factus, impuritates & humiditates abundantes à cerebro ad se pertraxit.

Hinc liquidò constat, viduas & virgines provectoris ætatis, nisi probè purgentur, morborum semina fovere, & deliris quandoque cogitationibus exagitari: Constat quoque matrimonii legem tam altas in ipsa natura radices egisse, ut qui id spreverit, vel neglexerit, sibi ipsi plurimum noceat, & in mille morbos sese præcipitem agat. Puerum nono Mense à partu convulsiones sustulerunt.

Nam nutrimentum, quo in utero nutritus fuerat & commotiones animi, quibus mater percellabatur, sanguinem corruperant, oriuntur autem convulsiones, si materia acida, acris, vel austera nervos compungit, & vellicat.

Seri acrimoniam temperare, & nervorum quoque irritationem à dentitione auctam demulcere studui pulvere Marchionis, aq. anagallidis, violarum, jaceæ, pæoniæ, magisterio C. C. & ocul. cancr. illitu gingivarum cum melle rosarum, emulsionibus, syrupo violarum &c. sed vis morbi vicit.

OBSERVATIO CXII.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Prolapsus Uteri.

ANna K. è pago Schwamendingen oriunda, & annos nata 34. postquam ante undecim septimanas partum enixa esset, conqueritur mihi die 10. Jul. anni 1681. se inde à 9. capitis & faciei ardoribus subinde repetentibus divexari, siti præterea affligi, sed appetitu ciborum carere; ab obstetrice à partu secundinis hærentibus læsa est, ut uterus nunc foràs promineat cum molestia & ardore summo, imprimis dum urinam emittit, aut refrigeratur. Hortatu meo usà est per 3. hebdomadas balneo ex herbis traumaticis, naturæ adhibuit pessos annulorum instar perforatos, & restituta est sanitati pristinæ.

SCHOLIUM.

Manifestum Exemplum hoc est imprudentiæ obstetricis, quæ post editum fœtum secundinas utero pertinaciter adhærentes violenter extrahens correptis ac divulsis membranis, uterum invertit. Factum hinc, ut lumbi cum pube dolerent & ægra neq; stare, nec sedere, neuprona aut supina commodè ac facilè posset jacere, simulque urinæ ardor, sitis, faciei fervor, aliaque mala affligerent. Sunt & aliæ causæ, ob quas uterus procidere potest, hîc obiter enumerandæ: Casus, percussio, ponderum gravium elevatio, cursus velocior, saltatio & equitatio intempestiva, nimium exercitium, sessio diuturna super tegulas aut terram gelidam, vel pavementum frigidum, longior mora in aqua frigida, nimius & frequentior frigidæ potus, impetuosa infantis proruptio in gravidis, partus difficilis, cussis frequens, ingens clamor, sternutatio vehemens, tenesmus, longa mensium retentio, humiditates & flatus retenti, ligamentorum uteri corruptio & debilitas. Symptomata in historia

istoria non omnia recensentur, sed præcipua tantum: ardores capitis & faciei per intervalla recurrentes, ortum suum debent uteri procidentia, qui inflammationem contraxerat, cum ab ambiente aëre, tum à falsa Urinæ acrimonia. Indè spiritus cum sanguine effervescentes ruebant ad caput & faciem, quæ cum utero mirè consentiunt. Sitis oriebatur à salivæ & lymphæ defectu, nam æstus & calor humidum absumpsit, ut siccitas in ore dominaretur: Appetitus quoque ablatus fuit, immoderato ventriculi calore, & penuriâ fermenti, quod aliàs à saliva continuò deglutita in actum deduci & acui putamus, juxta *Clav. Med. Exerc. 1. p. 5.*

Balneum, quo usa est ægra, parabatur ex artemisia, chamomilla, malva, althæa, fœnugræco, bellide, fanicula, scabiosa, lauri baccis. His & uterus fovebatur, & remittebat urinæ acrimonia salina, & lumbi roborabantur.

Tandem uterum prolapsum candelâ ex asa & cera paratâ trudendo reposui. Pessi repositum in naturali suo loco retinuerunt uterum: hi magnitudine thalerum imperialem æquant, rotundi sunt, aut quadrangulares, aut inæquales variè, in medio pervii amplo foramine annulum fingunt. Fiunt autem è linteis contortis, cannabe, subere, & aliis, ac incerantur. Adhibentur verò cum funiculo pessorum lateri adligando, & tali modo diriguntur, ut firmiter hæreant, procumbentemque uterum suffulciant, ne vel incessus, vel concubitus impediatur. Qua de re consuli meretur *Franciscus Mauricæus* Chirurgus Parisinus, Præceptor olim meus honorandus in libro gallico *de Morbis prægnantium & puerperarum lib. 3. cap. 6.*

Fotus postmodum è Musco acaciæ Germanicæ in vino rubro cocto vulvæ calidè adponatur: naribus insuper admoveantur odorifera, genitalibus autem graveolentia, è pennis perdicum, calceorum corio, & gossypio combustis.

Restitutio statim acceleranda est post partum, nam si propendens vagina, aut uterus ab aëre alteratus, ac inflammatus fuerit, facile gangrænam concipit, cujus causa consistere mihi

mihî videtur in sale acri, frequentius lixivioso, rariùs muriatico, quod præter alia videre est in Militibus è Dalmatia per Alpes Rheticas ad nos revertentibus, quorum membra frigore exusta in gangrænam & sphacelum abeunt.

Nam partium acidarum & austerarum aëri frigido innatantium acritudine ita figitur & coagulatur sanguis, ut à motu cesset, & intrò penetrent partes salinæ acres, perinde atque in vino congelato salinæ & spirituosæ particulae medium versus recipiunt.

Oborta gangræna curari debet diætâ refrigerante, & modicè siccante, item V. S. & blandâ seri evacuatione, porrò cordialibus, sudoriferis, è spiritu salis dulci, & aquâ scabiosæ paratis. Præterea Uterus scarificandus est, ut aliqua salsuginis pars evacuetur, & spiritus vitales affluant; mox lixivio in quo radix scabiosæ & vincetoxici cum marrubio & sulphure cocta fuit, addito spiritu salis, calidè lavanda procidentia, ut putredini resistatur, & corrodentia spicula obtundantur. Quem in finem etiam spiritus vini camphoratus utiliter adhibetur, nec non mica panis & stercus equinum in aceto acerrimo coctum, & applicatum instar cataplasmatiss.

OBSERVATIO CXIII.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Procidentia ani, & Hernia umbilicalis in Puerpera.

Johannis H. uxor, die X. Julii anni MDCLXXXI. in sedili ad parturiendum intempestivè coacta infantem mortuum enixa est, partum infaustum præterea sequente ani procidentia, & umbilici herniâ; Ægram mox invasit magna sitis, Appetitus verò ciborum prostratus est. Alvum decenter reposui, postquam eum fotu emolliente excalescissimè, deinde ægram sellæ è ligno querno factæ insidere jussi, sphincterem firmavi

inavi pulveribus adstringentibus. Umbilicum autem ligavi fasciis, & victum emollientem flatuſq; discutientem ordinavi.

SCHOLIUM.

SI pariens conatus suos vehementer impendit, infans autem malè ſituatus eſt, alvus facilè protruditur, relaxato & inverſo ſphinctere.

Affectus hic aliàs Pueros ſæpiùs quàm adultos infeſtat, propter pituitæ & flatuum abundantiam, unde ligamenta emolliuntur, ac diſſolvuntur perfacilè: Adultos tamen quandoque idem malum corripit à tenefmo, dyſenteria, apoſtemate & inflammatione, imprimis ſcatentes ſuperfluâ humiditate ſenes, & eos, quibus poſt apoplexiam Paralyſis remanſit. Gravidis item & difficulter parientibus frequenter accidit, ut alvus iis inſtar pugni tumens procidat, cum dolore impediente, ne federe aut ambulare poſſint commodè: ardet & facilè inflammatur.

Memini, me aliquando in uxore fabri cujuſdam ferrarii tantam ani procidentiam à partu vidiffe, quæ ulnam longitudine æquaret, quam tamen graviffimis licet ſymptomatibus ſtipatam tandem magno labore ſanavi.

Parturientibus porrò à vehementi ſpiritûs cohibitione hernia umbilici oritur, rumpitur enim violentiâ peritonæum, & inteflina prominentia tumorem pariunt: affectus hic infantibus etiam familiaris eſt, ſi quando umbilicus iis non rectè ligatur, vel fortiter attrahitur, & dum laxatur peritonæum, & tumores ac flatuſ ſpatio ſe inſinuant, ex ejulatu & tuſſi, quibus tenellum peritonæum ſæpe diſrumpitur.

Sitis ægræ noſtræ procul dubio à calore & efferveſcentia ſanguinis orta fuit. Appetitus verò proſtratus à defectu ſalivæ & fermenti ventriculi.

Cùm ob tumorem alvi reſtitutio difficilis eſſet, è foliis althææ, malvæ, violariæ, floribus chamomillæ, ſem. fœnu-græci, lini, in lacte coctis fotum paravi, & oleis lilior. albor. verbaſci & chamomillæ tumentem partem perunxi; mox ſequente die

utrâque manu anum prolapsum molliter intra corpus recondidi; sella quercina, cui ægram insidere jussi, obducta erat panno cœruleo. Pulverem ex cinere scarabæorum pilularium, mastiche, thure, cortic. granatorum, affectæ sedi inspersi: Nates circum oleo rosato & myrtino inunxi: alvum liberam tenere jussi, urgente verò desidendi necessitate suasi, ut in matulam operculo querno perforato & cœruleo panno similiter vestito instructam alvum exoneraret.

Cœruleus hic color, quem Indigo appellant, è planta quadam insularum Antillidum est, quæ ad pedum duorum altitudinem è terra assurgit, & folia habet parva, viridia. Hæc per maturitatem sensim flavescunt; flos verò ex rubro nigricat, gratissimumque odorem habet, ab Indigo terræ Madagascar longè differentem, cujus flores parvi sunt, & è purpureo candidi: fluxiones hoc colore mirè sistuntur: nam valdè adstringit, ut lochiis nimum fluentibus & alvi uterique procidentiæ decantatum remedium præbeat.

Umbilicum fasciis ligavi: initiò autem paravi quoque sacculum è musco prunorum sylvestrium, bursa pastoris, & plantagine in vino rubro decoctum, quem umbilico impositum fasciâ firmavi, deinde cingulum è linteo confeci, quo abdomen devinciebatur: ei verò circa umbilicum pulvinar exile sed duriusculum adaptavi, in cujus centro globulus è corio rubro eminebat, ut iste se in umbilicum dilatatum altius insinuans caveret, ne omentum vel intestina denuo prolaberentur.

Aërem frigidum, & ventrum, cibos item flatuosos declinari jussi; Alvus lubrica servanda fuit, denique motus animi & corporis nimii vitandi.

Ex hac Historia liquidò constat, infantem mortuum, quòd instar lapidis immoti in utero hæreat, à matre debili vix edi posse absque periculo: fatiùs proin est mulieres tunc non urgeri ad enitendum, sed cultello cautè adhibito foetum priùs resolvi, ejusque interanea sensim extrahi, donec corpusculum

lum inanitem concidat, quod postea facilius tutiusque eximeretur.

OBSERVATIO CXIV.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Hydrops uteri ex mensium retentione, per umbilicum evacuatus.

ANna F. è pago *Uttlischwyl* oriunda, ante biennium inter pariendum læsa, uteri prolapsum sustinuit. Menses ab eo tempore illi nunquam processerunt: venter autem sensim in maximam molem crevit, ut propinqui prægnantem esse existimantes, tandem iudicium, sententiamque meam peterent. Re exploratâ adhibui pessos uterinos, fausto cum successu. Præterea de Electuario contra pestem ter die sumpsit ægra, & bibit vinum tartaro martiali infuso alteratum.

Novissimè die XVII. Martii Anni MDC LXXXII. post usum horum medicamentorum magnus dolor & inflammatio circa umbilicum oborta fuit, cum tumore coloris lividi. Malum degeneravit brevi in abscessum, quo spontè rupto ac aperto foramen apparuit pisi magnitudine, ex quo sesquimensura aquæ protenus effluxit. Inde venter aliquantum detumuit. Presso abdomine aqua copiosa etiamnum egreditur. Jussi continuaret usum medicamentorum suprâ memoratorum & Empl. nigr. Helmontii insuper loco aperto imponeret. Appetitus & vires redeunt, respiratio liberior fit, sed Menses hæctenus subsistunt.

SCHOLIUM.

FRigus uterum prolapsum ambiens in principio, vasa & poros ejus ita coercere potest, ut coalescant, & sanguine repulso menstrua cohibeantur, quæ deinde retenta, vel per alias partes foras eliduntur è corpore, vel in scirrhos & sarcomata

degenerant. Hujus rei memorabile exemplum prodidit *D. Joh. Conradus Peyerus* in *Parergo anatom. & med. VI.* quod ipse hor-
tatu nostro postea Scholio sequenti breviter ita illustravit.

Quod mulieribus conjugatis frequenter accidit, uterum sibi excidere, virgines rarò experiuntur, Nec id fieri unquam posse mihi videtur, nisi adhibito conatu summo aut extrinsecus ingruente vi maxima, de qua tamen altum in historia silentium. Quamobrem laxatum uteri collum cervicemque aut osculum virgini prominuisse potius dicamus, quam foras ita prolapsam esse matricem, ac si penitus intelligeretur dependula. Cujus equidem laxitatis causam edimus duplicem, nativam & adventitiam. Illa sit genitalium mollities & humiditas, hæc menstruorum intemperies. Affectui autem persanando quadrassent desiccantia roborantiaque medicamenta interna & externa, seu topica varia, à prominentis partis reductione, neutiquam thermæ. Nam harum usu mirum non est, morbum fuisse adauctum, cùm experientia & ratio testentur, thermis laxari clausos strictioresque æquo loculos atque meatus & proritari magis quàm sisti menstrua. Humores ergo intempestivo balneo allecti ac exagitati stimulis fibræ & membranis nerveis gravia illa exquisitaque uteri tormenta pepererunt. De cæteris medicamentis nihil judicamus, cum eorum materia & forma nos fugiat. Quia tamen non profuere, neque iis devictus aut abactus vel mitigatus perhibetur affectus, nec panaceæ fuerunt, neque convenientia medicamina: optandumque sanè foret, ut id genus homines damno suo irreparabili tandem aliquando sapientes medicina prorsus abstinerent potius, quàm uterentur promiscuâ & undique emendicatâ. Imo famæ quoque suæ, conscientiæ, ac ipsis denique ægris clientibus melius consulere medici, si opem nunquam promitterent aut adhiberent, nisi cognitâ ac expensâ morbi & remedii naturâ, nec latius ulteriusve consilia & formulas remediorum producerent, quàm apud ipsos se extendit valetudinis in illo individuo, cujus curam in se susceperunt,
clara

clara & distincta cognitio. Cæterum mihi videtur virginis istius natura à menstruorum intemperie potissimum jacturam fecisse, quæ non tantum copia peccasse, sed etiam acrimoniâ, probabile est: nam cochleæ vitam in otio vixisse dicitur, quod pertinaciter ac immoderata sectantibus, nisi cura accedat maxima, humorum optimi sæpe in pessimos degenerant: dum intestino calore perinde atque stagnans aqua æstivi solis radiis corrumpuntur. Neque otio usâ credi potest ita tranquillo & pacato, quin ex miseræ suæ contemplatione variis animi commotionibus, quibus etiam sequior sexus præ altero vehementius indulget, subinde tanquam procellis agitaretur, tristitia, mærore, metu: quorum sane affectuum dici non potest quanta sit vis ad inducendum corpori torporem, corrumpendumque sanguinem. Hic enim inde coalescens diffluit, & menstruo quovis curriculo è reconditis penetralibus juxta ordinem naturæ dimanaturus irritatis membranarum tormina urentesque dolores acritudine suâ excitavit; à qua acrimonia dubium nullum est quin etiam interna uteri superficies læsa fuerit tandemque exulcerata. Quoniam autem acida & acria nervis, membranarum, & glandulis inimica sunt, labem suam partibus istis utique passim affricuit acidus sanguis & degener. Atque hinc factum, ut menstruis per ætatem subsidentibus ac in uterum & glandulas abdominis redundans ibidemque coactus poros ac meatus primum obstrueret, deinde suo & sanguinis infarctu omnia in tumorem attolleret. Solent enim degenerantium ejusmodi humorum acumina rigida in glandulis arterias & venas minimas pertundere aut corrodere, & præterea configurationes pororum destruere ac immutare, ita ut sanguis postea interceptus stagnet tandemque putrescens vertatur in saniem. Quare cum etiam uteri tumores in hac virgine ab ista causa ortum suum duxisse mihi videantur, posthac vix pro molis habendi erunt, nisi hoc nomine licenter & sine auctoritate scirrhos quoque complectamur. Genuinæ namque molæ ab ovo humano originem trahunt ex testiculis per tubas

in uterum delato. Virgini autem totidem ova descendisse quot in ejus matrice tubera pullularunt, verisimile non est. Quid quod molam concipientibus perinde atque mulieribus gravidis menstrua plerumque deficient? Nostro igitur iudicio tumores isti molarum nomen non merentur, sed sunt scirrhi à sanguine coagulante ac uteri poris hinc inde impacto geniti. Cætera omnia mala similiter adscribenda sunt lentori & acridini sanguinis, quorum generatio cum è dictis suapte fluat aut nullo prope negotio deduci possit, operæ pretium non est, cunctis sigillatim exponendis immorari. Deinde quæ in *parergi tertii cap. VI.* commentati fuimus, plurima quoque huc quadrant, imprimis de respiratione difficili, de aqua inter cutem gelatinam mentiente, de hydatidibus, de polypo cordis, quem hic acidum coagulans æquè ac segnities produxit, de pallore hepatis, de hydrope, cujus rudimenta ingenti illi tumori in abdomine imputamus, quippe qui mole suâ venæ cavæ truncograviter incumbens sanguinis motum coërcuit: ut serum inde difflueret. Quod genus tumores maximos cum ascite conjunctos ante duo prope lustra observavi quoque in cadavere rusticæ, qua de relator differendi campus forsan alibi dabitur. Jam manum de tabula. Difficilius enim est invisis rebus orationem accommodare, quàm iis quæ quis ipse vidit ac experundo cognovit. Satius tamen paucis multa & de abstrusis aliquid quàm per ambages aut nihil omnino dixisse, ut satis fiat aliorum sollicitationi.

Sed ut ad ægram nostram revertamur, Mensium retentio ventrem in magnam molem illi extulit, serum enim sanguinis inde secretum & regurgitans, tumefactis lymphæ vasis distentisque membranis, vesicas, seu hyatides efficiebat; crassior verò pars sanguinis coacta, tumores in utero & abdomine; dum enim sanguis à quacunque tandem causa in motu suo impeditur, vel alicubi in corpore subsistit, statim lymphæ vasa ultra modum repleta turgent, uti id cum primis in strangulorum & hydropicorum cadaveribus dissectis videre est. Imò
lymphæ

lympha ipsa quandoque in gelatinam quasi concrefcens vasa sua & receptacula ista distendit, ut rumpantur, & collectus humor profluens ventrem in tumorem attollat. Ex quo patet, in hydrope non semper hepar primario laborare, sed frequenter viscera, & partes alias, ut sunt lien, mesenterium, omentum, renes, ureteres, vesica, uterus, testes muliebres: Tubas quin etiam collectioni serosi humoris ansam dare posse, ratio & experientia evincit. Certè apud ægram nostram uterus accusandus esse mihi videtur, quo sede suâ moto, sanguis stagnavit, factumque est, ut serum hinc per tubas regurgitaret, ac tandem in abdomen influeret. Mihi autem mirum videtur, hydropem gravidæ excitari potuisse, absque proliis dispendio. Memini me aliquando uxori pistoris tali tumore per graviditatem pressæ, cum vulva magnopere tumeret, cultello huic admoto maximam aquæ copiam eduxisse, & exhibitò intus electuario meo, quod aliàs contra pestem usurpamus, procurasse, ut salva gemellos vivos pareret, & postea optimè valeret. Dubitari tamen potest, utrum in uteri cavitate, an abdomine aqua hæserit; Equidem utrumque fieri posse judico. Nam & embryones intra uteri claustra per naturam aquis tutò innatant, & serum in abdomine infanti vegeto cedere tenetur. Cæterùm è sanguine materno succum optimum & spirituosum infans elicit, nec tam labefactatur ipse, coarctatus licet loci angustia, quàm utero gravis mater.

Aqua tandem exitum facilem invenit prope umbilicum, ibi enim ligamentum hepatis, qua olim vena umbilici commearat, transit, cutisque tenuis est, & venter fastigiatus.

Præcessit autem dolor & inflammatio, ut per abscessum via aperiretur.

Qua quidem in re Natura valde provida fuit, exili duntaxat foramine efformato, ne intestinis simul procidentibus malum anceps & periculosum redderetur.

Electuarium contra pestem paratur ex rad. angelicæ, Valerianæ sylvestr. helenii, baccis juniperi, scordio, semine rutæ,

& melle despumato. Hæc theriaca est rusticorum, hydropi, matrisis inflationibus, cachexiæ, refrigerato hepatis, cruditatibus stomachi, febribus pestilentialibus apprimè conveniens.

Tartarus Martialis fit è tartaro crudo, limatura chalybis, cinnamomo, aniso, foeniculo, & radice caryophyllatæ vulgaris; Hic obstructionibus mensium, cachexiæ & melancholiæ opitulatur, appetitum excitat, sanguinemque perficit.

Aqua per umbilicum effluens, salsa & flava est, quia à spiritibus destituitur & stagnando acrimoniam à sale dissoluto, flavedinemque perinde contrahit, atque stagnantes & corrupti succi alii.

Emplastrum nigrum Helmontii componitur è ceræ citrinæ, olei olivarum āā. ℥ij. resinæ ℥i℥. cerussæ ℥ij. cera, oleum, & resina dissolvuntur & igne coquuntur. Tunc cerussa sensim additur, totumque ad aliqualem nigredinem percoquitur.

Hoc Emplastrum præterea nuchæ impositum oculorum affectibus medetur, item lienis tumori atque dolori, nephritidi, lumbagini, mammarum tumoribus dolentibus, torminibus ventris post partum, podagræ, clavisque pedum.

OBSERVATIO CXV.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Malum hystericum & papillarum fissuræ feliciter curatæ.

UXor Hospitis nostratis R. ad insigne corvi, sex dierum puerpera die XX. Martii Anni MDCLXXXII. ad dolorem & ardorem à fissuris papillarum ortum mitigandum aquæ borraginis calicem plenum exhausit, & in loco frigido alvum exoneravit. Ingruente nocte dolorem in pectoris medio circa cordis regionem atrocissimum, ac tantum non

non intolerabilem cum vomitu, suffocationis metu, rigore spinæ dorsi, & sudoribus frigidis pertulit, primùm in ventre motum instar globi vagantis se percepisse asseruit. Quamobrem periculosum esse malum ratus cum balsamo embryonum oleum succini & spirit. armon. exhibui: Zibethum vulvæ adfricari, castoreum & suffitionem ex equorum verrucis naribus adhiberi, sacculos quoque matrici, & pectori amicos, vinoque conspersos calidè apponi, dorsum oleo laterum & succini fortiter perungi, denique corpus injectis clysteribus discutientibus calefieri curavi: dolor tandem disparuit, & sanguis motum pristinum recuperavit. Refeci vires cordialibus, & papillarum malo diligenter prospexi.

SCHOLIUM.

Puerpera languens, si valetudini suæ benè consultum velit, probè perpendere debet, quænam assumatalimenta, & quæ subministrentur medicamina. Aniles enim fœmellæ misericordiâ intempestivâ ductæ & commotæ, nec non imperitæ Obstetrices audiendæ non sunt; quippe quæ noxia pro salutaribus, & pro antidotis venena sæpè propinant.

Experta est ægra nostra, dum infantem suum mammis applicaret, immanem dolorem & ardorem. Persuaderi sibi passa est, ejus rei causam esse incendium hepatis & sanguinis. Quare ad haustus aquæ borraginis frigidos & copiosos per aliquot dies continuatos recurrit: & sui negligens alvi necessitatibus in loco frigido satisfacit, ignara malorum à contracto frigore imminentium. Ex his itaque causis ortus est dolor intolerabilis & præcordiorum anxietas, nam sanguis in corde coagulari incipiebat. Hinc excusso sero sudores frigidi coorti sunt, & in pulmonibus suffocationis metus. Frigus in dorso adfuit, quia vena cava & arteria magna spinæ ductum sequitur, & sanguis aliquantum coactus spiritum vitalem calentem amisit.

Vomitus aderat ob inflammationem & spasmm, à frigore contractum, irritatis fibris & membranis nerveis. Globus

bas in ventre volutatus erat uterus convulsus, & inflatus. Aër frigidus hinc per tubas ascendens sanguinem intrà vasa & circa cor coërcuit, ut liberè promoveri nequiret, & dira symptomata, anxietatesque pareret, quales pluries excitavi in canibus viventibus spiritu vitrioli in venam infuso.

Aqua ergo Borriginis ægram nostram nimis refrigeravit immoderatè hausta, licet aliàs cardiaca sit.

Periculum erat in mora, quia virium post partum imbecillitas, & doloris vehementia urgebant. Itaque præsentem opem attuli, succino, balsamo embryonum, & spiritu salis armoniaci.

Succinum bituminis, seu pinguedinis terræ genus est, quod vel in mare effluit, & ab ejus falsedine elaboratur, vel ab igne subterraneo in terræ visceribus coagulatur.

Estque triplex: flavum, nigrum, & album: calefacit, exsiccat, roborat, adstringit leniter, capiti & utero dicatum est, utiliter adhibetur in catarrhis, apoplexia, epilepsia, lethargo, vertigine, inflatione & suffocatione matricis, profluvio sanguinis ac feminis, in fluore albo mulierum: globuli è succino in monilibus & armillis defluxiones ad oculos impediunt.

Zibethum in strangulatu uteri subtus admissum, præstantissimum est. Etenim hunc odorem sequitur matrix, cui jucundissima sunt odorata, ut est ambra, moschus, unguis odoratus, caryophyllus, Cinnamomum, macis, iris, trochisci Galix & Aiptæ moschata. &c. foetida vulvæ ingrata & aliena sunt. Fragrantium suavitate & desiderio uterus incitatur, recreaturque ut quasi gestiens iis occurrat, propensione, ut ita loquar, naturali, citra ullam utilium cognitionem. Unde verò hæc inclinatio sit, quærentibus respondemus, à spiritibus, sive à fermento uteri, quod foetidis labefactatur, odoratis reficitur; spiritus enim animales odoribus gratis nutriuntur, & foetoribus fugantur. Porrò spiritus animales à foetidis cum horrore depulsi & commoti spiritus vitales in corde reparant, sanguinemque dissolvunt, Uteri fermentum spirituosissimum miram

vim possidet inficiendi, cum enim meretricis uterum post partum in Pharmacopolio meo per horam duntaxat asservâssem, aceta omnia & spiritus fragrantissimi, & aquæ aromaticæ magno cum damno immutatae & corruptæ fuerunt, id quod eatenus evenisse credo, quatenus particulæ sulphureæ rerum odoratarum à fermento illo uteri, tanquam à magnete attractæ, & abreptæ fuerunt.

Ægra castoreum utiliter odorata est, potenter enim discutit: Est autem castoreum castoris animalis circa pubem in quatuor receptaculis collectus succus (vide *Clav. Med. p. 473.*) foetidus, qui calefacit, siccat, attenuat, aperit, flatus discutit, nervosas partes & caput roborat: spiritus animales excitat, venenis resistit, sternutationem ciet, anodynum est, Menses promovet: proficuum est in lethargo, apoplexia, epilepsia, paralyssi, vertigine, artuum tremore, defluxionibus ad articulos, strangulatu uteri, dolore colico, tinnitum aurium corrigit, & dentium dolori medetur.

Suffimentum ex equorum verrucis ad sedandam matricem specificum habetur, ob intolerabilem foetorem. Verrucæ hæ sunt lichenes in equorum genibus orti, vel prope ungulas indurati calli, qui aliàs triti, & cum aceto poti comitali morbo mederi traduntur, item ferarum morsibus, sodæ, calculis.

Sacculi ad matricem mihi parantur è radice mutellinæ, primulæ veris, imperatoriæ, fol. melissæ, marrubii, salviæ, serpilli, calaminthæ: Floribus chamæmeli, lavendulæ, hyperici, cheiri: sem. anisi, carvi, cumini & castoreo.

Sacculi verò pectorales recipiunt Rad. scabiosæ, garyophyllat. herb. melissæ, carduibenedict. salv. hed. terrestr. veron. serpilli, cort. citri, crocum, cinnamomum, anisum & foeniculum.

Oleo lateritio & succineo vis inest, spiritus animales in spinali medulla, & nervis ad cor devenientibus calefaciendi, ut liberum motum recuperent, & sanguis in vena cava & aorta dissolvatur, flatusque discurantur.

Clysteres parabantur è foliis mercurialis, parietariæ, artemisiæ, pulegii, rutæ, calaminthæ, femine carvi, cumini, baccis lauri, hiera, & benedicto laxativo, oleo rutaceo & camphorâ.

Quibus administratis oscitationes supervenere, ventris flatus discussi sunt, & relaxatæ cordis angustia: at debilis tamen adhuc mansit ægra. Igitur consultum fuit illam roburare cardiacis aquis temperatis, fitis enim calidiora prohibuit medicamenta: paratæ autem fuerunt illæ ex aq. fl. tiliæ, jaceæ, cinamomi, meliss. julep. violato, margaritis, coralliis, & oculis cancr. cum tantillo confect Alkerm.

Demum papillis prospectum fuit axungia canis, & pileolo plumbeo in apice foraminibus pluribus pervio: Mammæ oleo rosato nostro bis de die tepidè perungi jussi: ad fissuras papillarum dolentes, quæ vel à suctu fortiore infantum, vel intemperie lactis vel lactentium aphthis cooriuntur, oleum hyperici adhibemus, papillâ prius salivâ madefactâ, item ol. rosarum, in quo radices pimpinellæ minoris infusæ fuerunt. Aliquibus ol. ceræ prodest, item saccharum aspersum. Ol. amygd. dulc. Ung. nutritum, Ung. Diapompholygos, pomatum, sed hæc pro ratione causarum seligentur.

OBSERVATIO CXVI.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Abortus absque pariendi doloribus cum retentione secundinarum.

UXor Hospitis L. habitantis in domo alba, trigessimæ ætatis annum agens, septimo graviditatis suæ Mense domesticis curis multis molestata fortuito in cubiculo lateribus strato frigori se exponens ex improvise foetum vivum sola sine magno conatu enixa est, qui in pavimentum frigidum expositus brevi post refrigerato corpusculo obiit. Matri placenta in utero remansit. Mox autem ingruente hæmor-

hæmorrhagiâ maximâ dimidiæ horæ spacio languens & refrigerata puerpera ab accurrentibus fœminis protinus lecto & curæ meæ tradita fuit. Extemplò igitur lumbis ejus Epithema è vino rubro calente & aceti tantilio adhibui; aquam cardiacam adstringentem bibendam dedi, extrema ligavi, bursam pastoris potui immitti jussi: denique oscitationibus & vomitionibus insurgentibus castoreum & Confect. hyacinthorum opposui, postridie placenta auspiciatò tota excreta fuit, hæmorrhagia uteri remisit, ægra languida sitire cæpit, & caput ei indoluit, ut è pane secalino & ruta atque camphora frontale pararem: assumpsit præterea spiritum salis armoniaci & aquas cardiacas: ad fallendam sitim vinum dilutum adjectâ crustâ panis concessi: tandem ægra sanitati restituta convaluit.

SCHOLIUM.

GRavidis incumbit cavere & temperare sibi à multo & gravi labore, imprimis tempore hyberno, nam fortiores animi & corporis motiones debilitant membranas, in quibus fœtus recumbit, frigus autem ferè omnia membra insensibilia reddit & stupida. Indeque factum est, ut apud hanc ægram vix ulli partûs dolores oborirentur & infans editus paulò post vitam amitteret cum discrimine matris.

Similem ferè historiam prodidimus jam in harum mearum Observat. initio, ex qua lucem ad hanc melius intelligendam repetere cuilibet licet.

Quæritur quomodo partus septimestris absque doloribus edi possit? Respondemus distinguendum esse inter partum naturalem & præternaturalem, inter abortum & fœtum perfectum.

Naturaliter dolores parturientibus adsunt, qui sensim augentur usque ad partum absolutum. Præter naturam autem absque sensibili dolore fœtus in lucem emittitur, & quasi procidit. Ferè autem abortus faciliùs quàm grandior & maturus fœtus exit, nec ita vias dilatando parientem excruciat.

ciat. Embryo namque intra membranas ovi liquamini natus liberrimè, quin imo conceptus ipse, simul ac humanum ovum in uterum delatum est, hinc inde fluctuat. Itaque fieri potest facilè, ut foetus primis conceptionis Mensibus præceptus elaboratur. Placenta autem, quò immaturior foetus fuerit, hoc firmiùs inhærescit utero & difficiliùs abscedit.

Alterà porrò causà indolentiæ fuit, genitalium humiditas ac frigus, nam his de causis sensus perit aut obtunditur. Et humiditas quidem in fibris & membranis tenorem destruit, ut flaccescant, & spiritibus præclusis aut interceptis molestiæ perceptio impediatur. Frigus autem stuporem partibus constringendo inducit & ita dolorem tollit, juxta *Aphorism. Hippocr. lib. V. 25*. Itaque stupidiæ membranæ continui solutionem non perceperunt, quia sentiendi vis frigore periit.

Sensus enim tum demum peragitur, quando nervi ab objecto quodam vehementiùs agitati confestim cerebri partem quandam, à qua nervi illi oriuntur, concutiunt, non secus ac in funibus vel chordis extensis, unâ extremitate concussâ, altera quoque movetur.

Epithema è vino rubro calente & aceto requirebatur, si quidem periculum adfuerat mortis, ab effuso sanguine, quem sisti in tempore consultum erat.

Vinum rubrum foris usurpatum valdè adstringit, sanguinem incrassat, & ejus impetum refrænât ac sulphure suo narcotico figit: Austeritatis causâ in vino rubro est multa terra frigida & crassa è scabris particulis constans.

Acetum commune repercutiens est & discutiens. Aliàs lumbis applicatum efficax est remedium Mensibus immodicè fluentibus; fortiùs autem operatur, si spec. diatr. santal. diarrhod. & pulv. alii adstringentes adjungantur.

Aqua cardiaca prohibuit, ne sanguis repentiè coactus cor opprimeret vitamque extingueret. Docet enim experientia, hæmorrhagias non subito sistendas esse, ne sanguis regurgitans majora mala afferat. Quamobrem & corallia & margaritas,

ritas, & cancrorum oculos pulverifatos addidimus, quibus fermenta acida franguntur.

Oscitationum causa fuerunt vapores & flatus, à frigore spatiis musculorum maxillæ inhærentes.

Vomitus ab inanitione erat, testatur enim experientia eos, quibus nimium sanguinis emittitur, & oscitari & vomere, labefactatis spiritibus & nervis irritatis ventriculum ultimo velut conatu succutientibus.

Castoreum naribus admotum, & hyacinthorum confectio internè assumpta profuerunt, illud enim matricis ascensum ac inflationem discussis flatibus impedivit: hæc sudore moto heterogenea à sanguine expulit & ægram refocillavit.

Postridie, cum placenta totaliter utero ejecta esset, hæmorrhagia uteri cessavit. Adeoque illa ex parte duntaxat separata, hæmorrhagiam excitavit irritatione perpetuâ. Idem confirmat experientia quotidiana cum in mola tum in abortu: Mola si ab utero separari inceperit, hæmorrhagiam maximam sæpè parit, ut in vitæ periculum ægræ labantur: nam mola tunc ob fibras utero ex parte adhuc valdè cohæret; nec priùs desinit hæmorrhagia quàm universum molæ separatum ac exclusum fuerit. In abortu similiter vel minima portio immaturi si uctûs hærens, sanguinem è vasis jugiter & copiosè proluit: non tamen negarim placentam diu hærentem & putrescentem persæpè utero sponte excerni, absque magna hæmorrhagia. Hoc tum fit, quando vasorum oscula constricta editis secundinis præcluduntur, aliquando etiam citra vitæ dispendium sanguis ad uterum amplius fluere nequit, viribus jam planè fatiscentibus in puerperio.

Cor enim in corporis humani machina princeps rota est, quæ cum ad vitæ conservationem maximè necessaria officia præstet, residuum sanguinis sibi reservat, quâ de causâ puerperæ magnam sanguinis jacturam passæ in artubus motum, formicarum motui similem, convulsiones, horrores & rigores experiuntur, quibus nonnunquam finem imponit mors ultima linea rerum.

Sitis

Sitis humoris nativi defectui omnibus partibus siccitatem inferenti, itemque assumptis medicamentis imputanda est.

Capitis dolor læsæ matrici & spirituum irritationi, quippe quæ magnum cum capite consensum habent.

Frontale æstum mitigavit, nervos roboravit, & spiritibus blandiorem motum conciliavit. Ruta enim & cephalalgiam ex crapula & hemicraniam ab utero mirabiliter sanat.

Camphora autem præter alios usus suffocationi uteri magnoperè convenit.

OBSERVATIO CXVII.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Funiculus umbilici & manus exerta, fotu reducta, infanti Gangræna à balneo vini inducta.

Elisabetha S. è Palatinatu oriunda & 35. annos nata nuper paulò ante constitutam partûs horam utrâque manu fursum extensâ, aliquid arripere volens, crepitum in ventre persensit; dictum factum, funiculus umbilici ex utero procidit, atque sanguis effluxit sine dolore. Umbilicum dependulum fovendo calefecerunt: at matris abdomini & cordi præterea imposuerunt epithema è placentis aromaticis cum vino rubro: obstetrix imprudenter manum utero admovit, & brachium dextrum eduxit, excoriatum usque ad digitos inde ab axilla: sed cum nulli pariendi conatus adessent, ægra eniti haut potuit. Quare vocatæ sunt supremi locum tenentis *de la Porte* & spectabilis Mercatoris *Henrici Römeri* cognati mei suspiciendi uxores sagaces & misericordes. Hæ consulerant externè quidem vaporem utero suscipiendum esse è rapistro, artemisia, hyperico, calamentha, melissa, chamomilla, mentha & semine lini aquæ incoctis, & lasano immissis:

Internè

Internè autem hauriendum esse Embryonum balsamum. Quibus administratis noctu sequente infans brachium & umbilicum retraxit intra uterum. Quatriduò post doloribus ingravescens infans benè situatus, feliciter in lucem prodiit. Accurrentes mulierculæ postquam matrem tractassent, pusionem excoriatum balneo è vino fortiori immiserunt: unde inflammatio & pustulæ ac convulsiones abortæ, ut triduò post accedente gangrænâ occubuerit.

SCHOLIUM.

GRavidæ ultimis gestationis mensibus manus & brachia in altum extollentes seque panis artibus exercentes & sibi & partui vim inferunt. Etenim distentis abdominis musculis abdomen & uterus valdè comprimitur & coarctatur, ut membranæ foetum ambientes inde rumpi queant, & aquis effluentibus abortus existat.

In ægra nostra crepitus, aliquid ruptum fuisse, sonitu significavit; tale quid etiam in herniis, rupto peritonæo, accidere observatur, unde nonnullis crepaturæ audiunt. Funiculus umbilicalis ex utero prominere haut potuisset, nisi ruptæ fuissent membranæ chorion & amnios. Egredi autem umbilicus potest, quemcunque situm servet infans; maximè tamen, si ventrem uteri orificio admover.

Fotu calefactus fuit umbilicus, & intra uterum retrusus rectissimè: nam necessitas id maximè urgebat, quia umbilico semel refrigerato infantis mors imminet, nisi is statim ligatus discindatur, & quod haud rarò magno cum honore præstiti, infans ex utero arte eximatur. Frigore namque concrevit sanguis in vasis, & nisi liberè fluere queat, vitam protinus extinguit. Operationem imperitè temereque attentabat obstetrix, quæ brachium dextrum violenter arreptum unguibus suis & contactu rudiore excoriavit ac eduxit, nescia educto brachio caput ossi pubis maternæ impingi exitumque foetui totaliter præcludi. Rectius egisset, si manum dextram oleo inunctam utero sensim immisisset, & quæsitis pedibus apprehensum foetum

tum reduxisset; Umbilico interea ab adstante ministra calefacto: sic enim & funiculus reductus & foetus ad exitum commodum præparatus fuisset. Cæterum à Matronis adhibitus vapor auspiciatò vigorem infanti inspiravit, ut is brachium suum sponte retraheret, & alium situm adipisceretur, donec triduo post in lucem editus fuerit.

1. Rapistrum, à similitudine cum rapi foliis nomen habens, Erysimi sive Irionis species est, saporem habet acrem, instar Erucae calefacientem, siccantem, hinc mucilaginem tartaream incidit, attenuat, resolvit, viscera aperit, diuretica, lithontriptica, & antiscorbutica est: Lac quoque imminuit vapor ejus genitalibus admissus, penetrantissimus & activus est, ut membra foetus prominula eum fugiant & retrahantur.

2. De Artemisia & Melissa egi observ. CVI. in Scholio.

3. Hypericon saporem habet adstringentem, siccantem, balsamicum; hinc diureticum & vulnerarium est, mundificat & consolidat vulnera, sanguinem coagulatum resolvit, calculos renum atterit, lumbricos (certo tempore) fugat, & fortiter uterum roborat.

4. Calamintha, seu bona & utilis mentha, excellenti odore suo serpentes fugare solet, ut habet *Aristophanes*, imo & uterum; saporem habet acutum, amarum, sudorem & urinas movet, colicæ resistit, & exsiccatur: Cæterum cum mentha viribus convenit.

5. Chamomilla planta est mali odorem habens gravem & aromaticum, saporem amarum, medicum, nauseosum, pinguem, calefacit, siccatur, digerit; laxat, mollit, mitigat dolorem, menses & urinas ciet, eapropter magni usus est in colica & paresi: Hæc Antifebrile Clariss. *Barbeiraci* Monspeliensis Medici certissimum constituit, si centauro & absinthio addatur. Extrinsecus utero dicatur in fomentis & vaporibus, ob gravitatem odoris & caliditatis effectum.

6. Linifemen unctuosum est, blandum, dolores leniens & foetum demulcens, tumores maturans, in tussi, pleuricidæ & phthisi adhibetur.

De cætero obstetricum officium requirit, ut à partu spongiam puram aquâ calidâ imbutam sumant, puerperamque adhuc desidentem leniter abluant, & si quid de matrice propendet, aut vulva tumet, oleis calidis, rosarum, violarum, chamæmeli, verbasci, deungant, & omnia quantum fieri potest integritati pristinæ restituant. Quo factò puerpera in lectum deducenda est, illic supina recumbat, cruribus divaricatis, & reliquo corporis ita composito, ut magis sedenti quàm jacenti similis sit. Hac enim ratione quicquid restat superflui, admotis linteis, commodè diffluit. Quod si fluxus iste citius æquocessarit, ut sæpè fit, spiritibus urinosi aut succini oleo concitabitur: sin vehementior fuerit, ut puerpera debilior reddatur, magna requiritur quies, & cibi sicciores, è gallinis & caponibus affatis, nec non ea, quæ in sartagine torrentur, ac friguntur: abstineat à liquidis: Utatur confectioe hyacinthorum, vel tragemate roborante è santalis, rosis, coralliis, bistorta, tormentilla & similibus.

Infantes nuper nati, postquam umbilicus ligatus & abscissus est, in balneum immittantur, ut crusta mollis & caseosa corpusculi superficiem obducens abscedat, & infans in partu non nihil refrigeratus, fotu isto calefiat, viresque recuperet: paratur balneum è lacte, aqua & vini modico, ut blanda contingat alteratio. Si abrasa fuerit cuticula aut excoriata membra, oleo rosato succurrendum est, vel Empl. griseo: Nam vinum tunc non conducit, quia calore & acrimoniâ suâ tenellum corpusculum affligit, & dolorem, inflammationem, convulsiones, tandemque gangrænam funestam excitat. Lotus infans butyro perungitur, fasciis involvitur & matri, antequam ubera fugit, in lecto decumbenti admovetur, ut materno calore incalcescat. Deinde post horam unam aut alteram fugit colostrum quò purgatur Meconium, & infans à motibus spasticis præservatur. Magisterium Corallorum rubeorum in syrupo rosarum solutivo simplici, vel oleo amygdalorum dulcium infantibus utiliter exhibetur: suspenduntur etiam à collo & brachiis

eorum monilia ac armillæ è coralliis rubris & granis pæoniæ: Calyptra è panno scarlatino capiti ejus imponatur, inde enim spiritus animales excitabuntur, cerebrum confortabitur & hilaris puellus evadet.

OBSERVATIO CXVIII.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Ileos à vermibus in puerpera misera.

UXor V. G. 38. annos nata herniâ duplici laborans, alterâ umbilici ab infantia, alterâ inguinum à partu difficili, & pede ligneo claudicans, jamque duarum septimanarum puerpera cùm Mense Julio Anni 1681. alvi excrementa & clysteres vomitionibus crebris rejecisset, nec nisi mucum alvo excrevisset, ingentia ventris tormina percepit: ad quæ mitiganda inunctionibus quoque usâ est & foru cannabinorum filorum vino incoctorum ac inguini impostorum: decoctum agrimonie cum sacch. ros. tabulato ad demulcendam sitim & oris siccitatem emendandam bibit: edit perparum & cuncta revomuit: Suasi juscula hordeacea usurparet, passulasque & poma cocta. Tandem extremis imminentibus adhibitum fuit balneum ex herbis calefacientibus, discutientibus & uterinis: cardiaca simul etiam in usum vocata. Demum alvo & ore editi fuerunt lumbrici complures vivi, quibus visis tabulas stomachicas contra vermes in aqua anisi & graminis cum conserva rosarum vitriolata dissolutas exhibui. Inde plures lumbrici teretes excreti sunt. Mox dolores, sitis & vomitiones remiserunt, ut ægra non sine magna omnium admiratione sanitati reddita fuerit.

SCHOLIUM.

IN puerperis difficillimum est affectiones hystericas à malis intestinorum dignoscere: Apollo sanè magnus mihi fuisset, qui statim in principio judicasset, ægræ hujus accidentia lumbricis

bricis deberi. Quis non flatus potiùs aut hernias malè curatas accusâset? Quare cùm difficile sit, morborum causas rimari, necesse est medicos ægris frequenter adesse, & quæ illis accidunt, diligenter notare ac observare, ut statâ & certâ ratione medicinam facere possint. Multa autem fuerunt mala, quæ ægra nostra in vita hac ærumnosa, & calamitatibus perinde stipata atque aculeis Erinaceus, sustinuit. Primò hernia umbilici, ubi peritonæum intestina prolapsa strinxit: vide *observat. CXIII.* Deinde ramex inguinis. Hic similiter peritonæum intestina à partu difficili protrusa strangulavit, & tumores, inflammationes aliaque mala excitavit.

In puerperio ileus, nam vermes ad herniosa loca prorepentes, membranis & fibris intestinorum vim intulerunt, ut inverso motu sursum adigerentur omnia.

Adeò hîc etiam ratum manet, quod Amicus & Collega meus *Pythagoras Exerc. I. de gland. intest.* scripsit: Ileum à vehementi spirituum animalium excandescencia oriri.

Cæterum non inficior amplius motum intestinorum naturalem quoque sursum deorsumque fieri.

Ilei autem species quatuor sunt:

Prima generatur à coarctatione intestinorum tenuium in hernia.

Etenim notabile est musculorum abdominis & peritonæi foramina sibi invicem ita imposita esse, ut foramen primi paris musculorum locum infimum teneat, secundi paris foramen altiùs in inguine situm sit, transversi denique musculi perforantur supra obliquè descendentes, adeoque erectus homo herniis non continuò molestatur, nisi vis magna inferatur, quâ viâ patescit: nam in brutis hujusmodi structuram hæcenus non conspexi.

Secunda species Ilei est ab obstructionibus intestinorum.

Tertia ab eorundem inflammatione, quâ fibræ pertinaciter corrugantur.

Quarta denique oritur à convoluzione & ingressu intestini unius in alterum.

Ab Hernia ortum dolorem Iliacum curamus fotu è foliis malvæ, bismalvæ, femine lini. Deinde oleo liliorum alborum partem inungimus, & si fieri potest, intestina sensim ad situm naturalem redigimus: Post fasciâ ex panno fortiore locum arctè stringimus, & ægrotantem balneo immittimus ex anserina, lupulo, convolvulo, plantagine, radice virgæ pastoris, aqua parato, idque per hebdomadam quotidie horis aliquot. In exitu ex balneo auferenda est fascia, & emplastrum astringens applicandum cum alia nova fascia: Demum in lecto ægrotans collocetur, ita ut pectus sit pedibus declivius: die octavâ emplastrum aliud admovendum ex pulvere musci saxatilis rubei, glandibus quernis, consolida majore, cumino & gummibus astringentibus vino rubro & melli intoctis. Idque triduo quovis repetendum est, fasciâ munimenti loco desuper adhibitâ. Intus autem quotidie manè & vesperi hauriendus portionis cyathus: ℞. rad. consolid. maj. & min. rusci, burs. pastoris: fol. hepat. nob. ling. cerv. capill. ♀. ana m. j. Croci ℥j. trita & concisa infunde in ℥xx. vini optimi rubri & dimidio cyatho mellis, digere per diem, & colaturam usui serva: mox ab hac portione dandæ tres pilulæ è pilis leporinis cum melle paratæ. Tandem per decem hebdomadas manè & vesperi utendum est pulvere hoc efficacissimo, quo plurimos restitutos cognovi: ℞. rad. aronis Martio collectæ ℥iv. pyrolæ ℥i℥. acizoi s. sempervivi sylvestris radices n. viij. herb. filipendulæ m. j. rad. succisæ ℥ij. sem. perfoliatæ ℥i℥. virg. aur. saniculæ, helenii, nummular. veronic. rad. hirundinar. ana m. j. M. F. Pulvis.

Alvus si quâ fortè constiparetur, solvendus est clysteribus aut suppositoriis: Quòd si verò Ileus ab obstructione intestinorum accidit, curandus est iis medicamentis, quæ profunt Colicæ pituitosæ, nempe clysteribus & purgantibus.

Hæc ex decocto fœniculi & chærefolii commodè parantur,

buntur, in quo Drachmæ iij. & pulveris hermodactylorum ʒj. infusa fuerit.

Clysteres parari possunt ex decocto fol. rutæ, absinth. fœnic. addito chamomillæ vel juglandium oleo copiosè.

Porrò ab inflammatione intestinorum ortus Ileus curatur, ut colica biliosa, venæsectione, clysteribus demulcentibus, balneo aquæ dulcis tepido, potu seri lactis cum saccharo rosato. Si autem inflammatio à vermibus originem duxerit, ægrum post administratam venæsectionem leniter purgari convenit decocto portulacæ, & fol. cichorii, cui infusum sit rhabarb. ʒʒ. cum tantillo cortic. citri & syrup. fl. persic. ʒj.

Paulò post injiciatur clyster ex decocto hordei, farfurum, glycyrrhizæ, cum sacch. rub. ʒj.

Postremò Ileus ab intestinorum ingressu & convoluzione solvitur globulo reguli antimon. deglutito, vel Mercur. crudo potu, clysteribus item & balneis.

Apud ægram nostram & clysteres & inunctiones & fofus tam ratione herniæ, quàm puerperii & flatuum respectu adhibita omnia parùm admodum profecerunt, usque dum balneum ex chamomilla, malva, violaria, jacea, mercuriali, radicibus fœniculi, tanaceto & artemisia paratum lumbricos alvo & ore exturbaret, ad quos dein reliquum curæ direxi.

Tres autem lumbricorum differentiæ sunt ex occulto semine in intestinis genitorum.

Primo enim sunt teretes, longi, terræ vermibus figurâ similes, qui in tenuioribus intestinis ferè procreantur. Hi autem sæpè inediâ compulsi aut alimentorum blanditiæ allecti in ventriculum ascendunt, atque illinc nonnunquam in os & nares per gulam.

Deinde reperiuntur alii breviores, sed lati & seminibus cucurbitæ similes, quorum origo frequens est in cœco intestino & colo. Isti interdum serie quadam invicem connexi in longitudinem incredibilem excrescunt, & vel integri vel in fragmenta dissoluti redduntur.

Tania

Tania autem dicitur ejusmodi lumbricus latus, quòd fasciæ speciem habeat intestinorum gyros & anfractus stipan-
ris. Hi vermes morsu & suctu agris sensim atrophiam & buli-
mum inferunt, cujus rei historias plures referre possem, si ne-
cessitas posceret. Præ cæteris autem laniorum familias magis
infestant. Nos eos syrupi emetici unciâ propinatâ feliciter ex-
pellimus.

Denique sunt Ascarides vermiculi exigui, tenues & casei
putris vermibus simillimi, qui imprimis in intestino recto at-
que ano magnâ ægrotantium molestiâ hærent. Dantur præ-
terea & lumbrici aliarum formarum, videlicet hirsuti, viren-
tes & lacertis similes. Vide supra *obs. CIV.*

Confule præterea & *Exercitationem familiarem Pythagora ad
Peonem.* Miros ego vermes etiam pluries observavi in pisci-
bus tæniarum modo convolutas, quos cave comedas, quia la-
ctibus decipiuntur ancillæ.

Ad hæc in mustelarum fluviatilium oculis singulares ver-
mes notavimus, quorum anatomen æquè ac piscis istius de-
scriptionem alibi tradimus.

De cætero mustelis istis umbilico alligatis lumbrici hu-
mani mirè delectantur, & tanquam escâ capiuntur.

Tabulas stomachicas contra vermes ita paramus: ℞. co-
rallin. mar. ʒj. Diaph. Mart. ʒij. sem. portulac. ʒiij. sancti ʒiij.ß.
Distamn. C. C. usti āā. ʒj. Rhabarb. ʒiij. Caryophyll. ʒj. Croci
ʒss. M. cum sacch. ℥. j. in aq. Gramin. q. s. solut & fiant Ta-
bellæ Dos. ʒj.

Medicamenta autem hæc salsa, amara, & acida, penetran-
tibus, acutis asperisque particulis suis, ceu totidem hamis &
aculeis captos vermes trucidant, & alvo irritato expurgant.
Iisdem quoque medicamentis sanguinem attenuari, flatus
discuti, pituitosâ incidi, & vermium ovula destrui credimus.

OBSERVATIO CXIX.
D. JOHANNIS de MURALTO.
Abortus à balneo Vulturino.

B. E. XXVIII. annos nata, postquam autumno Anni MDCLXXX. balneo Voltureno perinde ac aliæ foeminae infeliciter usâ fuisset, domum repetens, concepit: post tres Menses conquesta est, se fluxum sanguineum pati cum vertigine ac dorsi lassitudine: Internè quidem roborantia medicamenta assumpsit, foris autem lumbos sibi inungi curavit. Tandem die 29. Maji MDCLXXXI. abortivit. Abortus repræsentabat ovum instar nucis aut juglandis. Hoc forinsecus alicubi fibris & glandulis pertextum ac asperum, & intrinsecus lymphâ turgidulum erat, ubi loco capitis apparuit bulla exigua & anteriùs puncta duo nigra. Membrum virile cum testibus conspicuum fuit, itemque pedes & manus exiguæ: corculum pulsabat & venâ umbilici per hepar traductâ suffultum esse videbatur. Post editum ovum hæmorrhagia ingruens magnam virium jacturam attulit, quam tandem vitûs regimine exacto, aquâ cor roborante, in primis autem quiete reparavimus.

SCHOLIUM.

Fontes perennes & thermæ æquæ ac flumina oriuntur è mari, cujus aqua ad terræ cavernas penetrat, in quibus copiosè collecta fontes abyssi constituit.

Aqua autem marina è terræ cavernis per sabulum & poros angustos transiens falsedine depositâ dulcescit, & postmodum diversâ loca minerasque alluens saporem acquirit vel acidum, vel salsum, vel sulphureum, vel bituminosum, vel nitrosum, vel vitriolicum, vel acerbum, vel amarum, vel alium. Unde varii fontes medicinales existunt, qui diversos in corpore humano effectus edunt.

Qq

Aqua

Aqua sulphurata si in terræ cryptis ignem subterraneum vel calcis mineram attingit, promptè incalescit thermasque constituit. Idem fit, si aqua nitro vel chalcantio prægnans per ferri mineram defluit. Nam opè caloris subterranei effervescentia excitatur.

Sed thermæ hinc orientur alterius naturæ.

Illius rei exemplum in Helvetia nostra præbent thermæ Badenses.

Hujus verò Favarienses: præter quas etiam celebres sunt Leucenses in Vallesia.

Balnea verò in territorio Tigurino præcipuè celebrantur Urdorfense, Riedanum & Vulturinum.

De thermis Badensibus *observ. CV. egi.*

Balneum Vulturinum, quò ægra nostra usâ fuit, in valle Turbatâ situm est, & aluminosi quid continet, sed foeminis minùs conducit, quia uterum refrigerat, efficitque, ut mulieres à conceptione abortiantur, aliàs intendendo fermentum roborat ventriculum, & appetitum excitat, acrimoniam biliosam contemperat, phthisi pluries medetur, & imprimis in externis affectibus utile reperitur.

OBSERVATIO CXX.

D. PHILIPPI MARCI MARCI.

De

Lumbricis.

Post fata hominem in vermes abire, & à vermibus quoque consumi, communiter creditur: ex cerebro namque bufonem gigni ferunt, ex renibus serpentes, ex ventre lumbricos, ex carne vermes, & ex pelle tineas. Hinc Lilius Vicentinus, orator quondam disertissimus, in Oratione de Fugac. & miser. vit. hum. hæreditatem hominis post mortem serpentes & vermes esse ait. At verò veritati & experientia

tiæ hoc non consentire videtur: Siquidem, hâc teste, cadavera humana etiam ultra decem & plures annos adhuc integra, vel apparenter talia, in sepulchris observantur.

Quod autem vivi adhuc homines in vermes abeant, & varia in semetipsis vermiculorum genera progignant, variosque, miserabilesque cruciatus, tormina atque dolores ab intestinis hisce hostibus experiantur, quotidiana proh dolor! experientia testatur, adeò ut verum dixerit, qui scripsit: *ἀνθρώπων ἐναι λυχάριον βασίλειον κενόν.* Quantos, quam multos, quamque longos natura nonnunquam lumbricos in corpore humano progenerare soleat, non est, ut tibi, Vir, lectione & experientia celeberrime, prolixioribus exemplis ostendam, utpote rem quidem miram, sed non novam: unum vel alterum mihi observatum hic adduxisse sufficiat.

Memorable & observatu dignissimum exemplum præterito Mense Novembri hic loci observatum est, nimirum Mulier per duos fermè annos miris & capitis & brachiorum, imò totius corporis convulsionibus, seu potius gesticulationibus in stuporem & scandalum ferè omnium spectantium tentata: alii enim veneficis artibus illam adeò miserè tractari judicabant: alii illam ipsam veneficam esse, artemque non rectè didicisse, ideoque à veneficarum Patrono, Diabolo, ita affligi pessimè exclamabant: (nam sæpè numero inversis atque erectis pedibus nolens volens in capite stare visa fuit) Ego verò solus, cognitis morbi circumstantiis, signisque pathognomonicis Medicè ponderatis, affectum vermicularem suspicabar, & curam etiam spondebam, sed hanc propter opinionem incantationis semel atque iterum impressam, ut fit, frustra & incassum. Cum autem proximè è vivis excederet misera mulier, tres ipsi lumbrici per guttur egrediebantur. Confirmatus itaque ego primâ opinione meâ, cadaver, conniventibus agnatis, & ministrantibus tribus hîc loci Chirurgo & balneatoribus, sectione aperiebam, & ecce torum abdomen fæcibus & undiquaque lumbricis scatebat: dum verò ulterius viam &

egressionem horum vermium inquireremus, foramen in intestino jejuno, ultra unius lumbrici egressum vix amplius apparebat, ex quo tota & fæcum & lumbricorum (quorum numerus 41. erat) colluvies, præter quatuor in intestinis hinc inde restitantes, in abdominis cavitatem proruperat: Præterea intestina undique velut pedibus conculcata, putrilaginosâ & gangranosâ videbantur: Omentum itidem totum putridum, & ut videbatur, à vermibus propter denegatum in intestina regressum, nutrimentiq̄ defectum, penitus consumptum: quanquam dubius adhuc hæream, num foramen hoc diutius fuerit, muliere adhuc vivente, an verò eadem illa fissura propter impetuosam fæcum in cavum abdominis eruptionem subitæ mortis causâ fuerit, insigniter enim venter post mortem intumuit? En miserabilem ab hisce lumbricis tragœdiam, curiositati tuæ non celandam, injuriâ Diabolo imputatam!

Si rectè memini, similem aliquando de puella historiam ante septennium fortè fortuna communicavi, quæ itidem miris corporis atque membrorum concussionibus spasmodicis ultra 3. Menses indefinenter agitabatur, in incantationis suspicionem usque. Hæc post frustraneum tot medicamentorum usum repetitò vomitoriò tartari emetic. ad gr. ij. pro dosi (nam 11. annorum erat) binis vicibus ultra manipulum granorum triticeorum, & ut videbatur germinascentium, cum multa stercoreum albicantium saburra *ἀνω καὶ κάτω* rejecit, & sic solò hōc medicamentò ab istiusmodi convulsionibus, Deo sit laus, penitus liberata evasit, pedibus tamen ultra quadrantem anni ad gressum invalidis. Post annum verò cum iisdem symptomatibus vexari inciperet, adhibitò iterum jam dictò vomitoriò, longissimam tæniam, cujus frustum duarum ulnarum in carta extensum adhuc mecum servo, excrevit, cessante sic iterum affectu, & superstite adhuc integræ sanitatis virgine, sponso suo haud ingrata. Dubitare hoc me postea fecit, annon eadem tænia primi hujus mali causâ fuerit, & tamdiu in
ventre

ventre delituerit, an verò tunc temporis similis tæniarum progenies cum reliquis excrementis, adstantibus id non observantibus, simul rejecta fuerit, & posthac de novo progenerata?

Tertiam, non tam propter raritatem historiæ, quam continuationem materiæ, observationem addere lubet. Nimirum retulit mihi pronuper civis hujus loci frequenter syncopticus, se aliquando in rus abiisse, segetes suas visurum, ante recursum autem frequentioribus sedibus necessitatum, numero 36. lumbricos excrevisse. Idem ille civis, instante hâc lunâ, eodem malô cum nausea vomendi que cupidine, tandem ingenti lipothymia, & copioso sudore frigido &c. desubito affectus, suasu meo sem. Santon. cum pulv. jalap. ãã. ʒß. in melle sumebat, & 8. grandes lumbricos καὶ τω secernebat, non sine maximo sanitatis impendio. In memoriam jam mihi venit τὸ θεῖον illud Hippocratis: Profectò sæpenumerò in morbis intricatissimis τὸ θεῖον hario τῶν: at si rem apertioribus oculis pensitamus, vermes sæpè τῶν atque lumbrici. Adeo peritissimos etiam deludere novit foedum hoc atque ignobile animalium genus. Ego saltim miror, unde tanti, tamque mirabiles, imo sæpè stupendi effectus, membrorum corporis & omnium artuum concussiones, conquassationes, convulsiones, aliaque symptomata orientur? genuinam causam lubens ignoro; in musculis eam quærendam esse, certum est; sed quid habent commune intestina cum musculis, propriò atque peculiari motu dotata? Tuam, Vir eruditissime, informationem implorarem, nisi gravioribus negotiis Te occupatum scirem. Pro Tua in me benevolentia facies, ut vel saltim pristinam Te me in memoriam, amorem que tenere cognoscam.

[Ex literis ad Exc. Dn. G. Wolffg. Wedelium datis.]

OBSERVATIO CXXI.

D. JOH. GEORGII SARTORII.

Phthisis inveterata & deplorata curata.

Civis Bambergensis opificiò Sartor N. N. ætatis 40. circiter annorum, deterrimâ & longè inveteratâ detinebatur Phthisi, sanguinem copiosè pluries evomens, cui puris rejectio, tussis molestissima, lenta & habitua-
 lis successit febris; Adhæc marcor insignis & cutis asperitas, ariditas, facies Hippocratica; omnium tandem pessimum, alvi laxitas, pilorumque capitis defluvium. Ab omnibus derelictus & humanis privatus mediis Deo tandem Creatori suam commisit & jam jam expirantem commendavit animam. Paulò post persuadentibus nonnullis accersitus ego vivum Sceleton & cute tantummodò hærentem & ossibus reperi: desperabam ipse cum R. R. P. P. Societatis de ejus salute eventurâ. Quemadmodum autem sæpiùs in Medicinâ contingunt aliqua miracula, & sæpenumerò sanitati restituntur ii, qui à Medicis morte opprimi existimabantur: ideò ne absque remediis ulterius derelinquerem, spe animatâ quædam præcepi, adjunctâ tamen hæc expressâ prognosi, quod si præter eventum mors contingat, ne mihi, neque saluberrimis medicamentis, quæ alijs sæpiùs fuère salutis, mortis causa adscribatur. Jussi igitur, eundem ut nutriant & reficiant solò lacte caprillò, admixtâ bonâ sacch. cand. quantitate, insuperque singulò quòvis die manè & vesperi ʒij. pul. de fungò salicis ruffæ cum sacch. candi tantundem sumendas præbui: Pultes dedi ex lacte, vitellis ovorum, butyrò insulsò, saccharò, farinâ hordei, oryzæ &c. Pectus & spina inungebantur linimentò resumptivò cum ol. rosar. & violarum. Quibus debite adhibitis recteque administratis, omnibus deinceps iis ad hunc morbum fovendum plurimùm jvantibus seriò interdictis, intra Mensẽ ita restitutus, ut perfectè & optimè absque ullò hujus affectus
 grava-

gravamine ac molestiâ, à curâ sanus & vegetus, vividiorque etiam, quàm antea, corporis constitutione convaluerit. Eâdem cruentâ correptus Phthisi *Andreas Bock* Celsissimi S. R. I. Principis Episcopi Bambergensium Superioris Aulæ hortulanus præfatô pulvere restitutus fuit, cui præter præfatum pulverem noctu ante lecti ingressum emulsio ex Amygd. dulc. excorticat. sem. quatuor frigid. major. & papav. simpl. & aq. nymph. quotidie propinabatur; vivit uterque etiamnum factis benè.

SCHOLIUM.

SAlicis virtus uti præter vim refrigerandi adstrictoriâ etiam gaudere creditur: ita cur phthifico huic, juxta cum aliis remediis, prodesse potuerit, hinc edocemur; dum acidum illud morbosum & corrosivum in sanguine & ejus sero abundans, pulmonesque lædens fungi isti alcali suo mitigare & absorbere, sicque febrilem calorem unâ compescere, nec non terrestribus adstringentibus particulis vasorum aliarumque fibrarum laxitatem constingere valuerunt. Id quod non solis fungis istis competere, cortex medius tenellæ salicis comprobatur, cujus extractum ut singulare remedium pro pulmonibus exulceratis ex *Joh. Prevotio* proponit noster celeberr. *Georg. Hieron. Welschius Mictom. cent. 2. obs. 60.* ubi quoque fungorum istorum, sive pilularum mentionem facit. Imò reliquis etiam partibus in salice eandem vim esse, non est dubium, quibus omnibus vim adstrictoriam *Dioscorides lib. 1. cap. 11.* adjudicat. Et licet ob eandem prælaudatus *Welschius cent. 1. Mictom. obs. 40.* de virtute ejus, quæ in menstruorum defectu à *G. Entio* laudatur, scrupulum moveat, adstringentia tamen fluxum illum quoque cedere posse, non absolum videtur adferere; idque vel soli granatorum cortices testantur, quos menstruorum fluxui deficienti opitulari, ex *Nob. D. Bartholini cent. 4. hist. anat. 39.* constat; causamque in sal eorum volatile aperiens Exc. *D. Langelottus cent. 3. epist. Barth. 63.* vel, quod idem innuit, copiosum eorum alcali, acidum morbosum, obstructionis illius causam, absorbens,

bens, eruditè rejecit Clariss. Otto Tackenius Hippocr. chim. cap. 17.
[L. Schrök, L. F.]

OBSERVATIO CXXII.

D. JOH. PAULI WURFFBAIN.

Salivatio in Phthisi critica & salutari.

VIri cujusdam charissima Conjux, XXXIV. annorum, binarum filiolarum, unâ hebdomadâ præmaturâ morte circumventarum, mœstissima Mater, tenuioris aliàs corporis constitutione prædita, luctuosis calamitatibus nimium commota, XII. Aprilis An. MDCLXXXI. febricula quadam, prædominante tamen calore, cum dolore capitis insigni, & levi ab initio tussis, obruitur; sectâ ab initio statim ad caloris vehementiam infringendam brachii venâ, adhibitisque remediis internis convenientibus, unâ cum calore, febris mitiorem se præbebat, ingravescente è contra capitis dolore ac tussis, quam expectoratio pituitosa viscida insequabatur; cui de die 15. ad 20. ferè, vera purulenta quædam materia, quamvis nondum foetida, Phthiseos tamen incipientis, haud levis index, cum faucium & linguæ scabritie admixta, conspiciebatur, interim die septimo morbi febre hætenus saltem symptomaticâ, aliquoties iterata alvi dejectione (non obstante Hipp. Sect. V. Aph. 14.) criticè solutâ, penitus cessante. Die verò 20. Aprilis, cum aliquali, utriusque genæ, maxillas versus dolore, insignis, spontanea, critica & salutaris, sine ulla Mercurialium medicamentorum exhibitione, aborta est salivatio, quæ, cum ad 27. usque, durasset, & ob nimiam limpida & salivosa materiæ copiam, resolutionis virium metum injecisset, sensim adhibitis moderatè incrassantibus, cohibita fuit, symptomatibus de die in diem remittentibus, sanitate brevi, in integrum subsecuta, quâ etiamnum, (velit Deus diu!) optatò fruitur &c.

SCHO-

SCHOLIUM.

Ptyalismus symptomaticus, in plurimis morbis contingens, uti nunquam in salutem ægri vergit, qualis ex imperitè sectis ranulis contingit, proposita à *D. Car. Raygero in not. ad cap. 2. Aglossostomograph. Roland.* aut sanguinis quandam discrasiam spirituumque pauperiem denotat, exemplo suppeditante *D. Herm. Grube de Arcan. Medic. non arcan. pag. 194, D. Joh. Hellviggio obs. med. 64. D. Dan. Sennerto Paralip. ad institut. 31. D. August. Thonerolib. 3. observ. &c.* quò etiam præposterum salivantium usum à *D. Thom. Willisio part. 2. de Anim. brutor. cap. 2. Guil. Fabricio Hildano cent. 4. obs. 82. & cent. 5. obs. 13.* aliisque notatum referre possumus: ita qui arte paratur, multorum est morborum dormitor; ut de lue venerea nil dicam, in capitis dolore, vertigine, mania, epilepsia, ulceribus, & arthritide salutares ejus vidit effectus *D. Guern. Rolfincius Ord. & meth. med. spec. comm. lib. 6. sect. 3. cap. 1.* Quartanam salivatione curatam recenset *Willis lib. de Ferment. cap. 6. colicam part. 2. de anim. brut. cap. 15. podagram D. Georg. Wolffg. Wedelius lib. 2. de medicam. facult. sect. 2. cap. 12. corpulentiam nimiam D. Ol. Borrichius in Act. med. Hafn. vol. 1. obs. 74. & plicam Polonicam Herc. Saxonia cap. 57. de PP. Nonnunquam verò Natura morborum medicatrix, inque debellandis morbis variarum sæpe viarum admodum insuetarum pro evacuanda causâ morbifica inventrix, ductus etiam salivales ex glandulis majoribus minoribusque plurimis in oris cavitatem hiantes, pro sanguineæ massæ depuratione serique abundantis ac depravati evacuatione eligit, atque ita morbos feliciter profligat; talemque criticam morborum solutionem, & quidem febris ardentis *Rolfincius l. c. lib. 3. sect. 2. cap. 41. vertiginis Nicol. de Blegny Ann. 1. Zod. Med. Gall. Mens. Octobr. obs. 7. & Grubed. l. exhibuerunt.**

[L. Schröck. L. F.]

OBSERVATIO CXXIII.

D. JOH. GEORGII SARTORII.

Angina lethalis curata.

EXcellentissimus D. D. N. N. in ipsò die Divi Johannis Præcurforis Christi, cujus natalis erat dies, quem aliàs lautè, opiparè & solenniter cum suis peregrisset amicis, in satis lugubrem, vix non funestam incidebat anginam: in quâ muscoli faucium laryngisque omnes horrendè intumebant, respirationis & deglutitionis viæ ita reddebantur angustæ, ut exinde summam perciperet & respirandi & deglutiendi difficultatem, sine thoracis tamen aut pulmonum vitiò, dolor circa fauces erat & guttur, rubor, calor, & febris, lingua arida, vocis languor, porus liquidaque omnia rejiciabantur per nares. Accersitus considerabam seriò ac primùm sedulò, quæ maximè hòc in affectu locum habet, venæsectiõnem, num illa celebranda, num omittenda foret? Cùm verò eadem paulò antè, & quidem largiùs administrata fuisset, eam pro viribus & robore repetendam consideratiùs duxi; Apertio venarum sublingualium raninarum, cucurbitulæ, vesicatoria, enemata, gargarismata, topica &c. nec proficiebant quidquam. Ex gargarismis sequens unus aut alter repellens concinnabatur hâc aut consimili formâ.

℞. Flor. rosar. rub. balaustior. āā. ꝑjß. cortic. granat. ʒß. folior. quercûs mj. Alumin. usti ʒj. coque ex aq. ferratâ & colat. ℥iß. adde rob. diamor. ʒij. M. F. gargarismus. Alius efficacior.

℞. Folior. Taraxaci miß. hederæ terrestris, violar. āā. mß. coque ex aq. hordei in colat. ʒxxx. dissolve mellis rosar. colat. ʒiß. addendo spirit. vitrioli gutt. xv. misce pro gargarismate.

Minùs auxilii quid, vel spei convalescentiæ dabat discutiens in hâc formâ.

℞. Radic. liquirit. cortic. granator. āā. ʒij. flor. balau-
stior.

stior. pj. jujubar. num. xij. ficuum num. iij. passular. minor. ʒiij. coque ex aq. hordei. in colat. ʒxx. dissolve syrup. capill. ven. mellis rosat. colat. āā. ʒj. Misce, fiat gargarismus &c. Minusque sublevabant topica, nec cataplasmata, nec emplastra ulla. Utpotè

℞. Radic. Althææ, lilior. albor. āā. ʒj. nid. hirund. n. j. ficuum, dactylor. āā. num. jv. alb. græci ʒʒ. cæparum ʒvj. coque ex aquâ hordei, vel cerevisiâ, & colat. f. q. adde farinæ tritici, semin. lini āā. ʒj. fœnugræci althææ āā. ʒiij. vitell. ovorum. num. ij. Croc. oriental. ʒij. ol. chamomillæ ʒij. M. F. Cataplasma.

℞. Succu cæparum ʒij. ol. lil. albor. irin. āā. ʒiij. coque parùm addendo nid. hirundin. ʒij. picis, & ceræ āā. q. f. M. fiat. f. a. emplastrum.

Postremò omnibus his & similibus nihil proficientibus monitò empiricò edoctus, ut lanam ovillam, nigram verò, in ol. chamomillæ frixam, duplicatis involutam linteis, desuperque Emplastrum de melilotò parti affectæ applicarem, quò applicatò intrâ pauculas horas talis subsequeretur effectus, ut omnes adstantes summoperè admiraremur, ægerque se parùm sublevari, nonnihilque auxilii persentire voce languidâ effabatur: Cumque singulò quòvis die ternis vicibus hoc reiteraretur topicum, præter omnium nostrùm spem & opinionem intrâ paucos dies æger convaluit, & hodiè sanissimus suo perstrenuè fungitur munere & officiò.

SCHOLIUM,

Quod hîc Emplastrum de meliloto in Angina præstitit, id etiam in Casu, si causam morbificam spectemus, non adeò dissimili, Pleuritide nempe, effecisse, *August. Thonerus obs. lib. 3. de pleur. obs. 2.* recensuit; cui oleum chamæmelinum, anginosus insigniter prodesse à *Celeb. D. Simone Paulli Quadrip. Botan. class. 3.* celebratum, vi suâ anodynâ, emolliente & resolutivâ superpetias tulit; lana autem nigra, præterquam olei hujus commo- diore pro adplicatione quòd inservierit, aliquam etiam lenien-

di & discutiendi operam, calorem nempe fovendo, contulerat, ab alterius quoque caloris lana cæteroquin non minùs obtinendam.

[L. Schröck. L. F.]

OBSERVATIO CXXIV.

D. BENEDICTI HERMANNI.

Epilepsia rara.

ANno 1678. Mense Januario Puellam vidi Memmingæ, Davidis Hummelii Sutoris filiam, 9. circiter vel 10. annos natam, quæ per vices, non sine veneficii suspicione, horrendis tentabatur convulsionibus epilepticis, quas instare nunc dolor quidam punctorius in externâ aliqua, eâque variâ, corporis parte, maximè in digiti indicis apice perceptus; nunc sensus quidam reptantis intra corpus animalculi, præmonuit. Paroxysmus aliquoties in die nunc sedentem, nunc decumbentem, quin & stantem non rarò corripuit. Motus convulsivi fuere varii; post mensam sedens corpus coacta retrò ad parietes allisit, ante se quicquid in mensâ occurrebat, manibus disjiciens: humi prostrata pedibus mirum in modum calcitravit, nec uno in loco hærens, huc illuc corpus provolvit: manibus prehensâ, nullo membro flexilis tota rigida surrexit: stans erecta aliquando lecti, quo decumbebat, tectum, ponderosum licet & ei firmiter annexum, capite contra nitens è sede suâ movit. Per tres circiter horæ quartas partes paroxysmus duravit; qui hoc singulare habuit, quòd eo durante ægra sensuum tam internorum quàm externorum usum non exuerit, interrogata quippe, quâ nunc in parte punctiorem sentiat, vel animalculum reptare percipiat? locum digito monstravit. Aliâ vice, dum paroxysmum sustinenti adsto, illa per fenestram cubiculi apertam hominem notum eminùs venientem vidit, & nomine suo, raucâ licet voce, appellavit. Biennium tunc erat, ex quo affectus

Etus hic primâ vice in eâ fuit notatus, qui eo quidem tempore, post multa remedia frustrâ adhibita, balsamo cuidam Magico, Stutgardia allato, cessit: Præterito verò anno, cum malum recrudesceret, nec balsamo modò laudato ampliùs obediret, V.S. profuit; quæ & hoc anno tertiâ vice redeunti, Mense Januario medelam attulit, non diù licet durantem; paucis enim post Mensibus malum repullulavit. Tum quidem Mense Junio Emeticum illi fuit exhibitum, quod aliquot per gulam exturbavit vermiculos alatos seu scarabæos parvos, eo tempore circumvolitantes & floribus, rosarum imprimis, insidentes, & à Mense Junio in vernaculâ nostrâ *Brachkäferlein* appellatos, quorum ego duos vivos ab ipsâ per vomitum rejectos ipse vidi, & manibus palpavi, brevi post avolantes. Curæ postmodum cujusdam sacrificuli Chymistæ commissa, an ab hoc affectu liberata sit, civitate dictâ valere jussâ, ignoro.

OBSERVATIO CXXV.

D. CAROLI OFFREDI.

De

Serpente magno & monstrofo.

Quod mensibus circiter abhinc duobus scripsit ad me *D. Daples*, Medicus Lausannæ eruditissimus, hac vice communico, scilicet in agro illius urbis, nec quidem procul, à rusticis deprehensum serpentem tantæ molis, ut utrumque crus carnosius & crassius æquârit, & quod monstri loco est, auritum, anguem procul dubio, prout describitur in vita *Clariss. Heurnii*, insidias vitæ ejus struentem Patavii, ubi studij medici causa tunc commorabatur, non procul à decurrente fluvio; quid porrò acciderit in relata historia curiosa, animum destituit.

[*Patavii Augustam Vind. Ann. 1680. 21. Maji ad Luc. Schröckium Luc. Fil.*]

SCHOLIUM.

RECTÈ aures istius Serpentis monstrosæ adpellantur; siquidem aures et si habeant, non eminent tamen; rectè cavernas ad audiendum Plinius vocavit, ut cum Nob. D. Joh. Jonstono ex Hist. natur. de serpent. loquar. Fortè ipsa quoque magnitudo fuit monstrosa; quamvis enim naturaliter maximos dari serpentes, India imprimis, tum orientalis, tum occidentalis, satis testentur, istud etiam serpentis aquatici genus, Italiæ inquilinum, quod Boas vocatur, & Heurnio vitæ discrimen minatum fuerat, ingentem in magnitudinem excrescere solet, hîc tamen in agro Lausanensi insolitum quid fuisse, est credibile.

[Luc. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO CXXVI,
D, CAROLI OFFREDI.

De

Fecibus alvinis & lumbricis ex abscessu abdominis prodeuntibus.

NON adeo monstrorum ferax est Africa, ac ipsa Natura parens, quæ propterea πολύμορφος à Veteribus meritò est nuncupata, prout amplam fidem faciunt quotidiana experimenta, ac nuper potissimum in muliere anicula, annis pannisque obsita, septuaginta & plus eo annorum, quæ duobus abhinc annis gravi dolore ventris conflictata, irritis variis remediis, pro tenui conditione, nullo levata est, verùm erumpente paulò supra inguina, umbilicum versus, à parte dextra, tumore quodam, eo sponte patefacto & disrupto, lumbrici aliqui rotundi, ac digito longiores, hac sibi viam fecerunt, fluxu alvi per eandem viam succedente, qui hucusque durat, non eâdem tamen semper copiâ, nec materiæ, nec vermium, non intercepto fæcalis materiæ per destinata illi loca fluore; rari verò nunc prodeunt vermes, nec dolore premi-

tur

De Fecibus alvinis & lumbricis ex abscessu abdominis prodeuntibus. 319
tur alicujus rei, ambulat, comedit perbellè, & cætera vitæ
munia obit satis commodè. Memini in hanc rem *Weslingi-*
um clarissimum, ad ulcus externum intestinorum commen-
dasse summopere decoctum Eupatorii Avicennæ cannabini,
quà usu interno, quà externo, experimento proprio, cui in-
fusione per siphonem admiscuit Mel rosatum.

[*Ad eundem Ann. 1680. 27. Junii.*]

SCHOLIUM.

PLura excretorum per umbilicum & alia in abdomine loca
cibi retrimentorum, ut & lumbricorum exempla passim in-
veniuntur; & quidem partim eorum, qui restituti à tanto ma-
lo, partim non sanati fuerunt: Horum v. g. in *Ephem. Nat. Cur.*
Ann. I. obs. 145. Ann. III. obs. 122. apud Barth. Cabrolium obs. med.
13. Guil. Fabricium Hildanum cent. 1. obs. 74. Henr. Smetium Misc.
med. lib. 10. pag. 566. Greg. Horstium part. 2. lib. 4. obs. med. 19. Phil.
Höchstetterum dec. 10. obs. med. 3. Joh. Rhodium cent. 2. obs. 92. &c.
Illorum verò itidem in *Ephem. Cur. Germ. Ann. I. obs. 146. Ann.*
III. Obs. 64. 175. Ann. VI. Obs. 144. Zodiaco Med. Gall. D. Nicol. de
Blegny Ann. 3. Mens. April. Obs. 4. & Mens. Octobr. Obs. 4. & 5.
Hildani cent. 1. Obs. 54. Nic. Tulpii lib. 3. Obs. Med. cap. 12. Joh.
Fabri exposit. in Nard. Ant. Recchi Hist. anim. Mexic. pag. 657. 658.
Edmundi de Meara Hist. med. Schenckii Observat. lib. 3. &c. Quo-
modo verò scybala ita excerni queant, ut non abdominis in-
cavitatem potius excidant, monstrat *D. Sennertus lib. 3. Med.*
pract. part. 2. sect. 2. cap. 9. in labiorum tum vulnerati abdomi-
nis, tum intestinorum mutuam conglutinationem causam
rejiciens, quale exemplum in primis illud allegatum *Smetii*
suppeditat. Utrùm autem nostro in casu vermes ipsi viam si-
bi fecerint ex intestinis ad abdomen, vel materia quædam acris
partes illas eroserit, vel utrumque concurrerit, incertum est.
Acrimoniam quidem humorum tale quid præstare posse, ne-
mo est qui dubitet; à lumbricis autem idem esse metuendum,
cum *Sennerto l. c. sect. 1. cap. 5.* arbitror, cum tantus in abdomi-
ne, quem sæpius excitant, rosionis & doloris sensus, ipsam
etiam

etiam convulsionem inducens, eandem reddat probabilem; præcipuè dum & alia insecta vermiformia, erucas, tineas, tere-dines &c. dentes, vel saltem analogum quid habere, abundè ex effectu, quem rodendo edunt, constat. Remedium, quod Eupatorium cannabinum suppeditat, etiam commendatum, & fortè ex eodem fonte desumptum, invenitur in *observ. med. D. Georg. Hieron. Welschii episcopi*, 46. quod & diversis ex Botanicis libris nemini ignotum esse potest. Aniculam autem istam diem suum obiisse, diuturno morbo confectam, & ætate gravem, idem *Dn. Offredus* me 23. Octobr. Ann. 1681. certiore reddidit, cujus in abdomine ulcus quidem coaluerat, opem præsentem conferente dicto remedio, lento tamen ploratu materia saniosa per vices dehiscere visum.

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO CXXVII.
D. CAROLI OFFREDI.

De

Processu falcato osseo.

Theatrum anatomicum hoc anno exhibuit nobis novum quid & insolens, processum scil. falcatum osseum omnino, quem penes me habeo; Meretricis nempe cadaver fuit attrita, & obstinati capitis, ut nil mirum, si ejusdem mollia in osseam duritiem concreverint.

[Ad eundem Ann. 1681. 3. April.]

SCHOLIUM.

Processum falciformem antrorsum cranio arctè adhærentem, & ad dimidiam sui longitudinem penitus osseum pariter descripsit Nobil. *D. Volckamerus* noster in *Ephem. Cur. Germ. Ann. VI. obs. 71.* in Celsissimo Principe Bambergense, Philippo Valentino b. m. inventum, quem tamen miti ingenio fuisse, & longiori vitâ dignum, constat. [L. Schröck, L. F.]

OBSER-

OBSERVATIO CXXVIII.
D. CAROLI OFFREDI.

De

Pleuritide Venæsectione curata.

Mulier Veneta 44. circiter annorum, temperamenti calidi & ficci, gracilis & fusca, cum aliquando ex gravi pleuritide convaluisset, aliquot post mensibus passa est sputum sanguinis, magnâ satis copiâ sine cussi, ex quo sanata est missione sanguinis repetitâ; & quoties impotenti irâ excandescit, vel alio quolibet pathemate afficitur, aut immodico exercitio defatigatur, recurrit idem pleuritidis affectus, quo copiosâ sanguinis evacuatione levatur, nullo superstitite signo affecti pulmonis vel empyematis; cæterum benè comedit, placidè dormit, & aliis vitæ muneribus probè fungitur. [*Ex iisdem literis.*]

SCHOLIUM.

Plethoram in primis hîc esse accusandam, nemo non videt, quæ Venæsectione omnium optimè tollitur. Ira autem uti sanguinem in majorem & concitatiorem motum concitat, ita eundem ad lateris adfecti vasa etiam majori in copia amandat, ubi eadem à morbo prægresso adhuc debilia sive laxiora inveniens, facile in iis stagnare, eadem distendere, & pleuritidis ita sensum inferre potest. Nec inaudita est multoties recurrens illa in uno subjecto adfectio, qualem nempe septuaginta quinque vicibus virum quendam invasisse; mulieri etiam multoties & tandem letaliter infestam fuisse, refert *Petr. Borellus cent. 4. hist. med. 83.*

[*L. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CXXIX.
 D. VITI RIEDLIN.
 Scroti Tumor ex Colicâ.

Sicut reliquæ humani corporis partes omnes variis sub-
 jectæ sunt morbis, ita nec scrotum ab iisdem intactum re-
 linquitur. Ut taceam jam calculos, pruritus, ulcera,
 sphacelum, aliaque plura in historiis medicis obveni-
 entia, quibus obnoxium est, mala, vix Tumor esse videtur, qui
 hanc partem non occupaverit. Inter hos sunt, qui à morbis
 præcedentibus interdum oriuntur, qualem post dysenteriam
 abortum Augustinus Thonner. l. 4. obs. Med. 9. curavit, ali-
 umque Colicæ Filium sequens historia describet: Juvenis qui-
 dam Aurifaber Hamburgensis doloribus colicis sæpius tortus,
 eosdem sumtâ Mixturâ quâdam ex Aquis calidioribus con-
 stante semper mitiores statim sensit, hac de causâ his ipsis do-
 loribus & hic Augustæ correptus, ad idem remedium, quod
 descriptum secum habebat, recurrit, nec sine exoptato even-
 tu, dolores enim Aquâ vix deglutitâ remittebant, & paulo post
 omninò cessabant; sed ecce! cum nondum omnino ab hoc
 dolore respirasset, pondus quoddam minus consuetum in scro-
 to sentire cœpit, locum itaque affectum, quia simul dolebat,
 inspexit, tumori que, duos ferme pugnos viriles æquanti, &
 sinistram scroti partem extendenti, originem suam debere, ex
 metu, ne forsân Hernia subesset, non sine terrore vidit, hinc
 metum hunc Hero suo detexit, qui harum rerum minus gnarus
 me in consilium vocavit. Accedens igitur tumorem accuratiùs
 consideravi, eumque tam magnum, ut modò descripsi, du-
 riuiculum, &, dum tangebatur, magis dolentem, minimè
 tamen inflammatum inveni. Interroganti, an nunquam antea
 similem tumorem notaverit, an non vis externa quædam illa-
 ta fuerit? an alvus obstructa sit? negando ad singula respondit;
 Tussire & screeare jussus, nullam molestiam sensit, nec tumor
 ipse

ipie inde auctus conspiciebatur ; quibus omnibus attentius consideratis , in flatus huc delatos , causam inprimis rejiciendam esse , conjecturam feci ; Bono animo ergo eundem esse , faustumque exitum sperare jussi , & sequentem pulverem in lacte ad consistentiam cataplasmatris coctum cum duplicato linteo sæpius diligenter applicaret , suasi ,

℞. Pulv. Rad. Alth.

Herb. Melilot. āā. ℥i℥.

Fl. Chamom.

Farin. Sem. Lin.

Hord. āā. ℥j.

Misc. ad chart.

Sign. Pulver in Milch zu fieden.

Hoc cum sedulo observasset , tumor per unicam noctem ultra dimidium imminutus fuit , altero verò mane , tum ut corpus ad reliquam curationem aptius redderetur , tum , ut , si forsan humor quidam simul peccaret , idem subduceretur , lene purgans exhibui , & cataplasmatris applicationem continuaret , in mandatis dedi , quibus Deo benedicente effectum est , ut die à morbi principio quarto , tumoris ne vestigio quidem restante , pristinam sanitatem omnino recuperaverit.

OBSERVATIO CXXX.

D. GUNTHERI CHRISTOPHORI
SCHELHAMMERI.

Anatomie Talpæ.

AD morborum curationem , ad quam tanquam ad scopum , prudenti Medico omnia dirigenda sunt , cum alia multa , tum exacta morbi cujusvis notitia apprimè necessaria est. Cùm vero in actione læsa morborum formalis , ut ajunt Philosophi , ratio unicè sit quærenda , facilè omnibus patet , eorum cognitionem neutiquam acquiri posse , nisi & partium singularum usum & actionem rectè quis

peceperit. Et verò hæc est ipsa Physiologia medica, quæ nec in nuda partium per Anatomem contemplatione, nec in Controversiarum Philosophicarum proluxa enarratione, sed in eo potissimum collocata esse, videri debet, ut quid ad actionem uniuscujusq; rectè obeundam vel in ipsa parte requiratur, vel aliunde etiã conferatur, instituto non vano ratiocinio, innotescat. In hac palæstra cum alii hujus sæculi præstantissimi Viri adhuc strenue desudarunt, tum etiam tu cum primis, Vir amplissime, cujus labores Physiologici juvenum manus mentesque exercent. Sed multa tamen adhuc deesse nobis, nemo facile, nisi quem suæ eruditionis magis quam naturalium rerum assidua contemplatio oblectet, ibit inficias. Inter alia Diaphragmatis, musculorum abdominis ac thoracis actio tam intricatè partim, partim etiam perperam vulgo traditur, ut non injuria mireris, in rebus adeò obviis potuisse tamdiu eos aberrare, quibus hæc doctrina curæ fuit. Quod, Deo annuente, peculiari dissertatione aliquando ostensurus sum. Videtur autem mihi ad excolendam physiologiam nostram haud vanam operam allaturus, quisquis animalium brutorum anatomem aggressus actiones viscerum in iis profèqui diligentius non detrectet; nemo enim de naturæ operibus æquum ferre judicium potest, nisi qui intimè ipsius modum operandi & varietatem hujus in variis animantibus habeat perspectum. Cujus rei exemplo sit vel sola ciborum in chylum immutatio, quam cum veteres in solo ventriculo quæsierint, & suam coctionem nobis obtruserint, imperfectum opus relinquere coacti sunt. At postquam recentiores, ex collatione variorum volatilium, quadrupedum, aquatilium, cognoverunt, plurima ad eam naturam arcessere, & vario modo in variis idem præstare, adeò expeditam nobis dederunt rem omnem, ut dubitem, an ulterius procedendi, aut multa adeò his superaddendi sequentibus sæculis facultatem reliquerint. Hanc autem Zootomiam cum plurimi hinc inde, tum ex professo vir maximus, M. Aur. Severinus, de cujus libri publicatione multum Clarissimo

rissimo Volkamero nostro debet eruditus orbis & nuper Blafius, fatis amplo volumine, atque etiam ante ipsum nescio quis alius, cujus nec nomen occurrit, nec libellus, (fertur autem fat elegans) unquam oculis factus est obuius, excoluerunt. Horum premens vestigia, dum graviora nunc defunt, ne nihil conferam in publicum usum, quid in talpâ mihi visus sim observasse haud ita pridem, simplici dictione ac bona fide breviter exponam, simul etiam quid causæ subesse existimem quod ab aliis animalium partibus hæ sint diversæ, subjungam.

In Talpa igitur

1. Pellis hujus animalis durissima est, & planè nervea, ut, nisi acutissimo cultello, vix cedat. Cujus rei præter ipsam pellis nervosiorē substantiam hæc esse causa mihi videtur, quod cum animal sit frigidius, & sub terra in locis frigidis degat perpetuò, exhalationes è corpore paucas & rariores emit, ideoque poros ipsi longè minores in pelle, quàm majoribus animalibus esse, verosimile sit. Frigus autem, ne per hos subrepat promptè nimis, & viscera interna lædat, erat cavendum naturæ. Qua de re etiam pilos ipsi tenuissimos & ob hanc tenuitatem quovis serico molliores esse videmus, in id, ut frigus repellant. Necdubium fieri adeò tenues, quia poruli, ex quibus ipsis enitendum est, tenuissimi sunt: video enim illis animalibus, quibus circa os setarum more crassiores excrescunt, ut feli ac lepori, poros ibi & longè majores & conspicuos planè esse, in aliis partibus minores. In lepore præterea (ut obiter hoc) ubi eorum origo est, folliculum humore albo plenum semper reperio, fatis amplum, quale quid in capillis etiam humanis quandoque occurrit, & quidem visum est mihi in iis, qui lue venerea laborant; turgidiores hos esse, quod tamen an semper ita sit, certum non scio. Sed præter hoc aliud æquè novum hic circa pellem talpæ occurrit. Nam

2. Carnosus panniculus adeò firmiter adnexus ei est, ut innatus videatur, separari enim, nisi radendo, eum non licet,

quòd præterquam, quòd motum pelli conciliat, apprimè etiam ad frigus excludendum valet, est enim substantia hæc carnea, ut in minoribus animalibus solet, longè etiam quam in majoribus densior & compactior, ob fibras minores, ac tendinosiores.

3. Post hunc panniculum in conspectum se dabat membrana tenuissima ac pellucida universum abdomen una cum thorace involvens, quæ tota sine dilaceratione inde poterat avelli, &

4. Sub hac demum musculi latebant, ut rectè hanc communem musculorum fortassis appellaveris. Sed quem in finem & superaddita sit, haud ita facilè dixeris, poterant enim frigori parcendo, quæ modo dicta, sufficere: Videtur voluisse pellem omninò à musculis separatam natura, quo magis sit mobilis, cum aliis de causis, tum ea etiam, ut pedes, qui penè toti sub cute sunt abditi, moveri expeditius possent; circa horum enim, posticorum præprimis, superiores partes etiam in aliis quadrupedibus pellis laxius adhærere conspicitur, in hoc autem breviori animali, penè totum intercutaneum spatium ad motum instituendum requirunt, ut mox patebit.

5. Musculi inferioris ventris erant omninò bini, fibris in longum protensis, ut recti in nobis, constantibus, sed latiore, in membranæ substantiam tandem degenerantes, quâ peritonæo firmissimè adhærebant. Hic, cur obliquis fibris præditi huic animali desint, velim intelligere ab illis, qui statuunt vel ad respirationem, vel exclusionem excrementorum eos majoribus datos: quæ nemo huic animali necessaria esse negabit. Sed hoc alibi docebimus, ne nimium hæc epistola excrescat. Interim videntur hi longitudinales simul transversorum officio præesse, qui revera, & unice abdomini ad fæces excludendas dati sunt. Secus enim hic se res habet ac in homine, qui cum ventrem breviorē nactus sit, & confideat ad hoc naturæ opus, ejus in latitudinem seu potius profunditatem coarctationem requirebat. At hoc animal dum excrementa exclu-

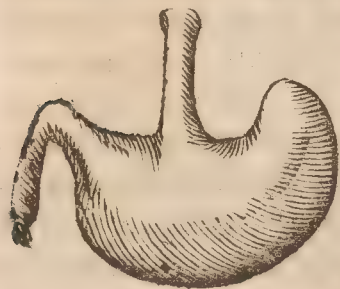
excludit, longiorem ventrem versus pectus contrahit, quo fiat brevior, & altius diaphragma possit impelli, quod ipsi cum canibus aliisque quadrupedibus plurimis commune est. Rectos autem musculos in eum finem datos, fibræ ejus docent, quod nemo non videt qui in hac doctrina hospes non est. Sed ad ipsa viscera tandem accedendum est.

Itaque in infimo ventre notavi

6. Intestina, quæ omentum, (quod multis animalibus deest) contegebat, non in tenuia & crassa dividi, sed unius crassitie ad finem esse, nisi quod extrema pars recti amplior fit, sed cellulis, ex initio ad finem omnia plena, quod ad chyli retardationem factum, uti in ipso etiam homine, tenuia quoque remoris ejusmodi non carent, quod vulgus anatomicorum ignorat. Doleo me in observationibus meis non reperire, qualia fuerint quæ his continebantur excrementa, suspicio enim est, omnia animalia crassis intestinis destituta liquidiora excrementa reddere.

7. Ventriculus latus sinistram occupabat, sub eoque lien erat: Hepar verò non dextrum tantum, sed totam superiorem partem ventris implebat. Idque perpetuum esse reperio, ut huic ventriculo cedat, nec aliter fieri potest, quam ut à majore jecinore is in sinistram latus detrudatur: Quod in homine nonnunquam etiam occurrit, sed non semper. Ubi tamen repletus ventriculus est, non potest non, hepate non cedente, sinistram versus extendi, quod practicis notandum est. Jecinore autem majore gaudent omnia volatilia; fortassis quia lienis

defectus erat compensandus, ne sanguis non satis comminueretur, id quod notatu dignum esse etiam existimo. Erat autem figura ventriculi & insertio œsophagi ferè talis; qualis etiam in sciuro aliisque occurrit: In orificio verò dextro, seu pyloro crenam observabam veluti si filo esset constrictum

ctum, ut in figura ruditer id expressi. Facta videtur hæc infertio in medio, quia nec œsophagum à vertebrais dorsalibus secedere par erat, nec ventriculum in medio collocare licebat, adeoque ejus pars altera sinistrorsum erat amandanda: itaque hæc infertio commodissima erat. Internè totus rugosus erat stomachus & substantiam continebat quam lumbricos terrestres fuisse patebat. His enim atque aliis vermiculis subterraneis vivit hoc animal, in eumque finem cum terram fodit, tum & rostro attollit ac disjicit, sic enim accuratius venari lumbricos, & ex latibulis extrusos deprehendere potest. Quod facit manè ac vesperi potissimum, cum fames tunc urgeat: post pluviam verò jugiter, quia tunc odore facilius percipit eos, & terra laxior est, ut vel levi impetu verti possit.

8. Fel in vesicula sua contentum manifestam dulcedinem cum amarore conjunctam habebat, id quod ego quidem in omnibus animalibus ita esse reperi, & quoties aliis gustandum præbui, assensum suum nemo denegavit: ad quod non advertitur vulgò, quid verò ea de re sentiam, itidem singulari dissertatione aliquando exponam.

9. Sub intestinis in mesenterio corpus glandulosum insignis magnitudinis conspexi, ita ut crassum intestinum referret, quod ex glandulis lacteis in unam congeriem hic congestis constare existimo; erat enim conglomeratum.

10. Reni etiam utriusque candidissima adjacebat glandula, quam examinare accuratius tum non licebat. Sed in ipsis renibus illud quoque notari merebatur, triplicem eos substantiam præ se ferre. Externè enim limbus sanguineus lienem colore referens apparebat, altera striis perpetuis ab hac parte decurrebat in pelvim, tertia pelvis erat ipsa, quatuor carunculis prædita. Et hæc quidem, datâ occasione curatius examinari meretur, interim patet facilè, quæ sit diversitatis hujus ratio. Est enim sanguinea prior substantia, in quam sanguis effunditur & à sero separatur. Striæ verò albicantes sunt tubuli, per quos in pelvim influit, ut vel hoc exemplo discas, quantum

tum animalium sectione doctrina partium illustretur; hîc enim, quod in majoribus non licet, strias à *Malpighio*, è tenebris erutas, manifestò licet cernere.

11. Sed omnium maximè mira circa genitales partes occurrebant. Nam 1. penis intus penè totus, ut solet animalibus, absconditus, longissimus erat, ut dimidium ferè totius animalis æquaret. 2. Testes non propendentes, sed sub cute, magnitudine renes superabant. 3. Parastatæ non modò ad testes adhærebant, sed cùm ipsis capiendis non sufficerent, singulari sacco insuper eximia earum pars erat inclusa, qui ex fibris carneis constabat; ex quo sacculo demum vas seminale prodibat. 4. Corpora extus carnosà manifesto, indeque rubicundissima; intus nervea, canali nerveo durissimo prædita, qui longè ante vesiculas seminales in penem seorsim inferebatur. Porrò 5. circa vesicam, quæ crassissima, rugosà, nervea, aliud occurrebat globosum, carneum parte exteriori, interiore nerveum in ipso pene situm, in quod cum ex vesica aditus erat, tum etiam vas semen deferentia terminabantur, ex quo prostatas esse, patebat. Sed post hanc demum insertionem ex dictis corporibus rotundis canales illi nervei seorsim in penem abibant. Ita se habent hujus animalculi genitales partes, in quibus tantum apparatus haud immerito admireris. Cum enim reliquis præter testes valdè mediocres, cujus parastatæ appendiculæ sunt, & glandulas prostatas vesiculasve nihil natura dederit, huic & maximos illos, & parastatas amplissimas, & reliqua, & insuper novum corpus seminale ab his diversum ac separatam, novis ductibus instructum concessit, penem etiam facilè omnium, ni fallor animalium longissimum. Ex quibus colligere est, maximam præ omnibus reliquis animalibus voluptatem in coitu hoc abjectum & vile animal percipere, ut habeant quod ipsi invideant, qui in hac supremas vitæ suæ delicias collocant. Cum primis verò considerari dignum, omnes has partes carnosis tegumentis muniri, ex quo manifestum sit, contrahi eas atque sic seminalem materiam

propellere: ne verò sistatur, nervosæ sunt viæ ac cedere nesciæ quæ trajiciendæ sunt, aliàs facilè impressione in latera factâ, via illa elanguesceret, ut ad partes destinatas pervenire semen nequiret. Ubi mirari subit, neminem anatomicorum advertere, etiam in nobis semen omnino pulsione, undecunque demum illa pendeat, protrudi in urethram, eaque tanta, ut extra penem longè profiliat, quod sine maxima vi ac singulari fieri non posset. Antiqui ex turgescencia seminis esse & spiritu statuerunt. Verum hoc tam vanum est, ut nihil magis. Quicquid enim turgescit aut spiritu agitatur, ebullit lentè, nec projicitur, sed intumescit tantum. At hoc longè aliter fit in seminis ejectione, imò manifestis subsultibus cum extolli urethram, tum recurrere, deprehendere licet, idque repetitis vicibus. Quod turgescentiæ adscribere ineptum est, sed manifesto declarat, impelli aliquo cum impetu tantam seminis copiam, ut spatium non inveniens, eam distendat, sicut à corde propulsus sanguis arterias. Itaque in suspicionem venio, circa partes genitales nondum omnia nos habere explorata, sed superesse adhuc aliquid, quod semen cum impetu propellat: certum enim est, in corpore nihil tractu, omnia pulsu fieri, uti dudum accuratiores philosophi demonstrarunt. Quid verò illud sit, dispiciant illi, quibus in humanis cadaveribus omnia exquirere feliciùs concessum est. In hoc animalculo quid sit, in aperto est, & cum nihil in corpore nostro præter musculos moveat quicquam, idem hic fieri ego quoque existimo, erectores tamen penis esse, nequaquam credo. Sed de his satis. Deinde ex his omnibus mihi videtur lux affulgere controversiæ, quæ inter *Regnerum de Graf* & *Svammerdamium* agitari cæpit, an una eademque sit seminis materia, an vera triplex. Cum enim hic seorsim ex variis locis materia confluat, idque per ductus separatos ac diffitos, manifestum est, hic saltim variam materiam & semen non unum effundi in coitu. Quod cum hic potiùs quàm alibi conspicuum, aut quare quadruplex hic, cum alibi triplex, sit officina sanguinis, doctioribus expendendum relinquo: ad reliqua propero.

12. In Pectore pericardium aut mediastinum nullum repertum est, sed cor in sinistrum latus devolutum, pulmone in dextro collocato, idque quod mireris, infra cor. An in hac una talpa id præter naturam ita factum sit, nescio; interim causa hujus non patet. Pulmonem autem non denegaverat natura, quia & sub terra aer est, per rimulas & ab ipsa factos aditus penetrans.

13. Ex corde prodiens vena cava, non ad dorsum, sed per mediam pectoris cavitatem suspensa & undique libera pertransibat ad hepar: Post pectoris examen fortè fortuna ad pedes respexi, ubi artificium singulare etiam animadverti. Cum enim, ut antea dictum, non nisi extremus pes extra cutim prominereat, latus & digitis instructus, brevibus illis quidem sed robustis & ad motum compositis, & quibus nec ungues ad terram fodiendam desunt, omnes tamen reliquas partes intus sub cute absconditas reperi. Post pedem enim propriè dictum, duplex est os, quod radius & cubitum nominandum esse patet. Sed loco humeri latum os est triangulare, ne comprimatur rotunditate sua quod subjacet: scapulæ verò loco, quia in latitudinem se extendendi spatium deerat, os longum satis, quod cum scapula alterius lateris fortissimo ligamento in dorso necebat. His inserviebat musculorum ingens numerus, quos describere, operæ pretium non putavi. Glandulæ etiam cum maximæ, tum numerosissimæ occurrebant, ita ut nullum animal pro ratione magnitudinis tot ac tam magnis abundare existimem: atque hæc fortassis ad motum intra cutim facilitandum hic collocatæ sunt, effundendis continuò humoribus, sunt enim in unum congesta quæ alibi longissimè extra cutim excurrunt.

14. Ultimo cepit animum lubido in organon auditorium inquirendi. Ossicula hic reperi minima, cavitates minimas, tympanum tamen non deerat, aurem externam non habet, cum è longinquo colligi radios auditorios non hic necessum, audit tamen satis exquisitè quæ propiora sunt. Sed de

his clariùs in tractatu de auditu, propediem lucem visuro acturi sumus : Meatus auditorius cartilagineus, flexilis, satis longus.

15. Sed de oculis, inquis, nihil : Equidem nihil, cum nullos reperiam. Rudimenta oculorum conspexi, non oculos, punctulum scilicet nigrum, durius vero, & ni fallor solidum; cui nullum cum cerebro commercium est, sed torum externum est, & sub cute latet, uti dixi, densissima. His non videt: nec poterat sub terra: An verò lucis radios aliquantum percipiat, sciri non potest, nec interest.

OBSERVATIO CXXXI.

D. GUNTHERI CHRISTOPHORI
SCHELHAMMERI.

Calculus cerebri.

SEui cadaver hominis, dum viveret, validis lacertis adeoque robustissimis, pariter ac audacissimis; animo vero & membris viscera quoque interna respondebant, potissimum sanguini dicata, cor, quod bovis cordi vix cedebat, quod magnanimum signat, secus ac vulgò quibusdam visum est, hepar, lien, renes: Non minus ampla erant vasa, at in his emulgentia duplicata etiam, quatuor scilicet arteriæ, quatuor itidem venæ: quod ob sanguinis copiam, cui bina non sufficebant, factum, nullus dubito. In fellis vesiculâ lapilli duo, flavescentes, ut ex bile natos constaret, ex friabili substantia leviter cohærenti. In capite verò ad falcis dextram partem alius occurrebat, parvus quidem mole, pisum enim non æquabat, sed silicem duritie & candore æmulans, depressior ubi adhærebat, rotundior versus cerebrum. In depressiori latere duo signa, punctula rubentia ac si venæ & arteriæ, cum nondum lapis esset, huc in nutritionem insertæ vestigia referrent. Eum asservo, Illustris societatis scriniis, inter rariora

rariora reponendum, si gratum esse accepero, oblaturus. Ut enim lapilli in corpore haud rarò occurrant, tanta tamen duritie esse non solent, in parte cum primis nobili, mentis sede. De lapilli hujus generatione non lubet jam disputare, cum id satis alii egerint, quamvis in hoc fortassis quædam occurrant dubia, quæ ex vulgo notis rationibus discuti difficulter possent.

OBSERVATIO CXXXII.

R. P. ADAMI ADAMANDI KOCHANSKI, S. J.

De

Gallinâ revivifcente.

Recensebo rem miram, quam retulit Vir curiosus & Ingenii non vulgaris, factam in loco, in quo ipse agit ad Aulam Episcopi cujusdam. Die 4. Decembris lapsi, coquus gallinam mactare jussus, id præstitit eâque aquâ bullienti deplumatâ & exenteratâ, illam in aëre perfrigido & glaciante jacere permisit aliquo tempore: tum verò conchæ cuidam ampliori injectam frigidâ perfudit, ut ablueret: & ecce gallina maximo illius stupore & consternatione subsilit è conchâ, & alis pedibusque succussis, non aliter se jactavit, ac si tum primum cultro fuisset subjecta. Eodem verò tempore, his peractis, observatum est à coquo, fluxisse è collo gallinæ liquorem quendam instar lactis. Hæc coquus ille Vir serius, & qui complura gallinarum millia jam jugulaverat, affirmavit coram eodem illo viro Erudito, qui illum sibi aliàs notum familiariter, putat vera, minimeque conficta narrasse. Hæc si vera sunt, oritur non levis difficultas in reddendâ causâ convulsionum illarum in Gallinâ jam frigidâ & rigidâ, in quâ spiritus Animales intestinis exemptis, quomodo conservari potuerint, non video; suspicor tamen hæc interiora non fuisse exempta, sed tum primum, dum in frigidam coniecta fuerat gallina, ut coquis mos obtinet, eximi debuisse, vel certè dum eximerentur, accidisse motus illos: Nam sæpe fit, ut qui mira narrant

eventa, vel audiunt referri, ad has circumstantias, earumque ordinem non attendant, in quotamen multum est positum,

SCHOLIUM.

Corde evulso, canes nonnunquam, imò & homines aliquandiu supervivere & moveri, ex Galeno, Josepho à Costa, Realdo Colombo, & Andr. Laurentio quest. 32. Elys. jucund. quest. camp. Casp. à Rejes memorat, idque etiam Franc. Baco de Verulamio in Hist. vit. & mort. Thom. Bartholinus cent. 3. hist. anat. 15. Ephemerides nostra Cur. Ann. II. observ. 263. & Ann VIII. obs. 10. exemplis confirmat. Cor etiam exemptum aliquandiu motum suum retinere, Galenus 6. cap. 3. de decret. Hipp. & in Tim. Plat. comm. cap. ult. Galenus recenset. Gryllum cinereum exenteratum vixisse integrum ferè diem vidit M. A. Severinus, uti refert in Zootom. part. 4. Caput crabronis sive scarabæi cornuti (quem cervum volantem indigitant) abscissum, sextiduo post, vivere adhuc & moveri conspexit Helmontius, vid. tr. ignot. act. regim. §. 35. Cor insuper anguillæ, quorundam piscium, aliorumque animalium exemptum è corpore pulsare, imò partes ejusdem dissectas systolen & diastolen exercere, carnemque anguillarum (quod & in aliis piscibus fieri novimus) post exenterationem similiter motum habere, & columbæ emortuæ cor à digito salivâ madefacto calidè super imposito fuisse revocatum, Guil. Harveus cap. 4. de motu cord. testatur; idem de anguillis, serpentibus & insectis habet Verulamius, quorum singulæ partes post concisionem nihilominus diu moventur; & motum cordis felini, canini &c. quasi jam penitus emortui, à contactu, inflatione, & punctura redintegratum, imò mucronem etiam cordis canini vellicatum recuperasse motum, D. Steno observavit Volum. 2. Act. med. Hafn. observ. 46. Et Joh. Walaus in Epist. de motu chyli, sicor, scribit, integrum, aut ejus vivi dissectiq. mucro, aliave major particula cultello aciculave pungatur, quoties pungitur, toties se quasi naturali motu commovebit, etiamsi jam aliquandiu omnem amisisse motum videatur. Id quod & alii plures observarunt.

Capita

Capita etiam viperarum à reliquo corpore abscissa diu vitam retinere, ipse non semel vidi, & exemplis à *Borello cent. 1. hist. 43. Rhodio cent. 3. obs. 89. &c.* confirmatur. Cujus phænomeni causam in spirituum reliquias communiter transferunt: sic e. g. *Corn. ab Hogelande in œconom. animal. particulis sanguinis mobilioribus cordi adhuc inhærentibus, inque motum reductis adscribit; & Th. Willis part. 1. de anim. brut. cap. 2. liquorem tum vitalem, tum animale viscosum & minus dissipabilem in lumbricis, anguillis & viperis esse, ideoque in partes etiam discissa aliquandiu se movere & puncta corrugari statuit; quod etiam Cl. D. Job. Conr. Peyerus nuper in *Parerg. suis num. 7.* proposuit. Et hæc ratio uti satis est verisimilis, ita eandem qui præsentis Observationi adplicare voluerit, dubio procul non erabit. Sive itaque gallina illa eviscerata fuerit, sive integra post mactationem permanserit, motum illum convulsivum à superstite spirituum in sanguine & humore ei analogo subsistentium manipulo derivabimus, quæ ipsa movendi potentia eò longius perduravit, quò largior eorum copia in corpore supererat, inque viscosiore vel crassiore humore, qualem lacteus ille fluxus è collo innuit, volatilitas eorum implicabatur. Hi itaque ab aère perfrigido, & glaciantem, partesque gallinæ exteriores dubio procul constringente, ne omnimodè exhalarent, fuerunt cohibiti, usque dum aqua superinfusa superficiariam istam constrictionem resolvens, simulque novas particulas aëreas ad motus excitandas maximè necessarias infundens, latentes ibi spiritus in expansiones istas convulsivas excitaverit, fugamque omnimodam subire permiserit. Liquorem autem è collo fluentem lacteum suspicor eum ipsum fuisse, qui naturaliter ex glandulis œsophagi, ingluviei & gulæ aliàs stillare solet, hîc autem in extrema illa spirituum lucta spasmodica unà expressus fuerat, perque vulnus collo inflictum exitum invenerat; quem nempe tubviscidum & albicantem esse, constat; Vid. *Peyeri nostri anatome ventriculi gallin. nec non Th. Cornelii Consentini progymn. 6. & Th. Willis Pharm. ration. pars 1. sect. 1. cap. 2.**

[L. Schröck, L. F.]

OBSER-

OBSERVATIO CXXXIII.
DN. THEODORICI A MARWITZ.*De*

Calculo in corde capreoli invento.

Quod me admones fidei meæ nuperrimè Vobis datæ, seu, quod tu mavis dicere, ut memor sim promissorum meorum, quæ fecerim, S. R. Imp. Academia Nat. Cur. pro invitatione & receptione ejus; scito me memoriam vestri beneficii esse culturum benevolentiam sempiternam: nihilque ferè tantum, quod ego non illius causam facturus sim studiosè & libenter. Ego, quicquid in me est studii & ingenii, quicquid etiam meam auctoritatem & consilio poterò, id omne ad Academia Vestram evehendas operas & opera deferam, omnesque vias persequar, quibus nos Collegæ ad id, quod volumus, pervenire posse putamus. Testem jam produco

lapidem, ante annos aliquot in corde capreoli à me in venatione capti & exenterati inventum. Hunc Te volo videre, cognoscere, & exploratum observatione condecorare, sicque curiosæ posteritati relinquere, mihi verò eundem remittere.

[*Ex literis ad D. Vollgnadium Uratislaviam datis.*]

OBSERVATIO CXXXIV.
D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.*De*

Veneno Bufonis feliciter curato.

Puer XVI. annorum bufonem lapide petens, semper eundem lapidem in manum reassumens, qui veneno bufonis infectus, hinc & ille puer contraxit sibi hoc malum, ut utraque manus intumuerit, & alter pedum ad

ad nates retractus, totum corpus tumidum & magnum, asthma præcordiale. Dedi illi quater de nostra theriacâ ʒiʒ. cum liquore: hinc Dei auxilio planè restitutus, tumidis manibus (meo Consilio) admovit bufonem exiccatum, hinc & illæ detumuerunt. Hæc acta sunt 4. 5. 6. 7. Maji Anno 1681. Die octavo restitutus fuit, ut in publicum egredi rursus potuerit. Hinc Deo debentur grates.

OBSERVATIO CXXXV.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI,

Rorismarini resuscitatio.

ANno 1681. ex floribus Rosmarini affuso vino Malvatico eliciebam spiritum: elicitō spiritu, & omni humido abstracto vitrum cum capite mortuo seponebam & negligebam. Die 14. Junii A. 82. vitrum illud ad usum reposcens caput mortuum florum Rorismarini erat plenum vermibus, muscis alatis & semi alatis & chrysalidibus vel aureliis, in quos vermes mutabantur, antequam muscarum formâ induebantur.

Jam expendendum propono hoc naturæ phænomenum & metamorphosin in capite mortuo, quod ignis vehemētissimi ad summam siccitatem & abstractionem omnis humidi torturam passum. Certus sum, quod aliunde seminium non illatum fuerit in massam capitis mortui. Hinc rectè olim scripsit *Kergerius in suo tractatu de fermentatione*, quòd nulla mors detur in rerum naturâ &c. Vermes in caseo nascentes similiter in chrysalides & denique muscas transmutari docuit me experientia, quum A. 81. spiritum meum antipodagricum pararem, cujus compositionem ingreditur putris caseus, specierum omnium optimus.

OBSERVATIO CXXXVI.

D. CHRISTOPHORI SELIGERI,

De

Gonorrhœa virulenta cum excrescentiis.

Juvenis quidam temperie biliosus, opulentus & salax, ab impuro & impudico prostibulo numisma venereum pro aureo permutaverat, ut de feminis profluvio dolorifico eoque flavo querelas habere coram me necessum haberet, monstrando insimul excrescentias verrucosâs ad fibulam, unicam principio quidem, postquam verò eandem acu aperuisset, proliferam, nam quousque sanguis infectus fluxerat, eousque novarum notaverat exortum, ut etiam nimerum tandem sexagenarium transcenderent. Huic in antecessum modulum ex lignis, rhabarbaro &c. cum vino ordinavi, deinde Pilul. de Terebinthina cum pauco mercurio dulci præscripti, tandemque decoct. nigrum Mynsichti composui exterius applicandum, qui nunc aliquot liberorum pater vivit sanus.

OBSERVATIO CXXXVII.

D. CHRISTOPHORI SELIGERI.

Vomitus infeliciter coercitus.

Virgo quædam non adeò deformis difficilioribus mensibus laborans cum depravato obsoniorum tanto appetitu, ut quodcumque modò liceret, aut erva, hordeum triticumque molâ confractum crudè devoreret. Anno 1678. Mense Julii quantitatem myrtillorum illorum ingerit; superbibendo cerevisiam secundariam, statimque vehementissimis vomitibus corripitur. Mater infelix nescio quo medicamine vomitum tandem sistit, sed eheu! supervenit

pervenit in puncto Epilepsia immedicabilis, filiamque intra horas septem è medio viventium abripit.

SCHOLIUM.

Vomitum non omnem esse sistendum, Exc. D. *Joh. Theod. Schenckius Exerc. anatom. pag. 317.* animadvertit, distinguens inter opera morbi & naturæ, sicque, cum *Riolano*, promovendos esse statuit quotidianos illos à ductu cholidocho in ventriculum inserto obortos, criticos, atque à repletionem nimia, & ob errorem externum productos. Cùm itaque hoc in Casu ventriculus à depravato victu jam antea debilitatus, ab ingestis copiosè myrtillis, dubio procul ibidem in corruptionem abeuntibus & reliquos in corpore amicos humores unà exagitantibus, admodum oneratus fuerit, blandiori potiùs molimine conatus illos sedare, crudiorumque humorum evacuationem procurare, simulque ferociam eorum demulcere, & corruptionem alterare decuit: quibus neglectis & ventriculi tantùm motu illo convulsivo, quem vomitum dicimus, violenter inhibito, reliqui in corpore efferati & tumultuantes humores retenti majorem acridinem conceperunt, inque cerebrum delati letalem epilepsiam induxerunt. Myrtilli enim, judicio *Celeb. D. Simonis Pauli Class. 3. Quadripart. botan. crudo* multo excrementitio humore cum abundant, tonum ventriculi dissolvunt; in quibus itaque edendis modus aut parsimonia est adhibenda; & cum sint baccæ dulcissimæ, plus aqueæ substantiæ, uti loquitur *Cl. Casp. Hofmannus lib. 2. de medicam. offic. cap. 156. §. 27.* quàm oportet, habentes, eò promptius putrefactionem in debili ventriculo subeunt, præcipuè ubi potus cerevisiæ secundariæ insuper accesserit. Quàm periculosa etiam sit Vomitus intempestiva suppressio, *Joh. Fernelius lib. 4. de febb. cap. 10.* exemplo plethorici, quotidianæ vomitioni biliosæ diu obnoxii, ostendit, quàm nempe repente suppressâ, non dolor solùm ventriculi, & tertiana febris, sed etiam paralyfis tandem, ipsaque mors successerat.

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO CXXXVIII.

D. CHRISTOPHORI SELIGERI.

De

Epilepsia ex decocti hyoscyami fomentatione.

Textoris cujusdam filia, quoties Mensium fluxum pateretur, toties immani capitis dolore vexabatur. Mater Empiricos adventantes omnes & singulos à consiliis incassum habuerat. Præterito anno quidam mirum quantum laudibus extulerat decoctum hyoscyami pro fomentatione circa vesperam adhibendum. Cum itaque 28. Novembr. Anno 1681. in cauponâ choreas duceret, & ex hac corporis agitatione nimium incalesceret, Mensiumque tempus instaret, cephalalgia irruit; 29. ejusd. circa vesperam prædicti consilii memor decocto hyoscyami fotûs loco utitur, sed post semihorulam horribilis supervenit Epilepsia matrem perterritam ad me adigens, casumque filia cum remedii recitatione aperiens. Huic in ipso paroxysmo specificum cephalicum ex Cinnabari nativa & granis aliquot Castorei in aquâ squamarum & rutæ propinabam, cumque eo per aliquot dies continuabam, dein præmissò nodulo ex uterinis & emmenagogis, cum martialibus patientem plenariè, D. B. restituebam, & ut imposterum cautius mercari disceret, seriò admonebam.

SCHOLIUM.

HYoscyamum letale venenum in sinu suo abscondere, ideoque ex foro medico esse eliminandum, multi sunt qui statuunt; quamvis autem ejusdem in operando vehementiam, & ita, si intempestivè aut nimia in quantitate adhibeatur, nocivam admodum qualitatem, quam tot exempla apud Autores passim notata testantur, negare nemo possit, ritè tamen in usum

usum vocatus salutaribus non omnino caret viribus; unde eundem *Hippocrates lib. 2. de morb.* in quartana commendare sustinuit; conferantur etiam, si lubet, *Pharmacopœje August. à me restituta pag. 141. § 142.* Ipse *Dioscorides* licet in *lib. 6. cap. 15.* venena inter reponere eum non dubitaverit, *lib. 4. tamen cap. 63.* folia medicamentis omnibus dolorem sedantibus per se, & ex polenta utilissimè imponi, perhibuit. Quare cur in hoc casu epilepsiam excitaverit decoctum hyoscyami pro fortu adhibicum, jam paucis videbimus. Sanguinea scilicet massa, multis dubio procul impuritatibus gravata, & jamjam per instantia catamenia, non sine quadam fermentatione & impuriorum partium evolutione, deplenda, à vehementiori corporis agitatione in *εργασμὸν* concitata impetuosiùs in cerebri membranas cum irrumperet, adplicitum illud medicamentum, narcoticas suas atomos confertim inspirando, impuras biliosas sanguinis partes altius cerebro impegit & quasi in centro detinuit, quæ salino-sulphureis foetidis atomis junctæ convulsivas istas irritationes commoverant.

[*L. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO CXXXIX.

D. CHRISTOPHORI SELIGERI.

Ex comesta cucurbita notabilis Tragedia.

EXulis Bohemici filia agens annum decimum octavum per tres menses catamenia non celebraverat, laboribus interim consueta dedita, dimenso trium milliarium itinere, redux domum ligna findit, & coenando magnam portionem cucurbitæ capatæ, piperatæ & in clibano assatæ consumit, superbibendo portionem aquæ frigidæ, postea consueto more de colo fila ducit; circa decimam vespertinam de quali quali lumborum dolore conqueritur, propter absentiam

tiam vero matris sola cubiculum suum petit: sequenti die non videtur; tertia verò, hæc erat Jovis & 14. Octobr. Anno 77. domestici, ubi degebat, recognoscunt, & per fenestram cubiculi indumenta ad lectum reposita conspiciunt, cadaver in lecto. Detegitur factum Judici, qui inspectione habitâ Nobiliss. nostro Physico *Dn. D. Godofredo à Lauchisch* Hereditario in *Hörnitz* accuratiorem causæ inquisitionem recommendat. Post meridiem itaque cum ipso ego & *Paulus Pauli* Chirurgus cadaver deprehendimus horribiliter foedum, non ut humanum, sed tumidissimum truncum repræsentans, lividum anterius, posterius nigrum, cuticulâ nudum, superius ad umbilicum usque abominabile, inferius ab umbilico ad extremos pedes mortuorum haud absimile. Venulæ capitis, mammarum atque thoracis capillares, ad obtutum intumescebant, cruor bulliens exstillabat. Aperto cadavere caro musculosa, intestina, mesenterium, partes generationi dicatæ &c. erant salva & naturalia: ventriculus verò mirum quantum infarctus putrilaginosâ materiâ. Hinc veritas elucet asserti Nobilissimi *Jonssoni Id. Med. Pract. l. 1. c. 1. art. 2.* Cucurbita corrupta in ventriculo in malignum succum vertitur.

SCHOLIUM.

Sm. Sethus de aliment. facult. lit. K. 5. Cucurbitam pituitosos, qui ad colicam proni sunt, offendere scribit, addens: *Si pravi in ventriculo humores morantur, vitiatur, & in malum succum degenerat.* Id quod ex *Galeno* hauserat, qui *lib. de bonit. & vit. succ. cap. 8.* si in ventriculo corrumpatur, malum valde succum generare adserit; corruptionem autem hanc accidere, prout *lib. 2. de aliment. facult. cap. 3.* habet, ubi non benè præparata fuerit, aut succus pravus in ventriculo abundaverit. Imò etiam, quantumvis diligenter coquatur, *Judicio D. Guern. Rolfincii Ord. & meth. med. spec. comment. lib. 2. sect. 3. cap. 67.* facilis tamen est corruptionis. Quæ cum ita revera se habeant, cur in hoc casu tantam noxam pepererit, facile dijudicari poterit.

[*L. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO CXL.

D. CHRISTOPHORI SELIGERI.

Varia symptomata ex injectis per incantationem materialibus.

PRæterito anno 1681. Junii tertio dissecuerunt mecum Domini Doctores Richteri Cadaver Ancil'æ quinquagenariæ Sabina Kratzerin, cui ante annos tres & viginti, menses primùm substiterant, subsequenter subinde gravissimis, omnium fere partium, morbis atque symptomatibus, unâ cum tumore ventris inferioris durissimo, reliquorum verò membrorum gracilitate & macilentia marasmodicâ. Tradiderant quidem miserimæ huic pauperculæ intra tempus tam diutum Gratiôsæ facultatis Antistites hujus loci, multifaria medicamina, absque omni tamen levamine. Cùm itaque Misericors Deus tandem beatam analysin largiretur, & culter anatomicus in causam morbi refractarii inquireret, sub musculis infimi ventris tenuissimis, prope umbilicum, & quidem supra peritonæum, per incantamentum, conspiciebatur injecta non mensurabilis pilorum abrasorum cum calcis quasi extinctæ liquidioris & croceo colore tinctæ mixtura talis, qualem coriarii abjiciunt, insuperque globus ex prædictâ materia, cranio quasi felino cum suis maxillis, dentibus bruti caninis, aliquotque vetulæ molaribus compactus & tendinibus adeò intertextus, ut cultellis difficulter admodum cederet. Sub peritonæo cavitatem abdominis putrilaginosa, præmemorata modo siccior, sed absque pilis, itidem tincta saburra, cui torrida quasi viscera inhærebant, replebat: Ulteriorem autem inquisitionem prohibebat foetor. O miserabilem hominum ejusmodi conditionem! Nec Adeptorum Medicina hâc fuisset sufficiens.

SCHOLIUM.

SI Dæmonis summam velocitatem consideramus, varias istas res è fascinatorum corpore excretas vel in eodem inveniendas,

niendas, in ipso excernendi actu summâ arte suâ præstigiatoriâ celerrimè eum supponere, aut etiam corpori in ipsa ejus sectione post mortem quandoque instituta injicere posse, dicemus. Quod tamen ita ab eo, aut saltem semper fieri, nemo prudens defendere præfractè sustinebit; cum non minùs insignis ejusdem in rebus naturalibus scientia, quâ instructus sæpe talia, supra naturam quæ sunt, agere videtur, modos per plures alios intellectui nostro imbecilli admodum & cœcutienti non adeo perspectos adhibere valeat. Imò si corpora ejusmodi insolita, facilioris imprimis quæ sunt flexuræ, vel per naturales in corpore humano meatus, oculis licet nostris vix perceptibiles, artificiosè intrò pellere, aut etiam per vulnus dextrè inflitum & non minùs subtiliter iterum absque mora consolidatum, immittere eum posse, dicamus, non errabimus, quia tam prægrandes in ventriculum deglutitas, aut aliter ab extra violenter intrusas res varias per vias & mæandros inconsuetos aut immensum dilatatos ad alia loca, vesicam &c. delatas fuisse, tot exemplis passim à fide dignis memoratis convincimur, ut dubitare velle de iis, grande facinus foret reputandum. Quæ omnia pluribus eruditè exposuit in suo eleganti *de Fascinatione tractatu* Exc. D. Christian. Frommannus lib. 3. part. 6. cap. 16.

[L. Schröck. L. F.]

OBSERVATIO CXL I.

D. CHRISTOPHORI SELIGERI.

Uterus loco foetus incautè extractus.

ANno 1681. Junii 20. Dominus David Richter Medicinæ Doctor, me præsentè, aperiebat Cadaver Juvenculæ, Uxorij Andrea Thielens Scriniarii, cui primiparæ alioquin robustæ obstetrix incauta, sub persuasione foetus restitantis alterius vesanâ, uterum inversum planè, ut instar marsupij versi propenderet, atque cum hoc, ipsam vitam violentissimè extraxerat.

SCHO-

SCHOLIUM.

Cum vel aliàs uteri prolapsum feminas à partu difficiliore incurrare novum non sit, eò faciliùs, si obstetricis imperitæ temeraria violentia accesserit, idem continget; quo nempe tempore uteri substantia adhuc cum ligamentis suis laxiori texturâ prædita violentæ tractioni promptiùs cedere cogitur. Quale etiam exemplum *Petr. Marchettis observ. chirurg. 61.* recensuit, ubi obstetrix secundinas à partu non statim prodeuntes extractura, & uterum nonnihil laxatum deprehendens, magnâ vi manibus eundem extra pudendum, letali subsequente effectu, dejecerat, *exemplo*, uti verba Autoris habent, *obstetricibus, quæ omnium peritiam profitentur, quanquam imperitissima, ut secundinas sponte potiùs prolabi permittant, non violentis manibus eas sollicitent, aut earum loco uterum ipsum extrahant, quamplurimis mortis auctores.* Confer. *D. Nicol. de Blegny Zodiacus Med. Gall. Ann. 3. Mens. August. obs. 8. & D. Franc. Mauriceau de morb. mulier lib. 2. cap. 13. & lib. 3. cap. 6. [L. Schröck, L. F.]*

OBSERVATIO CXLII.

D. JOH. BAPTISTÆ SCARAMUCCII.

De

Flagri funiculo, è vesicâ à Lithotomo extracto.

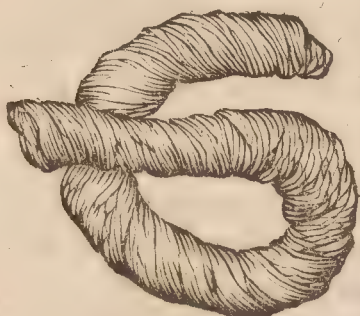
Gordium nodum non Macedonico ense rescindendum, sed anatomico cultro dissecandum Vobis, præclarissimi Medicinæ Proceres, Natura proponit, quæ cum in necessariis non deficiat, ex Philosophorum asfertis, etsi videatur ludibria, & monstra patrare, perfectiones tamen efformat: hinc experimentis sicco pede transactis, quibus certè non ambigere, sed credere fas esset, Naturam aliquando nobiscum joculari, in trutinam vocare non gravabor; quod paucis abhinc diebus accidisse ipsè percepi, ut non solùm ejusdem

dem Naturæ solertiam coadmiremini, sed ingenii vestri acumine ipsius penetralia rimando, ea ex Anatome deducatis, quibus facti veritas labyrinthicis confusionibus irretita innotescat.

Duobus abhinc Mensibus sese obtulit curandus dysuriâ & stranguriâ detentus *Frater Joseph*, ex Turre vulgò dicta Ceccona Comitatus Tuderti, Laicus Capucinus, cumque in pejus rueret ex iis, quæ lixiviosas urinæ particulas edulcorare, salinofulphurearum portionum exaltationem compescere valerent, atque ex eo quòd renum gravitate, simulque ureteris dextri dolore paulò antea fuerit detentus, incongruum conjicere haud fuit, patientem vesicæ lithiasi laborare; Unde à Chirurgo factâ exploratione per catheterem indubitato lapidem adesse autumavit.

Non Apollinem ab æthere, ut jaculis transfigeret, neque Neptunum ab æquore, ut tridente domaret, neque Herculem è terra, ut clavâ contunderet, imploravit patiens, sed expertissimum, & non satis laudabilem *D. Jo. Rainaldum Bonajutum*, ex Castro Nursiæ vulgò dicto lo Preci, qui ex animi pietate, absque mercedis subsidio, ut sectionis opus aggredieretur, libentissimè huc se contulit, prout diligenti manu 15. Kal. Novemb. in actum deduxit.

Sectionis executioni unâ mecum interfuit, præter diversos Capucinos, *D. Michaël Angelus de Benedictis* in arte Chirurgica peritissimus, cumque Lithotomus vesicæ collum rescinderet,

atque illius latebras scrutaretur, non nisi hujus formæ materiam arenulis circumvolutam deprehendit, cumque eam instar funiculi efformatam primo intuitu dijudicarem, observaturus, quâ materiâ verè constaret, vino abluendam suasi, qua ablutione cum arenosa materia exciderit, funiculum esse, mea confirmatur opinio; & ex eo, quod Chirurgus admiratione captus,

ptus, adnotaturus an esset funiculus, eum divolvi inceperit, verum esse flagri funiculum, æquareque hanc longitudinem, & rotunditatem

etiam nunc resiccatum, omnes summâ admiratione contemplantur. Examine factò, an unquam patiens eum deglutiverit, tantum recordatur, se quondam Mense Junii præteriti insatiabili quadam bibendi licentiâ tam avidè maturis horis aquam è puteo haustam ore hiançe in situla perpotasse, ut aliquod molestum cum aqua hausisse, non sine periculosa deglutiendi difficultate, visum ei fuerit.

Prout tali pacto probatissimum suspicor funiculi transitum ad ventriculum, sic difficillimum intueor iter à primis viis ad vesicam. Non me latet, Anisi semen simulque Carbo-nes, & Pilos (*Hild. cent. 5. obs. 51.*) fuisse cum urina excretos; Pulmonis frustulum (*Idem cent. 2. obs. 30.*) cum urinis emissum; Grana Alkekingi (*Idem cent. 2. obs. 73.*) per urinarias vias demandata; Fungi frustulum (*Nicol. Flur. in Schenck. lib. 3. obs. 22. de urin.*) cum lotio deportatum; Ossicula (*Fel. Plat. de micth. c. 10.*) cum alimentis assumpta, & cum urinis excreta; ex diabetica passione totum (*Amatus Lus. cent. 2. cur. 94.*) quod assumebatur per urinas fuisse exportatum, (non loquor de diverforum animalium per urinas excretionem, cum captu facilior sit modus eorum generationis, vel in renibus, vel in ureteribus, vel in vesica, prout mille testantur testimonia) at latet, quo ductu iter fecerint ad vesicam.

Non enim probabile est, per mesaraicas ad venam portam, à vena porta ad hepar, ab hepate ad cavam, ex hac ad emulgentes venas, & sic ad renes, ureteres, & vesicam, prout transitum fecisse Acum deglutitam (*Jul. Cas. Claud. resp. med. lib. 1. resp. 40.*) & per urinam transmissam quondam somnium fuit, nam præterquam quòd impossibilis sit aditus funi-

culi per hepar, adhuc tamen non concedimus transitum cavæ ad emulgentes venas, cum à quo innotuit sanguinis motus in orbem, (*Harv. de circul. sang.*) habeamus, motum in venis esse à circumferentia ad centrum, adeoque à minoribus ad majores, simulque edocti, serositates è massa humoralis eliminandas, ut, præcipitatione factâ per renes, ad vesicam per ureteres deponantur, non per venas emulgentes, hæ enim sunt refluxæ, sed per arterias emulgentes (*Harveus, Th. Barth. Valens, Willis, Sylvius de le Boë, Charleton*) transitum obtinere.

Neque reor recurrendum ad intestini, & vesicæ perforationem, prout transitum fecisse præfatam Acum, fuit affirmatum: Effet enim fabulosum id de funiculo asserere.

Cum verò alius non possit esse transitus ad renes, quam per arterias emulgentes, non admittimus funiculi motum per Galaxiam viam, nempe quòd per lacteas venas ad cisternam chyli pervenerit, ita ut per thoracicas lacteas ad subclavias, ab his ad venam cavam, à vena cava ad dextrum cordis ventriculum, ex hoc per venam arteriosam ad pulmones, ab his iterum per arteriam venosam ad sinistram cordis ventriculum, atque ex hoc per arteriam descendente[m] ad emulgentes arterias transitum obtinuerit: non enim sine regiminis vitalis œconomia interrupta per anfractuosos hos sinus aditum sibi funiculus parasset, sed probabilem suspicarer transitum à primis viis ad renes per venas lacteas, taliter tamen ut funiculus ad cisternam chyli inter renes, ut capsulas atrabiliaris situatam (*Pequet.*) delatus, non per thoracicas lacteas iter cum chylo fuerit prosequutus, sed breviori tramite, nempe per furculos lacteos, è dicta cisterna chyli in arterias emulgentes insertos (*Th. Bartholin. cap. 6. de lact. thorac.*) transitum fuerit ingressus.

Per hos furculos enim (*Idem Barth. cap. 8. de ven. lact.*) serum ad renes transfertur ibi à chylo separatum, vel ad capsulas atrabiliaris sero melancholico destinatas traducitur.

Hinc cum ad dictam chyli lacunam è partibus inferioribus lymphæ progrediatur, sive eam constituamus (*Th. Barth.*
de

de ven. lymphat.) excrementum tertiæ coctionis, sive credamus partim (*Sylv. de le Boë Prax. Med. lib. X. cap. 49.*) fieri ex spiritibus animalibus per nervos delatis, partim ex sanguinis aquosiori parte, eaque acidiori in glandulis conglobatis è massa humoralis secreta; sive concludamus (*Gu. Charleton de œcon. anim. exerc. 9.*) ex halitibus tum sanguinis arteriosi, cum succi nutritii per nervos delati componi, etsi non inficiamur, multum professe, vel cordis æstum temperare, vel sanguinis volatilitatem facilitate, vel sanguinis coagulationem inhibere, & micationem ejusdem promoveri, probabilissimam suspicarer lymphæ superfluæ secretionem, & per urinarias vias translationem.

Per hunc brevioris tramitem, sine diabetica passione, paulò à potu vina oligophora, clareta, lacrymæ, Urbevetana vina, vulgò *raspée*, & similia per urinam excerni conjecturare fas esset: per easdem vias Aquam Nucerinam aliquando immediate à potu deportari, tutò concludendum, nam cum sæpissimè eâ utamur, ut fervescentium particularum massæ humoralis morbosa efferatio compescatur (ejus enim aquositate partes sanguinis sulphureæ diluuntur, & ratione boli, seu terræ Samiæ, quâ insignitur, partes salinæ obtunduntur, & ab ea abripiuntur) frustraneus ejus usus comperitur, cum recto tramite à cisterna chyli, non per thoracicas lacteas ad cor, ut cum sanguine circulante transitum obtineat, sed ad renes deferatur. His obiter dictis, redeamus undè digressi sumus.

Neque dijudicandus difficilis aditus ab emulgentibus arteriis ad renes, à renibus per ureteres ad vesicam, nam renum substantia (*ex Bellin. refer. Will. de Pharm. rat. sect. 4. cap. 1.*) nec parenchymate est insignita, ut hepar, lien, nec fibris carnis constat, ut cor, si recentioribus fides habenda, sed tubulorum membranaceorum aggeriem componere videtur, ita ut per eos ductus licet exiguos, facilis fuerit redditus motus funiculo, cum experientiâ doceamur, calculos non exiguæ magnitudinis à renibus ad vesicam deferri per ureteres, quæ vasa duos digitos posse admittere (*Th. Barth. lib. 1. cap. 19. anat. ref.*) testantur Anatomici.

Sed renum substantia dura sit, compacta, & densa, adhuc non obstat, cum non solum renes sinus habeant, in quibus substantia laxa, & cavernosa est, (*Th. Barth. lib. 1. cap. 17. anat*) sed sinus ipsi membranacei existant ex ureteribus in renum cavo expansis & dilatatis, quò minus funiculus per unum ex renibus transicum obtinuerit.

De lactearum exiguitate major difficultas: ast non solum affirmandum in vivente corpore meatus longè patentiores esse, & ampliores, quàm in defuncto, prout quendam innuisse legimus, dum Apii radices per urinas excretas deprehenderit (*ex Jul. Alex. refer. Schenck. lib. 3. obs. 20. de urin.*) cum non desint etiam, qui quadruplo majores (*Jo. Fort. cent. 4. consult. 50. tom. 2.*) esse pronunciant; sed concludendum, Naturam sine Doctore (*Hipp. lib. de alim.*) sibi ipsi invenire vias (*lib. 6. Epid. sect. 5. text. 2.*) quæ licet oculorum visum effugiant (*Id. de art.*) ea tamen mentis acie comprehenduntur.

Interim si incongrua Vobis videbitur, quæ rudi Minervâ meditatus fueram, libentissimè ea submitto, ut purgatissimi judicii vestri censurâ meliora reddantur; optarem tamen, ut si quis Vestrum Arcem Palladis conscenderit, atque Apollineis influxibus verum funiculi excogitaverit iter, de eo per epistolam certior factus, tanquam ab *Æsculapio* Fano in somniis deprompto beneficio mererer dignari favore. Valete. Tuderti IV. Idus Nov. MDCLXXXI.

[*Observationem hanc communicavit Illustr. Dn. Antonius Magliabechius, M. D. Hetrurix Bibliothecarius, A. 1682. M. Mart.*]

SCHOLIUM.

Cùm Clar. Historiæ hujus Autor ipse aliorum circa rarissimum hunc casum expetat judicium, paucis meum, Palladis licet in arcem nondum receptus, sed tantum ad atrium ex-cubans, proponere licebit. Quod si itaque meatus illos superius Obs. LXXVIII. ab Exc. *D. Albrechto* memoratos crebrior anatomica inspectio confirmaret, quod utique futurum sperare possemus, si naturaliter in corpore humano reperirentur,

eorun-

eorundem extensio egregiè corporum solidiorum, & ita etiam funiculi istius in vesicam transitum dilucidaret, ut ambagibus istis per difficiles adeo vasorum & tubulorum minimorum vias opus haud foret. Quid de vasis lacteis ad renes abeuntibus statui debeat, non minus incertum est. Dubium fanè non parvi momenti suggerit *Thom. Warthonus Adenograph. cap. 15.* ubi ex naturæ instituto talia immediatè ad renes distribui, conjecturam valde improbabilem vocat, quia succum utilem, non materiam excrementitiam contineant, minusque credibile sit, eum à natura tam sollicitè eum in finem eductum esse, ut mox cum lotio foràs protrudatur. In quem verò usum chylus ad renes delatus inservire debeat, nescitur, qui revera ad nutritionem partium, antequam ulterius elaboretur, est ineptus; eum autem in finem tantùm vasa ista adesse, ut quæ nonnullorum fert opinio, succus alibilis, si copiâ peccet, per ea expellatur, dubio non caret, cùm urinas lacteas, in multis observatas, vel revera tales non esse, vel præternaturalem & morbosam corporis constitutionem aliquam, cui emendandæ Natura nullibi singulares ductus, multò minùs ut eorum ope ingluviei & intemperantiæ humanæ consuleret, unquam efformavit, denotare, in benè autem constitutis corporibus, ciboque copioso se replentibus, ac consequenter chylum multum elaborantibus, similes urinas non conspici, deprehendamus. Ita ut vasa lymphatica potius illa esse, eandemque cum hepaticis, primo intuitu similiter chylum ex receptaculo avehere creditis, postea verò solùm lympham in illud invehere, ipsomet Celeberr. *D. Thom. Bartholino diff. de vas. lymph. cap. 3.* candidè fatente, observatis, sortem subire, sicque lympham potius, à renibus aut eorum ex vicinia refluum, in glandulas lumbares lacteas infundere, & sic eo ipso nihil ex illis ad renes deferre, Naturâ contrarii istius motûs, quem valvularum etiam in vasis lymphaticis structura non admittit, per unum eundemque canalem omnino nesciâ; vel saltem vasa chylifera ab intestino recto &c. receptaculum versus propè emulgentes adscendentia, de quibus

bus elegantissimè scripsit *Gualt. Needham Disquisit. anat. de form. fœt. cap. 1.* decepisse quosdam, conjecturare malle. Unde idem prælaudatus *Bartholinus cap. 6.* non absque veri specie dici statuit, à singularum partium (& ita etiam renum) privata coctione aquam separari, peculiaribus istis vasis expurgandam. Atque ita illud quoque sponte corrui, quod *cap. 9. de lact. thorac. Bartholinus* scripserat, viam nempe expeditam suppeditare vasa illa lactea, per quam deglutita multa crassiora corpora per urinas reddantur. Hic quidem viarum aliarum longior strictiorque, quàm qui penetrari queat, trames objicitur, expeditio-rem multò vasis hisce spondentibus; si tamen arteriarum emulgentium anfractuosum per renes iter (ut subtilissimam, & tantam extensionem, quantam crassiora illa corpora requirunt, haud absque ruptura sustinentem vasorum lacteorum aut lymphaticorum substantiam non urgeam,) inque minimos furculos divisionem, glandularum porrò renalium minimarum, à *Celeb. D. Marc. Malpighio* detectarum, tenerrima corpuscula perpendere velimus, nec aliam ex arteriis emulgentibus ad pelvem viam naturalem dari certum sit, quomodo longiorem omnino exhibere valeamus, non video. Sed novus hic scrupulus injicitur, dum vasa lymphatica à glandulis mesentericis ad renes abeuntia, si ligentur, à ligatura hac, quâ renes spectant, omnino depleri, ex opposito verò, quâ ad glandulas mesenterii vergunt, sero urinæ simili referta conspici, sicque ad pelvem usque renalem, quo pertingunt, serum deferre *Cl. D. Busorius in Zodiaco Med. Gall. Ann. 2. M. Febr. obs. 5.* Eruditus persuadere conatur, quæ etiam numerosa, & tam ampla ac cava esse, perhibet, ut eorum aditus ope setæ porcinæ crassiusculæ etiamnum in cadaveribus inveniri queant. Verùm, ut cum pace *Cl. Autoris* (à quo dissentire libet, ut sententiam hanc suam communi de chyli & feri motu ac usu tot experimentis confirmatæ repugnantem uberius explicandi, experimentisque evidentibus, si quæ dantur, comprobandi ansam haberet, laborem Eruditus pergratum subiturus) id scribam, præterquam

terquam quòd diligenti habitâ inspectione, aditus illi in pelvi oculis se nunquam exhibuerint, & omnium lymphæ ductuum in ista corporis regione renali occurrentium liquor, in sanis puta subjectis, colore, odore, & sapore careat, limpidissimæ aquæ instar se habens, serum econtra urinam constituens, & flavescente colore, & falso sapore odoreque manifesto, in ipso demum renali parenchymate emergentibus, compareat, lymphaticorum insuper quorundam in regione renum occurrentium intumescencia versus mesenterium ab alia causa oriri, sicque facile in errorem aliquem conijcere potuit; quam causam satis probabiliter Exc. D. Joh. de Muralto, cum hac de materia sententiam ejus perquirerem, nuper 16. Jul. Ann. 1682. hisce verbis ad me perscripsit: *Mirari debeo Dn. Buserium Gallum & motum & ductus lymphæ novos cadere, atque ceu vera Viris curiosissimis proponere ausum esse. Notantur quidem lymphatica vasa, à glandulis renalibus sive succenturiatis orta, per renum pinguedinem disseminata, & quandoque emulgentem venam attingentia, sed quorum liquor versus sacculum & ductum chyloferum facile urgetur: posito itaque, Dn. Buserium ligasse unum vel alterum horum ductuum, & versus centrum infra ligaturam ductus intumuisse, ac iterum novâ lymphâ adimpletos esse, non ideo sequitur lymphæ motum à centro ad circumferentiam fieri, quia versus centrum in ductus, quos ligavit, à renum glandula alii inseruntur canales, qui admodum numerosi & diversis in locis consiti liquorem suum spatio ultra valvulam integro infundunt, quod saepe cum Discipulis meis observavi. Novosque hos meatus alter accuratissimus Anatomicus, D. Joh. Conr. Peyerus pariter se ignorare nuper mihi fassus est, talem in epistola 26. d. Jul. scripta discursum formans: Scias velim, me lymphæ ductus à glandulis mesenterii ad receptaculum urinae in renibus aut ureteres, nullos unquam reperisse, adeoq. Buserio nondum ad stipulari. Uterq. horum inventum magni momenti aestimat, & tamen neuter animal in specie denominat, ubi id primum viderit. De cætero B. experientia anceps est. Cum enim lymphæ motus secundum naturæ leges à renibus tendat ad chylum aut sanguinem, fieri nequit, ut adhibito vinculo in animali vivente lymphæ ductus versus renes detumescant,*

& versus mesenterium intumescant, nisi aliquo errore. Quod si meatus illi
 à mesenterio in renes tam conspicui sunt, & pori in ureteres tam patuli,
 ut etiam setam porcinam crassiusculam admittant, cur eos exactius non
 descripsit B. quin icone hos ob oculos omnium posuit? Nihil experimen-
 to illi soliditatis est, aut si quis canalis, præter arterias, venas & nervos,
 ad renes tendit, oportet illum esse à lymphaductibus diversum: nos autem
 hucusque nihil comperimus, neque necessarium congruumve esse puta-
 mus, ut aliquis meatus à mesenterio ad renes abeat. Objicitur qui-
 dem magna lymphæ in chyli receptaculo copia, quæ eapropter
 inutilis esse videtur, nimiam utpote sanguini liquiditatem
 conciliatura, ideoque à chylo, antequam ad cor per ductum
 thoracicum deferatur, segregari, inque renes amandari debeat;
 nec non, serum à massa sanguinea secretum, tanquam excre-
 mentum secundæ coctionis iterum chylo commisceri, dein-
 cept in cor referendum, inque partium alimentum cessurum,
 creditu perquam esse difficile; attamen vanum esse hunc me-
 tum, ipsa Natura nobis persuadet, quæ non contenta, chylum
 copioso sero vel lymphâ, (ne curiosius hæc jam distinguamus,)
 quam undique ex inferiore ventre à secunda, aut etiam tertia
 coctione residuam, & ita quasi excrementitiam, ad receptacu-
 lum chyliferum confluere videmus, diluisse, ex ipsa quoque
 superiore corporis regione eandem paulò ante à sanguine in
 glandulis passim segregatam, liberaliter in venas jugulares de-
 nuò infundit, non alium sanè in finem, quàm ut sanguini, si
Hippocratem, ὄχινα τῆς τροφῆς in fine lib. de alim. ὑγῆσιαν hanc vo-
 cantem, sequi velimus, majorem liquiditatem conciliet, vel
 etiam simul, in isto per corpus transitu, novo, ut nutrire que-
 at, vigore animetur. Mihi itaque, ut tandem in viam redcam,
 missis tantisper novis istis lymphæ viis, donec evidentiores
 evaserint, omnia in ejusmodi Casibus præter naturam fieri, &
 non sine violenta partium disruptione aut penetratione corpo-
 ra ista, solidiori substantiâ prædita, quorum ingentem cumu-
 lum ex Autoribus adducere liceret, ad vesicam pervenire, pro-
 babile videtur; qua ratione etiam fortè iidem ductus lymphati-
tici

tici à glandulis lumbaribus lacteis ad renes quandoque transitum dare potuerunt. Scilicet, ut *Bartholiniana* verba adducam ex *Cent. 6. hist. anat. 99.* ubique sibi viam in corpore humano sternit, humanis mentibus sensibusq; incognitam, quâ alienas res sibiq; molestas expellat. Et: *Occultas corporis ambages alias quarit natura, ubi manifesta desunt, idq; ita prudenter moderatur, ne ulli parti nocumentum afferatur.* Quis itaque nobis persuadere audeat, Naturam in corpore aliquo crassiori, compactiori & solidiori ad vesicam propellendo ordinarios quosdam ductus eligere? Imò non ordinarios ejusmodi, sed violentiâ demum factos certo certius in expellendis istis adversis corpori rebus præferre, tot aliis exemplis convincitur, quibus ex variis corporis partibus, non servato ductuum naturalium tramite, eas fuisse excretas, constat: sic vulneratus ille apud *Nicol. Tulpium lib. 2. Observ. Med. cap. 15.* turundam cavitati thoracis illapsam screatu rejecit; acus deglutita è crure erumpens inter *observationes D. Henrici à Moinichen, & lib. 4. Roderici à Castro de morb. mulier cap. 26.* habetur; graminis ramulum deglutitum & integrum per intercostale spatium, ut & deglutitum gladiolum ex inguine redditum *Ambr. Paracelsus lib. 24. obs. cap. 19.* recenset; cultellum per gulam demissum ex abscessu inguinali extractum *Hildanus cent. 1. obs. 54.* & spicam siligineam deglutitam è dorso erumpentem *Annus IX. Ephem. nostr. observ. 107.* producant. Idipsum quoque illustrare videtur observatio in *Volum. 3. Act. medd. Hafniens. obs. 68.* adducta, de candelæ frustulo in rene bubulo invento, in cujus parenchymate sibi fossulam, callo abductam, efformaverat. Talia verò qua ratione per occultos mæandros procedant, *Excell. D. Christian. Frommannus lib. 3. part. 6. cap. 16. de fascinat.* ostendere conatur, *Natura*, scribens, rei ratione insistens suæ gravitatis progressum molienti vias extraordinarias quandoque concedit, vel ipsa per insolitas vias, si per ordinarias commode non licet, rem molestam expellit, sed cum sit sui conservatrix studiosissima, res transeuntes arcuè ambit, ne laudabilis liquoris fiat profusio, easdem sensim & lentè movet, ne subitâ continui solutione partis inflammatio oria-

tur. Ut verò pars ipsa continui solutionem passa sensim interea restitua-
tur, curat.

[L. Schröck. L. F.]

OBSERVATIO CXLIII.
L. BALTHASARIS CHILIANI.
Monstrosus foetus.

UXor *Georgii Schwencens* Civis & Lanionis Eisfelden-
sis honesta, *Elisabetha*, quæ per VI. annos cum marito
vixerat, tres liberos sanos, quorum Filia natu maxima
adhuc superstes, genuerat, Anno 1680. d. 4. Maji, nocte
inter hor. 11. & 12. obortis tamen uteri doloribus immensis,
abortum enixa est monstrosum facie duplici, ad triginta he-
bdomadas vergentem, foeminei sexûs, cujus caput sine collo
axillis insitum, universum occiput aspectu horrendum, addi-
tamento carneo deforme, intus cruore refertum; sed lacera-
tum & pendulum. Cranium crassum, Cranii leporini instar,
cum paucis cerebello & materiâ mucosâ. Pars superior dorsi
gibbosa, media inversa, infimaque iterum elata, sed totum car-
tilaginosum, tenuissimâ cuticulâ obductum. Frons exi-
gua & propè nulla, inque eâ supernè hinc inde tenelli capilli
nigricantes. Oculi tres leporinis similes & aperti, unus qui-
dem cum duabus pupillis in medio frontis, duo in utroque
temporum latere siti. Duo nasi compressi. Ora duo lepori-
na, cum unâ linguâ humanâ ad utraque ora flectente & supe-
rioribus maxillis fissis. Ambæ aures latæ & flaccidæ. Cutis
totius ferè corporis pilosâ. Inter utrasque genas foraminu-
lùm umbilico simile. Eò dissectò, COR cum lobo pulmon.
minimo in dextro inventum latere, magnus verò lobo pul-
monum in sinistro. Sub Diaphragmate ingens hepar omnia
ilia tegens. Cætera viscera benè constituta. Labet & hîc alias
addere observationes: Eòdem anno Mens. Maji à muliere
quâdam Fabri ferrarii zu Hirschendorff / in Præfectura Eisfel-
densi,

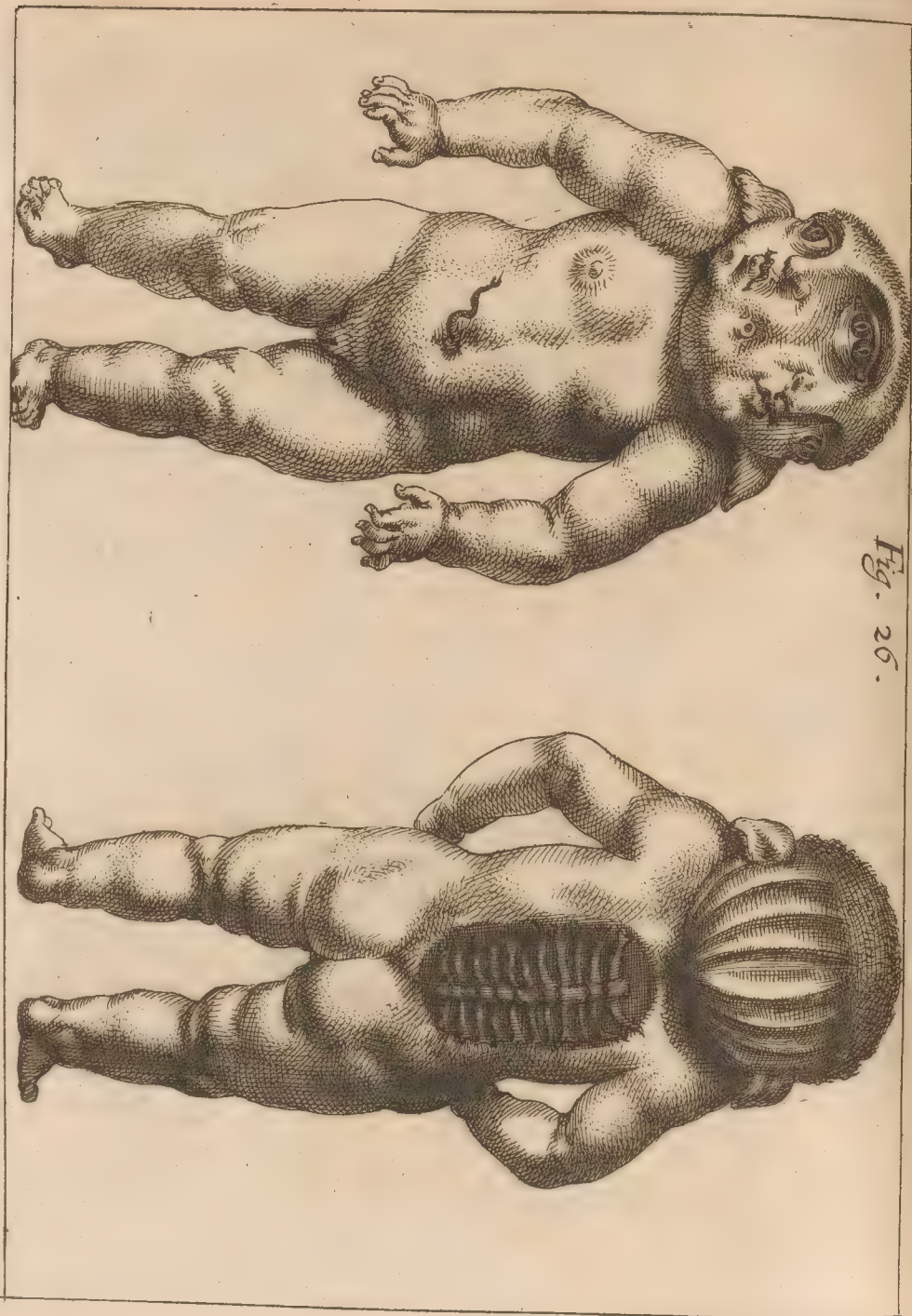

Fig. 26.

denſi, nata puella quidem formoſa; ſed grandi cum tumore ſtrumofò à dextrâ genâ ad ſiniſtram uſque tendente, ſeroſo-
 que humore pleno, quæ eòdem die poſt ſacrum lavacrum de-
 nata. Alia prioribus annis Eiſfeldiæ vitam iniit puella paren-
 tibus tenuioris quidem ſortis; ſed honeſtis, cujus ſummæ oc-
 cipitis parti adnata moles carnea & rotunda magnæ pilæ pal-
 mariæ inſtar, ut plerumque eò tempore lautioris fortunæ fœ-
 minæ crines conglobatos vel vittâ albâ vel reticulo involutos
 & ligatos juxta verticem capitis geſtarunt, ideoque matrem
 hujus puellæ, tempore prægnationis, accuratiùs ex invidiâ co-
 gitatione intenta facilè formatricem facultatem ad caput fœ-
 tûs impulſiſſe crederetur. Anno 1679. circa Menſ. Febr. in
 Horreo *Chriſtophori Streuhaus* / Civis & lanionis Eiſfeldenſis
 honeſtiſſimi, agnellus uno collo biceps cum duobus oribus,
 quatuor oculis, totidem auribus & rimâ dorſi duplici natus
 & à plurimis viſus. Binos Hoedulos, unum bicipitem cum
 duobus collis, quatuor oculis, tot auribus, duobus ventribus
 annexis, quatuor ſurſum, totidemque deorſum tendentibus
 pedibus 1680. Menſ. Febr. in pago *Bockſtadt* excluſit capra vi-
 talem, ſed paulò poſt denatum. Alterum verò naturalem &
 vivacem. In pago *Alſtadt* in Ducatu Coburgenſi vitulus tri-
 pes, qui anticâ parte unum, poſticâ verò duos habuit pedes,
 item alius in eòdem pago capite urſino cum fronte criſpâ &
 ore urſino in lucem editi & demortui.

Fig. XXVI.

OBSERVATIO CXLIV.

D. SAMUEL. LEDELII.

De

Spica ſiliginea deglutitâ, & per coſtarum
 interſtitium excluſa.

DOctor Polifius, Medicus Francofurtanus cis Viadrum, Aca-
 demicus curioſus, Amicus meus, dum Zullichii viveret,

Yy 3

ſingu-

singularis, obtulit observationem Anno 9. & 10. Ephemeridum insertam, de spica filiginea deglutita & in tergo exclusa. Scribit, quod habeat ex relatione civis primarii Steinaviensis in Silesia, & coincidit cum mea, quam jam exhibeo, observatione: an verò una eademque sit, judicandum relinquo. In pago Comitatus Sorani inferioris Lusatiae *Grabig* / rusticus cum marita in horreo laboriosus dum est, seponit uxor puellam unius anni in aream stramine repletam. Puella fortè fortuna arripit spicam & deglutit, statimque ut suffocanda vehementer tussit. Accurrunt parentes, inveniunt difficillimam respirationem, summum calorem, tussim aridam, consilium in arena vix capere possunt, accersunt itaque balneatorem Soranum. Hic omnia in faucibus accuratè explorat, videt prædicta symptomata, unde tamen nescit, consulit ergò Medicum loci t. t. b. m. Dn. à *Nähstel* / qui putat esse defluxiones: adhibent medicamenta pectoralia, & quia fit absque euphoria, Prognostico relinquitur ægrotata. Elapsa gemina septimana insignis foetor per os erumpit, vomitque pus puella foetidissimum. Tandem tumor in dextro latere circa costas superiores se exerit, sinunt parentes per aliquot dies, & iterum deinde balneatorem adeunt, petentes ut ægrotam invisat tumoremque palpet. Dum hic more solito tumorem examinat, tangendoque premit, invenit tumorem esse maturum, ut vocant, & mollem, & tamen aliquid renitentis offendit. Aperit ferro tumorem & exit cum pure sanguis tandemque arista, *fast wie verwesen* / ut loquebatur balneator. Quoties tumorem aperuit, emplastris sepositis, sibilus exiit talis, qui candelam ardentem extinxit, & puella jacuit tanquam exanimis: quamprimum autem iterum aptè vulnus deligavit, tanquam è somno exporrecta ægrotata sibi restituebatur. Copiosissimus autem vomitus puris foetidissimi adfuit per totam curam. Dederunt matri potiones vulnerarias, infanti siropos pectorales, & mediante Dei benedictione expleto quinque septimanarum spatio pristinae sanitati reddita. Vivit exnunc
 vegeta

vegeta & sana virgo, facie rosea. Hic balneator retulit gratiosissimæ Facultati Medicæ in Alma Lipsiensi, dum propter Baronis à Nechenberg statum morbosum & Chronicum ibidem fuit, & pomum Eridos veluti projecit: nam pro & contra fuit disputatum, utrum per asperam arteriam, an per œsophagum spica corpus intrarit, tandem perpensis omnibus circumstantiis conclusum per asperam ivisse arteriam, & ut rarum quid fuit consignatum. Vivit hic Grünbergæ fabri ferrarii filia, quæ anno ætatis tertio nucleum nucis avellanæ deglutivit, succedente tussi arida molestissima cum consumptione corporis. Jam agit 15. annum & vegetior reddita tussit adhuc, licet nihil exspuat, benè ingerit, digerit, egerit, nucleus tamen adhuc hæret in pulmonibus, ut ipsa fatetur & conjectura fert, quid tandem futurum sit, Deo vitam concedente, diligenter annotabo. *Bartholinus Centur. 2. Observat. Anatomic. rar. Observat. 27.* habet simile quid de deglutito nucleo, sed feliciter iterum rejecto, consilium suppeditante D. D. Sala.

OBSERVATIO CXLV.

D. SAMUEL. LEDELII.

De

Gallo gallinaceo oviparo. Dec. V. Obs. 211.

Alebat loci iudex, Dn. *Wahde à Creusenstein* / gallum gallinaceum admodum alacrem & grandem, quem præter propter sex annos compleſſe judicabamus. Hic hujus anni 1682. quinto die Augusti ovum ponebat, quod in scatula transmittimus. Est minus ovo gallinaceo, majus columbino, & oblongius. Omnes qui audiebant, admiratione capiebat, & plures de veritate dubitabant, quia insolitum erat gallum ova parere. Ast dum quærebant, quid statuerem, porrigebam observationem Bartholinianam, quæ de simili refert gallo unum ovum excludente *Observat. Anatomic. rar. Cent. 1. histor. 99.* Quid sit; dum pro & contra discurremus,

p. 435.

&

& omnibus expensis circumstantiis pro vero galli ovo statui-
 mus, secundum ponit, & spatio unius Mensis numero sex ad-
 huc, quæ tamen omnia ipse gallus rostro statim post exclusio-
 nem transfodit, ut ut foemina, cujus provisioni suberat, me mo-
 nente diligenter præcavere allaborarit. Duas dimidietates
 fractorum ovorum mihi exhibuit: nil inerat nisi liquor lim-
 pidus & viscidus instar albuminis, sed non ita crassus, nullum
 autem vestigium vitelli. Interim quoad pondus grave est
 nostrum ovum secundum proportionem, nec ut Bartholini
 pellucidum. An naturaliter fieri potuerit nec ne? hæreo: si-
 quidem iteratio exclusionis auget dubitationem, & procuravi
 ut gallus diligenter custodiatur, expectaturus quousque nu-
 merus ovorum sese sit extensurus. Huc accedit quod gallus
 semper admodum iracundus fuit toto die ante exclusionem
 ovi, adeò ut omnes gallinas, quarum numerosa erat multitu-
 do, acriter lacessiverit & rostro petierit, foeminaque rectè judi-
 caverit, cum ita in gallinas sævierit, ipsum iterum ovum posi-
 turum. Spatio quinque dierum semel ovum peperit, & post-
 modum se cicurem exhibuit, usque ad modo scriptum diem
 ultimum ante exclusionem. Anilem fabulam, quod basili-
 fcus excludatur, si veteris galli ovum per rubetam aut ipsum
 gallum foveatur, hic allegare, supersedeo, cum rem nervosè
 exhausserit Nobilissimus Dominus Conterraneus Wedelius
 Observat. 128. Anni 3. Academ. N. C. cum additamento, idè
 hic cramben bis coctam nolo. Sirius num aliquid faciat ad
 exclusionem ovorum galli, uti Scotus in Physica curiosa
 habet, non determino, attamen sub hoc ipsum tempus no-
 ster gallus ova sua posuit, & hoc assertum non de nihilo esse
 confirmavit. De cane oviparo dicit Observatio 250. Anni
 secundi Academiæ Naturæ curiosorum.

Continuatio Observationis de Gallo gallinaceo

Oviparo.

UBi ovum cum Observatione & literis Uratislaviam ablega-
 veram, sequenti die gallus noster iterum ovum & quidem
 ultimum,

ultimum, nempè septimum posuit. Figura erat exactè rotunda, & magnitudo paulò minor transmissio: ipse galli dominus sibi reservabat, aliàs etiam misissem. Petebat autem valdè, ut gallum morti traderem, ne amplius in sua domo alere molestaretur, siquidem mali quid sibi portendere hoc infelicitum statuebat. Tandem cum spatio aliquot dierum amplius nullum ovum excluderet, exenterationi destinabam, & quidem primo die Octobris, sereno die, sub aère frigido, circa horam matutinam nonam & decimam; astantes erant Domini domus inquilinus, & Provisor Officinæ Vogelianæ. Ipse manum sectioni admoveere certis de causis renuebam, ideò substituebam foeminam, quæ gallo alimenta præbuerat. Primum jubebam, ut firmè, dum collum disseicaret, ipsum teneret, ne avolaret, aut alias ipsi molestias excitaret; quia solito erat major: morem gerebat, & sanguis probi coloris post incisionem copiosè stillabat, quem ut arena tegeret, monebam, ne reliquæ gallinæ, quæ frequentes aderant, noxam, si attingerent, caperent. Anteaquam autem poterat obtemperare, una gallinarum de cruore gustat, statimque incipit vacillare, & altero die moritur. Ubi deplumasset aquâ fervente gallum, plumas ut defoderet sub fimo, in isto, dum autem non accuratè obtexisset, en canis post aliquot horas accedit, qui vestigando eruit pennas, & ubi degustasset, statim fit rabiosus, quem licitor etiam scilicet trajecit tertio abhinc die, ne, quod fecerat, plures gallinas discerneret, & alios canes lacefferet & morderet. His sepositis gallum mensulæ imponimus; & foemina me præeunte & monstrante pro commodâ visitatione gallum dissecat. Propius dum accedo & extra inspicio, odor teter & ingratus mihi nares ferit, quo commotus retrogredior & è longinquo specto. Nihil autem inconsueti offendimus; omnia interanea erant naturaliter constituta, & gallus hicce, nisi culter eum vitâ privasset, aliquot annos superesse potuisset, ita omnia viscera in ipso erant sana & optima.

Dum nihil curiosi vidimus, secessimus, foeminæ injun-

gentes, ut corpus vel inter dumeta in campo absconderet, vel sepeliret. Inquilinus aut minister Domini Judicis post inspectionem domum regressus, malè habet, & lectum quærere cogitur: ego & Pharmacopola immunes per Dei gratiam fuimus, & ego nil amplius sensi. Fœmina dum exportat gallum, & proximum in suburbiis petit agrum, ventus vehemens incipit furere, & ipsa veluti in turbinem acta vertiginosa projicit cadaver, vixque à procubitu in terram se tutari potest. Postquam autem sibi redditur, domum reperit, in via tamen adhuc semel corripitur vertigine & deliquiis animi. Domum tandem post longam moram ingressa, laboribus se accingit domesticis, & ecce semi-animis concidit, accurrunt liberi, dumque consilium à me quærunt, præscribo hocce ut cochlearim infunderent,

℞. Aq. Card. bened. ℥iiss.

Cinam. ℥iiss.

Tinct. Bez. D. Mich. ℥iiss.

Misce Sign. Bez. Mixtur. Löffelweise einzustößen.

& Deo benedicente restituebatur: dabam tamen ulterius ℥iiss. Theriacæ Andromachi, & post copiosissimum sudorem sanam se esse in publicum prodiens comprobabat. Jam sensim incipit manus incurvescere, & digiti ad laborem fiunt inepti, quid amplius futurum sit, videbimus: Ita me mea conjectura non fefellit, ab incantatione hæc omnia ortum trahere. Hicce gallus dum cum gallinis coit, antequam coepit ova ponere, semper morbidus reddidit, & sub pectore & circa uropygium fuerunt lividæ, unaque gallinarum à coitu obiit excluso ichore per os & anum: reliquæ omnes post coitum semper fuerunt ægrotae, imò pro posse se defenderunt ab ipsius coitu, & tergis illapsæ ipsum pedibus amoverunt. Interim gallinæ bona pepererunt ova, siquidem fœmina aliquot confregit & plena invenit. Carnem galli in dumetis jacentem nullum animal attingit, ideò per lictorem terræ mandabatur. Erat civium aliquis, qui petierat, ut sibi darent post inspectionem gallum, vellet

*Planta mirabilis
distillatoria.*

Fig. 27.

vellet coquere pro cibo, sed denegabam, quia ante aliquot annos tragicum hîc fuit exemplum, dum civis etiam obiit, qui de gallina comederat, quam licetor in publico foro trucidarat propè mensam judicis, in quam volarat in actu publico, quo venefica fuerat ad rogum condemnata. Et hæc est relatio de gallo nostro gallinaceo oviparo, qui in vita & post mortem fuit admirabilis.

[Grünebergâ Uratislaviam ad Excell. Dn. Janisium, Med. D. 12. Octobr. 1682. scripta.]

OBSERVATIO CXLVI.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM,

De

Planta mirabili destillatoria.

Magna sunt opera Jehovæ, inquit sapiens ille, qui considerat ea, meram delectationem exinde percipit. Hujus dicti exemplum, nobis præbet hæc planta, quæ tanquam miraculum Naturæ, considerationem meretur. Nam quoties eam conspexerim, imò, adhuc hodie considerem, gaudium percipio ex mirandis Naturæ productis: idque multò magis, cum sæpè memet, hoc Nectare, recreaverim, lassitudine ac siti defatigatus.

De forma hujus plantæ nihil dicam, quoniam in hâc picturâ, cum fructu, flore & seminibus, sese, ad vivum repræsentat; sed destillationem Naturæ, in hâc plantâ, paucis solummodò attingam. Radix ex terra humorem attrahit, qui beneficio radiorum solis in plantam ipsam ascendens, per caules & nervos foliorum defluit, & in hoc naturali vase recipienti, tandem reservatur, donec ad necessarium hominis usum adhibeatur. Receptacula hujus humoris, quamdiu nondum ad extremam pervenerunt maturitatem, superius, operculo eleganter clausa sunt, quod interdum digitis pressum, dissilit, hancquæ dulcem, limpida, amabilem, confortantem & fri-

gidam aquam suppeditat: ita, ut interdum sex vel octo receptacula, plus minus, tantum aquæ contineant, quantum unius hominis sitim, cum maximâ delectatione, benè restinguere possit. Interdum receptacula ferè plena sunt, interdum semiplena, & nonnunquam vel minus inest, nec etiam omnes eandem habent capacitatem, quod proficiscitur à constitutione aeris, prout ille diu siccus, calidus, vel humidus extiterit. In Medicinâ suas etiam habet virtutes. Radix astringentis est facultatis. Herba frigefacit & humectat: & potest succus, cum proprio destillato liquore expressus, internè usurpari ad febres ardentes, & externè ad Inflammationes, Erysipelata, & similia. Crescit non longe à Colombo, quæ est Metropolis Insulæ Ceylon, in humidis & umbrosis sylvis. Et sic descriptioni hujus plantæ mirabilis finem imponemus.

Fig. XXVII

OBSERVATIO CXLVII.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

De

Quibusdam Lapidibus medicinalibus, qui inter Lusitanos, Cingalenses, & Malabaros in usu sunt.

INter has gentes magni æstimantur lapides ex animalibus, ut & quos omnium Mater, terra nobis profert. Qui ex terrâ, inter eos, frequenti usu teruntur, sunt inter cæteros quatuor species, qui ab eis Pedra frigoa, hoc est lapides frigidantes, vocantur. Prima species flava est, in quâ tamen, quidam diversos colores, ut cœruleum, rubrum, album, & viridem, intermixtos habent: Sunt quidem mediocriter duri, sed tamen fragiles, ut faciliè conteri possint. Ego accepi frustulum, quod multis Granatis, & quibusdam Rubinis erat conspersum; unde certior sum factus, quod illud hujusmodi Gemmarum mater

mater sit; & propterea non immeritò frequenter ab eis usurpantur.

Secunda species est viridis, quæ polita, speciem viridis jaspidis exhibet: Discussa verò, fibrosa est secundum longitudinem & fragilis, atque mediocri labore potest conteri.

Tertia species cana est, & etiam fibrosa instar Talci. Quarta species est candida, & magis naturæ lapideæ, quam priores.

Hæc quatuor lapidum species, ab eis, in omnibus affectibus cordis usurpantur, quos ex calore natos judicant, quoniam in eorum morbis, maxime calorem & frigus observant, & juxta hanc methodum medentur. Imprimis verò eas commendant, ad febres ardentes cum siccitate, ad morsus & ictus venenatos serpentum aut aliorum venenatorum animalium, ut & adversus assumptum venenum. Externè utuntur eis, cum aquis vel succis herbarum contritis, ad inflammationes oculorum, & aliarum corporis partium, quibus allinunt. Non observant differentias lapidum; nam, si una species non est ad manus, sumunt alteram; nisi, quod viridi, in affectibus renum majores vires tribuant. Ego curiosus, usum & experientiam meam, qualis qualis illa est, hic communicabo. Certum est, hos lapides terrestris & alcalinæ esse naturæ, & eas possidere virtutes, ut omnes acres, acidos, & corrosivos humores imbibant, absorbeant; & quando hi effervescent, præcipitare possint. Magno usui mihi fuerunt in febribus continuis, in ebullitione acidorum, & superfluorum humorum, in ventriculo & intestinis, & exindè orto vomitu: in omnibus Diarrhœæ speciebus, acres & corrodescentes humores mitigant. Externè eos, collyriis additos, in Ophthalmiâ, & aliis oculorum affectibus, excellentissimos inveni. In ulceribus depascentibus, lavamenti inspersi, enecant affluentes acres & acidos humores, & mirandum in modum incarnationem & cicatrificationem accelerant. Tandem, etsi in compendio meo Medico-chymico, quibusdam in locis, illorum usum docuerim: attamen curioso Lectori proponam, quomodo à me usurpati sint. Exempli gratia.

In febris continuis & ardentibus.

℞. Lap. frigid. citrin. præparat. ʒʒ.
Matr. Perlar. præparat. ʒj.
Antim. Diaphoretic. gr. xij.
Sal. Prunellæ gr. viij.
Misc. f. pulvis pro 1. dosi.

Vel ℞. Lap. frigid. alb. ʒʒ.
Margarit. præparat. ʒj.
Bezoartic. duplicat. gr. xij.
Nitri Antim. gr. x.
Misc. f. pulv. pro 1. dosi.

Hoc modo etiam viridis exhiberi potest.

In Diarrhœa, Lienteria, & Dysenteria
sequenti modo utor.

In forma pulveris.

℞. Lap. frigid. citrin. alb. seu cœrul. ʒj.
Croc. Martis ʒj.
Tinct. Solaris orient.
Sangv. Draconis āā. ʒʒ.
Misc. f. pulvis pro 2. dosibus.

In forma Boli.

℞. Conserv. Ros. rubr. ʒj.
Extr. Rad. Cinnamom. ʒj.
Tinct. Sangv. Dracon. ʒj.
Pulver. Lign. Calitur. ʒʒ.
Lap. frigid. ʒj.

Misc. f. Bolus dosis ʒj. pro dosi.

Quibus, ubi opus est, aliquantulum pulveris Rhabarbari, & Myrobalan. citrinorum addere soleo.

In Ebullitione acidorum humorum in ventriculo, seu in ructu acido, eos per se contritos, vel præparatos, à ʒj. ad ʒʒ. in vino rubro, exhibeo; & sic optimè vires suas exerunt. Externè

ternè ad inflammationes oculorum, cum defluxu humorum acrium, sequenti modo adhibeo:

℞. Aq. Rosar. ℥ij.
Succ. Solan. ℥℞.
Sempervivi ℥ij.
Sacchar. Saturni ℥j.
Lap. frigid. alb. seu citrin. ℥j.
Misc. f. Collyrium.
Ad ulcera corrosiva hoc modo.

℞. Aq. Calcis Mercurialis ℥ij.
Succ. Plantag. ℥j.
Sacchar. Saturni ℥℞.
Lapid. frigid. alb. ℥j.
Misc. f. lavamentum.

Et hæc de hisce lapidibus sufficiant.

OBSERVATIO CXLVIII.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

Gammari in lapides conversi.

Hic lapis, qui Cancri marini, seu Gammari naturalem habet formam, & reverà etiam est, Gammarus in lapidem conversus, reperitur in Chinâ, &, ut narratur, in lutofo, arenoso, & humido loco, qui hanc habet naturam, ut omnia, in eum projecta, in lapidem convertat. Ad hunc ergo locum, è mari, victum petatum, advenientes Gammari, ad majores usus, in hoc Laboratorio Naturæ, convertuntur in tam egregios lapides, quemadmodum in hâc figurâ conspicitur.

Hic lapis, à Lusitanis pedro de Kameron dictus, magni ab iis æstimatur, & usurpatur in febribus, in pleuritide, in obstructione urinæ, in calculo, & Erysipelate, internè, & etiam externè inunctus: tam in frigidis morbis, quam calidis; sed hâc differentiâ: quando percipiunt calorem, in liquore aquofo

fo eum exhibent; ubi verò frigus adest, in vino Hispanico, vel alio generoso. In Erysipelate cum aceto eum, interne & externè adhibent.

Hunc modum Naturæ consentaneum esse invenio. Cum enim ex Alkali fixo constet, etiam fortissima corrosiva dulcare valet; idque imbibendo, absorbendo, & præcipitando; quod nobis, hoc tempore, qui hanc scientiam possidemus, satis patet; Sed admiratione dignum est, illos homines, usum harum & aliarum rerum, sine cognitione Naturæ didicisse. Quare certum est, in homine habitare aliquid innati, quod supernè tactum, solâ inspiratione tales scientias ei communicat.

Fig. XXVIII.

OBSERVATIO CXLIX.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

Lapides de Bombaco, vel Mombaza.

Hic lapis, qui magni æstimatur à Lusitanis, reperitur in animali quodam, & secundum relationem quorundam, in equo fero: magnitudine ad ovum columbinum ferè accedens: summa duritiæ, colore cinereo, externè aliquantulum ad flavedinem vergens, eleganter concretus, & instar lapidis Bezoar, crustulatim compactus. In centro subpilosus est: deinde aliquantulum calciformis, & postea sequitur durities. Nomen habet à loco, in quo invenitur.

A Lusitanis usurpatur ad Colicam, dolorem ventris, varias febrium species, Melancholiam, & præcipuè commendatur ad partum facilitandum, nec, nisi in summâ necessitate eorum utuntur, cum aliàs, ut perhibent, ante debitum tempus, foetum propelleret virtute suâ maximâ. Propinant eum ferè à ℥j. ad ʒss. in vino, cum adest frigus: & in aqua, quando calorem sentiunt.

Fig. XXIX.

OBSER-

Fig. 29.

Fig. 28.

Ad annotat. Anni 9. et 10. obs. 1. p. 448.

Fig. 30

Videatur Anni 9. et 10.
fol. 459.

OBSERVATIO CL.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

De

Pedro Pouw, vel lapidibus ex ligno
factis.

Augustoburgi in puteo.

Hic lapis, qui ex ligno conversus est in lapidem, reperitur in aquâ quâdam, in Ternatâ; quæ omnia ligna in lapidem convertit. Colorem habet fuscum, & formam fissi, vel fracti ligni, Utuntur eo ad omnes febres, & ad ructum acidum ventriculi, à ʒʒ. ad ʒʒ. in aqua vel vino.

OBSERVATIO CLI.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

Generatio cujusdam Mannæ.

Infula Ceylon, præ cæteris Regnis in Oriente, multis admirandis naturæ actionibus est prædita. In hâc vidi generationem alicujus Mannæ subtilis, facilè solubilis, & grati saporis, in arboribus quibusdam vetustis, factam ab animalculis quibusdam parvæ apis magnitudine: quæ super caput & medium corpus contacta sunt cute squamosâ, scuti formam representante, longis pedibus: & tacta, saltu se servant. In tempore laboris non sunt alata; neque ab arbore illâ, vel ramo recedunt, in quo operantur, & semper pulvere, farinæ instar, albo, sunt conspersa. Unde patet, hæc animalcula, ad præparationem dulcis hujus Mannæ, rorem, cum adjunctis quibusdam aëris particulis, attrahere, & exinde Mannam hanc conficere: quia non, instar apum, ex diversis herbis & floribus nutrimentum quærunt; sed in eodem loco permanent. Neque etiam negabo, sese simul aliquid de succo illius arboris at-

A a a

trahere,

trahere, cui insident. Hic illorum labor à pluvîâ valdè impeditur. Nam quando sicca pars anni præterit, abluitur hæc Manna destillante pluvîâ. Et tunc temporis etiam à labore desistunt: In quo hanc arborem perscrutatus sum, nullamque Mannam inveni; sed animalcula, tam mirabiliter mutata, ut reputarem ea esse viscum quendam, qui instar Clematidis arborum ramos circumvolvitur: & cum vellem ejus aliquid decerpere, resiliebant: quo perturbatus, vidi ea istiusmodi virides & crassas alas obtinuisse, quibus totum corpus erat connectum: sicque conjuncta erant omnia, ut impossibile esset, solo aspectu, ea cognoscere, & à dicto visco discernere. Quapropter ego curiosus picturam formæ eorum, in ambobus temporibus, offerre volui.

Fig. XXX.

OBSERVATIO CLII.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

De

Arbore Benzoini.

HÆc arbor, quæ egregium illud Gummi Benzoinum profert, crescit in Sylvâ propè Baros, qui situs est in terra occidentali Sumatræ. Ego curiosis communicabo quantum de Naturâ & formâ illius experiri potui. Arbor est egregiæ formæ, recti caudicis, & mediocris altitudinis; viri plerumque habet crassitiem; quanquam sine dubio vel crassior evaderet, si ad finem incrementi sui perveniret, quod non fit. Nam incolæ has arbores ultrâ sex annos non permittunt excrescere; sed decidunt eas, & tanquam inutiles evellunt. Interim novum arboretum plantarunt, quod ex fructibus ejus perficitur. Quales habeat flores hæc arbor, experiri non potui; fructum verò accepi ab amico quodam, qui rotunditatem habet compressam: magnitudinem parvæ nucis avellanæ, & inclusus est tunicæ, instar nucum magnarum, quæ

Fig. 31.

Arbor Benzoini.

Arbor Camphora.

quæ tamen aliquantulum pilosâ est, quemadmodum adjuncta figura demonstrat. Folia sunt tenera & mollia, inferius colore pallido-viridia; superius verò saturatè viridia. Nucleus hujus fructus saporem habet ingratum & amarum, ut comedi nequeat. De forma nihil amplius dicemus, sed solummodò proponemus modum, quo incolæ ejus Gummi colligunt: quod fit, ut sequitur.

Postquam dicta arbor ad 5. vel 6. ætatis suæ annum pervenerit, supra, ad principium ramorum, secundum longitudinem, sed aliquantulum obliquè, ad lignum usque inciditur; unde tunc præstantissimum hoc Gummi profluit, quod à sole & aëre suam maturitatem & coagulationem acquirit. Primò collectum est colore albo, tenue, viscosum, glutinosum & pellucidum, tractu verò temporis flavedinem contrahit. Ex tali arbore non ultra unum Catti Baros Gummi impetrant, hoc est, tres libras nostrates. Duplex semper Gummi ab eis affertur; primum, quod eleganter album & flavum est: Secundum, quod est crassius, subfuscum, durum, & recrementa habet admixta; cujus rei causa est, quod Surcamici, & Cœrlangici populi eorum Gummi diutius in arboribus relinquunt, & magis intra montes habitant, qui arena scatent crystallinâ, quæ cum aliis recrementis à ventis in hoc Gummi injicitur, præfertim in tempore collectionis. Et sic hæc arbor satis descripta sit.

Fig. XXXI.

OBSERVATIO CLIII.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

De

Arbore Camphoræ.

INeodem loco prope Baros, non verò intra montes crescit hæc arbor, hinc describenda & cujus figura heic depicta est. Arbor magna & densa est: Ejus lignum ob duritiem & firmitatem ad ædificia perutile caudicem habet rectè ascen-

Aaa 2

dentem,

dentem : ramos suos ordinatè explicat : elegantis formæ : folia magna & carnosa, antè acuta, & contrita, odorem spirant Camphoræ, qui tamen cessat, si aliquantisper retineantur, ob volatilitatem Camphoræ ; formosos profert fructus, parvæ nucis avellanæ magnitudine, oblongè rotundos, tenui tunicâ indutos, quæ rursus, instar nucum avellanarum, alteri elegantis formæ tunicæ inclusa jacet, quæ diversos habet colores, ut rubrum, purpureum, flavum, & viridem; integrum fructum contegit, & instar tulipæ superius sese aperit. De collectione Camphoræ nunc dicemus, quæ fit sequenti modo. Postquam incolæ externis signis, illis notis, percipiunt, arborem divitem esse camphorâ, spoliant eam omnibus foliis, cortice, & externo ligno, usque ad medullam, quæ ab eis finditur. In hac medulla camphora eleganter in formâ coagulata, instar tenuis crystallini foliati salis residet, quæ à medullâ ab eis separatur. Ex hac tam magnâ arbore colligitur ℥j. ℥iſ. ℥ij. ℥iſſ. & ad summum ℥iij. quæ faciunt unum Catti Baros: certè perpau- cum, quod nostris in terris non foret laboris & operæ pretium; multò minus, ut tam egregiam arborem propterea deciderent. Ego verò in eâ sum sententiâ, ut hi homines, si artem callerent distillatoriam, & lignum illud in parva frustula discinderent, longè majorem quantitatem impetrarent: percepi enim, quod illud lignum, etsi odore camphoræ videtur carere, multum tamen camphoræ in sese adhuc contineat. Si enim transversim ferrâ discinditur, spirat odorem, & multum ostendit pinguedinis; quod Japannenses melius sciunt ad usum eorum transferre, hanc enim Camphoram omnem, ex ligno eorum, per destillationem expellunt, quanquam purificatio ejus eos adhuc latet: Vili pretio nobis hanc camphoram vendunt, & è contra tenuissimam camphoram, ut & quæ ex Borneo adducitur maximo pretio redimunt, quia magni ab eis aestimatur in Medicinâ: ducunt enim camphoram reliquis medicamentis admixtam, instar centurionis aut Præfecti militum sese habere, qui in copias suas ad

ad destinatum locum ducit, ut cum hoste confligant. Ego putavi arborem illam in Japan esse eandem, quæ crescit in Sumatrâ. Sed postquam parvum sacculum cum foliis ejus accepi, vidi aliam esse speciem, quemadmodum ex figura XXXII, hic depictâ apparet: Sunt tenuiora, molliora, & diutissimè odorem camphoræ spirant, totque habent venulas & nervos, quàm illa in Sumatrâ. Quod attinet ad arborem illam in Borneo, de hac nihil experiri potui, videtur tamen eandem esse arborem cum illa in Sumatrâ, quia eodem modo collecta hæc camphora eandem habet naturam; quare hisce contentus esse debui, quod etiam erunt curiosi indagatores, donec à Dn. D. Wilhelmo ten Rhyne Amico meo integerrimo, qui fuit in Japan, prolixior descriptio edatur. Usus ejus in Medicina satis notus est & propterea hic non describendus. Hoc solummodo dicam, quòd fructus conditi grati sint, & subtilem saporem camphoræ teneant, suntque egregium Antidotum & Alexipharmacum; sed difficillimè impetrari possunt, propter bella, quæ illic sæpè geruntur. Ex hisce fructibus, floribus & foliis etiam aqua destillata, oleum destillatum & expressum confici posset, quia lignum, quando aperitur usque ad medullam, oleum in abundanti quantitate profundit. Et sic finem imponemus. Fig. XXXIII.

OBSERVATIO CLIV.

D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.

Anatome ovis foetum utero gerentis.

(In Theatro Anatomico Altdorffino Mense Februar. Anno 1680. habita.)

Foetum cum suis involucris membranaceis in uteri hospitio delitescentem cupidis Philiatorum oculis exposituri, ovem partui vicinam dissecandam è brutorum genere selegimus, quia, teste Clarissimo Gvaltero Needham in Tr. de formato foetu, si ad prima usque Anatomix in-

cunabula redire placet, Historiam generationis hinc initium sumfisse, vocabulaque ab ovium sectoribus imposita, ad alia animalia subsequenter seculis translata esse constabit, ut ita eorum veræ & genuinæ significationes quàm optimè ex frequentatâ partium generationi in ove dicatarum contemplatione addisci possint.

Primò itaque in expanso supra tabulam prægnantis matris corpore, conspectum subibant ubera turgida, quæ dissecta lac ex albo flavescens crassum copiosè fundebant; substantia verò eorum glandulosâ firma membranaceos tubulos hinc inde distributos complectebatur, hos dum stilo immisso explorare conabamur, vidimus tandem ultrâ 10. apertis ostiis majoribus hiare in sinum concavum papillæ oppositum, & lactis præparati collectioni faventem; iis perlustratis, divisâ per medium papillâ, membranaceas valvulas exiles interiori superficie adhærentes, lactis motione proliciti regressum forsân impedire aptas monstravimus. Hinc manum conferebamus ad reliqua uberum vasa evolvenda, visuri an præter sanguinea lactea etiam candicantia in animali hoc ante violentam mortem pasto adessent? Sed cultri obtutusque aciem postrema hæc subterfugiebant, lymphatica autem inde supra venam cavam ad receptaculum assurgentia conspiciabantur, lympham eò vehentia, quod injectus per siphonem liquor confirmabat: Quare arteriis id muneris reliquimus, ut cum sanguine chylum, ceu proximam lactis materiam, ad ubera deferant, qui in earum glandulosâ substantiâ intercipiatur, percoletur, & depuretur, depuratusque asservetur, sanguine interea consueto cursu per venas redeunte, lymphaque superfluâ, lactis consistentiam aliàs nimis diluiturâ, per lymphatica refluenta.

Viso lactis promptuario, domicilium foetus primumque hospitium quærendum erat, resectis itaque musculis abdominis cavum pandebamus, & uterum in situ proprio demonstrabamus, cum processibus lateralibus cornibus à figuræ similitudine

litudine dictis, foetus receptioni in plurium brutorum familiã destinatis; mox uteri substantiam, tenuem satis, nec tam crassam, prout à quibusdam describitur, è triplicis membranæ complexu constantem exhibebamus; quarum extima prorsus fibrosa erat, valida, nullã venã aut arteriã conspicuã prædita, certissimo indicio, non alii eandem usui inservire, quàm continendis & fovendis interioribus tunicis; hãc remotã secunda tunica apparebat multiplici vasorum sanguineorum serie cincta, quæ sanguine turgida paulatim subingrediebantur & desinebant ad tertiam sive intimam tunicam, cujus internam superficiem occupabant tubercula quædam glandulosa albicantia, quibus totidem chorio adnatæ glandulæ sive cotyledones per fibrosas digitatas productiones firmiter adhærebant, ut facile ab invicem separari non possent; observabamus insimul, quod Needhamius notaverat, ad priora vasa materna uteri, ad posteriores vasa foetus per chorion distributa desinere, sine minimo tamen anastomoseos vestigio, cum ab invicem distracta neguttulam sanguinis prodiderint, verùm factã compressione lacteum quid exhibuerint.

Separatis uteri tunicis foetum involventes membranæ attentionem merebantur: inter eas prima chorion cotyledonibus sive carunculis suis à tuberculis uteri sejunctis quasi torosis variegata occurrebat, ubi nominis quoque rationem, cur cotyledones appellentur, cognoscere licebat, nam *κοτύλη* i.e. cavitatem continebant manifestam; considerabamus tunc ad prædictas cotyledones vasorum umbilicalium propagines non solum abire, sed & multiplici choro ipsam membranam cingere, cujus etiam usum constituebamus, ut vasa umbilicalia cum cotyledonibus fulciat, & depurando liquori nutricao foetui offerendo secundariò inserviat, in glanduliferis siquidem animantibus cotyledones eum primariò usum præstant, ut in tuberculis internæ uteri tunicæ depositas sanguinis arteriosi materni portiones chylosas spirituosas inde recipiant, & percolatas sanguini per venam umbilicalem ad foetum refluxo associent.

Vulne.

Vulnerato leviter chorio & ad latera digitorum ope deducto, membrana altera, nempe Allantoides super amnion prope funiculi finem obliquè ad utrumque uteri cornu expansa cernebatur, figuræ similitudine farcimen exprimens, unde & latinum nomen ad græci imitationem obtinuit, atque farciminalis dicta est, aliàs urinalis etiam denominata, ob liquorem contentum urinosum, falsum, quem ex vesicâ foetus per urachum ad hanc membranam effundi, vesicâ compressâ demonstrabamus.

Inde ad tertiam nos recipiebamus membranam explicandam, Amnion nominatam, & foetum integrum proximè complexu suo foventem; tenuitate hæc mollitie & lævore non multum dissimilis priori videbatur, sed minutissima tamen ipsam vascula hinc inde perreptabant (quorum ne minimum in Allantoide vestigium) & liquor inclusus purior transparebat. Liquorem istum nutritivum insignivimus, cum eo nutriatur foetus, quod aperto hujus ventriculo verum esse quivis experiebatur. Dum verò ita in Amnio explicando versabamur, et foetus per intervalla movebatur, & inductam proximè membranam subinde attollebat.

Remotis velamentis membranae ad foetum ipsum tenerâ multa lana vestitum oculos convertebamus, & primùm quidem ad funiculum vasa cum uracho à foetu prodeuntia & umbilicum perforantia colligentem. Vasa itaque illa umbilicalia dicta videbamus esse Arterias binas cum venis sociis & uracho. Arteriæ non ex Aortæ trunco (aliàs enim sanguinis impulsus fuisset vehementior, adeoque vel teneros articularum canales dirupisset, vel certè metus fuisset, ne spirituum repentina fieret jactura, & dispendium difficulter resarciendum) sed ab internis Iliacis ramis propagabantur, & vesicam perreptabant, atque urachum medio loco pergentem ad funiculi usque finem comitabantur, ubi ab invicem diductæ dextrorsum sinistrorsumque infinitos ramulos ad cotyledones amandabant; harum usum cum modernis Anatomicis constitueba-

sticuebamus, ut, dum sanguinem à foetu ad cotyledones propellunt, liquorem exterius circumfluum ope caloris sanguinei colliquando præpararent, & quoniam foetus intra uteri ergastulum liberioris auræ usurâ protinus frui nequit, respirationis defectum supplerent, cum sanguis pereas hinc inde excurrans non possit non à colliquamento tepido ejusque particulis nitro-aëreis blandè attemperari, sicque flamma vitalis à suffocationis periculo vindicari. Post arterias monstrabamus venam umbilicalem ex scissurâ epatis enatam, unicam quidem in itinere breviori ab Epate ad umbilicum, hoc verò superato mox duplicem factam, sicque arteriarum numero respondentem, & cum iisdem ad cotyledones usque in infinitos ramulos divisam; unde usum sequentem concludebamus, nempe enim quemadmodum arteriæ sanguinem ad cotyledones diffundunt, ita vena umbilicalis geminatas propagines illum reducere, simulque portiones quasdam nutricias ex cotyledonibus reassumere, foetuique offerre. Restabat urachus, quem ex fundo vesicæ protensum medio inter arterias umbilicales locotendere, tandem verò ubi sanguinea vasa ad latera distribuuntur, in annexam allantoidem tunicam expandi, & liquorem contentum illuc effundere factâ compressione cuivis patebat.

Adhæc foetus corpusculum rimabamur, in cujus aperto abdomine intestinorum situm contemplabamur, & inter illa cœcum fecibus distentum ostendebamus, rectum quoque excrementa continebat multa, imò talia jamdum rejecta foetui exterius adherere conspiciebantur. Ventriculus turgidulus vasculis sanguineis ceu lineis purpureis elegantissimè pictus, liquorem substantiâ, consistentiâ atque colore alteri in amnio contento similem, gustui verò acido-salinum, exhibebat. Epar tenellum purpureo nitebat colore, glandulosis acinis distinctè conspicuis, ac ei annexa vesicula fellea arteriis venisque cysticis eleganter cincta servabat bilem copiosam, quam etiam per ductum cholidochum ad duodenum jamdum expurgaverat. Lien subfusci coloris numerosam vasorum copiam obtinebat.

nebat. Renes cum glandulis adjacentibus vel renibus succenturiatis magnitudine admodum conspicuerant, & per mediam longitudinem difsecti carunculas papillares diftinctè exhibebant. Ab imo ventre ad Thoracem progrediebamur, ubi sternum cartilagineum albicans, tenuiffimas costarum cartilagineas molliffimasque recipiebat. Diaphragma ambitu carnofo lumborum vertebris costisque spuris adnatum, centrum nervosum tenuiffimum concavum habebat. Pericardium aqua paucà repletum erat, quo ceu involucro detracto Cor obveniebat figurâ vasisque coronariis dispersis adulto exterius fimile, sed colore differebat; auriculæ enim solæ admodum rubebant, reliquâ ventriculorum substantia existente pallidâ, certiffimo indicio, sanguinem prius per illas, quàm hos transiisse. Enimverò quia ea propter quoad internas cordis partes diverfitas quædam vasorum & capsularum notanda erat, hinc porrò monstrabamus, 1. foramen ovale ab auriculâ dextrâ ad finiftram ita patens, ut sanguis V. C. ex illâ ad hanc statim influere, haud facile tamen ex hâc ad illam regredi poffet, propter adhæsum membranulæ valvulæ vicem præstantis; 2. canalem ostendebamus arteriosum ab arteriâ pulmonali ad Aortam protensum, ut ex illâ in hanc sanguis descenderet, nec omnino ad pulmones abiret. Pulmones verò colore cineritio præditi flaccidi concidebant, perque tunicam exterius succingentem transparebant punctula subnigricantia innumera, vesicularum desinentium oscula. His perlustratis tandem in supremo ventre cerebrum quidem curiosum præbuiſſet spectaculum, sed cum ad sceleti ornatum ossa cranii illæsa servanda essent, commodiori illud reservavimus occasione. Cæterum in capite oculi protuberabant, palpebris superinductis clausi, dentes incisores inferioris maxillæ cum molaribus utriusque maxillæ perfecti occutrebant, præterquam quod molares in medio cavitatem inter laminas osseas tenuiffimâ membranâ obvelatam habuerint. Ossa cranii & maxillarum porosa fibrarum spermaticarum ductus egregiè monstrabant, nostramque

confir-

confirmabant sententiam, ossa ex filamentis plurimis spermaticis sibi invicem appositis & agglutinatis produci. Mastoides & graphioides processus integri ossæ jamdum acquisiverant duritiem; ossicula tria auris internæ per expansam tympani membranam in situ proprio eleganter transparebant. Plura indagare temporis ratio prohibebat, & ut aliqua Medis relinquere monebat. Sceleton ovis matris & foetus in Theatro nostro Anatomico adhuc asservatur.

OBSERVATIO CLV.

D. JOH. PAULI WURFBAINII.

De

Oculis cancerorum monstrosis.

ET si novum quidem non sit, tam in homine, quàm brutis, variarum nonnunquam figurarum inveniri lapillos, imo & in canceris sive Gammaris fluviatilibus, annuatim mense præsertim Junio & Julio, binos occultari lapillos hemisphæricos, ob animalium oculos, quorum figuram representare creduntur, oculos cancerorum vulgò dictos: novum tamen, vel ad minimum minus quotidianum puto, hos ipsos lapillos gammarinos monstrosos fuisse inventos, uti priori jam anno mihi observanti contigisse, recordor: Incidi enim fortè fortuna, appositis in prandio gammaris fluviatilibus, in aliquem eorum, mediæ magnitudinis, lapidem (quem penes me adhuc curiosè servo) figuræ rotundæ, Dij . ferè pendentem, in capite soventem, quem fortius nonnihil contracto, exque una parte disrupto, binos illos vulgares lapillos, firmiter sibi mutuo cohærentes, in se continere, & folliculo quasi lapidefacto circumclusos seu rectius incrustatos, adveni. Num verò quoad causam, ad mentem Cl. Helmontii de generatione horum lapillorum genuina lib. de Lithiasi cap. VII. §. 32. stomachus cancerorum, in mucilaginem alimenta-

riam aliàs ábsumendus, ex lactei liquoris, stomachi convexum globum exteriorem attingentis, statimque lapidescentis copiâ hoc modo præternaturaliter induratus aut incrustatus fuerit? anpotius, quod probabilius, secundum Excell. Phosphori quondam nostri, desideratissimi Sachsi circa gammarorum generationem sententiam, Gammarolog. lib. I. cap. XIV. §. 19. hic naturæ error, à Salis terræ centralis (quo littora inhabitantes, ejusque antra perreptantes gammari, nutriuntur) coagulati nimia copiâ, originem suam debeat? aliis judicandum relinquo, Fig. XXXIV. p. 389.

OBSERVATIO CLVI.

D. GEORGII WOLFFG. WEDELII.

De

Misy Dioscoridis.

PLura sensim obscuris mergi tenebris, & nesciri veteribus nota, quæ esse tamen non desierint, exempla in Medicinâ non pauca probant. Ut alia mittamus, notissimum olim fuit Misy, non tam vegetabile illud, de quo *Plinius l. 19. N. H. c. 3. p. m. 540.* quàm minerale, cum fori, chalcitide & melanteriâ affinitate gaudens.

Utut verò ignoretur citrà insigne detrimentum, suppetente in usus illos vitriolo; mirari tamen licet illam seu incuriam, seu tenebras, quibus involutum hæsit hactenus. Sanè quò plures evolvas hanc in rem autores, ab ipso *Galeno l. 9. de simpl. med. fac. cap. 47. ad Casium usq. l. 2. de mineral. cap. 4. f. 15.* & *Schröderum, lib. 3. cap. 18. p. m. 458.* ne plures laudemus, à dictis tactos, aliosque, eò abeas incertior. Quin nec *Plinius l. 34. c. 12.* Dioscorideas notas expressit satis.

Optimum ergò fuerit fontem consulere, & *Dioscoridis* descriptioni genuinæ aptare naturæ thesaurum. Ita verò ille delineat, *l. 5. cap. 117.* Misy eligendum Cyprium, quod auri speciem præ se fert, durum, & cum friatur, aureis scintillis micat,

cat, & stellæ modo radiat splendescitque. Omnia hæc quadrant exactè mineræ martis Hassiacæ, seu potius vitrioli, qualis etiam in Angliâ extat, & vitriolum præbet. Est hæc corpus χρυσοφανές, *auri colore amulum*, præsertim nobilior, unde & vulgò minera martis solaris salutatur; ob colorem scilicet, aliàs enim cum auro nihil habet commune; Est σκληρόν, *durum*, sibi adhuc relictum; καὶ ἐν τῇ θραυσθῆναι χρυσίζον, non solum extus aureo colore splendet, sed & cum frangitur, *aureis scintillis micat*; καὶ ἀποσπῖλον ἀσπραιοῦς, & *stellæ modo radiat*. Accedit affinitas cum vitriolo tanta, ut aëreâ calcinatione factâ efflorescat, fatiscat in pulverem & vitriolum elegans hinc à solutione exhibeat. Liceat ergò nobis concludere, ipsissimum hoc esse & genuinum Misy Dioscoridis. Elegantem de hæc minerâ Dissertationem edidit D. Job. Thile, vir in Chimiâ versatissimus.

OBSERVATIO CLVII.

D. GEORGII WOLFFG. WEDELII.

De

Pisce monstroso pedato.

Monstra sæpè fieri in animalium præsertim genere, quotidiana testatur experientia, ita ut frustra non raro occupemur in ludentis naturæ his jocos & exorbitantiâ. Duplex verò potissimum assignari horum potest causa, seminum confusio, & idearum formatricium turbatio. Illius exemplum præbet mulus & confimiles diversæ speciei commixtorum animalium foetus; unde & velut pertæsa operis sui natura non plus ultra tendit, contenta quod monstrum excluderit abhorrens infaustè semel generatorum propagationem. Neque enim credere fas est, in altero orbis hæmisphærio, quod nonnullis visum est, miranda brutorum genera ex commixtione tali coaluisse, & adhuc dum perstare. Hujus exemplum videre licet in bicipite vitulo, agnove, quale

sceleron ex cadavere ante triennium secto asservamus, quandoquidem gemellos productura natura impedita corpori uni duos quasi adsuit foetus. Tacemus varias phantasiæ oblatas species naturalissimum opus deturpantes.

Ad quamnam classẽ referendus sit pisciculus monstruosus, quem exhibemus, lectori arbitrari liberum esto. Reperitus est in autã Serenissimã Gochanã d. 25. Augusti labentis anni, immixtus reliquis coctis & Principum Juniorum mensæ appositis, hinc in ministrantium fercula cedente patinã, à puellã XII. annorum. Hæc ori ingerendum pedibus instructum conspicata à proposito destitit, quem territa aliis monstravit, ad nos tandem cum sufficienti descriptione rei gestæ missum. Caput, os, pinnæ, oculi, & totus superior ac medius venter piscem verum notant, cauda latius paulò desinit, anticè verò gemini pedes cum coxis adhærentes æquo cum caudã spatio exporrecti & officulis suis conspicui.

Fig. XXXV. p. 394.

OBSERVATIO CLVIII.

D. GEORGII WOLFFG. WEDELII,

De

Mercurio Saturni.

INter reliquas operationes Chymicas seu Pharmaceuticas neglectior paulò est putrefactio, cum tamen velut manducat ad ἀναλύσει corporum mixtorum, quæ in prima velut sua elementa resolvit. De hæc egimus latius in *Pharmaciamacroamaticã*, ex quã prius, quam id quod intendimus, proponamus, summa quasi quædam hinc adferemus capita. Asserimus nempe præter alia 1. putrefactionem esse destructionem corporum mixtorum: 2. fieri à resolutione principiorum vitalium materialium; 3. speciatim per eandem destrui & corrumpi sulphur & aquam; 4. subire illam non solum animalia &

& vegetabilia, verum etiam mineralia & metalla; 5. sal in se incorruptibile destruendo & corrumpendo sulphuri cum aqua inservire; 6. putrefactione ex vegetabilibus & animalibus elici Mercurium seu sal volatile, 7. ex mineralibus vero & metallis Mercurium corporum. Hujus ultimi asserti unicum dabimus exemplum, Mercurium Saturni.

Inservit studiis nostris per quindecim circiter annos vas plumbeum, atramentum asservans, in quo dudum vidimus superiorem coronam subinde mollescere, limofumque corpus præ se ferre, & exurâ metallicâ duritiæ & qualitate imminui. Interni quoque parietes quadrati simile quid offerebant sæpius. Negleximus id & mortem etiam saxi marmoribusque venire memores absumi sensim usu putavimus & atteri plumbum, ejecto per ministrum sæpius consimili magmate. Tandem ipse aliquando putrilaginem scrutatus cogitavi, annon mercuriale quid ex interitu hoc metalli resurgat, elutriantes spissiore limum. Dictum, factum; invenimus miculas Mercurii vivi plures, admodum mobiles, quas in unum cocuntes collectas etiamnum adservamus, ostensâ re novâ domesticis Philiatris. Unâ verò parietibus ærosi quid, seu rubentes veneris particulas invenimus.

Hoc ipsum experimentum satis probat, dari Mercurium Saturni, eumque verum ac genuinum, esse etiam reverâ salia resuscitativa, quæ Mercurium vario caractere in metallis & mineralibus fumosis diversificatum, & sulphuri vario immersum ac coagulatum, sibi reddant ac oculis fistant, cum & sine obstetricante igne, de quo impræsentiarum plura adducere non vacat.

OBSERVATIO CLIX.

D. GEORGII WOLFFG. WEDELII,

De

Pila Cervinâ.

DÉfraudati occasione videndi pilam cervinam, quam *Ann. X. Ephemer. obs. 169. p. 374.* descripsimus, feliciores fuimus nuper,

per, postquam laudatus ibidem Serenissimus Princeps ac Dominus, Dn. *Johannes Ernestus*, elapso autumno repertas in duobus cervis geminas pilas gratiosissimè ostendit & delineandas concessit, unam majorem, ʒij. ʒj. pondere, alteram minorem ʒiʒ. gr. v. pendentem, simillimas ægagropilis, figura oblongâ & ferè ovali, substantiâ partim pilos, partim fibras plantarum filamentosas exhibente, cortice exterius obducto subnigricante, odore grato.

Ut quædam addamus de ortu harum, duplicis generis norandæ sunt pilæ, in quadrupedum ventriculo reperiri solitæ: *pilosa*, ex meo pilorum glomeramine velut confertæ, & *filamentosa*, quando pilis intertexta herbarum velut stamina fibrosa occurrunt. Prioris generis sunt pilæ in bobus reperiri consuetæ, magis rotundæ, & sæpè magnitudine insigni conspicuæ, quas globos bovillos, pilas pilosas, & ova, præeunte *Cardano* vocant, Germ. *Haarballen*; quarum elegantem descriptionem præter alios dedit *Cl. D. Wagnerus*, *Histor. natural. Helvetiæ curiosâ* § 4. art. 2. p. 169. seqq. Posteriores in rupicapris frequentius, hinc & aliis nonnunquam & nominatim in cervis quoque reperiuntur.

Fundamentum concretionis sine dubio extrinsecum constituunt, pili cutis lambendo ori subinde ingesti, & propelli à fibris stringentibus ventriculi nescii, vario motu agitati & conglobati, neque enim complecti eosdem æquè novit architriclinus. Hoc in utrisque valet, ita differentiam largitur victus; congeneres pilis fibrosa plantarum fila misceri facile & implicari infinitis cirris possunt, aridioribus præsertim locis, nec potu largiori diluendo elota, è papillis glandosis exudante sero coagulabili hinc sensim inducto cortice crustoso.

Sunt, qui certam plantam his pilis producendis aptam statuunt magis, inducti impenetrabilitate quadam, ut putant, cum viderint globum plumbeum nõ trajecisse explosum partes corporis cervi; persuasi etiam rariori illo in iisdem phænomeno, sæpius viso in aulis, cum primis laudatâ *Vinariensi*,
diffRACTA

Fig. 34. p. 380

Fig. 36. p. 384.

Calculi per mictum
a puero excreti. p. 368.

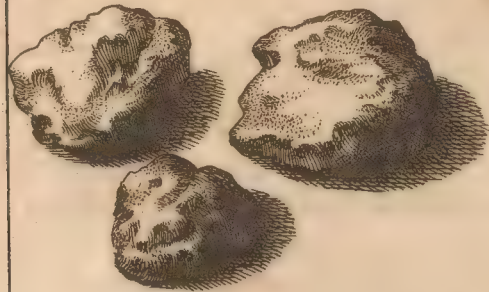

Fig. 35. p. 382.

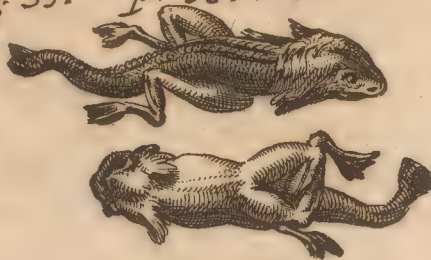

Fig. 37. p. 385.

diffRACTA ossa, pedum, secus ac in aliis brutis, ob ἀπρωσίαν iudicii, si ita loqui licet, contingit, coaluisse, & hoc pacto læsos cervos aliquandiu non visos hinc rediisse incolumes. Illud dubium aut tralatitium potius est, per accidens forsitan eveniens magis; hoc verò non improbabile, alias præ aliis plantas consolidationi aptiores quæri posse, & huic usui inservire.

Fig. XXXVI.

OBSERVATIO CLX.

D. GREGORII HILLINGII,

De

Ungue utriusque pedum pollicis
monstroso.

Vixit hic locorum Vir quidam, cujus mater dum in utero ipsum gestaret, cum Marito aviarium Augustissimi Imperatoris Viennæ ingressa, lascivis oculis, uti sequior iste sexus solet, cuncta perlustrans, ex improvise aquilam præmagnis unguis præditam, consternata vidit, & ita perterrita foetui hanc impressit labem, ut statim à nativitate horâ, in utroque pedum pollice unguæ tales, atque minores, apparuerint, atque adeò, crescente ætate, cum annis accreverint, uti delineatio exhibet. Hoc singulare considerandum venit, quod vernali tempore dextri pedis unguæ; autumnali verò sinistri unguæ sponte suâ deciderint, de novo singulis repullularint annis. Unguæ duræ sunt, cineritii coloris, ad fundum, ubi adhærent pollicis, concavæ. Exinde autem & puer & vir nihil incommodi vel doloris, etsi pedes iter egerit, persensit, sed semper bono constitutus habitu, nisi quod ad melancholiam inclinavit, ad vitæ finem optime valuerit, & amplioribus calceamentis opus habuerit.

Fig. XXXVII.

OBSERVATIO CLXI.

D. GREGORII HILLINGII.

*De*Calculis in puero per mictionem
excretis.

SCito puerum istum tredecennem à plurimis æstimatum fuisse vermibus scatentem, postquam verò prima calculi fundamenta minxerit, ipsi pulverem Tuum Nephriticum sumendum suasi, quo ad grana duo indies bis sumpto, plurimos & ultra centum exclusit lapillos, coloris ochrei omnes. Antequam verò dolores recrudescunt, per sentit auram quandam è dextro pedis pollice sursum versus ad renes & humeros usque repentem, quem demum dolor insequitur, & calculorum proventus. Hujus causam cum rimari haud queam, Te, industrium & solertissimum rerum naturalium indagatorem, Oedipum mihi invoco, atque ut vel tribus saltem lineolis mentem Tuam mihi exponas, rogo quam amicissimè. Fateor equidem me, simul cum pulvere Tuo etiam decoctum ligni Nephritici sumendum, imperasse, nec infelici successu; auctoritate motus Clarissimi & felicissimi quondam Practici Augustani Raym. Mindereri, qui eodem decocto plurimorum cum admiratione & emolumento feliciter usus fuerat. Tandem curam infecuta est paralyfis ejus lateris, & quies à calculo.

[*Indicante id Cl. Hillingio 23. Decembris Ann. 1678, in literis ad Helianthum datis.*]

OBSERVATIO CLXII.

D. EHRNFRIDI HAGENDORNI.

De

Singulari calculorum humanorum
figura.

CAlculos miræ figuræ interdum sive naturæ benè ad-
huc sibi constantis adjutorio, sive lithontripticorum
communiter sic dictorum exhibitione per vias urina-
rias excerni, ex observationibus Medicis constat. Sic
mirabilis adspectu ante aliquot annos erat calculus vesicæ,
quem Budissæ videre licuit, à vidua quadam spontaneo Natu-
ræ motu excretus, sat grandis, intrus tamen ex parte concavus,
cum foramine in superficie, quod ipsum penitus cum intue-
rer, vidi calculum ex foliis, vel lamellis lapidosis quasi coali-
tum, indicio, Naturam in hujus generatione per appositio-
nem succi lapidescentis hanc ivisse viam.

Verùm plus admirabilitatis habuere, quos mox recense-
bo, calculi. Casus ita habet. Degit in finibus Bohemiæ in op-
pidulo quodam Matrona non infimæ sortis, quâ cum ante ali-
quot menses verba miscere, ægrotantiq̃ue marito consilia af-
ferre medica licuit. Hæc ipsa, cum superioribus annis con-
tinuis lumborum doloribus, iisque atrocissimis affligeretur,
varias pro more sustinuit manus & artes. Sed incassum. Cru-
ciatu namq̃ue hoc indies augmenta capeffente, tandem suafu
amicæ cujusdam frequenter bibit aquam fl. chamomillæ, rata
passionibus hystericis se affligi. Nec infelici successu. Nam
cum per aliquot dierum decursus usum aquæ prædictæ conti-
nuasset afflictissima, en, ex improvise dolores modò ad dor-
sum, modò ad pubem vergentes, lapillum unum alterumq̃ue
expulere. Gavisa sic ægrota, certiorq̃ue de morbi specie hinc
reddita, repetit aquæ chamomillæ usum, unde fit, ut indies

um urina lapillos redderet tantæ multitudinis, ut sanitati restituta ultra centum eorum numeraret. In quibus hoc singulare, quod omnes, quos ego hisce meis oculis vidi, manibusque palpavi, unius essent molis, nempe magnitudinem pisi majoris æquantes, unius etiam figuræ, scilicet flavescentes, angulisque nonnullis conspicui, *sahen aus wie geschnittenen Börnsteine/* quibus colla sexus fœminei collucere hæctenus consueverunt. Unde etiam mihi nata fuit occasio locum joco dare, dicendo, non absurdum fore, ut in rei gestæ memoriam ornamenta vel colli, vel manuum, inde conficerentur. Cæteroquin, quod obiter addo, de usu flor. chamomillæ tum internò, tum externo in lithiasi egregia collegit experimenta *D. Ramelovius Tract. Germanic. de nephritide c. 6. p. m. 513.* qui videri potest.

OBSERVATIO CLXIII.

D. EHRNFRIDI HAGENDORNII.

De

Virtute liquoris ex Cantharidibus prolecti.

Lectu jucunda sunt, pariterque in Praxi proficua, quæ *D. König in Regno animal. pag. 162. 3.* nuper publici juris factò, de cantharidibus collegit. Quibus in parenthesis velut sequentia addere visum est. Cantharides nempe, ceu alia quædam insecta dant spiritum summè volatilem & urinosum, si per additionem cinerum clavellatorum, aquæ &c. justâ utaris encheriesi. Qui ipse, si conjecturæ locus, posset commodiùs usurpari in emplastris pro vesicatorio, in foniculis loco cauterii potentialis, partibus tamen, ceu par est, defensivo priùs probè munitis. An interno pro usu debeat exhiberi, hæreo, cum citra experientiam loqui erubescam. Latuitu autem, quòd cantharides pulveratæ in ischuria, hydrope

drope &c. passim à Practicis commendantur, in quibus quicquid agunt, solummodò ratione salis sui volatilis id agunt, corporeâ earum substantiâ parum vel nihil huc conferente, utique non reformidarem, necessitate exigente, ejus usum, cautè tamen, internè administrandum. Curiosa aliàs relatio est, quam olim amicus quidam de hoc liquore mecum communem facere voluit, scilicet, se ex ejus odore, ob subitanam phiolæ, in qua asservatus fuit, apertionem, elapsis aliquot horis in dolores dorsi cum urinæ cruenta redditione incidisse, capitisque pariter haut vulgares inde sensisse turbas. Addit quoque, liquorem hunc sanguini à sectione venæ adhuc calenti infusum, ita eundem in fluorem concitasse, ut nullæ amplius fibræ in eodem apparerent. Pergit ulterius, spiritum hunc, vase aliquandiu non munito, in totum evanuisse. Aliàs in fomiculis ob nimiam carnis spongiosæ excrescentiam, aut gestantis incuriam, coalitionem minitanti-
bus, wem sie zusallen wollen/ pro singulari hactenus habui experimento globulos, ex duabus partibus ceræ terebinthinatæ, & una parte emplastri vesicatorii Ludovici conficiendos, & incisâ prius carne applicandus. Qui ipsi, præterquam quod coalitum ulteriorem præcaveant, & hoc infimul habent comodi, ut fluorem ichoris & promoveant, & constantem servant. Non intermittam tamen, ut propedieminnotescat, quæ qualiaque experimenta plura circa præfatum liquorem aut ipse fecero, aut aliunde rescivero.

OBSERVATIO CLXIV.

D. JOH. LAURENTII FEHR.

Vermium copiosa, aut salutaris, *άνω καὶ κάτω* ab adulta persona facta excretio.

Circa materiam generationis vermium, in variis corporis humani partibus stabulantium, Autores plerique omnes in eo conveniunt, Vid. Observ. 147. Ann. II. Ephem. Germ. quòd è viscido & putredinali humore

producantur, verùm circa formam mirandis actionibus nobilitatam, variisque accidentibus inſtruatam non ſunt unius ejusdemque ſententiæ. Nos, adſtipulante Dn. D. Bierling. obſerv. 154. Anni II. Eph. Germ. iſtiusmodi formarum rudimenta corpus cum aſſumtis eſculentis atque potulentis ſubire arbitramur, quælibet enim corpora naturalia ſuam ſpecificam obtinent formam, à ſapientiſſimo rerum conditore cui ſibiſpeciei primitùs ingentiam atque implantatam; hæc autem cum ſit corporea & materialis, ſicque ab animalibus cum cæteris alimenta conſtituentibus partibus in ventriculum deferatur, vel ibidem, vel in tubulato ejusdem corpore, vel alibi, ubicunque diſpoſitam invenit materiam, ſibi conveniens parat domicilium, quâ deficiente ruruſus è corpore expellitur, & jam in excretis, lacte ſcil. caſeo, aſſumta ſemina vermiſoſa repræſentantibus; item ſtercore, præcipuè anſerino atque ſuillo, herbam anſerinam & ſonchum copioſè producentibus; jam in putrefactis corporibus anatùm cum primis & gallinarum, ranas & araneas, alimenti locò priùs deglutitas, oculis contemplandas ſubjicientium ſeſe oſtendit. Talia producta vermiſoſa in hominibus præcipuè pueris *ἀδελφάρια* laborantibus frequentiuſ, in ætate profectioribus, uti ex ſequenti patet hiſtoria, rariùs obſervantur. Uxor cujuſdam piſtoris ſexaginta annorum, herniâ inguinali jam diu afflicta, per aliquot dies doloribus colicis, tandem etiam iliacis continuè urgentibus cum pertinaci alvi obſtructione, vomitionibus crebris, æſtu & inquietudine laborabat, ſubſequentè appetitùs dejectione, virium debilitate, animique deliquiſ: exhibitâ primò potione confortante, & inunctò abdomini unguentò anodyno clyſterem ordinavi, ſed hunc ob nimiam inquietudinem retinere non potuit, ac licèt alterò tertioque die fuerit repetitus, & reſiduum magma cum veſica exteriùs applicitum, parum tamen levaminis hinc ſenſit, interim hiſce diebus decem vivos vermes oblongè rotundos cum ſaculenta materia non ſine graviore adſtantium nauſea per os rejecit, & neglectis medicamentis ferè omnibus,

Obs. CLXVII. Calculus vesicæ ab imperito medicastro in urethr. &c. 391
solò serò lactis in potu usâ est, unde tandem alvus spontè est
aperta, & vermibus aliquot mortuis per anum rejectis, non
sine multorum admiratione gravissima hæc symptomata sen-
sim evanuerunt.

OBSERVATIO CLXV.

D. JOH. LAURENTII FEHR.

Calculus vesicæ ab imperito medicastro in
urethram protrusus lethalis.

Notum est, calculos renum præcedente quadam urinæ
putredinali resolutione per concursum salium diver-
sorum generari, & quicquid in hac actione compre-
hendunt, in ejusmodi tophaceum corpus coagulari;
calculos autem vesicæ ut plurimum à renibus per ureteres in
vesicam derivari, & sæpe tantum ibidem sumere augmentum,
ut per vias naturales eliminari nequeant: varia proinde pro fe-
liciori horum exclusione excogitata sunt remedia, tam phar-
maceutica, quàm chirurgica, in quibus adhibendis plerique
omnes impostores atque medicastri suam jactant peritiam, sed
infelix sæpius successus summam istorum prodit imperitiam,
quod apparuit nuper in cive quodam nostrate nephritide &
calculosâ dispositione laborante, qui, postpositò Medici con-
siliò, istiusmodi agyræ curæ se commisit, & numeratò pactæ
pecuniæ dimidiò (qui fucus pro emungendo à simplicioribus
argento ipsis frequens est, & quasi proprius) varia medicamen-
ta sub forma potionum & pulverum urinam pellentium, &
calculus frangentium ab impostore propinata assumpsit, hinc
calculus non sine acerbissimis doloribus versus vesicæ sphincte-
rem est promotus, quem cum digito ano immisò certius ex-
plorâset, tantâ violentiâ versus urethram promoveri tenta-
vit, ut hinc dolores non solùm graviores, sed & major urinæ
reddendæ difficultas, atque inflammatio periculosior succede-
rent,

rent, quæ ſymptomata deinceps ita invaluerunt, ut nebuloſe malè ſibi conſcius, aliquoties in auxilium vocatus non modò non comparuerit, ſed & nunciò à miniſtro acceptò, patientem delirantem in agone verſari, fugâ ſibi ſalutem quæſiverit, ægrum quæ ante aliquot dies ſatis robuſtum & ſanum morti tradiderit, hinc re hâc ad Medicos loci delatâ & examinatâ, juffu Magiſtratûs cadaver eſt apertum, in quæ urethræ radice calculus aſper eminentiis quibusdam inſignitus, magnitudine denti molari mediocri, binas radices inferius acuminatas repræſentanti, haut diſſimilis, per violentas protrufiones membranarum nervoſiſque partibus ſummè inflammatis profundius infixus, & verſus anteriora immobilis repertus eſt, qui omnium malorum, etiam mortis conſecutæ, autor exitit.

OBSERVATIO CLXVI.

D. JOH. LAURENTII FEHR.

Inconſuetus Menſium fluxus.

UXori cujuſdam ſutoris ſexaginta duos annos natæ, cùm per aliquot ſeptimanas malè ſe haberet, cum gravi capitis dolore, appetitus dejectione, respirandi difficultate membrorumque laſſitudine, ſubſequenti inſuper oris intumeſcentiâ & quadam loquendi impotentiâ, tandem menſes, qui jam per aliquot annos ſubſtiterant, fluere cœperunt, tam per ductum ordinariuſ, quàm extraordinariuſ os ſcil. ita quidem, ut per duos dies continuos ſanguinem ſputando ejicere, & hoc ipſo imminens ſuffocationis periculum avertere neceſſe habuerit, hinc per totam corporis ſuperficiem *επιχυμώματα* ſeu maculæ quàm plurimæ majores atque minores ob ſanguinis impuri ſtagnationem efflorefcentes comparuerunt, quæ convenientibus diaphoreticis, interjectis aliis medicamentis ſymptomatibus urgentioribus ſuccurrentibus, iterum diſcuſſæ integram Patienti ſanitatem reſtituerunt.

OBSER-

OBSERVATIO CLXVII.

D. EMANUEL KÖNIG.

Cerebrum pomi magnitudine è cranio
Carcinomate exeso protuberans.

Mulier Rustica Ditionis Basileensis annorum 40. in capite supra musculum temporalem sinistri lateris (ubi cancroso affectu itidem laboravit & obiit prior mariti uxor) pustulam arefactam inter crines enatam animadvertit, quam digitis abrasam & detractam, mensibus inordinatè fluentibus, semper nova excepit, usque dum in longitudinem ad orbitam usque oculi serpens malignitatem suam cancrofam mentiri amplius nequiverit; hinc precibus in Lazaretum benignitate Ampliff. Magistratus Basil. suscepta, suam excisionem hujus carcinomatis (ne oculum sævitiâ & acumine suo offendendo tandem effoderet) forti resolutione sustinuit cum subsequenti cauterii actualis ad hæmorrhagiam sistendam applicatioe; interea quia cranii ipsius læsio & caries antea prædicta tandem se monstrabat, denuo cauterium actuale, tum & potentiale, lapis nimirum infernalis (ex argento optimo in aquâ forti soluto paratus) ad hæc vitia corrigenda à binis chirurgis fuere usurpata, quibus tamen nil minus effectum quam ut caries hæc calvariæ fuerit correctæ, quin potius exesio adhuc major sit procurata, ulcusque cancrosum serpsit latius. Detractis hinc paulatim frustulis & squammis osseis dura meninx in motu suo nunc adscendens nunc descendens apparuit quoque labe cancrofâ infecta, in centro namque formatæ inibi circumferentiæ macula quædam solito albicanior (quam aluminis usti insperione corrigere chirurgi præsumebant) se monstravit, quæ disrupta ipsi cerebri substantiæ è suâ galeâ exitum concedebat, dum sensim è foramine ampliore reddito cortex cerebri tenui meninge adhuc ex parte obductus prorupit, usque dum indies se augmentans pomi, sed

D d d

mediocris

mediocris magnitudine extra nativam sedem in conspectum venerit, purisque, cui antea exitus liber concedebatur, expurgatio debita amplius denegata fuerit. Prout autem cranium sensim latius fuit exesum, sic & non minus pericranium circumcirca à cranio, cui fibrillis fortiter adhæret, abscessit & redditum liberum, ut ejus ingentia frustra chirurgi abscindere coacti fuerint. Cranio sic magno satis spatio denudato & exeso, seque saltem offerente sanguine tenui seroso, intus lac quo vis nectare & ambrosiâ dulcius potavit, & extus Saturnina dulcificantia, pulveres item absorbentes cum fotu è decocto *scord. absynth.* aliisque ferociam humorum domantibus & characterem morbificum delentibus & eluentibus sibi applicari passa est, idque proficuo cum successu, paucis namque diebus cranium antea nudum carneo vestitu velut tegi, ipsumque ulcus pus fundere laudabilius, magno agræ & visitantium solatio, incepit. Interea dum rebus sic satis circumcirca bene apparentibus cerebrum indies magis protuberaret, ratio antea satis vigorosè se exerens sensim vacillare coepit, ut sopore nimio correpta tandem apoplectica obierit. Cadavere ad sectionem præparato Caput ceu mali conspicua sedes ante omnia examini nostro fuit subjectum, ubi primitus id animadvertere datum, protuberantiam ejusmodi cerebri, ob spiritus avolantes, cerebrique ab iis expansionem denegatam minorem multò fuisse redditam. Calvariâ vero more consueto detractâ, cerebroque à posticâ parte elevato (quo modo cerebri partes perspicuè ob oculos ponuntur) puris viridescentis ingens copia circa principium futuræ medullæ spinalis & cerebellum conspiciebatur, cerebrique in parte affectâ discissâ & examinatâ, pure illa itidem perfusa, corrupta & à solitâ albedine multum declinans & quasi sphacelata apparuit, longè enim flaccidior, mollior ac nigricantior erat pars sinistra præterquam dextra, quæ longè robustior, firmior striisque albicantibus ceu radiculis nervorum erat dotata. Abdomine post dissecto, Hepar, Lien, Renes, sana quævis apparere, glandulæ item mesenterii ad contactum

erant

erant molliusculæ ; Pancreas verò ventriculo substratum totum scirrhosum tangere licuit. In Thorace duo illa primaria viscera caractere morbifico insignita se oculis exhibuerunt, cordis nimirum camera dextra polypis erat referta, pulmonesque apparuere nigricantes & quoad lobum dextrum purulentâ labe infecti.

SCHOLIUM.

I. **U**T ut agrestis vitæ sanitas laboribus, victu frugaliore & simpliciore firmata publicis laudibus à Poëtis & Medicis extolli soleat, nihilominus rustica gens ob immunditiem casarum, cibosque bestiis magis quàm hominibus offerendos, horrendos sæpissimè patitur morbos, ut exemplo est citata mulier, ad cujus morbose ovi exclusionem varia suum contribuere solem. Aër nimirum inquinamenti casæ forsân cancris similibus à prædecessore relictis (prout mora circa podagricos & convulsioni objectos, febricitantes item ex miasmatum susceptione, similique inducto motu similes inducere affectus observatur) plenus, victus ratio eadem cum denegatâ imprimis singulis mensibus sanguinis debitâ serenatione & decenti expurgatione, unde ex ingressu aëris corpusculis incongruis spiritibusque adversis imprægnati & chyli acido-acrioris è cibis illaudabilioribus in sanguinem, quin & regressu in eundem particularum sanguinis menstrui acrium & solventium (ut citæ linteaminum corrosio edocet) sanguinis balsamus mitis & dulcis in *διαβρωτικόν* convertitur & *διάρτην* tantùm non arsenicalem cogitur, unde non solùm glandularum tenella structura in aliis nimium aroditur & pervertitur, sed & ipsa ossa aduritur & dividit humor hic specificè acris & corrosivus, fibrarumque eorum compagem strictam nimis dissolvit, indicio manifesto satis fortem non spirituum saltem, sed & humorum esse in partes solidas actionem.

II. Cancrosos affectus canis rabidi ad tempus silentis instar, qui irritatus & exuscitatus pessimè furit, vel etiam more ignis (ex melancholiâ adustâ enim seu atrâ bile quæ ex tincturâ

vitriolicâ succi pancreatici bili impressâ ac nimiâ fermentatione & exaltatione oritur, cancrum vulgo progigni statuitur) suppositi cineri doloso, qui leni afflatu & tactu ustulat, se habere, neminem ignorare puto, hinc namque similiter exacerbati acris virus suum occultum tandem apertè demonstrant, ut patuit hoc applicatione cauterii potentialis, qua dum intendebatur correctio ossis cariosi, ejus corruptio ulterior potiùs procurata fuit, quatenus particulæ causticæ lapidis infernalis ex aquâ forti corrosiva corpuscula potiùs magis exacuerunt quàm infregerunt & domarunt, secus ac fit decenti Arsenici præparati usu, quo *Alliot Ducis Illustr. Lotharingiæ Archiater* non solum in mulieribus Parisiensibus sed & matre Regis egregia præstitit: imò & hinc parùm inhibitur & effectum, ut pericranium à cranio, fibrillis hæc connectentibus divisis & à vaporis morbifici acrimoniâ exesis, secesserit, contribuente haud parùm symboli aëris ulceribus & vulneribus ob aciditatem hostilis liberiori accessu.

III. Lac intus & saturnina alkalica mitia extus usurpata manifestum attulere levamen, hæc quidem quatenus figuram aculeatam & angulosam noxiam liquoris ejusmodi corrosivi mutant, invertunt, absorbent & præcipitant, quo spicula sua in fibras sensiles minus evibrare possint, unde & cum fructu sæpius præscriptum Ceratum Ampliss. Consulis *Tulpii L. I. Observ. cap. 47. R. Ol. rosac. ℥ij. Cera alb. ʒvj. plumbi usti & lot. ʒss.* Oleum cum cerâ liquefiat & addito plumbo agitentur per 6. horas in mortario plumbeo, F. Ceratum. Lac verò summum lenitivum & epiceraisticum erat, quia particulis nutritivis aliàs dulcibus sed hîc acido-acrioribus, acutioribus & scindentibus aliam paulatim induxit $\alpha\epsilon\sigma\iota\nu$, partes nimirum serosæ nitrosæ, caseosæ adhæsiōne suas eas aliter figurarunt, butyrosæque angulos acutiores in obtusiores flexerunt, prout aliàs cremor butyrosus cum saccharo Saturni extus hoc in affectu & cum cretâ in Herpete blandum & summè proficuum est topicum. Quamvis autem lac primitus hostem hunc aggrediendo aliquam roboris

roboris efficaciam monstravit, nihilominus partes acres se evolventes dominium obtinere, ferociamque suam in totum haud deposuere, adeo ut furibunda hæc bestia cicurari se minimè sit passa: imò quandoque dum lac ad acrimoniam humorum obtundendam potatur, contingit ut secessio ejus fiat in partes si non in primis statim viis manifestè, tamen in massâ sanguineâ haud benè constituta & volatilitate debitâ perfusâ, fuit enim quidam Podagricus qui curâ lactis hodie non saltem sed & Plinii jam seculo consuetâ, vinculis pedum se quidem liberavit, sed de novo sibi thoracem & pectus strinxit, dum pars lactis caseosa ductibus bronchialibus se affigens aëri debitum ingressum denegavit, asthmaque tandem lethale induxit. Quod verò ulcus hoc exedens durante lactis usu pus fundere cœperit laudabilius, exinde est, quod affluxus materiæ copiosioris & laudabilioris adfuerit, ex quâ ulteriori cocturâ pus conficitur.

IV. Protuberantiæ Cerebri subsequutæ tantum non monstrosæ è foramine calvariæ, quæ cerebrum circumcirca cingendo in debito motu dirigit, causâ non saltem in motu machinæ humanæ & spiritibus corpus universum perfundentibus, maximè cerebrum debitè expandentibus, sed & in ipso lacte ex parte quærenda erat, si juxta *Avicennam L. II. Can. Tr. II. cap. 442. p. m. 259.* Lac cum melle potum augmentum facit in cerebro, quod aliàs in fœtibus velut lac crassioris consistentiæ albidum molle apparet. Cæterum protuberantia hæc cerebri è foramine calvariæ iam innuebat spiritibus liberum fore egressum, animæque è corpore discessum, denegando enim puris expurgationem debitam, factum, ut illud tum ad cranii parietes concavos descenderit, tum à glandulis corticis cerebri susceptum per poros cerebri medullæ intimius fuerit imbibitum, corpus callosum inquinavit, copiâque suâ tandem futuram medullam spinalem ac etiam ipsum cerebellum compresserit, quò minus spiritus vigorosè expandi, lux primigenia microcosmica lucere & systema nervosum irradiare potue-

rit, unde & spirituum velis velut contractis, iisque vappescen-
tibus, sopor, sensuum & mentis (ante ob sanguinem acriorem
morumque spirituum agitationem, ut & in Podagricis fit, a-
percius vim suam exerentis) heberudo & tandem ex totali spi-
rituum influxu denegato Apoplexia fortis vitæ filum subitò
abrupens oborta fuerit, ad quem subitò inhibitum motum
lautè contribuere Polypi cordis seu coagulationes succi nutri-
tii gelatinosi & nonnihil glutinosi (unde gummeum liquo-
rem humoribus corporis inesse verè statuit *Mr. Dodart dans
Project des Histoires des Plantes*) parietibus ejus & columnis car-
neis particulas ejusmodi inviscantibus se annectentes, unde
non saltem materiæ spirituum in cerebro elaborandorum de-
fectus ingruit, sed & motus requisitus ablatus fuit.

OBSERVATIO CLXVIII,

D. EMANUEL KÖNIG.

Morsus Lupi rabidi Talismate Satur-
nino sanati.

Quamvis Christianos in splendidum illud Talisma-
nempe Jesum Christum, qui imago & character est
Dei Patris, à quo bona quævis largiter in nos desuper
derivantur, potiùs ante omnia spem & fiduciam lo-
care deceat, Medicoque fido & cordato medicamina quævis
tali representata obvenire debent sigillo, ex unâ scilicet parte
effigie Morionis cultro armati cum voce *Carve*, ex alterâ illo
Homeri, *Novi & scio singillatim quæ bona quæ mala sunt*, nihilo-
minus & Talismatum Paracelsicorum seu sigillorum & chara-
cterum Planetarum idoneâ horâ & diesecundùm Planetarum
cursum debitâ ratione è metallo correspondenti concinna-
torum & fabricatorum virtus & efficacia magna est, id quod
sigillum Saturni experientiâ docuit, contigit enim ante ali-
quot annos, ut lupus rabidus circa pagos aliquot tum Basileen-
sis

sis ditionis, tum Alsatia superioris vicinos oberrans 50. circiter homines adoriretur & morfu laderet, quorum quotquot Aqua infusionis sigilli Saturni potanda dabatur, evasere, cæteris omnibus, quibus ea non offerebatur, pereuntibus. Sigilli ejusmodi effigies talis erat, ut ex unâ facie formæ quadratæ circulo inclusæ, tribus plagis distinctæ, cuilibet earum trinis numeris quindecim inscriberetur, ex alterâ verò Planetæ per tubum opticum observati corpus rotundum cum duabus ansulis ab Hugenio Astronomo primitus detectis, quasi annulo circumdatum esset, ut videre est apud *Israëlem Hiebnerum Nivemontanum Mathematicum Effurtensem Myster. Sigill. Herbar. & Lapid. p. m. 232.* in cujus locum Planetæ imaginem formâ Viri barbati senis cum ligone, eo habitu quasi terram foderet, & stellâ in capite, addito nomine *Saturnus*, exprimi vult *Theophrastus Archidox, Magic. L. VII. p. m. 716.* qui videatur.

SCHOLIUM.

PLurima dari naturæ mirabilia, secretaque Magica i. e. Philosophica, quorum rationes Physicæ sunt obscuræ, effectus tamen certissimus, verissimè scribit *Pharam. Rhumelius Jatr. Chymic. cap. XIII. p. m. 409.* exemplo cancerorum, quorum pectori inverso (ut sunt animalia inversa) si alligentur ungues febricitantium præcisi, abiicianturque vivi in aquam profluentem, febres certissimè abiguntur, prout & ipse cum *Theophrasto de Myster. Verm. Oper. Vol. II. p. m. 220.* ejusque affectis felicem hujus successum expertus novi. Talium verò in numerum, an etiam talismata ejusmodi secum gestata suo modo sint referenda, quorum itidem operandi modus est abstrusus, efficacia verò magna, diversorum diversa est opinio: Sunt enim, qui Diabolum hîc in scenam traducere non verentur, quibus tamen cit. *Theophrastus Tr. I. de Philosoph. Vol. I. p. m. 233.* diabolum, quem in ipso habitare dicunt, domum remittit; Alii vanæ superstitioni & imaginationi affectus aliquid attribuunt, exemplo plurium vanâ imaginatione cum effectu nihilominus haud vano se lactantium, prout ejus ridiculum exemplum (si ullum

robur

robur ejus indicare valens) pronuper observare datum in Parocho venam sibi incidi curaturo, huic quosvis venæsectiones timidè admittentes irridenti talis fraus obtigit, ut brachio ritè ad V. S. disposito, averso ejus ab adstante capite, vena phleboto- mo saltem in verso fuerit titillata & tacta, gutturniumque vasi applicatum ac si verus sanguis ei instillaretur, quo sic nihilo- minus effectum, ut postquam ipse sufficientem sanguinis puta- titii, qui tamen pura aqua erat, effluxum reputaret, chirurgus- que foramen sibi imaginatum claudere nondum vellet, in *ἀποξίαν* ac si sanguis verus emissus esset, inciderit, ut ex ejus ve- hementiâ Pater Capucinus adstans & ipse chirurgus fugæ se da- re deliberarint, nisi fortioribus spirituosis cardiacis tandem ad se rediisset. Poterunt esse alii qui virtutem hanc quam sigil- lum exeruit, ex plumbo naturaliter constituto, quam verò ar- tificiosè taliter modificato & sigillato derivandam censebunt, ita ut prout plumbum antivenereum est & evirat, ita & hîc spi- ritus, ferocientes similiter per communicationem ideæ rabiosæ reprimendo effectum illum præstare potuerit, prout inter alias hujus sigilli virtutes & hæc laudatur, quod infusum ejus li- bidinem coërceat & ferociam quamvis impediât. Quod si verò Harmoniam mundi respiciamus, astrorumque & planeta- rum substantiâ & colore (Saturni corporis superficiem colore cineream, Jovis rufam vel flavam Martis nigram, Terræ forte & Lunæ luteam, Veneris candidissimam, Mercurii cœruleam esse suspicatur *Keplerus*) differentium in terraqueum globum influxum & radiorum directionem, magnum certè virtutis ro- bur iis minimè denegandum esse quivis præjudiciis valedicens confitebitur, unde & cum Paracelso facilè quis inferre possit, quòd Planetæ virtutem suam possint imprimere talibus sigillis, eaque quoad virtutem suam ita occupare, quasi cum omni suâ substantiâ illis inessent, quemadmodum insunt ipsi firma- mento, quatenus nimirum fusione illâ certâ (de quâ *Theophra- stus* & *Hiebner*) metallorum appropriatorum in locum exhalan- tium corpusculorum minus fixorum, mercurialium succedit materia

materia subtilis (quâ ita tunc mirum quod Cartesius Astrologiam ita floccipenderit) vel spiritus æthereus ex certo Planetâ tum temporis dominante & in exaltatione constituto certo & specifico modo nobis imperscrutabili modificatus, quæ metallum virtute suâ imbuit & occupat, ut influentiæ antipatheticæ & ad spectus maligni ab eo mitigentur spiritusque hominis spiritibus astrorum analogus aliter irradiatus ad has potius, quàm alias actiones disponatur & determinetur, salvo tamen voluntatis & rationis, si sua jura debitè observet, dominio. Numeros inscriptos multitudine variantes quod attinet, eorum fundamentum esse videtur harmonica Planetarum proportio & distantia, unde successive etiam multiplicatione crescunt, dum radii è planetis sparsi ad terram pertingentes nunc majores, nunc minores ex illâ radiatione evadunt; circa quod tamen in primis animadvertendum, quo mundi systemati hæc innitantur, ac annon commoda quædam reductio & hinc conciliatio institui possit. Interea de hisce *ἐπιχρησιν* adhuc potius, quàm certi quid determinare præstat, libero tamen unicujusque judicio; fiet certè, ut posteri harmonicam mundi sapientissimam dispositionem & concentum hinc dependentem (ex Saturno & Jove ceu Bassio, Marte ut Tenore, Terra & Venere ut Alto, Mercurio ceu Discanto, ut eleganter scribit Celeberr. noster Mathematicus P. Megerlinus Exercit. Acad. de System. Mund. p. 60.) gratissimum manifestius quàm hæctenus factum sint speculaturi. *Nihil enim, ut est Matth. X. 26. Marc. IV. 22. opertum, quod non revelabitur, & occultum, quod non scietur.*

OBSERVATIO CLXIX.

D. EMANUEL KÖNIG.

Radicis Carlinæ vis defatigans.

Quod apud *Helmontium de Magnet. Vuln. Curat. §. 24. Oper. p. m. 752.* legitur de Carlinæ (quæ Botanicorum Coryphæo *Celeb. Bauhino* Chamæleon albus acaulis audit) radice, quod plena succo & viribus evulsa, mumiæ

miæ humanæ temperata, tanquam fermento ex homine, cujus umbra premitur, vires & robur naturale in portantem trahat, id parvo abhinc effluxo temporis spatio veritati consonum esse experientia, optima rerum magistra, docuit; fortè fortunâ enim contigit, ut quidam rerum Medicarum adeò haut imperitus cum comite pagum Marchionatûs Badensis superioris peteret, offenderetque in viâ piscatorem rusticum ex urbe Basileâ reducem, quem prædicti duo allocuti itineris socium sibi optarunt, quos tamen ille ceu sibi in eundo inæquales minusque exercitatos post se relinquere mox animo fovit; prædictus verò Chirurgus hominis festinationem eludere volens, frustulum radice antea nominatæ, quod secum gestabat, ori indidit, observandoque ventilationem aëris halitum ex ore de radice prodeuntem ad piscatorem direxit, unde paulatim factum, ut piscator de lassitudine corporis insolitâ conqueri cœperit, ut, dum tandem summè defatigatus ad pagum destinatum cum comite, qui ei vehiculum minimè erat, perveniret, humi se prosternens, artus summopere fessos de se protenderet fascinatamque se, ob insolitum eventum, omnino crederet. Chirurgus de experimento sibi jam ex parte noto, certus in diversorio vino & pane illum refecit, sicque ei valedixit, quem tamen paulò post in pago haud procul distante rursus velut semianimem offendit, sicque de virtute radice hujus defatigante satis superque est factus certior.

SCHOLIUM.

REgni vegetabilis virtutem in hominem se exerere non saltem, dum herbæ in substantiâ assumuntur, vel liquidis infunduntur, sed & dum fluidum atmosphæris eorum imbuitur, exemplo dato illustratur: in substantiâ dum assumuntur, partes corporis stabiles magis roborare, in infuso vagas feliciùs corrigere, in fluido autem volatiles potentiùs afficere credibile est; immediatum enim est aëris ceu vehiculi corpusculorum odoriferorum per motum ex odorato corpore prodeun-
tium

tium & ſpirituum commercium, ita ut pro ejus varietate è variâ corporum ambientium habitudine diverſiſſimè ſpiritus afficianſur, etiãſi cum *Hobbeſio Element. Philoſ. ſect. I. part. IV. cap. XXIX. p. m. 249.* ſaltem ſtatuemus olfactionis cauſam eſſe motum partium odorati ſimplicem abſque ullâ è toto ſuo effluſione, quo motu propagetur per medium aërem motus ſimilis ad uſque organum, qui per ſe non ſatis eſt vehemens ad excitandam ſenſionem ſine aëris per reſpirationem attractione. Quidquid ſit, miram eſſe effluviõrum ſubtilitatem, mirandam magis variè determinatam naturam, inſignemque efficaciam ex Ingenioſiſſ. Anglo *Rob. Boyle* quiviſ facilè confitebitur: plurimum equidem intereſt ex *Harvaanis* fundamentis, ut quiſ ex laudabilibus cibus ſanguinem purum, nitidum & laudabilem conſervet; verùm & non parùm proderit ad corporis robur conſervandum, ut quiſ fluidi ambientis ſubſtantiã quoque probè attendat, neque enim veneno ſaltem intus aſſumpto; ſed & reſpiratione hauſto, exemplo chirothecarum venenatiſ corpusculiſ imbutarum, quæ Regiam perſonam in Gallia olim interfecerunt, quiſ ad Orcum mitti poteſt. Ex horum verò conſideratione putatitia ſaſcinatio ope radiciſ hujus inſtituta in auras exhalabit; quid nî enim corpuscula exhalantia cum interſperſã certã materiã ſubtili ſpiritus immediatè ſerientia, eos ita potuerint immutare, inque alienum motum (prout & non rarò obſervavit in praxi ſuã *Frid. Hoffmann. Clav. Schröd. p. m. 431.* decoctum hujus radiciſ in brodio quibusdam vomitum moviſſe) diſponere, ut à debitã ſyſtaſi, vigore & expansione non nihil remiſerint, id quod tum *Neurologia Williſiana* tum reſpirationiſ modus à *Mayovv* tradituſ, tum & methoduſ medendi *Cl. Hannemanni*, quã ex alteratione & imprægnatione aëriſ variã diverſi in corpore cientur effectuſ, clariùſ ob oculoſ ſiſtunt. Vid. *Regn. Animal. ſect. I. Art. VIII. §. 5.*

OBSERVATIO CLXX.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.
Oleum seu spiritus sulphuris absque igne
præparatus.

Spiritum sulphuris per campanam confici jam dudum notum, sed absque combustionem talem impetrari, aliquid novi est. Id mihi ex improvise contigit perlustranti insignem mineræ sulphuris acervum in insula, Unruhe nuncupata, extra Bataviam, quo navibus ex Moluccanis insulis asportata sub dio relicta fuit, cujus aliquot frustra curiosis destinare laboribus decreveram. Dum autem ori ad gustandum ejus saporem admovissem, jucundior em ejus aciditatem sensi, quæ me ad ulteriorem ejus experientiam invitavit. Materiam proinde illi aquam pluviam destillatam superinfudi, lenique ad digerendum in Balneo Mariæ calori commisi, aliquoties eandem movendo, ut commodior inde extractio sequeretur. Peractis aliquot diebus decantatam inde aquam & filtratam per Balneum Mariæ abstraxi; remansit in fundo liquor acidus coloris aurei, vulgari spiritu sulphuris longè nobilior. Hunc per retortam agere constitui, qui eleganti crystallino colore pertransiit, exigua post se relicta terræ albæ portione. Sic naturali viâ impetratus fuit iste spiritus, qui alioquin citra laborem & combustionem acquiri non potest. Rarum hoc naturæ monumentum est, quod acidum tale adeò apertum reperitur, cujus minera pura satis & squamosa, porosa levisque duriusculis intermixta glebis, quibus sulphur nitidum adhæret. Matrix ejus ad attractionem sulphurearum ex aëre particularem satis apta est: Montana ista regio, ubi effoditur ad percoquendum eam commoda soli obversa est, ut continuis destillationibus, cohobationibus, circulationibus & tandem concentratione tantò pretiosior artificiali isto spiritu evadat, quia Solem pro patre, pro matre Lunam agnoscit.

OBSER-

OBSERVATIO CLXXI.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

Ex quibus partibus Ambra grysea
consistat.

Multa circa hujus subjecti originem inter doctos dubitatio effecit, ut per ignem id experiremur. Ambrae proinde unciam unam Retortae vitreae indidi, adaptatoque cum luto recipiente igni commisi libero; praemisso tamen lenissimo calore; exivit liquor aqueus: subsequente paulum fortiore, spiritualis successit liquor & flavi oleum coloris. Intensiore calore salis quoque volatilis exiguam portionem accepi, nil alio, licet diutius urgerem, subsequente; residuum quod fuit, piceae erat formae: humores qui transiere, aceto ex succino destillato conformes fuere, nisi quod olei odor suavior & sal volatile succino similis. Exinde Ambrae nil cum corporibus animalibus, ne dum mineralibus, sed vegetabilibus ratione qualitatum & unctuositatis habere commune, judico, idque eò, quia in plerisque ligni frustis observavi eandem, quae perlita fuere unctuositatem, quae effluens ex truncis arborum littoribus adnascentium delabitur, & se subtilissimis à sole calcinatis coralli arenulis atque aliis materiis miscet, tandem in littore comparet, duritiemque convenientem maturam & perfectam solis aërisque beneficio acquirit.

In regionibus orientalibus multa cadunt pretiosa odorata multisque etiamnum incognita gummata, quae cum arboribus in lacus vicinos abripiuntur sive calore solis liquefacta defluunt, unde iterum ex arenis elevata conspiciuntur. Ambra siquidem in diversis Indiae locis invenitur in Japan, in insulis Moluccanis, Mauritii, Neykotarres, in Summatricis occidentalibus finibus, in insula Borneo & Caep Commoriis prope Mallabar sitis.

Ambra solvitur in spiritu vini, post se copiosam relin-
quens nigram piceamque materiam ab eo indomitam. Hic
spiritus tandem sedimentum quoddam album, nubilosum,
post se relinquit, se paulatim magis magisque coagulans in for-
mam collium montiumque, quod exsiccatum terram præsen-
tat foliatam splendidam, aspectuque jucundam, ut facile ad-
duci patiar, talem unctuositatem quasdam in undis pinguedi-
nes inibi natantes spermatis instar ceti sibi associare & cum iis
se unire. Cl. Doctor Willem. de Rhyne ex Japonia redux, Am-
bram in balænis ibidem incredibilis magnitudinis reperiri mi-
hi retulit, ut plerique locum suum natalem in Cetaceo genere
habere credant eandem; quod fidem apud me non meretur.
Licet enim Ceti passim mare pererrent, Ambramque quam-
vis obviam deglutiant, quæ in ventre eorum calefacta in mol-
liores ejusdem partes se insinuet, cujus copiam tandem exten-
sio subsequatur, satis ponderosa tumoris instar vasti; hinc in
Ceto eandem crescere deinceps & augeri credidere. Prædictus
Dominus von Rhyne latius ea de re scripsit ad Excell. Olavum
Borrichium Hafniæ Medicum & inter Acta Danica relatio ista
fuerit relata: meum tamen hæc Calculum non impetrabunt.

OBSERVATIO CLXXII.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

Vermes rari lucentes.

IN plerisque Insulis Coromandel, Ceylons, Java aliisque
permultis locis inveniuntur vermes & muscæ, quæ vespere
& noctu turmatim hinc inde obversantur. Earum verò
saltem mentionem facere mihi placuit, quæ in Coroman-
del unâ saltem vice fui contemplatus. In Sylvestribus sæpius
ad rariora pervestiganda commoratus locis, quin & venatio-
nibus nonnunquam delectatus fui, sed dum obscura in nocte
luminosi quidpiam observavi, cujus adspectu mirum delecta-
tus

tus fui in modum; propius accedens quendam illius notavi motum, ideoque immotum illud reliqui, quoad dies appropinquare cœpit, tunc intuitus inveni vermes lucem talem præsentasse, conglobatos coloris Scarlati sericei in rotundam formam convolutos, in quibus nec oculi, nec alæ, nec pedes animadvertébantur. Aliquot talium vermium cum modico, cui incumbebant, terræ mecum domum deportavi, ex eorundem lumine porro delectationem capturus, & inditis in phiolam vitream iisdem per menstruum spatium tantum splendorem affecutus sum, cujus beneficio & literas exarare & legere potuerim; ab eo autem tempore cum vita & lux eorundem defecit. Quæritur non immeritò, unde tantam conceperint illuminationem? me arbitro provenire eandem crediderim ex subtilissimis & maximè volatilibus sulphureis & nitrosis particulis aëris ab iisdem ad se attractis & concentratis originem ducere. Consimilem ferè splendorem in Insula Ceylon observavi apud Scorpiones leviter compressos, quoad liquidi quid ex iis effluat, qui deinde liquor sulphureum lumen exhibet, veneni sui ardentis sulphurei indicium, ut quis ab iis ictus, tanquam ab aqua forti, vel oleo sulphuris aut vitrioli, vel cauterio actuali fuisse læsum se putet. Hujus porrò naturæ tale esse venenum demonstrat illius alexiterium, quod ex volatilibus Alcalibus salibus acquiritur, cum modico scilicet Sal. Corn. Cervi theriacæ admisto, & scarificato vulnerato loco adplicito, non neglecto sudorifero,

℞. Theriacæ ʒj.

Sal. C. C. ʒss.

Volat. oleosi rad. Cinnam. Sylvest.

Zerumbeth, ā. g. v.

Aq. Zedar. ʒij. Mf.

Offero hæc indagatoribus curiosis penitius hæcce perscrutantibus. Figura & magnitudo talis est, quam damus.

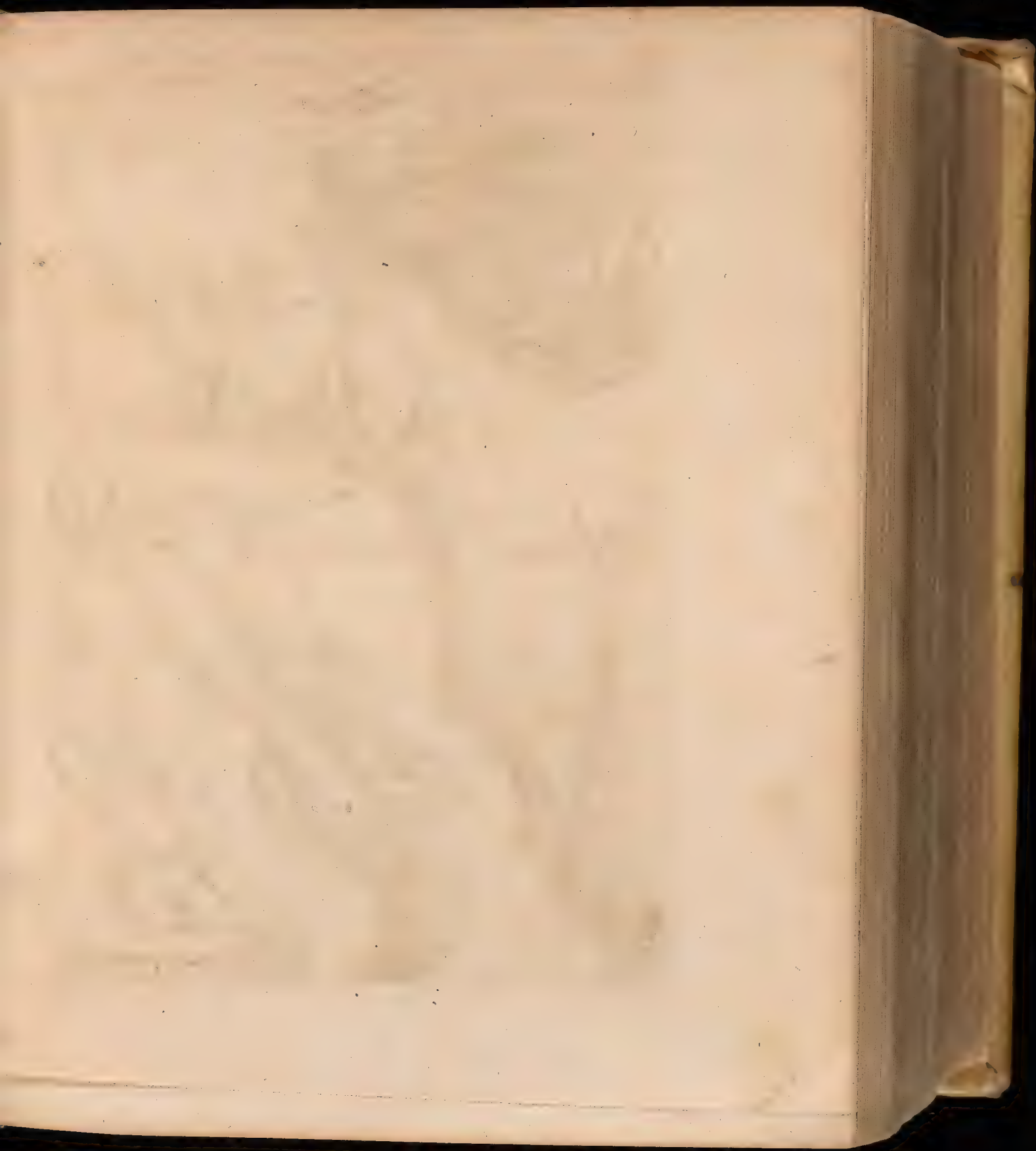
OBSER-

OBSERVATIO CLXXIII.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

Anatome Coralloides.

Magnam Coralliorum varietatem mare offert, præcipuè verò in Summatræ oris occidentalibus, orbem quippe subterraneum cum summa admiratione in undis animadverti, turribus, domibus, montibus, vallibus, arbutis & sylvestribus recessibus ex variis coloribus & formis constantem. In mundo hoc subterraneo vel subaqueo varii pisciculi, virides, cœrulei, rubri, flavi, gammari, echini aquatici, hujusque generis plura continentur, quæ per ignem ad examen revocare lubuit tam mollioris, dum fuerunt, substantiæ, quam coagulatae. Corallium quoddam rubrum, à nobis pseudo-corallium articulatum nuncupatum, spiritum, sal volatile & oleum dedit nigrum, sicut cornu cervi, quod cum spiritu vini rectificatum stabit, in loco medicinæ cujusdam celebris. Quod porrò fuit durius & coagulatum corallium, ex eo liquorem elicui alcalinum absque sale volatili & oleo, sed materiam fuligineam brunam; liquor ille omnes spiritus corroden-tes, aquam fortem, oleum sulphuris, vitrioli, aciditate suâ privat, eamque absorbet. Alia coralli species equiseti similis, quam equisetum marinum nominare decrevimus, consimili nos beavit spiritu. Aliud iterum corallium lignosum intus, Ebeni instar nigrum, extus verò lapidescente griseo cortice obductum, quod Ebenum marinum lapidescente crustâ nuncupabimus, spiritum acidulum alcalinum, cum crasso nigroque oleo foetorem consimilem iis, qui ex ponderosis istis lignis Guajaco &c. prodit, reddente, largitum est. Tale à sua carptum radice, linguæque admotum, instar potentis Alkali linguam aduffit: inde ex forti subterraneo effervescente volatili Alkali id formam, colorem atque originem ducere, sed ex salinorum marinorum in se invicem agentium ebullitione corpus
tale

Matrix

Corallii cerulei.

Pseudo-Corallium.

Ebenum

marimum.

Equisetum marimum.

tale & vegetantem virtutem acquirere, vincente alia salia sale alcalino, quod in majori se prodit quantitate, in minore verò sale marino, unde perfectionem duritiemque suam acquirunt, judico. Eousque attigit meum in talibus inquisitionis studium, ut benevolo pateat Lectori, qui ad Tincturam Coralliorum adipiscendam suum applicat animum, eundem umbram tincturæ loco accepturum esse. Illo verò fœnoris loco salem exinde volatilem & spiritum alcalinum secundum descriptionem nostram omnibus aliis hujusmodi tincturis præferat.

OBSERVATIO CLXXIV.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

Universalis Medicina Timoresorum.

Infulæ Timoris non procul à Java dissitæ incolæ quodam gaudent remedio, plurimis, si non omnibus morbis, licet gravissimis curandis apto, ab iis Belelingen dicto, pingui lascivoque, instar hepatum piscium exiccatorum odore, ideoque ab iis, cæterisque suis vicinis sanguis piscium indigitato habitoque. Verùm à Chirurgo quodam inibi aliquandiu commorante mihi relatum est, sanguinem talem id non esse, sed vegetabile quodpiam, scopulis in profundo innascens ab illius loci incolis certo anni tempore collectum: porrò id etiam Ontrenti Larentorique, & sub templo Lamahasæ versus occidentem ad 5. vel 6. orgyjas sub aquis ab incolis ex fundo maris adportari; cujus materia viscida & spermati ranarum non dissimilis, nisi quod fusci coloris viscidiorisque substantiæ sit, ut cultris discindi possit. Præparant autem eandem coquendo in aqua fluminis, usque dum non amplius spumescat, rejiciendo subinde feculentiam istam, & ad justam consistentiam exhalando. Postea infundunt lignis de Bambus excavatis, Soli eam opponendo, donec exiccata & ad venditionem idonea reddita in varias hinc inde regiones deducta distrahitur; atque in lucrum suum id nimio perè commendant

in febribus, colicis, dysenteria, pleuritide, asthma, torminibus à partu, sanguinis coagulati resolutione, apostematibus internis cum vino aut spiritu vini in frigidis, in calidis verò cum aquis à ðj. ad ðij. propinantes.

Ad examen ignis revocatum id præter sal quoddam volatile, oleum insuper aurei coloris copiosè, cum exiguo sale acido fixo, tanquam corpus quoddam animale dedit, & ex plerisque aliis coralliis talia impetravi. Hæc proinde medicina tali non frustra dotata virtute est, quia, quæ sale volatili abundant, præ cæteris commendata celebrantur.

OBSERVATIO CLXXV.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

Coquo de Maldive & Mosambique. Cortex Santali citrini. Rusa Ray nigri & albi.

Cort. Soeda. Cortex contra Pleuritidem.

Duo nucum genera imparis quantitatis & duritiei, sed paris à Portugallensibus & plerisque Indianis æstimationis censentur contra ictus venenatos, morsus serpentum & animalium venenatorum, atque venena intra corpus sumta, quin & calidas & depascentes febres, quarum ðß. ðj. & aliquantò plus, pro dosi inserviunt. Nucleus satis durus est, instar fecalis; Maldiviensis infantis caput magnitudine æquat; venditur magno pretio. Altera verò ovum gallinaceum refert, ejusdem prorsus duritiei, quæ si cum ferra dissecatur, cavitatem cordis forma repræsentat: Cortex triangularis, nux ipsa oblonga rotunda apparet.

Cortex Santali citrini. Ex Insula Timor ab Hollandis plurimum santali flavi comparatur, cujus arboris plures cortices insimul adferuntur à Portugallensibus & Topassinis. Hi coloris

ris sunt ex rubro bruni, pingues & sicci, magnæque apud eos commendationis in mensium obstructionibus partuque difficili à ʒj. ad ʒʒ. Pulverisati cum vino calido assumuntur manè vesperique.

Rufa Raynigri & albi. Nigra hæc radix liquiritiam ferè æmulatur, nisi quod intus calcem quandam præsentet cum sapore amariuscule ex dulci præmissio. Facilè in pulverem redigitur propter suam friabilitatem, magnoque in morsu & ictibus venenatorum animalium medendis habetur in pretio, etiam in calidis frigidisque febribus, cholera, colica & tussi. Extrinsicus in erysipelate & inflammationibus trita cum vino in frigidis, vel aquâ in calidis affectibus, assumpto nonnunquam in eorum locum spiritu vini, vel aquâ rosarum, multum confert. Alba in sputo sanguinis, apostematis internis, febribus & puncturis animalium ad ʒj. ʒʒ. & ultra commendatur.

Cort. Soeda. Cortex iste in magno ab Indis habetur pretio; Experientia illos docuit, magni esse ponderis, istum in dysenteria, fluxu sanguinis & quacunque corporis parte, in hectica & pthisi pectorisque difficultatibus. In febribus eandem, quæ china china, obtinere virtutem creditur: in vulnera pulvis illius inspergitur: cum aqua tritus ʒʒ. ponderis pro dosi ægrotis exhibetur. Extrinsicus in fracturis virtutem eximiam exercet, particulam illius corticis in Arack aut ejus defectu in aquam calidam imponentes, emollitamque circa vulnus ligant, quàm optimè possunt. Præterea hunc corticem calidiusculæ esse naturæ & repellentis virtutis, obque id ad fracturas restitueudas apprimè proficua, constat.

Cortex contra Pleuritidem. In India simplicioribus Portugallenses utuntur medicamentis, à crebra experientia edocti, præ aliis compositis, multum sibi commendatis. E quorum censu hunc in primis corticem pawo de portada dictum, quasi lignum contra puncturas (cortices quippe quosvis nomine ligni appellant) extollunt, qui coloris subflavi substantiæ crassioris, saporis amari, friabilis consistentiæ, tantoque ad pul-

verifandum facilius. Ægrotis 3ß. pondere cum vino assumendum porrigunt; & extrinsecus pulverem istum loco dolenti vel cum Arack aut vino, in frigida intemperie; vel cum aqua simplici in calidiore mistum benèque tritum illinunt.

OBSERVATIO CLXXVI.

D. JOHANNIS CORNELII HÖNNII.
 Historia miranda de virgine à maligno morbo, interfecta, cum gravissimis post obitum symptomatibus.

Mulier quædam rustica, adhuc sponsa annos nata XXII. cum metendi ergò segetes aliò se contulisset cum sponso, aliisque consanguineis, coacta fuit cum reliquis sub dio noctu dormire; manè facta à somno libera conqueri cœpit de acerbissimis doloribus sub diaphragmate, de pungentibus atque lacerantibus moribus, nunc dextram, nunc sinistram partem infestantibus, quorum comes fuit valida satis febris, & ex eventu funesto maligna. Parentes & affines hoc perspecto ad proprios lares eam deferri curant, & ad domum propriæ habitationis reversa, quia malum invalescebat, de divinis Medicis & auxiliis sollicita esse cœpit, quando temporalibus, & curativis, præ divitiarum inopiâ, destitutam se cernebat; malo itaque quotidie ferociente, paucis stipato symptomatibus, consanguinei Parochum advocant; septimâ die sub vesperam vitam cum morte commutando devotè pieque in Domino obdormivit, nullâ præeunte phrenitide, nullo præseente lethargo, nullisque infestantibus malignæ febris symptomatibus, sed usque ad finem comitante sanâ & optimâ loquelâ. Post mortem, eam, ut mos est rusticis, in feretro collocarunt, cumque accensis binis candelis cereis vigilans tota gens pagi illius per noctem custodire decrevit.

crevit. Elapsis octo, ab egresso spiritu, horis, defunctum corpus intumescere cœpit, itidemque coxæ, femora, genua, malleoli ac pedes; postea pectus, collum, facies, caput, humeri, brachia, & tandem manus summopere increvere. Tumefacto adeò corpore, ex ore ejus vehemens flatus, cum horribili sonitu, & magnâ fœtidissimi humoris colluvie prorupit, ut cerei, qui ardebant, extinguerentur; hinc perterrita gens è cubili properavit, ad flammam denuò candelis restituendam; quo facto denuò unanimi consensu ad defunctum corpus accedit, quod continuo emittebat ex ore insignem materiæ valdè fœtentis copiam, adeoque totius corporis tumor excessit, ut in eo alter oculorum medio crepuerit, cutisque dum tantam molem capere non valeret, in hypochondrio utroque dissiluerit, & digiti manuum medii per longum omnes rupti fuerint, ut & volæ manuum ambarum integræ servari non potuere, non cessante tamen ob id, vel flatu, vel murmure, vel ex ore colluvie prodeunte, eoque res perseveravit, ut luminaria denuò accensa ab exhalante spiritu protinus extincta fuerint, quousque ex apertis fenestris cubile perflatum fuit aère puriori. Die jam oborto, Soleque orbem irradiante ad templum deductum id cadaver fuit adeò monstrosum, ut impossibile fuerit, quidquam ex eo cognoscere. In itinere vespillones obturatis naribus loculum deponere, & sæpè vices inter se mutare coacti fuère; donec ad locum templi allatum cadaver, in Ecclesia permanere à Presbyteris sacras ceremonias celebrantibus, minimè passum fuit præ ingenti fœtore; sed in cœmiterio saltem peractis divinis precibus id humatum fuit, quod inibi vespillones custodierunt: vincula omnia, quibus alligata erant vestimenta, tumor insolens totius corporis violenter disruptit. Hæc est miserrima & mirabilis & verissima hujus defunctæ mulieris historia.

[*Ex communicatione per literas Doctoris Medici Siensis.*]

OBSERVATIO CLXXVII.

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI.

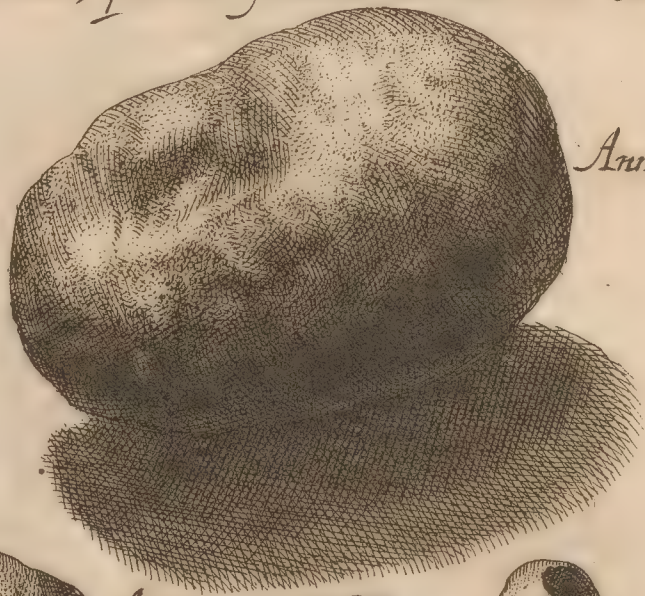
Sectio Calculi vesicæ, in Viro quater
celebrata.

Furthæ Noricorum mercator quidam eximius, Paulus *Lersch* / calculo vesicæ laborans, ingravescentibus subinde doloribus ob suppressam toties urinam spem tandem salutis certam in sectione posuit; quam in se suscepit Georgius Gentnerus, Lithotomus, si quis alius, circumspectus & in ea arte insignis. Prima proinde vice Ann. 1674. 2. Octobris die, implorato divino auxilio, novaculam perinæo admoveri passus fuit, duabus penè cum dimidia horis exactis prægrandem enixus est, post vehementes sæpe tractus, calculum, non sine larga subsequente hæmorrhagia summaque virium jactura & universi corporis debilitate. Difficilem hanc effecere curationem arenulæ, per vulnus subinde effluentes, quæ multùm consolidationem vulneris retardarunt. Lapis exemplis formæ adpictæ cum sex drachmis uncias tres adæquavit. Gentnero adstitit manus porrigens auxiliatrices Georgius Prodmanna, chirurgus nostræ civitatis, celebris Practicus. Aliquandiu exinde patiens levamentum quoddam sensit, quamvis per vulnus contiaudò quædam manarint guttulæ, indubii non debitæ, propter arenulas, coalescentiæ testes, unde nova paulatim incommoda circa vesicam illius suborta integram polliceri restitutionem non potuerunt.

Ingruente anno 77. cùm doloribus gravativis & pungitivis atrocibus ille denuò, urinæ toties redeunte suppressione, nimium urgeretur, ad iteratam refugere sectionem, priore eandem Lithotomo maximoperè dissuadente, victus tamen incensis doloribus, 26. Januarii post mediam noctem coactus fuit, & secundam hanc operationem à dicto Georgio Prodmanno pati

Calculi, quatuor sectionibus diversis exempti.

Anno 1674.

Anno 1681.

Anno 1677.

Anno

1678.

pati, quam praesente solâ conjuge suâ in genua devolutâ, cum juvene chirurgi, dum heroico prorsus animo itinerarium catheterem suâ manu direxit, fortiter sustinuit. Re feliciter & ex voto peractâ accitus ego illicò fui, symptomatum vehementiâ obviaturus, quæ exoptato remediorum usu & successu paulatim evanüere, meliusque ille se deinde, quàm ante hac habere coepit. Lapillorum exinde exemptorum ingens multitudo uncias duas cum duabus drachmis pondere æquabat, formæ obscurè gryseæ cortices illi æmulabantur contractos, subsequente multoties insigni tenacis & sat viscidæ pituitæ copiâ, cui crebræ se jungebant flatulentia, patienti satis molestæ. Solatio ipsi fuere injectiones decocti hordei cum vitello ovi, oleo ovorum & hypericonis misti; Aqua citrata cum cinnamomo & saccharo, & decoctum chinæ siti restinguendæ suffecit; alvo cum enematis subinde servatâ lubricâ.

Vix biennium peractum est, licet se pluribus praeservare lithontripticis studuisset, denuo tamen gravissimis divexatus calculi symptomatis tertiam admittere adactus fuit sectionem, quæ anno 78. 9. Januarii die intra sesquihoram felici Prodmani dextrâ, me duobusque ejus ministris praesentibus fuit finita. Dura satis & quasi pultacea cum cohleari fuit exempta, uncia unius & duarum drachmarum pondere, massa; quæ paulò post in tophum induruit, symptomatis non tantopere eundem exercentibus. Tertio verò post sectionem die peniculus vulneri immissus ad articuli digiti longitudinem nigrescere visus fuit, non citra gangraenæ metum; quem ope injectionis ex feminibus frigidis præparatæ aliquoties repetitæ sustulimus, felici cum successu & veloci. Flatibus iterum in vesica tentari mirè coepit, ut sæpius ligaturæ solutionem desiderârit, iis tamen nullâ resistere arte potuimus, latente eorundem in vesicam ingressu. Intra sex septimanas denuò ambulare coepit, impetratâ paulatim pristinâ valetudine, & quàm antehac, longè meliori, ut se in portu navigare summè fuerit lætatus, supremo pro tali clementiâ persolutis Numini gratiis.

Sed,

Sed, ut vix aliquid ab omni beatum esse parte potest; ita & optimum hunc Virum per binos saltem annos spes recuperatæ ex integro sanitatis, satis vana lactavit. Anno siquidem 81. 4. Februarii nephriticis rursus victus doloribus, diritate sectionis non absterritus denuò id officii exequente Prodmanno, ad fine suo, me juxta cum duobus ministris præsentem, se tali encheiresi invicto iterum submitit animo, quæ ad quinque horæ quadrantes exercita felici cum supremi Numinis auxilio iterum fuit peracta. Calculi complures ad $\text{z}ij. \text{ss}.$ post illam exempti fuere sectionem; doloreque ille infestatus tertio die post injectionem in vesicam olei ovorum & hyperici, cum melle rosato, saccharo & julepo rosato quietem sensit: Quinto exiguus, quem sexto duo majores secuti fuere lapilli. Decimo omnia cessavere symptomata, præter salivationem post usum Mercurii dulcis cum Cinnab. nativo & ocul. cancr. præparatis permisto; pro lenienda alvo adstricta aliquoties ab ipso assumti, quæ per plures dies satis ipsi fuerat molesta. XXII. Martii circa plenilunium tantam virium jacturam persensit, ut omnes de ipsius vita conclamatum esse crediderimus. Sed post hac ad meliorem redire cœpit statum, ut sequente X. Aprilis in templo iterum comparuerit, pro tanto beneficio Deo Opt. Max. ex intimo cordis sui penetranti agens gratias. Subsequenti luce in vicino suo horto noviter constructo cum amicis se recreavit, domumque cum iisdem commodè satis reversus fuit. Duodecimo verò Aprilis circa vesperam insolenti correptus fuit horripilatione, lectumque suum repetiit, quæ duravit ad quinque horas; remittente dein paulatim rigore, æstum per brevem sensit. Pretiosa satis in salutem Dn. ægrotantis ordinata fuere medicamenta; sed incassum omnia. Toties siquidem reversus fuit horror iste, interpolatis tamen, non certis vicibus, qui omnem elusit opem operamque quoad delassatum consumptumque tandem ad obitum deduxit patientem, quarto post decimum die, 27. Aprilis, rarum pietatis & patientiæ exemplar longiore ætate dignissimum.

Post luctuosum ejus ex vita discessum, voluntati piè defuncti, ut calamitosum ejus aperiremus corpus, parentes, omnia ferè in naturali suo statu viscera deprehendimus. Stomachus quippe cum hepate & intestinis absque nævo comparuere. Lien penitus corruptus marcebat, leviq̃ue compressione pultis instar dissolvebatur. Ren sinister dextro longè major disruptus totus putridus, exiguis calculis conspersus, ureterem duplo altero majorem ostendebat, per quem acrior transfluens urina dolorem non saltem ejus loci, de quo vivus continuò conquestus fuit, arguebat, quin & orificium vesicæ propè sectionem rubens planè & quasi gangrænosum præsentabat. Pulmo sinister quoque altero major fuit deprehensus nullo alio præterea observato corporis partium incommodo.

SCHOLIUM.

IN prima operatione pleraq̃ue, quod apud lithotomos hujus sæculi fieri solet, neglecta nimis periculosam effecere sectionem. Post frequentem enim calidiorum spirituum, quasi lithontripticorū usum copiosâ arenæ rubræ mictione d. *Versch* continuò divexatus fuit, quæ coagulata bilis soboles esse solet, ex calidiore jecinore oriunda. Corpus proinde præparari priùs debuisset, quàm absque omni prævio apparatu tam periculosa subijci sectioni; jecur ante cum sanguinis bilioso fervore potuisset refrigeratione moderatâ attemperari, ad imminuendam arenularum ubertatem, balneisq̃ue præmissis corpus debuisset humectari, perinæumq̃ue emolliri, ut felicior exinde post sectionem lapidis egressus fuisset procuratus. Videantur Fabric. Hildan. Paræus, Sennertus, cæteriq̃ue complures alii.

*OBSERVATIO CLXXVIII.**D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI.*

Hydrops ascites periculosus cum maculis feliciter curatus.

Theologi hujus urbis præcipui conjux longo tempore cachectica fuit. Tumere deinde cœpit in toto corpore, in-

Ggg

flatâ

flatâ facie, manibusque & brachiis, ut rumpi videretur, quin universa corporis compages mirè turgida, maculisque diverse formæ, brunique coloris aspersa videbatur, ut se in lecto vix continere potuerit. Ad incitas jam ferè redacta nemini non nil nisi plurima mortis imago apparuit. Hydropem hunc Scorbuticum, quâ appellatione jam omnes ferè morbi gaudent, nuncupavit, qui adstiterat, medicus. Ego ex thermis Carolinis redux illicò vocatus, ad consilium veni. Ægra se sæpius sollicitari ad sedes fassa, nil tamen pro necessitate excernere se posse asseruit. Aquam illam ego judicavi gelatinæ instar in corpore à frigida intemperie congelatam, quæ tumere adeò membra effecit; jubeo adferri lagenas aquâ calidâ repletas, quas fasciis involutas plantis pedum & sub axillis apponi jubeo. Dictum, factum: Cœpit enim congelata illa aqua rursus liquefieri & resolvi, subsequente mox veloci per alvum effluvio, ut intra octo dies omnis ex corpore per secessum exulârit & subsederit quarumvis partium intumescencia. Pro averruncandis maculis istis subsidio venere hepar attemperantes Syrupi, julapia & pleraque confortantia, atque sic cum divina gratia intra mensem cum dimidio penitus fuit restituta.

SCHOLIUM.

Qui asciticos humores vel per emplastra, aut alia externa adminicula ex pedibus, brachiis, vel aliunde extrahere fatagunt, ii frustra agere mihi videntur. Aquam in pedibus congelatam vel cum vaporibus aut fomentis calidis resolvere valde mihi congruum videtur. Tanta quippe aquarum copia, vel ex vitioso nutrimento, aut potu per omentum læsum effluente, vel per vasâ lymphatica accedit: quæ si justo diutius inibi moratur, refrigerato membro gelatinæ tandem consistentiam acquirit, quam non, nisi moderato caloris foru liquefieri & cum sanguine in hepar refluxo reduci atque exinde per intestina promoveri, ut cæteris cum fecibus excerni possit, exitus probat. Si verò ipsum hepar in sua patiatur substantia,

tia, dum induruit aut alio obstructum fuerit modo, curationem irritam futuram certum est &c.

OBSERVATIO CLXXIX.

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI.

Aquæ thermales Carolinæ nimium
potæ.

Reverendus Pater, Vitus Ludovictus Horatius, Illustrissimi Comititis de Millesimo in Bohemia Parochus, juvenis, dum in summa egestate vix inveniret, quod laceranti stomacho objiceret, vix pane satiatus quandoque caseo ad aliquot annos se conservavit. Dum provinciam ille suam aggressus fuisset, multis ventris torminibus & compressionibus pectoris divexatus, suasu quorundam ad thermas Carolinas se contulit. Fuit tunc annorum quadraginta septem, & bibere cœpit thermales aquas, in tanta copia, ut fidem superasse videretur, nisi Virorum Excellentissimorum Dn. Doct. Huberi, & Dn. D. Dilleri literæ id confirmassent, quas subjungere testimoniorum loco hîc placuit.

D. Doct. Huberi, Neuhusii medici Regni

Reverendo Patri, Vito Ludovico Horatio, Illustrissimi Comititis de Millesimo Parocho, apud Sutorem Carlsbadii commoranti.

Bona dies, Reverende Pater. Cum Reverentia Vestra corpus suum summè cacochymicum sexaginta quatuor diebus 2689. sextariis (sext. unus est unciarum XII.) aquæ hujus thermalis plus quàm mirificè eluerit, & materia semper, præsertim caseolenta, quam jam corpori à 24. annis inhæsisse asseruerat, secesserit, maturum jamjam meum consilium foret, ut planè ab hujus aquæ potu abstineat, ne nimia & diuturna ingurgitatione non tantum corpus, sed & natura quàm ma-

Ggg 2

ximè

420 *Observ. CLXXIX. Aqua thermales Carolina nimium pota.*
ximè lædatur. Datum in Muséo in thermis istis 15. Junii
Anno 64.

R. Vra.

Amicus bonus

D. Huberus.

Sic & ego suadeo & sentio infra scriptus

D. Ferdinandus Diller.

Eodem Anno.

Reverendus Pater Horatius necessariò per tam longum
tempus thermis uti debebat, nimirum 79. diebus, quorum
usu materia caseolenta putrida & alia corrupta secesserat. Ebi-
bit autem intra hoc tempus 1379. sextarios: Si enim citius
discessisset & humores commoti non expurgati fuissent, in pe-
jorem corporis statum incidisset, & omnia media adhibita in
cassum abivissent. Pro majori veritate rem ita, & non aliter
se habere, propriâ manu hæc subscripsi, & proprio sigillo
consueto corroboravi. Eod. anno in autumno.

Ferd. Dillerus.

Ab eo tempore ter quaterque in anno, & usque ad an-
num 1676. viginti tribus vicibus thermas istas invisit, sex septi-
manarum spatio semper inibi commoratus.

SCHOLIUM.

SI assertum Excell. Dn. Langii in thermologia suo constaret
fundamento, totus petricosus in statum verti debuisset bo-
nus ille Pater; toties quippe inundatus à tali thermarum fluen-
to. Sic Generosus quidam Baro non procul à thermis istis
quovis anni tempore, podagræ torminibus coactus eò accele-
rat, in media hieme, & se immergit in calidam, inibique com-
moratur eò usque, donec dolorem remittere sentit. Aliquan-
do sævientem licet frigore ad LXXIX. horas in aquis infidens se
detinuit, inibique cibum assumpsit dormivitque. In potu non
parcior

1658.
Pharmacopæy
Francofurtens
ad manum
idem fecit
bis in Anno.

parcior, sed immensam admisit subinde calidæ quantitatem, ad urceos quandoque XV. vel fistilium ad potum usitatorum à ducentis ad quingenta. Quid? quod nonnunquam ad quinque urceos thermales glacie refrigeratos, ut crudelitati podagræ obviam iret, epotavit, citra qualemcunque noxam; dein se lecto ad sudandum commisit, victorque tandem dolorum extitit. Post prandium largiori se vini potione reficere consuevit. Inducias tandem ad quadriennium ab articulari isto obtinuit morbo.

OBSERVATIO CLXXX.

D, JOH. GEORGII VOLCKAMERI.

De

Atroci alvi cum fluxu dolore mox
sopiendo.

Miraculi loco infervit semen sanguinis draconis, à Bauhino Lapathi folio acuto rubente III. nomine insignitum. Hujus scrupulum unum vel drachmam semis leviter in mortario contusum, & in vino saccharino leniter calefactum & per linteum expressum aliquoties propinavi dolentibus, cum felici ex voto successu.

SCHOLIUM.

Villissima sæpe & ab omnibus abjecta remedia plus virium præ pretiosis quibusve aliis habere, argumento sunt simpliciorum nonnunquam hominum consilia. Meminit cujusdam medici spagyrici Germani ex America, in qua medicinam per decennium integrum fecerat, reducis, Nicolaus de Blegny in suo Zodiaci anno secundo fol. 10, qui assererat, se habere comperta morbis omnibus remedia è genere simplicium eximia. Hydropis curationem silicum candentium ope Americanos procurare, splenem induratum emollire cataplasmate, luem & eam & lethargum ingeniosâ ratione expugnare, serpentum

morsibus illudere saltem simplicioribus medicamentis narrabat, ut virtutis vitium tot plantarum inter barbaras gentes nascentium notitia meritò admirationem pariat. Pluribus ibidem de hac re agit Blegnyus.

OBSERVATIO CLXXXI.

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI.

De

Scorzonera montana Alexipharmaca.

Scorzonera dicta quasi cortex, ab exteriori adspectu nigra, intrinsicè licet egregiè candescat; summæ in vena esse virtutis ab omnibus, qui ejus mentionem fecerunt, botanicis & rhizotomis celebratur. Plures ejusdem species varii subinde proferunt Authores, quas inter singularem me in montibus Vicentinis, propè Piutiène reperisse memini, quæ Mense Aprili Anno 1638. graminis humilioris & latè passim sparsi è terra prorumpentis formâ copiosè prodiit, ex radicibus superius villosis, nigris, digiti majoris, & minoris crassitie, quin divaricatis nonnunquam hinc inde cruribus ad spithamæ unius & interdum dimidiæ circumferentiam. Hanc proinde mecum cæteri Botanophili, qui pro gramine eam primùm habuere, curiosius intuiti, radicisque à nobis erutæ formam rugosam nigram, lacteumque de se prominentem succum admirati pro Scorzonera singulari gramineo folio nobis commendatam habuimus. Quoniam verò hanc plantam tantâ natura donavit radicem ubertate, sufficientem ejus quantitatem mecum deportare non abs re futurum duxi. Hujus effigiem Magnificus Acad. nostræ Præses, Excell. Dn. Joh. Michaël Fehr in suo de Scorzonera elegantissimo tractatu conspiciendum dedit, cum ejusdem descriptione luculentâ.

Usum illius radicis hætenus, in malignis præcipuè morbis, & febribus catarrhalibus, insigni cum efficaciâ mihi semper

per habui commendatissimum, quod meo testatum facere possum exemplo, & cum mille aliis; nec mea de illa spes me fefellit; inde copiâ ejusdem subinde gaudeo, ne ejus defectu nostræ laborent officinæ, & confectio cordialis liquida, medicamentum in periculosis talibus affectibus maximi momenti, illius extracto indiget, quin & aqua inde destillata præ cæteris laudem suam meretur; nec in peste etiam ipsâ spe suâ frustratos fore infectos omninò credam. Duplicis verò ejusdem licet coloris & formæ tales esse saporis deprehendo; dulces alteras, alteras amaras; has penetrantiore præditas facultate observavi, & in virtute sua potentiores.

OBSERVATIO CLXXXII.

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI.

Pulveris Pyrii usus in extinguendis spiramentorum camini incendiis.

CUm igneam extingui dixeris, dum exiguo pulvere pyrio accenso majorem videris flammam annihilari. Quòd Camini frequentius flammæ impetum sentiant, nil equidem novi est: sed talem levi extinguere *επιχειρία* paucis cognitum esse videtur. Quò longior autem fornacis canalis est, tantò vehementiore ignitione fuligo inibi accensa flammam extrudere solet, aëre subtus alimentum igni suppeditante; qui si adimi camino posset, illico fomes flammæ ademptus omne incendium tolleret. Plures sclopeto in caminum explorato quid efficerentârunt, quamvis irritò toties effectu. Nec enim fragor in aërem quid potest, vel ei adimit. Vaporem verò hostem ignis addictissimum experientia docuit. Hinc plures ardenti camino supponunt ahenum aquâ plenum, quæ si evaporare incipit, vim quandam flammæ inferre solet. Infusa superiùs caminis aqua nil efficit, dum per mediam saltem cavitatem, non per parietes, absque effectu delabatur. Qui obstruere

struere lupremam camini cavitatem cum fimo possent, ii ad suffocandum ignem forent proximi. His verò & aliis pensitatis extinctionis modis non commodiorem aut velociorem invenirationem, quàm si pulveris pyrii in vola manûs cum sputo coagmentati massa in foco sub igne supra ardente accendatur, quâ conflagratâ & excitato insigni vapore, secunda, tertia, pluresque sequantur. Cum admiratione videbis vim supra flammantis camini, absque ullius hominis adjutu imminui, quin penitus à tali vapore suffocari; decidentibus catervatim piceis fuliginis crustis, penitus candescentibus, camino sine ulteriore igne aut incendio relicto.

SCHOLIUM.

Pulverem pyrium & incendere & extinguere ignem experientia docet. Objiciantur eidem raræ quæ fuerint texturæ seu linea & gossypia carpta, vel foenum cum stramine, chartisque tenuibus, levioribus quippe materiebus, facilè flammam concipere & ardere videmus. Potior tamen extinguendi vis in nitro, ex quo pulvis ille confit, latere videtur, quia tanquam subiectum quoddam omnis mirabilitatis aquam in se & ignem penitissimè juncta continet. Inde signum merebitur utriusque trianguli in se invicem locati, superiore ignem & inferiore aquam denotantis. Quid? quòd aëris & terræ insignia insimul juncta in eo observabis, quasi id unicum foret, quod in se actu foveret quatuor elementorum conjugium. Terrestrem id ostendit faciem tritum & in pulverem subtilissimum farinæ instar redactum; quod si cellæ vel humidiori idem aëri exposueris in aquam solvi incipit. Aërem vehemens ejus impulsus, in pulvere pyrio, dum glandes ex cannis ferreis explodit, cum intenso tonitru subsequente manifestat, cum vapore intenso aërem implente. Ignis latè extensam in obscura præsertim nocte flammam prodit. Idem Theophrastum innuisse videtur in sua Apocalypsi Hermetica, qui ea de re quærendus & legendus erit; & D. Hugins à Barma in suo tractatu Saturnia regna dicto §. XIX. & seqq.

Ignem

Scorzonera montana
cum sua radice.

aphyllantes.

Ignem aquâ extingui vel infantes norunt: aquam vi ignis expelli, aut crebra super flammâ decoctione effervescente evaporari & annihilari neminem latet. Cum volueris duo contraria ob oculos ponere, aquam & ignem profer: alterum enim sufferre alterum nequit, neque patitur. Duo tamen hæc contraria sibi unita in eodem cohabitant subiecto, penitissimè inter se juncta. In NITRO quippe hæc duo, ignis & aqua se arctissimè amplectuntur, quæ si igniti carbonis examini se sistunt, illicô flamma fugam capit, aquâ in vaporem resolutâ. Si verò id ipsum nitrum mediante aliquo bolo in spiritum vertitur, quamvis in suâ ante substantia refrigerandi vires habeat, cum fumo tamen igneo rubicundo in recipiens prodit vitrum spiritus verè acerrimus, qui instar flammæ linteamina comburit, metalla quævis, excepto auro, & mineralia æstu suo dissolvit & corrodit, vi, quovis igne, majore; *Aquam ignem* dixeris, virtutem illius coactam & rectificatam omnem superare ignem experientia docet: in aquâ verò guttatim diffusus ille attemperando cuius interno æstui sufficit, & gratia & sanitate cæteris salinis spiritibus superior.

Hinc cuius rem recta ratione expendenti est obvium, quod aqua subtus ignem in vaporem sat densum resoluta ignis violentiam domare norit, quæ superius ab eo in fugam vertitur.

OBSERVATIO CLXXXIII.

D. GEORG. ABRAHAMI MERCLINI.

(1.) *Inaudita* (2.) *Hydropis Abdominis species*, faccata, sive cum folliculo, fortassis dicenda.

HOnesta erat (3.) *fœmina*, pudica, & sexum suum decentibus virtutibus ornatissima. Hæc ante hos sedecim circiter annos, anno nempe præter propter 1666, tum annorum ætatis suæ 26. sensit, abdomen nonnihil in-

Hh h tume-

tumescere, (4.) *ignara*, unde hæc abdominis intumescencia ortum ducat; quæ etsi (5.) *nec dolorem*, (6.) *nec ambulandi impotentiam*, nec aliud quodvis symptoma actionem aliquam lædens comitem haberet; tamen super eâ Medicus consultus est, qui (7.) *flatulentiam* subesse ratus, contra eam aliàs proficua remedia præscripsit & adhibere jussit. Sed frustra. Abdomen sensim magis magisque attollitur, (8.) *fluentibus* interim rectissimè *mensibus*, cæterisque sanitatis indiciiis plerisque apparentibus, præterquam quòd (9.) *artus* eò magis subinde *gracilesce* videntur, quò majorem in molem æqualiter excrescebat Abdomen totum. Anno 1672. conjugium in it Nobilissima Virgo, Ipe, fore, ut fortassis prolium enixu illa unà subsideret Abdominis intumescencia. Sed & hæc decollavit spes. Facta quidem est trium liberorum mater; at tantum aberat, ut (10.) *detumuerit abdomen*, ut potius subinde majus sumserit incrementum; quo factum, ut alia præterea supervenerint graviora symptomata, nempe (11.) *ambulandi difficultas*, (12.) *dextra coxa dolor*, & (13.) *præcordiorum anxietas*; præter illa gestationis fœtus tempore, ultimis imprimis mensibus, familiaria, ut (14.) *stranguria acerbissima* (15.) *animiq; crebriora deliquia*. Diris his sanitatis hostibus per aliquot annorum decursum conflictata, tandem sub finem Novembr. 1682. inopinatò incidit patientissima patiens in (16.) spontaneum *alvi defluvium*, quo Abdominis moles ita resedit, ut non levis spes, (17.) *urinâ* etiam imprimis indies ad aliquot mensuras secedente, affulgeret redintegrandæ valetudinis; sed quam paulò pòst superveniente (18.) *summâ respirandi difficultate*, tristis eventus, placidissimus nempe obitus, D. 14. Octobr. 1682. excepit. Post quem eum institurâ extispicinâ exta lustrarentur, en! oculis nostris se sticit tantæ capacitatis (19.) *saccus membranaceus*, ut 40. circiter mensuras tenuerit, qui innoxie omnibus visceribus incubuit, inque tantam molem extulit Abdomen, urinoso liquore ultra dimidium ejus repletus, cæteris visceribus plerisque intaminatis repertis; præterquam quòd uteri fundo

inhæserit semirotondus (20.) globulus cartilagineus, & (21.) tuba uteri dextra, ex qua faccus ille, ceu radice, prodiit, obliterated apparuerit; atque (22.) omentum non super faccum & viscera expansum, sed corrugatum prope diaphragma inventum fuerit.

SCHOLIUM.

(1.) **I**nauditum voco hunc affectum, eò quòd inter quàm plurimos, quosejus gratia evolvi Authores, similem nusquam reperire potui, nec unquam ullibi legisse memini; illis fortassis propterea non injuriâ adnumerandum, quos Arnold. Bootius omissorum nomine insignivit.

(2.) Et cur ad *Hydropis species* referam, partim ex ipsius Morbi historia, ex ejus partim subsequente resolutione sive explicatione constabit.

(3.) In ipsa Casus Relatione omisimus *fœmina* temperamentum, cæteramque corporis constitutionem, aliaque, quæ nonnulli suis Observationibus ingerere solent. Hæc si quis fortè & hîc scitu necessaria esse putaverit, nos quoque strictim narrabimus, saltem ne quid deesse censeatur, quod ad intimiorem affectus abstrusissimi cognitionem facere videri possit. Sciendum itaque, Virginem eo tempore, quo venter intumescere coepit, sanguineo-phlegmatico temperamento præditam, & junceam quidem, tenerimamque artuum texturâ ab ipsa exornatam naturâ, cæterâ nihilominus integrâ gavisam fuisse valetudine; nisi quòd jam tum de illo sequiori sexui familiarissimo symptomate, capitis intelligo dolorem, ut & anorexiâ subinde conquesta fuerit.

(4.) Ignoraverat quidem Virgo primitivam causam, procatartîcam, manifestam, aut externam, nullamque liquidò incusare poterat, quâ insolitam hanc Abdominis intumescenciam sibi consciverit; sæpe tamen ipse ab eâ audivisse memini, si qua manifesta hîc concurrisset causa, se nullius aliûs recordari posse, quàm inopinati, illam ventris intumescenciam paulò antè prægressi, terroris, qui animum suum tantâ vehementiâ

concusserit, ut præsens tum menstruus fluxus actutum exaruerit, nec prius, quàm tertio demum Mense redierit. De hac, inquam, causâ procatarcticâ probabilis fiebat conjectura. Cætera autem maxima vulgi pars, & imprimis curiosarum muliercularum, quæ plerumque etiam non rogatæ de difficillimis hujusmodi casibus sententiam ferre audent, fascinationem prætendebant. Verùm, præterquam quòd ipsi piissimæ Virgini dea nunquam ulla inciderit suspicio; ejus etiam sufficientia nulla deprehensa sunt indicia. Non enim hîc in prætumido ventre ejusque sacco artificiosa quædam, ut acus, clavi, cultri, & similia monstrosa, quæ in corpore humano generari nequeunt, reperta sunt: non hîc unquam ab ægra insolentiores totius corporis, aut aliquorum membrorum contorsiones, aut gesticulationes, quales nemo sanus imitari potuisset, visæ sunt: non hîc inusitata & tam admiranda notata sunt symptomata, ut ea ex naturalibus causis deduci ne utiquam potuissent: non hîc Abdomen in ingentem illam molem statim unoque die accrevit. Horum autem ubi nihil deprehenditur quicquam, fascinatio quoque, sive veneficium, meritò exsulare debet. Ut ut ergo omnes ex fascino oriundos morbos cum Wierro, Cornel. Looseo aliisque negare nolim; hunc tamen præsentem inter eos referre, nulla cogit necessitas; etiam si de ipsius affectûs generatione genuinisque causis non certò constiterit, inter oppidò raros propterea non immerito numerandi; siquidem non decet solertem Medicum, ad veneficium, vulgi more, statim delabi, ubi morbus paulo abstrusior, ejusque causa crassioribus quasi tenebrarum nebulis obducta fuerit. Adhibenda diligentia: excutienda omnis ingenii bonitas, ejusque sæpe omnes intendendi nervi, ut in veras effectûs causas nos penetremus. Feracissimo insolitarum rerum vivimus seculo, quarum effectus quidem oculos acutissimè stringunt, causa autem velut in profundissimo delitescit puteo. Hîc fœcundis esset & abjecti animi, sine præviâ accuratâ inquisitione ilico ad causas supernaturales ruere; ad pessimum exemplum ignavorum

vorum quorundam hominum & ignararum muliercularum. Iccirco quamvis nemo etiam eorum Medicorum, quibus ad perspicendas latentes morborum causas lyncei aliàs esse solent oculi, de sacco hoc urinali liquore pleno, ceu illius prætumidi Abdominis authore, cogitaverit, illiusque ortus nondum adeo perspicuus sit; ea tamen propter non dubitandum, quin naturales, vel, si mavis, præternaturales subfuerint causæ, quæ hunc producerint effectum; etiamsi illæ primo intuitu fortassis impervestigabiles, si non cognitu prorsus impossibiles plerisque videri possint. Cæterùm nec hoc hîc loci reticendum, fuisse, qui præsentis affectus ortum à contusione in inguen fœminæ aliquando factâ derivarunt; quæ, si contigisset, multum certè lucis fœnerari, & ad meliorem causæ morbi cognitionem viam nobis parare posset. Quoniam verò de hac contusione ab ipsa Ægrâ nihil quicquam quenquam consanguineorum proximorumque cognatorum unquam audivisse constat, adeoq; dubitare de ea non sine ratione licet; ideo eam pro externâ causa venditare nolumus.

(5.) *Dolorem nullum* Ægra in Abdomine per duodecim penè annorum decursum senserat, idque procul dubio eò quòd tum tantæ molis nondum fuerit saccus sive folliculus, ut, factâ enormi membranarum partium, peritonæi nempe, musculorum abdominis & integumentorum communium, extensione, dolor inde potuisset resultare; sed qui postremis duobus circiter annis ante obitum in dextro præcipuè hypochondrio circa regionem hepatis, nonnunquam etiam lienis, non quidem adeo insigni acerbitate atque vehementia, sed tantùm obtusâ & quasi gravativâ illatâ sensatione subinde eo durius afflixit, quò majus incrementum sumpsit saccus in Abdomine conclusus, distentis nempe inde magis magisque dictis partibus membranaceis, ceu doloris præcipuis subjectis.

(6.) Nec intra dictum temporis spatium quicquam negotii facefferat *ambulatio*; quamdiu nempe Abdomen tantam nondum acquisiverat molem, ut itionem impedire potuisset.

(7.) Ipsum nimirum affectum haud pauci ad *Tympanitidem* referebant, & quidem non primis tantum, sed & postremis morbi annis, eò crassiori errore, quò notius est, Tympanitidem inter omnes Hydropis species periculosissimam esse, & sine notabili actionum læsione viriumque insigni prostratione, quæ hîc, exceptis 14. circiter ante obitum diebus, penè nulla erat, tot annos durare non posse, nec ad eam constituendam solam superiorum partium gracilitatem, cum ventris intumescentiâ, quæ fortassis hîc multis imposuit, sufficere. Unde non mirum, quòd remedia contra flatulentiam usurpata nihil præstiterint levaminis.

(8.) A tertio morbi, quo is cœpit, Mense per reliquum totum ejus decursum rectè *fluxere menstrua*, & quidem subinde copiosius; parcius autem nunquam, haud obscuro indicio, uterum caruisse illâ culpâ, cujus aliqui eum arguerunt, opinati, illam ventris intumescentiâ à matricis hydrope dependisse; quo tamen, præter hoc, præsentem, an conceptio fetusque gestatio contingere queat, velut hic ter contigit, non sine ratione dubitare licet. Neque etiam mirari subit, quòd lunare tributum ritè fuerit pensum, cum factâ post mortem exenteratione tale nullum in utero aut circa illum reperiatur sit vitium, quod menstruum fluxum impedire & sufflaminare potuisset.

(9.) *Artus*, id est, brachia potissimum manusque, nec non pedes, & præterea ipsum etiam pectus eò notabilius passa sunt *decrementum*, quò majus sensim abdomen sumpsit incrementum, idque procul dubio ideo, quia plurimam nutrimenti corporis partem abdominis faccus insumpsit, eamque inibi contenta præexistens aqua in sui naturam convertit, adeoque artibus detraxit; haud multò secus, ac in plerisque aliis majoribus tumoribus atque abscessibus sæpius evenire solet, ut ii nutrimentum illi corporis parti, cui insident, aliàs destinatum ad se rapiant, sicque illam ipsam partem nutritione suâ debitâ privent; ut taceam, nutrientibus portionibus ab urinoso illo
in

in sacco contento liquore inquinatis & acrioribus redditis, cæterarum corporis partium nutritionem minus benè necessariò contingere debuisse; siquidem non acres, sed dulces potius aut insipidas illas esse oportet portiones, quæ nutrire debent. Secùs nutrimentum parti nutriendæ non apponitur sive agglutinatur, adeoque nutritio vel nulla fit, vel certè parcior, ut in præsentì Casu.

(10.) Scilicet sperabatur, *partus secundinarumq; exclusione*, & lochiorum secessione sui studiosissimam naturam unà etiam eos humores, à quibus illa Abdominis intumescencia ortum duxerat, amolituram, & à molesta illa sarcina, prout aliàs sæpè fit, ita se expedituram esse, ut abdomen ad naturalem statum inde rediturum sit. Verùm enim verò quemadmodum conceptio fœtusque gestatio probæ uteri constitutionis signum plerumque esse solet; ita hîc quoque ex eadem postliminiò facilè conijcere licuit, illud, quod Abdomen in tantum tumorem extulit, extra uterum quærendum fuisse. Unde etiam cum partu non potuere cæteri vitiosi humores simul excerni, suo quippe peculiari folliculo seu sacco conclusi.

(11.) Tandem *eundi difficultatem* peperit major interea & quasi pendula reddita abdominis moles, quæ utriq; inguini tam gravi pondere incubuit, ut, compressis inde nonnihil femorum musculis, hosque ingredi solitis nervis, pedes rectè attolli & promoveri nequiverint;

(12.) Imprimis accedente *dextra coxæ dolore*, nato partim ab abdominis incubatu, partim à dicta compressione, partim ab ipsius sacci radice, quæ ex dextrâ uteri tuba ceu coxæ proximâ, ut dictum, emerit.

(13.) Hæc *præcordiorum anxietas*, nullum est dubium, quin inde provenerit, quòd turgidissimus saccus respirationis præcipuum instrumentum diaphragma ferierit sursumque ita adegerit, ut cor pulmonesque, angustiiori nonnihil reddito thoracis spatio, minus liberè se expandere potuerint, interceptâ hinc aliquantis per spirandi libertate, quam non potest
non

non sequi vitalium viscerum fatigatio, ipsaque sic dicta præcordiorum anxietas.

(14.) Idem saccus, quem durius inguinibus incubasse diximus, simul etiam collum vesicæ ita compressit, ut urina acrior per angustam vesicæ rimam non nisi guttatim & cum ingenti cruciatu reddi potuerit, eoque potissimum tempore, quo foetus in utero jam ante præter naturam tumidum ventrem adhuc magis distendit, atque sic compressionem vesicæ magis magisque adjuvit. Unde etiam quantumvis adhibitis contra hunc affectum aliàs decantatissimis remediis, tamen *stranguria* nunquam prius, quàm excluso demum foetu cessavit.

(15.) *Animi deliquia* uti iis etiam gravidis, quæ prosperriam cæteroquin gaudent valetudine, haud infrequenter obveniunt; ita eò minus mirandum, quòd ea sæpius cum morbo continuo conflictatam nostram foeminam affligerint.

(16.) Unde hic *alvi fluxus* promanaverit, dubium videtur. Cum eo quia statim nonnihil subsedisse visum est abdomen, & inspectis post mortem extis, saccus flaccidus & paulo ultra medium tantum repletus inventus est; annon concludendum, ex sacco inibi contentum liquorem transsudasse, & per alvum secessisse? Sed quomodo? & per quas vias ad intestinalis penetravit? Aperti hinc ductus nulli sunt, per quos liquor iste ex sacco ad intestina transire potuisset. In dubia hacre conjecturæ locus dabitur. Existimo ergo, illum liquorem, qui ex sacco in cavitatem abdominis emanavit, ab illa per inconspicuos meatus suâ tenuitate ac acrimoniâ intestina subiisse, & per ea profluxisse, secum raptis simul & reliquis alvinis fecibus. Hoc ita, & non aliter evenisse, ut credamus, duo evincunt argumenta, 1. quia, quæ per hunc alvi fluxum evacuata sunt, maximam partem liquida, & aquæ in sacco repertæ similima fuere: 2. quia

(17.) Idem liquor eadem procul dubio ratione & vesicam penetravit, nihilque prorsus immutatus per eam sub urinæ specie in dies aliquot mensuras redditus est. Hinc ita colligere

ligare quid ve. at? Si liquor ille per inconspicuos poros vesicam intrare potuit; cur non potuerint intrare etiam intestina, sicque æquè alvi ac vesicæ diarrhœam progignere? Nemo certè Medicorum ex Hippocrate nescit, totum corpus nostrum esse perspirabile, & omnia in eo confluebilia. Notum quoque, per quos cuniculos atque anfractus sæpe natura sibi molestum & grave onus expellat; veluti infinitorum exemplorum testimoniis confirmari posset. Quidni ergo & hunc liquorem per poros vesicæ & intestinorum abducere, & cum naturalibus excrementis facili viâ excernere potuerit; non obstante, quòd neque in vesica, neque in ullo intestino manifestum foramen notatum sit.

(18.) Mirum, *respirandi difficultatem* eamque summam tum demum accessisse, cum abdomen detumere incepisset. Tum enim, liberiori reddito spatio in Thorace, pulmones sese rectius explicare, adeoque respirationem faciliorem reddi debuisse, credi potuisset. At hoc quia non contigit; & præterea antè respiratio semper rectè sese habuit, & nunquam non facilis fuit, etiam tum, cum tumidissimus venter sursum actus Thoraciq; proximus respirationi dicatas partes non posset non aliquantulum premere; ideo magis obscurum est, quæ hujus difficilis respirationis vera sit causa. Non dicam, quas respirandi difficultas aliàs agnoscat causas. Dicam tantùm, quæ mea sit opinio circa hanc difficultatem. Nimirum non nisi oborto demum alvi fluxu, indeque nonnihil collapsâ abdominis mole, tantâ difficultate spiritum ducere cogebatur Ægra nostra, quia tum pulmones, diaphragma & thoracis muscoli quasi relaxati & flaccidi admissum aerem sine labore reddere & explodere nequibant. Unde inspiratione haustus & thoracem ingressus aer cum forassis difflaret, & non nisi difficulter expiratione redderetur, hinc respirandi hæc ingruit difficultas, non sine continuo suffocationis periculo, in mortem tandem terminatæ. Quamdiu autem saccus abdominis repletus diaphragma cæterasque respirationi dicatas partes suo in te-

nore polituque retinuit, tam diu etiam aëris per thoracem necessaria reciprocatio ipsaque respiratio sine difficultate fieri potuit. Hacque eadem de causa plerosque, si non omnes, agonizantes (ut obiter hoc attingamus) difficulter respirare autumo, quia nempe & horum respirationis organa, quemadmodum omnia alia membra, remittunt atque flaccescunt, quò itidem fit, ut thorax nec sese attollendo circumstantem aerem sufficienter propulsare, nec per asperam arteriam in pulmones vacuos cogere, nec parcius admissum, sese constringendo, extrudere queat. Unde & hinc respiratio non potest non laboriosè ac difficulter contingere. Atque hanc difficilis respirationis causam quamvis in Ægra nostra apodicticè adstruere nolim, vero tamen similiorem deputo, ac illam, quam alii darsategerunt, arbitrati, eam inde provenisse, quòd pulmones aquam ex abdominis sacco exundantem per diaphragma ad se rapuerint, veluti idem aliis hydropicis evenire soleat, quibus translata ab imo ventre in medium materiâ, tussis inde atque respirandi difficultas supervenit. Verùm hinc aqua ex sacco tantâ copiâ non exstillavit, ut totam abdominis cavitatem implere potuerit, & usque ad diaphragma pertigerit, sed in um petiit & interius propter inguen ad tres tantùm quatuorve mensuras conflavit. Ut hinc à pulmonibus attrahi, ab iisque imbibit, cum resultante inde respirandi difficultate, planè nequiverit.

(19.) Plurimum difficultatis in hoc casu ipse habet *saccus* seu *uter*. Unde is prognatus? quomodo in tantam molem excrevit? ex quibus rivis tanta aquæ copia in eum conflavit? cur non dudum antè diffiliit? què innoxie per tot annos in ventre alipotuit? curaqua inibi contenta non computruit? Quæ mea circa hanc rem sit mens, paucis dabo, salvis tamen eorum judiciis, quibus fortè è meliori luto finxit præcordia Titan. Suppressis primùm mensibus, grumofus sanguis in dextra uteri tuba substitit, cujus serum, factâ solutione vel sequstratione, tunicas ita distendit ac dilatavit, ut inde tuberculum

lum peculiari folliculo inclusum enatum fuerit. Hoc tuberculum, ruptis circa tubas uteri disseminatis lymphaticis ductibus, & ex iis in ideructato sero, in & cum folliculo suo indies accrementum sumpsit, successuque temporis per sedecim annorum decursum in tam stupendam magnitudinem excrevit, lymphâ subinde per congestionem collectâ, & plurimâ nutrimenti corporis parte per lymphatica vasâ in hunc ipsum utrem depositâ; haud multò aliter, ac abscessus communes cum folliculo dicti, ut atheroma, steatoma, meliceris, & similes, generari solent. Quemadmodum enim hi non tantum ex excrementitio humore, verum etiam ex alimentali, & parti, quam afficiunt, nutriendæ dicato succo progerminant, illique parti, in qua nidulantur, suum nutrimentum plerunque auferunt, & omnem affluentem succum in similem illi convertunt, qui jam antè præsto est, sive ille pulti, sive sebo, sive melli similis sit; ita saccus hic ex corrupto quidem humore primò natus, deinde verò à nutritio liquore ipsâque lymphâ enutritus atque auctus est, furtim quasi subtracto & ex plerisque corporis partibus, sed & præcipuè ex artubus in se derivato alimento, eoque tum ab urinoso illo præexistente liquore in sui naturam subinde converso. Jamque hinc constat, unde hic abdominis saccus prognatus sit, & in tam admirandam magnitudinem adoleverit, quia nempe copiosi lymphæ ductus ceurivuli, licet penè inconspicui, prout jam dictum, in hunc utrem continuo se exonerarunt. Constat etiam hinc, unde is tantam acquisiverit crassitiem, ut, licet distentissimus esset, tamen non dehiaverit; nimirum unâ cum incremento aquæ in sacco contentæ ipse etiam saccus non solum quoad amplitudinem, sed & quoad crassitiem alitus increvit; eâdem prope modum ratione, ac uterus quò magis distenditur, eò redditur crassior, à recepta scilicet atque imbibitâ non minimâ alimenti parte, aut sanguinis portione in placentam formari solitâ, solertissimo providissimæ naturæ studio, quo ea fœtui prospicit. Nec fortassis dum suâ sponte saccus dimisisset aquam, nisi

ab externis causis attenuatus ejus partem aliquam dimittere coactus fuisset. Ægra enim nostra per proximè præteritum integrum Mensem Majum balneum ferinum Weissenburgense, spe recuperandæ valetudinis, cum in unctionibus resolventibus post illud ventri adhibitis, in usum vocavit; & paucis ante lethalem decubitum diebus orichalceum mortarium, in quo, nescio, quid tundeat, ventri durius imposuit. Unde vero simile videtur, membranaceam in abdomine saccum jam jam nimium extensum, sive hinc, sive illinc, adhuc magis ita attenuatum, rarefactum atque attritum esse, ut ex eo aqua necessario transfudare & effluere debuerit. Constat præterea hinc, quomodo hæc abdominis granditas sine insigni sanitatis dispendio, id quod plurimum admirationis peperit, tam diu durare potuerit? Utique si aqua in abdominis cavitate nullâ quasi sepe circumdata viscera imi ventris alluere potuisset, iis inde corruptis, intra paucos menses funestus morbi exitus sine omni dubio fuisset secutus, veluti in Ascite vulgari plerunque evenire solet. Ast postquam compertum, aquam illam tenaci utri inclusam, & adeò forti quasi munimento circumvallatam fuisse, ut inde emergere visceribusque officere nequiverit, suâ sponte desinit omnis admiratio. Sic enim sub sacco velut ægide viscera salva & integra, prout pleraque reperta sunt, delitescere potuerunt. Hinc denique constat & hoc, cur aqua hæc stagnatione, quâ aliæ plerunque vitium capiunt, non conceperit putredinem? Primò id urinosæ atque alkalicæ falsedini, quæ manifestò in eâ per gustum sentiebatur, adscribendum esse, duco. Plus enim quàm notum est, salinæ aut acidæ quæ sunt naturæ, ea non solum minus putredini obnoxia, sed & alia à corruptione aut putredine præservare apta nata esse. Hac finisale aut muriâ condire solemus carnes aliæque plura; hancque dictam ob rationem marinam aquam ceu quasi muriatam, etiam si stagnet, tamen non facile putrescere fertur. Deinde experientiæ simul ac rationis testimonio liquet, illum liquorem, qui vas, in quo continetur, totum ita replet,

ut

ut nihil amplius infundi possit, nunquam non diutius durare, hocque ipso modo à corruptione commodè præcaveri posse præ illo, qui vas suum totum non replet, corruptioni propterea magis subjecto; quandoquidem quodcumque vas, quo minus repletum est, eo plus aëris intra se, ne vacuum detur, recipit, qui certè liquorem non potest non inficere. Jam verò eadem ratio est etiam cum hac in præsentis casu aquâ. Nam & hæc vas suum, id est, sacco totum opplevit, cumque eo per omnem sedecim illorum annorum seriem unâ ita sine dubio accrevit, ut sacco, quantus cunque etiam is fuerit, sive minimus, sive medius, sive maximus, per omnia sua tempora semper ad summum usque oppleverit. Quare & hic nihil aëris sacco subire, atque adeo etiam ob hanc rationem in eo contenta aqua immunis à corruptione facile esse potuit, quæ fortassis, postquam pars ejus ultimo morbi tempore per sacco transsudavit, quoad relictam in eo partem mox, dubio procul, inanito sacco, corruptionem induisset, sicque symptomata gravia, etiam si alia aliunde nulla accessissent, intulisset.

(20.) Unde, & quomodo *cartilagineus* ille in utero reperi-
tus *globulus* genitus sit, hîc loci nolumus curiosius inquirere, satis fore reputantes, si ad rem præsentem ex communi opinione dixerimus, globulum istum, quemadmodum cæteras hujus generis plerasque cartilagineas præternaturales excrescentias, ex tenaci, viscidâ, lentâ utero impactâ inque eo tandem concretâ ac induratâ materiâ originem traxisse. Hoc autem indictum dimittere non licet, non improbabile videri, illam stranguriam, de qua supra, partim etiam dependisse ab hoc ipso globulo, dum is in utero hærens à sacco abdominis compressæ vesicæ cedere nequivit, sicque suo renixu urinæ per vesicam transitum difficiliorem reddidit atque dolentem.

(21.) *Tuba uteri dextra* coaluit per tuberculum in ea à mensium suppressione primitus enato; hincque ad conceptionem sive semen masculinum fœcundum recipiendum ineptævasit. Unde colligere est, aut errare eos, qui primam fœtus

conceptionem non in ipso Utero, sed in tubis uterinis per fecundorum ovulorum extestibus mulierum in eas prorruptionem fieri opinantur, aut alterutrâ tubarum læsâ atque inutili reditâ, in sana nihilominus conceptionem fieri posse; uti hîc contigisse secundum dictam hypothesein statuendum est. Deinde clarissimè hinc evincitur anilis illius opinionis falsitas, quâ vulgò creditur, mares in dextra, foemellas verò in sinistra uteri parte tantùm generari; siquidem Foemina nostra non solum masculam prolem, sed & sequiorem sexum enixa est, luculento argumento, mares & foeminas promiscuè nunc in dextra, nunc in sinistra uteri parte concipi atque formari.

(22.) *Omentum*, quod aliàs velut operimentum intestina tegit, hîc à sacci abdominis protuberantia nimium extensum, tandemque ruptum, atque sursum trusum ad diaphragma, corrugatum invenimus. Caterùm communis est opinio, omentum conservare subjectorum viscerum calorem, eumque fovere ac juvare; hincque illum gladiatorem apud Galenum, quòd ei omentum ablatum erat, ejus loco ventrem lanâ impositâ seu pectorali laneo à frigore, quo facilè lædebatur, continè defendere ac munire necesse habuisse. Nostra autem Foemina de frigore vehementiori in abdomine nunquam conquesta est. An ergo communis illa de omenti usu lata opinio falsa? An verò saccus inque eo contenta aqua suo tepore subjecta viscera, interque hæc præcipuè intestina ita fovit, ut inde frigus intensius non offenderit?

Atque hæc sunt, quæ strictim dicere volui & potui de presenti notabili casu, omissis proluxioribus digressionibus, saltimque redditis abstrusiorum symptomatum causis, sive symptomatibus ceu effectis ex suis causis probabiliter deductis atque erutis. *Monitus meliora,*

OBSERVATIO CLXXXIV.

D. GEORG. ABRAHAMI MERCLINI.

Secundinarum post laboriosum partum
ultra sesquimensem retentarum fru-
stillatim facta exclusio.

CIvis apud nos uxor, aliquantum corpulenta, staturæ propemodum mediocris, temperamenti sanguineo-phlegmatici, annorum XLII. mater tredecim liberorum, jamque quartâ & decimâ vice utero gerens, anno 1682. D. 30. Novembr. post laboriosum non in sedili, sed in lecto inopinatò enixum partum, quo integrum biduum trans-egit, non subsequenter secundinis, ex earum retentione periculosè laborare cœpit. Paulo enim post præcordiorum ingruit anxietas, vires decidere, venter intumuit, dolor in inguine & infra sinistrum cruciavit hypochondrium. Interea, excluso fœtu, haud morâ adhibuimus omnis penè generis remedia secundinas expellere apta aliàs nata, qualia sunt:

℞. Pulv. ad part. valid. ℥℥.

ægagropil.

testicul. equin. præp. ā. gran. v.

M. D. pro una Dosi.

℞. Ol. succin. dest.

fabin. dest. ā. gutt. v.

facch. alb. ℥℥.

sal. volatil. succin. gr. vij.

Aq. artemis.

meliss. ā. ℥j.

M. D. pro una Dosi.

℞. Sem. melon. exc.

Nucl. persic. ā. ℥j.

aq. artemis.

puleg.

Aq. puleg.
 calcatripp.
 meliss. ā. ʒj.

F. l. a. Emuls.
 add.

Ocul. cancr. præp.
 succin. alb. præp. ā. ʒʒ.
 borrac. Venet.
 sol. Margarit. ā. gr. v.
 Man. Christ. perlat. ʒij.
 aq. cinamom. flor. cordial. ʒvj
 M. D. pro aliquot Dosibus.

℞. Mag. succin. ʒʒ.
 Sol. ocul. cancr.
 testicul. equin præp. ā. ʒj.
 borrac. Venet.
 diagryd. sulphurat.
 sal. succin. volatil. ā. ʒʒ.
 aq. consolid. regal.
 artemis.
 meliss.
 fl. cheir. ā. ʒj.
 cinamom. opt. ʒʒ.
 Man. Christ. perlat. ʒj.
 M. D. pro aliquot Dosibus.

℞. Aq. artemis.
 puleg.
 meliss. ā. ʒʒ.
 Pulv. ad dystociam Angust. ʒʒ.
 borrac. Venet.
 stamin. lil. alb. ā. ʒj.
 ol. sabin. dest. cum saccharo albo ritè subact.
 gutt. vj.
 sir. artemis. ʒiij.
 M. D. pro una Dosi.

℞. Rad.

R. Rad. aristol. r. ver.

liquirit.

pimpinell. ā. ℥ij.

H. scord.

betonic.

meliss. ā. Mj.

Fl. calendul.

sambuc.

hyperic. ā. p. j.

bacc. laur. contus.

Myrrh.

sem. foenugræc. ā. ℥j.

Coq. in f. q. aq. lil. alb.

ad dimid. part. consumption.

Colaturæ ℥viij.

add.

Mell. anthos.

Mercurial. ā. ℥iij.

Ol. è vitell. ovar.

amygd. dulc.

hyperic. simpl.

mormordic. ā. ℥ij

Bals. Peruvian. ℥j.

M. pro injectione uterina aliquoties repetendâ.

R. Ung. Basilic. ℥j.

succ. rutæ ℥ss.

trochisc. de myrrh. ℥j.

pulv. castor. ℥j.

aq. puleg.

artemis.

meliss. ā. ℥iiss.

bals. Peruvian. ℥ss.

M. pro injectionibus uterinis.

His potioribus hîc adductis aliisque similibus summæ aliàs

in exturbandis secundinis virtutis, unà cum interpositis pro-
virium refectione cordialibus, fomentationibus item humidis
ficcisque, nec non inunctionibus, pennis, inque similibus casu-
bus commendabilibus cæteris pluribus præsiidiis sollicitè in u-
sum vocatis hoc solum effecimus, ut tertio à parte die mem-
branacea portio vix semithaleri magnitudinem æquans, &
elapso integro octiduo carnosum-membranaceum frustum lon-
gitudine & crassitie pollicis digitorum æmulans ex utero proru-
perit; relicta in eo cæterâ secundinarum congerie, quæ pluries,
nempe vel duodecies repetitis in uterum factis injectionibus
balsamicis quasi ac aloeticis à vehementiori putredine ita præ-
servatæ sunt, ut acrior febris putrida nulla exarserit; utut inde
exhalans foetor putidus adstantium nares graviter ferierit.

Exacto integro Mense die nempe 30. Decembr. iterum
secessit totum carnosum conglobatum frustum pugni magni-
tudine, molæ carneæ, quàm secundinarum portioni similis;
injectis intra id temporis continuis cum uterinis, tum pro so-
licitandâ segniori alveo ano immixtis Enematibus, itemque
laxativis communibus superiori gutturi oblatis; nondum
etiam omissis secundinarum exclusioni dicatis jamque partim
superius commemoratis, licet minus fortibus & parcius ex-
hibitis, medicaminibus. Cùm enim interea febrilis quidam
calor, cum siti, interpolato capitis dolore, & pervigilio con-
tinuo ingruiisset, mutatis hinc indicantibus, ipsa etiam reme-
dia methodi medendi lege mutari debuerunt. Proinde ad
febrem aliaque urgentia symptomata respicere coacti, relicta
ipsi Naturæ secundinarum exclusioni, quæ ad ea averruncan-
da necessaria videbantur præsiidia, inter quæ & venæsectio in
pede erat, surrogavimus, maximè, cùm advertere liceret, ad-
hibitis quantumvis fortissimis secundinas expellentibus nihil
unquam, contra verò nullis usurpatis remediis, suâ sponte il-
lam molam, cæteraque secundinarum frustra ex utero abscessisse,
eleganti argumento, quàm impossibile sit, Naturam cogere,
quamque nihil illâ invitâ efficere liceat. Quin sæpe præstat
resistit

restituendæ sanitatis negotium patienter officiosissimæ Naturæ officio ac tempori committere, quàm præfestinatâ curatione graviora mala, uti haud rarò fit, accersere. Adhuc enim quotidie comperimus, Naturam morborum esse præcipuam medicatricem, Medicum verò Naturæ ministrum. Ita persuasissimus, secundinas utero tenaciter adnatas nullâ medicaminum vi prius avelli potuisse, quàm factâ demum tempore earum maturatione & spontaneâ separatione; quemadmodum abscessus non prius dehiscit, quàm suum maturitatis tempus fuerit nactus.

Potissimum symptoma, quod hîc plurimum negotii faceffit, proptereaque in specie commemoratu dignum, est faucium, uvulæ, amygdalarumque inflammatio, & linguæ summa ariditas, ab elatis ex utero putridis vaporibus accensoque inde sanguinis calore dubio procul orta. Hoc symptoma tantumminatum est periculum, ut, labefactatâ inde deglutitione, viribusque subinde magis labascentibus, conclamata res videretur, ancipiti prognostico relinquenda, maximè quando omnia illa præsidia, ut sunt injectiones acidæ per siphonem frequentissimè institutæ, ablutiones faucium penicilli beneficio in horas factæ, gargarismi acidiusculi, epithemata collo inducta, ipsaque raninarumque venarum sectio, nihil aut parum profecisse visa sunt.

Sed quid fit? In mediis dum versamur angustiis D. 15. Januar. 1683. adeoque sextâ à foetus enixu septimanâ vix tale quid sperare nobis audentibus totus secundinarum acervus ex utero profilit; quo factum, ut non solum dictum faucium malum paucis post diebus remittere cœperit, sed & vires paulo post paulatim redierint, illaque circa inguina ex retentorum secundinarum conglomeratione ac adhæsione enata intumescencia indeque prognatus infra sinistrum hypochondrium aggravans dolor exclusis secundinis mox evanuerit, subsecutâ non longè post pristinâ valetudine, solumque relicto levi sini-

stri pedis circa malleolos tumore, quem itidem sponte breviter cessurum speramus.

OBSERVATIO CLXXXV.

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI.

Curiosa trium in prægnante foemina circulationum indagatio.

Quam magna Summi nostri Creatoris opera se ubique manifestent palam in confesso est: sed vix ullum majus se humanae offert menti miraculum, quam hominis, partus tempore, ex utero egressus, quem si amabamus, nondum à secundinis liberatum genitrix teneat manibus, tres percipies circulos in se invicem redeuntes. In puera siquidem eadem, quæ in omnibus hominibus contingere solet, sanguinis per universum corpus succum alimentarem distribuentis circulatio virtute exercetur pulsifica, quæ prima esto. Secundam in foetu paremque prorsus reperiri circulationem, nemo negare audeat. Quicquid enim vitam præditum est, continuo & circulari motu indeficiente, in se ipsum redeunte necessario movetur. Per umbilicum verò tertiã ex vena umbilicali circulatione in hepar foetus abundans succo alimentari transfunditur sanguis; inde ad cor rectã tendit, & per dextram ejus cameram in sinistram transitu sub auricula concessio fluit. Hinc vi cordis pulsificã in universum ex aorta per omnes artus agit corpusculum, cumque omnibus alimoniam desiderantibus ejusdem particulis, vel etiam minutissimis, quicquid se cum ex utero alimenti adfert, liberrimè communicat. Exinanitus deinde sanguis ille, absumptã scilicet nutritiã istã substantiã, & sincerus per arterias umbilicales sursum in chorium pellitur, ut in placenta ista uterinã denuò tantum sibi succi nutritii compareret, quantum veteris illius hospitii incola pro alendo suo

corpusculo indigeat. Exinde fortasse causa vomitionis apud plerasque gravidas crebrioris patebit, si alius quasi à matre naturæ foetus fuerit, redeunte tali ex eo in uterum sanguine ad-
versi quid in se habente & ad vomitum genitricem solici-
tante.

SCHOLIUM.

Circulationis sanguinis in corpore verum hucusque usum nondum satis perspicuum fuisse redditum præcedens videtur circulatorum ostendere indagatio. Anne sanguis solus ad nutritionem sufficit, anne verò usum saltem ad eandem perficiendam præbet? Considerato in arteriis sanguine, quid differat à sanguine in venas refluxo, antequam hepar denuò subintrat; illum ex lymphâ hepatis vegetiorem, ex chylo in corde adimpetrato floridiorem præ purpurascente venoso, ex aura in pulmonibus acquisita vitali spirituosiore, adeoque hæc propter munera universè sumpta ad refectionem absumptarum partium magis idoneum præ venoso æstimare licebit. Antiquitùs chylum in stomacho fieri, ex eoque sanguinem gigni in hepate venosum, tandem ex hoc arteriosum generari in corde pro vero fuit habitum, & etiamnùm plurimorum præcordiis infixum hæret. Hanc verò arteriosi sanguinis generationem peracto nutritionis officio, degenerationem rursus subire, ut venosus fiat, necesse esset, quia ex capillaribus subinde venis in vasa majora ad hepar usque fit venosi reditus sanguinis, qui ex subtilioribus receptus arterioliis antè fuerat arteriosus. Chylo verò nutriri animalia, vel vitulina inter cæteras carnes docere videtur, cujus portionem ad colluviem sanguinis tollendam aquæ si immerferis, fibras cernes musculorum penitus albescere; ex tali scilicet, constantes colore, ex quali nutriuntur.

De nutritione Vet. Hippocrati visum fuit testimonio Galeni φυσικώτερον id statuisse: Alitionem fieri à quatuor humoribus, in sanguine contentis; à pituita, bile utraque & sanguine

Speciatim sic dicto: tam enim arteriosum ille, quam venosum intellexit, prout pars nutrienda crassior vel subtilior foret. Cur verò partes non sanguine, sed sanguinis excrementis nutriri voluit & ipse Galenus, & cum illis infimici alii? Ideò subodoratos fuisse istos conjiciendum est, diversas sanguini inesse partes; quibus absumtis sanguis ille fit iterum pristinus sanguis, antequam diversorum rursus humorum connubium intrat. Ad quid autem talia comminisci opus fuit excrementa, quibus delectaretur sanguis, dum adfuerint res naturales, & ad alitionem magis proficua? *ὄχιμα τῆς τροφῆς*, serum, voluere itidem veteres: Annon sanguis ille venosus meliore id jure nomen occupabit, qui verum in sanguine alimenti ex lymphâ, chylo, aurâque vitali constituti vehiculum est? & tunc merebitur demum nominari sanguis arteriosus, & erit ad alendum idoneus. Tot verò in corpore nostro existunt nutritiones, quot ejus sunt partes à divino Sene enumeratae. Hominum enim & reliquorum animantium corpora triplici nutriri, ait, alimento, cujus hæc sunt nomina: cibus, potus & spiritus. Hinc etiam tres numerantur partes continentæ, contentæ & impetum facientes. Continentes ceu robustiores ex terra sive à terrenis suum nanciscuntur alimentum, rejectis per sedem heterogeneis. Contentæ verò, fluidiores quæ sunt & molliores, ex aquoso genere potum sibi acquirunt, exclusâ per renes superfluâ humiditate. Impetum verò facientibus ex aëre suppetit spiritus ille, aura dictus vitalis: cœlum enim & terram quod interjacet, id omne spiritu plenum est; inde suavissima illa totius etiam mundi vita & anima, quæ attracta à pulmonibus in spirituum vitalium nutritionem cedit; explorato per respirationem aëre inani. Hæc sola citra ulteriorem sui præparationem ingreditur corpus, flammulam illam vitalem refocillatura: cætera verò partium corporis alimenta ore assumpta studiosâ sui indigent præparatione; tunc superflua quæ in iis sunt & heterogenea, tam per vesicam eliminantur,

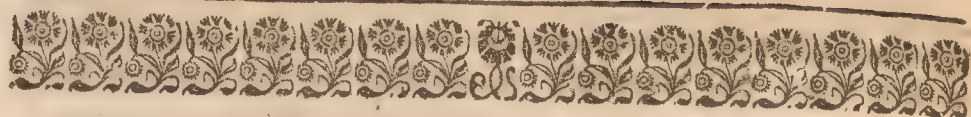

nantur, quàm per alvum exonerantur; aliud tamen sanguinearum esse, per arterias, aliud spermaticarum partium per nervos nutrimentum, diversi ex iis effluentes arguunt succi.

Pulsatio in umbilicali vase à fœtûs corde oritur; hinc illâ post partum observatâ, fœtum quamvis debilem, vitalem etiamnum esse, sciendum est, pulsu spiritus vitalis in corde illius præsentis indice id demonstrante: nec recens eam ob rem natus baptismo privabitur.

ANNO.

ANNO TATIO.

AD ANNI IX. & X. DEC. I.

OBSERVATIONEM I.

Correctio statuæ humanæ circulatoriæ.

D. SALOMONIS REISELII.

UT posteriores cogitationes semper meliores: ita & hic mihi evenit, dum in illa Machina, quam *Observ. I. Anni IX. pag. 16.* delineavi, laryngem formare didici modo quidem practicabili, sed difficili respirationem imitandi, facilius mihi incidit postea, qui talis esto. Cylinder ligneus, eburneus, vel corneus digitos fere duos altus rectis perpendiculariter perforetur duobus poris, & binis iterum transversis aliis rectos interfecantibus, qui ultimi verticillis in medio perforatis & insertis claudi, vel versis aperiri possint, ut transeat ventus per fistulas superius adaptatas in nares vel os, velut in epistomio vinum, quod figura apposita docebit intelligentius.

*Notanda & vitia Typographica in editione hujus Machinae,
eaq; corrigenda.*

- Pag. 2. l. 21. omissum est post sericum, vox latina exprimens
Germanæ Scherbseide.
l. 24. post glutinando add. effingens.
4. l. 15. post sese add. in inspiratione.
l. 23. Tilingius pro Tilenius.
5. & 6. ad Auctoris mentem u post q. delenda ubique.
ut qandam pro quandam.
6. l. 24. rupes pro nuper.
l. 25. congestas pro congestos.
7. l. 1. per sectam pro perfectam.
9. l. 4. Profectores pro Profectores.

- Pag. 10. l. 23. alter pro altera.
 l. 26. ad danda post adnectitur; recludente ibidem
 subter conjunctionem venam cavam valvu-
 lâ immittente, non emittente, ne liquor ad
 renes potiùs delabatur, quàm adscendat ad
 cor.
13. l. 7. post legerim: in Microtechne Joh. v. Horne.
 l. 13. del. lamina in fundo firma applicata.
 l. 15. quem pro quam.
 l. 19. extremo pro capiti.
16. l. 20. cylindro pro pyxidi.
 17. l. 20. del. aut.
 18. l. 27. del. præsertim si manum extollas statuæ.
 19. l. 8. del. per platismatis elevatam levio rem partem.
 l. 9. vel pro quoque.
 & del. per gravio rem autem.

Reliqua tempus corriget.

ANNO TATIO
 AD ANNI I. DEC. II.

OBSERVAT. I.

fol. 4. & 5.

De

Singulari Paroxyfmi Melancholici cura.

VIvebat ante aliquot annos in districtu nostro Grün-
 bergensi nobilis primæ notæ, qui sæpenumero vehe-
 mentissimis excruciabatur insultibus Melancholicis:
 huic erat frater festivissimi ingenii, jucundissimæque
 conversationis, in alio districtu habitans. Invisit aliquando
 fratrem invenitque summè Melancholicum. Unâ aurorâ vi-
 debatur desperabundus; stabat quippe instar trunci in fori-
 bus arcis, capite ad brachium inclinato, nec à loco erat amo-
 vendus. Hic tandem, ut erat vafer & astutus tristitiæ hostis,

Lll

hanc

hanc piam excogitat fraudem. Ascendit clanculum in arcibus rectum ex adversa parte situm, sonoraque & ignota voce exclamat: *Seh getrost mein Sohn / deine Sünden sind dir verzeihen.* Sequē abscondit & descendit tanquam sibi nil confusus. Hic è sopore veluti excitatus, circumspicit accuratissimè, dum autem neminem videt verbaque ponderosa expendit, putat, hæc è Divino Oraculo cœlitus prolata, erigit animum, quærit uxorem, exponit quæ audiverit, accersit domesticos & iis explicat, tandem & fratri accedenti lætabundus refert, qui se simulat ac si in agris obambulasset & ejus molesto statui indoluisset. Descendunt omnes studio in ejus sententiam, remque exaggerant. Animum Melancholici dum hic actus detinet attentum, paroxysmus evanescit, pristinus vigor redit, cum fratre aliquot dies hilariter consumit, & per multum temporis à molesta hacce invasione Melancholicâ immunis vixit.

[Grünebergâ ab Exc. D. Samuele Ledelio Uratislaviam missa 12. Octobr. Anno 1682.]

ANNOTATIO

AD ANNI I. DEC. II.

OBSERVAT. XVIII.

fol. 40.

Quam multa adhuc lateant, ac quorum nos scientiâ nondum compotes facti simus, quæ se cultro indies offerunt anatomico; id præclaris ingeniis, qui ævum hoc suâ arte illustrent, abundè liquet. Etsi inter incredulos quandoque reperiuntur, qui, ut ut etiam ad veritatis similitudinem propensa videntur, ea in dubium vocent, nisi auctoribus locupletissimis, aut classicis (quod dicitur) testibus, nitantur. Simile quoque evenit paucis abhinc mensibus, ut Nobilissimi Domini Præsidis, supremi Tribunalis, mandatoro, Dominus Fiscus, presentibus duobus Justitiæ Assessoriis, qui cum eo ad inspectionem cadaveris, aliis gladiò perfossi, committebantur, quo eis tanquam cum laude in foro habitantibus,

tibus, & de ea sententiam laturis, homicidii ratio probè constat. Ubi prima statim fronte, omnibus, qui adstabant, & præprimis hujus Nosocomii chirurgo practico, incisionem paranti, ventriculus, ob duritiem, prout exterius apparebat, se obtulit inquinamentò refertus, quò apertò, copiosissimus profiliebat numerus subventaneorum instar ovorum (vel si mavis, botrorum, aut hydatidum) quorum singula membranâ involuta erant validâ, quæ vulnerata, humorem præteraqueum nihil exprimi patiebantur: Nonnulla horum magnitudinem æquabant ovi gallinacei, prout præsens hîc idea majoris aut minoris formæ ea adumbrat. Vulnus, quod sub sinistrâ intrabat papillâ, inter quintam & sextam costarum, in cavitationem thoracis, per diaphragma, in ventrem usque penetrans, cum abscissione arteriæ mesentericæ superioris, lethale extitit. Ren sinister sub carnosâ parte haud exiguâ celabatur, vulgarem modum excedens. Hepar cuticulâ videbatur conglutinatum ventriculo, cui ab extra innata erant bina steatomata. Viscera alioquin erant valida, defunctus quoque sano semper prædictus fuit corpore.

[*Ex literis D. Cleyeri, ad Exc. Menzelium Berolinum datis.*]

ANNO TATIO

AD ANNI I. DEC. II.

OBSERVAT. XXXVI.

p. 106.

Observatio Cometes, qui effulsit A. C. 1681.

Bataviæ Ind. Orient. Mense Januario.

Die 6. Jan. apparuit, statim post occasum Solis, insignis Cometa Caudatus: caput luminis debilioris, & obtusioris vix erat conspicuum; cauda admirandæ longitudinis projiciebatur fere versus Hellespontum, ejusque extremitas, quæ instar hami erat incurvata, terminabatur intracaram in latere Persei.

Die 8. vesperi Hora $7\frac{1}{2}$. observatus est in Pegaso, supra pedem Australiorem, cauda excurrerat per claram Scheat, & Andromedam, usque ad claram in latere Persei.

Die 11. vesperi circa Hor. 8. processerat, motu f. c. retrogrado, usque ad claram Scheat, paulò Australior. cauda ut supra; nisi quod se quotidie elevabat, pro ratione motus Cometes.

Die 13. vesp. circa Hor. 9. conspiciebatur propè caput Andromedæ, tres præter propter gradus occidentalior, cauda eodem modo ut dictum.

Die 15. vesp. Hor. 8. effulsit uno gradu occidentalior, quam caput Andromedæ, quod sequente die in totum obtinebat.

Die 19. progressus erat usque ad dorsum Andromedæ: 6. gr. à capite, 10. gr. à cingulo ejusdem syderis: & 15. gr. 54. m. ab alâ Pegasi. Cauda jam multo minor erat, & proinde batur tantum usque ad pedem Australem Andromedæ.

Die 21. conspiciendum se præbuit in extremitate Australiore cinguli Andromedæ, distabat autem à pede ejusdem syderis 16. gr. à clara in latere Persei 33. gr. à Plejadibus, præter propter 37. gr. Cauda protensior erat, quam ante biduum.

Die 22. extitit in extremitate cinguli Andromedæ, ab ejusdem pede 15. gr. à clara in capite arietis 15. gr. 28. m. à clara in latere Persei 31. gr. 46.

Die 24. conspiciebatur supra claram in cingulo Andromedæ, à plejadib. 31. gr. 48. m. à clara in latere Persei 28. gr. 46. m. à capite Medusæ 23. gr. 10. m. cauda excurrerat medio ferè inter pedem Australiorem Andromedæ, & triangulum, usque ad claram in latere Persei.

Nota. Observatio hæc propter defectum Instrumentorum non potuit fieri tam exactè, quàm quidem deceret: fecimus tamen quod potuimus, memores, quod etiam conatus in rebus magnis sit laudabilis.

[*Ex literis D. Cleyeri, ad Exc. Dn. Menzelium Berolinum datis.*]

APPENDIX
AD
ANNUM PRIMUM
DECURIAE II.
EPHEMERIDUM
MEDICO - PHYSICARUM
NATURÆ CURIOSORUM,
In Germania.

NORIMBERGÆ,
ANNO M. DC. LXXXIII.

SERIES IN APPENDICE
CONTENTORUM.

S. CÆS. MAJ. Mandato & Privilegio Leges S. R. I.
SOC. ACADEMICÆ Nat. Curiosorum con-
firmatæ atque munitæ.

Literæ ad Illustrissimum Dn. Dn. Raymundum, Prin-
cipem de Montecucoli, ab Argonautâ scriptæ,
cum Gratosissimo Responso.

Apollo *Τετρατέχνης*, sive Gratulatio propter Illustrissimi
Principis noviter declaratum Protectoratum
Helianthi.

Literæ ad Reverendissimum Moguntinum Archi-Epi-
scopum, Electorem Principem Eminentissimum
ac Dn. Dn. Anshelmum Franciscum, cum Gra-
tiosissimo Responso.

Gratulatoria & Eucharistica, cum Celevsmate invitato-
rio Phosphori II.

Orationes duæ, de causis diritatis pestilentia, & ejus an-
tidoto, Georg. Wolffg. Wedelii P. P. Jen.

Meditatio de peste & febribus malignis, Jacob. Weizii
Archiatri Gothani.

in fine
Anni 11.
Dec. 11. { Dissertatio succincta, de Rupicaprarum interaneis &
Ægagropilis, Joh. Jacobi Harderi, P. P. Basil.

Hermes Curiosg Balschimi.

Sub felicibus
I.M.P. C.A.S.
LEOPOLDUS PRINCEPS
AUGUSTUS
Auspiciis.

Handwritten text in a cursive script, likely a signature or a short note, located in the upper right quadrant of the page. The text is extremely faint and difficult to decipher, but appears to consist of several lines of writing.

SACRÆ
CÆSAREÆ MAJESTATIS
MANDATO
ET
PRIVILEGIO

LEGES

S. R. I. SOCIETATIS ACADEMICÆ
NATURÆ - CURIOSORUM
CONFIRMATÆ ATQUE MUNITÆ.

NORIMBERGÆ,
ANNO M. DC. LXXXIII.

STANTONIA

1800

1800

DEER

STANTONIA

1800

1800

LEOPOLDUS,
 DIVINA FAVENTE CLEMENTIA
 Electus Romanorum. Imperator semper
 Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohe-
 miæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ, &c.
 Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ,
 Brabantiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, &c.
 Marchio Moraviæ, Dux Lucemburgiæ ac
 superioris & inferioris Silesiæ, Wirtember-
 gæ & Teckæ, Princeps Sveviæ, Comes Habs-
 purgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi & Gori-
 tiæ, Landgravius Alsatia, Marchio Sac. Rom.
 Imp. Burgoviæ, ac superioris & inferioris
 Lusatiæ, Dominus Marchiæ Scla-
 vonicæ, Portus Naonis &
 Salinarum, &c.

AGNOSCIMUS ET NOTUM FACIMUS
 tenore præsentium universis; Quemadmodum glorio-
 sissimi Prædecessores nostri Romanorum Imperatores &
 Reges, inter alias supremi officii sui curas, eam etiam di-
 gnitate suâ dignam existimârunt, quâ pro Reipublicæ
 gubernatione atque conservatione variorum in Sacro
 Romano Imperio Studiorum atque Collegiorum insti-
 tutioni, foundationi atque confirmationi se clementer in-
 terponerent; Ita & Nos cum Reipublicæ maximè inter-
 esse perspiciamus, ut quæ humano generi divinitus data
 est sanitatis quâ conservandæ quâ restituendæ scientia,
 sollicitè foveatur atque propagetur, prædictorum Ma-
 jorum nostrorum laudatissimo exemplo, eos qui solidâ
 medendi scientiâ imbuti, longâque experienciâ usuque
 rerum magistro confirmati, pro Civium salute atque in-
 columitate excubant, cum oportunis juribus atque liber-
 tatibus, ut sub Imperiali auspicio felicia incrementa su-
 mant, clementer munimus atque augemus, tum conveni-
 entibus etiam honoribus atque præmiis liberalissimè ex-
 citamus atque condecoramus.

CUM IGITUR NOBIS AB HONORA-
 bilibus peritis ac doctis nostris Sacrique Imperii fide-
 libus dilectis N. N. Præsidente, Adjunctis, cæterisque Colle-
 gis Societatis Academicæ naturæ Curiosorum humiliter
 expositum fuerit, se Leges quasdam & Statuta, quorum
 vinculo Societas hæc imposterum firmiter connexa hæ-
 reat,

reat, inter sese strictè observanda in unum congeffisse & compilasse in hæc verba:

SACRI ROMANI IMPERII
Academiae Naturæ Curiosorum
L E G E S.

Lex I.

GLoria DEI, Medicæq; Artis illustratio, & proximi exinde resultans commodum, Academia Naturæ Curiosorum scopus esto, & cynosura unica.

Lex II.

Præsidium Academiae sit Providentia Divina: Patrocinium conciliet usus in rebus publicis benè constitutis maximus, quem si non omnes ac singuli, plures tamen & cordatiores venabuntur, æstimabuntq; ad incolumitatis, sanitatisq; propriæ tutelam, omnibus gazis antepone-
dam.

Lex III.

Quoniam Societas hæc in Germaniâ prima sumpsit incunabula, adeoq; hætenus Membra ejus Germani fuerunt, in diversis Imperii Romano-Germanici Circulis viventes, Societas hæc Sacri Romani Imperii Academia, Naturæ Curiosorum appellari voluit, parili ratione, quâ exteræ Eruditorum Sodalitates ACADEMIÆ audire consueverunt; sperans fore, ut magis magisq; adolescente suo Collegio, tam ipsius Sacræ Cæsareæ Majestatis, quàm

Serenissimorum Electorum ac reliquorum Imperii Principum Tutelam ac munificentiam, veluti sine quibus fulcimentis vix diu vigere & consistere valebit, experiatur.

Lex IV.

Ut ergo tanto feliciora ac firmiter incrementa Societas capiat, & ad tam laudabile, tamq̄ proficuum institutum prosequendum viri cordati promptius alliciantur, danda est opera, ut ipsi authoritas major concilietur, membra verò ejusdem honore & præmiis, quæ stimuli ad quævis magna exsequenda unici & maximi esse solent, excitentur, adeoq̄ à Summo Imperatore, Electoribus, alijsq̄ Imperii Principibus, nec non Liberis Imperii Civitatibus pro diversitate membrorum Societatis, in diversis locis degentium, Privilegia quædam & immunitates Personales exoranda sunt. De quarum clementissima ac gratiosissima collatione dubitandum non est, cum Collegæ Curiosi non in magno sint numero, & præterea per Ditiones, Urbesq̄ Germaniæ dispersi; Ipsi verò ob publicam diligentiam non minus ac Professores in Universitatibus honorum & immunitatum quarundam præmia promereantur.

Lex V.

Præses Academiæ sit, idemq̄ unicus. Ipsi incumbat rebus Academiæ ita prospicere, ut quæcunq̄ in ejus incrementum, aut commodum ullo modo cedere possunt, vel operâ vel consilio sedulo procuret. Præterea peculiari Libro inscribat nomina singulorum Academicorum, additâ Patriâ, die natali, loco habitationis, functione præteritâ

*teritâ presentiq̄, nec non olim die obitus: Eumq̄ Librum
ceu Archivum apud se serîo custodiat.*

Lex VI.

*Præsidi propter locorum ambitum atque distantiam,
adjuncti, velut Secretarii quidam associentur. Eorum hac-
tenus quidem duo solum fuerunt, ipsi tamen nunc sub in-
crementum Collegii numero augeri possunt, pluresq̄ con-
stitui, prout ex re Academiae esse videbitur. Eligendi
autem illi imposterum præcipuè, qui edito opusculo sese,
Collegio commendârunt, & quidem à Præside, votis reli-
quorum Collegarum electionem confirmantibus.*

Lex VII.

*Munus Adjuntorum sit cum Præside de Academiae
Emolumentis frequentius & fideliter communicare; Me-
dicos alios ac eruditione præstantes litteris præprimis in-
vitare; Collegas in Album receptos præstitis præstandis,
dignis laudibus, & Agnomine honorifico (factâ prius cum
Domino Præside communicatione) uti hætenus factum,
mactare; tardantes officii sui placidè admonere; observa-
tiones & experimenta aliunde communicata, ad locum,
ubi Ephemeridum fiet collectio, dirigere.*

Lex VIII.

*Iidem sint dispositi ac distributi per loca, quâ citius ac
facilius cum aliis extra Societatem Medicis, præcipuè
verò exteris commercia litteraria institui promoveriq̄
possint. Unus tamen illorum perpetuò Præsidi adsit, aut
certè in ejus viciniâ hæreat, ut cum eo de necessariis com-
modius*

modiùs colloqui vel communicare possit. Eidem Adjuncto incumbet, Prasidis, si is è vivis excesserit, fata maturè per Programma publicum intimare, quo ab universis Dominis Collegis, absq; simultate per vota alius dignus, precipuè tamen è numero Adjunctorum, eligi queat.

Lex IX.

Academici Naturæ Curiosi (in quorum numerum tantum admittendi Doctores & Licentiati, aut iis eruditione proximi, omnes tamen Medici aut Physici) invitati & recepti ad duo sint obstricti; ut primò seligant sibi materiam elaborandam ex Regno sive minerali, sive vegetabili, sive animali, quæ cuiq; arriserit, nisi ab alio Collega jam tractata sit; secundo, Ephemeridibus annuis conficiendis, augendis atque ornandis indefessam navent operam.

Lex X.

Si jam, quoad prius, quis singularem aliquam Medicam materiam sibi tractandam selegerit, illam Domino Prasidi aut uni vel alteri ex Adjunctis ante editionem significet, delineationemq; tractationis ipsis transmittat, ut si de eadem materiâ aliquid rari & curiosi reliquis Dominis Collegis innotuerit, illud candidè communicari possit, & ab Authore factâ honorificâ communicatorum & communicantis mentione, inseri, eandem ob causam, ut nempe materia pertractanda eò citiùs innotescat. Materia iste selecta annuis Ephemeridibus Curiosorum coronidis loco subjungi poterunt.

Lex XI.

Materiam talem Academicus elaborabit curiosè, & quâ

quâ fieri poterit diligentia, inquirendo in rei tractandæ Nomina, Synonyma, modum generationis, locos natales, differentias, species, delectum, vires tam totius, quàm partium, Medicamenta tam vulgaria, quàm Chymica, tam simplicia, quàm composita, nec omisis, si qui dantur, usibus mechanicis, eo ferè modo, quo conscripsit Rhodologiam suam Rosenbergius, Mastichologiam Strobelbergerus, Marathrologiam Schenckius, Corallologiam Gansius, Sambucum Blochwizius, & jam tum quedam Collegii Curiosi Membra sua ediderunt specimina.

Lex XII.

Licitum verò sit Domino Præsidi (nec non aliis etiam Academicis, quibus opusculum ante editionem videre contingit) cum bona authoris venia, & absq; ipsius offensione, materiæ perfectius elaborandæ gratia quedam monere, corrigere, addere, immutare, mantissam, vel corollarium pro lubitu aut opusculo edendo addere, aut postmodum in Ephemerides Germanicas conjicere, omnia tamen amicè, candidè, & veluti fraternè, citrà arrogantiam aut invidiam, vel ullius contemptum ac contumeliam: Quandoquidem rationalis Medici non est, alterum invidiosè calumniari.

Lex XIII.

Certum tempus Exhibitionis à Medico requiri non potest, cum propter Praxeos negotia sibi & collegio semper vacare non possit, sufficiet si utilitas proximi & cupido Famæ calcar addant, maturum foetum primum Collegio, postmodum Erudito Orbi sistere.

B

Lex XIV.

Lex XIV.

Absolute opusculo Authori & Collegæ cognomen, uti hætenus factum, à Domino Præside & Adjunctis offeratur, eoq; ille condecoretur. Reliqui Domini Collegæ qui saltem Ephemeridum Curiosarum collectioni student, eousq; cognominibus careant, donec pertractatâ Curiosâ materiâ & edito opusculo Priori Collegii instituto satisfecerint.

Lex XV.

Qui pensum suum absolvit, non cogitur ad novæ materiæ elaborationem: sufficit ut Ephemerides Germanicas alterum Collegii curiosi laudabile institutum pro virili postmodum augeat, & aliis Collegis operam ferat, ad exornandos ipsorum labores. Si tamen cuidam spontaneo instinctu novas materias pertractare lubitum fuerit, lubentissimè hoc ipsi indultum sit, imò eò magis Collegii favorem merebitur, & dignius Collegio membrum se præstabit.

Lex XVI.

Nam cum præter istarum materiæ specialè tractationem hætenus à quibusdam Collegii membris factam, & porro faciendam maximum Medicinæ præbeant commodum variæ observationes, experimenta, Problemata Physica & Medica, & in hæc parte, tanquam secundo Collegii instituto suprâ Leg. VIII. indicato curiosis Collegium curiosum satisfacere studebit. Quare Programmata quodam ad Eruditissimos Europæ Viros, tam in Germania quàm extra eam in Italia, Gallia, Britannia, Belgio, Dania

*Dania &c. viventes directo submissæ, honorificè perq̃
amanter invitandi illi, ut si quæ abscondita novæ Cu-
riosa Physico-Medica occurrant, cum Collegio candidè per
litteras communicent, & hoc tempore Vratislaviam, ubi
primorum annorum fiet collectio, potissimum transmit-
tant. Singuli quoque Collegæ ab Amicis suis idem benefi-
cii genus in publicam commoditatem directum per specia-
les litteras flagitent.*

Lex XVII.

*Observationes illæ, itemq̃ experimenta, Inventa,
Problemata, aliq̃ hujus farinae erudita, communicata,
ab Adjunctis nec non aliis Collegis Curiosis, secundum or-
dinem temporis, quo communicata fuerunt, in unum cor-
pus colligantur, præmisso ubique Eruditi honorifico nomi-
ne qui ipsa, quotq̃ communicavit, & cui communicavit.
Post ad minimum singulis annis in unum volumen à cer-
tis & destinatis ad id Collectoribus, congesta, Collegii Cu-
riosi Bibliopola tradantur, ut sub nomine EPHEMERI-
DUM GERMANICARUM NATURÆ CURIOSO-
RUM edantur. Hâc ratione quicquid rarioris aut oc-
culti in Physicâ & Medicinâ ubicunque locorum restite-
rit, unâ quasi in tabellâ delineatum Eruditis exhibebitur,
cum de sincerâ, promptâ & probatâ communicatione non
dubitetur. Siquidem multis egregiis ingeniis hic janua
Famæ & utilitatis aperitur, ut cum ipsis aliquid singulare
edendi tempus & otium non suppetat, cum ipsorum famâ
& honorificâ mentione in Ephemeridibus tamen id videre
possint mundo exhibitum. Quare ut eò citius & luben-*

tius Medici cum Collegio communicent per litteras, Collegæ Curiosi temperabunt sibi, quin istis communicatis censorium judicium apponant, contenti simplici narratione, prout res ipsa communicata fuerit. Liberum tamen esto interdum, si similis aliquis casus contigerit, Scholion addere, absque omni tamen mordaci sale.

Lex XVIII.

Anniversariis hisce Ephemeridibus addantur, si qui rariores Libri in Medicinâ editi fuerint, & interdum quid rari præcipuè in se contineant, brevibus enarretur: Addatur calcis loco, si quis è Collegarum numero vivis excesserit, cum honorificâ mentione quid commodi Collegio præstiterit, quæ opuscula ediderit, adeoq; brevissimis vita ipsius & beata analysis enarretur.

Lex XIX.

Si quis Academicorum ante opusculi editionem è vivis excesserit, fragmenta ab alio Collegâ colligenda, & cum præscitu Præsidis, sub nomine Authoris demortui, ut edantur, concessum liberumq; sit.

Lex XX.

Quilibet Academicus alios etiam Medicos, sive illi Germani sive exteri Germanorum hisce laboribus faventes, aut ipsam in Societatem protrahere conabitur, ut membra Collegii fiant, aut ut tanquam Patroni ac Fautores saltem Collegii reliquis Dominis Collegis, & præcipuè Ephemeridum Colledoribus rariores communicando operam conferre dignentur, invitare.

Lex XXI.

Lex XXI.

Quilibet Academicus gestet Symbolum Academiae; scilicet anulum aureum, in quo loco gemma sit liber apertus, in cujus unâ facie oculus radiis è nube illustratus, in alterâ Lemma Academicum NUNQUAM OTIOSUS inscripta sint: Librum ab utroque latere serpens corpore & caudâ circa annuli circumvoluti ore teneant, non tam ut ornamentum ordinis sit, quàm incitamentum ad officium serio & fideliter exequendum.

PORROQUE NOS SUPRAMEMORATI Præses & Collegium suppliciter rogârit, ut autoritate nostrâ Cæsareâ non solum Societatem hanc Academicam Naturæ Curiosorum per Sacrum Romanum Imperium Regnaquè & Provincias nostras hæreditarias à se erectam benignè fovere, sed & prædicta statuta eorum & leges laudare, approbare, dictamque adeò Societatem Academicam confirmare clementer dignaremur. Nosque maturo super hoc habito consilio & deliberatione precibus ejusmodi cum per sese honestis & æquis, tum in boni publici promotionem directis benignè annuendum duxerimus.

PROINDE EX CERTA SCIENTIA, AC de Cæsareâ nostrâ potestatis plenitudine antedictam Naturæ Curiosorum Societatem Academicam ut supra in-

B 3

stitu-

stitutam atque erectam, ejusque leges & statuta supra descripta, quò solidiori ac firmiori consistat fundamento, in omnibus suis clausulis, punctis & verborum expressionibus, omni meliori modo ac via laudamus, approbamus, & confirmamus, illique una cum membris & personis eam constituentibus facultatem libertatemque concedimus & elargimur, ut laudabile hoc studium suum atque institutum per Sacrum Romanum Imperium Regnaque & Provincias nostras hæreditarias, ac de cætero ubique locorum ac terrarum liberè exercent, promoveant ac dilatent, citrà impedimentum & contradictionem cujuscunque: nostris tamen, & Sacri Imperii aliorumque juribus semper salvis & illæsis.

NULLI ERGO OMNINO HOMINUM liceat hanc nostræ concessionis, confirmationis, approbationis, & gratiæ paginam infringere, aut ei quovis ausu temerario contraire, sub poenâ indignationis nostræ gravissimæ & quinquaginta marcarum auri puri, quâ contrafacientes irremissibiliter medietate Fisco seu Ærario nostro Imperiali, reliqua verò parte injuriam passorum usibus applicatâ omni spe veniæ sublata plectendos decernimus. Harum testimonio literarum manu nostrâ subscriptarum, & sigilli nostri Cæsarei appensione munitarum. Quæ dabantur in Civitate

tate nostrâ Viennæ, die tertiâ Mensis Augusti, Anno
Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo septimo,
Regnorum nostrorum, Romani vigesimo, Hunga-
rici vigesimo tertio, Bohemici verò vigesimo primo.

LEOPOLD.

Vt

Leopoldus Gvilielmus,
Comes in Kinigsegg.

*Ad mandatum Sacræ Cesareæ
Majestatis proprium.*

Christoph. Bener.

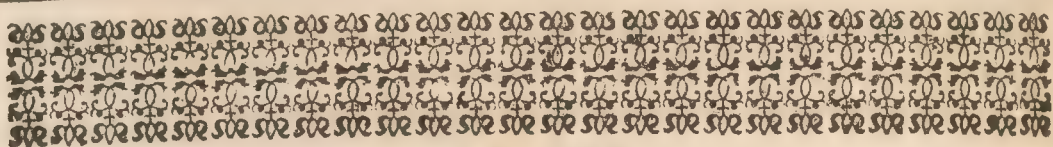
Collation. & registravit

Ludov. Vlostorff, Registrator.

LITERÆ
Subiectissimè Supplices
ad
ILLUSTRISSIMUM
DN. DN.
RAYMUNDUM
tùm, S. R. I. COMITEM
nunc, Serenissimum PRINCEPES
DE MONTECUCOLI
Pro suscipiendo S. R. I.
Academiae Naturæ Curiosorum
PROTECTORATU
Unà cum Gratosissimo Responso
&
Devotissimâ Gratiarum actione.

NORIBERGÆ,
Literis Knortzianis.
ANNO M. DC. LXXIIX.

LITERÆ

Invitatoriae Subjectissimæ.

ILLUSTRISSIMO ET EXCELLENTISSIMO

DOMINO

DOMINO RAYMUNDO, S.R. IMPERII
COMITI A MONTECUCOLI,

Domino in Hohenegg & Osterburg, Aurei Velleris
Equiti, Sac. Cæs. Maj. Consiliario Intimo, Cubiculario, Consilii
Aulico-bellici Præsidi, Gratosissimo Locumtenenti, Campi-
Mareschallo, Rei armamentariæ Præfecto Equitum Cataphra-
ctor. & Peditum Colonello, & Confiniorum Jaurinen-
sium Generali &c. &c. Domino & Mæcenati
meo Gratosissimo &c. &c.

Illustrissime & Excellentissime Domine

S. R. IMPERII COMES à MONTECUCOLI,
MÆCENAS GRATIOSISSIME.

DElectârunt omni ævo certaminibus He-
roicæ mentes, & Generosâ istâ æmulatione sem-
piternam sibi peperere gloriam, ut Græci suis
Olympicis, Isthmicis, & Romani suis Circensibus,
Cursoriis, gladiatoriiis, &c. Sed hæc corpo-
ris tantum erant exercitia ad ostentandum robur, membro-
rumque agilitatem comparata; Gloriosius longè & ingenio-
sius certamen antecedenti seculô primùm, quod sciam, in
Italia Cosmus Medicæus, Magnus ille Hetruriæ Dux, inter Vi-
ros literatos instituit, quod Academiam vocavit, sodaliti-
um scilicet, seu Collegium Virorum variâ rerum omnium scientiâ
& usu

& uſa Excellentium , qui in commodum Rerumpublicarum ſub certis quibusdam regulis conſtricti mentis acie collegialiter decertarent.

Felici omine paſſim excepta virtuofa hæc & planè Heroica exercitatio præter alias Nationes Angliam nuper ad Societatem Regiam, & ſub iisdem temporibus Germaniam noſtram ad pares conatus animavit, ut Ducibus aliquot Imperii Magnatibus Excellentiffima quædam ingenia ad patriam linguam excolendam conjunctionem inirent, Fructiferorum nomine famigeratiſſimam.

Fatò dicam, an votò potiùs Literatorum ſimile Exercitium in Imperiali Svinfurto inter paucos quosdam Medicos (Anglicæ Societatis V. tantum primò fuiſſe dicuntur) Authore potiſſimum Domino Johanne Laurentio Bauſch, Med. Doct. & Phyſico Svinfurtenſi, Anteceſſore meo, annò hujus ſeculi 51. inſtitutum eſt, quod Naturæ Curioſorum nomine inſignitum, certisq; legibus fancitum, ut ſinguli Collegæ curioſè ſcrutarentur & in apricum proferrent ea, quæ vel ſeculi injuriâ, vel hominum incuriâ Cimmeriis hætenus tenebris immerſa animos ſciendi avidos latuiſſent, humanis aliàs uſibus maximè neceſſaria, commoda, jucunda; idque non ſine applauſu plurimorum Clariffimorum Virorum (inter quos primo loco nomino Zaſchelium, Sorbait, Greiſelium, Jungium, Hertodium) quorum elogia ad Sacraſſimam Majeſtatem Cæſaream delata Heroicum iſtum Genium tam propitium nobis reddiderunt, ut Cæſaræ ſuæ Majeſtatis juſſu ex magnificentiffimo illo Cime-liarcho Cæſareo rariffima quædam Naturalia, quaſi gemmæ quædam, ad exornandas Ephimerides noſtras clementiffimè concederentur: quò illuſtri exemplò excitati varii ex variis mundi plagis nobiſcum hætenus communicârunt, & communicant hodiernum, quæ vel explorata novitas quotidie admiratur, vel indefeſſa hominum induſtria indies perveſtigat.

Fructus autem hujus inſtituti noſtri in Republicas maximus licèt ſit, & nobiliſſimus, malevolorum tamen quorundam calumniis quoq; eſt obnoxius, & aded expoſitus, ut exinde

nonnullorum Collegarum generosus fervor nonnihil frigescere & tantum non sufflaminari, furorq; Martialis, infensissimus ille literarum hostis, funestam nobis cladem minitari videatur: Utrumque remedium efflagitat presentaneum; Utrumq; Patronum & Protectorem Heroicum; Illud Artis, hoc Martis est: In utroque eminenter coruscat Illustrissima V. Excellentia, quam ideò subjectissimâ devotione venerantur Naturæ Curiosos omnes & singuli, eâ, quâ par est, animi observantiâ submissè rogitantes, ut Illustrissima V. Excellentia Academiae Naturæ Curiosorum Patrocinium Gratosissimè suscipere, Augustissimo Nostro LEOPOLDO eorum studia & labores de meliori commendare, & Naturæ Curiosos pro salute publica tam sollicitè excubantes adversus omnium Zoilorum virosa spicula Heroicè tueri dignetur. Faciet hoc ipsò Illustrissima V. Excellentia rem, ut putamus, Nomini Germano gloriosam, Imperio Romano-Germanico fructuosam, & Illustrissimæ Excellentiae suæ admirandis virtutibus longè dignissimam. Vivat Illustrissima V. Excellentia, & in inaccessio illo summæ Felicitatis ac Dignitatis throno floreat diutissimè: Ita mecum vovent omnes Naturæ Curiosos, imò omnes Boni.

Dabantur Svinfurti, ubi Illustrissimæ V. Excellentiae Generosa ista militiae suæ tyrocinia primitus deponere, & singularis Clementiae ac Favoris Gratosissimos radios sæpius, & nuper quoq; in transitu ex itinere devotis Civibus spectatissimè exhibere volupe fuit, quod gratissimâ mecum mente agnoscunt & recordantur omnes.

Illustrissæ Excellæ Væ.

Svinfurti die 9. Octobris 1677.

Subjectissimus
S. R. I. Acad. Natur. Curiosor. Præses
dictus Argonauta

JOH. MICHAEL FEHR D. Phys. Svinf. Ord.
& Prætor Urbis Imperialis.

Illu-

Illustrissimi
DN. COM. à MONTECUCOLI

Gratiosissimum Responsum.

Prænobili, Doctissimo ac Consultissimo

DOMINO JOHANNI MICHAELI FEHR

AA. LL. Philosophiæ & Med. Doctori, S.R. Imperii Naturæ Curiosor. Academiæ Præsidi, Physico Svinfurtensi Ordinario,

Urbisq; Prætori Imperiali &c.

Svinfurtum.

Prænobilis, Doctissime, ac Consultissime AA. LL.

Philosophiæ & Medicinæ Doctor.

 Uam proximè abhinc elapsâ nonâ Octobr. Svinfurtò ad me dedisti epistolam, non tantùm ritè accepi, sed etiam Tuum, Tuorumq; Collegarum petitum intellexi: Me Tuæ (cui laudabiliter præes) Academiæ Tuorumq; expetis Protectorem, atque ita honorificam procul dubio imponere cogitas provinciam, quam vel idèò promptus suscipere non prætermitto, quia de Tuo, Tuorumq; primùm constanti fervore, dein optato pro bono publico ex studio vestro secuturo emolumento minimè dubito. Sicut igitur pro hac oblata mihi honorifica sparta præsentibus officiosissimas rependo grates, ita non minùs, ubi imposterum laudabile Tuum in promovendo hoc studio desiderium pro viribus secundare potero, partibus meis haudquaquam deero, ac vicissim semper futurus sum.

Vienna 28. Novembris 1677.

ad officia paratissimus

R. à Montecucoli.

Argonautæ
Gratiarum actio.ILLUSTRISSIME ET EXCELLENTISSIME
SAC. ROM. IMP. COMES à MONTECUCOLI,
Dn. & Mæcenas Gratiōsisime.Lexandri Magni magnitudinem & Heroicas virtutes
ad vivum exprimere videtur Illustrissima Vestra Excel-
lencia, qui à Poëta prædicatur,

Ἀμβότερον, ἀγαθὸς βασιλεὺς, κρείστος τ' ἀιχημητής.

Rex probus ac prudens, & in armis strenuus Heros.

Utrumq; hodie perrarum in uno, in pluribus vix alterutrum,
sed in utroq; excellere & pulchrum est & verè Regium. Regiâ
hâc virtute eminenter excellit Illustris. V. Excell. dum inter
media hostium tela, inter tempestuosos Imperii fluctus Musis
quoq; humanioribus locum dare satagit, quod manifestè illu-
strat Gratiōsis. ille Illustris. V. Excell. affectus erga Nat. Curiosos,
quorum Illa vota non solùm audire, quod certissimus animi Ge-
nerosi index, sed &, quod ferè supra vota erat, Heroico isto Pa-
trociniô suô labores eorundem DEO & Imperio sacros suffulci-
re, ac contra omnes adversantium virulentos morsus tueri di-
gnata est: quod maximi beneficii loco ducimus omnes, eoq; no-
mine Illustris. V. Excell. eâ, quâ par est, animi observantiâ, Præ-
ses Ego, omnium Collegarum nomine, devotissimas interim ago
habeoq; gratias, donec publicô aliquô testimoniô erga Illustris.
V. Excell. promptissimæ suæ subjectionis & gratitudinis debitæ
se exsolverint Academici Naturæ Curiosi. Vivat Illustr. Excell. V.
& cum instante Novennio novis Honorum & Dignitatum acces-
sionibus indies (*) auctior in Imperio Romano Illustris. V.
Excell. potissimùm fortitudine ex funesto hoc bello, vel feliciter
eluctante, vel jamjam triumphante, floreat ex voto. Ex Imperiali
Svinfurto d. 6. Dec. An. 1677.

(*) Augurium hoc non fuisse vanum Illustrant Illustrissimi Honores & Dignitates
mox subsecuta.

Illustris. V. Excell.

Devotissimus Cliens

S. R. I. Acad. Nat. Curiosor. Præses d. Argonauta

JOH. MICHAEL FEHR Phil. & Med. Dr.

Pbyf. Svinf. Ord. Urbisq; Prætor Imperialis.

D. O. M. A.

D. O. M. A.

Augustum Augusti LEOPOLDI *Cæsaris Astrum,*
Imperii Columen, Pannoniaq; Tremor;
Quem Virtus Magnum, rerum Prudentia Summum
Reddidit, Austriacæ Dextera Firma Domûs;
Quâ Dextrâ dextrè Res stat Romana Salusque,
Quo Capite, alina suum tollit Hygeia caput.

Salve Magne HEROS, PRINCEPS Celsissime salve!
Inclute Musarum Dux & APOLLO Chori!
Vive diu Imperio Romano Maximus ATLAS!
Vive diu & nostri Celsa CORONA Chori!
Jubilat omnis ager, rerum-Natura triumphat,
Naturaq; sagax Curio plaudit; JO!

S. R. I. Acad. Naturæ-Curiosorum Præses
 d. Argonauta

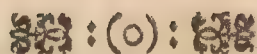
JOH. MICHAEL FEHR *Philos. & Med. D.*
Physicus Svinfurtensis Ordinarius, Urbisq;
Prætor Imperialis.

Magneticæ Declinationis

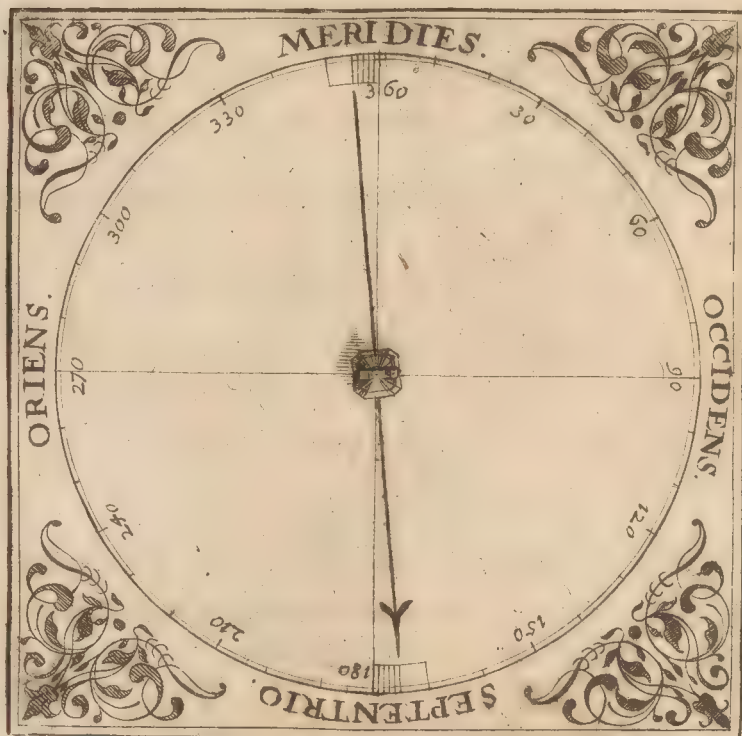
Noribergæ hoc anno instituta observatio.

Quam quondam Magneticæ acûs declinationem in hac nostrâ Civitate
 artifices habuere indubiam, quod cuspis ejus australis à meridiana dis-
 cederet lineâ ad occidentem, octo ferè gradibus; notante id etiam ex Geor-
 gio Hartmanno, Cive nostro, Sciotericographo solertissimo, Viro Natu-
 ræ Curiosissimo Athanasio Kirchero, in Geographiæ magneticæ *Cap. 4.*
 Eam ipsam hodierno defletere tempore à lineâ istâ meridionali, ortum ver-
 sus, ad quinq; gradus mecum ingeniosus Mathematicum Cultor, Georgius Chri-
 stophorus *Zimmert* observavit, qui quatuor continuis ante æquinoctium
 autumnale diebus semper talem, qualem & biennio ante deprehendi, accu-
 ratè, tot instrumentis huic fini accommodatis respondentem demonstravit,
 non sine insigni apud plurimos hujus discriminis admiratione.

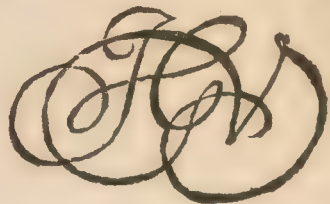
En!

*En Zephyro ut Magnes neglecto vergit ad ortum,
Noricus, extollens CÆSARIS imperium!
Sic LEOPOLDE tuas ad partes dedita Noris
inclinat, DOMINUM TE venerata suum.*

*CÆSARIS ad solium Magnes se vertilis aptat,
Regeq; Gallorum cedit ab occiduo:
Euge, bonum DEUS hoc portentum faxit, ut Ipse
CÆSARIS in partes nunc quoq; GALLUS eat.*

A P O L L O

ΤΕΤΡΑΤΕΧΝΗΣ

Serenissimus Princeps ac Heros,

DN. DN.

RAYMUNDUS,

Sac. Rom. Imperii

COMES DE MONTECUCOLI,

Dominus in Hoeneegg & Juppendorff, Aurei
Velleris Eques, Sac. Cæsar. Majest. Consiliarius In-
timus, Camerarius, Consilii Aulico-Bellici Præses,
Generalis Locumtenens, Campi-Mareschallus, Rei
Tormentariæ Supremus Præfectus, Equitum
Colonellus, Jaurinensis Præsidii ac Con-
finiorum Generalis,

ab

Inclita

Academiâ Naturæ-Curiosorum

PROTECTOR

electus:

Acclamatione prorsâ & vorsâ publicè cultus

A

Johanne Georgio Volckamero, Doct.
& Collegii Medici Nor. Decano.

Academico Naturæ Cûrioso.

NORIBERGÆ,

Typis Andreae Knortzii.

ANNO M. DC. LXXIIX.

*Typus aeneus hujus
Frontispicii, in antiqua tabula ex albo marmore,
magnitudinis pedum sesquiterium ex unoquoq; late-
re, extat Romæ in ædibus Hasdrubalis Matthæi
Marchionis Jovii.*

SERENISSIME PRINCEPS,
DOMINE CLEMENTISSIME.

Otis nunc omnia fervent, dum fata adful-
gent. Cytharam poscit ac plausum, lætitia
publica. Spes Augusta Austriæ, post duo
& quod excedit lustra, tandem respicit,
Porphyrogetnetum cunis motanti-
bus. JOSEPHUS, magnum Jovis
incrementum, ut feliciter crescat, ut
annos ferat, omnes congratulamur. Filius accrescens
Joseph, filius accrescens, decorus aspectu: cui be-
nedicat Omnipotens! sed & Tua votis res agitur, Se-
renissime Princeps! ut novus jam regnet Apollo.
Aptum hoc Tibi numinis nomen, & quasi agnatum, pol-
lenti Apollineis artibus. Ille, Leo sub Leone, radiis infen-
sus, spicula hæc latè disjicit: pharetratus etiam, in Py-
thona sagittas torquet. Tua verò Serenitas quorsum non
alluxit fulgoris fulgure? Quanta Imperii spatia emensus es,

fulminis ales, Jovis Aquila! Testis Arabo, Arabum sanguine cruentatus, & fugata videns

— — Lunatis agmina Signis.

Inde ex auro Tibi Laurus debetur, ob servatam Orbí Christiano Austriacoq; Hungariam. Testis Franconia: procul dubio nunc Francica, nisi Tu Deus quasi ex machinâ in tempore adfuisses. Ibi ars hostilis arte delusa, exemplo docuit, in Bello plus Prudentiâ profici, quam Viribus. Ita Te Averrunco, commune Germania periculum, & malum jam in visceribus, feliciter extrusit. Tandem etiam, armis arma opponens, Pythone illo Gallico spiculis prostrato, Dextera suâ Regem orbum fecisti. Et ab his principiis nunc Bellum trahitur. Tu verò, ita innutritus bellicis artibus, Pacem tamen amas: gnarus, Bellum geri propter Pacem. Eâq; nunc frueremur: nisi hostilis obstaret ambitio. Interim Solis instar, Cæsarei Coeli Diespitrem Te videmus, Consiliis præsentem interesse, & intendere omnibus. En Apollinem, Lucis fontem, lumine, circa caput, ferenum! Ea Tibi mens, illustre senium juventâ miscere & servare bono publico, Consilii radiis diem regere, quotidie renasci, lumen dare collegis sideribus. Hæc Phœbæa divinandi Ars, gemina bellicæ. Utraq; Herculis clavam Tibi aptat, cum Leonis exuviis: ut verè ἔρας vel ἠρας κλέει audias. Hanc equidem laudum radiis, illam rebus gestis laudabilibus, imples. Jubaris etiam Solaris, & jubæ Leoninæ, quàm heroica affinitas: in Te expresfa! Ea omnia ac Fidelitatem in Te videt & æstimat. Imp. Cæs. LEOPOLDUS Augustus Dominus Noster, quo Jove Divûmq; terrestrium Patre gaudes Filius, quod

quod ter felix, faustum fortunatumq; sit Tibi & Posteris! Nec mirum, cum quilibet Mons cœlo vicinus Jovi olim sacer fuerit, si Nostro beneplacitum sit, suam in hoc Monte habitare Gratia Cæsareæ Aquilam: suetam, nidos in montium excelso ponere. Sed non hic gloriae Tuæ terminus, Serenissime Princeps! Non Martiorum telorum jaculatore tantum, sed & Musarum Ducem Te & Musagetem sentimus Apollinem: hoc etiam Symbolo, quod in Monte habites. Hunc sive quis Parnasum dicat, sive Soraeten Tibi conterraneum, idem dixerit. Romæ olim Herculi cum Musis commune templum: quæ iste gesit, hæ carmine celebrant. Tu, qui scribenda facis, scis facta etiam describere, Julii Cæsaris exemplo: Musarum simul Patronus & Collega. Ita

--- quondam Cythara tacentem
 suscitatur Musam, neque semper Arcum
 tendit, Apollo.

Testem advoco, maximum quondam Illustris Literaturæ fidus:* qui Meletemata Tua, prorsâ & vorâ, non Cedro, sed ipso auro digna extulit. Hinc rectè, si Te Mercurium quoque, & *Ἑρμῆς*, dicimus, Caduceum Tibi dicamus. Iste olim in manibus Æsculapio, filio Apollinis. Eo animas hic è morbis, Hermes è morte, revocavit. Idem in hanc jus Patri Cynthio, quod filio, qui de seipso:

Inventum Medicina meum est, nobisq; per orbem
 dicitur Herbarum subiecta potentia. — —

Ex Sole, vita & omnium rerum Salus. Non fervet modo & perfundat, sed fovet etiam ac fœcundat. Et in Montium quidem, vel vertice, vel visceribus, ea calore suo producit, quæ

A 3

morta-

* Joh. Guil. Stubenbergius in Demetr. præfat.

mortalibus sunt profutura. Nec in Te, Serenissime Princeps, frustra quærimus, quartum hoc Apollinis Decus. Nil Tibi, ut Soli, clausum. Intima sua adyta latebrasq; Natura Tibi recludit, idq; Tecum agit, ut possis — rerum cognoscere causas. Invento sic Apolline, ut jubaris Tui se participem faceret Inclita Naturæ-Curiosorum Academia, ductore Viro Illustri Joh. Mich. Fehrio, ad Vadum Suevorum Prætoꝛe Imperiali, levando oculos suos in Montem, Te sibi Caput ac Principem elegit: nec, quæ Tua est humanitas, repulsam tulit. Ita Tu nunc Naturalium rerum indagator & indagantium Præses, novo simul & Gentium & Artium Principatu auctus, posthac regnabis Apollo. Interim

— — quæ sparguntur in omnes,
in Te mixta fluunt, & quæ divisa beatos
perficiant, collecta tenes. — —

Sulmone & Venusio, olim Italiæ Tuæ opidis, fati Vates, hæc melius dicturi essent, si liceret ipsis
— in corpora posse reverti.

Interim, qui vivificat omnia, etiam infima, rhamnos cum rosetis, PHOEBUS noster, hæc sereno vultu ut inspiciat, magnis precibus humillimè exposcit

Serenitati Tuæ

Die D. LEOPOLDO Sacra
An. 1678.

devotissimus subjectissimus

* *
*

RAYMUNDUS *veluti* ΤΕΤΡΑΤΕΧΝΗΣ *fulget* Apollo,
Armis, Consiliis, Carmine, Re Medicâ!

Ipsa manus Divi LEOPOLDI CÆSARIS, ensem
adversus quosvis stringere docta Viros:

Pannonas & Turcas, Transylvanosq̄, trucesq̄
Gallorum populos, quotquot & Albis alit.

Cujus ad adsp̄ctum quicumque lacesere honorem
Cæsareum tentant, aut violare, tremunt.

ILLE *Sagoq̄, Togâq̄ simul Clarissimus Heros*
Consilio præstans, auxilioq̄, potens;

Speratos adeo qui nuper ab hoste triumphos
In nihilum redigit profubigitq̄ solo:

Nunc tranquillatâ sensim virtute, recentem
Musarum in Castris gestit habere locum,

atque ipsas inter festos celebrare triumphos,
Lauru etiam, galeâ conspicuum ante caput.

Naturæ solum conscendens inter amantes
(FEHRIUS eximia queis gravitate præest,)

Omnia dum regit atque tegit, gratosq̄ clientes
Induperatori reddere gaudet ovans.

Hinc Capite hoc cœtus donatus, plausibus infit
edere letitiæ maxima signa sua.

Jamq̄

*Jamq̄, suã exultat formã Natura , gravesq̄
 inde redundantes nunc sibi spondet opes.
 Ipse ego de tali letatus Principe , toti
 Naturæ cupido gratulor ista Choro :
 Utq̄, hæc prosperitas , Capitisq̄; hæc gloria tanti
 sub LEOPOLDINO NUMINE perpetuet :
 Vivat in Imperii solamen & Ipse , Reiq̄;
 RAIMUNDUS Medicæ , mente manuq̄; precor.*

Tanti Principis

eliens deditissimus

J.C. Sartorius Sculp. Norimb. 1678.

LITERÆ
Subjectissimæ Supplices

ad

*Eminentissimum & Celsissimum Principem
Electorem ac Dominum*

**DN. ANSELMUM
FRANCISCUM,**

S. Sed. Mogunt. Archi-Episcopum

**S. R. IMP. per Germaniam Archi-
Cancellarium,**

Pro suscipiendo S. R. I.

Academie Naturæ Curiosorum

PROTECTORATU.

Unâ cum Gratosissimo Responso.

NORIMBERGÆ,

ANNO M. DC. LXXXIII.

IN ANTIQVITATE
FRANCIE
Sed et quia Antiquitas
est in se ipsa
et in se ipsa
et in se ipsa

EMINENTISSIMO ET CELSISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO

DOMINO

ANSHELMO FRANCISCO,

S. Sedis Moguntinæ Archi-Episcopo, S. R. I.

per Germaniam Archi-Cancellario, Principi
Electori, &c. &c.

DOMINO MEO CLEMENTISSIMO.

Eminentissime atque Celsissime
Princeps Elector,

Domine longè Clementissime.

ACRATISSIMO atque INVICTISSIMO ROM. IMPERATORI LEOPOLDO I.

Academiam Naturæ Curiosorum non solum rarissimis è ditissimo

A 2

simo

fimo suo Cimeliarchio Naturæ opibus & operibus beare, sed & confirmare LL. ejusdem clementissimè complacuit. Augustissimæ huic Clementiæ supervenit Eminentissimi DN. ELECTORIS Moguntinensis gloriosissimæ memoriæ JOHANNIS PHILIPPI Clementia haud minor in remittendâ taxâ.

Summum hoc beneficium nostra Academia usque devotissimè suspicit, imò augurio sibi haud vano sumit, fore, ut qui coelitus successor datus es, EMINENTISSIME atque CELSISSIME DN. PRINCEPS ELECTOR, majori Clementiâ conatus nostros, quibus Creatoris Gloriam, ac Salutem Proximi, penetrando in Naturæ reconditiora adyta, pro viribus promotum imus, Clementissimè sis nobis viam muniturus; maximè si illius nostræ Academiae PROTECTOR fortissimus adversus malevolorum insultus humilimè adorari non dedigneris: siquidem EMINENTISSIMAM CELSITUDINEM

NEM V. ELECTORALEM hisce
ad genua gratiosissima subjectissimè provo-
lutus, nomine omnium Collegarum flagi-
to, enixissimèque rogitò, placeat PRO-
TECTORATUM dictæ nostræ Acade-
miæ Clementissimè in Se suscipere.

DEUM T. O. M. devotissimè preca-
mur, ut servet EMINENTISSIMAM
CELSITUD. V. ELECTORALEM
annos in Nestoreos. Vivat & floreat fir-
missima HÆC S. R. I. COLUMNA;
Floreat & vivat tutissimum hoc bonarum
Artium mentiumque Asylum Eminentissi-
mè, quod nomine Academiæ humilimè
vovet.

EMINENTISSIMÆ CELSITUD. V.
ELECTORALIS

Subjectissimus Servus

Academiæ Naturæ - Curiosorum Præses,
d. Argonauta

Svinfurti 28. (11.) Octobr.
Anno Christi c. 1731 LXXXI.

JOH. MICHAEL FEHR, Phil. & Med. D.
Physicus Svinfurt. Ordinum Urbisque
Prætor Imperialis.

EMINENTISSIMI ET CELSISSIMI
PRINCIPIS ELECTORIS
DOMINI
ANSHELMI FRANCISCI,
S Sedis Moguntinæ Archi-Ep. &c.

Gratiosissimum Responsum.

Honorabilibus, Doctissimis atque Exper-
tissimis, Præsidi, & Collegio Academiae Nat.
Cur. nobis sincerè dilectis &c.

ANSELMUS FRANCISCUS Dei Gratia Ar-
chi-Episcopus Moguntinus S. R. I. per Germaniam
Archi-Cancellarius ac Princeps Elector.

Honorabiles, Doctissimi & Exper-
tissimi Nobis sincerè dilecti. Cùm
famæ celebritas vestram Naturæ
Curio-

Curiosorum Academiam adeò illustraverit, ut quod Orbi conspicuum simul ac perutile prodiit studium vestrum, Nos ipsi meritò admirandum non tantùm, sed & posteritati apprimè commendandum esse jam ante duxerimus, non possumus non confidere, vos eò faciliùs cognituros, quanto cum applausu vestræ ad nos literæ devenerint, quibus hoc ipsum vestrum tam magni nominis & momenti Institutum nostræ protectioni submittere, ejusdemque authoritati ac patrocinio vos ipsos devovere voluistis.

Restat igitur, ut quam vobis protecto-
riam manum promptè præbemus ac pollicemur, votis simul nostris ad boni publici incrementum & cumprimis Germanicæ Nationis gloriam esse cupiamus, vestramque laudabilem omninò industriam cum majori meritorum vestrorum cumulo ad perennem operis coepti constantiam exhortemur, quod benignissimo clementiæ affectu

03:(0):00

fectu benevolè excipimus & fovemus
Dabantur in Urbe Nostra Moguntia 18. A-
prilis 1682.

Anselmus Franciscus
E.A.M.

Ad

Reverendissimum, S. atque Metropolitanæ
Sed. Mogunt. Archi-Episcopum S. R. IMP. per
Germaniam Archi-Cancellarium,

*ELECTOREM PRINCEPEM EMINENTIS-
SIMUM AC DOMINUM,*

**DN. ANSELMUM
FRANCISCUM,
Gratulatoria & Eucharistica,**

Cum

Celevsmate invitatorio,
*Auctoritate nomineq; Academ. Nat. Curiosor.
per S. Imp. Rom.
Perscripta observanter.*

---

*NORIMBERGÆ,
ANNO clō Iōc LXXXIII.*

PROTECTORI SVO POTENTISSMO
Indulgentissimoque

*Academ. Natur. Curiosor.
per S. R. I.*

PRÆSES & COLLEGÆ
reliqui

Obsequia & vota pro felicitate
omnis generis perenni!

MAgni meritò in rebus nostris accuratio & provisio, DOMINE, habenda tua est; Clementia longè major erga nos, in literis representata nuperis; spes maxima ornandi Ordinis illustrandique nostri. Nam qui ingentia Imperii hujus Sacrosancti, hoc in primis tempore, quo difficiliora omnia apparent, pondera incomparabili dexteritate moderaris, & altissimo librare soles animo, probare ac suscipere gratiosissimè sustinuisti patrocinium submissè flagitatum.

Ecquid verò efficacius, quid fructuosius aut petere, aut impetrare poteramus? quàm ut haberes rata desideria religiosa nostra, & negotio haud planè infeliciter hùc usque profligato tantum adderes momentum laude ac Eminentissimâ auctoritate tuâ, quantum ne cogitando quidem satis assequi, ne dum exprimere nunc verbis possumus. Muneris nimirum Tui ratus, Divine PRINCEPS, non consulere solummodò Imperii salutem publicam, dum PONTIFEX GERMANIÆ supremus ea curas eminenter, quæ & communia cum cæteris COLLEGIS AUGUSTALIBUS, & soli TIBI propria in primis sunt; sed & stabilire Academiam nutantem nostram alioquin, & erigere hortamento Principali. Ac de illis equidem uberrima ex schedis *Borneburgianis* differendi

se offerret messis, si id potius agendum foret, ut hîc talia sine pari aut exemplo axiomata memorarem. Quantum enimverò (unicum ex numerosa serie sistemus,) ornamentum *coronare, ungere ac consecrare Reges Imperatoresq;* in Imperio hoc sancto, & in Archivo tanto LL. custodire omnium supremas? Tuis, DOMINE, id humeris incumbit. Neque tamen Musas adeò contemnis nostras, quin adesse illis & præesse Caput corpori Naturæ Curiosorum clementissimè volueris. Hâc parte imitatus gloriosâ æmulatione Cæsares; *Trajanum, Constantinum, Carolumq;* *Magnum* (ne *Justiniani* etiam ac plurium exempla cumulemus,) Reges pariter, *Alphonsum* Arragoniæ, & *Carolum II.* Britanniæ Monarcham; qui Nutricii præ cæteris & Protectores sapientiam admirandasque artes profitentium haberi dubitârunt minimè. Profectò titulis speciosius existimari debet omnibus, non saxis, aut edacitati temporum cessuro æri, aut fumosis imaginibus, sed animis, sed famæ ac virtutum commendare meritis ingentem gloriam. Vix quippe altitudinem tuentur suam arduæ admirandæque moles, si destituantur fundamento; nutaturæ scilicet ad levem tempestatem penitusque collapsuræ. Sic metueremus oppidò, in posterum his molimentis nostris, nisi facta tecta que auctoramento PRINCIPIS Eminentissimi & corroborata cerneremus. Gratulamur Tibi, Reverendissime PONTIFEX, de illustrissimis tot Regum atque Cæsarum vestigiis, quibus laudatissimè inhæres. Gratulamur Academia inprimis nostræ de hoc sancto & sublimi

sublimi Capite. Gratulamur Germanorum nationi universæ, quòd ad præsentiora indies exurgit incrementa doctrinarum artium rariorem. Quando interim voluntas PRINCIPIS censura est perpetua, & hortamentum ejus efficax solatium, hùc trahimur, ad hunc Magnetem rapimur, flexibiles quamcunque ducimur in partem, ac sequaces sumus. Si beneficiis non minùs, quàm remediis ingenia experiri nostra placet, fiat quod vis, DOMINE. Jubes, quæ sentimus, promere in medium? promemus obsequentes. Quid enim est in verbis tuis, quod cujusque prædicatio vel transilire debeat, vel temerè prætervehi? Facias ista semper, Maxime ELECTOR, neque unquam in hoc opere aut animus lassetur tuus, aut fortuna! Maçte hâc benignitate, PRINCEPS Optime! quâ illud consecutus es, ut propter Te Collegæ gloriantur singuli. Hoc tuum, Eminentissime ARCHICANCELL. beneficium existit, & unius Tui providentia. Palam id profiteamur nunc; sed quâ gratiarum actione explicemus idem, minimè omnium videmus. Unicum videmus hoc, Te singulari curâ DEI vindicem assertoremque Statutorum pariter ac beneficiorum Academiae resurrecturæ ad amœniora florum fructuumque ornamenta datum esse. Precamur autem tui, Potentissime PROTECTOR, velis causam apud Sacratissimum IMPERATOREM LEOPOLDUM graviter orare nostram, *uti privilegiis & immunitatibus nobilitetur sæpè seridò desideratis, læpiùs ostensis ex longinquo, tandem Ordo noster; &, si intercurset genius malignior livoris,*

potenter asseratur. Crimini videlicet non parùm distat
 inornata virtus, vilitate denique flaccescit. Liberorum
 instar Tibi nos & nostra omnia committimus in univer-
 sum; certi satis de potentiâ fideque. Sic Te Numen ser-
 vet præsentissimum Asylum nostrum, anchoram arcem-
 que nostram, diutissimè IMPERIO, OCTOVIRATUI,
 TUIS, NOBIS! Unum omnium singulorumque votum
 erit: SALUS PRINCIPIS! Perscr. VII. Eid. Maji
 (quo Bononiensis Academia veterrima Anno Domini
 CCCCXXIII. à *Theodosio* Imperatore confirmata est.)
 Anno salutis reparatæ clō Ipc LXXXII.

*Præsidis ac Ordinis Illustris
 nomine,*

sic exigentibus Collegis
 aliquot Honoratissimis;

Submissa

et

concepta

à

GEORGIO CASPARE KIRCHMAJERO,
 Orator. in Electoral. Acad. Sax. P.P.

CELEVSMA

CELEVSMA INVITATORIUM.

Adeste SAPIENTES, ac salvete!

*Quotquot in IMPER. ROM. Sacro,
Quotquot in Regnis Regionibusq; exteris
Miracula Naturæ pariter & Artis
Æstimatis ac amatis.*

Et hîc DII habitant Musarum Tutelares.
Patente ad Mœnum Germaniâ non Præses saltem,
Sed Germanus quoque

**CONTRAPHOEBUS, PONTIFEX,
ARCHICANCELL. IMPERII, ELECTOR PRINCEPS**

Sedet, & ex Metropolitanâ Urbe
Gratioso lumine collustrat

Academiam **CURIOSORUM** nostram.

Sceptra non Gentium modò atque populorum,
Sed Musarum etiam moderatur Maximus,

ANSELMUS FRANCISCUS.

Adest, adest votorum Pararius nostrorum, Sponsor
Privilegiorum ac Immunitatum,

Ab

IMPERATORE Sacratiss. piissimoque LEOPOLDO

Feliciter, velociter (confidimus) obtinendorum.

Novus Ordinis Assertor & secundus, immò primus Vindex.

Non umbratico sub pallio latebit semper ad cupressum;

Salutabit purpuram fascèsque, & capeffet palmas, laurus,

Academia nostra aliquando.

Dum ad Arma, Arma, genus Martium ubique;

Nos nostra pariter conclamamus vasa,

Ad concordiam, ad scientiæ rarioris ac experientiæ

Professionem, ad perenne studium.

Nunquam desperabimus foveri, quâ hæc merita pertigerint.

Ne existimetis actum; adhuc benè agitur res & agetur.

Dispellet tenebras SOL ORBIS IMPERATOR,

JUPITER. (Juvans Pater enim est,) ELECT. MOGUNT.

Omnes facilè disjiciet nubeculas.

Adeste tantùm, & conferte symbolas,

Manusque adhibete operi;

Ut experimenta certa & comperta pluries,

Re, non spe, Curiosi comparemus.

Rationem publici egregii, posteritatis, sed &

Famæ immortalis habetote.

Laborum, diligentiae ac liberalitatis præmia

à

Virtuosis, Mecœnatibus, & vestris exspectate meritis.

Nos Nominum vestrorum inservire credite splendori.

Patet omnibus, inprimis dignioribus,

Honoris gloriæque posthac campus.

Vos interea favete ac havete!

Eodem nomine delineare debuit

idem,

PHOSPHORUS II.

DUÆ
ORATIONES,

QUARUM PRIOR

De

CAUSIS DIRITATIS
PESTILENTIÆ,

Jenæ in Panegyri Rectorali, 1680. 5. Augusti,
in Templo:

ALTERA

De

DIRITATIS PESTILENTIÆ
ANTIDOTO,

Jenæ in Templo, in Panegyri Doctorali
1681. 3. Febr.

à

GEORGIO WOLFFGANGO WEDELIO,
Med.D. Theoret. Prof. Publ. Archiatro Saxonico,
S. R. I. Academiæ Nat. Curiosorum Adjuncto
d. HERCULES,

habita.

NORIMBERGÆ,

ANNO M. DC. LXXXIII.

1865

ALFRED R. WALLACE

THE

PROGRESS OF

THE

SCIENCE OF

PHYSIOLOGY

GEORG. WOLFFG. WEDELII

ORATIO

De

CAUSIS DIRITATIS

PESTILENTIÆ.

PAbula antiquissima est, Prometheus, cum iratus Jupiter ignem abscondisset, ascendisse Minervæ auxilio in cœlum, ibique ferulâ ad currum solis admotâ ignem in terras detulisse. Sane involucris poëtarum hisce inclusam esse veritatem & profundam sapientiam una omnium mens est, & ex hac ipsâ elucet, modò missis falsis penitiùs paulò in nucleum sub cortice latentem inquiramus.

Liceat nobis per Jovem Deum Optimum Maximum, per Prometheus homines ratione præditos, vi ingenii præ omnibus brutis pollentes, per ignem verò febres intelligere, cum primis ardentis & pestilentes, id enim Hippocrati nostro solenne est, πῦρ febres notat, ignem microcosmicum.

Deus nec iratus statim fulmina mittit, abscondit ignem, non pœnas æquè infligit meritis; sed nos *cœlum ipsum petimus stultitiâ, neque per nostrum patimur scelus iracunda Jovem ponere fulmina.* Ruimus in perniciem & extorquemus quasi vi pœnas, nolentem lacesimus, invitum cogimus & sollicitamus, donec ignis fraude malâ orbi inferatur.

ORATIO PRIOR

Post ignem ergò æthereâ domo subductum, macies & nova februm terris incubuit cohors. Meritò ignis nominatur, febris scilicet, morbus universalis, ut si febrim dixeris, omne morborum genus dixeris. Febri tertia pars hominum moritur, neque ulla tam feralis homini inducta est perniciēs. Meritò inquirimus in τὸ θεῖον hoc, seu divinitus in Germaniam immissum malum, pestilentiam, non uno loco strages hactenus edentem insignes, cum ipsi Ethnici, & inter hos cum primis antiquissimi Medici hoc θεῖον, digitum hunc Dei venerari sint.

Duo verò genera ignis hujus potissimum sunt, quibus in humanum genus sævitur, nominata divino oraculo *Psalm. 91. v. 6.* pestis, quæ in caligine ambulat, & pestis, quæ vastat meridie.

Non me latent interpretum variæ opiniones, aliis omnigenum morborum genus, aliis quamvis noxiam calamitatem in genere, aliis per priorem morbos, quorum causæ latent intelligentibus, per alteram excidium ab ardore solis, qui multis sit lethalis viatoribus, imò nescio quem dæmonem meridianum, superstitione vel inter medios Christianos durante, non bonum esse eo tempore itinerari, ut quilibet suo solet abundare sensu.

Putaverim, neminem rectius id explicare posse, quam naturæ consultum medicum; saltim, pace Theologorum, analogiæ fidei non repugnabit, si, ut mihi quidem videtur, textui præ aliis omnibus hypothesibus conformiter, per primam intelligamus pestem occultam, insidiosam, quæ necat & serpit longus, nemine advertente, nemine timente, vel minus saltim, seu, ut medico termino dicam, *pestem privatam*, individua-lem; per alteram *pestem manifestam & publicam*, magis horrendam, aperto Marte grassantem.

Ut mens Prophetæ hoc pacto optimè pateat, Deum liberaturum fideles à peste privatâ, quales sunt febres petechiales,
Hunga-

DE CAUSIS DIRITATIS PESTILENTIÆ.

Hungariçæ, sudatoriæ, uno verbo, malignæ dictæ Medicis; & à publicâ quoque, istarum apice, reginâ & præcipuâ, pestilentia. Id ipsum & genio sacræ cumprimis linguæ & cujusvis alterius est convenientissimum, ut meridies notet quod apertum, manifestum, palàm est, tenebræ insidias, occultum, clancularium. Non minus idem substratæ materiæ, de quâ agitur, unicè & solùm quadrat, quod hoc quidem loco latius diducere vel locis è sacrâ scripturâ parallelis confirmare, animus non est.

Constituimus verò *in solenni hâc panegyri* breviter differere DE CAUSIS DIRITATIS PESTILENTIÆ, cur, ut loqui amat scriptura, mille & decem millia hominum hâc pereant. (Quod dum facio, vestram ut commodetis mihi gratiam & affectum, Auditores O. O. H. etiam atque etiam rogo.)

Verè & eleganter *Pindarus in Isthm. od. 5. canit:*

Χρὴ πᾶν ἔρδον ἢ ἀμαυρῶσαι τὸν ἐχθρόν.

Oportet quidlibet faciendo labefactare hostem.

Valet id non solùm in bello, quando hostis arcendus vel pellendus est, qui regionem depopulatur; verùm & de nostro illo hoste, quem dirissimum dicere jure merito decet, quippe qui citra externum occursum affligit corpus, intra mœnia ipsa, imò regiam microcosmi sedem figit, desævit & pessundat universam. Et hunc labefactare oportet quidlibet faciendo.

Quomodo verò resistere quis possit morbo divinitus immisso? quomodo contra ire, eludere & corrigere, quod supremi Numinis majestas inflixit? Sanè Dei digitum agnoscere in epidemiorum morborum insultu facile est, non tam vulgo hominum, quàm Christianis, quàm Medicis cumprimis. Adhibeas licet generosissima medicamenta, opponas bezoardica, ordines arcana & probata in aliis, frustra sunt omnia; urina bona, pulsus bonus, æger moritur, etiam qui evasurus putabatur.

potenter asseratur. Crimini videlicet non parum distat
 inornata virtus, vilitate denique flaccescit. Liberorum
 instar Tibi nos & nostra omnia committimus in univer-
 sum; certi satis de potentiâ fideque. Sic Te Numen ser-
 vet præsentissimum Asylum nostrum, anchoram arcem-
 que nostram, diutissimè IMPERIO, OCTOVIRATU,
 TUIS, NOBIS! Unum omnium singulorumque votum
 erit: SALUS PRINCIPIS! Perscr. VII. Eid. Maji
 (quo Bononiensis Academia veterrima Anno Domini
 CCCCXXIII. à *Theodosio* Imperatore confirmata est.)
 Anno salutis reparatæ clō Idc LXXXII.

*Præsidis ac Ordinis Illustris
 nomine,*

*sic exigentibus Collegis
 aliquot Honoratissimis;*

Submissa

et

concepta

à

GEORGIO CASPARE KIRCHMAJERO,
 Orator. in Electoral. Acad. Sax. P.P.

CELEVSMA

DE CAUSIS DIRITATIS PESTILENTIÆ.

notæ, à morbi ipsius genio desumptæ. Ut enim à potentissimo & dirissimo hoste non nisi tyrannis, cædes, excidia, clades, vastationes expectandæ sunt; ita quoque vix ullus humano generi obrigit magis capitalis vel Vatinianus hostis.

At, at, alii quoque si non simul & semel, tamen partitis vicibus visendi crudeles dantur morbi. Loquantur id syncoptici, apoplectici, epileptici, edisserant venenis potionati, fateantur vulnerati; mille modi pereundi sunt. Nullus morbus tam blandus, mitis, benignus est, quin interimere hominem queat, vel non attentet solum. Est in aliis quoque digitus vel manus Dei visenda. Quotidiè morimur, nemine attendente; seriùs ocyùs consumto vel extincto corpore. Quin inferiores videas pereundi modos, quàm peste affectis contingit. Quid dirius, quàm dysenteria cruciari? Quid molestius, quàm phthisi, lentâ morte, consumi? Quid crudelius animatam mortem cerni, vel ipsa putrescentia membra?

Ubi virus, ibi virtus, nullum venenum est, cui non antidotum voluerit esse supremum Numen, ipsa venena in humanum subsidium enata, punit Deus & miseretur; & implorari vult, & naturam iuvantem obrulit. Uni morbo mille remedia opposita, quod de peste cum primis & pestiferis morbis verissimum est.

Si caveas, vel vyperas pestilentissimas tractabis, & venena quævis, si non in usum vertere eximium, tamen cavere, vincere, abstinere; in pestis verò suggerendò remedio putemus invidiam fuisse rerum parentem?

Esse sanè alias quoq; causas immanitatis pestis, præter dictas, omnibus notas, sine dubio est. Refert *Thucydides*, Historicus hâc in parte, tanquam *ἀντόπτης*, medico par habendus, suo tempore alios *ἀμελεία* incuriâ periisse, alios diligenter licet curatos. *Ἀμέλεια* causa diritatis pestis est potissima, ut imbellis, si hostem negligas, tantò immaniore edit strages.

Proh Deum immortalem! quàm infiniti homines peste corripuntur & moriuntur, solâ ex negligentia? Ast, inquis, quis

ORATIO PRIOR

quis negligens foret, nemo non timet pestem, eduntur consilia medica & politica, omnia fiunt, quæ avertere hostem hunc publicum & communem queant. Si me audias, magna restat *ἐμελεια*, tantoque major, quò minus attenditur.

Negligentia plebeculam, partem majorem hominum, occupat. Negligentia in victu summa est, unde corruptela humorum vitalium spontè fluit; negligentia in amictu, corpus aëri frigido exponitur, australi, matutino, vespertino cœlo, unde promptissima febrium origo. Negligentia in curando & præservando corpore. Nemo sibi timet, quid mirum ergò, si Ucalegon non unus peste abripiatur voto & opinione celerius. Non æstimatur morbus, Hannibal ad portas invitatur, admittitur, non resistitur. Vix adeò inertes & incurios putaveris reperiri homines, ac toto die Medici experiuntur accuratiores.

Turpe illud in bello semper habitum toto die refertur responsum: Non putabam, non putabam. Quantum verò hoc ad diritatem augendam faciat, vix dici, vix concipi potest.

Et hæc sanè ratio non minus attendi debet, quare pestilentiam magis plebs, quàm nobiles, imò & febribus petechialibus ipsis corripiantur, quàm à *Fracastorio* dudum verissimè allata, quoniam arguente, pestilentia potissimum in contagione unius ad alium versatur, minus vitio aëris, ut febres lentculares, quibus nobiles magis peti statuit, testante idem experientiam, duratis plebejis contra has aëris injurias corporibus. Reverà insons aër est communis, si privatum circa infectos exceperis.

Adde, quod hætenus vix nisi caro pretio reditum est ad sanitatem; caras potiones, pretiosos pulveres, speciosa electuaria solùm hosti opposita, arma, quæ vulgus pauperculum comparare sibi cum non potuerit, capite luendum fuit.

Hinc pestis, quæ Germaniæ hætenus afflixit loca quædam, vix visa fuit, nisi per mortes plebeculæ sævire, intactis opulen-

DE CAUSIS DIRITATIS PESTILENTIÆ.

opulentis ædibus, contra morem mortis, quæ æquo aliàs pede pulsat pauperum tabernas, regumque turres.

Neglectis verò plebejis & pro fece urbis habitis, quomodo per Deum immortalem non amplius serpat contagiosa lues & ad divites pertingat quoque ipsos, illorum servitiis egentes. Qui milites non cordi habet Imperator, maturè suo damno sentiet, & præfectos omnium ordinum exercitûs, & se ipsum etiam tandem peti ac destrui.

Feruntur Turcæ fato illo suo plus, quàm Stoico, cum nullam adhibent curam, nemoque sibi cavet ab altero, sed pristino orbe volvuntur omnia, stragem pestilentialem experiri majorem. Ausim dicere, fatum quasi simile nostratibus quoque hominum animis instillatum esse, ipsam illam summam incuriam.

Sed aliud divites fatum manet, qui minus quidem negligentes sunt, ad stragem verò hanc & diritatem augendam non minus conferunt.

Et qui negligunt hostem, & qui timent, superantur facilè & in victimam cedunt. Metus & terror, Auditores, obstetrix sunt pestilentia, fomes contagionis, pabulum flammæ, incendium morbi, præcones mortis.

Miseranda non minus horum conditio est, timent, fugiunt, averfantur hostem, qui tantò promptius insequitur. Ignis fatuus sane pestis est, fugientes & territos sequitur, prosequentes & cordatos fugit.

Time, pestis præstò est, terrere, consternare, mox in viscera ibit malum. Ut mortem, ita & pestem quilibet secum gerit. Quid enim pestis est, quàm violenta magis intentata resolutio principiorum vitalium? Quomodo verò citius procurari hæc ipsa potest, quàm metu, quàm terrore panico illo, quàm sollicitudine? Spiritus in corpore præfides sunt vitæ, animæ vicarii, & summi administri sanitatis ac morborum; Destructis hisce, consternatis, pessundatis, excutiatu oportet

B

blandum

ORATIO PRIOR

blandum istum, nexus ille tam amicabilis sanguinis & serii, & animæ hinc atque corporis.

Utroque hinc ingravescente malo & pauperes & divites animorum confusio malè habet, adaucto indies publico malo; mortuis dilectis conjugibus, liberis, parentibus; (Vah! quàm cara hæc sunt nomina, quàm pectoribus inscripta, quàm sacra!) conversatione, solatio, alloquio deficiente, templis occlusis, com meatu absumto, ut λοιμὸς ἑμῆ καὶ λιμὸς decantatus affligat, fames, inquam, pestis antea mbulo, vel pedisse qua.

Liceat mihi huc referre quoque publicos illos carceres, Ingenuo homine indignus est locus carcer, mœsto verò, destituito, ægro intolerabilis, quando simulac quis peste inficitur (initium primum excipio) omnis domus occluditur, ab aëre, aquâ, ut ita loquar, defenditur, ad mortem quasi damnantur Tros Rutulus nullo discrimine. Dicere videbor multis ἀτοπα, sed audiant velim unicum testem exceptione majorem, superioris seculi sine clarissimum, *Cratonem*, qui dudum damnavit hanc ipsam occlusionem in *Consil. de peste*; quod, inquit, occlusio domorum nullius usus fuerit, pluribus locis visum est.

Fingamus, Auditores, famam in urbe sine capite oriri, pestem Titii vel Sempronii domum infecisse, spondere ausim, satis observatam domum, satis luctuosam familiam, quam nemo facilè salutatum ibit, vel frequentabit.

Exemplo sit Jena nostra, ut Lipsiam, recens exemplum, taceam, nunquam annalibus testibus hinc diriter nimis sæ vitit pestis, ob salubritatem loci, ob præsentiam Medicorum, ob commercium humanum non omne interdictum, ob prudentiam reliquorum, &, quæ primo loco memoranda erat, summam Dei gratiam.

Quid verò de Medicorum fugâ dicam, vel defectu? Profectò ut præsidio ovium ablato, pastore & cane, in rapinam cedere oportet gregem & diritatem experiri luporum; ita fugientibus medicis magis mercenariis, quàm φιλανθρώποις, pestis immanissimè sæ vitit, & indies ferocius misellis insultat.

Contra

DE CAUSIS DIRITATIS PESTILENTIÆ.

Contra ea cedere solet & dira esse desinit, si obviam eatur, si principiis tum in genere, tum in individuo quocunque obstes, si cordatè unusquisque ad flammam hanc extinguendam accurrat.

In crastinum differre res serias, curationem, nullibi perniciosius est, quàm in peste. Dies me deficeret, si è contrario velim differere, quantum confirmet universos tum medicorum, tum superiorum præsentia, neglectâ fugâ. Laudamus solum illustrissimum exemplum Serenissimi WILHELMI, Ducis Saxonix Jul. Cliv. & Mont. &c. pientissimæ memoriæ, Herois incomparabilis, qui peste grassante Vinariensi in urbe ante plura lustra restitit ipse cum totâ aulâ. Restitit, Auditores, & hoc suo exemplo animos subditorum firmavit, ut brevi hinc pelleretur malum.

Si meo res staret iudicio, publico edicto omnibus injungendum foret medicis, ut aut manendi animum sumant, aut maturè rebus pacatis quoque urbe exeant.

Sed Deus O. M. hanc furiam, ignem hunc cœlitus immitti solitum clementer à nobis avertat. Nos iaterim præter sacras preces omnipotentem flectere potentes *Hippocratis* commendamus consilium saluberrimum: *μὴ δὲν εἰνῆ, μὴ δὲν ὑπεροπᾶν.* Nil temerè, nil negligenter. Hoc antidotum est genuinum, reliquis omnibus jungendum, in hoc signo, si à Deo discesserimus, accedimus hostem & vincemus.

[Habita Jena in Panegyri Reëtorali 1680. d. 5. August. in Templo.]

GEORG. WOLFFG. WEDELII,

ORATIO

De

DIRITATIS PESTILENTIÆ
ANTIDOTO.

Antiquissimum est proverbium : λέρνη κακῶν, *lerna malorum*, cui ansam dedit hydra lernæa, ab Hercule domitore interempta.

Ut involucra sunt arcanorum fabulæ, unde ad ipsos Ægyptios velut primos parentes referri posse admodum credibile est Philosophiam hanc mysticam ; ita operæ pretium facturus videbor, si insigne hoc prudentiæ & fortitudinis specimen inquiram, & clavem porrigam, pro intelligendâ veritate latitante.

Scribitur hydra seu serpens in palude Lernæ lacui proximâ versata, animal maleficum omninò & acutissimo veneno humano generi pestiferum, quippe quæ campestria omnia impetu facto devastaret, & in pecora agrosque vicinos crudelissimè sævirèt ; multa que habuisse capita, quorum uno reciso priorum numerus è vestigio duplicabatur continuo, nisi quis concisum reliquum colli thyrsu igni statim combussisset.

Lingua

Linquamus aliis suam explicationem, sive hydram multorum capitum fratres multos concordēs statuunt, quorum uno extincto mox plures exurgere visi fuerint, novo ardore, novo apparatu, pugnare parati; sive cum Leone Baptistā Alberto, Architecto Florentino, aquam stagnantem intelligant, quam Hercules perruptis aggeribus partim aliò derivaverit, partim soli exposuerit desiccandam, ut plures non laudemus in diversas partes abeuntes.

Videor mihi audire sciscitantes, quid hæc sibi velint, quò tendat oratio mea, quidque tandem ipse putem. Dicam, quod sentio, Auditores, exponam quid velim, verissima proloquar & genuinum dabo sensum. Hydra Lernæa pestis est.

Hydra ab aqua dicta est, & in palude sedem elegit. In peste infecta est aqua microcosmica, humidum radicale, serum & lympa. Hydra venenatissima fuit, unde sagitta eo veneno tincta Chironem propè subito interemerit, quin eundem, quicumque tandem fuerit, ferunt loto vulnere in fluvium derivasse tetrum odorem, diu superstitem. Quodnam venenum cogitari potest gravius peste, quodnam nocentius, & magis se in varia corpora insinuans?

Multiceps fuit hydræ, pro uno abscisso capite duo, pro duobus quatuor, & sic porro emittens, quod ipsum duplatæ multiplicationis exemplum quantum producat numerum, Arithmetici norunt.

Nullus morbus tam multiplicativus est sui, quam pestilentia, unus alterum, duo quatuor, imò infinitos ex ordine inficit.

Non nisi igne domitore subigi potuit hydra, unde Jolauis auriga in consortium gloriæ Herculis venit, qui ex accensâ sylvâ propinquâ accensos torres ad hydræ victorem attulit.

ORATIO ALTERA

Fallor, an *Hippocrates* noster ex hujus rei intellectu sylvis accensis pestem à Græciâ abegit?

Tanta est contagii vis, ut eandem vix mente concipere queas, & hodiernum nullum est inventum præsentius antidotum pestis, præter ignem. Omnia alia infra hunc militant, solus hic certum & indubitatum est remedium.

Constituimus in solenni hâc panegyri pro temporis ratione **DE DIRITATIS PESTILENTIÆ ANTIDOTO** disquirere, quod dum facio, Auditores, vestram mihi benevolentiam abundè promitto vel eo confusus, quod breviter dicturum me affirmare queam.

Inter præcipuas causas diritatis pestis referri meretur, quod morbus sit seminalis & ex uno in aliud corpus grassetur. Semen Chimicis est res apta multiplicari in infinitum, id verò exemplo pestis est quàm verissimum.

Corporale quidem est luis hujus venenum, quod non tam in aëre dispersum *μίσματα* haurienda mortalibus exhibuerit; seminale tamen est, unde fermento, vel sali volatili comparatur, sui diffusivis, in corpore licet viscoso irretitum.

Fomes feminium putredo est, seu calidum & humidum, illud actuans, rarefaciens, expandens; hoc recipiens, vehens & diducens. Hinc corpori applicatum, mole etiam minimum à calore nativo rarefit, sive per os in vitalia admittatur, sive cuti adhæreat, & per glandularum spiracula irradiet lympham, mox tinctura morbosa impertitur corpori, & pestis archam microcosmi occupat, vel impedit.

Generatur nempè hydra ex feminio & venenum conceptum virus suum exerit, ut nisi maturè contrà eas, subruatur archeus. Visum hoc fuit per experientiam elapsis his temporibus & anno vertente, transportato feminio lues transplantata est de urbe in urbem, nec mediis locis, quæ tactis, de loco

DE DIRITATIS PESTILENTIÆ ANTIDOTO.

in locum, de domo in domum, de corpore in corpus, fertili admodum sed tristi simul propagine.

Quid miri itaque fuerit, in angustiis domibus, arcto contentos spatio Libitinam iteratis funeribus exviventium abripuisse coetu, & vires acquisivisse eundo contagium, unde strages edita est infinita, orbatis domibus, labantibus promiscuè utriusque sexûs, cujuscunque sortis & ætatis hominibus. Hos terror morti aptavit, illos timor, istos temeritas, omnes conversatio, & seminii receptio.

Tam saevo morbo non resisti posse una omnium vox est, qui illam de facie hydræ non nôrunt, unde in fugâ ferè una salus quæritur à ditioribus, reliquis quasi in rapinam datis. Videas tamen & illos servari, modò non incauti hamo capiantur. Retundenda est diritas magis, quàm fugienda.

Si igni in lucidam ex ardescenti flammam terga obvertas, continuo succendiculo ulterius vagatur, absumens palatia, destruens urbes, & solo æquans domos prius cultas, ut nil nisi atrata vastitas reliqua maneat. Sin aqua apportetur, ventus arceatur, vicinæ domus defendantur, vel disjiciantur quoque, ne pars sincera trahatur, expirat, vimque suam & feritatem refulsam amittit.

Eadem in pestis diritate tollendâ ratio est. Seminium extinguendum est, neutiquam fovendum, sed quomodo, inquires, hoc opus, hic labor fuerit. Facilis res est, orientem extinguere flammam, ut facilius fuit unum caput hydræ Lernææ detruncare, quàm ubi mirum quantum ad aucta fuissent.

Principiis obsta, serò medicina paratur,

Cum mala (semina pestis) per longas invaluerit moras.

Non dicemus, quæ nostris his temporibus evenerint, haud dubiè extinguendo malo, si maturè hic illic obviam fuisset itum, & prius, quàm in viscera urbis grassatum penitus fuerit, opposita debita media. Blandimur sæpè ipsi nobis, quod-
que

ORATIO ALTERA

que optamus & desideramus verum credimus, delusi interim opinione gravius.

Peccant in hoc non tantum Medici ipsi aliquando, & horum judicio stans magistratus; verum & ipsi incolæ; Generale plebis vitium est incuria sui & publici, inde verò nidus struitur malignitati, inde mirum quantum provenitur veneni vis & Seminarium.

In mentem subit illustrissimum exemplum Reipublicæ Venetæ. Anno superioris seculi septuagesimo sexto æstate siccissimâ & æstus magnitudine intolerabili pestis post hominum memoriam gravissima urbem invasit. Latitabat primitus pestilens virus, specie malignarum febrium ludens; Medici Veneti pestem agnoscunt, & profitentur. Veriti urbis juxta commerciorum periculum sapientissimi Proceres accersunt Professores Patavinos. Hi consultare, judicare & pestem negare; illi affirmare. Deciso relicto arbitrato magistratus rati habetur sententia negativa Patavinorum, pristino relinquuntur omnia statu, quæ ad sopiendam luem facerent, negliguntur, donec strages insecuta gravior confunderet Patavinos, & serò sapere Phryges doceret.

Sin cogitemus, quantum per veneficia importunissima pestis promota sæpe fuerit per pestes quasdam hominum morte alienâ gaudentium; si quanta pars vitiosâ diætâ sibi ipsi nefariam pestem machinetur, verum illud *Tullii* deprehendemus, nullam tam detestabilem pestem esse, quæ non homini ab homine nascatur.

Contra ea verò vitari quidem tam accuratè non potuit, quin hinc illinc palans sive per ipsos infectos, vel nescios, sive per merces, vestimenta, aditas hæreditates seminium efferretur, velut scintillis jactis, in magnum ignem exarsuris; attamen providâ curâ tum vicinorum, tum magistratus deletum fuit incendium, in centro suo detentum, extinctumque
ne

DE DIRITATIS PESTILENTIÆ ANTIDOTO.

ne latius serperet. Nam tua res agitur, paries cùm proximus ardet.

Vidimus hujus rei exempla, Auditores, in urbibus vicinis aliquot & pagis, ubi non nisi unus vel alter, correptus morbo, fato functus est; non nisi unâ alteraque domo infectâ, non nisi paucis diebus totâ absolutâ morbi fabulâ.

Quod fuit remedium tam exquisitum? seminii extirpationo. Quæ panacæa, quæ antidotus? separatio utilis ab inutili, sani ab infecto, lustratio domuum, aquâ & igne; lustratio hominum debitis medicaminibus.

Fragilitas humani corporis remedium efflagitat & celeris beneficii naturâ consentiente componi. Non omnis enim valetudo medendi patitur tarditatem. Si in quocunque id valet corpore, sibi relicto, multò magis id locum obtinet, ubi omnium interest, ubi periculum in morâ est, nullibi breviorè quàm in peste.

Calamitas sæpè disciplina virtutis est; à nocentibus & juvantibus enata succrevit medicina. Hinc prudentiâ mediante superatum venenum cavere didicere, & vincere, extincto unicè seminio.

Sunt inter Recentiores, qui, *Kirchero* præeunte, animatam putredinem pro causâ pestis agnoverunt, tam luculentum seminium nullâ aptiore mechanicâ vel simili comparare scientes. Res verò eodem recidit, seminium extinguendum est. Omnes huc collimant Medicorum filii, licet diversum sentire videantur.

Commercia itaque vitanda fuerint, non omnia in unum, sed cum infestis domibus & personis, eâ moderatione, quâ par est, ne humana societas, quod contra naturam est, tollatur.

Quid enim aliud, ut cum *D. Cypriano* loquamur, quàm pestis illa & lues, quæ horribilis & feralis videtur, explorat ju-

ORATIO ALTERA

stittiam singulorum, & mentes humani generis examinat? An infirmis seruiant sani, an propinqui cognatos piè diligant, ac misereantur seruorum languentium domini, an deprecantes ægros non deserant Medici, an feroces violentiam suam comprimant, an rapaces avaritiæ furentis insatiabilem semper ardorem vel metu mortis extinguant, an cervicem flectant superbi, an audaciam leniant improbi, an pereuntibus charis vel sic aliquid divites largiantur & donent, sine hærede morituri?

Videamus vicinos nostros, multi perière, verum est, Dei flagello hoc tacti, magis tamen, imò soli ferè, qui exterminium seminarii distulerunt magis, quàm procurarunt, soli propè commerciis & conversatione non abstinentes, uno conclavi detenti sibi non caverunt satis. Plurima pars superest, qui cum *Tullio* dicere queunt; De loco nunc quidem abiit pestilentia, sed quamdiu fuit, me non attigit. Fuga quidem inter præcipua habetur pestis remedia, nam procul à Jove, procul à fulmine; dicere tamen ausim, satius egisse, quibus stabili manentibus loco cura stetit in extinguendo seminio; qui-que redière hinc incidisse in Scyllam, Charybdim vitare volentes.

Quantum enim obstetricentur seminio huic affectus animi tristiores, & turbatus archæus, humanam cogitationem superat.

Qui fugit locum, omnia sua rapinæ morbi relinquit; qui fugit commercia cum ægrotis, omniaque genera portatilium, quæ seminium transferre consueverunt, tutiùs meo arbitratu degit, Deo O. M. confusus.

Suffecerit, providè se suosque gerere, ne nidum in domo extruat malum. Silentio involvemus ab igne petita præfidia, tanquam seminum deletoria, aliaque à Medicorum filiis procuratione & præcautione præcepta vehiculo seminii
corri-

DE DIRITATIS PESTILENTIÆ ANTIDOTO.

corrigeno debita. Aër is est, quem haurimus, vector miasmatum, cujus ignis purgatorium est & destructor feminum.

Infectus hic ubique vitandus non in universum, neque enim tot semina quæquam vivum relictura essent, quanta aër capit, commune vitæ pabulum, sed locis circa ægros definitis, tantò cautius hauriendus, quò præsentius lædere novit.

Ast ipsum corpus nostrum defendendum & tutandum est. Domum aliam alia incendio aptiorem esse fatemur, quidni in corpore illam differentiam agnoscamus? Videas hos perire, quos sanissimos putes, alios evadere, quos morituros vel citius inficiendos credideris.

Si à Deo discesserimus, sanè corporum dispositio plurimum huc confert ad irritandam & pessundandam morbi diritatem. Venenum pestis in aurâ corporali sedet, & confermentatur familiaris propter symbolum humanum, ubi virus hinc producit virus, juxta prioris veneni normam, fermentum & seminum. Fac resistere corpus, & pestis diritas expirabit; hic murus aheneus esto, non reperiri in corpore nidum, nullâ pallefcere culpâ & labe intus conceptâ, vel per diætam acquisita viscera.

Omnibus quidem & quotidie moriendum est, si moriendum feliciter, nunquam verò magis meditatio mortis valet & requiritur, quàm peste sæviente. Animus pacatus, corpus defensum fortissima mœnia sunt ad arcendam luem.

Singula verò hæc arbitrio Medici fiant, non vanâ persuasione hinc inde commendatorum futilium. Mirari subit, quosdam in urinâ potâ quærere subsidium, ut lenius dicamus, alios in aliis. Quid profuerit sordes pro cibis apponere, ex culinâ cloacam facere, & quod averfatur & proscriptit natura, in Palladium corporis adsciscere. Meliora præstant, præservativi pulveres, liquores bezoardici, balsami-

ORAT. ALTERA DE DIRIT. PESTIL. ANTIDOTO.

ci, etiam odore suo seminio omni adversa, ut videmus arceri muscas aliaque insecta, solius spiritus vel olei terebinthinae odore asperso. Odoranda balsama antiloemica, aceta bezoardica, suffimenta quaecunque, cum primis foetida, penetrantiora, inusti fonticuli, ad fluxile reddendum serum, ne hydræ naturam concipiat, paludem in glandulis vel hinc illinc formando. Quid enim aliud sunt bubones, quam glandularum tumores, à lymphâ vitiatâ, acri subsistente? quid carbunculi, quam tumores à sanguine venenoso certis locis ^{5 d. 11} indepto? In uno igitur seminio, istorum omnium matre, extirpando unica consistat hydræ pestilentis curatio.

[Habita Jena in Templo, in Panegyri Doctorali 1681. d. 3.
Februar.]

INDEX

DECURIAE II. ANNI I.

EPHEMERIDUM

Medico-Physicarum Germanicarum.

A Bortus causa sunt ut plurimum passiones animi. 232 cum retentione secundina. 230. & 292 nucis juglandis magnitudine artubus jam conspicuis editus. 305 quâ ratione ex illusione ventris causatus? 253 Abscessus Abdominis, alvinas feces cum lumbricis ejiciens. 318 Renum substantia, per urinam expurgata causa. 195 Acetum non est congeries vermiculorum mordicantium. 184 Aconiti Radicum comestiarum noxa. 178	Ægagropilarum descriptio. Append. Dissert. de Rusicap. usus. ibid. Aer corruptionis corporum præcipua causa. 102 Aeri, ejus sale corrupto, seminium inest pestilentielle. Append. Orat. I. de Pest. Aeris varietas magis quam siderum constellatio tempestatum & morborum dat indicia. 4 Agnellus biceps & monstruosus. 357 Agonizantium respiratio difficilis unde? 434 Alvi feces ex abscessu abdominis prodeuntes. 318 fluxus cum dolore, remedium specificum. 421 Ambra grysea quibus ex partibus consistet. 405 quâ ratione solvatur. 406 in balanis reperta. ibid. * Ame-

INDEX RERUM.

<i>Americana pisa.</i>	57	<i>Scorpii.</i>	166
<i>Amuletorum operationes.</i>	121	<i>Simia.</i>	150
<i>Anatomia Antophyllorum.</i>	54	<i>Talpa.</i>	323
<i>Aquila.</i>	132	<i>Trutta.</i>	128
<i>Cicindela.</i>	167	<i>Vespertilionis faemina.</i>	129
<i>Cimicis murorum & ligno-</i>		<i>Virginis mammaram can-</i>	
<i>rum.</i>	141	<i>cro extincta.</i>	212
<i>Coralliorum.</i>	408	<i>Anatomiae brutorum utilitas.</i>	127. &
<i>Crabronum.</i>	139		324
<i>Erinacei terrestres.</i>	162	<i>Angina lethalis, lana ovilla nigra &</i>	
<i>Grylli sylvestris.</i>	142	<i>Ol. chamomilla curata.</i>	315
<i>Gryllo-talpa.</i>	154	<i>Ani Tumor puerpera, ab Obstetrice</i>	
<i>Hydropici.</i>	6	<i>causatus.</i>	255
<i>Lepusculorum.</i>	200	<i>procidentia & hernia umbilicalis</i>	
<i>Limacis majoris rubicun-</i>		<i>in puerpera.</i>	280
<i>di terrestres.</i>	147	<i>ad longitudinem ulna.</i>	281
<i>Mulieris abscessu epatis</i>		<i>specifico decantatissimo curanda.</i>	
<i>mortua.</i>	211		282
<i>Musca vulgaris.</i>	158	<i>Anima à corporeis impedimentis sepa-</i>	
<i>Mustela terrestres.</i>	131	<i>rata aliquid scientia futura</i>	
<i>piscis.</i>	124	<i>acquirit.</i>	181
<i>Noctua saxatilis rarioris.</i>		<i>potest aliquando à corpore citra</i>	
	134	<i>vita extinctionem abesse.</i>	
<i>vulgaris.</i>	133		182
<i>Ovis fetum utero geren-</i>		<i>Animalia quadam Indica Manna cu-</i>	
<i>tis.</i>	373	<i>jusdam authores.</i>	370
<i>Pediculi.</i>	136	<i>Animi passionum mira vis in pra-</i>	
<i>Puella Malacia ab infantia</i>		<i>gnantibus.</i>	231
<i>laborantis.</i>	110	<i>Anserini ventriculi descriptio.</i>	205
<i>Pulicis florum scabiosa.</i>		<i>Antophylla nascuntur ex baccis ca-</i>	
	138	<i>ryophyllorum.</i>	52
<i>vulgaris.</i>	137	<i>non diu conservantur vegeta. ibid.</i>	
<i>Salmonis.</i>	201	<i>nunquam germinant. ibid.</i>	
<i>Scarabai majoris foliacei.</i>		<i>eorum anatome.</i>	54
	148		
			<i>Apa-</i>

INDEX RERUM.

Aparine levis fasciata.	68	Arteriæ magna & cœliaca trunco offi-	
Aphonia à balneo Vulturino.	305	cula innata.	212
periodica.	224	& vena emulgentes in cada-	
ejus ratio.	225	vere humano duplicata.	332
rara cum pronuntiatione		Arthritidis per inustionem curatio	
certarum dictionum.	223	nova non est.	17
ejus ratio & causa.	226	curatio Thermalis mira.	420
sponte curata.	109	Asthmatica, vesiculam flatulentam	
ex cranii fractura ablatis fra-		tussiendo dejiciens.	190
gmentis denuò curata.	216	Avellanæ nucleus deglutitus, in pul-	
stercore suillo curata.	191	monibus hærens.	359
à variolis lethalis.	109	Aurum cum Mercurio incalescens.	83
Aphoniæ causa.	225	probatur experimento.	86
Apoplexia, motum saltim & calorem,		qua ratione in calcem redigi	
non sensum membrorum tollens.	223	queat.	92
		Austrinæ tempestatis incommoda.	1
Apostema cervicis, convulsionum pe-			
riodicarum causa.	58	B.	
Aqua lapidifica apud Indos.	367. &	B Adensium thermarum elemen-	
	369	ta & vires.	253
Aquæ noctilucæ præparatio conjectu-		Balneum Vulturinum abortus cau-	
ralis.	56	sa.	305
Aquilæ Anatome.	132	ejus descriptio.	306
Arboris benzoinæ descriptio.	370	Bandura Zingalensium.	58
gummatiss collectio.	371	Barbi pisces in æstate edules non sunt.	63
Camphorata descriptio.	ibid.	Ova ejus comesta noxia.	61
ejusdem gummatiss colle-		ratio & causa.	62
lectio.	372	abstersoria & purgatrice	
fructus sunt alexiphar-		gaudent facultate.	63
macum egregium	373	tumoribus laborant steatomati &	
Artemisiæ mollugo est Moxa Ger-		meliceridi similibus.	ibid.
manica.	16	Basiliscorum anilis fabula.	360
		* 2	capi-

INDEX RERUM.

- capitibus gemmae insunt noctiluca. 56
- Benzoini arboris descriptio. 370
gummatiss collectio. 371
- Bezoartica Metallica cur in Peste nonnunquam nociva Append. Medit. de Pest.
- Bufonis venenum feliciter curatum. 336
- C.
- C**Achexia ex suppressione mensium generatio. 253
- Calculus in cerebro Damae repertus ejusque generatio. 76
hominis inventus. 337
- Cordis Capreoli. 336
- gypseus in ventriculis rupicaprarum. 77
- ingens, à natura excavatus canaliss. 42. & 44
- Omenti rupicaprarum. 77
- Vesica in urethram protrusus lethalis. 391
quater in viro sectus. 414
- Calculorum ducentorum à puero per mictionem excretio. 316
generatio. 249
humanorum figura singularis. *ibid.*
Varietas. 13
Vide Lapis.
- Camphorati arboris descriptio. 371
- Camphorae collectionis modus. 379
- Cancris qua ratione vivi, fiant febrifugi. 399
- Cancrorum oculi monstrosi. 375
- Cancriformes duri ac rebelles tumores. 27
- Cancro mammarum extincta virginis anatome. 212
Vide Gangrana.
- Canities in juvene. 169
certis familiis hereditaria. 170
causa & ratio. *ibid.*
- Cantharidum liquoris, virtutes singulares. 388
varia experimenta. 389
- Capreolorum in cordibus inventi calculi. 336
- Carlinae vis defatigans. 401
- Carnea moles occipitis in recens nato. 357
- Carolinarum thermarum examen. 20
potus nimius. 419
- Caryophyllatae montanae vis, sistendihæmorrhagias. 119
- Caryophylli aromatici. 50
comparantur incrementis cynosbati. 54
crescunt in arboribus, non fruticibus. 52
florum descriptio. *ibid.*
fructus veri descriptio. *ibid.*
matu-

INDEX RERUM.

<i>maturitatis indicia.</i>	52	Ciconiarum cor, praesidium epilepti-	
<i>preparationis & indurationis</i>		<i>cum.</i>	3
<i>modus.</i>	<i>ibid.</i>	Cimicis murorum & lignorum anato-	
<i>Regii species rarissima.</i>	53	<i>me.</i>	139
<i>descriptio.</i>	54	Circulatio triplex in praegnantibus.	444
<i>vulgares, sunt rudimenta fru-</i>		Circulatoria statua humana correcta	448
<i>ctuum.</i>	52	Citrionum malorum odor Colici af-	
Casei vermes mutantur in muscas.	337	<i>fectus causa.</i>	176
Catalepsis stataria periodica.	1	<i>ratio.</i>	<i>ibid.</i>
Cataleptica exempla rariora. 2. 3. & 4		Cœci intestini meatus ad vesicam.	186
Cauterificatio actualis in arthritide		<i>varietas in animalibus.</i>	204
<i>nova non est.</i>	17	Cœcorum vertigo.	172
Cauterificationis usus in arthritide.	66	<i>actiones admiranda.</i>	<i>ibid.</i>
<i>in dolore dentium.</i>	67	Colica citrionum malorum odore exci-	
Cephalalgia à vermibus.	229	<i>tata.</i>	176
Cerebri Calculus.	332	<i>ratio.</i>	<i>ibid.</i>
<i>lesio supervenientibus convulsioni-</i>		<i>stercore suillo curata.</i>	191
<i>bus lethalis.</i>	69. & 70	<i>tumoris scroti causa.</i>	322
<i>processus falcatus osseus.</i>	320	Colicæ flatulenta difficilis curationis	
<i>vermes.</i>	230	<i>ratio.</i>	189
Cerebrum è cranio carcinomate exe-		Cometoscopia Indica. 105. & 451	
<i>so protuberans.</i>	393	Conceptio iterata, non obstante coa-	
<i>ratio & causa.</i>	397	<i>litione uterina tubæ.</i>	437
<i>per nares excretum.</i>	230	Consuetudinis vis mira.	227
Cervinæ pilæ.	383	Contraria duo manifestò insunt ni-	
<i>earum generationis modus.</i>	384	<i>tro.</i>	425
Chamomillæ mira vis in calculo pel-		Contusio capitis Epilepsiae causa.	217
<i>lendo.</i>	388	Convulsiones lethales ex vermibus.	397
<i>Oleum, specificum angina.</i>	315	<i>periodica ex apostemate cervicis.</i>	58
Cichorii vis, sistendi hæmorrhagias.	119	<i>pro causa habent sanguinem.</i>	59
<i>collectio superstitiosa.</i>	<i>ibid.</i>	* 3	puer-
Cicindelæ anatome.	167		

INDEX RERUM.

<i>puerpera ex alvi adstrictione.</i>	339	Cynosbati & Caryophyllorum, quoad	
<i>à scabie interiora versus pulsa.</i>	94	<i>incrementa, comparatio.</i>	54
<i>ex vomitûs cohibitione.</i>	338		
<i>vulneri supervenientes non lethales.</i>	69		
<i>Vide Epilepsia.</i>			
<i>Cor adnatis glandulis pellucidis conspi-</i>		D Amarum ventriculis globosa,	
<i>cium.</i>	213	<i>nonnunquam insunt corpora.</i>	40
<i>Corallium nigrum anguinum.</i>	57	<i>in cerebro calculus inventus.</i>	76
<i>Coralliorum anatome & diversitas.</i>	408	<i>Deliquium animi ex odore pomorum</i>	176
<i>Tinctura nullitas.</i>	409	<i>Dens suillus per biennium in corpore</i>	
<i>Cordis Calculi capreolini.</i>	336	<i>latitans.</i>	107
<i>Corde evulso, cur animalia supervivere</i>	335	<i>Dentium dolor cauterisatione aëtua-</i>	67
<i>re & moveri queant.</i>		<i>li curatus.</i>	
<i>Cornuum historia desiderata.</i>	207, &	<i>Destillatoria planta mirabilis.</i>	363
	210	<i>ejus usus medicus.</i>	364
<i>usus. Append. Diss. de Rupicap.</i>		<i>Diarrhoea. Vide Alvi fluxus.</i>	
<i>Corruptionis corporum vis ab aëre</i>		<i>Domorum occlusio in peste damnatur.</i>	
<i>maximè dependet.</i>	102	<i>Append. Orat. I. de Pest.</i>	
<i>Cortex Culilavvan.</i>	55	<i>Dorsi pruritus ineffabilis, ejusq;</i>	
<i>Massoji.</i>	ibid.	<i>causa.</i>	168
<i>ejus usus.</i>	ibid.	<i>cura.</i>	169
<i>Pleuritidem curans Indorum.</i>	411	<i>Dracontiarum Plinii descriptio.</i>	56
<i>Santali citrini.</i>	410	<i>Draconum capitibus gemmae insunt</i>	
<i>Soeda ejusq; vires.</i>	411	<i>noctiluca.</i>	ibid.
<i>Crabronis Anatome.</i>	159	<i>Dulcedo fructuum unde?</i>	256
<i>Cranii fractura circulata, curata.</i>	215		
<i>Croci metallorum decoctum cruri-</i>			
<i>bus admotum vomitum movens.</i>	120		
<i>ratio.</i>	121		
<i>Cucurbita comesta, mortis causa.</i>	341	E Cstasis judicanda juxta vita ge-	
<i>Culilavvan Cortex aromaticus.</i>	55	<i>nus.</i>	180
		<i>exempla ejus variora.</i>	181, & 182
		<i>Ecstatica puella.</i>	180
		<i>Ele-</i>	

INDEX RERUM.

- Elementa vulgo sic dicta, insunt ni-
tro. 424
- Emplastri nigri Helmontii descriptio. 288
- Emulgentia vasa in cadavere huma-
no duplicata. 332
- Epar Gallinarum insigne. 38
fœmineum scirrhosum & mole
ponderosum. 39. & 213
- Mustela fluviatilis nonnunquam
morbosum & verminosum. 125
- Epatis abscessu mortua Anatome. 211
steatomata. 451
vicarius lien. 7
- Epilepsia ex capitis contusione diutur-
na, curata. 217
ex fomentatione decocti hyo-
scyami. 340
rara sine sensuum intercepti-
one. 316
- Epileptica Scarabæos vomitu rejici-
ens. 317
Vide Convulsio.
- Equi feri lapides medicinales. 368
- Erinacei terrestris Anatome. 168
- Excreta varia per vias inordinatas.
355, 357
- Excrementorum per abscessum ab-
dominis excretio. 318
ratio. 319
per umbilicum excretio. ibid.
- Excrecentia carnea prope uvulam
excisa. 35
- aq. plantaginis & oleo vitrioli cura-
ta. ibid.
- Excrecentiæ verrucosæ in gonor-
rhœa feliciter curata. 338
- F.
- Fascinationis ope injecta quedam. 107
- Febris maligna cum delirio & flocco-
rum lectione curata. 220
per excretionem rerum insolitarum
curata. 221
- Febrifugum certissimum Barberiaci.
298
ex gammaris vivis. 399
- Febrium intermittentium causa. 234
- Fermentum & semen, duo sunt rerum
principia. 31
- Fissuræ papillarum feliciter curata.
288. & 292
- Fistula umbilici feliciter curata. 8
- Fistulosum ulcus post hæmorrhoidum
suppressionem. 117
- Flatulenta vesica ab asthmatica per-
tussim rejecta. 190
à Colicâ laborante per alvum excre-
ta. 189
- Flatus cur tam difficulter nonnun-
quam discutiantur. ibid.
- Flatuum vis mira in exanimato cor-
pore. 413
- Floccorum lectio continua, cum de-
lirio.

INDEX RERUM.

<i>lirio, in febre maligna non lethalis.</i>	220		
<i>Foetor putredinis index.</i>	235	<i>mo extractus, cum aqua potu in-</i>	
<i>Foetus debilis à matre debili feliciter editus.</i>	258	<i>gurgitatus.</i>	343
<i>exclusionis tempus, signa, & modus.</i>	241	<i>qua ratione vesicam intravit.</i>	347.
<i>funiculo & manu ex utero exertis, sotu reductus.</i>	290		seqq.
<i>grunnitum suum instar edens.</i>	114	G.	
<i>monstrosus.</i>	356	G Alenus male notatur à Helmon-	
<i>mortui in utero naturaliter siti extractio.</i>	236	<i>tio quoad Anatomica.</i>	154
<i>praternaturaliter siti extractio.</i>	240	<i>Gallina reviviscens.</i>	333
<i>nutritio ex veterum & recentiorum sententiâ.</i>	445	<i>ratio.</i>	335
<i>recens nati regiminis descriptio.</i>	299	<i>Gallarum Epar insigne.</i>	38
<i>ronchum per 36. horas edens.</i>	113	<i>intestinum caecum geminum.</i>	205
<i>ratio & causa.</i>	114	<i>Ova. vide Ova.</i>	
<i>umbilici pulsatio unde?</i>	447	<i>Gallus gallinaceus Oviparus mirabilis.</i>	359
<i>vitalitatis index.</i>	<i>ibid.</i>	<i>ejus anatome & venenositas.</i>	361
<i>Vide Partus.</i>			& 362
<i>Fons ossibus scaturiens.</i>	20	<i>Gammari in lapides transmutati.</i>	367
<i>Fonticulorum coalitionem impedi-</i>		<i>eorum usus medicus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>tes globuli.</i>	389	<i>Gammarini lapides monstrosi.</i>	379
<i>Fractura circulatoria Cranii, sublato osses curata.</i>	215	<i>Gangraena cranii cum protuberantia cerebri.</i>	393
<i>Frigus utero inimicissimum est.</i>	234	<i>Infanti recens nato ex vini balneo inducta.</i>	290
<i>Funiculus flagri ex vesicâ à Lithoto-</i>		<i>Gangraenæ causa.</i>	279. & 280
		<i>praesidium saluberrimum</i>	
		<i>lac.</i>	386
		<i>Genæ tumor monstrosus in recens nato.</i>	357
		<i>Glandulae uterinae.</i>	116
		<i>pellucida cordi adnata.</i>	213
		<i>Globosa corpora permulta in ventriculo humano inventa.</i>	40. & 151.
			451
			<i>in</i>

INDEX RERUM.

- in Cervis reperta.* 383
eorum generatio. 384
in vaccarum & damarum ventri-
culis reperta. 40. & *Append.*
Dissert. de Rupicap.
sunt alexipharmaca. 40
Vide Hydatides.
Globus sclopetarius *juxta umbili-*
cum immissus, per alvum saluta-
riter excretus. 46. & 64
Globuli fonticularum *coalitionem*
impedientes. 389
Gonorrhœa *virulenta, cum excre-*
scientiis, feliciter curata. 338
Granati lapides, *quibus innascantur*
lapidibus. 364
Granatorum cortices, *quâ ratione*
menses moveant. 311
Gravida *fluxu mensium cum variis*
Symptomatibus laborans. 271
causa & rationes varia. 272
Gravidis glandula *ferè omnes turge-*
scunt. 261
Helvetiis phlebotomia bis
terve celebratur. 245
mamma cur turgescant. 260
phlebotomia quando conce-
denda. 245
Vide Puerpera.
Grylli *sylvestris anatome.* 142
Gryllo-talpæ *Anatome.* 154

H.

Hæmatite *ex lapide Mercurium*
eliciendi modus. 179
Hæmatitis *tinctura admiranda.* 189
Hæmorrhagia *narium, cum emun-*
ctione vermis cujus-
dam. 228
Uteri cur exclusa mola
vel abortu, nonnun-
quam cessat? 295
Hæmorrhagiæ *menstruus & ordina-*
rius fluxus in viro.
 171
remedium Phleboto-
mia. 263
Hæmorrhagias *sistendi vis, inest Ci-*
chorio. 119
Caryophyllata monta-
na. *ibid.*
Hæmorrhoidum *suppressio ulceris fi-*
stulosi causa. 117
variorum affectuum
causa. 118
tubercula saliva illius
curata. 26
Hectica *in lactante.* 267
Helmontius *malè notat Galenum quo-*
ad Anatomica. 154
Herba viva *Amboina nostratibus non-*
dum visa. 57
Hernia *Umbilicalis in puerpera.* 280
Hœduli *monstrosi.* 357
Horarum *intervalla, sine indice accu-*
ratè observata. 226
Ratio. *ibid.*
Humor *in tunicis fetus cur in puerpe-*
ris, non unâ quandoq; vice effluat. 232
 **
 Hyda-

INDEX RERUM.

- Hydatides in ventriculo humano in-
 venti. 40. 151. & 451
 per urinam, album & vo-
 mitum excreti. 41
 eorum generatio, ibid.
- Hydropici Anatome. 6
- Hydropis aqua, qua ratione per album
 & urinam excernantur?
 432
- ascitis periculosa cum macu-
 lis, curatio. 417
- causa proxima. 434
- curatio per externa remedia
 frustranea. 418
- per silices. 421
- saccata inaudita species. 425
 ejus causa. 428. & seqq.
- spontanea per aquam ex hy-
 pochondriis profluentem
 curatio. 187
- causa & ratio. 188
- uteri ex mensium retentio-
 ne per umbilicum evacua-
 tio. 283
- Hyoscyami decoctum fomentatione ap-
 plicatum Epilepsia causa. 340
 ratio. 341
- Hypochondriacæ Melancholiæ
 curatio jocosa. 4. & 5
- Hysterica suffocatio feliciter curata.
 288
 in puerpera lethalis. 252
 ratio. 254
- I.
- I Diosyncrasia. 176
- I Ignis antidotum optimum pestis. Ap-
 pend. Orat. II. de Pest.
- I Ignis insensissimus hostis vapor. 423
- Ilecos, à vermibus, in puerpera curata.
 300
 species, causaq; varia. 301
 earum curationes. 303. & seqq.
- Imaginationis effectus, ex terrore
 matris in recens nato.
 113
 ratio & causa. 113. &
 114
- Incantatione injecta varia variorum
 Symptomatum causa. 343
- Incendia spiramentorum vi nitri pul-
 vis pyrius domat. 423
- Indigio è planta quadam Indica prepa-
 ratur. 282
 specificum est ad ani & uteri
 procidentiam. ibid.
 vim habet valde adstringen-
 tem. ibid.
- Inflammationes curandi methodus.
 265
- Insecta liene non carent omnia. 162
 oculis mustela fluviatilis inha-
 rentia. 126
- Insectorum Metamorphoseos ratio &
 ordo. 73
- Insolitarum rerum per incantationem
 injectarum Symptomata. 343
 per

INDEX RERUM.

- per nares & alvum post febrem
malignam excretio. 221
- Intestina perforantes vermes. 252. &
308
- Intestinale vulnus curatum. 45
non semper lethale. 48
- Intestini cœci, in volucris, piscibus,
& ruminantibus, ut pluri-
mum defectus. 204
meatus ad vesicam. 186
varietas in brutis. 204
- Intestinorum vermes vide vermis.
- Ira cur abortus causa. 252
- Ischuria ex vermibus vesicæ.
ratio. 183
185
- L.
- L** Ac in mammis puerperarum defi-
ciens interdum mortem præ-
nuntiat. 260
hujus defectus causa. 259
salutare præsidium ad gangra-
nam. 396
- Lactans hectica laborans. 267
- Lana nigra ovilla Angina specificum.
315
- Lapides gammarini eorumq; usus me-
dicus. 367
monstruosi. 379
frigidantes Indici eorumq; spe-
cies. 364
Indici ex ligno facti, eorumq;
usus medicus. 369
Medicinales Indici varii. 364
- de Bombaco. 368
Vide Calculus.
- Lapidifica aqua apud Indos. 367
- Lapsus inflammationem cum ulcere
vulvæ in gravida causans. 261
- Lepusculorum anatome. 200
- Lichenes illitu saliva curati. 26
- Lien hepatis vicarius.
monstruosus. 7
6
- Lignum Indicum in lapides versum.
369
ejus usus medicus. ibid.
- Limacis majoris rubicundi terrestris
anatome. 147
- Lingua amissio, vide Aphonia.
- Lipothymia ex odore pomorum. 176
- Lochia aquosa. 193
ejus causa. 194
- Lochiis & mensibus per omnem vitam
destituta mulier. 114
- Locustarum admiranda copia. 72
- Lumbrici humani Mustelis piscibus
valde delectantur. 304.
& 250
vomitus cruenti causa. 19
Vide vermis.
- Lupi rabidi morsus talismate mercu-
rii curatus. 398
- Lymphæ ductuum novorum examen.
353
- M.
- M** Agnetica Aqua stupenda vir-
tutis in peste. Append. Medita-
tion. de Pest.
Maligno

INDEX RERUM.

- Maligno morbo extincta virginis gravissima symptomata post mortem.* 412
- Mammæ cur turgescant in gravidis.* 260. & 261
- Mammarum cancro extincta Anatome.* 212
- Mannæ cujusdam origo.* 369
- Mare Indicum noctilucum.* 56
hujus ratio. 56. & 57
- Masloy cortex aromaticus.* 56
- Medicamenta Antipestifentialia singularia. Append. Meditat. de Peste.*
- Medicina universalis Timoresorum.* 409
- Medicinalium quorundam lapidum apud Indos descriptio & usus.* 364
- Medicus à sordidis medicamentis quantum licet abstineat.* 192
- Melancholia uterina, cum sterilitate curata.* 274
ejus causa. 276
- Melancholiæ hypochondriacæ cura jocosa.* 4. & 5
- Melancholici paroxysmi cura singularis.* 449
sapere interdum nolunt. 224
- Membra ex apoplexiâ motu & calore destituta, non sensu.* 223
- Meningis duræ, polypi.* 392
- Mensibus & Lochiis per omnem vitam destituta mulier.* 114. & 117
- Mensium defectus non semper sterilitatis causa.* 115
ratio. 115. & 116
- Mensium fluxus inconsuetus.* 392
in gravida cum gravissimis symptomatibus. 271
retentio, quâ ratione Cachexiæ causa. 253
superfluum infallibile remedium. 192
- Menstruus & ordinarius hæmorrhoidum fluxus in viro.* 171
- Mercurius cum Auro incalescens.* 83
experimento demonstratur 86
ex lapide hæmatite quomodo eliciendus. 179
Saturni. 382
- Metallica Bezoartica, cur in peste nunquam nociva. Append. Meditat. de Peste.*
- Metallorum in probationibus fuga, quibus inhibenda. Append. Meditat. de Peste.*
- Millepedarum vomitus.* 228
- Molæ an in virginibus reperiantur? septem in virgine.* 285 113
- Monstrosi gammarorum oculi.* 379
utriusq; pollicis unguis. 385
- Monstrorum causa.* 381
- Monstrosus & pedatus piscis.* *ibid.*
- Monstrum ovillum.* 123
- Morbi

INDEX RERUM.

Morbi divinitus immissi raro curantur. Append. Orat. I. de Pest.	ex vermibus casei.	337
Morborum modos & mores frequentissimè in quaternario numero prodit natura.	vulgaris anatomia.	158
60	Muscas fugat Oleum & spiritus Terebinthina. Append. Orat. II. de Pest.	
presagia magis ex aëris varietate quam siderum constellatione judicanda.	Mustelæ terrestris Anatome.	131
4	Mustelæ fluviatilis anatome.	124
Motor perpetuus diurnus.	epar est interdum verminosum & morbosum.	125
ejus rationes.	oculis inhaerent insecta.	126
80	Mustelæ fluviatiles umbilici abscessui impositæ, à lumbricis intus latentibus absunt.	250
Motus quorundam animalium eorumq; partium post mortem.	cur cæcitate laborent?	126
335	oleum præbent in suffusionibus admirandum.	127
ratio.	335	
Moxa Germanica.	14	Myfi Dioscoridis est minera vitrioli Hassiaci.
est mollugo artemisia.	16	380
ejus preparatio.	ibid.	
usus in doloribus profundis sine rubore.	18	
Moxæ effectus æmulatur lanugo verbasci.	67	
Muscæ capiti mortuo spir. Roris marini innata.	337	
culici formes pestem Lipsiensis præcedentes.	71	
earum ortus & occasus in aquâ.	72	
domesticæ sunt viviparæ.	73	
earum differentia.	73. & 74	
modus generationis.	73	
exclusionis.	74	
grylliformes & pediculosa.	73	
		N.
		Napelli antidotum stercus humanum.
		192
		Nitro duo insunt manifestè contraria.
		425
		quatuor insunt Elementa.
		424
		vis inest extinguendi incendia.
		ibid.
		Noctilucæ aqua preparatio conjecturalis.
		56
		gemma à magnatibus India valdè æstimantur.
		ibid.
		Noctilucum mare Indicum.
		ibid.
		ejus ratio.
		56. & 57
		Noctuæ
	** 3	

INDEX RERUM.

- Noctua calculo renum laborant. 134
 musculis oculorum carent
 ibid. 133
 vulgaris anatome. 133
 Saxatilis Anatome. 134
- Nucleorum Mespilorum & aurantiarum per album mira excretio. 222
- Nutritiones tot sunt corporis, quot ejus partes. 446
- O.
- O**bstetricum munus. 238
- Occipitis moles carnea in recens nato. 357
- Oculi pustula ex Ophthalmia cum ablatione visus feliciter curata. 219
- Odore malorum citriorum colica causata. 176
 ratio. ibid.
 pomorum animi deliquium causatum. ibid.
 purgantium, purgati nonnulli. 121
 ratio. ibid.
- Olfactus causa. 403
- Omentum corrugatum in hydrope saccata inaudita. 427
 rupicaprarum calculum durum abscondens. 77
- Omenti defectus. 196
- Opium agonizantibus malè exhibetur. 44
- Ossibus scaturiens fons. 20
- Ossicula in arteria magna & cœliaca ramis reperta. 24
- Ova barbi comesta noxia. 61
 galli gallinacei. 359
 ad eorum exclusionem cooperatur Sirius. 360
 insolita figura. 37. & 38
- Ovis fœtū utero gerentis anatome. 273
 nigra lana Angina specificum. 315
- Ovillum monstrum. 123
- Ovum cum Eclipsi in testa adumbrata. 37
 gallinaceum, pregnans. 38. & 122
 ratio. 124
 cum serpentis imagine in testa. 36
 Romanum Cometam in testa representans fabulosum. 37
- P.
- P**alpebrarum tubercula earumq; causa & curatio. 24
- Papillarum fissura feliciter curata. 288. & 292
- Paralyfis stercore suillo curata. 191
- Partes fœtuum jam continentur in ovo. 101
- Partus difficilis in plethorica. 244
 septimestris, quâ ratione, sine dolore edi queat. 293
 legitimum exclusionis tempus, signa & modus. 241
 Vide

INDEX RERUM.

- Vide fœtus.*
- Passionum animi vis mira. 231
potentiani gravidis. 232
- Pediculi Anatome. 136
vivi per naves excreti febri
malignam solventes. 221
- Periodica convulsio ex apostemate cer-
 vicis. 58
 & Stataria catalepsis. 1
 Syncope. 21
- Pestis Antidotum optimum ignis. Ap-
 pend. Orat. II. de Pest.
 antidota saluberrima. Append.
 Meditat. de Pest.
 duo sunt genera. Append. Orat. I.
 de Pest.
 fomes. Append. Orat. II. de Pest.
 hydræ lernæa comparatio. Ap-
 pend. Orat. II. de Pest.
 natura Mercurialis & Arsenica-
 lis. Append. Meditat. de Pest.
 ordinariis remediis cur interdum
 non cedit? App. Medit. de Pest.
 plebem, cur maximam partem
 invadat. App. Orat. I. de Pest.
 quid? Append. Orat. I. de Pest.
 seminium agnoscit in aëre. App.
 Orat. I. & II. de Pest.
 temporeâ sordidis abstinendum.
 App. Orat. II. de Pest.
 de fuga quid sentiendum.
 App. Orat. I. de Pest.
 Medicorum quid sentien-
 dum. App. Orat. I. de Pest.
- occlusio domorum damnatur.
 Append. Orat. I. de Pest.
- Pestem Lipsiensem præcedentes Muscæ
 culiciformes pediculosæ &
 grylliformes. 71
- Phlebotomia in gravidis Helvetiæ
 bis terve celebratur felici-
 ter & cur? 244
 gravidis quando concedenda?
 245
 hæmorrhagia remedium opti-
 mum. 263
 in Plethorica difficulter par-
 turiente remedium felicissi-
 mum. 244
 septuaginta quinque vicibus
 in viro celebrata. 321
 simulata, animi deliquii causa.
 400
- Phlebotomiæ usus varius. 246
- Phthisis inveterata & deplorata cu-
 rata. 310
 salivatione critica curata. 312
- Picâ ab infantiâ laborantis puellæ ana-
 tome. 110
- Pilæ cervinæ. 383
 generatio. 384
 marina earumq; ortus verus. 82
 vires in scrophulis curandis. 34
- Pilæ in ventriculis hominum, dama-
 rum &c. vide Globus.
- Pilorum equinorum fasciculus per al-
 vum excretus cum feb. malign.
 solutione. 221
- Pilulæ

INDEX RERUM.

Pilulæ sine immutatione excretæ & tamen purgantes.	122	unâ vice omnis effluat.	232
Pisâ Americana.	54	lac, cur nonnunquam defi-	
Piscis monstrosus pedatus.	381	ciat.	259
Planta destillatoria mirabilis.	363	deficiens, mortē nonnun-	
ejus usus medicus.	364	quam prænuntiat.	260
Pleuritis venæsectione curata.	321	mammæ cur turgescant. ib.	
Pleuritidem curans radix Indorum.	411	omnes ferè turgescunt glan-	
		dule.	261
Podagræ curatio thermalis mira.	420	Vide Gravida.	
Polypi duræ meningis.	95	Pulicis florum scabiosa anatome.	138
Pomorum odor animi deliquii causa.	170	vulgaris anatome.	137
		Pulsatio umbilici fœtus unde.	447
Principia rerum potissimum sunt duo.	30	est vitalitatis index. ib.	
Pruritus ineffabilis dorsi, ejusq; cau-		Purgantium mentione saltim facta,	
sa.	168	quidam purgati.	122
curatio.	169	ratio.	ibid.
Puerperæ fœtum quaratione nonnun-		mineralium vis in vola-	
quam sine dolore eniti		tilitate consistit.	121
queant.	293	vis externa, hujusq; ope-	
Iliacæ à vermibus factæ re-		rationis ratio.	ibid.
stitutio.	300	ex solo odore, hujusq;	
tumor in ano causatus ab ob-		ratio.	ibid.
stetrice.	255	Pustulæ oculi cum visus ablatione feli-	
Puerperarum convulsionum alvi ad-		citer curata.	219
strictio causa.	239	Putredinis index fœtor.	235
conatus mirè promovent		Pyrii pulveris in extinguendis spira-	
spiritus cohibiti.	241	mentorū incendiis usus.	423
dolorum causa.	233	Pyrites quinquangularis.	56
felicitas, cur in etate ju		ejus usus apud Javanos.	ibid.
venili sita sit.	337		
symptomata.	241. 242	Q.	
Puerperis humor tunicarum, cur non		Quaternarius numerus, natura	
		ad prodendos morbi mores fre-	
		quentissimus est.	60
		R. Ranæ	

INDEX RERUM.

R.

Rana post aquam earum spermate infectam bibitam vomitu reje-
cta. 108
Ray nigri & albi Radix Indorum. 411
ejus usus medicus. ibid.
Ren in quatuor lobos divisus. 94
octo lobos divisus. 104
Renes serum accipiunt per arterias. 99
sunt substantia fibrosa & glandulosa. 98. & 99
Renis dextri cum succenturiato defectus. 93. & 196
causa. 100. & 101
Renibus innati vermes per urinam excreti. 250
Renum monstroforum exempla. 105
primordia in ovo continentur. 101
Renum substantia ex abscessu per urinam expurgata. 195
Respiratio difficilis in agonizantibus unde? 434
Resuscitatio roris marini. 337
Ribium ante mensem comestorum dejectio. 177
ejus noxius. ibid.
causa. ibid.
Ronchus à recens natis per aliquot horas editus, curatus. 311
ratio & causa. 113. & 114
Roris marini resuscitatio. 337

Rubini quibus innascuntur lapidibus

364

Ruminantium historia adumbrata.

208

Ruminationis causa. 209. & 210

Rupicaprarum Anatome. Append.

Dissert. de Rupicap.

differentia. Append. Dis-

sert. de Rupicap.

meatus singularis post

cornua. Append. Diss.

de Rupic.

harum usus & ratio. Ap-

pend. Diss. de Rupic.

omentum calculum in se

continens. 77

ventriculi, calculis gy-

pseis nonnunquam re-

ferti. ibid.

S.

Salicis fungi & cortices, specificum

singulare, in affectibus pulmo-

num. 310. 311

Salivatio Critica in Phthisi salutaris.

312

Salmonis anatome. 201

Sanguis convulsionum causa. 59

rubedine destitutus. 194

Vide Phlebotomia.

Santali citrini cortex. 410

ejus usus medicus. 411

Saturni Mercurius. 382

Sigillo morsus lupi rabidi cu-

ratus. 398

***

Scabies

INDEX RERUM.

- Scabies convulsiones lethales causans. 94
- Scarabæi majalis foliacei Anatome. 145
 liliacei Anatome. 156
 vomitu ab epileptica rejecti. 317
- Sclopetorum vulnus triplex notabile. 64
- Scorpii Anatome. 166
 partes, aculeus perforatus, aliaq; experimenta. ibid.
- Scorpius bicornis. ibid.
- Scorpionum liquor splendens in Insula Zeilon, 407
 veneni curatio apud Indos. ibid.
- Scorzoneræ montana Alexipharmaca usus in febb. malignis & catarrhalibus. 422
- Scroti tumor ex colica. 322
- Secundina post abortum retenta. 230.
 & 292
 sanguinis expers, liquorem viridem & aquosum fundens. 194
 causa. ibid.
- sesquennium in utero retenta, & tandem arida excreta. 74
 ratio. 76
- sesquimensum post laboriosum partum retenta, & frustillatim excreta. 439
- Secundinæ non temerè sunt provocanda. 443
 quibus remediis provocanda. 236
- Semen & fermentum, duo sunt rerum principia. 31
 Chymicis quid? Append. Orat. II. de Pest.
- Seminis humani & quorundam animalium expulsionis vis, unde? 330
- Serpens magnus & monstruosus. 317
- Serpentes, à puella picâ laborante ejecti. 219
- Serpentis imago in testa pulli gallinacei. 36
- Serpentum veterum capitibus gemma insunt noctiluca. 56
- Serum ad renes defertur per arterias proprias. 99
- Sigilla Paracelsica vim habent magnam. 398
 unde. 400
- Sigilli Saturnini vis, in curatione morbus lupi rabidi. 398
- Silices candentes hydropis specificum. 421
- Simiæ Anatome. 150
 magnam cum homine habent similitudinem, & multum etiam ab his differunt. 153
- Sirius an ad exclusionem ovorum galli aliquid contribuat. 360
- Soeda cortex, ejusq; vis medicinalis. 411
 Solis

INDEX RERUM.

Solis sulphur summè volatile quibus moderandum. Append. Meditat. de Pest.	Sulphuris spiritus sine igne paratus.	404
Sordida deficientibus aliis, in usum medicum vocare licet. 193 quantum licet, à Medico sunt evitanda. 192	Symptomata gravissima post mortem, maligno morbo extincta virginis.	412
Spermatarum infecta aqua bibita, ranarum causans vomitum. 108	Syncope Periodica.	21
Spica siliginea deglutita, & per costarum interstitium exclusa. 337	T.	
Steatoma epatis. 451	T Alpæ Anatome.	323
Steatomatis in gena sectio & curatio sine relicta deformitate. 218	caeco intestino carent.	205
Stercorum in affectibus quibusdam virtus. 191. 192	Tartari Antimoniati descriptio. Append. Meditat. de Pest.	
Sterilitas à fluore albo feliciter curata. 274	Tartari Martialis descriptio.	288
Sterilitatem non semper causat mensium defectus. 115 ratio. 115. & 116	Tempestatum Indicia magis ex aëre, quàm siderum constellatione sunt presumenda.	4
Strumosi tumores gena in recens nato. 357	Temporis & horarum intervalla, sine indice, à Morione accuratè observata.	226
Succenturiati renis dextri defectus in puella. 93	Terebinthinæ oleum & spiritus fugat infecta & muscas. Append. Orat. II. de Pest.	
Suffocatio hysterica in puerpera lethalis. 252 ratio. 254 feliciter curata. 285.	Therमारum Badensium elementa & usus. 253 Carolensium examen. 20 potus nimius. 419 elementa, ortus & usus. 20	
Sulphur Solis summè volatile, qualem admittat moderatorem. Append. Meditat. de Pest.	Thermoscopium mercuriale libratum. 78 ejus rationes. 80	
	Tristitia cur abortus causa. 232	
	Tructæ anatomia. 128	
	Tubæ uterina coalitio, conceptionem non impedire exemplo comprobatur. 437	
	***	
	Tuber-	

INDEX RERUM.

- Tuberculorum in palpebris causa** & curatio. 24
- Tumor ani in Puerpera, ab Obstetrica causatus.** 255
- globosus cartilagineo-offeus in utero inventus. 213 & 427
- ratio & causa. 437
- scroti ex Colica. 322
- strumofus in recens nato. 357
- Tumores, cadaveris contactu curati.** 23
- ratio. 26
- duri ac rebelles cancriformes. 27
- eorum causa. 29
- apertio per ferrum lethalis. 28
- Tumorum curationis methodus.** 265
- descriptio generalis. 264
- Tunicarumumor, cur in puerperis non una vice omnis effluat.** 232
- Tympanitidis difficilis curationis causa.** 189. & 190
- U.**
- Vapor ignis infensissimus hostis.** 423
- Variolæ Aphoniam causantes lethalem.** 109
- sponte curatam. *ibid.*
- Venæ & arteria emulgentes in cadavere humano duplicata.** 332
- Venæsectio vide Phlebotomia.**
- Venenum busonis feliciter curatum.** 336
- Ventriculus damarum & vaccarum globulis refertus.** 40
- humani corporibus sphericis repletus. *ibid.*
- nisi orificio vulneratus, mortem non infert. 64. & 65
- rupicaprarum calculis gypseis refertus. 77
- Verbasci lanugo Moxa amulatur effectus.** 67
- Vermes ex abscessu abdominis prodeuntes.** 318. & 250
- capiti mortuo Rorismarini innati. 337
- casei transmutantur in muscas. *ibid.*
- Cephalalgia nonnunquam causa.** 339
- convulsionum lethaliu causa. 307
- Cerebro innati.** 230
- illi in puerpera causa. 300
- Intestina erodentes.** 252. & 308
- Rari lucentes. 406
- Vermis è naribus cum hæmorrhagia emunctus.** 228
- Ischuria causa cum urinâ exclusus.** 183
- Vesica per alvum exclusus.** 246
- ratio. 252
- ejus generatio. 249
- Vermium**

15

INDEX RERUM.

Vermium excretio per superiora & inferiora.	389	Ulcerarum curandi methodus.	266
generationis modus. ibid.		Umbilici abscessui imposita mustelæ pisces, à lumbricis intus latitantibus absunta.	250
intestinorum, triplex differentia.	303	abscessus, post exclusionem trium lumbricorum curatus.	ibid.
Vide Lumbricus.		fistula feliciter curata.	8
Verrucæ cadaveris contactu curata.	23. & 26	fætus pulsatio unde.	447
ratio.	26	vitalitatis index. ib.	
Vertigo cæcorum.	172	Ungues utriusq; pollicis in viro monstrosi.	385
ejus causa.	175	Universalis Medicina Timoresorum.	409
Vertiginis causa.	ibid.	Vomitus cruentus à lumbricis.	19
focus.	174	croci metallorum decocto, cruribus admoto causatus.	120
Vesicâ flagri funiculus, cum aquâ antea ingurgitatus, extractus.	346	ratio.	121
flatulenta ab asthmatica per tussim rejecta.	190	infeliciter coercitus.	338
à colica laborante, per alvum excreta.	180	millepedarum.	228
Vide Hydatides.		ranarum, post aquam ranarum spermate imbutant bibitam.	108
Vesicæ plures in puella quâdam inventa.	95	scarabæorum ab Epileptica.	317
procidencia.	197. & 199	Ureter amplitudine intestinorum.	403
Vespertilionis scemella anatome.	129	Urinâ excreta apii radices.	350
Vini balneum convulsionum in recensato causa.	296	Urinæ ardorem mitigat spiritus fragorum.	249
Vitrioli Hassiaci minera est Mysi Dioscorid.	380	incontinentia, post puerperium causa.	239. & 240
Vitulus tripes.	357	stillicidium ex calculo.	42
Ulcus fistulosum, post hæmorrhoidum suppressionem.	117	*** 3	suppressio
cum inflammatione vulvæ à lapsu in gravida.	261		

INDEX RERUM.

<i>Suppressio ex vermibus vesicae.</i>	183	<i>cartilagineo- osseum in se continens.</i>	213. & 430
<i>Uteri haemorrhagia cur abortu vel molâ exclusâ interdum cessat.</i>	295	<i>Uvæ versicolores. præmatura</i>	12 ibid.
<i>hydrops ex mensium retentione per umbilicum evacuatus</i>	283	<i>Vulnera curandi Methodus.</i>	262
<i>loco fœtus incautè extractus.</i>	344	<i>Vulnus convolutionibus supervenientibus non lethale.</i>	69
<i>procidencia cur in Virginibus rarò fiat.</i>	289	<i>intestinale periculosum, feliciter curatum.</i>	45
<i>feliciter curata.</i>	278	<i>non semper est lethale.</i>	484
<i>à nonnullis falsò negatur.</i>	197	<i>triplex sclopletorum notabile.</i>	64
<i>ejus specificum.</i>	282	<i>ventriculi non semper est lethale.</i>	64. & 65
<i>Uterinæ tubæ coalitio, non impedit conceptionem.</i>	437	<i>Vulvæ inflammata & ulcerata à lapsu curatio.</i>	661
<i>Uterinum fermentum aceta & alios liquores spirituosos corrumpit.</i>	291	<i>Uvulæ vicina excrescentia carnea feliciter excisa.</i>	35
<i>Utero frigus inimicissimum est.</i>	234	<i>Aq. plantag. & oleo vitrioli curata.</i>	35
<i>odorata jucundissima sunt.</i>	290		
<i>ratio & causa.</i>	290		
<i>quæ ex alimentis inimica?</i>	256.		
	& 267		
<i>Uterus humanus glandulis est instructus.</i>	116		
<i>Virginis, tumorem globosum</i>			

Z.

Z <i>Eilonicorum Scorpionum liquor splendens.</i>	407
<i>veneni remedium.</i>	ibid.
<i>Zingaleasium Bandura.</i>	58

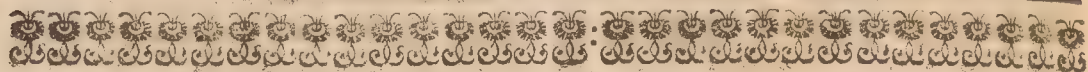

Errata.

PAg 3. lin. 17. Genuinum. p. 4. l. 13. tepidiori. l. 30. obsignare. p. 7. l. 5. quã
 p. 8. l. 6. ipsa. p. 9. l. 26. decoct. p. 16. l. 28. exhibuerunt. l. 32. lanæ-pexa. p.
 17. l. 6. siccata. l. 9. Genuinum. l. 10. effectus. l. 22. ἰποναύματι. p. 20. l. 6. Go-
 renzen. l. 13. acris. p. 23. l. 19. armoniaci. p. 25. l. 22. discussio. p. 26. l. 18. cri-
 spaturã. l. 33. quit. p. 27. l. 2. & unctuosæ l. 12. roborari. p. 28. l. 5. consvetis.
 l. 7. longius. l. 18. Accurrunt. l. 34. eum p. 29. l. 23. seorsim. p. 30. l. 27. cum-
 primis. l. 38. illud. l. 39. fluunt. p. 31. l. 23. principio. Semen. p. 38. l. 12. Lug-
 lio. co'. l. 13. la coda. l. 14. occo ch'è. p. 40. l. 18. pilarum. 44. l. 17. drastici.
 p. 46. l. 28. mole. p. 52. l. 28. fulvum. p. 57. l. 16. sequentes. p. 61. l. 6. mense. p.
 65. l. 33. 18. p. 88. l. 29. intelligunt. p. 93. l. 16. adde. *Hac diatribe ex Boyleo*
opere, philosophical transactions Febr. 21. 1672. n. 122. fol. 516. latinè red-
data fuit à Nob. D. Screta. p. 98. l. 4. renales. p. 100. l. penult. Wepfero. p. 102.
 l. 2. liceat de prægressa. l. ult. vesiculis. p. 108. l. 7. adde Anni II. Observ. 4. l.
 20. vide pag. 165. & figuram in are supra n. 20. incisam. p. 112. l. 26. Integu-
 mentis adde ablatis. p. 115. l. 9. quam. p. 121. l. 14. uti. p. 122. l. 10. sic. p. 133.
 l. 2. adde Anni II. Obs. 250. l. 20. Sphenoidea. p. 149. l. 15. maculis. p. 152. l.
 19. Masseterem, Crocaphiten. p. 154. l. 24. Fer. p. 155. l. 5. Lucernas. p. 177.
 l. 19. reportarit. p. 183. l. 6. adde. (*Helianthus*) p. 211. l. 20. & p. 212. l. 16. post
 D. dele Joh. p. 229. l. 23. lege cap. 11. p. 251. l. 22. propè. p. 252. l. 5. Colon. p.
 264. l. 3. calenti. p. 286. l. 30. hydatides. p. 303. l. 2. adde in quo Senæ. p. 312.
 l. 6. Salutaris. l. 26. oborta. p. 316. l. 3. Coloris. p. 336. l. 11. fore. p. 355. l. 3.
 ante ubique Natura. p. 372. l. ult. dele in. p. 379. l. 7. schedis. p. 395. l. 16.
Αάδρον. p. 406. l. 2. ut. p. 413. l. ult. *Siemensis.* p. 422. l. 3. virium. p. 422. l. 30.
 conspiciendam. p. 433. l. 3. potuerit. p. 436. l. 9. membranaceum. p. 440.
 l. 15. Sal. l. 30. August. p. 442. l. 6. partu. p. 443. l. 13. raninarum.
 p. 444. l. ult. comparet. &c.

F I N I S.

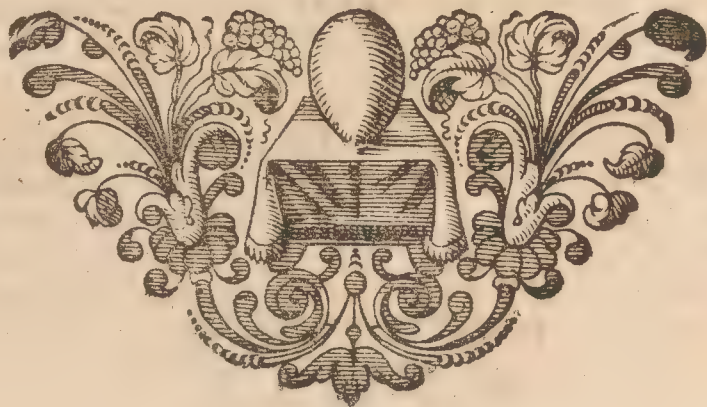

Lector benigne.

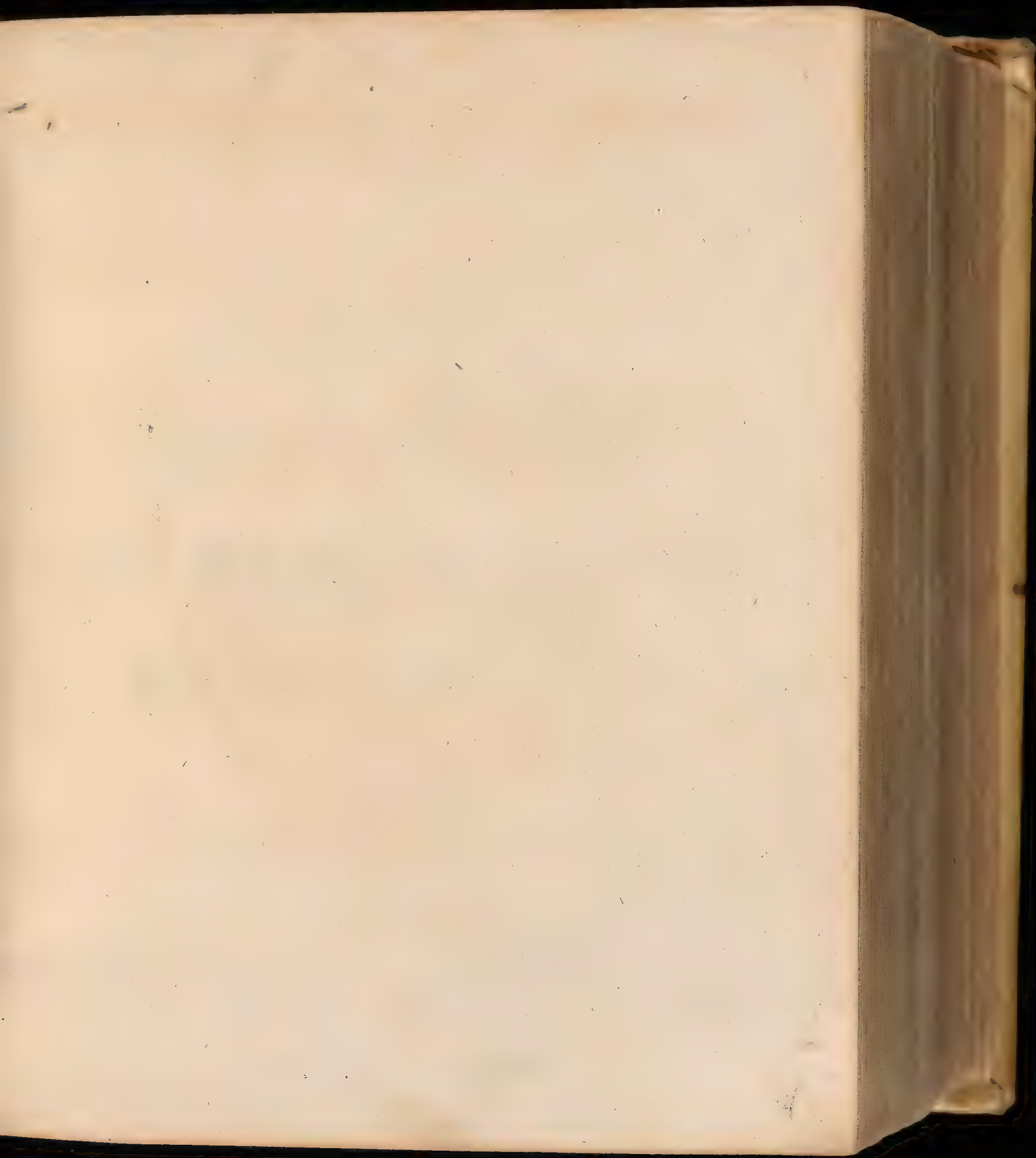
ANno III. Observat. 266. mentio fuit facta vetulæ cujusdam, Annæ Elisabethæ Springinsfeldin/ cujus cranium ad ejus, dum invivis fuit, instantiam post obitum An. 1681. fuit apertum. Sed falsâ se non tantum, quin & plures alios decepsisse imaginatione suâ, nullâ amplius in cerebro ejus apparente forbicina, deprehendimus.

Ad bibliopegum.

TAbulam Apollinis æri insculptam in Appendice post titulum Apollinis locare memento. Series opusculorum in tergo Appendicis apparebit: cui cygneam quasi beati Balduini elucubrationem Hermeticam subjungendam esse duximus.

DECURIAE
ANNORUM SECUNDÆ
MISCELLANEORUM
MEDICO-PHYSICORUM

sive

EPHEMERIDUM
GERMANICARUM
ANNUS SECUNDUS.

PHYSICIS
ARTIBUS
MISCELLANEOBUM
MAGNUS PHYSICORUM
EPHEMERIDUM
GERMANICARUM
ANNUS SECUNDUS

NUM
QUAM
OTIOSUS

EPHEMERID GERMANICARUM
MEDICO-PHYSICARUM
CURIOSISSIMARUM

DEC II
ANNUS II

GERMANIA
Franco Noriberga
Misa

M.B.d.B. M.D.
S.R.M.P.M a Sec.

ANATOMIA
CHYMIA
BOTANICA

MINERALIA
VEGETABILIA
ANIMALIA

SOCIETAS
MEDICORUM
GERMANICARUM

SOCIETAS
MEDICORUM
GERMANICARUM

MISCELLANEA CURIOSA

SIVE

EPHEMERIDUM

MEDICO-PHYSICARUM

GERMANICARUM

ACADEMIÆ

NATURÆ CURIOSORUM,

DECURIAE II.

ANNUS SECUNDUS,

Anni M. DC. LXXXIII.

Continens

Celeberrimorum Virorum,

Tum Medicorum, tum aliorum Eruditorum in Germaniã

& extra Eam

OBSERVATIONES

MEDICAS, PHYSICAS, CHYMICAS,

Nec non

MATHEMATICAS.

Cum

APPENDICE.

NORIMBERGÆ,

Sumptibus WOLFGANGI MAURITII ENDTETRI.

ANNO M. DC. LXXXIV.

MISCELLANEA CURIOSA

EPHEMERIDUM

MEDICO-PHYSICARUM

GERMANICARUM

A CADEMIE

NATURALIS HISTORIAE

BRUNSVICENSIS

ANNALES SECTORES

ANNO MDCCLXXXIII

CONTINENS

Celeberrimorum Virorum

Observationes

de

Observationes

Medicis, Physicis, Chemicis

MATHEMATICIS

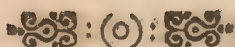
APPENDICE

NORMBERGAE

apud Wolfgangi Mauriti Enderlinii

ANNO MDCCLXXXIII

IMPERATORI
CÆSARI
LEOPOLDO

AUGUSTO OPTIMO MAXIMO
PRINCIPI,

ROMANORUM, GERMANIÆ,
HUNGARIÆ, BOHEMIÆ, DALMATIÆ,
CROATIÆ & SCLAVONIÆ

REGI,

ARCHIDUCI AUSTRIÆ, &c. &c. &c.

PATRI PATRIÆ,

ET

TRIUMPHATORI INVICTISSIMO,

GLORIA, VITA, SALUS.

Augusto

Augusto	Augustos	Augustus	Adaugeat	Annos!
Victrici	Vultu	Vallata	Vienna	Virescat!
Gorgoneis	Gelidisque	Getis	Germania	Gaudens.
Vnanimis	Vincat!	Validum	Victoria	VIVAT!
Suppeditet!	Sævi	Seresque	Scythæque	Silescant!
Totæ	Turcarum	Turmæ	Thracumq;	Terantur!
Vlteriùs	Vireat	Veneranda	Virago	Vienna!
Sera	Sibylinô	Succrescant	Stemmate	Secla!

NUMEN hæc AUGUSTUM

ut rata velit esse & jubeat
 humillimè vovent;
 partasque gloriosissimè de
 bārbaro hoste
 Victoriās
 submisissimè gratulantur.

SACRÆ CÆSAREÆ
 MAJESTATIS

Subjectissimi

Academici Naturæ Curios.

*EMINENTISSIMO ET CELSISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO,*

DOMINO

ANSHELMO FRANCISCO,

*S. Sedis Moguntinæ Archi-Episcopo, S. R. I. per
Germaniam Archi-Cancellario,*

PRINCIPI ELECTORI,

*DOMINO SUO CLEMENTISSIMO, PROTECTORI
POTENTISSIMO, INDULGENTISSIMO.*

CELSISSIME PRINCEPS,

PROTECTOR CLEMENTISSIME.

Idcirca AUGUSTISSIMI NOSTRI

CAESARIS Arma universus Christia-

nus Orbis dum veneratur, & splen-

didissimos porrò de barbaro hoste

Triumphos auguratur, nostra quoque

Naturæ Curiosorum Societas, de felici suorum

) (

labo-

laborum progressu exultans, TUAM, EMINENTISSIME PRINCEPS ELECTOR, Protectionem pleno ore deprædicat; Cujus sub Auspiciis & maximum hæctenus, vel ad invidiam usq; protractum, vidit incrementum Academia nostra, & bona quævis porrò sperare eam jubet sublimis illa Gratia, pluries nobis promissâ, & clementissimè exhibita. Hoc tuta sub Clypeo publicæ salutis invigilat, barbaras, quæ Naturam cingunt, tenebras paulatim disjicit, ejusq; absconditos pandit thesauros, quin Germanicæ Nationis gloriam, spreto malevolorum livore, latè extendit, majora capessere prompta, atque felicibus de successibus certa, si tanti PROTECTORIS celsissimo favore diu fruilicuerit, quem perpetuum nobis humilimè optamus, Coelumque pro salute Ejus, fortunatissimo regimine, & vivida longævitate, unanimi voto devotissimè oneramus.

EMINENTISSIMÆ CELSITUD. V.
ELECTORALIS

Subjectissimi

S. R. I. Academiæ Naturæ Curiosorum
PRÆSES & Collegæ reliqui.

CATA-

CATALOGUS

Excellentissimorum Dnn. Medicorum.

Qui pro augendo secundo hoc, secundæ Ephemeridum Physi-
co-Medicarum Decuriæ anno Observationes communicarunt,
secundum ordinem Alphabeticum.

1. D. ANDREAS CLEYERUS, *Protomedicus & Senator
Batavia Orientalis. Academicus Curiosus.*
2. D. JOH. DOLÆUS, *Archiater & P. P. Hannoviensis,
Academicus Curiosus.*
3. D. JOH. MICHAEL FEHRIUS, *Consul & Archiater
Svinfurtensis, Academ. Nat. Cur. PRÆSES, d. Argo-
nauta.*
4. D. JOH. FRANCUS, *Physicus Ulmensis.*
5. D. GEORGIUS FRANCUS, *Prof. Publ. Heydelbergæ,
Universitatis Pro-Cancellarius, Serenissimi March. Ba-
densis Archiater, Academicus Curiosus.*
6. D. MARTINUS JOHANNES HAESBAERT, *Academi-
cus Curiosus.*
7. D. JOH. LUDOVICUS HANNEMANNUS, *Professor
Publicus Chiloniensis, Academicus Curiosus.*
8. D. JOH. JACOBUS HARDERUS, *Professor Publicus
Basiliensis Ordinarius, Academicus Curiosus.*
9. Dn. HERBERTUS de JÆGER, *Illustr. Societ. Ind. Or.*

)((

apud

apud Belgas Protomercator Matheseos & Linguarum Orientalium peritissimus.

10. D. PAULUS JALON, *Medicus Metensis.*
11. D. JOH. GEORG LAIBIUS, *Physicus Dinckelspül.*
12. D. ADAMUS à LEBENWALD, C. P. & *Stirie Med. Consiliarius, Academicus Curiosus.*
13. D. JOH LECHELIUS, *Physicus Brunsvicensis.*
14. D. SAMUEL LEDELIUS, *Medicus Grünbergensis in inferiore Silesia.*
15. Dn. ROSINUS LENTILIUS, *Physicus Crailsheimensis Med. Lic. Academicus Curiosus.*
16. D. CHRISTIANUS MENTZELIUS, *Seren. Electoris Brandenburgici Consil. & Archiater, Academicus Curiosus.*
17. D. JOH. de MURALTO, *Physicus Tigurinus, Academicus Curiosus.*
18. Dn. CAROLUS OFFREDI, *Medicus Patavinus.*
19. D. JOH. CONRADUS PEYERUS, *Physicus Schaffhusanus, Academicus Curiosus.*
20. D. SALOMON REISELIUS, *Ser. Ducis Wirtemb. Consiliarius & Archiater Stutgardianus, Academicus Curiosus.*
21. D. VITUS RIEDLINUS, *Physicus Augustanus.*
22. D. JOH. VALENTINUS SCHAD, *Physicus Hamburg.*
23. D. BENJAMIN SCHARFIUS, *Archiater Schwartzburgicus, Academicus Curiosus.*

24. D. JA-

24. D. JACOB SCHMIDIUS, *Archiater Anhaltinus & Quedlinb. Naturæ Curiosus.*
25. D. LUCAS SCHROECKIUS, *Senior, Physicus August.*
26. D. LUCAS SCHROECKIUS, *Lucae filius, Physicus Augustanus, Nat. Curiosorum Adjunctus, d. Celsus.*
27. Dn. JOH. GEORGIUS SOMMER, *Med. Lic. Archiater Arnstadi-Schwartzburgicus, Academicus Curiosus.*
28. D. DAVID SPIELENBERGER, *Physicus Leutschovien- sis in Superiore Ungariâ.*
29. D. MATTHIAS TILINGIUS, *Prof. P. Rinthel. & Archiater Hass. Academicus Curiosus.*
30. Dn. MICH. BERNHARD VALENTIN, *Med. Licent. Academicus Curiosus.*
31. D. JOH. GEORG VOLCKAMER. *Phys. Noriberg. Acad. Nat. Curiosorum Adjunctus d. Helianthus.*
32. D. GEORGIUS WOLFGANGUS WEDELIUS, *Archiater Ducalis Saxonicus, in Universit. Jenensi P. P. & Acad. Nat. Cur. Adjunctus, d. Hercules.*
33. D. JOH. PAULUS WURFFBAINIUS, *Physicus Noriberg. Academicus Curiosus.*

CATALOGUS OBSERVATIONUM.

D. JOH. MICHAELIS FEHRII.

1.	Plica ex vulnere capitis.	1
2.	Asitia quatríduana.	2
3.	Lactis Vaccini virtus in curanda podagra.	3

D. HERBERTI de JÆGER.

4.	De Herbæ, Indigo dictæ sanatione, cultu, & extractione coloris Indigo dicti, circa Tinsiam, in Regionibus Orientalibus.	5

D. ANDREÆ CLEYERI.

5.	Elephantia Javæ nova.	7

D. CHRISTIANI MENTZELII.

6.	De Bufone permagno.	15

D. ANDREÆ CLEYERI.

7.	De Serpente magno Indiæ Orientalis, Urobubalum deglutiente.	18

8.	Nubes Pyramidalis in Oceano attractiva.	24

D. LUCÆ SCHROECKII, Senioris.

9.	De Partu numerofo.	26

D. CHRISTIANI MENTZELII.

10.	De Bedeguarum Pharmacopolarum & ejus vespa rosea.	30

D. LUCÆ SCHROECKII, Luc. Fil.

11.	De pomis citriis monstrosis.	33

12.	De pomo aurantio citrato.	35

13.	Anatome calculosi.	36

14.	De Testiculo in inguine obscondito.	38

Dn. CA-

Dn. CAROLI OFFREDI.

15. De Hepate magno.	39
D. JOH. de MURALTO.	
16. De Locusta viridi majore.	40
17. De Locusta viridi majore alia.	42
18. De Blattâ.	43
19. De Forficula.	44
20. De Cantharide 1. Aldrovandii, quæ in Rosis reperitur.	44
21. De Cantharide viridi <i>χλωροχρόσω.</i>	46
22. Cantharis miniata 3. Jonst. Hist. Nat. pag. 40.	47
23. Papilio flavus.	48
24. De Violâ lutea cum Phrygano.	49
25. De Pulice campestri.	50
26. De Perla Ribesiorum.	50
27. Aranea vulgaris.	51
28. Bombyx.	52
29. De Milvo.	55
30. De Gryllo-talpa.	58
31. De Ardea stellari.	60

D. SAMUELIS LEDELI.

32. Epileptica pariens.	62
33. Vesiculæ serosæ in foetu.	63
34. Sudor Sanguineus.	63
35. Hæmorrhagiæ in carpo cura.	64
36. Vasa fictilia effossa.	66
37. Vulnere pulmonum non lethalia.	67
38. Ossa humana profunt in Dysenteria.	68
39. Grillus in aure mortem inducens.	69
40. Lapsus ex alto indemnis.	70
41. Ulcus annosum recisione pedis curatum.	71
42. Nausea panis.	72
	72
	43. La.

43. Lactis muliebris abundantia.
44. Mira obstructionis alvi cura.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

45. De Urticæ usu in hæmorrhagia narium.
46. Usus fonticuli in Ischiade.
47. Pica panis.
48. De Pulsu deficiente.
49. Dentis evulsio lethalis.
50. Antipathia cum felibus.
51. Lingua magna.
52. Fistula linguæ.
53. Febris ardens spiritu Vini curata.
54. Aquæ fortis epotæ cura.
55. Serpens cum foetu exclusus.
56. Cura relaxatæ Ulvulæ.

D. CHRISTIANI MENTZELII.

57. De Vermibus exaure rustici extractis.
58. De Musca vini vel cerevisiæ accrescentis.

D. MATTHIÆ TILINGII.

59. De Adamantibus Lippiacis.
60. De Salamandra.
61. De Lino vivo aut Asbestino & incombustibili.
62. De febre maligna singultuosâ non lethali in foemina quædam.
63. De Urina nigra à Viro quodam febre malignâ laborante emissa non lethali.
64. Phlebotomiæ & sudoriferi exhibitio in die purgationis.
65. Febris erratica Magisterii Martis aperitivi Mynsichti curata.
66. Plantæ, Arbores, prata, sylvæ & regiones lapidibus à natura impressæ.
67. Sal Armoniacum sublimatum & depuratum.
68. Area

68. Arcanum Vitrioli.	148
69. Mercurius Diaphoreticus.	150
70. Sal Hirundinum volatile.	150
71. Hepatis magnitudo excessiva in puella duorum annorum atrophia lenta in vita laborante.	158
72. De Vermium sub herbis putrefactis generatione.	162
73. De Vermium ac Araneorum in fungis generatione.	164
74. De Trifolio Fibrino.	170
75. Ex morſu Anseris circa primam articulationem pollicis ſiniſtræ manus periculofa ſymptomata in ſœmina qua- dam primaria.	179

D. JOH. LECHELII.

76. De Cachexiâ deploratâ.	183

D. JOH. de MURALTO.

77. De Infectis.	189
78. Phryganion Perlæ.	194
79. Anatomia Perlæ.	195
80. Pygolampis lacuſtris.	197
81. Squilla mollis lacuſtris.	198
82. Examen Papilionis vulgaris albi.	200
83. Conſideratio ſcarabæi cornuti, Maris & ſœmellæ.	201
84. Erucarum Anatome.	203
85. Scarabæus Roſarum argenteus.	205
86. Scarabæus vaginipennis ſuſultans.	206
87. Beta monſtroſa.	207
88. Fœmina ubere monſtroſo in Inguine dextro prædita	208
89. Tumor p. n. è femore propendens feliciter curatus.	209
90. Directio & extractio fœtus vivi ſincipite ad pubem com- pulſi manumque ſiniſtram exſerentis.	210
91. Extractio fœtus mortui pedibus uſque ad axillas ex utero pendentis.	215
92. Extractio fœtus in Utero putreſcentis & manum dextram exſerentis.	219

93. Puer-

93. Puerperæ nifus negligentis, & filiam tandem vegetam
parientis hæmorrhagia & mors. 223
94. Foetus vivus ob arctum uteri osculum effluxis aquis per
quinque dies retardatus & feliciter à me exceptus. 229
95. Puerpera hydropica à circumforaneo sinistrè curata. 232
96. Puella chlorosi & vermibus laborans, hellebori albi infuso
hausto mortua & ob graviditatis suspicionem à me dis-
secta. 239
- D. JOH. CONRAD PEYERI.
97. De Ciconiæ ventre, & affinitate quadam cum ruminan-
tibus. 245
- D. SAMUELIS LEDELII.
98. De Cerva cornuta. 247
- D. BENJAMINI SCHARFII.
99. De lactis copiosâ quidem & diuturna è mammis mulieris
gravidæ, at innoxia effluxione. 248
100. Aquæ ex utero prægnantis 2. ante partum mensibus,
quotidianus quidem, at innoxius effluxus. 250
101. De mensium per os exeuntium curatione. 251
102. Monstrum à constrictione. 254
103. Asthma paralyticum siccum curatum. 256
104. Febris quotidiana uretico-sputatoria. 258
- D. ADAMI à LEBENWALD.
105. De ossibus Draconum verè existentium & eorum usu. 259
106. De cœcitate ex remedio supersticioso. 261
107. De sanguine caustico. 261
108. De miro effectu Tabaci. 262
109. De visci querni admirandâ virtute. 263
- D. DAVID SPIELENBERGER.
110. De vermibus nivalibus. 264
- D. JOH. CONRAD PEYERI.
111. De Gemellis monstrosis, coalitis partibus obscœnis. 267

112. De Tanaceti pro absinthio usurpati felici effectu. 267

D. SALOMONIS REISELH.

113. De Diureticorum, & in specie pulveris Volckameriani utilitate in Hydrope. 268

114. De Ischuriâ ex glandulis in & extra vesicam, atque sphinctere calloso. 269

115. De Cerebello extra cranium post terrorem gravidæ à fele imposito. 272

116. De ossiculo retro laryngem nato. 275

117. De obstructione alvi lethali à suppressis hæmorrhoidibus. 276

118. De contractura ex mensibus suppressis. 277

119. De ovo monstroso. 278

D. JACOB SCHMID.

120. Mira symptomata ex nuce moschata justo majori dosi assumpta. 278

121. Satyriasis admiranda in sene curata. 280

122. De Diabete ex nimio aromatû usu ortâ, brevi curatâ, 281

123. De Urinâ per plures annos oleaginosâ. 284

124. De Urina oleaginosâ in febribus malignis lethali signo. 286

125. De Urina crystallina. 286

126. De sudore unius lateris. 287

127. De febre ex umbrâ Sambuci orta. 288

D. GEORGII FRANCI.

128. De Anatomicis quibusdam noviter repertis. 289

D. PAULI JALON.

129. De urinæ incontinentia. 290

D. MARTIN. JOHANNIS HAESBAERT.

130. Vermium copiosâ excretio. 294

D. CHRISTIAN MENTZELII.

131. Musca pulex, vel cimex. 295

132. Papilio-blatta alis plumosis. 297

)( )( )(

D. JOH.

D. JOH. FRANCI.

133. De Nummo argenteo, rapæ incluso. 298

D. VITI RIEDLINI.

134. Gutturi inhærentia fortè fortuna rejecta. 299

D. JOH. PAUL. WURFFBAIN.

135. De minerâ Antimonii elegantiss. crystallifata. 301

136. De abscessu in mammâ lactantis cujusdam cum folliculo. 303

137. De cerebro humano post mortem in cochleas minutissimas transmutato. 304

D. SAMUELIS LEDELII.

138. Falsâ imprægnatio. 306

139. Conatus naturæ in expulsionem foetus mortui. 307

140. Odor rosarum visui nocivus. 309

141. Mortui manus curat strumam. 309

142. Hirudines enecant puellam. 310

D. GEORG CHRISTOPH GOELLERI.

143. Abortus humani monstrosi historia Anatomica. 311

D. GEORG WOLFFGANGI WEDELII.

144. De Hæmorrhagia universali ex ictero nigro lethali. 318

145. De pulsu intercurrente. 320

146. Hydrops marasmo finitus. 322

147. Distinctio Aphor. Hipp. artificialis. 323

148. De Epilepsia Lunari periodica. 324

D. ROSINI LENTILII.

149. De Epilepsiâ à sono Campanæ, & epilepsiâ ab hominum intuitu. 326

150. Epilepticus absurdorum esu delectatus. Naturæ viriumq; robur in epilepticis. De energumenis quædam. 327

151. Corpus myloides post partum masculinum ex utero pro- pendens cum subitaneo puerperæ interitu. Aperturæ cadaverum utilitas. 336

152. Lactationis difficultas : Globuli pingues butyracei per infantum

infantum alvum magnis cum torminibus ejeti, cly-	
sterum ufusin infantum morbis.	340
153. Racemus Gosmansdorffianus versicolor.	346
154. Sanguinis è venâ secta, non nisi corporis motu prævio,	
eruptio. Hæmorrhagia narium singularis.	347
155. Buxus trichopoiios.	350
156 Paralysis mirabilis à tertianâ diuturnâ curata.	358
D. JOG. GEORG LAIBII.	
157. De Podagra ab Agyrtâ minus feliciter, & inunctione	
Mercurii curata.	362
D. JOH. LECHELII.	
158 Hydrocephalus vitio spinæ bifidæ.	363
159. Steatoma Mesenterii.	367
D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.	
160. Exspiratio frigida lethalis.	368
161. De usu peritonæi.	369
Dn. MICH. BERNARD. VALENTINI.	
162. Abscessus in capite recens nati phlebotomo curatus.	371
163. Dentium casus ob narcoticorum usum.	372
164. Surditas à pifo aurem illapso.	374
165. Phthisis incipiens ex intermissa V. S.	375
166. Hæctica in febrem ardentem salutarem terminata.	377
167. Calculi è pulmonibus per tussim rejecti.	378
168. De Dysenteriâ vomitu curatâ.	380
169. Hydrops ex crebrâ Venæsectione.	381
170. Passio hysterica cum stupore brachii.	383
171. Hysterica tabaci fumo sublevata.	384
D. JOH. GEORG. SOMMERI.	
172. Iræ effectus in humano morsu, abortu, & lactati infantis	
morte noxii.	386
173. Urinæ incontinentia.	387
174. De Arthritide.	388
175. Dyspnœa ex fulmine.	389
176. Granula seminum per urinam excreta.	389
177. Cau-	

177.	Causa morborum monstrosa.	390
178.	Ufus olei ligni fraxini.	390
179.	Corium porcinum, cum nausæa deglutitum, ventriculus negligit.	391
180.	De calculo vesicæ à muliere septuaginta novem annorum excreto.	392
181.	Fœtus exanguis. D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.	393
182.	Diarrhœa carnosâ.	394
183.	De cœcitate à suppuratione.	395
184.	De fracturâ ossis mira. D. JOH. JACOB HARDER.	396
185.	De molæ generatione & differentiis. D. THEODORI ZWINGERI.	397
186.	De Excrescentia carnea uterina. D. VALENT. SCHAD.	413
187.	De foeminâ ex scabie in melancholiam desperatam incidente, lochiorum fluxu curatâ. D. JOH. DOLÆI.	417
188.	Vulnus cor pertransiens non statim lethale. D. JOH. GEORG VOLCKAMERI.	419
189.	De lapide Bezoar ex simiis Bernæ majoribus.	420
190.	Periculosus Mercurii usus ab Antimonio diaphoretico emendatus.	421
191.	Parcus nimium potus hepatis imprimis nocivus.	423
192.	Calvariæ recenter ex patibulo desumptæ mira destillatio.	425
193.	Periculosa aëris subtractio.	426

EPHEMERIDUM
MEDICO-PHYSICARUM
CURIOSARUM

DECURIAE II.

ANNI SECUNDI

OBSERVATIO I.

D. JOHANNIS MICHAELIS FEHR.

Plica ex vulnere capitis.

Ustica quædam juvencula anno 46. d. 31. Maji in campo pro pecore gramina demetens grassatorem militem ipsi deflorationem vi intentantem falce leviter vulnerat, sed is ob repulsam pariter & læsionem manus exardescens stricto gladio miseræ duo profunda vulnera formâ Lambdoidea Λ in bregmate infligit, (additis quoque pluribus percussionibus cum bombardâ) ita ut in angulum acutum ambo coirent, pericranium ac cranium penetrarent & exemptis aliquot cranii particulis cerebri motus ac subsultatio exactè perspicerentur, sed latior laminæ interioris (duplici enim laminâ plerumque constat craniû, pumicosa quadam substantiâ distinctâ, quod in usu trepani probè observandum) pars palmæ latitudine à superiori per contusionem inferiùs abrupta & duræ matri incumbens, superiori cranii parti adhuc arctissimè adhærens, quia eximi non poterat, specillo paulùm elevata est, & negotium Naturæ commissum:

A

Quarto

Quarto die de quodam pruritu circa vulnera conquerebatur: in somnum prona erat, sed absque delirio, sermones hominum ægrè ferebat, nullo aliàs symptomate graviore correpta, nisi quòd se ebriæ instar incedere sibi videretur, quæ tamen paulò post plenariè tum restituta est: Tractu autem temporis eidem huic foeminae ex loco olim vulnerato duo villosi cirrhi (*zwey filzigte Haarzöpf*) nati sunt, qui tamen iterum post febrem malignam, (quæ feliciter defuncta erat,) cum reliquis capillis omnibus sponte deciderunt absque ullo capitis dolore: sed recrefcentibus capillis loco duorum renatus est unus ejusmodi villosus cirrhus, isque ad 3. ferè ulnarum longitudinem terræ superficiem lambens, *hat auf der Erden nachgezöschel* quo incommodo diu afflicta tandem ex consilio cujusdam plebejæ, annuente marito & cognatis, dimidiam ulnam ex cirrho isto detruncat, sed statim invadit bis terque miseram intensissimus capitis dolor, oculorum caligo, aurium tinnitus, & quandoque quædam quasi paraphrenisis, ob doloris vehementiam: ter frontis vena secta, & crebræ capitis lotiones c. decoct. branc. urf. & verbenæ (crescente iterum cirrho) malum nonnihil mitigarunt tùm, sed ingruente squalidâ tempestate anno 76. mensè Junio id recruduit tantopere, ut ex anni æstu ac dolore intensissimo ferè ad insaniam redigeretur: Priori decocto adjectum lycopodium (quod nobis rarum est) idque potui ordinario & capitis lotionibus crebrò immersum, unde gravissima illa cephalæa maximam quidem partem fuit sopita, sed ex materiæ pravitate ad oculos derivatâ subsecuta est Epiphora non minus contumax & permolesta ad tumulum usq;

OBSERVATIO II.

D. JOHANNIS MICHAELIS FEHR.

De

Asitia quatrividua.

Puer quidam paganus 6. annorum cum patre bubulco armenta vesperi domum reducturus videt vaccam à grege
in

in proximam sylvam abeuntem, quam pressò pede persequitur, sed ipse à via aberrans in sylvà tamdiu obambulat, patrem continenter in clamando, donec nocturnis tenebris obrueretur, ac in dumeto quodam densissimis spinis horrido, contra luporum ibidem sæpe grassantium invasionem (ut aiebat) se muniturus, supposito capiti pileo, & attrito sacco dorso, placidè obdormiret: Expergefactus altero die iterum per omnem sylvam strenuè oberrat, Patrem anxie quærendo ac sæpius in clamando, idque tertio die quoque, licet frustra: Quarto demum die, ad levandam, quàm maximè premebatur, sitim, ex sylvà in sata læta & rosulenta se recipit, ibique obambulans ex strepitu & collisione culmorum à quodam agricola deprehensus. At ex metu longius iterum in sylvam se proripiens captus est, ac à loci Parocho curatius examinatus respondit, se quadriduum illud nec comedisse nec bibisse, sitivisse autem plurimum, eaque de causà in omnibus foveis & uliginibus aquam quæsitasse, quam unicè ac præ cibo efflictim tum expetebat, scilicet à 4. Maji die ad 7. usque hujus anni 83. à consortio hominum penitus exclusus. Similem ferè asitiam de puella quadam septenni narrat Excell. Dn. Ludovici in anno 8. Miscellaneor. Curiosor. p. 113. Sed potuit illa ex adjacente pane nutriri, aut profundo somno obruta viscido illo muco, quo oppleta erat, gliris instar, tantisper refici: noster autem planè fuit *ασιζος* & ex diuturna obambulatione admodum sitiens, jam pristina valetudine nemini sui generis secundus.

OBSERVATIO III.

D. JOHANNIS MICHAELIS FEHR.

Lactis Vaccini Virtus in curandâ Podagrâ.

Naturalium rerum Scientissimus pariter & Experientissimus Senior noster Cous *Virtutem Lactis* in omnibus ferè morbis maximopere deprædicat, cujus veram

ram generationem cum dextro ejusdem usu genuinus Ipfius Interpres Prosper Martianus, Medicus Romanus in doctiffimis fuis Notationibus luculenter illuftrat, & alia plura effata Hippocratica ibidem tam nervosè exponit, ut multorum noviter Inventorum, e. gr. *circulationis fanguinis*, morum, humorumque in humano corpore diverfitatis ac Operationum Chymicarum *Author* fuiffè, & plerisque Neotericorum facem præluxiffè videatur. Lac certè primum ac primarium vitæ noftræ fufcitabulum, in graviffimis quoque affectibus remedium efl præfentiffimum, cum primis in doloribus arthriticis, de cujus multiplici in morbis ufu ac effectu fufè egit & accuratè peregit omnia Nobiliffimus & Excellentiff. Dn. Johannes Georgius Greiffelius, P. P. Viennenfis, Collega plurimùm honorandus, in egregio fuo Tractatu de cura lacticis in Arthritide, cujus curæ veftigia preffit Tornarius quidam nofter, homo biliofus ac iracundus, podagricis & nephriticis doloribus 30. & quod excurrit, annos miserè divexatus, ufurpatis fruflra exquisitiffimis remediis antipodagricis internis pariter & externis, cum à vino intenfiore fentiret dolores, pro anodyno cerevifiam aliquandiu bibit, fed ab eadem fpirandi difficultas, ab aqua autem fimplici, quam fubmittebat, ftomachi dolor & hypochondriorum inflatio, tandem omnium medicamentorum pertæfus, lac eligit pro potu ordinario cum convenienti diætâ, à cujus ufu continuo intra anni fpatium tantopere refocillatus efl, ut toto illo tempore nullum amplius paroxyffimum podagricum fenerit. Rejeclis ergò omnibus aliis remediis fole jam lacte per aliquot annos pro cibo potuque ordinariè fruitur, nifi quòd intra triduum vel quatrimum femel atque iterum jufculum quoddam aut obfonium cum pane, rariffimè carnem aut vini haufium unum affumit: pedibus fat firmiter innititur, rectus incedit, laboratque fat commodè & fi quandoque radicati mali rudimenta quædam perfentifcit, aut ipfe à labore diurno debilis efl, ad quietem fe componit & calidis fomentis prurien-

prurientes partes suaviter demulcet, donec leves isti, &, ut
ajebat, quasi titillantes dolores penitus evanescant. Lac
autem illud, quo continenter utitur, vaccinum est, & re-
cens multum, at coctum, & si id fortè in æstu acescit,
tam à cremore, quàm omni caseositate separatum, à cæteris
lacticiniis & piscibus abstinet, delectatur ovis, & valetudi-
ne jam gaudet haut incommodâ, nuptias frequentat & so-
lennia convivia licet *ἀσπασίως* & abstemius: nuper musti no-
bilioris suavitate delinitus nectare hoc aliquantisper sed mo-
deratè fruitur cum *εὐφρογία*, sed mox eo post fermentatio-
nem in vinum facessente novos quoque dolores licet illos
leniores experitur, quos jam pristinâ exquisitâ diætâ, (la-
cte & nonnunquam decocto CC. cum passulis) prævertere
fatagit: Ex nuperrimè mihi obviam facto didici, se solo
jam lacte nutrirî, ne micâ quidem panis intra biduum
quandoque assumptrâ, annum 71. prætergressus.

OBSERVATIO IV.

D. HERBERTI de JAEGER,

De

Herbæ, Indigo dictæ, satione, cultu, & ex-
tractione coloris Indigo dicti, circa
Tsiniam, in regionibus Orien-
talibus.

Herbæ, Indigo dictæ, ferax solum, nec nimis pingue, nec
humidum esse debet, aliàs enim vel nimis herba lu-
xuriat, succumque dat aquosum, vel suffocatur:
unde in editioribus locis siti eliguntur agri, quos
neque pluvia neque ros nimiùm irrigare possint. Eliguntur
agri, ubi pinguiori solo duæ arenæ partes tertiæ sunt admi-
stæ: quanquam etiam in mero sabulo propè *Devenapatnam*

non tamen adeò ubertim proveniat. Agri illi ingruentibus pluviis circa Septembrem semel aut bis sulcantur, & ita præparati quiescunt ad Decembrem usque; tunc iterum sulcatis nubilo cœlo injicitur semen & occâ æquantur. Liberata suo tempore à zizaniis herba, circa Februarii mensē flores cum semine fert: cùmque folia inferiora luteo tincta colore flaccescunt, demetunt eam, truncorum ramulos ad palmæ latitudinem relinquendo; sic regerminat eadem commodâ humectâ pluviâ, ut elapso trimestri messi rursus sit opportuna, quâ, uti primâ vice, peractâ, tertia messis expectatur. Sed tunc & semen colligitur, & siccat, ut illo, suo tempore agri conseri possint. Herbarum sarmenta ad ulteriorem regerminationem inepta comburuntur, ut cineribus istis agri stercorentur. Cœlo sereno messis fit, folique per quartam diei partem usque ad quartam pomeridianam, ut herba penitus siccescat, exponitur: deinde bacillis tamdiu tritatur, donec à petiolis decidant folia, quæ in locum, venti injurias arcentem, reponuntur tamdiu, donec cœli serenitas permittat, ut à sole de novo possint siccare, baculisque concussa ferè lacerari: Folia ita discussa recipit area undique clausa, ubi stramine & stragulis recta 20. vel 30. diebus adservantur. Induntur deinde ollis & vel salsa vel dulcis aqua (perinde enim est) affunditur: itaque à decima antemeridiana ad secundam pomeridianam æstui solis exponuntur, & tunc folia incipiunt turgere, & spuma purpurascens exurgit coloris. Tinctura illa per linteum mundum transcolatur, folisque, prius manibus fortiter expressis, alia super affunditur aqua; id tamdiu continuant, donec aqua viridi non amplius tingatur colore. Has Tincturas iteratis trusionibus, ut nostrates butyrum parant, exagitant, donec purpurascens spuma prius in album deinde caruleum, mutetur eolorem, aqua verò tenuis fiat atra. Et sic requiescere bihoriò sinunt; quo elapso, bis vel ter rudiculâ agitant, & vase linteò recto
tam-

Fig. 1.

An: III. De car.
II. p. 56.

tamdiu ab opere quiescunt, donec crassamentum, quod verum *Indigo* est, ad fundum subsideat, die sequenti, circa horam octavam matutinam, à sedimento aquam subrufi coloris segregant. Defertur hoc sedimentum manibus bis vel ter subactum ad stratum ex arena, in medio parum declivius, linteoque humido paratum, quod jam per bihorium calidissimis radiis solaribus fuit expositum, illudque placidè in hoc linteum effundunt: & sic transeunte liquido, id quod crassius remanet, & in superficie cuticulam purpurascens accipit coloris, per bihorium coagulationi datur, donec rimas agat. Extrema deinde linteae jungunt, ut duplo crassior illa fiat puls. Illam manibus frangunt, ollæ indunt, manibus madefactis benè depsunt, placentulas formant, quas demum penitus exsiccatas, tanquam genuinum colorem *Indigo* dictum, ad pannos cæruleo colore inficiendos & varios pictorum usus, hinc indè divendunt.

SCHOLIUM.

Glastei hujus succi ortum & præparationem, quamvis nonnihil à recensita discrepantem, quod locorum diversitati adscribendum videtur, recenset etiam, præter *Phil. Baldæum descript. Malabarica & Coromandeli cap. 24. Gualt. Schulzium, Harlem. in Itin. Orient. lib. 3. cap. 12. & Burchard. Niderstedt descript. Ins. Malta lib. 1. cap. 6. Clar. Wedelius noster parte 2. tr. de sale volat. plantarum. & Joh. Bapt. Tavernier in Itiner. Ind. l. 2. c. 12.*

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO V.

D. ANDREÆ CLEYERI,

De

Elephantia Javæ nova.

ANte 20. circiter annos incolæ Javæ horrendo quodam morbo affligi cœperunt, qui digitos manuum pedumque

que consumit, duris atque horrendis tumoribus, qui postea exulcerati in putrida atque cacoëthica ulcera cum carie ossium degenerant, facies defædatur, neque ullis medicamentis vicinæ partes ab hac infectione reddi possunt immunes, nisi membrum infectum extirpetur. Pustam acre & corrosivum est, ut, quando tubercula spontè non aperiuntur, postea fuerit animadversum, illud in ossa subjecta sæviisse: in initio morbi, aurium extremitates supra modum intumescunt, calcanei que omni sensu destituuntur, adeo ut sine dolore acus integra possit adigi, illæ que partes ut plurimum exulcerantur: in initio lividæ apparent maculæ, omnis sensus expertes, capillitium, barba, & supercilia decidunt, quanquam aliquando id non contigisse observaverim. Inter procatarticas causas est contagium. Malis, putridis, foetidis & sale conditis piscibus marinis, aliisque crassi chyli cibus & fructibus incolæ vescuntur; piperis Indici, Lada Chili dicti, integros devorant manipulos, cibos calidos & aromata sine mensura adsumunt, atque ad libidinis pruritus excitandum Aro quotidie in cibus utuntur, hinc etiam integra terræ jugera herbâ istâ sunt consita: lues venerea inquilina est, adeo ut febre quotidianâ sit vulgatio. Utque eò meliùs morbus hic pateat, icon ex adverso posita inspicienda. Quæritur jam, ad quod morbi genus pertineat, quibusve medicamentis curari debeat? *Ex arce Batavia A. 1681. 25. Novembr. ad D. D. Christian. Mentzelium.*

Fig. I. *p. 6.*

SCHOLIUM.

PRÆTER Observationem hanc, à curiosissimo nostro *Dioscoride*, ad Nobilissimum nostrum *Apollinem* perscriptam, ejusdem etiam dilucidatio, quam magni Parentis filius clarissimus, *Dn. Joh. Christianus Mentzelius*, in Academia Francofurtensi cis Viadrum, Anno præterito, sub Excellentissimi *D. D. Bernhardi Albini &c.* per modum Disputationis publicæ, non infeliciter in lucem dederat, digna fuit judicata, cujus

jus præcipuæ partes hîc recenserentur. Is itaque morbo huic, Elephantiasis, quæ Arabum Lepra est, nomen competere arbitratur, cum taliter adfectis digiti in manibus & pedibus, *Celso* teste, sub tumore condantur, præterea exedantur & lividâ ac foetidâ stillent sanie, juxta *Casalpinum prax. univ. art. med. lib. 4. c. 13.* malo etiam incremente sordida ab humorum acrimonia & malignitate plerisque locis excaventur ulcera, notante *Ant. Valetio exerc. 64.* ipsas partes, nasum, digitos &c. sensim decidere, ex *Aretæo lib. 2. de diut. cap. 13.* ossa interdum fieri cerea, ex *Petri à Castro obs. MS. 40* plerumque in facie hanc luem erumpere, *Jul. Palmario Const. de morb. cont. lib. de elephant. c. 3.* extuberationes fieri rotundas, & duras sub lingua, palpebris, auribus, *Jac. Hollerio de morb. int. lib. 1. c. 64. in Schol.* aures exulcerari, *Aretæo*, aures extenuari rubereque admixto nigrore, atque exulcerari, *cit. Palmario*, sensum perire extremitatum, & si acualtiùs pungantur, non sentire, *Hollerio & Francisco du Pont. de Sign. morb. lib. 4. c. 25. §. 30.* neque aquâ fervente exuri, *Palmario*, pilos passim decidere, ex *Platero tom. 3. c. 4.* constat. Quæ omnia ceu maximè pathognomonica signa, dum hoc etiam in morbo, à viginti saltem annis in Java grassante; ideoque novi morbi nomen ibi promerito, deprehenduntur, nomen quoque illud mereri, concludit. His ita statutis, fermentum istius morbi in Javam aliunde fuisse illatum indè ostendit, quòd sine dubio & ante hæc tempora idem incolis fuerit victus, qui tamen elephantiaci non fuere, aut certè jam ad unum omnes sub hujus mali vexillo militare deberent; & ibidem licèt loci, unde apportatum est, adeò non sæviat, fieri id sine dubio, quòd massa sanguinea fermentanda hîc aliis imprægnata sit particulis, unde & alius debeat esse effectus. Contagium autem hujus morbi in eo consistere, quòd è corpore elephantiaci exspiret id, quod abundat, spirituosioribus videlicet partibus ex humoris peccantis fermentatione sursum ascendentibus, & de fermento elephantiacò participantibus. Cujus exiguâ portione totum

inquinari hominem, non sit mirum, dum quotidie magnam massæ farineæ molem à paucis fermento, cerevisiæ quantitatem à paucis floribus fermentari, integra regna ab uno peste infecto infici videmus; intestinâ nempe à fermento excitâ luctâ paulatim mixturam humorum turbante, tandemque ut in sui generis abeat fermentum cogente, adeò ut sanguis elephantiaci postea totus fiat fermentum, fomesque sit inexhaustus & lerna innumerarum infectionum. Favere huic morbo ipsum Insulæ situm, qui totus in Zona torrida est, magis directos excipit solis radios, multumque ab illius fervore aduritur; Piper Indicum, quod manipulatum adsumunt, cibos calidos cum aromatibus, quos sine modo devorant, Arum, quo quotidie in cibis vescuntur, massam sanguineam omninò multis acris salibus imprægnare, illamque valde acrem reddere; pisces marinos, putridos & foetidos, crassi chyli cibos, & fructus suo lentore, viscidis terrestribusque particulis, illam incrassare & viscidam facere; luem veneream utrumque indicare, quæ acres volatiles atque fixas particulas tenaci pituitæ junctas esse doceat; nimiam illam venerem, cui supra modum dediti, quidquid in massa sanguinea balsamicum est & spirituosum, omne exhaurire, adeò ut sanguis illorum sit crassus, terrestris, viscidus, & simul valde acris; si misceatur jam huic sanguini aliquod fermentum, quod acre è sanguine præcipitet, tunc lentorem stimulo illo orbarum causari obstructions, ac redinem verò stamen partium lædere, sicque Elephantiaseos causam adesse continentem. Lividas maculas nihil aliud docere, quàm illas à reliqua cutis superficie superficies mutatas à fermenti admixtione habere & differentes, adeoque angulos incidentiæ & reflexionis utrobique non esse eòdem, unde mensid animadvertens discrimen, de utraque diversas habeat perceptiones, & sic variegata adpareat cutis. Intumescentiam extremitatis aurium, & reliquorum membrorum oriri, quòd fermentum elephantiacum partium sibi aliàs mixtarum cohæsionem turbet, quæque intestinis

testinis iis motibus adeò promptè non obsequuntur, eas ad peripheriam pellat, quæ ingressæ tabulos illos propter crassitiem obstruant, humores præsentés retineant, affluentium transitum impediunt, partisquæ ita causentur tumorem, imprimis in auribus, quorum substantia fibris rigidis constans, cartilaginosa, duriuscula & ita obstructionibus magis est obnoxia. Stupere & insensiles esse calcaneos, quia humores viscosi, crassi, terrestrés, in his corporibus abundantes, à tubulis nervorum recepti, illos tumere faciant, unde nervi comprimantur, regurgitantibus ita, à clausis hac ratione portis, spiritibus animalibus; hinc nervi illa portio fiat flaccida, & motu licèt, motum non propaget, nec mens percipiat, quid in illa parte rerum agatur; calcaneum verò & quidem in ipsis morbi principiis adfici, quòd sanguis gravior crassiorquæ deorsum, naturæ legibus, tendat, maximumquæ illius propter lineæ rectitudinem impetum sustineat calcaneus, vel ipsâ cutis duritiæ & ligamentorum copiâ commendabilis. Exulcerari istas partes, quia oppressulati tubuli ab humoribus à tergo prementibus, vel claudantur arctius, vel illas rigiditate suâ perrumpat acris sal, quo sanguis abundat, perrumpant etiam propter subtilitatem & alii spirituosos humores, qui viribus fracti in ipso tumore nidulantur; unde calor totius corporis, usque & usque affluens, subtiles illas particulas agitet, sal acre commoveat, atque sic impulsus elephantici fermenti juvet, concutiantur hinc fibræ tandemquæ dirumpantur, quarum pars in cincinnos resiliat, pars utrobique rupta humoribus innatet, & turbato sic fibrarum ordine fiat cavitas, in qua colliguntur humores, sale acris & corrosivo, à pipere, aro, contagio, infecti. Quòd acredo puris subjecta potius corrodat ossa, nisi tumor arte fuerit apertus, quàm carnem, nihil esse insoliti; prout aqua fortis ferrum, non ceram vel picem adgreditur; stamen ossium carnosò solidius multò esse & rigidius, quiescere osseas particulas pertinaciter juxta se, & ita excipere ictus & impetus irruentium, cedere nescias; car-

noſas verò , molliores utpote & flaccidiores, licet percutian-
 tur, ceſſione ſuâ ictuum abſorbere vim quandam, retroage-
 realiam, diutiusque reſiſtere, perinde ac pilæ immiſſæ vim
 abſorbeat arena, quam efficaciter retroagit murus; & globus
 ſclopetarius trajiciat aſſeres ſolidos, quem putre lignum ce-
 dendo & reſiſtendo viribus privat. Hoc modo fieri cacoëthi-
 ca illa ulcera, ruptos eſſe nervos, oſſa carioſa, carnes corro-
 ſas, humorem adeſſe cauſticum, unde pars illa non ſolùm
 moriatur, ſed vicina membra paulatim patiantur eademque,
 ſerpatque id malum ulterius, denegato comœatu decidant
 membra, & ſic miſerrimum hominis fiat ſpectaculum. Quod
 ſi materiamorbifica ad glandulas ſubcutaneas deferatur, radi-
 cibus pilorum, quibus hi ſunt infixi, reſectis, eos decidere,
 raramque fieri caſariem; ſi minùs, hære ſuo loco, utut
 hoc inter rariora numerari debere videatur. His prælibatis, &
 prognofi ex *Hollerio, Caſalpino. Platero, Aretæo & Aetio* addi-
 tâ, ad ſecundæ Quæſtionis ſolutionem progreditur; iteratam
 primò ſuadens venæſectionem; cùm enim ſanguis terreſtris
 & viſcidus ſit, abundetque multis acribus, volatilibus & fi-
 xis ſalibus, corrigi eundem debere, innuit, quod quàm ar-
 duum ſit, ægrorum diuturnas teſtari quærimonias; ut igitur
 feliciùs immutari regi que poſſit, imminuendum eſſe, ita
 enim medicamenta hoſtem viribus fractum ſuperare faciliùs,
 & ſanguinem cor ſubire ſæpius alterari que; nullo venarum
 habito delectu; ſi tamen is obſervandus, electâ in eum finem
 pedis venâ, ſi magna ſatis conſpiciatur, craſſo utpote ſangui-
 ne magis in truncis artuum inferiorum reperiundo. Hæc
 dum fiunt, ſanguinem corrigi debere internis medicamen-
 tis, quæ incidant & attenuent; copioſè adſumendis, ut omni
 miſceantur ſanguini. Hinc Guajaci decoctum commendat,
 leve, nec nimis crebrò, ob acredinem ejus, ſumtum; cui ideò
 præfert Sarſaparillam in mucilaginem, quâ acres particulas
 temperat, reſolutam, aut hordei aquæ immaceratam, aliis-
 que etiam, ut liquiritiæ radici, vel paſſulis permixtam, &
 manè

manè ac vesperi inter stragula calidè sumtam, aut interdiu urgente siti haustam. Decoctum etiam fieri posse ex cortic. ramarisci, fraxini, rad. cappar. chin. sarsaparill. lign. sassafr. sant. omnium, antimonii crudi vel cinnabaris in petia ligatæ uncia una vel altera, cum tartaro crudo in aqua chalyb. vel sero lactis infusis, addito oxymelite scyllitico & succo limonium; quo per triduum quatríduumve usurpato, purgationem è mineralibus, quarum particulæ sunt solidiores & graviores, adeoque efficacius operantur, instituendam esse; addendo Pilulas de fumaria aut helleboro nigro, Mercurium dulcem, Arcanum corallin. &c. aut, si pituitæ in ventriculo mobilis suspicio foret, unum alterúmve granum Mercurii vitæ, vel sulphuris aurati antimonii, vel Turbethi mineralis; quo facto, ad apozema per aliquot dies redeundum, deinde rursus purgandum, periodo illâ toties reiteratâ, donec sanguis videatur emendatus, corpusque satis præparatum; tunc enim exhibendum potens aliquod ex mineralibus sudoriferum, è Mercurio diaphoretico, Oleo Mercurii diaphoretico, Tincturâ antimonii, Q. E. antimonii, Regulo antim. sine marte, Sulphure antim. Bezoartico minerali, additis, ut mineralia hæc eò citius in actum deducantur, sale viperarum volatili, croco, tincturâ opii &c. Ut verò sanguis mollior fiat, sal acre infringatur & educatur, præterea laborandum esse; ibi Emulsiones amygdal. dulc. &c. Seminis psyllii mucilaginem &c. hinc Acidulas naturales, Clystum antimonii, scobem eboris, C. C. oculos cancri, corallia, exhibenda. Nec usum, cautum tamen, millepedum vel asellorum spernendum, imò nec vermium majalium acri suo sale caustico spoliatorum atque in pilulas redactorum, vel etiam simpliciter exhibitorum, ortam hinc stranguriam lactis dulcis haustu statim sedante; copiosum enim sal ita cum urina educi. Viperas ab *Actio*, *Casalpino*, & *Galeno* dilaudatas, ab *Aretæo* & *Palmaris* reprobari notat, ipse verò utrisque, habito diverso respectu, assentitur; cum enim maxima viperarum efficacia à sale volatili veniat, si

si illud in copia ad massam sanguineam derivetur nondum
 correctam, inanes non solum facere impetus, judicat, sed
 sali acri novum insuper addere stimulum, unde necessario
 exasperentur symptomata. Cum vero massam sanguineam satis
 preparatam, eodem deventum sit, ut diaphoreticis uti concessum
 sit, maximo cum fructu mineralibus diaphoreticis, ut
 pote in operando tardioribus, ea addi, neque tunc ullum
 ab eo sale metum esse posse, cum nullibi hæreat, sed liberè
 transeat, & quàm diaphoresi, quàm diuresi, sal copiosum se-
 cum educat. Castrationem à quibusdam, ut infallibile &
 presentissimum remedium, magnopere commendatam re-
 jicit; morbi enim causam ab ea non tolli, adsit licet, ab
 acrium spirituum influxu, inexpugnabile coeundi deside-
 rium, illud tamen non causam, sed morbi effectum esse,
 unde neque illo remoto morbum curari. Inter externa re-
 media, ad humorem terrestrem fluidum reddendum, ob-
 structiones deobstruendas, sal acre educendum, partesque
 corporis emolliendas, balnea aquæ dulcis tepida reponit,
 quorum particulae aquæ in poros sese insinuando, illos ape-
 riant, tenacem pituitam diluant, & sal educant; quæ ipsa
 tamen noceant, si illud sal morbosum sub densa nimis hæ-
 reat cute, ita ut educi nequeat, sed majorem concipiat ab
 aquæ spiritu motum; quo in casu satius sit aquæ salis bal-
 neum, quod aperiendo poros sali latenti viam exeundi pa-
 ret; & efficacissimum fore sal, quod antimonio, sale com-
 muni & tartari igne potentissimo fuis regulo supernatat, vel
 scorias reguli antimonii cum nitro & tartaro facti. Ther-
 mas etiam sulphureas, merè adstringentibus, qualia sunt
 aluminosa, repudiatis, hinc prodesse; quarum defectum sup-
 pleant artificialia Balnea, ex fol. & rad. alth. enul. bryon. cy-
 clam. helleb. utriusque, lil. fursure macro, cort. sambuc, sem.
 lini & foenugræci, sale ammoniaco, sulphure &c. parata,
 purgantia studio addendo, ut ab iis excitatis fermentationi-
 bus humores incipiant moveri, poris vim faciant, atque
 sic

fic egrediantur. Tumores esse emolliendos Unguentis &c. notioribus, quæ inprimis Mercurius præcipitatus albus, vel Arcanum corallinum, vel Mercurius dulcis ingrediantur. Quibus non proficientibus, tumoribus vel maculis scarificatis cucurbitas vel cornua suctoria Palmarii superimponendas esse, pro crasso sanguine educendo, vel quod melius, altè discindi & medicamentis cathæreticis vel causticis, crystallis scil. argenti, Mercurio sublimato corros. Oleo mercurii, Oleo antimonii, Butyro antimonii, vel quod eò fortius, Butyro arsenici, Arsenico sublimato, aliisque exedi, ulcera verò forti guajaci decocto elui, cicatricemque superinduci; & his nihil proficientibus, ferro extirpari membrum oportere. Tandem si ab ullo medicamento, certè à salivatione sperandum esse remedium, quæ omnibus indicationibus satisfaciat, glutinosamque pituitam, revera quandoque acerrimam, in copia educat. Denique brevi diætæ enarratione erudito discursui finem imponit.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO VI.

D. CHRISTIANI MENTZELII.

De

Bufone permagno.

CL. Dn. D. Carolus Offredus exhibuit nuper observationem ex Italicis oris de Serpente magno monstroso, quam perlegenti incidit in memoriam bufæ horrendum ingens olim in Italia quoque à me conspectus. Ejusdem dum hujus recordor bestię, & calamus & cor palpitant. Brevissimus itaque ero in enarranda historia. Anno 1653. cum Romam, Neapolim & reliquas Italię urbes Studiosus peragrarem, jamque in reditu essem Venetias versus, atque ex Urbe Aquapendente, eminentiore in loco sita, ubi
lacte

lacte caprillo coagulato fragrante rorismarini odore & sapore commendabili (Itali *la Ricotta* vocant) ad satietatem me recreassem, ad proximum diversorium extra urbem pedes descendendo, unicò stipatus Comite, Nobiliss. Dn. Böschio. Studiò comitem multis parasangis me præcedentem sequor, ut virgulta, quæ sinistrorsum ad viam publicam erant, & sub iis latitantes plantarum delicias perlustrem. Cùmque circiter ducentos passus descendendo ex urbe peregissem, audio ex virgultis, in quæ oculos habebam fixos, aliquid strepitûs. Ad hunc oculos in terram flecto, & ecce, ad plantam pedis mei sinistri adeò proximè ut calcem attingeret, animadverti bufonem tantæ magnitudinis, ut (absint mendacia verbis) iste mole suâ sesquipedali longè præcelleret vel excellentis cujusvis Capitonis caput. Hic ego dum truces in me intueor bestię oculos, incertus videamne ex inferno spectrum, ingenti percussior horrore, - - - steteruntque comæ & vox faucibus hæsit. At tamen non statariâ correptus catalepsi puellæ instar illius rusticæ, (cujus Magnificus noster *Argonauta*, Senium & Caput charissimum meminit, & de ea jucundè differit *Observ. 1. anni 1. dec. 2.*) sed illicò retracto pede ocyor aufugiens Euro, per longos & sat celeres, Damæ instar, perago saltus, nec quicquam priùs retrospicio, quàm me salvum & à bestia diabolica sat longinquum arbitror. Dum ita perterritus paululum ad me redeo, circum circa me cuncta perlustrans, ad locum illum attollo vultum & monstrum stygium in eodem loco commorans eminus video. Hic ego terrorem injectum, in iram versum & accensum, justo dolore minimè inultum fore ratus, pallium in terram abjicio & arrepto gladio, quibus armis cum hoste dimicandum mecum delibero. Stabat sententia priùs eminus quàm cominus hostem aggredi. Sic ponderosissimum, & mole suâ bufonem superantem, lapidem omni nisu ex terra evello, eumque ambabus manibus tenens ad bestiam paulatim, non neglecto evaginato gladio, procedo. Sedebat bufo imperterritus fixis in me flammeis oculis.

Dum

Dum appropinquo & lapidem viribus omnibus, quantum humeri valebant, attollo: ille contrà lato sese erigens pectore, plusquam diabolico conspectu, apertò rictu (Gehennam dixisses) lapidem imminentem & jamjam in se ruentem unò intuitu expectabat. Felici jactu elifus lapis cecidit super tergum bestia, quam suâ mole totam absconderat. Sic, inquam, accipe tibi hoc æternæ memoriæ monumentum, crudelis bestia, nec ulli hominum post hæc terrorem injice, & actutum lapides minores, hinc inde jacentes undiquaque colligens, cumulatim eos super lapidem magnum projicio, ne multum foetoris cadaver resolutum transeuntibus afferat. Adsto parùm tumulo, cùm me desiderio cura coqueret multò perlustrandi cadaver, nec tamen ullum dimovere lapidem audeo. Vix dominica oratio bis vel ter perorando absolvitur, cùm lapides minores sese movere primùm, mox omnes dissilire, denique magnum lapidem everti & ex corpore bestia devolvi observo: cumque bufonem ipsum jam absque aliquo cruore erectum video, receptui cano & vestigia priora saltusque repetens, nolo, inquam cum diabolo configere, arreptoque pallio ad diversorium curro, ubi post primum vini haustum paroxysmus febrilis, quem ex terrore contraxeram, me invasit, per septimanam deinceps tertianâ intermittente laborantem. A fide dignissimis Magnatibus relatum mihi est, carcerem fuisse & forsan etiamnum esse in regione nobis Orientem versus sita, (nomini parco) in quem conjecti homines à tali bestia inibi stabulante priùs halitu enecti, postea penitus consumantur. Misera talium mortalium fors, veros Gehennæ terrores hinc sustinentium! Sed quoniam monstruosus serpens nobis ansam dedit, hanc de bufone magno historiam edere, placet huic subjungere observationem, quam per literas ad me ex Indiis transmisit Cl. D. Andr. Cleyerus de Serpentibus Indiae Orient. qui non tantum cervos, homines (quod aliàs notum est, & de Serpentibus Brasilianis sæpius ex ore Principis Mauricii Nassaviensis p. m. tanquam oculati te-

stis habeo) sed vel ipsos (quod multis forsan incredibile videbitur) Uro-bubalos deglutientibus. Id quibus modis peragatur, verba D. Andr. Cleyeri sequentia ostendent.

OBSERVATIO VII.

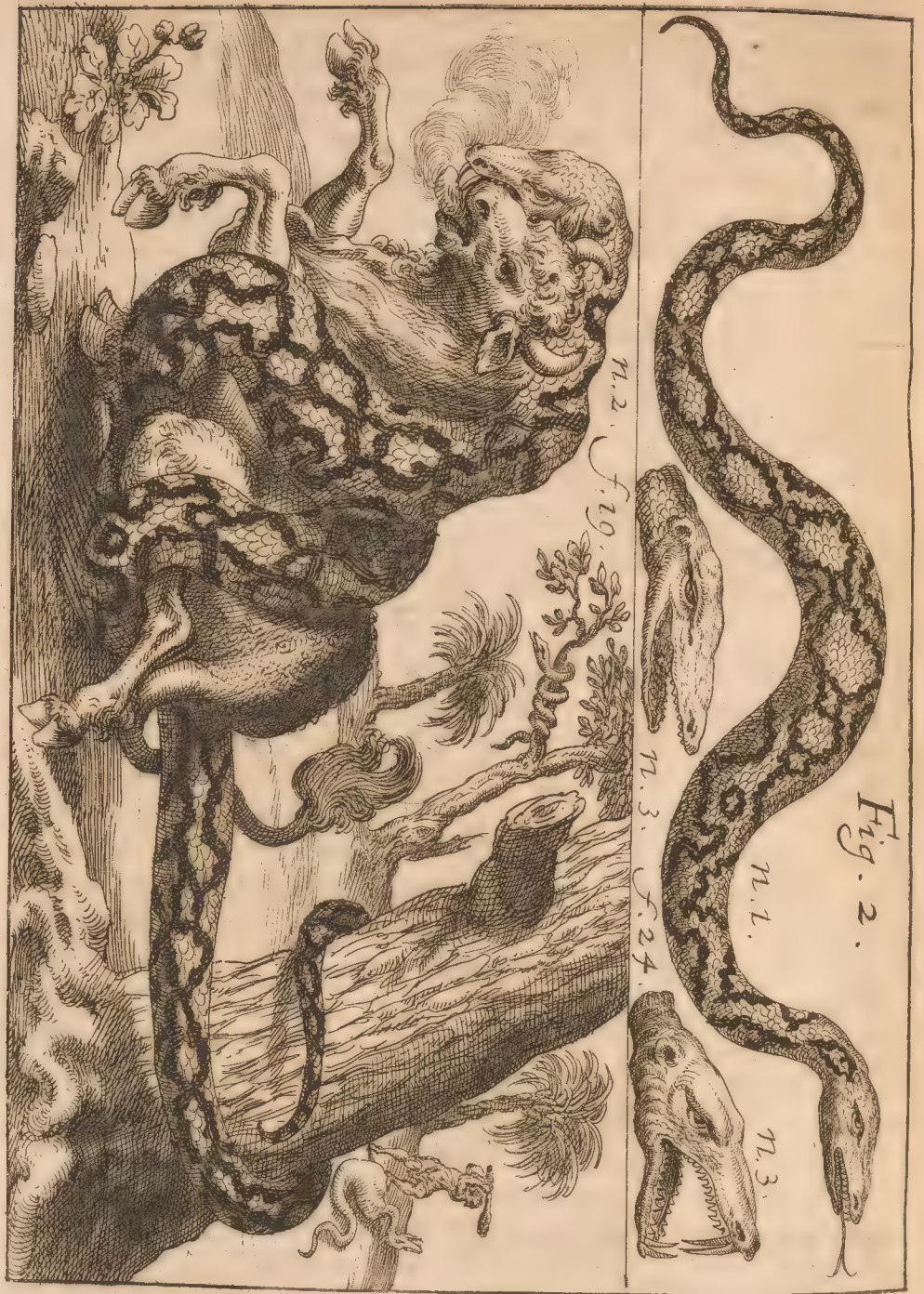
D. ANDREÆ CLEYERI.

De

Serpente magno Indiæ Orientalis, Uro-bubalum deglutiente.

ADjuncta Serpentis imago Fig. II. n. 1. depicta, est à Serpente Indiarum nostrarum Orientalium; plus quàm viginti quinque pedes operarios (vulgò Rinlandicos) longo. Hi serpentes etsi ob angustiam faucium, quam præ se ferunt, minimè videantur animalia deglutire posse, id tamen verum esse, experientia confirmat. Ipse ego aliquem interemptum à venatore emi, ex quo dissecto extractus fuit cervus mediæ ætatis cum cute & omnibus partibus integer: alium, qui continebat sylvestrem caprum magnis præditum cornibus, similiter omnibus partibus totum: tertium, qui ingluvie sua totam hystricem sagittiferis suis aculeis armatum occultabat. In Ambona Moluccarum Insula quondam mulier incola gravida à serpente insucta fuit. Licet hoc vocabulò hîc uti, quod exprimere videtur modum, quo serpentes hi animalia quæque tanquam fugendo deglutire solent, quod ita accidit. Fame maceratus serpens quibuscunque animalibus, quæ saltu petere & morfu apprehendere valet, insidiatur. Captum hîc modò animal à serpente caudâ & reliquo corpore circumligatur atque adeò strictè vincitur, ut vel ipsa in corpore animalis ossa frangantur & comminuantur. Quod si animal quoddam robustius renitatur, ut spiris anguinis enecari non possit, serpens crebris cum animalis convolutionibus caudâ suâ proximam arborem in auxilium & robur corporis arripit eamque circumdat, quò eò
fortius

fortius & valentius gyris suis animal comprimere, suffocare & demum enecare possit: ad hoc facinus morsu simulprehendit animalis nares, quò spiritum non tantum intercludat, sed ut sanguinem ex iis ad internecionem usque eliciat. Factum est hòc modò, ut (quod à fide dignissimis habeo) in Regno Aracan in confinio Regni Bengale talis vasti corporis anguis propè flumen quoddam cum Urobubalo, sive sylvestri bubalo aut Uro (quoniam Bubalus sylvestris in istis regionibus magnitudine Urum ferè superat, & hinc Uro-bubalus meritò dicendus) immani spectaculo congregi visus fuerit, eumq; dictò modò occiderit: quo conflictu & plusquam hostili amplexu fragor ossium in bubalo comminutorum ad distantiam tormenti bellici majoris, hoc est, quousque globus ex tali tormento pertingere potest, à spectatoribus sat eminus stantibus exaudiri potuit, num. 2. Admiratione dignum, quod serpens talis, cum ejus fauces respectu reliqui corporis graciles appareant, tantum animal non particulatim canis aut leonis instar dilacerando, sed integrè & cum omnibus partibus totum deglutire & ventri suo infarcire valeat. Jam, quo modo id fiat, paucis enarrandum. Serpens, qui gulam & fauces contractas quidem, sed ultra modum extensibiles habet, cum animal præfatò modò occidit, atque ossa ejus minutissimè confregit, adeò ut cadaver tanquam rude chaos jaceat, linguâ id priùs extendit, deinde spuito suo virulento illud ad deglutiendum aptum fingit, disponit & secundum pilos lambendo lævigat, ut cadaver è longinquo tanquam glutine obductum resplendeat, & sic aptum ad absorbendum videatur. Quo factò incipit serpens rictu suo cadaveris caput apprehendere & suctu fortiori quasi absorbere, donec animal interemptum cum omnibus suis partibus paulatim in ventrem secesserit. Hâc actione juxta cadaveris molem & quantitatem serpens quandoque ultra biduum insumit. Postquam igitur cadaver tali insuctu in serpentis ingluviem secessit, in ibique tanquam sepultum est, serpens tali crapula insigniter

turgidus, adeò invalidus redditur, ut nec pugnare amplius, nec aufugere, nec movere se de loco suo valeat: hinc fit, ut à rusticis sive ejus loci venatoribus, solò recte circa collum adstricto, serpens tutò stranguletur & non rarò fustibus occidatur. Interemptus ita serpens in frustra & partes secatur, caroque ejus in civitates venum portatur, ubi ab incolis in expetitur palatoque gratum cibum emitur, abjecto tamen capite tanquam summè noxiò. Eorum namque dentes ajunt versus palatum vesiculas habere veneno plenas, quibus, dum mordent, ruptis in vulnus inflictum emanare virus, quod sanguini communicatum cum eo ad cor usque circulari, & tunc cor suffocari, hominemque aut quodvis animal perire. Hoc ego impugnare quidem nolo, etsi vesiculas non invenerim; quòd verò vel ipsi dentes non penitus veneno careant, sequens casus confirmare mihi videtur. Cùm ex tali serpente emto skeleton conficere animus esset, mei que famuli carnes serpentis aqua cum calce viva mixta in magno ahenò excoquerent, accidit, ut administrantium quidam, caput serpentis à carnibus coctione liberatum mundificare studens, fortè digitum aliquem ad mandibulam serpentis & ejus dentes majores acutos faucium redderet. Hinc tumor in ista manu ingens, cum inflammatione, febre continua, delirio, amentiaque paulò post subsequēbatur, nec priùs cessabant symptomata, quàm Serpentinus lapis (quem Patres Jesuitæ hinc componunt) vulnere adaptatus omne venenum extraheret, & reliqua symptomata convenientibus antidotis essent profligata. Ita ex solo dente serpentis & non vesicula quadam ejus hæc maligna accidere symptomata, quoniam omnis mandibulæ caro decocto calcis vivæ erat eluta & à vesiculis liberata &c. &c.

Fig. II.

[Ex literis ad D. Mentzelium Batavia Indorum in Java majore Berolinum missis.]

SCHOLIUM.

SCHOLIUM.

Cum Observationibus de Viperis Italiae & Uro.

D. Chr. Mentzelii.

DE maximis ejusmodi Serpentibus, animalia integra deglutientibus, nulla est fabula, & ut superius ad calcem observationis meae de Bufone magno mentionem feci, saepius talia p. m. Illustr. Johannes Mauritius, Princeps Nassaviae &c. qui olim nomine Illustr. Societatis Belgicae Indiae Occident. diu in Brasilia gubernaculum tenuit, tanquam oculatus testis mihi retulit, similemque casum de muliere Belgica praegnan- te a tali bestia deglutita narravit, addiditque serpentes hos super truncos arborum sese in gyros circumvolvere, ibique eminus tanquam ex specula praedas advenientes observare, & data occasione captandi animal praeteriens, spiris suis solutis subito in illud sagittae instar ruere, atque ita animans improviso adoriri & enecare. Pater igitur impossibile non esse, a praemagnis ejusmodi serpentibus bubalos quoque & Uros superari ac deglutiri posse. De serpentibus hisce maximis non inconueniens hic posset institui comparatio cum viperis Italiae notissimis. Nam quod ego cum Dn. Ottone Tackenio, qui, ut notum, sal viperinum magno cum quaestu ex iis parabat, Venetiis expertus sum, forsitan non omnibus erit perspectum. Viperae, cum circa Euganeos & vicinos montes ineunte vere ex suis latibulis prorepunt, spoliisque deponunt, segnes valde reptando inveniuntur & tunc a rusticis capti, urceis includuntur, ac per Italiam ad Pharmacopoeos pro conficiendis Trochiscis & paranda ex iis Theriaca, venum portantur. Antequam vero id accidat, viperae per totam hyemem sine omni victu latitantes, famelicae, jam ranas, bufones & quidquid ipsis esui aptum morsu arripere possunt, simili modo, quo superius de serpentibus maximis Indiarum enarratum est, deglutunt, quo esu turgidas, per annum sine omni victu perdurare, certissimam in aedibus praefati D. Tackenii experientiam didici.

didici. Habent præterea viperæ dentes suos instar ferræ versus gulam directos, quò præda morfu capta ingluviem quidem facilè ingredi, retrorsum verò minimè regredi valeat. Inter dentes eminent 4. priores reliquis multò longiores, duonempe in superiore, & alteri duo in inferiore mandibula. Hi quatuor dentes adeò subtiles, duri, & acuti sunt, ut eorum acumini si vel omni studiò digitorum levissimè admoveas, eum absque læsionis sensu vix extrahere possis, adeò ut anceps sit, num vulnus aculeatis his dentibus inflitum, sive venenò instillatò, sive subtilitate suâ, exitu cruori denegatò, sive utroque modo mortalia inferat symptomata. Præterea, quod admiratione dignum, dentes hi quatuor utrinque ad radices (ubi vesiculas habent) articulati sunt, ita ut viperæ rictu aperto dentes in longitudinem porrectos extendere, eòdem verò clausò, eosdem reclinatos versus fauces reponere cessantur, ut Figura II. n. 3. monstrat. Similia ferè de viperis earumq; læsione recenset, M. D. N. Præses in Tract. de Scorzonera à p. 105. & seqq. & Moses Charas in suâ viperarum descriptione, statim ab initio. Urus, vastum prægrande & aspectu horrendum sylvestrium boum genus, Borussia, Livornia &c. Incola, Regiomonti Borussorum non infrequens pugnantium cum ursis, apris &c. exhibitum spectaculum, cum occiditur, cerebrum ejus craniumque moschum penitus redolere observatione magnâ Magni Friderici Wilhelmi, Electoris Brandenburgici, Domini mei Clementissimi indubitata constat.

Ad Dn. D. CLEYERI Observationem,
de Serpente magno Indico.

Quamvis hæc de Serpentum Indicorum stupenda magnitudine à testibus fide dignissimis proferantur, & majori ideo non indigeant testimonio, placet tamen, quædam ab aliis etiam memorata hic indicare. Utrùm verò tantæ vastitatis serpentes dentur, qui hominem integrum equo insidentem, quod

quod ex Possidonio quidam referunt, deglutire queant, merito dubitatur; aut saltem in monstroforum planè ordinem tales reponendi forent; qualem fuisse est credibile Africanum illum, centum & viginti pedum longitudinem excedentem, non nisi integri exercitûs Romani conflictatione interfectum, cujus, ex Tuberonis fide, *Aulus Gellius lib. 6. Noct. Attic. cap. 3.* meminit, atque ex Megasthene *Plinius Hist. natur. lib. 8. c. 14.* Fidem autem penè superat serpens ille Norvegicus, in rupibus & cavernis penes oras maris Bergensium videndus, ab Olao Magno memoratus *lib. 21. de gentib. Septentr. cap. 43.* tam vastæ molis, ut ducentorum pedum & ampliùs longitudinem, & viginti pedum crassitiem æquaret. De Indiae tamen Orientalis Serpentibus *Georg. Andersen in suo Itiner. Or. cap. 6. αὐτόπτης* scribit, integros homines in Javae majoris insula ab ipsis deglutiri. In insula Ceram serpentem viginti tres pedes longum necavit *Volqu. Iversen, vid. ejus Itiner. Or. cap. 4.* in insula Ceylonica serpentes octo, novem & decem ulnarum longitudine dari, *Phil. Baldeus in descript. Insulae illius cap. 52.* refert; in Java tamen & Banda majores esse, captumque ibi fuisse, qui magnum cervum, hîc verò, qui integram feminam deglutierat. In provincia Carajam maximos nasci serpentes, tradit *Marc. Paulus Venet. lib. 2. de reg. orient. cap. 40.* quorum quidam in longitudine decem passus, & crassitie decem palmos æquent. Quales in occidentali India reperiantur, *O. Dapperus in descript. Amer.* recenset, in Brasilia imprimis maximæ crassitie & viginti quatuor pedum longitudinis serpentem, Boiguacu dictum, *lib. 3. cap. 4.* & in provincia Chili *cap. 9.* tantæ molis serpentes describens, ut integros homines & cervos deglutiant; quod etiam *Phil. Pigafetta, apud Joh. Fabrum Lync. in hist. nat. Mexic. pag. 787.* de serpentibus regni Congi in Africa habet, sæpè accidere, subjungens, ut cibo nimium repleti, quasi ebrii reddantur, & in somnum maximum quinque vel sex dies continuos durantem incidant, ita ut vel puer eos occidere valeat; qualem torporem
& somno-

& somnolentiam in causa fuisse est credibile, ut *Walth. Schulzius, Harlemensis, Chirurgus, in Itin. Orient. lib. 1. cap. 12. & lib. 2. cap. 17.* serpentes illos prægrandes Orientalis Indiæ ut plurimum in ista hominum, ovium &c. deglutitione suffocari persuasum habuerit. Eandem somnolentiam in regni Guineensis magnis serpentibus etiam Batavi observarunt, quod ex Indiæ Orient. descriptione præfatus Faber memorat. Tales Guineæ maximos serpentes duos vidit etiam Nob. Joh. Abrah. Heintzelius, Patritius August. cum in Africa ad Promontorium Capo Corso dictum hæreret, plurimis Nigris exitiales, quos non integros tamen, sed frustulatim devoraverant, tandem verò magno labore enecati, quorum exuvias secum idem Augustam detulerat, minoribus Ulmam in Pinacothecam Weickmannianam delatis, majoribus verò, quæ 18. pedum longitudinem æquant, Stapelianum Pharmacopolium Augustæ exornantibus. Cæterum carnes istorum serpentum in utraque India pro cibo expeti, citatus, *Joh. Lerijs hist. navig. in Brasil. cap. 10.* Pigafetta, M. Paulus Ven. aliiq̃ue commemorant. Ipsum verò deglutiendi modum, non discrepantem ab illo, quem Excell. D. Cleyerus egregiè hîc describit, etiam proposuit *Dapperus loc. cit. cap. 4.* serpentem nempe Boiguacu gyris suis hominem, cervum &c. fortiter circumdare, confringere, sicq̃ue enecatuminfugendo absumere; qui devorandi modus si innotuisset quibusdam, dubium, quod de corporum hujusmodi vastorum à serpentibus deglutiente moverant, eximere iis faciliè potuisset.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO VIII.

D. ANDREÆ CLEYERI,

Nubes pyramidalis in Oceano attractiva.

IN itinere meo ex Java majore, Bataviâ, versus Japan, ad quod absolvendum 18. requiruntur menses, quò ab Illustr. Societate

Societate Ind. Orient. jam missus sum Legatus primarius, admirari satis non potui multitudinem vastarum Regionum, quas nave prætereunti cernere solum, non autem ulli Christianorum hucusque intrare unquam concessum fuit. Hæ appellationes suas sortiuntur tantum juxta liberam voluntatem præternavigantium, sæpè à locis proximè adjacentibus: & sic earum nomina perpetuò manent. Quæcunque autem ex iis haberi possunt, à piscatoribus locorum & iis quæ littora maris naviculis pervadunt, solum acquiruntur. Hi ad nostras naves accedunt, & pisces, aves, carnes, fructus & alia pro linteis & aliis mercibus nobiscum permutant. Id autem quod in itinere hoc præsentè observatu præcipuum duxi, fuit extractio vel sublatio aquæ marinæ, vi cujusdam nubis, quæ ex aëre sublimi specie pyramidis, vel exactiùs, ut proboscis Elephantis, se in mare demittit, & simul ac ipsam maris superficiem attingit, ingentem aquæ ebullitionem, qualem ex ima scaturigine fons vel æstuosissimus unquam protrudere potest, excitat. Hic frequens aquæ absorptio & sublatio cernitur, donec inde congregentur crassæ & pluviosæ nubes. Hoc meteoron super mare vi suâ attractivâ tanquam ambulando procedit ventorum ope, & cum in navem incidit, eam invertere, ejusque vela abripere & instar chartæ secum abducere, aliaque damna inferre valet. A nostratibus vocatur *een Seehoofe*. Remedium contra hoc malum nautæ tale adhibent: simul ac nubem conspiciunt, tormentum bellicum bis vel ter in eam explodunt: ita globis tormenti bellici & impetu ejus aëre commotò, attractio aquæ imminuitur & vis nubis frangitur.

[*Ex Literis Cleyerianis, Nangasacki, in portu Regni Japan, die 20. Octobris 1682. datis, ad D. Christianum Mentzelium.*]

SCHOLIION.

SPeciem esse turbinum, qui in regionibus calidioribus circa æquatorem validissimi solent existere, & calitùs summâ vi in inferiora deferri, ebullitio & aquarum sublatio arguit. Solent enim turbines vel in nostris temperatis regionibus levia quæque secum in altum evehere. Sic vidi in Italia turbinem in currum magnum fœnô maximopere onustum incidentem, & omne fœnum secum in aërem abripientem, adeò ut rusticus cum curru & equis maximum sustineret periculum. Ventorum istud impetuosissimum genus, quod quibusdam gentibus *Orcan* vocatur, & totas naves in altum deferre posse perhibetur, ad hoc meteoron accedere videtur. Differre autem possunt inter se Nubis præsentia, nisi Orcanus ventus etiam sit nube vestitus.

[*Author.*]

DE Phœnomeno hoc, quod Vorticem aëreum vocat Nobilissimus Dn. Author, Excell. D. *Johannes Major* in suo *de sal-nitro & spiritu nitro-aëreo*, Tractatu etiam egit, ubi non tantùm historiam ejus ac delineationem cap. XI. exhibet, sed de modo etiam, quo illud oriri putat, prolixius philosophatur; qui Liber cùm Eruditorum jam versetur in manibus, locum indicâsse sufficiat.

[*Luc. Schröck, L. F. D.*]

OBSERVATIO IX.

D. LUCÆ SCHRÖCKII SENIORIS.

De

Partu numeroso.

CUm in Decad. I. Ephem. Natur. Curios. Anni IX. Observ. 161. & 162. raras gemellorum historias recensuerim, aliam nunc inconsuetam numerosi partûs dare libet Observationem, qui Anni proximè elapsi 1683. die 30. Novembr. hîc Augustæ contigit; dum murarii, Jacobi Thomas,

Fig. 3. f. 26.

Thomas, uxor, 29. annorum, parvæ staturæ & tenuis fortunæ fœmina, quatuor jam liberorum, diverso tempore editorum, mater, in fine mensis octavi post ingravidationem, (gravi hac sarcinâ abdomen ita extendente, ut propè ad genua usque propenderet,) circa horam matutinam tertiam, difficili partu puellum, pedibus scilicet primò prodeuntibus, enixa est; quem, doloribus, qui ab exclusione haccessaverant, horâ nonâ redeuntibus, alius horâ secundâ pomeridianâ, & paulò post filiola totidem successivè, omnes in situ naturali, sine magno parturientis nisu, imò ultimi partûs ob virium delassationem quasi insciæ, exceperunt. Ipsi infantes, singuli spithamas duas longi, omnibusque corporis partibus ritè ac bellè conformati, (quorum hîc iconem sisto) eodem die sacrâ Baptismatis undâ fuerunt lustrati, primo Andreæ, secundo Nicolai, Barbaræ & Mariannæ nomine fœmellis imposito; è quibus tamen filiola, ultimò è materno claustro emissâ, eodem adhuc die fuit denata, quam paulò post altera itidem excepit, filiolo natu minori insequente; demum die primùm, ac denique primogenito pariter vivere desinentibus, sicque vitam ordine, in nativitate observato, inverso deponentibus. Placenta uterina, quæ horum sustentationi in utero matris inserviit, & mox post partum ultimum facilè prodiit, fuit unica, quadratæ figuræ, spithamas duas in longitudine, & in latitudine unam cum semissè, in crassitie verò digitos tres transversos æquans, cæterùm à sulcis decussatim per eam excurrentibus in quatuor quasi partes divisâ, totidem nempe funiculis umbilicalibus recipiendis dicatas, ita ut cujuslibet fœtus umbilicalia vasa in separatum & sibi proprium placentæ angulum implantata fuerint; prout non minùs unumquemque fœtum propriæ membranæ involverant, & quemlibet partum aquæ solitæ effluxus præcesserat; quo tamen non obstante, magnam ejus portionem, quam novus aliunde factus affluxus fortè adauxerat, in uteri cavitate restitâsse, indicium fuit, quòd septimo de-

mum die copiosæ aliæ affatim effluerint, cum prius subinde conquesta fuisset puerpera de molesto ventris pondere, in latus alterutrum, si quando ab uno in alterum se verteret, decumbente, & de quinto insuper foetu latente ipsi suspicionem idcirco aliquam movente. Utrum hinc contigerit aliqua superfoetatio? Decernere satis est difficile, si non impossibile. In negativam enim descendere si cuilibuerit, is forte non erraverit, partim quod omnes hi foetus eadem magnitudine fuerint præditi; partim etiam unica eosdem placenta sustinuerit. Attamen, ut & hoc fatear, cum generatio hominis ex ovo, è muliebri testiculo in uterum deposito, nostrâ hac ætate tot experimentis Virorum Celeberrimorum satis sit demonstrata, atque hinc, quam nonnulli metuebant, seminum diverso tempore, tam à mare quam fœmina excretorum commissio vel confusio, & hanc insequens destructio, sponte corruat, cur à coitu, e. gr. unâ nocte instituto ovulum tale fœcundari & ita conceptio fieri, insequente verò alterâ vel tertiâ nocte, à reiterato illo aliud dein ovulum itidem fœcundum reddi, sicque nova conceptio, vel superfoetatio contingere nequeat, nulla causa subest, siquidem hac ratione foetus isti quatuor notabilem in magnitudine differentiam neutiquam præ se ferre, placentæ autem uterinæ facile tum concrefcere in initio potuerunt, hanc ipsam earum concretionem sulcis illis, in quatuor partes placentam qui distinxerant, quodammodo innuentibus. Ipsâ verò puerpera quintâ à partu die, non tam à reiteratis toties nixûs doloribus, quàm variis, illustris etiam & nobilis, ordinis ac conditionis turbæ, ut insolitum bigemellorum partum spectaret, & angustum conclave, in quo unâ cum infantulis decumbebat, strepitu totâ die replentis, aëremque frigidum, tum temporis satis vehementem, apertâ toties januâ impertunè admittentis confluxu, defatigata ægrotare incipit. Quam in valetudinem imprudens sororis, clinicæ officio fungentis, curiositas adauxerat, dum hypocaustuli frigefacti, appropinquante

quante nocte, pavementum à sordibus purgaret atque elueret, mediâ insuper nocte jusculum è vino cum vitello ovi paratum, puerperæ de virium imbecillitate conquerenti exhiberet, siti etiam cervisiâ liberaliter porrectâ succurrere tentaret, sicque gliscentem jam internum calorem febrilem adaugeret. Circa diluculum pejus se habenti ut opitularer, à marito vocatus, deprehendi cordis anxietatibus, lipothymiis, ventris doloribus & insigni tumore, lochiorum suppressione, æstuque vehementi interno conflictantem. Unde mox, vitale robur quæ restaurarent, calorem internum præternaturalem compescerent, nec non naturæ motum ad lochia expellenda promoverent, idonea medicamenta præscripsi, salutari cum effectu: Deliquia quippe animi ex usurpatione Cardiacorum remediorum cessârunt, & propinato s. d. Decembr. lenipharmaco, ut alvum retardantem officii admonerem, lochiorumque moram tollerem, utraque repagula feliciter fuerunt reserata, subductis nempe leniter fecibus, subsequente verò die sero instar loturæ carniùm tincto copiosissimè profluente; ex quo & venter detumuit, & ejus cruciatus cessavit. Hoc onere levata natura, die septimo à partu, massam sanguineam, erysipelate ad ambitum corporis universi protruso, per motum criticum depuravit; quod postmodum in pustulas instar crystalli lucidas, certum venenatæ aut malignæ qualitatis signum, elevatum, dubii eventus indicium præbuit, viribus præsertim vim haud exiguam patientibus; quod tamen periculum usu alexipharmacorum, cordialium ac simul hystericorum, (utero nempe à sua immunditie nondum penitus libero existente,) habito semper angustæ rei œconomicæ respectu, præscriptorum, feliciter evaserat, gravibus istis symptomatibus non tantùm remittentibus, sed & pustulis sensim evanescentibus, relictis in pectore, (quod sæpius, præsertim dormienti sudore maderabat,) & circa utrumque carpum ulcusculis, applicatione ta-

men Unguenti exsiccantis brevi quoque dissipatis, & sic ad integram valetudinem ægrâ restitutâ.

Fig. III.

OBSERVATIO X.

D. CHRISTIANI MENTZELII.

De

Bedeguar Pharmacopolarum & ejus
vespa rosea.

REperitur in Rosa sylvestri, Cynosbato, Cynorrhodo, *Theophr. l. 3. b. 18. Diosc. l. 1. c. 124.* Rubo canis, Cynospasto, Neurospasto, *Plin. l. 24. c. 14. l. 8. c. 41. l. 16. c. 37.* muscosum, villosum & spongiosum quid ejus furculis, virgulis & mediis spinis adhærens, quod vulgatô & inveteratô apud Pharmacopœos nomine *Bedeguar* audit, & suâ, quâ pollet, adstrictione, contra Diarrhœas, Dysenterias aliosque morbos dissolutos, à medicis non infelici sapiùs usu fuit adhibitum. Quid autem suâ naturâ sit *Bedeguar*, & veteribus & modernis, nondum satis constitit. Id tanquam fungulus, spongiola & excrementum Rosarum à multis fuit habitum. Et ut de vocis origine cæteros taceam autores, clarissimus & Orientalium linguarum Peritiss. Vir, *Andreas Müllerus*, Ecclesiarum Berlinesium Præpositus, & Consistorii Electoralis Consiliarius de eo hoc tradit: *Bedegar*, aliis *Bedeguar*, *Bedear* Lusitanis, *Bedguard*, *Tabernæm. 2. 36.* Arabicè

بَدَوْرِد Bedevard بَدَاوْرِد Bedavard بَدَاوْرِد Bedavarde, بَدَاوْر Bedavar. *Tabernamontano* Arabica vox. Re-

ctiùs verò Persica dicitio, composita ex بَد Bed, i. e. ventus &

اَوْرِدِن Avurden, i. e. portare: contractè بَدَاوْرِد Bedavurd

avurd & Bed-averd, q. d. ἀνεμοφόρον, Herba, cujus floccos ventus Autumni tempore quaquaversum per campos portat. Unde Cardui genus, quò cameli delectantur *Diosc. 3. 14.* vel oxyacantha, leucacantha, spina alba, rhamnus, alcea aculeata aliquibus æstimatur. Alii putaverunt vocem hanc com-

positam esse ex β ventus & β vard, i. e. rosa; q. d.

Rosa ventosa. Unde pro Rosa sylvestri plantam habuerunt; sed falsò: secus acc. Perf. Hucusque Clariss. *Müllerus*. Verùm tamen postrema hæc deductio vocis propiùs ad Bedeguar nostrum Officinarum accedere videtur, quando pro Rosa sylvestri *κυνοςβάτω*, vel potiùs pro Spongiola ista Rosæ sylv. virgis spinosis adnata, sumitur. *C. Bauhin. Pin. l. 12. s. 4. p. 483.* hæc de Bedegware habet: Huic 1. & 3. (Rosæ sylv. speciebus) Spongiola adnascitur, quam Plinius in Cynosbato pilulam Castaneæ similem, in Cynorrhodo Spongiolam vocat. Rosæ sylv. spongia dicitur Cynorrhodon Ang. Spongiola sylv. rosæ Dod. Spongia Bedeguaris. Ad Bedeguar Officinis perperam. Sed Bedeguar vel Bed-vard nostrum Rosa ventosa non ineptè dicitur, quòd ventosum sæpè idem sit quod vacuum, inane, sterile, præternaturale &c. adeò, ut pilula hæc *Plinio* similis Castaneæ, (nempe quoad exteriorem corticem fructûs) rosa ventosa, sive inanis, sterilis, monstrosa, vel præternaturale quid, cynosbati virgultis spinosis adnatum, spongiola nempe muscosa, pilosa, non absurdè vocari possit. At misâ hæc Bedeguaris Etymologiâ, observationem meam, quam habui Anno 1643. in juventute mea de Bedegware & ejus insectis, in medium producam, cùm apud neminem reperire eam mihi contigerit, dignamque existimem Ephemeridibus nostris aceruditorum Observationibus eam interserere. Constat igitur certâ & (ut habet diarium meum de insectis) iteratâ sæpè experienciâ meâ, spongiolas has, Bedeguar dictas, nihil aliud esse, quàm ædificiolum vel potiùs matricem, in qua generatur & excluditur quoddam vesparum genus parvum, suâ for-

mæ elegantia, & incredibili colorum splendore, pulchritudini matris suæ Rosæ, florum ferè Reginæ, nihil quidquam cedens. Admirandus & ideò meritò æternùm laudandus summus est Naturæ Opifex, cujus Majestas non tam in maximis, quàm in creaturarum minimis relucet, qui ex virgulis Rosæ spinosis, veliis adhærentibus spongiolis muscosis tam formosum prodire jubet insectum. Est hoc animalculum non majus formicâ quadam majore, vespis non absumile, capitulò, oculis & aureis & nigricantibus præditò. Dorsum ejus sive medius venter Ultramarinò cœlesti colore eminentior. Abdomen sive venter imus purpuræ omni colore excelsior. Ambo colores aurum penitus resplendent. Alæ pellucidissimæ, nervulis vix conspicuis intertextis. Abdomen subtili aculeò armatum vesparum instar, quò acriter solet tangentis digitos pungere, ut constet, sobolem hanc Rosæ pulcherrimam non minùs ægrè tactu posse prehendi, quàm ipsam Rosam florem ex spinis suis colligi. Placet hanc Rosæ prolem appellare Vespam Roseam. Formosa hæc bestiola egressa mihi est ex Bedegware, quod cum pluribus in scatula asservabam, die 11. Julii Anni 1643. Conspiciebantur ibi multa in spongiolis istis foraminula, quæ procul dubio sibi vespulæ hæc pro egressu exederant. Omnes, autem non majores in scatula reperi quàm formicæ parvæ, ut apposita Fig. lit. a. (prout tunc temporis eas depinxi) ostendit. Post dies aliquot egressas ad cynorrhodos, spongiolis his confitas, reperi vespas has circa frutices roseos paulò majores, formicam tamen majorem non excedentes, celerrimè volitantes, nec diu in uno loco subsistentes, cynosbatos tamen non deserentes. Antequam verò ex Bedegware egrederentur, dissecui spongiolas aliquot, ut interiora perlustrarem, & inveni in quibusdam cellulis termites parvos, albos, incurvatos, (quos etiam Mensibus Martio & Aprilii in spongiolis observavi) in plurimis autem pupulas albicantes cum capitulis suis exquisitè visibilibus, in quibus ocelli nigricantes prominebant. Sedebant autem in loculis suis

tanquam

tanquam embryo in utero materno, singulisque ex imo ventre canalibus quidam subtilissimus versus dorsum in substantiam Bedeguaris sursum ferebatur, sive pro conformatione aculei, sive, ut adferretur per eum embryo huic alimentum, tanquam per vas aliquod umbilicale. Die 7. Julii dissectæ spongiolæ embryones omnes suis jam cœli & purpuræ coloribus vestitos exhibebant ut Fig. lit. c. præsentat, indicio, quod in cellulis suis eruculæ vel termites in pupulas, ex his in vespulas perfectas transmutentur, & ita per exesa foraminula ad auram vitalem egrediantur. Hôc factô coeunt, & spermata sua, factâ prius aculeis puncturâ, in rosæ virgas immittunt, quæ ex solutione continui hac virgularum Rosæ humore nutritio perfunduntur, ex quo pilula sive spongiola hæc pilosa excrefcit, ut in hoc Bedeguaræ prænominate vespulæ generari & procreari possint. Punctiones & spermatum depositio fit Mensibus Julio & Augusto, quo tempore Bedeguar paulatim cum spermate incrementum sumit, ut ab inclementia cœli subsequente Autumni & Hyemis conclusa intus semina tueri & futuro vere enutrire eaq; ulterius elaborare possit. Ita sese habet Bedeguaris vulgaris & in eo Vespæ Rosæ generatio.

Fig. IV. p. 48.

OBSERVATIO XI.

D. LUCÆ SCHRÖCKII, LUC. FIL.

De

Pomis citriis monstrosis.

Quid de Pomo citrio chiroide Venerandus noster D. Præses notaverit, in Anno IX. Ephem. Curios. Dec. I. Obs. 3. videri potest. Cùm verò placuisse illos Naturæ lusum Curiosus, constet, plura alia exempla si oculis eorum subjecero, non ingratum fore judicavi. Ut autem illorum pomorum, quæ genuino nomine Limonia vocare

care solemus, atque A. 1679. satis copiosâ ad nos delata fuisse recordor, quorum nempe plurima variis quidem incisuris & protuberantiis, non tamen admodum profundis prædita fuerant, ampliorem mentionem non faciam, illa solum memorare lubet Citria, quæ nuper Illustr. Cuidam Domino hîc à Mercatore oblata fuerunt, partim autem gratioso dono inde ad manus meas venerunt, diversæ magnitudinis & figuræ, quamvis, præter insignia aliquot, potiori ex parte minora extiterint, quibusdam horum, eleganti spectaculo, scapo suo aculeato adhuc coherentibus. Cùm verò non tam aptè describi queat mira eorum figura, selectiora in addita Tabella, Fig. V. delineari curavi; è quibus saltem, primum illud, Num. I. cuspidum suorum eminentiâ Coronam satis eleganter; tria verò Num. IV. VI. & VII. tres quasi manus, justo tamen digitorum numero carentes, præsentare, hîc indicasse sufficiat. Ideoque illud Coronarium, hæc Polychiroidæa Citria adpellare liceret. Utrùm verò monstruorum hujusmodi fructuum ortum artificio cuidam humano adscribere debeam, hæreo. Varios equidem hortulanorum conatus circa fructus diversimodè immutandos non ignoro, qua ratione tamen memorata Pomâ in citriis arboribus produci queant, non video, nec ullus, quod sciam, hæctenus edocuit. Quamvis enim *Job. Bapt. Porta Magia sua natur. lib. 3. cap. 18.* modum proposuerit, quo tum casu & fortuito, tum artis adminiculo exterior Citriorum figura, ab occursum nimirum ramorum aliorumve corporum cedere renuentium, aut etiam ope ad id fabricatorum instrumentorum, crescentes fructus renitentiâ suâ variè comprimendo, in formas insuetas effingentium, immutetur, eandem tamen hîc valere, vix est credibile, præcipuè cùm, quod nuper Collega noster honoratissimus, D.D. Gothofr. Schulzius, Vratislaviâ ad me scripsit, ibidem pomum citrium alio prægnans deprehensum fuerit, majori illo solitam figuram servante, incluso verò altero minori dimidiâ sui parte in diversos processus abeunte;

in

Fig. 5.

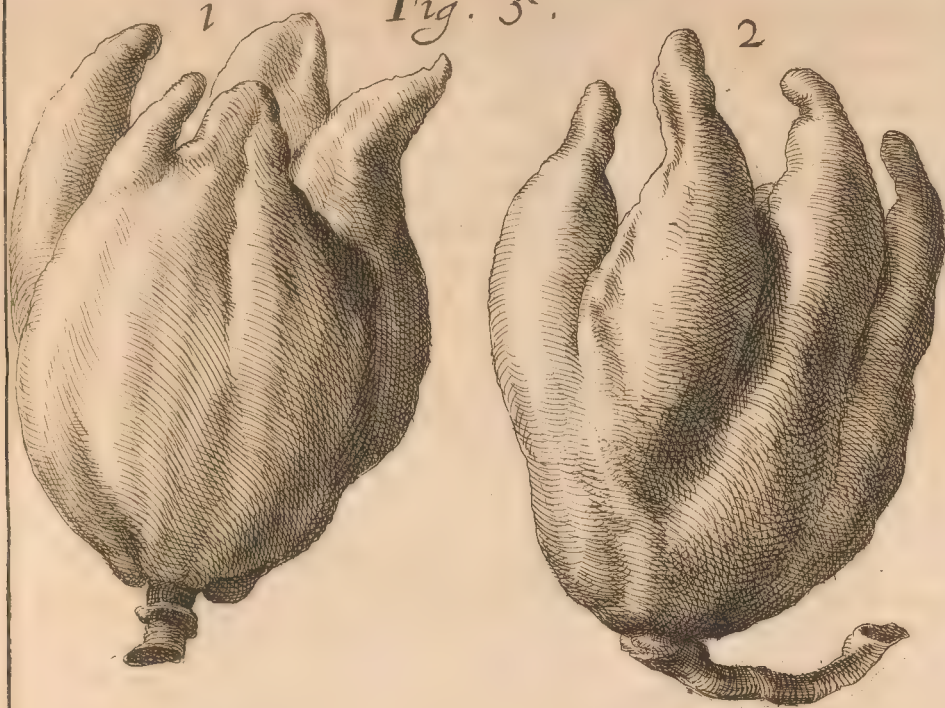
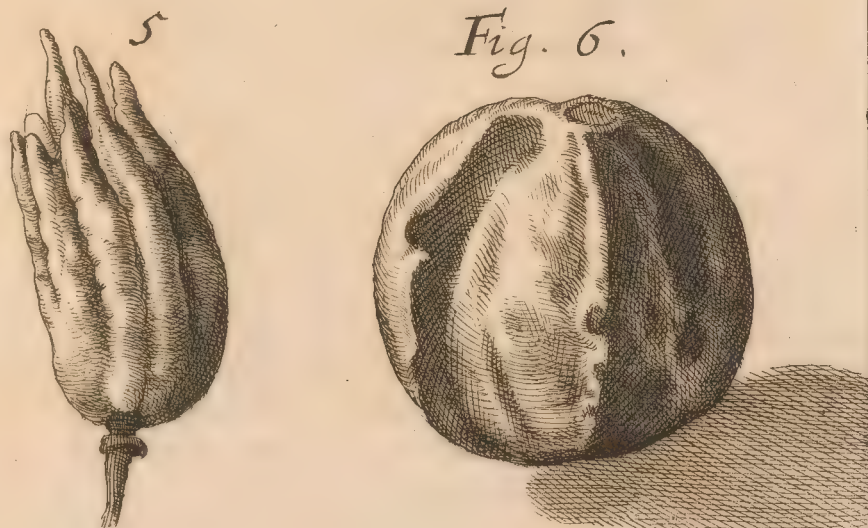

Fig. 6.

in quo sanè compressio illa minoris fructûs ab exteriori aliquo duro corpore locum habere non potuit. Unde non nisi naturæ quendam lusum hîc agnoscere volo, non secus ac in Caryophyllis aromaticis haud admodum dissimilis in ejusmodi lacinias facta divisio fuit deprehensâ, quam præcedens Ephemeridum nostr. Curios. Annus legendam exhibuit. Cæterùm ex majoribus illud Num. III. insignitum cùm dissecâssem, in processibus majoribus (lit. a. b. c.) pulpam copiosâ acore insignem inveni, in reliquis minoribus cortice insipidam tantum carnem investiente; quam pulpæ absentiam in cæteris minoribus Pomis etiam suspicor, eâdem utpote in illo Num. V. notato deprehensâ.

Fig. V.

OBSERVATIO XII.

D. LUCÆ SCHRÖCKII, LUC. FIL.

De

Pomo aurantio citrato.

Quam Citriorum pomorum raram figuram in antecedente Observatione Naturæ lusum vocare libuit, eam in præsentem hoc Artis industriæ adscribere malo, dum Figura VI. Pomum exhibet, quod præmemorato Patrono meo venerando, dictis Citriis monstris immixtum, fuerat oblatum. Illud verò ad Aurantia quidem majori ex parte referri debet, plus quàm tertiâ tamen sui parte Citrium est; utroque arctissimè invicem connato, neque ullo conjunctionis vestigio aut cicatrice adparente, ipsam autem diversitatem corticis colore, odore, & sapore manifestissimè ostendentibus. Et dum mihi ad dissectionem gratiose concessum fuerat, intus eandem duplicitatem exhibuit, nullam quidem conjunctionis notam præ se ferens, pulpæ tamen differentiam, præter oculorum fidem, linguæ etiam judicio comprobante. Id qua ratione, insitionis nempe ad-

miniculo, impetrari queat, idem Porta *l. d. cap. 3. & 4.* edocuit. De similibus etiam Pomis vid. Acta philosoph. Societ. Reg. Angl. Num. XXIX. §. 8.

Fig. VI.

OBSERVATIO XIII.

D. LUCÆ SCHRÖCKII, LUĆ. FIL,
Anatome calculosi.

Juvenis 23. annorum, postquam per aliquot annos militem in Bavaria egisset, ac diu stranguriâ, & intensis, dextro præsertim in inguine, doloribus vexatus fuisset, tandem mensè April. A. 1682. cùm parùm ampliùs militiæ idoneus videretur, in patriam huc rediit, totus macilentus & viribus confectus, atque cùm paulò post in Nosocomium publicum receptus fuisset, biduum saltem ibi commoratus, 28. d. April. obiit. Hunc itaque eo ipso die, cùm de adfectu ejus nescio quod dubium foveretur, rogatus à Collega meo, Excell. D. D. Dan. von Veldt, loci illius Medico ordinario, dissecui, inque vesica calculum, Fig. VII. Num. 1. notatum, quem repertum iri prædixeram, deprehendi, pondere ζ iiij β . æquantem, ipsâ vesicâ præter solitum crassâ admodum, cæterùm sine ulla labe, occurrente. Dexter autem ureter crassæ adeo substantiæ, ut vel cum aorta è corde emergente comparari potuerit, exstitit, tantæque unâ amplitudinis, ut carnosio rem pollicem absque ulla sui extensione violentiori facilè receperit; cæterùm urinâ plenus, quâ non minùs ren dexter turgebat, spithamam longitudine æquans, & tubulos urinarios amplissimos unâ cum adpensis glandulis flaccidis majusculis in se recondens, quæ tamen invicem non cohærebant, sed divulsæ comparebant, interfluente eas limpidò sero urinario. Dicti autem ureteris orificium, quod in vesicam terminatur, arctum admodum, ita ut ejus in vesicam ingressus nec oculis patuerit, nec stylo aditum concesserit, unde

Fig. 7. n. 1. f. 36.

n. 2. f. 36.

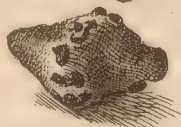

Fig. 10. f. 49.

Fig. 8. f. 43.
Eruca pilosissima.

Fig. 14. f. 98.

A

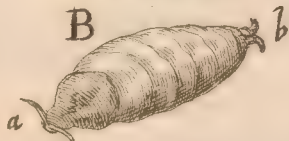
Fig. 13. p. 95. f. 96.

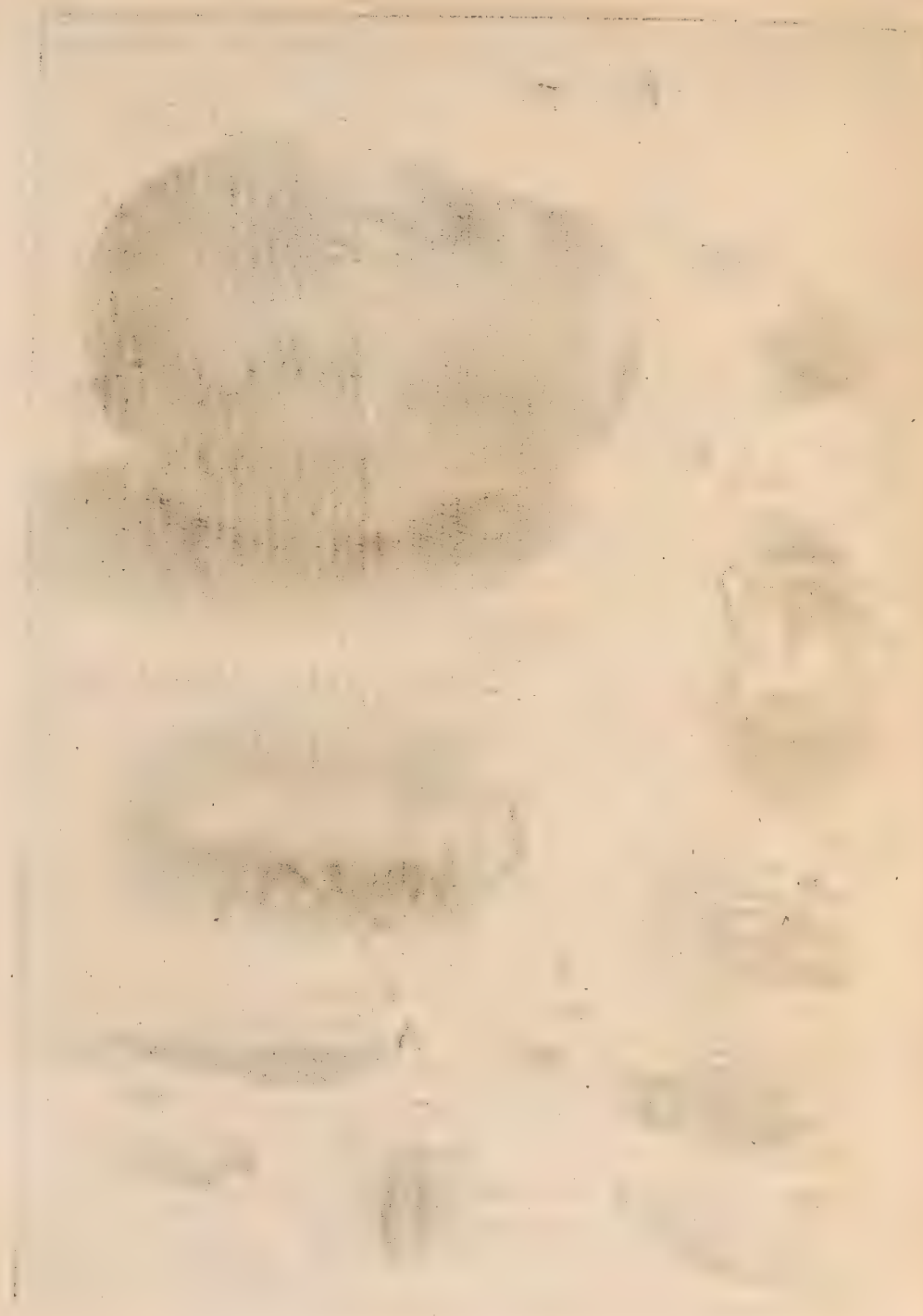

B

C

B

unde calculus, qui ibidem ceu ad portam hærebat, Fig. VII. Num. 2. depictus, subsistere coactus fuerat, nec in vesicam delabi potuerat; ipse verò calculus, quindecim granorum pondere, ex utraque parte, qua renem & qua vesicam spectabat, acuminatus comparet, intermedium ejus corpus processibus nigricantibus passim cingentibus, non ineleganti spectaculo, cum cæteroquin ipsi calculo cinericeus color inhæreat. Processum autem illorum ortum divinare non adeo proclive erit. Dominicus equidem Panarolus Observ. 6. pentec. 5. carboniformes calculos per urinam excretos describit, non colore tantum, sed & figurâ ac substantiâ planè carbones representantes, quos tamen non calculos, sed ipsos carbones, errore aliquo fortuito devoratos, & à natura, quod circa alia corpora, partim in Observatione 142. Anni præcedentis Eph. Cur. notata, eandem tentâsse novimus, in vesicam detrusos, fuisse, videtur verosimile. Qualis etiam mens fuerat *Clar. Guil. Fabricio Hildano centur. 5. observ. 51. & apud Gregor. Horstium lib. 1. consil. & epist. med. sect. 5.* qui, cum à Matriona Bernensi carbones per urinam absque insigni dolore atque incommodo, excretos observâset, eosdem potius cum jusculis & pane ipso devoratos, quàm in parte aliqua corporis genitos fuisse arbitratus fuerat. Id tamen in illo à me recensito calculo locum non habet; quin potius calculo jam formato, & præsentia suâ inimicâ ac inæquali variisq; protuberantiis aspero corpore sanguifera ureteris vascula lædenti, sanguineâ aliquâ guttulâ adspergi & inhærere potuerunt, à spiritu dein lapidifico condensatæ. Qualis fortè etiam fuit lapillus ille nigerrimus, substantiâ tophaceus, in uretere à *Clar. Theod. Kerckringio (Observ. anatom. 67.)* inventus, ut & quem *Thom. Erastus Consil à Laurent. Scholzio collect. 103.* in corde repertum, eumque veluti lapillum quendam nigrum fuisse, memorat.

Fig. VII.

OBSERVATIO XIV.

D. LUCÆ SCHRÖCKII, LUC. FIL.

De

Testiculo in inguine abscondito.

DE Juvene, cujus in præced. Observ. mentio fuit facta, hoc etiam notari meretur, quòd unicus tantum testiculus, sinister nempe, in scroto comparuerit, dextro cutem inter & abdominis musculos in inguine latente, adeo flaccido (qualis tamen etiam & ipse sinister prope modum exstiterat,) ut in demortuo corpore nullum sui indicium protuberantiâ aliquâ, aut ad leviores contactum renitentiâ, dederit, vasis autem tam præparantibus communiter dictis, quàm deferentibus intra peritonæum in ipsa cavitate abdominis delitescens. Utrùm in hoc subjecto testiculi in scrotum successu temporis descensus sperari potuisset, qualem recensent *Petr. Marchettus Observ. Chirurg. 58. Theod. Kerckringius Observ. anat. 13. Joh. Theod. Schenckius Exerc. anat. pag. 608. & Acta med. Hafn. Bartholin. Vol. I. obs. 106.* curavitque *Mart. Rulandus cent. 5. curat. 97. & Ambr. Paræus lib. 7. chir. cap. 16.* dubito, cum omnes illuc viæ arctissimè ipsi fuerint præclusæ, ut sanè non nisi maximâ aliquâ violentiâ, partiumque divulsione ac laceratione perumpere potuisset. Quamvis & sic ad subeundum matrimonium ac generandos filios habilis nihilominus fuisset. *Riolanus* equidem *lib. 2. Enchirid. anat. cap. 34.* testes in abdomine latitantes, sicque non in loco naturali positos, efficere scribit, ut in divortiis viri declarentur steriles; quo tamen fundamento, nescio, & contrarium probat *Paul. Zacchias Quæst. med. legal. lib. 9. tit. 3. quæst. 6. §. 7.* nec eventus aliud edocet, quo monorchides, aut testicondos nec salacitate, nec fœcunditate didymis cessisse, constat; quales *Ephemeridum nostr. Dec. I. Ann. II. obs. 236. Ann. IV. obs. 13. Riolanus lib. 2. Antrop. c. 29. Fel. Platerus observ.*

*observ. lib. 3. p. m. 586. Bald. Timæus lib. 3. Cas. med. 45. Guern. Rol-
fincius part. 1. de generat. dicat. partib. cap. 5. Isbrand. Diemer-
bræck lib. 1. Anat. cap. 21. Regn. Graafius de viror. organ. gener.
pag. 9. describunt. Ut taceam, quòd Barthol. Cabrolus obs. 3.
stupratorem planè intestatum produxerit, utpote cui cellulas
tamen aliquas feminales Natura concesserat.*

OBSERVATIO XV.

DN. CAROLI OFFREDI.

De

Hepate magno.

Nobilissima & formosissima mulier, nuper nupta M.
jun. uxor, cùm difficultate respirationis continuâ,
graviùs tamen per vices laborâisset, ex synocha febre
obiit: In dissecto cadavere inventi sunt pulmones
compulsi & detrusi à magnitudine præter exemplum hepatis,
ad claviculas usque quæ cùm vel caneret, ut hujus artis peri-
tissima fuit, vel diutius cum Amicis colloquium continua-
ret, gravi adeo spiritu premebatur, ut suffocationis pericu-
lo, ab eodem abstinere cogereretur; vigesimum verò vix atti-
gerat annum, cùm è vivis excessit.

[*Ex literis Patavio A. 1682. 27. Mart. Augustam Vind. ad
Luc. Schröck. L. F. missis.*]

SCHOLIUM.

Difficultatem spirandi, cum subsecuta temporis progressu
suffocatione, ab hepate magno abortam, quod totum
ferè abdomen occupaverat, suâque magnitudine diaphra-
gma fortiter compresserat, observavit etiam in muliere qua-
dam Nobil. D. Dominic. de Marchettis, eundem effectum
semper magnitudinem hepatis subsequi, Anatom. p. m. 42.
animadvertens. Quod licet ut plurimum ita se habere negari
nequeat, non tamen semper accidere, exemplis contrariis
facilè

facile evinci posset: Optimâ in primis sanitate præditam, vastæ molis hepar in corpore alentem feminam describit *Henr. Salmuth cent. 1. observ. 21.* Neque de illa difficultate conquirebatur puella Augustana, cujus cadaver A. 1682. 13. d. Novembr. apertum fuit, quæ plurimis aliis calamitatibus obnoxia, atque in primis ex ischiade miserè claudicans, atrocibus insuper per aliquot annos doloribus & stranguriis confecta & emaciata, anno ætatis decimo septimo obiit, hepar ingens oculis exhibens, quod mole suâ non diaphragma tantum & pulmones sursum truserat, sed ventriculum quoque ad latus sinistrum omnino compulerat, eumque ipsi situm impresserat; ut sinistrum ejus orificium, quod aliàs superius vocare solent nonnulli Anatomici, situm illum superiorem quidem habuerit, dextrum autem, sive inferiùs aliàs dictum, revera directè ipsi opponeretur, & inferiorem situm occuparet, fundo lienem versus sursum adacto,

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO XVI.

D. JOH. de MURALTO.

De

Locusta viridi majore, *Hewströffel.*

HÆ herbido virente colore, lineâ solum spadiceâ per dorsum, pectus, & verticem superiùs ductâ: Inferiùs alvò & postremis pedibus, lineis pallidis binis insignita, splendebat.

Caput oblongum equi instar prona spectabat, & *scutorotundo nasali* sub *frontis scuto* prominente, mobili, instruebatur: *scutum* hocce obtegebat *Osculum*, *chelâ* duplici dentatâ instructum. *Dentes spadicei* erant coloris, in fine apice acuto reflexo; reliqui molares censebantur. Sub priore hac *chela alia* reperiebatur ad se invicem complicabilis, triplici *spinâ*

Spinâ dentatâ insignis. Maxille inferiori latæ, subrotundæ, lingua crassula subrubens innectebatur. Mystacem gerebat ad chelas hispidum, virentem, triplici articulo mobilem, & barbulam, s. setam totidem articulis plicatilem simplicem, utrinque hispidulam.

Antennas nodosas, prælongas, sensim attenuatas, pallescentes, mobiles in vertice tenebat. Oculi prominentes nigrum punctum è profundo repræsentabant.

Scutum dorfi oblongum firmiter sibi innexos pedum anteriorum musculos tenebat, quos utrinque vasa spiritalia seu tracheæ niveæ adeò insignes perreptabant, ut naturæ Artificem stupendum & ingeniosum quivis miretur: Hinc ordo Pedum primus exurgit brevior, femoribus obscurè punctatis, & profundè sulcatis, tibiis spinosis & extremitate sub hamo duplici, corculò punctatò pilosò, geminâ papillâ & quadratâ protuberantiâ vestitâ. Sub hoc alter ordo ejusdem conformationis adest: Ultimæ pedum ordo quàm longissimus est, atque ad faciendum aptè compositus, spinosissimus, punctatus & sulcatus, tendinibus robustissimis firmatus.

Alas habet utrinque duplices, per quarum medietatem costa viridis insignior discurrit; priores ala ab ordine pedum secundo originem sumunt; posteriores à tertio: ala hæ plurimum à prioribus differunt, propemodum enim complicatæ, & albicantes cernuntur, nullis plexibus reticularibus, sed transversis lineis intercostalibus albidioribus observatis; insuper & ampliores, & tenuiores existunt.

Pectus elatum angustius est, superius duplicem spinam commonstrans dentatam; inferius autem geminos utrinque apices denticulatos.

Venter insignis est, octo annulis sulcatus, & duplicem caudam, murium instar pilosam, parvam, nactus, inter quam triplex papilla mobilis hirsuta cernitur. Ex alvo apex duriusculus instar gladii longus duplex egreditur.

Vasa spiritalia nivea per integrum abdomen disseminata,

F

& inter

& inter alvinos annulos, atque intestina effabrè convoluta fuerunt.

Ab Oris ductu internè reperitur *fistula primi* ventriculi, deinde *Nodulus* velut in gryllo, internè planè dentatus, & sulcatus ventriculus alter, hinc duæ *appendices* intestini, sive tertii ventriculi cavitates, & tandem *intestinum rectum*. Præterea *ductus Smaragdini insignes* per tracheas niveas disseminantur: *Ossicula sex* intra pectus musculis innexa, ad pedum stabilimentum præstò sunt.

OBSERVATIO XVII.

D. JOH. de MURALTO.

De

Locusta viridi majore alia.

HÆc ventre flavo prædita est, octo *annulis* sulcato, quorum singuli in margine *duo puncta* nigricantia gerunt; *Cauda* hinc duplex ut murium egreditur. *Dorsum* decem *vaginulis* subintranibus viridibus, ex utroque latere obscure punctatis, & binis *appendicibus* brevibus constat. *Ala* breviores sunt quam in priore Locusta: *Superiores* ramificationibus insignes, sibi adaptatæ, nigris punctis juxta longitudinem in margine confitis: *dextra ala* in sui exortu *speculum transparens* commonstrat, quò excipitur *ala sinistra* superior admodum molliter, ne costæ in complicatione earum motui obstaculo sint; hæc est illa *scapularum commissura*, quâ stridorem edunt.

Ventriculi in hac quoque plures, inter quos *nodulus denticulatus* & sulcatus, ruminatiioni inserviens cernitur. Cætera cum priore sunt eadem; vide Aldrovandum & Jonstonum de Insectis vaginipennibus & Locustis.

OBSERVATIO XVIII.

D. JOH. de MURALTO.

De

Blattá, Brodkäffer.

Infectum est vaginipenne, magnitudine scarabæi crocei, capite, pectore, & ventre nigris, Dorso verò sive Vaginis initio castaneis, in fine obscurioribus, crustosis, punctatis, hirsutis cavâ asperis.

Caput habet subrotundum, ex candido collo macula subrubra oblonga utrinque ad articulationem apta prominulum valdè mobile: *Oculos* prominentes nigros, speculares: *antennas spadiceas*, tribus geniculis mobiles, adjuncto in extremitate ornamento trifido plicatili, plumeo. *Osculum* è chelis dentatis, *Lingua plumea*, *Mystace exiguo*, geniculato, & *scuto nasali* componitur, *Pedes seni nigri*, hamati conspiciuntur.

Alvus sex annulis fulcari potest. *Ale* sub vaginis delitescunt complicatæ, nigris costis insignioribus expansæ. *Penicellus mobilis* è folioso receptaculo ano exprimitur. *Intestina* excrementis nigris scatent, carnibus corruptis & pane vescuntur, atque cum *Erucula carniū pilosissima*, quam nostrates ein Schab / Fleischmaden vocant, magnam affinitatem habent, imò ex iis generantur: Hæc autem *Eruca* est exigua, hirsutissima, duodecim annulis splendidis, crustosis, in dorso subrubentibus, in ventre pallescentibus ad corporis flexibilitatem vestita: à penultimo annulo duo *cornicula* juxtà se invicem eriguntur: in dorso *pili* sunt breviores, ad latera longiores, & magis rigidi, ut corpus supinum iis incumbi queat: intrà tres priores annulos *seni pedes hamo simplici* instructi, carnosissimi, ad corpus complicabiles exeunt. Sex utrinque puncta in capite oculorum loco conspexi: *excrementa* egerit subpallida, & *ova in catena disposita* ponit, è quibus ceu è *chrysalidibus*

dibus minima infecta pedicularia albida cum antennis longis, & oculis prominulis celerrimè currentia egrediuntur. Cæterùm Eruca hujus osculum exiguum cum verticillatis brevioribus antennis visitur: exuvias aliquoties in anno deponit, effigies per microscopium depicta videatur

Fig. VIII.

OBSERVATIO XIX.

D. JOH. de MURALTO.

De

Forficula, Ohrenmügeler.

INstar Scorpionum *cuniculos* quærit, & retrograda est, *senis pedibus hamatis* instructa: *antennæ sex nodos*, & *venter octo* subintrantes annulos habet: *Cauda bifurcata* est, & *punica*, cava, liquorem flavum fundens. *Theculas alarum* gerit nigro margine conspicuas; *alas nullas* observavi. *Mystrax articulatus*, & *osculum forcipatum*. *Nasi due protuberantia* adsunt: *Oculi nigri speculares*; *alvus mirè mobilis* instar anguis contorqueri potest. *Excrementa nigra* per appendicem obtusum intra forfices ani existentem deponit.

OBSERVATIO XX.

D. JOH. de MURALTO,

De

Cantharide I. Aldrovandi, quæ in Rosis reperitur, Goldkaffer.

M*agnitudine ad Scarabæum majalem foliaceum accedit, dorso integri color viridis auratus est, splendens-que insigniter: venter & pedes hirsuti ex rubro & viridi ut cuprum nitent: crustosum est hoc insectum, nec ulla mollis particula in eo tangitur; dum ambulat, interpositâ*

positâ quiete, mox gradum accelerat, mox remittit eundem, & caput quandoque pectori admovet.

Caput pro proportione exiguum est, *scuto smaragdino* punctato prominente tectum: è medio scuto utrinque *oculi nigricantes* speculares protuberant, cum *antennis* geniculatis, nodosis, *ornamento simplici* plicatili in extremitate instructis. *Myrtax parvus* geniculatus osculo utrinque adstat, item & *articulata forficula* ad apprehendendum apta. *Lingua plumbea* duplex ore exseritur. Inter *oculos & antennas* utrinque *Processus à scuto capitis* orbitæ locò notatur. *Mentum barbaturum* est, & *speculo quadrato* collum insignitum. *Scutum pectorale* planum oculo cernitur, sed microscopio punctatum viride visitur, *Pectus repletur tracheis niveis* spiritalibus, & anteriore parte de se emittit *pedes priores, femoribus pilosis, tibiis* obtusè denticulatis latiusculis, *pede proprio* articulado nodoso, & spinosis *processibus* donato, in extremitate *hamis herentibus duplicibus*. Ablatò Pectoris scutò, antequam ad *vaginas alarum* devenerim, *nivea vascula* egregiè *pulsare* conspexi, unam, alteramve bullam ab eodem pulsù excitari, & liquorem limpidiſſimum effundi. *Vagina alarum* corticales sunt, foris intensè virides splendentes, punctatæ, intùs cavæ, nigricantes, locò quò dorso attextæ fuerant, *triangulus* cernitur, *apice viridi*, basi subrubrà splendente auratâ. *Ala* complicatæ sub vaginis aderant, *quinque costis* spadiceis inferioribus expansæ: *fibræ* alarum non reticularis sed texturæ oblongæ fuerant. Complicatio alarum fit per *articulum* in costa extrema conspicuum, quò mediante ad *formam unguium* duorum pars alæ inferior subingreditur partem superiorem. *Dorsum* sub alis octo *annulis* sulcatur mobilibus, & utrinque ad modum commodiorem in *longam lineolam* secatur. Sub triangulo *splendens cavitas* est, quæ *tracheis in ordine* dispositis cincta movetur. Anteriùs Pectori adstat *nodosus & aureus* apex, juxta quem *alter pedum* ordo producitur, & sub hoc apice *ordo tertius*, ejusdem fermè structuræ cum ordine pri-

mo, nisi quòd in fine tibiæ duplex, non simplex spina emittatur.

Abus sex annulos aureos rubentes habet, ad divisuras s. sectiones dorsales usque continuos: ex ultimo annulo, reclusâ vulvâ membranâ seu ovario transparente, plura candidissima ova extruduntur.

Ventriculus & intestina simplicem & rectum ad anum usque ductum tenent, atque nigricante stercore repleta sunt.

Præ cæteris in hoc Scarabæo *mirandum ordinem & structuram trachearum s. vasculorum spiritalium cum valvulis s. nodis vidi, in quibus erat vita, motus, aër &c.* Deinde *Pectoris os triangulare*, ut in Cervo volante, carnem filamentosam compactam suffulcit, ac undique aërea hæc vascula sobole numerosâ carnem eandem adeunt.

OBSERVATIO XXI.

D. JOH. de MURALTO.

De

Cantharide viridi χλωροχρῦσω.

Hanc notavi toto corpore instar *Turchesie gemmae* cœruleo virescentem, instar scarabæi liliacei stridentem, sed multò majorem.

Caput terram spectat, frons planus est, chela dua nigrae, fortes, latiusculæ, tenuissimè denticulatæ & secantes ori adstant, quibus varia insecta enecat. Lingua spadicea plumosa duplex ore exeritur: duplicem habet quoque mystacem geniculatum, nodosum complicatum, longiorem superiorem, breviorè alterum. E medio oculorum specularium nigerrimorum eriguntur Antennas. Cornua itidem dilutè viridia mobilia, novem nodulis nigris articulata, sensimque attenuata: abruptò capite à scuto pectorali, sub aspectum veniebant dua trachea cava insignes cum niveis ramusculis pluribus, iisque

iisque mobilibus. Hic loci egregiè causam stridoris notavi; Moto nempe scuto pectorali super nigram eminentiam, quam circumdabat, facto attritu duorum horum corporum, stridor talis exactè percipiebatur, qualem in vivis quoque capite nutando edebat animalculum: nigra hæc eminentia stridorem causans duo puncta albicantia gerit. A scuto autem pectoris viridi punctato antèrius producuntur pedes priores hirsuti, femoribus crassioribus, tibiis longioribus & tenuioribus, pedibus propriis tribus nodositas articulis, quarum nodositas postrema finditur, & hamus duplicatus insignis & fortis, ex fissura emittitur: eandem conformationem quoque tenent pedes reliqui. Vagina alarum quævis inter puncta nigricantia tres insignes maculas nigras gerit, quarum margo pilosior est: reconduntur sub iis nigricantes pellucida alæ quatuor costis obscuris extensæ, in medio implicite complicatæ, mirâ usque ðvuxa articulatione: textura alarum non est reticularis observabilis, sed instar vitri Veneti tusa. Sub alis scapulae sunt crassæ, cum virescente in summo triangulo. Dorsum septem sulcatur annulis nigris, punctis viridibus: Apex annuli postremi virescit plurimum, & pilosus est, inter ultimum & penultimum pedum ordinem protuberantia durior cernitur, femora suffulciens, per medium ductâ lineâ nigrâ. Annuli alvini quinque notantur ad subingrediendum apti.

Pressâ alvò excrementum decidit flavum; & filum intestinale oblongum viscidum, hispidumque cum apicula duplici spadicea prodit, medietate intra alvum servatâ: hinc & ovarium ovulis oblongis candidis pluribus fartum extrahitur.

OBSERVATIO XXII.

D. JOH. de MURALTO.

Cantharis miniata 3. Jonst. Hist. Nat. p. 40.

CImex sylvestris ab Authoribus vocatur, latum est animalculum minii colorem habens, in dorso quatuor, in scapulis sex, in capite binis nigris lineis ornatum, in

ventre

ventre verò punctatum. *Ala duplices unicæ includuntur vagina crustata: superiores ad dimidium cinnabarina, nigro margine pictæ, reliquum verò fuscæ existunt, costis insignibus expansæ. Inferiores raræ texturæ, nigris costis extensæ breviores cernuntur, inter has costas præcipua rubescit. Caput oblongum, sed exile est, è lateribus duos insignes & prominentes oculos gerens, antennas habet cylindricas, nodosas, longas; quatuor geniculis mobiles: anteriùs ore emittitur aculeus quatuor nodulis subnigris elongatus, hujus extremo apici medio pilas inseritur ad eliciendum alimentum aptissimus.*

Pectus gibbosum est; alvus septem latiusculis vaginulis sulcatur, & fimbria in margine nigris ac miniatis punctis picta notatur. Ex alvo pressa egreditur duplex forficula spadiæ. Sex pedes adsunt nigri, geniculari, & parumper hamati, spinosi.

OBSERVATIO XXIII.

D. JOH. de MURALTO.

Papilio flavus.

Insecti hujus *Ala quatuor membranæ, luteæ, farinacæ, æquabiliter contextæ, pluribus in margine, aliquibus in medio tantùm, iisque punctis exiguis nigris ornantur, costisque subviridibus extenduntur. Antennæ sunt duæ è vertice surgentes miniatæ, verticillatæ, in fine crassæ, in basi tenues: rubet quoque pluma capitis & colli à parte postica: Oculi splendentes coloris castanei & innumeris speculis rhombum referentibus conflati sunt, per quos nigricantes macule transparent.*

Intra hos oris locò pallescentes pluma duæ eriguntur artificiosè admodum fabri factæ & sectæ, recondentes apicem arcuatum longum, prætenuem, sulcatum, & duplicatum, imò & cavatum, quo ceu linguâ & osculo utuntur. Pectus gibbosum est, hirsutieque asperum, in scapulis griseum, in parte anteriore

Fig. 4.

f. 32.

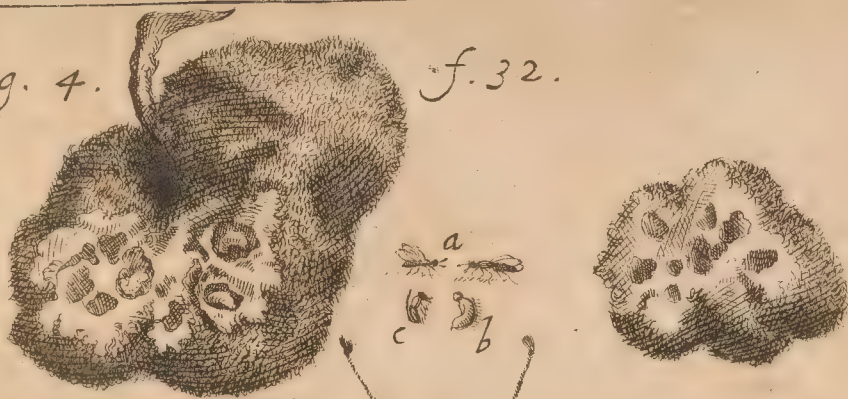

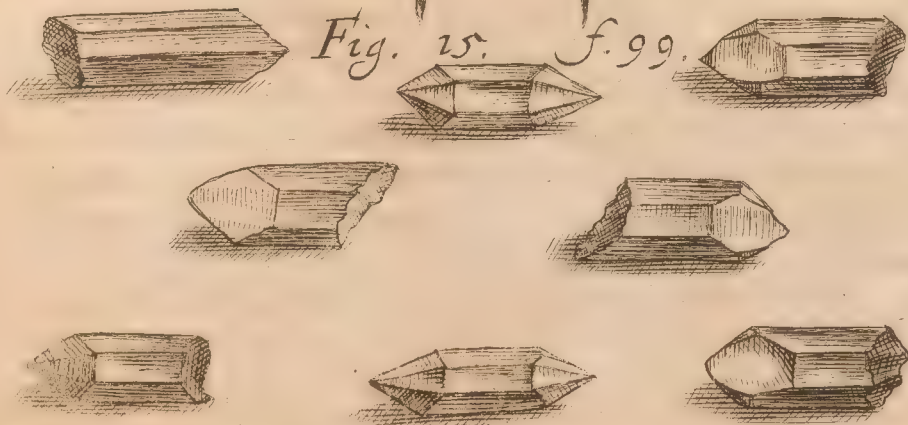
Fig. 9.

f. 49.

Fig. 25.

f. 99.

anteriore flavum, ab eo utrinque pedes tres egrediuntur hamati & pectori adplicati. *Alvus* septem sulcatur annulis, hujus extremitas è duobus laminis s. foliolis sibi junctis composita est: pressâ eâdem *intestinula* cum *nodulo stomachi vicem sup- plente* (velut in Ruminantibus) cernuntur. Secui quoque *Papilionem alium* crassô ventre è Cinereo albicantem, hirsutissimum, qui *ova* velut in *catena* prælonga connexa plurima tenebat, pallida, margine superiore candicante; Vide Eruculam Carnium: Secui *Papilionem versicolore*m iisdem visceribus præditum, cujus elegantem picturam adjungere volui

Fig. IX.

OBSERVATIO XXIV.

D. JOH. de MURALTO.

De

Violâ luteâ cum Phrygano.

Foliis *Salviæ* firmiter inhæsit *Phrygano* senis pedibus splendentibus nigris, è quo prorupit pallidum subrubrum & subrotundum corpusculum aptè complicatum, cujus *alvus* crassior, novem annulis sulcabatur: in fine annuli primi & capitæ utrinque duo observata sunt puncta nigra, aderant anteriùs oculi, & juxta eos osculum cum appendicibus binis: *Pedunculi sepulti* intra aliformem crustam jacebant. Insectum hoc è Phrygano exiturum firmissimè adhærens *alvo* in *salvia*, & *foeniculo* reperi, senis pedibus atris variegatum; transactô triduô, *Viola*, insectum luteum vivum, punctis in *vaginulis* nigricantibus, latiore *mystace*, effractô phryganiô, erupit, hujus figuram adjunxi.

Fig. X.

G

OBSER-

OBSERVATIO XXV.

D. JOH. de MURALTO.

De

Pulice campestri, Herdflöhe.

Insectum alatum parvum, lentis magnitudine reperi in hepatica fontana, cujus caput scutatatum, & squammatum erat, binis utrinque oculis in margine exiguis, cum antennis simplicibus, osculum pectori incumbebat, cum rostellum simplici spatio inter pedes medio reclinato: ultimus pedum ordo cæteris longior erat, ad saltandum aptissimus, ordo verò medius & primus minor erat & brevior; omnes hamati & circa tibias spinosi; alarum costæ albicantes fuerant, superiores quidem obsoleti, inferiores albidicoloris. Alvus decem annulis sulcatur spadiceis; duæ in ano appendices extiterunt.

Simile insectum non quidem alatum, sed subsultans reperi in Buxo viridi, punctis nigris conspersum, cui oculi utrinque ad capitis scutum pallidi erant, rostellum oblongum, & antenna articulata, ut in præcedente.

OBSERVATIO XXVI.

D. JOH. de MURALTO.

De

Perla Ribesiorum.

Perlam exiguam in Ribibus notavi obsoleti coloris, grisei, admirandæ texturæ: nam Caput habebat triangulare, cinereum, cujus basin, seu partem præcipuam anteriùs constituunt duo oculi smaragdini speculares protuberantes & intra quos recta duo cornua surgunt, duodecim verticillis hispidulis mobilia. Os hinc ex oblonga papilla apice donata prætenui egreditur: juxta id utrinque duæ proboscides

scides, tribus geniculis oblongis articulatae, & velut in araneis ad Osculum complicatae, hispidulae surgunt, intra proboscides has maxilla forcipata & labium inferius pilosum papillam oblongam & cavam aptè claudit, usque ad apicem prætenuem.

Thorax gibbosus & tuberosus est cinereus: anteriore ejus parte sex pedes, quatuor articulis, & hamo duplici oriuntur. Posteriore ala erecta duæ sex costis cartilagineis extensæ, in fine plicatiles oriuntur. Ad Dorsi extremum utrinque appendices geminae grisei coloris eriguntur, globulum in extrema sui parte sustinentes: Albus decem annulis variegatis albis & obsoleteis fulcatur: ex ano duplicatus apex castanei coloris emittitur, apprimè ad invicem complicabilis: Ova nigra, cortice duro splendido inducta secernuntur.

Masculus particulam in ani extremo habet mobilem, duplici folio spinoso, & denticulato fine instar vulvæ præditam: quâ penicillum seu apicem fœmellæ comprehendit.

Ex alvo masculi educitur filum spadiceum, instar prætenuis vermiculi.

OBSERVATIO XXVII.

D. JOH. de MURALTO.

Aranea vulgaris, vide Hooekium in Micrographia Observ. 47.

PRæter ea notavi, quatuor oculos in quadrangulo positos nigros rotundos, araneam in fronte gerere. Osculum latum chelis in superiore maxilla dentatis, in fine hamo adunco simplici tenuissimo donatis instructum est, cui accedunt forcipes maxillæ inferioris Cancrorum instar denticulatae.

Antennæ binæ tribus articulis geniculatae, & hamatae, spinosæ versicolores, manuum locò sub ore exeunt.

Sex pedes diversimodè punctati, gemino hamo instructi,

spinosi, è femore, tibia & extremo pede constantes, juxta se invicem è pectore producuntur. È filo pectoris *alvus crassula* gibbosa punctata procedit, ovulis & mucò imprægnata: ex *ano filum* ducitur.

OBSERVATIO XXVIII.

D. JOH. de MURALTO.

Bombyx. Vide Malpighium: quæ ego cum amicissimo Wagnero nostro notârim, paucis referam.

C *Aput ejus* subrotundum est, punctatum, pilosum. *Oculorum* locò quatuor utrinque nodulos, juxta se invicem positos, gagatis instar nigerrimos gerit, *quintus autem oculus ad scutum nasale*, in angulo *antennarum* reconditus est.

Ad oculum primum producitur utrinque *antenna è vaginula* albicante prominens, spadicea, in extremitate pilosa, *duobus nodulis* albicantibus articulata, quibus intro vaginula ad objecti improporionati præsentiam recondi potest.

Scutum Nasale in triangulum capitis anteriùs desinens, quod transversam squamam possidet, visitur. In fine hujus trianguli *macula quatuor obscuriores* notantur. Sub scuto nasali *chela denticulata latiores*, apicibus sex nigricantibus complicantur; sub his *Nystax menti* locò prodit, minimus, ibidem *vaginulis recondi aptus*. Ex oris proprio *tubulo*, à gula diverso, ducitur *Sericum*.

Sub mento *appendix instar barba* hirsuta conspicitur: à lateribus hujus appendicis utrinque alix *antennula nigricantes* minimæ, prodeunt. *Collum flavescente* margine incipit, atque ex annulo primo construitur, à posteriori loco lineâ rectâ, ad latera verò maculis binis nigricantibus vestitur: *pilosum est*, juxtaque *par primum pedum* foramen circulo nigro
splen-

splendente cinctum utrinque repræsentat. Post Collum *Thorax gibbosus*, rugosusque cernitur, nigris punctis, brevioribusque pilis conspicuus maculæ binæ obsoleti coloris thoracem terminantur.

Anteriùs in collo & thorace *tria pedum paria flavescencia* geniculata, è basi densiore in apicem *simplici hamo* præditam terminantur. *Hamus acutissimus est*, coloris spadicei, incurvatus. Cæterùm *pedes pilosi sunt*, horumque articuli *nigris fimbriis* distinguuntur. Tota corporis *longitudo* novem annulis sulcatur, se invicem aptè ingredientibus. In fine annulorum *foramina* nigro margine cincta reperiuntur, *spiritalia* dicta. In *Dorso annuli tertii* duo signa literæ C. seu semilunaria flavescencia reperiuntur. In *sexto annulo* signa *subcærulea* minora literam C referentia adsunt. Ad annulum *nonum* in dorso surgit *caudata appendix* perspicua, hirsuta, è virore flavescens.

Priores pedes, cùm terminentur intra foramen spiritale secundum, reliquos post se relinquunt circa foramen quartum eductos, crassos, spinosos, pilis albis conspicuos, & instar *φιλανθρόπις herba spinis in corona confitis* & ad adhærendum aptissimis munitos, terminanturque ad foramen spiritale antepenultimum.

In fine totius corporis itidem latissimi omnium *pedes duo*, quibus corpore erecta stare potest hæc Eruca, conspiciuntur. Intra pedes hos anteriùs *Clunes hirsutiores* cum *anhiatu* notantur.

AGula ad anum usque per omnia *intestina* reperta sunt foliola mori, sensim magis digesta, *humore tenacissimo* mixta; *forma excrementorum oblonga est*, sulcata nodosa, & conglobata instar fructûs mori, subviridis. Utrinque ad collum interiùs *Lymphatica* sparguntur, è quibus ducitur *glutinosa lymphæ*, successivè in sericum abiens. *Lymphæ hæc per fistula intestinalis* superficiem defertur, *ductibus propriis* inclusa, qui in *plures canaliculos* insignes ad *regionem stomachi* dispescun-

tur, quò in loco undique numerosissima *vasa spiritalia*, ni-
vea, aëre plena, cernuntur: tam facile autem hæc lymphain
stomacho *coagulatur*, ut derepentè ab aëre frigidiusculo in-
crassetur: *Foraminibus* hisce spiritalibus *utrinque valvula*
preposita est, ut aër semel ingressus, humorem in lymphati-
cis coagulet, nec egredi possit; hujusmodi foramina notan-
tur in *Lampetra* minima pisce, qui fugendo sese sustentat.

Quàm levissimè vulneratâ cute *liquor flavus*, aquosus
valdè, & copiosus secernebatur, qui dum adhuc intrâ cana-
liculos suos latitabat, stagnatione consistentiam, colorem-
que acquisivit talem, qui in longum *ductus*, *fila sericea*, pro-
pè osculum flava, ad anum verò albicantia, exhibuit.

Utrinque juxta intestinorum ductum rectum, simpli-
cemque complicata duo *vascula aurea*, transparentia, admo-
dum glutinosa in longitudinem totius animalis deducta,
lumbricorum instar conspeximus, quorum altera extremitas
juxta Oesophagum implantatur, altera verò in *apice dorso in-*
cumbente terminatur.

Notavimus itidem è spiritalibus foraminibus non aliter,
atque ab intestinis humanis ad Mesenterium derivari *vascula*
ad ductum intestinale Bombycis, aëre plena, *trifidâ ramorum*
serie, ut semper ramusculus spiraculi superioris, furculos ad
spiraculum inferius demittat, & insimul annulos suffulciat:
Vascula hæc spiritalia coloris sunt obscurioris, quæ verò ni-
vei coloris sunt, hæc per *intestinalem fistulam*, ut & sacculos
sericeos quam copiosissimè disperguntur, adeò ut existimem
(salvâ aliorum opinione) hunc in modum Serici generatio-
nem, Naturâ monstrante viam, fieri.

Succus Mori foliorum lentus in Bombycis stomacho digestus,
ex intestinis per vascula albicantia sub chyli forma quaquaver-
sium dispescitur: accedente per spiracula aëre vitalitatem ac-
quirit, ut bombyx aliquanto tempore exinde nutriatur; cum ve-
rò magnitudinem acquisivit justam, mutatis variis exuviis ve-
sci desinit, quò tempore *chylus lympham quandam aureo colore*
fulgentem

fulgentem in adjacentia utrinque vascula vermiformia deponit, quæ alteratur & admodum glutinosa redditur, turgens vomitu quasi sparsa glutine vel parietibus adhæret, in filâ prælonga deducitur per dies aliquot, usquedum nempe collecta hæc lymphæ pallida superabundans evacuata fuerit: vel sibi relictæ bombyces nidos seu domunculos è serico efformant, more aliarum Erucarum, ibiq; in Aurelias vertuntur, mirè infantis effigie complicatas quiescentes, donec domunculus ab adversa parte humectato, atque premorso egrediatur Papilio albus hirsutissimus, innumeris ovis scatens, & post congressum eadem parietibus aut domunculo aspergens.

OBSERVATIO XXIX.

D. JOH. de MURALTO.

Milvus, cum amicissimo Wagnero nostro examinatus.

Milvi figura exterior æmuletur Falconem in Clave descriptum. Hic jam suffocatus, sibi relictus, spiritû ori inflatô, ad semetipsum rediit.

Venter infimus pinguedine fartus erat.

Hepatis duplicaturam s. binos lobos distinguebat sub diaphragmate mediastinum, s. paries membranaceus interstitius à scuto pectorali & pleura productus.

Vesicula biliaria, bile porraceâ plena, circiter ulnæ quadrante cholidochum ductum comitabatur duplici egressu in intestinum.

Ad ventriculi latus dextrum glandula subnigricans reperta est, pinguedine stipata, cui particula Pancreatis adhæsit.

In initio intestini recti duæ appendices vermiformes notabantur, admodum exiguæ, quæ locô appendicum cæcorum insignium adsunt.

Sesqui-

Sesquiulnam aequabat longitudo intestinorum: Hæc fibris à frigore contractis admodùm dura evaserunt.

Ventriculus Pyriformis erat, cujus membranâ primâ demptâ, quæ carnosior est, plexus aderat locò Oesophagi glandulosus, integrum Oesophagum ambiens: glandulæ hæc instar ovulorum carnearum exactissimè configuratorum, & perspicuorum erant.

Renes in Lumbis profundius latirabant.

Lienem nullum observavi, nisi glandulam in dextro ventriculi latere positam, pro ipso accipere velis.

Erenibus vasa candicantia quadam, s. nervi ad ani extremitatem veniunt: itidem vasa sanguifera: ut & ureteres in podicem abeunt.

Renes succenturiati oblongi, utrinque renibus adstiterunt.

Diaphragmatis locò membrana tenuissima est, Cor involvens.

Sub tali Diaphragmate Pulmones latitârunt floridi, cavernosi, spatiosa costarum subintrantes.

Cor oblongum est, binis ventriculis, totidemque auriculis, & artificiosissimè valvulis XII instructum. Sub semilunaris valvulis transitus est, in Cordis coronarias, hinc ipsam Aortam.

Inflato aëre in asperam arteriam propè pulmones dissectam, exactè perceptus est sonus, quem avis hæc viva edebat.

Musculi pectorales crassissimi alas fortiter movebant: Insignes item tendines suralium musculorum reperiuntur.

Detractâ pelle capitis, Organa auditus pulchrè apparebant, videlicet tympanum cum transparentibus per illud ossiculis.

Oculi prægrandes intra orbitam membraneam spectabiles continebantur, qui instar cornu duram Corneam tenebant, humoremq; crystallinum mirè protuberantem.

In Cerebro præter protuberantias varias notavimus insignem

gnem Glandulam pinealem, in ejus meditullio repositam, à
 cujus parte anteriore & posteriore quatuor radices medullares
 in glandula substantiam absumptas, cum, & absque Microscopio
 conspeximus. Radices hæ medullares è pluribus filamentis nerveis
 in unum funiculum congregatis constat & sunt; anteriores quidem
 è protuberantiis anterioribus, posteriores autem radices, è pro-
 tuberantiis posterioribus suos nervulos acceperunt, ut cer-
 tò certius sit Glandulam, hanc nervis omnibus in compendio jun-
 ctis suffulciri, in eaq, spiritum purissimum, subtilissimum maxi-
 mè mobilem, & serenum residere, qui in homine mentis distan-
 tis Imperium fideliter exequatur. Neque me deceperunt, uti
 nonnulli in publicis suis scriptis putârunt, vel pars medullosa,
 suis candidis striis transversis, utpote quam seorsim sub nati-
 bus conspeximus, vel aliud quiddam, quod ductum nervo-
 rum non immediatè consequatur: nulla est absurditas, dice-
 re: Animam suis præcipuis operationibus in Cerebro, & imprimis
 in ejus centro residere, utut ab Anatomicis nominetur: posi-
 tò etiam Capillos quandoque inibi reperiri, hoc tamen cer-
 tum est, organo tali læso, lædi in homine rationem, imò
 testantur Observationes Chirurgicæ & anatomicæ, Cerebrum
 lædi posse absque morte, sed Glandulam pinealem vel tantil-
 lum læsam derepentè & uno quasi ictu hominem trucidare: Imò
 experimentum in Canibus institui potest viventibus, stylo ad
 hanc particulam traducto, quod non uno saltem experimen-
 to Celeberrimus ille Chirurgus & Anatomicus Artheaud Lausa-
 nensis discipulos suos edocuit. Impeditur quidem in opera-
 tionibus suis anima, malè constitutâ glandulâ: sed revera
 principale hoc ejusdem folium esse, dum erecta hinc inde ad
 cerebri systolen atque diastolen motilatur, atque libera degit,
 evincitur: pluribus autem me explicui in Epistola quadam
 (cujus responsa desidero) ad Excellentissimum Helvetiorum Apol-
 linem Dominum & Patronum meum colendissimum data, qui pu-
 blicè sententiam meam corrigere sustinuit. Reliqua in Mil-
 vo notata cum Falcone conveniunt.

H

OBSER-

OBSERVATIO XXX.

D. JOH. de MURALTO.

De

Gryllo-talpa.

PRÆcedentibus Ephemeridibus Observ. LXII. Gryllo-talpæ descriptionem exhibui, atque de Ventriculis hujus animalculi disserui, horum nempe structuram eandem esse cum structura Ventriculorum Grylli vulgaris, quam Observ. LVIII. ibidem proposui. Interea temporis nunquam otiosus amicus meus, *Pythagoras*, pag. 8. *Merycologia sua* sub prælo sudantis, errorem nihilominus, vel oblivionem in me notavit, cum de duobus saltem ventriculis Gryllo-talpæ, nullâ mentione appendicum factâ, scripserim. At, referri possunt ad intestina cœca, sicuti in Avibus quibusdam, & quadrupedibus contingit, quorum coctio non perficitur antequam ad duplex cœcum perveniat. Referri quidem ad ventriculos possunt, eò quòd multum iis intercedat analogiæ & affinitatis: lateraliter quoque ventriculo nodoso & sulcato tam aptè adhæreant appendices & beneficio vasculorum aëreorum s. trachearum cum eodem ita devinciantur, ut nisi disrumpantur hæc vascula spiritalia, primo intuitu, pro uno & eodem ventriculo reputes: Ruminantia porrò quatuor ventriculos possideant, ut plurimum. Porrò, sub appendicibus his fistula intestinalis aliquo-usque rectâ deorsum pergat ad Coli valvulam insignem, quæ ab ano liquorem vel flatum nullo modo, ab œsophago verò per ventriculos omnes admittit, quàm facillimè usque ad recti finem transmittit, circa quem finem glandulæ duæ pellucidæ & albican-tes, sive testes notantur: Ventriculorum schema depictum addidi in Tab. 1. 2. & 3.

Fig. XI.

TAB. I.

Fig. 12. f. 61.
tab. 1.

Fig. 12. f. 61.
tab. 2.

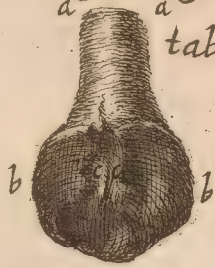

Fig. 11. f. 59.
tab. 1.

Fig. 11. tab. 2. f. 59.

Fig. 11. tab. 3. f. 59.

TAB. I.

Exterior facies.

- a. Gula.
- b. Ingluvies sive primus ventriculus.
- c. Spatium inter nodulum & ingluviem.
- d. Nodulus sulcatus tracheis perspersus sive ventriculus alter.
- e. Appendices duæ, sive Ventriculus tertius & quartus.
- f. Intestinum tenue,
- g. Valvula coli.
- h. Intestinum crassum & latius.

TAB. II.

Interior facies secundi ventriculi Gryllo-talpa.

- a. Corona supernè nodulum jungens.
- b. Corona inferiùs nodulum cingens.
- ccccc. Bracteolæ sex dentatis papillis armatæ.
- dddd. Concurfus bracteolarum.
- e. Finis seu transitus à nodulo ad Appendices.

TAB. III.

- aa. Cornua.
- bbb. Caput acuminatum & barbatum cum papillis albican-tibus.
- cc. Brachia geniculata, ferrata.
- d. Scutum testaceum nigricans.
- ee. Pedes anteriores.
- ff. Expansæ antennæ.
- gg. Alæ plicabiles.
- hh. Pedes posteriores oblongi.
- ii. Ani fibrillæ pilosæ.
- k. Anus.

OBSERVATIO XXXI.

D. JOH. de MURALTO.

Ardeæ stellaris, die XIX. Novembris cum
Cl.D. Theodorico Zwickio, examina-
ta. *Lohrrind / oder Maßwenhe.*

EJus longitudo à rostro extremo usque ad ungues quinque spithamarum est; Collum binas, Pectus & Abdomen unicum, sex verò Alæ extensæ adimplent: Rostrium octavam ulnæ nostratis partem tenet, apice duriore peracuta, utrinque dentata, virescit infra, supernè nigrescit. Verticis plumæ è nigro in spadiceum abeunt colorem. Collum plumis oblongis, stellatis, transversisque maculis insignitis constat, reliquis plumarum color ad Rusticulam (*Niedschneppf*) accedit. Pedes sunt instar Rostri obscure virentes, digitis utrinque quatuor, unguibusque armati. Oculi membranâ nictatoriâ cincti, circulo aureo donati sunt. Lingua cartilaginea est, bifida circa basin, & dentata, ossi hyoidæo stabilita: Cornua ossis hyoidæi sunt duobus articulis mobilia. Caput bronchii in fine ferratum est, hiatus autem anteriùs binis cartilaginibus, lateraliter carnosus musculis mobilibus, & osseo in dorso apice cinctis, vel clauditur, vel aperitur, prout vocis modulatio id requirit. Ipsa autem Trachea contiguis annulis cartilagineis usque ad pulmones necitur: de quibus Tab. 1. & 2. conspici possunt. Musculi pectorales sunt crassissimi, costis adplantati, sub iis intercostales cum triangulari conspiciuntur. Os sterni arcuatim protuberat usque ad claviculam, quæ prætenui, sed duriore membranâ cingitur, ut pectus à collo distinguatur.

Cor suspenditur Pericardio, à sterno, quod Mediastino succingitur in Pleuram abeunte. Cor coniforme est, binis ventriculis constans, quorum sinister crassissimus est, ut vi ejciantur

tur in corpus universum sanguis arteriosus : dexter verò tenuis, ad solam sanguinis venosi receptionem. Pulmones à clavicula usque ad testes costis intertexti conduntur, spongiosi & porosi vasis sanguineis perspersi. Sex utrinque costæ sunt cum sterno contiguæ. Vena cava à cordis dextra auricula per Pulmones descendit suprâ renes in pelvi reconditos, ad quorum confinia juxta cor observantur duo testiculi, albescentes, fibrosi & oblongi, ductus suos ad anum transmittentes: Hepar, velut etiam humanum, in duos lobos divisum est. Vesicula autem biliaria pyriformis è divisura hepatis prodit. Oesophagus amplissimus est, ut majorem piscem nullo molimine deglutiat. Stomachus internè crustâ glandulosâ, villisquæ munitur. Pylorus valvulâ præcluditur, & admodum arctus est. Intestina tres ulnas longa sunt, fibris circularibus densata, viscosiore bile plena, flexibusquæ glandulosis hinc inde conspicua. Intestinum cæcum simplici valvulâ admodum parvulâ præditum est.

Fig. XII. p. 59.

TAB. I.

Trachea ardeæ stellaris.

- a. Lingua in basi bifida.
- bb. Os hyoides.
- cc. Rima cartilaginis arythenoidæ.
- dd. Corona dentata annulis cartilagineis imposita.
- e. Aspera arteria.

TAB. II.

- aa. Asperæ arteriæ pars ad pulmones tendens.
- bb. Divisura bronchiorum.
- cc. Membranea & plicabilis pars bronchiorum.

OBSERVATIO XXXII.
D. SAMUELIS LEDELII.
Epileptica pariens.

Puerpera primipara sub ipsum partus tempus excrucia-
batur paroxysmo gravi epileptico. Obstetrix imperter-
rita foetum partui vicinum sentiens, paroxysmo negle-
cto strenuè munia sua exequitur, feliciterque foetum ex-
trahit: quo facto, statim subsequitur paroxysmi intermissio,
lochiorum debita exclusio, firmaque per Deum valetudo, nec
hucusque ullum hujus mali signum in trium jam liberorum
matre apparuit.

SCHOLIUM.

Singulare est in hoc Casu, epilepsiam à partu originem pa-
riter & medelam invenisse. Author sanè Libri de natura
pueri, Hippocrates quibusdam creditus, in partu maximè
laborare prodidit, quæ primos partus experiuntur, eò quòd
doloribus non adsueverint; quorum etiam dolorum tum sæ-
vicia, tum nimius metus primiparam hanc dubio procul in
epilepticum istum insultum conjecerat; qualem quoque per-
pessà fuit femina, cujus Dec. I. Ephem. harum Ann. II. Ob-
serv. 67. mentionem facit. Uti verò ad partum naturaliter fe-
liciterque absolvendum, non parturientis tantùm matris,
sed foetùs quoque parturiendi conatus requiruntur: ita præ-
senti in casu nixus, quem moliri puerperam gravis illa morbi
invasio prohibuerat, ab hoc ipso motu convulsivo peractus
fuit, totius nempe corporis motu & agitatione uterum unà
commovente, foetumque inhaerentem & exire paratum ex-
cutiente, non secus ac à Vomitoriorum etiam operatione,
corpus concutiente, partum promoveri nonnulli observa-
runt, atque supervenientem difficulter parturienti sternu-
tationem (quæ ipsa *Ebn-Sina lib. 3. fer. 1. tr. 5. cap. 8.* quasi mo-
tus levis epilepticus esse videtur, uti vicissim epilepsia quasi
sternutatio

sternutatio multa & fortis,) salutarem esse, cum *Hippocrate* 5. *Aphor.* 35. *Celsus lib. 2. cap. 8.* experientiâ non contradicente, adnotavit. Cæterùm huic simile omnino exemplum *præced. Ann. III. observat.* 212, ut & *Nicol. Tulpus lib. 1. obs. cap. 10.* suppeditant.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XXXIII.
D. SAMUELIS LEDELII.
Vesiculæ serosæ in foetu.

EMbryonem hydropicum introducit, *Observatio* 42. *Ann. I. Ephemeridum*, cui hoc affuo. Imprægnata exquisitissimo desiderio Vinum, quod hic loci non infrequens, expetebat, indiesque ad ebrietatem ferme sese implebat gestationis tempore. Quid fit? embryone feliciter in lucis auras extracto, totum corpusculum vesiculis copiosis serosâ lymphâ refertis, notatum adspicientium alliciebat oculos, matrique delictum exprobrabat tacite, non diu superstes.

OBSERVATIO XXXIV.
D. SAMUELIS LEDELII.
Sudor sanguineus.

CIvis Grünbergensis, rusticanæ prosapiæ, statæ ætatis, ita ob errores diætæ corpus sibi reddidit scorbuticum, ut, præter Cachexiam, in hoc unico omnia velut in compendio posses conspicere scorbuti versipellis symptomata. Hic quoties à motu sudat, sanguineo sudore sub alis indusia maculat, qui liquor rubicundus tam tenaciter linteis inhæret, ut difficulter cedat lotricis manibus.

SCHOLIUM.

SCHOLIUM.

Sanguis scorbuticorum cum sero multo diluatur, sudoribus eapropter admodum eos obnoxios esse constat; illud verò serum uti acrisale turgere, symptomata morbo illi familiaria satis ostendunt: ita sanguini etiam majorem justo fluiditatem, fibrarum ejus compagem laxando, conciliat; unde & idem per arteriolas minimas ad glandulas miliares subcutaneas delatus, facile unà cum sero isto per tubulos excretorios exitum inveniet, imprimis à motu corporis concitator si factus fuerit. Talem etiam sudorem sanguineum in puella scorbuto laborante vidit Excellent. D. Langellottus, teste Dec. I. Ann. VI. Observ. 10. Ephem. harum, & in femina noster D. Wedelius, pag. 188. Physiolog. med. Quamvis autem sanguinem ipsum sic posse excerni, nullum sit dubium, tot in sanis etiam corporibus observatis cruoris exsudantis exemplis id testantibus, serosam tamen corruptum humorem mentiri similem fluxum quandoque posse, admodum est verisimile, sero nempe, eodem Wedelio notante, humorum omnium vehiculo existente, eorumque salium & sulphurum tincturam imbibente, sæpe ideo hanc ipsam ob causam rubicundo sub colore per vesicam in scorbuticis effluente, &, quod *Sal-muth. cent. 2. obs. 28. Thom. Bartholinus cent. 4. hist. 62. & Sachsus noster Ampelogr. pag. 395.* se observasse, fidem faciunt, e potu vini rubri generosi particulas per sudorem educente.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO XXXV.

D. SAMUELIS LEDELII.

Hæmorrhagiæ in carpo cura.

Nobili Marchico non levioris fortis vulnus ab adversario infligitur in carpo, tamque altè gladius penetrat, ut plura scinderet vasa sanguiflua, quod declarabat hæmorrhagia contumax. Generosissima remedia

dia sanguinem sistencia in cassum adhibebantur, ægrique interitus ante fores erat; ut ultimum, adhibetur cauterium, sed nil proficitur. Ad prognostico relictum ægrum, mortique vicinum accedit vetula, visne consilium inquires? annuit ille, adplicat hæc vulneri fomitem (den Zunder aus dem Feuerzeug) inque illum jam impositum flammam excutit, leviculis & supersticiosus verbis maritatas. Dictum factum, sanguis instar Circes baculo tactus subsistit, & sauciatus adhibitâ Chirurghi manu integrè convaluit.

SCHOLIUM.

MEdelam hanc superstitionis non nihil, ob verba superaddita, alere, quamvis fateri necesse sit, quò minùs tamen naturaliter successisse eam dicamus, nihil obstat: Fomes etenim ille, ex linteis, uti suspicor, ambustione paratus, flamma in eo excitata, terrorque ab ea conceptus, omne curationis punctum videntur absolvere. Lintea quippe ex lino præparato contexta, ustulatione in nigricans illud, leve, & facilè in pollinem ferè impalpabilem concidens, simulque sale & oleo, anodyno ac traumatico, prægnans corpus abeunt; quod ideo exsiccandi ac hiatus obturandi, leniterque insuper, ob sal conjunctum, adurendi ac crustam inducendi vi, ab actuali dein concepto igne adauctâ, instruitur, sicque fluenti sanguini obicem ponere potis est; quem effectum præstare eò magis valuit, cum sanguinem irruentem terror & metus ab improvisò excusso igne conceptus, atque insolito arcanorum verborum ritu adauctus cohibuerit. Sic in venæsectione meticulosus sanguinem non effluere quandoque observamus, adustionem ferro candenti factam à Celso aliisque commendari, cinerem bombacis, quercus &c. hæmorrhagiis opponi, & lanugines etiam vegetabiles iisdem mederi novimus.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO XXXVI.

D. SAMUELIS LEDELII.

Vasa fictilia effossa.

Illustrissimo Curiosorum Collegio jamdudum destinaram hanc Observationem, sed hærebam dubius, utrùm ea materiæ esset dignitas nec ne, quæ publicæ luci exponeretur. Verùm cum jam habeam præeuntem Nobil. D. D. Hagedornium, Amicum colendiss. Observatione 137. Anni tertii Ephemeridum, ut & Analecta anno 4. & 5. annexa, ideo hic sisto. In finibus Neonetkoviensibus, uno milliari à Grunberga, varii conspiciuntur colles, in quorum medietate numero plura latuerunt vasa fictilia, diversæ magnitudinis, variæ formæ. Matrueus meus Dominus Reiche, lapides ad cellam ædificandam quærebat hinc inde, & fortè fortuna hos dislocabat aggeres, & hæc vasa offendebat. Rem ut ipse viderem, adstiti, manum admovi, & vasa, erui. Inerat in medietate monticulorum horum plurima vasa, primùm mercenariorum runcinis contusa, dein ob raritatem lenius tractata, & variis Amicis transmissa. Quamprimum extrahantur, humida aliquantulum mollia & fermè friabilia erant, sed ab aëre ambiente statim evadebant duriora. Seposita & remota arena, inveniebamus saxa grandiora, ordine circulari veluti posita & in medio ollam capacem, quæ erat referta ossibus comminutis & friabilibus; qualia autem fuerint, diligentissima & curiosissima non poterat explicare examinatio. Olla ossibus repleta erat tecta operculo: magnitudine etiam & capacitate discrepabant vasa, quædam erant vacua, sed pleraque ossibus erant repleta, aut cinerem cum arena continebant. Studiò hæc ita fuisse disposita conjectu facilè, inquisivi diligentissimè in vicinis locis, & quantum rescire potui à decrepitis rusticis, putabant, & quod audierint, affirmabant, ante seculum & quod excurrit hic loci fuisse habitaculum

lum prædonum; quousque autem huic relationi fidendum, non determino, interim de veritate dubito. Adeat cui placeat Anni quinti Ephemeridum appendicem, ac quæ sit ingeniosissimi sic dicti Balduini sententia de hisce fictilibus, examinet, & an ejus Urnis Gentilium Germanorum hæcce vasa nostra queant assimilari, judicet; ego nuda relatione hac vice sum contentus.

OBSERVATIO XXXVII.

D. SAMUELIS LEDELII.

Vulnera pulmonum non lethalia.

ANNI tertii Ephemeridum *Observatio 189.* demonstrat, vulnera pectoris cum læsione pulmonum non semper esse lethalia. Vulnus pulmonum curatum consignavit etiam *Horstius Observ. Medic. lib. 3. Observ. XI.* Mihi hoc suppetit in tali casu, quod hîc do. Locumtenens, nomine *Rühlemorgen* in Regis Sueciæ Exercitu contra Polonos militans transigitur à Tartarorum sagittâ circa quintam & sextam costam superiorem, cuspide in pectore manente. Curabatur, & adhuc vivit per viginti aliquot annos sanus & incolumis, geminaque vice præterito bello Gallico-Batavico Electoris Brandenburgici castra secutus. Est vir longioris staturæ, ast exsiccatus, lenique tussi semper molestatur. Curæ meæ subfuit febricitans, alio tempore plus quam consuetum, tussiens, sed feliciter Dei gratia bis restitutus.

Quando sagittæ mucro se movet, & ob gravitatem imā petit, sentit obscurore dolorem & sanguinis fluxum copiosissimum per os. Ante aliquot annos tres Medici consuluerunt, mediante sectione per Chirurgi manum, extrahere cuspidem: annuit noster & strenuè operationem sustinuit, ast in cassum, quia locum cuspidis non invenerunt. Vivit jam in Poloniâ ad actiones vegetus, annorum præter propter sexaginta.

OBSERVATIO XXXVIII.

D. SAMUELIS LEDELII.

Ossa humana profunt in Dysenteria.

ANNO 1679. Dysenteria epidemia grassabatur in nostra civitate Grunbergâ mensibus Junio, Julio, Augusto, eratque præprimis infesta teneriori ætati, certisque plateis, nec extra civitatem se diffundebat, siquidem omnes pagi in viciniâ siti ne unicum quidem alebant dysentericum. Remedia à Practicis recommendata adhibebantur plurima, sed absque euphoria. Discurrebat de remediis expertissimis mecum Capitaneus Moscoviensis, qui per plures annos in Magni hujus Imperatoris Exercitu militaverat: hic referebat, quod hicce morbus aliquando tertiam Exercitus Moscovitici partem exhausisset, tandem loco specifici fuisse adhibitum pulverem ossium hominis violentâ morte enecti, & quotquot hunc gustarint pulverem, evasisse omnes. Feci periculum, & quia ante portam in rota erat corpus, quod aliquot annos sub diâ jacuerat, ideo procurabam ossa brachii, jubebam ut pulverisarentur, dabam nudum huncce pulverem, etiam aliis mistum, & fateor, omnes qui usurparunt hunc pulverem, fuisse sanatos. Occultavi autem summè, ne quis rescisceret, unde medicamentum venisset, aliàs nausea absteruisset omnes ab ejus usu.

SCHOLIUM.

Ossa humana insignes edere effectus in exsiccandis, absumendis & extirpandis vitiosis in corpore humoribus pituitosis, jam observavit *Dan. Beckerus Med. microsm. lib. 2. c. 6.* salina cum sint corpora, salinam etiam exsiccandi & absumendi obtinere facultatem arbitratus; exsiccandi, discutendi, adstringendi, & fluxus quoscunque, ac in specie dysentericos sistendi vim pariter iis tribuit *Job. Schröderus Pharmacop.*

cop. lib. 5. class. 1. cap. 23. Unde medicamentis contra dysenteriam proficuis eadem à quibusdam fuisse admixta novimus. E contra ossa humana hominibus devoranda exhibere, abominandum ac impium censet *Henr. Smetius lib. 2. Miscell. med. cap. 52.* Et *Phil. Höchstetterus dec. 5. obs. med. cas. 9. abjiciunt,* scribit, *ossa anthropophagi, nec bestia comminuunt: qualis igitur impudentia nos cogit, ut in catarrhis, in podagra, in dysenteria, aut omni dolorifico fluxu alvi, humana ossa combusta exhibeamus?* Mihi, ut alia, quæ moneri possent, taceam, si non nisi ossibus dictis morbos illos abigi daretur, & alia brutorum ossa non suppeterent, durior æquo hæc videretur censura; cum tamen eundem effectum ab equinis, bubulis, aliisve ossibus impetrare liceat, cervinum etiam facilè parabile cornu, experientiâ teste, eadem virtute polleat, ad evitandam omnem crudelitatis aut læsæ humanitatis notam, lubentiùs iisdem abstinerem; salvo interim cuilibet de hisce relicto iudicio,

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XXXIX.

D. SAMUELIS LEDELII.

Grillus in aure mortem inducit.

Excellentissimus Cnöffelius Observatione 50. Anni 4. & 5. Ephemeridum mentionem facit rustici, cui grillus in aurem irrepserat, quem feliciter restituit. Pastoris uxori in Comitatu Sorano grillus etiam irrepserat in aurem, adhibuerat plura medicamenta, omnia tamen frustra, tandem doloribus immanissimis superata, obiit. Putavit grillum huncce exclusisse foetus juniores & hos tantas in capite creare molestias & excitare turbas, ut veluti furibunda existeret dum clamore sese moverent in calvaria. Curationi præfuit Comitum à Promnitz Archiater Nobilis à Rustel, Amicus dum viveret amicissimus.

OBSERVATIO XL.

D. SAMUELIS LEDELII.

Lapsus ex alto indemnis.

INDucatus Saganensis pago *Wähnis* reparabatur hoc Anno templum cum turri: faber lignarius operi intentus nimium, fallitur pede & prolabitur de turri in tectum templi, ibique aliquantulum commoratur & dein ulterius in terram cadit, sed absque ulla notabili læsione; nisi quòd ob vehementiorem concussionem sanguinem evomuit, Infelicioris exitus sunt sequentia. Soræ famulus Superintendentis ante aliquot annos nuces avellanas in horto domui vicino cogebatur quærere, dumque in harum collectione laboriosus est, prolabitur statim exanimis, altitudo erat vix 5. aut 6. ulnarum. Idem fatum habebat in nostro pago *Lettnis* Cerevisiæ coctor hoc Anno 1679. qui sturnos quærebat in arbore grandi & alta, cumque pedes minus firmiter posuisset, prolabitur etiam exanimis cum contusione totius corporis, & quia erat quadratus, plures ramos, & grandiores, cadendo fregit.

SCHOLIUM.

REvocat hoc in memoriam Casum notabilem, qui Anno 1673. 10. Martii hinc Augustæ Vindelicorum contigit, dum melancholica quædam, textoris & vespillonis uxor, desperatâ mentis perturbatione agitata, superiori ex ædium suarum parte, mœnijs Civitatis imminente, præcipitem se in fossam subjectam, aquâ destitutam, dederat, ex altissimo illo præcipitio, quadraginta ferè orgyjarum altitudine, vix salva evasura, nisi venti aërem tum permeantis beneficio, ab impetuosiore in terram prostratione fuisset præservata; ille enim togam, quâ induta erat, inflans, alas quasi addidit, ut minori cum impetu, & quidem tum, ob glaciem hybernâ à mitiori flante aura liquefactam, molliusculam deponeretur,

tur, præter levem capitis & brachii intumescenciam ac dolorem, nec non aliqualem pectoris angustiam, Parentis mei vener. operâ, venæsectione inprimis & discutientibus ac resolventibus internis & externis brevi sanâtam, nihil damni passa, imò postea acidularum Uberkingensium potu à melancholico etiam adfectu omnino liberata,

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XLI.

D. SAMUELIS LEDELII.

Ulcus annosum curatur recisione
pedis.

Erysipelas sinistrè tractatum quàm noxia post se trahat symptomata, observatâ Medicorum abundantissimè declarant. Ulcera plurima inde vidimus insanabilia & ad mortem prolongata, præprimis in illis quibus domi curta supellex. Nam ex erysipelate putredo aut suppuratio, malum, teste Hippocrate sect. 7. aphor. 20. Rusticus statæ ætatis in nostra vicinia idem fatum experiri habebat: cacœthes à malè curato Erysipelate in tibia relictum per quinquennium illi erat molestum, ulcus erat amplissimum, ut geminus pugnus vix implebat cavitatem: tibia penitus erat exesa, materiaque foetidissima, & astantibus & ipsi ægroto molesta. Chirurgus pro nosse & posse huic subvenire allaborabat, sed absque ullo fructu, ideoque hoc meum erat consilium:

Ense recidendum est, ne pars sincera trahatur.

Quia juxta Hippocratem sect. 8. Aphor. 6. quæcunque non sanant medicamenta, ea ferrum sanat. Conveniebamus itaque in domo Chirurgi, comitati deputatis à Senatu, & rem divinâ assistente gratiâ aggredi sustinebamus. Carnem sanam novaculâ primùm circulo tenus separabamus usque ad tibiam,
(erat

(erat autem sub genu tres digitos transversos locus, quo recisionem instituebamus) dein ferrâ consuetâ aliquoties reciprocatâ sanum à morboſo disjungebamus, rusticoque medicamentis confortantibus à latere eramus. Res ex voto succedebat, & rusticus pro more tractatus intra spatium trium septimanarum, amissas vires ob nimiam sanguinis profusionem, recuperabat, & adhuc dum hæc scribo, optimè valet, stipemque ostiatim colligit, substituto ligneo adminiculo.

OBSERVATIO XLII.

D. SAMUELIS LEDELII.

Nausea panis.

OMnium ciborum frequentius comestorum nos capit nausea, panis autem vix ac ne vix quidem, in statu naturali. Morbi dum nos angunt, sæpissimè averſamur cibos, quos aliàs in deliciis habuimus, & præprimis hoc observavi in febribus. Laborabat tertianâ intermittente virgo hujus loci, illa ita abominabatur odorem carnis, ut deliquia instarent, quamprimùm olfaceret. Rarum autem hoc est, quod subjungo. Sartor Cachecticus Soræ per triennium ne micam panis gustavit, panemque ita averſabatur, ut etiam mentio hujus illi crearet molestiam: obibat atrophîâ, & vitam taliter qualiter protrahebat placentis croco tinctis (mit gelben Ruchen illic loci consuetis) simplices autem & albidas rejiciebat itidem, croceas unicè desiderans.

SCHOLIUM.

PAnne frumentaceo licet per omnem vitam ac continuò verſamur, cur tamen ab eo stomachus nunquam abhorre-
re soleat, causam à longa consuetudine non immeritò petit Jan. Huartus cap. 15. Scrutin. ingenior. Quamvis stomachum à longo illo usu jam tum in substantiam ejus esse conversum, cum eodem adeo simpliciter adserere non audeam, cum panem quotidiano usu adsumtum in sui substantiam converti à stomacho

stomacho, sit verisimilius. Et hæc consuetudinis vis non unico in panis esu occurrit, sed aliis etiam alimentis, ut carnis &c. competit; modò ventriculus in statu naturali positus, nullâ morbosâ adfectione laboret; quo in passu panis quoque fastidio quem capi non est impossibile; ceu evidens ejus exemplum tum in Dec. I. Ephem. nostr. Ann. IV. Observ. 138. notatum est, tum præsens observatio suppeditat. Cuiam verò causæ rarior illa panis nausea in Ann. II. dd. Ephem. Observ. 144. descripta, imputari debeat, res difficilioris est judicii; nî à materna aliqua imaginatione ea spiritibus embryonis, in utero materno adhuc latitantis, facta fuerit impressio, explicatu tamen vix possibilis, ut in adulto etiam postea talis eorum aversatio continuaverit.

[Luc. Schröck. L. F.]

OBSERVATIO XLIII.

D. SAMUELIS LEDELII.

Lactis muliebris abundantia. *2. 11. A. V. p. 474.*

Mulierem uterum gerenti, si lac copiosum è mammis effluat, foetum imbecillum indicat, verba sunt Hippocratis sect. 5. aphor. 52. Sed si post partum lac copiosum in mammis invenitur, observavi denotare foecundam naturam, bonamque constitutionem. Novi foeminam 30. annorum, optimæ constitutionis, quæ quando lactat infantes, tantâ lactis abundantiam laborat, ut spontè fluat per mammas vestes humectans, cogitur ideo honestatis gratiam lac indies aliquoties exprimere, & tamen sufficit ad geminum foetum alendum. Alia mihi est nota foemina primaria, quæ dum lactat, ita turgidas habet mammas, ut doleant, & cogitur emulgendo imminuere copiam lactis. Una harum per aliquot septimanas singulis diebus mihi exhibuit aliquot uncias lactis calentis ad usum, summeque profuit in aridura & dispositione phthifica, & credo lac hocce huma-

K

num

num in arthritide magis profuturum, quam vaccinum, videatur obs. 70. Anni 6. & 7. Ephemeridum Decuriæ primæ.

SCHOLIUM.

Aliud prodigiôsæ lactis copiæ exemplum producit *Petr. Borellus cent. 3. hist. med. 82. & Collega meus honor. D. Vit. Riedlinus Observ. suar. 150. nec non Joh. Ristius in suis Colloq. menstr. mens. Januar.* Qua ratione abundans tale in mammis lac exhauriri queat, modum eruditè exposuit *celeb. D. Joh. Christoph. Sturmius in Colleg. experim. act. 6.*

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO XLIV.

D. SAMUELIS LEDELII.

Mira obstructionis alvi cura.

Nobilis Marchicus laborabat obstructione contumaci, dabantur medicamenta generosiora, absque *in pœia*: penèque res videbatur desperata: nobilis, ut erat vitæ cupidus, arripit fuculam *einen langen eisern Spanner* intrudit in anum eum violentiâ, quantum vires admittebant, ita etiam, ut sanguis profluxerit. Hac glande ferrea anus irritata suo satisfecit officio, cum ægri levamine.

OBSERVATIO XXV.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

De

Urticæ usu in hæmorrhagia narium.

Foeminæ cuidam narium hæmorrhagia laboranti exsiccatas urticas in nares immiserunt, & desit fluere sanguis.

SCHOLIUM.

Urticæ vim hæmostaticam à multis commendatam novimus, diversimodè corpori adplicitam. Sic *Dioscorides*

Observatio XLV. De Urticæ usu in hæmorrhagia narium. 75
des lib. 4. cap. 89. Urticæ, scribit, faciunt ad profusiva narium cum
succo trita, & naribus indita Æmilius Macer hunc in modum
lib. de herb. virtut. de ea canit.

Quod si manantem cupias retinere cruorem,
Urticæ succo frontem line, repprimit illum.

Ant. Mizaldus Alexinep. camp. 6. ar. 4. eandem virtutem ma-
Gasserus in observat. à Welschho edit. 62. laudat. Herbam con-
tusam plantis pedum & volis manuum adplicitam miros pro-
duxisse effectus, Borellus cent. 1. hist. 95. testatur, quod etiam
de ea in manu detenta, aut collo adpensa, vel axillæ supposi-
ta alii proferunt; imò Clar. Sylvaticum succo urticæ ab ʒij. ad
ʒiij propinato, desperatas curâsse narium hæmorrhagiâs, in-
ter MSS. Welschiana notatum reperio. Quam virtutem ad-
strictoriæ facultati fortè adjudicabunt, qui cum Galeno lib. 4. de
comp. medic. s. l. cap. 8. inter medicamenta adstringentia urti-
cam referunt, aut insigni refrigerandi potentiæ, à Joh. Langio
lib. 2. epist. med. 33. eidem adjudicatæ. Scio equidem esse, qui
succum hujus plantæ causticum, acrem admodum, & vene-
nosum venditant, vim ejus urendi eapropter eidem impu-
tantes; quam recentior per microscopia observatio confirma-
re nititur, succum istum in cutem, à spiculatorum impulsu læ-
sam, per eorundem in extremitate videndum foramen instil-
lari perhibens; ceu etiam Cl. Casp. Hoffmannus lib. 2. de med.
offic. cap. 240. §. 3. succum illum acerrimum à spinis vix sensi-
bilibus emitti, jam olim edixerat; Unde sanguinem potius
elicere è naribus, quàm fluentem compescere posse, verosi-
mile videtur; quò citatus Macer respexit, scribens:

Naribus impositus succus, foliumve, cruorem
Elicit, innata est illi vis tanta caloris.

Verùm uti urticæ urendi vim spinulis acutissimis in planta
ista occurrentibus, post Celeb. D. Casp. Bauhinum, (vid. no-
tæ ejus in Matthioli Commentarium Dioscoridæum,) Exc. D.
Christianus Langius in Diss. de Morbill. egregiè adseruit: ita

flaccescentibus istis, aut triturâ fractis & conquassatis, pungendi vim adimi, sicque tutò ad compescendas narium hæmorrhagias adhiberi, non est mirum; succus enim ille, linguam si judicem admittamus, ab imputata ac redinis culpa immunis omnino deprehenditur, lenemque potius aliqualem adstringendi, non corrodendi facultatem obtinet, in spiculis autem dictis licet microscopiorum ope cavitas revera occurrat, succum tamen in eis, qui quidem in basi eorum, vesiculæ in modum ampliata stagnat, reperire non potui, uti neque foramen illud extremitati innatum microscopia mea, licet alioquin non contemnenda, detegere valuerunt, à melioribus fortè manifestandum.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO XLVI.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Usus fonticuli in Ischiade.

Civis cujusdam nostri Uxor vehementissimo dolore Ischiadico diu vexata, & hætenus omnia remedia ab aliis adhibita frustra fuit experta; me in Consilium adhibet. Suadeo fonticulum, illa annuit. Eligo ergo locum hujus fontanellæ inter principia muscui gastrocnemii, & felicissimus inde successus fuit secutus.

SCHOLIUM.

Confirmat hæc historia observationem Cl. Joh. Sculteti Tab. XLIII p. 96. Verba Authoris adjiciam: Fonticulus, quem mihi inter principia muscui gastrocnemii contra dolorem ischiadicum summo & felicissimo cum successu paravi &c.

OBSERVATIO XLVII.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Pica picis.

Foemina quædam Amstelodami gravida picâ laborans fortè fortuna præterit locum aliquem, qui Belgicè dicitur, ter hoore, ubi obducuntur naves pice, vel ubi pix coquitur in usum navium: Illa videns picem avidè appetit, & panem candidum in eâ intinctum lautè comedit, ac si ferculum opiparum esset.

SCHOLIUM.

Quænam adpetitûs hujus depravati causa extiterit, vix determinare certò licere, equidem videri posset, cum non constet, an femina hæc cæteroquin inculpatâ omninò sanitate gavisa fuerit; quâ vacillante aliàs, & ventriculi fermento à naturali constitutione recedente, (quod in gravidis ob intermissam sanguinis evacuationem menstruam, & hiñc collectos vitiosos humores inprimis contingit,) insolitas res pro adpetitu vitioso compescendo, & ceu medicamentum à quibusdam desiderari, sunt qui statuunt. Ast cum desiderium illud non nisi in certum aliquod corpus feratur, aliis æquè notis, & eâdem, quinimò majori virtute, peccans nempe fermentum emendante, præditis, nullo modo expetitis, aut etiam noxiâ planè qualitate quæ sunt instructa, deglutitis, res insuper totâ naturâ suâ insuavissimæ cum pro delicatissimis ut plurimum habeantur, quandam phantasiæ læsionem concurrere, & circa objectum expetitum revera delirium & mentis imbecillitatem adesse, mihi probabile videtur; quamvis in cæteris suis actionibus tales non desipiant. Particulares quippe ejusmodi mentis aberrationes dari, novum non est, & vel melancholicorum quorundam, circa certum aliquod objectum quandoque unicè delirantium, satis tamen aliàs mente sibi constantium, exempla testantur. Et

quis non fermenti stomachici innocentiam, phantasiæ verò errorem, ex aliis consimilibus observationibus evidenter colligat, si picam pretiosam, quâ in fila oculata femina quædam ferebatur, apud Harsdörfferum in Dec. I. Ann. I. Eph. Cur. Observ. 83. citatum; item filorum è vestibis extractorum apud Trincavellium; delectationem à foetore veterum librorum, sicu, blattis & linteis corruptorum, apud Salmuthum; à barbæ lanii procerioris vellicatione, apud eundem; à vento ex follibus, à fragore carbonum fossilium pedibus contritorum, in Actis Philos. Angl. consideraverit? Cùm verò gravidas animi adfectibus admodum esse obnoxias, videamus, idque à spirituum quadam inopia & imbecillitate, utpote ad formationem foetus non exiguâ copiâ concurrentium provenire queat, hinc picâ eas imprimis laborare non est mirum. Unde & sanas alioquin gravidas adpetitu illo insolito corripisse, sequitur. Ea etiam est naturæ humanæ depravatio, ut in vitium niti negataque cupere soleat. Quare gravidam in hac Observatione memoratam, (cui similis fuit femina à Cl. Bierlingio in præced. Ann. II. Ephem. obs. 209. & altera à Forresto lib. 18. observ. 7. in schol. descripta,) si corpore sana exstiterit, nativâ illâ & ex spirituum in foetus formationem insumtorum pauperie, auctâ mentis imbecillitate ductam, fortuito picis rei satis nauseosæ, & hinc gulæ aliàs non concessæ intuitu, illius in desiderium ferri, atque ceu maximè sapidum quid, considerare eam potuisse, arbitror; præcipuè cùm feminas impotentioris ut plurimum præ viris esse animi, adfectusque ejus minùs frenare posse, certum sit. Quæ huc faciunt, plura in Scholio Observ. 137. Hellvvig. videri possunt.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XLVIII.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

De
Pulsu deficiente.

Die 18. Septembris currentis 1683. Anni ad me quidam generos. Chiliarcha invisit, ut me de affectu quodam consuleret; inter ejus satellites erat quidam annorum 40. qui Generosissimo Domino erat ab Epistolis; huic in sinistro nullus saliebat pulsus, quo jam biennium caruerat in isto brachio, cum ipsi febre ardente laboranti perierit, neque postea eum receperit. Satis quidem commodè vivit ille homo, nisi quòd, si brachio utatur, solito citiùs defatigetur, & ad motum impotens reddatur.

SCHOLIUM.

Affectus hic est vera Asphyxia; cujus causa non est totalis arteriæ obstructio, quia cæteroquin nulla spirituum vitalium influxui pateret via, brachium paralyti laboraret & atrophiam marcesceret; paralytis enim propriè nihil aliud est, quàm meatuum, per quos influunt spiritus, oppilatio, eorundemque vappescencia, à quibus & atrophia inducitur. Unde aliud causæ scrutinium instituamus, necesse est: Lubet autem sentire cum *Exc. Boneto Mercur. compilat. pag. 776.* qui venas & arterias instar canalium esse judicat, in quibus aquæ, quos transeunt, materiam limosam, quascant, sensim & sensim deponunt, & ad latera affigunt. Sic & in hoc ægro nulla omnino obstructio arteriæ facta, sed lateribus adhæret materia, quam si alluat spiritus in vaporem resolutus, illico vappescit & spirituositatem suam privatur; cum is nihil aliud sit, quàm sal volatile spirituosissimum, & instar fumi in arteriarum vasa sese inferens. Pulsum autem ipsum describo, quòd sit spirituum vitalium è corde promanantium, in arterias per totum corporis systema sese diffundentium motus naturalis, accuratè

accuratè œconomia spirituum istorum & cordis statum manifestans, & in animæ corporisque passionibus quam maxime varians.

Ejusdem

Observatio alia

De

Asphyxia.

Quidam hujus loci Civis Erysipelate, quod tibiam cum tumore invaserat, curabatur à D. D. Langemack & me: In hoc ægro sequentia à nobis sunt observata: 1. Phlebotomiâ administratâ, sanguis emissus carebat omni liquore seroso, eratque siccus; postea propinabatur Potio sudorifera ex aquis cardiacis, diascordio Fracastorii & sale volatili C. C. admixtis; porrò unanimi consensu sequentem Potionem præscripsimus: ℞. Aq. scorzoner, comp. ℥ij. analeptic. card. bened. aa ℥j. scordii ℥i℥. pulv. bezoard. Senn. Pannonici rubr. aa. ℥j. ocul. 69. præp. 3j. corallior. rubr. præp. ℥ij. bezoard. miner. ℥℥. Antihect. Pot. ℥ij. salis C. C. volat. gr. XV. Edulcor. M. C. perlat. q. s. Cujus quolibet bihorio duo cochlearia assumsit, hinc corpus antea siccum aliquo sudore madere cepit & levamen sensit; Vesperi repetebatur Potio sudorifera, sicque DEI auxilio curatus est. 2. Chirurgus nostro consilio & jussu tibie applicuit farinam fecalinam, cum optimo successu, unde altero mane tumor multum decreverat; quo porrò decrescente, singulis vesperis solum propinabatur Rob sambuci. 3. Pulsus dextri carpi, cujus lateris tibiam etiam occupat malum, à Nobis Medicis non poterat percipi, è contra in carpo sinistro erat valde vehemens; & postquam convaluit, 4. nihilominus ille pulsus vix percipitur. Hic vir est senex annorum 68. quæ ætas mihi 5. non fuit impedimento, quò minùs venam secarem. Nobil. D. D. Langemack Medicorum Senior hujus loci, narrabat, se aliquando curasse virum, in cujus altero carpo nullus apparuit

paruit pulsus, in altero satis fuerat vehemens; sic & pulsus diversitatem Anno 1679. 15. Maji in quadam obstetrice, peripneumoniâ laborante, animadverti, nempe pulsum in latere dextro vehementiorem, quàm sinistro; ubi in dextro latere quia erat inflammatio, in sinistram partem vergebat materia motum cordis impediens & tardans. Hæ & similes observationes docent, quòd in utroque carpo pulsus sit explorandus; & revera pulsuum accurata scrutatio vel etiam exploratio Medico sæpius oculos aperit, & ipsum informat de cordis & spirituum vitalium constitutione. Verùm Medici hujus nostræ ætatis nimis neglectim ut plurimum tractant illam de pulsibus doctrinam, ut quàm maximè inter Desiderata artis nostræ ponam, quòd eam non magis in cathedris publicè doceant Praxeos Professores, quasi parum faceret ad perfectionem artis, & praxis citra eam ritè procederet. Mirum utique est, stantè hypothesi de sanguine peridromo, quì possit fieri etiam in sani hominis carpis pulsus sic varians, in altero animadvertatur satis vegetus, in altero verò vera asphyxia sit? Et vicissim in ægri carpis, in quo tamen universa sanguinis massa intemperie laborat, & totum corpus propter febrem languescit, nihilominus tanta pulsuum discrepantia fuerit observata? Ego hæc exempla sagacioribus expendenda propono.

OBSERVATIO XLIX.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Dentis evulsio letalis.

Civis quidam Slevicensis, Siefried dictus, curavit sibi eximi dentem, inde gangræna gingivas invasit, quæ ad cerebri arcem proserpsit & mortem attulit.

SCHOLIUM.

Conferri hîc meretur, quod *Hippocrates in sine lib. 5. & lib. 7. Epidem.* de Cardia, Metrodori filio habet; cui, non quidem à dentis evulsione, sed ejusdem dolore, maxillæ sy-

L

deratio

deratio & vehementer supercrefcens in gingivis caro, cum moderata fuppuratione, contigerant, molares etiam & maxilla ipfa deciderant. Unde tamen colligitur, evulfionem, quæ ipfa ejusmodi fymptomata concitare poteft, non nifi cum magna cautione effe tentandam, qua de prolixius egit *Steph. Strobelbergerus lib. de Odontagr. fect. 2. cap. 2. & feqq.* Quàm periculofa autem fit improvida dentium evulfio, *Thom. Bartholinus* quoque *cent. 5. hift. 54.* exemplo comprobat, vidiffe fe, fcribens, cui pars maxillæ cum dente eximeretur; quod etiam de Avo fuo materno, *A. Graffero, Joh. Udalr. Rumlerus in Obf. à Georg. Hier. Welfchio edit. 72.* testatur, qui fibi ipfe dentem molarem eruens, maxillæ quoque fruftulum extraxerat. Hæmorrhagias etiam fubfecutas letales exhibent *Hieron. Cardanus de cauf. sign. & morb. & Felix Platerus lib. 3. observ.* Quàm temerè tamen hac in operatione ut plurimum procedant Agyrtæ, plus quàm notum eft, qui licet absque dolore dentium evulfionem promittant, vix tamen unquam ipfo opere id præftant; ut itaque de fraudibus horum, ceu vocat, nebulonum publicas inftituere querelas, artemque decipiendi exemplo confirmare fatiſ cauſæ habuerit *Petr. Borellus cent. 1. hift. 2.*

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO L.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Antipathia cum felibus.

Vivit in hac noſtra Chersoneso Cimbrica quidam Vice-Colonellus, (parco nomini, ducit quippe originem ex perilluſtri ſtirpe, ex quo & Comites perilluſtres orti,) hic catorum etiam arcis vel ſcriniis incluſorum, ſine effuſione ſudoris frigidi & periculo ſyncopes, non fert præſentiam.

SCHOLIUM.

SCHOLIUM.

Simile exemplum Mercatoris, qui vivas & pictas etiam feles admodum metuebat, in *Ephem. nostr. Dec. I. Ann. III. observ. 146.* occurrit, & *Petr. Borellus cent. 4. hist. 61. Illustr. Com. de Schomberg felis non solum ad spectum, sed etiam latentis odorem absque lipothymiis ferre non potuisse, recenset; quale quid etiam Petr. Andr. Matthiolus Comm. in Dioscor. lib. 6. cap. 25. aliique referunt. Ipse plures in hac Civitate novi, qui nec visas itidem feles, alicubi tamen in conclavi latentes mox persentiunt, horrore & precordiorum angore inde correpti. Imò, ut verbis *Henr. ab Heer obs. 29. loquar, qui catts ut mortem horrore habent, passim obvii sunt.* Singularius est, quod idem refert de quodam, qui à cocti etiam frusto, inscio ipsi saltem in convivio oblato, & nondum vel ore manibusve libati, mox in vomitum & animi deliquium inciderat. Cujus antipathia abstrusam esse causam, potior Medicorum & Physicorum pars statuit. Non adeo tamen occultam esse, *Thom. Erastus cap. 34. lib. de occult. pharm. potest.* quem integrum *lib. 2. Miscellaneor. suorum* dein inseruit *Henr. Smetius*, ex historia, quam adducit, colligit, Principem quandam feminam, felium presentiam abhorrentem, memorans, cujus Mater gravida à fele, licet animalium horum conspectum aliàs ferre potuerit, derepentè ac tantopere exterrita fuerit, ut non tantum animo linqvi ceperit, sed & non nisi post multos dies à pavore isto recolligere se potuerit; unde non improbabile *Erasto* videtur, ab ejusmodi pavida cogitatione spiritus ac temperamentum foetus certo modo immutari posse, non secus ac expetitæ rei imaginatio, speciem rei vehementiùs desideratæ tenello adhuc infantis corpori imprimat. Quamvis modum latere nos, unà concedat, quo nempe terror ejusmodi in infante generet qualitatem. Et sanè multas adhuc involvit res hæc difficultates, à feliciore aliquo ingenio, è Naturæ intimiori recessu aliquando eruendas. Cùm verò animi passiones, & has inter imprimis terrorem, ma-*

gnam in sanguine & spiritibus variè commovendis & adficiendis vim possidere, nemo dubitet, hi autem in continuo per corpus motu naturaliter vigeant, atque ad uterum præsertim accedant, non mirum est, si infensas illas & pavidas, spiritibus & sanguini materno à fele impressas idéas in tenellum foetus corpusculum inferant, quod ob nativam debilitatem easdem facillè sanguini & spiritibus suis vicissim imprimi patitur; quæ terroris idéæ in tenera ista ætate altiores ita radices agendo, & quasi sopitæ delitescendo, accedente externo aliquo sufficienti incitamento, promte resuscitari, atque istum à felibus horrorem concitare possunt. *Celeberr. D. Sim. Paulli in magenp. de febb. malign. §. 11.* miræ hujus aversationis causam ostensurus, in sulphur & sal volatile foetidum felinum eandem rejicit, cujus odor nonnullis individuis tam sit ingratus, quibus nempe, forsan ab olfactoriorum nervorum paris sive structuram, sive temperiem, sagacior nasus sit quàm cani venatico, discernenti heri sui & venatoris à leporis vestigiis. Quæ sanè effluvia salino-sulphurea, cum odore satis evidenter, & quidem specifico in quibuslibet animalibus, prædita sint, atque continuò è corpore præsertim vivo, exhalent, in aëre vicino ita oberantia, si naribus à tali homine, qui felium præsentiam tolerare nequit, hauriantur, aliterve in corpus admissa, latentes in eo idéas pavidas excitare, inque commoto ab eis sanguine ac spiritibus tumultus illos concitare possunt. Quæ verò *Sennertii* circa hanc antipathiam sit sententia, ostendit & enarravit *Dan. Sennertus in Paralipom. ad Hypomn. phys. 2. cap. 2.*

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO II.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Lingua magna.

ANno 1682. Holmiæ in Suedia foemina peperit foetum, cui lingua ex ore instar canis venatici propendebat, quàm, absin-

abscindendo superfluam partem, ritè formavit Chirurgus, & vulnus consolidavit. Sicque miraculorum effectrix est Medicina.

SCHOLIUM.

LEidæ puella quædam, memorante, ex *Walæi* relatione, *Exc. D. Thom. Bartholino cent. 2. hist. 22.* linguam manûs magnitudine amplam grossamque habebat, ut vix ore contineretur, Medici particulas superfluas in extremitate absciderunt, donec ad consuetam perduxissent molem; quam ita decurtatam non impedivisse loquelam, credibile est; cum nec omnis illi fuerit abolita, qui ex variolis linguam totam Salmuri, eodem Bartholino scribente, exspuerat; quale quid etiam in *Welschianis Epifagmatibus obs. 25.* fide *Cl. Slegelii*, legitur de quadam, cui linguæ, ex intempestiva inunctione mercuriali, immensum intumescens dimidia pars abscissa fuerat, absque loquelæ impedimento. Utrùm verò renasci possit, majus videtur dubium. *Horstius* sanè in adfirmativam descendens, *lib. 3. cons. & epist. sect. 1.* singulari exemplo eam munire intendit; cui in *Aglossostomogr. sua Jacob. Rolandus c. 4.* contradicit, defensus tamen vicissim feliciter à *Nob. D. Car. Raygero*; cui etiam manum jungere nullus dubito, præcipuè cum *Horstius* ipse, non ex nuda Chirurgorum relatione, sed propria etiam observatione id referat, qui os apertum intuitus, linguam planè absumtam usque ad radicem deprehendit, atque in radice magnam putrefactionem sanie conspersam vidit, semestri verò elapso, linguam integram, quæ de novo creverat, licet paulò minorem invenit. Ut taceam, quòd linguam etiam, innocenti quæ fuerat abscissa, renatam memoret *Excell. D. Francisc. Ignat. Thiermairius Consil. med. lib. 2. cap. 13.* cum id non sine miraculi opinione, ideoque ultra naturæ limites contigisse censeat. Et sanè lingua quia, prælaudato *Raygero* id monente, ex carne, venis, arteriis, nervis & membranis constat, carnem autem recrescere posse nemo dubitat, simile quid in lingua posse evenire, nihil prohi-

bet. Utrùm tamen consuetam illam & primitivam conformationem, v. g. fibras istas per transversum ductas, perpendiculares &c. à Celeberr. *Marc. Malpighio in epist. de lingu. descriptas*, & non potiùs ad modum alterius alicujus simplicioris muscoli, fibras tantùm recto tramite excurrentes talis renata lingua habeat, dubitari potest; id quod vel in vivo ejusmodi homine, ex diversimodo linguæ motu, & salvo gustu, vel ex demortui anatome tandem foret cognoscendum.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO LII.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Fistula linguæ.

EQuiti Gallicâ lue infecto, & ab ea (ut dicebatur) salivationis beneficio liberato, vestigium ista lues tam profundum impressit linguæ, ut fistula in ea nata sit, quæ omnem respuit consolidationem; consultus à Chirurgo, qui curæ præfuit, suasi, fluxio diverteretur; in eum finem præscripsi medicatam cerevisiam, & mundificans medicamen linguæ, sæpiùs de die applicandum, & talia quæ carnem gignerent.

SCHOLIUM.

Non indigna erit, quæ huic jungatur, illa à *Cl. Theod. Kerckringio Obs. anatom. 68.* notata, de ductu salivali, qui aberrans fistularum insanabilium causa existat; qualem nempe vitiosum situm in vitulo deprehenderat. *Deflexerat, scribit, ductus ille (cujus radices parotis conglomerata, quique ostium suum in buccis reperiens, ibi sese exonerat) versus laryngem, ibi humoris sui, qui ore excipi solet, exitum non inveniens, tumorem ingentem excitaverat lentâ materiâ redundantem. Annon hac fistularum ad stuporem mortalium perpetuos usque humores suppeditantium, ut causa dici, ita ex eadem posset inveniri via easdem faciliùs persanandi?*

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO LIII.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Febris ardens spiritu vini curata.

QUædam Virgo Buxtehudana in Ducatu Bremensi, ardente febre laborans, petiit vinum adustum, accepto eo, largum fecit haustum, inebriata hinc in somnum & copiosum sudorem lapsa, præter omnium spem, pristinae sanitati fuit restituta.

SCHOLIUM.

DE Vini in febribus, præsertim etiam ardentibus usu, multi Medicorum sententiam ferre laborarunt, quos partim in sua *Ampelogr. lib. 2. sect. 6. membr. 2. cap. 6.* beatus *Sachsus* noster adduxit; de spiritûs etiam ex eo prolecti usu determinando pag. 499. sollicitus. Ipsum *Hippocratem* in febribus permisisse vinum, *Cl. Anton. Lindanus Select. med. exerc. 7.* ostendit; singulari quoque exemplo cum fructu propinati confirmans. Quibus conferre licet amiciss. mei Collegæ, *D. Vit. Riedlini obs. 26.* Febris ardentis vini generosi potu curatæ exemplum habet *D. Engelb. Holterhoff tr. de vita long. & brev. part. 1. cap. 1. §. 4.* Quendam ab intensâ & desperata febre, unciis tribus aquæ vitæ epotis, ut & odorati vini usu liberatum memorat *Reiner. Solemmander Cons. med. sect. 5. cons. 15. obs. 13.* Morbus Hungaricus die decretorio per temulentiam à vino sublatus in *Dec. 1. Ephem. harum Anni III. obs. 145.* describitur. Ardentissimum vini desiderium in cunctis febre punctulari correptis magni nominis Practicus, *Petrus à Castro tr. de febr. puncticul. sect. 3. §. 26.* notat, addens, auxilium hoc ipsâ naturâ duce cognosci ad regenerandos deperditos ac malitiâ consumptos spiritus aptissimum. Uti verò hujusmodi exempla vini salubriter aut sine noxa potati, qualium & ipse recordor, fidem merentur: ita vicissim insignes noxas quandoque, ipsam imò mortem subsequi, quotidiana testatur experientia. Ut itaque omnia prudentis

ris Medici consilio, qui morbos, causas, subjecta, tempora &c. ritè distinguere novit, hîc agere præstet, & temeritatem (licet illa, quos ratio non juvat, sæpe restituat) non omnibus salutem adferre, perpetuò considerare oporteat.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSE RVATIO LIV.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Aquæ fortis epotæ cura.

QUædam ancilla incidit in vitrum aquâ forti plenum, arbitrata esse vinum adustum, haurit, dolores in ventre sentiens superinfundit aquam frigidam, & evasit. Cæterum contra ejusmodi haustum Medici commendant oleosa, pinguia & mucilaginosâ. Oleo amygdalarum largiter bibito quidam rusticus Lunæburgi apud Aurifabrum aquam fortem pro spiritu vini bibens, fuit restitutus: Celeberrimus *D. D. Cornelius Stalpart van der Wiel*, Medicus Batavus, & Hagæ Com. Practicus felicissimus, in sua *centuria oppidò rararum observationum obs. 44.* multa curiosâ congestit circa hunc casum, & oleum primò, postea (eo vomitu rejecto) Syrupum violarum cum mucilagine seminis cydoniorum præscripsit, non sine insigni & optato successu; citat etiam *Bald. Ronssei epist. med. 9.* qui commendat oleum raparum, & linctum ex mucilagine semin. cydonior. althææ & tragacanth. cum aquâ rosar. extractâ, melle rosarum, & syrupo violaceo mixtum præscribit.

SCHOLIUM.

Joh. Bapt. Helmontius lib. de febb. cap. 9. §. 20. dum palpitationi cordis Artistas, uti loquitur, diu multumque circa aquas fortes occupatos, esse obnoxios scribit, in aciditatem ejus vaporalem, quam *tr. de lithias. cap. 9. §. 71.* ponticam vocat, corporis penitissima pervadentem, non immeritò causam rejicit. Unde

Unde etiam Cl. noster Collega *D. Joh. Nicol. Pechlinus* in erudito tract. de *Purgantib. cap. 23.* aquas, ceu vocant, fortes, quarum virtus letalibus infamatum sit exemplis, non veneniformâ, sed igneis solùm penetrantissimis salium spiculis agere, i. e. ventris erodere fibras, horrendaq; excitare symptomata, ostendit, cùm acrimoniâ hac per spiritus alicujus volatilis conjugium demitigatâ, tolerari ea in corpore possint, vicemque sustinere medicaminis; qua ratione etiam nitri spiritum, vix ab aqua forti diversum, si nitro fixo committatur, corrosivam vim deponere, & citra noxam intus adsumi posse, *III. Rob. Boyle in Tentam. circa part. nitr. sect. 36.* admonet, sive in nitrum, sine corrosionis metu propinandum, abire, *Ott. Tackenius Hipp. Chim. cap. 10. & Clar. cap. 6.* scribit, Et jam olim magnus *Dan. Sennertus lib. 6. Medic. pract. part. 6. cap. 4.* aquas stygias, quidquid præstant, corrosione facere, enunciaverat; ob hanc ipsam tamen, quia gravia inducunt symptomata, qua ratione sit occurrendum, ut ostendatur, necessum esse judicans, & lenientia eapropter ac viscida, quæ partes internas à corrosione muniant, simulque calori resistunt, commendans, quæ inter mucilago seminis cydonior, tragacanthi &c. magnam imprimis utilitatem præstent. Quam ipsam medendi rationem etiam felici cum successu observarunt *Phil. Höchstetterus* in simili, qui ipsi fuit oblatu, casu; *vid. decad. 3. cas. 3. Petr. Forestus lib. 15. observat. 30.* & nuper *D. Sim. Schulzius in Ephem. Cur. Dec. I. Ann. IV. observat. 119.* Prout in præsentis quoque Casu aqua fontana, disgregando corrosivas aquæ stygiæ particulas, & ita violentam earum actionem infringendo, prodesse potuit.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

M

OBSER-

OBSERVATIO LV.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Serpens cum foetu exclusus.

Obstetrix quædam mihi retulit, se vidisse partum à quadam foemina editum, cujus ventrem juxta regionem stomachi instar balthei militaris circumdederat serpens, quem inde appposito lacte saccharato calente abstraxerunt, infante superstite vivo & sano & jam adulto.

SCHOLIUM.

Illa animalium multum à formæ humanæ exemplari differentium sæpius elisia genesis mentem meam reddit dubiam, an semen humanum sit univocæ vel æquivocæ generationis principium? Æquivocam generationem multi Philosophorum negare ausi sunt, verum magis præconceptâ opinione quàm rationum momentis moti; sed istam controversiam hoc loco nostram non faciemus. Semen humanum quod ab utriusque sexûs homine deciduum, primariò à muliere, ut quæ confert, quod absolvit materiale in humani corporis systemate, vir duntaxat auram prolificam sub vehiculo suæ genituræ, quæ maximam partem inutilis, in uterum foeminæ infundit, & eâ conspergit semen muliebre, hinc omnis fœcunditas, & prolifica virtus; sicque vir confert id, ex quo spiritus tandem oriuntur: à neutro anima rationalis, forma illa assistens, quàm DEUS per creationem infundit suo tempore. Quare homo secundum suum materiale à muliere; secundum suum formale, quatenus illud informans, à virò; secundum suum formale, quàm illud assistens, à DEO creatur. Proinde semen, quamdiu non animatum, est semen vel principium æquè æquivocæ, quàm univocæ generationis; hoc meum assertum (1) probat illa multiplex animantium ex utero

utero foeminino genesis, ut sunt mures, glires, talpæ, bufones, serpentes &c. provoco ad *Annum II. Dec. I. Miscell. Cur. observ. 160. Salmuthum, Camerarium, Riverium, Bartholinum, Joubertum, Wierum &c.* Novissimum exemplum de partu canis habet *Corn. Stalpart van der Wiel*, Medicus Batavus in sua *centuria observ. 72.* Elisabeth Tambey, inquit, obstetrix civitatis (Hagæ Comitum) ordinaria 21. Septembr. Anno 1677. ex cujusdam foeminae utero extraxit canem vivum benè formatum, suisque secundinis involutum, & quidem sequioris sexus catellum, quem insolitum partum adhuc suo sanguine rubentem & calore uteri calentem *D. D. Johanni Stalpart van der Wiel* (Medico insignissimo & prælaudati Autoris fratri) spectandum exhibuit, quæ foemina nihilo tamen minùs gravida manens, elapsis 14. septimanis vivum foetum, & quidem masculum enixa. Occasionem istius anomali partus sic describit *Excell. Vir: Maritus homo plebejus, rudis & potui deditus, insolito, inhumano, & prorsus bestiali modo, uxorem, & quidem invitam, à tergo subinde cognovit, fustibus & ferri acie ipsam minitatus, nisi obsequi vellet, hæc sequentia nefanda verba sæpe ore maledicto effutiens, se procreationi canis omnem operam daturum, quæ detestanda dicta, ut & coitus ille bestialis, altè & continuo hæserunt animo ejus, unde imaginatrix vis assiduâ abominabilis hujus dicti & facti remembrance & impressione, tam potens facta est, ut canem hinc tandem efformaverit; quarum similium præpotentium imaginatricis facultatis virium apud Autores passim fit mentio. (2) Assertum hoc meum probant vires phantasie, quæ embryones in utero formant & sigillant, imò pro lubitu fingunt; probant hoc innumerae historiae ab autoribus adductæ, quas referre supersedeo; modò relatum exemplum sufficit. (3) Videtur & id probare diversissimarum rerum genesis, quæ ex uberibus vel abscessibus extrahuntur, ut sunt vermes, lapides, pilorum globuli, bufones, ariste, & id genus. (4) Accedit & hoc, quòd si Microscopio humanum contemplemur*

semen, diversissimorum animalium myriades in eo repunt ac sese motitant, ita ut & hujus respectu Homo rectè dicatur Microcosmus. (5) Asserto nostro validum substernitur fulcrum, quoniam ex incolarum Madagascar cadaveribus regenerantur locustæ, ut quibus tanquam ordinario vescuntur cibo. Eodem modo & in semen omnium rerum, quibus vescimur, character idealis imprimitur, quem nulla mutatio in eo obliterare valet, & cujus archæum phantasia in actum excitat, ille & prævalet, illique & simile gignit animal uterus foeminae. Animalia, quibus non vescuntur foeminae, ut sunt insecta, vel exotica Asiatica vel Africana animalia, ex semine format & fingit phantasia fortis. Omnium autem illorum animantium genesis ut plurimum fit in semine muliebri; habere autem foeminas semen, aliàs evincam. Contra oviformem genesis, de qua tot exstant scripta, & quædam ego ante annos octo circa eam materiam meditatatus sum, urgeo hæc dubia: (1) An quolibet coitu ex ovario muliebri ovum aliquod eliciatur, quod si tunc coitus sæpiùs unâ reiteretur nocte, ubi tunc maneant illa ova? & quâ fiat, quòd solùm ex uno educatur proles, & non æquè ex aliis vel omnibus? (2) Quid dicendum de iis foeminis, quæ 10. 11. 12. imò 16. 17. & 20. annos in conjugio vivunt, & licèt millies virum expertæ sint, tamen nullum edunt foetum, nisi post tot elapsos annos; vel ova non habuerunt in ovario, vel successu temporis in ovario nascuntur illa ova. (3) Quædam foeminae, postquam semel vel bis pepererunt aut etiam sæpiùs, tunc parere desinunt 10. 11. 12. 13. 14. 16. annos, iis elapsis, rursùm parere incipiunt. Quæ hujus causa? Vel 1. ova deficiunt; 2. vel nondum elaborata sunt; vel 3. tot annorum spatio de novo elaborantur. Tamdiu enim ova sine partu vel conceptione in ovario esse non possunt, quin corrumpantur. Hæc & alia si expendam dubia, oviformis generatio, cui antea tantum tribui, mihi multis nominibus suspecta, & inter non entia referenda est.

OBSERVATIO LVI.
D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

De
Cura relaxatæ Uvulæ.

CLar. D. D. Stephanus Blancardus, Practicus Amstelo-
damensis consultissimus, in suis Collectaneis Physico-
Medicis mentionem facit cujusdam ægri, qui labora-
vit uvulæ relaxatione, ad quam curandam Medicum
consuluit, qui tamen frustra multa adhibuit. Accedens er-
go alius vir, arreptis duobus digitis prioribus manus dextræ,
& alterâ manu, quinque digitos supra pollicem, brachium
fricaverat, uvulâ hinc in suum locum retractâ, curam autem
Medico Magiæ accusante. Ego autem satis mirari non possum
istius Medici temerarium judicium. Mea quippe conjux, Eli-
sabetha de Calis (quæ ortum ducit ex illustri prosapia de Calis)
toties, quoties uvulæ procidentia laboro, vel etiam domestici
si eâ laborant, hac methodo uvulam priori suo loco citra aliud
remedium restituit; una manu ægri manum apprehendit, al-
terâ fricat brachium duos digitos supra pollicem altum; illic
etiam, tempore procidentia uvulæ, exiguos nodulos sub cute
percipere & tangere licet; ipsa autem fricat utrumque bra-
chium; & plurimos hac methodo ab isto vitio liberavit.

OBSERVATIO LVII.
D. CHRISTIANI MENTZELII.

De

Vermibus ex aure rustici extractis, ubi præ-
mittitur aliquid de natura vermium è
naribus emunctorum.

AD Observationem 99. præteriti Anni primi, Decuria secun-
da Ephemeridum nostrarum, quæ agit de verme è nare
M 3 sinistra

sinistra emuncto & pag. 204. imagine præsentato, cum de natura hujus vermis & similium ex naribus excretorum per auctores à Cl. Scholiaste citatos nondum constet, placet meam priùs sententiam de hac re paucis addere, quàm ad alia de similibus observata descendam. Est, ut opinor; hic vermis ex termitum genere eorum, qui in carnibus & recentibus & putridis, muscarum quarundam generi, imò vel in ipsis humanis stercorebus, solet crescere & provenire. Constat enim mihi indubitato, & per crebra & certa de muscarum generi experimenta in juventute habita, si figuram vermis loco citato exactè delineatam & exsculptam intueor, esse hunc vermem & similes è naribus delapsos ex termitum eorum genere, ex quo post metamorphosin ejus in aureolam, Musca Apiformis generatur. Musca hæc exactè delineata cum suo termite & aureola à Cl. Pictore Belga, *Johanne Gædardo* in sua *Metamorphosi naturali de insectis part. 1. observat. 2.* vocatur ipsi Belgicè een Swyn-maade, id est, vermes porcinus: addit rationem, quia reperitur in lacunis putridis, cloacis, locis spurcis, stercoreariis, quod me attestante verissimum est. Ex ejusmodi enim locis quondam desumptos aliquot termites majores & vivaciores asservavi in scatula perforata ad tempus, quâ deindè apertâ reperi muscas & majores illas, quæ ventribus inferioribus cæruleis æstate bombò quòdam carnes maceratas infestant, & Apiformes illas à laudato Pictore descriptas & depictas. Sed hæc muscæ non sunt Apes ille mellificantes, quas Pictor noster non sine errore statuit & loco citato describit. Nam harum generatio nota est, cum non in cœno & stercore, sed in melle, florum flore, generent & gignantur. Accedit, quod Apiformis hæc musca tenerum sit insectum absque aculeo, inermis; Apis verò ipsa sit aculeo armata. Est Apiformis hæc musca ex fucorum genere, Mensibus Augusto & Septembre loca cœnosa sed umbrosa, (ut sunt cloacæ) amans, & exili susurrò circumvolitans, ut exindè alimentum capiat &

pro

pro suæ speciei conservatione in cœnum & excrementa simul termites parvulos ut foetus suos (quoniam cum cæteris muscis vivipara est) pariat & deponat. Et cum figura *Gœdardi* non multum abluat à vivente animalculo & plurimum respondeat figuræ vermis nostri ex nare elapsi, placuit *Gœdardi* figuram hîc apponere, quo B. Lector conformitatem illam dijudicare posset. Vid. Fig. XIII. A. B. C. ubi A. termes, B. aureola jam disrupta, ex qua musca caput exerit. C. Ipsa musca Apiformis est. Quô modô verò ejusmodi vermes vel termites in cerebro, & partibus aliis capitis gignantur & quandoque per nares exsternutentur vel expellantur, forsân postea declarabo singulari experimento à me habito.

Nunc breviter enarrabo historiam de vermibus ex aure rustici à me extractis. Anno 1672. Mens. Septembr. cum Serenissimus meus Elector exercitum duceret contra Gallos per Hassiam ad fluvios Moenum & Rhenum, atque in itinere per tractum Wûrtembergensem esset eundum, substitimus in pago quodam Kirchaim (ni fallor) dicto, cumq; magnificentia Domini ejus loci per rusticos adducerentur cervi occisi & mactatorum animalium carnes ad culinã Electoralem pro convictu, quidam eorum rusticorum ingenti ejulatu carnes ferinas advehebat: cumq; Archimagirus & cæteri coqui causam lamentationis interrogarent, rusticus præ dolore non locutus, locum affectum, aurem nempe dextram digito saltem monstrabat. Erat ibi proximè culinam diversorium mihi constitutum, ubi ex horto ædium mearum rusticum lacrymantem exaudire licebat eumq; videre. Hîc quidam ex coquis, nomine Brant, adhuc superstes, & in aula Electorali jam assaturas solùm curans, mihi per sepimentum horti casum rustici enarrat, simulq; rogitat auxilium. Adduci igitur jubeo rusticum in hortum meum: cumq; ambo mihi adessent ad mensam in horto positam & reliqua plebs accurreret, separo ab aure dextra rustici capillos bellè comptos nidi ad in-

star

star ciconiæ, & diductâ auris conchâ, statim video meatum auditorium vermibus candicantibus infarctum tanquam vi quâdam in meatum illum intrusis, & impactis, adeò ut nullo modo etiamsi caudæ vermium prehendi poterant, essent evellendi. Hic ego arreptâ volsellâ ferreâ unicum vermem, cum extorquere integrum non possem, laceratum & in partes disruptum educo; quò factò & reliquis vermibus spaciò quòdam concessò, facilius exitus patebat; qui volsellâ deinde extrahebantur, sanguine ex aure exulceratâ largiter fluente. Vermes numero octo in suppositam mensam dejecti mirâ agilitate & vivacitate subsultabant seque movebant quidam caudis oblongis, descriptis jam vermibus persimilibus; quidam verò caudis carentes; omnes autem albicantis coloris, unciam longi, semunicam lati.

Jussi post extractionem, ut Chirurgus aurem benè elueret, melle rosato bombace indito, & mundificantibus, abstergentibus & reliquis indicationibus curaret. Contraxerat rusticus hoc malum (uti mihi postea exposuit) ab exulceratione auris dextræ, in quam muscæ, cum sub dio, æstate, capite nudo dormiret, sua spermata & foetus peperere. Sed de his termitibus & muscarum generationibus posthac forsân plura. Jam de Musca Aceti vini sive vini acescentis paucula proferam.

Fig. XIII.

OBSERVATIO LVIII.

D. CHRISTIANI MENTZELII.

De

Musca vini vel cerevisiæ acescentis.

Muscas ex aceto vini progigni, olim quoque veteribus notum fuit. *Aristotel. Hist. l. 5. c. 19.* *Οἱ δὲ κώνωπις, inquit, ἐκ σκωλήκων; οἱ γίνονται ἐκ τῆς πρὸς τὸ ὄξος ἰλύος.* Hoc Interpretes

terpresita reddit: *Vinariii culices ex vermiculis, qui face vini acescente gignuntur, originem ducunt.* Etsi hæ muscæ, ^{non sunt} sive culices non sint; sed parvæ muscæ, quod à multis annis uti mihi certò constitit; ita hoc præsentè anno 1683. Observatione certâ indubitato innotuit, & sic se habet: Mensibus vernis, Majo præsertim & Junio sat clarè conspiciuntur & microscopiis & ipsis oculis nudis in aperto vini aut cerevisiæ acerrimo vermiculi exigui serpentium instar mirâ agilitate sese moventes, capitulis ad superficiem aceti erectis, ut cum suo pabulo, quod ipsis acetum est, aërem simul elicere pro sui sustentatione & vita possint. Acetum hoc anguiformibus illis vermiculis prægnans in loco concluso, vase nempè parùm non arctè obturato, quò temperatus aër ingredi possit, ubi non movetur, sed ad tempus immotum manet, situm & mucum contrahit, ut vermiculis jam adultioribus substantiosius alimentum præbeatur. Quibus ita peractis, cùm vermiculi jam ad statum suæ ætatis pervenerunt, atque acetò, ipsorum pabulò congruò & naturali, exsaturati sunt, prorepunt ex aceto foràs ad latera vitri aut vasis, quò aërem crassiorem desuper per operculum vasis ingruentem haurire possint, undè etiam ad operculum vasis copiosissimè consistunt. Brevissimum igitur tempus sive ad latera vasis sive ad ejus orificium ex parte coopertum commorati, transformantur in aureolas parvas instar seminum sinapi, quarum una in Fig. 14. lit. B. per microscopium in molem centies majorem depicta est. Ex his absolutò tempore, disruptò jam circa caput muscæ conclusæ cortice tanquam operculò apertò, more cæterorum insectorum erumpunt foràs muscæ exiguæ instar seminum lentis minoris. Sic ergastulò sui corporis jam solutò, libero aëri expositi, quod accidit Mensibus Julio & Augusto, circumvolitant sine omni strepitu, placidè non velociter, alulas mirùm quam velocissimè agitantes, nec valdè remoti à vasis acetosis tanquam Patrio solo, ut vapores acidos cum aëre haurire vitamque protrahere, nec ab alieno

rigidiore aëre interimi possint. Interea ut fatalis lex, semel in creatione promulgata, impleatur, ad acetum rursus sese conferunt volatu, ubi coëunt & in acetum iterum foeculant, sive foetus suos, parvos nempe termites excludunt & pariunt. Musca hæc acetosa parvula est, muscarum ferè omnium minima, oculis rubro-puniceis, dorso luteo, gibboso, caudâ itidem luteâ, sex striis sive lineis atris, vesparum more, notata, alulis ad mensuram corporis paulò longioribus, perquam pellucidis, ad diem clarum Iridis in modum pulchrè versicoloribus, lineis tamen quinque vel sex tanquam nervulis atro-purpureis distinctis. Dorsum & caput pilis quibusdam hinc indè scatet. Inter oculos corpuscula duo rotunda eminent, quibus pili tanquam barbulae quaedam inhaerent, forsân pro temperando aëre acetoso, quem hoc modo tanquam naribus attrahunt. Proboscidem non habent, sed ejus loco τὸ βρόνον τι, & spongiosum quid, hians instar oris murenæ, quo ad latera vasis vapores aceti exfugere, simulque hinc suctu tenaciter adhærere possint. Sub abdomine venter totus luteus est. Hujus bestiulae structuram ope Microscopii exquisiti à curioso rerum minimarum scrutatore D. Joh. Abrahamo Ihle dono mihi missi exactè contemplati sumus & manu nostra, præterito 17. Septembr. depinximus. Vide dictam figuram ubi A. Muscæ hæc naturali suâ magnitudine sunt adumbratæ. B. indicat Aureolam, ubi (a) caput ejus (b) verò cauda, C. & D. ipsa Musca per microscopium delineata, ubi C. exhibet muscam à tergo, D. verò à pectore & parte supina spectabilem.

Fig. XIV. p. 36.

OBSERVATIO LIX.
D. MATTHIÆ TILINGII

De

Adamantibus Lippiacis.

IN Comitatu *Lippiaco* circa pagum, qui dicitur Heilbecke, in arena puriore reperiuntur Silices, instar aquæ pellucidæ diaphani, ex quibus in *Belgio* Adamantes *Europæi* exoliuntur, & qui expoliti *Bohemicos* longè superant. Tales quoque in *Borussia*, tractu *Hildesheimensi* & aliis locis inveniuntur; & reperiuntur etiam ejusmodi Silices, ex quibus hodiè vasa crySTALLINA optimi generis conflantur, ubique ferè locorum, ubi præsertim rivuli fontesque vivaces è terra scaturiunt, puriorque arena à natura eluitur: sicut in Comitatu *Clivensi* patet.

Fig. XV. p. 48.

SCHOLIUM.

ADamas locum primum inter cæteras gemmas sibi vendicat, cum omnium durissima sit, totaque pellucida, & instar aquæ purissimæ nitens, maximè inter eas fulgeat, & acre lumen versus oculos emittat. Quoniam enim ex succo defæcatissimo concrevit, ejus partes in percolatione ita dividuntur, ut receptos radios undique reverberent, aut refringant. Sunt nimirum singulæ ejus particulæ veluti tot specula, quæ lumen retorquent, & visum eo modo, quo percutiuntur, referiunt. Id etiam tincturæ, cujus maximè capax est, assignari potest, non propter innatam quandam similitudinem, ut quidam somniant, sed quia talis est partium ejus dispositio ac situs; ut cuncta tincturæ filamina appositè conveniant, & meatus ejus omnes occupent; quod ad radiorum retorsionem maximè juvare sciunt omnes, qui aliquid de optica sciunt.

Virtus illius est nullum colorem notabilem habere; vitium aliquâ albedine, flavedine aut nigredine, aliôve colore vel leviter tinctum esse. Summa illi dignitas & pretium, cui tamen multum decedit, si arenulis albis aut nigris sit intersparſus, aut nubeculâ aliquâ suffusus. Et hinc multi eo nomine Adamantem non dignantur, quòd ejus omnes partes homogeneæ non ſint, ſed hæ heterogeneis multis partibus commiſceantur; nec etiam hic & alii etiam lapides pretioſi integri reperiuntur homogenei; habent ſiquidem maculas internas plerumque, quæ eorum ſplendorem & nitorem contaminant, & inficiunt, & virtutem etiam eorum internam diminuunt, quòd forma eorum heterogeneis non gaudeat, imò ab iis deſtruatur, eâque evanefcente & languente, virtutem & energiam evanefcere, & languere neceſſe eſt. Quòd ſi in puriſſimum terræ locum Spiritus mineralis lapidificus deferatur, ibique aquam mineralem puram, nitidam, & ab omni terrena ſpurcitie deterſam invenerit, eaque minerali aqua coërceatur, ſunt lapides tales, quales ſpiritus formator internus appetit ſua intrinſeca differentia. Aqua enim mineralis ſuo centro coërceat & continet aliquid unctuoſæ fixæ ſubſtantiæ, cujus ratione & auxiliante illius vitali igniculo coagulatur, & aqua, ſeu humidum (quod unctuoſæ fixæ ſubſtantiæ partes diſſolutas continet) & ſpiritus, qui colorem & formam ſecum habet lapidis producturi, & ſic ambo, ſpiritus puta, & humidum aqueum ſupradictum, duritiem & ſoliditatem tempore ducunt & lapideſcunt. Et ſic hoc modo prorfus inter ſe convenire queunt lapidum pretioſorum ortus & eorum interitus. Hoc eſt, quæ in lapidum pretioſorum generatione & ortu materialiter collocamus, eadem prorfus in eorum reſolutione repetimus, & ex iisdem etiam ſubſtantiis, quas ex reſolutione habuimus, iterum de novo lapillos arte paramus, prioribus virtute & ſubſtantiâ ſimiles; ſed multò lucidiores, & nitidiores, imò etiam efficaciâ & virtute præſtantioreſ, modò partes omnes naturales,

rales, lapidum genus componentes, ritè & purè inter se uni-
antur, & servatis ponderibus misceantur.

Licèt autem Adamantes sint lapidum omnium pretio-
forum durissimi & firmissimi, ex eadem tamen molli & te-
nui fiunt materia, accæteri lapides pretiosi omnes, ex humi-
do viscoso nempe aquæ, coctione illius humidi viscosi per-
enni & continuâ, & sublimatione ejusdem, donec ad su-
preum puritatis & coctionis gradum devenerit, tunc tem-
poris hæc materia condensatur & firmatur in Adamantes,
idque in saxosis & lapideis cavernis & antris firmissimè clausis,
ubi illud humidum viscosum aquæ detinetur clausum, ne in-
ter sublimationes varias, quas patitur in depuratione sua, ex-
eat & evaporet. Reperiuntur sæpissimè in fodinis auri & ar-
genti Adamantes, quod cum, dum fiunt hæc metalla, mate-
ria eadem, quæ plus salis habet, fit Adamas, reliquum mate-
riæ, quod plus mercurii retinet, fit metallum cum sulphure
suo, quæ est materia unctuosior & glutinosior eâ ipsâ materiâ,
ex qua fiunt Adamantes.

Ubicunque igitur in locis *India* spiritus salini ex purga-
tissimo & maximè defæcato sale, ignis subterranei vi, per inti-
mas montium fibras exaltati opportunam rupem porosam-
que, id est, proportionatum locum intra rupis concava re-
pererint, ibidem quoque intra rupes multum fixi purissimi
salis ab extrinseco Solis, iis in locis ardentissimi calore, omni
humiditate exuticopia reperiatur; præterea humido loci na-
turali, aut roscida substantia intra poros rupium per intimas
montium venas evaporato, aut aliundè insinuato, ac veluti
in guttas quasdam resoluta accedente, fit, ut volatiles purissi-
mi salis spiritus fixis intra poros salis ibidem excoctissimi cor-
pusculis juncti, paranymphe spiritu coagulativo maximè
concurrente, qui uti minutissimas salis purissimi partes fixas
cum volatilibus quàm constipatissimè in unum continuum
corpus cunctis connectitque, concurrente eodem in loco
quoque aliqua subtilissimæ pinguedinis specie diaphano ce-

raforum gummi haud absimili, quo & partes glutinis instar compactissimæ unâ cum splendoris dote communicata, tandem in hanc omnium nobilissimam gemmam excrescant.

Quòd distinguantur inter se Adamantes pretio & puritate, seu claritate luminis, hoc dependet & ortum habet ex ipsa puritate & nitore materiæ, quæ magis in quibusdam locis depuratur, quàm in aliis. Loca enim puriora una aliis. Et in purissimis locis fiunt purissimi Adamantes & clarè nitentes, quòd ipsa materia summoperè depuretur in his locis. In aliis verò locis minùs puris cum non possit ita depurari materia, ratione impuritatis loci fiunt, Adamantes obscuriores, & perindè non ita pretiosi. Qui apud *Indos* reperiuntur Adamantes, & apud *Arabes*, & *Æthiopes*, cæteris omnibus pretiosiores habentur, quia in hisce provinciis fodinæ auri purissimæ reperiuntur, undè & seminalis materia Adamantum purior & nitidior hisce in locis habetur, & cœlum & astra vegetiora, quæ coquunt & digerunt hanc materiam fortius, quàm in reliquis omnibus locis; nam quamvis frigus externum agat in coagulatione Adamantum, nihilominus & calor naturalis ipsius materiæ cum calore astrorum, plus est considerationis in productione rerum omnium, & præcipuè lapidum, quàm frigus externum, quod per accidens est causa congelationis ipsorum lapidum, dum frigiditate suâ & actione compellit calorem internum & fortiolem efficit ad exsiccandum suum humidum & congelandum.

Dependet verò hæc Adamantum puritas ex continua sublimatione vaporis elementaris, qui sese erigens, ascendens atque descendens, semper purificat loca, ubi transit, auferens, qui quid est valdè limosum & palustre. Tunc enim illud fixat & congelat in grossos filices & grossas petras, cumque semper in altum suspellat transporos terræ grossiores, indè fiunt montes & rupes, intra quas postea vapor ille elementaris continuò sublimatur, tandemque facit, postquam semper rejecerit

cerit impurissimum & magis grossum ad exteriora vasorum, quæ sunt puritatis; in quibus vapor iste congelatur, purus & mundus ab omni excremento elementari, si modò sit plenus sulphuris & pinguedinis; & componit aurum: Ubi verò illâ pinguedine non privatur, & loco illius dominatur pars aquosa & salsa, facit Adamantes.

Illi autem nihil differunt à crystallis, nisi in parte fixante, quæ longè est potentior in Adamantibus quàm in crystallis; & mercurius, qui est in Adamantibus, purior est & sublimior, quàm in crystallis, quæ universa replentur aquâ elementari, congelata, tum per vim frigoris, tum per virtutem congelantem salis, qui est in illorum mercurio. In Adamantibus nihil est præter mercurium, & omnis eorum liquor, ex quo componuntur, est mercurialis, & vapor purus elementorum: contra in crystallis plurimum est aquæ elementaris, & parum vaporis aut mercurii; hinc igitur crystallæ sunt molliora, nec adeò splendida & luminis plena. Aqua enim elementaris per virtutum salis congelata, nunquam potest esse adeò splendida & luminosa, ac mercurius, purus & congelatus ac fixus per virtutem sui salis & sulphuris albi, quod ipsi auget splendorem & coruscationem.

Sulphur illud album, & puritas mercurii cum firma & constanti fixatione salis, quæ inveniuntur in Adamantibus, inducunt omnem illorum differentiam. *Indiani*, & qui in mineris *Arabum* colliguntur, ac *Æthiopiae*, æstimantur optimi & purissimi, quòd in illis provinciis mineræ auri sunt purissimæ, & quòd materia seminalis Adamantum in illis locis purior sit, & sublimior, quàm alibi terrarum; cœlumque & Sol vegetiùs & fortiùs agant, quàm uspiam.

Coquit enim majori cum potentia istam materiam, quam deducit ad perfectam congelationem & fixationem: quamvis verò frigus exteriùs plurimum ad hanc congelationem conducatur, calor tamen naturalis ibi plus etiam juvat. Nihil enim

ad

ad perfectam fixationem pervenit sine præambulâ maturitate & coctione materiæ fixandæ & congelandæ.

Ab hisce verò Adamantibus multùm differunt illi, qui ab Alchymistis quibusdam arte parantur. Nam quos illi concinnant Adamantes, nihil commune cum veris habent, cum neque materiam seminalem, neque locum, neque efficientem causam, quæ veros Adamantes gignere debet, habeant, ac Adamantes ab illis factitati vitra saltem sint gemmarum coloribus tincta, ita ut præter colorem, diaphanitatem, aliquamque duritiem, nihil simile gemmis habeant. Sic hæc arte ex hyacintho *Gallicano* conflant Adamantes Alchymistæ. Hyacinthos illinunt offâ, ex luto & sale parata, reverberantque per horam mediam, repetito opere, si primâ vice non respondeat. Color transit in perspicuitatem adamantinam, tunc poliunt lege Adamantis, & firmitatem conciliant candefactione in ferrea pyxide, per quartam quadrantis horæ partem flagrante: præterea inter chalcantum supra infraque additum pari spatio reverberant, putantque sic induruisse. Alii conformatum ad legem Adamantis post reverberium passum, includunt prunis duabus, quas undique luto muniunt & incendunt. Cùm benè excaudit, in aquam fortem immergunt, aut super chalybe refrigerare sinunt. Ex Sapphiro quoque Adamantem pollicentur, si septus auro puro in catino detineatur in igne, dum aurum liquecat; ita enim cœruleus color evanescit, & Adamas evadit. Debet autem prius ad regulam Adamantis secta esse sapphirus. Alii sapphirum offâ ex albi smalti polline & salivâ perlinunt; ficant, filo ferreo circumdant, ut movere possint; sepeliunt eum misturâ ex albo smalto & ferri scobe; imponunt prunis; calefaciunt, & sæpè vident, num votis respondeat. Sapphirus etiam nitida, sed alioquin diluti coloris cum auro jungitur, apponitur igni sensim donec liquecat; fervet autem horis tribus aut quatuor, indè gemma tollitur, & sensim refrigerari permittitur, inveniemus Adamantem: gemma enim manet,

manet, nec lima tangitur, quicquid autem est coloris coerulei, perit. Ideo coloris dilutissimi sapphiri quærentur; sunt enim viliores, & celerius in Adamantem transeunt atque perfectius mutantur. Qui primum invenit, hoc ditatus est valde, breviq̄ue tempore, indè detectare adhuc lucrum arti relictum est; nitet enim plurimum ob sapphiri duritiem. Sunt qui ex aqua marina gemma vilior & molliore faciunt Adamantes pulchros. Sunt qui & sapphirum non incoquunt auro, sed creta involutum in igne solum, eodemq̄ue modo res succedit. Observandum tamen est, ut gemmæ frigidæ ignis sensim circumdetur, & rursus ut peracto opere permittatur refrigerari ignis extinctione; nam detrahre ex igne haud tutum est. Vitium est, si quicquam remanserit vestigii coloris coerulei. Et hi ex sapphiro facti Adamantes verorum splendorem sibi nonnunquam surripiunt & speciem ferè naturalem.

Forma naturalis sive figura Adamantibus legitimis ac veris diversa est; alia enim sexangularis est, & æquali octo triangularium laterum lævore undique turbinata. In quibusdam regionibus ad flumen *Amazonum* sitis, copiosè & variâ mole reperitur Adamantum species, qui ferè globosi sunt, licet non exactè spherici, nunquam autem angulati, ut verus Adamas; sunt autem teneriores ad instar crystalli; & formati in tabulas aut alias formas, politiciq̄ue nitent quidem, sed semper in se habent aliquid lactei coloris, ita ut facilè à cæteris dignosci possint.

Quod autem *Anselmus Boëtius lib. 2. cap. 73. histor. Lapid. & Gemmar.* disputat de forma crystallorum hexagona, & ita judicat: *Circularis figura fit, dum materia partes sunt prorsus uniusmodi, qualis in iis, qui proximi sunt Adamantibus, quos duriores dixi, conspicitur: Hexagona, cum partes nonnulla ipsius mixti reliquis sint vel subtiliores, vel magis aërea, aut aliâ ratione differant; hæ enim à reliquis circa angulos pelluntur, vel ipsæ non tam citò, quàm alia se centro unire cupiunt: hæcque*

ratione, concreſcente materiâ, hexagona figurâ circulo quàm proxima, aliisque omnibus angularibus perfectior, efficitur: Exemplo Adamantum facilè refellitur; notiſſimum enim eſt, optimos & perfectiſſimos atque adeò duriffimos Adamantes formâ eſſe hexagonâ, qui autem globofi aut ovales, plurimum illis cedunt: ita ut potius ſtatuendum ſit, cryſtallis certam formam à DEO datam eſſe hexagonam, ut & aliis rebus. Plura de Adamantibus vide apud Boëtium, Joh. de Laet, Joh. Baptiſt. Tavernier &c.

Quæ de Venenofitate ejus proponuntur, fabuloſa ſunt. Celebrantur Adamantes in Medicina ex pluribus facultatibus & virtutibus, quarum tamen ullam, uti ego puto, propter firmam fixationem & congelationem difficulter poterunt communicare. Creduntur reſiſtere omni venenorum generi, adeoque ipſiſſima eſſe venena; per experientiam falſiſſimum eſt. Virtutes non exiguas illis ineſſe utique cenſeo; ſed quoniam firmiſſimis & præduris obvallantur muris, ideò intercluſæ manent, ut in auro, in quo & plures ſunt virtutes, ſed occluſæ & ſepultæ quaſi inter firmos & fortes muros, ut in Adamantibus, & ex hiſce materiis elici non poſſunt, quin muri illi duriperrumpantur; hoc autem fieri poteſt, ſi in materiam primam ſuam, ex qua fiunt, reducantur; tunc virtutes Adamantum apparebunt, quæ & adamantinæ verè erunt.

Materia autem, quæ illos componit, ſola poterit illos rumpere & ad mollitiem reducere ac convertere in liquorem, quem magnæ virtutis eſſe oportet. Materia enim ex qua componuntur, magni eſt pretii, & ejusdem farinae cum auro: adeò ut ſi raræ inveniantur virtutes in auro, itidem pateant in Adamantibus; æque indomitæ, uti Adamantes vulgò feruntur; ſed opus hîc erit & labor.

OBSERVATIO LX.
D. MATTHIÆ TILINGII.

De

Salamandra.

CUm ante plures annos Studio Medico *Rostochii*, operam darem, in Sylva *Rostochiensis* inter labores botanicos cepi Salamandram terrestrem, nigrum obtinentem colorem, maculis flavis instar stellionis distinctum. Ego magno perfundebar gaudio, quòd occasionem haberem experimentum facere, an quoque Salamandra in igne comburi posset. Me ergò deinceps domum conferens ipsam in ignem conjeci, ubi post breve temporis spatium planè comburebatur & in cineres convertebatur.

SCHOLIUM.

Multa à majoribus nostris falsa & fabulosa afficta & addita fuerunt Salamandris, ex quibus *incombustibilitas Salamandrae, ejusque vita in igne*, meritò primum occupat locum. *Quidam* enim Salamandras non modò omnino impunè ignis fervorem sustinere, sed & in eo tanquam in Elemento proprio vivere, & alimenti loco nutriri, somniarunt. *Quidam* & quidem rectius, ad tempus saltim Salamandras in igne vivere, eumque lympham suam extinguerent quidem, sed noviter adjectis prunis, sufflaminataque flamma, concremari crediderunt: *Alii* sed rectissimè, statuerunt, Salamandras ignem planè fugere, eoque impositas, statim interire, inque cineres omnino redigi, id quod etiam Experientia præsentis non modo Observationis, sed & aliorum maximè modernorum, satis superque comprobatum fuit: At verò erroneam hanc inter Authores, sub solius fictæ autoritatis specie circumlatam inque posteros religiosè propagatam opinionem, exinde potissimum enatam fuisse arbitror; quod primæ assertionis alleclis, Salamandra non re ipsa, sed famâ tantum & nomine cognita fue-

rit, hinc eam adeò monstrosam, tam pictam quam descriptam effinxerunt, mox capite ovillo, mox serpentino præditam, nunc pelle lanuginosa, nunc squamata, nunc aspera, nunc unctuosam investitam, hic vermem dicebat, ille araneam similem, ita ut pleraque earum descriptiones, veram Salamandræ non secus respondeant, ac asinus equo, & noctua psittaco. Secundæ opinioni omnino subscriberem, nisi rem ex parte aliter explorassem: Vixisse enim Salamandras etiam per breve tempus in igne, asserere non possum, nam aliquoties in Eruditorum præsentia facto experimento, cum Salamandras prunis, (non dicam igni aperto,) injecissem, accelerato tardissimo alias suo gressu, fugam tentantes, oscitante rictu statim eas interire vidi, adeò, ut ne temporis momentum ignis fervorem, vivæ sustinuerint; sed durare eas (mortuas licet,) aliquandiu in igne, & exsudantibus suis humoribus eam consopire, non nihil, donec penitus in cineres abeant, (asseverante hoc quoque Observat. præsentis Dn. Autore) certum est, nam & ipse observavi, lacteum ex omnibus penè pellis Salamandræ porulis exsudantem humorem, qui primo intuitu carbonum ignitorum fervorem mitigare videbatur, sed statim incrassescens, in vappam quasi condensabatur, corpore sensim marcescente, inque cineres collabante: sed anne hoc mirum, & singularis proprietatis titulo dignum? cum id ipsum à quavis crudæ carnis particula, prunis inassata, eodem modo fieri solet; imò, lignum ipsum, usitatissimum ignis pabulum, non statim admoto igne in cineres concidit, nisi sensim prius absumpta sua humiditate. Rectissime itaque sentiunt ii, qui secundum tertio adductam opinionem, vacillante tot veterum superstitionis authoritate, Salamandras neque in igne tanquam proprio suo elemento vivere, eoque vesci, neque vitam ad notabile quoddam tempus in eo protrahere, neque singulari quadam proprietate eam extinguere, sed in eo reliquorum viventium instar, interire, perire, & comburere, non sine rationis & experientie fun-

Observatio LXI. De Lino vivo aut Asbestino & incombustibili. 109
fundamento, indubitanter credunt. Si quis tamen hanc veterum opini- nem anxie defendendam, religiosè putaret, intelligat eam necesse est, de Salamandra Chymicorum metapho- rica & Alchymistica: plura huc facientia videantur in Salaman- drologia mea, priori anno S. R. I. Acad. Nat. Curios. exhibita.

[J. P. Wurffbain.]

OBSERVATIO LXI.
D. MATTHIÆ TILINGII.

De

Lino vivo aut Asbestino & incombustibili.

Fuit antiquitùs species quædam Lini, quod *Græci* Asbe- stinum, *Latini* Linum vivum appellârunt. Ex hoc te- la contexta sunt, & varia tunicarum genera, quæ igni non solùm non absupta sunt; sed in illum coniecta, fordibus exustis, splenduerunt magis quàm potuerint aquis. Regum quoque funera in ejusmodi adusta sunt tunicis, ne corporis favilla cum reliquo misceretur cinere. Imperator *Nero* indè mantilia habuit. *Plinius histor. nat. lib. 19. cap. 1.* li- num hoc, cui principatum in toto Orbe adscribit, inventu ra- rum, textu difficile esse propter brevitatem, inventum æqua- re margaritarum excellentium pretia scribit.

SCHOLION.

Magna inter physicos, Medicos & Historicos lis est, an Linum hoc vivum aliud sit ab eo, quod fiebat ex lapide Amianto. Multi hoc adfirmantes adducunt in testimonium *Paulum Venetum* & *Plinium*, qui expressis verbis scripserint, Linum hoc vivum aliud esse ab eo, quod ex lapide Amianto sit factum. Ut autem ejus rei certam notitiam habeamus, verba eorum in medium producemus. *Paulus Venetus lib. 1. cap. 47. in Itinerar. suo* de Lino hoc vivo & incombustibili ita scribit: *In hac provincia* (intelligit autem *Chynchynculam*) *est mons*, ubi sunt minera chalybis, & *Amdavici & Salamandras*,

de qua pannus fit, qui si projiciatur in ignem, comburi non potest: fit autem pannus de terra hoc modo, sicut didici à quodam meo socio, Turco, viro valde prudenti, qui ex commissione magni Kaam in illa provincia praefuit operi minerarum. Referebat enim, quòd in monte illo quadam minera terræ habebatur, qua fila quadam habet lana similia. Ipsa fila desiccantur ad solem, & postea in mortario aeneo conteruntur, & postea lavantur aquâ; & à terra grossitie separantur; terra verò projicitur, & fila de lana filantur, de quibus filis postea panni fiunt. Hi autem panni albi ex textura non adsumuntur, sed in ignem projiciuntur, & per horam unam dimittuntur in flamma, & hinc albescunt ut nix, nec cadunt in igne; quod similiter fit quandocunque lavari debent; nam alia lotio ad removendum maculas non adhibetur, &c. Et de Salamandra verò serpente nihil audiivi in orientalibus partibus. Id autem totum, quod de Salamandra didici, scripsi fideliter. Fertur, quod Romæ sit quadam mappa de Salamandra, qua est sudatorium Domini involutum, quam misit summo Pontifici, quidam Rex Tartarorum. Plinius verò nat. histor. lib. 19. c. 1. ita differit: Inventum jam est etiam, quod ignibus non absumeretur. Vivum id vocant, ardentesque in focis conviviorum ex eo vidimus mappas, sordibus exustis splendescentes igni magis quàm possint aquis. Regum inde funebres tunica, corporis favillam ab reliquo separant cinere. Nascitur in desertis adustisque sole India locis, ubi non cadunt imbres, inter diras serpentes; assuescitque vivere ardendo, rarum inventu, difficile textu propter brevitatem. Rufus de cætero color splendescit igni. Cum inventum est, aequat pretia excellentium margaritarum. Vocatur autem à Grecis Asbestinum ex argumento natura. Anaxilaus autor est, linteo eo circumdatam arborem, surdis ictibus, & qui non exaudiantur, cadi. Ergò huic lino principatus in toto Orbe. Ex hisce Clarissimorum virorum verbis satis superque percipimus, Linum istud vivum solùm ex lapide Amianto esse paratum. Paulus Venetus scribit, quòd pannus de Salamandra paretur, qui, si projiciatur in ignem, comburi non possit.

possit; quia verò secundum proprium suum effatum de Salamandra serpente in locis istis orientalibus nihil audivit, per Salamandram intelligit lapidem Amiantum; iste enim in igne non uritur, & ejus injurias absque noxa perfert, quapropter & Salamandra vocatur. Et si accuratius etiam *Plinii* textum inspiciamus, per Linum istud vivum *Indicum* ille nihil aliud quàm Amiantum lapidem intelligit; hinc quoque istud Asbestinum appellat; & *lib. 36. cap. 19.* hoc ita confirmat: Amiantus, alumini similis, nihil igni deperdit. Idem cum *Plinio* sentiunt alii viri doctissimi. *Dioscorides lib. 5. cap. 113.* Amiantum lapidem in *Cypro* nasci, scisso alumini similem esse tradit, quo, utpote flexili, telas & vela tantùm spectaculi gratiâ texunt, quæ ignibus injecta ardent quidem, sed flammis injecta splendidiora exeunt. Hanc sententiam confirmat etiam *Petr. Andr. Matthiolus in Comm. super hoc caput.* De hoc utriusque loquitur *Strabo lib. 10. Geograph. Ad Carystum lapis nascitur, quem pectunt, nent, texunt. Indè mantilia conficiuntur, egregiè contexta: ea ubi sordescunt, in flammam projecta non secus emundantur, quàm si maculas elueris.* *Antonius Musa Brassævolus Ferrariensis* tradit, impostores lapidem Amiantum simplicibus mulierculis ostendere, vendereque sæpè numero pro ligno crucis Servatoris nostri. Id quod facilè credunt, cum igne non comburatur, quodque ligni modo plurimis constet lineis intercurfantibus. Parùm ergò valent *Adriani Tollii & Johannis de Laet* argumenta, quæ contra hunc lapidem Amiantum in *Commentariis suis in Boëtium de Lapid. & Gemmar. Historia* protulerunt.

Lapis hic ignis injuriam instar auri perfere, atque non tantùm uri non potest, sed purior redditur, undè Asbestini nomen illi datum est. Olim in fila aptabatur, & ex his mappæ, lintea funebria, reticula conficiebantur, quibus cadavera Regum involuta, igne combusta, ipsa lintea verò incorrupta manerent. Conficiebatur & ex hisce omnis generis carbasina supellex, quæ sordidata non aquâ, sed igne purgabatur. Et

hoc

hoc Linum ex Amianto factum *Plinius lib. 19. cap. 1. histor. nat.* vivum appellat. Mappæ Amiantinæ sordibus conspurcatæ, puriores igne exustæ, quàm si aquâ laventur, fiunt, ac magis splendent. Regum indè olim tunicæ funebres factæ sunt, ut cremata cadavera à reliquo cinere separentur.

Linum, quod ex hoc lapide conficitur, dicitur Græcis Asbestinum, partim ob lapidem, partim ob calcis similitudinem. Calcem Græci ἀσβεστος vocant. Asbestinum autem lapidem igni non absumi, sed nitescere & mundari ex *Plinio lib. 19. cap. 1. histor. nat.* jam audivimus. Asbestum significat incombustibile; & substantivè pro lino, quod ignibus non absumitur, & pro ardente lapide accipitur. Sed Asbeston cum *Varro* dicit *lib. 4. de latin. lingu. lintea* ex eo facta intelligit, atque adèò vestimenta, ut *Adrianus Turnebus lib. 23. Adversar. cap. 1.* interpretatur, à quo tamen *Josephus Scaliger* dissentit, negans id genus Lini inter vestimenta numerandum, cum potius ex eo mappæ conficerentur, quàm vestes. A *Turnebi* latere tamen stat *Cælius Calcagninus lib. 3. epil. 1.* Asbestinas vestes dici asserens ex Lino vivo, lapidi Carystio simillimo: quibus mortui Reges cremebantur, ut iis cinis colligeretur. Nomen ex eo adeptæ sunt, quòd igni non absumerentur. Quas & mortuales non ineptè fortassis cum *Nevio* Poëta dixeris, ita ei appellatas, quibus cadavera induebantur. His consentanea esse videntur, quæ de *Cretico* Lino scripsit *Strabo l. c.* Idenim petram esse ait, quam attritam, capillamentis tantum remanentibus, excusâ terreâ materiâ, pectinibus aptari, contextamque indè telam per optimè confici. Eam autem igne non uri, sed sordidatam in ignem projectam emundari. Ipseque adèò *Podocattarus*, *Cyprius* Eques, qui de rebus *Cypriis* historiam prodidit, Linum *Cyprium* penes se habitum *Venetis* ostendit, in ignem id injiciens, at illæsum ac perpurgatum mundatissimumque indè recipiens. Verùm illud magno est miraculo, quod hujusmodi contexta tela non quidem ab herbis originem ducat, sed à lapide Amianto: qui in *Cypro*
Insula

Insula repertus, malleo contunditur, contusus, excusâ ter-
reâ superfluitate, capillamentis suis lini speciem retinet ac con-
textitur in telam. Id visum in *Podocattari* ædibus coram exi-
miæ virtutis viris non paucis testatur *Porcachus lib. 2. funeral.*
cui etiam subscribit *Rhodijs lib. 13. cap. 18.* Linum hoc in igne
semper splendidius evadit; fiunt ex eo thryallides sive ellychnia
in usum candelarum peculiarium semper ardentium. Pro-
pterea ex hoc Amianto linum confectum, & incombustibile,
ut perpetuò lampadibus arderet, in Baptisterio suo *Romæ Con-*
stantinus Imperator statuerat, referente *Dasamo in Sylvestro Pa-*
pa. Quin & *Ludovicus Vives in Schol. ad D. Augustin. lib. 21. de*
Civitate Dei cap. 6. testatur, se ellychnia *Parisijs* permulta vi-
disse, quæ, lucernis semper ardentibus, nunquam absume-
rentur. Amiantus lapis etiam fuit in aurea illa lucerna, quam
Athenis Callimachus fecit, oleo non nisi post annum dissipato,
licet semper arderet. Mantile olim *Lovanii* medio convivio
igni datum, redditumque domino mundius splendidiusque,
quàm possit aquis aut smegmatis quibuslibet, prout literis hoc
consignavit *Simon Majolus part. 1. dier. canic. colloq. 20. pag. 633.*
Lapidem *Carysium*, ut scribit *Matthæus Raderus in Comm. ad*
Martial. lib. 9. epigr. 77. Incolæ pectunt, nent, texunt. Indè
mantilia conficiuntur egregiè contexta, & incombustibilia.
Ea ubi sordescunt, in flammis projecta, non secus emendan-
tur, quàm si maculas aquâ elueris. Meminit etiam *Cælius Rho-*
diginus lib. 14. lect. antiq. cap. 18. ellychnii cujusdam, lino car-
pasio constantis, & in id ignibus nullum omninò jus fuisse
scribit, Refert quoque *Plinius l. c.* huic Lino principatum
in toto orbe esse: & linteo eo circumdatam arborem, surdis
ictibus, & qui non exaudiantur, cædi. Adhibebantur etiam
quondam ejusmodi Lina, ut corpora Magnatum defuncto-
rum servarent integra & incorrupta; quod etiam, ut *Joachi-*
mus Struppis Tract. de Mumia Egyptiac. & Phil. Camerarius
cent. 1. Horar. Succis. cap. 14. scribunt, præcipuè cedri oleo, bal-
samo, croco, myrrhâ & aliis præstabant. *Cl. Joachimus Jungius*

in Doxoscop. Physic. Min. part. 2. sect. 2. cap. 6. de lapidibus ignibus invictis ita differit: *Amiantus in fila discerpi, imò in lanuginem vel contundi vel atteri; Talcus in crustas & laminas tenuissimas findi potest. Ille veteribus quidem notus, sed rarus & pretiosus, hodie ob copiam vilis: Verùm quia artificium nendi & texendi eum propè intercidit, parum usu tritus, nisi quòd thryalides sive ellychnia ex eo, uti etiam ex talco fiunt, quæ flammis nunquam abolentur. Quibus adjicere etiam licet subviride illud aridum, asperum tenue, quod ex pyritis & lapidibus scissilibus, dum uruntur, exsudat, & ipsum ignibus incombustibile est. Joh. Bapt. Porta lib. 4. Magnat. cap. 25. testatur, se vidisse Amiantum neri Venetiis. Olaus Wormius lib. 1. histor. Musei sui sect. 2. cap. 7. se lanam ex Amianto, fibris longioribus prædito, confectam, & funem ex hac lana contortum, item frustum mappæ ex Amianto contextæ habuisse perhibet. Et Athanasius Kircherus, uti scribit, lib. 8. sect. 3. de Mund. Subterr. pag. mihi 67. habet in Museo suo integrum scrinium Asbestinis frustis plenum. Chartam ex hisce confectam habet, quæ literis scribendis servit; quas ubi in ignem injeceris, consumptis mox literis, charta veluti igne lora, integra & candidior exit, novisque literis inscribendis servit, ita ut vel unicum folium in perpetuum reciproco amicorum commercio servire possit. Donavit & illi Eminentissimus Cardinalis de Lugo redimiculum Asbestino lino contortum, quod igni injectum, si sordibus pollutum fuerit, indè nitidissimum exit. Meminit quoque, se ellychnium hujusmodi Asbestinum lucernæ inditum ad biennium, sine ulla sui consumptione conservasse, haud dubiè perpetuò duraturum, nisi nescit quò casu id subductum fuisset; ut proindè verissimum sit, quod veteres de ellychnio per ignem inconsumptibili tradidère.*

Lapis hic, qui Lino vivo & incombustibili parando materiam præbet, dicitur *Latinis Amiantus; Græcis λίθον ἀμιάντον*; *Latinis Asbestus. Georgius Agricola lib. 5. de natur. fossil. cap. 9. eum alumen plumosum appellat. Germani dicunt Sesderweisl*

derweis / Steinflachs / Schiferweis quippe sunt, qui telas & alia tunicarum genera ex eo conficere nōrunt) Seindacht / quōd ellychnia ex eodem fiant incombustibilia. Alii eum vocant alumen scissile, pulverem Salamandræ, *Salmanderhaar*: & Amentum amarum quibusdam recentioribus dicitur. Eundem lapidem Asbestum vocant etiam alii Linum Asbestinum vivum, aut *Carystium*, item *Carpassium*, *Carbosum*, item *Poliā*, *Spartopoliā*, *Corsoidem*, *Bostrochyten*, &c. *Encelius* Amianti speciem *Razensilber* interpretatur: quod vocabulum Magneti & Micæ meliùs tribuit *Agricola l. c.* Idem refert, in *Hildesheimensi* tractu lapidem inveniri fusci coloris, planum, Armoniaci Salis instar scissum: qui tubercula superius habeat clavorum capitibus similia: & ad *Hasdam* pagum alium huic non dissimilem reperiri, candidum tamen & sine tuberculis. Huic etiam similis est lapis, qui in *Subaudia* dicitur Amentum dulce: Amenti nimirum nomine corrupto ab Amianto; verus autem Amiantus non est, sed à quibusdam pharmacopolis vocatur, Entalium. Hic eboris instar candidus est, splendens, inque fila solubilis, sed fragiliora. Videtur autem res gypso cognata. In eo, certo modo præparato, & imagines exprimi possunt, quæ cum ebore aut ipsa nive candore certent. *Paulus Venetus l. c.* lapidem hunc vocat Salamandram, quod Salamandræ instar in igne vivat, aut ejus injurias absque noxa perferat. Sed meo judicio ridiculum est credere, aliquod animal in rerum natura esse, quod humore, spiritu, sanguine, carne, &c. vix aliquo connexu junctis constans, possit in igne degere, ut partes illæ non separentur, exurantur, & ita animal intereat. Fabula etiam communis est, eum ex Salamandræ pilis oriri, quia non consumitur igne, ut Salamandra.

Nascitur autem hic lapis Amiantus, teste *Dioscoride l. c.* in *Cypro*, sed fuscus. Qualem locum natalem hujus lapidis etiam aperit *Sotacus* apud *Apollonium*, sic dicens: γίνεται δὲ ὁ λίθος ἐν τῷ, καὶ ἐν Καρύσῳ μὲν, ἀφ' ἧ καὶ τένομα ἔλαβεν, πολὺς δὲ ἐν Κύπρῳ.

Undè & *Carystius* lapis dictus. Et *Sotacus* alio loco ita loquitur: ὁ καρύσις ἢ λεγόμενον λίθος ἰσχυρῶς ἔχει ἐπιώδεις. Ab urbe autem *Cypri* *Carbaso* vel *Carbasia* *Pausanias* vocat καρβάσιον λίθον, quod ex hoc lapide fiebat. Cl. *Johannes de Laet*, ut refert *lib. de Lapid. & Gemmar. histor. cap. 8.* accepit ab amico frustum ejusmodi lapidis *Amianti* è *Cypro* allatum, hic coloris fuit fusci, constans totus è filamentis, sed admodum fragilibus, ita ut videre non potuerit, quomodo ex iis pannus aliquis texti possit; simillimus fuit alumini scissili. Vidit alia lapidum fragmenta itidem è *Cypro* allata, sed quæ è duriori saxo constabant, & suas habebant veluti commissuras, è quibus tenuia filamenta educi possunt, sed admodum brevia. In desertis *India* locis itidem invenitur, ubi non cadunt imbres, ac in *Asia* provincia quadam. Reperitur etiam in *Italia*, sed adeò breve ac fragile, ut neri non possit. Hinc fit, ut pro alumine scissili vel plumoso vendatur, & pro ellychniis perpetuis tantùm inserviat.

Similis videtur hic lapis alumini scisso, adeò ut nonnulli inter se confundant. Differt autem ab eo, teste *Matthiolo Comm. in Dioscorid. l. c.* quòd hoc in ignem projectum statim exuratur saporemq̃ue adstringentem habeat, ille non item. Deindè quoque ab alumine scisso differt & mollitie, & fibrarum dispositione, quas non secùs ac in ligno quodam dispositas habet, totusq̃ue videtur ex iis constare, ita ut multi decepti exteriori forma, lignum putaverint.

Quisnam autem sit hic lapis, quomodo *Natura* eum, aut quibus modis composuerit, & an reverà ex se & suâ naturâ ἀσβεστος ἢ καὶ ἀμιαντος, id est, incombustibilis, & in igne incorruptibilis sit, paucis adhuc perpendam.

Solet à *Natura* fieri hic lapis sub figura capillari, colore quandoque albo, subindè cinereo, interdum rufo, aliàs ferreo, siccus quoad externam superficiem & in filamenta solubilis, habet tamen in centro suo quandam humiditatem stabulantem, viscidam & oleagineam, nullo igne domabilem; filamenta ita constituta sunt, ut & neri & texti queant, non se-

cus ac vulgare linum. Est itaque hic lapis compositus ex certa aluminis seu talci specie, ut proinde eum multi alumen scissile, aut alumen plumæ nominandum putarint; est enim multò mollioribus filamentis, quàm alumen scissile instructus, quæ nullo penè negotio, vel ipsis digitis diffindas; expansa vero filamenta semper quid laneum instar gossipii aut candidi serici filis simile indicant, unde non incongruè alumen plumæ dicitur; habet tamen intra proprietatis suæ laterbras aliquid viscosum & oleaginosum, adèò terrestri materiæ concentratum, ut ab eo nullâ vi ignis separari possit; quàm virtutem & alia nonnulla mineralia habent, ut aurum & selenitis, quem talcum vulgò vocant; adèò enim viscosum illud, quo nativæ suæ materiæ jungitur, ignique adèò resistit, ut nullis artibus ab ea dissolvi possit, pertinacia tamen in uno majori, in alio minori; selenitem enim cum tempore igni consumi, experientia jam dudum docuit; aurum & Asbestum nunquam; quæ vis sanè mirifica non ab alio, quàm in optimè commisti lapidis temperamento consistit: quâ verò industriâ, & quo ingenio & naturâ contra ignis tormenta aluminosum hoc viscus adèò inseparabili modo & vinculo societur, uti terminos imbecillitatis ingenii nostri longè excedit, ita quoque sapientis non est verbis longè petitis illa explicare.

Asbestum autem in igne durare, & citra ullum nocuummentum incorruptum perseverare, frequenti experimento compertum est. In ignis tamen hoc loco error occurrit, dum nonnulli, qui aut lapidem nunquam viderunt, aut *Autores* de Amianto scribentes non intellexerunt, putarunt, lapidem hunc igni sine ullo addito, perpetuò inflammari. Sic *Camillus Leonardus lib. de lapid.* scribit: *Asbestus ferrei coloris lapis est, quem Arabia producit; Asbestus dicitur, id est, inextinguibilis, quoniam accensus perpetuò retinet flammam sine aliquo liquore.* In qua narratione duplicem errorem committere videtur; dum linguæ *Græcæ* ignarus *ἀσβεστος*, id est, incombustibile, pro inextinguibili interpretatus est; deindè Asbestum,

igni ad motum, inflammari in perpetuam lucem, nulla alterius rei inflammabilis additione putavit; quod quàm falsum sit, experientia quotidiana docet. Nisi enim oleum accesserit ellychnio, omnem in eo inflammando operam perdemus. In eundem errorem incidit, *Dionysius Aser*, in suo de situ orbis poemate: Asbestum *Arcadiae* inflammabilem facit hisce verbis:

Hic nasci lapidem, qui tacto accensus ab igne

Extingui renuit, quem Graii nomine verò

Ἀσβεστον memorant, ferri nitet ille colore.

Meritò itaque cunctorum Philosophorum ingenia summo perere vexat mira hujus lapidis proprietates, dum concipere non possunt, in rerum natura mixtum aliquid dari posse, ab omni ignis violentia immune. Ego, relictis aliorum sententiis, quid mihi in mentem venerit, circa admirandam hujus lapidis virtutem & proprietatem, paucis exponam.

Experientia multos docuit, frustum hujus lapidis, vitriariae fornaci inditum, semper incorruptum extractum esse, quæ mira ad ignis violentiam reprimendam contumacia, necessariò constitui debet, ex iis rebus, igni quàm maximè contrariis, quæ in tribus consistere videntur. Primum est ipsa materia, quæ uti lenta, crassa, & viscida humiditate à natura instructa est, ita quoque ab ignis actuosissima natura non facile consumi potest. Alterum est, quod dicta materia inexhalabilis sit, & ut ita loquar, in evaporabilis; experientia siquidem constat, tantò materiam aliquam igni magis resistere, quantò evaporationibus minùs obnoxia; & contrà, tantò faciliùs ab igne corripitur consumi que, quantò in vapores & halitus magis resolvablest. Tertium est, ipsius materiae sinceritas, nulla alterius heterogeneæ rei miscella adulterata, ut proindè puræ homogeneæ naturæ corpus fateri necesse sit, & vel indè patet, quod cum ignis potissimum heterogenea disgregare, homogenea verò congregare, teste *Aristotele*, proprium sit; in Asbesto verò omnes partes sine alterius mistura homogeneæ sint, facile indè colligitur, maximâ eum ad igni resistendum

stendum potentiâ & efficaciâ pollere; & patet in nonnullis aliis rebus, videlicet in auro, adamante, selenite, quin & omnibus saxis & metallis, quæ quamvis igne vehementer resistant, difficulter tamen vel in liquorem, calcem, vel similem à priori differentem formam Chymicâ arte reduci possunt; & si resolvuntur, minimè tamen solidam, quâ prius constabant, substantiam remanere videmus; quod tamen in Asbesto nullum locum habet; hunc enim si vel anno integro in fornacem ignibus torseris, semper tibi extractus, nulla formæ suæ facta alteratione, integer & sincerus spectabitur, undè lapidis Asbesti talis dari potest definitio, seu potius descriptio, quâ ab omnibus aliis fossilibus essentialiter distinguitur. *Asbestus lapis est fibrosus, alumini schisto haud absimilis, lentâ & crassâ visciditate, seu lentâ & viscidâ crassitie constans, ob omnium partium homogeneum contextum in vaporem resolvi nescius, solus ab omnium actuosissima ignis natura immanis & incombustibilis.*

P. Martinus Martinus, Tridentinus, eximius ille *Atlantis Sinici* Scriptor, in *Taniu Tartariæ* Regno supra lapides nasci herbam quandam tradit, quæ ab igne non consumatur; hæc enim in ignem projecta, rubescit quidem, & aliquo modo ignescit, at educta ex igne mox pristinum candorem recuperat, non nihil in cinerem declinantem; non ad eò in longum excrescit, sed sub forma capillaris excrescentiæ, fragilis & imbecillis consistentiæ, aquæ imposita in lutum abit, statimque consumitur. (*) In hac descriptione herbæ Asbestinæ insignem errorem notat *P. Athanasius Kircherus part. 4. cap. 11. Chin. illustrat.*

(*) Quam herbam *P. Martinus Scriptor Sinicus* in *Taniu Tartariæ* regno supra lapides nasci tradit, eandem in *Galliâ* prope montem *Pessulanum* circa littus maris ad marginem *Magellonæ* devastatæ me sub aqua maris copiosè saxis in nascentem exemisse memini, cum herbatationis gratiâ ad montem *Setium*, junctus eximio *Botanico*, *Joh. Laugerio*, & *Henrico Magno Heigelio* cive meo comitibus Anno 1642. mense Junio proficisceremur. Plantula satis elegans, sed exigua

illustrat. dum herbam multi putant, quod ille pura lapideæ substantiæ filamenta asserit: per abusum itaque vel imperitiam hominum, qui dum lapidis hujus efflorescentiam spectant, herbam ex lapide excrevisse inconsultâ naturâ arbitrantur. Hic abusus quoque Latinos inter Autores comperitur, dum filamenta hujusmodi linum dicunt, non quod verâ linum hujusmodi ex vegetabilium œconomia depromptum sit, sed quod instar lini filari & texi possit. Est itaque fustis hujus herbæ nihil aliud, quàm efflorescentia quædam ex lapide Asbesto, qui in *Tartaria* regionibus passim reperitur, evibrata, non secus ac mineralium, salium efflorescentias *ἑξανθήματα*, sive arbores metallicas per *κατάχρησιν* appellare solemus,

Et tan-
gua, umbilicata, non crescit in aëre, nec in eo vivit, sed è fundo in ipsa falsâ maris aquâ se conservat, dorso striato innascitur pediculis cirrisve glabris, nitidis, exilibus crebris, rectis, dimidium indicem altis, singulis singulos quasi clypeolos medio centro substratis & sustentibus, circinatum umbilicum urachis appensis referentibus. Undè à Monspelien-sibus umbilicus marinus nominatur. Viret primum ex squalido, subvirido, cinereoque limo; postea undis & litore ejectum albescit, gustu subsalfo & amaro. Hanc videtur Dioscorides l. 3. c. 133. descripsisse, quod alba sit herba tenui innitens ramulo, amara sine foliis, eamque *ἀνδροσάνην* nuncupat. Hæc plantula exsiccata dura est, jucundum oculis exhibet anathema; si ad flammam candelæ admovetur, tam splendens in incendio & præ fulgore visum quasi officiente corusco lumine apparet: nec tamen à flammâ consumitur, licet nimio operè ignescat. Ex igne remota pristinum nitorem recuperat; cujus etiamnum experimentum, quoties libet, capere quivis potest, cui id fuerit volupe. Hujus plantulæ marinæ celebriores mentionem fecere Botanici, Dioscorides, Matthiolus, Lobelius, Dalechampius, apud quos luculentior ejusdem inveniendâ est cum icone descriptio,

[*Helianthus.*]

Et tandem lapis hic Amiantus insignem usum cum Medicum, tum Mechanicum habet. Quod ad usum Medicum spectat, veneficiis resistere creditur ipse omnibus, præcipuè tamen veneficarum; præterea abstergit, & scabiem curat cum aqua vitæ & saccharo solutus. Si mixturæ ejus aliqualis portio quotidie tempore matutino exhibeatur, album fluxum mulierum mox iri sanatum dicunt. Præparata officinalia, quæ Amiantus ingrediatur, præter unguentum citrinum, ferè nulla sunt. Commendant tamen nonnulli supra modum linimentum ad tineam puerorum, & ad ulcera tibiæ, quod Amiantus ingreditur, hincque admodum miraculosum fit. Istud sequenti modo paratur. ℞. Lapid. Amianti ℥iv. Plumbi ℥xij. Tutia ℥ij. Calcinentur; deinde pulverisata in vitro macerentur cum aceto, ac quotidie per mensem materia agitetur semel; post mensem ebullienda est unius horæ quadrante, ac quiescere sinatur, donec inclarescat; deinde illius aceti clari quantitas cum pari quantitate olei rosæ miſceatur, donec bona fiat unio, & linimenti forma idonea: eo inungatur caput pueri totum, ut citò sanetur: ad scabiem & ulcera tibiæ vesperi partes unguantur, donec sanentur.

Usum mechanicum insignem etiam hic lapis Amiantus habet. Ex hoc, utpote flexibili, telæ elegantes spectaculi gratiâ conficiuntur, quæ ignibus injectæ semper ardent. Attritione facile solvitur ille in tenuia filamenta, instar plumæ canescentia. Ligni modo fibrosus est, mollisque & candidus vel subviridis. Id quod dum teritur, lapis efflorescit in plumas (flos petraë vocatur.) Cum cuti applicatur hujusmodi flos, urit urticæ instar, ob asperitatem aculeorum tenuium, qui carnis poros penetrant & continuum solvunt. Id sciunt passim gnathones, qui florem hunc impalpabilem inspergunt internis camisiarum partibus, ut socii iis induti incredibili pruritu ac dolore afficiantur. Fila hujus lapidis lineis non sunt dissimilia; Sole siccata teruntur in mortario æneo, postea lavantur, ac à terra purgantur nenturque ac deinde texun-

Q

tur.

tur. Modus texendi non ita nobis notus est, & hac ætate magis periit. Plura de hoc lapide scripserunt *Cornelius Agrippa lib. 3. occult. phil. Guid. Pancirollus de Reb. memorab. part. 1. tit. 4. Anshelmus Boëtius lib. 2. de Gemm. & Lapid. hist. cap. 204. Joh. de Laet lib. 2. de Lapid. & Gemmar. histor. cap. 8. Athanasius Kircherus in Mund. Subterr. lib. 8. sect. 3. cap. 1. item part. 4. cap. 11. Chin. illustrat. Cassp. Schottus part. 4. Mag. lib. 2. Syntagm. 2. cap. 1. §. 10. & alii.*

[*Author.*]

D Franc. Ferd. à Troilo in Itinerario suo Orientali, *Dresdæ A. 1676. typis excusso, pag. 29. & 30. de Amianto Cyprio, se eundem in Insula illa vidisse, strophiola etiam aliaque ex eo confecta secum inde exportasse refert: Ipsum lapidem subfufci, fila autem ex eo, fortiter prius contuso, ducta albicantis quodammodo esse coloris; ex quibus lintea contexere soleant, quæ in ignem per exiguum temporis spatium coniecta, à sordibus repurgentur, aquæ autem imposita omnino indurescant, inque lapideam compagem concrescant. Ipse etiam particulas aliquas Amianti lanæ instar mollissimi, argenteo colore nitentis, ac partim ex fibris digiti longitudinem æquantibus, partim brevioribus, constantis possideo; ex quibus, si major suppeteret copia, facile liceret fila ducere. Illas autem dono debeo Excell. D. D. Jacobi Barneri, qui ab Amico acceperat, ex Sabaudia, uti referebatur, ceu loco natali adportatas; cæterùm sordidiores factæ, in ignem si conjiciantur, pristinum nitorem recipiunt; aquæ tamen impositæ lapideam illam duritiem non induunt. Idem Barnerus in literis Monachii A. 1673. 10. Junii scriptis me admonuit, in vulgari Asbesto quandoque strias aliquas lanæ similes reperiri; quales apud Nob. D. D. Cassium Hamburgi vidisse se recordabatur; unde conjecturam faciebat, Sabaudicum quoque illum eundem habuisse ortum. Quæ sanè cum illo quodammodo conveniunt, quæ Cl. D. Tilin-*

gius

gius in Scholio suo ex Laëtio attulit, qui dura lapidum fragmenta è Cypro allata vidit, è quorum commissuris tenuia & brevia fila educi poterant. Ex quo, naturam quandoque lapidi huic flexibilitatem concedere, satis elucescit; quâ si careat, arte eandem conciliare nonnulli laborarunt. Modum verò ipsum Cl. D. Joh. Hel. Jungken in Medico præfenti seculo ad commod. part. 1. sect. 4. cap. 9. alienâ fide edocet. Alium etiam Excell. D. Paul. Ammannus Manuduct. ad mat. med. sect. 1. cap. 3. §. 3. profert, qui cum Kircheriano illo coincidit, quem, lib. 8. sect. 3. cap. 2. Mundi Subterr. inter maxima arcana repositum, & qui non nisi oretenus Regibus & Principibus communicandus fit, lib. 12. sect. 5. part. 3. prop. 18. innuit, per lixivium nempe ex calce viva & isatidis cinere factum; quod artificium num succedat, experimenta eapropter instituenda nos aliquando certiores facient. Me sanè uterque modus fefellit. Amiantum etiam pro charta & tela parand. rationem nosse se Illustr. D. Manfr. Septalius olim profitebatur; qualem semipreparatum, donum Viri hujus humanissimi servo; ipsa vero ex Amianto artefacta varia, in Museo ejus occurrentia, denominavit Excell. D. P. M. Terzagus cap. 55. Mus. Septal. Quamvis, quod Septalianum illud donum attinet, nisi Viri illius optimi autoritas aliud suaderet, de ista massa, quæ filis ducendis inservire debeat, lubentiùs dubitarem, cum filamenta asbestina majori ex parte in minutas particulas ibi sint contrita, quas tamen longiores, si per contorsionem instituendam cohærere debeant, requiri, rationi consonum videri posset.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO LXII.
D. MATTHIÆ TILINGII.

De

Febri malignâ singultuosâ non lethali in
foemina quâdam.

Typographi nostri Academici Uxor nuper in febrim malignam incidebat; cui statim ab initio aderant varia symptomata, ut membrorum omnium lassitudo, virium imbecillitas, inappetentia, singultus, ingens oris amaritudo, sitis inexhausta & linguæ scabrities. Singultus autem erat perpetuus, & tantus, ut abortum quoque concitaret. Horum pathematum causa erat humor malignus, acris & erodens, qui tunicis ventriculi impactus, singultum excitabat. Ego in auxilium vocatus, statim præscripsi Julapium, acrem, malignum atque mordacem istum humorem infrænans. Eum ad partes ignobiles crurum vinculis, frictionibus, cucurbitulis distrahere, atque porrò decocto Scorzonerae, cum Syrupis de rib. acetos. citri, granator. papav. rh. præparato, contemperare tentavi: extra ventriculo etiam olea & emplastra corroborantia apposui. Ast hæc omnia opem nullam tulerunt. Ad narcotica etiam accedere coactus sum, quæ æquè ac priora vehementem ejusmodi singultum tollere non valebant. Tandem malum hoc ferax solum emulsione, ex semine melonum cum aquis convenientibus & Margaritis præparatis confectâ, est edomitum; hæc enim narcotici medicamenti instar acerrimum humorem & correxit & infrænavit.

SCHOLIION.

Præcipuum in febrî hac maligna symptoma fuit singultus, ^{λύξι, λυγγός, & λυγμός}, quo affecti vocantur ^{λυγγώδεις}, id est, singultuosi. Non verò quilibet singultus febrim facit, quæ

quæ λυγγώδης, id est, singultuosa dicitur. Nam, ut singultuosa vocetur, inquit *Galenus 4. acut. 69.* permanere amplius debet singultus, vel etiam per totum morbum simul cum febre exacerbari. Intelligimus tamen per totum morbum, id est, ex quo singultus cœpit ægrum corripere. Etenim potest aliquando simul cum febre adesse, ut in hac fœmina, & tunc est ἐπιφαινόμενον, id est, mox apparens; aliquando evenire potest post primos dies, & est ἀπιγνόμενον, id est, superveniens. At tamen debet perdurare; ex singultu enim, qui facilè evanescit, non dicitur febris singultuosa: solet namque singultus facilis spiritûs cohibitione, pitissando, terrore, vomitu, vel ex *Hippocratis sententia sect. 6. aphor. 13.* sternutatione evanescere: ut contigit *Aristophani*, qui cum singulciendo rumperetur, neque spiritum cohibendo, neque bibendo levaretur, tandem ex præscripto *Erisymachi Medici*, citatâ sternutatione, singulciendi finem fecit. Itaque *Galenus* eos, qui vomitu bilioso à singultu liberantur, febre singultuosâ detentos vocari vetat.

Insuper singultus est motus ventriculi depravatus, quo rem sibi noxiam expellere conatur. Hinc *Excell. Paulus de Sorbait Med. pract. tractat. 1. cap. 51.* Singultum facultatis expultricis symptoma vocat, quo ventriculus cibos malè complectitur, & vitium, quod in tunicis hæret, excutere nititur. Ubi à vomitu distinguitur ex eo, quòd materia, quæ vomitu rejicitur, in ventriculi cavitate continetur, & ille totus invertitur, ut materiam illam excludat: in singultu verò materia peccans tunicis ejusdem profundius infixæ est, ideò ventriculus sese constringit, ac fibras suas concutit; ut eam excludat. Et ut nausea quoque in hac definitione comprehendatur, dico, motus ventriculi expulsivos tripliciter fieri: vel enim natura quandoque vult insurgere ad expellendum, & non potest; aut non sufficienter ad hunc motum irritatur, & tunc nausea fit, aliquando insurgit & expellit, & fit vomitus; vel denique insurgit, ut expellat, sed non potest expellere, & tunc fit singultus,

Galenus lib. 2. de causis symptom. cap. 2. Singultum vocat convulsionem, ex convulsione musculorum, qui inspirationem faciunt; & hinc motus ventriculi violentus concussivus sive convulsivus dicitur, quo tunicae ipsius, id, à quo pertinaciter molestantur, excutere laborant. Est motus hic convulsioni similis; non propriè convulsio vera, quæ solis musculis competit, & partibus voluntario motu donatis. Convulsioni tamen similis est, propter irritatos ventriculi vel oesophagi nervos.

Aristoteles sect. 30. probl. quest. 1. & 5. Singultum facit affectum pulmonum. Verùm per singultum eo loco non intelligit *Aristoteles* verum singultum, qui ventriculi passio est, sed motum quendam partium, respirationi inservientium, qui fit, dum irritatur tussis, sed non completur. Hunc motum, seu improprium singultum, assimilari alicui modorum motus tussis, quæ est in pulmone, & ejus velamine ad expellendum humorem noxium, censet *Avicenna 23. 3. tr. 5. cap. 19. in principio.* Quare per consensum, non per se, à pulmonibus oriri, singultum adfirmo.

Quoniam verò singultus convulsioni similis est, hinc illi, prout & huic, duplicem causam assignat *Hippocrates sect. 6. aphor. 39.* inanitionem scilicet & repletionem: per inanitionem, tanquam per causam privativam, intelligitur summa siccitas; qualis succedit inedia, vigiliis, evacuationibus immodicis, febribus & inflammationibus. Per repletionem verò, ut causam positivam: intelligitur superfluous crassusque humor, ventriculi tunicis profundius impactus, eum gravans; acris, pungens, flatuosus vel teter; quidam vapor, cibus prævus, corruptus, aut medicamentum, crisis inaniens, frigus, quod constringendo & densando transpirationem impedit, adeoque replet. *Galenus & Avicenna* tertiam addunt causam, nempe irritationem à materia acri. Alii anxie laborant, ut materiam irritantem ad repletionis genus trahant, quò sententiam *Hippocratis* illæsam tueantur. Verùm ubi res ipsa loquitur

loquitur perspicuè, non opus est rerum evidèntias propter *Autorum* verba confundere & obscurare. Quid enim clariùs est, quàm singultum fieri à facultate expultrice irritata? Quæcunque igitur irritationem illam efficere possunt, erunt causæ proximæ singultus: jam verò humores & vapores quantitate vel qualitate peccantes, ventriculum irritare possunt ad expulsionem; & sic repletio & acrimonia erunt causæ diversæ, toto genere distinctæ. Inanitio verò quomodo singultum excitare possit, non est facile explicare. Cum enim illius essentia consistat in defectu, nemo dixerit, naturam insurgere ad defectum expellendum; quin potius movebitur ad illum reficiendum ac reparandum: & sic attractricem potius, quàm expultricem facultatem movebit. Si verò interdum singultus magnus evacuationes sequatur, ut in acutis & malignis febribus, & purgatione ex helleboro contingit, id non evacuationi simpliciter tribuendum, sed potius malignæ cuidam facultati à morbo, vel medicamento ventriculo impressæ.

Causat denique singultum variarum partium consensus, ut meningum cerebri, uteri, intestinorum, hepatis inflammati, ob vasorum vel partium communionem & sympathiam.

Materia autem singultum efficiens, vel in ipso ventriculo colligitur, vel aliundè ab hepate, liene, intestinis aliisque partibus, vel etiam toto corpore communicatur. Sic alimenta vel medicamenta acriora, humores acres, aut lumbrici mordentes in ventriculo contenti, singultum idiopathicum producunt. Sympathicum verò inferunt vicinarum partium inflammationes, transmissio ad ventriculum ichore, aut vapore acri: tum etiam quòd tumor, hepate præsertim inflammato, ventriculum comprimat; undè facultas expultrix assiduè irritatur. Denique à toto corpore ad ventriculum possunt transferri humores, vel vapores acres; in affectibus totum corpus occupantibus, ut interdum in febribus acutis & malignis contingit.

Materia

Materia igitur sive advena, sive indigena, in ventriculi orificio consistens ac fermentescens, febrem excitat singultuosam: febrem (inquam) ob fermentum febrile ibi delitescens; singultum ob irritationem. Quod si inde vel discussione, vel evacuatione extrahatur, utrumque cessat, nempe febris & singultus, quippe hæc duo ab una causâ fiunt. Si non extrahatur, sed duntaxat ab eo loco removeatur, cessabit singultus, (erat namque ratione loci) remanebit febris, remanente in corpore humore fermentali. Si materia fermentalis corrigatur, maneat tamen tunicis ventriculi aliquantula materia profundius impacta, cessabit febris, sed singultus permanebit amplius. Cæterum in ea potest singultus statim advenire, si statim materia mordeat, & erit symptoma epiphænomenon: poterit & paulò post aucta cum materia fermentali mordacitate supervenire, & erit epigenomenon.

Potest etiam, nulla in orificio ventriculi materiâ existente, sed duntaxat compatiante illo ad alia, fieri singultus, idque dupliciter, primò ob συγγένειαν, gentilitatem, sanguinitatemque, cum scilicet parte aliquâ nervosâ affectâ, nervosum genus, & nervorum origo, cerebrum, in consensum trahuntur; & quoniam ventriculi orificium plurimos magnosque participat nervos, concutitur & convellitur, cumque pars primò affecta febrem inducat, inducit similiter singultum. Et licet singultus, simul cum febre adveniens, sit febris epiphænomenos; nihilominus ratione passionis nervorum, quæ non nisi valdè aucta, ventriculum in consensum trahit, erit epigenomenos.

Singultus ergò in febribus malignis & adurentibus gravis admodum, reprobus & suspectus est affectus, sive proprio vitio ventriculi, sive per consensum aliarum partium, præsertim hepatis accidat; cum enim in iis ab acris venenosisque halitibus, & ventriculum nimis sensilem mordentibus ortum ducat, maximum periculum portendit: quippe sæpè vapor malignus in orificium ventriculi effusus, deteriorem, quam

quàm quivis humor acer & mordax singultum inflixit, qualem sæpissimè comperimus malignis & pestilentibus febribus atque etiam hepatis inflammationi supervenire, & maximè, cum spes in angusto, & cor morbi malignitate opprimitur.

Fit tamen interdum etiam ille singultus ab humoribus acris & malignis, tunicam ventriculi interiorem vellicantibus, & facultatem illius expultricem stimulantibus.

Quamvis autem *Mercurialis in Comm. ad citatam Hippocratis historiam lib. 3. epid.* se neminem in febribus malignis vidisse cum hoc symptomate servatum, scripserit, & singultus etiam in omni febre periculosus, non tamen semper ex necessitate mortem adfert; potest enim in febribus fieri singultus ob crisin instantem, si signa coctionis materiæ in morbo manifestè appareant. Sic enim indicat crisin vomitu futuram; ubi quoque febrientium multi sæpè, evomitâ materiâ acris & malignâ, ab hoc symptomate gravissimo liberantur. Clarissimorum Medicorum observationes etiam testantur, multos in febribus malignis singultu affectos, remediis alexipharmicis & narcoticis quoque fuisse curatos. Sic *Gregorius Horstius lib. 1. de febr. observ. 25.* in Studioso quodam, febre continuâ laborante, Laudani Opiati gr. iij. vel. iv. cum pauxillo Theriac. & Conserv. rosar. exhibitis, ad miraculum usque hoc symptoma curavit. Meminit etiam in *Appendic.* honesti cujusdam civis *Ulmenfis*, febre continuâ graviter laborantis, cui, inclinante morbo, singultus per aliquot dies ægrum crucians successit, qui per decoctionem Sem. anethi, fœniculi, &c. cum *Mithridatii* portiuncula permistâ, post evacuationem præmissam, ab hoc symptomate liberatus fuit. Et ego sæpius in febribus malignis & pestilentibus singultu laborantes habui, quos à periculosissimo hoc affectu remediis salutaribus adhibitis vindicavi: Plures etiam vidit *Zacutus Lusitanus lib. 2. Medicor. princip. Histor. 75. Dub. 44.* Singultu pertinaci ac continuo in febribus malignis correptos, qui multis auxiliis cum non curarentur, cucurbitulâ scarificatâ super os ventriculi impositâ,

R

levati

levati sunt. Habet ea eximiam sanè pro curanda febris singul-
tuosa vim.

Hinc non inutile judicat *Laz. Riverius Med. Practic. lib. 9. cap. 5.* & ante eum alii Cl. Medici in singultu cucurbitulam cum multa flamma ventriculo applicare, ut & dorso, eâ parte, quâ stomachus vertebris annectitur. Vid. & *Joubert. lib. 1. pract. cap. 2. ex Mollenbrockio pag. 561.*

Non solùm autem in febribus malignis, sed quoque in aliis morbis singultus admodum periculosus, reprobus & suspectus est, de quibus vid. Authores, imprimis verò antiquissima licet, verissima tamen Hipp. scripta.

Verùm, ut ex singultu certiora de morbi exitu possint sumi indicia, reliqua etiam signa sunt perpendenda: quæ si lethalia & perniciofa sint, certius etiam de morte ægri faciunt indicium; qualia signa sunt vomitus mali, sudores frigidi, extrema frigida non recalescentia, &c. Non enim omnis singultus lethalis & perniciosus est; qui citra febrem aut alium morbum à causa primitiva, ut frigore, cibo aut potu, vel frigido, vel calido, vel acri ortum habet, aut alia simili, quæ nondum alium affectum induxit, nihil insignis periculi portendit. Talis est singultus, qui pueris, cum se supra modum repleverunt, accidit, ut habet *Galenus Comm. in aph. 13. sect. 6. Hipp. & lib. 8. de composit. medicam. sec. loc. cap. 3.* Talemque singultum vomitus curat, & sternutatio solvit, ex *aph. 13. sect. 6. Hipp.* Ast post nimiam inanitionem, & cum inflammationibus viscerum, ac febribus singultus semper periculosus est. Cujus portentosi & insolentis singultus meminit *Lazarus Riverius in observ. communicat. pag. mih. 332.* Necis periculosus & perniciosus videtur, cujus causa facilè vel per urinam, vel per alvum excernitur. Sæpè hic à materia crassa & pituitosa excitatur; quæ acris, sive per exustionem à febrili calore, sive per succi biliosi admisionem evadit. Hujus portio, si ad urinas penetraverit, splendens urina apparebit, & vel ideò utilis erit, quòd humor noxius à ventriculo ad renes derivetur. Per biliosas

liosâs verò excretiones humor interni incendii excutitur, & ita & singultus, & aliquando principalis morbus, tollitur. Aliquando, inquam: Necessaria enim hæc non esse, vel inde patet, quod humorum non unica sit in morbis excretio, sed plures, quamvis frequentissimè per hanc viam eos excerni contingat. Et hæc mens etiam Hippocratis est in *Coac. prænot. 186.* ubi catalogum eorum symptomatum, qui singultum in morbis antecedere solent, quotiescunque Spiritus turbidus, crassus, caliginosus ac nebulosus, & alvi excretiones genituræ similes soporosis affectibus annectuntur, texit.

Singultus nonnunquam diuturnum malum est, ægrumque valdè affligit, refertque *Marcus Gatinaria lib. de curis ægritud. particular. cap. de Singultu*, Juris Doctorem *Papiensem* 12. dies singultu laborasse. Et *Epiphanius Ferdinandus histor. 43.* curavit *Augustinianum* Theol. Professore, qui 20. dies cum mortis periculo singultu laboravit, & *Mechoacannæ* 33. in vino albo infusâ, & aliis purgantibus liberatus est. *Massaria* etiam *Vincentia* curavit tabellarium, qui 40. dies & plures singultu laboravit, & tandem aquis thermalibus liberatus fuit. Novit *Petrus Forestus lib. 18. obs. 12.* vetulam octuagenariam, matrem uxoris illius *Ortelii* à Regina *Angliæ* missi ad Comitata *Bataavorum*, quæ per semiannum subindè singultiebat; remediis nihil juvantibus, nisi devorato loch sano, quo se tantùm juvari asserebat. Quæ vetula postea, relicto singultu, etiam nunc, cum hæc adderet *Forestus*, vixit; quamquam duos annos lecto perpetuò incumbens, viribus exhaustis, vitam finiverit. Singultum trimestrem in viro quodam observavit *Fernelius lib. 6. pathol. cap. 3.* Continui singultus meminit *Joh. Rhodius cent. 2. obs. 61.* duodecim dierum *Tulpius lib. 4. obs. 25.* quatuor annorum *Thomas Bartholinus cent. 2. histor. anat. 4.* Ego civem quendam *Bremensem*, cujus mentionem feci in *Treatatu meo de Laudano Opiato*, qui 14. & plures dies singultu laboraverat, Laudani Opiati usu curavi. Singultus frequens ac præter consuetudinem longus in febribus, ut arguit hepar in-

flammatum, teste *Cornelio Celso lib. 2. cap. 8. de Re Medic.* sic indicat, febre declinante, os ventriculi acri bile, acaphtis obsideri; qui singultus, quantumvis minus periculi quam terroris habeat, excurrit tamen non rarò ad duodecimum diem; quem terminum ipsi assignârunt *Marcus Gatinarius Med. practic. cap. 36. & Hercules Saxonia lib. 3. cap. 9.*

Cùm verò in fœmina illa febris singultuosa ex mordacibus, acribus, calidis ac venenosis humoribus, orificium ventriculi nimis sensibile mordentibus, orta sit, emulsione seminis melonum cùm aquis refrigerantibus, humectantibus nec non corroborantibus & Margaritis præparatis confectâ, præ omnibus aliis remediis salutaribus adhibitis, eam tollere potui. Sic enim ejusmodi humorum acrimonia hebetata, mordacitas infrænata, malignitas repressa, & vis pungens ventriculumque laceffens temperata est. Si enim hosce non attemperemus, ducto in consortium cerebro, nervorum principio, convulsiones & alia perniciosâ mala tandem suscitantur. De febre singultuosa leguntur multa apud elegantissimum *Lupium Cureleanum lib. 3. enchirid. cap. de singultu.*

OBSERVATIO LXIII.

D. MATTHIÆ TILINGII.

De

Urinâ nigrâ, à viro quodam febris malignâ laborante emissa, non lethali.

Juvenis quidam *Steinberge* in nostra vicinia habitans; aliàs melancholicus & hypochondriacus, incidebat, elapsis duobus annis, in febrim malignam, quæ tunc temporis admodum grassabatur. Ille febrili æstu, siti, inquietudine doloribus capitis, totius corporis lassitudine, nec non virium imbecillitate tentatus, per fratrem suum misit mihi urinam, maximoperè contendens, ut ex ea morbi sui statum

statum cognoscerem & ipsi salutaria remedia præscriberem. Urinam videns perterritus sum, cum planè nigra & instar atramenti scriptorii esset. Frater autem ejus dicebat, istam urinam esse verè nigram, fratremque suum hisce diebus semper talem urinam nigram reddidisse. Ego, signum hoc esse criticum considerans, auxilium meum ipsi non denegavi, & præscripsi statim sudorifera & alia convenientia remedia, quibus assumptis, etiam mox integram suam valetudinem recuperavit.

SCHOLIION.

URina redditur nigra, dum substantiæ suæ ratione liquor vel est niger, vel id nigrum est, quod in liquore continetur. De nigro hoc colore in urinis *Autores* non eodem modo docent, & controversum est, ex quibus causis internis nigræ & lividæ urinae reddi possint. Nam de externis nihil dubii est, ex rebus quibusdam assumptis, urinas nigro colore infici posse. Sic testatur *Mercurialis lib. de Urin. cap. 6.* se observasse, clysteres factos ex sapa sola, urinas atras reddidisse. *Avicenna* quoque & *Rhases* referunt, urinas nigredine infici, si quis ligustri albi fructu corpus illinat. Sena ac cassia assumpta subnigro quoque colore urinas tingunt.

De causis verò internis docet *Galenus lib. 1. de crisib. cap. 12. & lib. 2. prognost. cap. 29.* Nam sicuti videmus sanguinem congelatum nigrescere, atque etiam particulas corporis extremas mortificatas nigrere: sic contingit urinam frigore interno evadere atram. Et quemadmodum experimur, sanguinem, aut aliam materiam morbificam combustam, nigredinem acquirere, & corpora diutius soli æstivo exposita, nigra reddi: sic urina nigra vel excedentem calorem, aut vehementem frigiditatem præsupponit.

Verùm *Cl. Daniel Sennertus lib. 3. part. 1. sect. 3. cap. 5.* jam dixit, quid intemperies ad urinae colorem conferat, nimirum varium serum generare, & ad variorum humorum generationem conferre, qui urinae postea admisti eam tingunt.

Ideoque *Aëtius* hoc quoque rectè exposuit *etr. 2. serm. 1. c. 44.* ubi docuit, non ex frigiditate vel caliditate simpliciter urinam fieri nigram, sed quòd ex caliditate vel frigiditate generetur materia nigra, quæ urinæ admisceatur. Adduxit igitur tres urinæ nigræ causas: primò humorem melancholicum, qui expurgatur; secundò ipsam atram bilem, tùm quæ ab assatione; tùm quæ à frigiditate facta est. Primò enim aliquando urinæ nigræ minguntur ab iis, qui lienis debilitatem patiuntur, aut dum aliàs Natura humorem crassum & atrum evacuat, obcujus admistionem urinæ nigræ redduntur, quæ periculosa non sunt, sed etiam nonnunquam cum commodo emittuntur, ut rectè *Petr. Franciscus Phrygius Comm. in Histor. Epidem. Hippocratis part. 3. agr. 3. pag. mihi 400.* scripsit. Deinde urina fieri potest nigra, si bilis ita exuratur, ut in atram bilem abeat, & tanta ejus copia generetur, ut etiam urinam tingere possit.

De tertio modo res intricatior est, & quomodo ex frigiditate aliquis humor niger urinæ admisceri possit, non ita planum est. *Aëtius l. c.* dixit, esse bilem atram, quæ ex frigiditate fiat, quem sequitur *Capivaccius*. Sed *Argentarius lib. de urin. cap. 12.* & *Mercurialis lib. de urin. cap. 6.* tantùm duas causas admittunt urinæ nigræ, humorem melancholicum, & bilem atram exustam, & contra eos, qui ex frigiditate insigni urinam nigram fieri statuunt, disputant. Verùm commodissimè hanc tertiam urinarum nigrarum causam explicant *Johannes Baptista Montanus & Hercules Saxonia lib. de urin. cap. 12.* ubi statuunt, non aliquam atram bilem ex summa frigiditate nasci, aut frigiditatem urinas simpliciter tingere posse, sed extincto calore nativo & spiritibus sanguinem non minùs in vasis, quàm in partibus externis nigrescere, & postea permistum urinis eas lividas vel nigras reddere. Non enim impossibile videtur, sanguinem eodem modo, ut in gangræna in partibus externis, ita etiam in vasis interioribus in morbis pessimis & lethalibus corrumpi, & extincto calore nativo

nativo putrescere posse, qui urinis communicatus eas nigras reddit: quæ propterea periculosissimorum morborum sunt indicium.

Urinæ ergò fiunt nigræ, si bilis, humor atrabilarius, aut sanguis corruptus cum tartaro, salibus vitriolatis ac impuris, aliisque partibus sulphureis coquuntur, uniuntur ac in coloribus exaltantur. Bilem cystide felleâ si eximamus, lenique calore in vitro vel per se, vel adjecto vini tartaro digeramus, modò viridem, modò fuscum, nigrum aliumve colorem videbimus. In ictero diutius durante flava bilis in sanguine cum salibus volatilibus, fixis, & parte terrestriore diutius cocta, & quasi exusta primò colorem flavum saturatiorem, deindè viridem, & tandem nigricantem exhibet; quare in ictero nigro, qui tantùm est flavus diuturnâ morâ in deterius eventus, nihil usitatiùs est, quàm urinas atratas reddi. In causone aliisque adurentibus febribus, sanguine & humoribus in vasis adustis, urinas nigras excerni novum non est. Tales autem urinæ, teste *Thomâ Willisio Dissertat. Epistolic. cap. 4. pag. mihi 355.* in febribus malignis, peste, ut & ab epoto veneno plerumque sunt signum lethale; notant enim sanguinem corruptum, & veluti affectum profligatis spiritibus ac soluto mixtionis vinculo per *véngwew* inductum: non secus ac cum pars aliqua in corpore nostro ulcere affecta, postea gangrænâ aut sphacelo corripitur, illicò sanies, quæ prius aquosâ, alba aut flava effluxerat, nigra evadit. Quare in affectibus citatis cum urina nigricat, sero & sanguine per totum vitiatas, etiam cutis externa tali colore obfuscatur.

Nunc dispiciendum nobis est, num urinæ nigræ aliquando ad bonum judicent. Illæ possunt considerari in duplici statu, vel sano, vel morbofo. In statu sano etiam visæ sunt bonæ. In sana dispositione nigram mingi urinam impossibile omninò *Christophorus à Vega* reputat: quòd non accrescat unquam in sanorum venis niger humor eâ copiâ, ut urinas tingere possit. Id non faciliè admittit *Johannes Bellfortis*

Comm.

Comm. ad librum Galeno attributum de urinis pag. 72. licet enim is secundum naturam parcior aliis humoribus habeatur in vasis; tamen in sicco & frigido temperamento exuperare humorem nigrum certum judicat, cum ab ipso temperamentum siccum & frigidum appellationem sortiatur. Sic Carmelita quidam Monachus, natione *Hispanus*, temperamento frigidus & siccus, spatio sex annorum, quo incolumem eum novit, nigram urinam profudit, & talem mejere solitus est toto suo ævo. Item *Tardanellus Italus* talem urinam toto vitæ suæ curriculo emisit, quam sanguis hæmorrhoidum melancholicus cum urina profusus, nigram reddidit. Et convenire dicit manifestè ratione humoris retrimentum perpetuò repurgari, quò temperies corporis, quam talis humor constituit ac fovet, salubris permaneat. Vidit etiam citatus *Autor* aliquando equitis cujusdam lotium nigrum, qui tamen nondum ægrotus decumberet, nedum extremum diem obiret. Fuisse & puerum quendam Scholasticum narrat *Guil. Adolphus Scribonius libell. de urinar. inspect.* qui nullo morbo correptus urinam minxit tam nigram, ut qui viderent, atramentum esse putarent.

Rarum est, quod habet *Zacutus Lusitanus lib. 3. prax. admirand. obs. 134.* de quodam, qui à pueritia usque ad senium urinas instar atramenti scriptorii nigras emisit; sanus nihilominus vixit, uxorem duxit, ac numerosæ prolis factus fuit parens.

Deindè in statu morbofo *Galenus lib. 1. de crisib. cap. 12.* pessimam judicat urinam nigram, & neminem servatum vidisse scribit ex iis, qui hanc urinam minxerunt; nam vel maximum incendium denotat, vel partium mortificationem ostendit, ut prius prædixit *Hippocrates in variis locis.*

Non est tamen ita temerè recipienda *Galeni* de urinæ nigro colore condemnatio. Si ipse nullum viderit servatum, qui urinas minxerit nigras, viderunt posteriores & multi celebres; quare in universum tantoperè damnandæ non sunt urinæ

urinæ nigræ, ne si in acutis morbis addamus, ne si jungamus etiam pravorum signorum societatem. Nam præter *Rhasium*, *Avicennam*, *Actuarium*, etiam in *Epidemiis* vidit nonnullos servatos *Hippocrates*.

Quapropter prudentissimè dixit *Avicenna* 2. 4. tr. 2. c. 85.

Quod non semper verificetur judicium de morte ob nigredinem coloris in urina, in agritudinibus acutis; licet in se ipso sit signum malum, quamvis associentur ei aliqua signa mala; nam multoties natura fortis ac potens facit evacuationes diversas, maxime si excretiones nigra confertim fiant, ut Hippocrates sect. 4. aphor. 47. notavit. Sic, referente Cl. Sennerto lib. 3. Institut. Medic. part. 3. cap. 6. Vir quidam in itinere incidit in febrem continuam fatis ardentem, & cum ad Sennertum circa quintum morbi diem venisset, urinam illi monstravit planè nigram & turbidam, ac si aquæ limosæ atramentum miscuisset. Duravit ea per dies ferè quatuor, sensimque postea & nigredo, & turbulencia remisit, urinamque clarior & flavior fieri incepit. Febris tamen nondum planè desiit. Intumuit illi postea pes sinister cum insigni dolore. Remisit febris; tandem etiam dolor & tumor, ac convaluit.

Hinc urinâ nigrâ in morbis quibuscunque, etiam in febribus continuis & ardentibus apparente, non statim de salute ægrorum desperet Medicus, sed distinctionem inter urinæ nigredinem criticam & symptomaticam faciat; hæc, ex vi morbi summa & caloris nativi *virgines* & extinctione proveniens, semper lethalis est; illa verò semper bona habetur, cum materia, urinam nigram reddens, evacuetur, & ista evacuatio quoque juvet.

Quapropter in febribus continuis & intermittibus, diurnis aut nocturnis, tartarei ac adusti humoris copia, scabie rebeli, lienosis, hæmorrhoidibus suppressis, calculo renum & vesicæ, lumborum dolore, menstruis potissimum retentis, urinam nigram salubrem esse, experienciâ comprobatum est. Sic mulier in *Thaso* apud *Hippocratem* lib. 3. epid. sect. 3. text. 82.

138 *Observatio LXIII. De Urinâ nigrâ, à viro quodam emissâ, &c.*
cum hac urina à mensium pertinacissima retentione liberata
fuit, quoniam (ut *Galenus* rectè notavit in *Comm.*) color urinæ,
licèt esset niger, nihil attulit periculi, quòd retenti menses
essent magis melancholici. In tumore lienis urinam nigram
bonam expertus est *Antonius Valletius exerc. ad cap. 40. de*
morb. intern. Hollerii. Valleriola in Comm. ad lib. de constitut. art.
Medic. Galeni, quendam, cùm lienis apostemate laboraret,
planeque moribundus haberetur, crisi sub vigesimum diem fa-
ctâ, admirandam urinarum nigrarum, atramenti instar, copiam
ad libras 12. excrevisse, observavit. *Thomas Willisius, Dissertat.*
Epistol. de urin. cap. 4. novit hypochondriacos, tales urinas
quibusdam temporibus veluti criticè excernere solitos, dein-
dè postea sanorum similes reddere. Et quod ad urinas colore
viridiac præsertim nigro periodicè tinctas attinet (quæ nimi-
rum hypochondriacis frequenter accidunt;) verisimile judi-
cat, quòd tales à fœculentiis atrabilariis in liene reconditis, &
deindè præ congestione nimia aliquoties exundantibus, & san-
guini confusis, oriantur; etenim talis materia in quibusdam
hominibus sæpè in ventriculum suffusa, vomitus atros ciet,
etiam in aliis eadem à cruore pertransiente reforpta, latici fe-
roso ejusmodi colorum suffusiones impertire possit. Tales
nigricantes humores ad ventriculum regurgitantes, ac vomitu
copiosè rejectos quoque in hypochondriacis sæpiùs ob-
servavi. *Cl. Daniel Sennertus lib. 3. part. 3. sect. 2. Med. practic.*
cap 7. sæpè ab ægris hypochondriacâ affectione & aliis me-
lancholicis morbis laborantibus urinam nigram sine damno,
imò cum commodo emissam ipse vidit. Auriginosum mor-
bum sanguinis aterrimi subitaneo mictu curatum refert *Mar-*
cellus Donatus lib. 4. de histor. medic. mirabil. cap. 29. & Joh. Crato
in Consil. Medic. à Scholtzio collectis, Consil. 174. scribit, se dedisse
laboranti ictero nigro lapidem bezoar, ægrumque minxisse
tàm nigra, quàm atramentum est, meliusque habuisse. In
quartana profunt urinæ nigræ, ut refert *Avicenna 2. 1. doct. 3.*
cap. 2. quod *Valleriola l. c.* pluries observavit. Et per urinas
nigras

nigras non rarò quartanas judicari cenſet *Joh. Forſtonus Comm. in coac. prænot. 580.* In ulcerofa ſcabiè urinam nigram ad bonum judicâſſe vidit *Amatus Luſitanus cent. 5. curat. 54. & Cl. Sennertus l.c.* ab ægris, ſcabiè laborantibus, urinam nigram ſine damno, imò cum commodo emiſſam obſervavit. Non eſt ergò omnis urina denigrata in omnibus morbis adeò peſſima, ut eâ exeunte de ægrorum ſalute deſperemus: maximè cum pro varietate aſſumptorum multifariam etiam tingatur, ut probat latè *Adolphus Scribonius lib. 1. de inſpect. urinar. pag. mihi 51.*

OBSERVATIO LXIV.

D. MATTHIÆ TILINGII.

In die purgationis aliquando phlebotomia
& ſudoriferi exhibitio ſunt ex uſu.

Ingerit hîc ſeſe curatio haud quaquam ex trivio, & quamquam Lyncei noſtrates, etiamſi trans parietes proſpectare ſibi videntur, non ſatis animadverterunt, quæ frequenter in opere practico verſatur, quam hâc obſervatione deſcribere conabor. Generoſi noſtri Archifatræ ſervus, temperamento ſanguineus, ante duos annos magnos dolores circa latus utrumque, hypochondrium dextrum & epigaſtrii regionem ſentiens, auxilium meum implorabat, cui ſtatim leve pharmacum ex Cremore tartari, Pulvere gialappæ & Speciebus diurbith cum rhabarbaro præſcripſi. Poſt duas horas immani ventris dolore oppreſſus eſt, qui, bis excreto per alvum humore, eſt lenitus. Poſt unam horam quinquies depoſuit copioſè. Sed ita ardore interno conflagrans, ut viſcera ſibi exuri putaret. Acceſſit horis veſpertinis febris ardentiffima, ſitis inexhauſta, dolor laterum ſævus, & ita truculentus, ut reſpirationem & vocem interciperet. Vocatus ſubitò, dolentibus partibus anodyna applicare, clyſteres lenientes

imperare, cucurbitulas, & alias diversiones cruribus adhibere, ut adstantes suadebant, nolui. Omnia frustra putabam; nam dolor intensus sæpius urgebat. Sanguinem ergò emitendum imperavi; vires quippe utcunque constabant. Reclamabant omnes, cum duo motus contrarii in eodem die non sint celebrandi. Sed quoniam dolor immanior invalescebat, coactâ necessitate, accersito Chirurgo, me jubente, *sanguis ad uncias viij.* extrahebatur. Hoc emisso, dolor est aliquomodo mitigatus, & febris remissa. Ut autem in totum dolor cessaret, & febris quoque se remitteret, Sudoriferum aliquod, ex *Confect. diascord. Fracastor. Mithridatii, oculis cancr. præp. Corall. rubr. præp. Mandib. luc. pisc. C. C. Spagyric. præp. Syr. papav. rh. Aq. card. bened. Mar. &c.* paratum, ipsi exhibui; quo assumpto, noctulargiter sudavit, benè dormivit, & symptomata omnia remiserunt.

SCHOLIUM.

Fundamentum suum hæc nostra curatio habet ex *Paulo Ægineta lib. 7. cap. 6.* ubi doctissimus & experientissimus hic Medicus sic pro more suo disserit: *Si verò quocunque medicamento ad alvum emolliendam assumpto quis non purgetur, neque vacuetur, nullo accedente periculo, nihil molliendum est. At si magnitudo morbi urgeat, ut ager vellicetur, distendatur, & lancinationem expertus fuerit, clyster statim necessario injicitur. Si ne sic quidem venter respondeat, corpore rossonem & veluti everisionem sustinente, lavare liberaliter inungendo oportet; ubi repletum est, gravaturq; , sanguinis missio conducit, præsertim ubi multi compos sanguinis homo fuerit; oculos rubros habeat, & emissitios, non ex natura, sed acquisitò ex medicaminis potione. Confirmat etiam nostram curationem *Avicenna 4. 1. cap. 8.* Quod si enema non juverit, & mala supervenerint accidentia, extensiones corporis, & oculi exierint extra, & fuerit motus ad superiora, necessaria est minutio.*

[Author.]

IMò, nec Neotericorum principiis Observationis hujus curandi ratio (cum grano tamen salis accipienda,) adversatur, novum enim non est, in peracutis morborum principiis, Venæsectionem horis antemeridianis administrari, & pomeridianis sudoriferum aliquod medicamentum propinari, cum methodus hæc sit omnibus nota, omnibusque probata: hinc Cl. Th. Sydenham Anglus, *Observ. Med. circa Morb. acut. Hist. & Curat. sect. 2. cap. 2. p. m. 151. Edit. Londin.* in febribus Pestilentialibus, ipsaque Peste, statim post Venæsectionem, (quam propterea in lecto celebrandam monet, cum omnia jam ad sudores proliciendos in promptu sunt,) sudorifera exhibere, & ne vel minima interposita mora, stragulis obrui ægrum & ad sudorem ciendum optimè disponi curat: Sunt & Cl. quidam Viri, qui Medicamentis purgantibus Sudorifera quoque admiscere non dubitant, parva tamen Dosi, ne sensibilibiter sudores moveant & sic purgantia vincant; hac potissimum ratione (quam ex ore magni cujusdam Lugd. Batav. Professoris me excerpisse recordor,) moti, quod dum purgantia fermentationem in sanguine producant, sudorifera insensibilibiter licet, satis tamen potenter, deobstruant: Sed cautione hîc opus est, cum methodus hæc medendi nec cuivis subiecto, nec unicuique morbo conveniat.

[J. P. Wurffbain.]

OBSERVATIO LXV.

D. MATTHIÆ TILINGII.

Febris erratica Magisterii Martis apertivi
Mynsichti usu curata.

VIr quidam primarius longo tempore febre erraticâ oppressus, multis tentatis, quæ humores crassos & tartareos expurgant, viscera aperiunt, deobstruunt, nihil est levatus, & accedente œdemate pedum, hy-

dropis rudimento, solùm Magisterii Martis aperitivi *Mynsichti* usu, à feбри & tumore ipsum liberavi.

SCHOLIION.

FEbres errantes singulas accessiones habere inordinatas docuit *Galenus lib. 1. epidem. sect. 3. comm. 17.* & horrores inordinatos & erraticos scripsit etiam *Hippocrates lib. 1. epid. sect. 2. text. 25.* Febres autem dicuntur erraticæ, quæ nec speciem illam certam æmulantur, nec eodem tenore recurrunt, nec ordinem servant, sed aliquando bis terve de die majori minorive vehementiâ, aliquando secundo vel tertio, vel quarto die recurrunt; aliquando per longiora, ac incerta intervalla revertuntur: Sic *Cleona et idem ignis* corripuit erraticè apud *Hippocratem lib. 1. epidem. sect. 3. text. 23.*

Has febres appellat *Hippocrates* inconstantes, *lib. 4. acut. text. 52.* quæ teste *Galeno in Comm.* nullam certam periodum observant. *Cornelius Celsus de Re Medic. lib. 2. cap. 1. & lib. 3. cap. 5.* eas vocat errabundas, vagas.

Fieri has puto ex humore tartareo, crasso & adusto, & ex cineribus aliorum humorum, qui diffformes sunt, ita ut in una parte moveantur ad fermentationem, in alia ad motum sint inepti, quia crassi, tartarei & nimis adusti.

Signa earum sunt inordinatæ incertæque accessiones, ipsorumque paroxysmorum dispar ratio, Longæ plerumque hæ febres existunt, & ferè debilitatem viscerum, aut cachexiam inducunt. Imò facilè in quartanam transeunt; ex præscripto *Hippocratis lib. 3. progn. text. 27.* maximè si autumnus sit; fiunt enim tales hoc tempore ob ejus inæqualitatem, ut monuit *Hippocrates sect. 3. aph. 22.*

In his licèt ex sententia *Hippocratis* nullum sit adhibendum auxilium, donec constent, quia occasio cathartici captari nequit: cùm tamen non ignoretur materia mali, præstat humorem hunc crassum, tartareum & adustum è corpore eximere, quàm obstructionibus adauctis, à quibus ferè dependent, ægros naturæ relinquere; si enim diu durant, quartanam,

canam, scirrhum, alvi fluxum & hydropem sæpè minantur. Vir ille primarius, quem adduxi, longo tempore hâc febre oppressus, multis tentatis, quæ crassum & tartareum humorem expurgant, vias aperiunt, deobstruunt, nihil est levatus, & accedente œdemate pedum, hydropis rudimento, solum Magisterii Martis aperitivi *Mynsichti* usu, à febre & tumore liber evasit. Nam ut optimè dixit *Avicenna* 4. 1. cap. 31. *Una egritudo causa est alterius, sicut cum accidit oppilatio, & febris; medicamur enim oppilationem prius, deinde febrim, et si nobis necessarium fuerit oppilationem aperire cum eo, in quo aliqua existat caliditas, non curabimus de febre &c.*

OBSERVATIO LXVI.

D. MATTHIÆ TILINGII.

Plantæ, Arbores, prata, sylvæ & regiones
lapidibus à natura impressæ.

A Pud Chirurghum quendam *Embda* in *Frisia* Orientali vidi duos lapides quadros non exiguæ magnitudinis, quos ex India secum adduxerat, quibus impressæ erant plantæ, arbores, prata, sylvæ & regiones, tam pulchræ & elegantes ac si naturales essent. Ob hanc igitur pulchritudinem & elegantiam isti lapides magni ab omnibus æstimabantur.

SCHOLION.

Quicquid Natura in vegetabili regno præstat in variis plantis producendis, præstare videtur etiam in regno subterraneo, dum lapidibus gemmisque variarum plantarum figuras imprimit ita ad vivum, ut unum alteri cedere non velle videatur. Hoc non solum exemplo, quod vidi, sed etiam aliis, quæ apud varios Autores legi, confirmare conabor.

Quatuor potissimum lapidum genera sunt, in quibus plantarum & arborum icones frugumque imagines à Natura
mirè

mirè depictæ conspiciuntur. Primum ab *Imperato*, celebri Antiquario, *Nemorosa petra*, ab aliis *petra Sinaitica*, ab *Agricola Dendrachata*, ab aliis *Dendritis* vocatur. Hic lapis si findatur, in internis parietibus exhibet arbores, plantas, prata, sylvas, flores omnis generis, non figurâ tantùm externâ, sed coloribus etiam convenientibus, expressos à *Natura*; undè & ab arboribus, quas exhibent, *Dendrites* appellantur, & magnâ copiâ ex *Hetruria Romam*, aliâque in loca, ad mensarum, scriniorum aliarumque rerum decorem conciliandum advehuntur. *P. Casparus Schottus*, ut ipse testatur in *Appendic. Physic. Curios. ad libr. 12. de Mirabil. Miscell. cap. 12.* non paucos in Museo *Kircheriano*, in *Ergasteriis ac Viridariis Romanis* vidit. Inveniuntur in *Hetruria* prope oppidum *Bargam*, uti & in monte *Sinai*, undè & *petræ Sinai* nominantur: nec non ad nemus *Hercynium*, ut scribit *Agricola*, & notissimum est in *Germania*. Alterum genus à *Plinio lib. 37. histor. natur. cap. 11.* vocatur *Borsycites*. Hæc gemma est, in nigro ramosa, candidis aut sanguineis frondibus. Tertium *Salicis ferrata* refert folia; undè & folium *salicis* appellatur. Quartum ab *Imperato* frumentatum dicitur, quòd *triticeas aliarumque frugum species* exprimat. Hæc omnia *P. Athanasius Kircherus* olim in *Imperati* celeberrimo Museo vidit & examinavit. *Vid. Mund. ejus Subterr. lib. 8. sect. 1. cap. 9. pag. 39. 40.*

OBSERVATIO LXVII.

D. MATTHIÆ TILINGII.

Sal Armoniacum sublimatum & depuratum.

IN febribus quotidianis, tertianis & quartanis, quæ in hisce regionibus hæc æstate familiares admodum fuerunt, Sale Armoniaco sublimato medicamentum nullum utilius salubriusque deprehendi; quapropter vel illud solùm per se ad

ad grana X. & XII. vel cum Salibus absinthii, cardui benedicti, centaurii minoris & Nitro præparato permixtum, præmissis universalibus, febricitantibus ante paroxysmi invasionem in convenienti liquore exhibui. Si primâ vice non juvit, propinavi secundò, & ægri à febris liberati sunt.

SCHOLIION.

SAl hoc armoniacum sublimatum & depuratum talem in modum paratur. Recipe Salis communis q. v. eoque ollam comple & tege, ne carbones aut cineres in illam incidant: pone ollam in terra, & tege carbonibus non urentibus, accende carbones, ut omnes comburantur, & olla probè candeat, & refrigeratâ ollâ invenies Sal præparatum, quod Sal calcinatum vel candefactum appellari solet. Deindè accipe Salis armoniaci triti ℥j. & s. a. cum æquali quantitate limaturæ martis eleva, ut purgetur; sublimatum hoc iterum tere & per se sublima, & ad sublimationem cum sale candefacto erit paratum. Accipe igitur hujus Salis armoniaci quantum habes, & Salis calcinati ℥xij. tere invicem, & s. a. quinquies aut septies eleva, singulis vicibus novum Sal præparatum apponendo, alterum autem seponendo, & habebis Sal armoniacum ad rem quamlibet cum illo sublimandam aptum.

Sal armoniacum hoc modo præparatum insignis ac infiniti usus est, tam quod ad præparationes aliorum medicamentorum attinet, quàm quod in morbis nonnullis suas etiam vires egregias habet. Educitur enim hoc sale Sulphur Martis, Veneris, Antimonii, lapidum mineralium reliquorum. Fit ex illo, in cella supra porphyrio posito, aqua ad resuscitationem metallorum accommodata. In febris intermittentibus magnum est medicamen; eas enim radicitus expellit. Exhibenda autem sunt grana decem in Aq. cardui benedicti ad provocandum sudorem. Si primâ vice non juvat, propinabis secundò, & ægri à febris liberabuntur. In ventriculo debili & deperdito, item in nausea cibi adultioribus & robustioribus exhiberi possunt grana septem, octo, novem aut

T

decem;

decem; debilioribus grana quinque; pueris verò grana tria per dies novem, ut parum promoveatur sudor, & ægri curabuntur perfectè. *Johannes Hartmannus*, felicissimus ille Præticus & Chymicus excellentissimus *lib. 2. prax. chymiatric. cap. 125.* in ventriculi cruditate singulariter commendat istud, & hoc modo præparat. ℞. Salis armoniaci benè triti & Limatur. martis aa. ℥j. Misce diligenter, & ex cucurbita vel retorta in arena sublima, aucto in fine igne, ut, quod purum est, ascendat in collum retortæ vel cucurbitæ, fæces verò cum limatura in fundo remaneant. Quod sublimatum est, iterum per se sublima. Hujus sublimati & salis communis decrepitati ac fusi aa. partes æquales, tere simul & sublima. Atque hoc fac septies, semper abjiciendo caput mortuum, & sublimato parem salis decrepitati quantitatem addendo: habebis elegantissimum & depuratissimum Sal armoniacum sublimatum, quod sub florum nomine venit. Et flores hi ut operosiores, ita & effectu præstantiores censentur quam Sal armoniacum solâ crystallatione purificatum, ideoque felicius illius loco adhiberi possunt in quartana. Tollunt quoque perfectè cruditates ventriculi, si in vino absinthiaco vel decocto sassafras per aliquot dies continuos propinentur, sudorque à sumpto medicamento procuretur. Optimum autem, ut ante horum usum tum ventriculus, tum reliquum corpus ab omnibus impuritatibus sit liberum.

Nec minoris virtutis in febribus intermittentibus & ventriculi cruditatibus est Sal febrifugum ex capite mortuo, post destillationem spiritus salis armoniaci, paratum. Hoc penetrantissimum est, incidens humores crassos ac viscidos in ventriculo, pancreate ac cæteris visceribus; undè febres intermittentes perfectè curat, si à granis quatuor ad sex & plura febricitatibus in appropriato liquore exhibeatur. Sic autem ab accuratioribus Chymicis parari solet. Id quod reliquum est in retorta in destillatione spiritus salis armoniaci solve in aqua pluviali, & filtra per chartam, & aqua limpida evadet. Postea
 evapora

evapora in crystallos albas, quæ erunt Sal febrifugum; si quis volet, poterit hoc Sal in cucurbita terrea sublimare in flores Salis armoniaci. Spiritus autem Salis armoniaci destillatur ita: ℞. Salis tartari, armoniaci aa. ℥ss. Misce ac solve in aqua pluviali, tùm destilla per retortam, aut alembicum, quamdiu Sal volatile exit; cum Sal volatile incipit solvi in liquorem, tùm prodit phlegma; desiste tùm à destillatione, & habebis in recipiente spiritum Salis armoniaci. In retorta verò relinquitur materia pro Sale febrifugo. Spiritus hic instar Salis volatilis urinæ est; extinguit ventriculi & pancreatis fermenta acida, sudores movet & humores attenuat ac discutit. Dosis ejus in convenienti liquore à ℥j. ad ʒss. esse potest.

Has dotes & ferè majores possidet etiam sequens Spiritus salis armoniaci; quem semper arcani instar in febribus & aliis morbis gravioribus habeo, cùm vim incisivam, diaphoreticam & diureticam obtineat. ℞. Salis armoniaci sublimati & purgati q. v. pone illud in cucurbitam, & asperge illi Spiritum vini optimè rectificatum, ut humidum fiat; claude vas, & pone in balneo maris, ut resolvatur. Solutionem decanta, & quod solutum non est, rursus in balneo ad solutionem colloca, donec omne in spiritum abeat. Pone hunc Spiritum resolutum in cucurbita oblonga, & in balneo destilla ad dimidium; aquam destillatam rursus affunde, & destilla; tandem igne auctiore omnes Spiritus per alembicum propelle, & rectifica, ne ullæ fæces in eo remaneant. Spiritus hic lepram tollit, ad tres, quatuor & plures guttas jejuno ventriculo per septem dies exhibitus. Ad omnis generis ulcera, serpiginem, morbum *Gallicum*, scabiem, & quicquid cum hisce aliquid commune habet, summè prodest hujus una aut altera gutta. Ad pestem exhiberi queunt ʒ. 6. vel 7. guttæ pro ratione morbi & personæ ægrotantis. Curat omnes febres, hepatis, lienis, pancreatis & uteri obstructions referat, sanguinem depurat, podagram, chiragram, ischiadicam expellit, nephriticis convenit, Epilepsiam exterminat, vermes necat, ve-

nenis resistit. Et ut uno verbo dicam, confortat membra principaliora, conservat humidum & calidum innatum, & omnibus ferè morbis contrariatur.

OBSERVATIO LXVIII.

D. MATTHIÆ TILINGII.

Arcanum Vitrioli.

Medicina hæc ex Vitriolo parata, paucis nota est; de ea tamen Chymicorum plurimi gloriari non dubitant. Ejus usus mihi frequens est. Successum habeo ex ea talem, qualem cupio. Confortat, purgat, deoppilat, & in quibuscunque morbis, etiam periculosis, infinitarum est facultatum; nec opus est in magna quantitate & dosi hæc sumere; unum granum sufficit in quovis liquore convenienti exhibitum. Eximii Spagyrici Artifices, sagaciumque rerum scrutatores Arcanum hoc Vitrioli sic parare queunt. ℞. Vitrioli *Romani* aut *Ungarici* ℥xij. dissolve illud in aqua vulgari destillata, postea pone in cineribus calidis, ut aqua evaporet, donec crustam aliquam accipiat, tunc colloca in loco frigido ad duos vel tres dies, & Vitriolum, sepositis nonnullis sæcibus, lapillescet. Accipe hoc Vitriolum, & pone in concha vitrea in hypocausto calido, ita tamen ut concha sit tecta, & videbis Vitriolum abire in pulverem, primò album, deindè flavum. Tunc iterum in aqua communi destillata dissolve, & permitte stare in cineribus calidis viginti quatuor horis, atque plurimas fæces in vasis fundo invenies; decanta quod purum est, coagula, sepone in concha, atque iterum dissolve tam diu, donec nullas amplius fæces deponat, & ad dulcedinem vergat. Albo autem calculo notabis, ejus viriditatem probè probeque esse conservandam, aliàs enim oleum & opera perderetur. Postea pone illud Vitriolum purificatum in phiala, quam hermetico sigillo benè occludes, & in furno philosophico pones; ubi ignem

ignem de decem diebus ad decem dies gradatim augebis, ut Vitriolum ad rubedinem appropinquet, donec tandem instar rubini rubeus sit. Rubeum hoc Vitriolum exime, & pone in cucurbita vitrea: affunde Spiritus vini correcti & puri bonam quantitatem, & 4. aut 5. diebus benè clausum in calore leni asserva. Postea Spiritum decanta, & alium recentem affunde, quousque omnem vim & efficaciam ex Vitriolo hoc extraxisti. Extractionses hasce pone in cucurbita, & in balneo maris Spiritum separa; affunde Spiritum iterum, & separa ad tertiam vicem, semper remotis facibus. Demùm aquam pluviam destillatam extracto affunde, lava, & quatuor aut quinque dies in cineribus colloca, ut, quantum potest, extrahat. Quod solutum est, decanta, & aliam aquam destillatam appone, totidemque diebus in cineribus calidis asserva, idque tribus vicibus reitera. Extractionses hasce confunde, & in balneo maris aquam separa. Postea accipe hoc nostrum extractum, pone in cucurbita mediocri, appositis & allutatis alembico & recipiente, atque destilla primò igne lento, deinde auctiore, & ascendet sanguis leonis viridis, instar rubini rubeus, qui nocte intempestivâ & tenebrosâ instar carbunculi lucet, cujusque odor omnia alia odorifera antecellit.

SCHOLION.

Arcanum Vitrioli aliud describit *Adrianus Myrsichtus Ar-*
mament. Medico-Chymic. sect. 1. pag. mihi 23. & 24. quod
autem priori longè inferius est, multumque cedit. Destillat
nimirum ex Vitriolo nativo calcinato oleum rubicundum:
Recipit caput mortuum, & indè extrahit ultimum salem à
Vitrioli sapore omninò liberum: Deinde miscet tres partes
hujus Salis extracti & duas partes olei destillati, finit in igne
arefieri. Hunc laborem toties repetit, quoad Sal dupletur
pondere, pro constitutione priore: tunc salem in cucurbi-
tulam vitream mittit, tantundem olei Vitrioli suffundit, sigil-
lat Hermeticè, ponit in putrefactionem; postea in arenam ca-
lentem;

lentem ; sic intra paucos dies reperitur coagulatum : & ita præparatum est.

Hoc Arcanum non duntaxat censet specificum stomachicum ; verùm etiam efficacissimum contra omnimodos morbos remedium. Quo ipse pro conservanda sanitate corporis in genere felicissimè utitur. Dosis autem constituit à gr. iij. ad vi. & viij. in vehiculis appropriatis.

OBSERVATIO LXIX.

D. MATTHIÆ TILINGII.

Mercurius Diaphoreticus.

INter Medicamenta ex Mercurio parata, Mercurium hunc diaphoreticum in variis periculosis & curatu difficilibus morbis semper magni facio, eumque frequentissimo in usu habeo. Excellens enim & incomparabile certè remedium diaphoreticum est, tam in variolis, morbillis, podagra, hydrope, quam in aliis morbis, evacuationem per transpirationem requirentibus. Omnes experientissimi Artista & Chymici ita illud mecum commendabunt, dicentes, vires æquare auri potabilis, modò fixetur. Nihil ergò addam amplius in laudem ejus, hoc tantum, dosin ejus adhiberi posse à ℥j. ad ℥j in Conserva rosarum, vel simili bolo. In eo præparando talis mihi processus est. Accipio Mercurii probè purgati ℥j. (intelligo Mercurium extractum è Cinnabari beneficio calcinati tartari) Sulphuris antimonii ℥iij. vel ℥iv. continuo probè invicem, & sublimo ea in Cinnabarim artificialem. Cinnabarim hanc sublimo adhuc novies, donec pulverisata acquirat verè pulchrum purpureum colorem, vel quod melius fuerit, donec fixetur, & non facilè sublimetur amplius : & habebis nobile Arcanum Mercurii.

OBSERVATIO LXX.
D. MATTHIÆ TILINGII.
Sal Hirundinum volatile.

Nulla ferè in Hirundinibus reperitur pars, quæ non sit Sale volatili prædita, & ob id egregium ac incomparabilem in Medicina habeat usum. Sal autem istud volatile hoc modo ex illis elicere possumus. Pulli Hirundinum vivi numero XX. vel XXIV. in vino suffocati immittantur in cucurbitam vitream, & statim appposito alembico ac juncturis circum litis relinquuntur in loco tepido per diem unum vel alterum, postea destillando evocetur tota humiditas per Mariæ balneum ad siccitatem pullorum. Hos exsiccatos, deplumatos & contusos, retortæ vitreæ committito, & in arena, vel igne etiam aperto collocato; præpositoque recipiente destillato, augendo ignem per gradus, ad totalem radicalis humiditatis expulsionem, & Hirundinum combustionem, quoad retorta tandem candeat. Prohibet Spiritus naturæ salinæ, unà cum sale volatili, passim collo retortæ & recipientis lateribus adhærente, ac urinosum quid olente, cum oleo fœtido ac crasso rubicante: quæ tria ad invicem commixta, ac ex collo retortæ, quin & lateribus recipientis studiosè collecta, immittantur alembico satis alto, vitreo, præposito recipiente probè inunito; fiatque destillatio, vel sublimatio ex arena (in balneo enim Mariæ salia volatilia non æquè ac in arena sublimantur) quousque videris salem volatilem elevari ad capitellum aut supernam regionem alembici aut phialæ; continuetur ignis ad omnimodam dicti salis volatilissublimationem, donec etiam aliquid de humido aut spiritu subsequatur; & remanebit in fundo oleum fœtidum, cum potiore parte aquositate, sale suo volatili ambo spoliata: aquositas illa in fundo effœta est, & se solùm habet per modum aquæ elementaris, empyreumaque spirat, quare abjiciendum:

Oleum

Oleum verò crassum & foetidum omni virtute destitutum, & sale suo volatili exutum est. Sal autem volatile superius sublimatum, unà cum pauca humiditate, quæ cum sale suo volatili foris transit, illumque vel totum, vel ex parte dissolvit, diligenter asservandum est. Hoc enim in affectibus apoplecticis, epilepticis, hystericis & innumeris aliis usum nunquam satis laudandum obtinet; hinc ex præscripto *Augustanorum* & *Zuvelseri* ingreditur Aquas Hirundinum, ac basin earum constituit.

SCHOLIION.

Hirundines ut in omnibus actionibus suis mirabiles sunt, heu ex Ornithologiis Aldrovandi, Jonstoni, Gesneri, Willughbey &c. patet, ita mirabilem quoque usum nobis in Medicina præbent. Omnes Hirundinum partes sale volatili scatent, & ob id egregias suas vires in variis morbis curandis præstare videntur. Officinæ nostræ ex iis eligunt integras, Cerebellum, Cor, Sanguinem, Oculos, Linguam, Lapillos, Nidum & Stercus.

Plinius in Histor. Nat. inter remedia à Magis prodita, inquit, sunt, qui Hirundines totas devorandas censeant, adversus quartanas. Adversus canis rabidi morsum laudant Hirundinis decoctum epotum, integræ epilepsiæ specificè subveniunt. Hinc Aqua ex iis destillata sale earum volatili imprægnata contra morbum caducum admirandæ virtutis est. *Lullius, Ægidius* & alii, Aquam Hirundinum summoperè laudant; parant autem hoc modo: Hirundines juvenes tritas miscent cum castoreo, & pauco bono aceto, & destillant. Hæc Aqua, inquit, à jejuno pota, est vera Medicina morbi caduci, ex quacunque causa oborti; & quamvis aliquis hunc morbum quinquennio passus fuerit, curabitur; idque perfectè, si per dies quatuor hujus Aquæ parùm biberit.

Pota quoque phrenitidem intra novem dies curat, cerebrum corroborat magis, quàm ulla alia medicina; purgat ventriculum, pectus emollit, nervos confirmat; & eorum resolutionis causas exterminat, genituram auget, & refrigeratos

ratos calefacit. Cum hyssopi decocto pota, hydropem ex causa frigida curat; item febres quotidianas, & capitis dolorem tollit, somnum facilem reddit, concoctionem juvat, & urinæ excretionem promovet; Sed abstineant gravidæ, ne fœtus in utero periclitetur. Pilos tollit ubicunque cuti puræ, illinitur, ita ut nunquam renascantur. Hirundines comestas caducos sanare scribit *Sextus*. Sal Hirundinum volatile, ex integris destillatum, in Aquis Hirundinum basin constituit, & ob id ejusmodi Aquæ adversus epilepticos insultus potentes sunt, apoplexiam anteverunt, vertiginem curant, incubo ac paralyfi auxiliantur, ac infantium convulsionibus strenuè medentur.

Insuper Hirundines integræ oculorum hebetudini & lippitudini succurrunt. Hirundines, uti ficedulas, in cibo, aciei visus medicamentum præbere, & tam pullorum, quam matrum in fictili olla crematarum cinerem cum melle oblitum, oculis claritatem adferre scribit *Dioscorides lib. 2. cap. 49.* Hinc alii, ut in *Comm. P. Andr. Matthiolus* meminit, ad acuum visum hoc cinere utuntur: veles quoque arefactas drachmæ pondere bibendas exhibent. Pulli Hirundinum assivelexi (ut refert *Marcellus*) in cibo sæpius sumpti, oculis caligantibus mirificè profunt. Item *Avicenna* Hirundinem in cibum sumptam, cum acuat visum, vel etiam exsiccatam in potu aurei pondere datam admodum laudat.

Verum enim verò Hirundines non ad visum solum acuum, sed adversus anginam quoque ab *Autoribus Medicis* commendantur. *Galenus lib. 11. de simpl. medicam. facult.* Vires Hirundinum recensuit, sic inquires: *Hirundinibus quoque usi sunt multi, comburentes videlicet, & cineri mel admiscentes, ac deinde synanchicos inungentes, & in totum omnes quicunque in faucibus atque columella cum tumoribus consistunt affectus. Hirundinum cinere anginae commodè perunguntur: uvæ & tonsillarum inflammationibus hoc cinere succurritur. Et ipsa & pulli exsiccati, si drachmæ pondere ex aqua bibantur, hos*

juvant, qui angina morbo conflictantur, ait *Dioscorides lib. 2. cap. 49.* Si quis, ex *Cornelii Celsi* sententia, pullum Hirundinis ederit, eum anginâ toto anno non periclitari. Et, juxta *Marcellum*, adversus anginam, jus, in quo Hirundinum pullicocci fuerunt, tepens accipi, & intra fauces contineri, atque aliquid indè transmitti potest. Ex Hirundinibus crematis, omnium Medicorum consensu, plurima desumi possunt remedia. *Leonellus Faventinus* anginæ remedia describens, Hirundinem hoc modo comburi vult. *Decolletur*, inquit, & sanguine evacuato, deplumetur & saliat; denique ponatur in vase vitreato oris angusti, & claudatur os vasis cum luto, & relinquatur in furno, donec exaruerit, ita ut facile teri possit: eum cinerem aliqui in potu exhibent adversus anginam; alii illinunt cum melle; alii cum cannâ tenui inspirant.

Amatus Lusitanus cent. 3. curat. 28. cinerem Hirundinum crematarum in angina efficax remedium esse dicit, si modò cum melle quoque admoveatur. Et *cent. 4. curat. 90. in Schol.* crematarum Hirundinum cinerem pro extirpandis anginis optimum esse remedium judicat; quem utinam deinceps Medici in usum traherent! an verò intra corpus sumi debeat, an deforis adhiberi, ibi non exprimit. Palatum (ait *Avicenna*) cinere Hirundinis adversus cynanchen utiliter tangitur. Præterea, ex *Marcelli* observatione, Hirundinum combustarum cinis cum melle *Attico* mixtus, faucibusque inditus, & anginam reprimet, & ulcera, si quæ arteriis inerunt, contacta purgabit & sanabit. Insuper uvæ & tonsillarum inflammationibus hoc cinere succurritur, ut scribit *Dioscorides l. c.* anginæque eo commodè perunguntur, & sanantur. Et sicuti ad oculorum dolores, lippitudines & caligines Hirundinis cinerem cum melle in oculos mitti suadent *Plinius*, *Dioscorides*, *Sextus*, *Matthiolus*, *Schröderus* & alii: Sic *Galenus lib. de remed. facile parabil.* ustarum Hirundinum cineres ad oris putredines & crustas valere dicit. Illud verò notatu dignum occurrit, quòd quidam scribunt, Hirundinum combustarum cinerem sumptum,

ptum, impedire ebrietatem, ita ut ab eo semper immunem præstet. Item (ut refert *Plinius*) cum myrrha tritum, & vino quod bibitur, inspersum, securos à temulentia conservare bibentes.

Paulus Ægineta lib. 7. de arte medendi Hirundinis cerebellum cum melle temperatum, oculorum suffusionibus auxilium suppeditare scribit. Idem à *Galeno in lib. de Theriaca ad Pison.* probatur.

Oculis suffusis à causa evidente nihil utilius esse sanguine Hirundinum, testatur *Cornelius Celsus lib. 6. cap. 6. de Re Medic.* Præfertur autem sub ala dextra extractus. Hinc sanguine Hirundinis recenti actepido inunctum oculum ictu læsum, & cruore suffusum, statim sanari putat *Marcellus*. Eundem sanguinem illitum podagricos dolores mirificè lenire, Auctor est *Trallianus. Nic. Myrepsus* sanguinem Hirundinum miscet suffimento ad epilepticos experto.

Hirundinis oculi, fronti alligati (ut *Kyranides* vult) ophthalmiam sanant, omnemque rigorem febrilem auferunt. Oculus Hirundinis (sicuti scribit *Albertus Magnus*) positus in lecto, non permittit ei incumbentem dormire, donec auferatur. Hujus rei veritatem facili documento quilibet Curiosus discere potest.

Linguam Hirundinum appensam pro amuleto, præservativum anginae esse quidam tradiderunt, debet autem excindi lingua, Jove juncto Mercurio.

Cor pulverisatum & bibitum pectus optimè purgare dicitur. *Plinius nat. histor. lib. 30. cap. 11*: Cor recens comestum prodesse morbo comitiali laborantibus indicat. Et *Jacobus Olivarius* certissimum judicat corda Hirundium memoriam augere, si cum cinnamomo, amomo & aliis remediis cephalicis fumantur. Hirundinis cor multi contra quartanam devorant.

In Hirundinis ventre inveniri lapillum notum est. Huic magnam energiam in morbo comitiali propulsando attribuunt

buunt *Trallianus*, *Marsilius Ficinus*, *Levinus Lemnius*, *Georgius Agricola* aliique complures, dicuntque albiorem capiti aut auribus impositum extemplò collapsum excitare, nigriorem idem efficere, si cuti alligetur. *Dioscorides l. c.* voluit, huiusmodi lapides erui è ventre pullorum *Hirundinum*, primo partu exclusorum, & quidem ineunte autumno, lunâ jam crescente. *Illi*, inquit, *priusquam terram attigerint, in vitulina vel cervina pelle positi collo, vel brachio sinistro adligentur, & proderunt comitialibus; & sæpè eos prorsus recreabunt.*

Lapidem hunc *chelidonium* manu detentum, aut capiti lino alligatum, veterrimos & antiquos capitis dolores demulcere (modò tamen terræ attactu facultatem non amiserit) legimus: linteo etiam, vel croceo panno inclusum, colloque appensum, quartanam delere, dextro brachio alligatum, hepaticos perfectè sanare, scribunt *Autores*. Rufi coloris lapis linteo exceptus, ac sub sinistra axilla gestatus, maniam, epilepsiam, & insanos curare, gestantemque omnibus gratum acceptumque facere, ac facundiam augere censetur. Nigri coloris lapis similiter à multis creditur gratiam Principum conciliare, & efficere, ut incepta negotia quævis quis pro animi sententia absolvere possit. Aureo globulo inclusus lapis *chelidonium* colloque appensus, omnem oculorum dolorem perpetuò avertere perhibetur: in quem usum etiam tritus collyriis adhibetur, aut ex aqua decoquitur, oculisque instillatur, quos recreare mirum in modum creditur. Id comprobatum experientiâ, quòd oculis impositus lapillus, quæcunque in oculum inciderint, facile absque dolore secum educat. Verùm id omnes lapides læves; & qui angulis carent, si oculis imponantur, & hinc indè volvantur præstant.

Stercus Hirundinum impensè calefacit, discutit & acre est. Occultâ quâdam proprietate anginae prodesse dicitur. Istud decoctum & potum, morsui canis rabidi conferre scribit *Plinius*. Extrinsecus applicatum idem præstat. In cibo quoque vel potu sumptum, dolore colico adfectis sanitatem tribuere,

tribuere, autor est *Marcellus*. Idem apud *Nicolaum Myrepsum* miscerur medicamentis ad urinæ difficultatem, renum calculum & dolores colicos. Fluxum hepaticum spurium curare stercus Hirundinum, in pulverem redactum, & in vino austero exhibitum; refert *Joh. Jonstæus Syntagm. Univers. Med. Pract. lib. 5. tit. 3. cap. 2. artic. 4.* Alvum etiam irritat, si extrinsecus ano applicetur.

Tandem Nidus Hirundinis ictui viperino convenit, impositus; anginæ auxilium præbet egregium, & oculorum rubedini medetur, si extrinsecus adhibeatur. Hinc *Aëtius serm. 14. cap. 49.* Hirundinis nidum tritum, cribratum, & melle exceptum, contra erysipelata faciei commendat, tanquam remedium citò discutiens.

Quòd etiam nidus ad formam cataplasmatum vel emplastrum subactus & applicatus, anginæ & cæteris gutturis inflammationibus conferat, quotidiana docet experientia. Medici Practici in suis libris copiosas eorum cataplasmatum & emplastrorum formulas habent, in quas Nidus Hirundinum ingreditur. Tale cataplasma ex Nido Hirundinum paratum, nobis reliquit *Adrianus Mynsichtus Armament. Medico-Chymic. sect. 37. pag. 523.* quod in angina desperata collo tepidè sæpius applicandum est: quia secretum est. Et *Zacutus Lusitanus in Pharmacop. pag. mibi 126.* emplastrum de nido Hirundinis habet, quod à multis plurimis laudum præconiis condecoratur: quia ejus vi & ope, angina desperata curari solet. Habet mirificam facultatem ad evacuandos humores ipsam efficientes: ipsos enim à partibus internis attrahit ad externas, & sic ægrum à suffocatione reddit immunem, & respirationem facilem reddit. In principio non imponatur, sed transacto fluxionis imperu; alioqui humorem ad inflammatas partes intempestivè attrahit vehementissimè.

Amatus Lusitanus cent. 4. curat. 40. in schol. suadet, ut integro nido terreo cum suis paleis simul & stercore, pro conficiendo emplastro, & medicamento anginis conveniente,

Medici utantur, cum ut *Galenus lib. 6. de comp. medicam. sec. lcc. cap. 3.* docet, nidus Hirundinis, præcipuè sylvestris, aridus, multam discussoriam vim habeat. Et in *Comm. in cap. 49. lib. 2. Dioscorid.* de nidi Hirundinis efficacia in curanda angina elegantissimè sic differere voluit: *Hoc tempore Medici pro angina curanda discutiendave, emplastrum de nido Hirundinis collo imponunt, non sine magno & evidenti juvamento. Quamquam non desint aliqui, qui cum nidum ex terra & paleis compositum advertant, rebus, ut apparet, stypticis, illius admotionem timeant, metuuntq̄, ne fortè adstrictione suâ materiam introrsum repellat, quo fit, ut solo decocto nidi utantur, in quo cetera res, anginam discutientes, miscentur: sed reverà falluntur, cum omnia in Hirundinis nido contenta, potius discutiendi, quàm constringendi vim habeant. Mercurialis hanc vim non nido Hirundinis, sed avi ipsi adscribit. Verùm quamquam vis quædam specifica contra anginam ipsi quoque insit avi, tamen experienciâ constat, ipsum etiam nidum prodesse; & vis illa absque dubio nido inest ob excrementa pullorum Hirundinum Sale volatili abundantia, ex quo vis resolvendi & discutiendi resultat. Quicquid ergò in morbis curandis discutiendisve præstant Hirundines, id ratione salis sui volatilis præstabit.*

OBSERVATIO LXXI.

D. MATTHIÆ TILINGII.

Hepatis magnitudo excessiva in puella duorum annorum atrophiam lenta in vita laborante.

IN puellæ duorum annorum atrophiam lentam ex ductuum lactæorum & glandularum mesenterii vitio laborantis cadavere nuper aperto, præter ventriculum & intestina planè vacua & flavedine quâdam infecta, vasa lactea obstructa, glandu-

glandulas mesenterii scirrhosas, lienis & pancreatis parenchymata indurata, renem dextrum nimis magnum talemque hepatis magnitudinem excessivam inveni, ut non tantum hypochondrium dextrum occuparet, sed & omnem ventriculi regionem, sicque ipsum ferè totum hypochondrium sinistrum; atque post ejus excisionem duas libras & aliquot uncias ponderaret.

SCHOLIUM.

HEpar in homine magnitudinem & crassitiem habet quidem naturaliter insignem; ast interdum ita amplificatur, ut excedat istos terminos naturales, dum incumbit ventriculo usque ad lienem, & descendit infra nothas costas, trium vel quatuor digitorum latitudine, quod accidit, partim ex vinculorum relaxatione, quibus adstringitur diaphragmati & nothis costis, partim ex tumore ipsius visceris saburrati; magnitudo enim ejus naturalis immutatur, quando humoribus refertum intumescit. Sic *Fabricius Hildanus cent. 2. obs. 45.* in pagana prope *Lausanam* tantæ magnitudinis hepar invenit, ut lobus stomachum versus sub costis sinistri lateris spurias transgrederetur; liene non minùs immensæ magnitudinis duro, & in inferiore parte versus ilium rotundo, sanguine adusto pleno, atque hepatis lobo adnato. *Adr. Spigelius lib. 8 de human. corp. fabric. cap. 12.* testatur, sæpenumero se observasse tam vastam hepatis molem, ut ad lienis regionem validis ligamentis annexum fuerit diaphragmati. Hepar magnum, oblongum, & ad dextri renis locum, deficiente illo rene, exporrectum, *Patavii* vidit *Cl. Cyriacus Lucius* apud *Joh. Georg. Schenckium Obs. Medicinal. lib. 3. cap. de jecore, obs. 3.* Monstruosæ magnitudinis hepar fuit apud *Dominic. Panarolum pent. 4. obs. 24.* in helluone, qui post quotidianas potationes hydropicus periit; secto ejus cadavere, hepar in tantam molem excrevisse visum est, ut universum ferè diaphragmatis cavitatem tam in dextra quàm in sinistra parte impleret, duritie & magnitudine monstruosum. Hinc admodum falluntur illi
Medici,

Medici, qui apud *Andr. Vesalium lib. 5. de corp. hum. fabric. c. 74* contentiosè crapula. absumi jecur, & insignibus illis vini gurgitibus illud ad nucis duntaxat molem reduci adfirmant.

Interdum quoque hepar & lien simul in uno subjecto magna sunt. Ita *Joh. Georg. Schenckius lib. 3. obs. rar. cap. de Liene observ. 9. ex Georgio Garnero* refert, in demortuo lienem **℥xxij.** hepar verò **℥xi.** pondere excessisse. *Phil. Salmuthus cent. 1. obs. 21.* in foemina *Lipsiensi* vidit hepar tam magnum, ut non tantum dextrum; sed & sinistrum occuparet hypochondrium, liene contra vix pollicem majorem æquante. Eandem hepatis molem in puero quoque observavit, sed lienis quantitate justâ respondente, *Excell. Thomas Bartholinus lib. 1. Anat. reformat. cap. 14.* hepar majus in frigidioris intemperiei corporibus, & in timidis & gulosis esse, ut calor cordis augeat, scribit. In tabidis mortuis vidit hepar quoque maximum, & quadruplo quidem ac quintuplo majus solito. *Idem cent. 4. hist. anat. 71.* in puellæ sexennis dissecto cadavere tantæ molis hepar observavit, ut in regnum ferè occupasset abdomen ventriculumque adeò ad inferiora depresserit, ut quasi ab œsophago visus fuerit separatus; undè propter pondus hepatis incrementis, impeditâ in pulmonibus circulatione, depressus ventriculus cibos respuit; similiter ut idem *Bartholinus cent. 4. epist. 15.* Romæ vidit à compressione tumidi lienis constrictis intestinis deglutendi sublatam facultatem. Aliud hepar maximum reperit sæpius jam laudatus *Bartholinus cent. 2. histor. anat. 85.* in *Angli* cujusdam cadavere post mortem dissecto diaphragmati arctissimè undiquaque connexum. Maximum est hepar, cujus meminit *Henricus à Moinichen in epist. 1. cent. 3. Thomæ Bartholini*, & scribit, *Cælestinum Cælestini Cortonæ* degentem in muliere quadragenaria, quæ sæpius peperisset, & tandem ob mensium suppressionem gravida frustra habita fuisset, invenisse hepar **LX.** librarum pondere. *Excell. Phil. Jacobus Sachs à Leuvenheim*, ut testatur in *Schol. obs. 2. Ann. 1. Miscell. Curios. Academic. Lipsiæ* in Theatro Anatomico

tomico in cadavere foeminino tam vastam hepatis molem deprehendit, ut ad lienis regionem validis ligamentis annexum fuerit diaphragmati. Idem ferè anno 1670. 6. April. *Vratislavia* in viro sphacelatis intestinis mortuo vidit; in cujus secto cadavere hepar licèt exsuccum & omni sanguine spoliatum fuerit, & vesicula fellea exempta, ultra tres tamen libras & viii. uncias ponderavit, mole suâ ferè totum ventriculum involvens. Et Cl. *Justus Schraderus Decad. 2. Observat. Anatomico-Medic. 7.* cadavere quodam inciso, hepar & lienem ingentis magnitudinis (ceu plerumque in ebriosis observatur) reperit, parenchymate interim utriusque visceris integro & benè colorato.

Contrà ab aliis quoque hepar inventum esse aliquando minimum & perditum: lienem verò majorem & robustiorem ejus officio functum legimus. Sic *Andr. Vesalius lib. 5. de hum. corp. fabric. cap. 9.* tradit in *Bello armati*, insignis Jurisconsulti cadavere, adinvenisse hepar contractissimum, & magna ex parte in cava ipsius regione consumptum, lienem verò magnum, mollem, sanissimi jecoris instar coloratam, ut non abs re dixerit *Galenus in lib. de usu respir.* lieni sanguificationis præter hepar quoque munus attributum fuisse à natura; quod *Hippocrates lib. 4. de morb.* clariùs adfirmavit, inquiring, lienem, jecore malè affecto, ejus vice sanguinem elaborare posse; ob id etiam *Aristoteles adulterati hepatis loco lienem* recenset. *Thom. Bartholinus lib. 1. Anatom. reformat. cap. 14.* hepar minimum observavit. Et *Nic. Tulpus observat. 36. lib. 2.* in cadavere cujusdam mulieris invenit jecur aridum, atrum, exsuccum, & instar corrugati corii ita in se contractum, ut vix æquaret geminum pugnum.

OBSERVATIO LXXII.

D. MATTHIÆ TILINGII.

De

Vermium sub herbis putrefactis generatione.

Nulla est herbarum species, ipsis etiam amaris non exceptis, sub quibus putrefactis vermes non nascantur; undè miraculi locum non sustinet, quod *Dioscorides lib. 2. cap. 135.* & *Plinius lib. 20. cap. 12. histor. nat.* tanquam singulare quid, & consideratione dignum, scripserunt, quòd sub ocymo masticato, & Soli exposito vermes nascantur; idem enim herbis omnibus accidit, quæ semine vermium ab animalibus infecta sunt. Ex his vermibus, sub herbis putrescentibus productis, quandoque muscæ ordinariæ, quandoque majores ordinariis, sed ut plurimum, nec infrequenter sub una sola planta natæ videntur longæ plurimæ generationes animalculorum volitantium, minutissimorum, quæ à *Tertulliano* non sine ratione unius puncti animalia vocantur: & memini, me sub solo hyssopo, sub solo serpyllo, sub solo absinthio, sub solo ocymo, & sub solo hyperico, præter muscas ordinarias, & ordinariis majores, natas vidisse octo, novem, vel decemculicum species, figuræ diversissimæ. Sub apio similiter inveni vermes multos, his, qui in muscas transformantur, simillimos. Omnes tamen pilosi fuerunt, & factò sponte suà circulo, nunc huc, nunc illuc saltârunt, Nullam ergò herbam esse puto, licèt etiam sit amarissima, in qua putrefacta non minutissimi vermiculi microscopii ope videantur, qui mox in papiliones, vel aliorum insectorum volatiliùm species degenerant, teste *P. Athanasio Kircherò Scrut. Pest. sect. 1. cap. 7. §. 1. Experim. 3.* Et vermes in plantis & arboribus generari quotidiana demonstrat experientia ocularis.

Imò

Imò Kircherus l. c. nec non in *Mund. Subterr. lib. 12. sect. 2. cap. 6.* & alii per microscopium observârunt, salviæ externam superficiem totam opertam, veluti araneorum texturâ quâdam, intra quam ingens minutissimorum animalculorum foetura comparuit.

Contrarium statuere quidam videntur ex *Plinio histor. nat. lib. 21. cap. 14.* ubi ipsum ita differentem legimus. *Aliud in Creta miraculum mellis.* Mons est *Carina*, IX. M. passuum ambitu: intra quod spatium muscæ non reperiuntur, natumque ibi mel nusquam attingunt. Hoc experimento singulare medicamentis eligitur. Idem miraculum *Zezes de Attico* melle refert, & subjungit, id evenire ob summam thymi in *Attica* abundantiam, à cujus acuto odore muscæ vehementissimè abhorreant. Idemque *Michaël Glycas* in suis *Græcis Annalibus* refert, adductâ eadem *Zezis* ratione. Excell. *Franciscus Redus* in libr. de generat. insector. pag. mihi 228. & alii mecum tamen observârunt, muscas posuisse ova, & vermes suos sub thymo, indeque natas esse; & ejusmodi muscæ non mel solum dilutum decoctione thymi avidè absument, sed electuarium etiam ex melle & thymi foliis compositum liguriunt. Ætate fortè *Plinii*, & in monte *Carina* hæc vera historia fuit, quæ in *Italia*, *Germania* & aliis locis, ut censeo, inter fabulas numerari posset. Non ergò carnes tantum demortuorum animalium omnes, nec non pisces omnes, sed omnes quoque herbæ & fructus omnes vermibus, muscis, & reliquo volantium animalculorum gregi nidum præbent commodissimum.

OBSERVATIO LXXIII.

D. MATTHIÆ TILINGII.

De

Vermium ac Aranearum in fungis generatione.

F Ungorum omne genus putrefactum, vermibus, araneis, muscis, & reliquo volantium animalculorum gregi nidum præbet commodissimum, ut in iis, quos lupi crepitus, fuillos, & manium ova vocant, nec non similibus aliis sæpius animadverti: de illis tamen fungis hæc loquor, qui jam antea refecti, & quasi mortui, ac jam putrefacti sunt; qui enim in terra, aut arboribus hactenus radicati sunt, & vivunt, aliud genus vermium, figurâ à muscarum vermibus diversissimum, producere solent; quod vermium genus non segniter trahendo corpus per terram, nec rependo per herbas, ut vermes reliqui, sed pedibus incedendo perindè ut bombyces progrediuntur: & cum illi, qui ex muscis ordinariis vel majoribus nec non culicibus nascuntur, rostrum longum & acutum habeant, hi non nisi breve, & quasi fasciâ nigrâ succinctum habent. Hi ipsi ergò statim ut increverunt, sollicitè fungum illum, quo nati & educati sunt, devitant, & citra transmutationem in ovum, fasciculum ex seta tenuissimum corpori quisque suo inducit, in quo per dies aliquot determinatos delitescit: quibus exactis, ex unoquoque fasciculo animalculum prodit volitans, & nonnunquam musca minor prælongis pedibus; quandoque ejusdem magnitudinis musca nigra, alis instructa quatuor; nec rarò musca æquè nigra, & alas quatuor gerens, sed cujus venter inferior in modum caudæ serpentinæ attenuatur.

Si quispiam cupiat scire causam efficientem proximam hujus generationis vermium in fungis viventibus, dico, eandem

dem numero esse, quæ vermes in herbis & plantis viventibus generat, qua in re Philosophorum, & illorum, qui in virtutes plantarum earumque naturam investigarunt, opiniones vehementer variant. *Fort. Licetus in libro de spontaneo viventium ortu*, pro axiomate verissimo supponit, ab anima vegetativa, ceu omnium aliarum ignobilissima, nunquam posse produci sensitivam: & hoc principio ductus censet, hanc vermium generationem fieri occasione nutrimenti à plantis ex terra attracti; quæ terra, ut ille quidem asserit, multas animæ sensitivæ particulas, ab excrementis vel corporibus mortuis, atque ipsis etiam viventibus exhalantes contineat: subjungunt præterea, illa ipsa etiam sive viventium, sive demortuorum corpora plures evaporare atomos, vel corpuscula, animam sensitivam exhibentia, quæ volitando per aërem, & cortici plantarum, nec non foliis & fructibus rubiginosis adhærendo, hanc vermium nativitatem efficiant. *Petrus Gassendus* in ipsa pulpa fructuum vermes nasci, & muscas, apes, & insecta reliqua, in floribus residentia, semen suum ibi ponere arbitratur, quod successu temporis intra fructus, haud aliter atque in carcere detentum, ope caloris maturativi vermes producat. Si rationes meas adducere mihi liceret, existimarem, fructus, legumina, arbores, folia duplicem ob causam verminare; quarum una hæc est, quod vermes aliundè adventantes, & alimenti penuriâ laborantes, rodendo viam sibi faciant, & in interiorem fructuum & lignorum medullam penetrent. Altera, quam ego quidem eximio Philosopho non indignam esse puto, hæc est, quod una illa eademque anima, vel virtus, quæ flores generat, & fructus plantarum, vermes quoque ex plantis producat: & fortè verum est, multos arborum fructus, non quidem primariò & principaliter, sed secundariò & minùs principaliter hunc in finem productos esse, ut generationi horum vermium servile hoc ministerium præbeant, & matricis loco inserviant, ex qua debito tempore prodeuntes, solis calore vegetentur.

Quod autem ex putrefactis fungis nascantur vermes & araneæ, multis Experimentis Curiosissimus insectorum indagator *Johannes Cædarius Metamorphos. & Hist. Nat. part. 2. de Insectis pag. mihi 193. 194. 195. & seq.* comprobat; quorum primum est: Certo quodam die Septembris unicum hujusmodi germen, jam maturum terrâ evulsam, & vitro suppositum in terræ pavimento soli exposuit. Postero autem die fungus ille exiguis scatebat vermibus nigris; ast III. Id. mensis dicti maxima ejus pars in aquam nigricantem, atramento concolorum, versa fuit, exceptâ eâ parte, quam *Belga* den Stoel, sedem vocant, & radice: in impura hac aqua offendit & numeravit vivos LXIII. numero vermiculos: qui postridiè se ad transmutationem accinxerunt; at septiduo post, IV. Id. ejusdem mensis, in vivas omnes conversi fuerunt muscas, admodum veloces & agiles, capite rubro, & reliquo corpore planè nigras: harum nonnullæ eleganti fuerunt colore, & ab utroque latere dependentem habuerunt exiguum malleolum, quo se excitârunt, eo pulsantes corpusculum: sicut bestiolæ quædam exiguæ Bombylios, siquidem somnolenti sunt, excitare solent, ita & hæ se ipsas hujus malleoli beneficio excitant.

Harum quædam nigro fuerunt capite: at unica alterius fuit coloris ab aliis; & cæteris corpusculi majoris, quam idcirco conjecit esse Regem, siquidem & prima prodiit. Hæ dulcati humoris ope, diu conservari possunt vivæ; quam plurimas enim aluit à IV. Id. Sept. ad IX. Cal. Januar. anni posteriori; & facile diutius servare potuisset illas, si quicquam ex earum sustentatione utilitatis sperasset; sed, quoniam nihil inde commodi ad se redituum prævidit, eas lubens inediâ sivit interire.

Alterum est: Præter id, quod Experimento proximè superiori de fungis se comperisse significavit, vidit insuper, ubi antè dicti vermiculi in muscas transmutati fuerunt, & aquam, undè prodierunt, soli exposuit, eam fuisse refertam admodum exiguis

exiguus animalculis, & se moventibus, atque idcirco vivis; quæ postquam aciculæ beneficio aquâ eximit, & rubulo optico, visui res majores ac reverà sunt, exhibenti, imposuit, animadvertit, ea esse exiles valdè serpentes seu angues, & quidem innumeros, atque adeò velociter rependo se commiscere, ut non forent numerando.

Multos ex hisce aluit biennium, & deprehendit nigris quosdam in corpusculo maculis, alios viridibus, nonnullos verò fuscis distinctos. At maximus eorum, quos aluit & vidit, celer admodum & agilis fuit; nam simul ac in terram eum demisit, in eam irrepsit, illumque amisisset, nisi confestim, exigui ligonis, qui ad manum erat, beneficio eruisset.

Anguiculum hunc, vitro, terrâ & aquâ repleto, inditum, diu sustentavit, sed tandem præ nimio calore & aquæ defectu, quòd valdè doluit, interiit: siquidem diu hunc nutrit.

Tertium est. Denique in antè dicta materia, ex qua muscæ & anguiculi prodierunt, vidit insuper & invenit crystallosum quoddam genus, arenulis formâ similium. Accreverunt autem iis pedes, sensimque evaserunt majores, donec triennii spatio adulti eam consequuti sunt formam, quàm habet aranea.

E fungis à radicibus populi arboris pullulantibus aliud nasci solet aranearum genus, formâ oblongum, colore flavum & graveolentum.

E putrefactis fungis alia prodire solet aranearum progenies, & rubicunda quidem: è terra & aliud genus fungorum solet surgere, quod primùm quidem clausum sese oculis exhibet; sed altero die apertum conspicitur, & tunc formâ suâ fungum repræsentat, & patellam sive domunculam orbicularem, illi consimilem putamini, ex quo glans quercinus exemptus est. In hac patella quinque rotunda seminum grana reperiuntur, ejusdem cum semine raphani magnitudinis, sed ad instar crystallo pellucida. Postea hæc grana è patella aut in terræ superficiem, aut in ejus rimas, seu fissuras delapsa solis calore foventur,

foventur, usque dum viviscunt, deindè pedes, atque justam triennii spatio magnitudinem nanciscuntur. Hæc omnia bis, annis duobus consequentibus, expertus est.

Verfari gaudent hæ araneæ circa melissam herbam, & sub ejus umbra æstivo tempore: ast hyberno latitant, aut in lapideorum parietum, aut in ligneorum sepimentorum fissuris.

Ejusmodi araneæ rarò admodum parietum superficiei planæ affixæ inveniuntur, ast ferè semper fissuris gaudent, sed ita, ut pedes exertos parietibus affigant; atque eum in finem, ut scilicet è parietibus introrsum humorem promanantem pedibus suis captent: illo autem imbutos pedes omnes, sed anteriores primùm, & deindè alios ori admovent, beneficio geminorum, quos gestant circa os, forcipum, admotosque jam ori pedes unumquemque alterius vicini pedis ope verrunt per os, atque ita adhærentem singulis pedibus humorem nitrosam ablingunt, quo, ut alimento, victitant.

Interdiu hæ araneæ solent quiescere, nisi abigantur; at noctu se invicem lusu oblectare; tunc etenim sæpè altera alterius captare pedes conspicitur, & apprehensam in terram dejicere; sic autem ludentes se invicem non lædunt; cadentes enim, siquidem longipedes, in extensos labuntur pedes, uti feles. Præcipites datæ, confestim resurgunt, & diductis cruribus, graduque grillatorio in parietem ascendunt: atque hunc ludum sæpè simul solent ludere.

Frequenter etiam ita dimicant, ut se invicem conficiant; sunt etenim adeò teneræ, ut interimantur facilè; atque hoc iis probè perspectum est, ex naturæ instinctu; propterea contractis, & utriusque lateri affixis pedibus, immotæ sedentes se tuentur; tùm enim earum corpora pedibus, uti castra palis, circumquaque munita, & adversus aggressuras araneas, ipsis fortasse viribus prævalentes, tuta consistunt; hoc situ nequit altera alteram unico aggressu vincere. Postea mirâ dexteritate validiores imbecilliorum pedes suis illaqueant, eosque sic con-

constrictos tenent, non secus ac capreoli, seu cincinni, quos in vitibus videmus, se intorquent circum pampinos in orbem, eosque complectuntur; ubi autem illæ harum pedes arcuatis suis sic illaqueatos tenent, eos abrumpunt, alterum post alterum, nec desistunt, usque dum quatuor aut quinque decerpserint; hoc facto in corpus insultant, illudque mordicus apprehensum, & apertum exugunt; nihil facientes reliqui, nisi cutem exanguem, & exuccam pedesque reliquos.

Unicam de genere hoc araneorum aluit diu aqua salis petreæ & calce mistis; fuit hæc admodum atrox; omnes omnino, quas ei objecit araneas, vicit; licet inter eas offenderit, quæ ipsi multum facefferunt negotii, & vix expediendæ salutis creârunt periculum, quasdam enim nonnisi difficulter admodum superavit; tandem omnium victor remansit, uti *Alexander Magnus*, & quidem XXX. numero araneorum, quas illi aliam post aliam porrexit. Duas etiam ipsi apposuit testulas, in unam cibo, & in alteram potu immisso; sed in unam intulit pedes, & exucca araneorum à se devictarum cadavera. Comestis his araneis crassum obtinuit corpus, & nigrum induit colorem; tandemque interiit, procul dubio ex abundantia succorum ex araneis exuctorum, & devoratarum fortassis araneorum.

Præterea aquam, quæ è fungis putrefactis emanavit, & insuper aliquantum fungorum putrefactorum, immisit in vasculum porcellanum *Indicum*, illudque inverso vitro probe clausum soli exposuit; sed vitrum tollere aliquando volens,prehendit, id ita firmiter agglutinatum vasculo, & contentæ in eo materiei, ut simul vasculum in altum sustulerit: usque adeo apprimè tenax viscus sive glutinum hæc cupediæ habuerunt.

Judicium ergo penes omnes esse potest, quid salutis in comestis fungis sit. Ex fructibus arborem cognoscimus. Sicut illi, qui post inventum, frumentum glandibus non vesce-

bantur, aiebant: Satquercus: ita & omnes fungos fastidiant & averſentur. - Ego eos nunquam gustavi; imò nec est mihi eos gustandi animus; cujuscunque illi palato allubescunt, solus is, per me licet, omnes devoret.

OBSERVATIO LXXIV.

D. MATTHIÆ TILINGII.

De

Trifolio Fibrino.

Multa sunt Trifoliorum genera; inter hæc autem ob insignes suas virtutes eminent Trifolium Fibrinum. Nascitur illud copiosè in quibusdam *Scaumburgi* nostri locis, & exit caulibus cubitalibus, virentibus, lævibus, internâ parte porosis. Folia ei sunt lata, glabra & carnosâ, Faselorum sive *Bonarum* foliis similia, nisi quòd in singulis pediculis non plura, sed tria tantùm, ut in Trifolio, conspiciantur: flores à medio caulis sursum versus ordine digesti sunt, candidi, foliosi: folliculi indè parvi, rotundi, in quibus semen rufum, milio simile: radicibus serpit pluribus, geniculatis, intùs candidis, & porosis, in diversa tendentibus, quæ & pluribus locis erumpunt, & caules foliaque promunt; undè facilè herba ipsa latè propagatur. Saporem habet semen nonnullæ amaritudinis participem.

In paludibus, pratis aut similibus locis pascuis lætius quàm in arvis flore muscoso succrescit, hinc palustre, aut paludosum, vel etiam aquosum dici meretur.

Recentiores, ut *Dodonaus*, *Casp. Bauhinus* & alii istud palustre: *Lobelius* paludosum, folio crasso fabaceo: majus & fibrinum *Tabernemontanus*: Limonium pratense *Tragus*: Ispyron *Dioscorides*: *Germani* *Biberflee* id est. Castoris Trifolium, sive Trifolium fibrinum: item *Wasser*: oder *Sumpfflee* (cùm libenter

libenter & copiosè in pratis paludosis & pascuis aquosis nascatur) Klappen / Zingenklappen (quoniam capræ id ipsum in cibum appetunt) Lungenflee / Scharbocksflee (Trifolium antiscorbuticum) Dreyblad. Dani Bocksbade / Store Træblad: Belgæ autem Vaterclavereen / & à similitudine foliorum cum Bona sive Fafelo Bocksboone, hoc est, Faselum hircinum, aut Bonam hircinam ab odore olido appellant.

Quæ nomina Trifolio nostro fibrino seu aquatico bene convenire videntur, nisi Isopyron & fibrinum istud aliquo modo dubium reddant. Cum Isopyro Trifolium aquaticum non exiguam similitudinem habet; nam Phasiolo, sive Fafelo foliis simillimum est, ita ut propter hanc quoque similitudinem vulgò etiam à Belgis, ut jam dixi; Faselus nuncupetur hircinus. Isopyron enim & Phasiolum dici, propter eam quam cum Phasiolo similitudinem habet, *Dioscorides lib. 4. cap. 116.* scribit. Aliam in vulgaribus *Dioscoridis* & *Plinii* exemplaribus legimus rationem: & in illius quidem τῷ κατὰ ἄκρον τὸ πέταλον ἕλικα φέρειν, id est, quòd in summo folio claviculas ferat: in hujus verò, quoniam folium, quod est aniso simile, in pampinos torquetur. Et hanc quoque rationem masculè defendere conatur *Jacobus Dalechampius comm. in cap. 11. lib. 27. histor. nat. Plinii.* Quæ utrique *Autori* perperam accessisse satis manifestum: nec etenim Fafeli, sive Dolichi folium claviculas habet: & anisi folium præter quòd claviculis careat, cum Fafeli, aut etiam Fafeli foliis nullam habet similitudinem. Emendandum igitur venit *Dioscoridis* exemplar, & hoc modo legendum: ἰσόπυρον, οἱ δὲ φασίολον καλοῦσιν, ἀπὸ τῆ ἐοικέναι φασίολῳ, ἔπειτα δὲ κεφαλαὶ ἐπ' ἄκρῳ τῆ καλοῦ λεπταὶ σπερματίων πλήρεις, παραπλησίαν μελανθίῳ τὴν γεῦσιν. Hoc est. Isopyron aliqui Phasiolum narrant, à similitudine Phasioli; capitula ei sunt in summo caule tenuia, plena feminis, in gustu melanthio similis. Quod verò deindè sequitur: τὸ δὲ φύλλον ἀνίσω, id est folium verò anisi, aut accessorium similiter est, aut de gustu quoque venit in-

telligendum; formâ siquidem folium Isopyri anisum referre non potest, cum Phasioli foliis simile sit, sed verisimilius videtur ab aliquo adjectum; *Oribasi* enim liber, ex *Dioscoride* transcriptus, hoc postremum non habet. Atque hoc quidem modo Isopyri descriptione emendatâ & castigatâ, Trifolium fibrinum, palustre seu aquaticum ei tam simile est, ut non aliud quàm verum Isopyrum videatur. Et quod magis est, Isopyri semen cum Trifolio fibrino & ejus semine in usu Medico maximè convenit. Isopyri enim semen similiter ut Trifolium fibrinum vel ejus semen, contra tussim & dolores circa thoracem cum melicrato sumptum, ut *Dioscorides* & *Plinius l. c.* tradunt, prodest: confert etiam hepaticis & sanguinem exscreantibus; extergit enim, inquit *Galenus*, & incidit humores crassos, cum hoc, ut corpora contrahat & constringat.

Nec epitheton istud fibrinum Trifolium aquaticum dubium reddit. Fibrinum hoc appellatur à fibris animalibus castoribus ductis, qui eo victitare, aut certe amarum arborum foliis & corticibus, pro summis deliciis vesci, *autore obscuro* apud *Gesnerum in histor. Castoris pag. 311.* perhibentur: aut potius, quod *Excell. Simonis Pauli Quadripartit. Botanic. cl. 2. pag. 156.* quod est verisimilius, fibrinum ideò dicitur, quia fiber, in spem prædæ insidias ex cavernis riparum, aut cubilibus, piscibus structurus, post hoc Trifolium ceu post carecta latitet: nisi quoque id malim cum *Varrone lib. 4. de Latin. ling. pag. 22.* ideò appellare fibrinum, quòd Trifolium hoc in extrema ora fluminis dextra & sinistra, maximè (crescere) videri solet: & antiqui fibrum dicerent extremum, undè in sagis extrema fimbriæ, & in jecore extremum fibra.

Mirum certè est, quod *Tabernamontanus*, *Dodonaus* & alii egregii Botanici neque substantiæ, neque temperiei, neque usus hujus Trifolii fibrini meminerint, & tam jejunè ac confusè illius historiam tractaverint. Hujus plantæ incomparabilis

bilis substantia (ut ipsam multijugâ experientiâ comprobavi) heterogenea est partium; mediocriter enim adstringendo corroborat, abstergendo autem digerit, aperit & incidit; quorum prius crassarum, posterius tenuium partium proprium est. Temperamentum ejus instar aloës siccum est in gradu tertio, & calidum in primo gradu intenso, aut secundo remisso.

Vires illius ferè divinæ sunt; ob sal enim suum volatile crassos & tartareos humores in ventriculo, pulmonum bronchiis, hepate, liene, pancreate, &c. stabulantes incidit, digerit & absomit: viscera hæc reserat, & tandem virtute suâ balsamicâ corroborat; hinc egregium & excellens asthmaticum, scorbuticum, hypochondriacum & cachecticum remedium hoc Trifolium fibrinum evadit, atque cochleariam & herbas reliquas, antiscorbuticas viribus suis longè superat.

Ufus hujus plantæ dignissimus est in quibusdam partibus, in radice nimirum, in foliis & in semine, atque præparari in officinis ex ea possunt Conservæ, Decocta, Infusa, Aquæ destillatæ, Succus, Syrupi, Sal volatile, Spiritus & Essentia. Inter hæc autem primas tenent Sal ejus volatile, Spiritus & Essentia; quæ præter alia melius utiliusque ex recentibus quàm siccatis foliis parantur.

Sal Trifolii fibrini elegans & crystallinum volatile sic paramus. ℞. Trifolii fibrini quantitatem magnam; contunde in mortario lapideo vel ligneo, postea in alveo æneo vel ferreo amplo cum magna quantitate aquæ coque usque ad partem dimidiam: deindè fortiter exprime & cola. Colaturam iterum coque ad spissitudinem exquisitam mellis liquidi. Succus iste Trifolii fibrini ponatur in vase vitreo, in loco frigido per dies aliquot, & generabit in fundo vasis Sal crystallinum angulare, in modum Salis gemmæ. Effuso succo colligitur, & aqua cardui benedicti abluitur & exsiccat, quod diligenter in vitro servandum est. Eâdem quoque ratione fit sal ex

cochlearia, carduo benedicto, absinthio, centauro minori & aliis herbis; quod multis modis antecellit salem, qui ex cineribus herbarum conficitur.

Spiritum autem Trifolii fibrini hoc modo præparari curamus. ℞. Trifolii fibrini recent. q. s. Contusa leniter & concisa grosso modo destillentur, adjecto vino bono odorato, non præviâ putrefactione, in qua multi volatiles Spiritus evanescere possunt. Condensati vapores, striis concentrati in alembico, excipiuntur vase vitreo oris angusti, & ad usum servantur. Oleum si supernatet, idem etiam colligatur. Spiritus hic datur in dosi ad guttas X. XV. & XX. oleum autem ad guttas II. & III. Cum aliis Spiritus ejusmodi penetrantissimus exhibetur: Oleum verò cum saccharo mistum, constituit elæosaccharum Trifolii fibrini.

Et demùm verno tempore (in gratiam delicatulorum, succum crudum, aut infusum recentium foliorum Trifolii fibrini fastidientium, aut ob metum, ne crudus succus officiat ventriculo & aliis visceribus, nutritioni dicatis) ex Trifolio fibrino Tincturam seu Essentiam liquidam, eleganti subrubicundo colore secundum artem pharmaceuticam sic conficimus. ℞. Trifolii palustris seu fibrini recent. q. s. contunde in mortario marmoreo, hocque inditum vasi convenienti aquâ vix subtepidâ, vel, quod melius, proprio succo crudo irrorata, in quo tantillum fermenti, vel facis cerevisiæ solutum est, conspergeque rarò sale; hæc ubi probè l. a. remissa sunt, reponuntur, vase (quod maximè expedit ob volatilitatem Salis volatilis) optimè operculato, aut glutine farinaceo accuratè oblitto, tamdiu in locum subterraneum, usque dum acriorem odorem spirant, quàm cum recens Trifolium fibrinum contusum est; quod ubi advertis, destillantor per alembicum in B. M. & obtinebis Spiritum Trifolii fibrini. Postea ℞. Folia nova Trifolii fibrini, contunde & exprime torculari valido ex iis succum, eumque leni igne B. M. in vase aut vitro optimè

optimè lutato defæca, & per chartam bibulam filtra. Hujus hæc arte depurati succi tribus partibus affunde partem unam Spiritus Trifolii fibrini, paulò antè descripti, digere vel circula s. a. quibus si addideris paululum sacchari, Essentia Trifolii fibrini parata est. Dosis ejus una vel altera uncia esse potest, si in aquis destillatis convenientibus, imò vel vino *Rhenano* & similibus vehiculis diluatur.

Remedia Trifolium hoc fibrinum seu palustre nobis ad varios morbos, etiam contumacissimos eradicandos præbet insignia. Decoctum Trifolii fibrini, ut sæpius expertus sum, præmissis universalibus, scorbutum radicitus tollit. Hinc ob insignes suas virtutes & dotes adversus scorbutum in locis his Septentrionalibus plurimi æstimatur, præsertim si ægri sint nauseabundi & unà hydropici. Et ita probabilem rationem dare possum, cur tantoperè & quidem meritò *Anonymus Comm. in Dodon.* Trifolium hoc fibrinum, ejus semen & radicem in scorbuto & hydrope laudet; ac præclariores edere effectus astruat, quàm ulla alia adversus ejusmodi affectus gravissimos usurpata medicamenta. Ego Trifolium hoc fibrinum in scorbuto, cachexia, hydrope & similibus contumacissimis affectibus longè conducibilius esse quàm cochleariam, ingenuè fateor. Nam si gustum consulamus, aut Trifolium hoc mandamus, longè gratius id palato est, eique magis quàm cochlearia arridet; si verò rationem, id quoque ventriculo eâ conducibilius est. Nam, cum teste *Galeno 6. Simpl. 1.* itemque *6. Simpl. 22.* amarities non quævis, sed quæ ad absinthii & aloës saporem comparatur, ventriculo valdè grata fit & conducat, quippe quæ utraque præter amarorem plus minus adstringunt; aloën verò adeò gratum stomacho medicamentum dicat, si quid aliud; hinc usu venit, cum recentia Trifolii fibrini folia præmansâ aromatico suo sapore ipsam aloën respiciant, ut cochleariæ ipsi id sit præferendum. Hinc facile colligere ac defendere quoque possum, quòd aptius sit contumaciori

maciori scorbuto medendo quàm cochlearia. Compertum etiam est, quòd & hoc Trifolium attenuet, incidat, aperiat, cruditatiq̄ue resistat: & quæ reliqua antiscorbutica, hoc & nec segnius, sed etiam efficacius præstet; quo etiam *Cl. Johannes Walæus*, magnæ famæ Anatomicus respexit, cum in *Medicina sua practica lib. 2. cap. 23. pag. 216.* sic scribit: *Si malum sit valde pertinax, ad Trifolium aquaticum deveniendum, &c.* Ratio est: quia non expellit solùm & attenuat instar cochleariæ humores scorbuticos, sed partes quoque, & præsertim ventriculum corroborando, prohibet novam illorum generationem. Et consummatissimus Anatomicus ac Practicus *Simon Pauli*, trium Regum Archiater felicissimus, *loc. jam citat.* ubi advertit, nauseabundos esse scorbuticos, longè antefert Trifolium hoc fibrinum omnibus aliis antiscorbuticis. Hinc in praxi sua præstantissima, Trifolii fibrini Decocto ac ejus Essentiæ multum quoque semper tribuit, usuq̄ue remedii hujus eximii scorbutum & alios etiam contumacissimos affectus profligavit. Sic *Hafniæ* honestissimam Matronam, natam annos quasi quinquaginta, à tympaniti aut asciti simili affectu, nec non scorbuto jugi usu Decocti ex cerevisia Trifolii fibrini liberavit, ante hac multis aliis antiscorbuticis longè famigerabilioribus incassum ipsi propinatis. Et cum *Fabricia* sua scorbuticis infestaretur symptomatis, imperavit ipsi infusum raphani majoris & cochleariæ, quod cum ferre non posset nauseabunda, paravit aliud simplex, & quidem ex solo Trifolio fibrino; quo cum per octiduum esset usa, meliorescente valetudine, fastidire, & insuper id quoque habere cœpit. Meminit præterea *Germani* cujusdam textoris ad incitas redacti, scorbuto enervati, brachia maculis picti, dentibus vacillantibus tenrati, qui, Deo benedicente, solo usu simplicissimi hujus infusi Trifolii fibrini spatio 14. dierum omninò convaluit. Ita cum Excell. *Simon Pauli* anno 1658. *Hafniâ Rostochium* esset profectus, & Celeberrimus Poëta *Andr. Tscherningius*, quan-
tus

tus quantus scorbuticus, hydropis præludia perſentifceret, poſt uſum univerſalium, ſimplici Infuſo Trifolii fibrini illius-que Eſſentiâ, Dei gratiâ, tunc temporis, à ſe, illius Medico, ſervatus eſt. In *Dania* quoque, *Holfatia* & aliis locis non ſolum Medici in vino, aqua, vel cereviſia veteri probè defæcata Trifolii fibrini folia, mâcerata aliquandiu, decoquunt, ſed quoque ex his remiſtis deſtillant ſpiritum; utraque verò felicifſimo ſucceſſu ſcorbuticis propinant. Et ſanè nihil nocet, quòd coctio Trifolii fibrini inſtituatur, quæ aliàs in cochlearia & aliis antiſcorbuticis plerumque improbatur. Neque enim tam volatile Sal Trifolii fibrini eſt, quàm cochleariæ & naſturtii aquatici. Illud abſtergendo digerit, aperit, incidit, & mediocriter adſtringendo ſimul corroborat: hoc verò abſtergendo digerere, aperire & incidere quoque valet; ſed nonnunquam ſanguinem juſto fluidiorem facit, ut conſiſtentiam ſuam debitam amittat; undè non rarò ſcorbutici, cachectici, hydropici, hypochondriaci in hæmorrhagiam narium crebram & largam cum cordis palpitatione, vel etiam in ſyncope cardiacam incidunt.

Trifolium fibrinum, in lacte caprino vel ejus ſero decoctum & epotum, ſcorbutum feliciter abigit.

Aquæ Trifolii fibrini, vel ſola, vel cum aliis aquis antiſcorbuticis, cochleariæ nimirum, beccabungæ, naſturtii aquatici, nummulariæ, &c. mixta ac epota, manè & veſperi mirificè ſcorbutum tollit.

Succus Trifolii fibrini, minimè dilutus, per ſe ægris propinatus, corpore probè evaçuato ac præparato, valdè ſcorbuticis tenuioris ſortis prodeſt: cujus vis cum in ſale volatili ſubſiſtere videatur, nullâ commodiori quàm ſucci formâ Trifolium fibrinum exhiberi unquam poteſt; in eo enim minimum ſalis volatilis deperditur; ex quo & ſaccharo arte pharmaceuticâ Syrupus conficitur, cujus doſis ab ℥j. ad ℥ij. eſſe poteſt. Recens autem ſuccus maxima eſt efficaciam ad arcendam

oris ac gingivarum putredinem, etiam post morbillos. Inspissatus loco extracti assumi poterit.

Spiritus Trifolii fibrini calefacit, siccatur, reserat, ac antiscorbuticas obtinet facultates. Oleo virtutes hæ insunt eminenter.

Essentia liquida, sive Tinctura Trifolii fibrini præstantissima & efficacissima est in scorbuticis affectibus, ubi in aquis destillatis convenientibus, imò vel vino *Rhenano* & similibus vehiculis illius una itemque altera uncia diluitur; maximè si Misturæ simplicis dictæ, aut Diaphoretici in peracutis, aliquot guttulæ ad ℥j. pro dosi ei remisceantur. Atque ex hac & Trifolii fibrini Essentia, invicem in æqualibus partibus remissa, Essentia liquida & Tinctura antiscorbutica parari potest.

Sal volatile Trifolii fibrini præstantissimum remedium est in scorbuto, cachexia, hydrope, &c. Si ejus grana duo, tria vel quatuor in Aq. cochleariæ, fumaricæ, cardui benedicti exhibentur; sudores abundè provocat.

Radix & Semen Trifolii fibrini ad affectus pulmonum gravissimos, præsertim verò tussim inveteratam, item ad morbos hepaticos chronicos felicissimo successu maximè commendantur.

Folia & radices Trifolii fibrini extùs in gargarismis cum vino vel aqua factis (ad putredinem gingivarum scorbuticam tollendam, dentium mobilitatem auferendam, eosque figendos & immobiles reddendos atque conservandos) in balneis ad artuum resolutionem ex scorbuto natam adhiberi possunt. Et cum Trifolium hoc fibrinum citra morsum exsiccat & abstergat, succum hujus expressum ad ulcera curatu difficilia tibiæ in scorbuticis, maximè si inflammatione careant, commendo. Rustici pecoribus suis tussientibus Trifolium fibrinum exsiccatum & pulverisatum exhibent, indeque ea novos pulmones, novaque jecinora nancisci dicunt.

Tanta ergò est Trifolii fibrini natura, tantæ sunt ejus vires, de quibus admodum præclaris, mihi, usu & experientiâ interve-

intervenientibus, satis constat. Effectus sanè, quos ipse ab eo edi observavi, sunt mirabiles; & propterea lubens, quâ par est fide & dexteritate, eos cum artis Medicæ Candidatis communico.

Videatur porrò prioris Decuriæ, Anni 4. 5. fol. 133. Tri-
folium antarthriticum.

OBSERVATIO LXXV.

D. MATTHIÆ TILINGII.

Ex morfu Anseris circa primam articula-
tionem pollicis sinistræ manus pericu-
losa symptomata in foemina qua-
dam primaria.

Foemina quædam primaria hujus loci, cujus nomen ho-
noris ergò silentio prætereo, cum circa diem *Martini*
nuper præterlapsam, anserem mactare vellet, eumque
dextrâ manu teneret, ab illo in pollice sinistræ manus
circa primum articulum parùm dentibus sauciata fuit, unde
statim vehemens dolor, totius manus & brachii inflamma-
tio, febris continua, corporis inquietudo, lipothymia fre-
quentes, intensus capitis dolor atque alia periculosa sympto-
mata orta sunt: gangræna jam incipiebat, quam tamen, ut
& cætera gravissima symptomata ego & Chirurgus Academiæ
nostræ Experientissimus, intra paucos dies convenientibus re-
mediis, cum internis, tum externis diligenter adhibitis, pro-
fligavimus.

SCHOLIION.

Cornelius Celsus de Re Medic. lib. 5. cap. 27. omnem ferè
morsum virus quoddam habere scribit. Accidit enim
nonnunquam, ut homines à canibus, simiis, equis, asinis vel
aliis animalibus non rabidis, volucris, anatibus, anseribus,

gallis & gallinis, vel etiam hominibus aliis mordeantur; undè autem ex morfu tam gravia oriantur symptomata, investigatione dignum censemus: an quòd dentes habeant talem proprietatem à natura, vel primo ortu, an verò præter dentes adsit & inveniatur alia aliqua materia, tanquam causâ horum symptomatum periculosorum.

Dentes non habent talem à natura & primo ortu proprietatem, ut soli & per se talia symptomata inducere queant; quod ex definitione eorum essentiali satis colligimus; sunt enim ossa durissima maxillarum, quibus per gomphosin inarticulantur, in alveolis contenta, carne, gingivâ dictâ, circum circa donantur, sentiunt: nam à frigore læduntur, & ab acrimonia hæmodia, seu stupor illis inducitur, in parte interiori excavantur, in qua medulla continetur, membranâ, ut reliqua ossa non investiuntur, neve etiam porositatibus gaudent. Hinc apparet, nihil venenositatis dentibus inesse, cum sint ossa durissima, ex seminis parte viscida & terrestri, omnis quoque veneni experte, genita. Experientia quoque dictat, talia symptomata non fieri ratione ossis; quot enim mordentur, qui facillimo negotio, nullo symptomate superveniente, curantur. Infantes sanè papillas mammaram matrum dentibus vulnerant, undè nil nisi dolor (qui aliàs omnibus continui solutionibus est communis) propter partis sensibilitatem infertur; ossa quoque alia franguntur, partes circumfitas vulnerant, nec talia excitant accidentia. Accidit quidem interdum, ut dentes dum mordendo, vel ossa dum fauciando lædunt partes, gravia excitent symptomata. Verùm dolor ille non provenit ab osse, tanquam instrumento lædente, sed à parte læsa. Si enim carnosæ partes afficiuntur, dolor quidem exsurgit, major verò & maximus, ubi nervosæ; & talis dolor supervenit etiam nervo vulnerato ex quocunque instrumento. Quarè parùm valet opinio illorum, qui dicunt, dentes vel ossa per se talia symptomata excitare posse, quamcunque etiam vulneraverint partem. Nam, quot pueri
cadunt

cadunt, qui dentibus vel linguam, vel labia vulnerant, curanturque facillimè. Undè facilè concludendum est, dentes non habere insitam & occultam quandam proprietatem talia inducendi symptomata.

Cùm igitur dentes non habeant talem à natura & primo ortu proprietatem, ut soli & per se talia symptomata inducere possint, necesse est, ut adsit aliqua materia conjuncta, hunc effectum præstans. Hæc maximè saliva est, non verò omnis; aliàs enim morsus placati hominis & infantum, utpote, qui salivam in ore habent, esset tam perniciosus: sed ille morsus est periculosus, in quo saliva tantoperè agitur, ut spumæ reddatur similis, & acrimoniam ac venenositatem quandam, ob bilis, quæ in iratis animalibus, dum mordent, commoveatur, quæque humores maximè corrumpit, ebullitionem acquirit; talis saliva, quoniam virulentiam quandam habet, insinuat se vulneribus, dentibus factis, ad partes defertur corporis circum stantes; quòd si illæ nervosæ fuerint, tum ob venenositatem & humoris acrimoniam stimulantur, ac ad spasmum, motus convulsivos, efficiendum, concitantur; si verò venæ & arteriæ lædantur, venas transit, deferturque per eas ad cor, undè calor excitatur p. n. febres ac syncope, capitis dolor, totiusque corporis inquietudo oboriuntur. Addimus, quòd & non rarò gangrænam & sphacelum inducat irati animalis morsus, quoniam caliditas illa extranea spiritus vitales & calorem nativum primò debilitat, postea verò superat.

Similiter & hoc in viperæ morfu contingit, qui etsi periculosissimus, & spatio 24. horarum interficit; illud tamen periculum non à morfu dentibus factò dependet, sed quatenus materia quædam inter mordendum ex vesicis illis post dentes latitantibus, ejaculatur & emittitur, non solum acris, sed & maximè venenosâ, ita ut, si irriterur vipera, & dentibus arripiat baculum vel linteum, eosque illi infigat, tum circum circa vestigium apparet lividitas quædam, & ac si esset tinctum colore flavo & nigro, vesiculæque collapsæ videntur.

Sunt quidem in *Italia*, aut locis, ubi viperæ reperiuntur, circumforanei multi, qui illas ſine noxa tractant, dum ſcilicet ori ſuo intrudunt viperarum ora, & ſine læſione extrahunt. Verùm illi fucatè agunt; vipers primùm irritant, ac poſtea ori intrudunt pannum, in quem dentes infigunt, ac venenofitatem ejiciunt, idque non ſemel, ſed reiteratis vicibus, donec omnes dentes ad minimum extracti, vel venenofitas omnis ex veſiculis effuſa.

Etsi omninò nihil virulenti ſit in vulnere à morſu animalium inſlicto: ipſa tamen contuſio, quæ omnia vulnera periculofiora & curatu difficiliora reddit, vulnera iſta graviora facit. Cùm enim dentes animalium non ita acuti ſint, ut gladius, vel culter, vel aliud armorum genus, dum vulnerant, ſimul contundunt.

Quomodo verò anſeris morſus tam gravia & periculofa ſymptomata in hac foemina primaria excitaverit, paucis dicturi ſumus. Anſer, teſtibus *Æliano lib. 5. cap. 29. de animal.* & *Wolfgango Franzio in hiſtor. animal. part. 2. cap. 9.* naturâ calidiſſimus eſt, & propè fervente ſtomacho; undè lutum & arenas ſolet deglutire & conficere. Et hæc eſt cauſa, quòd frequenter amat lotiones, & ſemper gaudeat natare, & delectetur cibis humidiſſimis, item aquis frigidis & limpidis, quibus interiora ſua membra calidiſſima refrigeret. Aliqui ipſis incluſis etiam ſub media nocte aquam miniſtrant. Dicuntur enim ter edere in die & ſub mediam noctem. Non diu aquam nonnulli ante anſerem ſinunt, quàm per unam horam. Præterea ex ſtercoribus anſerum hoc ipſum patet; ſiquidem tam illa ſunt calida, ut adurant prata, conſumant radices, & aſſeres in ſtabulis; citò etiam pereunt calcei, quibus ſtercora anſerina calcantur.

Et quoniam calidiſſimum eſt animal, non copioſo ſolum indiget alimento, ſed ſæpenumero quoque alvi obſtructionibus laboraret, niſi naturâ duce citra Medicos, & citra omnia diætæ dogmata, ſibi met ipſi poſſet alvi fluorem provocare. Veſcitur igitur lactucis, & aliis herbis humidis, ut hæc
ratione

ratione alvum emolliat. Propter hanc autem caliditatem & voracitatem corporis sui quantitate adeò augetur, ut non possit altè super terram attolli.

Ob exsuperantem igitur caliditatem anser bile copiosâ perfunditur, & facilè ad iram concitatur. Cùm verò ira magnam humores commovendi & corrumpendi vim habeat, acrimonia ac venenositas quædam, ob bilis ebullitionem acquisita, facilè salivæ, & per eam vulneri communicari potuit; idque multò magis accidit, quia patiens hæc etiam naturâ biliosa est.

Et ita omninò vulnus hoc periculosum fuit, tùm ex se propter concussionem, tùm quòd saliva irati anseris maligni aliquid conjunctum habuit, & eò magis periculosum fuit, quia pars nervosa, qualis pollex est, morsum accepit.

OBSERVATIO LXXVI.
D. JOH. LECHELII.

De

Cachexiâ deploratâ,

Quâ fama & existimationis magna Theologus, postquam per triennium ferè cruciatibus ventris quotidianis sensim confectus & ad extrema redactus esset, subito tandem periit: summatim descripta, & unâ cum Observatis in aperto Cadavere Illius rarissimis curioso Lectori exhibetur.

Theologus quidam honore ac nomine illustris, secundum & quadragesimum ætatis annum agens, cum jam ultra biennium pertinacissimâ valetudine ex vitiosâ corporis nutritione conflictandum ipsi fuisset, variis ex consilio quorundam Medicinam factitantiû remediis usus, mense demum Junio novissimè elapso meam implorabat opẽ.

Symptomatum morbi tunc temporis maximè urgentium præcipuum erat, *Imi ventris per intervalla intumescens cruciatus intolerabilis, nec remittens, priusquam feri acidi acerrimi,*

acerrimi, fauces quandoque acrimoniâ oblædentis magna copia partim vomitu rejiceretur, partim, sed rariùs per sedem subduceretur; quâ eliminatâ, actutum ventris tumor subsidebat, & pacabatur dolor. Aliquot verò pòst horas, maximè ubi cibum assumsisset vel potum, quæ dixi mala, recrudescabant, cùm illum sæpius audivi hunc ferè in modum quiritari: Jam redit dolor, ac sensim increfcit: jam divagatur per ventrem hostis intestinus & interiora hætenus quidem leviter ferit, mox autem eheu! modis dirissimis affecturus: & non multò pòst, ingravescente malo dentibus stridens: jam quasi novaculâ stomachum & intestina discindit.

Hoc omne verò flatibus potissimum ferebat acceptum, tamen si vomitu superveniente, vel dejectione materiæ peccantis *νάτω*, quibus illicò ferè tumor & dolor, uti dixi solvebatur, non tam flatus prodirent, quàm serum copiosissimum, idque acerrimum, cujus quantitas tanto ventris tumori producendo omninò par esse potuerat.

Imò si quando anteverteret æger justum tumorem, & digito in gulam immisso ante statum tempus vomitum provocaret, nihil flatuum sed serum erumpebat, cui nonnunquam succedebat humor crassior è flavo nigricans, ubi scilicet antecessissent labores extremi; imparibus enim furiis absoluebantur paroxyfmi.

Denuò verò ut ad alia pergam, solutis tumore & dolore ventris, de nocte ferè miserum corripiebat *Cephalagia*, rariùs *incomitata a spasms muscularum colli atrocissimis*.

Quantum *ad pastum*, interdum quemvis cibum averfatur, quandoque, tempore videlicet induciarum, appetebat, qui palato erat gratus, avideque devorabat. In deliciis verò præ aliis habebat *Pisces marinos, quales torrefacti, vel muria conditi ad nos apportantur*; sed magno suo malo.

Plerumque post unam vel alteram horam quæ manducaverat, vix immutata removebat; rariùs retinebat, donec qualitercunque essent concocta.

E vinis præoptabat *dulcia*, Hispanica & Canariensia, quorum tamen usu supremis mensibus quæ indè percipiebat incommoda, sin minus prohibentibus Medicis obedire voluisset, illi interdicebant.

Cæterùm molestissima erat *alvi suppressio*, quæ vix unquam, nisi frequentioribus Clysteribus in dies singulos sollicitata respondebat.

Ad *qualitates corporis mutatas* quod attinet, illud nihil præter *ossa & cutem* referebat. *Facies* erat *Hippocratica*; *ejus cutis* è pallido *flavebat*.

Sed non eadem usque *facies morbo* perstitit, subindè novis advenientibus symptomatis; atque adeò, si quis velit posteriora conferre prioribus, valdè is erraret.

Sic temporis progressu *Tumor* quidam *Oedematosus* crura primò invadebat, mox relinquere hos artus videbatur, & vel manus aliasve partes superiores petere, mox iterum descendere, donec augescente materiâ extravasatâ fixus hæreret cruribus, tandemque partibus superioribus, cum serpendo ad eas pervenisset.

Leviora quàm multa nunc omitto, nimis enim longum foret, omnia recensere: sufficit paucis iisque præcipuis indicasse Cachexiæ indolem.

Miserrimâ hâc ratione cum vitam fatis diu traxisset, tandem spiritibus consumptis, flammula vitalis oleo suo destituta abruptè quasi extincta fuit.

Postquam verò diem supremum obiisset, placuit, ut aperiretur Cadaver, & inquireretur in causas abstrusas affectus perditissimi.

Itaque perfecta unâ cum cute *pinguedo crassitie digitum penè æquabat*, (cæteroquin corpore supra modum, uti dixi, emaciato) ac instar spongiæ & multum seri imbiberat, quo ubertim stillabat, ubicunque eam incideres. Vidimus ergò Anasarçæ causam materialem.

Communibus integumentis remotis primùm in conspectum

spēctum veniebat *Omentum*, colore lurido, fero quippe acerri-
mo, quo subinde imbutum, vel potius mersum fuerat, cor-
ruptum.

Dehinc Epar tuberosis eminentiis duriusculis & albican-
tibus ubique, non tantum quoad superficiem distinctum erat,
sed etiam substantia interna tota similibus variæ magnitudinis
nodis, nequaquam *sanie*, sed materiâ pulci simili, qualis esse
solet *Atheromatum*, turgidis scatebat.

Porro *vesica biliaria* Epati annexa bile penè vacua erat;
Intestinum verò *duodenum* humore bilioso repletum, adeoque
dilatatum erat, ut quasi bursam referret, quæ humoris libram
ad minimum continere potuisset; cum enim sectione præpro-
perâ aperiretur, plus quàm dimidium humoris crassioris è fla-
vo nigricantis effundebatur, & nihilominus in ipso supererant
decem amplius cochlearia.

Ex hæc, opinor, vitiosâ intestini conformatione patere
causam difficultatis alvi, vomitûs humoris nigricantis, alio-
rumque symptomatum.

Cæterum *Ventriculus* anticâ parte ferè mediâ perforatus
erat. Foramen extrinsecus, æquali membranæ superficie, non
connivens, sed omninò patulum, vel pollicem grandiore
admittebat.

Ast intrinsecus illud quasi circumvallabant eminentiæ
quædam carnosæ, à veteri ulcere fortè relicte, quos postmo-
dum instar valvarum suspicor occlusisse foramen, quò minùs
contenta stomachi effluerent in cavum abdominis. Non enim
est, quod mihi persuaderi patiar, foramen istud proximè de-
mum ante fata ægri apertum, tenui hætenus membranâ ex-
trinsecus obtectum, quâ ruptâ, subito moriendum illi fuisse;
cum nec minimum istius membranæ recens ruptæ particu-
lam videre nobis licuerit. Sed positâ tali membranâ, quâ ob-
secro, tam citò mortem ægro potuit afferre disrupta, cum ne-
que sanguinis vitalis profusio, neque puris eam sit subsecuta?
in cavo quippe abdominis neutrum horum, sed humorem
ferè

ferè similem ei, quem ad Intestinum duodenum fuisse collectum dicebam; qualem in fundo etiam ventriculi offendimus.

Et si ponamus Empyema ruptum ægri fata accelerasse, non absurdè quispiam quærat, ubi sit generata ea puris quantitas, quâ cum animam effundi necessum fuerit? hoc verò nescire me ingenuè fateor. Certè intra Ventriculi tunicas vomicæ nullum vestigium apparuit, multò minùs in ipsa Ventriculi cavitate generari illud potuit.

Sed revertamur ad duodenum, & scrutemur causam laxitatis ejus præternaturalis, nam connatum ægro vitium hoc non fuisse, certissimum est.

Suspicio equidem ex frequenti bilis acerrimæ cum succo pancreatico non minus acri confluentis ebullitione efferâ hoc intestinum dolore sævissimo toties de die & nocte affectum, & hinc spasms frequentius tentatum fuisse, quibus tonus fibrarum ejus resolutus fuerit, motusque peristalticus perierit.

Quod si ita se res habeat, nemo, opinor, mirabitur, humores ad illud confluentes stagnasse, & novo subinde affluente nec ultrâ promoti, magis magisque laxatum intestinum, inque tantam progressu temporis capacitatem dilatatum.

Ambigitur porrò ex quonam fonte colluvies illa serosa fluxerit, quam quotidie subiisse abdominis cavitatem, partimque vomitu, partim per alvum redditam fuisse dicebam.

Equidem & hac in parte quod sentio paucis exponam, nemini obtrufurus meam opinionem.

Memini autem in primis Colloquiis, quæ cum ægro causâ valetudinis ipsius serebam, illum conqueri; *Sudationem, cui olim assuetus fuisset, jam ferè triennium suppressam esse, & ab illo tempore pejus se habere.* Hinc suspicabar, impeditam diaphoresin & suppressum sudorem esse causam uberioris proventus Lymphæ in glandulis tam conglobatis, quam conglomeratis ceu fontibus hujus mali. Porrò autem vasculis lymphaticis vel propter obstructionem vel compressionem vel

acrimoniam humoris, quem ferebant, ruptis, lympham illam copiosiore in cavitatem abdominis effluxisse, minimè mirum est. Atque hæc ita se habere factò experimento comprobavi. Cum enim aliquando sudorem copiosissimum datâ Theriacâ non ita pridem paratâ elicerem, in tertium certè, in plures dies ab intumescentiâ ventris, vomituque feri, aliàs *quotidianis malis*, illum omninò liberum præstiti.

Cæterùm foraminis, quo Ventriculus pervius erat, eam conformationem memini observare, ut non tam intùs foràs, propter appositas carnosas exerescentias, quàm foris intrò liber cuivis humori pateret transitus. Per hoc verò foramen non absurdè crediderit quispiam, serum in cavo ventris collectum absorpsisse stomachum, (idque tum factum, cum ad summam magnitudinem pervenisset tumor ac dolor ventris, ubi æger incurvatus eum, ut cruciatui quodammodo subveniret, quaquaversum comprimere solebat,) & vel vomitu rejecisse vel ad sedem amandasse: Quid enim non moliri vel tentare videmus naturam angustatam? Sed & aliam viam quâ tanta feri copia aliquoties de die & nocte emovenda tam citò & commodè ad ventriculum pervenire potuisset, videre hætenus non potui, nisi fortè derivare eam velis à Pancreate, quod tamen optimè constitutum videbatur.

Dicis, Glandulas, quibus Ventriculum æquè ac Intestina donatum, neque ego inficior, effundere potuisse humorem in cavitatem illius. Verùm enimverò, cum de glandularum harum verò usu adhuc sub iudice lis sit, antequam ea dirimatur, & clarior evadat veritas, nihil hujus admittere possum, sed rem in medio relinquo. Verùm hæc obiter, & præter scopum.

OBSERVATIO LXXVII.
D. JOH. de MURALTO.
De Insectis.

Spiritus sunt omnium operationum in animalibus præfides, generatiq̄ue proximè è sanguine ad summum puritatis gradum deducto, diffundunt se per omnia maxima & minima membra totius corporis, ad vitam & vegetationem omnibus dispensandum. Separantur illi ex alimentis per concoctiones varias. Sunt aëreæ & cœlestis naturæ, inq̄ue iis siderum vis, & occultus vitæ cibus latitat. Moven-
tur autem motu astrorum circulari, & semper avolare nituntur, nisi vario organorum apparatu coërceantur.

Essentiâ quidem unus est spiritus, sed perfectionis gradu multiplex in variis animalibus: Imò & in corpore uno varius esse deprehenditur. Merè vegetabilis & herbaticus in chyli-
ficatione; vitalis, & astrali igne perfusus in sanguificatione; animalis in sublimato, & ad Cerebrum ac nervos evecto vitali spiritu; genialis, lege necessitatis abundans, & à toto deciduus, in vasis spermaticis, pro generatione, & multiplicatione præstò est. Varietas hæc spirituum in Insectis maximè consideratur: Nam Insecta aërea, tenuissimæ texturæ & motûs, volatûsque perniciosissimi pleraque sustentantur aëre, variis rerum seminibus referto, & astris irradiato, quem illa niveis tracheis ad omnes corporis sui partes protensis hauriunt, ut muscæ, culices, papiliones &c. Suppressâ hæc irradiatione obdormiunt aliquantisper animalcula hæc, non secûs atque hirundines, ranæ, erinacei, mures alpini, ursæ &c. per hyemem. Aquatilia Insecta eundem spiritum in Lymphico liquore aquosis vasculis conclusum vehunt, eoq̄ue vivunt. Terrestria quædam liquore vegetabili per smaragdinos ductus delato sustentantur, ut cochleæ. Omnia redeunte vernali irradiatione vel reviviscunt, vel transformantur. Eundem spiritum Insecta quæ-

dam in vasis crySTALLINIS recondunt lymphæ specie, alia cum chylo habent in lacteis vasis; nonnulla cum sanguine in venis & arteriis, dum cibus spirituosus per varias digestiones in succum & sanguinem convertitur.

Quæ hætenus de variis animalibus scripsi, inania non fuerunt, cum ad continuandum hunc laborem à Proceribus Academiae Naturæ Curiosorum Germaniæ, res non solum magnitudine, sed pondere æstimantibus, publicè invitatus sim. Insecta hodie in pretio & admiratione quibusdam merito habentur: exacta enim eorum contemplatio non animum modò in summam Sapientissimi Creatoris admirationem abripit, tacitè illud Heracliti ingerens: *ἕναι καὶ ἐν ταῦτα θεῖς*, sed & ad alia, cum in Medicina, tum examinando partium usum valdè utilia, gradatim perducit, undè præclarè Aristoteles de Part. Animal. lib. 1. cap. 5. Viliorum animalium disputationem, per pensionemque fastidio puerili quodam sprevisse, molesteque tulisse, dignum nequaquam est, cum nulla res sit Naturæ in qua non mirandum aliquid inditum habeatur. Anatomia comparata Medicis filii ad instar Ariadnæi est, cujus adminiculo è dubiorum labyrinthis sese expedituri, liberum ad intima Naturæ sacraria aditum inveniunt, ut sanitatis & morborum fundamenta firma construant.

Cultro meo hætenus subjeci, *Leanam* ferarum robustissimam, Naturæ tamen felinæ formidulosam: Deinde *Equam* Juba insignem, & calcitrantem pedibus: Oves mansuetas: vigilantes *Canes* innumeros: *Simiam*, humana opera perridiculè imitantem: *Gazellam* moschiferam, s. Capram sylvestrem Africanam. *Hircum*, è cujus arteria pertusa sanguis ad domûs altitudinem profiliit: *Lepores* inauspicati omnis animalia; Ponticum illum canem *Castorem*; cautos murium venatores *Catos*; *Erinaceos* spinis horridos: grumos trudentes *Talpas*: *Mures agrarios*, domesticos, & alpinos varios: *Salmonem* delicatum; *Lucium* piscium tyrannum; *Truttum* adverso flumine nitentem; *Mustelam* fluviatilem: lubricam & glabram

bram *Anguillam*; chelis tanquam forficibus armatum *Astacum*: *Hirundinem* sanguifugam, & coaxantes *Ranas*. Porro *Aquilam* Jovis alitem armigeram: *Falconem*, accipitrariam exercens artem: domesticas *Gallinas*: *Olores* candidos: *Noctuas* *Lucifugas*: *Murem* alatum *Vespertilionem*: *gryllos* fistulâ ventris per thecas stridentes: *Scarabeos* vaginipennes: *Cra-brones* furiosos: & *Muscas* rostellis fodicantes complures. Tandem *Viperas* venenatas annulosas: haud cæcam *Ceciliam*: acumine caudæ metuendum *Scorpionem*: *Cochleam* domiportam; & quam luminibus orbam credunt *Limacem*: Hortis & radicibus teneris infensam *Gryllo-talpam*: *Noctilucam* *Cicindelam*: in capillis nidulantem *pediculum*: *Pulices*, pulveris pullitiam: *Cimices* murorum, lignorumque incolas. Pergo nunc, monitu Celsi nostri ad examen *Musca aquatica Tigurina majoris*, à Nobilissimo Mouseto Anglo, tantoperè desideratæ, spe certâ fretus, alios, post Excellentissimum Swammerdamium superaddituros esse, quæ ad notitiam generationis & transmutationis Muscarum, Papilionum, è Phryganiis, Erucis, theculis & ovis necessaria videbuntur, ut pateat tandem quos Natura gradus, quem ordinem in productione & conservatione Insectorum observet.

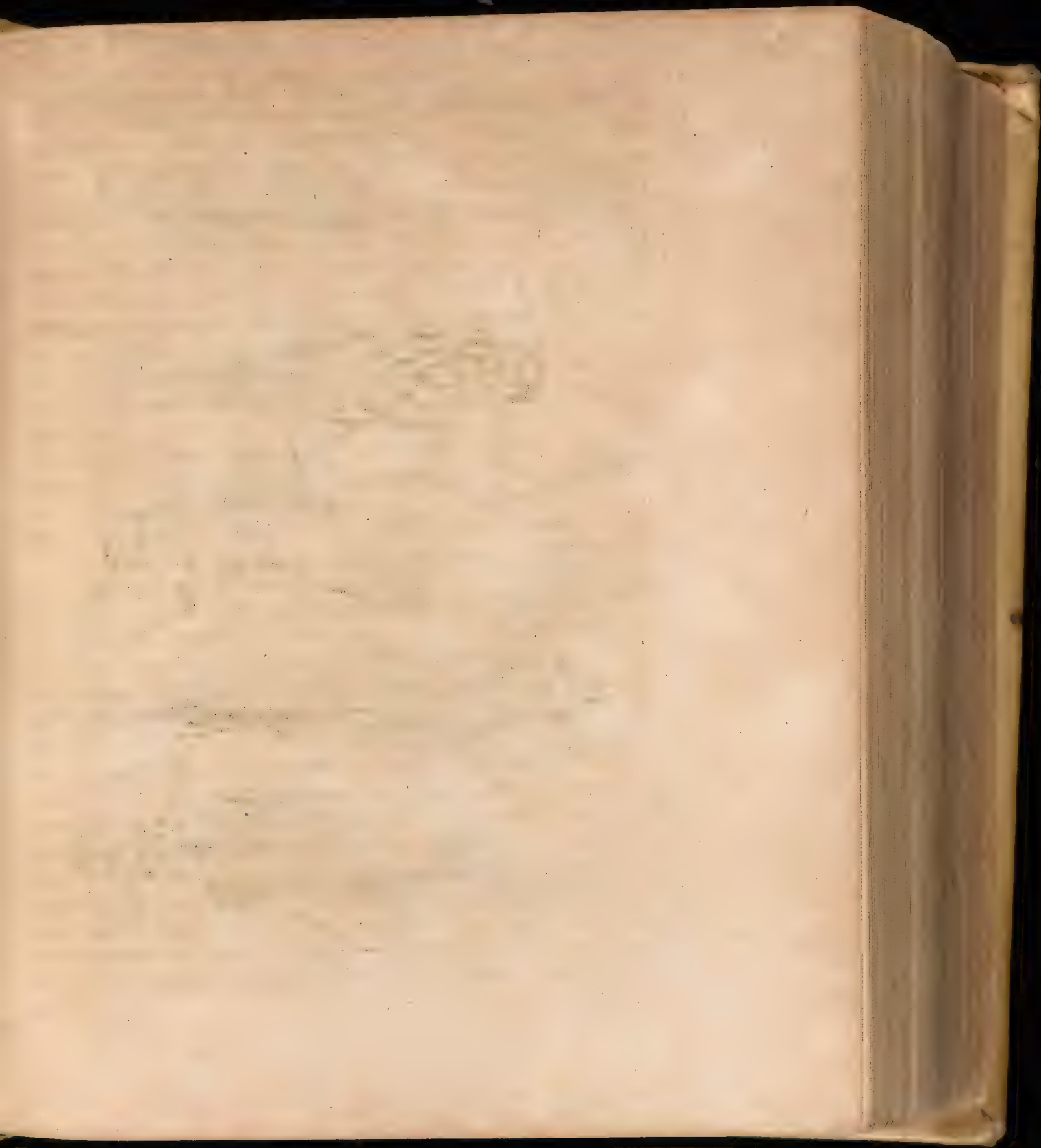
Musca aquatica, major Tigurina, nobis vocatur ein *Baders mugg* / cuius Iconem Fig. XVI. proposui, per microscopium amplificatam: Hæc è phrygania perfecta, & extra aquas, repente, noctu caput & dorsum incurvando, dum testam, seu corticem ambientem frangit, & dividit, sese extricatura capite exserto, cum pedibus, antennis, alis in thecula primùm quod aptissimè convolutis, alvo item, & caudæ setis, exuvias suas deponit; mox evolat in altum, alis membranaceis longis, siccis, leviter fuscis, seu ex fusco flavescentibus, nigris lineis reticulatis: alæ superiores & priores binæ supra dorsum protenduntur, duæ verò posteriores sub prioribus ad alvi initium fixæ sunt.

Oculi in capite cernuntur convexi, atque è plurimis veluti speculis nigris & rhombo similibus conflati. *Myftax* longior, quàm in *Phrygano*, superior utrinque quatuor nodis hispidulis articulofus, inferior itidem, fed huic nodi minores. *Chelæ* nullæ adfunt. In colli parte anteriore speculum nigrum, velut in *scarabæo* foliaceo cernitur: Dorsum nigris fimbriis, & lilio gallico fed obfcuriore, notatur. Alvus è decem annulis hirsutis, pallidis, & ad extremum rubentibus conflata. Mares minores funt foemellis, & alvum habent obfcurè flavefcentem, atque fubruram, è qua protenditur *Penicellus* glande latiore & foramine confpicuus, radici penis intra alvum adhæret veficula humore plena. Foemellis uteri cornua infignia, quibus infinita femina f. ovula nigra, duriuscula, interpuncta, vifcidoque humore plena, Fig. XVII. reconduntur. *Vulvæ* loco, intra duas caudæ fetas, papillæ duæ oblongæ exeunt, quæ junctæ in coitu *penicellum* comprehendunt: Partes cæteræ cum *Phrygano* conveniunt, cujus descriptionem attexere lubet.

Phrygation (cujus *Icones naturalis magnitudinis* Fig. XVIII, item per *Microfcopium* infigniores Fig. XIX, videntur) infectum est aquaticum, quod referente Doctiffimo *Joh. Jacobo Wagnero* nostro, in *Helvetia Curiofa*) primo vere thecâ tegitur, formâ cylindri (intelligenda funt hæc de *Minoris mufcæ aquaticæ Phrygano*) quam pro domunculo fibi constringit, ac ita sub galbæ forma in fundo fluviorum repit.

Phrygation autem maximum è quo *mufca*, à me jam defcripta procedit, ex ovulis immediate oritur, quod ingruente hyeme sub aquis repere, thecâ testaceâ indutum experti scribimus, fi quidem summitates juncorum, ftipitum, naffarum, faxorum &c. totâ hyeme occupet, & quam firmissimè iis adhæreat. Aliàs celeri gradu currendo, *fcorpionum* more, intra fissuras se abscondit, atque *Majo* mense, cum lacus noster, intestino motu se purificat, animaque *insectorum*, five *spiritus* ille æthereus, quasi sublimari incipit, illud ad aquæ superficiem

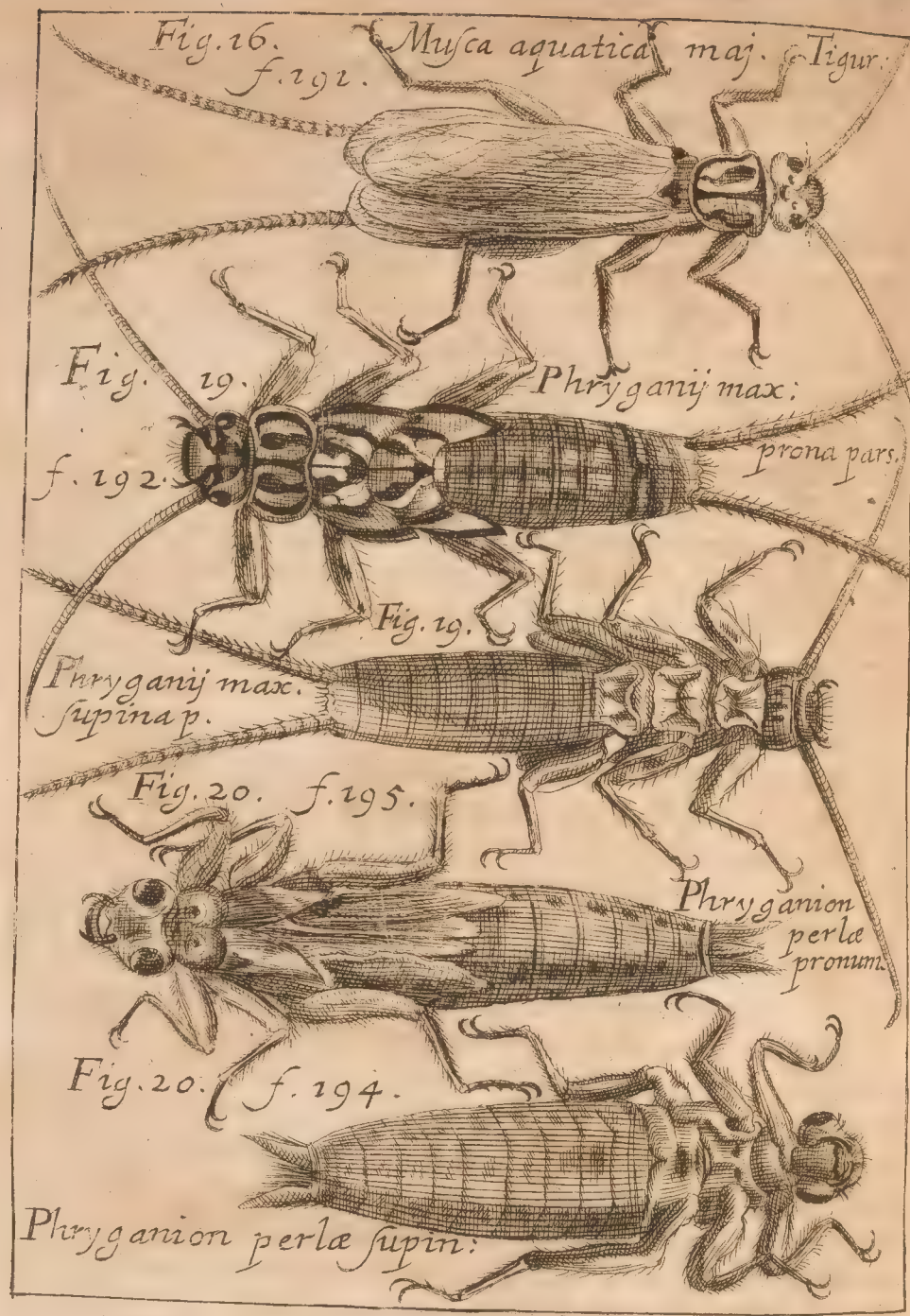

Fig. 18.

f. 192.

Fig. 17.

f. 192.

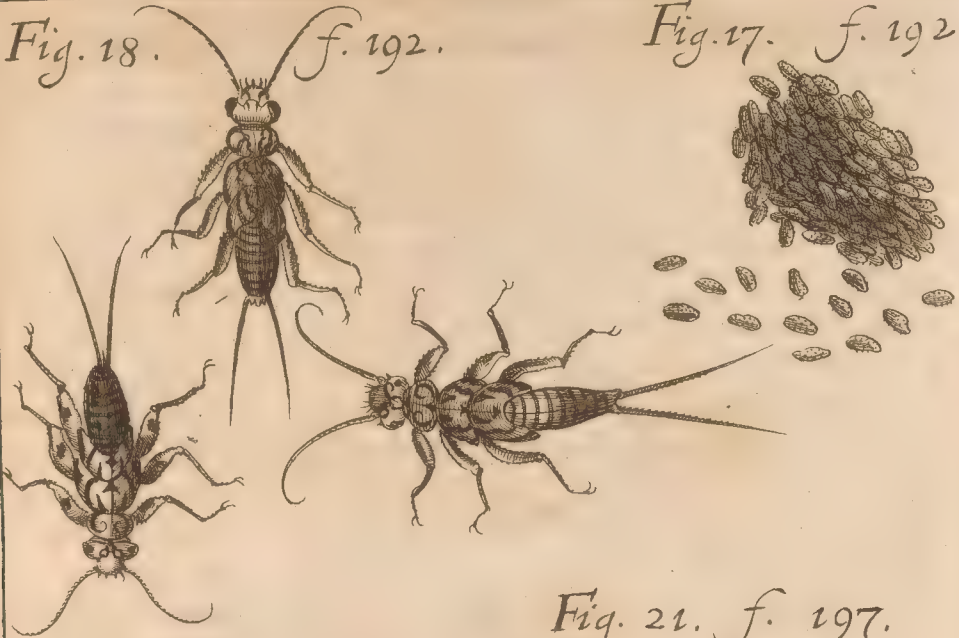

Fig. 21. f. 197.

Fig. 22.

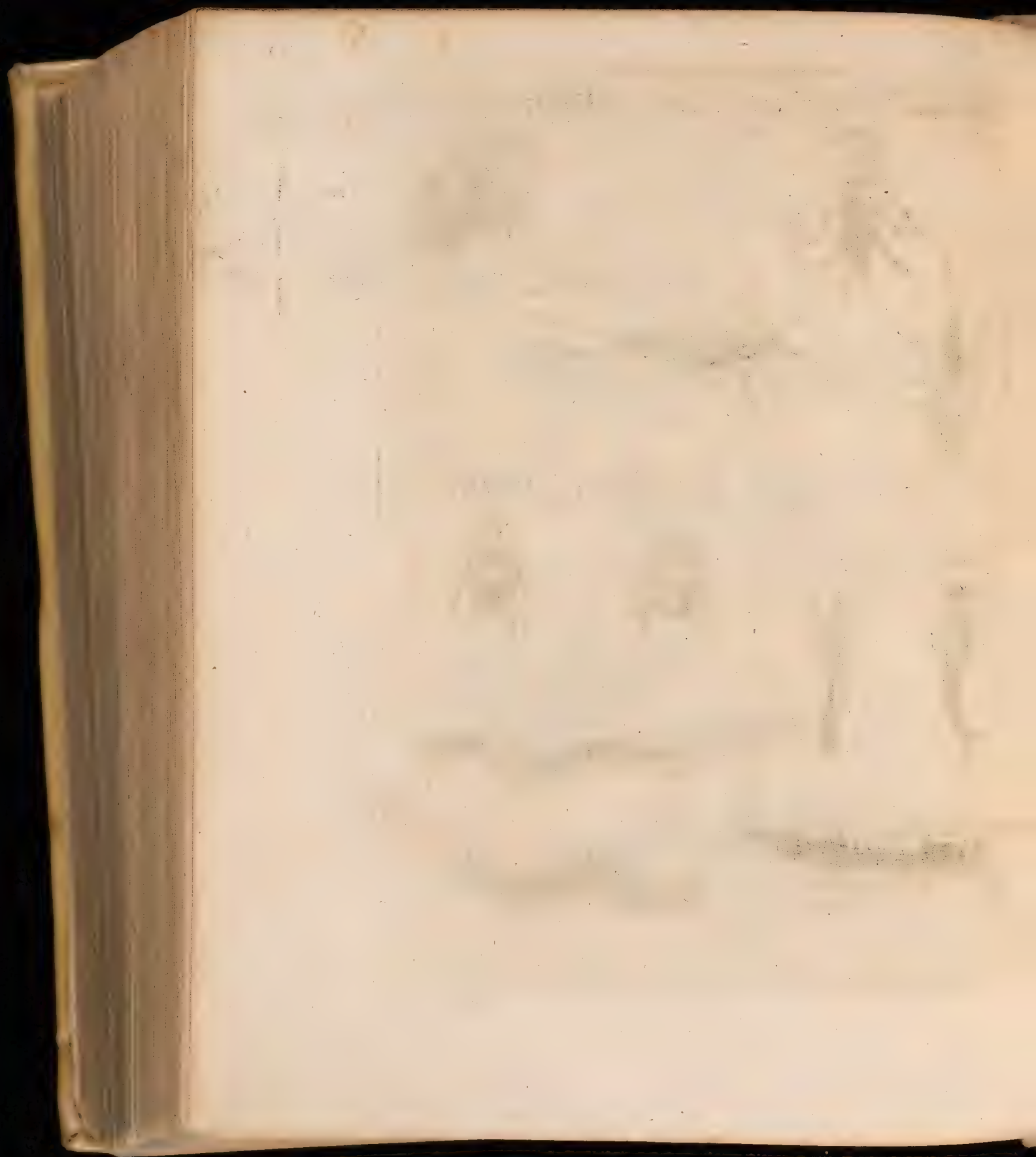
f. 198.

Fig. 25.

f. 203.

ciem noctu emergens, per dorsi hiatum, nigricante linea pictum, incurvatò dorsò Muscam hanc emittit relictis exuviis. Alæ sensim è thecis exeunt, quibus in aërem evolat Musca; Ejus vita per mensem durat; mas foemellæ adhæret, quæ se per ovula infinita muris, ripisque agglutinata, & aquarum fundum potentia multiplicat. Musca hæc juxta lacum Tigurinum, & Limagum fluvium, præsertim à pluviis degit, corpore erecto volat, excrementa subnigra virentia egerit, muscas alias, & imprimis araneas suâ præsentia fugat. A varia tandem aëris injuria repentè perimitur. Longitudo ejus duorum est digitorum transversorum. Caput depressum, quod constat ex antennis, Oculis, Ore, Mystace, Chelis, scuto & collo: Antennæ sunt in fronte, ciliorum locò binæ, rectæ, longæ, subnigræ, caudæ muris instar, articulo insigni ad chelas mobiles. Oculi duo parvi, atri, splendidi, cornu obducti, ad latera capitis protuberant. Osculum foliaceum, nigri marginis, ornatum lanugine.

Maxilla bifida, & aptè mobilis: Superior è corniculis spadiceis, acutissimè denticulatis & flexis constat; inferior dente medio nigricantis puncti instar, & papilla utrinque prominula. Ordo dentium in corniculis maxillam superiorem constituentibus æqualis est, sed postremus dens acumine flexo curvus, & prælongus; reliqui inæquales quidem, sed æqualiter inter se committuntur. Os sub chelis utrinque stipat Mystax binis pilis præditus, & quadruplici articulo mobilis. Inter mystacem exeunt chelæ utrinque exiguæ, crinitæ, & hirsutie asperæ, ut in scorpionibus, sed longè brevioribus brachiis suffultæ. Capitis scutum subflavum, posteriùs lilio pictum, anteriùs flavum cernitur: Collum est latum, ac tenue, posteriùs scuto lineis & picturis ornato tectum, anteriùs pallidum. Sub hoc pedes anteriores protenduntur.

Pectus elatum munitur scuto dorsali, quod apophyses aliformes habet, & pictum seu interpunctum est.

Alvus ad flavedinem vergit, in dorso fusca est, cæterùm

Bb

longa

longa, ac è decem annulis, ceu vaginis ad extremitatem nigricantibus composita: Appendices binæ, vel setæ subnigræ, longæ, spinosæ ac rectæ, ex alvo instar caudæ gliris turbinatæ exeunt.

Pedibus sex instructum est Phryganion, quorum bini anteriores ad latera sub scuto colli, tribus geniculis articulati egrediuntur, hamo duplici in extremo nigricante armati; femur punctis notatum obscurioribus. Alter pedum ordo sub Pectoralibus scutis oritur, identidem geniculatus, & hamo duplici firmatus. Tertius ordo, sub scuto pectoris, s. dorsi ultimo oritur, & in ungues, s. hamulos binos fortissimos definit.

Intra Caput pro Cerebro mucus, & ad pectus caro informis cernitur: Corculo analogum quid inter alba vascula spiritalia sub collo mobile visitur, hæc autem vasa nivea aëre plena per alvum quoque & uterum disseminata sunt. In alvo duplex ovarium in numeris ovulis pallidis, velut in piscis spermate distinctum notatur. Ventriculus oblongus, cum œsophago virescente fartus est cibo. Illum intestina tenuia, crocea, coronæ instar ambiunt, usque ad anum.

OBSERVATIO LXXVIII.

D. JOH. de MURALTO,

Phryganion Perlæ:

Der Augenschießern Gestalt / wann sie unter dem Wasser ohne Flügel gleich den Krebslein kriechen. Vide Fig. XX.

Totum cinereum est colore, lento gradu repens, cimici sylvestri (einem Gauch) haud absimile.

Caput oculos protuberantes, & smaragdinos habet, juxta quos antennæ breves, crassulæ, pilosæ prodeunt. Hos inter scutum nasale conspicitur. Ciliz infra oculos insignes utrinque extant. Caput lineis nigris transversis, punctisque ornatur. Osculum pilosum chelis utrinque spadicis

ceis insignibus instructum, quæ thecæ membranæ ad collum complicatæ innectuntur.

Infrà caput à pectoris scuto exeunt pedes anteriores bini, hispidi, nigris lineis picti, tribusque articulis geniculati, præterea spinosi, acin extremo armati hamo duplici. Alter pedum ordo ex interfectione thoracis & dorsi producitur. Tertius ordo longissimus à dorso prodit, crassioribus instructus femoribus. Porrò quatuor alarum thecæ in dorso junctæ prostant ad latera latiores, in medio longiores, sed tenuiores.

Alvus lata & hirsuta utrinque novem annulis sulcatur, & in apicem duplicatum tenuem abit: dorsum nigricantibus maculis insignitur, tribus verò in locis pingitur anteriùs, & descendentes lineis duabus in taleolos, s. cubos quasi secatur: Fimbriæ alvi pilosæ, & tenuissimè sectæ sunt. In Intestinis, & cæteris vasculis internis liquor virescens limpidissimus cernebatur; Vasa hæc resolvebantur omnia in prælonga filamenta, serico tenuissimo simillima. Ventriculus præterea cum Intestinis plenus aëre fuerat: Perla maxima quæ ex hoc Phrygano egreditur Sexta est Jonstoni Histor. Natur. de Insect. libr. I. cap. VII. capite, pectore, ac dorso viridis, alvo tota cœrulea, per quam linea fertur à dorso ad extremum usque aterrima, alæ cinereæ sunt, pedes nigri.

OBSERVATIO LXXIX.

D. JOH. de MURALTO.

Anatomia Perlæ. Ein Augenschiesser.

Perlæ caput maximâ parte è protuberantibus & perspicuis oculis vitreis ex infinitis speculis conflatis, constat, in quibus punctum nigricans è profundo visitur. Scutum nasale triplex squamatum albicans frontis locò prostat; duas fetas sex verticillis articulatas cornuum spatio supra frontem gerit, inter quas Papilla medio fissa prostat.

Osculum duplici squama mobilis legitur ab inferiore parte, sicut nasi squama à parte superiore, Ipsum autem Os è chela duplici spadicea utrinque spinosa, hirsutissima fortiore, quâ mordet, constituitur. Lingua est plumea: Collum nigris pingitur lituris oblongis, in triplici protuberantia scutata & hirsuta à parte posteriore. Pectus gibbosum est, hirsutum, obsoleti coloris; Per ejus posteriora deducitur linea superius cruciata, inferius foliolo utrinque signato conspicua. Pectoris latera sunt tuberculis & striis inæqualia: antè est pectore ex uno quasi puncto sex pedes oriuntur, quorum femora ex oblongis articulis surgant, tibiæ verò spinosissimæ, & pedes proprii hispidi, duplici hamo armati.

E dorso duæ utrinque alæ latæ pluribus costis nigris, pulchrè reticularibus expansæ oriuntur, quas complicare Perla non valet: In summo harum alarum ad Costam marginalem spadicea macula cernitur: reticulares striæ ad costas majores alarum mox albicant, mox nigricant. Alvus longa est, tribus lineis nigris per longitudinem diductis picta, & sulcatur novem annulis; in fine annuli septimi, uteri exitus est, per quem plurima ovula in acervo collecta, transparentia alba; dum viveret, depofuit: quivis annulus in ventris medio apicem prætenuem albicantem gerit.

Caudæ appendices duæ sunt parvæ, ut murium pilosæ: E medio harum appendicum excrementa alvi subrubra depouuntur. Foliolo anus clauditur. In Pectore Caro fibrosa, filamentosa, & musculosa cernitur.

Ventriculum cum Intestinis longus ductus nigro liquore fartus constituit. Ovarium insigne duplex innumeris ovulis pallefcientibus scætet.

OBSERVATIO LXXX.

D. JOH. de MURALTO.

Pygolampis lacustris; Glyßling/

Cum Doctissimo Wagnero nostro, die 29. Maji 1683. examinata.

Fig. XXI.

PYgolampis Cantharis est aquatica vaginopennis, lata, ac tenuis, magnitudine cimicis sylvestris, maximè vegeta. Caput, Pectus, & Alvum habet.

Caput ei est subviride & latum, crustâ, seu scuto instar vitri splendente, atque punctis notato, rectum. Oculi ad ejus extremitatem prominent fusci, semilunati, & reticularis figuræ.

Prope os infra caput, Pectus versus spiculum seu proboscidem, tribus articulis hispidulis mobile gerit, uti cicadæ in Gallia Narbonensi antehac à me perlustratæ, quò alimentum capit: sub hac Proboscide osculum foliaceum latitat. Locò colli cingulum viride ad scutum usque capitale pertingit, illudque velut fimbria ambit.

Pectus similiter subviride est, scutoque triquetro alvum conjungente, & alas adnectente ornatum. Alvus duabus vaginis subfuscis, atque subduris, instar cutis piscium Chagrin dictæ punctatis, tegitur, quibus subsunt aliæ duæ alæ, albicantes, membranæ, nervosæ, fimbriatæ, & complicatæ: Harum ope insectum aëra petit: Alvus habet segmenta, scilicet circulos septem, & in apicem è basi lata, prætenuem desinit; unaquæque vaginula in margine lucet, in medio hispida nigricat. Pedibus repit senis: duo priores sub pectore delitescunt, qui tribus articulis sunt instructi, intensè virides. His lata, & crassa, atque musculosa est medietas, pro remis serviens, extremitas verò incurva, & instar hami simplicis acuta, ut objectis firmiter adhæreant: duo reliqua Pedum paria

alvo sunt annexa, quæ itidem in 3. articulos divisa, & in extremitatibus bifurcata, seu hamata sunt: extremum denique par id singulare obtinet, ut crura ejus laciniata, hispida, & lanugine exasperata sint. Pedum ope mirâ celeritate modò superficiem aquæ perrepat, modò ejus fundum huc illuc se trajiciendo, petit: dum autem in aquis ita fertur Pygolampis, mirabili candore, atque splendore alvus ejus corruscat, & argentum vivum quodammodo refert, unde & hoc nomen sortitum animalculum, nempe lanugine quadam tenuissimâ alvus est obducta, quæ fulgore hocce in aquis conspicua est: accedit quòd insectum hoc nonnunquam podicem extra aquas effert, ac villosis pedibus posterioribus aërem & aquam simul atterit, ita ut bullulæ minimæ alvi lanugini se insinuent, atque hinc quasi Mercurio vivo illicitum apparet. Sub podice aculeus hæret triplex, fuscus, incurvus, qui vehementer pungit, magnumque dolorem infert, incautè tractantibus.

Ventriculum habet utricularem, atrâ materiâ repletum; Intestinula ei sunt albida & tenuia. Ovarium viridibus, atque oblongis at nonnihil incurvis, & propemodum lunatis, ovulis erat refertum.

OBSERVATIO LXXXI.

D. JOH. de MURALTO.

Squilla mollis lacustris,

Cum Celeberrimo Wagnero nostro examinata.

Fig. XXII, p. 192.

Vermis hic in lacu Tigurino degens longitudine pollicem æquat: color ei cinereus obsoletus; substantia admodum mollis ac tenera,

Caput habet rotundum, aliquantum compressum, instar lentis, coloris spadicei, ad extremitatem ejus duæ sunt affabrè mobiles chelæ, rubicundæ & acutæ, uti scarabæo cornuto

cornuto fœmellæ, quibus se defendit, & adversus sui quoq; generis squillas truculenter sævit, eisq; exitium affert, alter quippe alterius apprehenso capite, non prius eum dimittit, quam forficulâ necem attulerit. Suprà Chelæ forficulas antennæ duæ è quatuor nodis constantes, quorum alius alii insertus est, prominent: hinc subsequitur osculum parvum, rotundum, nigricanteq; margine distinctum, & sub eo duæ exiguæ pilæ, quæ Mystacis vices implent. Ad latera Capitis utrinque novem punctula nigra triplici congerie extant, quæ pro oculis inserviunt. Caput à parte posteriore sulcatum est, pronâ verò parte monstrat stellam quadrilateram: Lingua bifida inter Mystacem prominet. Corpus seu truncus latus est, & ad podicem usque sensim decrescendo in acutum fermè definit, coloris cinerei obsoleti; incisuris plus quàm viginti, ac lineamentis variis egregiè distinctus. Sub tribus prioribus incisuris utrinque pedes habet ternos, quibus incedit, eorum quilibet tribus articulis est donatus, extremitas verò eorum in acutissimum hamum definit. E cauda duæ longæ, atque albidæ appendices, tanquam filamenta prodeunt. Squillæ hæ molles ex ovulis s. termitibus oblongis proveniunt: postquam enim fœmella in aquas eos deposuit, in globum eosdem coacervat, & folliculo albido rotundo (ad magnitudinem folliculi bombycini) circumdat, atque includit, in quo tanquam Nymphæ in Vespeto, delitescunt: nullis tamen cellulis distinctæ sunt, sed sibi contiguæ adhærescunt, donec mensè Majo vermiculi cuticulam ovi tenuissimam, atque folliculum perfodientes, in aquas progrediantur. Ex qua verò materia folliculi hi consistunt, singularem considerationem meretur,

OBSERVATIO LXXXII.

D. JOH. de MURALTO.

Examen Papilionis vulgaris albi.

Fig. XXIII. p. 202.

IN Capite Oculi insignes protuberant, ex infinitis specularibus punctis conflati, nigri, ciliis undique hispidis & griseis cincti: inter eos veluti Crista erigitur Proboscis longissima in orbem convoluta, sensimque attenuata. Hæc dum mella & succos è floribus arripit, extenditur. Ori folioso à parte anteriore capitis adstant duæ oblongæ plumæ pilosæ elegantissimæ. Cornua duo nodosa post oculos, seu antennæ initio prætenues, in fine autem & pallida extremitate crassiores visuntur: Nodi numerantur viginti quatuor. Alæ superiores sunt triquetræ, instar scapulæ humanæ, pellucidæ, per decem costas subrubentes extensæ, in pectoris postica parte superiùs coeuntes, margine nigro cinctæ. Inferiores alæ minores sunt, farinacæ, ad radicem pilosæ, decem costis identidem nigrioribus expansæ, figura ovalis, sub prioribus è pectoris sine utrinque progrediuntur.

Pectus elatum triangulare anteriùs pilosissimum, posteriùs subnigrum existit. Hinc quatuor pedes successivè egrediuntur, quorum femora canitie hirsuta sunt, geniculi bini reliqui spinosi, adjunctò hamulò multiplicatò, cum adverso in medio hamulorum ad retinendum cuspide articulado. In pectore flava & viscosa caro mobilis reperiatur.

Alvus crassula, oblonga, quinque annulis sulcatur nigris; interstitia sunt subflava.

Ovarium utrinque contortum flavissimum, innumeris ovulis dotatum, ex alvo exprimitur, adest & ventriculus triplex, quorum medius, præprimis in fœmellis instar noduli duri in se continet denticulatam particulam duplicem, subrubram, duram, latam, ad ruminandum aptissimam: prior ventriculus

Obs. LXXXIII. Consideratio scarabæi Cornuti, maris & fœm. 201
triculus instar Oesophagi longus, & posterior sacculus nodulo applicatus humore plenus existit.

Extremitas ani fissâ est per medium, è cuius hiatu, pressâ alvô in Masculis egreditur Penicellus flavus, cum intestinis prælongis, splendentibus, auratis. Vesiculæ duæ porrò in masculorum alvo visuntur, una limpido humore turgidula, altera cinnabarino liquore plena, quæ nihil aliud, quàm ventriculi, ut suspicor, existunt.

OBSERVATIO LXXXIII.

D. JOH. de MURALTO.

Consideratio scarabæi Cornuti, Maris & fœmellæ.

Constat Capite, Pectore, & Alvo.

Caput scutatatum & quadrilaterum est, propemodùm durum: utrinque post cornua super oculos Processus acutus, hinc linea protuberat ab uno processuum horum ad alterum: ad occiput verò utrinque eminent apophysis: anteriùs caput scuto nasali finitur, juxta quod insignia duo Cornua subrubra denticulata, & chelarum instar spinis tribus utrinque armata prodeunt: quæ musculo fortissimo, fibroso & albido reguntur, ut objecta quæque firmissimèprehendant. Osculum foliaceum sub nasali scuto sât amplum visitur, è quo pallescentes plumæ quatuor, nimirum oblongæ & majores duæ superiores, ac inferiores duæ minores exeunt, quæ linguam constituunt. Mystax utrinque duplex est, propè plumas superiores quidem promissior, & quatuor articulis geniculatus: propter inferiores verò brevior, totidem tamen articulis præditus.

Maxilla inferior, hederæ folium refert: in Collo speculum quadrilaterum ad meliorem cum Pectore articulationem

Cc

anteriùs

anteriori cernitur. Antennæ complicatæ sex nodulis in extremitate utrinque supra oculos conspiciuntur. Ornamentum eorum plumeum plicatile est. Oculi splendentes, rotundi, nigri, convexi, æquales. Ad colli latera interiori utrinque carnibus seu musculis adspargitur crusta testacea oblonga, pro meliore articulatione. Colli scutum quadratum, supra & infra flavo & lanuginoso margine cinctum est, è quo parte anticâ pedes utrinque bini prodeunt, quorum femora ad primam cum collo articulationem flavâ adsparguntur lanugine. Tibiæ posteriori spinosæ sunt; pedes extremi quatuor nodulis & duplici hamo, apiceque intermedio firmati.

Pectus est crassum, superior scutatatum & durum à pedum ordine secundo, usque ad postremum ordinem protenditur. Alvus hinc parte anticâ annulis quinque sulcatur, sensimque attenuatur. Dorso posteriori includuntur alæ vaginis castanei coloris corticalibus & duris: hæ vaginæ ducunt originem à Thoracis angulo. Alæ complicatæ subsunt, latæ, fortioribus costis subrubris extensæ. Alvi annuli novem posteriori sub alis numerantur. In Pectore utrinque præter ossiculum quadrangulare N. 2. delineatum multa caro fibrosa, aëreis valculis repleta latitat; per cuius medietatem Oesophagus ad anum simplici canaliculo transcurrit, flavescens in se humore continens, nutritur enim succo quercus, tiliæ & aliarum arborum vitriolico. Penis intra quatuor foliola convolutus pressâ alvò apice suo prominet.

Fœmella toto corpore nigra velut piscium cutis Chagrin dicta punctata cernitur. Caput rotundum magis est; cornicula duo acuta, fortissima, ramo triplici armata prostant, sed minima: mystace duplici ornatur, exteriori quidem longiore, tribus verticillis donato; duplex lingua plumea flava ex ore emittitur: Antennæ sex nodis verticillatæ sunt, earum extremitas ornatur plumâ quadrifoliâ plicatili: Oculi gagatis instar splendentes oblongi protuberant; Osculum scuto supra, infraque foliolo tegitur, & obvallatur: Colli speculum quoque

Fig. 26.

f. 207.

Fig. 23. f. 200.

Fig. 24. f. 203.

n. 2.

n. 3.

quoque adest: notabilis est complicatio alarum sub vaginam parte costarum tenuiore quasi per articulationem id factum; præterea costa alæ maxima, & extima ut & major seu media crenas habet & sulcata est. Sex pedibus instruitur, quorum primi sub collo, insculpto intra ejus scutum articulo transversim oriuntur; alii post eos à pectoris scuto anteriore, & ultimi à posteriore ejusdem scuti parte procedunt. Os quadrangulare erectum in Pectore carnem fibrosam affabrè suffulcit, hæc caro in filamenta coagmentata undique innumeris tracheis & vesiculis spiritalibus permiscetur, quarum ope alvus sub alis pulsatur, & scarabæus vitam habet, nullum enim Cor observari potuit: at Ovarium insigne cum viginti circiter Ovulis majusculis, pallidis, glutinoso humore turgentibus in alvo delitescerat.

Fig. XXIV. p. 202.

Num. 1.

- a. Cornua scarabæi Cornuti.
- b. Mystax major.
- c. Mystax minor.
- d. Antennæ plicatiles.
- e. Lingua plumea.
- f. Pedes.
- g. Vaginæ alarum.

Num. 2.

Os pectoris scarabæi Cornuti.

Num. 3.

Ala scarabæi Cornuti.

OBSERVATIO LXXXIV.

D. JOH. de MURALTO.

Erucarum anatome.

Fig. XXV. p. 192.

Eruca vulgaris cerasorum Caput coeruleum habet, supernè nigro holosericeo puncto utrinque insignitum, quibus macu-

maculis utrinque puncta quinque splendida ocularia accedunt. Os ad latera aperitur latioribus & denticulatis chelis duris ad se invicem adaptatis; Os integitur scuto mobili nasali, & duabus papillis infernè accedentibus. Collum est aureum, cœruleo intermixto, & utrinque colore nigro punctatum. Per dorsi longitudinem linea alba ad anum ducitur; huic adjacent flavescentes & subnigræ lituræ, hinc cœruleæ latiores, iterumque crocæ lineæ aliæ per animalis longitudinem identidem deductæ. Decem pedibus instruitur propriè dictis, quorum extremitas coronam, instar ungulæ equinæ spinosissimam, & ad adhærendum velut Apparine planta aptissimam habet: cavi sunt hi pedes extremi, & albidiores visuntur. Ultimus pedum ordo à penultimo distat aliquanto magis, quàm cæteri. Venter livet, nigricantibus lineolis sulcatus, pluribusq; annulis se invicem subeuntibus inter rependum cingitur: anteriùs infra caput tres utrinque pedunculi præter enarratos manuum locò, nullâ coronâ armati reperiuntur. Cæterùm flavis undique pilis hispida & in dorso, & cum primis in lateribus setosâ Eruca hæc notatur.

Eruca alia in Lepidio reperta, exigua, virescens, variis nigricantibus maculis per corporis longitudinem ornatur, è quibus insignioribus albicantes pili erumpunt. Caput & caudam nigram gerit, repando corpore serpit: cæterùm sicut Eruca vulgaris exceptis pedibus paucioribus constructa fuit, & flavas tres lineolas per corporis longitudinem diductas obtinuit.

Eruca in Rosis reperta, sex pedunculis prioribus duos ungues spadiceos acutos gerit; octo sequentes pedes coronâ spinosâ cum binis postremis sunt firmati: supra finalem dorsi partem duas pilosâs protuberantias erectas gerit. In Capitis parte anteriore puncta duo nigricantia apparent.

Ovula velut vermiculos rubellos complures intra corpusculum palpitare vidimus.

Insignia vasa pallida, & lymphatica magna ab ore ad caudam producuntur.

Antennæ articulis tribus mobiles exiguæ valdè ad osculum prostant.

Eruca viridis alia in Rosis reperta, flavum caput habet, nigris maculis ocularibus utrinque insignibus binis, reliquis versus Osculum minimis punctulis obscuris pluribus inæqualiter collocatis ornatum. Sex pedes anteriores manuum locò, & quatuor pedes in extremitate corpusculi fitos coronis armatos gerit: nulli pedes interstitio loco reliquo siti sunt, sed utrinque eorum locò & alibi quoque nigræ maculæ. Duodecim annulis sub albidis prorepat.

Postremis pedibus quatuor crassis & subrubris sese erigere potest: Oblongus & nigricans ei est ventriculus, atque Ova viridia.

Eruca species alia exigua in Rosis reperitur celerrimè prorepens, toto corpore viridis, sex manibus hamatis, quatuor pedibus propriis utrinque coronatis, & duplici ani pede crassulo conspicua punctis nigris non tantùm caput oculorum vice futurâ sagittali distinctum est, sed & reliquum corpus affabrè intermixtis maculis albidis pingitur: duodecim annulis corpus sulcatur, & lineis aliquot albidis per longum deductis ornatur: Ventriculum duriusculum, cum Intestinulis oblongis tenebat.

OBSERVATIO LXXXV.

D. JOH. de MURALTO.

Scarabæus Rosarum argenteus: Ein kleines Rosenkäfferle.

CApud, Pectus, Vaginæ alarum, colorem habent marinum, splendentem, viridem: universum corpus punctatum est uti piscium cutis chagrin dicta, & veluti deauratum.

Capitellum scuto profundius inhæret: antennæ sunt plicatili ornamento in extremitate instructæ. Mystax brevior articulatus est. Speculum anteriùs in Collo gerit, quo cum pectore hirsuto articulatur. Sex pedibus insigniter hamatis mobilibus valdè procedit. Posteriorum pedum suræ sunt crassulæ: hispidiores tibiæ: pes verò ferratus.

Sub vaginulis dorsi virescentibus reconduntur alæ complicatæ muscarum vulgarum splendentes costis sex ad minimum articulatæ. Octo annulis sub alis conspicuis venter sulcatur nigris, anteriùs aureis. Coccyx introrsum curvata finit.

Ova albida plura intra alvum recondita sunt: Caro copiosa, & trachæa insignes in pectore latitant. Ventriculus amplior, oblongus, crassus, & Intestinula pallida adsunt. Pressâ alvo duæ apophyses pilosæ arcuatæ ad recipiendum penem aptæ, spadicei coloris monstrantur; circum circa verò papillæ translucidæ complures, ceu in racemo dispositæ: per harum medietatem fissura s. hiatus transit. Excrementa egerit oblonga castanei coloris cellulata: Penis in masculis vaginæ foliosæ inclusus est, longus, latior subrubram, convexam glandem tenet.

OBSERVATIO LXXXVI.

D. JOH. de MURALTO.

Scarabæus vaginipennis subsultans: *Renecht stand uff*/Pueris nostris dictus.

PArvus, oblongus, subnigri coloris est, instar cutis chagrin punctatus. Caput exiguum habet à scuto pectorali egressum: antennas novem verticillis, cordis figuram referentibus latioribus articulatas, suprâ oculos nigerimos utrinque emittit; osculum pilosum est, & latum, duplici maxillâ conspicuum: Pectus scutatatum & latum à parte anteriore & supinâ apice longo resiliente articulatum, spatiolò
intra

intra ordinem pedum secundum immisso ; hinc , cum in dorso & supinus jacet hic scarabæus , educto cum crepitu apice , pectore retropulso , in altum projicitur , ut ita pedibus denuò insistere & oberrare possit. Primus hic pedum ordo aptè ad thoracem plicatur , sicut & reliqui posteriores pedes ad ventrem , duplici hamo vestiti sunt.

Vaginæ corticales nigricantes , lineis per longitudinem ductis , alas in extremitate plicatas includunt , novem costis extensas. Alvus sub alis septem annulis plicata cernitur , coloris è flavo rubentis , anteriùs nigricantis. Penicellus apice duplici spadiceo è folioso receptaculo ex ano emittitur.

OBSERVATIO LXXXVII.

D. JOH. de MURALTO.

Beta monstrosa.

A Clarissimo D. D. Wagnero communicata.

Naturam polydædalam in regno vegetabili quandoque variè quoque vel ludere , vel degenerare & monstrum quoddam , quantumvis oculis nostris longè jucundissimum , producere , jam à nonnullis etiam Curiosis Naturæ Mystis probè animadversum fuit.

Theatrum illorum nunc conscendit , ibique spectandum sese præbet Oulus mirum in modum à natura effigiatum , idque Beta vulgaris sativa , vel viridis est. Germ. Mangold : Helvetiis κατ' ἐξοχήν , Kruth dictum , qui frequenter etiam apud ipsos est in usu.

Planta hæc monstrosa mense Junio 1682. in pago Bassera storff / ex naturæ luxuriantis copia producta & avulsa fuit : duo caules è radice unà ultra pedis altitudinem assurgebant , latitudinem sesqui unciarum superabant singuli. Hi postmodum in unum scapum coalescebant , cujus latitudo ad tres uncias extensa , & foliis minutis pulchrè ornata fuit ; postmodum

Caulis

Caulis in tres fascias erat divisus, & harum quælibet extrema sui parte in tres alias lacinias divulsa: Fasciæ autem hæ pulcherrimis flosculis subviridibus juxtaque additis minutis foliis egregiè condecoratæ fuerunt, quæ mirificè visum afficiebant & splendore argenteo corruscabant.

Fig. XXVI.

OBSERVATIO LXXXVIII.

D. JOH. de MURALTO.

Fœmina ubere monstroso in Inguine dextro prædita.

VIm *φαντασιόζουσαν*, ac impetuosos spirituum motus gravidarum haud minùs admirabiles quàm prodigiosos naves, foetibus in utero delitescentibus imprime-re solere, exempla quæ passim extant abundè testantur. Sequentem etiam Observationem silentio non prætereundam esse censeo. Mater *Elisabethæ Linggin* ex pago *Vadis-Villa*, ditionis *Tigurina* oriunda, ex improvise uber vaccinum in horreo quodam suspensum videns, ita validè perculsa fuit, ut foetus in utero simulachrum ejus rei acceperit, ac puellam in lucem ediderit, ubere vaccino cum tribus papillis ad inguen dextrum præditam. Uber hoc cum infante indies incrementa sumpsit, ac maximè ab eo tempore, quò ipsi Catameniorum purgationes fluere cœperunt. Cùm jam annum ætatis suæ vicesimum nonum ageret, vidi quod id caput pueri novennis æquârit, radixque ejus, quæ ad inguen crassitudine Pollicis fuit, musculis femoris atque ani adhæserit, insignis etiam venæ iliacæ ramus eam transferit, inque uber sese insinuârit, & ab eo nutrimentum acceperit, ita ut citra maximum subsécutorum sanguinis fluxum vitæque certissimum dispendium sectio administrari non potuerit. Cùm itaque nulla spes commodè ejus ablationis affulsisset, pauper-cula

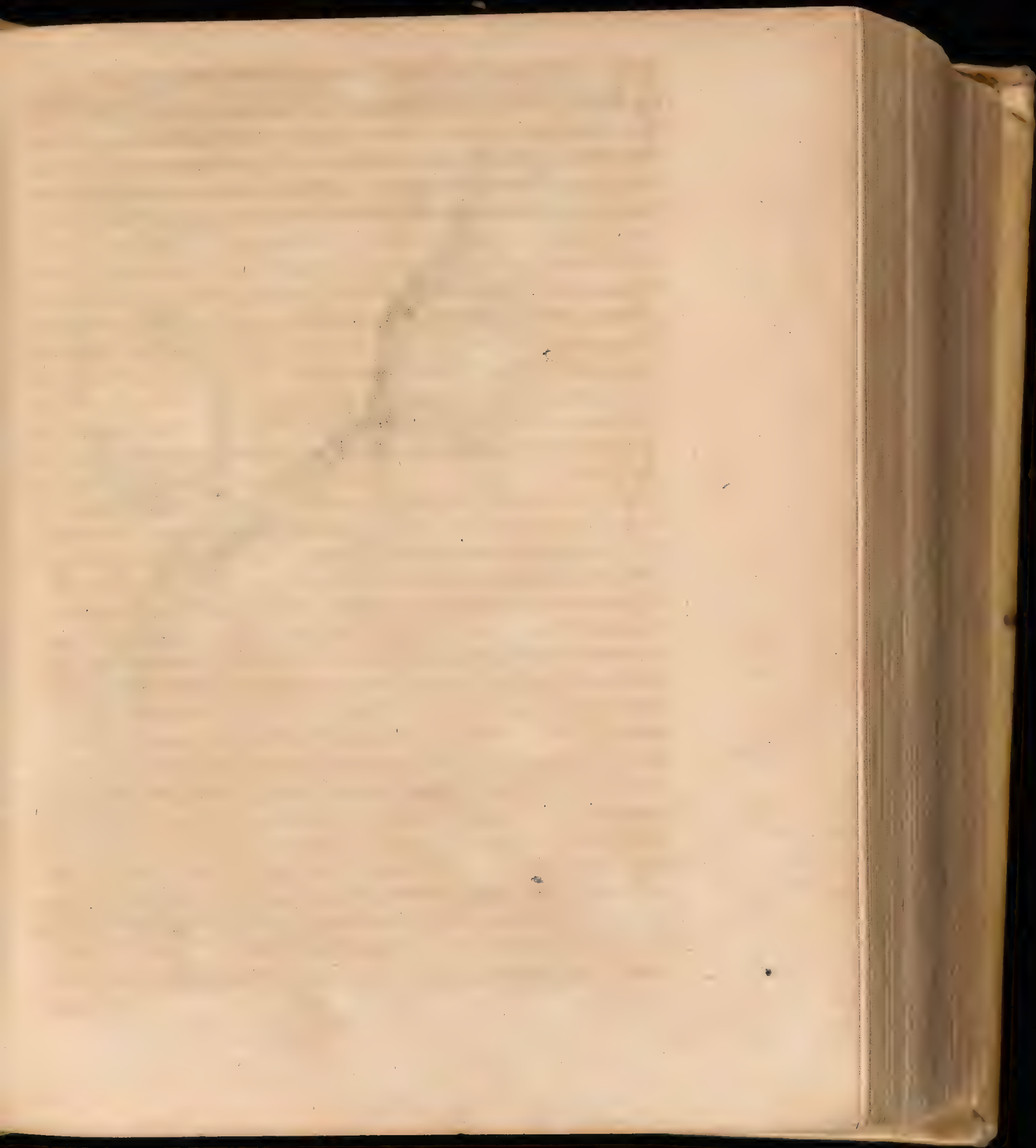
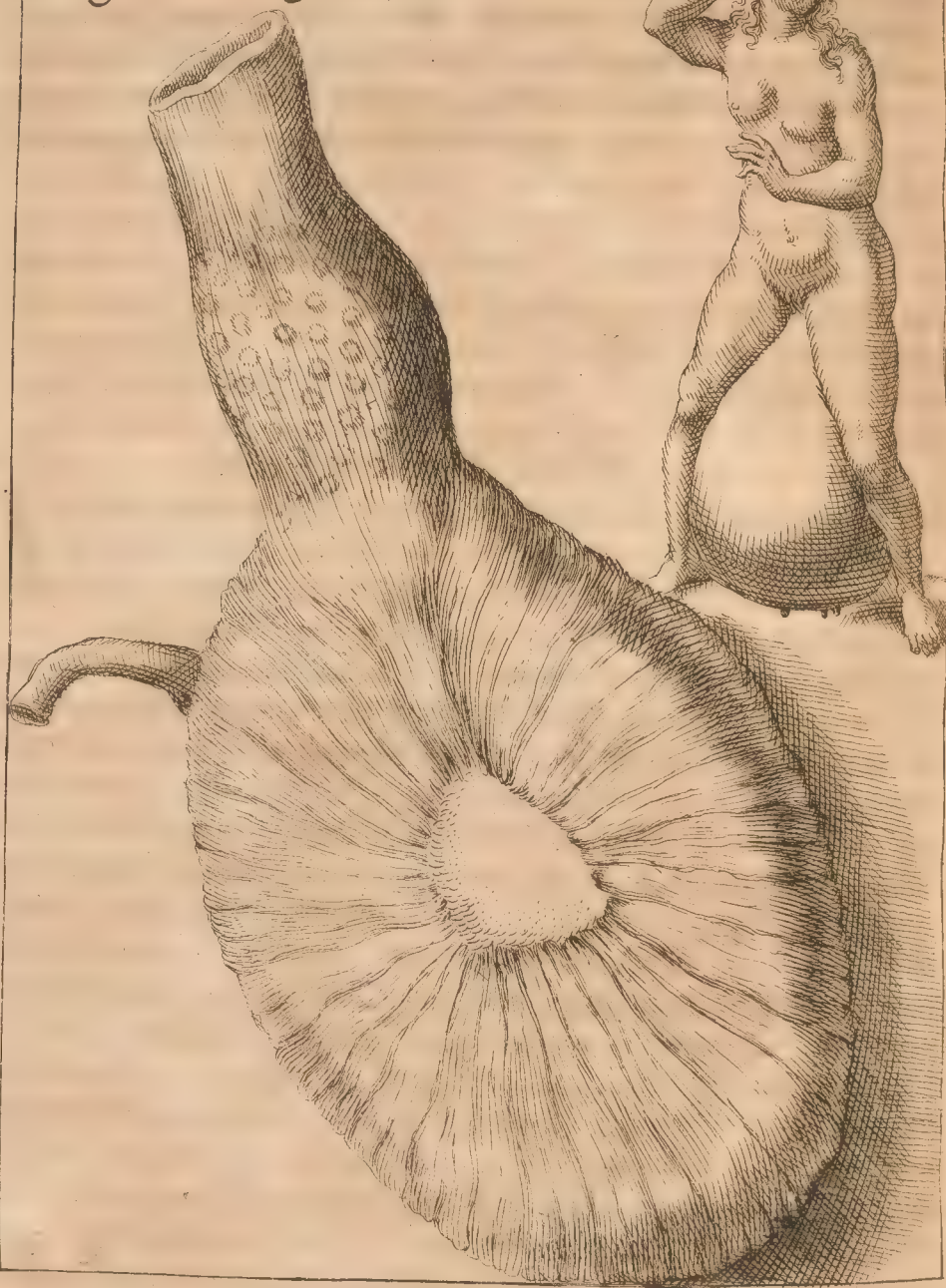

Fig. 30.

f. 246.

Fig. 27.

f. 208.

cula, hæc, habitûs corporis squalidi, & sicciore in Nosodochio Tigurino liberaliter sustentata fuit: Interea temporis dum ibi versabatur, ubi magis magisque intumuit, & in insignem molem excrevit, ita ut tandem ad talos usque propenderit, subligaculo licet succinctum, & vastissimam cucurbitam rotundam retulerit: Molestissimum autem hoc Corporis onus, quod incessum ejus imprimis impediabat, patienter tulit ad supremum usque vitæ suæ diem, quem anno 1678. die 7. Maji anno ætatis suæ 39. cum morte commutavit. Post obitum ejus uber hoc monstrificum amputatum LXXIII. libras civiles pependit, ramus venæ iliacæ hinc inde id peragravit, ex quæ eo alia vasa, quæ quandoque crassitiem pennæ anserinæ æquabant, permeârunt: substantia ejus, uti mammarum dura, glandulosâ, & pinguedine disseminata fuit. Idem testatur quoque propriâ sub fide.

Fig. XXVII.

*Joh. Jacobus Wagnerus, Medicus
Tigurinus.*

OBSERVATIO LXXXIX.

D. JOH. de MURALTO.

Tumor p. n. è femore propendens feliciter curatus.

Fœmina LXVI. annorum, temperamenti optimi, & aliquantum pituitosi, ante septendecim annos in femore dextro tuberculum pisi instar percepit non procul ab inguine remotum, id sensim increvit, præprimis à tribus annis, quô tempore febre malignâ epidemicâ decubuit, ut aliquot pondera pependerit, & ad magnitudinem capitis excreverit, radice ejus s. pediculo ad brachii amplitudinem accedente. Tumor hic mense Junio anni 1682. spontè in parte declivi ruptus est, cum putrilagine cadaverosa effluente; sub-

D d

stantiâ

stantiâ tumoris spongiosâ instar placentæ uterinæ in moleculas quasdam dispersâ, existente; effluxit oleosus & inflammabilis humor quotidie, usque ad mensẽ Octobrem anni prædicti, quò tempore caro glandulosa intus stipata tum absumpta, tum meis manibus decorticata & exempta propemodum omnis fuerat, interea agræ vires tantoperè cum carne defecerunt, ut nos omnes de restitutione ejus spem omnem liquerimus, sceleton erat agræ, febre hectica laborabat, animi defectiones passâ, nec stare nec ambulare poterat, perreximus nihilominus medicamentis putredini resistentibus, femoris enim os corruptum esse putavimus: item cardiacis, inunctionibus ex ol. ros. & violato; decoctis & infusis traumaticis: Tandem circa Solstitium in pedibus vermiculationem percepit, vires redierunt, inunxit spinam cum aq. reginæ Hungariæ, & tinctura narcotica nostra, item spiritu vini solo, assuetos comedebat cibos, horruit à medicamentis: tumor interea exaruit, ut nihil præter cutem corrugatam reliqui cernatur: supervenerunt tormina ventris, & desidendi conatus, qui tamen usu tincturæ narcoticæ disparuerunt, ut nunc D. g. extra omne periculum degat.

OBSERVATIO XC.

D. JOH. de MURALTO.

Directio & Extractio foetus vivi incipite
ad pubem compulsi, manumque
sinistram exserentis.

Conjux Ar. per dilecta, die XXII. mensis Septembris
Anni MDC LXXXIII. post aquarum copiosarum haud
dolorifico effluxu, nisus pariendi per aliquot horas
atrocissimos absque foetus promotione sustinuit. Si-
tum infantis vitiosum esse masculè asserui, neque foeminam
ulteriùs urgeri permisi: digitò (ut decet) rem examinans, ad-
stantium

stantium precibus commotus ad operandum me accinxi, & manum Infantis sinistram juxta osculum uteri repertam molli-ter reposui, ne subsequenter conatibus foras protruderetur, faciem sursum spectantem, & frontem cum sincipite pueri adstantem non attigi, sed occiput Intestino recto incumbens prehendi, & vel tantillum loco dimovi, quò factò frons lubricatus, & puer salvus felicissimè in lucem editus est.

Partum hunc dolores lancinantes in ventre usque ad tertium diem, sive lactis ad mammas trajectum, subsequen-
bantur.

SCHOLIION.

QUamdiu puer utero materno conclusus, funiculo umbilicali vinctus, hæret, & fovetur materno calore, tam diu vivit quoque vegetus, quanquam integrò octiduò juxta osculum uteri capite provolutus substiterit, neque arcta uteri claustra dilatari sibi quoque vehementissimis potuerit. At, si puer situm depravatum habuerit, & laboribus nimis in vaginam usque promotus sit, nifusque eundem oppresserint, vel si colliquamentum amnii deficiat in integrum; funiculus frige factus fuerit, conatus superiora petant, vita hæc sat diu duratura, extinguetur, & puerpera in statum periculosum redigetur; Hæ autem difficultates superabuntur, si, statim atque animadvertatur, nifus neutiquam pertranseuntis, & deorsum ad uterum vergentes veros, (signis cæteris ad partum requisitis præsentibus) urgere, sed gravidam ad murum velut & in vanum omnes suas vires & conatus impendere, non expectetur, usquedum manui operatrici via præclusa fuerit, sed intellectu Infantis situ, manus operi admoveatur, & infans malè situs in naturalem situm quantum possibile, reducatur, id quod absque omni periculo fieri potest, si cum prudentia & Dei auxilio res perficiatur, ut id ex præsentè Operatione & Observatione innotescit.

Causa Vitæ tamdiu durantis in Infantibus dependet à Spiritu astrali, sub forma flammæ vitalis, ope matris per ve-

nam umbilicalem ad puerum deducto, atque essentia idem spiritus est, quem Observ. I. de musca aquatica Tigurina descripsi: Hujus flammæ vitalis parva quædam initia, s. scintillæ ab ipso conceptu in amplexu venereo excutiuntur, & in semine conservantur, à materno, blandoque ovi calore fuscitantur, parùm gliscunt, micant, instar titionis cinere obvoluti leviter tantùm ardeat, donec embryo partu tempestivo in lucem egressus spirare incipit, quò tempore flamma vitalis pabulum nitrosum illicò ex aère accipiens latissimè sese expandit, ac per totam massam sanguineam effervesceat. Vide Clay, Med. de Sang. p. 127.

Pabulum hoc nitrosum s. occultum vitæ cibum in aère contineri sublimiorum Naturæ scrutatorum communis fert sententia, idque ratione salis sui mirabilis, quæcunque penetrantis, resolventis & volatilisantis, atque universalis quasi solventis. Unde tanta respirationis ad vitam emergit necessitas, ut quæcunque animalia, simulatque ex ovis semel eruperint, aëris per necessario victu ne utiquam carere possint, ipsis etiam Insectis, ut suprâ citavi, eodem indigentibus, non secus ac pisces, aquarum licet incolæ. Vide Doctissimi Etmulleri Valetudinarium.

Cavendum proinde summoperè, ne flamma hæc extinguatur in utero; frigus fugiendum: effusò amnii liquore matri quiescendum aliquantisper ne situm depravatum acquirat pusio; ne utiquam cunctandum ob alimenti penuriam, & loci angustias, dum enim apud nostram uterus quasi exaruit, & solito siccior redditus fuit, infans loco se dimovere non potuit: adhæc post liquorem amnii effusum, aut subito ingruunt nifus vehementiores; aut ante effusionem nifus præsentis in momento quasi pereunt; illud si fiat, antequam urgeatur puerpera, situs est examinandus: hoc verò factò, in lecto quiescendum, usque dum Natura sese recollegerit, & fibras nimium extensas, aliquousque contraxerit.

Naturam Colliquamenti explicavi Clav. Med. pag. 23. & 158. item Ephemerid. Decur. annor. secundæ tom. 1. Obs. C. p. 233.

Aquarum autem copia, quæ ex abundante in sanguine sero judicanda est, ad amnium derivabatur ob tractum futurumque fortiolem, & concitatam sanguinis circulationem, quâ secretionem quoque copiosiores evadunt. Dolorum verò atrocitas non aliam agnoscit causam, quàm contusionem & extensionem fibrarum, tendinumque uteri lateralium juxta pelvis ossa constitutarum, quâ tristis hæc sensatio divisionis continui oborta fuit: Constitit nempe infans sincipite ad pubis os firmissimè, facie sursum porrectâ, manuque sinistra osculo protensâ; qui situs rarus est admodum, & à paucis observatur: Manus primò reponi debuit, ne nisu ulteriore foras in vaginam protruderetur, & caput suprâ pubis os pelle-retur, sicque periculosior partus evaderet, repositâ manu, caput non versus anum depuli, tum ob faciem teneram, tum ob repositam manum, ne iterum procidat, sed saltem circa caput olea inungendo, occiput locò dimovi, & uteri orificium quantum possibile dilatavi. Situs alii vulgares sunt, quamvis periculosi quoque, nempe dum Infans ad partum venit præmissis pedibus, manibusque ad femora deductis: dum in pedes partus procidit, manibus suprâ caput protensis: dum uno tantum pede infans prodit, brachiis circa latera demissi, retroversò pede altero: dum per transversum jacet infans, & in latus procidit: dum distortis pedibus atque brachiis ad partum properat infans: dum utroque genu in partum infans procidit, manibus circa femora demissis; aut manu tantum alterutra ad partum accedit, altero brachio circa latera deducto, pedibusque ad uteri fundum ritè porrectis: dum utrumque brachium juxtâ caput protensum ad partum venit, pedibus in uterum porrectis, & facie sursum reclinatâ, quæ figura proximè ad nostram accedit, & admodum periculosa est: aliquando natibus infans ad partum primò procidit,

dit, aut inflexâ cervice, pronis ad partum humeris, retrover-
so autem capite, surrectisque pedibus ac manibus: subinde
manibus & pedibus simul ad partum inclinat, interdum au-
tem fit, ut pectore primùm prodeat retrò manibus, pedibus-
que conjectis & averfis: Contingit præterea formâ naturali
partum comparere geminum, præmissis ad exitum capiti-
bus, vel obversis ori matricis utriusque infantis pedibus; vel
altero infante in Caput; altero in pedes demissio; persape
quoque umbilicus utero propendet, remanente foetu vege-
to, vel mortuo: horum autem situum præternaturalium cu-
ra successivè in his observationibus nactâ occasione tradetur,
& quo pacto convenientem situm facere deceat, vel etiam di-
rigere, propellendo, adducendo, flectendo, in rectum agen-
do, fusiùs demonstrabitur: nunc id tantùm observari velim,
præmissam manum haud extrahere oportuisse, ne magis affir-
maretur, luxaretur, vel etiam abrumperetur, verùm digi-
tis humero infantis affixis repellere, & inconvenientem ordi-
nem restituere. Dein si vel duplicatus, vel transversus, vel
pronus feratur infans, sursum priùs ipsum, ab uteri ore sub-
limem blandè impellere deinprehendere rursus, ad os vulvæ
sensim in caput erigere, & tandem in gemellis summâ pru-
dentiâ procedere.

Partum hunc subsequiebantur dolores lancinantes in ven-
tre, qui oborti sunt à collectione & retractione fibrarum exten-
sarum & contusarum, quæ contractio ad sua principia simul he-
terogenea quæque dolorifica è spatiolis suis expulit, qualia
sunt aër derepentè post partum subingressus, utero inimicif-
simus; flatus intestinorum uterum molestantes, lochia im-
pura, chymi refluxus per massam sanguineam, Cotyledonum,
quibus inhærebat placenta, constrictio; excoriationes & ulce-
ra, vel vulnera & inflammationes idem præstare queunt.

Vulgatum in lancinationibus post partum remedium
præbet Oleum Amygdalarum dulcium cum Syrupo capillo-
rum veneris aliàs vix obrundendi & sopiendi sunt hi dolores,
quia

quia semper quid lochiorum & impuritatum secum ab utero evehunt.

Duratio horum torminum usque ad lactis in mammis tractum seu tertium à puerperio diem perseverabat, hoc enim tempore lac ab utero in mammis uberius & cum impetu quodam fertur, ut citò eas ad tensionem usque impleat, & aggravare incipiat, cum febricula quadam lactea dicta aliisque symptomatibus, quibus lactatione resisti commodè potest, ne videlicet in grumos abeat lac, vel mammae inflammantur, vel repulsione facta per topica repellentia, cum lochiis sub specie humoris purulenti albicantis ex utero effluat.

Lac autem quid sit, Anno I. Ephemerid. Decur. secundæ & in Clave mea medica explicui, nempe chylus lymphâ temperatus, spirituosus, cum sanguine in corpore circumfluo ad uteros & mammis delatus, & ibidem in apertos poros secretus: non est chylus crudior, qualis in vasis chyloferis reperitur, quanquam & hic lymphâ variâ, tum juxta hepatis cava, tum juxta collum, tum circa inguina & lumbos diluatur, sed spirituosus admodum, magisque exaltatus, (de quo videsis Exercit. IX. Pœonis & Pythag. pag. 46. &c.) ut vel in ventre aut sinu materno gestato foetus alimoniam suppeditet; vel in gravidationis tempore, portione quadam ad uterum derivetur, & ultimis mensibus aliquantulum; uberrimè post puerperium in mammis (stansibus circulationis legibus) deponatur.

OBSERVATIO XCI.

D. JOH. de MURALTO.

Extractio foetus mortui, pedibus usque ad axillas, ex utero pendentis.

Foeminæ Q. R. quadraginta duos annos natæ, aquarum vix quicquam effluxit, hinc violentis nisibus, pedibus ad partum

partum properabat masculus, cubitò utròque cum capite intrà uterum ad mortem usquereclusò: vocatus, cubitum dextrum ad anum positum, deinde integrum corpusculum moliter attrahere tentabam, sed os pubis brachio, quod continebat, impedimentò fuerat: ne autem vesica urinaria, vel partes adjacentes aliæ læderentur, sensim integrum corpus æqualiter inverti, ut, circumductò collò, & caput moveretur, absque omni attractione, sic cubitus sinister versus anum depulsus, securè inflexus & exemptus, atque puerpera liberata est: Infans crustâ caseosâ obductus, ac tanquam glutine illitus erat.

SCHOLIION.

A Quarum Amnii defectus æquè periculosus est, atque abundantia earum; illud Infantis ad partum nondum benè compositi præcipationem, & situm perversum; hoc autem motum infantis justò tardiozem, & provolutionis ad partum ineptiam; parienti dolores atque molestias vanas, ventrisque lancinationes & tormina causatur: hinc urgentibus conatibus, eò tempore, dum in ipso ad partum accessu sive provolutione puer desudat, quacunque positurâ & situ præternaturali infra osculum compulsus jacet & instar trunci immobilis hæret, ut in hac observatione conspicitur. Debet enim foetus illis humoribus, tanquam molli culcitæ innatare, illosque pro munimento, & promontorio quasi agnoscere. Dum igitur humores emanant, fluxu suo & inundatione vias lubricant, ac nisi partus statim subsequatur, & ad tempus vel dies aliquot moram nectat, alimentum foetui decedit, partusque fit difficilior, foetus imbecillior, & consequenter necessariò moritur.

Colliquamentum hoc s. liquor serosus, naturaliter magnâ copiâ colligitur in Amnio, imò prius quàm quippiam foetus ferè constituatur, aut vestigium ejus ullum extet, & quàm primùm foetus jam conspicitur, & adhuc totus mucilaginosus, ac perexiguus est, quamvis maxima tunc copia aquæ

aquæ hujus conspicitur, ut in illa natate Embryo, licet exigua corporis adhuc dum mole præditus, videatur. Vide pag. 23. Clav. med. Nihilominus tamen calore hepatis & uteri vel aliâ causâ sicari liquorem huncce benignum, certum est, & in gluten s. caseosam materiam abire, ut infantum corpora crustâ hac & lanugine viscidâ, cutis extimæ regioni adhærente, obducantur.

Pedibus ad partum properabat masculus ad axillas, perpetuisque nisibus tandem enectus, ita pendulus, usque dum suppetias ferrem, permansit. Horrendum est, obstetrices sine ratione nimium audaces esse, & in tali quoque casu, ubi venti puero pedibus utero egresso manus & brachia juxta caput sursum porrecta restarit ibidem, miseras parientes vi impellere, & ad enitendum urgere, haud perceptâ ob loci angustiam & sitûs pravitatem, impossibilitate, sic enim factum, ut pusio frige factus, & flamma vitalis per venam umbilicalem infanti advecta, fuerit extincta, vesica & alvus matris compressa membra superiora luxata sint, denique mors adventarit. Multò autem consultius egissent, si puerperam in lectum deduxissent, infantemque pendulum commodè ibidem locassent, & lacte tepido fovissent, usque ad meam præsentiam, tunc enim ego cubitos ad pectus manu axillis blandè admotâ, duxissem, cæteraque ex arte peregissem, & cum Deo infantem servassem: Spero tamen, in posterum Obstetrices suum officium melius observaturas esse, ne negligentia accusentur, & conscientia maculam sibi inurant: Nam infans, superstes modò, quem in Observatione retuli, excipiendus non est, nisi admodum parvus & gracilis sit, & diductum admodum matricis extiterit orificium, ut facilis exitus sine matris & infantis nocumento omninò sperandus sit: nec tamen eum prius excipiet Medicus, quin ante uterum & infantem diligenter perungat: multò autem consultius &, quod repeto, utrique salutaris, partum vivum pedibus ad orificium stantem in uterum repellere, & ad legitimam formam convertere, in

hunc modum: Ægra se supina in lecto reclinabit, capite retrò demissò, sublimioribus natibus: quò factò, operator Medicus ventrem ipsius, præcordia versùs, mediocriter stringet, ut in uterum infantem ipsum repellat, & aliâ formâ prodeundi occasionem ministret. Ante omnia autem curabit, ut faciem infantis tergo matris obvertat, deinde infantis nates & crura, umbilicum matris versùs elevet, ut ad legitimum partum accederet.

Similem ferè observationem notavi in uxore B. L. è pago Urdorfensi, 30. annorum, quæ infantem pedibus prodeuntem ad pectus usque peperit, reliquum corporis, etsi dolores perseverarent, edi nequiverat, sed moriebatur puellus: vocatus, utrumque brachium reflexum ulnis Coxendicis ossibus, s. pelvi adstitisse comperi, & reduxi, sicque ægram liberavi.

Fœmina hæc vinum novum & austerum, post tres à partu septimanas affatim hausit, inde urinam retinere nequivit, spiritu tamen salis armoniaci, & thermis Badensibus nostris restituta est: nam austeritas vini non tantùm constrictionem massæ sanguineæ, & hinc seri expressionem per vesicam, sed etiam uteri inflationem, & vesicæ fibrosæ compressionem excitavit, hinc fibræ hæc enervatæ per partum, frigore & aciditate stupefactæ sese contrahere nequiverunt, quare & remedia dicta fibræ vigore conciliando profuerunt. Vinum horum à fœcibus nondum probè depuratum, fermentando in stomacho facillimè acefcit, & urinæ ardorem atque incontinentiam puerperis causatur, infantibusque, ut & acetum summoperè nocet: Acidum enim morborum infantilium, lactantium, & puerperarum, tormina & lancinationes excitando, frequentissimus author existit: bibant ergò tales mulieres vinum tenue, rubellum antiquum, quod eas roboret & lacaugeat, vinum tamen vinosum forte vitetur, sed si urgeat sitis, calor, dolor papillarum & capitis, alvus adstrictior, utentur emulsione amygdalatâ cum decocto hordei paratâ, addito oculorum Cancri tantillò.

OBSERVATIO XCII.

D. JOH. de MURALTO.

Extractio foetus in utero putrescentis,
& manum dextram exerentis.

Bibliopegi M. uxor, 30. circiter annorum, die octavo Augusti Anni M DC LXXXII. Badâ Tigurum me vocari voluit thermis utentem, ut manus auxiliatrices in promovendo partu adhiberem, foetumque extraherem: Infans capite prono ossi pubis firmiter adstans, manumque dextram, relictis intra uterum partibus reliquis, exseruit, id quod ante triduum exactum, ob lochiorum effluxum copiosum ei accidit: Praesens cum Excellentissimo Domino D. Joh. Henrico Lavatero, nostrate, & Celeberrimo D. Artheaudio, Chirurgo Lausanense, vidi infantem mortuum, foeminamque extremè debilem, motibus convulsivis vexatam esse, adeoque ob foetorem cadaverosum intolerabilem, si Naturæ negotium committeretur, ægram de vita periclitari: Sensim brachium, quod sphacelatum erat, neque intrudi ullô modô potuerat, intorsî, ut in articulo humeri separaretur, sicque manui meæ nihil impedimenti adferat: sed per infortunium humerus fractus est, ut nil aggredi potuerim, antequam prostantia ossa acuta forcipe semota fuerint & lævigata, ne vulva vel vesica læderetur, tum alterum infantis brachium prehendi, sed ob crassitiem corpusculi, & magnitudinem capitis infantem putidum locô dimovere nequivi: vires sufficientes mihi haud restabant, ut in pedes inquirerem; rogavi comitem meum chirurgum prælaudatum, ut & ipse ad opus se accingeret, quod fausto omine factum, nam & alterum brachium separare, & pertusô pectore lateraliter viscera eximere debuit, ut via pateret ad pedes usque in utero reconditos, arripuit cautè dextrum pedem, & ita illam molem reliqui corporis invertit, magnaque operâ foetum mutilum eduxit: funiculus

niculus disruptus & placenta utero inhaesit, quam ego demum cadaverosam conquirere & eximere debueram; sanguis post partum effluxit copiosior impurus, supervenere convulsiones, frigidi sudores, & morti vicina ab omnibus credita fuit: Ego tamen, cui ante biennium in partu quoque adstebam, meliora speravi, dummodo adstantes iussa mea non neglexerint, nempe ei pulverem marchionis in aq. plantag. & fol. quercus cum sacch. ros. tabell. exhibuerint; Epithemata adstringentia lumbis applicarint, Lactis serum cum rosis propinarent, vulvam in quasvis horas; & dorsum bis de die oleis consuetis perunxerint, juscula hordeata, passulata &c. cum sale volatili oleoso Sylvii exhibuerint: Tribus post septimanis bono cum Deo salutem recuperavit; & hocce momento parvuli vicina iterum opem meam imploravit.

SCHOLIUM.

Lochia sunt sanguis intra poros & vasa uteri contentus, qui postquam placenta decedit, effluit: hic sanguis singulis mensibus in utero augetur, & habitaculum Pueri calefacit, atque à variis injuriis tutius reddit, crassiusve: solo tempore & quantitate à mensibus differt, nam menstrua ante partum, lochia post partum dicuntur. Horum autem lochiorum fluxus p. n. multum variat, & vel quantitate vel qualitate peccat: aliquando fluunt ante partum, aliquando non fluunt sine incommodo, plurimum autem incommodi Puerperæ patiuntur, quibus p. n. retinentur, ob sanguinis per novem menses detenti à calore inductam crassitiam, & abundantiam, vel frigus in puerperio subitus pudendis admissum, quod orificia vasorum constrinxerit, gravissima oriuntur symptomata, & quandoque mors ipsa obrepit: adest tumor ventris, lumborum dolor, febris, debilitas, difficilis respiratio, sanguinis sputum, vomitus, mania, melancholia, vigiliae, delirium, quae omnia periculosissima sunt. Immoderatus verò post partum fluxus aegram debilitat, acciditque à sanguinis nimio fervore, copia, tenuitate, viarum laxitate, & dilaceratione vasorum:
pulsus

pulsus redditur frequens, debilis, cibi fastidium ingravescit, visus imminutio, aurium tinnitus, grumi sanguinis utero eliduntur: Dolor lumborum & hypochondrii adest, cum torsione ventris & magna febre. Quòd si antepartum hic effluerit sanguis, ut in Observ. præfente, eadem symptomata excitantur, situs infantis invertitur, & mater & fœtus maximè debilitantur, & in vitæ periculum cadunt. Motus convulsivi ferè nunquam absunt, hinc meritò quæritur: *Cure exhausto sanguine; motus convulsivi puerperas invadant?* Putârim, quia per inanitionem lymphæ, & spiritus inde generati, quos blando, dulciq̃ue chyloso humore cum sanguine circulante enutrirî & refici convenit, acrimoniam contraxerunt, ut irritatione & vellicatione in nervis obortâ, versus sua principia contracti fuerint, sese corrugârint, atque hos motus p. n. instituerint: Nervorum enim motui dicatorum, & partium valdè nervosarum proprium est, ut vel ad impetum voluntatis vel necessitate suadente, in illarum partium motu, quæ voluntatis imperio non subsunt (cujusmodi sunt motus ventriculi, intestinorum, cordis, aliarumq̃ue partium) continuo corrugentur, breviores fiant, ac se contrahant: si itaq̃ue à re peregrina sollicitentur & stimulentur, idem, sed validiùs facient: sic ventriculus ex. gr. angue & lignorum segmentis latentibus, Helleboro, vel chelidonio majore propinato, imò Cicutâ aquaticâ deglutitâ, irritatus: sic, intestina clystere acris stimulata, protenus insurgent, verè omnes nervos, quibus abundant, intendent, ut hostem expellant, idq̃ue reverà non nisi illorum nervorum beneficio, qui utrique sensum & motum largiuntur: ut Clarissimus D. D. Wepferus aliquando certior fieret, hos motus violentos ab irritatione fieri, in ranis vivis nervos cruales denudavit (& acupupugit, protenus nunc motibus convulsivis pedes concutiebantur, nunc rigidi persistebant, prout vel ictus iteravit, vel acum pertinacius nervo affixam insigni tenuit. Id postmodum sapius quoque in Canum vivorum sectione eodem spectaculo tentavit:

non semel corda Canum, Lupi adulti, Gallorum gallina-
 ceorum apice cultri anatomici irritavit, ut vim ejus in mo-
 tu peragendo oculis usurparet: in Gallis & Lupo imprimis
 citò invalidissimos motus proruit, & vel extra pectus eru-
 pturum Cor videbatur, imò jam ferè emortuum denuò ti-
 tillatum, motus rursus exordiebatur. Adeò ut nullus du-
 bitem, nervos ipsos, vel partes nervis præditas, stimulas,
 validissimos motus instituere: quod amplius venena, acria
 purgantia, vomitoria, maximè antimoniata & mercuria-
 lia, sternutatoria, nervi punctim læsi, & sexcenta alia ab-
 undè confirmant. Quoniam verò pluribus convulsio, &
 convulsivi motus obtingunt, citra puncturam nervorum
 ab acu aut alio instrumento pungente, citra venenum pro-
 pinatum, citra helleborum, Antimonium, Mercurium, &
 alia hujus generis assumpta, necessum est, ut analogum
 quippiam in corpore humano generetur, quod nervos,
 nervosasque partes ad motum contractivum proclives, irri-
 tare, stimulare & sollicitare valeat, ut hujusmodi motus vel
 præter jussu voluntatis involuntarios, vel solito violentio-
 res peragant. Hoc analogum procul dubio humor acris,
 mordax, nervoso generi inimicus erit, de quo plura lege-
 re est in Doctissimi mei discipuli Caspari Sibelii à Goor, M.
 Doct. & Practici apud Amstelodamenses felicissimi Disputa-
 tione Inaugurali Leydæ Anno 1678. habitâ, p. 7. 8. &c.

Inter operandum humeri os fractum est, siquidem ob
 sphacelum adeò spongiosa & flaccida membra reddita sint,
 ut os humeri citiùs fractum, quod verò in articulo solutum
 fuerit: hanc fracturam subsequeretur periculum prostan-
 tium segmentorum pungentium, ne vel uterus vel vesica,
 partes præter modum turgentes & calefactæ læderentur, &
 inflammatio excitaretur, quæ vel mortem causari, vel mi-
 seram per totam vitam reddere potuisset puerperam; coactus
 ergò fui prostantia ossa & segmenta inæqualia, scabra-
 que forcipe prehendere, circumducere, & in articulo avel-
 lere;

lere; idem factum est cum altero bracho, dum foemina convulsa quasi & sopita jacuit, praeterea & incisio in pectore facta fuit, interanea viscera exempta, ut ita corpusculum sensim, sensimque concideret, & pedes invenirentur, atque ita truncatus frustillatim foetus extraheretur.

Vires mihi non restabant sufficientes invertendi foetum, nam quia omnis aqua diffluit, nifus omnes evanuerunt, foetus mortuus, foetor intolerabilis, tantum non ego animo defeci, & lipothymiâ dejectus procubui; tam verum est, quod in Clave mea p. 430. de officio Obstetricum, Operationes has laboriosas & difficiles esse, notavi.

Operationem hanc varia symptomata exceperunt, auctae sunt convulsiones, & sudor frigidus obortus est &c. idque ab extinctione caloris nativi propemodum totalis, & sanguinis infectione à miasmatis cadaverosis per glandulas cutaneas eliminandis; item naturae tantum non oppressae pugnâ cum violenta morte, ac ultimo quasi vitae conatu. At quietem & obscuritatem imperavi, usumque praescriptorum medicamentorum: pulvis enim Marchionis insignes vires habet in praecipitanda acrimonia spirituum, lymphae sanguinis & chyli, in genere nervoso roborando, heterogenea à centro ad circumferentiam promovendo: Epithemata adstringentia putredini adversabantur, sistebantque fluxum: inunctiones confortabant partes laesas, easque in vigorem pristinum reducebant, spiritusque animales in spinali medulla contentos, morus enormes spasticos excitantes, sopiebant.

OBSERVATIO XCIII.

D. JOH. de MURALTO.

Puerperæ nifus negligentis, & filiam tandem vegetam parientis, hæmorrhagia & mors.

Foemina, (cujus Observ. præced. memini) die XX. mensis Octobris hujus 83. anni, triduo exacto, post aquarum fluxum,

xum, circa vesperam nisus denuò persensit, quas illa lancinationes perperam reputans, negavit, sed tremebant genua, æstuabat sanguis, conatus per vices se invicem excipiebant, infans probè obversò ori uterino vertice, collocatus fuerat: Pariens obstinata admodùm laborare nolebat, nec blandè concitata, nec minis ad enitendum adacta, donec in absentia mea advocârint Matronam, cujus imperium jussu meo fideliter exequendum, ne infantis in angustiis hærentis vita periclitaretur, ut tandem intrâ trihorii spatium, puella salva in lucem edita fuerit, remanente in utero derepentè præcluso placenta, sanguine & lochiis tam copiosè manantibus, ut, abortis animi deliquiis debilissima evaserit. Bis itaque, sed tardiùs, vocatus, existimabam hanc hæmorrhagiam fieri adeò copiosam ob placentæ retentionem, quam rogatus feliciter quidem extraxi, supra os pubis in utero reconditam, nihilominus multi sanguinis grumi sequebantur, & fluxio sisti nequibat, sed urgebat continuò, varia medicamenta frustra tentata sunt, tandem ægra placidè defuncta est.

SCHOLIUM.

Quantum lucis ad morborum notitiam adferat Sanguinis Circulatio, præter infinita exempla id comprobat Observatio præsentis Puerperæ, cujus nisus suppressi per Circulationem in toto corpore circumacti, miras turbas creârunt, & ægra fortè restituta esset, si præsens statim post partum sanguinis tantillum è brachio, ejusdem Circulationis lege, venâ sectâ, eduxissem. Proh! quàm miserè agitur in Republica, dum Medicorum illi, quos ob singularem medendi peritiam & senium veneramur, hocce Inventum credere nolunt, & Circulationem sanguinis, motum à sedato Corde peractum, nugas esse dictitant, cum Creatoris Opt. Max. & sapientissimi opus sit, quod cum veneratione potiùs suspiciendum est, quàm ob præconceptam opinionem, aut turpe in veritatem inquirendi fastidium exhibendum. Inventum hoc maximi æstimat Helvetiorum Wepferus, his verbis: *Huic Invento præclaro addictus*

addictus sum, cum non semel hanc sententiam publicis scriptis
asseruerim, non solum in tractatu de Apoplexia, sed jam ante
triginta annos in disputatione mea Inaugurali de Palpitatione
Cordis, & non ita pridem in historia Puella sine cerebro nata, qua
inserta fuit Anno III. Collegii Curiosorum. Certè me taderet Me-
dicinam unquam addidicisse, vel illam profiteri, si hanc ignora-
rem. Neminem ita propriâ putatitiâ scientiâ tantoperè fascina-
tum esse, aut ita ab invidia, aut superbia, vel nescio, quo super-
ciliò excæcatum credam fire, cui non volupe sit, vel tantillum
opera huic studio impendere, ne se toti mundo ridiculum præbeat.
Nôsti Æmilium Parisanum egregiè hoc nomine à Riolano vapu-
lâsse, quamvis ipsemet non plenè huic sententiæ assenserit, quam-
obrem meritò à Slegelio castigatus fuit. Cui sordent Harveus,
Walaus, aliq³ hujus generis viri optimè meriti, perlegat Con-
ringium, veteribus, si quis alius, addictissimum, certè, nisi
omninò veritatem ejurârit, tandem manus victas præbebit. In-
clyta Universitas Lugdunc-Batava, tale judicium de hac mate-
ria ad me perscripsit: Miramur esse hoc seculo, qui Circulationem
sanguinis negent, aut etiam spernant, ei³ hæses multas in
causis morborum tradendis adscribant: sed hoc quidem veritati
Ordinarium, ut non habeat inimicum nisi ignorantem &c.

Puerpera hæc misera, & cachectica tandem partum suum
laboriosum morte finivit, propriâ, ut reor, culpâ, quia nifus
urgentes in sese redire passâ, nullos ad expulsionem infantis
impendit, & ad uterum direxit, unde sanguis serosus aliàs
& acris, tantoperè excalesfactus, & attenuatus, membra verò
ita enervata sunt, ut post partum ille sisti nequiverit, etsi me-
dicamenta præstantissima quæque exhibita fuerint. At causa,
cur nifus retenti, sanguini & artubus incussi, Puerperam in
tale periculum præcipitem agant, manifesta redditur, si na-
tura nifuum s. conatum, sanguinis item & membrorum alte-
ratio per eosdem examinetur.

Nifus sunt perfecti infantis motus & impetus, quò exi-
tum sibi ipsi procurat, ut uterus hospitem importunum ex-

turbaturus suas & corporis universi vires ad pugnam sollicitare & impendere cogatur, idque per violentam distractionem oris uteri, & tendinum atque fibrarum divulsionem, ut videre est Observ. CII. Ephem. Nat. Curios. Decad. II. Tom. I. Dum verò sese natura parientis ad certamen subeundum ita præparavit, & metus dolorum, vel aliud quid voluntatem à conatu tali necessario, & virium spirituumque impensione arcet, regurgitant iidem, vel avolant: ubi regurgitârint, impuri facti ab humoribus per uterum è toto corpore eliminandis, sanguinem intemperatum reddunt, & fervorem ibi concitant, ejus dulcedinem nativam in biliosam vertunt, & attenuant: Ubi verò avolârint, Pariens, ut conservetur infans, exhausto viribus corpore ad enitendum urgeri, & ita delicti proprii pœnas dare debet, siquidem membra fermè paralytica redduntur, si tremores spastici à nisibus recurrentibus iis incutiantur, & neque nervi, neque muscoli amplius officio suo ritè, sat longo post puerperium tempore, funguntur.

Sæpe etiam fit, ob retentam placentam sanguinem sisti non posse, nam irritatio adest perpetua à re peregrina. Vide Ephem. Decur. II. Tom. I. Observ. 116. & relicta Placenta tanquam spongia allicit sanguinem, imprimis si per difficilem partum uterus debilitatus, & vasa ad aperta fuerint: Non quidem negandum, intempestivam Placentæ avulsionem tale periculum afferre, ut multis exemplis testari possem, sed cum in ægra nostra locò suò dimota, propè pubem hæserit eadem, sine periculo eximi debuit. Imprudentiæ obstetricis exemplum circa hanc rem expertus Chirurgus Mauriceau Parisinus, olim magister meus honorandus narrat libr. III. des maladies des femmes grosses & acconchées p. m. 390. Imò prudentem sese præstare debet Medicus & considerare, an justum partus tempus, veri que conatus ad fuerint, quanquam infans perfectè & feliciter editus sit, antequam placenta utero eximatur, quia dum immatura est placenta, tenaciter vasis hypogastricis & spermaticis ad uterum porrectis inhæret, & sæpius

piùs aliis de causis foetus ante mensem nonum ad partum properare potest, nempe si puer aquarum evacuationem repentinam, & insperatam sequatur, dum amnion vel solo desidendi conatu dilacerari possit, vel si puer tenui pallefcente funiculo nexus nutrimento in utero destituatur, & marcore laboret, vel à lapsu, casu, allisione, contusione, commotionibus animi, morbis &c. quibus in casibus magis tempus à Deo constitutum sc. finis noni & principium decimi mensis attendendum est. Cæterum non retardanda est nimium exemptio secundinarum post partum, usque dum sanguis omnis effluerit, & vitæ vix quicquam restarit, sed statim atque puer in lucem editus est, tollatur; venæ enim tunc omnes adhuc patent, & foeminæ inde nec dolent, nec periclitantur; sedulò cavendum interea, ne matricis partes, aut latera vel parietes nisi antrorsum compulsi placenta locò trahantur, vel comprimantur. Summa quò citiùs, eò tutiùs res cedit, quò tardius, eò periculosius & laboriosius opus erit. Periculum magnum est, si putrescat placenta, & umbilicalis funiculus perdat, vel laceretur, tum enim interiores uteri spongiosi partes facillè inflammantur, & ut plurimum incurabiles redduntur (quamvis nuper Foeminæ von *Fluente* / uterum putrescentem sub umbilico abscessu formatò extraxerim ope medicamentorum & benedicente Deo intra mensem restituerim) labor verò summus est penetrandi intra muliebria, quia per moram diuturnam uterus arctè præcluditur. Non quidem ad Puerperas hocce malo decumbentes ultrà septimum vocor diem, sed plurimum ante eundem: Inter tales miseras quædam præ cæteris in numeris laboris & molestiæ multum mihi creârunt: Uxor H. E. cujus placenta die sexto, tam vieta & flaccida, non dicam putrida fuit, ut quamvis omni studio eam ab utero integram separare voluerim, nihilominus in plures partes subprehendente manu divulsâ, & particulatim exempta fuerit, salva interim ægra extra periculum denuò infantes pepererit. Deinde Medici filiæ herniâ umbilici laboranti,

quarto demùm diæ, matrice præclusâ, secundinas cum sudore contra meam voluntatem auferre coactus fui, quæ decimo post operationem die, superveniente hæmorrhagiâ ad fata festinavit, cùm priùs sat vegeta vixerit, huic uteri vasâ sinistro medicamentorum usu adstricta erant adeò, ut putrescens & virulentus sanguis excerni nequiverit (inde post operationem ego in brachio dextro anthracem sat dolorificum nactus sum) sed inflammationem & gangrænam in utero concitârit. Ad hæc Senatoris filiæ moribundæ tertiô die à partu placentam nullô præsentè funiculô, ingenti operâ extraxi, & feliciter restitui; Vide Exercit. Anatom. & Med. Pœonis & Pythag. pag. 62. & 64. Tandem, die septimo laceram & vietam placentam à Pictoris fœmina quadragenariâ majore, semimortua, & in hystericis suffocationibus jacente feliciter exemi, & oleo succini, spiritu salis armoniaci, Confectione Alkermes camphora, atque castoreo restitui.

Si post partum cum impetu effluat sanguis, & vires auferat, id quod in præsentè casu, me absente, factum est, cave ne subitò adstringas, verùm parùm sanguinis è brachio mittas, ut fluxio divertatur: Cucurbitam magnam, vel panem calentem Vini spiritu irroratum mammis applica, & ligaturis sensibilibus digitos stringe: exhibe Puerperæ sequentem potiunculam: ℞. Succu plantag. ʒij. decocti rad. tormentill. & flor. rosar. siccar. ʒvj. fyrup. flor. bellid. ʒij. Misce & per cochlearia trade. Potus sit decoctum sem. plantag. & radic. tormentill. cum tantillo vini rubelli. Pelli fiant è mucilag. sem. Cydon. cum aqua plantag. extractâ, addita terrâ sigillatâ: urgente periculô mortis, albumina ovi cum bolo & aceto linteo aut cannabe excepta lumbis applicentur, non neglectis internè coralliis & hyacinthorum confectione. Ichthyocolla cum carne elixari, & ejus jusculum ægræ exhiberi potest: Pillulæ etiam sequentes proderunt si ad se redierit ægra: ℞. Diaph. ʒ. ʒij. Corall. rubr. ʒj. sang. Dracon. ʒß. cum succo foliorum tenerrimorum quercûs inspissato, q. s. fiat Massa; ex ʒj. pill XL. dof. 6.

dof. 6. manè & vesp. in aq. plantag. Pila interim hysterica nari-
bus admoveatur: ꝛ. Castor. asæ foet. aa ꝑj. sem. angelic. rut.
aa ꝑß. cum terebinth. q. s. f. Pila, quæ illinatur guttis aliquot
Olei succini.

OBSERVATIO XCIV.

D. JOH. de MURALTO.

Fœtus vivus ob arctum uteri osculum, efflu-
xis aquis per quinque dies retardatus, &
feliciter à me exceptus.

E. B. 30. annorum, primipara à 5. diebus partûs dolores
ingentes sustinuit, capite infantis ad osculum usque
provolutò, quod tamen nullo molimine edi potue-
rat: vocatus, matricis tendinosum cingulum seu
osculum, vertici infantis aptè & arctè adplicatum, perunctis
locis, pollice circumcirca dilatavi, & sensim diduxi, medica-
menta foetum pellentia matri porrexi, alacriter foeminam ad
labores instigavi, quò tandem puer natus est debilis, quem in
balneum immisi, epithematibus ex decocto Salviæ in vino pa-
ratis, caput, pectus & genitalia fovi & refocillavi: Puerperam
sanam in lectum deduxi, & linteis probè muniri feci.

SCHOLIUM.

Juvenclas ad pariendum esse feliciores, quàm senescere in-
cipientes mulieres, Ephemerid. Tom. priore, Observat. CI.
retuli, idem quoque testatur præsens Historia: nuper Præce-
ptoris Th. uxori triginta quinque annorum adstiti, quæ qua-
triduo ante constitutum partûs tempus ad labores ab Obstetri-
cæ imperita, quæ lancinationes à veris nisibus distinguere
non valebat, incitata, circa muliebria tantoperè intumuit, ut
Nymphæ utrinque duos pugnos æquârint, vixque ei possibile
fuerit præter rupturam partium edere prolem; sacculum ma-
tricalem lacti incoctum vocatus applicare; Venæsectionem

celebrare & ægram quiescere jussi : transactô triduo veri demùm dolores ingravescebant, quos sensim ita impendit, ut rupto amnio aquæ effluerint copiosæ : sed ob ætatem proVectiorem primiparæ infans non statim subsequēbatur, vires enim defecerunt, & siccitas partium cum tumore partum retardârunt. Caput infantis digito contactum, nullum pulsus, aut vitæ signum edebat, horrendos itaque nifus impendere coacta fuit, ego verò pollice dextræ uteri osculum parum dilatatum vel summo molimine quoque extendere debui : exhibitis tandem emmenagogis medicamentis enixa est foetus mortuum, & puerpera sensim restituta est : meritò itaque Primiparæ, adultiores, & sicciore foemina, ultimis gestationis mensibus aliquot diebus, in balnea se deant emollientia matricemque roborantia, haud neglectis Unguentis vel oleis & salis armoniaci spiritu : formula balnei hæc sit :

℞. herb. malv. meliss. artemis. aa. m. iij.

flor. chamomil. melilot. hyperic. verbas. aa. pug. v.

hord. integri ꝑvj.

fem. lin. ꝑij. Coq. in s. q. aq. fluv. &c.

A balneo deterfa calens inungatur Matrix ol. lil. alb. verbas. & chamomillæ.

Caterum non negari potest, & juvenculis quandoque arctum reddi uterum, ob tumores, contracturas, scirrhus, cicatrices &c. ut ad manualementem operationem devenire necessum sit; dantur Observationes præcluserum matricum in gravidis, quæ infanti viam negârunt & ventrem potiùs dilaceraverunt, factoque abscessu putridum foetus sub umbilico excreverunt: E. K. Sangallensis foemina, quæ spatiò octo annorum, novem infantes feliciter peperit, dum decimum utero gestasset, tempusque jam pariendi instaret, obambulans in horto, salviæ folia incurvatò corpore decerpens, momentò citiùs aliquid ad uteri orificium internum prolabi magno dolore percepit, de loco surgere nequivit, à marito advocato in lectum deducta,

deducta, pariendi conatus aliquos sensit, Obstetrix incitavit puerperam ad pariendum per biduum integrum, sed frustra, tertio quippe die nifus omnesevanuerunt; durante hoc tempore nec lochia, nec aquæ manarunt, ut dubitarent adstantes de foeminae graviditate: Quintâ hinc hebdomadâ putrescens placenta ex utero per partes ejecta est: potiones emmenagogæ exhibitæ sunt, quæ magnam ventris inflationem & dolorem intolerabilem excitârunt, nec quicquam ex utero deduxerunt, ut tandem sub umbilico rupturam natura in ventre spontè sua effecerit, & per vulnus putrescentis pueri ossa cadaverosa aliasque partes sensim & diuturno tempore, octodecim videlicet mensibus protruderit: vulnus coaluit, & foemina mensium fluxum per muliebria ordinatè tenuit: Post abscessum hunc curatum annò quarto, iterum imprægnata est hæc mulier, probeque gestavit infantem per sex menses: Septimò verò mense cutis ventris juxtâ cicatricem iterum spontè rupta est, propendente infantis brachio per quinque dies, quod à Patre cultro abscissum erat, sequebantur & aliæ partes, quas omnes abscidit. Caput verò cum Pectore tam diu in ventre reliquerunt, dum putredine consumpta spontè, longoque temporis intervallò secreta fuerint: quænam nunc sit determinanda hujus occlusionis matricis causâ, ignoro: credibile tamen est primitùs tendinoso osculo interius super inductam & agglutinatam fuisse crassiorem tunicam, vel ipsum osculum scirrhosum evasisse. Similem ferè historiam observâsse nuper memini Virum Excellentissimum D. D. Christophorum Harderum Scaphusanum, Patrem, Practicum Celeberrimum &c. in foemina Lottstetensi, quam hûc referre supersedeo.

OBSERVATIO XCV.

D. JOH. de MURALTO.

Puerpera hydropica à Circumforaneo
sinistrè curata.

BArbara M. è pago Wangen, quadraginta annos nata quæ die 27. Septembris hujus anni 83. me accersivit, à quinque mensibus tumorem ventris sensit, ante tres verò menses infantem peperit, permanente tumore, vegetum: Causam tumoris existimavit ruptionem vel vasorum, vel læsionem viscerum, utpote, cum vaccam mulgeret gravida, nec vas lacte plenum præ pondere elevare commodè posset, punctorium dolorem in sinistro latere super inguen juxta umbilicum derepentè percepit, nulla lochia post partum subsequuta sunt, edit nihilominus, & bibit, & dormit modicè. Tumor ad tactum renititur, venter murmurat, quasi flatus inibi contineantur; intus sumpsit à me spiritum salis armoniaci, rob Ebuli, decoctum aperitivum, & alia medicamenta, quibus plures foeminas, & nuper quoque uxorem Coriarii in pago Tellickon, ab aliis derelictam hydropicam, benedicente Deo, restitui, sed diuturnitate curæ & metu mortis pertæsa Balsamum Sulphuris à circumforaneo commendatum intus & foris adhibuit, atque ita brevi vitam finivit.

SCHOLION.

HYdropis genera multifaria in Praxi mea observantur, aut enim habitus corporis universi, aut abdominis, aut pectoris, aut capitis, aut uteri, aut scroti, aut alterius partis cavitas, aquâ præternaturali, vel flatibus, aut sarcomate quodam turget: Haud rarum est cachecticas mulieres imprægnari, iisque post enixum foetum hydropem supervenire; uteri flatus & tumores foeminis, ac si gravidæ essent molesti sunt, qui flatu eliso subsident, ut conceptus spes vana fiat. Conceptiones

ptiones hujusmodi falsæ perquam vulgares sunt: Molæ quoque observantur vesicariæ. Rarum verò & inauditum hydropis genus in dextra virginum tuba subinde notatur, quod nobis descripsit & depingit Joh. Mey Amstelodamensis Bata-vus, cujus iconem cum historia huc inserere operæ pretium judicavi:

Cornelia Niocolai, virgini pauperculæ adversâ valetudine aliquamdiu usæ, cepit abdomen intumescere Anno 1660. à quo tempore tumor paulatim & ita increvit, ut præ pondere decem & octo annis molestissimè vixerit, antequam miseria-rum suarum invenerit finem: quem tamen circa annum æta-tis suæ quadragesimum tertium adeptæ, fecit nobis copiam inspiciendi miserrimum suum cadaver, in quo Anno 1678. 17. Junii st. v. coràm Med. & Chirurgis, sequentia demonstra-vimus: Totum corpus quodammodo erat emaciatum, sed abdomen in tantam molem excreverat, ut reliquæ partes vix conspicerentur, & ferè à nemine, qui demonstrationi non adfuit, concipi queat. Apertò abdomine nulla aqua effluxit, sed omnis continebatur in dextra uteri tuba, & quidem so-lummodò in ejus parte, juxtà testiculum, nec non in liga-mento lato; eaque ab aquarum copia ita erat dilatata, ut infli-cto parvo vulnuscule centum & duodecim libræ effluerint. Aqua hæc erat lymphida, fontanæ adinstar, saporis subfalsi. Substantia, in qua continebatur, crassitiem habebat semidigi-ti: externæ superficiæ multæ vesiculæ aquosæ, nec non por-tiones adiposæ plurimæ adhærebant. In latere opposito, eo-dem in loco tumor conspiciebatur tenax, continens in se pu-rulentam, fungosam cartilagineam viscidam, & nescio quam putridam materiam, nec non plurimas hydatides, ultra de-cem libras pendens: cujus externæ parti adhærebat alius tu-mor, magnitudine duarum palmarum sibi invicem compli-catarum, flavus, mollis, friabilis, materiam continens puru-lentam casei putrefacti adinstar. Testiculus erat mediocris magnitudinis, at dimidia ex parte corruptus. Uterus tamen

naturaliter erat constitutus, & decentem habebat magnitudinem, atque in ejus cavitate, ne guttula quidem aquæ conspiciebatur. Meatus ex utero, tubas spectantes, erant aperti, ita ut liberè, & sine ullo impedimento ex utero in tubas utrasque stylus penetrâret, usque ad tubarum medietatem, ultra quam progressus nequaquam concedebatur. Hepar extrinsecus erat foedi coloris, & multis hydatidibus obsitum, quarum aliæ ovi columbini, aliæ ferè ovi gallinacei, aliæ minoris erant magnitudinis: quibus tamen non solum hepar, sed etiam aliæ in abdomine partes scatebant: interior hepatis substantia satis sani, & rubicundi coloris conspiciebatur. Lien similiter benè erat constitutus. Ventriculus ad minimum naturali quadruplo major apparebat, quem non aperuimus ob magnum foetorem: intestina erant atrii coloris & sphacelata: pertusum diaphragma, rubicundi humoris copia cum impetu effluxit: Cætera ob magnum foetorem non inquisivimus, quæ omnia ex adjuncta figura meliùs intelligi poterunt: Vide Fig. XXVIII.

A. Ventriculus naturali quadruplo major.

B. Lien. C. Hepar multis hydatidibus scatenis. DD. Intestinum Colon. EE. Intestina tenuia adlatus flexa. FF. Arteriæ magnæ truncus. GG. Venæ cavæ truncus. HH. Venæ emulgentes. II. Arteriæ emulgentes. KK. Renes: LL. ureteres abscissi. MM. arteriæ spermaticæ. NN. Venæ spermaticæ. OO. arteriæ iliacæ. PP. Venæ iliacæ. QQ. uterus secundum longitudinem divisus. R. uteri fundi cavitas. SS. tubarum principia naturaliter constituta. T. obstructio in tuba dextra, ubi maximus ille aquarum tumor initium fumebat. V. ipsa tuba dextra copiosissimâ aquâ referta. aaaaa. vasa sanguinea valdè distenta, & per superficiem tubæ dispersa. bbbb. hydatides diversæ magnitudinis. cccc. portiones adiposæ extrinsecus tubæ adhærentes. W. locus apertionis è quo aqua magnâ vehementiâ profluxit. d. testiculus dexter. e. dextræ tubæ fimbria. X. sinistra tubæ magnus, purulentus, & fungosus tumor. fff. vasa sanguinea per superficiem tumoris dispersa. ggg. aquosæ vesiculæ

Fig. 28.

f. 234.

Annus II.

ficulae diversae magnitudinis. h. testiculus sinister. Z. alius tumor mollis, & putridus sinistrae tubae adhaerens. i. portio ligamenti uteri lati. kk. ligamenta uteri rotunda. l. cervix uteri. m. internum uteri osculum. n. rugosa vaginae uteri substantia.

Hujusmodi tumoris genus fuisse reor in *Filia Herlibergensi* nostrate, obstructione mensium per aliquot annos laborante. *De Muliere hydropica*, cui abdomen fuit plenum tumoribus, & uterus à me dissectus tuberosus, vide Parergon Sextum Nobilissimi Pythagorae nostri, Anno 1681. Genevae cum icone impressum.

Sub cura mea fuit matrona nobilissima XLVIII. annorum, quae circa initium anni 1680. obortâ lumborum lassitudine, & repetitis per vices rigoribus, concepisse sibi imaginata est, ferè namque per integrum annum venter intumescere coepit, cum motu sensibili, medio gestationis tempore percepto; totò hoc tempore nil molestiarum perlenfit, nisi quòd somnus ob lumbos dolentes interruptus fuerit, & menis sexto aquae copiosius utero extillârint. Absolutò statò pariendi tempore, videlicet Novembre anni octuagesimi, dolores parrus insurgabant, quasi Infans ad exitum promoveretur, signa omnia instantis partûs aderant, mammae turgebant, liquores iterum copiosi utero secreti sunt: obstetrix cum adstantibus purificationem expectabant, at eventu lugubri, nihil enim præter aquas secretum fuit: tertiâ tandem vice, quadragesimâ quintâ hebdomade cum doloribus magnis liquor prorupit, nifus hos impendebat strenuè, quoties autem aquas has evacuavit, lochia quoque fluxère copiosa, sed ventris tumor idem permansit: anno octuagesimo primo circa pentecostem in æstate thermis Badensibus usâ, ventrem aliquantum detumuisse percepit, remanente motu in utero, quasi infans sese volutaret, motus hic in sinistro quàm dextro latere magis sentiebatur: exhibui sal volatile oleosum Sylvii, & Balsamum Embryonum, nihilominus dolor lancinans in imo ventre singulis

menfibus ingravescebat: defitit ab illorum usu, tum menftrua tertiâ quaque hebdomade redierunt absque dolore per tres menses, inde substituerunt per duos menses, incipiente autem mense tertio in fine Martii anno 1682. tanta vis sanguinis elisa est, undecim integris diebus, cum passionibus hystericis, cardialgiâ opprimente, vomitionibus, alvi adstrictionibus, spasmô in articulis, ventris & lumborum dolore lancinante, & tandem sudoribus, cum mortis metu singulis vel quatuor septimanis per paroxysmos repetentibus: finitô paroxysmô, lassa jacet, appetitu prostratô, ructibus, siti, insomniis, somno interrupto, ardore lumborum, palpitatione & tremore cordis: furori huic tandem obviam itum est Diaphoretico Jovis: speciebus Diajovis Mynsichti, omissis menses nimum moventibus, Pulvere Marchionis, Cinnabari, & thermis Badensibus, interim semel sepulchrô, lapide contactô infidens in templo, paroxysmum iterum accersivit: Sed utinam sale volatili oleoso semper perrexisset ægra, atque usum priorum medicamentorum, quos parare novit, neglexisset, citius restituta, & uterus ejus ad gerendum foetum melius dispositus esset: tantum enim abest, quod Apollo Medicorum nostratium mihi objecit, ut salibus volatilibus urinosis & oleosis lympa furiosa fiat, & acuatur, ut iis potiùs blandè contemperetur, particulis acris intemperatis per urinam expulsis: Horum medicamentorum virtus in hydrope, in uterino spasmô, inflationibus & sexcentis aliis mulierum malis tantum non divina cenferi consuevit.

Erat & alia femina, quod mihi Excell. Wepferus communicavit, ætatis annum 33. agens, staturæ brevis, habitu corporis gracilis-pallida, melancholica. Virgo inordinatos, & sæpè suppressos menses habuit, maritata septies mater facta, semel abortum tredecim septimanarum passa. Puellam ultimam lactavit aliquantisper, quæ sponte sua semet ablactavit, lac penitus averfata, ejulans quoties mammis admovebatur Julio mense. Cùm se per septimanas tredecim jam gravidam putasset,

tâisset, menstrua fluere cœperunt: primùm ordinarium fluxum non magnificet, at postquam & diutiùs & copiosius fluere cœperunt, lecto affigi cœpit, adeò ut aliquot septimanis, ne per horulam extra lectum perdurare potuerit. Vomuit creberrimè assumpta alimenta & medicamenta: cardialgia molesta erat frequens, non continua, sed per vices rediens, nullâ certâ periodò, ut plurimum tamen assumptò cibò: verebatur perpetuò lipothymiam, quæ tamen nunquam supervenit: sitiit semper præter consuetudinem: medicamenta varia præscripta sunt ad enormem compescendum fluxum: data Rosarum Conserva cum lapide hæmatite; pulvis item hæmatitis: pillulæ de cynoglossa, Bolus armenus, flores balauustiorum: potus erat ex aqua equiseti, decocto centinod. perfoliat, & emulsione amygd. paratus, gelatinas harum viribus imbutas comedit: Exteriùs unguentum Comitissæ, nutritum, cum bolo armeno applicatum omnia frustra. Tandem medicamenta averfari cœpit interna, præter decoctum centinodiæ, & amygdalarum dulcium emulsionem, idque per dies quatuordecim: assumpta enim insipida statim revomuit; primo Septembris manè venæsectionem administrata extra lectum valdè tremere cœpit, mox omnia evomuit: (molam veritus sum, quia septimanâ tertiâ frustum instar portionis hepatis uterini exclusit) vesperi dolores partûs in dorso & ventre oriri cœperunt; circa horam quintam decem sibi cohærentes vesiculas aqueas acinorum uvarum mediocrium magnitudine: brevi post ingentem numerum harum vesicularum dense sibi conjunctarum cum hepate uterino exclusit, credidi ultra libram semis pependisse omnes cum hepate. Aderat verum hepar uterinum, ut fœtui viginti quatuor septimanarum, cum chorio, in quo continebantur vesiculæ hæ magno numero, velut acini uvæ mediocris, pisi, lupini, ciceris, & minoris magnitudine, ferè rotundi: omnes sibi cohærentes densam uvam referebant, continebant humorem limpidum instar crysalli, duæ etiam juglandis magnitudine liquorem flavum, insipidumque

dumque continebant: per medium ferebantur vasa sanguinea in varios ramos dirempta, qui surculos impertiebant vesiculis singulis. In partu chorion ruptum credo, putoque tan-
 toperè menses fluxisse, quia uterus plus alimenti attraxerat,
 quam vesicæ requirebant. Aliàs gravidæ umbilicus promi-
 nuit, quod hac vice non factum; die 20. Augusti ante excre-
 tionem venter subitò elevatus fuit, ante vix major naturali,
 de latere in latus instar saxi movebatur. Molæ latitudo pal-
 mam excedit: crassities palmam superavit, longitudo autem
 tres palmas. Excretis vesiculis cardialgia & vomitus cessârunt,
 meliusque habere cœpit. *Simile exemplum* nuper in Picto-
 ris G. uxore animadverti: Horum annorum XXV. die decimo
 septimo Januarii hujus anni conquerebatur de capitis dolore,
 fiti, & matricis inflatione, præcedente autumno abortum se
 passam esse molæ cujusdam informis, quam per quatuor men-
 ses utero gestârît. Inde lochia per mensem fluxerint, hinc mox
 substiterint, moxque redierint, usque in hanchoram, lan-
 guis autem carniū loturam referebat, magnum capitis do-
 lorem semper sustinet, & vomitum perpetuum, oppressio-
 nem cordis, & animi defectiones, quæ cum vertigine & hor-
 rore incipiunt, insomnia adsunt, & melancholia uterina: die
 XXI. Januarii noctu abortivit molam carneam semipalmarem
 pluribus fibris perspersam, cum sanguinis fluxu copioso: cir-
 ca molam undique hydatides ovales conspiciebantur, neque
 vestigium infantis ullum aderat, sed informia cuncta; hyda-
 tides autem omnes lymphâ coagulatâ plenæ fuerant, & fibris
 sanguineis perfusæ atque in racemo quasi dispositæ.

Nunc ad propositum redeo, & dico: serum à sanguine
 dissoluto ex venis & arteriis, osculis earum, ponderis elevatio-
 ne ad apertis, vasisque lymphicis ruptis, aut erosio in Abdomi-
 nis cavitatem, vel aliam corporis partem exsudâsse; enim ve-
 rò, fit hoc, vel cum ex vitiosa Diætâ, nimia vini, & præcipuè spi-
 ritûs vini ingurgitatione, vel alia quadâ de causa sanguificatio
 læditur, & loco boni sanguinis aquosus & serosus gignitur,
 nam,

nam, quia serum cœteris sanguinis partibus minùs arctè junctum est, idcirco facilè & minimâ quâvis occasione ab ipsis secedit, unicò sudoris exemplò, qui laxè dispositam sanguineam massam prærequirit. Insuper hoc contingit, si tumores scirrhosi, ganglia, tubercula, aut aliæ quædam obstructiones, vel concretiones p. n. circa mesenterium, lienem, hepar, uterum, pancreas, aut alia imi ventris viscera excitantur; dum enim istis in locis Circulatio sanguinis impeditur, ut cruor per arterias vectus quoquo modo reduci queat, pars serosa è consortio ejus expressa in cavitatem decidit, vel hydatides efformat, hujus rei experimentum vide in Lowero, mihi olim amicissimo, tractatu de Corde, capite 2. item Willisii Pharmaceut. Rational. part. 2. sect. 2. cap. 3.

Balsamum verò sulphuris exacerbavit lympham sive serum & ad falsedinis gradum altiorem evexit, sitimque ægræ excitavit; si causâ mali hujus cachexia, & depressa in sanguine balsamicæ particulæ extitissent, non ita nocuisset hoc medicamentum, sed quia à ruptione alicujus vasis lymphici id evenit, meritò accusandus & circumforaneus ille, qui causam morbi ignoravit, & supra eandem formam plures calceos parare studuit.

OBSERVATIO XCVI.

D. JOH. de MURALTO.

Puella chlorosi & vermibus laborans, hel-
lebori albi infusò haustò, mortua, & ob
graviditatis suspicionem à me
dissecta.

B. T. Puella XXX. annorum, menstruis per aliquot menses deficientibus, multum dormituriit, lassata sitivit, præcordiorum pressionem sustinuit, venter indies increvit: Usâ medicamentis chalybeatis & matrici dicatis,

dicatis, sæpius lumbricos dejecit, & in alvo magno cum pruritu ascarides sensit, tandem cum spatio octo hebdomadarum ab his reptilibus liberari nequivisset, moræ pertæsa, à Rhizotomi uxore E. K. radicem hellebori albi pro solido emit, & per totam noctem Vini albi cyatho infudit, infusum manè jejunò stomachò tepidè hausit, post horæ quadrans sequebatur singultus, strangulatio circa gulam, cum anxietate & incendio circa præcordia, fortibus & frequentissimis sternutationibus, cum vomitu, spasmo, & convulsionibus, quæ neque Theriacâ, neque Diascordio, neque Confectione hyacinthorum, neque clysteribus, neque aliis cardiacis, vel opiatis mitigari potuerunt, sed circa noctem duodecim horarum spatiò, miseram morti tradiderunt.

Apertò cadavere, Ventriculum sero turgidum, & intestina flatibus distenta inveni: nigræ præterea maculæ cum corrosione in ventriculi tunica interiore reperiebantur: Omentum corruptum & lacerum erat. Thorax aquâ repletus, pulmones sero scatentes, spongiosi nigricantes, cætera verò sine labe reperta fuerunt.

SCHOLION.

TAntâ opus est in benè faciendâ Medicinâ prudentiâ, ut pèsapè etiam in Artè celebrioribus absque scrupulo & errore in eadem pergere sit difficillimum, nedum in Artè peregrinis, imprimis verò Empiricis atque mulierculis, quæ vel unicâ Receptâ omnes curare morbos, ceu unico calopodio omnes pedes adaptare student, tamq; enormiter hallucinantur, ut miseri de vita periclitentur. Similiter & hi peccant, qui corpus suum hujus farinæ hominibus concredere non verentur: Utrique non perpendunt æquâ animi lance, fortiora purgantia sinistrè exhibita naturam hujusmodi Veneni induere, quod mortales in gravissimos morbos præcipitare, & morti tradere valeat, id quod experientia quotidiana evincit. Quare Magnificentissimus noster Magistratus perquàm prudenti decreto, solitam antiquitatis consuetudinem observans, & præparationem & admini-

administrationem Pharmacorum pro ægrotis concivibus, Medicinæ Doctoribus ipsis commisit, ut majori religione tractarentur & conservarentur ægroti, variaque experimenta observarentur, & omnis generis salutaria remedia excogitarentur. Attamen, cum plerique ægrotorum perpauca in Sanitatis Custodes Medicos erogare nummos satagant, seseque invicem consiliis communicatis erigere studeant, & libertate undecunque accipiendi medicamina in Patria fruuntur maximâ, nec non Medicis ipsis cuncta ex voto haud semper succedant: cum è contra aliquæ Empiricorum Medicinæ effectum desideratum edant; fit, ut etiamnum tam audaces reperiantur complures, qui vel tartareâ temeritate noxia pro salutaribus, & pro antidotis venena propinent, id quod graviter serò sapientes luunt.

Ægra nostra cachectica fuit, & sanguinem fovebat subpallidum, cujus sulphur à serosis particulis obtundebatur, uterus verò viscositate & pituitâ fartus, menstrua non reddebat, ut hinc factâ regurgitatione ad habitum corporis, oppressio cordis, membrorum languor, somnolentia, sitis & tristitia oborta, quinimò infecta illa in corpore suscitata fuerint, atque venter in altum increverit, nullâ (quod ex sectione demonstratum) graviditate præsentente.

Assumpsit infusum Hellebori albi: Radix hæc saporem habet acrem, igneum, partiumque tenuissimarum est, & magnâ copiâ salivam elicit, gulam contrahit, os cum calore exsiccat, & hinc violenter purgat per superiora, aliquantum etiam per inferiora. Vis hujus radicis usque adeò stringens est, ut instar laquei collo inducti, suffocet, omnemque universi corporis humiditatem in ventriculum abripiat; fibris quoque, nervis, atque membranis, septicâ suâ & erodente qualitate tam infensa sit, ut spiritus animales in iis contremiscant, horreant, & quam inhabitant molem, stringant, sternutationes, motus convulsivos, ac spasticos causentur, & veluti fermento labefactati, in proprio suo motu vel etiam sanguinis circulari, subsistant,

stant, sufflaminentur, vel cum vita è corpore migrent. Si verò minore sumatur quantitate hæc radix, tantas quoque vires non exerit, sed ventriculo labem inurit, quâ ægrotantes perpetuò spuerè coguntur; neque cibos amplius hi benè concoquunt, circa præcordia premuntur, & aliquot post pastum horis ebullitionem in hypochondriis perferunt, ac vel nullò molimine alvum liberam tenent. Extractum hujus radice convenienti dosi exhibitum, hysterics mulieribus persapè symptomata Epilepticorum concitare, ructus atque singultus frequentes edere certum est.

Venenum hoc nihil aliud est, quàm vis in hellebori radice sepulta, vitalibus & animalibus spiritibus singulariter noxia ac vitæ animalis totâ substantiâ dissimilis, & deleteria, ac sicuti & cætera purgantia agit irritatione ob acrimoniam salino-sulphuream, magis vel minùs volatilem, patentem vel latentem, non fermentatione solâ; Liquant verò & fundunt Purgantia humores promiscuè, naturam stimulant, ut collecti, & adducti excernantur, sicque non Helleborus tantùm, sed & Colocynthis, & Scammonæa, & Esula, & Thymelæa, & Gratiola, & Jalappa, & Ranunculus & Aconitum, igneam hanc vim, nisi præparentur, induere queunt, prout à ventriculo actuetur, vel alio modo intendatur. Irritatio hæc venenata non à primis elementorum qualitatibus, sed ab idiosyncrasia dependet, quæ in essentia corporis universi residet, & ab astris, sicuti & nostrum temperamentum specificum dirigitur; Lumen enim nostrum, ignem lucidum, venena spiritibus suis, & excessivâ igneâ salinâ, interdum corrosivâ & colliquativâ facultate, dum spirituum pingue oleosum & sulphureum in serositates resolvunt, & in liquamen atque putrilaginem transmutant, extinguunt: Partim etiam igne suo frigido, spisso, tenebricoso vitam obruunt, qualia sunt soporifera, narcotica, papaverina, opiata, intybacea, cichoracea, & omnia fermè quæ sunt lactescentia, Cicuta, Hyoscyamus, Solanum, Mandragora, Datura Turcarum &c.

Quæri-

Quæritur hîc an Doronicum quoque sit ex genere Aconitorum, & hominibus temerè, sicut & helleborus propinandum? Respondeo, quæstionem hanc è vexatissimis esse, & dissentire admodum Doctores, alii enim negant, alii affirmant. Inter illos sunt *Matthiolus in edit. Germ. Gesnerus l. de Aconito, Pena in Advers. Camerarius, Julius Alexandrinus, Lobelius; Collegia: Bononiense, Amstelrodamense, Londinense, Lugdunense Gall. Antverpiense, Cordus in Dissens. Norimbergensi*, qui omnes indemne esse Doronicum affirmant, & in Diambra Mesuæ, & aliis Confectionibus, ut Elect. de Gemmis & Aromat. recipiunt. *Schröderus etiam Pharmacop. Med. Chymica lib. IV. c. 128.* vim Doronico Alexipharmacam tribuit. Contra inter affirmantes sunt præter *Cortusum & Joh. Bauhinum*, qui experimentum in cane fecit, *Maranta*, qui primus radicem Doronici accusavit *1. Meth. 11.* si credimus *Hofmanno de Med. Off. 11. 4. 5. p. 11. Aldrovandus & Matthiolus*, qui p. m. 763. ed. *Bauh.* Doronicum dæmoniacum vocandum esse dicit. Hic tollendus est *Joh. Bauhino* scrupulus, qui quærit *L. XXV. Hist. Plaut. p. 17.* quær *Matthiolus* sibi sit contrarius? faciam id verbis *Ill. Hofmanni l. c. Matthiolus ab initio quidem acriter se opposuit, sed demùm consentit, partim Cortusii motus auctoritate (qui Patricius Patavinus erat) partim experimento. Occo in diss. Aug. pro Doronico interdum Galangam substituit. Joh. Bauhinus l. c.* mavult cum *Avicenna, Fuchσιο, Collegio Florentino, Gesnero, Camerario, hort. & aliis pro Doronico Caryophyllorum dimidium substituere, aut Rutam, aut Aristolochiam, quàm Doronicum nostrum pro veterum Durungi usurpare. Collegium quoque Ultrajectinum in Diambra Mes. rad. Doronici omittit.* Itaque si auctoritatibus certandum sit, non desunt, quibus utraque pars sese defendat, *Magni Viri.* Sed antequam quicquam ego determinem, monere debeo, multa esse Doronica, & primò scire licet, non esse nobis sermonem de *Doronico Plantaginis folio C. B. quod Rusticorum ferè Theriacè est, atque Panacæa, quo de videatur *Schröderus* sub Lupilagine, vel Lagea Lupi: sed lo-

Hh 2

quimur

* Vid. Eph. 9. 10. obs. 11. Arnica.

quimur de Doronico vel rotundo vel oblongo folio, vel Romano, sive scorpii radice. Horum enim virtutes similes esse puto. Sed utut esset indemnis hæc radix, tamen quia tot Authores gravissimi contradicunt, non puto in Alexipharmacis locum habere posse. Id enim agendum est, ut tutò curemus. Tutò autem non curamus, nisi medicamentis utamur, quæ à calumniis libera sint, & experta. Expertæ verò non sunt, quorum non est experientia infallibilis. Hujus autem radicis talem non esse, ab ipso *Gesnero* probat *Hofmannus*, scio, inquit, *Casp. Welfsum* in Orat. de Obitu *Gesneri* scribere, *Peste esse mortuum. Sed manum mihi injicit Costæus in Elect. de Arom. Mes. esu hujus radicis perisse*; quâ de re vide ulterius *Hofmanno* notata, & allocutionem ad *Gesneri* Manes. Quamvis igitur dicat *Schröderus*, quòd Moderni *Matthiolo* non subscribant, sequendum tamen est, non quod fit, sed quod fieri debebat. In rebus ejusmodi ambiguis præstat substituere certa, de quibus nemo litigat, quorumque non minor est efficacia. Hæc mea de Doronico est sententia, nec quicquam, moror, quòd *Dodonæus hist. stirp. p. 438.* nonnullis tantum animantibus exitialem esse dicat, uti canibus, hoc enim satis certum & compertum esse ait, Homini verò salutarem esse. Hoc probat, quia radice absque noxa hætenus utimur in officinis, ingreditur enim *Diambram Mes. Diamargariton calidum Avicennæ*, ex quo tamen *Fuchs* expunxit, *Diamoschum dulce & amarum Mesuæ*, *Electuarium de Gemmis Mes. Confect. Liberant. Incerti*, *Electuarium lætificans Rhafis*, *Philonium Persicum Mes. Esdræ antidotum ex Actuario*, ubi *Mamœræ* loco *Doronicum Romanum* sumere jubet *Cordus*. At verò respondeo *Dodonæo*, ab usu illo officinarum non posse probari *Doronici* salubritatem, cum aliis enim plurimis miscetur, & exiguâ satis dosi: oppono verò ipsi certius experimentum, quod in canibus sumitur, & *Gesperus*, si verum est, in se ipso suo damno verum deprehendit. Si certam ejus experientiam habere cupimus, sola hæc radix erit propinanda. At, quis tentabit, si non ligna vel lateres, ut inquit *Galenus*

Galenus in Aphorif. 1. I. curamus, sed homines, Templum Spiritus Sancti, ut Apostolus ait. Sanè si videas canem tolli, an adeò audax quis erit, ut homini temerè propinet! verbo: Abeat Doronicum ad Garamantas & Indos!

Novi tandem Medicos & Chirurgos quosdam, qui Nucem vomicam (*Kra. nâuglein*) contra quartanam cum gentianæ radice aliisque mixtam exhibere non dubitant, Experimenta varia in animalibus facta, imprimis Majorum meorum venerandorum, piæ memoriæ, parùm attendentes. Ita enim *Conr. Gesnerus* noster ad *Johannem Bauhinum* 11. Febr. Anno 1564. scribit, ut videre est in Epistolis *Gesneri à Casp. Bauh.* editis:

Joh. Jacobus Muraltus F. cum Bada nuper esset, in meam gratiam varia venena experiri voluit in canibus, sed reliqua ferè nihil eos affecerunt. Nucis vomica autem ðB tantùm, cum didisset cani in carne cruda, post hora quadrantem canis obdormit, & inter dormiendum modò caput movebat, ac si convelleretur, modò tibias anteriores, modò posteriores, tandem post horas quatuor extinctus est. Tum rursus alteri Cani idem venenum similiter dedit, & tres ferè horas post, cum vehementibus Symptomatis corripere, Antidoti Saxonica mea Drachm. ð. cum carne cruda exhibuit (quam aliquandiu quidem canis accipere detrectabat, sæpius verò, & subinde oblatam tandem admisit) non est autem mortuus, quòd sciat, nam post horas quatuor rectè ambulante eum vidit. Hinc & narcoticam esse Vomica, nucem vulgò dictam, & velopio deteriorem apparet &c.

OBSERVATIO XCVII.

D. JOH. CONRADI PEYERI.

De Ciconiæ ventre, & affinitate quadam cum ruminantibus.

Cum subcivivas horas omnes merycologiae nunc impendam, cujus sciagraphiam Ephemeridum anno I. Decuriæ

riæ secundæ inferui, veniam dabunt symmystæ, si parcius impertio, quæ ad augendas ac exornandas Ephemérides quoquomodo faciunt. Illic sanè compensare studebo quidquid hîc tempus me deficit, minimè voluntas. Experimentis quæ ad illustrandam historiam de ruminantibus & ruminatione requiruntur intentus, præterita æstate Ciconiam inter alia dissecui, quòd apud *Ælianum* legissem id animalium genus pullis suis antea deglutitum cibum refundere, quæ actio mihi affinitatis plurimum habere videbatur cum ruminatione, atque etiam differre ab eo quod columbæ factitare consueverunt, pipionibus suis escam reddentes: namque ingluvies est columbino generi, triplici anfractu insinuata, qua ciconiæ penitus destituuntur, utpote quibus etiam *Fabricius ab Aquapendente* ventriculum unicum tribuit. Igitur re inspectâ, & gulam valdè amplam reperi, & ventriculum in alvo vastum ac planè carnosum atque callosum, aliter tamen configuratum quàm anseribus & gallinis, è quarum ventre nihil potest vomitu aut aliâ ratione sursum expelli, ob musculorum & calorum pertinaciam & conjunctionem arctissimam. In ciconiæ ventre laxiora erant omnia, & fibræ carneæ robustissimæ ac penitus musculosæ utrinque ex intermedio centro anguloso excurrentes in amplum orbem conjungebantur, superstite insigni cavitate ad escam recipiendam. Fibris istis se repente constringentibus fieri omninò potest, ut per gulam iterum ejiaciatur, quidquid fuerat ingestum cibi. Exstat & aliud singulare naturæ artificium, limbus nimirum aut valvula rugosa propè pylorum, ita connivens, ut dum venter fortiùs commovetur, præcludendo caveat, ne quid crassamenti impetuossè ad intestina penetret. Ante ventriculum in stomacho obversabatur sinus ille glandulosus, quo volucrum plurimæ gaudent, succum fundente instar fermenti efficacem ad resolvenda alimenta. In ventriculo nihil præter scarabæos & cantharides devoratas reperi; succus autem glandularum stomachicarum penè croceus erat ac turbidus. Non ignoro Ex-

cellen-

F. 36. p. 208.

cellentissimum *Job. Jacobum Wepferum nostrum* de ciconiæ ventriculis Ephemeridum Decuria I. Anno II. Obs. CCLI. curiosa multa literis consignasse; at neque hoc, quantulumcunque est, superpondii ingratum aut incuriosum fore confido, cui iconem, quæ adhuc desiderari posse videbatur, adjungere libuit; ubi A. gulæ abscissæ portionem denotat, B. bulbum stomachi glandulosum, glandularum basibus orbicularibus transparentibus; CCC. ventriculum ipsum, ovi formâ, fibris carneis tanquam radiis undique à centro ad circumferentiam deductis: D. Centrum angulare nerveum, seu tendo, cui ex adverso alius intelligatur oppositus. E. pylorus cum intestinorum principio.

OBSERVATIO XCVIII.

D. SAMUELIS LEDELII.

De

Cervæ Cornutæ.

Curiosè dum perlegi Observationum Curiosarum Annum 9. & 10. offendi, quod Excellentissimus Dominus Langelottus Observ. 88. adduxit Cervam cornua habentem. Id uti oppidò rarum & singulare est, ideo quid in hocce passu legerim, adducere operæ pretium esse duxi. Colerus lib. 14. Oeconom. de Venation. cap. 35. ubi agit de Cervo & ejus natura, hoc habet, id quod ejus verbis Germanicis hîc exhibeo. Johannes Langius scribet in seinen Epistolis Medicinalibus daß ein Marggraff zu Baden eine Hinde oder Hirsch in gefangen / welche Hörner oder Geweyhe gehabt / und dieselbe Hörner hab er dem Könige aus Franckreich verchret / und der König habe sie auch in seinem Garten inwendig nicht weit von der Thür an die Wand annageln und auf ein Tafel ein die Zeugen darbey schreiben lassen / so über und bey dieser Jagt gewesen und es selber mit angesehen haben. Quod non una eademque fuerit cervæ, circumstantiæ explanant,

explanant, ideò roboratur adducta Observatio, celeberrimique Morhofii Elegia & huic applicanda cervæ.

SCHOLIION.

Lecum hunc in *Joh. Langii lib. 1. epist. med. 70.* in qua de varia stirpium, frugum, animalium, & humani sexûs metamorphosi agit, invenio; Locum integrum adnotâsse huc, è re præsentis fore, arbitratus: *At illud majori admiratione dignum, in utero cervi, quem Illustriss. Princeps Henricus, Comes Palatinus, propè Oeluvangh ceperat, cornigeri dum evisceraretur, repertum fuisse hinnulum, membranulis circumseptum. Cervos quosdam naturam sexûs variare, cornua, virilia cervorum arma, atstantur, quæ cervos quandoque gestare observatum est: quali Marchio quidam Badensis olim capta, ejus cornua Regi Gallorum dono miserat, quæ Ambasi in Regio horto prope januam interiorem parieti affixa, subscriptis in tabella testibus, qui venationi interfuerant, cernuntur. Quod cum Naturæ saltem lusum innuat, sexûs mutationem, quam præfatus clar. Autor ostendere hîc conatur, non evincere, obiter notare adlubescit. Conferantur, quæ simili de materia *Vhys. Aldrovandus in lib. de quadruped. bisulc.* protulit.*

[*Luc. Schröck. L.F.*]

OBSERVATIO XCIX.

D. BENJAMINI SCHERFII.

De

Lactis copiosa quidem & diuturna è mammis mulieris gravidæ, at innoxia effluxione.

Quamvis *Hippocrates V. Aphor. 52.* expressè pronunciet; *ἢν γυναῖκί ἐν γαστρὶ ἐχέσῃ γάλα πολὺ ἐκ τῶν μαστῶν ῥυή, ἀδυνάτο ἔμβρυον σημαίνει, ἢν δὲ σπέρματι δὲ μαστῶν ἔωσιν, ὑγιατιότερον τὸ ἔμβρυον σημαίνει;* Novimus tamen mulierem primariam 28. annorum plethoricam & primiparam, cui à quinto con-

conceptionis mense usque ad tempus partus singulis diebus maxima lactis copia è mammis sponte effluxit, ita, ut quantitas effluentis lactis $\text{℥i}\text{ss}$. quotidie non solùm æquaret, sed per continuum hunc lactis effluxum mammæ etiam satis extenuarentur, salvo tamen & robusto permanente foetus motu. In consilium vocatus effluxum hunc à nimiâ tam sanguinis, quàm alimenti copiâ provenire arbitratus sum, ideoque, ne foetus à nimiâ sanguinis copiâ obrueretur & suffocaretur (sicut in diversis gravidis mulieribus plethoricis, quarum foetus à nimiâ obruente & suffocante plethorâ ob repudiatam & averſatam Venæsectionem fuere extincti, observari licuit) mulieri huic autor fui, ut sanguinem per sectionem Venæ Medianæ in brachio detrahi patiatur, quam etiam ternis repetitis vicibus in utroque brachio institui & singulâ vice ʒvj . sanguinis detraxi, quo factò effluxus ille nimius, adhibito insuper victu tenuiori, conductisque in auxilium ligaturis partium inferiorum adjunctoque modico corporis motu, non penitùs quidem evanuit, ad $\text{℥i}\text{ss}$. tamen remisit & in hâc quantitate usque ad tempus partus perseveravit, quo elapso foetus satis robustus & perfectus est subsequutus in hunc usque diem superstes.

SCHOLION.

Simile abundantis in prægnante lactis exemplum recenset Exc. D. Vit. Riedlinus in Centur. Obs. 100. Cui imprimis addendum, quod Nob. D. Hannemannus in Vol. 3. Act. med. Hafn. Barthol. Obs. 16. notaverat, in paupercula, pane licet atro solùm vesceretur, undamque biberet, observatum; & superioris decuriæ anni 6. & 7. observ. 70.

[Luc. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO C.

D. BENJAMINI SCHARFII.

Aquæ ex utero prægnantis, II. ante partum
mensibus quotidianus quidem, at inno-
xius effluxus.

HUmorem, qui aquæ ad instar paulò antè partum ex utero prægnantium, ad lævem, lubricam & facilem viam foetui per uteri collum exeunti parandam, effluere consuevit, in membranâ foetum in utero immediatè cingente, amnios dictâ, contineri, inque eò foetum, ferè natare notissimum est. Humor hic naturaliter non effunditur, nec continens ejus rumpitur, nisi partu instante & foetu membranas se involventes lacerante. Præternaturaliter verò nonnunquam contingit, ut membranæ foetum in utero continentem variis ex causis vel rumpantur, vel nimium quantum dilatentur, ita, ut per eas humor ille inibi contentus vel subitò & copiosè in disruptione, sensim verò & paulatim factâ dilatatione ex utero profluat vel destillet; Quod si contingat, malum ut plurimum signum vel partus laboriosi, vel foetus imbecillis & ægrotantis, aut planè abortus futuri à Medicis habetur. Mulierem tamen hic locorum novimus, cui duobus ante partum mensibus singulis diebus aqua sensim ex utero effluxit, unde perterrita consilium petit. Quamvis verò dubiam proposuerim prognosin, malumque vulgò haberi signum hunc multo ante partum tempore contingentem effluxum monuerim, bonâ tamen spe eam erexi, cum aqua jam dicta non confertim ex utero proruat, sed paulatim & sensim destillet, sicque dilatationem potiùs, quam ruptionem membranarum foetum cingentium denotet; Ut tamen non bonâ solùm victûs ratione, verùm etiam internis externisque foetum roborantibus medicamentis (licèt foetus motus
satis

fatis robustus & liber observetur) utatur, autor fui & sequentia præscripsi:

- I. ℞. Aquæ fl. borrag. bugloss. aa. ℥ij.
cordial. frig. Bals. Embryon. aa. ℥ij℥.
Succ. granat. Aurant. aa. ℥j.
Syr. rub. Id. Corallor. cort. Citr. aa. ℥i℥.
Tinct. corallor. ℥ij. M. D. S.

Stärck Liquor, alle drey Stunden drey Löffel voll davon zunehmen zc.

- II. Externè ℞. Fol. Rosmarin. Meliss. Basilic.
Flor. lavend. rosar. aurant. aa. M℥.
Caryophyll. macer. cinamom.
Nuc. Mosch. cardamom. aa. ℥ij℥.

M. & grossè concis. contus. asperg. ol. cort. citr. aurant. aa. ℥℥.
ol. cinamom. gtt. v. caryophyllor. gtt. vij.
Vin. Hispan. q. s.

Includantur sacculo ex syndone confecto, imponantur Umbilico. Hisce adhibitis & continuatis, partus justo elapsotemporis spatio, licet aqua extillans parùm remiserit, felicissimus contigit, puerque elegans & robustus in lucem este ditus, quamvis, aliquot post hebdomadas, epilepsiâ obierit.

OBSERVATIO CI.

D. BENJAMINI SCHARFII.

De

Mensium per os exeuntium curatione.

Virgo 21. annorum plethorica corripitur aliquando, post diurnam mensium suppressionem, improvise vomitu sanguinolento per 3. dies continuante, unde de salute sollicita vicinis rem explicat, qui partim vas in pulmone ruptum, hincque, ob presentaneum mortis periculum, nullis utendum esse medicamentis asserunt, partim

verò, ut, ad compescendum vomitum, aquâ menth. simpl. utatur suadent, quorum consilio obtemperat & vomitum hoc remedio feliciter compescit. Lætam de felici hoc successu graviora mala non metuit, at mensē elapso sanguinolentus hic vomitus iterum redit, quem & vulgari hoc medicamento iterum sistit, eodemque subsequente mensē iterum redeunte, ad consuetum hoc medicamentum tanquam ad sacram confugit anchoram, illudque toties, quoties ab hoc vomitu sanguinolento affligitur, repetit, tamque diu in ejus usu perseverat, donec virium exquisitus languor, appetitus planè depravatus, capitis dolor continuus, lumborum & crurum extrema gravitas, respiratio maximè difficilis, aliaque talia, quæ circa suppressionem mensium contingunt symptomata, accedant. Hisce observatis vomituque cruento iterum recrudescente, malum mihi aperit & meum efflagitat consilium; Cùm igitur viderem & perpenderem vomitum hunc singulis mensibus semper circa novilunium & consuetum lunaris tributi persolvendi tempus accidisse & rediisse, Virginem esse plethoricam & suppressioni mensium obnoxiam, vomitum hunc cruentum non à ventriculo, non ex pancreate, non hepate aut liene provenire, sed nihil aliud esse, quàm mensium in utero stagnantium & per os exeuntium expurgationem à naturâ vegetâ & sanguini stagnanti exitum quarente institutam, significavi, hincque de utendis aperientibus monui & sequentia præscripsi:

I. Vinum Medicatum, quod

- ℞. Rad. V. aperient. aa. ʒj. cichor. exoss. filic. aa. ʒss.
 bryon. ʒiʒ. Ir. nostr. ʒv. gialapp. spir. vin. irror. ʒiij.
 Herb. cusc. meliss. puleg. scolopendr. aa. Mj.
 Fol. Sen. el. ʒiʒ. Summit. absynth. pont. Mʒ.
 Flor. genist. cheir. aa. Mʒ. cent. min. Mj.
 Sem. anis. foenic. aa. ʒij. cartham. probè contus. ʒj.
 Cinam. Caryophyll. Macer. aa. ʒj.
 Sal. tart. ʒiv. concis. contus. D. ad chart. S.
 öffnende Species ʒim Kräuter Wein ꝛc.

Hoc cum officio suo deesse non videretur, excepit V. S. in talo
3. ante novilunium instituta diebus, quam secuta est sequentis
Electuarii & subsequenter Misturæ præscriptio.

II. ℞. Confery. rad. scorzon. cichor. aa. ℥ijss.
fumar. meliss. borrag. aa. ℥ss.

Condit. cort. aurant. citr. aa. ℥iij.

Spec. Diarhod. abbat. diapler. Archont. aa. ℥ss.

Pulv. rad. cichor. cort. cappar. aa. ℥ij.

Limat. martis subtil. ℥ijss.

Brod. rad. cichor. condit. ℥ij. F. Electuar. S.

öffnender Zucker Dos. ℥ij. horâ nonâ antemeridianâ & quartâ
pomeridianâ corpus modicè movendo.

III. ℞. Essent. martis aper. cum Sal. Armon. parat. ℥ss. Tinct.
tartari ℥ij.

Elix. Propr. ℥iss. M. D. S. öffnende Mistur.

Dos. gtt. L. horâ 6. matutinâ & 5. vespertinâ.

Hiscæ adhibitis & per intervalla repetitis medicamentis pur-
gantibus observatâ que diætâ exquisita vomitus cruentus uni-
câ duntaxat vice, in exigua tamen quantitate, rediit, postea
verò penitè emansit.

SCHOLIUM.

Aliud Vomitus ejusmodi sanguinei, quem suppressa men-
strua concitarunt, curati exemplum *Dec. I. Ephem. harum*
Ann. I. obs. 95. recensuit; nec non *D. Bernh. Verzascha obs.*
med. 13. Mart. Rulandus cent. 3. cur. 4. & cent. 4. cur. 67. atque
Gregor. Horstius part. 2. obs. med. lib. 1. obs. 33. Quorum blan-
diori methodo, sanguinis exitum quærentis derivatio à supe-
rioribus partibus ad consuetum locum si fiat, feliciter progredi
licet, quàm si violento conatu, non referato prius fonte, san-
guini exeunti fores naturales claudantur; qualem ab adsum-
to medicamento adstringente & opiato letalem casum profert
noster Exc. *D. Wedelius Opiolog. cur. lib. 2. sect. 3. cap. 3.* Rarissi-
mum est, quod *Dominic. Panarolus pent. 1. obs. 6.* de femina ha-
bet, quæ ab adolescentia usque in senium, per eandem viam,
singulis mensibus superfluum sanguinem evacuaverat. Plu-

res etiam de sanguinis istius per locum illum, simili ex causa, expulsionem observationes aliorum collegit *Schenckius lib. 4. observ. med.* & describit, præter *Thom. Bartholinum cent. 5. hist. 32.* *Joh. Rhodius cent. 2. obs. 64.* Quæ, potiori ex parte in Virginibus dum contigerunt, *Hippocratis* edictum confirmant, *lib. 1. de morb. mulier.* consignatum, frequentius nempe viam hanc in virginibus, quàm mulieribus adfectare menstrua, enunciatis.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO CII.

D. BENJAMINI SCHARFII.

Monstrum à constrictione.

Monstrum, cujus figuram præsens indicat delineatio, anno 1680, ipsis Calendis Maji in oppido Ebeleben ab ancilla stuprata nascebatur, uno quidem prædito capite, at in eo tres oculi, duo nasi, ora duo, menta duo, aures duæ, postea in corporis superficie unicus quidem thorax, at duo ventres, in quorum medio abscissus vasorum umbilicalium unicus funiculus prominebat, duo muliebria membra genitalia, duo ani, quatuor brachia & manus quatuorque pedes erant conspicui. Causa tam monstrosi partus ex ancillâ, matre hujus monstri, quæsita, talis reddebatur, se videlicet clanculum stupratam & imprægnatam vestimenta tam arctè constrinxisse, ut nemo fuerit, qui ob arctissimam corporis compressionem, in gravidationem sentire potuisset, hinc factum esse suspicabatur, ut hæ gemellæ, quæ à natura intendebantur, in foetum tam monstrosum abierint, quæ causa non absque fundamento prolata videtur; Cum enim corpus gravidarum nimium constringitur, locus foetui augendo denegatur, quem deinde facile posse coalescere vel alio modo conumpi, res est in propatulo: Caveant ergò sibi mulieres gravidæ ab hâc superbâ corporis gravidi arctissimâ constrictione,

ctione, ne, mansuetissimâ Dei facilitate & gratiâ abusâ, tales edant partus monstrosos.

Fig. XXIX.

SCHOLIUM.

CUM de rebus physicis conjecturas rationi innixas liberè proferre, nemo Eruditorum prohibeat, idem etiam mihi licitum fore, arbitror. Quamvis autem arctam corporis compressionem gravidis non uno modo nocere posse, haud sit negandum, id quod de pectoris strictura alii jam notarunt, foetum tamen hunc gemellum in principio gestationis fuisse separatum, & ab arctiori demum illa abdominis constrictione coaluisse, mihi vix persuadere possum: tum quòd situs partium, quantum ex delineatione colligitur, id vix permittat; tum plurimas meretriculas, clanculùm imprægnationem itidem strictissimis ligaturis occulrantes, foetus tamen benè formatos & perfectos parere videamus. Japonicæ sanè feminæ, referente *Arnoldo Montano in descript. Legation. Batav. ad Imper. Japon.* ventres mox à conceptione facta fasciis constringere solent, persuasæ, nî fortiter ligatæ fuerint, partum excludi non posse, foetus nihilominus perfectè formatos, nec compressis aut malè locatis membris præditos parientes. Prætera cùm magnus hiatus in duobus hisce corpusculis, dum conjungebantur, fieri debuisset, nullum autem omnino cicatricis indè enatæ vestigium observeretur; caput etiam rotunditate suâ & brachia ac pedes &c. naturali figurâ sint præditi, quæ sanè omnia incurvari ac comprimi unâ, imò multò promtiùs debuissent, non parvum hinc dubium enascitur. Prostant denique tot alia gemellorum connatorum exempla, quos ab hujusmodi ligaturis, aut alia violentia externa fuisse conjunctos nemo dixerit; si, præterquam quòd duo capita, justumque brachiorum ac pedum numerum habuerint, unicum tamen cor, hepatis &c. in eis fuisse repertum, consideretur; quale, præter alios, *Joh. Riolanus in diss. de monstro Lutetia nato, Nicol. de Blegny Zod. med. Gall. Ann. I. Mens. August. obs. 4. & Mens. Octobr. obs. 2.*

obs. 2. atque Consilia Med. Thiermairiana in append. lib. 1. delineârunt; quomodo enim duo ex, gr. corda in unum absque vitalis sanguinis effusione, & consequenter vitæ dispendio, concrefcere possint, haud video. Unde errorem hîc lusumve Naturæ subesse, credere malo, quæ in uno illo ancillæ ovulo duas cicatriculas connatas efformaverat, ex quibus dein, à semine masculino foecundatis, connatos etiam duos foetus fuisse prognatos, mirum videri haud potest. Conferantur, quæ in additamento ad observ. 13. Hellwig. olim simili in materia prolixius examini subjeceram.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CIII.

D. BENJAMINI SCHARFII.

Asthma paralyticum siccum curatum.

Vir nobilis 40. annorum temperamenti frigidi & humidi, coloris pallidi totiusque corporis macilenti post improvisam iracundiam cibo satis crudo & *δυσάγιστο*, ut farcimine fumo indurato & pernisi se replet haustumque cerevisiæ minus defæcatæ superbibit; Hinc lecto se tradens non semel ibidem in amplexum novæ adhuc nuptæ ruit & venereis utitur deliciis, quibus peractis somno obruitur satis profundo. Expergefactus maximè difficilem & laboriosam sentit respirationem, artuum lassitudinem, aurium tinnitum, visûs hebetudinem pulsumque debilem, & respiratio de horâ in horam fit difficilior, rarior & laboriosior, thorax ægrè admodum movetur, tantaque difficultas respirandi capit incrementa, ut & suffocationis immineat periculum, reliqua benè se habent, nihilque ampliùs desiderat, quàm ut respiratio libera reddatur & suffocatio impediatur. Medicus ex vicinia in consilium vocatus varia præscribit medicamenta pectoralia, resolventia ac incidentia, quibus efficit quidem, ut affectus quandoque remittere videatur, qui tamen paulo post eò vehementius

mentius affligit & revertitur, unde æger de vitâ non solum sollicitus, sed moræ etiam pertæsus, & meum requirit consilium; Hinc, cum viderem optima & decantatissima remedia pectoralia Antiasthmatica nihil effecisse, consideratis circumstantiis asthma hoc nec humidum, nec convulsivum, sed paralyticum esse asserui, ejusque causam in denegato & impedito Spirituum animalium in organa pneumonica influxu consistere pronunciavi; Nec me fefellit opinio, paucis enim post hanc assertionem diebus idem Ægrotus & paralyti in brachio sinistro corripitur omniaque recrudescunt prædicta symptomata, ideoque ad Spirituum restorationem, sanguinis pituitosi correctionem & nervorum obstructionem removendam spirituosâ, balsamica & volatilia præscribo, quibus adhibitis, enim non respiratio solum brevi fit liberior & facilior, sed sensus etiam brachii redit, quem & motus quoque felicissimo cum successu sequitur, periculoso hoc asthmate quinto demum mense remittente & in hunc usque diem non redeunte.

Formulæ præscriptæ fuere tales:

I. ℞. Spir. theriacal. camphor. anth. lumbricor. aa. ʒij.

Lavend. lil. convall. aa. ʒiij. C. C. sal. armon. aa. ʒiʒ.

Tart. urinos. ʒj.

Sal viper. succin. C. C. aa. volat. ʒʒ.

Essent. castor. ʒijʒ. ol. succin. ʒj.

MDS. Resolvende Mistur. Dosis ʒj. singulis 3. horis in vino.

Externè brachii juncturas, nucham & dorsi spinam, nec non pectoris regionem sequenti inungere Spiritu curavi.

II. ℞. Spir. lumbricor. formicar. aa. ʒijʒ. cochlear. ʒiʒ.

sal. armon. ʒʒ. ol. succin. lavend. aa. ʒʒ.

MDS. Euferticher Spiritus.

Hiscæ solis adhibitis & continuatis felicissimè evasit.

OBSERVATIO CIV.

D. BENJAMINI SCHARFII.

Febris quotidiana Uretico-Sputatoria.

INter varias febrium hactenus mortales affligentium copias & sequentem, haud ita pridem, annotare licuit febris quotidiana Uretico-sputatoriae speciem, dum Juvenis 24. annorum temperamenti calidi & humidi febre corripitur indies revertente, praecedente horrore & frigore quidem levi & brevi, calore vero eò intensiori, qui ad VI. horas durabat, subsequente. Hanc febrim per tres solidas furere permittit hebdomadas, nihilque ad illam profligandam petit remedii; Imò totum negotium (ut vulgi perversus mos est) naturae commisit, nisi à nimiâ (durante paroxysmo) & continuâ tam urinam reddendi, quàm salivam expuendi irritatione, hincque subsequente summâ virium dejectione ad requirendum medicum coactus fuisset; Quoties enim & quamprimum febris invadebat paroxysmus, toties salivam & urinam reprimere vix poterat aeger, sed continuè jam salivam, jam urinam in maximâ quantitate egerbat, ita ut ne momentum quidem ab hac urinam & salivam egerendi irritatione liber esse posset. Causam hujus mali partim in sale bilis volatiliori, mediante effervescentiâ febrili, ad glandulas salivales copiosius delato seroque admixto & eidem materiam tam copiosiore, quàm rariorem & fluidiorem conciliante, partim verò in acrimonia succi pancreatici serum justò acriùs reddente, & vesicam ad continuam urinæ expulsionem irritante consistere putavi. Curam itaque hoc modo aggressus sum & tale praescripsi Purgans.

℞. Extract. Mechoacann. ℥iſ. cnicopharmac. ℥j.
 Resin. Gialapp. ℥ij. Diagryd. sulphurat. gr. XV.
 Ol. anis. gtt. iij. M. F. Pilulæ justæ quantitatis S.
 Purgir Pillen auf 3 mal.

Diaphoreticum tale, acrimoniam feri temperans, sæpius reit-
randum ordinavi.

℞. Spirit. theriac. camph. ꝑꝑ. C.C. Sal. armon. aa. ʒiꝑ.

Essent. anod. ʒj. M. D. S. *Sonderliche Schwitz-Mistur.*

Dosis guttæ L. ad LX. in vino.

Hisce adhibitis remisit quidem nimius urinæ & salivæ egeren-
dæ conatus, nondum tamen planè evanuit, quapropter & se-
quens exhibui.

℞. Aquæ plantag. endiv. portulac. aa. ʒiv. Succ. cydon.
rub. Id. aa. ʒij.

Syr. corall. ʒiꝑ. portulac. rub. Id. aa. ʒj.

Træ. corallor. ʒij. anod. ʒj. Pulv. absorbent. ʒiꝑ.

M. D. S. *Anhaltender Liquor, offte 2. Löffel voll davon zu nehmen.*

Quo usurpato & ad dies 6. continuato omnia, cum Deo sym-
ptomata remisere,

OBSERVATIO CV.

D. ADAMI à LEBENWALD.

De,

Ossibus Draconum verè existentium &
eorum usu.

Quinque circiter milliaribus Græcis, quæ est Metropo-
lis Inclyti Ducatus Styriæ, non procul ab arce Ber-
negg, cernitur mons vulgò Rettelstain nominatus,
in quo est Caverna 2. milliarium (ut fertur) longa;
inde ossa varia Draconum (ut creditur) deportantur. Ego cu-
riositate ductus misi eò bis exploratores, qui mihi cistam ple-
nam variis ossium fragmentis attulerunt, quæ omnia fodien-
do ex terra eruebantur. Inter cætera erant quasi adhuc inte-
gra & non multum cariola 4. ingentia capita diversæ magnitu-
dinis, ejusdem tamen figuræ, dentes molares ultra 200. Cani-
ni, quos & arma vocant, numero ferme 100. Incisorii pauci,

Kk 2

maxillæ

maxillæ inferiores 4. unguæ 10. vertebræ aliquot, femora miræ crassitie, costæ spuria plures, quibus admixta erat particula, ut ebur polita, cranium hominis representans. Hæc omnia apud me detineo cum spe quod sim integrum sceleton acquisiturus; hac de causa animus est, hac æstate, Deo vitam & sanitatem largiente, cavernam istam adeundi, ut omnes loci circumstantias exactiùs observare valeam.

Non opus erit clavâ Herculis, vel Ariadnæ placentulis; nam facile est cum Draconibus mortuis dimicare.

Cum hæc ossa hinc & inde in Provincia divulgentur & ab aliquibus circumforaneis ac Impostoribus pro veris unicornu ossibus vendantur, placuit de eorum usu & effectu solitè inquirere. Quare à pluribus mihi relatum fuit, ossa hæc magnam virtutem habere in Epilepsia, febribus malignis, arthritide vaga & dysenteria. Data & mihi fuit occasio periculum faciendi; nam cum animi oblectandi causâ per pratorum declivia ambularem, repenti fallente pedis vestigio in terram lapsus horrendam in metatarso contusionem cum probabili ossis fissura perpeffus fui. Orti sunt in parte læsa dolores acerbissimi cum continuis punctationibus & inflammationibus, nullis malacticis mitigabiles. Abripio itaque ossium Draconum fragmenta, in subtilissimum pulverem tero, cum albumine ovi in pultis formam redigo, applico, & ecce illico tumor & dolor remisit. An hic effectus promanaverit ab aliqua refrigerandi, exiccandi, repellendi & adstringendi facultate, vel à proprietate quadam occulta, ambigo; nolo autem habere sympathiam cum Draconibus.

Conferantur huc illa quæ in Ephemerid. Acad. Nat. Cur. Ann. 3, Observat. 139. 194. & Ann. 4. 5. Observat. 170. allata sunt,

OBSERVATIO CVI.
D. ADAMI à LEBENWALD.

De

Cœcitate ex remedio superstitioso.

VOcatus ad quendam Reverendissimum Abbatem ex morbo languentem, in itinere adductus fuit ad me puerrusticus 15. annorum, optimi corporis habitus, sed totaliter visu destitutus. Nulla aderat fluxio, nullus dolor, nulla apparens macula, nisi quòd oculorum pupillæ ampliores nigrioresque, sicut illis qui guttâ serenâ laborant, extiterint.

Causam morbi inquirenti respondent, puerum nunquam aliquo affectu oculorum vel capitis laborasse, nec Parentes aliqua tali labe affectos fuisse, sed eum ante medium annum incidisse febrim tertianam, ad quam curandam adivit Venatorem quendam Medicastrum, qui ipsi chartulam certis characteribus insignitam (uti pluribus aliis medebatur) contra hunc morbum devorandam præbuit.

Vix schedulâ deglutitâ tanta perturbatio capitis & in eo sonus obortus fuit, ut ipsi non aliter visum fuerit, quàm si omnes totius mundi (sic illo referente) campanas pulsari audiisset. Hanc metamorphosin statim excepit omnimoda visus privatio. Ordinavi illa quæ nervos opticos ab humorum infarctu liberarent, caput & oculos roborarent, sed omnia incassum.

An non pœna Dei hac sat manifesta fuit?

OBSERVATIO CVII.
D. ADAMI à LEBENWALD.

De

Sanguine caustico.

Religiosus quidam Juvenis Athletici corporis habitus, hepatis tamen calidioris & humoris biliosi feracis, sensit

antrum vitale sibi opprimi, & cordis thalamos ob stagnantes sanguinis rivulos angustari, qua de causa ad venæsectionem velut ad sacram anchoram confugiebatur.

Indicatum, factum : aperitur Vena in brachio, sanguis exilit cum impetu, & gutta unica aberrans cadit ad denudatum brachium cum tanto doloris & ardoris sensu, ut vulneratus ad ejulandum coactus fuerit. Exusserat enim non tantum cuticulam, excitatâ in ea vesiculâ, sed etiam subjectam cutim cum eschara, ut etiamnum cicatricis appareant vestigia: Phlebotomon in cuspidè livido tinctum colore tam friabile fuit redditum, ut levi attritu in particulas abierit.

Observavi etiam in hoc Reverendo Juvene humores, vel ipsam massam sanguineam tam acrem & corrosivam sæpè fuisse, ut per alvum, urinam, vomitum, tussim non tantum sanguinem sed etiam carunculas membranulis & venulis conspicuas egresserit.

Curavi illum moderatè evacuantibus & Epiceraisticis, vivit etiamnum sanus & incolumis, facetus, moribus autem modestus, cujus Nobilissimus Parens fermè 80. ætatis annum attigit.

Juvenilis ætus justa temperies Senum.

SCHOLIUM.

Quod in morbis à Venenis assumptis & pestilentialibus oriantur carbunculi & carnis exustiones, facilè concipio; verùm quomodo in naturæ laboratorio fiant salificationes, calcinationes, reverberationes, altioris mihi videtur indaginis.

OBSERVATIO CVIII.

D. ADAMI à LEBENWALD.

De

Miro effectû Tabaci.

Chirurgus mihi notissimus & à mea directione dependens, curationem suscepit cujusdam Juvenis Rustici, cui

cui in terram lapso femur dextrum à rota currus onusti ita contusum & contritum fuit, ut caro musculosa denudata ab ossibus quasi divulsa cerneretur. Diu actum fuit mundificantibus, siccantibus sarcoticis, epuloticis, sed continuus humorum affluxus omnem operam & vim medicamentorum elusit. Pulverem Tabaci utpote herbæ vulnerariæ asperfit parti læsæ, sed vix hoc facto, patiens ad enormem Vomitus concitatus. Retulit mihi inopinatum hoc symptoma prædictus Chirurgus, quod ex naturali causa forsitan ortum suspicatus, jussi ut insersionem hujus pulveris repeteret; Dictum factum, semper insersionem immediatè sequebatur vomitio. An vellicando nervosum genus, & stomachum in consensum trahendo, vel communicando Vapores, hæc anacatharsis excitata? Utrumque videtur probabile; totum enim corpus, ex doctrina Hippocratis, & ab experientia Unguentorum Mercurialium, est conspirabile & confluxile.

Fateor equidem & mihi stomachum moveri, si odorem fumi Tabaci naribus etiam à longè excipiam. Eliminare fanè & proscriberem ex foro medico hanc herbam, si in mea potestate foret, propter tot nocumenta, quæ à Simone Pauli Commentar. de abusu Tabaci allata sunt, sed nolo offendere Clarissimos Viros, Thomam Bartholinum & Diemerbrœkium, quos esse Tabacophilos testantur, illius Consilium de anatom. pract. fol. 18. hujus verò tract. de peste. *Cuiq; ergo placeat fumus odorque suus.*

OBSERVATIO CIX.

D. ADAMI à LEBENWALD.

De

Visci querni admiranda Virtute.

Quercum arborem Jovi sacram & Panacæam omnium morborum esse credidit antiquitas.

Folia, cortex, capulæ, glandes, lignum, carbones, uvæ, muscus, fungus, in usum medicum veniunt

niunt non contemnendum. Omnibus autem palmam præripit Viscum, quod non ex turdorum excrementis, ut aliqui opinantur, sed ex succo nutritio vel luxuriante arboris nascitur.

Referam observata. Monialis quædam à gravissimis morbis devicta, convulsionibus totius corporis agitabatur excepto brachio illo, in quo Rosarium ex ligno Visci querni elaboratum & circumvolutum portaverat. Hoc solum à motibus immune, imò (quod mirum dictu) etiam post mortem rubicundo & florido colore, quasi vivifico nectare perfusum cernebatur. Quantum valeat unguentum illud, quod ex cortic. med. Visc. q. & butyro Majali conficitur, in mucilaginoso humore pectoris extergendo, testantur illi qui pro Phthificis habiti sæpe ex continuato ejus usu intrinseco & extrinseco optatæ sanitati restituti sunt.

Verum est itaque diverbium:

In Verbis, herbis, ut creditur, atq; lapillis

Magna latet Virtus, Visq; Vigoris inest.

OBSERVATIO CX.

D. DAVID SPIELENBERGER.

De

Vermibus nivalibus.

D. 2. A. III. p. 390

Mitto hîc curiosum quid, à paucis observatum. Præterito mense inveni illud, pugni magnitudine conglobatum, in campo supra nivem, ad duarum spiritusamarum altitudinem terræ incumbentem, cum liquescere jam inciperet. Parvuli admodum sunt vermiculi, quorum nonnulli supra nivem reptabant, alii verò elatis minimis alis, Sole splendente, avolabant. Nunc mortui fortem terreum odorem spirant, & per microscopium observari merentur. An ex nive vel terra ortum habuerint, divinare nequeo. *Ex literis Leutschovi à Vratislaviam 1683. M. April. ad D. D. Gottofr. Schulzium datis. Fig. XXX. p. 259.*

SCHOLIUM.

SCHOLIUM.

DE vermibus nivalibus multi scripserunt, quos cum par-
 tim Exc. Dn. Car. Raygerus in *obs.* 89. Dec. 1. *Ephem. harum*
Ann. IV. jam denominaverit, recensere hic foret superfluum.
 Ut verò similem vermium cum nive in Hungaria ex aëre dela-
 psūm idem notavit, ita & præsens Observatio eandem ver-
 mium, licet specie planè diversorum, in dicta Hungaria gene-
 rationem innuit. Verū an, & quomodo in nivibus produ-
 cantur talismodi insecta, præter alios, in primis Cl. *Gothofr.*
Voigtius in *diss. de nivis albed. Gustavovi A. 1669. edita, sect. 3.*
quæst. 2. & 3. explicare conatus est; priorem quæstionem ad-
 firmativè decidendo, idque tum plurium Doctorum ac cele-
 brium Virorum testimonio comprobando, tum contraria
Mercurialis argumenta enervando; circa posteriorem verò,
 calore & putredine, quæ à *Cardano* aliisque in medium addu-
 cuntur, rejectis, ad semina horum vermiculorum, cum mate-
 ria futuræ nivis sursum attracta, postea cum nivibus descen-
 dentia, & sub illis exclusa recurrendo, magnique *Sennerti* ex-
 positione in *Hypomn. phys. s. cap. 8.* hoc illustrando. Nec sanè
 ad aliud quid commodiùs, quam ipsum seminium, ab ejusmodi
 vermiculis suppeditatum, generatio ista referri meretur, atque
 hoc ipsum quidem non aliud, quam ovulorum specie quod à
 femellis fuerit exclusum, priùs à masculino semine fœcunda-
 rum. Vermium enim, insectorum, omniumque aliorum
 animalium generationem non ex fortuito aliquo pulverum,
 aut diversorum corpusculorum concursu, vel putrescentium
 corporum tabe procedere, cum id præcipuè artificiosissima eo-
 rum ex diversis membris facta conformatio, atque exactissima
 singulorum in eadem specie similitudo haud admittat, sed fœ-
 cundis aliorum suæ speciei animalium ovis deberi, satis jam à
 Viris clarissimis, idque etiam nuper demum ab Exc. nostro
Paone Curios. fuit probatum. Unde cur idem de hac Insecto-
 rum Hungaricorum specie non sit dicendum, causam nullam
 video. Quæ licet ex ovulis ortum pariter suum primò habuif-

se, nullus dubitem, hanc ipsam tamen ex eis exclusionem non ineunte demum vere supra nivem, sed jamdudum antea, & vel in æstate, auctumnove prægresso, contigisse arbitror. Aliàs enim vermiculis hisce permixta integumenta, five ovulorum membranulæ fuissent inspectæ, quarum tamen ne unica quidem in tanta vermiculorum copia, ad nos transmissa, per microscopium oculis meis sese exhibuit. Unde si quid conjecturari licet, animalcula hæc vel sub foliorum arboreumve ramorum congerie, vel alibi latibulum aliquod, hyeme adpropinquante, quæsivisse, credere malo; quod uti de muscis intra tabulatorum &c. angustias per hyemem quasi mortuis delitescentibus certum est, & hirundinum quædam rostris, alis, pedibusque invicem conglobatæ implicitæque, sub ipsa quandoque aqua, aut in cavis arborum truncis per hyemem turmatim perdurant: ita nil obstare puto, quò minus & hæc muscellæ magna in copia congregatæ ad similem hyemalem requiem semimortuæ alicubi se composuerint. Cùm autem tempore hyberno, nive in primis copiosè descendente, ingentes sæpè ventorum impetus oriantur, quia obvia quævis magnâ vi disjiciant, iidem ad conglomeratum ejusmodi muscellarum nidum allidentes, illum per aërem abripere, & memoratum in locum, nive antea jam incrustatum, deponere potuerunt; non secus ac portentosos lumbricorum, erucarum &c. pluvias aliquando fuisse observatas, memoratur; donec mensè Martio, Sole jam validiores in terrenum globum vibranter radios, & calore suo vivifico torpidos hujusmodi animalculorum spiritus in novos motus suscitante, priorem quasi in vitam revocatæ fuerunt. Cæterùm tam exigua sunt hæc animalcula, ut congeriem illam supra nivem inventam aliquot eorum myriades continuisse, sit credibile; siquidem nudis ita si inspiciantur oculis, pulvisculos tantùm nigricantes æmulantur; licet per microscopium, quantum quidem in minutissimis illis exsiccatis corpusculis contemplari mihi licuit, binis quodlibet corniculis satis crassis & porrectis instructum comparuerit,

in

in uno verò alteroque, aquæ prius immacerato, sex pariter pedes deprehenderim.

[Luc. Schröck. L.F.]

OBSERVATIO CXI.

D. JOH. CONRAD. PEYERI.

De

Gemellis monstrosis, coalitis partibus
obscœnis.

INter præteritorum temporum historias, quas in adversaria mea retuli, ea valdè singularis & curiosa est, quam hic referam brevissimè: Vinitoris uxor Scaphusiæ in prædio quodam suburbano anno Christi M DC LXXV. ineunte vere gemellos foeminini sexus difficillimo partu enixa est, coalitis ossibus sacris & partibus obscœnis, monstrosos: quos dissecante excellentissimo *Johanne Jacobo Wepfero* vidimus uterum habuisse geminum totidemque vaginas, sed vulvam unicam; bina item intestina recta, unum tamen podicem. Mirum sanè, geminato per omnia corpori pudenda fuisse communia.

OBSERVATIO CXII.

D. JOH. CONRAD. PEYERI.

De

Tanaceti pro absinthio usurpati felici
effectu.

QUam communico observationem hanc à singulari amico meo *Jacobo Poirierio de la Ramée Ambæsiano* Med. Doct. è Monte Pessulano Kal. Aug. MDCLXXX. accepi: Miles quidam præsidiarius in arce Monspelienfi postquam per improbos Martis labores & male suadam famem, in febrem lentam incidisset, hydrope tandem obsessus

Ll 2

est,

est, adeo ut aqualiculus sesquipede amplius exstaret, tumefactis unâ cruribus. Luridi vultûs æger cum medicinam *Rossetii* Medici ordinarii fastidiret, & militare stipendium sumtibus impar esse videret, ad absinthium, stomacho ejus gratum, tanquam ad certam salutis anchoram se conferre decrevit. Verùm specie delusus pro absinthio obvium tanacetum arripuit, & radicitus evulsit; quo in aqua decocto ad mediæ partis consumptionem, cum cyathos duos exhausisset calidè, sitim auspiciatò sedari sensit, qua dirè torquebatur, fassus portione istâ sibi nihil unquam obtigisse gratus. Horis tribus post copiosè minxit. Sic dum pellebatur causâ morbi, fugiit venis & aquosus albo corpore languor.

OBSERVATIO CXIII.

D. SALOMONIS REISELII.

*De*Diureticorum & in specie pulveris Saxifragi
Volckameriani utilitate in Hydrope.

Diureticorum maximam vim esse in Hydrope evacuando olim & hodie firmatum est. Exemplum adducam de *Pulvere saxifrago Amplissimi D. D. Volckameri, Helianthi nostri*, quo stabilienda est sententia. Jctus gravissimus & felicissimus, Advocatus Cancellariæ Württembergicæ annorum quinquaginta & novem, post dispnoeam & tussim vehementem Asciticus factus cum tumore pedum, scroti & abdominis, multa sumsit ineffaciter ad ferum deturbandum & roborandum viscera; nempe laxantia, diuretica, diaphoretica tam ex simplicibus euporistis (ut de ononid. lixivio benedicto) quâ compositis, donec umbilico sponte rupto multum feri crassi effluerit, nondum tamen sequente integrâ valetudine. Deinde ex Consilio Exc. *D. D. Joh. Sebastiani Schickardi, Physici hinc* mecum accedentis, qui experimentis aliquot obser-

observavit, pulverem dictum Stutgardiae in calculo usitatissimum, Asciticos quosdam juvisse, eundem sumsit diu, & quidem usque ad grana decem cum vehiculo convenienti, & imprimis decocto fl. cyani, unde urina copiosissimè fluere coepit, quæ antea etiam quibuscunque non poterat provocari. Denique accessit diarrhœa per dies ferè octo, ex qua pedes & abdomen detumuerunt, ipseque restaurantibus cibis & Analepticis remediis in pristinum statum convaluit: usus abhinc valetudinè ad negotia sua sufficiente, nisi quod tussi fatigatus fuerit per tempus aliquod, quam Catarrhus suffocativus secutus est Julio 1683. quo periit vir vitâ longiori dignissimus.

SCHOLIUM.

DE pulveris hujus famosissimi & efficacissimi ingredientibus tempestivè colligendis Excell. Autor *Epistolam* scripsit ad Clar. D. D. *Sebastianum Schefferum Præcticum Francofurtensem & Adjunctum Nat. Cur.* typis A. 1669. impressam, de novoque recusam A. 1683. quorum non minimam partem expleant margaritæ, bezoar, & lapides quinque pretiosi; de dosi valde exigua à grano uno ad quina, de usu exemplis monstrato in Nephritide, calculo, tartaro seu calce dentium adnata, in Ictero & Hydrope; tandem de pretio nempe aureo pro uncia dimidia. Sed veram præparationem, quæ dies octo requirat, totamque compositionem silet adhuc Possessor, donec tandem salutis humanæ non denegare exorabitur secretum tam utile.

OBSERVATIO CXIV.
D. SALOMONIS REISELII.

De

Ischuria ex glandulis in & extra vesicam,
atque sphinctere calloso.

Ægidius Inni Vietor & civis Stutgardiae laboriosus, robustus & animosus, à multis annis difficultate quadam urinæ laboravit, quam verò ob negotia neglexit.

glexit. A. 1679. à Septembri Ischuriam per dies tres passus, cathetere immisso urinam emisit copiosissimam: qua iterum obstructa, & cathetere indito nihil effluxit, doluit autem valdè in immisione, & sanguinis parum effluxit, unde amplius noluit applicari. Hinc post dolores gravissimos, & conatum seu pressionem maximam minxit sed cruenta, & mucosa plurima veluti purulenta, Data multa & diuretica leniora, ut pulvis althææ cum cremore hordei, atque syrupis alth. & fortiora alia sine juvamine, medentibus mecum *Clarissimis Dn. D. Joh. Jacobo Wepfero* transeunte, & *D. D. Joh. Sebastiano Schickardo Physico.*

Scrutantibus postea nobis per anum, inventus est tumor non mediocris versus vesicam, unde calculum conjecimus fortè adnatum aut adfixum, quem tamen nec primâ vice invenimus, nec deinde quærere licuit propter recusantem ægrum & metuentem dolores à cathetere. Duravit ergo diu iste dolor, donec post *febris Octava* tres paroxysmos febriculam continuam subsequentem prostratis viribus propter ingentes dolores nono Decembris dicti anni mortuus est annorum sexaginta,

SCHOLIUM.

A Perto cadavere (quod vix exoraveram) omentum putridum, multumque seri in abdomine visum fuit. Vesica, quæ potissimum spectanda fuit, carnosâ & crassâ tota obsessâ erat multis, excrecentiis glandulosis, & tuberculis, sanguinolentis, interque ea unico sacculo, qui membranam intus nigram ceu uveam oculi, lævigatam habebat; cæterum pelvis ossis ischii ita firmiter adfixa ut vix revelli vel rescindi potuerit, quæque pressâ urinam non misit, uti aliàs facile fieri solet. Dissecta nullum calculum, uti suspicati fueram, nihil aliud nisi turbidam & mucosam urinam, qualem semper minxit, ostendit, crassa verò valdè & quasi aquâ macerata adspiciebatur. Sphincter qui carneus naturâ debet esse & mollis, callosus, durus & quasi cartilagineus præsertim intus erat, unde quia non poterat voluntariè aperiri vel claudi, tanti dolores ante mingen-

mingendum, unde tam difficilis mictio: qualem constitutionem supra laudatus *Schickardus* in octuagenarii *Nürlingenfis* civis subita suppressione urinæ lethali observavit post sectionem. Renes ingentes & salvi, neque mucos aliquo repleti, ureteres itidem ampli & valdè crassi.

Plura accuratius non licuit indagare in festinata & vix impetrata sectione. Mereretur verò inquireri, unde mucus ille tam copiosus venerit, qui calculosis aliàs est solennis, itemque subcruentæ illæ sordes, an per vesicam penetraverint ex glandulosis istis tuberculis?

Simili morbo laborasse, *Franciscum Müllerum* Senatorem Stutgardiensis putavi, qui annorum 64. Anno 1681. obiit, incertus autem, quia cadaver noluit uxor aperiri. Is enim, cum à multis quoque annis difficulter urinasset & præter solitum Januario Anni 1680, sed sine arenularum aut calculorum signis, sed cum frequenti mictione mucis, pedes ivit 28. Martii 1681. Canstadium horâ dimidiâ ab hinc dissitum, & gustavit vinum. Rediens in via lapsus est in terram pronus, five ambulandi impotentia aut alia noxa, deposuit copiosam urinam, ast nocte sequenti stranguriam dolorosam passus cum tumore circa vesicam, cujus gratia clyster, propter hæmorrhoides externas difficulter equidem applicabilis, diuretica data & lubricantia parum juverunt. Increvit enim dolor, tumor auctus vesicæ regionem circumscripsit, Urina pallida sine sedimento, calculi suspicionem fecit, qui tamen per Catheterem non potuit offendi, quemadmodum nec gutta urinæ per eum effluxit. Mitigatus est dolor aliquando flatibus per clysteres expulsis. Primo Aprilis per anum exploratus est tumor versùs vesicam, veluti globus aliquis, qualis in pube observatus est hætenus, unde in seßus juxta cum clysteribus facti, oleum amygd. dulc. datum & in vesicam injectum emulsionem frigidæ diureticiæ præscriptæ, cataplasma emolliens continuarum, quandoque & Manna cum carminativis (quæ multum leniebat) sumpta, consulente mecum supralaudato *Dn.*

Schickardo

Schickardo; sed tumor non decrevit, potius augeri sentiebatur, vergens sinistrorsum. Urina interim continuè & involuntariè fluxit mucosa plurima deponens, cum dolore insigni donec Julio mense obiret, me tum absente.

Quemadmodum verò glandulæ externæ vesicam hîc circumdederunt, ita & intus aliquando adnasci observatum est. *In cane* tales inventas esse, *Anni VI. Ephemer. Nat. Cur. Obs. 69.* scripsi. *In Secretarii* cujusdam *Württembergici Schvartzii* nomine vesica, qui diu maximis doloribus & dysuria fatigatus vitam traxit miseram, repertos esse multos tumores & excrementas putridas, chirurgi adhuc viventes, qui a peritioni adfuerunt, mihi retulerunt, quos ipsi cum Medicis ex lapsu cum equo ante plures annos ortum cœpisse judicaverant. Ausim affirmare, quòd *Clar. D. D. Mögling Physicus Pfortzheimensis* ejusmodi vel internis vel externis glandulis Vesicæ laboraverit, quia planè similia passus, quod explorare non datum fuit, ob prohibitam ab illo ipso sectionem.

OBSERVATIO CXV.

D. SALOMONIS REISELII.

De

Cerebello extra Cranium post terrorem
gravidæ à fele imposito.

F*Riderici Ablas* Vinitoris Stutgardiensis *uxori* gravidæ staturâ justâ præditæ, carnosæ & robustæ, cæteraque sanissimæ tribus septimanis ante statum partûs terminum vicinus quidam *Joh. Jacob Wolff* ex petulantia felem masculum circa collum imposuit, qui aliquandiu partibus collo vicinis adhæsit. Anno 1682. d. 22. Maji enixa est puellum vividum & satis robustum, habentem tumorem in nuca similem scroto humano, in apice bifidum, basi latâ partim nuçæ, partim extremo occipiti adnatum, pilis fuscis tectum, ejusdem

dem scilicet coloris quo felis mas impositus cervici fuit, majorem duabus nucibus juglandibus cortice vividi adhuc involutis, juxta se positis & contiguis; durum & tensum; totum quoque occiput à fero rumentius & convexius apparuit: Quoties alvum solvit, quod ob facum crassitiem magno nixu fiebat, aut si minxit ob sabulum urinæ mixtum, tumores augebantur & tensiores reddebantur. Quia foetus edit, suxit, artus movit, nullumque symptoma gravius urfit, parentes pauperculi tumorem neglexerunt. Cùm verò tumorem incrementa sumere viderent, opem *Domini Christophori Jacobi Beckeri, Sereniss. Principis ac Domini Friderici Caroli, Ducis Württembergia Chirurghi præstantissimi, & Domini Joh. Sebastiani Scholpii Chirurghi implorarunt.* Is die 18. Junii tumorem in sinistra parte lancettâ aperuit, protinus exsiliit aqua limpidissima, ultra Uncias quatuor, inde occiput detumuit, simulque ambo tumores subsiderunt, ac presso dextro amplius ex foramine facto tunc & sequentibus diebus emanavit. Ossium syncipitis, frontis & lambdoideis futuræ hiabant valde & sinistrae partis ossa maximè lambdoidea prominebant ac subjecto ossi incumbebant. Infans per dies tres debilis valde fuit, ferè continuè ejulavit, nunquam convellebatur, comedit nihilominus, suxit, artus movit, alacrius tamen omnia triduo elapso peregit. Alvus sollicitabatur pilis saccharatis moschatis ano inditis; roborabatur pulvere & aqua antepilepticis. Die 25. Jun. 1682. infantem cum *Exc. D. D. Salomone Reifelio Serenissimi Ducis Archiatro* invisi. Vegetus erat, artus movit: ob inquietum capitis motum ex vulnere turunda excidit: fasciæ & lintea subjecta aquâ madebant: occiput profus detumuit, inæquale erat propter os lambdoideum in latere sinistro prominens, depresso illo quod subjectum erat: tumores in nucha rugosi, similes bursæ vacuæ: cutis illorum crassa & quasi carnosa: minores nucibus juglandibus cortice viridi denudatis minusque acuminati: inditâ turundâ ejulavit, die 26. & 27. Jun. subin-

de terrebatur, nullæ tamen supervenerunt convulsiones, quamvis vigilantibus & dormienti terrores isti supervenerint.

Hæc Excell. D. D. *Joh. Jacob Wepfer Schafhusanus*, Collega suavissimus, cum Serenissimæ Domui Württembergicæ consilia daret. Jam quid cum tumoribus his factum, & quid post mortem sectio monstraverit, dicam.

Deficientibus paulatim viribus, quæ quandoque restaurata videbantur; effluente jam materiâ purulentâ ex tumore, & accedentibus tandem convulsionibus mortuus est infans 8. Julii ante primam matutinam. Detecto ad preces parentum cranio sutura sagittalis per lambdoideam usq; ad foramen occipitis transire observata est, bregma utrumque valde lividum, & cuti tenaciter adhaerens, dextrum depressius & sub sinistro, in primis ad lambdoideam succumbens. Tumor uterque, qui planè subsidit, lividus, foetidus & sphacelatus apparuit, à cute separari potuit folliculorum instar, tener valde & facilè lacerabilis, ex ipsa dura meninge dilatatus & procedens cerebellum in se continebat, quod versus cerebrum aliquo modo incorruptum adhuc videbatur, extra calvariam verò sphacelatum & diffuens foramen proprium sed conjunctum cum illo, per quod spinalis medulla transit, sibi formavit. Cerebrum ipsum molle & flaccidum copioso sero maduit. Periculosam itaque hanc esse sectionem, si usque ad cerebellum pertingat, in ejusmodi casibus apparet, cujus exempla se novisse cum professus est supra laudatus D. *Wepfer*: serum verò evacuari posse innoxie. Addendum denique est Exemplum periculosaë imaginationis & terroris in gravidis, quod relatum est Antvverpiâ 17. Septembr. 1682, in Novellis. Mulierem scilicet nobilis familiæ gravidam ex felis circa collum applicatione territam peperisse foetum monstruosum, cujus caput & humeri quoad cutem, pilos & barbam felinis similes fuerint, reliquæ partes humanæ.

SCHOLIUM.

ANno 1682. M. Z. Civi Augustano filiola nata fuit, quæ præterquam quòd incurvis & malè conformatis pedibus prædita fuerat, etiam tumorem supra os sacrum in utero materno contraxerat, quo cauterii ope per Chirurgum sextâ, nî fallor, hebdomade, aperto, plurimum aquæ, & plus quàm tumor continere potuerat, effluxerat, tumore hinc, unâ cum viribus, decreſcente; illudque ſerum non minima ex parte per ſpinalem medullam à cerebro deſcendiſſe creditum fuit, eò quòd caput antea tumidiuſculum, & calvaria poſt mortem, octavâ à partu ſeptimanâ inſecutam, paſſim mollis comparuerit. Ipſum verò tumorem os ſacrum, mole magnum & prominens, conſtituebat; quod fortior imaginatio materna in eam monſtroſam magnitudinem adauxerat, excitata à viſo ſæpius puero mendicante, qui claudus & corpore incurvo præditus per plateas urbis, pro eleemoſyna colligenda, circumgeſtabatur.

[Luc. Schröck. L. F.]

OBSERVATIO CXVI.

D. SALOMONIS REISELII.

De

Officulo retro laryngem nato.

A1681. 27. Septembr. Stutgardia cadaver deſuncti Viri 36. annorum apertum fuit, qui à quinque ferè annis cum difficultate quadam reſpirationis & anhelitus foetore, cætera ſanus & robuſtus, vineis colendis diligens nihil niſi retro laryngem dextrorſum dolorem quendam ſenſit, & titillationem, à qua ad tuſſiculam ſiccam incitatus fuit, & difficultatem deglutiendi aliquam inculavit. Paucis diebus domi detentus ſubitò obiit. Sub detecta igitur larynge glandulæ utrinque magnitudine dimidii ovi apparuere, in quarum dextra verſus aſperam arteriam calculus areno-

sus durus satis latuit, uti quidem primo attactu judicabatur, qui postea per accuratiorem inspectionem & separationem membranarum ossiculum potius inventus est avellanæ magnitudine majoris, & dicti sensus molesti atque tussis causa. In laryngis verò posteriori cartilagine, ejusque quasi separatorum parietum intermedio sive intra duas cartilagine nigra medulla & pus apparuit, ut & in tonsilla sinistra, unde ille fœtor oris. Pulmonum quoque sinister præsertim lobus, qui intra erat affixus, in superioribus cœpit ad putredinem disponi tam ob pallidum colorem, quam teneriorem & viscidam medullam seu parenchyma occasionem & putredini circa cartilagine & augmento glandularum dedisse suspicio fuit, quod & cartilagine anterioris latus alterum depressius fuit fortè inter luctandum à comprimente aliquo adversario, quando defunctus animosus facilè manus conferuit cum litigantibus.

OBSERVATIO CXVII.

D. SALOMONIS REISELII.

De

Obstructione alvi lethali à suppressis hæmorrhoidibus.

FAber ferrarius robustus, audax, nigris pilis, annorum aliquot triginta, habitans in Mülhausen, à pago Stutgardia horis duabus distito, per annū & ultra hæmorrhoidibus fluxit, sed in Nicro flumine ligna colligens, sensit non multo post obstructionem illarū, hinc circa alvum excernendam difficultates, ut instrumento ceu speculo fuerit aperienda; per quam modò purulenta exierunt, doloribus & torminibus intermixtis, modò alvus per plures dies retenta, tenesmus frequens, aut tandem dura scibala expressa, seu in lapideam durtiem firmati globuli, quos domestici ipsos lapides credidère. Tandem ex inopia remediorum & clysterum maximè hinc necessaria-

cessariorum, totus emaciatus periit 14. Octobris A. 1680. ipso natali die & horâ, quod ideo annoto, quia vulgus credit, quod ut plurimum quis moriatur natali suâ horâ.

Dissecto abdomine toto sicco, omenti tamen vestigiis nullis reliquis, statim coli flexus totum abdomen tegens brachii ferè crassitie, usque ad hepar porrectum, ita ut & à felle tinctum esset, occurrit, quod fœcibus satis coctis & ad libras aliquot collectis impletum erat, reliqua intestina flatibus distenta. Hepar boni coloris & substantiæ naturalis, sed diaphragmati plus solito affixum. Vesicula fellea planè inanis. Renes sine ullo vitio.

In intestino recto ab ano usque glandulæ multæ medium distantes digitorum circa circum adnatæ fuerunt, vera constriictæ alvi causâ, & purulentæ excretionis, & tenesmi, sine dubio ab hæmorrhoidibus induratis suppressis. Pancreas sanum. Venæ ferè vacuæ, in intestino autem colo ut & mesenterio repletæ & crassæ, uti glandulæ plurimæ & insignes. In pectore serum copiosum; pulmonum sinister aëreus & spumoso sanguine, qui putredinem sapiebat, scatens; dexter flaccidus, purulentus & maculosus, cum tamen nulla tussis adfuerit. In cordis planè flaccidi dextro thalamo globulus quidam pendulus, pinguedini similis, quem polypum fortè dicemus, ut & fibræ albæ pingues, in sinistro nihil alienum.

OBSERVATIO CXVIII.

D. SALOMONIS REISELII.

De

Contractura ex mensibus suppressis.

Quamvis periculi ex suppressis naturalibus evacuationibus: præter innumeras alias historias & proxima & sequens evincit observatio. Mulier vidua, Martio 1681. in foro corripitur horrore, cui tanquam febrili paroxysmo voluit mederi aceto cum pipere epoto. Verum

Mm 3

mensēs

menes cum fluentes sistuntur illicò. Hinc contractio totius cum immensis doloribus. Datum quidem est Vinum menagogum ad preces post pulverem purgantem, cum pauco levamine. Sed consideratis accuratiùs circumstantiis & causis, suasi pugnandum volatilibus, ut stagnans sanguis motum recipiat. Dato itaque Spiritu C. C. volat. & salis armon. cum Essentia castorei, itemque chalybis infuso, cœpit post aliquot dierum usus movere artus modò dextros, modò mutatis vicibus sinistros cum doloribus mitioribus. Continuato dein eorum usu, non longè post planè restituta est.

OBSERVATIO CXIX.

D. SALOMONIS REISELII.

De

Ovo monstroso.

CUm varias hæcenus Ovorum monstroforum imagines & descriptiones Ephemerides nostræ Cur. suppeditaverint, placuit & illud recensere, quod A. 1683. mense Junio Bessigheimii in Ducatu Württembergico gallina exclusit, tam affabrè extuberantiâ quadam, Turcicum capitis integumentum referente, exornatum, ac si ab artifice manu ita fuisset elaboratum, icone id oculis exhibente. Aliud itidem ab eadem gallina prognatum, quod tamen fractum, cæterum simili penè figurâ præditum fuerat.

Fig. XXXIII. p. 259.

OBSERVATIO CXX.

D. JACOB SCHMID.

Mira symptomata ex Nuce Moschata justò majori dosi assumpta.

U*Nica nux prodest, nocet altera, tertia mors est.* Versiculum hunc nonnulli de solâ nuce juglande dictum putant,

tant, cujus modicum & immodicum usum hoc ipso indicari arguunt. Verosimilius est, Scholam Salernitanam diversa nucum genera indigitasse, ita, ut nux moschata prodesse, avelana nocere, vomica necare dicatur. Quid, si quis diceret, primam istam nempe moschatam & prodesse, & nocere, & mortem afferre, adeoque de hac solâ dictum hexametrum dici posse? Mihi quid circa eandem observare licuerit, paucis dabo. Quidam inferioris Saxoniae Nobilis 36. annorum, vegetus alioquin ac sanus, nisi quòd ventris torminibus afflictus fuisset per aliquot dies, ad eosdem sopiendos nucistas numero quatuor (quæ conjunctim fortè uncias duas pondere æquabant,) inter cerevisiæ pocula comedit) quibus assumtis mox calore p. n. dolore capitis, vertigine, mentis alienatione, ac stupore corripitur, visu penitus privatur & loquelâ, ac ita ἀφωρεῖται, sensuumque usu destitutus lecto incumbit per biduum, & noctes rotidem, soporosus licet ac lassus, intereà temporis tamen somnum non vidit, tertio advocor, & prædictis symptomatibus stipatum deprehendo, comate vigili laborare dici potuisset, cum pulsu intermittente ac debili. Exhibeo statim medicamenta cephalica & cordialia, in primis spirit. vitriol. cephalic. essent. castor. cum spirit. Sal. arm. generos. &c. hinc die quarto paulisper ad se redit, relictâ omnimodâ memoriæ abolitione, ita, ut nullius planè rei vel jam antehac in vitâ gestæ meminerit, accedente hinc febre continuâ pervigilio contumaci, cordis palpitatione, & quâdam veluti symptomatum syndrome, & postremò paralyti omnium membrorum.

Tandem sermonis usum octiduo post recuperans referebat, primis quatuor diebus se nil nisi densum glaucoma vidisse, scintillis continuis, innumeris oculos infestantibus. Ab hisce malis omnibus ac singulis, continuato competentium remedium præcipuè cinnabarinorum ac Sal. armonicaliû usu, post elapsam demùm trium mensium spatium, Deo benedicente liberatus & quasi postliminiò sibi redditus est. Secundùm Chymicorum hypothesen dici forsân posset, sal volatile aromati-
cum

cum s. oleosum nimiâ dosi assumtum (pondus enim hujus aromaticæ nucis ad ʒij. justô fuerat majus) tantam spirituum præcipuè animalium excitasse agitationem, eosque citatori motu veluti igneos reddidisse, raptò simul secum in sanguinis massam sulphure viscoso, narcotico in nucista latitante, quod ipsum spiritibus exaltatis (eosdem figendo) torporem hinc induxerit, ut liberè postea in nervos influere non potuerint, unde stupor, aponia & paralytis fuerint orta. Verùm de his phœnomenis rectiùs sentientium judicia expecto; hinc saltem indicasse juvat, nucis moschatæ usum in paulò largiori dosi vix esse tutum.

OBSERVATIO CXXI.

D. JACOB SCHMID.

Satyriasis admiranda in Sene curata.

ANNO 1678. quidam civis Quedlinburgensis, habitu corporis macilento & strigoso, scorbuticus, humoribus acribus, falsis abundans, septuagenarius, postquam per biennium fuerat viduus, conjugali sibi foedere jungit juvenulam vegetam & alacrem, nec moderatas Veneris delicias averfantem, hanc senex iste cachecticus in thalamo crebris congressibus venereis non satiat modò, sed quoque defatigat, singulo nycthemero eandem decem, ad minimum, sæpè duodecim, quindecim, imò aliquandò viginti coitibus exercens, id quod per tres menses continuavit, voto se obstringens malitioso, nefando ac impio, se misellam conjugem in hoc Cypriidis certamine non superaturum tantùm, verùm etiam hâc ratione enecturum. Misera hinc & satiata & lassata & tantùm non enecta rem totam agnatis denunciat, ac non tam suis à continuâ ferè affrictione exulceratis partibus pudendis, quàm inexhaustæ Senis libidini, salacitati ac malitiæ remedium quærit. Consultus necessaria utrique & convenientia præscribo, quæ Senex petulans non ut salacitatis (ab hâc enim, pro summo eandem

dem bono habens liberari nolebat) sed ut *ἀγρῳπίας* & fictæ quasi ventriculi debilitatis (appetitus enim cibi prostratus erat) remedia assumit, inter alia Tincturam antiphthificam saturninam, item crystallos Saturni nitratos dedi, juncto his electuario quodam antivenereo. His per octiduum continuatis, efferrata ista coëundi libido in senepaulatim remisit, ac brevi evanuit penitus, adeoque delassata foemella à petulco suo Priapo, ipse verò malitiosus senex à molestissima satyriasi etiam invictus liberabatur, posthac non nisi singulis hebdomadibus debitum conjugale decenter unâ vel alterâ vice persolvens. Vivit adhuc hodiè ipse Senex trium ex dictâ conjugē dehinc susceptorum liberorum parens. Jam verò ex lapsu ab alto herniosus factus nulla amplius in castris venereis meret stipendia, sed languet.

OBSERVATIO CXXIV.
D. JACOB SCHMID.

De

Diabete ex nimio aromatum usu ortâ,
brevis curatâ.

Vir quidam Generosus ac maximè Strenuus juxtâ ac Doctissimus, 40. annorum, temperamenti sanguineo-cholerici, ad sitim & calorem p. n. quem ex nimio aromatum ac vini generosioris usu sibi contraxerat, extinguendum, cerevisiæ triticeæ secundariæ, nobis *Hipping* dictæ in coenâ & prandiò singulo forsân mensuras duas assumit urinam hinc singulis noctibus in quantitate quadruplo majori reddens, nimirum ad mensuras decem, duodecim, & ultra, quæ colore & odore potum assumtum exactè referebat. Unde ipse rerum Medicarum non adeò ignarus his observatis diabete se laborare, statim rectè judicans mihi accersito rem totam enarrat, ac singulo manè accedenti dictam lotii quantitatem præviâ nocte excretam ostendit, toto hinc corpore

Nn

emacia-

emaciatur valdè, cibos licet avidè ingerens, accedit fitis immoderata, continua oris siccitas, lumborum dolor &c. Auxilium petenti ad æstum viscerum temperandum initio dedi Tincturam mineræ martis solar. hinc interpolatis lenientibus Tincturam terræ Catechu, Tinct. corallorum, aliam martis adstring. Vesperi eundo cubitum sumsit partem pulveris ex antihectic. Pot. ebór. sign. croc. mart. uno addito alterove grano laudan. op. Quibus per mensem continuatis ab hoc malo plenariè convaluit. Sed integro anno post in Thuringiâ, ut auidi, apoplexiâ correptus obiit.

SCHOLIUM.

Diabetes vera rarissimus est affectus paucissimis visus; Notam quidem seu spuriam Veteres itidem non sæpè at recentiores Medici frequentius observârunt. In illâ, (quâ assumpta potulenta nihil planè immutata celerrimè eminguntur) renes primariò & quidem laxitate nimiâ laborare videntur. Ad hanc verò nec sola renum laxitas nec intemperies calida viscerum sufficit. Cùm enim hæc nihil aliud sit, quàm profluvium urinæ colliquativum, quo longè major urinæ copia redditur, quàm assumtus erat potus; Hinc præsupponendum:

1. Viscera si non omnia, pleraque tamen seri elaborationi inservientia hinc peccare, adeoque causam magis in totâ massâ sanguineâ latere.
2. Humores in toto corpore per sal quoddam, & aërem calidum poris nimis hiantibus attractum liquari ac fundi, imò juxta Helmontium in tr. passiv. schol. Humorist. decept. totum mutari in lotium, unde Aretæus, teste Horatio Augenio Epist. l. 3. hunc affectum vocavit miraculum, definiens eundem per τῶν σαρκῶν καὶ μελέων ἐς ἕρον σὺν τῇσι.
3. Specificam ac separativam fermentationem in renibus, (quam in statu secundùm naturam Diemerbrock anatom. l. 1. c. 17. p. m. 147. eleganter ostendit,) esse depravatam, ipsosque renes à sale quodam anguloso (aliis ab impacta pituita

pituita falsa) stimulari, juxta Paracelsum tract. 2. de Tartar. Vel Renum archæum ab acore peregrino in furorem actum munia sua oblivisci, uti secundum Helmontium placet Grembsio, Arb. Integ. & R. Hom, l. 2. c. 1. §. 7.

4. Ureteres, emulgentia & reliqua vasa, n. v. viscera urinam colligentia & secernentia laxa esse, eorumque poros nimis hiare.

Ex his præsuppositis indicationes & curatio patent. Patet, inquam hinc, intentionem primariam esse, ut sanguis nimium diffluens & acrior factus concentratur, libereturque per edulcorantia à sale isto anguloso, restituto simul renibus pristino suo tono per leviter constringentia. Hinc in principio (sicuti febris hectica) facilis hujus affectus est curatio, quam iste inveteratus planè nullam admittit. Hinc præ cæteris Martialia, (quæ ideò Hartmannus in pr. Chymiatri. vel sola in hoc affectu internè & externè commendat,) & opiata, insignem præstant operam, illa sanguinem edulcorando, hæc figendo eundem, concentrando utraque nimis diffluentem, quod primariò indicabatur. Hinc Tinctura illa miner. Mart. Solar. spir. ror. majal. extracta, stipticitate quâdam gaudens ceu convenientissimum appropriatum, me observante, se gessit optimè. Hinc denique patet, cur Knoblochius tali diabeticâ passione laborantis rustici corpus, (adhibitis internè refrigerantibus & adstringentibus) totum emplastro involverit, quò scilicet pori nimis hiantes quadantenus occludantur, eoque modo dictum rusticum feliciter curaverit, quod testatur in Notis ad aphorism. Hippocr. cap. de affectib. ren. aphorism. pract. 38. p. 409. Observavit passionem hanc diabeticam à succo betulæ copiosius hausto ortam Illustris Wedelius, Curiosissimus rerum naturalium Observator Dec. I. An. II. Ephem. Germ. observ. 198. ubi Vir Excellentissimus plura Autorum observata collegit, ac eandem affectionem licet raram, à multis tamen, nominatim præter Galenum, ab Erasto, Lommio, Cardano, Rulando, Do-

donæo, Tulpio, Bartholino, Rolfincio, Hollerio, Hildano, aliisque annotatam esse, ostendit. Vidit eandem quoque Trincavell. bis de rat. curand. partic. corp. aff. l. X. c. 11. ter in patre & filiâ Rondelet. de method. cur. c. 42. semel Forest l. 24. obs. 4. Knobloch. l. c. & alii. Ita & Excell. Dnn. Bartholinus, Borrichius, Møgling, Cummenius, Nesterus, &c. uti videre est, præced. Dec. An. II. Ephem. observ. 162. 167. 175. 198. it. An. III. obs. 183. & An. VIII. obs. 26. &c. Hic cibi aromatici ac vinum generosum nimio assumptum in causâ fuere, eadem ratione, quâ ob largiorem farciminis piperati esum, eandem exortam notavit ex Lusitano Schenckius observ. l. 3. p. m. 500.

OBSERVATIO CXXIII.

D. JACOB SCHMID.

De

Urinâ per plures annos oleaginosa.

UT pulsum; ita & urinam mille res variant. Hinc signa sanitatis ex urinæ statu desumpta incerta & fallacia esse, eleganter ostendit Nobiliss. Dn. L. Grassius obs. 68. An. IX. Ephem. Germ. superior. Dec. Observârunt alii chylosam, ut B. Möllenbr. Dec. I. An. I. obs. 89. Eph. Cur. alii lacteam, actu frigidam, nigram, filiosam, cruentam, noctu lucentem, viscidam &c. uti in Miscell. Nat. Cur. hinc inde curiosè annotatum videmus. Rarior est urina oleaginosa quoad substantiam, adeò, ut plures eam dari negent, aquam oleo permisceri non posse, putantes, quod tamen accedente sale, tanquam interprete, omninò fieri posse, saponis exemplo demonstrat B. Mœb. instit. l. 3. c. 4. Mihi talem videre contigit: JCtus Quedlinburgensis, adhuc vivens, Vir. 33. annorum, cholericco-sanguineus, graciliori corporis habitu præditus, anno 79. (quo tempore adhuc in cœlibatu vivebat) ineunte vere contra renum dolores & pollutionem nocturnam remedium petebat, à quo

â quo malo etiam brevi liberabatur, feliciter. Sed durante istius curationis tempore, ipse cum urinâ semen simul excerni falsò suspicatus, hanc digitis explorat, quâ ad tactum pingui deprehensâ perterrefactus ad me accedit, urinam dijudicandam offert, quam colore & odore naturali simillimam, sed tactu merè oleaginosam, & oleum quoddam destillatum subtilè exactè referentem offendi; hinc portionem pinguedinis renalis à calore p. n. (paulò enim antè febricitaverat) liquatam & mediante salino vinculo, latici remixtam infusis spiritibus acidis præcipitare & concentrare conatus sum, sed frustra, stagmate urinali oleaginoso eandem claritatem, pristinamque formam servante, cui tamen post infusionem dictorum spirituum, paucæ veluti squamulæ, spermatis ceti instar in superficie innatabant. Intereâ subinde renis dextri dolor afflixit.

SCHOLION.

Similem hunc esse casum, qualem Forestus lib. 24. obs. 3. narrat, existimans, juxta Divini Senis effatum l. 2. prognost. 31. Insignem vel totius vel renum colliquationem metui. Adhibitis hinc contra eandem variis per aliquot menses, remediis, in spec. pilul. de thereb. c. magist. Saturn. croc. Mart. adstr. extract. papav. rh. &c. aliisque nobilioribus præcipitantibus, urina nihilominus eodem modo oleaginosâ per quinque nunc annos integros permanfit, atque talis adhuc hodiè perdurat, sine ullo sanitatis detrimento, nisi quòd circa renis dextri regionem dolor quandoque oriatur obtusus, & corpus oppidò gracile, cibum licet optimè capiat, nullo modò impinguetur. Cùm in ætate tenerâ ferè continuò valetudinarius & cachecticus fuerit, hic legum peritus. Urina talis oleaginosâ procul dubio à primo nativitatis ortu extitit, quod ipse antehâc non observavit. Interim talia patiens & ab hoc symptomate colliquationis periculum non sine causâ metuens liberari adhuc discupit, quod, an fieri poterit, debitis porrò tentabo remediis, quid inde fiet, sedulò observaturus. Urinam glutinosâ Nobilem quendam ab Hohenheim toto ferè vitæ suæ tempore si-

neullâ sanitatis offensâ reddidisse refert Schenck. lib. 3. observ. p. 557. Videatur & Forest. lib. 24. obs. 3. Sudorem verò pinguem, item pinguedinem meram per alvum exclusam observavit B. D. D. Möllenbrock. An. 11. Ephemer. Germ. Dec. I. obs. 19. & 20. Simile quid vidit B. Mœbius, fundam. physiol. c. 11.

OBSERVATIO CXXIV.

D. JACOB SCHMID.

*De*Urinâ oleaginosâ in febribus malignis
lethali signo.

Verissimum est axioma Excell. Dn. D. Wedelii, Introd. in Medicin. part. 3. sect. 2. theorem. 23. Urina oleaginosâ quoad substantiam rara est, colliquationem notat malignam. Ejusmodi urinam oleaginosâ, simul tamen impensè ruffam ceu pessimum & funestum signum deprehendi in duobus fratribus, Coriarii Quedlinburgensis filijs, quorum alter viginti, alter verò octodecim annorum, uterque febre summè malignâ correptus, ille intra biduum, (erumpente simul circa pectus carbunculo pestilentiali livido ac funesto) hic verò intra sex horarum spatium ab invasionis tempore, (bezoarticis & expellentibus generosis & optimis frustra adhibitis) anno 1678. mensè Martio, unâ eâdemque simul hebdomade extinguebatur.

OBSERVATIO CXXV.

D. JACOB SCHMID,

De

Urina Crystallina.

Sic novi Theologum primarium, sexagenario majorem, in cujus urinâ paucis post emissionem horis semper crescunt crystalli albi, cubici ac rhomboidei, argenteo splen-

splendore micantes, ac depuratissimos tartari crystallos pel-
luciditate superantes, qui tamen sanitate sic satis firmâ gaudet,
nec arthriticis vel nephriticis insultibus, quod mirum, unquam
infestatur. Urinam post emissionem lapidescentem bis obser-
vavit Excell. Dn. D. Simon Schulzius Eph. Cur. Dec. I. An. V.
observ. 126. unde ob materiæ similitudinem hoc addere, non
adeò inconueniens esse, duxi.

OBSERVATIO CXXVI.
D. JACOB SCHMID.

De

Sudore unius lateris.

Sutoris Quedlinburgensis, Sigismundi *Fätters* uxor
adhuc vivens, succiplena, cæteroquin sana & vegeta, ubi
corpus à motu vel calore externo, vel assumpto sudorifero
calefit, in singulis sinistri lateris partibus à capite ad cal-
cem usque sudorem profundit largissimum, in dextro verò
latere ne minima sudoris gutta nec mador unquam erumpit, id
quod ego partim non modò sæpissimè vidi, sed ipsa quoque
hoc à pueritiâ, quantum recordari potest, non aliter contigisse,
constanter asseverat. Quod autem hîc quàm maximè admi-
randum mihi videtur, illud est: quoties hæc fœmina ex marito
concepit, (est autem quinque jam liberorum mater) statim à
conceptionis & hînc toto gestationis tempore sudorem per
corporis partes in utroque latere ordinariè prorumpere obser-
vat; exantlatis verò partûs laboribus, eo ipso momento dextri
lateris pori concidunt, ac firmissimè iterùm clauduntur, ad-
eò, ut ipsa sudorem totius corporis pro infallibili conceptio-
nis indicio, & quasi pathognomonico imprægnationis signo
in se jam agnoscat, habeatque. Extra ingravidationis verò
tempus etiam in balneo calidissimo per diaphoretica maxi-
mè volatilia (quod aliquoties tentavi) sudor nullatenùs elici
potest. Ipsa interim nulla hinc sentit sanitatis incommoda,
nisi

nisi aliqualem sinistri brachii ac totius ferè istius lateris gravitatem, forsàn à latice seroso illùc copiosius affluente oriundam. Utrùm partes sinistri lateris pluribus ac majoribus vasis lymphaticis vel speciali præ reliquis conformatione, an verò cutis in eâ corporis parte speciali pororum dispositione & structurâ à primò ortu ità factâ gaudeat, & pluribus glandulis subcutaneis, majorem feri copiam recipientibus & emittentibus? Vel an Archæus partium sinistri lateris alacrior ac robustior sit, è contra verò dextri lateris partium torpidior, ac debilior non nisi à spiritu seminali excitatus excrementum serosum expellere tentet? Acutioribus Naturæ Mystis expendendum relinquo. Observavit jam antehac sudorem dextri tantùm lateris in XIII Viro Argentoratensi, tandem hydrope mortuo Excell. Dn. D. Francus P. P. Heidelbergenfis, Argus in rebus naturalibus perspicacissimus Decur. I. An. V. Ephemer. Germ. obs. 100.

OBSERVATIO CXXVII.

D. JACOB SCHMID.

De

Febri ex umbra sambuci orta.

Quidam apud Quedlinburgenses Balneator, Hermannus Worbs dictus, cacochymico corporis habitu gaudens ac serosis humoribus abundans, quoties sambuci frutici æstivali tempore approximat, ita, ut, umbrâ ejus tegatur, statim quandam in corpore alterationem, lassitudinem ac torporem, in primis verò glandulas inguinales ad ovi magnitudinem cum dolore intumescere, sentit, unâ vel alterâ elapsâ horâ, rigore febrili non levi ad horæ circiter spatium durante, hinc calore p. n. forti, dolore capitis &c. corripitur, uno verbo: febricitat: Assumpto verò rob sambuci, vel alio quodam ex eodem frutice parato remedio sudorifero, intra 24. horarum spatium plenariè convalescit, & ab

ad utâ febre umbratili liberatur penitus. Hoc ipsum tali ritu sibi vel millies, quoties nimirum in umbrâ sambuci steterit, obvenisse, juratò affirmat. Hanc p. n. ac febrilem sanguineæ massæ ac lymphæ fermentationem effluvia à sambuco exeuntia inspirare, non facilè quis negaverit.

OBSERVATIO CXXVIII.
D. GEORGII FRANCI.

De

Anatomicis quibusdam noviter observatis.

Rariora in nupero cadavere pauca inveni: Ileon perforatum circa umbilicum à lumbricis ultra 20. vivis, ad spithamæ longitudinem singulis. Musculi pyramidales ad 6. digitos transversos longi ad radicem in osse pubis ultra duos lati sensimque ita desinèntes, admodum robusti in homine probe mentulato, adeo ut facile accedam Anatomicis pro robore genitalium datos statuentibus. Quin imo ordinarios esse credo; quia in omnibus, quæ heic dissecuri, cadaveribus inveni; & olim similiter ap. Præceptores semper vidi; ut extraordinarium reputem, si desint; sed cautela opus est in separatione: Prima enim fronte abesse credebant discipuli quos risi; quando per enchiresin tam validos inveniebam. Recti abdominis musculi quatuor habebant inscriptions in corpore lacertoso; adeoque recte credo tot esse diversos musculos quot inscriptions eos discernunt. In transversis abdominis musculis hoc notabile; quod nunquam vidi, nec alibi legi; per medium inscriptio membranosa & pinguis illos fere discindebat; si finem versus umbilicum ad 2. digitos transversos excipias. Intestinorum longitudo 20. ulnas nostrates excedebat, cum homo esset mediocris staturæ. Hepar longe maximum ad ℥iiiiß. civiles; quod convexitate sua totum laquear diaphragmatis adimplebat & perpendiculariter ad utramque papillam desinebat, quem situm naturalem esse credo, quia in omnibus cadaveribus ita inveni; secus ac plerique

Oo

qui

qui credunt saltim in dextro hæere hypochondrio; quippe utrumque replet; magis quidem dextrum. Lien pendeat 14. lothones civiles; Cetera viscera omnia sana; vasa spermatica testesque ad Græfii methodum separavi: Maximè autem cerebrum, cujus ventriculi 2. superioris aqua limpida repleti, in tertio ventriculo minimas etiam particulas quasque; prout icones quoque Anatomicorum maximè Bartholini repræsentant; reliquasque portiones curiosas demonstravi ad oculum; quippe sub dio, hora 2. post meridiem, præsentè Magnif. Dn. Rectore & splendida circumfusa corona.

OBSERVATIO CXXIX.

D. PAULI JALON.

De

Urinæ incontinentia.

Puer decennis nomine David Mischelet macilentus & ingenio acri præditus, ab ineunte ætate incontinentiâ urinæ affectus adeo frequenter lotium reddere tenebatur, ut ferè semper eò maderent ejus indusium, vestimenta & lectus: sitibundus perpetuò, sæpe cum dolore, sæpius sine molestia mingebat, prout vel minorem vel majorem potus quantitatem ingesserat. Multa ad hunc affectum tentata in cassum fuerunt remedia. Circa septimum ætatis annum, per duos dies in hypogastrio dolorem acerbum perferens tandem in urinæ suppressionem incidit cum dolore colis urgentissimo. Chirurgus accersitus ex urethra sabæ minoris magnitudine & figurâ calculum extraxit cum succedente magnâ urinæ copiâ. Quò factò dolores sævi remiserunt, gravia tamen alia symptomata ægrum torquere non desierunt, nimirum gravitas in imo ventre, mictio frequens & sæpe dolorifica; pruritus pectinis & molesta penis titillatio: Ita ut nullus vel è plebe non judicaverit alium adhuc in vesica grandiorema stabulari calculum, & ideo puerum lithotomiæ, calculò priùs debitè

debitè exploratò, subjiciendum esse. Decem post mensibus, Chirurgus digitò in anum & cathetere in vesicam immisò, nullum fecalculum deprehendere nec adesse asseveravit. Nulli tamen facilè calculi suspicio adempta est. Annò sequenti Dn. Callot Lithotomorum hujus Provinciæ dextrimus sub initium veris Metas appellens vesicam pueruli cathetere exploravit ejusque collo calculum avellanæ majoris magnitudini respondentem, sed citra ægri interitum propter ejus adhæsiorem sectione nondum posse auferri pronuntiavit & ad sequentem annum differri oportere censuit. Interim æger majoribus indies molestiis afflictus circa hyemem sævas in hypogastrio irritationes convulsivis similes cum excretionelotii imminuta & desuper rheumatismo per totum corpus diffusò, persensit & intra paucos dies obiit.

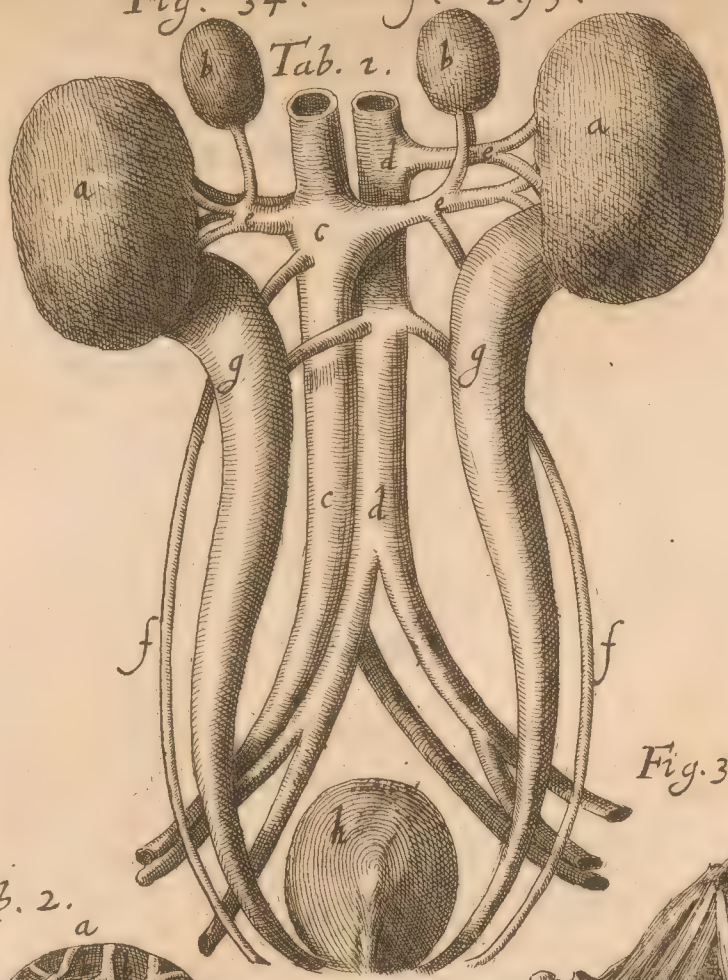
Cadavere apertò, statim ad renum & vesicæ scrutinium properavimus. Loco renum apparuerunt duæ vesicæ renales (sic enim potiùs quàm renes vocari merentur) exterius multùm adiposæ, duplo majores rene vulgari, figuræ propemodum ovalis, sex digitos longæ & quatuor latæ. In has vesicas vasæ Emulgentia ut vulgo solent ferebantur & eorum propagines inter duas tunicas, imò in exteriori magis quàm in substrata hinc inde dispersæ currebant. Ureteres utrinque ad vesicam urinariam descendentes potius intestina quàm ductus ordinarii videbantur. Ductus hi prope vesicas renales tres digitos lati sensim sensimque quo magis vesicæ urinariæ appropinquabant, magis angustabantur, ita ut juxta illam & intra ejus tunicas inserti unius tantùm digiti latitudinem æquarent. Vesica urinaria vesicis renalibus minor, ad tactum densa ac tunicis solito crassioribus donata sentiebatur. Hæc erat *phos* harum partium externa, penè dixerim, monstrosa. Vesica renalis dextra cultello per medium dissecta exhibuit membranam satis densam ex duabus tunicis conflata, quarum externa adiposa crassior, alba & spongiosa capillamentis vasorum exilibus hinc inde conspersa; interna verò tenuis & fibris

(ductibus forsan renalibus Malpighii) vario modo dispositis donata videbatur. Cavitas hujus ampla & ovi gallinacei capax duobus septis membranaceis distincta erat, ita ut inde tres quasi cellulae seu ventriculi, à quibus in Ureterem aditus patefceret, efformarentur. Vesica renalis sinistra alteri erat similis, nisi quòd in hac unica membrana transversa duos tantum ventriculos efficeret. Superficies interna utriusque ad tactum inaequalis & protuberantiis admodum exiguis referta carunculas papillares plurimas visu ferè imperceptibiles procul dubio nobis indigebat. Unde seri copia ingens perpetuò ad vesicam urinariam praecipitabatur. Ureteres ex his, tanquam earum substantiae membranosa continuatio, egressi amplissimo ductu ad vesicam *εποδόχον* ferebantur. Eorum cavitas in parte superiori tres digitos sibi invicem junctos admittebat; in parte autem inferiori, qua in vesicam hiatu patulo terminabantur, calamus scriptorius ex vesica in eorum ductum sine ulla violentia intrudi poterat. Vesica urinae sectione aperta membranam dimidii digiti crassitie carnosam & in se quasi collectam, exterius valdè adiposam, internè verò multum cavernosam & rugosam exhibebat. Nullus calculus, imò ne minimum quidem Sabulum in ea reperiatur. Fovae seu, ut ita dicam, vacuitates satis profundae hinc latiores, illic angustiores per totam vesicae superficiem internam inter corpora quaedam prominentia, alba, longa & instar chordarum teretia (quae selecta quasi fasciculos fibrarum nervosarum constituebant) efformabantur. Haec corpora ad tactum dura styli pugillarium magnitudinem aequantia modò recta modò obliqua & transversa lineam totam interioris tunicae superficiem perreptabant & plurima eorum in vesicae cervicem dimissa, sphaencteris constrictionem & occlusionem exactam impediabant: Unde pueri urinae incontinentiae causa manifestissime deduci potest. Pleraque partes aliae & viscera satis rectè se habebant, praeter hepar, quod parum solito majus conspiciebatur.

Nunc rationes symptomatum elicere & casus enodationem

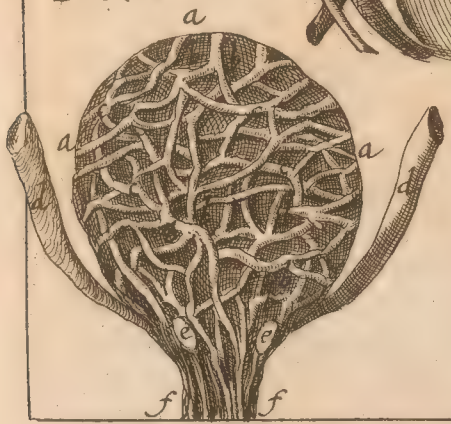
Fig. 34. f. 293.

Tab. 2.

Fig. 39. f. 302.

Tab. 2.

nem instituere non multum difficile esset, sed aliò me negotia vocant. Addo tantùm figuram anatomicam minùs exactam die sectionis 17. Decembr. 1683. à me delineatam, quam æqui bonique consulas rogo.

Ad Joh. Jacobum Harderum Phil. & Med. Basil. Figura XXXIV. N. I. N. II.

TAB. I.

- aa. Vesicæ renales.
- bb. Capsulæ atrabiliaræ.
- cc. Vena cava descendens.
- dd. Arteria magna descendens.
- ee. Vasa emulgentia.
- ff. Vasa spermatica.
- gg. Ureteres monstrosi.
- h. Vesica urinaria.

TAB. II.

- aaa. Vesicæ urinariæ media
pars infima.
- bbbb. Foveæ seu vacuitates.
- cccc. Corpora protuberantia.
- dd. Ureteres abscissi.
- ee. Foramina duo ureterum aperta in vesica.
- ff. Cervix vesicæ, cum corporibus protuberantibus.

SCHOLIUM.

EX primæ conformationis vitio, quod renes cum Vesicâ incurrisse haud obscurè videatur, symptomatica ratio facile peti potest. Incontinentia enim à primâ ætate infestans non tam secretionis in renibus impeditam vel acutam ni-
miùm, quàm vesicæ conformationem viciatam ostendit, ob quam urina per ureteres amplos appellens ad tempus aliquod retineri non poterat: imposuit illa ipsa chirurgo, ut puerulum calculo laborare sibi persuaserit; percepto haud dubiè corpore duro & renitente. Vesiculæ verò renales naturæ providentiam produnt, quæ organo quoad exteriorem saltem fa-

ciem naturali destituta, eam tamen partibus structuram largitur, quâ secretioribus necessariis utcumque fungi queant: quâ ipsâ tandem cessante corpusculum in deterius labitur, unde & his impedita feri falsi sequestratione mineraque circa fibras nerveas in abdomine hic illic depositâ motus quasi spasmodicos cum rheumatismo aliisque funestis symptomatibus perpeffus est, uti quidem super ista videri poterit ætiologia, quam historiæ puellæ rene altero carentis subnexi.

[*Joh. Jacob. Harderus.*]

OBSERVATIO CXXX.

D. MARTINI JOHANNIS HAESBAERT.

Vermium copiosa excretio.

Varia præter naturaliter in corpore nostro progenerari, præprimis autem visceribus ac intestinis, indies foletissimi observant Anatomici, inter quos principatum obtinuit accuratissimus animalium dissector Bartholinus: ita calculos in hepate, liene, pulmonibus &c. repperunt Forestus, Columbus, Crato, imò Rhases: quandoque autem foetus ejusmodi extra corpus eliminat natura, vel quantitate obruta, vel alio instinctu laudabili, uti quidem calculosæ mictiones, imò sputationes istud testantur: præprimis autem vermium excretio frequens esse solet æquè ac ipsorum in intestinis generatio, eò minùs inter rara haberi solita, quò frequentior: Nihilominus haud injucunda fore confido, si quæ circa verminosam dejectionem haud ita pridem contigerunt recensam: Infans erat quatuor annorum, cui pulverem meum anthelminticum exhibui, iste alvum exoneraturus, tantam materiæ copiam uno ictu dejecit, ut moriendum sibi altâ voce ingeminaret: Accersitus, Parentes de viscerum singulorum excretionem sollicitos, bono animo esse jussi: certus non nisi mali sentinam vacuatam esse, id quod excrementa inspicienti palam evasit

evafit, præter enim innumeram vermium copiam, qui materiæ viscidæ copiofæ implicabantur, nihil animadvertere licuit: Ut tamen quo reficeretur, infantulus haberet, mixturam cordialem præfcripti, quâ vires fenfim redierunt.

Omnia medicamenta, quæ vermes necant, constant partibus durioribus, atque inter hæc familiam facilè ducunt, quæ præparantur, ex Vitriolo; idque præftant amaritudine, aciditate aut falfedine, cujusmodi eft fequens:

℞. Semin. Santonic. ꝯj. Vitrioli calcinat. gr. V. trochisc. anthelm. m. gr. x. F. pulv. detur ex convenienti vehiculo infanti 4. annor.

Silentio hîc præterire non poffum, vermes duos oblongos, digito minori craffiores, colore rubeo, quorum effigiem figura præfens exhibet: hofpirabantur hi in rene canis finifiro, qui inde totus excavatus & rugofus erat: in diflectis autem intestinalia decuplo longiora ipsis vermibus confpiciebantur &c.

Fig. XXXV.

OBSERVATIO CXXXI.

D. CHRISTIANI MENTZELII.

Mufca pulex vel cimex.

Menfibus Julio & Augufto præcedentis anni 1683. fpectaculum de Mufcis pulicibus aut cimicibus alatis Potsdami in ipfo lecto meo mihi contigit, manè cum furgerem, noctem que culicum fonitu, pulicum puncturis, & id genus infectis, corpus noctu infestantibus, fatiſ inquietam habuiſſem. Menſe Julio illæ mihi admodum obſcure innotefcebant, cum tres, quatuorve manibus quidem cepiſſem, ſed corpuscula tenerrima & fluida adeò contriviſſem, ut nil niſi alarum quid appareret. Sequentem verò menſe, die 11. Auguſti, cum eodem cruciatus noctu fuſtinerem, idque infecti genus alatum in memoriam rediret, & jam dieſceret, perfe-ro incommoda corporis, nec me priùs moveo, quàm clarum

Phocbi

Phœbi lumen lectum perlustraret, quò hostes infestos eò melius intueri & capere liceret: quò factò, subito me ex lecto in pedes conjicio, locum, ubi quieveram perspicio, atque in lodice inter pulices saltantes has quoque muscas observo, manûsque tactu, sed leviore sex capio, enecatas tamen omnes & penè contritas. Harum duas Microscopio satis claro & à Cl. Dn. Joh. Abraham Ihle, dono mihi tunc missò, subjicio, ac per illud eas sic depingo. Musca hæc major non est pulice, alistenibus, membranaceis, pellucidis, utrinque tamen duplicibus aut triplicibus. Per microscopium visa apparuit vespæ minoris aut muscæ majoris magnitudine, ut Figura XXXVI. monstrat. Oculi, ut in vulgari musca, brunni sunt coloris. Venter medius, dorsum & sex pedes, hîc in Figura contracti, crustâ quadam videntur obducti, quæ coloris & ferrei cum cæruleo, splendido mixti, Imus venter respectu animalculi satis crassus & rotundus est, ut cimex parvus videretur, subtus parum candicat superiùs verò niger est. Alæ sunt oblongæ, uti superiùs descriptæ cum costulis quibusdam nigricantibus interstinctæ. Aculeum in ore non potui observare, ut morsu potiùs, quàm punctis infestare videatur. Hæc de Musca pulice aut puliciformi, vel si ob rotundum corpus eam velis cimicem alatum appellare, perinde erit. Quamquam verè cimices alatos in Italia inter Euganeos montes observarim, non quidem vulgares, à Germanis *Alste* vocatos, sed cimicibus lectulariis, figurâ magnitudine, colore, & foetore persimiles & alatos, frutici cuidam insidentes. Inter ea, quæ humanum corpus noctu solent infestare & pun gere, innotuit quoque insecti genus parvum, crustaceum, nigrum ex scarabæorum genere, quod frumentum secalinum solet exedere. Id proboscide sua terete, oblongâ & durâ asseres, quibus frumentum incumbit, & ligna quæcunque perforat, inibique latitat. Hic scarabæolus, de quo peculiaris observatio possët institui, cùm est incola lignei lacunaris, atque ex eo in subjectum lectum cadit, sive volitat, hominem quoque noctu solet mordere. Id faciunt quoque Scorpiones lectularii, quos frequen-

frequentes observavi in chartis à typographis recenter tractatis & compactis. Tot & pluribus aliis, vel inscii, & dormientes, subjicimur malis.

Fig. XXXVI. p. 296

OBSERVATIO CXXXII.

D. CHRISTIANI MENTZELII.

Papilio-Blatta alis plumosis.

ADmirandus est Deus in operibus suis & maximis & minimis! quod in hac tineâ sive blattâ imprimis relucet. Hujus alæ tantò contextæ sunt artificiò, ut Pavonum præsertim candidorum caudis structurâ & elegantiam non cedant. Quælibet alarum quinque constat pennis vel plumis, quarum quatuor superiùs satis perspicuè cernuntur, quinta verò omnium minima sub istis quatuor latet. Duæ superiores cohærent ad invicem arctiùs, Blattæque volatui præcipuum robur conciliant, duæ inferiores parùm debiliores sunt ac minores. In extremitate plumarum speculum quoddam pavoninum est, per quod stamen seu costa (in avibus calamus) excurrit & speculum acumine quodam superat & excedit. Reliquæ partes à latere istius costæ, quæ in avibus plumarum filamenta constituunt, in tam subtilem pubem abeunt, ut tenuissima Amianthi extensi staminula vel potiùs effluvia, ad levem digitorum tactum evanescentia, mentiantur. Oculi in hoc Papilione nigricantes ex situ candido, quò instar farinæ aspergitur, vix conspiciuntur: inter eos duo cornicula alba capillis tenuiora, eminent. Pedes ei sunt sex, duo posteriores longissimi omnium, in 5. tanquam digitos divisi, albißimi, muscum candidum ramosum præsentantes: duo intermedii pedes tribus constant extremitatibus: superiores duo individi sunt ac simplices. Totus papilio mirùm candicat tanquam farinâ conspersus: Incidi in id genus papilionum Clivis Anno 1661. 7. Junii in hortis inter gramina vesperi, ubi cum multis

Pp

aliis

298 *Observatio CXXXIII. De Nummo argenteo, Rapæ incluso.*
aliis similibus eum cepi, atque ex genere esse papilionum nocturnorum, qui noctu circumvolitant, interdium latens animadverti. Caterum Genesis ejus & Metamorphosis nondum constat. Est & alia species paullo major, per totum huic similis, sed coloris halcei vel candido viridis, in ericetis mihi iter facienti observata.

Fig. XXXVII. p. 299.

OBSERVATIO CXXXIII.

D. JOH. FRANCI.

De.

Nummo argenteo, Rapæ incluso.

Quoniam quisque pro suo à DEO sibi concredito talento ad historiam rerum naturalium in medium quid notabile comportat, hanc observationem, quam dupliciter rarum existimo, fideliter, non ut viderer, sed aliorum de hac judicium percipiam, adjicere placuit. Cùm enim A. 1683. die 8. Octobr. st. v. filius meus David Jonathan annorum trium cum dimidio, in museo, me in secundo canis utero occupato, rapam passim jactatam cultello suo, Parentis factum ut exprimat, mactasset, diu autem eam acerbis tractans lætanti tandem animo me accurrens clamitabat, Parentem nummum! ego formam externam adspiciens satis delectabilem deprehendi. Rapa erat spithamæ & ultra longitudine, brachiata, pedibus Sirenum instar remigantibus instructa, aliàs sat glabra, & absque fibris. Superficies partis ejus superioris ferè usque carnei erat coloris & quasi collari purpureo vestita; cetera cùm res parvi sit momenti & icon suppeditet, hæc describere supersedeo. Ast interna majorem admirationem & oblectationem dedit; ex medio enim rapæ loco cordis emicabat nummus argenteus, qui adeo tenaciter hærebat, ut non nisi in partes prius plurimas dissectâ, ejus particeps fieri potuerim, separatis dein particulis rapæ, grossum imperialem

A. 1645.

Fig. 35. f. 295.

Papilio Blatta alis plumosis,
naturalis magnitudinis.

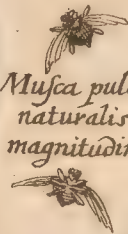
Fig. 37.
f. 298.

Fig. 38. f. 298.

Fig. 36. ^{posterior pars.}
f. 297.

Musca puliciformis
naturalis
magnitudinis.

Musca
puliciformis
vel cimiciformis
per microscopi-
um depicta.

anterior pars.

a. Locus grossi imperialis.

A. 1645. cum effigie Augustiss. Ferdinandi III. Imperatoris percussum inveni. Quem sub semine rapæ primò jacuisse, licet aliàs non excludam, mea est opinio.

Fig. XXXVIII.

OBSERVATIO CXXXIV.

D. VITI RIEDLINI.

Gutturi inhærentia fortè fortuna rejecta.

IN asperam arteriam sæpius quædam nobis, dum edimus bibimus, simul ridentibus aut loquentibus delabi, quotidiana testatur experientia. Elegantes sunt hac de re historiarum, quas diligentissimus *Sennertus Prax. lib. 2. P. 2. cap. 1. p. m. 142.* narrat, quibus ego sequentes binas, licet jam per bene longum temporis spatium latuerint, propterea tamen nulli displicituras sperans, addo; hoc unicum prius monens, me ipsum, qua primam, adhuc dubitum esse, ubi nummus ille sive Cruciatum latuerit? interea tamen ad minimum in vicinia asperæ arteriæ delituisse, certum est, hanc ideo historiam haud incommodè cum sequenti conjungi posse, visum fuit. Est autem *Andreae Lehenherren* Augustani, qui A. C. 1604. d. 13. Decembr. intensissimo dentis dolore detentus, ab amico monitus, ut Cruciatum, nummum aureum, denti dolenti imponeret, monitis obtemperans, dolorem forsitan casu magis quam indè mitigatum sensit, hincque lectulo incumbens obdormivit, post bihorium verò excitatus nummum suum nullibi invenire potuit, cumque nec in gutture, quod mirum, quicquam sentiret, ubi lateat, per bimestre supra integrum biennium inscius remansit, donec tandem A. 1607. d. 12. Febr. arundine aucupatoriâ felem globulo petens, fortiusque exspirans, simul Cruciatum suum è latebra sua efflaverit, integrum omnino, illæsum & pituitâ viscidâ obductum; hic in perpetuam rei memoriam *Balistariorum nostratibus* postea dono datus fuit, qui eum *Poculi argentei grandis operculo* appenderunt,

annis supra notatis, annulo aureo, à quo pendet, insculptis :
 Filius verò hujus, multis annis post, laminam argenteam adje-
 cit, in cujus alterâ parte hæc verba leguntur: *Nebenhängenden
 Ducaten hat mein lieber Vatter Seel. Andreas Lehenherr à 2. Jahr/
 2. Monat bey sich im Hals getragen/ aber durch einen Blaser / in eis-
 nem Vogelrohr nach einer Kassen/ Gott Lob / wieder herauskoms-
 men/ in altera verò sequentia: 1660. den 14. Septembr. zur Eh-
 ren-Gedächtnus meines lieben Vatters hab ich Christoph Lehenherr
 A. Eichmeister dieses Schiltlein einer Ehrlichen Gesellschaft der
 Stahl-Schützen verehrt.* Quorum versionem, quia præter
 jam narrata notatu digni vix quippiam continent, non adscri-
 bo. Communicavit autem hæcce dictorum Balistariorum
 Præses, Dn. Johannes Bierman, Pharmacopœus industrius, qui
 & nummum & cætera monstravit. Altera est Nobilis cujus-
 dam Juvenis, cujus laryngi ante plures annos pisum tam im-
 provisò infixum fuit, ut, licet mox post tussis perpetua cum
 febre lenta & respiratione difficili successerit, de hoc tamen nec
 quidem cogitârît, & Medicus ordinarius per benè longum
 temporis spatium, remediis, aliàs huic malo dicatis, oppositis,
 nil quicquam efficere valens, illum tandem Prognostico reli-
 querit, non sine magna Matris viduæ tristitia, quæ aliquando,
 ne omnino non haberet, quo ægrum recreare posset, ma-
 gnâ in Aquam cerasorum nigror. fiduciam ponens, illam
 per Aurifabri cujusdam domestici discipulum è Pharmacopo-
 lio peti curavit, qui vel minùs rectè mandata percipiens, vel
 nominis oblitus, loco hujus Aquam fortem sibi notiozem &
 sapius hîc loci à se emtam petiit, quam etiam à Pharmacopœi
 ministris, cùm pro Magistro ut aliàs hancce desiderari crede-
 retur, traditam, Matri ægroti anxîæ domum tulit; hæc sta-
 tim filio cochleare unum exhibuit, qui acrimoniâ, & corro-
 dendi, quâ pollet hæc aqua, vi valde læsus, faucibus nimirum
 & partibus vicinis indè erosus, clamore & ejulatu id Matri in-
 dicavit, quæ errorem tum seriùs agnoscens, ipsamet ad Phar-
 macopœum cucurrit, eundemque hujus erroris reum facere
 voluit,

voluit, hic verò rem omnem, uti gesta erat, (ipse enim puerum aquam fortem expetentem audierat, eumque insuper, annon in nomine erraret, interrogaverat,) narravit, oleumque olivarum exhiberet filio, suavit, quo facto, ac vomitu inde subsequente, Pisum jamjam germinans, simul rejecit, ex quo, gravioribus symptomatibus ex deglutita aqua forti non subsequentibus, & cætera mala indies remittere cœpère, brevi que post ab iisdem omnino liberatus, in hunc usque diem, DEI gratiâ, adhuc vivit & pallido tantum faciei colore superstite valet, atq; ipse mihi dicta modò narravit, quæ Pharmacopœus postea suo testimonio confirmavit. Sicque huic error alterius maximus, maximum sanitatis commodum attulit. Videatur superius Observatio 54.

SCHOLIION.

PUerulo bimulo, cui ossiculum in asperam arteriam incidit, optato adhuc tempore auxilium tuli, in sufflato naribus ex lil. convall. pulvere, inde vi sternutationis iterum illud fuit excussum.

[*Helianthus.*]

OBSERVATIO CXXXV.

D. JOH. PAULI WURFFBAIN.

De

Minera Antimonii elegantissimè crystallifata.

Naturam non mortalium, sed mortales Naturæ esse imitatores, quis est, qui negare audeat? Etsi enim abs re non sit ingenium humanum in excogitandis, manus verò artificum in elaborandis suis operationibus, magnam subtilitatis aciem & perfectionis gradum præ se ferre; nihilo tamen minus à Naturæ sapientissimæ matris summè in abjectissimis etiam corpusculis demonstrata perfectione, toto

quod ajunt cœlo, differunt, & accuratius instituta comparatione, imperfectionem suam satis abundè produnt. Chymici præ cæteris laboriosissimi Naturæ scrutatores, unicam sæpè materiam Proteo mutabiliorem, post varias operationes præmissas, variè immutatam, & sub novarum quasi creaturarum specie, mirè & jucundè producant; sed naturam saltim imitantes, perfectionem ejus minimè attingentes, imo, nihil efficiunt, quod non à Natura jam antea, in multò excellentiori gradu, effectum sit: Exempli loco hîc nobis inserviat *Elegantissima* è Naturæ gremio producta *Crystallisatio*, qualem vix ex omni Chymicorum labore & summo mortalium artificio, sperare licebit: non Crystallorum vulgo sic dictorum, sed *Antimonii*, abs me, sine tamen (quod dolendum) patriæ & fodinæ suæ metallicæ habita cognitione, studiosè asservati, ignem nondum experti, saxo seu terra sua nativa firmiter adhuc inhaerentis, & quot crystallos, tot quasi trabes, spicula & fulgura minimi ferè digiti longitudinem adæquant, insigni splendore & rutilantium colorum nitore, jucundo spectaculo præ se ferentis, cujus elegantiam facilius est intuentium oculis subjicere, & quantum licuit, in apposita figura, satis nitidè, delineare, quam verbis decenter describere, vel arte perfectius imitari.

Fig. XXXIX. *p. 292*

SCHOLIUM.

Videtur hæc minera ejusdem esse generis cum illa, quam Dec. I. Eph. Cur. Ann. II. Observatio 28. recenset; qualem & ipse elegantissimè striatam ex Hungaria, dono amici, possideo.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CXXXVI.
D. JOH. PAULI WURFFBAIN.

De

Abscessu in Mamma Lactantis cujusdam,
cum folliculo.

Foemina quaedam quatuor liberorum mater, ex lactis corruptione insignem dolorem ac tumorem mammae suae dextrae perpessa, nescio cujus suasu, Medicastrum cujusdam satis imperiti curae se submittit; is Emplastrum quoddam ex allio quod ajunt & caseo putrido paratum, superimponit; rupto abscessu, neque turundam immittit, neque abstergentia decocta aut alia mundificantia adhibet, solo suo Emplastro, (sanum certè foetore suo offendens,) contentus: consolidato tandem spontè vulnere, integrè agra sanatam se putat, nisi quòd duritiem adhuc avellanæ magnitudine superstitem, sine tamen dolore, persentisceret: ingravidata paulo post, tumor hic excrefcere videbatur nonnihil, nullo tamen urgente dolore, rem parvi pendebat, & filiolum rebus sic stantibus feliciter in lucem editam, uberibus suis optimè & copiosè alebat, indies ingravescente ac indurescente malo, accedit dolor, qui nimium intensus, eam ad salutaria & affectui huic magis resistentia remedia inquirenda, impellit; meum itaque auxilium implorat, ab lactata filiola, Emplastrum quoddam vi anodyna & emolliente singulari præditum, superimpono, quo vix per aliquot dies gestato, abscessus sponte ruptus, puris insignem quantitatem cum folliculo lacteo. *unciam semis pondere adaequantem*, exclusit, & tantæ quidem tenacitatis, ut quovis modo agitatatus, nullam rupturam pateretur, exactè aliàs vesiculam felleam repræsentans, nisi quòd lacte putrido repletus, lacteo quoque colore imbutus fuerit: quâ materiâ excretâ, mundificato & consolidato methodicè ulcere, cura feliciter finita fuit, nulla ut ante duritie, nullo tumore superstite.

OBSER-

OBSERVATIO CXXXVII.

D. JOH. PAULI WURFFBAIN.

De

Cerebro humano post mortem in Cochleas
minutissimas transmutato.

Historias Cerebri bovini petrefacti Dec. I. A. I. Obs. XXXVI. & CXXX. ut & Cochleæ in capite s. cerebro Lucii piscis inventæ, A. II, Obs. cxv. Ephemerides nostræ non sine admiratione jam ante hæc exhibuerunt: licebit & huic earum Decad. II. An. II. tam lectu quam admiratione dignissimam historiam de Cerebro humano post mortem in cochleas minutissimas transmutato, inserere: Contigit enim Giengæ in civitate quadam Imperiali Sveviæ d. 7. Mart. A. c. l. l. c. LXXV. cum Centurioni cuidam militiæ Ducum Lüneburgensium, hyemali tempore hinc subsistenti & febre ardente è vivis sublato, sepulturæ locus seligebatur, ut in templi hujus loci sepulchro quodam, *Signiferi cujusdam* ante XL. ferè annos honeste in eo sepulti, *caput osseum, infinitis minutissimis albicantibus cochleolis repletum*, exemptum fuerit, ad stuporem & admirationem omnium, tam horum, qui adstantes oculis suis rei veritatem inspexerant, quam eorum, ad quos rumor hujus tam insolitæ historiæ pervenerat: addam hic Extractum Protocolli Ecclesiastici, Dn. Joh. Schelio, Notario apud nostrates Cæs. Publ. Amico meo pl. honorando, per literas communicatum, pro ut illud unà cum binis ejusmodi cochleolis integris, aliorumque fragmentis, ex singulari Fautoris hujus liberalitate possideo.

Extract aus dem Kirchen-Protocoll,
de A. 1675. die 7. Martii.

Herr Erich Boden / Hauptmann unter den Lüneburgischen Völs-
ckern / so im Winter-Quartier allhier gelegen / zc. starb an hisiger
Kranck-

Kranckheit bey Jacob Köllin/ Wirth/ war alt ungesehr 32. Jahr/ und wurde auf Begehren in die Kirche bey der kleinen Sud-Thür ehrlich begraben. Nun waren bey 40. Jahren zuvor zwey Fendriche daselbst beygelegt / und wurde ein Todten-Kopff heraus genommen / der war ganz voller kleinen weissen Schnecklein/ in der Grösse wie Linsen/ viel 100. ja viel 1000. welche vielleicht an diesem trockenen Ort/ aus dem Hirn mögen gewachsen seyn; so viel aus dem Kirchen-Protocoll.

Testis

Martin Leger / P.
in Siengen.

SCHOLIION.

Licet certum omnino sit; Omnium rerum rationem reddi posse, non tamen minori certitudine gaudet & illud: Multa nobis esse occulta, quæ Naturæ manifesta; hinc sensus nostros plerumque tam obtusos esse, ut veritatem rationis assequi rarissime valeant: Quare satis durum arduumque opus arbitror, veram historię hujus assequi rationalem causam: Nam siccitas loci, ad mentem ante allegati Protocolli, ad effectus hujus causam determinandam, insufficiens nimis est, hac enim posita causa, & alterius quoque Signiferi caput eodem loco inhumati, eandem certè sortem experiri debuisse sequeretur; ut taceam solâ siccitate, nulla antehac materiali præsentate vel accedente semine, tale quid produci posse: Prius quoque dicendum esset, si quis Osseum hocce caput, satis probabiliter, cochlearum terram hinc inde perreptantium domicilium fuisse, dixerit, exque eorum semine inibi deposito has cochleolas succrevisse, suspicatus fuerit: non enim uni vel alteri tantum cochlearum aditus ad sepulchretum hocce patuit, sed pluribus, imo, ipsæ hæ cochleæ aut saltim earum testæ unâ cum arena procul dubio antea effossæ, vestigium sui non sine suspitione adstantibus præbuisent: aliis ergo rarioris hujus historię investigationis causam, quo nempe Naturæ mysterio, mollissima aliàs cerebri substantia, crustaceam hancce duri-

Qq

riem

tiem & tot minutissimarum cochlearum exasciatissimam figuram, acquisiverit; ulterius rimandam, relinquo.

OBSERVATIO CXXXVIII.

D. SAMUELIS LEDELII.

Falsa imprægnatio.

Nobilis à Fritschen vidua, 55. annorum, jam mea marita patiebatur vomitum, nauseam, horrorem, uteri contractionem & quæ alia, sueto prægnantibus tempore: venter intumescibat, motus aderat etiam satis fortis in ventre, mammæ pressæ fundebant liquorem aquosum: Dicebat se gravidam, (utpote antea decem liberorum mater, hujusque rei sat gnara) ast ego, repugnabam multas propter rationes. Expectamus tempus partûs, & justo tempore accedebat, cum alteratione insigni; aderat quippe cephalalgia, cardialgia, extensio abdominis dolorifica, angustia pectoris cum metu suffocationis. Adplicamus interna & externa, spirituosa & bezoardica, sudat per noctem copiosissimè, (nam circa vesperam erat hæc invasio,) manè alvum deponit aliquoties, respiratio fit melior, extensio abdominis evanescit, venterque sensim ac sensim indies detumescit adque pristinam figuram redit. Et sic spes pariendi cum prole aufugit. Figuli uxor juvencula, Grunebergæ, eadem persuasione laborabat, obstetrixque loci, uti sagax satis, cum omni foeminarum Choro idem affirmabat. Tempore partûs legitimo adstat obstetrix, omnia apparantur, foemina ad partum se accingit, exsibilant flatus per uterum, fluitque materia rubraquosa cum frustis sanguinis crassioris & nigricantis, nullus autem foetus. Eandem pariendi fortunam habebat foemina primaria in nostra vicinia, pro qua etiam in suggestu publicæ preces instituebantur, ut Divina Clementia ipsam felici partu beare velit, ast post nonnum menssem nil se movet, sequuntur adhuc tres menses & nullum adest amplius signum foetus. Tandem preces in templo

plo intermittuntur, & ipsa nunc omnem pariendi spem deposuit, abdomine equidem cum mammis adhuc distento & fluxu mensium inordinatè & parùm se exerente. Ita foeminarum spes in conceptione numeratione & partu sæpiculè vana. Vide si lubet Decuriæ I. Annum I. Observationem I. cum Scholio. Affinis est Observatio 45. ejusdem Anni, ast in contrarium. Adde ejusdem Decuriæ Anni 2. Observat. 26. cum additamento. Item ejusdem Decuriæ Anni 6. Observat. 45.

OBSERVATIO CXXXIX.

D. SAMUELIS LEDELII.

Conatus Naturæ in expulsione foetus
mortui.

ANNO I. Decuriæ I. Ephemeridum N. C. Observat. 49. Excellentissimus D. D. Illmerus habet egregiam enchirisin extrahendi foetum mortuum cum uncis, id quod mihi subsequenter observationem consignare ansam dedit. Vidua Grünbergensis 40. annorum sat vegeta in consortium matrimonii iterum adsciscit juvenem lanionem, imprægnatur, & die 26. Novembr. St. N. 1683. legitimum partus tempus accedit, omnia accersuntur quæ in hoc passu sunt necessaria, & ecce foetus brachium foras erumpit. Obstetrix reponit sæpius, ast in vanum per diem & noctem, cum magna puerperæ debilitate. Altero die me consulunt, ibi periculum indico, & quod non citius consiliū expoposcerint, exprobro: ordinabam autem quæ proficua judicabam, & satis instruebam, quomodo tractare debebant patientem. Verùm omnia erant frustra, & quia foetus, ut dicebant, statim initio partus esset mortuus, & summum aderat pro matre periculum, mentionem faciebam dissectionis & extractionis foetus mortui, & hoc unicum indicabam præsidium pro vita matris. Nolebant autem audire de hacce operatione, & ni Deus fuisset

set mediator, ut referam, foeminam morti tradidissent. Dum expectant ultimam exhalationem, paululum se recolligit parturiens & quaerit anxie cum lachrymis opem: ideo iterum me salutant, & si quid haberem Consilii, praeter extractionem chirurgicam, maximoperè petebant ne denegarem. Ordino itaque Clysterem sequentem:

℞. Radic. bryon. ʒij.

fol. meliss.

Mercurialis.

Artemis. rubr.

Puleg.

Matricar.

aa. Mʒ.

Sabin.

ʒ. Chamæmel.

Baccar. lauri aa. Mj.

Agaric. in petia ʒʒ.

Sem. anis.

foenic. aa. ʒij.

Coqu. in aqu. f. Colatur. ʒix. add. Elect. d. bacc. laur.

ʒvi. ol. rutac. Chamæm. a. ʒiʒ. sal. gemm. ʒij.

m. f. Clyster.

A quo natura irritata exclusit brachium à corpore separatum, quod multoties immittendo & tractando avulsioni aptum reddiderat obstetricis manus, & dein uno fermè momento foetum sat putridum cum matris restitutione & salute. Foetus antea fuerat mortuus, non ut falsò retulerant foeminæ, & in invasione partûs. Ex his videmus conatum naturæ in partu, & vulgi obstinatam mentem in casibus Medicis desperatis. Vide si placet Anni I. Dec. I. Observ. 52. Item Anni I. Decad. 2. Observat. 101. Videatur porrò Henricus, ab Heer, in Observat. XIV. in medio.

OBSERVATIO CXL.

D. SAMUELIS LEDELII.

Odor rosarum visui nocivus.

Rosas & earum odorem multis fuisse exitio, historiae Botanicorum & Medicorum referunt, & esset amplius scribendi campus, si placeret omnes illas huc trahere historias. Brevibus referam ea quæ titulum Observationis exhauriunt. Habemus hic Grünbergæ mercatorem temperamenti melancholici, ast satis vegetum, qui quando rosas olfacit tempore rosæo, patitur pruritus oculorum, succedente eorundem inflammatione: lachrymæ involuntariæ copiosè rigant genas, & quod durat aliquot dies, cephalalgia intercurrente. Diligenter itaque cavet, & quantum possibile domi se continet dicto tempore, ne fortean obvius quispiam rosam teneat & ipsi hæc symptomata inducat. Visus aliàs ipsi bonus, nec ulla rubedinis oculorum nota: cephalalgia tamen interdum laborat. & difficultate auditûs, cæteroquin, ut dixi, sanus.

OBSERVATIO CXLI.

D. SAMUELIS LEDELII.

Mortui manus curat strumam.

IN Actis Philosophicis Societatis Regiæ in Anglia p. m. 155. & sequ. legimus de effectu tactionis & frictionis. Coquus Anglicus manus suas verrucosâs curabat affrictione manus heri sui mortui. Quo etiam collimat Observatio Wedeliana Anni I. Decur. II. Observat. XI. Addo jam manum mortui tollere strumam. Res ita est. Doctor Johannes Beale fecit egregium experimentum tollendi maximam & periculosam strumam applicatione manus hominis mortui, unde homo curandus senserit quasi frigidum rivulum in cor devolutum,

ut ferè deliquium animi passus fuerit. Quid si huic curæ per tactum ansam dedisset Tactus strumatosorum Regis Christianissimi, Regis item Angliæ, Hispaniæ, Comitum de Habsburg?

Hoc *ὄχι ἐν παρόδῳ* annecto. Primis Praxeos annis dum Saganii viverem, ubi strumæ non sunt infrequentes, strumaticis hunc pulverem ordinavi à plenilunio ad novilunium singulis diebus adsumendum, cum optato successu, præmissis tamen præmittendis.

℞. Spong. marin. num. ij. benè depura aqua scrophular. vincetoxic. aa. q. s. Exsicca, redige in cinerem,

℞. Hujus cineris

Cineris cysteolith. aa. ʒij.

Zingiberis.

Piperis longi.

Sal. gemm.

Cinamom. opt.

Scrophular. major.

Ossis sepia.

Pyrethr. a. ʒʒ.

M. fiat pulvis. D. S. Kropff Pulver.

OBSERVATIO CXLII.

D. SAMUELIS LEDELII.

Hirudines enecant puellam.

IN Poloniæ majoris pago Podemockel/ prope civitatem Bomst, puella 9. annorum pecora in campo pascit, & dum miles Polonicus equo insidens civitatem petit, ipsaque propè viam ipsum celerè equitantem animadvertit, putat præ timore quod ipsam velit laceffere. Itaq; , ut potest, quantocyus avolat, seque in palude sub frondibus arborum abscondit. Palus scatebat hirudinibus, quæ statim puellæ nudos pedes invadunt, sanguinemque usque ad mortem exsugunt. Puella dum sueto tempore non redit, anxii parentes ipsam undique quæ-

quærent, sed non inveniunt. Miles reversus è civitate dum turbatos homines videt, interrogat quid sit? respondent, amissam esse puellam. Ille regerit, fortean esset illa quæ in campo vaccas custodierit, quæque præ metu cucurrisset sub arboretum in vicinia, ibi forsan lateret. Accurrunt cum parentibus vicini, inveniunt puellam pallida morte enectam, ejusque totum corpus hirudinibus obsitum. Hirudines aliàs etiam valent in Medicina: adi Dec. I. Ann. 6. Ephemerid. N.C. Observ. 9. Walæus pro & contra discurret an sint utiles in Medicina. Meth. Medend. p. m. 81. Sennertus l. 1. pract. p. m. 72. Timæus v. Gûldenlee mortem vidit in puero 5. annorum à deglutitis hirudinibus. Cas. Medic. l. 7. cas. 9. Schvvenckfeld Theriotropheo Silesiæ p. m. 537. scribit, quod majores hirudines num. 9. equum fugentes occidere possint. Adjunge Schröderi Pharmacop. l. 5. p. m. 342.

OBSERVATIO CXLIII.

D. GEORG. CHRISTOPH. GÖLLERI.

Abortus humani monstrosi hist. Anatom.

Quamvis Monstra patrati sceleris, malive subsecuturi indicium vulgus cum Tullio habeat: quasi horrendo prodigio exorta Parentes sceleratas, futurasque ærumnas demonstrarent; re tamen verâ viciatam Ideæ ovalis structuram, & impeditum perfectæ conformationis principium designant potius, quàm ingruentia mala nobis portendant. In omni siquidem subcoelestium viventium genere Naturæ haud verò luxuriantis monstrosos experimur fœtus, ita, ut ne simpliciora Corpora generanti Naturæ peccandi occasionem adimere videamus. Ut proinde intuentium animos tantam in admirationem non rapiant ejusmodi monstra, nec immaturioris judicii pruritum statim excitent. Præfertim ubi Matres ex passim obviis subito terrore perculsas, indeque blandum earum fœtum fœtui surreptum cogitaverimus; Non minus quoque angustiores uteri cancellos tenel-
lum

lum Embryonem arctius sæpè comprimere, aut violentius concutere posse; interdum & succum nutritium lascive fermentantem impetuosius in eundem irruere aut ubi plures simul conceptus, parcius & segnius eosdem enutrire, uniusque horum perfidè se subducere; sic haud rarò quoque tenellas ovuli membranulas aut ob liquamenti nutrientis luxuriam, aut validiorem coarctationem inter primordia facilè disruptas cum obvio coalescere, atque hâc ratione enormiter deformare comperimus. Eoque facilius hi (cum aliis plurimis) errores justam foetus formationem vitiare solent; quò materni ovuli Idea iis plus favet. Hanc siquidem eâ penè ratione ovulo imprimi, quâ prima plantarum rudimenta, in earundem seminibus, observamus, nullus dubito. Gemmam enim & folia, quæ primò erumpunt, facilè ibi deprehendes, caulemque simul quem protrudit, & radicem quæ se terrâ firmat. Adeoque planta suis jamjam conformata partibus tamdiu delitescit, quamdiu idoneo humore minus perfunditur aut irrigatur. Non minus Alma Parens fundamentum futuræ prolis in ovulo humano jam posuit, quod spirituosum seminis virilis contagiosâ quasi fermentatione actuatum successu temporis sese exserit, sanguinisque & spirituum mutuo impulsu motum pro vitâ acquirit; Quæ feliciter in utero materno inchoata, sine labe etiam perennat, nisi quidpiam ei impedimento futurum sit. Minimo verò errore inducto, non tantum languescere incipit & vacillare, sed & parti languenti idem error profundius imprimitur; usque adeò, ut pro mala partium diathesi, diversoque iis caractere impresso Natura in earum adaugendâ mole & texturâ sapienter & benè struendâ fatiscat, & â tramite suo deflectat. Tales Naturæ errores, etiamsi sæpius admiremur, hâc tamen vice non sine animi stupore præsentem Abortum Humanum, tam externo aspectu monstroso horrendum, quam interiori partium formatione, imò earum rarâ absentia stupendum contuebimur, ejusque historiam Anatomicam hîc subnectemus.

Nimi-

Nimirum, postquam Uxor Civis cujusdam Urbis nostræ, per septimestre spatium utero gessisset, & per id tempus sæpius de dolore conqueſta eſſet, emortuo foetu monstroſo, maturiorem partum accelerante, Mater trium natarum facta eſt. Atq; primò quidem puellam decentis & perelegantis formæ feliciter enixa eſt. Hanc infausto conatu inſequebatur monstroſa, quam hîc luſtrabimus. Tertia denique corporis formâ & magnitudine primæ vix cedebat. Veluti autem natu majorem & minorem ſecundinæ facilè ſequebantur: ita mediam, monstroſam nempe, non excepere; Totum ſiquidem corpus iisdem obvolvebatur, ac ſi integumentis communibus cinctum videres: quod innumeræ venarum atque arteriarum propagines, & infinitæ glandulæ miliares hinc inde per eas diſperſæ, uti & ſubſtantia grumofum & fibroſum ſanguinem repræſentans, digitumq; craſſitie ſuâ adæquans, facilè demonſtrabant. Hincque corpus deformius redditum à ſecundinis, veram cutem mentientibus, quàm ipſâ oſſeâ & carnoſâ mole. Detractis enim hiſce à toto corpore, omnes muſculi ſeorſim dividi, & facili negotio diſtingui potuerant, ut quod Monſtrum antea, nil poſtea ab humano foetu alienum ferè cernebatur: niſi quod dictæ cutis pars reclinatum caput cuculli aut mitræ ad inſtar pendula contegebat. Oculorum tantum aderant veſtigia; Naresque lineolis modò diſtinguebantur. Ore hian- te & patulo ſuperior gingiva diviſa prominebat, dentesque æmulabatur. Lingua latiori ligamento palato firmata & labiis coëxtenſa videbatur. Aurium rudimenta ad latera depre- henſa. Facies & collumejuſdem cum thorace latitudinis vix diſtinguebatur, unde vulgus faciem in pectore locatam ſibi per- ſuadebat. Duo brachia corpore propendebant, quorum ta- men dextrum longius craſſiusque; utriusque cubitus recur- vus protendebatur; unicusque digitus, pollex nempe, ungue diſtinctus radio breviori affigebatur; utrique enim ulna planè deerat. Sicetiam crura decuſſatim ſibi impoſita, in parvo pe- de unicum tantum alebant pollicem tibiæ annexum, Fibulâ

Rr

neutri

neutri præfente. Et velut Natura dextrum brachium grandius sinistro; ita è contrà crus finiftrum majus dextro formabat, ut damnum utriusque refarcire vifà fit. Vafà umbilicalia quatuor tantùm digitos transversos longa, fœtuique annexa abfcedebant. Pudenda fat ampla erant; Anus autem imperforatus.

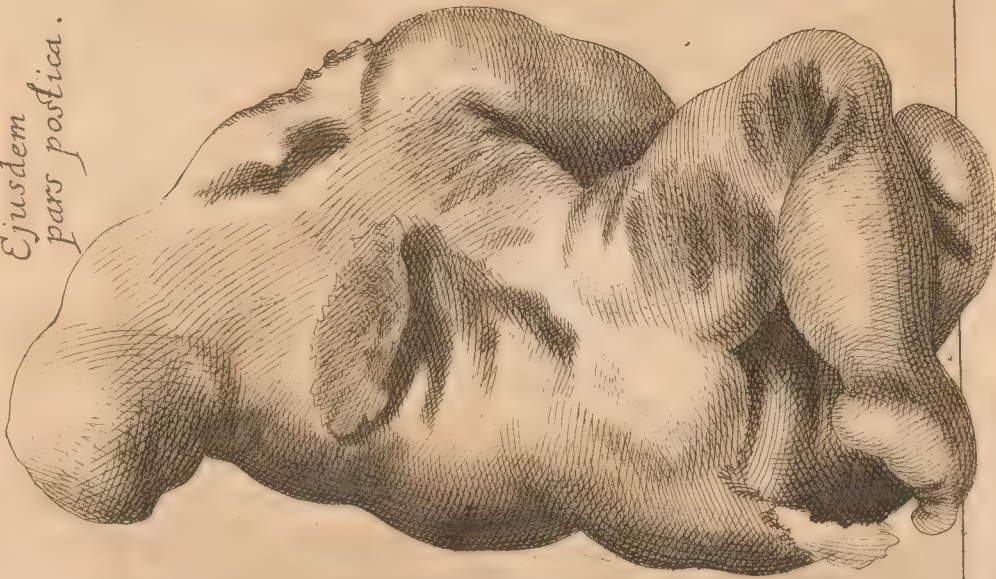
Hæc Naturæ in exteriori contextu infolentia ad interiorum viscerum lustrationem me commovit. Et ecce abdomen primò apertum tantùm veficâ quâdam, id omne replete, lymphâque vifcidâ scatente, diftendebatur, ut peritonæum haud incongruè crediderim. Propè umbilici autem exortum quâdam intefthinula extrâ peritonæum contorta, ac mefenteriole quafi firmata interiùs decurrebant, & in intefthinum cœcum definebant. Hepatis & lienis ne vefigium quidem deprehendebatur: uti nec ventriculus obfervabatur: nifi peritonæum ventriculum ita extenfum, mucoque illinitum dicere mavis. In Hypochondrio dextro vena cava, ubi aliàs hepatis fe infinuat, hîc propter ejus abfentiam paulò amplior, ramos ad dictum mefenteriolum dimittebat, plexumque, pro vena portæ habendum, formabat. Superiùs afcendens ramulo quodam Aortæ fe inferebat, & in fubclavias divifa, jugulares conftituebat venas. Descendente autem trunco fuo emulgentes ad renes dimittebat & dein Iliacos ramos difpergebat. Renes cum incumbentibus glandulis renalibus exteriori oblongæ preffulæque rotunditatis; interiùs verò finuofæ cavitatis confpiciebantur. Uterus majoris molis, duriusculus, canini ad inftar bicornis pelvim explebat: Cui tenuis membrana incumbens procul dubio veficam conftituebat, quam tamen accuratè obfervare non licuit. Abdomen pectusque diaphragma certo limite dirimebat, expansâque fuperiori fuâ, quam pleuræ debet, membranâ, fub claviculis ulterius extenfum, fibique rurfus coadunitum, duplicatum quafi extabat, limitibusque fuis per totum thoracis ambitum effufum, fpiritum continebat: ut velut peritonæum liquore vifcido repletum

Fig. 40. f. 3. 15.

*Abortus humani monstrosi
facies antica.*

*Ejusdem
pars postica.*

totum abdomen occupabat; ita & hoc spiritu turgens, tanquam vesica eundem in thorace concludebat; Gulæ venæque cavæ non erat pervium; ea namque penitus abfuit; hæc verò sub tendinosa ejus portione descendebat. Arteria Aorta juxta diaphragmatis duplicaturam in sinistro thoracis latere exorta ei cohærebat, versusque superiora pergens in ramos divisa, subclavias & ab his enatas carotides protrudebat; inferius in iliacas excurrerebat.

Pulmones planè deerant; uti &, quod mirum, penetrale cordis. Aspera tamen arteria linguæ affixa, in descensu ultrâ primam costam non protensa, in parvam quandam membranaceam cavitatem, aëre turgidulam, desinebat. Caput, licet sphaericæ figuræ notâ à collo & thorace non distinguebatur, quoniam cutis totum corpus ambiens crassior collum expleverat, caputque in se quasi cogeret & quodammodo reclinaret; resectâ tamen cute istâ, collum gracilius probè id distinguebat, terminisque suis circumscribebat. Dum verò cutis per capitis superiora pergebat, suprâ cranium minùs sibi coadunita aut adnata longiùs protendebatur, ut à capite pendula cucullos Monachorum ferè imitata fuerit. Os bregmatis dextrum tantùm aderat, sinistrum verò membranâ albicante duriori, Natura adæquabat. Vertex, uti in omni foetu tenui tantùm membranâ inducitur; ita hîc patulus planè fluidiori cerebro effluenti ansam dedit: Nam quamvis cerebrum variis mæandris & gyris in ambitu adhuc exornatum erat, fluidius tamen & putredini jamjam propinquius sui contrectationem non ferebat; ut proin partes ejus distinguere & curiosius scrutari non licuerit. Osteogeniæ limites aliàs Natura in hoc foetu non excedebat, sed compagem ossium decoro ordine & numero cohærebat, nisi quod in cubito, uti dictum, unicum tantùm os, radium nempè produxerit, ei que pollicem variis suis ossiculis distinctum annexerit. Simili modo cruri tibiam tantùm addebat, ei que pollicem solùm quodammodo recur-

vum conjungebat. Hæcque sunt, quæ Curiosior dissectio aperuit nobis & detexit.

Fig. XL. p-314

SCHOLIUM.

Sed! miraberis forsan, spectator, quid intuitus es? nec abs re; modò ex in Benignissimi Conditoris Tui laude ducâris. Stupeſce, ſi vitam vixiſſe cognoveris. Lapidem non hominem dixeris, qui absque eo, quo vivat, vivit. Quid ſanguinem impulit? quid eum purpurâ tinxit? An abſuiſſe, an imotum ſteriſſe credis? Prudentiorem Te judico. Naturam inſueto tramite incedere poſſe exinde diſcas. Quis iſte? Conjecturæ dabis veniam. Hæc Tibi diſpliceant, meliora docebis. Dicam tamen quod res eſt, & ab ovo, quod ajunt, exordiar. Nimirum poſtquam Genitalia matris ob ſeminis virilis ferocius fermentantis vim turgidiora reddita, tria ſimul ovula è glanduloſâ teſtium compage, quam ovarium dicunt, in uterum depluentia, conceptum triplicem foviffe non negabis. Hoc enim ſtructura viſceris ſuadet, & ratio experimentis confirmat. Poſita verò hæc in utero fundamenta & jamjam motu actuata, ſucco nutritio ſubinde affluente æqualiter perfuſa augmentum ceperunt. Et feliciter forſan, nî infauſta Mater abortu quodam vitulino immaturiori viſo perterrita; Filiumque ſuum creberrimis convuſionum paroxyſmis tentatum mœſta ſæpius deplorans characterem foetus impreſſiſſet. Poſitus namque monſtroſi corporis inflexus quaſi & reclinatus, puero, dum convellitur, admodum reſpondebat; carneaque vituli moles glabra adhuc & rutila, ſanguine quaſi ſuffuſo foetus haud abſimilis hoc ſuadebat. Eoque magis vim Animæ foetus experiebatur, quò plus uteri coarctantis anguſtia & reliqui foetus ſitu medium (quod ordo in pariendo probavit) valde comprimentes, ei favebant. Unde non mirum, ſi diſruptis ſuis membranulis cum proximis ſibi ſecundinis coaluit. Haud enim ignotus eſt Naturæ hic coaleſcendi modus, dum pulchro luſu interdum flores & fructus ſibi accreſcentes geminavit,

minavit, atque varios inde in sitionis modos mortales edocuit. Idque spiritus nutritii fermentantis, & in se coërciti occasione. Nam quàm primùm hic intrà suos carceres non coactus erumpit, ob continuum novarum portionum balsamicarum accessum turgescit magis & luxuriat, ut cum contiguo sibi corpore in unum cogatur. Majorem admirationem subit nutritionis opus, organi que sanguinem impellentis, uti & aliarum partium absentia. Anne adhuc Cor primum vivens cum Aristotele, & hepar sanguinis officinam cum vulgo dixeris? sanè micans istud punctulum, primis diebus post conceptionem præsens, id non confirmabit: Minimè enim Cor est, sed tota embryonis Idea, sanguine ceu principio suo vitali perfusa, in quâ partium stamina jamjam reverà posita motu servantur & vigent. Ubi cruentum hepatis imperium? ubi muneris ejus majestas tamdiu servata? non miror exequias olim ei celebratas. Sanguis sui ipsius cocus est & arbiter, alieno non indiget. Nihilo tamen minus necessarius erat sanguinis motus & ejus foecunditas. Scias diaphragma duplicatum spiritu distentum, succumbentem Aortam comprimens, ut & nervos, arterias ubique comitantes ob cerebri motum eas quodammodo retrahentes, impulsus sanguinis adjuviffe. Tantus enim, qui in adulto, impetus non requirebatur in foëtibus, liberiùs in utero nondum adhuc respirantibus: ut proin non mirum, pulmones, qui aliàs quasi quieti in embryone, planè abfuisse. Quid n̄ & lymphæ viscidior chylousaque peritonæo contenta foëtum nostrum enutrire potis erat? Licet ore patulo, ad suctionis munus inepto, dulciorem è matre affluentem liquorem eligere sibi non potuerit. Nec cerebrum rore suo per nervos amandato partibus vigorem addidisse dubites. Hoc enim præ cæteris foëtus partibus mole grandius munere suo non iners fungitur.

Adeò ita necessarius erat pro vitæ continuatione sanguinis, spirituumque Animalium mutuus impulsus, motusque perennis; ut Natura de his magis quàm de solidioribus parti-

bus sollicita, quâcunque etiam structurâ foetus perennationem moliatur. Sufficit ergò per imperfecta organa Naturam vitæ servandæ consuluisse, & absque primariis organis eam etiam continuâsse, dum per perfectiora non licuit. Quamvis difficilior, si non impossibilis, exclusi in auras foetus nostri sustentatio diffitenda non fuisset.

OBSERVATIO CXLIV.

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.

De

Hæmorrhagia universali, ex ictero nigro lethali.

Sanguis, vivificum flumen, aliquando coactè, nonnunquam velut pertæsus exitum affectat è corpore, & tanquam profugus ad internecionem foedere rupto conspirat. Vidimus plus simplici vice in febribus ardentibus lethales hæmorrhagias narium, nullâ arte compescendas, (quamvis in quibusdam cesserint ordinariis præfidiis,) donec extremum frigus, sanissimâ mente vitam exolveret. Ast non unâ viâ excidere eundem, & consimilem tamen *ναυσίωσιν*, vel exilium spontaneum, sequenti observavimus historiâ. Vir primarius, LXXIX. annorum per plures annos cardialgiâ, hinc calculo laboraverat, per vices repetitis insultibus, remittente tamen dolore illo, postquàm in calculum successivè coierat tartarea mucilago, ob hypochondriacum *πάθος* consummatum præ se ferebat corpus cachecticum. Non rarò tumere pedes, in primis sinister, consensu laterali solenni, commodâ tamen diætâ cavere sibi, non minus ac medicamentis. Prædixerat Astrologus, ex infausto Saturn. aspectu mortis genus ex ictero nigro futurum, quod seu conjecturam probabilem casus firmavit, seu archæus ex conceptis ideis morbosis sibi exitium hoc struxerit, eveniebat tandem.

Oculi,

Oculi, icteri præcones, flavedinem concipere, urina cum sedimento tartareo rubro copioso croceo colore linteamina tingere, corpus totum concolor reddi, alvi scybala non tingi. Visus aliàs morbus facilè cedere vel unico purganti cholagogo, experimento *Galenii* & aliorum, imò nostro quoque, visus aperiens generosis martialibus, infusis, nitrosis vinci hic rebellis restitit. Per duos prope menses durante fabulâ, color è flavo in fuscum tendens minitari mortem dudum quasi prævisam terrore tantò majori incusso, quò certior credebatur eventus jamjam respondens prædictioni. Tandem, cum obstructa intimius vasa & sine dubio cœmento tartareo bilis concreta negaret effundi consuetis oculis, licet vomitu amaricante os inficeretur nonnunquam leviter, sanguis screatu merus per os excretus mox excipiebatur hæmorrhagiâ *navium*, per *alvum* quoque concretus multus exhibat, & *urina* cruore tincta ubivis patulas portas seu perruptas potius ostendebat. Ita per omnes vias effusus, nequicquam præstante arte omni, corpus morti tradebat. Denegatâ anatome, nihilominus certum est, hepatis acinos glandosos æquè, ac papillas biliosas, induratas, obstructas, & tantum non scirrhus occupatas fuisse, lympham sanguini incoctam omnem successivè, bilem granulata in folliculo suo, sanguinem verò inspissatum, rarefactum tamen biliosâ amurcâ citatum in motum, &, præcluso debito spatio pro absolvendo circulo, illapsum laxioribus poris viarum ordinariarum erupisse, nullâ humanâ arte corrigendum. Eodem propemodum tempore relationes publicæ narrabant, strenuum quendam virum militem sanguine per os, aures, oculos, nares seditiosè erumpente vitâ functum.

OBSERVATIO CXLV.

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELI.

De

Pulsu intercurrente.

Multum interest, pulsum considerare, qui, ceu machinæ vitalis inquietas perpetua, præcipuè, statum calidi, quo vivimus, ventris medi, & facultatis vitalis testatur. Neque tam scrupulosâ combinatione ejus differentiæ spectandæ, quàm ex re ipsâ, & ad libellam sanitatis æstimandæ veniunt, ita tamen, ut & ad se invicem respectum habeat, & reliquarum facultatum non negligatur proportio.

Inter hos pulsum modos dignissimus memoratû est **INTERCURRENTENS**, in praxi non rarò obveniens, usum habens non vulgarem, & medico famam largiens, & indicium, quæ intus gerantur, non infirmum, si non imperitum offendat æstimatorem.

Non novum est nomen, sed apud *Galenum*, diligentissimum pulsum ruspatores, ejus occurrunt vestigia, *παρεπιπλω* ipsi audit, oppositus intermittenti, relatus inter inæquales, qui acervatim fiunt, inciduntque, ubi facultas valdè copiâ humorum vel instrumentorum oppilatione impedita est, *l. 2. de caus. puls. c. 3.* Æstimatus eidem ex solâ, inæqualitate crebritatis, ut *ἀγλείπων* intermittens, ex inæqualitate raritatis & parvitat. *l. 1. de differ. puls. c. 12.* Enimverò hæc nondum satiant animum, quamvis autoris summum ingenium demonstrant, quod vel ex intermittentis comparatione liquet, quem lethalem vel periculosissimum saltim statuit, contrâ experientiam, aut pro intermittente, ut vox & usus jubet, deficientis species vertenda & intelligenda est. Satis est eundem prævisse & viam monstrasse genuinam, non minus ac rem ipsam longè elegantissimâ historiâ Antipatri *l. 4. de loc. aff. c. 8.* quæ lectu dignissima totum hoc propositum nostrum illustrabit.

Inter

Intercurrentem vocamus pulsum, qui inter ictus ordinarios quasi, licet obscure nonnunquam evolvantur, neque pateant æquè minus distinguentibus, micationes seu ictus offert extraordinarios plures vel pauciores, eosque frequentes. Mechanicè demonstrari potest, si concipiamus coloraturas, ut vocant, an cachinnos potius sæpe musicos, quando flexiles soni breviores velut intercurrunt alios essentielles. Vel illustrare id licet intercurrente pulsu campanæ, prout, nonnullis locis id usitatum est in vigiliâ festorum solennium, baireri vocant, quando pulsatio fit repetita dirigente manu, nec venter campanæ volvitur, quàm dorsum vapulat.

Talis pulsus occurrit, & extrâ febrim quidem, duobus potissimum in casibus, primò in Palpitatione cordis, ubi per paroxysmos visitur, tamdiu ac ipse motus hic p. n. durans. Sanè qui pulsum hunc novit, novit statim palpitationem, velut clavi obtentâ ad eandem dignoscendam. Manifestò tunc ipsi pulsui legitimo illegitimos intercurrentes ictus commixti deprehenduntur, quo grumescencia sanguinis velut forex se prodit.

Deinde etiam, citra interpolationes talismodi, seu paroxysmantes vices, observatur idem recurrens pulsus in aliis, constanter, & continuò quasi, qui polypum in corde gerunt, sive intra vasa è coagulo sanguinis, sive extravasatum è coagulo lymphæ, sed à casu ab alto, seu aliis iuriis externis enatâ occasione. Talem observavimus utrumque conjunctum in Illustrissimo quodam Comite, ubi pulsus intercurrentis id manifestò præfagiebat, quod à morte hinc invenimus ad oculos, quo de seorsim forsân dicemus. Vidimus idem in generosâ matronâ, sexagenariâ majori, & ediximus illam laborare polypo cordis. Non abnuemus, posse & aliis tuberculis, vel modis, remoram quandam eluctanti sanguini opponi, similemque pulsum causari, hoc verò frequentius hodiè visum est.

Facit hoc ipsum ad prognosin instituendam, metus enim est tunc non levis mortis subitanæ, quando ferre non potest

amplius natura illum obicem, etiamsi longius paulò talis perduret. Facit ad curationem, ut resolventibus, quantum quidem fieri potest, sublevare satagamus laborans viscus, vel demptâ etiam parte sanguinis, pro re natâ. Omnia verò hæc offendimus in laudatâ quoque *Galenî* historiâ conjunctim, ubi ultra sex menses omnigena in pulsu inæqualitatis, ita enim appellat pulsum recurrentem, adfuit, mirantibus consciis medicis, ægroque ipso, quomodo vivere posset qui tandem prægressâ spirandi difficultate, primum levi hinc ingravescente, & palpitatione cordis (indicio majoris irritationis) tandem vero catarrho suffocativo resolutus obiit.

OBSERVATIO CXIV,

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.

Hydrops marasmo finitus.

Non posse consistere contraria simul in uno eodemque subjecto, vulgata quidem est parœmia; ast in humano corpore non rarò videas affectus oppositos ac adversantes sibi conjungi, quod inæqualiter dispensentur humores vitales, à naturâ suâ deflectentes. Pthisi conjungitur sæpenumero tumor pedum hydropicus; hydropi tabes, superioribus partibus arefcentibus, inferioribus tumefactis. Ita fiscum lieni comparabat Imperator, quo tumefacto, partes reliquæ exareant. Ast hydropem finiri marasmo rarum est, nec nisi letho obfignandum, non enim ab uno extremo ad alterum citrà summum periculum tendit natura. Vir XL. annorum juris consultissimus, scorbuticus, ventriculi debilissimi, ut ad paucissima v. g. vj. vij. grana pulveris gialapæ fortiter purgaretur, ante triennium præviâ cachexiâ scorbuticâ, & ulcere cum primis circa brachii sinistri articulum dolorifico molesto & mali moris, incidebat in hydropem ascitem, tumentibus pedibus, scroto & abdomine: illis tandem multum ichorem stillantibus, cum ob viscerum infirmitatem remedia generosa

nerosa minus voto proficerent, à vetulâ empiricâ purgans ex laureolâ, infcio medico, assumit. Inde passus hypercatharsin, & tono ventriculi penitus dejecto, sedibus utcunque adstrictis, brevi post vomere cœpit cibos & aquosâ. Mirum dictu! per sex integras hebdomadas vomitus quotidie repetebat, semel, bis, ter, frustra adhibitis theriacalibus, anodynis, emplastris, balsamis, roborantibus & quæ iis in casibus ex arte fieri addecet. Inde sanari cœpit ulcus hactenus tam rebelle in brachio, detumere scrotum, pedes & abdomen decrescere, imò tandem omnes partes arescere tabe, marasmo consumi, donec exhaustis viribus corporis cum humoribus aquosis, rarâ *μετασάσει* fatis cederet.

OBSERVATIO CXLVII.

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.

Distinctio Aphorismorum Hippocratis
artificialis.

INter reliqua scripta divini Senis instar gemmarum se habent aphorismi, concisâ brevitate conspicui, ut tunc demum videatur incrementum artis præcipuum inchoasse, ubi brevibus his velut oraculis autor, falli nescius, complexus est in arte notata. Sed vino vendibili non opus est suspensâ hederâ. Id desiderari hactenus in iisdem visum est, quòd sine ordine & confusè appareant locati, licet parum referat, sive in cellâ subterraneâ, seu in supremâ contignatione sit panis, modò sciat promus condus, unde illum accipere debeat, quod ex Scherbio alicubi refert *Hoffmannus*. Egent omninò versiones latinæ operum Hippocratis aliquâ limâ, & inter editiones reliquas potior visâ ipsa *Lindeniana*. Impræsentiarum satis sit, posse aphorismos commodè distingui, & distinctos velut certis capitibus commodè memoriæ mandari, ita ut quicumque occurrat statim suo loculo reperiri possit. Hunc

in finem cum nondum, quod nôrim, aptata editio habeatur, nisi *Joh. Conr. Diterici* elegantem satis operam huc referamus, qui eosdem illustratus dedit, in nostrum usum distinctiones factas sequentes memorabimus, secundum sectiones ordinarias. *Sectionis Prima* Titulus sit de immittendis & emittendis. *Seçt. II.* De rebus nonnaturalibus, naturalibus, temporibus morborum, doloribus, consuetudine, purgatione, febribus, apoplexiâ, lipothymiâ, epilepsiâ. *Seçt. III.* De varietate morborum secundum anni tempora & ætates. *Seçt. IV.* De regimine purgantium, febribus, sudoribus & urinâ. *Seçt. V.* De morbis convulsivis, pectoris, mulierum, lacte & tumoribus. *Seçt. VI.* De prognosticis. *Seçt. VII.* De morborum accidentibus novis.

OBSERVATIO CXLVIII.

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.

De

Epilepsiâ Lunari periodica.

Non sine causâ veteres morbum caducum appellarunt Lunaticum, quod ad lunæ phases viderent eundem accidere vel recipere magis. Notavimus hujus rei exempla non pauca, unum tamen præcipuum recensimus. Virgo nobilis XX. annorum, atrabilaria, per aliquot annos dolores gravativos dextri hypochondrii senserat, febris corripiebatur tertianâ, primitus continuam simulante, hinc typum constanter servante. Dolor hypochondrii sub costarum notharum confinio, consuetus inde asperatur, ita ut punctorius sæpe redderetur. Mensibus constantibus sibi probe, & motus convulsivi primò manuum, hinc etiam totius quasi corporis per vices cum febris repetunt. Elapso mense curata benè habet, nisi quòd dolor dorsi, capitis, & faciei φλόγῳσι nonnunquam convulsivum morbum minarentur, vel morbi reliquias ostenderent aliquandiu. Hinc verò integrè valere sibi visâ

visâ observatur circâ novilunium malum redire, modò cum suffocatione, velut hysteriâ, modò cum ἀφασία, post paroxysmum aliquando ad duas horas durante, (ob confusionem spirituum prægressam,) constante licet sensu & ratione, ut scribere posset, non eloqui animi sensa, modò perfectâ convulsione epilepticâ, cum stridore dentium motibusque sæpe diris & effrenibus, modò gravior modò levius, quin in somno quoque non semel morbo fatigata. Cum per duos menses circâ novilunium hæc evenissent, paroxysmo binis, tribus, ad sex usque vicibus de die recursante, & hoc notatum est, urfisse tunc semper simul dolorem dictum hypochondrii, cum tumore etiam ejusdem, adeò adauctum, ut clamare miserè cogeretur, excreta simul spumâ subcruentâ, foetidâ, instar loturæ carnis vel ichoris ex mortuorum ore per fermentationem egredientis, quandoque etiam levi cum delirio. Postea singulis lunæ quadris invaluit morbus, tam exacto calculo, ut ipso momento quadræ lunaris, & insciâ sæpe penitus ipsius hujus mutationis in cœlo ægrâ, rhythmum lunarem explicaret, præcipuè verò circâ novilunium. Tacemus dolorem etiam oculorum conjunctum & interdum tristitiam insignem. Longum foret recensere quæ medicamenta epileptica, & foco debita fuerint applicata, illud saltem addemus, frustra fuisse vel levioris auxilii pleraque, per aliquot menses. Fortiori interim, ut decet, animo contra euntes, ut mineram circa hepatis clima extirparemus, & lympham acido-biliosâ amurcâ tinctam, fermentum morbosum suppeditantem & tantum non abscessum minantem, corrigeremus, alterantia specifica cum evacuantibus interpolavimus, bis per annum ἀνω, & toties κάτω exturbantes tumorem peccantem. Simul ac purgante vel emetico depleta esset materia morbifica, per duos menses & amplius sanissima erat. Sensim verò adaucto fermento tertio ut plurimum monebat excretionem, donec, per integrum triennium vires per vices resumens, penitus domita conquiesceret tandem, nec, accedente hinc quoque mutatione loci, quod consultum aliàs *Cous*

judicat, rediret. Adeò lympha, extrà archei dominium constituta, motum humidi macrocosmici sequi solet, ichorefcens verò vel acido sale ac bilioso con fermentato acrior reddita, ad membranas capitis delata epilepsiam edit, variis ludens modis. Cum primis ergò circa hepar concipi potuit h. l. tale *μιασμα*, unde pervasà didicum paroxysmum toties accersivit, quò defuncta coeteroqui benè habebat. Et hæc est ipsa illa attrahibilis, pro causâ laudata solenniter, unde de elogio laudati *Coi*, & teste experienciâ maxima epilepticorum & melancholicorù est affinitas *l. 6. epid. s. 8. t. 95.* Ne verò lateat, quàm in themate natalitio phœnomena huc facientia fuerint, ♂ ♀ & ♂ ex ♀ & ♂ cum □ ♀ intermedio ex ♀ id innuebant. Attamen ♂ ♀ ♂ platica Δ ♂ ♀, * ♂ ♀ idem mitigabant.

OBSERVATIO CXLIX.

D. ROSINI LENTILII.

*De*Epilepsia à sono campanæ, & Epilepsia ab
Hominum intuitu.

DE admirandis motibus epilepticorum alia observatione dictum, unde causâ horum interna peti debeat. Cursim nunc recenseo binas epilepticorum historias, & motuum convulsivorum causas procatarticas, nî fallor inauditas, quæ cuivis curioso negotium facessere queant. Non autem illis immorabor, cum excludar tempore, satius ducens tacere, quam rationes non præmeditatas in chartam conjicere. Prior itaque historia talis est: In Imperiali Suevorum Heilbronna vixit olim egregia virgo mercatoris filia, nunc, ubi auspiciato convaluit, curante Affine meo, D. L. Maskosky, Jurisconsulti non incelebris uxor. Hæc ab epilepsia (suspicio hysterica) plus centies humi prostrata & identidem ad duorum pedum altitudinem sublata, post rursus
prostrata

prostrata fuit, non secus ac si vel carpionem vel lucium piscem in pavimento, uti solent alte satis, subsultantem conspiciere: durante paroxysmo ratione valuit, &, quid secum ageretur, novit omne. Hanc autem nunquam convulsiones exercuerunt, nisi, dum aut campanæ traherentur, aut horas proclamarent, ubicumque demum locorum tum temporis versata fuerit, jam à multis annis libera, filiorumque complurium læta mater existens. Altera hæc esto: Minister quidam Cæsareus Donaverdæ vivens, quoties in Templum aut cūriam itare aut curru vehi, imo quoties scalas adscendere cupit, illico motibus epilepticis infestatur, dum obvium sibi conspiciatur hominem, quisquis denique sit ille. Dum obvelata facie prætereuntem videt neminem, cœtum sacrum & consularem visitat, nil tale passus.

OBSERVATIO CL.

D. ROSINI LENTILII.

Epilepticus absurdorum esu delectatus. Naturæ viriumque robur in epilepticis: De energumenis quædam.

IN Patria mea *Waldenburgo Hohenlohica* vixit *Joh. Jac. Blank* decem circiter annorum puer, antea prosperâ satis valetudine usus, aut tali saltem, quæ procul habitâ myrotheciorum ope, utcumque toleratur. Hujus Pater, cū nuptias secundas celebraret, iste hac ipsâ solemni die paroxysmo epileptico vehementi prosternitur, qui postmodum caducus adhibitis in contrarium remediis compluribus, tantum abest, ut tolli potuerit, aut mitigari, ut circiter singulas potius Lunæ mutationes insigniores paroxysmi vehementius iterarent, donec adeo vis morbi invaluit, ut mens primùm turbaretur, post omnino alienaretur, adeo, ut ipsum semet puer ignoraret. Cū esset jam triennium elapsum, ex quo malè cœpit habere,

Pater

Pater è vivis sublatus, curam filii mulieri cuidam reliquit, quæ tam fuit ejus incuriosa, ut parum abesset, quin à pediculorum myriadibus conficeretur, quæ in miseri nucha cum primis & aliis corporis partibus & penum sibi & specum miro sanè compendio excavârant; quæ res effecit, ut alii piæ civi crederetur, cui prius nihil fuit, quàm uti quantocyus animalculorum illa lustra desolaret; hinc balneavit miserum ad instar pusionis, & anthropophagos polypodas loricâ æneis ollis expurgandis adhiberi solita (*Danserflect*) una cum fordibus ad truam defricuit. Tria tum ferè lustra vivendo compleverat puer, & tunc quidem temporis satis interdum prudenter loquebatur, preculas item, quas recitare plures poterat, precabatur, cætera subtristior. Sed quamprimum in lætitiâ insolitam & cachinnos effundi cœpit, paroxysmum esse pro foribus adstantes cognoverunt: Saltavit tunc & tripudiavit accepto nummo, *Orationem Dominicam aut Symbolum Apostolicum saltare se dicens*, quorum aliqua verba ad singulos saltus in gyrum ductos pronuntiavit. Deum præterea & cœlum, ubi de his loquebatur, subter pedes, Dæmonem cùm inferno in sublimi collocavit. Venère postea paroxysmi, nunc unus, nunc 3. 4. & plures nunquam per integrum horæ spatium in furore continuo perdurantes, quibus denique deferventibus per 3. vel 4. dies continuos extra omnem rationis usum decubuit, adeo, ut nec cibum quidem ipse caperet, moriturus fame, ni mater (sic enim curatricem appellavit) in os ingessisset. Alvum & urinam in stratum deposuit, quod stramine recenti erat in singulos dies renovandum, & fimus palâ, nil quidquam secus, atque in stabulis fieri assolet, expurgandus; non enim nisi torale, quod frigus externum arceret, quin ne femoralia quidem data, sed levi densâ talari indutus in publicum processit, monstro non ab-similis, cum primis & ipsâ calvitie, per enim singulos menses Silva capillorum cædua facta & disrurata ferarum sanguisugarum latebras dissipavit; id verò cum primis factum infirmitatis paroxysmum insequentis tempore, erat enim alioqui ingenti cor-

ti corporis robore prævalidus, nec ullâ vi tractabilis, nisi verborum poppysmis cicuratus. Diebus induciarum per plateas est divagatus, neminem, nisi laceffitus, lædens, panem collegit, è quo prandenti offæ pararentur, quas tantâ mensurâ devoravit, quæ vel quinque mercenariis diutino labore defatigatis abunde suffecisset, belluæ *Russica*, quam vocant *polyphagum*, æmulus, nunquam enim potuit satiari, vel ad usque crepaturam voraturus. Cum primis autem, quæ solemus maximè abominari saniores, avidissime esitabat; hinc, quamquam per pane, similâ, aliisque vescis nonnunquam turgeret, ille tamen appetitu miro ferebatur ad oletum vel propriam, quod, ubi data facultas, etiam de nocte surgens, corrasit, focum instruxit, ollæ vel solùm infusum, vel aliis obsoniis casu in culina reperitis mixtum, ad ignem coxit, comesturus, ni à domesticis intervenientibus, & incendii discrimen declinantibus, culinâ exigeretur: præcipuè homerdâ à frigore in faciem hillæ constrieta, vehementer ad esum delectabatur. Stercora suilla, anserina, intra pedum digitos collecta, in deliciis fuère: animalium intestina in fimetis reperta, cum tenacitate membranacearum aciem eluderent, more ciconiarum deglutiit, ut mirum planè fuerit, spiritum nunquam ei fuisse interclusum; hæc ipsi postea fuère ad ulnas aliquot è faucibus protracta, quod agyrta cum tæniis faceto sanè spectaculo assolent. Corium, lintea vetusta, limum figulinum, ramos & folia arborum & sentium, lactucam & brassicam capitatam, una cum caulibus magnâ copiâ devoravit. Aliquando species pro nodulo purgante aliquot vicibus exhauriendo & alii præscripto; vino infusos, cum vino, speciebus, & linteo involucro unâ vice abliguriit, nil inde quidquam incommodi passus, quàm ut anxie sudaret. Nudus, ubi potuit, per vicos erravit, noctu etiam plus vice simplici de superiore ædium tabulato in plateam desiliit totus nudus, salvus cætera, & incolumis. Talem ingentium molestia, vix alii toleranda, per integrum Sexennium mulier aluit, quæ, cum aliquando humi strata crus

T c

alterum

alterum læderet, & per integri ferè semestris spatium, pedis illius usu careret, bonus ille homuncio, matris suæ curâ destitutus, cum nemo vellet, aut fortè possèt etiam, cum illo versari, frigore periit, perennaturus procul dubio, nî cura eum defecisset.

SCHOLIUM.

IN hoc epileptico, nil æque miror, quàm admirandam bulimion, & abominabilium rerum appetitum, ex quo hic fonte arcessendus, & quei diurnare potuerit, ac tot annos, nondum moriturus, nî fixatis ab externo frigore spiritibus, constricti sanguinis motus interceptus fuisset! Quid alioqui fames diuturna possit in obsidionibus, aut annonæ caritate, norunt, qui historiarum libros volutarunt; heic enim necessitate coacti, ad absurda homines feruntur. Quomodo in obsidione *Samarie* matres ad filiorum lanienam, ut stomacho latranti fatisfieret, sint compulsæ, sacro Codice *2. Reg. 6. v. 27.* docemur. Idem in obsidione *Hierosolymitana* factum, & alia præterea absurda, ut corium, fimum vaccinum, homeraam, gramina in cibum cocta *Josephus l. 6. bell. Ind. c. 16. & l. 7. c. 7. & 8. it. Egesippus l. 5. c. 41.* testatum fecerunt. Matres captivas in nupera obsidione *Viennensi*, & per Dei gratiam felicissimè soluta, coactas à *Turcis* infantes suos veribus affixos assare, & fama diutina pressas, semiputridos comedere, ab expeditione illa reduces affirmarunt. *Cambyses Persæ* in *Æthiopes* expeditio tantâ affligebatur fame, *Herodoto l. 3.* teste, ut primùm equis suis, postea herbis & radicibus è terra evulsis stomachum miles solaretur, denique, horrendum dictu, per sortem se ipse consumeret. *Calagurritanorum* tanta fuit pertinacia, ut, cum eos obsidione *Cn. Pompejus* cinxisset, qua nullum jam aliud in urbe eorum supererat animal, uxores suas, natosque in usum nefariæ dapis verterint, quodque diutius armata juvenus viscera sua visceribus suis aleret, infelices cadaverum reliquias salire non dubitarint, id eleganter detestante *Valer. Max. l. 7. c. 6.* Plura in hanc rem exempla suppeditant *Naucler. Vol. 2. generat. 17. 18.*
Büchner.

*Büthner. epit. histor. passim, Procop. l. 2. bell. Goth. P. Diacon. hist. miscell. l. 16. c. 15. Thuan. l. 99. Plutarch. in vita Antonii & Luculli: Chron. Carion. l. 4. p. 404. Liv. bell. Pun. 2. l. 3. Dec. 3. p. 312. De fame Casilinorum, & p. 317. de fame Petilinorum utrorumque obsidione cinctorum. Herodot. Uran. l. 8. p. m. 638. Omnes autem inclementis annonæ fabulas, immo ipsius Hierosolymitanæ fatis prodigiosæ, longè, opinor post se relinquit Sancerrinorum Gallorum, à milite Regio, religionis causâ obsessorum, incredibilis ferè fames, cujus historiam longissimâ serie & pro materiæ dignitate ad usque stuporem recenset Illustr. Thuanus l. 55. p. m. 1117. dignissimam sanè, quæ huc verbotenus transcriberetur, si illud instituti ratio permetteret, quandoquidem historiam huic geminam nemo fortasse homo lectitarit unquam. Verùm hæc omnia comestionis absurdæ paradigmata, necessitatem durum telum, non appetitum peculiariter ad hujusmodi latum, fontem agnoverunt, hinc talia qui comederunt inter sacrum & saxum constituti momentaneam vitæ pausam plerique fecerunt, intra dentium carceres adhuc insolitas dapes coërcere visi. Non ita, qui picâ laborant, affecti sunt, verùm, singulari delectamento feruntur ad ejusmodi, quas imaginantur sibi, cupedias, concoquunt illas, his nutriuntur, & vitam, si non in statu sano, neutro tamen tolerant. Noster, quod supra memoravimus, quanquam nullâ rerum vescarum inopiâ premeretur, stercus sibi, præ pane, delegit, nihil gracilitatis exhibens, sed visus habitior. Supponenda proinde ejusmodi subjecto, fermenti stomachalis certa quædam diathesis, qua & appetere & concoquere absurda possunt. Quæ res, uti se habere soleat in aliis, bulimo aut picâ propriè & per se laborantibus, (quod ultimum femininum sibi ferè soli genus vendicat.) Jam fusius enucleare, esset extra oleas vagari. Sic, ut aliquantum vagemur, habemus *Hyalophagos*, quorum historiam curiosè recensuit *Oculatissimus Argus noster Satyr. Med. Contin. XV.* ubi cum primis *Lazari vitrivoracis* historiæ huic nostræ per est similis, præterquam, quod noster fuit epilepticus. *Cultrivorum**

& pyrophagum Londinensem, cultros, novaculas comminutas & lapides rotundos, devorantem, laminas ignitas lambentem, massam ex pice, sulphure, lacca, resina, cera totam flammantem in ore volventem & mastificantem &c. *Olig. Jacobus in Act. Med. Hafn. vol. 5. obs. 107.* describit, qualem & nos, *Mitavia in Curlandia A. 1679.* & heic *Crailsheimii* mulierem anno superiore, quæstum istiusmodi epulis factitantes vidi. *Petrum Twens*, ferrum cotis vicem apud laniones præbens, pedem ollæ æneæ, cultros &c. vorantem, & hæc omnia per hypochondriorum abscessus rursus erumpentia narrat *Zodiacus Medicus Gallicus mens. Maj. observ. 2. Ann. I.* Plura ejus farinae Comedonum exempla videtis in *Ephemer. nostrarum Dec. I. Ann. I. observ. 83. Ann. II. obs. 209. Ann. III. obs. 177. 178. Ann. IV. & V. observ. 143.* Novimus *Illustrissimam* quandam *Comitissam*, nunc Viduam, quæ fila linea perditissimè appetit; Semper in culeo glomeramina duplicati fili, quæ comedat, portat, mensæ accumbens, fila è mappis & mappulis, deniq; quocunque loco stat aut versatur ex indusio proprio, stropholis, lodicibus &c. extracta perpetuò mandit, à prima juventute ad hunc usque diem, agit autem nunc annum quasi trigessimum octavum. Hinc è lino contexta utensilia filorum hac successiva extractione clathrata quasi efficit ac turpiter defœdat, nec quoquo modo ab horum esitatione potest averti, quin testatur, nil suavius aut posse dici, aut dulcius quidquam excitari, generosa alioqui Virago. Horum inquam causæ ac rationes per se nihil huc attinent. De epileptico nostro quæri meretur, num caducus ad hunc bulimon quidquam contulerit, nec ne? quod mihi quidem per vero videtur simile. Bulimon autem recentiorum plerique à fermento ventriculi justo acidiore, hujus *ἐνρυχωρίαν* perpetuò lancinante, & hinc sensum molestum, famem dictum, subinde excitante arcessunt. Naturaliter enim idem appetitus fermento ventriculi bland-acidulo (quanquam alii eandem sententiam sub aliis nominibus occultent) rectè adscribitur, quod fermentum in aciditate sua plus minus exaltatum, auget quoque

que appetitum, & hinc fortè patere causâ potest, *cur hyeme magis urgeat fames?* quam sese latere *Erasistratus* olim conquestus est citante *Gell. noct. ait. l. 16. p. m. 574.* dum nimirum ab ære acidiori inspirato eundem aciditatis characterem stomachale fermentum adsciscit. Ejusmodi fermentum acidius, ob hanc ipsam aciditatis auctæ rationem cupit saturari alkalicis, qualia sunt plerumque supra memorata: depravati appetitus objecta, eaque, dummodo non sint omnino invicta, adgreditur & digerit; hinc *Jacobus* in observ. superiore à *Cultro vovro Londinensi* bacillum vitreum devoratum, post 2. dies cœruleo infectum colore & velut aqua stygiâ corrosum per alvum exisse; it. bacillum è ligno buxi frustulatim exesum, & clavem ferream nigerrimo colore infectam prodiisse dicit, omnia aciditatis auctæ aperta testimonia. Jam verò humoribus acidis epilepticorum corpora scatent: unde enim inordinati nervorum motus, nisi à lymphæ aciditate spiritus animales turbante & rarefaciente quasi deduci queant? Sunt autem epileptici cum primis edaces, quanquam non omnes æquè bulimo laborent. Potuit autem in nostro Epileptico ob cerebrum insigniter concussum & affectum magis habitualement depravata ratio ab hujus farinae pænissimè absurda appetenda symbolam contulisse. Certè nisi hanc de acore lymphatico hypothesin amplectamur, vix licebit admirandas epilepticorum commotiones, nonnunquam incantamentis sagarum, ast perperam, adscriptas, mente comprehendere. Exempla qui volet, ap. *Willisium tr. de morbis convulsivis* oppidò rara inveniet, ubi explosiones fictæ curiosum quemlibet vix satiabunt. Saltem, quæ mihi observata, recensebo: Virgo Nobilis annorum 13. ante triennium epilepsiam hystericam tam est atrocem passâ, ut iterantibus singulis horæ quadrantibus, adeoque plus quadragies per diem paroxysmis oculus dexter ad mediam usque genam, una cum ore convelleretur, & quod mirandum, pedes triplici gyro intra sese convolverentur ad instar plegmatum muliebrium, quod sanus vel agyrta sine cru-

rifragio nullâ arte effecerit; Sanitati pristinæ feliciter à me restituta, ubi saluberrimam *Tinctura castorei* opem satis deprecare non valeo. (eand. *Tincturam Castorei* cum spirit. CC. aliis pluribus epilepsiâ hystericâ laborantibus, & cum primis virgini nobili vehementer cum illa conflictata, multum profuisse, quanquam hanc ultimam visco solo Corylino percuratam propinquo velint, qui autem aliis exhibitus expectationem est frustratus, *Exc. D. D. Georg. Laibius Physicus Dinkelsbühlensis*, Amicus noster honorandus in litteris restatur.) Opinor autem ejusmodi motus admirandos non posse melius concipi, quàm, si quis imaginetur sibi *pupam circumforaneis usitatam*, quæ à pluribus *fidiculis subter vestibis huic aut illi membro occultè adglutinatis*, per manus trahentis in varios motus cietur, ita, ut nunc capite huc illuc nutet, nunc brachia moveat, nunc gradiatur quoque, pro trahentis arbitrio, non sine plebeculæ admiratione. Ejusmodi tendiculæ sunt nervi corporis animalis, qui prout à spiritu animali, qui hîc sunt instar manus, ad animalis, hîc agyræ, arbitrium intenduntur, partes, quibus affixæ sunt, sursum deorsum, rursus prorsum, movent. Hi nervi, ubi spiritus animalis ab aciditate lymphæ inquinatur, ut omne acidum est nervis inimicum, rarefit & in furorem quasi agitur, irritantur, & hic acor spiritus animales in furorem fermentalem agens agyræ trahentis vicem sustinet, membraq; motu involuntario, nonnunquam stupendo, nunc hæc nunc illa, prout hi vel illi nervi intenduntur, conquassantur, quæ rabies tam diu durat, usque dum dissipatis particulis fermentabilibus exspirare cogitur; neque huic nos motui resistere valemus, quia motor est peregrinus, non domesticus. Nec verò *energumenos* aliter à maligno spiritu tractari suspicari licet; Est enim optimus Physicus & liturgiam animalem, omniumque nervulorum usus habet perspectissimos, in ejusmodi naturæ scientiæ perspicatissimum quemlibet Anatomicum facile antecellens. Hic itaque humani generis hostis, hominis à se obsessi nervis pro arbitrio imperat, nec aliter illos huc ducit atque reducit,

reducit, quàm circumforanei puparum membra tractis fidiculis, ceu nervis, movent. Hinc videmus nonnunquam miros factus ab *energumenis* perfectos, item, potuisse illos muscarum ad instar per parietem perpendiculariter expansum uncare; loquitur ex illis invitis Diabolus, & quidem sono prorsus peregrino, quàm alias loqui sueverunt obsessi, dirigens nervos linguam adeuntes, ut proferre cogatur voces exotici idiomatis, & linguam eloqui, quam nunquam obsessi didicere. Exemplum non absimile Anno superiore heic *Craishemii* in puella septenni, ni fallor, vidisse contigit, à foetido tamen hoste denique relictam. Quòd autem tanto robore præditus fuerit Epilepticus noster, mirum fortasse videri posset, nisi prostant exempla parallela. Non autem propterea, quòd epilepticus esset, tantum ipsi roboris accessisse arbitror, sed quòd rationis usu careret; non hic loquor de paroxysmo durante, ubi sex interdum viri sunt vix uni lymphato tenendo, & ratio in promptu est: Hoc volo, mente alienatos esse longè aliis hominibus robustiores & naturâ & viribus. Alii puero epileptico in eodem *Waltenburgo* Textoris filio morbus hic insputandus *Plauto in captivis* dictus, rationem adeo obtudit, ut templum incurrens sub publica concione exclamaret, à femina, ab omnibus pro honesta habita, pomum se accepisse, quo comesto, jam sit in equum conversus, nec postea cibos ullos humanos, sed equinos, foenum puta, avenam & gramina comedit, & in equilibus versari amavit; Cætera fuit priore insolentior, & tanto robore præditus, ut totam virorum coronam ille solus in fugam conjiceret, astu postea circumventus & compedibus vinctus per annos aliquot vixit, fato post functus. Alius in *Curlandia* Genere *Nobilis*, sed demens ex melancholia, certis intervallis in carcere detentus, ferrea repagula ligni ad instar putridi confregit, nonnunquam, ubi se in libertatem adseruit, omnes villâ exegit, & tanto fuit naturæ robore præditus, ut, cùm Pastoris cujusdam filiolum, tunc quidem epilepticum restituissem, & pro confortando cerebro Electuarium sequens præscripsissem: R. Conf.

lil.

lil. conv. prim. ver. pœon. fl. til. aa. ʒʒ. sal. alcal. nativ. ʒij. C.
 alc. ppt. Cran. hum. philos. ppt. aa. ʒj. spirit. Vitrioli gtt. xx.
 Sir. pœon. q. f. ille culullam adhuc plenam ad fenestram repe-
 riens totam unâ vice devoravit, nil inde quidquam incommo-
 di passus, quam, ut alvum aliquoties dejiceret. Adderem ex-
 emplum hortulani in Aula Onoldo-Brandenburgica Nostra,
 antea aliquot annos ex vulnere capitis maniaci facti, obices cras-
 sos ferreos, catenas ferreas levi negotio discerpentis, & totum
 aliquando Nosodochium fugantis, *μη μετάβασις εις άλλο γένος* obji-
 ceretur. Unde verò tantum naturæ robor? Si quid conjici-
 endum, opinor ab alimentis rudibus & terrestrioribus, gluti-
 nosis & viscidis, tendines quasi, in quibus omne robor, ferru-
 minari; Deinde, quia bruta animalia respectivè semper ma-
 jori sunt robore prædita, quàm homines, arbitrari fas erit, fa-
 tuos & amentes, nihil spirituum in ratiocinando & meditando
 insumere, spiritus proinde, quos habent, conjunctis quasi ma-
 nipulis, solis operibus reservari, quibus nihil à brutis differi-
 mus, qualia sunt nutritio & motus localis. Homines verò stu-
 diis præcipuè, & ratiocinatione multâ, curis, aliisque animi pa-
 thematis spirituum, & per consequens virium, haut sanè pa-
 rum deperdere, quilibet in sese potest ipsemet experiri.

OBSERVATIO CLI.

D. ROSINI LENTILII.

Corpus Myloides post partum Masculinum
 ex utero propendens cum subitaneo Puer-
 peræ interitu. Aperturæ cadaverum
 utilitas.

UXor Molitoris nostri in mola *Kuppelichiana* dicta, 30.
 præterpropter annorum, sat alioqui bonæ constitutio-
 nis, infantisque jam unius mater, per totum ingravi-
 dationis secundæ tempus facie pallidâ se malè habuit.

D. 25. Sept. A. 1683. dolorifico pulsu fores uteri *Lucina* pulsavit, accersitur obstetrix audacula, & ex illarum corte, quibus est satis loquentia, sapientia parum, ut loqui *Salustius* amat: elapsis binis horis, quod quidem illi retulerant, enititur pusionem vegetum. Secundinæ satis auspicato (iterum referente obstetrice) successerunt. Interim continuati dolores puerperam ad horæ dimidium excruciant, identidem ingeminantem, adhuc adesse, quod excluderet, aut *Didymon* aut aliud quidpiam. Manus obstetrix commodat, expectatur geminus, corpus enim ad obstetricis tactum infantile caput mentitum erat. Secus autem atque expectarant, res cecidit. Propendet extra pudendum corpus globosum, sed nulla arte, nisi fortè adhibita vi separabile; obstetrix hîc agere sola verita, Chirurgum; hic autem re exploratâ, fatiscientibus interea ægræ viribus, me accersunt. Ego, quantumlibet festinabundus, (non enim dum molior aut comor, annus est) fati velociam prævertere non potui; pedem enim vix porta extuli, dum animam hæc exhalavit. Adsum, *Corpus myloides* (molam dicere non audeo) illinc adhuc propendebat, sanguinolentum, adque tactum duriusculum; sed manu calidiore tractatum rediit ad cascā mollitiem. Jubeo chirurgum digitis explorare, si fortè posset hujus corporis initium quoddam reperisse, quod ab illo frustra tentatum; quousque enim digito penetrarat, corpus illud secutum est. Impero denique ut cultro, quam posset, profundè adacto, illud rescinderet, quod ægrè, cultri aciem remorante cartilaginea cervicis, quam corpus illud habebat, duritie effectum. Saccum post illum, quem referebat, accuratius examinavimus foris totum sanguinolentum, sed per longitudinem cultro apertus, nil quidquam, immo ne aquæ guttam in ventre ostendit, sed cutē glabrâ, quanquam corrugata & albicante, superficiem internam, investitus erat; Caro interim spongiosa, sesquipollicem suâ crassitie absolvens; nihil hîc vasorum, ligamentorum, ossium, squamarum nihil; illud et-

iam me vehementer mirum habuit, quod tam citò puerpera extingueretur,

SCHOLIUM.

Quid heic fuit opus factu? *Cadaveris apertura poterat omnem, quæ animis nostris infederat, dubitationem dissipasse. Impia verò Pietas, qua, hoc quidem in passu, erga mortuos sunt affecti, qui sanguinis eos propinquitate contingunt, salutare hoc & fructuosum opus in fere parricidia numerat. Ut enim suspicer, fuisse non molam, sed uteri fortè procidentiam, id tamen asseverare non audeo. Multas ego molas & legi & vidi, nunquam talem. At, quid uteri substantiæ convenientius, si fortè solam cartilagineum excipias? Potuit autem uteri orificium aliquâ suâ parte cartilagineum esse, veluti tum in pyloro, tum ani, vesicæque sphincteribus plus vice simplici observarunt anatomici. Obstetrix autem, qualis hæc fuit, sibi relicta parum prudens, ubi deinde pauxillum illud sanæ mentis vini effluvia tumularunt, secundinas fortè arctiùs hærentes, vel internæ uteri superficiiei alicubi adnatas, vi evellere tentans, uterum potuit simul loco movere, qui per nixus secundas extra pudendi rimam omnino propelli potuit. Jam verò est cuilibet notum, quàm possint agrè puerpera statim post partum externum frigus perferre, ita, ut multoties ingenti horrore ceu paroxysmo febrili concutiantur, immò, ni temporis succurras, de vita periclitentur, quale exemplum haut ita pridem in civitate nostra habuimus, quid futurum, Lector, arbitraris, utero insuper ipso, & quidem inverso, refrigerato? nonne quandoque herniosi, sicubi refrigeretur hernia, morte luunt aëris inclementiam? atqui sunt herniæ insuper beneficio cutis externæ, cui involvuntur, aliquantillum à frigore munitæ, secus atque ipsissimus propendens uterus. Scilicet, sunt hæ partes membranosa, frigoris proinde impatientissima, quo tacta facillimè convelluntur, insequente morte. Quod autem supra monui, non licuit audacter pronunciare, fuisse uterum, nec enim ulteriorem aut per sectionem, aut per digitos explorationem ferebant*

bant adstantes, & naturam variè quoque ludere in molis generandis novimus. Exempla varia *Ephemerides nostra* suppeditant, cum primis *Dec. I. Ann. I. obs. I. 36. Ann. II. obs. 79. 84. 160. Ann. III. obs. 129. Act. Med. Hafn. vol. 1. obs. 26. Plater. obs. l. 3. p. 868. 872. Schenck. Salmuth. Bartholinus, Hildanus & alii plures.* Suppeditat hic casus 2. quasi porismata, quorum primum est: *Interesse Reipublica, ut obstetrices conducantur pia, sobria, prudentes & perita:* Alterum: *Interesse eidem, impiam illam Pietatem consanguineorum antiquari, & in casibus præcipuè singularibus cadaverum aperturam concedi, quin pro circumstantiarum ratione imperari.*

Vulgus non solet distinguere inter *Anatomen & solam cadaverum aperturam (Deffnung)* hinc, quia inaudiunt fortè in *Academiis* supplicio affectorum cadavera *anatomie* tradi, defunctorum aut affinitatis existimationi detractum iri verentur, si aperiri permittantur; sed faciliè possent hoc timore exui, ni vanis & præconceptis persuasionibus pertinacius inhærent. Quamquam enim nec ipsa anatomie supplicio affectorum in contumeliam defuncti aut propinquorum tendat, & boni publici causa fiat, ob quam injuria fieri non censetur, ut recte allegat ex *ff. Carpzovius in prax. rer. criminal. part. 3. quest. 137. n. 72. f.* (ubi disquirat, num supplicio affectorum cadavera sint anatomico cultro subjicienda, & allatis rationibus affirmat) *toto tamen cælo differt cadaverum apertura ab eorum anatomie*, siquidem in hac omnes corporis partes ad pernosendum hominis naturalem statum, examinantur & explicantur; in illa tantùm in causam morbi, huncque insequentis interitus, adeoque statum hujus præternaturalem, inquiritur, ut aliis cum eodem aut analogo morbo conflictantibus opera Medici tantò sit præsentior. Tantum itaque abest, ut ab ejusmodi apertura cuiquam impietatis nota affricetur, ut potiùs impingat vehementer in Christianam charitatem, quisquis heic Medici sedulitatem sufflamina sustinet. Quantum debemus laboriosissimo *Boneto*, qui in aperturis cadaverum operam

collocavit nullo auro compensandam, cujus est testis illustre *Sepulcr etum* à laudato auctore evulgatum. Si quid heic impii lateret, cur *Magnatum* cadavera aperiuntur? non ea fini, ut vel inde tantilla agris utilitas accrescat, nisi fortè per accidens, sed tantùm in conditurae seu balsamationis gratiam? Quid multis? Si modò homines reflecterent, Medicum non animi gratia, sed ut agris profit, sectiones has desiderare, non adeo sese opponerent: quid enim in hac apertura, ex tetro foetore, vel miasmate etiam contracto deliciarum? quid non potius molestiae? Hanc autem, uti non in omnibus morbis sine discrimine requiro (quid enim interest aperire, quem ex febre maligna interisse constat?) sed tantùm in casibus valde dubiis, rationem & experientiam Medicam illudentibus, aut ubi quid commissi erroris ab adstantibus suspicamur, velut in hoc nostro casu factum; heic dico, quantumcunq; etiam propinquè reluctentur, auctoritate superiorum esse cogendos, ut vel ingratis Medicos cum Chirurgis ad sectionem admittant. Plura in hanc aperturam notabilia habent *Ephemer. nostra Ann. I. obs. 15.*

OBSERVATIO CLII.

D. ROSINI LENTILII.

Lactationis difficultas: Globuli pingues butyracei per infantum alvum magnis cum torminibus ejecti. Clysterum usus in infantum morbis.

Qui stomotrophiam fetus in utero, saltè ultimis mensibus, defendere satagunt, parum sibi fiduciae sciunt in recens natis infantibus collocatam, eò quòd hi, consuetudine quasi in utero materno contracta, illico mammam adoriantur, quamquam propterea cum celeberr. *Sylvio* non dimicemus, qui primam infantis nuper nati passionem sitim pronunciat, *l. I. Prax., c. I. §. I.* Non sunt profectò tam

tam ad sugendum prompti infantes, ac sibi quisquam imaginatur, sed est sapissime opus artificio, ut papillam apprehendant. Hinc aliquæ mulieres *Colostrum* illud primum sapore ingratum, prius emulgent, quàm infanti mammam præbeant, quod tamen minùs esse consultum *B. Ettmüll. in valetudin. rio infantili* arbitratur, dum colostrum illud sit cibus medicamentosus, laxandi vi præditus, cujus ope meconium exturbari queat. Aliquæ *lacte vel proprio vel amygdalino, vel Sirubo violarum areolas illinunt*, quibus nil juvantibus, infantes adultiores & sugendi peritos adsciscunt, qui mammis per affluentis lactis copiam in tumorem sublatis, varicibus foedatis & inflammatis opem ferant, ubi juniore infanti ab adultioris matre interim lac in osculum mulgetur, ut vel sensu discat infans, esse in illis collibus, unde sitim leniat, atque adeo exercitio demum, quid opus sit factu, discat. Experimentum in ipsis meis ædibus molestum satis in filiolo meo factum, qui primis à partu diebus, quamquam papaverculum in magna satis copia redditum, continuis tamen clamoribus dies noctesque transiegit, & mammam sugere omnino detrectavit. Pulticulis hinc & amygdalino lacte aluimus, interim verò mammæ puerperæ in tumorem ingentem, cum dolore & ardore ferè intolerabili, excreverunt, quæ, cum non adessem, mulieris cujusdam suasu, unguentum ex *albumine ovi, alumine & pauxillo croci* super carbones mixtum & chartam cœruleam explicatum, mammis imposuit, unde quidem tumor, sed unà lac, evanuerunt, succedente in ejus locum præcordiorum anxietate magnâ, & spirandi difficultate. Dum hæc aguntur, alia mulier quadrata & à tribus mensibus puerpera accersitur, quæ vix denique, magno cum labore, infantem sugere docuit, interea nos in eo eramus, uti medicaminibus lactiferis, & quocumque modo lac in mea rursus adduceremus, sed, nihil hinc emulsiones, nihil pulveres, intritæ, pulmenta, ubera vaccina; nil pileoli, vitra, ora sugentium, nil denique lapis galactites appensus (dum alioqui hujus farinae amuleta, quæ, præter signaturam, nil habent, unde

ratio possit acquiescere, à me parvi fiunt) nil, inquam, hæc omnia, nisi lactis tenuis & aquosi parum extuderunt. Perreximus itaque ad quadram alienam puellum ablegare, sed tam exiguo cum emolumento, ut, quamdiu lactaretur ab hac infans, torminibus ferè continuis, flatibus, ructibus affligeretur misellus, nullis remediis cedere volentibus. Nunquam alvus, qualia debuit, excrementa dedit, sed liquida nonnunquam, interdum spissiuscula, sed viridia, & minutalium ad instar granulata, denique *globulos cum excrementis, nunc plures, nunc pauciores, aliquos Cerasorum acidorum magnitudine, aliquos piscorum majorum, qui primâ facile pelliculâ quasi induti videbantur, curiosius autem explorati, nil nisi pituitam conglomeratam exhibuerunt, acidum spirantes*; ante verò, quàm hos excerneret, horrendis clamoribus totas ædes explevit, cohibita respiratio-
ne, ut parum abesset, quin suffocaretur; excretis verò istis paulum conquievit.

SCHOLIION.

Mirabantur omnes, qui, aut quæcunq; hos inspexere globulos, matronæ polytecniâ beatiore, atque propter ea multiscix, nunquam antehac sibi tale quid visum professæ, ita, ut aliquæ incantamenta caussarentur. Ego verò statim recorder, esse mihi è multis scriptoribus Medicis unicum, unicum inquam, (nec enim ullibi me parallelam observationem legisse memini) ex quo geminum paradigma petere liceat. Et verò hic *Laur. Hofmannus tr. de vero usu & fero abusu medicam. Chim. p. m. 48. Ubi casum, quantum ipse quidem tunc novit, inauditum, matronæ valde obesæ, 4. filiolarum Parentis recenset, quæ omnes primo atatis anno elapso, mediante epilepsiâ, vitam cum morte commutarunt, nec Medici, nec mæsta mater caduci hujus morbi & interitus causam noverant. Cùm verò quintam enixa esset filiam, hæc q; primum atatis annum ferè complevisset, eorundem motuum convulsivorum sese prabuerant indicia, hunc igitur in Consilium vocavit, qui, cùm de singulis percontaretur, mater se nihil observasse ajebat, quàm grana quadam butyracea instar piscorum*

forum & Ceraforum, copiosè cum excrementis permista, aliquoties fuisse excreta, qualia quinta quoq; filia tunc temporis excerneret; Ille itaq; statim pingues hasce excretiones epilepsiacausam fuisse suspicatus est, rationemq; tam granorum butyraceorum, quam ipsius quoq; subsequens epilepsia hanc excogitavit, ad quam eruendam, ipsi vetula quadam premendis caseis præfecta, ansam dedit, quod scilicet magna sit differentia lactis ab hac vel illa vacca emulcti, quodq; lac aliud aliomagis butyraceum. Similiter rem cum mulierculis se habere existimavit, lacq; lacte pinguius. Hoc itaq; posito infantes adhuc tenellos solo plerumq; lacte materno & mollibus quibusdam pultibus pasci, ubi pinguedo ista lactis in infantis alimentum non cedit; sed in intestinis tanquam partibus membranosis & frigidioribus condensetur, atq; in coli cellulis admodum profundis accumulatur, ibiq; latitans sulphureos & auripigmentales halitus de se mittens, epilepticorum paroxysmorum auctor existat. Quod verò primo semestri pinguedo illa granulatum cum excrementis non excernatur, in causa esse fecum liquiditatem & mollitiem: quamprimum verò infans juscula, carnes & alia solidiora comedere incipiat, alvi feces duriores & compactiores factas, cum materia ista butyracea in coli intestini cellulis contenta fortiter aduniri, majorique nisu excerni. Hanc noram, de nova epilepsia causa, opinio nem, præter doctissimorum quorundam virorum iudicia effectum ipsum satis superque probasse, quintam enim filiulam talia quoque butyracea excernentem granula, & quosdam etiam leves per se paroxysmos epilepticos, solis clysteribus abstergentibus, & singulari quodam liquore hordeaceo, auxiliante Deo, exoptata sanitati se restituisse: Hæc ille. Circa quæ monendum esse duxi 1. Satis hunc accuratè esse de hisce globulis & epilepsia causa philosophatum: Nam, sicut à lacte nimis tenui & seroso, ita ab eodem nimis butyraceo & pingui, necessariò damnum lactenti, immo majus ab hoc, quam illo, infertur. Toto die experimur, quantum negotii pinguia largius comesta aulorum ventriculis facessant, in hæc enim difficulter agit ventriculi fermentum, &

ab istorum levibus & globosis particulis, hujus acuta & cuspidata obtunduntur partim, partim deflectunt, quemadmodum e. gr. globulus aut vitreus aut marmoreus politissimus frustra mucrone petitur, qui aut obtunditur, aut ob lubricitatem declinat (*glitscht ab.*) Hinc ab ejusdem fermenti particulis corrunduntur quidem & dissociantur pinguia, non intimè solvuntur, quemadmodum ab Aq. Reg. & Aq. Fort. Sol & Luna discernuntur magis & dilacerantur, quàm solvantur; hinc facile sunt reductibilia, secus atque perfectè soluta; hinc ab ejusmodi dilacerationibus violentis magni tumultus cum effervescencia excitantur; hinc flatus effervescentiæ comites; hinc à dispassis intestinis tormina; hinc etiam ceu imperfectè soluta exspirante menstruo priorem naturam & consistentiam induunt. Novimus matronam, quæ, ubi pinguia comedit, post triduum cum sudore frigido & anxietate vix credibili, ea nihil quidquam mutata, *immo ad tactum frigida*, & tali consistentia, qualem pinguia refrigerata habere solent, revomit; quæ historia seorsim alio tempore tractari merebitur. 2. Rectè officina horum globulorum Coli cellula adferuntur; ejusmodi enim pinguia sunt per se ad motum inepta, hinc ubi in coli membranulis, quasi remora ipsis datur, ibi morantur & in globulos juxta cellularum *εργασίαν* efformantur, non secus, ac animalium excrementa sicciora, equorum puta & caprarum: hinc quia & flatibus & excrementis liquidioribus ab intestinis tenuibus illuc tendentibus transitus denegatur, facile concipi potest, unde tam horrendi clamores, unde denique quies à globulis excretis? Non autem 3. ideo in illis cellulis hi globuli condensantur, quòd intestina, ceu membranacea, sint frigidioris temperiei, aut quòd cibi solidiores admixti sint: Illud enim quod attinet, condensationis causa, uti dictum, censetur potius liquoris viscosi ad motum ineptitudo, cellularumque favorabilis configuratio, hoc autem refellit filiulus meus, vix uno post nativitatem mense tales excernens. Quòd autem 4. filiolæ Hofmannianæ totius anni terminum attigerint, causam esse

esse supicor, quòd lac maternum suxerint, pedetentim butyrofitatem illam adsciscens, secus autem meus, qui suxit lac obesæ & peregrinæ mulieris, filiulam aliquot annorum jam lactantis, adeoque respectu corpusculi tenelli, lac jam butyrosius, quàm ut meus concoquere potuerit, generantis: argumento fuit, lac non alio quàm bonitatis (liceat ita loqui) vitio peccare, quod infans, quantumlibet torminibus, flatibus & clamoribus excruciat; tamen secundum omnes dimensiones augetur, nec quidquam emaciaretur. 5. Exhalationibus autem acidis & sulphureis ex vitiosa effervescencia prodeuntibus, nervosumque genus ac cerebrum lancinantibus, & in convulsivos motus cientibus, epilepsiæ causam rectè adscribi, totus ferè Medicorum chorus adstipulabitur, ut qui cum primis in recens natis id agit, ut aciditati obviam procedatur, ne ea accumulata epilepsiam excitet. 6. Denique cura rectissimè instituta; hanc enim cum imitarer, & singulis fere diebus clysterem *ex aqua hordei, cum parco Saccharo & oleo rutaceo injici*, post etiam *infantem ab lactari curarem*, nunquam id genus globulos amplius observavi.

Multi sunt admirati, me infanti tenellulo clysteribus mēderi velle: Sunt enim adhucdum in ea opinione nostrates, non tantum è plebe, homines, ut arbitrentur, clysteres esse remedium insigniter violentum, & hos, qui sufferre velint, athletico robore præditos requiri; alii putant, enemata esse remedium extremum, reliquis nil juvantibus exhiberi solitum, adeoque hæc ubi vident præscribi, conclamatum esse de ægro autumant, *man nehme ihn für einen todten Mann an/ er sey so gut als hin / man geb ihm keinen Heller mehr/ um sein Leben.* Hinc multis precibus & persuasionibus vix eo se adduci patiuntur, ut hos admittant; *quin immo ante usum aliqui testamentum condunt exemplo eorum, qui aut lithotomis aut celotomis aut id genus Medicina operatoribus sese subjiciunt.* Aliquando mulier, cujus marito clysterem ordinâram, in faciem mihi dixit, *me occidere maritum suum*, quo audito discessi,

nec quidquam medicaminis amplius præscripsi. Ego verò, se
clysteres interdicto publico Medicinâ exulare juberentur, nollem
esse Medicus, tantiam me fiunt plurimis in affectibus, quidquid
contra Helmontius & adseclæ aufint, quibus mea, spero, Oologia
 cum emphasi sese opponet. Postremo omnes Medicinæ Pra-
 cticos obtestor per Dei Charitatem & Proximi, ubi singularem
 quandam encheiresin aut secretum contra puerorum epile-
 psiam norunt, propalare illa ne graventur; grassatur enim
 pestilens hoc malum cum primis in his regionibus in misellos
 infantulos, ita, ut vix opus sit quærere, quo morbo infans in-
 terierit? nec est quidquam ferè certi remedii. Ubi nil opis in
 mediis naturalibus invenitur, superstitionis prodeunt in sce-
 nam, nec dici potest, quot & quantis superstitionibus vulgus no-
 ster sit undequaque quasi suffarcinatus. Unam curam appono,
 cuilibet liberum relinquens judicium, ego nullum fero: Lin-
 gua Urogalli, ei vivo, dum lascivit, evulsa, & regioni cordis intra
 linteolum exsiccata, sic alligata, ut deorsum apex vergat, quam
 vel centum epilepticis opem tulisse perhibent.

Dec. II. An. I. Obs. IV.
p. 12.

OBSERVATIO CLIII.

D. ROSINI LENTILII.

Racemus Gosmannsdorfianus versicolor.

U Varum acinos compactis auri atomis splendentes, & in
 acinis auri obryzi granula inventa. exhibet *Ephemerid.*
nostr. Dec. II. Ann. I. obs. 131. Uvas barbata, sed per fraudem,
 ejusdem *Anni obs. 48.* & *Ann. IV. V. obs. 148.* & *Schitinium Chium*
apud Apollonium in mirabilibus fabularum esse, fructus sine nu-
cleis, uvasq; sine acino in Britannia nasci Camden. in Britann. p. 2.
 testatur. Botrum ego & uvas versicolores produco. Cum
 enim anni hujus autumno, ad Generosissimum Dominum,
 Dominum GEYERUM de GNIBELSTATT, Dominum
 meum gratiosum, tunc in *Franconia* inferiore vindemiantem
 profectus essem, *Gosmannsdorfi* prope *Ochsenfurtum* offertur
 nobis à cive racemus oppidò rarus, & quod fatebantur omnes
 in

in regione vitifera nati & educati, à se antehac nunquam vi-
sus. Erant illius uvæ ex albis & rubris perfunctoriè mixtæ,
uvarum autem erant aliqua totæ rubræ, aliqua totæ albæ, aliæ
duo hemisphæria exhibebant, alterum album, alterum rubrû,
aliquæ tantummodo striis hinc inde albis & rubris ludebant,
jucundo sanè spectaculo. Adeo natura non tantùm per omnia
sua regna, sed & per omnes illorum species ludit, & nobis lusu
istorum causas curiosè rimantibus illudit. Vid. Dec. 2. obs. 4.

OBSERVATIO CLIV.

D. ROSINI LENTILII.

Sanguinis è vena secta, non nisi corporis mo-
tu prævio, eruptio. Hæmorrhagia na-
rium singularis.

Vitam Hominis à perpetuo Sanguinis motu continua-
ri, huncque naturali modo procedentem esse sanitatis
Architectum, est axioma Medicorum. Ubi hunc ra-
pidum esse nimis, experimur, caliditati illius & par-
ticulis in effervescentiæ motum actis adscribimus, & sedativis
atque præcipitantibus furorem compeſcimus. Contra, mo-
tus hujus torpidus à sanguinis crassitie, inerti que spirituum fi-
xitate procedens, nunquam non morborum Chronicorum
auctor, & semimortuæ quasi naturæ index est constitutus. Ex-
hibemus hic virum 48. circiter annorum, cætera valetudinis
satis prosperæ, præterquam, quod catarrhis ferè continuis affli-
gitur. Obesulus est & frigoris impatientissimus, quod, ubi
patitur, cæruleo colore totam faciem, quasi pulvere bombar-
dario petitus, pingitur. Hic à prima juventute ad hunc usque
diem, quoties venam sibi tundi cupit, ad largum usque sudo-
rem movere corpus adigitur: alioqui si vel decies venam quam-
libet fauciveris, vix una sanguinis gutta plagæ rubescet. Olim
*decoctis aromaticis calidissimis, libanotidis, salviae &c. cum vino
coctis*, & in cataplasmatris forma brachio applicatis sine motu
prævio rarefactum sanguinem elicere conati sunt, sed irritò la-

No. 1680 i
mea salu
Vinea

bore. Sanguis autem, ubi semel per ejusmodi corporis motionem rarefactus, atque eruptioni preparatus est, magno cum impetu erumpit, ejusque vix cohiberi fluxus potest, sed turbatus quasi & irritatus tumultuatur ad instar musti in fervorem acti. Quaternæ fasciæ ægrè intra venarum pomœria eum cohibent, & per integrum diem brachium movere non audet, levissimam enim hujus motionem scaturigo purpurea sequitur. Est autem vir ille, per venæsectionis illam diem ad actiones ferè torpidus & morosus.

SCHOLION.

B Præantecessor meus, celeberrimus *Job. Valentinus Majer* rus, hunc admirandæ & rarissimæ temperaturæ hominem pronuntiavit, summè puta sanguineum & summè phlegmaticum. Mirum qua ratione vegeat sanguine tam crasso præditus, non enim potest alia supponi ratio ineptitudinis ad motum, & hujus per motum corporis facta rarefactio demonstrat, eum ante motum, & sic ordinariè, esse crassiorē. Sanguinem ægrè effluentem, etiam venâ probè pertusâ, quotidiana testatur experientia, quamvis id vix in sanis accidere soleat; omnino non effluere rarum est, rarius, id in homine sano fieri, rarissimum talem quinquagenarium evadere. Si aërem externum sanguini tantam mutationem statim imprimere causeris, cur epithemata aromatica, cur hypocausta vel ad suffocationem excalfacta huic molestiæ non medentur? Si sanguis per se tam crassus & ad motum ineptus, ita ut plagâ latiusculè egredi nolit, quomodo capillaria corporis vasa, ut debet, ingreditur? Quales inde Spiritus generantur? Scito etiam, quicumque hæc legis, à calidis & aromaticis intro sumtis lædi Hominem, à quibus tamen sanguinis rarefactio expectanda. *Transactiones Anglicanæ Ann. 1667. obs. 10. Fracassatum* allegant, qui transfusionem tentans cani Aq. Fort. dilutam in venam jugularem infudit, qui post mortem extemporaneum sectus, sanguinem in venis omnino fixum, majoraque vasa concrevisse docuit. Canis alius post infusum Spirit. Vin. epilepticorum more spumans, denique

denique mortuus, sanguinem etiam fixum & grumofum fuliginis ad instar exhibuit. Num analogi humores idem in nostro efficiant, est ulteriori inquisitione dignum, nisi fortè magis in sero sanguinis viscidiorè & glutinosiore causâ est quærenda, quod non adeo videbitur illi absurdum, qui considerarit hunc nostrum esse summè phlegmaticum & obesum, serum autem sanguinis esse comitem individuum, & eum pro sua aut copia aut consistentia nunc fluidiorem posse reddere nunc crassiorè. Idem *Fracassatus* ab infuso cani Tartari oleo, ejus indè inflati & enecati sanguinem floridiorem & fluidiorem repertum adserit; possètne ab hujus olei usu interno seri fluiditas & sanguinis diluitio sperari? Apoplexia hunc deniq; moriturum suspicor, cujus se plura præbent indicia, & allegatus toties *Fracassatus* in plerisque omnibus apoplexiâ mortuis vasa pulmonum rupra se invenisse adseverat, atque hinc hariolatur, apoplexiam fortè curari posse opportuna infusione liquoris dissolventis in venas. Utinam posset vel tantillum hujus sanguinis ante examinari, quàm per motum rarefactus esset, aut ad minimum tolerarent nimis religiosi, ejus per venam sectam educti per varios liquores infusos facta experimenta! Cæterum in hoc Nostro non licebit expectare Venæsectiones spontaneas, quales allegant *Ephemerid. nostr. Dec. I. Ann. III. obs. 54.* Qualis etiam *B. D. M. Joachimi Kühnii, Præpositi Libavienfis in Curlandia* fuit, qui passus est narium (accuratius ferè nasi dixissem) hæmorrhagiam periodicam; non autem sanguis ipsi, more aliis solito, per nares effluxit, sed ad radicem nasi vena à jugularibus dextra sese aperuit, & ad extraneam nasi superficiem, antecedente pruritu sanguinem evomuit, quasi sectâ venâ, largâ copiâ & cum *εὐφροία* insigni. Sponte interdum fluxus ille cessavit, interdum, ubi judicavit vir optimus, satis esse cruoris perditum, stipticis venæ hiatum constrinxit.

OBSERVATIO CLV.

D. ROSINI LENTILII.

Buxus trichopoiios.

ANte menses non adeo multos petit à me Consilium puella rustica, quæ pridem ex morbo castrensi Hungarico convaluerat, insequente capillorum defluvio tali, ut tam esset in capite glabra, sicut ovum. Alicujus consilio caput *lixivio, cui buxus incoquebatur*, lavit, sed ubi incautius & ipsam faciem & collum lixivio tetigisset, non tantum caput promissa cæsarie subcastanea luxuriare cœpit, sed & tota facies & collum pilis ruffis mirum in modum foedata conspiciuntur, ut simiæ non sit absimilis puella, quæ nihil fuisse præterea in lixivio asleveravit. Ordinavi *Dropacem è resina laricea & mastiche à Platero obs. l. 3. p. m. 573.* Virgini Nobili in eodem affectu præscriptum. Num ibi quid opis invenerit, hactenus ignoro.

SCHOLIION.

Sunt enim ita ruricolæ nostri affecti, ut non nisi semel, Medicum adeant. Si medicamenta juvant, non redeunt, pro ut sæpe ipsos, uti redirent, rogavi. Si non illico juvant, aut æger ulteriorem medicamentorum usum detrectat, aut alibi quærit auxilium. Sive itaque moriatur æger, sive convalescat, non novi Medicus, ni ex eodem pago, ab alio me consulente & interrogato, de rei eventu resciscam, quæ res multum officit observationibus Medicis. Sed est præterea rusticorum nostratum adhuc magis execranda consuetudo: Non adeunt urbem aut Medicum, ut ægro consulant, nisi sit præterea, quod in urbe exsequantur: hinc reliquis septimanæ diebus vix rusticum adeuntem me video, sed plerique veniunt eâ die, qua nundinæ hebdomatales celebrantur: Sic enim unâ fidiâ duos parietes dealbare se posse credunt, itinerumque compendium

dium facere; es gehet so in einem hin/ sive periclitetur interea de vita æger, sive non, id parum pensi habent, si nolit vivere, ad usque nundinarum diem, abeat in pace; Est enim ἐργον eorum ligna, frumentum, gallinas, butyrum, ova vendere, dum urbem adeunt, valetudini suorum consulere πἀγεργον. Sed ad observationem. Buxum posse calvitiei mederi, aut generare pilos, nusquam me legisse memini, ex *Matthiolo* verò, *Sim. Pauli* & aliis lixivium buxinum ruffo colore capillos tingere lectori patebit; unde igitur tanta buxo facultas? Qui à signatura causam arcessere fatagunt, profectò nimium illi tribuunt; quamquam nec in *Crollio*, nec *Helvetio*, Signaturarum magnis Patronis, inveniam buxo capillorum Signaturam adscribi. Sed, quid ni densissima ramulorum & foliolorum luxuries capillorum Sylvam æmuletur? Certè finguntur alioqui Signaturæ ab Auctoribus longius multo petitæ: Quid enim, ut *Helvetii* Syllabum *in diribit. Med. c. I.* transcurram, analogiæ malo citreo cum corde? nonne castaneæ nuces, aut cerasa, propterea cardiaca dicta, majori illud propinquitate contingunt? Hæc tamen inter cordialia nemo numerat. *Betoniam* cerebro similem non video; Si enim à foliorum scissura aut crispatura, eam cum multis sanè communem, ut *brassicâ capitatâ*, hujusque pluribus generibus, *lactucâ*, *betâ*, *hederâ terrestri*, habet; Si ex floris crispatura? atqui *Satyrionum* omnia genera, *prunella* &c. idem possident: nec etiam in Practicorum libris video, adeo *nucem juglandem* vel commendari, vel adhiberi in cerebri affectibus. *Euphrasia* parum videtur cum oculis convenire, quod non *bellidi* potius, aut *buphtalmo*, aut *conyza*, aut *heliotropio*, aut *matricaria* conveniat, *asariq*, foliis major est cum renibus; quàm auribus affinitas; quorsum *pilosellam* referre ridiculum est, cum non sint oblongæ homini, aut aures pilosæ, quales astinis. Quid collo cum *lauri foliis*? nonne eandem & in *plantaginibus*, & *salvia*, & *sigilli Salomonis*, & *herba Paridis*, & *liliorum convallium* foliis congruentiam conspicamur? Idem de lingua sic dictum, cui *hominum* æque simile atque aut *prunella*
aut

aut *salvia*, & magis adhuc similis *scolopendria*. Quid, *amabo*, *abietis* foliis commercii cum *dentibus*? *pulmoni* cum *quercus* foliis? *hepatis* cum *beccabunga*? *Fellis* signaturam habere *absinthium*, *centaurium minus* &c. ajunt, quasi non & *opium* sit amarum, & *colocynthis*, & *agaricus*, & *extractum ligni alcis*? *splenis* figuram æque *beta* & *verbascum* expresse- rint, atque *scolopendria*, & *cynosbati baccas renibus* assimilare absurdum est. Quid, quæso, *Curcuma*, *Zedoaria* aut *Zingiberis* radicibus cum *stomacho*? nonne longè melius hunc & *Cucurbita*, & *melones* & analogæ, at quanta *stomachica*, mentientur? Nolo ulterius procedere, nam hæc exempla vanitatem apertam, apertè loquuntur; nisi, quod ad *herbas capillares*, ubi non video, si testis internarum virtutum est signatura, quid peccarint & *cuscuta*, & *sabina*, & *barba hirci*; & *equisetum*, & *pini abietisq;* folia, & *cupressus*, & *millefolium*, & *fili x*, & *Carduorum omnium* flores, & *anisi* & *fœniculi herbæ* & alia sexcenta, quòd inter capillaria non numerentur? Jam, si consideremus, quàm aliqua hæcenus recensita, parum conducant, ad viscerum, quæ repræsentare dicuntur, affectus, protinus miror esse, qui his fidem faciant. Sic, nonne *melissa*, *berrago*, *viola*, *cordis*; *verbena cerebri*; *valeriana*, *fœniculum*, *oculorum*; *helenium*, *glycyrrhiza*, *veronica*, *hyssopus*, *pulmonum*; *absinthium*, *hepatica nobilis*, *bellis*, *hepatis*; *Fumaria*, *capparum radicum cortex*, *nasturtium*, *cochlearia*, *splenis*; *idem absinthium*, *mentha*, *ventriculi*; *resta bovis*, *petroselinum*, *renum affectibus* longè præsentiori sunt solatio, quàm omnia supra ob signaturam memorata? Ego sanè malim *verbenâ* uti in *capitis dolore*, quàm *nuce juglandæ*, aut *hyssopo* in *pulmonum infarctibus*, quàm *foliis quercus*, & sic porro. Placet hinc *Herculis* nostri *Herois* sententia, de medicam. facult. p. 9. 10. agentis, non esse omnino spernendas signaturas, eò quòd his manu ducentibus multa sint remedia inventa; Externa tamen cum internis necesse esse maritalari. Ideoq; quod ego addo, sola signatura est hodegus falsissimus in simplicium indaganda virtute, cui minus fidendū, quàm ulli alii accidenti.

Sed

Sed rursus ad pilos. Minus proinde in pilorum generatione habitâ buxi Signaturâ, causam aliquam proximiorē investigamus, quam melius non eruemus, quam si de pilorum generatione naturali simus solliciti. Et est operæ pretium de his agi, quando quidem magnus eis semper honos habitus, legi merentur in hanc sententiam, quæ curiosè congeffit Polyhistor *Dietherrus in epistola ad Excell. Scultetum adnexa observat. 148. Ann. IV. & V. Ephemeridum.* Quibus addo: *Chinensibus* nil esse supra capillos; immò, ubi ludunt (sunt autem alexæ editi) omnes facultates suas antè lusu perdere, quàm capillos oppignorent, quibus amissis servitutem libenter subeunt, *vid. Saar. Itiner. orient. p. m. 21.* Et *Spartanos* capillos à pubertate ex instituto aluisse, memorabili legislatoris dicto, comantibus capitibus multò pulchriora fieri humana corpora, quæ sint alioqui deformia, testis est *Aubanvs vit. & mor. popul. l. 3. p. m. 205.* secus, atque apud *Russos* sexui virili probro datur omnis capillorum cultus, ex *eod. p. 223.* Hinc ubi capillos ad lenocinium decoris promissos in *Apulejo* criminantur adversarii, elegantissimi, sed gravi descriptione capilli inculti & horridi, eos idem refutat *Apolog. 1. p. 250.* Immo *Helmontius* ex lactis asinini gustu dignoscere potuit, an asina fuerit isto mane pexa. Non autem hic tangemus controversiam, cui vulgares Physici ferè soli immorantur, neglectâ de pilorum generatione vestigatione curiosiori & utiliori; est autem hæc: Sintne pili corporis partes? Recordor, cum adhuc in Academiis viverem, virum non adeo obscuri nominis in hanc controversiam insumsisse octo lectiones integras, quanto cum emolumento, prudentiores judicent. Sed ita ferè comparatum est in Physica doctrina, cum primis illa pure *Aristotelica*, ut hæreamus magis circa corticem, relicto nucleo. Sed horum generationi, ceu utiliori argumento in hærebimus, quæ facilè dignoscitur è sequentibus Phœnomenis: 1. *Paul. Barbette Anat. Pract.* pilos esse quadratos figura, & cavos scripsit; melius autem nobis satisfiet ex *Ephemeridibus nostris Dec. I. Ann. I. obs. 13.* Capillus

Y y

humanus,

humanus, specillo suppositus orbiculatam & alveatam refert Zonulam, immo, evulso pilo spectantur pori & meatus cutis, per quos sudor & pili erumpunt, immo crassus & terrestris humor, & viscosa capilli radix, *Fontan. obs. microscop. 3.* Capillos concavos, ut canales pertusos ac perforatos, adeo ut penas avium repræsentent, & in iis varios colores & quasi irides observat *Borellus observ. 23. microsc.* Rotundos, versus extrema crassiores esse, quam circa radicem, & ab uno extremo ad alterum esse excavatos perinde, ut cornu aliquod, asserit *Hookius in Ephem. Gall. T. II. p. 485.* 2. Pili post mortem crescunt, & ex nigro in flavum colorem mutantur. Nec enim arbitror, tantum apparenter hos crescere, dum concidente post mortem & flaccescente carne, necessariò longiores appareant: Sed *Paræo* fidem habendam existimo, affirmanti, cadaveri condito, & per 24. annos domi suæ adservato, pilos & ungues, quoties refecerit, recrevisse: flavescere vel *Bartholinus* notat ad dict. *Ann. I. Ephem. Curios. obs. 123.* 3. Ubicunque pilus, ibi glandula, & rursus: Ubi glandulæ ibi, cæteris paribus, pili. Ubi verò glandula, ibi lympha; hinc tota cutis pilis investitur, minoribus illis quidem & minùs in plerisque sensibilibus, quoad truncum & artus, (licet magis horridi, quidam sint) pluribus verò, ac confitis, monticulisque ac poris, magis conspicuis, in capite, subaxillis, ubi rarior & porosior cutis est, ex *Excell. Wedelii nostri Physiol. Med. Sect. III. c. 27. p. m. 190.* vide etiam *Plater. obs. l. 3. p. m. 575.* ubi nec manus volam pilis destitui scribit, sed manum magis glabram apparere, quia pili sint exigui, & continuo atterantur. 4. Pili intra corpus ordinariè non nascuntur. Quamquam enim fuisse *Aristomeni Messenio* Cor hirsutum, Historici scribant, quidam etiam per incantationem, cum aliis absurdis pilos aut evomuerint, aut per alvum reddiderint, urina pilos quandoque monstraverit, cystides pilosæ sint in corpore repertæ, qualem in musculo bovino delineant *Hafnienses in Act. Med. vol. 2. observ. 45.* Hæc tamen omnia ordinariâ naturæ viâ non procedunt; & si quis narium

narium vibrissos objicere velit, eas non esse intra corpus respondebo. 5. Defluunt capilli in capite, præter alias causas, præcipuè à febre maligna & Hungarica. 6. Bruta animalia sunt homine pilosiora, & ea quidem magis in dorso, quàm abdomine. 7. Ostrea, pisces &c. pilis carent. Ex his accuratè consideratis licet hariolari; 1. Pilorum materiam esse udorem lymphaticum, viscidum, glutinosum & flatulentum: 2. Subjectum esse cutim, quæ tota est quasi glandula conglomerata, & hanc quidem, ubi porosior est, magis pilos, quàm alibi generare: 3. In glandulis cutaneis lympham glutinosam per calorem moderatum in effervescentiæ quendam motum cieri: 4. Halitus inde terrestres, glutinosos, & crassos per cutis spiracula efflari: 5. Hos ab externo aëre ambiente condensari propria visciditate adjutos: 6. Denique successu temporis halitu semper novo succedente in eximiam longitudinem continuari. Hæc pilorum generatio magis adhuc conspicua fit, ubi *fungorum & tuberum* generationem consideramus. Sunt enim Terræ moderatè calidæ & humidæ, crepitus quasi tenuiores, at sicciore, & eorum quasi est momentanea generatio; hinc etiam rustici nostrates sunt in ea superstitione; tubera, simul ac quis viderit, sive magna sive minima, esse decerpenda, post enim, quàm quis ea viderit, in illa manere dimensione, nec quidquam ampliùs crescere, quamquam per dies aliquot rursus accesseris ea decerpurus. Ego verò pro materiæ flatulentæ copia à prima statim generatione nunc majora, nunc minora exsurgere existimo. Sed ut hæc ad superiùs dicta applicentur, hinc est, quòd pili sint rotundi, versùs extrema crassiores, quàm circa radicem, cornuumque ad instar cavi. Causa est, quòd flatus illi viscosi, quamprimum ibi è pericranio, hic è terra prorumpunt, more se flatuum expandere nitantur, idque promtiùs eò, quò sunt sicciore, quales sunt flatus terrestres; extremi verò halitus, non ordine, sed situ, ab aëre externo frigidiori densantur in corpus visibile, hoc postea ulteriorem inclusorum jam flatuum expansionem impedit, ut

amissâ, vel impeditâ vi elasticâ intra certos sese terminos cohibere cogantur, qui in pilorum & fungorum internis parietibus affiguntur denique, & in substantiam unam coalescunt, relictâ interius cavitate, & quidem ob æqualem particularum motum, rotundâ. Actio verò hæc, non est æquè capillis, quàm fungis momentanea, ut ita loquar, ob materiæ in capite majorem humiditatem & glutinositatem, cujus non est tam facile dissipabilis halitus, hinc naturâ suâ aptiores ab externo aëre promtiùs & minori negotio densantur, succedens autem novus identidem halitus, intra angustiores carceres detentus, motu recto, cum laterali nequeat, ad capillorum extima fertur, & in longitudinem eos continuat. Quanquam in reliquis corporis partibus, ubi minus est glutinosi, pilulorum minutulorum generationem magis etiam accelerari citiùsque perfici existimem. Potest etiam indè peti causâ, pili resecti cur crassiores recrescant? halitus enim viscosus in majori copia accumulatus, amissa cavitate pilorum longiorû, dimensionem crassiorem ad latera sibi necessariò requirit, sicuti, & *petroselinum*, & *majorana*, & *porrum sectile*, & *buxus*, & alia plura sæpiùs resecta, satius & crassiori scapo recrescunt, halitu viscoso suprema perente, nec inveniende ad latera diffuso, quia retrocedere non potest. Hinc etiam *cordum est fæno* crassius & pinguius, & ex eo meliùs armenta impinguntur. Varii isti colores atque irides quasi viscosam pilorum materiam confirmare videntur, ut, qui sint pinguedinibus convenientissimi, exemplo sint sublata ex aqua *Saponata* bullæ, per lufum puerorum, quæ & ipsæ sunt versicolores. Incrementum capillorum post mortem arcessendum à materiæ viscidæ proventu uberiore in cadaveribus, nemo negaverit, uti & eorum è nigro in flavum permutationem; sunt enim nigri capilli è materia calida magis & sicciore, & plerumque in calidioribus naturis magis crispi, quæ crispatura non à pororum cutaneorum configuratione arcessenda, quod vult *Hornius, arc. mos. p. m. 83.* sed è materiæ ob caliditatem & siccitatem promtiùs dissipabilis vago motu;

tu; hinc ubi post mortem calor natus perit, succedens pilorum à resolutione putredinali viscosus & humidus nutrimentum, colorem mutat in flavum, capillis phlegmaticorum confuetum. Patet hinc etiam, cum sit in confesso, glandulas esse lymphæ productrices, pilos enasci, ubicunque sunt glandula, è quibus, ceu nerveis papillis, *Malpighio* dictis, cutim constare, supra dictum, & capillorum proinde materiam esse humorem glandularem; hinc etiam in tota corporis regione, pro ratione materiæ nascuntur pili. Hinc ubi calor intensus humidum in corpore depascitur, ut in febribus malignis, ardentibus, Hungaricis, pili nutrimento destituti poris excidunt, nec alii, nisi restitutâ in integrum naturâ, succedunt, Hinc, quo sunt calidioris naturæ homines, eò citius calvescunt; idem fit, ubi sunt iusto humidiores; sic enim, aut ferum est fluxile & viscositate requisitâ destitutum, hinc capitis perpetui sudores, cum capillis paucis, iisque sensim disraratis; aut est tanta ejus visciditas, ut pilorum loco enascatur capitis foeda scabies, favi, porrigo &c. Hinc bruta sunt homine pilosiora, ἐπι τὸ πλὴν, cum vescantur alimentis viscosioribus, & sero glutinosiore, sanguine idem crassiori prædita, didita ferè æquali proportione per universum corpus materiâ. Hinc eodem in abdomine non sunt æquè pilosa, ob calorem ibi majorem. Hinc ob eandem humiditatem nimiam pisces & ostrea pilis carent. Denique materiæ viscosæ tantillum, admirandæ extensioni naturâ suâ est aptissimum, quod clarissimè videmus in *aranearum telis*, *bombycumq; textura*, utrisque humore glutinoso ex ore protracto & in filum extensio longissimum procedentibus; quod magis etiam pilorum genesis illustrat. Sic pueri nostri cum *cerasorum gummi* ludunt, ejus particulam intra duos digitos madefactos tenentes, aliique digito tenuissimam telam intexentes, hinc *pili humani destillari in oleum, innata viscositatis testem, fatiscunt*. Postremo, ut magis ad scopum, medicamenta calvitiei adhiberi solita apta nata sunt & esse debent, udorem viscosum vel augendi, vel ni-

mis fluxilem inviscandi: uti mel, apes, favi, pinguedo alpina, serpentina, ursina. ladanum, mastiche, radix malva, & quæ sunt alia. Ex eodem fonte. opinor, buxi virtus est derivanda, quod suam, quæ scater, pinguedinem, in oleo buxi demonstrabilem, in lixivium deponit, hoc autem ratione acrimoniæ primùm poros cutis aperit, hinc lympham inviscat pinguedine; libenter autem pinguedines lixiviis maritari sapor testis est. Faciei verò, collique pilos non tam de novo generatos, quàm copiosiores, crassiores, longiores & magis usu hujus decocti conspectui expositos arbitror. Commendatiorem itaque sibi posthac *buxum* ad ejusmodi mala Medici habebunt, præsertim, cùm aliquibus vires *ligni sancti* æquare credatur, & usu *decocti buxi* Lobelio teste, ancilla se à lue venerea vindicavit. *vid. iterum sub hoc titulo Simonem Paulli.*

OBSERVATIO CLVI.

D. ROSINI LENTILII.

Paralyfis mirabilis à Tertiana diuturna,
curata.

M. *Martinus Schmidius, Hassus, nunc, nisi fallor, Diaconus Ecclesiæ Teutonicæ Mitaviensis, quæ est Curlandiæ Metropolis & sedes Ducalis. tunc autem, Maxime Reverendi & Excellentissimi Domini HENRICI ADOLPHI, Ducatum Curlandiæ & Sempalliæ Superintendentis, Fautoris mei summi, Filiorum Informator, Vir eruditionis profundæ, quam insignis humanitas, & candor sincerissimus, raræ virtutes in una domo, comitantur, & Amicus, in extremo Germaniæ angulo, mihi intimus. Hic, inquam, Epidemiâ A. 1679. per totam Curlandiam Tertianâ intermittente corripitur. Archiater Ducalis D. Harderus, medicamentis obviam ire anticipanti ferè semper paroxysmo, conatur, sed frustra. Cùm enim per ferè tres menses cum morbo conflictatus fuisset, à fer-*

à fermentatione humorum miasma scorbuticum jam in corpore latitans (uti scorbutus malum est illi regioni endemium) fuit excitatum : hinc artuum vagi dolores, post ventris scorbutici, adhibitis antiscorbuticis & clysteribus mitigati quidem, sed non sublati, Accellere pedum tumores, & femoris dextri stupor. Denique spem omnem atque expectationem præter, cum nemo quidquam suspicaretur, quasi epileptico paroxysmo correptus subito, licet non nisi semel, corruit, & omnia in deterius vergentia minabantur paralyfin scorbuticam. Reverendus Frater ejus, *Pastor Ecclesie Vindaviensis in Curlandia*, urbe maritimâ 22. milliaribus *Mitaviâ* distante, Fratris meliorem se posse curam in ædibus suis habere, aërisque mutationem, quod fieri sæpe assolet, posse quadamtenus malo mederi, confusus, elapsis à morbi prima invasionè octodecim septimanis, vix respirantem inde *Vindaviam* abduxit, & minimum sanè abfuit, quin suis cadaver asportaret. Cum itaque *Vindavia* appulissent, varia medicamina, à variis, uti solet, ordinata, rem denique ad restim redegerunt. Tantam enim est miser artuum resoluti nem passus, *ut per integrum Semestre minimum minimi digiti articulum ne movere quidem potis esset, immo nec ipsum caput.* Quoties autem videretur, ministrantibus quinque hominibus lecto fuit efferendus; quorum unus caput, suo gravatum pondere quolibet ruiturum, tenebat, reliqui artus. Et, quod impensè mireris, voce, cum ante mascula satis uteretur, tunc exili, pusionis ad instar, & vix intelligibili, animi sensa proferebat. Datæ tunc ad me litteræ malum exposuerunt, ordinavi, quæ pro re nata judicarem proficua *antiparalytica interna & externa, decocta, spiritus, in laconico sudores, unguina, purgantia*, omnia nullo cum successu. Denique, cum pro desperato haberem, anceps in *salivatione mercuriali* auxilium quæsivi; sed cum ob loci distantiam huic ipse præsens esse non possem, æger equidem, quidvis potiùs, quam morbi atrociam, passurus, annuit, adstantes noluerunt. Legi denique alicubi in *Dekkeri notis ad Barbettianam praxin* sequens decoctum in
ejusmodi

ejusmodi casibus cum fructu exhibitum, quod pensitatis ad amissim omnibus, eidem sum ordinate ausus: ℞. Raf. lign. sanct. ℥vj. sassaf. sarsapar. aa. ℥iiij. santal. alb. citrin. raf. C.C. ebor. aa. ℥℞. Conc. cont. s. a. Coq. in aqua font. ℔. xvj. ad consumpt. mediet. in fine add. antimoni crud. pulveris. & in pet. lig. ℥iiij. rad. calam. arom. galang. min. aa. ℥℞. irid. flor. bardan. aa. ℥j. cardam. ℥vj. sem. coriandr. ℥℞. dactyl. ℥vj. F. l. a. decoctum. Hujus decocti bis singulis diebus ℥iiij. calidè propinari volui, instillatis priùs singulis haustibus mixturæ seq. gtt. xx. ℞. Elix. m. polychrest. ℥℞. spirit. CC. ℥j. ol. succin. ℥j. M. Unguento sequenti efficacissimo bis de die artus inuncti: ℞. Ung. martiat. ℥℞. ol. fl. chamom. hyper. aa. ℥j. bacc. junip. castor. laur. aa. ℥iiij. succi cochlearia ℥iiij. Alum. plumos. ℥j. ol. spic. sal. armon. aa. ℥ij. aqua magnanim. vit. Matth. aa. ℥℞. M. Cùm per sex dies decoctum bibisset, jussi sequentibus pilulis uteretur. ℞. Mass. pil. fetid. maj. ℥℞. resin. gial. troch. alhand. aa. gr. iiij. ol. rosmar. gtt. iiij. M. F. pil. n. vij. pro una dosi. Jussi postea continuari decoctum, & elapsis sex diebus rursus purgationem institui. His ad præscriptam methodum usurpatis, & ad secundam usque purgationem continuatis, mirum dictu, æger & collum, & brachia & pedes rursus movere cœpit, eorumque successivè usum recepit, ut, cùm circa *Johannis Bapt. festum A. 1680. in Germaniam*, ut functionem publicam *Physicatus Crailsheimensis*, ad quem è *Curlandia*, mandato *Serenissimi ac Celsissimi MARCHIONIS BRANDENBURGICI ONOLDINI, Domini mei Clementissimi*, vocatus eram, capesserem, rediturus, *Vindaviam* venirem, jam posset scipione nixus vir optimus, templum visitare, quanquam gressu lentissimo, & maximè defatigatus. Nunc vivit athleticè.

SCHOLIUM.

Mirum fortasse alicui videri posset, febrem tertianam tantas ludere tragœdias posse! Sed, si rem penitius consideremus, facilè est capru, quo id pacto fiat. *Magnus* quidem *Cous*, febrem, quocunque ratione intermiserit, vacare periculo adferit,

ferit, & rectè quidem: Sunt enim febres intermittentes sanguinis totiusque corporis, quod alibi in *inaugurali mea dissertatione, A. 1680. Altdorffi de febre tertiana intermittente epidemia CURLANDIAM infestante, habita §. 18. docui*, ubi & hujus casus fit mentio, mundificativum insigne, singulisque paroxysmis haud secus expurgatur corpus, atque incensâ fuligine fumaria, als wenn man einen Schlot ausbrennt/ aut ex amianto contextæ vestes in ignem conjectæ sordes deponunt. Verum enim vero, ubi febres tertianæ diutius quàm par est, affligunt, non quidem, quod antiqui voluère, in alium semper typum degenerant, sed evadunt periculosæ, morborumque chronicorum, *scorbuti* puta, *hydropis* & *paralyseos* productrices. Per tot enim paroxysmorum fervores, sanguis balsamico suo sulphure prorsus depauperatur, & exaltatis interea particulis ejus salinis, ab igne indomabilibus, quin ad majorem potius acrimoniam evectis, ad instar vini penduli sanguis vappescit, indolemque scorbuticam adsciscit. Dum postea Sal ille sanguinis arteriosi in naturam lixiviosam fixiorem magis magisque semper evehitur, ita spiritus animalis quoque pro ratione suæ materiæ spiritu suo volatili orbus & expers gignitur, nec est, nisi iners lymphæ. Hinc motus impotentia & nervorum resolutio, non quidem ab horum obstructione exorta, sed hoc in casu spiritus animalis non secus se habet, atque, dum in sclopeto illud, quod pennam vocamus, debilius est, quàm, ut sit potis, ad ignem è chalybe cum impetu eliciendum, vel quando defluentis aquæ super molarem rotam impetus ad eam circumagendam non sufficit; uti enim nervi à spiritu animali efferato tacti in motus convulsivos membra cient; ita ab eodem fatuo membra moveri non queunt. Restituendus igitur erat sanguini balsamus, deprimendæ particulæ salinæ, sulphuræ evehendæ, ut ex hoc correcto spiritus animalis vegetior gigneretur. Id optimè & feliciter superiore decocto effectum, cui primæ in affectus curatione debebantur, præcipuè autem *antimonio crudo* illud ingredienti. Multi, fateor, sunt

admirati, me ausum fuisse, *antimonium crudum* tanto pondere, viribus adeo lapsis, ordinare; mirari desistent, si chimie gnari fuissent. Est namque firmior antimonii compages, quam ut virus suum, in sale fixo corrosivo consistens, simplici decoctioni communicet; est sanè ad hoc obtinendum clave fortiori opus. Huc, quas desideravi, particulas sulphureas subtiliores deposuit, relictâ in residuo corpore, salinâ acrimoniâ. Sum firmiter persuasus, per decocta analogâ posse forean morbos herculeos plures, vix aliis medicamentis coercibiles, domari & fugari.

OBSERVATIO CLVII.

D. JOH. GEORGII LAIBII.

De Podagrâ ab Agyrtâ minus feliciter & inunctione mercuriali curatâ.

Nobilis quidam, Dn. è Tannhausen, duabus eirciter horis ab urbe nostra distans, præterita æstate, per aliquot septimanas, doloribus podagricis, quibus per decennium jam obnoxius, mirè excruciatu fuit. Cumq; audivisset, esse Empiricum quendam in Franconia, qui diram hunc morbum curare posset, eum advocari jussit, à quô, nescio, quibus medicamentis, per tres septimanas usus, in eadè interim sevitia persistentibus cruciatibus. De utroque interea femore tumorem durum exsurgere videt, de quô, cum interrogaret Empiricum, responsum tulit, esse causam materialem Podagræ, per divina sua medicamina, ad exteriora corporis protrusam, misero ægro spem faciens, de pristina sanitate mox, mox recuperanda; pro tumoribus his tollendis, adhibuit unguentum, (prout colligere potui) ex oleo laurino c. Mercurio vivo subactò constans, à cujus applicatione utrumque femur intensè inflammabatur; reiteratâ itaque renuente quamvis ægro, per triduum inunctione hâc, inflammatio latius serpere incipie-

incipiebat, exortis flavis lividisque pustulis, circa scrotum, partesque adfitas. Monitus de Gangræna ab adstantibus, meum consilium implorat. Adveniens, invenio nobilissimum Dn. Patientem, in miserabili statu, totumque, abdomen, ad genua usque, intensissimâ inflammatione correptum rubris lituris, hinc inde, ad alias partes tendentibus. Nolebam primò, in tam ancipiti statu, aliquid præscribere, ne Empiricus occasionem haberet, culpam in me conferendi, si sinister sequeretur eventus. Victus tandem & ægri & adstantium, precibus, præscribo pulverem exsiccantem ex farina fabar: pulv. bac. lauri, oliban. myrrh. ceruss. & sacch. saturni, quem partibus abdominis flavis lividisque pustulis scatentibus inspergere jussi. Pro Gangrænosa inflammatione ordinabam spirit. vin. rectif. c. croc. & camphora. Internè vero propinabam Mixturem sudoriferam, ex aq. card. ben. fl. sambuci, aa. ʒiʒ. Antimonii diaphor. ʒij. myrrh. rub. ʒj. spirit. tart. ʒj. camph. gr. vj. laud. opiat. gr. iij. Syrub. papav. errat. ʒʒ. à cujus usu, cum per subsequenter noctem integram, alterumque diem largissimè sudâsset, Dei gratiâ, intra biduum, restitutus fuit, remanente saltem flavâ crustâ, anteriora corporis investiente, quæ ipsa crusta post aliquot dies exaruit, & sponte decidit.

OBSERVATIO CLVIII.

D. JOH. LECHELII.

Hydrocephalus vitio spinæ bifidæ.

ANno 1683. d. 22. Febr. natus est infans masculus Parentibus quibusdam magni nominis, non sine magno gaudio. Sed ubi statim post partum tenelli infantis corpus paulo exactius examinatum, duos tumores, unum in occipite, alterum in spinâ dorsi offenderunt. Ille in medio occipitis juglandem magnitudine æquavit, tactu mollis, colore fusco, multis pilis obsitus, similibus murium pilis. Mater hujus tumoris causa fuit, uti postea dicetur. Alter tumor

in spinâ dorsi, magnitudinem ovi anserini habuit, initium sumens ab ultimâ thoracis vertebrâ, tendens usque ad os coccygis, colore sanguineo, tactu mollis, instar fungosæ carnis. Ad latera verò tumoris spinæ dorsi divisæ, margines utrinque satis luculenter digitis tangi & distingui potuere. Medicos & Chirurgos consulere, quid circa istum tumorem agendum? Chirurgorum intempestiva suppuratio rejecta, Medicorumque opinio admissa, nempe & naturam tumoris & conditionem corporis infantis requirere lenia exsiccantia ex variis herbis & floribus, quæ etiam adhibita, & sæpè quotidie tumori calidè imposita.

Secundo à partûs die apparuit totalis utriusque pedis paralysis à coxendice, usque ad plantam, non sine suspitione, illum, morbum ortum vitio spinalis medullæ. Varii spiritus & aquæ spirituosæ membro affecto adhibitæ, sed in cassum, uti etiam exsiccantia procurando tumore.

Interea caput sensim sensimque in molem præter naturalem extensum, ossa calvariæ nec dum ferruminata ad pollicis latitudinem & ampliùs ab invicem distare observata, pericranium pellucidum, & reliquum corpus macie consumi deprehensum. Lacte interea ritè tenellus nutritus, excrementa debitè reddidit, somno resectus & cæteræ mediæ & infimæ ventris functiones integræ repertæ, nisi quod tussiret quandoque & difficulter respiraret, quæ tussis eò aucta, ut sub init. Maji usque ad finem vitæ cum stertore & sonitu clangosum duxerit spiritum.

Interea moles capitis adeò aucta, ut truncum corporis præponderaret, cum summâ miseri infantis molestiâ.

Die 28. Maji placidissimè hic infans absque motibus convulsivis animam efflavit.

Die 29. ejusdem, permissu Parentum corpus exanime disquisitioni anatomicæ subjectum.

Aperto abdomine, nullum ferè omentum, nisi tantillum, quod fundo ventriculi adhæsit; intestina verò laudabiliter

ter constituta reperta. Ventriculus, hepar, lien, renes, optimè; in pectore pulmones & cor absque omni culpâ.

Exemtis his, spina dorfi ab alterâ parte tumorem supra descriptum, obtulit.

Quo dissecto duo cochlearia aquæ insipidæ & limpidissimæ, crystalli instar effluxere, nihil cruoris, nihil substantiæ fungosæ vel peregrinæ; nihil, quod magis, spinalis medullæ, repertum, filamenta quædam alba & tenuissima si excipias, rudera potiùs membranæ investientis spinalem medullam, quàm nervorum.

Vertebræ verò ipsæ, ab ultimâ thoracis usque ad os coccygis supputando, in utramque partem dilatatæ, admodum deformes, quarum structura depravata spinæ bifidæ, quam Tulpius obs. 38. l. 3. exhibet, tam similis est, quàm ovum ovo. Per foramen ultimæ thoracis vertebræ hians in apertum tumorem & explicatas lumborum vertebras, stylo Chirurgus penetravit, usque ad tertiam colli vertebram.

Medullæ spinalis in utrumque crus nulla divisio, quare tota in liquorem limpidum resoluta, cruribus nihil virium afferre potuit.

Porrò caput in tantam molem cretum insolita promisit.

Pericranio facili negotio in crucem dissecto, ossa cranii infantum more nullibi conglutinata, in naturali statu omnia apparebant, nisi quòd longius quam solent, & latum pollicem ab invicem sejungerentur.

In medio quoque occipitis osse, rotundum foramen, crassum digitum admittens, in conspectum veniebat, omnino præternaturale, pericranio eo in loco, ut principio dictum, in levem tumorem elevato, ac pilis confito.

Meninx dura piæque, ut & cortex cerebri, quoad externam faciem, erant sanissima. Cum verò in cerebri corticem ad ventriculos ejusdem explorandos culter fixus, viderunt corticem non excedere calami scriptorii crassitudinem, quo separato, loco ventriculorum offenderunt amplam quasi vesicam, repletam

repletam limpidissimâ & insipidâ aquâ, quantitate uncias quinquaginta excedente, neglectâ eâ, quam spongiæ & linæamina inbiberunt.

Hâc effusâ collapsi cerebri ventriculi manifestò docuerunt, illam in utrumque ventriculum per corticem medianibus tubulis à recentioribus Anatomicis passim descriptis, destillasse, undique suâ copiâ cerebri substantiam, cranium, pericranium extendisse, atque capiti illam deformitatem conciliaffe.

Reliquas cerebri partes, glandulam pinealem, nates, vulvam &c. examinare non permisit præceps aquarum affluxus, & hunc infecuta partium illarum confusio. Ex cerebello tamen adhuc integro, & naturaliter constituto pars in spinam dorsi pro medullâ deferebatur, quæ solummodo unam & alteram thoracis vertebram affecuta in brachia dimittebatur pro motu illis conciliando. In reliquis thoracis vertebris medulla sensim deficiebat, & in primâ lumborum erat planè nulla. Altera pars cerebelli in aquarum cerebri per occipitis ossis foramen inusitatum supra descriptum, propulsa, ibi tumorem illum pilis confutum formabat, qui signatura muriformis ante obitum credebatur.

Mater infantis quæsitâ, an tempore gestationis terrorem ex re aliquâ adversâ passa sit, unde signaturam illam muriformem foetus acquisivisset? Respondit, se quidem à muribus ordinariò non moveri, sed accidisse ante 4. Menses, ut Maritus parvulum sacculum herbarum odoriferarum plenum, lusus ergò ipsi ex improvise in occiput jacuerit, quo perterrita sibi imaginatam esse, murem ab alto in occiput cecidisse, & partu citius locum affectum digitis parum fricuisse.

Cui verò tumorem spinæ adscribere deberet, nescivit. Nisi quòd cecidisset aliquoties graviter, & semel cervi cujusdam vertebra ad usum œconomicum in longum diffindere paulò attentius intuita sit.

OBSERVATIO CLIX.
D. JOH. LECHELII.
Steatoma Mesenterii.

PAUPERCUla quædam à longo tempore conquesta est modò de doloribus in abdomine, modò de pondere quodam in abdomine hærente. Tandem tractu temporis venter assurgit in molem, ut tactu manus durus & renitens tumor posset observari, magnitudinem capitis infantis habens. Medicamenta tam interna, quàm externa diligenter adhibita, sed nullo cum effectu. Ægræ corpus in dies magis emaciabatur, & patiebatur nunc horribiles vomitus cum diarrhœâ & intolerabilibus torminibus ventris, nunc alia graviora symptomata. Tandem paulò ante obitum intumescere pes sinister tantùm ad eum modum, quo Hydropicorum pedes solent intumescere. Mense Junio moriebatur, & placidissime, absque ullis convulsionibus, accedente quoque aliquot dies ante obitum excoriatione gutturis. Secabatur cadaveris abdomen, quod non erat difficile, cum musculorum caro unà cum pinguedine planè contabuisset.

Apertâ igitur cute cum peritonæo, de Omento nequè quidem observabatur, subitoque magna illa & globosa moles in conspectum veniebat, situm suum habens in medio intestinorum, quæ planè ad latera propulsa, neque naturalem suum situm amplius habebant. In cavo ventris nihil liquoris reperiebatur, sed omnes partes summè sicca. In sinistro latere hujus extuberantiæ hærebant duæ amplæ vesicæ sero limpidissimo refertæ, diceremque, illas ferè duas libras feri in se continuisse.

Cum hac mole Mesenterium adeò erat in globum convolutum, ut non posset amplius dignosci neque aliter judicari, ex luxuriantium glandularum Mesenterii protuberantiâ molem istam excrevisse in eam magnitudinem, quæ sanè si
exenta,

exempta, aliquot ponderasset libras. Cum incideretur iste tumor, latebat in ea crassa & albicans materia sebo similis. Unde judico, tumorem hunc magis ad steatoma quam scirrhum Mesenterii esse referendum, an benè vel malè melius sentientium judicio relinquitur.

OBSERVATIO CLX.

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.

Exspiratio frigida lethalis.

TAmdiu vitam superesse, quamdiu calor suppetit, ex iis est, quæ probatione non indigent. Non aliunde verò hunc, quàm ex motu lucis vitalis in corde locatæ ac sanguine, arcessendum, non minus in confesso est. Neque enim aliter nobis concipere licet vitæ rationem, vel lucem foenerari animæ & corporis copulæ, quàm à luculâ, à supremo numine variè in animantium genere, splendidissimè verò in humano dispensatâ. Frigus hinc omne mortiferum, exæstuatio *πυρετώδης* periculosa, medius blandus tepidus, humidusque calor vitalis.

Extinguendæ hujus flammulæ index frigus prognosticum non rarò occurrit in praxi. Videas, qui animali robore minus infirmati, sensus, motumque sæpe ipsum integrum habent, morti tamen proximi judicandi ex frigore extremorum, pulsuque frequenti, vel incerto jam, formicante & deficiente. Mors ibi præsentanea instat. Idque cum primis in iis affectibus solenne est, qui cum profusione sanguinis vitæ pausam intendant. Vidimus dysentericum per tres integros dies toto corpore frigidum quasi, sponsæ tamen potiundæ spe frustrâ humanum anhelantem auxilium, quod vires ipsi viderentur reliquæ suppetere. Vidimus foeminam mensium immodico fluori obnoxiam, *αιμοφόβον*, frigentem pluribus horis prius, quàm fato fungeretur. Sed illa quotidiana ferè sunt, monendis medicis,

cis, ne vitali facultate exhaustâ reliquas superesse posse putent, etiamsi robore aliquo abblandiantur.

Idem verò de exspiratu sentiendum frigido, foci extinguendi notâ. Puer octo annorum, cum mense Februario aquam frigidam bibisset, prævio horrore, feбри ardente corripitur. Quarto die motibus convulsivis gravibus impetitur, frustra oppositis generosis antepilepticis juxta ac bezoarticis. Accedit hæmorrhagia fortissima, indeque exquisita epilepsia erumpit. Sequitur respiratio difficilis & profunda, labascentis vitalis caloris indicio, exspiratio verò ipsa manifestum frigoris sensum inferebat, ut adstantes ventum alicubi spirare frigidum primò opinarentur, donec edocti contingente manu spem vitæ, monente medico deponerent, nocte sequente eâque morbi septimâ exolutæ.

OBSERVATIO CLXI.

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.

De

Usu Peritonæi.

CUM vita consistat in calore, calor verò in motu, omnia totius corporis membra vel pro caloris succendiculis, vel motûs perpetuatione videntur fabricata. Ad motum verò impulsu opus est & machinis, ut & emicare & produci posset in omnes partes. Cum ergò duo motus præstentur præcipui & principales, quibus vita absolvitur perfecta: pulsus & respiratio, ita fabricata utriusque sunt organa artificiosissimè, ut alter alterum producat, juvet, & promoveat, utrique conspirantes in salutem totius, reliquis omnibus largientes quem habent dependentem & secundum.

De usu Peritonæi disquisitum est dudum, quo usu & officio fungeretur præcipuo ac primo. Facile is patere potest, si actionem ejus attendamus, si structuram. Non dicemus de aliis ejusdem usibus, itidem nobilissimis, unum illum laudabimus,

mus, quod præstet motum, adeoque usus ejus sit, quod *Galenus* quoque asserit *l. 4. de U. P. c. 9. ως διαφράγματος*, ut *septi transversæ*.

Præstat motum peritonæum *communem & perpetuum*, cum ipso diaphragmate. Perpetuum & ipsum est mobile, motum in longum & profundum, latum & transversum exhibens & promovens. Diaphragmatis est socius, divisus cum eo operas exequens in respiratione, adeoque motui in singulis ventribus necessario cooperans. Diaphragma est continuatum & velut alterum, fibris suis nerveis musculorum actionem dirigens & firmans. Fibræ nempe in musculis magis unitæ sunt, pro majori robore. Omnes muscoli abdominis vellificantur motui peritonæi magis, quam hoc illorum. Unita conjunctim spectanda sunt, à potiori tamen & hîc facienda denominatio.

Præstat motum *medium*, perpetuum ex parte & interpolatum, communem respectively toti, & proprium abdomini, in promovendis contentis in cavitate ventriculi, intestinorum & vasorum ipsorum, lacteorum, lymphaticorum & sanguiferorum, præstant motum *peristalticum* seu circumpressorium, ut blandè, sensim & quasi lumbricatim promoveantur singula, chylus, scybala, lympa & humores reliqui.

Præstat motum *proprium* & determinatum individualem, ani, vesicæ, uteri, partim sphincterem horum, partim fibras motrices reliquas excitans, & in opere suo comitans ac juvans, collectis in unum velut nervis, & impetum versus inferiora adigens, quem tamen ad superiora quoque propagat non minus. Quæ procidentia uteri laborant foemina, pro lubitu extrudere possunt & ipsum, quoad partem, vel totum laxatum, modò halitu retento deprimere velint & peritonæi fibras stringere; & in eo contenta.

Neque diaphragmati id adscripseris rectè, quod sensus & strictura abdominis id testetur satis. Vidimus quæ pomo inserto retinebat uterum quando vellet, depressione isthac factâ cum

cum impetu exploderet globum in pavementum. Nec in partu expediundo hinc sufficit sibi uterus citra peritonæi illam præsentaneam opem. Sin musculos opponas, idem in diaphragmate visitur. Musculi præstant motûs robor: complicatas & multiplici nexu sibi illigatas fibras obtinentes, ut firmitudo præstò esset: hæ verò velut nervorum propagines & glomeramina primum sustinent impulsum.

OBSERVATIO CLXII.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Abscessus in capite recens nati phleboto-
tomo curatus.

HAud ita diu est, cum *Molitor* ex vicinâ nobis *valle Buscancanâ* heic *Giessa* me conveniret, cum aliquot hebdomatum infantulo, *tumorem* ovi anserini ferè magnitudine in sinistro capitis latere habentem, ab ipsa statim nativitate observatum; cum verò non sine ratione vereretur, ne materia inibi contenta superiorem illam cranii aperturam five penetrando, five extus pericranium inundando, pathemata varia epileptica vel apoplectica induceret, maturam ejus curationem petebat, fostrum spondens XX. florenorum si puerulum hunc unicum sibiq̃ue charissimum ab infaustò hoc periculò liberarem: Subridens ego tam superlativo redhostimento (hodiernum certè rarissimo) vix opus esse dixi. Hinc contractato blandè *tumore* indolentem esse reperio, digitis facilè cedentem subitoq̃ue in pristinum redeuntem: Hydrocephali primitus exordium videbatur, eò quòd oculus ejusdem lateris continuò lachrymaretur multumq̃ue feri funderet; Mox tamen candelâ ex adverso positâ nullibi transparens sed opacus apparebat tumor, unde *abscessum* potius inibi latere statuebam aut à duriori obstetricis contractatione sub puerperii carnificinâ, aut in ipso adhuc utero, à mirabili illo foetus cum matre

consensu progenitum, quod ex subsequâ matris relatione ferè
collegi, quam tempore graviditatis lignum in eandem omni-
no capitis regionem desuper illapsum graviter ferierat, quod
tumori huic occasionem fortè dare potuit. Interea quicquid
fit, extra dubium versabatur, *abscessum* illic contineri maturè
removendum. Sic quo scopo tentandum prius erat, an ad
suppurationem deduci possit tumor. Quapropter erasâ leni-
ter lanugine *emplastrum de mucilag.* imposui, sed irritò consi-
lio, tumorem eodem in statu remanente. Chirurgiâ ergo
opus esse dixi; Renuerat primò Parens ob nimiam corpuscu-
li teneritatem: Nil obstare regero, cum hæc ætatula, ubi tactus
ferè obtusior esse solet, operationes ejusmodi facilius toleret,
neque etiam tam facilè inflammatio quædam accedere possit,
cujus rei causam tradit RENATUS MOREAU apud BAR-
THOLINUM *Cent. 1. Epist. LXXXI.* Ægrè tandem consen-
tiente rustico, tumorem in paulò decliviori loco phlebotomo
aperio, unde plurimum sanguinis plus minus corrupti erum-
pebat, quò penitus exhausto ipsoque vulnuscule *ol. inf. Balsa-*
mina c. paucis bals. peruvian. guttis consolidato, perfectissimæ sa-
nitati restitutus est puerulus, relictâ vix observabili cicatriculâ.

OBSERVATIO CLXIII.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Dentium casus ob narcoticorum usum.

A Deò ferè mala sunt commixta bonis, ut inevitabile sæ-
pè sit mutuum eorum connubium, id quod præter
alia remediorum genera polychresto quoque *opio*
commune esse, quotidiana Praxis ingratis Medico-
rum subinde loquitur: Hinc tot cautelas circa usum ejus atten-
dendas jure meritò inculcarunt ii, quibus salus hominum atq;
sanitas curæ magis cordique esse solet, quos inter post WILLI-
SIUM in *Pharm. Rat.* excellit Nobilis illa celebriorum H. S. Me-
dicorum Triga, D. WEDELIUS in *Opiologia*, D. WALD-
SCHMIDIUS

SCHMIDIUS in *Monitis circa Narcot. usum & vñ ἐν ἀγίαις*,
D. ETTMÜLLERUS in *Disp. de opii virt. Diaphor.* Æterna
Academiae Germanorum Curiosæ Decora & Ornamenta. At
verò, quàm cautè quoque hîc sese gerat Practicus, nihilominus
tamen sæpè est, quod ex improvisò negotium faceflat, cujus rei
fidem facit id, quod in curanda contumaciori *odontalgia* jam
diversis vicibus observare licuit, ubi aliis ferè irritis necessariò
tandem ad *laudani opii* usum deveniendum erat, quod vel
pilulari forma cavis dentibus inditum, vel gingivis illitum,
vel etiam cum infuso quodam aromatico solutum & in ore
paulisper detentum dolorem illum primò quidem intuitu felici-
cissimè & incantamenti instar sopire solet, hoc tamen cum in-
commodò, quòd flaccescentibus brevi, inque tono suo resolu-
tis fibrillis & membranulis eorundem radices firmantibus, va-
cillaverint primùm, mox verò penitus ceciderint: Et hinc sine
dubiò est, quòd circumforanei illi dentium Archiatri vulgò dic
Zahnärzte dentes firmissimè aliàs alveolis suis infixos, *opio* vel
hyosciamo pro obtundendo doloris sensu priùs quasi mortifi-
catos, tam facili leviq̄ue encheiresi evellere soleant.

Quin & ex eodem principiò illi, qui *tabaci fumo* nimium
inhiant, præmaturam dentium suorum jacturam ferunt, ut
certà quoque experienciã constat, adeo quidem, ut ferè dubi-
tem de Historia illâ, vel saltem de subjunctâ ætiologiã, quàm
refert BORELLUS *Cent. 3. Obs. 13. de dentibus sapientia* in adul-
tis quandoque genitis, ubi Doctoris cujusdam meminit, cui
21. ætatis anno dentes ejusmodi protuberarint, idq̄ue ex ni-
mio *tabaci* usu, quod sanè contra naturam narcoticorum erat,
nisi fortè crassiuscula quædam membrana dentis hujus eru-
ptioni obicem posuerit, quæ continuo tabaci usu flaccescendo
quasi emollita, eò feliciter penetrari poterat, qui tamen casus
admodum singularis experienciæ nequicquam præjudicare
poterit, quæ certè me hætenus docuit, *opiat a & narcotica cer-
tam esse dentium ruinam*: Eaque propter omnibus, quibus
dentes sui in præciò sunt, author essem, ut in tali dentium car-

nificinâ rem prius aromaticis blandis & nervinis tentent, quàm ad opiata perveniant atque tunc pro evitando majori malo eligant minus. Hoc verò quam maximè, quum insignior jam *inflammatio* gingivas corripuerit, in qua nil æquè magis suspectum habere decet, quàm intempestivum narcoticorum usum, quæ partes illas ad gangrænam facilè disponere apta nata sunt, id quod in partium internarum, intestinorum v.g. cum inflammatione conjunctis torminibus subinde evenire solet, prout in recenti memoriâ adhuc versatur funestus ille casus mulieris Giessensis, *ileo c. hernia* detentæ, quam ubi Dnn. Medici aliquamdiu suetâ sibi methodo tractâssent, tandem è viciniâ Chirurgus (qui nefariâ prorsus Metamorphosi in Medicum ferè abiit) accersitus medicamentum aliquod *opiatum* obtulit; quid fieret? dolores subito cessant, idque cum applausu Domesticorum, verùm sphacelatis sine dubio intestinis paulò post funus erat, muliercula elegantissima, medicastro interim nimiam vocationis moram inculante, omnemque culpam Medicis Ordinariis imputante. Optandum ergò esset, ut puriora illa metallorum sulphura penitus innotescerent, quæ nimiam illam spirituum ferociam absque ullâ vi narcotica conjuncta, facilè sopire dicuntur, verùm non omnibus Junonem hanc amplexari datum est.

OBSERVATIO CLXIV.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Surditas à piso aurem illapso.

Circumforaneus quidem, insignis aliàs herniosorum castrator, cujus nomen hîc ut inseram, indignum prorsus judico, æstate præterlapsâ huc appellens, splendidoque suo vestitu atque comitatu credulitati plebejorum fucum faciens, tantam sibi auctoritatem conciliabat, ut & *surdi & caci & claudi* & quicquid miseriarum amplius mundus

duſ alit, factò quaſi agmine advolarent: Sed ſucceſſu prorfus miſerabili! neque enim *ſurdi* audiebant, neque *cæci* videbant, neque *claudi* ambulabant, neque tandem pauperes aliud inde ſperare poterant, quàm ſeſquipedalia verba. Nihilo tamen minus, ut audaces fortuna ſubinde juvat & in tanto hominum confluxu quandoque occaſionem trudere ſolet, quâ certâ aliâs, ignominia periculo ſubterfugere poſſint, ita & huic Stentori accidit, cui inter alios futor quidam & civis Giſſenſis, nomine *Stechenrath* filiolum ſuum obtulit, qui jam ab aliquot menſibus ſine manifeſta cauſa *auditum* amiſerat, cætera ſanus. Medicaſter ille immiſſo auriscalpio *piſum* educit, neſcio quo caſu auribus illapſum, quò factò auditus ſubitò rediit, & ita præter ſoſtrum non contemnendum ſpecioſam inſuper bullam tulit, in perpetuum miraculi huius teſtimonium, cui fortè plus admirationis conciliare potuiſſet, ſi acutam illam decipiendi artem à *Chirurgo* quodam *Giſſenſi* didiciſſet, qui cùm pariter olim ruſticus de inſigni auditus gravitate conqueſtus eſſet, accuratius paulò inſpectam auris cavitatem copioſiſſimò cerumine obſtipatam cernit: Facta E. certâ curationis ſpe ſubſequo manere ruſticum ſuum redire jubet, & educiſtis priùs ſordibus ſub precioſiſſimi arcani prætextu auribus inſtillat ſpirit. vin. & ita *ſurdum* illum *ſordidum* priſtinæ ſanitati reſtituit, qui 8. Imperialium ſoſtro mulctatus, gravem ruſticitatis ſuæ pœnam luit.

OBSERVATIO CLXV.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Phthisis incipiens ex intermiſſa V. S.

PRivilegiatum omnino beneficium eſt, quò mulierum ſanitati conſultum voluit alma Mater Natura, ut illarum ſanguis conceptâ per menſium intervalla *fermentatione* ſe ſponte quaſi defæcare & in puritatis ſtatum exaltare poſſit, quâ variis modis ſive viciatâ ſive penitus ſuppreſſâ, ſexcentis

centis ferè succumbere solent incommodis, non tantum in statu p. n. sed & ubi quodammodò secundum naturam eadem remanere & quiescere solet, post sc. annum quinquagesimum: Illæ verò præprimis exinde pejus se habent famellæ, quæ paulò succulentioris sunt habitus, ubi centum inter vix decem reperias, quæ inculpatè degant, nisi vicariâ sæpe V. S. annuatim ad minimum sibi consulant, quæ & ipsa, si in consuetudinem abierit, non sine magno vitæ periculo postmodum negligitur, cujus rei vivum testimonium mihi præbuit honesta quædam Matrona, annorum circiter 56. vegetæ tamen usquedum constitutionis, quæ cum post *naturalem* illam *mensium emanationem* ob respirationis difficultatem aliaque symptomata annuâ V. S. asuefacta fuisset, hâc postmodum per 2. annos intermissâ incidit primò in tussiculam quandam nocturnam, quâ ex somno subinde expergefacta aliquoties leviter tussire cogebatur, cum continua pectoris gravitate, dicebat enim: *Es sîtze ihr so auf der Brust.* Mox appetitus dejicitur cum maxima imprimis carnis nausea, cujus ne odorem quidem impunè ferebat, hinc sensim se contabescere observat, sæpius inspiciens lacertos solito flaccidiores, sudoribus nocturnis diffluebat & tandem quoque sputum cum sanguine striatim admixto tussiendo rejiciebat; quæ omnia cum *Phthisin incipientem* jam præforibus esse ostenderent, pro eadem debellandâ solita statim remedia propinavi, vitæ ante actæ primùm ignarus. Cùm verò exiguum inde levamen persentisceret, quæro tandem, an fortè scarif. aut V. S. olim asuetam neglexerit, quòd cùm affirmaret & omnia sincerè enarraret, jam absque mora ulteriori Chirurgum vocare & sanguinis circiter 3viii. detrahare jubeo, quo factò sensim convaluit, DEO benedicente, usquedum incolumis adhuc vivens.

OBSERVATIO CLXVI.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Hectica in febrem ardentem salutariter
terminata.

Studiosus quidam Juris, *Dn. Ludovicus Hermannus Röder*, Gießâ-Hassus Francofurti degens *febri tertianâ* corripitur, quâ, nescio quibus remediis, intempestivè sublatâ, ut sæpe fieri solet *hectica* succedit cum appetitus prostratione, calore post partum, sudoribus nocturnis & marcore insigni. Consulto E. Medico Ordinario varia tum ex officinis tum domesticis in usum vocantur, sed in vanum omnia. Quare desperabundò ferè animò Patriam suam Gießam repetens mihi altero statim die omne negotium exponebat. Periculosam *hecticam* imminere dico, idque *ex febre Tertiana malè curata*. Idem & Francofurti sibi à Medicis dictitatum esse regerebat, deque eò, se pessimè habere, sed nullane sanitatis spes mihi reliqua? inquit. Omnino respondebam, ast cùm periculum in mora, maturo consilio opus esse, cum adhortatione, ut morigerum se præberet, Deoque T. O. M. & medicinæ ab ipso deterrâ creatæ confideret. Præmissis igitur obsequio, digestivi loco præmissi Sal. Armoniac. hõc in casu unanimi celebriorum Practicorum confessione commodissimum, aliis quibusdam præcipitantibus junctum, idque ad imitationem *Pulv. antihectic.* Felicissimi D. D. CONERDINGII, quem à Celebrerrimo Viro D. D. SCHEFFERO obtinuit olim Beatissimus D. D. TACKIUS, Magnus quondam Hassiæ Machaon, è cujus MSS. eundem Curioso Lectori lubentissimè impertio, cum omne bonum sit communicativum sui; est autem talis.

℞. Ocul. cancr. ʒj.

Salis Armoniaci.

Nitri præpar. aa. ʒʒ. Div. in 6. p. æ.

D. una dosis quotidie. Nitrum autem studiò omisi, cùm ob
Bbb nimiam

nimiam digestionis primæ depravationem diarrhœam quoque subinde laboraret æger, cui sal facile fomitem addidisse poterat: Remedio hęc per aliquot dies continuatō præter omnem expectationē supervenit *febris ardens continua* cum intensissimo calore, siti, vigiliis ac delirio, quæ omni pulveri illi meherclè infontissimo, ascribentes consanguinei mihi quæ paulatim diffidentes Dn. Physicum hujus loci Ordinarium accersere jubent, qui præcedentium fortè nondum certior redditus, triste prorsus prognosticum tulit non tantum coram adstantibus, sed & in officina Pharmaceutica, à pulsū sine dubio impulsus, qui prioribus morbis, jam nimium quantum debilitatus erat. Ego verò spem neutiquam abjiciendam esse duxi; sperabam enim fore, ut materia mortifica, factā è primis viis in vasā sanguifera metastasi, fermentatione ejusmodi febrili eò citius subjugetur atque æger à molesta illa Hecticā fortè liberetur; nec decollavit spes primitus concepta: Debellatā enim febris illa ardenti, omnia simul hecticæ symptomata prorsus evanescere, convalescente sensim ægro, qui nunc athleticè vivit.

OBSERVATIO CLXVII.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Calculi è pulmonibus per tussim rejecti.

Non *renes* tantum & *vesicam* fœcundas calculorum matrices esse, sed & in aliis corporis humani partibus nobilioribus, *cerebro, corde, epate &c.* eosdem sæpe reperiri spissæ Practicorum observationes abundè testantur. Sic è *pulmonibus* tussi rejectos lapillos observavit BORELLUS *cent. .1. obs. 67.* cui ferè similis se casus obtulit nuper D. D. DORSTENIO *Acad. Marp. P. P.* qui Nobilem Germanum adhuc dum sub manibus habet, per integrum jam triennium aliquot, pisi magnitudine lapillos, non tamen rotundos, sed oblongos magis & angulosos, durissimæ tamen substantiæ, tussi rejicere solitum; quàm observationem literis nuperrimè

perrimè ad me datis à Viro Excellentissimo communicatam & hic reticere nolui. *Calculus* quoque *intestinalem* ex atro viridescentem vidi inter rariora B. Dn. D. RÖTELLI Prof. olim Giessensis, quo pertinet *Obs. 90. Anni 9. & 10. Ephem. Acad. N.C.* quæ & *uteri calculos* sistunt *Anno I. Obs. 106.* & quid frequentius *calculis in vesicula fellis* inventis. *Palati & umbilici calculos* BARTHOLINUS refert *in Epist. cent. 1. ep. LXII.* Sub *lingua, humero*, variisque externis partibus lapillos genitos BORELLUS habet. Quo ferè referenda videtur *podagricorum creta*, quæ idem fortè principium habet, cum rarò reperias arthriticum, qui non calculo plus minus sit obnoxius. Utinam ergò causa horum malorum & generationis modus tandem innotescerent, ut duris ejusmodi & Herculeis revera nodis similis quoque cuneus inveniri possit, atque sic non tantum calculosi, sed & Arthritici, certum carnificinæ suæ & querelarum finem videant, nec indigeant amplius sive *Pythagoraismis* sive *consolationibus* illis ridiculis, quæ Podagricis tantum non illudere; videas CRATONEM, SENNERTUM & alios. Equidem vereor, ne tamdiu destituamur remediis, & præservativis, & curativis, horum malorum, quamdiu latuerit proxima illorum causa & generationis modus, neque de nihilo est cordata cujusdam GALLI decisio in *Tr. de la Conservation de santé*, qui reperitur inter *Opera* Dn. GUIBERTI Gallicè his verbis: *Priant le lecteur de croire, qu'il est tres vray, qu'il n'y a remede aucun en la nature, qui puisse casser les pierres des reins ou de la vessie, & que quiconque se vante d'voir quelque remede ou secret pour cela, c'est un Charlatan & affronteur, c'est une folie de croire, qu'il y en ait.* Quicumque ergo operæ pretium mereri, totamque Medicorum familiam æternum sibi obstrictam reddere voluerit, experimentis variis *solutionibus, coagul. precip. &c.* institutis, paulò accuratiùs in coagulatore illum microcosmicum inquirat, omnemque lapidem moveat, ut in abstrusam lapificationis causam penetrare liceat. Facem nobis prætulit Generosus HELMONTIUS, offà suà ex spirit. vini re-

ctificatissimo & spirit. sal. armon. artificiosè præcipitata. Quod elegans experimentum etsi non nihil claudum videatur, cum non tam corpus solidum quàm potius saponi formis quædam massa indè redeat, laudandus tamen Nob. Viri animus & intentio, neque tot calumniis proscindendus & plusquam Vatiniano odio prosequendus erat, ut sæpe fit ab iis, qui gloriæ sibi ducunt aliorum, Recentiorum imprimis, scripta, quæ vix obiter inspexerant, ubi vis arrodere, eò ipso tamen illorum famæ adeò non detrahunt, ut potius propriis suis abortibus æternam concilient ignominiam turdorumque instar certum sibi exitium fundere soleant.

OBSERVATIO CLXVIII.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

De

Dysenteria vomitu curata.

Affinis meus *Dn. Georg Valentin Metzger*, V. D. Minister Herxhemii ad Rhenum, sub intensissimo æstatis æstu Wormatiam miliaribus aliquot inde distantem abiens & quosdam amicorum suorum salutans, *more Palatino* lautius justò excipitur vino nimirum admodum generoso, eò præprimis, quòd in suburbio juxta Ædem B. Virg. Mariæ sacram copiosè provenit & ab incolis vulgò *Unser Lieb Frau Milch* audire solet, quò benè, & *sat Theologicè* lactatus, sub vesperam domum redit lassus & assus. Lectum ergo petens in profundum somnum delabitur. Subsequente verò die atrocissimis corripitur abdominis torminibus cum crebrò, sæpiusculè tamen frustraneò, desidendi conatu; excretionem mucosi plus minus sanguinolenta, infallibilibus *Dysenterie* pathematibus. Hinc varia statim remedia ante-dysenterica in usum vocata sunt, sed exiguo cum levamine, rebus ægri in pejus ruentibus: Præter enim ea plura subinde sequuntur symptomata

ptomata, erraticæ præprimis phlogoses, anxietates cum insigni oris amarore, nausea & s. p. Quæ omnia nimæ bilis abundantia & acrimonia imputanda esse duxi, quæ non tantum in præcordiis fluctuando, sed & intestina copiosè inundando, rodendo, vellicando ovum hoc excludere poterat, cui fomitem addidit insignis ille vini generosi abusus cum insequenti motu vehementiori. Cum ergo parum usquedum profecissem medicamentis ordinariis, cogitavi annon per vomitum saburra talis exantlari possit, quamvis, ut verum fatear, trepidum ferè me senserim ex eò, quod omnia ferè, quotquot hactenus evoluisse datum erat, Practicorum præcepta, nullibi hujus remedii in curanda *Dysenteria* meminerint: Animum interim reddidit cordatum ITALORUM axioma: *La vera regola è saper romper le regole à tempo & luogo.* Propinatis igitur tart. emet. granis ij. dici non potest, quantam bilis æruginosæ copiam excluserit, cum præsentaneâ symptomatum remissione, adeò quidem, ut elapsis 3. vel 4. diebus munere suo Ecclesiastico, DEO Benedicente, ritè rursus fungi potuerit. Unde jam constat, non semper adeò rigorosè inhærendum esse vulgaribus PRACTICORUM Generalium libellis, sed suum semper locum relinquendum esse *Prudentia Medica*, cui pro varietate indicationum tritam aliàs curandi viam subinde mutare liberum esto, ne si fortè æger moriatur juxta methodum, Medicus tandem puniatur juxta legem.

OBSERVATIO CLXIX.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Hydrops ex crebra Venæsectione.

Foemina quædam *Giessensis* non infimæ fortis, habitusque adeò corpulenti, ut per multos annos in publicum prodire nequiverit, ob molestam respirandi difficultatem, quæ hominibus illis pinguedine tantâ suffarcinatis (sua de causâ) communis esse solet, *sanguinis missione* subinde, pro

more vulgi, ventilationem quærebat, sperans insimul fore, ut insignis illa & ei molesta corporis moles eo ipso quoque vel imminuatur vel saltem in augmento suo præpediatur. Crebrò igitur venam sibi tundi curabat, præsentem primùm Medico Ordinario D. M. H. Cùm verò hic, ut Virum conscientiosum decet, sanguinis quantitatem extrahendam non libris sed unciiis metiretur, tandem solum Balneatorem, idque clanculum; sæpe vocare solebat, qui in *mittendo sanguine* non ita parcus & meticulosus, constitutionique suæ magis consulere visus, plurimùm unâ vice cruoris continuò profundeabat, cui ipsa Mulier (ex Domesticorum relatione) his subinde verbis animum addere non dubitavit: *So recht/ so recht / Meister Melchior, last es nur bruff lauffen/ jetzt sind wir fein allein/ was sollen doch die Doctors!* Ast ah! quàm funesta catastrophe! Vix enim aliquot annis hæc scena ludebatur, & exhaustis spiritibus tam crassam molem & insanam substructionem hætenus ægrè sustinentibus lethalis *hydrops* accedens, non tantum Tragœdiæ hujus, sed ipsius quoque vitæ Epilogam egit. Et similem quoque eventum observavi olim in Viro quondam Integerrimo Dn. Hieronymo Grebenero, Redituum Principalium Præfecto, qui eodem *nimia corpulentia* onere pressus, adhibitis pariter crebrioribus justò Venæsect. in periculosum hydropem se iterato præcipitem dedit, quo & tandem penitus sublatus est. Quicumque propterea vitam suam in pretio habent neque fata sibi suisque ægris ante diem accersere volunt, cane pejus & angue fugiant crebram nimis *venesectionem*, quæ Parcarum instar, si quam maximè blandiri videtur, vitæ filum rescindere solet, prout fusè id demonstrant HELMONTIUS, GREMBSIUS, HOLTERHOFFIUS & alii, qui *de Vita longa & sana* commentati sunt.

OBSERVATIO CLXX.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Passio hysterica cum stupore brachii.

Vix duo præteriére menses, quòd Ruricola quædam *passionibus hysteris* aliàs vexari solita, me conveniret, inter alia multum conquerens de molestò quodam *brachii stupore*, quem per consensum uteri fieri vel ipsa muliercula sentire videbatur, dicebat enim: *Wann sich die Mutter regt / so kommt mir es in Arm / daß ich Sorge ich möchte lahmdarinn werden*; quem & haustis hysterico-anodynis mox cessare solebat symptoma illud, reverà insolens. In quò verò *consensus* hujus ratio consistat, quærat fortè mens curiosâ, generalioribus hisce terminis haud facilè contenta? Vaporibus eundem ascribere, ignorantia esset velum & caliginem obducere: Nervorum quoque plexus (quibus aliàs Cel. WILLISIUS plurima felicissimè expedit) nimis hinc remoti sunt, & de cæterò quoque constat *stuporem* non tam nervorum, quàm potius musculorum eorumque tendinum affectum esse, cùm violenta nervorum crispatum aut dolorem aut totalem ferè *άραισθησιαν* conjunctam habent: Sed neque cæteræ consensus species huc quadrare videntur, quas ex professò tradit DN. FRANCISCUS BAYLE *in Tr. de consensu uteri cum reliquis C. H. partibus*. Ad difficilem E. problematis hujus resolutionem notandum, tum demum symptoma hoc ab Ægra observari, si quando dolores fuerint atrociores ipseque uterus reverà compatiatur, id quod ferè patet ex eò, si tormina concurrant. Puerperis aliàs communia: tensio sc. juxta os sacrum, violenta uteri convulsio & vanus enitendi nixus es *schiesset in Schoos*; / unde intensissimus dolor, de quo summè quoque conquerebatur Hysterica illa Palatina, de qua *in obs. seq. CLXXI*. Jam autem constat, uterum ligamenti suis latis interno ischii ossi annexum esse, in ejusmodi confiniò, ubi plurimorum musculorum est principium, in specie

cie verò *musculi quarti thoracis*, qui hinc exortus perque lumborum vertebrastrajiciens, prioribus X. costis adhæret, donec tandem septimæ cervicis vertebræ inferatur, ad alarum & brachiorum motum aliâs symbolum quoque addens: Convulsis itaque & distentis uteri ligamentis, musculi hujus principium quovis modo compressum *stuporem* hunc admirabilem sine dubio producere solet, qui ex eodem fundamento conjunctus ut plurimum est ischiadico dolori, exemplum habet RIVERRIUS *cent. 2. obs. 72.* Quin & mulierculis quoque notum, Gravidis serè ordinariū esse surarum tensionem & *stuporem* pedum, dextri quidem, si masculus, sinistri si foemella fuerit embryo, quam foeminarum Philosophiam exemplis confirmare non dubitat BINNINGERUS *cent. 2. obs. 38.* Causam verò ligamentis pariter latis sive convulsis sive distentis ascribere videas RIOLANUM, BAUHINUM, BARTHOLINUM & omnem ferè Anatomicorum cohortem.

OBSERVATIO CXLXI.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Hysterica tabaci fumo sublevata.

Cum ultimò præterfluxâ æstate SPIRA redux *Freinsheimium* Palatinatus inferioris oppidum, diverteret, vix vicus erat aut angulus, qui non tristissimas vetularum lamentationes & suspiria obaudiret, propter miserabilem Prætoris sui Conjugis conditionem, quæ animal quoddam vivum in utero gerere dicebatur, eandem summè discrucians: Quam cum Generosi admodum & Per-Strenui Turmarum Palatarum Ducis, Dn. JUNGHENNI rogatu inviserem, *Passione Hystericâ* eaque gravissimâ detentam reperio, quam paroxysmatim una sæpe hora bis tervé perpeti solebat. Vix enim dimidium horæ quadrantem confederam & nova Tragoediæ suæ præludia sentiebat, solutisque vestimentis putatitii illius animalculi motum & visui & tactui liberè offerebat.

bat. Accidente verò carnificinâ non umbilicus modò, sed & hypochondria utrinque violenter intus trahebantur, mox intestina cum mesenterio factis variis vibrationibus mirabiliter convellebantur, hinc plexus illi mesenterici in globum contorti passim in abdomine oberrabant, donec tandem superiora petentes raptis in consensum præcordiis ægram penitus suffocarent: Quæ omnia nescio cui animali tribuebat non ipsa saltem ægra, plus minus melancholica, sed & universa circumfluentium vetularum caterva, idque hac potissimum de causâ, quòd utero sæpe per consensum furiente, eadem prorsus tormina accederent, qualia ferè Parturientium esse solent, omnes reliquos dolores immanitate superantia, adeò quidem, ut non tantùm obstetricem diversis vicibus advocârit & manuum immissione explorare jussisset, quisnam sub herbâ sit anguis, sed & sectionem sæpe abdominis petierit ægra, cui cum multis tandem obtestationibus ægrè persuaserim, nihil prorsus in utero contineri, sed meros esse spasmos, & convulsiones hystericas, pro his aliquantùm cohibendis *Laudani* mei *Cinnabarini* (ex una parte extr. opii per ferm. & duabus cinnab. nat. selectioris parati) quasdam doses propino, quibus cum paroxyfmi illi statim maximè refrænati fuerint, sub necessaria abitus mei maturatione suadebam postea, ut *tabaci* fumum haurire disceret: ita fore, ut efferi illi paroxyfmi tanquam fræno quodam coërceri possint, usquedum sub statu paratiori Spiram abire & Cameræ Imp. Archiatri, Magnifici D. D. WIDTII, Collegii Nostri LEOPOLDINI *Asclepiadis &c.* curâ & consiliis uti posset, qui ut alibi, ita in his præprimis affectibus curandi Felicissimus esset. Neque sine successu. Ex literis enim Affinis non multò post intellexi, quòd hausto statim, si quid persentisceret, *tabaci* fumo, immanes illos cruciatus subitò reprimere soleat, ita quidem, ut rebus suis domesticis, quas longo jam tempore penitus deseruerat, vacare rursus potuerit. Hinc profectò non absque ratione INDICÆ fœmellæ, suffocationibus hysterice obnoxia; tanti faciunt *tabacum* herbam, quam secum semper

Ccc habentes

habentes necessitatis tempore vel extus umbilico applicant ut ex MONARDO refert B. Dn. SIMON PAULLI, *Ti. de usu & abusu Tabaci*, vel quoque oretenus haurire solent, modò INDIS consultò, qui non tam fistulis Nostris hominibus usitatis, quàm potius parvis corniculis de collo pendentibus utuntur, quibus tabacum in globulos contortum inserunt, prout formam eorum pingunt & describunt Authores libri illius Gallici, cujus titulus: *La maison rustique de Monsr. Charles Estienne & M. Jean Liebault*, his verbis: *Et mesme recoivent la fumée par des petits entonnoirs ou cornets, pendants a leur col, faits de feuilles de Palme, ou de cannes, ou de jones; la figure est cette suivante.* Vid. Figur. XLI. n. 1.

- I. Exhibet corniculum Tabacinum Indorum A. quod fune sericeo b. b. b. de collo suspendunt.
- II. Idem cornu A. instar Cornucopiæ, globulis Tabaci B. suffarcinatum, cujus extremitas C. ori inseritur.
- III. Tabacum sistit in globulos formatum.

OBSERVATIO CLXXII.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

Iræ effectus in humano morfu, abortu & lactati infantis morte noxii.

UTi irâ incandescentes canes, feles, apes, lupi, sues, equi & alia aliàs veneni expertia bruta morsus venenatos infligere possunt, (qui tamen pro speciei natura & idea furentis Archæi intensiori aut remissiori plus minusve nocent;) ita in ipso corpore humano spiritus alias naturæ tutelares impetuoso iræ cæstro contaminati malignam qualitatem induunt, &, nisi hæ Archæi Furix virulentias suas per diarrhœam, vomitum, erysipelas, fonticulos & ulcera antiqua expuant, illas in partes internas effundunt, imprimis in eas, in quas hæctenus optimi spiritus pro singularibus actionibus ibi per-

Fig. 41. f. 386.

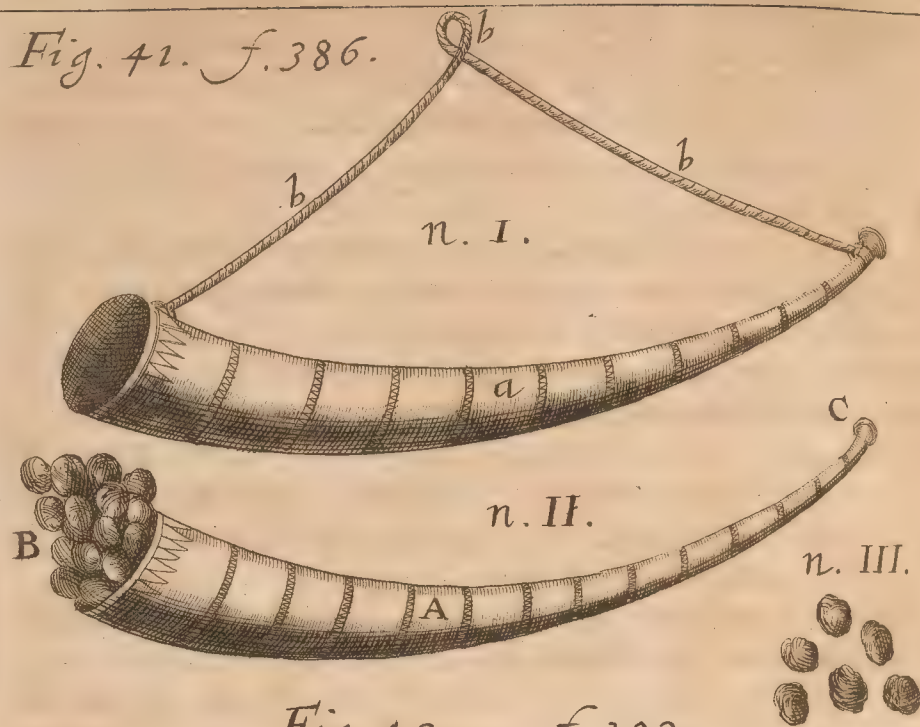

Fig. 42. f. 392.

perficiendis naturæ ductu potissimam partem affluere consueverunt, v. gr. ad uterum prægnantem, mammas lactantes, vulnera consolidanda, iidem spiritus nunc furentes eandem viam calcant, & fulminis instar in illas irruunt, ibique fonticas turbas excitant.

I. Ita ante novendecim annos inter verba & verbera viri cujusdam pollicis anterior articulus dentibus adversarii ita impetebatur, ut quicquid Chirurgus mundando niteretur, in casum fiebat, quia vulnus venenato salivæ fermento infectum omnem consolidationem respuebat, donec pars infecta esset resecta.

II. Sic mulier cætera sana & felices foetus edere solita duas horas post effusam iram foetum quatuor mensium abortiebat cum insigni sanguinis profusione.

III. Ex eadem causa non minus tristis sequebatur affectus in quadam matre filiam duorum mensium lactante, quæ post iræ effervescentiam inconsideratè filiaë mammas à virore plus quam bilioso nondum liberatas porrigens, paulo post habebat epilepticam & post octo horas mortuam.

OBSERVATIO CLXXIII.

D. JOH. GEORG. SOMMERI,

Urinae incontinentia.

Plinius hist. nat. lib. 29. cap. 4. scribit: *Murium natura non est spernenda præcipuè in assensu siderum.* Et Forestus postquam lib. 25. observ. 21. & 22. multa adstringentia, nervina & specifica interna & externa contra mictionem urinae involuntariam prolixè commendasset, scribit in scholiis: *Interim urina infantum, (ut etiam refert Benedictus Veronensis,) muribus elixis in cibo datis cohibetur, & addit: Ego hoc expertum novi à quibusdam mulieribus Delphensibus, quæ pueris elixos mures commodè dederint.* Exemplum huic congruum novi ex Nobilissima, benefica & in re domestica curiosa Matrona, quæ

alebat ancillam incontinentiæ urinæ laborantem, cujus malo subvenire desiderans curabat, ut in culina præparentur pastilli ex farina & aliis communibus ingredientibus, quibus permiscebat pullos murium pilis adhuc carentes frustillatim concisos. Hunc cibum frigesieri & in scrinio servari jubebat, quo post mensam reponi solebant ciborum reliquiæ. Piam hanc fraudem continuabat Nobiliss. Filia ancillæ comedendos hos pastillos, ceu cibum nunc neglectum, quasi dono offerens, hæc oblatam benignitatem arripiens pastillos comedit, & horum esu à malo suo libera permansit. Quod quidem remedium specificum uti in quibusdam succedit, ita secundum causarum varietatem etiam cum aliis permutandum erit.

OBSERVATIO CLXXIV.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

De Arthritide.

Abjectum & sordidum quidem est, remedium ex pediculis petere, cum verò in aliorum defectu miseri & non rarò pauperes ægroti effectum magis quàm gratiorum selectum desiderent, adeò ut multi graves, ceu sunt jam nominati, item *Horstius*, *Borellus*, *Schröderus* & in illum commentans *Hofmannus*, & multi alii de usu pediculorum ovium & hominum, cimicum, asellorum, scarabæorum, cantharidum, stercorum &c. scripserint, igitur præcedenti observationi addo, quod eadem Nobilissima & pia Matrona ante aliquot annos audivit de viro peregrè iter faciente, qui citra manifestam causam in diversorio istius loci de acerbis artuum doloribus conquerebatur, huic jam dicta Matrona novem pediculos ovium in rob sambuci dari jussit, post cujus remedii usum patiens doloribus liber iter propositum sine morbi remora continuavit.

OBSERVATIO CLXXV.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

Dyspnœa ex fulmine.

Quòd ferro onustæ naves à faxis magneticis attrahuntur & in motu suo impediuntur; quòd etiam fulmen in turres, in quibus pulvis pyrius absconditur, sæpius irruit, sympathia quadam fieri scribit *Borellus Cent. 2. Observ. 38.* Eadem sympathia factum puto, quod, cum servus quidam in curru fœnum vehens fulminis allisione in terram cadebat, & ex ejusdem vapore sulphureo in laboriosam dyspnœam incidebat, omnia medicamenta intentioni aliàs sufficientia citra manifestum emolumentum adhiberentur: Postquam autem ex sulphure præparata assumere curavi, liberrima spirandi facultas rediit.

OBSERVATIO CLXXVI.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

Granula feminum per urinam excreta.

Puer 18. hebdomadam cætera sanus, qui præter pultem & lac maternum nihil unquam per os assumpsit, aliquoties magnos dolores sine alio symptomate patiebatur, uti ex ejulatu & corporis motu anxio colligere licebat. Hic puer post singulum talem paroxysmum cum urina medii cultri cuspidem feminis cujusdam, semen lavendulæ lancinatæ forma & magnitudine, non autem colore, referentis excernebat, quo post adhibita carminantia & laxantia excreto, singula vice halcedonia grata redibant. Horum granulorum procul dubio à sagis injectorum excretio, postquam per tres septimanas singulo ferè triduo semel repetita esset, non amplius apparuit, & puer ex eo tempore sanus permanfit.

OBSERVATIO CLXXVII.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

Causæ morborum monstrosa.

Puer recens natus quoties in cunabulis urinam reddere conaretur, paulo ante ejulatu anxio ingentem dolorem indicabat nulli remedio cedentem: cum autem pedibus inniti ætas & vires admitterent, quaque stimulatione urinæ currebat per circulum inter continuam & anxiam ejulationem, donec vi motus corporis & vesicæ repletionis urina erumperet ordinariæ quantitatis & qualitatis, quo peracto, uti cætera sanus, ita etiam quietus & lætus erat. Postquam autem jam bimulus variolis afficeretur, & vigor spirituum nervosarumque partium doloribus crebris non parum esset attritus, vis supervenientis epilepsiæ naturam facile superabat. Post hæc fata supra relatorum dolorum memor istorum causam apertione corpusculi explorando videbam vesicæ fundum, loco urachi, vinculi istius præsertim in foetibus vesicam suspendentis, omento medio & solito solidiori immediatè & arctè combinatum, quapropter vesica versus umbilicum justo retractior liberæ excretionis urinæ impedimentum erat, manifesto argumento, dari interdum morborum causas monstrosas nullo artificio investigandas.

OBSERVATIO CLXXVIII.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

Usus olei ligni fraxini.

Faber quidam lignarius instrumento ferreo palmam pernitus perforabat, hic in defectu Chirurghi vulnus illiniebat oleo fraxini per descensum parati, quod cum aliquo-
ries

ties repeteret, vulnus sine aliis auxiliis & symptomatibus feliciter consolidatum est.

OBSERVATIO CLXXIX.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

Corium porcinum cum nausea deglutitum
ventriculus negligit.

Alius faber lignarius aliquando in gratiam cujusdam amici cum nausea deglutivit corium porcinum elixum, ferè non mansum, quod uti cum nausea ventriculo obtrusum, ita etiam ab illius actione desertum est, quare etiam ex eo tempore hic vir ut plurimum male se habuit, ceu sæpè illis accidit, qui aut absurda in ventriculum non pertinentia deglutiunt, aut cibum affatim & festinanter ingurgitant, & dein diu queritantes ajunt: *Es ligt mir was im Magen!* scil. si cibus dentibus non sufficienter comminutus & salivali fermento non imbutus, sed per impetum copisè ingestus, adeoque à ventriculo ceu hospes non invitatus etiam non amicè amplectitur, & merito suo ibi neglectus jacet, ceu dictum corium, quod in ventriculo hæsit; donec post duos annos hic manupretio vivens, cùm, fortè ex hac ipsa causâ, tertiana febre laboraret, motu vomitorii incoctum pituitaque obductum per os rediit. Siquidem tota fere die febres intermittentes & alii affectus ex alimentis quantitate, aut vitiosa qualitate coctionem interturbantibus accenduntur, quæ si non naturæ robore superantur, aut tempestivo vomitorio removentur, certissimi cujusdam morbi fomes fiunt,

OBSERVATIO CLXXX.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

De

Calculo vesicæ à Muliere septuaginta
novem annorum excreto.

Mulier hujus loci temperamenti temperati, jam secunda vice per multos annos vidua Anna *Bölsfers* dicta, ætatis 81. annorum, per totam vitam paupere frugalitate victitans, passa est ante quinque annos inter urinæ stillicidium immanes dolores ex calculo vesicæ per triennium continuum, nullo usâ est medicamento, nisi quod interdum à vicinis aliquid aquæ petroselini oblata biberit, sed, uti facile est creditu, nihil ex hac remissionis sensit, demum ab amica plebeja docetur herbarum petroselini & hederæ terrestris succum recenter expressum omni mane ad unciam unam aut ultra bibere, quod postquam continuavit per quatuordecim dies, tandem inter dolorum tormenta ipsi mortis præsentiam persuadentia exclusit calculum ovalis ferè conformationis & quantatis, ceu figura adjuncta docet, substantiæ solidæ, coloris ex cinereo flavescentis, crassitudinis duorum digitorum, superficiei partim levis, partim ex adnato petroso musco asper, ponderis ʒij. ʒij. Alterutra extremitas aspera, quasi abrupta, (quæ procul dubio versus cervicem vesicæ locata fuit,) videtur esse hujus coagulationis calculosæ terminus. In dictis tribus annis urina sanguine semper tincta est, in ipsa exclusione autem sanguis & serum in copia fuit excretum. Ante hujus lapidis apparitionem non rarò excrevit calculos aculeatos parvos & ex sanguine coagulato nigredine obductos. Cum partum hunc lapideum hæc anus primùm manu prehendit, passa est singularem iræ motum, & dum prope moenia urbis habitat, animo volvit dirum hunc tortorem super ea abjicere.

Ex

Ex eo autem tempore, quo hoc calculo liberata est, nec calculum, nec ex eo dolorem patitur. Uti autem ex laudabili digestionem vitæ sanæ & longæ succrescens felicitas ridet; ita ex digestionis vitiis vitæ valetudinariæ & potissimorum morborum progenies luxuriat. Siquidem & hujus calculi causa non est calor aut pituita, nec vinum nec ingluvies, sed potius ventriculi fermentum nimis acidum, quod atomis alimentorum etiam minus spirituosorum salinis partim fixis partim volatilibus junctum tartaream genituram concipit, illaque chylum inficit, & pro vitio hoc plus minusve fortiore prioribus aut posterioribus ætatibus tartareum hoc inquinamentum auget & coagulat, demumque anxio dolore calculum aut podagricum tophum aut dolorem excludit. Fig. XLII.

p. 386.

OBSERVATIO CLXXXI.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

Fœtus exanguis.

Mulier constitutionis temperatè calidæ & siccæ, ætatis octo & triginta annorum, postquam bina vice fœtus mortuos pepererat, tertium sub agone mortis luci exponebat vitæ & vitalis habitus expertem: omnes quidem partes in naturali quantitate, numero & situ, sed substantiæ à natura imperfectè elaboratæ apparebant: loco cutis enim erat cuticula, loco musculorum erat gelatina tenacior & quasi pellucida ex albo flavescens, venæ & tendines erant filamenta mollia, ossa brachii, femorum &c. erant cartilago, quacunque parte corporis secabatur, nil nisi lympa effluebat, præterquam in solo corde transverso situ locato, tres vel quatuor guttulas sanguinis, vitæ & sanguinis natalium indices, inveniebamus. Cujus rei causa videtur, quod mater ad cachexiam disposita usui spiritus vini & cerevisiæ triticeæ nimium indulgere solita, visceribus chylicationi & sanguificationi dicatis ἀτονίαν & actionum naturalium lubricam ἐνέργειαν, toti que

D d d

corpori

corpori habitum cachecticum contraxerat, cujus qualitatis alimento etiam focus enutritus in solam fere gelatinam confluxerat.

OBSERVATIO CLXXXII.

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.

De

D. H. A. 4. Obs. 179. p. 318.
II - 3. - 159 - 307. 367. Diarrhœa carnosâ.

SOlenne sæpe est vulgo & medicis quoq; dicere, particulas viscerum excerni posse, hepatis, putâ, pulmonis & similia integras. De eo hâc vice disquirere non animus est, illud saltim urgebimus, sæpe excerni corpulenta talia, quæ visceri nulli adscribi possunt. Anno M DC LXXI. miles Gothanus, 56. annorum, herniosus, cum ante annum expertus esset diarrhœam cruentam, (ita enim maluimus dicere,) cum tenesmo continuo, dolore dorsi summo, ut & pedis femorisque sinistri totius, ab eo tempore laxiorem alvum, seu continuantem diarrhœam sensit, cum fecibus modò diluto, modò sincero excreto subinde sanguine, in moram jam ducto malo & velut consuetudinem.

Ab adhibitis medicamentis roborantibus & anodynis, mensè Februario, restitit sanguis, melius habente ægro. Sed brevi dolores dorsi & pedum redibant, exitum affectante sanguine, indeque repetente debilitate, inappetentiâ, & omnium membrorum dolore. Propinata martialia, temperantia, cinnabarina, traumatica, hepatica, opiata, non nisi ad breve tempus quietem concedebant. Ineunte Aprili excernere occipiebat frustra carnea, fibrosa, parenchymatica, instar lienis, vel molæ cujusdam, cum sanguine. Nullum medicamentum quicquam præstare visum, præterquam opiata, ad granum j. ij. iij. & amplius danda, quæ nisi darentur quotidie, per Deum & cum lacrumis ea expetebat.

Moderabantur hæc molem sanguinis, & dolores, ut pacatius & quietius procederet excernendi onus. Ad plures libras excretæ viscebantur carneæ massæ, & citra ullam spem quasi recuperandæ valetudinis, donec superato Julio mense factis cederet miser, satis doloribus tortus.

Non potuimus arcessere molem hanc ab ullo parenchymate, quod & penetratio dimensionum non detur, & longè major quantitas excerneretur, quàm ipsa viscera penderent. Credibile est vasa mesenterica venosa hiasse in intestina, & appellentem successivè sanguinem in carneas vel parenchymaticas tales abiisse pilulas, ut ita loquar, tum fibris propriis, tum intestinalibus forsân productis ad coagulum concurrentibus. Sæpè sanguis per venam sectam emissus æmulatur parenchyma, totus cohærens, ut scindi possit, & membranâ obductus videatur. Cumque sic velut ordinarium exitum invenerit, licet peregrino loco, non tam in grumos abiit nigricantes, quàm servato utcunque vitalitatis caractere carneam molem præ se tulit, successivâ concretione fabricatam & in particulas divisam.

OBSERVATIO CLXXXIII.

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.

De

Cœcitate à suppuratione.

Ordinarius modus eventus inflammationum inter alia etiam est suppuratio, quæ ut in aliis partibus promovetur cum successu, ita exitiosa est oculis. Hypopyon, quod vulgò describitur, magis inter corneæ lamellas enascitur, faciliè curandum, vel solâ pinguedine viperinâ. Puella passere mortuo impetita per ludicrum jactum, fit ut rostrum pupillam vulneraret levius, mane sequenti exhibebat pustulam eminentem, pure plenam. Instillatâ pinguedine laudatâ evacuatam pus & inducta levissima & vix

Ddd 2

nota-

notabilis cicatrix, citra visum labefactatum. Ab ophthalmiâ verò, sive majori impetu irruente, sive neglectâ & malè tractatâ vidimus non semel visum fuisse extirpatum, nullibi tamen magè ferinam quàm sequenti exemplo. Anno MDCLXX.

Pistor L. circiter annorum quoddam velut diluvium patiebatur serî scorbutici acris & falsi in capite. Fluxio seu catarrrhus nasum occupabat, postquam diu hæctenus odorari non potuerat, unde depluus mentum, imprimis superius exulcerabat, cum crustis insignibus, (mentagram dixisses aptissimè;) oculos verò utrosque ophthalmiâ gravissima, cum summâ & tantum non flammeâ rubedine. Ichorosa materia ex auribus quoque affectabat exitum, & in occipitio scaturiebat eadem, cum foetore. Applicata ad abarcendum morbum, quæcunque generosa excogitari poterant, purgantia, antiscorbutica, vesicatoria, collyria, aliaque sed frustra omnia. Adeò enim invaluerat serî vitium, ut humores vitales oculorum & domestici suppurationem subirent, destruerentur, & conciderent, unde cum machina oculi utriusque, exactâ unâ alterâque hebdomade, deturpata viseretur, actum esse de iisdem ediximus, nullâ arte reparabili visu.

Fit id in intimiori & velut totali inflammatione nonnunquam, unde suppuratione tali succedente res desperata est, nec à privatione ad habitum datur regressus, quòd & in aliis vidimus, quamvis non totali & utriusque organi simultaneâ clade.

OBSERVATIO CLXXXIV.

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.

De

Fractura ossis mira.

CUm ossa *σαρῶν, εἰς τὸ καὶ ὀρθότατα* largiantur corpori, multum interest, ut fracta componantur, & mediante callo ferrumentur iterum, quòd pars organica actionibus

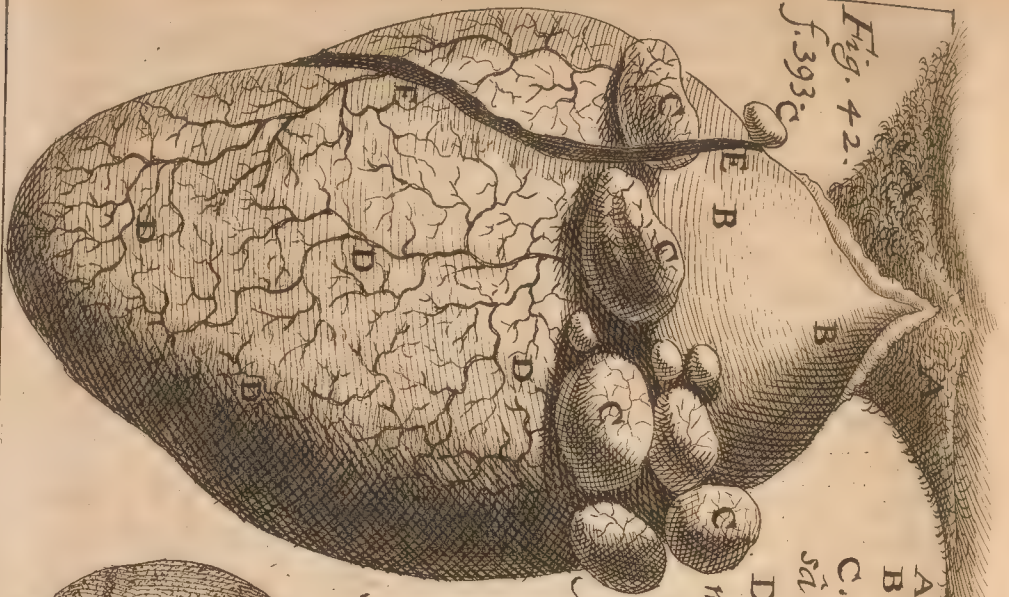

Fig. 42.
f. 393.

Fig. 45. f. 420.

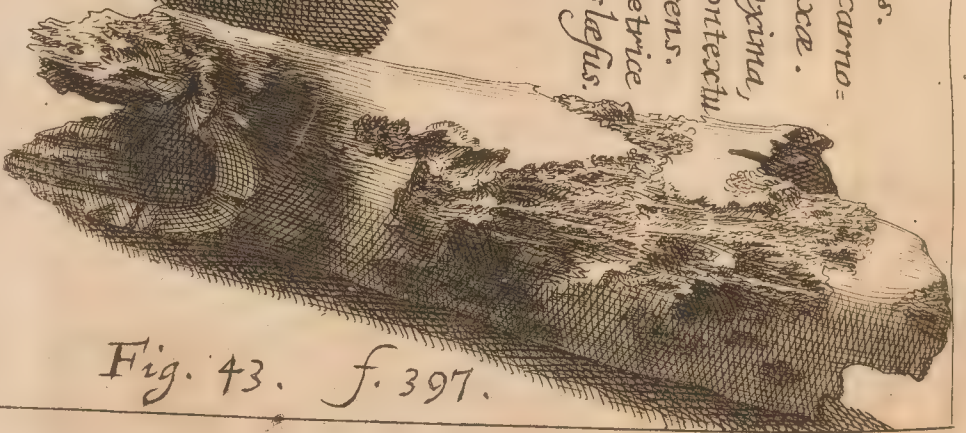

Fig. 43. f. 397.

A. A. Pudenda.
 B. B. Matricis corpus.
 C. C. & Moles carnea carnis
 sã membrana utero adnexa.
 D. D. & Moles carnea maxima,
 multo membratarum contextu
 utero adherens.
 E. E. Fissura ab Obstetrice
 facta, quã simul uterius latus.

nibus pristinis præesse possit. Nec rarò fissæ partes eximi gaudent, resarciendo defectum, cum aliter peragi curatio renuit.

Est apud nos vir eximius, cui ante annos viginti circiter fractum os femoris, supra genu binis locis, præcipiti & periculoso cum equo lapsu facta, curari non potuit aliquot mensibus, donec, consolidatione negatâ, os, utrinque fracturâ illâ separatum, quinque unciarum longitudine, (si integrum spectetur in ambitu) laxaretur, & extractum demum concederet unitiõnem perfectam. Contractius ad ejus egressum genu non obstat tamen, quin ambulare sic satis nôrit.

Mirandum est, quomodo tantum spatium expleri, vel potius uniri per brevem vim potuerit, cum talis plenaria exemptio facile destructionem & *véngwiv* post se trahere videri potuisset. Obstat verò non rarò consolidationi huic status feri acrior, vel acetosior, *γλῆρῆς* debiti & temperati expers, unde & fistulosa ulcera consurgunt, vel saltim non constans unitio, quin ad motus eminentioris macrocosmi harmonicus sentiantur symbolismus major, & inflammatio, dolores, exitus ichoris, recidunt. Fig. XLIII.

*Simò Hæsingr
Empl. Nat. h.
S. 61. 65*

OBSERVATIO CLXXXV.

D. JOH. JACOBI HARDERI.

Ad

Ill. S. R. I. Acad. Nat. Cur.

HERCULEM,

D. GEORGIUM WOLFFGANGUM WEDELIUM.

De

Molæ generatione & differentiis.

M Iraberis, Amicissime Vir, quod silentii diuturnioris culpam, foetu isthoc confusaneo expungere tentem: Verùm ubi & hunc pro sui maturitate, otii non pa-

Ddd 3

rum

rum postulâsse videris, veniam largieris facile, si non encomium, ubi de naturæ defectu, perfecti ac distincti quid disseruero: Causæ equidem, quæ ad tale quid accedendum mecoëgerunt, variæ sunt: præterquam enim quòd muliercularum nonnullarum sortem dolui, quas, dum almæ sobolis aliquando excludendæ spe lactabantur, ante tempus deformem ejusmodi partum edidisse conspexi, sæpius non citra vitæ periculum, vel illud potissimum cordi fuit, quòd de molis varia blaterarent aniculæ, imò etiam, quibus Diva Pallas videbatur esse faventior, neque de dubiis hic illic obrepentibus, in veterum vel aliorum monumentis sufficiens invenirem responsum. Animalia bruta, quibus nil sublime dedit Deus O. M. præter terram tueri, in isto uno homine conveniunt, quòd sibi simile ex ovo æquè progignunt, paribus pro actione isthâc animali obeundâ organis instructa: prærogativam tamen aliquam sibi juxta vindicare videntur, quòd foetus suos plerunque legitime edunt, neque ipsorum loco deformem ejusmodi massam excernunt, ad quod ipsum attendens Aristoteles, rationes sollicitè excogitavit, quare in muliercularum uteris potius, quàm cæterorum animalium molæ generentur, quæ quàm obscuræ sint, tute haud difficulter intelliges, ubi tantisper attenderis:

ita autem ille l. 4. de gener. anim. cap. VII. *περὶ δὲ τῆς καλυμένης μύλης, ἢ γίνεται μὲν ὀλιγάκις ταῖς γυναῖξι, γίνεται δὲ τισι τῶν πάθος κούσαις· τίκτεσι γὰρ ὁ καλῶσι μύλῳ: ἥδη γὰρ συνέβη τινὶ γυναικὶ συγγνωμένη τῇ ἀνδρὶ, καὶ δοξάσει συλλαβεῖν, ὡ μὲν προῶτον, ὅτε ὄγκον ἠυξάνε τὸ τῆς γαστρὸς, καὶ τ' ἄλλα ἐγίγνετο κατὰ λόγον; ἐπεὶ δὲ ὁ χρόνος ἦν τῷ τόκῳ, ἔτ' ἔτικτεν, ἔτε ὄγκον ἐλάττων ἐγίγνετο. ἀλλὰ κινδυνόσασα ὑπὸ δυσεντερίαις, ἔτεκε σάρκα ἢν καλεῖται μύλῳ. περὶ μὲν τῆ πάθος τῆς αἰτίας, εἴρηται ἐν τοῖς προβλήμασι: πάθος γὰρ ταυτὸν τὸ κύημα ἐν τῇ μήτρῃ, ὅπερ ἐν τοῖς ἐχομένοις τὰ μολυνόμενα, καὶ ἐδὴ δὴ θερμότητι, ὡπερ τινὲς φασί, ἀλλὰ μᾶλλον δι' ἀδένειαν θερμότητι· εἶκοι γὰρ ἢ φύσις δυσθανατεῖν, καὶ ἐδὴ δύνασθαι τέλειῶσαι, ἐδ' ὀπιθεῖναι τῇ γενέσει τὸ πάρασσα. ἀπορίαν δ' ἔχει, διατί πῶς ἐν τοῖς ἄλλοις ἐχί γίνεται ζῶσις, εἰ μήτε πάνπαν λέληθεν. αἰτιον δὲ δεῖ νομίζειν, ὅτι μόνον ὑστερικόν ἐστὶ γυνὴ τῶν ἄλλων ζῶων, καὶ περὶ τὰς καθάρσεις πλεονάζει, καὶ ἐδὴ δύναται πίπτειν αὐτάς, ὅτε ἐν ἐκ δυσπέπτῃ ἰκμάδι συσῆ τὸ κύημα, τότε γίνεται ἢ καλυμένη μύλη.*

Tres sunt quibus Philosophus potissimum innititur columnæ, quarum tamen nulla satis firma est: Primam constituunt affectiones hysteriæ, ex Galenicorum intemperie frigidâ & humidâ ut plurimum scaturientes. Secundam menstruorum abundantia, unde materiæ satis pro ejusmodi foetu suppetit, & tertiam caloris debilitas, unde concoctio legitima deficit: *Illam* quod concernit, cum conceptui ipsi, quo minus fiat, moram non pariat, quis est, qui non futilem agnoscat? Neque etiam uteri vitio, (qui non nisi commodum habitaculum, tempore gestationis foetui pullulanti præbet,) mola frequenter progignitur, uti quidem alii ipso cum arbitrati sunt, vel ex hujus intemperie, quæ veterum figmentum est, ut raceam quidquid ex ictero mali sequiori sexui accidit, non tam huic, quàm materiæ heterogeneæ in massâ humoralis abundanti, vel eo delata, imputandum esse: *Istam* rejici facit, commune nutrimentum, quò tam brutorum quàm humani foetus fruuntur, quod pariter ex sanguine per vasâ uterina ad glandulas vel cotylas delato, in vasâ foetuum, placentas plerunque perreptantia recipitur: sin autem menstrua materno sanguini cum Fernelianis contradistinguat, molæ generationem ineptè planè concepit; illæ quoniam sanguinis grumescentiæ, variæque ex ejus subsistentia prodire solitæ carnositates, quibus (quod à fluxu isthoc solenni libera sunt) bruta destitui novimus, pro molâ genuina nunquam habendæ sunt: *Hanc* verò quod spectat, ridiculam itidem credimus, siquidem nec uterus menstruorum concoctini emancipatus sit, neque molæ succretio, massæ humoralis dyscrasiam aliquam necessariò arguat; aliam proinde ubi de modo generationis molæ differuero, rei hujus rationem producere necesse erit, quam Aristoteli aliisve non potuisse innotescere, mox patebit: nempe fundamenta quæ ille adduxit, falsâ hypothesi nituntur, ac si ex humore crudo & conceptu difficili mola progigneretur, cujus loco Hippocr. l. 1. *ἐὶ εὐφροσῶ* substituit *γονὴν ὀλίγην ἢ νοσώδεια* semen modicum & morbosum, & l. 2. *ἐὶ γοναικείων, παχέα γόνυ ἐνεχομένω* crassam genituram
 intus

intus retentam : neque isthoc melius Galenus l. XIV. de Usu
 part. & cum eo veterani plures, seminis masculi vel exiguitati,
 vel calori in illo deficienti, indeq: utriusque illegitimæ mixtio-
 ni culpam imputant, cùm inquit: *Jam ipsum fœmineum semen,
 gignere per se factum non potest, sed maris semen omnino flagitat,
 cum quo oportet misceatur, ita ut utrumque semen in unum me-
 tum conspiret: Nam tamen si gallinæ citra gallinacæ operam, ova
 subventanea concipiant, ex illis tamen animalia excludere ne-
 queunt, quandoquidem ut ea perficerentur, masculi caliditatem
 desiderabant: At mulierem nemo vidit unquam, sine viro vel
 molam vel ejusmodi quippiam concepisse.* Licet enim non errâ-
 rit, cùm ovum subventaneum à molâ distingui contendit, con-
 trà quàm aliqui faciebant, qui ex solo semine femellæ cùm san-
 guinis complemento molæ primordia derivabant, seminis ta-
 men masculi, à quo motus principium ille deducit, labem vel
 in se, minus in fictitiâ cum fœmineo commixtione, adeò facile
 non evincer, perinde ut alii diu adhuc laborabunt, circa fa-
 cultatis formatricis, ob sanguinis affluentis copiam, errorem
 detegendum: Motus quem liquor genitalis Maslæ sanguinæ
 & spiritibus femellæ impertit, necessarius est utique, non mo-
 do ad conceptum genuinum, sed ad molam etiam producen-
 dam: Audacter forsitan mentiri videbor Medicis spermaticis,
 dum isthæc assero: ast ex mendacio quod illi dixerunt prius,
 quare cœco impetu in aliorum sententias jurarent, veritatem
 me dicere, omnibus, ut reor, fiet manifestum: Seminis utriusq;
 Parentis *σύνμιξις* explosa est hodie, utpote experientiæ & sanæ
 rationi adversa: Harvei Viri celebris sufficiat authoritas, qui
 quamvis studiosè in damis ab ipso cœitu indagârit, illam
 tamen pari, quo veteres sibi imaginati sunt, successu nunquam
 reperit, ut aliorum vel meam nunc seponam, altoque quod
 ajunt silentio præteream tot absurda, quibus excogitandis an-
 sâ suggestit, de seminis fœminei frigiditate, de facultate for-
 matrice, spiritu plastico, aliisque pluribus; propterea tamen
 generatio non incerta vel dubia, quam ex ovo femellæ succe-
 dere

dere Medici illustres dehinc compererunt, successu laudatissimo æquè ac felicissimo: Prolixius heic non edisseram, quod alibi pluribus commonstratum est: Satis est inde & genituram crassam cum caloris imbecillitate, & feminis utriusque malam *σύνμιξιν* &c. everti, sicque molæ natales tantisper illustrari. Citra Viri congressum molam pullulare posse, non tam Galeni autoritate, quàm firmâ ratione negatur, cum mola nil aliud sit, quàm conceptus falsus à posteriori, cui Virgines, nî labem sibimet intulerint, utique obnoxia non sunt, supraque jam monstraverim, aliud planè esse à molâ, quod ex menstruorum morbosâ restitatione prodit, cum vel ipsorum Vett. effato membranas, variaque vasa, quæ Natura modo extruxerat, inibi notare liceat; Verum quidem est in ovariiis femellarum pariter ac gallinarum, ovula plurima recondi, maturationem ac fœcundationem necessariam expectantia, falsum autem quòd perinde ut istæ temporis tractu, ova excludere possint, subventanea vulgò dicta: neque his accensendum primordium illud est, è quo vitiato vel destructo, mola plerumque succrebit; nimirum ad molæ generationem ovum non maturum modo, sed fœcundatum insuper requiritur, quod primariâ naturæ intentione, in uterum per oviductum devehitur, ut ex ipso fœtus naturalis, ceu ex conceptu legitimo progignitur; hæc ipsa autem naturæ actio, quum à violento quoquam pervertitur, molæ generatio in procinctu est, ejusmodi quid à Matris perversâ imaginatione, vel vehementioribus animi pathematibus frequenter accidit: imò cum ipsæ partes in ovo, earumque fibræ tenellæ admodum sint, quia ab humorum (quibus aliàs nutriuntur) acrimonia vel vehementiori impetu, rumpi vel erodi, indeque in unam massam, rudem ac indigestam coalescere queant, extra aleam ponendum autumo: Nec temerè cum molâ confundendum *ἄν ὁμῶς* Hippocr. quale nupero demum anno, à juvenculâ à duobus circiter mensibus gravidâ, placentulæ adhuc adhærens excretum vidi, illud siquidem abortum efficit, qui fœtus

E e e   decenter

decenter configurati præmatura est exclusio: Ut autem, quæ modo delibavi, evidentius se omnium animis sistant, sciendum est, maxima esse femellarum, cum foetibus quos in utero detinent, consensionem, adeò quidem ut hi illis intimè compatiantur, eoquæ facilius noxam accipiant, quò cum cerebri ipsorum, tum singularum partium fibrillæ teneriores sunt, neque ejusmodi impetus, de quibus modò, pariter sufferre vel iis resistere possint: Absurditatis heic iterum sed temerè, accusatur à Galeni filiis, si infantes matrum intelligere suspiria, audire ejulatus, videre afflictiones, vel vulnera perpeti dixerò, cum tamen inficias ire nequeant, iisdem, quibus illas, animi pathematibus affici, & unionem hanc quàm maximè necessariam esse, pro tenerâ ipsorum vitâ sustentandâ: unde etiam admiranda fuit Naturæ atque hujus Authoris providentia, quâ utriusque horum, cum sanguinis pro aurâ vitali, tum spirituum pro sensu & motu influxum communem esse jussit, ita quidem, ut ex eodem liquore vitali, quem vasa matris placentæ suppeditarunt, & particulæ nutritiæ partibus singulis apponerentur, & spiritus nitro-aëreus, per delicatulos cerebri poros secerneretur. Qui deinceps ex filamentis exiguis in nervos per sui propagines, versus singulas corpusculi partes protensas, pergeret, munia hic illic legitima obituras: Quod si ergo, ex Matris vitiosâ imaginatione, quæ variè utcunque succrescit, nunc ab externis, motum vehementiorem plerumque concitantibus, nunc ab internis, recordatione pertinaci eorum, quæ aliquando vidimus, spiritus impetuosè motitentur, ob recitatam partium teneritudinem generationis negotium faciliè confunditur, ut foetus monstruosus, vel massa omninò deformis, postmodum procudantur. Illustre est exemplum, cujus Author scrutinii veritatis, l. 2. cap. 7. meminit, de foeminâ quâdam, quæ cum assisteret supplicio, quod rotâ in hominem flagitiosum statuebatur, adeò à singulis ictibus facile constrata fuit, ut filium pepererit à primâ nativitate fatuum, cujus singula ossa distracta erant pariter, ac illius, qui ob flagitia commissa,

sa, dictam pœnam sustinuit: Monstrorum quoque aliarumve deformitatum productiones, quæ ex intuitu rei similis vel vehementiori desiderio non rarò scaturiunt, hanc spirituum arctissimam unionem satis probant: Verissima tamen sunt, quæ Nobiliss. Pythagoras noster, eruditè hac de re ad me scripsit: *Fermè, inquit, molarum causa, reales magis sunt quàm imaginariæ, & permanentes ac diuturnæ potius, quàm subitaneæ aut transitoria;* (addo quæ primis mensibus imò septimanis maximè contingunt, ubi partes nondum penitus evolutæ & summè teneræ existunt, cùm ubi ad qualemcunque molem foetus jam pervenit, fibræ robustiores redditæ omni spirituum impetui non statim cedant) *Ærumuosa vita, tristitia, iracundia quoque & præcipitatio animi furores, si crebrò, multumq; iterentur, ad generandas molas plurimùm contribuunt;* Namque hi affectus omnes, cùm violenti sint, ad destructionem tendunt eò libentius, quò subtilia corpusculi stamina, instar tenellarum arbuscularum, ab impetuosiore vento facilè diffringuntur; Ita experientia me docuit, foeminam foecundam aliàs ac multiparam, binis vicibus, cùm gravidam se existimaret, molam ovo anserino majorem, nunc sub tertii, nunc quarti mensis initium, foetus immaturo loco exclusisse, nullam ob rationem aliam, quàm quòd utrâque vice, uti quidem confiteri necesse habuit, animoolvebat creberrimè, quàm infeliciter aliquot retrò annis peperisset, foetus binos, quorum alter ante tempus proruperat, alter maturus intra ipsa uteri ostia interiit: Et quid opus est verbis? Si animi pathema gravius, potis est de fonte quandoque conceptum præcipitare, quidni eundem uteri parietibus adhærentem aliter pervertere possit? Sunt autem foeminæ, quæ infortunatos ejusmodi foetus vident, non rarò nolentes, ob organorum præcipuè vitium, quæ mollecula & tenera, ab humorum acritudine eroduntur, unde postmodum loco membrorum sejunctorum, probeque configuratorum, deformis quædam massa, in immensum excrefcit, uti quidem cum aliorum Medicorum,

tum propria rursus me id docuit experientia : atque isthoc in casu , in massâ humoralis magis , quàm ovario , seu semine matris , culpa quærenda est : Inde propterea argumentum infallibile non depromitur , quascunque , siquidem humoribus intemperatis videantur esse refertæ , molas potius , quàm foetus legitimos esse progenituras , cum indubiæ sit veritatis , naturam ad perfectiorem finem omnibus modis collimare , & ob id ipsum embryoni in utero existenti , alimento laudabilissimo , tenero & blando , pro viribus prospicere : unde sæpissimè jam animadverti , in nimia istiusmodi *κακοχυμία* æquè facile in matrem noxam redundare ac in foetum : Difficilius forsitan esset Galenico , clarè & distinctè exponere , quàm in tali corporis *δυσκρασία* , foeminae semen foecundum possint ad legitimam *σύμμιξιν* conferre : Quicquid sit , elucescere ex dictis reor molæ genuinas causas , quæ Veteribus de generatione aliter planè judicantibus , non potuerunt non esse obscuræ : operæ pretium jam erit inquirere , eccur animalia bruta vitiati hujus foetus pariter cum mulierculis non sint feracia ? id quod Philosophus attigit quidem sed non explicuit : Si causas denuo ruminare libet , difficile erit utcunque , illa penitus hinc vindicare ; imaginationis etenim vitia in his perinde observantur atque in illis , & machinalis hæc actio , admirando artificio ad stuporem usque in iis absolvitur : Nolim autem æstimativam quempiam iis tribuere , cujus ope , (uti Peripatetici ogganniunt) ex speciebus sensatis , non sensatas colligant , indeque objecto simplici oblato , de hujus bonitate aut malitiâ compositiones tacitè efforment , ita quidem ut conspectâ re horribili , vicissim exhorrescant , & sicubi femella utero gesserit , foetum similem dehinc excludat . Egregia certè brutorum actio , & horum Virorum ratiocinio dignissima , quæ propediem rationabilium choro illa inferi efficiet : Dolendum sanè quod homo , qui rationis lumine solus instructus , præ quibuscunque mundi creaturis triumphat , Creatorem suum dignius non veneretur , & quæ , ceu prærogativæ insignis loco , ipsi unice concessit ad effigiem

figiem suam formato, animantibus aliis attribuere contendat, ceu in quibus pariles motus quandoque deprehendit, non cogitans superesse sibi nobilissimam ejusmodi motuum ducem, quâ destituta illa, tales æstimationis vel compositionis aut divisionis actus impossibilè edere possint: Falsissima est hypothesis imaginari bruta non posse, nî hosce actus vicissim exercent: ac si res tantæ difficultatis foret, animæ, quam vocant, sensitivæ, & mentis operationes ab invicem distinguere: ad ipsorum intentionem loquor, non sanioris Philosophiæ regulas; propriè enim non nisi spirituum ab exterioribus ad interiora cerebri motus, idemque, si ita loqui fas sit, circularis (quo vestigia aliquando impressa repetuntur, & filamenta interiora, pariter uti tum agitantur) illis competunt, qui actus in homine, ceu animâ rationali prædito, quæ de utroque diversimodè dijudicat, nunc sensus, nunc imaginationis nomine veniunt, atque abhinc ille vel sentire vel imaginari dicitur: Sufficit autem quòd nudus iste spirituum motus, si violentus evadat, ex objecti monstrosi intuitione, vel graviori impressione, aut aliâ quâvis causâ concitante, etiam in brutorum foetibus eadem ratione deformitates varias, vel monstrositates producere valeat, uti quidem exempla ab authoribus recitata evidentissimè evincunt; neque enim generatio animæ rationalis negotium est, ceu cujus bene esse ab istâ dependeat, nunquam certè monstrosi vel aliis deformes partus ita ederentur, utpote quas anima quovis modo præpediret, licet mulieres, temperando sibi ab intempestivis animi commotionibus, ex sana rationis imperio, ad partum naturalem multum utique conferre, non eamus inficias, compescendo vel subtrahendo id, quod spirituum enormitatibus primariam aliàs ansam subministravit: Ex his autem nondum liquere existimo, molam in uteris femellarum brutarum, vel non vel rarerè productum iri, quin imò cum monstra pariant frequenter, molas pariter concipere posse, pluribus absònum non videbitur, utpote ex iisdem ferè, quibus illa, causis resultantes, ovi tenerrimis fibrillis non relu-

stantibus: Fateor ejusmodi quicquam ex bruti utero excre-
tum, hæcenus me non conspexisse, rogitoque studiosè quos-
cunque rerum naturalium, veritatis præprimis avidos, ut si
quid de his compertum habeant, vel olim experiantur, publi-
co mihi que non invideant: id verò dicere ausim, oblatum mi-
hi fuisse nuperâ æstate ovum majusculum, quod cum aliis Gal-
lina incubârat, cujus putamine rejecto, non pulli stamina, sed
materia rudis sanguinolenta oculis se objecerunt, manifesto
ut auguror, generationis interruptæ indicio, campus heic ape-
riretur amplius satis, de ovo à Gallinâ incubato disquirendi,
modo instituti illud pateretur ratio. Mihi hac vice satis erit,
vel ex hinc communicationem spirituum matris incubantis,
cum spiritibus pulli in ovo delitescantis, aliquo modo probari
posse; licet enim concedam partes singulas pulli cum materiâ
nutritiâ inibi jam contineri, id tamen statuere, *æternum* planè
non videtur, *illius* ope partium accretionem & conformatio-
nem legitimam quasi determinari, uti quidem in animanti-
bus quæ intra se generant, manifestius observare est, sed fortè
nimis subtilis sum, qui novi incubationem gallinæ pro pullis
excludendis necessariam semper non esse: aut excludantur hi
ope furni interdum, hæcque quam modò innui communio
tantisper exulet, saltem ille nodus primùm erit solvendus, si re-
citatae observationi responderè non libeat, quò fiat ut medio in-
cubationis tempore, ubi tempestas tonitruosa ingruit, aut et-
iam ligna propeloquem quem incubans elegit, scinduntur, pul-
li non rarò intereant? Spero sanè vel isthinc peritiores excita-
tum iri, ut philosophemata aliorum melius examinent. Potis-
sima quæ pro Aristotelis sententiâ militare potest, causâ mola-
rum infrequentia in brutis, animi pathemata videntur esse,
quæ non violenta modò sed iterata ac persistentia superius ac-
cusavi, quorum pervicaciam in mulierculis hæud dubiè cre-
berrimæ cogitationes de rebus præteritis seu tristibus seu exo-
sis, aliisve causantur: in brutis etiam si spirituum fervidiorem
motum, qui in omnibus pari celeritate non evanescit, non ne-
gem,

gem, talem tamen concipere difficilimum, cum objectis irritantibus remotis, spiritus sensim placari incipiant, motus quoque violenti, si quibus tentantur, abortum maturasse magis, quam deformem ejusmodi massam produxisse, experientia testetur: hinc equæ utero gestantes parcius calcaribus exercentur, ne tenello pullo detrimenti aliquid accedat, qui tamen uti & vaccinus uteri glandulis, plurimarum placentularum ope, optimè connectitur: hæ primis gestationis septimanis, ceu tot in ovo conspicui poruli, animum mirè reficiunt: causæ isti alteram adjungo itidem rariorem, humorum videlicet acritudinem, seu isti in brutis oppositam benignitatem; vasorum enim staminumque teneritudo utrobique obtinet, neque succo, qui alimenti loco advehitur & sequestratur, si naturam erodentem pariter indueret, humanis magis resisterent: Sed de his plus satis, pro virium mearum modulo, quibus si meliora attulerint alii, non modo libenter obtemperabo, verum gratias agam in super quam maximas; ratum quoniam apud me est, nullâ re ad veritatem nos magis erudiri, quam contrarias opiniones probè expendendo, & genuinum, si fieri potest, nucleum deinceps eruendo: Ad molarum differentias ut pergam, promissi hortatur ratio, quarum si plures alii recensent, ego potissimas saltem exponam: Molæ aliæ sunt annuæ, aliæ non: *Illæ* dicuntur tales, quod per annum unum vel plures in uteri cavo commorentur, magis magisque accrescentes & indurescentes, non sine maximo muliercularum incommodo & detrimento, utpote quibus non tam ponderositate suâ, ceu vitâ & motu legitimo destitutæ, quam subtractione pabuli nutritii, molestissimæ sunt, utpote quæ pariter, ac si foetus adesset, nutriuntur: hæ contra brevius in utero hospitantur, & vel primis mensibus, laudabili ipsius naturæ stimulo, vel artis ope expelluntur: Illarum exemplum rarissimum refert cum Excellentiss. Janisus obs. 79. Ann. 2. Ephemerid. de Molâ quinquenni, prolapsam uteri mentiente, tum Clariss. Schenkus de septendecenni aliique: Ego quoque foeminam novi, quæ
quum

quum gravidam primùm se arbitraretur, anno circiter ætatis quadragesimo molam gestare comperta fuit, postquam tempus partûs diu multumque frustra expectâsset. Medicusq; in consilium accersitus, abdomini intumescenti, hydragogis sapius, sed in cassum, prospicere contendisset: Chirurgus qui malum isthoc funestum, quod per biennium ferè delituerat, in uteri latebris detexit, manuali operâ ægræ assistere utcunque detrectavit, cùm magnitudinem capitis infantis mole exuperaret, utero pertinaciter adhærescens, hydropisque suborientis haud obscura videret indicia: Mortua est inde anno circiter post, verè hydropica, corpusque istud globiforme & scirrhosum valde, post mortem demum, Chirurgi manu extractum fuit, cujus vasâ utique erant elegantissima, quibus imprudenter resectis, præsentaneum periculum imminuisset. Porro mola alia est solitaria, alia cum foetu conjuncta, & quidem ita ut vel isti adhærescat, non citra grave, quod in parte inde instat periculum, vel ab eodem separata sit: cæterum mola talis vel ante conceptum sua potest sumere primordia, ex causis sapius dictis, vel paulo post hunc, cujusmodi quid in superfoetatione (de quâ inferius) contingere existimamus: Molam tamen fuisse dubito, quam foetui accretam refert, Franciscus Maurickus, Chirurgus Parisinus peritissimus, & libro de Arte obstetricandi edito celebris: Verba ejus l. 1. cap. 9. sunt seqq. *En l'année 1665. estant chez Monsieur Bourdelot, Docteur en Medicine de la Faculté de Paris, chez qui on fait publiquement tous les Lundis des conferences Academiques; comme on fut tombé sur le discours de la circulation du sang que s'expliques pour lors selon mon sentiment, on y apporta l'enfant d'une femme nouvellement accouchée à terme, auquel manquoit toute la partie superieure de la teste, n'ayant aucun crane, ny cerveau, ny même aucun cuir chevelu: mais il avoit seulement, au lieu de toutes ces parties, une mole ou masse charnüe plate & fort rouge. de l'épaisseur & largeur d'un arrière fais, recouverte d'une simple membrane assez forte; cet enfant non obstant cela avoit toutes les autres*

autres parti & du corps &c. Cranii certè, cerebri, partiumque caput superius integritum defectus, vitium aliquod formationis ex perversa forti imaginatione aut impressione, quâ mater prius laboravit, oriundum indigitant magis quàm molam, quæ instar massæ cujusdam latiusculæ & rotundæ, reliquum caput obtegebat, quin imò hoc ipsum naturæ providentiam arguit, quâ in opere suo absterrita vel impedita, munito carneo, mentis domicilium obmunire fategit, vide sis Celeberr. Wepferi Historiam de Puellâ sine Cerebro nata An. 3. Ephemerid. Suppetiissent ipsi haud dubiè observationes aliæ, cujusmodi legere est apud Thom. Bartholin. Cent. III. Epistol. quibus veritatem felicius illustrare potuisset: Pariter omni obscuritate non caret exemplum quod attulit capite præcedenti, de foeminâ quæ elapsis graviditatis mensibus, gemellos peperit, è quibus filiola justam magnitudinem erat adeptâ filio- lo parvulo existente, & si hinc augurari licuisset, non nisi quinque mensium, etenim superfoetationem, (quam ex minoritate aliqui optimè concluderent, cùm in gemellorum gestatione, licet unus alteri succi nutritii sibi plus assimilet, tanta tamen disparitas nisi ob causas evidentes rarò appareat) heic non adfuisse, ex placentæ unitate evincere annitur, utpote quâ manifestum sit, ex uno coitu conceptum utrumque pullulâsse: ego verò salvâ hujus Viri experienciâ, quam maximi æstimo, signum hoc infallibile esse non crediderim, siquidem contrarium sub ipsa ferè labentis hujus anni auspicia comperi, apud foeminam cui gemellos parienti adstiti, quorum uterque propriâ gaudebat placentâ, nec etiam scio, qui generationi ex ovo, quam quidem negasse ipsum, sed præter rationem novi, assertum hoc conforme sit, ceu in quo placentulæ vestigia, jam agnoscimus. *Excellentiss. Borrichius Volum. 5. Act. Hafn.* superfoetationum exempla tria refert, in quibus omnibus ea fuit foetuum diversitas, ut duo circiter menses inter primam secundamve conceptionem intercessisse viderentur, nullâ placentarum vel pluralitatis vel unitatis factâ mentione,

ne, & quidem si de superfoetationis tempore loqui a usim commodissimum illud primi menses esse videntur, non quod Vett. heic ad stipuler commento, superfoetationem irritam facientibus, nisi prius semen utriusque Parentis probe fuerit commixtum & membranis investitum, quo effluere amplius non possit; Superfoetatio nusquam sanè ita contingeret; sed quia tum foetus nondum ita accrevit, secundum omnes uteri parietes, ut ovulo denuò delabenti, ob nimiam ipsorum extensionem, idoneus adhærescendi locus adimi posset: quod si tamen quocunque tempore ovum adsit maturum, isque à liquore genitali spiritibus & massæ humoralis matris motus semper imprimatur, quem pro conceptu, uti necessariū ita determinatum haecenus existimavi, conceptionem iterari posse, quis inficiari auderet? neque enim me moratur, quod Hipp. l. πρὸ ἐπικυήσεως, inquit, ἐπικυήσονται δὲ τῶν γοναμῶν, ὧν ἂν ὁ σῶμα μὲν τὸ πρῶτον κυήμα μὴ ζυμμεμῶκη, συμμεμῶκη δὲ μὲν τὰ ὑπικυήματα τὸ ἐπικύομενα ὕστερον; conceptu quoniam factu, licet non negem os uteri claudiatque angustari, ea tamen asserti hujus infallibilis sequela non est: *Ubicunque post congressum maris cum femina, uteri orificium non ilicò occluditur, ibi conceptus fieri nequit;* Siquidem clausura hæc non tam pro seminis injecti (uti supponit) quàm foetus augetis ad legitimum tempus commodâ retentione à naturâ instituta fuit: sed de his ἅς ἐν παρόδῳ. Ad tertiam molæ differentiam transeo, quam constituunt molæ vivaces ac volatiles, iis de quibus supra, mortuis quasi existentibus: de his aniculæ & mulierculæ plurima uti communis ipsarum genius ferre solet: utrum autem fabellam merè referant, tute judica, qui experientiâ & iudicii dexteritate emines, esse istas gravidarum carnifices, ceu quæ liquorem vitalem hiante ore exugant, & ubi semel exclusæ fuerint, in conclavi variè circumcursitare, dum pristinum, quam modo reliquerant, locum nisi promptè occidantur reperant, sapius inaudivi, quandoque cum joco & risu, quo istam sexûs Philosophiam dignissimam videbam, vitam & motum corpori utriusque

utriusque horum fontibus destituto tribuentem : interdum cum admiratione , ubi narrationi fidem exempla fecerunt, præprimis verò cum in virorum eruditissimorum monumentis, harum non levia vestigia animadverterem : Celeberr. Bartholinus Volum. 1. Act. Hafn. *Familiaris est, (inquit) illa mola in Belgio, ubi vulgo Suygers vocatur, quasi sanguisuga, fœtui infesta sugillando, similis illi quam Levinus Lemnius describit l. 1. de occult. Nat. mirac. In urbe nostra non nulla sunt matronæ, sedulo caventes ne facile innotescat : Post fœtum in partu prodit, & cubiculi angulos pervolitando, inquietat mulieres, quæ omni studio persequuntur, ut enecatam comburant, credentes nisi comprehensa comburatur, laborare arviculam in eo, ut iterum uteri latebras intret, quas si repetierit, mori puerperam.* hæc ille : quibus plura addidit Excellentiss. Sachs. p. m. Ann. 2. Ephem. notatu longè dignissima ; quid mihi super isthâc re contigerit, paucis enarrabo : Anno 1681. Matrona honesta, cum se à quatuor circiter mensibus gravidam existimaret, d. 24. Octobr. sub vesperam ingentibus torminibus & doloribus ac si fœtum perfectum enixum esset, corripitur, lochiorum fluxu aliquot antè septimanas jam comparente : Vocor sub mediam noctem à Marito de uxore valdè sollicito : Accedenti ægrota corpus deforme monstrat, quod interea per uterum excreverat, talpæ figurâ & longitudine pedes subtus quasi reconditos habens, & parte anteriore proboscidem : inde conspicua erant duo foramina, quæ nares, & duo alia, quæ oculos referre dicebat obstetrix : dorsum ex infinitis constabat papillulis, cujus medium linea cingebat subatra, latiuscula, intus verò præter massam fibrosam sanguinolentam, quidquam aliud animadvertere non licuit : Hanc ex dictis molis seu sanguisugis unum esse, quam nostrates *Sraas* vocant, adstantes uno ore profitebantur, quæ ubi diutius delitisset in antro suo, vitam utique & motum adepta esset : his autem ego parum attribui fidei vel assensus, cum papillæ illæ placentæ figuram æmulatæ sint, reliquaque massa fibrosa, quid fœtus tandem corpus isthoc deve-

nisset, satis edocuerit: similem ferè historiam video recenseri à Celeb. Wepfero Ann. 3. Ephemer. nostr. Obs. 129. & Clariff. Salmuth, de Matronâ quæ d. 5. April. 1621. massam exclusit carneam, palmam longam & latam viventem, os latum instar tineæ vel cyprini, sed non cavum, & duo puncta nigra oculos referentia habentem: In terram hæc prolapsa non palpitavit modo, sed variè se movit ac piscis instar se convolvit: Quid de hisce judicandum sit, ancipiti feror animo; difficile enim mihi, si probè philosophari velim, molæ seu massæ carneæ indigestæ in quâ nec cerebri vel nervorum, vel cordis ulla amplius reperiuntur vestigia, imò quæ ex sanguinis confusione quaquaversum affluxu succrescit, motum genuinum vel pulsum tribuere, quo vivat; circumvolet, imò unum alterumve membrum foetui quandoque demordeat: aliorum nihilominus fidem irritam non faciam, vel experientiæ quidquam detraham: quin, si optare fas est, vellem istiusmodi spectaculo præsentem esse posse; reapse enim si quid istorum contingit, spiritus saltem aërei præsentia requiritur, qui ubi locorum in tali massâ, sæcernetur commodè vel stabuletur, versusq; partes matricis influat, multæ adhuc meditationi ansam suggeret; videnturque mihi ejusmodi foetus, quorum supra ex Bartholin. aliisque memini, monstrosi magis, quàm mola dicendi, utpote in quibus producendis, natura ab opere suo desciscit, ut totius vel aliquarum saltem partium ratione, nec opus heic repetere, quæ de variis animantium formis, quas ex accidenti quandoque producit, alii differuerunt: Sufficit supra laudatum Bartholinum, monstris illos accensere, mirarique potissimum, quæ semina Parentum in eam materiam in utero transmutari possint: Quod si verò molas etiam vocitare velint alii, per me liberum esto, modò non confundantur, quæ ab invicem vel diversissima existunt. Molæ multiplices sicubi in uteri cavernis offenduntur, curiosam mentem identidem reficiunt, cujusmodi septem diversæ magnitudinis, in Virginis Episcopi Cellensis matrice repertas, etiamnum se servare,

vare, Clariff. D. D. Anhornius, Phyſicus Sangall. meritiff. Decur. II. Ann. I. Ephemerid. meminit: dixerim tamen ejus cum veniâ, veras iſtas molas non fuiſſe, ſiquidem Virgo illa perſtitit; impoſſibile quoniam feminam in coelibatu viventem concipere vel ova parere heu! quot non, ſi iſthoc obtineret, quotannis excluderent? inde etiam Excellentiff. noſter Pythagoras Parerg. 6. quod honoratiſſ. *Aretæo* inſcripſit, tuborum vel globoſorum corporum nomine illas convenientiſſimè exprimit: Huic non diſſimilem hiftoriam, quum Genevæ degeret, impertiit Clariff. D. D. *Theod. Zwingerus* aviti nominis hæres feliciffimus, quam hæc ſubnectam, utpote Tibi & Curioſis omnibus placituram.

OBSERVATIO CLXXXVI.
D. THEODORI ZWINGERI.

De

Excreſcentia carnea uterina.

Ruſtica quinquagenariæ proxima è pago *Engiſhofen* ſuperioris Turgoviæ, cui nomen *Catharina Huberin* / *phlegmaticæ*, ut appellant vulgò, temperiei, ad Venerem ſegnīs, nupſerat ante viginti, & ſi quid excurrere poteſt, annos marito vegeto, robuſto, & cui ad τὸ εὖ εἶναι præter *ἀγύσιον βαλάντιον* nihil deeſſe viſum eſt. Cum hoc non niſi duos integro illo ſpacio progenuit filios, quorum prior octodecim, poſterior novem jam annos natus, uterque τῶν ἀβλυτῶν Hippocratis laudatum nomen meriti. A biennio autem lumborum doloribus, levibus quidem, ſed ἀδιαλείπτως divexabatur; cui frequens mingendi deſiderium ceu individuus ſeſe junxerat comes. Menſtrua intermedio hoc tempore ſæpius intemperto, aliquando immoderato & continuato ad aliquot ſeptimanas fluxu urgebant; interdum etiam nihil prorfus fluebant. Symptomatum horum impatiens foemina, Veterinarij cujuſdam, ut infelicioſis mortalium ſortis ἀλογόν ἔστι τὸ εἶθ',

consilium & opem exploratura abit, sed tristi, ut fieri plurimum solet, cum eventu, quippe ab eo, ceu calculo renum laboraret, generosa tollens remedia λιθοτελείνια, in continuam ex eorum usu incidit mingendi necessitudinem: minxit autem haud difficulter & absque dolore molestiore. Appetitus interea αλύμαντος perstitit; nec ulla unquam κίφραλγία foeminam torsit. Semestre nunc labitur, ex quo artuum lassitudinem primum sentiebat; à trimestri verò prælumborum & inguinum doloribus licet non adeo vehementibus sedere difficulter poterat, nullà licet exterius apparente corporis labe.

Die Junii 12. anni hujus 1681. sentire quid cepit in vagina uteri, quod egerendi maximum conatum movit. Novitate rei perculsa foemina, duas statim arcessivit obstetrices, & licet certò sciret, se gravidam non esse, voluit nihilominus, ut quid rei hoc sit, studiosè explorarent, insolitam ejusmodi rerum imperitæ obstetrices fungum coagulati sanguinis esse sphacelatum (vocant ein Brandknollen) arbitrata, manu illum extrahendum statuunt. Consilio dum anxia de sanitate Ægra annuit, peritior, quæ sibi visa est, obstetrix manus admovet promptas, sed dum grumum se obtenturam sanguinis credit, en carneam molem duas spithamas longitudinem propemodum æquantem pertinaciter protrahit, Ægrà interim præacerbissimis, qui sibi in extractione pariebantur, doloribus immaniter vociferante, venas imprimis atque nervos omnes ex utroque iliorum latere sibi rumpi alto clamore ingeminante. Obstetrices perpetuis Ægræ ejulantibus attonitæ, serò nimium animadverterunt, corpus istud præternaturale non ex vaginà saltem, sed ex utero ipso ulterius descendere. Sollicitæ itaque de rei eventu Veterinarium, à quo antea sinistro cum successu curata fuit, accersi de novo volunt. Ille verò semel atque iterum vocatus accedere renuit, suam hisce in casibus ἀπειρίαν prætendens. Intolerabiles interim dolores Ægram miserissimam eo impulerunt, ut obtestaretur obstetrices, incisione corporis levamen sibi procurare tentarent. Nec rogari diu con-

consuetæ morem gerunt obstetrices, vulnusque digiti longitudinem, ac duorum digitorum transversorum profunditatem facillè exæquans incautæ infligunt. Verùm enimverò, ut sinister ut plurimum solet esse eventus eorum, quæ *ἀλόγως* peraguntur, ita tantum quoque abfuit, ut Ægra inde levaretur, ut potius in pejus omnia ruerent, dolorque per se jam intensus singulis penè momentis magis magisque exacerbaretur, nec, quod pessimum omnium, extaret, qui consilio adjumentum præstare potuisset. Fatis igitur commendata Mirioribus jacuit ad 14. Junii ejusdem, quo Cleophea Schobingera Matrona Sangallensis Nobilissima, & ob plurimos, quos ipsa perpeffa est, morbos, in variis Mulierum affectibus percurandis versatissima, ad Miseram invifendam à ruricolis rogabatur, haud longè cum à pago negotiorum causâ existens. Matrona igitur, pro affectu, quo erga miseras & pauperes ejusmodi foeminas auxilio destitutas tenetur, benigno, sine morâ ad Ægram proficiscitur, ubi examinatis probè omnibus casûs circumstantiis, comperit tandem corpus illud ex sinu pudoris propendens sphacelatum jam magna sui parte, intolerabilem ferè expirare foetorem, ac penitius consideratum nil esse aliud vidit, quàm inversum uterum, carnis excrescentiis pluribus, ut ex figurâ adjectâ patet, involutum, molemque carnis maximam spithamæ unius cum dimidiâ longitudinem exæquare cognovit. Observavit itidem, ipsam quoque uteri substantiam à vulnere læsam ac sphacelo corruptam extare; molesque carneas singulas propriis involutas membranis, ac à se invicem distinctæ, uteri substantiæ tenacissimè adhærere. Omnibus sic probè perpensis, Prognosin statim funestam facit, omnia tamen ad Ægræ salutem se contributuram promittit. Eum in finem Chirurghum, qui maximè vicinus erat, accersi jubet, utpote cùm quo de medendi ratione, siquidem manualementem hanc operationem necessariam esse omninò prævidebat, consilium iniret. Quo factò, in eo convenerunt, uti absque admotione cultri (in desperato enim casu famæ quoque immeritò sæpe in dubiis

dubiis eventibus periclitantis habenda ratio) digitis saltem carnea moles ab uteri substantiâ divellantur ; eoque peracto uterus in locum reponatur. Manum itaque Matrona admovit operi, molesque singulas satis magno cum labore ab utero sine notabili cum dolore ita avulfit, ut vix duas sanguinis unicas inde perdiderit Ægra.

Maxima, quæ adfuit, moles, duorum transversorum digitorum latitudinem utero undiquaque adnexa, colorem secundinarum finxit, substantiamque obtinuit soliditate lienis bovini gaudentem, ac pondere libram civilem æquantem venis quoque quamplurimis superficiem permeantibus superbientem. Minores verò moles omnes carnis fuerunt firmioris, ac fibrosioris, coloris autem nigricantis, odoris foetidissimi; & leviculâ sui parte utero per venarum, arteriolarum, aliorumque vasorum reciprocam communicationem adhaerentes. Avulsis hisce corporibus Matrona uterum quoque extremis partibus violacei ac nigri coloris, insensilem quippe & jam sphacelatum, in locum suum reponere laborat, ac dum eum sub ossè pubis sursum protrudebat, Ægra leviculum persensit dolorem, sed statim iterum evanescentem. Ab 11. Jan. usque ad 14. Ischuriâ laboravit Ægra, bihorio autem post operationem peractam sine difficultate ac impedimento urinas reddidit. Nauseâ interim perpetuò conflictabatur, quæ sanè sphacelo membri laborantium atque inde moribundorum consuetudo tantum non perpetua. Peractis hisce omnibus, in id incumbendum erat, ut sphaceli progressus minueretur, vulnusque uteri sanaretur. Præscriptis itaque ex consilio Medici internis sudoriferis blandis, vulnerariis decoctis, ac injectionibus uterinis convenientibus, & diætâ ad mentem Dn. Mauriceau in tractatu de Affectibus Muliebribus imperatâ Matrona Nobilissima ad negotia pristina revertebatur, Ægramque Chirurgi sollicitæ commendabat curæ, quam & eâ industriâ gessit, ut Ægram adhuc ad sex integros dies superstitem servaret: quibus absolutis, sphacelo ingravescente animam reddidit.

Haftenus

Hactenus ille, quibus ego meam qualemcunque adderem *invenior*, nî eâ perspicuitate singula essent dicta, ut ab omnibus pariter intelligi possint: Agmen dissertationis claudet, historia Juvenculæ, ovula innumera-excernentis, cujus copiam suggestit, Excellentiss. Theophilus Bonetus, Medicus Genevensis, æternâ laude dignissimus, in literis d. 16. Aug. 1681. ad me exaratis: *Oblata*, inquit, *mibi à muliere clinicâ, duæ patinæ stannæ, mediocris magnitudinis, quas adimplebant ovorû myriades, omnino illis similium, quæ à majoribus nostris truttis, in exenteratione eruuntur, magnitudinis scilicet grani juniperini maturi, et si quadam essent minora, qualia in dicto frutice ante maturitatem. Eò verò à predictis discrimine, quòd sibi invicem non cohererent, sed sparsim humori lento & albo innatarent, ovi albumen referenti. His confusa erant pellicula, quæ in aquam calentem conjecta, non dissolvebantur, sicuti concreta & compacta pituita accidit, sed membranarum fragmenta referebant: Adstabat his frustum carneum, obscure rubens, ovi gallinacei mediocris magnitudine: Chirurgus familiaris, ut audio, ovorum nonnulla aqua ferventi immissa, induruisse retulit &c. Ruminant ista eruditi, & quî vel unde hæc ovorum congeries succreverit, pro ingenii quâ pollent acie melius examinent; mihi enim de his aliisvè hactenus lallâsse satis est. Vale. ò Academiæ nostræ decus illustre, scriptisque elegantissimis orbem literatum locupletare perge! Scripsi Basil. d. 19. Decembris, 1683.*

[*Job. Jacob. Harderus.*]

OBSERVATIO CLXXXVII.

D. VALENTINI SCHAD.

De

Fœminâ ex scabie in melancholiam desperatam incidente, lochiorum fluxu curata.

UXor Lanionis hujus loci, temperaturæ sanguineo-melancholicæ, ætatis vigesimum octavum annum agens, ma-

Ggg

ter

mater 4. liberorum pietatis & pudicitiae fama, nota, carnibus fumo induratis & falsis, unico verbo, crasso victu adsueta, scabie, ex lunari tributo restricto, laborabat meumque implorabat consilium, monui itaque; ut praeter omnibus victum mutaret crassum & concoctu difficilem vitaret, è contra concoctu faciles eligeret; dein decoctum aliquod aperiens sanguinemque mundificans uterinis permixtum decenter usurparet; Ast maritus huius magis avarus quam indigenus, medicamenta & mea pro uxore sua praescripta praeter-propter thalerum imperialem constantia tanquam nimis pretiosa emere recusabat. Quid fit? Uxor mariti avaritiam & animum erga se mente revolvens & secum reputans, hoc pro maxima ignominia habens, incidit in moerorem & tristitiam quam quidem primis diebus dissimulat, sed paucis post fit rota delira; imaginatur illam esse pauperrimam ideoque nec edere nec bibere licere; Cacodemonem apud illam in cubiculo imo in ventre illius residere & praecipere ut liberos omnes trucidaret, quia eos propter paupertatem educare non posset. Vestimenta dilacerat & si ab amicis non custoditur, per fenestras se vult praecipitare: Maritus hanc in re suam agnoscens culpam, me convocavit sed praedixi statim, quod occasionem optimam (quae juxta nostrum venerandum Senem Hippocratem praecipua est) neglexerit; Etenim nec edere nec bibere (alias medicamenta cibus admiscuissem) multo minus medicamenta assumere volebat, metuens omnia sua bona devorare. Nihil ergo praeter venae-sectionem (quia plethorica & Juvenula erat) & quidem primo in brachio deinde in pede consulere, restabat, cucurbitulasque cum scarificatione partibus inferioribus apponendas consulebam; sed haec praesidii genera nihil efficiebant amplius quam quod aegra ex persuasione mea cibum parum ab amicis per dies aliquot caperet, menses vero suppressi manebant; hinc tribus diebus elapsis cibum respuebat & phantasiae falsae huic insistebat, ut etiam ad extremam maciem deducta potius Sceleton quam vivum hominem representaret & proximè mori videretur;

retur; sed præter omnium opinionem vires recepit & se subduxit ex suâ domo, in pagos hujus urbis, proximos, ubi radices omnisque generis fructus immaturos devoravit; Maritus eam insequens in pago Hebel, & quidem in horreo invenit iterumque secum duxit: quia verò domi manere volebat, eam arctius custodire curavit & cubiculo inclusit, tandem etiam custodiae pertæsus maritus iterum instanter à me consilium petebat, cum itaque omne auxilium in mensium fluxu consisteret, hic autem nullo modo promovendus erat, tum omnia remedia respuebat, spem in lochiorum fluxum posui Maritoque suasor exstiti ut uxorem ad coitum incitaret illamque ingravidaret; Maritus huic consilio obtemperans, illam placidis verbis eò adegit & imprægnavit; durante gestatione præcipuè cum, foetum se movere, perciperet, Diabolum in ventre gestare, semper dixit, sed exitus consilio & spei respondit, etenim Anno 1682. Mensè Aprilis legitimo partus tempore feliciter filiam peperit, & lochiorum fluxu decenti ab omnibus supra memoratis falsis phantasmatis nunc in annum & quod excurrit, liberata, Dei gratiâ liberè vivit.

OBSERVATIO CLXXXVIII.

D. JOHANNIS DOLÆI.

Vulnus Cor pertransiens non illicò
lethale.

Die 4. Jan. 1684. jussu Serenissimi Principis Hassorum CAROLI, Domini mei Clementissimi aperui cadaver Juvenis 25. annorum, sub mammillâ dextrâ intra costam 4. & 5. ab alio gladio perfossi. Aperto cadavere vidi pectus totum sero & sanguine refertum, pericardium & cor per binos ventriculos perfossum, & tamen Juvenis per 4. aut 5. horas superstes in vita mansit.

OBSERVATIO CLXXXIX.

D. JOH. GEORG. VOLCKAMERI.

De

Lapide Bezoar ex Simiis Bernæ majoribus.

Inter complura ex Indiis secum allata, verè rariora, quibus museum meum exornare voluit Nobilissimus & Excellentissimus Dn. D. Grimmus, enitescit Bezoar orientalis, ex simiis majoribus sive Bavianis Bernæ exemptus. Ejus color extrinsecus castaneâ lucidior, forma in æqualis rotunditatis, nucem ferè juglandem adæquat; pondus drachmas sex refert: æstimio cæteros ex capris Bezoartici longè antecedit, ut talis 50. vel 60. Imperialibus vendatur. Usus similem, quem cæteri tales bezoartici orientales lapides præstat, in affectibus præcipuè ex acido ortis circa cor, in cholera & aliis, qui acidæ sunt effervescentiæ soboles. Etenim similis eorundem cum cæteris terræ lapidibus generatio, ex alcali & acido procedit, subtiliori tamen hi sunt terrâ prædiri.

Fig. XLV. p-397.

[Ex literis Grimmianis.]

SCHOLIUM.

Joh. Bapt. Tavernier l. 2. Itin. Ind. cap. 24. Quod lapidem Bezoar ex simiis attinet, tantæ hic virtutis est, ut duo grana superent sex grana lapidis ex capris desumptis. Rarior longè est, & in talibus saltem reperitur simiis, quæ per insulam Macassar vagantur. Rotundæ hic autem figuræ est lapis; dum qui ex capris exempti sub variis se prodant formis, prout vel à ramulo, aut gemmâ fruticis cujusdam capra comedit. Sicut verò rariores sunt lapides isti ex simiis, præ cæteris aliis, tantò etiam sunt pretiosiores illis, & majore cum studio quærentur: inventum talem magnitudine juglandis, ultra 100. imperiales licentur.

centur. Lufirani inhiare his oppidò folent, metuentes juxta fecum excubitores, venenis ipsis fubdolè infidiantes.

Vilioris longè pretii æftimio Philippus Baldæus venire hos lapides bezoarticos refert in fua Malabaricæ & Cormandelii regionis defcriptione, cap. 16. Hos enim, fi ovum columbinum adæquaverint, fex, aut feptem, qui verò ad ovi gallinacei magnitudinem accefferint, duodecim realium pretio æftimari ait. Idem Author cap. 24. ex capite talium fimiarum oriri, Bandæ incolas affirmantes adducit. Bontius in Tr. de medicinâ Indorum, cap. 45. Vidi, ait, & lapides Pazahar, natos in ventriculis fimiarum, qui teretes funt, ac longitudinem digiti aliquando excedunt, qui hîc præftantiffimi omnium cenfentur.

OBSERVATIO CXC.

D. JOH. GEORG. VOLCKAMERI.

Periculofus Mercurii ufus Antimonio diaphoretico emendatus.

FOemina quædam hujus urbis noftræ, Mercurii dulcis ufu granorum XV. purgata, variis agitari cœpit fymptomatis: Minus ritè præparatum eundem fuiſſe effectus docuit: decem quippe & octo annorum ætatis fuit; in orè ingratum metalli faporem, inftar fublimati retulit, vomitum excitavit & tormina ventris, exasperatis inde faucibus. Vespere eandem inviſens fatis perturbatam inveni ægram, cui Veneras porrexi pilulas, ut murmurantem fopirem ventrem. Nocte benè peractâ ad confueta eandem dimifi rurfus munia. Poſt quatuor revocatus ad illam dies, facie offendo pallidâ, dentibus non nihil vacillantibus, foetente oris halitu, toto corpore imbecillem & quaſi tremulam. Quid confilii in arena eligerem dubius, cujuſdam tandem in me ipſo facti non immemor experimenti, exhibeo cubitum ituræ pulveris Antimonii diaphoretici ſcrupulum unum; ſudavit per noctem, Ggg 3 quievit,

quievit, maneq; benè percurata nullius amplius medicamenti indiga ulteriori illorum usui valedixit.

SCHOLIUM.

QUæ in averruncandis Mercurii assumti non ritè præparati vitiis virtus insit Antimonio diaphoretico ex sequenti patebit historiâ. Anno post Christum natum circiter quadragesimo, inter cæteros in Chymicis labores, ad Mercurium sublimandum me adcinxi. Cœpi proinde illum in aquâ solvere stygia, abstractum dein & siccatum cum colcothare & sale calcinato in lignea paropside benè miscui cum pistillo ligneo. Exhalans inde tetra, me non advertente, mephitis per os & nares cerebrum subintravit, corpusque meum miris per biduum divexavit symptomatibus, nil opis ex Theriaca, Methridatio, aut cæteris cumque alexipharmacis expertus, appetitus omnis ablati, totius lassitudo corporis subsæcuta; nonnunquam artus convelli cœpère, nullâ tamen subsequente salivatione. Aurum in ore detentum non fuit maculatum, nil sudor proficere voluit. Tandem sub noctem alterius diei ad Antimonium, quod noviter præparatum habui diaphoreticum, confugi, ejusque scrupulum ponderaturus unam, drachmam integram immisi per noctem in aquam Cardui benedicti. Ex oriente sequenti die infusionem hancce epotavi, mox ad sudorem compositus ferè diffluxi madore. Lecto egressus in hypocaustum mutato indusio obambulare cœpi: vomitus ex improvîso vehemens secutus est vel trinis vicibus: quo vix peracto sexies copiosa supervenit dejectio, citra ullum virium lapsum, quin post exactum horæ vix unius spatium me mirè refectum & ex singulari DEI gratiâ in integrum fuisse restitutum, sensi.

Annum circa septuagesimum quartum aurifabro cuidam sexagenario idem id tulit auxiliû, qui diebus octo in inaurandis cupreis laminis, quod sub diu factum, fuit occupatus: Tremulas exinde acquisivit manus, cum frequenti capitis nutatione. Virum hunc bonum, ceu meum in mineralium *dominatio* magi-

magistrum deferre nolui: præscriptis proinde pro triduo tribus Antim:diaphor:scrupulis in aq. scorzoneræ montanæ exhibitis subsecuto sudore ad pristinum artuum robur, DEO favente reduxi, ut absque ullâ suo iterum fungi officio potuerit remorâ. *Divinas Antimonii virtutes deprædicat Basilius Valentinus, in suo Curru triumphali. Alexander à Suchten in tract. de Antimonio.* Videatur supra observatio 156. fol. 361. ad finem.

OBSERVATIO CXCI.

D. JOH. GEORG. VOLCKAMERI.

Parcus nimum potus hepatis in primis
nocivus.

Nobilis quædam fœmina floridi vultus & calidioris constitutionis conqueri cœpit de dolore sub ubere dextro: Delitescbat quippe in mediâ subtrus lineâ, quâ pectori adhæret, exiguum ulcusculum rotundum, milii seminis magnitudine, quod serum quoddam stillabat, sinum hinc inde cum dolore arrodens. Huic succurrebam cum oleo ovorum, cui cerussa alba fuit admista. Inde cessavit dolor, & erosus sinus ille optimè restitutus apparuit, Dein sub costis dextri lateris, nocturno præcipuè tempore de atroci conquesta dolore, laborare incepit: lenitâ autem alvo, emplastrum de spermate ranarum parti impositum dolenti fuit, & aquam recens ex radicibus Scrophulariæ & foliis Agrimonniæ destillatam, cum syr. de polypodio composito quotidie ad tres uncias bibit. Melius se habere gavisa est, nec tamen subsequente constanti valetudine: nocturno siquidem tempore ad duas vel tres horas excitata ex somno è lecto se proripere fuit coacta: dolore circa jecoris regionem incrementa subinde cum gravitate quadam ponderosâ sumente. Tandem eandem ob nimiam potus abstinentiam, nulla illam stimulante siti id damni perpeti

perpeti intellexi; unâ enim aut alterâ potûs uncia fuit contenta, sæpius nil penitus bibens; ad liberaliorem proinde illam coëgipotationem, ut squalido nimis subveniret jecinori. Post tales nonnunquam dolores quandam cum languore totius cordis palpitationem fuit perpeffa, deficiente fcil. lymphatico latice in pericardium inde nimis parcè refluo. Tandem asthmatica obiit.

SCHOLIUM.

IN hâc fœmina fontem humidi primigenii, jecur, ob defectum humidi laborasse, & induratum fuisse nullum est dubium. Ob parciolem siquidem potum, omento præcipuè sat exiguo sitim infrequentem inferente non sufficit humiditas primò hepatis oblata (juxta tritum illud, *der erste Trunk geht zur Leber*) ut id ipsum pro necessitate inundare possit. Hinc in scaturigine lymphæ ad jecur delatæ ob imminutam quantitatem culpa latet gravissima; hinc jecur ipsum suâ naturâ siccius exarescit & indurescit; hinc illud ponderosius quasi redditum gravitatem cum dolore junctum certis quibusdam temporum intervallis æstimandum offert; hinc lymphæ ad pericardium fluentis inopia cor afficit, & cum palpitatione tremebundum quasi propter ademptam convenientem humiditatem efficit; hinc cum induratione jecoris hæctica & atrophia universi corporis, nisi remediis locus supersit, ominanda. Cor calidi fontem in liene arteriis scatente, humidi scaturiginem in jecinore posuisse videtur, quorum alterutro vel leviter affecto universum statim corpus ingentem virium prostrationem sentit: Illo existente languidiore animi dejectionem cum moerore, calido quippe nativo in corde patiente: hoc verò minus ritè disposito, decolorem faciei formam, appetitum imminutum, habitumque corporis cachecticum, humido nempe primigenio ruinam metuente, subsequi necessum est.

OBSERVATIO CXCII.

D. JOH. GEORG. VOLCKAMERI.

Calvariæ recenter ex patibulo desumptæ
mira destillatio.

IN officinâ urbis nostræ præcipuâ, Stœberliniana recens è patibulo à carnifice emprum fuit cranium, quod nocturno tempore in ampliore fornace calcinari debuit. Mediam circiter noctem insignis in laboratorio exortus fuit strepitus, januæ hinc inde apertæ & cum vi atque impetu denuò obseratæ auditæ fuere, ita, ut sursum deorsumque omnia fuisse mota quis suspicari potuisset. Sequenti die nil fuit in laboratorio deprehensum quicquam immutatum, portæ omnes exactè clausæ, inque suo ordine relicta fuere visa omnia, citra ullius rei dispendium.

SCHOLIUM.

Consimile quid contigit in decollatâ infanticida, quæ subsequente nocte albo habitu amicta coram lecto custodis carcerum comparuit, & elegantem, quam frequenter captiva etiamnum viva modulata fuit, cantionem repetiit. Ea ipsa nocte mediâ in D. Petri templo, in quo ad extemporaneam sectionem Anatomicam aliquot vicibus celebrandam mihi commissa fuit, vehemens auditus fuit strepitus & rumor, ut ruinas sedilium & scamnorum inde vicini metuerint. Sequenti mane diei illæsa & illibata inventa fuere omnia. Utrum hæ actiones à spiritu corporis vitali, qui jam è corpore dimissus reditum suum quasi molitur, & nonnunquam sub spectrorum formâ hominibus imponit & consternat; an verò Sathanicis adscribendæ sint imposturis, dubium esse videbitur. Cum verò tales ad mortem destinatæ personæ DEO se ferið

H h h

commen-

commendent nec quicquam ipsis commercii sit cum Diabolo, facile fuerit judicandum, soli spiritui vitali hæc actiones adscribendas esse. Spiritum autem vitalem in corpore intelligo primum in eo motorem, vitæ authorem, Archæum, quin vitam ipsam; qui, quæ ratio ipsi dicitur, efficit, illius se movens voluntate & instinctu, naturalibusque vitalibus & animalibus actionibus præest. Hic ex interfecto egrediens corpore deposito cadavere liber jam existens, cum aurâ sese vitali in aëre iterum unit & in illa lætatur, tanquam in propriâ suâ naturâ: quia, dictante Philosopho, omne eò revertitur, unde exiit.

OBSERVATIO CXCIIL.

D. JOH. GEORG. VOLCKAMERI.

Periculosa aëris subtractio.

Illustrissimi Generalis Montecuculi Conjux Noribergæ graviter decumbens, propter vim venti fenestras penetrantis, immiteque in hypocausto satis amplo frigus, redintegrare vires haud potuit pristinas; huic inserviens Hecuba quædam, infano subvenire consilio cogitavit. Omnes enim fenestrarum commissuras glutine nimis obsevit, ut ægotam in lecto invisenti mihi, cum ingressus ad eam fuisset, spiritus deficere cœperit: Vetulæ in obstruendis rimis istis nimium sollicitæ accorro, summam illius execror dementiam, illicò ad cæteras procuro fenestras, rejectisque chartis illis agglutinatæ, iisque apertis liberum aëri introitum reddo, ut spiritus vitalis suo frui pabulo demum potuerit, qui aliàs flammæ instar, denegato hoc vitæ spiritu paulatim evanescere potuisset.

SCHOLIUM.

Vitam omnibus notissimam, præ cunctis aliis thesaurum esse pretiosissimum, æstimatissimum, nemo ibit inficias

cias. Ex elementis vel eorum qualitatibus hanc suam ducere originem quis asserere audebit, igne imprimis ipsi è diametro contrario; reliquis etiam in excessu multum ei aduersantibus. Solem ille Lunamque è mundo sustulerit, qui natales spiritus vitalis aliunde, quam ex astris, calidum quippe nativum ex Sole, humidumque ex Luna primigenium oriundos existimant, vitamque coelitus descendere, corporibusque immitti negant:

Sedibus athereis Spiritus ille venit.

Quamvis verò elementa virtutes suas ad conservandam & propagandam vitam contribuant, & eidem inserviant, absque aurâ tamen vitali nimium rursus nocent. Quot enim combustionem consumptos, terrâ absorptos, aquâ suffocatos, ademptoque aëre extinctos novimus, ob defectum illius auræ, quæ sola fomes est vitæ, tam vegetabilium, & animantium, quam mineralium & metallorum. Vitæ flammæque præest spiritus ille in aëre subinde exultans, quo si orbatum fuerit aër, res intermortua penè est. Separabilis autem ab aëre est illa aura, quam cum aëre, suo quippe vehiculo in respirando attrahimus, attractam sanguini per pulmones transeunti communicamus, aërem hoc suo incolâ privatum iterum exhalamus: sic flamma ignis in aurâ vitali exultat neglecto comite suo aëre inani. Lucernam servabis ardentem sub amplo detentam & inclusam vitro; in mobili vigebit splendore flamma ista, quoad auræ fruetur beneficio, in vitro contentæ; quâ verò ex aëre absumpta paulatim elanguescit & evanescit: Auram hanc nuncupat Setonius, in suo novi luminis epilogo, *occultum vitæ cibum, quem nos rorem de nocte, de die aquam vocamus rarefactam, cujus spiritus invisibilis congelatus melior est, quam terra universa.*

Hâc Hermetis avicula plurimum delectatur Archæus noster, causâ non saltem vitæ, quin & morborum ap. ægro-

tos. *Tanta quippe corporibus omnibus spiritus hujus inest necessitas, quod ait Hippocrates, ut si quidem aliis omnibus & cibis & potibus quis abstineat, duos tamen & tres, vel plures dies possit vitam trahere: at si quis spiritui in corpus vias interceptat, vel exigua diei parte homini pereundum est. Adeo necessarius est usus spiritus in corpore. Vide-
fis superius pag. 97.*

FINIS

CORONAT

OPUS.

APPEN-

APPENDIX
AD
ANNUM SECUNDUM
DECURIAE II.
EPHEMERIDUM
MEDICO. PHYSICARUM
NATURÆ CURIOSORUM,
In Germania.

NORIMBERGÆ,
ANNO M. DC. LXXXIV.

THE
MIDDLE
WEST
AND
SOUTH
WEST

MOMO

Saniorem mentem!

NUllum tam celerem, quo non duxisset Apelles
 Lineolam fertur passus abire diem.
 Nulla dies nostro sine libro praterit ævo
 Profere quæ credit proderè quisque cupit :
 Quamvis non eadem faveat fortuna secundo
 omnibus eventu, cœptaq; laude probet.
 Damnet Aristarchus censurâ pleraq; durâ
 quamlibet, hoc ipsum det quoque sæpè probro ;
 Si non bullatis turgescat pagina nugis,
 si quid sit scriptum simpliciore manu.
 Non ideo visum est peritura parcere chartæ,
 alter quod tumidus respuit, alter amat.
 Naturæ sanè studio qui noscere curant,
 abdita sollicito deside tecta situ,
 Cum natura parens sit simplex, Numen ut ipsum,
 cum sit & una, solent simplicitate capi :
 Non tamen est rebus calor & color omnibus idem
 nec stilus hîc : facies hîc sua cuiq; manet.
 Sit satis in mediam traxisse latentia lucem,
 qui meliora petit det meliora prior.
 Postea despiciat, quæ conspicit. Adspice sodes,
 quisquis es, & speculum læve videre puta.
 Si fueris facilis, facies ridebit in isto ;
 horrebis viso, si malus, ore tuo.

CON-

CONTENTA APPENDICIS
P. P.

Epistola Joh. Christoph. Sturmii, P.P. de veritate propositionum in Joh Alphonfi Borelli lib. 1. de Motu Animalium subtilius demonstratarum, Oculis ipsis quodammodo ingerenda.

Epistola R. D. Melch. Leydeckeri, de variatione Magnetis à suo quondam solito puncto,

Dissertatio D. Georgii Wolffgangi Wedelii, P. P. de morte Judæ, Arii, intestinis abileo ruptis,

Epistola Michaelis Bernhardi Valentini, M. L. de novâ matricis & morborum mulieris Anatome.

Relatio Historica M. Dionis, Chir. Regii Paris. de utero duplici in foeminâ observato. *Ex Gall. in Lat. versa.*

EPISTOLA

JOH. CHRISTOPH. STURMII,

Math. & Phys. P. P.

Ad

JOH. GEORGIUM

VOLCKAMERUM, M.D.

De

Veritate Propositionum in Joh.

Alphonsi Borelli Lib. I. de Motu Anima-
lium subtiliùs demonstratarum.

Oculis ipsis quodammodo ingerenda.

THE
FIRST
PART
OF
THE
MAGNETIC
FLUID
BY
JAMES
FRANKLIN
ESQ.
OF
NEW-YORK
IN
A
SERIES
OF
LECTURES
GIVEN
AT
THE
NEW-YORK
MAGNETIC
FLUID
SOCIETY
ON
THE
MAGNETIC
FLUID
IN
GENERAL
AND
IN
PARTICULAR
RESPECT
TO
ITS
RELATION
TO
THE
MAGNETIC
FLUID
OF
THE
EARTH
AND
THE
MAGNETIC
FLUID
OF
THE
HEAVENS
BY
JAMES
FRANKLIN
ESQ.
OF
NEW-YORK
IN
A
SERIES
OF
LECTURES
GIVEN
AT
THE
NEW-YORK
MAGNETIC
FLUID
SOCIETY
ON
THE
MAGNETIC
FLUID
IN
GENERAL
AND
IN
PARTICULAR
RESPECT
TO
ITS
RELATION
TO
THE
MAGNETIC
FLUID
OF
THE
EARTH
AND
THE
MAGNETIC
FLUID
OF
THE
HEAVENS

NOBILISSIME ET EXCELLENTISSIME VIR,
FAUTOR ÆSTUMATISSIME.

Ccepi à Filio Tuo & versionem Hypotheseos Anglicanæ circa Magneticæ Declinationis variationem, & nuperrimas quoque Tuas, in quibus ex Dn. Leydeckeri literis mecum communicabas observationem variatæ ejusdem in australibus etiam Mundi partibus, unâque haut immeritò judicabas, Anglicam illam Dn. Halleji Hypothesin directè saltem ad nostrum institutum parum facere, utpote quæ causam variantis eodem tempore in diversis locis Terræ Declinationis exponere satagit; cum nobis quæstio sit & præcipua cura de causâ variationis ejusdem in eodem loco diversis temporibus observatæ: tametsi sic inter se colligatæ mihi videantur hæc & illa, ut unâ satis accurateque detectâ, nec altera fortassè in obscuro diu latere possit.

Hautefueilli tamen è Diario Gallico nobiscum communicata cogitata propiùs attingunt, non tam causam variationis nostræ, quàm ipsam variationem præcisiùs observandam; de quibus equidem impostè videbo, ubi rem ipsam experiundi major fuerit commoditas. Causam autem quod attinet, non minus laudabile est quàm ardens Tuum ejus sciendæ desiderium. Verùm enim verò hoc opus & hic labor est, meo judicio, non unius ingenii, nedum obtusioris mei, nec unius, opinor, seculi. Satis est hoc nostrum ævum rem ipsam & variationis hujus phænomena præcipua detexissè; de causâ ipsorum genuina posteritas nostra videat, posteaquam nos

ei materiam judicandi sufficientem, h. e. Observationes multò plures ex diversis ac remotissimis etiam Terræ locis collectas, & ritè inter se conferendas, transmiserimus; qui præcipuus equidem invitatoriæ nostræ Epistolæ scopuserat. Frustrà igitur, à me saltem, exspectas admirandæ mutationis causam, qui malo nihil de rebus abstrusioribus quàm sine veri specie dicere. Ne tamen is Tibi videar qui symbolam ad Ephemeridum Vestrarum laudabile institutum ex paupere mea penu conferre detrectem; en Tibi nonnulla, quæ hisce diebus primò meditatus eram, dein opere ipso manûque tentavi circa JOH. ALPHONSI BORELLI NEAP. de Motu animalium aurei verè operis sublimes ac diffusas demonstrationes, in gratiam mediocrium ingeniorum & facilitandas multùm & in angustiam haut ingratam, spero, contrahendas.

Etenim, cùm in prima præcipuaque operis laudatissimi parte hoc unum maximè agat Vir Acutissimus, ut contrà communem opinionem evidentissimè demonstrat: Naturam haut exiguas, sed immensas ferè Vires adhibere minutis articulorum artuumque, aut, quæ his appenduntur vel incumbunt, ponderum momentis exæquandis aut superandis, nec id tamen imprudenter, sed sapientissimè; asserti tam paradoxo veritatem indubiam indagine multiplici eruturus & in ipsa Solis luce collocaturus, methodo incedit prorsus Mathematicâ, & principia Mechanica cum Observationibus Anatomicis adeò felici copulâ constringit, ut neque paria his à quoquam unquam facta in hoc genere, neque fieri ab ullo alio ingenio potuisse, jure censeas, nisi quod Borelli similem Anatomix cognitionem exploratissimam & Mathematicarum Scientiam accuratissimam junctim in promptu haberet. Cùm igitur Conclusiones ab ipso demonstratas earumque veritatem perspicere plurimorum intersit; demonstrationes autem adeò sublimes & concatenatam propositionum seriem
nexam-

nexumque uno, ceu par erat, intuitu complecti haut facile in quenquam cadat, nisi cui non Mathematica demonstrandi methodus tantum, sed ipsa Mathesis, in primis Geometria & Mechanica, sit familiarissima: prævideo sanè quamplurimos utilissimis tantorum laborum fructibus carituros, nisi aliâ viâ & magis tritâ & breviorè ad illos degustandos manuducantur. Quod equidem dum dico & facere nunc pro mea virili paro, nolim sanè in eam partem id quenquam interpretari, quasi aut prolixitatem in demonstrationibus Borellianis aut difficultatem vel obscuritatem incusare, aut capiendis illis pares ab earum lectione & meditatione retrahere in animo habeam, id quod equidem absit à me quàm longissimè; sed, uti solemus eos, qui neque Solis directum obtutum sustinere valent, nec ejus vultum per Helioscopia contemplari consueverunt, in ejus eclipsibus spectandis ad aquas deducimus, in speculo illo rudiore quasi cominus faciem Solis, obscuratam spectaturos; ita, quibus demonstrationum illarum mathematicarum ubique exoptanda *anæsthesia* & subtilitas aut afferre tædium, aut veritates ipsas eâ ratione demonstratas ignorandi necessitatem imponere posset, eorum oculis easdem rudiore quodam ac simpliciore modo ut ingereremus, simulque in animis eorum, quibus non tam facultas quàm voluntas deforet illa profundiora ratiocinia exhauriendi, horum etiam pernoscentorum desiderium accenderemus.

Ejus rei specimen aliquod edere in prima BORELLI Indagine illustranda cum ferat hac vice animus, sciendum est, Universæ hujus indaginis primæ nervum quasi & nucleum contineri in Prop. XXII. & seqq. usque ad XXX. exclusivè, præcedentibus in harum demonstrandarum gratiam præmissis. Omnem autem octo harum propositionum veritatem oculariter, ope machinulæ cujusdam in eam finem paratæ demonstro, cujus hæc est fabrica: Super

asterculum quendam sesquipedalem erectæ sunt binæ columellæ in *a* & *b* (Fig. I.) mediam complexæ regulam *a, c, b*, tanquam vectem, cujus pars dextima *c a* geminata crenam habet, quæ rotulam *a* recipiat unâ cum ipsâ regula intra duas columellas *a e*, transversâ robustiore acu sic suspensam, ut & regula ipsâ intra columellas, & rotula intra regulæ crenam, circa eam liberrimè volvatur, & pars anterior regulæ *b* intra binas alteras columellas *b f* facillimè quoque ascendat ac descendat, ad latera solùm evagari prohibita. Porrò verò *e d* & *f g* sunt alia duo brachiorum paria, quæ ternas rotulas sive trochleas eburneas promptissimè circa suas axiculas volubiles gestant, supernè circa *d* & *g* transversò clavo firmiter connexa, infernè verò ad columellarum capita *e* & *f* cochleis ita adstricta, ut junctim unâ cum suis trochleis in quemcunque situm, aut erigi aut inclinari, & in eodem situ deinde firmari queant, prout usus in hac aut sequentibus indagibus postulaverit.

Prima Borelli indago simpliciore modo ad oculum demonstrata.

Primum igitur Prop. XXII. veritatem ipsis oculis spectandam exhibitori, vectem sive stateram *a b*, (vid. Fig. II.) immisso crenæ posticæ plumbo, ad æquilibrium reduximus; deinde semidiametro rotulæ *a*, ab ejus centro sive axe vices per longitudinem regulæ *a b* signatâ, ex puncto vigesimo *b* suspendimus pondus parvulum *r* unius drachmæ, in puncto tertio verò *c* alligavimus funiculum eumque super rotula *a* protensum, demisso brachio *e d* circa trochlearum unam *d* demisimus, infernè ex ejus unculo suspensò pondere *k* 20. drachmarum oneratum: Quo factò deprehendimus, elevato brachio *e d* unâ cum filo non ulterius, quam ut hoc rotulam adhuc in *i* contingeret, appensa duo pondera momenta habere

habere æqualia seseque mutuò continere inæquilibrio; sublato verò altius filo, ut ejus distantia perpendicularis à centro rotulæ major esset hujus semidiametro, h. e. vigesimâ parte vectis *ob*, præponderabat statim pondus *K*; sed contrâ depresso licet amplius filo, manebat nihilominus æquilibrium. quia distantia lineæ directionis *ci* manebat eadem, utpote ob rotulæ protuberantiam per illam posticam fili depressionem non mutabilis. Erat igitur nunc ad oculum evidens: Sicut erat lineæ directionis obliquè trahentis *ci* distantia à centro *oi* ad lineæ directionis rectâ trahentis *br* distantiam *ob*, sic esse reciprocè pondus minus *r* ad vires ponderis majoris *K*; scilicet utrobique ut 1. ad 20.

Quandoquidem ergo in casu Prop. XXI. & XXII. (vid. Fig. 3.) Cubitus *AB* est instar vectis, pondus *R* loco drachmæ, muscoli brachiei & bicipitis tendines *dic* loco fili, & eorum vis contractiva loco ponderis *k*, tuberculus *A I* loco rotulæ *oi*, distantia *O I* ad distantiam *O B* ut 1. ad 20, per observationem; evidentissimum est vi experimenti nostri; Ut 1 ad 20, sic esse pondus *R* ac musculorum *DC* illud sustentantium vim contractivam, atque adeò hanc ponderis *R* vigecuplam: &, quia in juvene robusto pondus *R*, à cubito *AB*, dum humerus *A E* fulcro cuidam innititur, liberè suspensum, non superat 26. $\mathfrak{L}$ aut, superaddendo propter ipsius cubiti pondus unâ sustentandum adhuc 2, $\mathfrak{L}$; ad summam 28. $\mathfrak{L}$; robur illorum musculorum absolutum æquivalere vicies 28, h. e. 560 $\mathfrak{L}$.

In Casu Prop. XXIII. (Fig. 4) quia, flexo humero *AE* versus cubitum *AB*, directâ magis evadit tractio tendinis *CI*, & *O I* distantia paulò major; ideò iidem muscoli mediante eodem vecte plus ponderis, quàm antea, sustinere possunt, nempe ut experientia testatur 33, & cum duabus cubiti 3, $\mathfrak{L}$; pro- ut in machina nostra observamus, allevato tantisper filo, momentum ponderis *K* statim evadere majus, ut plusquàm *r* ex *b* suspensum sustentare valeat.

Casus

Casus Prop. XXIV. est priorum confectarium quoddam, in quo solius bicipitis musculi CD vires æstimantur, utpote qui tenuis manet &, quantum per flexuram EOB (Fig. 5.) laxatur, tantundem iterum per alternam GDO iterum tenditur; dum interim brachieus FI totus laxus ferè nihil agit. Cùm igitur in tali situ sustentatum pondus maximum sit 25 lb , & distantia OI ferè $\frac{1}{2}$ ex OB ; erit, ut 1 . ad 12 , sic pondus R 25 lb ad vires musculi bicipitis 300 lb æquivalentes: Ut adeò pro brachieo restent non nisi 260 , quia utrique in casu Fig. 3. valuerant 560 . Hanc verò rem totam in machina nostra ad oculum ostendimus, rotulæ a , cujus semidiameter antea vigesima pars vectis ob fuerat, hîc substituendo aliam, cujus semidiameter sit pars duodecima ejusdem ob . Sic enim, manente suspensò pondusculo r unius drachmæ, ad obtinendum cum ipso æquilibrium requirebatur pondus K tantum 12 drachmarum; sive hoc eodem modo, quo in Fig. 2. appensum, sive reflexo brachio ed (vid. Fig. 1.) & filo supra rotulam a fibula quadam aut ope alius rotulæ e detento, ad præsentis casus similitudinem accommodatum fuerit; qualis applicatio ad casum Fig. 4. eadem facilitate fiet, erecto solùm brachio ed & adhibitâ rotulâ, cujus semidiameter sit $\frac{1}{12}$ ex ob .

Pro Casu Prop. XXV. oculariter demonstrando, mutatâ paulùm machinulâ, ut è Fig. 6. manifestum, depressum vectem ob , adeoque partium talium 10 , qualium o i distantia funiculi à centro, nihil hîc variata, erat 1 , ope suspensarum ab utroque extremo lancium & superpondii m , reduximus ad æquipondium sive momentorum æqualitatem in illo situ; deinde filo ci super rotula a porrecto & circa trohleas erecti brachii e ac d circumvoluto appendimus pondusculum solitum K 20 . drachmarum, altero 1 . drachmæ lanci b imposito. Hujus verò momentum tantum aberat ut momento ponderis K æquale esset, (uti aliàs in casu Fig. 2. solebat) ut altera in super drachma esset addenda pro æquilibrio in hoc situ conservando.

do. Remotis deinde ponderibus k & b , elevatum amplius vectem $o b$ per auctarium quoddam facomatis m iterum reduximus ad æquilibrium in hoc altiore situ (hoc enim in his experimentis ubique sedulò faciendum, ut vectem obtineamus gravitatis quasi expertem) & appensis decenter ponderibus in k & b ,prehendimus, ad servandum eundem vectis situm, in b requiri quidem plus quàm drachmam 1, sed minus etiam quàm 2; quemadmodum è contra, depresso amplius vecte & per imminutionem facomatis, m æquilibrato, idem pondus k drachmas 3 lanci b impositas in illo situ detinuit. Hinc verò per nudam subsumtionem evidens erat universa veritas Prop. Borellianæ, quòd sc. quò propior est perpendiculo situs inflexi cubiti AB , (Fig. 7.) tantò plus ponderis eadem vis musculorum DC & FC (utpote quoad rem & æquivalenter vecti breviori OK applicata) suspendere queat; quo magis autem hic à perpendiculo remotus & cubitus elevatus fuerit, eò minus perpetuò, sed plus tamen ubique quàm in situ horizonti parallelo Fig. 4.

Prop. XXVI. Casus (Fig. 8.) nihil novi habet, præterquam quòd eadem vis musculorum DC , quæ in situ horizontali prono Fig. 3. suspenderat pondus 28. lb . in hoc situ horizontali supino possit sustinere 30. lb . quia ipsius cubiti pondus æquivalens in B 2. lb . musculorum conatum juvat.

Prop. XXVII. Casus (Fig. 9.) simillimus est illi Prop. XXII. Fig. 3. hoc uno quippe differens ab illo, quod hìc distantia tendinum tibiam flectentium à centro motùs, nempe OI . non sit pars vigesima tibiæ, ut ibi cubiti, AB , sed 13tia tantùm. Quamobrem ad experimentum hìc ritè instituendum juxta Fig. 2. rotulæ r substituenda est paulò major, cujus semidiameter æquetur parti decimæ-tertiæ vectis ob ; sic enim pondus r unius drachmæ & pondus K 13. drachmarum consistent in æquilibrio, atque adeò demonstrabunt, in casu Fig. 9. quo-

que esse ut 1. ad 13. sic pondus R à quatuor musculis tibiam flectentium suspensum (quod experientia docet ad summum esse 68. & cum pondere ipsius tibiæ 10. lb. pendentis & in B. 5. circiter valentis, 73. lb.) ad vires dictorum muscutorum 949. lb. æquivalentes.

Prop. XXVIII. & XXIX. continent casus similes ei, quem Prop. XXIII. Fig. 4. exposuerat, sed eventu dissimili; siquidem inflexo ibi ad perpendicularum humero A E, cubitus A B in situ horizontali plus ponderis sustinebat, quàm antea in directa extensione Fig. 3. hinc verò contrarium accidit, ut flexo femore ad perpendicularum A E & thorace quoque dorsoque E G erecto, ut in Fig. 10. maximum pondus à tibia A B sustentatum unà cum pondere ipsius tibiæ non excedat 36. lb. thorace verò dorsoque, rursus inflexo ad situm horizonti ac tibiæ A B parallelum (ut in Fig. 11.) 52. lb. ad summum conficiat; cujus varietatis à Borello gemina hæc assignatur omni jure ratio: quòd *primò* per illas inflexiones femoris solius in casu Fig. 10. & dorsi insuper in Fig. 11. centrum O in infimo tuberculo femoris necessario aliquantum retrahatur, ut distantia O I evadat ibi $\frac{1}{4}$ hinc $\frac{1}{2}$ circiter longitudinis tibiæ O B; *secundò* quòd in casu Fig. 10. omnes quatuor muscoli per D C & F C indicati propter flexuram E A B redditi sint laxiores atque adeò se contrahendo tantam vim exercere non possint quantam in casu Fig. 9. sed multò minorem & vix 500. lb; in casu Fig. 11. verò flexura E A B per alternam dorsi G E A quidem compensetur, excepta tamen medià parte muscoli bicipitis E C, quæ laxa maneat &, cùm sit pars septima ferè quatuor prædictorum muscutorum, etiam parte septima ferè imminuat vires ipsorum superius inventas, ut pro 949 jam 813 circiter lb. æquivalent &c.

Sic igitur veritas 8. Propp. præcipuarum Capp. VIII. & IX. satis, opinor, manifesta erit, non requisitis antecedaneis per capita priora necessariò præmissis, quòd iis carere demon-

demonstrationes mathematicæ non possent. Quod si tamen illarum quoque evidentiam experimentis machinulæ nostræ illustrare quis voluerit, (quibus sc. difficultatis aliquid & rationis mechanicæ subest) id quo pacto fieri facillimè queat, figuris tribus ultimis declaramus. Etenim si v. g. drachma r (Fig. 12.) directè trahat vectem in b , funiculus db verò ex eodem puncto b (qui est Casus Prop. XIII.) aut funiculus ec ex puncto alio c (qui casus ex parte conficit Prop. XVtram) obliquè, mediantibus sc. ponderibus in lancibus ex d & e suspensis & æquale momentum cum pondusculo r obtinentibus adeoque vectem ab in situ horizontali detinentibus; deprehendetur utrobique, quoties pondus d in casu primo aut e in secundo majus est pondusculo r , toties reciprocè distantiam ob , lineæ directionis rectæ br à centro vel hypomachlio o (è scala quadam geometrica mensuratam) majorem esse distantiam lineæ directionis obliquæ ol in primo, aut oi in secundo casu.

Similiter, si duæ potentiæ eundem libræ terminum b obliquè trahant secundùm directiones $cbacdb$ (quod in machinula nostra ope lancium d & e , juxta formam in Fig. 13. exhibitam applicatarum & ad æquipondium in situ vectis ob horizontali oneratarum, commodissimè fiet) invenietur iterum ea ponderum d ad e proportio, quàm habet reciprocè distantia ol ad distantiam oi ; prout vult Prop. XIV.

Pariterque in libra inflexa $bæe$ (Fig. 14.) trahentibus pondere r rectà, & pondere k secundùm lineam directionis obliquam, ac se mutuò detinentibus in æquilibrio, quocunque situ libræ inflexæ, semper pondus k tantò majus erit pondere r , quantò major est reciprocè ol distantia à linea directionis hujus, quàm oi distantia à linea directionis illius &c.

Hæc sunt, VIR Experientissime, quæ circa Borelli primam indaginem deproperare hac vice licuit; quæ cum à

Scopo Vestrarum Ephemeridum nihil abludant, si digna Tibi videantur, quibus aliquis ibi locus concedatur, per me quidem id fieri poterit. Sin aliter Tibi visum fuerit, abundè mihi hunc qualemcunque laborem ex eo compensatum judicabo, quòd, cùm multa Tibi debeam, animum saltem ac voluntatem istis ex parte me exsolvendi non sine machina demonstraverim. Vale & rem omnem age ex voto, pergeque favere

Nob. Excellæ Tuæ

AltorfI d. 14. Febr.
1684.

Perpetim observantissimo

Joh. Christoph. Sturmio.

EPL.

EPISTOLA

Reverendi Dn. MELCHIOR. LEYDEKERI, Theol.
& Medicinæ Doctoris, Ministri Verbi Divini Bataviæ Indorum
vigilantissimi, ac Mathematici insignis,

Ad

Excell. Dn. ANDREAM CLEYERUM,
Protomedicum & Senatorem Bataviæ Orient.
gravissimum,

De

Variatione Magnetis à suo quondam solito puncto.

Doctissime & Celeberrime Vir, Domine CLEYER.

ALiquot diebus jam præterlapsis à Te sententiam rogatus de declinatione magnetis, præsertim de variatione ejus in partibus lineæ æquinoctiali australioribus, & quid ea de re observaverim in itinere meo ex Selandia ad Javam usq; libenter observationes meas, prout illas tunc annotavi, tibi communicare volui, quas si comparamus cum aliis observationibus alio tempore factis, facilè constabit, declinationem magnetis non minus in illis, quam in partibus æquinoctiali borealioribus certam esse.

Antequam vero eò pergam, pauca quædam annotanda sunt, quæ hac in re scire oportet.

1. Me in designanda longitudine initium ejus sumsisse ab insula vulgo dicta Teneriste, ejusque monte altissimo, quoniam ille locus initium longitudinis à Belgis statuitur.

2. Me in observanda longitudine usum fuisse duobus horologiis pendulis.

3. Quamvis longitudo hoc modo supputata multò accuratior fuit supputatione nautarum, quæ, ut notum, admodum incerta est, hanc supputationem tamen potuisse esse accuratiorē, sed inhumanitate nautæ, & ejus, qui ipsi secundus erat, hæc horologia nullum convenientem locum habere potuerunt, & de loco in locum ea transferre coactus fui.

4. In observanda declinatione magnetis me usum tantum fuisse vulgari pyxide, prout in talem usum fabricatur, ut nautæ eâ declinationem magnetis observent.

5. Me annotasse latitudinem & longitudinem eo die, quo observavi declinationem magnetis, licet latitudo & longitudo annotetur

aliquando, prout illa erat tempore meridiano, quum declinatio magnetis annotata sit prout illa erat vel ante vel post meridiem, vel oriente vel occidente Sole, &c.

6. Me posuisse hęc quatuor columnas, quarum 1. diem, 2. latitudinem, 3. longitudinem, & 4. declinationem magnetis indicabit, prout illa vel Orientem vel Occidentem versus vergat.

Dies anni. Latitudo. Longitudo. Declinatio magnetis.

1675.	grad.	min.	grad.	min.	sec.	gr.	min.	
April.	Borealis. Latitu.							
12	0	20	358			1	36	Orientem versus.
	Lat.	Aust.						
	grad.	min.						
22	4	25				2	3	
23	5	55	357	31	15	3	48	
24	7	23				4		
25	8	40				4	15	
26	9	52	356	51	30	4	30	
27	11	21				4	48	
28	13	6	356	33	45	5	15	
29	14	13	356	20	30	5	52	
30	15	14				6	30	
Majus								
2	17	8	356	1	45	6	37	
8	25	36	352	5	55	11	55	
15	34	26	2	50		11	15	
17	34	14	7	23	15	7	30	
21	35	30	15	2		4	2	
23	36	8	18	47	15	3	28	
26	35	15	25	58	15	0	48	Die 22. vidimus Algam marinam, unde coniecimus nos infulas Tristari de Cunha jam præternavigasse.
27	34	42	27	33		2	8	
29	34	9	32	52	45	5	28	
30	33	46	36	40		7	30	

*Declinatio
Occidentem versus.*

Hoc die hora circiter sexta vespertina appulimus ad promontorium bonæ spei, ibidemque invenimus declinationem 8. gr. 28. min. Occidentem versus. Ponitur jus vulgò hujus promontorii longitudo 38. gr. atque ideo & nos illam longitudinem in tabula sequenti supponemus.

Dies anni. Lat. Austr. Longitudo. Declinatio magnetis
Occidentem versus.

1675.					Declinatio magnetis	
					Occidentem versus.	
	grad.	min.	grad. min. sec.	grad.	min.	
Junius						
20	36	35	39 20			
22	38	25	41 14	11	30	
25			50 20	16		
28	37	28	57 40	20	40	
29	37	49	60	21	45	
30	38	3	62 4	15	23	
Julius						
5	37	33	77 25	30	26	30
6	37	45	80 18		26	45
7			82		25	44
9	38	14	87 25	45	25	30
10					22	22
12	38	3	96 20		22	44
13	37	1	98		21	30
15	35	54	103		18	40
19	28	46	111 36	30	10	3
21	26	50			7	54
22	25	22	116 17	45	7	30
23	23	30			7	
25	20	26	118 43		6	40
29	14	10	122 6		4	15
30	12		122 12	15	3	45
31	11	28	122 30		2	
August.						
1	9		123 1	45	2	10

Hoc die præternavigavimus insulam vulgo dictam S. Paulo.
In observationibus decimo & duodecimo Julio factis forte aliquis error est commissus, cum declinatio magnetis 12. Jul. major sit quam declinatio 10. Julii.

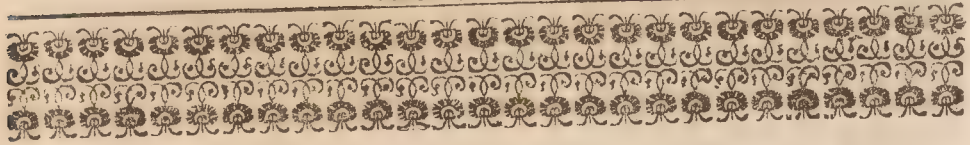
2 Circa horam 10. vespertinam videbamus insulam Javam, inter duo ima capita, quæ vocantur vulgo het Pruis hooft, en Hoorns hooft. Atque hæc sunt doctissime Domine, quæ tunc temporis de declinatione magnetis in illo vastissimo Oceano observavi, quæque ex aliis observationibus extraxi.

Si jam

Si jam hæc cum aliorum observationibus, quæ ante multos annos factæ sunt comparentur, manifestum erit declinationem magnetis non parum variatam esse. Cùm enim elapsis aliquot annis, apud promontorium das Agulhas, (non procul à promontorio bonæ spei) nulla fuerit declinatio magnetis, jam in his observationibus comperietur eam esse ultra octo gradus. Et cùm tunc temporis ab eo loco, cujus longitudo est circiter 39. gr. declinatio inceperit, jam in his observationibus deprehendetur, eam jam à 26. gr. longitudinis incepisse. Atque sic dubitationi illi (nimirum num declinatio magnetis in his partibus australioribus etiam varietur) satis factum esse confido. Bataviæ 17. Novembr. 1681.

Tuus

Melchior Leydecker.

GEORGII WOLFFGANGI WEDELII
DISSERTATIO

De

Morte Judæ, Arii, intestinis ab ileo ruptis.

In signissimum est Medicinæ præconium sapientissimi *Democriti*, omnes homines inquiens artem Medicam nosse oportere; & ex his maximè eos, qui eruditionis ac eloquentiæ cognitionem habent, *l. de nat. hom. in init.*

Insolens & fastuosum primo intuitu id videri posset, occupari debere omnes arte hâc, quasi una esset reliquis præferenda ac potior. Neque nos hâc vice id rigorosè vel urgebimus vel probandum sumemus. Satis est, omnibus id salutiferum & necessarium esse ad vitæ tutamen, & sanitatis præsidium; eruditis verò ad excolenda studia, quibus vacant.

Refert medicina pristina illius felicitatis humanæ rudera, ubi divini numinis miranda opera inoperta obversabantur intellectui, nihilque incognitum omninò erat, ubi vis patulis clavibus cognitionis perfectæ. Sola Medicina hos velut thesauros condit & novit arcana, reliquis si non impervia, ignota tamen & licet obvia ubi vis, neglecta.

In mentem venit inexhaustus arcanorum fons ex ipsis sacris literis largo flumine scaturiens. Non affectat Medicorum opera, ut lucem accendat tam divinis scriptis, ipsa satis radiantibus per se, non rari nihilominus occurrunt flosculi, solis quasi Medicorum filiis ad debitum splendorem explicandi. Inde unguentum & suffimentum divinum lege artis pharmaceuticæ conficiendum ab ipso divino numine præcipitur. Non nisi à Medico memorata in sacris vulnera definiri possunt,

quodque sit illud aliquoties occurrens vulnus sub quinta costâ, ut quæ pestis sit in occulto grassans & vastans meridie, de quo jam alibi diximus, & alia plura silentii involvamus sipario.

Memoratu digna præ aliis est mors Judæ proditoris, & huic affine Arii, hæresiarchæ, de quâ ex artis nostræ regulis sermonem instituere operæ videtur pretium.

Mortem descripturis Judæ necessum est authenticam historiam, seu relationem cordi habere, de quo *Matthæus c. 27. vers. 3.* breviter, καὶ ἀπελθὼν, inquit, ἀπήξατο, & abiens suspendit se. Lucas verò *Act. 1. v. 18.* καὶ προὐκίς γενόμενος ἐλάλησε μέσος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ. Et pronus fiens crepuit medius, & effusa sunt omnia viscera ejus. Duo distincta referuntur, quid ipse fecerit & quid obtigerit invito: Vis externa quam sibi intulit, & hanc seu comitantia, seu consequentia.

Contraria videntur, nec sibi concordans mortis genus, utrumque ad inferendam illam satis potens & sufficiens. Non dubitandum est, suspendisse se ipsum, & laqueo mortem vel invitam vel coactam potius. Nil aliud τὸ ἀπήξατο infert; seu sacra conferamus, seu profana. Ipsissimo illo verbo utuntur LXX. Interpretes ubi Ahitophelis suspendium, quod indubium est ex fontibus Hebræis, reddunt καὶ ἀπήξατο, καὶ ἀπέθανε, & suspendit se & mortuus est. *2. Sam. 17. v. 23.* Et strangulationem seu spontaneam, seu extraneam idem notare, ne longius abeamus, apud Hippocratem non unus occurrit locus, τῶν ἀπαγχονίων, inquit *2. Aph. 43.* μήπω δὲ τεθνηκότων ἐν ἀναφύσει, οἷον ἂν ἀφρός ἢ δειτὸ σῶμα. Ex his qui strangulantur, nondum autem mortui sunt, non ad se redeunt, quibus spuma circa os fuerit, quod Galenus de strangulatis laqueo ad verbum exponit in commento. Et idem Cous, ubi de κυναγχῆ, angina specie periculosissimâ, agit, ab eadem radice ἀγχῆ dictâ, *l. 3. de morb. c. 10. t. 5.* meminit inde suffocari hominem, oculosque apertos esse & prominere, ὡς ἀπαγχονίοισι, velut strangulatis.

Indè verò efficitur, nec ab alio illatum hoc lethum fuisse, quòd ἀπελθὼν se suspenderit, *abiens* non vi abductus, si-
 ve id de cacodæmone quis suspicari vellet factum, seu de aliis.
 Non hoc patitur longanimitas divina, quæ rariùs paulò
 ἐπ' αὐτοῦ φόβῳ vindictam exigit, quin ad pœnitendum con-
 cedat moram; non textùs συνάφεια & clara verba, ut vocis me-
 diam significationem non urgeamus. Nec putandum est, il-
 lum κωνάγγη seu suffocatione tali anginosâ, præclusis faucibus
 interiisse, quod repugnet & illud dictis locis. Sed inquit
 aliquis, quomodo cætera latius exposita à Spiritus Sancti al-
 tero historico quadrant strangulationi? Id verò est, de quo
 certent interpretes. Sed ingrediamur hanc viam, & ubi à
 DEO discesserimus, qui hoc triste exemplum esse voluit, gra-
 tiæ suæ desertorum, filo Ariadnéo utamur, medicâ arte, ut
 ex labyrintho hâc exitum invenire vel sic forsân liceat.

Ἐλάκυσσε *crepuit* proditor, quod violentiam notat, & so-
 num, q. d. crepuit cum sonitu, cum fragore, indicio dis-
 ruptionis. Crepuit μέσθ, quod de abdomine seu infimo
 ventre, tanquam medio totius corporis intelligendum est.
 Necessum ergò est, crepaturam illam ruptionem aliquarum
 partium secutam, sive illa displosio ruptionem testata, ab ex-
 terno lapsu facta fuerit, sive ab internâ violentiâ. De externo
 sanè vix illud affirmari poterit, quasi à loco sublimi medius
 crepuerit, disrupto à casu vel præcipitio abdomine.

Suspensionem vel αὐτοχειρίαν consimilem aspirantes non
 æquè altiora petunt, humillimo spiritu præditi, & levissi-
 mâ contorsione laquei, vel hujusæmuli straminis, seu quic-
 quid desperationi obvium fuerit, suffocantur, ut jures id
 non potuisse confringere jugulum. Adeò nempè dejecti
 sunt spiritus & anxii, conclusi, ut exolvantur facilè, quin,
 vel nostrâ iteratâ experienciâ, liberati & impediti ab opere,
 seu supervenientis cujusdam δῆπο μηχανῆς servatoris, qui invitos

vitæ reddat, discisso laqueo, seu casus ita ferat, non inflicto vulnere lethali, non rarò fuerunt tamen ob summam illam concentrationem & dejectionem spirituum, non eluctari valentium ex abyssò illâ. Imò ponamus inde vulnerum abdomen, non crepitus extraordinarius conjunctus fuerit. Quin repugnat vocis ἔμφασις, crepitus enim per naturam rei non aliunde fit, quàm ex intrinseco impetu, citra injuriam externam, *aufbörsten* nobis dicitur.

Nec fas est putare, relictum fuisse suspensum in ferali illâ arbore vel ligno, ut aliquanto tempore post à conceptâ putredine ac fermentatione disruptum abdomen crepuerit, ac viscera effuderit, cum & apud nos & quasvis alias gentes suspensâ suis manibus corpora non relinquuntur, neque id ferat publicus usus; nedum apud Judæos, quibus religionis erat suspensum, accedente vespere, à Solis occasu non loco movere, & terræ mandare, quod ex sacris passim liquidum est. Sed, inquires, quænam pars crepuit, an continentes abdominis partes, an contenta interior quædam, quæ cum crepitu disrupti, & disruptendo displodi possint?

Abdominis cutis elevata cum subjunctis partibus membranosis, adiposis, carnosis per naturam disrupti ἀδρῆος καὶ βλαίας, ut disruptio id importat, nequit, neque ullum talismodi exemplum unquam contigisse vel novi, vel arbitror observatum. Repugnat ratio, distendi enim potest, quod & in vivis hydropicis, & post mortem tumefactis etiam brevi temporis spatio visitur; arctè sibi coherent fibræ adiposæ, quæ laxant, & tensionem sic juvant, membranosæ quæ firmant, musculosæ, quæ vestiunt. Sicque apertio quædam fit circa umbilicum in hydropicis illa cuticula magis est elevata per cuniculos aquæ subeuntis in poros ligamenti umbilicalis, vel urachi quoque, ut aliis visum est.

Peritonæum, abdomini subtensum, & laxatur & rumpitur non rarò, quod in herniosis toto experimur die, sive definitè, circa umbilicum, ad inguina, ad scrotum, seu reliquo ambitu suo id fiat, effusis in spatium reliquum sustinentis cutis intestinis. Enim verò nec hujus ruptura hîc locum invenire potest, longè minor enim hæc est, quàm ut exprimat crepationis vim, licet successivè satis grandis evadat, ut meminerimus herniosum præ mole intestinorum effusorum per plures annos extra domum prodire non potuisse.

Super est, ut dicamus crepuisse intestina, quod prius, quàm latius demonstramus, probandum nobis incumbit & crepare posse intestina, id què in Judâ quoque factum fuisse.

Intestina flatuum sunt receptaculam, cum primis crassa, & inter hæc κατ' ἐξοχὴν cœcum appellatum, cui si incarcerentur, seu ob angustiam glutinosæ pituitæ, seu scybalorum duritiem, seu inflammationem, & quæ aliæ causæ in medicorum scholis recensentur, tensio, dolor, & si fons ita ferat, crepatione eorundem præstò est.

Instar omnium sunt ileosi, in quibus hoc non novum est vel inauditum. Liceat nobis duo exempla, à nobis observata, afferre in medium. Ante annos octo vir 54. annorum dolores experiebatur infimi ventris, eosque insignes, torminosos, & quidem in dextrâ hypogastrii parte, ubi sedes cœci intestini, cum alvi obstructione. Adhibita ex arte carnativa, anodyna, discutientia, clysteres, quæque alia iis in casibus fieri addecet. Videbatur habere melius, sed tertio die laxatâ licet alvo, derepentè ibidem exorto fragore mox obscurari oculi, & tenebræ obversari, sudor toto corpore & frigus morticinum se exerere, cum immanissimo corporis tensi seu abdominis dolore, morte brevi subsequente. Denegabatur cadaveris sectio, nihilominus omnes circumstantiæ illæ non nisi ruptum intestinum arguebant, id què certâ, non probabili ratione.

Ante annum simile quid in matronâ primariâ vidimus. Decubuerat iliacâ passione, alvo firmiter obstructâ, nec purgante, nec clysteribus movendâ, doloribus eodem loco, ut diximus, quem affectum esse testabamur & ipsa agra monstrabat, obviis & fixis. Quarto tandem die lenitâ alvo ablatae videbantur remoræ, & nova spes vitæ ac sanitatis affulgere, ast brevi & instabili gaudio. Recidivante dolore, obstructione denuò urgente, periculum intendebatur, neque tamen res desperata penitus visa, donec è vestigio ruptione crepante factâ extremi imminerent labores, frigore ferali succedente & fatali momento vitæ.

Nec ruptio in aliis quoque cavis partibus corporis fragosa inconsueta est omninò. Laudare possumus hanc in rem testem omni exceptione majorem, Excell. *D. Faschium*, Collegam nostrum, qui à partu difficiliori disruptum, eodem cum affectu, iisdem cum signis & modo eventus ad mortem, uterum notavit, pro sectione factâ ἀυτοπῆς observavit.

Sed quando illud acciderit Judæ, non æquè liquidum est; an ante suspendium, an post crepuerit, an simul quasi desperans. De eo textus inquit, quod crepuerit ὀρθῶς γινόμενος, pronus fiens. Possët id de pronitate seu positu corporis à suspendio contingente intelligi, unde & reddunt quidam vulgo: suspensus crepuit, vel postquam discisso laqueo præceps factus fuerit, sed uti hoc non videtur probabile; ita nec illud. Suspendium enim initum corpus ὀρθῶς ἀδῖον reddit, neque si ponamus inclinâsse utcunque caput deorsum, hæc circumstantia quicquam creporis rationem dilucidat.

Pronus positus dolentium est, tam corpore, quam animo, ut facies ad terram conversa una affectet, nec audeat coelum suspicere. Dum itaque pronum factum innuit crepuisse, credibile est, non voluisse *Lucam* suspendium describere, tanquam jam dum notum, sed alterum adjun-

ctum,

ctum, non minus horrendum & prævium mortis genus, quod per se quoque mox finiret miseram vitam. Unde non solum animi cruciatibus, angore, terriculamentis perculsus, verum quoque corporis dolore *εἰλεώδη* affectus putandus fuerit, accensis sic duplicatis dolorum facibus. Cumque his tortus creperet medius, novo terrore velut exanimatus omni spe, atque spatio privus, solâ memoracione dolorosâ nefandi facinoris, citra fidem in Salvatorem, abjecto animo laqueum, forsân jam collo destinatum, arripuit, sicque expiravit.

Nec tempus intercessisse adeò magnum opus est; potuit vel ab osculo illo nefario eâdem nocte prehendi miserando tortore, ut solatium quæreret apud Pontifices, quo non invento iteratis remorsibus fatigatus, à DEO non implorato derelictus, tremendum adiit discrimen, & tristissimum mortis iter.

Ad ea verò progredimur, quæ creporem consecuta sunt. *καὶ ἐξέρχθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ.* Per τὰ σπλάγχνα non intelligi viscera omnia infimo vel medio quoque ventre contenta, patet ex corporis naturâ, neque enim ita crepuerit, ut renes, hepar, vesica & alia, nedum cor & pulmones violenter extrorsum protrusa fuerint. Illa itaque intelligenda viscera effusa, quæ & promptius & propriè magis effusionem pati possunt, ut verbo dicam, intestina. Viscera hæc sunt *καὶ ἐξοχὴν*, omnium longissima & capacissima, quæ totum abdomen quasi complent & occupant, quæque prona magis præ reliquis visuntur. Post enim, quam crepuissent, effusa sunt, non extra corpus pendula, sed in ipsâ abdominis cavitatem, effusis illuc fecibus, quiæque cum his remiscuntur humoribus, imò sanguine ipso & consecutione quâdam omnium reliquorum viscerum vitalibus succis. Accedit vocis ipsius genuina significatio & *ἔμφρασις*, quæ fusionem liquidorum vel quasi talium infert magis, quam

quàm provolutionem integrorum viscerum. Et sanè justo DEI O. M. mors tam infanda obtigit proditori, cujus prodromis doloribus ad poenitentiam pellexit, crepante effusione verò coercuit scelus, laqueo improperto vitæ exitu.

Nec absimile fatum *Arium* mansit; Hic enim introducendus in ecclesiam invitis orthodoxis & mane altero in communionem recipiendus nondum orto Sole, *ῥείας αὐτὸν ἐλκοσάσης εἰς τόπον, ἐκείνῃ κατέπεσεν, καὶ τὸ ζῆν ἐσφράθη, cum necessitas illum in locum detraxerat, ibi collapsus est & vitâ spoliatus,* teste *Athanasio Disp. 1. contra Arian. p. 30. Tom. I.* Seu, ut alibi id effert, ex relatione præsentis Macarii presbyteri, *εἰσῆλθεν εἰς θάλασσαν ὡς δὲ ῥείαν τῆς γαστρὸς, καὶ ἐξέφθινε, καὶ τὸ γεγαυμένον, ὡρνήως ἤρριμυθῶ ἐλάκασε μέσῳ, καὶ πεσὼν ἰουδοῦς ἀπέπνευξεν, in secessum abiit, quasi ad usum alvi & derepentè, juxta quod scriptum est pronus factus medius crepuit, humiq; lapsus expiravit. Epist. ad Serapion. p. 523.* ῥαγείσ scilicet, effusis visceribus disruptus, iisdem evacuatis, ut alibi apud eundem declaratur. Doloribus ileosis, cum alvi obstructione tortus cum opus naturæ tentaret, eandem subiens disruptionem vivere desit. Neque enim putandum est, illum alvo effusâ seu procidente defunctum, quod mora longiori eget, neque descriptionis verbis quadrat, non minus ac superiori relatione; ῥήξιν enim passus est, ut iterum *Athanasius*; neque hâc procidentiam dejici in terram illum oportebat.

Hæc sunt, quæ impræsentiarum de morte Judæ ex medicinæ scriniis potissimum depromere volui, salvo Theologorum vel aliter sentientium judicio. Ita vetò omnia exactè clarent, neque opus est ad miracula referre, citra necessitatem, quæ per naturalem ritè fieri & explicari possunt modum.

EPISTOLA

MICH. BERNHARDI VALENTINI,

Med. Lic.

De

NOVA MATRICIS ET MORBONÆ
MULIEBRIS ANATOME

Aliisq; OBSERVATIONIBUS Curiosis

Ad

ILLUSTREM ET MAGNIFICUM

DN. D. JOH. DANIEL
WIDTIUM,

Diversorum Imp. Statuum Cameræq; Impe-
rialis Spirensis Archiatrum & Acad. GERMANO-
RUM Curiosæ Collegam Meritissimum, d.
Asclepiadem.

VIRO.

CURIS. UTCUNQUE. FELICISSIMIS.
MAGNIFICO.

DOCTRINA. ERUDITE. CURIOSA.
EXCELLENTISSIMO.

PRAXI. DIFFUSISSIMA.
EXPERIENTISSIMO.

D N. D. W I D T I O.

MAGNATIBUS. CHARO.
ERUDITIS. ÆSTUMATO.
CIVIBUS. ACCEPTO.

OMNIBUS. DESIDERATISSIMO.

FAUTORI. SUO. MAGNO.

SALUTEM. ET. FELICITATEM.
PERPETUAM.

P.

MICH. BERNHARDUS. Belten.
GISSA-HASSUS.

Biennium jam diffluit, MAGNIFICE DOMINE, quòd cum ad dulces Nemetum fines Medicinam faciens SPIRAM forte salutarem, Tibi primùm innotescendi anfa mihi data fuit. Queis tunc honoribus me profecutus sis, quam lautè me peregrinum exceperis & quam benevolè mecum egeris, hìc fortè dicendi locus esset: Verùm ita comparata sunt Tua in me merita, ut sive calamo concipi facilè nequeant, nec aliud unquam potero quàm tacitâ subinde & gratâ meditatione Benevolentix Tuæ admirari magnitudinem. Hâc equidem obstetricante factum, ut Cæsareas inter copias, quæ sub Regimine Illustrissimi & Generosissimi Comitis & Generalis Domini de STAREMBERG fatale multis PHILIPSBURGUM in præsidio tenent, honorifico MEDICI CASTRENSIS munere aliquantisper functus, Praxin Medicam cordatius ordiri measq; inibi vires feliciter experiri valuerim. Postquam enim Generosus admodum & Per-Strenuus Turmarum Palatarum Dux DN. JUNGHENN eò enitendi calcar mihi & animum addiderat Tuamq; Magnificentiam de me meisq; studiis certiozem fecerat, Deum atque hominum fidem! quàm facilis eras & quam pronus petitis nostris assurgendi, donec tandem acciderit, ut omnium votorum sim particeps factus. Ut jam non dicam de Venerabili Tua, quâ me sæpe dignabare, consuetudine & felicissimis in Praxi consiliis, queis quidem ab eò quò vitæ bellicæ valedixi tempore agrè caruisse mihi visus sum, mox tamen novam mihi spem fecit *Celebratissima GERMANORUM Societas Curiosa*, postquam Tuam quoque Magnificentiam in partes suas exoravit: Fiet enim ita, ut quas olim coram, posthâc in Eorum *Annalibus* legam observationes & mecum omnes quibus hæc talia sunt in

pretiò : Dicitur enim facile non est, quot indies accessiones fiant Arti Nostræ Medicæ *Curiosis* his *relationibus*, quæ non omnis modò generis experimenta ferunt, sed & exquisitissima quævis de optimis scriptoribus judicia, quæ *tertiam eruditionis partem* facile absolvere haud absurdè credit Nobilis *Itinerarii Germania Politici* Author; ut vel hoc nomine magni facienda sint tot hæcenus instituta *Collegia & Societates Curiosa*, dum modò suctum semper sibi tramitem ire pergant. At verò quod citò fit citò sæpe perit. GALLUS certè sub primò quo cœperat impetu quasi *ephemera* correptus *ephemerides* suas cantare fermè desierat, postquam in Christianissimi sui Regis Bibliothecam se absconderat, donec tandem recollectis paulatim viribus ad sueta redierit *Diaria*, quæ ut olim factum, Latio propediem tradet *Interpres Erudito Orbi Notissimus*. ITALI tacuere dudum. ANGLI angulos quærunt & latibula si quid curiosi amplius invenerint, contenti satis sapientia sua unicam saturare insulam: Optandum verò unicè, ne de Laudatissimis Eorum *Transactionibus* actum esse tandem increbescat. Cæterùm sola Germanorum constantia eruditam Curiositatem nondum exiit, sed indies sua admiratur incrementa, id quod non tantùm DNN. LIPSIENSES suo nuper comprobant instituto, sed & alia fortè jamdum sub cinere gliscunt in apertam mox eruptura flammam. Erit! enim erit! ut Generosa HASSORUM indoles evigilet & pari forte intentione conspiret in unisonum: Quin vel Nostra GIESSA huic operi sat suffena foret, cui dudum operam suam & studium obtulit curiosa & profundæ eruditionis Vir D. D. NITZSCHIIUS in *Præfat. Edit. 2. Ephemerid. Erud.* Nec πολυμυθίατων Nostrum D. CLODIUM aliosque Viros Doctissimos ab hæc sententiâ multùm alienos esse aliunde constat.

Verum transeant hæc, ne fortè iis, quos pio potius silentio venerari mallet, sive vota sive consilia dedisse videar: Neque enim hic schedæ meæ scopus est, sed ut meam erga Magnif. Tuam Excellentiam pietatem spissius contestari liceat.

Ab eò enim, quo Patriam meam repetii momento quæfivi sæpe, quemadmodum illam, quam toties mihi probasti Benevolentiam quodam officii genere rependerem donec commodam tandem occasionem mihi suggesserit nupera, quæ heic administrata fuit, *anatomie*. Cùm enim adhuc constet, quàm curiosus semper harum rerum fueris, haud ingratum fore speravi, si jam ea, quæ vel nova vel insolita ibidem annotaveram candidè referrem, measque circa eadem meditationes edecumato M. T. judicio committerem. Ita enim accidit ut puella 18. circiter annos habens perpetratum à se infanticidium capite lueret, corpus verò ejus Jussu & Clementia Serenissimæ Nostræ Principis ELISABETHÆ DOROTHEÆ Hassiæ Landgraviæ &c. &c. Sceptra Principalia Tutorio jam nomine tenentis, Facultati Medicæ in sacrificium cesserit. Subjectum ruri natum erat, ob copiosam tamen, qua difflebat, pinguedinem mollicellum & quod rarum in Rusticorum familiâ, tantâ teneritate conspicuum, ut plurimis quoque suburbanis, quæ tamen, quo suis tandem placeant Melibæis, nullas non tentare solent artes, palmam facile dubiam reddidisset. Quin & omnia membra tam eleganti proportione colludebant, ut inibi ferè nihil desiderasses, nisi quod partus justo forte difficiliòr Thoracis & Costarum peripheriam immane quantum distenderit, cujus rei vestigia vel in ipso *sceletò* adhuc dum apparent. In ipsa verò sectione etsi forte plura sive demonstrata sive observata fuerint, notatu tamen & digniora & scitu magis necessaria videbantur ea, quæ sub illarum partium inquisitione occurrebant quæ Mulieribus & sexus & sexcentarum molestiarum authores semper sunt.

Factis enim variis circa famosum nuper, nunc tamen indubium rursus tractum Recentiorum *ovarium*, *Tuba Fallopiana* ductum ejusque *expansionem* ut GRÆFFIO audit, *foliaceam* aliaque experimentis & evaginata jam *vaginæ* structurâ, demonstravi primùm iis, qui tum à latere forte stabant, Philiatris, scitu visuque dignam prorsus *Urethræ* insertionem, quæ

sub una *caruncularum myrtiformium* extus erumpebat. Hinc sui forte immemor erat Celeberrimus DN. SYLVIUS cum ipsum Urethrae exitum sub *Alis* seu *Nymphis* esse scriberet. Enimvero si casus saepe desperatus catheteris urgeret usum & adstans forte Medicus osculum ductus urinarii sub *alis* quaereret; omnium etiam infimae sortis Chirurgorum risui se exponeret. Aut E. quandoque bonus dormit Homerus, aut non plane de nihilo eorum opinio, qui multam *Praxeos Sylviana* partem Discipulorum foeturam esse credunt. Hujus jam certior redditus ipsam *uteri vaginam* scalpello leviter vulnero & ecce mirando prorsus schemate erumpunt *conglomerations plurimae botriformes*, ex indefinitis ovalis figurae glandulis constantes & ad levem quemvis contactum nescio quid liquoris spumosi albicantis fundentes. Mirabar primum insolitam rei apparentiam eoque magis, quod & ii, qui ex hoc mustaceo jure quidem merito) laureolam dudum obtinent, ejus rei vel non vel parce satis meminere. Diducto hinc paulatim *vaginae* ductu, superficies interna *racemis* illis *glandulosis* tota tota obsita erat, altius tamen in utroque latere protuberantibus sui que vestigia ad externum usque orificium sequentibus donec maritentur supra modo tactis *carunculis*, quae forte nihil aliud sunt, quam glandularum harum productiones, eodem cum illis officio fungentes. Id tamen notari velim, majores longe apparituras esse haec *glandulas*, si vagina situi suo naturali relinquatur; alias enim si violenter forte distendatur, oblitterantur fere & quasdam quasi rugas formant, quae forte causa est, quod aliorum observationem haecenus subterfugerint; Deinde in brutis pariter *canibus praeripis & felibus* hunc in finem aciem anatomicam expertis, proportione minores inveni quam in homine; huic tamen incommodo, aqua fervente facile obviam ire poteris, ad modum WILLISII, PECHLINI, BAYLEI aliorumque, ita enim intumescunt oppido majores apparere solent. Erat haec *glandularum vaginalium* facies & structura, de qua usque dum altum silent Anatomici.

mici. At vero, quid nudus juvat aspectus si non discatur & usus? Non scienditis sed mentis acies est quæ Medicum nobilitat. Ecquid enim est Lanionum more corporum lacerare viscera, extra perspicere nisi ea insimul innotescant, quæ spissis Artis Nostræ difficultatibus majorem subinde lucem fœnerent? Quid est, quòd tot vexis hætenus obnoxius fuerit ipse *Uterus*, potiores tamen ejus usus & affectus in obscuro semper manserint, quæ vel obiter inspectâ textura ejus glandulosâ expediri facile poterant. Equidem primò, neminem, credo, latet, quantû se macerarint omnes ferè Anatomici, in perquirenda *liquoris* illius natura, quem sexus sequior non tantum in Statu s. naturaliter sed & præternaturaliter *in flore Mulierû albo*, copiosè profunderè dicitur, quænam ejus origo, quæ officina & per quæ feratur vasâ? Plurimi, cùm manifestis carerent viis, ad occultos & ut loqui amant, *cæcos* confugère meatus, adeoque se turpiter excoecatos fateri malunt, quàm ulteriori perquisitioni insistere. Alii alia quærunt effugia & *ligamenta uteri rotunda* huic muneri alligare satagunt. Verùm neque hi forte sunt, qui rem acu tangunt. Istud quidem certum est, nobiliori eadem, quam ligamentorum munere fungi, neque sine causâ negligentia hæc cujusdam accusat Anatomicos, ipse tamen certi quid determinare non audet FRANC. BAYLE *Tr. de consensu uterico in reliq. partibus*: Propius verò veritati accessisse videtur CASPAR BARTHOLINUS, qui nescio quam primò *glandulam* in brutis non tantum, sed & cùm Florentiæ viveret in muliebri cadavere simile quid observasse sibi visus, anti-quam GALENI sententiam ex Orco revocare non dubitat, Fœminas haud aliter atque Viros suis gaudere *prostatis*, & illas ad urethræ exitum sitas esse tum *Tr. de Diaphragmate*, tum & *Epist. de Ovario Mulierum* sincerè profitetur. Cæterùm cùm abundè constet ipsam urethræ infertionem non tam sub alis, quàm potius 4. vaginæ carunculis positam esse, illa quoque, quæ urethræ munit exitum, sua q. de causâ, cæteris non nihil major videatur, jam nemo non videt, quid sibi velit hæc BARTHO-

LINI

LINI opinio, quæ quidem in tantum à vero non abludit, nisi quòd insufficiens sit partium enumeratio. Non enim una vel altera glandularum tantum humoris imbrem facile plorare poterit, sed totum *glandularum vaginalium* contextum symbolum quoque suum addere inficias ire nemo sustinebit, qui rem penitius consideraverit. Hæc ergo latet fons & scaturigo *liquoris illius genitalis*, qui tantum exercuit Anatomicorum ingenia: Hac enim sive callò sive alia quavis ratione obturata, siccescere penitus solent illæ partes, quas aliàs continuo madore irrigari tam cordatè dictitabat Medicisquæ largum inderisum movebat *Chirurgus ille Giessensis* apud HORSTIUM in *Observ. de Coalitu partium genitalium*. Glandularum nempe munus est secernere, quòd fusè docent WARTHONUS, STENO, GLISSONIUS &c. non nuda saltè & mechanica colaturâ, sed formali insuper alteratione à fermentis cuilibet glandularum speciei specificis. Non enim una liquorum inde scaturentium facies est, sed diversa planè pro diversitate glandularum secernentium. Hircum olent glandularum subaxillarium sudamina, aurium cerumen fellis sapit amaritudinem, sudor falsedinem, urina lixivium, quæ omnia non caloris univocè semper agentis vim, sed altioris puncti transmutatorem vel digitis ostendunt, qui communem sibi ex vasibus arteriosis laticem juxta indolem suam motum & figuram variè alterare, in serum sui generis convertere & per vasâ excretiora in destinatas cavitates dispensare novit.

Cæterum, quamvis materiæ intuitu *liquor* hic ferè participet cum Virorum spermate, neutiquam tamen ejusdem eum excellentiæ esse dici potest. Divinius quid latet in semine masculino, generationis nempe principium & quoddam Archei centrum, quod de *liquore muliebri* pronunciarinequit, cum ne quidem feminis nomen tueatur, sed omnium Medicorum consensu eò tantum destinatus sit, ut sublestum generationis negotium quoddam inde mollimentum & illecebrarum argumentum habeat. Ipsam enim alma mater

Natura sibi sat suffena est ad fabricandam sufficientem voluptati materiam, ut ne utiquam opus sit perditis illis artibus (siquidem artes nominanda sunt vana quævis hominum ludibria) quas quidam Veneris Proscholi protervè profitentur, sicut inter Antiquos OVIDIUS, AUSONIUS & Poëtarum alii, quibus cum Pictoribus quicquid impunè licet, justo sæpe liberius locuti sunt, eò tamen lasciviæ non devenerunt ac effrontes eorum sequaces, quos inter agmen ducit famosus olim ARETINUS Atheus, qui cum suo coætaneo POGGIO author quoque audit maledicti illius & quotquot Solem unquam videre omnium pessimi libri : *De Tribus Impostoribus Mundi*, cujus vel nomen horret mecum quivis verè Christianus. Hic lasciva hujusmodi Veneris mysteria & ut TERENCEIUS abusive loquitur, *artis meretriciæ præcepta*, Italico sermone, (nisi memoria fallit,) evulgare non erubuit, quæ ipsa verò vel ex solo Authoris nomine, tanquam ex ungue Leonem quivis judicare poterit. Hunc tamen & alius imitatus est, qui paris argumenti librum & ut vocat *Virginum Scholam* Gallico scripsit idiomate, additis insuper desperati ingenii figuris æneis, quæ varia recusæ formâ, maximò hinc inde veneunt pretio: Et sunt ut audio, qui hanc Libitinæ Scholam Germanicè versam Typographorum prælis furtivè offerunt, sed Magistratus in eò erit, ne hæc exterorum toxica Germanos quoque inficiant, ut eorum discant mores

- - *Quos Venus improba vexat.*

Tandem cum ne hoc quidem commentario saturata fuerit voluptuosa Cupidinis Academia, Latium quoque lascivire cœpit & obstetricante ALOYSIÆ SIGEÆ nomine novum de *Arcanis Amoris* partum est enixum, qui cum Tr. Medico *De remedio contra libidinem Mulierum* in Belgio nuper prodiit & paulò post quasi re benè gestâ non sua tantum *augmenta*, sed & nuperrimam *Gallorum versionem* vidit: Liber de cœterò ejusdem cum prioribus notæ, stylò tamen purissimò & elegantissima Latinitate turgidus, ut mirer ego Virum adeo celebrem,

N n n

brem,

brem, cuius nomini jam parco, mellitissimæ Suadæ suæ feudum tam malè locasse, nec pertimuisse illius Domini iudicium, cui aliquando omnes de quovis vanè locato verbo rationem reddere tenebuntur. Imo sunt & alia hujus farinae monumenta, seu, ut verius dicam, mundi apostemata, quæ datâ operâ reticeo. Optandum enim, ne priora quidem innotuissent unquam & tantùm non totum contagio suo tetigissent orbem: Quin laudandus omninò est quorundam magistratum rigor, qui hujus sortis impietates vel igni vel Fisco, Jctorum idolo, sacras esse jubent. At verò semper aliquid hæret multumque zizanii remanet, quod tandem clanculum serpendo crescit: Nec inde facile jacturam ferunt Bibliopolarum officinæ, qui id quod reliquum erat, non decuplo sed centuplo distrahere norunt idque magna cum gratia. Novi enim quosdam, qui supra tactam Virginum Scholam tanto redemerant pretio, quò integram sibi bibliothecam comparant alii studiis suis sufficientissimam. Hunc verò ut plurimum exinde fructum ferunt, ut magnò quidem nominis & existimationis naufragio *viva* postmodum malè sanæ curiositatis ferant testimonia, tanti poenitere quis emet? Eò verò nunc redeo unde paululum digressus eram. Et cum jam abundè constet *glandulas nostras vaginales* œconomix genitali & humani generis propagationi inservire, unius autem rei plures sint subinde fines, nullus dubito quin & aliis eadem usibus destinatæ sint. Postquam enim ob primum Adami lapsum ex justissima DEI maledictione & hoc pœnæ genus sexui sequiori dictatum sit, ut in dolore ventris sui parturire debeat, hinc natura de variis ejus lenociniis sollicita non tantum humores in animò contentos tanquam præcursores quosdam partui præmittit, sed & ipse forte foetus in transitu pressione sua ex his quoque *glandulis* lentorem quandam emungere solet, quò vias magis lubricas superare queat, ut jam plura taceam. Hæc enim sunt potiora, quam *racemi vaginales* hæctenus promissere commoda. At verò nec ab omni

noxa

- Amnio

noxa sunt immunes, sed & suos patiuntur manes. Ita enim est: Juncta spina rosas nec quicquam ea gaudet dulcedine, quæ non in simul quadam temperata sit amaritudine, cum vel nectarinus sacchari dulcor tantæ potentia acorem in sinu suo fovent, qui non primò saltem attractu ditiorem dentes in nigrorem corroderet, sed varias insuper in corporis penetralibus turbas dare solet. Quin ergò id commune habent cum reliquis C. H. partibus, ut & variis infestentur morbis, imò longè pluribus. Nam si verum est HELMONTII sancitum: *Mulieres omnem bis pati morbum*, id certè utero ejusque partibus ascribendum erit. Cum enim multa ejus substantia glandulosa sit, quid mirum, si & eis, queis glandulæ ob laxiorem sui structuram obruuntur morbis, obnoxius sæpe fiat? variis nimirum *catarrhis, lymphæ effusionibus, stagnationibus, corruptionibus* &c. ita quidem ut nulla fere sit uteri labe, in qua non aliquid *catarrhosi* subsit. Speciatim verò *racemi nostri vaginales* verùs nidus atque focus sunt, in quo *Morbona muliebris* tragœdias suas variè ludit, exceptâ saltem menstruorum œconomia, in qua tamen & suas sæpe vices obeunt. Quodsi enim liquor inibi generatus quovis modò abundet, neque tamen in cœlibatus statu excerni sufficienter possit, turgescencia sua virgines miserabiles aliasque in tristi orbitatis statu viventes viduas juniores variè vexare & si SENECAE verbis dicere fas est, *quodam cum dolore delectare solet*. Hinc enim illæ lachrymæ: *Tentigo* scilicet, *furor uterinus, clitoridis insania, insomnia Venerea* & inde scaturientes *pollutiones nocturnæ* aliaque tanquam è fonte suo manare solent; imò, si vel copiosior vel justo ferosior glandulas hæc nimio suo pondere inundaverit, hæc in æquilibrio suo & statione contineri nesciæ extus erumpere fictumque illum & Eruditus dudum explosum *uteri prolapsum* mentiri solent. Quodsi verò ulteriorem corruptionis notam subeat, suæque fracedinis fermento M. S. crasin perturbet, tandem *Chlorosin* seu *febrem Virginum albam* eniti quoque solet, quâ non omnia modò viscerum fermenta, sed

totus in super corporis habitus in tantum alteratur, ut cada-
verum instar palleant & incantamenti sæpe schemate fallere
soleant: Nec admirationem meretur hæc p. n. corporis alte-
ratio, cum & in statu s. n. sub primis pubertatis annis insignis
plane mutatio fiat, mammae turgescunt, vires succrescunt to-
tusque corporis habitus floridior redditur; hinc illæ sæpe vir-
gines, quæ magis turgent virtute genitrali cæteris sunt elegan-
tiores, dummodo simus qui fuimus Troes.

Præter vero ea *sexcenta* quoque *Hippocratica* variosque
sapores morbosos induit liquor hic, ponticum, acerbum, sal-
sum & qui glandulosæ substantiæ insensibilissimus est, *acidum*,
hinc varii partium illarum *pruritus*, *excoriationes*, *spasmi* & ipsa
sæpe passio hysterica his in glandulis furere, atque reliquas non
abdominis modo sed & præcordiorum, imo τὸ ἐν κεφαλῇ quo-
que partes in consensuales convulsiones rapere solet, non,
quod quidam inde *vapores* surgant ut antiquata nunc GALE-
NI dogmata ferunt, qui, prout q. HELMONTIUS ludit, illis
quaquaversum penetrandi quendam *seilicet solum conductum* dare
novit; Sed id admirabili fit nervorum textura & crispaturâ
plexus mesenterici magni, unde ramos suos mutuatur ipse ute-
rus, quod ex elegantibus WILLISII *Tabulis* cuivis innotescere
debet. Etsi verò passio Hysterica ut plurimum suas in primis
viis sedes habeat ipsique viri similia hinc patiantur tormina,
negandum tamen non est, eam in uteri quoque substantia
glandulosa sæpissime primas radices agere, idque tum potissi-
mum, si frigori extus irruenti id acceptum ferat. Si enim
quidquam est, quod glandulis inimicum, id certè *frigus est*,
cujus tamen causas hactenus neglexere Physici, ii præprimis,
qui manifestis illud qualitatibus annumerare non dubitant,
cum aliis magnetis actio adeò occulta non sit, quàm vera causa
frigoris. Privativum quid esse, credat Judæus Apella: Cer-
tè vel rustici nostri hanc ridebunt sententiam, qui nil a que
magis, quam realem auræ Hasliacæ carnificinam pertimescere
solent. Sublimius quid subodorantur Recentiores Philosophi
experi-

experimentales mixturis suis frigorificis , non tamen omnes forte difficultates superatæ penitus sunt.

Quicquid sit, hoc certum est, id quovis modò ab extra susceptum M. S. & lympham ita disponere , ut coagulum promptius subeant & quendam acorem contrahant, qui nervosis locis adeo est infestus , ut HELMONTIUS suspiriis suis Scholas (fallor tamen si non in vanum hæctenus) dudum repleverit, *nesciunt*, inquit, *ab nesciunt! acidum venis hostile.* Hinc pessimè agitur cum sexu sequiori, quòd non paulò melius se contra externas aëris muniat injurias. Tantum enim abest, ut togis ad terram largè demissis auræ cuniculos subterfugiant, ut potius nihil minus. Quin fortior est aëris per inferiora *latus elater*, cum ab incumbente desuper atmosphæra continuo prematur, sicut id Illustris BOYLE aliiq̃ue eleganter ostenderunt & quotidiana in furnis ahemiis experientia ad oculum demonstrari potest. Hinc fortè sanitati suæ magis consulerent tenerioris texturæ Veneres, si novissimi usus subligaculis & femoralibus subtus se munirent, quorum utilitatem non sât deprædicare possunt. Matronæ castra sequentes, quas alibi aulica quoque Gynæcæa generosè imitantur. Ultima tandem eaq̃ue pessima *liquoris seminalis* corruptio est in affectu si quis alius nauseoso, *fluore mulierum albo*, qui glandulis his magis proprius & revera nihil aliud est, quàm quædam *uteri coryza*, ex continuo humoris nutritii abscessu & foetidissima in *glandulis vaginalibus* corruptione propullulans. Neq; mirum videri debebat iis , qui veterem Humoristarum Adamum exuere sive nolunt sive nesciunt, unde tanta excrementorum copia hinc scaturire queat? Fur enim est Tyrannus ille morbosus, in partibus glandulosis stabulans, qui non vicinas modò, sed omnes insimul C. H. partes suo defraudans nutrimento in putrida hæc liquamina præcipitat. Ostendit id habitus corporis, oculi concidunt, malæ labascunt cæteraq̃ue membra solito graciliora fiunt, quod vel mulierculis apparet, quando suum exinde dolorem & commiserationem testaturæ

dicunt: *Sy mein liebe Frau Gevatterin / wie seht ihr so spitz aus & ihr sehet so schmah! / als wann ihr eben aus dem Grab getrochen wäret.* Hinc quoque est, quod affectui huic tandem jungatur quædam cachexia, quatenus nutrimento suo defraudata viscera fatiscunt, eorumq; fermenta vitalia quandam patiuntur ecclipsin, imprimis stomachus, qui foco carens & igne cibos nec subigere nec volatilifare novit, seu in putridam convertit mucilaginem, quæ nullibi correcta ut inutile venarum pondus quâ data porta ruit. Exasperantur hæc omnia, si liquor hic malignitatem quovis modo contrahat & *aciditatem corrosivam induat, in Lue sc. Veneræâ*, ad cuius nomen quoque nauseant & tremunt Germani, quamvis Galli eandem non multum pertimescant, quod constat ex historia, quam Personatus ille WIGANDUS *in eleg. sua de Itineribus Philiatorum German. Diss. I.* de quodam Regis Galliarum Legato, Viennæ perfecta Lue graviter decumbente, refert, qui, cum Medici morbi nomen diu modestè reticerent, ipse tamen forte perciperet, quem hospitem intus foveat, omnem tristitiam exuens ad quosdam à latere sibi stantes Nobiles dixit: *Messieurs, j'avois bien mal, & je ne savois pas quelle maladie c'estoit, en fin i'ay trouvé un honeste homme, qui m'a dit, que ce n'est autre chose que le mal de Naples & j'en suis bien aise, que ce n'est que cela.* Revera tamen morbus est & ægro & Medico sat molestus, cuius primarius nidus atque focus sunt *hæ glandule vaginales*. Hinc sibi caveant ii, qui cum Marte adultero stationem suam & conscientiam deserentes in Veneris castris stipendia quærunt, neque fidant scrofis illis foetidissimis è Patipharis familia oriundis, quæ leprosa suæ pellis puritatem mentientes, ad autopsiam sæpe provocant; quamvis enim primâ facie omnia salva videantur, latet tamen anguis sub herba & in abscondito fuit *acidum illud malignum*, tantæ corrosivitatis, ut & carnes & ipsa, substantiæ quasi durioris, ossa penitus erodere valeat, id quod tamen non huic modò, sed & aliis affectibus *podagra, Epilepsie &c.* commune esse *alibi* probatum dedi & ad oculum olim ostendit publica quæ-

quædam Epileptici Anatome, quæ ante sexennium heic administrata fuit: Hujus enim ossa pariter & viscera acidi hujus penetrantiam variè experta erant, imprimis verò stomachus, cujus tunicæ ad unam omnes, non procul à superiori orificio, nævis plurimis atro purpureis defœdata, in putridum plane & mucosum liquamen corrosæ erant, adeo ut ad levissimum etiam contactum disrumperentur penitus omniaque contenta extus diffluerent, cujus rei testes appello, quotquot eadem actui interfuere: *Veneri* sumpti suspicio erat, nullum verò in corpore vivo indicium. Non dubitavi hinc primariam caduci sedem fuisse, cerebrum enim in cujus sectione quærebatur mali causa, omnino immune erat & sano prorsus simile. Et hinc forte est, quod Antiqui Epilepsiæ causam *venenum* dixerint. Notum enim est venena sua in primis viis primùm deponere spicula easque variè aggredi, quod escharam communis illis, sat probare videtur. Sic *venenum* pestilentiale & contagia febrium malignarum ventriculo escharam impressisse hinc inde testantur CASUISTÆ: *Cicuta* quoque quam duo illi Gregarii Austriaci Philippopoli pro cicutaria sua Patriâ in acetario comederant, in stomacho sui vestigia reliquisse ex eorum anatome Magn. Excellentiæ Tuæ adhuc constabit, cui similem penitus casum lego apud KIRCHERUM *in Scrutinio Pestis*. Omnia tandem ea, quæ circa novam hanc *Morborum Muliebrium* ætiologiam hæcenus dixi, confirmant & illa quæ pro *cura* eorundem militant, remedia, eò unicè collimantia, quò vel liquoris seminalis *redundantiam*, vel corrosivam ejus *aciditatem* corrigant & cohibeant. Præter enim *universalia* & *Martialium* subinde curam opem ferunt omnia, quæ ex *alcalium* sunt profapia, atque sale urinoso seu fixo seu volatili eoque vel manifesto vel occulto turgida sunt; Tum & omnia *balsamica catarrhalia*, myrrha, camphora, succinum: Hinc antiquas inter compositiones tam masculè sese gerunt *trochisci de carabe* in omnibus uteri fluoribus catarrhosis & gonorrhæis, quamvis & *opium* suas inibi partes

partes quoque agat, divinum planè remedii genus, tantæ præstantiæ, ut Felicissimus SYLVIUS dixisse feratur, *malle se carere Praxi quam opiatis.* Quin & Generosus HELMONTIUS *felicem æstumat agrum, cujus Medicus auxiliator noverit separare lethalia è papavere, retento auxilio.*

Imò verò felicem Medicum, qui justo tempore numero & mensurâ illud applicare novit! id quod fit observando regulam modo laudati Viri: *Opiata non somnum inducant, sed saltem recessum alimentarii liquoris cokibeant:* Ita enim non tantùm in serosis fluoribus, sed & omnis generis *hemorrhagiis* mira præstare, experientia toto die loquitur. Equidem multos ex nimia sanguinis profusione jam agonizantes *opio* quasi incantamento quodam convaluisse ipse memini. Sic cum Philippi ad huc degerem, Cubicularium Generosiss. Domini Villani, Supremi Stationum Magistri, Magnif. Tuæ forte non ignoti, ex immani ejusmodi *narium hæmorrhagia* purpuream jam stillantem animam intra sesquihorium restitui & quidem paucis opii granis. Hæc quoque Hortulani Academici, boni nostri HENRICI conjux *uteri hæmorrhagiis* sæpe obnoxia, graviter nuper decumbebat. Postquam verò adstringentibus variis, ligaturis, armillisque corallatis & ipso porcorum zibetho in vanum diu fatigata fuerat, maritus tandem noctu me conveniens suam mihi calamitatem referebat: Periculum in mora erat, quare misturam ei dedi ad SYLVII mentem ex subcontrariis, oc. cancr. cor. rub. acet. vin. acerrim. c. laud. op. competentibus vehic. dilatata, & manè res omnis in salvo erat. Quin eodem fere remedio in vicina nobis Imperiali Fridbergensi Puerperam ex *nimio lochiorum fluxu* periculosè syncopizantem extemplo revixisse, ex sincera Dn. Medici relatione refero. Et quis ignorat, quid non præstet in omni generis doloribus citò tutò & jucundè sopiendis? Hinc profecto non est de nihilo B. Dn. LUDOVICI, quando *in utilissima sua de Pharmacia Disp. I. aque multos obmeticulosam opiatorum & emeticorum intermissionem, quam empiricorum manu occubuisse*

Sed

Sed abunde forte de profundis opii opibus, cum quò in effectu conspirat *crocus* non pulmonum saltem sed & uteri anima. In Gonorrhæis incomparabilis est *balsamus de copriba*, de quo fusè *rerum Indicarum Scriptores*: A COSTA, BENZO, BONTIUS, CLEYERUS, KIRCHERUS, LAETIUS, LINSCHOTTUS, MARCGRAVIUS, MARTINUS MARTINII, NEUHOFIUS, PISO, RECCHI & qui omnium ferè compendium est Virque multorum laborum ERASMUS FRANCISCI. De *castoreo* variisq; ejus preparatis res pariter certa est, quamvis illud Castoris testes neutiquam esse Recentiorum *itineraria* testentur. Sic *Luem Venerèam* radicitus extirpat Mercur. lupus acidorum insatiabilis, totam verò curæ historiam mea non capit epistola. Experiuntur indies incomparabilem Magnif. Tuæ felicitatem & in eâ curandi methodum Officiales Cæsarei, cujus oculatus ego testis sum. Porro nec ignota sunt *vegetabilia* varia utero sacra, omnia sale alcalino volatili turgida, quæ non varia modò dant Decocta & Infusa, sed & *Externe* non omnino incongrua sunt, sive jam sub *cataplasmatibus* forma immediate abdomini vel externo uteri orificio applicentur, cum *sibligaculo* illo *uterino* & plus quàm pudicitia cingulo, cujus iconem habet SCULTEIUS in *Armamentario Chirurgico*: sive *balnea* varia & *inseffus* inde parentur, perinde est. Nescio tamen annon omnibus iis palmam eripiat urinosissimus spirit. salis armon. per ligneum GLAUBERI tubulum subtus adhibitus, in cujus defectu, felici olim successu matronæ difficulter menstruanti commendavi phiolam longioris colli circa asperas extremitates lacca Hispanica linteisque munitam & carbonibus ardentibus impositam: Hocque magis conveniet si vapor ejusmodi spirituosus profundius in uteri concamerationem penetrare debeat: Quod si tamen certò constiterit vitium in *gland. vaginalibus* hæere suffitus subtus exceptus, forte utilior erit v. g. ex mixtura salis arm. cum cin. clavell. sale tartari vel calc. viv. it. ex liquorib. variis scoriis ferri candentibus infusis, aut etiam lixivio scoriarum Reg. antimon.

quod ob copiosum alcali in uteri affectibus nobile plane est remedium. Tandem & Diætæ œconomia suum addidit calculum, quæ in omnibus *mulierum morbis* nil æque vetare vel vitare debet ac *salsa nimis & acida*. Aliàs verò in statu s. n. non tam *qualitas* quam ciborum *quantitas* peccare solet: Nec perpetua est nonnullorum regula: *Qualis cibus, talis chylus &c.* Ineffabilis enim est stomachi alteratio, quæ in sanis ex durissimæ notæ cibus, optimum quoque chylum gignere valet. *Potus* easdem subit leges. *Vinum* tamen est *divinum*, imprimis generosum & illud, quod tritissimum ITALIS proverbium in deliciis habet: *Il vino puro &c.* Hæc tamen cautione ut PAULINO non vero MORE PALATINO propinetur.

Hæcerant, VIR MAGNIFICE, quæ Tuam nunc censuram subire desiderant. Plura addidisse neque licuit neque libuit, ne vel epistolæ, vel verecundiæ limites excessisse videar. Quod si jam hæc talia sint, quæ, si non assensum, saltem conspectum abs Tua Magnifica Excell. mereantur, esset equidem de quo mihi gratularer. Sin vero ne hoc quidem, sat me fecisse putabo, si meum quo Magnif. Tuam hætenus veneror animum fusius explicavero, qui magnam vitæ meæ partem eò locare amo, quo Viris viva validaque doctrina conspicuis placere semper & inservire studeam. VALEAT interim Magnifica

Tua Excellentia & cum Splendidissima sua Familia *felix*
semper & ex votò

V I V A T!

HISTORICA
RELATIO
Uteri duplicis in foemina obser-
vati, Mr. Dionis, Chirurgi Regii
Parisiensis,
Ex Gall. in Lat. versa.

HISTORIA ANATOMICA.

Mulier quædam 20. annorum, secundo Conjugii mense gravida facta primò, quia menses, non tamen quantitate solitâ fluebant, dubitavit de imprægnatione: sed cum ubera dolerent, vomitus crebri secuti, appetitus inordinati, & fastidia frequentiora adessent, dubium omne cessavit: in primis, cum post mensem quartum & dimidium infantis motum sentiret, quinto mense menstrua fluere desiére, & materiæ serosæ quid successit; tunc & corpore crassior apparebat, & crebrius motum embryi sentiebat, nisi quod ille in solo latere sinistro, & loco cæteris altiore motum ejus senserit. Anno 1681. 5. Junii subitò ingenti ventris dolore per tres aut quatuor horas ita vehementi correpta fuit, ut instantem omnes abortum metuerent. Post duodecimum diem horâ VIII. vespertinâ, tam violentos sensit dolores, ut foeminæ clamoribus ejus accitæ illam præ dolore incurvatam prorsus & inter vomendi conatus invenerint. Lecto decumbens omnia, quæ ore assumserat, rejecit: Chirurgus quidam aulicus illi vicinus remedia omnis generis, quæ videbantur utilia, ei obtulit: sed hisce nil proficientibus supervenère convulsiones cum tanto extremarum partium frigore, ut calorem iis reddere fuerit impossibile. Hæc Symptomata ad V. usq; matutinam durarunt, ut misella interim singulis debilior momentis reddita non absque insigni difficultate respiraret: tandem ventre palam crescente in sedili consedit, ubi post

quadrantem horæ expiravit. Paulò post obitum illius Chirurgus, qui vivam tractaverat, in corpore mortuo Casaream tentavit operationem, ut infantem vel vivum servaret, vel baptismo maturum foetum non privaret. Rumor rei gestæ per aulam percrebuit: Regina & Domina Delphina mihi in mandatis, ut corpus illud exenterarem, dedere, ad inveniendam mortis tam subitanæ causam. Omnibus igitur necessariis statim ritè dispositis, ut eadem horâ, quam Dn. Daquinus, Summus Regis Archiater, & Dn. Fagon, Summus Reginae Archiater, qui præsentem esse volebant, constituerunt, paratus essem. Dn. Felix, Supremus Regis Chirurgus eo die Parisiis erat; Dn. David verò, Supremus Reginae Chirurgus eâ de re monitus non comparuit. Domini Archiatri cum venissent, incepti operationem more solito: Cùm incidissem tegumenta, musculos & peritonæum, partes vidi contentas, & primò quidem, quod oculis se nostris obtulit, infans fuit, super intestinis incumbens, annexus etiamnum chordâ suâ umbilicali secundinis suis, natabatque in magnâ sanguinis quantitate, qui totam ventris capacitatem impleverat. Cum infantem exemissem, & partem secundinarum loco, unde exierant, adhuc adhærentem separassem, omniaque in pelvim imposuissem, multos sanguinis grumos sustuli, quorum quidam membranis placenta adhærebant, quos eidem pelvi imposui. Post omnem sanguinem spongiâ exhaustum, ut singulas partes accuratiùs examinare possem, nihil inveni in Epiploco, Stomacho, Intestinis, Jecore & Renibus singulare: Lien autem in complures separatus erat lobos. Postea cum intestina in superiorem abdominis partem impulissem, vidi corpus figuræ rotundæ, proportionem respondens magnitudini infantis, quod cavitas esse matricis videbatur: & iste quidem erat locus infantis, unde egressus fuit, hospitium. Sed pars ea erat redundans, sita in latere sinistro, ab ordinario & vero utero transversorum digitorum duorum spatio distans: & in parte suâ laterali

rali sinistra omnia habebat, quæ cavitati matricis ordinariæ ad-
hærere solent; nempe vasa spermatica, testiculum unum, cor-
nu sive tubam unam ligamentum latum & rotundum. Cum
verò partes easdem in parte dextrâ corporis hujus non inve-
nirem, ulterius in eas inquisivi. Adhærebant illæ corpori
paulò, quàm præcedens, minori, in medio sito hypogastrio,
versus dextram regionem, figurâ simili cavitati uteri, nisi quod
crassior erat, & longior, quàm in statu suo naturali esse solet.
Et hæc quidem verè erat cavitas uteri, quem Dominis Archia-
tris ostendi. Atque illi quidem non minùs quàm ego mirati
sunt, duas omninò similes cavitatis uteri partes reperiri, cum
hac solâ differentiâ, quod sinisterior similis esset cavitati ex-
tensæ, quæ infantem continuit; altera autem cavitas in sua
conveniente magnitudine constituta; atque ita duo ista cor-
pora continua erant collo matricis.

Cupidus autem cognoscendi, quænam ex duobus natura-
lis aut abundans esset; vesicam dexteri, & incisionem secun-
dum longitudinem institui, & quidem versus partem superio-
rem & internam vaginæ, per quam orificium internum uteri
patuit, quod clausum quidem fuit, sed non tam arctè, quàm
in gravidis aliàs esse solet. Continuavi deinde incisionem ver-
sus cavitatem uteri, cujus totam longitudinem resecto orificio
interno aperui. Erat in hac cavitate mola magnitudine ovi
minoris, cujus membranæ parùm solidæ facilè rumpebantur;
omnes autem glandulis globosis refertæ erant, diversæ tamen
magnitudinis, quarum maxima pisum parvum non supera-
bat. Orificium internum uteri impeditum & quasi obstru-
ctum erat, materiâ mucilaginosâ, admodum siccâ & subflava.
Cum molam illam quæ totam uteri capacitatem impleverat,
sustulissèm, facilè foramen cornu dextri videri potuit, quod
ibidem patebat.

Resta-

Restabat, ut exploraremus, an duo ista corpora invicem communicarent. Quod ut indagaremus, incidi primum corpus, in quo jacuerat infans; inde à parte ejus superiore, usque ad locum, in quo annexum erat collo matricis: non reperimus ullum meatum considerabilem, nec exitum quidem in orificium internum, neque in vaginam. Id nobis clarè demonstravit, quod ex 2. cavitatibus dextra, in qua mola fuit, naturalis esset; sinistra autem in qua infans, non naturalis & abundans.

Cum autem impossibile esset, in tantâ temporis brevitate, quæ exenterationi cadaveris communiter solet impendi, accuratè omnia ea examinare, quæ singularia inibi reperiuntur, ea solemus exempta ex corpore & ablata seorsim dissecare cum otio, & partes etiam minutissimas investigare. Consultum itaque duximus idem hic agere, & exemi duo ista corpora collo matricis annexa, cum vesicâ, testiculis, cornibus, parte vasorum spermaticorum & ligamentis, quæ omnia mantili involuta in ædes meas deportari jussi.

Continuavi deinde dissectionem pectoris, & sublato sternone inveni pulmones costis adhærentes; aperui etiam cordis ventriculos; in dextro non naturale erat corpus, quod sæpè invenitur, & polypus cordis dicitur, qui totam occupabat auriculam, & 5. vel 6. unciarum longitudine in venam cavam intrabat. Similem invenimus in ventriculo sinistro, sed mediâ parte minorem. Cùm verò Dominis Archiatri non fuerat visum dissecare caput; partes omnes in pristinum reposui locum, & pellem more consueto iterum confui.

Vespere in ædibus meis operam impendi accuratiorem, pro uteri dissectione, ita tamen, ne nimium eundem discinderem; volui enim illum, quam possem, integrum servare ut depingi posset.

Die sequenti Regina mandabat, ut uterum ad eam portarem; erat autem tunc apud Delphinam. Tàm curiosa autem ipsa fuit regina, ut satis diu consideraret istum uterum.

Domini Daquin & Fagon suas de eo sententias Reginae, Ducissæ Aurelianensi & aliis nonnullis foeminis illustribus aperuerunt. Post meridiem Reginae nomine mihi mandatum fuit, ut uterum istum denuò ipsi adferrem; & tunc quidem in cubiculo suo erat, cum unâ solâ foemina. Regina itidem non, ut cæteræ mulieres à demonstrationibus Anatomicis abhorret: Tanto siquidem Illa me honore dignata fuit, ut sæpiùs Illi diversas animantium partes dissectas exhibuerim. Et hæc est historia fidelis eorum, quæ acciderunt circa mortem foeminæ illius, & circa exenterationem corporis, quam institui.

Antequam de tabulis agam, quinque vel sex observationes essentielles & oppidò necessarias subjungendas duxi.

1. Foeminam illam circa 4. imprægnationis mensem sensisse ægritudinem, quæ ad mortem usque duravit, quæque augebatur indies; in latere dextro cubare non poterat, sed quàm primùm ita decumberet, dolores sentiebat intolerabiles, ita ut in lipothymiam quandoque incurreret.

2. Dolores violentos, quibus vexata fuit, ab VIII. vespertinâ usque ad V. matutinam diei sequentis, quâ expiravit, non fuisse continuos, ut solent esse, qui à materia in intestinis hærente proveniunt, sed interrupti erant & per intervalla, ut solent esse uterini. Dolores illi in renibus oriebantur, & ad inferiora tendebant, ut fieri solet in foeminis ex partu laborantibus, cum hac tamen differentiâ, quod nihil ex matrice profuebat.

3. Notanda est grumorum sanguinis, qui in cavitate ventris fuere, natura: erant autem valde solidi, colore atro, nec sàmfacile frangebantur, quàm illi, qui ex sanguine nuper ex-

travasato concreverunt; sed talem habebant soliditatem, quam illis à quibus serositas omnis temporis tractu separata, quibus nil nisi fibræ nigerrimæ & spississimæ restant.

4. Observandum porrò est, aperturam illam, quæ inventa est in eo corpore, quo infans conclusus erat, nullo instrumento, sed violentâ disruptione factam fuisse, sicut ex tabulis patet: Nam alioquin duo labia partis, scissæ æqualia essent; cum hîc planè sint dilacerata. Complures partes membranarum in filamentorum morem, quæ è circumferentiâ aperturæ istius propendent, satis clarè notant violentiam, quam pars ista, cum rumperetur passâ fuit. Dnn. Archiatri probè consideratâ ista aperturâ communi consensu statuerunt, spontè factam esse; quod etiam confirmatum est à Chirurgo, qui operationem Cæsaream administravit. Is certò, se reliquisse infantem eo in loco, in quo illum invenerat, hoc est, in cavitate ventris super intestina, extra cavitatem, in quâ contentus fuerat, sicut & nos eandem invenimus.

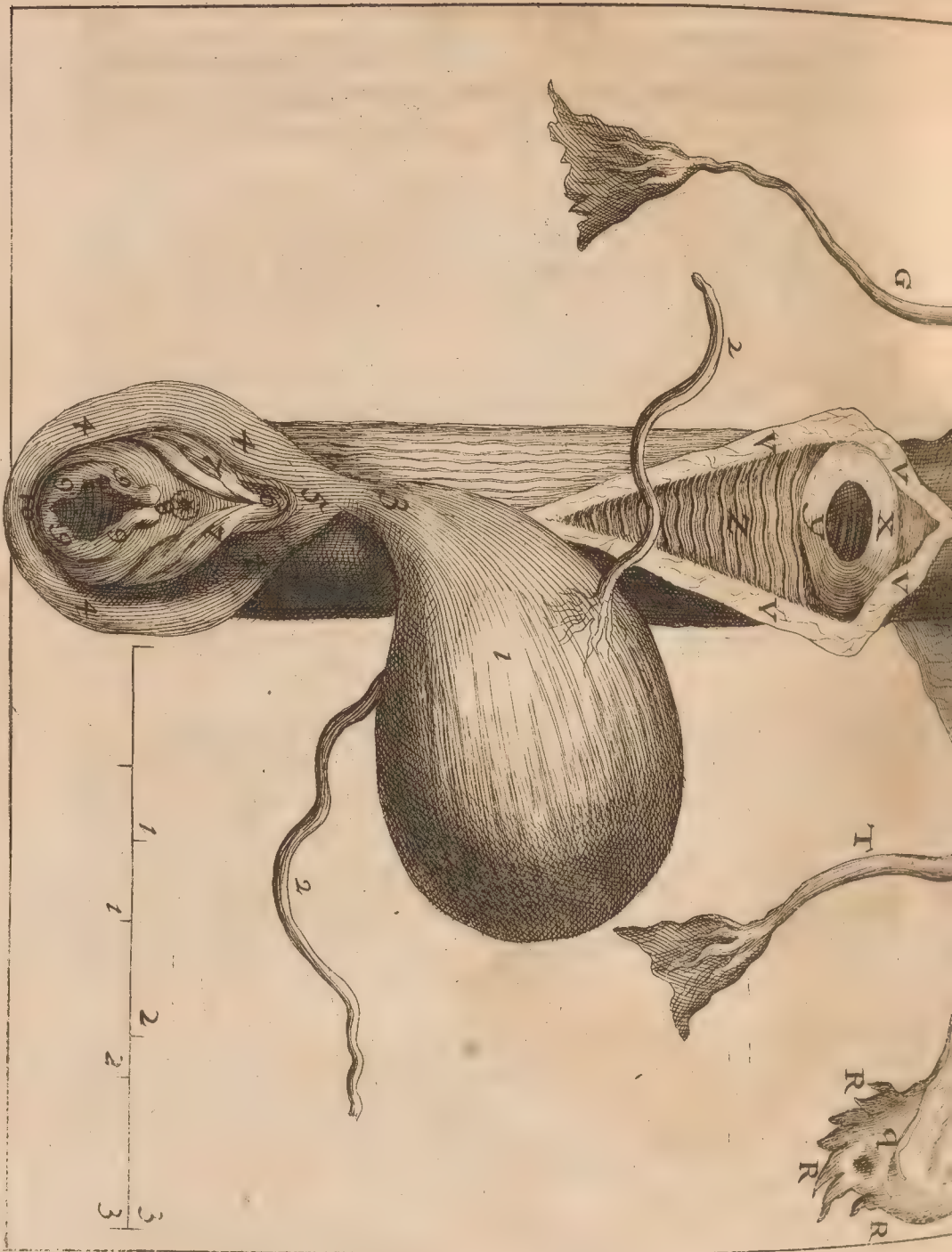
5. Quod necessariò infantem ùltra 15. dies mortuum fuisse credendum est; coloris siquidem erat subfusci & lividi, brachia habebat & crura macilenta & attenuata, atq; nequid dubii superfit, notandum est, epidermida, si modo tangeretur, statim dissolutam digitis adhæsisse. Putridus planè nondum erat; nam embryo in matrice, in loco clauso innatat aquis, quæ muræ loco ipsi sunt, & in matrice minùs corrumpitur integro mense, quàm extra uno die.

6. Tandem & illud observandum est, foeminam istam menses suos stato habuisse tempore, tamdiu, quàm cavitas sinistra sola fuit ab infante occupata. Cavitas enim dextra quippe vacua per vasa sua sanguinem excernebat, qui certo tempore eò deferebatur; sed quàm primùm & ista cavitas à mola fuit obsessa, id, quod contigit inter 4. & 5. mensem imprægnationis,

Append. Mag. Dionis hist. relatio.

TAB. I.

nis, evacuatio ista cessavit. In hac occasione citra tergiversationem admittenda hinc loci erit superfoetatio; quæ in duabus facta cavitatibus fuit separatis: nec mirum videri debet; mola enim in hac dextra nata fuit cavitate, cum facilè intelligi possit, infantem alium inibi potuisse formari, & faciliùs quidem, quàm in sinistra. Sed citra quæstionem & ratiocinationem & verum extitisse infantem in sinistra matricis, quæ superflua erat, cavitate certum est, & dextram, quæ naturalis erat, molam occupatam fuisse.

Post veram hanc quàm exhibui narrationem, de iis quæ in hac Anatomicâ accidere dissectione, & post observationes, quas utiles & necessarias credidi, ad perfectam ejus intelligentiam inspectio tabularum rei totius ideam Lectori tam claram poterit dare, quàm si ipse oculatus ad fuisset testis. Duas sculpi curavi, 1. Matricem extraordinariam exhibet, sicuti ea sita erat in corpore. 2. Eandem ostendit, uti erat, cum ex eodem fuerat exempta. Prima matricem hanc eadem magnitudine & crassitie refert, cui nihil neque addidi, neque subtraxi, præter incisionem in longitudinem quam feci in partem superiorem & profundam vaginæ, ad ostendendum orificium internum, quod equidem dispositionem naturalem istarum partium non immutat.

Sciat B. L. minorem nostræ exhibita iconis magnitudinem, à majore originali discrepare; cujus differentiam Scala in ære apposita rite docebit.

Explicatio Tabule primæ.

A A. Arteria & vena spermatica dextra.

B. Testiculus.

C. Tuba.

D. Ejus orificium.

EEE. Pars abrupta.

F. Ligamentum latum.

Ppp 2

G. Liga-

- G. Ligamentum rotundum.
 H. Cavitas naturalis matricis.
 I. Connexio cavitatis matricis naturalis cum
 spuria.
 K. Cavitas spuria matricis.
 L. Apertura per quam infans exiit.
 MMM. Multae partes in filamentorum forma,
 quae testantur hanc cavitationem ruptam fuisse.
 NN. Arteria & vena spermatica sinistra.
 O. Testiculus.
 P. Tuba.
 Q. Ejus apertura.
 RRR. Pars abrupta.
 SS. Ligamentum latum.
 T. Ligamentum rotundum.
 VVVV. Apertura facta in vagina.
 X. Orificium internum.
 Y. Ejus apertura, quae tam arcte non est clausa, quam
 esse deberet.
 Z. Vagina cum suis rugis.
 1. Vesica.
 2. 2. Ureteres.
 3. Collum vesicae.
 4444. Labia majora.
 5. Præputium clitoridis.
 6. Clitoris.
 7. Nymphæ.
 8. Orificium vesicae.
 9999. Quatuor carunculae myrtiformes.
 10. Pronaum.
 11. Apertura orificii externi.

In secunda tabula sculpi curavi orificium internum &
 cavitatem matricis, apertâ tota sua longitudine. Cavitas
 orificii amplior est, quam esse deberet: continebat enim
 mate-

materiam istam mucilaginosam, induratam, & glutini spisso similem, de qua dixi. Cavitas matricis spatiosior est, quia molam continebat: apertura cornu dextri ibi visibilis est. Nihil observavi, in quo cavitas hæc ab aliis differret matricibus, nisi quòd in parte sinistra non eadem haberet vasa & ligamenta, quæ habebat in dextra. Non situs erat hic uterus in medio hypogastrio, ut naturalis: hoc enim corpus superabundans lateris sinistri, quod infantem continebat, cum majus esset & gravius, dextrum premebat & retrocedere cogebat. Cavitas, quæ infantem complexa est, aperta exhibetur, usque ad locum, quo adhæret fundo matricis, cum quo tamen, nisi per tria aut quatuor vasa valde exigua & tenuia, quæ non nisi postquam multo labore in ea inquisivi, inveni, non aliam habet communicationem. Corpus hujus matricis ex simili constat substantiâ uteri, nempe omnino foliatim compactâ, & infinito pororum numero scatens, qui à parte internâ non penitus ad exteriorem penetrent. Multò autem spissior est parte sui inferiore, quam in superiori, quæ semper diminuitur & tenuissima est eo loco, ubi rupta est. Videntur inibi particulæ quædam placentæ huic cavitati adhuc adhærentes: Stilum delineari curavi in figura, insertum orificio cornu sinistri, quod in hanc cavitatem desinit. Vasa & ligamenta eadem, quæ in altera etiam in hæc reperiuntur cavitare. Ita ut duæ inter se dividant, quod uni soli deberet esse proprium.

Secunda figura molam repræsentat; hæc extraordinaria erat propter ingentem glandularum numerum in membranis ejus adhærentium, & propter substantiam subalbentem & parùm solidam, quæ in aliis rubicunda est, & admodum dura.

In tertiâ tabulæ hujus figurâ infans exhibetur in justâ magnitudine, sicut erat annexus chordâ umbilicali ad secundinas suas, planè quidem dilaceratas, quibus adhærebant adhuc mul-

ti sanguinis grumi, quos indicari curavi, ne neglectæ alicujus
circumstantiæ necessariæ mihi essem conscius.

Explicatio Tabulae secundæ.

- A A. Arteria & vena spermatica dextra.
 B B. Rami ad testiculum abeuntes,
 C C. Qui ad uterum abeunt.
 D D. Rami qui ad fundum matricis tendunt,
 E E. Qui ad collum transeunt.
 F. Arteriola, quæ ligamentum rotundum humectat.
 G. Tuba uteri.
 H. Ejus apertura versus fundum uteri.
 I. Stilus per aperturam transiens,
 sive orificium.
 K. Apertura tubæ versus ventrem.
 L L L. Particulæ dilaceratæ.
 M. Ligamentum latum.
 N. Rotundum.
 O. Cavitas naturalis matricis cum pluribus exiguis
 orificiis probè conspicuis.
 P. Extremitas orificii interni.
 Q. Plures plicæ in longitudine orificii interni, quæ
 retinebant humorem mucilaginosum quo erat
 impletum.
 R. Figura rosam æmulans ad introitum orificii
 interni observata.
 S. Margo orificii interni.
 T. Pars vaginæ.
 V V V V. Incisio facta per longitudinem fundi.
 X. Conjunctio duarum cavitatum.
 Y. Vasa exigua plura, ab uno ad alterum tendentia.
 Z Z Z Z. Ostia dictorum vasorum.
 I I I I. Incisio facta in cavitatem spuriam matricis.
 2. Cavitas, quæ continuit infantem.

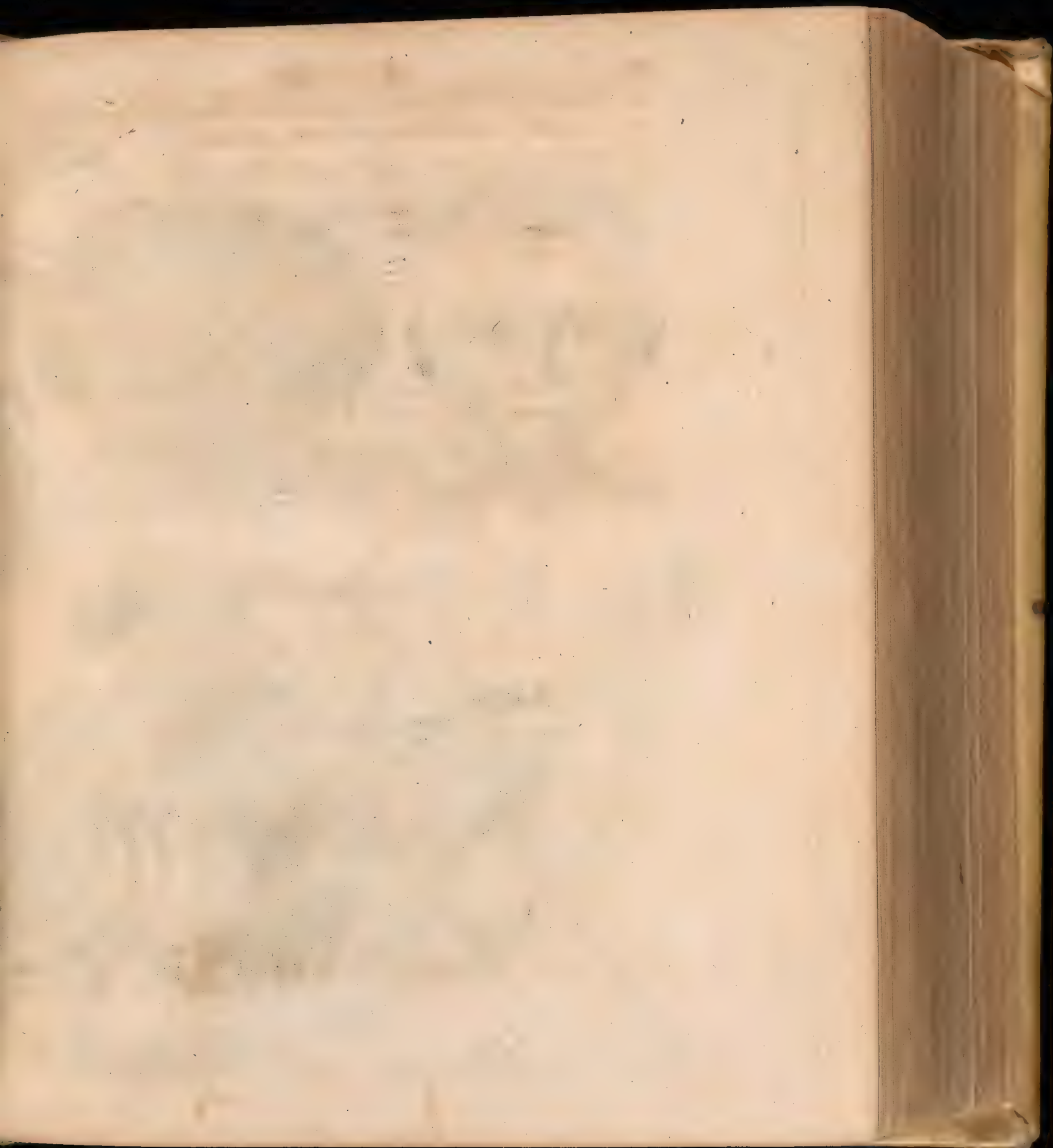

Fig. III.

Fig. II.

Dec. II. Annus

TAB. II.

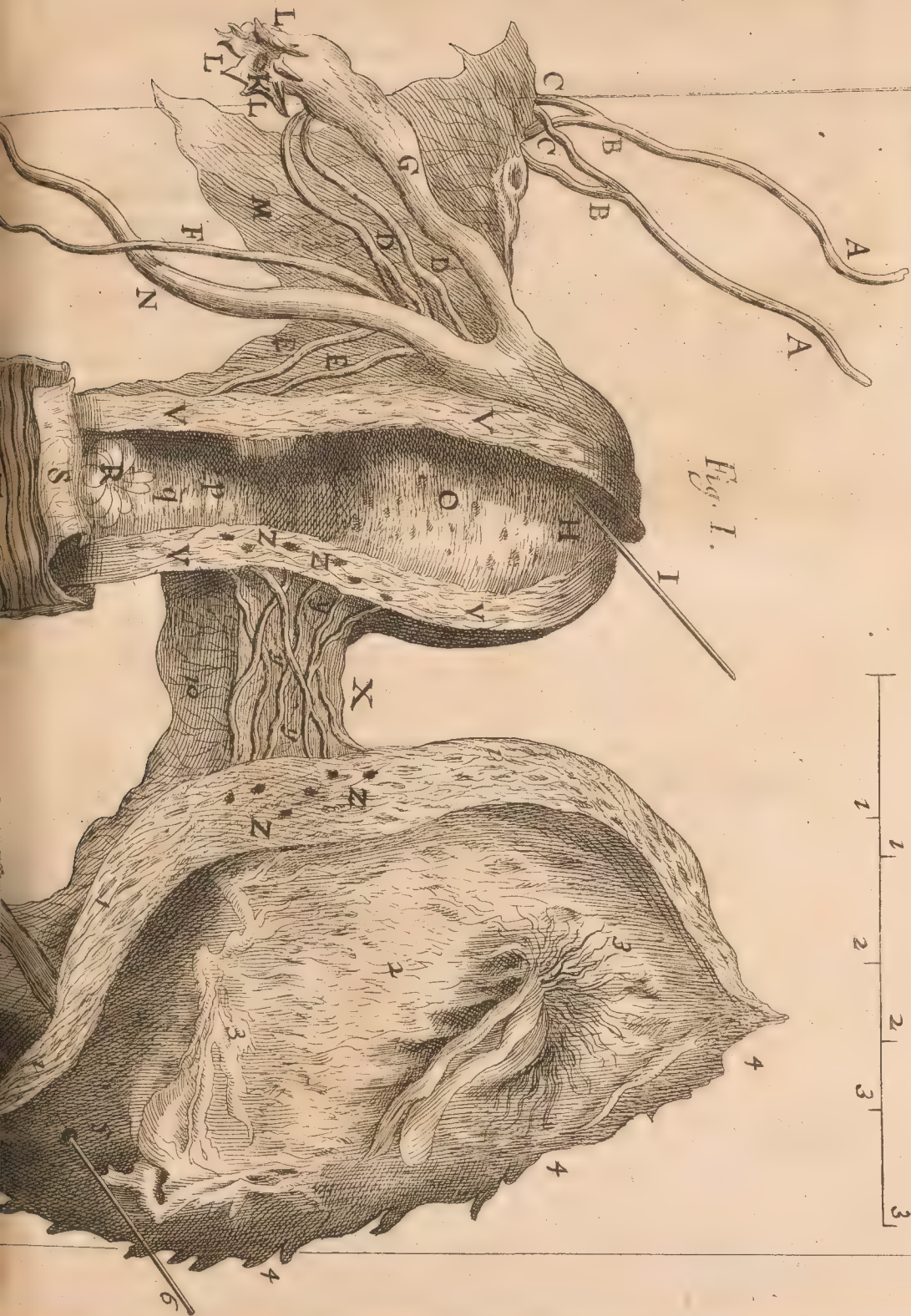

Fig. I.

33. Secundinarum quædam residua, quæ adhuc
cavitati adhærent.
4444. Partes discussæ, quâ rupta est, & quâ infans transit.
5. Orificium tubæ sinistræ.
6. Stilus transiens in eam.
7. Tuba sinistra.
8. Ejus orificium versus ventrem.
9. Pars abrupta s. expansio foliacea.
10. Ligam. latum.
11. rotundum.
12. Testiculus.
13. Venæ & arteriæ spermaticæ.

Figura II.

- aaaa. Forma Molæ.
- bbbb. Plurimæ glandulæ magnitudinis differentis.

Figura III.

- a. Caput infantis.
- b. Fonticulus infantis.
- cc. Oculi clausi.
- dd. Corpus infantis.
- ee. brachia & pedes valde attenuati.
- ff. Pars cuticulæ marcida facilè tangentis hærens digitis.
- g. Umbilicus.
- h. chorda sive vas umbilicale.
- i. Secundinæ.
- kkk. Earum partes complures penitus corruptæ.
- l. Pars membranæ.
- mmm. Grumi sanguinis, adhærentes secundinis.

TANTUM!

CORO-

CORONIDIS LOCO.

HUic Ephemeridum anno, in quo tot insectorum facta fuit mentio, adjungere visum fuit LACERTAM ALATAM VOLANTEM, cujus mentio facta fuit anno Ephemeridum IX. & X. fol. 307. juxta cum PAPILIONIS ad vivum in Indiis delineata icone; quas Exc. Dn. *Hermannus Nicolaus Grimmerus* Medicinæ Doctor & Potent. Suecorum Regis Archiater, Amicus integerrimus inde redux mihi benignè obtulit. De Lacerta illâ volante hæc annotavit: *Hæc in arborum fruticumque ramis vitam conservat suam, formicis vescitur, muscis & papilionibus, aliisque insectis minoribus: nec hominibus, nec animalibus unquam noxia: quibus cum præsentem hunc claudio annum, & Lectori me Benevolo cupio commendatissimum*

12. Martii 1684.

Helianthum.

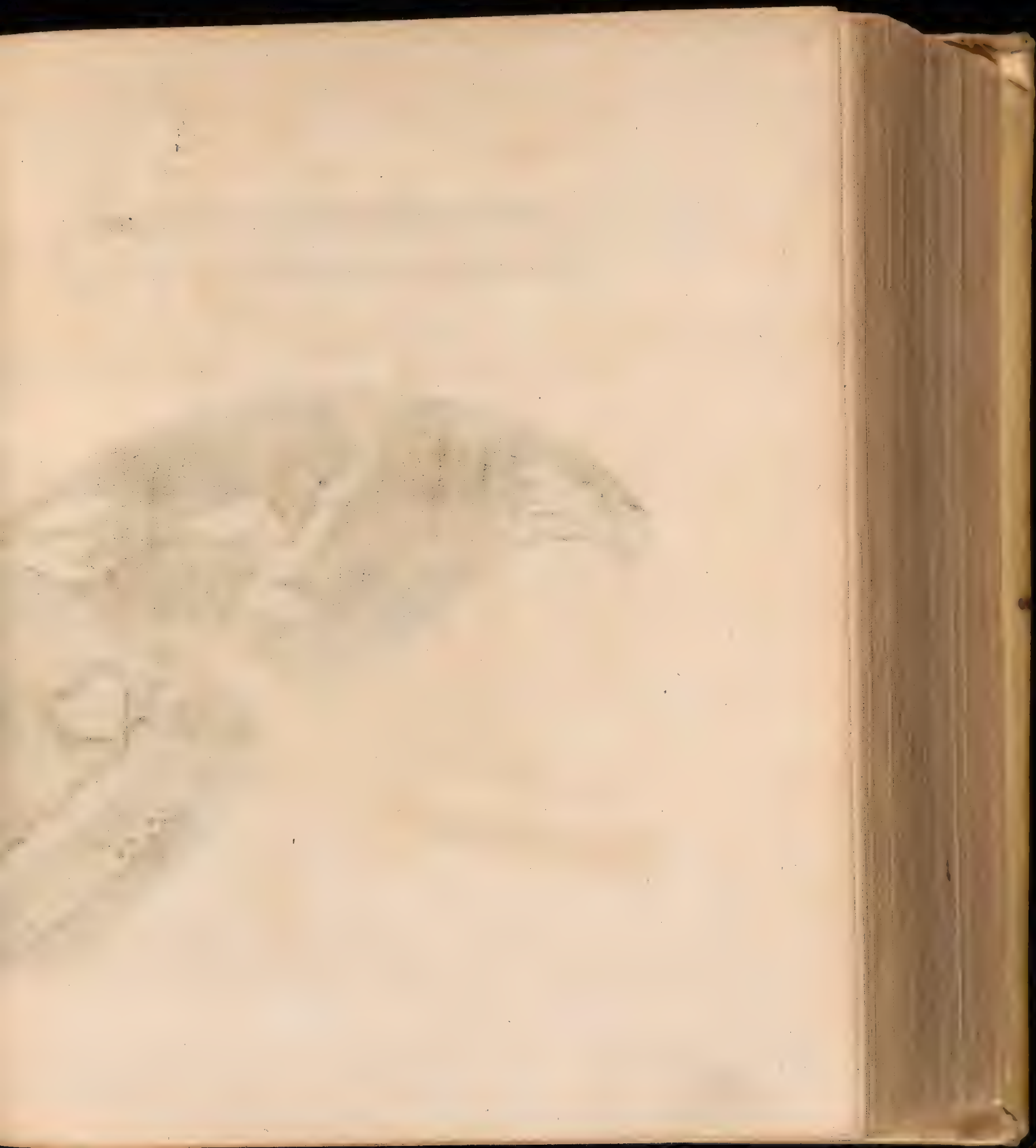
INDEX

*Lacerta
volans.*

Vermiculus pictis adeò spectabilis alis,
Sapè virens tenui semine foëdat olus.

*Fœdat opus Momus, quamvis sibi pulcher, honestum;
Quam citò papilio debilis, ipse perit.*

INDEX

Ephemeridum S. R. I. Acad. Natur. Curios.

Decur. II. Anni II.

A.

A Bortus causa singultus. pag. 124 ex ira. 387 humani monstrosi anatome. 311 Abscessus capitis in recens nato phlebotomo curatus. 371 in mamma lactantis cum folliculo. 303 Absconditus in inguine testiculus. 38 Absinthio Tanacetum substitutum in hydropse, felici successu. 267 Abstinencia quatríduana ab omni cibo & potu. 2 Absurdorum esu delectatus epilepticus. 327. seqq. Abundantia lactis muliebris. 73 Acescentis vini vel cerevisia Musca. 96 accuratior earum descriptio. 98 generationis earum modus. 97 Acidum corrosivum Epilepsia lethalis causa. 471 Aconitorum ex genere num sit Doro-nicum? 243 seqq.	Adamantes eorumq; artificialis parandi modus. 104 figurâ gaudent variâ. 105 generationis eorum modus. 100. & 101 Lippiaci. 99 medica an eis insit virtus? 106 puritas eorum unde? 102 quâ ratione differant à Crystallis? 103 splendor eorum unde? 99 venenosi non sunt. 106 Aëris periculosa subtractio unde? 426 Albi fluxus uterini origo vera. 463 Alvi obstructi causa rarior. 186 cura admiranda. 74 obstructio lethalis à suppressis hæmorrhoidibus. 276 Amnii aquarum defectus maxime periculosus. 216 exsiccatio unde? 217 origo & utilitas. 216 Anatomia abortus humani monstrosi. 311

INDEX RERUM.

Anatomia ardeæ stellaris.	60	Animalium sub herbis putrefactis ge- neratio.	162
alvi suppressione ex hæ- morrhoidibus suppress. extincti.	276	variorum ex utero hu- mano genesis.	90
cachexia deplorata de- functi.	185	ratio & causa.	92
Calculosi.	36	motus subtilius demon- stratus.	433. seqq.
Ciconia.	246	Annosum ulcus curatur recisione pe- dis.	71
Ellebori albi infuso ene- cata & femina.	214	Anseris morsus periculosorum sym- ptomatum causa.	179
Epileptici summa par- tium corrosione ex- tincti.	47 ^{II}	ratio.	182
Erucarum.	203	Antimonii crudi usus maxime salu- taris.	360
Hydrocephalo ex spina bifida defuncti in- fantis.	364	diaphoretici adversus Mercurii usum pericu- losum, insignes virtu- tes.	421
Hydope inaudita tubæ Uterina denata Vir- ginis.	233	minera artificiosissime crystallisata,	701
Ischuria extincti.	270	Antipathia cum felibus.	82
Matricis & Morbonæ muliebris nova.	457 seqq.	probabilis ejus ratio.	83
Milvi.	55	Aperturæ cadaverum utilitas.	339
Perla.	195	Aphorismorum Hipp. artificiosa di- stinctio.	323
Respiratione difficili & dolore circa laryn- gem laborantis.	275	Apiformis musca descriptio.	94
Tumorem insignem in nucha habentis in- fantis.	274	Appetitus rerum insolitarum in gra- vidis unde?	77
Urina incontinentiâ defuncti.	277	Aquarum amnii defectus periculo- sus.	216
Utero duplici prædita femina.	475. seqq.	duobus ante partum men- sibus quotidianus & in- noxius effluxus.	230
Anatomica quedam noviter obser- vata.	289	exsiccatio unde?	217
		origo & utilitas.	216
		Aquæ fortis incanta assumptio sani- tatis causa.	300
		Aquæ	300

INDEX RERUM.

- Aquæ operationum & effectus cau-
sa. 89
pota cura. 88
frigida potus mortis & convul-
sionum causa 369
marina mira à nubibus subla-
tio. 25
Aranearum generatio in fungis. 164
probatur experimen-
tis. 166
rationibus. 164
lusus inter se & certami-
na. 168
Araneæ vulgaris descriptio. 51
Arbores innata lapidibus. 143
Arcanum vitrioli. 148
Ardeæ stellaris anatome. 60
Ardens febris spiritu vini curata. 87
Argenteus nummus rapæ inclusus.
298
Armoniaci salis spiritus singulari mo-
do paratus. 147
ejus usus eximius. ib.
sublimatio & depu-
ratio singularis.
145
ejus usus antifebrilis
insignis. 144 & 145
Aromatum usus nimius, Diabetis
causa. 281
Arii intestina ab ileo rupta. 449
Arthriticis remedium pediculi. 388
Asbestium linum ejusq; incombusti-
bilitas. 109. 116
unde? 117
num cum eo quod fit ex
amianto unum sit &
idem? 109
usus ad chartas. 114
ad funebres Regum tu-
nicas. 111
ad mantilia & thryalli-
des. 113. 123
Mechanicus. 121
Medicus. ibid.
Asitia quadriduana. 2
Asphixia. 79
Asperæ arteriæ infixarum rerum cu-
ratio. 301
Asthma paralyticum siccum curatum
256
Attractiva nubes pyramidalis in Oce-
ano. 24
Avaritia nimia Melancholia despe-
rata causa. 418
Aurantium pomum citratum. 35
Aure rustici vermes innati & extra-
cti. 93. & 95
Aurem rustici irrepens Gryllus, mor-
tis causa. 69
B.
BAlnea gravidis ante partum ma-
ximè convenientia. 230
Balsamandi cadavera apud veteres
modus. 113
Balsami sulphuris usus puerpera hy-
dropicæ lethalis.
232
ratio & causa. 239
Bavianis Bernæ lapides insunt Be-
zoardici. 420
Bedegware Pharmacopolarum. 30
ejus vesperosea descriptio.
32. seqq.
generationis modus. 33
Qqq 2 Bestia-

INDEX RERUM.

Bestialis coitus bestialis fœtus causa.	91	Cachexiæ causa aperto post mortem cadavere detecta	185
Beta monstrosa.	207	Cadavera balsamandi apud Veteres modus.	113
Bezoar lapis ex simiis Berpea majori- bus.	420	cur in illis crescant pili?	356
ejus pretium & virtus. ibid.		Cadaverum apertura utilitas.	339
Bifida dorfi spina.	363	Calculosi anatome.	36
Bigemmellorum partus.	26	Calculi carboniformes.	37
non est superfœta- tionis species.	28	è pulmonibus per tussim reje- cti.	378
Blattæ ope microscopii accurata de- scriptio.	43	Calculus vesicæ à muliere 79. anno- rum excretus.	392
Papiliones alis plumosis.	297	Calvarix recenter à patibulo desum- ta mira destilatio.	425
Bombycis accurata microscopii ope descriptio.	52	ejus ratio probabilis.	426
Borsycites.	144	Calvitiei remedia convenientia.	357
Botrifformes conglomerationes ex uteri vagina erum- pentes.	462	Campanæ sonus & hominum visio epilepsia causa.	326
Bruta imaginari non posse, falsum.	405	Canes num à nuce vomica semper mo- riantur?	245
cur hominibus pilosiora.	357	Canis à muliere partu insolito editus.	91
Brutorum in uteris cur non æq. ac in humanis generentur mola?	398	Cantharidis I. Aldrovand. accurata ope Microscopii de- scriptio.	44
Bufo permagnus.	15	miniati descriptio.	46
Bulinus admirandus in Epileptico.	329	viridis descriptio.	47
ejus ratio.	332	Cantio nocturna decollata infanti- da.	425
Buxus trichopojos.	350	Caper sylvestris à serpente magno deglutitus.	18
C.		Carboniformes calculi.	37
C		Carnium erucula pilosissima.	43
Acheeticas feminas impregnari & post partum hy- dropicas fieri, no- vum non est.	232	Carnosa Diarrhoea.	394
ratio.	238	ejus ratio & causa.	395
Cachexia deplorata.	183	Carpi hamorrhagia ejusq. cura.	64
		Castorei	

INDEX RERUM.

- Castorei Tincturae insignis in Epilepsia uterina usus. 234
 Causae morborum monstrofa. 390
 Causticus sanguis. 26
 Cerebellum extra cranium post terrorem gravida à fele imposita. 272
 Cerebrum humanum post mortem in cochleas minutissimas transmutatum. 304
 Certamina & lusus aranearum. 168
 Cervæ cornuta. 247
 Cervus à serpente deglutitus. 18
 Charta amiantina. 114. & 123
 Chloroseos origo & causa vera. 463 & seqq.
 Chlorosi & vermibus laborans puella helleboro albo enecata. 239
 ratio. 241
 Ciborum character imprimatur semini nostro. 92
 Ciconiæ anatome. 245
 venter ejusq; affinitas cum ruminantibus. 245
 Cicutæ venenositas. 471
 Cimex seu pulex, musca alata. 295
 Cinnabarini Laudani descriptio. 385
 Circulationis eximius in medicina usus. 224
 impedimenta variorum symptomatum cause. 239
 Citria poma monstrofa. 33
 pregnantia. 34
 Citratum pomum Aurantium. 35
 Clysterum in morbis infantum usus insignis. 345
 Cochleæ ex Cerebro humano post mortem nata. 304
 Cœcitas ex remedio superstitioso. 261
 suppuratione. 295
 Coitus bestialis, bestialis fœtus causa. 91
 Conceptionis spes vana. 235. 238. 306
 unde? 232
 Consensus matris cum fœtu in utero. 402
 Constrictio nimia fœminis Japonicis gravidis non nocet. 255
 monstri causa. 254
 ratio. ibid.
 dubia est. 255
 Contractura ex mensibus suppressis. 277
 Convulsiones cur exhausto sanguine puerperas invadant. 221
 earum cause. ibid.
 Contractura ex mensibus suppressis. 277
 Convulsiones cur exhausto sanguine puerperas invadant. 221
 earum cause. ibid.
 Cor non est primum in homine vivens. 317
 ejus in abortu humano defectus. 315
 pertransiens vulnus non statim lethale. 419
 Cordis polypus. 48
 Corium porcinum cum nausea deglutitum ventriculus negligit. 391
 Qqq 3 Cor-

INDEX RERUM.

Cornuta Cerva.	247	Diaphoreticus Mercurius.	15
Coronaria Citria monstrosa.	33	Diarrhoea carnosae.	394
Cranii contusio feliciter sanata plura causa	1. & 2	ejus ratio.	395
Crassissimi sanguinis historia rarior.	347	Differentia mola.	397. & 407
Crinis vide Pilus.		Dolores post partum unde?	214
Crocus cum opio in effectu conspirat.	473	remedium contra eos opti- mum.	ibid.
uteri anima.	ibid.	Doronicum num sit ex genere aco- nitorum?	243
CrySTALLINA Urina.	286	Draconum ossa verè existèntia eo- rumq; usus.	259
CrySTALLISATIO minera antimonii ele- gantissima.	301	Duodenum nimium dilatatum & bi- lioso humore repletum.	186
Cynorrhodon ejusq; vesparum rosea- rum descriptio.	30 & seqq.	difficultatis alvi causa.	ibid.
		ratio & causa.	187
D.		Dysenteria epidemica specificum of- fensa humana.	68
D ecollatae infanticidae nocturna cantio.	425	per vomitum curatio.	380
Dendrites.	144	Dyspnoea ex fulmine.	389
Destillatio mira Calvaria recenter ex patibulo desumpta.	425	E.	
ejus ratio probabilis.	426	E lephantia Java nova. 7. & seqq.	
Dentis evulsio lethalis.	81	ejus causa.	10
periculosa.	82	symptomatum examen.	10
Dentium casus ex nimio Tabaci fu- mo.	373	Curatio.	12
ob narcoticorum usum.	372	Ellychnia ex amianto.	113
Diabetes ex nimio aromatum usu fe- liciter curata.	281	Embryo hydropicus.	63
vera, affectus rarissimus.	282	Epar. Vide Hepar.	
ejus causa.	ibid.	Epilepsia à Campana sono & homi- num intuitu.	326
curatio.	283	Lunaris periodica.	324
		& mors ex potu aqua frigi- da.	369
		Uterina Tinctura castorei usu feliciter curata.	334
		Epi-	

INDEX RERUM.

Epilepsiæ <i>causa rarior.</i>	343	Febris <i>erratica usu Magisterii Martis aperitivi curata.</i>	141
<i>causam cur Veteres Venena dixerint.</i>	471	<i>maligna singultuosa non lethalis.</i>	124
<i>corrosiva materia.</i>	470	<i>ejus causa.</i>	128
<i>rarioris exempla.</i>	333	<i>quotidiana uretico sputatoria.</i>	258
<i>remediũ superstitiosum.</i>	346	<i>tertiana curata, Paralyseos mirabilis causa.</i>	358
Epileptica <i>pariens.</i>	62	<i>ratio.</i>	360
Epilepticorum <i>membra cur mirè in-torta non rumpantur?</i>	334	<i>ex Umbra sambuci, sambucinis curata remediis.</i>	288
<i>virium natura & robur.</i>	335. & seqq.	Febrium <i>erraticarum causa.</i>	142
Epilepticus <i>absurdorum esu delectatus.</i>	327	Felium <i>presentiam non ferentium exempla.</i>	82
Erucarum <i>Anatome.</i>	203	<i>probabilis hujus antipathia causa.</i>	83
Erucula <i>carnium pilosissima.</i>	43	Femoris <i>tumor feliciter curatus.</i>	209
Erysipelatis <i>male curati symptomata.</i>	71	Fibrinum <i>trifolium ejusq; usus anti-scorbuticus insignis.</i>	170
<i>curatio.</i>	80	<i>varia ex eo preparanda Medicamenta.</i>	173. & seqq.
Esus <i>rerum absurdarum innoxius.</i>	327. 329. 330. 335	Fistilia <i>vasa effossa.</i>	66
Evulsio <i>dentis lethalis.</i>	81	Fistula <i>lingua.</i>	86
Excrecentia <i>carnea uterina.</i>	413	Fluoris <i>mulierum albi vera origo.</i>	643. & 469
Excretio <i>fortuita rerum deglutitarum.</i>	299	Fœmina <i>à serpente Indico magno deglutita.</i>	18 & 21
<i>granularum seminalium per urinam.</i>	389	Fœtus <i>axanguis.</i>	393
<i>vermium copiosa.</i>	294	<i>consensus in utero cum matre unde?</i>	402
Exspiratio <i>frigida lethalis.</i>	368	<i>frustillatim sub umbilico à natura excretus.</i>	236
		<i>intestinis extra uterum incumbens.</i>	478
			Fœtus
F.			
Febre <i>ardente laborantibus num vinipotus conveniat?</i>	87		
Febrifugum <i>insigne ex Sale Armoniaco.</i>	144. & seqq.		
Febris <i>ardens ex hecetica in salutem agri oborta.</i>	377		
<i>spiritu vini curata.</i>	87		

INDEX RERUM.

- Fœtus mortui, pedibus usq̄ ad axillas ex utero pendentis, extractio.* 215
extractionis hujus ratio. 218
mortuus miro natura conatu expulsus. 307. 236
nonum ante mensem cur sape properet ad partum? 227
ob osculum uteri arctum effluxis aquis per quinq̄ dies retardatus, feliciter exceptus. 229
putrescentis in utero & manuum exerentis, extractio. 219
cum serpente exclusus. 90
cum vesiculis serosis. 63
Vita in utero unde dependeat? 211
Vitam in utero unde amittere queat? *ibid.*
vivi sincipite ad pubem pulsæ, extractio. 210
Fomes vulnere impositus inq̄ illum flamma concussæ hamorrhoides sistit. 65
ratio & causa. *ibid.*
Fonticulorum eximius in ischiade usus. 76
Fractura ossis mira. 396
Fraxini ligni oleum ejusque usus. 390
Forficula ejusq̄, accurata descriptio. 44
Fulmen dispnæ causa. 389
- Fungi nidum præbent araneæ & vermibus.* 164
probatur experimentis. 166
rationibus. 164
eorum generationis modus. 355
- G.
- G***Emelli duplices.* 26
monstruosi. 267
Generatio aranearum in fungis. 164
fungorum & tuborum. 355
humana quibus modis fiat. 90
Insectorum omnis sit ex seminio. 265
molarum. 397
muscarum apiformium. 94
ex ovo ob dubia quadam est suspecta. 92
Vermium sub herbis putrefactis. 162
probatur experimentis. 166
rationibus. 162
Nivalium. 265
Generationis impedimentum testiculi in scroto latitantes non sunt. 38
Genesis variorum animalium ex utero humano. 91
Glandula pinealis anima sedes non absurde dicitur. 57
insignis in cerebro nil vendita. 57
lesã mortem subito inducit. *ibid.*
Glandulæ in & extra vesicam Ischuria causa. 269
Glan-

INDEX RERUM.

Glandulæ nova vaginales Uterina. 452
 earum usus. 466
 multorum sunt morborum
 causa. 467
 Globosum corpus ex utero propen-
 dens puerpera post puer-
 perium mortem inducit. 337
 Globuli pingues per alvum infantum
 cum torminibus rejecti. 342
 ratio & causa. 343
 Glutinosa urina. 285
 Gravida qua post terrorem infantem
 cum cerebello extra crani-
 um positum pepererat. 272
 picem anxie appetens &
 innoxie comedens. 77
 serpentem una cum fatu
 excludens. 91
 Gravida animalia varia parturien-
 tes. 91
 animi affectibus cur adeo
 obnoxia. 78
 aquarum ex utero 2. mensi-
 bus ante partum quoti-
 dianus & innoxius efflu-
 xus. 250
 lactis copiosa & innoxia è
 mamma effluxio. 248
 Gravidarum cum ipso fatu in ute-
 ro consensus unde? 402
 imaginationis vis mira. 272. 274. 316. 366. 402
 Gravidis maxime convenientia bal-
 nea. Vide Partus. 236
 Gryllus in aure mortem inducit. 69

Gryllotalpa & qua circa ventricu-
 lum ejus notanda 58
 Gutturi inhaerentia forte fortuna re-
 jecta. 299

H.

Hæmorrhagia narium singularis. 349
 universalis ex icte-
 ro nigro lethalis. 318
 ejus ratio & causa. 319
 Hæmorrhagiæ carpi cura minus usi-
 tata. 64
 ejus ratio. 65
 cura ex opiatis feli-
 cissima. 472
 narium optime suc-
 currit Urtica usus. 79
 uterina causa à placen-
 ta retenta. 226
 post partum curatio. 228
 Hæmorrhoides suppressa obstructio-
 nis alvi lethalis
 causa 276
 Hæctica in febrim ardentem feliciter
 terminata 377
 Hellebori albi infuso puella enecata 239
 ratio & causa. 241
 ejus anatome. 240
 Hepar eminentius variis districtum. 186
 ex crapula frequentiori non
 absumitur. 160
 Rrr Hepar

INDEX RERUM.

- Hepar magnum.** 39. 158. 160
nimum contractum. 160
officina sanguinis non est. 317
Hepati valde noxius est potus ni-
nium parcus. 423
ratio. 124
Hepatis in abortu humano defectus.
 315
Herba incombustibilis. 119
Herbis omnibus putrefactis subna-
scuntur vermes. 162
Hirudines execant puellam. 310
Hirundines sale volatili scatent. 152
varia præbent Medica-
menta. 152. seqq.
Humana ossa specificum in dysenteria
epidemia. 68
eorum usus medicus va-
rius. *ibid.*
impius & abomi-
nandus habe-
tur. 69
Humanum semen num univoca an
equivoca natura. 91
Hydrocephalus vitio spina bifida.
 263
ejus sectio anatomi-
ca. 364
Hydrops Embryonis. 63
marasmo finitus. 322
Hydropica Puerpera à Circumfora-
neo male curata. 232
Hydropis causa. 238
decocto Tanaceti curatio.
 268
genera varia. 232
genus inauditum in dexte-
ra Virginis tuba. 233
Hydropis Venæ sectio crebra causa.
 381
ex Volckameriano pulvere
saxifrago curatio. 268
Hyemali tempore quomodo insecta
quadam lateant. 266
Hypercatharhis ex laureola. 323
Hypochondriacorum Urina nigra
unde? 138
Hysterica passio cum stupore brachii.
 383
tabaci fumo curata.
 384
Hystericarum passionum vera causa.
 468
Hystrix à serpente magno deglutita.
 18
 I.
Ictero nigro laboranti hamorrh-
gia universalis lethalis. 318
ratio & causa. 319
Ignem Salamandra impune non su-
stinent. 107. 115
Imaginatio brutorum vana non est.
 405
Imaginationis in gravidis vis mira.
 272. & seqq. 316. 366. & 402
Imprægnatio falsa. 306
Incombustibilitas herba cujusdã. 119
lini asbestini. 109. & 116
rerum in quo consistat.
 118
Salamandra fabulosa. 107
 & 115
Incontinentia Urina. 29. & 387
ejus causa anatomia ope
detecta. 291
Incon-

INDEX RERUM.

Incontinentiæ ur. remedium.	388	Et ratio.	345
Inedia quatríduana.	2	quid?	215
Indigo herba, ejus satio, cultus & coloris extractio.	5	torminum in infantibus causata.	344
Infantum in morbis insignis est usus clysterum.	345	Lactantibus ira valde noxia.	387
Inflammatiō ex inunctiōe mercuriali.	336	Lactis copiosa & innoxia è mammis effluxio.	243
ejus curatio.	ibid.	muliebris abundantia.	73
Insecta quadam quomodo hyemali tempore lateant.	266	vaccini virtus in curanda podagra.	3
Insectorum considerationis utilitas.	190	Lactantis abscessus mammeus cum folliculo.	303
generatio omnis ex seminio.	265	Lactationis difficultas.	340
ex vegetabilibus.	164	Lapis vide Calculus.	
Intestinum duodenum difficultatis alvi causa.	186	serpentinus Alexipharmacus in India compositus.	20
ratio.	187	Lapides figurati.	143
nimum dilatatum & copioso bilioso humore repletum in Cachectico.	186	Lapsus ex alto indemnis.	70
Intuitus hominum epilepsia causa.	326	Laryngem retro enatum ossiculum.	275
Ira effectus in humano morsu, abortu, & lactantibus.	386	Laudanum cinnabarinum.	385
Irritatio convulsionum causa.	221	Laureola hypercatharsin causans.	323
Ichuriâ extincti anatome.	270	Lepra vide Elephantia.	
ex glandulis in & extra vesicam cum sphinctere calloso.	269	Lien in lobos complures divisus.	478
Judæ & Arii intestina ab ileo rupta.	449	Lienis in abortu humano defectus.	314
L.		Lingua magna sine vita periculo decurtata.	84
Lac epilepsia in infantibus sæpe causa.	343	num enasci queat?	85
		ex Variolis tota cum sputorejecta.	ibid.
		Linguae fistula.	86
		Lippiaci adamantes.	99
		Lochia quid?	220
		Lochiorum fluxu melancholia desperata ex scabie, curata.	417
		incommoda.	220
		Rrr 2	Locusta

INDEX RERUM.

Locusta viridis major ejusq; accurate descriptio. 40. 42	Mensium per os exeuntium curatio. 251. & 253
Locustæ ex cadaveribus incolarum Madagascar generantur 92	suppressio contractura can- sa 277
Lunaris & periodica Epilepsia. 324 ejus causa. 325	Mentis aberrationes particulares da- ri demonstratur. 77
Lympham furiosam Salia volatilia blande contemperant. 236	Mercurialis inunctio in Podagra in- signis inflammationis causa. 363
M.	
M agnetis à solito quondam suo puncto varietas. 445	Mercurius Diaphoreticus. 150
Malignis in febb. Urina Oleaginosa signum est lethale. 286	Mercurii periculosus usus antimonio diaphoretico curatus. 421
Mammæ abscessus cum folliculo in la- tante. 303	Mesenterii steatoma. 367
Maniacorum robur unde? 336	Meteoron India rarum naves inver- tens. 25
<i>Mappa</i> Mantilia amiantina. 109. 113. 114	Milvi anatome. 55
Manuformia poma citria. 33	Minera antimonii elegantissimè cry- stallifata. 301
Marasmus ex hydrope. 322	Mola admodum rara. 336
Marinæ aquæ mira à nubibus subla- tio. 25	carnea 238
Martis aperitivi Mynsichti usu Fe- bris Erratica curata. 141	in utero duplici. 479
Medicamenta ex homine desumpta li- cet virtute non careant, ab iis tamen abstinere præ- stat. 69	Vesicaria. 232
ex hirundibus parata varia 152	Volatilis. 411
ex Trifolio fibrino parata. 173	mira fœminarum de illa fa- bella. 410
Melancholia desperata ex scabie flu- xu lochiorum curata. 417	magis ad fœtum monstruosum quam molarum inter dif- ferentias referenda. 412
Membra epilepticorum & obessorum cur mire intorta non rum- pantur. 334	Molæ consipi sine viro non possunt. 400
	cur in muliercularum uteris potius quam animalium ge- nerentur. 398
	earum generationes & diffe- rentia. 397
	Monstrum à constrictione. 254
	ejus ratio. 256
	Mon-

INDEX RERUM.

- Monstrosa conformatio unde potissimum dependeat. 312. 316
poma citria. 33
 Monstrosæ morborum causa. 390
 Monstrofi gemelli, 267
abortus humani anatome. 311
 Monstroso in inguine ubere prædita femina. 208
 Monstrosum ovum. 278
 Morbus novus Javae Indorum 7 seqq.
 Morborum præcipuorum muliebrium principalis causa. 467
 Mors Arii & Juda. 449
 Morsus animalium cur nonnunquam periculosus. 180
anseris periculosorum symptomatum causa. 179
ratio. 182
humanus incurabilis. 387
 Mortui manus curat strumam. 309
 Moschata nux vide Nux Moschata.
 Moschum urobubali cerebrum craniumq; redolet. 22
 Motus animalium subtilius demonstratus. 433. seqq.
ad sanguinis evacuationem ex vena secta necessario requisitus. 347
 Murium pulli certum urinae incontinentiæ remedium. 388
 Musca aquatica Tigurina major. 191
pulex vel cimex. 295
 Muscarum apiformium descriptio. 94
 Muscæ vini vel cerevisiæ acescentis. 96
earum generationis modus 97
accurata descriptio. 98
 Muscas an fugiat thymus. 163
 N.
 Narium hæmorrhagia admiranda. 349
vermes emuncti, eorumque natura & ortus. 93
 Narcoticorum usus dentium causat casum. 372
 Naturæ conatus in expulsionem fætus mortui. 236. & 307
 Naves invertens meteorum. 25
 Nausea panis. 72
 Nemorosa petra. 144
 Nicotiana vide Tabacum.
 Nigricantes calculi. 37
 Nifus puerperarum retenti, cur sæpè fiant mortis causa. 225
quid? *ibid.*
 Nubes pyramidalis in Oceano attractiva. 24
naves invertere potest. 25
 Nuces vomicæ earumq; vis medicamentosa. 245
experimenta circa eas in canibus facta. 245
 Numerosus partus. 26
 Nummus argenteus rapa inclusus. 298
 Nux moschata justo majori dosi assumpta variorum symptomatum causa. 278
 O.
 Olfessorum membra cur mirè intorta non rumpantur. 334
 Rrr 3 Ob-

INDEX RERUM.

- Obstructio *abvi à suppressis hamorrhoidibus lethalis.* 276
ejus admiranda cujusdam cura. 74
- Oceani nubes *pyramidalis attractiva.* 24
- Odor *rosarum visui nocivus.* 309
- Oleaginosa Urina *in febribus malignis lethale signum.* 286
per plures annos. 284
quibus curanda. 285
- Olei *ligni fraxini usus.* 390
- Omentum *in cachectico luridum & corruptum.* 186
- Opiatorum *usus in hamorrhagis maxime salutaris.* 472
- Os *exeuntium mensium curatio.* 251
- Ossa *cadaverosa factus per abscessum circa umbilicum à natura excreta.* 68
draconum vere existunt. 259
eorum usus Medicus. *ibid.*
epileptici summè corrosiva. 471
humana specificum in dysenteria Epidemia. 68
eorum usus Medicus varius. *ibid.*
impius & abominandus habetur. 69
- Officulum *retrò laryngem natum.* 275
- Offis *fractura mira.* 396
- Ostreae & pisces, *cur pilis careant.* 357
- Oviformem *generationem suspectam reddentia dubia.* 92
- Ovum *materia sanguinolenta referunt.* 406
monstruosum. 278
- Ovula *innumera à juvencula excreta.* 417
- P.
- PAnis *nausea.* 72
- Papilio *blatta alis plumosis.* 297
- Papilionis *flavi accurata descriptio.* 48
vulgaris albi examen. 200
- Paralysis *mirabilis à tertiana diuturnà curata.* 358
ratio. 360
quid? 79
- Paralyticum *asthma siccum curatum.* 256
decoctum in casibus desperatis salutare. 360
- Pariens *epileptica.* 62
- Partus *bigemellorum.* 26
non est superfætationis species. 28
epilepsia causa & medela. 62
fiemina cujusdam caninus nonum ante menssem unde. 227
variorum animalium ex utero humano. 91
unde. 92
- Partum *insequentes dolores unde.* 214
eorum remedium optimum. *ibid.*
- Pediculi *arthritidis remedium.* 388
- Pellis

INDEX RERUM.

Pellis recisione curatur ulcus anno- sum. 71	Pisum in aurem illapsum surditatis causa. 374
Peritonæi usus. 369	Placentæ uterina retentio magna- rum hæmorrhagiarum causa. 226
Perlæ ribesiorum anatomia. 198	putrida extractions ra- viores. 227
descriptio. 50	Plantarum signatura, & quid de ea sentiendum. 351
Phanthasia læsa pica causa. 77	Plantæ lapidibus innata. 143
Phlebotomiæ & sudoriferi in die purgationis exhibitio salutaris. 139	Plica ex capitis vulnere. 1
Phryganion ejusq; descriptio. 49. & 192	Podagra vide Arthritis.
Perla. 194	ab Agyrta inunctione Mer- curii minus feliciter cu- rata. 362
Phthisis incipiens ex intermissione Vena sectione. 375	lactis Vaccini singulari vir- tute curata. 3
Phthisicum unguentum magnarum virium. 264	Polypus cordis. 480
Pica picis. 77	Poma citria monstrosa. 33
ejus causa & ratio. 78	Pomum aurantum Citratum. 35
Picem avidè appetens & innoxie co- medens gravida. ibid.	citrium pregnans. 34
Pili an post mortem crescant? 354	Potus nimium parcus hepatis est noci- civus. 423
eorum figura quam sit? 353	ratio. 424
generationis modus. 354	Puerpera hydropica à circumforaneo male curata. 232
resecti, cur crassiores renascan- tur. 356	misera bis fœtum cadavero- sum frustillatim circa umbilicum edens. 231
Pilis cur careant ostrea & pisces. 357	Puerperæ mors ex corpore myloide ex utero post partum pro- pendente. 336
Pilorum casus unde? 357	nisi negligentis & filiam parientis, hæmorrhagia lethalis. 223
crispatura unde? 356	nisi retentis cur facile morianatur. 225
Pilosa puella facies ex lixivio cui bu- xus incoquebatur. 350	sanguine exhausto, cur con- vul-
Pinealis glandula anima sedes non ab- surde statuitur. 57	
insignis in cerebro mil- vi reperta. 57	
læsa, mortem inducit. ibid.	
Pisces cur pilis careant? 357	

INDEX RERUM.

- vulsiombus adeo obnoxia.* 221
- Pulex seu cimex musca alata.* 295
- Pulicis campestris descriptio.* 50
- Pulmonum calculi per tussim rejecti.* 378
- defectus in abortu humano.* 315
- vulnera non lethalia.* 67
- Pulsus deficiens insanis.* 79. & 80
- ratio & causa.* *ibid.*
- intercurrentis.* 320
- Pygolampis lacustris.* 197
- Pyramidalis nubes in Oceano attractiva.* 24
- invertit naves.* 25
- Q.
- Q**uerni visci virtus admiranda. 263
- Quotidiana febris uretico sputatoria. 258
- R.
- R**acemus Gosmansdorffianus versicolor. 346
- Rapæ inclusus nummus argenteus. 298
- Recisione pedis curatur ulcus annosum. 71
- Relaxatæ uvule cura. 93
- Respirationis difficultas ex ossiculo retro laryngem nato. 275
- ad vitam necessitas unde?* 212
- Ribesiorum perlæ descriptio. 50
- Robur epilepticorum & maniacorum insigne. 335
- unde?* *ibid.*
- Rolarum cantharidum accurata descriptio. 44
- odor visui nocivus. 309
- sylvestrium spongiolæ earumq; vesparum descriptio. 30. & seqq.
- Ruminantium ventriculorum descriptio. 58
- S.
- S**alamandra in igne non vivit. 107 & 115
- Sal armoniacum depuratum & sublimatum. 145
- ex ejus capite mortuo paratur sal febrifugum.* 146
- ejus spiritus singulari modo paratus.* 147
- hirundinum volatile.* 151
- Salia volatilia lympham furiosam valde contemperant. 236
- Salivales ductus aberrantes fistularum incurabilium causa. 86
- Salivatio in febre quotidiana. 258
- ratio & causa.* *ibid.*
- Salviæ externa superficiei singularis textura vermibus scatens. 163
- Sambuci umbra febris sambucinis remediis curata, causa. 288
- Sanguis causticus. 261
- Sanguine carens fœtus. 393
- Sanguinis circulationis, eximius in medicina usus. 224
- Sanguineus sudor scorbutici cujusdam. 63
- ejus ratio & causa* *ibid.*

INDEX RERUM.

<i>è vena secta non nisi prae- vio motu effluxio nulla.</i>	Serpentum permagnarum exempla quadam dubia.	23
Satyriasis in senes admiranda curata.	Signatura plantarum & quid de ea sentiendum.	347 351
Scabies Melancholia desperata & fluxu lochiorum curata causa.	Silices diaphani.	280 99
Scarabæus auratus vide Cantharis.	Simiis Bernea majoribus lapides in- sunt bezoardici.	417 429
Cornutus.	Singultuosa febris maligna non le- thalis.	201 124
rosarum argenteus.	ejus causa.	205 128
vaginipennis subsultans.	Singultus abortus causa.	206 124
Scorbutici sudor sanguineus.	dum durantis & continui exempla.	63 131
ejus ratio & causa.	in morbis malignis non semper lethalis.	64 129
Semini rerum idealis imprimitur ci- borum character.	quâ ratione differat à vo- mitu.	92 125
Seminum granula per Urinam excre- ta.	remedia.	389 124. 129
Semen humanum infinitis animalcu- lis scatet.	Spinabifida.	92 363
univoca an aquivoca sit na- tura.	Spirituum natura & varietas.	90 189
Serpentes magni India orientalis va- riae magnitudinis.	Spiritu vini febris ardens curata.	87
integra animalia quomo- do deglutire queant?	Spongiolæ rosarum sylvestres ea- rumq; vespa.	18 30. seqq.
& 24	Squilla mollis lacustris.	198
earum capiendarum mo- dus.	Steatoma mesenterii.	20. 23 367
caro Indis gratus est cibus.	Stranguriæ causa.	20. & 24 36
venenū ubi lateat.	Struma manu defuncti cujusdam cu- rata.	20 309
Serpentinus lapis alexipharmacus compositus.	Strumas absumentis pulvis egregius.	20 310
Serpens cum fœtu exclusus.	Stupor brachii ex passione hysterica.	90 383
magnus Urobubalum deglu- tiens.	ratio.	18 ibid.
	Sudor in gravidationis femina cujus- dam certum signum.	64 287
	rubicundus ex potu vini rubri generosioris.	64
	Sss	Sudor

INDEX RERUM.

Sudor sanguineus scorbutici cujusdam.	63	Torminum causa in infantibus ut plurimum lac.	344
unius lateris.	287	Trifolium fibrinum ejusq; usus anti-scorbuticus.	170
Sudorifera purgantibus cur à quibusdam admisceantur.	141	medicamenta ex ovaria.	173. seqq.
Sudoriferi & phlebotomia in die purgationis celebratio felix.	139	Tubæ uterinæ in Virgine inaudita hydropis species.	233
Sudoris suppressi incommoda.	187	Tuberum generationis modus.	355
Superfoetatio an sit & quibus mensibus potissimum fiat?	409	Tumor è fœmore propendens curatus muliebrium in partu ejusque curatio.	209 229
Superstitiosum remedium cæcitatibus causa.	261	fœtus circa umbilicum frustillatim excreti causa.	236
Suppuratio cæcitatibus causa.	395	Turbinum species rarior.	26
Surditas à piso in aurem illapso.	374		
Surditatis cura jocosa.	375		
Sylvæ innata lapidibus.	143		

T.

T Abaci effectus mirabilis.	262
fumo curata hysterica	384
virtus vulneraria.	263
usus nimius dentium causat casum.	273
Tanaceti usus in hydrope salutaris.	267
Temperatura hominis cujusdam rarissima.	347
Testicondus.	38
Testiculus in inguine absconditus. ib. non est generationis impedimentum.	ibid.
Testiculorum in scrotum successu temporis descensus.	ibid.
Thymus an muscas fugat	163
Tincturæ Castorei usus eximius in Epilepsia Uterina.	334

U.

V Asa fictilia effossa.	66
Ubere monstroso in inguine prædita femina.	208
Venæsectio vide Phlebotomia.	
crebra hydropis causa.	381
intermissa phibiseos incipientis causa.	375
spontanea ad radicem nasi.	349
Venena cur veteres dixerunt Epilepsia causam.	471
Venerea lues inquilinus apud Javanos morbus.	7
ejus causa principalis.	470
Ventriculus corium porcinum cum nausea deglutitum negligit.	391
Ven-	

INDEX RERUM.

Ventriculus perforatus sine contentorum effusione. 186	Visci quercini virtus admiranda in epilepsia. 263
Ventriculorum ruminantium descriptio. 52	Visui nocivus rosarum odor. 309
Vermes ex aure rustici extracti 93	Vita factus in utero unde dependeat? 211
& 95	originem suam unde ducat? 427
in fungis. 164	Vitrioli arcanum. 148
eorum generatio probatur experimentis. 166	Ulcus annosum recisione pedis curatum. 71
sub herbis putrefactis generantur. 162	ex Umbra sambuci febris sambucinis remediis curata causa. 288
è naribus emuncti. 93	Umbilici marini descriptio & incombustibilitas. 119
nivales. 264	Unguentum antiphthisicum magnarum virium. 264
eorum generatio. 265	Vomitu curata dysenteria. 380
Vermibus & Chlorosi laborans puella hellebori albi infuso enecata. 239	Vomitus & singultus quâ ratione inter se differant? 125
Vermium copiosa excretio. 294	Ureteris nimia in Calculoso crassities & amplitudo. 36
Vesica glandulosa cum sphinctere carnosio Ischuria causa. 269	Urina crystallina. 286
Vesicæ calculus à muliere 79. annorum excretus. 352	glutinosa. 285
nimia in calculoso crassities. 36	oleaginosa per plures annos. 284
Vesiculæ serosa in fœtu. 63	in febribus malignis lethale signum. 286
ex utero rejecta. 237	nigra per omnem vitam emissâ. 136
Vespæ roseæ Bedeguaris descriptio. 30. & 32	non semper est lethale signum. 136. seqq.
Vini rubri epoti particula per sudorem educata. 64	unde? 133
ejus usu febris ardens curata. 87	sanguinea aterrima salutaris. 138
Vinum num in febribus ardentibus conveniat. 87	Urinæ incontinentia. 29. 387
Viperæ integris deglutitis bufonibus per annum sine omni victu durant. 21	ejus causa per anatomiam detecta. 291
	in febre quotidiana. 258
	remedium. 388
	Sss 2
	Uro-

INDEX RERUM.

Urobubalus, ejus cerebrum craniumq; moschum redolet. 22	Uterina excrescentia carnea. 413
à serpente magno deglu- titus. 18	Uterinæ tubæ hydropis inaudita spe- cies. 233
Urticæ succus num causticus & vene- nosus. 75	Uterini osculi in partu dilatatio arti- ficiofa. 229
usus in hamorrhagia narium. 74	Uterus incautè protractus. 415
Uteri animacrocus. 473	in fœmina duplex. 475. & segg.
hamorrhagia ex retentione placenta. 223	in hydropica tuberosus. 235
ratio. 226	Uva versicolor. 346
post partum curatio. 328	Vulnera capitis plica causa. 1
vaginales glandula nova. 462	cor pertransientia non sta- tim lethalia. 419
earum usus. 466. segg.	pulmonum non lethalia. 67
multorum morborum sunt causa. 467	Uvulæ relaxata cura. 93

F I N I S.

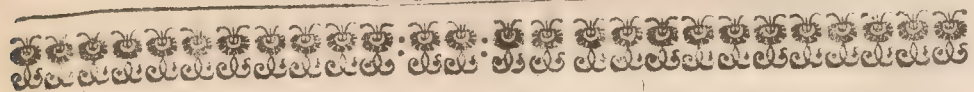

Errata potiora

in Ephemerid. Natur. Curiosor. Decur. II. Anno II.

PAg. 3. lin. 24. pro ἀσὶς lege ἀσὶς. p. 8. l. penult. post vocabulum Albini leg. præsidio. p. 11. l. 11. pro portis l. poris. p. 13. l. ult. del. vocabulum si. p. 26. l. 16. pro Major l. Mayow. p. 30. l. 16. & 17. pro adhitum l. adhibitum. p. 37. l. 9. Processum l. Processuum. p. 42. l. 1. effabrè l. affabrè. p. 45. l. 30. modum l. motum. p. 71. l. 21. implerat l. impleret. p. 74. l. 6. pro 150. l. 100. p. 75. l. 6. alexinep. l. alexikep. p. 84. l. 15. ab l. ob. p. 103. virtutum l. virtutem. p. 112. l. 8. ἀσβεσop l. ἀσβεσov. p. 114. l. 11. Magnat l. Mag. Nat. p. 115. l. 2. Seindacht l. Steindacht. ibid. l. 15. Subaudia l. Sabaudia. p. 122. l. 11. excusso l. excuso. p. 159. l. antepen. pro univèrsùm l. univèrsam. p. 165. l. 12. subjungunt l. subjungit. p. 172. l. 18. ductis l. dictis. p. 186. l. 30. minimum l. minimam. p. 191. l. 2. hirundinem l. hirudinem. ibid. l. 28. quod l. quàm. p. 196. l. 11. surgant l. surgunt. p. 202. l. 22. humore l. humorem. p. 210. l. 28. dolorifico effluxu l. dolorificum effluxum. p. 222. l. 27. quod l. quàm. p. 223. l. 1. l. brachio. ib. l. 3. del. vocabulum interanea. p. 238. l. 12. horum l. hæc. p. 248. l. 23. Scherfil l. Scharfil. p. 250. l. 23. petit l. petiit. p. 251. l. 21. este ditus l. est editus. p. 254. l. 12. constrictione l. constrictione. p. 266. l. 8. arboreum ve l. arborum ve. ibid. l. 19. quia l. qui. p. 271. l. 19. sive l. sine. p. 274. l. 24. cum l. tum. p. 278. l. 2. & 3. menagogum l. Emmenagoga. p. 281. l. 15. CXXIV. l. CXXII. p. 282. l. 31. fermentationem l. fermentatione. p. 292. l. 12. membranosa l. membranosa. p. 293. l. 28. secretionis l. secretione. p. 294. l. 2. secretioribus l. secretionibus. p. 298. l. 15. rarum l. raram. p. 309. l. 12. quod l. quæ. p. 322. l. 12. CXIV. l. CXLVI. p. 324. l. 3. illustratus l. illustratos. p. 325. l. 28. tumorem l. humorem. p. 330. l. 18. homeraam l. homerdam. p. 332. l. 5. pro nos l. ipse. p. 334. l. 7. propinquo l. propinqui. p. 343. l. 22. pro noram l. novam. p. 348. l. 25. latiusculè l. latiuscula. p. 349. l. 26. par l. per. p. 357. l. 21. eodem l. eadem. p. 360. l. ult. quocunque l. quacunque. p. 362. l. 20. diram l. dirum. p. 370. l. 12. vellificatur l. velificatur. p. 374. l. 26. quidem l. quidam. p. 376. l. 13. annual. annuæ. p. 378. l. 13. mortifica l. morbifica. p. 384. l. 17. CXLXI. l. CLXXII. p. 388. l. 1. incontinentiæ l. incontinentiâ. p. 391. l. 16. copisè l. copiosè. ibid. l. 18. pro amplectitur l. suscipitur. p. 392. l. 19. quantatis l. quantitatis. l. 21. pro musco l. mucos. p. 394. l. 27. frustra l. frustra. p. 395. l. 1. & 2. paccatius l. pacatius. p. 399. l. 26. concoctini l. concoctioni. Cætera quæ superfuerint, Benevolus Lector ipse corrigit.

Ad Bibliopegum.

OB festinatam Impressoris operam icones plerasque in plerisque exemplaribus suis carere foliorum numeris indico, quas sequenti ordinare licet in loco. Fig. 18. ad pag. 192. Fig. 34. ad pag. 293. Fig. 35. ad pag. 298. Duplicis in Appendice uteri tabula prior absque foetu, ad pag. 483. secunda verò cum foetu, ad Mr. Dionis historicam relationem p. 486. referenda est. Lacerta verò volans, ut & Papilio Ind. ad paginam 488. alligari commodè possunt.

Fig. 1.

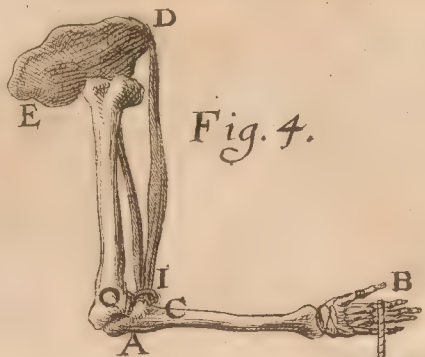
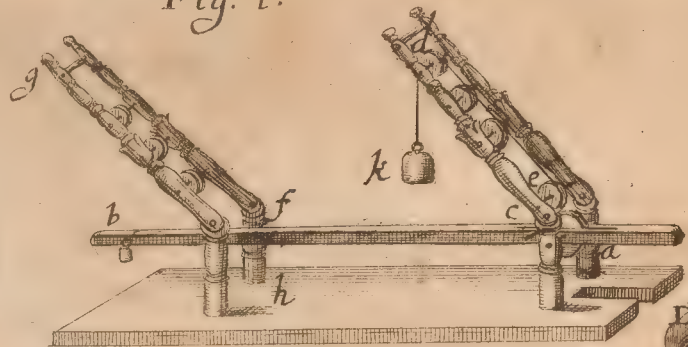

Fig. 5.

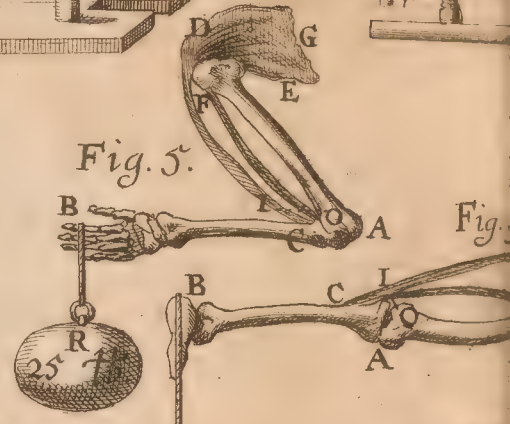

Fig. 11.

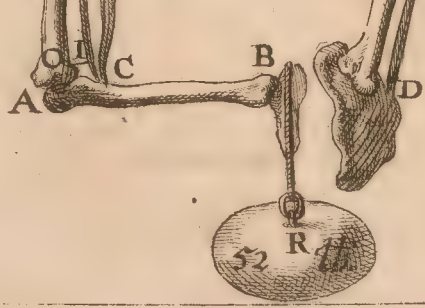

Fig. 10.

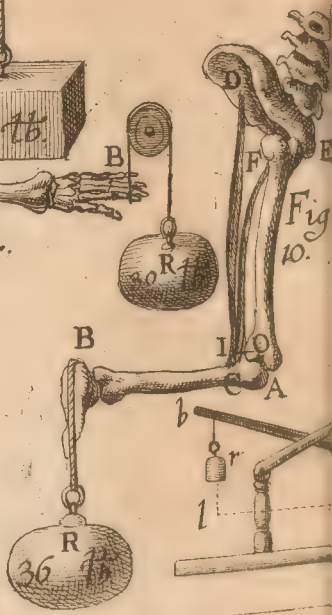

Fig. 3.

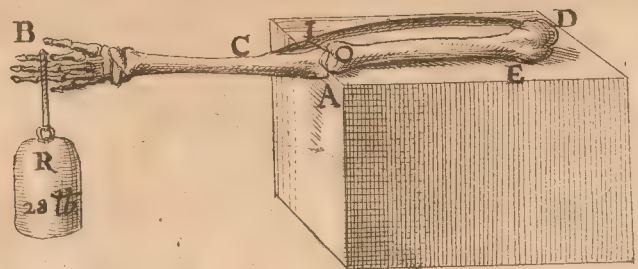

Fig. 2.

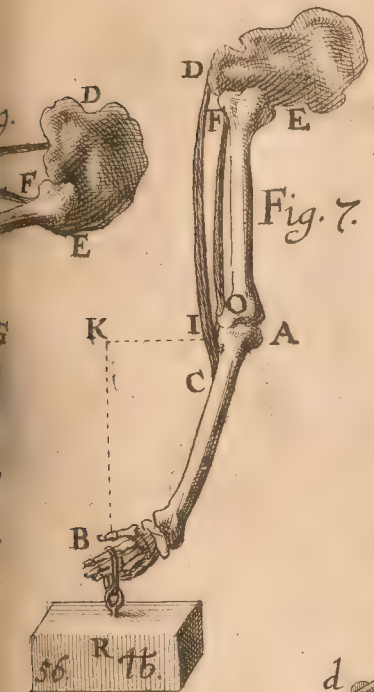
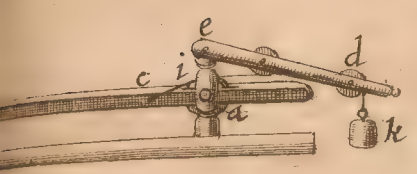

Fig. 7.

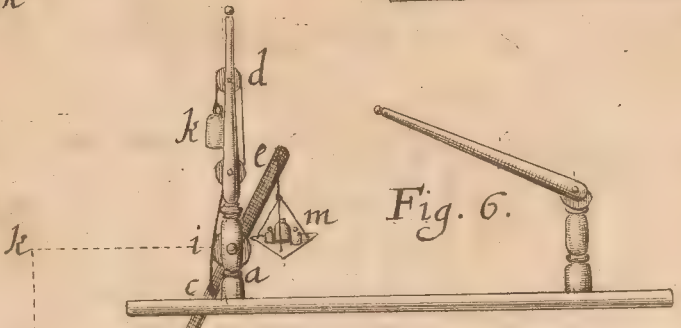

Fig. 6.

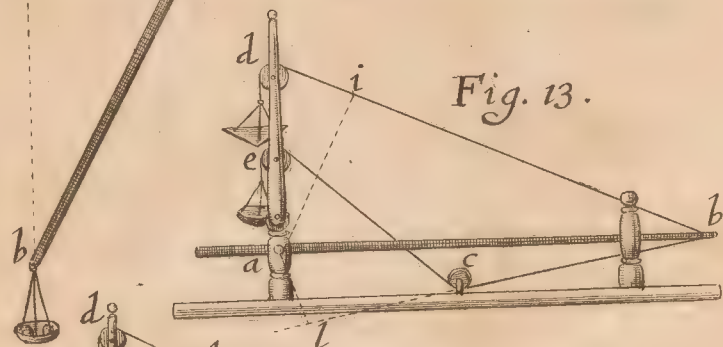

Fig. 13.

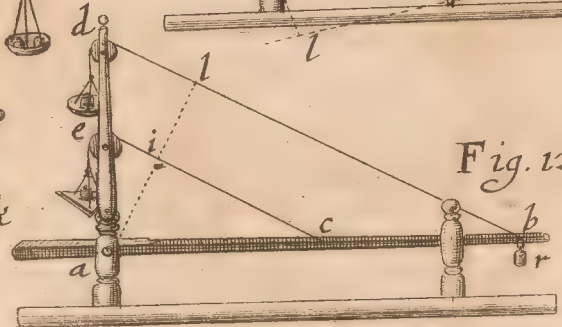

Fig. 12.

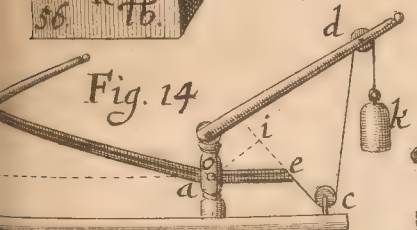

Fig. 14.

MEDITATIO

DE

PESTE ET FEBRIBUS
MALIGNIS,

JACOBI WEIZII, Archiatri Gothani

Celeberrimi, S. R. I. Acad. Nat. Cur.

d. Æson II.

NORIMBERGÆ,

ANNO c^lo I^oc LXXIII.

MEDITATIO

De

PESTE ET FEBRIBUS
MALIGNIS.

Estis uti sine discrimine in quoscunque fanitatis status & gradus sævit, ita causa ejus singularior est.

Reliqui namque morbi cum sint vel ex temperamento, vel diætæ errore, vel quovis alio sex rerum non-naturalium abusu & dehinc subortâ viscerum atq; partium cachexiâ, pestis his omnibus relictis suum semper sequitur genium.

Hinc non est ordinariis remediis contra venena specificis, utpote balsamicis, theriacalibus, bezoarticis, cardiacis &c. facile curabilis, ut potius singularius ex his desideret medicamen, ejusque operandi modum, prout ab ordinariis morbis singularior multumque differens ejus causa est.

Et hoc est, de quo toties conqueruntur Medici, quod naturam pestis nunquam satis scrutari, neque tot atque innumeris adhibitis, nonnunquam etiam mirè inter se mixtis, aut planè nihil, aut non semper idem efficere potuerint, ut potius ubique aut saltem plurimum contrarii eventus secuti fuerint.

Modò namque optima bezoartica per sudorem agentia plenariam colliquationem & cum illa animæ è corpore defluivium causarunt.

Modò theriacalia, utpote balsamica, bezoartica, & leviter opiata (aliàs pro demulcendâ veneni acredine & præposterò

MEDITATIO

fermentô sistendô satis sufficientia) fermentum magis concitasse & tandem attonitos & colore nigricante inflatos dereliquisse novimus.

Nunc volatilia solâ præviâ animi disturbance planè exangues fecere. Nunc eadem cum fixis & præcipitantibus mixta leves quasdam inducias, facto tamen recurso majoris fermenti jactationumque impetus, cum vitæ dispendio addiderunt.

Præcipitantia cum pulveribus bezoarticiis vegetabilibus minimæ in his morbis virtutis visæ sunt, utpote quorum tanta dosis haud assumi totiesque reiterari potuit, quò effervescentes cum humoribus acidum sufficienter attrahere, venenumque in sanguine totoque corpore latrans satis expellere potuerint.

Metallica verò, cujuscunque bezoartici, & firmiter fixati titulo fuerint consignata, aut disturbance alvi enormem, aut inflationem ventris ad præfocationem usque, aut tormina cum lancinatione intestinorum sanguinolenta effecere.

Paucis, præparata, calces & pulveres alii, eorumque essentia, extracta &c. vel cum segnitie operata sunt, vel massam sanguineam planè non affecerunt.

Volatilia cum disturbance archæi majus fermentum concitaverunt.

Acida verò cum assumto humido quasi cruda ad vasa rapta incendium humorum non ita consopiverunt, quàm quod ex acido jamdum repertos ibi sanguinis grumos magis magisque ingrossarint atque hoc modo circulatione præpeditâ inopinatam mortem produxerint.

Adeò vel planè nullum ex hoc genere medicamen proficuum fuit.

Quapropter veram venenaturam, quæ in peste & malignis saltem secundum majus & minus differt, hic recensere statui.

Neq; tamen hoc simplici cursu faciam, sed quantum brevitas

vitas

DE PESTE ET FEBRIBUS MALIGNIS.

vitas hujus meditationis admittit, per rationes, contingentia, nociva & proficua in his morbis ita agam, ut de hinc & methodum & Medicinam facili viâ invenire possis.

Equidem aliquando proficua fuerunt vel saltem levamen dederunt sudorifera.

Per sudorem enim aliquoties (levi tamen factò interstitio) iteratum nonnulli evaserunt.

Idem sudor si non ita vitam, placidam tamen moriendi cupidinem dedit.

In quibus habes effectum dissipatæ cum sudore ac redinis pestilentis, qua remotâ, quamvis etiam in moribundis, reddita tamen fuit partium tam internarum, quàm externarum sufficiens temperatura, qua neque angustia atque anxietates visæ, neque terribiles vociferationes auditæ, neque retractus & convulsionum motus enormes animadvertæ sunt.

Nociva vero ut multa alia, ita (per exemplum loquor) inter illa etiam fuerunt metallica bezoartica, utpote vel non satis fixata, vel acriori fermento iterum concitata & in pristinam naturam reducta, vel superfluo, quàm continere potuerint, acido superfusa.

Quæ enim non satis fixa sunt, si cum acredine quadam miscentur, ebullitiones præstant.

Et inde est, quòd his associatis & assumtis ventriculi viscerumq; ac redinibus inflationes & præfociones insecutæ fuerint.

Acriori verò fermento si metallorum Calces concitantur, olim sopita natura metalli recedit & vitriolescit quasi cum metallo fermentum, ex quo tormina intestinorum, anxietates cruciatusque circa præcordia, constrictiones cordis & cum hac pulsus interceptiones, atque lipothymia oriuntur.

At si hæc metallica superfluum & majus quàm capiunt acidum, attrahunt, modò hypercatharses, modò vomitus, modò utrumque insequitur.

Et tales sunt affectus acidi austeri per se quidem coagulum in sanguine inducentis, ex accidenti verò fervorem natura

MEDITATIO

turæ concitantis, quo hinc enormis calor & humorum cum confusione æstuatio liberaque & immodica fluctuatio insurgit.

Nec absque ratione unumquodque horum semper cum vitæ noxa est.

Quorum tamen omnium alia ratio & causa dari nequit, quam veneni Mercurialis & arsenicalis maximè & instar sublimati acris, lancinantis & naturam ad pugnam atque inter illam omnes corporis humores (ubicunque latitantes vitiosos & naturales) absque intermissione ad motum concitantis.

Natura namque contra veneni insultus insurgit, intumescit, incalescit & semper contrarium atque illud immodicè agit.

Scilicet si venenum ex acidò sanguinem coagulat, atque vasa constringit, resolvit hæc, laxat & dirumpit.

Quando venenum collapsum venarum & viscerum denegato & per acidum interrupto transitu humidi naturalis instituit, natura è contra extollit sanguinem & viscera cogit, ut nimia incalescentia & motu pura indifferenter & impura quævis ad se viscera rapiant & vasa, quo sic crudis planè & indigestis humorum confusionibus immergantur quasi & suffocentur. Unde tandem improvidus tumor vasorum, viscerum & partium accidit.

Dum tandem venenum acridinosâ frigiditate nocere vult, incalescit archæus & diffusis undique acridinibus miras in partibus vellicationes facit.

Tale jam est ex venenò & resistente natura tandem proveniens fermentum, tales ejus effectus, talis pestis febriumque malignorum genius; quibus nisi placidis & absorbentibus & resolventibus citius subveniatur, necesse est, ut tandem natura seipsam expugnet & planè succumbere debeat.

Dicere possem hic multa de acido & alcali, de atomis, de luce & agilitate spirituum, contrariaque eorum obtenebratione & delassatione, de archæo quieto & irato, de sale, sulphu-
re

DE PESTE ET FEBRIBUS MALIGNIS.

re & mercurio, De arteriâ biliosa seu bilifera, quæ modò in dextro, modò in sinistro latere ex intercostalibus ad hepar transit atque ibidem se exonerat; & quæ insuper alia seculorum hucusque novitatum excogitata & inventa sunt:

Sed quoniam omnia ad unum effectum tandem coincidunt & disquisitione longiori tædium parere possum, non abs causâ his superfædo.

Dehinc non volatile, non præcipitans, non acidum solum & simplex, sed omninò aliud atque illud suave & demulcens medicamen requiritur, quod non nisi in saponariâ sive media illa natura lixiviosa invenies.

Hæc non solùm est, qua acredo illa mercurialis & arsenicalis summè noxia contemperari potest; utpote quæ & acidum mitigat & quasi dulcificat & dum vi segregatoriâ & resolutoria agit, insuper præcipitat, abstergit & quod omnium maximum, quæ saponariâ suâ naturâ per vasa quæcunque capillaria transit & segregatione instituta levi incalescentia vel saltim fomento caloris naturali sudores excitat atque sic noxium expellit.

Exemplo tibi sit dolorifica sensatio ex quovis aliò corrosivò, maximè verò mercuriali & arsenicali in quacunque corporis parte contracta, quæ nullò neque externo neque interno mitigari potest, ut potius necessariò mortificatio eousque sequatur, quousque corrosivum suâ acredine attingere potest.

Lixiviosa tamen non solùm hinc ortos calores & dolores, sed etiam hinc promanantes difformitates & intumescencias omnimodè sedant atque iterum componunt.

Inter labores Mercuriales & Arsenicales, Martiales &c. si quid respiratione attractum fuerit, sola lixiviosa vel ex cinere clavellato vel ex tartari deliquio vel alia modò in vinò, modò in cerevisiâ assumpta omnem veneni impetum coërcent, sive ante, inter, vel post assumantur.

Eundem in modum ol. tart. per deliquium, saturata cinerum clavellatorum solutio, panacæa Holsteinensium, quæ est
sal

MEDITATIO.

sal ex cap. mort. aquæ fort. ardorem febrilem contemperant, sudores promovent, atque ut in his, ita etiam in conquassatis congrumatum sanguinem fortiter resolvunt, & dehinc excitos dolores pungitivos faciliè mitigant.

Quantum etiam in malignis sanguis hirci, pulvis pyrius, nitrum &c. valeant, in praxi toties compertum est.

Qui effectus omnes à nullo alio sunt quàm à decantatâ hucusque natura lixiviosâ & saponariâ.

Quid cum solutis per acidum, si quando illis lixiviosa superinfundantur, fiat, & quæ singularis tunc accidat partium segregatio, notum est.

Quomodo vel solis lixiviosis etiam ex corporibus durissimis Sulphura extrahi possint, quæ dein quamvis aliàs faciliè inflammabilia & ad sublimandum prona fuerint, nunc igni difficulter cedunt, vel si cedant, magis in Terram mortuam, quàm in species & partes volatiles convertantur, illis constat, qui calcibus metallicis impuris corrigendis aliquid temporis & studii dederunt.

Potentia nunc fermè aceti instar acida, quæ saponariis renovari quasi possint, illis conducunt, qui ex hoc studioso labore quæstum quærunt.

Ipsam citri pomum non tam ex acido solùm, quàm infimul oleosis suis cum multo humido adhuc mixtis partibus (quæ conjuncta præstat vim illam saponariam) egregias suas in his morbis dotes expedit.

Quomodo in probationibus metallicis vel sola lixiviosa impura Sulphura cum noxiis & inter se fermentantibus ferè Sali-
libus, ne cum metallo vel metallum cum illis uno actu avolare possit, sed granum expectatum exhibere debeant, expertum est.

Ipsam Solis Sulphur, si quando primis initiis laboris physici nimis volatile factum, ut videatur quasi cinnabaris summè purificata, ne vitrum disrumpat tanto agitato calore, non alium volatilitatis suæ moderatorem desiderat, quàm
(mirum

DE PESTE ET FEBRIBUS MALIGNIS.

(mirum certè) restantes adhuc sòphici Mercurii partes; quæ quidem aliorum iudicio magis volatiles, mihi verò lixiviosæ, nunc mediæ seu saponariæ virtutis participes videntur; quo inde etiam evenit, ut in congressu continuo suaviter inter se agant & variatis interim coloribus plus sopitæ ad fixitatem naturæ tendant, quàm ulterioris volatilitatis acquirant, usque tandem eodem igne omnes hi colores tanquam volatilitatis & ingressus vindices in exoptatâ nigredine dispareant.

Non alia ratio est mitigandi, cõtemperandi & penitus ejiciendi Sulphuris arsenicalis & Mercurialis, vel quo nomine alio nocivum pestilentielle venenum indigitare velis.

Illud tam extra quàm intra corpus aliud nihil, quàm lixiviosum & saponarium tale in operatione placidum & moderatum pro segregandis & separandis à massâ sanguineâ impuritatibus acredinosis sufficiens, expulsionibus per sudorem in omnibus capillaribus vasis & quibuscunq; extremis partibus præsens & acredinem constipativam per totam massam sanguineam suaviter demulcens, ad omnimodam pugnarum, quæ dehinc ubique à veneno pestilenti exorsæ sunt, compositionem morbi que maligni placidam curationem desiderat.

Quæ quocunque modo vel sola vel cum aliis specificis, balsamicis, bezoarticis, corrigentibus, oleosis, odoratis & cordialibus, cephalicis &c. commiscere vel in aliam atque aliam formam (semper tamen observata illa mediâ & saponariâ naturâ) artis beneficio subigere velis, præstabit tibi unicum tam externum quàm internum contra malignos ictus & pestis & consimilium febrium remedium.

Pro quo Tibi Summa Trinitas! sit laus & honor. Cujus benedictione cedat ad proximi salutem & ærumnarum levamen; ad publici aliàs ex his morbis multum divexati & conquassati novissimum emolumentum.

Sic scribebat inter inquietas noctis horas.

JACOB WEITZ, Phil. & Med. D. Gothæ hor 3.
matutina usque ad dimidiam 8. d. 26. Sept. 1682.

B

Sequitur

MEDITATIO

Sequitur jam modus componendi & methodus tam internè quàm externè usurpandi hæc medicamina, additis quibusdam notis necessariis.

CAP. I.

DE INTERNIS.

I.

Fiat lixivium (quod quo magis ex lignis, corticibus, radicibus, herbis &c. appropriatum est, eò est melius) ex quo factò totali humidi abstractione Sal habebis lixiviosum, vel si in substantiâ (aut per se aut cum aliis bezoarticis) vel, cùm in oleo deliquii resolutum fuerit, usurpabile.

II.

Idem lixivium si ante abstractionem quibuscunq̃ue balsamicis & bezoarticis &c. superfuderis, usque dum sufficiens extractio facta sit, & dein in Salis lixiviosi consistentiam (non attentâ crystallisatione, scilicet per quam fortior foret Salis conclusio & dehinc difficilior ejus resolutio) excoxeris, ampliori sic medicaminis virtus & pro diversitate & subjectorum & generis maligni specificari magis potest.

III.

Funde ℥j. Sulphur. vivi in crucibulo & dum satis ignitum est, admisce vel pulveres bezoarticos vel balsamica alia ex resinis vegetabilibus, itemq̃ue si lubet olea confortativa, imò etiam de carne & ossibus viperar. it. C. C. it. Castor. & similia (ad ℥j. Sulphur. pondus admiscendor. non excedat ℥ $\frac{1}{4}$.) & mox ab igne remove & in ℥iij. ante distilixivii calida effunde & frigidatum filtra & ad Salis lixiviosi formam inspissa.

IV.

Sic idem Sulph. cum lixivio phthificis, mulieribus, contractis & catarrhosis specificari potest. Quamvis enim talia medicamenta per se sola simul omnibus his morbis sufficiant, facilitatur tamen cura magis ex specificis. Ex. gr. pro phthificis

DE PESTE ET FEBRIBUS MALIGNIS.

ficis tantillum sacchar. Saturni. pro contractis cinnabaris nativæ parum, pro mulieribus asafœtida & castoreum, myrrha, pro catarrhosis succinum, pro visceribus obstructis & induratis limatura Martis ignitioni Sulphuris admisceantur. Sic quoque medicamenta habebis, quibus vel solis in omnibus morbis progressus felices facere poteris, utpote pro conditione & statu patientis vel simpliciter vel inter se mixtis adhibendis.

V.

Possunt etiam fieri cum lixivio supra dicto ex absinth. rut. scord. & millefol. essentiæ, quarum tamen dosis major, & in die aliquoties ad gutt. 40. & plus adsumi debet, prout virtus in his non ita, ut in Sale, concentrata est.

VI.

Vel cum tinct. tart. antimoniata (hæc fit igniando tart. antimonii & Nitrum ana, & injiciendo sic calida adhuc in spiritum è fecibus vini non ita fortem: quo sic temperata, lixiviosa & multi usus in omnibus formè morbis tinctura extrahitur) fiant essentiæ ex myrrhâ, tacamahac. benz. asafœtid. itemque ex herbis, lignis, radicibus, imò etiam ex ossibus & carnibus viperar. Cordis Cervi. C. C. nec etiam incongruè ex calcibus, ut lunæ, solis & martis, vel his, solis vel inter se mixtis. Facile enim sic mediante saponariâ tincturæ hujus virtute, sulphura & salia diversorum horum corporum accedent, & saturabitur magis tinctura.

VII.

Vel ex tart. crudo & capite mortuo vitriol. ana fiat cum spiritu è fecibus vini spiritus, cum quò supra dicta & alia extrahi possunt.

VIII.

Vel tartaro crudo admisceatur quarta pars salis ciner. clavellator. & ut supra §. 7. cum spiritu è fecibus vini fiat spiritus pro extrahendis tincturis & essentiis.

Modus, quomodo fiant hi spiritus, talis esto: Sit tibi ad ma-

MEDITATIO

nus cucurbita terrea, quæ habeat foraminulum in medio. In hanc mitte supra dicta materialia & adaptato alembico cum recipiente igne arenæ forti urge. Quibus si jam ignescant, per foraminulum mediante infusorio infunde cochleare unum vel alterum spiritus è fecibus vini (non tamen ita fortem, ut etiam salia resolvi possint) & factâ infusione foraminulum luto vel argillâ statim occlude. Sic ascendent spiritus sulphure & sale corporum admodum saturati. Spiritus & halitus si nunc cessent, iterum novum affunde spiritum, idque toties usque dum in alembico visâ prius inter spiritus quasi lactescens pinguedo desinat.

IX.

Nitrum fluat in crucibulo usque ad concremationem: dum injiciatur vel terebinthina cum camphora mixta, vel spiritus vini terebinthinatus & camphoratus, vel camphora sola vel myrrha &c. moveatur ad plenariam commixtionem & statim effundatur. Dein affuso pauxillo aquæ appropriatæ vel alicujus essentiæ fiat deliquium, vel ab effusione ita durum servetur & usurpetur vel in substantiâ vel injiciatur, ut aliâs, globulis de nitro solutis, in potum ordinarium.

X.

Solvatur in aq. Regis sol & in spiritu nitri luna, conjungantur solutiones (providè & successivè) & ad siccitatem abstrahantur (hinc promovens menstruum pro usu externò servari potest) in cucurbitâ benè lutata igne aren. Dein in crucibulo sufficienter igniantur (neque tamen fluant) addito ultimo saccharo cum camphorâ & oleis cinnam. citr. aur. succin. &c. & statim effundantur ut frigesiant. Ex quibus dehinc in vitrò amplò affuso pauxillo humido fiat deliquium. Restitans pulvis elutriari & pulveribus bezoarticis, præcipitantibus admisceri potest. Aqua verò, qua cum elutriatio facta est, servetur.

XI.

Fiat antimonii cum nitro detonatio pro antimonio diaphore-

DE PESTE ET FEBRIBUS MALIGNIS.

phoreticò, quod dein ad fortissimum ignem optimè fluat, & effundatur super lapidem mundum. Frigefactum frangatur & fervetur in amplo & mediocriter altò vitrò, quod hybernò tempore in cellam mundam, ubi successivè aër attingere potest, æstivo verò aëri obvium (tutum tamen ab illustratione & radiis solaribus) ponatur. Sic aquam aëris magneticam nancisceris internam & externam in his morbis miræ & stupendæ virtutis, quæ destillatione arenæ à corpore abstrahenda, corpus verò ad ulteriorem attractionem, ut ante, in particulas fractum reponendum est, quo sic in infinitum procedere poteris. Si forsitan amplius non attrahere velit, fluat iterum in crucibulo forti igne, quo sic idem ut ante præstabit. Habes hic exemplum magnetismi universalis in calce saponariâ. Habes si inquirere velis, modum absorptionis, quo in corporibus humanis saponaria illa agant.

XII.

Si lubet, dum igne forti fluit nitrum cum antimonio, possunt ultimo injici pulveres bezoartici, ut rad. imperator. angelic. pulv. viperar. &c. quo sic calcinata specificam magis virtutem labori addunt. Usus oleorum eorum ex deliquio sit in die & nocte quater, ad gutt. 19. in vinò.

Salis in substantia sit idem usus, ad gran. viij. vel per se vel cum aliis in juscul. vin. vel cerevis. Essentiar. ad gutt. 40. ter vel quater in die pro sudore. Pro confortatione verò & continua profligatione veneni possunt in potu ordinariò vel successivè post alteram horam 9. ad 10. gutt. sumi.

Interim æger continuo madore squaleat, assumtis verò medicamentis paulò longius sudet, necesse est.

Reliqua, utpote à multis jam ante dicta, & ad diversi temporis, loci, ægriq̃ue conditionem diversimodè apta, reliquimus.

Hujus generis alia atq̃ue alia concinnari possent chymicò more medicamina; sed hæc pro nunc sufficiant.

MEDITATIO

CAP. II.

DE EXTERNIS.

TAm pro collutione oris, quàm pro ablutione & fermento carbunculorum summè sunt necessaria.

Neque tamen est, ut illa longè quæras, scil. omnes elutriationes vel cum aqua destillata ex herbis vel pluvia vel simplici ex residuis à deliquio aut post extractas essentias factæ, commodè & mirè ad binos hos usus inserviunt & egregia præstant. Et singulariter idem operatur aqua illa aëris magnetica per se §. 11. descripta. Vel spiritus à solutione solis & lunæ §. 10. abstractus ad lenem aciditatem cum aqua destillata, vel ex herbis vel ex aqua pluvia, vel simplici (notanter hæc adjicio, aqua fontis enim non alia quam quæ absque sapore acido, stillat, conduit; aquæ enim quæ acidæ sunt vel aliquid aliud sapiunt, ex subterraneis particulas minerales secum ducunt, ex quibus si forte quid deglutiat, levi viâ in corpore jamdum ex fermento noxio languescente, novum fermentum excitari potest) moderetur. Pro collutione quidem in his omnibus mitigatus sit sapor, ut patientes commodè ferre possint.

Pro ablutione verò & fermento ad carbunculos saturari magis possunt salibus saponariis.

Sic omnis inflammatio & faucium & carbunculi cessabit, pestilens apostema moderato nunc calore & affluxu humorum præpostero præpedita placidè maturabitur.

Neque quicquam in his gargarismis timendum, cum ut in collutione oris præstans & præsens medicamentum exhibeat, ita si fortè deglutiantur, pro contemperazione caloris & fermenti pestilentis febrilis, commodè inserviunt.

Quod si verò mavis emplasticis in carbuncolor. curâ agere, caveas maxime ab omnibus calidis, quæ attrahunt & dehinc dolores & fermentum majus concitant.

Caveas

DE PESTE ET FEBRIBUS MALIGNIS.

Caveas etiam à reprimentibus & frigidis, utpote quæ ad peripheriam detrusum venenum non promovent, sed nequam iterum recedere faciunt.

Solis tamen moderatis & intermixtis illis, quæ sunt mediæ naturæ, abutaris necesse est, si supra laudatum effectum obtinere velis; quorum non incongrua exempla sequuntur.

I.

Si pulveres ranar. flor. chamomill. millefol. rot. e. sufficiente quantitate mellis & ceræ, addito aceto vel simplici vel cum sacchar. saturn. imprægnato (qualis est extractio calcis saturn. vel min. vel lithargyrii &c. cum aceto facta) in emplastri mollioris formam redigantur.

II.

Nota illa ex min. cum aceto vini facta extractio, si cum oleis infusis chamomillæ, rutæ, lilior. rosar. scorpion. vermib. majal. lumbricor. terrestrium & his similibus conquassetur, fiet inde linimentum crassius, quod amplius sufficiente quantitate albi græci vel recrementor. avium, ut pass. hirund. & pauxillo melle & cerâ in emplasticam formam lenem subigere poteris.

III.

Pulvis antimonii ex solâ detractione talis non elutriatus, à sale cum gummis panis triticei & pingui cerevisiâ in lenem emplastri consistentiam decoquatur.

IV.

Lac coagulatum concrematur satis, & cum tantillo butyr. majalis & cerâ lene emplastrum fiat.

V.

Cineres ex bufone, ossibus cervi, humanis &c. cum lumbricis terrestribus in massam lenem conquassari debent; quæ dein cum pauxillo vini fortis, mell. & cera lene emplastrum præstant.

VI. San-

MEDITATIO DE PESTE ET FEBRIBUS MALIGNIS.

VI.

Sanguis hirci, cervi, canis, galli &c. si cum grumis nigris panis addito pauxillo aceto & saccharo coquuntur & dum jam grumos exhibet, cum pulveribus scordii, millefol. rad. symphyt. major. althææ, tormentill. & pauxillo melle absque cerâ in emplastrum lene subigitur.

VII.

His omnibus emplasticis possunt etiam pulvis lithargyrii vel minii, item lixiviosa salia, ut sal ciner. clavell. &c. & alia supra recensita in coctione; post finitam coctionem verò etiam si lubet tantillum de oleo nucistæ expressò, de camphorâ, parum de myrrhâ & asâ foetidâ &c. addi.

Plura in infinitum possem afferre, sed quiesco hic & reliqua ulteriori investigationi aliorum relinquo. Concitatò stylò d. 22. Novembr. 1682.

J. W. D.

Ad
Splendidiß. S. R. I. Academ. Natur. Cur.
HELIANTHUM,
PÆONIS
De
RUPICAPRARUM
INTERANEIS ET ÆGA-
GROPILIS,
SUCCINCTA DISSERTATIO.

NORIMBERGÆ,
ANNO M. DC. LXXXIII.

Ad

Splendidiſſ. S. R. I. Academ. Natur. Cur.

HELIANTHUM,

PÆONIS

De

RUPICAPRARUM INTERANEIS

ET ÆGAGROPILIS,

SUCCINCTA DISSERTATIO.

DE Rupicapris, animali sylvestri, plures scripserunt Medici & Historici, nullus tamen, quantum mihi quidem scire datum est, earum interanea plenè exposuit, quin aliqui circa vocis Etymologiam, variasque hujus species enodandas maximam partem sunt occupati, omissis iis, quæ Rei Medicæ addictis, & curiosis omnibus lucem afferre, famamque sapius auctam satiare possent: Sunt tamen qui cum Veterum monumentis, tum propriâ diligentia adjuti ac investigandi industriâ incitati, in cornigeri hujus naturam, mores, domicilium, cibum, usumque varium, quem corpori humano præstare compertum est, studiosè inquisiverunt; uti ex Gesnero & Aldrovand. l. 1. de Quadrupedibus prolixius haurire licet: Ex Recentioribus, Beatus *Veischius*, Academiæ nostræ Nestor, Vir Celeberrimus, vis de Ægagropilis, quarum occasione de Rupicapris eruditè

etiam quædam inseruit, Dissertationibus, æternam sibi famam comparavit, adeò ut labor frustraneus videri possit, post Homerum hunc Iliada velle scribere : At quia ipsa veritas, aliorum etiam fide ac autopsiâ confirmari desiderat, quò triumpho nobilioris omnes habere possit spectatores & Fautores, malè me non acturum speravi, si ea, quæ cùm Velschianis experimentis longè accuratissimis consentanea, tum ab aliis hætenus vel non animadversa, aut saltem publico non prodita, deprehendi, heic in chartam conjicerem, in primis quod Tuæ exhortationi parere, Amicorumque dubiis, quantum quidem pro tenuitate meâ licet, satisfacere, æquum est : Et quidem animus heic non est Caprarum sylvestrium plurimas similitudines enotare, aut rupicaprarum synonymias, vel differentes Authorum sententias excutere, quæ singula, pro summâ qua emicuit ingenii acie, in supr. citat. opusc. feliciter ille peregit. Sufficiet heic monuisse Rupicapræ vocem in sensu paulo strictiori me sumere, quàm Scaligerum fecisse video, Exercit. 207. qui Ibicem & Capream, illius species facit, à Plinio inter caprarum genera, cum *illâ* recensita, ut & *Oryge, damâ, pygargis* &c. quod ipsum Gesnero ansam dedisse arbitror c. l. elegantè multorum πολυουμίων culpani : Si accuratiores, inquit, singulorum descriptiones haberemus, minus molestum esset singulis convenientia nomina indere : Hac autem deficiente multa ex his nominibus non intelliguntur, vel confunduntur, vel alienâ interpretatione obscurantur : Mihi Rupicapra ἀγρηστή est Oppiani, qui lib. 2. κυνηγετ. p. 16. Edit. Paris. ita :

Αγρῶν δ' αἴτε πέλει, πορβάτων τε, πανάγρηστα φύλα
 Οὐ πολλὸν τέτων οἴων, λασίων τε χιμάρων
 Μείζονες, ἀλλὰ θέειν κραιπνοί, θιναροί τε μάχεσθαι,
 Στρεπτοῖσιν κεφαλῆφι κορυσομήλοισι κεράισι.
*Est agreste genus caprarum oviumque ferarum,
 Non multo nostris ovibus caprisque petulcis*

*Aspectu referens majorem corpore formam:
Sed multò leviùs celeres rapiuntur in auras,
Pugnascq; armata reflexis cornibus acres,
Miscent terribiles.*

Ubi non opus esse autumo diu dubitare, num reapse rupicapras intellectas velit, an strepsicerotem, siquidem de cornibus reflexis sermo ei sit, quæ *isti* non competunt, & postquam in antecedentibus de eurycerote, damâ, Bubalo, dorcade; multùm differuisset, post de ægagro dicere incipiat, seu rupicaprà nostrâ, majorisq; declarationis ergò statim subnectat.

Αιγάγροις δέ τις ὄστι δι' αὐτῶν αὐλὸς ὀδόντων
λεπταλέης πνοιῆς κερῶν μέσον, ἔνθεν ἔπειτα
αὐτῶ εἰς κραδίην, καὶ πνεύμονας εὐθὺς ἰάνει.
*Est autem capris agrestibus ore foramen,
Angustum, medios per dentes cornua versus,
Pervadens flexis anfractibus intima cordis, &c.*

Quæ quî in rupicapras quadrent, mox explicare conabor: sitne autem hæc Æliani κεμάς, quam l. 14. c. 14. δραμῆν ὠκίστην θυέλλης δέκνην, ἰδεῖν δὲ ἀρα πυρρῶδριχα καὶ λασιωτάτην, instar turbinis cursus esse citissimi, quoad speciem verò pilis rufis & perquam hirsutam ait, equidem ignoro: Utriq; saltem magna est pilorum affinitas, quæ fortè etiam Celeberr. Bochar. movit, ut κεμάδα pro Plinii Rupicapra sumeret in Hierozoico p. m. 912. l. III. Sed propius ad externam hujus animalis faciem delineandam accedo: Rupicapras tres cultro subjeci, mares duos, & femellam unam, quarum hæc cum mare, ansam dederunt in thermis Leucensibus, partes genitales præcipuè examinandi, utpote cæteris visceribus jam destitutæ: mas verò alter nuperò demum Julio, in thermis Favariensibus, ubi Vener. Domini Parentis mei curæ itidem vacavît, curiositatem meam magis explevit, utpote quem nondum exenteratum per venato-

rem Reverendissi. Abbatis Favar. sex à thermis leucis, ap-
portari curavi, cum olim Nobiliss. *Pythagoras* noster, de ventri-
culorum pluralitate, à me quædam edoceri cupierit, egoque
quoad ægagropilas, de quibus ante sermonem nonnullum
cum Excell. *Celfo* habui, plura scire desiderârim: Capræ hæ
agrestes singulæ magnitudine & figurâ villaticas nostrates
optimè referunt, cornibus instructæ nigricantibus, aduncis,
& sub finem sui non parum incurvatis: ab exortu horum ad
usque medietatem evidentes sunt plurimi nodosi circuli, qui-
bus exasperantur; quos excipiunt minores aliquot, minùs con-
spicui, in unco nullis planè existentibus: Cæterùm duplicem
substantiam reapse videndam exhibent, unam exteriorem
corticalem, ligneam quasi, quæ se rursus dividit in corticem
exteriorem & interiorem, quorum uterque nigricat; alteram
interiorem osseam, albicantem, cranii substantiæ congene-
rem, quæ solida admodum est & compacta, neutiquam per-
via, minus cava: Color his fuit inter fuscum & rufum; albas
tamen nigrasque distinctis coloribus dari *Albertus* affirmat,
cujus autopsiæ ego nihil detraham, cum *Philosophus* lib. de
color. καὶ λευκὸς εἴηποτε πέφινε καὶ ἔλαφῶ καὶ ἄρπυιῶ: album quan-
doque visum esse & cervum & ursum asserere ausit: Aures ob-
longæ, pedesque ut in animantibus aliis bisulci, cauda latiu-
scula: Ex quibus patet, cum malè rupicapris (voce pressè sumtâ)
accenseri capream unicornem, cujus mentionem injicit præf.
Bochard. p. 967. & *Eustach. Antiochenus*, utpote quæ orygem
Plin. & *Aristot.* magis æmulatur; ita enim hic l. 2. hist. Animal.
Μονοκέρατα δὲ καὶ μώνυχια, ὀλίγα, οἷον ὁ Ἰνδικὸς ὄνῳ μονόκερας: Μονόκεραν
δὲ καὶ διχίλων ὄρυξ. Cui non contrariatur *Oppian.* l. 2. *Cyneget.*
p. 18.

Ἔστι δὲ τις δρυμοῖσα παρέσι ὄξυκερῶ θῆρ
ἀγχιόθυμῶ ὄρυξ, κρυερὸς θήρεωσι μάλιστα,

Est etiam fera, quæ sylvas perlustrat opacas, cornu acuto,
oryx, feris maximè horrendus: tum etiam errâsse illos, qui cor-
nibus

Interaneis & Ægagropilis.

nibus spirare ægagros scripserunt, è quorum censu Oppianum esse volunt supr. citat. lib. canentem:

Εἰ δὲ τις ἀγάγρη κερὸν κέρασιν περιχέουσι,
Ζωῆς ἐξέκλεισεν ὄδῳ, πνοῆς τε διαύλας.

Quæ Bodin. ita reddit:

*Quòd si quis fusa sensim per cornua cera
Intercludat inane, citò restinxerit auras
Vitales, animamq̄, & respiracula cordis.*

Mihi verò dubium utcunque videtur esse, per τὸ κερὸν κέρασι περιχέουσι intelligendam esse ceræ in ipsa cornua injectionem, partim quòd in præcedentibus foraminis meminit κεράων μέσῃ, quod ego; *inter cornua*, interpretor, partim quòd juxta cornuum soliditatem, ultimum rupicaprae examen me docuit, post cornua duo adesse foraminula patentia, quibus aërem haurire venator aliiq̄ue confirmârunt: quod primo intuitu mihi absurdum videbatur, cùm sub foramine statim cranium delituerit, ductusq̄ue parentes alios invenire non licuerit: post autem fidem aliquam ipsi adhibere fecit, & naturæ sollertia, quæ animalisti, in summis alpibus degenti, viis hîsce non frustrâ prospexit: & gratissimæ Pythagoræ nostri, quem super hac re primum consului, Amici verè fraterni, literæ; ita autem ille die 10. August. labent. hujus Anni 1682.

Quæ derupicapris notas, omninò sunt memoratu dignissima, nec tamen nova: Nam & Oppianus pridem ita cecinit Cyneg. l. 2. 339.

Αἰγάροις δὲ τίς ἔστι, δὴ αὐτῶν αὐλὸς ὀδόντων.

Quibus ego quidem non potui non acquiescere, utpote exinde edoctus veteres plurimorum notitiâ non merè superficialia imbutos fuisse: scrupulus tamen animo hæsit adhuc, quem ob finem ulteriora æris meatu animantia ista indigeant: Unde die 25. August. seq. reposui: Locus, quem ex Oppian.
tuis

tuis inseruisti, evidenter & inventum meum confirmat, & cereas injectiones Veteribus notas fuisse commonstrat: Illud autem mirari subit etiamnum, quare natura alia foramina pro aëre transmittendo huic quadrupedi insuper parârit, iisdem aliâs, quoad structuram partibus pneumonicis cum capris villaticis donato: num quod locos excelsissimos scandunt & inhabitant, majori pabuli nitro aërei copiâ indigere dicendum est? hæreo: cum oves sylvestres, de quibus idem Oppianus, sedes easdem petant & (uti canit ipse) celeres rapiantur in auras: Ad quæ eruditè rursus die 29. ejusdem Mens. respondit Amicissimus Vir; uti ex eruditis ejus meletematibus, Ephemeridibus nostris itidem insertis, videre licebit. His non ingratum fore auguror, si quæ venerand. Carol. Sponius Medic. Lugdun. Celebratiss. ad me Kal. Novembris St. N. dedit, adjecero: Quod te (inquit) à Pythagorâ nostro monitum scribis de miro foraminum ponè ægagrocera usû, juxta eximium Poëtam Oppianum: Fortassis hoc ipso incitare ac allectare te voluit, ut rationem hujusce eventus singulari tuâ sagacitate investigares: Ego, ut quod sentio, super hoc negotio liberè dicam, nullus dubito, quin foramina ista hoc in animali, orificia sint, in respirandi usum, à naturâ τῆ δαμνίου constructa, ut per hæc ipsa, perq̃ meatum ab eâ parte palatum usque fistulæ instar pertinentem, aër facilius, uberiusq̃ tum atrahi, tum cum fuliginibus expelli possit, tanquam per idonea fumaria, in animali, pernicibus cursibus, saltibus, & acclivium præruptorumq̃ locorum scansionibus, per totum ferè vitæ curriculum indulturo: præcipuè quum venatorum, (uti sæpè fit) incursibus premitur, ac infestatur. Et certò memini, Naturæ Scribam PLINIUM c. 50. l. 8. nec non ipso vetustiore VARRONEM c. 3. l. 2. R. R. ex Archelai auctoritate notâsse, Capras auribus spirare, non naribus, quemadmodum & ab Alcmaëone proditum fuisse memorat Philosophus, c. 11. l. 1. de Hist. anim. Quanquam naribus istiusmodi feras eodem tempore non respirare, absurdum putem: Utraq̃ enim parte καὶ διὰ τῶν ὠτων καὶ διὰ τῶν μυχθῶν omnino respirant, teste Æliano ἀδὲ ζῶων ἰδιότ. l. 1.

c. 53. modò auriuni vocabulo foramina supra laudata ponè cornua sita intelligantur, ut certè intelligi debent.

Adeò ut abundè isthinc constet pneumonica esse hæc organa, de quibus Veteres paulò obscurius, si non omnes, plerique saltem locuti fuerint: Rimari tamen oportebit ulterius, distinctam foraminum horum terminationem, quoties ansam vel alii, vel ego nacti fuerimus: Illud etiam de cornibus addendum, non inanem, uti quidem aliqui autumant, vel levem esse illorum usum; propterea enim quod ad multam defensionem adhiberi nequeunt, inutilia non sunt, quod Aristot. l. 3. hist. animal. cap. 2. de bubalis capreisque præcociter asseruisse videtur, cum vel nostrates iis contra niti, certum sit, utpote injuriam iis propellere assuetæ, neque penitus rejiciendum, quod Scaliger præfat. Exercit. habet: Capræ (sic illas vocat) ibice longè minores sunt: Mira earum comparata nobis prudentia, ubi errabundæ quærunt novas sedes aut pastum, perspectâ proximâ rupe, projecto pede sæpè periclitantur ejus fidem, nempe mobilisne sit, an fortassè lubrica.

Ajunt cornuum mucronibus (qui satis acuti sunt) tergum scabere: Ex eâ scalpuratione, quæ perniciës evenerit, opus est cognoscere. Creditum est tanta illas illo in pruritu perfundi voluptate, ut extremum cornu vestigium in corium eousque adigatur, unde retrahi nequeat, quod ultimum penes authores ego reliquero, de priori neutiquam dubitans: quinimò extra omnem controversiæ aleam positum non videtur, quod Gesnerus negat contra Albertum & Isidorum, qui cornibus de rupe se quasi suspendere ajunt, cum ad istud cornua apta habeant: unde & Martialis de capreâ l. 13. epigr. 93.

*Pendentem summâ capream de Rupe videbis,
Casuram speres, decipit illa canes.*

Ast satis de externâ quadrupedis istius facie lallâsse mihi videor, quam succinctè describere tantisper necesse duxi, ne aliis impostor audirem; de interaneis delineandis jam ero sollicitus: Abdomen resecratum epiploq̄ superbiit pingui admodum, cujus ductus adiposi, luci quum obverteretur, egregiè conspiciebantur: hoc remoto in hypochondrio dextro emicuit hepar rubore suavi, loborum suorum visum reficiens, in cujus cavo vesicula fellis delituit, suis ductibus versus intestinum duodenum vergens, quâ destituuntur, si Aristot. illustri Peripateticorum Dictatori credimus, cervus & dama, uti colligere est ex l. 2. hist. animal. c. XV. cujus rei fides sit penes ipsum: difficile enim credere est utcumque, balsamico hoc succo, quo insecta etiam, maximâ saltē, quod sciam, ex parte, donantur, ruminantia ista destitui: hinc tertius & quartus ventriculus prominebant, quorum *ille*, prout in hircorum nostratium anatome olim animadverti, folia seu cellulas habebat serratas, hærentibus inter intersticia alimenti reliquiis penitus exuccis: *hic* verò membranis foliaceis undique ambiebatur, conspicuis inter intersticia hinc inde plexibus glandulosis: *ille* insuper pilas exhibuit duas, minores, necdum cortice obductas, virides, fragmenta stirpium comestiarum referentes, odoris summè fermentacei: de quibus aliquid adhuc infra: sub finem hujus & initium duodeni valvula apposita fuit insignis, regurgitationem ex intestinis versus superiora impediens: Ventriculus primus, seu omasum, & secundus, seu reticulum, ingestis pariter rursèrunt; formati cæterùm ut hircini, de quibus Exercit. 17. ad Pythag. Oesophagus pariter oblongus fuit & angustus, fibrosus tamen & glandulosus: Intestinorum tenuium tractus multiplex fuit, isque tortuosus, quæcum crassis undique connectebat mesenterium, glandulis scatens, maximè circa medietatem sui, subfuscis, molliculis: post colon appendicem notavi, oblongam, in quâ glandulæ solitariæ *Pejeri* hinc inde protuberabant.

In sinistro hypochondrio, ventriculum secundum amplexabatur lien, orbicularis omnino figuræ: Renes bini, quibus superius appensi erant succenturiati subpingues intus & cavi, cum suis ureteribus ad vesicam pergebant, pone cujus collum, vesiculæ seminales propendebant, aliquot 3. à prostaticis duriusculis & in juvenculo hoc capro parvulis adhuc, distantes, ductibusque propriis in urethram tendentes, quos etiam in tauro ibidem loci distinctè ostendi; Reliqua quæ de prostaticis & utero hujus animantis animadverti: inserta sunt Exercit. IV. & XII. ad Pythag.

Medius venter cor ostendit majusculum, pericardio obvallatum, cum suis vasis, & pulmones, quorum vesiculæ, cum sanguine ferè exhausti fuerint, eleganter admodum videri poterant; de horum structurâ, aliarumve partium, prolixior esse nolo, cum Exercitiss. Malphigius, & alii illam eruditè enucleârint: Illud dixisse sufficiat, ex ventriculorum pluralitate, quibus quadrupes istud gaudet, patescere, ruminantium perfectorum numero illud utique accensendum esse, etiamsi, quî ruminatio absolvatur, jam declarare non instituerim, cum quicquid hujus est operæ, feliciter ac ingeniosè Nobiliss. Pythagoram nostrum absoluturum, & Erudito Orbi aliquando exoluturum sciam: evidens est juxta ægagropilarum ex fragmentis comestorum compositio, de quarum generatione sagacissimè differuisse constat Excellentiss. Velschium, cujus inventis parum omnino est quod potest addi, multum tamen, ubi majorem fidem ipsis hoc modo accersi videbimus.

Antequam autem de ipsarum natalibus plura fari incipiam, prius substantiam formamque earum delineabo, quas in ventriculo cellulato, torcularis vices sustinente, reperisse me superius memini: sunt autem quoad substantiam solidiusculæ, subrotundæ, colore virides, magnitudine globuli, ex innumeris fruticum, herbarumque subtilissimè tritarum, fibrillis

secum invicem arctissimè involutis compactæ: Fibrae istae ita implicatae prima pilae stamina faciunt, primo generationis momento, sensimque adscitis aliis, quae pariter implicantur, in corpus ovale, interdum oblongum ac quadratum, diversae magnitudinis exsurgunt, & cortice quodam, qui in *hisce* evidentior est, investiuntur: dico in *hisce* scilicet pilis majoribus & magis absolutis, etenim non semper, aut saltem non aequaliter crescunt, nec cute perinde vestiuntur, sed ad sufficientem magnitudinem, quae naturae utcumque tolerabilis existit, semel evectæ, aliquo modo ab incremento sui ulteriore abstinere videntur, uti quidem in bulithis res evidentius ostendi potest, qui cortice nigricante undiquaque secundum sui peripheriam obducuntur, relicto in parte superiore parvulo foramine, vel angulo, in quem quod pilorum accedet, adhuc recondi necesse habet, aut è ventriculo eliminari, ne novo ovo materia suppediteretur: cujus veritatem haud parùm me docuit bulithos insignis in omaso vaccae ante biennium repertus à Ianio, mihi que hinc dono datus: & confirmavit ægagropilus oblongus cute nigricante penitus obmunitus, quem ex Nobiliss. Aretæi nostri liberalitate possideo, neque forsan contraire potest pilarum diversae magnitudo, ni dicere malimus uno quasi ictu cute illas obtegi, quod autopsiæ non parùm adversatur: imò & sanæ rationi: porrò meae circa basin suam ovalem quasi agglutinabantur cellulae alteri ventriculi, & in peripheriâ majorem fibrillarum coagmentatarum firmitatem ostenderunt, reliquo ipsarum agmine, quod *hisce* parietibus ambiebat, itidem artificiosè compacto, nec dum absoluto (cujus etiam, inæqualis in parte superiore conspicua cavitas, indicium esse potest) existente, minusque renitente, quod ipsum succi corticem naturaliter constituentis, praesentiam aliquam arguere mihi verisimile fit: de herbis, è quibus istis materia accedat, certi quid propalare non ausim, licet cum Excell. Velschio persuasum habeam, doronici solius ramenta illas non conficere: adjungam

jungam aliquid de generationis modo, de multiplici illarum usu vicissim lectorem ad laudatiss. Nestoris meletemata remittens: *Agagropilas* per coagulationem potissimum progigni ille statuit pag. 22. dum ait: *Quamquam verò agagropilos fibrarum & succi plantarum nondum perfectè resoluti coagumenta veriùs statuerimus, haut parum tamen & aphronitri alpini & salis petrosi metallici ac arenarii linctum ad coagulationem acidi spirituosì fermenti in ventriculo facere monebamus: quæ sententia, ubi acidi spirituosì existentia, (quam ab adversariorum injuriis salvam facere prudenter studuit,) & perversio ejusdem vel defectus, substituerint, plausibilis satis est: mihi verò, qui fermentum spirituosum subacidum in prod. Physiol. pro ciborum dissolutione gnaviter, ex aliorum meaque tum hypothesi adstruxi, etiam citra hujus incommoda, ipsarum ortus si non evidentè demonstrari, saltem adumbrari posse videtur: videlicet si dicamus, *agagropilas* illis potissimum in ventriculis prognerari, in quibus fibrillæ seu fragmenta plantarum minutissima facilè hærent, & hinc temporis tractu, accedentibus aliis, sibi invicem magis magisque implicantur, ac fibrarum matricium ope, quæ in ruminantibus suas partes egregiè saltant, tandem in corpus rotundum, nunc ovale magis, nunc oblongum excrescunt, quod singulari naturæ providentia ipsius animantis bono, ita compingitur, ne detrimentum gravius ventriculi parietes inde accipiant, & mucò insuper viscido (cui partes salinas inesse non negârim) oblititur, corticem dehinc constituyente: Sententiam istam verisimilem si reddere nequeat, bulithi ex pilis deglutitis, nec tamen ita facilè coagulabilibus, generatio, confirmabunt, ut spero, tum loculi ventriculorum, in quibus reperiri consueverunt, i. videl. 2. & interdum tertii, idoneam, structuræ peculiaris ratione denticulatæ & ferratæ, sedem subministrantes, acidiq; fontes, hætenus saltem, minus decantati: tum, quod grana quæpiam salis splendentis aut coagulati, in omnibus non conspiciuntur; siq; depre-*

hendantur, magis de aphronitri ab acido, quam fibrarum coagmentatarum coagulatione restentur; reapse enim acidum ventriculi rupicaprae peccans (ex hypothesi loquor) cum aphronitro coagulatum, pilae coagulum producere amplius non censendum, licet particulae quaedam coagulatae, iisdem coagmentati involucris impactae quandoque inveniantur; ut taceam, nondum extra controversiae aleam positum esse, non nisi in statu morbofo illas scaturire, ventriculi fermento (quod hujuscemodi aciditate impraegnatum graviora adhuc produceret symptomata) a statu naturali multum recedente, siquidem vegetas acrobustas, quibus ne gry quidem, ex interaneorum saltem lustratione, deesse dici posset, pilas ejusmodi progenerasse constet: generatae autem praeternaturales fiunt, dispositionemque morbosam, praesertim ubi majus incrementum sumserint, tandem inducere possunt, cui naturam, cum levitate, qua corpus istud pollet, tam artificioso illius compimento & munimine, obviam ire tantisper, ego sane arbitror: accedit huc, quod, supposita nuda coagulatione, agagropili mobiles forent, (qui autem non sunt) & generationis primordia adepti, a natura eliminari possent ac deberent, nisi inertiae ipsam accusare velimus, quae corpusculum fluctuans, animantis detrimento, non modo non ejiciat, sed ulteriorem alimoniam ipsi insuper suppeditet; eventu proin & autopsia contrarium testante. Satius erit dicere fibrillas istas solutas, in unius alteriusve ventriculi loculo implicari, ac implicatas haerere, & quasi agglutinari; quam agglutinationem faciliorem & frequentiore reddi aphronitri, aut salis petrosi lincti copia, in aliis magis, in aliis minus, si quis statuere volet, cum usquequaque ἀτροπον non sit, per me liberum esto; mihi ista tantisper delibasse sufficere, dum cum Deo & otio meliora ac evidentiora edocear: In quarto ventriculo agagropilos inspectos fuisse aeternam laudem dignissimus *Velschius* commemorat, ex aliorum magis fide, quam propria autopsia, unde & infrequentes inibi eosdem pronuntiat:

tiat: ego aliorum testimonia irrita non faciam, quin potius
decenter veneror, avem tamen hanc raram illic loci videre
gestirem; mirum enim utcunque, ubi plantarum prima re-
solutio, ardua & laboriosa peragitur, fibrillas non hæsisse, sed
eò delatas esse, ubi succi expressi fortè ulterior fit agitatio &
elaboratio, adque partes intestinales immediata transmissio:
De fermento quoque spirituoso ventriculi, quod nonnulli
penitus exulare faciunt, quibus glandularum liquor spiritui
animali pro vehiculo (quo tamen non indiget) tantum est,
quædam adjungere possem, non tam defensusur aciditatem
talem, quàm ipsi inesse plures perperam arbitrantur, quàm
liquorem glandularum stomachicarum, à meris spiritus nitro-
si servitiis vindicaturus: Verùm in immensum excresceret
epistola, quam his inclusam volo cancellis, pluraque essent
alia, quæ suprâ enarratis adjici possent, à quibus tamen hâc
vice abstinere consultius duco, dum experimentis reiteratis,
mihi vel aliis plura dicendi, occasio succrescet.

Script. Basil. d. 8. Decembris

Anno 1682.

HERMES
CURIOSUS,

Sive

INVENTA ET EXPE-
RIMENTA
PHYSICO-CHYMICA

Nova

CHRISTIANI ADOLPHI BALDUINI,
S.R.I. Academ. Nat. Curios. & Societ. Reg.
Anglic. Collegæ, d. Hermetis.

NORIMBERGÆ,

ANNO c^o l^o c LXXIII.

Ad
CHRISTIANI ADOLPHI BALDUINI
d. HERMETIS
BEATOS MANES.

TE pax alta beat defunctum partibus ævi,
Nostri adeò nuper splendida gemma chori!
Quòd tamen haud totum sinimus requiescere, factum
Id cum pace tua, nec sine laude, reor,
Postuma ne pereant præclara reperta, sed extant,
Jamque tui major nominis extet honor.
Cùm postrema ferè sint acceptissima, sicut
Cantus is est, edit quem moriturus olor.
Quare post obitum non tristis compita mundi,
Plurimus in chartis hisce legendus, obi.

HELIANTHUS.

LECTORI CANDIDO

S. D.

Quod sibi Symbolon esse voluit Imperialis Natura Curiosorum Academia:

NUNQUAM OTIOSUS:

quod Lemma Societas Regia Anglicana: **NULLIUS IN VERBA:** horum autoritas apud me semper summa ut esset, sedulo feci. Nam nec, otiosus cum essem, Utriusque Membrum, sic horas transmissi, plane ut agerem nihil. Ei rei testes produco, quæ legis, *Inventa Experimenta* Curiosa.

Quod autem, nullis me alienis sententiis passus astringi, in nullius Magistri Verba jurarim, facile me absolvere possunt, quæ inibi continentur.

Ferè hæc nova Omnia sunt. Quintiliani enim judiciò, pigri hominis fuerit, in his acquiescere, quæ ab aliorum ingenio ac industria veniant. Brevia sunt, sed in recessu habent non pauca.

Restabat, ut, quem Natura Curiosis delineassem, istis nunc innotesceret Labor. Quod quò citius fieret, in mentem venit Typographia, quam, vili precio, meis portatilibus usibus ipsemet destinaram. Nec successu res caruit. Prodeunt enim Observationes hæc nova, nostris manibus, Typis nostris exscriptæ, ne Cochleâ quidem Prælove nec aliis, quibus Pressores vulgò utuntur, adhibitis Instrumentis.

Lege itaque, quod peto abs te primum, Curiose Lector! hæc Curiosa, nec, quàm intellexeris, prius judica.

Tuò autem HERMETI CURIOSO huic favore ad altiora imprimis stimulum perge addere. Vale.

A 2

I. AQUIL.

I.

AQUILA SOLARIS MAGNETICA.

Cessi tandem petitis gravissimorum de Collegio Academiae nostrae Imperialis Virorum. Qui, ne Aquilae Solaris Magneticae illius, quam (nutu S. Cæs. Majestatis) aeternae memoriae inter Invictissimum Augustum Eiusdemque Augustam d. 14. Dec. 1676. Passaviae celebratarum magnificentissimè Nuptiarum feceram, brevem saltem Delineationem premerem, aut diutiùs Publico inviderem, mone-re non destiterunt. Esto itaque [I.] hæc Observationum, quas, de Inventis Physico - Chymicis meis, cum DEO! singulas, Mensibus singulis, destinavi.

Nimirum referebat Ea Imperialis Formam Aquilæ, ad hæc biceps & Coronam insignis. Illustrabat Sol Pectus, duabus his literis, L & M, nexu inter se vincitis, iisque augustissimorum Utriusque Cæsareæ Majestatis, LEOPOLDI & MAGDALENÆ Nominum indicibus, notabile in primis atque conspicuum. Præferabat alias duas quasi Rostris insertas, E & T, quibus Eleonora & Theresia, reliqua Augustæ nomina, designarentur. Sceptrum ungues armabat ac Gladius: Coelum, quod ambiebat, aureis stellis distinctum: Speculum autem, cui inerat hæc Effigies, arte chymicâ confectum octangulum. Thecæ denique argenteæ deauratæ, insculpti hi versus:

Flammi vomit Solis rutilans Aquila attrahit aurum:

Et Sol imperii Te, Leopoldæ, trahit.

* *

Der Adler zieht der Sonnen Gold,

Die Sonne Dich, ô Leopold.

Itaque quemadmodum Aquilæ nomine Imperatorem Ipsum, Solisque Augustam velim intelligi: ita quovis diei tempore magne-

magneticâ vi, ignem Solis (sine uisione) ex aere aquila attra-
hens, ejus operâ, admirandum in modum in obscuro tota
flammea apparebat. Quod ne gratis à me dici quis opinetur,
habeo utique, qui & S. Cæsaream Majestatem suis mihi Lite-
ris referebat, Experimentum ejus Rei sumsisse haud rarò, eò-
que Gazophylacio suo jussisse inferri, ut (Magnif. D. Nic. Guil-
Beckers, Cæs. Maj. Consilarii & Archiatri verbis) ibi Cæsareas
inter Raritates perennare & fama auctoris perpetuò splendere
valeat. Quid? quod Aquila dudum ista Gratia Cæsareâ non
tantùm Phosphorus, sed & aureis suis radiis lares meos illu-
strans facta est sol. Cæterùm unde præparavimus Univer-
sale hoc subjectum, Sophorum fuit, in quo latet Ignis & Lumi-
nis naturæ realis atque essentialis scintillula, imò secretissima
nec non immortalis anima illa azoth ipsius, & consequenter
intrinsecus atque invisibilis Ignis, visibilem Solis Ignem vel lu-
cem mirificè attrahens, splendoremque ejus vicissim in te-
nebris emittens ejaculansque; nam lux non nisi raritate par-
tium differt ab Igne, & Ignis cœlestis ab elementari puritate
tantùm distinguitur. Magna res est, veram cognoscere Lu-
cem, quam si noveris, noveris aurum verum & Sophorum,
noveris Ignem & plura alia, quæ tantò celarunt artificio.

Sed rarò sine nube cœlorum lux effulget, aut sine veniâ
labor, in clarissima quanquam luce occupatus. Lux igitur
æterna tenebras nostras illustret, ut videamus clariùs, quæ
Luce apertâ Infinitum Lumen exposuit!

II.

POMUM IMPERIALE FULGURANS.

PARùm fuerat, Inlustrem Naturæ Curiosorum Academiam
confirmasse patentibus Literis, quas vocant, clementissimè
scriptis: nisi, qui Eidem dedissent nomina, S. Cæsarea Maje-
stas in hos munificentiam suam pariter exerceret, meq; adeo,
elapsò abhinc annò, Splendidissimâ Torque aureâ, una cum
Effigie Cæsarea, imprimis remuneraretur. Cui ut nunquam,

celebrandæ gratiæ, nedum referendæ esse potero; Sic decere gratitudinem meam subjectissimam vicissim existimavi, ut, quod Chymicâ arte præparassem, Pomum Imperiale Fulgurans, Eidem Sacratissimæ Majestati dedicarem humillimè, permitteremque. Erat id Globus Vitreus Ingens, Cavus, Cruce conspicuus, totus denique inauratus; nisi quod circumscriptum eidem

LEOPOLDI

Augustissimum Nomen transpareret, emittendo, qui intus continebatur, Igne scilicet. Quem enim in obscuro Globum si constitueres, fulgurabat assidue, per literas Nominis, quod jam diximus, LEOPOLDI, velut erumpentibus Flammas. Nec id semel atque iterum tantum de die, sed quotiescunque visum fuerit, noctu etiam.

Cæterum consistit in forma liquida Ignis hic, unde seu Ignem - Aquam, aut Aquam - Ignem, utrumque recte, nomines licet.

Materia ex meomet Corpore est, ex qua, singulari artificio Chymicò, ut non sine ingenti labore, Ignis ille est humidus præparatus: ab Igne, cui Aquila Solaris nostra Magnetica debet originem, sic differens multum.

Constituitur enim iste ex sale, Sulphure & Mercurio Subjecti Universalis macrocosmici; cum iisdem ille ex principiis Subjecti particularis microcosmici sit. Quanquam uterque expers corruptionis & sine uestione, qualem Philosophi Arabes olim in inclyta civitate Aden Sultano Principi maximo & polytropo ostenderunt; (ut fidem haud dubiam Excellentissimo Puerario, in Genuensi Academia Prof. P. & Medic. Doct. fecit doctrinâ & genere illustriss. Casp. Scioppius.)

Sicuti igitur Seculo etiam nostrò concessit Natura, Nova Ignea invenire: Ita dum connata omnibus Lux, quasi pyrite, laboribus nostris excutitur, & ex latebris provocatur, ex parvâ scintillâ immensa flamma accensa Coelorum conditioni

nos æquat, altiusque & ad Summa niti, Origini ut reddamur, extimulat, quasi subditâ Face.

Interim, quin Imperiale Pomum hoc Fulgurans S. Cæsareæ Majestati plurimum Delectationis sit allaturum, ut nullus dubito: Sic, ut Orbis Imperialis, [cujus Pomum idem insigne,] una cum Maximo LEOPOLDO, non in pace tantum exsplendeat, suosque quoscunque fideles subditos foveat benignè ac tueatur, sed & in Bello imprimis fulguret, terrorique externis hostibus veniat ubique, ex animo oro precorque.

III.

VERTUMNUS IGNEUS.

UT rarò est, qui de hoste optimè sentit, ita, scipientibus passim incendiis tristissimi belli, quod adversus Roman. Imperatorem Galliarum Rex gerere cœpit, elapso ab hinc proximè anno, frequentatum, nimis quàm temerarium, Votum istud Gallicum est:

Florent les Lis, l' Aile perdu!

Lilium floreat, Aquila pereat.

Ego, qui tum fortè Inventis Igneis operam dabam, id intuens, cœpi statim & de Vertumno Igneo cogitare, non qui invertirem, quod satis futile intelligebam, Votum, aut, (quod à me quidem quàm longissimè absit) par pari referrem: sed ut Curiositati meæ etiam hîc indulgerem.

Formavi itaque in Lamina cuprea, ingenti illa ac semitrotunda, è peculiari quadam eâque minerali materiâ, Insigne Gallix, Lilium aliquod; ita quidem, ut in illo biceps Aquila, vix noscibilis, contineretur, cum Lemmate: Lilium floreat, Aquila pereat! Cæterum, quæ incaluerat paulum jam, obscuro alicui conclavi quamprimum Laminam intulissim, continuo, quod dixi, cum lemmate Lilium, in Imperialem Aquilam versum, Inscriptionem hanc præferbat: Vireat Aquila! tantum flammæ aut ignis absque fumo ac foetore vomentem,
quantum

quantum vel internoscendo homini fatis esset; liliô contra cum votô gallicanô salvis iterum atque rectè habentibus, si ex obscuro auferrentur. Quæ quotiescunque libuerit, experiri licebit. Nunc, non ita pridem reductâ Pace, divinâ clementiâ, bellisq̃ue fugatis, cùm inversus rerum ordo videatur, & hic meus Vertumnus aliô velut habitu incedere didicit, in Aquila Lilio, Eâdemq̃ue in Isto amicabili compositionis lege quasi coeuntibus inter se atque unitis, utrisq̃ue Pacis lumen fundentibus, quoties lubet, nec sine Voto, quod sincerum magis tale legere est:

AQUILA VIVAT,
LILIUM FLOREAT!

En verum Igneum Vertumnum! Subjectum ex quo Matrix est mineralis, lapidibus metallicis adnata; nec unius illa quidem generis, & diversicolor admodum, alba puta, mox viridis, nunc purpurea &c. unde & flamma nunc alba, nunc viridis, nunc purpurea gignitur. Cujus imprimis Materiæ operâ Imagines igneas alias, seu Emblemata, locô variorum colorum, flammis variis exhibere possis, incredibili oculorum animorumq̃ue oblectamento. Latet enim in Matrice hac mineralis ignis, primum mobile Metallorum, seu embryonale sulphur, purum adeò ac subtile, ut, si ardenti injicias pulverem pyrium, ne incendat quidem. Ubi, vel parum calcinatæ istius materiæ Phiolæ hermeticè sigillatæ (calidis impostæ cineribus) inditum, integrum facilè diem absque fumo arde- re lucereq̃ue posse, admiratione dignum pariter videatur. Quæ cùm itaque bona speculatio sit, cui praxis & natura conveniant, perscrutatus hanc Mineram eâ diligentiam sum, consumptisq̃ue libris aliquot, quadraginta horum circiter cepi Experimenta; quæ si tanti videbitur opera, fieri potest & ipsa aliquando lucem ut videant. Nec, inesse Subjecto isti, pari studiô eruenda naturæ complura miracula, ullum mihi sit dubium.

IV.

SPHÆRULA VITREA (Ori inserta)
LUCENS.

EXTant in Actis Philosophicis Illustriss. Societatis nostræ Regiæ Anglicanæ, d. 18. Jan. 1666. No. 21. Relat. 4. de Interitu modi præparandi Lapidem Bononiensem lucentem, quæ sequuntur, digna notatu: Non est in rerum Natura Materia nobis cognita, quæ prædita sit virtute hujus Lapidis; adeò ut [ad pudorem hujus seculi] haud probabile sit, Phænomenon illud denuò repertum iri alicubi, præter quàm in chartis, nisi fortè Genius aliquis felix incidat vel in eandem vel in similem scientiam.

Quæ cum diu multumque animo voluisssem, fateor, lubido incessit, vindicandi non ab interitu tantum artificium istud, Lapidemque, quem præparassem, luciferum asservandi inter Arcana: sed & de Subjectis aliis cogitandi, quæ inventa à me, virtute longè anteillum, quem dixi, lucentem Bononiensem Lapidem essent: quod quidem in Aquilâ meâ Solarî, Pomo Imperiali fulgurante, & Vertumno denique Igneo abundè mihi videor præstitisse. Cæterum, his non contentus, & in hanc porrò cogitationem curamque descendi: Annon in Cordibus quoque Humanis visibilis Ignis quidam aut Lux à Magneteluminari aliquo attrahenda? Et, si detur, tam potens illa sit, latentem in Magnete excitare Ignem atque accendere?

Quantum ad [Primum] noveram antè, ex Dissertatione de Flammula Cordis, Jacobo Holstio, Viro Excellentiss. ejus Authori, quid animi esset: Esse scilicet de purissima Flamma Cordis Ignem & non urere. Quamvis Nobilissimus Gualt. Needhan, Med. Doct. Londini, in Disquisitione anatomica de Fœtu formato, putatitium Flammulæ vitalis Succenticulum vocet: Illustris autem Robertus Boyleus ἀπέχειν hîc satiùs duxerit, oculari demonstratione sine dubio destitutus. De

[altero] laborandum minùs existimavi, quod de Solaria nostra aut Magnesiæ philosophicæ Igne Magnetico mihi constaret: cujus ergò beneficiò haud ita pridem Sphæram Vitream, quæ Pediculo eleganter inaurato sustineretur, Chymicè præparavi. Quam Ori insertam modicò calore ibi si foveas, in obscuro adeò lucet, ut candefactum Globulum aliquem ferreum putes. Expers est, nisi frangas, corruptionis; & quando cunque libet, experire, non deerit unquam.

Imò suspensa de collo Fœminæ alicui, quàm diu vita ipsi supererit, Mammæ inter, assiduè fore arbitror, in occulto ut luceat, ob calorem, quem spirant.

Quemadmodum enim Nobilissimus Spiritualis ac celestis contentus eadem in Sphæra Ignis est, quem Mundi velut Animam credas: Sic affinis idem quàm maximè Calido innato aut Spiritui vitæ corporum illorum, quæ circumferimus homines. Neque ullo Calidum innatum pacto distinguitur ab cœlesti illa Luce, quam in creatione Universi per omnia Elementa ac Cœlos, posito in sole tabernaculo, Deus dispersit: Cùm sit, è contrario, humana Anima Lux Divina quædam, & rectè credatur.

V.

SOL ARTIFICIALIS PERPETUO
MOBILIS.

Quod nemo Curiosorum eat inficias, artificialis Motus perennis Ingeniorum verè Tormentum fuit hætenus. Hinc ejusmodi Machinam, post tot seculorum decursus, plurimi inter impossibilia reputarunt. Igitur Technicæ Ævi nostri cùm deficiat infiniti motûs Principium; Arti intrinsicè arcessenda erunt auxilia ab ipsa Natura, quibus æquivalens quædam motûs perennitas, & ab Arte debitè applicanda Machinæ, ut hæc perennem motum mixtum, sive Physico-Mechanicum efficiat:

Nixus ego hōc fundamentō, cūm variè sudassem, SO-
LEM tandem inveni, qui perpetuò mobilis esset.

Refert humanam ille Faciem, circumcirca Radios emit-
tentem. Materia Lamina est, subtilis eademq; inaurata. Via per
aërem, in Cœlo picto, quod spectanti desuper pictam affabrè
Regionem, duarum quasi ulnarum, & amplius, quò decur-
rat, spatium præbet. Ostendit, quem diximus, Sol cursu suo,
pro variâ aëris temperie, caloris ac frigoris incrementa ac de-
crementa, non solum in proximè circumstante, sed etiam in
longè latèque circumfusō aëre, internoscens simul, qui sit,
decurfu totius anni calidissimus, qui frigidissimus dies.

Neque tamen, [quod cuiquam venire in opinionem
possit] animatur Automato Sol, Magnes Hermetico - aërius,
idemque in æquilibrio positus, hunc qui regit, est: nec cor-
ruptioni ulli ab calore aut frigore quidem venit obnoxius;
unde non æstivò tantum, sed hybernò quoque tempore, in
consuetis nobis Vaporariis, uti ejus operâ licet, nihil præpeditò
cursu ipsius calore illo, quo, per anni id tempus, frigus nobis
defendimus, ex quo de tempestate extra hypocæstum judi-
care in promptu facile sit. Anni jam ipsi quatuor sunt, cūm
Eundem Cœlo suo donavi; necdum de effectu suo quicquam
remittentem. Quem, perpetuò mobilem, in Museo nostro,
non sine visentium stupore, tot jam hætenus oculis Curioso-
rum expono, nondum satis penetrantium, quo illum Magne-
tismo secundum gradus caloris ac frigoris moveri contingat.
Quod quemadmodum Inventum Chemiæ, tum Physiçæ in-
super atque Mechanicæ nostræ debet originem: Sic, quin si-
mili modo Machinis perpetuatis haud paucis aliis efficiendis
ocasio detur, quis juxta mecum non videt? Liceat mihi XII.
Signa illa Zodiaci, exempli gratia, proferre; quæ, quàm ele-
gantissimè potest, efficta Cœlo & isti picto applicarem sic, ut
singula singulis vicibus è nubibus prodeuntia adparerent.
Cumque, consentientibus Astrologis, alia ignea atque sicca
calidaque, alia ex adverso frigida sint, cūm aquea, tum humi-
da

da quoque: efficerem ego, uti per vices aspectu suo quodlibet gradum vel caloris, vel frigoris, in aëria Regione, per integrum annum indicaret.

Tanta est humanarum mentium sitis Cupiditatis in Omnibus, quibus delectantur, tanta aviditas, ut nunquam repellere contingat, ac ne tum quidem expleatur, quin Novi semper exoptetur aliquid!

VI.

ENCAUSTUM HERMETICUM.

Fertur, imperante Tiberio, vitrum Artifex quidam ductile illud ac malleabile invenisse, Cæsarique dono dedisse, quam irreparabili suo cum damno, quippe quem Imperator decollari iusserit, additâ ratione, ne, si artificium innotesceret, aurum argentumque luti instar vilescerent. Quod ut Sarisberiensis Joannes, Anglus ille, (floruit circa Ann. Chr. 1182.) in Policratico suo L. 4. 5. cum Plinio, L. 36. c. 26. inter res incertas, quæque à falso propius absint, videatur referre; non omnem planè fidem huic tamen abrogat Dio Cassius Lib. 57. Histor. p. 614. Vide sis Isidorum Lib. 16. 15. Jan. Duzam in suis ad Petronium Præcid. cap. 9. Ludovicum Cœlium Rhodigin. lib. 20. lect. antiq. cap. 30. Guid. Panciroll. Rer. mem. deperd. p. 1. tit. 36. Sed non decollarit hunc Cæsar Tiberius, (quanquam ad sævitiam natum ejus ingenium, ex Suetonio, quotusquisque est, qui ignoret?) num sit propterea artificium ipsum vocandum in dubium? pro eo stantibus tot Historicis, quibus de rebus aliis plurimum credimus. Licet inter ævi sui deperdita non immeritò referret, cujus jam meminimus, Pancirollus.

Interim neque ita multò ante Liquorem inveni, dictum mihi Encaustum Hermeticum, cujus tanta virtus, tanta efficacia est, ut vel durissimo Vitro sit penetrando.

Erat inustum picturæ genus Encaustum Antiquis, post deinde Liqueor ille, quò scripturi Cæsares utebantur, nempe
ex

ex Conchylii sanguine, sive purpura (l. 6. C. de divers. Rescriptis) præparatus, designabatur. Cæterum cum Encaustum consueverit dici Liquor hodiè, quò & nos scribentes utimur, & hinc Meo vocabulum dedi, sed cum adjecto, nam & Hermeticum volui dici, non à meo tantum Hermetis agnomine, sed imprimis, è quâ confectum idem est, ab Materia quoque Hermetica sive Mercuriali.

Soleo isthòc ego in Tabellis vitreis Typos effingere atque Imagines Regionesque & Insignia; scribere item Dicta, ita quidem, ut, (quod cælo consuevit) non velut insculptæ infinte figuræ illæ; sed quasi exsculptæ extent emineantque. Cujus rei complura hactenus documenta, ac præcipuum isthoc elegansque imprimis, effictio in Vitro speculari Potentissimi Magnæ Britanniæ Regis CAROLI II. Societatis nostræ Anglicæ Fundatoris atque Patroni, sub Coronâ Regiâ, Nomine, non ita pridem exhibui.

Non est sanè de nihilo & miraculum debet duci, naturam ejusmodi nobis materiam, vel durissimo Vitro [nullis aliàs aquis fortibus regiisve penetrabili,] emolliendo suppeditasse.

Quid? quod eodem ex fundamento nuper album mihi confectum Vitrum Speculare, effictusque in fronde sedens quidam Psittacus est. Erat, crysalli instar, ille pellucidus, Vitro ipso obscuro; qualis Murrhinis color poculis est. Quod ut Vitrum corruptioni ab sale alcali, sive spiritu corrosivo nulli obnoxium, non est illud tamen non admirandum, si communi aquæ immiseris, pellucidum fieri; contra ea rursus siccato obscuritatem suam redire.

VII.

PHOSPHORUS HERMETICUS
PERPETUUS.

ET si, quæ de Phosphoro, annis abhinc IV. admodum, edidissim, satis fore, adeòque in posterum dere illa nihil movendum

vendum amplius mihi, existimabam; tamen, quòd de Phosphoris Commentatione Epistolicâ, VIR. EXCELL. GEORG. CASP. KIRCHMAJERUS, P. P. WITTEBERG. veteris amicitiae fide junctus nobis, inter cætera, detrahere de splendore ejus, Kunckelio æquior, conaretur; non potui, quin, quos illi visus offundere esset, quasi Nebulas dissiparem, invitus, cæterum quod Lex nostra Academica XII. jubet, amicè humaniterque. Nequenunc verò de Inventione Phosphori, quem [ex Urinâ hominum inspissata fieri solitum] nobis descriptum dedit Virorum Amplissimus: Kunckelione? annon Brandio, Hamburgensi Chymico potius asserenda ea sit? disputabo. multò minùs dispiciam: uter Phosphorum alteri præstet? minimè omnium autem in examinandis refutandisvè KIRCHMAJERO eruditissimè traditis, occupabor: istud impræsentiarum unum acturus, ut, quæ Nostro imputare ibi visus Phosphoro est, sed modestè, sed leniter & sine felle declinem, virtutesque illius, Ejus dissensu, Orbi Literato, nondum esse debilitatas, ostendam. Nam, quòd, Commentarii pag. 9. Phosphorum meum, ait lucem nullam, sed mutuatum saltem lumen habere in se: demonstrare quiaudeat, scire oppidò velim. Fortasse, cui contradicit, Phosphori tractandi methodum ignoret. Et non lecta illi de Appendicis [quam DE AURO AURÆ TRACTATUI MEO annecto] §. 9. verba hæc sunt: Phosphorum, vel Magnetem Luminarem non alienò tantùm lumine gaudere, sed & propriò igne, [vel si mavis, luce] lucere? Sed fortasse, quòd non viderit, fidem asserto isti non habet Dn. Commentator. Non cogam id equidem. Promitto interim recipioque, pransum paratum, quocunque tempore, qui volent, habituros me esse, omnibus ac singulis ostensurum, quem jam totiens dico illum Phosphorum meum, si vel pennâ aut culmò tetigerint leviter, nullâ attractione luminis præviâ, scintillas quasdam emittere. Ut sic, quòd non veram tantùm lucem substantialem habet internam, sed & lumen externum attrahit, jure Phosphorum nominarim.

Deinde

Deinde, tanquam minus accusat durabilem, (p. 10.) naturam scilicet Phosphori aggressus. Sed quid si regeffero, quæ Clarissimo Liceto ipsèmet suggerit Dn. Commentator: (p. 6.) Alkor non Lunam vidit plenam? Fertur, in hunc diem, quem, Stellæ in star, argenteæ Thecæ laminis deauratis, inclusum, ante hos ipsos IV. annos, Magnæ Britanniæ Augustissimo REGI permisi; integris adhuc viribus esse, h. e. lucere. Quid? quòd etiamnum in proclivi producere est, Phosphoros aliquot, ante hos qf. V. annos mihi confectos, nec nisi ligneis receptaculis asservatos, qui & ipsi nihil dum de effectu suo remittant. Non diffiteor durationis ut plurimum causam Phosphoro esse ab eo, cum cura ut præpares. Quam quòd sine dubio Dn. Commentator rationem ignoret, quid mirum, meo si demat? Cur autem, quæ non capit, inscius carpit?

Quærit denique Hermeticus Phosphorus cui usui cedat? (p. 10.) ac pergit: Interponam fidem meam publicè, in Nitro, (Materia Phosphori,) neque inveniri hæc Arcana, (sc. Alkahest &c.) nec ab eodem posse sperari &c. Respondeo: Non crediderim, ipsum verò vultu hoc dicere. Interim, naturam Nitri nondum verè examinasse, id verò est, quod mihi facile patior persvaderi. Cæterum quid si, in Nitro quæ latent, eò Mirabilia neget, ut eliciat? Age, si vera hæc sunt, Dno. ego Commentatori cum cæteris Curiosorum eam gratiam factururus, quæ, quantaque in Materia Phosphori, Nitro imprimis Philosophico, Arcana repererim Chymica, Experimentis, quæ sequantur, ostendam. ita tamen, ut ne temerè Hermetis sigillò violatò, in eundem Patrem nostrum quid peccem aut injuriosus deprehendar.

VIII.

PYGMÆUS SEMPERVIVUS.

Equidem est Experimentum Hydrargyri, intra vitream fistulam erectam suspenso, ad vacuum comprobandum, memorabile cum primis atque jucundum. Quod ut *Valeriano*
Magnos

Magno, Capuccino, sunt, assertum qui eant: sic plerique, *Robertus Vallio* puta, atque *Kircherus*, *Mersennus*q; & *Schottus*, insignem *Ducis Hetrurix Mathematicum*, *Toricellum Evangelistam*, autorem verum agnoscunt. Isti *Georg. Sinclairus*, in *Universitate Glasguensi Phil. Prof. Invento Baroscopii nomen imponit, de arte nova & magna Gravitatis Librô*, ubi hæc persequitur latius.

Quemadmodum autem Inventis addere facile admodum est: sic vir Nobil. *Otto Gericcus*, singulari quâdam ante annos, aliquot praxi, de ligno Statuam, intra vitreum Tubum ascendere ac descendere fecit, aëris quôvis tempore gravitati deprehendendæ. Sed, quod celandi ipsius singulare studium est, rem arcanam publico hæctenus & invidit pressitque quantâ potuit diligentia.

Quamquam autem in præparandi Methodo, quam dudum excogitasse mihi videor, nihil quicquam errârim, fuit tamen, quod dimensionibus Tubi obstaret. Interim mihi Illustr. Dn. D. ab O. Schema quoddam, additis Observationibus, exhibet. Cæterum cum & hic, emendatione quæ indigerent, non pauca deprehendissem, operi me ipse accinxi, eò successu, ut secuto *Toricelli* fundamentum non *Pygmaeus* tantum *semper Vivus* unus: sed & duo ex alio mihi principio nascerentur. De quibus in præsens. (I.) Surgit mihi Spirituale genus, non indecoro opere, Columellæ. Ei duæ Coronæ, quasi in vicem nexæ, superimpositæ, inter quas parvus quidem, sed distinctis, iisque appictis, gradibus Tubus vitreus prominens eleganti sculpturâ *Pygmaeum* includit. Viventis speciem præbens, quem dixi, *Virunculus* externo aëre fertur; subindeque locum mutando, ascendit enim atque descendit, digitulo monstrat, quæ ad CC. miliaria, in circumjacentibus terris aëris facies? qui ibi imbres, quæ procellæ, quæ aliæ tempestates; & an nostrum ea petituræ sint Horizontem, nec ne? Ea autem communiter indicat minimum, duobus antè, vel tribus diebus. Prout enim celeritate utitur cunctaturve, ita fiunt, Huc Regulæ faciunt,

ciunt, quas judicandæ tempeſtati certas aliquot tradunt. Quòd ſi autem ſcire volueris, cui, intra CC. milliaria, regioni Venti illi & tempeſtates graves incumbant, tibi compara Inſtrumentum, cui XXXII. Rhombi Ventorum inſcripti. quod ita diſpones, ut quatuor mundi plagis ſitu reſpondeat exactè.

(II) Annipræteriére non amplius tres, cùm ex a'io planè, eoque phyſico fundamento, Sphæræ vitreæ cavitati Hygroſcopicum Pygmæum incluſi. Cernitur hæc in partes aliquot æquales, ſuis notatas numeris, extrà eſſe diviſa. Virunculus ipſe, inſiſtens Machinæ, parvæ illi quidem, ſed quæ minùs obvia in-
tuentibus ſit, vertitur tractû aërei magnetiſmi, in gyrum, jam-
que Orienti, jam Occidenti, mox & cæteris mundi plagis, in-
termediis quoque, obverſus, quæ ſit temperies aëris, monſtrat,
qui humiditatis gradus, qui ſiccitatis, quæ, inſequenti die aut
nocte, cœli tempeſtas &c.

(III.) Jam biennium eſt, ex quo & Pygmæus Horometri-
cus inventus nobis. Principium Mathematicum automaticum
eſt. Per Tubum autem, quem, ulnas non amplius duas lon-
gum, ei vitreum dedi, ſingulis XXIV. horis aſcendens, notatas
in Tubo partes illarum, quadrantes puta, dimidias, integras
denique, interdium ac noctu, digito oſtendit. Inauratus Tubum
hunc Globus tegit. Baſis ex tenerrimo Alabaſtro non ince-
lebris artificiæ Cranium eſt. Iſti aureis literis ſubſcripti verſus.

*Prætereunt tacitò pede tempus & annus & ætas;
Vivitur ingenio. Cætera mortis erunt.*

IX.

MUMIA HERMETICA.

NUnquam de Ægyptiis Romanisquæ atque humanioribus
gentibus ſoleo cogitare, quin Uncturæ ſeralis, ſeu Pollinctu-
ræ, in mentem ſimul veniat; ritûs ſcilicet, quò putredinis abi-
gendæ à demortuis corporibus uſi illi mortales, adhibitis Sale,
Nitro, Cedro, Aſphalto, Melle, Cerâ, Myrrha, Baſamo aliisque.

C

Quan-

Quanquam autem nec infrequens ea res nostrò hòc seculo in curandis Magnatum funeribus sit, non fit tamen, nisi, ut apud Veteres, præviâ evisceratione. Quæ, quod absque dissectione corporis procurari non posset, vel hoc nomine crudelis haud paucis habita planè intermissaque est. Quò factum, ut de mitiori via, quâque cadavera integra condire liceret pollincireque, hodierni imprimis Medici Chymicique, [in quibus honoris causâ nominandi *Magnif. Nicol. Stenonius, Illustriss. Ludovic. de Bils, Excell. Gabriel Clauderus,*] sollicitè cogitarent,

Quemadmodùm verò hæc eorum Caromomia ut plurimum salinum, ob ejusdem videlicet efficacem penetrabilitatem, agnoscit principium: sic salita illa corpora mutationibus aëris, & in specie humiditati ipsius [salinam substantiam colliquanti utique ac resolventi,] nimium quantum exposita sunt, nec, nisi aliquamdiu, putredini resistunt. Ut hinc *Celeberrimus Th. Bartholinus, Dissertatione de Hepate, p. 551.* Condituræ Bilfianæ haud satis æquus referat: Corpora ejus Balsamica valdè maderè. --- *Clauderus* autem, *Excell. Vir, Methodo Balsamandi c. 6. p. m. 172.* ultrò fateatur: Liquori suo, [quem ex cineribus clavellatis & Sale Armeniaco præparaverat,] enchirifes veras, aëris injurias eludentes, quas applicaret, nondum se reperisse; non desperare autem, cum Deo & die.

Admovi hinc & ipse Operi manum, jam ab annis admodum sex, neque tacui de Thermometro *Auro Auræ c. 10.* quod, conservantis cujusdam salis ope è meo sanguine perpetuum confecissem. Accedit, quod *Capite V. Veneris Auræ,* de succo quodam Gorgoneo seu lapidescente, Experimentum inserui, nostrum & planè singulare. Nec contentus his quidem, sum ultrà progressus animumque ab tactu injurioso aëris humidi liberæ, Pollincturæ adjeci. Quùm enim, feminis lapidifici ope, non Natura herbas solùm & ligna & panes & ova, piscesque ac aves, corium denique atque alia, miranda quâdam metamorphosi, convertat in lapides, sed & quando.

quandoque materno in utero ipsos adeò Infantes, reservatâ, quæ hominis erat, figurâ, absque intermedia quidem putredine aut dissolutione materiæ; (cujusmodi, sed adultæ magnitudinis foetum, versum in petram *Illustriss. Joh. Bapt. Helmontius*, Parisiis memorat fuisse excisum [*de Lithiasi, Tr. cap. 1. n. 11.*]) Huc Infantis, in abdomine inventi, & in duritiem lapideam conversi, quam *Deusingius* dedit, *Historiam* refer; nec non Petrificatum Puerum illum, ex Urbe quâdam Africae, ante annos aliquam multos, *Cardinali Richelio* transmissum; referente *Magnif. Th. Barthol. Epist. Med. 53. Cent. 1.*) cur non artificio imitari naturam, illiusque quod diximus, seminis lapidifici beneficiô, durabilem minimum duritiem Cadaveribus communicare possibile sit?

Opere ipso, anno proximè præterlapso, quæ speculatus fueram, adimplevi, fecique, per Nitrum purificatum ex arena albissima, Lapidificus mihi Liquor ut esset, qui vulgari Spiritui microcosmico mistus, Experimentis, quæ sequuntur, non defuit. (1.) Separavi Sanguinem meum recentem à Phlegmate suo, & tantundem dicti Liquoris sanguini isti adjeci, quæ feliciter adeò cessit mistura, ut rubentem egregiè in hanc horam & sanguinem servem, & de putrefactione ejus sim omninò securus. (2.) Piscem ego (quem de minutissimorum genere Fundulum vocant) (3.) Frustum Carnis deindè, per horæ spatium, Muriâ nostrâ condivi; condita ad aërem siccavi; siccata asservo, virtute Balsami hujus sine dubio salva integraque nobis futura. Quid? quod (4.) Vitro inclusus, per dies aliquot, Liquor ipsemet solidatur in aëre atque concrevit, juri gelato non absimilis.

Quæ utut sint, nondum tamen desiderio meo satisfacere potuere; non oblaborem, quem parandâ partim in conditura, partim balsamandis exsiccandisque corporibus requiri videam; sed quòd aërem, arte quoque petrificata; compere-
rim, in arenam & sal resolvere aliquandò atque ita corrumpere.

re, licet quantâ possis cum curâ, avertas aërem arceasquè, ne mutet. Hinc non multò antè alia ac planè nova ratio Balsamandi excogitata nobis inventaque est. Condituram dictam multis parasangis post se relinquens.

Veteribus Chymicorum Mumia sæpè Balsamum est. Et hoc sensu novum ego Balsamum meum Mumiam, eamque Hermeticam appellavi. Est enim illud nostrum universale Sal cum catholico Balsamo, cui refero acceptam, nullo penè labore sumtibusque constantem. Quanquam autem, ex quo in Arcanum istud mihi licuit penetrare, negotiis gravioribus aliis impeditus: non nisi Piscium, Murium, horumque, quorum minora corpora sunt, experimentis fuerim confirmatus: quin majora tamen eaque humana corpora Mumiâ nostrâ Hermeticâ præservaturus sic sim, omninò dubito nullus, ut, visceribus nullis, nullis intestinis exemptis, ac ne recrementis quidem separatis, nulla ab aëre, aquâ, terrâ metuenda his corruptio sit.

Quâ quidem de re, fieri aliàs potest, ut pluribus agam: aut peculiari quoque Tractatu Curiosum Lectorem impertiar.

X.

AZOTH S, SAL HERMETICUM.

PRæclarè semper de communi Nitro cujuscunque ævi Philosophicùm senserunt, tùm locuti etiam sunt, quippe quod Magnesium Sapiantum Titaniamque nunc Solariam, Lunariamque atque Uranogæam vocitarent. Constat enim non id Sale tantùm Terræ, qui Magnes ejus sive attrahens est: sed aëris quoque & Ignis Sale, qui, si compares, ferrum ejus ac chalybs sive attractum. Solem Patrem agnoscit; non invita Lunâ, quam Matrem dixeris haud ineptè. Quem rubeum igneumque habet, à Patre Spiritus: Mater album ei frigidumque Corpus aptavit. Undè calidum idem ac frigidum: vivificum

ficum pariter ac mortiferum est. Mirificus verò tam diversæ Naturæ Parentum Fœtus! Quem cum non heri tantùm hodieque igne variè excusserim, produxerimque indè, quæ non injuriâ Mira habeantur & sint: in quibus primò locò occurrunt Mundi Spiritus, (quem imperitè nonnulli, ex aëre nobis attrahi opinantur,) Mundi Balsamus, Aquila Solaris, Mumia Hermetica &c. & interioribus (ut sic dicam) ejus denique arcanorum Summum, Centrale Catholicum Purumque Naturæ Mercuriale, ibi quod lateret, offendi, dictum mihi hîc *Azoth* seu *Hermeticum Sal*; quòd vocabulis istis, Azoth, Sale & Mercurio Philosophico Chymici promiscuè & sine discrimine usurpant.

Sed sunt Ipsî, quas nunc damus, proprietates: (1.) Candorem, qualis nivis est, præfert. (2.) Nitrum sapit. (3.) Solvitur, sive vino aut vini spiritui, sive aquæ, forti item, cæterisque menstruis corrosivis immiseris, ut nec strepitum edat. (4.) Liquefcet in argenteo cochleari, si vel lychnum, vel candentes prunas ei subjeceris, aquæ instar; nivis in modum, si dempseris, iterùm congelascens. Cave autem fortio rem ignem submittas; nidum enim Hermetis Avicula deseret tunc, & Draconem ager volantem, evaporando citiùs, quàm putaveris, utut nullus (5.) ab graveolentia aut corrosione ullâ metus. neque enim (6.) propriè corrosivum Azoth hoc nostrum; igneum potius est, (7.) incorruptibile quid, cujusque gratiâ Natura conservat omnia, agens summum: (8.) Salamandra vera, in igne vivens & crescens & multiplicans se, imò (9.) præstantissimum in se Medicamentum, cujus in morbis non unis, Malignis Febribus, Calculoque, Maloque hypochondriaco aliisque satis expertus vires hætenus sum. Ac, ut sit volatile corpus istud Hermeticum Sal, occultum tamen (10.) suo in Centro fixi & permanentis naturam indolemque habet, coctione tandem perenni ac continuâ prodentem se manifestè ac erumpentem.

ALKAHEST HERMETICUM.

TOt tantaque sunt, HELMONTIO quæ de Alkahest memorantur, ut, qui legant, in mentem his veniat, possedisse nunquam Liquorem illum Secretorum Naturæ cum primis acerrimum Indagatorem: quidam autem omninò vocent in dubium, utrum fuerit unquam aut sit, quod nos Menstruum universale indigitamus. (Consule *Exc. Ludovic. de Comitibus Præf. in Discept. Pract. Man.* quamque *Otto Takenius* Epistolam super Alkahest juris publici fecit.) Sed cum in cæteris Arcanorum nihil quicquam commentus fuerit opinatissimus ille Vir: adhæc non per integrum tantum Opus crebra Alkahest nominis repetitio, sed & ipsam ita descriperem, *Tract. Arcan. Parac. p. m. 441.*) quod Liquor sit immortalis, immutabilis, aqua solvens & sal circulatus, Qui resolvat tangibile omne corpus in liquorem sui concreti &c. utique non omnis ei fides abroganda statim hinc fuerit. licet summo id studio occultarit, ipsique ignotum adeò *Francisco Mercurio*, filio suo Menstruum esse voluerit. Quanquam autem persuasissimum & habeam, in conficiendo Alkahest, Argentò vivò, tanquam materiâ, usum HELMONTIUM; neque id minus, Argentum, quod dixi vivum, Artificialis ignis ope, in Aquam nullo igne mutabilem posse verti existimem, nimirum, ab superfluo, accidentali externoque atque adustibili illò sulphure, nec non Humido superfluo si purges: solâ Argenti vivi ac sulphuris radicalis interni fixi substantiâ permanente; quod si enim is serpens se ipse momorderit, reviviscens jam à veneno, tum mori & nescit amplius, Mercuriusque de Mercurio nominatur: Quæ, inquam, ut certissima mihi essent, operi tamen tam arduo pariter ac laborum pleno, adhæc vel solâ temporis impensâ preciosissimo, implicari religioni hætenus fuit, Potius in id incumbendum mihi existimabam, ut quod tanti Cæteris, nec
imme-

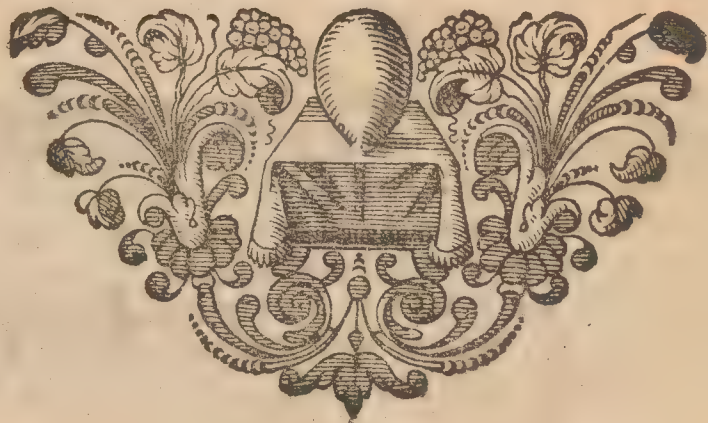
immeritò, fieri videbam, & è Sale nostro Hermetico, videlicet Mercurii proprietates aliquatenus participante, Catholicum mihi ipse Solvens componerem. Habet enim Sal idem secum sulphur, & Mercurium habet, & est purus putus naturæ ignis, non elementaris, sed cœlestis prorsus, incorruptibilis, penetrabilis. Nec tanto labori nostro, tantis sumptibus successus, fateor, defuit. Solvit Alkahest nostrum Vegetabilia, imò ipsos Carbones; Mineralia, e. g. factitiam solvit Cinnabarim, Metalla omnia solvit, ac sine corrosione quidem, potabilia ut sint, efficit. Sicca enim hæc Aqua omne in tenuiorem substantiam corpus, cum medica facultate, reducit. Imprimis sub examen nobis Metallorum venit nunc Rex, quod singulare planè cum eo instituo. Sed de hoc Capite sequenti.

XII.

LAPIS MEDICINALIS HERMETICUS.

IN cæteris, quibus universale Menstruum vocabulis gaudet, & Magnes Aureus est, cum quòd insignis ipsi cum Auro vulgari sympathia intercedit; tum quòd solvere radicaliter id, seque ipsi uniri figique, ut credunt, facile patitur. Quemadmodum itaque, annò proximè præterlapsò, visurus, utrum Hermetis Arborem Solvens istud, seu Sapientum ignis, combusturus in cineres sit, nuptias ego Alkahest nostro cum Auro purissimo Philosophicas feci: Sic, cum calce Solis Alkahest mistò, cum in phiala leniter digeri permissem, nulla ibi solutio violenta, qualis per aquas fortes regiasque atque alias hujus formæ fieri solet: sed blanda, sed svavis, nec ullò auditò strepitu sequebatur. Et, interjectis quidem aliquot septimanis, cum Auro Menstruum sublimatum, in varios se colores, cinereum, viridem, flavum, rubrum, fuscum, cœpit induere.

duere. Rursum, spatio aliquot mensium, atramentum cre-
deres. Illi candidus succedebat: eò, quòd Solvens est, cum
Soluta aquæ in modum calore fluentibus: contra ea concre-
scentibus gelu. Eunt jam rursus aliquot septimanæ, cum fla-
vi coloris esse conspiciebatur, in rubrum hodiè inclinantis.
Spectaculum, quò jucundius magisque mirandum me vide-
re unquam vix memini! Nec, quem per integrum ferè an-
num, diurni nocturnique ignis cura non fatigavit, ab incepto
destiturus nunc quidem etiam sum, dum, quod propediem
spero, volente DEO! Medicinalis mihi Lapidis fiat copia!
Interim, cum perficiundo illi pauca restent, pausam
his quidem imperat.

DECURIAE
ANNORUM SECUNDÆ
MISCELLANEORUM
MEDICO-PHYSICORUM

Sive

EPHEMERIDUM
GERMANICARUM
ANNUS TERTIUS.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE LIFE OF
GEORGE WASHINGTON
BY
LIEUTENANT GENERAL

NUN
QUAM
OPE
OSUS

EPHRAIM
GERM
MEDICO-PHYSICA
GERM

DEC. II

ANNUS II

ERM
A
MII
Mora
via Boh
Fratis
lavie
Micia

COLLEGIUM

ACADEMIA

CHIRURGIA

SYMPLA
PANICA

MISCELLANEA CURIOSA

SIVE

EPHEMERIDUM

MEDICO-PHYSICARUM

GERMANICARUM

ACADEMIÆ

NATURÆ CURIOSORUM

DECURIÆ II.

ANNUS TERTIUS,

Anni M. DC. LXXXIV.

Continens

Celeberrimorum Virorum,

Tum Medicorum, tum aliorum Eruditorum in Germaniâ

& extra Eam

OBSERVATIONES

MEDICAS, PHYSICAS, CHYMICAS,

Nec non

MATHEMATICAS.

Cum

APPENDICE.

NORIMBERGÆ,

Sumptibus WOLFFGANGI MAURITII ENDTERI.

Anno M DC LXXXV.

REIGN OF KING

CHARLES THE FIRST

BY JOHN BURNET

BOOK THE FIRST

CHAPTER I

THE STATE OF THE KINGDOM

AT THE DEATH OF KING

JAMES THE FIRST

IN THE YEAR 1603

BY JOHN BURNET

LONDON, 1679

POTENTISSIMO

Atque

INVICTISSIMO

IMPERATORI

LEOPOLDO,

SEMPER AUGUSTO,

PIO, JUSTO, FELICI;

ROMANORUM, GERMANIÆ,

HUNGARIÆ, BOHEMIÆ, DALMATIÆ,

CROATIÆ & SCLAVONIÆ

REGI,

ARCHIDUCI AUSTRIÆ

&c. &c. &c.

VICTORIAS! VITAM!

FELICITATEM!

Hectorea

HEctorea de stirpe Ducum, Mitissime, quo nil
Excepto majus Numine Mundus habet.
Lumine sic igitur dignatus cernere nostros
Inclutus Austriaco diceris esse libros?
Auctor adhæc, ut pergamus modò visa per Orbem
Naturæ simili prodere mira fide?
Testibus egregiis sed enim quis credere nollet?
Hæc & Alexandro scire cupido fuit.
Ut Macedo, pariter CÆSAR, totiesq; triumphat!
Sic nostra & nutu suscipe coepta Tuo!

Sic rovent subjectissimi

Academici Naturæ Curiosi.

EMI.

EMINENTISSIMO ATq̄ CELSISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO

DN. JOANNI HUGONI
DEI GRATIA

Archi-Episcopo Trevirensi, S. R. I. per Galliam &
Regnum Arelatense Archi-Cancellario & Principi Electori,
Episcopo Spirensi, Administratori Prumiensi, Præposito
Weissenburgensi &c.

Sacra Cesar. Majest. Judici in Camera Imperiali &c. &c.

Domino & Principi Electori nostro Clementissimo.

EMINENTISSIME ATq̄ CELSISSIME
PRINCEPS ELECTOR,

Domine Clementissime,

Um inexhaustus Medicinæ Oceanus,
uti ex complurium mente non incon-
cinniter audit, quotidie, veluti olim
Africa, aliquid novi proferat & præ-
monstret, quod homini & salutiferum esse debeat

)

& ob-

& observabile; non male rata est, si recte judicamus, Academia nostra, ubi præter ordinarios, quibus circa rerum naturam & ægros occupatur, labores, & hoc bono daret publico, ut quæ præ quotidianis & vulgaribus, suapte evalescentibus, rara offenderet, tanquam perspicientiam veri, in CONDITORIS gloriam, Salutem Proximi & Artis sacrae incrementum, literarum monumentis consignaret, atq; enudaret penitus; ac velut lampada posteritati, si qua supererit, contraderet. Nec spes voto excidit, quin ipse Divus noster AUGUSTUS LEOPOLDUS, vere PRIMUS, PIUS, FELIX, INCLUTUS, TRIUMPHATOR, hujus non contemrendi studii, & ad Sacratissimos Ejus pedes adrepentis, tutamentum subinde suscipere neutiquam dedignatus, quin immo adminiculatus est longe maxime, longe benignissime, ut vel è pretiosissimo Ejus orbis ditaretur eruditus gazophylacio, rarissimis æque atque carissimis observationibus, Curiosorum palato mirifice blandientibus: quæ certe insignis est atque præstabilis dignitas.

Sed quod accidit iis, qui domicilium aliquod exædificant, ut non auro, non argento, non cupro,

non

non ferro sint contenti, sed & requirant vitra, & lapides, & stramina emucida, & carbones, & lumentum & alia, & quibus omnibus felicem per harmoniam longe splendidius confurgit palatium, ubi & viliora seruiunt percommode præstantioribus, & hæc illis amicissime utantur: Ita & in hoc nostro comparatum est studio, ut quilibet *καὶ δύναμιν καὶ κρείων* suam conferret, quæ obtigerunt ipsi, quæq; ipsa non male posteris profutura judicaret.

Nobis hercle non alia mens, quam quæ boni cuiusque civis, boni viri, cui SALUS POPULI SUPREMA LIX ESTO! Hæc & imperantibus lata est, & parentibus.

Cumque non solum S. R. Imperium, sed uniuersa Europa, immo utraque Solis domus jam pridem & cognoverit, & cognoscendo amaverit, & amando adoraverit incredibile studium EMINENTISSIMÆ V. CELSITVD. ELECTORALIS, quo præ summis, iisque maxime arduis SACRVM erga IMPERIVM curis tam perdius, quam pernox, temporibus etiam valde exulceratis, vigilat, ut bonæ literæ, quæ in Nobili aurum, in Principe gemmæ, maximè consentiente *σοφωτάτω* Alphonso Arrag.

Rege, non ita pridem feliciter renatæ, & invigore
conservarentur & honore, quippe qui artes alete
solitus est.

Quare & Academia nostra refugium suum
heic, quasi in bipatenti animis asylo, invenire se
credidit. Jubet sancta & prisca fides, ac veneran-
da canicies, oris Majestati æque atque cordis pieta-
ti maritata, nos optima illa atque gratificationem
sperare; videlicet non ingratham fore illam
quam hac vice humillime **VOBIS** consecramus
Observationum Curiosarum Syllogen.

Suscipe ergo **PRINCEPS ELECTOR**
EMINENTISSIMÉ absque incommodatione,
quæ præspargimus heic munuscula, oratione
equidem paupertina, utinam non invisâ. TEque
speciariis donaremus amplissime donis, si virum
esset nostrarum. Dabitur tempore deinceps, ubi
cetera inenodabilis Natura Arti Pœoniæ multa
concedet, quæ instar hecatombæ ad aras Vestras
devotissime immolabuntur. Unde immortaliter
Academia gaudebit nostra, nec incommendata
inde abibit, quin minus exsternata ad obsequium
se abjiciet omne, & emuniet contra adversariorum
ictus;

ictus ; inde quoque noster hic cultus clarius enitescit.

De cetero pro incolumitate TUA, DOMINE, veneramur assidue DEUM supplices, & adprecamur habitudinem firmam, salutem perennem, famam personam, Nestoreos annos, vires recompositas, regimen faustissimum, terrarum pacem, quam DEUS reconcinnet ; uno corde, ore uno ! Illa gratia incredibiliter delectabimur !

EMINENTISS^E. V^E. CELSITUD^{IS}. ELECTORAL^{IS}

humillimi, devotissimiq;

PRÆSES & COLLEGÆ CETERI
Academiae S. R. I. Nat. Curios.

CATALOGUS

*S. R. I. Academiae Naturae Curiosorum Collegarum
omnium, cum Nominibus, Agnominibus &
tempore Receptionis.*

	Nomina	Agnomina	Locus	Ann. Rec.
1	Joh. Laurent. Bausch, Svvinf. Acad. Nat. Curios. Fundator & Praeses I.	Jafon	Phys. Svvinf.	1652.
2	Joh. Michaël Fehr, Kittinga Francus, Acad. Nat. Curios. Adjunctus I. jam Praeses II.	Argonauta	Phys. Svvinf.	52.
3	Georg. Balthaf. Metzger Svvinf.	Americus	P. P. Tubing.	52.
4	Georg. Balthaf. Wolfart Svvinf.	Alceus	Pract. Svvinf.	52.
5	Christoph. Keiling Islebiensis.	Æson	Phys. Isleb.	52.
6	Valentinus Andr. Mollenbrock Erffurt.	Pegasus	P. P. Erff.	52.
7	Gregorius Horstius Ulmenf.	— —	Phys. Ulmenf.	52.
8	Joh. Pfautz Ulmenf.	— —	Med. Ulmenf.	52.
9	Conrad. Theod. Lüncker Mar- purg.	— —	P. P. Marpurg.	52.
10	David Wilhelmi Baccharac.	— —	Phys. & P. P. Bern.	52.
11	Andr. Wolffius Jenenf.	— —	Phys. Smalcald.	1653.
12	Joh. Martin. Uhlius Svvinf.	— —	P. P. Sleusing.	53.
13	Alb. Conrad, Langenauer Uf- fenheim.	— —	Phys. Weidenf.	53.
14	Nicol. Balthaf. Merz Herbipol.	— —	P. P. ibid.	1654.
15	Joh. Daniel Horstius Gießenf.	Phoenix	Arch. Francof.	1655.
16	Joh. Adam Stoer Herbip.	— —	P. P. ibid.	1656.
17	Philipp. Jacob. Sachs Uratislav. A. N. C. Adj.	Phosphorus	Phys. ibid.	1658.
				18. Joh.

	Nomina	Agnomina	Locus	Ann. Rec.
18	Joh Deutschlender Fraustad.	— —	Arch Polon.	1661.
19	Leonhard Urfinus Norimberg.	Zephyrus	P. P. Lipsiens.	61.
20	Elias Schmidt Haslac. A. N. C. Adj.	Phaëton	Phyf. Svvinf.	61.
21	Joh. Andr. Grabe Mulhus.	Cephalus	Phyf. Erff.	61.
22	Joh. Jacob Sauer Palatin.	— —	Phyf. Herbip.	61.
23	Joh. Philipp. Deisler Svvinf.	— —	Phyf. Sulan.	61.
24	Joh. Jacob Wittig, Erff.	— —	P. P. Erff.	61.
25	Georg. Christoph. Petri Erff.	Achilles	P. P. Erff. Arch. Mog.	1662.
26	Jacob. à Typsma Harlem, Fri- sius.	— —	Phyf. Leoward.	1663.
27	Hieron. Conrad. Virdungus ab Hartung. Marp.	Meliffus	P. P. Herbip.	1664.
28	Paulus Amman, Uratislav.	Dryander	P. P. Lips.	64.
29	Joh. Daniel Major Uratislav. A. N. C. Adj.	Hesperus	P. P. Chilonien.	64.
30	Christ. Frider, Garman Martisb.	Pollux	Phyf. Chemnic.	1668.
31	Jeremias Rhoetius Arnstad.	Castor	Phyf. Arnstad.	68.
32	Joh. Rudolph. Camerarius Tu- bingenf.	Hector	Phyf. Tubing.	68.
33	Heinr. Vollgnad, Uratislav. A. N. C. Adj. (Adj.)	Sirius	Phyf. Uratislav.	1669.
34	Joh. Jænifius Uratislav. A. N. C.	Arcturus	Phyf. Uratislav.	69.
35	Joh. Christian Mackius, Cob.	— —	Phyf. Schneb.	69.
36	Michaël Ettmüller Lipf.	— —	Fac. Med. Assess. Lipf.	1670.
37	Joh. Ferdinand Hertod à To- denfeld Morav.	Orpheus	Phyf. Brunn.	70.
38	Joh. Georg Greifselius Vien- nenf.	— —	P. P. ibid.	70.
39	Georg. Sebastian Jungius Vien- nenf. A. N. C. Adj.	Podalirius	Arch. Caesar.	70.

	Nomina	Agnomina	Locus	Ann. Rec.
40	Salomon Braunius, Chilon. Holfat.	— —	Phyf. Biberac.	1672.
41	Paulus de Sorbait, Belga.	Machaon	Arch. Cæf.	72.
42	Gottlieb Georg Schramm, Frauenftad.	— —	Phyf. ibid.	72.
43	Melchior Friebe, Friedland. Si- lef.	Cleander	Phyf. Præf. Hayn.	72.
44	Georg. Wolffg. Wedelius, Lu- fatus, A. N. C. Adj.	Hercules	P. P. Jenenf.	72.
45	Joh. Sculretus Norimb. A. N. C. Adj.	Perfeus	Phyf. Norimb.	72.
46	Georgius Francus, Naumburg.	Argus	P. P. Heidelb.	72.
47	Joach. Georg. Elsner Uratislav.	— —	Phyf. ibid.	1673.
48	Gottfried. Schubart, Uratislav.	— —	Phyf. Breg.	73.
49	Gottfried. Christian, Winckler Breg.	— —	Phyf. ibid.	73.
50	Christianus Adolph. Balduin, Dobela Mifnic.	Hermes	Præf. Hayn.	73.
51	Matthias Tilingius Jevera Frif.	Zephyrus	P. P. Rintchel. & Arch. Haff.	1674.
52	Salomon Reifelius Hirschberg.	Amphion	Arch. Wirtem.	74.
53	Joh. Sigmund. Elsholtz Berlin.	— —	Arch. Brand.	74.
54	Casp. Theophilus Bierling Lipf.	— —	Phyf. Magd.	74.
55	Ehrnfried Hagendorn, Görlitz.	Pegasus II.	Arch. Sax. Görl.	74.
56	Dn. Christian. Auguft. L. B. à Friefen.	Jafon II.	— —	1675.
57	Christianus Mentzelius Für- ftenvvald.	Apollo	Arch. Brand.	75.
58	Cafpar. Marchius Stettino-Po- meran.	— —	Arch. Brand.	75.
59	Christianus Francifcus Paullini Ifnacenf.	Arion	Med. Quelferb.	75. 60. Joh.

	Nomina	Agnomina	Locus	Ann. Rec.
60	Joh. Laurent. Fehr Svvinf.	— —	Med. ibid.	75.
61	Joh. Petr. Prückelius Ratisb.	— —	Phyf. Ratisb.	75.
62	Joh. Georg Trumphius Goslar.	— —	Phyf. Goslar.	1676.
63	Gothofred. Scultetus Uratislav.	Ægineta	Phyf. ibid.	76.
64	Georg Hieron. Welfch, August.	Nestor	Phyf. August.	76.
65	Rudolphus Wilhelmus Kraus, Naumb.	Tiphys	P. P. Jenenf.	76.
66	Georg. Abraham Merclin Ju- nior Nor.	Chiron	Phyf. Norimb.	76.
67	Gabriel Clauderus Altenburg.	Theseus	Arch. Altenb.	1677
68	Benjamin Scharff Sondershuf.	Bias	Arch. Svartz.	77.
69	Georg. Caspar. Kirchmaier.	Phosphor. II.	P. P. Witteb.	77.
70	Joh. Burg Uratislav.	Mefue	Phyf. Uratisl.	77.
71	Gothofr. Samuel Polifius Fran- cof. ad Viadr. (Adj.	— —	Phyf. Francof.	77.
72	Luc. Schröck Jun. Aug. A. N. C.	Celfus	Phyf. ibid.	77.
73	Dn. Dietericus de Warvvitz Eq. Hierof.	Ulyffes	— —	77.
74	Joh. Nicol. Pechlinus Batav.	Telamon	P. P. Kilon.	1678
75	Joh. Jac. Waldschmidt Wetter.	Priamus	P. P. Marburg.	78.
76	Dn. Heinricus L. B. à Frifen.	Atlas	— —	78.
77	Joh. Christoph. Adlungius Erff.	Ajax	P. P. Erff.	78.
78	Joh. Georg. Volckamer Norim- berg. A. N. C. Adj.	Helianthus	Phyf. ibid.	78.
79	Joh. Sieboldus Gothanus.	Laomedon	Arch. Magdeb.	78.
80	Laurentius Giesler, Sen. Brun- fvvicenf.	Hippocrates	Phyf. Brunsvic.	78.
81	Andreas Cleyerus.	Dioscorides	Ph. Bat. Ind. Or.	78.
82	Joh. Fried. Allmacher.	Zethes	Arch. & Phyf. Wertheim.	1679
83	Tobias Czaſchelius.	Æſculapius	Arch. Cæſar.	79.
84	Joh. Georg. Sartorius Bamberg.	Calais	Phyf. Bamberg.	79.

	Nomina	Agnomina	Locus	Ann. Rec.
85	Joh. Christianus Tralles.	Avenzoar	Phyf. Uratisl.	79.
86	Jacob Wolffius Numb.	Socrates	Phyf. Altenb.	79.
87	Carolus Patinus, Parisiensis Gallus.	Galenus	P. P. Patav.	79.
88	Günther Christoph. Schel- hammer Jen.	Theophrastus	P. P. Helmft.	79.
89	Johannes Pfeiffer Geran.	Musa	Arch. Ruth.	1680
90	Joh. Ludov. Hannemannus.	Nestor II.	P. P. Chilon.	80.
91	Joh. Dolæus.	Andromachus	Arch. Hass. Cassel.	80.
92	Sebast. Scheffer A. N. C. Adj.	Perseus II.	Ph. Francof.	1681.
93	Hieron. Ambros. Langeman- rel.	Solon	Patr. & Can. Aug.	81.
94	Joh. Jacobus Harder.	Pæon	P. P. Basil.	81.
95	Joh. Daniel Widdr.	Asclepiades	Arch. Trev.	81.
96	Joh. Conrad Peyer.	Pythagoras	Ph. Schafh.	81.
97	Joh. Paulus Wurffbain Norib.	Hermes II.	Phyf. Norib.	81.
98	Georg. Eberhard. Rumph.	Plinius	Hist. in Amb.	81.
99	D. Joh. Petrus Albrecht.	Castor II.	Ph. Hildesh.	81.
100	Joh. de Muralto.	Aretæus	Phyf. Tigur.	81.
101	Henricus Scretæ.	Nicander	Ph. Schafh.	1682.
102	Joh. Adam Limprecht.	Fabius	Phyf. Uratisl.	82.
103	Gerard. Blasius.	Podalirius II.	P. P. Amstel.	82.
104	Joh. Jacob. Döbelius.	Hippocrat. II.	P. P. Rostoch.	82.
105	Emanuel König.	Avicenna	Phyf. Basil.	82.
106	Mart. Joh. Haësbart.	Rhafes	— —	82.
107	Joh. Georg Hieronymi.	Aëtius	Ph. Gvelph.	82.
108	Joh. Georg Landbeck.	Serapio	Praët. Kittin.	82.
109	Carolus Ohmb.	Sirius II.	Phyf. Uratisl.	82.
110	Jacobus Schmidius.	Podalirius III.	Arch. Anh.	82.
111	Jacobus Weizius.	Æson II.	Arch. Goth.	82.
112	Joh. Matth. Faber.	Plato	Phyf. Heilbr.	1683.
113	Adamus à Levenvald.	Æsculapius II.	M. Con. Stir.	83.

	Nomina	Agnomina	Locus	Ann. Rec.
114	Joh. Jacob Weberski.	Ægineta II.	Ph. Gedanenf.	83.
115	Joh. Georg. Sommer.	Machaon II.	Phys. Arnstad.	83.
116	Rosinus Lentilius.	Oribasius	Phys. Nördling.	83.
117	Martin Christoph. Metzger.	Phoenix II.	Phys. Ratisbon.	83.
118	Michael Bernhard Valentini.	Thessalus	Pract. Giessen.	83.
119	Georgius Hannæus.	Diomedes	Pract. Othin.	1684.
110	Joh. Daniel Dorstenius.	Averrhoës	P. P. Marpurg.	84.
121	Joh. Maurit. Hofmann.	Mesue	P. P. Altorf.	84.
122	Joh. Conrad Rappius Oring.	Heliodorus	Phys. Rotenb.	84.
123	Theodorus Christoph Krug.	Mercurius	Arch. Hassiac.	84.
124	Zach. Fürst.	Æolus	Arch. Trevir.	84.
125	Christoph Helbig.	Galenus II.	P. P. Gryphsvv.	84.
126	Daniel Bscherer.	Philadelphus	Phys. Norib.	84.
127	Samuel Ledelius.	Theseus II.	Phys. Grünb.	84.
128	Jacob August. Hünervvolff.	Actuarius	Phys. Arnstad.	1685.
129	Eberh. Gockelius Ulmenfis.	Alector	Phys. Ulmenfis.	85.
130	Georg. Bernh. Gloxin,	Q. Serenus Archiater.	ViceSyn. Patav.	85.

CATALOGUS

Excellentissimorum Dnn. Medicorum.

Qui pro augendo Tertio hoc, secundæ Ephemeridum Physico-Medicarum Decuriæ Anno, Observationes communicarunt, secundum ordinem Alphabeticum.

1. D. JOH. ACOLUTHUS, *Physicus Utravisiaviensis.*
2. D. JOH. BLUMIG, *Medicus Thorunensis.*
3. D. JOH. BURGIUS, *Phys. Vratislaviensis, Academicus Curiosus.*
4. D. GABRIEL CLAUDERUS, *Archiater Altenb. Academicus Curiosus.*
5. Dn. SERVATIUS CLAVIUS, *Minister Verbi Divini Batavia nova, in Java majore.*
6. D. ANDREAS CLEYERUS, *Protomedicus & Senator Batavia Orientalis, Academicus Curiosus.*
7. D. DANIEL CRUGER, *Medicus Elector. & Physicus Colbergensis.*
8. D. JOH. DOLÆUS, *Consiliarius & Archiater Hasso Cassellanus, Academicus Curiosus.*
9. D. JOH. DANIEL DORSTENIUS, *P. P. Marburg, Academicus Curiosus.*
10. Dn. GEORGIUS CHRISTOPHORUS EIMMART, *Mathematicus Norimberg.*

11. D. JOH.

11. D. JOH. MICHAEL FEHRIUS, *Consul & Archiater Svinfurtensis, Academ. Nat. Cur. PRÆSES. d. Argonauta.*
12. D. GEORGIUS FRANCUS, *P. P. Heydelbergæ universit. Pro-Cancellarius, Emin. Elect. Trevir. & March. Badensis Archiater, Academicus Curiosus.*
13. D. JOH. CHRISTIAN. FROMMANN, *Medicus Ducalis & Provincialis, atq; Illustrissimi Gymnasii, quod Coburgi est, P. P.*
14. D. ZACHARIAS FÜRST, *Consil. & Archiater Trevirens. Academicus Curiosus.*
15. Dn. CHRISTIANUS FRIDERICUS GARMANN, *Sereniss. El. Sax. Medicus Provincialis, ac Physicus Chemnicensis.*
16. D. HENR. NICOL. GRIMMIUS, *Præcticus quondam in India Orient. celeberrimus.*
17. D. EHRNFRID HAGENDORN, *Physicus Görliz. Academicus Curiosus.*
18. D. GEORG. HANNÆUS, *Præcticus Othinienfis, Academicus Curiosus.*
19. D. JOH. LUDOVICUS HANNEMANNUS, *P. P. Chiloniensis, Academicus Curiosus.*
20. D. JOH. JACOB. HARDERUS, *P. P. Basil. Academicus Curiosus.*
21. D. BENEDICTUS HERMANN, *Phys. Memmingensis.*
22. D. JOH. MAURICIUS HOFFMANN, *P. P. Altorfinus, Academicus Curiosus.*
23. Dn. JACOB. AUGUSTINUS HÜNERWOLFF, *Physicus Arnstadiensis, Academicus Curiosus.*
24. Dn. HERBERTUS de JÆGER, *Illustris Societ. Ind. Orient. ap. Belgas Prôtomercator, Mathes. & Ling. Orient. peritissimus,*

25. D. FRIDERICUS FERDINAND ILLMER, à Wartenberg.
S. Caf. Majest. Confil. & Archiater P. P. Viennens.
26. Dn. GEORG. CASP. KIRCHMAJER, *Orator. P. P. in Wittenb. Univerfit. Acad. Cur.*
27. D. EMANUEL. KÖNIG, *Phil. & Med. Bafil. Acad. Cur.*
28. D. ADAMUS à LEBENWALD, *C. P. & Stirie Med. Confiliaris, Acad. Cur.*
29. D. SAMUEL LEDELIUS, *Medicus Grünbergensis in infer. Silesia, Acad. Cur.*
30. Dn. ROSINUS LENTILIUS, *Physicus Crailsheimensis Med. Licent. Academicus Curiosus.*
31. D. FRANCISCUS à LOEWENWALD, *P. P. Pragenfis.*
32. D. CHRISTIANUS MENTZELIUS, *Sereniff. Elect. Brandenb. Confil. & Archiater, Acad. Cur.*
33. D. GEORGIUS ABRAHAMUS MERCLINUS, *phys. Norimb. Acad. Cur.*
34. JOH. de MURALTO, *phys. Tigurinus, Acad. Cur.*
35. CAROL. OHMB, *Phys. Vratislaviensis.*
36. D. JOH. CONRADUS PEYERUS, *Physic. Schaffhusanus, Acad. Cur.*
37. D. SALOMON REISELIUS, *Sereniff. Ducis Wirtemb. Conf. & Archiater Stutgard Acad. Cur.*
38. Dn. GEORGIUS EVERHARDUS RUMPHIUS, *Ill. Soc. Ind. Or. in Insula Moluccarum Ambona ap. Belgas Senator & Mercator emeritus, Acad. Curiosus.*
39. D. VITUS RIEDLINUS, *Phys. Augustanus.*
40. D. SEBASTIANUS SCHEFFERUS, *phys. Francof. Acad. Nat. Cur. Adjunctus, d. Perseus II.*
41. D. ERNESTUS FRIDEMANNUS SCHELHASIUS, *Physicus Kauffbeirensis.*

42. D. JOH. BARTHOLOMÆUS SCHLEIRMACHER, *Archiater, Landgraf. Hassiæ Darmstadiensis.*
43. D. LUCAS SCHRÖCKIUS, SENIOR, *Physic. Augustanus Sen. Collegii.*
44. D. LUCAS SCHRÖCKIUS, LUCÆ FILIUS, *Phys. Augustanus, Acad. Nat. Cur. Adjunctus, d. Celsus.*
45. D. GOTHOFREDUS SCULTETUS, *Physic. Vratislaviensis, Acad. Curiosus.*
46. D. JOH. GEORG SOMMER, *Archiater Arnstadio-Schwarzburg.*
47. Dn. CORNELIUS SPIELMANN, *Prælustris & Bellicosus Dux Generalis Belgarum in Ind. Orient.*
48. Dn. MICH. BERNARD VALENTINI, *Med. Licent. Acad. Curiosus.*
49. D. JOH. GEORG VOLCKAMER, *Phys. Norib. Acad. Nat. Cur. Adjunctus, d. Helianthus.*
50. D. JOH. JACOB WAGNER, *Poliater Tigurinus.*
51. D. JOH. PAULUS WURFFBAINIUS, *Physicus Noribergensis, Acad. Curiosus.*

CATALOGUS
OBSERVATIONUM.

Dn. HERBERTI de JÆGER.

1. De Sementina. 1

D. JOH. MICHAEL FEHRII.

2. De fluxu Hepatico. 17

D. CHRISTIANI MENTZELII.

3. De Iride Solari albâ. 20

4. De Iride aureo-lutea Solari, & alba Lunari insequente. 23

5. De Iride cœlesti rubra Solari; item de Aurora matutina & vespertina, Halone, nube resplendente. 24

6. De Iridis cœlestis comparatione cum Coloribus hypostaticis, sive pigmentis, horum ordine & naturâ. 27

7. Judicium de patinis parvis aureis Iridium cœlestium. 33

D. GEORGII FRANCI.

8. De Iride Lunari. 41

Dn. GEORG. CASP. KIRCHMAJERI.

9. De admiranda Iride Lunari. 44

D. GEORGII FRANCI.

10. De Erysipelate faciei exulcerato. 48

11. Mensium Obstructio, cum Cachexia & sedibus cruentis à saltatione. 49

12. De varicum spontanea apertione. 51

D. ANDREÆ CLEYERI.

13. De S. Thomæ Christianis Indiæ Or. pedibus strumosis. 52

D. CHRI-

D. CHRISTIANI MENTZELII.

14. De muliere, sinistro pede instar Christianorum S. Thomæ strumoso ad fontem salutiferum Freienvaldensen, accedente. 53
 15. De Sene 120. annorum, cui dentitio integra in sua senectute obtigit. 57

D. FRIDERICUS FERDINAND. ILLMER.

16. Excretorum lapidum quorundam per abdomen. 59
 17. De Febre quartanâ feliciter curata per Chinam Chinam. 60

D. LUCÆ SCHROECKII SEN.

18. De incerto calculorum renum & vesicæ judicio. 63

D. LUCÆ SCHROECKII, LUC. FIL.

19. De Officulis ex sarcocele suppurata prodeuntibus 66
 20. De Hydrocele à catarrho ortâ. 69

D. CHRISTIANI MENTZELII.

21. De Coralliis in genere, Androsace, Fucis marinis, unguibus odoratis, lignis olentibus, pyritibus, filicum generibus &c. 70

Dn. GEORGII EVERHARDI RUMPHII.

22. De Agallochi generibus, & Arbore excœcante. 74
 23. De ligno Lacca dicto, Funibus sylvaticis, Resina Dammar Selan, & Dammar Battu. 76
 24. De Coralliorum quibusdam speciebus & lithodendris. 77
 25. De Unguibus odoratis ex Murice & pseudopurpura, Argyrodamante, Androdamante, Schoenantho Ambonico, Pisi Americani specie Ambonicâ, Herba sentiente Ambonicâ. 79

D. JOH. MAURIT. HOFFMANNI.

26. De Synoviâ Venæ sectionem infaustam subsequente. 81
 27. De Sudore sub axillis miniato. 83

D. EHRNFRIDI HAGENDORNII.

28. De Liquoribus per Alembicum coloratis destillandis. 83
 29. De variis colorum phænomenis. 87
 30. De admirandis salium figuris. 88
 31. De Palingenesia. 90
 32. De oleo conulorum pini destillato. 95
 33. De singulari odontalgico ex magmate olei pini. 96
 34. De Araneis. 97
 35. De esu cancrorum noxio. 98

D. HERMANN. NICOLAI GRIMM.

36. De piscatura Margaritarum apud insulam Manaar, non
 procul à Ceylon sitam. 99
 37. De Angfava. 108
 38. De Arteriis in bove ossis. 108
 39. De Marcasita Veneris instar arboris enata. 110

Dn. ROSINI LENTILII.

40. De Muto à tertiana factò periodicè loquente. 111

D. MICHAELIS BERNARDI VALENTINI.

41. De Muto quovis horâ primâ pomeridianâ loquente. 114

D. CHRISTIANI MENTZELII.

42. De Perlis, præstantissimo muscarum genere. 117
 43. De Luna apparenter caudata instar Cometæ. 123

D. FRANCISCI à LOEWENWALD,

44. De foemina sine ventriculo, vitali. 124

D. CORNELII SPIELMANN.

45. De telis deleterio veneno infectis in Macassar & aliis regnis insulæ Celebes. 127

Dn. ROSINI LENTILII.

46. Arsenicum antipyretum. 131

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

47. De tumore gulæ singulari. 135
48. De Paralyfi gulæ lethali. 136
49. De Aphoniâ curatâ. 137
50. De Uvulæ relaxatæ curâ. 139
51. De Epilepsiâ cura. 139
52. De ictu capitis periculoso sanato. 140
53. Fœtus vivi ex lepore mortuo exempti 141
54. De Hæmorrhagia narium curata. 142
55. De fecibus alvinis ex abscessu inguinis prodeuntibus 142
56. Eboris analysis chymica. 144
57. De manibus sphacelatis ab earum in frigidam immersione. 145

D. JOH. BLUMIG.

58. Ovum in vitrum succineum à naturâ conversum. 146

D. JOH. DANIEL DORSTENIUS.

59. De acicula deglutita. 147
60. De Lumbrico tereti. 149
61. De duobus epilepticis. 150
62. De puero surdo. 151
63. De Calculis per tussim & excreationem rejectis. 153

D. JOH. LUDOV. HANNEMANNI.

64. De Dysenteria feliciter curata. 154

Dn. ROSINI LENTILII,

65. De Hydropis desperati cura empirica. 155

D. BENEDICTI HERMANNI.

66. *μάρορξίς* liberorum utriusque sexus parens. 156

67. De Tartari emetici virtute. 157

D. ADAMI à LEBENWALD.

68. De admiranda calculi curatione. 159

69. Serpentis morsu pes intumescens mirabiliter curatus. 161

70. Claudicatio ex calculo curata. 162

71. De Catarrho suffocativo ex constrictione colli. 163

D. GABR. CLAUDERI.

72. Foetum pariens foetus recenter exclusus. 163

73. De Hippomane. 165

74. De Lare illo, vel bestiolâ domesticâ. *den Haus-Ursten* dicto. 166

75. De Hermaphrodito. 169

76. Substantia Renum nondum corrupta frustillatim excreta, cum mictione sanguinis lucidi, lethalis. 171

77. Convulsiones epilepticæ violentæ à clystere acriori in doloribus ventris scorbuticis incautè adplicito excitatæ sanatæ. 173

78. Lapis quasi Bezoarticus in Cervæ stomacho repertus, vesicæ inclusus. 174

79. De Calculo in naso genito. 176

80. Mucus cadavere extillans innoxie potus ab insciâ. 177

81. Ex

81. Ex falsâ imaginatione mortuus.	178
82. Vini Malvatici, Hispanici æmulatio absolvenda.	178
83. Remedium contra deliria laude dignum.	183
84. Diabolicum delirii remedium.	185

Dn. MICH. BERNHARD. VALENTINI.

85. Ophthalmia Epidemica ridiculè curata.	186
86. De Puella pica laborante.	187
87. De diuturna alvi suppressione.	188
88. Resolutio intestinorum dysenteria affectorum, ab intempestivo opii usu.	188
89. De Calculis in digito progenitis.	190
90. De Monstris Hassiacis recens natis.	190

Dn. JACOB. AUGUSTINI HUNERWOLFFII.

91. De Sordibus aurium dulcibus, instantis mortis præfagio.	192
92. De Vulnere oculi humana saliva curato.	195
93. De Curatione febris tertianæ per terrorem.	196

D. EMANUEL KOENIG.

94. Alimentorum assumptorum cita per vomitum ejectio	197
95. Ileusus in agone mortis Celotomiâ restitutus.	200
96. Insomnium de Apris, ex rasuræ dentis Apri præscriptione.	202

D. SAMUELIS LEDELII.

97. Morbilli matris exerunt se in fœtu.	204
98. Lac prodest Empyicis.	204
99. Sanguis humanus curat fluxum sanguinis humani.	205
100. Colica periculosa.	209
101. A Terrore Epilepsia.	211

102. Natura sui Conservatrix, præprimis in imprægnatione. 212

D. JOH. GEORG. SOMMEREI,

103. Robur prægnantium in retinendo & conservando foetu, & in specie purgantia in prægnante innoxia notans. 213
104. Venæ sectiones in prægnante innoxia. 213
105. Menses & foetum mortuum pellentia in prægnante innoxia. 214
106. Priorum argumenti. 214
107. De Tetracerabioso. 216
108. Hæmorrhoides in viro jam per quadraginta annos periodo menstruâ redeuntes. 217

D. GEORGII. FRANCI.

109. Ascites cum Ictero & Comate lethalis. 218
110. Quartana cum hydrope feliciter curata. 219

Dn. GEORG. CHRISTOPH. EIMMARTI.

111. De Eclipsi Solis. 221

D. ZACHARIAS FURST,

112. Puella sine ano. 225
113. Cor vulneratum in quartum diem vivens. 226

D. CHRISTIAN. FRIDERIC. GARMANNI.

114. De vulnere Cordis non statim lethali. 228

D. JOH. JACOB. HARDERI.

115. De Noxis Cicutæ terrestres. 230

D. JOH. de MURALTO.

116. Trepani administratio in fissura cranii.	240
117. Fractura Tibiæ & fibulæ cum vulnere.	243
118. Vulnus pectoris à globo plumbeo.	245
119. Aneurismatis sectio.	247
120. Punctura in manu.	250
121. Tendines manûs abscissi.	251
122. Amputatio Tibiæ.	253
123. Sectio Calculi Vesicæ.	255
124. Punctura hepatis lethalis.	257
125. Cancer Penis.	259
126. Oculi procidentia.	260
127. Ulcera fluida genu tumefacti & abscissi, mortem inducunt.	262
128. De Hernia umbilicali.	264
129. Ulcera fistulosa in osse humeri.	265
130. Apostema à variolis inter claviculam & scapulam.	266
131. Caries ossis frontis & claviculæ.	266
132. De Fistula lachrymali.	267
133. De Pano oculi.	269
134. De Bronchocele.	270
135. Heos à Bubonocele.	271
136. Fractura maxillæ inferioris.	273
137. Fractura ossis petrosi.	275
138. De Polypo Nasi.	277

139. De

139.	De Abscessu in renibus.	279
140.	De Abscessu in sterno.	281
141.	De Hernia ab intestino vermibus eroso.	282
142.	Tumor in brachio dextro.	283
143.	Gangrana in manu à defluxione acri.	285
144.	De Fistula cum carie ossis tibiæ.	287
145.	De Fistula in pectus penetrante.	288
146.	De Empyemate.	289
147.	De Contusione cum vulnere manus dextræ à globulo plumbeo per sclopetum facta.	291
148.	De Hernia aquosa castratione sublata.	293
149.	De Ambustione pedis ab aqua fervente.	294
150.	De Fractura cranii cum vulneribus & ablatione portionis cerebri.	295
151.	De Virgine imperforata.	296

D. SEBASTIANI SCHEFFERI.

152.	De Insigni Vesiculæ fellis & vesicæ Calculis.	297

D. JOH. DANIEL DORSTENIUS.

153.	De Foetu abortivo hydropico.	198
154.	De Polypo cordis & duplici ventriculo in puero.	300

D. SAMUELIS LEDELII.

155.	Nimia Aromatum fragrantia extinguit homines.	301

D. ERNESTI SCHELHASII.

156.	De Puella monstrosa.	303
157.	De Mola aquosâ vesiculari.	304
158.	De	

158. De Puello monstroso sine cerebro.	305
159. De Auri operatione in corpus humanum.	306
160. De Hypercatharsi à purgante improvidè sumto.	307
161. De Hypercatharsi lethali.	308
162. De Unguibus pedum monstrosis,	309

D. JOH. CONRAD. PEYERI.

163. Agnellus Cyclops monstroso capite.	310
164. Canis bipes humano more ambulans.	313
165. Pancreatis ductus bile plenus.	313

D. JOH. CHRISTIAN. FROMMANNI.

166. Veronicæ vis travmatica.	315
167. Fumi Tabaci vis in ulceribus tibiæ excellent.	319
168. Ex Omento putrefacto mors.	322

D. JOH. DOLÆI.

169. De Epilepsia saltatoria.	331

D. GOTTOFREDI SCHULTZII.

170. De Hæmorrhagia narium in Hydrope salutari.	331

D. JOH. BURGII.

171. Erysipelas rarum.	334
172. Sapor cum nausea dulcis.	337
173. Scorbutica per salivationem mercurialem curata.	338

)( )( )( )

174. Cal-

174. Calculus ad radicem Penis exiens. 340

D. CAROLI OHEIMB.

175. De Metastasi scorbutica singulari. 342

176. De Exanthematibus scorbuticis. 344

177. De Paroxysmis Epilepticis rarioribus. 345

D. JOH. ACOLUTHI.

178. Pleuritis suppurata. 346

179. Idiosyncrasia singularis. 348

180. Ex Remediorum suspensione calculi remedium. 350

181. Affectus rarus & varius. 353

D. JOH. PAULI WURFFBAINII.

182. De Officulo Coralliformi ex tumore Steatomatico ex-
emto. 359

183. De Lapide spongioso ex abdomine exciso. 360

184. De Visco Quercino in trunco arboris Buxi enato. 361

D. VITI RIEDLINI.

185. Convulsiones periodicæ cum Ischuria. 362

D. JOH. JACOB. WAGNERI

186. Lolii perniciosi effectus. 365

187. Glandulæ intestinales carnosæ per alvum magnis cum
torminibus excretæ. 367

188. De Generatione Culicum. 368

189. Lapilli albi Caryophyllos aromaticos referentes. 370

D. DA-

D. DANIEL CRÜGERI.

190. De Cerebris Passerum comestis epilepsiam inducentibus. 372

D. GEORG. ABRAHAM. MERCLINI.

191. De Reiterata foetus ex utero in eadem Muliere feliciter facta excretionem. 373
 192. Singularis foetus ex utero exsectio. 375
 193. Anatome foeminae passione Iliacâ defunctae. 376
 194. Cranii fractura & depressio in puella sine elevatione per instrumentum curata. 377

D. DANIEL CRÜGERI.

195. De Exciso Liene ex homine sine noxa. 378

D. JOH. CHRIST. FROMMANNI.

196. De Cephalalgia ex utero feliciter curata. 380
 197. In Nive Pulices. 390

Dn. ROSINI LENTILII.

198. De Coava, seu Coffi potu, inveteratae Cephalae vi-ctore. 393
 199. De Anatome Juvenis tabe confecti. 396
 200. Vehementia ictus bombardarii solo papyro perfecti. 401

D. GEORGII FRANCI.

201. Quatuor fetus uno partu exclusi. 402
 202. Amblyopia ex febre maligna. 403
 203. Fractura costae & cruris in gravida. 404

D. JOH. BARTHOLOM. SCHLEIRMACHERI.

204. Inspectio Anatomica Generosi Dn. de Walbron. 404

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

205.	De Turbith Officinarum.	406
206.	De Convolvulo sylvatico flore albo.	407
207.	De Aristolochiâ Clematite,	408
208.	De Zedoar Zeylonico.	408
209.	De Cinamomo Veterum.	409
210.	De Planta stercoraria.	410
211.	De Catuvvala.	411
212.	De Abruz arboreâ.	411

D. GEORGII HANNÆI.

213.	Ex esu squillarum minorum pruritus.	411
214.	Ex Anguillarum asatarum esu lipothymiâ.	412
215.	Hæmorrhagia penis spontanea.	413

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI.

216.	De Fungis ex Lapide Lyncurio.	414

ADDENDA.

Dn. SERVATII CLAVII.

Ad Observationem XXXVI. superiorem de Piscatura margaritarum.	417

Dn. COLLINGII.

Epistola propter Magnetis Declinationem ex India Orientali,	420

EPHEMERIDUM
 MEDICO-PHYSICARUM
 CURIOSARUM
 ANNI TERTII
 OBSERVATIO I.
 De Sementina.

CLARIS S. ET AMICISSIMO DOMINO
 ANDRÆ CLEYER,
 Proto-medico Bataviæ Indicæ,

ac
 Collegii Curiosorum Germanici membro insigni,
 HERBERTUS DE JAGER
 S. P. D.

Cum visum sit Domin. vestræ ex me scilicitari, quid
 de Sementina, & Khato seu Lycio Indico sentiam & sciam,
 & placuerit, ut mentem meam hac in re scripto pro-
 mam, officio huic deesse nolui, quanquam non satis suf-
 ficiens, ut Dominationi vestræ, & Illustribus Naturæ Scrutatoribus Eu-
 ropæ, hac in parte, plenè satisfaciam; sed amico tali morem gerere
 potius habui, quàm ut prætextu imbecillitatis & imperfectæ noti-
 tiæ, scrupulosè famæ meæ consulens, me ab isto onere exsolvam,
 eà tamen conditione, ut partem culpæ feras, in eo, quod malè &
 imperitè, ut fortè totum erit, aut si aliter deficio, cum ipse ad auda-
 ciam hanc impulsor, imò & author sis, & ego tantùm officioso meo
 obsequio peccem, quod tamen omninò me Domin. vestræ de-
 bere censeo. Accipe ergo hæc, quæ ex memoria & schedulis
 Dec. II. Annus III. A meis,

meis, aliisque authoribus hausi, parùm nitidè & inordinatè disposita, prout mens & penna hæc impræmeditatè suppeditant, meriturus, ut spero, veniam, in hoc barbaro & inscito verborum nexu, cum jam v̄ginti per annos, in remotissimis Orientis tractibus, ab omni Latini sermonis culturâ, & commercio, longè procul fui, & olim etiam in hoc linguæ nitore satis sterilis fui, semperque nuditatem & simplicitatem colui, atque etiam affectavi. Accedens itaque ad rem, priùs *Sementinam*, ut Europæ magis propinquam, notam & familiarem, in aciem educam, quod Turcia Osmantica, ut & Persia, inter cætera gignunt, ita ut necesse non sit, ut de natali solo usque ad Sinas excurramus, quò aliqui, ob nominis fictionem, quod vulgò etiam Semen Sinæ audit, se convertere videntur, ut inde originem solam repetant. Estque hæc planta ex genere ejus, quod Persicè ^{دريهمه} *دریهمه* vel ^{سیر منجی} *سیر منجی*, & Arabicè *Sjeehh* ^{شج} *شج*, vocant, & ego potius *Abrotanum* vel *chama-cyparissum*, quàm cum Clarissimo Goliò in suo lexico Arabico Latino, *Absinthium Ponticum*, aut cum doctissimo Plempio, in Canone Avicennæ, sub nomine *Sjibh*, *Scripbium*, vel *Absinthium Marinum* verterim. Estque hæc *Sjeehh* duplex, una *Sjeehh roëmi*, ^{شج رومی} *شج رومی*, i. e. *Abrotanum Romanum*, h. e. Græco-Asiaticum^b, & altera ^{شج ترکی} *Sjeehh Turki*, i. e. *Abrotanum Turcicum*, appellata, quarum prior, quoniam montes amat, etiam Arabicè ^{شج جبلی} *شج جبلی*, *Sjeehh dzjebeli*, & Persicè ^{دريهمه کوهی} *دریهمه کوهی*, i. e. utrâque linguâ, *Abrotanum Montanum* dicitur, quod Ispahani, totius Persiæ Metropoli, pro foco servit, & 3. 4. & 5. dierum distantia à camelis ex montibus advectum, quotidie

a Dirjemneh vel Dirimneh.

b quia Arabes cæterique Orientales per ^{الروم} *الروم* Romanos. intelligunt Græcos, scil. Novæ Romæ subditos,

c Dirjemneh cuhi.

in foro venum exponitur, pretio satis caro, cum lignorum pe-
 nuria ibi magna sit. Hoc cremium illic vulgò شَاوَشَان, seu شَاوَشَان
 dzjajvesjaan vel Sjavvesjaan sonat, sed nunquam viride conspexi,
 aut saltem non adverti, at, quantum memini, est fruticosa vel po-
 tius sarmentosa, rarò hominis staturam superans, satis surculosa,
 & valdè svavi-odora, foliis Cypressi similibus, lanuginosis, cine-
 reisque, & (nisi mens me fallit) flore flavescente, & quasi glome-
 rato. Ulterius non recordor, & vix dubito, quin hæc sit eadem plan-
 ta, quam *Raubwolfius* circa Bethlehem, & in aliis Palæstinæ locis,
 propriis suis oculis lustravit, cum regio ibidem sit valdè montosa,
 & hic frutex nomine *Scheba* illic innotuerit. An cremium hoc
 spinosum sit, ut Ebn-Sina, nostris Avicenna, describit, nihil asse-
 rere audeo, sed aculeatum, aut saltem cuspidatum, seu asperulen-
 tum, aut simile quid in eo deprehendisse puto, minimè tamen hæ-
 rens, quin ipsissima sit planta, quam author hic Arabs designavit,
 cum nomen & Persicum & Arabicum in eâ conveniunt, & illam
 satis fingunt atque determinant. Quod semen & flores hujus pro
 lumbricis enecandis prosint, facilè adducor, ut credam, cum ge-
 nus idem, ac odor aromaticus, & sapor amarus in utroque respon-
 deat, sed præcipuus hujus decocti usus, pro intestinorum tormi-
 nibus, flatibus, & urinæ obstructionibus, quibus & altera *Sjeebbi*
 species valdè conducit, quæ est *verum lumbricorum semen*, quod,
 apud pharmacopolas Persas, nomine دريمنه تركي, *Diremneh*
Turki i.e. Abrotani Turcici, prostat, ut illic locorum certò mihi
 constitit, & teste Avicennâ, hoc est طرفاوي الورق *Tamarici fo-*
 lium, ita ut hanc plantam inde etiam Chama-Tamaricem indi-
 gitare liceat, habens, ex relatu Persarum, caules virides, crassiolos,
 annexos petiolis sub-albis, tenellis & lanuginosis, estque odore
 gravi & aromatico, ac sapore amaro-suavi. Vocatur & hæc apud
 Arabes شج ارميني, i.e. *Abrotanum Armenicum*, quia in istis oris
 copiosè provenit, ut ex catalogo simplicium Persico-Arabico,

qui libro *اِخْتِيَارَاتِ بَدِيِي*, *ichtijârâti bedêi* inscripto, subnexus est, clarè patet. Et ut scias, quod fortè etiam desideras, quas illi virtutes huic adscribant, ex tractatù hoc, qui de simplicibus Perficè agit, & fortasse nondum adhuc satis in Europâ vulgaris est, eas ipsissimis authoris verbis hic transfero, quæ ita se habent:

شیخ بیارسی در یمنه کویند و بهترین وی ارمنی بود و آنرا در یمنه ترکی خوانند و شیخ جبلی افیلمون خوانند و طعم وی تلخ بود و طبیعت وی گرم و خشک بود در اول سوسر و کویند گرم بود در دوسر و خشک بود در اول محلل ریاح بود و در وی قبضی بود دون قبض افسنتین و چون بسوزانند و خاکسترو وی با روغن با اسیر بر آء الشعب طلا کنند نافع بود و منع اکله بکند و عسر النفس سوزمند بود و گرمها و خب القرع بکشد و بول و حیض براند و جهة کنند کبی عقرب و رتیللا و زهرها مفید بود مقدار دو مثقال و چون بسوزانند و بر ریشتن که کوتاه بود یا بر موضع پیشی که نرویدله باشد طلا کنند موی بر ویاند و وی مضر بود با عصاب و مصدع بود و معدهر آن پیامن دارن و مصالح وی ترمس بود و کویند مصالح وی شراب ریپاس بود یا شراب انترج و بدل وی در قاتلات دون بر نکا کابلی بود و در مملهای دیگر غیر ارمنی بدل وی کنند.

Quæ latinè sic exprimo; *Sjeebb* vel *abrotanum* Perficè *Diriemneb* vocant. Et Armenicum est in illo [genere] optimum, quod *Diriemneb Turki* appellant, ut & *Sjeebb dzjèbèli*, i. e. abrotano montano, nomen *Afilòen*^b indunt. Sapor ei amarus, & natura calida

a Hoc vocabulum literis miniatis scriptum, est nomen simplicis Arabicum, quod hic tractat.

b Nota benè, quod hoc vocabulum est antiqui sermonis, & jam ferè obsoletum ac extra usum, nisi fortè in aliquibus Persiæ provinciis illud adhuc vigeat, quemadmodum illic quidam terrarum districtus aliquando propria sibi vocabula servant, quæ aliis territorius ignota sunt.

calida sicca in 1° & 3° [recessu] Quidam ajunt id calidum in 2do, & siccum in 1°, discutit flatus. Estque in eo stypticum quid, sed minus quàm in absinthio. Cineres cremati, cum amygdalarum oleo, alopeciae loco inuncti profunt. Phagedanis resistit lumbricos & ascaridas necat. Urinam & menstrua pellit. Adversus scorpionis & phalangiorum ictus, & alia venena proficuum est. Dosis est duarum *Miskaal*.^c Combusti cineres loco capillis curtis & raris obsito, aut ubi nulli planè proveniunt, inuncti, capillos & crines germinare faciunt. Tendonibus nocet, & capitis dolorem, noxamque stomacho adfert. Correctivum vel emendativum ejus est lupinus, & secundum alios, Ribesii veri sirupus aut citreorum sirupus, Et succedaneum ejus in vermi-necantibus, est *Berengi Kabuli*, & in aliis affectibus, alia ejus species, extra Armenicum, hoc est, *Sjeebb* vulgare, vices ejus supplet. Hactenus hic Persa, & ego unà cum illo hæc abrumpo, plura dissertaturus, si jam adhuc in Persiâ, loco & occasione opportunâ subsisterem, & non, ut olim, tantâ negotiorum mole gravatus, quæ me tunc à Musis, & adhuc magis à Botanicorum libris, quàm longissimè removerat. Considerationes & castigationes in authores, qui de hoc semine scriptitarunt, missas facio, ne epistolæ modum excedam, illud tantum monitus, quod *قنبيل* *Khanbil* Avicennæ longè aliud quid sit, quàm Sementina vel semen lumbricorum, ut Matthiolus & alii etiam notarunt, miratus Plempium eousque errore abreptum, ut hoc vocabulum tamen pro semine isto interpretatus fuerit, annotatorem ad Dodonæi herbarium nimis temerè secutus, & in eo seductus, quod hoc quoque verminecans est, ac satis pressè inhærens, quod ab Avicennâ pro semine habetur, cum tamen in scholiis suis tot Arabum opitiones, circa hoc dissentientes, recensent: & si visui hac in re quid tribuendum, uti ego sæpe hoc oculis usurpavi, speciem potius pulveris minuti arenacei, quàm

A 3

feminis

^c Vide Avicenn. & alios Arabes de mensuris & ponderibus medicorum Arabicorum.

feminis præ se fert, estque, si non idem, saltem valdè simile pul-
veri illi rubicundo ad flavedinem vergenti, h.e. mercurio præ-
cipitato, quem Chirurghi vulneribus inspergunt. Et cum Avi-
cenna simplex hoc satis jejunè tractarit, uberius illud, ex manu-
scripto præcitato ob oculos hic Persicè expono, hoc modo: قبیل

صاحب منهاج گوید بر روی رمل است و صاحب جامع از قول
تیمی گوید که آن یکی از منها است از آسمان می افتد در بادیه
یمن و از قول رازی همچنین گوید که صاحب تقویم نیز
همچنین گوید از قول دیگری گوید خاک است سرخ در میان
کنند زرد شود می الجله طبیعت وی گرم و خشک است
در سیوس و بیسی گوید در اول نزهه دوسر مجفقی قوی بود
و رازی گوید سرد و خشک است در دوسر و این ماسویه گوید
در روی قبضی تبامر بود و حب القرع بکشد و بیرون آورد و منشف
مطوبات پیشها بود و پتورها که بر سر روی وی طغلان پیدا
شود که مردمان آن راه و اطباء او را سعده گویند چون بروند
بل چرب کنند و قنطیر بدان باشند خشک گرداند و نشف
مطوبات بکند و چرب را نافع بود و شربت روی دو درم
و گویند مضر بود بامعاء و مصالح او شیخ ارمینی بود و بدل وی
رازیانه است و گویند مصالح وی انیسون است و بدل آن ترمس
و برنک لا بلی و گویند مضر بود بغم معده و مصالح آن
مصطقی و انیسون بود.

Quæ hoc modo reddo: *Khanbiel*, author libri *Minbaadzj* inscri-
pti, ait semen esse arenaceum. Et Author libri *Dzamee* intitulati,
ex sententiâ *Temimi* dicit, esse manna vel roris speciem, quæ in de-
serto Jemenæ^a coelo cadit. Idem ex dicto Râzi, quemadmodum &
author libri *Takvviem* idem asserit, ex dictis Dicari esse sc. terram
rubram, quæ torrefacta vel assata, flavescens evadit. In summa,
natura ejus calida & sicca est, in 3°, at secundum *Temimi*, in 1°
&

^a Jemen vel Jaman est Arabia felix.

& 2do gradu. Estque valenter exsiccans. Verum juxta Rázini est frigida [*Est sicca, & sjeich Evraih's calidam & siccam in 2do gradu pronunciat,*] ac Ibn Masoejah adstrictionem illi totalem tribuit. Ascaridas necat & expellit; ulcerum humores imbibit, seu attrahit. Et pustulæ, quæ in capite & facie infantium erumpunt, & à vulgo [Perficè] Rabeñ, & à Medicis (Arabice) Sääfah vocantur, si rosarum oleo inungantur, & Khanbíl iis superligetur, exsiccantur, humore attracto. Etiam scabiei conducit. Haustus ex eo est 2. *direm.* Adferunt, quod visceribus nocivum sit. Correctivum ejus est Sjeehh Armenicum, & succedaneum ejus foeniculum; alii autem anisum correctivum ejus, ac lupinos & *Berengkabuli* succedaneum ejus prædicant. Ajunt & stomachi orificio noxam inferre, ac mastichem & anisum correctivum ejus esse. Sic Persa, & ego unà eum eo materiam hanc nunc claudo, si in transitu notaverim, Bereng Kabuli perperam à Plempio *oryzam* Kabulensem traductam, cum toto cælo ab oryza differat, ut aliàs fortè latius differam. Cæterum & hoc præterire nequeo, quod ex ista humoris imbibendi facultate, quam huic adscribunt, jam in conjecturas ducor, quod sit ipsissimus pulvis, quem Golkondæ, ab agyrtâ quodam circumforaneo aquæ injectum, & rursus, nullâ morâ intercedente, inde extractum, totaliter siccum, absque ullo humoris vestigio, percepi, fundatus in eo, quod color & forma cum hoc Khanbiel peroptimè congruant. Sed cum de hoc satis, pro instituti ratione, vertamus nos jam longius ad Indos, ut ibi *Khaath*, quod nostrates Càtsjoe, & Garcias ab Orta *Câte* appellent, quæramus & exploremus, quo nomine hic in Indiis intelligunt *omnem succum astringentem*, ex fructibus, radicibus vel corticibus, decoctione elicatum & inspissatum, qui, unà cum Betele & Areca masticatus, ruborem salivæ intendit, unde & simpliciter à Gymnosophista quodam, in simplicium catalogo

quo-

(e.) *Dirém* est drachma Arabica. Arab. *درهم* Derhem, quod est corruptum à Græco *δραχμή*.

quodam Arabico-Persico-Indico, hic succus Persicè *reng*, رنگ
 id est color *καὶ ἐξοχόν*, redditur, hoc vocabulo Khaath tale quid
 significante, ita ut succum hunc in Lycii Indici classem assumere
 non verear. Estque *Lycium* hoc non unius arboris proprium,
 sed ferè omnium Acaciæ specierum, quæ cortice adstringente &
 rubescente præditæ sunt, multarumque aliarum plantarum, ex
 quo similis succus excoqui potest, qui omnes eodem nomine
 Khaath hinc signantur, quanquam bonitate & virtute dispares;
 adeò ut *Lycium* hoc Indicum non unicæ arbori, ut Theophrastus,
 Plinius & alii veteres putant, sit adscribendum, quibus in plan-
 tarum descriptione, quæ in Indiis solùm indigenæ sunt, fides valdè
 sæpè dubia, utpote fabulosis longinquè peregrinantium narra-
 tionibus suffulta & innixa, aliquando quidem etiam veris ad-
 mixta, ut jam ab aliis luculenter animadversum est, & ego quo-
 que aliàs forsàn latiùs de materia hac evagabor. Et quamvis
 lycium hoc adeo multiplex, est tamen arbor, quæ præstantissi-
 mum & optimum reddit. Planta hæc Hindostanicè & Decanicè

Kheir vocatur, ut Catalogographus prædictus hisce verbis
 Persicè indicat. کھیر درخت روپکرا کو پیند چون آب بجوشانند.
 تا آن زمان کہ شیع بقوام آید و پست کرد اورا رنگ کو پیند.*
 hoc est, *Kheir*. Ita arborem *Reng* vel coloris vocant, quando
 illam excoquant, eousque donec succus ejus, ad consistentiam
 redactus, & totus inspissatus sit, hoc *Reng* vocant. Gymnoso-
 phista quidam alius, qui similem catalogum confecit, ferè iis-
 dem verbis innuit Persicè, hunc in modum; کھیر درخت روپکرا
 رنگ کو پیند چون بجوشانند تا زمان کہ غلیظ کرد
 و خوشک شون رنگ کو پیند یعنی کنه.*
 rem *Reng* nominant, quando illam excoquant, eousque donec
 spissum evadat, exsiccatumque sit. *Reng* i. e. colorem vocant,
 h. e. *Khatb*. Ex his jam itaque Lycii Indici optimi planta jam certa
 & fixa, quæ linguâ Brachmanum eruditâ, quam *Sanferiet*, i. e. benè
 com-

compositam indigitant, *Khadira*, mediâ correptâ, sermone Telinganico, qui maximam Regni Golkondensis partem, eamque borealem occupat, *Tsaanra*, ac Malebaribus, qui australes oræ chormandelicæ tractus inhabitant, *Karanggáli Patti* sonat, ut ex harum peritis linguarum mihi liquidò obvium fuit; estque illa ipsa, quam ad vivum delineatam, hîc exhibeo, ex ramulo, mihi longè exsylvis Paliacatham, dum ibi degerem, allato, qui floribus ac fructibus destitutus erat. Fig. I. Hujus descriptionem non molior, cùm figura formam ejus satis benè exprimit, sed monendum tamen, ramos majores cortice albicante cinereo, sed surculos, qui folia alatim prodecebant, cute rufescente vestitos, inter spinulas binas sibi è directo oppositas, ac hamatas, externè ex ramo majori erumpere, foliis Acaciæ similibus, sed minoribus, undè arborem hanc inter Acacias recenseo, & ex hac, in regno Pegu, ut mihi relatum, vel solâ vel aliis admixtis, hujus tamen Lycii principaliter ingressu Suum Kaath, quod adeò celebre, ac per totam Indiam distrahitur, conficiunt. Est & alia spinosa arbor, Acaciæ quoque similis, sed foliis valdè minutis, quæ Telinganicè *Dziemmi*, & Sanskriticè Siami vocatur, ex qua etiam Lycium igne elici audivi, iconem hujus accuratè naturali correspondentem habui, nescius quo fato illud cum aliis pluribus amiserim, non sine cruciatu maximo, præsertim cum restituendi copia mihi negata sit, aliàs absque hoc casu, schema ejus hic etiam adjuncturus. Sed ne formæ ejus ideâ planè destituaris, illam ex annotatis meis ruditer tibi ob oculos exhibeo: est ergò hæc arbor in ramis suis densè horrens spinis, iisque curtis & in Basi admodum latis, cortice majorum ramorum scabro, ac colore obscuro-melleo flavo rubescente. Rami sunt satis inordinatè dispositi, & confusim inter se mixti, prodeuntibus ex unâ sobole, tanquam ex uno petiolo, 2. aut 3. surculis, qui utrinque parvis foliolis, oblongo-rotundis, cinereo viridescentibus stipati sunt, erumpentibus hinc illic inter foliola, supra, infra & in surculorum extremitatibus, seminibus aut

fruticulis quibusdam rotundiusculis, quales in subseminariâ conspiciuntur. Reliqua, quæ ad cognitionem pleniorum desiderantur, ex figura haurienda, & supplenda erant, cui plura etiam de forma adscripseram, quæ jam, ut dixi, perierunt. Ultra harum à Garcia indicata fuerit, vix definire auserim, cum circa Goam & in Caukâni partibus, arbor hæc in conspectum non se dederit meum; ita hoc iudicio ac examini vestro & Europæ Curiosorum relinquo. Circa Gatem, montem satis celebrem, qui à Comorîni capite exorsus, totam Malebâram, Ikêri, quam Europæi vulgo Canaram vocant, Caucanum, & hisce adhuc borealiores terras cingit, etiam Lycii quam plurimum excoquitur, idque ferè hunc in modum, prout Gymnosophista quidam, qui Idoleorum visendorum gratiâ, non solum eas, sed & totam Hindoestanam peragraverat, & quem per aliquot annos stipendio alui, & satis fidelem ac familiarem mihi habui, mihi declaravit. *Areccam* igitur vel nucem *Faufel*, quando adhuc viridis, & non plenè matura est, in 2. aut 3. frustra secant, & ita in aqua, addito parum calcis per 4. circiter horarum spatium, excoquunt, donec segmenta colorem obscuro-rubrum contraxerint, quò calx hæc multum juvat, ex colore hoc etiam debitum excoctionis gradum dijudicantes, relictâ in fundo materiâ spissâ & fœculenta, pulvis instar, quæ ex nucum frustis in aquam ignis vi transit, & sola pro Khaath infervire possit; sed ut Lycium hoc specie melius reddant, addunt & corticum Tsjaanræ vel Acaciæ prædictæ & spinæ Ægyptiæ nigre recentium & viridium tusorum & per tres dies maceratorum aquam, quâ fæci prædictæ superfusa, & per horam circiter ebullitâ, materiam hanc inspissatam storeæ superjiciunt soli expositam, donec duriuscula evadat, quando illam in massulas vel pastillos, vel pilulas redigunt, quorum formâ, nomine Khaath, ubique distrahitur, sed non semper purum, at plerumque admixtâ argillâ & arenâ, quò massam & pondus augeant, ut nationes illæ valdè fraudulentæ sunt, adeò ut rarò merx proba & sincera ex manibus illarum

Fig. 1. f. 11.

Telingaricè Thiandra et
Thaawe. Malabaricè Karanguli-
patti. Sansaricè Rbadiram.
Acacia species, ex quâ Raath vel Lycium Indicum confi-

Fig. 2. f. 11.

Acacia Indica ex horto
Farnesii Tobiae Aldini.

rum haberi possit, nisi antè sollicitè præcautum sit. *Habes* jam Lycii extrahendi modum, qui etiam ex fructibus Palmentium vel Phænicoidum quarundam educi potest; ut intellexi etiam fieri apud illos, qui ex pauperie, melioris illius *Khaathi*, potis non sunt; sed ditiores non contenti solùm hoc præstantioris notæ Lycio, illi & moschum, ambram, & alia admiscunt, quo gratior & luxuriosior evadat. Sed hæc etiam de khaatho sint satis, pro modo epistolæ, non necesse ducens, hic indicare, quòd Uzeg & Agiahalid P. Alpini, ab optima Lycii plantâ satis discrepant, sicuti & Bontii arbor spinosa sua, quanquam non dubitem, quin Lycium quoddam, sive ex radice, sive ex cortice illarum haberi possit; cæterùm de hac ultimâ, quoniam & aliam quandam considerationem meretur, plura hic commentaturus, nisi jam negotiis inexcusabilibus distraherer; itaque hæc ad opportunam magis occasionem differo. Interim frui hisce, si tanti valeant, satis & abundè mihi gratulaturus, si lucem aliquam, & manum ad ulteriora suppeditant. Sin minus, in meum transferam commodum, quod in magnis aliquid voluisse sat est, & solamini ducam, quod desiderio & obsequio Dominationi Vestræ non defuerim. Vale. Dabam Bataviæ Indicæ 29. Januarii 1681.

Lycii Figuram I. ex Indiis, II. ex horto Farnesiano Tobia Aldini f. 4. sub nomine Acacia Indica dare hîc voluimus.

SCHOLIUM.

Quid Ampliss. noster Dn. Præses, cùm quo, indagatore rerum naturalium solertissimo, aliquot olim literas, de Semine hujus natalibus ac genuitate &c. commutaveram, nuperrimè demum, ex occasione, quam præsens erudita observatio suppeditaverat, à me rogatus responderit, Lectori curioso non ingratum fore, arbitror, si huc, cum Ejusdem veniâ, adposuero: Statim atque mihi Anno 1651. sub aurora Pacificationis Monasteriensis ac felici exortu Academiae Nat. Cur. ab incluto Collegio provincia Absinthii excolendi tradere-

„ tur, non destiti datâ quacunque occasione anxie inquirere
 „ in genuinam faciem Abs. Santonici; sed quod maximè mi-
 „ nor, oleum & operam hætenus perdidit omnem; Curiosam
 „ meam sollicitudinem ex parte in Hiera mea piera pag. 14. &
 „ seqq. luculenter videbis, cum conjectura mea, quam non-
 „ dum deponere possum, cum tot variantes sententias de hoc
 „ simplici indies comperior: Dari illud, omnium est in con-
 „ fesso, omnium prostat in officinis Aromatariorum, idque
 „ copiosè; De natali autem loco & genuina facie altum apud
 „ omnes est silentium: Sunt qui Ægyptum & Terram san-
 „ ctam, (unde & semini nomen natum,) sunt qui Indiam oc-
 „ cidentalem, non desunt qui Orientalem cum Persia & ex-
 „ trema Tartaria ejusdem patriam agnoscunt; sed ut de ortu,
 „ ita etiam de forma plantæ in tam diversas abeunt sententias,
 „ ut quæ tandem animum planè ἀμετάπλωτον reddere posset,
 „ viderim nullam; Rauvvolfii utpote αὐλόπις figuram vene-
 „ rantur omnes, & inter illos quoque solerrimus Breynius
 „ ad Apollinem nostrum; ac judiciosissimus noster Nestor l.
 „ ὁ μακαρήτις, licet huic multa alia semina commisceri à merca-
 „ toribus & agyrtis fateatur; sed qui similem in Palæstina aut
 „ Ægypto plantam invenerit, nemo, quod sciam, inventus est:
 „ & quàm frigidè hic responderint Veneti, nosti ipse. Matthioli
 „ effigiem fictam & in ipsius cerebro, veluti suam Jovi Palla-
 „ dem prognatam esse, ingenuè fatentur Domini Basileenses
 „ in hist. plant. univers. Semen cynæ nobis nasci recens fa-
 „ tum, præter Lobelium & Tabernæmontanum, negant o-
 „ mnes, adduntque, semen cynæ nihil esse aliud, quàm pri-
 „ ma seminis stamina immatura, sed ex Indorum invidia ca-
 „ lidâ prius perfusa, ne in Europa progerminent. Oleum ex
 „ eo destillari asserunt, & ostentant id in tabernis suis plerique
 „ Trochistæ, eò quòd semen illud tritum instar reliquorum
 „ feminum oleosorum in tritura conglobari, nec per cribrum
 „ facilè transmitti videatur; sed iis masculè contradicitur ab
 „ experientissimo Hercule ad me: Semen s. (inquit) à me fa-
 „ tum

tum non vidit auras: hujus verò curiositatis gratiâ oleum
 ut pararem, *libj. sem.* more aliorum commisi digestionem &
 destillationi, ast paucissimas guttulas vel vestigia saltem olei
 indeptus sum. Nobis etiam in officina nostra Senatoria ta-
 le venit oleum, quod in nupera nostra visitatione ordinaria
 cum oleo tanaceti collatum, ferè idem fuit visum. Curio-
 sissimus noster Dioscorides ex quodam Batavo, Domino
 Herberto de Jæger, ex Persia nobis certiora de semine cynæ
 promisit, sed quia is Chamæcyparissum pro Sementina no-
 bis offerre satagit, in eandem charybdim appellere videtur.
 Notissima sunt in vulgus, & severâ lege coërcenda quorun-
 dam Aromatariorum mangonia & oscitantia Medicorum
 (Medicastrosum potiùs) temeraria credulitas, qui experi-
 menta per mortes faciunt. Verbo dicam, sed præfiscinè:
 Aut nullum nobis est Absinthium Santonicum vel Semen-
 tina; aut Tanacetum nostrum odoratum luteum flore mil-
 lefolii, semine vel nondum maturo, vel calidâ ad prohiben-
 dam propagationem perfuso, pro genuino nobis propina-
 tur, cum forma utriusque ferè conveniat, & effectus ambo-
 rum sit idem. Hucusque venerandus noster Argonauta.

Liceat & mihi paucis conjecturas meas, imprimis ex su-
 pra memoratis literis ad prælaudatum Dominum Præsidentem
 scriptis, depromere ac publicè proferre; qua nempe conje-
 cturarum incertitudine lactare nos cogimur, usque dum ali-
 quis certiora aliquando edoctus scrupulum hunc curiosis Na-
 turæ scrutatoribus omnino eximat. De loco quidem natali
 primò videndum; quamvis enim hunc habere cogni um,
 parum Medicis prodesse, videri alicui possit, cum tamen ad
 genuini electionem, juxta cum aliis *νετνελοισ* aliquid conferre,
 imò rescivisse eundem, ad ipsius plantæ cognitionem tandem
 eò faciliùs impetrandam facere possit, labor hic non prorsus
 frustraneus erit censendus. Palæstinam, præter Petr. Bello-
 nium lib. 2. obs. cap. 64. nostrum Leon. Rauvvolffium hîc de-
 nominare, notum est; sed cum ejusdem descriptio cum se-

mine ipso, quale ad nos adportatur, & hucusque ab omnibus pro genuino habetur, non coincidat, eo ipso locus iste suspectus redditur. Ex Ægypto adhuc hodiernum adferri, fuere qui nobis persuadere voluerunt, sed labili fundamento innixi, eò quòd Alexandrini cognomen ipsi vulgò tribui soleat, imò ex Alexandria, Ægypti Urbe, sæpè ad nos deferri, certum sit; nescii utpote, quòd simplicibus variis emporium quandoque, non patria, largiatur cognomina; ceu id de Moscho quoque nuper in ejus Historia Cap. 11. pag. 56. monui, qui itidem Alexandrinus communissimè dictus, illuc tamen locorum neutiquam provenit; imò diligentissimus plantarum Ægyptiacarum indagator, Prosper Alpinus, & qui in eum commentatus fuit, Clar. Joh. Velsingius, uterque in Ægypto aliquot per annos commoratus, nullam ejus mentionem fecerunt; quod sanè ob seminis hujus obscuritatem, quæ latere illos minimè potuit, vix aliàs prætermisissent. Mihi Nobil. Joh. Bapt. Tavernierii, Galli, relatio, videlicet in Regionibus Orientalibus versatissimi, cujus Itinerarium in Gallica lingua editum, non ita dudum in Germanicam quoque traductum Noriberga & Geneva nobis dederunt, præ cæteris magis arripet; qui uti ab eruditis & æquis Scriptorum æstimatoribus non exiguam sinceritatis laudem promeruit, ita in hoc quoque certiora nobis eum tradidisse, verosimile videtur. Is itaque in Indiæ Orientalis regno Boutan illud provenire, parte 2. Itiner. lib. 3. cap. 15. ex diversorum relatione, enarrat, modum etiam collectionis in regno isto usitatum subjungens. Quia verò hætenus pauci aut nulli planè Europæorum, ne dicam, Medicorum, ad loca illa remotissima penetrâsse, certum est, & Mercatores de lucro potiùs, quàm adcuratori mercium suarum cognitione ut plurimùm sunt solliciti, quid mirum, si hæc quoque in parte certa relatio nos destituat? Unde dum patriam cum Moscho semen hoc communem & Veteribus planè incognitam obtinet, antiquissimis Medicis eò minùs innotescere potuit, in quorum nempe scriptis neutrum horum recensitum

cenfitum novimus. Ex Tartaria ad nos deportari, quod aliqui putant, laudatus Tavernierius ibidem negat, errorisque causam detegit. In Carmania autem, Persarum regno subiecta, idem quoque, paucum tamen & incolarum tantum usui sufficiens, crescere concedit. In Turcarum etiam regionibus progigni, ex nupera Pharmacopœia Persica, Lugduni Paris. Anno 1681. in lucem emissa, colligere quis posset, dum *Absinthium Turcicum seu Sementina* in Medicamento quarto præscribitur. Ut alia loca taceam. Suspikor tamen, alias hinc plantas, & fortè etiam vel ipsas à Cl. nostro Autore descriptas, ab iis innui, quæ videlicet semen aliquod anthelminthicum pro usu Populis istis suppeditare queant; qua ratione & nobis vulgatiora Absinthiorum & Abrotonorum semina aut summitates contra vermes inserviunt. Superiùs, Rauvvolffianum Absinthium, quod Santonicum vocat, & lib. 3. Itiner. sui cap. 22. pag. 456. recenset, plantam esse à feminis nostratis officinalis planta diversam, edixi; quanquam enim cauliculos ipsi tenues & seminulis plenos, saporem etiam acutâ amaritie imbutum adscribat, idque de Santonico offic. itidem sit dicendum, dum tamen foliola ipsi cinerea, Absinthio nostrati sic satis similia tribuit, foliola autem feminis Santonici officinalis, quæ non parcè ipsi permista esse solent, cinereo illo colore omnino destituuntur, coloreque saturatè viridi, si recentia imprimis fuerint, tinguntur, figurâ insuper, in fine libri 4. expressâ, toto, quod dicitur, cœlo ab altero illo differunt, eo ipso, quanta inter utrumque Vegetabile sit diversitas, satis elucescit. Quod Petr. Andr. Matthiolum concernit, illa plantæ, cujus à Cortuso sibi missæ in notis ad Dioscor. lib. 3. cap. 24. meminit, figura, à Tabernæmontano & Lugdunensibus in suas plantar. historias dein pariter inserta, vel est planè conficta, quod Vener. Dn. Præses in elegantissima sua Hierapicra pag. 15. verisimiliter negat, vel alterius alicujus plantæ iconem refert, vel, quod credere malo, vitiosè delineata est, non tantum quòd seminulorum figura potiùs foliola quædam repræsentet,

sentet, sed & feminula ipsa, bina ferè semper è diametro sibi opposita, cauliculis adhæreant, cum tamen alternatim ubique è lateribus prodire, cauliculi feminulis, prout ad nos deferuntur, permisti edoceant. Cæterùm hanc à Cortuso transmissam plantam fuisse genuinam feminis nostri helminthici matrem, arbitror, cum illius à Matthiolo datam descriptionem satis huic quadrare, *αυροψία* commonstret; fruticosam enim admodum, caulibus & ramis numerosis refertam, femine præterea minuto oblongoque racematim prodeunte, amariuscule gustu, odoreque non insuavi præditam fuisse, scribit: quæ omnia officinali nostro exactè conveniunt; Lobelius etiam in Hist. plant. fruticulum surculosum esse, undique seminibus gliscentem, pluribus fermè quàm foliis, testatur. Unde si non planta sui generis fuerit, ad Abrotana referre mallet; præsertim cum & hoc vegetabile vim anthelminticam possideat, & aliquæ ejus Species etiam apud nos non planè ab illo peregrino diversæ, quoad foliola, feminum copiam, colorem, odorem &c. compareant. Aliàs rectè Exc. D. Elsholzius dicta semina nostra officinalia non ipsum esse semen, Dec. I. Ephem. Curios. Ann. VI. Observ. 127. tradit, quia potius capsulæ sunt viridescentes floriferae, vel receptacula feminis flavescens, quod Microscopio subjectum teres flavumque est, candelas cereas conjunctas elegantissimè repræsentans. Id quod in Tanaceti femine non comparet, quod itaque pro Sementina vix habendum erit; quamvis cum illo adulterari quandoque solere, aut fortuito etiam commisceri, nolim ire inficias; quo de prælaudatus Elsholzius l. c. uberiorè egit. De olei è Sementina possibili destillatione, ut & hoc paucissimis addam, non dubito, modo semen vegetum & benè maturum huic operi adhibeatur; cum vel in aliis nostro sub coelo enatis vegetabilibus, si in vigore non fuerint collecta, vel à tempore, aliamvè ob causam effœta reddita, idem contingat, & vel nullius, vel parciore olei proventum experiamur. Mihi sanè, dum hæc scribo, semen istud licet non admo-

admodum recens aut vegetum, aliquot guttulas olei odorati & amariusculi ex retorta cum aqua stillavit, licet duas tantum uncias operi destinaverim, unde si in copia majori præstantius tale semen huic ignis torturæ subjiciatur, oleum in aliqua copia impetrari posse, mihi persuadeo; sicut vicissim ab evanido semine, quale apud multos prostat, olei nihil vel pauxillum sperare licet. Quin & odor satis fortis & constans de olei præsentia testari videtur; idque etiam fortasse ejus cum Absinthio vel Abrotano, utroque oleum stillante, magna convenientia posset confirmare. Quod verò in Officinis nonnullis pro Sementinæ oleo ostenditur, ut plurimum, si non semper, adulterinum esse, vel alterius vegetabilis foetum, & vel ipsum fortè ex Zedoariæ radice prolectum oleum, cum quibusdam semen hoc nostrum lumbricarium satis inconvenienter dicatur, existimo.

OBSERVATIO II.

D. JOH. MICHAEL FEHR,
ACADEM. NAT. CUR. PRÆSIDIS.

De

Fluxu Hepatico.

FLuxus Hepaticus ob hepatis in putatitiâ sanguificatione ^{ἀροία} olim ita dictus, rarissimus affectus & à paucis visus, plurimis quoque præclarorum Virorum sententiis dissidentibus obnoxius factus est, nimirum de ejusdem scaturigine, motu, viarum numero (non unam enim semper viam, cholidochum puta aut pancreaticum ductum, sed sæpè plures easque ignotas Naturam sibi eligere quotidiana testatur experientia) curandi que diversitate, de quibus acerrimè inter se conflictantur potissimum Neoterici, sanguificandi munus non ampliùs hepatis, sed cordi primariò deferentes, quorum gravissimis rationibus & nos jure meritoque assurgimus.

Dec. II. Annus III.

C

Vir

Vir quidam consistentis ætatis, temperamenti sanguineo-cholerici, capillis ruffis crispisque præditus, gracilis, siticulosus & negotiosus; ad iram promptus, nuptiarum & conviviorum creber affecla, biliosis dejectionibus & ventris rosionibus plurimum afflictus, ante hos decem annos inflammatione hepatis correptus est cum febrili horrore & calore circa vesperam indies invalescente, cum tussicula sicca, colore lurido vel citrino, respiratione difficili & quasi intercepta vel singultuosa, cum dolore & nonnulla intumescencia lateris dextri, nausæa viriumque summâ debilitate, sed tùm ab hoc periculoso morbi genere convenientibus medicamentis menstruo & quod excurrit spatio, per DEI gratiam fuit liberatus: paulò verò post in eosdem diætæ errores delapsus, sæpiùs iterum ejusmodi rosiones ventris & dejectiones biliosas experitur, præsertim à somno & prandio cum nonnulla cardialgia, urinæ acrimoniâ, siti appetituque ferè nullo, quin & fluxus hic quandoque triduum ipsum interquiescit, sed postea largiùs fertur cum flatibus, rugitibus & tenesmo. Excrementa modò crassiora sunt & grumosa, sæpiùs autem liquida dilutè rubea instar loturæ carnis, modò cinerea sine febre, sine dolore, cum lassitudine spontanea; omnium rerum adest tædium & somnolentia plurima. *Er ist zu allen Sachen verdrossen / ist kein Lust noch Freud mehr bey ihm.* Cùm autem malum hoc sæpiùs inducias daret, à variis quoque Medicis variisque medicamentis adstringentibus pariter, & corroborantibus & tonicis, e. g. hepate lupi, mastiche, theriaca, tinctura corall. rhabarb. diu multumque per aliquot annos fatigatus parum levaminis inde sentiret, tandem tamen præter omnium spem crebro agrimonia vulgaris Dioscoridis usu cum prædictis aliisque exhibitis plenariè restitutus est, sumpto in pulv. conserv. mixtura, decoct. infusis & hisce rotulis. *R* pulv. agrim. per fetac. transmissi ʒiij. rhab. opt. hepat. lup. præparat. ʒj. cassiæ lig. veræ ʒij. conf. alkermes completæ ʒj. cum sach. in aqua agrimon. solut. q. s. F. rotulæ insperg. ol. cinam. Cujus simplicis

plicis virtutes in ulceribus vesicæ consolidandis Forest. l. 7. observat. chir. 3. ac in involuntaria urinæ emissionem Horst. l. 1, p. 2. de morb. mulier. observat. 1. præ cæteris felici cum effectu comprobarunt.

Quemadmodum autem hic affectus plerumque cachexiam, hydropem, atrophiam atque ipsam denique ex colliquatione mortem minantur, ita etiam hepatis inflammatio ut plurimum in abscessum degenerat, quem vidi in juvene 21. annorum, qui ex remedio purgante ab empirico sumto in hypercatharsin primò, postea in gravissimos dolores collicos incidit, quibus nonnihil remittentibus, succedit febris erratica, bis terque uno die repetens, sed calore sudoreque horrorem semper præcedente (inversam febrem diceres) cum post æstum ac sudorem tantus quandoque subsequeretur rigor, ut lectus tremere, & linthea, quibus coopertus erat æger, subsultarent: Paroxysmus hic non ultra bihorium extendebatur & in largam urinæ profusionem desinebat, sed mali contumacia ac diurnitate victus, tandem pro discutiendo rigore ex vetulæ consilio temerè assumit largum spiritûs vini haustum, unde statim utriusque lateris tensio dolorifica primùm, post autem & constanter solius dextri cum voce & respiratione quasi intercepta, nec alterutri lateri amplius incumbere potest, Secta Medianâ sanguis extractus crassus cum circulo in superficie flavo, sitis urget, & nausea perpetua cum vigiliis, ac renitenti in dextro latere tumore, respiratio sensim difficilior, pulsus languidior, Urina rubea cum plurimo sedimento instar minii vel sandarachu Græcorum, color faciei & totius corporis luridus, vomitus sedesque primò nigricantes, deinde puri & floridi sanguinis sed foetidi plurimùm, succedente somnolentia, ἀνασπνία, morte.

Postscriptum.

In recensione observationum Nat. Curios. Decad. 2. Anno 2. p. 390. ab Excell. Archiatro Sommero inter causas mor-

borum & monstrosas quandoque occurrere asseritur, tales scilicet, quæ nullo artificio investigari possunt, adducto in exemplum puero, qui non nisi cursu prius aliquoties in circulum facto Urinam reddere poterat, cujus effluxus crebro circulationis motui tum temporis assignatus, sed post fata vitium Conformationis deprehensum: Sic graviores animi affectus à spiritibus animalibus irritati ordinarias Naturæ functiones in humoribus sæpius ita turbant & quasi fermentant, ut præter spem & expectationem admirandus exinde & periculosus quandoque sequatur effectus, quod in peste ex consternatione crebro accidit. Novi faminam sinistri lateris paralyticam, quæ Urinam sæpius & plerumque præter voluntatem emittit, sed alvum nequaquam exonerare potest, nisi ægra prius ad risum excitetur, levi namque joco aut re delectabili excitata profusè in cachinum & alvum solutam proruit, suave delirium diceret, nisi mente ea adhuc integra constaret: Sic puerum vidi 17. annorum qui sub axillis leviter titillatus enormiter vomit & omnia viscera excussurus esse videtur, si diutius eo modo vexaretur, quod non tam inpressione fortiori quàm exultationi spirituum animalium attribuendum esse cenfeo, adeò ut risus potius sextus sensus esse videatur, quàm Scaligeri sextus sensus; quod nervosè in sua physiologia præ cæteris exponit Nobilissimus Noster Hercules singulari capite de risu.

OBSERVATIO III.

D. CHRISTIANI MENZTELII.

De

Iride Solari albâ.

Multa accidunt Meteora in aëre ex nubium pluvialium, vaporum roscidorum, nebularum, & Solis, Lunæ, majorumque stellarum luminum mixtura, quæ vulgo ea intuenti pro miraculis habentur, sapientioribus verò inter consueta naturalia reponuntur. Ut de cæteris

cætenis taceam & de Iride Solari pauca proferam, cujus species supra enarratas vix ab eruditis consignatas esse puto, cum eas nullibi inveniam, præter vulgarem illam versicolorem à plurimis eleganter suis mathematicis demonstrationibus descriptam. Unde missâ, hac vulgari Iride, ad species ejus me confero, ubi primò Alba Solaris sese offert. Hæc ubi primùm mihi visa est, pro insolito & ominoso phænomeno habebatur; at cum per aliquot annos visui meo pluries mihi ea obvenerit, inter consuetas naturales res, quæ certò anni tempore ubivis accedere possunt, eam colloco. Aristoteles l. 3. meteor. c. 2. miratur, se ultra 50. annos Iridem albam Lunarem, (nam de Solari alba planè filet) bis saltem vidisse. Verùm hocce phænomenon, Iris nempe Lunaris, hodiè non rarum est, & diligenter observanti quòlibet pleniluniò, cum raræ nubes nebulaeque noctu existunt, occurrit. Solaris autem alba ter mihi jam visa est. Prima concomitabatur mihi à dextro latere per integram horam Anno 1676. die 12. Septembris horâ sextâ manè circa Æquinoctium hiemale prope Berolinum, cum ex Pomerania essem eò redux Anclamò cum Serenissimo Principe Electorali FRIDERICO. Altera Iris Alba assistebat mihi per bihorium eodem modo à dextris post quadriennium Anno 1680. die 22. Septembris Juliani horâ septimâ cum dimidia Matutinâ, cum ex venatione cervorum Custrinò Berolinum sequeretur Sereniss. meum Electorem Brandenb. cui etiam illa cum aliis apparuit. Tertio mihi sese hòc Annò 1684. manè horâ septimâ die 27. Septembris obtulit per integram horam ex adverso, cum Sol retro me oriretur, atque à fonte salutifero Freienvaldiæ exorto reverterer cum Serenissimo Principe Brandenburgico PHILIPPO WILHELMO. Hæ Irides Solares totæ albæ, quin suboriantur quotannis, nullum mihi est dubium, etsi rarò observentur aut curiosis non semper occurrant, quòd tunc temporis, manè crassissimis & aliquando foetentibus nebulis necessariò tunc existentibus, nemo facile iter suscipiat. Atque ut breviter Iridem nostram Solarem albam

describam, est illa arcus cœlestis unicolor albus tempore Æquinoctiorum, præsertim Autumnalium accidens, à Sole ex oriente in oppositos sibi vapores roscidos nebulasque densas & crassas mediæ aëris, in nubes pluviales nondum concretas, sed à Phœbi radiis, non autem à ventis, desuper in terram detrusas, quò post meridianum tempus serenitas aëris indè relucescat, efformatus, & in ipsis nebulis visui patens. Causa igitur efficiens hujus arcus est Sol aut ejus radii: causa verò materialis vel subjectum est vapor roscidus, crassus, sive nebula densa, desuper in terram vi radiorum solarium detrusa, & nondum in nubem superiùs densata, aut in guttulas pluviales coacta & resoluta. Differt igitur Alba hæc Solaris Iris, à versicolore, quòd hæc gignatur. ὅταν ἀρχηται ὕειν, καὶ ἴδῃ μὲν συνιστῆται εἰς λευκάδας, juxta Aristotelem, & cum guttulæ pluviarum perfectæ conglobatæ ad ἐνοπτρεῖα aptæ, ex nube densa decidunt: illa verò Iris alba existat non in guttulis pluviarum, sed materia saltem earum, nempe vapore roscido. Hic enim vapor ob minutissima atomorum instar corpuscula, humida, & vaporosa, humanis oculis specula colorata à radiis solaribus, & refracta, exhibere nequit, unde color albus necessariò emergit. Sicuti enim guttulæ integræ, instar glaciei puræ & crystalli, sive vitri pellucidi & clari, juxta angulorum varietatem, à lumine Solis incidente, variis coloribus refranguntur: ita minima vaporum roscidorum corpuscula, instar glaciei rasæ & in nivem candidam redactæ, vel crystalli aut vitri ad instar, in pollinem albissimum contusi, à Solaribus radiis in Iridem albam franguntur & efformantur. Crura hujus Iridis solent esse crassiora versus terram, quoniam vapores, nebulæque ad terram crassiores tunc existere solent, quàm suprâ in sublimi aëre, ubi ob hanc causam arcus perquam obscure cernitur, salvis peritiorum Mathematicorum judiciis.

OBSERVATIO IV.
D. CHRISTIANI MENTZELII.

De

Iride aureo-lutea Solari, & alba Lunari
insequente.

INter elegantissima meteora numerandæ mihi occurrunt tres Irides, spaciò duarum horarum sese mutuò insequentes, quarum spectaculum attulit mihi dies 23. Januarii st. v. Anni 1681. vespere horâ quartâ, sub elevatione poli nostri Arctici 52. grad. cum dimidio, sequenti modò: Phœbus jam erat sine nube occasurus, Orrumque disruptis nubibus, nebulisque gelu constrictis plenum, arcu cœlesti primò albicante adornabat, mox, cùm jam occasum propiùs accederet, eundem arcum nubesque omnes Occasum versus aureò colore tingeat in tesseram candidi & aurei amoris erga Cynthiam suam mox orituram. Quò factò cùm jam Phœbus thalamum ingressus visui se nostro subduxisset, Diana, plenò & hilari vultu affurgens, arcum suum cœlestem in Occidentalem plagam ad Phœbi thalamum reddebat, quem in signum mutui amoris & candoris per 4. horas in multam noctem candidissimâ veste jubebat persistere. Causæ efficientes horum tam pulchrorum arcuum cœlestium erant Phœbus & Cynthia, radii nempe Solares & Lunares. Materiales verò causæ erant vapores roscidi ob gelu in sublimi aère hærentes cum nubibus disruptis mixti, qui priùs Iridem albam reddebant, quàm Sol regionem vaporibus repletam radiis perlustraret, ubi objectas nubes qua parte Occasum spectant, arcumque sibi oppositum aureò colore inficiebat. Sol namque duplici videtur veste amictus cùm oritur & occidit serenò Horizonte. Etenim ante diluculum matutinum lux quædam alba præcedit, quàm sequitur aurora amicta coccò & purpurâ, quibus Sol im-

diatè

diatè investitur, priusquam surgit aut occidit. Flabat eò vespere ventus ab Occidente qui plurimas nubes fractas cum vaporibus gelidis adferebat, unde Sol jam occasurus per vapores radiis suis aureis omnes nubes oppositas arcumque antea albidum, jam verò luteo-aureo tingebat colore. Sequenti hora septima noctis, post exortum Lunæ exhibebat se Iris alba Lunaris Occasum versus, quæ per 4. horas, à 7. usque ad 11. noctis persistebat. Erat igitur aëris regio superior nubibus & vaporibus gelu constrictis plena, quæ una eademque causâ Iridis duplicis Solaris & Lunaris fuit. Eodem tempore circa Venerem Halo erat insignis. Insequerantur posterâ die nebulae crassæ per totum diem, indicio, quòd pridie superior aëris regio illis nebulis crassis fuerit obducta, salvis eruditorum judiciis.

OBSERVATIO V.

D. CHRISTIANI MENTZELII.

De

Iride cœlesti rubra Solari, item de Aurora matutina & vespertina, Halone, nube resplendente pauca.

ANno 1677. die 19. Octobris st. v. horâ quintâ vespertinâ, cum Sol jam occidisset, nec supra Horizontem existeret, cœlo ventis liberò & tranquillò serenòque Horizonte occidentali, aliàs verò undiquaque nubibus disruptis, cum vaporibus intermixtis, obductò, visa mihi est, & aliis, circa urbem Stetinum Pomeranorum, in castris Brandenburgicis Orientem versus Iris Solaris tota rubra, ultra dimidium Circuli arcum, eum ferè integrum figurâ ovali exhibens, cum Aurora Phœbum occasu jam sepultum multò rubore insequeretur. Erat hac vespera gelu intensum & aërimus à ventis tranquillus: in superiore autem aëris plaga venti boreales nubes omnes gelu densatas agitatione aëreâ disrumpe-

rumpebant. Hæ nubium partes quaquaversùm, erant ad Solis occasum, Auroræ vespertinæ rubore omnes tinctæ. Cùm autem in superiore aëris regione inter nubium distantias vapores nondum in nubes coaliti, sed adhuc rari & congelati, ventis agitentur, Iris nostra rubra Solaris maximâ circuli circumferentiâ versus Ortum in nubibus & vaporibus sese ostentabat. Et hæ sunt Iridis rubræ causæ, ut puto, & efficiens, nempe aurora vespertina; & materialis, scilicet vapores crassiores, frigore constricti & nubibus intermixti. Hi subjectum poterant esse Iridis & albicantis & deinde crocæ sive fulvo-aureæ Sole adhuc supra Horizontem existente: sed cùm Sol jam sub Horizonte latet, eundemque serenam Aurorâ suâ pertingit, radii ejus cum aurora, objecta quævis in aëre rubore suo inficiunt. Arcus autem in Iride semicirculo major extitit, quoniam Sol sub Horizonte latitabat, & radios suos obliquè sursum ad nubes & vapores gelidos jaculabat. Quemadmodum enim Sol & Luna, si sunt supra Horizontem in lineis meridionalibus, cæteris paribus, nempe nebulis crassis & vaporibus in alto existentibus, circulum integrum, sive Halonem aut Iridem circulo integram efficiunt, qualem Cl. Dn. Gottofredus Schultzius observavit & adnotavit Anno Ephemeridum nostrarum sexto & septimo, Observ. 290. p. 353. & Venerabilis noster Senex Argonauta (uti testantur literæ Ejus ad me) Anno 1676. die 12. 13. Maij idem phænomenon in cœlo intuitus est, egoque hîc Berolini illud suspexi Anno 1677. die 9. Maij st. v. cujus color apparebat mihi gilvo-luteus in supremo candidus, cùm aër in sublimi esset undiquaque nebulosus & obscurus inferiùs verò serenus & placidus. Ad eundem modum Sol sub Horizonte existens cùm nubes & vapores crassos sursum versus radiis suis attingere potest, circulum fermè integrum efficit in nubibus aut vaporibus oppositis, qui aliàs dimidius saltem appareret, cùm Sol aut Luna plena in Horizontibus vel orientalibus vel occidentalibus tantùm existeret. Halo enim ἅλως vel ἡ ἅλως area, corona & ἔμφασι λαμπρότη-

ἡ ἀστὴρ περιανγός; circulus lucidus sub astro, (Sole, Luna, stella majore) in nube æqualiter rara, inter oculum nostrum & Solem vel aliam stellam majorem rectâ positus apparens, ex radiis iisdem in nube reflexis integrum circulum stellæ desuper oculis nostris exhibens. Est autem circulus hic sive Halo Iridis species integræ in nube rorida plurimum tranquilla circulum integrum efficiens. Quod si sub his vaporibus placidis inferiùs aliæ nubes raræ à ventis impetuosè agitentur, ubi sæpiùs Hyeme præsertim observavi, tunc Halo ipse fallaci specie tanquam currere & agitari videtur. Existunt enim in aère nubes variè inter se distantes: quædam in suprema aëris regione vel ob ἀντιπερίστασις, vel ob nimiam distantiam quasi quiescere: aliæ infra has, per milliare unum aut alterum distantes, à ventis moveri: aliæ adhuc inferiores quandoque fulgore & tonitruis misceri: aliæ imæ in terram depluere videntur, sicuti hoc in promontoriis excelsis, vel ad illa ex navibus mari præternavigantibus manifestò apparet, & ego talia in monte præaltò Granatorum Hispaniæ ex freto Gibraltar, itemque in monte Sumano & aliis cum stupore intuitus sum. Sed ut ad Iridem meam rubram revertar, notandum, quòd Iris hæc rubra crura habeat crassiora quàm arcus ipse superiùs fit constitutus, ob vapores ad terram majores & densiores, quàm in superiore parte aëris, vel quia id quod à nobis longinquius & remotius est, rarius, quod vel proximum est, densius & crassius apparet. Deinde observavi quoque ad crura hujus Iridis crassa aliquid obscurè cærulei, vel ob gelu in vaporibus crassis, vel ob umbras occasum Solis insequentes; sicuti tunc temporis omnes nubes terram proximiores nigræ conspiciuntur ob umbram, quæ à Solarium radiorum absentia in terris & nubibus terram proximis inducitur; contra verò superiores nubes, quæ radios Solis sub Horizonte latitantis adhuc recipere & ex auroræ colore tingi possunt, rubræ videntur. Aurora igitur etsi frequentiùs fumatur ab Autoribus pro matutino crepusculo immediatè Solem præcedente; tamen una eademque

quæ illa est, quæ Solem sequitur vespere immediatè post ejus occasum, & ultra dimidiam horam non durat. Unde Aurora vespertina æquè ac matutina existit. Hic non reticendum videtur phænomenon perrarum, quod aspectui meo contigit eòdem mense & anno, inque eòdem supramemorato loco vesperti horâ septimâ, postquam Sol tribus horis præterlapsis occidisset. Erat in occidentis Horizontali plaga nubes unica, densa, atra, cæterùm cœlò undiquaque serenò. Hæc retrò, versùs occidentem lumine insigni erat prædita, adeò ut ex sese radios circumcirca igneos, splendentes longè lateque ejacularet, tanquam inesset huic nubi Luna plena vel aliud igneum & luminosum corpus, cum tamen & Phœbus & Diana tunc silerent. Nubes hæc atra per dimidiam horam cum radiis suis ita perdurabat, tandem lumen omne sensim evanescebat & nubes atra persistebat. Causam luminis in nube hac conjeci in radios Solis sub Horizonte latitantis, qui ad nubem hanc potuerunt pertingere, in qua ob crassitiem & densitatem tanquam in speculo radii Solares refracti igneum splendorem genuère, salvis aliorum judiciis. Tantum de tribus Iridis speciebus.

OBSERVATIO VI.

D. CHRITIANI MENTZELII.

De

Colorum Iridis cœlestis comparatione cum
Coloribus hypostaticis sive Pigmentis,
horum ordine, & natura.

Post Observationes de Iridis cœlestis quibusdam speciebus raris, non tam celeriter ab Iride cœlesti discedendum arbitratus sum, priùs quàm Taumantiæ verè admirandæ colores paulisper perlustrarem, & de iis observata quædam in medium producerem. Hi etsi integros volumi-

num tractatus mereantur, quò exactiùs quid de iis differi possit, præsertim cùm de coloribus apparentibus in Iride comparatio quædam cum hypostaticis, terrenisque coloribus, vulgò Pigmentis institui debeat; tamen, ne modulum Observationis hætenus usitatæ excedam, animus est, ea, quæ certâ experientiâ innotuere, breviter sâtem & summariè prodere, videlicet: quot colores in Iride cœlesti propriè dentur: quò ordine se invicem insequantur: quot cardinales exinde colores resultent: quomodo cum illis colores substantiales sive pigmenta conferri, & mysticè cum Planetis explicari aut comparari, atque in usum rei scriptoriæ & pictoriæ rectè collocari & parari possint? Colores primò in Iride cœlesti, Aristoteles tres tantùm præcipuos agnoscit: φοινίκιον, πράσινον & ἀλεγγον, rubrum seu phœniceum, viridem & cæruleum: verùm duo adhuc manifestè apparentes addi possunt: ξανθὸς & πορφυρεὸς, flavus nempe & purpureus, adeò ut in Iride cœlesti versicolore quinque deprehendantur colores, qui ordine sese ita insequuntur. Primò supremam arcûs cœlestis regionem tenet ruber color seu phœniceus: secundò sequitur luteus vel aureus: tertio viridis: quartò cæruleus: quinto puniceus vel purpureus. Hi sunt quinque colores Iridis admirandi, à Sole tantùm procedentes & tanquam in ipso Sole residentes. Nisi enim in ipso Sole essent, quí possent ab eo procedere & in objecto exhiberi? Juxta namque Veterum sapientiam, (quod notandum) & Planetarum harmoniam, Mars rubicundus supra Solem residet aureum: quem sequitur inferiùs Venus viridis: hanc verò Mercurius cæruleus: denique Luna purpureâ veste mutuatitiâ. Ad perfectum autem numerum septenarium implendum restant adhuc duo colores, albus & niger: candidus nempe Jupiter, nigerque Saturnus. Nimirum ex atris Saturni tenebris, in rudi Chao latitantibus, quæ tegebant omnes colores, jusserat in Principio prodire Divinum Numen Jovialem lucem, albam, primigeniam, quam subsequantur ignes reliqui rutilantes, exurgebatque Aurora rubicunda

cunda cum Sole aureo, præfecto trium regnorum Orbis nostri, scilicet mineralis, vegetabilis & animalis. Qui de coloribus scripserunt Auctores, septem quidem colores cardinales agnoscunt, sed in ordine eorum numerando eos potius confundunt, quàm explicando justè collocant. Verùm ne à tramite recto aberrem, cynosura colorum mihi esto Iris nostræ cœlestis versicolor, Taumantia verè admiranda, istud divinæ reconciliationis cum humano genere signum, Arcus cœlestis, Speculum Apollinis, quatenus colores cardinales cum septem cœlestium corporum harmonia, & theoreticè & practicè, tam in Chemiæ quàm Pictoriæ laboribus congruunt, ponendo eos hòc ordine super asserculum politum (vulgò Polittam) ita, ut color Saturni niger primum, Jovis albus secundum, Martis phœniceus vel ruber tertium, Solis verò aureus sive luteus quartum, Veneris viridis quintum, Mercurii cæruleus sextum, & Lunæ purpureus septimum sibi vendicent locum. Similem huic aliquem ordinem in asserculis dictis apud præcipuos Pictores observare licet, qui inscii quidem cœlestis hujus ordinis, pro rei tamen indigentia Naturâ Ductrice omnium primò collocant nigrum colorem & album, pro mistura umbræ & lucis, deinde rubrum vel cinnabrinum & luteum ex ochra, cum his addito parum albi coloris fit mistura coloris carnei ad partes hominis nudas penicillò præsentandas, hos quatuor colores comitantur reliqui, pro cujusvis pictoris indigentia. Sed ut à spiritualibus & apparentibus saltem Iridis cœlestis coloribus descendam, & ad terrestres & hypostaticos me convertam, enumerando præcipuos tantùm & magis hodiè usitatos, distinguendos eos existimo in colores minerales & vegetabiles, atque ex iis mixtos. Minerales ex terris variis desumpti oleis præcipuè lini aut nucum expressis miscentur ad picturas durabiliores, unde & colores oleaginei vocantur. Vegetabiles, ex plantarum partibus variis petiti Aquei dicuntur colores, qui aquâ plerumque simplici, cum micula saltem

gummi arabici clari solutâ subiguntur & ita ad scripturas vel picturas adhibentur. Ex mineralium censu sunt:

1. Nigrum Coloniese, terra nempe atra circa Coloniam Agrippinam & alibi fossilis: Huic nigro conveniunt ossicula vel putamina amygdalarum, persicorum, ebur, Cornu cervi ad nigredinem usta, germanicè *Beinschwarz* / quoniam ad colores oleagineos egregiè faciunt, licet non sint minerales.

2. Albus color ex Cerussa, i. e. plumbo cum aceto calcinato fit: item Album Anglicanum ex Stanno Anglicano vel plumbo albo simili calcinatione peragitur, germanis *Schieferweiß* / durabilius est cerussâ.

3. Phoeniceus ruberque color præcipuus hodie & Cinnabaris artificialis ex Mercur. & sulph. sublimatis. Minium Cracoviense, ibidem fossilis, rarò artificiale ex Saturno ad rubedinem calcinato adhibetur, Boli rubri, qui sunt, glebæ in Armenia & aliis regionibus fossiles, ochra usta &c.

4. Luteus color præcipuus est Ochra flava, ex omnibus fermè acidulis, tanquam ferri matrix, promanans, quæ coloris pelluciditate aut obscuritate valdè differt, germanis, *Ocker*. Flavum ebulinum, germ. *Sittichgelb* / ex ebuli succo, cerussâ imprægnato fit. Flavum plumbeum, germ. *Bleigelb* / ex Mercur. & Jov. sublimatur. Auripigmentum, peculiare est sulphur fossile suò Mercurio constans, & venenosum est itemque Risagallum, germ. *Neuschgelb* / aliàs Arsenicum citrinum vocatum, quoniam ex Arsenico albo cum particulis ferri ad colorem luteum exuritur, &c.

5. Terra veridis, Italis Terra verde, in Italia & alibi fossilis. Chrysocolla nativa, germ. *Berggrün* / etiam fossilis est. Æs viride, germ. *Grünspan* / ex Venere cum aceto aut Tart. paratur. Fit etiam color viridis ex mixtura flavi & cærulei coloris, sicuti in Iride cœlesti color viridis medius est inter flavum & cæruleum, isque exinde progigni à quibusdam putatur. Sic Auripigmentum cum Indico colore vel Indigo, item

Ochra

Ochra cum cœruleo montano inter se mixti elegantes exhibent colores virides.

6. Cœruleum montanum, germ. *Bergblau* / fossile est, & coloris sui remissione vel exaltatione multum differt: unde quod vilius est germ. *Bergasche* dicitur, quia cineres ferme præsentat. Lapis Lazuli & nativus & factitius, germ. *Lasur*. Nativus in petra pellucida alba hæret, plerumque Lunam & Mercurium continet: factitius ex Cobalto & silicibus confusus exuritur. Cobaltum verò germ. *Kobalt* aliàs *Fliegengift* / ex plurimo Mercurio, & arsenico constat: in Saxonia, Bohemia, &c. fossile: præstantius complectitur plerumque Bismutum, aliàs *Marcasitam* argenteam, scilicet Mercurium ex lapide suo admisto parum coagulatum & in semi-metalum induratum. Ex ambobus, & Nativo & Factitio, quia sunt colorum omnium constantissimi, paratur subtilissimâ triturâ decantatissimus ille cœlestis color, Azurum sive Ultramarinum, hodiè vocatus. Indicum, sive Indicus color, vulgo Indigo, cœruleus ad nigredinem usque saturus color, etsi is ex glasti cujusdam specie in Indiis paretur (de quo laude dignissimam prodidit Observationem Cl. noster Collega in Indiis D. Herbertus de Jæger in anno præcedente secundo Decuriæ secundæ Ephemeridum nostrarum, tamen, quia etiam ad colores oleagineos adhibetur, hûc etiam spectare videtur.

7. Purpureus color præcipuus, Lacca dicitur; estque vel in rotulis vel in globulis. Lacca in globulis Germ. *Rugellack* / vilior longè est illâ in rotulis, quia ex creta vel cerussa cum parum Laccæ in rotulis admixtæ componitur, & in formam globulorû formatur. Lacca verò in rotulis, aliàs Florentina, quòd Florentiæ frequentius quàm alibi fuerit parata, germ. *Florentiner Lack* / ex pannis scarlatinis lixivio extrahitur ad consistentiam legitimam, inque placentulas vel rotulas effunditur. Panni autem scarlatini inficiuntur suò modò ex tinctura granorum chermes, sive coccorum ex *Ilice coccifera*, vel etiam vermiculis ex iis, instar gallarum quercûs; vel ex ficûs Indicæ fructu

fructu enatis, qui vulgò Cocconillie dicuntur, quod genus vermiculorum vel coccorum basis est purpurei nostri coloris. Tantæ excellentiæ purpureus color ex regno minerali huc usque nondum innotuit. Hi colores omnes possunt cum oleis lini vel nucum subtilissimè triti à pictoribus adhiberi, & demum vernice i. e. oleo lini cum resinis pellucidis cocto, vel cum gummi Copal & spir. Vini soluto ad conservandos & speculi instar illustrandos colores picturis illiniri. Alterum genus colorum ex vegetabilibus, (rarò ab animalibus, ut ebur, cornu Cervi & similia) sumuntur, vid. ex radicibus, foliis, floribus, fructibus, lignis, lacrymis & reliquis plantarum partibus, & aquâ simplici parùm gummatâ ad scripturas vel picturæ genus celebre, quod punctim peragitur, & vulgò Miniatura appellatur, adhibetur: quamvis colores in hoc picturæ genere faciliè aère absumantur, nec tam diù, uti oleaginei perdurent. Ita

1. Niger color primarius Atramentum scriptorium est, cuius compositio passim habetur. Atramentum siccum Indicum ex China hodiè frequens allatum,

2. Albus color in miniaturis plærumque non hypostaticus est, sed charta pergamena albissima relinquitur iis in partibus sine aliquo colore infecta, in quibus albedo vel lumen præsentari debet: quandoque tamen pilus aliquis albus, vel aliquid aliud pingendum, Albò Anglicanò peragitur & præsentatur.

3. Color ruber aut phoeniceus etiam Cinnabari factitio, aut gummi, sanguine Draconis arboris, minio eleganti & aliiis cum aquâ gummatâ paratur. Succus autem radicis rubiæ tinctorum vel Alcannæ magis purpureus, quàm phoeniceus est.

4. Flavus vel Luteus ex croco, floribus Cheiri, gummi gotta &c. aquâ temperatâ fit.

5. Viride saturum germanicè *Saffgrün* pro exprimenda viriditate graminum eorumq; umbras præsentandas ex succo bacca-

baccarum maturarum Spinæ infectoriæ vel Rhamni solutivi fit. Paratur viride halcinum ex viridi ære aquâ , non gummatâ, (contra Caneparium de Atramentis , pag. m. 364.) sed tartarificatâ i. e. admixto parum pulveris tart. crudi , sed puri , quâ extrahitur elegans color viridis in charta scriptorius & non transiens eam : quòd si huic colori admisceas aliquid extracti croci, multò elegantio rem virorem & colores acquires. Componitur etiam viridis color ex luteo & cæruleo , v. g. ex gummi gotta cum Indico , croco cum cæruleo montano , aut alio cæruleo uti Azuro &c.

6. Cærulei coloris diversitas extrahitur ex floribus Cyani cærulei , violarum purpurearum , anagallidis cærulei , vel ex glasti specie , ex qua Indigo fit , de quo superiùs dictum.

7. Purpureus demum color supra inter colores minerales laudata Lacca Florentina est. Feliciter etiam iste & eleganter ex decoctione ligni Brasiliæ Fernambuci , additò tantillum aluminis in fine : item ex sanguine Draconis Arboris & aliis rebus : Tantum de coloribus præcipuis per modum Observationis edere volui , omissis aliis , ne enumeratio hæc nimium excreveret , licet singula de hac materia longius quid atque exactius desiderent.

OBSERVATIO VII.

D. CHRISTIANI MENTZELII.

Judicium eruditi cujusdam & curiosi Medici, de patinis parvis aureis Iridium vulgò cœlestium, in harum cruribus inveniri & cum iis decidere creditis, ad requisitum Amici cujusdam mei singularis & naturalium rerum curiosi, transmissum & Additamenti loco ad Observationes præcedentes de Iridis Solaris speciebus raris hîc appositum.

*D.V. obs. 203.
p. 47.*

Multa superstitiosa humanis mentibus solent obverfari, cum insolita & rara fortè accidunt, quorum ratio vera non statim inveniri potest, sed loco ejusdem aliena, sive ignorantiae culpâ, sive lucri gratiâ comminiscitur. Patet hoc inter infinita alia ex patinis illis parvis aureis, quæ à Romanis veteribus sive aliis gentibus quacunque de causa terris absconditæ & ab aratoribus aut fossoribus in agris, ubi Iris fortè fuit observata, effossæ, nomen ab Iridibus fuerunt sortitæ, Germanis *Regenbogen/Schüsselein*/ quarum una suprâlaudato Viro Aulico, Basileæ Anno 1650. in Camera raritatum Felicis Plateri, & alia non nemini Ulmæ, aliæque alibi fuerunt ostensæ. De his cum varia fidemque excedentia narrentur, quòd fuerint effossæ in locis, ubi crura vulgaris Iridis steterint, tanquam Iris uno in loco subsisteret & cum Sole aut Solo sive Orbe terreno, itemque cum homine, qui Iridem intueretur, locò non moveretur; & alia, quæ captum eruditum superant, placuit judicium viri alicujus eruditi ad hoc requisiti, cui calculum album facilè addo, huc per partes tantùm adducere, quod ita se habet: Etsi infirmitatis meæ mihi probè sim conscius, ut judicium meum de rebus obscuris dare ausim, facilè cessurus unicuique cui

E meliore luto finxit præcordia Titan;

tamen, cum Artis magna pars sit, speculari posse, quæ rectè scripta sunt, ideò non reformido in re obscura judicium meum communicare. Quæstio igitur mihi & Collegis oblata: Quid sentiendum sit de patinis aureis parvis ex Iride decidere creditis? Quæ historiæ duarum fide munita: ubi considerata veniunt: 1. Num dentur ejusmodi patinæ aureæ? 2. Ubi proveniant, & quid reverâ sint? Ad primum quod attinet, dari & reverâ existere has patinas aureas, non saltem ex Historiis allatis patet; sed etiam apud nos degit Vir quidam apprimè doctus, qui ipsemet in Camera raritatum Plateri unam, duas verò alias in Bibliotheca & quartam Ulmæ vidit, quæ a rusticis sex imperialibus vendere voluit. Testatur ille, omnes eadem fuisse formas in sarumque medio ob-

icium

scuram stellæ (in aliis Solis, gladioli, corculi) effigiem extare, ipsas verò apparere quasi fusæ sint, uti aliàs cera in varias formas funditur. Cùm itaque Vir fide dignus oculatus nobis sit testis, nemo dubitationis ansam habebit, quasi non inveni- rentur istæ patinæ. Sed unde proveniant & quomodo gene- rentur, hoc indagazione dignum: Ab Iride deciduas Histo- riæ relatæ ostendunt. Iris verò secundum Aristotelem 3. me- teor. 3. & arcus multicolor in nube rorida, opaca & concava, ex radiorum Solis oppositi reflexione apparens. Nubes verò juxta eundem 1. met. 9. est vapor humidus & crassius à Sole ad medium aëris elevatus, qui frigore illius loci constrictus & qua- si congelatus pendet. Hinc patet, Iridem non esse substantiam sed saltem aliquid apparens, quod reverâ nihil est. Sicut enim facies in speculo non substantialis, sed potiùs ejus simulacrum; sic etiam Iris non est Substantia, sed saltem radiorum Solis effe- ctus: nec Iris cadit in certum locum, sed post partum pluvix nubis imprægnatæ evanescit, sicuti facies in speculo abeuntis: ubi nec Scaligerum curamus, qui exercitat: 80. de subtili: illos irridendos non putat, qui ab incubatu Iridis plantas odoratio- res fieri dicit. Non entis enim nulla sunt accidentia. Itaque aurum Iridi tanquam Iridi inesse non potest. Sed fortè in nu- bis gremio continebitur? Nubes cùm è vaporibus à Sole ele- vatis conflata, si Sol, ut varias materias & semina cum rore at- trahere solet, è quibus herbæ, animalia, imò lapides generan- tur, aureas exhalationes attraheret, & illæ condensarentur, Aurum verò nubi inesse posset, & quidem illo tempore, cùm Iris apparet, eò magis quàm altero, & hoc ideò, quòd Sol hoc tempore magna vi aquosa & vaporosa attrahit: quod exinde cognoscimus, quia nubes tunc summoperè ingravidatæ & crassæ sunt: undè etiam aqua tonitrualis è crassis ejusmodi nu- bibus decidua virtuosa admodùm sit tam in Medicina, quàm in Chymia & ad fertilitatem agri propter sulph. nitrum & sal armon. quæ salia aurum sublimandi vi pollent.

Etsi verò hoc concederetur, quòd scilicet Sol ex aurifodi-

narum exhalationibus nubes imprægnaret; tamen perspicuum non est, quomodo patinæ insculptis præcipuè figuris & signis à natura conficiantur, quin potius imber aureus prorumpat, ut Cæsaris Matthiæ tempore accidisse nuper mihi narratum. Itaque nec ab Iride, nec à nube has patinas decidere posse firmiter mihi persuadeo. Cum itaque res ita se habeat, perscrutandum porrò, unde ortum habeant? Certè circa Basileam non saltem monetam vetustam, sed & alia antiquitatem redolentia inveniri & effodi Cameræ raritatum plenissimæ ibi ostendunt. In Pancirolli memorabilium notis p. 323. annotatum invenio, Julium Cæsarem post magnam victoriam milites tam cultos habuisse, ut etiam auro & argento politis armis ornari: & Aurelianum etiam gregariis militibus, ut per omne tempus militiæ fibulas haberent aureas, privilegium dedisse. Et Virgilius de equorum ornatu dicit:

*Instratos Ostro alipedes, pictisq; tapetis
Aurea pectoribus demissa monilia pendent.*

Quæ verba idem Pancirollus introducit & addit, præter tapeta eos habuisse monilia, ut erant rosæ, tintinnabula & alia ornamenta. Itaque concludo, has patinas ita dictas in terræ gremio latuisse & de ornamentis & monilibus vel hominum vel equorum fuisse. Salvum, ut suprâ monui, sit doctioris iudicium.

SCHOLIUM.

Quamvis materia hæc ab Anonymo ingeniosè admodum pertractata fuerit, ut parum ampliùs, ad erroneam istam opinionem confutandam, superaddi queat, benevolæ tamen Nobiliss. nostri *Apollinis* postulationi satisfactorius, meam pariter de Scutellis istis adnectere sententiam haud intermittere possum. Aliquot autem ejusmodi latitare in scriuariis Concivium meorum, sub hoc Scutellarum ex Iride solari deciduarum nomine, Vascula, non parvo pretio æstimata, audio; è quibus unum favore Nobilissimi Domini Possessoris

foris hic delineatum exhibeo; quod crassum admodum & drachmas duas cum novem granis pondere æquans, ex auro mediæ fortis, & quod vulgò sic dictum coronarium aurum bonitate superat, conflatum, inque semiglobularem figuram, sed excavatam, rudi artificio fustum adparet; cujus partem concavam stella septem angulis instructa (vid. Fig. IV.) occupat, quam semicirculus, exteriori sui parte ferratus, ex uno latere ambit; prout etiam in convexa ejus parte stella sexangularis notatur, quam incerto ordine dispersæ circulares eminentiæ (vid. Fig. V.) circumstant. Quomodo autem taliter figuratum corpus in aëre generari queat, non video; ut ita rationes à prælaudato Anonymo allatæ suo robore utique polleant. Quin &, Iridis partus dicendæ si forent ejusmodi Patellæ, sequeretur, infinitum, quod tamen est contra experientiam, numerum earum repertum iri; quia *Iris non omnibus*, ut verbis *Antonii le Grand histor. natur. part. 6. artic. 9. utar, eadem apparet, sed sua cuique videtur: unde tot in nube picti arcus conspiciuntur, quot oculi sunt, qui versus eam diriguntur; vel, ut Joh. Sperlingius Institut. phys. lib. 5. cap. 9. loquitur: qui vis propriam videt Iridem, & unus plures. Qui caput elevat, illi & Iris elevatur. Qui deprimit, ei deprimitur. Qui movetur, illi Iris movetur. Qui stat, illi stat. Et singulis passibus, singulas spectamus Irides, ut nobiscum ambulare, saltare & quiescere videatur &c.* Imò cum ex guttulis pluvialibus stillantibus, à radiis solaribus illustratis producat, singulis etiam quasi momentis nova oculis Iris adparet, succedentibus nempe subinde in delapsarum locum novis aliis ex nube, in pluvialia illa specula se resolvente. Nec portentosæ illæ pluvix, sive mineralium, lapidum, vegetabilium, animaliumque ex aëre descensus, quales ex. gr. metallicorum corporum recenset *D. Christoph. Adolph. Balduinus in tract. Venus aur. lapidum D. Thom. Bartholinus cent. 4. hist. anat. 49. tritici D. Hieron. Welschius hecatost. 1. observ. phys. 32. murium D. Olaus Wormius lib. 3. Mus. cap. 23.* quidquam his favent, cum ista corpora

non ipsis in nubibus aut aëre genita, sed turbinis vehementioris violentiâ aliunde abrepta, in aërem sublata, ac postea alibi ex eo iterum decidua esse, prudentiores jam animadvertent. Quare etiam si idem cum Scutellis dictis, ex loco aliquo, in quo neglecta antea jacebant, ventorum vehementiâ, qualis, ubi cœlum nube densâ in pluviam se resolvente turget, haud est infrequens, in altum sublatis, inque alium dein locum pondere suo delapsis, fieri posset, nondum tamen merebuntur, ut isto Iridis propterea elogio maectentur. Quod si aureas exhalationes à solarium radiorum virtute in altum fuisse evectas fingamus, quo motore tamen longius dispersæ illæ atomi uniantur, & concrecant, haut liquet; & licet sulphurearum ac nitrosarum particularum in nubibus præsentiam fulmina ex eis erumpentia satis ostendant, ac ita mediantibus istis particularum aurearum liquatio, quam sanè monetæ aureæ vel argentæ, in sacculis fulmine percussorum absconditæ, fusio probabilem reddit, in aëre contingere queat, informis tamen ut plurimum massa potius, quam ita figuratû corpus semper hinc evaderet. Fortè autem stellata illa in eis potissimum occurrens figura rudioris ingenii aut rusticanæ profapix aliquem permoverat, ut cum in reperta fortuito in agro patella talem conspexisset, cœleste aliquod corpus esse debere, hinc supersticiosè concluderet, cumque Iridem à DEO in signum gratiæ constitutam sciret, ac post imbrem, arcûs cœlestis subjectum, quo latitans prius sub terra Scutella à sordibus adherentibus repurgabatur, ut sic nitore suo oculos perstringeret, invenisset, ex ipsa tum visa Iride, præcipuè si unâ dimidiatus ille arcus, stellulæ latus cingens, comparuerit, descendisse, sibi persuaserit; hinc quia humana mens nimiâ credulitate, rerum imprimis naturalium cognitione neglectâ, seipsam toties decipit, talismodi effatum invenire fidem passim facile potuit; quam dein fida credulitatis adscela, superstitio, non modò egregiè confirmavit, sed ampliorem multò reddidit; quo factum, ut plura istis Patellis fuerint attributa encomia, quam
revera

revera merentur ; quæ inter vel unicum illud indigitare liber, quòd potui injectæ strenuam propulsandis febribus aut etiam partui accelerando conferant operam. Sed quid tandem revera sint , nuncitidem videndum. Ubi sanè non displiceret conjectura D. Anonymi , ad antiqua Romanorum ornamenta , hominibus vel equis concessa , easdem referens , nisi incertum admodum esset , quomodo v. g. fibularum officio defungi potuerint, rotundiæmulâ suâ figurâ, nec ullo pediculo vel retinaculo instructâ, infibulationi minùs inservire idoneæ ; nec ideò constare itidem potest, quomodo arma sua &c. exornare hisce valuerint , nullo nempe comparente indicio, quo iis adfigi potuissent ; nisi fortè marginem earum alteri alicui corpori inclusum fuisse, dicere placeret ; quamvis minùs artificiosa illa elaboratio , parum ornamentum conciliatura, scrupulum haud exiguum injiciat , cùm tamen Romanos quondam sculpendi celandique artificio fuisse incomparabiles, nemini ignotum esse queat. Mihi , Monetæ alicujus antiquæ (non interim dubitans, supposititia hinc corpuscula sæpè effingi, & lucri causâ obtrudi,) genus esse, probabilius videtur ; incertus nihilominus hæreo , cujus Gentis eam fuisse, dicere debeam. Ad Romanorum enim illas, quas ibidem in agris &c. fortuitò , etiam apud nos , reperiri constat , referre vix licet, cùm sculpturæ elegantia has sese commendare, neminem fugiat. Unde si non alterius alicujus barbaræ gentis fuerit, monetam Gothicam esse, ut conjiciam, rudior earum elaboratio & figuræ impressio me permovet. Siquidem, ut Nob. *D. Caroli Patini* verba, ex ejusdem *Introductione ad histor. numism. nuper Amstelodami recusa*, mea faciam, *Gothi rerum facti Domini, Romanos Imp. emulaturi, suis typis & characteribus monetas procudebant, sed barbarie & crassâ ubique regnante ignorantia tantâ, ut vix quidquam contineant, quod gratum esse possit &c.* Et: *Rebus postea tristipace compositis, omne cudendorum Numismatum artificium & conservandorum*
studium

40 *Observatio VII. Judicium eruditi cujusdam & curiosi Medici. Studium sensim perit ; Barbaris rudi & leviter signatâ massâ in usus vulgares contentis.* Hasce autem nostras terras tum aliorum Populorum, tum Gothorum etiam invasionibus multum fuisse olim expositas, in primis nostri Ill. *Marci Welferi Chronicon Augustanum* docere poterit. Ut autem Monetam esse, eò facilius credam, utraque Scutellarum istarum facies, tam concava quam convexa, signis notata, persuadere aliquo modo potuit; ut non dicam, hanc, convexam videlicet, usu diuturno attritam, concavam autem, tangentium motui non ita expositam, magis integram comparere. Nec inusitata figura, quæ in notioribus istis plana aliàs ut plurimum esse solet, hîc verò excavata, & dimidium globulum repræsentat, mihi contrariatur; cùm, ut alia taceam, ex cupro elaboratum scutellare corpus, quod itidem longa annorum series ex Iride delapsum credidit, Amici benevolentiam, hîc exhibeam, in parte convexa (Vid. Fig. VI.) Deiparæ fortè imaginem repræsentans, in inscriptione lateri dextro adpositâ Mariam, in sinistro verò quæ fuit *θεοτόκος* epitheton, nî fallor, designante; in ejusdem autem parte concava (Fig. VII.) Imperatorem aliquem, dextrâ sceptrum, manuque sinistrâ orbem vel pomum imperiale tenentem, & quidem, quod ex habitu ejus conjecturare datur, Orientalem, fortasse Andronicum, exhiberi puto, cujus caput ab alio, lateri sinistro adstante, quem Christum, vel Sanctum aliquem denotare, arbitror, dextrâ exporrectâ tangitur. Liberum tamen cuilibet, in hisce magis exercitato, per me sit judicium.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

Fig. 3.

f. 43.

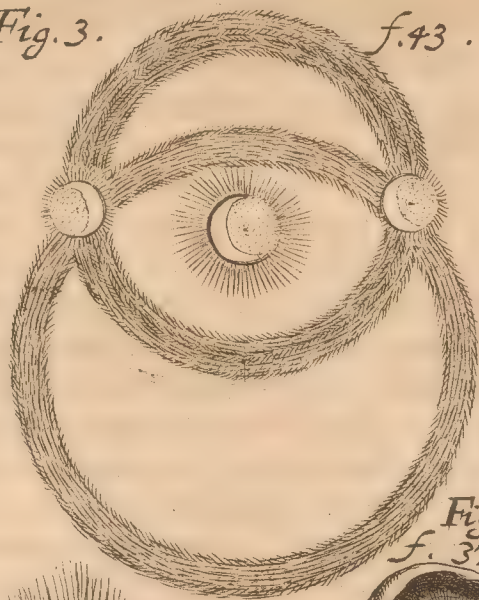

Fig. 7.

f. 40.

Fig. 6.

f. 40.

Fig. 4.

f. 37.

Fig. 8.

f. 47.

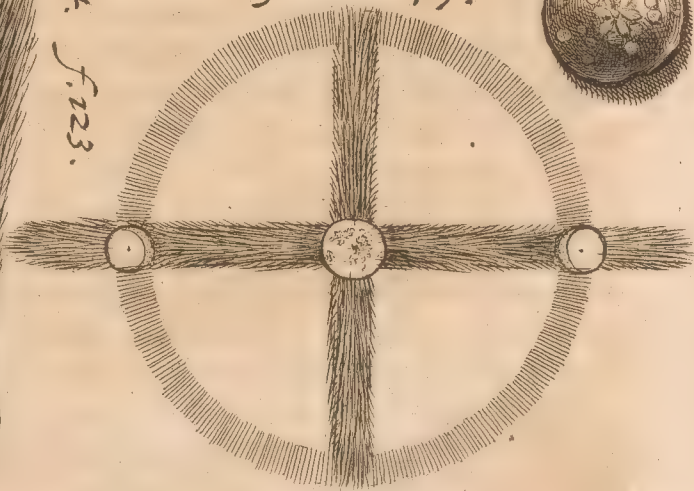

Fig. 5.

f. 37.

Fig. 14. f. 223.

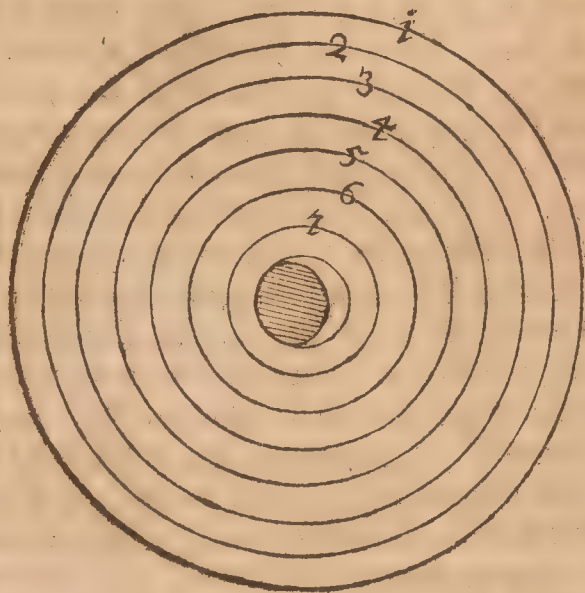

OBSERVATIO VIII.
D. GEORGII FRANCI.De
Iride Lunari.

Tanta Iridis excellentia, ut teste *Platone in Theateto f. m. 74.* nullum meteorum omnium admirationem magis pariat, insignem. Hinc Ethnicis pro Dea culta, filia Thaumantis & Electræ. *Apollodor. Bibliothec. l. 1. p. m. 5.* Et Peruviani, teste *Joseph. Acosta adhuc dum illam colant.* De causis ejus Physici & præcipuè Optici maximè se torserunt, qui eorum varias discupiet sententias adeat *G. J. Vossium l. 3. de Orig. & Progr. Idolol. c. 13. Aristotel. l. 3. de meteor. c. 3. Senecam l. 1. Q. N. c. 3. seqq. Jac. Milich. ad Plin. l. 2. H. N. c. 59. p. m. 281. Sperling. Inst. Phys. l. V. c. 10. Fromond. l. VI. de Meteor. c. 1. art. 3. Scribon. Phys. l. 1. p. m. 90. Joh. Anos Comenium Phys. c. 4. p. m. 54. Anonymum in Enchir. Phys. restitut. Canon. 117. & præcipuè Isaac Vossium de Lucis natur. & propriet. cap. 27. 28. & 29.* Dividitur à Physicis in *Solarem*, quæ à Sole est, & frequentior; adeò ut sæpiùs geminam observaverimus, Immodò Tres quandoque apparent, teste *Maxzotta l. 1. de Meteor. aer. c. 2. p. m. 72. seq.* Sic triplex visa *Pata-vii ∞ 10c 1 Febr. 7. hor. 21.* teste *Cassend. in vita Peireskii l. 1. p. m. 25.* Triplicem quæ ipse observavi m. Majo ∞ 10c LXVIII. in *Alsacia superiore.* Quomodo qq. artificialis effici possit docet *Kircher. de Magnete l. 3. p. 2. c. 3. p. m. 540.* & in machina hydraulica heic in arce *Heidelbergensi*; egregiaque illa *Stutgardiana*, alibi que multoties observavi. Dividitur qq. in *Lunarem*; quæ à luna est; cujus radii cum adeò sint debiles, rario-rem quoque efficiunt, teste *Jonstono Thaumato-graph. Class. 3. c. 11.* Notabilis verò erat illa, quam A. C. ∞ 10c LXXVII. d. XIX. Decembr. st. v. vesperi statim post hor. V. observavi
Dec. II. Annus III. F cum

cum multis studiosis Medicinæ, domesticis & auditoribus meis; indicaviq̄ue statim per famulum Illustr. Dn. Raugravio Palatino Carolo Eduardo t. t. studiis incumbenti heic in Academia in Collegio Sapientiæ proximè ab ædibus meis; item Excell. D. D. Leuneshlossio P. P. Mathes. Celeberr. atque Cl. D. Gerlachio Antiquitt. Eccles. P. P. aliisque pluribus. Hocq̄ue erat mirabile visu; quòd tam clara & visu maximè notabilis esset; Luna tamen adhuc sat imbecilla, siquidem post 2. dies demum fiebat dimidiata. Ubi ego animadvertēbam fortuito primus; integra jam erat & plena Iris; eaq̄ue reverà gemina supra se circa Lunam; eo ferè modo quo Halo solet accidere; verum diversa erat ab halone, propter colorum varietatem; quæ Iridi solemnis est. Rudi saltim Minerva heic depingam; prout tunc ipsâ splendēte feci.

1. Blau.
2. Dunkel.
3. Feuerrot.
4. Gelb.

1. Cæruleus.
2. Obscurior.
3. Rubicundus & igneus.
4. Flavus.
5. Viridis

5. Grün-Blau.

6. Feuerrot.

7. Weiß-gelb.

5. E viridi cæruleus.

6. Rubicundus & igneus.

7. Ex albo flavens.

Hi sunt veri colores, quos unâ omnes accuratè observavimus & depinximus t. t. : duraverunt autem hi colores usque post h. VI. adeoque supra integram horam; siquidem circiter VIII. minut. post h. VI. subito evanuit Iris, ita tamen, ut inciperet deficere à Septentrione primò, ac denique versùs austrum ultimò disparuit.

SCHOLIUM.

Rariorem esse præ Solari Lunarem Iridem, quòd radii lunares multò debiliores sint solaribus, colores in tenebris minùs sint conspicui, noctu minor detur observantium numerus, & Lunâ plerunque oriente vel occidente fiat, vix dubium esse poterit; unde ob raritatem istam eò magis adnotare illam studuerunt; qualem ex. gr. in Dec. I. Eph. Cur. Ann. IV. Obs. 14. exhibuit Collega quondam noster D. Sal. Braunius, & Antonius le Grand hist. natur. part. 6. art. 9. Quibus jungerelibet duplicem A. 1681. 25. d. April. st. n. circa horam 9. vespertinam, Lunâ tum crescente cornua indutâ, à me plurimisque aliis hîc Augustæ Vind. observatam; quarum minor coloribus Iridi solari non admodum dissimilibus, major verò colore Haloni similis comparuerat; in quibus itidem duplex Paraselene, lumine tamen obscurior, in angulo nempe ubi se ambo arcus contingebant, conspiciendam se exhibuit; alterâ Paraselene paulò post, tum & secundâ unâ cum circulo minore sensim juxta cum majore intra horæ spatium disparente; quorum omnium figuram addita Fig. VII. oculis sistit.

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO IX.

Dn. GEORG. CASP. KIRCHMAJERI.

De

Admiranda Lunari Iride.

EXcerptimus hanc ex Celeberrimi nostri Phosphori II. Dn. Kirchmajeri, nuper ad venerandum nostrum Dn. Præsidem & Illustr. Dn. Anton. Magliabechium scripta, & Wittenbergæ typis publicata Dissertatione epistolica de Lunari Cruce, Iride, & Volante Lampade nocturna. Id quod cum venia Clar. Dn. Autoris nos facturos speramus, tum materiæ, cum præcedente, affinitate illecti, tum eruditum illud scriptum plurium nostrorum Curiosorum in manus fortè haud perventurum veriti.

Anno 1684, pridie quo Phænomenon apparuit, intensiore gelu asperari aër cœpit. Die 24. Jan. tamen, Jul. comput. uberiorem nivem invehebat Boreas. Ad seram vesperam in rariore tenuabat nubes ventus, ut liberior rediret cœli facies. Post horam 10. nocturnam (biduum à plenilunio elapsum fuerat) apparuit Corona circa Lunam, indè Crux transversa, recta & perfecta, albicans, conjunctis aliquot, per modum linearum, radiis, & tres horas integras figuræ retinens, paraselenes geminas obscuriusculas, cum Iride pulcherrima Lunari, incompleta interim, exhibebat oculis. Altitudo Lunæ fuerat initio apparitionis Wittebergæ, post 10. nocturnam supra Horizontem $21^{\circ} 30'$. Fallor? an sub stellis in capite Virginis tunc occurrente Lunâ; lineam constituebat rectam cor Hydræ ac Arcturus, extrema in Leonis caudâ & in rostro corvi communis cum Hydrâ. Inde Lunæ longitud. prodeat 21° . Virg. $7'$, & latitud. $4^{\circ} 8'$. Sept. Multis admodum ac valdè diffitis in locis visum hoc mirabile Phænomenon fuisse indè colligas, quòd Dresdâ, Berolino, Lipsiâ & ex Silesia Amici quid monuerint privatis, de illius observatione, literis. Dignum memoratu,

varii

varii cum infra Lunam generis in aëre hæsisse nubes. Densiuscula, æqualis, & continua halonem, sive aream subjecta corpori Lunari, dabat. Parafelene una alterâ visibilior, utraque cum Luna homocentrica per causas necessarias. Nubem planè aliam oportuit fuisse illam; speculari nempe atque glaciale, in qua effigiata Iris erat. Res admirationi propior est, Iridem videri posse, sine guttularum aquearum stillicidio. Tum enim temporis nec nix, nec pluvia cadebat. Glaciale igitur ac speculari appellavi nubem. Specula in guttulis non tantùm, sed & in glacie pellucida, haud secus ac in prisma, aut crystallo. Unde Iridis repræsentationes. *Cartesius* rem acu retigit, in Meteorol. c. 9. n. 4. *Iris nunquam apparet, nisi pluviente cælo; licet sæpius non pluat, ubi spectator consistit.* Idem ibi glaciem pellucidam substituit. *Coronas autem nunquam, ubi pluit, conspici,* adjecit rectè. Quæro autem: unde illa in eodem tractu nubium extiterit diversitas, & alteratio? Recurrendum certè simul ad diversa loca diversarum nubium, sublimiorum, aut depressiorum. *Sed nec vitrum,* (objicit *Cartesius* ibid. n. 1.) *in pulverem comminatum, nec nix, nec nubes paullo densiores, pellucida esse possunt.* Annuo; sed nego cecidisse nivem, loco temporeque observationis factæ. Ut de conglaciata & sexangulari nivis admirabili figura, vestimentis & fenestris sæpè adhærente nihil memorem; quot quæsò vicibus æstate quoque mediâ, dum inhærescit aër, speculares & pellucidæ dejiciuntur grandines, in quibus velut speculis imagines solares Iridem relinquunt; nisi spissior impedimento sit tempestas. Nec dum prætermittere silentio Lunarem Iridem debemus. Rariùs hæc visa; visa tamen semel iterumque nobis. *Aristoteles* commemorat, veteribus inobservatam, temporeque suo bis solummodo supra annos quinquaginta visam. Dicit, illam prorsus esse albam, & non nisi plurium annorum interstitio contingere; & die mensis unicâ videri, plenilunio nimirum. At oppositum demonstrant sapientes, *Scaliger* Exerc. 80. §. 11. *Sennertus* in Scient. nat. l. 4.

c. 9. *Albertus* non plenâ Lunâ, *Snellius* biennio bis observavit. Vid. *Gassend.* part. 2. oper. sect. 3. *Phys.* membr. 1. l. 2. c. 6. Ex *Fribergensibus* Annalibus congestis à D. Medico *Mollero*, discimus duas uno eodemque Anno 1580. die 25. Julii, & 18. Decembr. visas in *Hermunduris* fuisse Irides Lunares. Hoc seculo *Fribergæ* iterum, & quidem plures observatæ, die 25. Januar. Anno 1630. inter mirabilia ostenta alia. Ibidem die ultima Novembr. Anno 1663. Parhelii apparuerunt duo, totidemque Irides; nocturno autem tempore Lunaris juxta albicantem Crucem visâ. Ad *Annales* provoco easdem. Nuper inter alia phænomena, quam *Wittebergæ* Iridem spectavimus Lunarem die 24. Januar. post 10. nocturnam, saturis coloribus, figurâ tamen incompletâ ideo comparuisse talem judicamus, quod non pleno amplius fulgeret orbe Luna: decima septima enim post conjunctionem, secunda post oppositionem, phasis erat Lunæ. Iris sine secade aut pluvia stillante aliàs paradoxon. Supplebant vices pluvix (quarum tunc propter gelu nulla cecidit,) particulæ collectæ ex vaporibus nocturnis glaciales, stabulantes multâ copiâ in aère. Crux crucem nobis figet maximè. Quæ enim sufficiens produci causâ potest, cui candidissimarum hac figurâ linearum dispositio tam diuturnam conservaverit durationem. Dic causam, nisi summa semper agens liberè hæc causâ moderatrix fuit, quæ in aère repræsentavit Crucem *Constantino M.* cum epigrapha Romanis literis expressâ: IN HOC VINCE! *Euseb.* 1. de vit. *Const. M.* c. 28. *Socrates* Hist. Ecc. 1. 1. c. 2. *Sozomen.* 1. 1. H. E. c. 3. Dic causam, cur in *Cœlo* Crux affixum *Servatorem* exhibuerit cum clavis & stillante sanguine in *Anglia*, Augusti die 8. ab hora pomeridiana tertia usque ad occasum Solis, Anno Christi 1188. *Calvisio* in *Chron.* notante. Cruces ex aère decedentes post *Tritheimium*, *Abbat. Spanheimens.* 2. *Chron.* *Hirsaug.* ad Anno 1500. & *Naucley* vol. 2. *Geogr.* §. 20. *Marguardus* prodidit *Freherus* Tom. 2. *Germanic. rer.* f. 242. *Mirandulæ*

randulæ Concordiæque Comes, *Franciscus Picus* de prodigio hoc ad Divum *Maximilianum Casarem*: *Monstrasti*, inquiens, dum essem in *Germania*, *crucis*, *clavos*, *lanceas*, & alia pleraque, *cælesti quâdam*, nec *visibili pluviâ corporibus delineata*. Vidi & ipse, addit, postquam à *Tua Majestate* discessi in *Italiam* rediturus, multa quæ non modò *fidem rei jam vulgata adstruerent*, sed *majorem multò etiam demirationem incuterent*, & *universam panè Germaniam ad cælestia prodigia religionis ergo commoverent*. Apparuerunt autem *crucis etiam in vestimentis hominum*, in *lintheaminibus*, in *mensalibus*, in *Sacerdotum albis*, in *mulierum peplis*. Nec sola in *Germania*, sed *universa Gallia*, *Hollandia*, *Brabantia*, *Polo-*
nia, *Dania*. *Job. Funccius* in opere *Chronolog.* ad *Annum Christi 1503.* non solùm in *vestimentis denuò*, sed & in *pane similaceo apparuisse crucis per Germaniam* testatur. *Caroli M.* tempore (*Imperii illius anno quinto pridie Nonas Junii*, *Lunari in Eclipsi*) *signum Crucis modo planè mirabili apparuisse in Luna*, refert *Autor Chronici illius magni Belgici*. Quod cùm non memorent *Notkerus Balbulus*, aut *Eginhardus ipsemet*, aut *San-Gallensis Monachus*, aut alii apud *Andr. de Chesne*, ne de *Annalibus Francor.* dicam, hæcenus in medio relinquam. Anno 1557. tres visas Lunas & in media *crucem*, prodidit *Suffridus Presbyter*. Triennio ante, simile quid contigisse, *Godefridus Monachus* est *Autor in Annalib.* Anno 1517. *Saxonix Elector* atque *Principes Vinmarie* in *Luna crucem amœnissimam viderunt*.

Fig. VIII.

OBSER.

OBSERVATIO X.
D. GEORGII FRANCI.

De

Erysipelate Faciei exulcerato.

CUm circa finem Decembris 1683. insolitum ingrueret frigus, (cujus inclementiam ferè tota passa est Europa) accidit ut adolescens I. W. S. XIII. ann. temper. choler. forte cum aliis luderet pilis nivalibus & justo longius commoraretur sub bruma. Cepit circa vesperam languere; frigusculum modo, modo calorem sentire insolitum; cessare appetitus & somnus; Nares primùm incipiunt tumere, & inflammari, adeò, ut ferè planè obstruerentur; inde difficilius respirabat cum siti magna. Tumor dein malam sinistram, mox verò dextram, & quidem vehementius occupabat cum rubore & dolore. Lecto se dare cogitur: interim per utramque malam aliquot vesiculæ pellucidæ, aqua flava refertæ, diversæ figuræ & magnitudinis apparebant cum summo dolore. Exhibentur interius diaphoretica admistis interdum alexipharmacis, maximè ubi facies adeò intumebat, ut quadrata videretur, oculique ferè penitus essent absconditi. Tumor ad utramque usque & ultra progrediebatur aurem, ita ut exterior dextra auris similibus vesicis in tota ora exteriori esset obsita. Vesiculæ omnes sensim sponte aperiebantur, effluente materia flava, acri & viscida; subsequēbatur crusta, quæ maximè in dextra mala ad aliquot permanebat dies, donec tandem illitione balsami rubri Locatelli intra paucas horas decideret, ipseque adolescens per Dei clementiam restitueretur. Similem affectum in aliis quoque animadverti eodem tempore: nec non ante biennium in sene sexagenario I. I. A. in pedibus tumentibus erysipelatoideis.

SCHOLIUM.

NON admodum dissimilem Casum; tempore quidem diverso, præteritâ scilicet fervidâ æstate, in viro quadraginta circiter annos nato hîc observavi, qui itidem præter languorem & alternantem cum calore frigusculum, somnum impeditum, nec non appetitum imminutum, dextræ genæ tumore & inflammatione correptus, idem malum paulò post non tantùm frontem & nares, sed & sinistram faciei partem invadere persensit; quod dein in dextra parte paulatim aliquantulum remittens, per occiput progressum, denuo que ad partes faciei dextras reversum fuerat: loca sic adfecta interim vesicis sat magnis, pellucidis, aquâ flavâ refertis, diversæ figuræ & magnitudinis occupantibus; ex quibus & sponte apertis & Chirurgi manu dissectis serum flavum, acre & subviscidum effluxerat. Cæterùm propinando præter Potiunculam leniter evacuantem, imprimis Antimonium illud diaphoreticum martiale, vulgò Specificum stomachicum Poterii dictum, Chirurgus interim liquidiusculo Unguento Saturnino partes adfectas inungente, & Sparadrapo involvente, curam intra paucos dies feliciter absolvi. Quod idem etiam paulò post in alio Viro observare mihi contigit, qui eodem pulvere antimoniali, ut & Theriacâ cœlesti Greiff. exhibitis convaluit.

[Luc. Schröck L. F.]

OBSERVATIO XI.

D. GEORGII FRANCI.

Mensium obstructio cum Cachexia & sedibus cruentis à saltatione.

GENEROS. Virgo à B. XVII. annos nata Temp. Cholericæ - Sanguinei, ∞ 10c XXCII. ante 4. Menses in Goppido W. cum cognatis & amicis choreas immodicas ferè agit, & æstuante corpore ingurgitat potum è

Dec. II. Annus III.

G

Vino

Vino aquâ diluto cum saccharo & citro, quem vulgò *Limonas* de vocant. Ab illo tempore menses subprimebantur, ita ut aliquid, sed parcissimè funderent: inde anorexia, chlorosis, dyspnœa, dolor in dorso. Immò post statam mensium periodum; dein ad 3. vel 4. septimanas copiosos sanguinis grumos unà cum fecibus deponit. Anxia mater, nata de B. consilium meum quærit. Dedi tempore verno 1683. nodulum purgantem; postea Liquor. Tart. Splenet. Schröderi ad aliquot septimanas, de quo singulis noctibus cubitum itura gutt. XL. ad L. sumsit cum stricta Diæta. Dein appropinquante æstate usâ est acidulis *Svvalbacensibus*, inde optimè convaluit. Nimirum juvenulæ ejusmodi sæpè immoderatis delectantur choreis, nescio quam laureolam ex hoc mustaceo quærere velint; cùm tamen sæpè inde multi morbi graves, immò ipsa mors fuerit exorta. Conf. *Camerarii Syllog. memorab. Cent. X. part. 39. §. 7.* Inde mictio sanguinis, vide *Fabrit. Hildan. Cent. VI. obs. 46.* Item Abortus, evolve *Sinibald. Geneanthr. l. 8. tr. 2. c. 3. p. m. 701. b. Thom. Burnet. Thes. med. pract. l. 1. f. v. p. m. 3. a.* ipseque exempla Argentorati vidi. Item Arthritis, Chiragra, Podagra; vide omninò *Panarol. Pentecost. V. Obs. 30.* Illustris Virgo familiæ, cum certaret, & palmam juveni nobili dubiam de saltatione reddere vellet; de lassitudine incidit in Sputum sanguinis, quod excipiebat puris sputum & tandem funesta tabes, teste *Rolfinc. med. Comment. l. 2. f. 3. c. 53. p. m. 122.* Sic uxor formosâ civis Antverpiani, postquam in sumptuoso epulo, genio prius, dein remotis mensis, tripudio demore gentis indulisset: oborto mox animi deliquio, abunde vomuit, doloresque intra abdomen acerbissimi sunt subsecuti, ut paullò post exspiraret. Dissecto cadaveris ventre, peritonæi cavitas cruoris plena disruptam venam esse testabatur, sunt verba *H. Smetii*, Viri CL. olim Antecessoris nostri in *Miscell. l. X. p. m. 525.* Ita ante hos 14. circiter annos Illustriss. Dn. Baro de W. inter saltandum moriebatur; cetera antea sanus; procul dubio apoplexia. Plura de intempestivo chorearum usu

usu in nubtiisegi Oratione Panegyri. de Nubtiis ∞ 100 LXXVII.
In promotione Doctorali aliqua.

OBSERVATIO XII.
D. GEORGII FRANCI.

De

Varicum spontaneâ apertione.

Virgo rustica in Langenbrütt / pago Episcopatus Spirensis ann. XX, Temperam. Melancholico-Sanguinei jam à duobus annis menses ritè fluentes non habuit, sed saltem paucos: Quare in cruribus & prope malleolos aliquoties tumores in venis lividos & subcæruleos observavit ad mori vel uvæ magnitudinem; quos nodos neglexit. Accidit autem quinquies, ut sponte suâ rumperentur; hocque nuperrimè, ubi in sinuato stabat. Effluxit ultra ʒj. sanguis (über 1. Schoppen / oder 3. Trünck-Gläser voll) dein ipsamet vulnus obligavit, & bene se habet. Suasi mitteret sanguinem. Nimir. accidit his varicibus, quod interdum hæmorrhoidibus. Confer Observationem 26. Dec. 1. Anni 6.

SCHOLIUM.

Utrùm Varices generati in cruribus, femoribusque nihil periculi inferant, quod nonnulli volunt, nisi tempestivè tollantur, non immeritò dubitatur; cum sanè ex.g. à spontanea earum apertione mortis periculum oriri queat; quale subiit illa grvida, quam observ. 104. Decad. I. Ann. III. Ephem. Curios. describit; quod etiam facilè contigisset illi, in observ. 54 memoratæ, nî manus Chirurghi auxilium tulisset. Licet autem in gravidis quandoq; turgescerent, à foetu excluso iterum sponte subsident & dispareant, cum tamen, nî sola plethora fortè easdem excitaverit, ut plurimum à massæ sanguineæ, particulis multis acidis, terrestrioribus & viscidis præditæ, & hinc stagnationi opportunæ, culpâ oriantur, medicamentis idoneis ut vitium

hoc emendetur, necesse est; cum & ulceribus diuturnis hinc productis nocere, & dolore ac inflammatione obesse queant.

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO XIII.

D. ANDRÆ CLEYERL

De

S. Thomæ Christianis Indiæ Or. pedibus
strumosis.

Est singularis in Regno Malabar Indiæ Orientalis tractus, in quo homines alterutrò pede, sæpius tamen sinistro tumores ingentes, strumosos, ex utero materno sic conformatos, gestant, adeò ut pondere isthuc tumorum, celeritas currendi ipsis gravior reddatur, & impediatur, licet præter istam molem nullum dolorem sentiant, & pedetentim gradatimque incedere possint. Ingravescente horum hominum ætate ingravescit quoque hæc pedum moles. Incolæ hi à Christianis in Indiis Orientalibus viventibus, imò ab ipsis Mahummetanis & Malabaricis inveteratò nomine appellantur S. Thomæ Christiani (*Thomas Christen*) eò quod orientales populi annosâ traditione credant, Thomam Apostolum Christi, qui in istis regionibus Evangelii propagandi causâ vixit & ibi mortuus est, cuidam peccatori ejusmodi strumoso pedem cum posteris omnibus gestare advoverit. Dantur hic Bataviæ Indorum plurimi servi & mancipia talis strumosis pedibus, quorum omnium patria iste Malabariæ districtus est. Hic pedum affectus neque per Brachmanes Medicos, Philosophos & Physicos insignes Regni Malabariæ, qui Pythagoricæ sectæ sunt addicti, neque per nostros Medicos & Chirur- gos curari potest, quoniam incurabilis idè censetur, quia naturalis est.

[*Ex Literis D. Cleyeri ad D. Mentzelium Bataviæ Ind. datis.*]

Con-

Caryophylla Regia in Machian Regno olim nata,
 jam v. nullibi existentia coloris ruffi.
 Caryophylla Regia Amboinica
 hodie superstita.

Fructus vel Semen Caryophylli
 Officinis Antophyllum, inter-
 grum et ex corticatum.

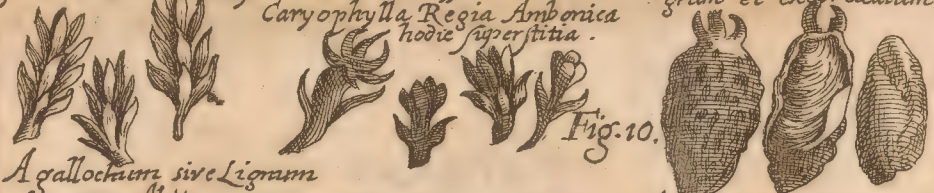

Fig. 10.

Agallochum sive Lignum
 Aloës, verum.

fol.
74.

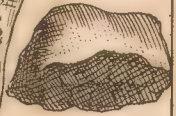
Fig.

n. p. 57.

Agallochum spurium.

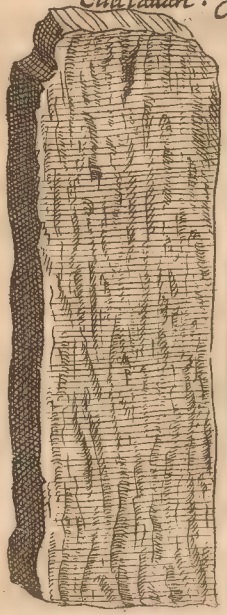
Resina
 Dammar
 Sclan.

Lignum Laccie.
 fol. 76.

Cortex Caryophyllodes
 Cullatan.

Cortex Orinius, sive
 Massoy.

Resina Amboinica,
 sive

Danmar
 pellucidum ut Saccarum.
 Battu

TAB: I.

Conferantur quæ de hoc tibiæ tumore ex Joh. Hug. Linschottano habet noster b. Welschius tract. de Vena Medin. pag. 149. & 150.

Fig. IX.

OBSERVATIO XIV.
D. CHRISTIANI MENTZELII.

De

Muliere sinistro pede instar Christianorum
S. Thomæ strumoso ad fontem salutiferum
Freienwaldensem accedente: ubi de Fonte
illo quædam observatu digna præmit-
tuntur & inferuntur.

ANno 1684. mensibus Junii & Julii innotescebat exorta in media via scaturigo quædam lymphidissimi fontis, proximè Oppidum Freienvalde, quod ad Oderam fluvium situm est, tota æstate existente siccissimâ & adurente, quâ anni tempestate ejusmodi fontes ex terra emergere solent. Ex hac scaturigine hauserunt aquas primùm ii, qui febribus quartanis diu erant afflicti, cùmque potu aquarum istarum à febribus liberarentur, alii quoque accesserunt aliis morbis detenti: & dum horum quidam etiam sanitatem recuperabant, atque ex plebe major undique fiebat affluxus, mandato Serenissimi Electoris Brandenb. Domini mei Clementissimi Fons ille primùm undique lignis querquis muniebatur, & fabricatis aquæductibus ut quilibet ægrotantium aquas per canales ex fonte derivatas uberrimè haurire posset, clauderetur desuper, tectò superimpositò ne pluvia aut aliquid maligni à malevolis posset incidere. Mox famâ, quâ non alia res velocior ulla, per pagos, urbes proximas, tandem viciniore regiones sparsâ, quotidie ingens

populorum accessus ad fontem extitit, ex quibus quidam arthritici summi, calculosi, splenetici, melancholici, febricitantes, & horum plurimi quartanarii, imò ex parte cæci, claudi, & aliis internis & externis affectibus ægrotantes quandoque ad stuporem sanitati restituebantur. Hûc ego Mense Augusto præsentis anni jussu Serenissimi Electoris accessi cum Sereniss. Principe Philippo Wilhelmo, Marchione Brandenburgico, ut ejus curæ, quæ ex fontis hujus usu suscipiebatur, quæque per DEI gratiam feliciter cessit, cum aliis ex aula interessentem, ubi etiam, dum hæc scribo, adhuc commoror. Cùmque apud fontem, ut solet fieri, variis & insolitis morbis ægri me consulendi causâ convenirent, plurimos ad fontem solum ablegavi, ut eò more cæterorum intus & extra uterentur, nisi urgeret summa necessitas pharmaca sumendi. Ita enim ferè existimavi, ut honori DEI, qui scopus noster unicus sit, magis consulere. Lubet tamen insolitum hûc asserere Casum, ob similitudinem materiæ in observatione præcedente Cleyeriana habitâ, cui adjungam alium consideratione dignum, ob subjecta sibi forte fortunâ societate & curandi modò conjuncta. Uterque casus nudius tertius, dum hæc scribo, in duabus fæminis hîc accidit tali modò. Præteritâ die Saturni, qui erat 30. Aug. 9. Sept. Anni 1684. accedebat ad fontem mulier 50. annorum, Sabina Schumacherin, uxor æditui in pago Goltzen, cujus cognomen Gütterbock, ut dolorum remissionem aliquam nancisceretur, qui in sinistro pede monstroso satis ob tumorum molem in eo conspicuam, per 15. annos perduraverunt. Propendebat ex femore ejus tumor ingens molem capitis humani exsuperans, quem sequebatur in genu tumor ejusdem quantitatis: hunc excipiebat alius latus & amplus supras præsentans: & huic excrescentiæ aliæ atque aliæ, quæ articulos, malleolos utrosque dorsum pedis, digitos pedum tumidos & crassos ob velantes, præsentabant, adeò ut totus pes tumoribus suis strumosis (liceat hîc strumam colli affectum applicare similitudine quâdam pedibus) nihil quidquam cederet

cederet strumosis illis pedibus Christianorum S. Thomæ in Oriente degentium. Misercula (interrogata à me super omnia) contraxerat malum primo matrimonii anno, ex Erysipelate in toto pede sinistro suborto, quod cum negligentia non curaret, rubore pedis diutius persistente & exulcerato, tandem tumores, annuatim invalescentes strumarum in modum, pedem ita monstrosè deformarunt, uti Figura X. ostendit. Ex illo tempore misercula ægrè potuit incedere, & juxta incrementa Lunæ ingentes dolores, (quos à rosione vermium intrus latentium persuasa erat) sensit. Prætereà indies gestare linteamina circum inferiorem pedem cogebatur ob serosum humorem, ei ex cute ibi locorum excoriata die nocteque effluentem. Hòc pedis statu processit nostra ad fontem, ut incommoda præcipua, auxilio DEI & usu aquarum à se removeret. Accidit ut eodem die sub vesperam diverteret alia mulier in ejus diversorium, satellitis Electoralis uxor, mihi quoad vultum nota contractis ex arthritide manibus prætumidis, pedibusque, annum 47. agens, cumque pedes parum, manus verò per integrum ferè annum (nam 4. saltem restabant ad complementum anni hebdomadæ) præ doloribus nequidquam possèt movere, atque informatam ab altera illa dicta muliere, subsequente summo manè, qui erat dies Solis 30. Aug. 10. Sept. contulerunt sese ambæ ad fontem ut ex eo biberent, cumque arthritica vitrum, quod secum portaverat, ex marsupio non valeret extrahere, strumosa ei ad hoc rogata porrexit. Post haustus aliquot aquæ & lotiones artuum perrexerunt ambæ ad concionem sacram, quæ ibi sub cælo sereno inter Principis tentoria ad magnam ægrorum frequentiam à Concionatore Aulico Domino Antonio Brunsenio habebatur. Vix concio erat finita, cum ambæ mulieres dolorum levamen sentirent; arthritica quidem in manibus & brachiis, quorum tumores in articulis imminuebantur cum totali abolitione dolorum, adeò ut manus & digitos movere, brachia extollere, pedibusque firmioribus

p. 66.

bus ambulare posset : Strumosa verò à corrodentibus suis vermínosis cruciatibus libera, cùm nihil serosi humoris per cutim emanare sed ejus excoriationem jam perfanatam videret, abjectis circumligatis linteis vegetior multò quàm antea strumoso suo pede, cujus tumores etiam molliores erant redditi, obambulabat. Obstupuimus omnes, quotquot vidimus mulieres intra paucas horas fontis usu adeò immutatas. Hujus repentinæ convalescentiæ causas etsi possemus inquirere & forsàn dare ; suadet tamen sanior mens acquiescere hîc soli honori DEI, in omnibus actionibus nostris unico Scopo. Fons hic exhalat aliquid sulphurei, continetque aliquid adstrictionis à ferro provenienti. Silices in eo reperti sulphure aureo & cupreo obducti videntur, ferrum autem in eo sæpiùs submersum croceo colore inficitur ab Ochra & ferri minera in aquis istis latitante, quæ parum sulph. & sal adesse arguit. Multa de hoc fonte possent curiosè proferri, si occasio ferret. Aliquibus alvum subducit, plurimis autem constipat, & per vias urinarias excernitur, paucissimis iisque quartanâ laborantibus sudores excitat: aliquibus per tria dicta emunctoria egreditur: Quibusdam febres novas excitat, ut iis humores vitiosi, qui in quibusdam per cutim extruduntur, dissipentur &c. Aqua simplex plurimum certè morborum medicatrix, si prudenter adhibeatur, quod etiam de potatione infusionum Herbæ Thee statuendum. Antequam vini & cerevisiæ usus innotesceret, primævi nostri Parentes ex simplicis aquæ & simplicium herbarum usu pro potu & cibo longævitatem videntur acquisivisse, quod ipsum exemplò quodam, quod mihi memoriæ nunc incidit, sequenti confirmare & loco observationis subjungere placet.

Fig. X.

OBSERVATIO XV.

D. CHRISTIANI MENTZELII.

De

Senē 120. annorum cui dentitio integra in
sua senectute obtigit.

ANno 1666. cū essem Clivis, cum Serenissimo Electore meo eō profectus, accessit Clivos Senex quidam 120. annorum, qui ut spectaculum sui exhiberet, mercede circumducebatur. Is etiam in Aulam Electoralem adductus plurimis mecum sese videndum præstitit. Hic Vir pulmonis sui robur per elationem vocis & cantationem elementorum vocalis Musices: ut, re, mi, fa, sol, la, stentoreā voce, ut per centum aliquot passus exaudiri posset, ostendit. Deinde apertō rictu omnes dentes superiores & inferiores, margaritarum instar candidissimos, quibus vel ipsa Helena arrogantiū superbire non potuisset, videndos præbuit, talia referens: Ante duos annos, cum agerem 118. annum eram Hagæ-Comitis, ut me pretiō hominibus ostenderem, cumque audirem, adesse quoque senem Anglum me duobus annis majorem nempe 120. annorum, avidē eum visendi causā accessi, eum sic allocutus. En, amice, adsum tibi quoque annosus & duobus annis te minor: incessit cupido te videndi mihi annis ferē parem. Nullus mihi dolor aut ægritudo per vitam afflixit; jam verō per triduum, cū hīc Hagæ commoror, insignis dolor capitis & maxillarum me invasit; adeō ut videar mox supremum per DEI gratiam, obire diem. Adhæc ille: ô, inquit, amice, repuerascis, dentitione laboras infantium more; id mihi etiam ante duos accidit annos cū agerem eundem annum 118. Ah, inquam, ne mihi longiorem vitam superaddat justā poenā altissimus DEUS! sic abiens contuli me decubicum ac paullō post ineffabili cruciatu dentes mihi

Dec. II. Annus III.

H

omnes

omnes successivè enati sunt. Hic ego, seni adstans interrogabam ipsum, quidnam causæ naturalis censeret attulisse sibi tot annorum proventum; Respondebat: causam quidem primariam esse DEUM. O. M. qui iusta irâ eum tantâ senectute puniverat, ut etiam omnes suos consanguineos, cognatos agnatosvè supervixerit, aded ut etiam nemo eorum superesset, sibi-que videretur, cum esset in sua patria Brabantia, in altero quasi mundo aut peregrino regno vivere. Secundariam verò & naturalem causam si adducere vellet, quæ longævitati suæ aliquid tribuere potuisset, sibi videri frequentissimos potus aquarum simplicium, præsertim earum, quæ ex scopulis & vividis fontibus scaturiunt, quibus à teneris delectatus fuisset.

SCHOLIUM.

Senectutis incommoda expositurus *L. A. Seneca epist. 96. Vesica, scribit, dolor te inquietavit: epula fuerunt parum dulces: detrimenta continua: propius accedam: de capite timuisti. Quid tu? nesciebas te hac optare, cum optares senectutem.* Sic est: Senectus ipsa morbus est; quam tamen tot alii, vano mortis metu, experunt; secus ac senex hic memoratus, qui fortè miseriarum, seniles annos comitantium non inexpertus, longævitatē ut poenam à DEO irrogatam consideraverat. Ceterum præter plura alia ab aliis passim recensita, longævorum, imò & in summa senectute foecundorum exempla sistunt *Ephemerides nostra Dec. I. Ann. 3. Obs. 163. Acta Med. Hafniens. Volum. 1. Obs. 49. & Volum 4. Obs. 10. Conr. Gesnerus epist. med. pag. 72. Phil. Jacob. Sachsus gramm. lib. 1. cap. 23. Felix Platerus Obser. med. lib. 1. Fogeroles de senum affect. part. 1. cap. 8. & Engelb. Holterhof præfat. tract. de vit. long. & brev. Legi-que in primis meretur Nob. D. Henr. Meibomii ad Seren. Brunsvic. & Luneburg. Ducem Augustum epistola de Longævis perscripta. Uti verò vini crebriorem & copiosiore potum vitæ prolongationi admodum contrariari, nemo facile negare poterit,*

terit, quem etiam non minimum pondus vitæ abruptæ in Sene illo, *Thoma Parre*, cujus mentionem facit *Thom. Bartholinus cent. 5. hist. anat. 28.* dedisse, in *Act. philosoph. Angl. Num. 44. § 4* adstruitur: ita juxta cum temperie corporis laudabili, violentorum casuum absentia, & cæteris diætæ laudabilioris observatis, aquæ simplicis & purioris potum eidem obtinendæ aliquid conferre posse, non minùs certum est: qua ratione etiam Ægyptiorum longævitatem à *Prospero Alpino lib. 1. de Med. eorum cap. 11.* præter sobrium & simplicem victum, salubri aquæ Niloticæ potui fuisse adscriptam, legimus.

[*L. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO XVI.

D. FERDIN. FRIDERICI ILLMERI.

Excretorum lapidum quorundam per
Abdomen.

Magnificus quidam Baro multos mihi lapides transmisit ex Hungaria avellanarum magnitudine, similes planè iis, quorum 101. quondam in vesicula felleis cujusdam Baronis Bohoëmi hydrope extincti inveni, adjunctis literis in hunc sensum: Ancilla mea lotrix 40. annorum, habitûs pinguiusculi, ordinariâ victûs ratione utens, benè alioquin se habens sanèque degens, subitò incipit conqueri de quodam dolore & tumore sub hypochondrio dextro penes umbilicum, cui, cum in abscessum videretur transi-
turus, medicabatur more solito & consueto Chirurgus illius loci. Apponuntur cataplasmata maturantia, anodyna, cathartica & ecce, tandem rumpitur abscessus, & exeunt calculi memorati unâ cum exigua materia purulenta: Absterfo ulcere, arte chirurgica clauditur & sanatur, ac nunc benè sana degit; quærit igitur hic vir Magnificus, quid hoc sit, unde calculi veniant, an habeant aliquam speciem Magiæ? Respon-

di ego, ex vesicula fellis hos non posse provenire; nam debuisset necessariò rumpi vesicula, quæ rupta, licet non sit pars præstans aut princeps, tamen his inservit & eos trahit in consensum, ac sic illa tandem fato & lenta febre aut hydrope exspirasset. Ex renibus aut cavitate abdominis hi prodire etiam non poterant; idem enim fatum attulissent. Manet igitur quod hi lapides ex pituita vitrea vel gypsea, concurrente aliquo spiritu lapidifico, vel acido, fuerint producti; qui cum paniculum carnosum & musculos abdominis tum rectos tum obliquè ascendentes & descendentes intraverint, hunc dolorem, tumorem & abscessum effecerunt. Recordor quidem quòd nostri Curiosi in suis Miscellaneis in locis diversis miræ lapidum generationis causas & historias recenseant, & doctrinis suis chymicis, anatomicis, physicis ac medicis illustrent, quia tamen & historia hæc rara est, eam ad Collectanea quoque transmittere volui, ut curiosa ingenia materiam habeant de ea meditandi & differendi.

OBSERVATIO XVII.

D. FERDIN. FRIDERICI ILLMER.

De

Febre quartaná feliciter curatá per Chinam Chinam.

Vir quidam 55. annorum, complexionis nativæ melancholicæ, gracilis, aliàs optimorum morum, haud dubiè ob graves belli tempestates à Turcis nobis illatas, propter damna plurima sibi in temporalibus illata, concepit mœrores, & ex iis incidit in febrim quartanam legitimam. Cùm ego ad medelam hujus vocarer, tractavi hujus ægri corpus methodicè, nempe: primò expurgando primam regionem per clysteres, & aquam laxativam Viennensem; post extractum sanguinem ex mediana sinistri brachii, dedi

Juscula

Juscula alterantia, & præparantia ex decocto florum & fructuum, vel ex 4. florum cordialium ac specier. aperitivi, refrigerant: Quercetani, decoctis, cum syr. borraginis, pomorum curtispdulorum, Regis Saporis: Item subinde serum lactis, cum dictis Syrupis, ac iterum per Epicrasim expurgavi per aquam laxativam cum Elect. de Tamarindis Horstii, cum extract. Melampodii, vel etiam potionem ex Manna, cum aqua laxativa. Rursus exhibui salem fraxini, capparum cum acido Tartari, Spir. Sal. coagulati Mynsichtii: Item Tincturam lapidis lazuli. Iterum expurgavi pilulis ex Extract. melanago-go Quercetan. cum massa pil. Tartarearum Schroederi, superaddendo juscula decoct. florum violar. & borraginis. Cùm itaque hæc egeram, & ipsi inciperem (nam obstructions erant jam apertæ, materiâ præparatâ, & coctâ) exhibere antifebrilia, v.g. oculos cancr. margaritas præparatas, corallia præparata, arcanum duplicatum, & quater diascordium Frakastorii ad ʒij, cum Cornu Cervi, Pulvere rubro pannonico, 3. horis ante paroxysmum, ad hoc ut excitaretur sudor, qui tamen nullo modo sequebatur, licet omnia applicarem ad eum promovendum: Item applicando Emplastrum Strobelbergeri ad 4. pulsus, & multa alia similia, attamen nihil obtinui hisce. Æger enim jam duobus mensibus hoc Hercule conflictatus, incipiebat deficere, debilitari, in Hecticam inclinare & etiam Cachexia paulatim progerminare; descendi ad usum Pulveris Chinæ Chinæ, quem in pondere ʒij. in vini boni Hispanici Canariensis ʒiiij. per noctem infudi, ac sic 4. horis ante paroxysmum exhibui, jubendo ut æger se in lecto calidè teneat. Primâ vice febris accessit, sed debiliter; secundâ & tertiâ vice planè emansit. Deinde in duabus libris vini dicti adhuc infudi ʒij, ac dedi ipsi per 6. dies quotidie ʒiiij. ebibendas, quibus factis febris cessavit, & æger fuit refocillatus, sensim robur corporis crevit, ut nunc sanus degat sine ulla recidiva, quam tamen plurimi Magnates nostri, qui hoc pulvere usi, sed in-tempestivè, passi sunt. Fuit hæc quartana Autumnalis, quia

coepit in principio statim Septembris, & finivit in fine Octobris, cum tamen debuisset esse longior ex 2. Aphorism. Hippocrat. 25. & Galen. in commento; dicitque Avicennas, quod per annum duret, si non committatur error; si verò fiat error, quod per plures annos. Apparet ergo nunc, artem Medicam auxilio bonorum medicamentorum posse morbos plurimum abbreviare: Egeram prius per Indicationes Galenicis nostras consuetas, corpus, & causam morbificam disponendo, maturando, evacuando, minorando, symptomatibus in paroxysmo debite occurrendo, & in fine paroxysmi, ne succederet hectica, per julapium ex aqua fontana & syr. de succo berberum, de rubo Idæo, violar. moderatè potando. Tandem volens etiam recentiorum indicationibus satisfacere, juxta stilum Medici Angli Talbot, qui Delphinum Galliae in hac febre curavit; & mentem Medici Regii, qui notas & Illustrationes ac monita fecit, supra D. Blegny Chirurghi Regii typo editas empiricas curationes in lingua Gall. (quem non ita pridem suggessit Clementissimus noster Dominus Romanorum Imperator LEOPOLDUS) eos benè ponderavi, & reperi in 4. intentionibus consistere, nempe, sistere fermentationem, corrigere particulas acidas, aperire obstructions & restituere particulas sulphureas; nam acidæ in hac febre prævaluerunt. China China igitur suo sulphure vegetabili anodyno sistit fermentationem, eodem corrigit acidas, eodem fit restitutio sulphureorum deficientium & amaro suo sale aperit obstructions, & pellit urinam, quam in copia in hoc casu eduxit, cum in medio decursu hujus febris hæc suppressa fuerit & dysuriam cum ardore induxerit. Hæc Apollo & Musa nostra nobis in Therapia hujus morbi suggessit.

OBSERVATIO XVIII.

D. LUCÆ SCHRÖCKII, SEN.

De

Incerto calculorum renum & vesicæ
judicio.

R Arum admodum est, calculorum præsentiam, tantorum aliàs dolorum ac miseriarum in tot hominibus crudelissimum autorem, in vesica, renibusvè nullo modo per totam vitam animadverti. *Cum pituitoso humore vestiuntur*, scribit in Consiliis medicinalibus à Laur. Scholtzio collectis, cons. 315. *Johannes Crato* de calculis vesicæ, sæpè ante vitæ exitum vix deprehenduntur; in quodam, sine ullis fermè doloribus, & urinæ suppressione, ubi febre perierat, renem sinistram luto refertum, dextrum verò calculo septem unciarum & figuræ valdè irregularis, gravidum fuisse inventum, autor est *Petrus Borellus* cent. 2. hist. rar. 62. atque in Decad 1. *Ephemerid. Nat. Curiosor.* Ann. 4. Observ. 29. calculum renis insignem, cum tamen ægrotus nunquam toto vitæ tempore conquestus fuerit de doloribus nephriticis &c. aliosque duos magnitudine spectabiles in utroque rene, nullo signo se prodentes in Observ. 32. memorat Ill. D. *Antonius de Pozzis*; ipse etiam mole & eminentiis conspicuos calculos, ante aliquot annos vidi, è renibus Illustrissimi cujusdam Domini, repentinâ morte defuncti, erutos, qui tamen nullam Ei, dum viveret, molestiam creaverant; quod de vesicæ calculo pariter confirmatum dedit *Frideric. Lossius* lib. 3. Observ. medic. 53.

Quàm fallacia è contra sint signa, calculos hos præsentis innuentia, prolixè in primis præ aliis ostendere conatus est *Joh. Baptista Sylvaticus* *Controvers. medic.* 32. Quod etsi fateri necessum habeamus, plurium tamen symptomatum concursus, à sagaci Practico consideratum, minus ut plurimum fallere

lere haud negari potest; ut ita rariores inter casus, si id contingat, meritò referre liceat; quibus itaque adnumerandus tumor glandulosus vesicæ, calculum mentitus, atque à *Ludovico Hammenio* tract. de Herniis pag. 109. descriptus, feliciterque ab eo sectione extirpatus. Quare licebit & mihi, quem nuperrimè demum observare datum fuit, recensere casum honestæ Matronæ, annum ætatis septuagesimum quintum agentis, quæ à prima mox juventute molestis capitis doloribus subinde infestata, aliquot abhinc annis lumborum etiam dolore laborare cœpit; interea tamen, quod domestici ejus nunc demum post obitum edixerunt, crebris sudoribus ab ineunte juventute fuit divexata; cui jam tandem, per annum temporis spatium cephalalgia illâ, & sudoribus non amplius urgentibus, urinæ cruentæ ferè continuò succedentes haud levem timorem incusserunt, præcipuè cùm non arenularum tantùm excretio interdù observaretur, sed & materiæ crassæ ac viscidæ, quandoque cum urina alba satis copiosa emissio, pudendorum pruritus, mictionis difficultas, dolor & frequentia, tenesmus ponderisque alicujus in pectine sensus negotium facerent, quorum truculentia tandem dies noctesque fatigata, 20. d. Novembr. Anno 1684. viribus exhausta animam Creatori suo reddidit. Hisce indiciis, quæ nunquam aliàs, in mea 42. annorum praxi, me fefellisse, plurimæ post obitum institutæ per sectionem explorationes certiores fecerunt, inductus, vesicæ calculum adesse, cùm ei medicinam facerem, pronunciare haud dubitavi; quod etiam postmodum dilectus ac honorandus Dn. Collega, mihi morbo ad finem properante, adjunctus, Exc. D. *Vitus Riedlin*, certissimum esse, consensu suo confirmaverat. Ast prout Artem nostram esse conjecturalem, & ita, quamvis cæteroquin magna cum prudentia constructam, artificem fallere posse, nemo diffitebitur: ita & hîc idem nobis contigisse, postero die celebrata cadaveris lustratio, nos unâ cum filio meo per charo præsentibus edocuit; ubi in emaciato hoc corpore, supra os pubis, & in pectine tumorem

morem durum tactu deprehendimus, quo de neque ægra, neque adstantes ullam in vita coràm me fecerant querelam, qui merè glandulosus, & cuti arctè cohærens adparuit, qualis etiam internè, infra dictum os observabatur. Ipsa autem viscera thoracis & abdominis omnia, præter intestina flatibus distenta, satis laudabilia vidimus, ita ut nec renes, circa tubulos urinarios pinguedine, quæ aliàs, præter cor, quod sufficienter eâ investiabatur, erat parcissima & pænè nulla, stipati, ullam labem ostenderent, neque etiam vesica exteriùs de ullo vitio suspicionem faceret; aperta tamen illa copiosam, viscidam & crassam, atque ferè purulentam visam materiam mox in cavitate sua exhibuit; quâ detersâ, non solùm hinc inde lenticulares aliquas, duriusculas & albidas glandulas ei adnatas, sed insigniorem etiam aliam, ex tribus, fabæ magnitudinem singulâ æquante, conglomeratam, lividioris coloris, & sic satis duram offendimus, in qua dissecta etiam arenulæ aliquot minutiores digitis explorantibus occurrebant; cæterùm aliud vitium nec ibi comparuit. Unde omnia hæc symptomata sanguini multis serosis & acris particulis turgido adscribere libet, quòd non tantùm diuturnos istos capitis dolores, nervosas ac membranosas cerebri partes rodendo & vellicando, minutissimaque vascula & porulos distendendo, excitare, sed & in sudores illos frequentes resolvi potuit. Quod cum tandem ad renes copiosius ferri inciperet, tristem iis sensationem induxerat, ac ita ex debilitatis ibi vasculis unà cum cruoris parte excretum fuerat. Cùm verò serum hoc, præcipuè sanguine ob ætatem provectiorem jam quasi vappescere incipiente, in coagulationem pronum evasisset, tum glandulosas illas in vesica excrescentias stagnatione suâ generare, tum viscosum illud & crassum urinarum sedimentum graveolens suppeditare potuit; quod acredine suâ molestum in pudendis pruritus inducendo, atque urinæ frequentiori ejectioni sollicitandæ, ut & vicino intestino recto per consensum adficiendo, atque inanibus illis & dolorosis egerendi conatibus pro-

ducendis par fuerat; ponderis autem in pectine sensum glandulosus in loco hoc tumor, ex eodem sero ibi coacervato generatus, simulaverat, arenularum verò generatio aliarum huiusmodi calculosarum concretionum causam, feri nempe à sale aliquo lapidifico coagulationem, agnoscit.

OBSERVATIO XIX.

D. LUCÆ SCHRÖCKII, LUC. FIL.

De

Osficulis ex Sarcocele suppurata prodeuntibus.

Quam varia sæpe & insolita reperiantur in corpore humano, & subortis in primis in eo abscessibus, corpuscula, five aliunde eò translata, five in ipsis etiam genita, plurimis observationibus passim exstantibus docemur. In primis verò calculos in omnibus ferè partibus generatos quis nesciat? qui etiam nec partes generationi dicatas immunes abire permittunt; velut in prostatico lapidem infixum fuisse deprehensum, refert *Marcell. Donatus lib. 4. histor. med. mirab. cap. 30.* calculum magnitudine pisum ferè superantem in testiculo describit *Joh. Rudolph. Saltsmannus in observ. anatom. ult. ex testiculo quoque exulceratos lapides exemitas habet Pachequus in observat. 44. Riverio communicata; ipsum semen in vasis ejaculantibus petrificatum legitur in *Zodiac. med. Gall. Ann. 2. mens. Mart. observ. 4.* Ast ossa etiam in abscessibus quòd reperta fuerint, id revera inter rarissima est connumerandum; cuius tamen fidem faciet sequens, quam communicare libet, observatio, D. P. G. Aurifaber, per plurimos annos testiculi dextri tumore ad capitis infantilis magnitudinem tandem adaucto, & ipsum inguen, ut hinc brachii crassitiem æquaret, simul occupante laboraverat, à variis in consilium adhibitis Chirurgis primò hydrocelen, postea cum testiculum*

Fig. 9. f. 53.

Fig. 11. f. 67.

Fig. 12. f. 67.

Fig. 10. f. 56.

An. II. Dec. II.
p. 6.

testiculum equo infidens durius ephippio imegisset, sarcocelen pati creditus; tandem frustra in usum ductis plurimis remediis, ante septennium à Natura ipsa, optima morborum medicatrice, auxilium invenerat; siquidem in eodem latere spontè aperto scroto, serum primò aliquandiu, tandem plurima, & vel ad quinque uncias quandoque, purulenta materia egressa fuerat, sicque usu mundificantium & traumaticorum per siphonem injectorum, tumore paulatim decrescente, durum quid in orificio ulceris Chirurgis, *Joh. David. Freitagis*, patri & filio, quorum dexteritate tum curabatur, sese obtulerat; quod volsellâ extractum, esse officulum plurimis eminentiis asperum, & Figurâ XI. delineatum, comparuerat; cui dein successivè plura alia diversæ figuræ & magnitudinis infecuta fuerant; usque dum tandem alterum illud Figurâ XII. designatum, non sine magno labore exemptum fuerit, consolidatione vulneris mox spontè succedente, & integrâ curâ intra novem septimanarum spatium ad finem perductâ; ita ut nunc salvus adhuc, & senio licet pressus, sat tamen vegetus vivat, testiculumque morbosum benè jam constitutum circumferat.

SCHOLIUM.

A defectum hunc ad nullum alium commodiùs quàm ad hydrocelen cum sarcocoele conjunctam referi posse, mihi equidem haud est dubium. Quamvis enim (ut de hydrocele, à seroso stillicidio ex vulnere primò observato satis demonstratâ, nihil dicam,) sarcocoele testium & vasorum adnexorum in molem insignem à sanguine in eis subsistente & concrecente, factam extensionem ac in massam quasi carnosam indurationem ut plurimum denotet, quam idèò discutientibus posse curari negat *Excell. D. Ol. Borrichius Vol. 1. Act. Med. Hafn. observ. 97.* & si quæ hoc modo sanata perhibeatur, hydrocelen potius fuisse, statuit; sicque etiam per suppurationem, salvo remanente testiculo, tolli haud posse, adferere li-

ceat: hîc non tam testiculum auctum, quàm potius carnosam tantum quandam substantiam fuisse eidem adnatam, statui posset. Licet fortasse, sanguine extra vasa effuso & in eorum interstitiis subsistente, aut alio quocunque modo in crassato & indurato, per succedentem autem suppurationem evacuato, vascula illa & membranas sensim sic denuo contrahi, & naturalem, quam antea habebant, conformationem adipisci, dici posset. Unde verò ossicula illa in locum istum planè ex osse pervenerint, magis intricatum esse videtur. Non enim ab osse aliquo per corruptionem abscedente & in hunc locum depositas fuisse particulas, sanitas cæteroquin sat integra, juxta cum ossiculorum istorum multitudine, persuadet; nec per fascinationem, cujus nulla hîc suspicio, injecta fuerunt; nec etiam externâ saltem formâ osseam substantiam referunt, cum solida admodum sint, rasurâ in osseam scobem abeant, & igni subjecta, præter odorem, ab ossibus crematis aut etiam congenero cervino cornu exhalanti similem, remanens corpus, ustis talismodi ossibus omnino respondens suppeditaverint. Unde à sero extra vasa effuso eorundem ortum deducere opus erit; quod uti in statu naturali consistens, membranæ, cartilaginis, ossisvè naturam adsumere aptum esse, sive particulas in ejusmodi corpora coagulari prona continere, nutritio istarum partium nos edocet: ita & hîc gelatinosæ ejus particule, discussis aquosioribus, in ossea abire corpuscula potuerunt.

Fig. XI. & XII. p. 55.

OBSERVATIO XX.

D. LUCÆ SCHRÖCKII, LUC. FIL.

De

Hydrocele à Catarrho orta.

IN veteratam hydrocelen medicamentis externè impositis uti rarò & vix curari, celebriores Practici observant: ita recenter exortam iisdem aliquando cedere, notum est. Sic *Laz. Riverius cent. 2. Observ. 4.* in puerulo herniam aquosam per cataplasma ex farina fabarum cum vino generoso coctum, admixto etiam oxymelite simplici, intra octiduum fuisse discussam, memorat; ingentem quoque testiculi sinistri tumorem aquosum, adhibito ex convenientibus cataplasmate, sanatum refert *Henr. Salmuth. cent. 3. Observ. 93.* Idem & mihi anno præterito observare contigit in Juvene 17. annos nato, qui dolore capitis insigni & tumore genæ sinistrae, ut & colli, circa mensis Augusti principium correptus, cum ab adhibitis, 5. & 6. die dicti mensis, medicamentis serum blandè per sudorem evacuantibus, externè verò adpositis discutientibus, levamen habuisset, remittente nempe dolore, & subsidente paulatim tumore, eodem tamen tempore per latus sinistrum juxta dorsum descendere aliquid persensit, testiculumque sinistrum non sine dolore in molem ingentem attollere; quod cum vesperi d. 6. mihi anxius indicasset, hydrocelen esse deprehendens, Cataplasma ex mastiche, floribus chamæmeli, sambuci, salviæ, & rosarum rubrarum cum lacte paratum imponere jussi, quod non tantum sopiendo dolorem, sed tumorem etiam notabiliter imminuendo, optimè conduxit, ut, cum insuper 7. die Aug. potiunculâ ex resinâ jalappæ paratâ purgatus fuisset, paulò post planè convaluerit. Mira hæc ferosi humoris, copiâ & stagnatione peccantis, & hinc tristem capiti sensationem inferentis, nec non tumorem genæ & collo inducentis, *μῆλας-αοις* majorem admirationem

parit, quòd serum, discutientibus internè & externè in usum ductis ob copiam non promptè cedere valens, non in vasa sanguinea readsumtum, sicque ad scrotum, sed rectiori viâ per latus sinistrum sensim eò derivatum fuerit. Quod si consideretur, catarrhofas defluxiones non simpliciter deliramenta in posterum esse dicenda, evidenter satis adstruitur. Vias tamen, per quas fluxio hæc processerit, satis obscuras nobis reliquit Natura; nisi fortè nervorum, & quidem, si ordinem à Cl. *Will:sto* nervis adsignatum sequamur, quinti paris, buccarum musculis furculos mittentis, & postea unâ cum sexti paris ramulis, nervum intercostalem, ad testes etiam abeuntem, producentis, id beneficio accidisse dicere liceat, intra quorum membranulas insinuans se lymphâ illa extravasata, per latera eorum sensim usque ad testiculum descenderit.

OBSERVATIO XXI.

D. CHRISTIANI MENTZELII.

De

Coralliis in genere, Androsace, Fucis marinis, unguibus odoratis, lignis olentibus, pyritibus, silicum generibus &c. præmissa ad Cl. Dn. G. Everhardi Rumphii observationes sequentes, de rebus variis & raris ex Indiis ad me transmissis.

CLar. Dn. Georgius Everhardus Rumphius, Senator & mercator in Insula Amboina emeritus, Nomine & Omine, Plinius noster secundus & Collega dignissimus; bis ad me literas, non per Angarias, sed triennium ob longinquum iter responsorias, cum rebus exoticis & curiosis subindè adjunctis, dedit, quarum secundâ vice transmissarum arcuâ nobis adhuc invisâ latet: quæ verò primâ vice

vice transmisit, ne erudito Orbi invidere videar, ea per observationes aliquot ex literis ejus & primis & secundis (cùm secundæ aliquot res, in prioribus contentas, uberiùs explicent) in honorem Autoris, cum imaginibus rerum earum placet proponere, si priùs in genere aliquid de iis brevissimè mentem meam cum quibusdam observatis aperuero. Primò igitur novem coralliorum genera, præter vulgare rubrum, transmisit, uti sunt: corallium nigrum ramosum, & monoclonon, cinereum ramosum, & monoclonon, album pelagium, album littoreum sive Hippuris saxea, Amaranthus saxeus, pseudocorallium rubrum fistulosum, & Acarbarium anguinum. Hæc ego, salvò eruditorum judiciò, omnia, & quotquot ulteriùs in mari reperiuntur, existimo, non ut plantas internò principiò enasci; sed plantas marinas juxta loci limosæque terræ varietatem diversimodè incrustari, sicuti res condienda saccharò obducitur absumptis paulatim putredine plantis marinis, relictisque indumentis suis jam induratis & formam rerum amissarum servantibus. Quemadmodum enim, juxta Ath. Kircherum & alios cordatiores viros, in Hungaria & alibi ferrum aquæ vitriolatæ ibi mananti injectum statim particulis cupri, in aqua vitriolata latitantibus præcipitanter obducitur, simulquè eò momentò ferrum paulatim corrodendo absumitur, cuprumque subinde per appositionem in locum ferri succedit, & induratum ferri formam, quam habebat, servat: ita cum his plantis marinis & limo corallino super- & circumfusò eòdem modò Natura procedit. Qnamvis non negaverim, dari quoque in Natura succos lapidificos, qui ligna & alias res adeò penetrant, ut ligna iis jam penitùs petrifaceta, nihilominus formam, quam habuerunt & internam & externam servant: Plerumque tamen transformatio priori modo accidit. Ita fuci marini, species musci marini, si præfatò more incrustentur, cùm substantia eorum sit tenera, & putredine facillè absumatur, in corallia nunc ramosa, nunc monoclonata mutari

P. 80
 tari possunt; consideret B. Lector fucum nigrum lapillo albo
 innatum, & Tabula V. præsentatum, quem ex Balteo mari
 cum aliis ejus generis speciebus extraxi, si ille natus fuisset
 in tali Oceani loco, ubi limus corallinus aliquis eum am-
 plexus & super eum inductus induratusque esset, annon ex
 eo corallium aliquod ramosum formaretur? Quod si filum
 marinum *C. Bauhini n. 2. Prodr.* ejusmodi in locum fortè
 incidisset, facilè Anocarbarium Ambonicum (ut arbitror)
 inde resultaret. Accedit, quòd eruditi annotarint fucos
 coralloides, ut habet *Index meus Plantarum universalis.*
 Sicuti etiam est muscus Coralloides varius, & Androsace (quæ
 potiùs ἀνδρσακὴ dici meretur, quòd τὸ σκῆμα ἀνδρῶς, scutum
 viri præsentat) Hæc plantula marina nihil aliud est, quàm
 congeries fungulorum cum suis pileolis vel scutulis humore
 corallinò in mari super petram, concham & alias res, indu-
 ratorum. Vid. Tab. V. ubi elegans exemplar Androsaces Cha-
 mæconchæ inhærens, quod ex liberali donatione Rolfinciip.m.
 Professoris quondam Jenensis, possideo, delineavi. * Ita quoq;
 Amaranthus ille saxeus, quem Autor misit, & Tab. II. exhibe-
 tur, mihi ex fungorum majorum genere, quorum alter alteri
 imbricatim, & lichenum more, nascitur, esse, & in petram co-
 rallinam ita abiisse, videtur. Nam & aliàs mihi oblatos novi
 fungos petrosos & corallinos, latis pileis & orbicularibus, ex
 Oceano extractos. Hæc de Coralliis in genere. Jam Ony-
 ches odoratos quod concernit, illi ex eorum sunt genere,
 quos Dioscorides l. 2. c. 20. opercula conchyliorum appellat.
 Sicuti enim cochleæ nostræ terrestres & aliæ hujus generis
 per hyemem operculis quibusdam sese contra frigus muni-
 unt: ita hoc accidit quoque conchyliis marinis, unde pro
 varia conchyliorum forma, varii etiam ungues five opercu-
 la fiunt. Ita præter elegantissimos Muricum & pseudopur-
 purarum ungues, quos Autor misit, etiam tenues illos Offi-
 cinarum vulgò Blattas Byzantinas & Umbilicos marinos di-
 ctos

* vid. præced. Anni, Dec. II. fol. 119. (*) Quam herbam &c.

Etos in Tab. V. exhibui. Præter corticem Culilavean caryophylli sapore & odore præditum, qui descriptus est & figurâ præsentatus in Ephemeridum nostrarum Anno primo, Decuriæ secundæ p. 55. misit Autor etiam particulam cujusdam ligni mirum foetentis, cujus forma colore & substantiâ fermè ad fagi materiam accedit. Hoc ita describit: Lignum foetidum vulgò Malavè *Caju-taj*, i. e. lignum stercoris, vocatum, foetore sive potius pedore insigne, præter opinionem tamen in medicina nobile, ex aqua tritum, vel solùm, vel cum ligno Colubrino datur febricitantibus; leviolem enim febrim sudore dissipat, graviolemque mitigat. Hæc Autor. Præter hinc nolo corticem quendam, cassiæ lignæ non absimilem, quem cum cortice Lauri Americani ex donatione Clar. Wilhelmi Pisonis p. m. possideo. Cortex ille, quem ex Brasilia olim attulit, fragrantissimè allium olet & sapit: Lauri autem cortex aromaticus est; odor & sapor mixtum quid Lauri & Cinnamomi refert. Misit insuper Autor lapidum quorundam species, uti sunt Androdamas, Argyrodamas Plinii, quorum ille ex pyritarum censu à me habitus fuit; hic verò ex silicum genere. Pyrites verò lapis varius est, omnis autem sulphure particeps & in primis aliquid cupri, ob sulphur, continet. In tractu Bononiensi Pyritas formâ Androdamantis, sed penitus cupreâ collegi; alibi aliter inveniuntur, variis terris mixti. Si mineralibus adjuncti & inspersi sunt, Germanis *Rieß* vocantur, & cuprum, sulphurque habent. Argyrodamas verò quem Autor misit, ex genere Silicum est, qui etiam valdè inter se differunt, & quò pellucidiores, tenuiores & puriores cum metallis & mineralibus mixti reperiuntur, eò puriora & nobiliora etiam metalla continent. Nam & Adamantes ex eorum genere sunt. Sic Alabastrites, ad quem noster Argyrodamas ferè accedit, filix quidam est. Ita differunt Silices isti, qui Germanis *Quartsch* / *Spathæ* vocantur, de quibus alio tempore, alibi. Demum consideratione dignum æstimo, quòd in Indiis & Orientalibus Insulis Zonæ torridæ

subjectis convolvuli frutescant & arborecant. Sanè Funes sylvatici Rumphii, ex quorum medulla sive corde Lignum Laccæ eximitur, quid aliud juxta ejus descriptionem sunt, quàm convolvuli frutescentes? vid. descript. Ligni Laccæ in Tab. I. Jam enumerandæ sunt Observaciones Rumphianæ, rerum exoticarum à se transmissarum, juxta contenta in ejus literis.

OBSERVATIO XXII.

Dn. GEORGH EVERHARDI RUMPHII.

De

Agallochi generibus & Arbore excœcante.

A Gallochum, Xyloaloë, lignum Aloës, duplex est, spurium & verum. Spurium, quod, ut audio, in Europa pro ligno Aloës vero venditur, hîc in arbore excœcante natum, ad suffiendum adhibetur Prunis inspersum, primùm Benjoinum olet, sed mox in nidorofum odorem desinit: mixturâ Ungvis odorati corrigitur. Nascitur hîc circa Amboinam in Insulis, & vili emitur. Vid. Fig. in Tab. I.

[*Ex literis ejus in Insula Amboina d. 20. Sept. 1680. datis.*]

Arbor verò excœcans, in cujus stipite habetur Agallochum spurium, ita in his Insulis vocatum, nihil habet commune cum Agallochi veri arbore. Est enim arbor excœcans deformis arbor, non nisi in littoribus solitariis crescens & malè audiens, tam apud nautas nostros, quàm apud Incolas, quia lacte quodam albô turget, quod casu oculis immisum, magnos excitat cruciatus, inflammat, & nisi citissimè succurratur, summa cum mordacitate excœcat, unde ad imitationem Incolarum ei nomen Arboris excœcantis imposui. Videcur

Videtur Lathyris quædam arborefcens effe : ubique fructus fert triquetros, Lathyridis baccis valdè fimiles, quæ vulgò Caputia audit. Folia cum Pyri foliis conveniunt, fed in marginibus obfcure dentata funt. Fruftulum è cortice, aut quinq; lactis guttulæ, validam dant purgationem, fed in gutture urunt; quare illud medicamentum Indis relinquendum. Hæc tamen periculofa arbor hanc habet dotem, quod in caudicis, radicumque terræ exftantium cavernis odoratum hoc lignum reperiatur, quod gignitur ex pinguioribus ejus partibus, Solis fervore, & crebra afperfone aquæ marinæ probè excoctis, quas fraudulentæ Sinenfes aquâ rofaceâ & fcoabe Agallochi veri maceratas ita præparare nôrunt, ut imperitis mercatoribus pro legitimo obtrudant. Ex ejus fchidiis minutim confciffis rudi modò per defcenfum oleum, picis liquidæ inftar, deftilavi, quod pro fcabie, & aliis cutis vitiis conducit.

[Ex literis fecundis ad D. Chrif. Mentzelium in Amboina 24. Sept. 1683. datis.]

Agallochum autem legitimum & verum fapore & odore in prunis dijudicandum. Nafcitur in regno *Coinam*, & rarò ad Europæos defertur, quia in India majoris eft pretii, quàm in Europa. Duplò & triplò argenti pondere redimitur. Eft etiam cereæ mollitiei dimidio auri pondere æftimatum, fed id rariffimum. vid. Fig. in Tab. I.

[Ex literis primis d. 20. Septembr. 1680. datis.]

Agallochum cereum, quale Sinenfes mihi descripferunt, hætenus videre non licuit, fortaffis illi pro more fuo hyperbolicè loquuntur; fcio tamen fruftulum illud, cujus dimidiam partem tibi mifi, ab amico Sinenfi mihi donatum effe fub nomine Agallochi legitimi & melioris notæ.

[Ex literis fecundis d. 24. Sept. 1683. datis.]

OBSERVATIO XXIII.

Dn. GEORGII EVERHARDI RUMPHII.

De

Ligno Lacca dicto, Funibus Sylvaticis,
Resina Dammar Selan, & Dam-
mar Battu.

Lignum Lacca dictum, de corde sylvatici funis eximitur, hoc prunis injectum suaviter olet, & tritum intra corpus sumitur contra cordis palpitationes & epilepticos infantum paroxysmos.

[Ex literis primis d. 20. Sept. 1680. datis.]

Lignum Laccæ autem, non est ex illa arbore, in cujus ramis certæ quædam formicæ, gummi, Lacca dictum, elaborant, quæ in his Insulis ignota est, sed ut scripsi, cor funis sylvatici, quod tantùm ad suffimenta adhibetur. Per funem sylvaticum intelligo talem fruticem, qui non erectus crescit, sed longo & flexuoso stipite aut per humum serpit, aut per arbores scandit. Hos frutices funes appellamus, qui magna copia è diversâ specie in harum Insularum nemoribus luxuriant, quos complectitur liber 7. mei Herbarii. Eis parem in Europa indicare non possum, quamproximè tamen cum vite pergulana modò crescendi conveniunt, multo tamen longiores, crassiores, & maxima parte absque ramis.

Lignum hoc Laccæ nomen obtinuit propter rubrum sive ex atro sanguineum colorem, & ut Nautæ quidam mihi retulerunt, magnam similitudinem habet, si non idem est, cum illo ligno, quod ex Americanis Insulis advehitur in Hollandiam sub nomine *Stockvisch-hout*, in usum tinctorum qui serica fila carmesino colore tingunt. vid. Fig. in Tab. I.

[Ex literis secundis d. 24. Sept. 1683. datis.]

Resina

Resinâ in his Insulis celeberrimâ, *Dammar Selan* vocatâ, Malæi & Javani ad picandas naves & construendas faces, nec non aliis odorientis permixtâ, loco olibani, utuntur. Odorata enim est, & fuccinum colore & pelluciditate refert.

Resina alia huic Insulæ Amboinæ familiares, *Dammar Battu* vocatur, i. e. Resina lapidea, quia reliquis durior est. Hæc nobis vulgares dat faces, & apud Scribas in usu est, ad oblinendas crasas literas. In Medicina paucum habet usum. Vid. Fig. in Tab. I.

[Ex Catalogo cum literis primis transmissis.]

OBSERVATIO XXIV.

Dn. GEORGII EVERHARDI RUMPHII.

De

Coralliorum quibusdam speciebus & lithodendris.

Corallium nigrum ramosum, quod transmittitur, olim Antipathes dictum, in magna æstimatione hîc apud Indos est, quia ex eo armillas faciunt, quas gestant contra fascinationes, sicuti & olim fecerunt. Intra corpus quoque sumitur contra noxios pisces, & fungos. Nostri Malæi Semi-Arabicâ voce appellant *Ackarbahar* & *Kalbahar-itam*, quod sonat radicem vel lignum maris. Vid. Fig. in Dec. I. in Tab. III.

Corallium nigrum monoclonon instar longissimi & tortuosi baculi in mari nascitur absque ramis, magis lapideæ est substantiæ, quàm prius, unde nobiliores bacillos & virgas faciunt in manibus gestandas. Vid. Fig. ibidem.

Corallium cinereum ramosum & monoclonon unico longo caule nascens. Utrumque rarum est inventu: sub aquis rubrâ crustâ tegitur, & à Papuanis latronibus, circa

quorum Insulas nascitur, reliquis Coralliis præfertur, & contra prædictos morbos adhibetur. Vid. Fig. ibid.

Corallium album pelagium in fundo maris nascitur & in littus ejicitur. Vid. Fig. ibid.

Corallium album littoreum, quatuor aut quinque orgiis sub aqua nascitur, & à Carolo Clusio olim sub nomine Hippuris saxæ in l. 6. Exotic. descriptum, Utrumque apud Indos in pretio est, valet enim contra Cholera fluxum, venenatos cibos, ardorem febris &c. si ex aqua super lapidem asperum teratur & bibatur. Vid. Fig. ibid.

Pseudocorallium rubrum fistulosum, substantiâ Adarces, multis fragilibus ramis luxurians. Vetustiores & duriores ejus rami, qualis hic est, qui mittitur, pro Medicina asservantur; diuretici enim sunt facultatis. Vid. Fig. in Tab. II.

Amaranthus saxæus cum suo annato saxo, in quo sub aquis marinis crevit, Corallii est species. V. Fig. ibid.

Acarbarium anguinum, hâc formâ in mari natum è Corallii nigri generibus, anguinis gyris & flexibus hic mittitur. Hoc in arcula sicu curvo positum, ad vos perveniens talem forsan figuram retinebit: ideò poterit aquæ ferventi immergi, & ad bacillum intrusum leniter erigi, ut sursum spectet, ita tamen ut gyri ejus deleantur: quâ formâ enim refrigerescit, eandem servabit. Malthâ aliquâ poterit super lapidem firmari, ut erectum stet. Rarum est inventu & vulgaribus faxis innascitur. Vid. Fig. in Tab. IV.

Acarbarium nigrum monoclonon anguinum, cujus basis filex est, Malaicè *Tali-aras* i. e. funis æstûs dicitur, quia in æstuosis locis crescit, & secundum æstûs fluxum nunc huc nunc illuc longissimò sarmentò fluctuat.

[*Ex literis secundis Autoris.*]

Ramus de lithodendro calcario, Malaicè *Carana* dicitur. Id magnis placentis in rupibus marinis nascitur, ex quo vulgaris calx crematur, Clusio olim l. 6. exotic. sub nomine plantæ saxæ Abrotanoidis depictum. Vid. Fig. in Tab. III.

Murex, ferens unguem odor-
ratum majorem.

a: Unguis odor: fol. 79.

fol. 72.

fol. 78.

*Amaranthus saxeus cum suo
annato saxo.*

*Pseudo Corallium
rubrum fistulosum.*

TAB: II.

I. et III.

Octo lapidei digiti, qui sunt pedes Echini cujusdam marini, qualem Aristoteles Echinometram appellat. In iis admirandum, quod in aquam coniecti, quidam erecti fluctuent, quidam inclinati, quidam iique minimi fundum petant, pristinum nempe situm in vivo animali repetentes: curioso, rimanti ipsorum venas interiores, causa patebit. Vid. Fig. ibid.

[*Ex literis primis d. 20. Sept. 1680. datis.*]

OBSERVATIO XXV.

Dn. GEORGII EVERHARDI RUMPHII.

De

Unguibus odoratis ex Murice & Pseudopurpura, Argyrodamante, Androdamante, Schoenantho Ambonico, Pisi Americani specie Ambonica; Herba sentiente Ambonica.

Mitto tres ungues odoratos majores sive Blattas Byzantinas, totidemque minores, qui sunt opercula Muricum & pseudopurpurarum, harum figuras v. in Tab. II. & Tab. V.

Reperiuntur in nostro mari Ambonico. Indi iis unguibus minutim confractis utuntur ad suffimenta. Unguis enim odoratus basis loco est inter omnia eorum thymiamata, sicuti aloë inter pilulas; unde & Thymiamati sacro admiscebatur Exodi 30. v. 34. ubi in Hebræo Schecheleth; in Latinis Onyx vocatur. Vid. Figuras in Tab. V.

Gleba lapidea, cum aliquot frustulis, crystallo similis. Hunc lapidem pro Argyrodamante habeo, donec certius quid didicerim. Est ex multis frustulis compactus, quadrangulis tessellis similibus, pellucidis, argenteo quodam nitore
reli-

relucentibus. Lapilli inde exempti, cum cryſtallo aut ſilice nihil commune habent. Vid. Fig. in Tab. V.

Tria fruſta Androdamantis, quorum unum politum & annulo æreo incluſum fuit. Sunt pyritæ, habent undique quinque angulos, ita ut una ſuperficies alteri videatur immerſa. Nascitur in corde alicujus ſaxi, Androdamanta Plinii eſſe puto. Javani eum expoliunt & annulo æreo incluſum geſtant ad victoriam in lite. Vid. Fig. politi & non politi Androdamantis in Tab. V.

[*Ex literis primis Autoris.*]

Tres illos lapides Pyritas eſſe fateor, nam & fabri noſtri eas appellant pyritas Italicas, eoſque ſclopetis imponunt ad ignem excutiendum. Verùm quod Androdamandas cognominaverim perſuaſerunt mihi Plinii verba, qui libro 37. c. 10. illos quadratos eſſe ait, teſſellis ſimiles, & ex magorum opinione vires illis tribuit, impetus hominum & iracundiam domandi: in quem finem etiamnum Javani illos hodie geſtant politos & annulis incluſos. Idem adſtipulatur Bellonius l. 2. obſer. c. 6. 7. Qui graves & quadrangulos illos pyritas, quos in Tauro oppido viderat, veterum lapidem Arabicum & Androdamantem eſſe judicat. Nihil exindè elicitur præter excrementum quoddam ſulphureum. Indi vocant hos lapides *Maas urong*. i. e. aurum ſpurium ſive aurum aſperſum.

[*Ex literis ſecundis Autoris*]

Schoenanthi noſtratis Ambonici radices ab Arabico nonnihil diſcrepant. Noſtrum ſterile eſt: Arabicum floret. Radices hæ odoratæ ſunt & acres. Erroneè ut puto, à quibusdam eruditis pro calamo aromatico & Coſto habentur, cum ſint junci odorati. Vid. Tab. III.

Abrus Alpini, Vicia vel Piſum Americanum, frutex eſt ſarmentofus, foliis Tamarindi tenerrimis, Soliſequis: ſingularis ſpecies hæc eſt, ab aliis in hoc differens, quòd plures, plerumque

Pseudopurpura, ferens unguem odoratum rotundum mediocrem.

Onyx sive unguis odoratus rotundus medi: nat: magn:

inter: pars concava.

a pars exterior gibba.

TAB. V.

Onyx sive Unguis odoratus rotundus major muricis majoris. natur: magn:

pars exterior gibba tortuosa.

Fucus s. muscus marinus niger, lapillo albo insidens.

Unguis odorat: officinalis minor tenuis. pars int: cava. pars gib.

Umbilicus maris species.

Androsace.

Onychis p: interior gibba. pars ext: planca.

Argyrodamas.

Androdamas.

Lithodendrum calca-
rium sive Carana
Cabe Am=
bonica.
fol. 78.

Pedes lapidei
Echinometrae.

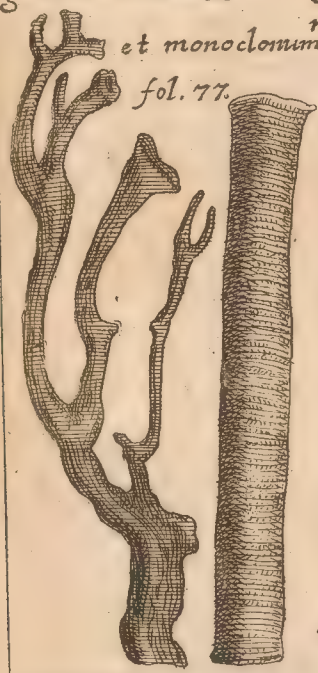

fol.
79.

Schoenanthus
Ambonicus.
fol.
80.

Corallium ni-
grum ramosum
et monoclonum
fol. 77.

Corall: cinereum
ramos: et monoclon:

Corall: album
littoreum sive Hypo-
puris saxea

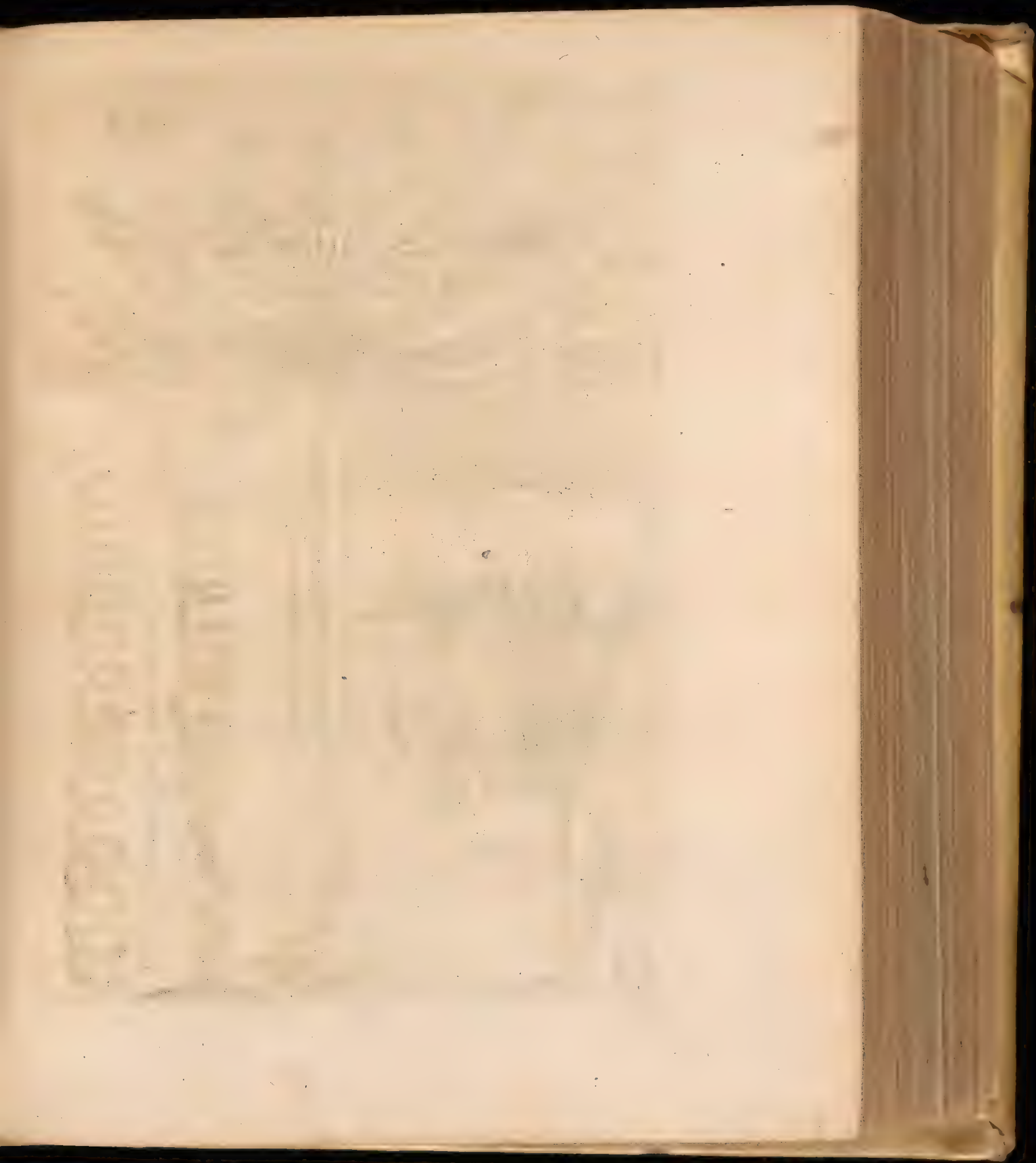

Corall: album
pelagium.
fol.
78.

TAB: III.

TAB: IV.

que septem filiquas uno petiolo adnatas ferat, cum reliquæ species tot filiquis destituantur. In Tab. IV.

Herba sentiens Ambonica descripta est in Anno primo Decuriæ secundæ Ephemeridum nostrarum, Vid. Figur. in Tab. IV.

OBSERVATIO XXVI.

D. JOH. MAURIT. HOFFMANNI.

De

Synovia Venæ sectionem infaustam
subsequente.

Victori nostri oppidi Barbarossæ venam medianam Balneator scalpello vehementiori cum talitro adactō pertuderat, tendine musculi bicipitis subjacente simul læso, quod ipsum sicuti ab imperitis Chirurgis sæpius magno cum ægrorum periculo fieri jamdudum notavit Adrian. Spigelius lib. IV. de humani corporis fabricâ cap. 15. ita eventus in dicto Victore comprobavit; is namque primò derepente brachii stuporem perpeffus est, quem, paulò post redeunte sensatione, dolor insignis & inflammatio exceperunt, post elapsum autem triduum ichor flavescens, sive meliceria aut synovia Paracelsi, ex labiis vulnusculi intumefactis atque ex pallido livescentibus emanare cœpit, cujus fluxione ultra octiduum in notabili copiâ perennante, miser victor in febriculam continuam ac totius corporis atrophiam manifestam cum inappetentiâ & vigiliis continuis incidit, frustrâ intereà à balneatore, quem cum Terentio imprudentem harum rerum ignarumque omnium meritò dixero, unguentis emollientibus pinguibus divexatus. Vocatus igitur tandem ego in consilium, exhibitis priùs ægro medicamentis internis convenientibus, pulverem stypticum ex sanguine draconis, bolo armenâ, mastiche, rad. bistortæ & flor. Rosarum rubrarum concinnatum cum albumine ovi

Dec. II. Annus III.

L

exce-

exceptum Venæ sectæ admovi, quo factò mox Synovia immi-
nui visa est, ast cùm labia vulnuscùli unionem admittere ad-
hucdum renuerent, iis ad propiorem contactum adductis
Emplastrum sequens admovi, quod ubi per 24. horarum spa-
tium affixum permansisset, desiit emanare Synovia, atque
consolidatio ex voto successit. Emplastrum tale erat præscri-
ptum.

R. Empl. de plumbo ʒj.
diapalm. ʒij.

Pulv. bol. armen. ʒiiij.

M. F. Magdal. dr. ad chart. incerat.
ʒgr.

Pflaster zum bewussten Gebrauch.

SCHOLIUM.

Scalpellum, quo sinistrè usus est Balneator, nostratibus com-
muniter dicitur *eine Flitte* / frequentissimè olim in univer-
sâ Germaniâ, & hodie in quibusdam locis, propter vanam se-
curitatis melioris persuasionem, usitatum, idemque depingi-
tur à Botallo in Tr. de modo incidendæ Venæ p. 94. ac verbis
describitur sequentibus pag. 87. Autoris *ἐπιπέριον* simul conti-
nentibus. Scalpellum aciem habet ad imum spectantem &
manubrium, quod inter indicem & pollicem ministræ manus,
dum pulsanda vena estprehenditur, & accommodata acie ob-
liquo modo super locum venæ eminentiorem, dorsum ejus vel
pollice illiditur, vel adverso medio vel indice digito talitro in-
trò pulsatur. Quod instrumenti genus & utendi ratio non ad-
modum approbanda sunt: eò quòd in ejus usu fallacia multa
fit, & periculum non exiguum ferendi nervi, aut tendinis aut
arteriæ, si venis tundendis hæreant; propterea quòd ad un-
guem nulla repentina impulsio moderari possit.

OBSERVATIO XXVII.

D. JOH. MAURIT. HOFFMANNI.

De

Sudore sub axillis miniato.

Nobilissimus Vir Juvenis paucis abhinc annis in nostrâ Palæcome strenuus Themidis Cultor, floridâ facie & succi pleno corpore gavisus, quotiescunque exercitio corporis paulo vehementiori indulserat, sudorem sub axillis profluentem habuit indusium colore, minium exactissimè æmulante, tingentem; Cujus ratio ex particulis sulphureis sive oleosis chylosi sanguinis exaltatis à calore excitatori colliquatis ac cum salinis in latice confusis fortean peti poterit.

Confer. Observ. 34. Anni præcedentis.

OBSERVATIO XXVIII.

D. EHRENFRIIDI HAGENDORNII.

De

Liquoribus per Alembicum coloratis
destillandis.

Curiosa certè est, quam de hoc negotio ante aliquot annos conscripsit *Nobiliss. D. D. Elsholzius*, dissertatio. Materiam enim si spectes, planè singularis est, atque à superioris ævi Scriptoribus in transitu velut notata. Experimenta, quæ partim ex proprio penu, partim ex aliorum scriniis petita congessit, pariter sunt egregia. Habemus, verbo, hîc, in quo unicè possemus acquiescere. Lubet tamen, id quod cum venia *Cl. Autoris* fiet, spero, velut additamenti loco pauca quædam, quæ vel propria suggestit experientia, vel autorum mihi contulit lectio, annectere.

Notandum hîc existimamus, liquores quosdam per se sine additione coloratos alemb. transcendere; alios verò tantùm per additionem alcalium, unde Sulph. illorum magis solvitur, atque alas quasi acquirendo fursum tendere gestit.

An *nova* hæc sit doctrina, novaque inter inventa numerari debeat, hîc non otiosè quæri posset? Antiquis etiam fuisse cognitam, licet minùs curatam, sequentia possent evincere. Ut cum liquoris destillandi odore & sapore simul etiam prodeat *color*, Müllerus *Miracul. Chim. c. 2. p. m. 80. 1. 2.* geminam docet methodum. Prior est, ℞. herb. q. v. contusæ affunde menstrui proprii, vel alterius triplum, pone in cucurbita cum cœco alemb. bulliant in cineribus ad consumptionem mediæ, materiam exime, exprime, expressam inde Cucurbitæ angustî colli cum alemb. habente fundum vitro assurgentem. Clausis juncturis, & impletâ cucurbitâ ad dimidium pone in cinere, vel arena per gradus caloris, donec bulliant. Tunc apparebit materia per halitus adscendere, & rursùs roris modo descendere. Intereâ murmura & strepitus audiuntur, quando scil. datur halitibus per juncturas egressus. Descensus ille & ascensus vaporum durabit, donec in apice assurgentis fundi videris *guttas* decidere *coloratas* &c. Posterior ita habet, ℞. herbam vel florem, q. v. contusum, inde cucurbitæ in MB. positæ cum alemb. rostrato, inter recipientem sit intermedia fistula ventricosa, cujus venter floristius herbæ sit repletus, per quem transiens aqua secum *colorem* floris assumat. *Hactenus ille.*

Sic *aqua mellis*, (quam veteri cuidam MSS. debeo) *aurea* impetrari potest ita: ℞. silicum calcin. ℥ss. mellis opt. ℥vj. indantur cucurbitæ satis amplæ; ita ut in illa tantum vacui relinquatur, quò quintâ solùm parte impleatur. Cucurbita optimè lutò incrustetur, & in arena exiguo inferius igni admotò, eò paulatim vehementiore factò instituaturn destillatio. Prima aqua quæ exit, erit *alba*, auctiore mox igni *flava*, & tandem

dem rubra. Omnes aquæ destillatæ unico vase recipiantur, & ubi pars crassior ad fundum vasis, in quo servantur, descenderit, perspicuaque aqua evaserit, iterum fiat destillatio, eaq; quinque repetatur; ita liquor acquireret *colorem aureum*, amissò rubicundò. *Vid. quoque Elsholz. dest. cur. c. 5. p. m. 22.* de hac aqua differentem.

Fioravanta *Cron der Arzeneen lib. 3. c. 88.* liquoris meminit ex aloes epaticæ & nitri æqualibus partibus quas benè jubet terere, & commiscere ad separationis impossibilitatem. Hinc per Alembic. destillat liquorem, quò cuncta possunt deaurari.

Legitur etiam modus Quint. Essentias vegetabilium *colore*, odore saporeque proprio per destillationem impetrandi in *thes. Chim. Gerhardi 1595.* Tubingæ conscriptis *p. m. 23.* scilicet, herba contusa in cucurbita benè clausa sub fimo equino putrescere permittitur, postea per Alemb. destillatur, iterum in fimo per octo dies & noctes ponitur, ulterius destillatur, & hoc repetitur aliquoties; postmodum aqua per Mariæ Balneum abstrahitur, & Quint. Essentia in fundo remanens per torcular exprimitur, per quinque dies in fimo digeritur, quò factò prodit Essentia *colore*, odore & sapore plantæ perfecta.

Judicium de hisce liquoribus coloratis *D. Weidneri, P. P. Francofurti ad Viadrum olim clarissimi, disput. d. Spagyr. med. præp. 1617.* ibidem habitâ, est; præstantiores quidem esse aliis hasce aquas, sed minimè durabiliores.

Nostra si desideretur hanc in rem experientia, en! observare licuit in *cerefolio*, factâ scilicet ejusdem cum spiritu vini per aliquot dies maceratione, post destillationem liquorem primò *lacteum*, gratissimi odoris saporisque proprii; postea verò factâ ejusdem in *viridiusculum* mutatione.

Affudi aliquando *serpyllo* contuso spiritum vini, & destillavi per cucurbitam humilem, sic spiritus surrexit *viridiusculus*,

gratiq̄ue odoris. Alium ex cucurbita altiori cū destillarem, liquor non ampliùs viridis, sed *albicans* prodiit.

Pariter *flor. centaurii minoris* in putrefactionem aliquandiu positi exhibuerunt *spiritum aurei coloris ad rubedinem aliquam vergentis*, saporis acerrimi, & odoris urinosi ob sal. vol. copiosi præsentiam.

Sed hæc de *vegetabilium liquoribus* sunt hæcenus dicta, quæ ob sulphur. non ita fixum, magisq̄ue solubile, præviâ putrefactione facilius colorata adscendunt; secus ac in mineralibus fieri assolet, quippè quæ opus habent additione salium fuscitativorum, aliisque prætereà indigent adminiculis.

Sic *Tinctura Auro* preciosissima, quam veteri cuidam MSS. debemus, per Alembic. duci potest, si Auro singulariter calcinato affundas spiritum quendam Mercurialem, eundem rursus abstrahas, crocum exsicces, spiritum denuò affundas, hocq̄ue septies repetas, hinc crocum hunc instar butyri factum per cucurbitam cum Alembico peculiariter fabricato destilles; unde *gutta sanguinea Alembici transcendent aurataq̄*, in substantiam pristinam minimè reducendæ.

Consimiliter *crocus Martis ex Vitriolo Martis* paratus beneficii hujus menstrui in *tincturam rubicundissimam* per Alembic. quoque evehendam separari sustinet.

De *Tinctura Antimonii* per Alembic. ducenda *Hartmannus in not. MSS. ad Beguini Tyrocin. Chim. c. 12. B. D. Hagendor- nio* ab amico quodam 1619. Lipsiæ communicatis, profitetur, *Tincturam Antimonii* cum aceto radicato paratam, & cum spiritu vini postmodum extractam, singulari encheiresi posse per Alembic. quoque vehi.

Circa *liquorem Boylei* ex Sulphure, Sale Armon. & calce vivâ, à *Dygbæo experim. med. germ. p. m. 160.* itemq̄ue à *D. D. Elsholzio destill. cur. p. m. 21.* quoque descriptum, nec *Beguino sub nomine Olei Sulph. p. m. 92.* incognitum, sequentia annotavi. Sumsi Sulphur & Sal Armon. aa. ℥v. Calc. viv. ℥vj. pulverata mistaq̄ue destillavi per Alembicum, unde surrexit spiritus urino-

urinofus, flavescens &c. Remanentiæ postea affudi lixivium ex cap. mort. spiritus salis Armoniaci factum, & fortiori igne pellendo prodibat liquor iterum urinofus, primò caruleus, sulphureique odoris, & postquam per aliquot dies stetisset, mutabatur *caruleus in lactiformem* liquorem, qui tamen ex mente Autorum modò allegatorum rubicundus esse debuisset. *Obiter nota*; hic spiritus non multum quoque differre videtur ab illo, quem *Glauberus furn. phil. part. 2. p. m. 145.* ex sulphur. communi, vel Antimonio crudo, cum affusione lixivii salis tartari, & spir. sal. armon. describit, inque affectibus pe-ctoris commendat.

OBSERVATIO XXIX.

D. EHRENFRIIDI HAGENDORNII.

De

Variis colorum phænomenis.

Percolabam superioribus annis *acetum caryophyllorum hortensum* per linteum, huic exsiccato linteo & tincturâ purpurascente adhuc prægnanti casu quodam affudi lixivium ex cineribus centaurii min. factum, unde in momento, colore linteï rubicundo evanescente, mutabatur in viridiusculum. Huic linteo viridi tincturâ imprægnato iterum affudi acetum caryophyllorum & color purpureus redibat pristinus.

Essentiam nitri paraturus olim sequens animadverti phænomenon. Nitro probè contuso & subtilissimè pulverato affudi Spirit. Vini alcolifatum, factâ solutione colaturam filtravi, quam per aliquot hebdomadas super fornace digessi, unde apparuit *liquor caruleus* amabilissimi saporis odorisque, *polychrestum in febribus* non contemnendum.

Si cum decocto calcis vivæ (pro impuritatibus cutaneis amoliendis) misceas Mercur. dulcem, saccharum Saturni, & aquam

aquam rosarum, licet omnia ritè fuerint præparata, videbis sedimentum deponi nigricans.

Liquor lacteus prodibit, si oleum Salis optimum misceas cum floribus Sulphuris, ut fiat quasi pulvicula, eandemque postea per Retortam destilles; in *hydrope* euporiston.

Affunde limaturæ Mart. spirit. Nitri p. ij. Vitriol. p. j. & experieris *liquorem* futurum esse *viridiusculum*, circa vitri latera viscosum, & in circulo folia instar Auri lamellati splendentia passim præsentantem.

Tincturæ bezoarticæ cum flor. papav. errat. paratæ, si spiritum Salis Armoniaci admisceas, illicò liquor confurget niger & atramentosus.

OBSERVATIO XXX.

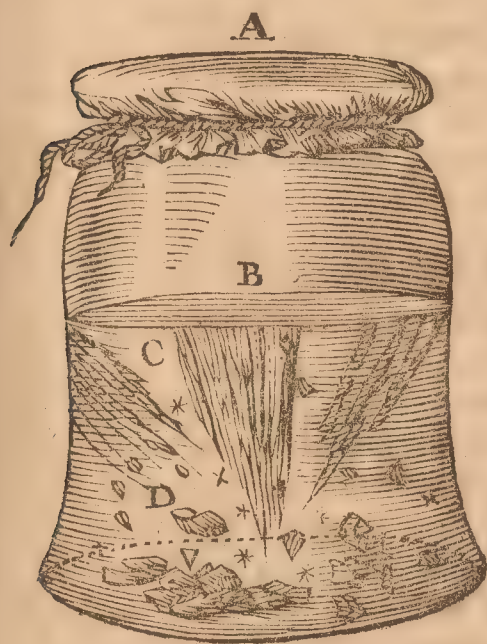
D. EHRENFRIIDI HAGENDORNII.

De

Admirandis Salium figuris.

Non mens est jam dicere de *formis salium naturalium* quippè quæ totâ die variæ mirandæque faciei apparent investigantibus. Videas enim alibi in cellis, pariter & puteis, quod novi, ex interstitiis saxorum luxuriantes protuberare conos; alibi alia observare licet salium phænomena. *Artificialium* si spectes salium figuras, certè & illæ sunt elegantissimæ. Argumento esse posset *Salis absinthii* figurâ crucis Patavii olim sibi monstratum, cujus meminit Excellentissimus D. D. Major, Fautor & Collega noster pl. honorandus in *Ephem. Cur. Germ. Ann. 3. Observ. 240.* Non multum ab hac abludivit, quæ sequitur historia: Seposui post destillationem spiritus salis armoniaci ex sale Sulphuris & armoniaci ut artis est, parati, caput mortuum pro decantatissimo illo sale hypochondriaco inde eliciendo. Cui, ut elegantius evaderet, affudi aquam calidam, facta-

factaque solutione idipsum filtravi, liquorem particulis salinis turgidum in frigido per aliquot dies detinui, hinc in mediis undis apparuerunt figuræ satis mirandæ: Nempe in fundo vitri, quod erat ein *Zuckerglas* / posita cernebantur grana satis multa salina variorum angulorum, ex quibus ascendebant columnæ, seu trabeculæ numero etiam plures ad dimidium vitri partim lineis rectis, partim obliquis, assurgentes, super his operculum instar pavimenti vidisses salinum, omnia tantæ firmitatis, ut concussio licet vitrô, non frangerentur, diu, decantata licet ab iis aquâ, jucundô spectaculô sic perseverantia. Ex quibus columnis per quadriennium & ultra quasdam adhuc integras asservo. Plura ex subdita Fig. habebis.

- A. Vitrum latioris orificii.
 B. Operculum Salinum.
 C. Trabeculæ lineis rectis & obliquis assurgentes.
 D. Grana salina variæ figuræ.

OBSERVATIO XXXI

D. EHRENFRIDI HAGENDORNI.

De

Palingenesia.

ANimus olim erat Spirit. Vini præparare, omnibus quoque ad negotium hocce, ut decet, ritè adornatis, præterquam quòd liquor Vulcano committeretur. Avocatus autem præter spem ab ægrotante quodam iter peregrè faciendi causâ cucurbitam vinò repletam in arena quiescere sivi sine igne subdito. Priusquam verò domum redirem, frigus atrocissimum inopinatò ingruens vinum in destillatorio congelascere fecit. Hinc domum redux factus, & Spirit. vini destillaturus vidi vinum congelatum per totum simul *dispersis ramusculis cum foliis albicantibus vitem præsentantibus*, quod phænomenon & mecum domestici tunc viderunt, per ignem tamen subditum iterùm evanescere.

SCHOLIUM.

SAl juxta Chemicos est volatile & fixum. Utrumque est habitaculum materiæ & formæ tanquam principiorum essentialium in corporis cujusvis compositione & resolutione præsentium. Volatile primum formæ characterem imprimit materiæ, fixum materiam caractere donatam formæ, ulteriùs elaborat & perficit, ultimam materiæ præbendo formam. Doctrina hæc salium clarissima nobis inter omnia regna naturalia redditur in regno vegetabili, utpote nostris sensibus cùm ubique eisdem occurrat in campo proximior, & in quo magis versamur ob alimentorum victus gratia nobis suppeditandorum inde copiam. Hic enim aperte conspicitur, quanta sit per hæc salia spagyricè præparata,

rata, Naturæ, & Chimix ejus simix potentia, quam per experientiam seq. nobis usualem & probatam asseveramus:

Recipe semen Herbæ cujuscunque vis, illud in mortario contunde, in cucurbitam suppositis eidem cineribus impone, per se fermenta, exprime, filtra, cohoba, putrefac tamdiu, donec color appareat Herbæ ipsius; filtra, digere per se in cucurbita, donec omnes feces subsideant, & succus clarissimus colore Herbæ in conspectum prodeat. Phlegma per cucurbitam in Mariæ Balneo positam abstrahere, manet in fundo Herbæ sulphur proprium, quod seorsim serva. Separa phlegma & igneum spiritum, serva quodvis seorsim. Feces omnes residuas calcina igne lentò, sal volatile cum suo phlegmate extrahe, separa iterum phlegma. Residuas feces calcina usque dum colore cinericio appareant, sal fixum cum suo phlegmate extrahe, illud aliquoties filtratum & coagulatum fit candidum & purum. Conjunge spiritum & sulphur, dissolve ea cum spiritu igneo. Si deinde addatur phlegma, vel quodvis sal in aqua solvatur, solvatur quoque sulphur, postea lentè coaguletur, omnia 3. principia hypostatica sive essentialia Chimica Herbæ conjuncta erunt. Hæc impone in commoda cucurbitula, adde peculiarem aq. ex rore marino vel aq. ejus herbæ propriam cum spiritu vini affuso acquisitam, luta sigillo hermetico, super lentum calorem digestionis tene, ascendet Herba cum suo flore penitus, ut cognoscatur qualis sit à natura producta. Non est dubium quin hic processus possit in compendium redigi melioris cognitionis & minoris laboris gratiâ, cui quoque studebo, dum adhuc de resuscitatione in genere & specie vegetabil. animal mineralium meteorologicorum differere mihi & Collegio Curiosorum inferenda mittere alio tempore commodiori constitutum est, ubi tum unâ (ut dicere amant) fideiâ duos parietes dealbabo. Qui verò desiderio capitur Auctores legendi scribentes de resuscitatione Vegetabilium ex sale Chimico, consulat inter alios (auctoritates enim & suffragia pondera-

ri non numerari debent, cum spectent ad ultimum Dialecticorum probandi locum, indeque tantum Opinio intellectui legentis non Scientia conciliatur) sequentes: Rosenbergium in Rhodologia p. m. 395. Spontanum Tract. de pulvere viperino; Libavium in syntagmate. lib. 1. c. 22. Kircherum de Magnete p. m. 628. Schröderum in pharmacop. medico-Chim. 1. 5. p. 1. & seq. Josephum Quercetanum in Trade cap. 39. Robertum Fludd s. de fluctibus in suis scriptis, Kenelmum Digby, Baronem Anglicum in dissertatione dererum vegetatione, Joan. Chrystomum Magneum in Trade edito, cui Tit. Democritus reviviscens s. de Atomis, Papiæ Anno 1646. 4. p. m. 110. 111. ubi ex historia salium resuscitationis, probat Atomos esse universalia omnium rerum naturalium principia, Jacobum Gafarellum in curiositatibus inauditis, Paracelsum lib. de natura rerum 6. cui Titulus; de resuscitatione rerum naturalium, Beguinum tyrocini Chimic. lib. 2. c. 1. Borellum in centuria 4. c. 64. histor. & observ. rarior. medico-physicarum, Billichium in Thessalo redivivo c. 7. Helmontium in scripto libro; dispensatorium modernum Text. 13. &c. [D. Joh. Blumig. Med. Thorunensis.]

Curiosa hæc plantarum resuscitatio apud multos exigua meretur fidem, quin imò præfractè negantem ipsam Quercetano visam experientiam Freitagium castigat Tackius, *mysterio resurr. rerum p. m. 43.* & Sennert. *de consensu & dissensu Chemicorum c. 10. in fine p. m. 263.* inquit: *Si Chimia osores, & in βίβλος αὐθεντίας manum ipsi operibus chemicis admoverent, viderent procul dubio multa, quæ jam non credunt.*

Obstabit quis: Rem dici, non probari, juxta illud:

Dico ego; tu dicis; sed denique dicit & ille;

Dicta quæ post toties nil nisi dicta vides.

Respondet, *Excellentissimus Dominus Georgius Francus, Pro-cancellarius & Professor Heidelbergensis in sua Florâ Francicâ elegantissimo typo Argentorati Anno 1685. editâ, non esse verba nuda, sed historias veras, verbis quidem traditas: Scire se cum*

cum Hippocrate. π. τέχνης f. m. 3. ἀλογον τῶν ἔοντων τὴν ἡγεῖσθαι μὴ εἶναι:
Absurdum esse, quod non sit, esse putare. Sed æquè ἀλογον est,
 quod est, non esse putare. Inferat quis, pauca esse exempla
 & rara: Sed hæc tamen rem non planè denegant, utut plura
 hæcenus fuerint producta. Regeritur: hæc legi, non vi-
 deri!

Quia Tu, aut ego non vidimus, idcirco rem negari non posse,
 scribit, *Ebrsina apud Deusing. in vindiciis factus extra uterum*
geniti, sect. 7. p. m. 150. Dicis: sed ego tentavi, & frustra sem-
 per. En πολυφύλλητον, Duo cum faciunt idem, non est idem.
 Reponis: nil solidi ejusmodi resuscitatae subesse plantæ. Sed
 nec illud sibi postulant semper omnes. Ita Dygbi vocat sem-
 per idem plantæ suæ æmulam. Tackius p. 42. esse umbraticam.
 Gregor. Michel p. 252, seq. esse saltem speciem aut formam ac-
 cidentariam, Higmorus f. 105. spirituales plantas, Otto Ta-
 chenius in Hippocr. Chemic. c. 20. p. m. 158. spiritualem re-
 præsentationem vel regenerationem, & p. 165. umbratilem.
 Adèd saltem quæritant τὸ δωματὸν aliquale; ut è mortuis quasi
 plantis subtiliorem quandam earum resurrectionem futuræ
 nostræ perfectissimæ per DEI Omnipotentiam prodromum re-
 præsentare valeant. Quod in tantâ quoque exemplorum co-
 piâ, Auctorumque non levium testimonio, sine impudentiæ
 maculâ vix negari poterit.

Eat nunc, *pergit idem Nobilissimus Author, meque errare*
dicat. (Errare me, sed cum illis finas.) Isti respondebo cum Pli-
 nio l. V. H. N. c. 3. *quorum non seriamodò, verum etiam lusus ex-*
primere laudabile est. Nim. nondum veritatis puteus adèd
 exhaustus est, quin semper invenies, quo tuam restinguas si-
 tim, Natura gazas suas non simul & semel aperit: nec ulli post
 mille sæcula occludetur occasio aliquid adjiciendi. Senec. *epist.*
64 seq. Scil. juxta eundem, *Natural. question. l. 7. c. 25. Veniet*
tempus, quo ista, quæ nunc latent in lucem dies extrahat, & lon-
gioris ævi diligentia. Dicto igitur simus audientes, quod Sum-
 mus noster Hippocr. l. π. ἀρχαῖς ἰατρικῆς. f. 9. *At verò in Medici-*

nâ jam pridem omnia subsistunt, in eaq; principium & via inventa. Et reliqua deinceps invenientur, si quis probe comparatus fuerit, ut ex inventorum cognitione ad ipsorum investigationem feratur. Hanc non ad umbratilem plantarum emortuarum resurrectionem saltem oculis usurpandam, sed ad veram, solidam, corpoream atque integerrimam: ideò in speculo ejus imaginem hoc discursu contemplandam obtulit supralaudatus, D. Author, apud quem multò plura curiosa, dicto in loco invenire cuivis licebit.

Additamentum.

Et levis est cespes, qui probat esse DEUM,

Testante Poëtâ; nec minùs homo, qui ad imaginem creatus est divinam, qui quoque plantam æmularur, sui ortùratione & interitùs. Ex quâvis siquidem herba norunt pharmacopœi elicere plurima artis suæ specimina; sufficientem cujuslibet, licet notissimæ earundem quantitatem, sive sit Rorismarini, Majoranæ, vel alius cujusdam seligunt, conscindunt, contundunt, leni calore digerunt, in balneo blando calore ab eâ cum spiritu aquam separant; reiterando cum recenti massâ contusâ, cui superaffundunt extractum liquorem, reddere illam destillatam conantur magis virtuosam. Remanentiam Retortæ committunt, oleum vi flammæ vehementioris inde elicaturi; relictum sic caput mortuum à cineribus fatuis cum suâ aquâ à sale inibi contento liberant & impetrant.

Ex quinque quis constare quamlibet plantam crediderit elementis, qui aquam ex dictâ plantâ destillatione extractam cum spiritu, oleum & salem cum futilem terrâ sive cinere seorsim considerare cœperit. Mundatæ si reddideris terræ dephegmatum spiritum suum, cum oleo suâ impuritate immuni, secundùm eam, quæ convenit, artem, *Quinta* inde herbæ illius emergit *Essentia*, ab omnibus secreta feculentiis, odoris hybleam reddens suavitatem, saporemque penetrantissimum, & virtutem explicans immensam, cujus pauca prævalent

lebunt guttulæ plusquam aliquot virescentis herbæ manipuli. Hæc *Essentia* quasi inviolabilis, ritè si fuerit custodita, perpetuò in formâ durabit liquoris, non nisi vel naribus, vel linguâ perceptibilis.

Phyfica hæc herbæ cujusdam præparatio intereuntis tandem, rursusque ingenti cum gloriâ resurgentis corporis humani egregia videtur esse idea; terrenam illius glebam elementarem in cineres prorsus versam, tandemque ab omnibus sordibus mirè depuratam, plusquam cristallino splendenti nitore animæ, suoque spiritui vitali corusco redditam, indicibili fulgore radiantem considerando. Clarificatum hoc corpus, & ab omni deinceps corruptione liberum quasi *Quinta* quædam *Essentia* tunc omnem fugiet intuitum, nec amplius intrabit in sensus, oculis sese auribusque penitus subducens, vix mente concipi potest; limites quippe naturæ supergressâ, cœlestibus deinde fruitur gaudiis.

[*Helianthus.*]

OBSERVATIO XXXII,

D. EHRENFRIIDI HAGENDORNII.

De

Oleo conulorum Pini destillato.

Quibus in Medicina virtutibus se commendet *Pinus* arbor scorbutica Belgis jam olim dicta, puto esse notissimum. Nec prolixiori opus erit catalogo recensere, quæ inde parari assolent pharmaca. Præstitit id ante annos non ita multos notissimus ille *Crügnerus* im *Chomischen Tannenbaum*. Ita ex eodem aliisque obuius quoque erit modus destillandi oleum, quod optimæ censeatur notæ, si colore aureo alembicum transcendat, si odore gratioso nares feriat, si sapore oleoso-acri linguam afficiat.

ciat. Licet & illud, colore viridiusculo quod se spectandum præbet, non minorum, sit virium.

Quantas in *arthritide vaga* inter exhibitionem quoque internorum exferat vires, non semel summâ cum admiratione observavi. Miscui idipsum quandoque cum spiritu lumbricorum terrest. & formicarum, mandavique, ut jam dolore sæviante (ubi anti-arthritica externè citius & certius operantur) id crebrius illinerent, cessante verò dolore ab eodem quoque cessarent. In *stupore, paralyse, &c.* misceo cum vino adusto, membrisque affectis calidè frequenterque affricare jubeo, magno sanè cum emolumento. In *dolore ischiatico*, itemque *nephritico* externè utramque fecit paginam. In *ascite cum quartana* præmissis universalibus internè ad guttulas aliquot quotidie ex cerevisia calida exhibitum juvenem pro desperato habitum restituit. Sic in *dolore colico* præmissis clystere cum aliis remissum multum tulit levaminis. Hinc persuasus omninò sum, & in aliis affectibus, ubi salia vol. oleosa locum habent, non sine egregii spe successus idem posse propinari. Tantâ enim ut *hæc obiter addam*, si rectè fuerit præparatum, pollet acredine, ut cuticulæ præprimis colli illitum molestissimum inferat prurimum, quod cuidam ante triennium ex improvise accidit, juranti se geminum inde prurimum sensisse illi, qualis vel ex alumine plumoso, vel arillis cynosbati, joci causâ collo interdum adspergi solitis, subnasci solet.

OBSERVATIO XXXIII.

D. EHRENFRIIDI HAGENDORNII.

De

Singulari odontalgico ex Magmate Olei Pini.

Inter sexcenta illa, quæ odontalgia dicuntur esse sopienda, experimenta, & sequens apponi gestit, Assumito vilissimum

lissimum illud caput mortuum, neglectioni aliàs destinatum, post olei pini distillationem restitans, nigricans, & austeriusculum. Hoc per chartam bibulam, vel linteum subtile colabis, colaturam in arena leniter evaporabis, atque ad consistentiam extracti inspissabis. Exinde sive pilulas, sive trochiscos, prout lubido est, poteris efformare, easque sive solummodò, sive cum pauca farina mistas denti imponere doloroso. Finitò vel quantillò temporis multum lymphæ viscosæ per os rejicies, quasi salivationem administrasses, dolorque sensim sensimque remissior tibi erit. Dissolutâ primâ pilulâ, vel trochiscò, applica alteram tertiamque, & levamentum inde experieris non leve. Loco *superpondii* addo; si quando magma modò dictum, purè colatum cum f. q. aquæ fontanæ miscueris, idque gargarismi loco *in faucium inflammationibus* tepidè usurpaveris, majori debebis ipsi encomia, ac commendatissimo aliàs hoc in affectu nitro.

OBSERVATIO XXXIV.

D. EHRENFRIIDI HAGENDORNII.

De

Araneis.

INclusi ante aliquot annos scatulæ curiositatis ergò araneas duas, albicante in tergo cruce signatas (vulgò *Creutz Spinnen*) experientiam facturus, an lapillum istum à multis quidem quæsitum, à paucis tamen, quantum mihi constat, repertum, possem acquirere; an verò peculiarem quandam inde nancisci observationem? Prius fortuna quærenti hac vice denegavit; posterius tamen facilè communicavit. Scilicet, dùm inclusas forte fortuna inspicerem apertâ scatulâ, en! unam ex illis totam vidi consumptam, præter pedes macie exsiccatos hinc inde in scatula jacentes: alteram verò adhuc vitalem, moleque ultra modum tumefactam

Dec. II. Annus III.

N

observ.

observavi. Quam posteriorem iterum scatulae mandavi, eventum & hujus imposterum expectaturus. Post aliquot menses, quae antea insigniter, atque ad rupturam ferme tumefacta erat, nunc macie penitus consumtam, nunc emortuam, tota compage adhuc sibi constante, sceleton imò praesentantem, vidisses. Quibus à me ita visis, miratus sum, quid causae subesset, cur una, vivente adhuc altera, tota fuerit consumta; itemque cur altera prius tumefacta post obitum alterius & ipsa tabe morteque fuerit confecta? In mentem autem mox venit, me aliquando legisse, vipersas, araneas &c. licet vitro arctissimè fuerint inclusae, aëris suctu tamen vitam trahere. Verum cum scatulae undique aëre repletae eadem fuerint commissae, in hoc rei causam invenire non potui. Igitur opinari placuit, solum aëris suctum ad ipsarum vitam & nutritionem non suffecisse; sed unam ex illis sui nutritionem vitamque affectando alterius succum attraxisse, crebro ejusmodi suctu se ita sustentasse, molemque sic ampliorem inde contraxisse; alteram postea pabulo nutritionis destitutam periisse. Cur autem altera, priori emortuam consumtaque, per aliquod tempus supervixerit, macieque tamen & ipsa postmodum perierit, in causa erit, quia pro ulteriori sui sustentatione aliunde ulterius pabulum acquirere nequivit; sed succo nutritio proprio evanescente, sensim tabe consumta emori necesse habuit.

OBSERVATIO XXXV.

D. EHRENFRIIDI HAGENDORNII.

De

Esu Cancrorum noxio.

Sunt, qui non levi tenentur fastidio eorum quoque, quae alioquin aliis in optima cedunt fercula, sive id fiat ex quadam idiosyncrasia; sive ex nausæa ob frequentiam, & multitudinem quorundam ciborum enata.

Novi

Novi ego virum quendam quadragenario majorem, qui superioribus temporibus esum cancrorum tanto haberet in pretio, tantisque in deliciis; ut sepositis aliis ferculis, licet lautioribus, iisdem vel solis delectaretur. Aliquot jam sunt anni quòd post comestionem cancrorum ex improvìso sensit nauseam primò, sequente mox inflatione pectoris, colli capitisque, cum anxietate quadam conjuncta, efflorescentibus unà maculis rubicundis serosisque per pectus & caput, quæ verò symptomata tandem sudore sive spontaneo, sive arte factò, sensim cessarunt. Ab eo tempore, quamvis ne nauseam quidem inde visus sit habere, tamen comedens saltim unum vel alterum cancrum, mox in pristina relabatur symptomata, quæ per annos præcedentes aliquoties ipsum mirè exercuerunt, ut hinc cancrorum esui penitus valedicere coactus fuerit.

OBSERVATIO XXXVI.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

De

Piscatura Margaritarum apud Insulam Manaar, non procul à Ceylon sitam.

Insula hæc Manaar, appendix nobilissimæ Ceyloniæ, celebritatem obtinuit ob largum Margaritarum proventum ibi occurrentem, quam ob causam Prorex Lusitanus, Constantinus Breganca, postquam A. 1560. Jafnapatnam nomine Regis Portugalliæ occupasset, in dicta Insula egregium fortalicium extruxit, utque incolæ in Punicale, sive, uti nostris audit, Pondekajo, illuc se conferrent, jussit, quòd ita Nationes diversas pro exercenda piscatura præstò haberet. Quo verò tempore, & qua ratione margaritarum ibi proventus innotuerit, ignoratur, nec in Lusitanorum Manuscriptis de eo quidquam notatum reperitur; neque etiam in-

colis loci aliquid constat, nisi quòd dudum ante Lusitanorum adventum piscatura ista, non sine magno emolumento nota fuerit. De ortu margaritarum diversæ sunt opiniones. Plinius generari eas arbitratur ex rore matutino, qui instar feminis foecundi ab Ostreis illis hiantibus hauriatur, diversâ ejus puritate margaritas etiam puriores impurioresvè efficiente; quæ opinio verisimilis foret, si generatio ista in litore maris, vel locis, ubi fluctuum marinorum fluxus & refluxus, tantùm fieret, sed cùm experientia testetur, optimas margaritas ex profunditate decem duodecemvè orgyrum depromi, vix comprehendi potest, quomodo rorem ibi concipiant; nisi cum Rabbi Benjamin in suo Itinerario, de Captiva in Sinu Persico sita, dicatur, ostreas illas certo anni tempore emergere, & aquâ pluviali imprægnatas denuo ad fundum se demittere, cui tamen incolæ istius loci unanimiter contradicunt, nihil tale, licet continuò in mari versentur, unquam observâsse se testantes. Hoc equidem certum est, guttas roridas vel pluviales interdum margaritarum instar in plano maris natate, usque dum cum salsa marina aqua permisceantur, sed has ad generationem perlarum quidquam tribuere, aut ad fundum descendere, atque ita coagulari, contra naturam est & incredibile. Ab incolis verò, quod veritati magis est consentaneum, refertur, pluvioso tempore cum aquis ibi è terra in mare profusis multum limosi musci effundi, quod instar retis in superficie maris extensum suscipiat rorem, & Solis influxu plurimis ostreis foecundetur, quæ sensim majores & ponderosiores redditæ, hoc pondere suo totum illud rete in fundum præcipitent, ubi quinque vel sex annorum spatio margaritas largiantur. Conferre autem aliquid generationi perlarum aquosas istas inundationes, inter antiquos Arabs *Alkarinnius* aliique testantur. Imò certum est, ostreas, purissimi hujus foetus marini matres, ut plurimum in fundo arenoso, fibrillis quibusdam viridibus & viscido musco invicem colligari, atque separatas ab eo citò emori, non levi docu-

documento, muscum illum nutritioni & propagationi earum haud parum contribuere. Quod licet ita se habeat, dici tamen propterea nequit, rorem cum rete demissum ad generationem istarum aliquid conferre; Unde arbitror, adsentiendum esse illis, qui margaritarum ortum cum aliorum calculorum in homine vel brutis generatione coincidere statuunt, qui variis in locis ex terrestri, limosa & salsa materia orti tandem coagulantur; margaritis quippe in magnitudine sensim crescentibus, non secus ac lapis bezoar ex crustis paulatim coagulatur. Interdum ipsis suis conchis adcrescunt tantâ mole, ut claudihæ amplius nequeant, sicque emoriantur; qualem in Promontorio Bonæ Spei inveni, margaritâ in pondere unciam unam æquante, sed cum eam separassem, instar dentis erosi, excavatâ deprehensâ. Variis casibus sunt obnoxia, ut ita quandoque per plurimos annos piscaturam intermittere necesse sit; quod fit aut morbo eas invadente, quo ante plenarium augmentum emoriuntur, aut algâ copiosiore similibusvè, quibus certæ conchæ, iis nocivæ, adnascuntur, easdem obtegente, aut graviori tempestate arenam super eas cumulante ac suffocante, quale quid Anno 1678, factum est; prout vicissim bonum signum putatur, si quædam species acutorum cornuum, in magna copia litora Manaarensia occupantium, iisdem supercrescat, quæ ostreis firmiter adnata erinacei figuram repræsentant, unde prædictæ conchæ nocere iis amplius nequeunt. Modus easdem ex fundo depromendi satis notus est; quare tangam saltem, quomodo jam acquisitæ ulterius tractentur; quæ nempe in terram defodiuntur, ut ibi putrescant, non sine ingenti fœtore; quo tempore magna & molesta admodum muscarum copia ipsis adest; tum aquæ injectæ lavantur & siccantur, inque pelvim foraminibus diversæ magnitudinis pertusam coniectæ, parvæ à majoribus segregantur. Non tantum mole, & claritate, sed atque figurâ & colore differunt; præter albas enim, flavæ quoque, nigræ, lividæ, virides & rubræ inveniuntur, quæ ut plurimum Mauris

& Ethnicis, à quibus magis æstimantur, relinquuntur. Piscatura hæc potissimum 21. dierum spatio ab aliquot centum hominibus peragitur, qui, finito labore, dispersi ad sua domicilia revertuntur.

SCHOLIUM.

Non abs re fore arbitror, si modo huic in India Orientali circa Margaritarum piscaturam usitato quædam ex *Gualt. Schulzii Harlemensis Itinerar. lib. 2. c. 8.* subjunxero: Indos nempe, postquam tempus piscationis hujus ipsis innouit, undique ad destinatum locum cum uxoribus & liberis, naviculisque in maxima copia convenire, ita ut tota illa regio hominibus & tentoriis tegatur; hos itaque, spongiâ oleo imbutâ & brachio alligatâ instructos, quam nempe respiraturi sub aqua ori naribusque admoveant, dato signo, mari se committere, & arreptâ sportâ, cui lapis triginta librarum pondere adnexus, in fune se demergere in profundum mare, ferroque commodo ostreas in fundo tenaciter hærentes auferre, quibus ubi sportam impleverint, dato per funem signo, mox ex mari extrahi: Ostreas dein arenæ imponi, usque dum Sole irradiatæ putrescere incipiant, seque pandant: Pluribus hominibus piscaturam hanc esse exitialem, quosdam canibus marinis, qui Hayarum nomine noti sunt, deglutientibus, aliis in aqua suffocatis, aut etiam putrescentium ostrearum à foetore mortem subeuntibus. Diutissimum tempus, quo piscatores hi sub aqua durare possunt, esse circiter horæ quadrantem, ex *Actis Erudit. Anglic. Num. 43. Obs. 2.* constat. Quamvis autem nobiles hi Indiæ orientalis foetus sint præstantissimi, Persicæ tamen margaritæ, quæ apud Insulam Baharam, & opposita ei ora maritima Arabiæ felicis obtinentur, omnibus præferuntur. Ipsas ostreas earum matres esse duras & esui ingratas, *Phil. Baldeus, in descript. Malabar. & Coromand, c. 22.* nec non laudata *Acta Anglica Num. 23. Obs. 8.* referunt. Quod etiam de Silesiacarum concha-

rum

rum margaritigenarum carne, quam nempe habeant mucilaginosam, lubricam, mollem, odoremque ferinum & ingratum, *Casp. Schvvenckfeld in theriotroph. Siles.* notat; quamvis de Mytulis Balthici maris referat *Steph. à Schönefelde in ichthyolog.* saporis non esse ingrati, ut crudas etiam aliqui devorent. Non equidem nescio, ratione loci & naturæ ipsorum testaceorum animalium, haud exiguam hinc dari differentiam; iudicium tamen hoc à palati diversitate, & degustantium imaginatione non parum dependere quandoque posse, unà vix negandum erit; cum alioquin omnia hæc testacea carnem, ut cum *Seneca*, de ostreis *epist. 95.* sic iudicante, loquar, *inertissimam* contineant, quæ revera, si conditura desit, tam gratum edulium, quale luxuriosa gula esse arbitrat, viscosâ suâ & durâ substantiâ haudquaquam suppeditant. Cæterum in Sinica provincia Quantung piscem quatuor oculis & sex pedibus instructum dari scribit *Joh. Neuhofius cap. 16. descript. regni Sinic.* ex quibus itidem margaritæ habeantur, quas tamen rectius unà cum ipsis ostreis fuisse deglutitas arbitrat; quem etiam piscem in Insula Ainan margaritas evomere, in *Historia secunda Legationis Batavorum in Sinam* memoratur. Alia tamen non minus testaceorum genera quòd nobile hæc corpuscula suppeditent, certum est; quod de Balthici maris, & Silesiacis mytulis modò dictum fuit. De Norvegicis & Scanicis *Ol. Wormius lib. 1. cap. 19.* testatur, præter ostreas in mytulis etiam ibidem reperiri. De Vinariensibus *nostrer Exc. Helianthus agit Dec. 1. Ephem. nostrar. Ann. 2. obs. 228.* De Augustanis *Georg. Hier. Welschius d. 1. Ann. 3. obs. 36.* De Lunæburgensibus *Ristius in Colloq. menstr. M. Junio.* De Bohemicis *Anshelmus Bœtius de lapid. & gemm. lib. 2. cap. 37.* De Bavaricis *D. Casp. Bierlingius Advers. med. cur. cap. 100.* & imprimis in singulari libello *Malachias Geigerus*; De Voigtlandicis *Guern. Rolfincius diss. de margarit.* De Anglicis *Guil. Cambdeus in hist. Britann.* ac de Lapponicis *Joh. Schefferus tr. de Lappon. cap. 33.*

Quæ

Quæ diversarum regionum margaritæ licet ut plurimum orientalibus cedere cogantur, interdum tamen candore, nitore & rotunditate palmam iis dubiam reddere valent. De generatione earum nondum inter Eruditos res omninò decisa est; naturale verò quid haud esse, sive id partem aliquam animalis testacei, sive excrementum juxta consuetum naturæ ordinem generatum dicere velimus, ex hoc satis constare puto, quòd non omnibus sive ostreis sive mytulis, licet ejusdem generis & in eodem aquæ tractu degentibus, insint; unde præternaturale quid in eis existere, atque ex abundantia aut stagnatione in aliqua corporis parte humoris nutritii, tum ipsius animalis sustentationi tum testæ generationi & augmento aliàs dicati, hîc verò in ipso animalis corpusculo (non secus ac, quod alii jam dudum notarunt, lapis bezoar concresecere solet; prout etiam in eis, ad modum dicti lapidis, pro lamellarum, ex quibus successivè concresecunt, fundamento aliud aliquod corpus inservire, notatum est; quale nigrum & grano piperis simile deprehendit Nicol. Steno, ceu in *prodromo dissertationis de Solido intra solidum* testatur; & eodem quoque Passavicarum una itidem nigricans irregulare corpus, in alia verò arenulam inveni,) coagulati provenire verisimile est. Neque id quidquam nobilitati & summæ, quæ eis tribuitur, utilitati, quod nonnullis visum fuit, derogare valet, cum Zibethum, Moschum excrementa esse, equinum, bezoardicum & Malacensem porcinum lapidem &c. præter naturæ intentionem generari, & tamen omnia hæc magnis pollere virtutibus, sit certissimum. Quamvis non immeritò dubitetur, utrùm de prædicata illa cor confortandi virtus perlis adscribi singulariter mereatur, & non potius illâ tantum ratione conveniant, quâ alia ejusmodi corpora, ex gelatinoso succo confata, qualem & cornu cervinum suppeditat; unde etiam à plurimis hucusque ipsam concham margaritiferaam haud inferioribus pollere virtutibus, non sine ratione fuit creditum.

[Luc. Schröck, L. F.]

Videantur cap. 20. 21. lib. 2. Joh. Bapt. Tavernieri, itinerarii Indici.

Non

Non prætereunda hîc sunt, quæ olim Joh. Aurel. Augurel-
lus de ortu & captura Margaritarum, in suo de Chrysopeia
libro tertio vers. 209. ex mente veterum eleganter scripsit:

*Quod si quando sequens rerum pulcherrima, quoddam
Egregium meditari opus & componere velles;
Pulchrum æquè haud quisquam, nec tam mirabile possis
Deligere, humanam quod tunc imitère per artem:
Hos adeò circum ludit natura creandas.*

*Seu cum se summo pandunt in marmore conchæ,
Ut genitalis eas anni stimulaverit hora,*

*Implenturq; levi conceptu roris hiantes,
Et gravidæ certo mox edunt tempore foetus,
Ætheriusq; illis fit condens unio partus:*

*Sive animadvertas, cur non se roscidus unam
Inducat in speciem simili conceptus ab ortu.*

*Namq; ubi ros purus cupidus influxerit illis,
Conspicitur toto diffusus corpore candor:*

*Turbidus at foetum prorsus sordescere cogit:
Quem rursus videas cælo pallere minante.*

*Quippe illo constant, cæliq; his major inest vis,
Quam maris: hinc variant, & pro lurore vicissim*

*Nubilus est illis color, aut pro luce serenus,
Dum fovet alba senis Tithoni Aurora cubile.*

*Hinc etenim pasci tunc illas cernimus, & cum
Se tempestivè saturent grandescere foetus.*

*Comprimitur verò, si fulgurat ipsa repente
Concha pavens, restatq; minor jejuna timendo.*

*Verùm, si intonuit, pariter compressa pavensq;
Inflatam vento speciem & sine corpore gignit:*

*Atque hi concharum verè perhibentur abortus.
Nam cute multiplici sani constare feruntur*

*Et penitus solido compleri corpore partus
Atque ita, quo callum reputes id corporis esse*

Quod sale permulto soleant purgare periti.

Dec. II. Annus III.

O

Id

Id mirum est, cœlo tantùm gaudere sereno:
 Sole rubere illas, candorem & perdere: & ipsum
 Custodire, idèd mersas pelago altius atque
 Se radii valeant usquam contingere Phœbi.
 Flavescunt tamen, & rugas traxere senectæ:
 Nec constat vigor ille nisi durante juventâ,
 Quem petimus: sic his etiam longa officit ætas.
 Hæret & interdum duris vetus unio conchis.
 Quem neque ab his valeas nisi forti avellere limâ:
 Quanquam omnis pariter proprio sit in æquore mollis.
 Exemptus verò dure scat protinus idem.
 At si fortè manum capientis prævidet ipsa
 Concha, statim oppressa operit sese suasq;
 Intus opes, se gnara peti violenter ob illas:
 Atque ita præveniens acie proscindit acutâ
 Sæpè manum, & pœnas decepto sumit ab hoste.
 Denique, quod solers summi prudentia vatis
 Esse apibus circa regem miratur, id ipsum
 Observare ferunt conchas: ut grandior ævo
 Imperet, atque alias pastum præcallida ducat.
 Quæ si fortè capi, namq; hæc urinantibus una
 Cura est, contingat, palantes protinus omnes
 Includi reliquas facile est tùm retibus: atque
 Incolumi quo major est fiducia rege;
 Hoc illis capto subit inconstantia major,
 Usque adèd in cunctis ductorem amittere magnum est!
 Præcipua his verò dos est æquissimus orbis
 Candor item æthereus, tunc limpidus undique levor
 Et magno pariter justum sub corpore pondus &c.

ADDITIO.

De insigni Margaritarum virtute Cordiali ab antiquis
 æstimata plurimùm subdubitare licebit. Effectus illos do-
 cuisse videtur, si in lipothymia à dolore stomachico suborta
 præ-

præparatas margaritas ægrotantibus exhibuere, & illicò dolores remifere ac fanati sunt. Affectum verò esse ventriculæ, & ad animi deliquium usque pati posse experientia testatur, superiore præcipuè illius dolente orificio, quod Veteres Græci, teste Galenò *καρδίαν* nuncupare ob exquisitum, quo pollet, sensum, fuere soliti: unde Cardialgia & Cardiognos hæc passio dicta fuit. Etenim ob vicinos, quibus dotatum est superius orificium, nervos nil adversi tolerare potest, ab acrioribus præcipuè humoribus, tentatum. Hinc Veteres si pulvere quodam, sic dicto præcipitante, vel Margaritarum, aut Coralliorum, ocul. Cancri, Matris perlarum, Corall. præparatorum, & cum qualicumque destill. aquâ exhibitorum acorem illum retudere, subito opem patienti tulere & sanum effecere. Cor ipsum in sinistro latitare latere antiquitùs censuere, propter pulsationis & motùs frequentiam, ab arteriis ejus regionis ortam, cum dextram venæ, sine qualicumque motu inhabitent: sublato proinde per exiguum pulvisculum immani tali illicò dolore, latas cordi suppetias credidere, & vim talem cordialem perlis inesse pronunciarunt, quam tamen, citra solutionem philosophicam, exiguam in se virtutem continere magistra rerum experientia docet. [*Helianthus.*]

OBSERVATIO XXXVII.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM,

De

Angsava.

ARbor hæc est Javæ, quin ipsius Bataviæ urbis incola, succum sanguinis draconis instar elegantem pellucidum destillat. Est procerae magnitudinis, ligni durioris, foliorum oblongiorum, florum parvorum flavi coloris, amariusculi saporis. Conserva ex iis præparata stomacho apprimè favet; Cortex rubicundus per decoctionem extra-

Etum largitur adstringens, in Dysenteria valdè proficuum. Utrum hæc vera sit sanguinis, sic dictæ, draconis arbor, in medio relinquo.

SCHOLIUM.

ARbor hæc diversa omninò est ab illa Canariensi, quam *Clusius lib. 1. Rarior. plant. cap. 1.* describit, proceram nempe, Pinum procul intuentibus referentem, in ramis æqualiter nascentibus & nudis folia cubitalia, unciam lata & sensim in mucronem desinentia habentem, ipso trunco crasso & firmo difficulter ferrum admittente; nec etiam convenit cum illa, in *Nard. Ant. Recchi lib. 3. rer. med. novæ Hispan. cap. 22.* exposita, folia ferente Verbasci, ampla & angulosa; non minùs incertum, an cum *Nicol. Monardi* arbore Peruviana, in *historia de simpl. med. cap. 37.* adductâ, coincidat. Cùm tamen omnes succum sanguineum vel rubentem, nomine sanguinis Draconis ab ipsis Autoribus venditatum, largiantur. Dolendum, aliquot nobis adhuc superesse simplicia, quorum frequens licet Medicis usus esse soleat, ortus tamen genuinus ac certus adhuc ignoratur; quamvis non incerta nos spes alat, tot Physicorum, qui remotas illas regiones frequentant, curiosâ industriâ magis magisque in posterum Naturæ thesauros nobis patefactum iri.

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO XXXVIII.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

De

Arteriis in bove ossis.

PRæterito anno bovem mactari curavi, cujus Arteriæ in pulmonibus, earumque rami penitus fuere ossæ; intrinsecus à coagulato sanguine tanquam musco nigro repletæ.

SCHO.

SCHOLIUM.

Arterias osseam sæpius naturam induere, ut illa notiora Cervorum annosiorum, Equorum, & cervinis quæ sæpè substitui solent, Boum ossicula, quæ arteriarum in cordis basi concursum esse constat, taceamus, in homine etiam non semel observatum fuit. Arteriæ magnæ truncum propè cor tam durum osseumque aliquando inventum à se fuisse, ut etiam mallei ictum eluderet, *Nobil. D. Antonium de Marchettis, Anatomicum Patavinum*, publicè retulisse meminimus; sic quoque truncum aortæ descendentem osseum *Exc. noster Phil. Jac. Sachsus lib. 2. Gammarol. sect. 2. cap. 7. & Joh. Scultetus pag. 83. tr. de trichiasis admir.* descripserunt. Plurima ossis rudimenta in aorta sigmoideisque cordis valvulis delineat *Cl. Thom. Bartholinus cent. 2. epist. med. 97.* eandem arteriam adnatis internè ossibus asperam vidit *noster Pythagoras*, ut habet in *mutuis cum Paone Exerc. anatom. num. 38.* qui etiam in *Methodo histor. anatom. med. cap. 6.* valvulas mitrales osseas memorat. In arteriæ venosæ principio ossicula invenit *Joh. Veslingius* apud *Joh. Rhodium cent. 3. obs. 63.* Valvulas semilunares osseas *Decas. I. Ephem. nostr. Ann. 3. obs. 282.* Arteriam magnam ad palmi ferè longitudinem osseam, ossicula etiam in eadem & cœliacis, nec non venâ arteriosa *Decas II. Ann. I. obs. 90.* Os in corde, præter *Fel. Platerum*, laudatus *Bartholinus cent. 2. hist. anat. 45.* Os cruciforme in liene *Petrus Borellus cent. 1. hist. 4.* exhibet. Arteriam carotidem & vertebralem dextram osseam ac imperviam factam *Thom. Willis part. 2. cap. 8. de anim. brut. cap. 7. de cerebr. anat.* profert; utramque internam carotidem laminâ ossèâ & tenerâ incrustatam demonstrat *celeb. D. Joh. Jac. Wepferus obs. anat. de apoplex.* ut alios plures taceam. Quemadmodum verò os de corde cervi, quod de eo *Joh. Renodans lib. 3. de mater. med. cap. 19.* notat, in juniore

niore cervo tantum cartilagineum est, in annoso tandem in osseum corpus demum degenerans, sic & in homine idem contingere, dicendum; ita ut membranofum illud & densum arteriarum corpus primò in cartilagineum quid, quale *Cl. Carol. Offredus* recenset apud *Rhodium l. c.* & *Thom. Bartholinus cent. 1. hist. anat. 50.* dein paulatim in osseum abeat; quod eò facilius contingere potest, cum & in ipso foetu simile quid accidat, & rudimenta ossium primò instar membranarum se habeant, successivè dein in cartilagineas, ac tandem in ossa immutandum, ceu id præclare in *osteogen. fæt. Theod. Kerckringius* edocuit. Hinc cum in senibus præcipue ossea illa substantia reperiatur, à nutritii humoris gelatinosi majore, quàm aliàs requiritur, siccitate ac coagulatione, sive humidi nativi imminutione cum tempore succedente, eandem provenire, est credibile.

[*L. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO XXXIX.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

De

Marcasita Veneris instar arboris enata.

CUm Promontorium Bonæ Spei transirem, elegantem inveni Marcasitam, extus rubram & flavam, intus verò pulchrè viridescenscibus cæruleisque floribus confitam, ortam in loco limoso, pingui & humido, ulnæ unius cum dimidia longitudinem æquantem. Vide Figuram XIII. p. 139.

SCHOLIUM.

Metallorum nobiliorum instar vegetabilium extra terræ gremium erumpentium vel germinantium exempla plura prostant; qualia imprimis *Annus l. Dec. I. Ephem. nostr. observ.*

observ. 131. & Ann. II. observ. 28. atque *113.* exhibent; mihi itidem minera est Lunæ Hungarica, fila argentea ostendens, quarum unum ex silice enatum iterum in filicem inseritur. Id quod licet in tam solidis ac duris corporibus mirum videatur, si tamen metalla & mineralia intra terræ viscera delitescunt, quandoque mollia comparere consideretur, res poterit aliquantulum esse expeditior: sic Aurum butyri instar molliusculum recensetur in *cit. observ. 113.* quod etiam de minera Ferri refert *Petr. Giurius in Arcano acidular. c. 3.* Unde fortè contingit, ut ejusmodi succus metallicus in minera silicea mollis adhuc, ex eadem tanquam ex tubulo sensim à novo succedente succo protrudatur, extra uterum verò hunc suum ita delatus indurescat, & figuram illam fili æmulam repræsentet.

[*Luc. Schröck L. F.*]

OBSERVATIO XL.

Dn. ROSINI LENTILII.

De

Muto à Tertiana factò periodicè lo-
quente.

[*Cujus etiam mentio facta in Ephem. Ann. 9. & 10. superioris Decuriæ, Obs. 183. f. 425.*]

Non amplius miramur Naturam statutis temporibus alligari v. gr. in menstrua femellarum purgatione, scarificatione & venæsectione adfuetis, morborum crisi- bus &c. tametsi genuinas harum periodorum causas eruere, non sit ingenii usque proletarii. Miramur impensius, & rimamur scrupulosius statos & accuratos paroxysmorum febrilium reditus, quorum causas in Inaugurali nostra de Tertiana intermittente Altdorffii Anno 1680. habita evolvere cona-

conatus sumus. Nec minus notari merentur affectus complures alii certas hasque stricte, invasionum periodas observantes. Sic cephalalgiam stato tempore & hora recurrentem exhibent Ann. II. Ephem. Cur. obs. 247. Ann. VI. & VII. obs. 73. Qualem etiam in Illustrissima Comite Rhenana, singulis noctibus præcisè hora undecima ad duodecimam usque intolerabiliter & adeò excruciantem, ut vix mente constaret, actorumque recordari posset, solis diaphoreticis cum cephalicis mixtis addito laudani opii tantillo, intus & extus spiritibus discutientibus, nec non vesicatorio post ambas aures applicato felicissimè compescuit B. Antecessor meus D. Joh. Mich. *Hornung* / Hemicraniam cottidie septima matutina paulatim increcendo & decrecendo ad horam duodecimam affligentem Ann. I. Ephem. Cur. observ. 51. quam similem mane sexta hora circa tempora lateris dextri, ad maxillam inferiorem & dentes citissimè decurrentem, linimento Zechiano, quod ex eo allegavit Illustris noster Dominus Præses tr. de hier. picr. p. 81. & Epithemate carminativo Joëlis idem B. *Hornung* sustulit, & ego in Curlandiæ Superintendente, quamvis non adeo exquisito tempore recurrentem, vidi, qui sæpè appropinquante paroxysmo humorem falsissimum cum levamine evomuit, & epota frigida paroxysmum mitigavit. Epilepsiam singulis diebus circa horam septimam matutinam, primam & sextam pomeridianam redeuntem Ann. II. observ. 95. aliam Willis. de morb. convulsiv. c. 9. Singultum periodicum, tametsi quotannis tantum stato tempore ad XIV. dies continuos excruciantem Act. Med. Hafn. Vol. I. observ. 73. Fluxum menstruum hæmorrhoidum in femina quinquagenaria ibid. observ. 81. Asthma Scorbuticum ibid. observ. 32. Hæmoptysin semestrale ibid. observ. 105. dolores hypochondriacos horrendos eodem die singulis mensibus recurrentes Ann. IV. & V. Eph. Cur. observ. 141. Partium externarum, aurium, narium, digitorum in puella per singulos menses admirandam mortificationem eorund. annor. observ. 178. Diabetem spuriam

spuriam periodicam ad 24. libras instante plenilunio redeuntem Act. Med. Hafn. vol. 1. observ. 5. Maculas in extima cute singulis æstatibus efflorescentes cum lunæ augmento, Ann. II, Eph. Cur. observ. 249.

Quibus addo, me nosse Generosissimum quendam Franconiæ Nobilem & Chiliarcham quotidie circa horam tertiam pomeridianam colica acerbissima excruciatum; à plus quam 20. Medicis frustra curatum, alioqui valentissimum. Hæc omnia periodorum exempla, uti mereantur omninò notari, & eruditorum ingenia exerceant, longe tamen post se relinquit, à Generosissima quadam Barone narrata primum, post ab honoratissimo meo Affine D. L. Martino Maskosky, Acidulis Gôppingensibus & Balneis Bollanis in Ducatu Wûrtembergico præfecto Medico confirmata, proinde credenda historia, quæ sic se habet: Caupo Isingensis, qui pagus est propè Kirchhemium subter Teckam in eodem Ducatu Wûrtembergico situs, Pater est filii Johannis Michaëlis 27. nunc annos ætatis suæ numerantis, Juvenis pii, prudentis, & in labore seduli, legere & scribere scientis, & qui ante annum & quod excurrit uxorem duxit. Hic juvenis ante annos nunc tredecim ex febre tertiana obmutuit, & ab illo tempore non nisi à hora duodecima usque ad primam meridianas, loqui potest. Elapsa hora prima ne verbum quidem profert, immo ne sonum, utcumque primis annis de pertinaci dolo suspectus, sæpè vapularit. Neque verò horam meridiei duodecimam ad horologia metitur, sed ubicumque sit loco, sive ruri, sive in sylvis, exactè horam illam novit, loqui incipit, auditâ primâ rursus obmutescit. Imperante Serenissimo Duce Wûrtembergico variis eum technis & stratagematis aliqui sunt adorti, cum primis horologiorum motus nunc promotus, nunc retardatus, sed frustra; potest enim esse vice horologii, & cum ille loqui incipit certum est, adesse duodecimam, sive campana eam sonet, sive non. Qui eum medicamentis tentarunt, laterem lavarunt. Supra me monuisse oportuit, infantulos

colica flatulenta laborantes certissimis periodis perditissimè vociferari ad aliquot horas; ubi clamare cessant, edunt, bibunt, rident, quasi non fuerint illi stentores; præter exempla alia, sunt dicto Affini meo mihiq; domestica, quibus id probatam dare queamus. Hoc an ab ente pagogeo derivandum sit, disquirendū aliis relinquo; ita suspicatur dictus Affinis meus, ego penuria temporis, quam hæc scriptum comitatur, nil in re intricatissima iudicii evomere audeo, alii otio hanc investigationem relinquens. Solūm hoc ob materiæ affinitatem addo:

Judæa mulier juvenula æstate præterita delirio, uti suspicor, ex utero corripitur; hæc semper est hætenus, ubi ad se rediit, conquesta, horis imparibus e. gr. prima, tertia, quinta, septima, secum pejus actum, circa pares autem horas se melius habuisse, quod & adstantes affirmarunt.

OBSERVATIO XLI.

Dn. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.

De

Muto quavis hora prima pomeridiana loquente.

[Ejusdem cum superiore nota, cum causæ ejus per investigatione.]
ADmirabilis MUTI hora quavis i. Pomeridiana loquentis Historia naturæ ferè limites superare videri posset, nil tamen impedit, quò minus & naturaliter ejusmodi quid evenire possit. Sicut enim galli gallinacei statis qs. periodis horas emetiri cantuque suo prædicere solent, adeò ut vix horologium cursum suum exactius absolvat; ita non video, cur & homines ejusmodi muti elapsio silentii horologio, in verba quædam erumpere possint. Pro ulteriori E. casûs hujus resolutione duo paucis excutienda sunt. 1. Ipsius ἀφωρία causa in genere, quam vel in ipsis linguæ musculis, vel nervis, vel utrisque p. n. dispositis consistere, expeditum quidem, certum verò ex his feligere

feligere difficile est ; mediam tamen ire viam, nervisque recurrentibus id adscribere, hinc quidem tutius esse judico, ita ut quovis modo sive contorti, sive quoad fibrarum suarum ductum & texturam dislocati spiritibus huc tendentibus obicem figere, viamque & comeatum intercludere potuerunt, donec (in hoc scilicet casu) statis quasi periodis vi sibi exitum parare, linguæ musculos debito modo inundare ac aliquot vocum expressioni materiam suppeditare soleant: Hæc experimentis Anatomicis concordare in aprico est. Conf. si placet Cel. Dn. DRELINCURTIUS in Exp. Anat. canicid. 4. §. 1, Et Collega noster Honoratiss. Dn. D. SCHELLHAMMER in Disp. Inaug. de Voce. Cur verò id horâ præcisè prima pomeridiana fiat, illud est quod 2. profundiores exigit inquisitionem. Abundet hinc quilibet suo sensu: Mihi probabilissimum est, rem totam in automatico spirituum anim. motu & undulatione, vel si mavis elatere & continui ad motum inclinatione fundatum esse, id quod Nob. Dn. CARTHESIUS Princ. Phil. §. 63. per pressionem seu primam ad motum præparationem explicare solet: Motum potentialem fortè diceret, si q. Scholas potius Veteranorum imitari placuerit. Ita enim comparata est subtilissima prorsus & continuæ Sp. animalium series, ut pro varietate functionum obeundarum quoad texturam sui variè disponi & flammæ instar in quasdam sive plicas sive gradus frangi possit, pro quorum situ, numero magnitud. & motu hoc vel illo tempore & modo sese explicare, & vi quadam elastica determinatas sibi actiones obire solent: Sicut enim chartæ folia variè complicata & in gradus acta, non uno prorsus impetu, sed paulatim & successivè sese explicando in pristinum redeunt, ita simili ferè modo sp. anim. texturam in quasdam quasi plicas formatam concipere licet, quæ cum pressione sua continuò se explicare nitantur, spiritus illos in motum continuò proclives reddunt, donec acquisito tendentiæ suæ termino è potentia in actum erumpant & munera sibi

destinata obire possint. Hypothesis hæc, etsi paradoxa multis videri posset, cum Philosophia tamen Experimentalis & ipsa spirituum natura facile conciliari poterit, eaque admiffa plurima œconomix animalis *φαινόμενα*, quæ aliàs vel obsoletis animæ facultatibus à Veteribus aut vix intelligibilibus ideis ab HELMONTIO, GREMBSIO, MARCO MARCI & aliis tribuuntur, clarè & distinctè expediri poterunt, sicut D. B. fusiùs id & ex condicito quasi demonstraturus sum, ubi occasio se truserit, in Tr. quem dudum meditatus sum de Motu Spirituum Automatico.

Hiscè præmissis jam facilis erit problematis nostri decisio, cur nimirum horâ tantùm prima pomeridianâ & non aliis quoque temporibus loquelam exercere possit ille mutus? Quia nimirum Spirituum vocalium plica & elater nixum suum & tendentiam nychthemero tantùm spatio absolvere & impetratò motus sui complemento, victisquæ omnibus obstaculis musculos linguæ rursus inflare & pro vocum articulatione movere solent: Interea tamen cùm nihil violentum sit diuturnum, impetu hoc delassati sp. animales paulò post receptui canunt, pristinam stationem repetunt, novumquæ motus sui horologium inchoant & absolvunt, inde mirabilis hæc loquendi vicissitudo: cui quoque symbolum suum addit non tantùm consuetudo, quæ altera est natura, sed & insigne illud loquendi desiderium, quo persona hæcce miserabilis eâ potissimùm hora dubio procul teneri solet, quæ primùm rediisse sibi loquelam senserat. Quantam enim vim habeat ardentissimum ejuscemodi desiderium observare licuit, in Muliere quadam Gieslensi, quæ per aliquot annos incertam ob causam sponte obmutuerat, adeò ut ne quidem verbulum proferre valuerit: Cùm verò aliquando ad SS. Cœnæ usum aspiraret, & ob loquelæ defectum in æde sacra Confessionario suo confessionem typis expressam ostendere, hæcque ratione seriam peccatorum suorum poenitentiam aperire vellet, en! eò prorsus momento DEI quasi digito desu-
per

per tacta lingua fueto sibi munere adeò fungi cepit, ut confessionem oretenus & ad verbum articulatim recitare & aliquo temporis spatio perfectè rursus loqui potuerit, paulò post tamen rursus obmutescens. De veritate historiarum nullus dubitet, quæ vel centenis testibus facilè confirmari poterit, ipsaque Mulier, Civis Nostratis, BALTHAS. STOHRII conjux adhuc in vivis est, usquedum tamen ferè muta. Divini quid subesse credidè plures, quòd si tamen naturaliter id evenerit, desiderio ejusmodi devoto & ferventi tribuere mallet, quod spiritus animales vi quadam eò determinare valet, ut diffractis silentii repagulis qua data porta ruant, partesque loquelæ destinatas ad tempus movere possint.

OBSERVATIO XLII.

D. CHRISTIANI MENTZELII.

De

Perlis præstantissimo Muscarum genere.

Coelestis Iridis, ingentis arcus colores, si pensculatiùs considerantur, maximam sui admirationem & oculis & menti sistunt: Sed minima rerum, si exactiùs speculemur, non minorem sui laudem cum stupore merentur, cum, juxta Plinium, rerum Natura nusquam magis, quàm in minimis tota sit. Id equidem in Perlis Germanis quibusdam Schillebolzen / quòd instar sagittæ elisæ celerrimè volitent, relucet, de quibus licet omnis antiquitas, tanquam abjectissimis insectis, nihil prorsus retulerit, Aldrovandus autem eas primùm descripsisse, & juxta Itatorum idioma Perlas appellasse videatur, placet tamen ea, quæ de iis apud alios nondum invenio, atque experienciã meã olim habitã indubitatè constant, observatione digna referre, si priùs de admiranda in Perlis oculorum structura aliquid disseruero.

Stupet equidem Plinius, nec verba satis congrua invenire videtur, quibus omnes in culice sensus extollat, atque insti-

cuit comparationem maximarum bestiarum cum minimis his, quæ à plurimis fastidiò damnantur, proponendo turri-geros elephantorum humeros, taurorum colla, eorumque truces in sublime jactus, leonum jubas, & similia. Verùm si Perlam considero, & missis cæteris partibus, ejus tantùm oculorum structuram perlustro, inextricabilem quendam Iridem & labyrinthos recessus in iis inuenio, stupendumque videndi sensum colligo. Nam cùm reliquorum insectorum oculi rotundi prostent, suosque limites in eorum capitulis habeant; in Perlis tamen totum caput ambiunt, quod tanquam unicâ corneâ tunicâ circumfusum apparet, instar rotundi unionis, à quo ipsis nomen Perlarum accidit. Positò itaque hòc, sicuti verum deprehenditur, quòd totius capitis ambitus, non nisi ex duabus tunicis corneis, pellucidisvè constet, per quas omnis videndi actus perficitur, atque in oculum transit, quidquid se visui offert, sequitur inde, quod ob figuram rotundam & gibbam harum tunicarum omne visibile per totum, ubi perla degit, horizontem, nisi quid obstet, se sistere possit hisce perlæ margariferis ocellis. Non enim Perlarum latet oculos, vel immotò capite, quid insidiarum ipsi à lateribus struatur, quidve à tergo quis machinetur nullâ opus habet circumspectione Perla exquisitissimò visu undiquaque prædita. Admirandum, atque ab Artifice quovis excellentissimo Optico explicandum, quomodo ejus pupilla (punctulum illud nigrum in oculis, ex profundo spectabile, infinitis aliis punctulis ex reticulari quadam textura elucetibus circumstipatum, mihi pupilla dictum) in substantia oculi medium locum occupans, quaquaversum Perlæ caput moveas, te intuentem semper intueatur seque pupillæ tuæ obvertat, quocunque loco te moveris, intactis quidem punctulis circumstantibus, quæ ad omnem motum pupillæ cedunt *sicuti Tab. VI. in principio adumbratum.* Quis igitur artifex tam exquisitos pupillarum magnetes, absque ulla declinatione semper in se invicem amoris quodam nexu conversos fabricare novit, nisi rerum omnium Fabricator,

tor, summusque Artifex? Quis in tam inextricabili oculorum Perlæ reti, eorumque labyrintho Iridis fulgore specularit (licet mihi de perlarum speculis speculari, quod Plinio de culicis spiculo speculari licuit) umbræ quandam abyssum, omnium oculorum acies cum omnibus obstantibus speciebus visibilibus recipientem? In tam exiguo & tam nihilo vortice ætherisne infinitas locanda? quod magnitudine capi nequit, id exiguitate tanquam ab atomo concipi & in cryptam quandam rerum visibilibus abscondi posse, quis comprehendere incomprehensibile istud potest? Puncta rerum immensâ in tam minimo rerum punctulo profundè absorberi posse, quæ arcanorum divinorum profunditas! Nemo vel excellentium Opticorum ad Catoptricam anaclasticam excolendam sectione conicâ vitra optica adeò affabrè conficere & tersè lævigare valet, ut horum ope per cœli & terræ horizontes objecta visibilia uno quasi intuitu apprehendere possit, quod ex oculorum perlæ structura apparenter patet. Non negandum erit, divinam Majestatem hisce bestiolis tantam visus excellentiam largitam esse, ut pro corporis sui sustentatione muscas, & quidquid in nutrimentum sui in aère sese offert, caperet; Interim quoque sobriè adstruendum, innocentia hujus animalculi insuper forsân à DEO concessum, ut fixis in cœlum ocellis, Solem cæterosque cœlestes globos, fixos & mobiles exactiùs perlustrando, Perla omnis vocis expers, ne magnalia DEI in profanum effutirentur vulgus, æternùm fileat.

Hæc de Perlæ oculis: reliquas ejus partes exquisitissimò cultrò anatomicò proposuit nobis Clariss. Dominus de Muralto, præcedente Ephemeridum nostrarum Anno II. Differentias Perlarum quasdam Aldrovandus de insectis habet; sed non omnes percurrit: dantur namque plures. Differunt præcipuè juxta magnitudinem, quòd aliæ sint Majores, aliæ mediocres, aliæ minores & minimæ. Deinde varietate colorum totius vel partium variè inter se distinguuntur.

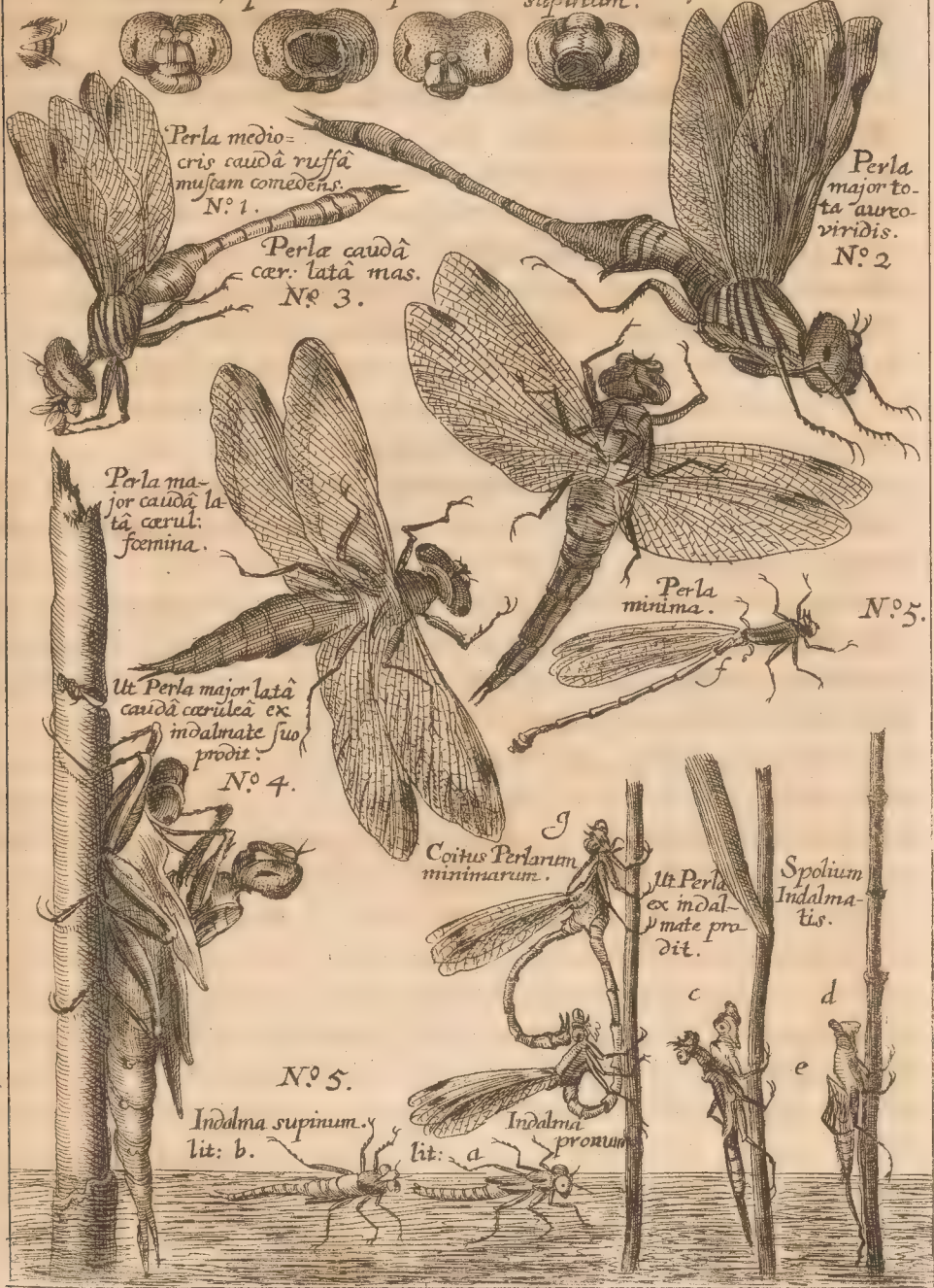
Primam Aldrovandi speciem *in Tab. VI. n. 1. propono.* Hæc è me-

è mediocrium genere ex viriditate lutea toto corpore pallescit, cauda vero, sive abdomen superius intensè rufescit, inferius quoque pallet. Mense Augusto apud nos cernuntur in locis aridis cremiisque infident. Appetunt valdè muscas illas, quæ loco proboscidis aculeum habent, quibus pecorum tergora, hominum verò crura, & sæpiùs scribentis manum ad radicem pollicis & Indicis, qui calamum scriptorium tenent, miserè pungunt, sanguinemque exsugunt. Sic militat pro homine hoc Perlæ genus contra infestas illas muscas. Perlas autem Majores omnes formâ & corporis elegantiam illa videtur superare, quæ per totum corpus ex summa viriditate aurum resplendet: caudam habet exilem; ejus tamen extremitas paulò latius extenditur: *hæc delineata est Tab. VI. num. 2.* Porrò ex Majorum Perlarum censu sunt, quæ latioribus caudis sunt præditæ, harum tamen quædam sexu differunt, sic ut mas exili, fæmina verò admodum lato eoque cæruleo sit, *uti in Tab. VI. num. 3. uterque sexus hujus Perlæ ære exsculptus est.* Deniq; ex minimis Perlis inquisivi in eas, quæ virides pallent cum lineis, præsertim in dorso & pectore, fuscis: vel observantur intensè cæruleæ cum circulis & lineis candidis, *vide Tab. VI. num. 5. lit. f. & g.*

Harum omnium jam prædictarum Genesin expertus ita propono & adumbro. Omnes Perlæ, cujuscunque differentia, paucis exceptis, ex aquis oriuntur, mensibus Junio, Julio & Augusto aliæ post alias. Eò enim anni tempore, scilicet æstate circumvolitant in aère, ut sibi quarant escam, pro nutritione sui, & ut coeant pro conservatione sexus sui. Connubium earum ita fit: congregiuntur in aperto aère, postquam mas, fæmellam persecutus, caudam ejus apprehendit, extremitatem caudæ suæ, in qua duo hamuli locò genitalium extant, in fæmellæ organum; quod sub abdomine in fine thoracis est, inserit. Hòc modò Perlæ conjugatæ ambæ in aère tam diu circumvolant, donec fessæ ad proximum scirpum, cremium vel aliud sustentaculum consistant & quiescant, fæmellâ superius, mare autem inferius existen-

anticum, posticum, promum, Perla caput
superum.

TAB. VI.

te, uti Tab. VI. num. 5. lit. g. id præsentat. Postquam itaque femellarum uteri satis à maribus sunt inprægnati, & Mensibus Augusto & Septembri noctes parvo frigore autumnescere incipiunt, fatali lege jubentur sese ad aquas littorales conferre, ut superficies illarum aquarum sæpius volatu attingendo paullatim & successivè semina sua aquis illis concredant, quæ Solis calore mox in vermiculos excluduntur primò anguiformes, ubi limò aut spumâ littorali enutriti, exuviis aliquoties depositis in aliud genus insecti aquatici transformantur sex constans pedibus, rotundisque ocellis & vaginalis quibusdam in tergo præditum. Id per hyemem sub aquis currendo escam quærit ex sibi cognatis & homogeniis insectis. Hoc genus vermium primam subiit metamorphosin tanquam simulacrum futuræ formæ perfectioris. Chrysalida vocaverant Veteres ab aureo splendore, qui in papilionis albi simulacro observatur. Verùm, cùm non omnes sic transmutati vermes aurum resplendeant, & plurimi vel immoti instar trunci aut Ifidis statuæ vel idoli speciem & formam animalis regenerandi & futuri adumbrent, vel moti & pedibus præditi id præstent, placet in genere appellare hoc genus vermium transformatorum *ινδαλμα*, nempe speciem, sive imaginem futuri animalis perfectioris. Itaque Perlarum nostrarum Indalmata per hyemem, ut supra notatum, sub aquis hospitantes sæpius à piscatoribus hyeme cum piscibus reti extrahuntur, & pro vespis aquaticis (quod tamen aliud genus est) habentur. Indalmata nostra per hyemem sic enutrita sub aquis ad sui usque maturitatem, vere jam existente, & Sole per signa æstiva ad cancrum properante, mensibus nempe Junio & Julio, accingunt sese ad aliud iter sublimius, & limo aquarum pertæsâ subtiliorem aërem & coelum eligunt. Prorepunt igitur ad novam sui regenerationem foras extra aquam, & consistunt ad scaphos plantarum aquaticarum arundines, scirpos, hyppurides nudas, & quidquid radice in fundo firmatâ extra aquas eminent. Cùm itaque in-

indalmata sese extra aquam in sicco constituta sentiunt, subsistunt pedibus ad scaphos & caules plantarum firmatis, tunc operante calore Solis finditur Indalmatis tergum per medium, caputq; ejus in fronte & circa oculos in tres dissilit partes, quibus tanquam osculò matricis ruptis, exerit Perla ex fissura illa primò caput (*ut videre licet in Tab. VI. n. 5. lit. c. in Perla minima*) instar novæ prolis, postea priores pedes, (*uti in Perla majore latâ caudâ caruleâ in Tab. VI. num. 4. actum hunc delineavi, quem in Perla majore num. 2. & Perla mediocri num. 1. eodem modo comperi*) quò factò reliquæ corporis partes cum alis, theculis suis extractis facilè sequuntur. Sic prodit perla spatio unius horæ, indalmate suò tanquam spoliò & inani simulacrò relictò (*ut Tab. VI. num. 5. lit. d, e. monstrat, ubi e. fissuram indicat*) à quo non longè recedit, sed per unam atque alteram horam in calore Solis moratur, quo humidæ adhuc alæ exsiccentur & reliquæ corporis partes firmiores redantur. Corpore jam roborato avolat Perla ad capturam muscarum vel idoneum alimentum quærendum & conjugium cum aliis ineundum, uti superius indicatum est. His ita peractis, cum Perlæ jam mensibus Augusto & Septembri spermata sua in aquas iterum deposuerunt in futuri anni proventum, tamdiu superficies aquarum circumvolitant munere naturæ jam functæ, donec hirundinibus in aère & piscibus in aquis esca fiant & sic intereant. Notandum denique, quod Perlæ quædam, ut sunt illæ, quarum unam in *Tab. VI. n. 1. delineavi*, ex terra humida oriantur, uti alia insecta, quod etiam in Cicada Bononiensi observavi, quam ex suo indalmate mediam extra terram eminente egredientem acu per medium corpus transfixi (quod cum Perlis eodem modo peregi.) Hanc cum aliis spoliis indalmatū & cicadis egressis in scatula per multos annos adhuc mecum servo, forsan si occasio tulerit, earum metamorphosin similiter editurus. Clar. Pictor Goedardus part. 3. metamorphos. de insectis, experim. 17. indalmata Perlarum minorum, earum nempe, quæ & alis & toto corpore

pore ex atro-caruleo vel Indigo colore splendent, in fossis reperit. Existimo autem fossas illas fuisse exsiccatas, in quibus antea aqua stagnaverit, cum ego quoque in fossis, sed aqua repletis, genesin Perlarum mearum minimarum Clivis Anno 1661. mense Junio, majorum verò Anno 1636. & subsequentibus annis observaverim. Pictor autem præfatus, ut constat ex libris suis, Genesin hanc ignoravit. Tantum de Perlis &c. *Vid. Tab. VI.*

OBSERVATIO XLIII.
D. CHRISTIANI MENTZELII.

De

Luna apparenter caudata instar Cometæ.

Cum me ad observationem meam de Perlis rursùm, accingerem die 16. Decembr. styli veteris horâ nonâ noctis hujus anni 1684. vocor à quibusdam foràs ex ædibus meis, ut conspicerem Lunæ aliquod phænomenon. Apparebat autem Luna cum oriretur quinto die post plenilunium, tanquam caudata instar Cometæ majoris, multis radiis rectâ sursùm, nec à latere aut deorsum, emissis. Erant autem in aère nebulæ & effluvia sive vapores valdè tenues, à quibus forsân radii provenêre, sic ut ab his & non à Lunæ corpore profecti fuerint. Verùm cum in ejusmodi vaporibus Luna non radiorum caudam sed radiorum circulum i. e. Halonem efficere possit, dubius hæreo, annon à corpore Lunæ radii dicti provenerint, præsertim cum Sol tunc è diametro sub Lunæ corpore esset, quod ex lumine Lunæ facilè colligi potest, atque omnes Cometæ caudas suas ex corporibus suis nec ab effluviis quibusdam emittant. Causam itaque horum radiorum Lunæ Cl. Dn. Dn. Mathematicis ulterius perquirendam relinquo, num Sol causâ horum radiorum solus fuerit, an corpus quoddam interveniens, scilicet Cometa aliquis retrò Lunam existens, vel ex Lunæ corpore decesserit pars

Q 2

quæ-

quædam motu suo radios instar caudæ efficiens vel alia forè
causâ inveniri possit. Phænomenon tale erat:

Fig. XIV.

OBSERVATIO XLIV.

D. FRANCISCI LÖWENWALD.

De

Fœminâ sine ventriculo vitali.

ANno 1676. 1. Decembris : Pragæ in Hospitali Ita-
lico, scidi unam fœminam quadraginta aliquot an-
norum senem. Hæc â pluribus annis, de cruciati-
bus, puncturis hypochondriorum, & abscessu, seu
gravi tumore scirrhoso cranij, circa os syncipitis sinistrum,
conquesta, convulsionibus tandem obiit; in cujus corpo-
re sequentia rarissima ac stupenda sanè invenimus. Et su-
mentes sectionis principium à capite, ubi nimirum absces-
sus ille ac tumor residebat, ut exercendæ Præleos majora no-
bis imprimeremus specimina, operationem quasi in viva
instituimus. Factâ igitur incisione transversâ per tegumen-
ta communia, ecce totum os syncipitis carie confectum &
putridum, eique subtus meninges ac vicinum cerebrum
partim quoque putrefactum, partim scirrhosum, ad ductum
usque falcatum, ventriculum verò ipsius sinistrum poste-
riorem, aquâ repletum,prehendimus. Mirandum sanè
hic erat, in tam gravi partis principis affectu, hanc fœmi-
nam, de nullo unquam speciali capitis dolore, stupore, pa-
ralysi, apoplexia, convulsione aut epilepsia, fuisse conque-
stam. Per solutâ diligenti reliqui cerebri sublacione, tanquam
naturaliter se habentis anatome, ad pectus aperiendum de-
scendi; ubi mox, aperto ossè sterno, utrumque pulmonum
taque eorum, phlogosi exundantia, intuebamur: apertô pe-
ricardiô

ricardiô Cor subjacebat maximum, ejusque vasa & partes omnes, præcipuè tamen vena cava, & arteria, aorta, tantæ erant magnitudinis, ut intestina ipsa aut brachium infantis superarent.

Perrupto diaphragmate, solutôque peritonæo ventrem imum adivimus: ubi hepar pariter ac lienem magnitudinem naturalem excedentia, & in substantia nimium friabilia; imò, quod rarum, lienem non in hypochondrio sinistro, tanquam consveta illi sede, sed retrò in medio spinæ dorsi, firmiter annexum, & quod tandem rarissimum, neque unquam hætenus auditum, ventriculum seu stomachum plane abfuisse, nihilque nisi intestini duodeni, aliqualem extensionem conspiciebamus: & hæc erat ratio, quòd bona mulier in vivis existens, famem etiam paucissimis interval-
lis difficillimè sufferebat, locus enim pro colligendo alimento, qui est ventriculus, in illa non aderat, intestina verò tanquam corpora nimium lubrica, breviter suam persolvebant coctionem, & crudiores proinde, copiosioresque cordi transmittabant sanguinem, quo natura freta, vasa quoque solitò majora progeneraret. Intestina, uti & renes præternaturali situ continebantur, priora enim quasi filo suspensa, omnia propemodum super ventriculum contenta, paucissima in parte hypogastrica residebant: Renes quoque non circa lumborum vertebra, sed longè altius potiori hepatis parte tectos, intuebamur; relictâ autem ulteriori abdominis scrutandi sentina, ad artus accessimus, non immemores, defunctam Patientem, multis abhinc annis, enormibus ischiatici doloris cruciatibus fuisse divexatam adeò quidem, ut ob doloris (cujus formalis ratio Medicis est soluta unitas) vehementiam ac sævitiem, os femoris dextrum suo acetabulo dislocatum (unde pes dexter sinistro erat brevior) & luxatum, ad medium usque totum cariosum ac flaccidum, ita & ambæ Apophysæ, seu appendices, vulgò Trochanteres seu Relatores dictæ, consumptæ erant: Apophysis verò ma-

ior, seu caput femoris internè, partes scilicet qua femur spectat, totum erat exesum & excavatum instar nucis; extra, id est, parte cartilaginosa, qua acetabulo inseritur (licet multò subtilior & ad corrodendum pars aptior sit) absque ulla noxa integrum, pariter illius ligamentum commune latum, crassum seu orbiculatum, articulum ambiens totaliter absumptum: ligamentum verò internum seu teres, caput & acetabulum colligans, nihil prorsus corrosum cernebamus. Quibus visis meritò mirari licuit, minùs tamen concipere, cur natura durissimis etiam partibus consumptis, molliores relinquat superstites, si non, quod providentiæ sibi notæ, nobis ignotæ adscribendum, ne nimirum partibus illis mollioribus, quatenus exquisitissimo sensu præditis, consumendis, ob excessivos ipsique Naturæ insuetos dolores, vitæ filum prius tempore ac maturius succidere, quos durioribus (coactâ quamvis peccantium Humorum præsentia) id est, ossibus, partibus, communi sensu aut saltem exquisitiore spoliatis, committendo, vivendi terminum, licet miserandum posset procrastinare. De Coxendicis doloris luxatione loquitur etiam Hipp. 6. aph. 59. & 60. Hæc ille.

Ex qua observatione tam admiranda evidenter patet, hanc Foeminam sine ventriculo tanto tempore vixisse, adeoque in hac persona, ventriculum ad vitam absolutè necessarium non fuisse: & licet una hirundo non faciat ver, & hanc observationem quis dicat esse magis portentum quàm naturæ actum: historia tamen est verissima, & tales quoque insinuare videtur fundatissimus Bonetus in sua Anatomia Practica de morbis ventriculi. Sunt præterea plura exempla eorum, qui sine ulla functione ventriculi, hoc est; sine cibo & potu, atque ex his elaborato chylo, quin etiam sine ullis clysteribus nutrientibus, multis mensibus vixerunt. Ita quoque sine pulmonum usu & actione, nec non etiam sine aëre per pulmones tracto vivunt aliquando mulieres hystericae, solâ perspiratione. Ergò hæc ad vitam individui con-

conservandam absolutè non sunt necessaria, sed secundùm quid.

[*Ex communicatione Perill. Dn. Jacobi Joannis Wenceslai Dobrzensky, de Nigroponte, Phil. & Med. Doct. Prof. Pragensis.*]

OBSERVATIO XLV.

Dn. CORNELII SPIELMAN.

Prælustri & Bellicosi Ducis Generalis Belgarum in
Ind. Or.

De

Telis deleteriò venenò infectis in Macassar
& aliis Regnis Insulæ Celebes, ex ejus
Diario extracta.

*Huic præmittitur brevis relatio de hac materia Dn.
Andrea Cleyeri.*

[*Ex literis ad Dominum Mentzelium datis.*]

Non possum hîc non exhibere historiam de venenatis telis in Regno *Macassar*, quibus adversus nostrum militem Incolæ Regni usi, subitanè morte eum peremerunt. Extracta hæc est ex Diario Illustris & fortissimi Admiralis Dn. Cornelii Spielman, jam designati Generalis omnium Indiæ Orientalis locorum, quæ Belgis parent. Hoc Diarium confecit præfatus Dux, cùm victor subegerat Reges in *Macassar*. Incolæ Regni hujus singulari arte norunt hostibus suis in sufflatu per arundines tela corporibus infigere, adeò ut cùm eis cutim saltem leviter sauciaverint, dictum factum moriantur vulnerati.

Contra hoc venenum, si recens est, nihil quidquam valet, cùm autem id inveterascit aut aëri diu exponitur, vires suas amittit, unde ab aëris injuria custodiendum. Optimum remedium

medium est excrementum humanum alvinum, quod interne sumptum vomitu hominem liberat: licet etiam hoc alexipharmacum contra validissima venena non pugnet, cum id sanguini immixtum circuitu ejus velocissime cor petat & sic interimat. Gestant Incolæ pugiones hoc venenò infectos, quos *Krissen* vocant, quibus vulnera inflictà subito sphacelum concipiunt, nulla arte extirpandum.

Sequitur ex Diario excerpta historia.

De Regulis in *Macassar* victis notatu dignum est, quod referunt de ligno, ex quibus eorum fiunt tela, & de veneno deleterio, quibus tela inficiunt; illud venit ipsis ex *Passir*; hoc verò ex *Koete*, remotiore à littore maris terrâ. Reguli in *Macassar* ob avitam consanguinitatem sese vel juramento obstrinxerant, nemini de telis aut venenis aliquid exhibituros, nisi solis in *Macassar* primatibus. Venenum istud inter semultum differt ratione virium vel remissiorum, vel intensiorum, vel maximarum. Selectissimum venenum multò præsentius est, quàm id, quod *Macassarii* in Insula *Celebes* à monticolis *Loradia* accipiunt; non ideò quòd apud *Macassarios* id tantarum virium non reperiat; sed quod, juxta multorum opinionem, *Loradienses* selectissimum secum retineant. Præterea pauci inter *Macassarios* & *Bugios* sunt, qui veram seligendi veneni cognitionem habent, ut vilius à præstantiore distinguere possint. Ex nostris Regulis in hac cognitione excellentiores percepi esse Regulum ex *Soping*, Regulum ex *Lometa* inter *Macassarios*, *Cruron*, *Crain*, *Pospo* & *Dayenriolo*, duos Regulos ex *Goa*, qui id administrant.

Conservatur venenum plurimum calore mediocri, cum nimius calor noceat, nimium verò frigus multò damnosius sit, propterea ut conservetur, decies velamine circumligatur, ac die quolibet septimò rursus lintamina auferuntur, capsulæ mundificantur, renovantur, & venenum ut prius velaminibus circumdatis optimè custoditur. Ex Regulis intellexi, quòd terra, in qua arbores crescunt, ex quibus

quibus venenum extrahitur, magnò circumcirca spaciò, nec gramen nec quodvis vegetabile ferat, & quod venenum propriè sit aqua sive liquor, qui promanat ex læsione vel sectione, quæ fit in cortice illarum arborum, quemadmodum lac emanans & collectum ex vegetabilibus vel arboribus lactescentibus: verùm liquor hic est brunni sive obscurè rubri coloris. Liquor cum subsidet, obrigescit in lapideam quandam durtiem, servatò eodem colore. Cùm liquor cortice arboris fauciato excipitur, neminem facillè appropinquare oportet ad arborem, quò manibus liquorem attingat, quoniam tactu liquoris omnes artus rigidi redduntur & contrahuntur: propterea adhibent collectores longiores arundines ex *Bambus*, quibus præfigunt ex ferro cuspides acutissimos, his summâ vi cortices vulnerant, dissolvunt, & ita liquorem in arundines emanare permittunt, in quibus is collectus simul indurescit. Collectum ita ab incolis venenum, defertur ad Regulos formâ granorum vel globulorum nunc minorum, nunc majorum. In *Macassar* cùm particule istæ separantur, & eliguntur, omnes unius valoris vel earundem virium colliguntur & in unam massam contunduntur. In hac massa solò visu excellentiam veneni non possunt distinguere, sed cùm massas induratas radunt & rasuras aquâ subigunt, possunt id secernere. Experientiores hujus rei mittunt saltem massas istas in aquam & ex aquæ ebullitione vel altiore vel remissione vires veneni statim videre & distinguere possunt. Cùm id ad usum præparatur, & cuspidibus telorum, quæ plurimùm parantur, ex dentibus Lamiarum piscium, illinitur, tunc abradunt aliquid ex massis, quod aquâ subactum in glutinosam abit consistentiam, ut telis illiniri possit; verùm isti aquæ priùs amiscetur herba quædam *Malais* dicta *Lampogang*, *Macassar*is verò *Layapaya*, quod idem sonat ac *Zingiber* amarum, eò quod planta formam externam *Zingiberis*, sed locò acrimoniæ *Zingiberinæ* amaritiam obtineat. Aqua igitur ista, cùm ab hac planta fuit reddita amara, atque aliquam glutinositatem ac-

quisivit, per linteum colatur & hâc mixturâ telum quodvis illinitur, & in pharetris suis & arundinibus ex *Bambus* exactè clausis, ab injuria aëris custoditur. Tela ita toxicò præparata per biennium durare possunt viribus suis integris. Sunt, quæ saltem per unum aut alterum mensem vires servant. Aliquando tota massa venenosa, nisi optimè servetur, corrumpi & viribus orbari potest.

Cùm venenum subigitur, aqua validissimè commoveatur, præsertim cum venenum est præstans. Etsi autem hæc operatio manibus fieri possit tanquam res innoxia; nihilo minus cùm toxicum summum sic tractatur, sentitur calor aliquis in corpore. Malum quod ex his venenis homini accidit, ex sanguine, cum quo miscetur in corpore humano, æstimandum. Nam licet à *Macassaris* & *Bougiis* multa Alexipharmaca contra hoc venenum adhibeantur, sicuti pluries vidimus, etiam vulgatum remedium ab excrementis humanis sumptum; tamen ea omnia nihil efficiunt contra validissimum veneni genus, quod sine mora operatur mortem, simul ac corpus humanum pertingit; & (ut multi referunt) licet aliquis quòdam Alexipharmacò toxicam veneni vim subitanèam mortem effugerit; tamen post unum, duos aut tres annos, eum, qui telò istò sauciatus fuit, ex eo mori oportet. Insuper periculum maximum subeunt, qui cum mulieribus sese miscant ac conversantur, fungosque & tubera terræ comedunt, antè læsi hòc venenò: his enim certa inde mors. Tantùm de his venenis & venenatis telis.

SCHOLIUM.

Idem enarrat Dominus Johann Jacob Saar Noribergensis, in suo *hodæporico militari* Anno 46. p. m. 38.

[*Argovanta.*]

OBSERVATIO XLVI.

Dn. ROSINI LENTILII.

Arsenicum Antipyreton. *D. H. A. V. p. 474.*

H Aut ita pridem fuit nonnemo, qui asserere fuit ausus, cuilibet corpori naturali, quin, cuilibet animali, atque adeo homini, inesse suum venenum specificum, calidi innati & humidi radicalis intergerinum amicissimumque hospitem, natura quasi balsamum, hujusque conservativum: Hoc veneno, quovis modo excentrico facto, aut ab indole sua declinante, oriri morbos varii generis, hos autem indicare veneni conservativi restitutionem in integrum, & inde pendere sanitatis cardinem. Paradoxa est sanè hæc opinio, & naturæ veneni quam minimè competens, imo contradictorium, esse venenum, & esse natura conservativum. Qua enim catachresi venenum vocatur, sanitatis architectus, cum omnium effato venenum tota sua essentia dicatur corpori, naturæ, vitæ infestum? Siccine cadet ab omni seculo irroborata inter *alimenta, medicamenta & venena*, specifica differentia? Certè tale venenum est *σιδηροζυλον!* Nil probat, animalia venenata nutriri suo veneno; morsus hominis irati esse venenatos, & quæ sunt alia: Nam, uti illud est in controversia; ita hoc non est perpetuum; potest tamen ira effervescente degenerare in venenum, qui ante non fuit humor; adjuvant in morsibus continui solutio, ipsius vulnerati ira, affluxus humorum, inflammatio! nec enim solo contactu, ad instar torpedinis, vel halitu irati venenant: Est sanè opus vulnere. Alium virum celebrem memini olim statuisse: *aut omnia esse venena, aut nullum esse venenum, cum omnia, etiam saluberrima, vinumputa, excessu adhibita possint esse veneni loco; jubet itaque venenorum dosin vestigare, & tunc futura innocua.* Scilicet, arduum Vir eruditus censet statuere, quod quidquam Deus creavit, hominis, propter quem omnia creata

consentur (quanquam & hic aliqui controversiam faciunt) tota sua natura & essentia destructivum. Sed quis exactam venenorum dosin mensurabitur? Quidni detur substantia, cujus sit talis à primordio elementorum textura, quæ intro sumta turbet, fermentet, congelet, convellat, enecet? nec enim inde sapientissimo Creatori dica scribitur! Namque, utut propter hominem esse omnia creata forte censeamus, non sunt tamen in eum omnia finem creata, ut iis vescamur; sunt aliis destinata usibus; sic neque ligno, neque lapide, neque ferro ordinarie vescimur. Occasionem ista proferendi sequens historia suppeditavit: Cùm nuper *Cöppingæ* morarer, narravit Affinis meus *Maskoskyus Med. Lic.* se miram oppido febrilium intermittentium, at infallibilem in pluribus curam vidisse sequenti medicamine perfectam: ℞. Arsenici albi crystallini gr. iij. vel iiij. pro ratione subjecti: injice pulverisatum in vitrum parvum lati orificii (*Zuckerglas*) adfunde fluvialis frigidæ s. q. apertum vas colloca super prunas; agitendo, dum cesset strepitus: hæc mixtura probè confusa febrienti, per 12. plus minus horas ante jejuno, una vice propinatur; Ubi per horæ quadrantem aut paulò amplius hanc stomachus retinuit, capiatur aquæ calidæ simplicis præterpropter quartarius, in hac solvatur butyri notabile pondus cum ovi luteo, duabusque vicibus calidè sorbeat, imperata rursus aliquot horarum abstinencia. Insequitur anxietas magna largo sudore profluente; Tollit omnes intermittentes, ipsamque adeò quartanam: Auctor perhibetur Monspeliensis Medicus Anonymus, cujus filius Raugraviæ Palatinæ à pedibus in Würtembergico Ducatu plures hoc medicamine persanavit. Dicitus Dn. *Maskoskyus* periculum se facturum pollicitus est, effectum ubi edoctus fuero, nil restabit, quam ut ocyus transcribam.

Paradoxa mehercule cura, *arsenicum tantum non crudum intra corpus, idè jejunum sumere!* quis enim hanc præparationem sufficientem facile credat? Quantum conjicio, partes arsenici deleteriæ volatiliores, per effervescentiam cum aqua fluviali,

fluviâli, calcis vivæ æmulam, in auras avolant, relictis fixioribus, eo quæ magis fatuis: Effervescentiam autem & solutionem calor promovet: Ipsum verò arsenicum potestate Salina lactearum obstructions, quæ sunt perpetuæ fere intermittentiæ productrices (quod in mea *Inaugural. de febr. tert. interm. epidem.* latius probavi) haut dubiè promptius atque alia quævis, expedire aptum natum est. Mixture pinguis butyracea videtur hac fini exhiberi, ut veneni spicula, si quæ ab operatione forte supersunt in visceribus, obtundat; velut alias iis, qui venena sumere, pinguia imperare solemus. Haustus autem pinguis non statim propinatur, ne vomitu reddatur sine fructu, quod modo fuit absorptum. Ego alia methodo intermittentes feliciter abigere didici, tardiori licet, atqui tutiori: nolim hanc imitari: ausim profecto adseverare, quantumlibet hac febris tollatur, remanere tamen in corpore veneni characterem; nec ægros hac via curatos adeò prospera valetudine per vitæ reliquias gavifuros. Alioquinovi *Amberga in Palatinatu superiore* adolescentem lorarium à Magistro quotidie vapulantem, vitæ tædio, *araneum prae grandem contritum cum calcis vivæ notabili quantitate deglutisse citra noxam.* An hæc duo salia aranei puta & calcis vivæ se mutuo destruxerunt; an araneus, quorum aliqui dantur, fuit *arsenicus*?

SCHOLIUM.

Arsenicum dulcificatum & fixatum quamvis sint qui ad sudores pellendos usurpent, & ita febribus etiam opitulari possent, qui tamen iisdem curandis adhibuissent, aut (præter *Paracelsum*, spiritu ejus quartanam curari, *lib. 2. de morb. metall. cap. 5.* scribentem) commendasset, nemo jam mihi occurrit, imò omnes ferè illos, qui cæteroquin usum ejus internum tradunt, non nisi meticulosè, ob innatam ejus malignam & vix coercibilem acrimoniam, processisse deprehendimus. Ut ita mirari subeat, Veterum nonnullos, in mineralium usu aliàs sat parcos, usum ejus internum,

etiam minùs correcti, non abhorruisse. Quamvis enim excusari à nonnullis soleant, erroremque in Sandaracæ vocabulo latere, adstruant, quo nempe tum Arsenicum apud Arabes, tum Juniperinum gummi à Græcis innuatur, ipsa tamen res aliud loquitur, cum v. g. *Dioscorides lib. 5. de mat. med. cap. 81.* de Sandaraca, corpore minerali, agens, illam internè purulenta extussientibus dari, suffitu quoque cum resina adversus veterem tussim adhiberi &c. clarè satis eloquatur; quem aliosque ei consimiles pariter excusare licet quam maximè exoptet noster *Raim. Mindererus cap. de chalcantb.* magnâ tamen difficultate haud inscius premitur; etenim Sandaracam hanc suam Græcos priscos præviâ præparatione repurgâsse, ac à veneni labe immunem reddidisse, mera est conjectura, nec ullo fundamento innititur; præsertim verò *Dioscorides*, in aliorum simplicium præparatione vel correctione notanda haud deses, mutus omnino hîc comparet, dubio procul, si aliquis corrigendi eam modus ipsi innotuisset, eundem haud silentio præteriturus; nec quod *Paracelsus lib. 9. de naturalib.* scribit, Veteres cum spiritu vini qualitatem venenatam ei ademisse, huc quidquam facit, quia stillatitium hunc ex vino liquorem ipsis planè fuisse ignotum, certum est; ut ita *Paracelsum* de veteribus Chemicis potius hoc in loco scripsisse, dicendum sit; ut taceam, quàm maximè dubitari posse, an spiritus ille in coercendo veneno isto tam potenter operetur. Favet tamen Antiquis observatio *Anonymi* cujusdam, cujus observationes *centuria 4. Riverianarum* accesserunt, ubi *observ. 2.* cura phthiseos diurnæ per fumum auripigmenti feliciter peracta describitur; quæ si revera ita peracta fuerit, symptomata tamen insequentia satis periculosa à veneni periculo eandem non adeò immunem fuisse ostendunt; ut ita tutioribus qui utitur, & salutem ægrotorum & propriæ conscientiæ rectius consulere meritò sit dicendus.

[L. Schröck, L. F.]

OBSER.

OBSERVATIO XLVII.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

De

Tumore gulæ singulari.

Fridrichstadii in hac nostra Chersoneso Cymbrica (quam urbem Batavi, cum inter Armenianos & Gomaristas dissidium glisceret, condiderunt) foemina quaedam singulari extincta affectu; huic enim in gula oriebatur abscessus, non ille, quem anginam nominamus, sed longè ab eo diversus. Et quidem rectius caruncula dicitur, qualis meatum urinarium obstruere vel obsidere solet. Hæc caruncula non solum gulam occludebat, ut omnis aditus cibo & potui in ventriculum denegaretur, verum & musculos, quales cephalopharyngæus, sphæropharyngæus & stylopharyngæus, in suo motu impediabat. Hoc morbo, reliquis visceribus benè constitutis, & quasi sana extincta est. Bis instrumento chirurgico via referata, tertiâ vice crudelem curam admittere renuit. Quaritur nunc, ane hoc in loco Bronchotomia commodè administrari potuisset? In Excell. D. D. Blancardi *Collectaneis medico-physic. cent. 3. obs 54.* ferè similis historia commemoratur. Ille hunc abscessum steatoma vocat, quam insignissimi Viri sententiam in dubium non vocabo.

SCHOLIUM.

Nonnunquam tumorem in œsophago succrescere, qui cibos deglutiri non permittat, ægrumque inediâ debilitet, *Anonymus in append. cent. 4. obs Riverian. 14.* scribit, curationis ejusdem, licet difficilis, modum subjungens. Inter œsophagum ac asperam arteriam insinuare se nonnunquam durum tumorem, gulam tam strictè occludentem, ut denegato

gato omni alimentis transitu, certò pessundet hominem; quem tamen, si pituitosus fuerit, interdum curari, ab atra verò bile ortum nunquam domari, *Nic. Tulpus lib. 1. obs. cap. 44. notat*, & utriusque exemplis confirmat. Abscessuum, qui omnem deglutitionem impediabant, meminit *Joh. acb. Camerarius epist. 110. Cistæ méd. Hornung.* unum eorum longo quidem temporis tractu, medicamentorum ope curatum referens. Funestam œsophagi obturationem à cartilagine annuliformi, exiguo foramine præditâ, & ab ipso œsophago enatâ memorat *Nob. D. Beckers in Dec. 1. Eph. Nat. Cur. Ann. IV. obs. 67.* Difficilem deglutitionem à caruncula gulæ, ex ulcere veneneo subortam, cum ægii interitu *cent. 2. obs. med. 46.* eundemque à tumoribus scirrhis *seq. obs. 47.* describit *Joh. Rhodius.* Quomodo verò in præsentî D. Autoris nostri casu, aliisve similibus Bronchotomia commodè administrari potuisset, equidem non video, præcipuè si tumor profundiori loco situs visum operantis subterfugerit.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO XLVIII.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

De

Paralyfi gulæ lethali.

Pistor quidam & civis Buxtehudanus in morbum febri-
lem incidit, quem actutum musculorum pharyngis &
sphincteris vel œsophagi tam vehemens paralyfis comi-
tabatur, ut nihil quicquam, sive solidum sive liqui-
dum esset, deglutire posset; & hoc morbo fuit extinctus.
Triste sanè spectaculum præbet talis paralyfis; cui aliàs cata-
plasmata ex aromatibus & herbis aromaticis, quas cephalic-
as vocamus, atque inunctiones ex oleis aromatum cum ca-
storei pinguedine profunt; ut & emplastra, quæ recipiunt
oleum succini & castorei axungiam vel oleum.

SCHO.

SCHOLIUM.

CONferatur Scholium ad observ. med. Hellsvigianam 49. Cubi similibus paralyseos gulæ exemplorum ex *Nic. Tulpio*, *Petro Salio Diverso*, & *Thoma Willis* fit mentio.

[*L. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO XLIX.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

De

Aphonía curatâ.

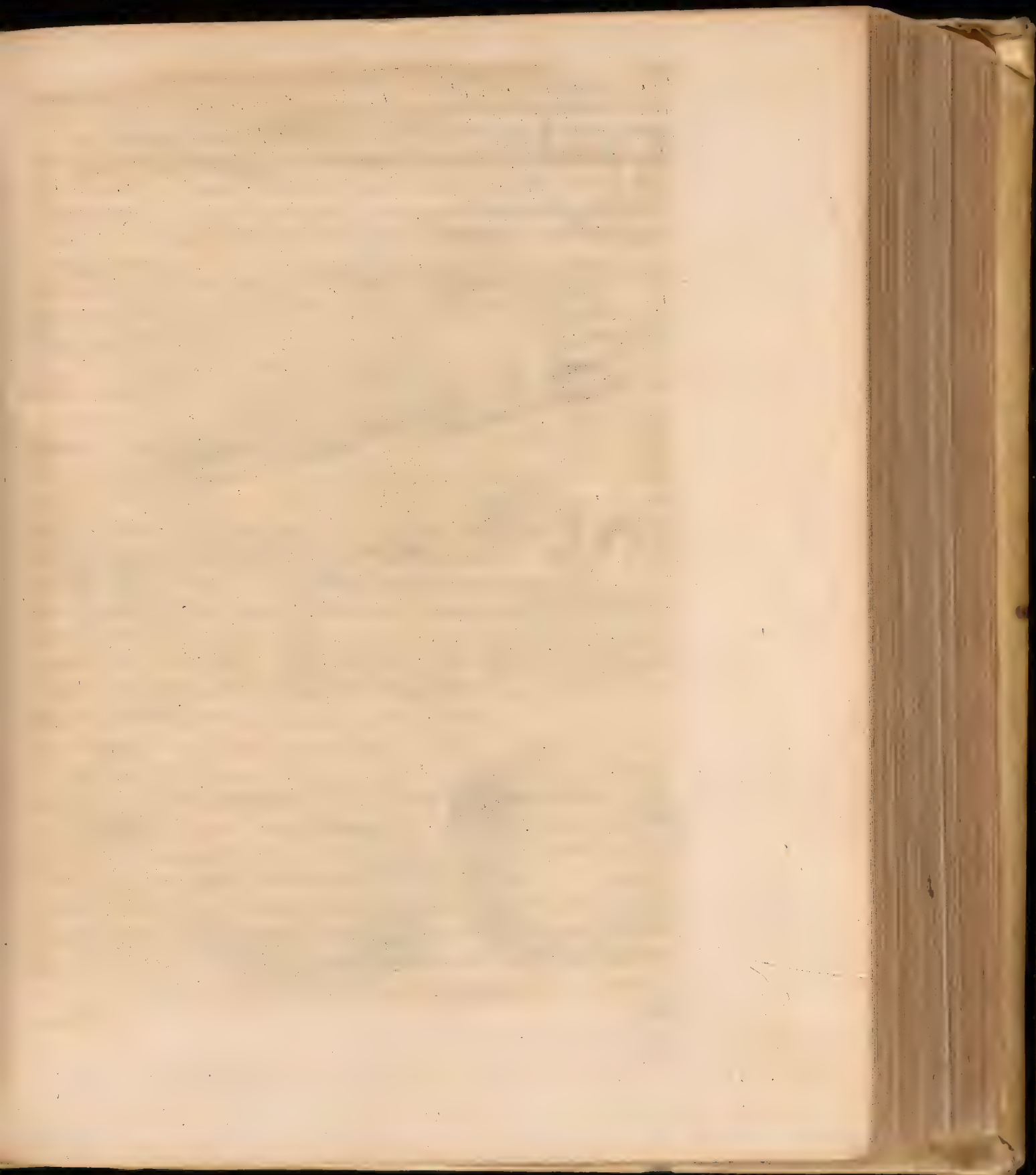
Die 30. Junii Anno 1681. ad quandam pedissequam, accersitus sum, quæ Zelo correpta (fuerant enim illi rixæ cum sui similibus) incidebat in contumacem aphoniam, ut ne mutire quidem vel hiscere posset, cum tam arcta oris clausura, ut nullo modo os aperire vel quidquam assumere valeret, nisi instrumento chirurgico maxillæ à se invicem divellerentur. Jussi, ut chirurgus emplastrum debetonica applicaret, & superimponeret cataplasma ex herbis aromaticis, addito ligno guajaco, singulis diebus renovandum. Dedi etiam sequentem mixturam, de qua chirurgus sæpiùs cochlear infunderet: R. Aq. ceraforum ʒij. Spir. cerafor. ʒiʒ. Tinct. castor. ʒj. Elæosacch. succin. ʒiʒ. Misc. In nucha vesicatoria admota. Quarto die Julii scribebat chirurgus, quod jam os pro lubitu dilatari & comedere posset. Dedi ergo Mixturam ad sudorem eliciendum, ex spiritu ligni guajaci, & Theriaca Androm. ad linguam verò inungendam Balsamum, factum ex Theriacæ Andr. ʒij. olei castor. gt. v. pulv. castor. ʒj. Tum dato purgante, DEI gratiâ, convaluit.

SCHOLIUM.

MAndibularum ejusmodi coarctatio uti non spernendum vitæ periculum, aut saltem tædium, vel ob solam nutrimenti debiti impeditam assumptionem, infert: ita occlusionem istam quantocyus referare, simulque de immittendo alimento sollicitum esse Medicum decet. Prout verò clysteribus nutrientibus non omnis alibilium particularum in venas lacteas infusio denegari posse videtur: ita tamen lattrantem stomachum compefcere haud valent. Crudele meritò & violentum nimis auxilium, juxta cum *Hieronymo Fabricio ab Aquapendente*, dicitur *Joh. Sculteto Armament. chirurg. Tab. X. fig. 11.* quo nonnulli taliter laborantibus dentes anteriores violenter infringunt, cui rectiùs fistula ab eodem *Fabricio* excogitata substituitur, per quam cibus infundi queat. Quamvis autem ejusmodi convulsæ partes, si debite tractentur, quandoque ad statum naturalem reduci queant, ut plurimum tamen non nisi cum morte terminantur; qualem exitum habuit contractio muscutorum maxillæ ab inconsulto inunctionis mercurialis usu, apud *Nicol. Binningerum cent. 5. observ. 76.* nec non quam in arthritica observavit *Felix Platerus lib. 1. observ. med.* ut & ex catarrho *Laz. Riverius cent. 2. obs. med. 77.* Videatur etiam *Phil. Höchsterus dec. 5. observ. cas. 6.* ubi pariter exemplum feliciter peractæ curæ, in Scholii principio ponit, ægroti nuchæ oleo, & cerebrocephalicis prospiciens; imperitè scilicet agere dicuntur, quifimili in casu, ubi nervorum adest læsio, maxillam oleis inungunt, cum rectiùs occipitio topica esse admovenda, *Sanctorius in methodo vitandor. error. lib. 2. cap. 14.* ostenderit; cæteroque quò minùs ipsi maxillæ adplicentur, nihil obflitctos, usu convenientium Cataplasmatum perfanasse meum Parentem charissimum, recordor.

[L. Schröck, L. F.]

OBSER-

A. Locus, in quo tuberculum hoc tumidum deprehenditur inter fricandum, et hoc ipsum ex B loco descendit ad A. quando uvula est prolongata, et hic fricando reducendum est ad suum locum B. in quo vix sentiri potest, quando uvula in suo loco quiescit: Si in brachio utroque peragitur, tunc citius succedit medicatio. Medicus inter fricandum unum vel duos digitos 1. 2. apprehendat. Vid: anri-
prioris fol. 93.

Fig: 15. f. 139.

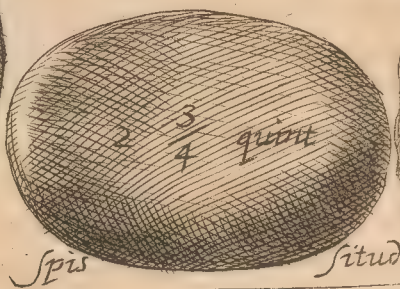
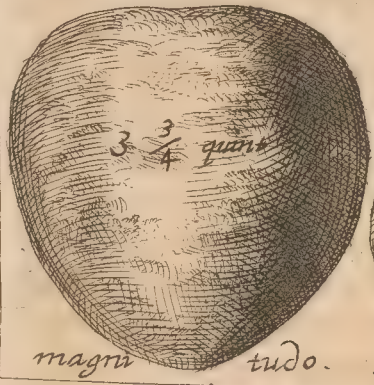
Fig: 13. f. 210.

Fig: 16.

f. 149.

Fig: 22. f. 297.

magnum

tudo.

spis

situdo.

OBSERVATIO L.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

De

Uvulæ relaxatæ cura.

Curationi uvulæ per brachii fricationem confirmandæ cujus etiam in priore anno observ. 56. facta fuit mentio, adhuc insisto. Hoc ipso vere Anno 1684. conjux mea uvulæ prolongatione periculosâ, ut respiratio quam maximè difficilis esset, laborans, hoc modo istud vocis plectrum suo feliciter restituit loco, brachium utrumque sæpius fricando. Inter fricandum tuberculum aliquod animadvertitur, (vide Figuram XV.) quod licet semper aliàs etiam adsit, prolongatâ tamen uvulâ magis sentitur tumidum, & magis descendit versus manum. Cura illa nunquam fallit. Jam appello ad universum Anatomicorum Theatrum, ut mihi ostendant in brachio hoc ipsum, quod ita uvulæ continuum, ut ejus attactus hanc afficiat. Unguem ex equorum oculis quidam Studiosus detrahere novit, si filum duplicatum per quandam auris venam trahat; hoc facto pellicula oculo obducta marcescit, ut sponte suâ decidat: forsân & hoc ipsum succederet in homine.

OBSERVATIO LI.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

De

Epilepsiæ cura.

Quædam paupercula fœmina ad me accedens pro filia epilepticis insultibus tentata consilium petiit; ad quam ingressus præscripsi quædam in officina paranda, quæ tamen sine notabili successu fuerunt data;

jussi ergo, quoniam insuper alvus adstricta, clyisma injicerent ex decocto foliorum nicotianæ, facto cum cerevisia secundaria; quod tanta efficaciam alvum & vomitum movit, ut animam agere videretur; verum optimè cura successit, epilepsie paroxysmus discussus, & illa cum valetudine rediit in gratiam.

OBSERVATIO LII.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

De

Ictu capitis periculoso sanato.

Die 2. Octobr. A. 1673. ad quendam equitem Lunæburgensem vocabar, qui à rustico ingenti baculo ictum in capite juxta tempora dextri lateris acceperat. Tertius erat dies post acceptam plagam, quo vocabar; hic per vomitum statim ab ictu multum materiae ejecebat, jacebat mutus absque omni omnino sensatione instar trunci; chirurgus ante meum adventum venam secuerat, & in nares pulverem pharmacum inspiraverat, sine omni levamine & successu; quoties illi quid dandum, os vi erat diducendum. Ego accedens suppositorium indere jussi, cui additum sulphur antimonii, quod bis cum fructu repetitum; in nares verò, meo jussu, chirurgus inspiravit sulphur antim. & euphorbium; caput inunctum oleis aromaticis, & emplastrum de betonica capiti admotum, cui superimpositi faculi herbis cephalicis impleti & vino incocti. Cùm 3. Oct. manè accederem, submissè loqui coepit, & constabat ipsi ratio; jussi dare confortantia, ac iterum secare venam, clyisma acerrimum injicere, & spinam dorsi cum nucha unguento quodam antispasmodico inungere. Horum usu, Dei gratiam, restitutus, nisi quòd duo digiti in manu manserint immobiles.

OBSER-

OBSERVATIO LIII.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Fœtus vivi ex lepore mortuo exempti.

IN hac nostra Holsatia ex lepore aliquot horas mortuo, cujusdam Generosi Domini venator duos exemit fœtus adhuc vivos, quos etiam educavit istius nobilis familia. Hanc historiam in eum adduco finem, ut exinde sumatur ratio ad quæsitum: an fœtus animâ matris vel propriâ vivat?

SCHOLIUM.

Fœtum in utero matris fato defunctæ nihilominus posse aliquandiu supervivere, nec rationi repugnat, nec experientiæ. Hæc siquidem plures partus cæsareos, è defunctis nempe matribus exfectos fœtus vivos ostendit, ut dubitationi nullus amplius superesse queat locus; quos inter in primis adcuratè descriptus est, quem ex *Carolo Stephano* adducit *Dan. Sennertus lib. 4. medic. pract. part. 2. sect. 6. cap. 8.* Nec ignota est observatio à *Joh. Veslingio observ. anat. 7.* memorata, de infante vivo post matris obitum spontè ex claustrò uterino prodeunte; quales etiam notantur à *Th. Bartholino cent. 2. observ. anat. 99.* Imò, verba refero *Cornelii Consentini progymn. 5. sæpè à matribus in feretro jacentibus vitales partus prodire.* Conf. *Ann. III. Decad. I. Eph. nostr. Curios. obs. 318. & Volum. 2. Act. med. Hafn. obs. 35.* Quin si vitam fœtus in utero consideremus, quamvis magnam hæc cum materna habeat cognationem, posse tamen sine ea consistere, vel ex eo clarum fiet, si propriam fœtui esse animam, ac sanguinis, in cujus motu vita non parùm consistit, circulationem fœtui propriam & à materna diversam intueamur; qua de confertur curiosa trium in prægnante femina circulationum indagatio,

142 *Observatio LIV. De hæmorrhagia narium curatâ.*
dagatio, à Nobil. nostro *Heliantho* in *Dec. II. Ann. I. obs. 185*
demonstrata.

[*Luc. Schröck L. F.*]

OBSERVATIO LIV.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

De

Hæmorrhagia narium curatâ.

Quidam studiosus Tondera-Holsatus, meorum filiorum præceptor, in tam contumacem hæmorrhagiam narium incidit, quam nullis medicamentis sedare licuit, euporista varia (excepto decocto *Excell. D. D. Volckameri*, cujus efficaciam in enormi fluxu sanguinis ex intempestiva venarum sub lingua sectione expertus) adhibita, sed omnia carebant optato successu. Tandem propinavi succi ex urticis recens expressi cochlearia tria, & urticis contusis involvi membrum virile, sic miraculi instar illicò substitit contumacissimus nectaris vitalis fluor, qui procul dubio hominem è mortalium societate exemisset.

OBSERVATIO LV.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

De

Fæcibus alvinis ex abscessu inguinis prodeuntibus.

ANn. 1670. Fœmina quædam Buxtehudana herniâ laborabat, quam cum chirurgus in arte sua experientissimus, *Nicolaus Groot*, curaret, ac manè emplastrum impositum tolleret, alvinæ fæces adhæserunt, ita ut chirurgus, quid pridè comedisset illa, judicare poterit.

rit. Intestina fuisse perforata, certum. Vulnus ab eo per
emplastra & potiones vulnerarias consolidatum. A. 1673.
alius chirurgus ejusdem oppidi M. Paul dictus me ad quen-
dam virum pauperem, subulcum deduxit, ad videndum e-
jus affectum, laborabat enim is quoque abscessu in inguine
ex quo aperto etiam profluebant alvinæ fæces, & emplastro,
me præfente, adhærebat crambe nondum satis concocta; &
hic pariter, auxiliante Deo, per medicamenta methodicè
adhibita convaluit. Alterius quoque ita affecti & à se cura-
ti mentionem fecit chirurgus, cui tamen permanserat fora-
men apertum, per quod alvinæ fæces quotidie in sacculum
ei loco hac fini appensum exierunt. A. 1672. alia fœmina,
civis Buxtehudani conjux, abscessu in inguine laborans,
quem, meo arbitrato, ex vehementiori vomendi nisu con-
traxerat, per datas à Chirurgo potiones vulnerarias & em-
plastra convenientia restituta fuit. Hisce jungo aliam op-
pidò raram historiam: A. 1684. 12. April. ex pago huic op-
pido vicino quidam rusticus suæ uxoris lotium exhibuit spe-
ctandum, more seculi, in quo cum animadverterem signa,
lumbricos significantia, ventrem talium insectorum copiâ
plenum esse dixi; annuit rusticus, addens, uxorem ante an-
num in inguine dextro vulnus habuisse apertum, ex quo ab-
scessu 7. lumbrici fuerint egressi, & quidquid edendo vel bi-
bendo assumeret, citra ullum coctionis indicium ex isto vul-
nere profluxisse, gravidæ autem factæ & sextum imprægna-
tionis mensẽ attingenti vulnus sponte factum, & sponte
coaluisse; quod idem vulnus jam sponte sua reclusum, atque
ex eo quinque magnos lumbricos exivisse, & quidquid ede-
ret vel biberet, per foramen eâ substantiâ, qua assumtum,
effluere. In hac ægra lumbricos ventrem perforasse, certum
est. Meum imploranti auxilium præscripsi hunc pulverem:
℞. aloës opt. myrrhæ opt. sulphur. el. aa. ʒʒ. ocul. cancr. præp.
ʒij. Misc. & potionem vulnerariam, quam habet in sua officina
pharmaceutica Exc. Blancardus, Medicus Batavus, cujus
hæc

hæc est formula: ℞. Virg. aur. sanicul. pyrol. salv. plantag. aa. Mj. coque ex aqua ad ℥xx. colaturæ add. syrup. betonic. symphyt. aa. ℥i℞. pulv. cancr. ℥ij. Misc. præterea dedi Balsamum mihi aliàs qui est in usu. Hisce, DEI auxilio, curata.

OBSERVATIO LVI.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

D. II. A. V. p. 479.

Eboris analysis chemica.

ANno 1683. ex Ebore elicui spiritum, sal volatile, oleum, quæ omnia odore, colore, nisi quod penetrantiora & subtiliora sint, ea æmulantur, quæ cornu cervi dat. De Ebore controvertitur, an corneæ vel osseæ sit substantiæ? Analysis illa chemica probavit, magis ad corneam accedere substantiam. Spiritum eboris in epilepsia curanda admirandam habere virtutem, eâdem ætate in quadam fœmina Batava hîc obambulante expertus sum, naribus spiritu admoto illicò desuit paroxysmus, quo pacto etiam avertere eum potuit.

SCHOLIUM.

EBur destillationi subjectum, cum spiritu sal volatile & oleum eructare, præter *D. Mos. Charas. Pharm. chim. lib. 2. cap. 6.* aliosque *Exc. D. Ol. Borrichius Vol. 2. Act. med. Hafn. obs. 67.* quoque testatur. Cujus spiritus salini insignem usum in syncope, palpitatione cordis, catarrho suffocativo, uteri dicta suffocatione, mensium obstructione, & pleuritide prædicat; quem etiam omnia illa, quæ spiritus cornu cervini medendo confert, præstare, & epilepticis inprimis insultibus, tam internè quàm externè opitulari, non est dubium. Ubi verò tam aprugnos dentes, quàm unicornu Grönländicum (quæ destillando itidem sal volatile præbere, prælaudatus *Borrichius* refert,) Cornuum familiæ haud esse adscribenda, sed revera dentes inter connumerari debere, constat:

constat: ita de Ebore idem esse dicendum, negari nequit; scilicet quod dentem elephantinum esse, est certissimum; hunc autem melius dentem, quam cornu adpellari, *Plinius lib. 8. hist. nat. cap. 3. Herodotum* securus, jam quondam arbitratur; & prout ossa destillando itidem spiritum cum sale volatili ac oleo largiuntur, sic ex dentibus hisce impetrari eadem non est mirum; cum dentes ossium numero comprehendendi, inprimis *Exc. D. Christ. Frid. Garmannus de mirac. mort. lib. 1. tit. 6. §. 1. & 2. evicerit.*

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO LVII.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

De

Manibus sphacelatis ab earum in frigidam immisione.

Quidam juvenis febre ardente laborans manus suas in aquam frigidam immerfit, & diu ibidem eas retinens, postea nigras extraxit & penè mortuas.

SCHOLIUM.

Cum omnes spiritus calidi, notante *D. Sebast. Wirdigio lib. 1. medic. spirit. cap. 9.* frigidorum spirituum fugiant injurias, illis sic retroeuntibus, sanguinem in parte extrema stagnare, ipsumque membrum emori haud mirum est. Similis ceteroquin recensito Casus legitur apud *Gregor. Honsium part. 2. lib. 4. obs. 24.* dum juvenis febre ardentissimâ correptus, refrigerationis causâ manus aquæ gelidæ immiserat, extractas autem nigredine lividâ defœdatas sensuque privatas deprehenderat, in cassum frustra omni curandi labore eis adhibito. Id quod eò facilius contingere potest, cum vel sponte suâ, adventante febre malignâ, integros artus cor-

Dec. II. Annus III. T rumpi,

rumpi, in aliquibus observaverit *Dominic. Panarolus lib. 5. pentecost. obs. 48.*

[*L. Schröck, L. F.*

OBSERVATIO LVIII.

D. JOH. BLUMIG.

Ovum in vitrum succineum à natura
conversum.

ANn. 1672. Curiositate ductus, festo paschatis ovum cum carne suilla coctum ad duritiem (ut fieri hinc vulgò solet) à cortice liberavi, & extremitates ejus rotundas, supra & infra abscidi, & ovum chartæ involutum ad parietem alligavi. Subsequente festo paschatis, adverti materiam colore & substantiâ vitream, cui inerat vitellus in formam pulveris conversus, quo exempto, vitrum egregium fragile, colore succini naturalis flavo apparuit. Quo viso stupefactus, ne tanti naturæ miraculi solus essem testis, misi frustulum ad celebres hujus civitatis Physicos ordinarios, D. D. Schulzium, & D. D. Segerum. Non contentus verò hoc experimento aliquatenus artificiali, & ab influxu Planetarum profecto, veritus ne à falsedine carnis suillæ, cum qua ovum coctum fuerat, illud ortum habuerit, iterare hoc experimentum constitui, & quidem per se coquendo in aqua simplici fontana, nihil salis adjiciendo, & per septem septimanas de pariete suspendendo; quo temporis intervallo præterlapsò, egregius viror succineus splendore suo oculos meos perstrinxit. Hisce jam animus meus acquieverat experimentis; sed me non cogitantem, Natura plus docere voluit, ut scirem, ipsam quoque sine ulla artificis manu interveniente ovum tale producere posse, monstrans mihi ovum in ædibus Excell. D. D. Schulzii, quod erat pondere levissimum, ferè ut pluma; tactum à me relinquebat vestigium digiti tangen-

tis cum sono; putabam primâ vice esse aliquod factitium, ex pergameno confectum, & joci gratiâ ab uxore nunc mea, tum temporis sponsa, calce vivâ coloratum; illa verò sanctè restabatur, verum esse ovum naturale, & à se repertum in cista ad culinam situata, in qua per 5. septimanas fuerit; fracto itaque eo, egregium succineum viride vitrum apparuit. De hoc Paracelsus lib. de Tartaro p. m. 378. scribit: Sol coagulat vitellum ovi in caraben, albumen in translucidum, hæcque coagulatio fit à spiritu coagulationis falso. Idem docet lib. de nat. rer. 7. p. m. 168. quomodo omnes gemmæ & metalla omnia, non tantùm succinum, ex albumine ovi fieri artificialiter possint: si per Solem intelligat astrum è cœlo illustrans hæc inferiora, falsus est; si verò impropriè (qui modus scribendi ipsi maximè usitatus) formam generalem materiæ primæ adnatam, sc. per hanc similitudinem, quòd sicut sol omnia subterranea & in terra nascentia suo calore externo excitativo illustrat, ita quoque forma materiam ad actum generationis suâ vi formatrice disponat & perficiat, vera dicit. Nam coagulatio nostri ovi in vitrum facta est in loco opaco, solis radiis planè non materiam illam illustrantibus. Si tamen & per solem, astrum illud cœleste, experimentum velimus instituere, à calore ejus, ovo radiis opposito, posse inde formari vitrum tale succineum, non est absurdum.

OBSERVATIO LIX.

D. JOH. DANIEL DORSTENII.

De

Aciculâ deglutita.

COnticere hîc nequeo, quòd puella hic Marpurgi futoris filia aciculam aneam majorem longitudinis dimidii digiti non ita pridem deglutierit, nullo percepto ferè dolore, præter quod deglutire vix potuerit, quæ

acicula externè infra cartilaginem scuti formem iterum extracta est, modoque puella sana vivit.

SCHOLIUM.

A Ciculæ deglutitæ quamvis interdum absque molestia, aut saltem sine majori incommodo rursus per alvum egerantur, quòd alias tamen interdum inveniunt exeundi vias, è plurimis constat exemplis, prout cum urina excretas *Alex. Benedictus hist. corp. hum. Job. Langius lib. 2. epist. med. 40. & Jul. Cas. Claudinus resp. med. 40. ex ventriculo perforato Ant. Benivenius cap. 20. de abdit. morbor. caus. per cervicis latus circa aurem dextram Cassp. à Reies camp. elys. jucund. quest. 92. ex crure erumpentes Rodericus à Castro lib. 4. de morb. mul. cap. 20. & Henricus à Moinichen obs. 21. notarunt. Cui improvidè factæ deglutioni lubricantibus & laxantibus esse medendum, communiter statuitur, ut scilicet ventriculus & intestina laxiora indè facta, irruenti duriori corpori cedere, seseque magis extendere, & simul lentore illo munita ac lubrica reddita faciliorem acutis spiculis transitum præbere valeant; quæ ratione *Hieron. Reusnerus in observ. med. 56. Wierum secutus, curam feliciter absolvit, & Georg. Segerus Dec. I. Ephem. nostr. Ann. 4. obs. 86. Notari meretur cura à Theod. Kerckringio memorata obs. anat. 44. in ancilla, cui acus deglutita, quæ partibus gutturis internis infixæ hærebat, levi factâ incisione, adpositoque vulnere magnetis frusto, fuit extracta; quale quid etiam in cultrivoro illo fuisse cum successu tentatum, in historia ejus *Osu. Crollius præfat. Basil. Chim. recenset, adplicito nempe emplastro ex magnetis pulvere parato; quamvis dubitare maximè liceat, an magnetico huic pulveri, & non potiùs ipsius naturæ impulsui, exitum in eum locum molientis, adscribi debeat, cum magnetem in pulverem redactum, & multò magis unà oleosis in viscatum, vi attrahendi ferrum destitui, ab aliis jam observatum fuerit: Licet enim rationibus nonnullis, pulverisati & emplastro immixti magnetis virtutem illam***

Dan. Beckerus tr. de cultrivor. Boruss. quæst. 7. defendere laboraverit, omnes tamen ab experimento instituto facile enervantur, quo constat, nec etiam minimum pulvisculum martialem à tali parato emplastro, multò minùs integrum cultrum attrahi.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO LX.

D. JOH. DANIEL DORSTENII.

De

Lumbrico tereti.

Vir quadragenarius ferè summè tabidus, postquam per quinque hebdomadas decubisset ac denique, mortui succubisset, suspicio inter ejus amicos orta, veneno illum à muliere quadam dato, extinctum esse; quare jussus à Superioribus cadaver illud secarem, accuratè inspicerem, quidque indicii hac de re obveniret, diligenter adverterem: Quamprimum itaque abdomen aperuissem, statim in ejus cavitate supra ventriculum, ubi cartilago est ensiformis ac connexio hepatis, per membranam latam cum peritoneo, annexum lumbricum teretem peritoneum perforantem, indeque per duo peritonei foramina instar nodi ligati pendentem, omnes mecum cum admiratione adspiciebant: *Es war ein rechter Knode mit dem Wurm geknüpffet anzusehen / als ob ein Stücklein Schnur dahin geknüpffet wäre.*
Figura XVI.

Præterea omentum tumefactum ad duorum digitorum latitudinem, instar materiæ viscidæ, pituitosæ atque pellucidæ, in situ tamen naturali, apparebat, simulque in medio ejus, sub umbilici regione, exulceratio rotunda, magnitudine Imperialis, non adeò profunda, pure tamen albicante repleta, conspiciebatur. Hoc remoto; intestina in pelvi ma-

teriæ albicanti, purulentæ, putridæ ac foetenti, sphacelata & valdè corrupta innatantia, cernebantur. Aperto ventriculo nullibi veneni vestigium adverti poterat, sed morte naturali ob maximam illam viscerum & partium corruptionem, hominem istum mortuum esse judicabam. Cumque de lumbrico tali maximè curiosus essem, anne ventriculum: aut intestina perterebrando perreptasset, sedulus inquirerem, in ventriculo quidem similem lumbricum inveni, sed neque in illo, neque in intestinis viæ aut foraminuli vestigium invenire poteram; ita ut hærerem, an in cavitate abdominis, in materia illa purulenta ac corrupta, tanquam nido aptissimo genitus; an verò foraminulum istud coëundo iterum evanuerit. Interim, quis doloris acerbissimi circa ventriculi regionem, causam, lumbricum talem in peritoneo perforato ligatum ac pendentem cogitasset; quamvis calor & ardor continuus & torrens intestinorum sphacelationem prodidissent.

OBSERVATIO LXI.

D. JOH. DANIEL DORSTENII.

De

Duobus Epilepticis.

BInos Ego Epilepticos, unum civem juvenem, alterum rusticum, & quidem hunc vix ante aliquot septimanas aperui; ubi in utroque cadavere spumam circa os ichorosam seu sanguine nonnihil tinctam, nec non cerebri in ventriculis similem talem ichorosum humorem inveni. An autem humor talis ichorosus in cerebri ventriculis causa Epilepticorum motuum sit dicendus, dubitarem, quin potius causæ morbosæ productum fuisse crederem.

SCHOLIUM.

EPilepsiæ ortum uti materiæ alicui qualitate pravâ & spirituum animalium organis infestâ præditæ, easque pungenti

genti ac irritanti deberi, vix negari potest: ita quòd in apertis quibusdam cadaveribus, morbo illo extinctis, nulla ejus vestigia adpareant, mirum non esse potest, si mole perexiguam & spirituofam, & vel ex inferioribus partibus communicatam esse posse consideretur. Cæterùm in cadavere Senis epileptici, A. 1670. in Theatro anatomico Patavino publicæ sectioni exposito non aliud, quàm processus mammillares sero turgidos fuisse deprehensos recordor; quale quid etiam nuperrimè demum in capite Matronæ cujusdam, præter perpeſſam ex colica parestin, capitisque in anteriore parte sævos cruciatus, crebrioribus insultibus epilepticis, & imprimis ipſo mortis die infestatæ deprehendi, ventriculis, scilicet sero copioso repletis; ubi sanè simplicem seri stagnantis præsentiam & qualitatem humidam morbo huic dedisse ansam vix persuadere mihi possum; ejusdem verò particulas acres à quacunque causa, irâ &c. excitatas, convulsivas illas vellicationes induxisse, non improbable videtur. In puerulis itidem post mortem, ab epilepticis motibus acceleratam, apertis, flatus ventriculum & intestina distendentes unicè pluries offendi; qui flatus fermentationem præternaturalem cum præsupponant, hæc autem nonnisi à salibus heterogeneis profurgat, spicula inimica nervosis partibus fuisse infixata, satis verisimiliter ostendunt.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO LXII.

D. JOH. DANIEL DORSTENII,

De

Puero furdo.

Civis quidam Marburgensis Sartor, præcedente æstate consilium pro filio suo 7. annorum, per biennium planè furdo, anxie à me efflagitabat, causamque, hujus

jus mali talem esse narrabat: Ante biennium nempe, puerum hunc suum, alios pueros pisa auribus intrudere ac per os reddere vidisse, hincque, deceptum, utriusque auri pisum quoque indidisse; Verum his ibidem remanentibus, successivè, magis magisque sordibus pisis adhærentibus, hisque intumescantibus, surdum planè factum esse, neque ab ullo Chirurgo auxilium aut remedium habere potuisse, sed omnes malum hoc immedicabile pronunciasse. Hoc audito; jussi, puerum adduceret; quod protinus fiebat; inspiciebam ejus aures, ac instrumento ex acu crinali (Haarnadel) adaptato statim, patre præsentè, pisa ex utraque aure, unà cum sordibus adhærentibus extrahebam, sicque brevissimè puerum istum, Dei auxilio, integrè restituebam.

SCHOLIUM.

DE hac Surditatis causâ libet Clar. Anton. Molinettum adducere, sic *libr. 4. Dissert. anat. pathol. cap. 10.* Scribentem: *Intrusum corpus extraneum meatum obstruit, cum auditus jactura, nec sine doloris & inflammationis periculo; præsertim si tale corpus fuerit, quod imbibit à humiditate, facile turgere possit, & putrescere, vel etiam germinare intus, & radices jacere, quod non semel factum scimus, præcipuè in pueris, malo aliquando eventu, vel etiam pernicioso; ichor enim qui ex putredine manat, corpus musculi & tendinem, imò & tympanum exedit; quæ omnia quamvis arte vincantur, imperfectum nihilominus organum efficiunt; quod si sanari nequeunt, interficiunt quin etiam.*

Adde quæ Nob. Dn. Du Verney part. 3. de organo auditoris, ubi de meatus auditorii obstructione à corporibus extraneis tractat, nuper disseruit, & chirurgiam jocularè Exc. Valent. Anno II. D. II. obs. 164. p. 374.

[Luc. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO LXIII.

D. JOH. DANIEL DORSTENII.

De

Calculis per tussim & exscreationem rejectis.

Nobilis quidam equitum turmae praefectus, consilii gratia me accedens, de tussi continua sicca, interdum anhelitu difficili conquerebatur; ita, ut asthmate nonnihil durante, tandem calculos rejiceret, quo facto asthma remittere, tussi tamen sicca, nec adeo vehementi remanente: simulque calculos diversae tamen magnitudinis, alios pisi magnitudine, alios lentis, alios milii seminis, durae & minimè friabilis substantiae jam rejectos mihi ostendebat. Pro ut autem omnibus aliis in partibus, ut abundè testantur virorum magnorum observ. calculos generatos fuisse; ita etiam in pulmonibus id fieri posse & hoc exemplum confirmabat. Interim praescripsi isti Nobili inter alia medicamenta resolvens ac concretionem praecavens aliquod medicamen.

SCHOLIUM.

Huc quadrant, quae in Observatione med. 65. D. Joh. Hellviggii, ut & Scholio ei adjuncto fuerunt prolata,

[Luc. Schröck, L. F.]

Vidit Argonauta foeminam elegantissimam florentis aetatis, quae tumore p. n. sub axilla oborto, eoque inter choreas nuptiales rupto & dissimulato, negligentiusque habito, in respirandi difficultatem primò, paulo verò post in tussim ferinam incidit, de pondere quodam in pectore latitante continenter conquerens, tophaceam tandem materiam calci testoriae seu intricae similem, (quà in pavementum cretae instar scribere potuit) validissima tussi rejecit, sed atrophiam funestam sensim invalescente brevi expiravit.

OBSERVATIO LXIV.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

De

Dysenteriâ feliciter curatâ.

HAnc nostram Chersonesum Cymbricam plurimis in locis infestat dysenteria: adversus hunc morbum contumacissimum & contagiosissimum quidam Pastor in parochia suâ decumbentibus summo cum fructu & successu propinavit vinum, cui infusæ sunt bacca Solani, non solum enormem fluxum sistunt, dolorem demulcent, verum malignitatem in sudorem resolvunt. Præterea bufonum Sole exiccatorum & jam combustorum cineres in eodem affectu cum vehiculo exhibet, quorum cinerum usu & multi curati sunt felicissimè, operantur per sudorem cineres. Ex relatione cujusdam Generosissimæ matronæ ex Perill. Stemmata de Brochdorff, in cujus toparchia hic Pastor degit.

SCHOLIUM.

SI per baccas Solani, sylvestris illius furiosi, quod puto, Sintelligentur, quadrabit huc, quod *Conr. Gesnerus*, Sirupum ex eis paratum pro magno arcano commendans, ad *Achill. Gasserum* præscripsit: Succum ex ejus fructibus (acinis qui cerasa referunt) expressum, & ad Syrupi consistentiam cum paucosaccharo decoctum, ita efficacem esse, ut vel ligula aut cochlearij parvi mensurâ somnum inferat, fluxiones sistat, dolores tollat, dysenteriam curet; gratus est planè, sed cavendum, ne amplius detur, ego cum laude usus sum. *Gasserum* tamèn nostrum ab hujus usu, eâ quâ erat prudentiâ semper meritò abstinuisse, autor est noster *Georg. Hier. Welschius* cap. 10. de *vena Medin.* De quo etiam videri poterit itidem *Augustanus*, Exc. D. *Joh. Matth. Faber*, in singulari tractatu de Solano hoc, sub nomine *Strychnomania* conscripto. Quilibet, quod placet,

cet, statuat; ego in competente dosi datum hoc medicamentum, si aliorum penuria me premeret, haud abhorrem. Quod Bufones attinet, eosdem (ut usum in aliis affectibus taceam,) cæteris quoque quibusdam in fluxionibus laudari invenio; & quidem in pulverem ustos saccoque collo adpensos ad urinæ incontinentiam gestatos commendat *Henr. ab Heer. obs. 14.* Ossa verò in fluxu mensium nimio eodem modo adplicata *Guern. Rolsincius lib. 9. ord. & meth. med. spec. comment. sect. 6. cap. 9.*

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO LXV.

Dn. ROSINI LENTILII.

De

Hydropis desperati cura Empiricâ.

PAUPERcula Fabri lignarii uxor 36. circiter annorum afeitico-tympanitica graviter anno superiore per totum semestre decubuit; precibus adeò publicis per 3. menses & ulterius Deo commendata. Medicinæ nil quidquam hausit; quidam enim vicinus meus ab initio consultus, maritum dimisit cum prognostico certissimi interitus, & ordinare pharmaca non sustinuit. Tandem me miser accedit; Caussatur se non habere domi, unde vel murem pascat, & Medicum se quærere gratiosum. (Talem ferè quilibet desiderat, cum tamen, ubi æger moritur, nihil obstante *penia*, merces à Pastore ad vespillonem usque strenuè exigatur.) Consideratis probè circumstantiis omnibus, cum & ipse pro desperata haberem, è *Rulandi curationibus empiricis*, haut equidem temerè sic dictis, *extractum esulae in sero lactis caprini sicutum pro evacuatione; hinc decoctum baccarum juniperi, ex eodem sero pro potu ordinario impero.* Annuit maritus cum domi haberet capram, alioqui & hos sumtus fortè declinaturus: Vix binæ

156 *Observatio LXVI. Μόνορχις liberorum utriusque sexus parens.*
præterfluunt septimanæ, cum in templo preces pro hac fundi
definunt; Mortuam arbitrabar, sed cum contrarium experi-
rer, hominem accerso, & nunquid aliud, præter meum præ-
scriptum, usurpasset, studiosè vestigo; ille nihilum se meis
addidisse pejerat. Ergo tunc ventris promontorium detumuit,
ægrâ hodienum incolumi. Videatur *Dec. I. Annus IX. & X.*
observ. 18. f. 63.

OBSERVATIO LXVI.

D. BENEDICTI HERMANNI.

Μόνορχις Liberorum utriusque sexus
Parens.

Est Amicus mihi intimus, qui ab Herniotomo in suâ
infantiâ sinistro orbatus testiculo, nunc cum uxore
(quam ex secundo Conjugio duxit viduam) vivit ho-
nestâ, piâ, & domui suæ instar cochleæ affixâ, adeo-
que tam ob has quàm ob alias causas nec Marito, nec ulli ho-
minum alii de vel minimâ castitatis labe suspectâ, ex quâ jam
duos successivè suscepit diversi sexus liberos, masculini sc. u-
num, & feminini alterum: Quo suo quoque exemplo re-
darguere sibi videtur Hippocratis & sequacium doctrinam,
sinistrum testiculum *θιλαγγόνον, ἀρρενογόνον* verò dextrum dunta-
xat reputantium; stabilire contrâ Recentiorum Anatomico-
rum dogma de feminis Masculini contagio, è testibus Mulie-
ribus indiscriminatim jam hujus, jam illius sexus ovulum in
uterum proliciente.

OBSERVATIO LXVII.

D. BENEDICTI HERMANNI.

De

Tartari Emetici Virtute.

Juvenis 22. annos natus, nonnihil hypochondriacus, præterito mense Junio febris quotidianâ in itinere corripitur, cujus cum aliquot superâisset paroxysmos, præter consueta aliâs symptomata, etiam cum molestâ imprimis circa ventriculi regionem compressione atque succussione ingruentes; meo consilio primùm sumit purgantem pulverem, quem suo munere ritè defunctum excepit; postera die pulvis febrifugus, bihorio, circiter ante paroxysmum ad sudorem eliciendum, quamvis frustrâ, exhibitus, cum æger hic siccoris naturæ aliâs ad sudorem sit minùs proclivis. Recurrente itaque sub paroxysmi sequentis initium illâ circa ventriculum constrictione atque concussione nauseabundâ, offero Tartari Emetici ritè parati, & largos in aliis vomitus sedesque moventis grana iij. quæ unicum in hoc ægro vomitum cum aliquo tamen levamine, movent. Post biduum pulveris febrifugi continuationi dicatum, Tartari Emetici iterùm gr. iiij. exhibeo, sed en! nulla nec per superius nec per inferius guttur dejectio, sed turbulentus duntaxat in ventriculo motus, & mox levissimus subsequitur paroxysmus, quem à trimestri hætenus spatio nullus excepit alius, ægro interim pancreaticè vivente. Videtur hinc concludi posse

1. Febres intermittentes non malè acido-cuidam p. n. fixiori, austero & obstructions causanti adscribi, cum ejusmodi acida, juxta Celeberr. Wedelium, Ertrmüllerum, & alios, obtundant purgantia, imprimis vomitoria, quatenus acrimoniam illorum Salino Sulphuream volatilem hoc pacto infringunt; hinc Gummi gamandræ vitriolatum, minùs vomitum ciet

quàm simplex; antimoniata Vitrioli & Nitri spiritu mitefcunt, hinc sine dubio & Tartarus Emeticus in ægro nostro ab acido figente infractus, & in tertium quiddam deobstruens mutatus, vires nunc antifebriles potiùs quàm Emeticas exeruit, Patet hinc 2. Hypochondriaco-Melancholicos, à quorum temperamento non multum Noster recedit, ob illud ipsum acidum concentrans fixius à purgantibus, in specie Vomitoriis, minùs moveri, adeó ut desideratissimus D. D. Etmüllerus Id. *prescr. form. c. 1. §. 10.* benè notet, Tartarum Emeticum qui alios fortiter exagitet, hypochondriaco-melancholicos vix tantillum, etiam sub triplâ dosi movere. Patet hinc 3. minùs verò consentire, quod Galenus 3. *simpl. c. 24.* & Ejus Assleclæ docent, purgantia, adeoque & Vomitoria, in substantiam veneno finitimam mutari, si nihil purgent.

OBSERVATIO LXVIII.

D. ADAMI à LEBENWALD.

De

Admiranda calculi curatione.

Lepus animalculum est timidissimum, unde per leporem homines meticulosi lepores dicuntur.

Luxuriosa bestiola est juxta Poëtam:

Prolis amans gignit fœtus, lætaturq; tenellos

Dumq; superfœtat, dum parit, usque coit.

An verum sit illud Martialis:

Inter quadrupedes, gloria prima Lepus,

Disputent Apitii, ego usum ejus in Medicina refero.

Vix pars est hujus animalis, quæ non labenti valetudini opem fert, imò & excrementa inserviunt.

Caput ustum juxta Galenum *lib. 11 d. simpl. med. facult.* cum adipe ursino vel aceto alopecix medetur.

Cerebrum dentitionem infantium promovet gingivis illitum, in potu datum urinæ incontinentiam cohibet.

Cor

Cor quartanariis alligatur, ejusdem pulvis cum tertia mannae thuris in Vino albo per 7. dierum spatium à Sexto propinatur Epilepticis.

Fel cum saccharo exceptum gemmas & oculorum nubes delet.

Coagulum, si animalculum nil aliud quam lac degustavit, in Sole vel fumo exiccatum, præstans censetur à Dioscoride in fluxu Dysenterico.

Si cum thuris polline & visco q. miscetur, spinas partibus infixas extrahit, & ad punctiones serpentum adhibentur.

Viri potentiam & fæminæ conceptionem juvare perhibetur.

Renes coctos Matthiolus in lithiasi exhibet, eos Olaus Magnus ad podagræ levamen pedibus alligat.

Quercetanus ex matrice ad fæcunditatem medicamentum parat, eamque in vesicæ vitiis commendat.

Carnem in oleo frixam Albertus in Dysenteria & intestinorum ulceribus per clysterem infundit, simili modo sanguinem assatum Dioscorides propinat, quidam cum farina hordeacea miscent.

Si tempore Martio sanguis ab animalculo mactato lintheis illotis excipitur, deinde exiccata partibus inflammatis aut Erysipelate affectis applicantur, mirum in modum calorem extinguunt & dolorem mitigant, ut ego in me & aliis sæpè sæpius observavi.

Lac mulieres fœcundas reddit.

Adeps extrahendis spiculis cum floribus fabarum inservit, retrò aures vel etiam infra palpebras inferiores inunctus suffusiones oculorum incipientes tollit.

Dens appensus dolorem dentis mitigat.

Marcellus in Colica passione Talum seu ossiculum illud in posteriori suffragine leporis funiculo ex pilis leporinis confecto alligat, ejus pulvis etiam feliciter in hoc affectu bibitur. Fœtus mortui expulsionem ab his ossiculis sumptis ipse ego obser-

observavi, sicut etiam à Trago ad partum facilitandum in aqua Pulegii proponitur; in Epilepsia datur cum visco q. corall. margarit. & sem. pæoniæ, Urinam in lithiasi valdè provocat.

Pellis ceratum ad hernias ingreditur, quidnam valeat in attractione, retentione, revulsione humorum etiam Tonsoribus & vetulis notum est.

Pili coërcendo sanguini undecunque mananti imprimis ex naribus conferunt.

Pedes à vivo abscissi in dolore podagrico applicantur.

Urina hydropicis cum spica nardi utiliter propinatur.

Stercus subtus immissum nimios mensium fluxus cohibet, & humentem uterum exiccat.

Totius cremati pulvis ex Vino tepido calculosis levamen præstat; ad hunc finem Montagnana Electuarium componit, cui lapid. Spong. & Judaic. addit.

Coronidis loco addo miram observationem.

Baro quidam Illustrissimus, Fautor meus singularis, per multos annos renum calculo divexatus, quos tamen ex renibus per ureteres, vesicam & urethram feliciter expulit; tandem grandior & durior in ipsa urethra ad præputium subsistens 4. septimanarum spatio Urinam remoratus, quæ tamen guttatim per rimulam (quia totum meatum angularis lapilli figura obstruere non poterat) effluxit. Adhibentur varia calculum comminuentia, instrumenta chirurgica ad frangendum, extrahendumque calculum in usum trahuntur, laxantur viz fomentis & oleorum injectionibus, sed frustra omnia. Recurritur ad me 6. miliaribus distantem pro consilio, præscribo experta lithonriptica, quibus non juvantibus, sectionem subtus post præputium inter duo corpora nervosa & spongiosa suadeo, quid fit? interea Chirurgus libros suos pervolvens in antiquo (ut ita loquar) Pacuvio reperit hoc remedium: Vesica leporina unà cum Urina in fictili clauso & lutato, incinerata omnem calculum frangit. Lectum factum: imbuatur surunda

turunda oleo amygd. dulc. aspergitur prædictus cinis, calculus obstruens attingitur, mox in sabulum dissolvitur cum urina foras expulsum. Sic Illustrissimus Baro pristinae sanitati restitutus, huc usque tales scopulos in mari Microcosmico non expertus est. An hæc vis lithonriptica ab acrimonia & corrosiva qualitate, vel à specifica proprietate, & an idem pulvis tutò intro sumi possit, demum an urina in calcinatione vesicæ vel potiùs incineratione aliquid addiderit, aliis judicandum relinquo. Hoc assero

Sapè bona eruitur libris medicina vetustis.

OBSERVATIO LXIX.

D. ADAMI à LEBENWALD.

Serpentis morsu pes intumescens mirabiliter curatus.

ANcilla rusticana, non procul à prædio meo in quodam pago serviens, ab alpibus ad Lares domesticos defert lac, butyrum &c. quæ jumenta ibidem ex pascua in tributum Villico suo cesserunt, hem in via repente assilit serpens, ejusque pedi ad malleolum dextrum morsum infligit, pes totus ad genu usque horribiliter intumescit, mittitur ad me pro auxilio, præscribo Theriac. spinas serpentum pulverisatas in aqua Ulmaria, præcaventur sic symptomata interna, tumor pedis tamen non remittit: accedit Empiricus, suadet ut oleum Petræ fundatur super ferrum ignitum, ejusque fumus ad locum affectum excipiatur, dictum factum, sensim remittit tumor, & serpa in integrum restituitur.

Non oleum ac operam perdidit ista suam.

OBSERVATIO LXX.

D. ADAMI à LEBENWALD.

Claudicatio ex Calculo curata.

HAbitabat in vicinia mea Vir optimus, nomine Josephus Neumahn, hospitium præbens advenis Magnaticibus, is frequentibus doloribus nephriticis & renum calculis subjectus, tandem patitur obstructionem in rene dextro à lapillo duriori & grandiori, qua de causa urinæ defluxus ad vesicam impeditur, nec ren sinister focii sui officium supplere voluit aut valuit. Natura itaque lymphæ falsæ & lixiviosæ remoram passa, amandat eum ad pedem ejusdem lateris, excitatur ulcus circa malleolum externum valdè dolorificum, subsistit materia crassior & tartarea circa tendines & ligamenta pedemque contrahit, ut miserculus per integrum annum ambulandi potentiâ privatus, sella portari opus habuerit. Implorat meum auxilium, præscribo Magist. ocul. cancr. gr. XV. Magist. gialapp. ℞. diagr. sulphur. gr. IX. tartari vitriolati gr. VIII. dantur in jusculo carnis cui rad. petrosel. incoctæ fuerunt, movetur alvus, dolores circa renes oriuntur vehementissimi, & tandem calculus per ureteres ad vesicam, inde per urethram foras ad matulam propellitur cum sonitu & periculo fracturæ; erat autem lapillus formâ & magnitudine fabæ similis filicæ duritiei. Quo facto urina cœpit liberè & copiosè profluere, cessavit affluxus ad pedem, ulcus facilè sanatum, tendines & ligamenta robur suum recuperarunt, pes ad ambulandum optimè dispositus fuit, relictâ tantùm modicâ debilitate

Nodus si durus, duro opus est cuneo.

OBSERVATIO LXXI.

D. ADAMI à LEBENWALD.

De

Catarrho suffocativo ex constrictione
colli.

Domicella quædam Illustrissima collum sibi pinguescere & incrassescere advertens, timuit se strumofam futuram, adeoque suam Venustatem non parum periclitari.

Ad præcavendum tale horologium carneum, ipsa sibi consulens, constringit validè fasciâ collum, credens se tali modo posse impedire incrementum; sed reverà circulationem sanguinis per venas jugulares ad fontem suum recurrentis remorata est, qui in cerebro subsistens in putrilaginosam viscositatem conversus, ad pectus præcipitatus catarrhum suffocativum vix non lethalem produxit. Curavi illam & suasi ut imposterum hoc medicamento genus intermittat, quia constrictiones colli sunt periculosæ,

Nilq̄ novi, strumas cernere in hac Patria.

OBSERVATIO LXXII.

D. GABR. CLAUDERI.

Fœtum pariens fœtus recenter exclusus.

Rarum & curiosum est, quod adnotârunt seduli Naturæ Ministri, *Joh. Bapt. Ferrarius in Hesperidibus, lib. 3. cap. 19. Olavus Wormius, Musei sui lib. 2. cap. 28. f. m. 206. Summè meritis noster Phil. Jacob. Sachsus in Gammarologia Lib. I. cap. 8. p. m. 144. Joh. Dan. Major. Ephem. Germanicar. Dec. I. Anni. III. Observat. 241. ac alii. Pomum citri à Naturâ opifice perfectè absolutum in aliô malô citriô fuisse natum & reper-*

tum. Rarius & curiosius est, quod memorat Magnus Thom. Bartholinus, *Tract. de insolitis Partûs viis, cap. 16. p. m. 133.* mures aliquoties peperisse fætûs prægnantes; Equam item in Hispaniâ exclusisse partu, mulam aliâ mulâ gravidam; Nec non ovum oviparum, vel aliô ovô prægnans servari in Technicothecâ Regiâ Haffniensi.

Rarissimum tamen & curiosissimum est, dictam gravidationem insolitam quoque sexui accidisse humano, veluti tale exemplum videre est apud modò laudatum Thom. Bartholinum in citatô *Tractatu. de insolitis Partûs viis, cap. 11. p. m. 124. seqq.* ut & *Centur. 6. Histor. anatom. observat. 100.*

Similis planè casus contigit Anno 1672. in vicinâ nostrâ Thuringiâ propè Naumburgum, in ditione nobilissimi à Breitenbauch; veluti hæc quidem accepi ex ore ipsius Socrûs, generosi Aulae nostræ Marechalli à Timpling relictæ viduæ; Dum scilicet in pagô Bezgendorff uxor molitoris debitò tempore parit filiolum cætera sanam, nisi quòd abdomine præter solitum tumidò fuerit dotata. Exclusa hæc Filiola, exclusus hic fætus, elapsò primò vitæ suæ octiduò corripitur improvisò torminibus magnis, (quod continui fletûs, continua inquietudo & jectigationes testatum ibant) postea Pudendo exit aqua cruenta, mox succedit filiola vivens; hanc insequitur secundina imò lochia fluunt, & omnia fiunt, quæ legitimò in partu fieri solent ac debent.

Filiolæ istius recens-natæ hæc adhuc recentius-nata filiola digitum medium erat longa; & quia vivebat, perfectumque præ se ferebat homuncionem, sacro imbuebatur Baptismate. Alterò verò statim die mundo valedicebant tenerrima hæc filiola cum tenerrimâ suâ matre quasi superfoetante; Aviâ verò earum, hoc est, genuinâ & primariâ puerperâ (molitoris nimirum Uxore) manente superstiti. Gemellas in hisce casibus molitam esse Naturam locò citatò statuit Clariss. Bartholinus; sed errore aut lusu quodam alteram in alterius uterum inductâ cuticulâ, esse detrusam.

Cui sententiæ, utpote veritatem olenti nostrum meritò adponimus calculum.

OBSERVATIO LXXIII.
D. GABR. CLAUDERI.

De

Hippomane.

Hippomanes quid propriè sit, & quis legitimus illius usus, multis seculis exercuit ingenia Medicorum Physicorum, Philologorum; & adhuc sub iudice litem esse, literatos non latet. Controversiam hancce heic propriè ventilare extra meum est propositum; in Ephemeridibus nostris Medicis saltem medica tractaturus. Anilis ista, indocta ac fundamentis anatomicis manifestè contraria opinio, quasi hæc substantia sit frustum carnis in fronte hærens, vel Lien super linguam equi recentissimè nati repositus, qui si statim à Partu removeretur, equum illum exhibiturum esse cursorem velocem, meritò exploditur, sibi lō digna. Curiosam satis hac de re exhibet historiam Nobiliss. Dn. Raygerus, *Decur. I. Anni 8. Ephemeridum Germanicar. observat. 57. p. 94. seqq.* Ferè similem lubet heic proponere: Nobiliss. Rudolphus à Berbisdorff, Starkenbergæ Toparcha, *ῥῆν ἐν ἀγίοις*, curiositate physico-œconomicâ impulsus, ac rei hujus veritatem indagaturus, (à me quidem stimulat) jubet famulum equestrem, ut observet equas duas parturientes, earum partui adstet, eripiatque putatitium istum lienem, (ceu vulgariter & falsò crederetur, aut vocaretur;) vel corpus carnosum linguæ incumbens; antequam pullus jamjam utero exclusus primò suò ac pleniore aëris haustu, sive respiratione factâ illud more solitò deglutiat. Servus iste alteri equo non obstetricat, ob partum celerius absolurum; in alterâ verò (ob munus promissum fervidior,) feliciter per-

ficit mandatum Domini sui, ac subito extrahit ori apertè stanti substantiam carnosam quasi lieniformem.

Hoc corpus exsiccatum mihi fuit exhibitum, & tunc præ se tulit figuram glutinis scriuariorum sicci; Illud autem vel valdè porosum, vel valdè cavum fuisse, suspicari inde licet, quòd pars ejus fracta interiùs albicantem, ac tunicis similem exhibuerit colorem.

Ejus usum quod attinet, cum suprà citatò Nobiliss. Dn. Raygerò ad τὸ ἐπιχειν confugimus, veluti quidem in multis rerum physico-medicarum causis enodandis hucusque dolor! facere fuimus coacti, & adhuc cogimur, (cùm non immeritò crudas occultas qualitates, utpote notum illud asylum, nauseemus) hujusque pleniorẽ cognitionem sagacioribus, aut posteritati eruminandam tradimus. Quantum quidem hariolari nobis jam licet, videtur illud quodammodo inservire nutritioni Fœtûs in Utero per os factæ, juxta plurimum Neotericorum sententiam, licet accuratiores circumstantiæ seculum nostrum hunc in diem lateant. Non possum non tamen producere, quòd Nobiliss. Dn. D. Matthæus Pauli, Practicus apud Dresdenses celeberr. mihi asseveraverit, Amici experientiã ipsi certò constare, si puero semestri exhiberentur 10. grana siccatæ hujus carnis, illum totò vitæ transitu ab epilepticis insultibus fore immunem.

OBSERVATIO LXXIV.

D. GABR. CLAUDERI.

De

Lare illò, vel Bestiolâ domesticâ, den Haus
Uncken vocant nostrates.

Neminem facilè, præcipuè inter Plebejos reperire est, qui non noverit loqui nonnulla de Bestiâ illâ singularis ædibus, quasi Lar aliquis domesticus, inquilinâ, den Haus; Uncken / vocitare quem consueverunt; dum

dum nimirum quoddam Bruti genus aliquando elevat unum alterumve terræ vel arenæ acervum, præprimis quidem in inferiore domus contignatione, aliquando item sonum edat gallinæ glocitatione pullos pascentis similem. Nemo autem ferè verè adfirmare potest, sese rarum illud Laris genus oculis conspexisse; aliique illud habent pro serpente aut viperâ, alii pro mustelâ vel tãpâ, pro bufone sive lacertâ alii, alii pro aliò, nescio quò animali habent, nihilominus supersticiosâ ignorantia occœcati molliusculè semper illud tractant ac venerantur; piaculumque ingens judicant id turbare, vel elevatos cumulos lædere; cum certè instantia familiæ incommoda inde ominentur, sibi que ipsis falsò minentur. Verùm, audias, sis, curiose Lector, quæ mihi hâc de re constat: Accidit nuper elapsò Annò 1679. mensè Juniò heic loci in plateâ à latitudine denominatâ (*die Breite Gassen*) in domò Christiani Gemeiners, Ministri vectigalium equestris, (*Gleits Reuters*) ut talis sonus glocitans, submissior tamen, per integrum diei tempus pomeridianum & vesperinum ab omnibus fuerit perceptus. Chirurgus noster aulicus, curiosus talium scrutator, Dn. Joh. Hilscherus, sequenti manè ob negotia quædam chirurgica accedens, percipit, quid rerum heri obtigerit, & quòd jam denuò, postquam lectos deseruerint domestici, per horas aliquot similis sonus sentiatur in corbe vitia ad columbarum pabulum destinata continente, per noctem improvisò in mensâ relictâ; tegumento autem munita erat dicta corbis, priùs non adeò adcuratè claudente; postea verò ob bestiolam suo ingressu id tangentem delabente, & sic corbem penitùs operiente. Chirurgus curiosus urget corbis apertionem; sed omnibus è devotione intempestivâ (supersticiosâ volebam dicere) contradicentibus, timidè aufugientibus, ille ipse solus relictus, modestè & lentè elevat dictum corbis operimentum, videtque latitare, ac super vitia transcurrere murem, & quidem minorem. Hinc domesticis revocatis persuadet, ut per-

permittant, quin corbem muriferam intrudere liceat vasi aquâ repleto, pro suffocandò, qualequale sit, animali glocitante. Quò ab inuitis tandem impetratò, exp. ctant consternati omnes adstantes, quale quantumque Monstrum horrendum ingens parturiet hic mons; sed nihil nascitur, nisi ridiculus mus, mus sanè minimæ illius fortis, quos *die Spitzmäuse* vocitant, nisi quòd aures ipsi fuerint longiores solitò, ut & duplò ampliores. Ego istum murem balsamatione meâ aclalicâ sum dignatus, & cui libet ostendere valeo; credens, illum esse de illo genere murium sub terrâ reperiendum, *die Reitmäuse*. Nostratibus audiunt, veluti etiam dantur, præter Talpam, tales bufones, aliaque bruta.

Cùm parum hâc de re publicè constet, non displicebit Lectori in majorem rei fidem sequentia adnectere: Simile planè mihi retulit Dn. M. Joh. Sternius, Ecclesiastes noster fidelissimus, dictum illud animal, quod singulis domibus inquilinum creditur, non ita pridem in Pagò Saræ (dum adhuc Parochus ibidem degeret,) cumulos arenæ suò in Hypocaustò protrudisse, ac sonum glocitantem aliquoties edidisse. A liberis & domesticis perterritis vocatus ipse, accedens audit quidem glotire; dum autem adhuc adstans de indagandâ causâ meditatur, ecce! mus quidam minor è cumulò prodiens per hypocaustum transcurrit, dictumque sonum glotientem publicè & manifestè edendo, tanquam forex, seipsum prodit.

Inde licet hariolari, quòd certis temporibus aliqua murium species, veluti alia etiam nonnulla animalia, peculiariter talem sonum proferat, præcipuè quidem, dum veneri inhiant, qualia sunt aurogallus, gallina, &c. Quòd autem singulis domibus sit inquilinum tale animal, superstitionem omninò & anilem olet fabulam, ac fortuitò evenire credo, ut illa in hypocaustis, cameris, &c. terræ acervos elevent, cum tale nescium sit, an hæreat in hortò, vel areâ domûs, vel camerâ, aut alibi. Illi præprimis, qui brutum hocce serpentem viperam, vel bufonem esse contendunt, pro superstitionis suæ funda-

fundamentò ponunt, aliquando equas, vaccas, &c. punctio-
ne vel morſu lædi ab Idolò iſtò, vel incognitâ beſtiâ; & hoc
quidem præcipuè; poſtquam fortes percuffiones ſonum mo-
tumque penetrantem cauſantes in ſtabuli fundò vel areâ fue-
rint peractæ, quibus in incandefcentiam rapi & invitari La-
rem illum ſibi imaginantur.

Verùm hujus in cruribus brutorum factæ læſionis cau-
ſam manifeſtam ſtatim dicitur ratio phyſica, dum ſcilicet di-
ctis ſonis fortiter percutientibus viperæ, ſerpentes, & ſi quæ
alia talium ſunt, ſub ſtabulis, vel his vicinis ſimetis, ſimilibus-
que latibulis hæſitantes acquieſcentes turbantur; Et quia vitæ
propriæ periculum metuunt, irâ perciti bruta vicina, ob or-
tas turbationes ipsis falſò ſuſpecta vulnerant.

OBSERVATIO LXXV.

D. GABR. CLAUDERI.

De

Hermaphrodito.

Ludere in humanis rebus Divinam potentiam, ac inter
creaturas non rarò monſtroſa, & contra ſolitas Natu-
ræ vias accidere, ſingulis, qui æquâ rationis lance Phy-
ſica ventilant, non eſt incognitum. Similibus extra-
ordinariis contingentibus non immeritò adnumerantur ho-
mines illi, Hermaphroditorum nomine quos inſignimus,
dum ſcilicet & virile & muliebre genitalia, bonam tamen par-
tem ut plurimùm imperfecta, à Naturâ ludente vel errante ta-
libus in ſimul impertiuntur.

Cùm horum hiftoriæ in obſervationibus Medicorum
non ſint ad eò paſſim obviæ; junioribus autem Medicis, aliis-
que intereſt noſcere circumſtantias hujus erroris naturalis, ob
divortium sæpè ideò quæſitum, & alia diverſa, lubet heic ali-
quam proponere; præprimis cùm nonnulla ab aliis ſimilibus

diversa contineat, atque rariora: Civis quidam in vicinō aliquō oppidō honestè natus, & honestè educatus, nec inhonestè vivens, simili, id est honestō proposito matrimonio ingressurus, eligit sibi virginem, parentum honestorum filiam, famæ itidem non inhonestæ. Dum conjugii debitum sponsæ suæ persolvere aggreditur, dapes hæc venereas nequam experitur ita dulces, veluti quidem easdem sibi promiserat; (primâ autem vice, dum vixerat, coitum tunc exercebat.) Rem enim suam in novellæ uxoris rem immissurus, (ignoscant mihi casti oculi, castæ aures; Ego met castus Medicus hæc castis scribo; si quis Genius protervus scandalum inde accipiat, sibi ipsi habeat;) invenit portam hancce nimis angustam, & vix duos digitos transversos amplam; Et quod majus adhuc fortunæ adversæ obtigit tragicum symptoma, mentula conatu violentiore intrusâ sentit aliquid interiùs contra audentiùs ire audens, atque ita huic introitum summè dubium reddens.

Mifellus iste cœci Cupidinis miles duellum hocce amatorium, præter opinionem ingratum, satis ægrè ferens, ex amicis clanculùm sciscitatur aphrodisiorum castrorum exercitia, consuetasque circumstantias; atque ita de hisce certior factus, de desideratâ castelli hujus mirabilis atque miserabilis expugnatione desperat; propterea rem gestam Magistratui Ecclesiastico denuntians, divortium petit, &, quod petit, obrinet.

Ocularis enim inspectio, Magistratûs jussu à peritō Chirurgō instituta, docuit, hominis hujus pudendum muliebrem duos saltem digitos transversos esse amplum, atque intra hoc superiore in parte membrum apparere virile, primò intuitu duas ad tres digiti articulationes longum, inter leves autem contactûs in æqualem magnitudinem adhuc excrecere, durius insimul redditum; Contrectatione ad curatiorem iridem edocente, sub carne adhuc latitare ejus portionem digitum longam; Penem istum glande esse præditum non perforatâ, ac sine præputiō; Labiisque pudendi muliebris diductis foli-

tas non apparere nymphas; Collò item uteri anteriore existente quasi cartilagosè durò.

Cæterùm sanguineæ illa erat complexionis, ac satis vegetæ, corpus obtinebat forte, vocem virilem, mammis carens, barbæ rudimentis & visum & tactum eludentibus; & quamvis tunc 26. ætatis suæ annum absolverat, menstruum tamen fluxum nunquam fuit experta. Modò dictis tamen non obstantibus, illa ipsa sese credebat fœminam, pluribus jam annis masculorum inhians amori ac contubernio; imò è congressu mariti matrimoniali delectationes & desiderans & sentiens, modò monstrosa conformatio, & confusa partium genitalium structura hæc ipsi non invidisset.

OBSERVATIO LXXVI.

D. GABR. CLAUDERI.

Substantia Renum nondum corrupta frustulatim excreta, cum mictione sanguinis lucidi, lethalis.

Quinquagenarius post sæpiùs peractas meditationes serias, labores vehementes, commissosque diætæ errores varios auget pedetentim in malsâ sanguineâ cruditates acido-salsas, succedente cachectico-scorbuticâ viscerum debilitate, & imprimis, ob tartarum in renibus coagulatum, calculò, ad quem hæreditariè ab utròque parentum proclivis.

Quibus tamen symptomatibus per commoda remedia, atque adcuratiorem diætam aliquot annis ivit obviam, ipse enim erat Medicus, ut negotiis suis obeundis bonam partem fuerit sufficiens; causâ mali quidem non penitùs sublatâ; hinc ingravescente denuò successivè statu morbosò cachecticò, non omissis novis in diætam peccatis, augetur lassitudo, asthma, vomitus, nausea, ac imprimis calculus, ut remedia probatæ in

aliis experientia in cassum exhiberentur. Propterea sibi persuadere ab alio patitur impatiens patiens, melicet ingenuè dissuadente, & summè contradicente, ut unâ & alterâ vice assumat spiritus salis armoniaci volatilis drachmam unam, sperans fore, ut ita acidum viscosum ac p. n. sanguinis impuri infringeretur, calculique e renibus πὸξ καὶ λὰξ exturbarentur.

Verum enim verò tantum aberat, ut massa sanguinea cum visceribus chyli - & sanguificantibus solamen senserit à violento medicamento hujus nimium penetrabilis auxilio, ut potius eorum Archæus balsamica spirituum virtute jamdum depauperatus succubuerit; dum scilicet cruditarum scorbuticarum p. n. fermentationes mirum quantum auctæ, ac vi diureticæ medicamentum ad renes antea debiles præcipitæ & subito raptæ causabantur dolorem nephriticum vehementissimum; insequente non modò largâ mictione cruentâ, sed & corrosione substantiæ renalis; unde successivè, spatiò 2. ad 3. septimanarum, Ren primò sinister, dein dexter (quod dolor Renis adfecti indicabat) frustulatim, particulis aliquando numerum juglandem æquantibus, imò superantibus, & quidem maximam partem integris & incorruptis, quasi jamjam cultro fuissent dissecti, spectaculo mirandò ac miserandò ob summè dolorosum per angustas & tenues ureterum transitus, excernebatur.

Ulterius aliquot diebus sanguis lucidus ac tenuis, qualis in venæsectione solet, exhibat, ad libram unam pro dosi, admixtis insimul vasorum & ureterum particulis non parvis. Quorum symptomatum non poterat non esse pedissequarium prostratio summa, febris symptomatica, & tandem mors. Truculentæ ac rarissimæ huic fermentationi opponebantur quidem diversorum generum remedia, v. g. Ebur ustum C. C. ustum, balsamus è saccharo Saturni oleo amygdal. dulc. factus, balsamus sulphuris amygdalinus, Essentia terræ Catechu, extractum agrimonix, cerefolii, hyperici, bellidis albæ, mucilaginosâ item è radice symphyti, althææ, ut & alia confortantia; mixtis

mixtis cautè insimul anodynis, imò narcoticis; varia non minus externa adplicabantur, v. g. inunctiones adstringentes, alternantes è Saturnò, &c. sed omnia incassum. Proindè cautius mercari discant Medici juniores, imò alii, sibi ipsi medicamenta inconsideratè propinantes alienis exemplis, caveant-que, ne remedia generosa abusivè adhibita evadant gladii in manibus furientium.

OBSERVATIO LXXVII.

D. GABR. CLAUDERI.

Convulsiones epilepticæ violentæ à clystere
acriori in doloribus Ventris scorbuticis
incautè adplicitò excitatæ,
sanatæ.

MOrbos Nostratum modernos, ob scorbuticum sanguinis miasma ut plurimum iis, dolor! admixtum ab antecedentium temporum adfectibus longiùs differre, ac ideò mutatâ diversimodè medendi methodò olim usuali ac frequenti cautissimum exposcere cerebrum, cautissimamque manum medicam, præter alias innumeras sequens itidem declarat Observatio: Quadragenarius ob vitam sedentariam lucubrationes ac meditationes ferias scorbuticæ diu obnoxius cachexiæ, atque diversâ ejusdem passus symptomata, corripitur subitò sibi insolitis, iisque vehementibus ventris torminibus. Deficiente in oppidò Medico, pharmacopœi consilium expetitur; hic suspicans adesse dolores colicos frequentiores, mucò viscido pituitoso natalem debentes, inhæret antiquis remediorum formulis & applicat pro pituitâ suâ evacuandâ clysterem acrem additâ particulâ trochiscorum alhandal, aliisque purgantibus. Verùm serum biliosum scorbuticè corruptum acre & lanci-

nans à rodente colocynthidis penetrabilitate valdè irritatum, statim ab applicatione nimiooperè auget dolores, quos insequuntur, ob consensum partium nervosarum, violentæ convulsiones epilepticæ, cum spumâ circa os, & similibus accidentibus.

Manè sequente Ego accersitus applicare jubeo clystma è lacte, additis mucilaginosis è radice altheæ, symphyti, item lenientibus ac anodynis flor. chamomillæ, oleo amygdalarum, &c. Internè insuper propino Essentiam castorei volatilem, (veluti descripta reperitur in Tractatûs mei de Tincturâ universali præfatione) item Liquorem C. C. succinatum, ut & Essentiam meam è sale fuliginis, item mumix in Tractatu de Balsamatione descriptam, additâ Essentiæ opii, ut & theriacæ portione non minùs pulveres è Cinnabari nativâ Hungaricâ, Unic. fossili, ebore, coralliis, mixtis martialibus, pro bile dulcificandâ; abdomen illini curabam spiritu compositô juniperi, salviæ, chamomillæ, salis armoniaci camphoratô; E quorum usu æger, Divina Benedictione manifestum sentiebat levamen.

OBSERVATIO LXXVIII.

D. GABR. CLAUDERI.

Lapis quasi bezoardicus in Cervæ stomachô repertus, vesicæ inclusus.

CAlculos in pluribus animalium partibus, à tartarô sanguinis coagulâtô generari, tam copiosæ testatum eunt historiæ medicæ, ut noctuas portent Athenas illi, qui vel dubii hæreant, vel exemplorum productionem instituire audeant.

Digna tamen est notatu sequens observatio: Lapidem vel tartarum lapidosum, ovum gallinaceum figurâ & magnitudine

tudine æquantem & drachmas sex ponderantem, in Cervæ globulô ferreô transfossæ ventriculô repertum, possideo è manu liberali Nobilissimi sylvarum Ducal. Præfecti, D. Stephani à Friesen. Rarum atque miratu dignum est illud præprimis, quòd fuerit sacco membranoso vel vesicæ coriaceæ à Natura inclusus; adeò quidem, ut primò intuitu huncce jurâsses sacculum castoreum officinale continentem. Lapidis bezoardici virtute eundem pollere, facilè credet is, qui considerat analogiam cervæ cum caprâ bezoardicâ, earumque cibi ac nutrimenti ex herbis medicamentosis æqualitatem; Præprimis, si meæ quoque experientiæ testimonium addiderim, quòd scilicet pauxilla hujus grana ægroto propinata egregiè sudorem moverint.

Celeberr. Athanasius Kircherus *in Chinæ suæ illustrata parte 4. cap. 11. f. m. 206.* refert, calculum huic quoad figuram & qualitatem bezoardicam verè similem in Chinæ Provinciâ Xanting aliquando in vaccarum stomachô reperiri. Crediderim Ego, (quod Pace viri magni dixerim) non modò in dictæ Chinæ Provinciâ Xantingi, sed & in reliquis ejus Provinciis, imò pluribus aliis regnis, & similia & majora repertum iri, modò laboriosa manus, mensque curiosè indefessa in similia inquireret; ut rudem proferam instantiam, videmus quot diebus tantum-non Laniones nostros Capsulæ biliaræ bovinæ extrahere, & nobis lucelli causâ offerre calculos ut plurimum triangulos à bile coagulata ac incrassata, ut & umbilico suo lapides aliquando satis grandes educere, quòd olim, sanè rarissimè peragebant. O quantus quantus rerum occultarum ac adprimè utilium numerus dubio procul omni latet, non quidem in solis animalium ventriculis; sed in diversis planè aliis Macro- & Microcosmi locis; modò non dentur tam multi vacunæ ac ignaviæ, antiquum illud semper obtinere desiderantes, sacrificuli.

OBSERVATIO LXXIX.

D. GABR. CLAUDERI.

De

Calculo in naso genito.

IN pluribus animalium partibus generari calculos, in præcedente innuimus Observatione; tales in nasi parte interiore quoque fuisse natos ac repertos testantur seduli Naturæ Mystæ Hein. ab Heer, Thom. Bartholinus, Joh. Victor Schneiderus, alii; Curiosam hujus historiam heic lubet subjungere: Fœmina 60. annorum, catarrhosæ, quam vocant, dispositioni obnoxia, per aliquot annos, autumnali præprimis tempore, sensit per nares effluere copiosum mucum tenuem, cum dolorosâ obstructione vel impedimentô in nare dextrô, propè os cribriforme, non sine loquelâ obtusâ atque indecorâ, quali utuntur pueri nasô mucô repletô. Cùm Chirurgus stilô remissô aliqualem perfentisceret excrescentiam, Polypi metuebamus principium; dubii tamen hærebamus, cùm tantum abfuerit, ut hæc instrumento cesserit, ceu aliàs solet carnosæ Polypi substantia; ut potius tacta sonum ediderit, & reniti fuerit ausâ. In casum tentatis variis remediis internis - externis, v. g. laxantibus, sudoriferis, sternutatoriis, purificantibus item è salibus alcalibus, lignis, castoreô, &c. tandem motus sternutationis violentior movet ac solvit huncce calculum dicto ossi quodammodò adnatum; Chirurgicô extractus instrumentô magnitudine æquabat avellanam nucem, formæ tamen magis rotundæ. In utrôque latere alatus quasi erat, vel latâ præditus excrescentiâ, quæ tantam præ se ferebant duritiem, ut penetrabili mallei confringentis efficacitè vix obediret.

OBSERVATIO LXXX.

D. GABR. CLAUDERI.

Mucus cadaveri exstillans innoxie potus
ab inscia.

Quanta-quanta imaginationis sit efficacia, quantæ-que ejusdem vires in sensûs nostros, quotidiana quidem exemplis confirmat experientia; Raram tamen heic proponere libet historiam: Nobilis corpulentus mortuus aliquot septimanis ante sepulturam servatur in camerâ aliquâ; (uti aliquando diversas ob causas fieri apud Magnates solet) Ut autem metuendus, isque noxius cadaveris putrefacti præcaveatur foetor, liquori fermentativè corrupto inde exstillanti per aliquod loculi foramen in fundô factum effluxus monstratur atque conceditur. Serum hocce putridum in vase suppositô collectum aliquando effundere in locum secretum servus in mandatis habet; dum autem unâ vice hoc expedire occupatus est, ab alio ad alia negotia subito peragenda avocatur; proinde vasculum illud mucum continens intereâ reponit in domûs atrio. Accidit autem, ut improvisò advenerit paupercula, stomacho famelico ac sitienti ostiatim solatium quæritans; & cum crediderit ac sibi persuaserit, illud esse serum lactis ab Oeconomâ caseifice illuc repositum, siti æstivum ob calorem intensâ fiduciam in hunc potum sibi incognitum extorquente, plenis avidisque buccis, & quidem copiosè bibit dictum serum putridum inscia; nullô planè succedente sanitatis dispendiô. Si verò ipsi constiterit, quale hauserit nectar, nectar sanè vel solô auditu abominabile, si non mortem ipsam, morbum tamen violentum sibi eandem conciliavisse, nemo negabit, nisi qui cucurbitam pro cerebrô habet.

OBSERVATIO LXXXI.

D. GABR. CLAUDERI.

Ex falsa imaginatione mortuus.

Sententiam modò propositam, licet abundè claram, manifestè è superfluò it confirmatum sequens historia: Viro Nobili moritur Uxor; Die hunc obitum insequente famulæ infidæ ac vinolentæ cellâ exportant vinum in urceò fatis capaci. Hac de re improvisò certior factus nobilis, ac vinum modicè gustans, rigorosis punit verbis improbas istas Oeconomias. Hæ autem tales videri nolentes, ipsi persuadent, vinum hocce neutiquam fuisse clanculùm cellâ exportatum, sed heri adhibitum pro abluendò Uxoris ipsius demortuæ cadavere. Inopinâ hac relatione, licet falsâ, Nobilis mirum quantum perterritus, tantam nau-seam, tantamque spirituum dissipationem ac suffocationem veluti turdus, sibi excirat, ut paucis post diebus mundo valedicens, idem, quod Uxor, ingredi fuerit coactus sepulchrum; veluti non ita pridem eundem lectum.

OBSERVATIO LXXXII.

D. GABR. CLAUDERI.

Vini Malvatici, Hispanici, & similium generosorum æmulatio, aut resuscitatio artificialis, in quacunque Terræ regione, singulisque anni temporibus citò, tutò ac jucundè absolvenda.

Potus ac bibendi modus in binis antecedentibus historiis productus nau-seam sanè adhuc movet; & quidem non immeritò, veluti quidem non minùs universæ da-
pes

pes medicæ pluribus sunt suspectæ ac malè audiunt. Propterea in benevoli Lectoris gratiam gratius heic jungam potûs genus; Intellego autem nectar illud incomparabile pro corde exhilarandò, juxta verba Sacræ Scripturæ, & pro stomachò roborandò, juxta divi Pauli Timotheo suo exhibitum monitum, cœlitùs concessum hominibus, *Vinum*. Vina generosa dulcia (veluti à Nostratibus ad differentiam inquilinorum, Rhenanorum, Mosellanorum, Francicorum, &c. vocitantur,) è Græciâ, Hispaniâ, aliisque locis, in plures provincias, præprimis quoque in Septentrionale nostrum territorium labore magnò magnis sumtibus transvehi, notissimum est; Ut proinde habeamus, cur operosas reponamus gratias beneficentissimo Creatori pro gratiosò ac gratò hòc donò & prodesse & delectari valente, modò modicè ac secundùm sanæ rationis modium hauriatur.

Non solùm autem gratos offeramus Divinæ Munificentia animos pro concessis utilissimis hisce muneribus potulentis; sed præprimis quoque ideò, quòd Eadem Divina Majestas in mandatis dederit dictarum Provinciarum incolis, præter ipsa vina confecta, materiam ex quâ horum vinorum nobis, aliisque, quasi inscios, etiam transmittere; (Passulas scilicet majores intelligo, quas nihil aliud esse, ac uvas exsiccatas, succum vini quasi inspissatum continentes, nemo negabit;) Ut ita non modò vina hæc aliunde communicata & transportata bibere; sed etiam pro sumtibus compendifaciendis, pro pauperum solatiò, & in casu necessitatis, aut in defectu vini generosi nativi huic valdè analogum quòlibet anni die, quâcunque in mundi plagâ pro lubitu nos ipsi conficere valeamus.

Quemadmodum autem currens seculum juremeritò hancce sibi vindicare potest gloriam, in eòdem plura utilia atq; curiosa esse inventa, ac in variis antecedentibus: ita non minùs artificium hocce vinosum, utile miscens dulci, in eòdem plenius atque perfectius innotuit curiosis indagatoribus rerum naturalium; adeò quidem, ut ultimis hisce ætatis nostræ an-

nis illud non modo curiosi in usum actumque traducere, & cujuslibet faucibus ac oculis offerre; sed ipsi etiam Oenopolæ illud publicè venum exponere pro nativis valuerint ac voluerint.

Modus autem extrahendi dictam vini Essentiam consistit in hōc, ut succus vinosus in passulis (quippè quæ nihil aliud sunt, quàm uvæ exsiccatæ, ceu superiùs dictum,) inspissatus & concentratus additione materiæ tam aquosæ, quàm fermentabilis in actum reducantur, & sic procedit: Sumantur passularum majorum (præprimis illarum, quæ cibebæ audiunt, utpote magis succolentarum,) quantum libet, v. g. libra una, contundantur parum, ita tamen, ne simul acini conterantur; aliàs enim ingratam operi conciliares amaritiam, indantur vasculo quercino; superfunde 4. ad 6. libras (2. vel 3. cantharos,) vini nostri nativi, vel nostrò in solò nati; relinquuntur ita per 2 3. dies in lenicalore, v. g. propè fornacem; tunc in modicâ similis vini portione dissolvatur libra una sacchari illius subrubri, vel impurioris, quod pro leviori condimentò dulcificante frequentius adhibent coquæ nostrates; incalescat itidem parum, & ita successivè infundatur modò dictæ mixturæ, usque dum omne fuerit infusum; agitetur moderatè pro meliore commixtione & solutione; reponatur ita in hypocaustò calefactò per dies octo vase apertò; in clausò enim difficiliùs oritur necessaria fermentatio ac atomorum fervor; & pedetentim videbis eandem succedere.

Quem si expetis celeriore, addatur modicum fecum mustum, aut succus quidam vegetabilis pomorum, pyrorum, &c. recens-expressus; in hōc solvatur dictum saccharum, reponatur propè fornacem pro accelerandâ particularum ebullitione, tunc misce passulas contusas, & subito tuò potieris sine.

Cùm ita per octiduum steterit, decanta, vel per vasculi foramen elice liquorem; passulas residuas itidem evocatas exprime;

prime; minimè tamen contufis acinis; expreffum hocce miſce decantato liquori, repone pro ulteriore fermentatione; & huic fermentato pro lubitu poteris addere plus ſaccari, atque ita illud magis magisq̃ue exaltare. Per hocce fermentatum poteris recentes paſſulas vinò humectatas fermentabiles reddere, & brevi temporis ſpatiò hujus fermenti integrum dolium conficere.

Postquam ita ab ultimâ ſaccari immiſſione per ſeptimanam ſteterit Mixtura hæcce, denuò decantatur, alteri vaſi inditur, in cellâ ſervatur, ac veluti muſtum, aut vinum recens tractatur.

Dictis hiſce nonnulla alia monita veniunt adnectenda.

1. Hæc eſſentia vini reſuſcitata poterit vel per ſe ita bibi, tanquam vino generoſo nativo æmula; vel ejuſdem quantitas miſcetur vino noſtrati Saxonico, vel tenuiori Francico; Et illa metienda eſt pro eò, quò generoſius reddere velis vinum tuum, eò plus minusvè eſſentiæ exaltantis eſt addendum.

2. Dum vinum meliorandum nimis eſt tenue & ἀλιζοφόρον, eſſentiæ illud exaltaturæ in fermentatione adhuc exiſtentis libris centum miſceantur libræ duæ ſpiritûs vini, tertiò quòque die modicum inſtillando, & quidem non in medium ſed ad latera vaſis.

3. Ne autem ſpiritus vini inſtillatus odore nauſeam creet, vinoſum odorem ſuffocans, deſtilletur ille priùs levi igne ſuper cineres clavellatos aut calcem vivam, quibus imbitur acidum, aut olens phlegma; vel pars una ſpiritûs vini deſtilletur leni igne, mixta tribus aquæ partibus.

4. Benè quidem ſuæ crumenæ, malè verò conſcientiæ conſulit ille, qui tincturam hancce miſcet vinis valdè acidis, cùm abundant acidoſitate nimiâ ſanguineaſſæ maſſæ nocivâ; Proinde autor ſum, ut adhibeantur vina ad minimum unius anni, ut ſic tartarus crudior ſit bonam partem depositus ac præcipitatus; vel eligatur muſtum, vinumvè recens nobilioris proſapiæ.

5. Aciditas quoque hujus tartari poterit corrigi, si in duabus vini libris dissolvatur cinerum clavellatorum vel salis tartari drachma semis; vel totidem misceatur Tincturæ, filtretur, & acor præcipitabitur.

6. Necessè est, ut Tincturæ exaltantis fermentatio benè sit absoluta, & à facibus depurata, antequam misceatur vino meliorando.

7. Non minùs vinum post Tincturæ mitionem per aliquod tempus debet quiescere, & reponi pro firmiore unione; aliàs enim diu non durat; sed turbatur.

8. Tempore necessitatis, vel pro hujus rei possibilitate faciliùs & celerius demonstrandâ, passulis conquassatis nonnulli saltem superfundunt aquam ferventem, relinquunt etiam uti alia, in locò calidò, per 3. 4. dies, postea addunt modicum tartari pulverisati, seminis sinapi, vel facum cerevisiæ.

9. Passulis hisce per 3. 4. vices ita poterit aqua superfundi, & priori mixturæ addi.

10. Modò dictâ methodò paratum vinum passulatum sanitati magis conducit ac naturale, vel mediante vini additione confectum; cùm hoc non adeò abundet tartarò acidò sanguinis circulum facilè lædente. Hæc tamen tam diu non durant, ac illa, quæ per vinum, viniq̄ue spiritum fiunt; Cùm talia sine alteratione per aliquot annorum seriem decenter durent; postea demum successivè incipiant quodammodò turbari, ac perspicuitatem solitam amittere.

11. Dum ita mediante fermentatione præparantur dictò modò vina illa artificialia, curiosus Lector ex hætenus propositis facilè intelliget, mustum ita quolibet anni tempore acquiri non difficulter posse, pro satis faciendo delicatorum appetitui.

12. Autumnali tempore succo expressò pomorum dulcium, vel pyrorum addi poterit quarta pars sacchari superius notati, mixta etiam imponantur leni calore, & subito tibi succedet simile fermentatum vinosum, non diu tamen durabile.

13. Quamvis quidem negari non possit, quòd tutius ex ipsò fonte bibantur uti aquæ, ita quoque vel potius vina generosa; nihilominus hæc artificialia, si prudenti manûs dexteritate tractentur, ab illis parum sanè differunt.

Propterea cedrò digna est laboriosa res physicas scrutantium sedulitas; optandumque esset, ut fervor aliorum, ac in aliis rebus Indies augeretur; cum certò constet, aut constare nobis debeat, Deum O. M. sua bona semper vendidisse, & adhuc vendere labore; suâque in vineâ industrios exposcere operarios.

OBSERVATIO LXXXIII.

D. GABR. CLAUDERÏ.

Remedium contra Deliria laude dignum.

Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano! Suspirium hocce jure meritò unusquisque quot-horis ad cælum transmittit, si non linguâ, tamen gemitu, tam suo corpori, quàm præprimis suæ Divinæ Auræ particulæ decenter consulturus œconomus microcosmicus. Si enim tantis molestiis, periculisque tantis scateant morbi corporis partes invadentes, facilimè subsumere licebit calamitosæ miseræ augmentum, si simul animus laboret. Mirabiles ac miserabiles phantasiæ depravatæ operationes ac modos enarrare supervacaneum duco, partim quòd diversorum librorum Observationes, partim frequenter obvia similes, dolor! edoceat experientia, quas Phrenetici, Maniaci, Melancholici, atque his cognati offerunt. Proinde extra dubium gratius erit, & conducibilius, de sanandi methodò nonnulla proferre. Scopus quidem meus eò non inclinatur, ut per ambages & prolixius heic proponam integram similibus ægrotorum medicam tractationem atq; curam; cum hæctenus uno plures Neotericorû eleganter ac perspicuè publicis scriptis id edocuerint, sed in genere saltem præmitto, me pro diversitate

sitate complexionis ætatis, sexûs, & inde orientium sympto-
 matum varietate optatò effectu exhibuisse post laxantia, su-
 dorifera, venæsectionem, aperientia, impuram sanguinis
 massam corrigentia, ventilantia, atque alterantia, acidum
 edulcorantia, circulum in statum naturalem reducentia, qua-
 lia sunt martialia, saturnina, nitrata, ac volatilia non omif-
 sis aliquando opiatas, v. g. inter alia Tinctura è vitriolo Mar-
 tis & saccharo Saturni, Tinct. è Vitri. Martis & Sale tartari,
 Essentia Martis succò pomor. Borsdorff. arcanum duplic.
 Myns. Essentia castorei volatilis, Liquor Cornu Cervi succi-
 natus, &c. &c. Horum autem, aliorumque propinato-
 rum remediorum efficaciam valdoperè exaltavit, vel palmam
 iis præripuit sanguis asininus, veluti ejus parandi modum
 describit *Joh. Hartmannus, in Praxi chymicâ, p. m. 30.* Dum
 scilicet sanguis asini vel asinæ mensè Martio vel Aprili Lunâ
 decrecente circa aures evacuatur linteolis mundis excipitur,
 & ita siccatus usui servatur. De hõc linteò capitur frustu-
 lum duos pollices longum, & 2. vel. 3. digitos transversos la-
 tum, infunditur, in aquæ anagallidis, fumarizæ, vel similis
 haustu ad coloris rubei extractionem; haustus hicce propi-
 natur manè ægrotanti, tribus diebus ita repetendo, expecta-
 tò semper in lectò sudore. In adfectibus melancholicis, ac
 ubi tardior sanguinis, crassioris circulus per salia volatilia pro-
 movendus, plus vice simplici peculiarem mihi ostendit
 suam virtutem essentia è Sale fuliginis liquore alcalicò para-
 ta, alexipharmaca aliàs mihi à potiori denominata; veluti
 quidem ejus descriptionem jamdum literatò communicavi
 Orbi in capite ultimò tractatûs mei de Balsamatione sive
 evisceratione peragendâ.

OBSERVATIO LXXXIV.

D. GABR. CLAUDERI.

Diabolicum delirii remedium.

Virgo generosæ Profapiæ ob mœrorem, aliosque animi adfectus commotos, errores item diætæ commissos, corripitur deliriô vehementi, non sine insigni consensu hypochondriorum, vel vitiosâ chyli-atque sanguificatione. Hæc in consilium accersit Medicorum unum, alterum, imò plures, morbô contumaci nihilominus, pro genii sui more antiquum obtinente. Hinc, cum superos tam subito juxta votum suum illa flectere nequeat, Acheronta vult movere; Proinde jubet consuli vetulam in similibus famosam; Hæc sub primam diei sequentis auro-ram auxilium sese allaturam certò promittit; severè tamen insimul monens, ne domesticorum aliquis ipsi tunc obviam occurrat. Quid fit? Famulantes ejusdem omnes hoc probè observant; sed alia Fœmina rei œconomicæ præfecta, horum planè inscia, more suô primis diei horis surgens, improvisò isti venit obviam; & statim à visâ istâ vetulâ, antea sana, corripitur anxietate cordis, tremore artuum, donec accedentibus convulsionibus, viribusque consumptis, finiente die nonô, innocentem efflaverit animam. Durante morbô hæc constanter & seriò affirmavit, sese optimè vegetam, à visâ istâ vetulâ incognitâ morbosam subito fuisse redditam, licet causam hujus nesciverit. Hæc ita mortuâ, quasi subito valetudinem desideratam recuperat virgo delirans, postquam ipsi à dicta Medicastrâ pauca remedia naturalia fuere exhibita, extra dubium ne suspectam sese aliis redderet.

Ex hæc Fœminæ internecone conjicio, veneficam istam post discessum à virgine agrâ malum hocce cautè & rectè voluisse transplantare vel transferre in personam aliam peregrinâ, extra illud domicilium degentem, nisi ipsi altera fœmina

fortuitò obviam venerit. Inde patet. sæva ac dolosa Diaboli in genus humanum, Deò aliquando connivente, potestas; ideoque unusquisque lectum ingrediens. egrediens valorosis precum armis sese munire, neutiquam obliviscatur.

OBSERVATIO LXXXV.

Dn. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

De

Ophthalmiâ Epidemicâ ridiculè curatâ.

Non raræ sunt Ophthalmiæ epidemicè quasi grassantes, quas æstate frequenter fieri, non tantum experientia hujus anni, sed & Hippocrates attestatur *Aphor. 11. Sect. 2.* idque ob siccitatem *aph. 16. sect. 2.* quatenus ob continuum Solis ardorem ipsius terræ pulveres, in tenuissimos atomos divulsi oculos faciliè incidere, vellicare & ad inflammationem disponere solent. Quid enim frequentius hòc affectu per æstatem nunc effluxam accidit? sub cujus fervore nullibi non de oculorum rubore, dolore & inflammatione auditum fuit, queis infusa antimonialia optimè q. convenire novi. Non possum tamen, quin hac occasione singularis illius remedii mentionem faciam, quòd in simili casu jam ab aliquot annis in Palatinatu inferiori à Pastoris cujusdam conjuge introductum est: Hæc enim ophthalmiâ ejusmodi intensissima excoecata ferè variisque sine fructu usurpatis, ex mera tandem impatientia & desperatione *Cataplasma ex Sterc. Vaccino* recenti, linteis duplicatis involuto, oculis pro refrigeratione (ut dicebat) & caloris extractione imponens, præsentaneum statim levamen sentit & repetito arcani hujus usu perfectè convaluit. Ex hujus deinde consilio & plures ejusdem viciniæ incolæ medicamentum hoc domesticum felicissimè in usum vocârunt & in honorem Inventricis *der Frau Pfarreiu Pflaster* appellare consue-

sueverunt. Hinc fortè non frustrâ *Serenus Medicus* ille *Metricus elegantissimus* ita canit:

Nec pudeat tractare fimum, quem bucula fudit.

Neque mirum videri debet, quòd, ut fabula fert, cum pomis aliquando *natare* sustinuerit hospes ille animalis, cum & eorum pulpa simili prorsus effectu gaudeat & procurandis oculorum inflammationibus sapiusculè extus applicetur.

OBSERVATIO LXXXVI.

Dn. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

De

Puellâ picâ laborante.

Puellam vidi *Carolstadii* in Comitatu *Leiningensi*, 4. febrè annorum, quæ ex parentum relatione quotidie multum calcis atque luti de parietibus deglubere & deglutire solebat, ut fæminarum picantium more faciem admodum pallidam inde contraxerit. Quandoquidem verò nullâ increpatione inhiberi posset, suasi parentibus ut particulam semper *mechoacanna alba* admiscendo puellam fallerent, quæ *Saburram* illam corrosivam in stomachi cavo residentem successive educendo egregiè conferre solet. Vid. *Illustr. D. D. Febrius Ann. I. Obs. 83.* Constat verò exinde picam non virginibus tantum atque mulieribus, sed & puellis sæpe familiarem esse, iis præprimis, qui ex matre chlorosi laborante nati sunt, sicut id *Riverius in Praxi sua* benè monet, & in proprio suo filio 3. annorum observavit *Faber.* Neque viros speciatim melancholicos ab hoc affectu immunes esse, *Riverius, Schenckius & alii* testantur; quin imò bruta quoque pica laborare certum est, quàm in felibus idem *Riverius Cent. 4. Obs. 43.* in canibus verò & porcis *Acta Anglorum Vol. I. pag. 742.* observârunt.

OBSERVATIO LXXXVII.

Dn. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

De

Diuturna alvi suppressione.

BEatus Dn. Kriegsmannus Senior, Chymicus insignis (qui Tr. Germanicum *de liquore Alkahest.* evulgavit) herniâ intestinali laborans, tantam sæpè alvi contumaciam experiebatur, ut per integram septimanam & ultra ne unicam quidem sedem habuerit, cum intensissimo cruciatu & clamore; neque ulla ratione inde liberari poterat, quàm deglutito per aliquot dies oleo oliv. quo sensim emollitis recrementorum scybalis & delinito intestinorum spasmò in integrum restituebatur. Plura contumacioris ejusmodi alvi obstructionis exempla tam Veterum quàm Recentiorum collegit Gasparus Bravo, Hispanus, Author gravissimus multæque lectionis Vir, qui multa elegantia habet. *Consult. 18.*

OBSERVATIO LXXXVIII.

Dn. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Resolutio intestinorum dysenteriâ affectorum ab intempestivò opii usû.

Dysenteria hoc tempore communis, in memoriam revocat funestissimum illum casum, qui Giesæ olim in Prænobili cæterùm & Celebrî familiâ sese tulit, Quæstoris nempe Principalis Domini Andreae Hoffmanni Conjux honestissima, & duo insimul filii magnæ spei dysenteriâ corripiuntur, ubi adhibitis, primò Medicis ordinariis convenientia medicamenta sunt præscripta. Cùm verò malum contumacius se gereret, ex vulgi consilio carnificis nostratis, opem

opem clanculum implorant, qui officiosâ promptitudine pilulas iis majusculas obtulit, quarum pars ægris propinata, pars verò in cucullo relicta Doctoribus postmodum ordinariis ex opio constare videbantur, id quod eventus quoque comprobavit.

Ab illarum enim usu paulò post dolores quidem remiserunt, sed accedente forte gangrænâ, ita prorsus resoluta sunt intestina, ut præscriptos insimul clysteres ne momentum quidem temporis sustinere potuerint, cùm ob certam sphincteris paralyfin anus immane quantum hauerit, sicut id ex oculari inspectione mihi retulit sinceræ & germanæ fidei Vir Dominus Köppel, Pharmacopœus Giessensis ad Insigne Pelicani. Adeò sanè verum est, quòd Magnif. Dn. Wedelius habet *Opialog. lib. 2. sect. 3. cap. 3. pag. 141.* Sacra vitæ anchora est opium “ benè & circumspèctè agentibus. Cymba verò Charontis, “ in manu imperiti. “

SCHOLIUM.

Quàm præclarè in curandis dysenteriis, dolorum sævitiam imminuendo, & immoderatas excretiones cohibendo, ritè exhibitum Opium se gerat, præter curiosissimum nostrum *D. Wedelium lib. 2. Opialog. sect. 2. cap. 5.* celeberrimus etiam *D. Dan. Ludovici Dec. I. Ephem. Nat. Curios. Ann. IV. observ. 207.* edocuit, ipse quoque, cùm nuper dysenteria epidemica nos infestaret, pluries expertus fui. Modum operandi adcuratè in *Dissert. de Opii virtute diaphor.* exposuit *Clar. D. Mich. Ettmüllerus.* Prout vicissim noxium ejusdem usum vel abusum *Nob. D. Olaus Borrichius* imprimis monstravit *tract. de somno & somnifer. §. 35.* tum demum laudatissimam operam præstare scribens, si opportunè ministretur, præsertim ante profundas exulcerationes, aut exesa vasa majuscula, & antepereuntem doloris sensum, cùm è contra plerumque deficiat, affectis intestinistenuioribus, aut morbo profecto, aut ab atra bile incipiente; malum etiam augeat, debilitatis jam visceribus,

ægro de nullis ampliùs doloribus conquerente, cùm ulceribus jam propè conclamatis gangrænam vi suâ refrigerante accelerat. Noxis verò à sinistro ejus usu pertimescendis etiam resolutio hæc intestinorum meritò accensetur; quam & olim *D. Georg. Palma in Cista med. Hornung. epist. 114.* notavit, nimio opiatorum usu sphincterem ani relaxari testatus.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO LXXXIX.

Dn. MICH. BERNHARDI VALENTINI,

De

Calculis in digito progeneritis.

Celeberrimus Practicus Dn. D. Hertius, Archiater Principalis & Medicus Crucenacensis literis d. 26. Maji Anno 1684. ad me datis sequentia mihi retulit: Heri (*inquit*) Chirurgus noster Aulicus rustico puero indicem extirpavit spinâ ventosâ affectum, in quo 3. lapillos durissimos, colore cinereo, fabæ minoris magnitudinem habentes, invenit. Adeoque verissimum est, in omnibus C. H. partibus calculos generari posse, sicut id in præcedentis Anni Observationibus fusiùs enarravi.

p. 267

OBSERVATIO XC.

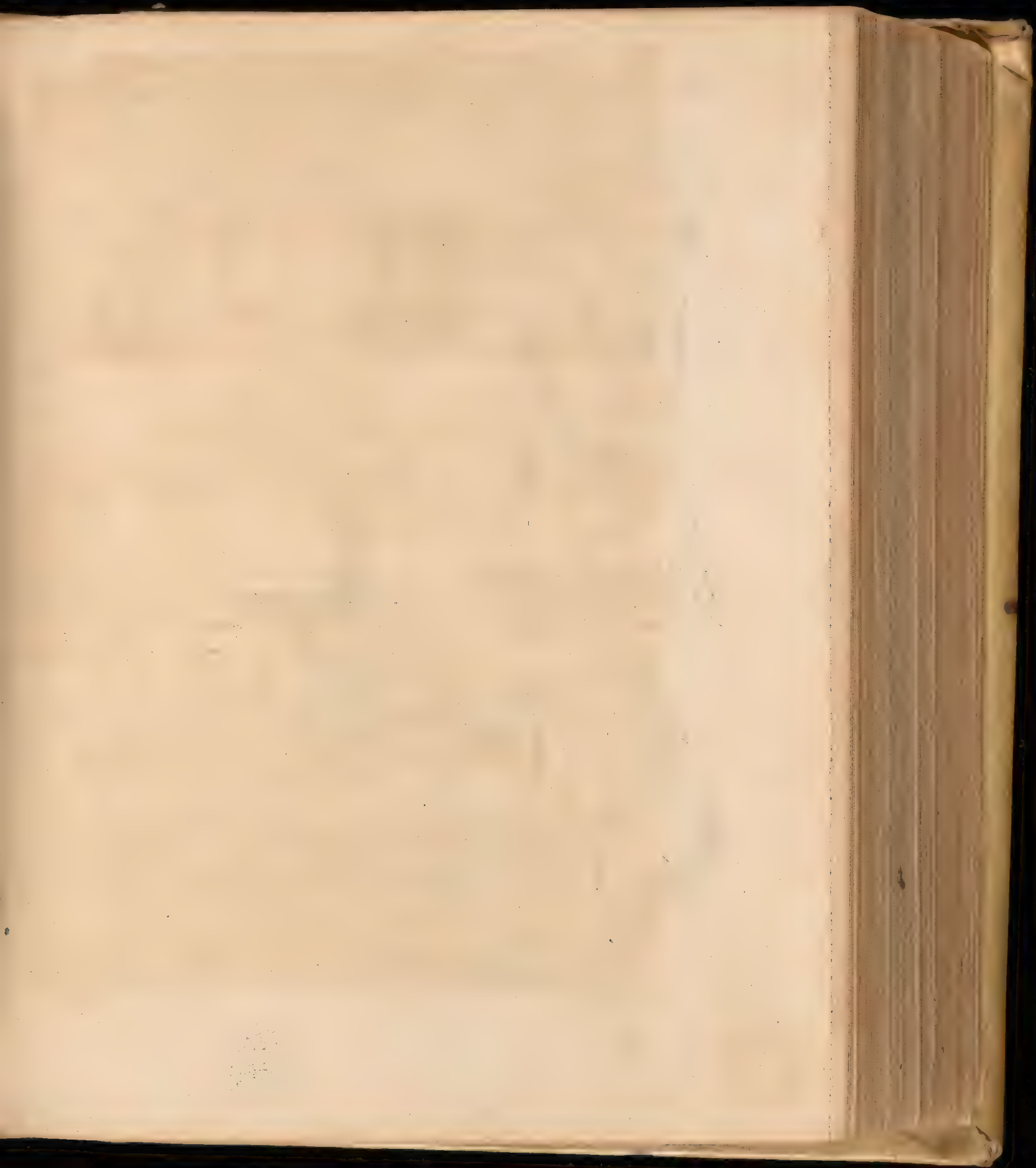
Dn. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

De

Monstris Hassiacis recens natis.

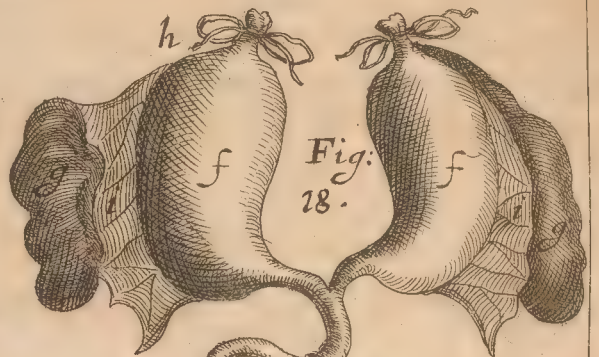
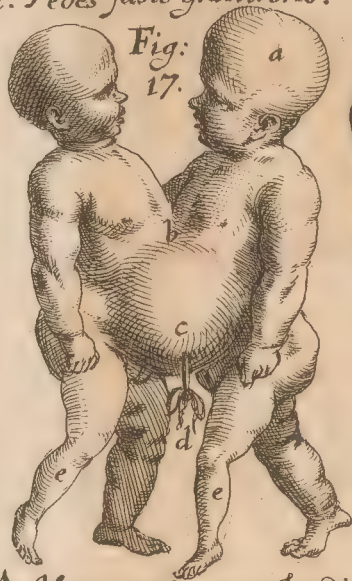
Ut prolixa monstrorum historia rebus fortè Medicis haud multum incrementi adferant, cum non sint curæ Arti, ut jure quidem meritò S. R. I. Acad. Nat. Cur. *Monita pro Anno 1684.* annotârunt; Non possum tamen

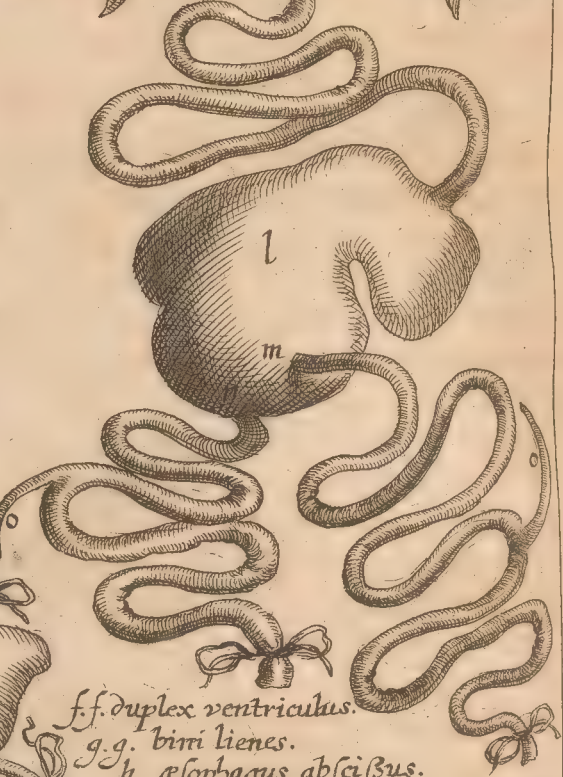

Monstrum Marpurgense.

a. Caput sinistrum minus dextro.
 b.c. Locus concretionis.
 d. Funis umbilicalis.
 e. Pedes justo graciliores.

†. Hepar unicum ostendit.
 p.p. sunt due vesiculae felleae.
 q.q. binae venae cauae.
 r.r. due venae umbilicales.
 s. ductus cisticus.

f.f. duplex ventriculus.
 g.g. bini lienes.
 h. aesophagus abscessus.
 i.i. membranae lienis c. ventric: connectentes.
 l. sacculus magnus in medio intestini ortus.
 m.n. divisio intestini in duas partes.
 o. intestina caeca meconio plena.

men non, tanquam *πρόγεγον* quoddam bina, quæ *Hassia* nostra hoc qq. annô vidit *Monstra* breviter enarrare, unum quidem in agro *Marpurgensi*, alterum verò *Giessensi*. Illud ex Gemellis monstrosis constans, Februario mensè Anni 1684. in pago *Marbach* / à Parentibus honestis sine vitâ in lucem editum & ex indultu Principali Theatro Acad. Marpurgensi Anatomico Clementissimè concessum, sicut figuram ejus & uberiolem descriptionem expriment binæ de eo Disputationes, Physica una à Dn. D. Waldschmidio, altera verò Anatomica à Dn. D. Dorstenio Marpurgi habitæ, quò Lectorem curiosum remitto. Vide Figuras. XVII. XVIII. XIX.

Hæc ab Excellentissimo Domino Dolæo, Conf. & Arch. Hannov. breviter descripta sunt ad nos missa.

Die 2. Februarii Anni hujus 1684. Marpurgi Gemelli monstrosi ceu figura hæc exprimit nati sunt, quos Celeberrimus Dominus Waldschmidius Archiater & Professor Primarius cultro anatomico suo subjecit, & nihil monstrosi in iis observavit, nisi quòd unicum saltem sed valdè magnum Hepar cum duabus vesiculis felleis habuerit, reliqua viscera omnia adfuere in duplo. Intestinis tenuibus circa finem ilei adhærebat sacculus atro-viridi liquore repletus, utrique communis.

Hoc verò *Giessense* in pago nobis vicino *Collar* / die 26. Martii currentis anni 84. in lucem editum; Patre quidem Hermanno *Hoffmann* / molitore illius loci, matre Anna Maria: Gemelli pariter erant monstrosè invicem concreti, vitâ aliquamdiu gaudentes, ob metuendam tamen mortis necessitatem paulò post SS. baptismo donati à Pastore illius loci Domino Trygophoro, cui descriptionem ejus & figuram rudi hæc Minervâ delineatam, acceptam fero. Longè verò alius Gemellorum nostrorum situs erat ac priorum Marpurgensium: Hæc enim omnia ferè membraparallala quasi erant. Illic verò contrariò, prorsus modò locata, cum Anna Catharina lit. A. caput fratris sui Johannis lit. B. ad pedes situm habuerit,

buerit, & vicē versā Johannes pedes suos ad fororis collum, porrexerit. Neque unā eademque membrorum proportione gaudebant. Puella enim lit. A. benè & perfectè conformata erat, nisi quòd dexter ejus pes circa talum introrsumversum actus fuerit. Puerulus verò lit. B. ad fororis abdomen concretus multò minoris fuit magnitudinis & quoad nates mirabili monstrositate contortus.

Notatu interim dignissimum arbitratus sum, quòd eodem ferè tempore hæc utrobiq̄ue acciderint, unde, quæ de causis horum monstrorum in Epistola mea ad Dn. D. Dorsternium, Collegam nostrum Honoratissimum, meditatus sum, in appendice haud gravatim lege & benevolè dijudicari poterunt. Vide Fig. XX. p. 303.

SCHOLIUM.

Glessense monstrum haut absimile erat illi Lazaro Colerendo Genuensi, quem affabrè depingit Bartholinus in Cætur. anat. 1. & describit Hellvvigius in observat. 16. nisi quòd hîc frater pectori fratris connatus uterque vivus & alter alterum transversum quasi in sinu gestaret, quem etiam hîc Svinfurti vidimus.

[Argonauta.]

OBSERVATIO XCI.

Dn. JACOBI AUGUSTINI HÜNERWOLFFII.

De

Sordibus aurium dulcibus, instantis mortis præfagio.

Dixit Hippocrates *lib. 6. Epidem. sect. 5.* Sordes hominibus in auribus dulces mortales, amaræ verò non. Veritatem hujus ante aliquot annos Arnstadii nobis exhibuit Juvenis quidam Chirurgus, phthificus, materiam

materiam lentam purulentam foetidam extussum, & per intervalla serosum auris fluxum cum dolore & surditate patiens. Accersitus, apprehendi ipsum in lecto valdè languidum, difficulter spirantem, emaciatum. Exposuit erectus mente rectâ miseriam. Dolui, ac jussi benè sperare ægrotum; at surdis auribus cecini. Interim medicamenta dum ordinavi, ille in aurem sinistram immisso digito fordes exemit, gustavit has ipse, unaque curatrix, & non obscura dulcedo in illis percepta fuit. Alterò die ægrotus, vix cute & ossibus hærens, fato concessit.

SCHOLIUM.

IN Cerumine naturaliter se habente, cum amaritie aliquid dulcedinis apprehendi, noster *D. Guinth. Christ. Schelhammerus* in curioso *de auditu libro part. 1. cap. 2.* adstruit, sive, uti illud noster *D. Georg. Wolffg. Wedelius* in sua *Physiologia* describit, est sapore amaricans; illud verò ex massa sanguinea in auribus secerni, nemo facilè ambiget; dum illa particulas has biliosas in glandulis istis minimis, quas in pelle meatûs auditorii exhibet *Dn. du Verney* in *tract. de organ. audit.* deposuit, & hæ per tubulos adnatos in cavitatem meatûs dicti exonerant. Has fordes, præeunte *Hippocrate 6. epidem. sect. 5. §. 18.* in morituris dulces fieri & ita lethale præbere prognosticum, à plurimis adstruitur. Quod ita se habere si ponamus, (quamvis fortè, si à curiosiore aliquo experimenta, quæ tamen in nauseosâ hac exploratione tam promptè institui nequeunt, ab *Hippocrate* ideò, ceu benè suspicatur *D. Franc. Ignat. Thiermairius lib. 1. cons. med. cap. 9.* servis demandatâ, fierent, contrarium observari posset, cum & alios humores in corpore à naturali suo sapore aliquando, cum sanitatis quidem detrimento, non tamen cum vitæ simul inevitabili excidio, deflectere certum sit,) quâ tamen ratione id contingat, diversimodè explicant; prolixè in primis materiam hanc tractante *Hieron. Mercuriali lib. 3. vaxiar. lection.*

cap. 10. quæ cum minùs satisfaciunt, prælaudati D. Thierma-
 rii expositio præ cæteris arridet, qui eâ ratione letale id esse
 statuit, quâ urinæ albicantes in febribus acutis inflammatio-
 nem cerebri phrenitidemque vel præsentem, vel mox futu-
 ram significant, cum naturæ archæus ita comparatus sit, ut,
 quamdiu robore nativo pollet, excrementa omnia ad loca
 convenientia & emunctoria nativa per vias sibi naturales de-
 ponat, unde biliosum ad interna principalia viscera, quale
 cerebrum est, remeans & subsistens, succumbentis naturæ cer-
 tum argumentum præbeat. Fortasse sicut in aliis glandu-
 larum excretionibus ritè perficiendis non tantùm spirituum
 animalium, aut etiam, qui nonnullis probatur, succi nervo-
 si vigor & præsentia requiritur: ita non minùs ad hanc au-
 ricularium glandularum secretionem spiritus isti ut ritè se
 habeant, opus est; quibus itaque sensim deficientibus & qua-
 si vappescentibus, secretio illa debirè succedere ampliùs haud
 potest; tum porulis glandularum concidentibus & nonnisi
 tenuiorem ac ferosiorem partem, relictis crassioribus biliosis
 transudare permittentibus, tum fermentatione sive motu,
 quem in adventante massa sanguinea concitari, atque ita bi-
 liosarum particularum segregationem spiritus isti peragere de-
 bebant, cessante; idque eò magis, si unà sanguis ipse, itidem
 ad interitum inclinans, evanidus, atque ita ad subeundum
 orgasmum illum invalidus evaserit, aut etiam deficientibus
 spiritibus, stagnare in minutissimis vasculis inceperit, solo
 laxiùs cohærente sero per tubulos excretorios in meatum au-
 ditorium penetrante, quod ibidem extra vasa depositum
 concrefcens, nec biliosis spiculis imbutum, solam suam na-
 turalem dulcedinem, vel saporem insipidum degustandum
 exhibet.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO XCII.

Dn. JACOBI AUGUSTINI HÜNERWOLFFII.

De

Vulnere oculi humanâ salivâ curato.

Salivam hominis jejuni morsibus venenatis serpentum; canum rabidorum, similibusque mederi communiter dicunt. Saliva ad partem arthridite affectam contra // novos insultus muniendam infricata manè commenda- // tur, quia temperat utrumque acre, & roborat partes, teste // Sylvio *lib. 1. prax. med. c. 30. §. 177.* Ganglia seu nodos in carpo existentes frequenti cum saliva frictione, absque aliorum medicamentorum usu sæpè curavit Chalmeteus, quo de videatur *Enchirid. chir. lib. 1. c. 13.* Salivæ illius lichenes & tubercula hæmorrhoidalia curare affirmat incomparabilis D. D. Wedelius *Decur. 2. Anni 1. Ephemer. Germ. Observ. 11.* Memini cum uterinus frater meus annò ætatis suæ duodecimò corium dissecare vellet, cultri sursum abscedentis cuspidè petiit oculum sinistrum scæva, & tunicam corneam, uveæque partem ita vulneravit, ut notabilis quantitas humoris aquei effluerit. Curabatur autem vulnus nullò aliò remediò, quàm salivâ matris. Ea enim diductis palpebris linguam salivâ madidam vulnere admovebat, idque lambendo jejune, & deligando molliter curabat, remanente in bulbo isto parvò vulneris influcti vestigiò, cum pupilla angustiore, & visu acutiore,

OBSERVATIO XCIII.

Dn. JACOBI AUGUSTINI HÜNERWOLFFII.

De

Curatione febris tertianæ per terrorem.

Beatus Rolfincius scripsit *Ordin. & Method. med. spec. comm. pag. 1024.* Non rarò medici vice fungitur terror, & quod illius superat captum, hujus sequitur raptum. Finem imposuisse quartanæ refractariæ experientia docuit de improvîso subortum. Febris tertiana immersione aquæ fluentis curata notatur *Anno 3. Ephem. Germ. Obs. 211.* Retulit mihi nuper quidam Magister Equitum, se tertianarium servum in paroxysmo perterritum, explosò in ipsum inopinatum sclopetò, pulvere pyrio & papyro refertò, à febre contumacissimâ liberavisse.

SCHOLIUM.

Terrorem non solùm in febribus curandis, sed aliis etiam in morbis magnam habere efficaciam, scimus. Sic tertianam ex bombardæ improvîsa explosione *Ephem. nostr. Dec. I. Ann. II. obs. 150.* ex immersione in aquam frigidam *Ann. III. Obs. 211.* quartanam ex cymbæ in aqua submersione *cit. Obs. 150.* ablatam recenset; quale per terrorem sanatæ quartanæ exemplum etiam in *Ambros. Paræo lib. I. cap. 23. Anno 2. Zod. med. Gall. mens. Jan. & decad. 4. obs. 1.* Schraderiana refertur. Paralytin inveteratam & singultum gravissimum eodem remedio ablata describit *Franc. Valleriola lib. 2. obs. 4.* paralytin & contracturam *Dan. Beckerus de cultriv. Boruss. quæst. 9.* epilepsiam *D. Cassp. Theoph. Bierlingius advers. curios. 13.* D. Thom. Bartholinus *cent. 3. hist. anat. 41.* arthridicem *Phil. Salmuth cent. 1. obs. 48.* Sanguinis ex utero fluxum ut & oris inflammationem *Guern. Rolfincius ord. & meth. med. spec. comm. lib. 14.*

lib. 14. sect. 3. cap. 12. Scilicet cùm spiritibus ab improvísò aliquo casu magnus terror incutitur, violenta eorundem commotio cotingit, ut ita, qui antea sanguineam aliosve humores, crassitie, quiete aut torpore peccantes sufficienter agitare atque attenuare haud valebant, nunc potentiori nisu subigendæ & alterandæ eidem pares evadant; quin & iidem viscosis præter naturam genitis particulis incarcerati quasi, sopiti, aut etiam ab aliis hostili acredine infestis laceffiti, jam veluti re collectis copiis ab eorum imperio sese exsolvant, easque disjiciant; aut regressi ad centrum suum, sanguinem in motu aberrantem, in ordinem sic redire cogant. Sed hæc sunt fortuita, nec facile à Medico imitanda, curam utpote satis incertam, & periculosam involventia; cùm nec semper ea sit causæ morbificæ conditio, quæ illi extraordinario spirituum cedat insultui, aut eum patienter perferat; vel etiam spirituum non idem vigor, qui perturbationi illi sustinendæ sufficiat; quin potius hos dissipari, omninò suffocari, morbumque augeri, aut novum induci, contingere queat; unde non pauciora, sed facile plura exempla recensere liceret, quibus terror incussus varios morbos, aut ipsam etiam mortem inferendo, perniciosus, exitiosusve existit.

[*L. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO XCIV.

D. EMANUEL KÖNIG.

Alimentorum assumptorum cita per Vomitum ejectio.

DUm Monspelii Galliæ Narbonensis urbe verè Medicâ paulisper morarer, in viciniâ hospitii Virginem summè macilentam, gracilem, pallidam, rei domesticæ curam validè nihilominus gerentem notavi. De valetudine ejus inquirens, sequentia mihi relata sunt, quòd

Bb 3

scilicet

scilicet elapsis aliquot annis dolorem gravativum circa præcordia senserit, ad quem sublevandum in prædium se contulerit, ubi forte fortuna iræ frenum contra rusticos laxans, animadverterit aliquid circa scrobiculum cordis velut rumpi, subsequente plurimorum purulentorum ac biliosorum vomitu; Quæti se tradens ac parùm comedens aliquamdiu meliùs se habuit, verùm post aliquot menses ex novâ sÿstrophe similem purulentorum per os ejectionem passâ est, quam sequuta ciborum assumendorum nausea, maximè quia quævis tandem deglutita in ventriculo ritè retineri haud potuere; Præscripta stomachica plurima, verùm omnia in cassum, continuante in præsens post singulos pastus vomitu, ita ut ipsi simile ferè contingat quod Animalibus ruminantibus, id quod ipsi & adstantibus reliquis magnum parit tædium.

SCHOLIA.

Ventriculum, qui Catonis effato jam Rex jam Tyrannus est, variis affici modis, dum is primùm assumpta cruda corpori ejusque humoribus adhuc satis heterogenea in se suscipit, notum: Cruditate acidâ muco glutinoso, viscido, compactissimo quandoque inhabitante eum præprimis infestari quotidiana docet experientia; hanc verò cruditatem acidam ita exaltari posse, spirituum animalium immixtione inde impeditâ, ut vim summè corrosivam, aquæ forti multùm æmulam, spiritibus acidis tantùm non majorem acquirat, observationibus Authorum (v. g. Kerckringii, Ventriculum papyri madidi instar ab humore acidissimo corrosum observantis) haud difficulter demonstrari posset, imò morborum quorundam natura id sufficienter comprobatur. Quid mirum igitur si ventriculus ex tunicis compactus ex summè activâ & insinuante ejusmodi humoris acidi p. n. vi, ex spiritus ætherei illum pervadentis motu, tunicas ejus ita infestare valeat, ut textura earum maximoperè solvatur, maximè interioris tunicæ quæ summè tenera ac inde bombycinum velamentum dicta, quæ erosa,

erosâ , glandulisque in confusione adactis (cujus signa aliàs in urina ex divulsâ nubeculâ haberi posse observavi) facilè vasa sanguifera, quorum ingens inibi numerus, etiam aggredi potest, ut sanguine extravasato vel lymphâ nutritiâ exudante aliterque transpositâ pus & paulatim abscessus formetur. Taliter in hac Virgine contigisse probabile est, & ad quod fortè Vinum Monspeliense Tartarò copiosissimè imprægnatum non parùm juvit; assumptum enim præ alio vino in acidissimum in ventriculo abit liquorem, quod facilè experiuntur acido hypochondriaco aliàs molestati. Verùm missis iis, de quibus certiores adeo reddi haud possumus, inquirendum jam, quopacto vomitus continuus post pastum evenerit; ex hyperfarcosi symptoma id ortum videtur, quatenus scilicet maximè circa pylorum crusta velut quæpiam exorta est & cicatrix, ut alimenta assumpta ad illam allidentia, mox fibras ventriculi de superiori orificio versus inferius se contrahentes in motum contrariû disposuerit, sic, ut ciborum per superiora ejectio necessariò subsequatur: confirmant hoc sectiones cadaverum eorum, qui tali vomitu diu infestati fuere: reperta enim sunt plurima tubercula per ventriculum hinc inde intra ejus plicas & in plicis ipsis, maximè circa pylorum, dispersâ, quæ, utut musculosa tunica & partes vicinæ ritè, dum adhuc in vivis essent, officium suum obierint, exitum alimentorum per pylorum inhibuere. Exulceratio etiam persistens absque perfectâ consolidatione, quæ in tali cavitate humidâ, ex continuâ liquoris fermentalis è glandulis earumque tubulis exudatione, ægrè aliàs succedit, vomitum hunc inducere potest, uti venena exhibita docent, eorumque agendi modus satis notus declarat; Sic & fertur de *Varandæo* celebri *Riverii* Præceptore, quòd per multos annos ejusmodi molesto vomitu fuerit excruciat, in cujus post mortem ventriculo ulcera quam plurima hinc inde fuere observata. Citavi alibi ex *Thom. Bartholini Centur. observat.* exempla duo hominum ruminantium, ceu voluntariè vomentium,

tium, id quod dubio procul ipsis ex analogâ nonnihil fibrarum muscularium ventriculi & œsophagi, qualem bruta ejusmodi ruminantia obtinent, constitutione contigit, quam materiam sufficientissimè exhaustit Celeberr. & Honoratiss. Collega noster, *Dn. Peyerus*. Verùm hæc virgo talem ventriculi dispositionem, ex defectu signorum &c. minimè videtur habere, quia enim summè macilenta est & vix cutis ossibus hæret, majorem adesse læsionem colligere est, imò ex corporis ipsius sustentatione & aliquali, subtiliori tamen nutritione, in eâ sententiâ, cui aliàs plurimi contrariantur, confirmor, partes nempe alimentorum & massæ chylosæ, in ventriculo ceu matraccio digestæ & in partes minutas divisæ, subtiliores ac spirituosiores, vasâ ingredi capillaria inibi copiosissima, ita ut etiam absque transitu venarum lactearum sanguini, ad vigorem ipsi inspirandum, communicentur, maximè quia tales partes alimentorum minimæ jam dispositæ sunt ad corporis refectioem; & earum correctio per tubos intestinales & alias vias minimè necessària est, imò hæc virgo vitam tam diu protrahere non possët, nisi sanguis taliter in vitali robore conservaretur.

OBSERVATIO XCV.

D. EMANUEL KÖNIG.

Ileosus in agone mortis Celotomiâ restitutus.

Lugduni Gallorum, ubi Chirurghi aliàs summè rigorosum sustinere coguntur examen, dum versarer, viro ex hernia diutinâ ileo correpto plurima exhibita & adhibita fuere medicamenta, verùm iis nihil juvantibus, omnibusque mortem intentantibus, Sacerdoti fuit commissus, qui extremam unctionem aliasque ceremonias, ex Ecclesiæ Romanæ ritu, ipsi administravit, ægerque jam de bonis

bonis suis disposuit & amicis legavit, ut adstantes quivis de ejus salute desperârint; Contigit autem ut chirurgus quidam experientis. de misero ipsius statu certior redderetur, qui ægrum visitans extremum remedium adhuc tentari posse ipsi significavit, Celotomiam scilicet, seu apertionem inguinis, quâ intestina reponi, sicque fecibus alvi exitus procurari possit, id quod hætenus frustra aliis remediis tentatum; Æger moribundus sustinere hanc operationem in tali statu animum recolligit, parùmque fecit difficultatis; Chirurgus igitur ipsum dextrè locans incisionem facit ex arte tutam, circa foramen ovale peritonæi (circa cujus in homine erecto summa patet Creatoris sapientia) per quod intestina stercoreibus repleta in scrotum prolapsa sunt, hæcque sursum dextrè reponit, rupturam ritè claudit, sic ut postea injecto clystere è lubricantibus & carminativis, feces duræ subsistentes per alvum ceu locum ordinarium ejecta fuerint, ægerque è faucibus orci ereptus.

SCHOLIA.

Operationum chirurgicarum insignem esse usum, maximum quoque abusum, dum absque illis natura sapius lenioribus adjuncta remediis affectum sanat, Nosodochiorum Ægrorumque alibi disperforum exempla docent; Quàm nobilis verò sit manus Chirurgi & tantum non divina, prædicta monstrat observatio, sine tali enim operatione absque dubio æger iter ingressus fuisset, unde dicunt redire neminem. De tali ergò operatione à celebri Chirurgo Parisiensi Dn. *Bienaise* præ reliquis Chirurgis administratâ lubeat quædam adhuc apponere; Administratur ea, ægro prius, ut decet, tabulæ lignæ commodè adaptato, incisione in inguine cautè factâ, quæ non lædat intestinum, super cannulam scilicet ex unâ parte rotundam ex altera v. cavam, quæ in processum inseritur, ut impediatur omnis intestinorum instrumento at-tactus & læsio; dum verò incisio satis magna est, reducitur in-

testinum, acuque cum filo bis perforato & ligato processus tandem gastroraphiâ cura absolvitur.

OBSERVATIO XCVI.

D. EMANUEL KÖNIG.

Infomnium de Apris, ex rasurâ dentis
Aprî præscriptione.

MAtrona quæpiam torminibus hypochondriorum, ab humoribus acido-acribus viscidis intestinorum fibras in contractiones spasmodicas disponentibus, detenta antispasmodicis, invertentibus unâ diureticis & incidentibus tractata fuit, quo tormina ventris quidem remifere, verùm è humorum ejusmodi particulâ inde in sanguinis penum compulsâ pleuritis spuria oborta, & dolor scilicet pectoris punctorius, divellens, ad contactum exacerbari solitus cum tussi: Huic ad dissolutionem coaguli pituitosi, intra musculos intercostales exteriores & panniculum carnosum subsistentis fibrasque nerveas aculeis suis & distensione ferientis, ordinatus pulvis diaphoreticus, cujus primarium ingrediens erat *Rasura dentis aprî*, quem in *aq. cerefol. carduibened.* cum *syr. papav. rhæad.* noctu horâ nonâ assumpsit; largus inde emanavit sudor, manè verò dum inviseretur, de què doloris remissione referret, conquesta est se infomniis de apris grunnientibus, quasi eorum grege circumcirca investiretur, fuisse infestatam, cùm tamen de die nemo de apris aut porcis ipsi verba fecerit: causam hujus infomnii ex me scire avida, in memoriam incidit hesternæ pulveris è rasurâ dentis aprini ordinatio, quam ejusmodi idearum causam esse posse, liberè pronunciavi.

372. pip. pip

SCHOLIA.

Spiritus nostros ita dispositos esse, ut levi occasione in motus omninò similes motibus extra corpus contingentibus cieri possint, oscitationes, affectus animi, aliaque nos docere existimo, maximè si consideretur spirituum ex aère ceu nectare vivifico progenitorum, instarque aëris mollium, sicque impressionum similium facilè capacium, natura, vel etiam extra corpus radiatio. Quid mirum igitur si spirituum alienorum certæ materiæ involutorum portio intra corpus nostrum assumpta, spiritus nostros ita afficere queat, ut eos superet, inque similes sibi motus abripere valeat; Taliter hic contigisse, summè probabile est, eò quod dens ejusmodi apris à natura ad sui defensionem ceu arma concessus, spiritu & sale volatili summè scateat, qui à spiritu & fermento ventriculi elicitus, & cum vehiculo ulterius in phantasiæ arcem evectus, spiritus in tales excursus excitârit, ut aprorum idea menti oblata sit. Occasione hujus loqui possem de calidis quorundam amore inordinato æstuantium artibus, qui ad amorem sibi conciliandum varia è corpore suo desumunt, ac clanculum alteri parti exhibent, ut reciproca emergat spirituum colligatio: prout contigisse novi quandam Virginem amore Juvenis cujusdam correptam ipsi panem sudore sub axillis infectum, quo aliàs canes retinentur, comedendum dedisse, quo factum, ut ille tantam inclinationem & raptum quasi versus illam habuerit ut illam primitus parùm curans sufficienter amore amplecti haud potuerit, scilicet spiritus juvenis ex illâ spiritus virginis communicata portione (cum sudore enim spiritus unâ egredi & dissipari docet post eum subsequens lassitudo & debilitas) in similem modificationem quoad motum, figuram, stationes tantùm non transmutatus fuit, quod quia nihilominus quandoque cum nisu ac & certâ luctâ fit, eventus tristis inde subsequitur ex spirituum scilicet in cerebro maximè perturbatione, immu-

tatâ radiosâ texturâ vel etiam confusione, varii melancholici affectus vel etiam mania oboriri solent, prout experientia sæpius tristia ejusmodi exempla ob oculos posuit.

OBSERVATIO XCVII.

D. SAMUELIS LEDELII.

Morbilli matris exerunt se in foetu.

B Aronissa de K. ultimo imprægnationis mensē corripiebatur morbillis & quidem periculosissimè. Adhibebam quæ secundùm artem adhibenda erant, & restituebatur ope Dei: attamen foetus qui statim prodibat, maculas rubras itidem ostendebat. *Adi Observ. 347. Ann. 3. Dec. 1.* Scabiosi scabiosos, lue Venerea infecti purpuratos edunt foetus, id quod vidi; ergò utique manet hoc verum: in natos transit patrum & matrum cum semine virtus & vitium. *Adde Observ. 53. Ann. 1. Decur. 1. Ephemeridum. Item Obs. 155. Ann. X. Dec. 1.* Nec tamen hoc sequitur: gibbosus generat gibbosum, claudus claudum, cœcus cœcum; cùm experientia repugnet. Habemus hîc gibbosum Chirur- gum, qui geminum procreavit puerum sat elegantem absque ullo naturæ vitio.

OBSERVATIO XCVIII.

D. SAMUELIS LEDELII,

Lac prodest Empyicis.

P Istor 38. annorum corripitur hac æstate A. 1684. dysenteria hîc loci tùm non infrequente, curatur à Pharmacopola in mea absentia, ast malè. Materia quippe morbifica relicta per *μετάστασις* à natura protruditur ad pleuram, ibique excitat pleuritidem sinistri lateris sat periculosam. Exhibeo quæ proficua judico, cum aliquali symptomatum remissione

missione, tussis tamen durat ad plures septimanas, materia-
que excernitur purulenta copiosè, cum sapore ut æger dice-
bat, sulphureo ingratisimo. Præscribo expectorantia & de-
tergentia, verùm absque notabili allevamento. Tandem,
devenio ad lac caprillum, in quo dissolvi ʒij. Conserv. rosar. an-
tiqu. & colaturæ calidè indies propino manè jejuno stoma-
cho, & post meridiem geminâ horâ ante cœnam, adhibitâ si-
mul accuratâ diætâ. Continuavi spatium aliquot septimanarum
usque ad reconvalescentiam. Vide *Observat. 19. Anni I. De-
cur. I.* Non obstitit *Aphorismus 15. sect. 5. Hippocratis.*

OBSERVATIO XCIX.

D. SAMUELIS LEDELII.

Sanguis humanus curat fluxum sanguinis
humani.

A Nno 2. Decur. 2. *Ephemerid.* exhibui *Observationem 38.*
quæ habet, quod ossa humana profuerint dysentericis.
Dum perlegi, inveni additamentum Ingeniosissimi &
Excellentissimi Domini Schröckii F. Amici olim Jenæ
non vulgaris, vidi que quòd malit abstinere, certo respectu
talia dare medicamenta, ne læsæ humanitatis, non dicam cru-
delitatis notam incurrat. Ingenuè ut fatear, mihi ipsi non
sapiunt, ast ægrotis interdum exhibeo, præprimis iis qui sunt
durioris commatis. Interim tamen cranium humanum
multoties à Præcticis præscribitur, ut notum, & res in idem re-
cidit punctum. Quid non facimus dum ægrotamus, quid
non, dum curamus? Esset hic amplissima discurrendi mate-
ries. Quod subnecto, videtur magis nauseabundum reme-
dium. In districtu nostro Grunbergenfi erat Nobilis ab U.
cui post partum difficilem sanguis copiosissimè fluebat per ute-
rum cum periculo vitæ. Matronæ astantes exsiccabant ali-
quid sanguinis profluentis, & insciæ sub forma pulveris exhi-
bebant cum juvamine.

Dum accedebam, clanculum exponebant quid dedissent, ego dicebam: est abominabile. Interim regerebant; oh! multoties profuit. Habet equidem rationes ob sal fixum, sed si rescivisset puerpera, vix dubito quin non presentaneum vitæ periculum incurrisset ob nauseam inde conceptam. Novimus sanguinem leporis Martio enecti, linteo exceptum recommendari in dysenteria & profluvio coeliacorum, si potui indatur aliquid, item si assetur, ut vult *Schröderus Pharmacopœia l. 5. p. m. 300.* Quomodo conciliabimus hoc cum Excellentissimi D. Ludovici relatione contrarium effectum habente, *Anno 9. & 10. Ephemerid. Decur. I. sub finem Observationis 35.* Annon sit æquiparandus noster sanguis assatus & exsiccatus Croco Martis adstringenti: Excellentiss. D. Ludovici verò linteo exceptus & in aëre lentè exsiccatus Croco Martis aperitivo, hæreo. Diversitas etiam quærenda veniret inter sanguinem humanum & leporinum, præprimis leporis tenerioris. Sed quid nodum in scirpo quærimus.

SCHOLIUM.

Sanguinem in sistendis hæmorrhagiis utilem præstare operam, si in pulverem redactus parti fluxum sanguinis patienti inspergatur, plurimorum constat experimentis. Id quod glutinositati ejus, qua erumpenti alteri occurrens eundem demulceat & vasa conglutinet, adscribit Nobil. noster *Wedelius tract. de medicam. facult. lib. 2. sect. 2. cap. 15.* Idem etiam præstare in hæmorrhagia narium vaporem sanguinis, in ferrum candens elabentis, naribus haustum; quod odore tetro, sanguinem effluxurum repellente, ceu *Cl. Thom. Willis Pharm. ration. part. 2. sect. 3. cap. 2.* de stercore porcino differit, num efficiat, prudentiores judicent. Ut plura alia quæ adduci hîc possent, taceam. De ipso sanguine menstruo siccato & propinato in alium sanguinem menstruum agente tractat *Joh. Baptist. Sisonus Jatrosofoph. miscellan. tract.*

tract. 28. sistere scilicet fluxum ejus qualitatibus manifestis, terrestribus, exsiccantibus & obstruentibus, ad modum boli Armen. terræ sigill. & similium. Quomodo tamen in aliis idem sanguis moras necentem alium expellere queat, ceu in citata Ludoviciana observatione habetur, salvo doctiorum judicio, imò præsupposito, experimenta hæc non fallere, videndum. Si in utero peculiare fermentum hære, quod certo tempore in sanguinem agat, illum agitet, inque fluorem istum menstruum adigat, dicere mihi liceat, causam hujus fortè invenire dabitur. Colligi autem tales in utero fermentantes particulas, *Francisc. Bayle in diss. de caus. flux. menstr. mul.* rationibus non prorsus contemnendis evincere videtur; nec ipsa structura uteri, glandularū haud expers, de quibus conjecturas in *Dec. II. Ann. I. obs. 41.* scholio dedi, repugnat; imò sicut fermentum in partibus genitalibus, præsertim testiculis, virilibus admittere debemus, quod vel feminis ibi elaborati singularis odor demonstrat: ita cur mulierum organis genitalibus simile quid denegari queat, haud video; præcipuè si, quod in *appendice cent. 3. observ. Riverianar. pag. m. 271.* habetur, sanguis menstruus calendulæ odorem spiret; quinimò principium aliquod in sanguine necessariò statuumendum erit, à quo menstrua illa ejus agitatio suscitatur; quod cum nec à Lunæ sit influxu, quibusdam hîc adferro, neque in sanguinea massa per totum corpus circumflua, neque alia aliqua corporis parte hætenus deprehensum fuerit, ipso utero commodius quid effingere haud licet. Hujus itaque fermenti particulæ, dum unà cum sanguine prodeunte unà evacuantur, & in linteo exsiccantur, si in ventriculum femellæ mensium obstructione, quam sanguis v. g. minùs temperatus, & viscidis multis particulis refertus & hinc vel ad subeundam illam fermentationem, vel per arteriolas uterinas minimas transitum non ita aptus, aut ipsa etiam uteri dispositio morbosa ac fermenti in eo vitiati torpor induxerit,

in-

ingerantur, ac postea cum sanguine permisceantur, solitam illam in eo turgescientiam concitare, crudiores sanguinis partes attenuare, & uterinam unà labem emendare, ac consequenter sanguinem expellere poterunt. Quam sanguinis agitationem noxa illa, à menstrui istius humoris, loco philti, propinatione inducta, mania & amentia, pariter quodammodo ostendit. Quod si tamen cruor hic longo tempore adservetur, & fermentans illa potentia in eo evanescat, tunc adsumtus non tam menstruum sanguinis fluxum promovere, quàm potiùs alterius alicujus cruoris ad modum cohibere valebit. Illud quoque fermentum cùm graviditatis tempore, immutatà tunc multùm uteri constitutione, ut plurimum aliter se habere videatur, sanguis etiam ex utero puerperæ profluens fermentantibus istis particulis minùs erit imbutus, ut ita reliqui sanguinis in corpore circumflui naturam magis æmuletur, sicque etiam glutinosi suis particulis sanguinem demulcere, inviscare, atque ab excretionem hoc pacto, si propinetur, vindicare queat. Quidquid tamen fuerit, sordidum hoc remedii genus, ut à laudato *D. Ludovici* vocatur, Medicus non facilè suadebit, qui delicias has mulierculis dispensandas meritò relinquit. Cateroquin remediis è Microcosmi partibus, aut ipsis etiam excrementis pro usu interno petitis frui per me cuilibet sit integrum; quamvis, si carere Medicinam eis commodè posse, nec agris meis aut ista aut illa à me præscribi solere dixerò, nemo vicissim culpare id jure valeat.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO C.
D. SAMUELIS LEDELII.

Colicapericulosa.

Honoratioris sortis civis Grünebergæ 40. annorum, scorbuto obnoxius, hoc ipso Augusto 1684. sensit per aliquot dies, ut dicebat, ardorem circa umbilicum, sumit è pharmacopolio purgans cum effectu, secatur mediana, & dolor hæret fixus. Commovet se in vinea, & quia solaris æstus ejus corpus etiam exæstuarat, domum redux ebibit cyathum lactis acidi & dolores statim sumunt incrementum. Convocat Pharmacopolam, qui ipsi iterum dat purgans absque operatione. Alvus jam erat constipata post prius purgans, ideoque abdomen extendebatur cum acutissimis intestinorum doloribus. Accurrunt periculo expositi, meque consulunt, nec quid prægressum indicant. Examine omnia, statimque proficuum indico enema, quod & applicatur, sed sine operatione, nisi quod flatu exhibant, dolores durabant; jubeo aliud sat forte, & dimidium cochlear pituitæ viscidæ deponebat cum flatibus. Interim dolor ardens (instar flammæ ardentis ut loquebatur ægrotus) fixus erat circa regionem umbilici, itero clysteres ad octo, sed absque fructu, etiam Mynsichtianum cum aqua salita, quod nunquam dicit fallere, jubeo applicare; attamen irrita omnia. Exhibebam spiritum Anticolicum D. Michaëlis, qui multis profuit, dabam alia, assumebam etiam externa, linimenta nempe, sacculos, balnea, in vanum. Quid consilii? Occurrebat mihi etiam quid habet D. M. Lic. Grassius sub finem *Observationis 166. Anni X. Dec. I. Ephemeridum.* Omnia acutè perpendens propino hocce purgans, & equidem tria cochlearia pro dosi, hora elapsa iterum tria cochlearia, nulla autem se exerebat operatio, interim summa aderat anxietas & tandem prodibat aliquid materiæ viscidæ. Convocatus exhi-

beo adhuc tria cochlearia & jam jam videbatur res desperata. Inter sacrum & laxum dum sic hæret & æger & Medicus, en 4. vomitus levant anxietatem, succedente alvi solutione 6. vicibus cum remissione dolorum & symptomatum ægri que plenaria restitutione. Enimverò debilitati succurrebam cardiacis, stomachicis in & externis. Sic qui morti erat proximus, (intercurrebant quippe crebriora animi deliquia cum prostratione omnium virium) præter astantium spem erat restitutus.

SCHOLION.

Alvum sæpè ita constipari ut mors succedat, est in propatulo. Beati Dn. Fratris focer Gorlicii laborabat obstructione alvi per 9. dies, corpus erat irreferabile, & tandem fatiscedebat. Dedi *Anno 2. Decur. 2. obs. 44.* singulare suppositorium ferreum quod profuit: vidi ligneum *Anno 1. obs. 98. annotatum,* quod etiam proficuum fuit. Recordor obstinatam alvi stipticitatem Wittebergæ fuisse sublatam usu butyri recentis è patria Lusatia missi & avidè in copia assumpti, qui assumpsit vivit adhuc ut decrepitus in Comitatu Sorano. Circa Paresin post Colicam è vino obortam singulares habet cogitationes Excellentissimus D. D. Wepferus *Observ. 39. Ann. 2. Dec. 1.* De pertinaci alvi constipatione loquitur *Observ. 53. Ann. 9. Dec. 1. Ephemerid.* Item *Observ. 96. Ann. 3. Dec. 1.* Purgans cujus facta mentio quod ægro meo dederam hoc erat:

℞. Aqua fœniculi ꝑiij.

cinam. optim. ʒij.

Sirup. d. cichor. c. rhabarb. ʒiʒ.

tart. vitriolat. ʒj.

trochiscor. alhandal. ʒʒ.

elæo sach. anis. ʒʒ. M. D. S. Löffelweis.

Quia amara ipsi erant grata, ideò eò lubentiùs bibebat. Henrich à Mönichen *Observ. 5.* ad D. Bartholinum missa habet, quòd Donadonus stipticitatem alvi ad tertiam septimanam durantem solo seri caprini copiosius assumpti usu curaverit.

OBSER.

OBSERVATIO CI.
D. SAMUELIS LEDELII.
A terrore Epilepsia.

TRitum & vulgare est in scholis Medicorum, à terrore excitari epilepsiam, tam in prægnantibus quam tenera ætate constitutis, item huic malo obnoxiiis, ideò paucis attingo. Decollabatur ante aliquot annos hîc maleficus. Puella 10. fortè annorum adstat & perterrita incidit in epilepsiam. Alia hanc videns puella 12. annorum statim etiam concidit terrefacta ob aspectum hujus epilepticæ puellæ. Ambæ restituebantur, mediante Dei benedictione, antepilepticis & evacuantibus. Habebat enim utraque corpus cachecticum. Dum hæc scribo, grassantur apud nos variolæ. Puer novennis agnatæ filiolum dum visitat, decumbentem, sed variolis ægrè egredientibus, hæc corripitur epilepsiâ gravi: puer consternatus domum repetit statimque ei caput dolet, calorque summus adest, subrepat epilepsia & post hanc variolæ sese exerunt copiosissimè, quas expellebam antimoniatis, ut vult Sylvius, & bezoardicis. Lanio loci, vir quadratus, 40. fortè annorum tres aut quatuor cogitur per annum sustinere paroxysmos epilepticos. Uxor juvencula hos nondum in eo observaverat; dum erat sexto mense prægnans, invadit desubitò maritum morbus Hercules, quo ipso insigniter consternatur absque tamen abortu. Exacto 9. mensium spatio parit puellum, qui crebrioribus corripiebatur insultibus epilepticis, nec adhuc immunis est, intercurrente interdum paroxysmo, licet leviore. Vide *Observ. 43. Anni 4. Dec. 1.*

OBSERVATIO CII.

D. SAMUELIS LEDELII.

Natura sui Conservatrix, præprimis in
imprægnatione.

Nobilissima foemina in districtu Zullichienfi Marchiæ erat pthifica & imprægnabatur; Uterus cum abdomine crescebat dum reliqui artus decreſcebant. Justo tempore excludebat foetum sanum, attamen tenerum satis ob alimenti penuriam, materque pthifi desperata laborans obibat octavo post partum die. Exposcebant meum consilium, quia lochia fluebant nulla è corpore exsiccato instar sceleti, ut solet in pthifi consummata. Datis cardiacis cum addito malo prognostico dimittebam. Dum erat prægnans, sumebat antipthifica summa cum cautela, & foetui confortantibus prospiciebam.

Huic Observationi ut ulterius satisfaciam addo hæc: In mea praxi, quali quali, hoc semper observavi, quod puellæ imprægnatæ, dum me incio petierunt purgationes, sæpiùs fuerunt delusæ, & justo tempore publicæ luci coactæ exponere, quod in abscondito conceperant. Purgantia medicamenta licet majore dosi data, aut vomitu rejecerunt, aut operatio substitit. Sabina nil fecit, nil Crocus, nil alia emmenagoga.

[Roboris hujus Natura in prægnantibus sequentes Observationes poterunt esse testes.]

OBSERVATIO CIII.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

Robur prænantium in retinendo & conservando foetu, & in specie, purgantia in prænante innoxia notans.

CHirurgus quidam militaris, mulieri raræ texturæ ex impuro sanguine affectum externum patienti, præter multa interna alia, brevi temporis intervallo dabat duo prænantia drastica, mulierem prænantem esse nesciens. Hæc dein contra Hipp. *Aphorism. 29. lib. 5.* post sex menses justo tempore pariebat geminos vivos & sanos.

OBSERVATIO CIV.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

Venæ sectiones in prænante innoxia.

Mulier crebris angustiis cordis afflicta & à medio Aprili prænans, desiderabat venæ sectionem in brachio d. 30. Maji. Item die 6 Augusti in talo, & propter jam memoratam & urgentem causam etiam die 12. Novembris eadem sanguinis uncias 6. misit itidem in talo, cum euphoria, adhibitis simul internis & externis roborantibus. Hæc mulier d. 26. Januarii seq. anni peperit filium sanum & probè nutritum contra Hippocr. *aph. 31. l. 5.*

OBSERVATIO CV,

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

Menses & foetum mortuum expellentia in
prægnante innoxia.

Mulier sanitatis avida contra mensium obstructionem protractam venæsectionem in talo instituebat, purgans & balnea emollientia adhibebat, præterea non imi gradus diuretica & emmenagoga, imò foetum mortuum aliàs expellentia ex sabina sumebat, donec foetus motu se proderet, quibus omnibus tamen nec menses, nec foetum movebat, sed ordinario tempore filium sanissimum edebat adhuc incolumem.

OBSERVATIO CVI.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

Priorum argumenti.

Olei bacc. juniperi guttas decem paucæ tincturæ succini junctas prima dosi retentas secundinas cum desiderato effectu expellere aliquoties expertus sum. Contrà accidit, ut mulier quædam spiritus vini destillationi pro pane lucrando operam navans, nescia se prægnantem esse, ad movendos menses per viginti dies omnimanè olei juniperini destillati guttas centum sumeret, quibus tamen foetui non nocuit, sed tempore consueto desideratam filiam sanam enixa est.

SCHOLIUM.

Naturæ providentiæ adscribendum est, quod prægnantium uteri vis retentrix singulari se commendet robore: causam autem dicti roboris in uteri ejusque partium vi-
gore

gore potissimum consistere ex sequentibus clarescit, quo vigore mediante uterus sibi congenitum contractionis motum, maximè post factam conceptionem, operosè exercet, & ita seminis partem prolificam aut foetum eo modo, sed arctiori, amplectitur, quo ventriculus cibum. Quare etiam Hippocrates signum foetus concepti, item prognosin benè se habentis & ab abortione tuti foetus locat in naturali & molli orificii uteri interioris constrictione, siquidem *aphorismo 51. lib. 5.* scribit: *qua utero gerunt, iis os uteri connivet, seu clausum est.* Hanc conniventiam Galenus in commento maximum concepti foetus signum aestimat, nam ait: *ubi primum uterus in se semen concepit, universam suam capacitatem contrahit & os claudit.* Imò Hollerius in commentario scribit: *quibus hiat uterus à conceptu, hæ abortiunt, quibus non exactè clauditur, hæ superfætare solent: at si naturaliter habeat mulier, ita clauditur, ut ne specilli vel acus mucro subire possit.* Clauditur autem orificium hoc, ne spiritus prolificus ab aère subeunte dissipetur, aut alio modo violetur, aut foetus ipse lædatur, aut utero elabatur.

Quanquam autem hoc uteri robur in prægnantibus non est universale, in multis enim individuis à causis particularibus id infringitur, partim à disparitate naturarum, partim ab accidentibus morbosis. Ratione disparitatis naturarum multa pati potest lacertosa præ tenera, tendinosa præ imbelli, spirituosius alimentis nutrita præ tenui victu victitante, quæta præ iis, quas graves labores sufferre res angusta jubet, assueta laboribus præ insuetis, sanguinea præ pituitosa, item quarum natura alimentum ingestum magis in proprii corporis, quàm in foetus sustentationem impendit, item sana habens viscera præ valetudinaria, aut, ratione accidentium morbosorum, foetus noxia symptomata patiente, nempe fluxum alvi nimium, menses ordinario motu fluentes, mammaram subitam extenuationem, aut lac copiosum ex mammis effluens, qualia Hippocr. *aphorismis 34. 37. 52. & 60. lib. 5.*

nigro

nigro lapillo notavit: nihilominus in plurimis supra laudatus uteri vigor viget, & in quibusdam ad miraculum usque ceu supra annotatae observationes loquuntur.

Ubi autem supra memorata auxilia contrarium inveniunt corporis statum, nempe vel totius, vel partium uteri infirmitatem, contrarium etiam effectum praestare possunt. Nam si qua praegnans singulari retentricis robore non munita ejusmodi expellentia periclitetur, sanè aut periculum non effugiet, aut quarundam impurarum luparum fortunam experietur, ceu quae aut ad conceptionem evitandam, aut foetum exturbandum interdum tam multa & vehementia remedia adhibent, ut deinde vel per vitam non concipiant, aut, si primus foetus hos insultus sustinuerit, uteri vis retentrix ab expellentibus ita prostrata sit, ut postea nullo amplius conjugii fructu beari queant, quàm maximè etiam illum exoptent.

OBSERVATIO CVII.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

De

Tetrace rabioso.

Hominem, equum, camelum, leopardum, asinum, mulum, ursum, lupum, vulpem, canem, felem, simiam, cercopithecum, mustelam &c. rabie nonnumquam affici experientia & authorum testimonia loquuntur, qua de re videre licet Schenkium *lib. 7. Observ. 13.* De avium autem genere nullum exemplum legere mihi licuit, praeterquam quod loco cit. post alia egregia de hac materia annotata additum est de veteri gallo gallinaceo olitorum, herum suum, ex improvise insultante & rostro manum sinistram fauciantem, ex qua causa olitor eodem, quo hoc factum, die, os ringebat, & irritis omnibus adhibitis remediis,

mediis, cum astantium & de hoc admirando exemplo audientium horrore, tertio die venenoso galli morfu vitam cum morte commutabat.

Casus huic non adeo absimilis æstuante hac æstate media in Sylva Semana accidit, ubi tetrax quidam virorum in sylva negotia sua tractantium capitibus aut humeris insedit, eosque unguibus & rostro impetivit, (nullum autem fauciat,) quod postquam crebrius factitavit, demum ab Illustrissimo Comite, Domino Anthonio Günthero, è quatuor Sacri Rom. Imp. Comitibus, Comite de Schvvarzburg & Honstein &c. Domino meo gratiosissimo, avis hæc cædi impuni vulgo exposita est. Et postquam vertici arboris (citra solitum hujus avis) non altæ insideret, vir quidam ejusdem arboris caudicem securi sua irritationis causâ pulsabat, ad quod tetrax ira excandescens in viri caput & humeros citò involebat, qui alios duos viros in subsidium vocabat, qui sub tam furiosâ violentia tetragem manibus prehendebant & Illustrissimo Comiti vivum extradebant, cui alas ligato in viridario deambulare permittebatur, sed brevi post moriebatur. Ex quibus apparet, hanc avem ad dictos conatus insolitos itidem rabie fuisse adaptam, æque ac, in primis circa urentem Syrium, in hominibus & supra nominatis brutis fieri assolet.

OBSERVATIO CVIII.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

Hæmorrhoides in viro jam per quadraginta annos periodo menstruâ redeuntes.

Vir Amplissimus, Dn. Felix Hannibal Rauschart, Dominus in Heyna, nuper Præfectus Duc. Saxonicus, Amicus meus Honoratissimus, temperamento sanguinis.

Dec. II. Annus III.

Ee

gui

guineo-melancholico, anno ætatis suæ vigesimo, quo Ratisbonæ studiis incumberebat, primùm passus est fluxum hæmorrhoidum, quem natura ex eo tempore usque in præsens quolibet mense, statò tempore repetiit, quamvis hoc naturæ beneficio, (uti illud ab Hippocr. aphor. 25. lib. 4. & aph. 11. & 21. lib. 6. cum Galeno commentante meritò extollitur,) nunc sexagenarius paulò parcìus fruatur. Ubi notandum, quòd, quoties hæmorrhoides tributum suum ratione quantitatis aut temporis moræ non ritè persolvunt, toties actiones naturæ principes huic inde turbatæ labascunt, nimirum sub hoc sanguinis ὄργασμῳ calor quidam præter naturam alvi obstructio, cordis angustia, hypochondriorum inflatio cum totius corporis & animi languore oritur: quoties autem hic fluxus restituitur, toties etiam disparent omnia symptomata.

Cæteroquin hos 40. annos Vir supra laudatus per DEI gratiam in tolerabili sanitatis statu transegit. Nominat etiam alium Virum maximi nominis, qui eandem cum ipso fortunam hoc in passu fuerit expertus, vegeta senectute felicem. Quibus confirmatur, quod talismodi à natura ipsa institutæ evacuationes sanguinis aliorumque humorum, quantitate aut qualitate peccantium zizaniam in prima, quod dicitur, herba evertere, adeoque per Dei gratiam vitæ salubritatem & diuturnitatem promovere valeant.

OBSERVATIO CIX.

D. GEORGII FRANCI.

Ascites cum Ictero & comate lethalis.

Vir 54. annorum minoris staturæ temperamenti phlegmatico-sanguinei aliquot liberorum pater 1674. febre malignâ epidemicâ corripiebatur; & post plurimi potus largissimam ingurgitationem incidit in ascitem cum

cum tabe enormi, per DEI gratiam & apta remedia tamen reconvaleuit, & jam à X. annis benè se habuit; nisi quòd ab aliquot mensibus manè, jejunos etiam, siti insolitâ vexaretur. Quare post levissimam panis buccellam, pro siti sedandâ aliquot vini haustus assumpsit; cùm interim appetitus ad cibos sensim sensimque minueretur, ipsæque vires. Quare vocavit Medicum, qui & probata præscripsit remedia. Sed cùm hic aliorsum vocaretur, ægrique res fierent in dies deteriores, ipse ego advocabar. Alvus minus respondebat, & solito erat tardior; propino vinum medicatum in nodulo ex aperientibus & purgantibus; inde quotidie quinquies, sexies imò septies sordidas & liquidiores dejecit feces flatusque copiosissimos cum *ευφοεία*. Urina biliosissima obscure rubra & instar amurcæ crassissima, admodumque pauca, sitis non excedens. Mole abdominis amplissima, aquis & flatibus turgentissima. Præterea per totum corpus & maximè per calvitiem icterus flavissimus. A principio autem morbi Coma vigil mirè ipsum exercuit; quod ubi adveniebam, quotidie majus sumsit incrementum, quicquid etiam optimarum medicinarum propinaretur, donec sexto ab adventu meo die placidè, sed apoplecticus obiret.

OBSERVATIO CX.

D. GEORGII FRANCI.

Quartana cum hydrope feliciter curata.

Πολυσπύλλιον est:

Hydrops, Quartana, Medicorum scandala plana.

Et revera per nuperum Autumnum & præsentem hyemem ita se habere, fateri fermè cogimur. Hoc certè in multis Quartanariis observari licuit, ubi urente æstu febrili nimium ingurgitârunt potum, corpusque non satis fuerat expurgatum, in fine plerumque in œdema pedum, aliosque tumores; imò etiam in hydropem asciten abierunt. Nullos

tamen; aut saltim longè paucissimos, qui morerentur, vidimus. Ad instantiam nuper Generosi Dn. de Barsch; Sereniss. Dnæ. Electric. Palat. Viduæ aulæ Magistri, visitavi unum è veredariis Ejusdem; qui ab aliquot septimanis atrociter cum Quartana conflictabatur; homo ann. 33. temperamenti phlegmatici; tandem in hydropem asciten totius corporis desinebat, ita ut non solum pedes & abdomen, sed pectus manusque; immò & facies ipsa tantum intumuerint, ut vix oculos conspiciere potuerimus; instar hermathenæ palentis, paroxysmis quartanæ nihilominus constanter suo tempore redeuntibus. Fateor me ferè desperâsse de recuperanda valetudine, maximè cùm accederet symptomatum & copia & gravitas, anorexia ciborum, sitis, agrypnia, dyspnœa, alvi constipatio, ischuria interdum, interdum dysuria; ob urinam salinam crassam, atroque rubentem. Dedi ergo nodulum purgantem in vino ex fol. senn. rhab. mechoac. agar. & irid. nostr. addidi aperiencia alia; una cum sale tartari. Manè bibit haustum ad ℥ss; per diem tamen nihil dejecit, nocte autem tota septies & pluries interdum; ita ut horrenda excerneretur humorum vitiosorum sentina cum levamine molis aquosæ in manibus primò & facie; dein in pectore, ubi tumor œdematosus instar scuti majoris; inde sensim & dyspnœa minuebatur: Continuavit hunc nodulum ad 18. dies. Dein singulo manè in juscule Spirit. Terebinth. ℞j. assumpsit, noctu autem Tinct. Bezoard. & corall. r. ver. cum spirit. sal. comm. ad gtt. 40. vel 50. inde tanta urinæ prodiit copia, ut duplo imò quandoque triplo superaret portum assumptum, etiam cum ægri & adstantium stupore, atque ita postremo abdominis & pedum tumor in totum decessit, rediit appetitus & reliqua valetudo. Quartanam autem quod spectat; illa, ubi jam à X. diebus nodulo usus erat, cessabat, ubi prius per quatuor dies continuos circa vesperam pulv. chin. chin. ℞iv. ex vino albo generoso assumeret. Nec negleximus confortantia aliaque generosa adhibere

bere remedia pro virium restauratione, atque ita DEO propitio, cum multorum applausu ex orci faucibus ereptus, jam ab aliquot septimanis munere suo defungitur. Aliam in suburbio feminam 26. annorum eodem modo quartana cum hydrope totius laborantem, jam iisdem remediis (ceteris paribus) tracto, nec de bono despero eventu; cum in dies malum minuatur.

OBSERVATIO CXI.

Dn. GEORGII CHRISTOPH. EIMMARTI.

De

Eclipsi Solis.

*Quæ contigit Norimbergæ 1684. d. 2. Julii st. v.**hor. pom.*

INter Observationes rerum Naturæ Curiosarum, phænomena Cœlestia non postrema esse, Corporum illorum, Summi Opificis Majestatem ante omnia præferentium suadet nobilitas, ipsa Cœlorum, unde coruscant, postulat sublimitas.

Luminarium, quæ corpora in mundo maxima sensus judicat, *Eclipses*, quantum intersit, ritè observare, illarumque vias, quas tramite quidem obscuro, motibus tamen manifestis in tantâ ætheris fluxibilitate ordinatissimè perpetuò decurrunt, digito quasi ad unguem monstrare, quàm arduum, nedum hætenus omnibus numeris absolutum & exploratum sit negotium, ab Astronomis abundè passim inculcatur; hinc illorum tot feræ adhortationes, quibus, ut exactior pleniorque talium notitia imposterum habeatur, ad hujusmodi Observationum pragmatias junctis ubique locorum, certatim velut viribus, summâ operâ contendere jubent: Et licet in cœlo frequenter Eclipses Luminarium contingant, non tamen in quovis horizonte, quocunque etiam tem-

pore idoneo eæ semper omnibus obviæ, taceo, non paucas ob aërem tenebricosum, sive cœli variantis lubricam faciem, facilè adimi solere, ut ideò, si faventior quandoque cœli serenitas tunc arriserit, inter rara contingentia phœnomena hæc haud immeritò numerare liceat. Tale certè fuit, quod observandæ præsentis huic Eclipsi Solis annuit, & quod ad solertem ejus curam animum intendere invitavit.

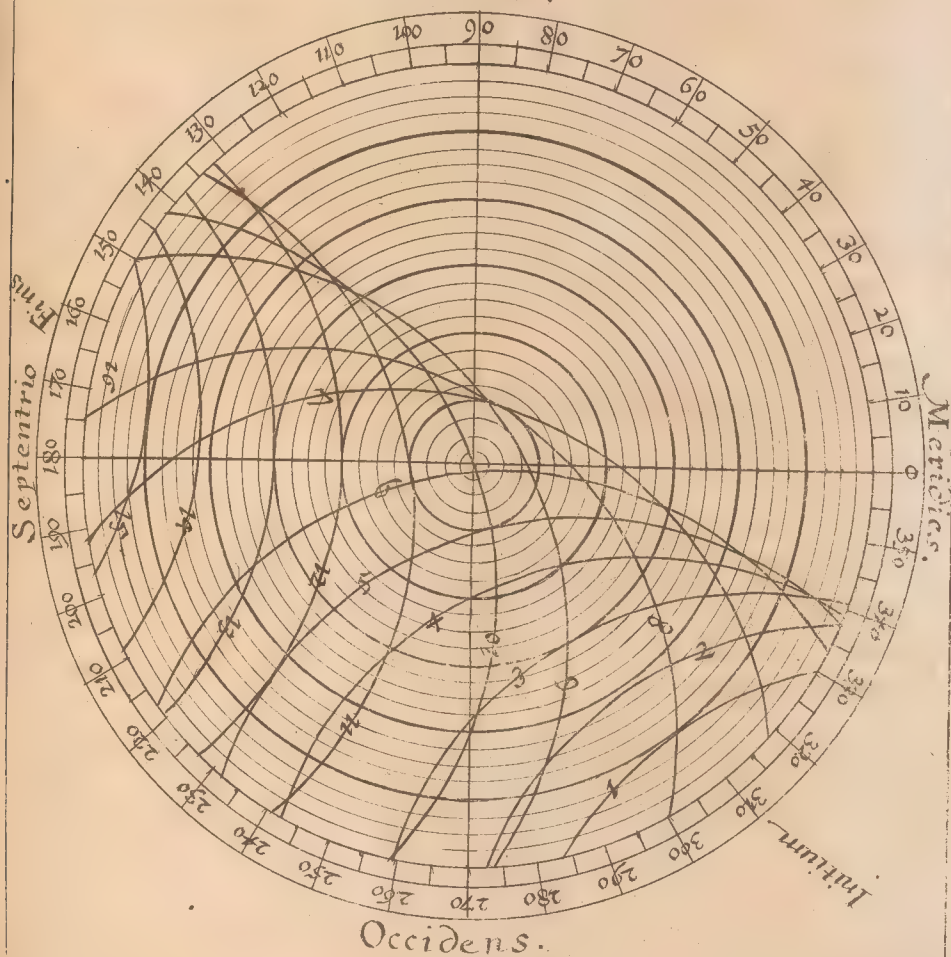
Optandum utique esset, aliarum de hâc Eclipsi egregiâ Observationum in Europâ peractarum notitiam ad manus nostras pervenisse; (dubio procul adeptæ erunt quamplurimæ.) Verùm, cùm paucissimæ adhuc, quod ego sciam, publici juris factæ, haud ingratum fore Philo-Mathematicis, si non necesse, arbitror, hanc qualemcunque Observationem, quæ quidem antea gemino, sed in unum conflato schemate, à binis Observatoribus, sejunctim eandem operam navantibus, typis mandata erat, publicæ utilitatis causâ, (si digna videbitur) heïc loci repetere & quod præcipuum in eâ paucis referre. Collata hæc cum aliorum locorum Observationibus, etsi in aliquibus phasibus determinatis vel temporis pauculis minutis à verò defecerit, non tamen in totum certitudinis eliciendæ fructu destituitur; *Nec enim potestas unquam fuit*, (sunt verba Petri Petit) *exactissimo cuicumque Observatori suas omnes horas ex altitudinibus syderum, sibi, horologiis & veritati ad amissim congruas invenire*, ob causas & remoras quamplurimas, quas omnes recensere hûc non pertinet.

Obs. III.

Schema
SOLARIS ECLIPSIS
Anno 1684. Die 2. Julii st. v. h. pom:
NORIBERGÆ
observata.

I. P. W. ^â
et G. C. E.

Zenith.

Series Observationum

Locus Sol. ad Merid. Diei 2, Julii, st. v. ex Tab. Philolaicis
 supputatus $\odot$ $20^{\circ}.41', 21''$, sub Elevat. Poli $49^{\circ}.30'$.

	Ordo Phas.	Phases Eclips. $\odot$ Digiti & part.	Tempora ad Sciateric. ho- rizont.			Altitudi- nes cen- tri $\odot$		Tempora ex al- titudinibus cor- recta.		
			H.	M.	S.	O.	I.	H.	M.	S.
Initium inter nu- bes ela- psum.	I	1	3	19	30	42	30	3	17	30
	II	1 $\frac{10}{12}$	3	28	20	41	8	3	26	24
	III	3	3	35	30	39	54	3	34	20
	IV	4 $\frac{2}{12}$	3	44	10	38	30	3	43	2
	V	5	3	49	10	37	36	3	48	40
medium, sive max. obscur.	VI	5 $\frac{10}{12}$	3	57	0	36	14	3	59	50
	VII	7	4	9	30	34	10	4	9	0
	VIII	7	4	17	20	33	4	4	16	58
	IX	6 $\frac{9}{12}$	4	31	50	30	54	4	30	30
	X	6	4	37	0	29	54	4	36	40
	XI	5	4	46	50	28	24	4	45	38
	XII	4	4	54	50	27	12	4	53	6
	XIII	3	5	4	10	25	44	5	3	50
	XIV	1 $\frac{11}{12}$	5	9	0	24	47	5	7	55
	XV	1	5	13	30	24	3	5	12	45
Finis.	XVI	0	5	18	30	23	20	5	16	58

Maxima

Maxima obscuratio inter utrosque Observatores exactè convenit, ut & finis Eclips. ferè, nam alter Observator ex altitudine centri Solis 23° . $16'$. collegit tempus emersionis hor. 5. m. 17. sec. 14. ut tota differentia temporis $0'$. $16''$.

Proportio Diametri Solaris ad Lunarem inventa fuit, ut 100. ad 95. $\frac{1}{7}$. alter Observator Diametrum Lunarem part. 240. deprehendit, qualium Solaris 252. egregius etiam hïc consensus, certitudinem haud contemnendam indicat.

Observationes Eclipsis ejusdem Parisinæ, ex communicatione Amici.

Clariss. Bullialdi Observ.

Alto Sole 50° . initium elapsum erat, Sole nubibus tecto, & digitus circiter deficiebat.

Alto Sole 41. paulò amplius quam digiti 7. attigit digitos 8.

Alto Sole 29. 30. finis.

Puncta initii & finis satis benè convenire Tab. calculo observata sunt.

Clariss. Cassini in Observatorio Regio.

Initium H. 2/. 25/. 30//. deductum ex Phasib. seqq.

Finis 4. 43. 23. maximus defectus digitor. 8.

Clariss. Julii Reichelti, P. P. Argentorati.

Tempore initii & finis Eclipsis, obstitère nubes.
Maxima obscuratio deprehensa fuit $7\frac{1}{2}$. digitor.

Vide Schema eclipticum.

OBSERVATIO CXII.

D. ZACHARIAS FÜRST.

Puella sine ano.

Nativitatis culpâ quandoque fieri, ut clauso ano alvi faeces per Vulvam excernantur, testante id ex aliis *Thom. Bartholino Centur. 2. Histor. 63.* adeò diligenter unius rei defectum alio compendio compensat natura, nunquam magis æqua, quam cum maximè est iniqua. In festis Natalitiis evocatus ad Serenissimum Landtgravium Hassiæ Ernestum in Rheinfels, in certo affectu consilium meum expostulantem; Ubi à loci illius Sancti Goaris ordinario Medico Dn. Doctore Huxolt ad aliquam octo circiter septimanarum puellam ductus, inveni illam excrementa per Vulvam emittere, cum natura in ani loco maculam tantum in carne durâ tanquam vulneris sanati vestigium delineasset; Quid Consilii, an anus perforanda? Voluit hoc ibidem Medicus, & felices sæpè ani perforationes, de quibus & authores, & Ephemerides miscell. naturæ curiosorum suadebant; At cum diductâ nonnihil vulvâ, absterfisquæ excrementis, naturæ istuc aberrantis compendium accuratius perlustrarer, adverto incurvato flexu intestinû rectum, suum in vulvæ parte inferiore sortitum esse exitum, per quam molestam semper fæcum sarcinam expellendo deponeret; Ani itaq; perforationem disuasi, jam facilè idem farenti Medico hac accuratiore examinatione inducti ambo. Viderint ergò attendantque ad similia naturæ aberrantis compendia omnes ii, quibus hujusmodi obtingunt, ne immaturo nimis consilio, perniciosas sæpè auspicientur sectiones. Si verò quis putet ano perforatâ, intestinoque recto eò deducto vulnus remanente libera alvi excretionem consolidari commodè potuisse, ab eo libenter adhuc instrui cupio.

OBSERVATIO CXIII.

D. ZACHARIAS FÜRST.

Cor vulneratum in quartum diem
vivens.

Paradoxum fuit seculis prioribus, Cor ullis morbis affici, multò minus vulneribus scindi, nisi subito Cor ruat, & exspiret; sanior & accuratior hæc posteriorum ætas, ut in omni ferè studio, sic potissimum in Anatomico; Deliciæ hodie dum sunt cruentæ secantium manus, nec occasiones, nec cadavera sufficiunt, quibus felicissimæ hujus ætatis satietur curiosa voluptas, quasi mortuorum cadavera nunc essent dulcissima edulia: pleni sunt recentiorum libri, qui abundantem suggerunt observationum farraginem, vel variorum cordis affectuum, vel lapidum in corde concretorum, vel abscessuum etiam, polyporum, vermium & serpentum in corde reperorum historias, quarum omnium & Authores & loca citare, illis relinquo, quibus Deus longiora concessit otia; noster interim casus hic est.

Ferali sed innocenti casu à furentis vel insanientis militis editiori in loco stantis oblongo gladio transfossus supremi vigiliarum Magistri servus, retrò suum non minus periclitantem Dominum face ardente noctem illuminans, ultimo prioris anni octuagesimi quarti Decembre hic Confluentiæ; commissus eadem statim nocte & campi chirurgorum & Judæi Medicastræ curæ. At quarto post velitationem die ultimum obiit diem, sibi tamen semper sub curâ præsens, juscula etiam comedens, sine singulari Hæmorrhagia, omnibus quoque Romano Catholico more Sacramentis ritè munitus. Concessa mihi ab Eminentissimo Clementissimoque Domino meo vulneris istius post mortem investigatio. Remoto itaque osse sterni cum costis appendicibus per medium se-

Etis, totam statim concavitatem pectoris coagulato sanguine repletam vidimus, immixtâ tamen liquidiore sanguinis parte, sive sero, ut commodè spongiâ exsugi poterat; remotis sanguineis hisce obstaculis, in venam illam vel arteriam, quæ læsa istiusmodi sanguinis copiam evomuisset, studio inquisivimus, At cum transossum inveniremus pulmonem, ubi cordi superjacet, curiosiores inde facti pulmones removimus, & ubi ipsum Pericardium transverberatum seposuissimus, ecce stupor! Cor ipsum omnibus nunc suis integumentis denudatum, crudelissimi gladii ictum excepisse vidimus; Unde stupore attoniti Cor à corpore revulsum & manibus omnium exceptum, oculis nostris perspeximus fatalem ensis cuspidem cordis ventriculum totum penetrasse; Ita tamen ut introitus vulneris transverso penè digito fuerit altior, quam exitus, ut in adjuncto Schemate ruditer tantum à me delineato videre licet in litera E. & litera F.

Cultro ergo aperui utrumque ventriculum, in iisque satis magnam adhuc sanguinis coagulati copiam (majorem tamen in sinistro quam dextro) invenimus; Quantum tunc assignatæ nobis tum temporis, tum loci angustiae permittebant, in gratiam insignis alicujus mihiq̄ue dilectissimi Medicinæ Candidati Theodori Moeren Philosophi aliàs præstantissimi, qui jam mensibus aliquot Praxeos exercendæ causâ mihi cohabitat, modum illum, quo & cordis motus & sanguinis conquassatio peragitur, ut à Nobilissimo Doctissimoque D. Stenonio Anatomico excellentissimo, Fautore ac Patrono meo æviternum colendissimo quondam mihi monstratus est, & à Clarissimo Domino Wedelio in Anni sexti & septimi Observatione secunda, clarissimè describitur, brevissimè demonstrare conatus sum. Stupebant præ admiratione omnes præsentés & civitatis, & aulæ campique Chirurgi, quorum unus novitate rei percussus dubitabat, utrum quod haberemus in manibus cor esset; quam insulsam & ignorantem dubitationem ad confusionem ipsius solenni risu excepimus.

Quomodo nunc poterit salvari cordis motus læso aliquo ejus ventriculo? Thomas Bartholinus in Histor. Anatomic. Centuria I. Histor. 77. similem refert casum, ubi addit, *quantum conjecturâ assequor propter angustum obliquumq; cordis vulnus considentibus labiis circulatio per tot dies persistit interrupta*; Hæc conjectura in casu nostro propter vulneris magnitudinem vix locum habebit; meo autem judicio, ex innato servi illius virium robore tantus permanfit in fibris cordis, in cono coëuntibus vigor, ut sese contrahentes, & basin versus coarctantes per systolen vulneris labia constrinxerint, liberamque sanguini conquassato evomitionem per arteriam pulmonalem (quæ malè à quibusdam vena arteriosa, nuncupatur, nam arteriarum more pulsat, & sanguinem ex corde ad pulmones defert, similiq; ac arteria aorta gaudet valvulâ ex corde foras prominente, ut sanguinis evibrati retrogressus impediatur) in pulmones concesserint, ubi fibris relabentibus cordeque in pristinum locum redeunte hiantes ventriculos venæ sufficienter adimpleverant, donec doloris ex vulnere sensus fibris magis communicatus paulatim collabescente motu quarto post vulnus acceptum die steterit immota hæc Microcosmica machina, vel potius perennanter saliens fons, ex quo universa corporis machina irrorata, suas functiones exercet. Salvo tamen meliori judicio.

Fig. XXI.

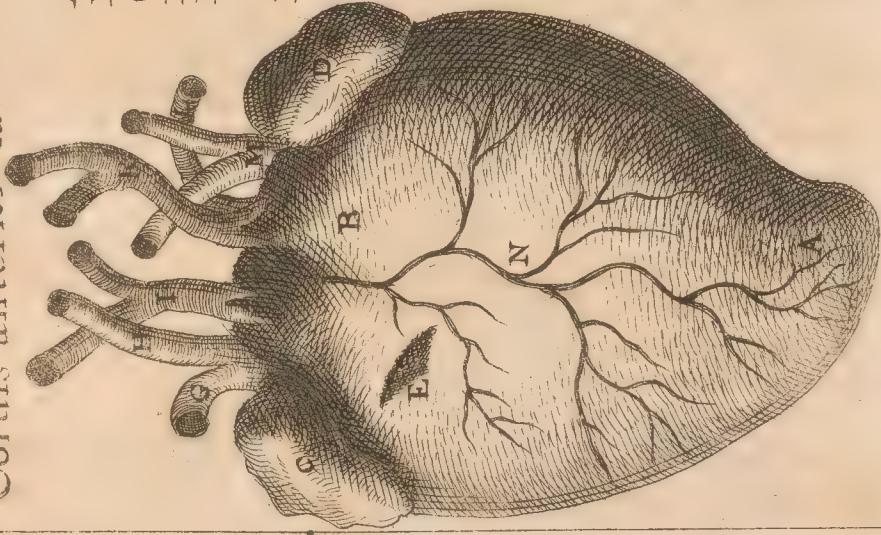
OBSERVATIO CXIV.

D. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.

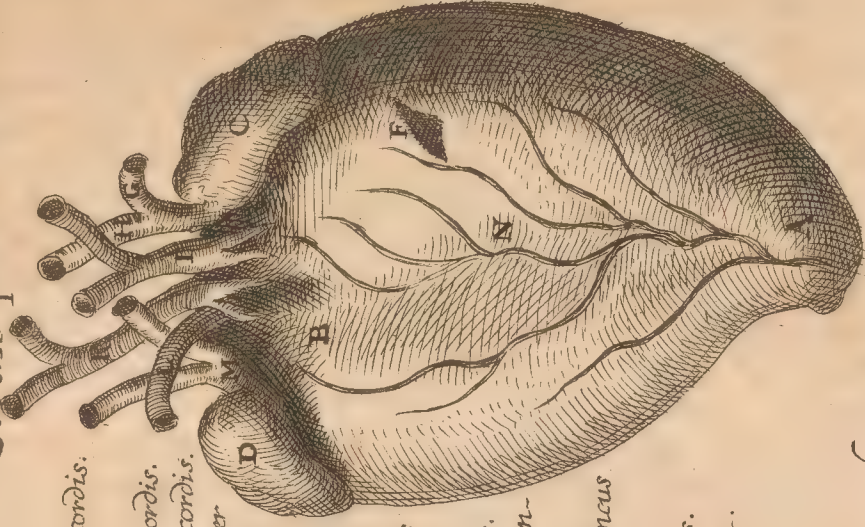
Iterum de vulnere cordis non statim lethali.

Rusticus quidam ætatis consistentis, Andreas Roscher, inter pocula cultro oblongo & acuto Anno 1682. d. 15. Octobr. hora sexta vespertinâ punctim in thoracis latere dextro vulneratur. Culter per sterni cartilaginem, ubi

Cordis anterior facies.

Cordis posterior facies.

- A. Conus seu Macro cordis.
B. Basis cordis.
C. Auricula Dextra cordis.
D. Auricula sinistra cordis.
E. Introitus Ventræ per
dextræ cordis Ventræ:
F. Exitus Ventræ.
G. Vena cava truncus
descendens.
H. Vena cava truncus
ascendens.
I. Arteria pulmonalis.
K. Arteric aorte trun-
cus ascendens.
L. Arteric aorte truncus
descendens.
M. Vena pulmonalis.
N. Vasa coronaria.

Fig: 21. f. 228.

ubi costæ quintæ venæ junguntur mediastinum, pericardium ad dextri ventriculi cordis cavitatem usq; penetraret, & cordi, attestante id post mortem sectione, tres digitos transversos supra mucronem vulnusculum hujus — longitudinis infixerat. Accersitus ad vulneratum temulentum, eundem vomitibus crebris, lipothymiis, cum sudore frigido correptum inveno, & vulnus multum sanguinis & humoris lymphatici, qualis in pericardio fluctuat, eructasse conspicio. Vulnere decenter deligato, & adhibitis medicamentis, vomitus, lipothymia & sudor frigidus cessabant, noctem tamen agebat insomnem. Sequentibus diebus melius habere videbatur, cibum appetebat, spiritum liberè ducebat, & pulsu adhuc parùm immutato, aliquoties in hypocausto deambulabat. Dolor externus sterni maximè ipsum affligebat, in cavitate verò thoracis nullum se sentire dolorem toties rogatus asseverabat. Anxietatibus cordis intermittentibus, & vigiliis continuis tentabatur, & sicubi forsàn se somno dare constituerat, variis imaginibus, & phantasiis miris somnum increpantibus exercebatur. Per vulnus nil puris, multum verò fluidi sanguinis quotidie egebat, ut & per alvum & vesicam. Die 21. d. m. circa noctem mediam doloribus capitis, anxietatibusque cordis, respiratione difficili, & insigni virium languore, & pulsu inæquali, subsequente v. die delirio miti absque febre corripiebatur, & circa 10. vespertinam placidè expirabat.

Aperto thorace in ejus cavitate dextrâ magna sanguinis fluidi, non congruati aut purulenti, cum humore pericardii mixti copia; in cordis verò thalamis, & vasis eorundem majoribus ne gutta quidem sanguinis in conspectum veniebat: cadaver rigeat, purpureis vibicibus ubique notatum.

Similes historiæ, quibus post acceptum vulnus cordis etiam ad quartum decimum diem adhuc inter vivos extitisse vulnerati notantur, apud observationum medicarum Scriptores passim prostant. In quibus hæc desidero, quod post inflicta vulnera, symptomatibus neglectis in solo computo dierum &

horarum occupati fuerint. Hi si in symptomatis recensendis majorem curiositatem exercuissent, historiam cordis, me iudice, multùm illustrare potuissent.

OBSERVATIO CXV.

D. JOH. JACOBI HARDERI

De

Noxis Cicutæ terrestris.

Ad

*Virum Celebratissimum*JOH. JACOBUM WEPFERUM,
Archiatrum Scafusanum.

Quotiescunque Tua in me merita rumino, rumino autem sapiùs, nihil cordi solet esse æquè, ac grati animi tessera, quà favorem tuum porrò mihi promittere ausim: hujus vices si sustinere jubebis præsentem de Cicutæ terrestris noxâ historiam, hem quantum non menti meæ gaudii accedet & solatii, cùm nôrim tibi probatam, nec aliis valdoperè displicituram: Ansam autem Meditationi isti Tua suggestit Cicutâ, eruditorum ore jam decantatissima, cui levicula, quæ tum ex succo terrestris, vulpeculis & porcellis Indicis exhibito notâram, addi voluisti: his proin ulterius illustrandis, cùm experimenta deinceps necessaria viderem, elapsâ hac æstate, ad herbæ vires noviter explorandas me accinxi: De effectibus ipsis, ubi singula enarravero, Excell. T. judicium feret facilè, subjungam & ego ratiocinia aliquot, quæ autem prodromi loco tantisper haberi velim, dum iteratis, ubi Deus vitam anno imminente concesserit, experimentis plenius delinitæ hujus, forsân & aliorum genio differere possim:

D. 15 Octobr. Cani vetulæ mediocris magnitudinis hora 11.

râ II. antimeridianâ, succi *Cicutæ* ʒʒ. præter propter infudimus, à quo mox salivare, toto corpore contremiscere, tandemque vomere cepit: Horâ primâ pomerid. languescenti denuò ʒj circiter infudimus, unde mox ejulabat, & circa præcordia vehementer opprimebatur. Diaphragmatis iteratâ succussione ad attactum evidenti, cum respiratione rarâ & anhelâ, salivavit insuper & tremuit vehementius: sesquihorâ post evomuit mucum viridem, spissiusculum satis copiosè, isthinc tamen melius non habuit, oppressione graviter persistente, minxit inde & sub vesperam languidus omninò, pedibus insistere nequirit, caput, quum erigeretur, instar temulenti jactitavit, moxque concidit, insultibus spasmodicis in utroque pede anteriore & posteriore ut & aure sinistris, conspicuis, tandem noctu interiit.

Institurâ sectione in abdomine inflati nihil comparuit, præter vesicam urinariam & felleam, quarum suo humore utraque turfit, vesicula intestinorum tenuium seriem, duodenum præprimis perreptantia, rutilo suo colore intensè oculos refecerunt: Ventriculus parvulus, fibrarum validè corrugatarum faciem exterius jam ostendit, quæ fundi parte superiore incisâ rubicundæ insuper videbantur, mucoviscido heic illic hærente, cum succi viridis coagulati reliquiis, inter ipsarum interstitia detentis: Intestini duodeni facies interna, spithamæ longitudine tota inflammata & cruore ferè perfusâ, jejuni verò & ilei externa livescens, intus mucum sanguinolentum copiosissimè exhibuit, in quo vermiculi exigui numerosè stabulabantur, ceu in nido ipsis destinato, crassis ab ista labe liberis magis existentibus: Pulmonum lobus dexter maculis ex rubro livescentibus variè inquinatus fuit, discissus verò vesiculas à sanguine tenui effuso rubentes exhibuit, sinistro incolumi, cordis thalamus dexter cum auriculâ, ad attactum molleculus, sanguinem fluidum, subatrum, cujusmodi ex aliis etiam vasis effluxit, continuit: Cerebri facies elegans, glandulæ præprimis pinealis

lis subrubentis, quam vasa sanguifera artificiosè amplectebantur: In ventriculis anterioribus feri copia idonea deprehensa fuit, sanguinis verò extravasati nihil.

D. 25. ejusd. D. Licent. Schorkopf Hildesienf. & D. Nabel Heidelbergens. alii Cani succi ejusdem recenter expressi ℥iij. præter propter exhibuerunt, post horæ quadrantē murmura & rugitus vehementiores audiverunt, certos fermentescentiæ indices: Hinc abdomen inflari & distendi cepit, perque intervalla spasmodici insultus leviores suboriri: ejulavit juxta & frequenter minxit, ex uno loco, in alium migrando, succedente motu cordis palpitante & diaphragmatis forti succussione: Sub vesperam quum accederem eidem languenti ℥ij. circiter propinavi, à quibus contremiscere, angere & vehementer succuti incepit, cum insigni cordis palpitatione & abdominis rugitibus, inde copiosè minxit, non tamen vomuit nec dejecit: Die insequenti adhuc sed languidus, nec qui diebus ante vehementer, latravit amplius: Hor. 1. pomeridianâ, ejusdem succi ad ℥iij. ferè infudimus, à quibus eadem symptomata passus est, nisi quos vomituriit juxta: Die alterâ abhinc succi ejusd. ℥jss. præter propter, venæ jugulari siphone blandè immiscuimus, unde cor palpitare vehementissimè, canis totum corpus convelli, maxillas retrahere, totusque obrigescere cepit, horæ autem circiter quadrante paulatim se recollegit, & qui ante crebrò & anhelè, jam liberius respiravit, sibi que redditus tantisper obambulavit: cùm deinceps ℥j. circiter blandè injiceremus, machina confestim corruit ac obriguit.

Cultro injecto cura præcipua fuit mediæ ac imi ventris: in hoc ventriculi & intestinorum vasa egregiè rubebant, ipseque tantisper distentus, quum orificium superius incidere, spumam sæculentam fermentescentem copiosè exhibuit, qualem cum muco sanguinolento & succi particulis, fundum etiam continuit, plicis ejus corrugatis & aliquantum rubentibus: In duodeni ductu pariter aliqualis inflam-

matio, at non tanta uti in priore: Vesicula fellis bile distenta, & uterque ductus cum cysticus tum pancreaticus patuli: Tubuli bilarii ad vesicæ collum pergentes evidentes erant: Cordis auriculam dextram, aëre per cavam ascendentem infra hepar injecto, pulsus sæpius ingeminare vidimus, ipsummet verò, quamvis inde tumuerat, sanguine prorsus vacuum fuit, nonnisi succi concreti in auricula & thalamo dextris reliquiis conspicuis: In pulmonum lobis maculæ rubræ heic illic conspiciabantur, præprimis verò lobi dextri majoris superficies inferior 3. decas in longum latumque inflammata fuit, reliquis ferè singulis, ubi incidebantur, virescentibus, imò suas in particulas ostendentibus.

Die 28. ejusd. Cani molosso 3jß. circiter in venam jugularem injecimus, à quo ejulare, cor palpitare & convelli cepit, inde aliquandiu defatigatus, semimortuus jacuit, respiratione nunc rarâ, nunc crebrâ & anhelâ existente: inde ad se paulum rediit, caputque erectum huc illuc jactavit: semihorâ post lateris sinistri venæ pariter succi aliquid immiscuimus, & cor palpitavit vehementissimè, misereque ejulavit & abdomen succussus fuit, motibus spasmodicis in faucibus & colli musculis conspicuis: tandem verò 3ß. circiter adhuc injectâ, cum stertore & anhelatione respiravit, & ad mortis impetum, spumam sanguinolentam per os copiosè reddidit, cordis pulsu longis intervallis recurrente.

Abdomen incisum, ventriculum cum intestinis inflatum exhibuit, inprimis verò sub finem cœci & initium intestini crassi, portio 3iij. circiter longitudine distenta fuit, ut & vasâ transparenter maximè, & ob tenuitatem glandulæ solitariæ elegantissimè conspici possent: In utroque thoracis latere serum subcruentum fluctuavit: Pulmones flacidi erant, eorumque facies exterior, præsertim in lobis majoribus satis inflammata: Ex asperâ arteriâ spuma priori similis multa adhuc effluxit, cujusmodi etiam ex ipsis pulmonum vesiculis, quàm inciderentur idoneâ copiâ stillavit:

Ventriculus sanguinis dexter, cum auricula sua admodum tursit: ex utrisque sanguis fluidus profiliit: Remoto cranio & dura meninge, prope cerebellum ad sinuum latera, sanguis similis copiosissimè quâ datâ portâ prorupit.

Die eod. horâ 5. pomeridianâ caniculæ succi recentis ℥iij. præter propter exhibuimus, à quibus abdomen succuti crebroque vomiturire incepit, donec horâ post materiam satis copiosè excerneret: hinc tamen melius non habuit, quin urgentibus oppressionibus tremula incederet, tandemque pedibus insistere nequiret, vomuit inde iterum, minxit, tandemque temulenta corruit.

In hujus interaneis, ventriculo & intestino succum cutæ pariter spumantem & utrobique inflammationis, mucique cruenti hinc inde adhærentis certissima vestigia vidimus: Pulmones quoque in diversis locis inflammationibus & sanguine extravasato foedabantur, cordis verò ventriculus uterque omni sanguine erat destitutus.

Die 29. ejusd. Porcello Indico femellæ succi ejusdem ℥j. circiter intrusimus, à qua præcedentibus tantisper motibus convulsivis, ilicò spirare desit: In causam repentini interitus cum inquireremus, reperimus in aspera arteriâ succi reliquias cum sanguine extravasato in pulmonibus hic illic comparente: In abdomine mali nihil: grvida hæc erat binis foetibus, & partui quantum colligere licuit satis propinqua.

Sub vesperam Porcello mari ℥j. præter propter propinavimus, à quibus primùm malè non habuit, horâ autem circiter post corrugabatur, & tremulus pedibus amplius insistere non valuit: vomuit quoque sed minus copiosè: die insequente rigidum deprehendimus cum abdomine inflato; vesiculâ felleis & urinariâ admodum distentis: Ventriculus dissectus spumam fermentescentem, cum mucò sanguinolento ubere exhibuit, conspicuâ circa pylorum & duodeni initium inflammatione, cujusmodi sanguinis extravasationes in tenuibus
hic

hic illic quoque animadvertimus: pariter etiam pulmonum lobi his infestabantur: Intestinum circum amplissimum, cellulatum: Atque his experiundi finem fecimus, herbâ recenti nos deficiente: ne verò nostræ fidei unicè subscribere te- neantur Artis Curiosi, singulorum testes, qui nobis tùm ad- fuerunt appello Viros Nobiliss. & Præstantissimos D. Schor- kopf Hildesienf. D. Lehenheer, Augustan. Medic. Licent. D. Näbel, Heidelberg. D. Facio, Vivicens. D. Kartscher, Brigâ Si- les. D. Astorinum Italum, *φιλιάτρος.*

SCHOLIUM.

DE nocivâ Cicutæ vi pleni sunt Medicorum veterum libri: nec opus esse arbitror ea prolixius heic repetere, quo- rum Tu ipse in Cicutâ aquatica historiâ eruditam mentionem injecisti: Apud nos frequenter illa crescit in pago Mönchen- stein & Michelfeldæ: odoris acris & præprimis ubi conteritur nauseabundi, succi particulæ linguam potenter feriunt, cùm nec digitorum apicibus pepercerint: herbæ & radicis in bolos coactæ efficaciam non exploravimus, ob tempestatem anni declinantem, & materiæ, si ita loqui fas sit, Solaris decrescen- tiam, unde forsan ipsius etiam succi in enecando torpiditas in canibus derivanda venit; dubium enim non est, quin vigen- te Solis influxu, planta decerpta, non succulenta magis sit, par- ticulisque activis copiosioribus & magis evectis instructa, ceu istud opera iterata docebit: Suum tamen genium nobis pro- bavit abundè, ei quadantenus similem quem in lupâ p. 157. animadvertisti, in canibus etenim binis temulentia manife- sta fuit, & frequens mingendi necessitas, certo caliditatis quâ sanguinem fundebat & attenuabat, sicque parti aquosa faciliùs & copiosius abscedendi ansam suppeditabat indicio; posse enim quoque de narcosi massæ humoralis attenuationi sæpe nume- ro succedente verba facere, nî pleniùs de illâ agere alibi con- sultum foret; Nec verò heic substitit Cicutâ, quin salinæ suæ acrimoniæ, aculeorumque igneorum quibus non parùm sti-

pata est, evidentiora edidit ac reliquit vestigia, sibi ferè ubique
 consona: In cane vetulò & caniculâ, totius tremor cum vo-
 mitu & oppressione circa præcordia, diaphragmatisque suc-
 cussione, fibrarum nervearum cum stomachicarum cum
 phrenicarum, intimam cum iis confinitatem habentium, irri-
 tationem satis arguunt, quæ ceu prodromus. Salivatio præ-
 cessit, non tam ex continuatâ succussione vel constrictione
 musculorum oris, vomitu imminente aliàs conspicuâ, quam
 apicularum linguæ nervearum ut & partium vicinarum à
 particulis succi exhibui residuâ agitatione: In ventriculo ve-
 rò suam *ἐνεργειαν* adeò vehementer non exercuit, usque dum
 mucò obmuniente soluto, spicula sua infigere potuit for-
 tiùs, quibus semel impactis, etiamsi evomuerint materiam
 idoneam, motus spasmodici nihilominus substiterunt, spi-
 rituumque ulteriorem dissipationem, quam corporis lan-
 guescencia necessariò excepit, promoverunt. Adjumento
 his accessit vasorum ab hoste rodente denudatio & erosio a-
 liqua, quam sanguinis extravasatio non potuit non subse-
 qui, cujus utique cum in tenuibus intestinis, duodeno ma-
 ximè, tum in ventriculo inflammatio & mucus sanguino-
 lentus certissima sunt signa: Et fortè suffecissent hæc pro ma-
 chinæ destructione illatæ noxæ, si intra ista pomaria deli-
 tuisset; ast ulterius perrexit, particulisque subtilioribus san-
 guinis oceano immistus, eum insigniter rarefecit & fudit,
 unde cordis thalami, non modò sanguine vel nullo vel
 fluido admodum gaudebant, sed in pulmonibus etiam à
 sanguine tenui heic illic extra vasâ profiliante & stagnante
 vesiculæ rubore & maculis insolitis decoloratæ fuerunt, qui-
 bus faciliorem ansam pertinaces diaphragmatis succussiones
 & oppressiones haud dubiè suppeditarunt, donec hinc labe
 aliquâ ipsi cerebro (si non potiùs spiritibus) illatâ, elan-
 guescente fluidi utriusque influxu præcedaneâ temulentia
 corruerunt, de quibus in secundis curis plenius, nec enim
 de

de cerebri cortice, in quo spirituum expansionis in affectibus soporosis impeditæ causam quærunt Eruditi, jam dicere vacat: de ovis verminosis addenda pauca, quæ ex pituitâ vel seminio certo modo putrescente deducunt Galeni filii, fortè quòd purgante exhibito vel talem nudam, vel cum illâ lumbricos excerni animadverterunt, pariter uti ex fimo equino aliòvè foetus istiusmodi derivârunt alii, de ovulis inibi depositis parùm cogitantes: Est sanè mucosus cùm ventriculi tum intestinorum, commodus vermiculorum utriculus, cui dum adhærentes & involuti, accedente etiam huc materiâ motum vitalem suscitante (calorem dicunt aliqui, ego verò subtilis præsentiam insuper arguo) exigui valdè prodierunt, nutrimenti sui partem aliquam deinceps debere videntur, indeque est, quod soluto & exeso mucos, temporis tractu ipsam intestinorum substantiam erosissè ac perforâssè quandoque deprehensi sunt, ceu in Observationibus edendis exempla suggeram: sæpiùs tamen hospites isti in uno alterovè corpore non stabulantur, præter Practicorum opinionem & suspicionem, unde vulgus pro suâ imperitiâ, labem ipsis affricare consuevit, quòd exhibito purgante anthelmintico effectus non respondit: verùm enim verò materia graveolens ad instar spermatis ranarum, vel ovi putrilaginosi, quis foetus subfuerit satis edocet; quis enim nescit, vermes sive enectos, sive seminium collectum, nec tamen eductum, ita corrumpi ac putrescere posse? pariter uti pituitam in dictis locis ad saturationem aggestam, putredinem concipere, communicatisque vitiosis massæ humoralis miasmatis, motum hujus variè pervertere; aliaque symptomata inducere, experientiâ comprobatum est.

Spuma fermentescens, cujus vehementes rugitus, cum abdominis distensione in cane altero præsignum erant, cum mucos sanguinolento, satis ostenderunt, quam in isto succi

exhibiti particulæ luctam instituerint, à quâ agitato tantisper
 Helmontii Archéo, angi & succuti accepit: canis tamen exitiales
 istæ æquè non fuerunt, ac Porcello Indico mari, cujus animantis
 ventriculus tenerior videtur utique, nec mucos oblinente cani-
 norum instar instructus, ossa aliæque citra noxam diffringen-
 tium ac concoquentium, unde etiam dictæ succi particulæ pa-
 riter infringi non poterant, quin labe ventriculo & intesti-
 nis tenuibus gravi semel illatâ, qualis etiam in pulmonibus
 vitali organo conspicietur, vitæ animalis dispendio affice-
 rent: Mucus certè viscidior & copiosior à particularum enor-
 mitate aliquâ ipsum præmunivit, cui, ceu supra meminimus,
 plantæ utpote dicto demum mense collectæ, virtus fatiscere
 incipiens jungenda est, prorsus tamen sospitem non præsti-
 tit, quin symptomatum vehementi iteratione languesceret,
 concurrente internâ aliquâ ventriculi & intestini labe: Inre-
 ritum verò intulit succi ejusdem sanguini propior facta im-
 mistio, unde ipsius compage solutâ, præcedaneis convulsi-
 vis motibus, cordis thalami liquore vitali penitus exhausti
 fuerunt, motum infuso pabulo nitro-aëreo per intervalla in-
 geminante auriculâ dextrâ, de quibus videsis erudita Py-
 thagoræ nostri Parerga. Neque funestam hujus vim effu-
 git canis molossus, viatoribus aliàs formidabilis, quin à suc-
 ci immistione sanguis supra modum rarefactus, vehemen-
 tissimis in corde arteriisvè motibus occasionem daret, effra-
 ctæque ab impetu vesicularum pulmonalium structurâ, non
 modò istæ collabescerent, sed factâ insuper sanguinis serosi
 tenuis, extra vasâ profilientis, cum aëre agitato & rarefacto
 confusâ *συνμειξες*, spuma sanguinolenta per os copiosè efflu-
 ret, qualis etiam postquam spirare desit, frequenter erupit,
 reliquiis aliquibus in ipso thoracis cavo stagnantibus, pul-
 monumque flacciditate, quæ aërem injicere tentantibus ma-
 gis patuit, & inflammatione satis evidentibus: Utrum verò
 sanguis fluidus acris, ad sinuum latera visibilis, (cui, si ve-
 næ

næ jugularis utriusque lateris ligatio ortum fuggerit, pulsus arteriarum impetuofus augmentum non exiguum subministravit) motuum convulſivorum, in faucibus præcipuè & colli musculis mater extiterit, cùm potius apoplectici quid inducere valuiſſet, principii nervorum comprefſione, an verò fibræ motricis à ſanguine vehementer irruente, aut cardiacarum ab eodem impetuofò insultu facta irritatio, humoris ipsius acrimoniâ non rejeâ, in cauſâ fuerit, decidere jam nec vacat nec opus eſt. Sufficit ab ejuſmodi motibus in machinæ animalis destructionem sæpiuſculè tendentibus, & partium musculoſarum, præcipuè verò ſpiritus vitalis, cui animalis, utpote à cruore ſaltem liberatus, affiniſſimus eſt, ſuccuſſione validâ, ſpaſmodicas *ôguâs* libenter ſubſequi, ceu iſtud etiam animi pathemata inopina, terror aliavè teſtantur: Olim verò cani moloſſo venam jugularem externam pariter utrinque ligavimus, ſoporem cum icu epileptico præſtolantes, ex ſanguinis liberâ remeatione inhibiâ, aſt feſellit ſpem eventus, inque diſſecti cerebro ſanguinis extravasati parum omninò reperimus, nec in ſinibus grumofi veſtigia firmiſſimo argumento, viâ hâc præcluſâ, aliam per venas maximè jugulares internas naturam ſibi parâſſe: In porcelli femellæ mortem ſubitam inquirere ſupervacaneum eſt, ſucco irritante labem deleteriam ipsis vitalibus organis proximè inferente: de iſtius autem animalis utero & foetibus, quæ memoranda ſunt, in Scholiis obſervationum expediam. Vale his Artis Aſclepiadeæ columen, mihi que, ut ſoles, favere perge.

Dabam è Muſeo Baſil, d. 17. Decembris 1684.

TRIGÆ ASCLEPIADEÆ,
 Celso, Pœoni, & Pythagoræ,
 consecrata.

Collegæ plurimùm honorandi!

HAud unquam in arte me lassari testabuntur *Observationes Chirurgica*, quas Vobis in signum amicitiae sacras facio. Equidem, qua de morbis Puerpurarum, & Comparatis Anatomis in *Ephemerides* consignavi, nuper inchoata, brevi, quantum licebit, augebuntur. Triplex hocce studium animum meum valdè recreat, juvare proximum in internis & externis afflictionibus, MANU, & INGENIO, atque huic intentioni viam feliciter sternere ANATOMIA. Judices actionum mearum vos nunc constitui, cum sitis in Arte perdocti, & Fautores mei amantissimi, *Observationes* autem, juxtà doctissimorum Chirurgorum, Gayantis Parisini, & Artheaudii Lausannensis operandi modum conscriptas & reperietis, quem Curiosus neutiquam displicere autumo. *Valete*

à

Vestro

Aretæo.

OBSERVATIO CXVI.

D. JOH. de MURALTO.

Trepani administratio in fissurâ Cranii.

INfans quinque annorum ex lapsu in terram cranium vulneravit, vomuit, hæmorrhagiam passus est, tumor manifestus, subsequente dolore, & pulsatione in parte affecta, cum febre observabatur. Denudatò per incisionem cranii, reperiebatur fissura per transversum facta, juxtà suturam coronalem in frontis parte dextra. Primùm ergò applicatum fuit

fuit Trepanum masculum locò fissuræ, pòst alterum sine apice, quod eò usque circumductum fuit, quò ad alterum Cranii tabulatum, ultra diploen perventum erat, ut commodè satis ossiculum rotundum eximi potuerit; hòc elevatò, tria circiter sanguinis cochlearia, duram matrem prementia, cum levamine secreta sunt: Ossis extremitates in cranio lævigatæ, & duræ matri plumaceola melle rosato imbuta applicata, superadditum suppurativum unguentum, & Beticæ emplastrum: Vicesimò morbi die *ἀνύψις* factus, rejectò pure laudabili, in statum bonum rediit; in plenilunio pejus quàm novilunio se habuit.

SCHOLIUM.

L Unam plenam omnia terreni globi corpora, quæ ex humore prædominante constant, implere, agitare & dilatare, uti communior fert opinio, ita cancos præsertim atque conchyliorum genera implere, animalium ossa ut medullâ abundant efficere, epilepticos paroxysmos concitare, hydropicos etiam magis adficere, quos ideò tum temporis mori ut plurimum contingat, & cerebrum humanum majorem in molem elevare, perhibetur. Verùm quod cancos, ossa, epilepticos, & hydropicos attinet, non usque adeo certâ niti relatione, arbitror; qui ipse gammaros quavis Lunæ facie succo turgidos, prout vicissim in plenilunio quandoque extenuatos observavi; quod idem etiam de ossium medulla certum est; epilepsiam præterea in novilunio aut alio quovis tempore, quo Luna falcata adparet, sæpè non minùs adficere, & hydropicorum haud exiguum numerum extra plenilunii tempus mori, quilibet, curiosiorem harum rerum observationem instituere qui voluerit, mecum fatebitur. Utrùm itaque de cerebri humani augmento quod dicitur, idem sit statuendum, equidem hæreo, & quibus occasio per experimenta ritè id explorandi datur, decidendum relinquo. *Theodorus Moretus sanè tract. de astu maris cap. 4.*

Dec. II. Annus III.

Hh

in

in quodam, (idem tamen in tribus aliis etiam exploratum habuerat,) cui pars cranii adempta fuerat, incrementa cerebri tanta animadvertit, ut laminâ amotâ, qua descendebatur, protuberaret; id verò non tantùm Lunâ novâ, sed & plenâ accidisse memorat. *Henricus Salmuth* verò *cent. 1. obs. med. 72.* in quodam vulnerato observavit, crescente Lunâ & cerebrum crescere, callo nempe qui vulneratæ parti supercreverat, altiùs se tum elevante, ut dimidii transversi digiti spatio reliquam superficiem excederet, decrecente verò Lunâ & ipso quoque rursus subsidente; quem itaque satis mollem, nec eâ duritie, qua aliàs calli præditi esse solent, fuisse necesse est. Unde etiam *Guido Cauliacensis tract. 3. art. chirurg. doct. 3. cap. 1.* in plenilunio non esse terebrandum statuit, quia videlicet eo tempore cerebrum augeatur, atque ad cranium adpropinquet. Incertum itaque cùm reddant similes observationes lunare hoc cerebri augmentum, lunarium quoque radiorum operatio hac in parte dubio non caret. Si tanta tamen Lunæ efficacia in cerebrum foret, haud aliter hæc operaretur, quàm quatenus tum spiritus animales, tum sanguinem commovendo, inque majorem expansionem deducendo, consequenter etiam cerebro ipsi, & quæ illud perreptant ac incingunt, membranis, hisque implantatis vasis sanguiferis augmentum largitur. Unde in præsentis casu caput, præcipuè infantile, humidioris constitutione, præ ætate provectiori, præditum, & gravi insuper læsione debilitatem, ideoque Lunæ influxui suscipiendo magis expositum, à plenilunio in pejorem statum fuisse conjectum, videri posset; quod nempe radiis suis confestim emissis majorem humorum adfluxum concitando, vulneris consolidationem retardare, & spiritus ac sanguinem impetuosius commovendo varia symptomata producere potuit.

[*L. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CXVII.

D. JOH. de MURALTO.

Fractura tibiæ, & fibulæ cum vulnere.

Filius Domini N. N. quatuordecim annorum, cum sociis ludens, tibiam & fibulam dextram confregit, ita ut prostantia hæc ossa musculus Gastrocnemium & suralem cum venis quibusdam pertuderint: pes extensus per ministros fortes & in æquilibrio detentus erat, usque dum utraque manu Chirurgus membrum comprehensum ad pristinam figuram reduxit, & impellendo hinc inde, ante, retrò, ad latera extantes partes, in suas concavitates, & pristinas sedes reduxit; quò dolor magnâ ex parte cessavit, osque fractum in superficie æqualitatem adeptum, & sano membro simile redditum est: Vulneri tum imposuit Cero- tum Galeni, & desuper Emplastrum adstringens, deligavit pedem fasciâ tres fermè ulnas nostrates longâ, ter fracturæ circumvolvendo, & versus genu finiendo: aliam dein fasciam affecto pedi bis circumduxit, versus malleolum finiendo; Hisce fasciis imposuit compressas per transversum & juxta membri longitudinem, ut inæqualitas omnis caveatur, & deligatio super fracturam firmetur: præterea compressas has Epidesmo, & Syndesmo retinuit, & thecâ chartaceâ munivit; Tandem pedem directum, ut calcaneus ab omni compressione liber fuerit, capsulæ lignæ imposuit. Modus hic deligationis per duas hebdomadas continuatus fuit; post instituta ascialis fasciatio octodecim capitum dicta, ob copiam puris, & crebram partis inspectionem: post tertiam hebdomadam in melius profectus est æger, calloque fractura conglutinata, & perfanata,

SCHOLIUM.

IN fracturis ritè sanandis Chirurgus officio suo neutiquam satisfecisse dicendus est, si ossa ab invicem disjuncta ritè iterum coapraverit, cum & eadem debite ligando ac reponendo, ut concrefcere denuo queant, apta reddere teneatur, non solum coalescentiam aliàs impediturus, sed pluribus etiam aliis incommodis ægrum expositurus; quæ inter sphacelus crudelissimè eundem è vita tollere valet; cujus exemplum, præter *Ephemeridum nostr. Curios. Dec. I. Ann. II. obs. 248. Phil. Höchstetterus decad. 5. observ. med. cas. 7.* exhibuit, ubi cruris fracti ab imprudenter facta arctiori ligatura sphacelum descripsit; qualem etiam in alio calcaneus non ritè collocatus concitaverat, quem sistit *Joh. Hellwigius observ. med. 154.* Prout vicissim à laxa nimis ligatura coalescentiam ossium impediri, *Joh. Mekeranus cap. 68. observ. chirurg.* non immeritò admonet. Scilicet fasciæ membri partes diffractas iterumque in naturalem situm locatas, conservare in eodem debent, quò ita particulæ glutinosæ exsudantes, ossium alimento aliàs inservituræ, se invicem contingere atque coagulata calum constituere queant; unde laxiori à ligatura extremitates ossium fractorum è loco suo moveri facilè cum possint, unio sperata impeditur; & è contra si strictiori ligaturâ aut inconcinnâ repositione spiritibus animalibus ac sanguini aditus reditusque, compressis scilicet nervis & arteriis, denegetur, partem tandem emori necesse est. Gluten verò illud nutritium è sanguine deponi, particulæ illæ viscosæ, in ejus sero abundantes probabile reddunt, ut ita à nervis illud sperare, cum aliis, haud opus habeamus.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CXVIII.

D. JOH. de MURALTO.

Vulnus pectoris à globo plumbeo.

Milles XXXIV. annorum globulo plumbeo sub clavicula dextra vulneratus est: vulnus ad dorsum, versus scapulam, digiti longitudine penetravit, vulnus dilatavi cultello, sed instrumento forcipato globulum apprehendere nequivi, hâc operatione majora fuerunt excitata symptomata, quàm trajectu globi ipsò: Cùm verò animadvertissem accidentia sensim mitigari, globulum reliqui, vulnus simpliciter deligavi, immisâ turundâ mundificativo imbutâ, atque Emplastrô, quod Diapalma vocant, inductô, usque dum clausum, & probè percuratum fuerit.

SCHOLIUM.

Globuli in vulnere altiùs hærentes, si commodè eximi nequeant, vulnus esse consolidandum, prudentiores Chirurghi statuunt; siquidem eos vel sponte cum tempore ad cutem accedere, sicque eximi posse, observatur, vel si remaneant, saltem absque periculo in corpore, per plurimos aliquando annos, rotunditate inprimis eorum & lævitate partes carnosas ac minùs sensiles, si his incumbant, non pungere aut admodum lædere aptâ, circumferri possunt; quod licet mirum videri posset iis, qui noxia à plumbo inspirari corpori humano effluvia autumant, eosdem tamen crebrior experientia, & plumbi compacti longè diversa à resolutio, (quamvis neque hoc semper adeò periculosum esse, ejusdem in saccharinum illud saliforme corpus solutio, & internè exhibiti salutaris operatio demonstret,) aut per fa-

Etiam violento igne liquationem, fumosas particulas exhalante, natura aliud edocere possit. Licet propterea nemo facile *Alphonso Ferrio* accedere queat, plumbum cum carne nostra quandam habere similitudinem, cum *Averrhoe* statuenti, refutato idcirco à *Gregorio Horstio lib. 3. epist. medic. sect. 12.* ut ita *Petro Borello* eadem censura obtingat, qui *cent. 2. hist. 9.* quandam plumbum cum natura humana sympathiam itidem adstruit, eò quòd globuli plumbei corpori immixti proprio tandem pondere descendant & ad cutem deveniant, unde tumore oborto & maturato extrahantur; cum è contra reliqua metalla natura nostra non adeò facili ferat negotio: Ast præterquam quòd illa è corpore per excitatum abscessum expulsio per exiguum sympathiæ argumentum præbeat; qua nempe stante, intra corpus remanere potius deberent; imò alia etiam metalla in corpore diu sine periculo latitare posse, exemplis docemur, quod v. g. de aureo nummo ultra biennium in faucium isthmo, sine omni noxa hærente *Ephemerides nostra Curios. Dec. II. Ann. II. obs. 134.* de ferro præfatus *Horstius lib. 2. sect. 19.* aliiq̃ue memorant. Utrùm verò medicamenta dentur globulos ejusmodi extrahentia, quæ passim, ubi nec manus, nec instrumenta chirurgica id perficere valent, commendantur, non immeritò dubitatur; cum vel planè invalida esse deprehendantur, vel saltem fluxiles magis reddendo humores, prorsus dilatando, eadem agere, cum Exc. nostro *D. Wedelio lib. 1. de medicam. facult. sect. 2. cap. 6.* sit dicendum.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CXIX.
D. JOH. de MURALTO.
Aneurismatis sectio.

Foeminae infortunata nimirum sanguinis missione loco venae arteria fuit pertusa: derepente vi quadam sanguis ex arteria profiliit, & copiosius ejectus est. Ocluso vulnere, Ecchymosis totum occupabat brachium magno cum dolore, & inflammatione, pulsū existente diminuto, & magna partis ad motum imbecillitate: Cataplasma ex hordei farina & melle imposuimus, sed irritō conatu: aperiendus erat tumor lancettā & forfice, extrahendaque concreti sanguinis massa: cum haemorrhagia non nimirum urgeret, pulveres adstringentes cavitati inspersi sunt, vulnusque emplastro è bolo & Galeni Cerato parato firmatum, & simpliciter deligatum est. Tandem aegra hęc Chirurgus ignaro commissa est, qui escharam adstringentibus in arteria perforata factam, immaturam adhuc avulsit, tantam sanguinis quantitatem perdidit denuò, ut vix ac ne vix sibi & aegra servari potuerit: Animi deliquia supervenerunt, & praesentem Medico - Chirurgum requisiverunt, equidem tunc omnibus ex Arte administratis, duos post menses restituta fuit.

SCHOLIUM.

Quam facile improvida vel imperita Chirurgi manus venam, sanguinis emittendi causā, aperire si jubeatur, arteriae, vel venae loco tactae, vel pertusae venam unam vulneratae, laesio accidere queat, tot lugubria, quae passim prostant, exempla restantur. Quod sane periculum tantum *Apemantti Stratonis*, (à Galeno lib. de V. S. adv. Erasistr. cap. 2. memoratis) incussisse metum videmus, ut vel propter illud venae sectionem omninò damnaverint: Hęc autem & similia quamvis Galeno. ridicula meritò fuerint visa, ut ne quidem refutare

tare illa voluerit, quo tamen majori cum cautela hujusmodi vulnus venæ infligatur, eò magis incitare possunt. Ab ista verò arteriæ læsione adfectum, quem Aneurisma dicunt, induci, notum est; quod licet curationem aliquando admisisse, sapius tamen mortem intulisse, non minùs constat. Lugubris ejusmodi casus est, quem Exc. D. *Thom. Bartholinus cent. 2. hist. anat. 9.* recensuit, ac erudito discursu in singulari libello Panormi A. 1644. edito, illustravit. Felicis autem curationis exempla recenset apud prælaudatum *Bartholinum Ill. noster D. Praeses in cent. 3. epist. med. 53. & Ephemer. Nat. Curios. Dec. I. Ann. VI. obs. 26.* Vid. etiam *Dec. II. Ann. I. obs. 108.*, *Henr. à Moynichen. obs. 14.*, *Mart. Bogdanus obs. 7.*, *Gregor. Horstius part. 2. lib. 4. obs. 1.*, *Henric. Roonhusius lib. 1. obs. chir. 4.*, *Laz. Riverius cent. 3. obs. med. 43.* & *Dionys. Pomaret. in append. p. m. 355.* Ut ita arterias vulneratas coalescere posse, hinc certi fiamus; secus ac jam olim Medicorum nonnulli crediderunt, quos ratione & experimentis instructus *Galenus* refutaverat *lib. 5. meth. med. cap. 7.* Prout verò strictioribus ligaturis & adstringentium medicamentorum impositione aneurismata minora, inque minoribus arteriis, & iisdem non admodum profundè delitescentibus contingentia, imprimis si à dilatatione tantùm arteriarum, non verò ruptura, orta, quin & recentia fuerint, curari non adeò difficulter possunt: ita contrario modo quæ se habent maximo cum periculo sunt conjuncta, ut hoc respectu *Bartholinus cent. 3. epist. med. 54.* meritò scripserit: *Deum soleo precari ut hujusmodi casus vel avertat, vel meæ cura subtrahat.* In quo autem aneurismatis natura consistat, licet in disceptationem non unam hæcenus venerit, rupturam tamen interioris tunicæ, ex triplici substantia, juxta *Cl. Thom. Willis part. 1. Pharm. ration. sect. 6. cap. 3.* glandulosâ, musculari, & membranôsâ constantis, exterioris autem nerveæ extensionem, ceu nonnullis fuit visum, admitti vix posse, sagaciores quidam jam observarunt, cum vix credibile sit, inter-

nam

nam ut crassam satis rumpi posse, externâ tenuissimâ salvâ manente; nisi fortè internam duriusculam à sanguinis stagnantis acrimonia erodi, externâ interim crassiore redditâ, & sanguini irruenti extensione suâ, utpote molliori, amplius spatium concedente, dicere liceat; imò utramque hanc tunicam, imbibendo serosi humoris plures, quàm naturaliter aliàs solent, particulas, extendi, sicque aneurisma quasi aliquod produci posse, satis est credibile; non secus ac venarum nimiam extensionem aneurismata, impropriè sic dicta, venarum, sive varices constituere, notum est, præcipuè evidenter satis id docentibus amplissimis illis arteriæ magnæ aneurismatibus, quale, præter alios, celeb. *D. Guil. Riva*, exhibuit, in *Ephem. nostr. Dec. I. Ann. I. obs. 18.* delineatum, & ab eodem mihi etiam A. 1670. cum aliis visu dignis Romæ monstratum; nec dissimile postea Patavii quoque in solenni anatomia, pugni magnitudine & quinque circiter unciarum ponderè A. 1671. conspexeram, in viri quinquagenarii, repentinâ morte exstincti, arteria magna adscendente (quale etiam anno præcedente in Nosocomio ad *D. Franciscum* se vidisse, Professor, qui Exc. *D. D. Antonio de Marchettis* manus commodabat, attestatus fuerat) quod mole suâ ipsius sterni supremæ parti foveam aliquam impresserat. Quod tamen, licet ab omnibus Aneurisma adpellaretur, ad Polypum referre mallet; qualem nempe celeberr. *D. Marcell. Malpighius* in *diss. de polypo cord.* descripsit; ita ut sanguinem in fibrosas ejusmodi & membranosas tunicas, sibi invicem superimpositas, & hîc illic inter duplicaturas aliquid sanguinis atrorubentis concreti ostendentes, immutatum, fibris suis arteriæ magnæ parti concavæ adcrecentem, sensimque novo accedente augmento; ipsius arteriæ expansionem ex omni parte unâ promoventem existimem. Cæterùm aneurisma ut plurimum, si non semper, omnium tunicarum arterialium disruptionem, vel quomodocunq; factam præternaturalem apertionem insequi, non ibo inficias,

cias, ita ut sanguis extra illius cavitatem erumpens, in loca vicina feratur; id quod apertio ejusmodi læsarum partium & causa, quam infelix venæsectio suppeditat, nos evidenter edocent; nec sugillationis in externa parte absentia, ut plurimum observata, hinc quidquam opponit; cum & livorem cutis aneurismata nonnunquam comitari, constet, cutisque nativa in quibusdam densitas, & absconditus magis loci affecti situs, illum colorem lividum comparere haud permittat.

[*Luc. Schröck, L.F.*]

OBSERVATIO CXX.

D. JOH. de MURALTO.

Punctura in Manu.

Centurio N. inter lusum & computationes pollicis dextræ manûs interiore carnosâ parte cultro vulneratus est, hinc ingentem sanguinis jacturam fecit, ejusque loci Chirugi eundem sistere nequiverunt: auxilium ergò nostrum quoque imploratum fuit: applicuimus Vitriolum Cyprium gossipiò obvolutum, unâ cum aliis adstringentibus admixtis: Eschara tribus post hebdomadibus spontè separata fuit, ægerque unguento suppurativo & Diapalmæ emplastro ad perfectam sanitatem usque deligatus.

SCHOLIUM.

Vitrioli vim adstringentem, & ita vulnerum hæmorrhagiis utilem, antiquis jam Medicis celebratam fuisse novimus; quam uti recentioribus quibusdam ansam dedisse verisimile est; ut pulverem dictum sympatheticum ex eo conficerent: ita tamen de exiguo ejus in juvando successu, quem crudi vitrioli in ipsam vulneratam partem impositio feliciter exserit, multi fuere conquesti. Et licet minus adcuratè tractato,

Etato, aut debitè haud præparato pulveri experimenti infelicio-
 ris observatio adscribi posse videatur, nimis tamen ex-
 tensa & deprædicata ejusdem virtus suspecta admodum red-
 ditur, per tantum nempe terrarum spatium, & per pluri-
 ma milliaria agere dicta; quam in distans actionem, si per
 effluvia fieri debeat, tot dubia premunt, ut veritatis speciem
 omnino adimere videantur; neque enim, ut alia ræceam fa-
 cilè animo quis concipere poterit, qua ratione tam subtilis-
 sima & mobilissima corpuscula, aliarum, etiam potentiorum,
 atomorum, quarum aër nunquam non plenus existit, ab
 occurfù tam diu & per tam longum aëris tractum tuta esse
 queant, & non potiùs ab intercurrentibus alterius indolis sa-
 linis corpusculis enervari, aut alio modo dissipari, vel alior-
 sum impelli debeant. Ut illa *Paulus Barbette in Chirurg. part. 2.
 lib. 2. cap. 7.* brevem, sed nervosam fatis de vulnere, absen-
 te ægro, curatione *inireion* dederit: *alii non nisi vitriolo ad So-
 lem calcinato utuntur, quod laudibus summopere extollunt: sed
 hoc utere absque superstitione, & tum credo, te mecum expertu-
 rum, viam vulgarem tutissimam esse: nam sine dubio medica-
 mentis quadam adscribuntur, quæ natura debentur.*

OBSERVATIO CXXI.

D. JOH. de MURALTO.
 Tendines manûs abscissi.

JUvenis XXIV. annorum, noctu in manu sinistra vulne-
 ratus fuit, ejusque tendines digitos moventes abscissi, vo-
 catus Parisinus ille Chirurgus Bienaise, manum læsam asse-
 ri plano adligavit, cutemque cultello separavit, tendines-
 que discissos & retractos inquisivit, & iis filum circum-
 duxit, opeque futuræ hujus sibi invicem strictò solubili vincu-
 lō connexuit, & conjunctim singulos tendines subligamento
 annulari colligavit, idque dolore ineffabili: fila hæc extra vul-

nus relicta sunt satis longa, nervisque impositum fuit oleum terebinthinæ cum spiritu vini & ol. hyperici mixtum, usque dum factâ suppuratione fila leviter attracta, fuerint exempta, & vulnus simpliciter persanatum ægerque perfectè restitutus fuit.

SCHOLIUM.

Tendinum discissorum in hac Observatione facta per futuram connexio plurimorum Chirurgorum calculo damnari videtur; qua in causâ imprimis *D. Petrus de Marchettis Observ. Chir. 63.* contra *Severinum* disputat, & tum auctoritati *Galenii*, cujus id methodo sit contrarium, qui nunquam ausus eosdem consuere, tum experientiæ contrariari ostendit, quæ convulsionum letalium merum incutiat; quamvis in hac parte *Galenum* sibi met parùm constare, *D. Joh. Veslingius obs. anat. 15.* notaverit. Licet autem quædam in *Galenii* defensionem hîc fortè dici possent, notari tamen merentur, quæ *Veslingius* subnectit exempla, tendinum nempe discissorum operatione futuræ feliciter peractam unionem; ubi etiam addit: *detestabilem hominum audaciam, sed felix successus & notabile à peracta curatione detrimentum, timoris mei vanitatem arguebant.* Unde etiam *Clar. D. Autoris* in hoc Casu descripta cura defensionem invenire posset; verùm cum ex prolatis verbis, futuram proponentibus, tendines non acu perfossos, sicque confutos, sed tantùm filo circumducto ligatos, & sic invicem artificiosè conjunctos fuisse constet, futuram hanc damnari vel hac ratione haud posse, satis elucescit.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CXXII.

D. JOH. de MURALTO.

Amputatio tibiæ.

VIr XXXVIII. annorum, sordido pedis ulcere laborabat longo tempore, quod sensim ulterius cuniculos egit, ut tandem salutis causâ amputandum esse pedem consultum fuerit. Exhibitum ægroto ovum sorbibile, & vini haustus, ad lipothymiam arcendam, quæ huic operationi familiaris. Ante omnia (imploratô Numinis supremi auxilio) à famulo Chirurgi robusto cutis & caro sana sursum super genu fortiter attracta est, & Popliti compressa albumine ovorum madefacta imposita: tum supra genu facta est ligatura vinculo non ita lato, sed forti, ut æger minùs dolorem perciperet, & ob vasorum constrictionem sanguinis fluxus meliùs compesci posset: Infra genu identidem injectum fuit vinculum, ut non tantùm cutis & caro altiùs attollerentur, sed etiam incisione jam factâ, magis ab osse removerentur, quò ferrâ commodiùs transire posset: Chirurgus falcato cultro omnem carnem musculosam sub vinculo resecauit, & alio cultello, qui ad manus erat, periostium ab osse utroque abrasit, ne illud à ferrâ dilaceraretur, quam postmodum festinanter fibulæ tibiæque adegit, & serravit, pedemq; affectum à reliquo amputavit; copiosiùs sanguis ex arteriis promanavit, quarum osculis vitriolâ tantillum gossipio obducti cum pulveribus sanguinem fissentibus, ovorû albumine madefactis spleniis scutellatis, applicatum est; hæc medicamenta stegnotica supra partem detinebantur ope emplastri defensivi, & glutinantis cruciatim partem ambientis, quibus vesica bubula madida superinducta fuit, & cruciata fasciatio instituta, circumpositum emplastrum defensivum atque Oxycratum, membrumque ritè collocatum, & more solito deligatum est.

SCHOLIUM.

MEmbrorum sphacelorum feliciter tentatam amputationem tum plures alii, tum imprimis *Thom. Bartholinus cent. 3. hist. anat. 85. Petr. de Marchettis obs. chir. 15. Nic. Binningerus cent. 2. observ. 19. P. M. Rossius consult. chir. 13. Henr. Roonhusen lib. 1. observ. chir. 25.* tradiderunt; & ipse, præter alia exempla, vidi in Nosocomio publico Patavino, puero rustico omnes utriusque pedis digitos, à frigore hyberno sphacelatos, diverso tempore successivè felici cum eventu amputatos; licet & non pauciores infeliciter tentatæ ejusmodi curæ casus recensere possem. Unde non immeritò quæritur: Utrùm membrorum amputatio fieri tutâ conscientia possit, cum sit operatio minùs tuta? Ubi *Paulus Zachias Quæst. med. legal. lib. 8. tit. 2. quæst. 4.* Medicum in extrema angustia posse tale remedium consulere, respondet. Et cum charitatis potiùs, quàm crudelitatis opus sit, membrum corruptum, quod, nisi auferatur, universo corpori interneccionem minatur, auferre, sicquæ homini vitam conservare, non tantùm operationis hujus innocentia, sed & necessitas facilè inde colligitur; quin & natura ipsa remedium hoc aliquo modo nobis ostendit, dum membra sphacelata sponte à corpore separat, ægris interdum sanitati postea restitutis; quorum exempla occurrunt in *Th. Bartholini cent. 1. hist. anat. 69. & cent. 5. hist. 63. Cattierii observ. 14. ut & Nicol. Tulpio lib. 4. obs. med. cap. 50.* In negotio tamen hoc, magno cum periculo conjuncto, non minori cum circumspeditione procedendum erit; unde semper monendos esse Chirurgos arbitratur *Exc. D. Paul. Ammannus in paranes. ad Instit. med. pag. 331.* ne fingant necessitatem; & Medicos ad tales operationes vocatos, non sine singulari circumspeditione membro abscindendo vel conservando judicare debere, *Wolffg. Hoferus lib. 4. Herc. med. cap. 2.* adnotat, cum haud adeò

excusabilem errorem hîc committi à fraudulentis vel imperitis hominibus posse, adducta ab eis exempla comprobent.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CXXIII.

D. JOH. de MURALTO.

Sectio Calculi vesicæ.

Vesicæ calculo laborantes in Nosocomio Charitatis Parisiensi sequentem operationem subire coguntur: æger mensæ obliquè sursum spectanti imponitur, retracta versùs nates crura cum manibus benè colligantur, duobus in locis, carpus nempe cum malleolis, & cubitus cum genu, coxæ verò à famulis robustis duobus utrinque diducuntur, diductæ ligantur, vinculum hoc sex ulnas nostrates longum, forte, & palmam latum est. Lithotomus sinistrae manûs digitos priores, oleo Olivarum imbutos in anum pueri demittit, dextrâ abdomen leviter premendo, ut Calculum sub osse pubis detrudat, & ad Perinæum adducat: In Viris verò quia digitis suis ad fundum vesicæ non potest pertingere, Chirurgus catheterem sulcatum adhibet, ejusque extremitatem versùs Perinæum retorquet, sectionisque locum indicat, etenim novaculâ fit incisio super catheterem (ut acies cultri: sulco directè opponatur,) usque in cavitatem vesicæ, ut catheteris extremitas extra vulnus promineat, deinde in sinum ejus aliud immittitur instrumentum instar parvæ terebræ, quod conductorem nominant, extrahitur dein catheter, iterumque hujus conductoris cavitati immittitur dilatorium, conductor aufertur, vulnus cochleæ beneficio dilatatur, donec forcipe extractorio apprehendi, forasque educi possit calculus, vel integer, vel in partes divisus: simpliciter deligatur æger, stratoque imponitur.

SCHOLIUM.

Calculum vesicæ per sectionem educendi labor cum exercitatus requirat manus, non cuiusvis facile credendum erit, artem hanc, solius lucri causâ, qui profitetur. Quamvis itaque Medicus, iurijurando Hippocratico religiosè inhæ- rere qui vult, ipsemet ab operatione ista obeunda prohibea- tur, ut tamen modum lithotomiæ calleat, necesse est, quò ægrum lithiasi laborantem à tormentis istis vel calculi dolo- ribus liberaturus, eò feliciùs sanitati restituere possit, præ- sentiâ suâ & consilio non tantùm supervenientia symptoma- ta emendando, sed & operatorem hærentem instruendo, vel imperitè agentem corrigendo. Licet non videam, cur Me- dicus hodie juramento Hippocratico, quod equidem, cate- ris paribus, minimè culpandum, tam strictè alligari debeat, ut non interdum ipsi, si artis hujus probè gnarus & peri- tus existat, liceat imò proximi amore impellente, incum- bat, calculoso manus admovere, & mediante sectione me- delam adferre, præsertim si Lithotomi absentia, aut imperi- tia id suadeat. Antiquitus vilior equidem creditus fuit la- bor hic, quem exercere ministros tantùm deceat, non ve- ros Medicos; qualis etiamnum vulgò habetur: ast si belli Ducem non imperare solùm, & ordines militum disponere, inque aciem ducere competit, sed manus interdum etiam cum hoste conferere, haud indecorum putatur; idem Me- dico turpe aut indignum haud erit censendum, si non ope- rariis tantùm hisce, muneri huic destinatis, imperare & con- silio suo adesse, sed etiam quandoque, ubi necessitas postu- lat, manus ipsas operi admovere audeat; cæteroquin videri hîc meretur explanatio, quam *cap. 17. Commentarii sui in jus- jur. Hippocr. exhibet Exc. Meibomius.*

[Luc. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO CXXIV.

D. JOH. de MURALTO.

Punctura Hepatis lethalis.

DEcurio quidam Legionis prætorix Parisinæ, annos XXXV. agens, dum in diversorio moraretur, duello cum milite novo ejusdem cohortis confligit ebrius, & ense intra costas lateris sinistri spurias profundius vulneratus est, vulnus lienem superans parvum hepatis lobum attigit: momentò æger concidit humi, magnam sanguinis vim perdidit, integræ horæ spatiò deliravit, sudore frigido toto corpore permaduit. Chirurgus sanguinis profluvium adstringente emplastro è bolo parato inhibuit: die insequente phlegmata evomuit; hypochondria tendebantur, appetitus dejiciebatur, sitis ingens sequebatur, cum difficultate & ardore mingebat, respiratio tamen libera fuit, neque febricitavit: tertiò die maxima oppressiò circa partem affectam oborta fuit; calor præter naturalis totum corpus pervasit: Vulnus stylo examinatum maximam sanguinis coagulati quantitatem emisit, compertumque erat lobum profundius compunctum esse: quare studiò ampliatum erat vulnus, turunda digestivo imbuta filo alligata vulneri immissa, plumaceolæ & splenia cum diapalma desuper imposita sunt: insequente die sequutæ sunt convulsiones, excreavit sanguinem & sudore frigido perfusus vitam cum morte commutavit.

SCHOLIUM.

VIx ad sanitatem pervenire, quibus jecinoris crassum vulneratum est; sanari autem non posse, cui jecinoris portæ percussæ sunt, *C. Celsi lib. 5. cap. 26.* est judicium; quod cum de magnis & profundis vulneribus verissimum esse, ne-

mo dubitet, ita si minores rami venarum tantum vulnerati fuerint: nec vulnus altè penetraverit, evadere ægrum posse, nec principis Medicorum authoritati, nec experientie refragatur; ille enim, licet *sect. 6. aphor. 18.* inter vulnera lethalia, hepatis quæ infliguntur, etiam recenscat, atque *lib. 2. prædiction.* nec non *coac. prænot. 199.* ut plurimum quidem ea mortem vel magnam perniciem adferre statuat, non eam tamen, ut nemo ex his servari possit, sibi metipsum haud contrariatur, hinc de vulneribus hepatis in genere, ibi verò in Aphorismis, de magnis & gravibus, ceu verba ipsa id edocent, locutus. Experientia autem tristem & lethalem in hepate vulneratorum statum, ob magnam sanguinis profusionem, à majore vasorum læsione erumpentem, atque ob profundum situm non compescendam multoties confirmavit; qualem ex. gr. ille jaculo in jecur percussus apud Hippocratem *lib. 5. epidem. §. 61.* subiit, ut & ille, cujus *Bald. Timæus resp. med. 20.* mentionem facit. Prout vicissim feliciorum sortem experti fuerunt, quorum historias, præter alios, recensent *Nob. Dn. Joh. Dan. Horstius manu duct. ad medic. pag. m. 86. Barthol. Cabrolus. observ. 18. Guilelmus Fabricius Hildanus cent. 2. observ. chir. 34. Georg. Bertinus lib. 13. medic. cap. 7.* Ut ita metum, quem non nemo hinc fovet, quævis vulnera hepatis lethalia esse, & minora quidem tardiùs, occidere tamen hominem, statuens, frustraneum esse hinc discatur; id quod ex Galeno hausisse potuit, qui *comment. in 6. aphor. 18.* (si quorundam lectionem, cum alii contrariam amplectantur, sequi velimus,) minùs veritati consentanea dicere pronunciat, qui profunda jecoris vulnera se curasse, aut fibras i. e. lobos abstulisse dicunt.

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO CXXV.
D. JOH. de MURALTO.
Cancer Penis.

Nobilissimæ familiæ filius, XXII. annorum, Parisiis cum meretrice rem habuit, postquam bis lue Veneræ infectus, & salivatione liberatus erat, nunc conqueritur de maximo virgæ dolore dum semen emittit, hunc dolorem insequitur est urinæ ardor & difficultas, circa glandem supervenere pustulæ lividæ parvæ, penis tumor & tensio molesta aderat; pustulæ vicinas quoque partes perreptabant, metuitque nunc ægrotus denuò luem Gallicam: Chirurgus pustulas madefecit spiritu vitrioli, butyro antimonii & Aquâ Fioraventi, desuperque imposuit emplastrum Vigonis cum Mercurio: salivatio dein sequenti modo in usum tracta fuit:

℞. Mercur. dulc. ℥j. Conserv. Rosar. ʒj. Turbith Mineral. gr. ij. fiant doses tres, & repetantur usquedum gingivæ ulcerentur; & ptyalismus sequatur, post decoctum Guajaci exhibitum & juscula, usque ad finem salivationis, gargarismis & melle rosato dentes firmati & æger per sanatus erat.

SCHOLIUM.

Quamvis cancrosâ penis adfectio ab immundo ut plurimum concubitu ortum trahere videatur, quandoque tamen ab alia etiam causâ induci eandem, vel illud, quod Exc. D. Eberh. Gockelius *consil. med.* 52. adducit exemplum, ostendere posset, cancrum penis letiferum à pustula in pene fortiùs fricata ortum recensens. Quin & præputii cancrum à concubitu uxoris, dum ei menses fluerent, memorat Joh. Rhodius *cent. 3. obs. 39.* Ut enim in utroque exemplo nihil miasmatis à venereo morbo latuisse, supponamus, hîc sanguinem menstruum, qui quidem naturâ suâ vividus

& innocuus omninò existit, facilè tamen à vitiosis in corpore collectis humoribus, acribus & corrosivis imbui potest, illic sanguinem itidem particulis pungentibus & causticis prægnantem, à fricatione fortiore in motum concitatioem impelli potuisse dicemus. Cæterùm ejusmodi cancrofi in pene adfectûs curationem quomodo, bubonem in inguine excitando, tentare liceat, *Zodiacus medico-Gallicus Ann. 2. mens. Septembr. observ. 4.* exhibet.

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO CXXVI.

D. JOH. de MURALTO.

Oculi procidentia.

Filia Moldensis per quadriennium procidentia oculi dextri monstrosâ laborabat, nam oculus extra orbitam protuberabat magnitudine ovi, excrecentiâ carnosâ prope modum stipatus, durus; palpebra inferior inversa erat, cum ineffabili dolore ob extensionem musculorum & nervi optici. Causâ hujus procidentia catarrhus erat insensibiliter musculos oculi relaxans, quippe ægra sub initio mali, sensum depressionis oculi percepit, sensimque visum amisit, inflammatio magna cum extremis doloribus supervenit, ut Chirurgos adire cogereetur; Vena ægræ secta collyriaque oculo applicata, purgata, tumefactus oculus cultello pertusus, sed nulli humores evacuati sunt, dolores remanserunt, tumorque neutiquam diminutus est; Hinc mox suppurativa, mox cathartica, mox anodyna, mox detergentia medicamenta, ut & ea quæ carnes abundantes consumunt applicata sunt, at in vanum omnia; Ad corrosiva tandem deventum est, sed rivuli lachrymarum vim horum infregerunt, majorem humiditatem à capite ad glandulam lacrimalem adduxerunt, periculumque ob viciniam cerebri non leve prædixerunt. Post plures

res concelebratas venæ sectiones, hirudinum, cucurbitularum, causticorumque applicationes, purgationes, derivatâ fluxione, oculus maximam partem consumptus fuit & caro excrefcens sub palpebra superiore cum inferiore inverfa, coaluit, massaque carnea, dura, fani adinftar oculi remansit, dolor cum accidentibus reliquis cessavit, tandemque convaluit.

Similem excrefcentiam carneam, supra bulbum oculi dextri, ad iridem usque sub palpebra penetrantem, pupillam deprimentem nuperrimè in infante observavi, trajectâque acu, præviis laxativis & defensivis ocularibus, filo constrinxi, triduò post operationem filum solutum spontè abcessit, caroque imminuta fuit, hanc carnem penitus avellere studens Chirurgus, Myrtifolium Instrumentum subtùs adigens, abscessum adinvenit, Atheromatis materiâ turgidum, quò evacuatò, oculus antea depressus, sensim sursum reductus, & in pristinam formam, sed absque visu, quamvis translucidus, restitutus est.

SCHOLIUM.

DUo alia prolapsi oculi exempla adnectere huic libet, unum ex *Petri Pavvii observationibus*, quæ cent. 4. *histor. anatom. Bartholin.* accesserunt, num. 23. desumptum, in puerulo, qui aliquot mensibus tumore oculi sinistri tanto laboraverat, ut integer bulbus ocularis cum musculis foras protuberaret, in tantumque excreverat molem, ut duos pugnos æquaret; in quo post mortem dissecto substantia cerebro planè similis, permixto sanguine concreto, reperta fuerat: alterum verò ex *Fel. Plateri lib. 3. observ. med.* itidem in infante, cui oculus horrendo adspectu propendebat, & veluti extra orbitam penitus exsertus adparebat, ovi gallinæ majoris magnitudine, quem tamen unicum cataplasma, per mensem usurpatum, sine ulla visûs noxa, feliciter curaverat.

[*L. Schröck; L. F.*]

OBSERVATIO CXXVII.

D. JOH. de MURALTO.

Ulcera fluida genu tumefacti, & abscissi,
mortem inducunt.

Juvenis XIX. annorum, sceleti instar macie consumptus, prægrandem in genu tumorem habuit, ulceribus serpentibus & fraudulentis hinc inde conspicuum; ulcera hæc insignem acris humoris quantitatem fundebant, cum ingenti, imprimis nocturno dolore: durus hic tumor erat, inæqualis, lividus, ulcerumque labia nodosa, inversa, ut ad scirrhum cancrorum commodè referri potuerit; operâ circumforanei usus est per annum, qui relinquens ægrum, eò misellum adegit, ut anxie amputationi inhiaret, id quod ignito cultro juxta Hildanum peractum est, nullis obortis symptomatibus, quinto ab operatione die eschara feliciter secreta fuit, sed tunc os aperire & alimentum capere nequivit, vi quoque aperienti os coactus maximum in musculis temporalibus dolorem sustinuit, symptoma hoc subsequutum est ventris renumque dolorem, qui ægrum diu noctuque variè torfit, neque venæsectiones, nec fomentationes maxillæ impositæ, neque clysteres, quicquam huic malo profuerunt, nihil quoque ægrotus à quinto die ad decimum quintum per os assumens placidè defunctus est: Aperto cadavere omnia imi ventris viscera naturaliter constituta fuerunt, exceptâ solâ consumptione partium, imprimis omenti & pancreatis, hepar erat magnum, sed obstructum, lien parvus, niger & durus, ut novaculâ vix discindi potuerit. In medio ventre tumefacti pulmones erant diverso & atrovirente colore conspicui, nervi maxillarum, renum & intestinorum exsuccii, spiritibus liberum transitum non concesserunt, sed dolorem spasticum causârunt.

SCHO-

SCHOLIUM.

Genua tumoribus admodum esse obnoxia, vel frequentiores illi, quos Germani *Gliedschwämme* vocare solemus, ostendunt; qui licet interdum meros contineant flatus, qualem in aperto per causticum potentiale *Laz. Riverius cent. 3. observ. 13. Nicol. Fontanus lib. 1. respons. & curat. medicin. pag. m. 147.* aliique observarunt, sæpius tamen feri stagnantis sunt soboles; quo itaque discussio, etiam ipsi recedunt. Quamvis difficilis esse curationis, ubi musculorum in eo loco inopiam, ligamentorum verò, tendinum, & ossium, frigida siccaque naturæ partium, humiditatem sufficienter dissipare haud valentium, magnam copiam, rectè moneat *Paul. Barbette anat. pract. lib. 5. cap. 2.* Laudat tamen hîc radicem Sigilli beatæ Mariæ probè contusam, si admoveatur, *Petrus Borellus cent. 2. hist. 10.* Sic & salutarem usum expertus est decocti pro fomentatione in maximo talismodi tumore pueri, juxta cum cerato diasinapi *Aquapendentis* adhibiti, *Joh. Scultetus armamentar. chir. part. 2. obs. 79. & obs. 87.* Cataplasmate quoque tumorem in puero insignem ac durum intra paucos dies abegit *August. Thonerus, ut habet lib. 4. observ. med. 4. de tumor. duris;* Videatur etiam Ill. D. *Paulus de Sorbait in medic. pract. tract. 6. cap. 12.* ubi de tumore prolixius differit, & præter fomentationem, emplastri cujusdam egregii usum commendat; quo non admodum dissimili à *Char. Parente meo* tumores illos aliquoties fuisse sanatos scio, & ipse etiam unâ alterâque vice feliciter adplicari curavi. Ea tamen interdum est tumoris hujus natura, quod de inveterato inprimis erit intelligendum, ut cartilagineus evadat, quem idcirco incurabilem pronunciat in *Dec. I. Ephem. nostr. Ann. IX. obs. 63. Exc. D. Garmanus,* talemque fuisse arbitrari fas est, quem in Sene decrepito Parisiis deprehendisse se memorat in *diss. de herniis D. Ludov. Von Hammen,* tam renitentem, ut scalpellum ferè ac sectionem eluserit.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSER-

OBSERVATIO CXXVIII.

D. JOH. de MURALTO.

De

Herniâ umbilicali.

Rustici filia laborabat herniâ seu tumore in umbilico juglandis magnitudine, medicamentis adstringentibus & ligaturis curari non poterat, operationem sequentem feliciter subibat: repulsis in locum suum intestinis, per elevatam cutem acus duæ cruciatim trajectæ sunt, cavendo funiculum s. ligamentum hepatis suspensorium, tum fortiter admodum quadruplicatum filum sericum sub acuum foramine constrictum est, emplastrumque Diapalmæ impostum, probèque deligatum; Octava die particula ligata cecidit, adhibitum emplastrum contra rupturas, & cicatrix inducta, tribusque septimanis feliciter percurata est. Eadem hæc operatio in filia quadam nobili celebrata exoptatum sortita quoque est effectum, adeoque tam periculosa non est, sicut eam describit Aquapendens de Chirurgicis operationibus p.m. 249.

SCHOLIUM.

Herniam umbilicalem non esse negligendam, iliacus affectus, qui eam facillimè insequi solet, & ut plurimum lethalis evadit, satis ostendit; quam sanè, ligaturis & adstringentibus si cedere renuat, modo hîc proposito adgredi summa deposcit necessitas; quamvis neque is semper commodus esse queat, præsertim si hernia jam inveterata exstiterit; quo intuitu umbilicali herniæ maximæ, quam aliquot abhinc annis conspexisse me recordor in viro (ut & non ita dudum in matrona,) frustrâ cura hæc fuisset destinata, quæ utraque post mortem illorum, cultello investigata, exhibuit intestina mirè implicata, firmissimisque fibris ac membranis cuti extensæ ac sibimetipsis invicem tenaciter adglutinata

tinata, ut tum quoque post mortem eadem in dicto viuo se-
parare vix licuerit; atque idcirco repositionis labor omnis
fuiſſet fruſtraneus; quam itaque artificioſâ ligaturâ ab ulte-
riori incremento cohibere, unica in caſu illo, nec irrita cu-
ra fuerat.

OBSERVATIO CXXIX.

D. JOH. de MURALTO.

Ulcera fistulosa in osse humeri.

PUella XII. annorum, à variolis contraxit utriusque cu-
biti Ancyloſin cum ulceribus ſinuofis, articuli motum
ginglymum impredientibus; fiſtulæ in parte anteriore
& media humeri oſſis reſederunt, os verò carioſum erat
uſque ad meditullium ad ſpithamæ longitudinem: Inſignis
verò quantitas materiæ purulentæ foetentis, quotieſcun-
que ægra deligabatur, effluebat: celeberrimi Chirurgi ægram re-
liquerunt: Tandem Dominus Arthenaud Lauſanenſis u-
nam è fiſtulis cultro aperuit, alteram verò dilatavit cum ſpon-
gia præparata, immiſitque carioſo oſſi Euphorbium, Myr-
rham, Olibanum, Aloën & ſpongiæ combuſtæ lotæque tan-
tillum in forma pulveris, ſubinde unguento digeſtivo commi-
ſcuit; & ſpiritu vini addidit eodem, adjungendo ſalis ſpiri-
tum, & Mercur. præcipitata: Tandem cauterio actuali uſus
eſt, circumplectatis parti deſenſivis & inflammationi reſiſten-
tibus emplaſtris, venæ ſectiones celebratæ ſunt, fonticuli ex-
citati, tandem menſe octavo os integrum longitudine ſex
digitorum tranſverſorum, digitum craſſum, mediò cavum
exemptum eſt, ulcusque ſecundùm artem feliciter percura-
tum, & cicatrix inducta.

OBSERVATIO CXXX.

D. JOH. de MURALTO.

Apostema à variolis inter Claviculam &
Scapulam.

Puellæ variolis non satis erumpentibus laboranti supervenerunt duo tumores insignes inter claviculam & scapulæ costam, sine dolore, phlegmatici, neutiquam ad suppurationem tendentes; hi lancettâ pertusi miserunt materiam pituitosam magnâ copiâ, simulque virulentam; dextræ enim claviculæ periostium jam jam erosum fuerat, vulnus turundis è spongia paratis dilatatum erat, & injectiones cum spiritu vini factæ, in quo dissolutum Ægyptiacum, Aloë, Myrrha, ovi vitellum cum terebinthina, hõc modò exfoliatio nulla affectæ claviculæ expectanda fuit, sed unico hoc medicamento malum sublatum.

Observatio hæc testatur Apostemata variolas aut morbillos insequentia, utpote maligna & virulenta, in principio aperienda esse.

OBSERVATIO CXXXI.

D. JOH. de MURALTO.

Caries ossis frontis & Claviculæ.

Adolefcens XIV. annorum post variolas juxta supercilium dextrum & humerum sinistrum earundem stigmata diu satis retinuit, magno superveniente dolore atque tumore, quò tandem ad maturitatem deductò, utrobique caries ossium manifestata fuerat, sequente autem remedio eadem percurata: ℞. Olei Myrrhæ, Caryophyllorum aa. ʒj. Olei Guajaci ʒʒ. Misce & plumaceolâ madefactâ pars affecta tegatur; Exfoliatio intra paucas hebdomadas facta, & ager percuratus.

SCHOLIUM.

A Defectus hi commodissimè ad Pædarthrocacem, sive spinam ventosam referri possunt, quibus de cùm *Josephi Pandolphini* libellus, unà cum eruditis Collegæ nostri Exc. D. *Georg. Abrâh. Merclini jun. Poliatri Norimbergensis*, adnotationibus, prolixius egerit, ad eundem Lectorem remittere sufficiat.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

p. 120

OBSERVATIO CXXXII.

D. JOH. de MURALTO.

De

Fistulâ lachrymali.

F Oemina XXXV. annorum, conqueritur à longo tempore de fistula in angulo oculi majore, quæ ipsi accidit à defluxionibus acribus carunculam inflammantibus: inde pus ichorosum collectum ossiculum subjectum alteravit, latera callosâ reddidit, & vix sponte suâ ad cicatricem pervenit, quod antea sæpius factum fuerat post expressum pus, ut natura foramen occluderet: Carie ergò ossiculum affectum esse ratus Chirurgus, carneque fungosâ reatum: Ulcus dilatavit cum spongia præparata, immisitque pulverem aluminis usti, spongiæ combustæ & lotæ, atque Mercurii præcipitati rubri; tum detecto ossi admovit cauterium actuale per caniculam manè & vesperi per aliquot hebdomadas, muniendo partes vicinas per custodiam ocularem depictam apud Dur, Scacchi *Subsid. med. lib. 3. c. 2.* cùm autem hujus ossis exfoliatio ob lachrymas & defluxiones fieri nequiret, instrumento rasorio ossiculi caries tota abrasa fuit: inditi postea pulveres farcotici cum spiritu vini, & tandem epulotici: interim fonticulus in Nucha ad præservationem excitatus, vena pluries secta, & laus sit DEO, restituta est.

Ll. 2

Sic

D. II. A. IV.
p. 158.

Sic etiam Puella XII. annorum inde à quadriennio fistulâ lachrymali laborabat, cui per vices cicatrix inducta, & incrementente materiâ iterum aperta est, à variolis non probè erumpentibus oriunda; Dilatata erat fistula cum radice Gentianæ & spongiis præparatis, caro flaccida & luxurians calcantho cum calce mixto, absumpta, os unctuosum repertum; Deligato oculo sano, & coniecto cochleari argenteo affecto oculo, capite probè firmato, Trepanum perforativum ossiculo cantii majoris apposui, juxta carunculam lachrymalem, intraque cavitatem nasi adest, usque dum sanguis cum pure per nasum stillârint: plumaceolas siccas ossi perforato adplicui & carnes mundificavi, Myrrhæque Tincturâ cum Balsamo Peruviano ægrum restitui.

SCHOLIUM.

Fistularum lachrymalium ortum edoctrus *Anton. Molinettus* in *diff. anatom. patholog. cap. 6.* à canaliculorum lachrymalium obstructione, obturatione vel conniventia fieri illas statuit, unde humor regurgitans in glandulam, postea in angulum palpebrarum transfudet, & acrior redditus ex mora, locum sibi patefaciat inter primum elevatorem pinnarum nasi & os, aut inter musculum & integumenta; & hanc compressione anguli factâ exterius, frustra curari, nî fluxus lachrymæ restituatur per consuetos canaliculos, aut osse perforato derivetur in nares. Quàm difficilis autem sint curationis hæ fistulæ, in primis *Francisc. Peccetius Chirurg. lib. 3. cap. 16.* ostendit; methodum verò, quâ in pluribus sanandis usus fuerit, delineat *D. Petrus de Marchettis observ. suar. chirurg. 22.*

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CXXXIII.

D. JOH. de MURALTO.

De

Pano Oculi.

Rusticus quidam per biennium visu privatus, oblatum quendam tumorem seu Phygethon in oculo, à nobis spatio aliquot mensium feliciter restitutus est: Præmissis venæsectione & purgationibus, singulis manè aquam sapphyræam more collyrii in oculos imponebam, quâ corrodebatur pellicula, quæ totum occupabat oculum, & quia aqua erat erodens, sæpè inflammationis speciem inducebat, ad quam depellendam aliud collyrium ex sief albo sine opio paratum adhibui, donec rubor disparuerit. Etiam utebatur pulv. alum. usti adstringendarum lachrymarum causâ, & ad carnem superfluum adimendam. Intereâ venæ sectio reiterata laxativa per vices propinata; pillulæ aureæ nostræ in usum tractæ, item electuarium ad visum confortandum; & feliciter convaluit.

SCHOLIUM.

Oculum non ferre medicamenta acria qui arbitrantur, quamvis, si tunicæ adnatæ magnam sensibilitatem spectemus, utique verum dicant, ita tamen cum cornea, quæ & durissima & insensibilis existit, aliter se habere, *Felix Platerus* in primis *lib. 1. observ. med. pag. m. 114.* indicat, & exemplo Chirurghi cujusdam, loco sacchari candii mercurium sublimatum ex imprudentia, puellæ oculo laboranti inspergentis ostendit, subortâ licet inflammatione, ipso autem oculo pristinæ sanitati hinc restituto; quin & alia oculis laborantibus instillari solita, fæniculi succum, vini spiritum &c. acribus turgere particulis quis nesciat? & tamen oculis, licet primò non nihil hinc vellicatis, feliciter adhiberi, crebra nos docet experientia.

OBSERVATIO CXXXIV.

D. JOH. de MURALTO.

De

Bronchocele.

PAupercula XXX. annos circiter nata, inde ab incunabulis insignem strumam in collo gessit, ut vix respirare, nedum deglutire potuerit, nam tunc maximos dolores patiebatur, ægra fuit macie consumpta & pullum habebat parvum, languidum: consultum judicatum est ægræ obstaculum ab organis respirationis & deglutitionis dimovere, struma itaque in parte molli & declivi profundius incisa fundebat libram serosæ & glutinosæ materiæ, foramen vulneris spongiâ præparata adimpletum & diapalmâ deligatum est, evacuatâ omni materiâ, massa carnea pugni magnitudine comparuit, tam dura, ut nec catharteticis, nec causticis potentialibus, nec igni actuali cedere potuerit, cultro quoque refecari ægrè concessum, inventa fuere in massa hac quatuor ossa sibi cohærentia tam putida, ut adstantibus lipothymiam causata sint; Ossicula minora ultra duodecim quoque inde exempta ægraque perfectè restituta est.

SCHOLIUM.

CUr strumas ad pessimum colli morborum genus referat Hippocrates lib. de glandul. incertum est. Non quidem magnum adeò inferunt semper vitæ periculum, sed tamen suffocationis metum, si augeantur, dum laryngem comprimunt, quandoque incutiunt; & longo tempore inveteratæ si fuerint, nec medicamentis cedant, ubi chirurgicum auxilium adhibetur, multitudo vasorum in collo præsentium, & arctius sæpè iis adhærentium, minùs tutam reddit excisionem; hujus exemplum Galeno lib. 1. de locis affect. cap. 6. recensente, ægrotum utpote chirurgo imperito, ner-

vos recurrentes dum unà evelleret, mutum efficiente; illius verò *Theodor. Kerckringio observ. anat. 74.* à bronchocele subito crescente & asperam arteriam colli vertebris adprimente dum monialem suffocatam memorat; quod & de puella *Nicol. Tulpius lib. 1. observ. med. cap. 46.* adnotat. Modò bronchocelen cum struma pro eodem morbo habere liceat, quod fecisse inprimis *Joh. Langium lib. 1. epist. med. 43.* videmus, cum consuetudo dicendi magistra ita inoleverit; quamvis antiquiores, & *Celsus* inprimis, utrumque adfectum distinxerit, dum *lib. 5. cap. 28.* de strumis, quos tumores, cervicis maximè, esse ait, in quo subter concretæ quædam ex pure & sanguine quasi glandulæ oriuntur, & iterum singulari capite in *lib. 7.* de bronchocele agit, cervicis videlicet tumore inter cutem & asperam arteriam crescente, in quo modò caro hebes, modò humor aliquis melli aquæve similis includatur, interdum etiam minutis ossibus pili immisti.

[*L. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CXXXV.

D. JOH. de MURALTO.

Ileos à Bubonocèle.

Dominus Artheadius, celebris ille Chirurgus Laufanensis, hanc operationem in cive Laufanensi die 24. Aprilis Anni 1675. celebravit, posteaque casum his verbis è gallico in latinum translatis ad me perscripsit.

Mr. du Cloux concivis noster 50. annorum, nunc triduo decumbit ægrotus, horrendos patitur dolores in regione umbilicali, assumpta statim revomit insigni quadam violentiâ, plures clysteres ipsi fuerunt exhibiti, quia Medici colicam biliosam esse rati sunt, hi autem clysteres sine emolumento rejecti fuerunt: Quòd verò motus spasticos in magno hocce dolore

dolore animadverterim, judicavi Bubonocelen adesse, & compressionem intestinorum, omnium symptomatum originem: In inguine dextro tumorem tetigi magnum, & durum, & ad tactum immobilem, quem nactus est æger à gestatione & elevatione oneris gravioris; huic imposui Cataplasmata emollientia ex malva, althæa, violaria, butyro & liliorum alborum oleo parata; post clysteres exhibui fortiores, immisi ægrum balneo, & intestini in locum suum reductionem variis artibus tentavi, sed in vanum omnia, adeò ut symptomata aucta singultusque molestus, & metus gangrænæ adfuerit; quare in consilium vocavi Dominum Dapples, Dn. de Bergeires, Medicos doctos, iisque quod à priore Medico Constantio peractum sit recitavi, & nil nisi operationem manua- lem restare subinnui: Cùm autem hæc operatio hic loci sit admodum rara, Dn. Dapples difficulter assensum præbuit, tamen quia in extremis morbis, extrema sunt tentanda remedia, ægerque enixè eum exoptularit, hòc modò coram Constantio Medico, Chirurgo Gerband, & Pharmacopola Millot celebrata fuit: Ægrum elevatis, diductisque femoribus à famulis meis sustentatum altiùs in lecto reposui, ego verò integumenta communia supra tumorem digitis prehensâ, quantum potis eram, elevavi, cultelloque usque ad peritonæi productionem, seu processum (quem juxta longitudinem aliquantum aperire debui) incidi, tum intestinum naturalem suum colorem mutâsse conspexi, & indice sinistrae manûs processum intrâ vaginam dilatandâ ad muscoli obliquè ascendentis abdominis annulum perveni; dextrâ verò intestinum in locum naturalem reposui: Insimul femoribus elevatis intestinum felicissimè sedem nativam subingressum est: suturam vulneri postea quatuor in locis, integumentis atque peritonæo adhibui, & mediâ post horâ enema applicui, quod cum copia excrementorum foetentium brevi rejectum est, ægerque placidè dormire cœpit, antea quatrîduò integro vigil exi- stens.

stens. Vulnus præterea balsamis adstringentibus curavi, & tribus septimanis, Deo benedicente, restitui.

Videatur supra Observ. 95.

SCHOLIUM.

Similem herniæ curationem describit *Ozias Aymar* in *Observ. 8. Riverio communicata*, qua, multis remediis in casum per novem dies adhibitis, intestinum in scroto incarceratum feliciter fuit repositum, incisione usque ad processum peritonæi institutâ. In quo casu magnam peritonæi dilationem fuisse necesse est, quæ intestina prolapsa non admodum comprimens, eadem quò minùs inflammationem & gangrænam, sanguinis utpote motu à vasis compressis haud omninò inhibito, nec flatibus viâ denegatâ, subierint, effecerat; cùm aliàs facilè gangræna supervenire soleat, quam intestinis postea omninò sphacelatis, quamvis arte denudò repositis, certam mortem accelerare, non unâ vice notavi; sicut è contra, tempestivè adhibita, imprimis cataplasmata ex emollientibus, simulq; flatus discutientibus concinnata, salutem ægris non adeò incertam pollicentur.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CXXXVI.

D. JOH. de MURALTO.

Fractura maxillæ inferioris.

Civis Lustriensis ex arbore juglande procera præcipitatus est super lapidem, maxillamque inferiorem confregit, & musculus buccinatore contusione vulneravit, labiumque ejusdem maxillæ fidit, ut pars altera maxillæ extra vulnus multum prominuerit, altera verò pars linguam pertuderit, magnâq; ex parte ad mentum usque procciderit: Ante omnia ne suffocaretur Plethoricus ille ægrotus, Chirurgus sanguinem è vena brachii copiosius eduxit, & acu-

Dec. II. Annus III.

Mm

lin-

linguam septem in locis affuit, ossa fracta in bonam formam reduxit; sed convulsiones musculi temporalis supervenerunt, quibus denuò ossa disjuncta fuerunt, donec tandem partes, maxillam regentes, consutæ, velut vinculum retinuerint, adjuvante emplastro adstringente, & quatuor fœminis successivè ægrotum in tali situ manibus per octiduum diu noctuque tenentibus: Lingua interim inflammata, tumida & nigerrima facta est: continuò saliva ore effluxit, callusque ob deligationem perpetuam impeditus est: indies aliquantisper gargarisavit decocto hordei, spiritu vini & melle rosato; supervenerunt in lingua abscessus aliqui ad suppurationem tendentes; clysteribus alvus eluta, inflammatio laryngis & pharyngis ut & febris repetitis venæ sectionibus impedita est, donec tandem octavâ hebdomadâ ad perfectam sanitatem redierit.

SCHOLIUM.

MAxillam inferiorem per transversum omninò frangi rarò contingere, *Hippocrates lib. de articulis* testatur; ubi etiam modum curandi fracturam istam describit. Hanc ergò observationem, præter ipsam modò dictam morbi raritatem, læsionis inprimis gravitas & symptomata supervenientia, atque, quod præcipuum est, dextra & prospera curandi ratio commendat. Quam verò *Hippocrates*, post ossis in naturalem situm repositionem, dentium, & quidem, ut *Celsus lib. 8. cap. 7.* habet, fracturæ proximorum, aut si hi labant, ulteriorum, aureo vel lineo filo colligationem, partium fractarum colligationem debitamque fasciationem, ac consequenter ossium læsorum quietem, *Celsi* consilio etiam humidis cibus & silentio conciliandam, pro calli generatione necessariam suadet, illam præsentem in casu, præter futuram, emplastro adstringente, & quatuor feminarum ministerio Chirurgus dextrè conciliaverat.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CXXXVII.

D. JOH. de MURALTO.

De

Fractura ossis petrosi.

VIr triginta annorum ex dissilientibus per pulverem pyrium accensis cuniculis bellicis, levatis variis lapidibus, vulneratus est in musculo temporali medio, osque petrosum confractum; Initiò humi prosternebatur æger, & sine motu convulsus jacebat, pro mortuo domum portatus per aures sanguinem misit, & caro indormiens jacuit; statim ad conspectum Chirurgus pellem vitulinam & agninam detrahere jussit, calidamque ægrotantis partibus affectis circumponi, ut contusio tanta, sanguine venas subintrante, nihil mali secum ferret. Integrum corpus & imprimis spinam cum capite, oleo Rosato & Myrtillorum inunxit, atque cephalica cataplasmata loco affecto imposuit, oculus ejusdem lateris clausus, palpebræque ad ovi gallinacei magnitudinem tumefactæ fuerunt, cuticula faciei pulvere pyrio adusta; sacculos propterea ex Rosis rubris, Chamomilla, Meliloto, Myrtillis, & Absynthio compositos, vinoque rubro incoctos & expressos tepidè applicari jussit. Postridie in eodem statu manens, ne verbum quidem proferre potuit, nisi vellicatus & altiore voce compellatus, sed statim in eundem carum & soporem recidit; Clysteres adhibitos sine omni sensu reddidit; febris augebatur, venæ sectio reiterabatur, cephalica & resolventia cataplasmata; sacculi & embrocationes repetebantur, usque ad septimum diem. Contusio inde diminuta fuit & vulnusculum anguli externi oculi copiosissimum pus reddidit, imprimis ad digiti ejusdem ossis compressionem; Perdidit autem tunc omnem motum & cognitionem, supervenerunt convulsiones, ronchus augebatur. In miserrimo hoc statu Chirurgus coactus est per transversum musculum tempora-

lem secare, & arterias temporales findere, insignis inde fractura ossis petrosi & coronalis in conspectum prodiit, duoque tegmenta ossis juxta futuram coronalem avulsa sunt. Dicto factò ægrotus verba quædam protulit, & in eundem soporem recidit. Circa vesperam cum ægrum deligaret, orbitæ os juxta canthum minorem, sub osse temporali, depressum esse, cerebrumque hinc multum arctatum, cognovit, neque possibile fuerat subjacens hoc os à dura matre removisse. Rogatus fuit Chirurgus, manum ab opere remove & ægrum placidæ expirationi relinquere, sed in discessu amicus quidam ægroti manu me eundem ad patientem reducebat, eumque in eximendo osse prædicto juvabat. Cerebrum hinc statim pristinam sedem acquisivit, & æger ex arte deligatus est. Insequente die fari poterat, cerebrum movebatur contra prostantia quædam cranii officula, quæ instrumento lenticulari remota sunt. Tunc cerebrum læsum lividum factum est, pulsus depressus, & sopor rediit; Clysteres repetiit & sanguinis quatuordecim uncias eductæ sunt. Affecto cerebro Myrrham Theriacæ & spiritui vini commixtam applicuit, hinc propria substantia, Naturæ auxilio, secreta fuit. Observavit grana carnis rubicunda cerebro increfcere & loco membranarum tutamen præstare; hisce subnascebatur fungus, qui rosis rubris & ligaturis reprimebatur, sensim æger vires recuperavit, cutisque cerebro inducta est, neque auditum perdidit.

SCHOLIUM.

Clarum à vulnerato musculo temporali suboriri, Hippocrates lib. de art. edixit, & Celsus lib. 8. cap. 4. de calvaria læsione agens, protinus, præter alia, requirendum esse, monet: num is homo sine sensu quasi dormiens jacuerit, & stante hoc, scire licere, necessariam, sed difficilem curationem esse. Siquidem cum vel indicium id præbeat, magnam sanguinis extravasati copiam, vel etiam os fractum ac depressum cerebro incumbere, quæ si tempestivè non tollantur, periculorum

symptomatum metum incutiunt; dum vel spiritibus animalibus liber per cerebri porulos commeatus intercluditur, vel compressis arteriis novæ iisdem generandis destinatæ materiæ accessio denegatur; unde etiam à putrescente illo extra vasa effuso sanguine, eorundem spirituum torpor vel obnubilatio, & nervorum vellicatio consequitur.

[Luc. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO CXXXVIII.

D. JOH. de MURALTO.

De

Polypo Nasi.

PUella XIII. annorum cachectica, à longo tempore Ozænâ laboravit, usque; naribus excrevit, hinc amplius per nasum respirare non poterat, & ore obturatô suffocationis periculum subibat: conspecti sunt duo polypi interna narium foramina adimplentes, fluctuantes, neque membranis vel cartilaginibus adhærentes, sed ossi cribriformi altius innexi, albicabant, & duriores erant: tali autem modô extirpati sunt. Venæ sectio brachii ante omnia celebrata fuit, & ex adverso in altero brachio fonticulus excitatus, purgatum verò cum Agarico, Jalappa & Sena diversis vicibus; dein die & loco claro, ægrâ in sedili collocata, capite firmato, forcipe extractorio cavo & in summitate denticulato prehensus est polypus, parùm circumductus, & radicitus ex utraque nare avulsus: ægra respirare liberiùs cœpit, & quantitatem pituitæ coctæ & crudæ emunxit, vix quicquam sanguinis amisit; turundæ verò unguento detergente imbutæ naso inditæ sunt, omnia accidentia præcauta, aliquanto tempore ita deligata ægra meliùs quidem respiravit, sed & conquesta est de impedita deglutitione, ob dependentem massam in palatum è foraminibus narium internis; massa hæc erat quoque polypus ad interiora

Mm 3

vergens,

vergens, qui ægrè quidem sed fortiter prehensus forcipe extractus est: reliquæ autem inustæ sunt ferramento per cannulam naribus immissum, trajecto: Usa est gargarismo ex hordei decocto vini spiritu & melle parato, idemque syringa per nares injecit; intus decoctum Guajaci ad humores siccandos, & temperiem pituitosam corrigendam bibit: sicque restituta est.

Huc pertinet Observatio curæ Polypi cancrofi ab Atavo meo, D. Francisc. Muralto, p. m. feliciter peractæ, his verbis notata: Mihi adducta fuit Rustica, quæ aliquamdiu in utraque narè Polypo cancrofo laboravit, naresque carne obstructas & repletas, ut respirationi via non concederetur, habuit.

Ademi carnem superfluum totam erodentibus medicamentis, sed iterum pullulabat, meque coëgit, ut candente ferro rotundo per cannulam trajecto aliquot vicibus eandem adimerem & comburerem: Immisi post operationem turundam albumine ovi, cum oleo rosato imbutam; Postea aliam imposui digestivo oblitam, per integrum octiduum, hinc unguento albo & de plumbo ægrotans usa, observans exactam victus rationem, restituta est.

In narium Polypo usus quoque est instrumento plumbeo, longitudine unius digiti, formâ pyxidis excavato, cui imponebatur cauterium potentiale, quod ita excrescentiam carnosam instrumento susceptam absumpsit; remorâ hanc cannula, buryrum applicuit, donec eschara & caro combusta deciderint; toties autem hoc repetitum erat, quoties necessum ad omnem carnem absumendam.

SCHOLIUM.

PLura curati polypi per pharmaciam vel chirurgiam exempla qui desiderat, inveniet in *Ephemer. nostr. Curios. Dec. I. Ann. VIII. obs. 91. Ann. IX. obs. 26. Joh. Georg. Schenckii observationib. Fel. Plateri lib. 3. observ. med. Nicol Binningeri cent. 3. obs. 69. Nic. Tulpii lib. 1. observ. cap. 26. Henrici ab Heer observ. med.*

med. 28. Joh. Agricola chir. parv. tract. 5. Petr. Poterii cent. 3. curat. 63. Job Mekerani obs. chir. cap. 10. & 11. nec non append. cent. 4. obs. Riverian. Quin & sponte per os emunctum recenset Thom. Bartholinus cent. 6. hist. anat. 30.

[Luc. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO CXXXIX.

D, JOH. de MURALTO.

De

Abscessu in renibus.

Dominus Moccan quadragenario major, inde à duodecimo ætatis anno prodromos nephritidis sensit, hinc extractionem calculi ex urethra per D. Guerinum Chirurgum expertum sustinuit, magnos quoque dolores obtusos in sinistra lumborum regione perpeffus est: Nunc à tribus hebdomadibus credidit se laboribus (quibus toto hoc tempore nunquam non vacabat) nimis corpus læsisse, atque circumforaneum medicaltrum in consilium vocavit, qui costas esse luxatas & depressas audacter asseruit, & emplastra tribus diebus dolorem mitigantia imposuit; inde à triduo dolores aucti sunt indies, & febre lentâ decumbere cœpit ægrotus: vocatus ergò Chirurgus affectam partem examinans in renum regione malum hæere pronunciavit, quippe quòd ad fortiorem attactum dolor auctus sit, & ad pudenda usque devenerit; materiaque in profundo fluctuans percepta pars verò tumida, urina cum sedimento viscoso, purulento conspicua fuerit: conclusum erat adesse circa lumbos inter musculos & peritonæum tumorem œdematosum insignem, cujus pars cum massa sanguinea in corpore circumducta & per urinas excreta sit, sicque ruborem, calorem & pulsationem impedierit; obtusus in rene dolor, & partis debilitas à calculosa dispositione contracta sententiam hanc confirmârunt: Prognosis

gnosis nihilominus dubia enunciata fuit, ob quantitatem materiæ, atq; tumoris magnitudinem. Initiô cataplasmata emollientia, & suppurantia è foliis malvæ, althææ, violariæ, seminibus lini, fœnugræci, lacti incoctis parata, integro triduo, sine magno effectu, applicata sunt; tunc cauterium potentiale additum est tumori, magnô cum successu, nam cultello per-tusa parte emortuâ momentô citiùs puris integra libra evacua-ta fuit, insequentibus diebus tantundem secretum materiæ albicantis, crassæ, haud acris: potiones vulnerariæ in usum bis de die tractæ, purgatus æger per vices infusione senæ in deco-cto vulnerario, addendô syrup. ros. solut. compos. ʒij. Vulne-rariæ injectiones cum ovi vitello, terebinthina, aloë, myrrha & vini spiritu adhibitæ sunt, turunda digestivo inuncta per septem hebdomadas vulnere imposita & diapalmâ deligata est, usque dum puris quantitas absumpta, & æger perfectè restitu-tus fuerit.

SCHOLIUM.

Felix hæc abscessûs in rene curatio, qualem etiam, præter alias, à *Joh. Georg. Schenckio lib. 3. observ. medic.* adductas, *Bartholomæus Cabrolus obs. 28.* recenset, Hippocratica planè est dicenda; quæ *lib. de intern. affect.* renem exulceratum, & ad spinam tumore se manifestantem, esse secandum, ostendit. Quâ fortè permoti nonnulli, calculos renales, itidem sectione in lumbis factâ, posse educi, statuunt. Verùm præterquam, quòd hæc *Hippocratis* mens neutiquam fuerit, qui naturam tantùm, viam monstrantem secutus, non tam calculo, rene cæteroquin salvo existente, quàm ipsi purulento & ita corrup-tionem subeunti reni, sive is à calculo læsus fuerit, sive alia de causâ abscessum patiat, curam illam commendat, ipsa quoque renum substantia secundùm naturam se habens, quin & calculorum quandoque conditio, multis eminentiis vel ra-tomis in tubulos usque urinarios extensis præditorum, nephro-tomiam hanc quam maximè disuadet; quo de *Joh. Riolanus lib. 2.*

lib. 2. enchirid. anat. cap. 28. & in primis Nic. Tulpinus egit in lib. 2. observ. suar. cap. 44. & lib. 4. cap. 27. Ut itaque Hieron. Cardanus apud dictum Schenckium citatus, ubi varia circa artem curandi amissa esse conqueritur, quæ tempore Hippocratis nota fuerant, frustra extractionem quoque lapidis renalis per sectionem huc retulerit.

[Luc. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO CXL.

D. JOH. de MURALTO.

De

Abscessu in sterno.

Dominus Macquelin, Regens à Vevey, derepentè maximum costarum dolorem perpeffus est, ad muscolum pectoralem, brachia & scapulas usque extensum, ut tredecim diebus continuis, perpetuis clamoribus eundem delinire voluerit, irritis medicamentis cunctis, imò & venæ sectionibus, sacculis & cataplasmatibus anodynis, clysteribus item, atque somniferis; tumor postea animadvertetur in parte sterni superiore erysipelatodes, durior; cui applicatum diachylum cum gummis, ut materia subtus contenta emolliretur, & suppuraretur; biduò post apertus fuit abscessus, effluxit pus laudabile, & dolores evanuerunt, omniaque in melius abire visa sunt; at materia singulis deligationibus aucta fuit, tumoresque hinc inde in sterno proruperunt alii: Majus ergò vulnus tumori inflictum stylo sternum perforatum esse, materiamque intus copiosissimam detineri commonstravit, & plures sinus detexit; adhibitum fuit digestivum è myrrha, aristolochia & vini spiritu cum melle paratum, pulveres siccantes sterno carioso impositi, potiones vulnerariæ haustæ, & omnia ad sanitatem vergere credita; paucò post tempore copiosum pus ore rejecit, denuoque febricitare

Dec. II. Annus III.

Nn

coepit;

cœpit; observatum tunc pus sub dextra papilla versus sinistram per aliquos cuniculos meare, incisione factâ in latere dextro æquè ac sinistro, costæ omnes cariosæ in conspectum venerunt, pure copioso obsessæ, quibus malis absynthio, Ægyptiaco, myrrhâ & aloë obviam itum est, semper novi tumores oborti, pus spuito rejectum, tussis continua, macies extrema & tandem mors.

Cadaver hoc dissectum fuit, & sternum penitus cariosum repertum, sub musculo triangulari, intus æquè ac sub pectorali foris; triangularis autem musculus pluribus in locis exesus, proximo pulmonis lobo adhæsit, in ipso lobo ulcus latitavit palmam latum, & parenchyma propemodum absumptum; in reliqua pulmonis substantia pus album liquidum copiosum sub integris membranis detinebatur, scirrhiq; in ea plures hinc inde reperiabantur.

SCHOLIUM.

STernum cùm sit os admodum spongiosum & medulloso succo plenum, tantam puris quantitatem facilè imbibere, & ab eodem erodi potuit. Qua ratione cæteroquin fistulæ thoracis, cum ossis sterni corruptione, sint curandæ, in primis peritissimus *Petrus de Marchettis observ. chirurg. 39. edocuit.*

[*L. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CXLI.

D. JOH. de MURALTO.

Hernia ab Intestino vermibus erosa.

Fœmina N. N. 36. annorum, in ventre circa regionem umbilicalem magnos dolores patiebatur inde à vindemiarum tempore, quò vas uvis refertum, junctis viribus, attollebat & in inguine rupturam cum dolore sentiebat, sub-

ubsequente tumore, vomitu, siti, febre & magnâ debilitate: tumor ad tactum erat instar ligni durus, lividus & contusus; triduô integrô alvus adstricta mansit; clysteres ergò applicati sunt, & cataplasmata emollientia lacti incocta tumori imposita, cordiales potiones exhibitæ; septimô die ruptus fuit tumor foramine juglandis magnitudine factô, atque effluxit ex intestinis materia putrida, nigra, foetidissima; cavitatem ulceris Chirurgus adimplevit plumaceolis spiritu vini imbutis, fotibus foris applicatis è scordio, absynthio, veronica, myrrha & sale marino, spiritu vini, & vino albo paratis, unguentum quoque digestivum vulnerato intestino adhibitum è terebinthina, ovi vitello, spiritu vini, myrrha, & ung. Ægyptiaco paratum. Post plures vermes ex ulcere prodibant vivi & mortui, intestinum hoc gangrænâ affectum ritè dictis remediis deligatum, octo dierum spatiô, separavit emortuam partem à sana ad palmæ manûs latitudinem, sarcoticorum beneficiô vulnere cicatrix inducta, & ægra Dei gratiâ percurata est.

Conferatur *observat. 126. Decadis hujus Anni I.*

OBSERVATIO CXLII.

D. JOH. de MURALTO.

Tumor in brachio dextro.

JUvenis triginta annorum inde ab anno tumorem habuit in brachio dextro, sine dolore, & sine inflammatione, musculos humerum extendentes occupantem, maximum, ut brachium ad motum penitùs ineptum fuerit: ad tactum durior apparebat hic tumor, nullâ inibi fluctuante materiâ: Itaque cauteria potentialia duo applicata sunt, locis diversis, desuperque inciso profundius adacta, inde serum lymphaticum copiosum eductum est, post viscidior materia evasit, integra hæc cutis à subjectis carnibus separato stylo ad humerum usque transitum, & liberam viam concessit, musculi quoque

alicubi distabant ab invicem & materiam purulentam per totum brachium interiùs dispersam continebant, nullâ ossis carie animadversâ: quartò ab apertura die, cùm priùs digestivis & suppurativis usus essem medicamentis, injectiones quoque traumaticas è bugula, fanicula, virga aurea, agrimonia, scordio l. a. paratas in usum traxi, dissolvendò terebinthinam, ovi vitellum, spiritumque vini; deligationem hujusmodi septimanis tribus integris continuavi, & semper multam viscosam, serosamque materiam evacuavi; dolores interea, febris & magna macies supervenere summaque debilitas; positiones vulnerariæ in usum adhibitæ sunt, ut & venæ sectiones, purgationesque per epicrasin pro ratione virium institutæ; Hisce symptomatibus probè perpensis ægroti brachium juxtâ humeri longitudinem adactò profundius cultro, aperui & musculos materiâ carnosâ pituitosâ flaccidâ obfessos reperi, eamque aquâ phagedænicâ nostrâ abstuli, internisque ægrum ut phthificum tractavi atque Dei gratiâ restitui.

SCHOLIUM.

QUAMVIS omnem medicamentorum vim specificam negare rationibus haud contemnendis nonnulli soleant, posse tamen hujus vel illius remedii particulas majorem cum hujus illiusve partis porulis habere convenientiam, & ita promptiùs ibi, quàm alibi, licet & hîc non omnino inertes compareant, recipi atque operari, aut cum partis, si quod insit, fermento majorem convenientiam obtinere, non absolum esse videtur statuere. Qua ratione etiam medicamenta pneumonica specifica posse dari, quæ pulmonum porulis magis quàm aliarum partium quadrent, etiam si liceat arbitrari, quin eadem tamen aliis etiam partibus succurrere valeant, nil obstat. Hinc antiphthifica ægro huic usurpata salutarem quoque opem præstare potuerunt, quatenus sanguinem, acrisque ad putredinem concipiendam pronis particulis contaminatum, emendarunt, & balsamicis aliis imbuerunt, ut

ut ita læsæ partes à tali adfluente sanguine vigoratæ, faciliùs dein consolidationem subierint.

[*L. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CXLIII.

D. JOH. de MURALTO.

De

Gangræna in manu à defluxione acri.

Fœmina triginta duorum annorum, maximum in manu dextra passâ dolorem ardentemque, sine magno tumore crudelissimum; curæ causâ Chirurgum adivit, qui bis venæ sectionem celebravit, & cataplasmata anodyna parti dolenti applicavit, sine emolumento, ut integram hebdomadâ præ dolore dies noctesque cum motibus spasticis infirmnes traduxerit: tunc digitus medius lividus & carpus sensum amiserunt omnē, ut de amputatione sermo factus fuerit; Alius in consilium ductus Chirurgus digitum emortuum separavit, & carnes sphacelatas cum tendinibus & nervis carpum integentibus abstulit, quousque sensus in parte perceptus fuerat, è qua magna quantitas humoris serosi acris, periostrium & tendines alterantis, secreta est: profundas itaque scarificationes & fomentationes cum spiritu vini camphorato factas prodesse vidi; præter medium digitum prima phalanx carpi & metacarpi separata fuit, apostema tunc circa exteriorem carpi partem insurrexit, & ligamenta, tendinesque cum aliis partibus spermaticis vix à gangræna liberari potuerunt, nisi per vini spiritum, myrrham, Ægyptiacum, theriacam, & potiones vulnerarias, item aquam calcis cum præcipitato rubro, spatio autem duorum mensium percurata est.

Hujusmodi dolor intolerabilis ab acri quadam defluxione in brachio æditui nostro excitatus est, huic malignus humor unguentis calidis & suffumigiis tantoperè exasperaba-

tur, ut brachium cum manu integra gangrænâ corripere-
tur; vocatus, sequenti medicamento usus sum externè: *R.* fimi
equini q. v. coque lento igne in aceto acerrimo, colaturam re-
cipe & cum mica panis redige in consistentiam cataplasmatisc:
Usurpavi quoque aquam cum qua butyrum antimonii primâ
vice edulcoratum est, & cum aqua calcis commiscui, ut colo-
rem flavum acquireret & præcipitaretur. Internè vero bibit
ægrotus tincturam rosarum, & decoctum vulnerarium, prius
digitum nullum movere poterat, post, ter ad minimum cu-
tes sphacelatæ instar Chirothecarum crassæ à manu & digitis
abscedebant, & æger sensum motumque in manu ad mira-
culum omnium recuperavit.

SCHOLIUM.

Quomodo Spiritus vini, ut & alia hujusmodi calida me-
dicamenta, in gangræna opem ferant, si quis hanc par-
tium aliqualem mortificationem esse consideret, non adeo
difficiliter cognoscet; dum enim in hoc adfectu, obstructis
vel compressis vasis sanguiferis, sanguis ad partem aliquam
liberè pervenire nequit, illam necitare hoc vivifico destitutam
sensim emori necesse est. Spiritus vini itaque sale suo, quod
ita vocant, oleoso, volatili, penetrantissimo poros & vasâ ob-
structa permeat, humores in eis stagnantes rarefacit, inque
fluorem denuo deducit, ut ita sanguini aditus & parti emorienti
calor vitalis restituatur. Quin & Spiritus vini, gangrænâ
ab acido aliquo præternaturali si oriri dicamus, idem vi suâ,
quâ acidus minerales spiritus mitigare eum & quasi dulces red-
dere pharmacia ostendit, corrigere poterit.

[*L. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CXLIV.

D. JOH. de MURALTO.

De

Fistulâ cum carie ossis tibiæ.

Puer decem annorum inde à pluribus mensibus ulcus fistulosum in media tibia gessit. Hic in prima infantia per nimiam agilitatem ibidem loci congeffit tumorem instar nucis, sine dolore, vel coloris mutatione, diuque satis in hoc statu permanentem, tandem rubedinem citrinam acquirentem, erysipelas mentientem, dolorificum: Chirurgus tumori huic cataplasmata imposuit emollientia, lancettâque aperuit, pus verò albidum & sat laudabile inde manavit; ulceri huic digestivum impositum, per septem hebdomadas probè deligatum, sed materia puris semper aucta erat, & membrum incresebat: alius ergò accersitus Chirurgus fistulam, cum lateribus callosis serum putidum fundentem & in tibiæ ossis cavitatem tendentem, medullamque inficientem detexit, os totum scabrum, & cariosum fuit: Incisione itaque factâ, auriculari digito tibiæ foramen magnum tangi potuit, & certò sciri, hunc affectum à corruptione medullæ incepisse, curamque diutiùs duraturam esse; triginta circiter diebus sequens tinctura ulceri adhibita fuit: ℞. spiritus vini ℥iij. Euphorbii pulv. ʒij. Calchant. ʒß. Myrrhæ ʒj. Aristoloch. rotund. & long. ʒj. Calcis vivæ ʒß. Miscæ. singulis diebus bis de hac mixtura cum plumaceolis madefactis ossi corrupto & cavo impositum fuit, adjunctis spongiolis eodem liquore imbutis: singulis quoque hebdomadibus cauteria actualia per cannulam cariei adposuit, ut & calchanti pulverem ficcum, ipsumque Euphorbium, ulceris verò duris labiis digestivum applicuit, & desuper compressis decocto vulnerario madidis firmavit; Post illos dies exfoliatio cariei sese manifestavit; sed locò muscu-

musculorum crassiorum vix pro voto contingere valuit, nisi pluribus cauteriis actualibus adjuncta; separatim ergo fuit integrum ferme hoc os tibiæ cariosum, à sano, purulentaque materia imminuta & æger percuratus. Tum altera quoque tibia, eodem quo prior locò eodemque malo affecta cauteriis potentialibus impositis & incisione adaperata comparuit: Chirurgus alià usus est methodò, trepanumque ossi denudato carioso applicuit, & alteratum quod fuerat abstulit, callumque promovit, ulcusque deterfit; ossi imposuit plumaceolas ticcas, carnibus autem unguentum apii mundificativum, & toti membro vini spiritum, sicque ægrotans (auxiliò Dei) longè breviori quàm ante tempore, restitutus est.

SCHOLIUM.

Qua ratione in præcedente observatione Spiritus vini gangrænam curare dictus fuit, non planè absimili hîc quoque ulcus & cariem ossis, auctà illius virtute inprimis ab Euphorbio, Myrrha &c. imò & vim suam exsiccantem ac absorbentem conferrente ferro ignito, tollere potuit. Cùm enim in ulceribus acidum aliquod hostile occurrere, plura nos edoceant, illudque ipsum ossis etiam substantiam corrodere soleat, sal volatile huic contrarium infringendo eidem & corrodentia ejus spicula obtundendo egregiè proderit.

[*Luc, Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CXLV.

D. JOH. de MURALTO.

De

Fistula in pectus penetrante.

Rusticus per integrum annum fistulâ in pectus penetrante laboravit; Orificium ulceris secundum longitudinem adaperatum fuit, ut saniei egrediendæ via commodior fieret, imposita dein cannula argentea.

ne concluderetur; decoctum hordei cum melle rosato & vini tantillo thoraci injectum, spiritûque cohibitò rejectum fuit, ita perrexi per 14. hebdomadas manè & serò, quò tempore restitutus fuit. Administravi foris ad cicatricem firmandam, decoctum aluminis cum vino rubro, in plumaceola applicita, corpus etiam ab humore peccante evacuavi.

SCHOLIUM.

Minùs expeditam vel difficilem esse fistulæ curationem, *Celsus lib. 5. cap. 28.* pronunciat, si ad inania, ut guttur, stomachum, thoracem, penetravit. Difficultatem hanc intuitus *Franc. Peccettius lib. 3. chirurg. cap. 23.* in penetrantibus his thoracis ulceribus, quæ in fistulas degenerarunt, fucatâ potiùs quàm verâ curatione uti nos debere credidit. Unde eò majori cum laude fistulam hanc percurâsse *Dn. Autorem*, dicendum est, qui, quod festinatâ curâ haud obtinisset, blandiori & continuatâ diligentîâ tandem feliciter præstitit.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CXLVI.

D. JOH. de MURALTO.

De

Empyemate.

Puella quatuor annos nata è pleuritide Empyema in pectore congestit, nec stare nec ambulare poterat, sed perfectè phthifica evasit, & sub cura DD. N. N. nihil profecit. Ego cum clysteribus, Mercurio dulci sublimato, unguento & balneis tantum obtinui, ut in latere inter 3. & 4tam costam abscessus ruptus fuerit, pus copiosum vacuatum, detersum, vulnus clausum, & infans 24. hebdomadarum spatiò percuratus: remedia præcipua sequentia in usum tracta sunt: Balneum: ℞. Malv. violar. scabios. beton. flor. chamomill.

Dec. II. Annus III.

O o

meli-

melilot. hord. integri, aa. mj. sacculo conclusa decoquantur pro balneo : Emplastrum hoc dolenti loco fuit applicatum : ℞. Ol. mucag. ℥iij. litharg. ammoniac. galb. opopan. sagapen. aa. ʒj. storac. liq. ʒiʒ. croc. ʒj. Ceræ citrin. ʒxij. ol. ros. & camph. q. s. Miscē cum terebinth. ut fiat juxta artem Cerotum. Pectoris cavo injectum fuit decoct. hord. cum melle rosato colato. Cæterum lacte caprillo cum sacch. ros. tabellato indies hausto instar phthificæ probè curata fuit.

SCHOLIUM.

Puris in empyemate exitum uti Medicus omni studio procurare debet, ita sæpè inutiliter hîc omnis impenditur labor, sic ut tandem vel ad ferrum sit deveniendum, & puri per ita dictam thoracis paracenthesin exitus procurandus. Per alvum excerni novum haud est, quale quid ipse in puero, post perpeſſam pleuritidem, nuper evenisse cum ejus salute vidi, cæterum etiam per alias vias, uti asperam arteriam, vesicam, umbilicum, uterum fuisse evacuatum, historiæ medicæ testantur. Miram morbi hujus solutionem Exc. D. *Dominicus de Marchettis*, cùm frequenti Studiosorum Germanorum coronæ operationes chirurgicas in Nosocomio Patavino A. 1679. mens. Novembr. gratiosè demonstraret, nobis recensuit, in eodem ægrorum domicilio observatam in muliere post pleuritidem empyematicâ factâ, quam cùm punctione à pure collecto liberare decrevisset, altero diē operi manum admoturus, crustis tres digitos latos in altitudine æquantibus per totum pectus eam obsessam, pulsu verò naturaliter se habentem, ac febre, quâ antea continuâ adfligebatur, liberatam invenit, integrè etiam postea persanatam; ubi purulenta materia, concepto orgasmo, ex suborto fortè ab inaudita sectionis instituendæ sententiâ terrore, in venas recepta, factoque per cor transitu in arterias cum sanguine protrusâ, absque dein in glandulis subcutaneis ab eo separata, ad cutis superficiem

ciem num propulsa fuerit, an verò per patentiores in vivo corpore poros penetraverit, dijudicatu est perdifficile.

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO CXXVII.

D. JOH. de MURALTO.

De

Contusione cum vulnere manus dextræ
à globulo plumbeo per sclopetum
facta.

Tale vulnus sustinuit D. Jacobus Æ. Senator, dum in itinere sclopetum solvit, integra ejus manus pulvere pyrio combusta erat, læsusque index & medius digitus, adeò, ut è medii digiti internodio tertio ossiculum fuerit avulsum, & frustillum bacilli (quo pulv. pyrius tunditur in bombardam) in vulnere remanserit, index verò ab interiore latere perforatus sit: Initiò cum ovi albumine & aqua rosarum integra manus fovebatur, & linteis sanguis sistebatur, exhibui autem mixturam hepaticam refrigerantem: perendie digestivo deligabatur, superimpositò emplastrò è terebinth. melle, pice, & cera paratò: usus sum unguento fusco F. Würtzii ad impediendam Gangrænam atque synoviam: postea stictico è gummatibus facto ut extraherentur heterogenea, maximum usum præstitit ol. rosatum, & potio vulneraria.

SCHOLIUM.

Cum observatio hæc luce suâ radiet, lubet tamen paucis inquirere: utrùm detur impenetrabilitas à globulis ex sclopeto emissis, aliove armorum genere? Multos invenio, qui diabolicâ arte quosdam id consequi; alios qui naturalibus etiam mediis, arbitrantur; quosdam verò, qui omnino id

negant, partim quòd inquisitione factâ, neminem invenire potuerint, qui suo id exemplo docere potuisset, partim quòd corporis humani mollities repugnet &c. Et sanè si ea, quæ *D. Franciscus Redus in epist. de experimentis circa res diversas natur.* refert, exemplorum nempe defectum, consideremus, fictitium prorsus esse, quod de illa jactitant, satis verisimile videbitur. Mediis naturalibus id posse consequi, non minùs incertum: quod enim v. g. de radice Mandragoræ, aut Victorialis scribitur, meram redolet fabulam, præcipuè si violentia corporis ferientis perpendatur, cui non nisi durissima & ferrea planè cutis, quam à sola similium gestatione nemo sibi spondere debet, resistere potis est: Diabolicâ tamen arte id impetrari posse, non dubito. Si quis enim, divinâ permissione, magna sæpe & mira præstare Satanam, perpendat, neque in avertendis & debilitandis violentis illis ictibus eundem invalidum esse posse, faciliè cognoscet. Insignia vitri frustra, quæ à femella ceu in *Scholio observ. 75. Joh. Hellvigi* pluribus recensui, quondam ore, magno cum impetu, rejici vidi, ex ipso ventriculo, si oculis meis, magnum conatum ventriculi superiora adfectantis adcuratè intuentibus, fidem habere possum, sursum fuère propulsa; cùm tamen præacuta illa vitri latera nullam æsophago aut palato noxam intulerint; sine qua, si naturaliter se habuisset illa excretio, peragi haud quaquam potuisset; aut si ipso in vomendi actu summâ diaboli agilitate ori injecta ea quis suspicari vellet, eo ipso etiam fateatur necesse est, quòd iste artifex noxam, objiciendo advolanti globulo vel ferituro corpori aliquid, aliove modo enervando, avertere valeat. Italus, quem informatorem in lingua Italica Patavii habuit *Chariss. Parens meus*, à Germano, inimico globulo sclopetario petitus, nullum indè damnum perfererat, globulo tamen ex illa parte, quâ corpori impegerat, plano hinc evadente; quod licet ipse cœlesti auxilio adscripserit, aliis tamen, qui ab atheismi labe eundem haud fuisse immunem sciebant,

bant, (si fraus alia non latuerit,) contrarium sentire, rectius placuerat.

[Luc. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO CXLVIII.

D. JOH. de MURALTO.

De

Hernia aquosa castratione sublata.

Pistor W. annorum 78. herniam aquosam habebat & a Castratore B. sectus in mea presentia fuit, quoniam autem sese ingurgitavit ante operationem, post 5. horas vulnus sanguinem copiosius misit, quem sistebam adstringentibus pulveribus, is vero sanguis qui in scrotum effluxit non expurgatus est, sed triduo integro relictus foetorem, partis nigredinem & gangraenam parti induxit, forfice emortua caro & cutis absumpta est, usus sum ung. fusco F. W. herbis acribus in aceto & sale coctis, & applicatis, usque dum gangraena serpere desierit: ab initio gangraenae mingere nequibat aegrotus, quare candelam ceream membro imponere jussi oleo scorpionum illitam, alvum servavi liberam & vino interdixi, subsecutus est singultus, tincturam vero absynthii & vini potum (quem amabat) concessit, restitutus est.

SCHOLIUM.

Vinum praeter modum ingurgitatum spirituosus suis particulis sanguinem agitare, ac ita ejusdem est vulnere amplo recens inflictio exitum concitare in hoc casu cum valuerit, quid de vini potu in vulneratis statui debeat, vel ex hoc quodammodo patescit. In vino siquidem, praeter partes acidas, volatiliores, etiam & oleosae sunt conspicuae, utraque vulneribus minus conducentes; cum haec sanguinem in rapidiorem motum concitando, sicque debilitatam in partem per arterias

impetuosius impellendo, illæ verò discissas partis læsæ fibrillas acore suo pungendo, atque ita à contractis exin vel convulsis hisce motum sanguinis, dum tam promptè in venas redire nequit, eo in loco inhibendo, consequenter inflammationem excitare, putredinemque augere valeant. Unde antiquos simpliciter perstringendos haud esse, nemo non videt, qui vulneratis vino, ob vim ejusdem calefacientem, sanationemque ideo impediendam, interdixerunt. Quamvis enim *Helmontius tract. à sede anima ad morb. §. 20. & 22.* soli acori noxam illam vini adscribere maluerit, ideoque à cancrinis lapillis alteratum illud & mite redditum, minimè nocere perhibuerit, sulphureas tamen & volatiles, spirituosasvè ejus partes à cancrorum sic dictis oculis minimè mitescere, & ita in vulneribus, præsertim liberaliùs ingestas, non minùs esse metuendas, facilè adparet. Qua ratione verò in vulneribus vini potum admittere liceat, ostendit beatus noster *Sachsus pag. 335. Ampelograph.*

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CXLIX.

D. JOH. de MURALTO.

De

Ambustione pedis ab aqua fervente.

SF. Zollicensis mulier 18. annorum, pedem *sinistrum* aquâ fervidâ combussit, à Chirurgo primis diebus neglecta, dein acribus medicamentis tentata per quinque menses miserimè doloribus vexata est, & affluxus humorum ad affectam partem causatus, ut me convenire coactifuerint. Re perpensâ, judicavi, & à curante Chirurgo, & ab ægra peccatum fuisse; ille enim corrosiva supra tendinem pollicis pedis motorem ad exedendam carnem spongiosam medicamenta imposuit; hæc intemperantem sese gessit, convulsivis

vulsvivis motibus obnoxia, vinoque dedita: agræ vomitum concitavi cum tartaro solubili emetico, & infusâ vulneraria exhibui, manè vesperi que tepidè haurienda: pro potu ordinario propinavi tincturam Rosarum, dietam imperavi, pedem oleo philosophorum excalefeci, blandisque digestivis atque anodynis deligari jussi, quibus intra duas hebdomadas feliciter curata est.

SCHOLIUM.

A Qua fervens dum calore suo immodico non tantum cutem, velejus glandulas, meatus ac fibrillas violenter invadit, exagitat & constringit, sed & sanguinem cum sero in concitatioem motum impellit, & igneis spiculis instruit, eo ipso etiam in meatibus exilibus, cum tam promptè in venas recipi aut aliàs expelli nequeat, stagnare facit; unde acrior ille humor redditus, & præcipuè dietâ remediisque incongruis efferatus, symptomatum variorum autor evadit; hinc quæ liberum atque naturæ convenientem humori motum restituere, meatus obstructos referare, & acredinem illius obtundere valent, hic esse adhibenda, concluditur.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CL.

D. JOH. de MURALTO.

De

Fractura cranii cum vulnere & ablatione
portionis cerebri.

H *Enricus Oerthli* è pago *Ennethóri* 18. annos natus, epistis capulò sincipiti inflictò, circa futuram sagittalem, locò sinistrò, vulneratus est, cum fractura cranii & disruptione meningum in cerebri profunditatem uncialem usque; pars aliqua cerebri è vulnere evacuabatur: initio

tio æger cecidit, bis vomuit, latus dextrum paralyticum factum est, excepto brachio utroque: sensibus vix constabat, & primis diebus mente titubare incepit, ac internas convulsiones nactus est, pulsus erat febrilis, sitis ingens, alvus adstricta, plura cranii segmenta è Cerebri substantia exemi, cum melle rosato partem deligari jussi, vicinasque oleo rosato defendi, ad spasmum præcavendum ol. ros. spinam innuxi, supposito-riis alvo libertatem conciliavi, capiti empl. de betonica prospexi, vino interdixi, & ptisanam hordeaceam perexi: aquas antispasticas è jacæa, flor. tiliæ, anagallide & pœon. atque valeriana sylvestri paratas cum magno successu exhibui, & ad miraculum benedicente Deo intra 3. menses ægrum restitui.

SCHOLIUM.

DE portione cerebri ex vulnere ablata, mortem haud inferente, præter alios etiam legi meretur *Scholum D Joh. Hellwigii*, quod ipse *observat. suarum num. 20. subjunxerat.*

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CLI.

D. JOH. de MURALTO.

De

Virgine imperforata.

ES. 18. annorum, tumorem in vulva sustinuit capitis magnitudine, cum retentione, & ardore urinæ, conatibus pariendi, ventris duritie circa umbilicum, & magnitudine usque ad pubem, ut de imprægnatione quis non frustra dubitare potuisset, nî omni conatu virgo dici voluisset: vocari volui obstetricem & observavimus accuratiùs paulò tumorem cum vulvæ labiis undique cohæsisse neque separari ullomodo potuisse, unico urinæ ductu excepto: manu renitentiam & fluctuationem quandam tetigi, & incertus

incertus fui, num vel mola, vel embryo, vel materia inibi contenta: Lancettâ partem tumoris declivem profundè adactâ, aperui, atque sanguinis fœculenti, impuri, crassi, corrupti, non tamen multùm fœtentis, aliquot mensuras cum levamine ægrotantis evacuavi, nullis penitùs obortis symptomatibus: exhibui salis armoniaci spiritum; turundam foramini factò immisi, sicque deligavi, donec omnis materia evacuata fuerit, tunc sectione Hymen crassiùs imperforatum novaculâ divisi, & turundam plumbeam zonâ firmatam immisi; dolores remiserunt, puella obambulavit, & vegeta facta fuit.

Conferatur *Scholium meum ad observat. 139. Hellvigi-
gianam.*

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO CLII.

D. SEBASTIANI SCHEFFERI.

De

Insigni Vesiculæ fellis & vesicæ Calculis.

NOtarius quidam Cæsareus, nomine Zieglerus 58. circiter annorum laborabat urinæ difficultate, stillicidio, arenosâ interdum dejectione sub finem mictionis, cum eum ante annum medicamentis tractarem, dolore acerrimo. In hujus demortui vesica in ventus fuit calculus durus, cordiformis, tantæ magnitudinis, in præsentiforma (Fig. XXII) depictus, unciam unam cum drachmis sex pendens. Alter latebat in vesiculâ fellis, totam cystin replens, pondere 3. drachmarum, qui cum extraheretur, fractus est, ut figura præsens (*ibidem*) demonstrat.

p. 139.

OBSERVATIO CLIII.

D. JOH. DANIEL DORSTENII.

De

Foetû abortivo hydropico.

STipem nuper famula quædam advena pauperula, quindecim annorum hîc Marburgi cogens, ac hydropisicum vomitu frequenti ex nigrâ amurcâ correpta, postquam per bimestre fermè spatium miserabiliter valdè decubisset, præterque omnium, quòd gravida esset, opinionem, partûs doloribus in eam irruentibus, vixque obstetricæ propinquante, quatuor, juxta suam ipsius confessionem, mensium foetum puerulum jam mortuum, ulnam dimidiam, minùs pollicem latum, longum, partu immaturo enitebatur. Foetus hic abortivus, totus etsi, omnibusque partibus à capite ad calcem mirè intumuerit, sequenti tamen die 17. puta Octobris anni 1684. in theatro cultro ubi subiceretur Anatomico, in facie, manibus ac pedibus tumor maximam partem iterum evanuerat atque recesserat, excepto illo ingenti, caput æquante ac circa occipitium imprimis hærente, quo priùs aperto humor ichorosus ceu gelatina, nonnihil congelidus eximebatur. Intra cranium cerebrum nullo humore videbatur perfusum, præterquam quòd externâ facie pallidum nimis, vasaque, sanguiduca omnia essent exsanguia; neque, faucio illo, neque in plexu choroideo sanguinis conspici poterat vestigium ullum.

Aperto abdomine ampla humoris ichoroscopia, carnis loturam referentis, quali tota referta erat cavitas, profluebat.

Omentum exiguum valdè nec intestina obtegens comperiebatur. Hepar, cæteraque in abdomine contenta viscera satis commodè habebant, sed sanguine orba. Ventriculus valdè exiguus, corrugatus & vacuus existebat. Thorace aperto

aperto, pulmones æquè ac viscera abdominis, ingenti similis ichoris suffusione inundabant, substantiæ & coloris tamen laudabilis, reperiabantur. In corde ne stilla cruoris conspicua erat. Sub cute denique intraque musculorum spatia ichor effusus gelatinæ adinstar coagulatus ubique residebat. Quo exemplo, foetu nempe tali, immaturo, abortivo toto hydropico deprehenso, Infantes non duntaxat jam natos, sed & in utero adhuc existentes, morbis etiam gravissimis infici; ut celeberrimus Hessorum Principis Consiliarius ac Archiater *Dolaus*, vir prudentissimus, in sua Encyclopæd. pag. 991. docet, experti sumus.

Viscera autem hujus foetus sana ac sine culpa licet haberentur, sub tenerâ tamen suâ constitutione, minusque validâ viscerum structurâ matris suæ labem luere nihilominus debuit; quam verò, non tam à lentâ ac morbosa viscerum suorum contaminatione, cum antea satis benè habuerit, quam ab assumpto aliquo vini haustu turbido, de quo anxie semper conquesta, contraxerat mater, quamque mox secutus fuit vomitus enormis, hæmorrhagia incoercibilis, tumor partium œdematosus sensimque hydrops totius, partus immaturus ac tandem obitus miserabilis. Quare in sanguine materno, poculi istius lethali tabo medicati acore corrosivo imprægnato, in mixtione inde turbato, confuso ac ichoroso facto, sicque vasâ tenera inprimis erodere ac disrumpere valente, ut in pluribus mihi observare contigit, dramatis hujus caussarias partes latitasse, dicerem.

OBSERVATIO CLIII.

D. JOH. DANIEL DORSTENII.

De

Polypo cordis & duplici ventriculo in
puero.

VEnatoris cujusdam ruricolæ filiulus quinque annorum formosus, alacer, aspectuque vegetus, nullum cum unquam corporis sui alicujus invaletudinis aut molestiæ præbuisset signum, salvus ac valens à parentibus firmiter habitus, die 28. Novembris 1684. scholam istius loci rusticam, hilari, ut solebat vultu, adibat, in qua, cum siti tentaretur, inquilina istius domus rustica, parentibus illius infesta, hoc advertens, citò urceum de mensa surripit, præcinctorio suo occulit, ex hypocausto digreditur moxque reversa puero sitienti urceum porrigit, aliis quicquam rogata dare recusans, ablato secum urceo iterum secessit. Puer vix domum reversus statim lectum petit; enormi vomitu torquetur, totoque corpore lassus, acerbissimos, ventriculi & abdominis cruciatus sentit, maculis lividis, rubris ac nigricantibus in ventriculi regione, epigastrio dictâ, brachiis ac cruribus hinc inde pingitur, doloribus abdominis cum continuo ejulatu manuumque admotione, ipsis octo diebus, videlicet ad sextum Decembris, quo fato concessit, durantibus. Quare de poculo tristi gramine misto haud sine ratione suspicati sunt parentes. Recluso itaque per me abdomine, præsentibus artis nostræ Appollinæ Candidatis eximiis, Domino Hermes, Bremensi & Dn. Lombardio Marburgensi, copiosissimus in eo stagnans ichor effluebat. Omentum erat retractum. Intestina ileon & colon intra suspensiones distinctis intervallis conspiciendas offerebant. Ventriculus, quod magis mirabile, duplex, verus seu interior, luridis

luridis maculis notatus, capsulâ quasi, altero non tenuioris membranæ inclusus, cui lien immediatè in parte concava totus firmissimè adnatus erat, cernebatur. Patefacto thorace, ichor priori haud dissimilis largissimè quoque emanabat. Pulmones maculis lividis, nigrisque versicolores videbantur. Cor cum investigaremus, externè nihil vitii deprehendebatur, eo verò dissecto, in dextro ventriculo corpus ex albo flavens septo medio, præsertim versus conum, ad pollicis ferè crassitudinem, dimidii verò longitudinem, friabile, instar glandulæ corruptæ aut coctæ, adnatum in conspectum prodibat. In sinistro cordis ventriculo quatuor corpora intra columnas carneas pendula ac recondita, ut vix, illæsis illis, eximi possent, quorum maximum magnitudine & figurâ castaneam majorem, duo nucem avellanam, quartum pisum referens, comperiebantur: Salvis ac liberis omnibus utriusque ventriculi valvulis existentibus. Erant autem corpora talia in sinistro cordis ventriculo reperta, sanguine atro congrumato ac indurato, tenuium membranarum refertæ vesiculæ, quales non adeò rarò in corde imprimis, capite, renibus, uteri vasis &c. observabiles sunt & polypi nominantur. An autem veri cordis dentur polypi, quidque sint, unde & quomodo generentur, evolvas *Miscel. Curios. Dec. I. Anni I. Scholion observ. 31. item Dec. II. Anni II. pag. 480. Act. Erud. Anni 1684. mens. Jun. pag. 272. it. Bonetti Sepulchret. Malpigh. &c.*

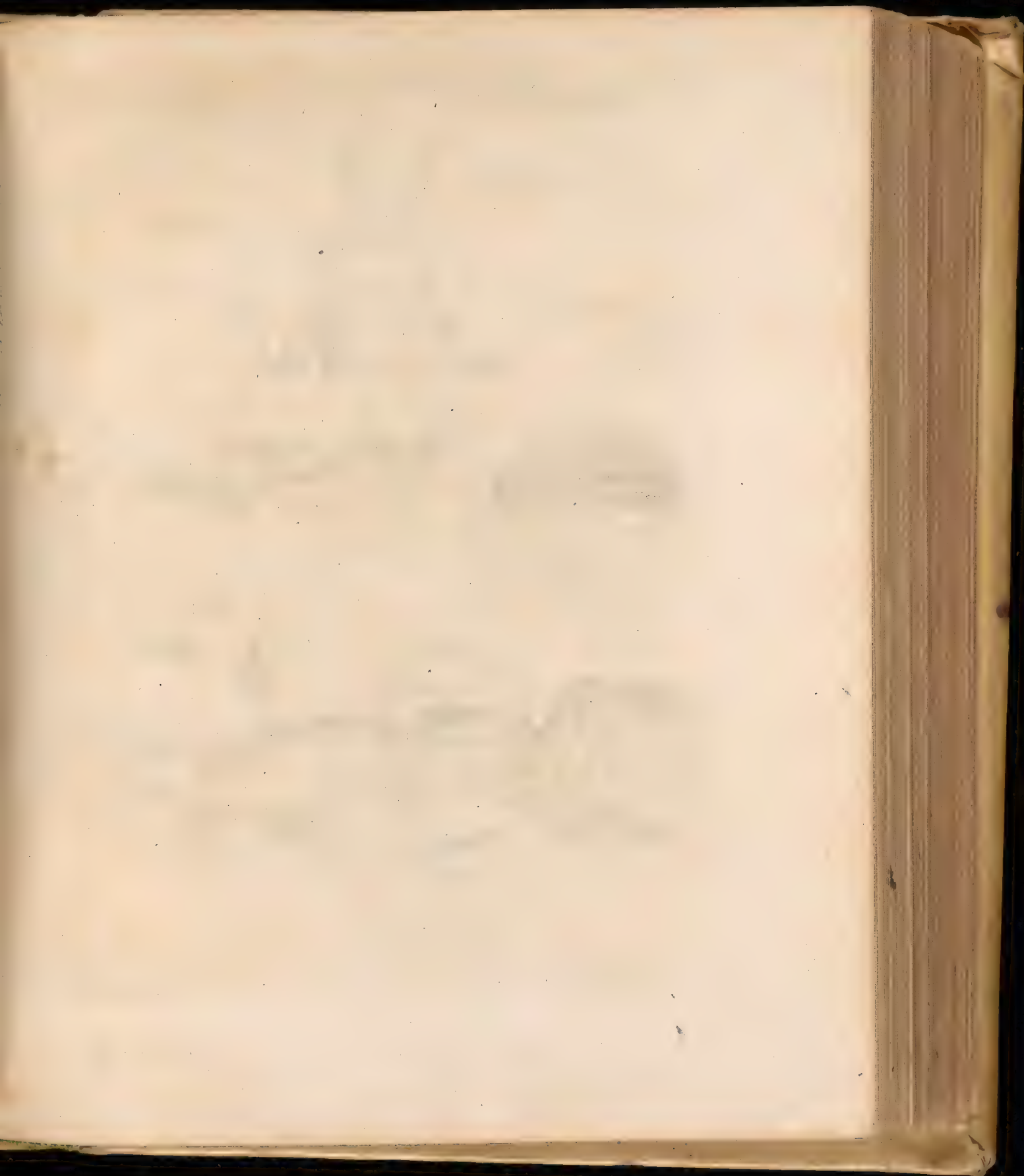
OBSERVATIO CLV.

D. SAMUELIS LEDELII.

Nimia Aromatum fragrantia extinguit
homines.

Mortem calce recenter incrustata conclavia accelerasse hominibus, notum est. Idem facit effervescencia musti & cerevisiæ recentis, si quis incautus cellam

lam ingreditur. Cujus rei exempla habet *Marcellus Donatus de Histor. Medic. mirab. l. 1. cap. 6.* & *Platerus Observ. l. 1. p. 16. 17.* A fumo fornacis, à carbonibus ignitis non tantum cephalalgia, sed & mors subrepsit. Ab extincta candela sebacea, abortus, suffocatio uteri, mors post excitatam inde epilepsiam. Vide D. D. Ammanni Medicinam criticam casu 59. A foetore veteris chartæ commotæ Apoplexiam vidit & mortem **Guldenlee** cas. 13. Poma recentia in navi tantam spirarunt fragrantiam ut plurimis in alia navi permolesta esset, uti habet *Simon Pauli Quadripart. Botan. p. m. 82.* Notum est etiam de rustico pharmacopolium ingresso, qui ob suavem odorem sibi inconsuetum incidit in deliquium animi, & non nisi admotione stercoreis bubuli ad nasum restitutus. A fontibus quoque & puteis propter exhalationes aliquot suffocatos legimus. In Cypro è venis chalcanti fumus attollitur qui hominem suffocat, testo *Galeno 9. de Simpl. Medic. fac. tit. de chalcant.* Si necessitas exigeret & alia possent adduci. Ad rem. Joh. Jacob. Merklein Chirurgus in Itinerario Indiæ Or. p. m. 471. mentione facit navis Princesse Royale vocatæ, quæ stetit in portu Bataviæ, in puppi hujusdem erat quantitas aromatum, caryophylli nempe aromatici, nuces moschatae, maces & alia benè olentia. Prope hæcce materialia erat receptaculum seu camera pulveris pyrii, & ad hanc angustus introitus. Connestabilis mittit unum ut aliquid inde afferat, hic descendit jussa capessens & statim à nimia aromatum fragrantia obruitur & suffocatur. Alter moræ impatiens quærit huncce descendendo, idemque habet fatum: vocatur, at non respondet; ideò tertium ablegant obducta reste circa medietatem corporis, ut si quid adversi occurreret, statim extraheretur. Quoniam autem vires extemplo labascebant, nec restim benè constrinxerant, labitur per laxitatem restis, mortuusque concidit; Quartum denique benè munitum demittunt cum candela ardente; sed candela statim extinguitur, ipseque demissus lipothymia

Monstrum

Giesfense.

Anna. ^A

Fig. 20. f. 191.

Fig. 24.
f. 309.

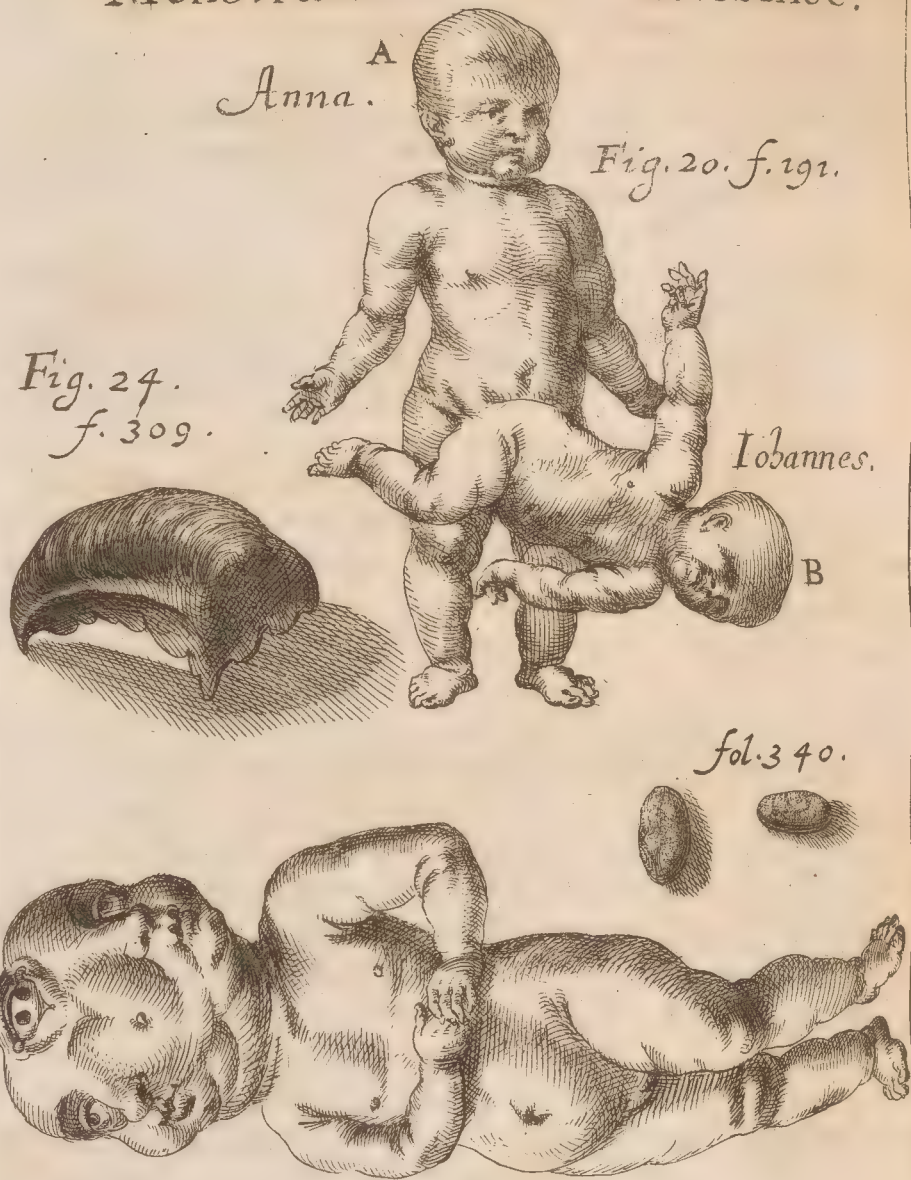
Iobannes.

B

fol. 340.

Fig. 20. f. 303.

Dec. II.

thymia corripiebatur, ideò celerè retrahebant suffocandum, & vix orci faucibus eripiebant. His commoti, referatis januis liberum exhalationibus dabant exitum, vento per omnes navis angulos liberè spirante. *Vide Obs. 33. c. Schol. Ann. I. Dec. I. Ephem.*

OBSERVATIO CLVI.

D. ERNESTI FRIDEMANNI SCHELHASII.

De

Puella monstrosa.

Observationem hanc à Perillustri D. J. H. Hornsteinio, Celsissimi Principis Campodunensis Consiliario ac Præfecto in superiori Günzburgio gratiosè mihi communicatam exhibeo, multijugam ejus experientiam ad plura curioso orbi porrigenda, blandè obligaturus. Is itaque refert, 16. d. Februar. A. 1684. in Præfectura sua civem quandam peperisse puellam, corpore quidem non informem, in capite verò tres oculos, duplicem nasum, os itidem & aures duplicatas habentem; oculorum præcipuum & majorem, in mediæ frontis parte elatione situm, duas habuisse pupillas, reliquis duobus oculis ad aures declinantibus, planitie autem, quæ duplicatum hunc vultum intercedebat, calvâ existente, & in medio punctum aliquod monstrante, quod aequalem ab utroque oculo distantiam obtinebat; ipsam puellam, postquam baptizata fuerat, intra horæ quadrantem mors abstulit.

Fig. XXIII.

OBSER.

OBSERVATIO CLVII.

D. ERNESTI FRIDEMANNI SCHELHASII.

De

Molâ aquosâ vesiculari.

Fœmina quædam honesta, tempore partûs obstetricæ accitâ, loco infantis, massam tres libras Kauffbeyrenses ponderantem, ex hydatidum arctè cohærentium mole conflata edidit. Obstetrix vivum quid exiisse rata, (vi enim protrusa ex utero massa hæc informis, tremulo suo motu perterruit adstantes,) pallida ac semianimis me adit, obnixè contendens, ut spiritibus à terrore languentibus succurram, massamque dein vivam penitus perlustrem. Dictum factum, puerperam invenio extremè languidam, fœminas reliquas perplexas, universam viciniam contristatam; aperio molam, sed nil quidquam præter massam diu tremulam, ex concatenata hydatidum serie claram ac pellucidam videre potui. Adhibitis adhibendis, tam tremuli partûs mater brevi, DEO benedicente, convaluit; uterinis dehinc adfectibus lethaliter correpta, piè placideque, mundanis hisce molestiis valedicendo, in cœlestem abiit patriam.

SCHOLIUM.

IN memoriam hoc mihi revocat, quod *Clar. Theodor. Kerckringius observ. suar. anat. 38.* de Harpyis sic dicitis, unâ cum foetu editis, habet, aniles scilicet fabulas esse reputans, idque binis placentis deformibus, quas æri incisâs exhibet, fulciens; quarum alteram & vixisse & cucurrisse narraverant mulierculæ; in altera verò caput, pedes, oculos, os & nasum ostendere conatæ fuerant; qualem etiam fictitiam bestiam, sive placentam informem, figurâ externâ quodammodo cyprinum piscem referentem, intus autem foetum perfectè effor-

efformatum includentem, *observ.* 95. producit; æqualem fortè illi molæ monstrofæ, quam *Henr. Salmuth cent. 3. observ. 98.* memorat, quæ in terram prolapsa non modò palpitaverat, sed & instar piscis se commoverat; foetu intus fortasse delitescente involucrum suum sive placentam monstrofam motu suo in palpitationem illam agitante. Et sanè si exempla, quorum plurima passim apud Scriptores medicos occurrunt, perpendamus, auritos tantùm testes, oculatum neminem ex eis inveniemus, quamvis propterea monstrosos foetus, variè efformatos, & qui sic dictas harpyias referant, dari posse, minimè negem; quod partim ex hausto variorum animalium seminio, partim & quod probabiliùs magis, ex imaginatione gravidarum provenire, beatus noster *Sachsus in Dec. I. Ephem. harum Ann. II. obs. 160.* arbitratus fuerat. Cæterùm molam ejusmodi, qualem *D. Autor* hîc describit, ex plurimis vesiculis aqueis compactam, in *Anno præcedente Ephem. dd.* proposuit noster *Excell. Aretæus, observ. 95.* ut & *Nicol. Tulpus lib. 3. observ. med. cap. 32.*

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CLVIII.

D. ERNESTI FRIDEMANNI SCHELHASII.

De

Puello monstroso sine cerebro.

Eleganter admodum sapiens quidam dixit: *Judica cunctanter*, eopse innuens, quòd prudentes in judicando sedulò cavere debeant, ne ea, quæ vel captum humanum quadantenus superare videntur, protenus inter fabulas aniles referant, vel promptè nimis sub veritatis habitu adparentia, aliis credenda obtrudant. Hoc neutequam observavit Vir quidam de republica Medica meritissimus, mihiq̄ue semper colendus, dum *Observationem 37. Anni II. Ephemer. German. Cur.* perlegendo, eandem præproperè, im-

Dec. II. Annus III.

Qq

primis

primis ratione cerebri, ceu incredibilem, non modò domi, sed postea in publico Theatro pronuciârît. Anatomicus hicce primicerius 7. d. Decembris A. 1675, in cadavere foemino artificiosè secando occupatus, à quodam nostratium foetum monstrosum masculum, Nautæ ex India cum uxore reducis, faventis fortunæ instinctu, obtinuit, quo in sequentia videre nobis licuit: (1.) Cranium p. n. osseum, seu os continuum erat, (2.) nullum vestigium cerebri in capitereperiebatur, (3.) in medio cranii, quâ externam faciem, excrescentiam quandam carneam, spongiosam tamen, sero multo turgidam, hoc exhausto ac diffluente, corrugatam vidimus, (4.) faciem à simiæ facie haud differentem, (5.) occiput planum ac depressum, (6.) cùm per biduum superstes fuisset, unicam pulmonum partem respirationi inserviisse, injectio in aquam comprobabat, illa enim supernatabat, reliqua verò fundum petebat, (7.) testes in scroto non conspiciabantur, (8.) denique duplicem dentium seriem miro naturæ artificio constructam &c. His visis, *judica cunctanter*, ipsi incidit. Proinde supra dictam Excellentissimi Hoffmanni observationem non fabulam, sed veram historiam esse, non modò in Theatro Anatomico publicè confessus est, sed & in Nationis nostræ laudem flumen hoc eloquentiæ egregia multa protulit.

OBSERVATIO CLIX.

D. ERNESTI FRIDEMANNI SCHELHASII.

De

Auri operatione in corpus humanum.

QUum ante aliquot annos à quinquennali propemodum peregrinatione redux, celeberrimum Hornium, P. P. & Archiatrum Archi-Episcopi Magdeburgensis, Lipsiæ inviserem, multa de Mercurii ac auri viribus

ribus stupendis mecum locutus est. Inter alia retulit, se quendam novisse, qui quotiescunque digitum pedis primum Argento vivo immisisset, usque dum digiti calore levissimè incalescat, toties ducatum vel nummum aureum in ore detentum, candidum evasisse. Ipsus recordor foeminae, quae sanctè mihi contestata est, sex filii sui cadavere Mercurium vivum largiter emanasse. Prælaudatus Hornius aurum ceu optimam antidotum Mercurii, in tremore à fumo Mercurii orto, imò in glandularum colli adfectibus, emplastris multa Auri folia commiscendo, utiliter expertus est. In lue denique venerea ex tribus ducatis aureis sex globulos deglutiendos fundendo, faustiter adhibuit, ex quibus sextus in quodam subjecto per tempus subsistens, carnosâ tandem substantiâ quadam involutus, cum euphoria iterum excretus est.

Vid. Obs. 192. Anni II. Dec. II. p. 399.

OBSERVATIO CLX.

D. ERNESTI FRIDEMANNI SCHELHASII.

De

Hypercatharsi à purgante improvidè sumto.

RECTè olim *Ulpianus l. 8. ff. ad L. Aqu.* in hæc erumpit verba: *Affectare nemo debet id, in quo vel intelligit, vel intelligere debet infirmitatem suam.* Aurea hæc, ac ad generis humani conservationem tendentia verba, ne utiquam observavit temerarius quidam Carnifex, prout ex subsequa relatione elucescit: Juvenis quidam, habitu athletico præditus, per Herum suum, carnifici notissimum, medicamentum purgans petiit. Prompta ut assolet hæc generis humani pernicies, potionem *σπασμωδίου* porrigit, seriò suadens, ut ad dimidium hauriat, optatum expectando effectum, hoc deficiente, reliquum in subsidium vocet. Quid fit? miser præceptis hujus pseudo-medici facilè obtemperans, tantâ *ὑπερκαθάρσει*

corripitur, ut anxius herus Reverendi ac Clarissimi Dn. Parochi citissimam operam petierit. Singulari hinc pietatis nomine inclytus, mihiq̄ue charus, promptissimè accedendo, confessione à balbutiente tot molestiis exagitato, perceptâ, sacrum viaticum porrigere intendit, en! medicamento violentia, dicto citiùs, infelicem ægrum interfecit. Cadaver intumescens tremulo motu, spontè ita motum, ut adstantes metu percussi fugâ salutem quærere meditati fuerint, prorumpente tandem insigni copiâ foetidissimi liquaminis, Alastoris sævities sævissima occultè viciniam depopulans, etiam in hoc intra aliquot horarum decurtum feliciter extincto, sævire desit. O! si lex illa Cypria, qua permi tebatur, ut porco alienas segetes depascenti & vastanti, dentes truncaret fundi possessor, adhuc vigeret, tunc sanè rerum Domini salutem subditorum, conatus hujus inhibendo, sollicitè magis custodirent, illudq̄ue *Lactantii de ira DEI cap. 17. quòd ipse sit nocens, qui nocenti parcat, ut pluribus de hinc noceat*, curiosiùs observarent. Non enim homines exsculpuntur è quercu, nec de publico suppetit, unde lucis usura reparatur.

OBSERVATIO CLXI.

D. ERNESTI FRIDEMANNI SCHELHASII.

De

Hypercatharsi lethali.

Illustris quidam Baro ex erroribus diætæ pthisi corripitur. Vocatus, per aliquot mensium decursum, præsiis specificis, DEO favente, ipsi opitulatus sum. Accedente tandem abdominis intumescentiâ ac inflatione, nescio cujus pessimo consilio, Carnificem ad se vocat, qui acriter statim Doctoris mollitiem, ut ajebat, accusans, herculeis præsiis aquam eliminandam suadet. Rogatus promptissimè pilulas Num. V. immò vitrum aquæ cujusdam copiâ repletum, mittit, rogans, ut primò pilulas, singulis dehinc diebus vi-
trum

trum aquæ hauriat. Hic ipſus pseudo-medico ex parte morigerus, tres solummodo ſumit, ſubſequâ protenus hypercatharſi ſanguinolentâ, ut Gallicam propemodum pintam floridiſſimi ſanguinis, cum ſumma virium proſtratione, per ſeceſſum excreverit. Lupum auribus tenens, opem meam anxie flagitat, quam ultra menſis decurſum, hypercarthaſin illam funeſtam compeſcendo, præſtiti, uſque dum mundo ſuiſque valedixerit. Quamprimum acceſſi, Chirurgus, vir robuſtus, dimidiam ſaltem ſupradictæ aquæ doſin, me ſuaſore, abſorpfſit, inde neſcio quot vicibus purgatus, languidus tandem de Carnificis crudeliſſimi carnificina conqueſtus eſt. Quid commodi Illuſtris Baro ex concatenato horum medicamentorum uſu ſperare potuetit, genuinis artis Machaonica filiiſ, non ſpuriiſ iudicandum relinquo?

OBSERVATIO CLXII.

D. ERNESTI FRIDEMANNI SCHELHASII.

De

Unguibus pedum monſtroſiſ.

Juvenis quidem, Reverendiſſimi Abbatiſ Urſinenſiſ, Domini mei gratioſiſſimi ſubdituſ, intumeſcentiâ ac aliquali pedum exulceratione laboranſ, chirurgum ad ſe vocat; iſ dum curat hominem, in pedibus obſervat ungueſ aquilinoſ adnexoſ, quoſ forcipe reſcindendo, curioſitati meæ protenus exhibuit; majorem ex illiſ hîc delineatum ſiſto. Fig. XXIV. p. 303.

SCHOLIUM.

Hippocrates *lib. de offic. med.* ungueſ neque longioſeſ, neque brevioſeſ digitorum extremiſ verticibuſ eſſe oportere, decernit; ne ſcilicet, ſecuſ ſe ubi haberent, ad operandum moleſti & inepti evadant. Id quod non tantum de manuſ, ſed pedum quoque unguibuſ valet; cum præ-

cipuè justò longiores si fiant, in ambulando remoram faciant; quod *Lindanus Medic. physiol. cap. 16. §. 51.* de muliere quadam Enchusana memorat, cui ex nimia negligentia ungues in pedibus adeo excreverant, ut ambulare tandem non posset. Singulare non minùs exemplum magnorum unguium in puero mendico observavit *Thom. Bartholinus*, & unà cum figura illius, qui in pollice fuerat, in *Volum. I. Act. medic. Hafn. observ. 16.* descripsit; horrenda etiam unguium longitudo occurrit in *ejusd. cent. 2. epist. med. 99. & 100.* Confer, *Decad. hujus Ann. I. observ. 160.* Quid Nabucodonosori contigerit, neminem fugit, cui ungues, sicut avium ungues, excrevisse, *Propheta Daniel cap. 4.* recenset. Sinarum tamen Imperatori, ejusque Primatibus ungues manuum in longum excrecentes, decus & insigne nobilitatis haberi, in *append. 3. Legat. Batav. ad. Imper. Sinar.* refertur; quid in Europæorum quorundam morem haud absimilem animadvertat *D. Nicol. Pechlinus*, in *cap. 2. de habitu & colore Æthiop. pag. 38.* videri potest.

[*L. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CLXIII.

D. JOH. CONRADI PEYERI.

Agnellus Cyclops monstroso capite.

DE monstris variè sentiunt: inepte plurimi, aliqui etiam monstrosè, æquiter paucissimi. Plerumque naturam erroris insimulant, quasi labilis aut instans à legibus sibi præfixis aliquando descisceret. Alii spiritum Plasticum seu facultatem, ut vocant, formatricem criminantur, vel materiæ ad embryonem constituendum inertiam accusant, perinde ac si Numen rem negligenter curaret, nec potentiam & sapientiam ubique summam exsereret. Profectò quæ fiunt Deus omnia unus facit, motor & principium rerum immutabile; neque animalium cor-
pora

pora præter eum quisquam creare aut configurare valet, siue pulcra & formosa fuerint, siue fuerint deformia, ut, manifestum sit nec monstra aliunde pendere quàm à quo alia existunt uniuersa. Monstra autem Deus nequaquam studio & data opera facit, quippe ordinis ac concinnitatis amans nunquam delectatur abnormibus; verùm casu aut accidentia quadam inevitabili ut nascantur permittit. Quæ sanè quod rarior esset futura, divino instituto nihil derogare poterat, quin potius iisdem naturæ legibus etiamnum monstra interdum producantur, quibus vel constructus est hic mundus vel hucusque conservatus. Hæ leges & viæ cum sapientiam divinam maximè patefaciant, utpote simplicissimæ ac ad rem perquam idoneæ, nec monstrorum formidine omittendæ, quid terrebimur sinistris perversè opinantium iudiciis? Alioqui notissimum est omnibus, quantum vehementior aliqua matris imaginatio aut inopina ac insuetæ cerebri commotio potestatis habeat in embryonem: ab hac enim causâ & navorum pendet origo, & fœtuum in utero transfiguratio existit, eaque nunc per omnem corporis superficiem, nunc partem tantùm, & fit denique ut nati per plurimum parentes assimilent. Sed & arctam illam penitissimamque matrum cum embryonibus communicationem indissolubili naturæ nexu fundatam Deus instituit, atque ut necessarios in usus vigeret ac perennaret voluit. Itaque etiam in monstris Deus & naturæ ordo cognoscitur, nec veremur quæ in illis mirabilia & memoratu digna videntur enuntiare, rati nullum animal nasci tam monstrosum, quin conformatione saltem particulari divinum ostendat artificium.

Nuper embryonem partui jam vicinum à lanio accepimus ex ove prægnante in macello exsectum, agno planè similem, sed monstroso & difformi capite. Etenim & naso penitus carebat, & superius labrum ad palatum usque bifidatum ac exos erat, lingua per hiatum eminente. Bini oculi
lira-

li rarissimo spectaculo coaluerant in unum, ut Cyclopem aut Polyphemum intueri te crederes, quem Virgilius *Æneid.* lib. III. cognominat

Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen adentum.

Is tamen non in media quidem fronte sed latere sinistro spectabilis externè simplex erat, internè ad videndum geminatus. Palpebræ namque illi duæ tantùm, unica sclerotis tunica quæ oculi globum efformat, cornea item & uvea una, pupilla verò duplex, & quod nemini fortassis antea compertum geminus humor crystallinus, singulæ nimirum pupillæ suus. At opticus nervus tantæ crassitiei, ut facilè intelligeretur è duobus compositus, qui etiam in cerebro fuerant conjuncti. In fronte denique à dextris protuberabat ingens processus osseus, fastigiatus cornu similitudine. Minimè dubitandum quin lineamenta in ovo primitus rectè fuerint disposita, postmodum autem violento impetu quodam aut commotione partim deleta, partim etiam turbata & confusa, ut monstruosum caput enasceretur. Quamquam enim sodalis noster per dilectus Avicenna nuperrimè ex Italia redux mihi scripserit peculiare quosdam ductus aut canales, uterinos vocat, celeberrimo M. Malpighio juxta vaginæ latera in vitulo inspectos, ex utraque parte ad ovarium usque pergentes, qui doctrinam de generatione animalium ex ovo videantur infringere; observatio ea tanti non est momenti ut experimentorum consensu firmiter probatæ sententiæ dicam facilè scribamus. Omnino enim in mulierum testiculis ova reperiuntur, ubi conceptus existit, eaque integrè separabilia, sic ut ne minimus quidem relinquatur porus, per quem humor possit excerni, nec aliud illis iter quàm per tubas à Fallopio cognominatas pateat ad uterum. Quid? quod in equæ nondum effœtæ utero & vulva nuper quàm diligentissimè inquirentes spes ductuum illorum nos penitus frustrata est. Aderant equidem in vagina tenues meatus utrinque complures, sed ad vicinas tantùm glandulas producti, neutiquam ad ovarium usque terminantes. Ejusmodi

modi canales gemini viscidum humorem albuminis instar effundentes prostant etiam in vaccis & mulieribus, aliquoties mihi propter nymphas antea visis, quos cum pridem annotavit Plazzonus teste Joh. Rhodio Mantiss. anat. Obs. LIII, miror eos à Josepho Duvernio & Casparo Bartholino tanquam novum aut peculiare quid offerri.

OBSERVATIO CLXIV.

D. JOH. CONRADI PEYERI.

Canis bipes, humano more ambulans.

ANnus est ex quo Scaphusiæ canem profecimus, natum bipedem, quippe anterioribus pedibus truncum. Eum clarissimus Gymnasii nostri Rector Stephanus Spleissius, magni vir ingenii præcellensque Philosophus, per biennium aluerat, fidelem domus custodem ac eo imprimis mirabilem, quòd priorum crurum adminiculo destitutus agili corporis volubilitate surgeret in posteriores pedes ac erectus per hypocaustum identidem obambulare. Scapulæ illi quidem utrinque ritè conformatæ, humerus verò nullus; sed ejus loco os parvum, informe, latens sub cute, unci instar recurvum, nec exsertum. Dubium nullum est quin lineamenta pedum anteriorum in ovo concussione aliqua vehementi aut infortunio fuerint distorta ac oblitterata.

OBSERVATIO CLXV.

D. JOH. CONRADI PEYERI.

Pancreatis ductus bile plenus.

CUm superiori æstate felem dissecarem us famelicam, lustratis visceribus ductum pancreatis ubique bile plenum & viridi colore tinctum invenimus. Cujus rei
Dec. II. Annus III. Rr novi-

novitate capti aperto poro choledocho notavimus hunc cum illo in ipsis intestinorum confinibus communicare, ac utrumque junctum unico osculo penetrare ecphysin. Itaque accidere potuit, ut bilis fame commora ac incensa quod per orificium exile atque fibrosum erumpere omnis nequiret, in pancreas conterminum secederet ac obice nullo prohibente per omnes ejus sinus diffunderetur. Ita sane quod alias proverbio jactant de naso, fames & mora bilem feli huic in pancreas concivit. Quod cum ita sit, non puto deinceps vitio vertendum Regnero de Graaf tr. de Org. Vir. quod semen è vasis deferentibus in vesiculas spermaticas virorum commeare statuat. Etenim & via patet, transitumque res ipsa commonstrat. Cæterum ut in vasis deferentibus ita etiam in meatu choledocho diversitas reperitur, non penitus negligenda iis, qui perpendunt naturam in conformandis animalium partibus nihil incassum moliri. Quibusdam enim pancreatis ductus simplex est ac seorsim intestino duodeno jungitur, ut hominum plerisque; avium autem & canum maximæ parti geminus, quorum alter choledocho sæpè committitur, alter sibi relinquitur. Est & ubi solitarius licet nihilominus in unitatem venit cum meatu fellis, idque nobis non in fele tantum sed etiam pecudibus ac nuper admodum in equa observatum. Similiter & vasa deferentia alicubi se peculiaribus ostiis in urethram insinuant, ut arietibus, hystrici, fibro, apris; alibi vesiculis spermaticis, maximè hominum, consociantur.

OBSERVATIO CLXVI.

D. JOH. CHRISTIANI FROMMANNI.

Veronicæ vis traumatica.

Juvenulam divertenti mihi aliquando ad hospitem quendam, cui Centurionis insuper titulum in urbe quadam minore ad Coburgum spectante sustinebat, hospes idem sistit, dicens: En Filiam meam, tuo consiliò brevi curatam. Quonam verò, hæc, repono ego, morbò laboravit: neque enim morbi, neque personæ recordor, si quid unquam factum, memoriâ id omne excidit. Hæc mea filia, inquit ille, fistulâ quadam in confinio thoracis laboravit, quæ Balneatoris curam & industriam annuam omniumque medicamentorum vires elusit. Dn. D. verò domi suæ (relicta erat in ædibus meis filia) consultus, ut *Aquam Veronica*, quam mihi præ cæteris commendavit, in usum filia traheret, suavit. Paruit ista, & ecce! elapsò paucarum septimanarum spatiò, solius hujus aquæ usu, neglecto omni aliorum medicamentorum apparatu, ulcus fistulosum fuit curatum & foramen oclusum, quod mihi & filiæ meæ sanitati redditæ gaudio, Balneatori verò & nobis omnibus, ob longiorem prioris curationis moram delassatis, penè miraculo fuit.

SCHOLIA.

V*eronica* magnificò, quo apud Germanos superbit, nomine seipsam commendat, quibus audit *Ehrenpreis* / q. d. *Honoris Gloria*, quo an nobilius mereri queat, dubito. Meretur autem propter elegantes & magnas, quibus gaudet, virtutes, inter quas præcipua vis est ulcera & vulnera, tam interna quàm externa sanandi, quare etiam *Grundheil* / *Heyl aller Welt* / *Heyl aller Schaden* / *Schlangen-Bundkraut* iisdem salutatur. Sanè plantas plurimas splendidò nomine à Majoribus nostris mactatas nervosam virtutem sinu suo condere,

dere, experientia ipsa Practicis etiamnum probat & confirmat. Appellationum autem Germanicarum quædam in genere plantæ excellentiam, quædam in specie ejus hunc vel illum morbum curandi facultatem eximiam & prærogativam produnt. *In genere*, v. g. *Tausendgüldenfraut* / q. d. *millium florenorum herba*, quæ *Centaureum minus* est, quam Veteres etiam magni æstimasse ex his conicere licet, quòd inter Galeni opera integer liber reperiatur, de virtute Centauræ inscriptus, in quo elogio satis prolixo autor istius libri eam prosequitur, quod compendificet his verbis, *revera*, inquit, *incredibilia existimantur ea, quæ de Centauræ narrantur, ita multas & difficiles passiones curat*, quas, ut Excell. Dn. D. Simon Paulli Præceptor quondam meus fidelissimus *Quadrupartit. Botanic. class. 3. p. m. 244.* tempori parcens recensere ibi renuit, ego quoque polychrestæ hujus herbæ vires eandem ob causam prætereo. Sic *Wolgemuth* / q. d. herba *boni animi*, seu, quæ animum suscitatur & gaudia parit, estque *Origanum*, quod ut Ciconiarum, Palumborum & Perdicum impositione hujus herbæ vulnus, quod acceperunt, sanantium, sic & hominum ad varios corporis affectus eò utentium, est solamen. *Gottes Gnade Kraut* / *Gnade Gottes* / q. d. *Gratia Dei*, estque *Gratiola*, quæ amaricante & purgante sua virtute morbis Chronicis confert, maximumque in Hydrope arcanum Hartmanno *Prax. chym. edit. Cardiluc. p. m. 597.* vocatur. *Beruff Kraut* / weil es wegen seiner guten Tugenden wol beruffen / nicht weil es das Beschreyen und Beruffen / so mit Worten geschicht / vertreibet / quem errorem in nostro de *Fasinatione* Tractatu refutavimus; estque *Sideritis vulgaris erecta* Bauhino dicta, Herba excellente abstergendi virtute pororum obstructionem, & hinc ortos morbos, vitiosos ex alto humores evocando, tollens. *Gesegnete Distel* / hochgelobte / gebenedeyte *Distel* *Carduus benedictus* est, qui eam nominis celebritatem ob vires, quibus se commendat, reportavit, quæ cum sint multifariæ, *Asylum languentium* jure eum vocavit

cavit Dn. D. Georg. Christoph. Petri in inscriptione libri singularis, quem de *Carduo bened.* conscripsit. *Sophien Kraut* / *Sophia Chirurgorum, nach den Griechischen Wort / der Wundt* *Nerst Weisheit* / quia glutinandis vulneribus & ulceribus eam præsens esse remedium Chirurgis est notissimum. *Ausgentrost* / q. d. *solamen oculorum, Euphrasia* est, cujus conservæ solius usu continuò puella per decennium visûs obscuritate laborans restituta est, referente *Foresto lib. 11. obs. 32.* *Arnoldus de Villa nova lib. 1. cap. 18.* herbam hanc quocunque modo sumptam in quocunque defectu oculis prodesse notat, quod tamen cum grano salis accipiendum esse *Hoffmannus lib. 2. de medic. officin. cap. 89.* doctè advertit; *Speciales* appellationes morbos, quibus in specie hæc vel illa herba præcipuè conveniat, primâ fronte indicant, à potiori quasi virtute appellationis ratione desumptâ. Præcipuè dico, quod pluribus etiam affectibus eandem herbam non opponi posse, non intelligendum veniat. Sic *Grimkraut* / q. d. *Herba torminalis, Senecio* est, quia torminibus ventris à bile contractis succurrit, teste *Dioscoride cap. 97. lib. 4.* quæ tamen etiam scabiei, hæmorrhoidibus dolentibus, testibus & mammis inflammatis auxiliatur. *Harnkraut* / q. d. *Herba urinæ.* Hoc nomine & *Linaria* & *Resta bovis* salutatur, quia utraque herba urinam pellit, ita quidem, ut illa *ναρ* *ἔξουρ* *Urinaria* dicatur, & propterea Ictericis & Hydrope laborantibus ingentis commodò propinatur. Hujus *Schorer* exemplum notatu dignum in *Medicina peregrinantium* tradit. Unde in Vesicæ ac renum calculò non suppar haberi remedium scribit *Fried. Hoffmannus in Clave Schröder. pag. 517.* *Sieberkraut* / *Febrifuga*, idem est *Centaureum minus*, cujus mentionem ante fecimus, ejusque virtutem ratio nominis aperit. *Giffwurzel* / *radix est contra venena,* alexipharmaca, bezoardica, quæ etiam Tincturam bezoardicam Dn. D. Michaelis ingreditur. *Lungenkraut* / *Pulmonaria*, quia pulmonum affectibus, eorundem præprimis vul-

neribus & ulceribus medetur, quo tamen nomine Germanico non una, sed plures herbæ veniunt, nim. Botrys Marubium album, & Pulmonaria *νατ' ἐξοχὴν* symphytum, maculosum etiam Bauhino, dicta. *Gelbsuchtwurzel / radix icteritia, Curcuma*, specificum in Ictero remedium, ut vel nomen inde apud Germanos sortita, quod nempe unice partibus amaricantibus acribus, detergentibus polleat, ut loquar verbis Excell. Dn. D. Wedelii quæ fecit in *Amænitat. Materia Medica pag. 171.* quibus se curcumam cum sale absinthii ana. in Ictero cum successu propinare subjungit, *Milchkraut / q. d. splenica herba*, quam nominis appellationem plures reportant, singulæ ideò, quia splenis affectibus medentur, & quidem 1. Urtica iners, sive Lamium. 2. Genistella. 3. Lonchitis aspera. 4. Scolopendrium, quarum ultima prærogativam præ cæteris obtinet. Transeant similis conditionis nomina Botanica Germanis usitata, v. g. *Bruchkraut / Herniaria*, Herniis dicata. *Apostemkraut / q. d. Apostematica*, quæ *Scabiosa* est, apostematicis curandis sacra. *Leberkraut / Hepatica*, sine epitheto quidem pronunciari solet, non tamen sine cautela usurpari potest, cum Hepaticæ nomen multis specie & formâ inter se differentibus plantis tam à Medicis quàm à Pharmacopœis imponatur, norante S. Pauli *l. c. p. 344.* Sic & reliquas morbos & corporis partes, quibus conveniunt, signantes appellationes Germanis usitatas mittimus, v. g. *Feigwarzenkraut / Mutterkraut / Brustwurz / Beinwell / Schwindelkraut / &c.* Ad *Veronicam* revertimur. Si placeret, uberiolem laudis gloriam in ea venerandi, & à recentioribus meritò, quasi *περονίον*, quòd inter plantas triumphet, dici, demonstrandi campus nobis pateret. Præter consolidandi & sanandi vulnera & ulcera virtutem *Veronicam* calculum exturbandi vim obtinere Crato in Consiliis suis passim tradit, idque Dn. D. Elserus eleganti historiâ, quæ habetur *Ann. I. Ephem. German. observ. 107.* confirmat. Obstructionibus hepatis convenire, & si quid feri ibi infarctum est materiæ per Urinam expellere *extractum Veronica*, scribit Hil.

Hildanus *Epist.* 73. Tibiarum ulceribus aquam Veronicæ, linteis in eâ madefactis & applicatis; item sterilitati mulierum pulverem Veronicæ in aquâ ejusdem propinatam mederi S. Pauli *l.c.* docet, & utrumque historiâ singulari confirmat. Plura conferre supersedeo, Lectoremque plura scire desiderantem ad Botanicorum monumenta, ut & memorabilia J. Rud. Camerarii denuo recusa & aucta, *Cent. 5. §. 74.* & *Cent. 18. §. 74.* remitto.

OBSERVATIO CLXVII.

D. JOH. CHRISTIANI FROMMANNI.

Fumi Tabaci vis in ulceribus tibiæ
excellens.

Veteramentarius quidam Vir robustus & quadratus Schalcoviâ reversus febris malignæ ibidem grassantis femina Coburgum reportat. Lecto affixus per uxorem suam consilium à me petit, quæ, ubi in circumstantias inquisivi, totum corpus mariti in lecto æstuantis vesiculis parvis refertum esse referebat. Præscripsi bezoardici ad sudandum usum. Sudore cum *εὐφορία* finitò disparuerunt vesicæ. Visitanti brevi post, atque vitæ antea sanitatisque statum priorem exploranti mihi æger narrabat, se ulceribus aliquot in cruribus satis diu laborasse, tandemque per uxorem suam à me remedium rogasse, me verò respondisse: Ohe, phlegmatici temperamenti maritum tuum esse intelligo, ideò, respiciendo ejus paupertatem, saltem, ut *fumo tabaci* per fistulam ore trahendo assuescat, suadeo. Consilio dato, inquit Clinicus, obsequor, & tabaci fumum, quem antehac nunquam traxi, in usum quotidie traho, & ecce! quatuor hebdomadum spatiò elapso sensim sensimque fonticuli isti naturales, seu ulcera tibiæ, exaruerunt. An verò idem usum ejusdem deinceps, profligato in
totum

totum febris impetu, continuarit & crurum aliarumque partium constitutio naturalis salva manserit, me lateat,

SCHOLIA.

TAbacum inter alia Synonyma etiam Germanis *Indianisch* *Wundkraut* / *Heilig Wundkraut* vocatur, quia præter beneficia alia quæ varia sunt, insignem vulnera & ulcera sanandi facultatem, succi, cineris, salis, oleique formâ externè usurpatum obtinere, curiosiores Tabaci cultores observarunt. Nic. Monardus *in simpl. Medic. Histor. cap. 14.* ubi fusiùs celebratæ Indicis Sacerdotibus plantæ hujus virtutes collegit & enarravit, folia recentibus vulneribus imposita, illicò sanguinem sistere eaque glutinare, ulcera vetera detergere, gangrænasque succum instillatum & folia trita imposita detergere, curare & ad cicatricem perducere scribit. Verùm idem solùm fumi formâ in usum dicto modo tractum ulcera sanasse, ego, quantum memini, nondum legi. Cinere Tabaci solo se ulcera circa genu incurabilia sanasse Excell. Dn. D. Wedelius *loc. cit. pag. 95. & 114.* notat, sed fumum insimul haustum fuisse, addit: noster autem æger solo Tabaci fumò ore tractò, neglectis externis, sanitatem recuperavit. Retulit nuper Vir Magnus magnæ autoritatis & dignitatis, sibi Adolescenti Ratisbonæ Scholam ab ædibus, quas inhabitârat, satis longè distantem frequentanti in cruribus, contra frigoris hyberni inclementiam non satis munitis, ulcera aliquot oborta, eaque sæpius jam occlusa, jam reclusa fuisse; Postquam verò in Academia os Tabaci fumo primum præbuisset, ista cum fumò sensim demum periisse & occlusa ad præsens usque mansisse. Nimirum phlegmogogum est Tabacum in genere spectatum, pituitam enim & aquas subducit & evacuat per mucum, sputa, vomitum, secessum. Si crassa sit pituita, eam sale suo fundit, acrimoniâ incidit & excretioni præparat, ait Jo. Chrysoptom. Mag-nenus *Exercit. de Tabaco 3. §. 4.* Subtractò scilicet sensim
revul-

revulsionis & consecutionis ratione ex toto per ramulos salivales in faucibus & ore contentos serô & lymphâ abundantiore, quam ex arteriis multis hauserunt, non possunt non ulcera in externis partibus orta exarescere, finemque continuatâ subtractione tandem suum habere, nisi pravitas tertiæ coctionis & partis affectæ intemperies, saniei ac sorditiei generatrix, prius removenda, obstiterit. Ast si externis sive repellentibus, sive adstringentibus & exsiccantibus intempestivè & præpoperè neglectis universalibus ulcera sanantur, dysenteriam, epilepsiam, asthma &c. oriri posse, fidem facit *Ann. 2. Ephem. Germ. obs. 213. Decur. 1.* Sensim ita fit revulsio & evacuatio serosi sanguinis excrementi, quod ulceribus vicinum è vasorum extremitatibus abscedere solebat; jam verò imminutâ ejus quantitate, & sic minori reddito quanto & quali, cum sanguinis crasis melior evadat, natura sui provida sublatô nonnihil impedimentô consolidationem molitur. Interea verò, dum illud fit, vitiosas sanguini nutrienti adhærentes particulas per convenientes & communes vias Natura evacuat. Nolo tamen hisce usui Tabacini fumi nimio, sive abusui patrocinari, qui tantum abest ut sanitatis flores promoveat, ut potius incommoda ingentia, imò mortem ipsam inferat. *Usus habet laudem, crimen abusus habet.* Abusus crimen & pœnam gravissimam incurrerunt duo illi Fratres Hollandi voluptatis gratiâ certantes, quis eorum plures fistulas Tabaci exsugeret, sed dum unus ad septendecim, alter ad octodecim assumsisset, ambo subito apoplecticorum instar deciderunt, quorum unus eo momento demortuus; alter per b. horium vel trihorium miserè spirans tandem animam quoque expiravit, referente D. Hellviggio *Observat. Physico-Medicar. 45.* Sed si naturam & verum usum Tabaci spectemus, vix datur ulla alia planta, cui plures dotes concesserit rerum Parens, quàm huic Nicotianæ, ait Dn. D. Tappius *Orat. de Tabaco.* Aug. Thonerus *Epist. Medico-Philos. 15.* eandem Panacæ ac Medicinæ universalis no-

mine mactare non dubitavit, quod profliget omnes internos & externos languores: si quis, ait, illam dextrè ponderatis ponderandis adhibere sciat, unico illo simplici cum admiratione plura præstabit, quàm aliorum polychresta & operosa farragine. Annon verò alia suppetant, quæ, si non majora, paria tamen beneficia conferre queant, ut ad orcum relegatus Tabaci fumus, honoratioribus omnibus foetore suo infestus (fumi saltem, non alias è Tabaco petitas & acceptas remediorum formulas intelligo) maneat, quærenti dico, me non diffiteri, dari, quæ simili formâ usurpata sine foetore similem etiam effectum, ad evitanda destillationum pericula, nimir. picuitam & aquam subducunt, edere queant. Quo de tamen disse-
rendi campus alibi aperietur.

OBSERVATIO CLXVIII.

D. JOH. CHRISTIANI FROMMANNI.

Ex omentô putrefactô mors.

Nobilis Adolescens Brunsvvicensis Annor. 13. Aulae Serenissimi Principis nostri superiori annô admotus minùs auspikatò huc appulit: Siquidem non tantum in itinere, sed & hîc loci per 6. Septimanas valetudinariam egit vitam. Lecto his elapsis affixus à Nobilissimo Dn. Parente Coburgum iterum transeunte curæ meæ committitur. Inquirenti mihi in statum morbi æger se doloribus abdominis ingentibus jam corripî, quibus non tantum domi, sed etiam in nupero itinere quandoque fuerit correptus, respondit; domi verò se sæpiùs vermibus laborasse, neque de iisdem se jam dubitare, addebat: ejus contubernales Nobiles de appetitu prostratò, ventris dolore, ventriculique compressione hæctenus eundem fuisse conquestum affirmabant, mali in tenerâ personâ ex victus ratione minùs accuratè hæctenus in locò extra patriam alienò observatâ ortum conjicientes. Ego ventriculum à collectâ vitiosorum humorum saburrâ
exone-

exonerandi gratia vomitorium primùm porrigo, sed nullus planè operationis effectus sequebatur; clysteres suo non destituebantur, deturbantes flavam cum pituitâ materiam: abdomini Emplastrum admovebatur, in vermium nidum ac vermes ipsos arma dirigebantur; sed vanus fuit labor omnis, perseverantibus doloribus, quos incurvati in lectò corporis situ quadantenus mitigari, erecto verò leviter corpore exasperari aiebat, in tantum, ut vel pulvinar ad quietem meliorem componi non sustineret. Quarto morbi seu curationis die à meridie calorem in ægrò præternaturalem ex pulsu & aliis indiciiis deprehendo, majoremque longè facultatum lapsum ex vultûs, qui jam insigniter à priori recesserat, lapsu colligo. Periculum vitæ præsens Gynæcei Præfectæ indico, quæ tamen ob ætatem minorem seu adolescentiam meliora speranda esse, me licet repugnante, censebat. Verùm post decimam iste præter aulicorum opinionem naturæ debitum placidâ morte inter contubernalium preces noctu die 7. Novembr. 1684. persolvit; relictis in terrâ corporis exuviis anima ad cœlestem Aulam fuit translata.

In examine abdominis ad Serenissimi Principis mandatum sequenti die instituto primùm abdomen tumore insigni, quo tamen in vivis carebat, conspicuum, ac si hydropici esset, occurrebat, sed tenui foramine factò flatus cum sibilo eruperunt, subsequente mox abdominis subsidentiâ. In ipso abdomine ejusque cavo extra intestina purulentæ aquosæ materiæ, foetore gravissimo præsentibus molestissimo libræ ferè duæ reperiebantur: inter plicaturas seu rimas & interstitia, quæ convulorum intestinorum invicem incumbentium parietes efficiunt, pus crassius, quasi à calore intestinorum tenuior ejusdem pars fuisset absumpta, latebat, omentum autem erat maximam partem putredine consumptum, ejusque reliquum colore luridò, lacerumque conspiciendum. Communis & externa à Peritonæo orta intestinorum, epatis & lienis tam putrida erat, ut vel levi digitorum attractui mollis cederet.

deret. Hepar solitò majus vesicam fellis non in loco genuino sitam fovebat; lien quoque communem magnitudinis formam superans quidem, à naturali tamen statu, ut & Hepar non recesserant. Stomachus receptaculum erat bilis cum pituita mixta, in magna quantitate inibi collecta: intestina lumbricos nullos tegebant: pulmones in inferiori parte diaphragmati non nihil erant accreti, leviaque caloris præternaturalis (sine dubio circa mortis articulum impressi) vestigia ostendebant. Mesenterium cum pancreate salvum erat, neque reliqua viscera insoliti quid offerebant manibus & oculis curiosissimis Dn. Joh. Petri *Fischeri* / Med. Candidati dignissimi Anatomiae cultoris solertissimi, mecum & Chirurgo Aulico peritissimo, sociam operam strenuè conferentis.

SCHOLIA.

Quæ mali hujus origo & fons fuerit, an 1. ex contusione, lapsu vel concussione continuitatis solutio, & hinc apostema, & exulceratio in Omento fuerit orta; an 2. Variolarum, quibus ante annum laborarat, ea fuerit inclementia, ut quandam exulcerationem ibidem reliquerint, eaque serpente majusque indies & sensim augmentum capiente collectio materiae purulentæ tanta fuerit enata: an verò 3. ex internò humorum vitiosorum ad Omentum decubitu ista derivanda sint, latet. Itaque quæ ex his locum habeat, an una adfuerit, vel plures causæ concurrerint, certò defini nequit. Sebastianus Nasius quidem apud Bonetum *Anat. Practic. lib. 3. sect. 11. obs. 6. in Schol.* dicit, sæpe accidere in doloribus, quòd, qui intestinis tribuuntur, in illis non sint, sed in subditis partibus, nim. in Pancreate. Omentò, Mesenterio, & aliquando etiam in Peritonæo. Quomodo autem à se invicem distinguendi sint, tradit & pluribus docet. Quod omentum spectat, ait, si adsit in regione inferiori ventriculi circa umbilicum, à quo etiam tussis sicca excitetur, Omentum affectum esse, indicatur, qui effectus li-

cer profundus sit, latè tamen diffusus conspicitur, ad differentiam tactus intestinorum, qui in ambitum angusta margine protenditur. Verùm enim verò hæc quidem in Nostrò ægrotò & quidem primis morbi temporibus domi locum invenire potuerunt: at postquam in diluvio privato ad omnia abdominis intestina per varias decubitùs species pus acre devenit & corrofit, dolores demum terminis Omento propriis nec definiri, nec definitè à Medico ullo cognosci potuerunt. Itaque nonnisi conjecturis jam niti licet, quarum fundamenta quidem in se firma, non tamen nisi *στομαστικῶς* subjecto huic applicari posse ipsi fatemur.

I. Cùm Omentum sanguifera vasa foveat, idem ut cæteræ partes inflammationi, apostemati, exulcerationi, putredini & corruptioni obnoxium evadere posse, inficias ibit nemo. Omentum inflammari, sed rarò, frequentius abscessum pati, quia sordium Hepatis & Lienis conceptaculum ait Riolanus *Enchirid. Anatom. lib. 2. cap. 16. in confid. Medica.* vel secundum Virum Celeberr. Dn. D. Volckamerum feri receptaculum, quatenus potulentam ex stomacho absorbet humiditatem; quo de vid. *Ann. 9. & 10. Ephem. German. obs. 18. in schol.* Hac qualitate tandem, ob moram in alienò locò justò diutiùs tractam peccans & majorem acrimoniam acquirens corruptioni ac putredini ansam administrare potest. Sennertus *lib. 3. P. M. part. 3. cap. 8.* totum ferè Omentum putredine consumptum in Studiosò quodam Scorbutò & Hydrope laborante, & in Nosocomiò Academiae mortuò vidit. Simile in duobus D. Mollenbroccius Erfurti observavit, quod *Decur. I. Ephem. German. Ann. 1. obs. 87.* insertum legas. In puero 10. annorum dissectò Omentum & Mesenterium putrefactum invenit Raimundus Jo. Fortis, citante Bonetò *l. c. lib. 2. sect. 7. obs. 133.* Omentum semicorruptum in juvene 24. annorum Petr. Poterius *Cent. 3. obs. 59.*

Verùm diætæ, quam ad Nobilissimorum Parentum jussu Adolescens noster Nobilis domi dubio procul serva-

vit, rationem accuratam fuisse, aut si errores in ea commissi, leviores illos, generandis saltem in intestinis occasionem præbentes, fuisse, cum existimemus, quò minùs huic rationi assensum largiri queamus, id suadet. Totam autem sanguinis massam in eo tantâ humorum spurcitielaborasse, ut ad Omentum devoluta putredinis characterem imprimere vel generare ibi potuerit, nobis non persuademus, multò minùs brevi illo temporis spatiò, quod in Aulâ sex septimanarum hîc fuit, tantus & talis vitiosorum humorum apparatus omento sic corrumpendo aptus generari potuit. Susanna illa apud Zacutum Lusitanum 11. annos nata à septennio ventris & hypochondriorum doloribus assiduis est vexata: tandem acutâ superveniente febre ventris diris torminibus correpta 5. die obiit. Dissecto cadavere inventa est tota ventris cavitas foetidissimo & seroso pure referta: omentum totum erat corruptum & penè absumptum, hinc acerbis illi cruciatus. *Hæc ille.* Quandiu equidem Æger noster torminibus ante fuerit correptus, quàm Aulæ fuit admotus, latet; assidua tamen si fuissent, ad oras has non accessisset, ex quo remissiora ista nonnunquam & vermibus, quorum nonnullos domi quandoque excrevit, adscripta fuisse, patet. Febris tamen acuta putrida in Nostrò die fatali superveniens citius, quàm in istâ, vitæ terminum acceleravit, ob vires in tenerò subjectò antea sensim attritas, & tandem insigniter mox humorum putridorum & ebullientium tyrannide suppressas. Isto tamen temporis præcedentis spatiò, quodcumque etiam fuerit, integris vitæ functionibus, parte tam insigniter læsâ Ægrum Nobilem vitam nihilominus egisse, mirum esse nequit, cum Omentum pars sit ignobilior, primariæ cuidam functioni non destinata.

II. Variolas non in cute tantum & partibus externis, sed & internis omnibus fieri Avicenna *lib. 4. Can. fen. 1. tr. 4. cap. 6.* tradit. Idem Fernelius *lib. 2. de abdit. rer. causis cap. 12.* Pareus *lib. 19. cap. 1.* & alii plures ap. Bonetum *l. c. p. 1509.* confirmant.

firmant. Adde quæ habentur *Ann. 3. Ephem. Germ. p. 563.* Quod si in utrisque contingant partibus, vel æqualiter vel inæqualiter eas infestare scitè notat Argentoratensium Æsculapius Dn. D. Sebizius *Disput. de Variol. & Morbill. 5. quest. 2.* ubi subjungit: Accidit ut copiosæ sint utrobique. Evenit enim ut copiosiores sint intus, pauciores foris, & contrà, intus paucæ, foris multæ. Externæ ad sui διαγνωσιν nullis egent indiciis. Internæ ex symptomatibus & læsis actionibus innotescunt. Qualis autem in Adolescente nostro Nobili Variolarum status fuerit, an ex signis quibusdam omentum iisdem maximè refertum & postea corruptum tum temporis conjiciendum fuerit, quia domi in Patriâ suâ ante annum iis laboravit, neque nobis hîc loci constare, neque æger nobis referre potuit. Possibilitatem saltem in negotiò hoc obscurò demonstrasse jam sufficiat. Si enim purulenta variolarum materia intestina, quorum tamen substantia longè crassior est & densior Omenti substantiâ, corrodere, dysenteriam & tenesnum producere, fauces & pulmonum substantiam exulcerare potest, quantò magis eadem ad Omentum decumbens similem stragem edet, cùm Omentum per αὐτοψίαν cuique, ut & ex observatione Marcell. Malpighii *Exerc. de Omentop. m. 78.* constet ex duplici membranâ, levi tamen & tenui, in orbicularem figuram ad instar marsupii aucuparii expansâ, per quam reflexam vel duplicatam excurrunt venæ & arteriæ comites &c. Itaque minùs hosti irruenti, purulentæ nim. & acri materiæ resistere, vel, ne corruptionem incurrat, prohibere potest. Experientia etiam in iis, quos variolarum iniquitas è viventium numero rapuit, omentum quandoque vim passum fuisse, per sectionem Anatomicam ad oculum demonstravit. In Illustriss. Principis Regiæ Mariæ Auriacæ Londini Variolis extinctæ, præter viscerum reliquorum à statu naturali recessus, Omentum apparuit semiputridum, & superiori parte aliquantulum consumptum, teste Th. Bartholno *Cent. 3. Epist. 29.* In puero novenni Omentum

Omentum propè consumptum & ad superiora retractum vidit Mich. Doringius *Epist. 18. ad Sennertum*. Non tamen, cùm Nobilis patiens vitæ periculum tum temporis evaserit, ex eo omenti à Variolis immunitatem colligere licet. Ut enim in externis, ita quoque in internis partibus inæqualiter nonnunquam, hanc plures, istam pauciores infestant Variolæ, imò vel unica, si magna sit, insignem affricare potest labem, longiùs deinceps duraturam. Externæ Variolæ unius exemplum notatu dignum Vir πολυμαθής ατ. Dn. D. Meibomius *Disp. de Variol. & Morbill. §. 37.* Nobilissimus pueri, qui, cùm in eadem domo plures Variolis laborarent, ipse quoque decumbere cœpit, omnibus symptomatibus, quæ Variolas imminentes significare solent, apparentibus, nullibi tamen maculas vel pustulas habuit: tertiò autem die lumbi dolor, quartò inflammatio in dextrâ nate apparere cœpit versus anum, ortumque maximum apostema, quod & extra apertum, & versus rectum intestinum prorupit, puero tamen superstite & nullis variolis ullibi in corpore defœdato. Quod autem in externis fit partibus, in internis quoque (adeoque & in Omento) fieri posse jam diximus: an verò reverà in ægroto nostro ita evenerit, ignorare cogimur. Hæc autem corporis pars cùm sit ignobilior, contractam ex quacunque causâ labem aliquandiu, si cætera sint salva, fovere potest. Quid si acris saltem sanies in omentum exstillans, primam malo originem dederit? Th. Bartholinus *Cent. 4. Hist. Anat. 43.* in infante Variolis suffocato, nullarum in aliis visceribus à se observatarum pustularum meminit, sed aquæ tantum viridis in thorace repertæ. Tanta autem saniei & puris quandoque est acrimonia, ut illius cursu perenni venæ, sanguis accaro, imò ipsa ossa vitiet & consumat, quod de efferis illis Variolis in Patriâ sua aliquando observatis Tulpius *lib. 4. cap. 52.* testatur.

III. A casu, lapsu, contusione, si vis ejusmodi externa præcessit (quod tamen nos itidem ignorare cogimur) affectum istum oriri, & apostemati vel exulcerationi occasionem præbere potuisse, probabiliter saltem statuimus. Siquidem continuitatis solutio vi quadam etiam internis partibus ab extra illata si fiat, partes ab invicem abscedant, & inter abscedendum sanguis in Omenti cavitatem, etiam in mediocri saltem copiâ, effundatur, sanguis collectus spontè mox excandescit, & caloris sensum molestum in parte sensibili producit, ac sensim corruptus in pus vel saniem abire solet. Unde prior mutatio vocatur Inflammatio, sicut posterior Abscessus vel Apostema. Sylvius *Prax. Med. lib. 1. cap. 40. §. 14.* Impulsus quidem violentus quatit illam potissimum partem, in quam fit illisio, sed major est impetus sæpè, quàm ut ibi consistat contracta labe, quin producatulterius, ut eleganter prælaudatus Candidatus Dn. Foscherus in *Disput. de casu ab alto, sub Præsidio Dn. D. Wedelii Jenæ superiori anno habitâ, cap. 2.* differit. *Videmus, pergit idem, per mechanicam casò corpore quovis durò, à durò alio, & sonitum produci per poros omnes, quod in tinnientibus adhuc clariùs visitur. Non aliter appulso corpore ulterius vis illa vibratur ad partes subjacentes internas, ut quasentur fluida non minus ac solida, variasq; experiantur injurias. Imò non rarò hisce principalis subjecti titulus adscribendus venit, uti præcipiti lapsu in caput, tanquam fornicem, cerebrum concutitur & afficitur primariò. Idem valet & fit etiam in partibus mollioribus aliis, quin & visceribus internis, hepate, corde, pulmonibus, diaphragmate, renibus, vesicâ, mesenterio: addimus nos, & omentò. Sanguis è venarum extremitatibus rejectus grumescit, dulcedine amisâ acrimoniam concipit, tandemque in saniem ac pus abit. Id quomodo fiat, ibidem exponitur. Quò acrius autem fit pus, eò nocentius evadit, atque ab ipso partes vicinæ, etiam vasa ipsa, corroduntur, hinc major ex his erosio non tantum sanguinis sed & seri ac vitiosorum humorum fit effluxus, qui cùm pro variâ conditione ratione*

consistentiæ, coloris & odoris variant, inde purulenta materia crassior, serosior vel magis aquea, livida, subcœrulea alba, & ob putredinem foetida oritur: cùmque affluxus sit continuus, quia nulla parti ipsi læsæ ab extra commodè Medicina dari, neque ab intra data sanandis partibus erosio sufficiens esse potest, non potest non magna puris quantitas temporis progressu colligi. Quare, unde ingens in abdomine Adolescentis Nobilis extra intestina repertæ purulentæ materiæ quantitas potuerit nasci, ex his & supra dictis abundè patet, ut & doloris per totum abdomen diffusi causa, quia non tantum Omentum (in quo, ut & in mesenterio ejusque nervosis plexibus, in peritonæo, aliisque abdominis membranis tunicisque sæpissimè causam dolorum gravissimorum latere Dolæus *Encycloped. lib. 3. cap. 7. §. 2.* statuit) sed & omnium in abdomine contentorum viscerum membranam à peritonæo tractam sensibilem pus acré corrodit & putredini obnoxia fecit.

An verò si cognitus fuisset Ægri nostri affectus, Emplastrum Ehrnsingeri (seu potius Galeni, teste Celeberrimo Dn. D. Volckamero, *Ephem. Germ. Decur. I. Ann. IX. & X. observ. 19. in Schol.*) cujus in educendo pus in abdominis cavitate contentum vires Vir jam laudatus insignes expertus est, opem eidem exoptatum, adjunctis intus potionibus traumaticis, conferre potuisset, doctioribus dijudicandum relinquimus.

Ut tandem ad metam properemus, ultimò, unde abdominis ille tumor flatulentus post obitum demum conspicuus suum habuerit ortum? quæritur. Respondebimus nos verbis Eruditissimi Willisii, quæ facit *Pharmacop. Rat. part. 2. sect. 2. cap. 4. p. m. 330.* ubi de Tympanite agit, ejusque causam singularem tradit, quæ occasionem præbuit objectioni isti: *Quod si, inquit, obicitur; defunctorum abdomina, post aliquod tempus, à flatu in molem attolli, & quasi tympaniticè intumescere, dico hoc omninò ab humorum putredine & extrema mixtionis dissolutione, in quæ particula active omnes ab invicem discedunt, & avolantes quaquaversus exitum quarunt, & obstacula quæq; ac inprimis*

cavitatum parietes immaniter distendunt, (quòd minimè in ventibus contingit) procedere; quapropter uti cadavera non omnia ex aquo putrescunt, ita illorum ventres citius aut tardius, magis aut minus extumescunt. Tantum!

OBSERVATIO CLXIX.

D. JOH. DOLÆI.

De

Epilepsiâ Saltatoria.

HAc in Civitate degit filia septimum nondum egressa annum, quæ continuò movebatur, ac si saltaret vel choream duceret S. Viti; Medici à vermib. hoc malum productum suspicati sunt, & plura anthelmintica frustra exhibuerunt: ego tandem in consilium vocatus, internè liquorem C. C. succinatum præscripsi, externè verò nucchæ *Astrum* meum *Cephalicum* quod ex Camphora & oleo succini componitur, applicui, quâ bigâ medicamentorum intra unius mensis spatium, DEO T. O. M. benedicente, filia convalevit, & nunc optimè vivit. *Hannovia.*

OBSERVATIO CLXX.

D. GOTTOFREDI SCHULTZII.

De

Hæmorrhagiâ narium in Hydrope salutari.

HYdropem non rarò largiorem sanguinis evacuationem sequi, ab omni ævi Medicis crebrò observatum est, passimque eâ de re historiæ in scriptis eorum consignatæ leguntur. At verò, eundem hæmorrhagiâ largiore sanatum fuisse, à nemine, quantum ego

quidem scio, annotatum est. Quare cum mihi in praxi meâ paucis ab hinc annis insigne quoddam exemplum obtigerit, rem non ingrati curioso lectori me facturum esse arbitror, si illud hîc recensuero.

Christophorus Blas Lignicensis, opificio, quod intondendis pannis laneis occupatur, addictus, Anno 1678. æstate febre ardente corripiebatur, à quâ iteratis venæ sectionibus aliisque remediis, post trium septimanarum decubitum tandem liberatus, utcunq̄e valuit, donec autumno adulto Quartana ipsum febris invaderet. Hanc, qui curam ejus gessit, rursus venæ sectione ac sæpius repetitis purgationibus fugare conatus est; sed ex simplice duplicem immò triplicem effecit, paroxysmis quotidie ægrum exagitantibus. Hinc primò pedes, mox etiam venter intumuerunt, ita quidem, ut tandem spes salutis vitæque omnis evanesceret. Mortis itaque candidatum se videns æger, ex Moraviâ, ubi tunc commorabatur, in patriam se recipere constituit; ut ut ob morbi magnitudinem ipse frigori, quod tunc temporis experiebamur intensissimum, ferendo vix par videretur. Viâ itaque circa Calendas Januarias Anni 1679. se committit, fatisque sic volentibus die 7. Januarii Uratislaviam, vix animam adhuc trahens, venit, & penes Adamum Heydenreich consanguineum suum divertitur. Ab hoc ego mox in auxilium vocatus, hominem toto quidem corpore tumidum, sed ventre imprimis, ad summum usque pectus, maximè distentum invenio, febrili horrore concussum, ita, ut qui cæteroquin ægerrimè propter distentos musculos respirabat, tunc saltim non animam agere videretur. Exhibui ipsi statim Spiritûs Sal. Armon. aromatici cujusdam justam dosin; sequenti verò die, postquam in causam morbi statumque ægri paullò curatius perquisiveram, (ut ut vix aliquam reconvalescentiæ spem superesse viderem, nihilominus aliquid potius tentandum, quàm ægrum prognostico relinquendum esse dixi,) leni quodam purgante primum corpus lustravi; deinde

deinde manè & vesperi quotidie Tartari Martialis dimidiam drachmam exhibui, paroxysmo vero febrili ingruente spiritum Sal. Armon. aromaticum propinandum dedi; quibus medicamentis alterâ statim septimanâ effectum est, ut multiplex ista quotidie affligens febris, in simplicem rursus quarantanam commutaretur.

Hoc viso, viâ isti porro insistendum esse duxi, & Tartaro Martiali quidem croci martis aperitivi portionem remisui, Spiritum verò Sal. Armon. cum Elixir Propr. Paracelsi martitavi, singulis septimanis aloës lotæ ℞ ad alvum laxandam exhibui. Exinde, quamvis febris quarto quovis die non interrupto ordine repeteret, ventris intumescencia remittere, respiratio pedetentim facilior fieri, appetitus hæcenus penitus prostratus, utcunque redire, sitis fera sedari, viresque æger paullatim recipere cœpit. Cumque posthæc Antimonium martiale cachecticum, quod tùm recens - paratum Marte saturatissimum ad manus erat, aliis medicamentis subinde intercalarem, ut naturæ conanti in sudore ciendo auxiliares manus porrigerem, en! miram ea crisin molita, sanguinis stillicidio per nares à maximâ oneris sibi molesti parte se liberare tentat, optimo cum successu. Siquidem in tertiam usque septimanam quotidie bis, interdum etiam ter sanguinis ferofi, vel potius feri cruenti copiam excrevit, singulis vicibus facilè dimidiam libram pondere æquantem. Hæsitabam primò; deque sistendâ hæmorrhagiâ mecum consilium agitare incipiebam; sed cum videbam ægrum ab eâ non saltim non lædi; sed etiam levamen accipere, atque indies melius habere, naturæ opus minimè turbandum esse statui, quin potius methodo hæcenus adhibitâ porro institi. Cessavit inde febris, venterque magis magisque detumuit: postquam vero hæmorrhagia sponte desuit, decocto sudorifero, diureticisque, quod reliquum erat hydropis ex voto è corpore exterminatum est. Sicque tandem spatio trimestri, DEO sit laus! æger præter omnium spem & ex-

pectationem integræ sanitati restitutus est, & adhucdum Ol-
 inæ Silesiorum, maritus ac Pater factus, superstes vivit.

OBSERVATIO CLXXI.

D. JOH. BURGII.

Erysipelas rarum.

Quanquam plurima Erysipelatis exempla singularia non in aliis modò Autoribus, sed in Ephemeridibus quoque Germanicis hincinde consignata legantur, binas tamen hujus morbi historias, quæ à reliquis, quascunque descriptas ego vidi, in circumstantiis non paucis differre mihi creduntur, annotare hîc liceat, præfertim, cùm implicitum scorbuti cum Rosâ commercium indicium non obscuris testentur.

Filiola mea primogenita, mensè Martio 1682. nata, præter corpus reliquum, quoad omnia membra, Dei gratiâ, bene formatum, sinistram solùm manum tumore graviter, rubro, non splendente deformem, ut astaci marini chelam potius, quàm membrum humanum, referret, exhibuit, quo intra paucos dies discusso benè habuit, neque ulla restitutæ sibi manûs ab alterâ sanâ remansit differentia. Duabus à nativitate exactis septimanis, ipso Paschatis festo, calore præternaturali ex improvîso corripitur infans, & mox in malâ dextrâ intumescente subitò macula rubra erumpit erysipelatodes secundùm omnes circumstantias, quæ non multò post nasum transcendens istumque simul obsidens pari quoque modo alteram cum labiis afficiebat. Evanidâ hâc per biduum facie, frons, exceptâ in ejus medio particulâ grossi argentei magnitudine, & sinciput eodem tumore & rubore deformabantur, statimque occiput, collum, humeri, dorsum, brachia & manus idem experiebantur fatum, salvò manente pectore toto, quod cum frontis parte notatâ, & mento solâ immunitate gaudebat. Notatu dignum est, morbo

morbo has partes affligente, gravissimè ægrotavisse Puellam, de vita periclitantem, adeò enim omni vigore destituta vitali, subsidente quoque fontanellâ communi illo moribundorum infantum prognostico, vultum præ se ferebat Hippocraticum. Versò tamen rerum statu intra paucas horas vires prostratas ægra recolligebat & detumescens membris modo dictis calamitate suâ defuncta videbatur. Sperabam etenim Rosam, quam in adultis aliquoties, & nuper demùm in sene ferè septuagenario à capite incipere, nec ultra colli terminos progredi observaveram, in corpore tenello quoque circa isthæc confinia substituram. Præter opinionem autem abdomen, lumbi, clunes & inguina brevi eandem subibant fortunam, & ex ejulatu quidem infantis maximo constitit, graviorem fuisse Inguinum, quàm præcedentium partium, dolorem, citiùs tamen hîc tumorem, ac alibi, cessisse, ob urinæ affluentis, uti conjicio, medelam, notavi. Tandem & hoc climate restituto in femoribus & pedibus omnis tragœdia læto cum eventu finita est, quæ per tres hebdomadas, & quod excurrit, durans omnes affectas partes in paroxysmo plùs quàm triplo monstrôsè auctas reddiderat, rejectisque demùm squamis renovata cutis emergebat. Medicamenta paucissima adhibere potui, bezoardica volatilia & fixa, pulveremque externum myrrhatum & modicè camphoratùm. Valuit tamen ab eo tempore infans ex voto, dentitione etiam felici, & gravium symptomatum experte gavisâ, dum A. 1684. circa Autumnum caput tineâ parcè infestari cœpit, quâ post exhibitum laxans sublatâ collum scrofulis & maculis rubris exiguis miliaribus obsidebatur, sed nec istæ fuerunt diuturnæ, donec, qui hætenùs occultis sub latebris suam peregerat fabulam, remoto nunc velo manifestiùs se proderet scorburus. Nam festo Michaëlis de lassitudine, impotentiâ motûs, dolore pedum, & appetitu prostrato conquerebatur puella, primisque diebus tumor genua albus prehendebat, sequentibus autem à meridie semper pedes à
genu

genu ad extremitates digitorum eodem tumore duro, & ad aspectum æquali, nec à colore cutis naturali diverso incresebant, tactu verò sub cute dura hinc inde tubercula, instar glandularum induratarum, variæ magnitudinis deprehendi, in quò exactè tuberculorum loco manè sequenti maculæ rubræ pulicariibus, ut ovum ovo, similes, nisi quod excederent quantitate, & sextam Imperialis partem æquarent nonnullæ, apparebant; degenerabant eæ paucas post horas in colorem fuscum, quem excipiebat lividus, in nonnullis planè ater, postea evanescebant. Recrudescens singulo vespere symptomatis successivè intra tres hebdomadas totum abdomen, lumbi & pedes, cum brachiis, iisdem maculabantur, & versicolori hoc partium statu ad paucos dies in naturalem mutato alio redibant schemate aliæ in cruribus maculæ, quarum circumferentia ampla rubicundissima loco puncti in medio elevatam à seroso pure vesiculam quasi ambustione excitatam, & expressâ vesiculâ ulcusculum profundius ostendebat. His iterum molestiis naturæ potiùs, quàm medicamentorum ope, superatis, hætenùs sanitate fruitur satis commodâ.

Alia Mercatoris Filia, octo annorum puella, Matre Suecâ in Belgio nata, ibidemque per quadriennium educata, ferrosioris, & teneræ constitutionis, scrophulis primò circa collum affligebatur, quibus ultrò cedentibus erysipelate verò cum horripilatione, dolore capitis, & reliquis ejus signis in fronte corripitur, quod intra paucas horas incrementa capiens instar ferti seu zonæ caput exactè cingebat, totam frontem cum palpebris obsidens, hinc ab utroque latere ad aures abiens illas tumore monstroso deformes reddens, & inde iterùm secedens ac sub finem ossis occipitis concurrentem integrum circulum latitudine duorum digitorum simul describebat, curatum octidui spatio diaphoreticis internis, & externis in hoc affectu usitatis camphoratis.

OBSERVATIO CLXXII.
D. JOH. BURGII.
Sapor cum nausæâ dulcis.

CUm *Excell. Sylvius l. 1. Prax. cap. 51. §. 29.* conquera-
tur, non obtigisse sibi in Praxi exemplum salivæ cum
fastidio dulcis curandæ; Celeberrimus autem *Borri-
chius Misc. Cur. Dec. I. A. III. O. 237. p. 402.* saccharinæ
quidem salivæ cum linguæ ulcusculis, antiscorbuticorum ope
feliciter sublatae paucis meminerit, casus, qui huc facit, sequens
notatu mihi visus est dignissimus. Vir quidam litteratus, ho-
mo macilentus, hypochondriaco-scorbuticus, arthriticus, co-
gitabundus, cum Mense Septembri 1684. febrem tertianam
exquisitam eluctatus esset, conquestus adhuc est de nocturno
sudore, lassitudine, sputatione perpetuâ, dolore occipitis sin-
gulo manè post sudorem subsequo, & imprimis de sapore cum
nausæâ excessivè dulci, ut, quæcunque assumeret potulenta vel
esculenta, etiam acida, amara, intensè falsa, dulci tamen sapore
ipsi imbuta viderentur, & stomachi everfionem minarentur.
Dato primùm leni vomitorio pro everrendâ superstite feбри-
lium reliquiarum colluvie paulò meliùs habere cœpit, rede-
untibus tamen mox iisdem symptomatibus, pluribus obviam
ivi remediis, martialibus siccis & liquidis, aromaticis, salibus
varii generis volatilibus, & fixis, antiscorbuticis, parùm ta-
men profeci, nisi quòd cephalalgia & sudor nocturnus cessa-
bant inde, urgentibus adhuc sapore nausæoso, & sputatione
continuâ. Pertæso tam ingrati dulcoris ægro denuò, cùm ipse
eòdem inclinaret, propinavi vomitorium cum sale ammo-
niaco depurato mixtum, quo non ultrà vires evacuatus pedeten-
tim cessare malum, quo per quatuor ferè septimanas fuerat
afflictus, & naturalem omnium saporem se
percipere affirmavit.

OBSERVATIO CLXXIII.

D. JOH. BURGII.

Scorbutica per salivationem mercurialem
curata.

MOrbos per criticam salivæ copiosæ excretionem nonnunquam solvi, rarum non est, multorumque eâ in re prostat experientia. Virum magni nominis litteratum ipse novi, cui tinnitus aurium, quo sæpius infestatur, non nisi ptyalismo spontaneo discutitur, cumque alias ob causas Acidulis Egranis uteretur Idem, non per urinarias modò vias, & intestinorum canales, sed etiam per vasorum salivalium copiosam emunctionem suam testabantur efficaciam. Motos hoc argumento Medicos esse nullus dubito, ut & Ipsi reclusis hisce, per Mercurium inprimis, ut masticatoria taceam, foribus hostes morbosos ejicere tentarent, cujus curationis in lue venereâ successus invidendus etiam tonsoribus notissimus ut hic producat, opus esse non existimo; non minorem tamen inde sperari posse opem in aliis quoque morbis pertinacibus, quod quidem alii etiam jam docuerunt, & exemplis probaverunt, sequenti historiâ confirmare tentabo.

Puella quædam annorum octodecim cachexiâ jam ad hydropem tendente, restituto deficiente mensium fluxu liberata Mense Februar. 1681. Viro nubit, initoque matrimonio post septimanas aliquot febris quartanâ intermittente corripitur, non adeò contumaci, quæ post binos menses remediis convenientibus tractata evanuit. Momentaneum quasi fuit hoc gaudium, exiguo enim elapso tempore ad antiquum veluti ingenium relabentibus humoribus, de aepsiâ, appetitu prostrato, lassitudine, intensissimis cephalalgis conqueritur, accessitque reliquis novum aliquod symptoma, atroces nempe crurum dolores cum motûs impotentia & tophosâ in medio

dio tibiæ ossis excreſcentiâ , menſibus licet in hoc rerum ſtatu ordinem debitum obſervantibus. Curationem affectûs moleſtiſſimi per integram hiemem , quo potui , ſtudiô maximo ſum molitus , eludente conatum morbo contumaciſſimo , donec ab acidulis Egranis ſequenti æſtate potius auxiliium ſenſit egregium , abſolutoque eorum uſu Thermis quoque Hirschbergensibus cum ſucceſſu inſedit. Reverſa inde magnâ cum lætitiâ ad domeſticas redit curas , vixque menſem in iis tranquilla tranſegit , cum in priſtinam relaberetur charybdin , meamque iterum ſollicitaret opem. Nescio quid non medelæ tentaverim , nullo prorsus cum effectu , niſi quod primarum viarum ſymptomata , ventriculi putâ & ei cognatorum viſcerum mitigarentur aliquantum. Paralyſi ſcorbuticæ doloroſæ cum ob Autumnum ingruentem acidulis & thermis repetitis mederi non poſſem , præter alia nervina & decoctalignorum recurro , tophisque emplaſtr. de ranis cum Mercurio auctâ huius doſi , itemque laminas plumbeas &c. applico , ſed nec ita voti damnatus commodè recordor hiftoriæ à *Willif. de Scorbut. c. II. p. m. 328.* notatæ , eâque Viri Celeberrimi experienciâ fretus Salivationem mercurio excitandam , tanquam ultimum , licet ambiguum , remedium agræ propono. Illa vitæ miſerrimæ conditionem ſtidiens ſpem inde concipit firmam , & pro valetudine recuperandâ extrema ſubire non dubitat. Die 2. Novembr. 1683. inunctionis initium feci , pergendo , dum Mercur. vivi 3vj. abſumptæ fuere , incipiens ab articulationibus pedum , tandem quoque manuum & brachiorum articulos inungens. Primis diebus , antequam ſaliva flueret , in ſignem percepit nauleam , ſingultum , vomitum pituitæ dulcis & viſcidæ , & in locis inunctis hydatides exiguas. Placatis hiſce furiis ſtupor dentium , gingivæ intumeſcentia , & linguæ , cum aphonîâ , ſalvo tamen ejus motu , & magnam virium debilitate incipientem ſalivationem comitabantur , quæ pulſis intra biduum ſatellitibus dictis nervinorum uſu ad dies quindecim abſque omni tumultu benè ſuccedebat , eva-

cuatis sæpè uno die. Pituitæ Libris tribus. Tandem hæc purgatione defuncta per aliquot adhuc dies decoctum lignorum bibit, sanaque ab eo tempore manens nil quicquam amplius malorum ante infestantium est perpessa.

OBSERVATIO CLXXIV.

D. JOH. BURGII.

Calculus ad radicem Penis exiens.

Puer annorum trium à Matre cacochymicâ & in statum molestissimum detrusâ natus à primâ infantia motibus convulsivis artuum sæpius infestatus crura & brachia hinc aliquatenus incurvata ostendit, accesserunt dolores artuum acerrimi eorundemque tanta debilitas, ut, discussis paulò per nervina dictis symptomatibus, hoc demum anno gressus formare tentaret. Ille d. 31. Julii 1684. suppressione urinæ corripitur nondum in ipso observatâ, propinatis eo fine diureticis & commendato balneo ex emollientibus & paregoricis concinnato tota virga intumescit, nec quicquam prodit lotii. Tantus erat tumor, ut partes virgæ ab invicem dignosci non possent, ex rubro niger, instar prunæ resplendens, quem comitabantur sudor maximus, & vigiliæ; pavores enim & convulsiones somnum irruentem statim interrompebant. Patientiam veluti heroicâ sustinuit tantos dolores ad d. 3. August. omnem internorum medicamentorum, quin & cibi, potusque, exceptâ cerevisiâ secundariâ, exhibitionem respuens, unde totam curationis summam in cataplasmata emollientia, paregorica & gangrænæ adversos liquores contrahere opus mihi fuit. Die dicto, vesperi horâ octavâ subitò detumescit monstruosus penis, partesque vicinas cum substrato lecto madeferentit anxia de salute Filii Mater. Vocor illicò ad spectaculum insolitum, & dum partes læsas curiosius lustro, invenio

nio in rimulâ quâdam, quam ob conformationem vitiatam nondum exactè poteram dignoscere, lapillum glabrum, oblongum, dactyliformem, grysei coloris, grana vj. ponderantem. Apertura illa, ex quâ prodierat, ubi post applicita medicamina, antiqua partibus forma aliquatenus rediret, observata fuit in radice penis inferius, ubi scroto annectitur, eademque viâ aliquot diebus postea adhuc ingens sabuli copia colore lacteo inficiens urinam profluxit. Ejecto hoste nondum tamen evaserat Infans, abdomen enim cum scroto tumidum & inflammatum, spasmi brachiorum insignes, calor præternaturalis, & sudor quasi colliquativus periculum non exiguum portendebant. Persistebat adhæc in contumaci proposito puer, quo nihil medicamentorum internorum admittebat, solâ tantùm cerevisiâ tenui urgentem sitim solabatur, repudiatis etiam jusculis, interea tamen externis, quæ conveniebant, topicis intra aliquot septimanas eò res redacta est, ut non solum partes tumidæ subsiderent, inflammatio reprimeretur, gangræna extingueretur, cutis penis læsa decideret & regeneraretur, & urina viam naturalem, relictâ calculi semita insisteret rursus. Die ab egressu lapilli decimo moriturus videbatur puellus, dum utraqûe manus ad carpum usque livescentibus venis cum pulsu debili, instar glaciei, frigebat, & licet pannis calidis assiduè fricarentur, in eo nihilominus statum per biduum manebant, tùm recolligente se calore insigniter rubescebant, & quarto demùm die antiquam resumebant formam. Consolidari potuisse inflictum à calculo vulnus planè credo, nisi obstitisset infantis morositas applicita emplastrâ abripiensis, unde jam in fistulam abiit, è quâ urina æquè, ac è penis orificio, abunde profluit.

OBSERVATIO CLXXV.
D. CAROLI ÖHMB.

De

Metafasi Scorbutica singulari.

Scorbutum Morborum Protheum, Larvas suas diversimodè mutare, & Metafasi materiæ peccantis factâ, ex unâ morbi specie in aliam degenerare, abundè quidem ab Autoribus observatum esse legitur: Attamen cùm mihi quoque Exemplum contigerit, à cæteris in eo differens, quòd præter vices symptomatum intermedias, primus morbi insultus, cum ultimo ejusdem termino similitudinem periodicam habuerit, annotare illud hic libuit. Nempe Vir consistentis ætatis, robustus, vividus, & succiplenus, ad diathesin scorbuticam inclinans tempore vernali Anno 1682. sentit raucedinem, quam aëri inclementiori adscribens, primùm negligit, postmodum autem diuturnius vexantem medicamentis lenire contendit. Assumit varia affectui convenientia pharmaca, & inter hæc lenientia sudorifera, Bechica, Anodyna, & quæ non alia, sine omni tamen effectu, ita ut tandem medicinæ pertæsus, opem omnem respueret. Circa mediam æstatem raucedo hæc sponte sua remittere incipit succedente in locum tussi siccâ, difficili respiratione, & cardialgiâ: pro quorum symptomatum medela Vomitorium haurit, & evacuatâ ex primis viis saburrâ copiosiore paulò melius se habet, mox autem novo morbo, nempè tertianâ intermittente corripitur. Cùm verò Febris hæc mitior esset, & necessaria sedulò adhiberentur remedia, ab eâdem brevi convaluit, nondum tamen sanitati restitutus. Tertio enim post ἀποπέξιας die, cephalalgia invadit miserum, quæ circa vesperam sopita perendiè, recurrit, & postmodum aliquoties febrili typo repetit, pul-
su

ſu ſub initium Paroxyſmi citatō, robuſtoque, ſub finem autem ejusdem raro debili ac tenui exiſtente. Nullum & hanc remedium averruncare valebat, præter unicam venæ ſectionem, quâ ſemel ante Paroxyſmum celebratâ, dolor omnis in momento evanuit, ægerque per decendium mediocriter ſe geſſit. Sed brevi hoc temporis ſpatio emenſo ſuccedunt tormina inteſtinorum aded̄ atrocia, ut Patiens ſibi omnia divelli ac dilacerari exclamaret, & quō ſe verteret nesciret. Poſt uſum clyſmatum carminantium, cinnabarinorum, caſtoreatorum &c. colica hæc nonnunquam remittebat, ſed levi de cauſa recidivabat; tandem autem arthritide per univerſum corporis ambitum exortâ terminabatur, aſt miſerrimo Patientis fato. Hic enim dies noctesque immaniſſimis doloribus excruciatuſ viribus omnibus exſolvebatur, & cū ſtupor ac fornicationis ſenſus in diverſis corporis partibus ſubſequeretur, ægrè ſe movere valebat, Paralyſi admodum vicinus. Non uno, ſed diverſo remediorum genere, affectui huic moleſtiſſimo obviam ire conatuſ ſum, & cū tandem, continuato lumbricalium, cæterorumque anti-arthriticorum uſui inſiſterem, inſperatō accidit, ut ſecutâ largâ Hæmorrhagiâ narium, Arthritis hæc ſolveretur, & partibus omnibus ſuis iterum rediret motuſ.

Immò ab hoc tempore, reliqua etiam ſymptomata remittere incipiebant, ac Patiens ex incommodo valetudinis adverſæ emergens quotidie plus roboris aſſequebatur; tandem tamen raucedine primâ afficiebatur, quâ poſt menſtruum ſpatium curatâ, nihil ampliùſ mali ſentiebat, & ſic periodo certâ abſolutâ ſanitati priſtinæ reſtituebatur.

OBSERVATIO CLXXVI.

D. CAROLI ÖHMB.

De

Exanthematibus scorbuticis.

UT morbus ipse scorbutus mutabilis est, sic signa ejus aliàs pathognomonica, maculæ variant, & diverso stigmatum genere, partium corporis cutim fœdare solent. Nam ratione coloris modò citrinæ sunt, modò obfuscæ, modò purpureæ, lividæ aut nigræ; ratione magnitudinis nunc pulicum morsus vix superant, nunc latiores sunt, & in totastibias, teste *Eugalen. d. scorbut. p. m. 7.* diffunduntur; ratione intumescentiæ, ut plurimum vix ultra peripheriam cutis evehuntur, interdum autem, vel in tumorem ad Elephantiasin accedentem, *annotante eod. Eugal. l. d.* vel in vesiculas lymphâ repletas, vel in excrescentias glandulosas, quòd Hungariæ morbo endemio Tschemer dicto *referente Geiger. in Microcosm. Melanchol. p. 11.* familiare est, attolluntur. Et exemplum simile macularum ejusmodi à vulgaribus discrepantium, ante triennium observavi, quod, unâ cum totius morbi historia annotare hîc liceat. Juvenis 22. annorum ex itinere redux, autumnali tempore sentiebat horripilationes pandiculationesque periodicas, quas sequebatur febris tertiana, in principio quidem mitior, postmodum autem tam atrox, ut frigus ad unam alteramvè, calor verò ad plurimas extenderetur horas. Cum quo progressu morbi varia etiam symptomata cumulabantur, in specie vomitus & diarrhœa, quâ utrâque excretionis specie materia copiosa nigra ejiciebatur, tantâ gravitate adstantium nares feriens, ut omnes, præter unicam matrem, ægrum derelinquere cogerebantur. Reverso tertio aut quarto paroxysmo in ambitu corporis, maximè verò circa pectus & dorsum maculæ erumpebant purpureæ, quibus juggebatur calor insignis & delirium, vomitu & diarrhœa pauli-

paulisper remittentibus. Vocatus ex eruptione hac ſubita-
neâ, inprimis poſt ſedatum vomitum & diarrhœam, Me-
taſtaſin materiæ judicans, diaphoreticum præſcribo; quo
aſſumpto patiens, ſudore totus diffluebat, & ἀνοξία fa-
ctâ mediocriter ſe habebat; immò, cum ſubſequenti novo
Paroxyſmo idem repeteret, febrem experiebatur benignio-
rem, ſine omni delirio aut alio graviore ſymptomate; ma-
culæ autem non ampliùs rubebant, ſed lividæ erant, inſtar
groſſi argentei magnæ, & cum augmento caloris adeò ex-
tendebantur, ut ſub variolarum formâ, ſero refertæ turge-
ſcerent, circulo livido circumſcriptæ. Cæterùm exanthe-
mata hæc per integrum Paroxyſmi tempus conſpicienda ſeſe
præbebant; finito autem eodem ſenſim diſparere incipie-
bant, cum alio novo reditura; donec tandem continuato
ſudoriferorum & antiſcorbuticorum uſu, una cum febre,
penitus evaneſcerent, & correctâ dyſcraſiâ maſſæ ſangui-
næ patiens priſtinæ ſanitati reſtitueretur.

OBSERVATIO CLXXVII.

D. CAROLI ÖHMB.

De

Paroxyſmis Epilepticis rarioribus.

Juvenis 18. annorum Patre Epileptico natus, circa Fe-
ſtum Pentecoſtes 1678. terrore ſubitaneo, ob exortum
incendium, conſternatus, deſubitò concidit, vocifera-
tur, & per univerſum corpus convellitur. Interjecto
tempore, cùm ad ſe rediſſet, vicinamque flammam, &
quid pro ea extinguenta ageretur, luſtraſſet, domum re-
petit, matrique viduæ utrumque infortunium, proprium
pariter ac commune enarrat. Sed vix ſermone abſoluto ite-
rum prolabitur, & novo Paroxyſmo epileptico correptus
pleno ore exclamat, Feuer / Feuer / Feuer; immò cum dein-
ceps pluries malum hoc reverteretur, ſemper Phantafia hæc

Dec. II. Annus III.

Xx

cum

cum convulsionibus jungebatur, & Pater toto paroxysmi tempore prædictas voces clarè & distinctè pronunciabat.

Soror ejus decennis paulò post afficiebatur Epilepsia cursiva simili illi, quam describit *Boot. d. affect. omiff. obs. 5.* quâ correpta recto tramite ad aliquot passus procurebat; tandem tamen, quo ipso à Bootiano puero differebat instar catalepticæ erecta stabat, & per aliquod tempus omni sensu ac motu privabatur.

OBSERVATIO CLXXVIII.

D. JOH. ACOLUTHI.

Pleuritis suppurata.

Civis & sartoris Vratislaviensis filia decennis erat, ad quam mihi Anno 1681. primo Novembris vocato, dolor lateris dextri punctorius, tussis continua, sine ullo sputo, febris acuta, pulsus durus & inæqualis difficili in sanum latus decubitui juncta, pleuritidem veram fistebant. Duæ jam effluerant hebdomades, ex quo res angusta domi, domesticis morbum pertinacem debellare remediis, malo consilio, optimis parentibus persuaserat. Vi-res, diuturno cruciatu, inedia, multâque infomni nocte adeò attritæ, ut ægræ vix stando sufficerent pedes, & spumofarum dejectionum copia parum boni ominabantur. Asthma, puellæ à primâ nativitate perpetuum, & tanta præcordialium viarum angustia, ut nihil unquam, vel in sano statu, vel morbofo, tussi interdum correpta, screatu efferre potuerit, augebat angustias, & pro obrinendâ felici expectoratione, parum spei relinquebat. His magni Senis nostri accessit præfagium, quòd, pleuritide laborantibus, nisi intra 14. dies supernè per sputum repurgentur, in empyema fiat transmutatio, cujus eventui, tot malis cincta patienti, vix par futura videbatur. Venæsectioni, expositæ
circum-

circumstantiæ, jam nullum ampliùs locum dabant, eo nihilominus animo curam aggrediebamur, ut nil intentatum relicturi, aut collectam, si possibile adhuc foret, discutere-
mus materiam, aut laudabilia sputa obtineremus. Dum hæc, infirmâ spe nostrâ præside, aguntur, parentum, ad thoracis perforationem admittendam præparabatur animus, unicum, quo ex orci faucibus eripi possit filia, auxilium, locum ei destinandum, tantillo tumore, & dolore fixo, inter quintam & sextam costam demonstrante. Fluctuaverat ambigua parentum sollicitudo, nobis interim in cassum laborantibus, donec sub finem quartæ, à principio morbi, hebdomadæ, emolliens & maturans, tanto cum effectu, ordinaremus cataplasma, ut aliquoties per diem & noctem renovatum manè cum auferremus, non dictum tantum tumorem ad juglandis magnitudinem auctum deprehenderemus, sed insuper novum miraremur, qui prope claviculam exoriens, gallinaceum ovum referebat, utroque tactu explorato, præsentiam puris promittente. Tunc inferiori tumori jussu meo scalpellum adegit chirurgus. Non promtiùs re-
ferato epistomio, aqua profilit, quam hic purulenta materia ad libram unam tanquam ex canaliculo protrudebatur, cum lipothymia metu, turundâ vulnuscum obturandum suaderem. Mox superior tumor decrescens, cum inferiore communicationem ostendit. Sic, per 16. hebdomadas apertum latus, ultra sexaginta puris libras ploravit. Tum, quoties inspiraret, admota vulnuscum flammula, violenter versus cavitatem pellebatur, repulsa sæpiùs ad extinctionem usque, cum spiritum emitteret, indicio, quantum pus occupaverit spatium, ex quo tantum aëris, tantâ cum violentiâ potuerit extrudi. Id enim ad cavitatem thoracis non penetrasse, pleuræ, quâ eandem spectabat, testabatur integritas, quippe, cujus fibræ si fuissent erosæ, in cavum pectoris pus admisissent. Interim hectica insignis, appetitus nullus, dejectiones, ut suprâ, spumosæ, tussis per vices, ferina, & emor-

tualis ferè corporis emaciatio. Cunctis, debita obviavere remedia, usque dum paulò post eorundem pertasa, omnia agra averfaretur. Tandem simplicis pulveris continuato usu ex Antihectico Poterii, & lap. cancr. præpar. (cùm modò myrrhæ rubræ electæ, modò exigentibus circumstantiis anodynii pulveris aliquid jungebatur, modò pilulæ de Styrace Sylvii interponebantur) inter frequentes vulnerarias injectiones, guttam Balsami sulphuris therebinthinati recipientes, tantum profeci, ut auxiliante Deo, sanam parentibus stiterim filiam, ad hunc usque diem, tantâ calamitate superatâ, viventem, & vegetam.

OBSERVATIO CLXXIX,
D. JOH. ACOLUTHI.

Idiosyncrasia singularis.

Idiosyncrasias esse, quæ inviolabiles medicis actionibus leges præscribunt, ii, suorum experiuntur dispendio, qui eundem omnibus aptare cothurnum contendunt. Hæ, à priori imperscrutabiles, per experientiam detectæ, observantis Medici consilia multùm nobilitare nòrunt. Talem curæ meæ commissa sexagenaria foemina, Chirurgi vidua, offerebat, quæ hystericâ passione, difficili respirationi, appetitui prostrato, crebrisque vomitibus combinatâ, ultra tres menses, alius sub inspectione torta cum fuisset, ad incitas ferè redacta, nostrum auxilium imploravit. Secundabat cœpta Deus, ut dimidio mense exacto, in integrum restituta videretur, viribus quoque indies magis magisque succrescentibus. Nemo jam ampliùs de ipsius salute incertus erat, cum derepente novum symptoma patientis æque animum ac corpus concuteret. Omnimoda urinæ suppressio aderat, de quâ tamen, consternatam, optimè sperare jussimus. Nullus dolor, nulla circa pubem tensio, nullus ibidem observabilis tumor, vesicam ab omni culpâ absolvebant. Ad
renes

renes itaque meditatio nostra reflexa, in spasmos pronas internarum partium fibras intuebatur, quibus factum judicabam, ut feri secretioni dicati renales tubuli, à quocunque hostili nonnihil irritati, ora sua occluserint, viam transcolando lotio negantes. Sic antispasmodico-diureticus Pulvis propinatus, qui Zinnabaris nativæ, Lap. cancror. & salis volatilis succini aa. ℞. recipiens, felici adeò operatione sese commendabat, ut non tantum ischuria soluta copioso jam rivo manaret, sed & alvus hæctenus pertinacior octies repetitâ assellatione responderet, ejectâ simul foliorum sennæ integrorum, & corticum Citri grosso modo incisorum farragine, quorum illa, muliebri consilio statim sub initium morbi assumpta, hi, ante duos deglutiti menses, tam diu indigesti intra corpus delituerant. Hæc foliorum & corticum saburra, num intestinum cæcum, an coli cellulas, aut aliud tam diuturnum obtinuerit hospitium, disquirere nunc non vacat. Insolitum autem pulveris hujus effectum mirari subit, purganti nulli, energiæ suæ promptitudine cedentis. Neque, subjecto huic purgandi intentione aliquoties oblatus, me posthæc unquam destituit, quin fibrarum sensilissimæ texturæ irritationem à resinosis purgantibus, reveritus, illis eum semper prætulerim, & hodiènum, purgans à me foeminâ dictâ exigente, illum repetito experimento feliciter exhibeam. Qui præter idiosyncrasiam, subjecto nostro singularem, potissimas rari effectûs causas in sal volatile oleosum rejecerit, fortè non aberraverit à scopo, confirmaverit certè aptum connubium, quod purgantia cum salibus volatilibus quandoque inire jubet Excell. Pechlinus de Purgantibus

P. 137.

OBSERVATIO CLXXX.

D. JOH. AGOLUTHI.

Ex Remediorum suspensione Calculi
Remedium.

Non propinare tantum, sed & suo quævis destinare tempori, loco, subjecto, imò nonnunquam removere prudenter remedia, insigne artis medicæ opus. Prius, triobolari cuius cinifioni & Empirico, cætera non, nisi conscientioso Medico, quem juncta doctrinæ experientia & ratio stipat, licet. Verbosus essem, si eos hîc notare tantum errores contenderem, qui ab indocta grege, circa Bezoardicorum usum commissi, plurimos jugulant, dum, quæ in acutorum statu cum successu ferri possent, principio, nimium verò tum invalida, opponit, præcipitem medendi occasionem manibus avolare patiens. Quid præcipitantia in febribus intermittentibus, nimio apparatu à nonnullis exhibita, præstant aliud, quam ut in continuas eas transmutent, aut simplices duplicent, saltem ventriculi tonum prosternant, per se debile ejusdem fermentum magis obtundant, hinc appetitum rescindant omnem, cachexiæ ponant fundamenta, &, vel recidivis valvas aperiant, vel tardè superabili virium suppressione ægros porro fatigent, miseris, dum vitia vitant, in contraria currentibus. Nobilissimorum medicamentorum censui salia volatilia simplicia atque oleosa meritò adscribas, quibus contumacia morborum chronicorum colla subjugare novimus, quantas vero & illa turbas cieant, si hypochondriaco malo, scorbuto, mensium restagnationi, similibus insensissimis hostibus obviam ituro agmini præmittas, quantas humorum ebullitiones, efferationes acutorum salium, dependentes inde phlogoses vagas, arthritides erraticas, vertigines, Epilepsias, Apoplexias

xias ipsas, alia mala suscitent, nōrunt, qui circumspēctē Praxin exercentes, alienis ex periculis sapere discunt. Ipse, de quo agimus, calculus, accuratas sibi medendi leges deposcit, nisi præpostero diureticorum usu ipsum impingere quandoque magis magisque ureteribus, eorundem magis stimulare spasmos, sicque duro concreto viam, ægro vitam intercipere velis. Rara tamen curandi illius methodus est, in remotione medicamentorum, medicamentum quærere, à nobis sequenti quoque in casu repertum. Vitrarii filiulus, quartum annum nondum aggressus, à multo tempore, linguâ officium suum adhuc non exequentē, ubi in dextrum latus devolveretur excitato protinus clamore, doloris aliquid eâ subesse in parte, manifestè ostendit. Locum designare accuratiùs, parentes nesciebant, donec in certos modos flectere linguam edoctus puer, eo spatio infestum ostenderet, quod sub costis spuris, lumbarum regionem & umbilicum interjacet. Consultus eâ de re Medicus, nescio quod epati vitium adscripsit, ei que removendo, prolixum tempus frustra insumsit. Operam omnem eludente malo, puer absque medicamento diu relinquitur, interim, si in hypocausto non nihil pro ætatis hujus more, oberrasset, de dolore pristino, lassitudine dextri pedis, & respirationis difficultate, querulus confidebat. Tum fortè ad alium, eadem in domo decumbentem ægrum, vocor, offertur simul puer, & à me consilium expetitur. Primò ambiguus, mox tamen de calculi præsentia decerno. Quamvis enim dolor versus medium abdominis protenderetur, ex consensu partium adjacentium, eodemque ex fonte respirationis difficultatem (ob partes respirationi dicatas, leviter convulsas,) oriri judicavi. Committitur curæ nostræ puer, quam, quo potui remediorum moderamine, ita suscepi, ne calculus, quem grandio-rem, ex morâ penè per triennium protractâ, judicabam, præpropere nimis motus, periculum tenellulo inferret. Ubi duæ hebdomades, continuo, exquisitissimorum sub remediorum usu,

usu, nihil adhuc dum levamenti ostenderent, exemplo Epiphaniï Ferdinandi Historiarum Medicarum 54. p. m. 168. inductus, ferias naturæ à medicamentis indicere statuimus consilio; felicissimus aderat successus. Quartam enim illarum quæ insequeretur nox, dolorosa puero contingebat. Dolor in regione pubis, urinæ difficultas, & molestissima, parcissimarum guttarum emissio, atque tenesmus, authorem suum non obscurè loquebantur. Mirabar, calculum teneras atque angustas vias tacito adeò perrepisse sensu, externoque fotu subveniebam. Duabus horis elapsis, circa glandem latens observatus hostis, unde ad imitationem Borelli Cent. 4. observ. 84. digitis blandè mulgendo, ejectus, magnitudine & formâ os dactyli minus, pondere XII. grana æquabat. Lætus, de chronico superato malo, pusio, nunc quaqua-versum ambulat, currit, saltat, nullo amplius impedimento, vel latus vel respirationem, vel pedem affligente. Salvo, accuratiùs sentientium iudicio, non dubito, quin medicamentorum vires, commotum, ad exitum disposuerint calculum, vix tamen absque nervosarum partium aliquali irritatione, ortâque inde stricturâ, cui avertendæ, quamvis mollissima tractatio, & antispasmodica, cæteris juncta remediis, contra fuerint nisi, fieri tamen sub hâc exquisitissimâ, tenerrimarum fibrarum sensibilitate, non potuit, quò minùs subtiliora diureticorum leviter perciperent spicula, donec tandem his cum illâ remotis, imminens, aperto sub hâc naturæ, quiete, uretheri, duelech, proprio pondere versus vesicam pedetentim delaberetur, & quod adhibita moverant, suspensa remedia promoverent.

OBSERVATIO CLXXXI.
D. JOH. ACOLUTHI.
Affectus rarus & varius.

Vir Theologus, præcipuis Ecclesiasticis muneribus fungens, studiis & meditationibus deditissimus, à multis annis, variis inter concatenatos labores, morbis vexatus, modò phlogoses post partum vagas, modò calculi dolores, cum nonnullorum excretionibus, modò catarrhos, modò capitis gravitates, modò vehementem cordis palmum passus est, adeò ut ex hoc ipso ante quindecim & quod excurrit, annos, mortem sibi imminere crederet. Cesserunt molestissima hæc mala, maximam partem tùm, cùm scaturigini proximus acidulas Egranas biberat, repullularunt quandoque tamen, usu Martialium, salium volatilium oleosorum, & stomachicorum sedata, Enematis simul multùm conferentibus. Tandem Anno 1682. qui patienti nostro ætatis quinquagesimus quintus erat, adeò hydra hæc lernæa suum extulit robur, ut, quò fortius ipsius capita rescinderes, eò majore proventu detestanda nova propullarent. Tum enim catarrhi frequentissimi, dolores, circa regionem renum obtusi magis quàm acuti & phlogoses ibidem adsurgentes, sine calculi (cujus tamen renibus impacti, suspicio, firmiter adeò patientis infederat animo, ut nulla argumenta, persuasiones nullæ, illi exturbandæ essent) excretionibus cessantes, cordis palpitatio inæqualiter gravis, nocte declinante, certis modò, modò incertis periodis, cum magnâ virium labefactione, diutiùs, breviusve molesta. His accedebat falsedo in ore sæpius adeò manifesta, ut linguam tantùm non dolorosè afficeret, tædiosissimi symptomatis author, quod publicè perorantis laryngem (accedente imprimis hiberni aëris inclementiâ) exquisitissimâ sensatione titillabat, unde irritati muscoli contracti, vocis in-

Dec. II. Annus III.

Yy

ter-

terceptionem minitabantur. Porrò jungebatur illis, aliquot à pastu, horis, digestionem ferè peractâ, de die pariter atque nocte, præcipuè circa diluculum, nunc nausea, & ad vomitum proclivitas, nunc, paroxysmo vehementiùs urgente, mucaginosa, insipida aqua vomitus, nunc, idque quotidie, ventriculi convulsio, subito absque nausæa invadens, statimque desinens, exprimente id ægro, durch ein Ueberwerffen des Magens. Ructuum quoque semper fecunda progenies edebatur, alvo, quæ officio suoungebatur, solâ existente. Sic appetitus prostratus, corpus aliàs eufarcum decremента capiebat, vires manifestissimè collabebantur. Urina consistentiæ tenuis erat, justo pallidior eoque repleta sedimento, quod puriforme à Dravvitzio Tr. de Scorbuto p. m. 376. descriptum, moto non nihil urinâli, mox dissiliebat, liquorem quasi lactescentem relinquens. Breves quandoque malum dabat inducias, quas tamen, vel sponte suâ rumpebat rursus natura, vel officiorum ratione exacti animi motus, vel prolixior solummodo brevi post prandium aut cœnam sermo, statim tollebant. Ego, quem capiti huic infensos debellare hostes, debebat, nullis peperci laboribus, quibus in adyta intricati mali penetrarem, eidemque eradicando, idonea remedia eruerem. Tandem, quin hypochondriacæ affectionis nomine insigniendus esset hic in tot formas sese transmutans Protheus, non dubitabam, luctuoso dramate, tot ferè larvas sistere solitâ, quot partes humani corporis impetit, quæ in functionibus suis à communi licet causâ, læsæ, diversos tamen morbos mentiuntur. Thorum infausstæ hujus sobolis genialem, ventriculum esse, symptomata edocebant. Hujus quippe fermentativus liquor, à naturali suâ salinâ volatili crasi, ad fixiorem acidam desciscens, acquisito sapore alieno, ingestorum ciborum poros ubi permeare subtiliter, attenuare, fermentare, eosque, pro adaptatione illius, cui præest, individui, reddere idoneos deberet, in liquamen viscidius vitiosè solvit, quod accuratius re fermentatione minùs volatilisatum, massæ sanguineæ infunditur,

funditur, magnâ eandem cruditatum farragine replet, producta exinde vitia ventriculo rursus comunicantem, ita, ut perpetuo circulo misera labes mutuas sibi porrigat manus. Nullus igitur admirationi locus, si alimenta in viscidiorum resoluta partem, liquidiorum ejus parte, aliquot ab assumptione horis, per pylorum amandatâ, tenaciorem mucum ventriculi parietibus impingant, qui acrimoniâ suâ superius ejusdem si afficiat orificium, nauseam & vomitum, fundi si irritet fibras, convulsivum stomachi motum producat, tardiosâque sui præsentia appetitum prosternat. Ventriculus interim nunquam otiosus relictas sordes viscido-acidas fermentando aggressus, laboris præmium, infinitam ructuum copiam nanciscitur. Saburra hæc crudior & acidior, massæ sanguineæ admixta, vitioso eam caractere signat, unde cæteri corporis succi, maxime lymphæ, acrior reddita, crebriorum catarrhorum mater existit. Sic sanguis, rigidis particulis squalens nutritioni penitus ineptus, corpus extenuari jubet, ad requisitam verò spiritus ascensionem hæc ratione non evehitur, quid, nisi torpidiores, & pauciores evibrat spiritus, quarum inopia, & ad motum inhabilitas, virium post se defectus trahit? Ad hæc, ubi crudior chylus referta sanguinea massa est, eundem subigere nescia, ad excretoria renum vasa rursus depositum, cum urinâ simul eicit, eidemque puriforme tribuit sedimentum. Illa, libero si elabatur cursu, nulla lumbarem regionem manet molestia, transcolandæ verò per renales tubulos particule si sint asperiores, dolorem, & à crispaturâ adjacentium nervosarum membranosarumque partium, per consensum irritatarum, phlogosis speciem constituunt. Ipsum verò liquorem Tinctura quod destituerit, oleosis massæ sanguineæ particulis à volatili ejusdem sale (præpediente viscidiorum humorum mixtura) ritè non penetratis, adscribendum. Palpitationem autem cordis quod attinet, familiare hypochondriacis malum, eam à nervis partim cardiacis, per consensum cum hypochondriis, irritatis, partim à vitio M. S. dependere judico, ideò,

quod non, nisi corpore per aliquot horas quietè decumbente, appareat. Illa enim viscidior, adeoque per se ad motum ineptior, tantò magis promovetur in eo, quantò totius corporis motus ipsi est adminiculo, motu locali, intestinum motum, adeoque rarefactionem adjuvante. Nunc, ubi corpus ad quietem compositum est, primis somni horis diurnorum motuum beneficio sanguis fruitur, quo sensim cessante, ipse rursus compactior, circa cordis vasa appullus, quâ decebat celeritate illud non transit, hinc probabiliter illius irritatio, & in motu ataxiæ.

Exagitabant autem calamitates hæc Ægrum nostrum, dum meditatio quotidiana, variaque curæ ex officio ipsi contingentes, spiritus consumebant, unde necessarius eorum radius digestionis primæ, ritè peragenda, subtrahatur, quod, quò fiebat magis, eò mendosa magis digestio, majorque imminebat molestia, dum quævis simul animi pathemata, spiritus dissipantia paroxysmos exacerbabant, imò prolixa post pastum loquutio, spiritus ad cerebrum revocans, notabilem statim post se relinquebat noxam. Sociabatur illis debita studiis sedentaria vita, obstans, quò minùs M. S. ventilaretur debite, & congesta inquinamenta vel per insensibilem diffarentur transpirationem, vel alias à naturâ destinatas vias citiùs transirent, capientia eò majus vitium, quò diutiùs latebant. His tandem suam adjiciebant Symbolam ingruentes anni, quibus cum juvenilis sensim decederet vigor, ob anteaactos, præfentesque labores labefactatis omnium digestionum officinis, succos crassos, viscido-acidos, id est melancholicos, copiosius coacervabant.

Causarum nexu cum effectibus suis hæc ratione optimè pensitato, quamvis inveterati morbi diuturnitas, declinantes à pristino robore anni, & inevitabile vivendi genus, sanitati ab omni parte perfectè recuperandæ, nullam spem relinquerent, mitigare saltem, cum eradicare non liceret, malum,

malum, omni nisu allaboravi. Tandem, cum nostra consilia adeò proficerent parum, ut sufflumen quidem, nullâ tamen constantiâ munitum, affectui imponerent, ad gratiosissimam Lipsiensium Facultatem Medicam (insignes alios ut medicos taceam) nostra sese fiducia convertit, firmitus fundamentum huic substernendum valetudini, exorans. Hæc, assensu suo latum de morbo iudicium meum cum confirmasset, eundemque iussisset porrò calcare, cui hætenus institeram, tramitem, evacuatâ autem jam tum, naturâ duce, blandum per vomitorium, ventriculi saburrâ, contendere perrexi, ut fixior digestivi fermenti, & dependentium inde humorum omnium acor, temperaretur, in primis viis stabulantes viscidæ sordes, & ad M. S. transmissæ cruditates, inciderentur, atque per Epicrasin, per convenientia loca, alvum, urinam, sudorem, evacuantur, instauraretur sic sanguinis deficiens intestinus motus, tandemque stomachus corroboraretur. Mite namque cum Hœchstetero observationum medicarum Decadis Quintæ, casu (huic ex parte analogo) secundo p. m. 544. hunc morbum tractandum statuimus. Hoc vero, quâ fieri accuratissimâ potuit curâ, per efficacia præcipitantia, aperitiva, stomachica actum est.

Selectissima martialia, coralliata, animalium partes duræ, salia volatilia oleosa, & enixa fixiora, aromatica, balsamica internè & externè adhibita, vix tamen ultra Ephemera malo armistitia injunxere. Hoc interim notari meretur, quod inter omnia, gravissimæ symptomatum trigæ cohibendæ, maximè contulerit. Illi enim, quæ Perorantis vocem interceptura erat, titillationi, omnibus anticatarrhalibus internè frustra adhibitis, frænum injecit Essentia anodyna cum sale volatili oleoso succinato extracta, atque externis laryngis partibus illita; vehementissimos palpitantis cordis paroxysmos spiritus carminativus de Tribus, essentiæ Castorei tartarifatæ mistus, manifestè alleviavit; Vomitu-

rientem verò, sesequeconvellentem ventriculum, arcanum duplicatum, lapidibus cancrorum, coralliis, aut concharum pulvere sociis, ante omnia consolatum est.

Quota, quantaque autem fuerint, quæ ars præsidia excogitabat, minora tamen cuncta erant, quàm ut constans rebbelli morbo obsequium imperare possent, donec de acidularum Egranarum potu (quas experimento hic Vratislaviæ factò, debilissimus quamvis, commodissimè tamen ventriculus ferebat) ad fontes hauriendo, omnibus indicationibus satisfacturo, Anno 1683. consilium iniretur. Non obstabat executioni illius proluxa locorum intercapedo, quin magno emenso itinere, salutifera lymphæ debito cum regimine, variisque stomachicis interjectis, sorberetur. Domum reversus Patiens noster, multum quidem levaminis, magnas tamen adhuc pertinacis affectus reliquias sensit, usque dum tribus vel quatuor à reditu mensibus exactis, easdem, suis expulsùm finibus, natura insurgeret, sedaliumque venarum ostenderet tumorem, quâ portâ, molestam sibi humorum sarcinam, ulterius ejectam vellet, indicatura. Molientis conatum, tanto cum successu provexere hirudines, ut ab eo tempore renovatis gaudens viribus, mitigatum triumphet hostem afflictissimus olim æger, ipsiusque maturè succidat brachia, dum continua studia illi novum quandoque suggerere robur satagunt, laboriosissimis de cætero integerrimè fungatur officiis, Deoque beneficentissimo immortales rependat grates, quem, ut sub virium integritate, vitam hanc ad seros explicare annos dignetur, ardentibus votis fatigo.

OBSERVATIO CLXXXII.

D. JOH. PAULI WURFFBAINII.

De

Officulo Coralliformi ex tumore Steatomatico exemto.

Cum Excellent. Celsus noster in præsentis hujus Anni Obs. XIX. Officula in abscessibus nata reverà inter rarissima connumeranda esse, rectissimè censeat, non minus quoq; rara erunt & ea Officula, quæ in tumoribus sebaceis planè & Steatomicis reperiuntur, quale jam ante per plures annos Excell. Dn. D. Michaël Röttenbekcius Phys. quondam Reip. Norimb. Clariss. vidit, ipsumque officulum addita brevi annotatione inter alia curiosa, quæ penes me nunc servantur, post se reliquit: hanc itaque Observationem non quidem quoad annorum seriem novam, verissimam tamen & oppidò raram, ut Ephemeridibus nostris inseram, nemo mihi ut spero, vitio vertet, non enim Observationes novitas semper, sed cum veritate, raritas, commendat. Ante per plures annos Civi cuidam Norimbergenfi Georgio Kellero, nescio quò casu, in dorso enatus fuit tumor Steatomicus, nihil ab initio, vel parum molestiæ causans, hinc parvi habitus & triginta ferè annorum spatio circumlatus, donec indies & notabiliter excreverit ac insignis in eo titillatio & pruritus excitatus fuerit, unde doloris molestiarumque impatiens, Patiens, Medicorum & Chirurgorum consiliis persuasus, tumoris hujus sectionem instituendam, comprobavit: factâ incisione, materia *follicula tenui inclusa fuit subpinguis, sebacea, in cujus medio officulum quoddam Coralliforme latitabat*, magnum unde ortum traxerit apud adstantes admirationem causans: respondit verò ad hæc Excell. Celsus noster in Obsery. jam citata sufficientissime, ad quam Lectorem B. ablego.

OBSER.

OBSERVATIO CLXXXIII.

D. JOH. PAULI WURFFBAINII.

*De*Lapide Spongioso ex abdomine
exciso.

Non incongruè antecedenti huic observationi & aliam jungo ex ejusdem Excell. Dn. D. Röttenbeckii schedis manuscript. relictis, mutuatam, huc optimè quadrantem, de foemina quadam Pauli Tanageri conjuge, quæ Zingiberis crudi esu nimium delectata, in intensissimos abdominis incidit dolores, nullis in contrarium adhibitis remediis placandos, quin indies acerbiores factos, adeò, ut malum in abscessum tandem degeneraverit, nil nisi apertionem & puris subjecti evacuationem indicantem; incisione itaque facta, sanie satis copiosè effluente, duriuscula quædam materia vulnusculum inflatum occludere paululum cœpit, quæ vossellæ ope extracta, *lapis* fuit *trium unciarum pondere*, vertebræ dorsi non dissimilis, inæqualis & angulosus, quoad internam verò faciem diffractus, spongiosus & porosus, cujus particulam penes me adhuc asservo: Zingiberis tamen crudi esum, unicam insolitæ lapilli hujus generationis fuisse causam, ut credam, sufficientes rationes nondum video, nisi melioribus adductis, aliter persuasus fuero.

Confer hujus Anni & Decuriæ Observat. XVI. pag. 59.

OBSERVATIO CLXXXIV.

D. JOH. PAULI WURFFBAINII.

De

Visco Quercino in trunco arboris Buxi
enato.

Naturæ lusum varium esse & mentem nostram in summam persæpè rapere admirationem, nemo negabit; etsi enim ordinis amantissima sit Natura, nullis tamen adeò strictè regulis adstricta est, ut aberrare nonnunquam aut deflectere planè nequeat, hinc separata inter se & ordinariè distincta, mirè interdum conjungit, & ea vicissim, quæ conjuncta sunt, sæpissimè disjungit: uti prius in Visco Quercino factum asseverare possum; singulari enim Amici cujusdam ex liberalitate *Viscum* possideo *Quercinum*, omnibus notis absolutissimum, pollicis crassitie, *trunco arboris buxi* arctissimè associatum & reverà *innatum*; cùm tamen nomen suum hoc visci genus exinde traxerit, quòd quercubus innascatur; rarum itaque puto & admiratione meritò dignum, quod viscum hoc quercubus proprium buxo innatum fuerit, & quòd buxus quantum scio, viscûs aliàs expers, viscum hoc peregrinum progerminaverit: Insolitæ tamen productionis hujus causam meliorem hac vice proferre non possum, quàm eam, à Cl. Hartmanno *Prax. Chymiatr. cap. de epilepsia*, de frutice sambuci in salicis trunco invento, traditam: Aves nempe matura feminis grana legere, & super buxum, salicem, aliamque arborem unà cum excrementis deponere, indeque hoc ipsum viscum primordia sua capere & indies enasci; id quod Excell. Jonston. *Dendrograph lib. IV. cap. I. Art. I. Punct. III.* ex Plin. tacitè approbat, dum omninò hoc viscum satum ullo modo nasci dicit, nisi per alvum avium redditum, imò hanc

Dec. II. Annus III.

Lz

esse,

esse visci hujus naturam, ut nisi maturatum in ventris avium fuerit, non proveniat: addo ego, pororum buxi hujusque visci conformitatem, sine qua licet millies deposita ab avibus semina aliquo etiam jam modo radices acta, denegato alimento necessario emortua planè perirent atque marcescerent.

SCHOLIUM.

Viscum Diosc. l. 3. c. 103. *izòs* è fructu quodam rotundo, fruticis in quercu nascentis, foliis buxò similibus conficitur. Recentiores id observarunt in abiete, acere, betulâ, castaneâ, cerro, corylo, cotoneo, cynosbato, ilice, lalice, mespilo, nuce, oleâ, oxycanthâ, oxycedro, pomo, populo nigra, pruno sylvestri, pyro domestica & sylv. quercu, robore, rosis, salice, subere, sorbo, terebintho & tilia &c. Bauh. in pinace. Videatur Fort. Licetus in de *spontaneo viventium ortu*, lib. 3. cap. 26. [*Helianthus*.]

OBSERVATIO CLXXXV.

D. VITI RIEDLINI.

Convulsiones periodicæ cum Ischuriâ.

PRoœmii loco, quæ aliàs observationibus præmittere soleo, hîc noto, observationem illam, quæ ante annum & quod excurrit, à me communicata & Ephemeridibus inserta fuit, de Viro nempe, cujus gutturi ultra biennium cruciatus inhæsit, post hæc demum à Phil. Hechstettero in Obs. Dec. VI. Cas. 10. accuratè descriptam me invenisse, quippe qui ipse forsân de hoc casu consultus fuit; simulque moneo, ut alii meo exemplo docti prius diligenter inquirant, an non id, quod describunt, jam pridem luci expositum fuerit? ne actum agant, & cramben bis coctam apponant, quod, mihi inscio quidem, tum contigisse ingenue fateor; subjungo autem nunc aliam historiam, cujus ipsemet nuper admodum oculatus testis fui. Textoris cujusdam Ulmensis filius 22. præter propter annorum, sanguinis

Malo psico,

nis eam constitutionem nactus, quam Veteres sanguineam nominassent, sub exitum Anni 1684. Ratisbonâ huc Augustam proficiscens malè vestitus pedesque solùm incedens, eam frigoris vim perpeffus est, ut fermè de se actum esse crederet; ab amicis autem humaniter hîc exceptus & refocillatus, per integrum mensem in statu sanitatis, quem commodè neutrum vocares, vixit: per hoc siquidem tempus morbo quidem nullo notando decubuit, laboribus etiã suis vacare potuit; tam benè tamen ut antea non valuit: somnolentior quippe & ad omnes actiones minùs promptus erat, doctandem torminibus atrocibus correptus amicorum consilium & opem denuò implorare coactus fuerit; qui medicamentis, quæ domestica vocare solent, dolorem hunc quidem mitigarunt: quia tamen dolores ad pectus & brachium in dictorum locum succedebant, alvus etiã pertinaciter obstructa erat, amici meum consilium desiderarunt, & id quidem urinâ solùm, ut apud istiusmodi homines fieri solet, oblatâ, ac iis quæ acta fuerant, enumeratis: cùmque per integrum diem hominem extra lectum degere commodè posse addidissent, tùm purgans quoddam statim sumendum præscripsi, simulque eum in sequentem diem post usum Tinct. Bezoart. sudori vacare iussi. Purgans bis terve alvum moverat, sudor etiã dolores ita leniverat, ut jam sanitati pristina restitutus sibi ipsi videretur, sed Ecce! circa vesperâ illius quo sudaverat diei horam quintam primò oscitationes crebriores adèò molestæ esse cœperunt, ut & adstantes notaverint, quibus supervenientes subitò convulsiones illos adèò perterruerunt, ut statim me vocaverint: inveni illum omnibus membris convulsam, spumamque ante os habentem, cum pulsû tamen tantùm non naturali; qua de causa malo aliquantum mitigato antepileptica medicamenta exhibui, post quorum usum noctem haud inquietam duxit, lassus tamen erat, & de cordis anxietate conquerebatur: quin & urinæ ne guttam quidem per integram noctem emiserat,

nec tùm quidem emittere poterat. Sal. igitur succin. volat. cæteris cephalicis & cardiacis immiscui, exterius verò cepas cum lacte decoctas regioni pubis applicare jussi, post quæ dies quidem à convulsionibus immunis erat, urina verò, cùm circa vesperam eum iterum visitare, nondum fluxerat, jamque dolorem quendam circa vesicam gravativum sentiebat: ast Clyster conveniens applicatus id quod optabamus, præstitit; urinæ siquidem eam copiam quæ tùm fortè adesse poterat paulatim eduxit, noctem etiam post hæc sat quietam habuit. Sequenti die nihilominus antepilepticorum & cephalicorum medicamentorum usum continuandum suasi: quo licet ritè observato, circa vesperam illius diei tamen eâ exactè qua nudius tertius horâ primò oscitatio & hinc convulsiones redierunt, non verò cum tanto impetu, nec tam diu durarunt, urina etiam iterum diutius quam par erat retinebatur. Malum ergò intermittentium febrium naturam induere velle videns, urinâ spontè iterum fluente, die intermissionis cephalicis medicamentis institi: die verò quo paroxysmus metuebatur, febrifuga, licet febrilem calorem nunquam notaverim, iisdem addidi, pulveremque, cujus una dosis summo mane, altera verò bihorio antè paroxysmum sumenda, simulque tùm sudor provocandus esset, in pharmacopolio parari curavi, quæ quidem quàm diligentissimè ita in usum duxit, eoque successu, ut licet consueta hora oscitatio redierit, nil quicquam tamen convulsivi eodem die persenserit: hincque, ut malum eo certius profligeretur, pulveris usum die illo, quo post hæc malum redire posse videbatur, repetiit, idque Deo omnibus hisce benedicente, tam feliciter, ut nunc omnino sanus vegetusque pannis texendis operam navare possit. Pulvis fuit seq.

℞. Specif. Cephal. D. Mich.

Febrif Strob.

Cachect. Lud. aa. ʒj.

Ol. dest. Caryoph. gtt. ij.
Misc. f. Pulv. div. in 2. part. æq.
Sign. Pulver auf 2. mal.

OBSERVATIO CLXXXVI.
D. JOH. JACOB. WAGNERI.
Lolii perniciosi effectus.

Tiguri domestici præclari cujusdam viri, pro jentaculo *pultem avenaceam*, (aliàs ipsis insolitam) comedentes, quam Plinius *H. N. L. XVIII. c. 17.* Germanorum cibum esse, ait, variis symptomatibus mox affligi fuere; omnes enim ex iis cardialgiâ, vertigine & capitis dolore correpti, quidam insuper temulenti & somnolenti redditi, convulsiones etiam passi sunt, imprimis ancilla, quæ se nimium eadem ingurgitârat; aliis denique vomitus supervenit, qui hinc à prædictis symptomatibus statim liberati sunt. Postquam autem suspicio inter ipsos oborta fuisset, pultem eam intoxicatam fuisse, me ad se accersi jubent; cum verò ex eis percepissem quid pro jentaculo assumerint, faciliè ex visis symptomatibus colligere licuit, farinam seminis lolii, sive *Æræ*, Germ. *Trümmel* / pulci huic admixtam fuisse, quandoquidem rustici nostri semen lolii haud pari studio ab avena separent, atque circa frumentum facere solent, cum tamen & juxta Ovidium *Fastorum L. I.* summâ diligentiam eradicandum esset,

*Ut careant lolis oculos vitiantibus, agri,
Nec sterilis culta surgat avena solo:*

& eodem tempore Textoris cujusdam nostratis familia, ex esu talis pulcis, in similia symptomata incurrisse, notum mihi fuerit: proin vomitu apud illos moto, qui nondum vomuerant, adhibitisque mixturis alexipharmacis, brevi tem-

pore sibi redditi, & in integrum restituti sunt. In mentem hoc mihi tunc revocârat lepidam historiam, quam prope Tigurum A. 1342. contigisse, apud F. Joannem Vitoduranum, Minoritam, *κύριον*, legi, cujus *ἀντίγραφον* MSC. in Bibliotheca Tigurinorum Civica asservatur, quam hunc in modum in sua *Historia* recenset: *In villa quadam apud Thuregum, equus quidam tantum de lolio comedit, quod à Domino suo putatus mortuus, extra villam vectus fuit, & excoriatus, qui tandem post somni consummationem evigilans, domum rediit, & domino & aliis hominibus eum cernentibus stuporem incussit.*

Vulpes,
Bongard,

SCHOLIUM.

IN Lolio vim inebriandi, somnum movendi & mentem tentandi cum habeant cognitam, ab avaris Zythopœis cervisiis illud aliaque similia incoqui solent, observante id etiam Martino Schoockio cap. 19. de cervis. qui à Græcis quod *αἶγα* vocetur, *ἀπὸ τοῦ αἶγος*, sursum extolli, cap. 9. adnotat, cum noxia lolii aura cerebrum petat, non temulentiam modò, sed & vertigines inducens. Hinc pistorum cum in publica annonæ penuria lolium tritico commiscuissent, multos qui eo vescebantur, statim capite dolere incepisse &c. Galenus lib. 1. de aliment. facult. cap. 37. refert; & panem ex eo confectum villico suo, unâ cum ipsius familia, talem temulentiam ac veluti amentiam, qualem in vita nunquam sensisset, concitasse, testatur Camerarius in Hor. succis. cent. 3. cap. 93. indè etiam Zizaniam hanc in Italia Imbriacam i. e. herbam inebriantem vocari. Jenæ ex loliacei panis esu in nyctalopiam homines incidisse, qui solo hepatis bubuli esu restituti, monet in histor. humor. gener. cap. 2. Joh. Theod. Schenckius; quam nyctalopiæ curam etiam Dec. I. Ephem. nostr. Ann. III. obs. 133. confirmatam dedit, jamque olim Hippocrates lib. de visu, morbum hunc patienti jecinoris bubuli crudi, melle imbuti, frustum quam maximum poterit, unum aut duo devoranda exhibere præcipit. Qua ratione id præsta-

re queat, sagacioribus dispiciendum relinquo. In lolio verò sulphur aliquod narcoticum, spiritibus animalibus infestum latere, tum symptomata ejus usum insequentia, tum & remedium, quod præsentaneum esse Acetum, in J. C. Baricelli hortul. genial. legitur, ostendunt.

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO CLXXXVII.

D. JOH. JACOB. WAGNERI.

Glandulæ intestinales carnosæ per alvum magnis cum torminibus excretæ.

Flliolum civis nostratis haud infimæ notæ, 24. hebdomadam ætatis agentem, febrilis horror, cum indiciis subsequentiæ variolarum, invasit; sexto autem die facies ejus ita intumuit, ut etiam oculos aperire, quatuor integris diebus, potis non fuerit; cum autem facies detumuisset, decimo die magna tormina cum levi diarrhœa subsequerentur; die verò decimo quarto manè eam diarrhœa sanguinea satis larga excipiebat, & unà cum sanguine glandulæ quoque carnosæ exercebantur: inter quas quædam fuit unciam unius longitudine, ac dimidiæ unciam latitudine: cum hanc, eò vocatus aperuissem, substantia ejus interior carnosâ, mollis & coloris sub-atri fuit; circa meridiem autem ejusmodi glandulas decem magnis cum torminibus *κατὰ* rejecit, inter quas nonnullæ sub-rotundæ, instar ovorum minorum avium fuerunt, post quarum excretionem mox quoque miseræ vitæ suæ filum abruptum fuit.

D. II. A. II. p. 394.

SCHOLIUM.

DE Glandulis alvo excretis eleganter differit noster curiosus. Pythagoras in sua de glandul. intest. exercit. 1. part. 2. cap. 12.

cap. 12. ut & in fine exercit. 2. Similem mihi liceat recensere casum A. 1678. in Urbe quadam Imperiali vicina, in viro quodam, parùm diætæ studioso, observatum; qui postquam exeunte mensè Julio diarrhoeâ biliosâ correptus fuisset, variis adhibitis medicamentis meliùs quidem se habere visus, 15. d. August. tamen virium prostrationem passus, 18. d. hæmorrhoidum fluxum (judicio adstantium, quamvis à disruptione vasorum sanguiferorum, ad glandulas intestinales abeuntium, promanâsse cruorem illum, suspicari liceat,) incurrit, sanguine multo, & primò quidem sincero, postea verò coagulato ac summè fœtido prodeunte; quem 21. d. scirrhosa & partim carnosâ substantia, trium circiter unciarum pondere, minoresq; postea alii hujusmodi tumores, sine magna difficultate insequabantur; quales etiam 28. d. iterum, longitudine dimidii vel integri digiti, excernebat; ut ita corporum consimilium, quantum adstantes observarunt, numero viginti quinque, & pondere uncias quatuordecim æquantia, fuerint ejecta. Hinc rediens adpetitus, pulsus æqualis micatio, cessatio caloris præternaturalis, & excrementa alvi naturaliter se habentia, de reconvalescentia non exiguam spem fecerunt; quam licet, elapso octiduo, diarrhoea biliosa reversa, vires denuo prostratæ, cessansq; adpetitus, omnem ferè rursus adimerent, æger tamen tum restitutus, ante annum demum & quod excurrit, mortuus est.

[Luc. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO CLXXXVIII.

D. JOH. JACOB. WAGNERI.

De

Generatione Culicum.

Naturæ miracula in minimis rebus quodammodo sese abscondunt, sed diligenter atque accuratè quæsita, evidentissimè prodeunt; inter ea Culicum quoque gene-

generatio recensenda , quam nunc in apricum proferre lubet.

Culex, Græc. κούρωψ, Germ. ein Schnacke / ex muscarum est genere , corporis longiusculi, substantiæ teneris, senum *crurum* prælongorum, quæ simul & valga & vara, postrema etiam longissima sunt; *alvus* novem incisuras habet; *caput* ei perexiguum est, ad cuius extremitatem duas antenas plumosas habet; *oculi* ei nigri sunt; pro *ore* promuscidem acutam, sive rostellum tubulatum ac durum habet, quo pungit simulque sanguinem, potissimum humanum, perfodiendo tergus, tanquam per siphunculum sorbet ac attrahit, eoque alvi ductum replet, donec corpusculum utriculi ad instar distentum ac sanguinolentum evadat; *pectus* pro corpusculo crassum & elatum, sub-viridis coloris est.

Genesin hujus insecti multiscius *Athanasius Kircherus* ex pulvere vario rerum seminio referto, deducit; semina autem hæc vel ex cadaveribus animalium, felium, canum, volatiliumque, vel etiam equorum, asinorum, boum, similiumque excrementis provenire, statuit. Doctissimus verò *Svammerdamius* scribit, sibi à quodam Verbi Divini Ministro Salmuriensi relatum fuisse, insecta hæc ex aquis originem trahere; plura non addit : quidnam autem circa hujus insecti generationem observârim, hîc attexam.

Insectum hoc tempore autumnali sperma suum, sive ovula minuta & flava, herbis palustribus & aquaticis, uti Potamogeto, Nymphææ &c. ordinata serie affigit: ea circa mensem Junii sequentis anni, à calore Solis excluduntur, indeque *vermiculi lutei*, tenues ac teretes prodeunt, tredecim sectionibus seu incisuris & rubicundulis *capitibus* constantes; hi duobus saltem minutis *cruribus* sub prima incisura sunt instructi, quæ ad extremitatem aspera sunt, uti semen Aparines, *podex* denique illorum tribus exiguis apophysibus terminatur. Porrò vermiculi hi theculas quasdam molles atque viscosas ad herbas illas prænominatas sibi conficiunt, quas ibi affigunt, at-

que in iis tanquam in tuguriis aliquandiu degunt; ad justam verò magnitudinem ubi pervenerunt, ob alimentum, viridem ac mōx fuscum colorem asciscunt, alis instruuntur, & in liberum aërem provolant, aculeoq̄ue suo homines infestant.

Bestiola hæc sonum valdè acutum atque tenuem edit; hujus rei ratio non in eo est, quòd in hoc insecto spiritus quidam, sive aër, in membrana septo transverso subjecta, continetur, qui ex alarum confricatione moveatur, atque hinc sonus excitetur; vel etiam quòd trachæis sive spiraculis sit præditum, vibratione q̄ue alarum aër ibi detentus percutiatur, uti nonnulla alia insecta hoc modo sonum edunt, cùm his omnibus destituatur; sed sicuti à scândula funiculo appensa & circumacta, aut membrana etiam ventillata, sonus editur, ita aër à membraneis muscarum alis sectus & allisus, sonum profert: sic à crabronum alis grandior producitur sonus, duræ enim sunt; à crustaceis scarabæorum alis, vastus, à culicibus tenuis atque acutus, angustæ enim sunt; papilionum autem alæ nullum sonum producunt, cùm farinacæ & admodum molles sint.

OBSERVATIO CLXXXIX.

D. JOH. JACOB. WAGNERI.

Lapilli albi Caryophyllos aromaticos referentes.

Nulla naturæ pars est, vel in elementis, vel in animalibus, vel in plantis, quam illa non in lapidibus exprimat, & in his potissimùm omnium rerum imitatione ludat.

Caryophyllum aromaticum officinarum vulgarem, rudimentum saltem esse fructus cujusdam arboris, veros autem fructus baccas, triplo & quadruplo majores esse, quas vulgò *Antophyllos* vocant, ramusculi quibus fructus hi adhæserunt, & ex Insula Banda ad nos allati sunt, jam aliquoties me docuerunt.

Quis

Quis autem non miretur in monte *Legerio*, ditionis *Tigurinæ*, lapillos albos perelegantes, insigniter duros, qui *Caryophyllos aromaticos vulgares Officinarum* prorsus referunt, à me repositos esse, adeoque *Helvetiam* quoque fructum hunc exoticum, aut lapideum saltem, proferre? Quam autem quæso sententiam de generatione horum lapillorum illi ferent, qui putant *Glossopetras* (quales etiam in *Helvetia* intra durissima saxa, diversarum specierum, reperiuntur) *Canum Carchariarum* dentes esse petrificatos, inde à Diluvio Noëtico superstites? Numquid & fructus *Caryophyllorum* ab eo tempore ex remotissimis regionibus ad nos delatos, in lapides conversos, & à calore *Solis* non infuscatos, sed dealbatos esse, dicent?

SCHOLIUM.

Qui Naturam spiritum luminis vocant, cuncta hæc inferiora Geometricè tractantem, à vero minimè aberrare videntur; Geometrici ejusmodi processus in animalibus & vegetabilibus speciosius quidem se exerunt, aut etiam in mineralibus Artificis summi sapientissima manus nobis admiranda sistitur, unde & figuræ ab eâ iis impressæ multorum torserunt ingenia, ex iisque maximè illorum qui ad gradualem saltem trium Regnorum differentiam, vegetationemque Mineralium utut obscuriorem haud attenderunt. Naturam haud facere saltum, verissimum, unde nec vegetatio adeo plantis solùm addicta est, quin ea Mineralibus eas in ordine corporum naturalium sequentibus in totum deneganda sit, cùm tot vegetationis specimina in iis natura expresserit, uti nôrunt illi qui *Archiva Curiosorum* in quibus rara mineralium asservantur, lustrarunt; exemplum etiam Excellentiss. Dn. Auctoris de caryophyllis lapideis à se repositis id nobis etiam innuit; horum enim uti aliorum plurimorum figura non nisi ex vegetatione quadam deduci posse videtur, quare & perplacet quòd eos fructus appellet lapideos, fructus scilicet sunt terræ, quæ velut tricorporea arbor, cujus

radix aër, se habet, tres ramos principales de se diffundens. Cæterum quo pacto natura in excludendo vel excudendo ejusmodi fructu procedat, is solum exactissimè explicare posset qui naturæ in tali opere adstitisset; unde solis ferè conjecturis locus datur. Conjecturare igitur quis posset materiam mundi subtilissimam ac fluidissimam ceu ignem coelestem terræ quandam purioris portionem ita comminuisse, salibusque imprægnasse, ut succus in lapidem, ex austero præsentis à materiæ ruditate & compactione fixandus inde emerferit, qui mox à spiritu illo corporeo sic specificato talem directionem obtinuit, ut eo cuncta pervadente, aptèque disponente ex Creatoris mandato, loci habitudine, ipsiusque spiritûs modificatione (prout diversi generis aranei diversas telas texunt) talis figura rem aliam repræsentans emerferit.

[*D. Emanuel König.*]

OBSERVATIO CXC.
D. DANIELIS CRÜGERI.

De

Cerebris passerum comestis epilepsiam
inducentibus.

Nobilis quidam convivis suis, pro conditione illius loci epulis quibusdam instruxit mensam, loco alaudarum verò apposuit passeress assatos. Post cœnam verò ancilla quædam inordinato appetitu allecta, capita passerum detruncata aperit, atque cerebrum dictorum passerum sibi attribuit, & avidè devorat. Cupediis his assumptis lectum repetens de noctu epilepsiâ corripitur, sibilum ore pip. pip. emittens, brachia & manus corpori allidens, mirando adstantium aspectu, quoniam exactè passeram congressum & epilepsiam imitabatur.

Hinc

Ap. 202

Hinc apparet, quanta efficacia in cerebro animalium lateat: quemadmodum Authores ex cerebro felis & mustelæ comesto maniam ortam, & contra maniam cerebro canis vel vervecis assumpto curatam fuisse referunt, annotante Sennerto in praxi, cap. de Maniâ. Vid. *Dec. 1. Eph. 45. fol. 209.*

OBSERVATIO CXCI.

D. GEORG. ABRAH. MERCLINI.

De

Reiterata foetus ex utero in eadem Muliere feliciter factâ extractione.

LAnificis uxor gravida, appropinquantibus partûs doloribus, obstetricem familiaresque, ut plerunque fit, accersit mulierculas, quæ sollicitè faciebant, suarum quod erat partium: præsentibus, mox futuri felicitatis omnibus indiciis: neque Parturiente suo nisu quicquam intermittente: nihilo tamen minus partus nullus fequebatur. Jamque tertius à primis partûs doloribus agebatur dies, quo foetus in utero extinctus sentiebatur. Hinc de extremo cogitatum est præsidio, quod extractionem vocamus, saltem ut mulier servaretur, jamque imminentis mortis faucibus eriperetur. Advocatus Chirurgus, Dn. Joh. Georg. Brodmannus, his & similibus Operationibus peritissimus, hoc ferè modo atque ordine opus aggrediebatur: implorato ante omnia divino auxilio, & instrumentis, ut: cultello acuto, unco, forfice, aliisque necessariis rebus, spongiâ nempe, linteaminibus, &c. in tabula ordine expositis, & Parturiente, divaricatis cruribus & infimo ventre nonnihil exaltato appositè in lecto locatâ in ipsum ejus uterum totam manum suam dextram complicatis secundum longitudinem

tudinem digitis, insinuavit, breviq̄ue illo, sed acuto scalpello intra digitorum complicaturam occultato foetum in partes discidit, easq̄ue post membratim vel manu vel unco extraxit, relicto in utero solo capite, quod non nisi summâ vi, unco oculi cantho adacto evellere, licuit, notatu dignâ animadversione, quâ Chirurghi cavere discant, ne hac in operatione foetus caput à trunco separent. Absque enim dubio facilius caput cum trunco, quàm caput sine trunco ex utero extrahere nunquam non licet. Atque sic exemtis foetus & secundinarum omnibus particulis, uterum eluimus injecto decocto abstergente, non neglectis cæteris cum per os assumptis tum extra applicatis atque immixtis necessariis remediis, quibus effectum, ut intra sex circiter septimanarum spatium integrè convaluerit Puerpera; præterquam quod subinde de urinæ incontinentia à validiori fortassis extractione, simulq̄ue læsâ aliquantò vesicâ ortâ conquereretur; sed quæ etiam temporis successu decentibus adhibitis remediis remisit. Non multò post eadem femina iterum utero concepit, & elapso cum paucis septimanis anno eandem partus sortem, idemq̄ue extractionis foetus periculum subire necesse habuit, nisi quòd hæc secunda feliciùs priori successerit operatio, capite nempe unâ cum trunco extracto, nulloq̄ue graviori relicto symptomate, etiam sine ulla urinæ incontinentiâ. Tertiò enixa est prolem sine omni difficultate quidem, sed quæ paulò post iterum obiit. Quartum rectè quidem peperit filium, sed summâ rursus cum difficultate, eumq̄ue jam mortuum. Ut hinc non immeritò suspicari subeat, infelices hos partus à non usque adeò bonâ, & fortassis singulari uteri conformatione dependisse.

SCHOLIUM.

MEminit Ill. Præses Kittingæ in patria sua olim ab importuna obstetrice foetus truncum extractum fuisse, remanente

nente in utero capite, quod famigeratiss. Medicus & Physicus D. Keiser exhibito fortiori sternutatorio feliciter excussit, quo remedii genere Ipse in delicatioribus parturientibus quoque usus est cum successu. Videatur *Observ. Henrici ab Heer 14. p. m. 184.*

OBSERVATIO CXCII.

D. GEORG. ABRAH. MERCLINI.

Singularis foetus ex utero exsectio.

Femina erat, tornatoris apud nos uxor, quæ proci-
dentiam uteri à pluribus annis sæpius passa, nunc in
partu, ex fortiori procul dubio nisu ex utero prolapsum
utrem quasi, hominis caput magnitudine æquantem,
obstetrici exhibet, quæ incerta, quid factu hîc opus sit, Me-
dicum simul ac Chirurghum accersit, qui mentis corporis-
que oculis videntes, in hoc utre sive sacco ipsum conclusum
esse foetum, huicque non alium nisi sectione dari egressum,
in consilium adscitis adhuc duobus Medicis Excellentiss.
D. D. Jacob. Bürlino & Christoph. Theophil. Scheurelio, Col-
legis meis honoratiss. incisionem necessariam nobis adstan-
tibus per Chirurghum Dn. Joh. Georg. Brodmannum fieri ius-
simus: quâ factâ ilicet prorupit foetus, integer quidem, sed
extinctus. Tuncque verè deprehendimus, uterum cum
foetu cervice inversâ ex corpore processisse, ipsumque ute-
ri orificium, prout vidimus, ita quidem hiasse ac conni-
visse, ut digitum nobis intrudere, foetusque caput eo attingere
licuerit, nihilo tamen minus adeo arctum fuisse, ut
foetus per id egredi nequaquam potuisset, nisi sectione fuisset
amplius redditum. Posthæc Chirurghi diligentiam factum,
ut uteri ex corpore prolapsâ parte prius prætumidâ, nunc ve-
rò crebriorum fomentationum salutariumque medicaminum
applicatione ad naturalem constitutionem redactâ, uterique
ori-

orificio sua sponte sine ullis ligaturis iterum coarctato, uterum, non aliter ac in communi uteri procidentia fieri assolet, reponere, & gestato annulo vel globulo in suo situ retinere licuerit.

OBSERVATIO CXCIII.

D. GEORG. ABRAH. MERCLINI.

Anatome Fœminæ Passione Iliacâ defunctæ.

Femina 40. circiter annorum, aliquot liberorum mater, plures annos antè herniâ inguinali detenta, ex manifestâ notâque causâ externa in Passionem Iliacam incidit, eâque, frustra adhibitis omnibus remediis, obiit. Post mortem factâ corporis Anatome, ut genuinam morbi causam inveniremus, vidimus, intestina tenuia penè omnia inflammata ac sphacelata, unde dolor ille ventris continuus & intolerabilis cum intemperie calidâ & siti inexplebili ortum duxit: omento non supra intestina expanso, sed planè detracto, & in hypogastrio propè inguen dextrum complicato: Intestini verò Ileii portio digiti articulum longitudine vix superans cum particula omenti in processum peritonei dextrum delapsâ externum illum in inguine dextro conspicuum tumorem excitavit, quem jam non, ut quidem aliàs facile fieri poterat, in corpus, adhibitis licet omnis generis emollientibus ac inflammationem arcere solitis cum internis, tum externis remediis, retundere atque reprimere licebat, quia non minùs illam in processum peritonei dextrum delapsam intestini atque omenti portionem inflammatio & sphacelus in tumorem interea attulit, maximè processu illo peritonei antè nimium ampliato, interea verò iterum coarctato: quo etiam evenit, ut non solùm excrementa nulla per alium secederent, sed & re-
dunda-

dundarent & per superius guttur egerentur: quin & per os assumpta quæcunque in hac nempe intestini portione, quæ processum peritonei subiit, sufflaminata, ultrà transire nequirent. Quo propterea in casu Mercurii etiam Clysterumque omnium usum planè frustraneum deputamus.

OBSERVATIO CXCIV.

D. GEORG. ABRAH. MERCLINI.

Cranii fractura & depressio in puella sine elevatione per instrumentum curata.

Puella, trium circiter annorum, sartoris filiola, ex superiori domûs contignatione per fenestram, nescio quâ incuriâ, præceps in faxeum pavementum ruit, indeque fracturam cranii, ejusque depressionem per medium bregma usque ad os frontis excurrentem patitur, sine tamen ullis gravibus symptomatibus, quæ aliàs supervenire solent, utut cerebrum ejusque pulsationem per integram & illasam cutem perque cranii inaequalem fissuram percipere liceret. Chirurghi sine cutis dissectione craniique depressi elevatione curationem perfici posse, negabant. Ego autem solus eam dissuadebam, recordatus, me apud Paræum aliosque Scriptores chirurgicos legisse, cranium depressum in infantibus tenellis sæpe etiam suâ sponte se iterum elevare. Hinc adhibitis per aliquot dies solitis fomentationibus emplastrisque cephalicis postea inductis, tandem illud de symphyto cum stiptico Crollii permixto, abradis prius capillis, adaptavimus, & trajecto utrâque extremitate filo forti suo tempore violentâ manu removimus; quo effectum, ut intra paucas septimanas fissurâ cranii iterum coadunatâ pristinam mox

Dec. II. Annus III.

Bbb

fani

sanitatem recuperaverit Puella, adhuc benè habens & prosperâ valetudine gaudens.

SCHOLIUM.

Jure meritoque repressit Nobilissimus Author Chirurgorum imperitiam, ut enim in adultis plerumque occurrit calvæ depressio cum fractura à casu, per ictum, ubi cranium elevandum vecti seu specillo robusto elevatorio, mit einem Heberlein / spatula nonnihil incurvata, gekrümmet und unten blatt / (Petrus Marchetti Prof. Patav. cultello scriptorio utebatur, cranio obliquè supposito, & emplast. alabastrino superimposito) ita in pueris à casu vel contusione sine fractura calvæ mollities instar stanneorum vasorum plures foveolas & depressiones admittit, quæ commodius attolluntur, vel cucurbitâ magna vel spiritus retentione, vel arcta ligaturâ cum spleniis beuscheyen vel etiam emplastro glutinatorio, quale ex Epiphanio describit Strobelbergerus de morb. pueror. p. 53.

[Argonauta.]

OBSERVATIO CXCIV.

D. DANIELIS CRÜGERI.

De

Exciso Liene ex homine, sine noxâ.

SCulterus pagi Henickenhagen | non procul à Colberg. à rustico, quem in terram prostraverat, sibi subjacente in sinistro latere cum cultro graviter fuit læciatus: in cultri acie mediâ scissura magnam simul partem lienis extraxit, subsequenter subinde vomitibus, magis fuit lien expulsus, & per noctem illam in suo sanguine, ob absentiam talium, absque adjutu ullius, qui potuisset opem afferre, decubuit. Manè è Colberga jussu Magistratus Nicolaus Matthiæ, Chirurgus Colbergensis, adveniens miserum in cruore immersum invenit, lienemque è corpore propendentem

dentem tumidum. Omnes, qui tum præsentibus cum Sacerdote fuere, videre splenis parenchyma, & admirati sunt, tam nobile viscus per vulnus prominere. Chirurgus cum lacte, cæterisque ad idoneam fomentationem facientibus herbis plagam curare aggressus, patientem circa Solis occasum in urbem Colbergam transferri curavit. Postero die Medico ad consilium vocato lienem per vulnus prætumidum monstravit, & utrum præscindere eundem deberet, quæsiuit. Ille verò, quia neminem sine liene vixisse unquam docuerint Authores, renuit: nec enim undè postea effluens affatim sanguis ex abdomine, viam vel modum exitus habeat, sibi constare, respondit. Chirurgus è contra, quia lien amplius per vulnus intrudi, inq; locum suum convenientem reponi posse non videret, satius esse illum auferri iudicavit. Huic assensit patiens, in tali mortis versans discrimine omnia pati patienter paratus. Tunc sericeo partem splenis propendentem arctè ligavit vinculo, & integrum viscus extraxit: Hinc eam, quâ adhærebat corpori, partem funiculo constrinxit, & tertio post die universum sectione abstulit lienem, sanguinem abundè fluentem pulvere stiptico compescuit, cæterisque convenientibus medicamentis intra trium septimanarum spatium ad sanitatem, vulneratum reduxit, remanente saltem in illo vulneris loco tuberculo avellanam æquante; quia vasa ibidem abscessa carni se agglutinarunt. In hunc usque diem commodè cum uxore, non exors prolis vivit, laboribusque solitis præest.

Sequitur testimonium.

Dem Wol: Edlen Herrn Doct. Daniel Crüger, Med. Elect. &c.

Wol: Edler 2c. 2c.

Hochgeehrter Herr Doctor 2c. Daß dem Schulken von Hennis Döckhagen / Melchior Sassen / einem Manne von 23. Jahren / Menſe Julio Anni 1678. die wahrhaftige Milz durch eine in der linken Seite gestochene Wunde fast ganz / so groß sie sonst ist / von allen connexionibus loß / heraus gehangen / habe ich mit Augen gesehen / auch die Milz mit Händen beſühlet und betastet.

Bbb 2

Daß

Daß sie aber tertio à læsione die vom Stadt Chirurgo all-
hier / Herrn Nicolao Matthiæ an dem Ort / da sie per vas breve an
dem Magen hanget / nach vorhergegangener gebührender Bindung
abgeschnitten / weiß ich daher / weil derselbige Chirurgus, nach der
deswegen mit mir gehaltenen Conference solche frisch abgeschnittene
Milch zu mir gebracht und gezeigt / die ich auch nach der Länge / vom
vas brevi an / etwas aufgeschnitten / und Ihn solche gebührend zu
conserviren gebäten.

Hierauf ist er so fort zum Herrn Bürgermeister Edm. Kundenz-
reichen sel. und jetzigen Pastorem Herrn Thom. Hoppen gegangen /
und solche ihnen ebenmäßig gezeigt.

Es hieng die Milch vor dem Abschneiden aus der Wund / nur
noch an dem Magen / von allen connexionibus, wie gemeldet /
auch so gar von der vena & arteria splenicis abgerissen / gleich einem
erstarrten & sphacelato membro.

Læsus aber ward bald curiret an dieser und anderen Wunden /
verrichtete hernach seine gewöhnliche Geschäfte wie zuvor / und ist bis
dato gesund gewesen; wie ich solches von denen Leuten / dabey er all-
hier einzukehren pfleget / etliche mal mit Verwunderung vernommen
habe.

Hoc lubens attestari volui &c. Colberg. 6. Novembr.

1684.

Vid. Eph. Ann. 4. 5. obs. 165. p. 209. Dec. 16.

Joh. Auenius, D.

OBSERVATIO CXCVI.

D. JOH. CHRIST. FROMMANNI.

De

Cephalalgia ex utero feliciter curata.

In Formâ Consilii.

M Atrona quædam in urbe, iter dimidii ferè diei Co-
burgô distante, degens, per generum suum, virum
doctum, jurisque peritum hîc loci spartam hone-
stam ornantem, judicium & consilium de affe-
ctu

ctu suo, in sequenti memorali consignatô, à me petit, quod conferre pietas & officii, proximo cuique debiti, ratio iussit. Memorialis autem, è vernacula in latinam linguam hîc translata, tenor hic fuit: Matronam tertium supra quadragesimum annum agentem per aliquot annos hi præcipuè affectus infestantur:

I. Tantum sæpè in capitis vertice frigus, ac si gelu eadem incumbat, Matrona sentit, eodemque tempore vertigine quadam cum insigni virium imbecillitate, animi deliquio affine, atque oculorum caligine corripitur, visûs insuper & auditûs imminutionem patitur. II. Anxietatem insimul cordis, vacuô præsertim existente ventriculô, passûsque tempore imminente, item torpedinem omniumque membrorum lassitudinem sentit, tantam quidem, ut vel verbi proferendi eam tædeat. Ubi verò parum cibi vel potûs assumpsit, statim in meliorem se transferri statum experitur. Istud autem matutinô præcipuè tempore ipsi jejuna evenit, horâ 10. antemeridianâ, & quintâ pomeridianâ, imò nonnunquam circa noctis meridiem summoque manè, ita ut somnus inde excutiat: quorum affectuum, inprimis deliquii animi avertendi gratiâ ad aquæ apoplecticæ externè applicandæ, & caryophyllorum aromaticorum in ore detinendorum usum confugere cogitur. III. In calcibus quoque pedum, medio etiam æstatis calidissimæ tempore, frigoris quasi à gelu vel nive orti sensu, æquè ibi ac in capite, infestatur, concurrentibus prædictis symptomatibus, languore membrorum solito majore, cordis anxietate, vertigine cum deliquii metu. Malis autem hisce medelam nullam venæsectiones, scarificationes, purgantia, sudorifera, fonticuli, pedilavia ex optimis herbis parata, tulerunt; benè autem imprægnatio subvenit: siquidem quò propior ipsa partui fuit, eò magis, imò tandem in totum remisit ista omnia, & post partum mensis spatium duravit remissio. Inde verò sensim recruderunt mala. Hactenus Memoriale,

cui Dn. Gener subjunxit, perquam malè Medicos in hoc morbò inter se convenire, aliis aliud, compluribus verò uterum principalem affectum opinantibus, & reliquas corporis partes inde per consensum affici statuentibus. In tantâ autem opinionum varietate, & proinde in earundem in fundamentò discrepantiâ, curationem vix expectandam esse, cùm dubium maneat, sedem suam an in capite, vel in ventriculo, vel in utero, vel in venis mesaraicis, vel in renibus obstructis malum habeat?

Consultationi & deliberationi meæ ubi affectus iste fuit concreditus, sequens responsum & consilium dedi: Ponderatis omnibus in Memoriali enarratis circumstantiis existimo, ægrotæ *dolorem capitis ex utero per consensum* oriri, atque ex eodem fonte reliqua, cum dolore isto, symptomata manare, proindeque radicem mali in utero, vel circa hunc hærare. Quamvis autem præcipuæ inibi affectiones fuerint expositæ, dubium tamen nullum est, pluribus eandem, si non omnibus, ut calore fugitivò, quadam nonnunquam respirandi difficultate, melancholiâ sine causa prægnante subortâ, palpitatione cordis, dolore lumborum & dorsi quandoque corripì.

Mali autem radicem non in capite, sed in uterò vel circa eum latere sequentes confirmant rationes. I. Doloris situs & qualitas, quia tantum nonnunquam frigus verticem cruciat, ac si gelu sit obrutus. Jam verò experientia ipsa, ut & in tali casu medicamentorum ad uterum specificè directorum & cum emolumentò adhibitorum effectus, uterum in causâ fuisse, prodidit. Dubium licet nullum sit, nec contradictionem implicet, in parte tam anticâ quàm posticâ, tam laterali, quàm verticali dolores capitis suboriri posse, eundem tamen in vertice cum frigoris sensu molestò in sexu sequiori natum ex uterò sua habuisse natalia, sagaciores observarunt. Sic Langius *lib. 1. epist. medic. 49. & lib. 2. ep. 55.* scribit, se plus quàm centies in hystericis passionibus solum verticem

verticem capitis propè futuram coronalem, ubi mulieres etiam sentiunt glaciei frigus, dolere. II. *Mali reciprocatio, seu interpolata invasio.* Si radicem mali caput foveret, adeoque per essentiam, non per sympathiam sive uteri consensum laboraret, doloris continuatio foret præsens. Nonnunquam equidem capite per essentiam laborante dolorum fit remissio, ea tamen rarior est; atque hæc ipsa ratio exprimã & seq. tertiã robur acquirit. III. *Doloris tempore prægnationis, partui potissimum vicino, remissio.* Eo enim tempore tantus fit ad uterum humorum affluxus, ut majoris digiti crassitiem latitudine superantem, vasisque plurimis sanguine plenis refertum deprehenderit Harvejus *de generat. animal.* quantã & nos aliquando Hilperhusæ in quadam invenimus foemina, quæ foetum enixa auram frigidiorum imprudentiùs post partum admiserat, ex qua intestina omnia flatibus suffocationis causam inferentibus repleta erant pridie, quàm ejus cadaver aperuimus. Humores ergò copiosius ad uterum confluentes pravitatis characterem materiæ, in locis uterum attinentibus, stabulantibus obliterant. At si doloris causa in ipso capite degeret, nullum doloris silentium imprægnationis tempore fuisset præsens. IV. *Cephalalgia circa ordinarium Mensium tempus etiam in puerperiò reditus.* Elapsò siquidem post partum menstruò spatiò sanguis circa uterum movetur, etiamsi non dimoveatur; si verò mater lactationem negligit & respuit, menses recurrunt; at si infantem lactat, licet menses non recurrant, quædam nihilominus alteratio uterum afficit: quare factã priùs lochiorum subtractione uberiore, character antea submersus denuò emergit, malumque recrudescit. Colligere jam licet, si mali causa caput, non uterina loca, occuparet, silentibus etiam mensibus caput dolore laborasset. *Quod per consensum uteri hi fiant dolores capitis, cognoscitur ex eo, quòd menses foemina non ritè fluant, & quia dolor præcipuè infestat aut augetur, dum mensium fluxus instat, vel alio modo uterus se non rectè habet, ait Sennertus lib 4. Prax.*
Idem

Idem Rodericus à Castro de *morb. mulier. lib. 2. cap. 7.* adstruit sequentibus: *Affectus* (capitis dolor) *ab utero venire deprehenditur, quia dolor crescit circa menstruorum tempus, magis adhuc, si suppressa sint aut imminuta.*

Jam quaeritur: *An Menses vel Semen vel aliud quid incommoda ista inferat?* Item: *An ipsa Matrix sive Uterus, an verò vicina utero loca, ut testes, uteri tuba, vasa deferentia & vesicae feminales, radicem malorum foveant?* Mensibus ipsis culpam adscribere non ausim, quos cursum suum debitò tempore morosolito hactenùs absolvisse, ex istorum in Memoriali silentiò colligo, cum prompta alioquin & parata veniat statùs mensium proditio, eaque à foeminis conjugibus facilè expectanda, quas mensium vitia mala innumera inferre non latet. *Semini* vel testibus & reliquis femini dicatis partibus nihil ut tribuam, conceptio & imprægnatio persuadent, cum vitia ejusdem, si inibi latuissent, in efficaci & operosò isto Naturæ negotiò fuissent immutata. Itaque ad aliud Rationis solertia tendat. Ipsam *Uteri cavitatem* radicem non fovisse fidem facere potest menstrua purgatio, item imprægnatio, & qui eam sequuntur conditionum status, quibus exturbari posse vitiosam inibi contentam materiam nemo non concedit. Itaque causam *in venis Utero vicinis*, seu ad Uterum tendentibus, latitare infero. *Quod dolor capitis ab uterò veniat, demonstrant suppressi menses, semen aut aliquod aliud in illo putrescens, vel circa illam partem humorum perturbatio,* inquit Forestus *lib. 9. obs. 51. in Schol.* Sic D. Managetta in cadavere foemininò Hystericâ passione extinctò invenit non tantum Uterum & testes, sed & vasa deferentia materia feminali corrupta, quæ caseo conglobato haud absimilis fuit, turgida reperit, quo de vid. *Ephem. German. Decur. I. Ann. I. Obs. 32.* Materiam autem illam pravam, corruptam, malignitatis non expertem fuisse statuo. Sanguinem enim, semen & humores corruptos veneni adeoque malignitatis characterem suscipere posse Medicorum Senatus dudum promulgavit. Quin imò cum satis diu affectus
hic

hic duravit, licet materialis seu humoralis substantia non amplius adsit, talem internæ & latentis cuidam parti impressionem factam fuisse, suspicor, ut subsistentibus ibidem humoribus similem malignitatis characterem illa de facili imprimat: pari ratione, sicut dolium cerevisiarium situ semel infectum, etsi deinceps sæpius aquâ etiam fervente eluatur, & pice intus obducatur, cerevisiæ tamen inditæ sitûs odorem communicare pergit. Idem & in corpore humano fieri posse, si nim. in principiô morbi & curationis medicamenta in causæ ejusdemque subjectum genuinum non dirigantur, malum ita magis magisque radicari probabile est.

Malignitatem autem hîc adfuisse testatur 1. Frigus ingens in vertice & pedibus notatum, quod à pituitâ frigidâ vel elementari qualitate in subjecto cætera sanô, floridæ ætatis, sanas bonæ diætæ leges non aspernante, sui que in vitâ rationem habente deducere nolim. Istud autem, ubi malignitas quædam est, nonnunquam suboriri experientiæ fide constat. 2. Praxis Medica simile frigus medicamentis & specificis (quæ specifica vis istis non nihil respondet) profligans.

Ex dictis cephalalgia illius, deliquiis animi, vertiginis, oculorum caliginis & torporis in artubus notati causam jam licet derivare; malignitas scilicet spiritibus vitalibus & inde animalibus, illis vitam, his sensum & motum instaurantibus infesta, factâ ad cor & cerebrum evaporatione, spirituumque indebita alteratione & agitatione, mala ista oriuntur. *Audito nomine vaporum non intelligendi illi præcisi & separati ab humoribus, sed conjuncti, ita ut potius sint vapida & tenuissima sanguinis exhalationes membranosis partibus communicata,* ait, D. D. Rolfinck locò mox citandò. Convulsionum cum nulla facta fuerit in Memoriali mentio, impetum spirituum animalium explosivum à Willisio decantatum, hîc exulare censemus. *Anxietas cordi adscripta, jejunò præsertim*

existente ventriculò, ventriculi ipsius est, cujus partes in orificiò sinistrò sensiliores, nervi scil. & spiritus animales per consensum ex eadem causâ afficiuntur, quia nim. eo tempore vapor malignus alimentis non castigatur, sed quasi sui juris factus liberè vagatur. Aquæ autem apoplecticæ, caryophyllorum aromaticorum, & alimentorum esu ac usu spiritus vigorantur, inde robur ventriculo ad discutiendum vaporem malignum redditur. Repugnantes nos non habent, qui cum Doctiss. Willisio *Tract. de anim. brutor. part. 2. cap. 7.* statuunt, quibus cum jejunaverint, aut prandii horam diutiùs protelarint, oculi obfuscati & caput rotari solent, & deinde mox à levi comestione nebulæ istæ evanescent, id contingere, quoniam ventriculi fibræ & filamenta nervosa succò nutritiò, quo irrigari amant, destituta corrugari & spasmos leviores inire solent, cujusmodi spasmi & spirituum inordinationes, siquidem per ductus nervosos in cerebrum continuantur, affectionem vertiginosam producant, quæ quam primùm stomachi fibræ corrugationes suas remittunt, sponte cessat. Frigoris in partibus exterioribus inclementiam per spirituum vitalium à fonte caloris, qui cor est, distantiam explicamus; ab hoc quo remotiores isti malignitate vel leviter imbuti sunt, eò debiliores & ad resistendum minùs apti evadunt.

Prognosis quod concernit, dolorem hunc capitis curatu difficilem esse prodit 1. *Mali curatio.* Septennium enim est & quod excurrit, ex quo Matrona hæc Cephalalgia laboravit. 2. *habitualis quasi impressio* tantò temporis spatiò in locis dictis facta, quæ sui eradicationem haud facillè admittit. 3. *Lactatus continuatio*, qua curâ & negotio Uterus inter quem & mammas consensum non exiguum vigere, vel ipsæ mulieres norunt, non potest non quadantenus turbari. Durum D. D. Rolfinck *Tr. de dolore capitis p. 129.* format prognosticum: *Ab uterò, inquit, qui oritur frequentissimus in delicatò & commiseratione dignò sexu du d'égareur & medelam ferè*

ferè respuit omnem. Non deserit stationem suam, nec de die nec nocte, quantumvis nulli parcat opera sacra medicina anchora. Aperienda illis est hac desperatio & admonitio jungenda, opus esse, omnes afflictiones qua lenit, patientiâ. Verùm salutem nos in Matronâ hac nondum desperabimus, erecti aliarum exemplis, quarum spem promptamque in assumendis remediis obedientiam felix coronavit eventus.

In Curatione ad sequentes scopos, me iudice, ingenii acies erit flectenda. 1. *Aperientia* præmittantur, ut obstructions vasorum ad uterum tendentium reserantur, & materia crassior corrupta in locis utero vicinis latitans resolvatur, ne moram ista ulteriorem trahens uberiores malignitatis ferociam acquirat. 2. *Laxantia* sequantur materiam digestam & resolutam leniter educant: fortiora enim & thraistica vim naturæ, eam debilitando, inferentia fugiantur. 3. *Alexipharmaca* malignitati resistentia in usum trahantur. 4. *Sudorifera* iisdem mixta aliquoties exhibeantur, ut impressio sive malignitatis character tandem expungatur & deleatur. 5. *Roborantia* & *specificè agentia* uteri præprimis, capitis & cordis gratiâ tam externa quàm interna assumantur. 6. *Dieta* bona observetur, qua de nihil hîc monendum, cùm Matrona ipsa ad praxin id, quod Cicero *lib. 2. offic.* tradit, accommodare, quantum potest, soleat: *Sustentatur*, inquit ille, *valetudo notitiâ sui corporis & observatione earum rerum, qua aut prodesse aut obesse soleant, & continentia in victu atque cultu corporis tuendi causa, & prætermittendis voluptatibus.* Si & medicamentorum jam præscriptorum usû adspirante divino Numine levamen Matrona sentiet, lactandi officium conductitiæ cuidam concedatur, ut utero sua concedatur quies, ac curationis curriculum felicius absolvatur; siquidem, ut dictum, per suctionem & attractionem lactis non potest non uterus aliquam turbationem vel alterationem, etsi vix sensibilis credatur, pati. Ne dicam præsens anni tempus ipsum quoque curationi minùs favens quandam

inter curandum difficultatem parere: attamen cum Solis ultimo stationis puncto occupato recursus, ejusdemque in Macrocosmo fecundus in inferiora influxus brevi sit sperandus, benignior etiam cordis in Microcosmo ad partes sibi subjectas influxus pro curationis negotio felicius peragendum erit expectandus. Non nisi hoc unum haecenus in votis habui, ut aegrotam ipsam oculis meis cernendi honor mihi praefenti decerneretur, & copia in illius temperamentum, qualitatem & quantitatem menstruorum priorum, morbosque, quibus olim subjecta, dietae item rationem communem superioribus temporibus observatam inquirendi daretur.

Medicamenta praescripta hac methodo in usum sunt trahenda. *Mixtura uterina* sub Lit. A. gutt. 30. aliquot diebus in brodio quodam calido, vel, si libet, in aqua destillata conveniente, ut aq. florum acaciae, pulegii, majoranae, &c. sumat agra. Hora 10. matutina vacuo existente ventriculo haustum quendam decocti ex speciebus sub lit. B. in brodio carnis macro ad tertiae partis consumptionem parati, a meridie vero *Elixiris uterini* sub lit. C. gutt. 21. in potiuncula vini vel cerevisiae vel in aqua quadam destillata calida (frigidus enim haustus Utero inimicus est) accipiat. His per aliquot dies in usum tractis *Pilularum uterinarum laxantium* sub lit. D. non habitata ratione faciei Lunae, primum Num. IX. deinceps plus minus, pro ratione earundem operatione mitiori vel fortiori (binae vel ternae sedes sufficiunt) in pomosasso, vel rob. sambuci, vel cum cerevisia vel isto ex speciebus decocto, deglutiat. Capiti pedumque soleis frigore correptis lintea aqua imbuta sub lit. E. prius leviter calefacta imponantur. Quando mixtura prima mane usurpanda, postquam cubitum reliquit, vel cum noctu cubitum ire animus ipsi est, *suffitum ex succino* ad inferiores abdominis partes suscipiat. Quantum momenti suffitus hic habeat in corrigenda pravata uteri vicinarumque partium constitutione, mihi probe constat. Si sudor mane in lecto sponte oboriatur, id quod

id quod ex usu antecedentium medicamentorum quandoque eventurum non dubito, eidem ægra decenter indulgeat. Quem verò hæc aliquantisper in usum tracta per DEI gratiam & benedictionem successum sint habitura, ad me deinceps perscribatur; item & hoc: An clysteres ægra admittat, & foemina applicandi rationem callens adit. Cùm enim uterus inter intestinum ultimum & vesicam sicum suum habeat, egregiè clysteres conferre possunt. His jam à me ordinatis ut Archiater coelestis benedicat, gratissimos exoptatæ sanitatis fructus, viriumque tam animi quam corporis constanciam Dn. Matronæ largiatur, animitus precor. Datum Coburgi d. 7. Decembr. 1680.

A. ℞. Tinctur. tartari ℥iij.

Essent. castor. ʒʒ. M.

S. Zertheilende und eröffnende Muttermixtur, davon 30. Tropffen zu nehmen.

B ℞ rad. angelic.

zedoar.

levistici an. Mj.

Incisa dentur ad chartam.

S. Sachen in magerer Fleischbrüh zu kochen

C. ℞. Elix. Uterini Croll. ʒʒ.

S. Mutter Elixir, davon 21. Tropffen zu brauchen.

D. ℞. Extr. aloes ʒʒ.

mercur. dulc. gr. XXV.

bezoard. jovial. ʒʒ.

myrrh. gr. V.

resin. scammon. gr. iij.

F. cum Elix. Uterin. Croll. Pilulæ ex ʒj. Num. XI.

involv. pulvere radic. ireos. D. ad scatulam.

S. Mutter und Laxir Pillen auf etlich mal.

Dn. Matrona d. 29. Decembr. per Generum suum medicamenta præscripta omnia voto respondisse, deque bono curationis successu me certiozem fecit, unicum saltem ad-

dens, affectum crura saltem jam occupare, ut horum ad ambulandum officio ferè destituatur. Qua ratione verò crura laborent, specialius non fuit relatum. Ego crura doloribus lancinantibus corripì suspicatus hanc cochleatim, præsertim cum cubitum itur, usurpandam Aquam ordinavi: ℞. Aq. è succò menthæ destill. ℥ij. - theriacal. - cinam. bugloss. an. ℥j. spir. cochl. ℥j. Tinct. santal. ℥ij. syr. menth. ℥vj. laud. op. gr. iij. M. S. alterirend Wasser.

Dn. Maritus d. 10. Januar. 1681. præmissâ salutis officiosæ nuncupatione DEO præcipuè, hinc mihi gratias agens uxorem suam sat bonâ valetudine jam frui renunciari fecit, &, si consultum statuam, ut Misturæ primæ & Elixiris uterini usus continuetur, ut è pharmacopolio nostrate iterum mittantur, petiit. Nolui autem, ad animum omnia curiosius revocando ab usu horum, istam avocare, sed concessi, sub latiori tamen temporis excursu. Ubi vernale tempus postea accessit, præscripta denudò præservationis gratiâ medicamenta tenerum sanitatis statum confirmarunt. Ita eventus docuit & confirmavit id, quod Galenus *ad Glauconem cap. 1.* posteritati reliquit: *ὁ ἀεὶ σαυρὲς, ἀεὶ σα δεγανίυει, melius agnoscens melius curat.* Tantum.

OBSERVATIO CXCVII

D. JOH. CHRIST. FROMMANNI.

In nive pulices.

VOcatus ad Nobilissimam quandam Virginem in arce quadam febre continuâ cum intermittente tertianâ laborantem Mense hujus Anni LXXXV. Januario, itineri me accinxi. In ipso itinere nix, qua terra eo tempore copiosè erat obruta, puncta nigra eaque minima & copiosa, quasi particulæ fuliginis multæ essent disseminatæ, non tantum in nemoribus, sed & extra ea, mihi equo insidenti passim repræsentabat.

Comes meus pedes, vir paganus, pulices esse refert, &
ut

ut fidem adhiberem, nivem pulicibus refertam, manibus meis offert. Et sanè deprehendi non in eâ tantum, sed & ubi ex equò descendi, in pluribus nivibus pulicum copiam, eorumque nonnullos, ubi digiti mei propè admoti præsentiam viderunt, saltando aufugisse, quosdam poris nivis profundius subiisse, alios autem in liquatâ nive suffocatos periiisse, ipse vidi. Vitriolo quosdam cum nive conclusi, ut domum reversus microscopio eosdem submitterem. Verùm aquarum inundatio ex nivium insperatâ dissolutione subitò orta, mihiq̃ue ob hanc causam tutum Seschachii transitum negans, præter biduum per aliud biduum, & sic ultra quadriduum manere & reditum differre coëgit, interea captivorum meorum compages in aqua dissoluta omnem oculorum, etiam microscopio armatorum, aciem deinceps domi elusit. Idem jam olim nonnunquam à se fuisse observatum, rusticus quidam Mederanus domi meæ recitavit. Comes autem meus hybernò superioris anni tempore vermes in nive fuisse repertos narravit, quorum tamen formam externam non satis describere novit. Videantur vermes nivales præced. anni, in observ. 110. f. 264.

SCHOLIA.

ET generatio & formatio viliorum animalculorum in admirationem curiosos istorum scrutatores meritò rapit, ut & hîc jussu Philosophi summi, Aristotelis *lib. 1. de part. anim. cap. 5.* dicere liceat, Naturæ numen, & honestum pulchrumque inesse istis ingenium. Non jam corpusculorum formationem, eorumque texturam subtilissimam, sed generationem pulicum tempore hyberno elapso fertilissimam miror. In nive quidem vetustiore vermes generari idem Philo-
sophus *lib. 5. H. A. cap. 19.* Olaus Magnus *lib. 2. cap. 8.* culices candidos Plinius *lib. 11. cap. 35.* testantur. Plures videantur, quos citat Celeberrimus Th. Bartholinus *in de Nivis usu medico cap. 9.* ubi ab internò nivis calore, accedente
externò

externò ad putredinem disponi materiam, & exinde vermium dependere generationem nonnullos, quos citat, auctores docere tradit, aliorumque in hoc negotio discrepantium sententias adducit. Gasp. Schottus *Physic. curios. lib. 7. cap. 9.* nives ob aëris & spirituum copiam minimè ineptas esse ad animalcula producenda ac conservanda statuit. Quorum Autorum opiniones aliis dijudicandos relinquo. Unicum, quod admirantium ingenia ad se trahat, adduco, accommodatò petitum à D. D. Carolo Reygero, qui in Ungariâ Ann. 1672. in prato quodam cum nive decidisse ultra decem genera diversorum vermium, qui catervatim super nivem repentes ultra quadriduum vixerint, scripsit, atque observationem hanc Collegio Nat. Curios. cum iconibus communicavit, quæ habetur *Decur. 1. Ann. 4. & 5. obs. 89.* Ad pulices ego revertor, quos sub nivium calore è terrâ, quodcunque etiam illorum seminium fuerit, generatos fuisse existimo, prout etiam eorundem tempore æstivò magna nonnunquam in hortis datur fertilitas, oleribus magnam sæpè noxam inferentium. Istos ergò blandò Solis calore evocatos (serenitate Solis dies ille itineris mei erat gratissimus) per nivium poros adscendisse, superficiem earundem supremam occupasse, & post Solis occasum per poros inferiora iterum legisse, probabiliter saltem (neque enim an prius & posterius revera ita se habuerit, mihi observare licuit) assero, nivibusque demum solutis, sive in aquâ demum omnes periisse censeo. Cum nivibus pulices, qui caloris sunt amantissimi, in mediâ & frigidâ aëris regione generatos decidisse, vel ex nive ipsâ, utut mixta statuatur & calida, eorum natalia ducenda esse, non existimo, cum aëris nivi incumbentis, ejusque poros subeuntis frigiditas generationi, calorem quendam postulanti obsit. Nolo tamen hanc meam sententiam cuiquam obtrudere, meliora docenti cuique assurgere paratus. Tantum.

OBSERVATIO CXCVIII.
Dn. ROSINI LENTILII.

De

Coavâ, seu Coffi potu, inveteratæ Cephaleæ victore.

MEmini me nuper in historia *muti periodicè loquentis*, morborum aliquot periodicorum, & in his *Cephaleæ periodica* Virum maximè Reverendum, Dominum Henricum Adolphi, *Generalem Ducatum Curlandia & Semgallia Superintendentem*, jam ab aliquot triginta annis miserrimè excruciantis, meminisse. Cephalea hæc pertinacissima, & in medicamenta quævis selectiora hætenus refractaria, victas haud ita pridem manus potui *Coffi* famoso tradidit. Ita enim ad me Vir integerrimus per literas haut ita pridem, quas, ut exteri quoque intelligere
„ queant, ita latinè reddo: Gratia Divinæ à me immortales
„ debentur gratiæ, quæ per nobile *Coffi* Cephaleam meam
„ adeo mihi consopivit, ut verè mihi renatus videar: Nil
„ æquè me rapit in admirationem, quàm Medicos tam veteranos,
„ & latè terra marique versatos, ne uno quidem
„ verbo hujus apud me ullam mentionem injecisse, cum in
„ *Pharmacopæa Schröderiana* ult. edit. ejus tam clara descriptio
„ exster. Cùm Aulicorum plures capiti temulento
„ hoc potu mederi vidissem, ejus & ipse in capite sobrio
„ ci periculum, & quidem felicissimè, utinam ad finem usque.
„ Quod & ego votis animoque viro de Ecclesia Christi & omnibus bonis optimè merito in capularem usque senectam precor, ut nunc demum vivere incipiat, cum vita tantis dolorum atrocissimorum cruciatibus, quos eum ipse cum stupore, nec sine cordolio, plus vicibus centenis exantlantem vidi, temerata, vereor, ut vita dici mereatur.

Dec. II. Annus III.

D d d

SCHO-

SCHOLIUM.

Quid sit *Coffi*, quam ejus varia nomenclatura, quis parandi modus, qui usus, supervacuum foret heic latius recensere, quin Lectorem ablegamus potius ad *Schröderi* supra allegati *Appendicem*, cum polychrestus liber omnium ferè manibus teratur. Plerique in eo consentiunt, esse *Faba Arabica* quoddam genus *Bon* vel *Ban* dictum, quod enucleatum in 2. partes finditur: Ex his nucleis torefactis & assatis pulverem struunt, (sunt verba *Appendicis* dictæ) & ex illo nigram tincturam per aquam ferventissimam extractam paulillo sacchari edulcatam, calidam sorbillando bibunt. Virtutes ejus potissimum celebrantur in stomachi debilitate, obstructione mensium, & pervigiliis. Non autem sunt ejus tanta apud *Schröderum* encomia in doloribus capitis, quæ calcar alicui possent addere, in tantum non desperata, & per longam annorum seriem irroborata cephalæa, quæ hætenus omni, generosissimorum etiam medicamentorum, apparatus illuserat, præscribendi. Sic enim §. 13. Excell. *Straussii* l. c. ap. *Schröd.* Amstelodami *Joh. Ainsworth* multis elogiis hunc potum vendit, quod humidum radicale conferret, ventriculum roboraret, oculorum morbos tollat, *doloribus capitis medeatur*, catarrhos solvat, paralyti, podagræ, hydropisi & scorbuto resistat, calculum frangat, prægnantibus profit. &c. Ubi non nisi tribus verbis, doloris capitis fit mentio. Præterea, quis non videt, medicamina, utcumque in se non contemnenda, illicò reddi suspecta, dum circulatorio more, ad omnes ferè corporis humani affectus, utut nunquam, caussarum respectu, diversissimos, hyperbolicè deprædicantur? Sanè, ita sum ego comparatus, ut, quò plures ad morbos una medicina commendatur, eò minus apud me fidei promereatur. Peccant autem in ejusmodi panegyricorum genere Medici benè multi, multisque nubem pro Junone offundunt, quod profectò dolendum! Alio-
qui

qui Veslingius obs. 55. p.m. 181. de *Coffi* potu in hunc modum: Cessit idem in emolumentum quoque capitis, quum non rarò, per *δευτεροπιδειαν* affici solet. Et Willisius l. 2. a. nim. brut. cap. 2. pauperioribus in Cephalalgia commendat decoctum foliorum *salviæ*, *betonicæ*, *rorismarini*, *verbenæ* in aqua fontana factum, & deinde Tincturâ pulveris *baccarum Coffee* imprægnatum bis in die ad $\zeta vj.$ vel $\zeta viij.$ calidè fumendum. Alibi non lego *Coffi* ad dolores capitis laudatum, sive quòd mihi non sint Auctores, sive quòd nusquam præterea legatur. Hæc autem omnia tanti non sunt, ut inde quis ansam capiat *Coarvam* Cephalalgicis propinandi, nisi fortè loco vehiculi. Jam, si quis audiat, *Sim. Paulli* in *Coffi*, *Thée*, *Tabacum*, *Chocoladano* &c. tum peculiari tractatu, tum in *Quadrip. botan.* passim ferventiùs declamantem, nonne Viri autoritate dubius ad minimum hærebit, præsterne notis & probatis, quam ignotis & exoticis uti? Denique haud rarò Medicorum prudentissimis usu venire solet, ut è medicamentorum farragine haud optimum seligant, atque, ut maximè *σοχασμὸς* noster sit eruditus, nonnunquam tamen cum ratione decipimur. Ut adeò mirum non sit, *Coffi potum* tanto Viro à nemine homine unquam fuisse ad evertendam bullientis cerebri sævitiam propinatum. Cùm autem sæpissimè viderim laudatissimum Virum durante paroxysmo, vel post eum, evomuisse materiam falsissimam ad instar muriæ acerrimam, & fuisse quasi somnolentum adque actiones torpidiorem, eo tempore, quo doleret, facilè est intellectu, quo pacto sulphureæ & volatiles *Coffi* partes falsuginem istam meninges rodentem attemperarint, & spiritus animales agiliores & subtiliores reddiderint; quod tribus verbis de modo operandi, de quo alioqui *Willisius pharm. rat. lib. 1. cap. ult.* legi meretur, dictum esto. Magis proinde Practici nostrates sibi commendatum habebunt in contumacissimis capitis doloribus *Coffi* usum. Quin & Bibulis hunc commendaremus, ut crapulam sibi fugarent, aut ad minimum cere-

bella à potatione turbulenta nova serenitate irradiarent, sin æquum foret remedia præscribere, ut ingluviei commodius litare queas; Sed satius, ita me Musæ, fuerit, helluonibus illis *ova nocturna* propinare, ut cum pulvisculo, quod ajunt, tollantur ejusmodi vini pernicies. *Thée* usum me in *Saxonia* alicubi bono cum successu ad ebrietatem tardandam suasse, testari possum.

OBSERVATIO CXCIX.

Dn. ROSINI LENTILII.

De

Anatome Juvenis tabe confecti.

A Dolefcens anorum decem & octo, quem è *Curlandia* redux mecum adduxeram, ante biennium autem, & quod excurrit, ephippiario nostrati, ut artem doceretur, locaram, robustus quoad externam faciem, turgidisque lacertis speciosus, dum apud me & opificem vixit, est de immoderata siti conquestus, idque habuit in se vitii, ut plenis buccis magnam cujuslibet potulenti humoris vim una vice deglutiret, quod est perquam pulmonibus molestum juxta atque noxium. Solitus etiam fuit, ubi peregrè ad nundinas commearet, æstu defatigatus *Acheloiis* haustus largissimo præbio infundere, quo in genere vehementer peccant nostri homines, ac inde factum, ut nusquam plures hecticos, quam in hac nostra regione, repererim. Circa Festum *Michaëlis Archangeli* 1684. detussi & respirationis ab adscensu scalarum difficultate conqueri coepit, quam tussim epidemiam, tunc equidem nostrum præcordia lancinantem, arbitrati, cerevisia calida butyrata oleo amygdalino, trochiscis becchicis officinalibus, aliisque euporistis abigere domestici sustinuerunt. His autem cum nil quidquam proficerent, sed tussis, cum pituitæ viscidæ copiosa

pioſa exſcreatione intenderetur, quin totius corporis laſſitudo & macies, cum intenſa ſiti, ſe reliquis ſymptomatibus aſſociarent, ſuſpicionem phthiſeos perterriti, ad me hominem ablegant; præſcripta huic rei idonea medicamenta, emulſiones, decocta, electuaria, pulveres, quæ aliis proficua toties expertus eram, at fruſtra. Accessit denique maligna febris cum delirio, quæ miſerum, procul dubio vitam, tametsi miſerrimè, protracturum, jugulavit. Apertum poſt obitum cadaver in abdomine veſicam oſtendit nimium grandem & urina turgentiffimam, inteſtina præter communem, rubicundiora, hepar prægrande, pulcerrimum, niſi quòd ejus ſubſtantia compactior, quam pro ſolito, videretur. Venter vix poteramus ab inteſtinis diſcernere, tanta & ejus erat anguſtia, & papyracea tenuitas. Dum ad lienis ſedem ventum, illa hoſpiti ſuo vacua reperta, niſi quòd è quibusdam indiſiis ab internis coſtarum ſpuriarum ejus lateris parietibus deſumptis hariolari poſſem, & hunc præſentem, & illis coſtis adnatum fuiſſe. Abſumptus certè fuit, non deſecit à natiuitate. Renes nil oſtendebant vitii. Thorax apertus aquæ ſubcitriinæ ſcaturiginem fovit. Cor ſalvum & grandiuſculum. Pulmones præurgidi, ab utroque, magis tamen dextro latere coſtis firmiſſimè adnexi, ut abſque læſione ſeparari non poſſent; Maculis lividis & nigris penetrantibus diſtinctæ magnitudinis fœdati. Subſtantia horum ſcirrhofa, arena & lapillis, plurimum cannabis ſemen magnitudine æquantibus, friabilibus tamen refertiſſimi. Ulceris nil adfuit. Caput non apertum.

SCHOLIUM.

Lien, mirabile viſcus, ſemper præbuit indagatoribus naturæ ſedulæ meditandi anſam. Non jam de hujus uſu latiùs diſquiram, quem aliqui omninò nullum cenſent, alii, parùm abeſt, quin omnem œconomiam animaleſ ab hujus nutu dependere adſerant; alii humori atrabilario ſecernendo;

alii sanguinis plusquam perfectioni; alii feri dispensationi, & quidem hi ultimi, me interprete, (sua enim cuique sponsa pulcerrima) quàm maximè ad scopum collimantes præficiunt. Placet autem aliqua circa hoc viscus, & ejus cum primis defectum, porismata proponere, quorum primum esto:

I. Fidem exsuperat, quod de Myconiis, quamquam obscurissimè, Plin. hist. nat. l. 11. c. 37. tradit, eos nempe ἀσπλίνας gentilitia proprietate nasci.

II. Hinc impii, & in Creatorem, nil frustra facientem, injurii censendi, *Erasistratus*, *Democritus*, *Ruffus Ephesius* & ad seclæ, qui lienem viscus otiosum judicant & ἀνεύεργητον, quod de minima etiam fibrilla adserere religioni sibi quisque Christianus ducat.

III. Defecisse tamen in certis Individuis absque vitæ jactura lienem, contra *Lindenum*, non negandum, id quod jam *Aristoteli*, & post hunc *Hollerio*, *Laurentio*, *Schenkio*, *Kerkringio* aliisque visum, & *Ephemerides Nostra* testantur passim, cum primis nobile exemplum *Ann. II. Dec. II. obs. 143.* abortus humani hepate & liene carentis exhibent.

IV. Eundem posse eximi salvo animali & satis commodè vivente, ridiculum fuerit negare, cum id in canibus, ipsoque homine vel sexcenties factum, observationes toto die loquantur; quas nusquam ferè non collectas vide in *Ephemeridibus Nostris* hinc inde, cum primis *Dec I. Ann. I. obs. 29.* *Ann. IV. & V. obs. 164.* in cane, & *obs. 165.* & *Dec. II. Eph. Ann. III. obs. 195.* in homine: item à famigeratissimo *Bartkolino*, Nobilissimo *Tillingio* nostro & aliis.

V. Hanc verò lienis castrationem lusum vocare, quod alicubi legimus, non parùm mihi temerarius sermo videtur.

VI. Nec proinde cum aliquibus facio, qui arbitrantur, eximendum in affectibus spleneticis lienem. Videtur enim mihi operatio valdè periculosa, cum dubium sit, num hi affectus aliaratione sint incurabiles; Et si istæ passiones non summè dolorosæ, & cum certissimo subjecti interitu conjun-

etæ sunt, ferendas potius, quàm crudeli medio tollendas existimo.

VII. Lienem posse certis herbis comestis aut medicamentis adhibitis, absumi, vix credo; à feri acrimonia vero, & *Diastron* morbosa, id aliquando fieri, supra recensita aperti cadaveris historia confirmare videtur; Est enim ejus substantia pultacea, propriissimè loquendo parenchymatica, seu quasi sanguinis quædam effusio, ideoque minimo negotio solubilis.

VIII. Hinc oritur quæstio, an in præsentì cadavere causa mortis sit in defectu lienis investiganda, cum supra sit notatum, hunc posse salvo subjecto eximi? Et responderetur, quòd sic. Non quidem solitariè, siquidem & pulmo fuit affectus, sed conjunctim. Aliud enim est lienem posse excindi salvo subjecto, aliud lienem à pravis humoribus absumi, unde distinctio latè patescit.

IX. Quid tenendum de antiquissima opinione, ejus & Plinius & Macrobius mentionem injiciunt, *remorari nempe cursum splenem; atque ideò cursoribus esse adurendum?* Hunc nodum feliciter ego non solvero, quam Excellentissimus *Hercules Noster in Physiologia Medica sect. 3. cap. 20. de usu lienis*, eum brevibus, sed accuratissimè solvit. Ut tamen & de meo adjiciam, unde hæc controversia illustrari queat, noto, heic *Crailshemii* vixisse virum, olim mihi puero notissimum, sed ante aliquot jam annos grandi senio confectum, sutorem, qui vel ipsos *hemerodromos Lacones*, quos *Cornelius Nepos* laudat, aut *Ladam Macrobianum famosissimum* cursu æquârit. Huic autem puero ab ulcere sinistri lateris adrosum splenem excisum fuisse, tota civitas hætenus pro rato habet. Notandum autem, dictum virum, ubi peregrè abiret, scipionis loco, utrâque in vola gestasse aut lapidem, aut cespitem, aut aliud quidpiam, quocum pondere brachia quasi librarentur, totique corpori alarum aut remorum ad instar inservirent. Hoc in memoriam revocavit illustrem *Verulamii* locum *Silv. Silvar. Cent. 7.*

Cent. 7. Experim. 699. quem heic integrum exscribere fas esto:
 „ Currentis augetur celeritas à pondere manibus comprehen-
 „ so. Causa est, quia pondus, (proportionatum nempe)
 „ nervos contrahendo, illos corroborat. Qua contractione,
 „ ubi opus non est, impedimento erit pondus, quod in cursûs
 „ certamine per equos instituto patet. Accuratè enim præ-
 „ cavent, ne vel minimo pondere alter præ altero equus gra-
 „ vetur. In cursu cum pondere brachia prius retrorsum pel-
 „ luntur, deinde antrorsum cum impetu sensibilibiter crescen-
 „ te; manus enim retromittuntur antequam promoventur.
 Hæc *Verulamius*. Denique, ut de liene finiamus

X. Possit aliquis suspicari, unde veniat, testimonio quo-
 rundam Auctorum, canes exsecto liene longe alacriores factos,
 & optima sanitate gavisos, *vid. Dec. I. Ann. IV. & V. observ. 164. Ephemer. Cur.* Si tantus est, uti est, hujus visceris usus, & unde hic suppleatur? Nescio sanè, qua ratione quis heic se possit extricare, nisi statuatur, aliud quoddam certe lieni analogum viscus, ab affluentibus humoribus & operatrice natura regenerari, quod de absumtis aliqua sui parte visceribus aliis pulmonibus, hepate &c. verum esse, aliquorum observationes persuadere volunt; utrum de viscere planè absumto, vel arte sublato idem possit statui, judicandum aliis relinquo, nec tamen possum, quin fatear, me in hanc sententiam inclinare. Possent rei veritatem explorare, qui canes, olim splenotomiam expertos post aliquot annorum decursum aperirent. Id in Cane *Clarkii superior. observ. alleg.* quidem factum, sed nil de liene aut analogo viscere regenerato dicitur.

OBSERVATIO CC.

Dn. ROSINI LENTILII.

Vehementia ictus bombardarii solo pa-
pyro perfecti.

IPsis Januarii Calendis Anni hujus 1685. milites nostri, mo-
re per omnem Germaniam solemniter, sub noctis meridiem,
felix Novi Anni auspiciis, ictibus bombardariis Nobis
sunt apprecati. Dum re feliciter peractâ in suum quis-
que diverticulum regreditur, bini adhuc semel suas explo-
dere bombardas, sed intra domus januam & in tenebris sa-
tagunt. Primus ictum promovet; alter hunc sibi à latere
stare existimans, idem tentat, sed infelici, heu! ictu sodalem
ad musculum glutæum majorem dextri lateris transver-
berat, ut illicò humi sterneretur, largissima mox insequen-
te hæmorrhagia. Cheirurgus rerum suarum pro posse sata-
git & vulnus deligat, me quid rerum ageretur ignaro. In-
tra 24. horas æger moritur, advolat Cheirurgus, & petit ca-
daveris aperturam, ut sibi, cognitâ mortis tam improvise
caussa, consuleret. Accedo noctu post horam primam, &
sectionem administro: Video ictum circa ventrem seu me-
dium *musculi glutæi majoris ad os ilium dextri lateris* pene-
trasse, ubi non tantum *ramum iliacum*, sed & *arteriam ilia-*
cam externam disjecerat, ut extremitatum nulla vestigia re-
perire possemus; *os autem ilium* ipsum rima transversa, se-
se tamen identidem obliquante, satis patente fissum erat;
interanea omnia salva reperta. Judicavi duorum infi-
gnium ramorum disruptorum vix compescibilem hæmor-
rhagiam, subsequam, potissimum ob sanguinis arteriosi co-
piosam inter integumentorum communium & musculorum
interstitia suffusionem, gangrænam (os enim jam nigrum
erat) mortis inopinatæ causam fuisse; & impensè miror, ab

Dec. II. Annus III.

Ecc

ictu

ictu folius papyri (nil enim plumbi repertum;) potuisse tantum os findi: nec quidquam ferè invenio, quàm, ubi rescivi militem bombardam suam instruxisse non pulvere nudo, sed chartæ in tubuli formam impacto, (einer Patronen) pulveris partem in ipso vulnere seu corpore occisi, adquisito elatere, adhuc semel incensam ictum istum notabilem & impetuofum effecisse, magna enim ibi cavitas erat, quod supra monitum, & particulæ chartæ non uno loco contentæ, sed hinc inde sparsim latitantes idem arguebant; quo posito facilis fuit ossis fissura, dum & cautes marpesiæ hoc impetu dissipari queant.

OBSERVATIO CCI.

D. GEORGII FRANCI.

Quatuor fetus uno partu exclusi.

IN nostris terris tres simul nasci infantes non adeò rarum est. Novi exemplum in uxoris meæ avia Chemnitia, quæ duas filias & filium uno partu edidit, qui omnes adoleverunt: & heic Heidelbergæ in serici tinctoris uxore, aliisque. Rarius autem est, ubi quatuor eduntur, cujus rei duo dabimus recentia exempla. In præfecturæ inferioris Archipalatinatus Alzeianæ pago *Weinheim* / Bernhards Ammonis, Helvetii, & mercenarii ibidem uxor, *Weinheimii* nata, parvæ staturæ & juvenis adhuc (quippe cujus parentes & avia supersunt) durante matrimonio hæctenus quinque vicibus totidem filios adhuc superstites ex ordine feliciter enixa est. Cùm autem sextâ utero gereret vice, utut difficilioribus, paucis retrò diebus ex improvîso domi suæ cecidit, unde partûs tormina sentiebat, quæ tamen iterùm remisérunt, donec circa vesperam filiolum ederet admodum imbecillum, quare, ut baptizaretur statim, Pastorem loci parens accersivit. Cùm autem Dn. Pastor peractis sacris audiret, adhuc plurimum fetuum esse spem, commoratus est aliquantisper, sed

sed frustra. Cùm ergò puerpera quieti se daret, abiit, donec revocaretur. Sequentis diei summo manè Pastorem revocat parens, enarratque post noctis meridiem uxorem iterum edidisse filiolum secundum vivum, & mox filiolum mortuam; quartaque vice filiolum mortuum. Ubi advenerat Pastor, & secundo loco natus jam jam baptizandus è vivis excefferat, primogenitus autem admodum erat debilis. Una omnes hi infantes parvi quidem, sed perfecti & rectè formati erant, ceu laudatus Pastor ibid. Dn. F. Hends ad Dn. Floretum, Inspect. Alzeian. perscripsit, mihi que dein Experientiss. D. D. Joh. Dan. Veier / Physicus Alzeianus doctissimus, Auditor olim nunc Amicus suavissimus communicavit 18. Decembr. 1684.

Alterum exemplum subpeditavit mihi Experientiss. D. D. Joh. Frider. Graff, Physicus Spirensis Ord. clarissimus, itidem olim Auditor nunc Amicus egregius, quod nupera æstate 1684. in vicinia prope Spiram accidit, ubi minoris staturæ femina intra biduum duas puellas, duosque puellos feliciter peperit, qui & ad septimanam usque quartam vixerunt, sed dein unus post alterum iterum emoriebatur.

OBSERVATIO CCII.

D. GEORGII FRANCI.

Amblyopia ex febre maligna.

DN. F. Adjuncti Camerae Sacrorum redituum filiola 4. annos nata, Manhemii febre maligna cum insolito calore corripitur; qua licet percurata hætenus tamen à quatuor annis tanta visus hebetudine laborat, oculis cetera clarissimis & puris (cei in amaurosi fieri amat) interim nihil possit videre distinctè, & parùm admodum prospicit, si proximè oculis rem videndam adhibet. Post purgantia dedi morsulos meos cephalicos, & balsamum apoplecticum vertici & nuchæ & temporibus illinend-

dum, aquamque spirituosam compositam quam & naribus adtraheret, & oculis instillaret. Inde per DEI clementiam visum clariorem recepit, sed hætenus in collo struma est exorta, cui curandæ nunc operam damus.

OBSERVATIO CCIII.

D. GEORGII FRANCI.

Fractura costæ & cruris in gravida.

Anno Christi ∞ Idc xxcl. die 29. Decembr. honesta matrona, Dn. Nauraths / t. t. Præfeci in Dirmstein trans Rhenum Uxor in glacie cecidit adeo periculosè, ut in dextro latere frangeret costam, in sinistro utrumque focile cruris paullo supra malleolum; nihilominus (ut jam a semestri esset gravida) ritè curabatur utraque fractura intra tres menses; donec tandem feliciter enixa esset fetum, qui adhuc tùm ultra triennium superstes est.

OBSERVATIO CCIV.

D. JOH. BARTHOLOMÆI SCHLEIRMACHERS.

Inspectio anatomica Generosi Dn. de Walbron.

I.

Omentum putridum & corruptum.
2. Intestina in naturali situ, portio verò ilei in dextra regione livida, succo quodam glutinoso fuscò in cavitate obducta. In principio coli, loco intestini cœci tuberculum quoddam pure crasso & cinereo repletum.

3. Pancreas extenuatum membranas tantùm referens.

4. Mesenterium tuberculis carnofis, succum quandam crassum puris æmulum foventibus, repertum.

5. Ventriculus sat amplus, justo tenuior amurcam furvam

furvam (schwarzbraun) continens, parietesque ejus mucosae ejusdem coloris viscati.

6. Hepar coloris & substantiae laudabilis, excepta inferiore dextrae partis extremitate, quae colore nigricante, sed superficietenus tantum tincta erat, 4 $\frac{1}{2}$ lb. pendens.

7. Cystis fellea vitio carens, ac mediocrem bilis portionem continens.

8. Lien quoad parenchyma, colorem & magnitudinem inculpabilis.

9. Ex renibus sinister dextro minor erat, octo calculis minoribus & uno majore rostrato, caput columbinum figurae & magnitudine exprimente, rostroque ad ureterem pertingente ac 3 lb. minus octo gran. pendente in pelvi repletus; dexter vitio carens.

10. Diaphragma in sinistra regione coloris subflavi, non adeo firmum, qua in parte pulmones ei adnati erant.

11. Pulmones magni, in parte convexa anteriori sternum versus cinerei coloris, maculisque nigris interspersi, innumeris steatomatibus & hinc inde vomicis amurcam putridam & congelatam quasi recondentibus, infarcti, & non solum diaphragmati, ut modo dictum, sed & pleurae sinistrae & tergo adnati, quo in latere sinistro cochleae instar in inferiore extremitate sinistrae partis contorti apparebant, haud secus ac si cavitas thoracis liberae ejus expansioni illic loci non suffecisset.

12. Pericardium mediocrem lymphae quantitatem continens.

13. Cor decentis magnitudinis colorisque naturalis dextra vero ejus auricula & ventriculus sanguine atro & concreto (qualis etiam in vasis majoribus continebatur) infarcti & turgentes, sinistra vero regio inanis & exsanguis.

14. Cranio resecto cerebrum grande coloris naturalis, meningesque decenter constitutae; vasa vero sanguine turgida se conspectui dabant; in fundo duplicaturae durae matris

seu falcis, paulò infra principium futuræ lambdoidis durities quædam solida digito mea investiganti se offerebat, quam novitate rei accensus, moræque æquo impatientior, non ea qua par erat sedulitate perlustrabam, sed nimium prope-rans, ut particulæ illius duræ ac solidæ potirer, officulum aliforme, aliquali vi ac si à membrana divelleretur, eduxi, cujus longitudo digitum transversum, latitudo vero dimi-dium, & crassities dorsum cultri mediocris circiter æquant, una superficies nonnihil convexa, rimis profundioribus nu-plei juglandis instar, altera verò planior protuberantiis nonnullis minutissimis insignitæ apparent: in extremitate alte-râ particulam filamenti membranosi, nunc post exsiccationem vix conspicuam, qua meningi adnatum existimo, ostendens.

OBSERVATIO CCV.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

De

Turbith Officinarum.

Turbith Cingalensibus *Tirastavala* dictum, crescit in Ceylon; & quidem in terra Maturensi crassitie bra-chii, ac gummi copioso præditum; in Columbo ve-rò tenera est & cum gummi pauco; nihilominus ta-men drachmæ unius pondere egregiè & sine molestia purgat.

SCHOLIUM.

HÆc Turbethi figura quadrare videtur descriptioni, quam *Garcias ab Horto lib. 1. hist. arom. cap. 36.* dedit; ubi Tur-petho in India orientali provenienti caulem tribuit hederæ modo per terram extensum, folia althææ, flores eidem fer-mè similes, è candido rubentes, nonnunquam omninò can-didos, quales in hac etiam figura (prout ad nos missa fuit depicta) cernuntur. Quamvis autem hoc nostrum cum A-rabum

III^{ma} D. Casiani à Puteo
Fungæ super lapide concrementa.
fol. 415.

fig. 32. f. 415.

Fungi alii esculenti lapidum substratorum.

Convolvulus sylvaticus
fig: 26.
flore albo.
f. 407.

rabum Turpetho idem esse nonnulli arbitrentur, eosdem tamen falli dicendum est, cum *Mesue*, folia ferulæ similia ferre, scripserit. Confer. *Laborat. Ceylon. Grimmianum pag. 122.*

[*Luc. Schröck, L. F.*]

Fig. XXV.

OBSERVATIO CCVI.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

De

Convolv. sylvatico, fl. albo.

Convolvuli Sylvatici, folio malvæ cordato, fl. albo effigiem hîc damus, cujus radices pro Sarsaparilla in usu habent Indi, effectu virtutem ejus comprobante.

SCHOLIUM.

Non dicitur, quòd Convolvulus hic ipsam Officinis sic dictam Sarsaparillam suppeditet, sed quòd tantùm radix ejus in India orientali pro dicta Sarsaparilla in usum veniat. Illa enim, qua nos hoc sub nomine utimur, ex America adportatur, cujus planta non inter Convolvulos propriè sic dictos, sed ad Smilacem asperam commodiùs refertur, aliquot ejus species describente *Nard. Ant. Reccho in hist. nat. Mexic. Hernand. lib. 8. cap. 41. 42. & 43.* ultimæque hujus radices in nostrum Orbem deferri, scribente; quæ, prout etiam addita figura ostendit, folia habeat magna, cordis figura, caules volubiles & spinosas, radicem surculosam, capreolos hinc inde exorientes, fructum nullum. Unde congenerem esse Smilaci asperæ, non tamen planè eandem, colligit in *notis ad d. l. Joh. Terrentius.* Differre etiam eam à Smilace aspera, quam in Zacyntho insula à se inventam notat *Prosp. Alpinus cap. 34. de plant. Ægypt.* veramque esse Sarsaparillam statuit, figura addita facilè ostendit. Licet & reli-
quas

quas Smilacis asperæ species in curanda lue venerea, quibus illa Americana destinatur, efficacem esse, tum ex citato *Alpino*, tum aliis notum sit.

[*L. Schröck, L. F.*]

Fig. XXVI.

OBSERVATIO CCVII.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

De

Aristolochiâ Clematite.

S*Aksenda*, est Aristolochia Clematidis Theophrasti: Hujus folia specificè resistunt tussi & asthma: Radix alexipharmaca est & aromatica; nec satis deprædicanda in morbis diuturnis, malignis & venenatis. Hanc & in Ægypto nasci accepimus à Monacho quodam Lusitano, qui frustulum ex Ægypto allatum nobis transmisit. Unde cùm Theophrastus multas plantas Ægyptiacas descripsit, ac omnes notæ Aristolochiæ Theoph. cùm hâc nostrâ Zeylonicâ conveniunt; puto hanc esse veram ac legitimam Aristolochiam longam, meritò Aristolochiæ officinarum anteponendam. Oleum ejusdem stillatitium in facilitando partu maximoperè laudandum.

Fig. XXVII.

OBSERVATIO CCVIII.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM!

De

Zedoar Zeylanico.

H*Arankaha*, Zedoar Zeylanicum. Nulla radix magis æstimatur in Zeylona, quàm hæc ipsa: nec vix ulla medicina ad morbos majoris valoris preparatur à Cinghalis, quam hæc radix pro basi non ingreditur.

Alexi-

ius cocci
f. 411.

Fungus edulis ex lapide hincurio.
fig. 30. f. 415.

Cornolubus
fig. 26.
f. 408.

albus sylvaticus.

radix edulis.

radix lignosa.

bini fungor. ordines.
fung. erumpens.

Bolga
seu matrix.

quas Smilacis asperæ species in curanda lue venerea, quibus illa Americana destinatur, efficacem esse, tum ex citato *Alpino*, tum aliis notum fit.

[*L. Schröck, L. F.*]

Fig. XXVI.

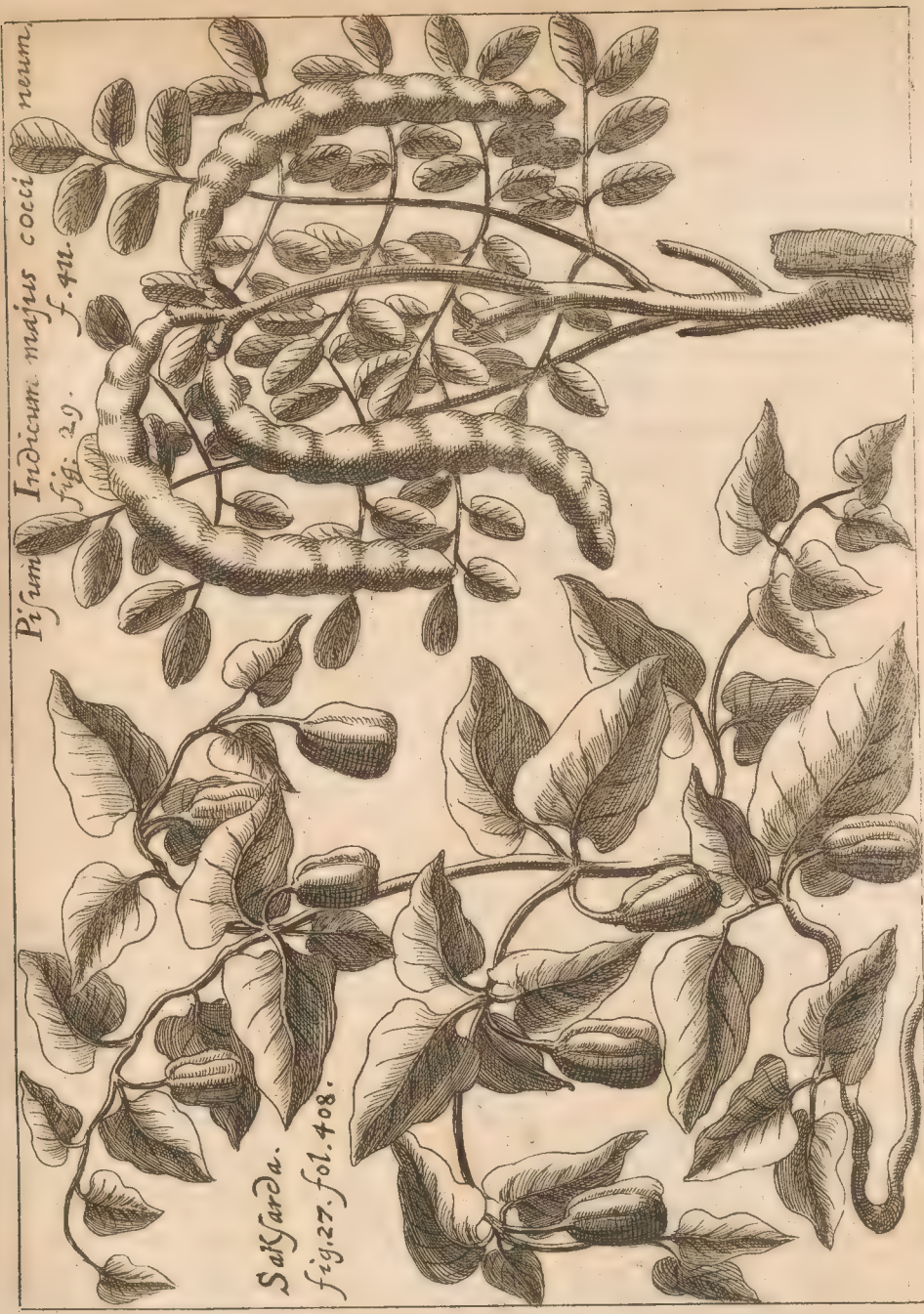

Pisum Indicum majus coccineum.

fig. 29.

Salsarda.

fig. 27. fol. 408.

Alexipharmaca est, sudorem promovet, præservat à putredine, & corrigit morbos malignos, ne degenerent in deterius. Quidam cum oryzâ comedunt recentem ad ventriculi imbecillitatem; nonnulli ejus farinam cum jusculo bibunt; alii instar amuleti collo suspendunt; alii saltem manu tenent. Habetur pro certo, quod afflati halitus ex masticatâ radice abigant culices, aliâque insecta alata noctu hominibus infesta, experientiâ id approbante. Crocodilum, constat, insignem habere antipathiam cum hac radice, adeò, ut crocodilus ceu pestem fugiat ea cadavera, quibus appensum est pauxillum hujus radice: Unde ab insultibus crocodili immunes esse confidunt Cinghali gestantem eam in collo. Paravi ex his radicibus sal volatile oleosum fragrantissimi odoris & saporis, cujus facultates mihi nondum satis sunt perspectæ. *Vid. etiam Laboratorium Ceylonicum pag. 116.*

OBSERVATIO CCIX.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

De

Cinamomo Veterum.

N*Ikadavvula, Davvulkurundu Walkurundu.* An Cinamomum Veterum? Tobias Aldinus in suo horto Farnesiano cap. 4. de Lauru Indica, cassiam ligneam antiquorum canellam vulgarem nostram reputat, verumque inibi ostendit, quod fuit, Cinamomum veterum; quò Lectorem benevolum remitto. Hi nostri cortices æquipollent Chinæ Chinæ; Attenuant, discutiunt, putredini resistunt, fermentum febrile præcipitant, & per sudores expellunt. Ex his destillatur sal volatile, oleosum, myrrhæ odore, ac sapore aquæ, cum quâ per destillationem prodit, instar nivis supernatans. Hoc sal debili ac depravato ventriculo insignis ac specialis medicina est, si loco myrrhæ admiscetur Elixieri pro-

prietatis; aut, si solum saltem ad scrupulum dimidium in jusculo sumitur.

Kurunda, Folia Cinamomi. Hæc apprimè supplent vices Caryophyllorum. Oleum eorum stillatitium cum aqua appropriata aut pulvere quodam convenienti exhibitum sæpè instar miraculi sustulit dolores abdominis à frigore ortos; est & purgantium vehementiorum egregium corrigens.

Cortices radices Cinamomi, facultatis sunt alexipharmacæ ac sudoriferæ, specificè sanantes febres malignas, aliosque morbos venenatos. Ex his destillatur oleum cum Camphorâ, à multis olim deprædicatum.

Oleum sebaceum ex fructibus Cinamomi coctum, tam intra sumtum, quàm extra applicatum est instar narcotici ac anodynii mitissimi, ægrotos placidæ reddens quieti, ad affectus paralyticos *Beriberi* vocatos. In usu nostro est Unguentum, quod paratur ex oleo sebaceo cocto, fructuque Cinamomi, ol. stillat. rad. Cinam. Camph. rad. Cinam. ol. destill. cort. Cinam. ol. stillat. fol. Cinam. & ol. still. fruct. Cinam. Hoc unguento bis in die inungimus partes affectas, non sine insigni effectu.

OBSERVATIO CCX.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

De

Plantâ stercorina.

M*Allakola*, Folia stercorina Zeylanica. Horum decoctum in morbis chronicis proficit, incidendo lentam ac contumacem pituitam per totam massam diffusam. In morbis uteri præripit palmam castoreo, croco, aliisque. Ex his foliis fiunt semicupia, quæ articulorum dolores à lue venerea ortos citò tollunt.

OBSER-

OBSERVATIO CCXI.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

K *Atuvvāla*. Arachidna indica, supra & infra terram glandes proferens edules, gratos & dulces. Fig. XXVIII.

OBSERVATIO CCXII.

D. HERMANNI NICOLAI GRIMM.

A *Bruz* arborea semine rotundo, coccineo. Pisum Indicum majus coccineum. Fig. XXIX. Aliam arborem ab hâc diversam, sub phaseoli rubri, Abrus vocati nomine in Ægypto nascentem describit & delineat *Prosp. Alpinus* cap. 21. de plantis Ægypt. ut & in Commentario *Johannes Veslingius*. Vid. supra fol. 80.

OBSERVATIO CCXIII.

D. GEORGII HANNÆI.

Ex esu Squillarum minorum, pruritus.

Quot modis corpus nostrum alterent τὰ προσφερόμενα; aliis atque aliis discimus experimentis, & quis non miretur eorum lusum, suis heic beneficiis, illic injuriis cognitissimum? Non enim semper delectant, nedum nutriunt semper, quæ assumuntur, alimenta. Sæpè ea, quæ huic placent, displicent illi; imò, quæ unius ventriculus cupidè arripit, alterius rejicit nauseabundus. Hinc fit, quòd alii fugiant, quæ nobis sunt in deliciis. Quid, quod & alii appetant vel sibi damnosâ, ipso tandem Archeo nimis festinantem, & quasi malacia inescatam, incusante gulam. Elegans in hac scena documentum dedit mihi Chirurgus quidam Othinensis, qui quoties Squillas minores, sed crustis non planè nudatas, edit; toties, semihorulæ à pastu spatio, ita corripitur inamani & intolerabili totius corporis

poris sui pruritu, ut ad lassitudinem usque, suam cutim unguibus proscindere atque fulcare cogatur. Nec cessat prius tædiosus pruritus, quàm ipsa universitas corporis quasi maculis variet, unguibus, ceu rubis, obnoxia, insequente tandem vomitu, quò exosum hospitem (licet palato satis arriudentem) excutit ventriculus. Horum causâ symptomatum quærenda videtur in salibus Squillarum, diversis ab iis, quibus gaudet hujus Chirurgi œconomia naturalis. Hæc, spiculis volatilibus, sanguinis actutum acuminantia globulos, pruritum; & fixioribus particulis, rugas vellicantia ventriculi, vomitum, concitant, utrumque molestum.

OBSERVATIO CCXIV.

D. GEORGII HANNÆI.

Ex Anguillarum assatarum odore,
lipothymia.

Non multa loquar de diverso Anguillæ fato, laudatæ ab his, culpatae ab illis. Romæ olim nullo in pretio fuisse Anguillam, novimus, utpote quæ pulcrorum modò apponebatur mensis, Nonio teste, Ichthyophag. cap. 29. p. m. 105. Græcis verò in tantis fuit deliciis, ut sui præcones habuerit insignes, Erasistratum, Archestratum, Athenæum, Aristophanem. quid, quod nec asserere dubitaverit Antiphanes, Anguillam ipsis Diis honorandam esse. Taceo illa, quæ in laudem Anguillæ (quam cum Athenæo, Cœnæ Helenam dixit,) facundè disseruit Lipsiensium, dum vixit, decus eximium, Celeberrimus Langius, Miscellan. Curios. Medic. p. 41. repugnantibus licet Medicorum quamplurimis. Meum nec erit, hac vice, lites ex litibus ferere; nec dissentientes conciliare sententias, quas in diversorum hominum ingeniis peperit Anguilla, quod nequam miror; cùm Virum noverim, cui & placet, & displi-

Katwala Zeh. Fig. 28. f. 413.
Arachidna,

Arachidna alia Indica.

displicet Anguilla, gratissima palato, naribus ingratiſſima. Hic, quovis modo coctam libentius comedit Anguillam; verùm, ſolus odor, quem ſpirat Anguilla ſalſa, (exuviis adhucdum induta) cùm in craticula torretur, adeò ipſum exagitat, ut animo linqui neceſſe habeat. Ita ſenſuum alter contra alterum ſubinde inſurgit; ut, quod approbat Guſtus, improbet Olfactus. Quod etiam obſervavi in viro Clariſſimo, qui pomis veſcitur ſatis cupidè; ſed ſcriniis incluſa, (quod ſolo odoratu prædicit,) ceu ipſam Mephitim ſaſtidioſus averſatur.

OBSERVATIO CCXV.

D. GEORGII HANNÆI.

Hæmorrhagiæ penis ſpontanea.

Longius foret diſſerere de multiplici uſu, quem corpori noſtro fœnerat nectâr illud vitale, ſanguis, qui motu indefeſſo machinæ noſtræ circulat mæandros. Nec levius nobis faceſſeret negotium, ſi eundem eſſet per omnes vias, quibus diſfluere poteſt tam pretioſus latex. Non tamen æquè tritæ ſunt hæ ſemitæ; cùm hac eatur frequentius, illac rarer. Triftius, hercle, omen habetur, ſi profluentem viderimus, ubi ne rivum exſpectaſſemus. Quamvis interdum, qui ſponte reſerantur fontes, obſerentur gratuito, ipſa ſe corrigente natura, ne videatur erraſſe. Cùm non ita pridem, per me, poſt Deum, in gratiam cum ſanitate rediſſet aliquis cruenta miſtione quàm graviffimè laborans; accidit, ut alius è vicinia meam contra Ophthalmiam eſſlagitaret operam medicam. Dum autem varios invicem ſermones cædimus, narrat ſibi, ante aliquot annos, ex inſperato largum profluxiſſe ſanguinis imbrem, per membrum illud, quo viri ſumus. Nefciebat planiffimè quid de Thyſo fieret, alia omnia exſpectans potiùs, quàm ſanguinem; qui obſervatus maximum incuſſit terro-

rem. Ubi verò per sesquihoram durasset hic æstus sanguinans, inarescens commodum, eadem, quâ proruperat, sistebatur indolentiâ, nullò, ne quidem levissimo, tristioris cujusdam relicto symptomatis vestigiò. Ego varia quæsi huc spectantia; interrogans, numne causas quasdam scire potuisset hujus hæmorrhagiæ? annon, vel calculus ipse, vel equitatio succussans, vel gestatio gravioris oneris, aut aliquis in diata error præcessisset; vel usus Aloëticorum quorundam medicamentorum, quæ oscula referassent venarum, hanc rupissent cataractam? Verùm omnia hæc negavit constanter. Hinc patet ipsam naturam, quasi providò consilio, imminens amolirigestientem periculum, per hanc sentinam, superfluum tantummodò eructasse sanguinem. Atque ita hæc fidem celeberrimo conciliant Kozakio, dicenti, Tract. de Hæmorrhagia, l. i. c. 11. p. m. 302. Simplex sanguinis mitti non omnis est æquè vel molesta, vel noxia; sed interdum & quædam utilis, patientes à multis gravioribus tum liberans, tum præservans affectibus.

OBSERVATIO CCXVI.

D. JOH. GEORG. VOLCKAMERI.

De

Fungis edulibus ex lapide Lyncurio.

Fungum Lyncurium de informi montis cujusdam segmento ortum & in pilei modum conformatum prodire novimus: Unde verò & quibus venarum ductibus, quo motore, vel quo conformatore proveniant in dies nobis talia foetabula, citra non nullam admirationem fieri notative non possunt. Unde etiam nomen Fungi merentur Lyncurii.

Hujus ob oculos ponere figuram non tædebit, qualem Vir quondam botanicorum jubar, amicus non è multis Carolus

rolus Auantius Rhodiginus in elegantissimo suo, de Coenâ Fieræ Mautuani Medici suâ ætate clarissimi tractatu ostendit. f. 51. *Dono verò ille accepit à clarissimo Viro, Iobiâ Aldino, B. Pontif. Urbani Octavi Botanico: Magnitudinem bubuli ille refert capitis superficie asperâ, rugosâ, rimis nonnullis hiulcâ; colore partim intensè nigro, partim dilutiore, & ad cinereum vergente substantiâ porosâ, pumici non absimili, longè verò ponderosiore, quæ & silicis frustulum ita insertum habet, ut connatum esse videatur; argumento quidem non levi, Lapides istos & lento, & glutinoso terra succo & adjacens quodlibet inviscante coalescere. Hic pingui terrâ modicè tectus, & tepidâ subinde conspersus fungos fert suavissimos, figura modò rotunda, modò ovata, sæpe etiam inæquali labro variisq; ac sinuosis anfractibus humanas auriculas emulantes: colore interdum flavo, interdum dilutè purpureo; semper verò crebris spadiceis vel atro-rubentibus maculis aspersos: quæ priusquam obsolescant, non parvam ipsis elegantiam conciliant. Illud porrò (pergit Auantius) admiratione non vacat: quod scapus, qui ab evulso fungo lapidi inhaeret, sensim induratur, ac eandem cum lapide soliditatem & substantiam acquirit; ita, ut fungus lapidem & matricem suam alere, & alimentum, quod accepit, ipsi quodammodo rependere videatur.*

Dum apud Illustrem Marcum Aurelium Severinum, Anno 1641. per hyemale tempus, Chirurgicæ artis addiscendæ & practicandæ gratiâ commorarer, obtulit ille mihi dono iconem Fig. XXX. lapidis fungiferi Cassianæ, id est, Illustrissimi Cass. à Puteo, atque alius tertii, à Marco Schipano, Regni Neapolitani Archiatro impetrati, quorum ideas cæteris adjungere volui. Fig. XXXI. XXXII. De talibus lapidibus Andreas Matthiolus in Com. 78. l. 4. Diosc. scripsit hæc. *Neapoli inventi sunt Lapides, qui defossis, & in cellas vinarias translati, terrâ aliquantulum operti, & subinde aquâ tepidâ inspersi, intra quatrimum fungos non ingratos procreant. Nos Roma & Neapoli vidimus. Julius Cæsar Scaliger in libro exotericarum Exercitationum de subtilitate ad Cardanum, ex. 87. lemmate*

in-

p 408.

- 405.

in scripto de Lapide fungifero scripsit hæc: *privata lapidis natura inter admirabiles referenda. Is apud Romanos magno in pretio est. Unum vidimus Neapoli, quo in regno tradunt inveniri. Crustâ est crassâ: ea terra dodrante opertâ, aspersâq; tepidâ irroratione quarto post die fungos edit.*

Joh. Bapt. Porta varietatem lapidis illius adducens non solum ex monte Vesuvio tales Neapolim, sed & ex Parthenico monte Abellinum, in Apulia ex Gargano & altioribus montium partibus, adferri refert. Addit porro, *fungos tales in saxis nascentes dictos Lyncurios miro experimento frangendis calculis esse proficuos; quippe umbrâ siccati, contriti, potiùs jejuno cum urina veteri ita renes expurgant, ut nunquam in eis calculi regenerentur; quod frequenter sibi usque admirationem expertum asserit. lib. 6. Phytognomic. c. 20.*

Formam quod attinet horum fungorum, ex radice lapidosa quæ & scissilis, & geniculata, cujus extimæ fibræ sunt veluti capillus tenuissimæ ac variæ implicatæ, patet. Ex ea fungus primùm erumpens vesiculam præsentat majorem aliquantum gemmæ vitis magnitudine, aut paulò majore; quæ digitis compressa addit humorem aquæ speciei, saporis aciduli gustu. Fungi hujus germen si adoleverit, digitali usque longitudine attollitur, infimo pediculo nixus, quò magis terræ appropinquat, gradatim tenuiore. Fungi verò superior, quâ cœlum spectat, facies umbilicata est & levis; inferiore seriatim qf. striata apparet, in morem cæterorum fungorum, alveolisque densò nexu minutissimis, & creberrimis punctulis conspersus; suavitatem comestus in ore prodit fungus ille, & ideò etiam ægrotis exhibetur ad manducandum, ritè à coquo præparatus.

Curiosus Marci Aurelii Severini animus non minus de ulteriore fungi hujus usu therapeutico sollicitus cum Josepho Donzello, Doctore Medico Neapolitano mecumque Chymica tales aggredi manu voluit! id quod testatum, voluit in sua de lapide fungifero epistola. *Præstat, ait, multò gravissimas*

simas & extremas aggredi observationes, quæ per Analyses Hermeticas comperta fuere & mihi, & Josepho Donzello Neapolitano, ingenioso & ingenuo Spagyricorum primo, meo & egregii Viri Johannis Georgii Volckameri amicissimo; qui suapte manurei voluit totius allaborator esse. Exinde extracta aqua fatua, spiritu, oleum, ad Guajacini per retortam pulsi saporem & odorem maximè accedens, linis, è quo sal valdè acris prodiit: quæ omnia in literis ad Excell. Dn. Mich. Rupertum Beslerum de Lapide fungifero anno 1642. perscriptis uberiùs legenda Lect. benevolo relinquo, in Tractatu Caroli Avantii, Cœnam Bapt. Fieræ Mantuani Commentario elegante exornantis, Patavii Anno 1649. in lucem edito,

A D D E N D A

ad

Observat. XXXVI. superiorem.

De

Piscaturâ Margaritarum, communicata

à

Rev. D. SERVATIO CLAVIO, Ministro
Verbi divini Bataviæ novæ, in Javâ majore.

URinatores veterum athletharum ritu oleo per aliquot dies corpora frequenter inungunt, cibosque confortantes sumunt, ne aqua corporibus nudis damnum exterius inferat, viresque eorum perdurent; deinde muniunt etiam sese tribus Oltiis (i. e. foliis arboris mespili sylvestris, in quibus stylo ferreo solent scribere & characteres exarare) contra pisces infestos, qui Lamia vocantur. Hæc folia ipsis Ole dicta, peculiaribus characteribus insignita, ibi locorum publicè venduntur à vetula quadam & ejus filio, qui à Lutecoryn eò se lucri causâ conferunt, & foliis

Dec. II. Annus III.

Ggg

his

his à mercatoribus urinatoribus & piscatoribus non exiguam pecuniam acquirunt. Hæc cum ita sint parata, urinatorum nomina, patriæ, loca, ubi habitant, & contractus initi, registro inscribuntur, quò jura solvant Domino loci. Hæc olim erant æqualia cunctis urinatoribus, sive essent ethnici, æthiopes sive christiani & pendebantur Luthecorini, ubi sæpiùs ethnici & æthiopes cum Portugallis ad jurgia & lites venèrè adeò, ut tempore quodam duo mercatores Portugalli cum Presbytero ab æthiopibus fuerint occisi. His de causis ethnici cum æthiopibus diu ad hanc piscaturam non admissi fuerunt, donec Portugalli videntes absentiam ethnicorum & æthiopum nullum adferre lucrum, denuò illos invitarent, ut consueta hæc munia cum ipsis iterum obirent, hac tamen conditione, ut æthiopes supra consuetum tributum quinque thaleros, ethnici verò ut complices dissidii duos cum dimidio plùs solverent, quàm Christiani, quorum quilibet urinatorum vetus tantùm tributum præstare debebat: & ita illud quod ab ethnicis & æthiopibus expenditur, pœnarium æs etiamnum hodiè dicitur: Cùm itaque piscatura inchoatur, urinatores, quorum 8. 10. quandoque 12. una comprehendit navicula, incipiunt se submergere exilientes in mare, quibus singulis duo inserviunt viri ad id destinati, ut eos observent, & cibo potuque reficiant. Summò igitur manè datur signum ex tormento bellico, quò factò, naves omnes in altum ventò secundò è terra flante navigant. Cùm ventum est ad loca conchyliorum, quæ facillè cognoscuntur vasis ligneis circa ea positis, urinator quilibet pedes suos ponit in restim, cui insidet, & cui alligatus est ponderosus lapis, ut eò celerius fundum maris pertingat; circa collum pendet versus abdomen rete quoddam, in quod conchylia colliguntur. Præparatus ita urinator spiritum validissimum haurit, aërem, quantum potest, attrahendo: alterâ manu nares arctissimè claudit, ne quid spiritûs sub aquis egrediat, & ita in fundum maris se demittit.

Quò factò lapidem statim solvit, ut à sociis suis sursum in navim trahatur, deinde rete suum laxat, ut expansum ante abdomen suum pendeat, in quod tot ostreas margaritíferas, quantum potest, & spiritus præclusus permittit, legit: demum rete suum ostriis plenum projicit super humeros in tergum, & datò signò celeriter à sociis suis eadem rete retrahitur sursum in aërem, ut respirare iterum possit. Urinatoribus primâ vice submersionem hanc expertis, cùm ad aërem redeunt, ob spiritum diu præclusum & aquæ marinæ in fundo pondus, sanguis sæpè ex naribus & auribus solet erumpere: hoc autem symptoma alterâ vice & consequenter cessat. Productæ ex mari ostreæ (quæ vulgaribus planiores & versus caput paullo latiores & depressiores sunt, carnesque tenaciores habent) circa vesperam in continens littus devehuntur, ubi in foveam quandam, ad id factam, conjiciuntur, in qua moriuntur, & foetorem vix tolerabilem de se latè spargunt. Confluunt ad locum tot muscarum myriades, ut homines præ illis vix comedere aut aliud quid agere possint, sique una illarum muscarum haustu per œsophagum fortè in ventriculum feratur, evertitur statim ventriculus & vomitu rejicitur, quidquid cum musca assumptum fuit. Vincit tamen hanc molestiam omne ex piscatura hac proveniens lucrum. Uniones carnibus Ostrearum, quandoque testis, diversimodè quidem, uni magis quàm alteri inhærent.

Propter Magnetis Declinationem ex India
Occidentali

Dn. JOH. GEORG. GOLLINGIUS, Merc. Norib.
ad

HELIANTHUM

talem transmisit Relationem.

*Ignote licet, Honoratissime tamen, Domine
& Amice.*

VIdi ex tuis ad Dn. Gollingium hinc locorum in
Insula Curakao commorantem datis, magnum & lau-
dabile tuum desiderium cognoscendi, magnetica-
rum acuum declinatio quo pacto in his oris se ha-
beat: ideoque certiore Te hoc ipso facio, magneticas acûs
hinc per totam Indiam occidentalem non nisi 4. gradûs de-
clinare à Septentrione in Orientem, prout ipsemet per an-
nos 28. continuos deprehendi. Etenim Africanas regiones
invisi quinquies ac lineam Æquinoctialem decies trajeci, in
quibus itineribus eandem ferè declinationem observavi; pro-
ut ad oras Africæ sub longitudine 32. grad. eam 4. graduum
notavi. Insula Curacao sita est sub $12\frac{1}{2}$ gradu latitudinis
Borealis ac 308. gr. longitudinis: Hondurase contrà regio ha-
bet 258. gradûs longitudinis & 15. grad. latitudinis; & in hac
magna distantia longitudinum parum differentiæ in declina-
tione notavi. Quod si verò sub uno horum meridianorum
rectà Septentrionem versus vela pando, reperio (prout ipso fa-
cto reperi) statim auctiorem declinationem, 9. ad 15. usque
grad. sub longitudine Insulæ Curacao & lat. 42. ac 43. grad.
Ita cum ex Belgio in Boream excurro à 53. gr. lat. usque ad
grad. 72. sub eodem meridiano, experior acuum magneticam
16. gradûs à Septentrione in occidentem; & plus ultra versus
polum Boreum ad Insulam Spitzbergam sub lat. 82. grad.
quæ

quæ loca pariter invisi, deprehendimus acûs declinationem 22. grad. in occasum: ut non videam, qui possit certa haberi regula ex geographicis locorum conditionibus, quasi nempe sub eadem longitudine eandem ubique oporteat esse declinationem. Plura & alia circa hæc indicare Tibi non possum, quandoquidem hoc etiam video, non esse acûs omnes ejusdem notæ ac bonitatis, nec inter se satis ipsas consentire. Commendo igitur hanc rem curiosis omnibus, ut pro virili eam porrò perscrutentur ac certi quidpiam bonique detegant: id quod per DEI Gratiam ipsis toto pectore precor. Ego enim maximam vitæ meæ partem transegi, anno 52. ætatis jam superato. Commendo igitur Te, mi Domine, Divinæ protectioni, eroque qui sum

T. Dominationis

Servus

Johannes Richardi.

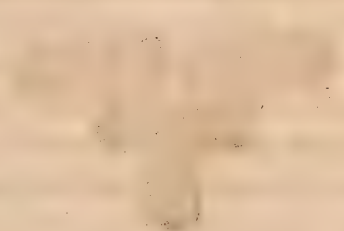
CORONAT FINIS OPUS.

Ggg 3

APPEN-

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

[Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly bleed-through]

A P P E N D I X
AD
ANNUM TERTIUM
DECURIAE II.
EPHEMERIDUM
MEDICO. PHYSICARUM
NATURAE CURIOSORUM,
In Germania.

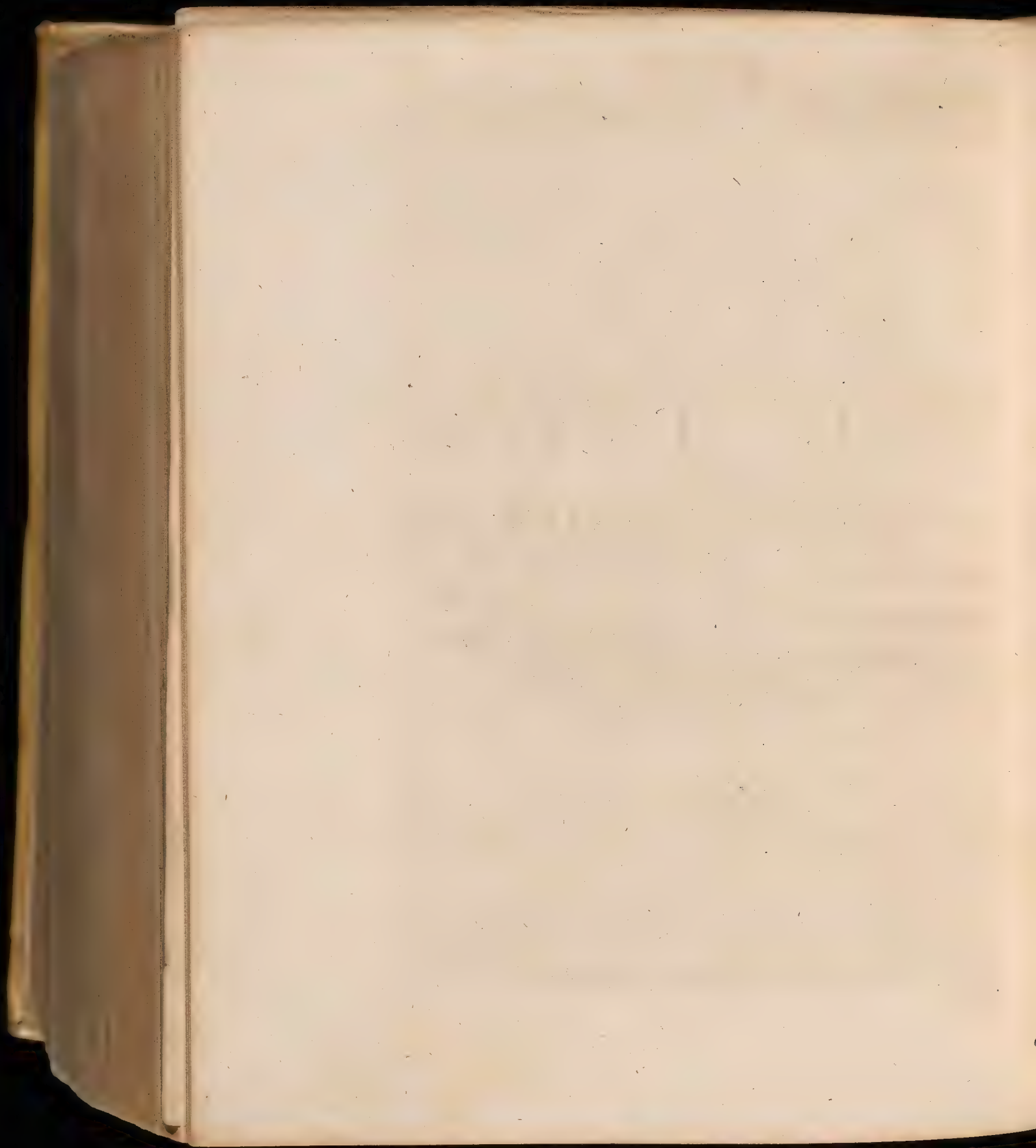
NORIMBERGÆ,
ANNO M DC LXXXV.

CONTENTA APPENDICIS P. P.

- Joh. Danielis Majoris, Philosophiæ & Medicinæ Doctoris, Professoris hujus Facultatis Publici Kiliensis, Gratulatio & Vota Augustiss. Imperatori, ob liberatum cum Vienna Imperium subjectissimè nuncupata, ab Academia Nat. Curios. in Holsatiæ Academiâ Kiliensi.
- Epistola II. Joh. Christoph. Sturmii, P. P. Altorf. de veritate propositionum in Joh. Alphonsi Borelli l. I. de Motu Animalium subtiliùs demonstratarum, Oculis ipsis quodammodo ingerenda.
- Salomonis Reifselii, Archiatri Wirtembergici, Siphon Wirtembergicus, sive Siphon inversus cruribus æquialtis fluens & refluxus, hæctenus inauditus.
- Michaëlis Bernhardi Valentini de Monstrorum Hassiacorum ortu atque Causis epistola.
- Rosini Lentilii Schediasma de Vitris anaclasticis, Illustri Naturæ Curiosorum Collegio exhibitum.
- Ex Joh. Ignatii Francisci Voitæ Disput. Inaugurali, Hippocrates redivivus indigitatâ Corollarium Physiologicum, principia Corporum Naturalium insinuans, sub umbone D. Jacobi Johannis Wenceslai Dobrzenski de Nigro ponte, Prof. Publici, habitâ Pragæ 1684. Mense Martio.
- Rosini Lentilii Sciagraphia Oologiæ Curiosæ, S. R. I. Academiæ Naturæ Curiosorum exhibitâ.
- Christiani Francisci Paullini Synopsis Cynographiæ Curiosæ, sub prælo nunc gementis, & Joh. Georgio Endtero editionem adornantis.
- Mich. Bernhardi Valentini Historia literaria medica.
- Christiani Mentzelii D. Ser. Elect. Brandeb. Conf. & Archiatri Sylloge minutiarum Lexici Latini, Sinici, Characteristici.

GRATVLATIO ET VOTA,
AVGVSTISS. IMPERATORI,
LEOPOLDO I.
OB LIBERATVM
GVN VIENNA IMPERIVM,
SVBIECTISSIME NVNCVPATA
AB ACADEMIA NATVRÆ CVRIOS.
IN HOLSATIÆ ACADEMIA KILIENSI,
INTERPRETE VTRIVSQVE
COLLEGA, J.D.M.

PROGRAMMA INVITATORIVM.
P R O R E C T O R
 ET
S E N A T U S
 ACADEMIÆ KILIENSIS
 BEN. LECTORI

S. P. D.

IPse nunc annus est, & perendinus qui imminet dies
 insignis memoriam victoriæ reducit, quam à Christiani-
 ni nominis hoste, omnium seculorum linguis deprædi-
 candam, Imperator noster augustissimus, ejusq; Para-
 stata, Heroes incomparabiles, divinis auspiciis reporta-
 runt. Nam si quis ab omni ævo memorabilis Austriacæ
 genti, si quis Germano populo, si quis universo denique
 orbi Christiano illuxit dies, secundus ille Septembris est,
 quo non de regionibus & agris, non de fortuna spoliis;
 sed de libertate, de religione, de salute nostrâ certatum,
 de hoste immanissimo triumphatum est. Itaque meritò
 tum omnium linguæ in júbila solvebantur, quorum ani-
 mi consternatione dejecti, præsens sibi exitium omina-
 bantur: unde divinâ manu erepti non annuos sed quoti-
 dianos ducere triumphos debent. Duillii, qui primus è
 navali adversus Carthaginenses victoriâ triumphaverat,
 tantum fuisse gaudium Florus memorat, ut non conten-
 tus unius diei triumpho per vitam omnem, ubi à coena
 rediret, prælucere funalia, præcinere sibi tibus jussert,

Hhb 2

quasi

quasi quotidie triumpharet. Quanto vero major in hac tam incredibile, tam admirabili victoria quotidie triumphandi letandique causa est, qua omnium salus continetur, cujus fructus ad universum orbem Europaeum pertingit. Hujus gaudii & fructus ad se quoque pertinere partem Illustris Naturae Curiosorum per Germaniam Societas arbitrata est. Quae cum pulcherrimo instituto, ad naturae secreta altius rimanda operas jungat, & ad has pacis artes cum autoritate tractandas Augustissimi & Invictissimi Imperatoris LEOPOLDI clementissimo praesidio fruatur; facile, quantum etiam hac victoria suis utilitatibus prospectum sit, intellexit. Quae enim ipsis fortuna, quae res, quae spes, non salvo Augustissimo illo suo Capite? Nam hoc se titulo à Societate sua salutari clementissime permisit, eique primum Illustrissimum, & tam belli quam pacis artibus Inclutum Heroem ac Dominum: Dn. Raymundum Comitem Montecuculeum, atque ubi ille fatis concesserat, Reverendissimum atque Celsissimum Electorem Moguntinum Protectores constituit. Ne quid nunc de variis in Societatem collatis beneficiis dicamus: nam ut narratum nobis est, & selectorum cimeliorum icones aeri incisas, ad illam misit, & torquibus aureis nonnullos è sociis ornavit, & amplissima praeterea privilegia promisit. Quare cum letandi gratulandique causas non communes tantum, sed & proprias easque gravissimas haberent, pietatem suam ac devotissima testaturi officia, Nobilissimum & Celeberrimum Virum Dn. JOHANNEM DANIE-

LEM

LEM MAJOREM, Professore[m] Facult. Medicæ primarium, Serenissimi nostri Principis Archiatrum, nostrum ab ipsis circiter XX. annis, & Academiæ incunabulis Collegam conjunctissimum, & suæ Societatis nostrumque insigne decus, delegerunt: qui Augustissimo Imperatori Dominoque LEOPOLDO de repressis hostibus, liberatâ Vindobonâ atque Germaniâ, publico societatis nomine gratularetur, ac pro salute ejus, pro triumphis perpetuis vota nuncuparet. Quas cum in se partes lubentissime Collega noster honoratissimus suscepit, eo ipse die, cujus tantum beneficium est, ut nulla unquam ætas non meminisse debeat, die scilicet Martis proximo, horâ X. hujus victoriæ magnitudinem publicâ oratione celebrabit, suum illud Epiphonema, quo annus signatur, ingeminaturus:

VIVat LeopoldVS & felIX sVI s IMPeret!

Quando itaque & eruditione Collegæ Clarissimi dignam, & submissæ venerationis affectu plenam orationem expectamus omnes, Vos Hospites omnium ordinum honoratissimi, Vos, Cives Academici, ut orantem audire, cumque ipsius votis vestra quoque pro aris & focis nostris, pro armorum nostrorum felicitate, pro omnium denique salute conjungere velitis, peramanter invitamus serioque adhortamur. PP. Kilia d. XXXI. Aug. Anno cIo lOc LXXXIV.

I. N. J.

*Magnifici & Illustres,**Amplissimi, Venerabiles, Nobilissimi, Praclarissimi &
Præstantissimi Domini*

DOMINI AUDITORES,

omnium ordinum honoratissimi lectissimique:

SI Tempus ullum infaustissimi Ominis, & sub Regimine præsertim *Augustissima Domus Austriaca*, periculosum eidem, totique non dico Imperio Occidentis, sed vel Christiano Orbi reliquo, fatale identidem, & extremis irretitum Difficultatibus exstitit, hodierna Dies Secunda, Mensis Septembris, nuper elapsi Anni, supra Mille-simum Sexcentessimum, octoagesimi Tertii fuit: relata ad Tabulas Æternitatis, non Encausto vel Sepiâ, sed Lacrymis, Sanguine, & Martyriis Christianorum. Quorum multa milia, partim cæsa crudeliter, partim in captivitatem ducta, Flagrisque, Carcere, Triremibus damnata, & mœstè etiamnum suspirantia sub Jugo barbaro, Exemplo docuerunt, quanta, quamque Infernalis Tempesta, facilè submersura non *Viennam* modò, sed totam, quanta quanta est, Europam fuisset, nisi DEUS T. O. M. effrænes Mahumedanorum Copias, tanquam Belluam, furoris Oestro actam, injecto in os Capistro, & hoc pacto longè latèque diffusas Thracici Pharaonis iras, tanquam gurgitem, Flammis manantem ac sulfure, in ipso *maximè Regio, Augusta Sedis Limine*, quam potentissimè cohibuisset.

In cujus Rei Memoriam, & Pietas ante omnia postulat, ut Grates devotæ NUMINI tam benefico nuncupentur; & peculiariter Mihi à *Perillustris Societatis Natura Curiosorum Magnifico Praside, & Adjunctis Clarissimis*, est per Literas injunctum, ut Gratulatione aliquâ, tanquam Obelisco, in publicum statuendo, *in Borealibus his Oris S. Romano-Germanici Imperii,*

Imperii, non minus irrefragabilem *subjectissimi Cætus* Lætitiæ, æternas Laurus merito *Sacratissimo Capiti* suo, LEOPOLDO, testatam facerem, quam Aliorum honesta pectora, ad similes Plausus, vel proferendos Mecum, vel certè non improbandos, haut segniter invitarem.

Quo in negotio equidem nec pertractatu putem inutile, nec auditu inamœnum, ad evolvendas Antecedentium Seculorum Memorias, prolixius digredi, principioque factò à Tempore Aboriginum & Regum Latinorum, usque ad Romulum & Successores suos, hinc longissimâ Serie ductâ per Dynastiam Consulium, usque ad Necem Cæsaris & Augustos, Exemplis declarare, quot & quantis modo-dictum Latiale Imperium, cum Ecclesiâ DEI, tam ante, quam post Divisionem illius, subjectum multoties Calamitatibus fuerit, postquam nempe nunc Dominantium Ambitio & Fastus, nunc Avaritia eorundem, Crudelitas, aut Astus; vel ex adverso Pusillanimitas, Socordia, Luxus, & Imperitia: nunc Subditorum Perfidia, aut Suspicio, & erumpens in ipsam Seditionem, exacerbatae Plebis Furor: aut utrobique illati ab Exteris hostiles Imperus, cum Fame etiam aliquando & Peste, divinitus immisâ, tanquam Secures totidem & Clavæ, alternis ictibus, surgenti in altum *Augustissima Moli*, excidium minantes, per diversa Temporum Spacia, conspirasse videntur, non forsân ad Læsionem qualemcunque inferendam Romano Nomini, sed ad Eversionem facilè metuendam omnimodam, Perniciem extremam, ac Extirpationem.

Nolim tamen ad Vastitates illas Annalium fusiùs abripi, cumque Auribus vestris, *O' gratissima Mihi ac Musis Pectora*, Tempus ipsum conterere, in operosâ Rerum, utcunque minoris; atque iterum dico, minoris Momenti enarratione: si videlicet quotacunque *Romani Status Pericula* pristina, conferamus cum iis, quæ ante Annum contigerunt, & quod excurrit, in partibus Austriæ & Hungariæ.

Nam

Nam quod Dominatrix Resp. usque adeò impunè semper, quasvis alias Gentes sub jugum suum non reddidit, quin ipsam quoque interdum nunc *Hetrusci*, nunc *Galli*, à Camillo mox repressi, nunc *Volsi*, graviq̄ue ad Cannas affectam Clade, per fulmineum Belli Ducem, *Hannibalem* in Bello Punico II. victrices hujus Copiæ subigerent; id modò experiemur, rationem ad Tempora nostra habere perexiguam; quandoquidem *Serenissima Domui Austriaca*, & per eam *toti Romano Imperio*, finitimisque, Christum adorantibus Regnis, Res proximè non erat cum unâ Gente aliquâ *Hetruscorum*, *Gallorum*, *Volscorum*, aut *Carthaginensium*: sed cum ipsis trecentis Millibus Hostium, ex omni quasi Orbis habitabilis Angulo, Europâ puta, Asiâ, Africâ conscriptorum, inque auxilium, vocatorum; præcipueque Thracibus, & inter illos, decem Janizarorum millibus; Arabibus item, Mauris, Ægyptiis, legionatim undique confluentibus, & velut per Inferorum Portas emissis: qui omnes vastissimo circa Viennam tractu, usque ad Danubium, Castra sua posuerunt, magnoq̄ue Impetu, tanquam Grandine, feracissimam Vini ac Metallum Hungariam, cum Austriæ parte, obruerunt.

Aut quod suo tempore dein, ante Dictaturam Julii Cæsaris, Eversio præsentissima imminebat Romæ, per *Catilina* Conatus in Patriam planè impios, quibus ille non Cicero nem modò, totumque Senatum interficere, sed urbem quoque incendere, & cum Sacrilegæ Factionis suæ complicitibus Remp. pro libidine invadere decrevit, ideoque noctu in abditam quarundam Ædium partem cum illis congressus est, ut procul amotis arbitris, nefandæ Conjuratiōis suæ Idolum exstrueret; sed maturè repressus per tempestivam laudati Tullii vigilantiam: istud similiter infra Machinationes Turcarum longiùs positum arbitror: quippe venerunt hi consilio nocendi & rabie, non tantùm *Catilina* non impares; sed Eodem Viribus etiam, ac Numero majores. Et venerunt minimè clam, more latronum, de Nocte surgentium;

tium; sed *Mahomet IV.* impudenter primùm ruptâ fide, quam de Induciis vicennialibus plenè servandis, *Augustissimo Leopoldo* nostro dederat, Juramentis ludens, ut *Trocho Pueri*, Hostilitatem palàm *Cæsari* denunciavit, duce *Teckelio* inescatus ab Hungaris. Quorum nobilis aliàs, in servanda *Imperatori* fide tenax, & bellicosa Natio, quicquid novissimè sub Rebellionis Larva peccavit (præstitisset enim, sub Afflictione maſſe succumbere, quam calcem obvertere stimulo:) per inexpugnabilem quendam desperati Mœroris impetum peccavit, post Preces videlicet omnium humillimas, quibus frustra identidem, pro Conscientiæ libertate procumbebant, non æquè benevolè semper commendatas Oculis & Auribus *mansuetissimi Principis*.

Venerunt itaque Turcæ; & Præcursores hincinde emisserunt Tartaros, qui primos Christianis inferrent impetus, & Terrorem ipsis incuterent. Gentem naturâ crudelem & barbaram, Latrociniis, Equitatu, Sagittis claram, nihilque humani, si faciem excipias, habentem. Cum quibus proreuebant, tanquam rapidus Amnis rupto Aggere: Ferroque ac Flammiis truculenter ac foedè diruebant omnia, nec Templis aut Aris, nec Ætati aut Sexui parcentes.

Dicam verò quid amplius. Quod post *Catilinam* olim *Julius Cæsar*, recens-introductâ à Se Dominatione Monarchicâ abusus, non modò Honores quosvis summos & Axiomata, ad libidinem cepit ac dedit; sed sensim quædam ampliora etiam humano fastigio, sibi decerni passus est; & Tempia videlicet, & Aras, & Simulacra juxta Deos posita, & Pulvinar, & Flaminem; & effictum ex Ære statui se nuper Imaginem Orbis Terrarum, cum Inscriptione; *Semideus est*: & sic Cultûs Divini portiones in Urbe, Gentium Dominâ, ad se rapiens, Summâ Imis vertit: nec hoc ipsum genus Ambitionis, tanti momenti est, ut multùm intolerabiliori Arrogantiæ Ottomannicæ meritò comparetur. Nam *Julius* se parèm saltem diis statuere, ceterà verò, Honorem ipsis de-

cretum, nequaquam abripere; *Mahomet IV.* verò se multis partibus DEO majorem potentio remque vendicare, ejusque *S. Sanctum Numen*, (si fides habenda Relationibus publicis est,) Criminationibus horrendis, Blasphemiis, & Comminationibus, laceffere non dubitavit, in transmissò ad *Imperatorem* Libello Provocatorio, ad cujus Conspectum Sol erubescat, contremiscat Tellus, rumpantur Catenæ Montium; nam scripto non Hominum digitis, sed infernalium unguibus Harpyjarum. Inque opprobrium *Christi* ausus est, maledictum Acinacem evaginare.

Cui Vefaniæ postquam Idem habenas adeò demum laxavit, ut ad *Viennam*, *Obsidione claudendam*, jam apparatus omnia; ecquid est, quod post Cæsarem porrò *Neroni* nigricans Stygma inuramus, postquam hic planè laudabilis Princeps, sed transactò *Quinquennio*, totus furor factus & rabies, urbem urbium Romam, quam Comicis Flammis modò destruxerat, effuso mox Christianorum Sanguine, restinguens, in Fumo & Flammis fictitiæ suæ Trojæ, per moram saltem unius aut alterius Horulæ, noctu deliciatus est? Nam Scenica isthæc dictæ urbis Incendia, pariter vix accedunt ad plusquam mille Pagos & Oppida, Hungariæ ac Austriæ, quæ à Turcis ac Tartaris, toto quasi Mense transacti Anni, perdiùs pernox, in cinerem sunt conversa. Atque tum haut minùs, in primo statim Obsidionis Orgasmo, ad ipsâ Urbis Viscera, ibique ad Sacro-profanas Ædes pulcerrimas, contra jus & morem honestæ Belligerationis, furtim positi Ignes, perniciosè grassati sunt; quam foris præsertim tota Belli Moles, in unam *Viennam* translata, id effecit, ut obsessos supra modum defatigarent continua Tormentorum & Granatorum fulmina, Muros, Ædes, Aggeres diruentia; *Arcemque Leopoldinam* (quanta Clades!) vi globorum innumerabilium reddentia undique Cribro similem; Taceo suffosum largè in Cuniculis, nitrosum Virus, per vices hinc inde accensum; cumq; mugiente Bombo, ex Mortariis arcuatim projectas

jectas per Aërem, vastissimas Globorum, tanquam Montium, ignivomorum moles; & non facilè enumeranda mihi plura alia.

Quorum intuitu, *Vindobonenses* negotium sibi intercedere, non cum humano Exercitu, sed cum Furiis Infernalibus, & tumultuantibus Spectris, rati sunt, aut Mars creditus, ex igne, à suâ Sphærâ, flammiferis Draconum Alis vetus, inter Arsenicales sulfuris Nimbos, descendisse in Terram; & Plutus, Cerbero inequitans, cum omni Vulcanorum familiâ, evocatus ex subterraneis, in irrefragabile Urbis excidium, cum illo quàm seriò conspirasse.

In quo tam fervido, & ab utraque concertantium parte, sanguinolento Rerum bellicarum Curriculo, quamvis ulterius diffiteri non debeam, si Calculum forsân ponere, atque ad computandam Christianorum stragem, quos tum bimestris ista Obsidio, tum antecedens ipsam, Austriæ & Hungariæ desolatio abripuit, cum Numero illorum, qui per *sævitiâ Neronis* primùm, antea dicti, hinc *Domitiani*, & *reliquorum Ecclesiæ Persequentorum*, occubuerunt, jugulata nostrorum Hominum millia (multa licet) componere cum Martyrum Veterum centuplo populosiore excidio velimus; Antiqua isthæc Tempora, quoad hanc partem, indubiè existisse præsentibus funestiora, postquam unus *Decius*, ob sævitiâ Canis dictus, adeò fuit Christiani Sanguinis sitientissimus, ut numero Martyrum æquaverit Arenam Maris; & *Diocletianus* tam crudelis, ut ab eo universum Christianorum Nomen jam crederetur penitè extinctum; nam *Persequutio ultima*, hoc Autore facta, ipsum perseverans Decennium, Ferro, Cruce, Igne, si ulla alia, planè exstitit infamis: donec miserrimam hoc pacto, & per diversa Suppliciorum genera, ad extremos quasi Agones redactam Ecclesiam, Constantinus M. restitutâ Pace, inque Orientem translata sede Imperii, à Persequutionibus utcunque respirare fecit.

Veruntamen, quid Corporales omnium etiam Martyrum pristinatorum occubitus, quotquot sive in memorabili illo,

illo, *decem grandium Persequutionum* Curriculo, five sparsum ulterius nobilitatas æternantibus Palmis feliciter Animas Deo reddiderunt; quid isthæc omnia, ad deperditam in æternum unicam saltem Captivi vel Occisi Homini Animam, preciosissimo Christi Sanguine frustraneo redemptam, ut damnum tale, quàm irreparabile, tam nullis Lacrymis & Suspiriis ullo in posterum Ævo exspirandum sit? Cujusmodi Captivorum verò, non certè unus aliquis, duo, aut tres, sed aliquot Mille, ante annum, deducti in Thraciam sunt, ibique dein partim vi, partim metu spontaneo Torturæ ac Mortis, in continuâ Verbi Divini desuetudine, ipsi etiam sensim ex Christianis Infideles redditi non Christianos amplius, sed Molocho in victimam, Mahumedanos certissimè propagabunt Liberos. Quæ Pestis Animarum, & irreparabilis earundem jactura, censenda venit tantò atrocior, quò in uberiores Nepotum ac Pronepotum Ramos, intra unius saltem Seculi moram, Hominum Generationes se facillè multiplicant.

Ac propterea quis scit, an non ipsorummet plerique, ante Annum *Viennam Obsidentium*, quos Turcici Nominis odio, Diris omnibus devovemus ac detestamur, si Parentes eorum spectemus & Avos, aut antiquiorem Originem, pariter fuerint Christiani?

Ita, inquam, vel centies mille Hominum Mortes Corporeæ: quibus prisca Martyres, sub *primis decem Persequutionibus* inclaruerunt, propemodum Nihil sunt ad internecionem novitiam Animarum.

Nihil ad eandem Torturæ, Fustigatio, Flagellatio, Suspendio, Cædes, Submersio, Excoriationes, Detruncationes, Vivicomburia, & quævis Sævitiæ genera alia, quibus postmodum, Tempore *Theodosii ac Honorii & sequentium*, longè post Decium ac Diocletianum, aliud insuper, in Italiâ, genus Diabolorum invaluit: Hoc est, *Gothi, Vandali, Alani, Longobardi, ac alii*, agminatim in Imperium irruentes, idem quoque per & extra Italiam, prædam communem Exterarum Gentium

tium penè quarumvis tum redditam , miserrimè dilaniarunt.

Quâ Occasione hîc minimè aliàs tacendus foret , post *Alaricum* , prædonem Romæ , omnium famosissimus Rex Hunnorum, *Attila*, Incendia quondam gerens in corde, caucasi rigores in Capite, & Flagellum in Manu, imò ipse Flagellum Numinis; qui omne id, quod illi forsan intactum liquerunt, exceptis Paludibus Venetis, funditus extirpavit ac diruit, quingentis mille ad id stipatus Militum Exercitu:

Sed jam satis, *Auditores*, vos puto intelligere, si DEUS, justissima Fata sua Peccatis nostris æquaturus, tot tantarumque Calamitatum Fluctibus libertatem concedere voluisset, eousque se diffundendi, quorsum naturaliter poterant, quanta Germaniæ Desolatio, imò funestissima Statûs publici per totam Europam Tragoedia, mansura Nos citra dubium fuisset.

Idque eò magis, quò tum potentiolem, celeriolem ac vigilantiolem Hostem habuimus; tum in plures dissidentium partes (proh dolor!) infeliciter discerptum erat Imperium, ut difficiliores proin ac tardiores, *sacratissimo Imperatori nostro*, Suppetiæ ferrentur.

Quam in rem liceat mihi, insuper habitis reliquis Casibus omnibus, quibus Fortunæ adversitas, in perspectam in Somnio memorabilem Statuam Nabuchodonosoræam, (pro Monarchiâ Romanâ communiter habitam) modò ab hac modò ab aliâ ejus parte, fervidiùs arietavit: liceat, rogo, mihi, unicum demum, eamque brevem, pristini Statûs Romano-Germanici, cum periclitante ante Annum nostro, Collationem breviter superaddere, ut non minùs quantum alter ab altero dissideat, quàm præsertim, quid execranda Animorum Disjunctio, ad facilè dissolvendum Corpus Imperii valeat, tanta liquidius pateat.

Ante sexcentos Annos videlicet, & quod excurrit, ad Clavum Regiminis sedebat *Henricus IV.* Imperator naturâ quidem aut Moribus non malus; & minùs dextrè saltem à Matre

educatus; cæterum verò accrescentibus Annis, Amore pro Republicâ, inque adversis Constantiâ satis clarus; Id Fati genus veruntamen expertus, ut Germania sub nullius Principatu Calamitatibus affecta majoribus fuerit, quàm sub Suo; Imperii Membris diversam viam euntibus, Nervo Rerum gerendarum internecinis vulneribus disrupto, Autoritateque & Majestate Cæsareâ, cum libertate Populi, imminutâ, insigniter, & penè dixerim conculcatâ; nam submissâ *Gregorii VII.* arbitrio. Qui Pontifex, aliàs dictus *Hildebrandus*, sicut erat homo compositæ Mentis, sinceri pectoris, pacifici Cordis, unoque verbo, Sanctus, & Apostolicus, quod bene sit! imò verò rectiùs dicendus Infania; nam Terram Cælo, divinis humana miscens, & hoc fine non minùs Discordiarum Semina, inter Imperatorem ac Ordines, spargens continua, quam à juratâ fide, Magistratibus debitâ, tanquam Carcere, per plenitudinem potentiaë, Sanctæ Clavis, confidenter nimium Subditos liberans; ita his ac aliis modis, universi Corporis Germanici Systema, non dubitavit retexere, contraque Æquitatem quidvis statuere, ut in summâ quadam Rerum omnium confusione, videretur universâ Europa contremiscere, & velut attonita, quorsum se inter tot Mala domestica & discrimina verteret, nesciret.

Enimverò, annon hodie præsertim infinities major undique deprehenditur Magnatum Ambitio, & Fines suos extendendi Cupiditas, quàm erat in diebus istis? Tanta sanè, ut quemadmodum inter Privatos rarò accedit; quenquam sorte suâ contentum; sic certissimè mihi persuadeam, si fieri possit, ut Pomum hoc Eridis, quod Globum Terraqueum appellamus, in vasta licet jam satis Imperia divisum, in toto suo ambitu, ad altitudinem centum Milliarium, circumcirca excreceret, & hoc pacto Principum Ditiones, juxta peculiare quæque determinationum suarum modos, proportionaliter sibi invicem coëxtenderentur; ex quo longè vastissimi Regnorum Tractus porrò sint emersuri; nedum
tamen,

tamen, Plus Ultra eundi identidem, & vim inferendi aliis, mensuram facilè, Terminum aut modum fore.

Ex quâ Animorum Immoderatione, aut ut molliùs dicam, quadam acquiescendi impotentiâ, tanquam noxiâ Arbore, divisio eorundem omni ævo succrevit; eaque demum Calamitas, in *Leopoldum nostrum, Pium, Justum, Moderatum, Magnanimum*, per Conniventiam Fati, expetit, ut dum simultatibus partim & Dissidiis, partim professo Marte, & damnosis ejus Operationibus, agitari omnia, & hoc pacto non *Rhenum* modò turbatis Fluctibus labi, exoculatamque *Strasburgo* Germaniam; sed totam quasi Europam (Britanniâ forsân exceptâ, & Cantonibus Helvetiis) experiretur, Quiete aureâ exutam, & loco hujus, Discordiarum Furiis vexatam, sævire in propria viscera; suppetiæ tamen *laudato Imperatori* contra grassantem potentissimum, totius Christiani Nominis Hostem, Portis Viennæ jam imminentem, aliquandiu ferrentur aut planè nullæ, aut à paucissimis, ac perquam tardæ; postquam nempè, parato licet Exercitu, nutantem Reip. Molem fulcire aliqui, vel nolebant, nescio quâ causâ; vel morosulè protrahebant sub prætextu Festinationis interdum noxiæ; vel ob difficultatem Trajectûs, aut Fœdus cum Exteris, aut Bella domestica, aut insidias proprio Jugulo imminere traditas, non affatim audebant; exceptis paucis, ut dixi, infra enumerandis, quorum honorificam nunquam patiemur interire Memoriam.

Certè, quod in magnificâ Domo aliquâ, præstant Ferramenta & Calx; id in Societate Civili, & conservando Statu publico, est Ordinum Concordia. Relaxatis illis ac fatifcentibus, Rimam Fundamenta facilè contrahunt, inclinant Parietes, titubant Columnæ, Fornices rumpuntur, contremiscunt Fastigia, & dissiliens cum fragore tota Moles, Ruinæ suæ destinatur.

In cujusmodi *Dissensiones Statuum*, & hinc facilè præsumendam *Dissolutionem Imperii*, Turca utique, post introductam

ductam à Muhammede jam ultra mille Annos, doctrinam pestilentissimam, nullo non tempore nimium quantum incubuit, Colubro quovis, Cane, suoque Lunari Sidere vigilantior. Quod Exemplis probari posset, si ad longè vastissimos Historiæ Turcicæ Annales, inque iis ad stupendos sæpè Infidelium contra Christianos Successus, & ad caufarum præsertim, Adminiculorum, & occasionum præcipuarum Enumerationem vellem deveni, quarum opportunitate videlicet factum fuerit, aut culpâ, quod Potestas Turcica, isthæc Incrementa sua, Gangrænæ aut Sphaceli in morem, de die in diem sumserit, & haud obiter Hostes sibi de obtentis adeò feliciter *Principum Christianorum Discordiis*, gratulentur. Ex hoc pessimo enim Fonte, atque utinam Fonte Oblivionis possemus dicere, Errores diversi generis alii, tanquam Rivi & Amnes, Ditionem Turcicam mirè fœcundantes, continuo Seculorum tractu, digressi sunt. *Nunc* Regnantium videlicet, Præsidumve Securitas, Ignavia, vel Avaritia, & hinc porrò nata Munimentorum, Terrâ Marique, inque iis, Præfidiariorum Militum, Commeatûs, Tormententorum, aut Pulveris Pyrii insufficientia, cum Viribus, ad resistendum, aliò revulsis; *nunc* nimia eorundem Credulitas, habita Pactis Turcicis, & Transactio; vel deditio intempestiva, Transitusve Turcis concessi, & similia; haud æquè semper per Minas aut vim, sed molliore interdum Auri, tanquam internuncii, multum convenientioris, brachio extorta, ut mirari subeat, quâ ratione illud, quod solum inter Metalla est incorruptibile, tam insignem tamen ac inexpugnabilem magneticam vim, perque mille Experimenta probatam Animos corrumpendi, potentiam habeat? *nunc* Suspiciones, Indignationes & Perfidix Tumultuantis Exercitus, callidè procurati, & Transfugia Militum: ut de eo nil dicam, quod solus sæpè Contemptus, & adversæ Partis vilis habitio, proximus ad interitum gradus exstiterit: *nunc* Judæo-

Judæorum tandem frequentia, quibus Speculatoribus ac Proditoribus, Turcæ hinc inde in Hungariâ usi sunt.

Et per Compendium id saltem dicam, siquidem vel exprimere tale quid sine Lacrymis, vel audire sine rubore sustinemus: *Asiam* universam *Graciamque* pridem amisimus. Perdidimus *Ægyptum*, cum reliquis partibus *Africa*. Abreptasque dolemus *Lemnum*, *Lesbon*, *Tenedum*, *Cyprum* (proh quanta Nomina!) *Rhodum*, *Zazyntum*, cum *Archipelagi* & *Maris Mediterranei Insulis* reliquis. Quarum omnium *Reginæ* præsertim, *Candia*, *Coronam* quoque à vertice decussam, cum *Indignatione* quereremur, nisi confirmata *Venetorum Generositas*, gloriosius duxisset, inter insolitæ *Resistentiæ Specimina*, *Terrâ Marique*, & ex *Cuniculis edita*, *tricennali Obsidione* defatigari, quàm *potentiæ Hostilis prætextu*, ante *concertationum Paroxysmos*, *Animum turpiter*, ut *Ægri quidam Lectum*, abjicere.

Et jam pridem *Hostis*, post bene priùs firmatam, *Sesto* & *Abydo Constantinopolin*, non dubitavit, in *Europam* quoque pedem inferre intimiùs, longè latèque per eandem digredi, ac præcipuè captâ *Urbe Belgrado vel Albâ Gracâ*, aditum sibi facere in *Hungariam*, *Arces ibi*, *Urbes*, ac *Munimenta* occupare præcipua, eandem cum *Transsylvania*, sæpius infestare *Ferro*, *Igne*, *Excursionibus*, & *Ditionem suam Germaniæ nostræ* viciniorem ponere. Imò *Limites ejus* transsilire non sine *impudentiâ*; & nisi in *unguibus suis* retinere, crebriùs tamen, ac per vices, deprædari ab una parte *Croatiam* & *Dalmatiam*, ab alterâ *Moraviam* & *Silesiam*; multaque *Christianorum millia*, captiva secum abducere: tum in ipsâ *Austria Viscera*, ac *Sedem Imperii*, *Viennam*, *Vires suas* ante *sesquifeculum* & ampliùs, *vertere*, *gravi ipsam Obsidione*, in *quinque locis*, cum *trecentorum millium Exercitu*, (æque ut nuper,) *cingere*, & *quinqies eandem oppugnare*. Id quod captâ *Belgrado* & *Rhodo*, fecit *Solymanus*,

omnium Thraciæ Imperatorum potentissimus ac bellicosissimus, qui maximam partem Hungariæ eo tempore occupaverat, tanto cum Fastu, ut universa Europa tremere; ac imitari velle Proavum suum, *Muhamedem II.* videbatur, qui captâ Constantinopoli, universo Orbi Terrarum, Metum incussit plusquam Panicum. Sed Solymanus hic, per gratiam Numinis, Viennâ iterum fuit, à *Carolo V.* quam potentissimè abactus; & absolvendum tanti ponderis facinus, suis Posteris reliquit.

Interim quicquid aliàs in Europâ, præter mododictam *Metropolin Austria*, Turcæ nobis eripuerunt, haut facile postmodum è Manibus dimiserunt: & à jam longiore tempore, continuo quodam Seculorum decursu, invictissimis quondam Aquilis Romanis, præter Tyrannos quosvis extraneos alios, à Turcico præsertim, Pennæ alarum majusculæ, sensim sunt, Numero haud exiguo, evulsæ.

Nec desistet Hostis, Rupe quavis ac Illice pertinacior, immanitate summâ, porrò grassari in Coetus Fidelium, quoties ulla ad id Occasio emerget; novissimè profectò adeò in præcipiti posita, ut si unquam antea, prægresso Anno sanè, *Res Romano-Germanica* viderentur, tanquam Navis, ultrò citròque acta, decumanis Adversitatum Fluctibus, vix ac ne vix quidem ampliùs, Cuneo suo ac paucis illis, quæ ipsi super erant, tabulis cohærere. Quin imò deformes ipsius Rimæ, Aqua jam passim subiit, ut mersa jam penitus fuisset, si quidem Auxilia, extremè tandem desideratissima, unam saltem aut alteram Horam longiùs, protracta restitissent.

Quamvis enim *Obsessi*, Armis, Munimentis, Annonâ, & quod maximum, indomabili Zelo, fortitudine Animi, & vincendi spe instructi, res suas masculè sat peragerent, diverticula quævis in Antemuralibus, maturè hostibus subtrahendo; atque intus præsertim ita disponendo, ut Molitionibus quisque suis destinaretur, tanquam Rotæ in Automato;

ex quibus *Studiosi* etiam in certos ordines distributi; utque ii Homines sunt, alacres Naturâ, pectore vivido, amantes Virtutis, Gloriæ Cupidi, ipsoque proin communi Jure Nobiles; sic cum Præsidiis reliquis ex vallo tam fortiter contra Turcas, quàm ex Subsellis prius aut Orchestrâ, contra Barbariem, pugnarunt.

Et hoc pacto acriter satis ultrò citròque dimicatum est, supra Terram, sub Terrâ; Hostemque *Nostri* sæpius depulerunt, Victoriæ Idolum obstinatis Animi Oculis identidem intuentes. Et *Exploratore* plùs simplici vice emiserunt callidum, qui Anguillâ versatior, per Occultas Hostium, tanquam Scopulorum Rimas, tutò huc illuc transiit; Signo reditùs subinde dato ex *Turri Stephani*. Cujus Phœnomeni rationes & eventum Obsidionis præsertim, in sequiores partes cessurum, si Turcæ præcivissent, elegantissimam Molem, vi Tormentorum, pridem solo æquassent. Et ne quid tandem ad declaranda toti Orbi Virtutis Specimina deesset, in ipsâ etiam Hostium Castra haut rarò eruperunt, Pectinibus, Corbibus, Machinis firmata; & eductos in altum, Tormentorum Suggestus, tanquam Montes, destruere ausi sunt; Captivosque, & Boves, secum reduxere.

In quo bimestri Martialium Rerum turbine, imò statim sub initia illius, inter alia factum est, ut Saxum quoddam in Vallo, vi Globi Tormentarii excussum, impingensque in Caput *magni Herois, Ernesti de Starenberg*, à cujus Prudentiâ, Jussu, Ingeniò, Manuductione, Exemplo, feliciter dependebat, tota quasi Salus afflicti Fortalitii, videretur, *Illustrissimum Comitem*, citò nimis, à nunquam satis laudando Proposito abducere: sed invulnerabilis Ejus Anima, proptereà non destitit, instar irritati Leonis, perdius pernox, generosum Pectus, ad Opus defensionis prosequendum, compellere; si cruentâ etiam Lauru, acquirenda ab *Ipsò* Immortalitas fuisset.

Atque utique quid tandem, imminutæ indies *Nostrorum Copia*, Vigiliis Continuis, ac *Ærumnis*, (partim Foetore etiam ac Lue, sensim subrepentibus) defatigatæ, ad immanem illam sævientium Monstrorum colluviem, quorum Centum Millia cum Clamore horrendo & Armis, postremos Vesaniæ suæ impetus; in destitutam omni auxilio *Urbem* convertabant? reliquâ haut minore parte, tum Castra sua tuentibus, tum ex editiore eorum Loco, indefinentia Pyrii Pulveris Fulmina, & Tempestates Globorum, majore quàm exprimere possum, Rabie evibrantibus.

Quapropter ad funestam *Augustissima Sedis* Eversionem, jam denique inclinabant omnia, & horrore corripior, quando posita in Vallo ipsamet signa duo Hostilia memini: ac si quidem figmento locus, in Re adeò lacrymabili & gravi, videor me vidisse, nutans ac tremens natare, in effuso Christianorum Sanguine, *Pomum Imperiale Aureum*, secundo Danubii Flumine, per Portam Maledictionis, facilè deferendum ad ungues nefandos Canis Thracici, cum irreparabili Orbis Christiani Excidio; & conculcandum indubiè cum execrandâ *Imperii, Caesaris, & Sacro-Sancti Numinis* ignominia.

Sed aliter est visum DEO, qui descendens è Cælo, clementissimè tandem Suorum Lateri adsticit, & Vexillis eorum afflavit Auram Benedictionis, mittendo tutelarium Geniorum longè potentiora, quàm Hostium omnium Agmina, & excitando *Heröes inclytos*, qui tanquam Atlantes totidem, nutanti Imperii Machinæ subvenirent. *Johannem III.* putà, *Regem Poloniae*, in nullis non Belli Actionibus fulmineum ac felicem, cum *Filio Regis* lubens provolantem, in partes ferendas Auxilii: *Johannem Georgium III. Electorem Saxonie*, Ducem itidem fortem & generosum, imò Achillem haud injuriâ vocandum nostri Temporis; in cujus validissimè proruentis, & primi Sua Signa in Hostium Castra defigentis,

gentis, Paludamentum, quot nascente die depluebant, occisorum suâ manu, Centaurorum Sanguines, tot Praconiorum adoras, Immortalis Gloria, Capiti Ipsius neclit; *Maximilianum Emanuelem, Electorem Bavaria, Principem usque adeò quoque magnanimum, ut fervidus Ejus Zelus, pertinaxque in Suppetis Casari ferendis constantia, non possit fat laudari; cum Illustrissimo Carolo V. Lotharingia Duce vivacissimo, cautoque supra quàm dici potest, exercitato, cumque opus est, alacri Occasionum Captatore; ac Aliis.*

Qui omnes transitum ibi per Montana *Vienna* aperientes in loco, quem impervium Hostes putaverant, Copias suas, in ipsâ Castrorum & *Urbis* facie, ipsâque hâc quasi, quâ hâc loquor, Horâ, statuerunt in publicum, tanquam Lucernas totidem ac Pharos, certissimam Victoriæ spem *Obsessis* prælucentes. Et nullis defatigati Sudoribus, nullis periculis perterrefacti, venerunt, viderunt, in Castra barbara irruerunt, eademque disjicientes, tanquam Plumas in Aère, Turcam cum suis vicerunt, ut Motibus illis, quos scelere & Perfidia inchoaverat, cum Turpitudine summâ, & Capitali suorum excidio, cogeretur finem imponere; *Obsessi* verò post longam ac difficillimam Tempestatem divinitus refecti, haud aliter animum jam nutantem erigerent, atque Flores videmus, Æstivo Tempore, pungente Solis Radio affatim torrefactos, per matutini Roris dulcedinem iterum refici.

Nam pugnaverat pro *Leopoldo* DEUS, atque Animas suorum haut decreverat, præcipites dari in rictum Hostium. Qui venerunt cum Camelis, Equis, & Mulis; cumque Tauris & Machinis; iisque conculcarunt Terram Sanctam. Et potius Splendorem Liberationis *atærnus Justitia Sol*, statâ horâ effecit illucescere, quæ ante Diluculum Mundi, in profundissimis atærnitatum Abyssis jam longè prævisâ erat. Neque enim Oculi caligarunt *Custodis Israël*, aut humana isthæc cæcis Casibus volutari, passi sunt; quomodo Providentiam

olim pingebant Epicuræi, sedentem compressis Manibus, fruentemque Nectare & Ambrosiâ, quasi quæ nullam prorsus Curam Mortalium haberet. Quin Acriter utique *Dominus* defendit suos, & castigavit Potentes, per prurientia horum Terga profundè sulcos ducens. Tonitrua Vindictæ suæ exardescere fecit, ut Imber Sanguinis ex Ipsorummet Jugulo promanaret. Dissolvit Castra illorum, tanquam Nivem & Glaciem; Dispersit Turmas Ipsorum, tanquam in Turbine Stipulas; nec *Vento Sanctissimi impetûs* resistere sunt ausi. Quin pars major cæsa: plerosque verò, qui aufugere rati sunt, Danubio Amne sunt absorpti. Cujus undas tinxerunt Sanguine, ne in Europâ quoque Mare Rubrum deesset, quo Pharaonitæ nostri mergerentur.

Terror mortifer pervasit eos: Pudor & Desperatio in fugam pronos egit. Excussi ex Castris suis sunt, tanquam ex Latibulis suis Dracones & Viperæ: Stupidarum Ovium instar perterriti sunt, Machinasque suas & Signa, cum nullâ non Supellectili reliquâ, Christianis in Spolium reliquerunt. Reliquerunt in Fugâ Currus, suffarctos Pulvere Pyrio; & Funalibus clam positos, dolosas istas Opes Vulcanias, tanquam Molem, transvectu imparem, Tempori commiserunt, an illa displodi vellet in *Nostros*, quando Prædæ captandæ forent intenti ardentius. Sed & hic labor fuit irritus, incensusque Thesaurus sine noxâ exspiravit in Aërem: nam prudentissimè Exercitibus inhibatum fuerat, ne nimio-perè ac intempestivè in Spolia festinarent.

Atque ita Cornua Lunæ Thracicæ fracta sunt, quæ insolenter nimium exaltaverant se supra *Solem Austriacum, Aurorâ pulcriorem*: inque Chaos deforme ac umbras, virulenti Radii ejus conversi sunt, adeò, ut fatalis hæc eorundem Eclipsis, non sit facilè transitura.

Confundor magnitudine Superati Periculi; & circumfusa Stuporibus Lingua stat, nesciens exprimere infinitudinem Gratæ, per quam Tempore tam exiguo, Numerus
adeò

adeò vastus Hostium, Instrumentis nocendi, Astu, Arte-
que stupendâ militari instructus, & Castris simul, & Armis,
& Animis est exutus. Ineffabilia sunt Opera *Domini*, & Bo-
nitatis suæ non est Finis. Quapropter Dignum & Justum,
æquum & salutare est, refundi à Nobis Flumina Grati-
tudinis, in Oceanos infinitæ suæ Clementiæ, postquam non
tam *Ignes* artificiosi, noctu, durante Obsidione, certam ob-
causam, *ex Turri Stephani*, quàm Suspiria Piorum in altum
emissâ, Liberationem coelitus factam impetrarunt. Quam
proinde non Secularibus aut Quinquennialibus, sed Anni-
versariis & quotidianis Votis celebrari, prorsus convenit.
Fascesque ac Verticem, soli Rerum harum Memoriae, pri-
scæ omnes Historiæ Triumphales meritò submittant.

De Te verò intereà quid factum est, quid fit, aut fiet,
Illustrissime Vir, Veziri Magne? Etenim euge! quàm pul-
crè steristi, datæ penes Mahometem fidei, tuisque partibus?
Vindobonensium equidem Moenia tristi Obsidione, tanquam
Catēnis & Funibus, coarctasti: sed Fauces tuas blasphemias,
in precium laboris, obturavit posita in Pulvinari, mollis
Chorda Sericea. Indignum insuper videbatur, in Terrâ
Christianorum recondi Persequutoris tanti Exuvias: ideòque
missi Belgradum sunt, qui, ut *Zisca* olim Bohemico, Hussi-
tarum duci, ita Pellem Tibi detraherent, infarctamque Xy-
lenio, Constantinopolin transferrent, ut seditiosæ isthic Ple-
bis Vertigini, essent loco Antidoti, quò satiarentur per mi-
nimè dubiam famam Tuæ Mortis, qui satiari non poteras
Cædibus Piorum.

Ita etiam fiat reliquis! Illidantur Saxis Crania Mahume-
danorum Superstitum! quique clam-palam, *contra Christum*,
â partibus eorum stant, medullitus exarescant! Sitiant sitim
inextinguibilem: & Lingua ipsorum Palato firmiter obhæ-
rescat! donec perdiscant reverenter habere *Dominum*; quia
non ad Ignominiam & Suppressionem, sed ad Gloriam &
exaltationem *Sanctissimi Nominis sui*, fecit eos.

Sed

Sed nec *Sacra Invictissimi Leopoldi nostri Majestas* hic à nobis est sine Præconio, sine Votis, & sine peculiari quodam Subjectissimæ Gratitude exhibitu, transmittenda, *Quem Principem planè pium*, in selectioribus quibusvis Belli ac Pacis Artibus benè educatum, Justum, Sapientem, Beneficum, moderatissimum Animi, ac proinde ad Bella subeunda tardiusculum quidem, si verò necessitas *Ipsum* ad tale quid compellat, in iisdem planè intrepidum, & Anno proximo absentem quidem Viennâ, ob Causas longè gravissimas, *Majestate tamen, Curis, Consilio, & Providentiâ*, in Animis suorum maximè præsentem, & efficaci Prudentiâ moderantem omnia; unoque verbo dicendum exactam Virtutum omnium Heroicarum Epitomen, Gloriam Seculi, Terrorem Hostium, & Delicium cultioris humani Generis reliqui; Unum tandem atque unicum DEUS, nostro Tempore, quemadmodum Vicarium suum in his Terris, & Custodem Imperii, sic Vindicem Christianæ Libertatis & Statorem constituit, & ad tantum felicitatis fastigium evexit, ad quantum nullus Antecessorum suorum penetravit in totâ *Domo Austriacâ*; redigendo Turcarum Imperatorem, ferocem Animo, potentem Armis, & post Centum jam quinquaginta quinque annos, alterâ vice, cum immanibus exercitatorum Militum Copiis, impudenter *Augustæ Sedis Mœnia* pulsanter, ad eas redegit Angustias, de quarum Successu prospero, & celebrandâ per Orbem Victoriâ, sanctè nobismet, nec obiter gratulamur.

Et DEO quam maximè Grates dicimus, quod tum nasci nobis, tum *Cæsareo Throno* tempestivè reponi, & contingere vivacissimum Ætatis gradum, dignatus est, *tantum Christiani Orbis Præsidium, tantam Austriacæ Gentis Gloriam*, concentratis in unum quasi Majorum omnium Dotibus, perspicuè coruscantem, tantumque in illa *tam laudati Cæsaris Filium*.

Qui Divus ejus Pater proin, FERDINANDUS IIIA
glorio-

gloriosissima Memoria, si hodiè revivisceret, & per arbitrium Fati, vel Naturæ ordinem daretur, exserere Ipsum è Tumulo, in anniversariâ hac Tripudii nostri Ostentatione, Laureatum Caput, & Gaudiis nostris interesse, expergefatum iteratâ circa Muros, Tormentorum explosione, vel mollibus Etesiarum Alis blandè evectum in Residentiam pristinam, mille Palmis ac Oleis vernantem; his circiter verbis: *Salve, Augustissima Proles, atque iterum salve: sit Filium* “
affaturus: Quid, Leopolde, festivi illi Tormentorum, circa “
Mœnia undique latè sonantium Strepitus ac Bombi? quid “
converse in Pectus tuum, Urbis nostræ Ovationes unanimes? “
cum erectis hinc inde Arcubus Triumphalibus ac Obeliscis, uno “
latere Tropæa hostilia, altero Encarpos & sarta, affixaque in- “
geniosissima, diversi generis, Emblemata gerentibus? “

Hæcne aut similia portendebat, incomparabilis Pulchritudinis Phenomenon id, quod pauculis abhinc Annis, per noctes serenas efflorescens in Cælo, specie Sideris Cometici, innociam Comam albam, tanquam Pallium Salomonis, argenteis innocentia Liliis intertextum, longissimè explicans, quemadmodum cum Majestate quadam disternare reliquorum Siderum metas, sic Exitium Turcis, Tibi verò indubitabilem Spem & Facem pralucere, inestimabilis Victoria videbatur? “

Quin imo censenda Tibi ac Posteris est hæc memoranda Dies, quâ quicquid sudorum, quicquid Anxietudinis, Majores omnes Tui, in hoc unico posuerunt, ut ipsorum Industriâ, quàm fieri posset, Ævo omni Pax, Imperio Tranquillitas, grataque subditis securitas, sine Cæde & Sanguine, inter surgentia in altum Studia, vera illa, post Pietatem, Regnorum Fulcra, inconcussa constaret; sed ob diversa Temporum Fata, plenè præstari non potuit; Tu nobis felicior omnibus, Zelum pro Patriâ justissimum circumspecto Consilio & Artibus Bellicis temperans, ad tale quid videaris multò propius conscendisse. Ut enim omnis Ævi Historiarum maxime gnaro Tibi non altiùs repetam, quâ ratione vel Carolus M. jam olim Dynastiam Germanicam exorsus, cum reli- “

„ quis in Imperio, Successoribus, (quantiscunque etiam usifuerint
 „ Belli ac Pacis Artibus) vel novissimè Ego, post continuos, eosdem-
 „ que gravissimos, per triginta Annos, Civilium Exterorumque
 „ Bellorum Labores exantlatos, & stabilitam Pacem quam Operc-
 „ sissimè; Formam Regiminis plane distractam veruntamen, non
 „ potuerimus, ad plenum rursus Florem antiquæ Potentia re-
 „ ducere.

„ Id saltem notandum venit peculiariter, quod eodem circi-
 „ ter Tempore, quo Rudolfus Habsburgicus, optimus Imperator,
 „ ante ipsa jam quasi quatuor Secula, in publicam à DEO salu-
 „ tem restituendam adhibitus quidem, sed Imperii Statum per-
 „ turbatissimum inveniens, Imperium Occidentis exorsus est:
 „ Otomannus similiter in Oriente, Potentiæ, Regni, & Sedis Tur-
 „ cica, fundamenta jecit. Ex cujus Successoribus dein, Caroli IV.
 „ Tempore, Amurathes I. perniciosissimum genus Hominum, Jani-
 „ zarorum vel Pratorianorum Militum phalanges, primus in-
 „ stituit: Mahomet verò Secundus, regnante aliquandiu ante
 „ Nos Friderico III. alteram Romam, Constantinopolin delevit,
 „ postquam hac ultra XI. Secula, à Constantino M. usque ad Con-
 „ stantinum Paleologum, in Christianorum fuisset Manibus; &
 „ finem jam à ducentis Annis imposuit Orientis Imperio.

„ Ac præterea nollem de Budâ, antiquâ illâ & delicatâ Hun-
 „ garia Regum Sede, ab eodem Tyranno, ante Annos Centum,
 „ quadraginta & unum Nobis ereptâ, quicquam addere, nisi ipsa
 „ met hâc die secundâ Mensis Septembris, nobile Munimentum
 „ id, cum vicinâ trans Danubium Pesto, culpâ Viduæ Johannis
 „ Vaivoda, redactum in potestatem Turcicam fuisset: situm in
 „ loco fertili, & Europæ propemodum maximè amæno. Sed ò quam
 „ firmiter hærens in hunc usque diem in Unguibus Thracicis, &
 „ novissimè quidem acerrimum Pomum Contentionis factum; ad
 „ cuius verò obtinendam Recuperationem, quantum Christiani
 „ Sanguinis, quæso, quàmque multiplex præstantissimorum He-
 „ roum & Militia Flos, quotidie non impenditur?

„ Atque utinam ista Copia tua, quàm quidem Animo minimè,

tam

tam itidem Auxiliis, haut fortè sint destituenda! Quo scopo
 quidem constantem planè & sanctam non sat predicare possum
 Liberalitatem Romani Pontificis. Et Venetos experimur, ad
 expellendum tandem è latibus Turcam, unà promptissimos.
 Sed Muscovitas contra Lentulos, ac tardiores. Et quanta, quàm-
 que augusta Spes aliquandiu lætavit Nos, Persarum Sophum
 fore, qui Babyloniam repetens, Venam quasi, Revulsionis loco, se-
 caret Imperatori Turcico; tam miserè eadem rursus evanuit.
 Poloni verò, ut ipsi quàm maximè nunc finibus suis tuendis &
 amplificandis insistant, Occasio & Sors haud adverse suadent;
 Optimaque Hispanorum voluntati, domestica Difficultates ob-
 stant.

Erin hæc demum Verba, Augustissimum ac divum Patrem
 Invictissimi Leopoldi nostri, Ferdinandum III. postremò quasi
 erumpere observo: Exsurgite tandem, Magni Europa Prin-
 cipes, & junctis Armis, falsum illum Orientis deum ac Casarem,
 conculcate. Pugnate alacriter pro Cruce Domini; & Constan-
 tinopolin aut restituite Imperio, aut tributariam facite. Perpes-
 Gloria, cujus Curriculum magnum est, æternantibus Nomen Ve-
 strum adscribet Tabulis; & honori sibi ducet Posteritas, in ad-
 mirationibus Vestri ac Elogiis defatigari. Idque præsent Fa-
 ta, ut cesset aliquando execrabilis illa Statuum Æmulatio; &
 in locum ejus succedant, post vexatum toties ac perturbatum
 Imperium, placidissima Germania Halcyonia! Aut, nisi Pax
 firma adhuc speranda, Inducia minimùm recens-decreta,
 evadant Armistitio nupero Turcico constantiores!

Neque aliam Mentem Vobis esse, honoratissimi Domini Au-
 ditores, conjicio, seridè mecum Optantibus, ut sub protectrici-
 bus suis, ac Leopoldi Alis, contra omnes Barbarorum insultus,
 tueri DEUS Tempa sua & Altaria velit; & publicum Rerum
 Statum securè faciat acquiescere!

Quæque mea, tam nomine meo, omnium subjectissimo,
 quàm devotissimæ totius Inclyta Societatis Natura Curiosorum,
 (Me illius qualicunque interprete) est Voti Summa: Diutissi-

mè porrò perftet *Serenissima Domus Austriaca*; ex quâ nati Heroës fortissimi, quemadmodum continuâ quadam serie, Statuam Clementiæ, Sapientiæ, & Pietatis statuerunt in Æde Mentis suæ, ipsi vocandi, ob Polymathiam quoque, spirantes totidem Statuæ pansophæ; sic severi quoque, cum opus est, unguibus Aquilinis Christianorum Hostes premant, & Alis felicibus Subditos tueantur! Roboretur divinitùs *Thronus Augustissima Profapia* in Oriente & Occidente, & Sceptri Ejus, priusquam finiantur Mundana reliqua omnia, non sit Finis! Extendat Terminos ditionis suæ longè Plus Ultra Calpen & Abylam, ejusque triumphalibus Lauris, renascentes in Orbe Literæ, bono Omine se implicent; quarum desideria, cum ambiciosâ quadam spe fausti Succesûs, Sacratissimo Vertici tuo, & Victoriæ alatæ, fideliter Tuo Lateri adstanti, concede, *Leopoldes*, ut humillimè adrepant.

Atque una innocui Heliconis Vox sit: *Carmina mille DEO! Leopoldo mille Triumphi!* Jò Triumfe! Jo Saturnalia! Incolumitas, Vita, Salus circumstet *Cæsaris* Lateri: & Gloria Ejus, Metam Solis longissimè transcendat! Iterumque exclamo: Debentur *Carmina mille DEO, Leopoldo mille Triumphi!* Et id unum identidem univèrsus Orbis Christianorum, eâ, quâ par est, Devotione mecum ingeminet:

Carmina mille DEO, Leopoldo mille Triumphi!
VIVat LeopoldVs, & felIX sVIs IMperet!

Dixi.

Johann-Daniel Major,
Vratislaviensis.

A. C. 1684. D. 2. Septemb.

EPISTOLA

EPISTOLA II.

JOH. CHRISTOPH. STURMII,
Math. & Phys. P. P.

Ad

JOH. GEORGIUM
VOLCKAMERUM, M.D.

De

Veritate Propositionum in Joh. Al-
phonsi Borelli Lib. I. de Motu Animalium
subtilius demonstratarum.

Oculis ipsis quodammodo ingerenda.

NORIMBERGÆ,

Typis & sumptibus WOLFFGANGI MAURITII ENDTERI.

Anno M DC LXXXV.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1850

22

NOBILISSIME ET EXCELLENTISSIME VIR
FAUTOR HONORATISSIME.

Antum abest ut ea, quæ circa Ingeniosissimi BO-
RELLI Primam indaginem mechanica facilitate illu-
strandam anno superiore ad te perscripseram, Tibi dis-
plicuerint; ut illa potius Ephemeridibus Vestris adjun-
genda tum putaveris, & nunc continuari operam illam
eodem proposito desideres. Parebo ergo hac etiam
vice jussui Tuo, & quâ ratione secunda tertiaque vi-

rium muscularium indago Borelliana per nostram machinulam ac-
cessione novâ ditatam oculis ipsis ingeri possit, ostendam.

Cùm igitur in prima indagine cubitum aut tibiam, unâ cum
annexo pede manuve, considerâset instar vectis rigidi & continui,
musculorumque vim instar funiculorum parte sui posticâ, vel à
pondere quodam vel ab alia virtute trahente, non nisi in partem
unam (vecti sc. movendo oppositam) protractorum; quibus ita po-
sitis ostendebatur rectissimè, v. g. in Casu Prop. XXI. & XXII. mu-
sculum brahiæ cum bicipite vim motivam impendere vigecu-
plam ejus resistentiæ, quâ pondus extenso cubito à manu ferè exti-
ma sustentandum illi obnititur, atque adeò 28. lb. eo modo susti-
nendis naturam adhibere vires 560. librarum: in secunda tertiaque
indagine porrò nunc demonstrat, multum adhuc abesse à præcisio-
ne & *inextensâ* summa illum calculum, viresque à memoratis muscu-
lis in sustinendo pondere 28. librarum multò plures quàm 560. in-
sumere ex duplici capite. Primò ex eo, quòd cubitus modo dicto
extensus non sit unum continuum ac rigidum os, sed pluribus fle-
xuris & articulis distinctus, qui singuli à pondere illo sustinendo fle-
xi ac depressi, singuli quoque vim peculiarem requirant ipsos in
rectitudine rigida conservantem, ponderique eos non minus ac cu-
biti

biti humerique flexuram depressuro resistantem. *Secundo* ex eo, quod musculorum vis attractiva non habeat se ex omni parte instar funis, qui uno extremo liberè mobili tractus altero trahit annexa sibi & spatio tanto protrahit, quanto illud retrocedit aut emoveatur; sed sit potius vis quædam contractiva, quâ musculus utroque extremo fixus (quemadmodum e. g. brachieus capite suo ad os humeri tanquam terminum immobilem, caudâ verò ad os cubiti movendi, paulò ultra articulum, alligatus est) ab utroque etiam versus sui medium se validè contrahens & abbrevians, ex una parte quidem articulum mobilem explicato antè modo adducat, ex altera verò ossis immoti, e. g. humeri, resistantiam (adducendi articuli mobilis resistantiæ semper æqualem) pariter habeat superandam, & hoc pacto reverà vires adhibeat earum duplas, quas indago prima eruerat.

Posterius hoc (quod secundam ejus indaginem absolvit) ostendit Borellus cap. X. Prop. XXXV. & XXXVI. sed præmissis quatuor aliis propositionibus earumque prolixis demonstrationibus. Ut igitur sine his ipsius primariæ conclusionis veritas immediatè cognosci & oculis ipsis perspicui possent, confecimus rem ope machinulæ nostræ, exiguâ quadam accessione nunc porrò ditatæ, de qua pauca dicenda sunt, antè quàm ipsam demonstrationem mechanicam subjiciamus. Quoniam in tertia indagine Borellus totam brachii longitudinem omnesque ejus articulos & flexuras distinctè consideraturus est, ideò loco regulæ continuæ *a b*, quâ usi sumus in præcedente indagine, paravimus nunc aliam quinque articulis promptè flexibilibus distinctam (*Vid. Fig. 1.*) ac totâ longitudine *A G*. veram brachii humani longitudinem, partibus autem *G F*. *F E*. *B D*. tres articulos, digiti medii, parte *D C*. longitudinem carpi, parte *C B*. longitudinem cubiti, parte *B A*. denique longitudinem humeri, satis exactè exprimentem, infra singulas flexuras autem repagulis sive obicibus, partim osseis, partim orichalceis instructam, quibus adductis articuli singuli rigidi fieri possunt ac si nullam haberent flexuram; abductis autem (ut in *E*. videre est) liberæ promptæque sue flexioni relinqui possunt, prout sc. res postulaverit.

Fig: 1.

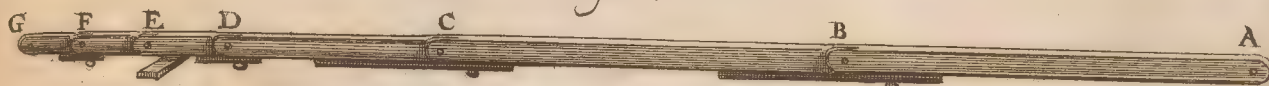

Fig: 2.

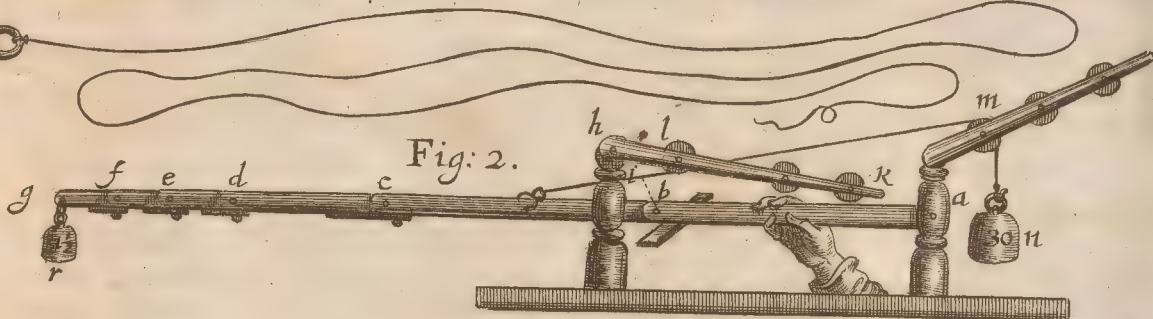

Fig: 3.

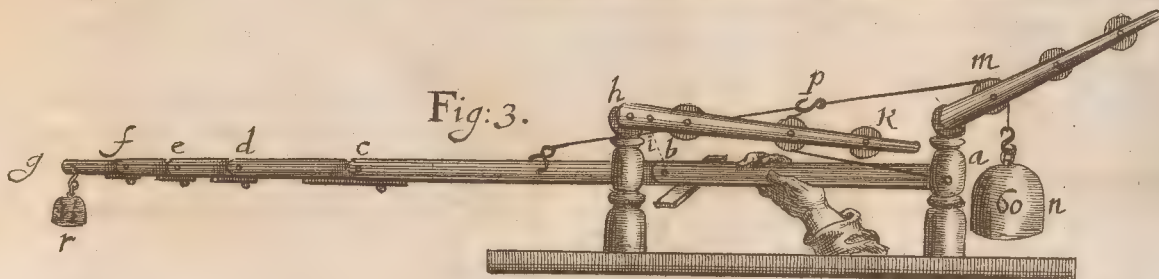

Fig: 4.

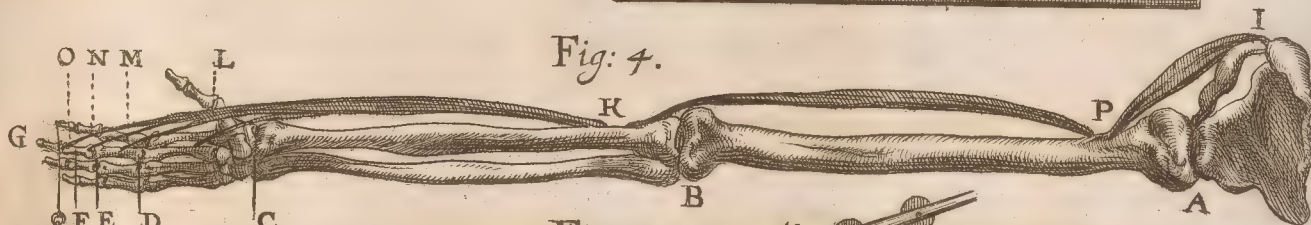

Fig: 5.

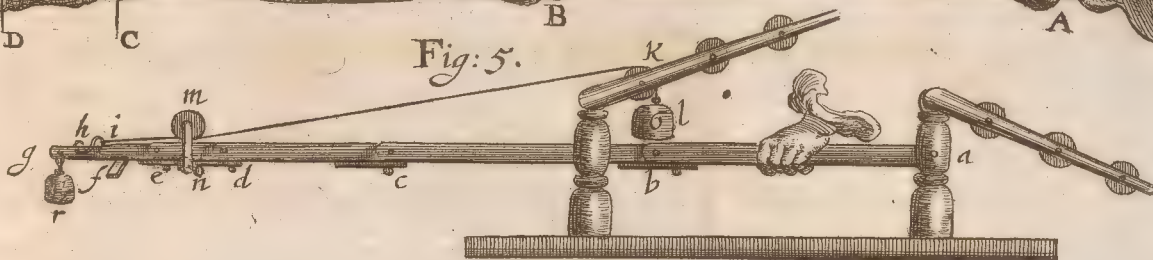

Fig: 6.

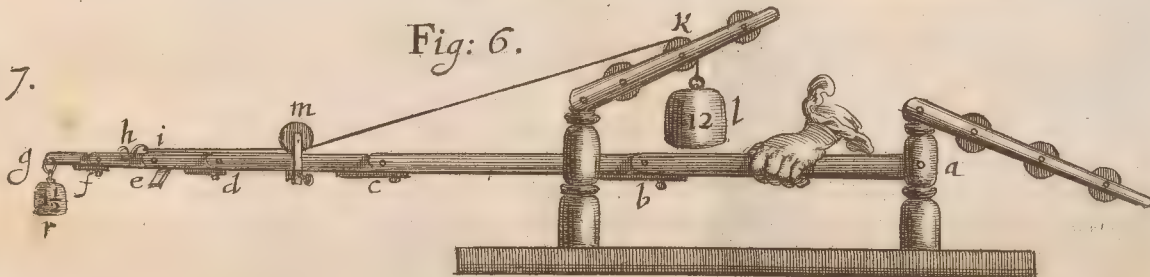

Fig: 7.

Ad appendicem Dec: II. anni tertii fol. 456.

biti
 quod
 funis
 sibi &
 tur;
 extre
 meri
 vend
 fus su
 quide
 ra ver
 li mo
 & ho
 ma ei
 P
 dit Be
 liis pr
 tur su
 sci &
 nostra
 cula d
 subji
 longit
 raturu
 ceden
 flexibi
 brachi
 ticulo
 gitudi
 exactè
 obicib

ductis articuli singuli rigidi fieri possunt ac si nullam haberent fle-
 xuram; abductis autem (ut in E. videre est) liberae promptaeque
 suae flexioni relinqui possunt, prout sc. res postulaverit.

Secunda BORELLI Indago ad oculum demon-
strata.

Ad demonstrandam igitur oculariter secundam Indaginem Borellianam, exemplâ regulâ priore continuâ (quamvis hujus ope quoque res eodem modo conficeretur) hanc articulatam indimus machinulæ nostræ (Vid. Fig. 2.) & exporrectis articulis cæteris per suos obices, solius cubiti flexuram, reducto repagulo infero ad *b*, mobilitati suæ relinquimus, ab appenso anteriùs in *g* pondusculo sesunciali statim deprimendam: mox applicato filo paulò supra flexuram, productoque infra trochleam *l* cum brachio mobili *h k* eò usque depressam, ut distantia *bi* esset pars vigesima distantiae *bg*, & super aliam trochleam *m* deflexo vasculum plumbeum appendimus fatis grande auctariis itidem plumbeis eousque oneratum (regulam *ab* interim alterâ manu sustentantes horizonti circiter parallelam) donec regulam *bg* rigidam directamque servans cum pondusculo *r* in æquilibrio consistat. Quo facto, pondus *n* plusquam 30. unciarum invenimus (propter pondus regulæ *bg* ponderi *r* superadditum & unâ sustinendum) atque adeò plusquam vigecuplum pondusculi *r*, prout in prima indagine ope regulæ prorsus continuæ jam ostenderamus. Mox autem filum *imn*, hoc casu extremitate alterâ *n* liberè mobile, eâ ipsâ extremitate alligamus ad *a* (prout musculi cubitum moventes ad os humeri defixi sunt) ejusque sic utrinque circa *b* & *a* firmati medium arripimus unculo *p* ex alio filo pendente, (Vid. Fig. 3.) quod porrò supra rotulam *m* extensum pondere *n* oneramus, cubitum *bg* pondusculo priore *r* onustum in æquilibrio detinere non antè valente, quàm ad uncias plusquam sexaginta excrevisset, atque adeò ponderis *n* in casu priore duplum evasisset; Ut rectè hinc inferatur: Musculum e. g. brachieum cum bicipite (quos 560. minimùm libras impendere demonstraveramus in supportandum pondus 28. ℔. si traherent altero suo extremo mobili, ut in casu 2. Fig.) quia altero quoque sui extremo affixi sunt ossi humeri hoc casu immoti, contractionemque sui utrinque versus medium exercent, reverà plusquam 1120. libras virium adhibere gestandis illis 28. ex

M m m

manu

manu protensa pendentibus; atque adeò generaliter cujusque musculi vires ex indagine prima inventas, hoc altero intuitu semper esse duplicandas.

*Tertia BORELLI Indago cum demonstratione suâ
oculari.*

Et hoc ipsum Indaginem BORELLI tertiam ope machinulæ nostræ nunc reddet facillimam, suppositis cum ipso sequentibus observationibus: Quòd 1. tendinis articulo extimo F G. (*Vid. Fig. 4.*) flectendo destinati distantia ab articuli centro sit quam proximè $\frac{1}{4}$ longitudinis ipsius: 2. distantia tendinis in secundum articulum E F terminati minor quàm $\frac{1}{8}$ longitudinis E G utriusque articuli simul sumptorum: 3. Distantia tendinis omnes tres articulos simul attollentis à centro D ad summum $\frac{1}{10}$ totius longitudinis D G: 4. distantia tendinis carpum flectentis à centro C itidem $\frac{1}{10}$ ad summum longitudinis totius manûs C G: 5. Distantia tendinis cubitum dirigentis à centro B ad totam cubiti manusque extimæ longitudinem, ad extremos usque digitos, sit ut 1. ad 24: Tandemque 6. Distantia tendinis, quo musculus Deltoides humerum flectit, à centro motûs A, ad longitudinem totius brachii A G ut 1. ad 30. ad summum: Denique 7. quòd extenso liberè supinato brachio toto à juvene robusto sustentari possit ab extremis digitis pendens pondus ad summum $9\frac{1}{2}$ lb.

Singulorum igitur tendinum sive musculorum articulos singulos unà cum appenso pondere directos tenentium vires ut ad oculum ostendamus, regulam nostram articulatam (*Vid. Fig. 5.*) in *a* circa axiculum convertibilem, obicibus suis in *b, c, d, & e* ad rigorem reductam, in extimo verò articulo *f* solo adhuc (remoto illinc obice) flexilem unà manuprehendimus circa *b*, suspensoque ex *g* pondusculo sescunciali, filum *h k* (quod binis uncis articulum *fg* in *h* perforatum prendit, eodemque modo cæteris cis articulos *e, d, c* &c. factis decenti loco foraminulis applicari potest) infra trochleam *m* articulo sequenti, aut ubicunque lubet, ope cochleæ *n* firmatam (sed priùs eò usque depressam aut allevatam, donec distantia fili *fi* esset pars quarta longitudinis *fg*) supra trochleam aliam K protendimus, & ex altero ejus unculo *l* tantum ponderis plumbei suspendimus, quod articulo *fg* unà cum appenso

so pondusculo in directum sustinendo sufficiat. Quod equidem pondus ubi postea deprehendimus plusquam 6. unciarum, evidenter videmus, vires trahentes plusquam quadruplas, in hoc casu funiculi altero extremo liberi, requiri ad pondus *r* gestandum, adeoque, secundum superius demonstrata, in portione musculi articulum *FG* (*Fig. 4.*) unâ cum appenso pondere $9\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ sustentantis, octuplas hujus ponderis, h. e. 76. librarum impendendas esse: quod est unum.

Deinde, adducto rursus obice ad *f*, & articulo *fg* rigetacto, è contrâ verò laxato repagulo *e* & hoc secundo articulo ad flexibilitatem reducto, cæterisque ut supra factis, demonstramus iterum ad oculum (*Vid. Fig. 6.*) filum *hk* (quod nunc duos articulos *efg*, sed hîc instar unius rigidi vectis consideratos, unâ cum appenso pondusculo *r* dirigere debet) supra rotulam *k* protractum, sed ope trochleæ mobilis *m* (cujus structura ex *Fig. 7.* manifesta est) nunc in tertio articulo firmatæ sic directum, ut distantia *ei* esset paulò minor octavâ parte longitudinis *eg*, altero extremo *l* plusquam 12. unciarum h. e. plusquam octuplo pondere onerandum esse, quò valeat articulum *eg* cum sescunciali pondusculo directum sustinere; & consequenter rectè inferimus, vi secundæ indaginis, in portione musculi *KN* (*Fig. 4.*) duos priores articulos *EG* unâ cum appenso pondere $9\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ sustentantis vires impendi hujus ponderis plusquam sedecuplas, h. e. plusquam 152. librarum: quod est alterum.

Eodem autem penitus modo dum ostendimus in articulo *dg* seu toto digito onusto dirigendo machinulam nostram impendere plusquam decuplas, atque adeò portiones musculorum in dirigendo toto digito *DG* onusto (*Fig. 4.*) plusquam vigecuplas vires; similiterque in dirigendo vecte *cg* nostram machinam itidem plusquam decuplas, musculumque adeò *KL* in dirigenda manu onusta tota plusquam vigecuplas; porroque in *bg* vecte dirigendo machinam impendere vires quater & vicies majores, musculum *pk* autem in dirigendo cubito *BG* octies & quadragies majores, tandemque in dirigendo toto vecte *ag* machinam requirere vires tricies, musculum autem *IP* sexagies majores ipso pondere movendo seu directè sustinendo; computo ubique decenter factò, manifestum facimus:

In sustinendo ab extremis digitis pendente pondere 9½ lb.	
portionem musculi K O adhibere vires librarum plusquam	76
portionem K N plusquam - - - - -	152
portionem K M cum lumbricalibus plusquam - - -	190
Musculos carpum flectentes K L - - - - -	240
Musculos cubitum flectentes P K - - - - -	552
Musculos humerum flectentes I P - - - - -	780

Adeoque ad summam in dirigendo brachio toto cum appenso pondere dicto vires insumi plusquam librarum - - - - - 1990 & sic ducenties minimùm majores pondere sustentando. Q. E. D.

Hic verò si minus alicui videatur ac nimius excessus virtutis motivæ musculorum supra pondus sustinendum, is sciat, nedum quidem ad summam *ancie* perductum esse calculum, sed majora adhuc incrementa daturas esse sequentes indagines: & si quis fortè imprudentiùs hoc factum à natura judicet, quòd humana solertia contra paucis viribus majores elevare movereque moles noverit; is faciemus imposterum adjuvante DEO agnoscat, hoc quicquid est humanæ sagacitatis evidentissimum esse infirmitatis & impotentiae argumentum, ex illo verò processu Naturæ aut potiùs Opificis Naturæ contrario maximam elucere tum potentiam tum sapientiam, simulque veritatem illius Prophetici hocetiam casu palpabilem: *Vias Domini non esse nostras Vias!* Quo equidem Sp. S. effato tanquam gemmulâ obfigno hanc epistolam, finientis hujus anni exitum æquè ac imminentis novi introitum, plurimorumque sequentium plenarium decursum ex omni parte felicissimum Tibi, VIR OBSERVANDE, Tuisque charitatibus omnibus toto pectore apprecatus. Dabam Altorfi Noricorum IV. KAL. JAN. MDCC LXXXV.

Nobilissimæ Excellentiæ Tuæ

Perpetim observantissimus

Joh. Christoph. Sturmius, P. P.
SIPHO

SIPHO
WÜRTEMBERGICUS,

Sive

Sipho inverfus cruribus æquialtis fluens
& refluxus hactenus inauditus

ex

LIBERALITATE ET JUSSU
PRINCIPIS
SERENISSIMI DOMINI,
DOMINI

FRIDERICI CAROLI,
DUCIS WÜRTEMBERGICI,
ADMINISTRATORIS,

Publicatus

à

SALOMONE REISELIO, D. Consiliario &
Archiatro Würtembergico, S. R. I. Acad. Nat. Curios.
Collega.

ANNO clc lcc LXXXIV.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

Aquam ut primam creaturarum & omnium rerum seminium credere Veteres, coluere *divinam*, ut maximè *necessariam* & *utilissimam* experti sunt, ita *mirabilem* videmus quotidie.

Est ubi ignem fundit & incendit: est ubi in lapidem vertit & vertitur: est ubi aurum, argentum, cuprum vehit, ferrum in sinu portat, & in ferrum mutat; ubi stannum, plumbum, mercurium, secum adfert; mineralibus scater, vitriolo nempe, nitro, alumine, sulphure, sale ditescit & in sal mutat; quæ vinum sapit & cerevisiam, simulque inebriat; quæ pro aceto servit; quæ indicat caritatem annonæ; periodicè fluit per horas, dies, menses, annos; à menstruatis aut leprosis aut gallicis turbatur & exsiccat; picem & bitumem profert, balsamum & oleum fundit, perjurium igne punit & leprâ, furtum cæcitate prodit, lapidis injectum tonitru & surditate verberat, allocutione & voce turbatur aliàs clara: quales effectus *Exc. Joh. Laurentius Lælius Onoldinus Archiater collegit in Higia Weikenzellenst.*

Quam efficaces Thermae, acidulae, salsae, sulphureae, aliaque *minerales* aquae iisdem viribus per plura saecula fluentes, aliquando Soterii & miraculosi fontes per breve quoddam tempus scaturientes, *morbis* etiam incurabilibus fuerint *sanandis*, abundè scriptum est; quibus fortasse suffecerint *Wurtembergenses* nostrae à Divina benignitate Ducatui huic liberalissimè concessae *Ferinae, Cellenses, Bollenses, Canstadienses, Cervinae, Deinacenses, Gæppingenses, Vbenhausenses, Blaubereenses, Rœckheimenses*, & cum reliquis *Neostadienses* novissimae.

Quam mirandos & raros & necessarios usus præstet aqua
per

per fontes vivos labentes, salientes atque ludentes in hydraul-
licis & hydrostaticis machinis, in molendinis, antliis, navi-
gatione, munitione, vita, medicina; Veteres & Recentio-
res plurimi edidere, quos congesit in unum P. Casp. Schot-
tus *præloquio ad Lect. Mechanicæ Hydraulico-Pneumaticæ*; ex
quibus omnibus Kircherum, Portam & Merfennum eligit,
eò quod una cum ipso praxin theoriæ conjunxerint.

Quæ pericula in diluviis universali & particularibus, in-
undationibus, pluviis, tempestatibus, sanguineis & lethife-
ris aliis infectionibus, in siccitate DEUS ex justa ira Orbi im-
miserit, testantur scripta divina & profana. Quibus tamen
coërcendis misericors DEUS iterum in supracœlestium aqua-
rum suspensione, in maris rubri divisione, & Jordanis accu-
mulati elevatione, in fluxu & refluxu maris definito *fines &*
terminos posuit, ultra quos non licet progredi.

Ego aquæ septennio quovis *inclarefcentiam periodicam*
circa æstivale solstitium ab astrorum influxu in *Niderbron-*
nensibus salsis, velut in Bethesda ab Angelo moram lacum,
indigitavi in *Tractatulo de illarum viribus & usu*, qui contra-
ctus est ex Helisei Röslii *Descriptione montis Vegesi*.

Docui pridem aquam *circulari* ad leges chyli, sangui-
nis & seri per omnia viscera & vasa majora in *Statua circula-*
toria humana publicata *Ephemerid. Nat. Curios. Anni IX. Ob-*
serv. 1. & in Musæo monstrata nostro, quæque proximè in
Hydrophylacio Ducali Stutgardiano ludet formâ Cupidinis,
de qua multi dubitarunt, qui promissam à me audiverant.
Ann. IV. Obs. 191.

Aquæ *vim balsamicam* conservandi diu flammulam vi-
talem in submersis interpretatus sum *Ephem. dictarum An-*
ni VI. Obs. 192.

In aquæ superficie & corona *Theatrum* quoddam *Sym-*
patheticum & Antipatheticum cum Unicornu representatum
est *Anni III. Obs. 288.*

Aquæ quasi *Spontaneus adscensus* contra gravitatis naturam per filtrum lacinosum est observatus *Anni VI. Obs. 98.*

Per aquam *mobile perpetuum* monstratum est in Motore perpetuo diurno, seu *Thermoscopio Mercuriali librato*, quod *Anni XI. Obs. 33.* descriptum à me est.

Pergo nunc aquæ *miracula* numerare, eamque ex horizontali linea *super æquilibrium* & montis altitudinem evertere & revehere, sola Naturæ inclinatione & bonitate, per *Siphonem Würtembergicum* docebo, quod hactenus nemo ostendit, & vel unum unguem latum, sine impulsu, aut pressione aut suctione ullius machinæ; nisi fortassis *Pincerna Stathmicus Clar. Erhardi Weigeli* hoc fecerit, citatus in *supellectile Artefactorum*, qui id ministerii præstat, ut vinum è cella subterranea per tubum vitreum purissimum ad mensam converso saltem epistomio subministret: inventum quo mucor evacuatis aliquantisper doliis aliàs incumbens, unacum fraudibus promorum præsertim extraneorum, quos conducere sæpe necessum habemus, evitari potest. Namque P. Casp. Schotto *Mechan. Hydraul. Pneumat. part. 1. protheor. 4. propos. 11. annot. 1. sine crure seu perpendiculo longiore, spes nulla est ad effectum desideratum consequendum.*

Erat autem propositio Schotti *Siphone inverso aquam ex uno montis latere in alterum, per verticem deducere.* Joh. Bapt. Porta l. 2. *spirital. cap. 13. & 14.* mirabilem quidem modum, antiquis minimè cognitum, imò ab omnibus pro impossibili habitum, nempe aquam ultra perpendiculi altitudinem mediante aère elevandi, laudat. Sed Schottus *propos. 12. annotatione, falsum omninò esse asserit, etiam praxin ejusdem ap. Merfennum in Hydraulicis phenomenis propos. 34. qui nonnulla de suo adjunxerit, non usquequaq; veritati congruam esse scribit.* Nec tandem meretur huc referri ex *Theatri Machinarum part. 2. n. 18.* Henrici Zeisingii machina *Sion* dicta, seu siphon ex metallo, corio vel ligno picato, cujus crus brevius sed multo amplius, pondus nimirum majus aquæ

capiens, & cum motu perpetuo trahens per longius crus, ex præterfluente rivulo, atque effundens in rivulum, si Diis placet. Siquidem, si sponfionem vellet facere sui eventus, cum illo Architecto, qui citante auctore Anonymo Jocosiorum seu *Magia Naturalis Cent. 3. probl. 3.* cum *Barone Würtzio* Generali Suecico & Governatore Pomeraniæ, spondens coram REGINA CHRISTINA, supra montem aquam evehere, jacturam fecit centum aureorum, ob certos fines pressio- nis aëris ipsi incognitos, perdet quoque suos nummos.

Jactet igitur Urbs Roma, Orbis Domina Aquæductus tam pretiosos, tam amplos, ut vir eques alveum commo- dè posset ingredi; tot salientes & vivas aquas, vel à qua- dragesimo milliari per montes & valles ductas, atque forni- cibus sustentatas. Laudet tota Italia, Gallia, Germania fon- tes salientes suos artificiosissimos, pretiosissimos, rarissimos. Certè non cedunt illis arte, utut pretio, quos Domus & Hortus & Grotta Ducalis Stutgardiaë ostentat.

Pares verò non habet Mundus duabus machinis aqua- riis, si & utilitatem & raritatem & artificium spectes, quarum altera Siphon est aquas in æquilibrio seu horizontaliter posi- tas ex uno castello super jugum montis transportans in aliud & refundens per eandem altitudinem atque viam iterum in prius: (*ein Wasser Uberlauffer*) altera rotatis suctor & pres- sor est (*ein Wasser-Zwinger*) ad aquas è profundo alliciendas & in miram altitudinem projiciendas, quas *Serenissimus Prin- ceps DN. DN. FRIDERICUS CAROLUS, Dux Würt- tembergii & Teccii, Comes Montispelicardi, Dominus Heiden- hemii, Administrator & Supremus Tutor, Dominus meus Cle- mentissimus*, servat inter Rariora sua, ab hæredibus civis sui Stutgardiani & pellionis & Capitanei urbis Johannis Jordan magno pretio redemptas. Hic, quem cum organedo cæco *Conrado Schott & Scriniario* quodam, qui Sanctam Urbem minori forma ad normam S. Scripturæ artificiosissime con- struxit, numerare licebit inter encomia Ducatus Württember- gici,

gici, *avrodian* & latinæ linguæ imperitus (quod maximè doluit) multa in Mathesi, Astronomia, Hydrostatica, Cælo-metria (*Wein-Diesierung*) aliisque Mechanicis & meditata est, & ad praxin duxit, ita ut & Ephemerides seu Tabb. Prutenicas novo calculo corrigere inceperit. Has verò dictas machinas perfecit & tanti aestimavit, ut cum emtorem non inveniret satis liberalem, agonizans voluerit destruere, nisi ab uxore fuisset impeditus: obiit autem Anno 1680. & reliquit hoc Cimelium. Descripsit quidem ipse artifex utramque machinam & æri incidit corrosivâ aquâ Anno 1672. atque distinxit Siphonem hunc suum ab inventis Heronis Alexandrini & Joh. Bapt. Portæ, quæ cum C. Schotto transcripsit Dan. Schvventer *Delic. Physico Mathem. part. 13. prop. 2.* ubi simul negat infusâ aquâ per infundibulum in culmine montis, obstructis utrisque orificiis rem procedere: falsiùs per angulum recto minorem fieri credit. Distinxit, inquam, his notis & artificiis.

1. Ut orificia crurum duorum Siphonis sui horizontaliter sita labris inserantur; cum in Veterum inventis crus longius infra labrum seu æquilibrium descendat semper.
2. Ut orificiis vel partim vel dimidiùm aqua repletis effluat tamen aqua super montem ducta, cum in reliquis siphonibus totum orificium aquâ adimpleri, seu immergi aquæ debeat.
3. Ut in siccitate diuturna quiescens machina tamen effectum producat, affluente iterum aquâ.
4. Ut lumine seu orificio alterutro aperto, altero verò post horas demum aut diem, seu per epistomium seu conum recluso, effluat tamen aqua, cum in aliis utraque simul lumina aperiri debeant.
5. Ut in horizontali linea positis orificiis & æqualibus quoad altitudinem cruribus exundet liquor, cum in Portæ aliorumque machinis inæqualia debeant crura esse, & perpendiculum majus.
6. Ut ab utroque labro in utrumque labrum infusâ ascendat & effluat aqua, cum in Veteribus non nisi per unicum, nempe longius crus effluat, nunquam refluat.

angulo supremo mysterium latitare scripsit, quod est verissimum.

Has igitur machinas duas tanti artificii, tanti usus, tanti miraculi *Serenissimus Princeps* in majori forma construi iussit pro usu publico, moderante hoc opus secretum *Dn. Joh. Schuckardo*, Consiliario & Secretario intimo, Mathematico ingeniosissimo, qui haecenus *Celsissimo Duci* à studiis atque exercitationibus fuit mathematicis, per juratum Castellarium seu Grottarium. Hinc constructum est opus ex canalibus viginti pedes altis, divaricatis octodecim pedes cruribus, in quibus orificiorum diameter decimam partem pedis *Württembergici* continebat.

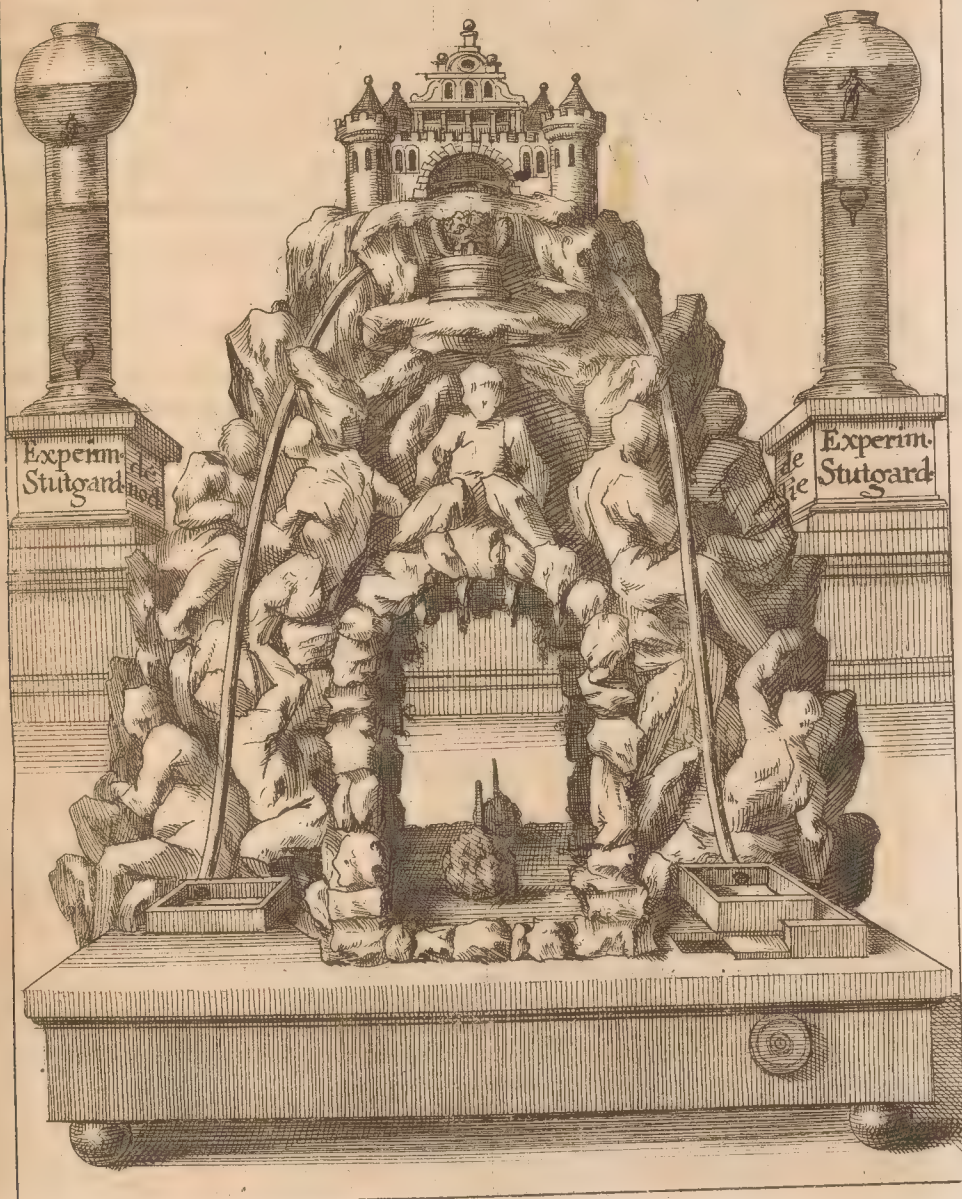
Ast ne lateat porrò in obscuro artificium hoc mirandum, sed ut audiat & videat *Mundus*, placuit *Clementissimo Domino meo*, ut describerem & publicæ utilitati proponerem harum machinarum unam, quæ alteram & novitate & artificio, fortassis & usu superat, nempe *Siphonem transfusorium & refusorium ex horizonte seu equilibrio*, quem ob loci nativitatem ac Possessoris excellentiam *Württembergicum* nominabimus.

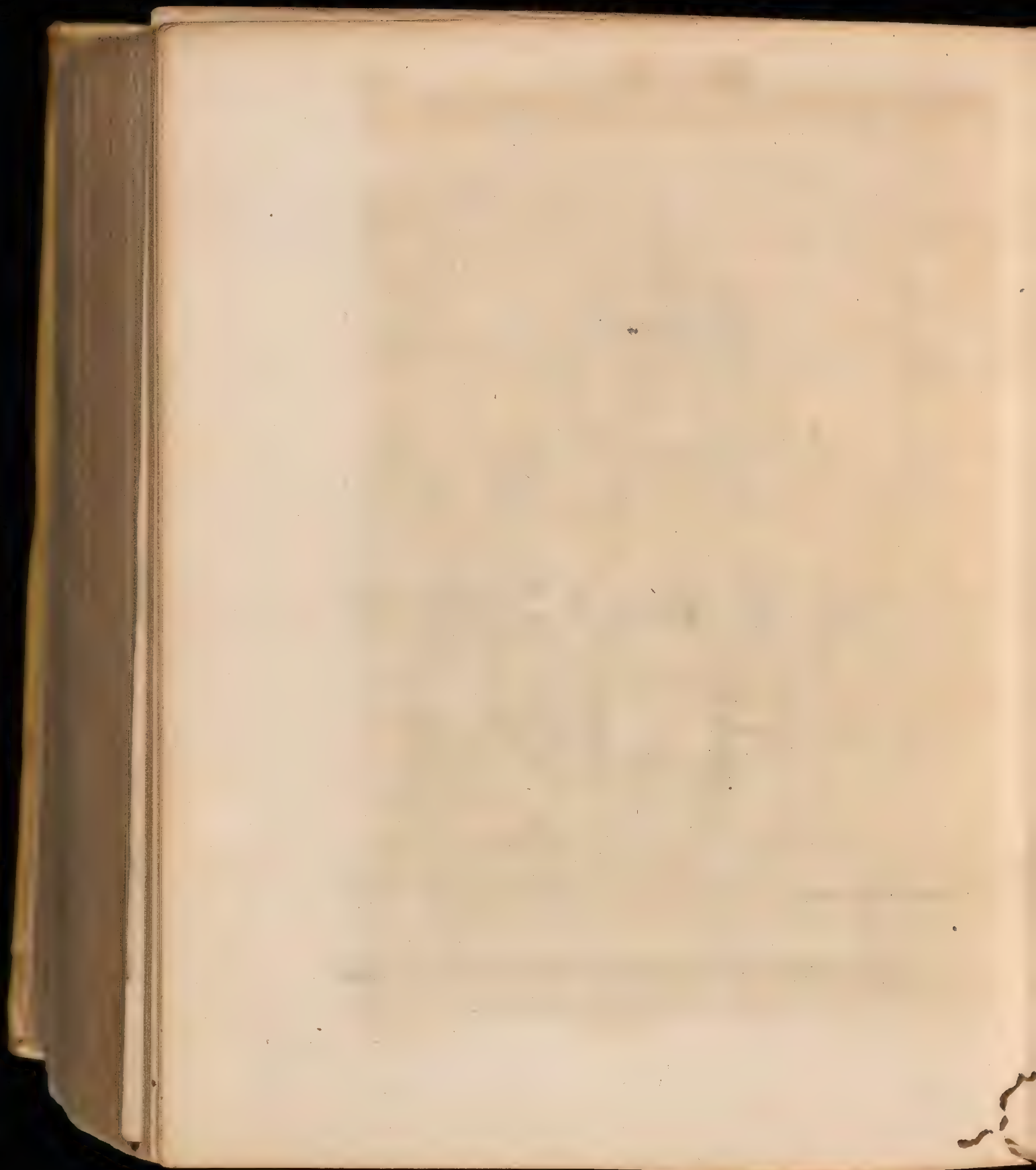
Hic ergò est Siphon seu tubus in angulum reflexus & inversus duorum æqualium altitudine crurum, quæ in labra seu castella descendunt utrinque horizontaliter seu in equilibrio posita: (sine quo positu inefficax est machina) quorum alterutri si affundas, etiam dimidiâ vel quartâ orificii parte impletâ, (quod maximè rarum & admirabile est ei, qui siphonis communis operationes novit) aquam vel liquorem quemcunque, illico supra angulum seu culmen Siphonis ascendit, descendit & effluit in alterum labrum (sine tractatione, suctione, impulsu aut rarefactione alicujus machinæ); cui infusa denuò aqua alia transibit in prius labrum.

Adaptata etiam rotula seu tympanum cellulis interstitum, quod effluentem excipit aquam, (uti in hoc modulo fit) elevabit per antlias non vulgari sed singulari & artificioso, eo-
que

Sipho Württembergicus.

que modo quo altera machina pollet, fabrefactas, aquam usque ad culmen, unde delapsa iterum Variis lusibus oculos delectet.

Imò, ne quid desit etiam oculis curiosis & avidis, ecce figuram Machinæ tripedalis, ut artifex ipse manu sua construxit, & multis spectandam dedit, quam alius, ubi artificium noverit, facilè centies variare poterit, canalibus rectis, angularibus, sphaericis, spiralibus, obliquis, serpentiformibus, scalaribus & nescio quibus aliis ambagibus.

Ignoscet tamen Benevolus Lector, quòd *Serenissimus* adhuc sibi servet mysterium structuræ & praxeos totius, quâ animari & ad usum duci possit machina. Nec mirabitur, rationes hujus fluxus & refluxus in hoc Secreto Siphone non expressas esse, cum vel in Siphone vulgari inverso hætenus nondum constiterit an à vacuo, an pressione aëris, an circulo corporum, amore contigui, odio discontiguitatis, an à determinatâ divinitus Sphærâ proveniat vera causa.

Ufus, quem insignem diximus, erit, fontem super juga montis non unius solum, sed insequentium continuatis vel ruptis officiiis ducere aquam: dein ex lacu super muros, ædificia, turres, rupes, ubi non datur aliàs penetrari, transferre, incendiis delendis, alveisque & plateis purgandis; etiam minerarum fontibus exhauriendis.

Tentandum denique ad majorem utilitatem, an in superiori angulo & montis vertice aqua effluat, cui juvando præter aliorum conatus, fortè erit *Portæ inventum Mag. Nat. l. 19. c. 3. vel l. 2. Spirital. cap. 13. & 14.* Tentandum quoque an aqua supra hætenus creditos fines adscensura sit, quos quidem *Boylæus ad 34 vel 35. pedes*, *Magnanus ad 18. cubitos*, *Dygbæus & Galilæus ad 40. pedes*, *Magdeburgenses ad 20. ulnas*, *Cartesius ad 20. sexpedes* experimentis suis tantum attactos, nec ultra progressos esse, evicerunt, propter aëris & aquæ tandem emergens æquipondium impotens ad ulteriorem adscensum seu pressum. Nec desperandum, quin superemus hætenus

cognitos & expertos fines, cum & in æquilibrio superato jam vicerit

SIPHO WÜRTEMBERGICUS.

HUic tertio Germanorum post pulverem tormentarium & Typographiam invento longè quidem inferius, sed curiosum non minus atque jucundum

EXPERIMENTUM STUTGARDIANUM

Coronidis loco apponere liceat, quod à Florentino & Romano C. Schotti tertium est circa aëris elaterem in bullula vitrea natante, & Stutgardix, detecto Naturæ peplo, manifestatum.

Quamvis enim Schottus diligentissimus *Mechan. Hydraulico-Pneumat. part. 2. Class. 1. cap. 5. mach. 6. Hydrotechnicum tubum varia ludendis Natura spectacula exhibentem, tanquam Experimentum novum, Florentiâ ex fecunda Lynceorum Scholâ transmissum, Florentinum inde appellatum, in medium produxerit levissimum prima quidem visum fronte, nullaque dignum admiratione; at speculationis tam reconditæ, si penitus examinatur, plenum, ut multorum excitarit ingenia ad latentes effectus exotici causas seriò indagandas: ad cuius adeo imitationem P. Athan. Kircherus & Raphael Magiottus (qui ex ejus occasione opusculum conscripsit *Renitenza certissima dell'acqua alla compressione*) aliud fere simile Romæ excogitarunt Romanum dictum. Tacet tamen de hoc nostro Experimento Stutgardiano; quod nec ab alio quodam Autore observatum vel descriptum legimus, parem verò fortasse speculationem & examen meretur.*

Ejus fabrica & usus talis est. Bullula vitrea cum brevi collo angusti orificii vel simplex, vel in icunculam formata, & aperto tubo seu globo aquâ pleno immersa sponte subsidet aut submergitur de nocte & in frigore; ut innatat aut elevatur de die & in calore.

Differt à Florentino, quia ibi bullula in clauso tubo à frigore ascendit, in calore descendit: in aperto tubo hîc à frigore descendit,

descendit, à calore elevatur: à Romano; quod illic levius per pollicem pressâ aquâ icuncula elevatur vel suspenditur, fortius verò, submergitur; hîc in frigidâ ambiente aquâ subsidit, in calidâ innatat: ab utroque; quod istic & illic vi quadam in aquâ conclusâ; hîc sponte in aquâ libertati suæ relictâ & instinctu Naturæ ludat, ut **BAROMETRI SPONTE LUDENTIS** naturam exprimat, nomenque mereatur.

Equidem apud Illustrem Rob. Boyle *Paradox. Hydrostatico* 2. ubi de submersis bullulis, earumque causis & phænomenis agit, ipsissimam delineationem machinulæ hujus invenio, quæ est, *in tertiâ figurâ tubus primus cum duabus bullulis X. X. una natante, submersa altera.* Adductas etiam video inibi causas veras natationis & submersionis, *gravitatem* nimirum vel *levitatem specificam*, data æqualitate molis aqueæ.

Verum hîc, quando & Florentini & Romani experimenti meminit, eorumque rationes non à Vacuo cum Kirchero & Schotto, sed ab aliis principiis deducit; non videtur attendisse nostrum Stutgardianum, neque usum illius & lusum, sed alium finem habuisse, nempe *pressionem competentem aliquam sive à pondere, sive aliter productam in aquam*, qualis quidem tam in Florentino quàm Romano datur; non verò in Stutgardiano, ubi solo calore vel frigore ambientis aër internus bullulæ inclusus rarefcit vel condensatur, minuitur vel crescit, levior fit vel gravior, deturbatâ vel attractâ seu sequente aquâ. Idem *Paradoxo* 7. *fig. 14.* bullulas quoque geminas, natantem unam, demersam alteram ostendit, sed ob *immersi corporis lateralem à fluido pressionem.*

Excell. Joh. Christoph. Sturmîus, *Prof. Mathem. ac Phys. Altdorffinus in Collegii Experimentalis sive Curiosæ Tentam. 5.* hydrostatica quidem Phænomena quinque cum bullulis & spherulis vitreis colli & orificii angusti natante & submersa unâ, (ipsâ adeò nostrâ machinâ) proponit cum causis genuinis, *pondere scilicet majore affusa aquæ vel olei, vel bacillo premente.* Sed
nec

nec hîc nec in *Auctuario* Spontaneæ nostræ vel elevationis vel submerſionis veſtigium reperitur.

Utut ergo *preſſionem aëris* à Recentioribus omnium phaenomenorum, quæ hæctenus à *fuga Vacui* proveniſſe putabantur, cauſam creditam, negare nolim, cùm plurimi Eruditorum experimenta ſua laudantium, ipſeque Schottus, qui vacui fugam in poſterioribus *Technica Curioſæ* curis retractat, demonſtrent: attamen forſan ſine preſſione ejusmodi, multorum experimentorum à rarefactione & condenſatione profectos effectus fieri, poſſem facilè monſtrare.

In *Thermometri* variis ſpeciebus, *erecti* puta, *inverſi*, *reſlexi*, *circulati*, ſolus calor & frigus poſitivum, aut caloris privatio & diminutio eandem rarefactionem & condenſationem ſine preſſione aëris (cui ſoli aliàs adſcribitur illorum variatio) efficit; quod vel manus calida, aliſve quivis ignis admotus, vel frigus quòdcunque applicatum evincet.

In *Thermoscopio* utique *Hermetice ſigillato*, in quo liquor quidam ſpirituofus eſt concludus, quomodo preſſio aëris valeat, qui vitrum penetrare non potuit, non video. Credere interim quid verat, igneis particulis, vel ſi mavis, ætheri poros vitri tranſeunti calido tempore attribuendam eſſe rarefactionem non tam liquoris ipſius, quàm aëris & ſuper aquam incumbentis, atque cum aliò non poſſit, aquæ poros ſubintrantis, & in poris aqueis latentis, qui utrinque aquam dilatando in majorem molem adaugeat; dum alia edocear ſaniora & veriora?

Sanè an deſcenſus liquoris in frigore imminuti à condenſatione aquæ, quæ ſecundum Boyle vel nullam patitur compreſſionem vel non niſi levidenſem, & rarefactione ſeu elatere aëris ſimul vix poſſibili ortum habeat, adhuc me neſcire fateor.

Tantum!

MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI,
Med. Lic. Pract. Giessen. S^q; R. I. Academiae Nat.
Curiosorum Collegæ

De

**MONSTRORUM
HASSIACORUM**

ORTU ATQUE CAUSIS

EPISTOLA

Ad

Excellentissimum VIRUM

**DN. JOH. DANIELEM
DORSTENIUM,**

Med. Doct. atque Prof. Ordin. Marburgensem, ut &
Societatis GERMANORUM curiosæ Collegam
meritissimum.

ANNO cl^o l^o LXXXV.

JOHANNES BERNHARDI VALENTINI

MONISTORIUM

EPISTOLA

DR. JOH. DANIELI

AD

DOCTORI

MONISTORIUM

ANNO MDCCCLXXXV

EXCELLENTISSIME DOMINE!

Ix duo diffluxere menses, ex quo Mercatores nostri Marpurgo reduces de novò quodam monstro, haud procul indenato, mentionem facerent; Cui tamen vulgi relationi an fidem adhiberem dubitabam primò, donec ob-

tentis ab EXCELLENTIA TUA literis amabilibus, ejus non tantùm certior redditus, sed & partus hujus tum descriptione tum figurâ insimul Anatomicâ donatus fuerim, quibus nescio an quid gratius unquam contigisse potuerit. Neque enim facile dixero, quantum aut delectationis aut emolumentum capiam ex reciproco dudum literarum commercio, quod cum Celebrioribus ævi nostri Medicis tempestivè ineundi omnem, quam potui, hactenus occasionem sum venatus: Quos inter & Tuam præprimis Excellentiam sincero semper affectu colui; cujus ut in publicum exstet argumentum, est quod quæsi diu, usquedum ex improvîso se insolita hujus monstri tulerit historia, quâ obstetricante pauca de *monstrorum ortu* fortè commentari tuoque Celeberrimo Nomini inscribere, volupe quidem erat.

Verùm enim verò cùm paulò post Magnificum D. D. WALDSCHMIDIUM omnem hujus rei fundum occupasse viderim, & de cæterò quoque constet, Amplissimam Tuam Excellentiam peculiarem jam hoc desuper argumentum medicari dissertationem, mutavi rursus animum, ne vel Iliada post HOMERUM cantitasse, vel noctuas Athenas tullisse videar. Interea factum, ut alius heic de parili monstro spargeretur rumor, quod in vicinâ nobis moletrinâ haud pri-

dem enixa fuerit molitoris uxor; unde novum mihi stimulum succrevisse sensi, quò cœptum antè propositum refricarem & in φαινομένων ejusmodi præternaturalium historias atque causas inquirerem. Quamvis enim ita felici mihi esse non licuerit, ut, hoc quid est ostenti sive oculis sive cultro Anatomico subjecisse datum sit; id tamen ex oculatorum fideque dignissimorum testium relatione refero, quòd Gemelli quoque fuerint in truncò corporis monstrosè concreti, vivi tamen ambo in lucem editi, utut paulò pòst, acceptò priùs SS. Baptismatis chrismate, successivè exspirarint. Quod autem externum membrorum apparatus concernit, id ferè commune tenuère cum nuperis haud procul à Marpurgo genitis gemellis, quod unò tantùm umbilici fune cohærent; situ verò corpusculorum immane quantum discrepantes, qui contrarius iis & inversus planè fuit, ita quidem, ut inversè sibi implicati caput unius superiorem, alterius verò inferiorem regionem occupârit, sicut id figura *Ann. III. Déc. 2. Ephemerid. GERM. curios.* proximè inferenda, fortè exprimet. Antipodum schemate naturam lufisse dixeris & hoc ipso monstro eorum demonstrassè existentiam. De internâ verò viscerum structurâ nil habeo quod dicam, cùm sub silentii ferè cespitate tumulata computrescant.

Interim cùm notabile fortè sit, quòd hîc monstrorum ortus in idem planè tempus ceciderit, non potui, quin Nobiliss. Tuam Excellentiam ejus certiolem redderem &, quas ex hoc argumenti fonte nuper hausi cogitationes, subactò Tuo & edecumato jam judicio in simul committerem. Equidem, si ullibi ars Naturam imitari solet, id in naturali monstrorum Historiâ quam abundè fieri jure fortè dicerem. Sicut enim monstra nil nisi Naturæ sunt errores, ita fœcundâ sui progenie & aliis similiter errandi largam fecère copiam; positò nempe uno absurdorum, nexu indivisibili sequuntur plura. In testimonium appello tantùm non omnes Physicos & generales & speciatim, qui hoc argumenti genus fusè prosequuti sunt, tam

Veteres, quos ordine recenset Vir summæ eruditionis multæ-
que experientiæ D. D. SCHÆFFER in *Directorio Medico-
Practico*; quàm recentiores à LIPENIO in *Bibliotheca Medi-
ca Reali* noviter accensitos.

Nisi enim nudas facti species & historias excipere velis,
parùm subinde reperire licet, quod animo vivæ veræque do-
ctrinæ cupido satisfacere possit, cùm utrobique multum sæpe
eloquentiæ sit, scientiæ verò Physicæ parum. In hujus rei
causas si inquiramus, duas imprimis offenderelicet: Primam
quod Antecessores nostri, in priorum temporum cursu, quo-
ad arduum generationis opus justò fuerint negligentiores, ac
unius ultra vel alterius Pagani dogmata sapere noluerint. Itum
est per exempla majorum, & quæ vel cunque ARISTOTE-
LI vel GALENO olim placuere, post velut oracula quæ-
dam è Tripode dicta, supina prorsus superstitione crudelique
credulitate ad posteros usque derivata sunt: Quin adhuc hodie
sæpeitur, quàm itur, non quàm eundum. Ab alterâ deinde parte
doctrinæ huic obicem quoque posuere spissæ, quæ abscondi-
tam generationis œconomiam administrare solent, diffi-
cultates.

Sicut enim rectum semper norma est & regula obliqui,
ita fortè tamdiu vera monstrorum ætiologia dari non poterit,
quoad ipse sive conceptionis, sive generationis ordo fuerit in
dubio. Equidem multum, fateor, lucis huic rei accessisse nu-
per, cùm ovaria hominis conceptio in foro Medico decisa
fuit, quàm felicissimè partim invenère, partim uberius edocu-
re Viri æternitate digni COURVEUS, STENO, SWAM-
MERCAM, HORNIUS, KERKRINGIUS, GRÆF-
FIUS, GARMANNUS, FRANCUS, PEYERUS,
DOLÆUS, BARTHOLINUS uterque, alii: Non tamen
etiamnum desunt, quæ negotium hoc curatiùs pensitanti cru-
cem figere possunt. De ipsius quidem rei veritate dubitare
qui vellet, propriam aut ignorantiam aut summam men-
tis contumaciam in apricum proderet: Militat hic tot Ana-
tomico-

romicorum autoritas, & rem ultrò confirmat quotidiana autopfia. Cùm verò ad modum itur & specialis omnium partium schematismus & conformatio determinanda venit, hæc demum aqua sæpe hæret. Neque enim certò constat, an in ovulis illis genitalibus omnium partium stamina jam efformata deliteant, an verò sub primis conceptionis diebus earundem demum delineatio fiat? Et quamvis hæc quoque in expedito sint, cognitu tamen difficile est, quâ ratione & quò modo vel ordine partes illæ sive conformentur sive explicentur; & quis tandem sit Thaumaturgus ille, qui admirabilem hanc corporum substructionem & inchoare & perficere solet? Qui cum Antiquariis facultatem animæ formatricem sustinere satagunt, elegantioris doctrinæ Viris risum movere solent. Demonstrandum priùs erat an hoc de animæ rationalis sit officio, ut ad actiones illas automaticas concurrat, cui functiones rationales & cogitativæ jam factis negotii facessere poterant.

Et ut non dicam, quòd anima rationalis actionum harum nunquam ferè conscia sit, id saltem urgeo, quòd gravitati Peripateticæ profus non conveniat, principiorum olim receptorum oblivisci, quæ nullam planè inter materiale & immateriale proportionem esse categoricè concludebant. Alius ergò prodeat Architectus, qui operi huic manum commodet & operam; Ipsi nempe spiritus automatici, qui vel hòc nomine ab Illustri HELMONTIO non insulsè Archei nomine venire solent: Hi etenim sub genituræ virilis regimine, certò numero, pondere & mensurâ concentrati, eum in finem arvom muliebri irrigare motusque sui terminum tantisper expectare solent, donec dulci sibi connubiò maternorum spirituum copulam adsciscentes, in omnes se dimensiones explicandi variisque suis excursionibus prima foetus rudimenta ducendi occasionem nanciscantur.

Unde jam porrò liquet, quâ ratione mirabilis hæc partium formatio fieri possit? cùm enim spiritus illi naturâ sua ad
motum

motum proclives , & ut Generosus CARTESIUS sæpe loquitur , in continuâ ad motum propensione constituti sint, non possunt non commodô tempore vel locô sese explicare adque paranda sibi nova domicilia omnem movere lapidem.

Non tamen putandum est, hunc spirituum motum vagum prorsus esse & erroneum, sed omnino singularem & omnium minutissimarum quoque partium ideis determinatum, quas in tali spirituum plica & textura consistere existimarem, quâ certâ proportione, eô in situ, positurâ vel figurâ concentrati sunt, quâ machinæ humanæ fabricam ipsô alias actu informare & dirigere solebant; & in hac elasticâ quasi plicâ idearum non tantùm, sed & virtutis illius plasticæ rationem formalem consistere jamdudum publicè probatum dedi.

Hinc quoque sponte suâ fluit admirabilis illa similitudo, quæ parentes inter atque filios intercedere solet, non ad faciem solùm , sed & omnem ferè membrorum apparatus, ita quidem, ut, quod sæpè stupui, ingressu quoque & pedum alternatione sæpissimè Parentes æmulentur liberi. Nil dico de similitudine morali & affectuum affinitate, quæ integras inter familias sæpe obtinere solet, quò GERMANORUM nostrorum proverbium abit: *Der Apffel fällt nicht weit vom Stamm.* Ideæ ergò genitales in hac spirituum texturâ radicatae, sunt veluti norma quædam atque regula, quæ vagum spirituum motum dirigere & in formandis membris adjuvare solet.

Ubi tamen non prorsus exclusero mechanicas motuum leges, quæ omninò etiam suas hóc in punctô partes agunt, sicut id Illustris CARTESIUS in nobili *de Formatione Fetus* libello, & genuinus Ejus Interpres, Dn. D. WALDSCHMIDIUS *in nupera Diss.* eleganter & ad oculum ostendè. Unde jam porrò elucescit diversitas, quæ oviparorum ova à viviparorum ovulis distinguit, & reliqua superiùs enarrata dubia commodè expedire poterit: In illis enim omnium particularum stammina jam perfectè delineata sunt, haud aliter

ac in plantarum seminibus idem specillis suis observârunt GREVIUS, MALPIGIUS, BAYLE, BOHNIUS & alii; & hinc est, quod non vivò tantùm animalis fotu, sed quocunque etiam calore foetus inde atque pulli excludi possint, si-ve naturalis sit si-ve artificialis: Illud ex communi Physicorum traditione constat, qui struthionum ova, in arenam locata, solis æstu recludi ferunt, cujus rei vestigia jam in sacris exstant; hujus verò experimentum habet AFRICANORUM ars, qui certò furni tepore magnum ovorum numerum simul excludere norunt, id quod in Daniâ quoque tentasse olim celebrem BARTHOLINUM ex *Observationibus* ejus constat, utut primâ vice non bene cesserit experimentum.

Longè verò aliter in genitalibus viviparorum ovulis res sese habet, ubi partium singularum fabrica sub primis conceptionis diebus aut efformari aut delineari solet, id quod tamen in ipsò jam ovario, antequam in uteri cavum perveniat, contingere, certum est, & sectiones Anatomicæ ad oculum demonstrare possunt; unde & modus est petendus atque via, quâ ovula illa, embryonum typum continentia in uteri concamerationem pervenire solent, id quod per tubæ Fallopiæ ductum successive fieri experimentis suis & figuris jam dudum observarunt Recentiores Anatomici, RUYSCHIUS, GRÆFFIUS, BARTHOLINUS, DIEMERBROCKIUS, ALIIQUE. Quin & ipsæ sæpe mulieres hos ovuli gressus & progressus sentire solent, quæ ut sub primos imprægnationis dies horrore quodam febrili succutiuntur ita paulò post per aliquot dierum spatium ad regionem ischiaticam titillationem quandam persentiscunt, *es kitzelt so nach dem Schoos zu* / sicut id ex orali curiosarum matronarum confessione quivis haurire poterit. Ut enim mediante titillatione hæc sensibiles admodum tubarum uterinarum extremitates ovario applicantur, illudque singulari modò exosculantur, ita ferè sensus hic eoque perdurare solet, donec superatò tubæ ductu anfractuoso in uterum protrudatur ovulum, & per affluentem ex arteriis

riis pulstem nutritivam ulteriora incrementa capiat: Vias atque modum curatissimè describit NEEDHAM in *Disq. Anat. De formato Fœtu*, qui hac in parte Dux omnibus & author est; Et hucusque ferè processit curiosa Modernorum solertia in perscrutandò ortûs nostri labyrinthò. Quod si jam naturalis hic generationis ordo subvertatur & in formandâ partium symmetriâ insignis idearum confusio fiat, non potest non evenire, ut varii partus inde monstrosi propullulent, quorum tres ferè causas hæcenus docuere Scholæ, Facultatis inquam formatricis aberrationem, feminis sive defectum sive redundantiam, & uteri tandem conformationem vitiosam.

Sed omnia ex principiis malè fundatis. Omni ferè facultate nunc privatæ sunt à modernis animæ facultates, sicut supra reruli.

Quid quòd & in brutis & vegetabilibus toto die generentur monstra, quibus tamen nec ratio inest nec intellectus. Utrobique magnum exemplorum numerum suppeditare poterunt *Ephemerides GERMANORUM Curiosa*, & vel unica illa, cujus Excellentia Tua nuper me participem fecit, observatio, de monstrosò valdè & acinacis instar succrescente Violæ matronalis caule hujus rei fidem facere poterit, & parile ferè *φαιρόμενον* in Coronâ Imperiali adhucdum ostendit Hortus Academicus GIESSENSIS. Sic altera pariter de feminis sive quantitate sive qualitate sententia prorsus sterilescit, cum de maris genitura nihil quicquam in uterum penetrare, sectiones HARVÆANÆ certò demonstrarint. Neque tandem video, cur ipsius uteri structura tantoperè accusanda sit, cum prima monstrorum rudera jam in ipsis testibus dubiò procul sint formata, antequam in uterum dilabantur. Sicut enim tennerrima partus naturalis lineamenta in ipso sive ovario sive oviductu adhuc hærente ovulò accuratissimè conspici possunt, si curiosam Microscopiorum adminiculum in usum vocaverimus, de quibus fusè agit primus, quantum scitur, eorum Author FRANCISCUS FONTANA & qui eum secuti sunt

BORELLUS, HOECKIUS, WALDSCHMIDIUS, SCHRADERUS, alii: Ita idem quoque in primâ monstrorum figuratione obtinere certum est: Illic enim omnium particularum stamina tenera adhuc sunt & tractabilia, unde facilè confundi varieque irretiri poterunt, quamprimum idealis spirituum motus (qui heic omne ferè punctum fert) à sueto tramite aberraverit, & in varias eccentricitates distractus fuerit. Hinc enim illæ lachrymæ! Quibus occasionem plerunque subministrare solent affectus externi, terrores inprimis, non vulgares & ex pelvi fulgurantes, sed extraordinarii prorsus, atque tales, quæ sive vitæ sive omnis fortunæ jacturam minitentur. Certum enim est, insolita sensus, tam internos quàm externos, fortiùs ferire, cùm & heic valeat regula HIPPOCRATIS, quòd Insueta fueris sint deteriora: Id quod non hominibus modò, sed & ipsis brutis commune esse eleganter ostendit Celeberr. D. BRANDIUS in Relat. Germanicâ De *ovò Cometicò Marburgi repertò cap. IV. §. II. f.* Notatu sanè dignissimum arbitrarer, VIR EXCELLENTISSIME, quòd eo præcisè tempore, monstrorum ejusmodi prægnans fuerit HASSIA nostra, quo juratus Christianorum Hostis castra movere & omnia susque deque vertere, dira que minari suevit, id quod non nudius tantùm tertius, sed retroactis longè temporibus contigisse, exemplis aliquot demonstrare liceat. Equidem si superioris sæculi annales evolvamus, oppidò apparebit, quàm insignis belli apparatus anno 1577. in Portâ Ottomannicâ conquistus fuerit, quo audito universa ferè EUROPA subitaneo quodam & immani terrore perculsa nil æquè magis extimuit ac horribilem Turcarum tyrannidem. Utut autem faba illa non tam in Augustissimum ROMANORUM quàm PERSARUM potius Imperatorem cusâ fuerit (à quo postmodum universus & Tartarorum & Turcarum exercitus memorabili strage profligatus & radieitus eversus fuit, sicut id ex SLEIDANO, MUNSTERO & Historicorum aliis constare poterit): Nihilò tamen minùs eodem adhuc anno, ob

conceptum fortè terròrem quidam Hassiæ pagus, *Hohen-
Eichen*/monstrum tulit prorsus insolitum, cujus iconem quo-
que Serenissimis Hassiæ Principibus transmisere subditi. Ast
parum hoc videri posset, nisi & recentiora, quæ hoc nostro se-
culo contigere, suppetent exempla: si enim annorum retro-
actorum memoriam recolamus, neminem credo, latere po-
terit, quantas ante hos & viginti annos in universâ Germania
turbas dederit magnum illud Orientis monstrum, cum anno
1663. sub prima æstatis initia factâ in HUNGARIA Mirru-
ptione toti Christianeitati certum, ut solet, exitium minaretur.

Quid fieret? Anno subsequenti 1664. ad primos veris
accessus Wetteravia vicina monstrum parturivit horrendum,
quod jussu deinde & indultu Principali Theatro Academiae
Giessenæ Anatomico in victimam cessit, sicut iconem ejus &
descriptionem exhibet Disputatio paulò post publicè de eo
habita; quin & in Theologicam considerationem tunc à B.
Dn. MÛLLERO tractum & elegantibus rhythmis Germani-
cis delineatum fuit, im *Buß-Spiegel*. Et eadem, ni fallor,
ratio est novissimorum Hassiæ monstrorum, speciatim istius
quod Eruditorum MARPURGENSIUM oculos nuper
pavit & curiositatem.

Quis enim tam obtusæ mentis est, cui non amplius con-
stet, quantò mox terrore perculsa fuerit universâ Germania,
cum ex inopinatò subitanea illa & præpropera VIENNÆ
obsessio nuper increbesceret? Actum videbatur non tantum
de nobilissimis Austriæ, Ungariæ aliisque regionibus, sed omni
ferè Germaniâ, nî DEUS TOM. vicinum POLONORUM
Regem atque universos S. R. I. Status in suppetias armasset,
quorum Virtus erit in æternum.

Nulla certè posteritas secutura est; cui non summa SA-
XONUM Fortitudo stabit in exemplum, qui glaciem fregê-
re & spumantes hostium impetus fortiter sustinuere. Nec
intermoriatur unquam adamantina STAREMBERGIO-
RUM constantia & Generositas, quam vel ex oculis olim le-

gere potui, cùm ad devotum manuum osculum Gratosè me
 admitterent. At verò cùm tanta Heroum nomina omni
 prorsus encomiò sint majora: jam in viam redeo, & inde por-
 ro concludo, terrorem illum & truculentas Turcæ minas ve-
 ram esse monstrorum Hassiacorum causam. Neque enim
 accidentarium illud & fortuitum planè crediderim, quòd iis
 potissimùm annis partus ejusmodi præternaturales contige-
 rint, quibus universa Christianorum caterva Turcarum furori-
 bus exagitata fuit, id quod jam tribus vel quatuor vicibus acci-
 disse constat. Et si præterea supputationem probè fecerimus,
 conceptio horum partuum præcisè incidet in illud tempus,
 quò primo impetu & insultu Germaniam in terrorem egit Ty-
 rannus ille monstrosus, (propter quod enim unumquodque
 tale est, illud magis tale est) quò ipsis natura in efformandis
 staminibus occupata, facilè turbari & in confusionem agi po-
 tuit. Accedit & hoc, quod ruricolæ præprimis huic mon-
 strorum infortuniò plerunque sint obnoxia, quæ nil æque ma-
 gis, quàm calamitates bellicas pertimescere solent, quarum in-
 commoda ferè luere tenentur. Neque enim ignorant, quòd,
 sicubi delirent Reges, plectantur Achivi: Ut ut vix quicquam
 adeò malum esse possit, quod non & boni quandoque ratio-
 nem induat, cùm exactiones ejusmodi bellicæ quædam quasi
 fræna videantur aliis, queis indomita rusticorum gens in termi-
 nis suis coërceri solet, ne fortè cristas erigat, si nimia libertatis
 suæ & felicitatis incrementa viderit, de quibus fusè ii, qui *de vi-
 tarustica* scripsere, HESIODUS nempe, DEMOCRITUS,
 VIRGILIUS, CATO senior, VARRO, COLU-
 MELLA, PALLADIUS, PLINIUS & ipse AUGU-
 STINUS. Speciatim verò Mahumetana profapia quam
 maximè est exosa hominibus nostris, imprimis mulierculis,
 quæ vel ad solum Turcæ nomen contremiscunt, quando-
 quidem ex DNN. Pastoribus pro concione publicâ sæpe furi-
 bundam Tyranni hujus crudelitatem per decem prædicamen-
 ta prædicari audiunt, quod & embryonibus in uterò matris
 parcere

parcere nesciat, parvulos palis infigat & quæ sunt alia: Hæc enim mulierculis, procul licet à fulmine constitutis, terrorem facile incutere, & monstrosis hinc conceptibus occasionem dare possunt. Et inde fortè est, quòd calamitates publicas insigniores monstra plerunque aut comitari aut subsequi soleant, id quod ex Historicis fusè probari posset, nisi epistolæ mihi leges observandæ sint, quas prolixitate mea jamdum neglexisse videri potero. Hoc tantum addo, quòd exinde non planè de nihilò sit commune dicitur: Quòd partus monstrofi ferè semper sint ominosi; quamvis eundem heic errorem latuisse sentiam, qui Veterum aliàs pathologiæ fere communis est, quando sæpe illud pro causâ morborum venditare amant, quod eorundem effectus potiùs erat & productum. Ita monstra pariter non causâ sunt vel signa malorum prognostica, sed inde resultantes effectus. Et hæc quidem sunt, **VIRE EXCELLENTISSIME**, quæ hoc desuper argumenti genus nuper meditatus sum. Integrum jam erit & omnino liberum in eorum veritatem ulteriùs indagare, cui si minùs fuerint consona, in fumum abeant & ignem, Vulcano sacra. Haberem quidem & alia, quæ obscuro admodum & difficili tum conceptionis tum generationis negotio majorem fortè lucem affundere poterant; Verùm cum jam ante constet, quòd quæ hâc de materiâ, à juvene in castò cœlibatus statu adhuc vivente personâ proficisci solent, sinistrè explicare ament religiosiores scilicet, & in speciem ficti Domini

Qui Curios simulant & Bacchanalia vivunt,

aut vixere dudum: Hinc in aliud ea tempus reservare debui, quò Pronuba fortè Juno pleniorum dicendi licentiam dederit. Varia enim sunt hominum judicia, quæ pro suò ingenii modulò aliis ea facile imputare solent, à quibus revera sunt alienissimi.

Quæ verò cunque pro studii nostri ratione Medicæque libertate protuli, boni, spero, consulent æqui rerum aestimatores, qui nec invidiæ nec aliarum passionum toxicò bullientes, rectè distinguere nôrunt, quid distent æra lupinis: Et horum

rum quoque partes tenuisse semper Excellentiam Tuam Nobilissimam, multis mihi Bonitatis argumentis haecenus probatum dedit, quæ non grato saltem animo respicio, sed & ubicunque se truserit occasio, meis quibuscunque servitiis pro virili demereri studebo.

Nosti, ni fallor, meam sinceritatem, Vir Excellentissime, & quàm longè absim à fucatis verborum lenociniis, quandoquidem non verbis magis quàm opere ipsò testari amo affectum meum atque animum Honoris Tui cupidissimum.

SCÆVOLA sim, & ardeat hæc dextra mea, nisi pectus semper meum ardeat amore & veneratione Tui! VALE, HASSIÆ nostræ Magnum Decus, VALE & ut soles, benevolè recordare

Scribebam Giessæ Id.
Aprilis, Anno 1684.

Servi Tui Officiosissimi

VALENTINI.

SCHE-

SCHEDIASMA

De

VITRIS ANACLASTICIS,

Illustri

Naturæ Curiosorum Collegio

exhibitum

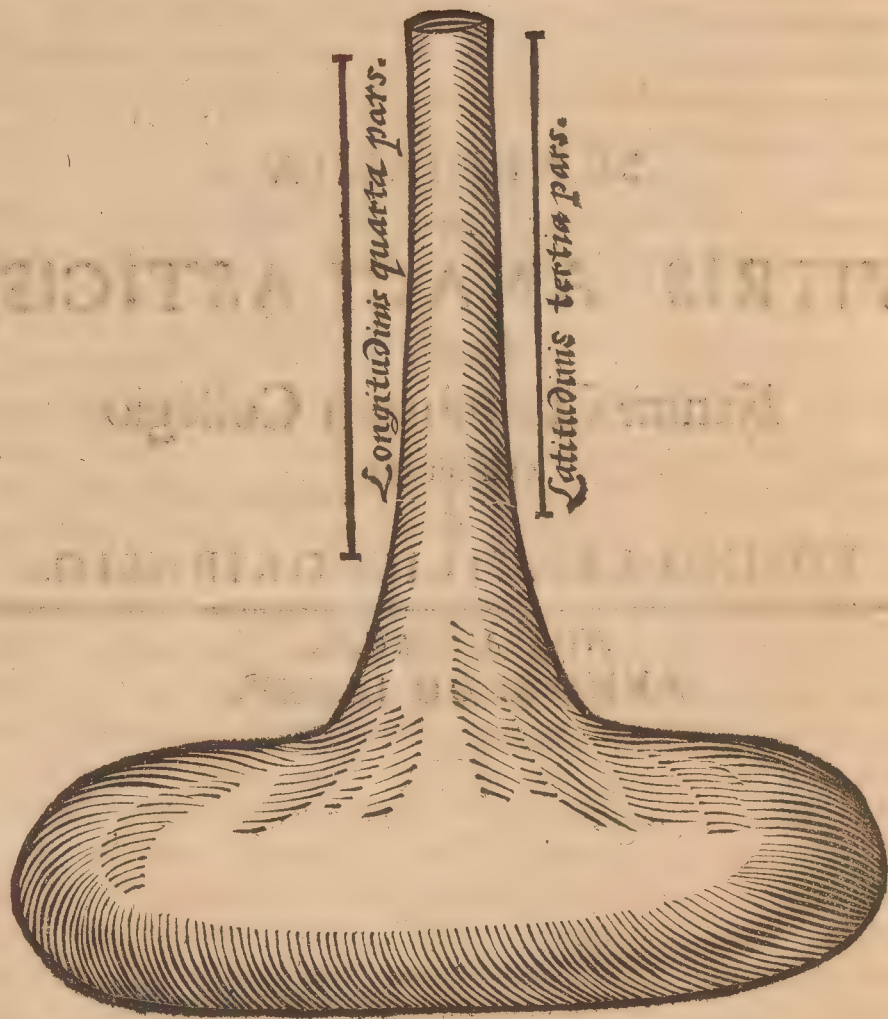
à

ROSINO LENTILIO. ORIBASIO.

NORIMBERGÆ,

ANNO M DC LXXXV.

S. R. I.

Academiae Naturae Curiosorum

PRÆSIDI
ADJUNCTIS
COLLEGIS

S. P. P.

ROSINUS LENTILIUS, ORIBASIIUS.

SI quid est, *Viri Illustres*, in omni Natura, quod aut miranda jucunditate humani ingenii vires exercent, aut stupendis usibus orbi adeo universo sese commendat, certe *Vitrum* est. Dixerit quis adamante pretiosiore gemmam, nisi, quod mecum Isidorus luget, frangeretur. Quos nobis vitrum usus foeneratur, nec ab auro, nec argento, aut gemma qualibet, quantumvis pretiosissima expectaverimus. Non tantum inservit propinandis poculentorum haustibus, atque in eo genere suaviore mulcimine sitim solatur, quam aut aurum, aut argentum aut lapis alius quivis, quippe *Langii* eruditissimi elogio, nulla aut Sulphuris aut Lunæ, Saturni aut Cerrusæ virulentia participans, & suo congenito frigore saporem vini, quavis nive aut glacie melius conservans: Ut inde pessimo jure Galienus Imperator aspernatus sit calices vitreos, nihil vitro communius esse dicens, allegante Salmutho in *Panciroll. l. I. rer. deperd. p. m. 240.* Non tantum incomparabili pelluciditate sua id nobis largitur, ut, ab inclementia cœli tutiores, inter parietes nostros, lucem diurnam intemeratam, ad actiones nostras prosequendas, tueri queamus: Non

Dec. II. Annus III.

Qqq

tantum

tantum mira celeritate vultus nostros, at minore cum adultorio, quam vel Parrhasius queat, sine fuco, sine mangonio, si modo ipsi fuco careant, depingit. Quamquam enim hi sint usus eximii, minores tamen sunt, quam ut vitri præstantiam exhaurire valeant. Si desit vitrum, aquam è vola haurire licebit; hoc cum facientem Diogenes vidisset, patellam suam abjecit, cum ipsi natura patellam fabricasset, supervacuam. Fenestris se posse carere, Russi, Lappones, Livoni, Curones, Tartari, sex gentis, docebunt, quibus alicubi foramine tuguria hiant, per quod lucis tantillum intromittatur. Nec indigebit forte speculo, cui placuerit aut cum Narcisso fontes; aut cum Corydonelitus adire. Hoc unum dico: Nî vitra forent, quantum esset, quod in Natura nesciremus? Immo, *quantulum est cumq̄ quod scimus, aut paucis abhinc lustris exploravimus, id vitris fere debemus!* Vitris puta *Chimicis & Opticis*. Ipfius aded *vitri* naturam ignoraremus, nisi vitri beneficio in ejus intima penetrare daretur. Est adeo hic *usus precipuus*, ut aliqui integris voluminibus *eum describere dignati sint*, quos inter celebres existunt *Fontanus, Hockius, Borellus, Kircherus, & è Mathematicis illustris Hevelius, Weigelius & alii*; Aded non est vitrum inter lapides, quod stultus inter homines, ita perperam opinante *Avicenna*. Hinc mihi temperare vix queo ab *Hyalomania* superioribus annis epidemia, à qua nec hodie sunt aliqui omnino immunes, qui pretio ingenti vitra undique coëmunt, vel centenis Imperialibus, sed talia, quæ non nisi gulæ eluendæ inserviunt. Enimvero & mira jucunditate vitrorum, natura admiranda humani ingenii vires pluribus ab hinc annis exercuit. Penitius *hyalurgias* intrarunt *Merrettus, Nerius, & recentior Kunkelius*; Alii specialius, sed curiose, inquisiverunt in horum *porositatem*, alii in *malleabilitatem*, alii in *rupturam* à vocis humanæ sono, alii in *guttas seu lacrymas vitreas*, digiti levi compressu propemodum in alcohol dissipatas, adeo utrobique datur in vitro, quod & miremur & ritemur. Non ita pridem nobis innotescere cœperunt *Vitra*
anacla-

anaclastica, quæ nec omnem vitris flexibilitatem posse denegari curiose demonstrarunt: *Horum recensere historiam, cum nullibi de eis quidquam legerim, opera pretium esse duxi, quod in sequentibus lineis, qua id licebit, & ab ingenio meo expectari potest, perspicuitate, effectum dare constitui.* Adduci vero primum ceperunt vitra hac anaclastica anno superiore ex hyalurgia Rosenbergica Præposituræ Elyvangensis, sub nomine vitrorum vexatoriorum, vel *der Bexier-Gläser* & quod illa ignari halitu suo insufflantes à fragore vitri insolito in terrorem agerentur, sic inconcinnè, meo quidem iudicio, appellata. Primum videre contigit in arce Goldbacensi, quæ est sedes Generosissimi Domini Geyeri de Giebelstatt, litteratorum Patroni, & Matheos, totiusque naturæ Curiosissimi. Sunt ferè ad modum Phialarum Chemicarum, humiliora tamen, sed ventre depresso, infundibulum in versum æmulantia, nisi quod in ampliore sui parte fundo ex tenuissimo vitro, haut multum crassiore, quam & cepæ pellicula, conflato, sunt prædita. *Figuram & magnitudinem in icone vobis, Viri Illustres & Excellentissimi, sisto.* Tale, an sit à Hyalurgis ex composito conflatum, an casu, aut quasi aliud agendo, hæcenus non rescivi. *Fundus non est omnino planus, sed aliquantillum convexus; Hinc, ubi gibba fundi pars prominet, adplicatis ad orificium vitri labris, leni halitu aërem, quasi inspiraturas, attrahis, fundus vitri cum terrifico fragore retro siliet, ut jam non sit convexus, sed concavus.* Iterum, ubi leniter aërem inflaveris, quasi exspiraturus in vitrum, eodem cum fragore fundus rursus profiliet; & hoc sæpiuscule recipere licebit sine ulla vitri jactura. *Tria autem hic observanda: Unum, quod ante studiose explorandum, utrum fundus vitri sit in convexitate sua an concavitate, quam experimenti periculum feceris: Etenim, si fundus est concavus, & Tu aërem attrahis, levissimo negotio fundus vitri rumpitur, quod idem evenire solet, si, ubi fundus est convexus, aërem intromiseris; Secundum est: blando & leni hic opus esse conatu, ut sit inter hunc & vitri soliditatem proportio.* Si enim tubæ in morem fortius inflare sustinueris, oppido

fundus, ceu, quod supra monitum, è tenuissimo vitro conflatus, in minutissimas particulas disjicietur. *Tertium, quod inter plura ejusmodi vitra nullum adhuc sit meo obtutui oblatum, quam ex vitro candido & purissimo, minimè viridiori illo & magis rudi conflatum, ut inde suspicari liceat, vitrum illud viridescens, esse minùs huic negotio aptum, ceu, quod requifica subtilitate destituatur. Immo & hoc notandum in inflatione sonum esse humiliorem seu depressiorem, in attractione autem altiore.* Cuilibet hinc facilè liquere potest, cur vitra hæc *anaclastica* vocare libuerit, scil. à sono quem edunt: Germanicè quis posset appellare: *Schallgläser*. Non autem alioqui sunt ullius usui, ob tenerrimam fundi texturam, dum incautius tractata promptissime rumpuntur. Possent equidem Phialarum ad instar inservire digestionibus Chemicis operosioribus, eo quod ob colli angustiam apta nata sint hermetice sigillari, sed cum tutius id ipsæ phialæ præstent, commodius iis ad ejusmodi negotia utemur. Nonnunquam vinum infudimus, experturum & exinde posset commodè bibi. Sed cauto hic opus est, & artificio; Sic enim orificium vitri & labiis applicandum, ut hæc non comprimam, alioqui non tantum ne guttam quidem hauries, sed ex attracto fortiùs Spiritu, rupto vitri fundo, vinum effundetur, non sine adstantium cachinno. Ego, cum primum è tali vitro biberem, recordatus sum lagenarum Prussicarum, quas Germanica lingua *Kluncker-Flaschen* / è sono, quem inter bibendum edunt, nominare sueverunt; has quia, cum ibi locorum morarer, evacuare didiceram, tametsi veste non semel foede conspurcata, promte vitra *anaclastica* exhausti. Leviculum alicui videatur circa hoc argumentum occupari, mihi secus est visum. Fragilitatis omnis hæctenus Symbolum voluere vitrum, hinc Germanorum diverbium: *Glück und Glas / wie bald bricht das?* & D. Lutherus D. Justo Jonæ propinans, humanæ fragilitatis memor, ejusmodi distichon fertur protulisse:

*Dat Jona vitro vitrum vitrum ipse Lutherus,
Ut vitro fragili similem se nosset uterq̃.*

Mirum proinde vitri fundum tenuissimum posse reciproco hali-
tu loco suo ad minimum ad 2. grana hordeacea, qua dimidium di-
gitum transversum absolvunt, moveri, sine ipsius vitri iactura,
haut secus atque utres inflantur & vesica, iterumque deplentur,
nisi quod vitro non data sit adæquata his recentis dilatatio &
constrictio. Videmus nonnunquam in vasis lamina tenuiore
cuprea constantibus fundum posse manu pressum intra vas
cum aliquali sonitu cogi, ut concavitatem quandam efficiat,
& rursus retropelli: scilicet in duriori corpore id procedit, sed
tenui: in molliori, qualia sunt utres, vesicæ & alia aut coria-
cea aut membranacea, levius est negotium, quippe queis
particulæ sunt magis flexibiles. Ut ut sit, evincunt hac vitra
anaclastica, nec vitris suam deesse flexibilitatem, qua hætenus
in illis vix visa, & unde forte nova vitri compositio, quam
hucusque credita, eruenda. Ac primum quidem, antequam
è quibus principiis vitri flexilitas dependeat, demonstratum
eam, pro concessio haberi velim, corporum affectiones illas, quas
vocamus mollitiem, duritiem, fragilitatem, flexibilitatem,
consistentiam, fluiditatem &c. non arcessendas vel à pri-
marum qualitatum sic dictarum quaternione, vel principiis
Chimicis, veluti primum ulla refutatione non indiget, se-
cundum verò Ill. Boyle in tr. de fluid. & firmit. fere per totum,
cum primis aut Sect. 56. & 64. exemplo durandi chalybis refel-
lit; Sed à particularum corporis minimarum varia textura, or-
dine, situ & figura unice dependere. Non equidem sum ne-
scius, esse præter hanc ultimam, quæ fere Cartesio debetur,
opinionem, adhuc binas illustres has corporum affectiones è
suis fundamentis speciosè satis deducentes; quarum prima est
Phyturgi excellentissimi Digbæi de nat. corp. Qui diversus à
Democrito, Cartesio & Adseclis flexibilitatem & huic oppositam
fragilitatem corporum deducit à majori vel minori ejus siccita-
te, seu præsentia aut defectu humidi lenti, seu mollis humidæ-
que substantiæ; hinc fragilia corpora illa, quibus parvus inest
humor, quamvis impressioni omni pertinacissime resistent, si
tamen adhibeatur vis sufficiens, frangi se potius, quam flecti

permittant, ac proinde vocentur fragilia; corpora vero, quæ
 humore abundant, maxime esse flexibilia seu lenta. Quæ sen-
 tentia, quamquam, uti tota *Philosophia Naturalis Digbrana*
 Peripatetico Elementorum quaternario, & resultanti inde di-
 versimodæ corporum mixtionij inhæret, admitti tamen posset,
 cum perspicue satis corporum affectiones per ejusmodi hypo-
 thesin explicentur, ita, ut etiam eruditissimus *Morhofius*
 in pereleganti Epistola *de Scypho vitreo* (cui multum debemus)
 huic quadamtenus addere calculum videatur, dum vitrum,
 quia liquetur, aliquo humore constare, sed modico, ac tantil-
 lum viscoso, æqualiter tamen diviso adserit (tamen si liquatio-
 nem corporum seu fusionem etiam ex alijs principiis, puta tex-
 turæ sola mutatione, deduci posse existimem) nisi infra per ex-
 empla aliud ostensuri essemus. Altera sententia est, alius cu-
 jusdam viri Excellentissimi, cujus penes me est Collegium
 Chemicum MSS. qui, uti omnes corporum affectiones uni-
 ce adscribit, aëris per corporum poros motui vario, it. co-
 piæ aut inopiæ, ita, ut cohæsiorem corporum seu firmita-
 tem & stabilitatem, duritiemve oriri statuatur, quando par-
 ticulæ corporis versus se invicem moventur; atque conti-
 nuata depressione detinentur; idque à valde inæquali interni
 & externi aëris elastica vi; Sic molliem atque ductibilita-
 tem à copioso interno aëre, qui renititur ambienti; frangi-
 bilitatem ex irregulari & inæquali insito elatere, dum alia spa-
 tiola aëre distenta, alia vacua sunt, hinc, quando per infle-
 xionem densus aër ulterius comprimatur, roborato inde ela-
 tere per spatiola vacua erumpat & destruat texturam, &c. de-
 ducit: flexibilitatem autem non esse, nisi ex æquabili aëris in-
 siti elatere, inde æqualis ubique renisus oriatur, qui rupturam
 caveat. Quæ sententia, uti est subtilis & ingenii plenissima,
 ita haut difficulter per hanc ipsam posset explicari vitrorum
 anaclasticorum phænomenon, nî *mallet hac vice illis me dare,*
qui flexibilia dicunt illa corpora, quorum particula salva sua co-
hesionem, situm mutare possunt, quod oriri videatur ex particula-
rum tenuitate & paucitate: fragilia vero, quorum particula in-
sensibi-

insensibiles sunt crassa, paucis locis & exiguis punctis se mutuo im-
mediate contingentes, inde fiat, ut leviori motu à se mutuo sepa-
rentur & inde frangantur. Ex ista fragilitatis & flexibilitatis
descriptione patet, vitrum non usque adeo rigidissimis constare
particulis, ut nulla arte flecti queant, prout vitri texturam Car-
tesius describit. Taceo enim vel sola vitri fusione demonstra-
ri artem, qua vitri particulæ flecti queant, licet in dicto elegan-
tissimo tractatu Morhofii plura recenseantur sub Auctorum fide
exempla, s. methodi vitrorum flexibilium reddendorum, de
quibus infra fusius: Taceo, inquam hoc. Solum vitrorum a-
naclasticorum exemplum demonstrat, dari quadamtenus vi-
tra flexibilia, sine ullo additamento alieno, per solum inflati
aut exsucti aëris impetum. Hinc statuendum existimo, constare
quidem vitrum è particulis rigidiusculis, sed talibus, quæ sint a-
liquo modo intorta instar anguillarum, aut littera (s.) ita ta-
men, ut vix observabilis sit illa contorsio; quæ particula non solis
punctis exiguis sese contingunt, sed levissimis brachiolis seu unci-
nulis, quæ ob exiguam suam flexuram facillimo conamine divelli
queunt, atque dissipari, hinc tamdiu violentiæ externa resistunt,
quamdiu flexuris illis, quibus sese particula, secundum tamen
longitudinem sita, amplectuntur, semet contingere datum est;
ubi vero vis externa major existit, ut particula ista elongata sece-
dere cogantur, insequitur illarum dissociatio & fractura. Est
proinde vitri, qualem quidem mihi heic imaginor, particu-
larum ejusmodi in margine depicta textura, ubi num. 1.
notat unam & simplicem vitri atomum, cum duabus exi-
guis curvaturis, altera prorsum, altera retrorsum vergen-
tes, quibus uncinulis seu curvaturis reliquæ atomi sese in
 suis extremitatibus ordine 1. 2. 3. 4. 5. amplectuntur tan-
tillum, ita, ut extrémitas inferior atomi num. 1. extremitatem
superiorem atomi num. 2. hujus inferior extremitatem
superiorem atomi num. 3. & sic porro amplectantur,
& continuata serie unum continuum corpus constituent,
nec proinde punctis tam exiguis se contingant, ac si essent
oblongæ & rectissimæ, quo situ, seu contactu omnium fa-
cillimè

cillimè dissiparentur. Hinc ab externa violentia pressis istis particulis datur aliquo modo cedere, inflecti & sese dilatare, usque dum externa vis superat, haut secus, atque, ut exemplo crasso rem explicem, si quis duo fila ænea tenuiora ab utraq̃ue extremitate tantillum incurvaret, & sibi jungeret hunc in modum: $\overset{A}{\text{---}} \overset{B}{\text{---}} \overset{C}{\text{---}}$ ubi A. notat unum filum, C. alterum, B. autem utriusque per tantillam curvationem juncturam, ubi, dum utriusque fili ænei extremum A. & C. manibus tuis, quasi divulsurus, distraxeris, tamdiu utraq̃ue curvaturæ B. manui trahenti cedunt, & à flexura seu curvitate sua se expediunt, quamdiu ipsis licitum est, ubi verò vis manus trahentis curvaturas illas adeò distrahit, ut jam fila ænea recta existant, desinit utrorumq̃ue filorum cohæsio, & à se invicem divelluntur. Sunt equidem particulæ aquosæ ad hunc quoque modum contortæ & oblongæ, sine ullis etiam ramis inter sese repentes, atque descripsimus in vitro; sed excepto eo, quod atomos vitreas statuimus minus & tantum leviter contortas, ita hæ, scilicet aqueæ particulæ, sunt magis flexiles, illæ rigidiore, quales in aqua concreta seu glacie concipere licebit, & ita *vitrum dixeris, quasi aquam rigidam*, dum alias omnium rerum principium juxta Thaletem modernis plurimis aqua, nec forte sine ratione, existimatur, certe in gemmarum origine, à quibus parum, me quidem sentiente, quoad substantiam, differt vitrum, Philosophorum aliqui perpulchrè primas aquæ tribuerunt, quos inter vide *Helmontium, Boyleum & Schirlaum*, quorum primus, cum *in complex. & mist. elemental. figm. probavit*, lignum ex aqua fieri, tandem §. 36. concludit, *vitrum*, utpote ex lignorum cinere conflatum, etiam *ex aqua originem suam ducere*: Imò, uti corpora naturalia omnia, ita & *vitrum se callere in Sale vitro equiponderantem; hunc in aquam denique inspidam etiam Sali equiponderantem convertere tr. de Elementis §. 11. confidentissime sustinet. Possset equidem aliquis in contrarium adserere, vitri particulas esse oblongas & retas, nec quidquam contortas, eo quod, ubi franguntur seu crepant,*

crepant, fissura eorum sit ut plurimum secundum longitudinem re-
 ctam, quod non solum idem sæpe citatus D. Morhofius testatur in
 dicta Epistola, sed & ego, Heidelbergæ ubi commorarer &
 d. 31. Decembris Anni 1672. in Nobilis cujusdam Livoni mu-
 sæo noctu versarer una cum aliis, more fere per totam Ger-
 maniam consueto, felix novi Anni auspiciis disposure bomb-
 bardarum ominaturus, jucundo sane spectaculo observavi,
 quod, cum Musæum non equidem spatiofo ambitu circum-
 scriptum, fenestris admodum pellucidis (mit Spiegel Scheiben)
 illustraretur, nostrum; quidam bombardam suam, solo pul-
 vere pyrio & papyro gravidam displosurus, ejus orificium non
 extra fenestræ marginem porrigeret, sed ita teneret, ut intra
 fenestram, licet apertam, bombardæ extremum existeret, fa-
 cta disposure, omnes fenestrarum orbitæ, non excepta ulla,
 ab ingenti fragore succussæ frangerentur, quarum paucae quæ-
 dam totæ divulsæ foras prolapsæ sunt, plurimæ autem, quod
 impense mirabar, jucundissimo spectaculo, plus quinquagenis
 fissuris, omnibus ab uno centro orbitæ ad hujus peripheriam
 recta linea ductis discontinuarentur, haut secus, ac si quis ra-
 dios Solares à pictoribus delineatos conspiceretur, ut quis ju-
 rasset, fissuras istas à vero orbitæ medio ad ejus superficiem por-
 rectas summo studio & cura per adamantem ad regulam & cir-
 cinum incisas fuisse. Ut inde haut ægre conjicere liceat, par-
 ticulas vitri, in vitrorum præcipue rotundorum conflatione
 ab halitu hyalurgi ita juxta seriem suam componi & conglome-
 rari, quasi aranearum telas conspiceretur, ita, ut molleculæ,
 quantum quidem ipsarum structura permittit à circumferen-
 tia versus centrum linea recta seu radiis ducantur, quod ipsum
 nec à ratione & modo insufflandi alienum est. Quæ ratione
 autem ingens bombardæ fragor fenestrarum has orbitas pes-
 fundare potuerit, facile est colligere ex toties dicto Morhofii
 tractatu, qualia exempla etiam profert Digbeus de natur. corp.
 cap. 28. quem vide, tamen non ibi expressè legas, num or-
 bitæ hoc modo fissæ, an perfunctorie fractæ fuerint. Sed ex

hoc ipso, quod hæc linea recta videantur, non infertur, vitri particulas esse rectas, siquidem, si vel ipsis digitorum apicibus vitri cujuslibet fracti limbum tentaveris, inæqualitatem aliquam haut gravatim sentias, quam microscopia, ceu undulantem & tortuosam apertius detegunt. Posita proinde hac vitri structura, illico concedendum videtur, Vitrum habere poros, quos in hoc negare cum Domino Morhofio nonnullos miror. Helmontius tr. ignot. hosp. morb. §. 77. expressis verbis vitrum negat habere poros, ubi ait: Vitrum ignitum, quia poris caret, par auro splendet sub aqua diutius. Tametsi non videam, hoc argumentum esse satis stringens: Vitrum ignitum sub aqua splendescit, ergo non habet poros: Nihil enim inde inferri arbitror, quam poros vitri esse longe subtiliores & minores, quam ut particulae aquae eas tam promte subire & ignem extinguere, seu, ut juxta Helmontium loquar, suffocare queant. Immò, quia dictus Helmontius ibidem ait, aquam ferventem propterea promptius ignem suffocare, quam frigidam, quod citius poros penetret, inde sequetur, ignem vitri igniti non tam promte suffocare, quod aqua, qualis qualis illa sit, tardius aut ægrius poros penetret; alioqui statuendum esset juxta Helmontium, ignem in vitro ignito sub aqua omninò suffocari non posse. Sed, cur vitrum particulas seu atomos igneas intra sinum suum recipit? per quas dico vias? si vitrum poros non habet? fortasse dimensionem vitri penetrat? Ita quidem statuit Helmontius: (licet alibi ignem neque substantiam, neque accidens esse adserat, quo, quid absurdè excogitari valeat, non video.) Sed, euge, videamus alios, de poris vitri & dimensionum penetratione. Subtilis ingenii Geber summ. perfect. l. 1. p. 4. c. 44. (sic allegante Illustri Borrichio in Act. Med. Hafn. vol. 1. obs. 62.) ita: Solum vitrum, cum poris careat, sufficiens est, Spiritus tenere, ne fugiant, & exterminentur ab igne: Et D. Martinus Kergerus, Helmontii Parastata S. 1. c. 9. de fermentatione, ita de vitro: Vitrum, quod cavitatibus aëre refertis non caret, & quandoque superficiales foveolas

foveolas habet, nullos omninò poros, seu meatus exiles agnoscit, qui in ejus penetralia ducant, multo minus foraminula, quæ transeant, quippe Spiritibus subtilissimis penetrantissimisque, aërique tenuissimo transitum tam constanter negat, ut malit disrupti. Sed pace viri doctissimi dixerim, crassiorē sanè hanc esse Philosophiam, quam ut in naturali scientia admitti debeat. Quis enim vel fando dixerit, poros corporum sensibus externis adeò patere debere, ut hinc eorum sit testimonium capiendum? non profecto! Est subtilior natura, quàm ut hujus quæque penetralia oculis arbitrari liceat. At, quale argumentum: Vitrum subtilissimis Spiritibus transitum negat, ergo non habet poros? numquid non datur aëre subtilior substantia? Opinor sanè dari, & esse experimentorum myriadibus à multis abhinc lustris sufficienter comprobatum. Sic itaque, aërem nostrum vitri poros non penetrare, at penetrat æther, penetrat materia, primi & secundi elementi (si cùm Cartesio loqui malimus) penetrat lux, penetrat ignis. Immo *nemo homo ullum corpus mixtum potest in toto Natura gremio, vel somnians concipere, quod poros non habeat, aut evertetur tota mixtionis doctrina.* Siccine & vesica suilla poris caret, aut alia quæque, eo quod aëri per hanc transitus negetur? Scilicet, non sunt aëris spirulæ poris vesicæ adæquatæ, non sunt adeò flexiles, ut aqueæ; Hinc aqua nonnunquam transit, ubi aër transire non potest. Quid autem hic diceretur? Vesica aëre repleta huic non dat transitum, cum tamen, licet illam poris carere adstruamus, ejus collum non nisi vinculo constrictum sit, cur non per ligaturam pressus aër transit? an ibi, scilicet, vesica coaluit? an forte latera vesicæ per ligaturam ita constringuntur, ut interstitium tunc sit poris corporum angustius? Porro, si vitrum in aquam convertitur, qua id ratione fiet, quam per secessum particularum à se invicem? Si funditur vitrum, nonne à se invicem ejus particulæ secedunt, & circum sese moventur? Sed erat opus hoc paradoxo, ad stabilendum ex Helmontii penu adhuc majus paradoxum & ab omni

seculorum decursu pro grandi absurdo habitum ! penetratio-
 nem dico dimensionum, quàm à posteriori experimentis tam
 sane crassis tueri conatur Auctor iste, ut ἀπὸς τῆς διαβολῆς,
 quam aliis absurdi hujus absurdissimi detestatoribus imputat,
 ipse frustra effugiat. Talia sunt, quæ adducit de charta bibu-
 lā, aut spongia, quæ ab atramento vel aqua sic penetrantur, ut
 ne atomum possis dicere, aut nigrorem atramenti, aut aquæ
 madorem imbibisse: item, vas cinere vel farina repletum, tan-
 tum ferè aquæ recipere, quantum cinere vel farina carens: Sic,
 ignem corpora solidissima penetrare, ferrum, vitrum, ar-
 gentum, aurum, ubi nullam horum atomum imaginari no-
 bis queamus, quin sit ignita, & quæ sunt alia. Quis non vi-
 det, quam hæc minimè quadrent ad pororum in corporibus
 compactissimis eversioem, aut penetrationem dimensio-
 num roborandam? Non sanè palpamus in spongia, aut char-
 ta bibula, hanc vel illam atomum sit ne sicca, an humida, sed
 superficiem totius corporis, cui aqua, vel atramentum, vel
 aliud quodvis humidum adhæret, veluti cæmentum parieti,
 & ob sui copiam facilè sentitur. Culinarium farinæ exem-
 plum & cinerem quod attinet, quivis haut difficulter videt,
 horum particulas in se propius considerare, cum aër per aquam
 subintrantem expellitur, quippe, qui elastica vi præditus, al-
 cohòl tale, quale farina aut analogon est, magna sui copia sub-
 ire potest, & ibi, ob levissimam renitentiam liberrimè ex-
 pandi; ubi autem expulso aère, aqua gravior & minus elasti-
 ca subintrat, particulæ farinæ cinerumve se propius contin-
 gunt, & intra se confident, minus in paropside spatium oc-
 cupant, & magnam humoris vim admittunt. Metalla vero
 ignita, quis non aperte intumescere perspicit? clavis ferrea
 ignita, monente *Morhofio*, orificium feræ suæ non subit, &
Magnificus D. D. Major, Collega noster honorandus, in
Genio errante, mentionem injicit coni ferrei, adjecta etiam
 icone, qui anulum ferreum non tam profunde subit cande-
 factus, ac sibi relictus. Et si maximè nec ferrum, nec aurum, nec
 argentum

argentum ignita tumescerent, particulæ tamen ignis sunt subtiliores & leviores (ob lucem tamen in minima sui copia, maximè conspicuæ) quam ut mutationem, tam sensibilem, corpori candefacto imprimere valeant, quamvis & has ipsas ignis particulas stables & ponderabiles elegantissimis experimentis *sagacissimus Boyle* peculiari tractatu reddiderit. Ego profecto malim statuere particulas ignis aut æris aut ætheris, aut alias quas libet penetrare poros corporum etiam compactissimorum, quam grande illud penetrationis corporum paradoxon adserere, quod tam est Naturæ scrutatoribus incomprehensibile, quam possumus minime concipere somnium Pharaonis de bobus & spicis sese invicem devorantibus, nec tamen quidquam auctis, ita per Naturam in historiam veram transmutari posse. Et rectissime hoc à me allegatur: Nam quod in majori non procedit, id neque in minore, certissima est Mathematicorum regula. Sic, quemadmodum globi plumbei sese non penetrant, ut inde alter major non evadat, sic nec plumbeæ atomi; Atomus enim æque corpus est, atque saxum, & conclamatum certe foret cum scientia Physica moderna & vera, si demonstrationes Mathematicæ in Physicis nil probarent, cum hæ sint apodicticæ, quarum una pluris facienda, quam centum ratiunculæ scholasticæ. Sed octennium fere nunc est, ex quo penetrationis corporum absurdum & impossibilitatem à priori adserere, & rationes experimentaque in contrarium adducta evertere singulari schediastate sustinui, quæ fusius repetere, esset extra oleas vagari. L. B. adeat *Ill. Boylei vindicias contra Fr. Linum*, ubi valide trucidatam hanc de penetratione dimensionum Chimæram, occasione male explicatæ expansionis & compressionis, videbit, una cum discussione mixtionis Aristotelicæ, qua, non sine penetrationis corporum necessario præsupposito (quam tamen ipse Stagirita abhorruit) statuitur ejusmodi *μῆσσις*, ut nulla particula mixti existat, quæ mixta non sit, cum tamen alia mixtio non detur in Natura, quam quæ *σύνθεσις* aut *παράθεσις* appellatur. Adhuc repeto:

Malim ego quævis effugia quærere, quam admittendo tale paradoxon, quod multo mihi improbabilius videtur, quam Anaxagoræ nix nigra, Naturæ caliginem offundere. Non admissa proinde hac hypothese, *ulterius experimentis adstruendum, vitrum habere poros*: Aliqua *experimenta* dictus *Excell. Morhofius allegat*, & inter alia, se ipsummet aliquoties vidisse à spiritu acri ita corrosum vitrum, quo continebatur, ut Spiritu effluente vitrum in arenulas manu tactum abiret, quod ipse ego testari possum, cum Jenæ studiis operam darem, Spiritus Salis rectificatissimi tantillum in bulla vitrea me adservasse, & cum aliquando vitrum loco moturus digitis contrectarem, quod super suum repositorium salvum & incolume, quoad externam faciem, apparebat, intra ipsos meos digitos ejus venter in alcohol redactus fuit. Hinc non immerito, quod *ὡς ἐν παράδειγμα* dictum velim, *Excell. noster Hercules in dissert. de menstruis circa finem cap. de menstruo universali* sciscitatur. In quonam vase adservari possit menstruum universale? (si scilicet) Si enim vitrum dixeris, id requisitorum robur & numerum minuet, & hac ipsa exemptione, universalitatem, cum tamen ipsum hoc, nisi firmiore compage confectum, quale est Hassiacum, spirituum acidorum vim sustinere non aptum sit, sed paucis horis in magisterium fatiscat. Dicam, quid mihi videre licuerit, cum adhuc Löbnitii in Misnia (quæ est *Generosissimorum Schönfeldiorum* ad Muldam fluvium sita sedes) versarer: Præfectus enim loci ictericus ubi decumberet, Practicum Delitianum vicinum, *Excell. D. D. Petermann*, Fautorem & Amicum meum singularem, consuluit, qui inter alia medicamenta ordinavit balsamum stomachicum, referente mihi post dicto *D. Petermanno* ex Elixire proprietatis Paracelsi & Spiritu vitrioli Philosophico mistum, quod singulis matutinis in haustu cerevisiæ calidæ ad viginti guttas, ex vitro emblemate inciso (*einem geschnittenen Glase*) sumere solebat. Ecce autem, ubi guttas tremula manu in vitrum instillat, forte fortuna contrigit, ut guttæ binæ per exteriorem vitri superficiem

ciem dimanarent, quæ in superficie incisa hærentes adæquatos sibi scrobiculos rodendo efformarunt intra paucas horas. Jam si quis consideret, à tantillis spiculis posse vitrum terebrari, dum spiritus vitrioli philosophicus alioqui nil est, nisi Spiritus Salis diluitor, & parum aut nihil de vitriolo participat, quin hic elixiri proprietatis admixtus magis adhuc imbellis redditus est (non enim arbitror, quemquam statuere velle, tantillum Spiritus vitrioli, quod illius elixiris compositionem ingreditur, huc quidquam contulisse) quid à Spiritibus acidis acutioribus sperandum? *Merito autem quis hic querat, quei venerit, quod balsamum illud stomachicum vitri duplo crassioris superficiem roserit, cum bullam vitream, longe teneriorem, in qua ad servabatur, intactam reliquerit?* Non autem hic dicam, vitra illa crassa, quæ torno incisorio subjiciuntur, esse longe reliquis mollioris texturæ, hinc, ubi præcipuè, pro pelluciditate majore concilianda, alkali major copia his additur, nonnunquam multis incisuris sponte foedantur: Sed rationem quæram in vitri scabritie, ubi particulæ acidæ corrosivæ promptius sese cavitatibus illis insinuare, & in alkali vitri agere potuerunt; Cuilibet enim est notum, vitra ex parte, qua sunt incisa, longe esse scabriora, quam locis non incisis, hinc etiam incisio hac arte facta è pellucidis opaciora reddit; in bulla vitrea autem læviori spiculis Salinis non datur adeo promte harere, quamquam *Borellus microscopic. observ. 28.* vitri superficiem lævissimam esse scabrosissimam viderit, rimis, fissuris & scabrosis irregularitatibus scatentem, unde & humoribus perfusum madescit, & muscæ ac insecta perrepere possunt, quibus rationibus poros vitri adstruere satagit *Erasm. Bartholinus tr. de poris corp.* sed rectè à toties laudato *Morhoseo* non tam poris vitri, quam scabræ ejus superficiæ adscribitur. Sic & *experimentum Helmontianum* contra eundem istum Auctorem feliciter nobis inservire videri queat ad poros vitri stabiliendos, cum *tr. tumul. pest. p. m. 263.* ait: *Vitra, quibus essentia seu Magisteria Zibetha &c. inerant, se vidisse radiosissimis repetitisq; ablu-*

ablutionibus, odores illos peregrinos servasse: Immo & vitrum magnetis vim tractoriam sic servasse, eo, quod Magisterium magnetis in eo fabricatum fuerat. Ipse testor, me aliquando aquam simplicem è Cucurbita destillasse, è qua antea flores sulphuris sublimaram, sed hæcenus nullo pacto è vitro recipiente sulphuris odorem posse eluere, ut intra intimos porulos sulphuris quædam effluvia vitrum recepisse, & pertinaciter fovere videatur. Sed & idem fortè externis vitri cavitatibus & superficiæ scabrosæ quis adscribere possit. Pergit autem ex Bartholino vitri porositate probare Morhofius, quia subtilissimorum Spirituum minima effluvia ipsas etiam sigillatas vitreas phialas permeare queant, quod odore deprendere liceat: de quo experimento Ill. Borrichius, Fautor noster magnus in Act. Med. Hafn. vol. 1. obs. 62. merito dubitat, cum recentissimum vehementissimumque Spiritum Salis armoniaci vitro infusum nil odoris spirare senserit, quod neque egounquam deprendere potui. Sed eleganter huc facit dicti Excell. Borrichii experimentum l. c. institutum, quod est tale: Cepit florum Sulph. ʒvj. nitri orient. ʒj. M. accuratissime, mixturam infudit retortæ vitreæ vulgaræ, sed longioris rostri, appositoque perfunctorie, metu rupturæ, excipulo, ignem arenæ ministravit, modicum illum initio ad horas sex, post sensim validiorem; tandem arena in cacabo ferreo efficacius calefacta, primum coloris cœrulei flammula in retorta se prodidit, & mox luculenta flamma totum adeo vitrum implevit. Extincta autem novissime flamma sponte sua, vitrum, subducto igne, ad frigus nativum rediens intuitus est, nihil usquam fractum læsumve reperit. Quod experimentum, ni de vitri poris testatur, nescio, unde sint planiora experimenta conquirenda: Tametsi & antecedentia ibidem Domini Auzotii de poris vitri æque testimonium perhibere valeant: Sufficit enim, admoto speculo caustico Sulphur in vitro hermetice clauso fumasse, licet nil odoris fuerit extus perceptum: Sufficit itidem pulverem pyrium fumasse, explosum esse, vitrum disjecisse;

Calorem

Calorem enim non esse nudam qualitatem sine subjecto, nec sine veste corporea quælibet subintrare & afficere, hodie novimus. Namque si vitrum poros non habet, per quas vias particulæ calorificæ ad sulphuris & pulveris pyrii incendium penetrarunt? *Idem obtinet in frigore*, ubi recte *Morhofius* glaciem vitro admotam frigus in illud transferre non posse, si poris careat, statuit, & insuper allegat *M. Ducis Hetrurix experimentum*, qui alembico vasi vitreo accurate juncto nivem superposuit, quæ spiritum è vino provocavit, ut per alembici rostrum stillavit absque igne: Uti enim calor, ita & frigus, non est qualitas nuda, sed corpusculis suis, ceu vehiculis inhærens, quorum ope corpora subintrat. Pertinet huc paradoxum illud *Boylei* ex stabilitate & ponderabilitate ignis in vitro detecta profluens, scil. posse flammam agere ut menstruum, & coalescere cum corporibus, in quæ operatur, & nemo forte negare ausit ignem etiam mediatum, sese immiscere corporibus per minimas sui particulas, atque adeo Spiritus, quin & aquas recenter destillatas, multum alterari à particulis flammæ, proinde omnes esse calidas, dum sunt recentes; particulas vero ignis sensim rursus avolare, adeoque & destillata omnia, non esse intra corpus sumenda, dum sunt recentissima. *Idem* non sine honore præfato allegandus *Borrichius* l. c. ex aliorum fide recenset, vulgata Chemicorum vitra, phialas, retortas, cucurbitas, ita vacuis hinc inde spatiolis, seu poris, scatere, ut, si quis eas inanes & Hermetice clausas in vinaceis calentibus, per aliquot menses relinquendo, tandem in vasis notabilem liquoris copiam, ex tantilla aëris inclusi portiuncula, nullo modo oriundam posset colligere. *Sed lubet ulterius ex Ill. Boyleo probare vitri poros, ex effluviis magnetis vitrum penetrantibus tr. de mira subt. il. effluv. c. 4.* quod non tam exemplo pyxidum nauticarum probat (ubi effugia quærere licet, effluvia magnetis magis parietes pyxidis nauticæ ligneas, aut hujus cum vitro commissuras, quam ipsum vitrum penetrare) quam *experimento acuum nauticarum vi-*

tris Hermetice sigillatis inclusarum, quibus impositis superfici
 ciei aquæ, acus inclusæ non modo actutum vim magnetis ex
 tus applicatæ, licet debilioris duntaxat, sentiebant, sed ei
 adeo obtemperabant, ut facile acus beneficio potuerit citra
 contactum, dirigere totum talum, ad quamcunque superfici
 ciei aquæ partem placeret. Huic parallelum fere, *de tinctu
 ra ferri vitrum transudante ad magnetis contactum*, è Schotti
*Technic. Curios. l. 5. p. 250. Morhofius adducit; it. ex Magnano
 Mercurii per vitrum penetrationem*, quamquam idem Boyle de
 mercurii & liquorum Chemicorum, itemque aëris penetra
 tione dubitet, quod ultimum ipse non credo, primum in du
 bio relinquo, medium autem supra satis probatum existimo.
*Porro vitri porositate probare videtur horum intumescencia,
 dum conflantur.* Cum enim massa vitrea insufflatur intra the
 cam, quæ adornata est, ut vitro justam aliquam figuram &
 magnitudinem largiatur, vitra hæc, ubi refrixerint, rursus
 iisdem thecis inferi nequeunt, cellulasque, in quibus dein
 ceps recondantur, aliquanto largiores requirunt. Denique
*ab effluviis, & minimarum particularum perpetuo motu in ipsis
 vitris idem confirmatur: Quod, nisi experimenta comproba
 rent, durum sane creditu foret, corpus inter fere omnia quæ
 dantur, compactissimum, effluvia prodere & per minima
 moveri: Atqui nullum fere corpus datur, quantumlibet den
 sum, durum & compactum, quod hisce intestinis motibus & ef
 fluviis careat. In metallis certissimum est, atque ipsis adeo sen
 sibus externis obvium, quælibet odore suo specifico gaudere,
 qui certissimus effluviis testis est. Monecam adulterinam
 solo odore deprehendere licet. Chalybs etiam durissimus de
 se spirat odorem suavem, quin, adeo scaturit effluviis, ut et
 iam linguæ ea communicet ad distans. Quoties ego politum
 chalybem ori, ad spichamæ fere distantiam, admoveo, sapor
 dulcissimus linguam meam afficit, & Salivam in ore cumu
 lat. Cum primis vero nobile exemplum tr. de absoluta quiete in
 corp. Sect. 13. Boyle suppeditat: qui, cum studiose quævisset ex
 artificibus*

artificibus vitrariis aliisque, qui cum vitris opticis negotiantur, annon aliquando, hyeme præsertim & humidis tempestatibus, efflorescentiæ speciem salini saporis in superficiebus vitri clare satis deprehenderint? responsum ab horum aliquo tulit: se id sæpius observasse, & gustu suo exsudationes illas sensibilibiter salvas notasse: Unde meo quidem iudicio effluvia alkalina, quibus partibus maxime vitrum constat, ab aëre udo solvi, & per frigus condensari probatur. *Præterea Boyle vitrorum effluvia probaturus confricuit ad invicem 2. vitri frustra solida, & ipsa non modo odorem sensibilem, sed adeo quandoque gravem, ut offenderet, suppeditasse observavit, atque inde refellit Cartesium, opinantem, vitrum esse nimis fixum ad emittenda effluvia, proindeque, cum corpora levia electricorum more attrahat, corpora electrica non emananter operari. Hanc de vitri particularum intestino motu opinionem ulterius à tota hac Sect. 13. usque ad finem curiosissimus auctor probat, quem lege sis, ne omnia expilasse videar. Præcipuum in eo consistit, quod vitra sua sponte nonnunquam & sibi relicta, absque omni causa externa, rumpantur, unde hariolari liceat, quod sit constans aliquis exiguarum vitri partium motus intestinus, proratione atomorum constituentium, quæ extricare se, ac avolare laborant, quod tandem in effectum deducunt fractione vitri, in loco fragiliori, vel ad frangendum aptiori. Commemorarem hic etiam experimentum Borrichianum elegans, in Act. Med. Hafn. vol. 1. & 2. obs. 76. adductum, ubi Salia quædam externis superficiebus operculorum adnata videbantur, interna superficie, & vitrorum, quibus claudebantur acidissimi Spiritus, & operculorum è chartis & vesicis bubulis constantium, politissima relicta. Sed, quoniam hoc experimentum non probat Salia vitri poros transfudasse, sed alia via per opercula datur, ideo hæc intacta relinquo, saltem addens, me suspicari, propterea particulas salinas exteriori operculorum superficiiei adglutinari, quod, dum adhuc in vase vitreo continentur, subtiliores sint, quam ut in salia vi-*

fibilia cogi queant; dum autem operculorum texturam penetrarunt, ab aëre externo crassiori statim densari & in Salia quasi figi, hinc, præsentē licet summa acrimonia, volatilitatem tamen suam maximam partem amittere. Denique, *ut hanc pororum vitri demonstrationem claudam, unicum adhuc addo argumentum à receptione variarum tincturarum in vitro colorato desumptum*: nimirum, vitra varias admittere tincturas metallorum & mineralium, albas, flavas, rubras, cœruleas, & quidem per sui minima (vid. iterum Boyle de color. experim. 48) ita, ut ejusmodi colores officiant vitrorum pelluciditati, atque sic etiam poros in vitro necessario requiri. Sic tandem sufficienter, opinor, his adstructis, *ad alia progrediemur*. Nempe, quia ex hoc nostro phænomeno luculenter apparet, dari ad minimum vitrum quadamtenus flexile, *quid sit de vitri mollitie, aut emollitione statuendum? Seu, an dari possint, aut data sint unquam vitra mollia, malleabilia, ductilia?* Famosissimum est vitrum ductile ab artifice quodam tempore Tiberii Cæsaris exhibitum, cujus primi ebuccinatores Dio Cassius lib. 57. p. 614. & Plinius lib. 36. cap. 26. extitere, & præter Zeiler Epist. 29. p. m. 180. his verbis Guido Pancirollus l. 1. rer. deperd. p. m. 238. recenset: Fertur, Tiberio Principe, excogitatum vitri temperamentum, ut ductile & flexibile id, instar chartæ fieret, atque inventorem hujus morti propterea deditum, quod, cum magnificentissimum Romæ erexisset Palatium, quod ruinam minabatur, & Tiberius, pretio exsoluto mandasset, suum ad obtutum posthac ne perveniret, ille postea flectendi vitri ratione inventa, Tiberio hanc monstratum venisset, præmium inde exspectans scil. *ut Dio scribit*. At Plinius (l. c.) refert, totam officinam artificis ejus fuisse abolitam, ne æris, argenti, auri metallis pretia detraherentur. Sunt, qui velint, malignitate id factum esse Tiberii, qui viros ingeniosos & virtute præstantes odio habuerit. Hucusque Pancirollus. Ipsa Dionis verba adjicit in notis ad Pancirollum Henr. Salmuth, & artificis ne quidem nomen fuisse notum, quod

quod invidens miri artificii Tiberius in libros id referri prohibuerit, insuper addit, quem prolixius ibi loquentem videsis. Similem vitri ductilis historiam recenset *Petronius*; Sed optime decus nostra *Societatis Wedelius in Chimia in art. form. red. lib. 2. Sect. 5. cap. 5. §. 3.* Qui ex Dionis contextu, ut de dubitatione ipsius *Plinii* nil dicamus, id (vitri puta ductibilitatem) elicuerit, næ felix admodum fuerit criticus: Expressis enim verbis *Dio* apud eundem *Salmuth*, *vitrum confractum manibus artificem refecisse adserit.* Fractum ergo fuit, non ductile, quale si fuisset, non erat metus, ut collisum diffunderetur, quanquam non minus sit artificii, *confracta vitra manibus reficere.* In *MSS. Chimico vetusto tale reperi experimentum*, cuius, qui volet, periculum faciat: Lutum ad vitra fracta reficienda: Capiatur vitrum aliud huic scilicet fracto, simile, e. g. in fractis fenestris, frustra fractarum fenestrarum, pulverisetur subtilissime instar alcohol; postea capiatur solutio fortis gummi arabici, & cum alcohol vitri in postam redigatur, & vitri fissuris illinatu, ardspergatur postea calcis vivæ optime percoctæ pulverisatæ tantillum, & applicetur fornaci, augendo per gradus calorem, usque dum lutum fluat & cum vitri substantia uniatur. Quantum conjicere licet, methodus illa est analogæ operationi aurifabrorum, quam vocant *löten*; non enim est simplex aliqua fissurarum vitri lutatio cum materia quadam, quam inde *hyalocollam*, Germ. *Blasleim*/ appellitare consueverunt, sed fit per intimam rimarum conglutinationem, quanquam haud dubium sit remansurum quasi vitri callum quendam, qui de antecedaneo vulnere testimonium perhibeat, cum vitra limam æque non ferant, atque metalla. Sed *pergo historiam vitrorum ductilium pertexere*: Ita enim supra laudatus *Zeilerus loc. cit.* ex quo, nescio, Auctore: quod in Latinum sic vertere placuit: *Matthias Imperator*, cum post finita *Ratisbonæ Comitia* aliquandiu *Linzii* moraretur, artifex ibi repertus est, qui fragmenta vitrorum *crystallinorum* refice-

ret, vitra quoque scindere, & sic aptare posset, ut ad modum chartæ complicari, quin duci, seu expandi se, passa fuerint, qualia tunc egometipse dicta in urbe vidi: Ad marginem hæc scribit Auctor: licet quidam dicant, hanc artem nondum restauratam esse. Aliqua & ipse toties allegatus *Morhofius* in dicto erudito tractatu recenset: Narratum sibi à viro fide digno, fuisse in aula Regis Poloniae *Casimiri Italum* quendam, qui certo quodam Spiritu vitrum frigidum ita subigere & emollire noverit, ut nummos ex eo & imagines formare, & quaslibet imprimere formas potuerit; quin & in Anglia morari, quibus idem cognitum sit artificium, sed id postea priorem fragilitatem recepisse; unde patere concludit, non usque adeo impossibile esse, vitro dare flexibilitatem. Plane curiosum est (quid autem possit à tanto viro aliud expectari) quod ex Auctore quod *Magnif. Helianthus noster* per litteras communicavit: *Laboratorem* scil. quendam *Chimicum* longo tempore Spiritum aqua fortis in vitro ad servasse, quod, cum denique apprehendisset, digitis emollitum cesserit, sed pristinam duritiem, liquore vacuum recuperavit. Dolendum, quod nesciamus, quid sibi dictum velit iste *Chimicus* cum Spiritu aquæ fortis; insolita namque est hætenus illa nomenclatura, cum ipsa aqua fortis sit Spiritus, à qua communi hæc in vitra potestas à nemine sit hucusque expectata. Solent alioqui magmata à nonnullis conscribi, unde vitra mollescant, ex alio, lacte, sanguine hircino &c. sed quæ equidem me arbitro principis sat ficulneis innituntur, & forte sunt inanes magis speculationes & somnia *Chimica*, examen vix sustinentia. Unum allegat *Morhofius* ex *Monconitii Itinerario* part. 1. p. 42, Vitrum nempe intus & extus alio illitum in aqua aluminis molliri posse; Aliud Ill. post fata *Bartholinus* ad *Act. Med. Hafn. Vol. 2. obs. 123. communicavit*; Recipiatur Sanguis hirci & anseris, feces olei & acetum; Miscetur in olla fictili incrustata & parum coquatur, cui indatur vitrum, donec emollescat.

lescat. In hoc experimento unice desidero tempus ad ejusmodi emollitionem requisitum; vereor enim, ut septimanis aut mensibus, nedum diebus dimetiendum sit. *Longe recensita superaret ob usum illustrem, quod nuncrenseo, ex MSS. quodam Chimico per vetusto experimentum, ni & de hujus successu fido sana ratio me dubitare juberet; interim reticere nolui, si forte quis esse tam curiosus velit, & ejus facere periculum: Ut omnia metalla fiant malleabilia, quin & ipsum vitrum atque crystallus: Recipe lactis vaccae junioris, quantum vis, cola per pannum; postea cape Salis alkali, boracis Venetae, Salis communis decrepitati & sanguinis hircini ana, & cum lacte probe permisce ad consistentiam pultriculi tenuis, quem inde vitro lati orificii & fundi angustis, ad modum infundibuli conflati, suspende ad radios Solis, aut calorem analogum, tamdiu dum consumto liquore, materia induruit, quam exemptam in subtilissimum pulverem converte, hujusque ꝑ. misce cum ꝑ. Mercurii currentis, aut alius metalli immalleabilis, quin & vitri, crystalli &c. funde in crucibulo, & cum refrixit, habes, quod petis, nimirum malleabilem Mercurium, aut aliud metallum, vitrum, crystallos. Et hunc Auctor MSS. appellat verum boracem Philosophorum. Hoc fateor, esset arcanum non è trivio desumptum, sed omni auro pretiosius, ni fidem experturi falleret, quanquam sine magnis sumptibus in examen vocari posset. Nec enim, quod probe advertendum, vitrum hac arte emollitum pristinam fragilitatem recuperaret, quod videmus alioqui fieri, dum varia traduntur artificia lapides, ossa, testas, quin & vitra emolliendi, ut ceræ ad instar tractari se patiantur; sed ubi in aquam frigidam injiciuntur, pristinam duritiem & fragilitatem induunt. In hoc vitro tractabilitas, ut ita loquor, constans perdurabit, & non secus malleabile futurum est, quam ejus artificis, cujus supra è Plinio facta est mentio, dummodo & vitro hac ratione malle-*

malleabili salva maneat sua perspicuitas, de qua infra forte plura. Vana mihi, uti præcedentia duo experimenta, quorum primum ex *Monconisio* ipse *Morhofius* corvos hiantes delusurum suspicatur, ita & hoc ipsum ultimum quadamtenus mihi suspectum videtur. Quanta enim se specie commendant egregie fusionem & ipsam adeo malleabilitatem promoventia, Sal alkali, borax, Sal commune decrepitatum, tanta se suspicione produnt sanguis hircinus & lac vaccinum. Sanguinis hircini adamantem solvere crediti fabula, potuit & huic commento ansam dedisse, & illis quoque, qui primi ad sanguinem coagulatum resolvendum, eundem non sine fructu eximio propinare cœperunt. Sed uti facultas ista dissipandi adamantis est imaginaria, ita non possum videre, qua ratione queat hujus beneficio aut crystallus, aut vitra emolliri. Lac vaccinum quod attinet, multo sane longius à ratione abest, tanta id pollere virtute, quam quodvis aliud è recensitis. Quicquid sit denique, multa latent in Natura, quæ ne Argus quidem eruerit, ni foret experientia, rerum abditarum detectrix. Interea miror, industriam physicam & Chemicam, circa omnia propemodum corpora naturalia, mineralia, vegetabilia, animalia, circa sanguinem & viscera, circa stercorea & urinas (quod vel fumosi Phosphori satis testantur) fuisse occupatissimam, in lacte vero hætenus aut parum fuisse, aut nihil tentatum vel quæsitum: Cum tamen & esse in hoc forte, quod miremur, partes ejus heterogeneæ haut obscure innuant. Sed nec serum lactis, nec butyrum, nec caseus (nisi horum quædam in unguentis) Medicos hucusque sunt igne passa, quantum quidem ego sciam. Et optandum sanè esset, ut, qui hisce laboribus immorantur, & hic operam suam nec sumtuosam, nec injucundam collocarent. Memini autem me hætenus legisse aliquot circa boracem processus, quos vocant, non sine lactis, quin & butyri, ministerio peractos. Nullius autem, ut verum fatear,

tear, ipsemet feci periculum, tametsi Amicus quidam meus, industrius & insignis Chemicus, se non esse laborum penitus frustratum, adseveravit. *Taceo quosdam alumen crudum pulverisatum in lacte caprillo per octiduum solvere & digerere, hinc rursus coagulare & boracis loco in usum trahere. Placet tamen unicam boracis confectionem, quam Venetiis esse usua-* lem in MSS. quodam Chémico legi, heic adducere, quæ de verbo ad verbum sic se habet: Recipe lactis vaccini destillati ℥ij. mellis despumati ℥iiij. croci ℥iij. nitri purificati, ita ut nullam amplius acrimoniam habeat, sed subdulce sit, ℥iiij. incorporentur omnia cum lacte, dissolvendo ad ignem; demum mitte in olla vitreata in locum humidum & frigidum per mensem, lapis deinde in fundo reperi- tus iterum depuretur sic: Recipe dicti lapidis ℥j. aquæ simplicis destillatæ ℥iiij. ad ignem omnia dissolve, simulque despuma, & cum nulla spuma superfuerit, refrigerata jam aqua effundatur, & invenes boracem verissimum. *Consti-* tueram equidem boracem philosophorum supra dictum, pro e- molliendis vitris sub examen vocare, & studiose omnia, quæ in ipso processu docebar, observavi: Primis diebus sanguis hircinus, quamquam esset in calore vas positum, in lacte solvi respuebat, & semper in fundo, reliquis salibus solutis, hærebat, ut jam experimenti fidem mihi dubiam faceret; post sensim cœpit attolli & menstrui particulas in sinu ferre, magma autem, ubi confunderetur, odorem virosum, vel hircum potius aut libidinem redolebat, hinc spectantilla ere- ctus, pergo in digestionem; *Sed* cum per 3. jam septimanas vi- trum in calore detinerem, non potui tamen voti compos fieri, quod erat, ut sanguis hircinus, more boracis ipsius, & additorum salium plane solveretur, quin ultra menstrui medietatem non ascendebat. Ideoque liquorem per fil- trum trajeci, aliquantum ejus evaporavi, reliquum ad cry- stallifandum reposui, *adquisivi tunc lapidem fuscum, & qui*

candoris boracini nihil ostenderet. Nunc superest, ut fusio-
 nis cum eo periculum faciam in corpore aut metallico, aut
 crystallo vel vitro, quod haecenus ob impedimenta effectum
 dare non potui, quemadmodum & alia circa boracem expe-
 rimenta ob occupationes, quas *Physicatus Nördlingensis, mi-*
hi nuper, ita Deo volente, collatus, humeris meis accumu-
 lavit, tantisper differre cogor, *Illustri Societati* eorum suc-
 cessum lubentissime communicaturus. Frustraneum autem
 existimo ante differere, ex quo fundamento seu principio la-
 cti tanta virtus attribui queat, quam de successu ipsius ex-
 perimenti certi simus. Cum tamen supra in boracis Vene-
 ti descriptione sit lactis destillati facta mentio, ex quo facta
 simplici destillatione vix aliud, quam serum, quis evoca-
 rit; fortasse an in Sale magis quarenda virtus, ni obstaret
 butyrum, atque id quidem insulsum, quod & ipsum ad bo-
 racis confectioem, aliquibus usurpari supra monitum. Sed
pergo de vitri malleabilitate differere, atque, ut maxime de-
tur malleabile vitrum, an possit malleabilitas cum ejus perspicui-
tate consistere, inquirere? Corporibus fluidis, quorum sunt
 multa perspicua, qualis est ipsa aqua communis pura, mal-
 leabilitas attribui non potest; horum enim particulae aut non,
 aut aegre tamen cohaerent, ideo suis difficulter terminis con-
 tinentur, & cancellis certis aut carceribus opus habent.
 Quo autem est liquor quilibet spissior, eo minus obtinet
 perspicuitatis, quod in oleo, melle &c. videre licet. Gela-
 tinæ sunt equidem consistentes & transparentes, sed harum
 particulae anguilliformes implicantur aliquibus viscidis & ra-
 mosis, ut circum sese repere & moveri nequeant, sed fi-
 bi cohaereant; malleum tamen non ferunt, &, quo ma-
 gis sunt visco seu glutine suo saturatae, eo minus evadunt
 perspicuae. Propius ad malleabilitatem accedit oculi
 humor crySTALLINUS, sed & ipse, dum humor est, & no-
 minari potest, non secundum omnes suas dimensiones ex-
 tenditur,

renditur, dum malleum adhibes, sed hinc inde & discontinuatur. Dum autem exaruit, desinit obedire malleo, sed in innumeras pelliculas, cæparum ad instar, resolvitur. Igitur *solis corporibus solidis malleabilitas competit, Corpus autem solidum, malleabile & simul perspicuum hæcenus ego nullum novi.* In regno animali se sistunt membranæ, quæ quidem nimium, & qua licet, extensæ, ubi dissipato humore aruerunt, quadamtenus transparent, sed malleabiles non sunt. *Excellent. Borrichius novi generis fenestras proponit, in Act. Med. Hafn. volum. 5. observat. 45.* Islandis egentioribus usuales, & ex tunicis allantoideis vaccarum confectas, & ita translucidas, ut vitrum vulgatus provocent: missas sibi ex illa Insula id genus fenestras, de solertia gentis testantes: Sed utrum fuerint fragiles, antenaces, non liquet, tamen hoc ultimum existimem verum, & artificium primum in extensione, hinc depuratione peculiari encheiresi, & sine mallei ope, instituta consistere existimem. Cornua & unguæ transparent quidem, certo modo præparatæ, sed & eadem malleo resistunt, ubi induruerunt, &, dum emollita sunt, pelluciditatis nil obtinent: Nec vero ex Ichthyocola paratæ icunculæ & alia, cum malleo quidquam habent negotii, & vitra succinea ex ovis concreta fragilia sunt. In vegetabili regno malleabilitas quævis exulat, nec datur ibi quidquam transparent, quam forte flores quidam tenuissimi, & membranulæ aut pelliculæ, quæ, ubi humore turgent, non sunt æque transparentes, ubi exaruerunt, levissimo tactu franguntur. Gummi nullum, nulla resina, utut translucentia aliqua, malleo tractari cupiunt, salva sua consistencia. In regno minerali occurrunt lapides & metalla, horum ultima non pellucet, priora malleo tangi nolunt. *Penitius ideoque tum in malleabilitatis, tum pelluciditatis naturam inquirendum.* Differunt igitur malleabilitas & fle-

xibilitas; siquidem ramus salicis uti flexilis, ita malleabilis non est; pari ratione linum, lana, gossypium, & ex eis arte facta sunt flexibilia, non item malleabilia; Idem de corio, quin & ipsis carnibus, membranis & pilis, denique papyro, quin plantis propemodum omnibus, gramine, foliis &c. recentibus statuendum venit. Omiseram fere vitrum, quod & ipsum exemplo vitri anaclastici, est aliquo modo flexile, minus malleabile. Cum autem nullum dari malleabile corpus existimem, quin idem quoque flecti aliquo modo queat, modo adsit inter flectens & flexile impetus sufficiens & certa proportio; ideo non erit adeo magna inter flexile & malleabile differentia, sed inter se quadamtenus hæ binæ corporum affectiones convenient. Quamquam igitur aliqui subtiliter satis philosophentur, dum omnes ejusmodi affectiones non mollecularum variæ figurationi, sed potius aëris elateri ad corporis texturam varie comparato adscribunt; atque sic ductibilitatem definiant, quod oriatur à copioso interno aëre, qui reniturus ambientis; hincque omnia corpora emolliri, ac resolvi posse, si particulae elasticæ de igne & menstruis iisdem impingantur: Flexibilitatem vero, quod deduci debeat ex æquali aëris insiti elatere, unde æqualis ubique renisus oriatur, quod supra aliquo jam modo tactum; attamen nos receptiori philosophiæ innutriti, magis *perspicue rem posse tradi confidimus, tantisper adstruendo: in corporibus malleabilibus atomos esse magis ramosas, & pluribus extuberantiis seu pedunculis sibi invicem implicatas, quibus quidem coherent, uncis vero quia carent, facile ab impetu externo coguntur, ut aliquatenus ab invicem secedant, ramosæ autem existentes & sese intimius contingentes, omnino non discontinuantur, quin aliæ semper in locum succedant, & harum vicem ramis suis suppleant, hinc aliæ subinde aliis denuo implicentur, atque adeo ejusmodi corpora non sunt fragilia.* Ut melius,

lius, quid velim, intelligatur, *crasius exemplum*, tametsi paullo inconvenientius, exhibere nullum valeo, quam, si quis consideret acervum plumarum arctius compressarum pro lectis farciendis, quæ adeo sibi invicem implicatæ sunt, ut unum corpus continuum temerè intuenti videantur, sed remotis carceribus, ubi rursus comprimuntur, plumulæ illæ ramosissimæ cedunt quidem manus prementis, & peripheriam subinde latiore circumferunt, attamen semper aliæ aliis implicantur, nec ullum hiatus aut fracturam ostendunt. *Flexibilia autem, quæ sunt particulis etiam quidem ramosis existunt, sed ramis tamen aliqua longe paucioribus & rarioribus seu minus densis, atque malleabilia, hinc ubi inflectuntur illa corpora, situm equidem particula mutant, sed & ipsa quibusdam ramulis impedita non discontinuantur, nisi, ubi usque adeo intra flexuram comprimuntur, & supra eam expanduntur, ut ramuli atomorum se amplius contingere nequeant, unde necessario ruptura sequitur.* Ita enim, quod supra dixi, est cum fragilibus comparatum, ut, cum exiguis sese punctis tangant atomi, facile disjungi possint. Ejusmodi rerum flexibilibus, & una aliquo modo transparentium atomos concipere licet inspiciendo craticulam, super quo botuli assantur, vel instar scalarum ad patibula quædam fabricari solitarum, ubi utrimque per Columnam intermediam terebratam paxilli in modum crucis transfiguntur, quibus manus & pedes ad successivam adscensionem innitantur. *Ex hisce præsuppositis duo quasi confectaria huc pertinentia exsurgunt, quorum primum est: Non esse refugendum ad viscum quendam aut humorem glutinosum in corporibus malleabilibus, cui malleabilitatem suam acceptam eadem ferant.* Immo corpora quædam viscedine oleaginea fertissima esse maxime fragilia: qualia sunt ex animali regno butyrosa, caseosa &c. omnia, & quæ sunt è sebo confecta;

quin quo magis butyri libis & artocreati miscueris, eo minus tenacitatis obtinent, & promptius franguntur: Vegetabile regnum ostendit fungorum & tuberum genera pleraque, vix manum tangentis, quin frangantur ferentia: Generantur autem hæc è flatulento glutine terræ, quasi dixeris esse Terræ crepitus aut ructus, quod alibi latius monstravi, facillimoque negotio in mucaginem propemodum, excepto solo lupi crepitu, resolvuntur: Minerale regnum pauciora quidem exhibet, at terra fere quævis recens, quantumvis humida, facile frangitur; nec existimem metalla cum antimonio fusa propterea malleabilitatem suam exuere, quod humidum illud seu glutinosum, per fusionem exhalarit; cur enim non exhalat sine additamento antimonii? Et, cur id non magis fit in detonatione cum nitro facta? Contrarium autem demonstrat vel ipsum antihecticum Poterii, quod legitime paratum, unctuositatem suam vel ipso tactu prodit, & hinc est hecticis quoque, præter alias dotes, utile medicamentum! Præterea Salia, ad tactum siccissima & fragilia, in cella autem haut difficulter liquabilia ex alio principio hæc omnia (nimis mirum diverso particularum situ & textura) deducenda, suadere videntur. Nec mineralium & metallorum vitrificatione huc quidquam confert: Quamquam enim Saturnus ad vitrificationem sit aptissimus, quod unctuositati per vitrificationem exhalanti patrocinari videri posset; atramen experientia testatur, & alia metalla minus unctuosæ aut malleo obedientia non tantum posse vitrificari, sed per artificiosam reductionem pristinae texturæ reddi: Tale est argentum, cujus vitrificationem, & ope Salium per cæmentationem in argentum reductionem *Tackius Phaside Sophico tertio p. 57.* docet, seseque ipsum suis manibus aliquoties hoc opus fecisse testatur, quin addit, Amico cuidam suo accidisse, ut pro auro ex cupella vitrum collegerit, unde
ejus-

ejusmodi metallorum perfectorum vitrificationes non entium Chemicorum Catalogo eximendæ censentur. Jam, qua ratione unguen illud seu unctuositas in reductione horum vitrorum metallicorum ipsis restituitur, si per ignem in vitrificatione ipsa exhalavit? Et si malleabilitas ab unctuoso principio dependet, certe non audiendus est *Verulamius in histor. vit. & mort.* qui vitrum, lateres &c. utpote ignem passa, propterea diutius durare asserit, quod emissio humore aqueo, humor oleosus diutius se sustineat, siquidem hoc pacto non video, qua ratione etiam vitro malleabilitas negari queat. Adeo *Digbaeus de natur. corp. cap. 15.* non videtur flexilitatis causam penetrasse, quando mollem quandam, humidamque substantiam in illis postulat, quod late dicto loco deducit, elegantissime autem *fulgidissimus Hesperus noster in obs. 239. Ann. III. Dec. 1. Ephem. curios. refellit*, tum ita statuentem *Læonium* ex professo, tum *Digbaum* ex consequenti, quorsum L. B. ablego. *Secundum est: flexibilitatis & malleabilitatis aliquam hinc differentiam apertissime monstrari, & corpora quaedam salva sua perspicuitate, posse quidem dari flexibilia non item malleabilia.* Talcum enim *Moscoviticum*, quod *Excell. Major* allegat l. c. seu *glacies Mariæ*, ut sit flexile, malleabile tamen non est; nec apud *acutiss. Borrichium de ort. & progr. Chimie p. 114.* lego, *Salem ductilem*, ex *Sale armoniaco* in amplo vitro sæpe soluto, sæpe & lente in strias coacto, & in crystallos vel in sex digitorum longitudinem porrectos, digitorum ministerio hac illac flexiles, protensum, & ipsi malleo obedisse: Minus id ex ipsa *Majoriana observatione* quis collegerit, cum lamella tenuissima liquori innatans, undulans & flexilis à curiosissimo Auctore, non nisi oculis usurpata fuerit, ut proinde de ejus malleabilitate nil concludere liceat. Proximum nunc est, ut etiam in diaphaneitatis & opacitatis quorundam corporum causam inquireamus. Describitur proinde, & me quidem Judice, rectissime,

sime, diaphaneitas, quod consistat in eo, quod globuli aetherei ad actionem luminis ad lineas rectas transferendum, per alicujus corporis poros in omnes partes libere possint transire; Opacitas autem, quod ex eo originem ducat, quod pori alicujus corporis praclusi, vel interrupti impediunt, quo minus radii luminis undique ad lineas rectas, vel equipollentes pro actione luminis transferenda, necessarias transire queant. Jam, si ad normam hujus hypotheseos examinemus pororum in corpore malleabili ordinem, & particularum dispositionem, facile cuilibet erit concepta, vix esse possibile, ut dari queat vitrum malleabile, salva sua perspicuitate; ideoque, ut forte concedamus, posse certis liquoribus chemicis aut fusione cum borace certo vitrum malleabile reddi, in statu malleabilitatis suæ, non esse perspicuum, nisi forte tantillum, quasi charta lumini obversa, audacter pronunciamus, donec contrarium, aut ratio nobis, aut experientia rationum vitatrix, demonstrarit, quicquid denique de famoso artifice aut Dio cupiat, aut Plinius consignare. Etenim si, quod supra ostendimus, malleabilitas consistit in atomorum ramositate, & intricata proinde textura, veluti si quis densam Silvam contempletur, aut sarmentorum fasciculos (Reisich) globuli aetherei, seu radii luminosi usquequaque allidunt & offendunt, atque propterea impediuntur, quo minus totam corporis texturam penetrare queant, hinc idem redditur opacum. Cum autem corporum flexilium non sit tanta ramositas, sed rami rarissimis (pro conditione corporum plus minus) intervallis dispositi, veluti silvam raram & cæduam, idque hiemali tempore contemplare, esse his quidem perspicuitatem concedendam, eoque majorem, quo rariores rami (tametsi, quo magis perspicua sint, eo minus tenacia, eoque propius ad fragilitatem accedant;) hinc quoque dari vitrum quadamtenus flexile, exclusa malleabilitate, utique patescit. Ut hanc de vitri flexilitate cum perspicuitate

cuitate difficultatem *Excell. Hesperus* evitaret, elegantissimam & curiosam commentus est vitri texturam l. c. ad instar lorica ferrea, quae quidem constat ex meris annulis ferreis, oblique in se invicem contortis, quia tamen singuli in ordinatam seriem sibi implicantur, ex irregularitate figura, quae seorsim in omnibus conspicua est, textura totus ordo congruus emergit, ac pulcritudo notabilis. Atque si plures loricae ejusmodi, tanquam lorica una crassa ac densa, perita manu, conjunctim Soli obvertantur, eo modo, ut annulorum series omnes, in una lorica, seriebus loricae secundae, tertiae &c. exacte respondeant, interstitia annulorum etiam ex amussim sibi responsura sunt, & radii Solares per illa, tanquam per poros rectos unius alicujus continui ac solidi corporis, inoffensis motibus pertransibunt. Similem fere hypothesin ex *Borello* amplecti videtur ejus *Dom. Collega*, perspicacissimus *Morhofius*. Sed, num ex ista hypothesi, quod ibi spondet *Nobiliss. Auctor*, possit corporum, vel etiam vitri malleabilitas ostendi, ut verum fatear, hucusque non concipio: Novimus corporis malleabilis, dum malleo percutitur, substantiam dilatari, quod secus fieri non potest, nisi, uti supra dictum, particularum corporis aliae in aliarum locum succedant, & casam sedem relinquunt. Jam, si consideremus corpus perspicuum hoc modo loriatum, utcumque parallelo & harmonico situ, annuli isti sibi respondeant, eorum tamen situs, dum malleo percutiuntur, haud dubie mutabitur, & mutari debet, siquidem in latitudinem extendendum sit corpus: Jam, ubi situm hi annuli mutant, & parallelo harmonicoque positu, sibi invicem respondere desinunt, cuilibet planum existit, quantum perspicuitati illorum decedere oporteat. Ut ne dicam, vitrum ex ejusmodi annulis in se invicem contortis efformatum non esse inter fragilia censendum, & fortasse gemmis magis hanc orbicularem texturam competere, utpote duris-

fimis & tamen perspicuis. Sed flexilitatis par ratio non est, unde rursus concludimus, posse quidem dari vitra quadamtenus flexibilia, non item malleabilia. His ita præsuppositis omnibus progredimur postremo ad ipsum vitri anaclastici phenomenon, quod sequentem in modum explicamus. Vitrum constat ex particulis oblongis, utraque parte tantillum contortis & uncatis ad formam litteræ (/.) Hæ extremitates uncatæ sese invicem quoad earum curvatura patitur, amplectuntur, atque adeo cohærent: Est tamen harum particularum situs harmonicus sibi invicem oppositus, quod supra de lorica dictum (nulla differentia, nisi quod hic annuli orbiculares supponantur) ut liber sit radiis luminosis per vitri poros transicus, & proinde transparens existat. Jam quando in vitrum anaclasticum, angusto orificio, & tenuissimo convexoque fundo præditum, flatus oris immittitur (tunc quidem, quando fundus est intra superficiem vitri) particulæ aëris inflati, ætheris in poris vitri contenti particulas in motum expansivum cient & propellunt, quo impetu ipse vitri fundus expellitur, illasa ejus continuitate, quia uncinulis atomorum vitrearum datum sic est, quadamtenus impetui aëris inflati cedere, dum elongantur equidem quodammodo, sed non discontinuantur, quod necessario fieri deberet, si vitri particulæ essent rigidæ, oblongæ & exiguis tantum punctis se invicem contingerent, sic enim à motu levissimo inevitabilis ruptura discontinuatis à moventis impetu se contingentibus punctis, sequeretur. *Ista vero fundi expulsio, absque sonitu fieri non potest:* Ab aëre enim per flatum immisso particulæ vitri flexibiles comprimuntur, & una cum iis etiam aër, seu æther, seu quomodocumque materiam illam subtilem nominare placet, intra vitri poros contentus coarctatur & exprimitur, aëremque externum in motum vibratorium & undulatorium cum impetu ciet, Hinc sonus. *Par ratio est quando fundo vitri anaclastici expulso os*
orificio

orificio admovetur & aër retrahitur, seu inspiratur: tum enim à maxillarum extensione propulsus aër externus, cum non habeat quorsum cedat, externam fundi vitri superficiem comprimit, & vi, rursus cum sonitu, introrsum resilire cogit, iterum salva ipsius vitri cohæsione. Ubi attendendum, in expulsionem fundi sonum observari depressiorem, ob majorem aëris capacitatem, seu, quod majus spatium occupare queat: In ejus autem repulsione sonum altiorem percipi & acutiorem, cum tantum spatii tuncaër non occupet, seu quod in expulsionem fundi magis aër externus, qui amplum spatium obrinet; in repulsione autem internus intra vitrum anaclasticum, spatio capacitati vitri respondentem inclusus afficiatur. Sed haec omnia sic denique se habent, ubi est moderata & proportione particulis vitri flexibilibus respondens aëris aut immissio aut suctio, nî enim utraque sit sufficiens, fundus nec expelletur, nec repelletur, si autem justo impetuosior, non potest, quin vitrum rumpatur. Dum enim curvaturæ particularum vitri, seu incurvatæ harum extremitates, quibus, sese invicem amplectuntur, extendi & flecti possunt, non est fractionis metus; sed, cum jam sunt elongatæ, quorsum per vim majorem coguntur, sese invicem dimittunt, & per consequens vitrum frangitur. Jam, ni fallor, satis ostensum dedi (1.) Vitri cujuslibet texturam è Physicâ corpusculari seu atomica. (2.) porositatem. (3.) flexibilitatem. (4.) Vitrum malleabile vix dari. (5.) præter alia curiosa Naturæ phaenomena penetrationis dimensionum à nonneminè in gratiam Helmontii defensa impossibilitatem: Quæ de vitris anaclasticis sic satis dicta sunt! Ingenue fateor, hæc omnia latius debuisse & acutius quoque describi: item, aliqua levissime tacta, aliqua prætermissa, quæ tamen ad illustrationem materiæ multum sane contulissent, qualia sunt experimenta quædam de borace, de natura soni, & forte alia. Sed Deum Summum testor, me hæc ipsa furtim quasi congestisse & deproperasse,

cum tempus appropinquet, *ut ephemeridum nostrarum An-
nus III. Decad. II.* in lucem prodeat, & mille occupationes
me impediant, quo minus ex voto queam huic argumento
immorari. Postquam enim à *Nobilissimo Magistratu Nörd-
lingensi* haut ita pridem, in præmaturo & lugubri fato ere-
pti *D. D. Hilbrandi, Physici illius urbis*, dum esset, dexterrimi,
locum sui susceptus, nunc totus in eo sum, ut, quam
licet, maturrime familiam meam illuc transferam, quæ res,
mirum quantum, meditationes meas interfecat. Spero ta-
men fore, ut aut alii me longe acutiores, aut fortassean ipse
egomet, olim in hac materia simus diligentiores futuri. Hæc
ipsa boni consulite, *Illustres Viri & Excellentissimi, Patroni &
Collegæ astumatissimi*, & Clientem vestrum exoptatissi-
mo vestro favore ulterius profequi-
mini.

Tantum!

COROL-

COROLLARIUM
PHYSIOLOGICUM,

ex

DISPUTATIONE INAUGURALI

HIPPOCRATES
REDIVIVUS

indigitata

Sub umbone,

D. JACOBI WENCESLAI DOBRZENSKI
de Nigroponte,

Phil. & Med. Doctoris, & in Universit. Pragens. Profes-
soris Ordinarii &c.

habitâ

â

JOH. IGNATIO FRANCISCO VOITA, Boëmo,
AA. LL. & Philosophiæ Doctore Med. Cand.

Anno 1684. Mense Martio.

Præfens Corollarium.

Quod ad me in thermis Carolinis Anno LXXXIV, Mense Aprili valetudinis Gratiâ commorantem, misit Perillustis & Excellentissimus Dominus Dobzenski &c. nostris Ephemeridibus inserendum esse, quia ob curiositatum amoenitates meritò applausum meretur, cæteris fuit visum adjungi dignissimum. *Helianthus.*

COROLLARIUM PHYSIOLOGICUM
Principia Corporum Naturalium
breviter insinuans.

HActenus solertiores, altiorisque animi Medici, communi in Scholis usitato modo, per Materiam & Formam Aristotelicam, constitutionem corporum Naturalium, & consequenter hominis in abstracto solum explicandi non contenti de quaternario Elementorum insuper, sive realiter sive virtualiter corporibus inexisterite, dubitantes, obstetricante Chymiâ, corporum naturalium Resolutive & Anatomia, per experientiam rerum omnium Magistram, id tentârunt, quod ratione assequi non licuit. In hanc rem explanandam plurimum insudârunt, præterito, Theophrastus Paracelsus Helvetus, hoc sæculo Helmontius Belga, Renatus des Cartes, Thomas Willisius, Franciscus Boylæus, de le Boë Sylvius, Otto Tackenius, Bernardus Svalve, Thomas Schirlæus, & innumeri alii: Stetit enim per multa secula Medicina immota, soli q; Græcorum & Arabum Authoritati innixa, quiescebat; Nulla tunc fiebant experimenta, meræ regnabant Authoritates. Donec Paracelsus acris ingenii Vir, Philosophiæ & Medicinæ fundamentis lustratis, primus eadem igne adminiculante probaret & reformaret, primusque libertatem philosophandi sibi assumeret, pudori ducens servili ingenio sub cæcis ductoribus caligare. Hunc integrò ferè sæculò post, secutus est, stupendum ingenii miraculum Joannes Baptista Helmontius Nobilis Belga, qui teste Osvaldo Crembisio, animo plane terrestrium speculatione haud contento, mira que

raque intellectus sublimitate, corporis sese propemodum vinculis exemit, idque ipsum indagare ausus est, quod tactu, visu, auditu, assequi non licebat; ideâ sibi efformatâ, quâ abstrusissimarum rerum naturalium causas intueretur, exindeque per inaudita Nomina & allegoricos sensus, effectus ex causis, causasque ex effectibus deducendo, Artem Medicam scientiam fecit: quod Theophrastus magno ausu aggressus est, felici vix non eventu consummavit, magnumque Physicæ Aristotelicæ, & Methodo Galenicæ vulnus inflixit. A sanioribus ævi nostri Medicis, Paracelsus, Arcanorum Chymico-Medidorum Monarcha censetur, Helmontio verò donum Theoriæ super eadem attribuitur, utrique honor & laus magna à Posteris debetur. Hi inquam, Antesignani, & post illos innumeri alii, omnes quidem intentionem suam eò converterunt, ut ope distillationum, sublimationum, digestionum, fermentationum, calcinationum & præcipitationum (quæ sunt operationes vi ignis elicite, partim blandæ & Naturæ conformes, partim violentæ) corpora composita in partes simpliciores dividerent, supponendo, quod quidquid est compositum, è simplicioribus prius debeat esse conflatum, adeoque simplicia compositis priora esse, & quò quæ res simplicior, eò cæteris prior, ac tandem cum à progressu in infinitum abhorreat natura, illa quæ in priora alia, tanquam simpliciora à nobis resolvi nequeunt, omnium prima dici debere, adeoque citrà omne dubium, illa naturalium corporum vera & genuina principia constituenda fore, quæ in rerum naturalium ordine simplicissima sunt, seu in quæ ultimò res corporeæ resolvuntur, itâ ut in alia priora resolvi nequeant. Sed necdum itâ progrediendo adhuc integrè inter Doctissimos viros, circa rerum naturalium principia composita lis est, quin adhuc sub Judice sit, magis nihilominus magisque, DEO illuminante, illucescit etiamnum Veritas. Reperiuntur enim quidam, qui corporibus resolvendis operam dantes, docent illa resolvi posse in Sal, Sulphur & Mercurium; Alii in Spiritum, Sal, Sulphur, aquam,

aquam, & terram: Alii, è succo v. g. uvarum præmissâ fermentatione separari Spiritum ardentem, oleum, aquam acidam inspidam, Sal volatile fixum, Tartarum, Terram: Alii denique cuncta corpora ex unico universali principio aqua Elementalî, tanquam causâ materiali, & semine tanquam causâ formali, docent existere. Subtilissimus Helmontius, quaternarium Elementorum investigans, duo tantùm Elementa primitiva, Aërem & Aquam, esse observat, Terram fructum aquæ esse, & per resolutionem Chymicam in aquam reduci posse, experimento fulcit; Ignem nec esse Substantiam, nec accidens, sed cum de utroque aliquid participet, corpus neutrum potiùs dici debere. Afferit ille aquam, nec per calorem, nec per frigus perire, aut in aërem ullius naturæ vel artis conatu mutari posse, & vicissim aërem nullis seculis aut dispositionibus in guttam aquæ redire posse, Elementa hæc duo ex natura sua esse frigida, per accidens calida. Et aquam quidem universale corporum naturalium omnium Nutrimentum, atque sic principium materiale esse probat. dicit enim Tractatu de complexionibus: *Corpora qua creduntur mixta, materialiter solius aquæ fructus sunt: & paulò post: Corpora, sive opaca, sive diaphana, solida sive fluxilia, homogenea sive dissimilia, puta lapides, metalla, ossa, cerebrum, ligna, cortices, frondes, mel, ceram, olea, tandem cuncta atque singula in aquam omnino inspidam totaliter reducuntur, adeoq. solâ aquâ simplici constant, & contenta sunt.* Huic sententiæ adstipulatur Theodorus Moretus, S. J. in Universitate Pragensi Mathematicos olim Professor, qui Thesium suarum hydrostaticarum 22. dicit, *omnia terrestria de aqua & per aquam consistere:* Hinc illud:

Aqua proveniunt omnia, fertur aqua.

Magnus ille hujus seculi Vir Athanasius Kircherus, Itiner. Extat: 2. Dial: 1. c. 1. Aquam sic introducit de se loquentem: *A me, tanquam ab inexhaustis uberibus, Universa mundi machina necessarium sibi nutrimentum trahit; & paulò infrâ: Scias*

X x x

itaque,

itaque, inquit, in tribus maximè rebus, quæ externam Geocosmi faciem concernunt, quæ rectè constituendis, quæ elaborandis, meam desudare industriam, & est primò quidem ipsum telluris corpus, 2. arbor, herbarumque genus: 3. animalium, quadrupedum, quæ volatilium, aquatilium, reptiliumque varietas, quibus omnibus ego & singulis alimentum suppedito, & per occultissimas Natura semitas commixta Vitam largior.

Anno hoc præsentè 1684. prodiit libellus, *Pansophia Enchiretica*, inticulatus, Authore Arnaldo Bachymio Denstonio, in quo juxta Authoris mentem, Natura Univerſa rerum omnium vestibis denudata, in Virginitate & simplicitate sua, omnium oculis spectabilis exponitur, igne examinante & probante. Hic Author quatuor rerum assignat principia, unum purè activum, *Lucem* sive *Animam mundi*, duo purè passiva, *Aquam & Terram*, unum Activo-passivum, *Salem*, vinculum, per quod *Lux* seu *Anima mundi*, terræ & aquæ conjungitur: Admittit itaque exclusâ vi propria seminibus inditâ, *Animam mundi*, quam per *Lucem* intelligit, pollentem ratiocinio, secundùm dispositiones faciendi hoc vel illud, dum Thesi suâ 191. sic scribit: *Hic est ille Spiritus, quo omnia vivunt, nutriuntur, auſcunt, crescunt & ratiocinantur multum vel parum, deficiunt ac pereunt: Unus omnium rerum Director, totam machinam Univerſi diſponens, juxta intentionem & ordinationem ſui Creatoris.* Et paulò post Thesi 193. *Lux igitur creata, quam nos videmus, inquit, cujus generationes ſentimus, palpare tamen ob ſubtilitatem non poſſumus, eſt illa Anima mundi, ille Spiritus mundi, omnia totius mundi ſubjecta penetrans, illuminans, actuans, movens, mutans, corrumpens, nobiliſſima & ſubtiliſſima quinta eſſentia ſemiſpiritualis, poſt Angelos ac Animum, Creatura, quæ omnia implet, nihil ſibi præcluſum inveniens, atque in centro terræ uſque ad cælum empyreum inſtar globi expaſa.* Hæc ille. Quid nobis, cùm ſuper hujus, tum aliorum hæc materia placitis videatur, qualemque circa ſeminum, evolutionem, & miram corporum Naturalium Geſim foveamus

mus opinionem, sequentibus, magno labore partis, solidè ruminatis, Authoritate, experienciâ, ratione fulcitis observationibus, tum pro confirmatione dictorum, tum pro clariori, aurei illius Hippocr. textûs: *Inest in homine*, demonstratione & intelligentia, palam faciemus. Sit itaque.

EXERCITATIO PHILOSOPHICO-MEDICA,

Sive

Observationes circa operationes, quibus Natura ex Voluntate & Benedictione Divina in producendis rebus utitur.

Observamus 1. Deum Omnipotentem, Mundi Creatorum, Providum Creaturarum suarum Oeconomum, cum hæ æternare non possint, saltem in specie sua ut perpetuarent, singulis de semine providisse, Eiq̃ue talem & tantam vim indidisse, ut intra exiguam molem suam, contineat occultè similitudinem, & alias dotes rerum, ex quibus ortum duxit.

Observ. 2. Naturam Dei Omnipotentis Ministram, circa hæ easdem à Deo creatas res in hoc mundo singulariter etiamnum sollicitam esse, summôque studio attendere, ut quodlibet individuum in sua specie ad seminis usque productionem deducat, quatenus tali medio perpetuare possit.

Observ. 3. Naturam consecuto semine, ad hoc, ut explicare seu in actum vitæ deducere possit, indigere aliquot rebus, partim ab intrâ, partim ad extrâ, necessariis, quales sunt: *Nutritimentum, vis fermentalis, locus, calor.*

Observ. 4. Semen esse corpusculum quoddam mole exiguum, ideam seu imaginem rei futuræ in se continens, virtute

propagativa & multiplicativa præditum, adeoque in occulto & potentia vitale, notitiamque continens modi, quò agere à principio usque in finem debeat.

Observ. 5. Dum res aliqua crescit, augetur in mole, & tendit ad multiplicationem, dicitur vitâ vegetativâ vivere; vitæ enim tali hæc prædicata competunt: caditque sub eam Regnum tam vegetabile, quàm minerale, imò & animale.

Observ. 6. Ad hoc ut vita sese in semine manifestet, & id, ad quod ordinata est, faciat, debere in semine excitari fermentationem, alioquin æternum semen otiosum mansurum.

Observ. 7. Vitæ maximam activitatem & potentiam, uti & destructionem & tandem Mortem, dependere à vi fermentali, debite vel indebite in actum fermentationis deducta, quam continet intra se omne semen, modò requisita cætera omnia adsint.

Observ. 8. Omnes alterationes & transmutationes rerum fieri, vi fermentorum variorum specificorum, à seminio proprio dependentium, subjugatâ formâ debiliori dominium inveniunt.

Observ. 9. Fermentationem absque fermento prævio, sive à natura adintrâ, ut in musto & succis fructuum, sive ab arte ad extrâ, ut in Cerevisia, Pane, apposito, in nullo subjecto posse introduci.

Observ. 10. Fermenti Naturam in temperata aciditate, in omni alioquin semine naturaliter delitescente, consistere, esseque fomitem & excitabulum, absque quo sicuti nec lapis daret ignem, sic nec in semine ullus motus fieret, consequenter nec ulla fermentatio.

Observ. 11. Omne semen in actum fermentationis deductum spirare odorem quendam acidum, activum, fermentativum, sensimque subjectum aptum in sibi simile dispositivum.

Observ. 12. Hanc aciditatem, in omnibus creatis ad vitam tendentibus, reperibilem, 1. Esse illum decantatum Spiritum
Uni-

Universalem, seu animam Mundi (quam si per *Lucem* paulò ante nominatus intelligit Denstonius, sententiæ nostræ Amicus est) à tot magnis Philosophis assertum, à paucis cognitum, à nemine baptizatum; 2. Esse subjectum aptum jungi omnibus formis, & per viam feminificam, aliàs Universalem & Communem, identificari in particularem: 3. Esse promotorem & excitatorem, quo excitentur semina, ut vivant & agant, nutriantur verò, ut crescant; sive hunc Spiritum esse stimulum & excitatorem formæ Spiritûs insiti, Archæi, tanquam Oeconomi & Rectoris omnium actionum Naturalium & Vitalium, abstrahendo ab omni rationalitate ejusdem Spiritûs Mundi.

Observ. 13. Spiritum illum acidum esse purum ignem, primum & ultimum omnium Spirituum Spiritum: Esse Universale omnium seminum fermentum, in omni semine naturaliter delitescens, à natura suaviter confermentatum & unitum.

Observ. 14. Ad hoc, ut semen vim suam propagativam exerat, debet ipsi apponi competens & conveniens humiditas, quæ communiter vocari solet Nutrimentum, seu Menstruum, & tum blando mediante calore effervescit semen cum Nutrimto, & sequitur continua fermentatio, Antiquis putrefactio dicta: Sic enim è potentia in actum vita latens sese manifestat.

Observ. 15. Nutrimenti hujus humidi proprium esse *Primo*: Dum apponitur semini, illud priùs emollire, aperire, & dissolvere, perque levem calorem externum fermentatione internâ introductâ, adjuvare ut crescat, & in mole augeatur, priùs quidem rudi, sensim tamen majori, proque formæ intentione magis magisque artificiosa: *Secundò*: Factâ emolitione, apertione & dissolutione feminis, adeoque sensim introductâ mutuâ confermentatione, insiti ab odore illo acido feminis, fierique paulatim ex semine & Nutrimto unam rem, servireque deinceps Nutrimentum pro corpore materiali

teriali rei, cujus Ideam & imaginem in se semen continebat, tam diu, quàm diu imago tota sese explicuerit, & magnitudinem, quam affectat, non consecuta fuerit.

Observ. 16. Semen cum Nutrimento, ut aptè invicem agere, id est, fermentationem debitam peragere possint, debito quoque loco debere collocari: Debitum autem locum hunc esse illum, in quo aut à Natura, aut ab Artifice collocatur aptè semen, posteaque instillatur eidem sensim Nutrimentum.

Observ. 17. Locum, vas, agrum, nihil conferre de se rei crescituræ, sed solùm servire pro receptaculo & fomento. Quibus tamen ritè munitis nî calor extraneus, naturalis ut Sol, artificialis ut ignis, in debito, eoque remississimo gradu addatur, nullum motum rei crescendæ sequi, sed omnia otiosa manere. Necessarium proinde esse calorem ad omnes motus propagationis, multiplicationis, maturationisque accelerandos, & quidem non excessivum, cujus est destruere, sed temperatum cujus est, cuncta ad pullulationem promovere, & sic se habet calor externus per modum causæ excitantis ad calorem internum in semine latentem propulsandum, unde bene Helmontius: *calor externus, inquit, efficienter non digerit, sed excitativè tantùm.*

Observ. 18. Motum formæ feminis cum Nutrimento propriè esse effervescentiam: Hanc verò non aliter contingere, quàm veluti applicationem ignitabuli ad lapidem, ut exciteur ignis: Seu effervescentiam illam nil aliud esse, quàm collisionem seu unionem virtutis potentia fermentalis, quæ est acida, cum virtute & potentia feminifica, quæ est sulphurea, mediante proportionato fero, id est, Nutrimento, & calore externo coadjuvante ad ignem vitalem seu Spiritum ardentem, Rectorem totius Oeconomiae vitalis, sub particulis oleosis seu sulphureis delitescentem, post, per Analysim Chymicam sese manifestantem, producendum: Sive effervescentiam illam nil aliud esse, quàm applicationem acidi naturalis interni,
aut

aut externè ab Artifice appositi, ad Salfo-amarum, id est ad bilem, id est, ad sulphur.

Observ. 19. Duas manifestas, & quidem ad sensum contrarias in actione fermentationis fieri operationes: Unam liquationis seu dissolutionis, coagulationis & fixationis alteram: Illam comprehendere sub se evolationem subjecti seminifici, in mole auctorem & ejusdem incrementum: Hanc, massæ molli in materiam corpoream & duram pro intentione directiva formæ feminis, compactionem & soliditatem. Utriusque operationis finem esse, figuram debitam & aptam ad fructificandum & seminificandum in multiplicitate construere,

Observ. 20. Vim fermentalem, seu Spiritum acidum, in se quidem volatilem, esse tamen naturæ fixæ, esse internum & radicale concretionis & coagulationis omnium rerum principium, esse vinculum & gluten omnium rerum.

Observ. 21. Vim seminificam seu formam, esse merum Spiritum sulphureum volatilem, Spiritum liquefacientem & fundentem, esse internum & radicale expansionis & incrementi omnium rerum principium, esse virtutis multiplicativæ, si non certis limitaretur terminis, infinitum Promum Condum.

Observ. 22. Hæc de productione rerum ratiocinandi principia, posse experimentis ab arte petitis comprobari; Qualia esse possent, aceti ex fructibus acerbis expressio: Aceti ex lignis combustis destillatio: Vini ex musto confectio: Cerevisiæ ex tritico, hordeo, oryza, leguminibus, præparatio: Olei ex omni semine expressio: Spiritus ardentis ex fructibus & omni vegetabili eductio: Panis structura, amyli, smegmatis, casei, vitri compages &c. Ad hoc enim, ut naturales, mutæ & cæcæ nobis operationes aliàs rectè intelligantur.

Observ. 23. Debere priùs similia, obvia jam quidem, ac summo studio & diligentia olim ab Artis peritis inventa, bene ruminatis & examinatis eorundem causis, præmitti,

OBSERVATIONES Particulares genesim Vegetabilium spectantes.

O*bservamus 1.* Omnia entia, intra numerum vegetabilium comprehensa, semen producere, aut immediatè, aut mediante flore, vel fructu; Illudque cuiusque rei esse minimam partem, ab eo, unde originem duxit, mole & figurâ differentem, & tamen vim plasticam floris, plantæ, fruticis, arboris occultè & potentialiter intrâ se continere.

Observ. 2. Omne semen constare communiter materiâ lacteâ, ad saporem acutâ, aromaticâ, ad odorem verò aut fætîdâ, aut gratâ plûs minûs; Omnisque seminis oleum, quod etiam accendibile ex omni semine haberi potest, differenter olere, differenter sapere.

Observ. 3. Omne oleum vegetabilium per fermentationem intrâ phlegma, maxima ex parte se amittere, & transire in Spiritum ardentem, qui nihil aliud est, quàm oleum resolutum intrâ aquam. Aquam verò & oleum, aliàs non unibilia, vi fermenti tamen falso acidi uniri & fieri unam rem.

Observ. 4. Menstruum rerum vegetabilium, seu medium, quo vim suam propagativam exerere possint, esse illam mirabilem & nunquam satis à priori conceptibilem Creaturam Dei, Elementum Aquam. Aquam, inquam, illum radicalem humorem, quo aperiantur, & ex otio ad laborem, excitentur semina: Esse nutrimentum universale non solum vegetabilium, sed & mineralium & animalium: Esse non tantùm clavim, non tantùm menstruum, seu nutrimentum, sed necessariam pro corporibus efformandis, materiam.

Observ. 5. Hanc (aquam) tria facere circa semen: *Primò:* Suppeditare vehiculum pro emollienda duritie seminis: *2.* Emollitione factâ, suppeditare pabulum, ut semen turgere & incrementum capere incipiat: *3.* Tandem in motum acto semine, dare eidem materiam, pro competente corpore, ad in-

ten-

tionem formæ feminis, id est, ad maturitatem, usque dum novum semen conficiatur.

Observ. 6. A principio motûs feminis, usque ad ipsum finem scenæ illius vegetabilis (præter lucem Solis, seu Spiritum potius illum vivificum, sed acidum universale subtilissimum cum luce effluens, sine quo nihil unquam crescet) nullâ aliâ re materiali opus esse, quàm frequenti, at moderatâ aquæ irroratione, ad hoc ut vegetabile pullulet, crescat, & ad finem scenæ suæ deducatur.

Observ. 7. Abundantiam nimiam humidi, & impotentiam absorptionis illius à terra, tanquam matrice, causare putrefactionem feminis, aut si jam in via pullulationis ipsum vegetabile est, ejusdem hydropem & resolutionem: defectum verò humidi impedire progressum ulteriorem illius vegetabilis, ita ut illud siccare & marcescere oporteat.

Observ. 8. Humidum vegetabilium usui suppeditari à natura & arte: à natura per pluvias & Rorem, Rorem sc. matutinum, qui semper salubrior; Ab arte, nempe à vegetabilium Cultoribus: Et Rorem quidem & pluviam, temperata, non tantùm nutrimentum de se conferre vegetabilibus, sed simul etiam servire pro vehiculo materiæ fermenti illius seu acidi universalis, pro foecundandis magis ipsis vegetabilibus.

Observ. 9. Totam Athmosphæram repletam esse insensibiliter atomis hunc Spiritum acidum continentibus: omnesque exhalationes ex heterogeneis corporibus provenientes, tandem in Athmosphæra purificatas & excoctas, transire ultimò in acidum illud volatile nitrosum; Sicuti salia omnium corporum per resolutionem in cumulo aggesto multis annis factam, transeunt in ultimum illud sal universale, Spiritum illum acidum continens, quod utrumque experientiâ confirmari potest.

Observ. 10. Plerorumque Doctissimorum tam veterum, quàm recentiorum Philosophorum, de origine & Patre hujus acidi universalis disceptantium, mentem esse, illud Luci solari suos

ri suos Natales debere. Stante hoc igitur, ruit opinio omnium, Spiritum istum acidum formarum omnium Thesaurarium & dispensatorem proclamantium, confidentium, docentium: diversum enim est, foecundari, ad vegetationem promoveri, quod commune omni vitam habenti est, à tam varia innumerorum entium formalitate, quam inesse illi Spiritui inaniter Pnevmatistæ asserunt. Diversum proinde illum tot formarum numerum, convenientius est, neque per hoc quidquam in S. Fidem peccatur, asserere, esse ipsas Creaturas DEI, in principio mundi ex nihilo sui factas, terræ tanquam Matrìci inclusas, tandemque jussu Dei Genes. 1. c. *Producat terra herbam virentem* &c. germinare, foecundari, & multiplicare sese jussas.

OBSERVATIONES particulares genesim subterraneorum concernentes.

Observamus 1. Orbem terrestrem ex multis rebus heterogeneis constare: Constare ex materia liquida, Aqua, materia solida, Terra.

Observ. 2. Materiam solidam, sive Terram, variè inter se iterum differre, variisque mollitiei & duritiei gradibus esse subjectam: Mollem enim Terram, Limum & Argillam, duram autem, Arenam, Sabulum, Silicem, Tophum, Lapidem, Saxum, Petram, communiter vocari.

Observ. 3. Terram præterea sive illa sit mollis sive dura, varios colores, variarum differentiarum terræ indices, præ se ferre. Illam verò colorum differentiam à diversis seminibus terrestribus, intrà Terram pro genesi subterraneorum delitescantibus, procedere.

Observ. 4. Universum globum terrestrem ad intrà plenum esse variis formis seminalibus, pro variis glebis, lapidibus, & metallis efformandis, hinc inde pro diversis climatibus in usum humanum à Summo Deo Creatore omnium mirabiliter dispositis.

Observ.

Observ. 5. De facto lapides, mineralia, & metalla, vegetari, in mole crescere, vitaque vegetativâ suo modo vivere, quod tum materia seminalis, ex magis activis & ad sensum acidis & sulphureis particulis constans: Universale Nutrimentum, Aqua; Fermentum Universale salinum secum advehens: *Locus*, ipsa viscera terræ: *Calor*, tam Solaris ad extrâ, quàm subterraneus ad intrâ, (quæ pro ulteriori productione & vegetatione rerum requiruntur & sufficiunt) abundè comprobant: Ergò nullam suppetere rationem, cur mineralibus vita debeat negari.

Observ. 6. Lapidés, Mineralia & Metalla, nullum quidem semen particulare, uti vegetabilia & animalia, deponere, nihilominùs tamen tota & in singulis suis particulis, quàm diu sunt in visceribus terræ, necdum ignem externum experta, viva seu apta ad sese multiplicandum esse. Postquam verò per ignem transierunt, & fusibilia facta sunt, pro mortuis reputari.

Observ. 7. Metalla etsi pro mortuis habeantur, modò iterum radicaliter aperiantur, aliquâ nempe convenienti humiditate metallica, quæ reddat illa iterum fermentabilia) illicò esse apta, ut vim suam internam, tam medicinalem, quàm multiplicativam, in apto subjecto, possint explicare.

OBSERVATIONES particulares Oeconomiam Animalem, præcipuè hominis spectantes.

O*bservamus 1.* Singula animalia, sive Ovipara, sive Vivipara, ex semine produci, & circa utraque *Primò*: Juxta conformitatem in superioribus observationibus enarratam, Naturam procedere: *Secundò*: In utrisque tam diu, quam diu membra omnia ad certam maturitatem non sunt perducta, Oeconomiam naturalem seu nutritionem & vegetationem in Viviparis à Matre, in Oviparis à liquoribus, vitellò & albumine ovi intrâ corticem contentis, suppeditari.

Observ. 2. Quando igitur animalia uteri carcerem excusserunt, cujus in oviparis supplet vices cortex ovi, & non jam amplius vena umbilicalis præparatum nutriendo corpori liquorem defert, tum foetus ipse stimulante ventriculi humore fermentali, per os alimentum appetit, quò sumptò incipit concoctio prima, secunda, tertia, virtute priorum foetus viscerum, fieri: Quæ viscera mediantibus certis liquoribus, (antiquis dictis humoribus) eos ex se stillantia totam Oeconomiam Animalium dirigunt.

Observ. 3. Singulos homines, imò singula ferè viventia, *liquorem Salso-Amarum*, id est, *Bilem*, & *Succum acidum*, in se habere, *Bilem* generat hepar, *Succum acidum*, glandulæ salivales in ventriculo, *Lien*, & *Pancreas*: Prædominium unius aut alterius in corpore fit causa *Temperamentorum* & *Complexionum*: (non autem prædominium unius aut alterius qualitatis elementariæ) Hinc, in quo corpore prædominatur *Bilis*, talis *complexio Cholericæ*, in quo, *Acidum*, talis vocatur *complexio Melancholica*, ex debita utriusque proportione resultat *complexio sanguinea*, ex interveniente copioso sero *complexio Phlegmatica*.

Observ. 4. *Bilem* amaram & *succum acidum*, utraq̃ue naturaliter se habentia, esse necessaria ad vitam humanam, & Oeconomiam Naturalem conservandam; Deficientia verò aut excedentia, esse causas omnium morborum, & tandem mortis.

Observ. 5. Vehiculum, in quod hæc duo sese exonerant, in quo effervescent & contemperantur, esse serum seu liquorem aquosum, *Helmontio* dictum *Laticem*: Ejus verò materiam cibum & potum, plus tamen hunc, utpote magis fluidum, quàm illum.

Observ. 6. Ut bona ingestorum, præsertim solidorum mixtio, post digestio, seu confermentatio, apta denique in vasa pro nutritione necessaria, deductio fiat, necesse esse, ut liquidum superet fluidum, ad summum ternis vicibus, & sic ad u-

siccum

nam

nam Lib. esculentorum, tres Lib. potûs requiri: Quæ dosis si superetur, pro excessu censendam esse, fervireque imposterum pro occasione morbifica, licet non statim sequatur effectus.

Observ. 7. Humorem biliosum, ex vesicula biliaria defluum, non esse excrementum inutile, sed liquorem summè necessarium, esse balsamum & sulphur naturæ, ignem vitalem potentialiter in se continens.

Observ. 8. Acidum naturale, seu ex Ventriculo, seu Pancreate, aut Liene, adveniens, esse fomitem seu excitabulum latentis istius ignis, absque cujus cum bile collisione, necessaria nunquam fieret effervescencia: Sicuti enim apposito, & alliso ad lapidem ignitabulo accenditur sulphur, in lapide delitescens, & in scintillas prorumpit: Apposito fermento acido, effervescunt particule sulphuræ in farina, aut decocto hordei, vel tritici latentes: Ità apposito acido ad bilem, & ad invicem debitâ proportionem commixtis, fit blanda effervescencia, causa generationis sanguinis, & in eo latentis ignis seu Spiritus vitalis, Rectoris totius Oeconomix Naturalis.

Observ. 9. Ex commixtione illa acidi liquoris cum bilioso, mediante copioso, proportionato tamen, sero, sequentes emanare actiones Oeconomix naturali perquam utiles: *Primò:* Ope hujus blandissimæ effervescentiæ, seu collisionis, movetur digestio & dissolutio ciborum: 2. Instituitur segregatio puri ab impuro, excrementi à nutrimento: 3. Omnia digesta, etiam diversissima volatilizantur, & ex gravibus levia, & spongiosa fiunt. 4. Omnes cibi diversorum saporum, disponuntur paulatim ad unum saporum à natura intentum, nimirum dulcedinem, quæ est amica & requisita naturæ, dispositio maturitatem designans. 5. Ponitur fundamentum tincturæ sanguinis: 6. Tandem præmissis his, chylo ità præparato, per modum musti se habente, fit vinum humanum, sanguis, spiritum ardentem seu vitalem in se continens & deferens. Dulcedinem autem adesse debere, convincunt sequentia: Ex uvis acerbis, austeris, acidis, ex fructibus item similibus, nullâ arte spiri-

tus ardens educi potest, at bene ex musto dulci, ex fructibus maturis, id est, dulcibus: Ita conformiter in nobis debita dulcedo, mediante istâ effervescentiâ, induci debet, ad hoc ut vitalis spiritus in sanguine producat, quod nunquam fieret, nisi debitè ista collisio præcessisset. Et sicuti proportionata hæc fermentatio causat sanitatem, & ejusdem effectus ad ultimas usque corporis partes pertingit, ita vicissim disproportionatè in excessu unius aut alterius horum liquorum, in quantitate aut qualitate, errores, ad ultimos usque corporis transferri articulos.

Observ. 10. Bilis effectus esse liquare, rarefacere, exaltare, calefacere, tandem ficare: Acidi verò, coagulare, condensare, indurare, frigefacere. Excedentis bilis morbos communiter per qualitatem calidam, excedentis acidi per qualitatem frigidam, excedentis seri, per copiam humidi sese prodere, manifestare,

Observ. 11. Præter jam dictos excedentium horum liquorum effectus esse sequentes: Nempe degeneres in nobis & excrementitios producere humores, ex disproportionato eorundem congressu, & mutuâ luctâ, qui per diversos exindegatos sapes sese manifestant, & sunt tot diversissimorum causæ morborum: Sicuti enim harmonia & debitum horum liquorum æquilibrium sanguinem saporis suavis & dulcis efficit, ita bilis in gradu aucta, falsi, amari, tandem acris & armoniaci saporis sanguinem & serum reddit; Ita acidum in gradu auctum, primò humores acido, tum austero, tandem acerbo seu Vitriolico sapore inficit.

Observ. 12. Enarratò modò saporem præ se ferentes humores, esse causas productivas qualitatum sequenti serie: Salsus sapor producit calorem in gradu primo, amarus in gradu secundo, acer in gradu tertio. Acidus producit frigidum in gradu primo, austerus in gradu secundo, acerbus in gradu tertio. Ignorantia disproportionis horum duorum liquorum inter se, fecit hætenus Medicos perplexos in curando.

Observ.

Observ. 13. Alterantia humores secundum Galenicos, nil aliud esse, quam contemperantiam excessus, defectus, degenerationis in enarratos liquores acidi & bilis: Sic, quæ in catalogo simplicium reperiuntur calida in primo, secundo, tertio, gradu, opponuntur morbis acidis, acerbis, austeris, & quæ frigida in primo, secundo, tertio, opponuntur morbis, salis, amaris, acris.

Observ. 14. Purgantia nullò aliò finedari, nisi ut mala, ex degeneratione effervescentiæ seu malæ horum duorum liquorum confermentationis, producta, cum alimentis in primis & secundis viis stabulantia, educantur.

Observ. 15. Methodum medendi Antiquorum optimè conciliari posse cum Neotericorum recenter inventis, atque clariùs illustratis, neque rejicienda esse alterantia, incidencia, deobstruentia, & evacuantia.

OBSERVATIONES particulares Resolutionem corporum concernentes.

O*bservamus 1.* Medicos Solertiores duplici fine Resolutioni corporum studere. 1. Ut sciant ex quibus rebus omne corpus constet. 2. Et cum vix aliquod corpus sit, quod non in usum Medicum trahi & applicari possit, ut tali indagatione factâ separent inutilia ab utilibus, impura à puris, ut diffusam remedii virtutem, in modicam uniant & concentrent quantitatem, conficiendo inde Olea, Spiritus, Essentias, Tincturas, Salia, Magisteria, Extracta, & tandem Elixiria, morbis magis pertinacibus longè proficua, virtus enim unita fortior: Hinc arte chymica parata ritè remedia, tam deprædicata sunt, ex eo nempe, quòd parvâ sui dosi magnas in medicando vires præstent, & unum aut duo grana extracti, quinque aut sex guttæ Essentiæ, una gutta olei, tantum efficiant, quantum aliquot Unciæ, imò Libræ decoctorum, Syruporum, & aquarum distillatarum.

Observ.

Observ. 2. Duplici etiam viâ resolutionem corporum fieri solere, unâ naturali, dum illa per se corrumpi sinuntur, alterâ artificiali, dum curiosus indagator, sive Philosophus sive Medicus, arte chymicâ adminiculante, veluti cultro aliquo Anatomico, omnes cujusvis corporis partes diligenter separat, & de illis ratiocinando solerter inquirat & rimatur, ad hoc, ut ipsi constet, ex quibus, qualibus, & quot particulis, singulum corpus constet, & sit compactum: De utraque via occurrunt res consideratione dignæ.

Observ. 3. Dum naturaliter aliquod corpus resolvitur, v. g. planta, lignum, metallum, animalis alicujus cadaver, communiter sequentia contingere solere. Si planta, lignum, metallum, cadaver, priùs à suo humido separantur, & omnia hæc locò sicco conserventur, longò tempore, imò multis annis, figuram & formam retinere, tandemque magis magisque arefacta, cariem, metalla æruginem contrahere, & in pulverem levem modicissimo sale refertum converti. Si verò à suis humiditatibus arte non liberentur, ut communiter contingit in cadaveribus, plantis hortensibus, arboribus sylvestribus, &c. Imò locò aëris injuriis perviò, resolvi sinantur, cum plantas, ligna, lapides, & cadavera animalium, humiditate roris & pluviarum, receptâ, infinitis priùs generatis vermiculis, & iis in Muscas, pulices, papiliones, diversissimarum specierum, transmutatis, metallis in calcem subtilissimam arrosis, totum corpus abire in limum quendam humidum, qui tandem sensim exsiccat, transeat in pulverem levissimum, modico sale refertum.

Observ. 4. Ex utraque observatione collectum pulverem, si in aqua calida solvatur, deponere in eadem illud modicum salis: Hanc verò si filtratur & siccat, daturam sal fixum, amariusculum, virtutem aliquam sui compositi redolens, quia ex planta aut arbore collectum, iterumque seminatum, vi seminali necessariò sibi retentâ, pullulare faciat plantam, ejusdem speciei cujus ante fuit.

Observ.

Observ. 5. Dum artificialiter corpus aliquod resolvere volumus, per viam siccam, & per viam humidam id à nobis institui. Per viam siccam adurendo herbam, lignum, radicem, cadaver, usque in cinerem reducatur corpus, quod fit aut igne aperto, aut intermedio vitro, retortâ. v. g. Alembico cum suo pileo camino: Si igne aperto fiat, nil aliud comparere, nisi magnam fumi prodeuntis copiam, ad usque corporis incinerationem. Hic fumus si excipiatur camino dabit fuliginem, quæ collecta & distillata dabit phlegma. spiritum acidum, oleum fatidum, sal volatile urinosum, empyrevma seu fumum redolens. Si fumus excipiatur vitris, idem prodibit, relicta in fundo modicâ terrâ nigrâ, quæ combusta dabit cinerem, qui elixiviatus dabit sal fixum. Per viam humidam si corpus tractetur, e. g. vegetabile, aut exprimitur ejusdem succus, aut ex succo corpori affunditur magna copia aquæ, ut humefiat: Hic succus si distilletur & vegetabile sit multo spiritu refertum, distillante tum aquâ prodeunt guttæ olei fragrantissimi, odorem vegetabilis illius, dum integrum fuisset, referentis: Si autem vegetabilis succus aut humiditas cum herba sicca commixta prius permittatur fermentari, tum non prodit oleum in distillatione, sed spiritus ardens, quod indicat oleum sulphureum ardens in spiritum sulphureum ardentem mutatum fuisse, nec abiisse, sed in phlegmate solum modo resolutum esse, rebus enim in fermentatione existantibus, si vel modicâ quantitate olea affundantur, simul in spiritum abeunt. Item si olea Aromatica spiritui Vini guttatim affundantur, tum ab eo auorbentur & in spiritum transeunt. Hæc vegetabilium olea, essentialiter sunt salia volatilia concentrata, distillata enim in sal volatile sublimantur, saporem & odorem vegetabilis referens. Animalium olea & pinguedines sunt salia quoque volatilia concentrata, ab occulto quoad sensus acido paulisper suppressâ, æquè ac oleorum vegetabilium salia demonstrabilia; Axungia enim canis, vitro imposita, Soli per aliquot dies exposita, sal volatile sublimari facit, hinc Phthificis

valdè proficua. Oleum CC totum in Sal volatile sublimari solet. De his etiamnum Helmontius c. 14. de febr. *Si noveneritis* inquit *Olea mutare in salia volatilia, facti eritis medicamenta*: Prouti ex vegetabilium & animalium, ità etiam mineralium & metallorum sulphuribus olea haberi, & hæc in salia volatilia possunt mutari.

Observ. 6. Extractis tali pacto per viam humidam ex cunctis corporibus, sulphuribus, seu vi seminali sub figura spiritus ardentis, olei, salis volatililudentibus, & distillatâ omni humiditate, manet à singulis rebus in fundo Cucurbitarum aut Retortarum, quoddam gummi instar picis liquidæ, quod si igne vehementiori urgeatur, necdum effœtum, & omni seminali virtute privum est, dat autem ex se spiritum urinam foetentem, urinosum dictum, post etiam sal volatile similiter urinam redolens, & tandem expirante omni fumo, dando fortissimum ignem, illud quod fuit gummi evadit modica terra nigra levis, quæ fortissimè calcinata fit cinis, qui elixiviatus dat modicum salis fixi. Hæc foetida producta, similia sunt iis, quæ per incinerationem seu viâ siccâ virtute ignis fiunt & communiter Tartari nomine indigitantur; Hi spiritus urinosi, ejusdem sunt cum spiritu fuliginis, vel etiam Tartari vini, indolis, sunt salia volatilia alcalina, in phlegmate resoluta: Vegetabilium enim succis omnibus inest Tartarum tale, quale vinis, unde spiritus illi per incinerationem producti, prouti spiritus Tartari vini è suis Tartaris iisdem omninò salibus acido-alcalicis constant, acidum enim & alcali mutuò coagulata, in vegetabilibus, Tartari nomine compendantur.

Observ. 7. Sal fixum, quod ex cineribus elixiviatur, non saporis acidi, sed alcalici, id est, lixiviosi, ante incinerationem in mixto non præextitisse, sed fuisse sal volatile, per torturam autem ignis, qui definitur esse motus velocissimus particularum sulphurearum acido-volatile, productum, seu fixum ex volatili esse, per acidi & alcali cum terrestribus particulis colliquationem.

Observ. 8.

Observ. 8. Corpora omnia, dum naturali viâ, & suô modo crescunt, vegetantur, & ope fermentationum in varias formas transmutantur, etsi uti diximus, aciditate naturali virtutem coagulativam habente, prædita sint, aciditatem tamen illam volatilem esse, prout & sulphur seu vis seminalis sub nomine Alkali hîc vocata, volatilis est; Unde etsi dura, compacta, lapidea & ferrea corpora naturalia ad sensum externum videantur, suavi fermentatione in supra enarrata resolvi posse, & quamvis coagulata, fixa tamen non esse, adeòque nullum fixum sal in se continere: Ab igne tamen excruciatum vi & potentiâ ejusdem acidi, aliquam & quidem sulphuream, quam lixiviosam seu alcalinam vocavimus, partem, figi, seu Tartarum evadere, id est terram nigram Tartaream, necdum tamen damnatam, utpote ex qua, sal fixum, quod antea volatile præextiterat, possit extrahi. Imò, si omnia hætenus enarrata extracta volatilia, spiritus urinosus, sal urinosum volatile, sive seorsim sive junctim accipiantur, & continuo per Cucurbitam vitream igne cohobentur, distillentur, omnia tandem paulatim vi ignis figi, & ex volatilibus fixa fieri, id est, in Tartaream terram converti, ad apparentiam quidem mortuam, valdè nihilominus olim, in usu præsertim Medico gloriosam: Inde enim elixiria, extracta & tincturæ suam ducunt originem: Præterea si mixtura hæc terrea igne adhuc vehementiori urgeatur, observamus eam tandem in vitrum facessere. Proinde, ex hucusque dictis, resolutione hac corporum præ oculis habita, circa rerum principia, itâ nobis videtur. *Primò:* Quaternarium Elementorum simul sumptorum hîc non subsistere, utpote in quæ, ultimatò tandem, nullum mixtum possit resolvi formaliter, sed solùm allegoricè. *Secundò:* Spiritus ardentes, Olea, Salia, sive acida, sive Alkalina, Principia non esse, sed principiata, sub his tamen formam seminis, variam larvam & figuram præ se ferentem, delitescere. *Tertiò:* Aquam elementalem titulum veri Principii materialis omnium corporum, mereri, ipsamque tanquam seminum

nutrimentum, ab acido eorundem fermento, modò in plantam, modò in metallum, lapidem, pro seminis directione coagulari. Alterum verò Principium corporum formale, esse semina, entia à DEO in principio mundi creata, & terræ tanquam utero indita, Ideas seu imagines rerum futurarum intra se continentia, ex quibus omnia uniformiter in toto hoc Orbe crescunt, vegetantur, multiplicantur, Scenamque imaginis sibi à DEO inditæ mirabiliter peragunt, mediante quidem aquâ, tanquam materiâ, fermentò acidò, tanquam igne interno semini incluso, cooperante calore externo sive per Solem, sive aliò modò, blandè excitato, ad sustentandã continuam fermentationem, ad finem usque Scenæ seminis sese evolvendis, necessariam. Omnia ergò corpora constare duobus principiis, *materiâ & semine*, illâ ut materiali, hòc, ut formali principio, quod Aristoteles per *Materiam & Formam*, alii, per *Pugiles & Digladiatores*, per *Litem & Concordiam*, *tractum & repulsum*, *rarefactionem & condensationem*, Masculum & Foeminam, &c. Venerandus demum noster Hippocrates, inquit, per Acidum & Alkali, sive Aquam & Ignem mollem. Hæc pro tantilla ingenii nostri tenuitate dicta sufficiant; Si cuiquam fortassis plus hinc observâsse quam probâsse, videbimur, is, relictâ inani carpendi methodo, ad experientiam, optimam nostri Magistræ, se conferat, probet, experiatur, tentet, dicta nostra facta faciat, & videbit, nos à proximo veritatis scopo, vix latum quidem unguem discedere.

F I N I S.

OOLOGIÆ CURIOSÆ
SCIAGRAPHIA

S. R. I.

Academiæ Naturæ Curiosorum
exhibita

à

ROSINO LENTILIO, Med. D. Physico
Nördlingense

Academia Curiosæ Oribasio.

NORIMBERGÆ,
ANNO MDC LXXXV.

S. R. I.

Academiae Naturae Curiosorum,

*Illustris & Magnifice**Domine*

PRÆSES

*Nobilissimi, Excellentissimi, Experientissimi**Domini*

ADJUNCTI & COLLEGE,

Patroni, Fautores, Collegæ æstumatissimi, honoratissimi!

Postea quam haut ita pridem, nullo meo, vel in Vos, vel in Rem Litterariam, & cum primis, Medicam, merito, ex amica commendatione Excellentissimorum, CELSI & CHIRONIS (quibus proinde gratia heic à me decentissima nuncupantur) in fulgidissima Cæli Vestri Sidera, stella magnitudinis ultima, benevolentissime sum receptus; nihil quidquam antiquius habui, quam, uti jubar, quale à tantilla stella potest expectari, evibrarem. Neque enim alia de causa factum existimo, quod Illustris Dominus Præses, Illustri Orbasii nomine, sub primum statim accessum, memet in signem voluit, quam, ut in eam non solum curam incumberem, Magni Imperatoris Archiatrum, & inter Medicorum Principes subsellii non extimi Virum, ut, quo id licet, gradu amularer; verum etiam, ut absoluto maturime penso, quod Collegarum cuilibet Sacrarum legum vigore, incumbit, cognomen tale quadam tenus promererer, nec Imperiali Societati ansam præberem, illud Alexandri M. in me derivandi; Aut nomen muta, aut mores! Cum itaque laudata leges facultatem unicuique concedant, eligendi materiam; Ego vires ingenii qualiscumque in Ovo periclitabor, multis eo causis permotus, quarum explicatio ipsi Tractatui reservabitur. Ex litteris autem ab Excellentissimo Heliant ho ad me datis, vidi, Illustrum Dominum Præsidem optasse, si forte

si forte potuisset, Oologia mea Ephemeridum Curiosarum Appendicem alicubi augere. Verum enim vero, quando hæc materia tam late per omnes varia litteratura campos vagatur, ut verear, ne opus in tantam molem excrescat, quæ sibi relicta, Ephemeridum volumen integram præponderaret, ut taceam, operis umbilicum ob experimentorum copiam adhuc in longinquo situm, facile est cuilibet deprehendere, quam potuerim huic desiderio minime velificari. Apud animum potius meum constitui, totius Oologia Sciagraphiam quandam, aut Sceletos, Illustri Societati conspiciendum præbere, ea fini, ut, si forte Collegarum nonnulli existant, uti sane quamplurimi existent, qui, ad fulgentiorem operi splendorem conciliandum, observationum suarum, quamdam Symbolam contribuere possint, illa, qua licet primum occasione, me opulentum faciant. Non enim omnes omnia aut legere possumus, aut judicare, nec omnia omnes aut notamus, aut excerpimus; Sed uti heic sua quemque voluptas trahit, ita hic sibi notandum sumit, quod alter, ceu notatu minus dignum, prætervolat. Ego sane, si temporius materia vagam ubertatem prævidissem, quamvis potius aliam, quam isthanc elegissem, quam, si quis penitus exhaurire susinuerit, non sane huic unum volumen satisfecerit, prout hoc ipso Specimine planum efficiam.

Vestrum erit, Honoratissimi Domini Collegæ & Fautores, petito meo tam honesto gratificari, prout & ipsa humanitas, & Leopoldina Societas, hujusq; leges, quibus devincti sumus, id postulare videntur. Ego autem faxo, ut ne quid in ipsa Tractatione omittatur, quod, aut sim in isto Specimine pollicitus, aut ad ejus perfectionem necessario requiri videatur: Et sicuti Illustri huic Collegio Sacramentum dixi, meumq; inter Collegas nomen professus sum, ita nihil à me desiderari patiar, quod abditas ditissima Natura vires, in apricum collocare queat, quantum equidem in mea tenuitate futurum est, univèrsa Societatis Imperialis exoptatissimo favori, me meaq; studia Studiose commendans. Scribo in Museo d. 2. Januarii A. O. R. 1685.

Oribasius.

OOLOGIÆ CURIOSÆ

LIB. I.

Ω ON Π AN C Π EP M ON

SECT. I.

OVI ETYMOLOGIA.

Cap. I.

Ovi.

I. *Onomatologia*: an sit originis Latinæ, an Græcæ? an primitivum, an derivativum? Ubi de vanis linguarum confusionsibus in ridicula vocum translatione in illarum opprobrium aliqua non injucunde notantur.

Cap. II.

II. *Homonymia*: Heic *ovi* nomenclaturam sibi adsciscunt.
Mundus, antiquioribus Philosophis *ovum* dictus.
Conceptus uterinus Aristoteli, Harveo &c. *Ovum* aut nominatus, aut illi certe comparatus.
Testiculi viriles, *ova* ab Avicenna, Rhodigino teste appellati.
Calvities Medicorum nonnullis *Ovum* dicta.
Ova Indorum Cubaguensium: ubi de piscatura margaritarum quædam.
Fritillaria seu *meleagris* herba, *ovum Gavia* dicta.
Fungorum fetidorum certa species: *Ova Demonis* aut *manium* salutant Ephemerides nostræ. D. I. A. II. Q. 54. P. 107.
Lapis Philosophicus aliquibus *ovum*, & cum additamento, *Natura* nuncupatus.
Ovum Neapolitanum, seu *Castellum ovi*, cujus descriptio è variis, cum primis Paulo Jovio petenda.
Cænacula veterum ob fabricæ analogiam *Ova* appellata, ubi disquiritur, cur locus, in quo Pentecostali tempore apostoli congregati fuerunt Act. I. v. 15. ὑπερώων dicatur?
Phialarum vitrearum aliquæ, *Philosophici ovi* nomenclaturam sibi vendicantes.

si forte

Ovum ligneum Kircherianum, ad aquarum crassitiem, & admixtorum Salium Naturam explorandam.

Limites denique nonnulli *Ova* vocati, ex Wehnero.

Cap. III.

III. *Synonymia* cum primis *Orientalis* attendi meretur; Sic enim apud Hebræos, Chaldaeos, Syros, Arabes, Samaritanos, Æthiopes, *Ovum* aut hujus certe *vitellus*, non analogia Characterum modo, sed & sensus, *Somnium* æque significat, ac *valetudinem*.

Græca, Latina, Germanica.

Cap. IV.

Ovi definitio generalis, tanquam *principii*, vel *primi rerum omnium conceptus*.

LIB. I. SECT. II.

OMNIA EX OVO.

Cap. I.

Dii ex Ovis.

Cupido Deorum antiquissimus, ex *ovo noctis* prognatus, secundum *Aristophanem* & *Orpheum* antiquos Poetas. *Dii Syri* ex *Ovis* juxta *Natalem Comitum*. *Ovum Oromaceni* 24. Deos continens, ex *Pierio Valeriano*.

Cap. II.

Mundus ex Ovo.

Non tantum juxta Veterum Ethnicorum Philosophiam, ubi larga differendi materia de *Ovo Orphei* & *Platonico* ðv: *Ovo Zoroastro* ex *Kircheri Obelisco Pamphilio* cum icone: controversia *Plutarchi, Macrobii* & aliorum, sintne *ova gallinis* priora? Quin etiam *Paracelsica Mundi* cum *ovo* comparatio, & analogia *quatuor Elementorum*, *triumq; Principiorum Chemicorum*, & quæ huc alia pertinent, in *Ovo gallinaceo* seu *oviparorum* quolibet demonstratur, & Textus *Genes. i. v. 2.* ad hanc sententiam applicatur:

Sed & *Sinensium* hodiernam, *ovum primordiale*, ex eoque *primi*

Dec. II. Annus III.

A a a a

Homi-

Hominis ortum, item Cœli, Terræ, Elementorum, &c. divisionem adstruentium: & Siamensium, *futuri Mundi* originem ex duobus *Ovis* educentium.

Cap. III.

Mineralia ex Ovis.

Hic mineralium & metallorum genesis & prima seminia è Philosophia moderna eruitur, itemque disquiritur, num vivant metalla, & qua vitâ vivant? & triplicis vitæ ratio ad mentem Helmontii & Kergeri indagatur.

Cap. IV.

Vegetabilia ex Ovis.

Non tantum sensu *fabuloso*, qualia *semina oviformia* ex *Alkorano* petentur:

Sed etiam *vero*; ubi demonstrabitur, parum *semina*, alia tamen magis, alia minus ab *ovis* differre; item *hilum* seminum vim *cicatricule* in *ovo* gallinaceo possidere. Heic etiam circa vegetabilium anatomen & vegetationem plantarum occupabimur.

Cap. V.

Animalia ex Ovo.

Quæ sententia heic in genere tangitur; item disquiritur de animalium distinctione in ovipara & vivipara, & qua ratione sit restringenda?

Cap. VI.

Insecta ex Ovis.

Heic in specie dogma de spontaneo viventium ortu excutitur, & agetur curiose de *ovis* formicarum, pulicum, pediculorum, araneorum, acarorum caseariorum, eorumque admiranda generatione.

Cap. VII.

Vermes ex Ovis.

Ubi de *ovis* bombycum, papilionum, Salamandræ & lacertarum, Serpentum (qualia analogice Erasmus in Colloquiis

Ponti-

Pontificiorum Rosaria vocavit) viperarum, & circa hæc ultima plurimis exortis inter eruditos controversiis apprime curiosis.

Cap. VIII.

Testacea & Amphibia ex Ovis.

Hic de *ovis* Crocodili, Testudinum, Cancrorum, Spermate ranarum &c.

Cap. IX.

Pisces ex Ovis.

Hic in specie de *anguillarum* generatione naturali & artificiali, illas enim aliqui à putredine Sola gigni volunt; item an sint *viviparae* an *oviparae*. De *murandarum* cum viperis coitu: De *ovis* Salmonum &c.

Cap. X.

Homo ex Ovo.

Sensu non tantum Poëtico & fabuloso, quo *Castor & Pollux* cum *Sororibus* ex ovo prodiisse dicuntur; it. *gigantes*, unde latus differendi campus aperitur; it. *Sinarum* opinione, qua primus Homo *Puoncius* ex ovo generatus putatur:

Nec analogico, cujus supra facta mentio:

Sed etiam vero: Ubi *ovarium humanum* cum *ovis*, *oviductibus*, & aliis ad anatomen spectantibus adducuntur; it. ob analogiam & ipsa quadrupedia huc trahuntur.

Cap. XI.

Conceptus Humanus.

Sententia hæc latius explicatur, per *Generationis Humanae* historiam, & hypotheseos cum facilitate junctam utilitatem. Hic de monstris, partu numeroso; it. quæ ad animæ cognitionem spectant.

Cap. XII.

Homunculus Paracelsicus.

Cum primis tractatur nobilis controversia, num hic Paracelsi de Homunculo locus ad litteram, quod aliquibus placet, sit

intelligendus; an vero mystice hic, ut sæpe solet, Auctor sic locutus, ex ipso fonte de generat. rer. natur. l. i. decider.

Cap. XIII.

Animalium ortus fabulosus.

Agnus vegetabilis & Anser Scoticus examinantur: *Trajanus Boccalini Catonem Gynacomastigen* loquentem introducens notatur: *Aurei velleris affaniæ de avibus ex aqua immediate prognatis* discutiuntur: *Phœnix*, avis *Kankis* aliæque fabulosa à Rabbiniis citantur: *Alcyonis ovum fabulosum* è *Luciano* allegatur.

LIB. I. SECT. III.

AVIS EX OVO.

Cap. I.

Gallus Gallinaceus.

Tribus verbis ex *Apulejo*, num recte aves Aëris incolæ dicantur? *Galli* etymologia, descriptio, delectus, cura, partes genitales, semen: Quot gallinis unus sufficiat? *Galli* dignitas: *Æsculapio* sacer avis: *Alectriomantia*: Cur *gallus gallinaceus* & *gallina Hierosolyma* pulsi: *Gallicinium* à *Paracelso* astris & Spiritui Gaballistico adscriptum: *Spectaculum Gallorum* apud Græcos Veteres: *Gallus gallinaceus Persarum Rex* ex *Aristophane*: De voce *Hahnrehe* Parecbasis. Lapis *Alectorius*.

Cap. II.

Gallina.

Huc è superiori capite aliqua: *Galline* descriptio, genitalia, cura, nutritio, delectus, ut ova & plura & grandia pariant: *Gallinarum albarum* esus à *Pythagora* prohibitus: *Gallinæ* se *Christus* comparavit.

Cap. III.

Coitus Galli cum Gallina.

An sine coitu quædam animalia concipiant? *Conceptio anemia vulturum* è vetustioribus *Ornithologis*: *Coitus gruum*: An omnia animalia, excepto *Gallo*, post coitum tristentur?

Cap.

Cap. IV.

Ornithotrophium.

Quomodo adornandum, deque ejus munditie & cura.

Cap. V.

Definitio ovi.

Aristotelica & aliorum examinatur & nostra subjicitur.

Cap. VI.

Ovi generatio.

Ac primo quidem *vitelli*, nunc *pallidicris*, nunc *magis fulvi*,
cujus ratio designatur; De ejus item cingente pellicula.

Cap. VII.

Ovi cicatricula.

Per *Galli* fecundationem impressa, quæ est vitalitatis character.

Cap. VIII.

Chalaza seu Gallatura.

Cap. IX.

Albumen utrumque.

Cap. X.

Membranula albumen cingentes.

Cap. XI.

Ovi Testa.

Seu *putamen*, & in ejus generationem curiosa inquisitio, ubi ad
lithogeneziam animale, *gallorumq; gallinaceorum podagram*
fit digressio: *Distinctio ovorum in ostracoderma & malacoder-*
ma attenditur: *putaminis* admiranda firmitas considera-
tur: Hujus emollitio perpenditur; item coloris tam natu-
ralis, quam prodigiosa varietas.

Cap. XII.

Ovi figura.

Cur oblonge rotunda: Heic curiose disquiritur de figura *Ovali*
ex fundamentis *Matheseos*, & descriptio *circuli ovalis* varia
& curiosa:

Mundus Ovalis, ad quorundam Philosophorum mentem:
Terra vitellus; duo cacumina poli &c.

Cælum ovale ex eorundem placitis.

Sol & Luna ad Mathematicorum quorundam mentem *ovales*; quin & Planetarum motus *ovatus*.

Terra ovalis ex Antiquis & modernis, cum primis *Helmontio*.

Germania ovalis seu potius *Imperium Romano-Germanicum*,
 cujus *mappa* quædam Generalis exhibetur.

Franconia ovalis; cujus itidem Generalis *mappa* præbetur.

Castellum Neapolitanum del Ovo à figura dictum.

Portus Marsilianus ovalis ex *Welschii Itinerario*.

Antiquorum Amphitheatra ovalia & cur? ex *Cassiodoro*: *Ludi Circenses* ubi omnia *ovata*, notantur.

Homo in & extra uterum, & præcipuæ corporis *humani* partes, tam internæ quam externæ *ovales*.

Foramen ovale descriptum: Ubi simul *Cornelii Consentini* sententia consideratur, statuentis, *Hominem* posse *ambibion* artificio reddi.

Ova viviparorum nonnunquam *ovalia* reperta.

Sal absint hui ovali figura *Hornio* in *arca Moysis* delineatur.

Instrumenta Musica cur pleraque sint *ovalia* ex natura soni curiose disquiritur.

Moneta Muscovitica ovalis.

Multa ædificia, instrumenta & alia arte facta *ovalia*.

Poëmata ovata: *Ovum Simmii Rhodii* Poëtæ.

Cap. XIII.

Ovi quantitas.

Ova magna Centenina & Decumana dicta: *Avis Bar Juchne* Hebræorum, ejusque portentosum *ovum*: *Ovum Alcyonis* ex *Luciano*: *Anca & Ruch* aves *Rabbinicæ*, harumque *ova*: *Struthionum ova* &, quid sibi velit cum *ovo passeris marini* Poëta *Burdigalensis*: *Ovum avis Daje*: *ovum aviculæ Golvambuch*: Ut *ova* majora ponantur à *Gallinis*, quid faciendum?

Cap. XIV.

Ovi pondus.

Quod tam per se ratione avium variat, quam per accidens, secundum ovi variam ætatem, aut bonitatem.

Cap. XV.

Ovi partus.

Qui *gallina* & *avibus femellis* solis adscribitur; *gallina* vox singularis in partu notatur: De *pericarphismo* seu lustratione *Gallarum* post *ovorum partum* ex *Plinio*, *Coelio Rhodig.* &c. Quo anni tempore *Gallina* frequentius *ova* pariant? Quid faciendum, ut multa pariant? De induratione putaminis momentanea in partu; ubi de *Coralliis* quædam: Nulla avis pullum parit, quod tamen de *Gallina* ceu prodigium recenset *Apulejus*; de *aquila perenoptero* & *vulture* *Ælianus*. *Ova Manucodiata*, *Cuculi*, *Alcyonum* & *Alcyonia*, *Notacille* & inde *Zingalorum* (der *Zigener*) nomen, examinatur; & *Columbræ* aves fabulosæ ex *Alkorano* citantur.

Cap. XVI.

Ova Gemina.

Duobus aut tribus *vitellis* prædita, & binis pullis inde prognatis. Certum albarum *Gallarum* genus per omnes generationes suas, quasi jure hæreditario *ova gemina* parit, singulis tamen unum pullum tantum excludentibus.

Cap. XVII.

Ova subventanea.

Anemidia, *hypoemia*, *Zephyrea*, *urina*, *cynosura*, *fatua*, & fabulosa Veterum ratione, unde hæc oriuntur, una cum eorum differentiis & vera genesi.

Cap. XVIII.

Ova monstrosa.

Ovum Romanum, *Cometæ* figuram; & *Argentoratense* *Eclipseos* *Lunaris* faciem ostendentia, ubi de viribus imaginationis etiam in brutis animalibus discursus amplus: *Ova a-*
liis

liis *ovis* prægnantia: *Stellatum* mirabile ex *Stengelio*: anatimum caudatum: pyriforme & plura monstrosa tum ex *Ephemeridibus nostris*, tum aliis *Scriptoribus* & propria experientia.

Cap. XIX.

Ova volucrum marium.

Ut *Gallorum*, *anserum*, &c. ubi observationes de hisce exstantes ponderantur. *Basilisci* historia sacra & profana, antiqua & moderna: *Regulus* artificialis ex ovo producendus *Portæ* & *Weckeri*.

Cap. XX.

Ovorum partus Magicus.

Ubi historiae recitantur tum utriusque sexus hominum, tum quoque canum *ova* arte *Magica*, adsumtis certis intritis, parientium: Incidenter de abortibus *feminarum oviformibus* ex *Bartholino* & aliis.

Cap. XXI.

Ova Magica Burchiana.

Quorum *Tackius* in *Chryfogonia animali & minerali* meminit, quid de illis sperandum?

Cap. XXII.

Ova Selenitidum.

Ex *Cælio Rhodigino* fabulosa in regionibus *Lunaribus* edita, & *gigantes* producentia.

LIB. II.

Ω Ν Ο Ν Π Α Ν Χ Ρ Η Τ Ο Ν .

SECT. I.

Ο V I U S U S P H Y S I O L O G I C U S .

Cap. I.

Avium ortus ex ovo.

Ovorum delectus & numerus pro incubatione: an *impar* hic debeat esse ad mentem *Plinii*: An ex *ovis* eorumque externa facie dignosci queat, num mascula proles inde ventura sit,

fit, an sequior? Qua ratione sint ad exclusionem *ova* præparanda? num possint certo modo præparari, ut inde pulli quolibet colore prodeant?

Cap. II.

Ovorum per incubationem exclusio.

Apparatus pro *ovorum* incubatione: *Gallina* incubantis cura: Incubationi accommodum tempus: Eductio animæ ex potentia materiæ per calorem externum, & principio vitalitatis: Impedimenta exclusionis, horumque remedia: Huc inspectio *ovorum* à principio usque ad finem, cum variis iconibus ex *Harveo*, *Stenone*, *Malpighio*, *Aldes* & propriis observatis: *Ova Pelicani*.

Cap. III.

Ovorum per calorem fornacis & fimi exclusio.

Pullities Ægyptiorum, Sinensium, Danorum, Hungarorum Superiorum, Insula Malta &c. per calorem fornacis & fimi acquirenda, una cum fornacum iconibus, & *Joh. Bapt. Porta* machina, itemque hujus pullitiei vestigiis apud *Aristotelem*. De pullitie per *furnum digestionis* cum *igne Lampadis* procuranda, ex propria experientia.

Cap. IV.

Ovorum per calorem Solis & pellium exclusio.

Testudinum, Crocodili, Lacertarum, Struthionum, avis Mexicana Aurus dicta, gallinarum Ternatensium in *Insula Kel Moto* &c. *Ovis*. Quales sint *Ciconiæ*, quarum fit mentio apud *Hiobum* c. 39. v. 17. *Ova avis Scythica* per *leporinas* aut *vulpinas pelles* exclusa.

Cap. V.

Ovorum per calorem corporis Humani exclusio.

Liviæ Oomantia ex *Plinio* & *Suetonio* notatur.

Cap. VI.

Nutritio pulli in ovo.

Heic ad nutritionem fetûs in utero digressio fit.

Cap. VII.

Vitelli in intestina pulli transitus.

Cap. VIII.

Exitus pulli ex ovo.

Ubi de pullis in testa pipientibus ex *Boyleo*, & incidenter de *vagitu uterino*; item *respirationis* usu aliqua. De exitu pullorum quorundam in verso putatio Ornithologorum.

Cap. IX.

Partus ovorum monstrosi.

Pulli gallinacei terni cum ternis pedibus nati, ex *Livio*: alii ex *Thuano* & propria experientia: Serpentes, Scorpiones, vermes, Medusæ caput, Figura Hominis in ovo reperta, Gallina felem utero gerens ex variis Auctoribus: An ex anatum ovis frequentissime serpentes, & qua ratione enascantur?

LIB. II. SECT. II.

OVI USUS DIÆTETICUS.

Cap. I.

Ovi facultas nutriens.

Ovorum temperies: Ova optimum nutrimentum, quod Natura nunquam fere averfatur, aut ejus tadio capitur: Quidam tamen ova est averfatus, teste *Silvatico* &c. Heic de certorum eduliorum averfatione, & ratione probabili: Determinatur partium ovi in nutritione prærogativa: Quidam velut in antecoënium ova 25. exsorpsit, & tamen esuriit: *Ovorum* Hecatombe. *Ova* Insulæ ex *Plinio* & aliis describuntur: Jam è *Plutarcho* disquiritur, an ova sint edenda? ubi incidenter nonnulla de *Benjanis* & *Brachmanis* & antiqua *Pythagoræorum metempsychosi*: De *Americanis* ab ovibus abstinentibus: De *Manichæis*, cur ova non sumant: Cur ex *Hebræorum* instituto venam tundentibus ovibus vesci non liceat? An sub carniū prohibitione jejuniorum tempore & ova comprehendi debeant? Allegatur in transitu *Lex Fannia*,

Fannia, & abstinentia *Nobilis Veneti Cornarii* peculiari tractatu ab ipso Auctore descripta commendatur: De temperantia quædam: An *ova* cruda sint vesca? *Ovicanium* Græcorum & Latinorum è diametro sibi contraria: *Ova* in pleisq̃ue morbis conceduntur; Sunt tamen, qui in febribus putridis prohibeant.

Cap. II.

Ova sorbilis.

Ovorum coctio in genere, per agitationem fundæ *Babyloniorum* ritu, per aquas thermales, per flumina ferventia in *Regno Tartariae Ceilum*, per speculum ustorium, Calcem vivam, sabulum ardens in ponte *Tiberino Romæ*: De *ovis* sorbilibus, eorumq̃ue salubritate: De coctionis *ovorum* impedimentis: Ab *ovorum* sorbilium esu alicui mota alvus: Alii labia intumescere & maculis collum fœdatum: *Ova* quomodo edenda & quando ridicula sollicitudine à *Judæis* eduntur & coquuntur: quid tenendum de regula: *Singula post ova pocula sume nova?* an testa ter cultro perfodienda, aut frangenda in minutias, contra veneficia.

Cap. III.

Ova tremula.

Cap. IV.

Ova dura.

An ab his castrati abstineant? de horum largius comestorum ferali noxa ex *Stengelio* & propria experientia.

Cap. V.

Ova assata.

Cap. VI.

Ova suffocata.

Vas peculiare pro his *ovis Ægineta* descriptum, quod *Diploma* appellatur.

Cap. VII.

Ova frixa.

Cur super charta illæsa *ova* frigi queant?

Cap. VIII.

Cibi ex ovis compositi.

Horum multiplex cum aliis cibis miscella, quos omnes sapidiore reddunt: De panatellis variis, pane azymo Judæorum, Olla Rhoduntia *Jonum* cibo, Oogala, *ovis* fictitiis, delicato cibo, ex *Petronio*, it. quid apud eundem sint *ova pileata*?

Cap. IX.

Poculenta Ovaria.

De Sambajon Valleriolæ: *Seiff* apud Schröderum: Matsak Orientalium potu: Akay Guineensium potu &c.

Cap. X.

Ova maleficiata.

Cap. XI.

Ovorum delectus.

Optima recentia; vetusta pessima: *Ovorum* insignis fetor, ubi computrescunt, curiose examinatur, facta hic digressione ad alia facile putrescentia: Vermes ex ovorum contentis conquassatis enati: Plena & recentia, ut cognoscenda? De Judæorum notitia, num *ovum* sit *gallinae* albæ an nigræ ex Thalmudo: De *Deliacis Gallinariis* ex *Cicerone*: *Velitrarum ova* optima.

Cap. XII.

Ovorum adservatio.

Quomodo *Turquinenses ova* per condituram muriaticam, item *Indiani Mogurenses* immersione in certum oleum ad 2. 3. annos adservare queant? Qua ratione aqua Salva in putamina & *ova* penetret? De incorruptibilitate *ovorum æquinoctialium*: Horum in aqua vitæ consumptione, & in aceto destillato emollitione: De *ovis* congelatis regelandis, & qua ratione Homo eodem modo gelatus regelari queat è Transactionibus Anglicanis.

Cap. XIII.

Ovorum hostes.

Ut arcendi; cum primis *mustelæ*: quæ aves aliarum avium
ovis

ovis insidientur? Canes Oophagi, immo ipsæ quandoque *gallina*; ubi docetur, quo stratagemate *ova* sua *Gallina* forbere dediscant?

Cap. XIV.

Ovorum pretium.

Corona *Ovata Imperatricis Turciae* ex *Nicephoro*: Epitaphium *Sveppermanianum*, cum ejus origine.

LIB. II. SECT. III.

OVI USUS PHARMACEUTICUS.

Cap. I.

Medicamenta ex ovis integris crudis.

Et quidem vel non fractis, ad vomendi conatum inhibendum collo applicatis; vel fractis, tam internis, quam externis, variarum avium. De Spiritu *ovorum gallinaceorum.*

Cap. II.

Medicamenta ex integris ovis sorbilibus.

Cap. III.

Medicamenta ex integris ovis duris.

Cap. IV.

Medicamenta ex ovi putamine.

Ubi de calce *ovorum* varie parata & ejus eximio plane usu.

Cap. V.

Medicamenta ex ovi membranulis.

Cap. VI.

Medicamenta ex ovorum albuminibus.

Ubi cum primis de oleo *albuminum ovorum* rubicundissimo, olei sanguinis humani æmulo: item de aqua *albuminis ovorum.*

Cap. VII.

Medicamenta ex ovi Chalazis.

Bbbb 3

Cap.

Cap. VIII.

Medicamenta ex ovi vitello.

Ubi de oleo *ovorum* & communi & albo curioso; *vitelli* inflammabilitate; Electuario *de ovo* communi & Cnöffeliano.

Cap. IX.

Medicamenta ex ovis putridis.

Cap. X.

Medicamenta ex ovis piscium.

Cap. XI.

Medicamenta ex ovis formicarum.

Cap. XII.

Medicamenta ex ovis viperarum.

LIB. II. SECT. IV.

OVI USUS CHIMICUS

Cap. I.

Ovum materia Philosophorum.

Hic multa curiose de *lapidis Philosophici* existentia & materia probabili. Cum primis describitur processus ex *ovis gallinaceis* ad *Tincturam universalem* plane curiosus, à Chimico non ita pridem in *Bosphoro Franconico* degente & nomine ficto *du Humain* se appellante, mihi communicatus.

Additur ænigmatica *Lapidis Philosophici* præparatio, desumpta inventionem ex *Ovo avicula Govambuch* sive *Ourissia, Brasiliense*; item ab *Ovo Leda*.

Disquiritur, quid sibi velit cum vocibus ex *Aristotele* desumptis (*TERMINUS OVI*) *Tackius* in *Chryfogonia animali & minerali*, quæ duo vocabula tot anagrammatismis transformavit.

Cap. II.

Usus putaminum ad Chimiã.

Ubi horum præcipue calx commendabilis est.

Cap.

Cap. III.

Usus albuminum ad Chimiam.

Ad luta & emplastrationes vitrorum; item clarificationem Sibirorum & Succorum: Usus aquæ *albuminis ovorum* ad *Mercurium Corollatum Paracelsi.*

Cap. IV.

Usus vitelli ad Chimiam.

LIB. II. SECT. V.

OVI USUS MECHANICUS.

Hic diversis capitibus secundum *ovi* partes digestis, agitur, quos usus omnibus fere artibus & opificiis *ova* præstent: Ubi jucunda pariter & curiosa erit consideratio, poculorum & variorum è *testa ovi struthionis* concinnatorum; item *Lybiæ pileorum* è *Luciano: Crustularii & Dulciarii* varia suabellaria, panes *Martios*, pastas regias & alia in Scenam producent: *Figuli* vasa murrhina factitia exhibebunt, ubi simul historia vasorum murrhinorum ex antiquitate, & porcellana *China* sistetur. *Gypfarii* marmor factitium dabunt: *Laniones* botulos ex varia *ovorum* admixtione sapidissimos ministrabunt. *Vietores* vinorum acrimoniam injectis *ovis recentibus* mitigabunt, ubi in specie depuratio vini *Judaica ovi* ministerio facta proponetur: *Zythopæi* iisdem acoem cerevisiæ, utin usque *Jamaicam* illibata ferri queat, præcavebunt: *Pictores* pigmenta sua *ovorum albuminibus* temperare docebunt: *Scriniarii* his vernices miscebunt: Quin immo nec *Sutures*, nec *Sartores*, & hi quidem ad emaculandas potissimum vestes (ubi cursim, quid *Rabbini* sibi cum *sanguine dubio* velint, cujus maculas *ovo* delere prohibuerunt, tangeretur) his posse se commode carere fatebuntur.

LIB. II. SECT. VI.
OVI USUS MORALIS.

Cap. I.

Ova sacra.

Et *lustralia*, ad quæ sacrificia & Deorum Dearumve Sacra sint ab Ethnicis adhibita: Testæ *ovorum*, *Guinea* Deastro Fessillo sacra.

Cap. II.

Oomantia.

Superstitiosæ Divinationes ex *ovis* varie tractatis desumptæ: Huc è priori capite ab *ovis* sacrificatis capta auguria: Superstitiosa *ovorum* die *Parasceves* positorum, ad extinguenda incendia, ad servatio; cum epicrisi *Delriana*; Prædictio Salutis & mortis ex ovo cocto. *Ova* veneficiis adhibita ex Horatio.

Cap. III.

Ova paschalia.

Pontificiorum, *Russorum*, *Judæorum*: Cur nostratibus pueris dicantur à lepore posita: quænam sint ova, quæ vocantur *Autlas* *Eyer*.

Cap. IV.

Ova nuptialia.

Judæis ad mensam recenter nuptis ministrata.

Cap. V.

Ova lugubria.

Lugentibus more *Judæorum* mitti solita, quem etiam Latinis fuisse usitatum ex antiquitate probare conabimur.

Cap. VI.

Ova pollincturæ adhibita.

More rursus *Judæis* solemniter.

Cap. VII.

Ova Patrina.

Quæ Susceptores iis donare solent, quos è Sacro Baptismatis fonte levarunt; de quæ hujus ritus ratione.

Cap.

Cap. VIII.

Ova ludis adhibita.

Ova bacchica: Tripudium *ovi*, *Eyer*; *Tanz*: *Ova* legere, *Eyer* flauben. *Ova* ludis Circensibus adhibita, & cur ibi omnia ovata.

Cap. IX.

Ova Sostri loco data.

Exemplo antiquo Medicorum *Cosma & Damiani*, & modernis Rusticorum nostratium.

Cap. X.

Ova mensuris liquidorum adhibita.

Cum primis more *Judais* antiquissimo, quod mensuræ genus *Log* vocabatur; heic disquiritur, cur noluerint *Rabbini*, *Oleum ovi* testis pro usu lampadis infundi.

Cap. XI.

Ovi usus in arte Heraldica.

Ubi inter alia de *Ovo Austriaco*, *Archiducum Austria* Insigni gentilitio.

Cap. XII.

Imaginatio ovaria.

Cap. XIII.

Somnia de ovis.

Ubi de *Somniis* plura, & inter alia *Paracelsi* opinio, de Spiritu Gaballistico, somniorum patre; item de homonymia Orientali *Somni*, *Ovi* & *valetudinis*.

Cap. XIV.

Ova comparationibus accommoda.

Philosophia *Ovum* ex *Diogene Laërtio*: *Ovum* futuræ gloriæ Symbolum: *Grandines*, *tubera* &c. cum *ovis* comparantur.

LIB. III.

ΤΕΜΠΕ ΥΠΕΡΩΑ.

Cap. I.

Psychagogia Oodes.

Varia ludicra, de *ovorum* puta inscriptione & tinctura, continet; it. *Ova*, ut in Cacabo saltent: Ut crines & sanguisuga sint intrudendæ: Ut volent, gradientur &c. Ut tam grande, atque est humanum caput, artificio fingantur? *Ovorum* vitrificatio; in Caraben transmutatio: Janitzariorum sagittandi peritia, qua ova intra digitos sumpta, his illæsis, transfigunt. &c.

Cap. II.

Mythologia Oodes.

Non tantum fabulas, verum & historias, addito semper morali de *Ovis* recensabit.

Cap. III.

Paræmiologia Oodes.

Proverbia de *ovis*, Græco-Latino-Germanica sistet.

Cap. IV.

Apophthegmatologia Oodes.

Cap. V.

Emblematologia Oodes.

Cap. VI.

Ænigmatologia Oodes.

Quid sibi velint, per se patefcit.

F I N I S.

DN. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI,

Curiosor. Arionis,

SYNOPSIS CYNOGRAPHIÆ

CURIOSÆ

toties à Literatis expetitæ, sub prælo

*Sumptibus JOHANNIS GEORGII ENDTERI
Norimbergæ, desudantis.*

I. Præfatio ad Lectorem. II. Emblemata in fronte explicata. III. Applausus & censuræ Eruditorum.

Sectio I. Philologico-Physico-Anatomica. 1. De nomine. 2. De definitione & differentia. 3. De specialiori canis descriptione à vertice ad plantam.

Sectio II. est Historica, cujus Membrum Primum, agit de usu canis sacrò. 1. De cane pro Deo culto. 2. De usu canis in sacrificiis. 3. De periscylacismo. 4. De usu canis in servando Jona. 5. in Somniis. 6. Portentis & miraculis. 7. Juramentis.

Membrum II. ejusque Pars I. De usu canis Politico-togato. 1. De usu canis in regimine obtinendo. 2. Administrando. 3. In denominandis urbibus, aliisque locis. 4. In fundandis novis familiis. 5. Societatibus illustribus. 6. In ludis, statuis & simulacris. 7. In moneta. 8. In insignibus. 9. In funeribus. 10. In plectendis fontibus. 11. In fontibus.

Membri II. Pars secunda de usu canis Politico-sagato. 1. De usu canis in fallendo hoste. 2. in lustratione exercitus. 3. in victoria prænuncianda. 4. in prænuncianda clade, morte &c. 5. in armis & cassidibus militum. 6. in quærendo hoste & ipso prælio.

Membrum III. De usu canis Oeconomico. 1. De usu canis in purpuræ inventione. 2. in ovis excludendis. 3. in vectura. 4. in monstranda via, repecuaria, custodia domûs &c. 5. in cibis.

Membrum IV. seu *παρέμβασις* de usu canis Satanico. 1. De usu canis in fallendo Agrippa, aliisque illusionibus Satanicis. 2. De *κυνανθρακία* phantastico-diabolica. 3. Pythagorica.

Sectio III. est Chymico-Medica, 1. De vivi canis usu in Medicina. 2. De calvaria, cerebro & oculis. 3. De dentibus. 4. De lingua. 5. De corde & hepate. 6. De felle, splene ac intestinis. 7. De testiculis. 8. De pilis. 9. De Pelle. 10. De pinguedine. 11. De carne. 12. De ossibus. 13. De lacte. 14. De sanguine. 15. De urina. 16. De stercore. 17. De vomitu. 18. De catellis.

Sectio IV. est Physico-Medica de Rabie seu *ὀδονορία*. 1. De nomine: & an priscis nota fuerit? 2. De scrutinio causæ morbi. 2. De vermibus ubique in Macrocosmo. 4. *Παράδοξος* de igne fatuo verminoso. 5. De objectionibus cum responsis. 6. De vermibus ubique in Microcosmo. 7. Justissimi Dei flagellis. 8. De morbis abstrusis à vermibus ortis. 9. De lue venerea verè verminosa. 10. De Jobo Verminoso. 11. De vera rabiei causa, signis, remediis &c.

Mantissa curiosa continens 1. Joh. Caji libell. de canib. Britannicis. 2. D. J. Henric. Meibom. epistol. de *κυνοφαγία*.

SPECIMINA VII.

HISTORIÆ LITERARIÆ
M E D I C Æ

S. R. I. ACAD. NAT. CUR.

complectentis

Recensionem & Contenta Librorum à qui-
busdam Illustr. SOCIETATIS LEOPOLDINÆ
Fautoribus & Collegis editorum & porro
edendorum

à

MICHAELE BERNARDO VALENTINI, Med.
Doct. Pract. Giesseno S^q; R. I. Acad. Nat. Curiosorum
Collega d. Theffalo.

ANNO d^o b^c LXXXV.

P R Æ F A T I O

ad

LECTOREM.

Deliberatum olim fuit inter Eruditos, GRATIOSE LECTOR, annon possibile sit, ut in tantâ Scriptorum prodigalitate omnes aut saltempotiores libri in unum Systema redigantur, aut verò ea, quæ ab aliis vel noviter excogitata vel eximie dicta sunt speciatim in usum seligantur. Illius telam à Dominis Jurisconsultis jam olim esse cæptam, iis fortè ignotum esse non poterit, quibus pretiosus ille & spissis voluminibus constans Tractatus Tractatuum ad manus unquam fuit. Hujus autem vestigia novissimè apud Illustrem Dominum CARTESIUM Part. 2. Epist. C. p. m. 326. leguntur, cui hoc quidem consilium haud multùm displicuisse videtur, de possibilitate verò ejus dubitat admodum. Difficile enim esse de alienis judicare & utilia inde desumere, quin neminem huic negotio parem esse credit. Caterùm si revivisceret hodie Vir Nobilissimus, hanc procul dubio sententiam prorsus abdicaret. Quid enim tot hætenus in diversis EUROPÆ locis, ANGLIA, GALLIA, ITALIA &c. instituta Collegia & Eruditorum conventus aliud sibi volunt, quàm ut librorum undique conquistorum nucleum demptò qs. cortice evolvant, contenta breviter enarrent, suumq; subinde judicium interponendo alios in molesta lectione sublevarent? Quod saluberrimum & omnium Facultatum scientiis apprimè proficuum institutum nunc & in mediâ nostrâ GERMANIA quoque viget, cum aliquot abhinc annis Celebratissima ERUDITORUM LIPSIENSIVM Societas simile quid felicissimè tentaverit, Actisque suis nullibi non æstimatissimis unversam sibi Doctorum familiam obstrictissimam reddiderit.

JOH. LUDOVICI GANSII, M. D.
CORALLORUM HISTORIA

Imp. Francof. Anno 1630.

QUandoquidem hujus æquè ac sequentis Libri mentio speciatim fiat in *Legibus Nostris §. XI.* & pro normâ quadam, sive regulâ commendetur, operæ pretium esse duxi propositum inde nostrum feliciter auspicari. In fronte autem hujus Tractatus Author Nobiliss. antiquissimum illud carmen de corallio ponit, quod *Orpheo*, primo Gemmarum Scriptori, tribuitur. Cùm autem Græcò idiomate sit conscriptum, aliquot ejus versiones addit tam ligatæ quàm solutæ Latinitatis cum puro Commentario. Abhinc præmissa *Etymologia* Coralliorum *ortum* locumque *natalem* considerat & cum aliis ejus est opinionis, quòd Corallia sub aquis molliuscula fere sint, aëri verò reddita lapidis demum duritiem induant. Coralliorum deinde *differentias* addit partim à colore, partim à figurâ, ubi iconem habet elegantissimæ arbusculæ corallinæ, qualem & inter rariora Beatissimi D. D. TACKII olim vidi & Dn. F. HOFFMANNUS apud Cel. ROLFINCIUM. Absolutâ sic consideratione Physicâ *usum* eorum Pharmaceuticum atque medicinalem ostendit. Illic varia inde præparata aq. spirit. liq. magist. pulv. simpl. & compos. Hic verò vires eorum tam in genere, quàm in specie, omnis generis morbis applicando, tradit; initium faciendo à capitis affectibus, Epilepsia, Apoplexia &c. ubi *pag. 120.* addit inter alia decantatissimi hodie *spirit. Vitriol. epilept.* descriptionem. Ad pectoris verò vitia, Phthisin, tussim &c. maximè commendat *flores sulphuris corollatos*. Imprimis verò cordiale

infigne esse corallium fusè probat; Quin & in infimi ventris affectibus, cum destillatione opus est, suum quoque symbolon conferunt, ardore v. g. stomachico, singult. Diarrh. Dysent. &c. ubi benè monet, ne quis in dysenteriâ magisterio utatur, nisi purissimè edulcatò, ne augmentum inde capiat morbus. Ex aliorum hypothesi venerem quoque stimulare tradit, idque vel collo vel manibus appensâ, unde dubitat (nescio iocò an seriò) an fæminis armillas inde paratas concedere debeamus, cum sine illis rerum harum satis appetentes sint, neque ad Virginum quoque ornamentum adhibenda corallia, sed defloratarum potius indicem esse suadet. Ad arthritidem porrò usum eorum maximè commendat ad imitationem *Alexandri Tralliani*, qui diacoralium per 100. dies continuando & per intervalla repetendo malum hoc percurasse fertur.

Tandem & incantamenti resistere probat corallia nostra, 1. ex autoritate Veterum atque Recentiorum, *Zoroast. Metrodori, Orphei, Alb. Magni, Paracelsi, Libavii* &c. 2. Experienciâ. Novit enim Medicum magni nominis, qui plurimos à veneficis incussos morbos seq. pulv. profli-gavit:

℞. Corall. rubr.
alb.

dent. hom. demort. aa. ʒj.

Herb. & sem. anthirrin. ʒij. M. F. pulvis

quò suffumigentur partes affectæ, donec cesset malum. Fulmina verò, tempestates, grandinem, sterilitatem agrorum & insecta arcere viatoresque defendere eadem, dictu incredibile & superstitiosum esse credit,

JOAN. CAROLI ROSENBERGII
R H O D O L O G I A

Seu

Philosophico-Medica generosæ rosæ de-
scriptio.

Francofurti Anno 1631.

AUthor hujus πολυμαθῆσαι & nominis fortè amore ductus elegantem hanc rosarum anatomen instituens, in *præudio* non sine ratione increpat eos, qui insuper habitis domesticis & vernaculis, medicamenta sua ex mediâ Barbariâ petere solent, cùm vel ex solâ rosâ integra Pharmacopœia formari possit. Ipsam verò tractationem in 2. partes dividit. In priori *Philologum* agit & varia rosæ encomia, insignia Principum & Nobilium rosâ decorata, allegorias, similitudines & alia collegit, quibus in fine elegantem B. Domino Parenti filiali pietate consecratam parentationem jungit. Speciatim autem hac in parte curiosè inquisivit in originem proverbii omnibus ferè nationibus usitati, cùm ea, quæ sub silentii fide aliis confiduntur, *sub rosâ dici* dicuntur, id quod inde fieri credit, quòd Cupido Veneris filius, ut Poëtæ ludunt, Harpocrati, silentii Deo, digito labia compescenti, rosam donaverit, ne secretiora Veneris peccatilla (ut loqui amat) provalentur. In parte secunda verò elegantem primò rosæ *historiam Botanicam* tradit, non quoad species saltem varias & differentias, sed & causas, culturam ejus atque qualitates tam manifestas quàm occultas. Abhinc *rhodopharmaca* simpl. & composita, officinalia, Chymica atque Galenica variæ formæ recenset, & pro applicatione speciali deinde per *singula morborum capita* fusè grassatur, factò à febris initio, ubi *Veteres* maximæ confusionis arguit, quòd in tantùm multiplicaverint februm

februm numerum atque nomina, ut & versatissimi sæpe Practici inde se vix extricare possint. Major (inquit Nob. Auctor) est inter febres affinitas, quam quidem Veteres putavere, qui tot ferè febres, quot humorum species, specierum mixtiones aut febrientes constituerunt: Hinc tot curæ variationes, tot remediorum cumuli, cum tamen vel sola rosâ perdomari sæpe possint, sicut id fusè probat. In *Hectica* quoque *Ætiologiâ* à Veteribus dissentit, quam non tam in humidi radicalis defectu (quod nunquam, etiam in ipsa morte, penitus depasci posse credit) quam potius *ellyphni* mala dispositione quærit. Sicut enim in lucernâ pro flammæ conservatione non tantum oleum sed & ellyphnium requiritur, pro cujus constitutione firmiori vel debiliori flamma plus minus durare solet, sicut id in amiantho lapide videre est, ita in conservationem pariter flammæ vitalis rem sese habere putat. Per *ellyphnium* autem in *Oeconomyâ* animali fibras intelligit viscerum æque ac partium externarum, quæ pro majori vel minori firmitate plus minus attraherent humidum nutritivum: Si verò flaccidæ nimis aut rigidiores sint, varios inde morbos evenire credit; unde triplex fingit ellyphnium, naturale, vitale, & animale. Illud in scirrhusâ hepatis siccitate corrumpi docet, unde *Obstructiones* variæ, *hydrops* &c. Istud in tabescentia cordis, unde *Hectica*.

Hoc autem in nimia cerebri flacciditate, quæ catarrhos, paralyfes &c. producere potest. Sicut ergo in *Phthisi* pulmonum ellyphnium flaccescat, in calculo renale, in podagra arthriticum, sic in *Hectica* cordis & artuum fibras nimis exsiccatas, ellyphni attractionem impedire putat à juvantibus, cum humectantia utramque paginam absolvunt, v. g. cura lactis emuls. & externè ol. rosaceum &c. Sed ad alia. In *capitis affectibus* maximè commendat *Rhodopium* suum seu *Opium* cum acet. ros. impastatum & per tostionem simultaneam correctum. In oculorum læsionibus laudat *infus. vitr. antimon. cum aqua ros.* quam inf. *croc. met.* præfert. in *Pectoris affectibus*,

Phthisi sc. &c. *Conserua rosarum* usum contra alios defendit, ut & *sacch. candum rosaceum* cuius præparationem addit. Sic & *acet. ros.* in lipothymia usum propugnat distinguendo inter vires oppressas & resolutas. Et tandem *infimi ventris & artuum morbis* rosarum usum fufius applicat; quibus in fine quædam *rosarum resuscitationem* concernentia experimenta jungit, de qua ex professo agit B. D. D. TACKIUS in peculiari Tr.

GEORGII WOLFFGANGI WEDELII

Med. D. & PP. Medicique Duc. Sax.

O P I O L O G I A

Ad mentem Acad. Nat. Cur.

Jena 1674.

Vir Excellentissimus pro liberandâ fide Societati Nostræ olim datâ, polychrestas opii opes ex reconditis Naturæ æquæ ac Artis Medicæ thesauris reclusurus, præmissis, *nominalibus*, in *qualitates* opii primùm inquirat & calidum illud esse pluribus evincit; Pro confirmatione verò ulteriori, *analysin* ejus *Chymicam* instituit, quæ per Retortam copiosissimum oleum cum Salis vol. quantitate non exiguâ fundit, remanentibus in fundo Sale fixo & capite mortuò: *Vim* autem ejus *narcoticam* sulphuræ potissimùm substantiæ ascribendam docet. Ut verò in *agendi modum* penetret, variâ primùm remedia somnum inducentia recenset, & exinde certò concludit opii *ἐπέχειαν* in blandâ quadam *ἀναδυμναστικῆ* consistere, qua mediante ipsius cerebri porulos à vigiliis diurnis dilatatos obstruat, quasi & hâc ratione nimios Spirituum excursus sufflaminet.

Curiosissima speciatim ejus est experientia, qua & purgantia somnum induxisse vidit, idque in puerulis, non tantùm quòd humores evacuando materiam malo subtrahant, sed & quòd Sulph. quoque & Sal vol. turgeant, & infantes copiosò sero scateant, quòd aliàs opiatorum vim mirè quantum auget. Ex propria enim observatione hanc regulam

gulam ponit Author Illustris: *Opium non operari, nisi serum sit in sanguine proportionatum.* Hinc, qui temperamenti sunt ferosi ab opiô facilime sopiuntur, id quod in moderandâ dosi accuratè observandum. Contra verò ubi serum est exhaustum, in magna licet quantitate vix operationem exserent inde parata medicamina, quod in *maniacis* ad oculum apparet, quorum sanguis V. S. extractus sero prorsus destituitur.

Unde si voti tui compos fieri velis, in morbis hujusmodi humectantia prius & alterantia usurpanda aut opiatis commiscenda sunt. Cur vero non omnia pariter Sulphura vi ejusmodi narcotica gaudeant, hanc rationem addit, quòd opii sulphur præ aliis facile resolubile fit, quod ex eo apparet, quòd in omnis generis menstruis solvatur, salinis, aquosis, spirituosis

Quo & elegantissimum BORRICHII experimentum facere videtur qui oleosam opii substantiam sub destill. in confertissimam nebulam abire vidit, quæ resolutionis ejus facilitatem magis approbare posset. Abhinc ad *correctionem opii* abit & *extractionem* per varia menstrua, salina, sulphurea & aquea, ut, jam ante dictum.

Præfert tamen reliquis sulphurea atque Spirit. Vini, qui sulphur ejus & resinam narcoticam acrius attingit. Notatu enim dignum est, opium per spiritum Vini tractatum majori gaudere narcosi, quàm alia menstrua, in qua sententia præter experientiam consentit denuo Celeb. BORRICHIIUS *Diss. de somno & somniferis.* His *medicamenta varia* ex opio parata subjungit, in *forma media, solida, atque liquida.* Illic epicrisin suam de laudanis aliorum opiatis addit. Simplicitatem amans. *Istic* pulv. & magist. anodynum tradit cum cinnab. & extr. opii facilè parabile. *Heic* verò Tincturam opii guttatim distribuendam docet, cum singulorum dosi atque prætio. Postmodum verò *usum opii* tam *generalem* quàm *specialem* subjungit. *Illum* ad sopiendos do-

lores, vigilias, fluxiones tam serofas quàm sanguineas; Quin & sudorem movere ac subinde purgare docet, sicut in priori casu eleganter consentientem habet Beatiss. Dn. EITMULLERUM, *de vi opii Diaphoreticâ*. Curiosum quoque est quod Veneri favere & aphrodiasticum esse observavit, cum ambratis nempe propinatum, inde enim pollutionem nocturnam vidit aliquoties. *Usum verò specialem* in omnibus fere morbis per tres corporis regiones fusè ostendit & peculiari quoq; capite *cautelâs* in ejus exhibitione observandas addit, ut sc. tempestivè adhibeatur nec semper expectetur usq; dum vires sint collapsæ. Passiva sanè est vulgata Practicorum opinio, opium non nisi in extremò necessitatis casu usurpandum esse, de qua fortè alibi. Prorsus verò non audiendi sunt ii, qui opii nostri usum penitus exterminare volunt, quorum objectionibus satisfecit circa finem Author Celeberrimus & tandem problemate illo concludit: *An opium sit Maslach Turcarum?* quod tamen in ambiguo potius relinquere quàm certi quid determinare maluit.

JOAN. FERDINANDI HERTODT, Ph. & Med. D.
S. R. I. Acad. Nat. Cur. Colleg. Reg. Civ. Brunensis
Phyf.

CROCOLOGIA

seu

Curiosa Croci Regis Vegetab. Enuclatio &c.

ad norm. & form. Acad. Nat. Cur. Jenæ A. 1671.

Nobilissimus hujus Author Legibus Illustris Acad. Germ. Curiosæ satisfactorius florem elegit Territorio suo indigenum atque vernaculum *Crocom* puta, cujus (præmissa tamen *Onomatologia*) varias primò *species* evolvit, communis æquè ac insolitas rariores ex BAUHINO, CLUSIO, LOBELIO, TABERNÆMONT. DODONÆO, DURANDO &c. additis elegantissimis *figuris* ex HORTO EYSTETTENSI libro nescio an caritate magis an rarita-

raritate insignis, quem pro collatione ex Bibliotheca Nostra
Giessena nuper mutuò tenui.

Abhinc de *natalibus* ejus agit, de *tempore* itidem quo
se in florem induit, *cultura*, *electione* atque *viribus*, ubi præ-
ter qualitates primas & secundas, ut vulgò audiunt, vim ei
tribuit paregoricam & insigniter anodynam. Cordialibus
etiam annumerat, ita tamen, uti, si in dosi excedatur, ve-
neni quoque naturam assumere possit, sicut ejus rei non unæ
observationes in apricò sunt. Hoc enim peculiare habet, ut
in excessivâ quantitate intus sumptus, cachinnos atque ri-
sum plus quam Sardonium inferat, cujus vivum Author in
Hispania vidit testimonium, dum Aromatarius quidam plu-
rimum croci in ollam carnes jurulentas continentem, inji-
ciens, post illarum esum in tantum est solutus risum, ut pa-
rum abfuerit, quin medios inter cachinnos animam effla-
verit. Quare ad legitimum pretiosi hujus condimenti *usum*
progreditur eumque triplicem, *Medicum*, *Culinarium* & *Me-
chanicum*, hinc varias ejus præparaciones Tinct. Extr. Elix.
Mixtiones itidem tam magistras, quam officinales croco
insignitas accensuit. Pro *specialiori* verò *applicatione* deinde
ad normam Acad. N. C. plerosque C. H. affectus p. n. à ca-
pite ad calcem eleganti ordine recenset, uni cuidam morbi
definitioni, singularem semper præfationem præmittendo
cum eleganti applicatione, subjunctis deinde tam propriis
quàm aliorum *formulis* crocò insignitis, quas inter specia-
lim excellit *Spiritus asthmaticus de gummi ammoniaco*, qui
à nonnullis in arcanis habetur, & ob singularem efficaciam
mereretur certè, ut in omnes officinas introduceretur. Præ-
paratio ejus hæc est: $\mathfrak{R}$. Virid. æris $\mathfrak{℥}$ ss. gum. ammon. $\mathfrak{℥}$ j.
distill. inde Spirit. qui ab oleo separatus, rectificetur, im-
positâ rostro capitelli croci austriaci $\mathfrak{ʒ}$ j. Dos. g. x. ad $\mathfrak{ʒ}$ j. In
Mixturis.

Tandem pro coronide addit *questiones* aliquot & *proble-
mata* crocum concernentia, quorum 1. est: *An crocus sit na-
pelli*

pellis antidotum? cuius Aff. confirmat literis B. Domini ETT. MULLERI, qui ab Amico ex Polonia habuit, illius Regni Incolas napelli flores quotidie in acetariis assumere, sine omni damno, & hoc quidem ob familiarem croci usum, quo Poloni quoque immensè delectantur, ita ut ad ʒj. sæpe cibus suis admisceant. *Quærit 2. an crapulam arceat & an 3. somnum inducat, utrumque affirmando.*

Quartò & ultimò, an fœtum in utero tingere possit? Affirmativam pariter ex AMATI LUSIT. proprioque experimento demonstrat. Canem enim gravidam aliquamdiu multò crocò pavit; postmodùm verò appropinquante partûs tempore Spectatoribus in Theatro Publico ad oculum ostendit non fœtus solum sed & secundinas croco penitus flavescences.

Magis verò mirum est, quòd & extus corpori admotus, totam cutis peripheriam inficere possit, sicut id in puerperis videre est, quæ ad expellendum Icterus crocum melli & farinæ mixtum umbilico applicare solent, quatenus omnes puerperas Ictero necessariò corripì debere persuasæ sunt, quem tamen croco potius imputandum esse cum *cap. de Ictero* tum hoc quoque locò demonstravit.

OPUS MIRIFICUM SEXTÆ DIEI

id est

H O M O

Physicè, Anatomicè, & Moraliter consideratur

JOH. FERDINANDO HERTODT,

Ph. & Med. D. &c.

Fena Anno 1671.

Quàm in prosâ Alii aut Carminibus profecuti sunt Corp. Hum. descriptionem, eam in opusculo hõc priori annexo elegantissimis *Inscriptionibus*, seu ut vulgò audiunt, Lapidariis absolvit Author Excellentissimus,

tissimus, à suprema C. H. regione ad infimam & artus pro-
grediendo, quæ eò acceptiores mihi quidem videntur, quo
majori in pretio hodiè id dicendi genus haberi consuevit.

EHRENFRIDI HAGENDORNII,
Med. D. & Pract. Görlic.

TRACTATUS

de

CATECHU seu TERRA JAPONICA

ad normam Acad. N. C. Jenæ Anno 1679.

Librum præsentem *V. Sectionibus* absolvit Doctissimus
Author (cujus elegantem pariter *Cynosbatologiam* alibi
recensebo.) *Prima Philologica* est, atque medicamentum
hoc improprie *terram*, *Japonicam* autem à Patria dici
docet, quid verò vox *Catechu* sibi velit, usquedum in dubiò
manet. *In Sectione II. Physiologica* Ortum & progressum con-
siderat & quandoquidem GARZIAS ab HORTO Europæis
illam primò detexerit, Recentiorum inventum esse probat.
Dum verò in *naturam* ejus atque quidditatem inquirat, insti-
tutis variis tentaminibus tandem invenit *mixturam esse com-*
positam ex succo cujusdam arboris cum miscela pulverum
vegetab. oriundam, idque confirmat 1. quòd per *trituram* &
microscopium varia inibi deprehenderit, frustra lignorum, se-
mina, lapillos &c. 2. quòd omnibus ferè *menstruis* obediat, a-
quosis, spirituosis & oleosis.

Porro in *patriam* ejus inquirat, *differentias, electionem* &
temperiem, quam temperatam esse putat ad siccitatem tamen
modicè vergentem. *Tertia Pharmaciam* expedit, varias sc.
preparationes & compositiones, quas inter imprimis Tinctu-
ram ejus laudat c. quadruplo spirit. vini vel alius spirit. appro-
priati paratam atque decenti vehiculo dosiq; sumptam. In
subsequenti vero *Seçt. IV. Therapeutica* tractat & quoad *vires*
ejus *generales*, vim adstrictivam inibi excellere probat, con-

Dec. II. Annus III.

Eeee

junctâ

junctâ tamen qualitate præcipitatoria ob pulveres intermi-
 stos. Anodynam tamen insimul esse ob semen *banquè* cujus
 intuitu & Venereis accensetur: Quin & alexipharmacam esse
 contra alios sustinet, cum austera, tantum non omnia, hâc fa-
 cultate gaudeant, exemplo, tormentillæ bistortæ &c. quia M.S.
 à Sale vol. venenoso nimis rarefactam in pristinam consisten-
 tiam vindicare solent. Masticatorium quoque est & trauma-
 ticum egregium tam intus quàm extus adhibita; Quæ omnia
 postea *specialius* ostendit Author & propriis observationibus
 omnibus C. H. affectibus internis & externis, ubi vi quadam
 adstrictiore & anodyna opus erat, explicavit. *Sectio* tandem
quinta mechanica tradit experimenta Pictoribus & Cosmeti-
 cen amantibus haud ingrata futura.

JOHANNIS DOLÆI, Med. D. Consil. ac Archiat.
 Hasso-Cass. S. R. I. Curios. Collegæ.

ENCYCLOPÆDIA MEDICINÆ
 THEORETICO-PRACTICÆ.

Francos. ad Mænum Anno 1684.

E Legantissimi operis hujus Author in præfatione insti-
 tuti sui rationem redditurus, quædam veluti funda-
 menta præmittit & præter animam rationalem in ho-
 mine aliam reperiri plurimis argumentis adstruit, sen-
 sitivam sc. seu brutalem, quam tamen non sanguinem cum
 CARTESIO, neque flammulam cum GASSENDO nec et-
 iam spiritus seu vitales seu animales cum WILLISIO esse cre-
 dit, sed aliud quid à spiritibus omninò diversum, in materiâ
 magis subtili æthereaque consistens. Hinc actiones œcono-
 micas in brutis æquè ac hominibus non à solo spirituum mo-
 tu deduci posse putat, sed alium requiri *Microcosmotorem*, qui
 veluti Rex quidam iis præsit, cui deinde Vice-Reges in vi-
 sceribus principalioribus adjungit, non quòd plures admit-
 tat animas sensitivas, sed solum portionem quandam subti-
 lissimæ

lissimæ materiæ & congeriem quasi Spirituum animalium in visceribus illis intelligit, quæ in præcordiis *Cardimelech* in abdomine vero *Gasteranax* Nobilissimo Viro audire solet. Hisce præmissis omnem ferè Praxin superstruxit & universum morborum catalogum à capite ad calcem hâc fere methodo recenset, ut præmissâ *definitione* tam *nominali* quam *reali* varias variorum *causas* enumeret, tam Veterum quàm Recentiorum, PARACELSI puta, HELMONTII, SYLVII, WILLISII, CARTESII &c. Addita postmodum propriâ decisione & epicrisi. Subjunctis deinde *signis* & *diagnosticis* & *prognosticis* *curationem* Veterum æquè ac Recentiorum eodem omninò ordine superaddit, & propriis sæpe *Observationibus* magis magisque illustrat. Totum verò opus in VI. libros dispescuit. In 1. Capitis affectus. 2. Pectoris. 3. Abdominis. 4. Febres. 5. morbos Mulierum & tandem 6. affectus Puerorum absolvit, adeò ut inde haurire possis omne, quidquid vel Antiquorum experientia vel Modernorum industria ad curandos feliciter morbos unquam contulit, eoque magis, si *Encyclopediam* quoque *Chirurgicam* addiderit Vir Excellentissimus, cujus sapius illi fidem dedit.

GEORG. ABRAHAM. MERCKLINI

EPISTOLA

ad Inclytos S. R. I. Acad. Nat. Cur. Socios,
omnesque alios Cordatos Viros Medicos,

quæ

Renovatio Lindenii de Scriptis Medicis
intimatur.

Quod olim in more positum fuisse scimus, ut Libros
evulgaturi Scriptores, super iis Doctiorum prius ex-
piscarentur judicia, quàm in publicum eos emitte-
rent; id ego quoque facere, apud animum meum
conclusi, dum Lindenium de Scriptis Medicis continuatum
renovatumque in lucem edere decrevi.

Hunc laborem intra hos tredecim circiter annos, quibus
eum surreptitiis à concatenatâ penè Praxi horis, animi rela-
xandi gratiâ, egi, eò perduxì, ut aliquot Amici, quibus cum
familiarior mihi intercedit consuetudo, literis sapius me admo-
nitum rogarint, ut aliquando Lindenium meum typis non in-
dignum in publicum prodire paterer. Horum petitioni, vel
potius jussui renuere, religioni mihi duxi. Parui ergo, jeci-
que aleam, & Opus, necessarios sumptus ultrò promittente
Nominatissimo Dn. Joh. Georg. Endtero, Bibliopolâ apud
nos celebri, typis commisi.

In hoc, ut ordinis rationem reddam, Lindenii vestigia,
quoad primum Librum, pressissimè legi, Scriptoribus juxta
Prænominum Alphabeticam seriem ita locatis, ut præmissis
Abdiis, Abrahamis, Andreis, Antoniis &c. cæteri Alfabeti-
co ordine subsequantur; id quod plerique malè hætenus in-
terpretati sunt, opinati, Cognomina potiori jure præponen-
da esse, & Prænomina postponenda: ut, Trevv: *Abdias*. Mun-
tin-

tingius: *Abrahamus*. Libavius: *Andreas*. Deusingius: *Antonius* &c: siquidem pluribus cognomina Authorum, paucioribus autem prænomina eorum nota sint. Equidem fateor, hunc ordinem & mihi præ illo Lindenii placuisse, fervare tamen illum non licuisse, eo quòd ingenti labore totum Lindenium describere, & penè invertere, planeque novum Opus ex eo formare fuisset necesse. Unde pristinum retinere ordinem, visum est. Quò autem nihilominus metuendæ inde difficultati succurreretur, peculiaris Index sub finem annexus est, quo Cognomina Auctorum præmittuntur, & Prænomina postponuntur, à me demum simul additis numeris paginarum, quibus ipsa singulorum Authorum Scripta continentur; ut hac ratione inquirentium studium eò reddatur facilius.

Secundus Liber planè novus, totusque alius est ab illo Lindenii. Lindenius enim Libro secundo Syllabum præcipuorum duntaxat Caputum sive generalium Classium & Partitionum Universæ Medicinæ complectitur; nullò Alphabetico, sed tantum Systematico servato ordine; quo factum, ut, quoniam Medicina aliã atque aliã Methodo tradi hodie solet, non nisi difficilimè invenire licuerit, quod quis quæsit. Nos verò secundo illo Libro comprehendimus Indicem Rerum sive Materiarum, hoc est, omnium Titulorum vel Thematum Medicorum potiorum Loca Communia, eaque Alphabetico ordine ita non sine labore concinnata, ut inquirenti, quicquid desideraverit, velut digito, in multiplicem usum, clarissimè monstretur.

Post hæc nec illud reticendum, Authores incertos & varios, eosque cum Chymicos, tum Medicos omnes, quos Lindenius ad Literam A. retulit, nos non sine ratione sub finem in Appendicem cum Scriptis rejicere, consultius duxisse; sive Alphabetico adeoque novo, sive veteri Lindeniano, sive quo demum alio ordine, (ipsi enim adhuc incerti sumus) collocandos.

Et Libros, quos seriùs vidimus, Mantissæ inclusimus,

suis locis imposterum inferendos. Atque hæc de ordine totius Operis.

Restant dubia, ex quibus potissimum extricari cupio. Sunt autem hæc ferè, tumultuariè notata. Lindenius in Indice Cognominum habet quendam Augustinum Schurffium; sed talem hujus nominis Authorem suo loco ibi reperire non licet, nec mihi videre contigit, ut ut sedulo inquisiverim. Idem dicendum de Andrea Romano. Quæ ergò illa illius Schurffii, hujusq; Romani Latinè edita Scripta? Savanarolæ nunc præmittitur nomen Michaelis, nunc Joh. Michaelis. Anne differentia inter hæc nomina, aut quodnam huic Authori verè debetur? Illi à Cella nova an Andree, an Joh. Andr. prænomen est? Adam. Lonicerus Latinòne idiomate, & quidem 1673 ut non nemo vult; an vero, ut vero videtur similis, Germ. 1573 Tractatum de Obstetricatu in publicum emisit? Legendumne Guiffardus, an Griffhardus; & quidem an cum Prænomine Jacobi, an cum Prænomine Petri? Joh. Baptist. Birelli Alchymia novatypisne exscripta est Francofurt. 1603. an potius Hafniæ 1654? Scribendumne Joh. Baptist. Imperialis, an tantum Joh. Imperialis? Scripta certa & huic, & illi attributa eadem videntur. Janus Chunrad Rhumel. Joannes Chunrad Rhumel & Joannes Pharmundus Rhumel, an & quo modo differant, nondum est in liquido. Alii scribunt Gerard. Cremonensis, alii Carmonensis, Scribunt alii Andr. Revinus, alii Rivinus: Alii Andr. Sganbalus, alii Joh. Andr. Sgambalus. Anton. de Schobbis Novum & universum Theatrum Pharmaceutic. Italicè exaratum, an in Latinum versum, & Heidelbergæ in fol. excusum, uti quidam Librorum Med. Catalogus asseverat, publicè jam prostat? An Hoboken scripsit Errores Vulgi circa Generationem? prout eorum mentio fit in Epistola Thom. Bartholin. præfixâ Anatomie Hobokeni secundinæ Vitulinæ. An quidam Commelinus edidit Observationes Svamerdami circa Stomachum? uti constat ex hujus Fabrica Uteri Mul. Quis est ille Martinus Wendelinus cum suis Axiomat. Medic. qui allegatur à Frid. Deckers Method. Medend.?

dend.? Joh. Andr. Schlegelii Tractatus de Theriaca & Mithridatio, cujus ipse mentionem facit suam Dissertat. de Venenis, estne Latinus? Non licuit indagare Joh. Websteri Metallograph. à Borrichio in Sapiencia Hermet. citatam. Felicianus Betera allegatur à Gideon. Harvey de Febribus. Quis autem ille Betera? & quæ ejus Scripta edita? Idem Harvey in Præfatione dicti Tractat. aliorum à se editorum Tractatum mentionem facit, de quorum tamen nullo præter illum de Febribus typis Latinis excuso quicquam rescire hæcenus mihi licuit. Ubi excusæ sunt Guilielm. ten Rhyne Observaciones Japponicæ? Ubi Starckæi Pyrotechnia? ubi Hug. Platti Hortus Eden? Ubi Kays Catalog. Plantar. Anglic.? ubi D. H. Cause Hortulanus Regius? ubi Guil. Hugo de Plantis Americanis? ubi Roberti Bayfield Exercitationes Anatom.? ubi Guil. Clement. Sententiæ Principum Medic. Porro an unquam publicam vidit lucem J. D. Majoris Aloë? Ejusdemque Consilium de Conciipienda Anatome nova? & Historia Anatomie Kiloniensis? item Consideratio Ferri Radiantis? item de Vivacitate Patriarcharum? item Considerat. Physiol. occurrent. in Epistol. Burrhi de Cerebro & Ocul.? G. Sebast. Jungius in suo Malo Aureo promittit jam ad umbilicum productam Hæmatologiam, num verò emissa sit, dubito. Dubito etiam, an publicè profertur Simonis Paulli Machina Anatomica: item an interea prodierit Ambrosini Phytologia Tom. II. & III. quos pollicetur in ejusdem Præfat. ad Lector. Tom. I. Nec videre hæcenus licuit Gualter. Charleton. Dissertat. Epistol. de Animæ Human. Ortu, quam impugnat Deusingius. nec Illmer. Exercitat. Adenograph.

Hæc & similia plura, quæ hinc intacta prætereo, dubia atque errata advertere licuit; ex quibus ut me expediatis, Viri Excellentissimi! præsentibus hisce vehementer rogo, quò Opus emaculatiùs coram oculis Vestris comparere aliquando possit. Quà re gratissimum facietis cum universæ Reipubl. Medicæ, tum verò imprimis mihi, non defuturo olim, cujuslibet

libet mihi præstitam operam publicè deprædicare, exemplo ipsius Lindenii nostri, qui Clarissimorum Celeberrimorumq; illorum Virorum, Dorefmieuxii, Farvacii, Neuratii, Wittii, Patini, Hornii, Offredi, Clauderi, Colbii, Hoevii, humanissimum studium, quo tum Opus adjuvare ac liberaliter locupletare annisi sunt, digno præconio, meritâque honoris præfatione profecutus est.

Agite ergò, Viri Meritissimi! certatim curate, ut sentiat Orbis promptitudinem Vestram, Medica studia promovendi, evehendi que, certò persuasi, me non ignavum meritum Vestrorum fore præconem, eo que futurum Vobis obstrictiorem, quò citius, quicquid circa præsens institutum submonendum censueritis, ad me tramittere dignabimini, quando typi jam poni cœperunt, & præli cursum cohibere non licet. Valete, Viri Incluti, Fautores & Amici Honoratissimi! & si merebor, favere mihi pergite.

Noribergæ

9. Calendar. April.

M. DC. LXXXV.

INDEX

Ephemeridum S. R. I. Acad. Natur. Curios.

Decur. II. Anni III.

A.

A *Bdomers* & ex eo excisus lapis spongiosus. 360
 excreti lapides. 59
Abortivus fetus hydropicus. 298
Abrotanum an cum Sementina unum & idem 2. & 16
 est duplex. 2
 montanum in Persia, quibusdam in locis pro foco servit. 2
 ejus descriptio. 3
 Turcicum ejusque descriptio. 3. seqq.
 usus. 5. seqq.
Abrus Alpini quid? 80
Abruz Arborea. 411
Abscessus inguinis & ex eo prodeuntes alvinæ faeces. 142
 lumbrici. 143
 linguæ. 274
 & in illis inventa officula. 66
 eorum generatio. 68
 renum feliciter curatus. 279
 sterni. 281
Absinthium num cum Sementina unum & idem. 3

Acarbarium anguinum Corallii nigri species. 78
Acicula deglutita circa cartilaginem scutiformem extracta. 147
 cum Urina & facibus excreta 148
Acida purgantium vim obtundunt. 157
Acidi nimii in ventriculo noxa. 198
Affectiones corporum unde dependant. 493
Affectus rarus & varius. 352
Agallochi genera eorumque descriptio. 74
Agnellus Cyclops monstroso capite. 310
Agrimonia usus salutaris in fluxu hepatico. 18
Alimentorum assumptorum cita per vomitum rejectio. 197
 ratio. 199. seqq.
Allantoidea vaccarum tunicæ fenestrarum loco Islandis inserviunt. 515
Alli odore radix quædam. 73
Aloes lignum. Vid. Agallochum.
Alvina faeces ex abscessu inguinis prodeuntes. 142

Dec. II. Annus III.

Ffff

Alvina

Index Rerum.

<i>Alvina faces</i> in puella sine ano, ex vulva prodeuntes. 225	<i>Aphonia</i> curata. 135. Vide Mutus.
<i>Alvi obstructio</i> pertinax. 210	<i>Apostema</i> à variolis inter Claviculam & scapulam. 266
<i>Alvus</i> in foemina quâdam non respondens nisi excitato prius risu. 20	<i>Apri</i> dentis rasura exhibita, infomnii de apris causa. 202
<i>Amaranthus</i> saxeus. 72. & 78	<i>Aqua</i> Cerefolii colorata. 85
<i>Amblyopia</i> ex febre maligna. 403	deaurandi virtute prædita. ibid.
<i>Ambustio</i> pedis ab aqua fervida. 294	an longævitatis causa? 58. & 59
<i>Amputatio</i> tibiæ. 253	mellis aurea. 84
<i>Anatomia</i> Epilepticorum. 150	non sine ratione principium rerum ab antiquis credita. 496 & 529. seqq.
foeminæ cujusdam & quædam in ea notatu digna. 124	rigida vitrum non ineptè dicitur 496
passione Iliacâ defunctæ. 376	<i>Arbor excæcans</i> ejusque descriptio. 74
juvenis tabe confecti. 396	<i>Arboris</i> instar enata Marcasita Venetris. 110
<i>Anatomica inspectio</i> Generosi cujusdam Domini. 404	<i>Aranea</i> . 97
<i>Androdamas</i> quid. 73. & 86	<i>Arecca</i> & ex ea Lycium extrahendi modus. 10
<i>Androsace</i> marinum quid. 72	<i>Argenti fila</i> in minera Hungarica. 111
<i>Aneurismatis</i> curatio valdè periculosa. 248	<i>Argyrodamas</i> quid? 73. & 79
natura, in quo propriè consistat. 248. seqq.	<i>Aristolochia</i> clematidis. 408
sectio. 247	<i>Aromatum fragrantia</i> nimia enecat homines. 301
<i>Angsava</i> arbor succum sanguini draconis similem, fundens. 107	<i>Arsenicum</i> antipyreton. 131
Medicamenta ex eo in Indiis usitata. ibid.	ejusparandi modus. 132
<i>Anguillarum</i> assatarum ex odore, li- pothymia. 412	<i>Arteria</i> coalescere omnino possunt. 248
<i>Ani</i> defectus in puella. 225	in bove ossæ. 108
hiatus lethalis ex opii usu in dysenteria. 189	Osseam naturam sæpe induunt. 109
<i>Animalium motus</i> subtiliùs demonstratus. 455. seqq.	ratio. 110
<i>Antimonii</i> Tincturam per alembicum ducendi modus. 86	<i>Arteriarum</i> sectio infausta. Vide Aneurisma.
<i>Aorta</i> in foemina magnitudo nimia. 125	<i>Ascites</i> cum Ictero lethalis. 218

Arteritidis Remediū. Asini.
195

Index Rerum.

<i>Asinus sanguis</i> laudabile contra deliria remedium. 184	<i>Buf.</i> vis in nimio mensium fluxu coërendo. ibid.
<i>Auri</i> operatio in corpus humanum. 306	<i>Buxi</i> arboris trunco viscus quercinus innatus. 361
Tinctura pretiosa. 86	
<i>Aurium sordes</i> dulces, mortis instantis præfagium. 192	
ratio. 194	
<i>Aurora</i> matutina est etiam vespertina. 26. & 27	
<i>Aurum</i> butyri instar molliusculum. 111	
optimum Mercurii antidotum. 307	
B.	
B ezoardicus lapis in Cervæ stomacho vesicæ inclusus. 174	
<i>Bilis</i> in ductu Pancreatico inventus. 313	
<i>Blancardi</i> potio vulneraria. 144	
<i>Blatta Byzantina.</i> Vide Onyx odoratus.	
<i>Bombardarii</i> solo papyro perfecti ictus vehementia. 401	
<i>Boracis</i> Venetæ compositionis modus 513	
<i>Borax</i> Philosophorum verus. § 16. seq. 86	
<i>Boylei liquor</i> ejusque descriptio. 86	
<i>Brachii</i> dextri tumor. 283	
<i>Bronchocele</i> & in eo ossicula inventa. 270	
& ex eo Iliaca passio sectione curata. 271	
<i>Bufo</i> num vis antidysenterica. 154	
contra incontinentiam urinæ. 155	
	C.
	C achexia & Mensium obstructio à saltatione. 49
	<i>Cadaveri</i> exstillans mucus innoxie potus. 177
	<i>Calciiformis</i> materia per tussim rejecta. 153
	<i>Calculi</i> in digitis progeniti. 190
	remedium ex remediorum suspensione. 356
	per tussim rejecti. 153
	in vesicula fellea & vesicae repti insignes. 297
	Vesicæ sectio. 255
	<i>Calculo</i> multi laborarunt inscii & sine doloris sensu. 63
	<i>Calculorum</i> renum & vesicæ judicium incertum. 63
	<i>Calculos</i> frangens remedium excelens. 160
	<i>Calculus</i> in naso genitus. 176
	ad radicem penis exiens. 340
	<i>Calida</i> quâ ratione in gangræna operantur. 206
	<i>Cancer</i> penis. 259. Vide Gangræna.
	<i>Cancrorum</i> usus noxius. 98
	<i>Canis</i> bipes humano more ambulans. 313
	<i>Capitis</i> dolor stato tempore recurrens. 112
	ictus periculosus sanatus. 140
	<i>Caries</i> ossis frontis & claviculæ. 266
	tibiæ cum fistula. 287
	Ffff 2
	Caryo-

Index Rerum.

<i>Caryophyllos</i> aromaticos referentes lapilli. 370	Iridis. Vid. Iris.
<i>Castratio</i> & ab ea sublata hernia. 293	<i>Colorum</i> Phænomena varia. 87
<i>Catarrhus</i> & ab eo orta Hydrocele. 69	<i>Cometa</i> instar luna apparenter cauda- ta. 123
ratio & causa. 69 & 70	<i>Constrictio</i> colli suffocativi catarrhus causa. 163
suffocativus ex constri- ctione colli. 163	<i>Contusio</i> manûs à globulo per sclope- tum facta, curata. 291
<i>Catechu</i> ab Hagedornio descripti Synopsis. 585	<i>Convulvulorum</i> species rarior. 74
<i>Celotomia</i> curatus Iliacus desperatus. 200	<i>Convulvulus</i> sylvaticus fl. albo. 407
<i>Centaurii minoris</i> spiritus coloratus. 86	<i>Convulsiones</i> periodicæ cum ischuria. 362
<i>Cephalalgia</i> ex utero feliciter curata. 380 seqq.	violentiæ ex acri Cly- stere applicato. 173
potu Coffe curata. 393	<i>Cor</i> in sinistro latere situm cur credi- derunt veteres. 107.
<i>Cerebri</i> defectus. 305	vulneratum, in quartum diem vivens. 226
portio innoxie ablata. 295	<i>Cordis</i> polypus. 300
<i>Cerefolii</i> aqua colorata. 85	vulnera non statim lethalia. 226 & 228
<i>Cerumen.</i> Vide Aurium sordes.	<i>Corallia</i> quomodo nascantur? 71
<i>China China</i> febrifugum antiquarta- narium. 60	<i>Coralliorum</i> historiæ à Gansio descri- ptæ Synopsis. 556
<i>Cicutæ</i> terrestris noxæ. 230	<i>Corallium</i> album Pelagium. 78
<i>Cinamomum</i> Veterum. 409	litoreum. <i>ibid.</i>
<i>Claudicatio</i> ex Calculo curata. 162	cinereum rarum. 77
<i>Clyster</i> acris convulsionum violenta- rum causa. 173	nigrum apud Indos magni æstimatur. 77
<i>Coffi</i> Virtus cephalica. 393	est duplex. <i>ibid.</i>
<i>Colli</i> constrictio catarrhus suffocativi causa. 163	rubrum fistulosum. 78
<i>Colica</i> periculosa. 209	<i>Corollaria</i> Physiologica. 525
periodica. 113	<i>Corporum</i> affectiones unde depende- ant. 493
<i>Colores</i> hypostatici eorumque com- paratio cum Iridis colori- bus. 29	<i>Cortex</i> Lauri odoris aromatici. 73
eorum ordo & natura. 29	<i>Cranii</i> fissura & in ea trepani admini- stratio. 240
quotuplices. 29 seqq.	fractura cum vulnere & abla- tione

Index Rerum.

tione portionis cerebri non lethalis. 295 <i>Cranii fract.</i> & depressio sine eleva- tione per instru- mentum, curata. 377 <i>Crocologia</i> ab ~~Hagen~~ ^{artadio} Hagenornio descriptæ Synopsis. 582 <i>Cruenta</i> dejectiones à saltatione. 49 <i>Crux</i> Lunaris. 44 ex Sale absinthii. 88 ad <i>Cutaneas</i> impuritates absumendas mislura. 87 <i>Culicum</i> generatio. 368 <i>Cynographia</i> Curiosæ Synopsis. 571 D. D <i>Ammar Battu</i> Radix Indica. 77 Selan. ibid. <i>Deauratio</i> variarum rerum per a- quam aliquam destilla- tam. 85 <i>Deglutita</i> acicula circa cartilagineam scutiformem extracta. 147 cum urina & fæcibus excre- ta. 148 <i>Deliria</i> sedans remedium Diabolicum. 185 laude di- gnum. 183 <i>Dentitio</i> integra in sene 120. anno- rum. 57 <i>Destillatio</i> liquorum colorata per A- lembicum. 83 <i>Diaphaneitas</i> quid? 520 <i>Digitii</i> & in illis progeniti lapilli. 190	<i>Dolor</i> capitis stato tempore recurrens. 112 <i>Dulces</i> aurium sordes mortis instan- tis prælagium. 192 <i>Dysenteria</i> cineribus bufonum exsic- catis & combustis cura- ta. 154 infuso baccarum Solani curata. 154 E. E <i>Boris</i> analysis chymica. 144 an corneæ vel ossæ substan- tiæ. ibid. <i>Eclipsis</i> solaris. 221 <i>Echinometrarum</i> admiranda in aqua fluctuatio. 79 <i>Emetici</i> tartari virtus & effectus inæ- qualis. 157 <i>Empyema</i> feliciter ruptum & evacua- tum. 289 <i>Encyclopadia</i> Medicæ Theoretico- Practicæ Dolæi, Sy- nopsis. 586 <i>Epilepsia</i> Clystere ex Nicotiana para- tâ, curata. 132 saltatoria. 331 stato tempore recurrens. 112 <i>Epilepsia</i> causa clyster acris. 175 terror. 211 <i>Epileptici</i> paroxysmi rariores. 346 <i>Epilepticorum</i> anatome. 150 <i>Epistola</i> Renovationem Lindenii de Scriptoribus Medicis con- cernens. 588 <i>Erysipelas</i> faciei exulceratus. 48 rarum. 334 <i>Essentia</i> ex sale fuliginis parata in si- gne Ffff 3

Index Rerum.

gne contra deliria remedium	184	<i>Flexibilitas</i> & malleabilitas quomodo differant.	516
Nitri cœrulea.	87	vitris non deneganda.	493
<i>Essentias</i> coloratas per destillationem impetrandi modus.	85	<i>Fluxum</i> sanguinis humani curat sanguis humanus.	205
<i>Esula</i> vis antihydrica.	155	ratio.	207
<i>Exanthemata</i> scorbutica.	344	<i>Fluxus</i> hepaticus.	17
<i>Excrementa.</i> Vid. Alvinæ fæces.		<i>Fœcunditas</i> in longævis & senibus.	58
<i>Excretio</i> substantiæ renalis nondum corruptæ, lethalis.	171	<i>Fœmina</i> sine ventriculo vitalis.	124
F.		<i>Fœtidum</i> lignum.	73
F <i>Faces</i> alvinæ ex abscessu inguinis prodeuntes.	142	<i>Fœtum</i> pariens foetus recenter exclusus.	163
<i>Febrifugum</i> ex Arsenico.	131	pellentia à gravida innoxie hausta.	214
ejus parandi modus.	132	ratio.	ibid.
<i>Febris</i> maligna Amblyopiæ causa.	403	<i>Fœtus</i> abortivus hydropicus.	298
tertiana & ex ea mutus periodicè loquens.	111	Quadruplex uno partu exclusus.	402
terrore curata.	196	in utero defunctæ matris potest supervivere.	141
quartana feliciter per Chinam Chinæ curata.	60	<i>Fœtus</i> exsectio singularis.	375
<i>Fellis</i> vesicula & in illa lapis insignis.	297	extractio cum cautione suscipienda.	374
<i>Fenestra</i> in Islandia ex allantoideis vaccarum tunicis.	515	ex utero reiterata in eadem matre tre felix extractio.	373
<i>Ferrum</i> ope aquæ Vitriolatæ in Ungaria mutatur in cuprum.	71	vivi mortuo ex corpore exempti.	141
<i>Figuratorum</i> lapidum generationis ratio probabilis.	371 & 372	<i>Fontis</i> Freienwaldensis quædam notatu digna.	53. seqq.
<i>Fissura</i> cranii & in ea trepani administratio.	240	<i>Fractura</i> costæ & cruris in gravida curata.	404
<i>Fistula</i> cum carie ossis tibiæ.	287	cranii cum vulnere & ablatione portionis cerebri, non lethalis.	295
lachrymalis ejusque cura.	267	Maxillæ inferioris.	273
in pectus penetrans.	283	Ossis petrosi.	275
<i>Fistulosa</i> ulcera in osse humeri.	265	Tibiæ & fibulæ cum vulnere.	243
<i>Flexibilia</i> corpora quæ?	494		

Fractura

Index Rerum.

Fractura in illis ligaturæ summa cum cautela fieri debent. 244
Fragrantia aromatum nimia extinguit homines. 301
Freienwaldensis fontis quædam notatu digna. 53. seqq.
Fuci marini eorumque generatio. 71
Funes sylvatici sunt convolvulorum species. 74. & 76
Fungiedules ex lapide Lyncurio. 414
Fungulorum marinorum congeries, Vid. Androsace.

G.

G *Angræna* in manu à deflexione acrifeliciter curata. 285
 qua ratione in ejus curatione calida operantur. 286
Generatio culicum. 368
Generationis partes & in eis inventi lapides. 66
Genu tumefacti & abscissi fluida ulceram mortem inducunt. 262
Genua tumoribus valdè sunt obnoxia. 263
Glandula intestinales carnosæ per alvum excretæ. 367
Glandulosus & durus tumor circa regionem pubis in muliere post mortem inventus. 64 & 65
 ejus generationis causa. 66
Gliedschwämme & contra eos remedia probata. 263
Globuli plumbei corpori humano im-

missi cur per se spontè ad cutim perveniant. 245
Globulorum impenetrabilitas an detur. 291
Gratulatio & Vota ob liberatam ab Obsidione Viennam. 427. seqq.
Gula paralytis lethalis. 136
 tumor singularis. 135

H.

H *Alo* Iridis species. 25. & 26
Hæmorrhagia narium curata. 142
 in hydrope salutaris. 381
 penis spontanea. 413
Hæmorrhoides in viro per quadraginta annos periodo menstrua redeuntes. 217
Hepaticus fluxus. 17
Hepatis punctura lethalis. 257
 ratio. 258
Hermaphrodita. 169
Hernia aquosa castratione sublata 293
 ab intestino vermibus erosa. 282
 umbilicalis. 264
Hippomane quid? 165
 ejus usus. 166
Historia Literaria Medica Acad. Curiosor. 573
Hominis operis Dei sextæ diei mirifici à Hertodio descripti Synopsis. 584
Humeri ossa inque illis ulcera fistulosa. 265
Hydro-

Index Rerum.

<i>Hydrocele</i> à Catarrho orta.	69	<i>Intestinorum</i> mira nonnunquam in	
ratio & causa.	69. & 70	herniosis & inde Ili-	
<i>Hydropicus</i> foetus abortivus.	298	cis factis, implicatio.	
<i>Hydrops</i> desperati cura Empirica sa-			264
lutaris.	155	resolutio ex opii usu in	
<i>Hydrops</i> & contra eam Euporista.	88	dysenteria causata.	
hæmorrhagia narium soluta.			188
	331	<i>Iris</i> Lunarisa alba.	23
cum Quartana febre feliciter		Solarisa alba.	20
curata.	219	ejus causæ.	22
<i>Hypercatharsis</i> lethalis.	308	differentiæ.	ibid.
mira ex purgante improvidè		<i>Iris</i> aureo lutea.	27
sumto.	307	rubra.	24
		<i>Iridis</i> colores sunt quinque.	28
I.		procedunt & resident ab & in	
J <i>Aponica</i> terra à Hagendornio de-		Sole.	28
scriptæ Synopsis.	585	quâ ratione cum planetis com-	
<i>Icterus</i> in Ascite lethalis.	218	parari & explicari queant.	
<i>Ictus</i> capitis periculosus sanatus.	140		28
<i>Idiosyncrasis</i> singularis.	348	colorum comparatio cum co-	
<i>Iliaca</i> passio à Bubonocele, sectione		loribus hypostaticis sive pig-	
curata.	271. seqq.	mentis.	27. & 29
passione defunctæ foeminae ana-		<i>Iridum</i> patinae aureæ an revera inve-	
tome.	376	niantur?	34
<i>Iliacus</i> desperatus Celotomia curatus.		quid sint, & unde proveniant.	
	200		35. & 39
<i>Imaginatio</i> falsa mortis causa.	178	eis virtus antifebrilis attribui-	
<i>Impenetrabilitas</i> globulorum an de-		tur.	39
tur?	291	<i>Ischuria</i> cum Convulsionibus perio-	
<i>Imperforata</i> virgo.	296	dicis.	362
<i>Influxus</i> Lunæ in corpora globi ter-			
reni.	241	K.	
<i>Insomnium</i> de apris ex rasura dentis		K <i>Aturwala.</i>	411
apri assumta.	202	<i>Kanbiel</i> Avicennæ quid, ejusque	
<i>Intestina</i> à vermibus erosa herniæ		descriptio.	6
causa.	282	malè pro sementina à Plem-	
<i>Intestinales</i> glandulae carnosæ per al-		bio habita.	5
vum excretæ.	367	<i>Khaath</i> , Indorum quid?	7
		<i>Khato</i>	

Index Rerum.

<i>Rhato</i> Indorum quid?	7. & 8	<i>Liquores</i> per alembicum colorati de-	
ejus exsiccandi modus.	10	stillandi.	83
figuræ descriptio.	9	<i>Lithodendron</i> calcarium.	78
		<i>Lithontripticum</i> insigne ex lepore.	160
L.			
L <i>Ac</i> prodest Empyicis.	204	<i>Lolii</i> perniciosi effectus.	365
<i>Lacca</i> lignum quid?	76	<i>Longævitas</i> causa.	58. & 59
<i>Lachrymalis</i> fistula ejusque cura.	267	<i>Lumbrici</i> ex abscessu inguinis pro-	
<i>Lapidea</i> resina.	77	deutes.	143
<i>Lapides</i> per abdomen excreti.	59	<i>Lumbricusteres.</i>	149
in partibus generationi dica-		<i>Luna</i> apparenter caudata instar Co-	
tis, inventi.	66	metæ.	123
<i>Lapidum</i> figuratorum generationis		<i>Luna</i> vis & influxus in terreni globi	
ratio probabilis.	372	corpora.	241
<i>Lapilli</i> Cariophyllos aromaticos re-		<i>Lunaris</i> Crux.	44
ferentes.	370	Iris. Vide Iris.	
<i>Lapis</i> Bezoardicus in Cervæ stomacho		<i>Lycium</i> Indicum quid.	8
vesicæ inclusus.	174	illud ex coquendi modus.	10
spongiosus ex abdomine exci-		ejus figuræ descriptio.	11
sus.	360	<i>Lyncurio</i> ex lapide fungi edules.	414
<i>Lar</i> domesticus.	166		
<i>Lauri</i> cortex odoris aromatici.	73	M.	
<i>Lepus</i> & ex eo varia remedia. 158. sqq.		M <i>Agnētis</i> declinatio.	420
<i>Lepore</i> ex mortuo, vivi foetus exenti.	141	<i>Malleabilitas</i> & flexibilitas	
		quomodo differant.	516
<i>Leporis</i> vesicæ vis mira lithontriptica.	160	<i>Manuum</i> Sphacelus, ex immissione	
		earum in frigidam.	145
<i>Lien</i> & in eo os cruciforme.	109	<i>Marcasita</i> Veneris instar arboris ena-	
<i>Lien</i> sine noxâ in homine excisus.	378	ta.	110
ejus defectus & circa eum varia		<i>Margarita</i> excavatæ ut plurimum.	
porismata.	398	sunt.	101 & 104
<i>Ligatura</i> in fracturis circumspēctē		ex Ostreis quomodo exi-	
semper fieri debent.	244	mantur.	108
<i>Lignum</i> foetidum seu Stercorinum.		in variis Europæ locis in-	
	73	veniuntur.	103
laccæ quid?	76	variis ex crustis coagulan-	
<i>Lingua</i> abscessus.	274	tur.	101
<i>Liquor</i> Boylæi ejusq; descriptio.	86		
<i>Dec. II. Annus III.</i>		Gggg	Mar-

Index Rerum.

<i>Margaritarum</i> differentia. 101. &	<i>Morsu</i> serpentis pes intumescens mi-
ortus & generationis modus. 102	rabiliter curatus. 161
piscatura. 99. 102. 417	<i>Motus</i> animalium subtilius demon-
<i>Medica</i> Literaria historia. 573	stratus. 455 seqq.
<i>Medicamenta</i> varia ex lepore. 158	<i>Motum</i> intestinum omnia experiun-
seqq.	tur corpora etiam durissi-
<i>Mellis</i> aqua coloris aurei. 84	ma. 506
<i>Mensium</i> fluxum nimium ossa bufo-	<i>Mucus</i> cadaveri exstillans innoxie
num sistunt. 155	potus. 177
obstructio cum Cachexia à	<i>Mures</i> pro laribus habiti. 166 seqq.
faltatione. 49	<i>Musci</i> marini generationis modus. 71
<i>Mercurius</i> ex cadavere quodam lar-	<i>Muta</i> in ipsa confessione loquax fa-
giter emanans. 307	cta, postea rursus obmute-
ejus antidotum opti-	scens. 116
imum, aurum, 307	<i>Mutus</i> ex tertiana talis factus, perio-
<i>Metallorum</i> , vegetabilium instar ena-	dicè loquens. 114
torum exempla. 110	quavis prima pomeridiana ho-
ratio & causa. 111	ra loquens. 114
Vitrificatio. 518	ratio & causa probabilis, ibid.
<i>Metastasis</i> scorbutica singularis. 342	seqq.
<i>Minera</i> Lunæ Hungarica, fila argen-	
tea ostendens. 111	N.
<i>Miniatus</i> sub axillis sudor. 83	<i>Nasi</i> polypus feliciter curatus. 277
<i>Mola</i> aquosa vesicularis. 304	<i>Nasus</i> & in eo genitus calculus. 176
<i>Moneta</i> Gothicæ genus patinæ Iridis	<i>Nausea</i> cum sapore dulci. 327
aureæ. 39	<i>Nicotiana</i> abusus lethalis. 321
<i>Monorchis</i> liberorum utriusq; sexûs	decocto pro Clysmate im-
Parens. 156	missio Epilepsia, curata. 139
<i>Monstra</i> Hassiaca. 190 & 475 seqq.	vis traumatica in ulceribus
<i>Monstrosa</i> puella. 303	tibiarum excellens. 319
puellus sine cerebro. 305	<i>Nitri</i> essentia cœrulea. 87
<i>Monstrosi</i> Ungues. 309	<i>Nix</i> & in eo inventi pulices. 390
<i>Morbilli</i> matris in foetu apparen-	eorum generatio. 391
tes. 204	<i>Nubes</i> resplendens. 27
<i>Mors</i> ex imaginatione falsa. 178	

O. Oculi

Index Rerum.

O.	
O Culi panus.	269
procidentia.	260
vulnus saliva humana curatum.	195
acria medicamenta an ferant?	269
<i>Oculorum</i> admiranda figura in perlis muscarum genere.	117 seq.
Unguem in equis extrahendi modus.	139
<i>Odontalgicum</i> singulare ex Magmate Olei pini.	96
<i>Oeconomia</i> animalis & circa eam Obferv.	539
<i>Olei</i> Olivarum virtus in fuppreffione alvi diuturna.	188
<i>Oleum</i> defillatum ex conulis pini.	95
ejus Virtutes.	96
refiduum infigne odontalgicum.	ibid.
<i>Omenti</i> putridi ex feftio.	305
<i>Omentum</i> putridum mortis caufa.	322
ratio.	324. feqq.
<i>Onyches</i> odorati quid.	72. & 79
eorum ufus apud Indos in fuffimentis.	79
<i>Oologia</i> curiofæ Sciagraphia.	549
<i>Ophthalmia</i> Epidemicæ ridicula cura.	186
<i>Opii</i> ufus refolutionem inteftinorum in dyfenteria caufat.	88
quando conveniat.	89
<i>Opiologia</i> à Wedelio defcriptæ Synopfis.	580

<i>Oris</i> claufura pertinax fpafmodica.	137
ejus curatio.	137
<i>Os</i> cruciforme in liene.	109
humeri & in eo ulcera fiftulofa.	265
<i>Officula</i> in abfceffibus reperta.	66
in bronchocele inventa.	270
ex Sarcocele fuppurata prodeuntia.	66
earum generatio.	68
<i>Officulum</i> coralliforme in tumore fteatomico.	159
<i>Offis</i> frontis & claviculæ caries.	266
petrofi fractura.	275
<i>Oftrea</i> arenofa & vifcofo nutriuntur mufco.	100
margaritarum matres Ingrati funt faporis.	103
margaritas quâ ratione generant.	100
variis cafibus funt obnoxia.	101
<i>Oftreas</i> expifcandi modus.	101
<i>Oftreis</i> alia quædam conchæ funt no-civæ.	ibid.
<i>Ovum</i> in Vitrum fuccineum à natura converfum.	146

Pædarts vocace. 267.

P <i>Alingenefia</i> .	90
<i>Pancreatis</i> ductus bile plenus.	313
<i>Panus</i> oculi.	269
<i>Paralyfis</i> gulæ lethalis.	136
<i>Partum</i> promovere creduntur Iridis patellæ.	39
<i>Patina</i> Iridum aureæ. Vid. Iridum patinæ.	

Gggg 2

Pectoris

Index Rerum.

<i>Pectoris</i> vulnus à globo ferreo. 245	dam inesse sympathiam mul- ti credunt, & cur? 246
<i>Pedes</i> strumosi Christianorum in Insu- la S. Thomæ. 52	<i>Polypus</i> nasi feliciter curatus. 277
<i>Penis</i> canerosus. 259	<i>Poris</i> carens corpus concipi non po- test. 499
ad radicem ejus exiens calculus. 340	<i>Pregnantibus</i> purgantia fortiora, ve- næ sectiones & Men- ses moventia, sæpe non nocent. 212
<i>Penis</i> hæmorrhagia spontanea. 413	feqq.
<i>Periodici</i> morbi varii. 112	ratio. 214
<i>Perla</i> præstantissimum Muscarum ge- nus. 117	<i>Principia</i> corporum naturalium quæ? 527 feqq.
carum differentia. 119	<i>Productio</i> rerum & Naturæ in eis ob- servatus ordo. 531
generatio. 120	<i>Pulices</i> in nive. 390
Metamorphosis. 121	eorum generatio. 391
oculorum structura ad- miranda. 117	<i>Punctura</i> hepatis lethalis. 257
<i>Pes</i> strumosus instar Christianorum Insulæ S. Thomæ, in foemina Europæa. 53	ratio 258
<i>Petrosi</i> ossis fractura. 275	in manu. 250
<i>Philtri</i> loco panis sudore sub axillis in- fectus, à Virgine Juveni cum effectu exhibitus. 203	<i>Purgantia</i> gravidis innoxie propina- ta. 212
effectus hujus ratio. ibid.	<i>Purgantium</i> ex acidis destructio. 157
<i>Pica</i> laborans puella. 187	<i>Puris</i> evacuatio quâ ratione promo- venda. 289 feq.
laborant viri melancholici. 187	<i>Putrefactum</i> omentum mortis causa. 322.
<i>Pigmenta</i> Vid. Colores.	ratio. 324
<i>Pini</i> ex conulis destillatum oleum. 95	<i>Pyritum</i> variæ & rariores species. 290
ejus virtutes. 96	
hujus olei residuum, insigne o- dontalgicum. 96	Q.
<i>Piscatura</i> margaritarum. 99 & 417	<i>Quantang</i> piscis margaritas evo- mens. 103
<i>Piscis</i> margaritas evomens. 103	<i>Quartana</i> febris per Chinam Chi- nam curata. 60
<i>Pisi</i> Americani descriptio. 80	cum hydropse feliciter cu- rata. 219
<i>Planta</i> stercoraria. 410	
<i>Plantarum</i> resuscitatio. 90 feqq.	
<i>Pleuritis</i> spuria curata. 346	
<i>Plumbo</i> & corporibus humanis quan-	

R. Rabio.

Index Rerum.

R.

R <i>Abiosus</i> tetrax.	216
<i>Radix</i> odore allii.	73
<i>Relaxata</i> Uvulæ cura.	139
<i>Renes</i> in fœmina sub hepate jacentes inveni.	125
<i>Renum</i> abscessus feliciter curatus.	279
substantiæ nondum corruptæ frustillata excretio lethali- lis.	171
<i>Resina</i> Indica Dammar Battu.	77
Dammar Selan.	ibid.
lapidea	ibid.
<i>Resolutio</i> corporum & circa eam ob- servationes.	543
intestinorum ex opii usu in dysenteria.	189
<i>Resuscitatio</i> plantarum.	90 seqq.
<i>Rhodologia</i> à Rosenbergio descriptæ Synopsis.	578
<i>Risus</i> in fœmina quadam excitatus, alvum solvit.	20

S.

S <i>Aliva</i> humana oculi vulnus cura- tum.	195
<i>Salivatione</i> Mercuriali curata scor- butica.	338
<i>Salium</i> artificialium figuræ admiran- dæ.	88
doctrina & divisio.	90
<i>Saltatio</i> immodica Mensium obstru- ctionis & dejectionum cru- entarum causa.	49
multorum morborum, imò mortis causa.	50

<i>Saltatoria</i> Epilepsia curata.	331
<i>Sanguis</i> humanus sanguinis humani fluxum curat.	205
ratio.	207. & 208
<i>Santonicum.</i> Vid. Sementina.	
<i>Sapor</i> dulcis cum nausea.	337
<i>Saporem</i> ingestorum vitra cur non- nunquam servant.	504
<i>Sarcocele</i> suppurata & ex eo Officula prodeuntia.	66
<i>Schœnanthi</i> Ambonici & Arabici differentiæ.	80
ejus radices malè pro- costo & calamo aro- matico habentur.	80
<i>Scorbutica</i> Exanthemata.	344
Mercurio curata.	338
Metastasis singularis.	342
per salivationem curata	338
<i>Semen</i> petrificatum.	66
<i>Sementina</i>	1 seqq.
an Abrotani aut Absinthii species.	2
ejus figura & facies. 15 & 16	
Oleum an per destillatio- nem ex eâ elici queat?	12 & 16
ejus origo & natale solum.	2. 12. 13. seqq.
quid?	13
<i>Senex</i> 120. annorum, cui integra con- tigit dentitio.	57
<i>Senum</i> fœcundorum exempla.	58
<i>Serpentis</i> morfu pes intumescens mira- biliter curatus.	161
<i>Serpilli</i> aqua destillata, colorata.	85
<i>Silicum</i> species rarior Argyrodamas.	73

Index Rerum.

<i>Singultus</i> periodicus.	112	<i>Sudor</i> sub axillis miniatus.	83
<i>Sipho</i> Würtembergicus.	463 seqq.	una cum pane sub axillis gesta-	
<i>Solani</i> vis antidyſenterica.	154	to, ad amorem conciliandum,	
<i>Solaris</i> Eclipsis.	221	cum effectu exhibitus.	203
<i>Sordes</i> aurium dulces mortis instan-		ratio. ibid.	21
tis præſagium.	192	<i>Suppreſſio</i> alvi diuturna, oleo oliva-	
ratio.	194	rum curata.	188
<i>Spasmus</i> Cinicus ejuſque cura.	138	<i>Surdus</i> ex piſis auribus immiſſis.	152
<i>Specifica</i> remedia abſolutè non ſunt		<i>Synovia</i> infauſtam Venæſectionem	
contemnenda.	284	ſubſequens.	81
<i>Sphacelus</i> manuum ex immiſſione ea-			
rum in frigidam.	145		
<i>Spiritus</i> Centaurii minoris coloratus.	85		
		T.	
Salis Armoniaci Volatilis &		T <i>Abaci</i> fumi vis excellens in ulce-	
ex nimio ejuſ uſu effectus		ribus tibiærum.	319
lethalis.	172	Vid. Nicotiana.	
Serpilli coloratus.	86	<i>Tabæ</i> confectus Juvenis, ejuſque ana-	
Vini quâ ratione in gangræna		tome.	396
opem ferat.	286	<i>Tartari</i> emetici virtus & effectus inæ-	
<i>Squillarum</i> minorum ex eſu pruri-		qualis.	157
tus.	411	<i>Tela</i> deletereo Veneno infecta in Ma-	
<i>Steatomaticus</i> tumor, & in eo officu-		caſſar.	127 ſeqq.
lum coralliforme.	359	contra ea remedium.	ibid.
<i>Stercorea</i> planta.	410	<i>Terra</i> Japponicæ à Hagedornio de-	
<i>Stercorinum</i> lignum.	73	ſcriptæ Synopſis.	585
<i>Stercoris</i> vaccini virtus in Ophthal-		<i>Tendines</i> manus abſciſſi & denuò con-	
mia Epidemica.	186	nexi.	251
<i>Sterni</i> abſceſſus.	281	<i>Terror</i> Epilepſiæ cauſa.	211
<i>Struma</i> & in eo offacula inventa.	270	<i>Terrore</i> curata febris tertiana.	196
<i>Strumofi</i> pedes Chriſtianorum Inſulæ		curati varii morbi.	ibid.
S. Thomæ.	52	ratio.	197
<i>Strumofus</i> pes ſceminæ Europææ.	53.	<i>Tetrax</i> rabioſus.	216
<i>Subterraneorum</i> geneſis, circaque e-		<i>Tibia</i> amputatio.	253
am obſervatio.	538	& fibulæ fractura cum vulnere.	243
		fiſtula cum offis carie.	287
<i>Succineum</i> Vitrum naturâ ex ovo fa-		<i>Tinctura</i> Solaris pretioſa.	86
ctum.	146	<i>Tincturam</i> Antimonii per Alembi-	
		cum	

Spina Ventosa. p. 199
267.

Index Rerum.

cum ducendi modus.	86	<i>Veneris</i> Marcasita arboris instar enata.	110
<i>Titillatio</i> sub axillis vomitûs causa.	20	<i>Ventriculi</i> aciditas nimia est nociva.	178 seq.
<i>Traumatica</i> Veronicæ vis.	315	defectus in foemina viva.	124
<i>Trepani</i> administratio in fissura cranii.	240	<i>Ventriculus</i> duplex in puero.	300
<i>Tumor</i> brachii dextri.	283	<i>Vermes</i> intestina erodentes herniæ	282
durus & glandulosus circa re-		causa.	255
gionem pubis in muliere, se-		<i>Vesica</i> calculi sectio.	80
ctione detectus.	65	<i>Vicia</i> Americanæ descriptio.	427 seq.
gulæ singularis.	135	<i>Viennam</i> ob liberatam ab obsidione,	293
pedis ex morfu serpentis mira-		gratulatio.	285
biliter curatus.	161	<i>Vini</i> potus an vulneratis conveniat?	178
Steatomaticus in eo officulum			361
coralliforme.	359	<i>Vini</i> spiritus in Gangrana.	489 seqq.
<i>Tumoribus</i> genua valde sunt obnoxia.	263	<i>Vinorum</i> generosorum, Malvatici &c.	491
<i>Turbith</i> officinarum.	400	æmulatio artificialis.	522
<i>Tussis</i> & per eam materia calciformis		<i>Viscus</i> Quercinus in trunco arboris	400
rejecta.	153	buxi inventus.	508
U.		<i>Vitra</i> anaclastica.	510 seqq.
<i>Vaccini</i> stercoris virtus in Ophthalmia		eorum descriptio.	514
Epidemica.	186	phænomena explicantur.	496
<i>Varicum</i> apertio spontanea.	51	quæ circa illa observanda.	498 seqq.
<i>Variola</i> & ex iis apostema inter clavi-		ductilia an dentur?	495
culam & scapulam.	266	emollire an liceat?	504
<i>Vegetabilium</i> genesis & circa eam ob-		fracta conficiendi modus.	507
servationes.	536	malleabilia an dentur?	507
<i>Vena</i> Cavæ magnitudo nimia in fœ-		aqua rigida non ineptè dicuntur	504
mina.	125		507
sectio in prægnantibus innoxia.	213	porosa an sint?	504
sectionem infaustam subsequens		ex quibus particulis consistant?	507
Synovia.	81	saporem ingestorum cur non-	507
<i>Venenum</i> deleterium quo Macassarii		nunquam servant.	507
tela inficiunt.	127 seq.	cur sponte nonnunquam rum-	507
contra illud remedium.	ibid.	pantur.	507
		<i>Vitri</i>	

Index Rerum.

<i>Vitri</i> effluvia probantur.	507	ad pedem affluxus ex renum.	
<i>Vitrificatio</i> metallorum.	518	calculo.	162
<i>Vitris</i> flexibilitas deneganda non est	490	<i>Vulnera</i> cordis non statim lethalia.	226. & 228
<i>Vitrioli</i> vis sympathetica meritò est	251	<i>Vulneraria</i> potio Blancardi.	144
suspecta.	262	<i>Vulneratis</i> an Vini usus concedendus.	293
<i>Ulcera</i> fluida genu tumefacti & abscessi	319	<i>Vulneratum</i> cor in quartum diem vivens.	226
si mortis causa.	262	<i>Vulnus</i> oculi humanâ salivâ curatum.	195
tibiæ mirè sanat fumus Nicotianæ.	319	pectoris à globo plumbeo.	245
<i>Umbilicalis</i> hernia.	264	<i>Uvula</i> relaxatæ cura.	139
<i>Unguis</i> odoratus basis omnium sufficientorum apud Indos.	79		
quid?	78. & 79	X.	
pedum monstrosi.	309	<i>Xilaloes.</i> Vid. Agallochum.	
<i>Vomitus</i> alimentorum denuò assumentorum consuetus.	197	Z.	
ratio.	100. seqq.		
à titillatione subaxillis.	20	<i>Zedoaria</i> Zeylonica.	408
<i>Urina</i> incontinentiæ remedium ex bufonibus.	155		

Errata.

PAg. 7. lin. 15. leg. cum. 10. l. 14. Idolorum. 14. l. 14. Veslingius. 17. l. 16. semen Zedoariae dicatur, ibid. (Luc. Schröck, L. F.) 19. l. 28. Sandaraca. 30. l. 16. fossile, 28. viridis. 31. l. 1. colorum, 2. mixta. 32. l. 27. factitia, ult. ante: umbras add. ad. 35. l. 24. conflata sit, Sol. 36. l. 28. confutandam. 37. l. antepen. D. Georg. Hieron. 39. l. 22. itidem. 43. l. penult. Fig. III. 44. l. 22. figuram. 45. l. 25. inhorrescit. 51. l. 22. intempestivè, l. 25. 204. 57. l. 24. me. 62. l. 21. eas. 65. l. 9. investiebatur. 66. l. 22. exulcerato, 23. exemtas. 68. l. 2. post: hinc add. tamen, 12. abscedente. 80. l. 1. XXV, 14. Androdamantes, 86. l. 9. del. punctum. l. 13. auri. 88. l. 25. sal, 30. pro sulphuris leg. Tartari. 91. l. 29. post: animal add. punctum. 92. l. 11. Magnenum. 101. l. 10. coagulantur, l. antepen. pro atque leg. etiam. 103. l. 25. post lib. 1. add. sect. 2. l. 31. post Casp. add. Theoph. 104. l. 21. post quoque add. in. 105. l. 7. quicquam, 9. Has. 106. l. 14. compressa. 110. l. 11. immutanda. 112. l. 3. periodos. 114. l. 5. probatum. 115. l. 14. pomeridiana, l. 18. fundatam, l. 26. post: numero add. comma. 121. l. 31. limi. 125. l. 3. del. comma post: arteria, 21. progengerat. 126. l. 2. pars. 129. l. 30. admiscetur. 131. l. 6. naturali. 132. l. 18. agitando. 136. l. 13. venereo. 140. l. 19. ptarmicum. 144. l. 22. Borrichius, 29. Uti. 148. l. 15. deglutitioni. 157. l. 12. del. semicolon. 159. l. 11. adhibetur. 163. l. penult. post: alii ponatur comma. 164. l. 17. Marefchalli, 22. post: corripitur del. comma. 167. l. 4. edit. 168. l. 10. alcalicâ, l. 12. del. punctum, l. penult. post serpentum add. comma. 172. l. 24. excernebantur. 174. l. 15. post: portione add. comma. 184. l. 2. post complexionis add. comma. l. 15. chymiatrica. 191. l. 20. habuerint. 192. l. 13. legi. 194. l. 21. concitare. 195. l. 8. arthritide. 196. l. antepen. arthritidem. 197. l. 4. contingit, post: sanguinem add. massam. 199. l. 2. confusionem. 203. l. 22. post: novi add. comma. 210. l. 14. suppositorium. 229. l. 3. penetrarat, l. 8. lymphatici. 232. l. 12. 13. succussione, l. 20. quod. 235. l. 14. cutæ aquaticæ, l. 29. aquosæ. 236. l. 7. del. punctum, l. 11. exhibiti, l. 23. pomaria. 240. l. 8. Puerperarum, l. 17. del. &. 242. l. 4. defendebatur, l. 27. debilitatum, l. 29. confertim. 246. l. 25. pro prorsus leg. porosque. 247. l. ult. del. punctum. 250. l. 5. suggillationis, l. penult. del. comma. 251. l. 15. pro illa leg. ita. 252. l. 20. & vix notabile. 253. l. 1. CXXII. 254. l. penult. de membro. 255. l. 22. del. colon, l. 27. dilatatorium. 263. l. 23. tumore hoc. 264. l. 11. sive. 265. l. 2. viro, l. 23. præcipitatum. 269. l. 6. oblatum, l. 26. cantii. 272. l. 27. dilatando. 278. l. 4. immiffam. 283. l. 2. subsequente, l. penult. separata. 284. l. 23. illiusve. 285. l. CXLIII. 286. l. 24. sanguini. 290. l. penult. atque. 291. l. 5. CXLVII. 296. l. 8. inunxi, l. 10. porrexi. 297. l. 18. CALCULO. 300. l. 1. & 2. CLIV. l. 27. Apollineæ. 303. l. 20. elatio-

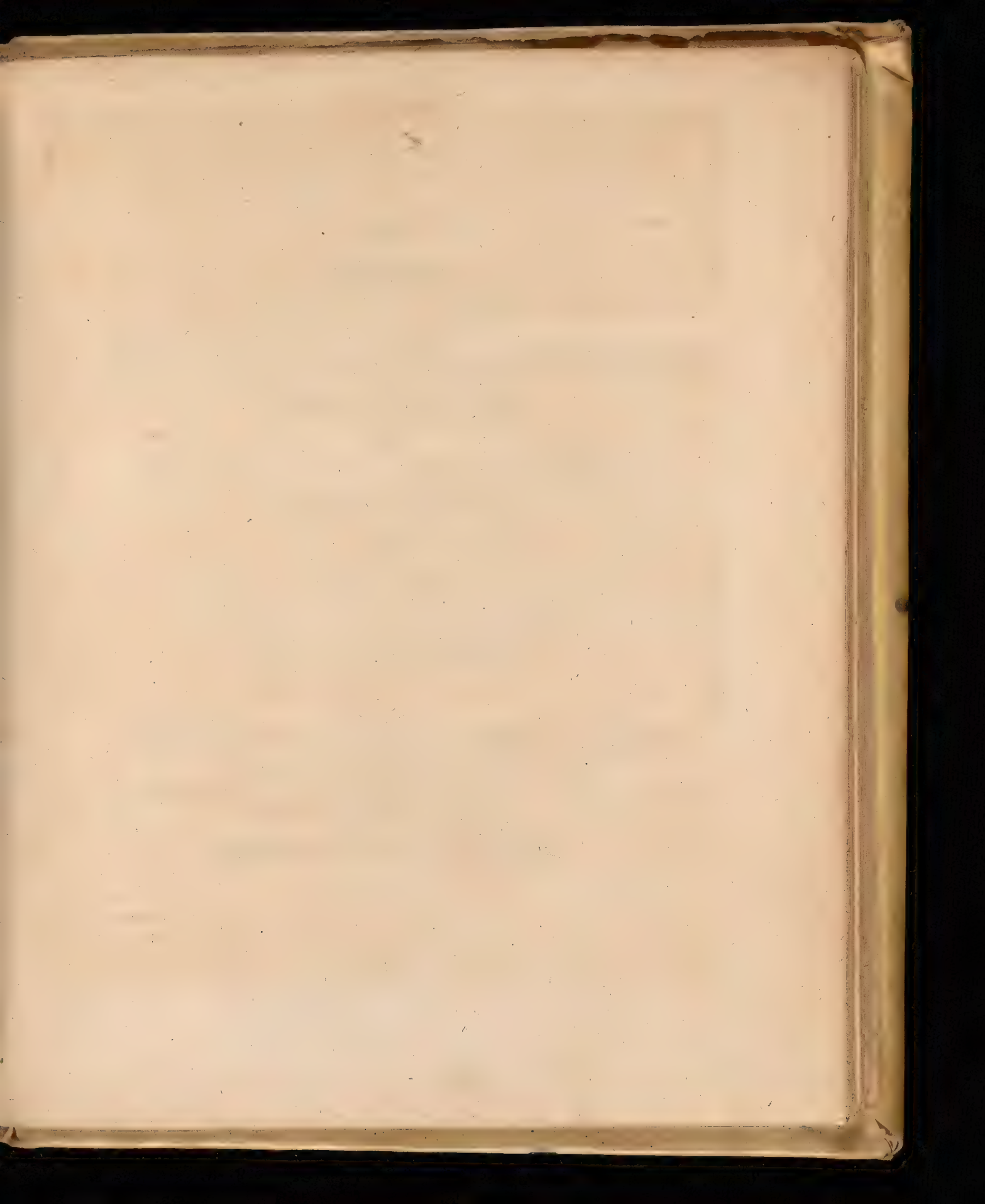
Hhhh

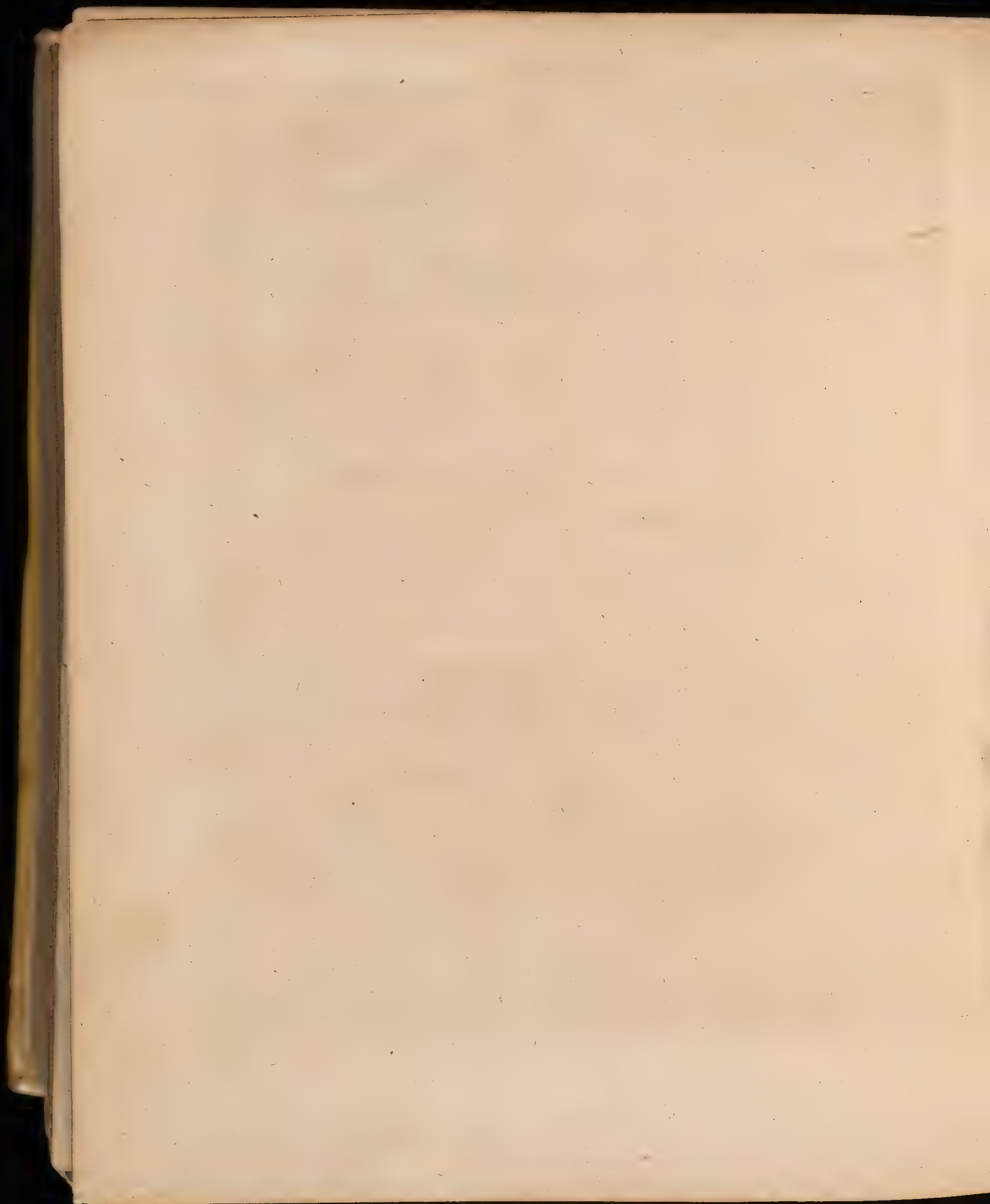
re.

re. 309. l. 20. quidam. 315. l. 6. pro cui leg. qui. 340. l. 2. die pituita. 355. l. 8.
superius. 359. l. 28. folliculo. 366. l. 5. ἀυτόχρατον. 371. l. 31. del. etiam. 385.
l. 23. deliqui. 394. l. 9. torrefactis. 395. l. 14. Chocoladam. 408. l. antepen.
pro nec. leg. &. 415. l. 31. defossi. 417. l. 6. spiritus. l. 7. cinis. ult. Tutecoryn.
418. l. 6. Tutecoryni. In Dedic. pag. 3. l. 3. ex quibus. In Catalogo eorum qui
Obs. communicarunt p. 2. add. D. Garmanno epitheton. Acad. Cur. in Indice
Obs. p. 9. l. 17. insignibus.

*Cetera, quae ob temporis angustiam observari non potuerunt, si qua adfue-
rint errata, benevolus Lector ipsemet emendabit.*

Sylloge
Minutiarum

LEXICI
LATINO-SINICO-CHARACTERISTICI,

Observatione sedulâ

ex

Auctoribus & Lexicis Chinensium

Characteristicis eruta,

inque

Specimen

Primi Laboris ulteriùs exantlandi

Erudito & Curioso Orbi

exposita

à

CHRISTIANO MENTZELIO D. Seren. Elect.

Brandenb. Consil. & Archiatro.

NORIMBERGÆ,
ANNO M DC LXXXV.

THE
LAW
OFFICE
OF
JAMES
M. [unclear]

100 [unclear] Street
New York

Telephone [unclear]
[unclear]

ATTORNEYS AT LAW
[unclear]
[unclear]

Ad

SYLVULAM LEXICI
LATINO- SINICO- CHARACTERISTICI,
compendiosa semita.

Observationes à Clariss. Dn. Dn. Collegis, Academiae per Germaniam Naturæ Curiosis, per duodecim jam annos editæ, cum non solum Physica & Medica tractent, sed etiam Mathematica & alia curiosa, rara, & notatu digna, me quoque non multum à tramite recto deflectere, puto, si Chinensium, remotissimorum Asiae populorum Scripturæ genus, quod per Characteres fit, quantum per anni ferè spacium Observatione sedulâ ex Autoribus & Lexicis Sinicis Characteristicis excerpte licuit, contractè per quasdam minutias in medium proferam, præsertim cum juxta Vallam l. 4. Observare idem sit, quod custodire aliquid oculis, animoque in modum speculatoris, ne nos silentiò prætereat. Etsi verò non nesciam, quòd labor hic meus potius ad eos spectet, qui orientalium linguarum peritissimi, vel in ipsis Chinæ regionibus vixerunt, huncque thesaurum linguæ nobis Europæis facilius & melius depromere possint; tamen quia in hunc usque diem linguæ hujus & characterum specimen, quod sciam, nullum fuit editum, vel quòd illi, qui in China vixerunt, rebus seriis fuerint intenti, vel alia forsàn latens, quæ per me lateat, sub sit causa, jacta à me sit hinc omnium primò in medium alea, quæ licet primâ hac vice numerum valdè minutum ostendat, eò tamen minimè perterritus sic abibo, ut ex eruditis spectatoribus, hujusque rei amatoribus non aliquem ad ludum hunc alliciam, in posterum, si fata sinant, aleæ hujus numeros plures majoresque feliciore jactu ostensurus, cum in humanis rebus fors variè ludat. Sunt autem laboris hujus primitiæ non alicujus gloriæ capeffendæ, aut doctrinæ causâ, sed tantum, uti observata, boni publici ergo à me susceptæ, in gratiam eorum, qui orientalium linguarum amatores, etiam hujus linguæ per infinitos ferè characteres expressæ aliqualem cognoscendi aditum sibi parare cupiunt. Et licet hic aditus vel compendiosa semita ad penetralia hujus linguæ nondum ducat, sed per devia quandoque parùm aberret; tamen, cum principium in re,

præsertim proprio Marte subeundâ, fit grave, spes erit, finem in progressu, ubi parùm adjumenti accesserit, fore feliciorẽ. Sed ne modum observationis præmio quodam excedam, cùm neminem hîc docere, sed observata fideliter afferre constituerim, placet ea per paragraphos aliquot proponere, quæ sedulò excerpti ex Autoribus & Lexicis Chinesium Characteristicis, in ipsis Chinæ regnis impressis, & ad nos transmissis, duobus nempe, quorum alterum vocatur çú-choly' (aliis çú guéy) characteristicè ita: 字 quod supra 36000 Characteres continet: alterum verè dicitur, 彙 çú-háy, (aliis háy-pieñ) characteristicè, ita: 字 quod supra 66000 characteres comprehendit. Ex his, & aliis Au 海 storibus observata sequentia depromo per certos paragraphos, qui præmittunt generalia quædam circa hanc linguam, & postea dispositionem aliquam de ejus characteribus ratione Orthographiæ vel constructionis, eorumque significationis sequenti modo:

De Characteribus Chinesium in genere.

§. 1. Scripturæ genus Chinesium non componitur literis tanquam vocabulorum elementis, uti apud Europæos & cæteras gentes; sed fit per characteres & simplices & compositos, qui integram vocem vel plures, integrum sensum constituentes, denotant, secundùm variùm interpretandi modum.

§. 2. Character Sinicus, quoniam antiquitùs ex veterum Ægyptiorum hieroglyphicis oriundus perhibetur, & non literam nudam, sed rem voce unicâ vel pluribus eloquendam significat, nec non penicillò pingitur, potiùs ad figuras, picturas & imagines, quàm ad scripturam ex literis elementaribus constantem, vel ad aliquod ex his ambobus mixtum referendus est.

§. 3. Pingitur Character Sinicus penicillò, & imprimitur æri, marmori aut ligno incisus eorum chartis sericinis duplicatis, & quidem unico saltem chartæ lateri, quoniam charta sericina ob subtilitatem characteres inscriptos averisæ parti transmittit & conspiciendos reddit, unde ad evitandam characterum confusionem folia eorum complicantur, quò characteres,

raçteres, alterutri tantum lateri impressi, paginas ex integris foliis exhibeant.

§. 4. Conspiciuntur autem eorum folia duplicata octo, decem, & pluribus quandoque columnis distincta, ex quibus per lineas transversas cellulæ quadratæ fiunt, figuram quadrilateralem æqualem constituentes, in quibus caracteres & simplices & compositi, totum cellulæ spacium implentes, exquisitâ dimensione pinguntur, unde opus est prius quadrata ista formare, quàm caracteres iis inscribere.

§. 5. Caracteres Sin. pinguntur & leguntur more quidem Orientalium populorum, incipiendo à dextra, & progrediendo sinistram versus; ita tamen ut quævis columna (quorum prima à dextris incipit) à suprema parte rectâ deorsum ad imam usque partem, caracterebus ordine in suis cellulis locatis, scribatur, & sic consequenter omnes columnæ, hanc primam sinistrorsum subsequentes, eodem modò legantur. Et hoc accidit eis nutu quodam capitis, quemadmodum reliquis gentibus circumspiciendo capite gyratò, Europæis quidem dextrorsum, Asiaticis verò sinistrorsum, tanquam naturâ hostibus, inter se etiam literis, veluti gladiis, dimicantibus. Notandum autem quod Sinenses aliquando Herbarum aut aliarum rerum nomina, duobus vel pluribus caracterebus constantia, cum tituli vicem subeunt, non deorsum sed transversim, more Ebræorum aut Arabum sinistrorsum ponant, etsi postea explicationes vel descriptiones earum rerum more solito deorsum versus efficiant.

§. 6. In explicandis caracterebus Sinenses sæpius sub caractere majore duas columnas ex minoribus caracterebus constantes ponunt, qui caractere majorem explicant, ubi una columna minor post alteram in majore columna prius est legenda, quàm ad subsequentem columnam majorem itidem ex duabus minoribus constantem & eodem modò legendam aut scribendam, ascendatur. Vide Tabulæ Numerorum Sinensium columnam primam post absolutam sylvulam vocum in fine.

§. 7. Caractere Sinicus in genere quoque est vel rectus vel curvatus. Hic pingitur vel exprimitur lineis inflexis vel incurvatis, videlicet: ita:

 Ille verò constat lineis rectis ad angulos rectos pictis: videl.

, qui caractere idem est, ac prior, & quartum numerum vel quatuor, quater, quartum significat. Deinde caractere Sinicus etiam est vel Rubricarum sive titulorum majorum alicujus libri, qui caractere omnium

est maximus: vel est textuum, proœmiorum, indicum &c. qui mediocri censendus & inter se quoque ratione magnitudinis differt: vel characteres denique sunt Explicatorii, qui sunt minores, minimi, vel omnium minimi.

De Orthographia Characterum, sive modo construendi eos.

§. 8. Characteres Sinenses sunt vel simplices vel compositi. Simples ex elementis mathematicis constant, uti puncto & lineâ. Horum ferè sex reperiuntur, videl. Ubi

notandum 1, quòd lineæ quædam rectæ inter se differant, ita ut quædam sint subtùs parùm inflexæ, quædam simpliciter rectæ, videl. 2. quòd quædam lineæ videantur ex duabus constare, quæ saltem pro una linea habentur, videl. et 7^{ptò})

§. 9. Characteres compositi ex elementis suis five simplicibus variè componuntur, ita ut in uno characterè quandoque plus quàm viginti lineæ numerentur.

§. 10. Characteres porrò & simplices & compositi sunt vel primarii vel secundarii. Primarios etiam titulares appellare lubet, quoniam in Lexicis eorum tituli vicem subeunt pro evolvendis characteribus: Secundarios etiam Adjunctos vocare placet, quia variè adjunguntur primariis, jam supra, nunc infra, aut ad latera: ambo autem unum characterem efformant.

§. 11. Etsi autem characteres titulares in sua elementa resolvantur pro evolvendo in Lexico Sinico characterè; tamen ubi Adjunctus ei Character evolvitur, isque invenitur, tunc Adjuncti Characteris elementa saltem quæruntur, omisô vel non numeratô Primariô vel titulari characterè. Ejusmodi Characteres titulares in Lexico Sinico çu - choly' dantur 240; in Lexico verò çu - hay' habentur supra 1000. Characteres titulares juxta numeri ordinem eorumque elementa disponuntur, ut ita evolvi & inveniri possint. Hòc modò Lexicon çu - choly' est dispositum: in Lexico verò Hay' - pieñ vel çu - hay' alia adest dispositio,

§. 12. Ordo itaque evolvendi characteres in Lexico Sinicoçû-choly' consistit in eorum quantitate, incipiendo à simplicioribus & progrediendo per compositiones characterum titulariorum ex lineis pluribus, donec inveniatur. Et hic ordo etiam observandus est in characteribus Adjunctis, qui sub quolibet Characterè titulario per numeros Sinicos exhibentur.

§. 13. Verùm, quia characteres compositi, titulares & Adjuncti ex iisdem numeris constant, adeò ut etiam character primarius, ex paucis tantùm lineis constructus, nihilominus etiam habeat Adjunctum characterem ex pluribus elementis compositum, solent quoque characteres & primarii & secundarii, qui ambo unam eandemque figuram five characterem constituunt, in Lexicis Chinesium juxta omnes ipsorum formas æstimari & judicari, sicuti in Lexico çû-guey' sub titulo 畫 apparet.

§. 14. Characteres simplices & compositi quandoque inter se permittuntur: ita in simplicibus pro puncto interdum vel linea recta vel transversa ponitur, videl. 一 十 二 iidem sunt characteres. Eodem

modò sequentes pro iisdem habentur 一 十 二 斗 斗

未 未 戶 戶 亡 亡 生 生 夕 夕 自 自 月 月 pro 月 dummodo linea pro puncto accipiatur. Verum aliquando character ex tribus aut quatuor lineis constans pro paucioribus sumitur, quod tamen rarò fit. videl. 3

& pro una & pro duabus sumitur. Item 矢 大 止 pro tribus præsertim cum præcedit 匕 内 pro 3. 且 pro 5. lineis, proveniens ex

且 臣 臣 proveniens ex 臣

§. 20. Ut cellula quadrata caractere suo figurâ quadratâ impleatur, solent lineæ in medio abbreviari aut contrahi, vel, ubi opus, & spacium superest, ad implendum illud, prolongari in fine semper transversæ lineæ, obliquæ pinguntur. Videl. 禾 禾 心 心 止 止 比 比 子 子 &c.

§. 21. Characteres iidem compositi juxta varietatem positionum etiam inter se variant, & accedente alio caractere aliter etiam collocantur. Videl. 肇 肇 嶽 嶽 嶽 嶽 嶽 嶽 in fine 倉

§. 22. Character aliquando in ipsis columnarum lineis ponitur, ut sensus vel ambiguus sit, vel communis cum characteribus proximæ columnæ. Differunt etiam characteres iidem minores & ad latus columnæ positi ab iis qui majores in medio ponuntur vid. 行 行

De partibus reliquis Grammatices.

§. 23. Quoniam Chineses non scribunt per literarum elementa, uti est mos & Europæis & aliis gentibus, sed, per characteres suos res præsentant, tanquam per imagines, ideoque Characteres eorum non per Grammaticæ partes, v.g. Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Adverbium &c. possunt examinari; sed quandoque unus character plures Grammaticæ partes exhibet, juxta materiam characterum, sermonibus demonstrandam, & secundum interpretandi varietatem: videl. 讀 xuě, significat, Do-

ctrinam, Doctorem, doctum, doctè, docentem, docere. Sic 言 yēn denotat, verbum, vocem, loquelam, loqui, inquam &c. quæ omnia ex antecedentibus, & consequentibus characteribus sunt haurienda. Unde patet Lingux hujus difficultas & labor.

§. 24. Superlativa nomina, & intendendi verba per characterem, 高 kaò i. e. valdè exprimitur, sed frequenter per repetitionem characterum bis vel ter, more Gallorum, qui per vocem (tres) superlativum. b red-

reddunt, quod Chineses per repetitionem Characterum faciunt. Videl.

明 mīn } i. e. illustrissimus, clarissimus &c. tres-illustre, Gall:
 明 mīn }

§. 25. Particulæ tamen, Conjunctionum, Præpositionum, &c. per integros characteres exhibentur, videl. 而 也, Et, etiam, 於 yú, a, ab.

Quandoque tamen etiam illæ subintelliguntur tantum per alios characteres.

De distinctionibus periodum per commata, puncta &c.

§. 26. Ubi sensus periodi desinit, solent transgredi, vel omittere unum, duo vel plura cellularum quadrata, eaque vacua relinquere; vel loco commatis aut puncti ponitur ad latus characteris ultimi, in fine circulus parvus. Ubi verò titulus magnus vel parvus incipit, integra columna vacua omittitur, titulusque nunc supremam columnæ partem, nunc paulò inferiorem, nunc mediam occupat, prout dispositio diversa titulorum illud postulat.

De paginis Sinensium pro evolvenda librorum materia.

§. 27. Paginæ, quibus Europæi & alii populi pro evolvendis librorum contentis utuntur, hîc in libris Sinensium *Clavicula* possunt vocari, quoniam instar clavium parvarum libros referant pro invenienda eorum materia. Consistunt autem claviculæ in extremitate marginis duplicati folii, ex utraque ejus parte conspicuæ, ut faciliùs inveniri & characterum materia evolvi possit. Constant plurimum tribus characterum generibus, videlicet in suprema folii duplicati parte, titulus Libri extat: in medio numerus Tomi vel Sectionis ejus libri: in fine verò extat numerus foliorum Sectionis. In quibusdam libris insuper quadrata quædam atrò colore tincta in iisdem foliis duplicatis in margine visuntur, per tot decurias à summo ad imum descripta, quot folia liber iste continet, quò memoriæ etiam per has quadratorum atrorum decurias contenta imprimi & ea faciliùs evolvi possint.

De Significatione Characterum Sinensium.

§. 28. Characterum Sinensium significatio partim ex antecedentibus, ubi de partibus Grammatices, Nomine, Pronomine &c. egimus, patet. Et quoniam Characteres isti ex varia constructione linearum & principiorum Mathematicorum constant, naturamque Figurarum & imaginum induunt, sequitur eos plurimum continere Figuras Rhetoricas, tropos, similitudines, & metaphoras, adeò quidem, ut, testimonio clariss. Virorum, qui in istis regionibus vixerunt, vel propè eas habitaverunt, Sinenses vix aliquod verbum sine quadam metaphora proferre valeant. Hinc patet, significationem horum.

Chara-

Characterum, quos Reges Sinensium, eorum Philosophi, Mandarinum dicti & Regnorum Antistites, longâ seculorum serie, successivè, partim ex ipsorum cerebris, partim superstitionum suarum fontibus adinvenerunt, esse difficillimam. Videatur Nicol. Trigautius l. 1. c. 5. &c.

§. 29. Et cum quidam statuunt unicum aliquando characterem plures, easque diversas significationes habere, possibile est, unicum rem quandoque ipsis per plures characteres præsentari. Illud autem, ni fallor, plurimum provenire arbitror, ex interpretantium varia scriptura. Ut enim Latialis sermonis, cui eruditi Europæi hodie inhærent, Majestas per ampla est, adeo ut unius rei multa dentur Synonyma, multaque vocabula sive naturâ suâ, sive per similitudinem & tropicè rem unicum exprimant; ita quoque Characterum Sinensium Iconismis talia accidere ratio dicitur, sic ut plura latina verba ad unicum characterem declarandum inveniri possint, præsertim si character non

propriè, sed tropicè interpretetur: videl. character hic 言山 xân. exponitur per 70 irridere, calumniare, grandiloqui &c. quæ verba character non propriè sed tropicè & per consequentiam significat, cum 山 xân significat

montem & 言 yeñ, loqui, quasi dicas montes loqui. Grandiloquus enim, tanquam montes loquitur & alios contemnere & irridere aut calumniari solet: adeo ut crediderim, Sinenses, uti populi astuti & callidi, suos characteres cæcâ quadam ratione minimè invenisse, neque eosdem, si quæ res nova emergit, hodiè absque ulla, sive rectâ, sive superstitiosa ratione construere.

De Pronunciatione Characterum & Sermone Sinensium.

§. 30. Sinenses Characteres suos simplices & compositos omnes monosyllabicè efferunt, idque elevatione & summissione vocis & cantu quodam. Nam cum eorum characteres numeris suis consent dimensis & mathematicè in lineas resolvantur, hinc sermo eorum Musicam quandam vocalem numeris suis constantem referre faciliè præsumitur. Unde supra voces monosyllabicas per vocales simplices, sive diphthongos prolatas, varii ponuntur accentus, uti apud Græcos inveniuntur, scilicet, gravis, acutus, circumflexus, asper, semicircularis &c. sicuti Autores de iis tradunt.

§. 31. Sed quoniam enunciatio vocis humanæ nullò unquam tempore & loco eadem permansit, & loquelæ hominum infinitè variant, etiam in ipsis

vastis Sinensium regionibus non unicum erit linguæ, Idioma, nec semper & ubique constans, hinc gravior emergit difficultas circa Sinensium pronunciationem, quàm eorum characteres cognoscendos. Unde consultius erit, Europæos non tam sollicitos esse debere circa vanam & difficillimam eorum pronunciationem, quàm characterum significationem. Hanc enim quilibet suâ maternâ, aut aliâ, quam addidit, linguâ exprimere potest, more populorum, qui Regnis Chinensium in Insulis adjacent, ut sunt, Japones, Corei, Ceramenses, Celebes &c.

§. 32. Atque ut observatorum meorum finem faciam, ultra limites Observationis non transiens, atque aliqua in futurum, si operæ erit pretium, reservans, unicum adhuc observatum de pronunciatione Sinensium circa Characteres compositos addam, nempe: Sinenses plurimum Characterem primum, qui in composito occurrit, sive is fuerit supra Characterem, sive ad latus dextrum omnium primò positus, saltem linguâ suâ eloqui videl.

𠄎 kân 亡 vâm 時 xī 李 xě 詞 sú 清 cyñ 洪 kûm &c.

Licet id non in omnibus observetur. Et ita cum sequente Indiculo Latino-Sinico-Characteristico, unicò Paradigmate, nempe, de Numeris Sinensium ad morem eorum usitatum descriptis, concludo, in posterum, si DEO placuerit, Indiculum Characteristico-Sinico-Latinum ad ritum Sinensium, & mentem Excellentissimi Domini Hiobi Ludolfi, Consiliiarii S. Cæs. Maj. & Ser. Elect. Palatini, viri in Sinensium Characterum rerumque Orientalium cognitione curiosissimè & profundè docti, nec non alium, nempe Sinico-Characteristico-Latinum editurus, cujus ope Librorum Sinensium argumenta cognosci, atque dijudicari poterunt.

Nota: Pronunciationem vocabulorum Sinicorum Lusitanorum more fieri debere ex. gr. X. per Sch. Ch. per tsch. & ita porrò.

Sylvula Lexici Latino-Sinico-Characteristici.

A ab

A, ab, absque — — — yú 於

Abyssus, v. profundus

Abluere — — — tū 滌

Abolere — — — fá 撥

Abcondere — — — yū 隱

Absolvere — — — sò 素

Accersere — — — yaò 邀

Actio, agere — — — yuán 用

Ad, in — — — y' 以

Adeptus, adipiscor, v. consequi

Adjuvare — — — çú 資

Adjutorium — — — pí 庇

Admonere — — — Haó 告

Adorare — — — fén 尊

Ad æ

Adunare, disponere — cy'm 清

Ægrotare — — — pí'm 病

Æqualis — — — kieñ 均
Æquus, v. rectus

Affectus, passio — — — cy'm 情

Afferte, v. portare

Afflictus — — — muén 悶

Albus — — — pě 白

Algeo, v. frigeo

Alere, v. nutrire

Aliquis, v. quidam hoě 或

Aliquando, v. interdum

Aliquoties, v. tunc

Alius pro (unus) — — — te'm 寺

Altare — — — ta'm 臺

Alter, v. secundus

Altus — — — kiě 極

Amor — — — ngeñ 思

Amplius — — — quò 闊

An, ap
Annuncio — — — kaò 告
Annus — — — niên 年
Ante, præpos. — — — cyên 前
Aufer — — — yǎ 易
Antea — — — gêm 仍
Antiquus — — — yuên 元
Aperire — — — kǎy 開
Appellere — — — yuě 曰
Appendere — — — hiuên 懸
Appetuum, fluctuatio — — — tâm 蕩
Aqua — — — xuy' 水
Arbor — — — lîm 林

Ar, as
Arcus & arma — — — cum 弓
Arctus — — — pě 迫
Armiger — — — giün 戎
Artifex — — — [cyüm] 匠
Ascendo — — — xóm 學
atque, v. & Attingere — — — kǎ 攀
Aula — — — tám 場
Aura — — — fúm 風
Auris — — — lí 耳
Auster — — — nân 南
Autumnus — — — cyên 秋
Auxiliari — — — cù 資

B C

Ca

Baptismus — — — {yō 浴

Caput — — — — xeū 首

Barba — — — — {xuy' 水

Carere — — — — uū 无

Barba — — — — sîn 鬚

Carere — — — — uū 无

Barbarus — — — — mām 蠻

Causari — — — — y' 以

Barbarus — — — — mām 蠻

Causari — — — — y' 以

Beatus — — — — fō 復

Centum — — — — pē 百

Beatus — — — — fō 復

Centum — — — — pē 百

Beneficium — — — — sū 賜

Charitas — — — — gīn 仁

Beneficium — — — — sū 賜

Charitas — — — — gīn 仁

Beneficentia — — — — tay' 貸

Character simplex — — — — cū 子

Bini, v. fecundus

Character simplex — — — — cū 子

Bona, v. opes

Compositus — — — — cū 字

Bonitas — — — — xén 善

Cibare — — — — fām 飢

Bonitas — — — — xén 善

Cibare — — — — fām 飢

Bonus — — — — leām 良

Circuitus — — — — yún 運

Bonus — — — — leām 良

Circuitus — — — — yún 運

Boreas, v. Septentrio.

Civitas — — — — fū 府

C.

Calum — — — — tiēn 天

Clam — — — — cheū 鈿

Calum — — — — tiēn 天

Clam — — — — cheū 鈿

Caruleus — — — — cyñ 青

Clarus — — — — kīm 景

Caruleus — — — — cyñ 青

Clarus — — — — kīm 景

Calamitas — — — — kú 苦

Claudere — — — — muēn 閔

Calamitas — — — — kú 苦

Claudere — — — — muēn 閔

Clemen-

Cl		Co	
Clementia	— — — cū	Conquirere	— — — fǎ
	慈		伐
Conceruare	— — — fyū	Consequi	— — — tē
	聚		得
Cæpisse	— — — cō	Conspicuum reddere	— hūm
	祓		宏
Cogitare	— — — liú	Constellatio	— — — sō
	憲		循
Cogere	— — — kiám	Constituere	— — — liě
	強		立
Color	— — — sě	Consuetudo	— — — sō
	色		俗
Columna	— — — çeú	Consumere	— — — pú
	暫		畢
Commouere	— — — kú	Contemplari	— — — uam
	鼓		望
Comparare sibi commodum	cý	Conversari	— — — hîn
	齊		行
Componere	— — — fieñ	Convivium	— — — chuèn
	條		饗
Conferre	— — — xí	Conuenire	— — — y'm
	式		鹿
Congregare	— — — hō	Convocare	— — — cyě
	合		集

Co
 Cor — — — — — sīn 心
   fyn
 Cornu — — — — — kiō 角
 Creare, v. constituere
 Creator — — — — — hoā 化
 Creber — — — — — miē 密
 Creditum, fides — — — — — t'ō 信
 Crux — — — — — xě 十字
 Cum præp. v. A, ab
 Cumulare — — — — — hieū 休
 Cūm — — — — — yú 平
 Curare agros — — — — — leáo 療
 Currus, cursus — — — — — kiā 駕
 Castos — — — — — chin 鎮

D
 Debere — — — — — nēm 能
 Decem — — — — — xě 十
 Decipere — — — — — kiáo 矯
 Decurrere — — — — — chí 馳
 Deferre — — — — — fúm 送
 Denuo, v. iterum
 Dens — — — — — yǎ 牙
 Descendere — — — — — līm 臨
   lây
 Descriptio — — — — — tú 圖
 De se ipso — — — — — puēn 本
 Desiderare — — — — — haó 好
 Destruere — — — — — pō 破
 Diabolus — — — — — mō 魔

Di

Di, do

Diadema ferre — — quom 冠

Diu — — — — kieu 夬

Dicere — — — — yēn
yuē 言

Divitia — — — — hō
Divulgare — — — — yām 場

Dies — — — — gē 日

Donare, dare — — — — sú 賜

Difficile — — — — nān 難

Doctrina — — — — xuē 說

Dilatate — — — — lieū 流

Dolus — — — — vām 妄

Diligens — — — — kēm
kim 更

Domus — — — — lām 廟

Directio — — — — chetū 占

Dominus — — — — chū 主

Discipulus — — — — sui 緒

Dormire — — — — ngó 卧

Dispersus — — — — yūm 融

Draco — — — — lūn 龍

Disponere — — — — cy'm 清

Duo — — — — lh 二

Disrumpere — — — — cyuē 絕

Distribuere — — — — xi' 施

E

Ex

Ecclesia — — — kǐ 寺
E, v. ex

Edictum — — — lím 令

Effigies — — — fyě 鴛

Ego, nos — — — ngò 我

Egredi, v. prodire
Elargiri — — — pí 披

Eleemosina — — — xí 施

Elevare — — — liě 立

Eliminare — — — faò 掃

Emanare, v. prodire
Erogare — — — y' 遺

Erigere, v. elevare
Esse, sum, v. habere

Et — — — lh' 而

Etiamsi — — — suy 雖

Ex, e, (est & nota genitivi) chī 之
chūm 中

Exaquare — — — chě 尺

Examinare — — — ngán 案

Excelsus — — — miáo 妙

Excellent — — — yuēn 去
Exemplum — — — cyě 迹

Exercere — — — fyueñ 修

Exercitus — — — kiún 軍
Exornare — — — hoâ 華

Externus — — — kieñ 間

Extra — — — uáy 又

Extinguere — — — miě 滅

Extinctus — — — uâm 垂

Exundare — — — {poey' 沛
sě 澤

Fa
Facere — — — — — cào 造
Facinus, factum — — — — — fě 也
Famelicus — — — — — hiam 餓
Familia — — — — — kiā 家
Fatum, v. necessitas,
Felix — — — — — hieū 休
Felicitas — — — — — fō, fō 富
Festum — — — — — kim 慶
Fides — — — — — fyn 信
Filium — — — — — guéy 維
Finis — — — — — 完
Finire — — — — — mō 未
Fio, v. facio
Floridus — — — — — hoā 花

Fl, G
Florere — — — — — cham 昌
Famina — — — — — nyū 女
Fortitudo — — — — — kù 固
Fovere — — — — — hió 畜
Frigere — — — — — hām 寒
Frontispicium — — — — — ngě 頌
Frustraneus — — — — — guéy 為
Fulgere — — — — — y'm 暎
Furere — — — — — foě 沸

 G.
Gaudere — — — — — mim 獲
Gehenna, v. igneus locus

G H

H I

Gemma lucida — — paò 璜 Hic — — — — fū 斯

Generatio — — — — táy 代 Homo — — — — gīn 人

Gestire — — — — láy 賴 Homo magnus — — — — cyeñ 仙

Gloria — — — — fó 福 Honorare — — — — cún 尊

Gradus — — — — kiaý 階 Humilis — — — — pí 敬

Gradiloquium, v. irrifio Hyems — — — — tañg 冬

Gratiá, causá, ergò — — — — t'á 圖 I.

Gratia, arum — — — — paò 報 Jam, modo, hic — — — — kíñ 今

Gratitudo — — — — hoéy 惠 Idem — — — — gēn 然

Gubernare — — — — lí 理 Ideò — — — — sò 所

H.

Habere, v. sum — — — — yeù 有 Ignis — — — — hō 火

Habitaculum, v. Domus Ille, iste, suus — — — — kí 其

Hic, hac, hoc, jam — — — — kíñ 今 Illuminare — — — — chaò 昭

I		I	
<i>Illustris</i> — — —	mín 明	<i>Inferior, infera, infra</i> —	hiá 下
<i>Imago</i> — — —	syán 像	<i>Infinitus</i> — — —	{ uú 無 pien 邊
<i>Imitari</i> — — —	cyén 續	<i>Infortunium</i> — — —	çây 天
<i>Immortalis</i> — — —	uám 望	<i>Ingredi</i> — — —	pién 開
<i>Imperator</i> — — —	ty' 帝	<i>Initio</i> — — — —	chĩ 始
<i>Impetus (furentium)</i> —	foë 沸	<i>Inguia</i> — — — —	yuě 日
<i>Implere</i> — — —	míon 滿	<i>Inquirere</i> — — —	cyâm 詳
<i>In (v. A, ab)</i> — — —	hîn 行	<i>Inservire</i> — — —	kieu 事
<i>Inanis, v. vacans</i>		<i>Instar</i> — — —	chueñ 舟
<i>Incendere</i> — — —	yám 錫	<i>Instituere</i> — — —	pi 牧
<i>Inchoare</i> — — —	çõ 初	<i>Integer</i> — — —	hoên 渾
<i>Incipere, v. coepisse</i>		<i>Intellectus</i> — — —	chě 識
<i>Inclinare (ruinam minari)</i>	kiñ 傾		
<i>Incrementum v. lucrum</i> —	li 利		
<i>Indagare, v. inquirere</i>			

I

L

Intelligens, spiritualis — lîm 靈

Intentus — — — — chī 肯

Interdum — — — — hoě 或

Intra — — — — nuy' 內

Interius — — — — pě 白

Inventio dolosa — — — — ym 營

Ipse, v. ille, Ipse idem, v. idem.
Irridere, grandiloqui — xán 訕

Irrigare — — — — cyaō 激

Is, v. ille
Ita, sic, talis — — — — gēn 然

Iter — — — — lú 路

Iterum, rursus — — — — fō 復

Jubere, v. mandare.
Iustitia originalis (bona pax) leám 良
hō 印

Laborare — — — — mañ 茫

Labor — — — — kiū 物

Latitia — — — — lö 樂

Lapis — — — — xě 石

Lapis memoria (monumentum) poey 碑

Lapis pretiosus, v. Gemma.
Largus — — — — quām 廣

Largiri — — — — xí 施

Lavacrum, Babbitismus — yò 浴
xuý 水

Lavare — — — — uón 統

Laudis oratio — — — — çán 讚

Legitimus, v. ordinarius.
Levis — — — — hí 希

Lex — — — — fā 法

Liber

L

M

Liber — — — — xū 書

Licet, quamvis — — — — suy 雖

Lignum — — — — mō 木

Litera, character simplex cū 字

Litera, character compositus cū 字

Locus — — — — kím 境

Longinquè — — — — yuén 遠

Loqui, v. dicere, appellare xuě 設

Lucidus, v. illustris — — — — hoéy 輝

Lucrum — — — — li 利

Lumen, v. claritas — — — — hoéy 耀

Luna — — — — yuě 日

Magis — — — — kím 史

Magistratus — — — — sū 司

Magnificare — — — — cuñ 弘

Magnificus, magnus — — — — kiú 區

Majestas — — — — guéy 威

Majores — — — — cyén 績

Malitia — — — — fi 非

Mandare — — — — lim 令

Mandatum — — — — mín 命

Mansio — — — — cuñ 宮

Manus propria — — — — hieñ 巖

Mare — — — — háy 海

Maximus, v. magnus,

Medius — — — — chuñ 中

Mederi, medicus, v. curare agros.

Memi-

M		M		N	
<i>Meminisse, memoria</i>	— poeŷ	甲	<i>Multus</i>	— —	chún 重
<i>Miles, v. armiger.</i>					
<i>Minium</i>	— —	tañ 丹	<i>Mundus</i>	— —	fañ 方
<i>Minimum</i>	— —	liö 備	<i>Mutare</i>	— —	y' 易
<i>Misericordia, v. clementia.</i>					
<i>Mittere</i>	— —	çum 忽	<i>Mutus</i>	— —	ya 村
<i>Modò, jam, hic</i>	— —	kin 今			
<i>Modus</i>	— —	chím 政			N.
<i>Mons</i>	— —	xañ 山	<i>Natalitia</i>	— —	tám 談
<i>Monstrare</i>	— —	chí 猜	<i>Natura</i>	— —	çym 性
<i>Monumentum, v. lapis memoriae.</i>					
<i>Mori</i>	— —	sù 死	<i>Navis</i>	— —	hám 航
<i>Mortalis, homo</i>	— —	chím 茂	<i>Ne, v. nunquam.</i>		
<i>Mortuus</i>	— —	çân 發	<i>Necessarius</i>	— —	fiào 富
<i>Mos, actio</i>	— —	yúm 用	<i>Necessitas statuta</i>	— —	yaó 要
<i>Mulier</i>	— —	nyù 女	<i>Negotium</i>	— —	fú 毒
					Nempe

P			P						
<i>Paries</i>	—	—	piě	壁	<i>Perficere, agere</i>	—	—	cyñ	聿
<i>Parere</i>	—	—	tán	讒	<i>Periculum</i>	—	—	hién	險
<i>Pars, v. sectio</i>					<i>Permanere</i>	—	—	xī	是
<i>Parvus</i>	—	—	fiào	小	<i>Perscrutare, v. inquirere</i>				
<i>Pascere</i>	—	—	fám	節	<i>Persona, v. ego</i>				
<i>Pater, v. parens</i>					<i>Personaliter</i>	—	—	cyñ	親
<i>Pax</i>	—	—	hō	却	<i>Pervenire</i>	—	—	chǐ	至
<i>Pauper</i>	—	—	kím	蝨	<i>Petere, v. orare</i>				
<i>Pellere</i>	—	—	yú	舒	<i>Petra, lapis</i>	—	—	xě	石
<i>Penetralia</i>	—	—	guéy	闕	<i>Pius</i>	—	—	gīn	仁
<i>Penetrare</i>	—	—	tám	通	<i>Pictura, v. scriptura</i>				
<i>Per, ad</i>	—	—	y'	以	<i>Pingere</i>	—	—	fyě	鴛
<i>Perdere</i>	—	—	mí	迷	<i>Plenus</i>	—	—	y'm	盈
<i>Perfectus, v. opus</i>	—	—	teiuén	全	<i>Plebs, vir vulgaris</i>	—	—	sū	士
					<i>Pluvia</i>	—	—	y'n	雨
					<i>Polus, v. altus</i>	—	—	kiē	極

P
Populus — — fēm 生
Porta — — mūen 門
Portare — — yuen' 遠
Possum, scio — — nēm 能
Posteaquam, postquam nay' 乃
Posterior, inferior — heñ 下
Potens, robur, v. possum
Præ, v. ante
Præcipere, v. mandare — līm 令
Præstare — — taò 儔
Præterquam — — fi 非
Precari, v. orare
Primus, unus — — yě 一
Principium — — yuèn 元
Prior, v. superior
Pro, ad — — y' 以
Prodere, v. profundere
Prodesse, v. proficuus

P
Prodire, excrefcere — chō 出
Producere — — fēm 生
Proficisci, v. iter dirigere
Proficuus — — cy' 齎
Profundus — — chin 涂
Profunditas abyssi — yuèn 玄
Profundere, emittere — kiě 沒
Prologus — — fiú 序
Promanare — — kí 泊
Promulgare — — lieú 流
Prophetia — — xuě 說
Proponere — — xě 設
Propter, causâ — guéy 為
Prosequi — — cūn 從

P	Q		chī	智	Q	R		ngēn	安
<i>Prudentia</i>	—	—			<i>Quietum facere</i>	—			
<i>Publicare, v. promulgare</i>									
<i>Pulcher</i>	—	—	múy	美	<i>Quilibet</i>	—	—	muy'	每
<i>Pulsare</i>	—	—	kiě	擊	<i>Quinque</i>	—	—	ú	五
<i>Purificare</i>	—	—	kiě	潔	<i>Quis, qui, v. quia, quoniam</i>				
<i>Purus</i>	—	—	cím	淨	<i>Quotidie</i>	—	—	gě	日
					<i>Quoque, v. &</i>				

R.

Q.			fūy	雖				keñ	根
<i>Quamvis, licet</i>	—	—			<i>Radix</i>	—	—		
<i>Quartus, quatuor</i>	—	—	fú	四	<i>Radicalis, v. parens</i>				
<i>Quemadmodum, v. instar</i>					<i>Ratio, causa</i>	—	—	lí	理
<i>Quoniam, quis</i>	—	—	chě	者	<i>Rebellare</i>	—	—	chím	麋
<i>Quidam</i>	—	—	hoě	或	<i>Recedere</i>	—	—	xím	昇
<i>Quies</i>	—	—	cyě	寂	<i>Reconditus, v. excellens</i>				
					<i>Recordatio, v. memoria</i>				
					<i>Rectus, agnus</i>	—	—	chím	正
					<i>Redire</i>	—	—	lây	來

Reditus

R

Reditus — — lö 祿

Referre, v. dicere

Regia, aula — — kim 京

Regius, v. cœlestis

Regnum — — kuě 國

Regula, lex — — fá 法

Remanere — — leu 留

Reminisci, v. memoria

Renovare — — fyñ 新

Replere, v. implere

Reponere — — cyañ 掄

Reprasentare — — kién 饒

Reprimere, v. sistere

Res — — ně 物

Resarcire — — niēñ 纒

Referare — — chañ 張

Resistere, v. sistere

Respicere, v. contemplari

Resplendere — — çañ 璨

R S

Respondere — — ym 應

Respublica — — cùm 公

Rete — — lö 羅

Resuscitare — — cù 蘇

Reverenter — — cùm 供

Revereor — — cùn 尊

Revolvare — — chuén 轉

Rex, Dominus — — chù 主

Robur — — uú 武

Rogare, v. orare

Rursum, v. iterum

S.

Sacerdos — — cem 僧

Sacri-

S		S			
<i>Sacrificium</i>	- -	sú 祀	<i>Sed, postquam</i>	- -	nay' 乃
<i>Sacrificare</i>	- -	lí 禮	<i>Semper, virtus</i>	- -	châm 常
<i>Saluti, auxilio esse</i>	- -	kiéu 來救	<i>Sepelire</i>	- -	çám 葬
<i>Sanctus</i>	- -	xím 聖	<i>Septem</i>	- -	cyë 七
<i>Sapiens, v. illustris</i>	- -	çám 臧	<i>Septentrio</i>	- -	pë 比
<i>Satellitium</i>	- -	châm 仗	<i>Sequi, v. prosequi</i>	- -	hím 行
<i>Satiare, saturare, v. pascere</i>	- -	xū 書	<i>Serenus, v. illustris</i>	- -	chē 亮
<i>Sceptrum</i>	- -	kě 刺	<i>Sericum</i>	- -	kiuén 絹
<i>Scilicet, v. nempe</i>	- -	y'u 隱	<i>Sermo</i>	- -	sù 詞
<i>Scientia, v. intellectus</i>	- -	chūm 種	<i>Servitus, v. negotium</i>	- -	lō 六
<i>Scio, v. possum</i>	- -	pú 部	<i>Sex</i>	- -	gên 然
<i>Scriptura</i>	- -	táy 代	<i>Sic, ita</i>	- -	giú 如
<i>Scrutari, v. inquirere</i>	- -	lh' 二	<i>Sicuti, v. instar</i>	- -	fyueñ 字
<i>Sculpere</i>	- -		<i>Sidus, v. constellatio</i>	- -	
<i>Secretum, abscondo</i>	- -		<i>Significare</i>	- -	
<i>Secta</i>	- -		<i>Signum, v. character</i>	- -	
<i>Sectio libri, tomus</i>	- -		<i>Similis, v. talis</i>	- -	
<i>Seculum</i>	- -			- -	
<i>Secundus</i>	- -			- -	

Simplex

S

S

Simplex — — — cyñ 精

Stella — — — — fy'm 星

Simul — — — — tùm 同

Stipendium, v. sustentaculum
studiosus, v. diligens — yeû 猷

Sinè — — — — vàm 亡

Stupor — — — — yá 訝

Sistere, reprimere — — — — chí 止

Subjicere — — — — fò 伏

Sive — — — — — hoě 或

Subire — — — — — tem 登

Sol — — — — — gě 月

Subscribere — — — — — yū 書

Solidare — — — — — yaò 挽

Substantia — — — — — xim 身

Solus, tantum — — — — — guéy 惟

Substituere — — — — — yeû 幽

Speculum — — — — — kím 鏡

Suburbanus — — — — — kiaó 郊

Spiritus — — — — — fuñ 風

Succurrere — — — — — c'y 齊

Spiritualis, v. rationalis
Splendor — — — — — hoéy 輝

Suiipfius — — — — — puên 本

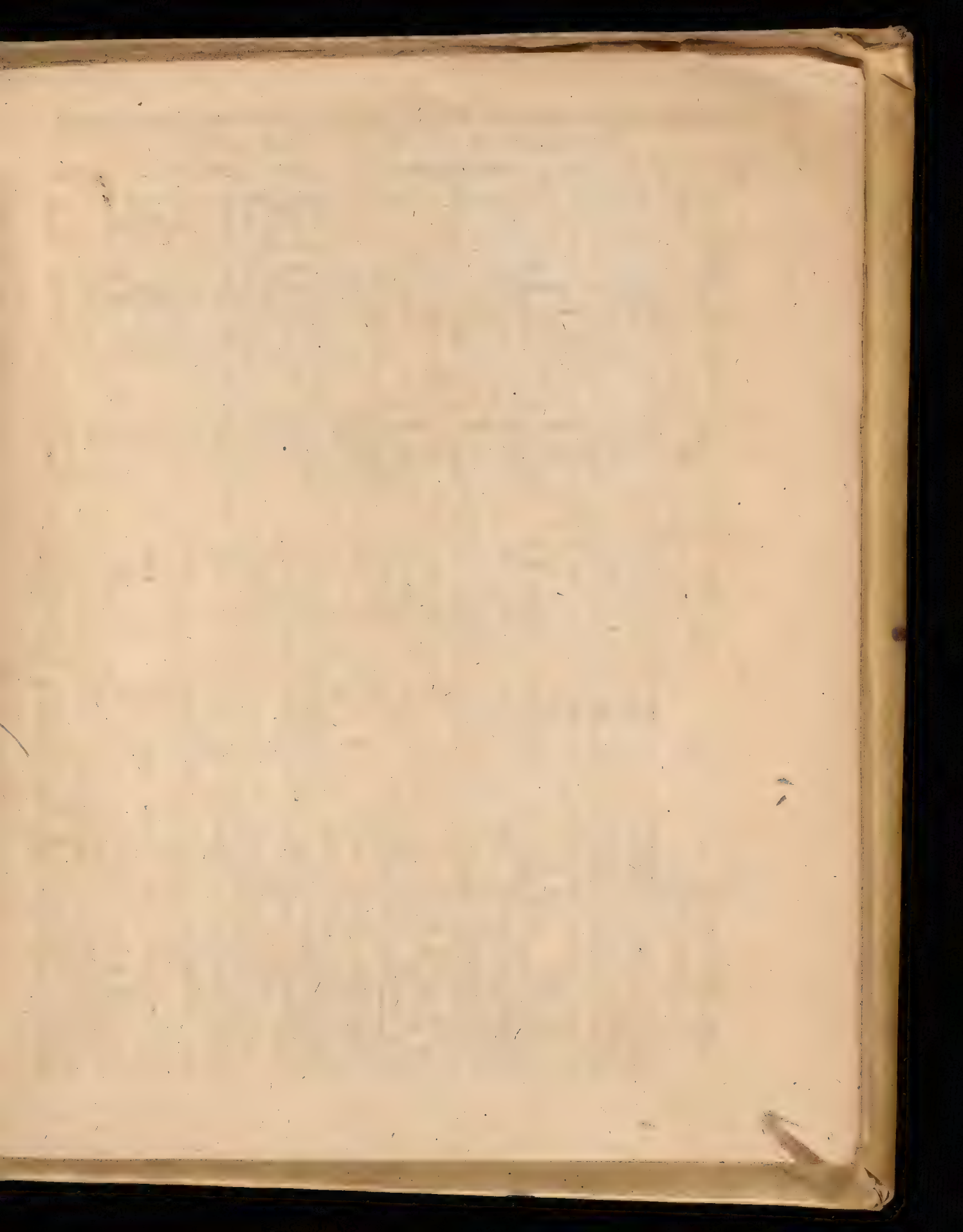
Statuere — — — — — kí 起

Sum, esse, habeo — — — — — ngō 在

S	T		T	
<i>Summus, supremus</i>	- -	tá	<i>Ter, tres, tertius</i>	- - fañ 三
<i>Superior</i>	- -	kaò	<i>Terminus</i>	- - kiáy 界
<i>Superficies</i>	- -	feù	<i>Terra</i>	- - - hě 土
<i>Suscitare</i>	- -	kién	---	fám 方
<i>Sustentaculum</i>	- -	fyueñ	<i>Texere</i>	- - chē 織
<i>Suus, ille, is</i>	- -	ki	<i>Timor</i>	- - - chiu 震
			<i>Titulus</i>	- - - fuñ 封
			<i>Tomus, v. sectio</i>	
			<i>Totaliter</i>	- - - yú 全
	T.			fyě 悉
<i>Tabula</i>	- - -	pàn	<i>Traducere</i>	- - - fám 番
<i>Talis</i>	- - -	kò	it. transferre,	
<i>Tanquam, v. instar</i>			Tres, Trinitas, v. tēr	
<i>Tantum, v. solus</i>			<i>Truncus</i>	- - - cañ 干
<i>Tela, textura</i>	- - -	piě	<i>Tu, tuus, vos</i>	- - - ùl 爾
<i>Templum</i>	- - -	xí	<i>Turba</i>	- - - lúm 亂
<i>Tempus</i>	- - -	cyñ	<i>Tunc, aliquoties</i>	- - - xí 時
<i>Tenebra</i>	- - -	cy m		
<i>Tentatio, v. calamitas</i>				

V	U		V	U
<i>Vacuus</i>	-	chĩm 宏	<i>Verificare</i>	chũm 證
<i>Valde</i>	-	kaò 高	<i>Verus</i>	chĩn 真
<i>Vasallus</i>	-	chĩn 臣	<i>Vester, v. Tu</i>	
<i>Ubilibet, ubique</i>	-	kǎ 各	<i>Vestigium</i>	chě 轍
<i>Vel, v. sive</i>	-	hoě 或	<i>Vestire</i>	ȳ 衣
<i>Veluti, v. instar</i>	-	tǒ 毒	<i>Vices aliquot, v. tunc</i>	
<i>Venenum</i>	-	tǒ 毒	<i>Vicinus</i>	chĩ 咫尺
<i>Venerari</i>	-	çũn 崇	<i>Videri</i>	kień 見
<i>Veniam dare, ignoscere</i>	xǒ	xǒ 恕	<i>Viginti</i>	lh' xě 廿
<i>Venire</i>	-	lây 來	<i>Vincere</i>	ty'm 得
<i>Ventus, v. Spiritus</i>	-	chĩn 春	<i>Vir, plebs</i>	sú 士
<i>Ver</i>	-	chĩn 春	<i>Virgo</i>	xě 奎
<i>Verbum, v. loqui</i>	-	yeń 言	<i>Vires</i>	choám 壯
<i>Verecundia</i>	-	quey' 愧	<i>Virtus</i>	tě 德

	V	U		
<i>Vita</i>	--	--	--	feim 生
<i>Umbra</i>	--	--	--	yim 影
<i>Unà, simul</i>	--	--	--	cum 共
<i>Unguis</i>	--	--	--	chaō 爪
<i>Unicè, v. solùm</i>				
<i>Universus</i>	--	--	--	kuim 洪
<i>Unus, primus</i>	--	--	--	yē 一
<i>Unire, unitas</i>	--	--	--	hō 合
<i>Vociferare, cantare</i>	--	--	--	yñ 音
<i>Vocare</i>	--	--	--	chum 稱
<i>Voluntas, v. intentum</i>				
<i>Vos, v. tu</i>				
<i>Ufus, v. actio</i>				
<i>Ut, ad</i>	--	--	--	y 以
<i>Utilis</i>	--	--	--	li 利
<i>Utor</i>	--	--	--	yum 用
<i>Vulgaris, v. inferior</i>				
<i>Vulgus, v. plebs, vir.</i>				下

Tabula, exhibens numeros Sinicos, Characteribus eorum, cum pronunciatione Sinica & numeris Europaeorum expressos.

Col. 10.	Col. 9.	Col. 8.	Col. 7.	Col. 6.	Col. 5.	Col. 4.	Col. 3.	Col. 2.	Col. 1.
707 eye pe	93 Kieu xe	80 pa xe	67 lo xe	54 u xe	41 su xe	28 lh xe	15 xe u	2 lh	一 ye
708 ye	94 Kieu xe	81 pa xe	68 lo xe	55 u xe	42 su xe	29 lh xe	16 xe lo	3 san	二 ye
709 pa pe	95 Kieu xe	82 pa xe	69 lo xe	56 u xe	43 su xe	30 san xe	17 xe	4 su	三 ye
710 Kieu pe	96 Kieu xe	83 pa xe	70 Kieu xe	57 u xe	44 su xe	31 san xe	18 xe pa	5 u	四 ye
7100 chum	97 Kieu xe	84 pa xe	71 ye xe	58 u xe	45 su xe	32 san xe	19 xe	6 lo	五 ye
71004 ye chum	98 Kieu xe	85 pa xe	72 ye xe	59 u xe	46 su xe	33 san xe	20 lh xe	7 ye	六 ye
710040 su	99 Kieu xe	86 pa xe	73 ye xe	60 lo xe	47 su xe	34 san xe	21 lh xe	8 pa	七 ye
7100400 lh	100 Kieu xe	87 pa xe	74 ye xe	61 lo xe	48 su xe	35 san xe	22 lh xe	9 Kieu	八 ye
71004000 u xe	101 ye	88 pa xe	75 ye xe	62 lo xe	49 su xe	36 san xe	23 lh xe	10 xe	九 ye
710040000 10000	102 ye	89 pa xe	76 ye xe	63 lo xe	50 Kieu xe	37 san xe	24 lh xe	11 xe	十 ye
7100400000 wan	103 ye	90 Kieu xe	77 ye xe	64 lo xe	51 u xe	38 san xe	25 lh xe	12 xe	十一 ye
71685 ye	104 ye	91 Kieu xe	78 ye xe	65 lo xe	52 u xe	39 san xe	26 lh xe	13 xe	十二 ye
716850 ye chum	105 ye	92 Kieu xe	79 ye xe	66 lo xe	53 u xe	40 san xe	27 lh xe	14 xe	十三 ye
7168500 lo pe	106 ye							15 xe	十四 ye
71685000 pa xe									
716850000 u									
7168500000 nien									

一 音乙 說文曰惟初太始道立於一造分天地化成萬物道惠經
 云昔之得一者天得一以清地得一以寧神得一以靈谷得一以

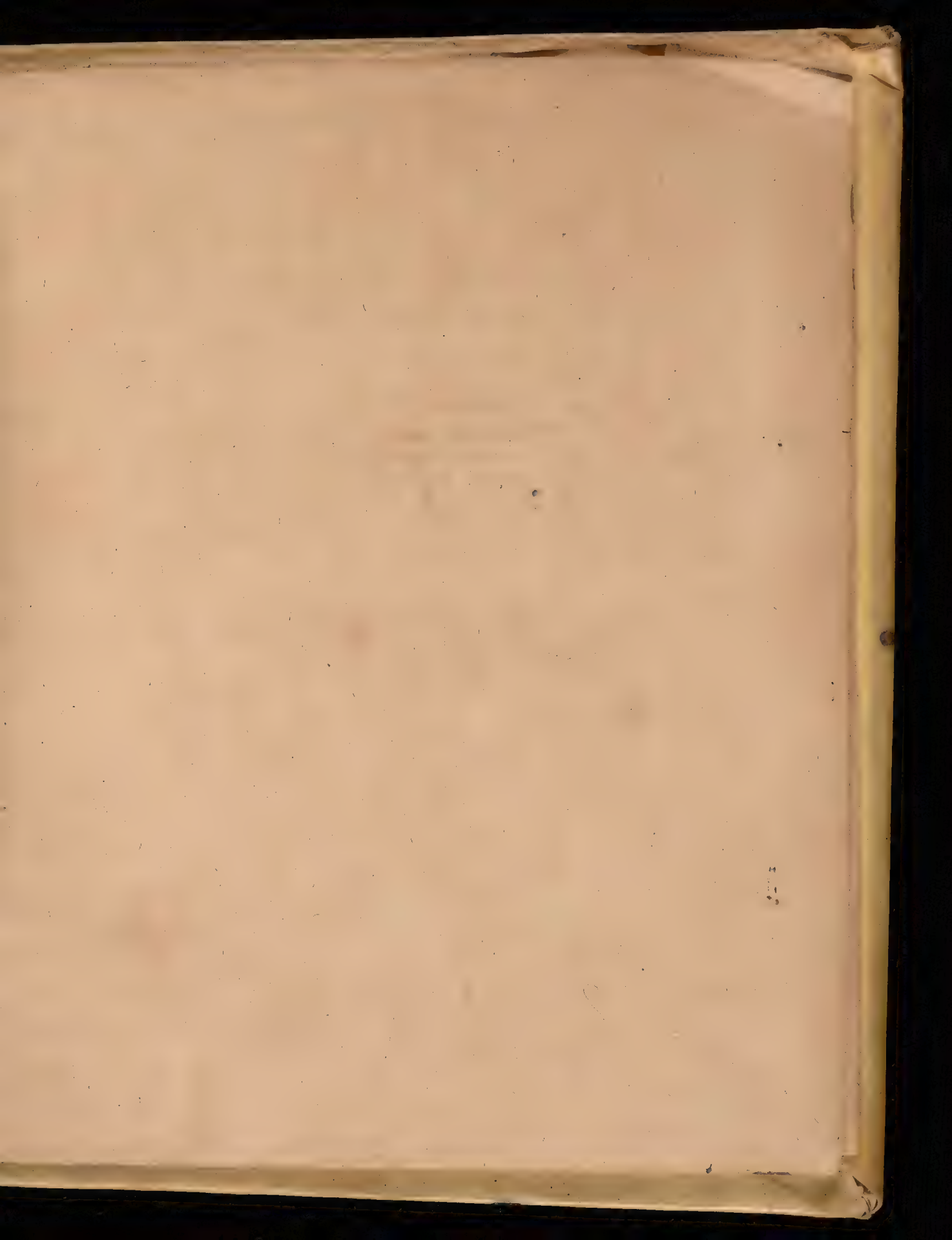
Opusculi Conclusio.

HOc, erudite Lector, Specimen tantum est, & inconditum adhuc inchoamentum Sylvulae, sive parvi Lexici Latino-Sinico-Characteristici. Ut enim ad extruendam urbem omnium primò non ex asse statim juxta leges Architecturae constituuntur aedes, moeniaque exurgunt alta; Sed fiunt saltem pro necessitate tuguria, sepibus vel nullis primò munita, plurimaque elaboranda futurae relinquuntur diei. Sic ego hac in materia, fateor, me commisisse multa adhuc imperfecta ex non sufficiente & exacta cognitione rei: nec ego dissimulo, quaedam studiò fuisse omissa, quò Doctiorum hac in re sententias elicerem, & peritiorum censurae relinquerem ea, quae rationum conflictu mecum possint communicare. Perinde erit, sive cum Lecho per errores, sive per ambages curramus, dummodò metam consequamur. Vale.

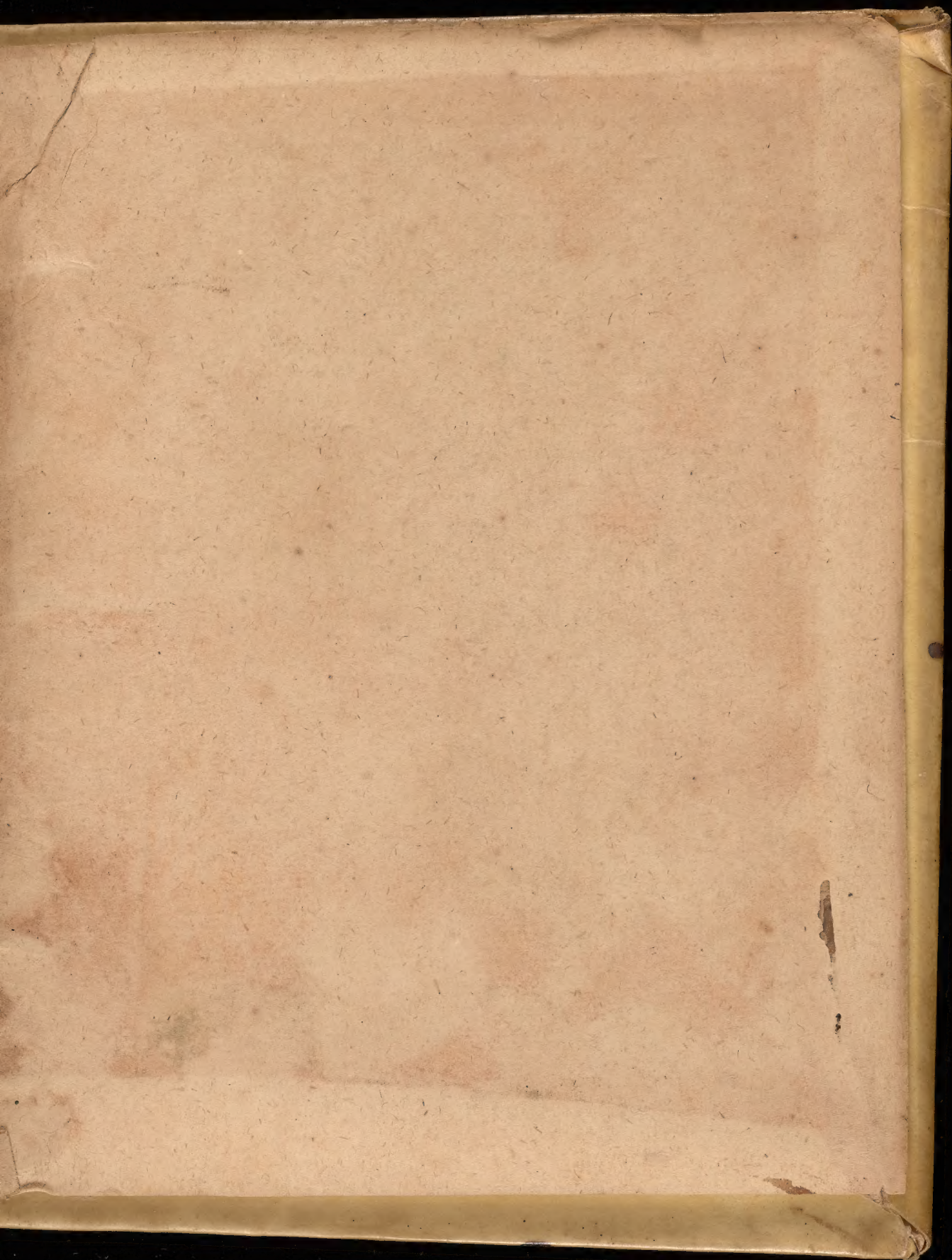

Errata tardius animadversa.

In Catalogo Collegarum cum agnominibus. Num. 121. Joh. Maurit. Hofmann *dele* Mesue, *lege* Heliodorus. Num. 122. Joh. Conrad Rapp. *dele* Heliodorus, *lege* Serapio II. In Catalogo Medicorum, Observationes communicantium Num. 35. Carol. Ohmb, Phys. Vratisl. *adde* Acad. Curiosus. p. 31. lin. penultimâ, post coccifera *adde* vel è polygono coccifero Polonico, Vide Eph. Nat. Cur. Dec. I. An. III. Obs. 104.

2016-5332

